

Λεξικό της ελληνικής ως ξένης γλώσσας

για μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Επιστημονική υπεύθυνη:

ANNA ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ

Επιστημονική επιμέλεια:

Έλενα Μάντζαρη

Μαβίνα Πανταζάρα

Επιμέλεια έκδοσης:

Γιώργος Ορφανός

ΑΘΗΝΑ 2007

Copyright © 2007 Πανεπιστήμιο Αθηνών, ΥΠ.Ε.Π.Θ.

ISBN 978-960-6608-68-1

Καλλιτεχνική επιμέλεια εξωφύλλου: Καίτη Αυγουστάκη

Εκτύπωση – Βιβλιοδεσία: ON DEMAND

Λεξικό της ελληνικής ως ξένης γλώσσας

για μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

επιστημονική υπεύθυνη: Άννα Ιορδανίδου
επιστημονική επιμέλεια: Έλενα Μάντζαρη, Μαβίνα Πανταζάρα
επιμέλεια έκδοσης: Γιώργος Ορφανός

Σύνταξη λημμάτων

Δανάη Αναγνωστοπούλου, Γλωσσολόγος, μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Μαρία Γαβριλίδου, Γλωσσολόγος, μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Reading

Γιάννης Γαλανόπουλος, Εκπαιδευτικός, μεταπτυχιακές σπουδές στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Μαριάμ Γενεθλίου, Γλωσσολόγος, μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Essex

Ευαγγελία Δεσύρη, Γλωσσολόγος, μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ρεγγίνα Δημητροπούλου, Γλωσσολόγος, μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Manchester

Πένυ Λαμπροπούλου, Γλωσσολόγος, μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Manchester

Έλενα Μάντζαρη, Γλωσσολόγος, μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Manchester

Τατιάνα Μιλιβόγεβιτς, Εκπαιδευτικός

Άννα Μπότσογλου, Γλωσσολόγος, μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Reading

Μαβίνα Πανταζάρα, Γλωσσολόγος, Διδάκτορας Πανεπιστημίου Paris 8

Αγγελική Παπαδοπούλου, Γλωσσολόγος, μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Essex

Ειρήνη Σπυροπούλου, Γλωσσολόγος, μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Επεξεργασία λημματολογίου

Αγγελική Αθανασιάδη, Εκπαιδευτικός

Σύνταξη παραρτήματος

Βίλλυ Τσάκωνα, Γλωσσολόγος, Διδάκτορας Πανεπιστημίου Αθηνών

Επεξεργασία ηλεκτρονικής παρουσίασης

Ζωή Γαβριλίδου, Γλωσσολόγος, Επίκουρη Καθηγήτρια, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Σχεδιασμός και υλοποίηση της Λεξικογραφικής Βάσης Δεδομένων

Γιώργος Ορφανός, Μηχανικός Υπολογιστικής Γλωσσολογίας, Διδάκτορας Πανεπιστημίου Πατρών, Neurosoft

Χρήστος Τσαλίδης, Μηχανικός Πληροφορικής, Διδάκτορας Πανεπιστημίου Πατρών, Neurosoft

Πρόλογος

Το παρόν λεξικό συντάχθηκε βάσει των προδιαγραφών που εκπονήθηκαν για τη σύνταξη ερμηνευτικού παιδαγωγικού λεξικού για τη διδασκαλία της νέας ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας στο πλαίσιο του υποέργου «Δημιουργία λεξικού για εφήβους» του Προγράμματος «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων» (2002-2004). Η εκπόνηση των προδιαγραφών συγγραφής του λεξικού (για έντυπη και για ηλεκτρονική μορφή) αναλήφθηκε από την Έλενα Μάντζαρη, σε συνεργασία με την υπεύθυνη του υποέργου Άννα Ιορδανίδου. Οι προδιαγραφές αυτές χρησιμοποιήθηκαν για την ανάπτυξη «Ηλεκτρονικής Λεξικογραφικής Βάσης Δεδομένων» από την εταιρεία πληροφορικής Neurosoft. Στη συγγραφή των λημμάτων και στην καταχώριση στη βάση δεδομένων συμμετείχαν γλωσσολόγοι και εκπαιδευτικοί με ειδικευση στη λεξικογραφία.

Το λεξικό περιλαμβάνει 10.000 περίπου λήμματα. Το λημματολόγιο προέκυψε από συνδυασμό επεξεργασίας α) του λημματολογίου υπαρχόντων λεξικών της νέας ελληνικής που απευθύνονται σε μαθητές του δημοτικού και του γυμνασίου (ως ενδεικτικού για τον ορισμό του «βασικού λεξιλογίου») και β) ηλεκτρονικού σώματος κειμένων, στο οποίο περιλαμβάνονται και τα σχολικά βιβλία. Η ανάπτυξή του μέσω λεξικογραφικής βάσης δεδομένων επέτρεψε την εκτέλεση ελέγχων για την ορθότητα του περιεχομένου των λημμάτων και τη συνέπεια των αναφορών από λήμμα σε λήμμα.

Ως κριτήρια διάκρισης λημμάτων χρησιμοποιήθηκαν:

1. η **διαφορετική γραμματική κατηγορία**, π.χ. Λ1: αγαπάω/ώ (ΡΗΜ.), Λ2: αγάπη (ΟΥΣ.), Λ3: αγαπητός (ΕΠΙΘ.)
2. η **διαφορετική χρήση**, στις εξής περιπτώσεις:
  - ουσιαστικοποιημένα επίθετα, π.χ. Λ1: άγιος, άγια, άγιο (ΕΠΙΘ.), Λ2: ο άγιος, η αγία (ΟΥΣ.), Λ1: ακάλυπτος, ακάλυπτη, ακάλυπτο (ΕΠΙΘ.), Λ2: ο ακάλυπτος (ΟΥΣ.)
  - επιθετοποιημένες μετοχές, π.χ. Λ1: καλλιεργώ, Λ2: καλλιεργημένος, Λ1: ταραζώ, Λ2: ταραγμένος, Λ1: φτάνω, Λ2: φτασμένος
  - ουσιαστικά ως επιρρήματα, π.χ. αλήθεια, ευθεία, συνέχεια, τέλος
3. η **διαφορετική προφορά** για ομόγραφα λήμματα, π.χ. Λ1: ακρίβεια¹ (α-κρί-βει-α), Λ2: ακρίβεια² (α-κρί-βεια), Λ1: έννοια¹ (έν-νοι-α), Λ2: έννοια² (έν-νοια)
4. η **υφολογική διαφοροποίηση** μεταξύ σχετιζόμενων λημμάτων, π.χ. Λ1: αγελάδα, Λ2: γελάδα, Λ1: χτίζω, Λ2: κτίζω

Στην ενότητα «Πώς να χρησιμοποιείς το λεξικό» παρουσιάζεται η δομή του λήμματος στο λεξικό.

Ο «τίτλος του λήμματος» μπορεί να είναι:

- **μονολεκτικός**, π.χ. το αεροπλάνο, το δελφίνι κτλ., και
- **πολυλεκτικό σύνολο**, δηλαδή σύνολο λέξεων των οποίων η σημασία δεν εξάγεται άμεσα από τη σημασία των επιμέρους λέξεων. Στα πολυλεκτικά σύνολα περιλαμβάνονται:
  - ▶ **συμφραστικά σύνολα**: λεξικές φράσεις (επιθετικές ή ονοματικές), π.χ. παιδική χαρά, ιπτάμενο δελφίνι, ηλεκτρονικός υπολογιστής
  - ▶ **εκφράσεις**, π.χ. ρίχνω άδεια να πιάσω γεμάτα, φάε τη γλώσσα σου, βγαίνω από τα

ρούχα μου, μου τη δίνει, στα γρήγορα, βρέξει χιονίσει, τα χάνω, πράσινα άλογα
 Στο λεξικό υιοθετήθηκε η αυτόνομη καταχώριση των πολυλεκτικών σχηματισμών, ώστε να διευκολύνεται σημαντικά η αναζήτηση από το χρήστη.

Συνοδευτικά στοιχεία του τίτλου του λήμματος είναι οι λεκτικοί τύποι οι οποίοι προηγούνται ή ακολουθούν. Διευκολύνουν το χρήστη στην αναγνώριση συγκεκριμένων μορφοσυντακτικών χαρακτηριστικών του, καθώς και μορφολογικών ή ορθογραφικών παραλλαγών του, οι οποίες δε διαφοροποιούνται σημασιολογικά ή πραγματολογικά από αυτό. Αναγνωρίζονται τα εξής συνοδευτικά στοιχεία:

- το **άρθρο** στα ουσιαστικά και στα επίθετα για τη δήλωση του γένους, π.χ. **ο** άνθρωπος [και όχι άνθρωπος, **ο** ή άνθρωπος (**αρσ.**)] και **ο** καλός, **η** καλή, **το** καλό –είναι προφανής η αναγκαιότητα δήλωσης του άρθρου για τη διάκριση του γένους από τους αλλόγλωσσους μαθητές–
- ο τύπος της **παθητικής φωνής**, όταν υπάρχει, π.χ. ανακατεύω, ανακατεύομαι (ενδεχομένως και ο τύπος της παθητικής μετοχής, π.χ. ανακατεμένος)
- οι **εναλλακτικοί τύποι**, όταν δε διαφοροποιούνται υφολογικά, π.χ. ο αρχιτέκτονας, η αρχιτέκτονας και η αρχιτεκτόνισσα, χτες και χθες
- οι **ορθογραφικές παραλλαγές**: σε ένα εκπαιδευτικό λεξικογραφικό εργαλείο έχουν θέση ελάχιστες μόνο ορθογραφικές παραλλαγές, οι οποίες απαντώνται ευρέως στον κοινωνικό χώρο και οι οποίες δεν παραβιάζουν κανόνες της σχολικής γραμματικής (π.χ. συγγνώμη και συγγώμη).

Στο παρόν λεξικό υπάρχει σύντομη δήλωση της κλίσης δίπλα από το λήμμα για τα ουσιαστικά (γενική ενικού και πληθυντικού αριθμού) και για τα ρήματα (αρχικοί χρόνοι), π.χ. η συλλαβή (της συλλαβής, των συλλαβών) ΟΥΣ., ματαιώνω (ματαιώσα), ματαιώνομαι (ματαιώθηκα, ματαιωμένος) ΡΗΜ. Όπου είναι αναγκαίο, περιλαμβάνεται και *γραμματικό σχόλιο*, που επισημαίνει ιδιομορφίες στην κλίση, π.χ. «η λέξη ομόνοια δεν έχει πληθυντικό αριθμό» ή «η λέξη φοβέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό».

Όσον αφορά τη σημασία, διακρίνονται δύο περιπτώσεις για την παράστασή της: α) η σημασία να αναφέρεται σε όλους τους κλιτικούς τύπους του λήμματος και β) η σημασία να αναφέρεται σε συγκεκριμένους κλιτικούς τύπους του λήμματος. Στη δεύτερη περίπτωση η σημασία δηλώνεται με τον αντιπροσωπευτικό κλιτικό της τύπο, που ονομάζεται *υπολημματικός τύπος σημασίας* (ΥΤΣ). Οι ΥΤΣ αφορούν συνήθως ουσιαστικά σε διαφορετικό αριθμό ή πτώση (π.χ. χαρτιά → χαρτί), τριτοπρόσωπα ρήματα (π.χ. βρέχει → βρέχω) κ.ά.

Με κριτήριο τη διευκόλυνση της κατανόησης από τους μαθητές, επιλέχθηκε να καταχωρίζονται:

- Η **αυτοπαθητική** και **αλληλοπαθητική** σημασία με δήλωση του ΥΤΣ, π.χ. πλένομαι, δίνομαι, αγαπιέμαι, χτυπιέμαι κτλ.
- Η **αιτιακή** και **μη αιτιακή σημασία**, π.χ. για το λήμμα κόβω Σ1: κόβω το ψωμί με το μαχαίρι..., Σ2: το μαχαίρι κόβει...
- Οι **διαφορετικές προτιμήσεις επιλογής** στα συμπληρώματα και στο υποκείμενο, π.χ. για το λήμμα σημαντικός μπορούν να διακριθούν δύο διαφορετικές σημασίες ανάλογα με τις προτιμήσεις επιλογής: Σ1: όταν κάτι είναι σημαντικό, έχει μεγάλη σημασία → *σημαντικά θέματα*, Σ2: όταν κάποιος είναι σημαντικός, είναι πολύ καλός και γνωστός στον τομέα του → *σημαντικός ποιητής*.

Όσον αφορά τους ορισμούς, αξιοποιήθηκαν δύο βασικά χαρακτηριστικά, η *καταστασιακότητα* και η *ένταξη στα συμφραζόμενα*, όπως καθιερώθηκαν από τα λεξικά Collins Cobuild. Κοινός στόχος των δύο χαρακτηριστικών είναι να βοηθήσουν το χρήστη να κατανοήσει τη σημασία ενός λήμματος στα συμφραζόμενα, δίνοντας έμφαση όχι μόνο στο τι σημαίνει αλλά και στο πώς χρησιμοποιείται (πραγματολογικές συνθήκες, επίπεδο λόγου κτλ.).

Παράδειγμα καταστασιακού ορισμού:

αρρωσταίνω: όταν αρρωσταίνουμε, δε νιώθουμε καλά και συνήθως έχουμε πυρετό ή πονάμε

Παράδειγμα συντακτικού ορισμού:

αποκλείω: αποκλείουμε κάποιον από ένα διαγωνισμό, έναν αγώνα κτλ. όταν δεν τον αφήνουμε να πάρει μέρος σε αυτόν

Ο σχεδιασμός ενός παιδαγωγικού ερμηνευτικού λεξικού της ελληνικής ως ξένης γλώσσας βασίζεται στη θεωρία και στις εφαρμογές της παιδαγωγικής λεξικογραφίας και καλείται να δώσει λύσεις λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις ανάγκες των μαθητών χρηστών όσο και τις ιδιαιτερότητες της περιγραφόμενης γλώσσας. Οι λύσεις που δόθηκαν στο παρόν λεξικό είναι:

- Λειτουργική παρουσίαση του **τίτλου του λήμματος**, με ευκρινή δήλωση του άρθρου για τα ουσιαστικά και τα επίθετα και ευκρινή δήλωση του τύπου της παθητικής φωνής για τα ρήματα.
- Σύνταξη απλών και λειτουργικών **ορισμών** για καθεμία από τις σημασίες του λήμματος: χρήση απλού λεξιλογίου στον ορισμό, που βοηθάει τους αλλόγλωσσους στην κατανόηση της σημασίας και δεν εισάγει λέξεις δυσκολότερες από την οριζόμενη, υιοθέτηση στη διατύπωση του ορισμού ενός λειτουργικού σχήματος, που δίνει στον αλλόγλωσσο την περιγραφή της σημασίας όχι ως εννοιολογική αναπαράσταση αλλά στο συνηθισμένο περιβάλλον χρήσης της.
- Παρουσίαση επαρκούς αριθμού **παραδειγμάτων** που εξηγούν την κάθε σημασία προσφέροντας τα χαρακτηριστικά περιβάλλοντα χρήσης της, με λεξιλόγιο εύκολα κατανοητό από τους μαθητές.
- Δήλωση **ακριβών συνωνύμων και αντωνύμων** ανά σημασία, αλλά και ανά παράδειγμα, όταν υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση. Ο στόχος αυτής της επιλογής είναι ο μαθητής να μπορεί αβίαστα και χωρίς δυσκολία να αντικαθιστά την οριζόμενη λέξη με άλλη στο ίδιο περιβάλλον χρήσης.
- Σαφής δήλωση στο λεξικό **φράσεων και εκφράσεων της νέας ελληνικής**, που ξεπερνούν τα όρια της λέξης και έχουν συγκεκριμένη σημασία και τρόπους διατύπωσης.

Αθήνα, Απρίλιος 2007

Άννα Ιορδανίδου
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Άννα. 1997. «Η Λεξικογραφία στην Εκπαίδευση». Πρακτικά Β΄ Πα-
νελληνίου Συνεδρίου Η Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας. 149-176. Θεσσαλονίκη: Εκ-
δόσεις Κώδικας.
- Atkins, Beryl T. S. and Krista Varantola. 1998. "Language Learners Using Dictionaries". Using
Dictionaries, ed. by Beryl T. S. Atkins, 21-53, Tübingen: Niemeyer.
- Cowie, Anthony P. 1983. "The Pedagogical/Learner's Dictionary". Lexicography. Principles
and Practice, ed. by Reinhard R.K. Hartmann, 135-144. London: Academic Press.
- Γαβριηλίδου, Ζωή. 2000. «Η Χρήση του Παιδικού ή Σχολικού Λεξικού στην Προσχολική και
Σχολική ηλικία». Πρακτικά Ημερίδας Παιδική Λεξικογραφία και Χρήση Λεξικού στην
Προσχολική και Σχολική Ηλικία. 31-37. Ξάνθη: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Παι-
δαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών.
- Hartmann, Reinhard R. K. 1983. "On Theory and Practice". Lexicography. Principles and
Practice, ed. by Reinhard R. K. Hartmann, 3-12. London: Academic Press.
- Ιορδανίδου, Άννα και Μάντζαρη Έλενα. 2003. «Προτάσεις σχεδιασμού παιδαγωγικών λεξι-
κών». Πρακτικά 6^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Κρή-
της, Εργαστήριο Γλωσσολογίας, <http://www.philology.uoc.gr>.
- Landau, Sidney I. 1984. Dictionaries: the Art and Craft of Lexicography. New York: Charles
Scribner's Sons.
- Rundell, Michael. 1998. "Recent Trends in English Pedagogical Lexicography". International
Journal of Lexicography 11.4. 315-342.
- Sinclair, John M. 1991. Corpus, Concordance, Collocation. Oxford: Oxford University Press.

Πώς να χρησιμοποιείς το λεξικό

Λήμματα του λεξικού

Οι λέξεις του λεξικού παρουσιάζονται σε αλφαβητική σειρά.

Για κάθε λέξη δίνεται ένα σύνολο από πληροφορίες, που αποτελούν το λήμμα.

Μετά τον τίτλο του λήμματος δίνεται το μέρος του λόγου.

Χαρακτηριστικό αυτού του λεξικού είναι ότι ορισμένα ουσιαστικά, επιρρήματα κτλ. αποτελούνται από περισσότερες από μία λέξεις και παρουσιάζονται στην κανονική αλφαβητική σειρά όπως οι απλές λέξεις.

Σημασίες και παραδείγματα

Οι ορισμοί εξηγούν τη σημασία της λέξης με απλά λόγια. Χαρακτηριστικό αυτού του λεξικού είναι ότι οι ορισμοί δίνονται σε ολόκληρες προτάσεις, γραμμένες με τον τρόπο που ένας δάσκαλος θα εξηγούσε τη λέξη στα παιδιά.

Κάθε σημασία έχει το δικό της αριθμό και έτσι μπορείς εύκολα να διακρίνεις πόσες σημασίες έχει μία λέξη.

Για να καταλάβεις πώς χρησιμοποιείται η λέξη, δίπλα σε κάθε σημασία δίνονται παραδείγματα. Στόχος αυτού του λεξικού είναι να δίνονται φυσικά παραδείγματα και έτσι πολλά από αυτά προέρχονται από κείμενα που βρίσκονται στο Ίντερνετ.

ο **άγνωστος** (του αγνώστου, των αγνώστων), η **άγνωστη** (της άγνωστης) **ογσ.:** ο άγνωστος είναι κάποιος που δεν τον γνωρίζουμε καθόλου (= ξένος ≠ γνωστός): *Ποτέ μη μιλάτε σε αγνώστους.*

ο **άγνωστος**, η **άγνωστη**, το **άγνωστο** **επιθ.:**
1. κάποιος είναι άγνωστος όταν δεν τον γνωρίζουμε καθόλου (≠ γνωστός): *Άγνωστοι ληστές έσπασαν την πόρτα και μπήκαν στο σπίτι. / Δεν αισθάνομαι άνετα ανάμεσα σε άγνωστα πρόσωπα. (≠ γνώριμος)*
2. κάτι είναι άγνωστο όταν δεν ξέρουμε τίποτα γι' αυτό (≠ γνωστός): *Στο λεξικό ψάχνω τις άγνωστες λέξεις. / Άγνωστα παραμένουν τα αίτια του ατυχήματος.*
3. άγνωστος είναι ένας ηθοποιός, ένας συγγραφέας κτλ. όταν δεν είναι γνωστός στον πολύ κόσμο (= άσημος ≠ διάσημος): *Πρωταγωνιστής της ταινίας είναι ένας νέος, άγνωστος ακόμη, ηθοποιός.*

η **άγονη γραμμή** **ογσ.:** άγονη γραμμή είναι η διαδρομή που ακολουθούν τα πλοία για νησιά, συνήθως μικρά και απομακρυσμένα, στα οποία δεν ταξιδεύουν πολλοί άνθρωποι: *Το ταξίδι για τα νησιά της άγονης γραμμής διαρκεί πολλές ώρες.*

△ Η άγονη γραμμή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

μαγειρεύω (μαγειρέψα), **μαγειρεύομαι** (μαγειρευτήκα, μαγειρεμένος) **ρημ.:**

1. όταν μαγειρεύουμε κάτι, ψήνουμε, βράζουμε ή τηγανίζουμε τροφή για να ετοιμάσουμε κάποιο φαγητό (= φτιάχνω): *Τι φαγητό να μαγειρέψω για αύριο; / Μαγειρεύει πολύ ωραία το παστίτσιο.*

2. λέμε ότι κάποιος μαγειρεύει κάτι όταν σχεδιάζει κρυφά κάτι πονηρό: *Κάτι μαγειρεύουν τα παιδιά και είναι τόσο ήσυχα!*

3. λέμε ότι κάποιος μαγειρεύει μια πληροφορία όταν την αλλάζει επιτηδες για να ξεγελάσει τους άλλους (= αλλοιώνω, παραποιώ):

→ *Μαγειρέψαν τα αποτελέσματα των εξετάσεων.*

ο **αληθινός**, η **αληθινή**, το **αληθινό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αληθινό, συμφωνεί με την πραγματικότητα και όχι με αυτό που έχουμε σκεφτεί ή φανταστεί εμείς (= **πραγματικός**): *Μου διηγήθηκε μια αληθινή ιστορία με κλέφτες και αστυνόμους. (≠ φανταστικός) / Στο δικαστήριο αποδείχτηκε ότι οι κατηγορίες εναντίον του ήταν αληθινές. (≠ ψεύτικος)*
2. όταν κάτι είναι αληθινό, δεν το έχει κατασκευάσει ο άνθρωπος (= φυσικός ≠ τεχνητός): *Τα λουλούδια στο σαλόνι είναι αληθινά ή πλαστικά;*

Συνώνυμα και αντίθετα

Τα **συνώνυμα** (λέξεις που έχουν την ίδια σημασία) και τα **αντίθετα** δίνονται αμέσως μετά τον ορισμό όταν αφορούν τη σημασία ή μετά το παράδειγμα όταν αφορούν τη συγκεκριμένη χρήση.

εκδηλώνω (εκδήλωσα), εκδηλώνομαι (εκδηλώθηκα, εκδηλωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν εκδηλώνουμε κάτι, δείχνουμε ή λέμε αυτό που νιώθουμε ή σκεφτόμαστε (= φανερώνω, εκφράζω ≠ κρύβω): *Εκδήλωσε την ικανοποίησή του για τη νίκη της ομάδας του. / Η αγάπη δεν εκδηλώνεται μόνο με λόγια αλλά και με πράξεις.*
2. **εκδηλώνεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: μια αρρώστια εκδηλώνεται όταν γίνεται φανερή με κάποια σημάδια, όπως πυρετό, πόνο κτλ.: *Η δηλητηρίαση εκδηλώνεται με εμετό, πόνους στην κοιλιά και διάρροια.*
3. **εκδηλώνομαι** ΠΑΘ.: όταν κάποιος εκδηλώνεται, δείχνει ή λέει αυτά που νιώθει ή σκέφτεται: *Πώς να καταλάβεις τι θέλει, αφού δεν εκδηλώνεται;*

Γραμματική

Στα ουσιαστικά και στα ρήματα, πριν το μέρος του λόγου, δίνονται πληροφορίες για την **κλίση** τους.

Στο εσωτερικό του λήμματος, κάποιες σημασίες ξεκινούν με έναν τύπο της λέξης **γραμμένο με έντονα γράμματα**. Αυτό συμβαίνει όταν η σημασία δεν αφορά όλους τους τύπους της λέξης.

Στα επίθετα και στα ουσιαστικά το γένος δηλώνεται εμφανώς με το **άρθρο**.

Επιπλέον πληροφορίες για την κλίση, την ορθογραφία και την προφορά μιας λέξης δίνονται σε **σχόλιο** στο τέλος του λήμματος.

ο **πλατύς**, η **πλατιά**, το **πλατύ** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πλατύ, έχει μεγάλο πλάτος (= φαρδύς ≠ στενός): *Το πλατάνι έχει πλατιά φύλλα.*
  2. πλατύ λέμε κάτι που είναι μεγάλο (= ευρύς): *Η αρρώστια έχει δυστυχώς πλατιά διάδοση.*
- ΕΚΦΡ.** φαρδύς πλατύς

η **έννοια**¹ (της έννοιας, των εννοιών) ΟΥΣ.: έννοια λέμε αυτό που σημαίνει μία λέξη, μία πρόταση κτλ.: *Αν δεν ξέρεις την έννοια μιας λέξης, τότε πρέπει να την ψάξεις στο λεξικό. (= σημασία)*

⚠ Η λέξη **έννοια** προφέρεται σε τρεις συλλαβές: έν-νοι-α.

Εκφράσεις

Είναι πολύ απλό να βρεις μια έκφραση σε αυτό το λεξικό, γιατί όπως οι απλές λέξεις, έτσι και οι εκφράσεις δίνονται σε αλφαβητική σειρά.

Όταν μια λέξη συμμετέχει σε εκφράσεις, οι εκφράσεις αυτές δίνονται στο τέλος του λήμματός της, μετά από όλες τις σημασίες.

ο **ματωμένος**, η **ματωμένη**, το **ματωμένο**
ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ματωμένο, είναι λερωμένο με αίμα: *Τα πόδια και τα χέρια της ήταν ματωμένα από τ' αγκάθια.*

2. ματωμένο λέμε ένα μέρος ή ένα γεγονός όταν σε αυτό έχουν σκοτωθεί πολλοί άνθρωποι: *Στις 17 Νοέμβρη γιορτάζουμε τη ματωμένη εξέγερση των φοιτητών του Πολυτεχνείου.*

→ **ματώνει η καρδιά μου** ΕΚΦΡ.: όταν ματώνει η καρδιά μας για κάτι, στενοχωριόμαστε πολύ (= ραγίζει η καρδιά μου): *Ματώνει η καρδιά μου που σε βλέπω να ταλαιπωρείσαι τόσο πολύ.*

ματώνω (μάτωσα, ματωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ματώνουμε ή όταν κάποιο μέρος του σώματός μας ματώνει, βγαίνει αίμα από εκεί (= αιμορραγώ): *Όταν πλένει τα δόντια του, ματώνουν τα ούλα του. / Κόπηκα με το μαχαίρι και μάτωσα.*

2. κάποιος ή κάτι με ματώνει όταν κάνει κάποιο μέρος του σώματός μου να βγάλει αίμα: *Η γάτα με μάτωσε με τα νύχια της.*

→ **ΕΚΦΡ.** *ματώνει η καρδιά μου, ματώνω την καρδιά*

Ύφος και θεματικοί τομείς

Κάποιες ετικέτες δίπλα στο λήμμα ή πριν από μια σημασία του δείχνουν:

- αν η λέξη χρησιμοποιείται με **επίσημο, ανεπίσημο ή μειωτικό ύφος**
- αν η λέξη ανήκει σε κάποιο **επιστημονικό ή τεχνικό τομέα**.

☞ Δες στην επόμενη σελίδα τι σημαίνουν οι συντομογραφίες που περιέχονται στις ετικέτες.

ο **αρτοποιός** (του αρτοποιού, των αρτοποιών) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): ο αρτοποιός είναι ο φούρναρης: *Ο Σύλλογος Αρτοποιών της Ελλάδας διαμαρτυρήθηκε για τη μείωση της τιμής του ψωμιού.*

το **μανίκι** (του μανικιού, των μανικιών) ΟΥΣ.:

1. το μανίκι ενός παλτού, μια μπλούζα ή άλλου ρούχου είναι καθένα από τα δύο μέρη που σκεπάζει όλο το χέρι ή μέρος του χεριού: *Φοράει πουκάμισο με κοντά μανίκια.*

→ **(ΑΝΕΠΙΣ.)** όταν λέμε ότι κάτι είναι μανίκι, εννοούμε ότι είναι πάρα πολύ δύσκολο: *Τα θέματα των εξετάσεων ήταν μανίκι.*

το **τρίποντο** (του τρίποντου, των τρίποντων) ΟΥΣ. (ΑΘΛΗΤ.): στο μπάσκετ, τρίποντο είναι το καλάθι που βάζει ένας παίκτης από πολύ μεγάλη απόσταση και γι' αυτό βαθμολογείται με τρεις πόντους: *Έβαλε τρίποντο το τελευταίο λεπτό και η ομάδα του κέρδισε.*

Συντομογραφίες και σύμβολα

ΑΘΛΗΤ.	αθλητισμός
ΑΝΕΠΙΣ.	ανεπίσημο
ΑΝΤΩΝ.	αντωνυμία
ΑΡΘΡ.	άρθρο
ΑΡΣ.	αρσενικό
ΓΡΑΜΜ.	γραμματική
ΕΚΦΡ.	έκφραση
ΕΝΕΡΓ.	ενεργητική φωνή
ΕΠΙΘ.	επίθετο
ΕΠΙΡΡ.	επίρρημα
ΕΠΙΣ.	επίσημο
ΕΠΙΦ.	επιφώνημα
ΘΗΛ.	θηλυκό
ΘΡΗΣΚ.	θρησκεία
ΙΑΤΡ.	ιατρική
ΙΣΤΟΡ.	ιστορία
ΜΑΘΗΜ.	μαθηματικά
ΜΕΙΩΤ.	μειωτικό
ΜΟΡ.	μόριο
ΜΟΥΣ.	μουσική
ΟΥΣ.	ουσιαστικό
ΟΥΣ. + ΕΠΙΘ.	ουσιαστικό και επίθετο
ΠΑΘ.	παθητική φωνή
ΠΛΗΘ.	πληθυντικός αριθμός
ΠΛΗΡΟΦ.	πληροφορική
ΠΡΟΘ.	πρόθεση
ΡΗΜ.	ρήμα
ΣΤΡΑΤ.	στρατός
ΣΥΝΔ.	σύνδεσμος
ΦΥΣ.	φυσική
ΧΗΜ.	χημεία
3 ^ο ΠΡ.	τρίτο πρόσωπο
⇒	δες
=	συνώνυμο
≠	αντίθετο
△	σχόλιο

A a

ο **αβαθής**, η **αβαθής**, το **αβαθές** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αβαθές, δεν έχει μεγάλο βάθος (= ρηχός, άβαθος ≠ βαθύς): *Τα παιδιά μαθαίνουν κολύμπι στα αβαθή νερά.*

ο **άβαθος**, η **άβαθη**, το **άβαθο** ΕΠΙΘ.: είναι ό,τι και ο αβαθής: *Σερβίρισε τα φρούτα μέσα σε ένα άβαθο πιάτο.*

ο **αβάπτιτος**, η **αβάπτιστη**, το **αβάπτιστο** ΕΠΙΘ. (ΕΠΙΣ.): ο αβάπτιστος

ο **αβάσταχτος**, η **αβάσταχτη**, το **αβάσταχτο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αβάσταχτο, δεν μπορούμε να το αντέξουμε (= αφόρητος, ανυπόφορος): *Ο πόνος του για το χαμό του παιδιού του ήταν αβάσταχτος.*

ο **άβαφος**, η **άβαφη**, το **άβαφο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άβαφο, δεν το έχουμε βάψει, δεν έχει πάνω του μπογιά ή χρώμα (≠ βαμμένος): *Το σπίτι φαίνεται βρόμικο, γιατί είναι άβαφο. (= αμπογιάτιστος) / Έχει άβαφα μαλλιά/νύχια.*

2. λέμε για μια γυναίκα ότι είναι άβαφη όταν δεν έχει βάλει μακιγιάζ στο πρόσωπό της (= αμακιγιάριστος ≠ βαμμένος): *Φοράει τζιν, αθλητικά παπούτσια και είναι τελείως άβαφη.*

ο **αβάφτιστος**, η **αβάφτιστη**, το **αβάφτιστο** ΕΠΙΘ.: στη χριστιανική θρησκεία, αβάφτιστος είναι αυτός που δεν έχει βαφτιστεί χριστιανός: *Το αγοράκι είναι δύο μηνών, αβάφτιστο ακόμη.*

ο **άβαφος**, η **άβαφη**, το **άβαφο** ΕΠΙΘ.: είναι ό,τι και ο άβαφος

ο **άβγαλτος**, η **άβγαλη**, το **άβγαλο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι άβγαλτος, δε γνωρίζει πολλά πράγματα από τη ζωή (= αθώος): *Εύκολα τον ξεγέλασαν γιατί ήταν μικρός και άβγαλτος.*

αβγαταίνω (αβγάτυνα, αβγατισμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το αβγατίζω

αβγατίζω (αβγάτιστα, αβγατισμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. αβγατίζουμε κάτι όταν το κάνουμε περισσότερο (= αυξάνω, πολλαπλασιάζω ≠ ελαττώνω): *Είναι λίγοι αυτοί που αβγάτισαν την περιουσία τους.*

2. **αβγατίζει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι αβγατίζει, γίνεται περισσότερο (= αυξάνει, αυξάνεται, πολλαπλασιάζεται ≠ ελαττώνεται): *Όσο περνούσε ο καιρός αβγάτιζαν τα πλούτη και η δύναμή του.*

ο **αβέβαιος**, η **αβέβαιη**, το **αβέβαιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αβέβαιο, δεν είναι σίγουρο ότι είναι αλήθεια ή ότι θα συμβεί (= αμφίβο-

λος): *Η ακριβής καταγωγή του Ομήρου παραμένει αβέβαιη. / Είναι αβέβαιο αν θα έρθει μαζί μας στην εκδρομή.*

2. όταν κάποιος είναι αβέβαιος για κάτι, έχει πολλές αμφιβολίες για αυτό (≠ βέβαιος): *Ήταν όλοι αβέβαιοι για το αποτέλεσμα των εκλογών.*

η **αβεβαιότητα** (της αβεβαιότητας) ΟΥΣ.: όταν υπάρχει αβεβαιότητα ή όταν νιώθουμε αβεβαιότητα, δεν είμαστε σίγουροι για κάτι (≠ βεβαιότητα, σιγουριά): *Απολύθηκε από τη δουλειά και νιώθει αβεβαιότητα για το μέλλον. / Επικρατεί αβεβαιότητα για την πορεία της οικονομίας.*

⚠ Η λέξη αβεβαιότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αβέρτα ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάνουμε κάτι αβέρτα, το κάνουμε πολύ και χωρίς σκέψη: *Αν συνεχίσει να σκορπάει αβέρτα τα λεφτά του, στο τέλος θα μείνει άφραγκος.*

ο **αβλαβής**, η **αβλαβής**, το **αβλαβές** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αβλαβές, δεν μπορεί να κάνει κακό στην υγεία μας (= ακίνδυνος ≠ βλαβερός, επιβλαβής): *Δεν υπάρχουν αβλαβή εντομοκτόνα.*

2. όταν κάποιος είναι αβλαβής μετά από κάποιο ατύχημα, δεν έχει πάθει κάτι κακό (= σώος, ανέπαφος): *Τον παρέσυρε το κύμα, κατάφερε όμως να βγει στην ακτή αβλαβής.*

ο **αβοήθητος**, η **αβοήθητη**, το **αβοήθητο** ΕΠΙΘ.: κάποιος μένει αβοήθητος όταν κανείς δεν τον βοηθάει και δεν τον φροντίζει: *Ο οδηγός παρέσυρε μια γυναίκα και την εγκατέλειψε αβοήθητη στην άσφαλτο.*

άβολα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν καθόμαστε ή ξαπλώνουμε κάπου άβολα, δε νιώθουμε άνετα (≠ βολικά, αναπαυτικά): *Καθόμουν άβολα για πολλή ώρα και πιάστηκα.*

2. όταν νιώθουμε άβολα σε ένα μέρος ή με κάποιον, δεν μπορούμε να πούμε ή να κάνουμε αυτά που θα θέλαμε (≠ άνετα): *Αισθανόταν άβολα ανάμεσα σε τόσους αγνώστους.*

ο **άβολος**, η **άβολη**, το **άβολο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άβολο, μας κάνει να νιώθουμε δυσάρεστα γιατί μας δυσκολεύει ή μας κουράζει (≠ αναπαυτικός, άνετος): *Ο καναπές είναι σκληρός και άβολος, και πιάστηκε η πλάτη μου.*

2. όταν κάτι είναι άβολο, δε μας βολεύει, δε μας εξυπηρετεί (≠ βολικός, εξυπηρετικός): *Το νέο ωράριο είναι πολύ άβολο για τους εργαζόμενους.*

3. όταν κάποιος είναι άβολος, είναι δύσκολος άνθρωπος και δεν ευχαρισιάζεται με τίποτα (≠ βολικός, καλόβολος): *Αυτό το παιδί είναι πολύ άβολο στο φαγητό, τίποτα δεν του αρέσει!*

ο **άβραστος**, η **άβραστη**, το **άβραστο** ΕΠΙΘ.: άβραστο είναι το φαγητό που δεν έχει βράσει καθόλου ή που δεν έχει βράσει αρκετά: *Το κρέας είναι σκληρό γιατί είναι άβραστο.*

η **άβυσσος** (της αβύσσου, των αβύσσων) ουσ.: η άβυσσος είναι ένα πολύ βαθύ και απότομο άνοιγμα στο έδαφος ή στη θάλασσα (= χάσμα, βάραθρο): *Ο Κουστό ταξίδευε με το σκάφος του και μελετούσε τα μυστικά των θαλάσσιων αβύσσων.*

το **αγαθό** (του αγαθού, των αγαθών) ουσ.:

1. αγαθό λέμε καθετί που μας κάνει καλό, μας ωφελεί ή μας ευχαριστεί: *Η υγεία είναι το πιο πολύτιμο αγαθό.*

2. λέμε αγαθό καθετί που φτιάχνει ο άνθρωπος για να καλύψει τις ανάγκες του, και το αγοράζει ή το πουλάει: *Στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες υπάρχει αφθονία υλικών αγαθών.*

3. αγαθά πληθ.: τα αγαθά είναι τα καλά πράγματα, δηλαδή οι καλές συνέπειες που έχει κάτι (= πλεονεκτήματα): *Συζητήσαμε για τα αγαθά της δημοκρατίας στη ζωή των ανθρώπων.*

4. αγαθά πληθ.: τα αγαθά ενός ανθρώπου είναι όλα τα πράγματα που είναι δικά του, η περιουσία του (= υπάρχοντα): *Έχασαν όλα τα αγαθά τους στον πόλεμο.*

η **αγαθοεργία** (της αγαθοεργίας, των αγαθοεργιών) ουσ.: κάνουμε μια αγαθοεργία όταν δίνουμε χρήματα σε ανθρώπους που τα έχουν ανάγκη (= φιλανθρωπία, ευεργεσία): *Διέθεσε μεγάλο μέρος της περιουσίας του σε αγαθοεργίες.*

ο **αγαθός, η αγαθή, το αγαθό** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι αγαθός, δεν έχει μέσα του κακία ή πονηριά (= καλός ≠ κακός, πονηρός): *Σαν καλός και αγαθός άνθρωπος που είναι, δε μου κράτησε κακία.*

2. κάτι που σκεφτόμαστε ή κάνουμε είναι αγαθό όταν δείχνει καλοσύνη ή έχει καλό σκοπό: *Με πληγωσε πολύ, παρ' όλο που ξέρω ότι οι προθέσεις του ήταν αγαθές.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) αγαθό λέμε έναν άνθρωπο που δε σκέφτεται πονηρά και οι άλλοι μπορούν να τον ξεγελάσουν εύκολα (= αφελής, ευκολόπιστος): *Ήταν πολύ αγαθός και έπεσε στην παγίδα τους.*

αγαλλιάζω (αγαλλίασα) ρημ.: αγαλλιάζουμε όταν νιώθουμε αγαλλίαση: *Εκατομμύρια άνθρωποι αγαλλίασαν μετά τη λήξη του πολέμου.*

η **αγαλλίαση** (της αγαλλίασης) ουσ.:

1. κάποιος νιώθει ή γεμίζει με αγαλλίαση όταν νιώθει πολύ μεγάλη χαρά (= ευφορία, ευχαρίστηση): *Ο περίπατος στα καταπράσινα λιβάδια γέμισε την ψυχή της αγαλλίαση.*

2. η αγαλλίαση είναι η ηρεμία που νιώθουμε μετά από μεγάλη αγωνία (= ανακούφιση): *Ένωσε μεγάλη αγαλλίαση όταν έμαθε ότι πέρρασε στο πανεπιστήμιο.*

⚠ Η λέξη αγαλλίαση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **άγαλμα** (του αγάλματος, των αγαλμάτων) ουσ.:

1. το άγαλμα είναι το έργο τέχνης που φτιάχνει ένας γλύπτης όταν σκαλίζει τη μορφή ενός ανθρώπου, ζώου ή θεού πάνω σε μάρμαρο, μέ-

ταλλο ή άλλο υλικό: *Ο γλύπτης Φειδίας έφτιαξε το χρυσελεφάντινο άγαλμα της Αθηνάς.*

2. άγαλμα λέμε κάποιον όταν δε μιλάει και δεν κουνιέται καθόλου: *Όταν την αντίκρισε, σάστισε και έμεινε ακίνητος σαν άγαλμα.*

3. άγαλμα λέμε κάποιον που είναι πολύ όμορφος: *Μαρία την έλεγαν και ήταν ωραία σαν άγαλμα.*

η **αγανάκτηση** (της αγανάκτησης) ουσ.: αγανάκτηση νιώθουμε όταν γίνεται κάτι που θεωρούμε κακό ή άδικο (= θυμός, οργή): *Αγανάκτηση προκάλεσε στους εργαζόμενους η μείωση των μισθών.*

⚠ Η λέξη αγανάκτηση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αγανακτώ (αγανάκτησα, αγανακτισμένος) ρημ.:

1. όταν αγανακτώ με κάτι, θυμώνω πολύ με αυτό, γιατί το θεωρώ κακό ή άδικο (= οργίζομαι, εξοργίζομαι): *Αγανάκτησε με την τεμπελιά του και τον απέλυσε.*

2. όταν αγανακτούμε κάποιον, τον κάνουμε να θυμώσει πολύ (= εξοργίζω): *Τον έχει αγανακτήσει ο γιος του με το πείσμα του να μη διαβάσει.*

3. αγανακτώ όταν ταλαιπωρούμαι πολύ να κάνω κάτι (= είδα κι έπαθα, δεινοπαθώ): *Αγανάκτησε να βρει ταξί για το σπίτι.*

η **αγανάχτηση** (της αγανάχτησης) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς η αγανάκτηση

⚠ Η λέξη αγανάχτηση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αγαναχτώ (αγανάχτησα, αγαναχτισμένος) ρημ.

(ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το αγανακτώ

αγαπάω/αγαπώ (αγάπησα), **αγαπιέμαι** (αγαπήθηκα) ρημ.:

1. όταν αγαπάμε κάποιον, νιώθουμε στοργή ή μεγάλη συμπάθεια για αυτόν (≠ μισώ): *Πάντα αγαπούσε τα παιδιά. / Περισσότερο από όλους αγαπάει τη γιαγιά της.*

2. όταν αγαπάμε κάποιον, νιώθουμε έρωτα για αυτόν (= ερωτεύομαι): *Τον αγάπησε από την πρώτη στιγμή που τον είδε.*

3. μπορούμε να πούμε ότι αγαπάμε κάτι όταν μας αρέσει ή το θεωρούμε σημαντικό (≠ αντιπαθώ, μισώ): *Αγαπάει πολύ τη μουσική. / Ποιος δεν αγαπάει την ελευθερία του;*

4. αγαπιέμαι παθ.: όταν αγαπιόμαστε με κάποιον, νιώθουμε αγάπη ή έρωτα ο ένας για τον άλλο: *Αγαπιούνται πολύ τα δύο ξαδερφάκια και είναι αχώριστα.*

η **αγάπη** (της αγάπης) ουσ.:

1. όταν νιώθουμε αγάπη για κάποιον, νιώθουμε στοργή ή μεγάλη συμπάθεια για αυτόν (≠ μίσος): *Νιώθει μεγάλη αγάπη για τα εγγόνια του.*

2. η αγάπη είναι ο έρωτας που νιώθουμε για κάποιον (= έρωτας): *Διαβάζει μόνο ιστορίες αγάπης.*

3. αγάπη είναι το μεγάλο ενδιαφέρον που δείχνουμε για κάτι με το οποίο μας αρέσει να ασχολούμαστε: *Η αγάπη του για τον κινηματογράφο τον οδήγησε να σπουδάσει σκηνοθεσία.*

4. η αγάπη μας είναι το πρόσωπο ή το πράγμα που συμπαθούμε ή μας αρέσει πάρα πολύ (= αδυναμία): *Η μεγάλη του αγάπη είναι το μπάσκετ.*

△ Η λέξη αγάπη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

αγαπημένα ΕΠΙΡΡ.: όταν δύο άνθρωποι κάνουν κάτι αγαπημένα, το κάνουν με αγάπη και ομόνοια: *Δεν τσακώνονται ποτέ, ζουν ήρεμα και αγαπημένα.*

ο **αγαπημένος** (του αγαπημένου, των αγαπημένων), η **αγαπημένη** (της αγαπημένης) ΟΥΣ.: ο αγαπημένος μιας γυναίκας είναι το πρόσωπο με το οποίο έχει ερωτική σχέση: *Έλαβε γράμμα από τον αγαπημένο της.*

ο **αγαπημένος**, η **αγαπημένη**, το **αγαπημένο** ΕΠΙΘ.:

1. έτσι λέμε κάποιον ή κάτι που αγαπάμε πολύ: *Έκοψε λουλούδια για την αγαπημένη του μαρούλα.*

2. το αγαπημένο μας χρώμα, φαγητό ή κάτι άλλο είναι αυτό που μας αρέσει περισσότερο: *Ο Καβάφης είναι ο αγαπημένος μου ποιητής.*

ο **αγαπητός**, η **αγαπητή**, το **αγαπητό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αγαπητός, είναι καλός και οι άλλοι τον αγαπούν (≠ μισητός): *Είναι ιδιαίτερα αγαπητός στους συναδέλφους του. / Αγαπητή Μαρία, σου στέλνω πολλές ευχές για τη γιορτή σου.*

άγαρμπα ΕΠΙΡΡ.:

1. κάτι γίνεται άγαρμπα όταν γίνεται χωρίς χάρη (= άχαρα, αδέξια): *Χορεύει άγαρμπα και χωρίς ρυθμό.*

2. κάποιος φέρεται άγαρμπα όταν φέρεται άσχημα, χωρίς λεπτότητα ή ευγένεια (= άξεστα): *Της μίλησε άγαρμπα και την πλήγωσε.*

ο **άγαρμπος**, η **άγαρμπη**, το **άγαρμπο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι άγαρμπος, κινείται χωρίς χάρη (= άχαρος, ατσούμπαλος): *Είναι τόσο άγαρμπη, που περπατάει σαν πάπια!*

2. όταν κάτι είναι άγαρμπο, δε γίνεται με χάρη (= αδέξιος, άσταλος): *Μάζεψε τα κομμάτια με άγαρμπες, βιαστικές και νευρικές κινήσεις.*

3. άγαρμπο λέμε κάποιον ή κάτι που δε δείχνει λεπτότητα ή ευγένεια (= άξεστος, αγενής): *Τον φοβάμαι γιατί είναι άγαρμπος και μου μιλάει απότομα.*

η **αγγαρεία** (της αγγαρείας, των αγγαρειών) ΟΥΣ.:

1. αγγαρεία λέμε κάθε δυσάρεστη εργασία, καθετί που το κάνουμε από υποχρέωση (= καταναγκασμός, χαμαλίκι ≠ ευχαρίστηση): *Προσπαθεί να τον πείσει ότι η γυμναστική είναι υγεία και όχι αγγαρεία.*

2. (ΣΤΡΑΤ.) στο στρατό, οι στρατιώτες λένε αγγαρεία κάθε κουραστική και δύσκολη εργασία που τους επιβάλλουν οι ανώτεροι: *Ο διοικητής τον έβαλε αγγαρεία στα μαγειρεία.*

αγγαρεύω (αγγάρεψα), **αγγαρεύομαι** (αγγαρεύτηκα, αγγαρεύμένος) ΡΗΜ.: αγγαρεύουμε κάποιον όταν τον αναγκάζουμε ή του ζητάμε

να κάνει μια αγγαρεία: *Τον αγγάρεψε να της πλύνει το αυτοκίνητο μέρα μεσημέρι.*

το **αγγείο** (του αγγείου, των αγγείων) ΟΥΣ.:

1. το αγγείο είναι ένα δοχείο από πηλό ή από άλλο υλικό, που το χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι στα πολύ παλιά χρόνια για να φυλάνε ή να μεταφέρουν υγρά: *Χάλκινα αγγεία με λαβές βρέθηκαν σε αρχαίους τάφους.*

2. (ΙΑΤΡ.) το αγγείο είναι ένας λεπτός σωλήνας που αφήνει το αίμα ή άλλο υγρό να κινείται σε διάφορα σημεία του σώματος των ανθρώπων και των ζώων: *Ο διαβήτης μπορεί να φράξει τα λεπτά αιμοφόρα αγγεία στα μάτια.*

ο **αγγειοπλάστης** (του αγγειοπλάστη, των αγγειοπλαστών), η **αγγειοπλάστρια** (της αγγειοπλάστριας, των αγγειοπλαστριών) ΟΥΣ.: ο αγγειοπλάστης είναι αυτός που φτιάχνει αγγεία ή άλλα αντικείμενα από πηλό: *Ο αγγειοπλάστης παίρνει τον πηλό, τον τοποθετεί πάνω στον τροχό και αρχίζει το πλάσιμο.*

η **αγγειοπλαστική** (της αγγειοπλαστικής) ΟΥΣ.: η αγγειοπλαστική είναι η τέχνη του αγγειοπλάστη: *Η αγγειοπλαστική τέχνη παρουσιάστηκε από τη νεολιθική εποχή.*

△ Η λέξη αγγειοπλαστική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **αγγελία** (της αγγελίας, των αγγελιών) ΟΥΣ.: αγγελία είναι το μικρό κείμενο σε εφημερίδα ή κάπου αλλού που μας ενημερώνει για κάτι: *Νοικιάζει το σπίτι του και έβαλε αγγελία στην εφημερίδα.*

ο **αγγελιαφόρος** ΟΥΣ. ⇒ **αγγελιοφόρος**

ο **αγγελικός**, η **αγγελική**, το **αγγελικό** ΕΠΙΘ.:

1. αγγελικό είναι κάτι που είναι πάρα πολύ όμορφο και θυμίζει άγγελο (= υπέροχος, εξαιρετικός): *Η κοπέλα με την αγγελική μορφή με πλησίασε χαμογελώντας. / Τραγουδούσε με γλυκιά, αγγελική φωνή.*

2. αγγελική είναι η ψυχή ή η συμπεριφορά κάποιου που είναι γεμάτος καλοσύνη και αγνότητα (= αγνός, άδολος ≠ διαβολικός, σατανικός): *Έχει αγγελική ψυχή και σκέφτεται πάντα το καλό των άλλων.*

ο **αγγελιοφόρος** (του αγγελιοφόρου, των αγγελιοφόρων) και ο **αγγελιαφόρος** ΟΥΣ.: αγγελιοφόρο έλεγαν παλιά αυτόν που έφερνε κάποια είδηση ή κάποιο μήνυμα: *Ο Ερμής ήταν ο αγγελιοφόρος των θεών του Ολύμπου.*

ο **άγγελος** (του αγγέλου, των αγγέλων) ΟΥΣ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) σε κάποιες θρησκείες, ο άγγελος είναι ένα πλάσμα που ζει κοντά στο Θεό: *Στις εικόνες οι χριστιανοί ζωγραφίζουν τους αγγέλους σαν ανθρώπους με φτερά.*

2. άγγελο λέμε έναν άνθρωπο όταν είναι πάρα πολύ όμορφος ή πάρα πολύ καλός: *Ήταν ένα ξανθό κοριτσάκι, σωστός άγγελος! / Άγγελος είναι αυτό το παιδί, ήσυχο και ευγενικό.*

3. στην αρχαία τραγωδία, άγγελος ήταν ο αγγελιοφόρος: *Ο άγγελος ανακινώνει στους θεατές το θάνατο του Οιδίποδα.*

το **αγγελούδι** (του αγγελουδιού, των αγγελουδιών) ΟΥΣ.:

1. αγγελούδι λέμε το μικρό παιδί που είναι πολύ όμορφο ή πολύ φρόνιμο: *Τι ήσυχα που κοιμάται, το αγγελούδι μου!*

2. (ΜΕΙΩΤ.) αγγελούδι λέμε ειρωνικά κάποιον που είναι κακός ή κάνει κακές πράξεις: *Ξέρεις τι παρανομίες έχουν κάνει αυτά τα αγγελούδια;*

το **άγγιγμα** (του αγγίγματος, των αγγιγμάτων) ΟΥΣ.: άγγιγμα είναι αυτό που κάνουμε όταν αγγίζουμε κάποιον ή κάτι (= ακουμπισμα): *Ένωσα το άγγιγμά του στον ώμο μου. / Η συσκευή αρχίζει να λειτουργεί με ένα απλό άγγιγμα των κουμπιών.*

αγγίζω (άγγιξα), **αγγίζομαι** (αγγίχτηκα, αγγιγμένος) ΡΗΜ.:

1. αγγίζουμε κάτι όταν βάζουμε το χέρι μας πάνω του (= ακουμπάω, πιάνω): *Άπλωσε το χέρι του και με άγγιξε στον ώμο. / Οι πρίζες δεν πρέπει να αγγίζονται με βρεγμένα χέρια.*

2. λέμε ότι κάτι μας αγγίζει όταν μας κάνει να νιώσουμε συγκίνηση (= συγκινώ): *Τα τραγούδια της άγγιξαν βαθιά την καρδιά των θεατών.*

3. λέμε ότι δεν αγγίζουμε ένα φαγητό ή ένα ποτό όταν δεν τρώμε καθόλου από αυτό (= δοκιμάζω, ακουμπάω): *Δεν άγγιξε καθόλου το κρέας, γιατί είναι χορτοφάγος.*

4. αγγίζει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: κάτι αγγίζει ένα ορισμένο επίπεδο, ποσό κτλ. όταν βρίσκεται κοντά σε αυτό (= φτάνει): *Το καλοκαίρι η θερμοκρασία αγγίζει τους 40 βαθμούς Κελσίου.*

τα **αγγλικά** (των αγγλικών) ΟΥΣ.:

1. τα αγγλικά είναι η αγγλική γλώσσα: *Τα αγγλικά είναι η πιο διαδεδομένη γλώσσα στον κόσμο.*

2. αγγλικά λέμε το μάθημα στο οποίο διδασκόμαστε την αγγλική γλώσσα: *Πόσες ώρες έχετε αγγλικά την εβδομάδα;*

ο **αγγλικός**, η **αγγλική**, το **αγγλικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αγγλικό, έχει σχέση με την Αγγλία ή με τους Άγγλους: *Σπουδάζει σε αγγλικό πανεπιστήμιο.*

ο **Άγγλος** (του Άγγλου, των Άγγλων), η **Άγγλίδα** (της Άγγλίδας, των Άγγλίδων) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Άγγλος είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Αγγλίας ή είναι πολίτης του κράτους της Αγγλίας: *Είναι Άγγλος και έχει γεννηθεί στο Λονδίνο. / Στο φροντιστήριο διδάσκουν και Άγγλίδες καθηγήτριες.*

το **αγγούρι** (του αγγουριού, των αγγουριών) ΟΥΣ.:

1. το αγγούρι είναι ο στενός και μακρύς πράσινος καρπός, που συνήθως τον τρώμε ωμό στις σαλάτες ως λαχανικό: *Φάγαμε μια σαλάτα με ντομάτα και αγγούρι. / Φύτεψε αγγούρια και άλλα λαχανικά στον κήπο του.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) αγγούρι λέμε κάτι που μας φαίνεται πολύ δύσκολο (= παλούκι): *Τα θέματα στις εξετάσεις ήταν αγγούρια, κανένας δεν έγραψε καλά.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε ότι κάποιος είναι σαν αγγούρι όταν δεν έχει χάρη στις κινήσεις του ή όταν μένει ακίνητος και αμίλητος: *Όλο το βράδυ καθόταν σαν αγγούρι και δε μίλησε σε κανέναν.*

η **αγελάδα** (της αγελάδας, των αγελάδων) ΟΥΣ.:

1. η αγελάδα είναι ένα μεγάλο ζώο, το θηλυκό του βοδιού, που το μεγαλώνουμε για το γάλα και το κρέας του: *Αρμέγει την αγελάδα του κάθε πρωί και έχει φρέσκο γάλα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) αγελάδα λέμε την πολύ παχιά γυναίκα: *Με πάτησε αυτή η αγελάδα που στεκόταν δίπλα μου.*

ο **αγελαδινός**, η **αγελαδινή**, το **αγελαδινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αγελαδινό, το παίρνουμε από την αγελάδα: *Το τυρί από αγελαδινό γάλα έχει πιο γλυκιά γεύση από το πρόβειο τυρί.*

ο **αγελαδοτρόφος**, η **αγελαδοτρόφος** (του/της αγελαδοτρόφου, των αγελαδοτρόφων) ΟΥΣ.: ο αγελαδοτρόφος είναι ο κτηνοτρόφος που εκτρέφει αγελάδες: *Οι αγελαδοτρόφοι διαμαρτύρονται για τη μείωση των τιμών του αγελαδινού γάλακτος.*

ο **αγέλαστος**, η **αγέλαστη**, το **αγέλαστο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αγέλαστος, δε γελάει ή δεν του αρέσει να γελάει (= σκυθρωπός ≠ γελαστός): *Μας υποδέχθηκαν οι φύλακες, σιωπηλοί και αγέλαστοι.*

η **αγέλη** (της αγέλης, των αγελών) ΟΥΣ.:

1. η αγέλη είναι μια μεγάλη ομάδα ίδιων ζώων, συνήθως άγριων, που ζουν ή βόσκουν μαζί: *Όλο το βράδυ ακούγαμε τις φωνές μιας αγέλης λύκων από το βουνό. (= κοπάδι)*

2. (ΜΕΙΩΤ.) αγέλη λέμε πολλούς ανθρώπους μαζί, που κάνουν αυτό που θέλει η ομάδα και όχι αυτό που θέλει ο καθένας τους χωριστά, όπως κάνουν και τα ζώα: *Πολλές φορές οι ψηφοφόροι των κομμάτων σκέφτονται σαν αγέλη και ψηφίζουν αυτά που λέει το κόμμα.*

η **αγένεια** (της αγένειας, των αγενειών) ΟΥΣ.: η αγένεια είναι το να μη συμπεριφέρεται κάποιος με καλούς τρόπους (≠ ευγένεια): *Είναι αγένεια να μη λες «ευχαριστώ» όταν σου κάνουν ένα δώρο.*

ο **αγενής**, η **αγενής**, το **αγενές** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αγενής, δεν έχει καλούς τρόπους και φέρεται με αγένεια (= άξεστος ≠ ευγενικός, ευγενής): *Ένας αγενής υπάλληλος αρνήθηκε να μας εξυπηρετήσει.*

2. όταν κάτι, συνήθως η συμπεριφορά μας ή το ύφος μας, είναι αγενές, δείχνει αγένεια (≠ ευγενικός): *Μιλάει με πολύ αγενές ύφος, δε σέβεται ούτε τους καθηγητές του.*

ο **αγέννητος**, η **αγέννητη**, το **αγέννητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αγέννητος, δεν έχει γεννηθεί ακόμη: *Ήμουν αγέννητη στο Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.*

ο **αγέρας** (του αγέρα, των αγέρηδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο αέρας: *Λυσομανούσε ο αγέρας πριν ξεσπάσει η καταιγίδα.*

ο **αγέραςτος**, η **αγέραςτη**, το **αγέραςτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αγέραςτος, δε γερνάει ποτέ, φαίνεται πάντα νέος: *Μετά από τόσα χρόνια, παραμένει πάντα αγέραςτος, με λίγες μόνον άσπρες τρίχες.*

2. λέμε ότι κάτι είναι αγέραςτο όταν φαίνεται σαν να μην παλιώνει: *Τα κλασικά έργα της λογοτεχνίας παραμένουν αγέραςτα όσα χρόνια κι αν περάσουν.*

το **αγέρι** (του αγεριού) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): στη λογοτεχνία κυρίως, το αγέρι είναι ο ελαφρύς και απαλός αέρας: *Φύσα θάλασσα πλατιά, φύσα αγέρι, φύσα αγέρι...*

△ Η λέξη αγέρι δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αγέρωχα ΕΠΙΡΡ.: όταν στεκόμαστε ή περπατάμε αγέρωχα, το κάνουμε με τρόπο που δείχνει ότι είμαστε πολύ σπουδαίοι (= υπεροπτικά): *Στην παρέλαση οι στρατιώτες βιάδιζαν αγέρωχα.*

ο **αγέρωχος**, η **αγέρωχη**, το **αγέρωχο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αγέρωχος, δείχνει με το περπάτημά του ή με το ύφος του ότι είναι πολύ σπουδαίος (= υπεροπτικός): *Επιβάλλεται σε όλους με το αγέρωχο ύφος του.*

ο **άγευστος**, η **άγευστη**, το **άγευστο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα φαγητό ή ένα ποτό είναι άγευστο, δεν έχει καθόλου γεύση ή δεν έχει καλή γεύση: *Το νερό είναι άχρωμο και άγευστο. / Το κέικ ήταν άγευστο, γιατί ξέχασε να βάλει ζάχαρη. (= άνοστος ≠ γευστικός, νόστιμος)*

η **Αγία Γραφή** ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): η Αγία Γραφή είναι το ιερό βιβλίο των χριστιανών (= Βίβλος): *Η Αγία Γραφή περιλαμβάνει δύο βιβλία: την Παλαιά Διαθήκη και την Καινή Διαθήκη.*

△ Η Αγία Γραφή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **Αγία Τριάδα** ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): στην ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία, η Αγία Τριάδα είναι τα τρία πρόσωπα που έχει ο Θεός: *Η Αγία Τριάδα είναι ο Πατέρας, ο Υιός και το Άγιο Πνεύμα.*

△ Η Αγία Τριάδα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **αγιαζί** ΟΥΣ.: αγιάζι λέμε το πολύ δυνατό κρύο με υγρασία που κάνει συνήθως το πρωί ή αργά το βράδυ: *Έτρεμε από το κρύο μέσα στο πρωινό αγιάζι.*

△ Η λέξη αγιάζι δεν έχει πληθυντικό αριθμό και γενική στον ενικό αριθμό.

αγιαζω (αγιάσει, αγιασμένος) ΡΗΜ. (ΘΡΗΣΚ.):

1. στη χριστιανική θρησκεία, όταν αγιάζουν κάτι, το κάνουν να γίνει άγιο: *Ο παπάς αγιάσει το νερό.*

2. στη χριστιανική θρησκεία, όταν ένας παπάς αγιάζει κάτι, ρίχνει πάνω του αγιασμένο νερό για να το ευλογήσει (= κάνω αγιασμό): *Κάλεσαν τον παπά για να αγιάσει το καινούριο σπίτι.*

3. στη χριστιανική θρησκεία, αγιάζει αυτός που γίνεται άγιος μετά το θάνατό του: *Ο Άγιος Σάββας ήταν μοναχός που αγιάσε. / Υπέφερε τόσα πολλά στη ζωή του, που στο τέλος θα αγιάσει.*

το **αγιασμα** (του αγιάσματος, των αγιασμάτων) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): στη χριστιανική θρησκεία, το αγιασμα είναι το αγιασμένο νερό (= αγιασμός): *Πήρε λίγο αγιασμα από την εκκλησία.*

ο **αγιασμός** (του αγιασμού, των αγιασμών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.):

1. στη χριστιανική θρησκεία, ο αγιασμός είναι η τελετή κατά την οποία ο παπάς ευλογεί κάτι ρίχνοντας αγιασμένο νερό, συνήθως όταν αυτό λειτουργεί για πρώτη φορά ή για πρώτη μέρα: *Στα εγκαίνια του νέου σχολείου έγινε αγιασμός.*

2. στη χριστιανική θρησκεία, αγιασμό λέμε το αγιασμένο νερό (= αγιασμα): *Στη γιορτή των Θεοφανίων οι πιστοί πίνουν αγιασμό.*

ο **αγιατρευτος**, η **αγιατρευτη**, το **αγιατρευτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν μια πληγή ή μια αρρώστια είναι αγιατρευτη, δεν μπορούμε να τη γιατρέψουμε (= αθεράπευτος): *Το τραύμα του έμνε αγιατρευτο για πολλές μέρες.*

2. λέμε ότι ένα συναίσθημα που νιώθουμε είναι αγιατρευτο όταν το νιώθουμε έντονα και δε μας περνάει: *Ένιωθε πάντα μια αγιατρευτη νοσταλγία για την πατρίδα του.*

ο **αγίνωτος**, η **αγίνωτη**, το **αγίνωτο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αγίνωτο, δεν έχει ωριμάσει αρκετά (= άγουρος ≠ γινωμένος, ώριμος): *Τα φρούτα είναι λίγο ξινά όταν είναι αγίνωτα.*

η **αγιογράφηση** (της αγιογράφησης, των αγιογραφήσεων) ΟΥΣ.: αγιογράφηση είναι το να ζωγραφίζουν αγιογραφίες στους τοίχους των χριστιανικών εκκλησιών: *Έκαναν έρανο για την αγιογράφηση της εκκλησίας.*

η **αγιογραφία** (της αγιογραφίας, των αγιογραφιών) ΟΥΣ.:

1. αγιογραφία είναι η τέχνη της ζωγραφικής θρησκευτικών εικόνων: *Η αγιογραφία γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη στη Δύση την περίοδο της Αναγέννησης.*

2. αγιογραφία είναι η ζωγραφισμένη εικόνα που παρουσιάζει άγια πρόσωπα ή θρησκευτικές σκηνές: *Η εκκλησία του χωριού μας έχει μερικές πολύ σπάνιες αγιογραφίες.*

ο **αγιογράφος**, η **αγιογράφος** (του/της αγιογράφου, των αγιογράφων) ΟΥΣ.: ο αγιογράφος ζωγραφίζει θρησκευτικές εικόνες: *Είναι αγιογράφος βυζαντινών εικόνων.*

το **αγιοδημητριάτικο** (του αγιοδημητριάτικου, των αγιοδημητριάτικων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): αγιοδημητριάτικο λέμε αλλιώς το λουλούδι χρυσάνθεμο: *Τα αγιοδημητριάτικα ανθίζουν το φθινόπωρο.*

το **αγιοκκλημα** (του αγιοκλήματος, των αγιοκλήματων) ΟΥΣ.: αγιοκκλημα λέμε ένα αναρριχητικό φυτό με κιτρινωπά λουλούδια: *Κάθε άνοιξη άνθιζε και μοσχοβολούσε το αγιοκκλημα στην αυλή μας.*

ο **άγιος** (του αγίου, των αγίων), η **αγία** (της αγίας) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): στη χριστιανική θρησκεία,

άγιος θεωρείται το πρόσωπο που έζησε σύμφωνα με τις εντολές του Θεού και για αυτό η εκκλησία γιορτάζει το όνομά του: *Προσκύνησε τις εικόνες των αγίων. / Ο Άγιος Νικόλαος γιορτάζει στις 6 Δεκεμβρίου. / Παντρεύτηκαν στον ιερό ναό της Αγίας Ειρήνης.*

ο **άγιος**, η **άγια**, το **άγιο** ΕΠΙΘ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) στη χριστιανική θρησκεία, άγιο είναι καθετί που έχει σχέση με τη λατρεία του Θεού και των αγίων: *Πλησιάζουν οι άγιες μέρες των Χριστουγέννων.*

2. λέμε για κάποιον ότι είναι άγιος άνθρωπος όταν είναι πολύ καλός και αγνός (= ενάρετος): *Όλους τους βοηθάει αυτός ο άγιος άνθρωπος!*

3. λέμε ότι κάτι είναι άγιο όταν είναι πολύ σημαντικό και πρέπει να του δείχνουμε μεγάλο σεβασμό (= ιερός): *Έσκυψε και φίλησε τα άγια χώματα της πατρίδας του.*

το **αγκάθι** (του αγκαθιού, των αγκαθιών) ΟΥΣ.:

1. αγκάθι είναι η σκληρή και μυτερή άκρη που εξέχει από τα φύλλα, τα κλαδιά ή τον κορμό μερικών φυτών και μοιάζει με βελόνα: *Πρόσχε μην τρυπηθείς από τα αγκάθια της τριανταφυλλιάς.*

2. αγκάθι λέμε καθετί που είναι μυτερό και προεξέχει από κάπου: *Οι αχινόι έχουν αγκάθια. / Το συρματοπλέγμα έχει αγκάθια και θα τρυπηθείς.*

3. αγκάθι λέμε καθετί που δυσκολεύει ή δημιουργεί πρόβλημα σε μία κατάσταση (= εμπόδιο, κώλυμα): *Δεν έχει εμπιστοσύνη ο ένας στον άλλο και αυτό θα αποτελέσει αγκάθι στη συνεργασία τους.*

4. **αγκάθια** ΠΛΗΘ.: αγκάθια λέμε τα διάφορα φυτά που έχουν αγκάθια: *Το μονοπάτι που πήραμε για την κορφή του βουνού είχε πολλά αγκάθια.*

ΕΚΦΡ. πάω ξυπόλυτος στ' αγκάθια

ο **αγκάθινος**, η **αγκάθινη**, το **αγκάθινο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αγκάθινο, είναι φτιαγμένο από αγκάθια: *Τα παιδιά έφτιαξαν ένα αγκάθινο στεφάνι για να αναπαραστήσουν τη σταύρωση του Χριστού.*

ο **αγκαθωτός**, η **αγκαθωτή**, το **αγκαθωτό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αγκαθωτό, έχει πάνω του αγκάθια: *Τα τριαντάφυλλα είναι αγκαθωτά φυτά.*

η **αγκαλιά** (της αγκαλιάς, των αγκαλιών) ΟΥΣ.:

1. αγκαλιά είναι ο χώρος ανάμεσα στο στήθος μας και στα μπράτσα μας όταν τα λυγίζουμε (= κόρφος, στήθος): *Τον έσφιξε στην αγκαλιά της. / Το γατάκι κρύβεται στην αγκαλιά μου όταν φοβάται.*

2. αγκαλιά λέμε την ποσότητα κάποιου πράγματος που μπορεί να χωρέσει σε μια ανθρώπινη αγκαλιά: *Ήρθε σπίτι με μια αγκαλιά λουλούδια και μου τα πρόσφερε.*

3. αγκαλιά λέμε το αγκάλιασμα: *Τον πήρε αγκαλιά για να τον παρηγορήσει.*

ΕΚΦΡ. παραδίνομαι στην αγκαλιά του Μορφέα

αγκαλιά ΕΠΙΡΡ.: όταν δύο ή περισσότεροι άνθρωποι κάνουν κάτι αγκαλιά, σφίγγει ο ένας τον άλλο στην αγκαλιά του (= αγκαλιαστά): *Τα παιδιά ξάπλωσαν αγκαλιά και αποκοιμήθηκαν κουρασμένα.*

αγκαλιάζω (αγκάλιασα), **αγκαλιάζομαι** (αγκαλιάστηκα, αγκαλιασμένος) ΡΗΜ.:

1. αγκαλιάζουμε κάποιον ή κάτι όταν το σφίγγουμε στην αγκαλιά μας: *Αγκάλιασε τα παιδιά του γεμάτος χαρά.*

2. λέμε ότι αγκαλιάζουμε κάποιον ή κάτι όταν το δεχόμαστε με προθυμία (= αποδέχομαι, υποστηρίζω): *Οι τοπικές κοινωνίες αγκάλιασαν τους πρόσφυγες.*

3. **αγκαλιάζομαι** ΠΑΘ.: αγκαλιάζομαι με κάποιον όταν τον σφίγγω στην αγκαλιά μου και αυτός στη δική του: *Αγκαλιάστηκαν σφιχτά και οι τρεις τους και άρχισαν να χορεύουν.*

το **αγκάλιασμα** (του αγκαλιάσματος, των αγκαλιασμάτων) ΟΥΣ.: αγκάλιασμα είναι το να σφίγγουμε κάποιον ή κάτι στην αγκαλιά μας (= αγκαλιά): *Έτρεξαν να υποδεχτούν τους συγγενείς με αγκαλιάσματα και φιλιά.*

η **αγκίδα** (της αγκίδας, των αγκίδων) ΟΥΣ.: αγκίδα λέμε το πολύ μικρό, λεπτό και μυτερό κομμάτι που εξέχει από το ξύλο και τσιμπάει σαν καρφίτσα: *Τρυπήθηκε στο δάχτυλο από μια αγκίδα.*

η **αγκινάρα** (της αγκινάρας, των αγκινάρων) ΟΥΣ.:

1. η αγκινάρα είναι ένα πράσινο φυτό σε σχήμα θάμνου, που έχει μακρύ βλαστό και λουλούδι με πολλά μυτερά φύλλα: *Φυτέψαμε αγκινάρες στον κήπο μας.*

2. αγκινάρα είναι ο καρπός αυτού του φυτού, που τον μαγειρεύουμε και τον τρώμε: *Φάγαμε αγκινάρες με αρακά για μεσημεριανό.*

το **αγκίστρι** (του αγκιστριού, των αγκιστριών) ΟΥΣ.: το αγκίστρι είναι ένα μεταλλικό εργαλείο, που μοιάζει με μικρό γάντζο και το χρησιμοποιούμε στο ψάρεμα: *Έβαλε λίγη τροφή στο αγκίστρι και έριξε στη θάλασσα την πετονιά.*

αγκιστρώνω (αγκιστρωσα), **αγκιστρώνομαι** (αγκιστρώθηκα, αγκιστρωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αγκιστρώνουμε ένα ψάρι, το ψαρεύουμε με αγκίστρι (= γαντζώνω): *Ένα μπαρμπούνη αγκιστρώθηκε στην πετονιά!*

2. **αγκιστρώνομαι** ΠΑΘ.: όταν αγκιστρωνόμαστε σε κάποιον, εξαρτιόμαστε από αυτόν (≠ ξεκολλάω): *Έχει αγκιστρωθεί πάνω στον άντρα της.*

αγκομαχάω/αγκομαχώ ΡΗΜ.:

1. όταν αγκομαχάμε, ανασαίνουμε με δυσκολία (= λαχανιάζω): *Ανέβηκε τη σκάλα αγκομαχώντας.*

2. όταν αγκομαχάμε για να κάνουμε κάτι, το κάνουμε με μεγάλη δυσκολία (= υποφέρω, ιδρώνω): *Αγκομαχούσε να προλάβει όλες τις δουλειές.*

3. όταν λέμε ότι ένα μηχανήμα αγκομαχάει, εννοούμε ότι κάνει πολύ θόρυβο (= μουγκρίζω): *Αγκομαχούσε το αυτοκίνητο στην ανηφόρα.*

△ Η λέξη αγκομαχάω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

το **αγκομαχητό** (του αγκομαχητού, των αγκομαχητών) ουσ.: αγκομαχητό λέμε την αναπνοή που γίνεται με δυσκολία, από κούραση, πόνο κτλ. (= λαχάνιασμα): *Μετά από αρκετά αγκομαχητά και πολύ ιδρώτα φτάσαμε στην κορυφή του βουνού.*

η **αγκράφα** (της αγκράφας) ουσ.: αγκράφα λέμε την καρφίτσα από μέταλλο στην άκρη της ζώνης, σε παπούτσι κτλ., που τη χρησιμοποιούμε για να κουμπώσουμε κάτι: *Αγόρασε την κλασική μαύρη ζώνη με τη λεπτή ασημένια αγκράφα.*

△ Η λέξη αγκράφα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **αγκύλη** (της αγκύλης, των αγκυλών) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): αγκύλη λέμε καθένα από τα σημάδια [], που τα χρησιμοποιούμε σε γραπτό κείμενο για να κλείσουμε μέσα τους μια λέξη ή μια φράση, όπως κάνουμε και με την παρένθεση: *Το σχόλιο του συγγραφέα έχει τοποθετηθεί μέσα σε αγκύλες.*

ο **αγκυλωτός**, η **αγκυλωτή**, το **αγκυλωτό** επιθ.: όταν κάτι είναι αγκυλωτό, το σχήμα του μοιάζει με αγκύλη: *Ο αγκυλωτός σταυρός ήταν το σήμα των ναζί.*

η **άγκυρα** (της άγκυρας, των άγκυρών) ουσ.: η άγκυρα είναι ένα βαρύ αντικείμενο από μέταλλο, που το ρίχνουν στο βυθό της θάλασσας για να κρατάει το πλοίο ακίνητο: *Έριξαν την άγκυρα λίγα μέτρα μακριά από την παραλία.*

αγκυροβολάω/αγκυροβολώ (αγκυροβόλησα, αγκυροβολημένος) ΡΗΜ.: αγκυροβολούμε ένα πλοίο ή ένα πλοίο αγκυροβολεί όταν το κρατάμε ακίνητο, ρίχνοντας την άγκυρά του μέσα στο νερό (= αράζω ≠ σαλπάρω): *Αγκυροβολήσαμε στα ανοιχτά της θάλασσας. / Το πλοίο αγκυροβόλησαν στο λιμάνι λόγω της κακοκαιρίας.*

ο **αγκώνας** (του αγκώνα, των αγκώνων) ουσ.: **1.** αγκώνα λέμε την εξωτερική γωνία που σχηματίζεται κάτω από το μπράτσο όταν λυγίζουμε το χέρι μας: *Όταν σκέφτεται, ακουμπάει τους αγκώνες στο τραπέζι.*

2. αγκώνα λέμε το μέρος του μανικιού που σκεπάζει τον αγκώνα: *Τρύπησε το πουλόβερ στους αγκώνες.*

η **αγκωνιά** (της αγκωνιάς, των αγκωνιών) ουσ.: δίνουμε μια αγκωνιά σε κάποιον όταν τον χτυπάμε με τον αγκώνα: *Με σπρωξιές και αγκωνιές πέρασε πρώτος στο λεωφορείο.*

αγναντεύω (αγνάντεψα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): αγναντεύουμε όταν κοιτάζουμε κάτι από μακριά ή από ψηλά (= ατενίζω): *Στεκόταν στην κορυφή του λόφου και αγνάντευε τη θάλασσα.*

η **άγνοια** (της άγνοιας) ουσ.: άγνοια είναι το να αγνοούμε, το να μην ξέρουμε κάτι (≠ γνώση): *Δήλωσε ότι έχει πλήρη άγνοια πάνω στο θέμα που συζητάμε. / Ήθελαν να μορφωθούν για να απελευθερωθούν από την άγνοια.*

△ Η λέξη άγνοια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αγνοούμενος** (του αγνοούμενου, των αγνοούμενων), η **αγνοούμενη** (της αγνοούμενης) ουσ.: αγνοούμενο λέμε αυτόν που δεν ξέρουμε πού βρίσκεται ή αν ζει, μετά από πόλεμο ή άλλη καταστροφή: *Αναζητούν τους αγνοούμενους και άλλα θύματα από το σεισμό.*

ο **αγνός**, η **αγνή**, το **αγνό** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι αγνός, δεν κρύβει μέσα του κακία ή πονηριά (= αθώς ≠ πονηρός): *Είναι αγνό και τίμιο παιδί.*

2. όταν ένα συναίσθημα ή κάτι άλλο είναι αγνό, είναι αληθινό και ειλικρινές: *Στην παιδική ηλικία, οι φιλίες είναι αγνές.*

3. αγνό λέμε κάτι που τρώγεται, όπως γάλα, λάδι, μέλι κτλ., όταν δεν έχει μέσα του ξένα στοιχεία (= ανόθευτος): *Στο χωριό φτιάχνουν παραδοσιακά γλυκά με αγνά υλικά.*

η **αγνότητα** (της αγνότητας) ουσ.: όταν κάποιος έχει αγνότητα, δεν κρύβει μέσα του κακία ή πονηριά (= αθωότητα ≠ πονηριά): *Τα παιδικά μάτια τον κοιτούσαν γεμάτα αφέλεια και αγνότητα.*

△ Η λέξη αγνότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αγνώω (αγνόησα), **αγνοούμαι** (αγνοήθηκα, αγνοημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αγνοούμε κάτι, δεν έχουμε κάποια γνώση ή πληροφορία για αυτό (≠ γνωρίζω, ξέρω): *Αγνώω πώς έγινε το ατύχημα. / Αγνοεί σημαντικά στοιχεία για την υπόθεση.*

2. λέμε ότι αγνοούμε κάποιον ή κάτι όταν δεν του δίνουμε σημασία (≠ ενδιαφερόμαι): *Ό,τι κι αν πω με αγνοεί. (= περιφρονώ) / Είναι σοβαρό θέμα και δεν μπορούμε να το αγνοήσουμε. (= αδιαφορώ)*

3. αγνοούμαι παθ.: όταν κάποιος ή κάτι αγνοείται, δεν ξέρε κανείς πού βρίσκεται: *Αγνοούνται πολλοί άνθρωποι μετά τον τυφώνα.*

ο **αγνώμονας**, η **αγνώμονα** επιθ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο αγνώμων

△ Το ουδέτερο γένος του επιθέτου αγνώμονας δε χρησιμοποιείται.

η **αγνωμοσύνη** (της αγνωμοσύνης) ουσ.: αγνωμοσύνη δείχνει κάποιος όταν δεν αναγνωρίζει το καλό που του έκαναν (= αχαριστία ≠ ευγνωμοσύνη): *Με τη διαθήκη που άφησε έδειξε μεγάλη αγνωμοσύνη στη γυναίκα και στα παιδιά του.*

△ Η λέξη αγνωμοσύνη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αγνώμων**, η **αγνώμων** επιθ.: όταν κάποιος είναι αγνώμων, δεν αναγνωρίζει το καλό που του έκαναν (= αχάριστος ≠ ευγνώμων): *Μετά από όσα έκανα γι' αυτόν, δεν περίμενα να είναι τόσο αγνώμων.*

△ Το ουδέτερο γένος του επιθέτου αγνώμων δε χρησιμοποιείται.

ο **αγνώριστος**, η **αγνώριστη**, το **αγνώριστο**
ΕΠΙΘ.: λέμε για κάποιον ότι είναι αγνώριστος όταν έχει αλλάξει τόσο πολύ, που δεν μπορούμε να τον αναγνωρίσουμε: Έγινε αγνώριστη από τότε που αδυνάτισε και έκοψε τα μαλλιά της.

ο **άγνωστος** (του άγνωστου, των αγνώστων), η **άγνωστη** (της άγνωστης) ΟΥΣ.: ο άγνωστος είναι κάποιος που δεν τον γνωρίζουμε καθόλου (= ξένος ≠ γνωστός): Ποτέ μη μιλάτε σε αγνώστους.

ο **άγνωστος**, η **άγνωστη**, το **άγνωστο** ΕΠΙΘ.:

1. κάποιος είναι άγνωστος όταν δεν τον γνωρίζουμε καθόλου (≠ γνωστός): Άγνωστοι ληστές έσπασαν την πόρτα και μπήκαν στο σπίτι. / Δεν αισθάνομαι άνετα ανάμεσα σε άγνωστα πρόσωπα. (≠ γνώριμος)

2. κάτι είναι άγνωστο όταν δεν ξέρουμε τίποτα γι' αυτό (≠ γνωστός): Στο λεξικό ψάχνω τις άγνωστες λέξεις. / Άγνωστα παραμένουν τα αίτια του ατυχήματος.

3. άγνωστος είναι ένας ηθοποιός, ένας συγγραφέας κτλ. όταν δεν είναι γνωστός στον πολύ κόσμο (= άσημος ≠ διάσημος): Πρωταγωνιστής της ταινίας είναι ένας νέος, άγνωστος ακόμη, ηθοποιός.

η **άγονη γραμμή** ΟΥΣ.: άγονη γραμμή είναι η διαδρομή που ακολουθούν τα πλοία για νησιά, συνήθως μικρά και απομακρυσμένα, στα οποία δεν ταξιδεύουν πολλοί άνθρωποι: Το ταξίδι για τα νησιά της άγονης γραμμής διαρκεί πολλές ώρες.

△ Η άγονη γραμμή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **άγονος**, η **άγονη**, το **άγονο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν το έδαφος είναι άγονο, δεν μπορεί να δώσει καρπούς (≠ γόνιμος, εύφορος): Το μεγαλύτερο μέρος του βουνού είναι άγονο και δεν καλλιεργείται.

2. λέμε ότι μια ενέργεια ή μια προσπάθεια είναι άγονη όταν δε φέρνει κανένα αποτέλεσμα (= άκαρπος ≠ αποδοτικός): Η συζήτηση αποδείχτηκε άγονη, αφού δεν καταλήξαμε σε κανένα συμπέρασμα.

η **αγορά** (της αγοράς, των αγορών) ΟΥΣ.:

1. η αγορά ενός πράγματος είναι όταν δίνουμε χρήματα για να το αποκτήσουμε (≠ πώληση): Η αγορά του σπιτιού τούς κόστισε μια περιουσία.

2. η αγορά μιας πόλης είναι ο χώρος όπου βρίσκονται συγκεντρωμένα πολλά καταστήματα: Βγήκε για ψώνια στην αγορά.

αγοράζω (αγόρασα), **αγοράζομαι** (αγοράστηκα, αγορασμένος) ΡΗΜ.: όταν αγοράζουμε κάτι, δίνουμε χρήματα για να το πάρουμε (≠ πουλάω): Αγόρασε ένα πολύ ακριβό αυτοκίνητο. / Βγήκε στα μαγαζιά για να αγοράσει ρούχα. (= ψωνίζω)

ΕΚΦΡ. σε πουλάει και σε αγοράζει

η **αγοραπωλησία** (της αγοραπωλησίας, των αγοραπωλησιών) ΟΥΣ.: αγοραπωλησία είναι αυτό που γίνεται όταν αγοράζουμε και πουλάμε αγαθά: Η επιχείρησή του αναλαμβάνει αγοραπωλησίες μεταχειρισμένων αυτοκινήτων.

ο **αγοραστής** (του αγοραστή, των αγοραστών), η **αγοράστρια** (της αγοράστριας, των αγοραστριών) ΟΥΣ.: αγοραστής είναι αυτός που αγοράζει κάτι ή που ενδιαφέρεται να αγοράσει κάτι: Δε βρήκαμε αγοραστή για το σπίτι. (≠ πωλητής) / Οι εταιρείες ενημερώνουν τους αγοραστές για τα νέα προϊόντα τους. (= καταναλωτής, πελάτης)

το **αγόρι** (του αγοριού, των αγοριών) ΟΥΣ.:

1. αγόρι λέμε το αρσενικό παιδί: Τα περισσότερα αγόρια ενδιαφέρονται από μικρά για το ποδόσφαιρο.

2. το αγόρι μιας κοπέλας είναι ο νεαρός άντρας με τον οποίο έχει ερωτική σχέση: Στο πάρτι θα έρθει σίγουρα με το αγόρι της.

αγορίστικα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος φέρεται αγορίστικα, φέρεται με τρόπο που ταιριάζει σε αγόρι: Όταν ήταν μικρή, ντυνόταν αγορίστικα και έπαιζε μόνο μπάλα.

ο **αγορίστικος**, η **αγορίστικη**, το **αγορίστικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αγορίστικο, έχει σχέση με τα αγόρια ή ταιριάζει σε αγόρια: Έκοψε τα μαλλιά της πολύ κοντά, αγορίστικα.

το **αγοροκόριτσο** (του αγοροκόριτσου, των αγοροκόριτσων) ΟΥΣ.: αγοροκόριτσο είναι το κορίτσι που μοιάζει με αγόρι ή φέρεται σαν αγόρι: Μικρή ήταν κανονικό αγοροκόριτσο και έπαιζε με όπλα.

η **αγουρίδα** (της αγουρίδας, των αγουρίδων) ΟΥΣ.: αγουρίδα λέμε το άγουρο σταφύλι αλλά και κάθε καρπό που είναι ακόμη άγουρος: Με τις αγουρίδες των σταφυλιών φτιάχνουν ξίδι.

ο **αγουροξυπνημένος**, η **αγουροξυπνημένη**, το **αγουροξυπνημένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αγουροξυπνημένος, έχει ξυπνήσει πριν από λίγο ή δεν έχει κοιμηθεί αρκετά: Έρθε αγουροξυπνημένος στο γραφείο και δεν είχε όρεξη για δουλειά.

ο **άγουρος**, η **άγουρη**, το **άγουρο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας καρπός είναι άγουρος, δεν έχει ωριμάσει ακόμη (= αγίνωτος ≠ ώριμος, γινωμένος): Για το γλυκό του κουταλιού χρειάζεσαι άγουρα σύκα.

2. λέμε ότι κάποιος είναι άγουρος όταν είναι πολύ νέος σε ηλικία: Αγάπησα τη μουσική όταν ήμουν άγουρος έφηβος ακόμη.

ο **αγουρωπός**, η **αγουρωπή**, το **αγουρωπό** ΕΠΙΘ.: όταν ένας καρπός είναι αγουρωπός, είναι κάπως άγουρος: Για να φτιάξετε μαρμελάδα δαμάσκηνο, θα χρειαστείτε τρία κιλά αγουρωπά δαμάσκηνα.

ο **αγράμματος**, η **αγράμματη**, το **αγράμματο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αγράμματος, δεν ξέρει να γράφει και να διαβάζει (= αναλφάβητος):

Ήταν αγράμματη και μου έδινε να της διαβάζω εγώ τα γράμματα που έστειλε ο γιος της.

2. αγράμματο λέμε κάποιον που δεν έχει γνώσεις ή μόρφωση (= αμόρφωτος, αμαθής ≠ μορφωμένος): *Ήταν φτωχοί και αγράμματοι άνθρωποι που δεν είχαν φύγει ποτέ από το χωριό τους.*

η **αγραμματοσύνη** (της αγραμματοσύνης) ουσ.: αγραμματοσύνη έχει ο άνθρωπος που είναι αγράμματος (= αμορφωσιά, αμάθεια ≠ μόρφωση): *Τα λάθη του δεν οφείλονται μόνο σε αγραμματοσύνη αλλά και σε απροσεξία.*

△ Η λέξη αγραμματοσύνη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **άγραφος**, η **άγραφη**, το **άγραφο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άγραφο, δεν έχει γραφτεί κάπου (≠ έγγραφος, γραπτός): *Υπήρχε μια άγραφη συμφωνία μεταξύ τους ότι θα μοιράζονταν όλες τις δουλειές.*

2. όταν ένα χαρτί ή κάτι άλλο είναι άγραφο, δεν έχει γραφτεί τίποτα πάνω σε αυτό (= κενός, άδειος ≠ γραμμένος): *Οι τελευταίες σελίδες του τετραδίου είναι άγραφες.*

ο **άγραφτος**, η **άγραφτη**, το **άγραφο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. ο άγραφτος

2. όταν ένας μαθητής είναι άγραφτος, δεν έχει γράψει τα μαθήματά του: *Είναι καλός μαθητής, ποτέ δεν έχει πάει άγραφτος στο σχολείο.*

άγρια ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι άγρια, το κάνουμε με αγριότητα, με επιθετικότητα: *Ήταν πολύ νευρισμένος και με κοιτούσε άγρια. / Τους βασάνισαν άγρια και μετά τους σκότωσαν.*

άγρια μεσάνυχτα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν είναι πολύ αργά το βράδυ: *Χτύπησε το τηλέφωνο μέσα στα άγρια μεσάνυχτα και τρόμαξα.*

άγρια χαράματα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν είναι πολύ νωρίς το πρωί: *Φεύγει για τη δουλειά μέσα στα άγρια χαράματα.*

η **αγριάδα** (της αγριάδας, των αγριάδων) ουσ.:

1. η αγριάδα είναι το να είναι κάτι άγριο και τρομακτικό στην όψη (= αγριότητα): *Ξαφνικά το βλέμμα του είχε μια αγριάδα, που δεν είχε ξαναδεί. / Τον εντυπωσιάζει η αγριάδα των κατακόρυφων βράχων.*

2. όταν κάποιος φέρεται με αγριάδα, είναι απότομος και επιθετικός στη συμπεριφορά του: *Μην αρχίζεις τις αγριότητες και κάτσε να μιλήσουμε ήρεμα.*

3. αγριότητες λέμε τα άγρια χόρτα: *Μάζεψε αγριότητες για να τις βράσει και να πει το ζουμί τους.*

η **αγριελιά** (της αγριελιάς, των αγριελιών) ουσ.:

1. η αγριελιά είναι είδος άγριας ελιάς: *Η πλαγιά του βουνού ήταν γεμάτη με αγριελιές και θάμνους.*

2. αγριελιά λέμε τον καρπό αυτού του δέντρου: *Οι αγριελιές είναι μικρές και πικρές.*

το **αγρίεμα** (του αγριέματος, των αγριεμάτων) ουσ.:

1. αγρίεμα λέμε το να μιλάμε άγρια σε κάποιον για να τον φοβηρίσουμε (= αγριόδα, φοβέρα): *Αν ο σκύλος είναι φύλακας, χρειάζεται αγρίεμα από το αφεντικό του.*

2. το αγρίεμα είναι το να γίνεται χειρότερος ο καιρός (≠ χειροτέρευση, επιδείνωση): *Είδαν το ξαφνικό αγρίεμα του καιρού και δε βγήκαν για ψάρεμα.*

αγριεύω (αγρίεψα), **αγριεύομαι** (αγριεύτηκα, αγριεμένος) ΡΗΜ.:

1. αγριεύουμε κάποιον όταν τον κάνουμε να νιώσει θυμό (= εξοργίζω, εξαγριώνω): *Μην τον αγριεύεις, γιατί θα σε δειρί.*

2. όταν αγριεύουμε, νιώθουμε θυμό (= εξαγριώνομαι): *Το λιοντάρι αγρίεψε. / Αγρίεψε και έβαλε τις φωνές.*

3. αγριεύουμε σε κάποιον όταν του μιλάμε αυστηρά για να φοβηθεί (= φοβερίζω): *"Τι έκανες εκεί!" τον αγρίεψε η μάνα του.*

4. **αγριεύει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι αγριεύει όταν γίνεται πιο δυνατό (= δυναμώνει): *Αγριεύει ο αέρας.*

5. **αγριεύει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι αγριεύει όταν γίνεται χειρότερο (= χειροτερεύει, χαλάει ≠ φτιάχνει): *Μπήκε ο χειμώνας και αγρίεψε ο καιρός.*

6. **αγριεύομαι** ΠΑΘ.: αγριεύομαστε ή αγριεύουμε όταν νιώθουμε μεγάλο φόβο (= φοβάμαι, τρομάζω): *Αγριεύτηκε μέσα στη σκοτεινή σπηλιά.*

το **αγρίμι** (του αγριμιού, των αγριμιών) ουσ.:

1. αγρίμι λέμε το άγριο ζώο, αυτό που ζει σε άγρια κατάσταση: *Τα αγρίμια του δάσους κατασπάραξαν το ελάφι.*

2. αγρίμι λέμε τον άνθρωπο που ζει και φέρεται σαν άγριο ζώο: *Είναι σκέτο αγρίμι, δεν μπορεί να ζήσει ούτε να συνηθιστεί με άλλους ανθρώπους.*

η **αγριόγατα** (της αγριόγατας, των αγριόγατων), ο **αγριόγατος** (του αγριόγατου) ουσ.:

1. αγριόγατα λέμε το μικρόσωμο ζώο που μοιάζει με τη γάτα, αλλά είναι πιο άγριο: *Στα απειλούμενα θηλαστικά περιλαμβάνονται τα ζαρκάδια, οι αγριόγατες και οι λύκοι.*

2. αγριόγατα λέμε τη γάτα, που είναι άγρια και δε ζει στα σπίτια των ανθρώπων: *Μας όρμησε μια αγριόγατα του δρόμου.*

το **αγριογούρουνο** (του αγριογούρουνου, των αγριογούρουνων) ουσ.:

1. αγριογούρουνο λέμε το άγριο γουρούνι, που ζει μακριά από τους ανθρώπους (= αγριόχοιρος): *Πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν παράδοση στο κυνήγι του αγριογούρουνου.*

2. αγριογούρουνο λέμε το κρέας αυτού του ζώου, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Αγριογούρουνο ψητό στο φούρνο.*

το **αγριοκάτσικο** (του αγριοκάτσικου, των αγριοκάτσικων) ουσ.:

1. αγριοκάτσικο είναι το άγριο κατσίκι, που ζει στους βράχους και στα ψηλά βουνά: *Τα αγριοκάτσικα σκαρφάλωσαν στην πλαγιά.*
2. αγριοκάτσικο λέμε έναν νέο άνθρωπο όταν είναι πολύ ζωηρός: *Όλο τρέχει αυτό το παιδί, σωστό αγριοκάτσικο!*

A

αγριοκοιτάζω και **αγριοκοιτάω/αγριοκοιτώ** (αγριοκοιτάξα), **αγριοκοιτάζομαι** και **αγριοκοιτιέμαι** (αγριοκοιτάχτηκα) ΡΗΜ.:

1. αγριοκοιτάζουμε κάποιον όταν τον κοιτάζουμε με άγριο ύφος και θυμό: *Μη με αγριοκοιτάξεις δεν το έσπασα εγώ.*
2. **αγριοκοιτάζομαι** ΠΛΗΘ.: αγριοκοιτάζομαι με κάποιον όταν κοιτάζουμε ο ένας τον άλλο με άγριο ύφος και θυμό: *Αγριοκοιτάζονταν ο Ζαν με τον Αντουάν από τότε που τσακώθηκαν.*

το **αγριολούλουδο** (του αγριολούλουδου, των αγριολούλουδων) ουσ.: αγριολούλουδο λέμε κάθε λουλούδι που φυτρώνει μόνο του στους αγρούς: *Την άνοιξη τα λιβάδια είναι γεμάτα παπαρούνες και άλλα αγριολούλουδα.*

ο **άγριος**, η **άγρια**, το **άγριο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα ζώο ή ένα φυτό είναι άγριο, ζει και μεγαλώνει ελεύθερα στη φύση, χωρίς ανθρώπινη φροντίδα (≠ ήμερος): *Τα άγρια άλογα ζουν σε αγέλες πάνω στο βουνό. / Πήγαμε στο δάσος για να μαζέψουμε άγρια μανιτάρια.*
2. όταν κάποιος είναι άγριος, ζει στη φύση μακριά από τον πολιτισμό (= πρωτόγονος): *Στην Αφρική ζουν άγριες φυλές ιθαγενών.*
3. όταν ένας τόπος είναι άγριος, είναι δύσκολο ή επικίνδυνο να τον πλησιάσουμε: *Η επιβίωση είναι δύσκολη στην άγρια φύση.*
4. όταν κάτι είναι άγριο, γίνεται με μεγάλη σκληρότητα ή βία: *Οι πειρατές έκαναν συχνά άγριες επιθέσεις στα νησιά. (= σκληρός, βάνουσος) / Τα άγρια καιρικά φαινόμενα προκάλεσαν μεγάλες καταστροφές. (= βίαιος)*
5. όταν κάτι είναι άγριο, φαίνεται τρομακτικό (= αγριωπός): *Ένας τρομερός πολεμιστής με άγριο βλέμμα ύψωσε το σπαθί του.*
6. άγριο λέμε κάτι που δεν είναι ευχάριστο όταν το ακουμπάμε (= τραχύς ≠ λείος, μαλακός): *Έγδαρε τον αγκώνα του πάνω στον άγριο τοίχο.*

ΕΚΦΡ. άγρια μεσάνυχτα, άγρια χαράματα, ιστορίες για αγρίους

η **αγριότητα** (της αγριότητας, των αγριότητων) ουσ.:

1. κάτι έχει αγριότητα όταν είναι σκληρό, βίαιο ή τρομακτικό (= αγριάδα, σκληρότητα): *Έσπασαν τα πάντα στο πέρασμά τους με απίστευτη αγριότητα.*
2. **αγριότητες** ΠΛΗΘ.: αγριότητες λέμε τις άγριες, βάνουσες πράξεις (= βιαιότητες, βαρβαρότητες): *Η χώρα προσπαθεί να ξεχάσει τις αγριότητες του πολέμου.*

η **αγριοφωνάρα** (της αγριοφωνάρας) ουσ.: αγριοφωνάρα λέμε τη δυνατή και άγρια φωνή: *Μας ξύπνησε με τις αγριοφωνάρες του.*

⚠ Η λέξη αγριοφωνάρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **αγριόχοιρος** (του αγριόχοιρου, των αγριόχοιρων) ουσ. (ΕΠΙΣ.): το αγριογούρουνο: *Στο πάρκο δημιουργήθηκε καταφύγιο άγριων ζώων, όπως ελαφιών και αγριόχοιρων.*

ο **αγριωπός**, η **αγριωπή**, το **αγριωπό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αγριωπό, φαίνεται άγριο (= βλοσυρός): *Ο φύλακας τους έκανε παρατήρηση με αγριωπό ύφος.*

το **αγρόκτημα** (του αγροκτήματος, των αγροκτημάτων) ουσ.: αγρόκτημα λέμε μια μεγάλη έκταση γης στην εξοχή μαζί με τα κτίρια που βρίσκονται εκεί, όπου οι άνθρωποι καλλιεργούν τη γη και εκτρέφουν ζώα (= φάρμα): *Στο αγρόκτημά τους έχουν κότες, περισσότερα και δύο σκυλιά.*

ο **αγρός** (του αγρού, των αγρών) ουσ.:

1. αγρός λέμε κάθε κομμάτι γης στο οποίο καλλιεργούμε φυτά (= χωράφι, κτήμα): *Έξω από το χωριό υπάρχουν αγροί που καλλιεργούνται από τους κατοίκους με σιτηρά.*

2. **αγροί** ΠΛΗΘ.: αγρούς ονομάζουμε την περιοχή που έχει πολλά χωράφια: *Οι παπαρούνες είναι λουλούδια που φυτρώνουν στους αγρούς.*

ο **αγρότης** (του αγρότη, των αγροτών), η **αγρότισσα** (της αγρότισσας) ουσ.: ο αγρότης ζει στην ύπαιθρο και ασχολείται με τη γεωργία ή την κτηνοτροφία: *Προβλήματα με τις καλλιέργειες έχουν οι αγρότες λόγω της κακοκαιρίας.*

το **αγροτικό** (του αγροτικού, των αγροτικών) ουσ.:

1. αγροτικό λέμε το μικρό φορτηγό που χρησιμοποιούν οι αγρότες για διάφορες εργασίες: *Γυρνάει όλη μέρα με το αγροτικό και κουβαλάει τροφή για τα ζώα.*

2. αγροτικό λέμε το διάστημα κατά το οποίο ένας νέος γιατρός δουλεύει υποχρεωτικά σε δημόσιο ιατρείο μικρών πόλεων ή χωριών: *Τελείωσε πέρυσι την ιατρική σχολή και κάνει το αγροτικό της σε ένα χωριό κοντά στην Πάτρα.*

ο **αγροτικός**, η **αγροτική**, το **αγροτικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αγροτικό, έχει σχέση με τους αγρούς ή με τους αγρότες: *Ο αγροτικός πολιτισμός της χώρας μας μειώνεται συνεχώς. (≠ αστικός) / Το τρακτέρ έστριψε σ' έναν αγροτικό δρόμο.*

ο **αγροφύλακας** (του αγροφύλακα, των αγροφύλακων) ουσ.: αγροφύλακας είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να φυλάει τους αγρούς: *Ο αγροφύλακας κυνηγούσε τα παιδιά που είχαν κλέψει ένα καλάθι κεράσια από το περιβόλι.*

άγρυννα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι άγρυννα, το κάνουμε συνεχώς, χωρίς να σταματάμε: *Τον παρακολουθεί άγρυννα, νύχτα μέρα, για να ανακαλύψει πού ηγναινε.*

αγρυννάω/αγρυννώ (αγρύννησα) ΡΗΜ.:

1. αγρυννάμε όταν μένουμε ξύπνιοι όλο το βράδυ (= ξαγρυννάω, ξενυχτάω ≠ κοιμάμαι): *Αγρύννησε δίπλα στο μωρό που έκλαιγε.*

2. αγρυννάμε όταν φροντίζουμε για να μη γίνει κάτι κακό (= επαγρυννώ ≠ αδιαφορώ): *Οι πολιτικοί πρέπει να αγρυννοούν για τους πολίτες.*

ο **άγρυννος**, η **άγρυννη**, το **άγρυννο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι άγρυννος, δεν κοιμάται ή δεν έχει κοιμηθεί τη νύχτα (= ξάγρυννος): *Έμεινε άγρυννη όλη νύχτα στο προσκέφαλο του αρρώστου.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι άγρυννος όταν αγρυννά: *Οι άγρυννοι φρουροί προστάτευαν τα σύνορα της χώρας.*

ο **αγύμναστος**, η **αγύμναστη**, το **αγύμναστο**

ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αγύμναστος, δε γυμνάζει το σώμα του (≠ γυμνασμένος): *Είναι τόσο αγύμναστος, που πιάστηκαν τα πόδια του από το τρέξιμο.*

το **άγχος** (του άγχους) ΟΥΣ.: όταν νιώθουμε άγχος, φοβόμαστε ή ανησυχούμε πολύ για κάτι που θα γίνει (= αγωνία): *Όλοι οι ηθοποιοί έχουν άγχος πριν από την πρεμιέρα.*

△ Η λέξη άγχος δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **αγώγι** (του αγωγίου, των αγωγίων) ΟΥΣ.:

1. αγώγι είναι το φορτίο που μεταφέρει με ζώα ή με άμαξα ο αγωγιότης: *Το αγώγι ήταν βαρύ και το γαϊδούρι γλίστησε.*

2. αγώγι είναι τα χρήματα που παίρνει ο αγωγιότης για να μεταφέρει πράγματα ή ανθρώπους (= αγωγιότητα): *Δεν είχαμε λεφτά να πληρώσουμε το αγώγι μέχρι το λιμάνι.*

ο **αγωγιότης** (του αγωγιότη, των αγωγιότητων), η **αγωγιότησα** (της αγωγιότησας) ΟΥΣ.:

ο αγωγιότης είναι αυτός που πληρώνεται για να μεταφέρει ανθρώπους ή πράγματα με το ζώο του ή με άμαξα: *Ο αγωγιότης φόρτωσε τα τσουβάλια με το χόμα στα μουλάρια.*

ο **αγωγός** (του αγωγού, των αγωγών) ΟΥΣ.:

1. αγωγό λέμε το σωλήνα μέσα από τον οποίο μεταφέρεται υγρό ή αέριο από ένα σημείο σε ένα άλλο: *Έσπασαν οι αγωγοί του νερού από την παγωνιά.*

2. (ΦΥΣ.) στη φυσική, αγωγό λέμε το σώμα που αφήνει να περάσει μέσα από αυτό ηλεκτρική ή άλλη ενέργεια: *Το ξύλο είναι καλός αγωγός του ηλεκτρισμού.*

ο **αγώνας** (του αγώνα, των αγώνων) ΟΥΣ.:

1. ο αγώνας είναι η προσπάθεια που κάνουμε για να καταφέρουμε κάτι δύσκολο ή σημαντικό: *Έκανε μεγάλο αγώνα για να κερδίσει τελικά την αποζημίωση.*

2. ο αγώνας είναι η προσπάθεια που κάνουμε για να εμποδίσουμε κάτι άδικο ή δυσάρεστο (= μάχη): *Έγιναν σημαντικά βήματα για την ενίσχυση του αγώνα κατά της τρομοκρατίας.*

3. αγώνα λέμε τον πόλεμο ή τη μάχη: *Ο αγώνας για την απελευθέρωση της Ελλάδας από τους Γερμανούς.*

4. σε έναν αγώνα παίρνουν μέρος αθλητές ή αθλητικές ομάδες με στόχο τη νίκη: *Παρακολουθεί όλους τους αγώνες μπάσκετ στην τηλεόραση. / Οι Ολυμπιακοί αγώνες έγιναν το 2004 στην Ελλάδα.*

ο **αγώνας δρόμου** ΟΥΣ.:

1. ο αγώνας δρόμου είναι το άθλημα στο οποίο οι αθλητές αγωνίζονται στο τρέξιμο: *Βγήκε πρωταθλητής στον αγώνα δρόμου των 200 μέτρων.*

2. αγώνα δρόμου λέμε τη μεγάλη προσπάθεια που κάνουμε για να προλάβουμε κάτι: *Έκανε αγώνα δρόμου για να προλάβει να συγκεντρώσει όλα τα έγγραφα.*

η **αγωνία** (της αγωνίας, των αγωνιών) ΟΥΣ.:

1. νιώθουμε αγωνία όταν περιμένουμε κάτι να γίνει (= λαχτάρα, ανυπομονησία): *Είναι έγκυρος και έχει αγωνία να μάθει αν θα κάνει αγόρι ή κορίτσι.*

2. νιώθουμε αγωνία όταν ανησυχούμε πολύ για κάτι, όταν φοβόμαστε ότι θα γίνει κάτι κακό (= άγχος): *Πέρασε μεγάλη αγωνία όσο ο γιος της έλειπε σε ταξίδι και δεν είχε νέα του.*

αγωνίζομαι (αγωνίστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν αγωνίζομαι για κάτι, προσπαθώ να το πετύχω (= κοπιάζω, πασχίζω): *Αγωνίστηκε να σπουδάσει τα παιδιά του.*

2. όταν κάποιος αγωνίζεται, προσπαθεί να αντιμετωπίσει κάποιον (= μάχομαι): *Οι στρατιώτες αγωνίστηκαν για την ελευθερία τους.*

3. όταν κάποιος αγωνίζεται, παίρνει μέρος σε αθλητικό αγώνα: *Θα αγωνιστεί στο άλμα εις ύψος. / Η ομάδα θα αγωνιστεί στο γήπεδό της. (= παίζω)*

το **αγώνισμα** (του αγωνίσματος, των αγωνισμάτων) ΟΥΣ.: αγώνισμα λέμε το άθλημα στο οποίο αγωνίζονται οι αθλητές για να νικήσουν: *Ήρθε δεύτερος στο αγώνισμα της πάλης.*

ο **αγωνιστής** (του αγωνιστή, των αγωνιστών), η **αγωνίστρια** (της αγωνίστριας, των αγωνιστριών) ΟΥΣ.:

1. ο αγωνιστής είναι αυτός που παλεύει για κάποιο σημαντικό σκοπό ή ιδανικό: *Τίμησαν τους αγωνιστές της δημοκρατίας.*

2. αγωνιστή λέμε τον άνθρωπο που δεν τα παρατάει εύκολα μπροστά στους κινδύνους ή στις δυσκολίες: *Πάντα αγωνίστρια, πάλεψε με την αρρώστιά της μέχρι το τέλος.*

αγωνιστικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι αγωνιστικά, το κάνουμε με έντονο και αποφασιστικό τρόπο (= μαχητικά): *Οι εργαζόμενοι διεκδίκησαν αγωνιστικά τα δικαιώματά τους.*

ο **αγωνιστικός**, η **αγωνιστική**, το **αγωνιστικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αγωνιστικό, έχει σχέση με τον αγωνιστή ή με τον αγώνα (= μαχητικός):

Συμμετέχει στο φοιτητικό κίνημα με πάθος και αγωνιστική διάθεση.

2. όταν κάτι είναι αγωνιστικό, έχει σχέση με αθλητικούς αγώνες ή χρησιμοποιείται σε αυτούς: *Οι αθλητές μπήκαν στον αγωνιστικό χώρο για το μεγάλο τελικό. / Τρέχει με αγωνιστικά αυτοκίνητα.*

αγωνιώ^{ΡΗΜ.}:

1. όταν αγωνιούμε, νιώθουμε φόβο και ανησυχία μήπως συμβεί κάτι άσχημο (= ανησυχώ): *Τα παιδιά καθυστέρησαν να γυρίσουν και η μάνα τους αγωνιούσε.*

2. αγωνιούμε για κάτι όταν θέλουμε να γίνει όσο το δυνατόν πιο γρήγορα (= ανυπομονώ): *Αγωνιούσε να δει τους φίλους της από το εξωτερικό.*

△ Η λέξη αγωνιώ έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

η **άδεια** (της άδειας, των αδειών) ΟΥΣ.:

1. άδεια είναι το δικαίωμα που μας δίνει κάποιος να κάνουμε κάτι ή να μιλήσουμε: *Δεν αισθανόταν καλά και ζήτησε την άδεια από τον καθηγητή για να βγει έξω.*

2. άδεια είναι το επίσημο χαρτί που βεβαιώνει ότι μπορούμε να κάνουμε, να χρησιμοποιήσουμε ή να έχουμε κάτι για δικό μας: *Τον έπιασαν γιατί οδηγούσε το αυτοκίνητο χωρίς άδεια οδήγησης.*

3. άδεια είναι το δικαίωμα που έχουν οι υπάλληλοι να λείψουν από την εργασία τους για κάποιες μέρες το χρόνο: *Πότε θα πάρεις άδεια φέτος το καλοκαίρι;*

△ Η λέξη άδεια προφέρεται σε τρεις συλλαβές: ά-δει-α.

αδειάζω (άδεια) ΡΗΜ.:

1. όταν αδειάζουμε ένα κουτί ή κάτι άλλο, βγάζουμε ό,τι περιέχει (≠ γεμίζω): *Άδειασε το συρτάρι για να βρει τα κλειδιά της.*

2. όταν αδειάζουμε το περιεχόμενο ενός μπουκαλιού, ενός κουτιού κτλ. σε άλλο μέρος, το μεταφέρουμε κάπου αλλού: *Άδειασα τα αποφάγια στα σκουπίδια. (= ρίχνω) / Άδειασε ένα μπουκάλι λάδι στο φαγητό. (= χύνω)*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν κάποιος αδειάζει, έχει ελεύθερο χρόνο για κάτι (= ευκαιρώ): *Όποτε αδειάζεις, πάρε με τηλέφωνο.*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν αδειάζουμε κάποιον, δεν τον υποστηρίζουμε: *Ο πρωθυπουργός άδειασε τους βουλευτές που διαφώνησαν.*

5. **αδειάζει** 3^ο ΠΡ.: όταν ένα μπουκάλι, ένα κουτί κτλ. αδειάζει, δεν περιέχει τίποτα πια (≠ γεμίζει): *Φάτε και το τελευταίο γλυκό για να αδειάσει το κουτί!*

6. **αδειάζει** 3^ο ΠΡ.: όταν αδειάζει ένα μέρος, φεύγουν όλοι οι άνθρωποι από εκεί (= ερημώνει ≠ γεμίζει): *Το καλοκαίρι αδειάζει η πρωτεύουσα.*

ΕΚΦΡ. αδειάζω τη γωνιά

αδειάζω τη γωνιά ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): κάποιος μας λέει να του αδειάσουμε τη γωνιά όταν μας διώχνει: *Άντε, άδειασέ μας τη γωνιά γιατί έχουμε και δουλειές!*

ο **αδειανός**, η **αδειανή**, το **αδειανό** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο άδειος: *Έμεινε ολομόναχη μέσα στην αδειανή αίθουσα.*

το **άδειασμα** (του αδειάσματος, των αδειασμάτων) ΟΥΣ.: το άδειασμα είναι το να βγάζουμε κάτι μέσα από κάτι άλλο (≠ γέμισμα): *Το άδειασμα του λαδιού από τον τενεκέ γίνεται με ειδικό χωνί.*

ο **άδειος**, η **άδεια**, το **άδειο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άδειο, δεν υπάρχει τίποτα μέσα ή πάνω σε αυτό (= κενός, αδειανός ≠ γεμάτος): *Μάζεψε όλα του τα πράγματα και τα ντουλάπια έμειναν άδεια.*

2. λέμε ότι κάτι είναι άδειο όταν δε μας προσφέρει καμία ικανοποίηση (= κενός, ανούσιος): *Μετά το θάνατο της γυναίκας του, η ζωή του ήταν άδεια.*

△ Το θηλυκό άδεια προφέρεται σε δύο συλλαβές: ά-δεια.

ΕΚΦΡ. με άδεια χέρια, ρίχνω άδεια για να πιάσω γεμάτα

ο **αδειούχος**, η **αδειούχος** (του/της αδειούχου, των αδειούχων) και η **αδειούχα** ΟΥΣ.: αδειούχος είναι αυτός που έχει πάρει άδεια από τη δουλειά του ή από άλλη απασχόληση: *Οι αδειούχοι επιστρέφουν τον Αύγουστο από τις διακοπές τους.*

ο **αδέκαρος**, η **αδέκαρη**, το **αδέκαρο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αδέκαρος, δεν έχει καθόλου χρήματα (= απένταρος, άφραγκος): *Πολλοί ζωγράφοι πέθαναν αδέκαροι, μέσα σε άθλια φτώχεια.*

το **αδέλφι** ΟΥΣ. ⇒ **αδέρφι**

αδελφικά ΕΠΙΡΡ. ⇒ **αδερφικά**

ο **αδελφικός**, η **αδελφική**, το **αδελφικό** ΕΠΙΘ. ⇒ **αδερφικός**

ο **αδελφός** (του αδελφού, των αδελφών), η **αδελφή** (της αδελφής) ΟΥΣ.:

1. έτσι λέγεται αλλιώς ο αδερφός

2. (ΘΡΗΣΚ.) στη χριστιανική θρησκεία, αδελφός ή αδελφή ονομάζουν τον άντρα ή τη γυναίκα που ζει σε μοναστήρι (= μοναχός, καλόγερος): *Η αδελφή Μαρία είναι η υπεύθυνη του μοναστηριού.*

3. **αδελφή** ΘΗΛ.: αδελφή λέμε αλλιώς τη νοσοκόμα που εργάζεται σε νοσοκομείο: *Κάλεσα την αδελφή για να μας φέρει το θερμόμετρο.*

αδελφώνω (αδελφώσα), **αδελφώνομαι** (αδελφώθηκα, αδελφωμένος) και **αδερφώνω**, **αδερφώνομαι** ΡΗΜ.:

1. αδελφώνουμε ανθρώπους ή λαούς όταν τους κάνουμε να έχουν πάλι καλές σχέσεις (= συμφιλιώνω): *Μόνο η ειρήνη μπορεί να αδελφώσει όλους τους λαούς.*

2. **αδελφώνομαι** ΠΑΘ.: δύο άνθρωποι ή δύο λαοί αδελφώνονται όταν έχουν πάλι καλές σχέσεις (= συμφιλιώνομαι, μονοιάζω): *Γάλλοι και Ρώσοι στρατιώτες αδελφώθηκαν με φιλιά και αγκαλιές.*

ο **αδένας** (του αδένα, των αδένων) ΟΥΣ. (ΙΑΤΡ.): αδένα λέμε το όργανο στο σώμα των αν-

θρώπων και των ζώων που παράγει διάφορες ουσίες απαραίτητες για τη λειτουργία του οργανισμού: *Ο ιδρώτας παράγεται από τους ιδρωτοποιούς αδένες.*

ο **άδενδρος**, η **άδενδρη**, το **άδενδρο** ΕΠΙΘ. ⇒ **άδεντρος**

ο **άδεντρος**, η **άδεντρη**, το **άδεντρο** και ο **άδενδρος**, η **άδενδρη**, το **άδενδρο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα μέρος είναι άδεντρο, δεν έχει καθόλου δέντρα: *Ανηφορίσαμε τις άδεντρες πλαγιές του βουνού.*

αδέξια ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι αδέξια, το κάνουμε με αδέξιο και απρόσεκτο τρόπο (= άγαρμπα ≠ επιδέξια): *Δεν έχει ταλέντο και ζωγραφίζει πολύ αδέξια. / Η συμφωνία απέτυχε, γιατί φερθήκαμε αδέξια.*

ο **αδέξιος**, η **αδέξια**, το **αδέξιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αδέξιος, κάνει πράγματα με λάθος τρόπο ή δεν τα κάνει με επιτυχία (= άτσαλος, άγαρμπος ≠ επιδέξιος): *Τι αδέξια που είσαι, τα έσπασες όλα! / Είναι ακόμη άπειρος και αδέξιος οδηγός.*

2. όταν κάτι είναι αδέξιο, γίνεται με απρόσεκτο ή λανθασμένο τρόπο και δεν έχει καλό αποτέλεσμα: *Έκανε μια αδέξια κίνηση και έριξε το βάζο. / Κάνει τα πρώτα αδέξια καλλιτεχνικά του βήματα.*

η **αδεξιότητα** (της αδεξιότητας, των αδεξιότητων) ΟΥΣ.: όταν κάνουμε κάτι με αδεξιότητα, το κάνουμε με λάθος τρόπο ή χωρίς επιτυχία (= ατσαλιά ≠ επιδεξιότητα): *Η αδεξιότητά του στο χορό προκαλεί γέλιο. / Ο σερβιτόρος είναι καινούριος και κρατάει το δίσκο με αδεξιότητα.*

το **αδέρφι** και το **αδέλφι** ΟΥΣ.: το αδέρφι μας είναι ο αδερφός ή η αδερφή μας: *Τα παιδιά με ένα ή περισσότερα αδέρφια προσαρμόζονται ευκολότερα στο νηπιαγωγείο σε σχέση με τα μοναχοπαίδια.*

△ Η λέξη χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

αδερφικά και **αδελφικά** ΕΠΙΡΡ.: όταν δύο άνθρωποι κάνουν κάτι αδερφικά, το κάνουν σαν αδέρφια, με αγνή αγάπη και ειρήνη: *Στο νησί ζούσαν αδερφικά διάφορες φυλές.*

ο **αδερφικός**, η **αδερφική**, το **αδερφικό** και ο **αδελφικός**, η **αδελφική**, το **αδελφικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αδερφικό, έχει σχέση με τα αδέρφια και τις σχέσεις μεταξύ τους: *Οι δυο κοπέλες αγκαλιάστηκαν με αγνή αδερφική αγάπη.*

2. λέμε για κάτι ότι είναι αδερφικό όταν μοιάζει με τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στα αδέρφια: *Γνωρίζονται χρόνια και είναι αδερφικοί φίλοι.*

ο **αδερφός** (του αδερφού, των αδερφών), η **αδερφή** (της αδερφής) ΟΥΣ.:

1. ο αδερφός μας είναι αυτός που έχει τους ίδιους γονείς με μας ή μόνο τον ίδιο πατέρα ή την ίδια μητέρα: *Οι τρεις αδερφές είναι πολύ δεμένες και αγαπημένες μεταξύ τους.*

2. αδερφό μας λέμε τον άνθρωπο με τον οποίο έχουμε πολύ στενή φιλική σχέση: *Την εμπιστεύομαι απόλυτα, γιατί είναι η καλύτερή μου φίλη, σχεδόν αδερφή μου.*

αδερφώνω ΡΗΜ. ⇒ **αδελφώνω**

ο **αδέσποτος**, η **αδέσποτη**, το **αδέσποτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα ζώο είναι αδέσποτο, δεν ανήκει σε κάποιον και κυκλοφορεί ελεύθερο: *Στη γειτονιά μας υπάρχουν πολλά αδέσποτα σκυλιά.*

2. λέμε ότι κάτι είναι αδέσποτο όταν δεν ξέρουμε από πού προέρχεται ή όταν δεν έχει συγκεκριμένο στόχο: *Περνούσε έξω από το γήπεδο και έφαγε μια αδέσποτη μπαλιά στο κεφάλι.*

ο **άδετος**, η **άδετη**, το **άδετο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα σκοινί, ένα κορδόνι ή κάτι άλλο είναι άδετο, δεν το έχουν δέσει (= λυτός ≠ δεμένος): *Πάτησε τα άδετα κορδόνια των παπουτσιών του και έπεσε.*

2. όταν ένα βιβλίο είναι άδετο, δεν έχει σκληρό εξώφυλλο (≠ δεμένος): *Τα δύο τελευταία τεύχη του περιοδικού είναι άδετα.*

ο **αδιάβαστος**, η **αδιάβαστη**, το **αδιάβαστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αδιάβαστο, δεν το έχουν διαβάσει ή δεν το έχουν μελετήσει (≠ διαβασμένος): *Τα βιβλία αυτά φαίνονται αδιάβαστα, τώρα τα αγόρασες; / Έχω ακόμα αδιάβαστη την ιστορία για αύριο.*

2. όταν κάποιος είναι αδιάβαστος, δεν έχει διαβάσει τα μαθήματά του (= απροετοίμαστος ≠ διαβασμένος, προετοιμασμένος): *Δεν τα πήγε καλά στις εξετάσεις γιατί πήγε τελείως αδιάβαστος.*

ο **αδιάβατος**, η **αδιάβατη**, το **αδιάβατο** ΕΠΙΘ.:

όταν ένας τόπος είναι αδιάβατος, δεν μπορούμε να περάσουμε εύκολα μέσα από αυτόν (≠ βατός): *Το δάσος έχει γίνει αδιάβατο από την πυκνή βλάστηση.*

το **αδιάβροχο** (του αδιάβροχου, των αδιάβροχων) ΟΥΣ.: το αδιάβροχο είναι το παλτό που είναι φτιαγμένο από αδιάβροχο υλικό και το φοράμε όταν βρέχει: *Φορέστε τα αδιάβροχα γιατί άρχισε να βρέχει.*

ο **αδιάβροχος**, η **αδιάβροχη**, το **αδιάβροχο** ΕΠΙΘ.:

αδιάβροχο είναι κάτι που δεν αφήνει να περάσει νερό ή άλλο υγρό μέσα σε αυτό: *Η αδιάβροχη θήκη προστατεύει τη φωτογραφική μηχανή από το νερό.*

η **αδιαθεσία** (της αδιαθεσίας, των αδιαθεσιών) ΟΥΣ.:

όταν νιώθουμε αδιαθεσία, δε νιώθουμε πολύ καλά, γιατί είμαστε ελαφρά άρρωστοι: *Αισθάνθηκε μια ξαφνική αδιαθεσία και ξάπλωσε.*

ο **αδιάθετος**, η **αδιάθετη**, το **αδιάθετο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αδιάθετος, δε νιώθει πολύ καλά, γιατί είναι κάπως άρρωστος: *Ήταν αδιάθετος χθες και δεν ήρθε στο μάθημα.*

2. όταν κάτι είναι αδιάθετο, δεν έχει πουληθεί: *Τα καταστήματα πρέπει να επιστρέφουν πίσω*

τα αδιάθετα προϊόντα τους στο τέλος κάθε εποχής. (= απούλητος)

αδιαθετώ (αδιαθέτησα) ΡΗΜ.: όταν αδιαθετούμε, δε νιώθουμε καλά και είμαστε κάπως άρρωστοι: *Αδιαθετεί πολύ συχνά και λείπει από το σχολείο.*

αδιάκοπα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται αδιάκοπα, συνεχίζεται για μεγάλο διάστημα χωρίς διακοπή (= ασταμάτητα): *Βρέχει αδιάκοπα από χτες το πρωί και έχουν πλημμυρίσει τα πάντα.*

ο αδιάκοπος, η αδιάκοπη, το αδιάκοπο ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αδιάκοπο, συνεχίζεται για μεγάλο διάστημα χωρίς διακοπή (= ασταμάτητος, συνεχής): *Η ιστορία της Ασσυρίας είναι γεμάτη από αδιάκοπους πολέμους.*

η αδιακρισία (της αδιακρισίας) ΟΥΣ.:

1. αδιακρισία δείχνουμε όταν ρωτάμε να μάθουμε πράγματα που δε μας αφορούν, με τρόπο που ενοχλεί τους άλλους (≠ διακριτικότητα): *Κοίταξε μέσα από την ανοιχτή πόρτα με αδιακρισία.*

2. αδιακρισία είναι κάθε πράξη και συμπεριφορά που δείχνει αδικαιολόγητη περιέργεια για τις υποθέσεις άλλων: *Ήταν μεγάλη αδιακρισία σου να ανοίξεις το συρτάρι του χωρίς να τον ρωτήσεις.*

⚠ Η λέξη αδιακρισία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αδιάκριτα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι αδιάκριτα, το κάνουμε με αδιακρισία (≠ διακριτικά): *Από την ανοιχτή πόρτα κοίταξε αδιάκριτα μέσα στο ξένο σπίτι.*

ο αδιάκριτος, η αδιάκριτη, το αδιάκριτο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αδιάκριτος, φέρεται με αδιακρισία (≠ διακριτικός): *Δε θέλω να φανώ αδιάκριτη, αλλά πόσο χρονών είστε;*

2. όταν κάτι είναι αδιάκριτο, δείχνει αδιακρισία (≠ διακριτικός): *Είναι αγένεια να κάνεις αδιάκριτες ερωτήσεις.*

ο αδιάλυτος, η αδιάλυτη, το αδιάλυτο ΕΠΙΘ.: όταν μια ουσία είναι αδιάλυτη, δεν έχει διαλυθεί ή δεν μπορεί να διαλυθεί σε ένα υγρό: *Το μείγμα του γλυκού δεν ανακατεύτηκε καλά, και η ζάχαρη έμεινε αδιάλυτη. (≠ διαλυμένος) / Το διοξειδίο του άνθρακα είναι αδιάλυτο στο νερό. (≠ διαλυτός)*

αδιαμαρτύρητα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι αδιαμαρτύρητα, το κάνουμε χωρίς να διαμαρτυρόμαστε: *Περίμενε στην ουρά αδιαμαρτύρητα μέχρι να έρθει η σειρά του. (= υπομονετικά)*

αδιάντροπα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι αδιάντροπα, το κάνουμε χωρίς να ντρεπόμαστε και χωρίς να σεβόμαστε κανέναν (= ξεδιάντροπα): *Εκμεταλλεύεται αδιάντροπα πρόσωπα και καταστάσεις.*

ο αδιάντροπος, η αδιάντροπη, το αδιάντροπο ΕΠΙΘ.:

1. κάποιος είναι αδιάντροπος όταν φέρεται άσχημα και δε νιώθει καμιά ντροπή για αυτό

(= ξεδιάντροπος): *Τι αδιάντροπος άνθρωπος είσαι να κοροϊδεύεις έτσι τον κόσμο!*

2. μια πράξη ή η συμπεριφορά κάποιου είναι αδιάντροπη όταν δε δείχνει καμιά ντροπή: *Πώς τολμάς να λες τέτοια αδιάντροπα ψέματα!*

ο αδιαφανής, η αδιαφανής, το αδιαφανές ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αδιαφανές, δεν μπορούμε να δούμε μέσα από αυτό (≠ διάφανος): *Τα τζάμια του σπιτιού είναι αδιαφανή, για να μη μας βλέπουν οι γείτονες.*

2. αδιαφανές λέμε κάτι που κρύβει πράγματα και δε μας αφήνει να καταλάβουμε την αλήθεια (≠ διαφανής, αξιόπιστος): *Οι εξετάσεις πρόσληψης των υπαλλήλων ήταν αδιαφανείς και ακυρώθηκαν.*

αδιάφορα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι αδιάφορα, το κάνουμε χωρίς να δείχνουμε ενδιαφέρον: *Το κοινό παρακολουθούσε αδιάφορα την ομιλία του.*

η αδιαφορία (της αδιαφορίας) ΟΥΣ.: αδιαφορία δείχνει όποιος δεν ενδιαφέρεται για κάτι ή για κάποιον (= αμέλεια ≠ ενδιαφέρον): *Δείχνει πλήρη αδιαφορία για τα μαθήματά του. / Το περιβάλλον καταστρέφεται από την αδιαφορία όλων μας.*

⚠ Η λέξη αδιαφορία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο αδιάφορος, η αδιάφορη, το αδιάφορο ΕΠΙΘ.:

1. κάποιος είναι αδιάφορος για κάτι όταν δεν τον ενδιαφέρει, δεν τον νοιάζει: *Ελπίζω να αντιλαμβάνεστε ότι η άποψή σας για μένα με αφήνει παντελώς αδιάφορο.*

2. κάτι είναι αδιάφορο για κάποιον όταν δεν παρουσιάζει κανένα ενδιαφέρον για αυτόν ή όταν δεν του αρέσει (≠ ενδιαφέρων): *Όσοι είδαν την ταινία τούς φάνηκε αδιάφορη και βαρετή.*

αδιαφορώ (αδιαφόρησα) ΡΗΜ.:

1. αδιαφορούμε όταν δε δείχνουμε ενδιαφέρον για κάποιον ή για κάτι (≠ ενδιαφερόμαι, νοιάζομαι): *Η κυβέρνηση αδιαφορεί για τους αγρότες. / Αδιαφορεί για τα αισθήματά μου.*

2. αδιαφορώ για κάτι σημαίνει ότι δε νιώθω ανησυχία ή φόβο για αυτό (= αφηφάω): *Οδηγεί μεθυσμένος και αδιαφορεί για τους κινδύνους.*

το αδιέξοδο (του αδιεξόδου, των αδιεξόδων) ΟΥΣ.:

1. το αδιέξοδο είναι ένας μικρός δρόμος που στη μια του άκρη είναι κλειστός, που δεν οδηγεί δηλαδή σε άλλο δρόμο: *Μη στρίψεις σ' αυτό το στενό γιατί είναι αδιέξοδο.*

2. αδιέξοδο λέμε την πολύ άσχημη κατάσταση από την οποία δεν μπορούμε να βγούμε: *Η εταιρεία μας βρίσκεται σε οικονομικό αδιέξοδο.*

άδικα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάνουμε κάτι άδικα, δεν ακολουθούμε το δίκαιο και το σωστό (**≠** δίκαιο): *Τον κατηγορήσαν άδικα, δεν έφταιγε εκείνος.*
2. λέμε ότι κάτι γίνεται άδικα κάτι όταν γίνεται χωρίς λόγο ή χωρίς αποτέλεσμα (= άσκοπα, μάταια): *Άδικα τον περιμένεις, δεν πρόκειται να έρθει.*

άδικαιολόγητα ΕΠΙΡΡ.: κάτι γίνεται άδικαιολόγητα όταν δεν υπάρχει δικαιολογία ή εξήγηση γιατί γίνεται (**≠** δικαιολογημένα): *Ο προπονητής δεν τον δέχτηκε στην προπόνηση, γιατί είχε αργήσει άδικαιολόγητα.*

ο **άδικαιολόγητος**, η **άδικαιολόγητη**, το **άδικαιολόγητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άδικαιολόγητο, δεν μπορούμε να το καταλάβουμε ή να το εξηγήσουμε (**≠** δικαιολογημένος): *Ο φόβος σου για το αεροπλάνο είναι άδικαιολόγητος.*
2. λέμε ότι μία πράξη είναι άδικαιολόγητη όταν είναι πολύ άσχημη και θεωρούμε ότι δε θα έπρεπε να είχε γίνει (= ανεπίτρεπτος, απαράδεκτος): *Το ξέσπασμά του μπροστά στους καλεσμένους ήταν άδικαιολόγητο.*
3. όταν κάνουμε άδικαιολόγητες απουσίες από το σχολείο ή από τη δουλειά, δεν υπάρχει κάποιο επίσημο χαρτί που να δικαιολογεί γιατί τις κάναμε (**≠** δικαιολογημένος): *Έμεινε στην ίδια τάξη από άδικαιολόγητες απουσίες.*

το **άδίκημα** (του αδικήματος, των αδικημάτων) ΟΥΣ.: το άδίκημα είναι κάθε παράνομη πράξη που τιμωρείται από το νόμο: *Η ληστεία θεωρείται σοβαρό ποινικό άδίκημα.*

η **αδικία** (της αδικίας, των αδικιών) ΟΥΣ.:

1. η αδικία είναι μια κατάσταση κατά την οποία δε γίνεται αυτό που είναι δίκαιο και σωστό (**≠** δίκαιο): *Είναι αδικία να πεθαίνουν νέοι άνθρωποι.*
2. η αδικία είναι κάθε πράξη που δε συμφωνεί με τους νόμους ή που γενικά δεν είναι σωστή: *Δεν ανέχομαι τις αδικίες που γίνονται σε βάρος των μεταναστών.*

το **άδικο** (του άδικου) ΟΥΣ.:

1. το άδικο είναι ό,τι και η αδικία (**≠** δίκαιο): *Θα πληρώσεις για το άδικο που μας έκανες.*
2. λέμε ότι κάποιος έχει άδικο όταν δε συμφωνούμε μαζί του, όταν πιστεύουμε ότι κάνει λάθος (**≠** δίκιο): *Δεν έχεις άδικο σε αυτό που λες, υπάρχει όμως και η άλλη άποψη.*

⚠ Η λέξη άδικο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **άδικος**, η **άδικη**, το **άδικο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι άδικος, δε συμπεριφέρεται στους άλλους με δίκαιο τρόπο (**≠** δίκαιος): *Ποιος δικαστής θα ήταν τόσο άδικος, ώστε να καταδικάσει έναν αθώο;*
2. όταν κάτι είναι άδικο, δεν είναι δίκαιο και σωστό (**≠** δίκαιος): *Είναι άδικο να γίνονται φυλετικές διακρίσεις. / Το παιχνίδι είναι άδικο, αφού εσύ είσαι πιο δυνατός από μένα! (= άνιστος)*

ΕΚΦΡ. άδικος κόπος, γυρίζω σαν την άδικη κατάρτα

άδικος κόπος ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που γίνεται χωρίς λόγο ή χωρίς αποτέλεσμα: *Μη χτυπάς το κουδούνι, άδικος κόπος, λείπουν όλοι.*

αδικώ (αδίκησα), **αδικούμαι** (αδικήθηκα, αδικημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αδικούμε κάποιον, κάνουμε κάποια αδικία σε βάρος του (= ζημιώνω): *Τα άδίκησε τα παιδιά του με τη διαθήκη που τους άφησε.*
2. όταν αδικούμε κάποιον, δεν τον κρίνουμε δίκαια: *Έχασαν γιατί τους άδίκησε ο διαιτητής.*
3. όταν κάτι με αδικεί, με δείχνει χειρότερο ή κατώτερο απ' ό,τι είμαι: *Το φόρεμα την αδικεί, γιατί την παχαίνει.*
4. **αδικούμαι** ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος αδικείται όταν αξίζει κάτι καλύτερο από αυτό που έχει ή που είναι: *Έχει υπέροχη φωνή, γι' αυτό πιστεύουν ότι αδικήθηκε που δεν έγινε τραγουδιστής.*

αδιόρθωτα ΕΠΙΡΡ.: λέμε ότι κάποιος είναι αδιόρθωτα αφελής ή κάτι άλλο όταν είναι πολύ αφελής και δεν αλλάζει με τίποτα: *Είναι αδιόρθωτα ρομαντικός και δε θέλει να παραδεχτεί ότι ο κόσμος είναι κακός.*

ο **αδιόρθωτος**, η **αδιόρθωτη**, το **αδιόρθωτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αδιόρθωτο, δεν το έχουν διορθώσει και έχει ακόμη λάθη (**≠** διορθωμένος): *Δε μας έφερε τα διαγωνίσματα, γιατί είναι ακόμα αδιόρθωτα.*
2. αδιόρθωτο λέμε κάποιον όταν δε διορθώνει τα λάθη του ή τα ελαττώματά του (= αμετανόητος, αθεράπευτος): *Το ξέρει ότι δεν πρέπει να βρίζει, αλλά αυτός είναι αδιόρθωτος!*

ο **αδιόριστος**, η **αδιόριστη**, το **αδιόριστο** ΕΠΙΘ.:

όταν κάποιος είναι αδιόριστος, δεν έχει διοριστεί, ενώ έχει ζητήσει να διοριστεί (**≠** διορισμένος): *Αυξάνονται συνεχώς οι αδιόριστοι καθηγητές.*

αδίστακτα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάποιο κακό αδίστακτα, το κάνουμε χωρίς να διστάσουμε καθόλου: *Παίρνει πάντα αδίστακτα αυτό που θέλει και δεν υπολογίζει κανέναν.*

ο **αδίστακτος**, η **αδίστακτη**, το **αδίστακτο** ΕΠΙΘ.:

όταν κάποιος είναι αδίστακτος, δε διστάζει να κάνει οποιοδήποτε κακό: *Πίσω από την απαγωγή κρύβονται αδίστακτοι κακοποιοί.*

αδίσταχτα ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ό,τι και το αδίστακτα

ο **αδίσταχτος**, η **αδίσταχτη**, το **αδίσταχτο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ό,τι και ο αδίστακτος

άδοξα ΕΠΙΡΡ.: λέμε ότι κάτι τελειώνει άδοξα όταν δεν τελειώνει με τον τρόπο που θα του άξιζε (**≠** ένδοξα): *Η πρώτη του πτήση με ανεμόπτερο έληξε άδοξα όταν προσγειώθηκε πάνω σε φράχτη.*

ο **άδοξος**, η **άδοξη**, το **άδοξο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι άδοξος, δεν έχει δόξα ή φήμη ($\neq$ δοξασμένος): *Πολλοί σημαντικοί ποιητές πέθαναν άδοξοι.*
2. όταν κάτι είναι άδοξο, είναι χειρότερο ή κατώτερο από ό,τι αξίζει σε κάποιον ή σε κάτι ($\neq$ ένδοξος): *Ο μεγάλος τους έρωτας είχε άδοξο τέλος.*

A

το **αδράχτι** (του αδραχτιού, των αδραχτιών) ΟΥΣ.: το αδράχτι είναι ένα μακρόστενο αντικείμενο από ξύλο, που το χρησιμοποιούμε για να τυλίγουμε το νήμα όταν γνέθουμε το μαλλί: *Η γιαγιά τύλιγε το μαλλί στο αδράχτι και μετά ύφαινε το νήμα στον αργαλειό.*

η **αδυναμία** (της αδυναμίας, των αδυναμιών) ΟΥΣ.:

1. αδυναμία νιώθει αυτός που έχει χάσει τις δυνάμεις του από κούραση, αρρώστια κτλ. (= εξάντληση, ατονία): *Ένωθε μεγάλη αδυναμία μετά από το χθεσινό ξενύχτι.*
2. όταν είμαστε σε αδυναμία να κάνουμε κάτι, δεν έχουμε τη δύναμη ή την ικανότητα να το κάνουμε (= ανικανότητα $\neq$ ικανότητα): *Δείχνει αδυναμία να προσαρμοστεί στο καινούριο σχολείο.*
3. αδυναμία λέμε την πολύ μεγάλη συμπάθεια ή προτίμηση που έχουμε σε κάποιον ή σε κάτι (= προτίμηση): *Έχει αδυναμία στα ακριβά αυτοκίνητα.*
4. η αδυναμία μας είναι το πρόσωπο ή το πράγμα που συμπαθούμε ή μας αρέσει περισσότερο: *Από όλα του τα ανίψια ο Γιώργος είναι η αδυναμία του.*

ο **αδύναμος**, η **αδύναμη**, το **αδύναμο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αδύναμος, δεν έχει καλή υγεία ούτε μεγάλη δύναμη ($\neq$ δυνατός, γερός): *Νιώθει ακόμη αδύναμος μετά την εγχείριση.*
2. όταν κάτι είναι αδύναμο, δεν έχει μεγάλη δύναμη, ένταση ή ζωτικότητα (= άτονος, υποτονικός $\neq$ δυνατός, έντονος): *Μιλούσε με αδύναμη φωνή, ίσα που ακουγόταν.*
3. λέμε ότι κάποιος έχει αδύναμο χαρακτήρα ή αδύναμη θέληση, όταν δεν είναι σταθερός στις απόψεις του και επηρεάζεται εύκολα ($\neq$ ισχυρός): *Είναι αδύναμος χαρακτήρας και παρασύρεται από κακές παρέες.*

αδυνατίζω (αδυνάτιστα, αδυνατισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αδυνατίζουμε, χάνουμε βάρος, γινόμαστε πιο αδύνατοι (= λεπταίνω $\neq$ παχαίνω): *Άρχισε δίαιτα για να αδυνατίσει. / Αδυνάτισε πέντε κιλά.*
2. **αδυνατίζει** 3^ο ΠΡ.: κάτι με αδυνατίζει όταν με κάνει χάσω βάρος ή να φαίνομαι πιο αδύνατος (= λεπταίνει $\neq$ παχαίνει): *Το παντελόνι που φοράς σε αδυνατίζει.*
3. **αδυνατίζει** 3^ο ΠΡ.: κάτι αδυνατίζει όταν χάνει την ένταση ή τη δύναμή του ($\neq$ δυναμώνει): *Η φωνή του αδυνάτισε από την αρρώστια.*

το **αδυνάτισμα** (του αδυνάτισματος, των αδυνάτισμάτων) ΟΥΣ.: το αδυνάτισμα είναι το να αδυνατίσει κάποιος, να χάσει κιλά: *Το*

γρήγορο αδυνάτισμα είναι επικίνδυνο για την υγεία. / Για να χάσει κιλά, πηγαίνει σε ένα ινστιτούτο αδυνάτισματος.

ο **αδύνατος**, η **αδύνατη**, το **αδύνατο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αδύνατος, ζυγίζει λίγα κιλά (= λεπτός $\neq$ παχύς, χοντρός): *Με τα ρούχα φαίνεται πιο αδύνατη απ' όσα είναι.*
2. όταν κάποιος είναι αδύνατος σε ένα μάθημα ή κάτι άλλο, δεν είναι καθόλου καλός σε αυτό ($\neq$ δυνατός, γερός): *Είναι πολύ αδύνατος στα μαθηματικά και χρειάζεται βοήθεια.*
3. λέμε ότι κάτι είναι αδύνατο όταν δεν μπορεί να γίνει (= ακατόρθωτος, ανέφικτος $\neq$ δυνατός): *Η κυκλοφορία στο διάδρομο ήταν αδύνατη, λόγω του πλήθους. / Είναι αδύνατο να έρθω αύριο.*

ο **αιθαλής**, η **αιθαλής**, το **αιθαλές** ΕΠΙΘ.:

1. αιθαλές είναι το φυτό που διατηρεί τα φύλλα του όλο το χρόνο ($\neq$ φυλλοβόλος): *Το έλατο είναι όμορφο και αιθαλές δέντρο.*
2. λέμε για κάποιον ότι είναι αιθαλής όταν διατηρείται ζωντανός και νέος: *Παρά τα εξήντα του χρόνια, παραμένει αιθαλής και ακούραστος.*

ο **αικίνητος**, η **αικίνητη**, το **αικίνητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αικίνητος, δε σταματά να κινείται: *Η αικίνητη φιγούρα του πρωταγωνιστή περιφερόταν ασταμάτητα πάνω στη σκηνή.*
2. λέμε για κάποιον ότι είναι αικίνητος όταν ασχολείται με πολλά πράγματα (= δραστήριος): *Οι ενδιαφέρουσες εκδηλώσεις του πολιτιστικού συλλόγου οφείλονται στον αικίνητο πρόεδρό του.*

ο **αέρας** (του αέρα, των αερίδων) ΟΥΣ.:

1. αέρα λέμε την ατμόσφαιρα που βρίσκεται γύρω από τη Γη: *Στις πόλεις αναπνέουμε μολυσμένο αέρα.*
  2. αέρας είναι ο άνεμος: *Ο δυνατός αέρας ξεριζώσε τα δέντρα.*
  3. αέρα λέμε το χώρο που υπάρχει γύρω ή πάνω από κάθε πράγμα: *Οι ακροβάτες έμοιαζαν να κρέμονται στον αέρα.*
  4. όταν κάποιος έχει αέρα, μιλάει ή κινείται με μεγάλη άνεση: *Κοίτα την με τι αέρα κινείται ανάμεσα σε όλους αυτούς τους καλλιτέχνες!*
- ΕΚΦΡ.** δίνω αέρα, κόβω τον αέρα, παίρνουν τα μυαλά μου αέρα, παίρνω αέρα, παίρνω τον αέρα, πιάνω πουλιά στον αέρα, τινάζω στον αέρα, τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα

αερίζω (αέρισα), **αερίζομαι** (αερίστηκα, αερισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αερίζω κάτι, το βγάζω έξω στον αέρα ή αφήνω τον αέρα να μπει σε έναν κλειστό χώρο: *Έβγαλε στη βεράντα τις κουβέρτες για να τις αερίσει. / Άνοιξε τα παράθυρα για να αερίσει το δωμάτιο.*
2. **αερίζομαι** ΠΑΘ.: αερίζομαι όταν βγαίνω κάπου έξω για να πάρω καθαρό αέρα ή όταν κάνω αέρα στον εαυτό μου: *Ένωσε ζαλάδα και βγή-*

κε στο μπαλκόνι για να αεριστεί. / Η κυρία αερίζοταν με τη βεντάλια της.

το **αερικό** (του αερικού, των αερικών) ογσ.: στα παραμύθια, αερικό λέμε το πλάσμα που κάνει κακό στους ανθρώπους: *Το παραμύθι λέει πως ένα αερικό του είχε κλέψει τη φωνή.*

ο **αέρινος**, η **αέρινη**, το **αέρινο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αέρινο, είναι τόσο λεπτό ή ελαφρύ, που μοιάζει με αέρα (= ανάλαφρος, αιθέριος): *Οι χορεύτριες φορούσαν αέρινες φορεσιές.*

2. ανάλαφρη λέμε μια κίνηση που μοιάζει σαν μην έχει βάρος ή δύναμη: *Παρατηρούσε την ψηλόλιγνη σιλουέτα της και την αέρινη κίνησή της.*

το **αέριο** (του αερίου, των αερίων) ογσ. (ΦΥΣ.): στη φυσική, αέριο λέμε κάθε ουσία που δεν είναι ούτε υγρή ούτε στερεή, όπως για παράδειγμα το οξυγόνο και το υδρογόνο: *Το ήλιο είναι το πιο ελαφρύ αέριο. / Σκόνη και αέρια έβγαιναν από τον κρατήρα του ηφαιστείου.*

το **αεροβόλο** (του αεροβόλου, των αεροβόλων) ογσ.: το αεροβόλο είναι ένα όπλο, που ρίχνει σφαίρες όταν πιέσουμε τον αέρα που έχει μέσα του: *Κυνηγάει πουλιά με αεροβόλο.*

το **αεροδρόμιο** (του αεροδρομίου, των αεροδρομίων) ογσ.: το αεροδρόμιο είναι ένας χώρος ειδικά διαμορφωμένος για να απογειώνονται και να προσγειώνονται τα αεροπλάνα, για να περιμένουν οι επιβάτες κτλ.: *Έφτασε στο αεροδρόμιο δύο ώρες νωρίτερα για να προλάβει το αεροπλάνο.*

το **αεροζόλ** ογσ.: το αεροζόλ είναι ένα είδος αερίου σε ειδικό μπουκάλι, που το χρησιμοποιούμε για να σκοτώνουμε ενοχλητικά ή βλαβερά έντομα: *Ψέκασε με αεροζόλ τα ντουλάπια για να εξαφανιστούν οι κατσαρίδες.*

⚠ Η λέξη αεροζόλ δεν κλίνεται.

το **αερόθερμο** (του αερόθερμου, των αερόθερμων) ογσ.: το αερόθερμο είναι μια φορητή ηλεκτρική συσκευή, που ζεσταίνει ένα χώρο βγάζοντας ζεστό αέρα: *Κρύωνε και άναψε το αερόθερμο.*

ο **αερολιμένας** (του αερολιμένα, των αερολιμένων) ογσ. (ΕΠΙΣ.): ο αερολιμένας είναι το μεγάλο αεροδρόμιο: *Μόλις προσγειωθήκαμε στο διεθνή αερολιμένα Αθηνών.*

οι **αερολογίες** (των αερολογιών) ογσ.: οι αερολογίες είναι τα λόγια που δεν έχουν νόημα, που τα λέμε χωρίς να υπάρχει λόγος (= λόγια του αέρα): *Μιλάει ασταμάτητα και λέει αερολογίες.*

αερολογώ (αερολόγησα) ΡΗΜ.: αερολογούμε όταν μιλάμε για πράγματα που δεν είναι σοβαρά ή λογικά: *Πρόκειται για σοβαρό θέμα και αυτός πάλι αερολογεί.*

η **αερομαχία** (της αερομαχίας, των αερομαχιών) ογσ.: αερομαχία είναι η μάχη που κάνουν τα πολεμικά αεροπλάνα στον αέρα: *Ύστερα*

από μια σύντομη αερομαχία, το βρετανικό αεροπλάνο έπεσε στη θάλασσα.

το **αερόμπικ** ογσ.: το αερόμπικ είναι ένα είδος γυμναστικής με μουσική, που συνδυάζει τρέξιμο, γρήγορες ασκήσεις και χορό (= αεροβίωση, αεροβική): *Το αερόμπικ είναι κατάλληλο για αδυνάτισμα.*

⚠ Η λέξη αερόμπικ δεν κλίνεται.

ο **αεροπειρατής** (του αεροπειρατή, των αεροπειρατών), η **αεροπειρατίνα** (της αεροπειρατίνας) ογσ.: ο αεροπειρατής είναι αυτός που κάνει αεροπειρατία: *Η αστυνομία συνέλαβε τους αεροπειρατές που κρατούσαν ομήρους τους εκατό επιβάτες.*

η **αεροπειρατία** (της αεροπειρατίας, των αεροπειρατιών) ογσ.: αεροπειρατία γίνεται όταν ένας ή περισσότεροι άνθρωποι καταλαμβάνουν με τη βία ένα αεροπλάνο την ώρα που πετάει, για να ζητήσουν κάτι: *Η αεροπειρατία εκδηλώθηκε σε αεροσκάφος αμερικανικής εταιρείας.*

το **αεροπλάνο** (του αεροπλάνου, των αεροπλάνων) ογσ.: το αεροπλάνο είναι ένα μέσο συγκοινωνίας με μεγάλα φτερά και μηχανή που κινείται στον αέρα (= αεροσκάφος): *Στην παράδοση πήραν μέρος και πολεμικά αεροπλάνα.*

το **αεροπλανοφόρο** (του αεροπλανοφόρου, των αεροπλανοφόρων) ογσ.: το αεροπλανοφόρο είναι ένα πολεμικό πλοίο με μακρύ και πλατύ διάδρομο, πάνω στον οποίο μπορούν να προσγειώνονται και να απογειώνονται τα πολεμικά αεροπλάνα: *Δύο αεροσκάφη έτοιμα για επίθεση απογειώθηκαν από το αεροπλανοφόρο.*

η **αεροπορία** (της αεροπορίας, των αεροποριών) ογσ.: η αεροπορία μιας χώρας είναι όλα τα αεροπλάνα της και οι άνθρωποι που εργάζονται σε αυτά: *Είναι πιλότος στην Ολυμπιακή αεροπορία. / Στο στρατό υπηρέτησε στην πολεμική αεροπορία.*

ο **αεροπορικός**, η **αεροπορική**, το **αεροπορικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αεροπορικό, έχει σχέση με την αεροπορία: *Αγοράσαμε αεροπορικά εισιτήρια για την Ιταλία. / Οι δύο πιλότοι σκοτώθηκαν σε αεροπορικό δυστύχημα.*

αεροπορικός ΕΠΙΡΡ.: όταν πηγαίνουμε κάπου αεροπορικά, πηγαίνουμε με αεροπλάνο: *Θα πάμε με το αυτοκίνητο μέχρι την Αλεξανδρούπολη αλλά θα γυρίσουμε αεροπορικά.*

ο **αεροπόρος**, η **αεροπόρος** (του/της αεροπόρου, των αεροπόρων) ογσ.:

1. αεροπόρο λέμε αλλιώς τον πιλότο: *Το 1930, γυναίκα αεροπόρος πραγματοποίησε μόνη της την πτήση Αγγλία-Αυστραλία.*

2. αεροπόρος είναι ο αξιωματικός ή ο στρατιώτης που υπηρετεί στην πολεμική αεροπορία: *Ο έμπειρος αεροπόρος έχασε τον έλεγχο του μαχητικού αεροσκάφους.*

ο **αερόσακος** (του αερόσακου, των αερόσακων) ογσ.: αερόσακο λέμε το εξάρτημα του αυτοκινήτου που ανοίγει σαν μπαλόνι όταν τρακάρει

το αυτοκίνητο, για να προφυλάσσει τους επιβάτες: *Το αυτοκίνητό του έχει δύο αερόσακους στα μπροστινά καθίσματα.*

το **αεροσκάφος** (του αεροσκάφους, των αεροσκαφών) ουσ.: το αεροσκάφος είναι κάθε μέσο συγκοινωνίας που μπορεί να πετάξει στον αέρα, για παράδειγμα το αεροπλάνο ή το ελικόπτερο: *Δύο αεροσκάφη της πολεμικής αεροπορίας έριχναν βόμβες. (= αεροπλάνο)*

το **αερόστατο** (του αερόστατου, των αερόστατων) ουσ.: το αερόστατο είναι μια κατασκευή που μπορεί να ταξιδεύει στον αέρα· αποτελείται από ένα πολύ μεγάλο και δυνατό μπαλόνι, που το έχουν γεμίσει με κάποιο αέριο, από το οποίο κρέμεται ένα μεγάλο καλάθι μέσα στο οποίο μπορούν να ταξιδέψουν άνθρωποι: *Πριν κατασκευαστούν τα αεροπλάνα, τα αερόστατα ήταν τα μοναδικά μέσα συγκοινωνίας του αέρα.*

ο **αεροστεγής**, η **αεροστεγής**, το **αεροστεγές** επιθ.: όταν ένα δοχείο, βάζο κτλ. είναι αεροστεγές, το καπάκι του κλείνει πολύ καλά, για να μη μπορεί να μπει ή να βγει καθόλου αέρας: *Οι χυμοί στις αεροστεγείς συσκευασίες διατηρούνται φρέσκοι.*

αεροστεγώς επιρρ.: ένα δοχείο, ένα βάζο κτλ. κλείνει αεροστεγώς όταν δεν μπορεί να μπει ή να βγει καθόλου αέρας: *Η πόρτα του ψυγείου κλείνει αεροστεγώς χάρη στο ειδικό λάστιχο.*

η **αεροσυνοδός** (της αεροσυνοδού, των αεροσυνοδών) ουσ.: αεροσυνοδός είναι η γυναίκα που το επάγγελμά της είναι να περιποιείται τους επιβάτες σε ένα αεροπλάνο: *Η αεροσυνοδός πηγαινοερχόταν στο διάδρομο και σέρβιρε φαγητό στους επιβάτες.*

η **αεροφωτογραφία** (της αεροφωτογραφίας, των αεροφωτογραφιών) ουσ.: αεροφωτογραφία είναι η φωτογραφία μιας περιοχής που τραβάμε από αεροπλάνο ή ελικόπτερο: *Στις αεροφωτογραφίες οι δρόμοι και τα σπίτια φαίνονται πολύ μικρά.*

ο **αετίσιος**, η **αετίσια**, το **αετίσιο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι αετίσιο, έχει σχέση με τον αετό: *Λιοντάρια με αετίσια φτερά υπάρχουν μόνο στα παραμύθια.*

2. όταν κάτι είναι αετίσιο, μας θυμίζει τον αετό: *Τίποτε δεν ξεφεύγει από την αετίσια ματιά του.*

ο **αετονύχης** (του αετονύχη, των αετονύχων) ουσ.: αετονύχη λέμε τον άνθρωπο που με έξυπνο τρόπο ξεγελάει τους άλλους, συνήθως για να κερδίσει χρήματα: *Η αστυνομία συνέλαβε τους αετονύχες που είχαν εξαπατήσει γνωστό επιχειρηματία.*

ο **αετός** (του αετού, των αετών) ουσ.:

1. ο αετός είναι ένα μεγάλο αρπακτικό πουλί με μυτερά νύχια, που βλέπει πολύ καλά και ζει στις κορυφές των βουνών: *Ένας περήφανος αετός πετούσε ψηλά.*

2. ο αετός είναι ό,τι και ο χαρταετός: *Την Καθαρή Δευτέρα πάμε στην εξοχή και πετάμε τους αετούς μας.*

3. αετό λέμε τον άνθρωπο που είναι πολύ έξυπνος και ικανός σε αυτό που κάνει (= σαΐνι, ξεφτέρι): *Τι αετός που είναι αυτό το παιδί, του εξηγώ κάτι μία φορά και το καταλαβαίνει αμέσως.*

η **αετοφωλιά** (της αετοφωλιάς, των αετοφωλιών) ουσ.: η αετοφωλιά είναι η φωλιά του αετού: *Οι αετοί χτίζουν τις αετοφωλιές στις κορυφές των βουνών.*

η **αηδία** (της αηδίας, των αηδιών) ουσ.:

1. η αηδία είναι το δυσάρεστο αίσθημα που νιώθουμε με κάτι που δε μας αρέσει καθόλου (= σιχασία, σιχαμάρα, αναγούλα): *Έφαγα χαλασμένο τυρί και μου ήρθε αηδία.*

2. αηδία λέμε καθετί που δε μας αρέσει καθόλου (= αίσχος, χάλια): *Το φαγητό που έφτιαξες είναι αηδία!*

3. **αηδίες** πληθ.: αηδίες λέμε τα ανόητα πράγματα που λέει ή κάνει κάποιος, συνήθως για να μας κάνει να γελάσουμε (= ανοησία, βλακεία): *Όταν άρχισε να κάνει τις γνωστές αηδίες του, σηκώθηκαμε και φύγαμε.*

αηδιάζω (αηδιάσα, αηδιασμένος) ρημ.:

1. όταν αηδιάζουμε, νιώθουμε αηδία για κάτι (= αναγουλιάζω): *Αηδιάζει όταν βλέπει αίματα. / Αηδιάσα με την ταινία.*

2. όταν κάποιος ή κάτι μας αηδιάζει, μας προκαλεί αηδία: *Δεν τρώει φέτα, γιατί τον αηδιάζει. / Με αηδιάζει η συμπεριφορά της. (= ανατριχιάζω)*

ο **αηδιαστικός**, η **αηδιαστική**, το **αηδιαστικό** επιθ.: όταν κάτι είναι αηδιαστικό, μας προκαλεί αηδία: *Το χαλασμένο φαγητό έχει αηδιαστική γεύση. (= σιχαμερός) / Η ταινία έχει πολλές αηδιαστικές σκηνές τρόμου. (= αποκρουστικός)*

το **αηδόνι** (του αηδονιού, των αηδονιών) ουσ.:

1. το αηδόνι είναι ένα μικρό πουλί που κελαηδάει πολύ όμορφα: *Λένε ότι τα αηδόνια δεν κελαηδούν όταν είναι κλεισμένα σε κλουβιά.*

2. λέμε ότι κάποιος τραγουδάει σαν αηδόνι όταν έχει πολύ ωραία και μελωδική φωνή: *Έχει φωνή αηδονιού και μας μάγεψε με το τραγούδι της.*

ΕΚΦΡ. ο κούκος αηδόνι

ο **αήττητος**, η **αήττητη**, το **αήττητο** επιθ.: όταν κάποιος είναι αήττητος, δεν τον έχουν νικήσει ποτέ ή δεν μπορεί να τον νικήσει κανένας (= ανίκητος): *Κοντά στον Έβρο κατοικούσαν οι Κίκονες, αήττητοι έφιπποι πολεμιστές.*

η **αθανασία** (της αθανασίας) ουσ.:

1. αθανασία έχει αυτός που δεν πεθαίνει, ο θάνατος: *Η αθανασία ήταν προτέρημα των θεών του Ολύμπου στην αρχαία Ελλάδα.*

2. αθανασία έχει ο άνθρωπος που δεν τον ξεχνάμε ποτέ, ακόμη και μετά το θάνατό του: *Οι*

σπουδαίοι καλλιτέχνες, που γίνονται γνωστοί σε πολύ κόσμο, κερδίζουν την αθανασία τους.

△ Η λέξη αθανασία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αθάνατος**, η **αθάνατη**, το **αθάνατο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αθάνατος, δεν πεθαίνει ποτέ, μένει για πάντα ζωντανός (≠ θνητός): *Οι άνθρωποι πεθαίνουν, αλλά οι θεοί είναι αθάνατοι.*

2. όταν κάτι είναι αθάνατο, το θυμόμαστε για πάντα (= αξέχαστος, αλησμόνητος): *Χιλιάδες γενιές έχουν διδαχθεί από τα αθάνατα έπη του Ομήρου.*

3. λέμε ότι κάτι είναι αθάνατο όταν έχει μεγάλη αντοχή και δε χαλάει εύκολα (= ανθεκτικός, γερός, άφθαρτος): *Έχει ακόμη την παλιά, αθάνατη φωτογραφική μηχανή του πατέρα του.*

ο **άθαφτος**, η **άθαφτη**, το **άθαφτο** ΕΠΙΘ.: όταν ένας νεκρός είναι άθαφτος, δεν τον έχουν θάψει (= άταφος ≠ θαμμένος): *Η Αντιγόνη εναντιώθηκε στον Κρέοντα γιατί δεν άντεχε να αφήσει άθαφτο τον αδερφό της.*

ο **αθέατος**, η **αθέατη**, το **αθέατο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αθέατο, δεν το βλέπουμε (= άορατος ≠ ορατός): *Στάθηκε αθέατος πίσω από το δέντρο να την παρακολουθεί.*

2. λέμε ότι κάτι είναι αθέατο όταν αγνοούμε ότι υπάρχει, συνήθως επειδή δε φαίνεται (= άγνωστος): *Ερευνά την αθέατη πλευρά των γεγονότων.*

άθελά μου ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι άθελά μας, το κάνουμε χωρίς να το θέλουμε (= κατά λάθος ≠ ηθελημένα, επίτηδες): *Πήγα να περάσω και άθελά μου τον έσπρωξα.*

ο **αθέλητος**, η **αθέλητη**, το **αθέλητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αθέλητο, γίνεται χωρίς να το θέλουμε ή χωρίς να το έχουμε σχεδιάσει (≠ ηθελημένος): *Ζήτησε συγγνώμη για το αθέλητο λάθος του.*

ο **άθεος**, η **άθεη**, το **άθεο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι άθεος, δεν πιστεύει σε κάποιο θεό: *Ο Σωκράτης κατηγορήθηκε ότι ήταν άθεος και ότι διέφθειρε τους νέους.*

αθεράπευτα ΕΠΙΡΡ.: λέμε ότι κάποιος είναι αθεράπευτα κακός ή κάτι άλλο όταν δεν αλλάζει, δε γίνεται καλύτερος: *Υπόσχεται ότι θα διαβάσει, αλλά είναι αθεράπευτα τεμπέλης.*

ο **αθεράπευτος**, η **αθεράπευτη**, το **αθεράπευτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αθεράπευτο, δεν μπορούμε να το θεραπεύσουμε, να το γιατρέψουμε (= αγιάτρευτος, ανίατος): *Πληροφορήθηκε ότι πάσχει από αθεράπευτο καρκίνο.*

2. λέμε ότι κάποιος έχει ένα αθεράπευτο ελάττωμα όταν δεν μπορεί να το κόψει: *Έχει ένα αθεράπευτο πάθος με τα τυχερά παιχνίδια.*

3. λέμε ότι κάποιος είναι αθεράπευτος ψεύτης ή κάτι άλλο όταν λέει συνέχεια ψέματα και δεν αλλάζει προς το καλύτερο (= αδιόρθωτος, αμετανόητος): *Είναι μια αθεράπευτη ψεύτρα και κανείς δεν την πιστεύει πια.*

η **αθερίνα** (της αθερίνας, των αθερινών) ΟΥΣ.:

1. η αθερίνα είναι ένα πολύ μικρό ψάρι, που ζει στον αφρό της θάλασσας και κολυμπάει σε μεγάλα κοπάδια: *Οι ψαράδες πιάνουν την αθερίνα και άλλα αφρόψαρα με ειδικά δίχτυα.*

2. η αθερίνα είναι το κρέας αυτού του μικρού ψαριού, που το τρώμε συνήθως τηγανητό: *Παραγγείλαμε μία μερίδα αθερίνες για μεζέ.*

ο **άθικτος**, η **άθικτη**, το **άθικτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άθικτο, δεν το έχει αγγίξει ή δεν το έχει χρησιμοποιήσει κανείς (= ανέπαφος, ανέγγιχτος): *Δεν πεινούσε κι άφησε το φαγητό της άθικτο.*

2. λέμε ότι κάτι είναι άθικτο όταν δεν έχει πάθει κάποια ζημιά (= ακέραιος): *Η κλειδαριά του χρηματοκιβωτίου βρέθηκε άθικτη.*

το **άθλημα** (του αθλήματος, των αθλημάτων)

ΟΥΣ.: το άθλημα είναι κάθε παιχνίδι, όπως το ποδόσφαιρο ή το μπάσκετ, που το κάνουμε για να γυμνάσουμε το σώμα μας, για να περάσουμε ευχάριστα ή για να νικήσουμε κάποιον σε αγώνα (= σπορ, αγώνισμα): *Το σκι είναι χειμερινό άθλημα. / Πολλά παιδιά ενδιαφέρονται να ασχοληθούν με το άθλημα του τένις.*

η **άθληση** (της άθλησης) ΟΥΣ.: άθληση είναι το να γυμνάζει κάποιος το σώμα του κάνοντας ασκήσεις γυμναστικής ή κάποιο άθλημα (= άσκηση): *Οι γιατροί λένε ότι η άθληση είναι σωτήριο για την καρδιά.*

△ Η λέξη άθληση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αθλητής** (του αθλητή, των αθλητών), η **αθλήτρια** (της αθλήτριας, των αθλητριών) ΟΥΣ.: ο αθλητής είναι αυτός που ασχολείται με τον αθλητισμό: *Είναι αθλητής του στίβου. / Οι αθλητές προπονούνται σκληρά για να γίνουν πρωταθλητές.*

τα **αθλητικά** (των αθλητικών) ΟΥΣ.:

1. τα αθλητικά είναι οι ειδήσεις στις εφημερίδες, την τηλεόραση και το ραδιόφωνο, που έχουν σχέση με τον αθλητισμό, τους αθλητές και τους αγώνες: *Μετά τις βραδινές ειδήσεις ακολουθούν τα αθλητικά.*

2. τα αθλητικά είναι τα αθλητικά παπούτσια: *Τρύπησαν τα αθλητικά μου και αγόρασα καινούρια.*

ο **αθλητικός**, η **αθλητική**, το **αθλητικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αθλητικό, έχει σχέση με τον αθλητισμό ή τους αθλητές: *Στο γυμναστήριο φοράμε τις αθλητικές μας φόρμες. / Στο στάδιο κάνει προπόνηση ο αθλητικός σύλλογος νέων.*

2. όταν κάποιος είναι αθλητικός ή έχει αθλητικό σώμα, είναι γυμνασμένος και γεροδεμένος: *Είναι ψηλός με όμορφο αθλητικό κορμί. / Του αρέσουν όλα τα σπορ γιατί είναι πολύ αθλητικός τύπος.*

ο **αθλητισμός** (του αθλητισμού, των αθλητισμών) ΟΥΣ.:

1. ο αθλητισμός είναι όλα τα αθλήματα: *Μαθαίνουμε στα παιδιά να αγαπούν τον αθλητισμό.*

2. αθλητισμό λέμε καθετί που αφορά τα διάφορα αθλήματα: *Κάνει αθλητισμό από μικρό παιδί. / Ο κλασικός αθλητισμός είναι τα αγωνίσματα του στίβου.*

άθλια ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν νιώθουμε ή περνάμε άθλια, νιώθουμε ή περνάμε πολύ άσχημα, πολύ δυσάρεστα (= απαισία ≠ υπέροχα): *Πήγαμε στο πάρτι, αλλά φύγαμε αμέσως γιατί ήταν άθλια.*

2. όταν ζούμε άθλια, ζούμε μέσα στην αθλιότητα και τη δυστυχία: *Ζει άθλια σε ένα μικρό σπιτάκι.*

ο **άθλιος**, η **άθλια**, το **άθλιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άθλιο, βρίσκεται σε πολύ άσχημη κατάσταση ή έχει πολύ κακή ποιότητα (= απάισιος, απαράδεκτος): *Οι συνθήκες στις φυλακές είναι άθλιες.*

2. άθλιο λέμε κάποιον ή κάτι που μας προκαλεί λύπηση για την άσχημη κατάστασή του ή τη δυστυχία του (= ταλαίπωρος, αξιολύπητος): *Θυμάται την άθλια ζωή που έζησε στον πόλεμο. / Τι χρωστάει αυτή η άθλια μάνα σας και την ταλαιπωρείτε;*

3. όταν κάποιος είναι άθλιος, είναι κακός και φέρεται με απάισιο και ανήθικο τρόπο (= αχρείος, ελεεινός): *Τους ξεγέλασε ένας άθλιος παλιάνθρωπος.*

η **αθλιότητα** (της αθλιότητας, των αθλιότητων) ΟΥΣ.:

1. αθλιότητα λέμε την πολύ κακή ή δυσάρεστη κατάσταση στην οποία βρίσκεται κάποιος ή κάτι: *Από τότε που έχασε τη δουλειά του ζει με την οικογένειά του σε συνθήκες αθλιότητας.*

2. λέμε ότι κάτι είναι αθλιότητα όταν δεν μας αρέσει καθόλου, όταν είναι πολύ άσχημο: *Τι αθλιότητα είναι αυτό το κτίριο!*

ο **άθλος** (του άθλου, των άθλων) ΟΥΣ.: άθλο λέμε κάτι πολύ σημαντικό και δύσκολο που πετυχαίνει κάποιος (= κατόρθωμα): *Ο ηρωικότερος άθλος του Ηρακλή έγινε στο όρος του Ελικώνα. / Οι νίκες του σε τρεις συνεχόμενους αγώνες ήταν πραγματικός άθλος.*

αθλούμαι (αθλήθηκα) ΡΗΜ.: αθλούμαστε όταν γυμνάζουμε το σώμα μας κάνοντας γυμναστική ή κάποιο άθλημα (= γυμνάζομαι, ασκούμε): *Πηγαίνει στο γυμναστήριο για να αθληθεί. / Ο γιατρός του είπε να περπατάει και να αθλείται καθημερινά.*

αθόρυβα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάνουμε κάτι αθόρυβα, το κάνουμε χωρίς θόρυβο, με αθόρυβο τρόπο: *Μπήκε στο σπίτι όσο πιο αθόρυβα μπορούσε για να μην τους ξυπνήσει.*

2. όταν κάτι γίνεται αθόρυβα, γίνεται χωρίς να το μαθαίνει πολύς κόσμος: *Χρόνια ολόκληρα δούλευε σκληρά και αθόρυβα, και κανείς δεν τον υποψιαζόταν.*

ο **αθόρυβος**, η **αθόρυβη**, το **αθόρυβο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αθόρυβο, δε βγάζει δυνατό ήχο ή δεν κάνει θόρυβο (≠ θορυβώδης): *Για*

να μην ξυπνάει το μωρό, έχουμε μια αθόρυβη ηλεκτρική σκούπα.

2. λέμε ότι κάτι είναι αθόρυβο όταν γίνεται χωρίς να προκαλεί την προσοχή των ανθρώπων: *Έζησε μια αθόρυβη ζωή μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας.*

αθροίζω (άθροισα), **αθροίζομαι** (αθροίστηκα, αθροισμένος) ΡΗΜ.: αθροίζουμε αριθμούς, ποσά κτλ. όταν προσθέτουμε το ένα στο άλλο και βρίσκουμε κάποιο αποτέλεσμα (= προσθέτω, σουμάρω): *Αν αθροίσουμε τις νομούς της Ελλάδας, θα βρούμε ότι είναι πενήντα ένας.*

το **άθροισμα** (του αθροίσματος, των αθροισμάτων) ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): το άθροισμα είναι το αποτέλεσμα της πρόσθεσης δύο ή περισσότερων αριθμών, ποσών κτλ. (= σούμα): *Το 11 είναι το άθροισμα του 5 και του 6.*

αθώα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι αθώα, το κάνουμε με αθωότητα: *Τη φίλησε αθώα στο μάγουλο.*

ο **αθώος**, η **αθώα**, το **αθώο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αθώος, δεν έχει κάνει κάποιο έγκλημα ή άλλο κακό (≠ ένοχος): *Το δικαστήριο θα κρίνει αν είναι αθώος ή ένοχος.*

2. όταν η συμπεριφορά κάποιου είναι αθώα, δεν έχει κακία ή πονηριά (= άκακος): *Είπαμε ένα αθώο ψέμα θέλοντας να βοηθήσουμε το φίλο μας.*

3. όταν κάτι είναι αθώο, δε βλάπτει, δεν κάνει κακό (= ακίνδυνος ≠ βλαβερός): *Να ξέρεις ότι κανένα φάρμακο δεν είναι εντελώς αθώο.*

4. λέμε για κάποιον ότι είναι αθώος όταν δε γνωρίζει πολλά πράγματα από τη ζωή (= άβγαλτος, απονήρευτος): *Πλησίαζε αθώες κοπέλες για να τους πάρει χρήματα.*

η **αθωότητα** (της αθωότητας) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος αποδεικνύει την αθωότητά του, δείχνει ότι δεν έκανε το έγκλημα ή άλλο κακό για το οποίο τον κατηγορούν (≠ ενοχή): *Ισχυρίζεται ότι έχει στοιχεία που θα αποδείξουν την αθωότητά του.*

2. όταν κάτι έχει αθωότητα, είναι αγνό και δεν κρύβει κάτι κακό ή πονηρό (= αγνότητα ≠ πονηριά): *Τα παιδικά μας χρόνια είχαν αθωότητα και ξεγνοιασιά.*

⚠ Η λέξη αθωότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αθωώνω (αθώωσα), **αθωώνομαι** (αθώωθηκα, αθωωμένος) ΡΗΜ.: όταν ένα δικαστήριο αθωώνει κάποιον, αποφασίζει ότι είναι αθώος (= απαλλάσσω ≠ καταδικάζω): *Το δικαστήριο αθώωσε τον κατηγορούμενο. / Δικάστηκαν και αθωώθηκαν στο εφετείο.*

άι στο διάολο ΕΚΦΡ.: το λέμε σε κάποιον για να τον βρίσουμε και να τον διώξουμε: *Άι στο διάολο, βaréθηκα τις βλακείες σου!*

άι στον κόρακα ΕΚΦΡ.: είναι πιο ευγενικό από το "άι στο διάολο": *Άι στον κόρακα, παιδάκι μου! Φύγε και άσε με ήσυχο.*

τα **αιγοπρόβατα** (των αιγοπρόβάτων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): αιγοπρόβατα λέμε τα πρόβατα και τα

κατσίκια μαζί (= γιδοπρόβατα): *Είναι κτηνοτρόφος και εκτρέφει αιγοπρόβατα.*

τα **αιγυπτιακά** (των αιγυπτιακών) ουσ.: τα αιγυπτιακά είναι η αιγυπτιακή γλώσσα: *Βρέθηκαν αρχαία θρησκευτικά κείμενα γραμμένα στα αιγυπτιακά.*

ο **αιγυπτιακός**, η **αιγυπτιακή**, το **αιγυπτιακό** επιθ.: όταν κάτι είναι αιγυπτιακό, έχει σχέση με την Αίγυπτο ή με τους Αιγύπτιους: *Ο αιγυπτιακός πολιτισμός άνθισε κυρίως κατά μήκος του Νείλου.*

ο **Αιγύπτιος** (του Αιγύπτιου, των Αιγύπτιων), η **Αιγύπτια** (της Αιγύπτιας) ουσ.+επιθ.: Αιγύπτιος είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Αιγύπτου ή είναι πολίτης του κράτους της Αιγύπτου: *Είναι Αιγύπτιος και έχει γεννηθεί στο Κάιρο. / Ένας Αιγύπτιος αρχαιολόγος μάς ξενάγησε στις πυραμίδες.*

ο **αιθέριος**, η **αιθέρια**, το **αιθέριο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι αιθέριο, είναι πολύ λεπτό και ανάλαφρο (= αέρινος): *Της αρέσουν τα αιθέρια υφάσματα από μετάξι και μουσελίνα.*

2. όταν κάτι είναι αιθέριο, είναι πολύ όμορφο (= πανέμορφος): *Η αιθέρια φωνή της μάγεψε το κοινό.*

η **αίθουσα** (της αίθουσας, των αίθουσών) ουσ.:

1. αίθουσα λέμε το μεγάλο κλειστό χώρο όπου μαζεύονται πολλοί άνθρωποι για έναν ορισμένο σκοπό: *Δεν επιτρέπεται να τρώτε μέσα στην αίθουσα του σινεμά. / Το καινούριο μας σχολείο έχει μεγάλες και φωτεινές αίθουσες. (= τάξη)*

2. αίθουσα λέμε το σύνολο των ανθρώπων που βρίσκονται μέσα σε μια αίθουσα: *Όταν τελείωσε την ομιλία του, όλη η αίθουσα τον χειροκρότησε.*

η **αίθουσα αναμονής** ουσ.: η αίθουσα αναμονής είναι ο χώρος σε νοσοκομείο, αεροδρόμιο, σιδηροδρομικό σταθμό ή ιατρείο, στον οποίο οι άνθρωποι μπορούν να κάθονται ενώ περιμένουν: *Περίμενε το γιατρό στην αίθουσα αναμονής.*

ο **αίθριος**, η **αίθρια**, το **αίθριο** επιθ.: όταν ο καιρός ή ο ουρανός είναι αίθριος, δεν υπάρχουν σύννεφα (≠ συννεφιασμένος): *Στη Βόρεια Ελλάδα ο καιρός θα είναι αίθριος όλο το Σαββατοκύριακο.*

το **αιλουροειδές** (του αιλουροειδούς, των αιλουροειδών) ουσ.: αιλουροειδή λέμε τα άγρια ζώα που μπορούν να κινούνται εύκολα και γρήγορα: *Στο ζωολογικό κήπο είδαν πολλά αιλουροειδή, όπως λιοντάρια, τίγρεις και πάνθηρες.*

△ Η λέξη αιλουροειδές χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το **αίμα** (του αίματος, των αιμάτων) ουσ.:

1. αίμα είναι το κόκκινο υγρό που κυλάει μέσα στο σώμα των ανθρώπων και των ζώων: *Τρέχει αίμα από την πληγή. / Είναι εξασθενημένος γιατί έχασε πολύ αίμα στην εγχείριση.*

2. λέμε για κάποιον ότι είναι αίμα μας όταν είναι συγγενής μας: *Είναι αδερφή μου, αίμα μου, και δεν της κρατάω κακία.*

3. αίμα λέμε τη γενιά, τη φυλή ή το έθνος στο οποίο ανήκει κάποιος: *Θα παίξει καλό ποδόσφαιρο, αφού έχει βραζιλιάνικο αίμα μέσα του.*

ΕΚΦΡ. ανάβουν τα αίματα, βάφω τα χέρια μου με αίμα, βράζει το αίμα μου, λερώνω τα χέρια μου με αίμα, με αίμα, μου ανεβαίνει το αίμα στο κεφάλι, παγώνει το αίμα μου, παίρνω το αίμα μου πίσω, πίνω το αίμα, το έχω στο αίμα μου, φτύνω αίμα

ο **αιματηρός**, η **αιματηρή**, το **αιματηρό** επιθ.: μια μάχη, επίθεση, σύγκρουση κτλ. είναι αιματηρή όταν τραυματίζονται ή σκοτώνονται πολλοί άνθρωποι σε αυτή (≠ αναίμακτος): *Οι τραυματίες ξεπέρασαν τους εκατό στα χθεσινά αιματηρά επεισόδια.*

ο **αιμοβόρος**, η **αιμοβόρα**, το **αιμοβόρο** επιθ.:

1. όταν ένα ζώο είναι αιμοβόρο, σκοτώνει άλλα ζώα και τρέφεται με το αίμα τους: *Οι ύαινες είναι αιμοβόρα ζώα.*

2. όταν κάποιος είναι αιμοβόρος, του αρέσει να χύνεται αίμα και να σκοτώνονται άνθρωποι ή ζώα (= αιμοχαρής): *Στην ελληνική μυθολογία, ο Άρης ήταν ο αιμοβόρος θεός του πολέμου.*

η **αιμοδοσία** (της αιμοδοσίας, των αιμοδοσιών) ουσ.: αιμοδοσία είναι το να δίνουμε με τη θέλησή μας αίμα, για να βοηθήσουμε κάποιον άρρωστο ή τραυματία που το χρειάζεται: *Η αιμοδοσία είναι μια ευγενική πράξη που σώζει ζωές. / Δίνει αίμα στο τμήμα αιμοδοσίας του νοσοκομείου.*

ο **αιμοδότης** (του αιμοδότη, των αιμοδοτών), η **αιμοδότρια** (της αιμοδότριας, των αιμοδοτριών) ουσ.: ο αιμοδότης δίνει με τη θέλησή του αίμα για να βοηθήσει κάποιον άρρωστο ή τραυματία που το χρειάζεται: *Γίνε κι εσύ εθελοντής αιμοδότης.*

η **αιμορραγία** (της αιμορραγίας, των αιμορραγιών) ουσ.: η αιμορραγία είναι το να βγάζει αίμα κάποια πληγή ή κάποιο τραύμα στο σώμα μας: *Έδεσε σφιχτά την πληγή, για να σταματήσει η αιμορραγία.*

αιμορραγώ (αιμορράγησα) ρημ.: κάποιος αιμορραγεί όταν έχει αιμορραγία (= ματώνω): *Ο τραυματίας αιμορραγούσε από το δάγκωμα του σκύλου.*

το **αινίγμα** (του αινίγματος, των αινιγμάτων) ουσ.:

1. το αινίγμα είναι μια ερώτηση που δεν την καταλαβαίνουμε αμέσως μόλις την ακούμε, που τη λέμε σε κάποιον για να παίξουμε και που για να την απαντήσουμε πρέπει να τη σκεφτούμε πολύ προσεκτικά (= γρίφος): *– Θα σου πω ένα αινίγμα: ψηλός, λιγνός και κόκαλα δεν έχει, τι είναι; – Ο καπνός.*

2. αινίγμα λέμε καθετί που δεν μπορούμε να το καταλάβουμε ή να το εξηγήσουμε εύκολα (=

μυστήριο): Η αστυνομία έλυσε το αίνιγμα της εξαφάνισης των πέντε μικρών παιδιών.

αινιγματικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι αινιγματικά, το κάνουμε με τρόπο που μοιάζει με αίνιγμα και οι άλλοι δεν καταλαβαίνουν τι εννοούμε: *Τους κοίταξε αινιγματικά και έφυγε χωρίς να τους μιλήσει.*

ο **αινιγματικός**, η **αινιγματική**, το **αινιγματικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αινιγματικό, μοιάζει με αίνιγμα που δεν μπορούμε να το εξηγήσουμε εύκολα: *Η Τζοκόντα του Ντα Βίντσι είναι διάσημη για το αινιγματικό της χαμόγελο.*

άντε! ΕΠΙΦ. ⇒ **άντε**

αισθάνομαι (αισθάνθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν αισθάνομαι κάτι, το καταλαβαίνω με τις αισθήσεις μου: *Όταν αισθανθείς κρύο, να φορέσεις το πουλόβερ. (= καταλαβαίνω) / Αισθάνθηκε ένα δυνατό πόνο στη μέση. (= νιώθω)*

2. μπορούμε να πούμε ότι αισθάνομαι όταν βρίσκομαι σε ορισμένη κατάσταση ή όταν έχω ορισμένη διάθεση (= νιώθω): *Σήμερα αισθάνεται καλύτερα. / Αισθάνομαι πολύ κουρασμένος.*

3. αισθάνομαι ότι συμβαίνει κάτι όταν έχω την εντύπωση ότι συμβαίνει (= νομίζω): *Αισθάνομαι ότι με κοροϊδεύει.*

το **αίσθημα** (του αισθήματος, των αισθημάτων) ΟΥΣ.:

1. το αίσθημα είναι κάτι που καταλαβαίνουμε με τις αισθήσεις μας, όπως πείνα, δίψα ή κούραση: *Αυτό το φάρμακο προκαλεί έντονο αίσθημα δίψας.*

2. το αίσθημα είναι κάτι που νιώθουμε στην ψυχή μας (= συναίσθημα): *Το παιχνίδι δημιούργει στα παιδιά αισθήματα χαράς και ικανοποίησης. / Έχει φιλικά αισθήματα για σένα.*

3. όταν έχουμε αίσθημα ευθύνης, αποτυχίας κτλ., νιώθουμε υπεύθυνοι, αποτυχημένοι κτλ.: *Κάνει τη δουλειά του με υψηλό αίσθημα ευθύνης.*

η **αίσθηση** (της αίσθησης, των αισθήσεων) ΟΥΣ.:

1. με τις πέντε αισθήσεις, δηλαδή με την όραση, την ακοή, την όσφρηση, την αφή και τη γεύση, οι άνθρωποι και τα ζώα καταλαβαίνουν τον κόσμο γύρω τους: *Οι τυφλοί έχουν πιο έντονες τις άλλες τέσσερις αισθήσεις.*

2. όταν έχουμε αίσθηση κάποιου πράγματος, μπορούμε να καταλάβουμε γιατί γίνεται, πώς γίνεται ή τι συνέπειες έχει: *Τα παιδιά δεν έχουν την αίσθηση του σωστού και του λάθους.*

3. όταν έχουμε την αίσθηση ότι κάτι γίνεται ή ότι υπάρχει, πιστεύουμε ότι γίνεται ή ότι υπάρχει (= εντύπωση): *Έχω την αίσθηση ότι με κοροϊδεύει.*

ΕΚΦΡ. χάνω τις αισθήσεις μου

αισιόδοξα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι αισιόδοξα, το κάνουμε με αισιοδοξία (≠ απαισιοδοξία): *Ο*

γνωστός σκηνοθέτης βλέπει αισιόδοξα το μέλλον του κινηματογράφου.

η **αισιοδοξία** (της αισιοδοξίας) ΟΥΣ.: αισιοδοξία είναι η καλή διάθεση του ανθρώπου που βλέπει τη ζωή από την ευχάριστη πλευρά της και ελπίζει ότι όλα θα έχουν καλό τέλος (≠ απαισιοδοξία): *Επικρατεί ενθουσιασμός και αισιοδοξία ότι η ομάδα θα περάσει στον τελικό. / Αντιμετώπισε την κατάσταση με αισιοδοξία.*

△ Η λέξη αισιοδοξία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αισιόδοξος**, η **αισιόδοξη**, το **αισιόδοξο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αισιόδοξος για κάτι, είναι σίγουρος ότι αυτό που θέλει να γίνει θα γίνει (≠ απαισιόδοξος): *Οι γιατροί είναι αισιόδοξοι για τη βελτίωση της υγείας του.*

2. όταν κάποιος είναι αισιόδοξος, βλέπει τη θετική πλευρά των πραγμάτων: *Οι αισιόδοξοι άνθρωποι αντιμετωπίζουν πιο εύκολα τα προβλήματα της ζωής.*

3. όταν κάτι είναι αισιόδοξο, μας κάνει να νιώθουμε ή να ελπίζουμε ότι αυτό που θέλουμε να γίνει θα γίνει (= ευνοϊκό ≠ δυσοίωτος): *Τα νέα για την αντιμετώπιση του καρκίνου είναι αισιόδοξα.*

αισιοδοξώ ΡΗΜ.: αισιοδοξούμε όταν είμαστε αισιόδοξοι ότι κάτι θα έχει καλό αποτέλεσμα: *Η ομάδα αισιοδοξούσε για τη νίκη. / Αισιοδοξεί ότι θα την προσλάβουν στη νέα δουλειά. (= ελπίζω, ευελπιστώ)*

△ Η λέξη αισιοδοξώ έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

το **αίσχος** (του αίσχους, των αίσχων) ΟΥΣ.:

1. αίσχος λέμε καθετί που δεν είναι σωστό και δίκαιο και μας κάνει να ντρεπόμαστε: *Για μένα είναι αίσχος να περιμένεις τρεις ώρες στην τράπεζα για να πληρώσεις ένα λογαριασμό.*

2. **αίσχη** ΠΛΗΘ.: αίσχη λέμε τις πολύ κακές και ανήθικες πράξεις (= αισχροτήτες): *Αποκαλύφθηκαν τα αίσχη των μεγάλων επιχειρήσεων που πουλούν μολυσμένο κρέας.*

3. λέμε ότι κάτι είναι αίσχος όταν είναι πολύ κακό ή πολύ άσχημο (= χάλια, απαίσιος): *Η καινούρια ταινία του ήταν ένα αίσχος!*

αισχρά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος φέρεται αισχρά, φέρεται τόσο άσχημα ή ανήθικα που μας κάνει να ντρεπόμαστε: *Του επιτέθηκε και τον έβρισε αισχρά.*

το **αισχρόλογο** (του αισχρολόγου, των αισχρολόγων) ΟΥΣ.: αισχρολόγοι είναι τα άσχημα λόγια που λέει κάποιος όταν βρίζει (= βρομόλογο): *Στους τοίχους ήταν γραμμένα συνθήματα και αισχρολόγια.*

ο **αισχύρος**, η **αισχύρη**, το **αισχύρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αισχύρο, δεν είναι σωστό και δίκαιο και μας κάνει να ντρεπόμαστε (= χυδαίος): *Δεν ανέχομαι πια τα αισχρά ψέματά του.*

2. όταν κάποιος είναι αισχύρος, κάνει ανήθικες πράξεις (= ανήθικος): *Κάποιοι έμποροι είναι τόσο αισχροί που βγάζουν λεφτά σε βάρος του φτωχού κοσμάκη.*

3. λέμε ότι κάτι είναι αισχρό όταν είναι πολύ κακής ποιότητας (= απαίσιος): *Το φαγητό ήταν αισχρό, δεν τρωγόταν με τίποτα.*

το **αίτημα** (του αιτήματος, των αιτημάτων) ΟΥΣ.:

1. αίτημα είναι αυτό που ζητάμε προφορικά ή γραπτά, συνήθως με επίσημο τρόπο (= απαίτηση, διεκδίκηση): *Ο υπουργός δέχτηκε να εξετάσει τα αιτήματα των απεργών.*

2. αίτημα λέμε καθετί που πρέπει να γίνει, που είναι ανάγκη να γίνει: *Ένα από τα σημαντικότερα αιτήματα της εποχής μας είναι η ειρήνη.*

η **αίτηση** (της αίτησης, των αιτήσεων) ΟΥΣ.:

1. όταν κάνουμε μια αίτηση, ζητάμε γραπτά να γίνει κάτι, συνήθως από μια δημόσια ή άλλη υπηρεσία: *Έκανε αίτηση για να πάρει μέρος στο διαγωνισμό.*

2. αίτηση είναι το επίσημο χαρτί στο οποίο γράφουμε αυτό που ζητάμε: *Συμπληρώστε την αίτηση και δώστε τη στο διευθυντή.*

η **αιτία** (της αιτίας, των αιτιών) ΟΥΣ.:

1. η αιτία ενός γεγονότος είναι αυτό που το κάνει να συμβεί (= αίτιο, λόγος ≠ αποτέλεσμα): *Ψάχνουν να βρουν την αιτία της πυρκαγιάς. / Ποια είναι η πιο σημαντική αιτία που προκαλεί το κρυολόγημα;*

2. αιτία λέμε το πρόσωπο που φταίει για κάτι κακό ή δυσάρεστο που έγινε (= αίτιος, υπαίτιος): *Θεωρεί ότι έγινε η αιτία για να χάσει τη δουλειά του.*

η **αιτιατική** (της αιτιατικής, των αιτιατικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, η αιτιατική είναι μία από τις τέσσερις πτώσεις, αυτή που χρησιμοποιούμε όταν ένα ουσιαστικό είναι το αντικείμενο ενός ρήματος: *Στην πρόταση «Φίλησα τον πατέρα μου» η λέξη «τον πατέρα» είναι αιτιατική.*

ο **αίτιος** (του αιτίου, των αιτιών) ΟΥΣ.: ο αίτιος είναι αυτός που είναι η αιτία για να γίνει κάτι δυσάρεστο (= φταίχτης): *Ο οδηγός του Λεωφορείου θεωρείται ο αίτιος του δυστυχήματος.*

ο **αϊτός** (του αϊτού, των αϊτών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο αετός

η **αϊτοφωλιά** (της αϊτοφωλιάς, των αϊτοφωλιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η αετοφωλιά

αιφνιδιάζω (αιφνιδιάσα), **αιφνιδιάζομαι** (αιφνιδιάστηκα, αιφνιδιασμένος) ΡΗΜ.: όταν κάποιος μας αιφνιδιάζει, κάνει κάτι χωρίς να το περιμένουμε και δεν ξέρουμε πώς να το αντιμετωπίσουμε (= ξαφνιάζω): *Αιφνιδίασε το ληστή με μια γροθιά και του πήρε το όπλο. / Αιφνιδίασε τους αντιπάλους και έβαλε γκολ.*

ο **αιφνιδιασμός** (του αιφνιδιασμού, των αιφνιδιασμών) ΟΥΣ.: κάνουμε αιφνιδιασμό σε κάποιον όταν κάνουμε κάτι που δεν το περιμένει και δεν ξέρει πώς να το αντιμετωπίσει: *Κυρίεψαν την πόλη με αιφνιδιασμό.*

αιφνιδιαστικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος κάνει κάτι αιφνιδιαστικά, το κάνει χωρίς προειδοποίηση, με σκοπό να αιφνιδιάσει κάποιον άλλο (=

αναπάντεχα, απροειδοποίητα): *Οι Καρχηδόνιοι σιωπηλά και αιφνιδιαστικά οδήγησαν τα στρατεύματά τους σε μία μεγάλη επίθεση.*

ο **αιφνιδιαστικός**, η **αιφνιδιαστική**, το **αιφνιδιαστικό** ΕΠΙΘ.: όταν ένα γεγονός είναι αιφνιδιαστικό, γίνεται χωρίς να το περιμένουμε και μας αιφνιδιάζει (= αναπάντεχος, απροειδοποίητος): *Η αιφνιδιαστική παραίτηση του υπουργού προκάλεσε αναστάτωση στην κυβέρνηση.*

η **αιχμαλωσία** (της αιχμαλωσίας, των αιχμαλωσιών) ΟΥΣ.:

1. αιχμαλωσία είναι το να πιάνουμε κάποιον και να τον κρατάμε αιχμάλωτο: *Μετά τη σκληρή μάχη ακολούθησε η αιχμαλωσία χιλιάδων στρατιωτών.*

2. αιχμαλωσία είναι η κατάσταση στην οποία κάποιος είναι αιχμάλωτος (≠ ελευθερία): *Η ζωή των ζώων μέσα σε κλουβιά είναι αιχμαλωσία.*

αιχμαλωτίζω (αιχμαλώτισα), **αιχμαλωτίζομαι** (αιχμαλωτίστηκα, αιχμαλωτισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αιχμαλωτίζω ένα ζώο ή έναν άνθρωπο, τον κρατούν αιχμάλωτο (≠ ελευθερώνω): *Κατάφεραν να αιχμαλωτίσουν την τίγρη σε κλουβί. / Πολλοί άνθρωποι αιχμαλωτίστηκαν στον πόλεμο.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι με αιχμαλωτίζει όταν με κάνει να νιώσω μεγάλο θαυμασμό ή εκτίμηση για αυτό (= γοητεύω, μαγεύω): *Αιχμαλωτίστηκε από την ομορφιά της.*

ο **αιχμάλωτος**, η **αιχμάλωτη**, το **αιχμάλωτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα πρόσωπο ή ένα ζώο είναι αιχμάλωτο, το κρατάνε κλεισμένο κάπου και δεν μπορεί να φύγει (≠ ελεύθερος): *Πολλά άγρια ζώα γεννιούνται και μεγαλώνουν αιχμάλωτα μέσα σε ζωολογικούς κήπους.*

2. στον πόλεμο, αιχμάλωτο λέμε κάποιον, συνήθως στρατιωτικό, που τον πιάνουν οι εχθροί και τον κρατάνε φυλακισμένο: *Δύο από τους αιχμάλωτους αξιωματικούς αφέθηκαν ελεύθεροι μετά από είκοσι μέρες.*

3. λέμε ότι κάποιος είναι αιχμάλωτος κάποιου πράγματος όταν αυτό το πράγμα τον επηρεάζει πάρα πολύ (= δούλος, δέσμιος): *Είναι αιχμάλωτος του πάθους του για το ποτό.*

η **αιχμή** (της αιχμής, των αιχμών) ΟΥΣ.:

1. η αιχμή είναι η λεπτή ή μυτερή άκρη ενός αντικειμένου (= μύτη, άκρο): *Τρυπήθηκε από την αιχμή του μαχαιριού.*

2. η αιχμή είναι η χρονική στιγμή κατά την οποία κάτι βρίσκεται στην πιο μεγάλη του ένταση: *Το καλοκαίρι είναι περίοδος αιχμής για την τουριστική κίνηση στη χώρα μας.*

3. λέμε ότι αφήνουμε αιχμές για κάποιον όταν τον κατηγορούμε, αλλά όχι με ξεκάθαρο τρόπο: *Το άρθρο άφηνε αιχμές εναντίον του δημάρχου.*

ο **αιχημρός**, η **αιχημηρή**, το **αιχημηρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αιχημηρό, έχει λεπτή και μυτερή άκρη και μπορεί να μας τρυπήσει (=

μιτερός, κοφτερός): *Το αιχμηρό ξίφος τον τραυμάτισε στον ώμο.*

2. αιχμηρό λέμε κάτι, όπως ένα σχόλιο ή ένα άρθρο, που εκφράζει με έντονο και δυσάρεστο τρόπο μία αρνητική στάση απέναντι σε κάποιον ή απέναντι σε κάτι (= καυστικός, δηκτικός): *Η παράσταση δεν άρεσε στο κοινό και δέχτηκε αιχμηρές κριτικές.*

ο **αιώνας** (του αιώνα, των αιώνων) ουσ.:

1. ο αιώνας είναι το χρονικό διάστημα των εκατό χρόνων (= εκατονταετία): *Γιορτάζουμε έναν αιώνα από τη γέννηση του Γιάννη Ρίτσου. / Ζούμε στον 21ο αιώνα.*

2. αιώνα λέμε μια χρονική περίοδο κατά την οποία έγινε ένα σημαντικό ιστορικό γεγονός: *Ο χρυσός αιώνας του Περικλή.*

3. αιώνα λέμε οποιοδήποτε χρονικό διάστημα που μας φαίνεται πολύ μεγάλο: *Χάρηκα πολύ που σε είδα, έναν αιώνα είχαμε να βρεθούμε!*
ΕΚΦΡ. στον αιώνα τον άπαντα

αιώνια ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι θα γίνεται αιώνια, θα γίνεται για πάντα: *Θα σου είμαι αιώνια ευγνώμων για το καλό που μου έκανες.*

ο **αιώνιος**, η **αιώνια**, το **αιώνιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αιώνιο, διαρκεί πολύ ή για πάντα (= παντοτινός): *Θα του χρωστάει αιώνια ευγνωμοσύνη που της έσωσε τη ζωή.*

2. λέμε ότι κάτι είναι αιώνιο όταν συνεχίζει να υπάρχει για πολύ καιρό ή όταν επαναλαμβάνεται συχνά: *Το παραμύθι διηγείται την αιώνια διαμάχη ανάμεσα στη γάτα και το ποντίκι.*

3. λέμε κάποιον αιώνιο φοιτητή ή κάτι άλλο, όταν παραμένει σε αυτή την κατάσταση για πολλά χρόνια: *Δέκα χρόνια στέλνουν λεφτά στον ανεπρόκοπο το γιο τους που είναι αιώνιος φοιτητής.*

η **αιωνιότητα** (της αιωνιότητας) ουσ.:

1. η αιωνιότητα είναι το χρονικό διάστημα που δεν έχει αρχή και τέλος: *Η αιωνιότητα του σύμπαντος.*

2. λέμε αιωνιότητα ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα: *Πιστεύουν ότι ο έρωτά τους θα διαρκέσει ως την αιωνιότητα. / Είχε τόση αγωνία, που η μισή ώρα τής φάνηκε αιωνιότητα. (= αιώνας)*

⚠ Η λέξη αιωνιότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αιωνίως ΕΠΙΡΡ.: κάτι γίνεται αιωνίως όταν γίνεται συνέχεια ή επαναλαμβάνεται συχνά (= συνεχώς): *Έρχεται αιωνίως καθυστερημένη στο μάθημα.*

ο **αιωνόβιος**, η **αιωνόβια**, το **αιωνόβιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα φυτό ή ένα ζώο είναι αιωνόβιο, ζει πάρα πολλά χρόνια: *Ελάχιστα αιωνόβια δάση σώζονται στην περιοχή της Δαδιάς. / Το ξέρεις ότι οι χελώνες είναι αιωνόβια ζώα;*

2. αιωνόβιο λέμε τον άνθρωπο που είναι περίπου εκατό ετών: *Κάποιοι έλεγαν ότι στο χωριό εκείνο ζούσαν μόνο αιωνόβιοι γέροντες.*

η **ακαθαρσία** (της ακαθαρσίας, των ακαθαρσιών) ουσ.:

1. ακαθαρσία λέμε αλλιώς τη βρομιά: *Τα τζάμια ήταν θολά από την ακαθαρσία και το καυσέριο.*

2. **ακαθαρσίες** ΠΛΗΘ.: ακαθαρσίες λέμε τα σκουπίδια: *Οι βάλτοι είναι γεμάτοι μικρόβια, παράσιτα και ακαθαρσίες.*

3. **ακαθαρσίες** ΠΛΗΘ.: ακαθαρσίες λέμε τις άχρηστες ουσίες που βγάζουν οι άνθρωποι από το σώμα τους όταν πάνε στην τουαλέτα (= κακά): *Πάτησε πάνω σε ακαθαρσίες σκύλων και λέρωσε τα παπούτσια του.*

ο **ακάθαρτος**, η **ακάθαρτη**, το **ακάθαρτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ακάθαρτο, έχει πάνω του βρομιές, λεκέδες, σκουπίδια κτλ. (= βρόμικος ≠ καθαρός): *Υπάρχει κίνδυνος μόλυνσης από ακάθαρτα σκεύη και εργαλεία.*

2. ακάθαρτο λέμε ένα υγρό, όπως το πετρέλαιο ή το οινόπνευμα, όταν έχει μέσα του ξένες ή άχρηστες ουσίες (≠ καθαρός): *Μερικές θερμάστρες λειτουργούν με ακάθαρτο πετρέλαιο.*

άκακα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι άκακα, το κάνουμε χωρίς κακία και πονηριά: *Γελοούσαμε άκακα, δε θέλαμε να σε προσβάλουμε.*

η **ακακία** (της ακακίας, των ακακιών) ουσ.: ακακία λέμε το δέντρο που έχει αγκαθωτά κλαδιά, πολλά φύλλα και κίτρινα ή λευκά λουλουδία, που συνήθως μυρίζουν όμορφα: *Διασχίσαμε ένα απέραντο δάσος με πεύκα και ακακίες.*

ο **άκακος**, η **άκακη**, το **άκακο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι άκακος, δεν έχει μέσα του κακία, δεν μπορεί να κάνει κακό σε κανέναν (= καλός ≠ κακός): *Ήταν μεγαλόσωμος και τρομακτικός, αλλά στο βάθος ήταν άκακος σαν αρνί.*

2. όταν κάτι είναι άκακο, δεν κάνει κακό, δε βλάπτει κανέναν (= αθώος): *Είπα ένα άκακο ψέμα για να βγω από τη δύσκολη θέση.*

ο **ακάλεστος**, η **ακάλεστη**, το **ακάλεστο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ακάλεστος σε μια γιορτή, σε ένα πάρτι ή σε άλλη εκδήλωση, δεν τον έχουν καλέσει (= απρόσκλητος): *Πήγε ακάλεστος στη γιορτή παριστάνοντας το φίλο, μόνο και μόνο για να φάει και να πει.*

ο **ακαλλιέργητος**, η **ακαλλιέργητη**, το **ακαλλιέργητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα χωράφι είναι ακαλλιέργητο, δεν το έχουν καλλιεργήσει, δεν έχουν φυτέψει σε αυτό (= χέρσος ≠ καλλιεργημένος, φυτεμένος): *Πολλά χωράφια έμειναν ακαλλιέργητα και ρήμαξαν.*

2. όταν κάποιος είναι ακαλλιέργητος, δεν έχει μόρφωση, καλούς τρόπους και ωραίο γούστο (= αμόρφωτος ≠ καλλιεργημένος, μορφωμένος): *Είναι άξεστος και ακαλλιέργητος και δεν ξέρει να εκτιμήσει την κλασική μουσική.*

3. λέμε ότι κάτι, όπως το ταλέντο μας ή οι ικανότητές μας, είναι ακαλλιέργητο όταν δεν έχουμε προσπαθήσει να το βελτιώσουμε με

ειδικές ασκήσεις: *Η φωνή της είναι όμορφη, αλλά ακαλλιέργητη.*

ο **ακάλυπτος** (του ακάλυπτου, των ακάλυπτων) ουσ.: ακάλυπτο λέμε το χώρο που μένει ελεύθερος ανάμεσα σε δύο πολυκατοικίες, στην πίσω πλευρά τους: *Το σαλόνι βλέπει στο δρόμο και τα υποδομάτια στον ακάλυπτο.*

ο **ακάλυπτος**, η **ακάλυπτη**, το **ακάλυπτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ακάλυπτο, δεν είναι σκεπασμένο με κάποιο κάλυμμα ($\neq$ καλυμμένος): *Ο λάκκος που σκάψαμε έμεινε ακάλυπτος και γέμισε νερά από τη βροχή. (= ξεσκεπαστος) / Μην αφήνετε ακάλυπτα τα χέρια και τα πόδια σας για να μη σας κάψει ο ήλιος. (= γυμνός)*
2. λέμε ότι αφήνουμε ακάλυπτο κάποιον σε μια δύσκολη στιγμή όταν δεν τον υποστηρίζουμε (= εκτεθειμένος): *Με άφησε ακάλυπτο μπροστά στο διευθυντή όταν με κατηγορήσαν για τη ζημιά.*

ο **ακαμάτης**, η **ακαμάτισσα/ακαμάτρα** ΕΠΙΘ.: ακαμάτης είναι αυτός που δεν του αρέσει να δουλεύει και να κουράζεται (= τεμπέλης): *Τα κορίτσια δεν τους κοίταξαν ποτέ, επειδή ήταν βρομιάρηδες και ακαμάτηδες.*

⚠ Το ουδέτερο γένος δε χρησιμοποιείται.

ο **άκαρδα** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος φέρεται άκαρδα, φέρεται χωρίς λύπη και συμπόνια για κάποιον που υποφέρει (= άπονα): *Δεν μπορείς να τον εγκαταλείψεις τόσο άκαρδα τώρα που σε χρειάζεται.*

ο **άκαρδος**, η **άκαρδη**, το **άκαρδο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι άκαρδος, δε νιώθει λύπη και συμπόνια για όσους υποφέρουν (= άπονος $\neq$ πονόψυχος): *Οι άκαρδοι άνθρωποι αυτής της πόλης θέλουν να σκοτώσουν τα αδίσποτα ζώα.*

ο **άκαρπος**, η **άκαρπη**, το **άκαρπο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα δέντρο ή το έδαφος που καλλιεργούμε είναι άκαρπο, δε βγάζει καρπούς (= άγονος $\neq$ γόνιμος): *Μετά την καταστροφή η γη έμεινε έρημη και άκαρπη.*

2. λέμε ότι μια ενέργεια ή μια προσπάθεια είναι άκαρπη όταν δε φέρνει κανένα αποτέλεσμα: *Άκαρπες παραμένουν οι έρευνες της αστυνομίας για τον αγνοούμενο ψαρά.*

ο **ακατάδεκτα** και ο **ακατάδεχτα** ΕΠΙΡΡ.: όταν φερόμαστε ακατάδεχτα σε κάποιον, του δείχνουμε ότι τον θεωρούμε κατώτερό μας: *Μας προσπέρασε ακατάδεκτα χωρίς να μας ρίξει ούτε ένα βλέμμα.*

ο **ακατάδεκτος**, η **ακατάδεκτη**, το **ακατάδεκτο** και ο **ακατάδεχτος**, η **ακατάδεχτη**, το **ακατάδεχτο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ακατάδεκτος, δε φέρεται με φιλικό τρόπο στους άλλους, γιατί πιστεύει ότι είναι πιο σπουδαίος από αυτούς (= ψηλομύτης, περήφανος): *Πολύ ακατάδεκτη είσαι! Ποτέ δεν παίζεις μαζί μας.*

ο **ακαταλαβίστικα** ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος μιλάει ακαταλαβίστικα, δεν μπορούμε να κατα-

λάβουμε τι λέει: *Σταμάτα να μιλάς ακαταλαβίστικα και πες το μου απλά.*

ο **ακαταλαβίστικος**, η **ακαταλαβίστικη**, το **ακαταλαβίστικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι είναι ακαταλαβίστικο, δεν μπορούμε να το καταλάβουμε (= ακατανόητος): *Μέθυσε κι έλεγε κάτι ακαταλαβίστικα πράγματα.*

ο **ακατάλληλα** ΕΠΙΡΡ.: κάτι γίνεται ακατάλληλα όταν δε γίνεται με τον τρόπο που ταιριάζει σε μια ορισμένη περίπτωση ($\neq$ κατάλληλα): *Πήγε στα χιόνια ακατάλληλα ντυμένος και κρύωσε.*

ο **ακατάλληλος**, η **ακατάλληλη**, το **ακατάλληλο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ακατάλληλος για μια δουλειά, δεν είναι αρκετά ικανός για να την κάνει (= ανίκανος, ανεπαρκής): *Αυτός ο άνθρωπος είναι ακατάλληλος για γιατρός.*

2. όταν κάτι είναι ακατάλληλο για μια ορισμένη περίπτωση, δεν ταιριάζει σε αυτή την περίπτωση ($\neq$ κατάλληλος): *Τα παπούτσια αυτά είναι τελείως ακατάλληλα για γυμναστική.*

ο **ακαταμάχητος**, η **ακαταμάχητη**, το **ακαταμάχητο** ΕΠΙΘ.:

1. ακαταμάχητος είναι κάποιος όταν δεν μπορεί να τον νικήσει κανείς στον πόλεμο, στη μάχη (= ανίκητος, αήττητος): *Οι εχθροί υποχώρησαν μπροστά στον ακαταμάχητο στρατό μας.*

2. ακαταμάχητο λέμε κάποιον ή κάτι όταν δεν μπορούμε να του αντισταθούμε (= ακατανίκητος): *Είναι όμορφη γυναίκα με ακαταμάχητη γοητεία.*

ο **ακατανίκητος**, η **ακατανίκητη**, το **ακατανίκητο** ΕΠΙΘ.:

1. ακατανίκητος είναι κάποιος όταν δεν μπορεί να τον νικήσει κανείς (= ανίκητος, αήττητος): *Τα στρατεύματα ήταν ακατανίκητα χάρη στα σύγχρονα όπλα τους.*

2. ακατανίκητο λέμε κάτι που είναι πιο δυνατό από τη θέλησή μας (= ακαταμάχητος): *Ένωσε μια ακατανίκητη επιθυμία να πέσει στη θάλασσα.*

ο **ακατανόητα** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος μιλάει ή συμπεριφέρεται ακατανόητα, δεν μπορούμε να τον καταλάβουμε: *Πολλοί έφηβοι δεν ξέρουν τι θέλουν και φέρονται ακατανόητα.*

ο **ακατανόητος**, η **ακατανόητη**, το **ακατανόητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ακατανόητο, είναι πολύ δύσκολο ή αδύνατο να το καταλάβουμε: *Οι περισσότεροι βρήκαν το βιβλίο του δύσκολο και ακατανόητο.*

2. λέμε ότι κάτι είναι ακατανόητο όταν δεν έχει λογική και γι' αυτό δεν μπορούμε να το εξηγήσουμε (= ανεξήγητος): *Η ακατανόητη συμπεριφορά του δημιουργεί πολλά προβλήματα στη συνεργασία μας.*

η **ακαταστασία** (της ακαταστασίας, των ακαταστασιών) ουσ.: ακαταστασία υπάρχει σε ένα χώρο όταν τα πράγματα που υπάρχουν σε αυτόν δεν είναι στη θέση τους (= αταξία $\neq$ τάξη,

νοικοκυροσύνη): Στο υπόγειο επικρατούσε ακαταστασία και έλλειψη καθαριότητας.

ακατάστατα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ακατάστατα, γίνεται χωρίς πρόγραμμα ή τάξη (= άστατα ≠ τακτικά): Δεν έχει πρόγραμμα στη ζωή του, τρώει και κοιμάται ακατάστατα.

ο **ακατάστατος**, η **ακατάστατη**, το **ακατάστατο** ΕΠΙΘ.:

1. ένας χώρος είναι ακατάστατος όταν τα πράγματα που υπάρχουν σε αυτόν δεν είναι στη θέση τους (= ανάστατος, ανάκατος): Το γραφείο του είναι ακατάστατο, γεμάτο ανακατεμένα χαρτιά.

2. ένας άνθρωπος είναι ακατάστατος όταν δεν τακτοποιεί το χώρο όπου ζει ή εργάζεται (= ανοικοκόμετος ≠ τακτικός): Είναι τόσο ακατάστατος που δεν ξέρει ούτε πού είναι οι κάλτσες του!

3. κάτι είναι ακατάστατο όταν γίνεται χωρίς πρόγραμμα ή χωρίς κανονικό ρυθμό (= ακανόνιστος, άτακτος): Τρώει και κοιμάται σε ακατάστατες ώρες.

4. λέμε ότι ο καιρός είναι ακατάστατος όταν αλλάζει διαρκώς (= άστατος): Ο ακατάστατος καιρός δε μας επιτρέπει να επιλέξουμε τα σωστά ρούχα.

ο **ακατοίκητος**, η **ακατοίκητη**, το **ακατοίκητο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα μέρος ή ένα κτίριο είναι ακατοίκητο, δεν κατοικείται ή δεν μπορεί να κατοικηθεί (≠ κατοικημένος): Παλιά, το νησί ήταν ακατοίκητο και καλυμμένο από πυκνό δάσος.

ο **ακατόρθωτος**, η **ακατόρθωτη**, το **ακατόρθωτο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ακατόρθωτο, είναι πάρα πολύ δύσκολο για να το πετύχουμε ή να το καταφέρουμε (= αδύνατος, ανέφικτος): Στα παραμύθια οι ήρωες αντιμετωπίζουν τις ακατόρθωτες δοκιμασίες με την εξυπνάδα τους.

ο **ακέραιος**, η **ακέραια/ακέραιη**, το **ακέραιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ακέραιο, δεν του λείπει κανένα κομμάτι (= ολόκληρος): Επέστρεψε ακέραιο το ποσό που του χρωστούσε.

2. λέμε ότι κάτι είναι ακέραιο όταν παραμένει όπως ήταν στην αρχή, χωρίς να έχει πάθει κάποια ζημιά (= άθικτος, ανέπαφος): Κάποια αρχαία μνημεία έχουν διατηρηθεί ακέραια για αιώνες.

3. όταν κάποιος είναι ακέραιος, είναι πάρα πολύ τίμιος: Ήταν ηθικός και ακέραιος άνθρωπος, με έντονη την αίσθηση του καθήκοντος.

ο **ακέραιος αριθμός** ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): στα μαθηματικά, ο ακέραιος αριθμός είναι κάθε αριθμός που δεν είναι κλάσμα: Ο πρώτος θετικός ακέραιος αριθμός μετά το μηδέν είναι το 1.

άκεφα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι άκεφα, το κάνουμε χωρίς κέφι, χωρίς διάθεση (= ανόρεχτα, κακόκεφα ≠ κεφάλια): Έριχνε τα ζάρια άκεφα, με τα μάτια της κατεβασμένα.

ο **ακέφαλος**, η **ακέφαλη**, το **ακέφαλο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άκεφαλο, δεν έχει κεφάλι: Το άγαλμα που βρήκαν οι αρχαιολόγοι είναι άκεφαλο.

2. όταν μία ομάδα ανθρώπων, μία εταιρεία, μία υπηρεσία κτλ. είναι άκεφαλη, δεν έχει κάποιον να τη διοικεί: Πέθανε ο στρατηγός, και το στράτευμα έμεινε άκεφαλο.

η **ακεφιά** (της ακεφιάς, των ακεφιών) ΟΥΣ.: όταν έχουμε ακεφιά, δεν έχουμε χαρούμενη διάθεση (= κακοκεφιά ≠ κέφι): Ο κακός καιρός μου φέρνει ακεφιά. / Είχε ακεφιάς και δε βγήκε από το σπίτι.

ο **άκεφος**, η **άκεφη**, το **άκεφο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι άκεφος, δεν έχει κέφι, δεν έχει καλή διάθεση (= ανόρεχτος, κακόκεφος ≠ κεφάτος): Μ' όλα τα πλοία του και τα καλά του, απόμεινε πάντα άκεφος και μελαγχολικός.

ακίνδυνα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι ακίνδυνα, το κάνουμε με τρόπο που δε δημιουργεί κινδύνους για μας: Τα παιδιά μπορούν να παίζουν ακίνδυνα μέσα στην παιδική χαρά.

ο **ακίνδυνος**, η **ακίνδυνη**, το **ακίνδυνο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ακίνδυνο, δεν μπορεί να μας κάνει κακό (≠ επικίνδυνος): Τα περισσότερα φιδιά που συναντάμε στην Ελλάδα είναι ακίνδυνα.

η **ακινήσια** (της ακινήσιας) ΟΥΣ.: σε ακινήσια βρίσκεται κάποιος ή κάτι όταν δεν μπορεί να κινηθεί (≠ κίνηση): Ο γύψος κρατάει το πόδι σε ακινήσια.

⚠ Η λέξη ακινήσια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **ακίνητη περιουσία** ΟΥΣ.: η ακίνητη περιουσία κάποιου είναι τα οικοπέδα, τα σπίτια και τα κτήματα που του ανήκουν: Κληρονόμησε μεγάλη ακίνητη περιουσία από τον πατέρα του.

⚠ Η ακίνητη περιουσία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **ακίνητο** (του ακινήτου, των ακινήτων) ΟΥΣ.: ακίνητο λέμε το κτίριο, το διαμέρισμα ή το οικόπεδο που ανήκει σε κάποιον: Το μοναδικό του ακίνητο είναι ένα μικρό διαμέρισμα.

ακινητοποιώ (ακινητοποίησα), **ακινητοποιούμαι** (ακινητοποιήθηκα, ακινητοποιημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ακινητοποιώ κάποιον ή κάτι, το κάνω ή τον κάνω να μην κινείται (≠ κινητοποιώ): Η αρρώστια τον ακινητοποίησε στο κρεβάτι. (= καθηλώνω) / Ο γιατρός τού ακινητοποίησε το πόδι με γύψο.

2. λέμε ότι ακινητοποιούμε το αυτοκίνητο ή άλλο μέσο όταν το αφήνουμε ακίνητο ή όταν σταματάμε να το κινούμε: Τα πλοία ακινητοποιήθηκαν στα λιμάνια λόγω της κακοκαιρίας.

ο **ακίνητος**, η **ακίνητη**, το **ακίνητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ακίνητος, δεν κινείται ή δεν μπορεί να κινηθεί (= ακούνητος): Κάθε φορά που η μουσική σταματά, όλοι στο δωμάτιο πρέπει να μένουν ακίνητοι σαν αγάλματα.

ο **άκλιτος**, η **άκλιτη**, το **άκλιτο** ΕΠΙΘ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, μια λέξη είναι άκλιτη όταν

δεν κλίνεται, όταν δηλαδή έχει πάντα την ίδια μορφή ($\neq$ κλιτός): *Οι προθέσεις ανήκουν στα ακλόνητα μέρη του λόγου.*

ακλόνητα ΕΠΙΡΡ.: όταν πιστεύουμε κάτι ακλόνητα, είμαστε πολύ σίγουροι για αυτό και κανείς δεν μπορεί να μας αλλάξει γνώμη: *Πιστεύει ακλόνητα ότι έχει δίκιο.*

ο **ακλόνητος**, η **ακλόνητη**, το **ακλόνητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ακλόνητος, κανείς δεν μπορεί να του αλλάξει γνώμη (= σταθερός, αμετακίνητος): *Έμεινε ακλόνητος στην αρχική του απόφαση.*

2. όταν κάτι είναι ακλόνητο, κανείς δεν μπορεί να το αμφισβητήσει (= απράνταχτος): *Υπάρχουν ακλόνητα στοιχεία για την αθωότητά του.*

ακμάζω (άκμασα) ΡΗΜ.:

1. λέμε για γνωστούς και σημαντικούς ανθρώπους ότι άκμασαν και εννοούμε ότι έζησαν μια ορισμένη περίοδο: *Πολλοί λογοτέχνες άκμασαν στην αρχαία Ρώμη.*

2. ακμάζει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι ακμάζει όταν βρίσκεται στο ψηλότερο σημείο ανάπτυξης (= ανθεί): *Οι φυσικές επιστήμες άκμασαν τον 18ο αιώνα στην Ευρώπη.*

η **ακμή** (της ακμής, των ακμών) ΟΥΣ.:

1. λέμε ότι κάτι βρίσκεται στην ακμή του όταν βρίσκεται στο ψηλότερο σημείο ανάπτυξής του (= άνθηση): *Η πόλη χρωστά τον πλούτο και την ακμή της στην ανάπτυξη της βιοτεχνίας.*

2. (ΜΑΘΗΜ.) ακμή είναι το σημείο όπου συναντιούνται δύο πλευρές ενός σχήματος ή ενός στερεού: *Ο κύβος έχει δώδεκα ακμές.*

3. (ΙΑΤΡ.) η ακμή είναι τα σπυράκια που βγάζουν συνήθως οι έφηβοι στο πρόσωπο: *Βάζω στο πρόσωπο μια ειδική αλοιφή για την ακμή.*

η **ακοή** (της ακοής) ΟΥΣ.: ακοή είναι η μία από τις πέντε αισθήσεις, με την οποία καταλαβαίνουμε τους ήχους: *Το αυτί είναι το όργανο της ακοής. / Στα γεράματα έχασε την ακοή του.*

△ Η λέξη ακοή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ακολουθώ (ακολούθησα), **ακολουθούμαι** (ακολουθήθηκα) ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι ακολουθούμε κάποιον ή κάτι όταν πηγαίνουμε πίσω του ή προς το ίδιο μέρος: *Αυτός πήγαινε μπροστά και εμείς τον ακολουθούσαμε. / Ακολούθησε το δρόμο και θα φτάσεις στο χωριό.*

2. λέμε ότι ακολουθούμε κάποιον όταν πηγαίνουμε κάπου μαζί με αυτόν (= συνοδεύω): *Θα σε ακολουθήσω στο ταξίδι σου.*

3. λέμε ότι ακολουθούμε κάτι όταν αποφασίζουμε να ασχοληθούμε με αυτό: *Ακολούθησε το επάγγελμα του γιατρού.*

4. όταν ακολουθούμε κάτι, κάνουμε αυτό που μας λένε (= τηρώ, εφαρμόζω): *Ακολούθησε πιστά τη δίαιτα κι έχασε πέντε κιλά. / Η διαδικασία που ακολουθήθηκε για το διαγωνισμό είναι έγκυρη.*

5. ακολουθεί ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: κάτι ακολουθεί κάτι άλλο όταν γίνεται μετά από αυτό ($\neq$ προηγείται): *Το φθινόπωρο ακολουθεί το καλοκαίρι. (= διαδέχεται) / Μετά το γάμο θα ακολουθήσει δεξίωση.*

ακόμη και **ακόμα** ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι υπάρχει ή γίνεται ακόμη, συνεχίζει να υπάρχει ή να γίνεται μέχρι αυτή τη στιγμή: *Μένουν ακόμη στο ίδιο σπίτι.*

2. το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να προσθέσουμε κάτι περισσότερο σε αυτό που υπάρχει ή γίνεται (= επιπλέον): *Θέλω λίγη ζάχαρη ακόμη στον καφέ μου.*

το **ακόνι** (του ακονιού, των ακονιών) ΟΥΣ.: ακόνι είναι το εργαλείο που χρησιμοποιούμε για να κάνουμε πιο κοφτερό ένα μαχαίρι, ένα ξυράφι κτλ.: *Τρόχισε το μαχαίρι με το ακόνι.*

ακονίζω (ακόνισα), **ακονίζομαι** (ακονίστηκα, ακονισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ακονίζουμε το μαχαίρι, το ξυράφι κτλ., το κάνουμε πιο κοφτερό με ειδικό εργαλείο (= τροχίζω): *Οι δύο μονομάχοι ακόνισαν τα ξίφη τους.*

2. όταν ακονίζουμε το μυαλό μας, το γυμνάζουμε για να γίνει καλύτερο: *Τα αινίγματα ακονίζουν το μυαλό μας.*

το **ακόνισμα** (του ακονίσματος, των ακονισμάτων) ΟΥΣ.:

1. ακόνισμα είναι το να ακονίζουμε κάποιο εργαλείο που κόβει, όπως μαχαίρι, ψαλίδι κτλ. (= τρώχισμα): *Αυτό το μαχαίρι χρειάζεται ακόνισμα, γιατί δεν κόβει καθόλου.*

2. ακόνισμα είναι το να εξασκούμε το μυαλό μας ή κάποια ικανότητα του μυαλού μας: *Τα σταυρόλεξα βοηθάνε στο ακόνισμα της μνήμης.*

το **ακόντιο** (του ακοντίου, των ακοντίων) ΟΥΣ.:

1. ακόντιο είναι το ξύλινο ή μεταλλικό κοντάρι με σιδερένια μύτη, που χρησιμοποιείται στο αγώνισμα του ακοντισμού: *Ο αθλητής που έριξε το ακόντιο πιο μακριά από όλους κέρδισε το χρυσό μετάλλιο.*

2. ακόντιο λέμε το αγώνισμα του ακοντισμού: *Πήρε το χρυσό μετάλλιο στο ακόντιο.*

3. το ακόντιο είναι ένα μακρύ και λεπτό ξύλινο κοντάρι με σιδερένια μύτη, που παλιότερα το χρησιμοποιούσαν σαν όπλο (= δόρυ): *Ο πολεμιστής έριξε το ακόντιό του σημαδεύοντας το στήθος του αντιπάλου του.*

ο **ακοντισμός** (του ακοντισμού) ΟΥΣ.: ακοντισμός είναι το αγώνισμα κατά το οποίο ο αθλητής ρίχνει το ακόντιο όσο πιο μακριά μπορεί, ώστε αυτό να καρφωθεί στη γη με τη μύτη: *Εί- ναι παγκόσμια πρωταθλήτρια στον ακοντισμό.*

ο **ακοντιστής** (του ακοντιστή, των ακοντιστών), η **ακοντίστρια** (της ακοντίστριας, των ακοντιστριών) ΟΥΣ.:

1. ακοντιστή λέμε τον αθλητή του ακοντισμού: *Ο ακοντιστής πήρε φόρα για να ρίξει το ακόντιο.*

2. ακοντιστής ΑΡΣ.: στην αρχαιότητα, ακοντιστής ήταν ο στρατιώτης που πολεμούσε με ακόντιο: *Οι ακοντιστές πήγαιναν στον πόλεμο κρατώντας τα ακόντιά τους.*

άκοπα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι άκοπα, το κάνουμε χωρίς κόπο και κούραση (= ξεκούραστα ≠ κοπιαστικά): *Τα λεφτά δεν κερδίζονται άκοπα.*

ο **άκοπος**, η **άκοπη**, το **άκοπο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άκοπο, γίνεται ή αποκτάται χωρίς κόπο ή δυσκολίες (= ξεκούραστος ≠ κοπιαστικός): *Εύκολες και άκοπες λύσεις δεν υπάρχουν.*

2. όταν κάτι είναι άκοπο, δεν έχει κοπέι (= άκοφτος ≠ κομμένος): *Χιλιάδες τόνοι τομάτας παραμένουν άκοπες στους τόπους παραγωγής τους.*

το **ακορντεόν** ΟΥΣ.: το ακορντεόν είναι ένα μουσικό όργανο, που αποτελείται από μια κατασκευή που στηρίζεται σε ένα μεταλλικό σκελετό που ανοιγοκλείνει· από τη μια μεριά έχει πλήκτρα όπως το πιάνο και από την άλλη κουμπιά: *Στους γονείς μας το ακορντεόν προκαλεί νοσταλγία, τους θυμίζει τα τραγούδια της εποχής τους.*

⚠ Η λέξη ακορντεόν δεν κλίνεται.

άκου να δεις ΕΚΦΡ.:

1. το λέμε σε κάποιον όταν θέλουμε να δώσει προσοχή σε αυτό που του λέμε: *Άκου να δεις τι έγινε χτες.*

2. το λέμε για να δείξουμε μεγάλη έκπληξη για κάτι: *Πέρασε πρώτος στο πανεπιστήμιο! Άκου να δεις!*

η **ακουαρέλα** (της ακουαρέλας) ΟΥΣ.: η ακουαρέλα είναι πίνακας ζωγραφικής που έχει φτιαχτεί με χρώματα που διαλύονται στο νερό: *Ζωγραφίζει ακουαρέλες.*

⚠ Η λέξη ακουαρέλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ακουμπάω/ακουμπώ (ακούμπησα, ακουμπισμένος) ΡΗΜ.:

1. ακουμπάμε κάτι ή κάποιον όταν βάζουμε το χέρι ή άλλο μέρος του σώματός μας πάνω του (= αγγίζω, πιάνω): *Απλωσε το χέρι του και ακούμπησε το ασημένιο δαχτυλίδι. / Μην ακουμπάτε το σίδερο όταν είναι αναμμένο.*

2. ακουμπάμε κάτι όταν το βάζουμε σε κάποιο μέρος (= αφήνω, τοποθετώ): *Έβγαλε το μπουκάλι από το ψυγείο και το ακούμπησε στο τραπέζι.*

3. λέμε ότι ακουμπάμε κάτι σε κάτι άλλο όταν το στηρίζουμε σε αυτό (= γέρνω): *Ακούμπησε απαλά το κεφάλι της στον ώμο του και αποκοιμήθηκε. / Ακούμπησε στον τοίχο για να ξεκουραστεί.*

4. ακουμπάμε σε κάποιον ή σε κάτι όταν χρειαζόμαστε τη βοήθειά του (= βασιζομαι): *Ακούμπα πάνω μου και μη φοβάσαι τίποτα.*

5. λέμε “ακουμπάω” όταν τρώμε ή πίνουμε κάτι (= δοκιμάζω, αγγίζω): *Ούτε καν ακούμπησε το γλυκό που του πρόσφερα.*

6. ακουμπάει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι ακουμπάει κάτι άλλο, είναι πολύ κοντά το ένα στο άλλο: *Το φόρεμά της ήταν τόσο μακρύ, που ακουμπούσε στο πάτωμα.*

ο **ακούνητος**, η **ακούνητη**, το **ακούνητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ακούνητος, δεν έχει κουνηθεί ή δεν μπορεί να κουνηθεί (= ακίνητος): *Τον βρήκαν πεσμένο μπρούμυτα στο δάπεδο και ακούνητο.*

ο **ακούραστος**, η **ακούραστη**, το **ακούραστο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ακούραστος, δεν κουράζεται εύκολα (= ακαταπόνητος, ακάματος): *Γεροδεμένος και ακούραστος, δούλευε ασταμάτητα από το πρωί ως το βράδυ.*

ο **ακούρδιστος**, η **ακούρδιστη**, το **ακούρδιστο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα ρολόι, ένα μουσικό όργανο ή ένα παιχνίδι με μηχανισμό είναι ακούρδιστο, δεν το έχουμε κουρδίσει (≠ κουρδισμένος): *Το παλιό πιάνο είχε μείνει ακούρδιστο για πολλά χρόνια.*

το **ακουστικό** (του ακουστικού, των ακουστικών) ΟΥΣ.:

1. το ακουστικό είναι ένα αντικείμενο που το στερεώνουμε στα αυτιά μας όταν έχουμε πρόβλημα ακοής, για να ακούμε καλύτερα: *Η γιαγιά φοράει ακουστικό στο δεξί της αυτί γιατί δεν ακούει καλά.*

2. ακουστικό είναι το μέρος της συσκευής του τηλεφώνου που έχει δύο άκρα και το ένα του άκρο το ακουμπάμε στο αυτί μας για να ακούμε, ενώ το άλλο άκρο το βάζουμε κοντά στο στόμα μας για να μιλάμε: *Το τηλέφωνο σταμάτησε να χτυπάει πριν προλάβω να σηκώσω το ακουστικό.*

3. ακουστικά ΠΛΗΘ.: ακουστικά λέμε μία κατασκευή από δύο ακουστικά που τα στερεώνουμε στα αυτιά μας για να ακούμε μουσική ή άλλους ήχους χωρίς να τους ακούν οι άλλοι: *Στο τρένο άκουσα μουσική με ακουστικά για να μην ξυπνήσω το διπλανό μου.*

ακούω (άκουσα), **ακούγομαι** (ακούστηκα, ακουσμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ακούμε έναν ήχο, τον καταλαβαίνουμε με τα αυτιά μας: *Άκουσε ένα δυνατό θόρυβο και τρόμαξε. / Δεν ακούς το τηλέφωνο που χτυπάει;*

2. όταν κάποιος ακούει, έχει καλή ακοή: *Γέρασε και δεν ακούει καλά.*

3. ακούω κάτι όταν το παρακολουθώ με προσοχή: *Άκουγε με ενδιαφέρον την ομιλία του. / Ακούει μόνο ξένη μουσική.*

4. όταν ακούμε ένα νέο, μια είδηση κτλ., τα μαθαίνουμε από κάπου (= πληροφορούμαι): *Άκουσα ότι παραιτήθηκε. / Είναι αλήθεια, το άκουσα στις ειδήσεις.*

5. λέμε ότι ακούμε κάποιον όταν ακολουθούμε αυτά που μας λέει ή μας ζητάει: *Δεν άκουσε τις συμβουλές του γιατρού και το έχει μετανιώσει. (= υπακούω, πειθαρχώ) / Μην τον ακούς, λέει ψέματα.*

6. ακούγομαι ΠΑΘ.: όταν ένας ήχος ακούγεται, φτάνει στα αυτιά μας και μπορούμε να τον καταλάβουμε: *Ακούγομαι ή πρέπει να μιλάω πιο δυνατά; / Ακούστηκαν κραυγές από το διπλανό διαμέρισμα.*

7. ακούγομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάτι ακούγεται καλό, κακό κτλ. όταν μας φαίνεται καλό, κακό κτλ. (= μοιάζω): *Ακούγεται ωραία η ιδέα σου. / Ακουγόταν λυπημένος από το τηλέφωνο.*

8. ακούγεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν ακούγεται ότι θα γίνει κάτι, υπάρχουν φήμες ότι θα γίνει (= λέγεται, διαδίδεται): *Ακούγεται ότι θα γίνουν εκλογές.*

ΕΚΦΡ. άκου να δεις, ακούω βερεσέ

ακούω βερεσέ ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι ακούμε κάτι βερεσέ όταν δεν το παίρνουμε σοβαρά υπόψη μας: *Δεν τον πιστεύω, και τις δικαιολογίες του τις ακούω βερεσέ.*

ο άκοφτος, η άκοφτη, το άκοφτο ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι άκοφτο, δεν έχει κοπέι (= άκοπος ≠ κομμένος): *Οι περισσότερες σελίδες του καινούριου βιβλίου είναι ακόμη άκοφτες.*

ο ακραίος, η ακραία, το ακραίο ΕΠΙΘ.:

1. το ακραίο σημείο μιας περιοχής βρίσκεται στην πιο απομακρυσμένη άκρη της (= ακρινός): *Η Γαύδος είναι το ακραίο σημείο της Ευρώπης.*

2. ακραίο λέμε κάποιον ή κάτι που ξεπερνά τα συνηθισμένα όρια και φτάνει στην υπερβολή: *Οι προκλητικές δηλώσεις της προκάλεσαν ακραίες αντιδράσεις. / Προσπάθησε να μην είσαι τόσο ακραίος στις απόψεις σου.*

η άκρη (της άκρης, των ακρών) ΟΥΣ.:

1. η άκρη είναι το πρώτο ή το τελευταίο σημείο ενός πράγματος ή μιας περιοχής (= άκρο): *Οι σελίδες του βιβλίου είναι φθαρμένες στις άκρες. / Περπατούσε στην άκρη του δρόμου. (≠ μέση)*

2. άκρη λέμε το σημείο που βρίσκεται μακριά από το κέντρο, που είναι απομακρυσμένο και συνήθως ήσυχο: *Καθόταν μόνη της σε μια άκρη, ενώ οι άλλοι χόρευαν. (= γωνιά) / Η Αλάσκα βρίσκεται στην άλλη άκρη της γης.*

ΕΚΦΡ. αφήνω στην άκρη, βάζω στην άκρη, βγάζω άκρη, βρίσκω άκρη, κάνω στην άκρη, μέσες άκρες

ο ακριανός, η ακριανή, το ακριανό ΕΠΙΘ.: κάτι είναι ακριανό όταν βρίσκεται στην άκρη κάποιου πράγματος ή ενός χώρου (≠ κεντρικός, μεσαίος): *Τα ακριανά σπίτια του χωριού βρίσκονται δίπλα στο δάσος.*

ακριβά ΕΠΙΡΡ.: όταν αγοράζουμε κάτι ακριβά, το αγοράζουμε με υψηλή τιμή (≠ φτηνά): *Τα έργα των διάσημων ζωγράφων κοστίζουν ακριβά.*

ΕΚΦΡ. πληρώνω ακριβά

ακριβαίνω (ακριβυνα) ΡΗΜ.:

1. ακριβαίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι ακριβαίνει, πουλιέται πιο ακριβά (= ανεβαίνει ≠ φτηναίνει): *Ακριβυνε το πετρέλαιο θερμομανσης.*

2. όταν ένας έμπορος ακριβαίνει τα προϊόντα του, τα πουλάει πιο ακριβά: *Πάλι το ακριβυναν το ψωμί;*

η ακρίβεια¹ (της ακρίβειας) ΟΥΣ.:

1. ακρίβεια είναι το εκφράζει κάποιος τις σκέψεις του με τρόπο που να βοηθάει τους άλλους να το καταλάβουν σωστά (= σαφήνεια ≠ ασάφεια): *Εκφράζει με ακρίβεια τις απόψεις του.*

2. λέμε ακρίβεια και εννοούμε το πόσο σωστό ή πόσο κοντά στην πραγματικότητα είναι κάτι: *Το ηλεκτρονικό ρολόι μετράει με ακρίβεια την ώρα. / Μας περιέγραψε με ακρίβεια το στύχημα.*

⚠ 1. Η λέξη ακρίβεια προφέρεται σε τέσσερις συλλαβές: α-κρί-βει-α. 2. Δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. για την ακρίβεια

η ακρίβεια² (της ακρίβειας) ΟΥΣ.: όταν υπάρχει ακρίβεια, τα προϊόντα πουλιούνται σε ακριβή τιμή: *Η ακρίβεια διώχνει τους πελάτες από τα μαγαζιά.*

⚠ 1. Η λέξη ακρίβεια προφέρεται σε τρεις συλλαβές: α-κρί-βεια. 2. Δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο ακριβής, η ακριβής, το ακριβές ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ακριβές, είναι σωστό και γίνεται με ακρίβεια: *Πρόσφατα έγινε η πρώτη ακριβής μέτρηση του Σινικού Τείχους. (≠ ανακριβής) / Χρειάζεται ένα ακριβές αντίγραφο του διαβατηρίου. (= πιστός)*

2. όταν είμαστε ακριβείς σε κάτι, το κάνουμε την ώρα που πρέπει, ούτε πιο νωρίς ούτε πιο αργά (= συνεπής, τακτικός): *Είναι πάντα ακριβής στα ραντεβού του.*

ο ακριβός, η ακριβή, το ακριβό ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ακριβό, κοστίζει πολλά χρήματα (≠ φτηνός): *Το σπίτι ήταν ντυμένο με ακριβά χαλιά και σπάνια αντικείμενα.*

2. όταν ένα κατάστημα είναι ακριβό, πουλάει τα προϊόντα του ή τις υπηρεσίες του σε υψηλές τιμές (≠ φτηνός): *Τους έκανε τραπεζί σε ένα από τα ακριβότερα εστιατόρια της πόλης.*

3. ακριβό λέμε ένα συγγενή ή ένα φίλο μας όταν τον αγαπάμε πολύ (= αγαπημένος): *Ακριβέ μου φίλε, σου στέλνω τις ευχές και την αγάπη μου.*

ακριβώς ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν περιγράφουμε κάτι ακριβώς, το περιγράφουμε με ακρίβεια, χωρίς να ξεχάσουμε ή να αλλάξουμε τίποτα: *Όλα έγιναν ακριβώς όπως σου τα είπα. / Πρέπει να κάνει ακριβώς ό,τι του είπε ο γιατρός.*

2. όταν φτάνουμε κάπου ακριβώς, φτάνουμε εκεί την ώρα που πρέπει, ούτε νωρίτερα ούτε αργότερα: *Θα σε συναντήσω αύριο στις έξι ακριβώς.*

3. το λέμε σε κάποιον για να δείξουμε ότι συμφωνούμε απόλυτα με αυτό που λέει: - *Θέλεις να πεις ότι δε σε αναγνώρισε;* - *Ακριβώς!*

η ακρίδα (της ακρίδας, των ακριδών) ΟΥΣ.:

1. η ακρίδα είναι ένα έντομο με κεραίες και μακριά πιασινά πόδια, που πηδάει ψηλά στον αέρα: *Οι ακρίδες είναι βλαβερές για τις καλλιέργειες.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) ακρίδα λέμε κάποιον που είναι πολύ αδύνατος: *Σαν ακρίδα είναι, τον βλέπεις και τον λυπάσαι!*

ο **ακρινός**, η **ακρινή**, το **ακρινό** ΕΠΙΘ.: είναι ό,τι και ο ακριανός

ο **ακριτάς** (του ακρίτα, των ακριτών) ΟΥΣ.:

1. (ΙΣΤΟΡ.) οι ακρίτες ήταν οι στρατιώτες που φυλούσαν τα σύνορα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας

2. ο ακρίτας είναι αυτός που φυλάει τα σύνορα ενός κράτους ή μένει κοντά σε αυτά: *Λίγοι ακρίτες μένουν το χειμώνα στα βόρεια σύνορα της χώρας.*

ο **ακριτικός**, η **ακριτική**, το **ακριτικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ακριτικό, έχει σχέση με τα σύνορα μιας χώρας ή βρίσκεται κοντά σε αυτά: *Λίγοι άνθρωποι κατοικούν στις ακριτικές περιοχές της χώρας μας.*

2. όταν κάτι είναι ακριτικό, έχει σχέση με τους ακρίτες του Βυζαντίου: *Τα ακριτικά τραγούδια μιλούν για τα κατορθώματα των ακριτών.*

το **άκρο** (του άκρου, των άκρων) ΟΥΣ.:

1. άκρο λέμε το τελευταίο σημείο ή τμήμα ενός πράγματος ή μιας περιοχής (= άκρη): *Μια προκυμαία βρίσκεται στο δυτικό άκρο του χωριού. / Σχηματίζουμε δυο θηλιές στα άκρα του σκοινιού.*

2. **άκρα** ΠΛΗΘ.: άκρα είναι τα χέρια και τα πόδια του ανθρώπου: *Μετά το στύχημα, υποφέρει από έντονους πόνους στα κάτω άκρα.*

ΕΚΦΡ. φτάνω στα άκρα

η **ακροαματικότητα** (της ακροαματικότητας) ΟΥΣ.: όταν μια εκπομπή στο ραδιόφωνο έχει ακροαματικότητα, την ακούν πολλοί άνθρωποι: *Άλλαξε ο εκφωνητής και έπεσε η ακροαματικότητα του δελτίου ειδήσεων.*

△ Η λέξη ακροαματικότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **ακρόαση** (της ακρόασης, των ακρόασεων) ΟΥΣ.:

1. ακρόαση λέμε αυτό που κάνουμε όταν ακούμε και παρακολουθούμε μια ομιλία, μια εκπομπή στο ραδιόφωνο κτλ.: *Όσοι κάνουν ακρόαση αυτή τη στιγμή μπορούν να καλέσουν στα τηλέφωνα του σταθμού μας.*

2. (ΕΠΙΣ.) η ακρόαση είναι αυτό που κάνει κάποιος με μεγάλο αξίωμα όταν δέχεται κάποιον άλλο για να ακούσει τα παράπονα ή τα αιτήματά του: *Οι εκπρόσωποι των γιατρών ζήτησαν ακρόαση από τον υπουργό.*

3. (ΙΑΤΡ.) η ακρόαση είναι αυτό που κάνει ο γιατρός όταν εξετάζει το θώρακά μας με το αυτί ή με ειδικό όργανο: *Μετά την ακρόαση, ο γιατρός βεβαίωσε τον άρρωστο ότι δεν έχει κάτι σοβαρό.*

τα **ακροαστικά** (των ακροαστικών) ΟΥΣ.: τα ακροαστικά είναι οι ήχοι που ακούει ο γιατρός στους πνεύμονές μας, όταν έχουμε κρουολόγημα: *Έβηχε και ο γιατρός τού βρήκε ακροαστικά.*

το **ακροατήριο** (του ακροατηρίου, των ακροατηρίων) ΟΥΣ.: ακροατήριο λέμε το σύνολο των ανθρώπων που βρίσκονται στον ίδιο χώρο και παρακολουθούν μια ομιλία, μια δίκη κτλ.: *Μετά το τέλος της ομιλίας του το ακροατήριο ξέσπασε σε χειροκροτήματα.*

ο **ακροατής** (του ακροατή, των ακροατών), η **ακροάτρια** (της ακροάτριας, των ακροατριών) ΟΥΣ.: ο ακροατής ακούει και παρακολουθεί μια ομιλία, μια συναυλία ή μια εκπομπή στο ραδιόφωνο: *Οι ακροατές της εκπομπής μπορούν να αφιερώσουν ένα τραγούδι στα αγαπημένα τους πρόσωπα.*

ο **ακροβάτης** (του ακροβάτη, των ακροβατών), η **ακροβάτισσα** (της ακροβάτισσας) ΟΥΣ.: ο ακροβάτης κάνει δύσκολες και επικίνδυνες ασκήσεις ισορροπίας στο τσίρκο ή σε αγώνες γυμναστικής: *Οι ακροβάτες του τσίρκου εκτελούν δύσκολα νούμερα πάνω σε σκοινί.*

το **ακροβατικό** (του ακροβατικού, των ακροβατικών) ΟΥΣ.: το ακροβατικό είναι κάθε άσκηση ισορροπίας που κάνει ο ακροβάτης: *Ο καλλιτέχνης έκανε δύσκολα ακροβατικά πάνω σε ένα τεντωμένο σκοινί.*

ο **ακροβατικός**, η **ακροβατική**, το **ακροβατικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ακροβατικό, έχει σχέση με τον ακροβάτη ή με την τέχνη του: *Πάμε στο τσίρκο να δούμε τα ακροβατικά νούμερα.*

ακροβατώ ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ακροβατεί, κάνει ακροβατικά: *Όση ώρα ακροβατούσε, οι θεατές έτρεμαν από αγωνία.*

2. ακροβατούμε όταν προσπαθούμε να κρατάμε ισορροπία ανάμεσα σε πράγματα αντίθετα: *Όλο το βράδυ η ορχήστρα ακροβατούσε ανάμεσα σε ροκ και παραδοσιακούς ρυθμούς.*

△ Η λέξη ακροβατώ έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

η **ακρογιαλιά** (της ακρογιαλιάς, των ακρογιαλιών) ΟΥΣ.: ακρογιαλιά λέμε την άκρη της ξηράς που βρίσκεται δίπλα στη θάλασσα και έχει άμμο ή χαλίκια (= ακροθαλασσιά, γιαλός): *Τα κύματα έσκαγαν στην ακρογιαλιά.*

η **ακροθαλασσιά** (της ακροθαλασσιάς) ΟΥΣ.: ακροθαλασσιά λέμε το κομμάτι της ξηράς που βρέχεται από τη θάλασσα (= ακρογιαλιά, γιαλός): *Κατασκηνώσαμε στην ακροθαλασσιά δίπλα στο κύμα.*

△ Η λέξη ακροθαλασσιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **ακρόπολη** (της ακρόπολης, των ακροπόλεων) ΟΥΣ.: στις αρχαίες πόλεις, η ακρόπολη ήταν το ψηλότερο σημείο τους, που είχε γύρω γύρω τείχη για προστασία από τους εχθρούς: *Ο λαός ζούσε έξω από τις ακροπόλεις, χωρίς προστασία.*

η **Ακρόπολη** (της Ακρόπολης) ΟΥΣ.: η Ακρόπολη είναι η ακρόπολη της αρχαίας Αθήνας, όπου σώζονται διάφορα σημαντικά μνημεία, όπως ο Παρθενώνας, το Ερεχθείο, τα Προπύλαια κτλ.:

Συνεχίζονται οι εργασίες αναστήλωσης της Ακρόπολης των Αθηνών.

η **ακροποταμιά** (της ακροποταμιάς) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η ακροποταμιά είναι η όχθη του ποταμού: *Κάθισαν στην ακροποταμιά για να ψαρέψουν.*

△ Η λέξη ακροποταμιά δεν έχει γενική πληθυντικού.

η **ακροστιχίδα** (της ακροστιχίδας, των ακροστιχίδων) ΟΥΣ.: η ακροστιχίδα είναι ένα παιχνίδι στο οποίο οι λέξεις μπαίνουν η μία κάτω από την άλλη, ώστε τα αρχικά ή τα τελικά τους γράμματα να σχηματίζουν άλλη λέξη: *Του αρέσει να λύνει σταυρόλεξα και ακροστιχίδες.*

το **ακρωτήρι** (του ακρωτηριού, των ακρωτηριών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το ακρωτήριο

το **ακρωτήριο** (του ακρωτηρίου, των ακρωτηριών) ΟΥΣ.: το ακρωτήριο είναι ένα μεγάλο και στενό κομμάτι ξηράς, που προχωράει βαθιά μέσα στη θάλασσα: *Το ακρωτήριο του Σουνίου είναι το νοτιότερο άκρο της Αττικής.*

η **ακτή** (της ακτής, των ακτών) ΟΥΣ.: η ακτή είναι το κομμάτι της ξηράς που βρέχεται από τη θάλασσα (= παραλία, ακρογιαλιά): *Μην πετάτε σκουπίδια στη θάλασσα και στην ακτή. / Τα πλοία δένουν στις νότιες ακτές του νησιού.*

η **ακτίνα** (της ακτίνας, των ακτίνων) ΟΥΣ.:
1. ακτίνα είναι η λεπτή γραμμή από φως που βγαίνει από σώματα όπως ο ήλιος ή τα αστέρια, ή από τις λάμπες: *Ήταν στο κέντρο της σκηνής και τον φώτιζε μια ακτίνα μπλε φωτός. / Τα γυαλιά ηλίου προστατεύουν τα μάτια μας από τις ακτίνες του ήλιου.*

2. ακτίνα λέμε καθένα από τα στενά και μακριά κομμάτια από μέταλλο που ενώνουν το κέντρο της ρόδας ενός ποδηλάτου με τις άκρες της: *Στράβωσε μια ακτίνα στο ποδήλατό μου.*

3. η ακτίνα είναι μια ορισμένη απόσταση από ένα συγκεκριμένο σημείο: *Ήταν τόσο ερημικό το μέρος, που δεν υπήρχε ούτε ένα σπίτι σε ακτίνα πέντε χιλιομέτρων.*

το **ακτινίδιο** (του ακτινιδίου, των ακτινιδίων) ΟΥΣ.:

1. το ακτινίδιο είναι ένα φυτό που ο καρπός του είναι το ακτινίδιο: *Παλιά τα ακτινίδια τα καλλιεργούσαν μόνο οι Κινέζοι.*

2. ακτινίδιο λέμε τον καρπό αυτού του φυτού, ο οποίος έχει καφέ χνουδωτή φλούδα, πράσινη σάρκα και πολλά μαύρα κουκούτσια, που είναι το ένα δίπλα στο άλλο και μοιάζουν με ακτίνες: *Τρώει πολλά ακτινίδια γιατί έχουν βιταμίνες.*

η **ακτινοβολία** (της ακτινοβολίας, των ακτινοβολιών) ΟΥΣ.:

1. η ακτινοβολία είναι το φως που εκπέμπεται από ένα σώμα αλλά δεν μπορούμε να το δούμε: *Η υπεριώδης ακτινοβολία του ήλιου είναι επικίνδυνη για την υγεία του ανθρώπου.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι έχει ακτινοβολία όταν προκαλεί το θαυμασμό και την προσοχή των άλλων (= αίγλη, δόξα): *Η λαμπρότητα και η ακτινοβολία του καλλιτέχνη ξεπέρασαν τα στενά όρια της χώρας του.*

ακτινοβολώ (ακτινοβόλησα) ΡΗΜ.:

1. ακτινοβολεί 3^ο ΠΡ.: όταν ένα σώμα ακτινοβολεί, εκπέμπει φως ή ακτινοβολία: *Ο Ήλιος ακτινοβολεί φως και θερμότητα.*

2. λέμε ότι κάποιος ακτινοβολεί όταν το πρόσωπό του δείχνει χαρά ή ευτυχία (= λάμπω, αστράφτω): *Το χαμογελαστό του πρόσωπο ακτινοβόλουσε από ευτυχία.*

η **ακτινογραφία** (της ακτινογραφίας, των ακτινογραφιών) ΟΥΣ.:

1. όταν ο γιατρός μάς βγάζει ακτινογραφία, φωτογραφίζει με ακτίνες Χ τα κόκαλα μας ή άλλα όργανα του σώματός μας: *Έβγαλε ακτινογραφία για να δει αν έσπασε το πόδι του.*

2. η ακτινογραφία είναι η φωτογραφία στην οποία φαίνονται τα κόκαλα ή τα εσωτερικά μέρη του σώματός μας: *Η ακτινογραφία δείχνει ότι έχει σπάσει ένα κόκαλο στο δεξί του δάχτυλο.*

ο **ακτινολόγος**, η **ακτινολόγος** (του/της ακτινολόγου, των ακτινολόγων) ΟΥΣ.: ακτινολόγος είναι ο γιατρός που ασχολείται με τη μελέτη και τη χρήση των ακτίνων σε αρρώστους· συνήθως μάς βγάζει ακτινογραφίες και τις εξετάζει για να δει αν έχουμε κάποιο πρόβλημα: *Ο ακτινολόγος βλέποντας την ακτινογραφία έκανε τη διάγνωση ότι είχα κάταγμα στο χέρι.*

ο **άκτιστος**, η **άκτιστη**, το **άκτιστο** ΕΠΙΘ. (ΕΠΙΣ.): ο άχτιστος

η **ακτοφυλακή** (της ακτοφυλακής, των ακτοφυλακών) ΟΥΣ.: η ακτοφυλακή είναι η ειδική υπηρεσία της αστυνομίας που φυλάει τις ακτές μιας χώρας: *Τους συνέλαβε η ακτοφυλακή γιατί ψάρευαν με δυναμίτες.*

ο **ακυβέρνητος**, η **ακυβέρνητη**, το **ακυβέρνητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα πλοίο, ένα αεροπλάνο ή άλλο όχημα μένει ακυβέρνητο, δεν έχει κυβερνήτη: *Όταν ο πιλότος λιποθύμησε, το αεροσκάφος έμεινε ακυβέρνητο και έπεσε στη θάλασσα.*

2. όταν ένα κράτος μένει ακυβέρνητο, δεν έχει κυβέρνηση ή αρχηγό: *Μετά την παραίτηση του πρωθυπουργού, η χώρα έμεινε ακυβέρνητη.*

ο **άκυρος**, η **άκυρη**, το **άκυρο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι άκυρο, δεν έγινε σύμφωνα με κάποιους νόμους ή κανόνες και γι' αυτό θεωρείται σαν να μην έγινε ποτέ (≠ έγκυρος): *Ο διορισμός του κρίθηκε άκυρος για νομικούς λόγους.*

ακυρώνω (ακύρωσα), **ακυρώνομαι** (ακυρώθηκα, ακυρωμένος) ΡΗΜ.:

1. ακυρώνουμε κάτι όταν το κάνουμε να γίνει άκυρο, να μην ισχύει (= καταργώ, αναιρώ): *Το δικαστήριο ακύρωσε το νομοσχέδιο της κυβέρνησης. / Ο διαιτητής ακύρωσε το γκολ.*

2. χρησιμοποιούμε το "ακυρώνω" για να πούμε ότι κάτι που έχουμε κανονίσει δε θα γίνει (= ματαιώνω): *Ακύρωσε όλα τα ραντεβού του. / Ακυρώθηκε η πτήση λόγω της κακοκαιρίας.*

3. λέμε ότι ακυρώνουμε ένα εισιτήριο ή κάτι άλλο όταν το σημαδεύουμε για να μην μπο-

ρεί να χρησιμοποιηθεί άλλη φορά: *Του έβαλαν πρόστιμο είκοσι ευρώ, γιατί δεν ακύρωσε το εισιτήριό του.*

4. ακυρώνει 3^ο πρ.: όταν κάτι ακυρώνει κάτι άλλο, τα δύο πράγματα είναι αντίθετα και δεν μπορούν να υπάρχουν ή να γίνονται μαζί: *Το γκάζι και το φρένο δεν μπορούν να τοποθετηθούν μαζί, γιατί το ένα θα ακύρωνε το άλλο.*

η **ακύρωση** (της ακύρωσης, των ακυρώσεων) ουσ.:

1. η ακύρωση είναι η απόφαση ότι κάτι είναι άκυρο: *Δεν είναι δυνατή η ακύρωση της παραγγελίας σας αν έχετε πληρώσει με πιστωτική κάρτα.*

2. η ακύρωση είναι η απόφαση να μη γίνει κάτι που είχαμε κανονίσει (= ματαίωση): *Ανακοινώθηκε η ακύρωση όλων πτήσεων της εταιρείας λόγω απεργίας των πιλότων.*

3. ακύρωση γίνεται όταν σημαδεύουμε κάτι για να μην μπορεί να χρησιμοποιηθεί ξανά: *Η ακύρωση των εισιτηρίων γίνεται σε ειδικό μηχάνημα.*

το **αλάβαστρο** (του αλάβαστρου, των αλάβαστρων) ουσ.: το αλάβαστρο είναι η άσπρη δι-αφανής πέτρα, που τη χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε κοσμήματα, βάζα κτλ.: *Στο σαλόνι της τα βάζα είναι από αλάβαστρο και πορσελάνη.*

ο **αλάβαστρος** (του αλάβαστρου, των αλάβαστρων) ουσ.: είναι ό,τι και το αλάβαστρο

ο **αλαζόνας** (του αλαζόνα, των αλαζόνων) ουσ.: ο αλαζόνας δε συμπεριφέρεται φιλικά στους άλλους, γιατί πιστεύει ότι είναι πιο σπουδαίος από αυτούς (= υπερόπτης ≠ σεμνός, μετριοφρων): *Έγινε μεγάλος αλαζόνας από τότε που τον έκαναν διευθυντή.*

η **αλαζονεία** (της αλαζονείας) ουσ.: όταν κάποιος έχει αλαζονεία, δε συμπεριφέρεται φιλικά στους άλλους, γιατί πιστεύει ότι είναι πιο σπουδαίος από αυτούς (= υπεροψία, υπερηφάνεια): *Φέρεται με αλαζονεία στους υπαλλήλους του. / Η αλαζονεία του τον κάνει αντιπαθητικό.*

⚠ Η λέξη αλαζονεία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αλαζονικά επιπρ.: όταν κάποιος φέρεται αλαζονικά, φέρεται με αλαζονικό τρόπο (= υπεροπτικά): *Αρνείται αλαζονικά να κάνει την παραμικρή υποχώρηση.*

ο **αλαζονικός**, η **αλαζονική**, το **αλαζονικό** επιθ.: όταν η συμπεριφορά κάποιου είναι αλαζονική, είναι ενοχλητική γιατί είναι γεμάτη αλαζονεία (= υπεροπτικός): *Με το γνωστό αλαζονικό του ύφος με ρώτησε αν θα τα καταφέρω.*

ο **αλάθητος**, η **αλάθητη**, το **αλάθητο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι αλάθητος, δεν κάνει ποτέ λάθη (= αλάθευτος, αλάνθαστος): *Παραδέχεται ότι δεν είναι αλάθητος.*

2. όταν κάτι είναι αλάθητο, πρέπει να το ακολουθούμε, γιατί μας οδηγεί στο σωστό συμπε-

ρσμο ή αποτέλεσμα: *Το ένστικτό του είναι αλάθητο.*

ο **αλαλαγμός** (του αλαλαγμού, των αλαλαγμών) ουσ.: ο αλαλαγμός είναι ο θόρυβος από δυνατές φωνές ανθρώπων που δείχνουν χαρά ή ενθουσιασμό (= κραυγή): *Υποδέχτηκαν τους ολυμπιονίκες με αλαλαγμούς και χειροκροτήματα.*

αλαλάζω (αλάλαξα) ρημ.: όταν κάποιος αλαλάζει, βγάζει αλαλαγμούς για να δείξει τη χαρά ή τον ενθουσιασμό του: *Οι φίλαθλοι αλάλαζαν στις κερκίδες όλο.*

ο **άλαλος**, η **άλαλη**, το **άλαλο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι άλαλος, δεν μπορεί να μιλήσει, δεν έχει φωνή (= μουγγός): *Είναι άλαλος και κουφός από τότε που γεννήθηκε.*

2. λέμε ότι κάποιος μένει άλαλος όταν δεν μπορεί να μιλήσει, συνήθως από έκπληξη, φόβο κτλ. (= άφωνος): *Βλέποντάς την έμεινε άλαλος από την απρόσμενη χαρά.*

το **αλαλούμ** ουσ.: όταν σε ένα χώρο υπάρχει αλαλούμ, υπάρχει μεγάλη φασαρία και αναστάτωση: *Μετά την έκρηξη της βόμβας επικράτησε αλαλούμ στο κέντρο της πόλης.*

⚠ Η λέξη αλαλούμ δεν κλίνεται.

τα **αλαμπουρνέζικα** (των αλαμπουρνέζικων) ουσ.: λέμε ότι κάποιος μιλάει αλαμπουρνέζικα όταν μιλάει τόσο μπερδεμένα, που δεν καταλαβαίνουμε τίποτα: *Όσα έλεγε μου ακούγονταν σαν αλαμπουρνέζικα.*

η **αλάνα** (της αλάνας) ουσ.: η αλάνα είναι ένας μεγάλος ανοιχτός χώρος, χωρίς δέντρα ή κτίρια, όπου συνήθως παίζουν τα παιδιά στην πόλη ή στο χωριό: *Τα παιδιά της γειτονιάς μαζεύονται κάθε απόγευμα στην αλάνα και παίζουν ποδόσφαιρο.*

⚠ Η λέξη αλάνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

αλάνθαστα επιπρ.: όταν κάτι γίνεται αλάνθαστα, γίνεται με αλάνθαστο τρόπο, χωρίς κανένα λάθος (= αλάθευτα, αλάθητα): *Τον θεωρούσαν μάντη γιατί προέβλεπε αλάνθαστα το μέλλον.*

ο **αλάνθαστος**, η **αλάνθαστη**, το **αλάνθαστο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι αλάνθαστος, δεν κάνει κανένα λάθος (= αλάθητος): *Κανένας άνθρωπος δεν είναι αλάνθαστος, όλοι κάνουν λάθη.*

2. όταν κάτι είναι αλάνθαστο, δεν έχει καθόλου λάθη (= ολόσωστος): *Πήρε άριστα στο διαγώνισμα, γιατί το γραπτό της ήταν αλάνθαστο.*

το **αλάνι** (του αλανιού, των αλανιών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το αλάνι είναι το φτωχό παιδί που τριγυρίζει στους δρόμους, χωρίς να έχει σπιτί ή κάποια δουλειά (= χαμίνι): *Τα αλάνια του δρόμου πέταγαν πέτρες στους περαστικούς.*

ο **αλανιάρης**, η **αλανιέρα/αλανιάρισσα** επιθ. (ΑΝΕΠΙΣ.): αλανιάρης είναι αυτός που τριγυρίζει στους δρόμους και δεν τον ενδιαφέρουν η δουλειά και η ήσυχη ζωή (= αλήτης): *Από αλανιάρης που ήταν μεταμορφώθηκε σε έναν καθωσπρέπει κύριο.*

△ Το ουδέτερο γένος δε χρησιμοποιείται.

αλάργα ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και το μακριά: *Αλάργα φεύγουν τα πουλιά και χάσαν τη λαλιά τους.*

ο **αλαργινός**, η **αλαργινή**, το **αλαργινό** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ένας τόπος είναι αλαργινός όταν βρίσκεται πολύ μακριά, σε άλλες χώρες ή σε άλλες ηπείρους (= μακρινός): *Όσο ήταν ναυτικός, ταξίδεψε σε μέρη αλαργινά.*

το **αλάτι** (του αλατιού, των αλατιών) ΟΥΣ.:

1. το αλάτι είναι η άσπρη ουσία που έχει αλμυρή γεύση, τη βρίσκουμε στο νερό της θάλασσας ή μέσα στη γη και τη χρησιμοποιούμε στο φαγητό για να νοστιμίσει, ή σε τροφές για να διατηρηθούν: *Βάλε αλάτι στη σαλάτα. / Άφησε το κρέας στον ήλιο μέσα σε αλάτι, για να γίνει παστό.*

2. αλάτι λέμε καθετί που δίνει ενδιαφέρον ή ευχαρίστηση στη ζωή μας: *Το γέλιο είναι το αλάτι της ζωής.*

ΕΚΦΡ. φάγαμε μαζί ψωμί κι αλάτι

η **αλατιέρα** (της αλατιέρας) ΟΥΣ.: η αλατιέρα είναι ένα μικρό αντικείμενο με τρύπες στο πάνω μέρος, μέσα στο οποίο βάζουμε το αλάτι: *Φέρε μου την αλατιέρα για να ρίξω αλάτι στη σαλάτα. / Γέμισε την αλατιέρα με αλάτι.*

△ Η λέξη αλατιέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

αλατιζώ (αλάτισα), **αλατιζομαι** (αλατίστηκα, αλατισμένος) ΡΗΜ.: αλατιζουμε ένα φαγητό όταν του ρίχνουμε αλάτι: *Δεν τα αλάτισες τα μακαρόνια, γι' αυτό είναι άνοστα.*

το **αλάτισμα** (του αλατίσματος) ΟΥΣ.: το αλάτισμα είναι αυτό που κάνουμε όταν ρίχνουμε αλάτι σε τροφές: *Το κοτόπουλο δεν είναι νόστιμο, χρειάζεται και άλλο αλάτισμα.*

△ Η λέξη αλάτισμα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **αλατοπίπερο** (του αλατοπίπερου) ΟΥΣ.: αλατοπίπερο είναι το αλάτι και το πιπέρι μαζί: *Βάλε αλατοπίπερο στο φαγητό για να νοστιμίσει.*

△ Η λέξη αλατοπίπερο δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

αλαφιασμένα ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάνουμε κάτι αλαφιασμένα, το κάνουμε με τρόπο που δείχνει ότι είμαστε πολύ παραγμένοι (= παραγμένα, αναστατωμένα): *Έτρεχε αλαφιασμένα από σπίτι σε σπίτι και έψαχνε την κόρη της.*

ο **αλαφιασμένος**, η **αλαφιασμένη**, το **αλαφιασμένο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος είναι αλαφιασμένος, έχει τρομάξει πολύ και είναι αναστατωμένος (= παραγμένος, αναστατωμένος): *Όλοι έτρεχαν αλαφιασμένοι να σωθούν από τις φλόγες.*

τα **αλβανικά** (των αλβανικών) ΟΥΣ.: τα αλβανικά είναι η αλβανική γλώσσα: *Μιλάει πολύ καλά αλβανικά.*

ο **αλβανικός**, η **αλβανική**, το **αλβανικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αλβανικό, έχει σχέση με την Αλ-

βανία ή με τους Αλβανούς: *Στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έγιναν μάχες στα αλβανικά σύνορα.*

ο **Αλβανός** (του Αλβανού, των Αλβανών), η **Αλβανή** (της Αλβανής) και η **Αλβανίδα** (της Αλβανίδας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Αλβανός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Αλβανίας ή είναι πολίτης του κράτους της Αλβανίας: *Είναι Αλβανός και έχει γεννηθεί στα Τίρανα. / Τα ελληνικά σχολεία έχουν πολλούς Αλβανούς μαθητές.*

η **άλγεβρα** (της άλγεβρας) ΟΥΣ.:

1. η άλγεβρα είναι ο κλάδος των μαθηματικών που εξετάζει τις γενικές σχέσεις μεταξύ των μεγεθών και στον οποίο χρησιμοποιούμε γράμματα αντί για αριθμούς: *Η θεωρία των συνόλων εξετάζεται στην άλγεβρα.*

2. άλγεβρα λέμε το μάθημα του σχολείου με το ίδιο θέμα: *Δεν πήρα καλό βαθμό στην άλγεβρα.*

△ Η λέξη άλγεβρα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αλέθω (άλεσα), **αλέθομαι** (αλέστηκα, αλεσμένος) ΡΗΜ.:

1. αλέθουμε σημαίνει ότι τρίβουμε το σιτάρι ή το καλαμπόκι με ειδικό μηχάνημα, ώστε να γίνει αλεύρι: *Φτιάχνουν ψωμί από καλαμπόκι που αλέστηκε σε πετρόμυλο.*

2. αλέθουμε σπόρους καφέ, πιπεριού ή άλλες τροφές όταν τους τρίβουμε με ειδικό μηχάνημα, ώστε να γίνουν σκόνη: *Αλέθει το κρέας πριν το δώσει στο μωρό.*

αλείβω ΡΗΜ. ⇒ **αλείφω**

το **άλειμμα** (του αλείμματος, των αλειμμάτων) ΟΥΣ.: άλειμμα είναι αυτό που κάνουμε όταν αλείφουμε κάτι: *Το ταψί θέλει άλειμμα με βούτυρο για να μην κολλήσει το φαγητό.*

αλείφω και **αλείβω** (άλειψα), **αλείφομαι** και **αλείβομαι** (αλείφτηκα, αλειμμένος) ΡΗΜ.:

1. αλείφουμε μια επιφάνεια με υγρό, βούτυρο κτλ. όταν το απλώνουμε πάνω της: *Άλειψε μια φέτα ψωμί με βούτυρο και μαρμελάδα.*

2. **αλείφομαι** ΠΑΘ.: αλείφομαι όταν απλώνω στο σώμα μου υγρό ή κρέμα: *Αλείφου καλά με το αντιηλιακό.*

△ Η λέξη αλείφω γράφεται "εί" ενώ η λέξη αλοιφή με "οι".

το **αλεξικέραυνο** (του αλεξικέρανου, των αλεξικέραυνων) ΟΥΣ.: το αλεξικέραυνο είναι ένα πολύ λεπτό και μακρύ κομμάτι από μέταλλο στη στέγη των κτιρίων ή σε άλλα ψηλά σημεία μιας περιοχής, που τραβάει τους κεραυνούς και τους στέλνει στο έδαφος, για να μην προκαλούνται ζημιές: *Το σπίτι τους στο βουνό δεν είχε αλεξικέραυνο και κήκε από κεραυνό.*

ο **αλεξιπτωτιστής** (του αλεξιπτωτιστή, των αλεξιπτωτιστών), η **αλεξιπτωτιστρια** (της αλεξιπτωτιστριάς, των αλεξιπτωτιστριών) ΟΥΣ.:

1. ο αλεξιπτωτιστής είναι αυτός που πηδάει από το αεροπλάνο με αλεξίπτωτο: *Είναι πολύ έμπειρος αλεξιπτωτιστής, με 150 πτώσεις από αεροπλάνο.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε αλεξίπτωτιστή κάποιον που εμφανίζεται ξαφνικά σε κάποιο χώρο ή τομέα και γίνεται γνωστός χωρίς να το αξίζει: *Ήρθε σαν αλεξίπτωτιστής και έγινε διευθυντής της εταιρείας.*

το **αλεξίπτωτο** (του αλεξίπτωτου, των αλεξίπτωτων) ουσ.: το αλεξίπτωτο είναι ένα αντικείμενο σαν ομπρέλα, που αποτελείται από κομμάτια λεπτού υφάσματος που δένονται πάνω στο σώμα μας με σχοινιά· το χρησιμοποιούμε για να πέφτουμε στη γη από μεγάλο ύψος χωρίς να χτυπάμε: *Οι στρατιώτες που έπεσαν με αλεξίπτωτο από το αεροπλάνο σώθηκαν.*

ο **αλεξίσφαιρος**, η **αλεξίσφαιρη**, το **αλεξίσφαιρο** επιθ.: όταν κάτι είναι αλεξίσφαιρο, είναι φτιαγμένο από ειδικό υλικό που δεν αφήνει τις σφαίρες να περάσουν μέσα από αυτό: *Μπήκε σε μια πολυτελή λιμουζίνα με αλεξίσφαιρα τζάμια.*

η **αλεπού** (της αλεπούς, των αλεπούδων) ουσ.: **1.** η αλεπού είναι το μικρό ζώο που έχει κοκκινωπό τρίχωμα, μυτερή μουσούδα, φουντωτή ουρά και λοξά μάτια και είναι γνωστό για την πονηριά του: *Αλεπούδες μπήκαν στο κοτέτσι και έφαγαν τρεις κότες.*

2. αλεπού είναι το τρίχωμα της αλεπούς, που το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε γούνες και παλτά: *Φορούσε μια γούνα από αλεπού.*

3. αλεπού λέμε τον πολύ πονηρό άνθρωπο: *Είναι αυτός μια αλεπού! Το μόνο που σκέφτεται είναι πώς να βρει τρόπο να σε ξεγελάσει.*

ο **αλεπουδίσιος**, η **αλεπουδίσια**, το **αλεπουδίσιο** επιθ.: όταν κάτι είναι αλεπουδίσιο, μας θυμίζει την αλεπού: *Ο έμπορος κοίταξε με το πονηρό, αλεπουδίσιο βλέμμα του.*

το **άλεσμα** (του αλέσματος, των αλεσμάτων) ουσ.: άλεσμα είναι το να αλέθουμε κάτι: *Με το άλεσμα το σιτάρι γίνεται αλεύρι. / Αγόρασα ειδικό μηχάνημα για το άλεσμα του καφέ.*

το **αλέτρι** (του αλετριού, των αλετριών) ουσ.: το αλέτρι είναι ένα μεγάλο εργαλείο με μυτερή άκρη, που το χρησιμοποιούσαν παλιότερα οι γεωργοί για να οργώνουν τη γη (= άροτρο): *Τα τρακτέρ αντικατέστησαν τα ξύλινα αλέτρια, που τα έσερναν ζώα.*

το **αλεύρι** (του αλευριού) ουσ.: αλεύρι είναι η άσπρη ή η καφέ σκόνη που βγαίνει από τα αλεσμένα δημητριακά, συνήθως από το σιτάρι, και η οποία χρησιμεύει για να φτιάχνουμε ψωμί, κέικ και άλλα γλυκά: *Για να φτιάξετε ζυμάρι, ανακατεύετε πρώτα το νερό με το αλεύρι.*

△ Η λέξη αλεύρι δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **αλευρόμυλος** (του αλευρόμυλου, των αλευρόμυλων) ουσ.:

1. ο αλευρόμυλος είναι ένα μηχάνημα ή πολλά μηχανήματα, που αλέθουν το σιτάρι και το καλαμπόκι για να τα κάνουν αλεύρι: *Παλιά οι αλευρόμυλοι λειτουργούσαν με τη δύναμη του αέρα.*

2. ο αλευρόμυλος είναι το κτίριο όπου βρίσκονται τα μηχανήματα αυτά: *Δίπλα από το ελαιολιτριβείο του χωριού υπήρχε ο αλευρόμυλος, και πιο κάτω το βυρσοδεψείο.*

αλευρώνω (αλεύρωσα), **αλευρώνομαι** (αλευρώθηκα, αλευρωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αλευρώνουμε κάτι, το σκεπάζουμε με ένα λεπτό στρώμα από αλεύρι: *Αλευρώνετε πρώτα τα ψάρια πριν τα τηγανίσετε.*

2. όταν αλευρώνουμε κάτι, το λερώνουμε με αλεύρι: *Τηγάνισε κεφτέδες και αλεύρωσε όλο το πάτωμα.*

η **αλήθεια** (της αλήθειας, των αληθειών) ουσ.:

1. η αλήθεια είναι τα πραγματικά γεγονότα και όχι ό,τι έχουμε σκεφτεί ή έχουμε φανταστεί εμείς (≠ ψέμα): *Πες μου την αλήθεια, τα έκλεψες ή όχι τα χρήματα; / Δε θα μάθουμε ποτέ την αλήθεια για ό,τι έχει συμβεί.*

2. η αλήθεια είναι κάτι που είναι αληθινό ή που οι περισσότεροι δέχονται ότι είναι αληθινό: *Υπάρχουν κάποιες αλήθειες στην ιστορία του. / Είναι μεγάλη αλήθεια ότι η γυμναστική είναι ευεργετική για την υγεία μας.*

αλήθεια ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν λέμε ότι κάτι έγινε αλήθεια, εννοούμε ότι έγινε πραγματικά (= στ' αλήθεια, πράγματι): *Είναι, αλήθεια, το πιο ωραίο ποίημα που έχω διαβάσει ποτέ!*

2. το χρησιμοποιούμε σε ερώτηση για να δειξουμε την έκπληξή μας: *Τι κάνεις, αλήθεια, τέτοια ώρα έξω;*

3. το χρησιμοποιούμε στην αρχή μιας πρότασης για να πούμε κάτι που δεν έχει σχέση με τα προηγούμενα: *Αλήθεια, πώς σου φαίνεται το καινούριο μου παλτό;*

ΕΚΦΡ. στ' αλήθεια

αληθεύει ΡΗΜ.: κάτι αληθεύει όταν είναι αλήθεια: *Αληθεύει ότι ανέβηκε στο Έβερεστ με αναπηρικό καροτσάκι; / Αληθεύουν τα στοιχεία που παρουσίασε η εφημερίδα.*

△ Η λέξη αληθεύει έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

αληθινά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται αληθινά, γίνεται με αληθινό τρόπο (= στ' αλήθεια, πραγματικά): *Την αγαπάει αληθινά.*

ο **αληθινός**, η **αληθινή**, το **αληθινό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι αληθινό, συμφωνεί με την πραγματικότητα και όχι με αυτό που έχουμε σκεφτεί ή φανταστεί εμείς (= πραγματικός): *Μου διηγήθηκε μια αληθινή ιστορία με κλέφτες και αστυνόμους. (≠ φανταστικός) / Στο δικαστήριο αποδείχτηκε ότι οι κατηγορίες εναντίον του ήταν αληθινές. (≠ ψεύτικες)*

2. όταν κάτι είναι αληθινό, δεν το έχει κατασκευάσει ο άνθρωπος (= φυσικός ≠ τεχνητός): *Τα λουλούδια στο σαλόνι είναι αληθινά ή πλαστικά;*

3. όταν ένα αντικείμενο είναι αληθινό, είναι πραγματικά αυτό που φαίνεται και δεν αντιγράφει κάτι άλλο (= γνήσιος, αυθεντικός ≠ πλαστός): *Αυτό που βλέπεις είναι αληθινός πίνακας του Πικάσο.*

4. όταν ένα συναίσθημα είναι αληθινό, το νιώθουμε πραγματικά και δεν προσποιούμαστε (= ειλικρινής): *Έδειξε αληθινή χαρά όταν έμαθε ότι με πήραν στη δουλειά.*

αλησμόνητα ΕΠΙΡΡ.: όταν περνάμε αλησμόνητα, περνάμε τόσο ωραία, που θα το θυμόμαστε για πολύ καιρό (= αξέχαστα): *Περάσαμε αλησμόνητα στην πενθήμερη εκδρομή με το σχολείο.*

ο **αλησμόνητος**, η **αλησμόνητη**, το **αλησμόνητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αλησμόνητο, το θυμόμαστε για πολύ καιρό, γιατί είναι ωραίο, ευχάριστο ή ασυνήθιστο (= αξέχαστος): *Τα ωραία φοιτητικά χρόνια μένουν αλησμόνητα.*

η **αλητεία** (της αλητείας, των αλητειών) ΟΥΣ.:

1. αλητεία είναι η ζωή που κάνουν οι αλήτες: *Η αστυνομία τον συνέλαβε για αλητεία.*

2. η αλητεία είναι μια ομάδα από αλήτες: *Μαζεύτηκε όλη η αλητεία στη γειτονιά και φοβόμαστε για τα παιδιά μας.*

αλητεύω (αλήτεψα) ΡΗΜ.: όταν κάποιος αλητεύει, τριγυρίζει στους δρόμους, χωρίς σπίτι ή δουλειά: *Το έσκαγε από το σπίτι και αλήτευε στην πόλη.*

ο **αλήτης** (του αλήτη, των αλητών), η **αλήτισσα** (της αλήτισσας) ΟΥΣ.:

1. αλήτης είναι αυτός που τριγυρίζει στους δρόμους και αλητεύει: *Μεθυσμένοι αλήτες έκαναν φασαρίες στη γειτονιά.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) αλήτη λέμε κάποιον που φέρεται πολύ άσχημα και δημιουργεί προβλήματα: *Μας κορόιδεψε ο αλήτης!*

η **αλιεία** (της αλιείας) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): αλιεία λέμε αλλιώς το ψάρεμα: *Στα νησιά οι περισσότεροι κάτοικοι ασχολούνται με την αλιεία.*

△ Η λέξη αλιεία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αλιευτικός**, η **αλιευτική**, το **αλιευτικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αλιευτικό, έχει σχέση με την αλιεία, με το ψάρεμα: *Οι ερασιτέχνες ψαράδες διοργανώνουν αλιευτικούς αγώνες.*

το **αλκοόλ** ΟΥΣ.:

1. αλκοόλ είναι το οινόπνευμα που υπάρχει σε ορισμένα ποτά: *Το ουίσκι είναι δυνατό ποτό γιατί περιέχει πολύ αλκοόλ.*

2. αλκοόλ λέμε όλα τα αλκοολούχα ποτά, όπως το κρασί, την μπίρα κ.ά.: *Μέθυσε γιατί ήπιε πολύ αλκοόλ.*

△ Η λέξη αλκοόλ δεν κλίνεται και δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αλκοολικός** (του αλκοολικού, των αλκοολικών), η **αλκοολική** (της αλκοολικής) ΟΥΣ.: αλκοολικό λέμε αυτόν που πίνει καθημερινά μεγάλη ποσότητα αλκοόλ: *Έγινε αλκοολικός όταν έχασε όλη την περιουσία του.*

ο **αλκοολισμός** (του αλκοολισμού) ΟΥΣ.: οι άνθρωποι που υποφέρουν από αλκοολισμό δεν μπορούν να ζήσουν χωρίς να πίνουν καθημερινά μεγάλη ποσότητα αλκοόλ: *Όσοι πάσχουν από αλκοολισμό χρειάζονται θεραπεία.*

△ Η λέξη αλκοολισμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **αλκοολούχο ποτό** ΟΥΣ.: αλκοολούχο ποτό είναι κάθε ποτό που έχει μέσα αλκοόλ (= οινοπνευματώδες ποτό): *Οι κάβες πουλάνε αλκοολούχα ποτά.*

το **αλκοτέστ** ΟΥΣ.: αλκοτέστ είναι η εξέταση που κάνουν οι αστυνομικοί σε αυτούς που οδηγούν για να δουν αν έχουν πει ποτό με αλκοόλ: *Σύμφωνα με το αλκοτέστ ο οδηγός ήταν μεθυσμένος.*

△ Η λέξη αλκοτέστ δεν κλίνεται.

η **αλκυόνα** (της αλκυόνας, των αλκυόνων) ΟΥΣ.: η αλκυόνα είναι ένα πουλί με πολύχρωμα φτερά και μυτερό ράμφος, που ζει κοντά στη θάλασσα και τρώει κυρίως ψάρια: *Η αλκυόνα κλωσάει τα αυγά της τον Ιανουάριο.*

οι **αλκυονίδες ημέρες** ΟΥΣ.: οι αλκυονίδες ημέρες είναι οι ηλιόλουστες ημέρες του χειμώνα, που είναι συνήθως οι δύο τελευταίες εβδομάδες του Ιανουαρίου: *Θυμάμαι στο σχολείο που στις αλκυονίδες μέρες πηγαίναμε εκδρομή.*

αλλά ΣΥΝΔ.:

1. λέξη που χρησιμοποιούμε για να δείξουμε μια αντίθεση: *Είναι έξυπνος αλλά τεμπέλης. / Θα έρθω αλλά θα φύγω νωρίς.*

2. το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να προσθέσουμε κάτι το οποίο έρχεται σε αντίθεση με αυτό που περιγράψαμε πιο πριν: *Στο Ίντερνετ είναι πολλές οι ευκαιρίες αλλά και οι κίνδυνοι.*

η **αλλαγή** (της αλλαγής, των αλλαγών) ΟΥΣ.:

1. η αλλαγή είναι όταν αλλάζουμε κάτι ή όταν κάτι αλλάζει: *Κάνει συχνά αλλαγές στο κούρεμά της. (= μεταμόρφωση) / Μας εντυπωσίασαν οι θεαματικές αλλαγές στο χαρακτήρα του. (= μεταβολή) / Η αλλαγή του καιρού με βροχές και καταιγίδες θα δημιουργήσει προβλήματα στους αγρότες. (= μεταβολή)*

2. η αλλαγή είναι όταν αλλάζουμε κάτι με κάτι άλλο (= αντικατάσταση): *Στα καταστήματα δε γίνονται αλλαγές το Σάββατο. / Είναι η τρίτη αλλαγή παίκτη που γίνεται στον αγώνα.*

το **άλλαγμα** (του αλλαγματος, των αλλαγμάτων) ΟΥΣ.:

1. το άλλαγμα είναι όταν αλλάζουμε κάτι με κάτι άλλο: *Τα σεντόνια είναι βρόμικα και θέλουν άλλαγμα. / Η κλειδαριά χάλασε και θέλει άλλαγμα.*

2. το άλλαγμα είναι αυτό που κάνουμε όταν αλλάζουμε σε κάποιον ρούχα: *Το μωρό λερώθηκε και θέλει άλλαγμα.*

αλλάζει χέρια ΕΚΦΡ.: όταν κάτι αλλάζει χέρια, παύει να είναι δικό μας και το αποκτά κάποιος άλλος: *Η ταβέρνα έχει νέο όνομα γιατί άλλαξε χέρια.*

αλλάζω (άλλαξα), **αλλάζομαι** (αλλάχτηκα, αλλαγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αλλάζουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει διαφορετικό: *Άλλαξε χτένισμα και ομόρφυνε. / Πρέπει να αλλάξεις συμπεριφορά και να γίνεις πιο ευγενική. / Η τεχνολογία έχει αλλάξει τη ζωή μας.*

2. όταν κάποιος ή κάτι αλλάζει, γίνεται διαφορετικό(ς): *Ο καιρός άλλαξε. / Άλλαξε πολύ και παραλίγο να μην τη γνωρίσω.*

3. όταν αλλάζουμε ή όταν αλλάζουμε ρούχα, βγάζουμε αυτά που φοράμε και φοράμε άλλα: *Θα αλλάξω παντελόνι για να βγω έξω.*

4. όταν αλλάζουμε κάτι με κάποιον άλλο, αυτός μας δίνει το δικό του και εμείς το δικό μας (= ανταλλάσσω): *Άλλαξαν τα ποδήλατά τους για το Σαββατοκύριακο. / Αλλάξαμε θέσεις για να βλέπει καλύτερα.*

5. όταν αλλάζουμε μέρος, πηγαίνουμε κάπου αλλού: *Άλλαξε σπίτι.*

6. όταν αλλάζουμε κάτι με κάτι άλλο, το χρησιμοποιούμε στη θέση του (= αντικαθιστώ): *Σκέφτεται να αλλάξει αυτοκίνητο. / Άλλαξε τη λάμπα, γιατί κήκε. / Η μπλούζα αυτή μπορεί να αλλάξει μόνο στο κεντρικό κατάστημα.*

ΕΚΦΡ. αλλάζει χέρια, αλλάζω βιολί, αλλάζω γνώμη, αλλάζω κουβέντα, αλλάζω μυαλά, αλλάζω σαν τα πουκάμισα, αλλάζω τα φώτα

αλλάζω βιολί ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν αρχίζουμε να συμπεριφερόμαστε διαφορετικά από πριν: *Είδε ότι δεν τον παίρναμε στα σοβαρά και αποφάσισε να αλλάξει βιολί.*

αλλάζω γνώμη ΕΚΦΡ.:

1. όταν αλλάζουμε γνώμη, δεν έχουμε την ίδια γνώμη που είχαμε πριν: *Άλλαξε γνώμη και δε θα έρθει μαζί μας.*

2. όταν αλλάζουμε γνώμη σε κάποιον, τον καταφέρνουμε να μην έχει τη γνώμη που είχε: *Μάταια προσπαθείς να του αλλάξεις γνώμη!*

αλλάζω κουβέντα ΕΚΦΡ.: όταν αλλάζουμε κουβέντα, αρχίζουμε να συζητάμε για κάτι άλλο (= αλλάζω συζήτηση): *Κάθε φορά που του μιλάει για τις εξετάσεις, αυτός αλλάζει κουβέντα.*

αλλάζω μυαλά ΕΚΦΡ.: όταν αλλάζουμε μυαλά, αρχίζουμε να σκεφτόμαστε ή να φερόμαστε διαφορετικά: *Μεγαλώνοντας άλλαξε μυαλά και σοβάρεψε.*

αλλάζω σαν τα πουκάμισα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος αλλάζει κάτι σαν τα πουκάμισα όταν το αλλάζει συχνά και με μεγάλη ευκολία: *Έχει τόσα λεφτά, που αλλάζει τα αυτοκίνητα σαν τα πουκάμισα.*

αλλάζω τα φώτα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. λέμε ότι κάποιος μας αλλάζει τα φώτα όταν μας ταλαιπωρεί πολύ (= βγάζω το λάδι): *Έχω έναν πονόδοντο που μου έχει αλλάξει τα φώτα!*

2. όταν καταστρέφουμε ή διαλύουμε κάτι, λέμε ότι του αλλάζουμε τα φώτα: *Έπαιξε όλη μέρα με το καινούριο τρενάκι μέχρι που του άλλαξε τα φώτα!*

το **αλλαντικό** (του αλλαντικού, των αλλαντικών) ογσ.: τα αλλαντικά είναι τρόφιμα, όπως το λουκάνικο, το ζαμπόν, σαλάμι κ.ά., που φτιάχνονται από κρέας κομμένο σε μικρά κομματάκια ή λιωμένο, με πολύ αλάτι, μπαχαρικά και

άλλα υλικά: *Δεν τρώει αλλαντικά, γιατί είναι χορτοφάγος.*

⚠ Η λέξη χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η **αλλαξιά** (της αλλαξιάς) ογσ.: αλλαξιά λέμε τα καθαρά εσώρουχα ή ρούχα, που τα χρησιμοποιούμε όταν λερώνονται αυτά που φοράμε: *Πήρε μαζί του δυο αλλαξίες για το ταξίδι.*

⚠ Η λέξη αλλαξιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **αλλεργία** (της αλλεργίας, των αλλεργιών) ογσ.:

1. αλλεργία είναι η κακή αντίδραση του οργανισμού μας σε μια ουσία που μπορεί να φάμε, να μυρίσουμε ή να αγγίξουμε: *Κάθε άνοιξη με πιάνει αλλεργία από τη γύρη των λουλουδιών.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι παθαίνουμε αλλεργία με κάτι όταν μας είναι πολύ δυσάρεστο ή ενοχλητικό: *Είναι φανταστικός ροκάς και παθαίνει αλλεργία όταν ακούει κλασική μουσική.*

ο **αλλεργικός**, η **αλλεργική**, το **αλλεργικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αλλεργικό, έχει σχέση με την αλλεργία ή προκαλείται από αλλεργία: *Τον πιάνει αλλεργικό φτάρνισμα από τη γύρη των λουλουδιών.*

ο **αλλεργικός** (του αλλεργικού, των αλλεργικών), η **αλλεργική** (της αλλεργικής) ογσ.:

1. ο αλλεργικός έχει αλλεργία σε κάτι: *Είναι αλλεργική στα θαλασσινά.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος είναι αλλεργικός σε κάτι όταν αυτό δεν του αρέσει καθόλου: *Είναι αλλεργικός στην πολλή δουλειά.*

αλληθωρίζω (αλληθώρισα) ΡΗΜ.:

1. κάποιος αλληθωρίζει όταν είναι αλλήθωρος: *Όταν ένα παιδί αλληθωρίζει, πρέπει να το εξετάσει ο οφθαλμίατρος.*

2. λέμε ότι κάποιος αλληθωρίζει όταν αφήνει να γίνει κάτι παράνομο, κάνοντας ότι δεν το βλέπει: *Η τροχαία αρκετές φορές αλληθωρίζει μπροστά στις παρανομίες των οδηγών.*

3. λέμε ότι κάποιος αλληθωρίζει όταν δείχνει κρυφή συμπάθεια σε κάποιον: *Αλληθωρίζει προς τα κόμματα της αριστεράς.*

το **αλληθώρισμα** (του αλληθώρισματος, των αλληθωρισμάτων) ογσ.: αλληθώρισμα έχει ο αλλήθωρος: *Έχει ένα αλληθώρισμα στο δεξί του μάτι και χρειάζεται εγχείριση.*

ο **αλλήθωρος**, η **αλλήθωρη**, το **αλλήθωρο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αλλήθωρος, τα μάτια του φαίνονται να κοιτούν σε διαφορετικές κατευθύνσεις: *Είναι αλλήθωρος και δεν μπορεί να σε κοιτάξει στα μάτια όταν σου μιλάει.*

η **αλληλεγγύη** (της αλληλεγγύης) ογσ.: όταν οι άνθρωποι δείχνουν αλληλεγγύη, δείχνουν την υποστήριξή τους ο ένας στον άλλο ή σε άλλη ομάδα (= αλληλοϋποστήριξη): *Απεργούν για να δείξουν την αλληλεγγύη τους στο συνάδελφό τους, που απολύθηκε.*

⚠ Η λέξη αλληλεγγύη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **αλληλοβοήθεια** (της αλληλοβοήθειας) ΟΥΣ.: αλληλοβοήθεια είναι η βοήθεια που δίνουν οι άνθρωποι ο ένας στον άλλο (= αλληλεγγύη): *Ο δάσκαλος θα πρέπει να ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ των παιδιών και την αλληλοβοήθεια.*

△ Η λέξη αλληλοβοήθεια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **αλληλογραφία** (της αλληλογραφίας, των αλληλογραφιών) ΟΥΣ.:

1. όταν έχουμε αλληλογραφία με κάποιον, του στέλνουμε και μας στέλνει γράμματα ή μηνύματα με το ταχυδρομείο, με τον υπολογιστή ή με άλλο τρόπο: *Η αλληλογραφία είναι πιο εύκολη στις μέρες μας με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.*

2. η αλληλογραφία μας είναι τα γράμματα ή τα μηνύματα που έχουν σχέση με τη δουλειά μας: *Η γραμματέας τού έφερε την αλληλογραφία του.*

αλληλογραφώ (αλληλογράφησα) ΡΗΜ.: όταν αλληλογραφούμε με κάποιον, έχουμε αλληλογραφία μαζί του: *Αλληλογραφούν καθημερινά μέσω του Ίντερνετ.*

ο **αλληλοσεβασμός** (του αλληλοσεβασμού) ΟΥΣ.: αλληλοσεβασμός είναι ο σεβασμός που νιώθουν ή δείχνουν οι άνθρωποι ο ένας για τον άλλο: *Πρέπει να υπάρχει αλληλοσεβασμός ανάμεσα στους καθηγητές και στους μαθητές.*

△ Η λέξη αλληλοσεβασμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αλληλοσκοτωμός** (του αλληλοσκοτωμού, των αλληλοσκοτωμών) ΟΥΣ.: όταν σε μια ομάδα ή σε μια χώρα γίνεται αλληλοσκοτωμός, οι άνθρωποι σκοτώνουν ο ένας τον άλλο (= αλληλοσπαραγμός): *Στον εμφύλιο πόλεμο γίνεται αλληλοσκοτωμός ακόμα και μεταξύ συγγενών.*

ο **αλληλοσπαραγμός** (του αλληλοσπαραγμού, των αλληλοσπαραγμών) ΟΥΣ.: ο αλληλοσπαραγμός είναι ο αλληλοσκοτωμός: *Το χειρότερο πράγμα σε έναν πόλεμο είναι ο αλληλοσπαραγμός.*

αλληλούια! ΕΠΙΦ. (ΘΡΗΣΚ.): το χρησιμοποιούν οι χριστιανοί και οι Εβραίοι για να δοξάσουν το Θεό: *Τα Χριστούγεννα ψέλνουν αλληλούια.*

ΕΚΦΡ. κοντός ψαλμός αλληλούια

η **αλληλοϋποστήριξη** (της αλληλοϋποστήριξης) ΟΥΣ.: αλληλοϋποστήριξη είναι η αλληλεγγύη: *Χρειάζεται αλληλοϋποστήριξη ανάμεσα στους συναδέλφους.*

△ Η λέξη αλληλοϋποστήριξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αλλιώς ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι είναι ή γίνεται αλλιώς, είναι ή γίνεται με άλλο τρόπο (= αλλιώς, διαφορετικά ≠ έτσι): *Μου φαινόταν περιεργά όλα αυτά γιατί εγώ είχα συνηθίσει αλλιώς.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δηλώσουμε τι θα συμβεί στην περίπτωση που δε γίνει αυτό που λέμε ότι θα γίνει (= ειδήλλως): *Σταμάτα αμέσως, αλλιώς θα φύγω.*

ο **αλλιώτικος**, η **αλλιώτικη**, το **αλλιώτικο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αλλιώτικο από κάτι άλλο, δεν είναι ίδιο με αυτό (= διαφορετικός ≠ ίδιος): *Ήταν ένα παιδί αλλιώτικο από τα άλλα.*

2. αλλιώτικο λέμε κάποιον ή κάτι που έχει αλλιάξει σε κάτι, που δεν είναι πια όπως ήταν: *Παλιότερα ο τόπος εδώ ήταν αλλιώτικος.*

άλλο ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι άλλο, δεν μπορούμε να το κάνουμε πια: *Δεν περιμένω άλλο, θα φύγω.*

2. το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να προσθέσουμε κάτι σε αυτό που υπάρχει ή γίνεται (= ακόμη): *Μη φεύγεις από τώρα, μείνε άλλο λίγο.*

άλλο που δε θέλω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για να δείξουμε ότι θέλουμε πάρα πολύ αυτό που μας προτείνουν: *Της πρότειναν να πάει μαζί τους εκδρομή, κι αυτή, άλλο που δεν ήθελε!*

ο **αλλοδαπός** (του αλλοδαπού, των αλλοδαπών), η **αλλοδαπή** (της αλλοδαπής) ΟΥΣ.: ο αλλοδαπός κατάγεται από ξένη χώρα (= ξένος): *Είναι αλλοδαπός και δε μιλάει πολύ καλά ελληνικά. / Αυξήθηκε ο αριθμός των αλλοδαπών.*

το **άλλοθι** ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος έχει άλλοθι, μπορεί να αποδείξει ότι βρισκόταν κάπου αλλού όταν έγινε ένα έγκλημα και ότι δεν το έκανε αυτός: *Ο κατηγορούμενος είχε άλλοθι και αθωώθηκε για το φόνο.*

2. άλλοθι λέμε τη δικαιολογία που χρησιμοποιεί κάποιος για να κάνει να φαίνεται λιγότερο σοβαρή μια κατηγορία εναντίον του: *Η κακή συμπεριφορά των συμμαθητών σου δεν είναι άλλοθι για τη δική σου κακή συμπεριφορά.*

△ Η λέξη άλλοθι δεν κλίνεται.

αλλοιώνω (αλλοίωσα), **αλλοιώνομαι** (αλλοιώθηκα, αλλοιωμένος) ΡΗΜ.:

1. αλλοιώνουμε κάτι όταν το κάνουμε να γίνει χειρότερο ή να καταστραφεί: *Η ζέστη αλλοιώνει τους χυμούς και το γάλα. (= αποσυνθέτω) / Τα ψηλά κτίρια αλλοίωσαν το τοπίο. (= παραμορφώνω)*

2. αλλοιώνουμε κάτι όταν το παρουσιάζουμε με λάθος τρόπο και όχι ακριβώς όπως είναι ή όπως έγινε (= παραποιώ): *Κατηγορεί το δημοσιογράφο ότι αλλοίωσε τα λόγια του. / Αλλοίωσαν τα αποτελέσματα των εκλογών.*

3. αλλοιώνεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: αλλοιώνεται κάτι όταν γίνεται χειρότερο ή καταστρέφεται σιγά σιγά (= χαλάει): *Αλλοιώνονται τα τρόφιμα εκτός ψυγείου. / Τα χρώματα του πίνακα αλλοιώθηκαν από το χρόνο.*

η **αλλοίωση** (της αλλοίωσης, των αλλοιώσεων) ΟΥΣ.:

1. η αλλοίωση των τροφίμων ή των φαρμάκων είναι το να χαλάνε και να γίνονται επικίνδυνα για την υγεία μας (= αποσύνθεση): *Η μεγάλη*

ζέστη προκαλεί αλλοίωση στα κρέατα και τα αλλαντικά.

2. η αλλοίωση κάποιου πράγματος είναι το να αλλάζει χρώμα, σχήμα ή μορφή και να φαίνεται χειρότερο: *Ο πίνακας είναι πολύ παλιός και υπάρχει κάποια αλλοίωση στα χρώματά του.*

3. αλλοίωση είναι αυτό κάνει κάποιος όταν δεν παρουσιάζει κάτι όπως ακριβώς έγινε (= παραποίηση, διάστρέβλωση): *Η αλλοίωση της αλήθειας στο δικαστήριο θεωρείται αδίκημα και τιμωρείται.*

αλλόκοτα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος συμπεριφέρεται αλλόκοτα, συμπεριφέρεται με αλλόκοτο τρόπο (= παράξενα, περίεργα): *Τι έχεις πάθει και συμπεριφέρεσαι έτσι αλλόκοτα;*

ο αλλόκοτος, η αλλόκοτη, το αλλόκοτο ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αλλόκοτο, δεν ταιριάζει με αυτό που είναι το συνηθισμένο ή το λογικό (= παράξενο, περίεργος): *Τελευταία έχει αλλόκοτη συμπεριφορά και δε μιλάει σε κανένα.*

ο άλλος, η άλλη, το άλλο ΑΝΤΩΝ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να αναφερθούμε σε κάτι διαφορετικό από αυτό που έχουμε πει πιο πριν: *Θα ήθελα την μπλούζα της βιτρίνας σε άλλο χρώμα.*

2. το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να προσθέσουμε κάτι ακόμη σε αυτό που υπάρχει ή γίνεται: *Παραγγείλαμε άλλη μια μερίδα παιδάκια.*

3. το χρησιμοποιούμε για να αναφερθούμε σε κάτι που θα ακολουθήσει: *Θα συναντηθούμε την άλλη εβδομάδα. (= επόμενος)*

4. οι άλλοι, οι άλλες, τα άλλα ΠΛΗΘ.: οι άλλοι είναι όσοι λείπουν για να συμπληρωθεί ένα σύνολο προσώπων ή πραγμάτων: *Οι μισοί έφυγαν το πρωί και οι άλλοι το βράδυ.*

ΕΚΦΡ. άλλο που δε θέλω, γίνομαι άλλος άνθρωπος, η άλλη όψη του νομίσματος

άλλοτε ΕΠΙΡΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε για κάτι που γινόταν τα πιο παλιά χρόνια (= στο παρελθόν, παλιότερα): *Στην Αλεξάνδρεια άλλοτε ζούσαν πολλοί Έλληνες.*

2. λέμε ότι κάτι γίνεται άλλοτε έτσι και άλλοτε αλλιώς όταν κάποιες φορές γίνεται έτσι και άλλες φορές γίνεται αλλιώς: *Χόρευαν πολλή ώρα άλλοτε πιο αργά και άλλοτε πιο γρήγορα.*

ο αλλοτινός, η αλλοτινή, το αλλοτινό ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αλλοτινό, έχει γίνει παλιά, ανήκει στο παρελθόν (= παλιός, περασμένος): *Τούτο το μυθιστόρημα μας μεταφέρει σε αλλοτινές εποχές.*

αλλού ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι βρίσκεται αλλού, βρίσκεται σε άλλο μέρος (≠ εδώ): *Δεν προσέχει στο μάθημα, έχει αλλού το μυαλό του.*

ΕΚΦΡ. αλλού πατάω κι αλλού βρίσκομαι

αλλού πατάω κι αλλού βρίσκομαι ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος είναι πολύ μηπεδεμένος και δεν ξέρει τι του γίνεται: *Τον τελευταίο καιρό*

από την πολλή δουλειά αλλού πατάει κι αλλού βρίσκεται.

άλλωστε ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να δικαιολογήσουμε κάτι που έχουμε πει αμέσως πριν (= εξάλλου): *Καλύτερα να μη βγούμε, άλλωστε είναι αργά και κάνει κρύο.*

το άλμα (του άλματος, των αλμάτων) ΟΥΣ.:

1. άλμα λέμε το πήδημα: *Έκανε ένα μεγάλο άλμα και πήδηξε το ποταμάκι για να περάσει απέναντι.*

2. άλμα λέμε το πολύ γρήγορο και απότομο πέρασμα από ένα σημείο σε κάποιο άλλο ή από μια κατάσταση σε κάποια άλλη: *Η ανακάλυψη του ηλεκτρισμού ήταν ένα άλμα για την ανθρωπότητα.*

το άλμα εις μήκος ΟΥΣ.: το άλμα εις μήκος είναι το άθλημα στο οποίο ο αθλητής πηδάει όσο πιο μακριά μπορεί από ένα ορισμένο σημείο: *Το άλμα εις μήκος ανήκει στα αγωνίσματα του στίβου.*

το άλμα εις ύψος ΟΥΣ.: το άλμα εις ύψος είναι το άθλημα στο οποίο ο αθλητής πηδάει όσο μπορεί πιο ψηλά πάνω από ένα συγκεκριμένο σημείο: *Με ένα πολύ καλό άλμα εις ύψος κέρδισε το χρυσό μετάλλιο.*

το άλμα επί κοντώ ΟΥΣ.: το άλμα επί κοντώ είναι το άθλημα στο οποίο ο αθλητής πηδάει όσο μπορεί πιο ψηλά με τη βοήθεια ενός ειδικού κονταριού: *Είναι πρωταθλητής στο άλμα επί κοντώ.*

το άλμπουμ ΟΥΣ.:

1. το άλμπουμ είναι ένα βιβλίο που έχει χοντρό εξώφυλλο και θήκες για να βάζουμε μέσα φωτογραφίες ή γραμματόσημα (= λεύκωμα): *Έλα, να σου δείξω το άλμπουμ με τις φωτογραφίες των διακοπών.*

2. το άλμπουμ είναι μια συλλογή από τραγούδια σε δίσκο, σε κασέτα ή σε σιντί: *Τα τραγούδια από το καινούριο του άλμπουμ έγιναν αμέσως επιτυχίες.*

⚠ Η λέξη άλμπουμ δεν κλίνεται.

η αλμύρα (της αλμύρας) και **η αρμύρα** ΟΥΣ.:

1. αλμύρα είναι η αλμυρή γεύση, το να είναι κάτι αλμυρό: *Το φαγητό δεν τρωγόταν από την αλμύρα.*

2. αλμύρα είναι το αλάτι που μένει πάνω στο σώμα ή στα μαλλιά μας μετά από το κολύμπι στη θάλασσα: *Μετά το θαλασσινό μπάνιο ξεπλύθηκε για να φύγει η αλμύρα από τα μαλλιά της.*

⚠ Η λέξη αλμύρα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο αλμυρός, η αλμυρή, το αλμυρό και **ο αρμυρός, η αρμυρή, το αρμυρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν μια τροφή είναι αλμυρή, έχει τη γεύση του αλατιού: *Έφαγα μία αλμυρή τάρτα με τυριά. (≠ γλυκός)*

2. όταν ένα φαγητό είναι αλμυρό, έχει πολύ αλάτι (≠ ανάλατος): *Ο γιατρός τού απαγόρευσε να τρώει τα φαγητά αλμυρά.*

3. λέμε ότι κάτι είναι αλμυρό όταν είναι πολύ ακριβό: *Δεν πήγα στη συναυλία γιατί η τιμή του εισιτηρίου ήταν αλμυρή.*

το **αλογάκι** ουσ.:

1. το αλογάκι είναι το μικρό άλογο: *Η φοράδα γέννησε ένα πολύ όμορφο αλογάκι.*

2. το αλογάκι είναι ένα ξύλινο παιχνίδι που μοιάζει με άλογο και τα μικρά παιδιά το χρησιμοποιούν για να ανεβαίνουν πάνω του και να κουνιούνται: *Αγόρασε ένα ξύλινο αλογάκι για το ανιψάκι του.*

▲ Η λέξη αλογάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **άλογο** (του αλόγου, των αλόγων) ουσ.:

1. το άλογο είναι ένα μεγάλο ζώο με πλούσιο τρίχωμα, δυνατά πόδια και μακριά ουρά, που μπορεί να τρέξει πολύ γρήγορα· το χρησιμοποιούν οι άνθρωποι για να τραβεί το αλέτρι ή για μεταφορές ή, και στον αθλητισμό, για να κάνουν ιππασία: *Ο καβαλάρης στεκόταν αγέρωχος πάνω στο άλογό του.*

2. λέμε άλογο το πόνι στο σκάκι που το κεφάλι του μοιάζει με το κεφάλι του αλόγου: *Εγώ του έφαγα το άλογο κι αμέσως μετά αυτός μου έφαγε τον πύργο.*

3. άλογα ΠΛΗΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): με τα άλογα μετράμε τη δύναμη μιας μηχανής, και κυρίως του αυτοκινήτου: *Η μηχανή του δικού σου αυτοκινήτου πόσα άλογα είναι;*

ΕΚΦΡ. πράσινα άλογα

η **αλογόμυγα** (της αλογόμυγας, των αλογομυγών) ουσ.: η αλογόμυγα είναι μια μεγάλη μύγα, που ενοχλεί τα άλογα και άλλα ζώα με τα τσιμπήματά της: *Μία αλογόμυγα τσίμπησε το άλογο μέσα στο στάβλο.*

η **αλογοουρά** (της αλογοουράς, των αλογοουρών) ουσ.:

1. η αλογοουρά είναι η ουρά του αλόγου: *Η βούρτσα ήταν φτιαγμένη από τρίχες αλογοουράς.*

2. όταν μαζεύουμε τα μαλλιά μας αλογοουρά, τα πιάνουμε στο πίσω μέρος του κεφαλιού μας, έτσι ώστε να κρέμονται όπως η ουρά του αλόγου: *Έπιασε τα μαλλιά της αλογοουρά με ένα λαστιχάκι.*

η **αλοιφή** (της αλοιφής, των αλοιφών) ουσ.:

1. αλοιφή είναι η κρέμα που απλώνουμε πάνω σε μια πληγή ως φάρμακο: *Βάλε αλοιφή πάνω στο κάψιμο για να σου περάσει ο πόνος.*

2. αλοιφή λέμε τη λιπαρή ουσία που μοιάζει με κερί και τη χρησιμοποιούμε για να γυαλίσουμε μια επιφάνεια: *Περνάτε τα ασημικά με αλοιφή και την τρίβετε με ειδικό πανάκι για να γυαλίσουν.*

▲ Η λέξη αλοιφή γράφεται με "οι" ενώ η λέξη αλείφω με "ει".

ο **αλουμινένιος**, η **αλουμινένια**, το **αλουμινένιο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αλουμινένιο, έχει φτιαχτεί από αλουμίνιο: *Όλα τα κουτιά μπίρας και αναψυκτικών είναι αλουμινένια.*

το **αλουμίνιο** (του αλουμινίου, των αλουμινίων) ουσ.:

1. το αλουμίνιο είναι ένα ελαφρό και στερεό μέταλλο με ασημί χρώμα, που δε σκουριάζει εύκολα και το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε διάφορα αντικείμενα, κυρίως πόρτες και παράθυρα: *Η εταιρεία αναλαμβάνει κατασκευές αλουμινίου και σιδήρου.*

2. αλουμίνια λέμε τις πόρτες ή τα παράθυρα που έχουν φτιαχτεί από αλουμίνιο: *Ήρθε ο μάστορας για την τοποθέτηση των αλουμινίων.*

το **αλουμινόχαρτο** (του αλουμινόχαρτου, των αλουμινόχαρτων) ουσ.: αλουμινόχαρτο λέμε το πολύ λεπτό φύλλο από αλουμίνιο, που το χρησιμοποιούμε για να τυλίγουμε τα τρόφιμα: *Να σκεπάσεις το ταψί με αλουμινόχαρτο για να μην καεί το φαγητό.*

ο **άλουστος**, η **άλουστη**, το **άλουστο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι άλουστος, δεν έχει λουστεί (≠ λουσμένος): *Εφαρμόστε τη βαφή σε στεγνά και άλουστα μαλλιά.*

το **άλοςος** (του άλωσης, των άλωσων) ουσ.: άλοςος λέμε το μικρό δάσος, που βρίσκεται συνήθως μέσα στην πόλη και στο οποίο πηγαίνουν οι άνθρωποι για να περπατήσουν ή να ξεκουραστούν: *Κάθε Κυριακή πήνε με τα παιδιά βόλτα στο άλοςος. (= πάρκο)*

το **αλούλλιο** (του αλουλλίου, των αλουλλιών) ουσ.: το μικρό άλοςος το λέμε αλούλλιο: *Στο κέντρο της πόλης υπάρχει ένα αλούλλιο, όπου παίζουν τα παιδιά.*

αλτ! ΕΠΙΦ.: αλτ είναι η διαταγή για να σταματήσει κάποιος να προχωράει και να μείνει ακίνητος: *Ο φρουρός φώναξε "αλτ!" και τους σημάδεψε με το όπλο.*

ο **άλτης** (του άλτη, των αλτών), η **άλτρια** (της άλτριας, των αλτριών) ουσ.: άλτης είναι ο αθλητής που αγωνίζεται στο άλμα εις μήκος, στο άλμα εις ύψος και στο άλμα επί κοντώ: *Ανακηρύχθηκε ο καλύτερος άλτης του μήκους όλων των εποχών.*

ο **αλύγιστος**, η **αλύγιστη**, το **αλύγιστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αλύγιστο, δεν έχει λυγίσει ή δε λυγίζει εύκολα: *Στεκόταν με το σώμα του τετωμένο και αλύγιστο. (≠ λυγισμένος) / Ο σωλήνας είναι αλύγιστος γιατί είναι από αστάλι. (= άκαμπτος ≠ εύκαμπτος, ευλύγιστος)*

2. λέμε ότι κάποιος είναι αλύγιστος όταν μένει σταθερός και τίποτα δεν μπορεί να τον επηρεάσει ή να τον κάνει να αλλάξει γνώμη (= ανένδοτος, ανυποχώρητος): *Παρά τις δυσκολίες που συνάντησε, παρέμεινε αλύγιστος στην απόφασή του.*

η **αλυκή** (της αλυκής, των αλυκών) ουσ.: η αλυκή είναι μια επίπεδη περιοχή δίπλα στη θάλασσα, από την οποία παίρνουμε το αλάτι όταν εξατμίζεται το νερό που έχει συγκεντρωθεί εκεί: *Οι πιο γνωστές αλυκές της Ελλάδας είναι αυτές του Μεσολογαίου.*

η **αλυσίδα** (της αλυσίδας, των αλυσίδων) ουσ.:

1. η αλυσίδα είναι μια σειρά από μεταλλικούς κρίκους, που τη χρησιμοποιούμε για να δένουμε ή να τραβάμε κάτι: *Ο σκύλος ήταν δεμένος με αλυσίδα. / Η πύλη του κάστρου ήταν ασφαλισμένη με χοντρές αλυσίδες.*

2. η αλυσίδα είναι ένα κόσμημα, που το φοράμε συνήθως γύρω από το λαιμό ή από το χέρι: *Της πήρε δώρο μια χρυσή αλυσίδα για το λαιμό.*

3. αλυσίδα λέμε ένα σύνολο καταστημάτων, ξενοδοχείων κτλ. που ανήκουν σε ένα πρόσωπο ή σε μία εταιρεία: *Ψωνίζουμε από γνωστή αλυσίδα σουπερμάρκετ.*

αλυσοδένω (αλυσόδεσα), **αλυσοδένομαι** (αλυσοδέθηκα, αλυσοδεμένος) ρημ.: αλυσοδένωμε κάποιον όταν δένουμε τα χέρια του ή τα πόδια του με αλυσίδες, για να μην μπορεί να φύγει: *Δεν του έβαλαν απλώς χειροπέδες αλλά τον αλυσόδεσαν.*

ο **άλυτος**, η **άλυτη**, το **άλυτο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι άλυτο, δεν το έχουν λύσει, είναι δεμένο (= δεμένος ≠ λυτός): *Έβγαλε τα παπούτσια του άλυτα, χωρίς να λύσει τα κορδόνια.*

2. όταν ένα πρόβλημα, ένα αίνιγμα ή κάτι άλλο είναι άλυτο, δεν έχει λύση ή δεν μπορούμε να βρούμε τη λύση του (≠ λυμένος): *Ο τάφος του Μεγάλου Αλεξάνδρου παραμένει άλυτο μυστήριο. / Άφησε άλυτες τις περισσότερες ασκήσεις στο διαγώνισμα.*

αλυχτάει (αλύχτησε) ρημ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν ένας σκύλος αλυχτάει, γαβγίζει δυνατά (= ουρλιάζω): *Τα σκυλιά αλυχτούσαν όλο το βράδυ και ξύπνησαν τη γειτονιά.*

η **αλφαβήτα** (της αλφαβήτας) ουσ.: έτσι λέμε αλλιώς το αλφάβητο: *Έμαθε την αλφαβήτα στα αγγλικά.*

▲ Η λέξη αλφαβήτα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **αλφαβητάρι** ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το αλφαβητάριο

το **αλφαβητάριο** (του αλφαβητάριου, των αλφαβητάριων) ουσ.: αλφαβητάριο είναι το βιβλίο με το οποίο μαθαίνουν τα παιδιά τα γράμματα του αλφαβήτου και ανάγνωση: *Το αλφαβητάριο έχει πολύχρωμες εικόνες και μεγάλα γράμματα.*

ο **αλφαβητικός**, η **αλφαβητική**, το **αλφαβητικό** επιθ.: όταν κάτι είναι αλφαβητικό, έχει μπει με τη σειρά που έχουν τα γράμματα στο αλφάβητο: *Ο καθηγητής φωνάζει τα ονόματα των μαθητών με αλφαβητική σειρά.*

το **αλφάβητο** (του αλφαβήτου, των αλφαβητών) ουσ.: αλφάβητο λέμε τα γράμματα μιας γλώσσας που παρουσιάζονται με ορισμένη σειρά και χρησιμεύουν για να γράφουμε και να διαβάζουμε (= αλφαβήτα): *Το ελληνικό αλφάβητο έχει είκοσι τέσσερα γράμματα.*

το **αλώνι** (του αλωνιού, των αλωνιών) ουσ.: παλιότερα, το αλώνι ήταν ένας ανοιχτός χώρος σε σχήμα κύκλου, στον οποίο οι άνθρωποι με

τη βοήθεια ζώων αλώνιζαν τα δημητριακά: *Τα βόδια ήταν δεμένα στο αλώνι.*

αλωνίζω (αλώνισα), **αλωνίζομαι** (αλωνίστηκα, αλωνισμένος) ρημ.:

1. όταν αλωνίζουμε τον καρπό του σιταριού ή του κριθαριού, χωρίζουμε τους σπόρους από τη φλούδα του: *Τον Ιούλιο οι γεωργοί αλωνίζουν τα στάχια. / Το σιτάρι αλωνίζεται πριν γίνει αλεύρι.*

2. όταν λέμε ότι κάποιος αλωνίζει, γυρίζει ένα μέρος σε όλη του την έκταση: *Αλώνισε όλη τη Μακεδονία για να διαφημίσει το νέο προϊόν της εταιρείας.*

3. λέμε ότι κάποιος αλωνίζει σε έναν τομέα όταν εκεί κάνει ό,τι θέλει αυτός: *Οι συμμορίες αλωνίζουν στην περιοχή.*

το **αλώνισμα** (του αλωνίσματος, των αλωνισμάτων) ουσ.: αλώνισμα είναι όταν αλωνίζει κανείς τα δημητριακά: *Σήμερα οι γεωργοί χρησιμοποιούν μηχανές για το αλώνισμα των δημητριακών.*

η **άλωση** (της άλωσης, των αλώσεων) ουσ.: η άλωση ενός τόπου, συνήθως μιας πόλης ή ενός κάστρου, είναι το να το κατακτά ο στρατός: *Η άλωση της Τροίας από τους Έλληνες έγινε χάρη στο δούρειο ίππο του Οδυσσέα.*

άμα συνδ.:

1. δηλώνει το πότε έγινε ή θα γίνει κάτι: *Άμα τον είδα μέσα στα αίματα, τρόμαξα. (= μόλις)*

2. δηλώνει σε ποια περίπτωση θα συμβεί αυτό που λέμε (= αν): *Άμα ξαναπείς ψέματα, θα σε τιμωρήσω.*

η **αμαζόνα** (της αμαζόνας, των αμαζόνων) ουσ.:

1. **Αμαζόνα**: στην ελληνική μυθολογία, οι Αμαζόνες ήταν μια φυλή γυναικών που αγαπούσαν τον πόλεμο και πολεμούσαν πάνω σε άλογα: *Η μονομαχία του Αχιλλέα με την Αμαζόνα Πενθεσίλεια.*

2. λέμε αμαζόνα τη γυναίκα που ασχολείται με την ιππασία: *Στις Απόκριες ντύθηκε αμαζόνα.*

3. έτσι λέμε την ψηλή και δυναμική γυναίκα: *Οι δημοσιογράφοι χαρακτήρισαν αμαζόνα τη γνωστή μαύρη τραγουδίστρια.*

η **αμάθεια** (της αμάθειας) ουσ.: αμάθεια έχει ο άνθρωπος που δεν έχει γνώσεις ή μόρφωση (= αγραμματοσύνη, αμορφωσιά): *Αμάθεια επικρατούσε στη χώρα λόγω των πολέμων και των οικονομικών προβλημάτων.*

▲ Η λέξη αμάθεια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αμαθής**, η **αμαθής**, το **αμαθές** επιθ.: όταν κάποιος είναι αμαθής, δεν έχει γνώσεις ή μόρφωση (= αμόρφωτος, αγράμματος ≠ μορφωμένος): *Είναι εντελώς αμαθής και δεν έχει ιδέα από ιστορία.*

ο **αμανές** (του αμανέ, των αμανέδων) ουσ.: ο αμανές είναι ανατολίτικο τραγούδι με αργό ρυθμό: *Τραγουδούσε τούρκικους αμανέδες και τσιφτετέλια.*

ΕΚΦΡ. παίρνω ψηλά τον αμανέ

η **άμαξα** (της άμαξας, των άμαξών) ουσ.: η άμαξα είναι μέσο συγκοινωνίας που το σέρνουν άλογα (= αμάξι): *Όταν δεν υπήρχαν αυτοκίνητα, οι άνθρωποι ταξίδευαν με άμαξες.*

το **αμαξάκι** ουσ.:

1. το αμαξάκι είναι η μικρή άμαξα ή το μικρό αυτοκίνητο: *Πέρασε η φίλη μου με το αμαξάκι της για να πάμε για μπάνιο.*

2. αμαξάκι είναι το παιδικό καρότσι, με το οποίο βγάζουμε τα μωρά βόλτα: *Αγοράσαμε εμείς το κρεβατάκι του μωρού και οι παππούδες αγόρασαν το αμαξάκι.*

△ Η λέξη αμαξάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **αμαξάς** (του αμαξά, των αμαξάδων) ουσ.: αμαξάς είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να οδηγεί άμαξα: *Ο αμαξάς ήταν παλιά κάτι σαν το σημερινό ταξίτζη.*

το **αμάξι** (του αμαξιού, των αμαξιών) ουσ.:

1. αμάξι λέμε αλλιώς το αυτοκίνητο: *Θα μας πας βόλτα με το καινούριο σου αμάξι;*

2. αμάξι λέμε αλλιώς την άμαξα: *Στην Κέρκυρα νοικιάζουν αμάξια με άλογα στους τουρίστες.*

το **αμαξοστάσιο** (του αμαξοστασίου, των αμαξοστασίων) ουσ.: το αμαξοστάσιο είναι ο χώρος όπου φυλάγονται τα μεγάλα μέσα συγκοινωνίας, όπως τα λεωφορεία, τα τρένα κτλ., όταν δεν κινούνται: *Μετά το τελευταίο δρομολόγιο το τρέφι θα σταθμεύσει στο αμαξοστάσιο.*

η **αμαξοστοιχία** (της αμαξοστοιχίας, των αμαξοστοιχιών) ουσ.: χρησιμοποιούμε τη λέξη αμαξοστοιχία όταν αναφερόμαστε σε όλο το τρένο, στη μηχανή και στα βαγόνια του μαζί: *Η αμαξοστοιχία θα αναχωρήσει σε δέκα λεπτά.*

αμαρτάνω (αμάρτησα) ρημ.: αμαρτάνω σημαίνει ότι κάνω κάποιο σφάλμα σύμφωνα με τους κανόνες της θρησκείας: *Αμάρτησε και ζήτησε συγχώρεση από το Θεό.*

η **αμαρτία** (της αμαρτίας, των αμαρτιών) ουσ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) σε διάφορες θρησκείες, αμαρτία είναι η πράξη ή η συμπεριφορά που οι άνθρωποι πιστεύουν ότι δεν ακολουθεί τα λόγια και τους κανόνες του Θεού: *Είναι μεγάλη αμαρτία να αφαιρέσεις ανθρώπινη ζωή.*

2. αμαρτία λέμε κάθε κακή ή άδικη πράξη (= κρίμα): *Πλήρωσε ακριβά τις παλιές του αμαρτίες.*

ΕΚΦΡ. είναι αμαρτία

ο **αμαρτωλός**, η **αμαρτωλή**, το **αμαρτωλό** επιθ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) σύμφωνα με διάφορες θρησκείες, όποιος κάνει αμαρτίες είναι αμαρτωλός: *Οι αμαρτωλοί άνθρωποι καίγονται στην κόλαση.*

2. όταν κάτι είναι αμαρτωλό, δεν είναι καλό, σωστό και ηθικό (= ανήθικος): *Είναι αμαρτωλή η σκέψη να βλάψεις το συνάνθρωπό σου.*

ο **αμάσητος**, η **αμάσητη**, το **αμάσητο** επιθ.: όταν τρώμε μια τροφή αμάσητη, την καταπίνουμε χωρίς να την έχουμε μασήσει (≠ μαση-

μένος): *Τρώει τόσο βιαστικά που καταπίνει το ψωμί αμάσητο!*

ο **άμαχος**, η **άμαχη**, το **άμαχο** επιθ.: άμαχοι είναι οι άνθρωποι, συνήθως οι γέροντες, οι γυναίκες και τα παιδιά, που δεν πολεμάνε όταν γίνεται πόλεμος: *Ο εχθρός σεβάστηκε τον άμαχο πληθυσμό και δε βομβάρδισε το χωριό.*

η **αμβλεία γωνία** ουσ. (ΜΑΘΗΜ.): στα μαθηματικά, αμβλεία γωνία είναι η γωνία που είναι μεγαλύτερη από την ορθή γωνία, δηλαδή μεγαλύτερη από 90 μοίρες: *Ένα τρίγωνο μπορεί να έχει μόνο μία αμβλεία γωνία.*

η **αμβροσία** (της αμβροσίας) ουσ.:

1. στην ελληνική μυθολογία, η αμβροσία ήταν το φαγητό που έτρωγαν οι θεοί του Ολύμπου και χάρη σε αυτό γίνονταν αθάνατοι: *Νέκταρ και αμβροσία έτρωγαν οι Ολύμπιοι θεοί.*

2. λέμε ότι ένα φαγητό είναι αμβροσία όταν είναι πολύ νόστιμο: *Αμβροσία ήταν ο μουσακάς που έφτιαξες, Μπράβο!*

△ Η λέξη αμβροσία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **άμβωνας** (του άμβωνα, των άμβώνων) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): στις χριστιανικές εκκλησίες, ο άμβωνας είναι η ψηλή εξέδρα, από όπου ο παπάς διαβάζει το ευαγγέλιο και μιλάει στους πιστούς: *Ο επίσκοπος ανέβηκε στον άμβωνα για να διαβάσει το ευαγγέλιο.*

αμείβω (άμειψα), **αμείβομαι** (αμείφτηκα και αμείφθηκα) ρημ.:

1. όταν αμείβουμε κάποιον, του δίνουμε χρήματα για τη δουλειά που κάνει (= πληρώνω): *Δουλεύει πολύ αλλά δεν αμείβεται καλά.*

2. όταν αμείβουμε κάποιον, του δίνουμε κάποιο βραβείο ή έπαινο (= βραβεύω, ανταμείβω): *Θα αμείψουν τους γενναίους στρατιώτες με παράσημα.*

△ Η λέξη αμείβω γράφεται με "ει" ενώ η λέξη αμοιβή με "οι".

ο **αμείωτος**, η **αμείωτη**, το **αμείωτο** επιθ.: όταν κάτι είναι αμείωτο, συνεχίζει να είναι όπως πριν, χωρίς να ελαττώνεται καθόλου (= σταθερός ≠ μειωμένος): *Συνεχίζεται με αμείωτη ένταση η επιδημία γρίπης των πτηνών.*

η **αμέλεια** (της αμέλειας, των αμελειών) ουσ.: όταν κάποιος δείχνει αμέλεια για κάτι, δεν ενδιαφέρεται ή δεν προσπαθεί να το κάνει σωστά: *Προκάλεσε πυρκαγιά στο δάσος από αμέλεια. (= αδιαφορία, απροσεξία) / Ήταν αμέλεια να μη μας ενημερώσει για την αναβολή της συνάντησης. (= παράλειψη)*

ο **αμελής**, η **αμελής**, το **αμελές** επιθ.: όταν κάποιος είναι αμελής σε κάτι, δεν ενδιαφέρεται ή δεν προσπαθεί να το κάνει σωστά (≠ επιμελής): *Παίρνει κακούς βαθμούς γιατί είναι αμελής στα μαθήματά του.*

αμελώ (αμέλησα), **αμελούμαι** (αμελήθηκα) ρημ.:

1. όταν αμελούμε κάτι, δε του δείχνουμε το ενδιαφέρον ή τη φροντίδα που πρέπει (= πα-

ραμελώ, αδιαφορώ ≠ φροντίζω, ενδιαφέρομαι): *Αμελεί τα μαθήματά του.*

2. όταν αμελούμε να κάνουμε κάτι, δεν το κάνουμε, επειδή το ξεχάσαμε ή επειδή δε θέλαμε (= ξεχνάω, παραλείπω, λησμονάω): *Συγγνώμη, αμέλησα να σου τηλεφωνήσω.*

τα **αμερικανικά** (των αμερικανικών) ουσ.: τα αμερικανικά είναι η αγγλική γλώσσα, όπως τη μιλούν στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής: *Τα αμερικανικά έχουν αρκετές διαφορές από τα αγγλικά που μιλάνε οι Άγγλοι.*

τα **αμερικάνικα** (των αμερικάνικων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τα αμερικανικά: *Δεν έμαθε να μιλάει αμερικάνικα πολύ καλά, κι ας ζει τόσα χρόνια στην Αμερική.*

ο **αμερικανικός**, η **αμερικανική**, το **αμερικανικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αμερικανικό, έχει σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ) ή με τους Αμερικανούς: *Το αμερικανικό νόμισμα είναι το δολάριο.*

ο **αμερικάνικος**, η **αμερικάνικη**, το **αμερικάνικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο αμερικανικός

ο **Αμερικανός** (του Αμερικανού, των Αμερικανών), η **Αμερικανίδα** (της Αμερικανίδας, των Αμερικανίδων) ουσ.+ΕΠΙΘ.: Αμερικανός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (ΗΠΑ) ή είναι πολίτης του κράτους των ΗΠΑ: *Πολλοί Αμερικανοί επισκέπτονται την Ευρώπη. / Η Αμερικανίδα αθλήτρια κέρδισε στο αγώνισμα της κατάδυσης.*

ο **Αμερικάνος** (του Αμερικάνου, των Αμερικάνων), η **Αμερικάνα** (της Αμερικάνας) ουσ.+ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο Αμερικανός

αμέριμνα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι αμέριμνα, το κάνουμε με τρόπο που δείχνει ότι δεν έχουμε βάσανα, προβλήματα ή ευθύνες (= ξένοιαστα): *Το παιδί έπαιζε αμέριμνα στο πάρκο.*

ο **αμέριμος**, η **αμέριμη**, το **αμέριμο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αμέριμος, δεν έχει βάσανα, προβλήματα ή ευθύνες (= ξένοιαστος, ανέμελος): *Περπατούσε αμέριμη στο δρόμο όταν ξαφνικά ιώθει ένα χτύπημα στον ώμο.*

άμεσα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται άμεσα, γίνεται από εμάς τους ίδιους ή γίνεται με άμεσο τρόπο (≠ έμμεσα): *Στην αρχαία Αθήνα οι αποφάσεις παίρνονταν άμεσα από το λαό. / Η αρρώστια του συνδέεται άμεσα με τον τρόπο ζωής του.*

2. λέμε ότι κάτι γίνεται άμεσα όταν δε χρειάζεται να γίνει κάτι άλλο πριν από αυτό (= αμέσως): *Τα έργα για την κατασκευή του δρόμου θα ξεκινήσουν άμεσα.*

η **Άμεση Δράση** ουσ.: η Άμεση Δράση είναι η ειδική υπηρεσία της αστυνομίας που αναλαμβάνει τα επειγόντα περιστατικά: *Στον τόπο της ληστείας έφτασε αμέσως η Άμεση Δράση.*

⚠ Η Άμεση Δράση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **άμεσος**, η **άμεση**, το **άμεσο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άμεσο, είναι πολύ κοντά σε κάτι άλλο, χωρίς να υπάρχει τίποτα άλλο ανάμεσά τους (≠ έμμεσος): *Ο καρκίνος έχει άμεση σχέση με το κάπνισμα.*

2. όταν κάτι είναι άμεσο, γίνεται αμέσως, χωρίς καθυστέρηση: *Ο τραυματίας σώθηκε χάρη στην άμεση μεταφορά του στο νοσοκομείο.*

αμέσως ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται αμέσως, γίνεται την ίδια στιγμή, χωρίς να περάσει καθόλου χρόνος (= ευθύς): *Πρέπει να επιστρέψεις στο σπίτι τώρα αμέσως. / Αμέσως μετά το ατύχημα μετάφεραν τους τραυματίες στο νοσοκομείο.*

2. όταν κάτι βρίσκεται αμέσως πριν ή μετά από κάτι άλλο, βρίσκεται ακριβώς δίπλα του: *Στρίψε δεξιά, αμέσως μετά το φανάρι.*

ο **αμετάβλητος**, η **αμετάβλητη**, το **αμετάβλητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αμετάβλητο, δεν αλλάζει ή δεν μπορεί να αλλάξει: *Το χρώμα των τοίχων παρέμεινε αμετάβλητο. (= αναλλοίωτος, अपαράλλαχτος) / Οι φυσικοί νόμοι είναι αμετάβλητοι. (= σταθερός ≠ μεταβλητός)*

ο **αμετακίνητος**, η **αμετακίνητη**, το **αμετακίνητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα αντικείμενο είναι αμετακίνητο, κανείς δεν μπορεί να το μετακινήσει, συνήθως γιατί είναι πολύ βαρύ: *Το αυτοκίνητο έπεσε πάνω σε ένα αμετακίνητο εμπόδιο και διαλύθηκε.*

2. όταν κάποιος είναι αμετακίνητος, δεν αλλάζει γνώμη (= σταθερός, ακλόνητος): *Παρά τις πιέσεις των γονιών του, ήταν αμετακίνητος στην απόφασή του να φύγει.*

3. λέμε ότι μια γνώμη, μια απόφαση κτλ. είναι αμετακίνητη όταν κανείς δεν μπορεί να την αλλάξει: *Ο στόχος μας είναι αμετακίνητος και δεν πρόκειται να υποχωρήσουμε.*

ο **αμετανόητος**, η **αμετανόητη**, το **αμετανόητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αμετανόητος, δε μετανιώνει για κάποιο κακό που έκανε (= αμεταμέλητος ≠ μετανοημένος): *Ο δολοφόνος έδειχνε αμετανόητος για το φόνο που έκανε.*

2. αμετανόητο λέμε κάποιον που δεν προσπαθεί να αλλάξει τα ελαττώματά του (= αδιόρθωτος, αθεράπευτος): *Παρ'όλο που παντρεύτηκε, παραμένει αμετανόητος κυνηγός γυναικών.*

ο **αμεταχείριστος**, η **αμεταχείριστη**, το **αμεταχείριστο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα αντικείμενο είναι αμεταχείριστο, δεν το έχουν χρησιμοποιήσει καθόλου (= αχρησιμοποίητος ≠ μεταχειρισμένος): *Αυτό το ψυγείο είναι σχεδόν αμεταχείριστο.*

ο **αμέτοχος**, η **αμέτοχη**, το **αμέτοχο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αμέτοχος σε κάτι, δεν παίρνει μέρος σε αυτό (= ουδέτερος ≠ συμμετοχος): *Παρακολουθούσε αμέτοχος τη συζήτηση.*

ο **αμέτρητος**, η **αμέτρητη**, το **αμέτρητο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα σύνολο πραγμάτων ή ανθρώπων είναι

αμέτρητο, δεν μπορούμε να το μετρήσουμε, γιατί είναι πολύ μεγάλο σε αριθμό (= αναρίθμητος, άπειρος): *Αμέτρητα αστέρια λάμπουν στον ουρανό.*

αμήχανα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι αμήχανα, το κάνουμε με τρόπο που φανερώνει την αμηχανία μας: *Ο ηθοποιός ξέχασε τα λόγια του και κοίταζε το κοινό αμήχανα.*

η **αμηχανία** (της αμηχανίας) ΟΥΣ.: αμηχανία νιώθουμε όταν δεν ξέρουμε τι να κάνουμε ή πώς να φερθούμε σε μια δύσκολη κατάσταση: *Έτρωγε τα νύχια του από αμηχανία. / Αμηχανία και ντροπή αισθάνθηκε όταν βρήκε για πρώτη φορά στην τηλεόραση.*

△ Η λέξη αμηχανία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αμήχανος**, η **αμήχανη**, το **αμήχανο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αμήχανος, νιώθει αμηχανία: *Οι θεατές παρακολουθούσαν αμήχανοι αυτά που γίνονταν στη σκηνή.*

2. όταν κάτι είναι αμήχανο, φανερώνει την αμηχανία μας: *Όταν τελείωσε την ομιλία του, επικράτησε αμήχανη σιωπή.*

ο **αμίλητος**, η **αμίλητη**, το **αμίλητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αμίλητος, δε μιλάει, δε βγάζει μιλιὰ από το στόμα του (= σιωπηλός, βουβός): *Καθόταν αμίλητος και άκουγε τους άλλους που συζητούσαν.*

η **άμιλλα** (της άμιλλας) ΟΥΣ.: άμιλλα ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα άτομα υπάρχει όταν αγωνίζονται για να νικήσει ο καλύτερος, χωρίς όμως να υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ τους (= συναγωνισμός): *Στόχος των αθλητών δεν πρέπει να είναι η νίκη αλλά η άμιλλα μεταξύ τους.*

△ Η λέξη άμιλλα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αμίμητος**, η **αμίμητη**, το **αμίμητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αμίμητος σε κάτι, το κάνει τόσο καλά, που δεν μπορεί κανείς να τον φτάσει (= αξεπέραστος): *Αυτός ο ηθοποιός είναι αμίμητος στους κωμικούς ρόλους.*

2. όταν κάτι είναι αμίμητο, δεν μπορεί κανείς να το μιμηθεί: *Έχει ένα αμίμητο τρόπο να λέει τα ανέκδοτα.*

η **αμμοθύελλα** (της αμμοθύελλας, των αμμοθύελλών) ΟΥΣ.: αμμοθύελλα είναι ο δυνατός άνεμος που σηκώνει μεγάλες ποσότητες άμμου και σκόνης, συνήθως στην έρημο: *Η αμμοθύελλα που ξέσπασε σκέπασε με άμμο ολόκληρα χωριά.*

ο **αμμόλοφος** (του αμμόλοφου, των αμμόλοφων) ΟΥΣ.: ο αμμόλοφος είναι ένας λόφος από άμμο: *Η άμμος στον Άρη σχηματίζει τους μεγαλύτερους αμμόλοφους στο ηλιακό σύστημα.*

η **άμμος** (της άμμου, των άμμων) ΟΥΣ.:

1. η άμμος είναι η απαλή, καφετιά ουσία που βρίσκουμε στην παραλία και στην έρημο και έχει σχηματιστεί από πολύ μικρά κομματάκια πέτρας: *Τα παιδιά πέρασαν όλο το πρωί στην παραλία παίζοντας με την άμμο.*

2. η άμμος είναι η αμμουδιά: *Βγήκε από τη θάλασσα και κάθισε στην άμμο για να στεγνώσει.*

η **αμμουδιά** (της αμμουδιάς, των αμμουδιών) ΟΥΣ.: η αμμουδιά είναι μια παραλία με άμμο: *Το νησί έχει πεντακάθαρες αμμουδιές με καταγάλανα νερά και βραχώδεις παραλίες.*

η **αμμωνία** (της αμμωνίας) ΟΥΣ.: η αμμωνία είναι μια ουσία σε αέρια ή υγρή μορφή με πολύ δυνατή μυρωδιά, που χρησιμοποιείται σε φάρμακα ή σε απορρυπαντικά: *Έβαλε αμμωνία στο τσίμπημα της μέλισσας για να ανακουφιστεί από τον πόνο.*

△ Η λέξη αμμωνία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **αμνησία** (της αμνησίας) ΟΥΣ.: όταν κάποιος έχει πάθει αμνησία, έχει χάσει τη μνήμη του και δεν μπορεί να θυμηθεί τίποτα: *Έπαθε αμνησία μετά τον τραυματισμό του στο κεφάλι.*

△ Η λέξη αμνησία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **αμοιβή** (της αμοιβής, των αμοιβών) ΟΥΣ.:

1. η αμοιβή είναι τα χρήματα που παίρνει κάποιος για μια δουλειά που κάνει: *Θα απασχοληθεί στην εταιρεία δώδεκα μήνες και η αμοιβή του θα φτάσει τα χίλια ευρώ το μήνα. (= μισθός) / Στα έξοδα πρέπει να συμπεριληφθεί και η αμοιβή των φωτογράφων. (= πληρωμή)*

2. η αμοιβή είναι η ανταμοιβή που παίρνει κάποιος για κάτι που πέτυχε: *Κέρδισαν το ασημένιο μετάλλιο, όμως η μεγαλύτερη αμοιβή ήταν η αγάπη του κόσμου.*

△ Η λέξη αμοιβή γράφεται με "οι" ενώ η λέξη αμείβω με "ει".

ο **άμοιρος**, η **άμοιρη**, το **άμοιρο** ΕΠΙΘ.: άμοιρο λέμε κάποιον που τον λυπόμαστε, επειδή του έχει συμβεί κάποιο κακό (= ακόμοιρος, δύστυχος): *Τι φταίει κι αυτό το άμοιρο παιδί!*

αμολλάω/αμολώ (αμόλησα), **αμολιέμαι** (αμολήθηκα, αμολημένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν αμολλάμε κάτι, χαλαρώνουμε ή λυγνίζουμε τα σχοινιά που το κρατάνε δεμένο (≠ μαζεύω): *Αμολήσε τα σχοινιά της βάρκας και ανοίχτηκε στο πέλαγος.*

2. όταν αμολλάμε κάποιον, τον αφήνουμε ελεύθερο (= λύνω, ελευθερώνω): *Αμολήσε το σκύλο στο πάρκο για να τρέξει.*

3. αμολιέμαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος αμολιέται, φεύγει βιαστικά για κάποιο λόγο: *Αμολήθηκε για να βρει δουλειά.*

το **αμόνι** (του αμονιού, των αμονιών) ΟΥΣ.: το αμόνι είναι μια πολύ βαριά σιδερένια βάση, πάνω στην οποία διάφοροι τεχνίτες χτυπούν αντικείμενα από καυτό μέταλλο για να τους δώσουν σχήμα: *Ο σιδεράς έβγαζε το σίδερο από τη φωτιά και το χτυπούσε με το σφυρί πάνω στο αμόνι.*

η **αμορφωσιά** (της αμορφωσιάς) ΟΥΣ.: αμορφωσιά είναι το να μην έχει κάποιος μόρφωση ή γνώσεις (= αγραμματοσύνη, αμάθεια ≠ μόρφωση): *Οι κυβερνήσεις εκμεταλλεύονται την αμορφωσιά του λαού.*

△ Η λέξη αμορφωσιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αμόρφωτος**, η **αμόρφωτη**, το **αμόρφωτο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αμόρφωτος, δεν έχει μόρφωση ή γνώσεις (= αγράμματος ≠ μορφωμένος): *Αν δεν τελειώσεις το σχολείο, θα μείνεις αμόρφωτος.*

το **αμπαζούρ** ΟΥΣ.:

1. αμπαζούρ λέμε το κάλυμμα φορητής λάμπας, που χρησιμεύει για διακόσμηση (= καπέλο): *Έντυσε τη λάμπα του σαλονιού με υφασμάτινο αμπαζούρ.*

2. αμπαζούρ λέμε τη φορητή λάμπα: *Ένα μικρό κίτρινο αμπαζούρ φώτιζε στο γραφείο.*

△ Η λέξη αμπαζούρ δεν κλίνεται.

το **αμπάρι** (του αμπαριού, των αμπαριών) ΟΥΣ.: το αμπάρι είναι ο ειδικός χώρος που βρίσκεται συνήθως στο κάτω μέρος ενός πλοίου και χρησιμεύει για αποθήκη τροφίμων: *Τέλειωσαν τα τρόφιμα που είχαν στο αμπάρι και άρχισαν να τρέφονται με ψάρια. / Οι λαθρεπιβάτες κρύφτηκαν στα αμπάρια.*

η **αμπάριζα** (της αμπάριζας) ΟΥΣ.: η αμπάριζα είναι ένα παιδικό παιχνίδι, κατά το οποίο δύο ομάδες κυνηγιούνται μεταξύ τους και προσπαθούν να πιάσουν η μία την άλλη: *Τα παιδιά έπαιζαν αμπάριζα στην πλατεία του χωριού.*

△ Η λέξη αμπάριζα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **αμπέλι** (του αμπελιού, των αμπελιών) ΟΥΣ.:

1. το αμπέλι είναι το φυτό από το οποίο βγαίνει το σταφύλι (= κλήμα): *Φύτεψε πολλά αμπέλια και βγάξει πολύ κρασί.*

2. αμπέλι είναι η έκταση της γης στην οποία φυτεύουμε το φυτό αυτό (= αμπελώνας): *Έχει περίπου 200 στρέμματα αμπέλια στο νησί.*

ο **αμπελουργός**, η **αμπελουργός** (του/της αμπελουργού, των αμπελουργών) ΟΥΣ.: ο αμπελουργός είναι αυτός που καλλιεργεί αμπέλια: *Την εποχή του τρύγου οι αμπελουργοί μαζεύουν τα σταφύλια.*

το **αμπελόφυλλο** (του αμπελόφυλλου, των αμπελόφυλλων) ΟΥΣ.: το αμπελόφυλλο είναι το φύλλο του αμπελιού, που το χρησιμοποιούμε συχνά στη μαγειρική (= κληματόφυλλο): *Μάζεψε αμπελόφυλλα για να φτιάξει ντολμαδάκια.*

ο **αμπελώνας** (του αμπελώνα, των αμπελώνων) ΟΥΣ.: αμπελώνα λέμε μια μεγάλη έκταση γης στην οποία έχουν φυτέψει αμπέλια (= αμπέλι): *Οι αμπελώνες της περιοχής βγάζουν πολύ καλό κρασί.*

η **αμυαλιά** (της αμυαλιάς, των αμυαλιών) ΟΥΣ.:

1. αμυαλιά είναι αυτό που χαρακτηρίζει τον άμυαλο άνθρωπο (= επιπολαιότητα, απερισκεψία): *Εξαιτίας της αμυαλιάς του μπαίνει συνέχεια σε μπελάδες.*

2. αμυαλιά είναι κάθε πράξη που γίνεται χωρίς σκέψη (= απερισκεψία, ανοησία): *Τι αμυαλιά ήταν αυτή, να ξεκινήσεις για ταξίδι χωρίς να βάλεις βενζίνη στο αυτοκίνητο!*

ο **άμυαλος**, η **άμυαλη**, το **άμυαλο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι άμυαλος, κάνει ή λέει πράγματα χωρίς να τα σκεφτεί (= απερισκεπτος ≠ μυαλωμένος): *Ο άμυαλος Ίκαρος παράκουσε τις συμβουλές του Δαίδαλου και πέταξε κοντά στον ήλιο.*

η **αμυγδαλή** (της αμυγδαλής, των αμυγδαλών) ΟΥΣ.: οι αμυγδαλές είναι δύο μικροί αδένες, που έχουν το σχήμα του αμύγδαλου και βρίσκονται βαθιά στο λαιμό μας: *Πρήστηκαν οι αμυγδαλές του και έχει πυρετό. / Έκανε εγχείριση αμυγδαλών.*

△ Η λέξη αμυγδαλή χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η **αμυγδαλιά** (της αμυγδαλιάς, των αμυγδαλιών) ΟΥΣ.: η αμυγδαλιά είναι ένα δέντρο, που ανθίζει στο τέλος του χειμώνα και καρπός του είναι το αμύγδαλο: *Δε θα ξεχάσω ποτέ το όμορφο τοπίο του Φεβρουαρίου με τις ανθισμένες αμυγδαλιές.*

το **αμύγδαλο** (του αμύγδαλου, των αμύγδαλων) ΟΥΣ.: το αμύγδαλο είναι ο καρπός της αμυγδαλιάς, που τον τρώμε σκέτο ως ξηρό καρπό ή τον βάζουμε στα γλυκά και στα φαγητά: *Το ούισκι δεν πίνεται χωρίς ξηρούς καρπούς. Φέρε ένα πιατάκι με αμύγδαλα και φουντούκια.*

το **αμυγδαλωτό** (του αμυγδαλωτού, των αμυγδαλωτών) ΟΥΣ.: το αμυγδαλωτό είναι ένα μικρό γλυκό που φτιάχνεται με τριμμένα αμύγδαλα, ζάχαρη και άλλα υλικά: *Αγόρασε από το ζαχαροπλαστείο ένα κιλό αμυγδαλωτά και μισό κιλό λουκούμια.*

ο **αμυγδαλωτός**, η **αμυγδαλωτή**, το **αμυγδαλωτό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αμυγδαλωτό, έχει το σχήμα του αμύγδαλου: *Είχε μεγάλα αμυγδαλωτά μάτια.*

ο **αμύθητος**, η **αμύθητη**, το **αμύθητο** ΕΠΙΘ.: αμύθητα λέμε τα πλούτη ή τα υλικά αγαθά όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι έχουν πολύ μεγάλη αξία (= ανυπολόγιστος, αμέτρητος): *Ο Ερρίκος Σλίμαν ανακάλυψε τους αμύθητους θησαυρούς της Τροίας.*

το **άμυλο** (του αμύλου, των αμύλων) ΟΥΣ.: το άμυλο είναι μια ουσία χωρίς γεύση και μυρωδιά, που βρίσκεται στις πατάτες ή στα δημητριακά και είναι πολύ χρήσιμη στον οργανισμό μας: *Πρέπει να τρως λιγότερο άμυλο και περισσότερα λαχανικά για να μην παχαίνεις.*

η **άμυνα** (της άμυνας) ΟΥΣ.:

1. άμυνα είναι αυτό που κάνουμε για να προστατέψουμε κάποιον ή κάτι που δέχεται επίθεση (≠ επίθεση): *Στα μεσαιωνικά χρόνια έχτιζαν κάστρα για την καλύτερη άμυνα των πόλεων. / Έχει πάντα ένα πιστόλι μαζί του για άμυνα.*

2. άμυνα λέμε το σύνολο των στρατιωτών και των όπλων που χρησιμοποιούνται για την προστασία μιας χώρας: *Πολλά χρήματα δίνονται από τις κυβερνήσεις για την άμυνα των κρατών τους.*

3. άμυνα είναι η ικανότητα του οργανισμού μας να προστατεύεται από μικρόβια, ιούς κτλ.: *Οι βιταμίνες βοηθούν στην άμυνα και στην καλή υγεία του οργανισμού μας.*

4. (ΑΘΛΗΤ.) σε ομαδικά αθλήματα, άμυνα λέμε τους παίκτες μιας ομάδας που προσπαθούν να εμποδίσουν την αντίπαλη ομάδα να πάρει βαθμούς ($\neq$ επίθεση): *Η ομάδα τους έχει πολύ ισχυρή άμυνα.*

⚠ Η λέξη άμυνα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αμύνομαι (αμύνθηκα) ΡΗΜ.:

1. κάποιος αμύνεται όταν προστατεύει κάποιον ή κάτι από επίθεση των εχθρών (= αντιστέκομαι): *Οι στρατιώτες ήταν πρόθυμοι να αμυνθούν για την ελευθερία τους.*

2. αμύνεται κάποιος όταν προσπαθεί να αποδείξει ότι δεν είναι αληθινά αυτά που τον κατηγορούν: *Αμύνθηκε με επιτυχία στις κατηγορίες και αθώωθηκε.*

3. (ΑΘΛΗΤ.) μια αθλητική ομάδα αμύνεται όταν προσπαθεί να μη δεχτεί γκολ από τον αντίπαλο: *Οι παίκτες αμύνθηκαν με επιτυχία στο δεύτερο ημίχρονο.*

αμυντικά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάποιος φέρεται αμυντικά, προσπαθεί να αμυνθεί όταν τον κατηγορούν ή του επιτίθενται ($\neq$ επιθετικά): *Ο στρατός κινήθηκε αμυντικά για να εμποδίσει την επίθεση των εχθρών.*

2. (ΑΘΛΗΤ.) στα ομαδικά αθλήματα, όταν μια ομάδα παίζει αμυντικά, προσπαθεί να εμποδίσει την αντίπαλη ομάδα να κερδίσει βαθμούς ($\neq$ επιθετικά): *Η ομάδα έπαιξε αμυντικά και απέτρεψε όλα τα γκολ των αντιπάλων.*

ο αμυντικός, η αμυντική, το αμυντικό ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αμυντικό, το χρησιμοποιούμε για να αμυνθούμε ή έχει σχέση με την άμυνα ($\neq$ επιθετικός): *Τα αμυντικά όπλα χρησιμεύουν στην απόκρουση των βομβαρδισμών από τους εχθρούς.*

2. όταν κάποιος έχει αμυντική συμπεριφορά, προσπαθεί να προστατέψει τον εαυτό του ή τα συμφέροντά του όταν τον κατηγορούν ή του επιτίθενται: *Κράτησε αμυντική στάση στις κατηγορίες του εισαγγελέα.*

ο **αμυντικός**, η **αμυντική** (του/της αμυντικού, των αμυντικών) ΟΥΣ. (ΑΘΛΗΤ.): στα ομαδικά αθλήματα, αμυντικός είναι ο παίκτης που παίζει στην άμυνα της ομάδας και προσπαθεί να εμποδίσει τους αντιπάλους να κερδίσουν βαθμούς ($\neq$ επιθετικός): *Η αντίπαλη ομάδα δεν έβαλε γκολ, γιατί ο αμυντικός έδιωξε την μπάλα.*

αμφιβάλλω (αμφέβαλα) ΡΗΜ.: αμφιβάλλουμε όταν δεν είμαστε σίγουροι ότι κάτι είναι αληθινό ή ότι συμβαίνει: *Αμφιβάλλω για την εξυπνάδα σου. / Δεν αμφέβαλα ότι θα τα κατάφερνε.*

το **αμφίβιο** (του αμφιβίου, των αμφιβίων) ΟΥΣ.: αμφίβια είναι τα ζώα που μπορούν να ζουν και στην ξηρά και στο νερό: *Ο βάτραχος και η σαλαμάνδρα ανήκουν στα αμφίβια.*

⚠ Η λέξη αμφίβιο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η **αμφιβολία** (της αμφιβολίας, των αμφιβολιών) ΟΥΣ.: όταν έχουμε αμφιβολία για κάτι, δεν είμαστε σίγουροι αν είναι αληθινό ή ότι συμβαίνει ($\neq$ βεβαιότητα): *Έχω πολλές αμφιβολίες αν τα πράγματα έγιναν όπως μας τα είπε. / Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι είναι αθώος.*

το **αμφιθέατρο** (του αμφιθέατρου, των αμφιθέατρων) ΟΥΣ.:

1. το αμφιθέατρο είναι μια αίθουσα σε σχήμα μισού κύκλου, με καθίσματα τοποθετημένα σε σειρές που ανεβαίνουν ψηλά, για να βλέπουν όλοι οι θεατές καλά τη σκηνή: *Οι φοιτητές παρακολούθησαν το μάθημα στο αμφιθέατρο της Νομικής. / Η συναυλία θα δοθεί σε ένα μεγάλο αμφιθέατρο.*

2. αμφιθέατρο λέμε τους ανθρώπους που βρίσκονται μέσα σε ένα αμφιθέατρο: *Όλο σχεδόν το αμφιθέατρο ψήφισε να συνεχιστούν οι καταλήψεις.*

το **άμφιο** (του αμφίου, των αμφίων) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): στη χριστιανική ορθόδοξη θρησκεία, τα άμφια είναι τα ειδικά ρούχα που φορούν οι ιερείς σε διάφορες τελετές, όπως βαφτίσια, γάμους κτλ.: *Ο ιερέας ευλογεί τα άμφια πριν τα φορέσει.*

⚠ Η λέξη άμφιο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

αμφισβητώ (αμφισβήτησα), **αμφισβητούμαι** (αμφισβητήθηκα, αμφισβητημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αμφισβητούμε κάτι, πιστεύουμε ότι δεν είναι σωστό ή αληθινό: *Πολύ συχνά τα παιδιά αμφισβητούν τα λόγια των γονιών τους. / Η αθωότητά του αμφισβητήθηκε από το δικαστήριο.*

2. όταν αμφισβητούμε κάποιον ή κάτι, του κάνουμε κριτική, γιατί δε συμφωνούμε μαζί του: *Ο κόσμος τον αμφισβήτησε έντονα γιατί δήλωσε ότι ήταν υπέρ του πολέμου.*

ο **αμφορέας** (του αμφορέα, των αμφορέων) ΟΥΣ.: στην αρχαιολογία, ο αμφορέας είναι ένα μεγάλο πήλινο αγγείο με χαμηλό λαιμό και δύο λαβές, στο οποίο παλιά οι άνθρωποι φύλαγαν λάδι, κρασί, μέλι κτλ.: *Οι αρχαιολόγοι εντόπισαν εκατοντάδες αμφορείς στο μπάρι του βυθισμένου πλοίου.*

αν και εάν ΣΥΝΔ.:

1. δηλώνει σε ποια περίπτωση θα συμβεί αυτό που λέμε: *Αν είχα χρόνο, θα πήγαινα ένα ταξίδι. / Αν τηλεφωνήσει, πες του να περάσει από το σπίτι.*

2. το χρησιμοποιούμε όταν δεν ξέρουμε κάτι ή όταν αναρωτιόμαστε για κάτι: *Αναρωτιέμαι αν έχουν επιστρέψει από τις διακοπές τους. / Δεν ξέρουν αν αξίζει να πάρουν δάνειο για να αγοράσουν το σπίτι.*

αν έχεις την καλοσύνη ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν θέλουμε να ζητήσουμε κάτι ευγενικά (= παρακαλώ): *Αν έχετε την καλοσύνη, ανοίγετε το παράθυρο;*

αν και ΣΥΝΔ.: φανερώνει ότι κάτι έρχεται σε αντίθεση με κάτι άλλο (= μολονότι, παρ' όλο που): *Αν και δεν έχει ωραία φωνή, θέλει να γίνει τραγουδίστρια.*

αν σου βαστάει ΕΚΦΡ.: το λέμε σε κάποιον για να τον προκαλέσουμε να κάνει κάτι: *Αν σου βαστάει, έλα να με χτυπήσεις!*

αναβάλλω (ανέβαλα), **αναβάλλομαι** (αναβλήθηκα) ΡΗΜ.: όταν αναβάλλουμε κάτι, δεν το κάνουμε τη στιγμή που πρέπει, το αφήνουμε για αργότερα (= μεταθέτω): *Ανέβαλαν το ταξίδι τους για την επόμενη εβδομάδα. / Το μάθημα αναβλήθηκε επειδή ο καθηγητής ήταν άρρωστος.*

η **ανάβαση** (της ανάβασης, των αναβάσεων) ΟΥΣ.: η ανάβαση είναι το ανέβασμα σε βουνό (≠ κατάβαση): *Για την ανάβαση στην κορυφή του βουνού ακολούθησαν το μονοπάτι.*

αναβλύζει (ανάβλυσε) και **αναβρύζει** ΡΗΜ.: το νερό ή κάποιο άλλο υγρό αναβλύζει όταν βγαίνει με δύναμη από κάπου και πηδάει προς τα πάνω: *Κάτω από τα σπίτα υπήρχε μια υπόγειο πηγή που ανάβλυζε αλμυρό νερό. / Αίμα ανάβλυζε από την πληγή του.*

η **αναβολή** (της αναβολής, των αναβολών) ΟΥΣ.:

1. αναβολή είναι το να αναβάλλει κάποιος κάτι (= μετάθεση): *Ζήτησαν και δεύτερη αναβολή της δίκης.*

2. (ΣΤΡΑΤ.) όταν κάποιος παίρνει αναβολή, του αναγνωρίζεται το δικαίωμα να μην υπηρετήσει στο στρατό για ορισμένο χρονικό διάστημα: *Τον άλλο μήνα λήγει η αναβολή του και θα πάει φαντάρος.*

αναβοσβήνω (αναβόσβησα) ΡΗΜ.:

1. όταν αναβοσβήνουμε κάτι, το ανάβουμε και το σβήνουμε πολλές φορές: *Μου έκανε σινιάλο αναβοσβήνοντας τα φώτα του αυτοκινήτου.*

2. **αναβοσβήνει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι αναβοσβήνει όταν ανάβει και σβήνει πολλές φορές: *Το φως του φάρου αναβόσβηνε.*

ανάβουν τα αίματα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν υπάρχει ένταση η οποία μπορεί να οδηγήσει σε καβγά: *Μόλις άνοιξε η κουβέντα για πολιτική, αμέσως άναψαν τα αίματα!*

αναβρύζει ΡΗΜ. ⇒ **αναβλύζει**

ανάβω (άναψα, αναμμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ανάβουμε φωτιά, κερι ή κάτι άλλο ή όταν μια φωτιά ανάβει, αρχίζει να καίγεται (≠ σβήνω): *Βρήκαν ξύλα και άναψαν φωτιές στην παραλία. / Άναψε ένα κερι για να βλέπει. / Φύσα τα κάρβουνα για να ανάψουν.*

2. ανάβουμε το φως, μια συσκευή κτλ. ή μια συσκευή ανάβει όταν αρχίζει να λειτουργεί (= ανοίγω ≠ σβήνω, κλείνω): *Άναψα το φούρνο για να μαγειρέψω. / Άναψαν τα φώτα στο λούνα παρκ. / Πώς ανάβει ο θερμοσίφοντας;*

3. μπορούμε να πούμε ότι ένας άνθρωπος ανάβει από μεγάλη ζέστη (= σκώ ≠ παγώνω, πουντιάζω): *Άνοιξε το παράθυρο, ανάψαμε!*

4. λέμε ότι ανάβουμε όταν νιώθουμε μεγάλο θυμό (= φουντώνω): *Άναψε και δεν μπορούσε να συγκρατήσει το θυμό του.*

5. **ανάβει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα γεγονός ανάβει για να τονίσουμε ότι γίνεται πολύ δυνατό ή έντονο (= φουντώνει): *Το γλέντι άναψε και κράτησε μέχρι το πρωί.*

ΕΚΦΡ. ανάβουν τα αίματα, ανάβω φωτιές, κάθονται σε αναμμένα κάρβουνα, μου ανάβουν τα λαμπάκια

ανάβω φωτιές ΕΚΦΡ.: λέμε ότι ανάβουμε φωτιές όταν δημιουργούμε αναστάτωση ή προβλήματα: *Η ξαφνική παραίτησή του άναψε φωτιές στην εταιρεία.*

η **αναγγελία** (της αναγγελίας, των αναγγελιών) ΟΥΣ.: η αναγγελία είναι η επίσημη ανακοίνωση κάποιας ειδήσης ή πληροφορίας: *Η αναγγελία του γάμου γίνεται σε μία τουλάχιστον ημερήσια εφημερίδα.*

αναγγέλλω (ανάγγειλα και ανήγγειλα), **αναγγέλλομαι** (αναγγέλθηκα, αναγγελλμένος) ΡΗΜ.: όταν αναγγέλλουμε κάτι, κάνουμε επίσημα γνωστή μια είδηση ή μια πληροφορία (= ανακοινώνω): *Ανήγγειλε την ίδρυση νέου κόμματος. / Πότε αναγγέλλθηκε η παραίτηση του υπουργού;*

η **αναγέννηση** (της αναγέννησης, των αναγεννήσεων) ΟΥΣ.:

1. αναγέννηση είναι όταν κάποιος ή κάτι βρίσκει πάλι τη ζωτικότητα που είχε χάσει: *Η αναγέννηση της φύσης γίνεται την άνοιξη.*

2. η αναγέννηση είναι η περίοδος που μια κοινωνία παρουσιάζει πάλι πρόοδο σε διάφορους τομείς, όπως στην τέχνη, στην επιστήμη, στην οικονομία, συνήθως μετά από μία περίοδο παρακμής: *Ο ελληνικός κινηματογράφος γνωρίζει μια περίοδο αναγέννησης.*

αναγκάζω (ανάγκασα), **αναγκάζομαι** (αναγκάστηκα, αναγκασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αναγκάζουμε κάποιον να κάνει κάτι που δε θέλει, χρησιμοποιούμε βία ή απειλές (= υποχρεώνω, πιέζω, εξαναγκάζω): *Τον βασάνισαν και τον ανάγκασαν να ομολογήσει. / Τους ανάγκασε να φοράνε κοστούμι στο γραφείο.*

2. **αναγκάζομαι** ΠΑΘ.: όταν κάποιος αναγκάζεται να κάνει κάτι, πρέπει να το κάνει και ας μην το θέλει: *Αν δε διαβάσεις, θα αναγκαστώ να σου βάλω χαμηλό βαθμό.*

τα **αναγκαία** (των αναγκαιών) ΟΥΣ.: τα αναγκαία είναι αυτά που χρειάζεται ένας άνθρωπος για να ζήσει, όπως τροφή, νερό ή ρούχα: *Ο μισθός του δεν του φτάνει ούτε για τα αναγκαία.*

ο **αναγκαίος**, η **αναγκαία**, το **αναγκαίο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αναγκαίο, πρέπει να γίνει ή να υπάρχει οπωσδήποτε για να μπορεί να γίνει κάτι άλλο (= απαραίτητος, αναγκαστικός): *Όσο πιο θερμό είναι το κλίμα, τόσο πιο αναγκαίο είναι να πίνουμε νερό. / Πήραμε όλα τα αναγκαία μέτρα για να προετοιμάσουμε τη χώρα για τους Ολυμπιακούς αγώνες.*

2. όταν κάτι είναι αναγκαίο, το έχουμε ανάγκη: *Στα θύματα του πολέμου θα σταλούν τα αναγκαία τρόφιμα και φάρμακα.*

αναγκαστικά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάνουμε κάτι αναγκαστικά, το κάνουμε γιατί πρέπει και όχι γιατί το θέλουμε (= υποχρεωτικά, κατ' ανάγκη): *Η πτήση είχε καθυστέρηση, και έτσι αναγκαστικά περιμέναμε στο αεροδρόμιο.*

2. όταν κάτι συμβαίνει αναγκαστικά, είναι λογικό που συμβαίνει αυτό και όχι κάτι άλλο (= αναπόφευκτα): *Αν είστε εκνευρισμένοι, τότε η συζήτηση οδηγείται αναγκαστικά σε αδιέξοδο.*

ο **αναγκαστικός**, η **αναγκαστική**, το **αναγκαστικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αναγκαστικό, πρέπει να γίνει οπωσδήποτε γιατί υπάρχει ανάγκη ή γιατί το λέει ο νόμος: *Ο πιλότος έκανε αναγκαστική προσγείωση γιατί το αεροπλάνο παρουσίασε βλάβη.*

η **ανάγκη** (της ανάγκης, των αναγκών) ΟΥΣ.:

1. λέμε ότι είναι ανάγκη να γίνει κάτι όταν πρέπει να γίνει: *Πρέπει να καλέσουμε ένα γιατρό, είναι μεγάλη ανάγκη.*

2. λέμε ότι έχουμε ανάγκη από κάτι όταν μας είναι απαραίτητο: *Έχω ανάγκη τη βοήθειά σου. / Το παιδί είναι μικρό και έχει ανάγκη από τους γονείς του.*

ΕΚΦΡ. για ώρα ανάγκης, κατ' ανάγκη

ανάγλυφα ΕΠΙΡΡ.: όταν περιγράφουμε ένα γεγονός ανάγλυφα, το περιγράφουμε με ανάγλυφο τρόπο (= παραστατικά): *Το βιβλίο περιγράφει ανάγλυφα την καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα.*

ο **ανάγλυφος**, η **ανάγλυφη**, το **ανάγλυφο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ανάγλυφο, εξέχει από την επιφάνεια πάνω στην οποία το έχουν σκαλίσει: *Τα αρχαία κτίσματα της Αιγύπτου έχουν ανάγλυφα σχέδια, βαμμένα με έντονα χρώματα.*

2. λέμε ότι παρουσιάζουμε ένα γεγονός με ανάγλυφο τρόπο όταν κάνουμε αυτούς που το ακούνε ή το διαβάζουν να νιώθουν σαν να το ζουν πραγματικά (= παραστατικός): *Μας έδωσε μια ανάγλυφη περιγραφή της κατάστασης που ζει η χώρα μετά τον πόλεμο.*

αναγνωρίζω (αναγνώρισα), **αναγνωρίζομαι** (αναγνωρίστηκα, αναγνωρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αναγνωρίζουμε κάποιον ή κάτι, καταλαβαίνουμε ποιος είναι ή ποιο είναι (= γνωρίζω): *Σε αναγνώρισα από τη φωνή σου. / Άλλαξε τόσο, που παραλίγο να μην τον αναγνωρίσω.*

2. αναγνωρίζουμε κάτι όταν δεχόμαστε ότι είναι αληθινό ή σωστό (= παραδέχομαι, ομολογώ ≠ αρνούμαι): *Αναγνώρισε ότι έχει κάνει λάθη. / Αναγνωρίζει ότι έχει άδικο και ζητάει συγνώμη.*

3. λέμε ότι αναγνωρίζουμε κάποιον όταν δεχόμαστε την αξία του: *Τον αναγνωρίζουν όλοι στη δουλειά του για τις γνώσεις του.*

η **αναγνώριση** (της αναγνώρισης, των αναγνωρίσεων) ΟΥΣ.:

1. η αναγνώριση είναι το να αναγνωρίζουμε κάποιον ή κάτι, το να καταλαβαίνουμε ποιος είναι ή ποιο είναι: *Η αστυνομία κάλεσε τους συγγενείς για την αναγνώριση των πτωμάτων.*

2. η αναγνώριση είναι το να δέχεται κάποιος ότι κάτι είναι αληθινό ή σωστό (= παραδοχή, ομολογία): *Η αναγνώριση των λαθών του τον έκανε στα μάτια μου πιο συμπαθή.*

3. όταν κάποιος κερδίζει αναγνώριση, οι άλλοι δέχονται την αξία του: *Η αναγνώριση του έργου του μεγάλου ζωγράφου ήρθε πολλά χρόνια μετά το θάνατό του.*

η **ανάγνωση** (της ανάγνωσης, των αναγνώσεων) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος ξέρει ανάγνωση, ξέρει να διαβάζει τα γράμματα και να καταλαβαίνει τις λέξεις σε ένα κείμενο: *Όταν τα παιδιά είναι δύο χρονών, δεν ξέρουν γραφή και ανάγνωση.*

2. όταν κάποιος κάνει την ανάγνωση ενός κειμένου, το διαβάζει για να καταλάβει τι λέει: *Δεν μπορώ να μάθω το μάθημα της ιστορίας με μία ανάγνωση.*

3. η ανάγνωση είναι το μάθημα κατά το οποίο οι μαθητές του δημοτικού σχολείου μαθαίνουν να διαβάζουν: *Την πρώτη ώρα έχουμε ανάγνωση και τη δεύτερη αριθμητική.*

ο **αναγνώστης** (του αναγνώστη, των αναγνώστων), η **αναγνώστρια** (της αναγνώστριας, των αναγνώστριών) ΟΥΣ.: οι αναγνώστες είναι οι άνθρωποι που διαβάζουν εφημερίδες, περιοδικά ή βιβλία: *Οι αναγνώστες των εφημερίδων μειώνονται συνεχώς.*

το **αναγνωστικό** (του αναγνωστικού, των αναγνωστικών) ΟΥΣ.: αναγνωστικό είναι το βιβλίο που χρησιμοποιείται στο δημοτικό σχολείο στο μάθημα της ανάγνωσης: *Το αναγνωστικό της πρώτης δημοτικού έχει μικρά κείμενα και πολλές εικόνες.*

η **αναγούλα** (της αναγούλας) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν νιώθουμε αναγούλα, νιώθουμε κάτι δυσάρεστο στο στομάχι και θέλουμε να κάνουμε εμετό (= ανακατωσούρα, ανακάτεμα): *Το γάλα μου φέρνει αναγούλα.*

2. λέμε για κάποιον ή για κάτι ότι μας φέρνει αναγούλα όταν δε μας αρέσει καθόλου (= αηδία): *Και μόνο που σκέφτομαι ότι πρέπει να τον δω με πιάνει αναγούλα.*

△ Η λέξη αναγούλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

αναγουλιάζω (αναγουλιάσα, αναγουλιασμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν αναγουλιάζουμε, νιώθουμε αναγούλα (= ανακατεύομαι, αηδιάζω): *Αναγουλιάζει και μόνο που βλέπει το κρέας.*

2. **αναγουλιάζει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι με αναγουλιάζει, μου φέρνει αναγούλα: *Η φουρτούνα με αναγουλιάζει.*

ο **αναγραμματισμός** (του αναγραμματισμού, των αναγραμματισμών) ΟΥΣ.: αναγραμματισμός

είναι το να αλλάζουμε τη σειρά των γραμμάτων σε μια λέξη, σχηματίζοντας μια καινούρια λέξη: *Με τον αναγραμματισμό της λέξης «μάννα» φτιάχνουμε τη λέξη «νάμα».*

αναδασώνω (αναδάσωσα), **αναδασώνομαι** (αναδασώθηκα, αναδασωμένος) ΡΗΜ.: αναδασώνω σημαίνει φυτεύω δέντρα για να γίνει πάλι δάσος μια περιοχή που έχει καταστραφεί από φωτιά: *Αναδάσωσαν τις καμένες εκτάσεις γης.*

η **αναδάσωση** (της αναδάσωσης, των αναδασώσεων) ΟΥΣ.: αναδάσωση είναι το να φυτεύουμε δέντρα για να γίνει πάλι δάσος μια περιοχή που έχει καταστραφεί από φωτιά: *Πολλοί μαθητές πήραν μέρος στο πρόγραμμα για την αναδάσωση του δάσους.*

αναδεικνύω και **αναδείχνω** (ανάδειξα και ανέδειξα), **αναδεικνύομαι** και **αναδείχνομαι** (αναδείχτηκα, αναδειγμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι μας αναδεικνύει όταν μας κάνει να δείχνουμε πιο όμορφοι (= τονίζω, προβάλλω): *Το πράσινο αναδεικνύει το χρώμα των ματιών της. / Τα χαμηλά σπίτια αναδεικνύουν το τοπίο.*

2. κάτι ή κάποιος αναδεικνύει κάτι όταν το κάνει να γίνει φανερό: *Η γρίπη των πτηνών ανέδειξε τα προβλήματα στον έλεγχο των τροφίμων.*

3. κάτι μας αναδεικνύει όταν μας βοηθάει να γίνουμε σημαντικοί σε έναν τομέα (= καταξιώνω): *Το τελευταίο του μυθιστόρημα τον ανέδειξε και τον καθιέρωσε ως λογοτέχνη. / Αναδείχτηκε ο καλύτερος ποδοσφαιριστής της χρονιάς.*

4. χρησιμοποιούμε το "αναδεικνύω" για να πούμε ότι διαλέγουμε κάποιον με εκλογές (= εκλέγω, βγάζω): *Η ψήφος του λαού τον ανέδειξε βουλευτή.*

αναδειχνώ, αναδείχνομαι ΡΗΜ. ⇒ **αναδεικνύω**

αναζητάω/αναζητώ (αναζήτησα), **αναζητούμαι** (αναζητήθηκα) ΡΗΜ.: αναζητούμε κάποιον ή κάτι όταν ψάχνουμε να το(ν) βρούμε (= ψάχνω, ζητάω): *Η αστυνομία αναζητά τους δράστες της ληστείας. / Η κυβέρνηση αναζητά λύσεις για το πρόβλημα της ανεργίας.*

η **αναζήτηση** (της αναζήτησης, των αναζητήσεων) ΟΥΣ.:

1. αναζήτηση είναι η προσπάθεια που κάνουμε για να βρούμε κάποιον ή κάτι (= ψάξιμο): *Ένα μικρό αγόρι έφυγε από το σπίτι του σε αναζήτηση του χαμένου πατέρα του.*

2. αναζητήσεις ΠΛΗΘ.: αναζητήσεις λέμε τα θέματα που απασχολούν τη σκέψη κάποιου σε διάφορους τομείς της ζωής ή της τέχνης: *Από μικρός είχε καλλιτεχνικές αναζητήσεις. (= ανησυχίες)*

αναζωογονώ (αναζωογόνησα), **αναζωογονούμαι** (αναζωογονήθηκα, αναζωογονημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι με αναζωογονεί, με κάνει να βρω πάλι τη δύναμη ή την υγεία μου (= ανανεώνω): *Ένα ζεστό μπάνιο θα σε αναζωογονήσει. / Η κρέμα θα αναζωογονήσει το δέρμα σου.*

2. λέμε ότι κάτι αναζωογονεί μια επιχείρηση ή κάτι άλλο όταν τη βοηθάει να έχει περισσότερα κέρδη (= τονώνει): *Τα πανεπιστήμια αναζωογόνησαν την οικονομία των μικρών πόλεων.*

αναθαρρεύω (αναθάρρεψα, αναθαρρεμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το αναθαρρώ

αναθαρρώ (αναθάρρησα, αναθαρρημένος) ΡΗΜ.: όταν αναθαρρούμε, βρίσκουμε πάλι το θάρρος ή το κουράγιο μας (= ξεθαρρεύω ≠ αποθαρρύνομαι): *Αναθάρρησαν οι φιλαθλοι από το γκολ της ομάδας τους.*

η **ανάθεση** (της ανάθεσης, των αναθέσεων) ΟΥΣ.: ανάθεση είναι το να ορίζουμε κάποιον υπεύθυνο για μια ορισμένη δουλειά: *Η ανάθεση της κατασκευής της γέφυρας δόθηκε σε μια κατασκευαστική εταιρεία.*

αναθέτω (ανέθεσα και ανάθεσα), **ανατίθεμαι** (ανατέθηκα) ΡΗΜ.: όταν αναθέτουμε σε κάποιον κάτι, του λέμε ότι αυτός είναι υπεύθυνος για να το κάνει: *Της ανέθεσε να προσέχει τα παιδιά. / Η κατασκευή του νοσοκομείου ανατέθηκε σε ιδιωτική εταιρεία.*

αναθρέφω (ανάθρεψα και ανέθρεψα), **αναθρέφομαι** (αναθράφηκα, αναθρεμμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το ανατρέφω

η **αναιδεια** (της αναιδειας) ΟΥΣ.: αναιδεια είναι η συμπεριφορά που έχει κάποιος όταν δε δείχνει τον απαραίτητο σεβασμό στους άλλους (= αυθάδεια, θράσος): *Αντί να ζητήσει συγγνώμη για το λάθος του, είχε την αναιδεια να μου αντιμιλήσει.*

⚠ Η λέξη αναιδεια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αναιδής, η αναιδής, το αναιδές** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αναιδής, φέρεται χωρίς να δείχνει τον απαραίτητο σεβασμό (= αυθάδης, θρασύς ≠ σεμνός, ντροπαλός): *Ένας αναιδέστατος νεαρός αντιμίλησε στον πρόεδρο του δικαστηρίου.*

2. όταν μια πράξη ή η συμπεριφορά κάποιου είναι αναιδής, δείχνει αναιδεια (≠ σεμνός): *Τον απέβαλαν από το σχολείο για αναιδή συμπεριφορά.*

αναιμακτα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται αναιμακτα, γίνεται χωρίς να χυθεί αίμα, χωρίς να σκοτωθεί κανένας: *Κανένας πόλεμος δεν τελειώνει αναιμακτα.*

ο **αναιμακτος, η αναιμακτη, το αναιμακτο** ΕΠΙΘ.: μία μάχη, μία επανάσταση ή μία εγχείρηση είναι αναιμακτη όταν γίνεται χωρίς να χυθεί αίμα: *Η σύλληψη του επικίνδυνου κακοποιού ήταν, ευτυχώς, αναιμακτη. (≠ αιματηρός) / Τελευταία αυξάνεται το ενδιαφέρον για την αναιμακτη ιατρική και χειρουργική.*

η **αναιμία** (της αναιμίας) ουσ.: όταν κάποιος έχει αναιμία, το αίμα του δεν έχει όσες κόκκινες ουσίες (ερυθρά αιμοσφαίρια) χρειάζονται για να μεταφέρουν οξυγόνο στο υπόλοιπο σώμα του, με αποτέλεσμα να νιώθει συχνά κουρασμένος και το πρόσωπό του να είναι ωχρό: *Για την αναιμία ο γιατρός του σύστησε να τρώει φακές, που έχουν πολύ σίδηρο.*

△ Η λέξη αναιμία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **αναισθησία** (της αναισθησίας) ουσ.:

1. όταν ένας γιατρός μάς κάνει αναισθησία, μας δίνει ένα ειδικό φάρμακο για να μη νιώθουμε πόνο σε μια εγχείριση (= νάρκωση): *Πολλές εγχειρήσεις σήμερα γίνονται μόνο με τοπική αναισθησία.*

2. όταν κάποιος βρίσκεται σε αναισθησία, δεν έχει τις αισθήσεις του και βρίσκεται σε μια κατάσταση σαν να κοιμάται: *Είναι τρεις μέρες σε αναισθησία μετά από σοβαρό χτύπημα στο κεφάλι. (= κώμα)*

3. αναισθησία δείχνει όποιος δε συγκινείται εύκολα από τα προβλήματα των άλλων (= απάθεια ≠ ευαισθησία): *Απορώ με την αναισθησία ορισμένων οδηγών που αφήνουν αβοήγητα ταθύματά τους.*

△ Η λέξη αναισθησία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αναισθησιολόγος**, η **αναισθησιολόγος** (του/της αναισθησιολόγου, των αναισθησιολόγων) ουσ.: ο αναισθησιολόγος είναι ο γιατρός που κάνει αναισθησία στον ασθενή πριν από μια εγχείριση: *Η αναισθησιολόγος τού έκανε ένεση για να τον κοιμίσει.*

το **αναισθητικό** (του αναισθητικού, των αναισθητικών) ουσ.: αναισθητικό είναι το φάρμακο που δίνει ο αναισθησιολόγος στον ασθενή για να μη νιώθει πόνο σε μια εγχείριση: *Η εγχείριση δεν μπορεί να γίνει χωρίς αναισθητικό.*

ο **αναίσθητος**, η **αναίσθητη**, το **αναίσθητο** επιθ.:

1. όταν κάποιος μένει αναίσθητος, χάνει τις αισθήσεις του και λιποθυμεί (= λιπόθυμος): *Ξαφνικά ζαλίστηκε και σωριάστηκε αναίσθητη.*

2. αναίσθητο λέμε κάποιον που δε συγκινείται εύκολα (= ψυχρός ≠ ευαίσθητος): *Πώς μπορεί να είσαι τόσο αναίσθητος και να μην κάνεις κάτι να με βοηθήσεις;*

ανακαινίζω (ανακαινίσα), **ανακαινίζομαι** (ανακαινίστηκα, ανακαινισμένος) ρημ.: ανακαινίζω κάτι σημαίνει ότι βάφω ένα σπίτι, διορθώνω τις ζημιές ή αλλάζω έπιπλα για να το κάνω να φαίνεται σαν καινούριο: *Ανακαινίσαν το παλιό εργοστάσιο και το μετέτρεψαν σε βιβλιοθήκη. / Το διαμέρισμα που αγόρασε είχε ανακαινιστεί πρόσφατα.*

η **ανακαινίση** (της ανακαινίσης, των ανακαινίσεων) ουσ.: ανακαινίση γίνεται όταν ανακαινίζεται ένας χώρος: *Το κατάστημα θα παραμείνει κλειστό λόγω ανακαινίσης.*

ανακαλύπτω (ανακάλυψα), **ανακαλύπτομαι** (ανακαλύφτηκα) ρημ.:

1. ανακαλύπτουμε κάτι όταν μαθαίνουμε κάτι που δεν ξέραμε πριν (= καταλαβαίνω): *Ανακάλυψε ότι ήταν έγκυος. / Μέσα από το παιχνίδι τα παιδιά ανακαλύπτουν τον κόσμο γύρω τους.*

2. ανακαλύπτει κάποιος κάτι όταν είναι ο πρώτος που βρίσκει ότι υπάρχει: *Ο Χριστόφορος Κολόμβος ανακάλυψε την Αμερική το 1492. / Έχει ανακαλυφτεί νέο εμβόλιο για τη φυματίωση.*

3. λέμε "ανακαλύπτω" όταν βρίσκουμε κάποιον ή κάτι που έχει κρυφτεί ή έχει χαθεί (= εντοπίζω): *Η αστυνομία ανακάλυψε το κλεμμένο αυτοκίνητο. / Ανακάλυψαν το πτώμα μιας άγνωστης γυναίκας.*

4. λέμε ότι ανακαλύπτω έναν καλλιτέχνη όταν καταλαβαίνω ότι έχει ταλέντο και τον βοηθάω να γίνει διάσημος: *Ήταν δώδεκα χρονών όταν τον ανακάλυψε ο μεγάλος σκηνοθέτης.*

η **ανακάλυψη** (της ανακάλυψης, των ανακαλύψεων) ουσ.:

1. ανακάλυψη λέμε το να βρίσκουμε πρώτοι κάτι που δεν ξέραμε ότι υπάρχει: *Η ανακάλυψη ενός νέου πλανήτη από τους επιστήμονες.*

2. όταν κάποιος κάνει μια ανακάλυψη, βρίσκει πρώτος κάτι πολύ σημαντικό: *Η σημαντική ιατρική ανακάλυψη δύο νέων φαρμάκων.*

3. ανακάλυψη λέμε το να βρίσκουμε κάποιον ή κάτι που έχει κρυφτεί ή έχει χαθεί: *Η αστυνομία κάνει έρευνες για την ανακάλυψη του πτώματος.*

το **ανακάτεμα** (του ανακατέματος, των ανακατεμάτων) ουσ.:

1. ανακάτεμα λέμε το να βάζουμε μαζί δύο ή περισσότερες ουσίες και να τις κουνάμε μέχρι να γίνουν μία μάζα: *Η ζύμη γίνεται με το ανακάτεμα του αλευριού με το νερό. (= ανάμιξι)* / *Θέλει καλό ανακάτεμα η σούπα με το αυγό-λέμονο για να πήξει.*

2. το ανακάτεμα είναι η ανακατωσούρα στο στομάχι (= αναγούλα): *Και μόνο η μυρωδιά σκόρδου τής φέρνει ανακάτεμα.*

ανακατεύω (ανακάτεψα), **ανακατεύομαι** (ανακατεύτηκα, ανακατεμένος) ρημ.:

1. όταν ανακατεύουμε ένα υγρό ή άλλη ουσία, το κουνάμε γύρω γύρω μέσα σε κάποιο σκεύος (= αναδεύω): *Ανακάτεψε το φαγητό στην κατσαρόλα για να μην κολλήσει.*

2. όταν βάζουμε μαζί διαφορετικά πράγματα, τότε τα ανακατεύουμε (= αναμιγνύω): *Ανακατεύετε τα αυγά με τη ζάχαρη και το αλεύρι. / Ανακάτεψε τα καλοκαιρινά ρούχα με τα χειμωνιάτικα.*

3. λέμε ότι ανακατεύουμε διάφορα πράγματα όταν χαλάμε τη σωστή σειρά ή τη θέση τους (= αναστατώνω, κάνω άνω κάτω ≠ τακτοποιώ, συγυρίζω): *Ανακάτεψε όλο το συρτάρι για να βρει τις κάλτσες.*

4. όταν βάζουμε κάποιον να πάρει μέρος σε μια άσχημη ή δυσάρεστη υπόθεση, λέμε ότι τον ανακατεύουμε (= μπλέκω): *Μη με ανακατεύετε εμένα στους καβγάδες σας. / Τον ανακάτεψαν στις κομπίνες τους.*

5. ανακατεύομαι ΠΑΘ.: όταν ασχολούμαστε με κάτι που δε μας αφορά, λέμε ότι ανακατευόμαστε σε αυτό (= παρεμβαίνω, αναμειγνύομαι): *Μην ανακατεύεσαι σε ξένες υποθέσεις.*

6. ανακατεύομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι ανακατευόμαστε όταν νιώθουμε άσχημα και θέλουμε να κάνουμε εμετό (= αναγουλιάζω): *Ανακατεύτηκα από το πολύ φαγητό.*

ο ανάκατος, η ανάκατη, το ανάκατο ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. τα πράγματα είναι ανάκατα όταν είναι μπερδεμένα και ανακατεμένα: *Πάνω στο γραφείο υπήρχε ένας σωρός με ανάκατα χαρτιά.*

2. κάτι είναι ανάκατο όταν αποτελείται από πολλά διαφορετικά πράγματα, πρόσωπα κτλ.: *Προχωρούσαν όλοι ανάκατοι, εργάτες, αγρότες, φοιτητές. / Στο κελάρι, υπήρχε μια μυρωδιά ξύλου ανάκατη με υγρασία.*

το ανακάτωμα (του ανακατώματος, των ανακατωμάτων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το ανακάτεμα

ανακατώνω (ανακάτωσα), **ανακατώνομαι** (ανακατώθηκα, ανακατωμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το ανακατεύω

η ανακατωσούρα (της ανακατωσούρας) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. ανακατωσούρα υπάρχει όταν όλα είναι ανακατεμένα και μπερδεμένα (= αναστάτωση, ακαταστασία): *Μέσα σε όλη την ανακατωσούρα, ξέχασα να πάρω το φάκελο.*

2. όταν νιώθουμε ανακατωσούρα, θέλουμε να κάνουμε εμετό (= αναούλα): *Οι άσχημες μυρωδιές μου φέρνουν ανακατωσούρα.*

⚠ Η λέξη ανακατωσούρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ανακηρύσσω (ανακήρυξα), **ανακηρύσσομαι** (ανακηρύχτηκα, ανακηρυγμένος) ΡΗΜ.: ανακηρύσσω σημαίνει ότι δίνω επίσημα μια θέση, αξίωμα ή τίτλο σε κάποιον: *Το κοινό τον ανακήρυξε καλύτερο ηθοποιό της χρονιάς. / Η αθλήτρια του στίβου ανακηρύχτηκε παγκόσμια πρωταθλήτρια.*

ανακοινώνω (ανακοίνωσα), **ανακοινώνομαι** (ανακοινώθηκα, ανακοινωμένος) ΡΗΜ.: όταν ανακοινώνουμε κάτι, κάνουμε γνωστή μια είδηση ή μια πληροφορία (= αναγγέλλω, κοινοποιώ, γνωστοποιώ): *Ανακοίνωσε γραπτώς στο διευθυντή την παραίτησή του. / Ανακοινώθηκε από τα μεγάφωνα ότι το τρένο θα καθυστερήσει.*

η ανακοίνωση (της ανακοίνωσης, των ανακοινώσεων) ΟΥΣ.:

1. η ανακοίνωση είναι το να ανακοινώνεται κάποια είδηση ή πληροφορία (= αναγγελία, κοινοποίηση, γνωστοποίηση): *Δεν υπήρξε επί-*

σημη ανακοίνωση των σεισμολόγων για το σεισμό. / Για την αναβολή της πτήσης θα γίνει ανακοίνωση από τα μεγάφωνα.

2. η ανακοίνωση είναι η είδηση ή η πληροφορία για ένα γεγονός: *Διαβάξει πάντα τις ανακοινώσεις για τις νέες θέσεις εργασίας.*

3. η ανακοίνωση είναι η παρουσίαση μιας επιστημονικής εργασίας σε συνέδριο (= εισήγηση): *Έκανε ανακοίνωση στο Πανελλήνιο Ιατρικό Συνέδριο για τις συνέπειες του καπνίσματος.*

ανακουφίζω (ανακούφισα), **ανακουφίζομαι** (ανακουφίστηκα, ανακουφισμένος) ΡΗΜ.:

1. κάτι μας ανακουφίζει όταν μας κάνει να νιώθουμε λιγότερο πόνο, ανησυχία κτλ. (= καταπραΰνω): *Η ασπιρίνη σε ανακουφίζει από τον πονοκέφαλο.*

2. λέμε ότι κάτι μας ανακουφίζει όταν μας προσφέρει κάποια βοήθεια: *Πήρε γυναίκα για να την ανακουφίζει από τις δουλειές του σπιτιού. / Τους ανακούφισαν τα χρήματα της κληρονομιάς.*

3. ανακουφίζομαι ΠΑΘ.: ανακουφίζομαστε όταν δε νιώθουμε πόνο, ανησυχία ή κάτι άλλο δυσάρεστο (= ξαλαφρώνω): *Ανακουφίστηκε όταν έμαθε ότι ο γιος της ήταν καλά. / Ανακουφίστηκε από τον πόνο του δοντιού.*

η ανακούφιση (της ανακούφισης) ΟΥΣ.:

1. ανακούφιση νιώθουμε όταν πονάμε λιγότερο: *Αυτή η αλοιφή θα σου φέρει μεγάλη ανακούφιση από το κάψιμο.*

2. η ανακούφιση είναι το ευχάριστο αίσθημα που νιώθουμε όταν κάτι δυσάρεστο δεν έγινε (= ξαλάφρωμα): *Είναι μεγάλη ανακούφιση να ξέρει ότι τα παιδιά της είναι υγιή.*

⚠ Η λέξη ανακούφιση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ανακρίνω (ανέκρινα και ανάκρινα), **ανακρίνομαι** (ανακρίθηκα, ανακριμένος) ΡΗΜ.: συνήθως ανακρίνουν κάποιον στο δικαστήριο ή στη φυλακή όταν του κάνουν πολλές ερωτήσεις για να μάθουν κάποιες πληροφορίες (= εξετάζω): *Οι αστυνομικοί ανέκριναν τους ύποπτους κακοποιούς. / Ο εισαγγελέας ανέκρινε το μάρτυρα.*

η ανάκριση (της ανάκρισης, των ανακρίσεων) ΟΥΣ.: η ανάκριση είναι αυτό που κάνουν όταν ανακρίνουν κάποιον (= εξέταση): *Συνεχίζονται οι ανακρίσεις των κατηγορουμένων. / Σταμάτια τις ερωτήσεις, ανάκριση μου κάνεις;*

το ανάκτορο (του ανακτόρου, των ανακτόρων) ΟΥΣ.:

1. ανάκτορα λέμε το κτίριο στο οποίο μένει ο βασιλιάς (= παλάτι): *Το σημερινό κτίριο της ελληνικής Βουλής είναι τα παλιά ανάκτορα του βασιλιά Όθωνα.*

2. ανάκτορα λέμε ένα πλούσιο και πολυτελές σπίτι: *Αυτό που έχτισες δεν είναι σπίτι, είναι ανάκτορο!*

⚠ Η λέξη ανάκτορο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ανακυκλώνω (ανακύκλωσα), **ανακυκλώνομαι** (ανακυκλώθηκα, ανακυκλωμένος) ΡΗΜ.:

ανακυκλώνουμε τα σκουπίδια όταν τα μετατρέπουμε με ειδικό τρόπο σε υλικό κατάλληλο να χρησιμοποιηθεί ξανά: *Ειδικά εργοστάσια ανακυκλώνουν χαρτί, αλουμίνιο και γυαλί. / Χρησιμοποιεί τετράδια από ανακυκλωμένο χαρτί.*

η **ανακύκλωση** (της ανακύκλωσης, των ανακυκλώσεων) ουσ.: η ανακύκλωση είναι ο ειδικός τρόπος με τον οποίο τα άχρηστα αντικείμενα ή τα σκουπίδια γίνονται πάλι χρήσιμα υλικά: *Να τοποθετείτε τις εφημερίδες στους ειδικούς κάδους για ανακύκλωση. / Εγώ συμμετέχω στην ανακύκλωση των απορριμμάτων.*

η **ανακωχή** (της ανακωχής, των ανακωχών) ουσ.:

1. όταν δύο λαοί που βρίσκονται σε πόλεμο κάνουν ανακωχή, σταματάνε για λίγο καιρό να πολεμούν: *Στην αρχαία Ελλάδα, πριν από τους Ολυμπιακούς αγώνες, οι λαοί που βρίσκονταν σε πόλεμο έκαναν ανακωχή.*

2. όταν δύο άνθρωποι που μαλώνουν κάνουν ανακωχή, σταματάνε για λίγο τους καβγάδες: *Οι γονείς μου διαρκώς καβγαδίζουν, αλλά σήμερα θα κάνουν ανακωχή γιατί είναι τα γενέθλιά μου.*

ο **αναλαμβάνω** (ανέλαβα), **αναλαμβάνομαι** (αναλήφθηκα, ανειλημμένος) ρημ.:

1. όταν αναλαμβάνουμε να κάνουμε κάτι, δεχόμαστε να το κάνουμε: *Ο μεγαλύτερος αδερφός ανέλαβε να φροντίζει την οικογένεια. / Ο δικηγόρος ανέλαβε την υπεράσπιση του κατηγορουμένου.*

2. όταν κάποιος αναλαμβάνει μία θέση ή αξίωμα, ξεκινάει να δουλεύει σε αυτή τη θέση: *Ανέλαβε υπουργός εξωτερικών.*

3. λέμε ότι αναλαμβάνουμε όταν γινόμαστε καλά μετά από αρρώστια (= αναρρώνω): *Ανέλαβε εντελώς μετά την εγχείριση.*

ο **ανάλατος**, η **ανάλατη**, το **ανάλατο** επιθ.: όταν ένα φαγητό είναι ανάλατο, έχει λίγο αλάτι ή δεν έχει καθόλου αλάτι (≠ αλατισμένος, αλμυρός): *Το αλάτι την πειράζει και τρώει τα φαγητά ανάλατα.*

ο **ανάλαφρα** επιρρ.: όταν κάτι γίνεται ανάλαφρα, γίνεται χωρίς ένταση ή δύναμη: *Ένωσε ένα χέρι να την ακουμπά τρυφερά, ανάλαφρα στην πλάτη.*

ο **ανάλαφρος**, η **ανάλαφρη**, το **ανάλαφρο** επιθ.:

1. όταν ένα ρούχο είναι ανάλαφρο, είναι πολύ λεπτό (= αέρινος): *Το ανάλαφρο πέπλο της ανέμιζε στον αέρα.*

2. ανάλαφρη λέμε μια κίνηση που μοιάζει σαν μην έχει βάρος ή δύναμη: *Δώστε όγκο και ανάλαφρη κίνηση στα μαλλιά σας.*

3. ανάλαφρο είναι ένα βιβλίο, ένα τραγούδι ή ένα έργο όταν μας διασκεδάζει και δε μας κάνει να σκεφτόμαστε πολύ (= ευχάριστος): *Είδαμε μια ανάλαφρη κωμωδία του παλιού ελληνικού κινηματογράφου.*

η **ανάληψη** (της ανάληψης, των αναλήψεων) ουσ.: η ανάληψη είναι το χρηματικό ποσό που παίρνουμε από το λογαριασμό μας στην τράπεζα (≠ κατάθεση): *Έκανε ανάληψη μετρητών από το αυτόματο μηχάνημα της τράπεζας.*

το **αναλόγιο** (του αναλόγιου, των αναλόγιων) ουσ.: αναλόγιο λέμε το ειδικό έπιπλο που έχει κλίση στο πάνω μέρος του, πάνω στο οποίο βάζουμε βιβλία ή σημειώσεις, για να τα διαβάζουμε πιο εύκολα: *Ο μουσικός τοποθέτησε την παρτιτούρα στο αναλόγιο και διάβαζε από εκεί τις νότες.*

ο **ανάλογος**, η **ανάλογη**, το **ανάλογο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι ανάλογο με κάτι άλλο, το μέγεθός του εξαρτάται από το μέγεθος του άλλου: *Τα χρήματα που ξοδεύει κανείς πρέπει να είναι ανάλογα με τα χρήματα που κερδίζει.*

2. ανάλογο είναι κάτι που είναι σύμφωνο ή κατάλληλο για κάποιο σκοπό: *Σε μια επίσημη εκδήλωση πρέπει να φοράμε και τα ανάλογα ρούχα. (= αντίστοιχος) / Έστειλα την αίτηση μαζί με τα ανάλογα δικαιολογητικά. (= σχετικός)*

3. ανάλογο λέμε κάτι που μοιάζει πολύ με κάτι άλλο (= παρόμοιος): *Σε καταλαβαίνω, γιατί παλιότερα είχα βρεθεί κι εγώ σε ανάλογη κατάσταση.*

η **ανάλυση** (της ανάλυσης, των αναλύσεων) ουσ.:

1. η ανάλυση είναι αυτό που κάνουμε όταν χωρίζουμε μια ουσία στα στοιχεία που την αποτελούν, για να τα μελετήσουμε: *Η ανάλυση των τροφίμων γίνεται από ειδικά εργαστήρια.*

2. ανάλυση κάνουμε όταν αναλύουμε ένα γεγονός ή ένα φαινόμενο: *Η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας έδειξε ότι τα κορίτσια τα πήγαν καλύτερα από τα αγόρια στη γραμματική. / Η ανάλυσή του για τα αίτια του δυστυχήματος δε μας έπεισε.*

ΕΚΦΡ. σε τελική ανάλυση

ο **αναλύω** (ανέλυσα και ανάλυσα), **αναλύομαι** (αναλύθηκα, αναλυμένος) ρημ.:

1. όταν αναλύω μία ουσία, τη χωρίζω στα στοιχεία που την αποτελούν, για να τα μελετήσω: *Ανέλυσαν δείγμα νερού για να δουν αν είναι μολυσμένο. / Οι επιστήμονες ανέλυσαν το κύτταρο και βρήκαν το DNA.*

2. όταν αναλύουμε ένα γεγονός ή ένα φαινόμενο, μελετάμε χωριστά καθένα από τα στοιχεία του: *Ανέλυσαν τις απαντήσεις των πολιτών για να βγάλουν συμπεράσματα.*

3. όταν αναλύουμε κάτι σε κάποιον, του το εξηγούμε με λεπτομέρεια: *Μας ανέλυσε τις απόψεις του για το θέμα.*

ο **αναλφαβητισμός** (του αναλφαβητισμού)

ουσ.: αναλφαβητισμό λέμε την κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι άνθρωποι που δεν ξέρουν να γράφουν και να διαβάζουν: *Έλαβαν μέτρα για την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού.*

⚠ Η λέξη αναλφαβητισμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αναγράφητος**, η **αναγράφητη**, το **αναγράφητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αναγράφητος, δεν ξέρει να γράφει και να διαβάζει (= αγράμματος): *Το ποσοστό των αναγράφητων γυναικών είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο των ανδρών.*

ο **αναμαλλιασμένος**, η **αναμαλλιασμένη**, το **αναμαλλιασμένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αναμαλλιασμένος, τα μαλλιά του είναι ανακατωμένα: *Τα παιδιά μπήκαν στην τάξη, λαχανιασμένα και αναμαλλιασμένα από το παιχνίδι.*

αναμειγνύω (ανέμειξα και ανέμειξα), **αναμειγνύομαι** (αναμειχτήκα, αναμειγνύμενος) ΡΗΜ.:

1. όταν αναμειγνύουμε δύο ή περισσότερα πράγματα, τα βάζουμε μαζί και τα κουνάμε για να γίνουν ένα (= ανακατεύω): *Αναμειγνύετε το γιασούρι με το δυόσμο και τα χτυπάτε με ένα πιρούνι.*

2. λέμε ότι αναμειγνύουμε κάποιον σε κάτι όταν τον κάνουμε να πάρει μέρος σε παράνομη ή ύποπτη υπόθεση (= ανακατεύω, μπλέκω): *Τον ανέμειξαν στη ληστεία.*

3. αναμειγνύομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος αναμειγνύεται όταν παίρνει μέρος σε κάτι που δεν πρέπει (= ανακατεύομαι, παρεμβαίνω): *Μην αναμειγνύεσαι στα οικογενειακά μας.*

ο **ανάμεικτος**, η **ανάμεικτη**, το **ανάμεικτο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ανάμεικτο, αποτελείται από δύο ή περισσότερα πράγματα, στοιχεία ή υλικά: *Παρήγγειλε ένα χυμό ανάμεικτο, πορτοκάλι-ροδάκινο. / Κοιτάζοντάς τον ένωσαν ανάμεικτα συναισθήματα, λύπης αλλά και χαράς.*

η **ανάμειξη** (της ανάμειξης, των ανάμειξεων) ΟΥΣ.:

1. ανάμειξη είναι αυτό κάνουμε όταν αναμειγνύουμε δύο ή περισσότερα πράγματα (= ανακάτεμα, μείξη): *Το πράσινο χρώμα δημιουργείται από την ανάμειξη του μπλε με το κίτρινο.*

2. ανάμειξη είναι όταν κάποιος παίρνει μέρος σε κάτι που δεν πρέπει: *Ο κατηγορούμενος αρνήθηκε ότι είχε οποιαδήποτε ανάμειξη στη ληστεία. (= συμμετοχή) / Η ανάμειξη των ισχυρών χωρών στα εσωτερικά άλλων χωρών. (= παρέμβαση)*

αναμένω (ανέμεινα), **αναμένομαι** ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.):

1. όταν αναμένουμε κάτι, πιστεύουμε ότι θα γίνει (= περιμένω): *Αναμένω τηλεφώνημά σου το απόγευμα. / Δεν αναμένονται αλλαγές στο σύστημα των εξετάσεων.*

2. αναμένομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος αναμένεται, τον περιμένουν να έρθει: *Ο πρωθυπουργός της Γαλλίας αναμένεται στη χώρα μας αύριο.*

ανάμεσα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται στη μέση από δύο ή περισσότερα πράγματα, πρόσωπα κτλ., βρίσκεται ανάμεσά τους: *Τα αυτοκίνητα ήταν παρκαρισμένα, και αυτός πέρασε ανάμεσα.*

2. όταν κάτι συμβαίνει ανάμεσα σε δύο στιγμές ή γεγονότα, συμβαίνει μετά από το πρώτο

και πριν από το δεύτερο: *Θα σου τηλεφωνήσω κάποια στιγμή ανάμεσα στις πέντε και στις έξι το απόγευμα.*

3. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι δύο πρόσωπα ή πράγματα έχουν κάποια σχέση, διαφορά κτλ.: *Βρείτε πέντε διαφορές ανάμεσα στις δύο εικόνες.*

το **άναμμα** (του ανάμματος, των αναμμάτων) ΟΥΣ.:

1. το άναμμα γίνεται όταν ανάβουμε κάτι (≠ σβήσιμο): *Το άναμμα της φωτιάς ήταν δύσκολο, γιατί τα ξύλα ήταν βρεγμένα.*

2. άναμμα γίνεται όταν βάζει κάποιος σε λειτουργία μια μηχανή: *Το κουμπί για το άναμμα του φούρνου βρίσκεται πάνω δεξιά.*

η **ανάμνηση** (της ανάμνησης, των αναμνήσεων) ΟΥΣ.: η ανάμνηση είναι αυτό που θυμόμαστε από κάτι που έχουμε ζήσει παλιά: *Έχει όμορφες αναμνήσεις από τα μαθητικά του χρόνια.*

ο **αναμνηστικός**, η **αναμνηστική**, το **αναμνηστικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αναμνηστικό, μας βοηθάει να θυμόμαστε κάποιο γεγονός ή κάποιο πρόσωπο: *Η συνάντηση των παλιών συμμαθητών έκλεισε με τις απαραίτητες αναμνηστικές φωτογραφίες.*

η **αναμονή** (της αναμονής, των αναμονών) ΟΥΣ.: η αναμονή ενός προσώπου ή ενός γεγονότος είναι το να το περιμένουμε: *Η αναμονή των αποτελεσμάτων της προκαλεί μεγάλη αγωνία.*

ΕΚΦΡ. σε αναμονή

η **αναμπουμπούλα** (της αναμπουμπούλας) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): αναμπουμπούλα λέμε τη μεγάλη φασαρία και αναστάτωση που επικρατεί σε ένα χώρο (= αναταραχή): *Μέσα στην αναμπουμπούλα και στο χαμό της διαδήλωσης χαθήκαμε με τους υπόλοιπους.*

⚠ Η λέξη αναμπουμπούλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **ανανάς** (του ανανά, των ανανάδων) ΟΥΣ.: ο ανανάς είναι ένας μεγάλος καρπός με σκληρή καφετιά φλούδα με αγκάθια, που μεγαλώνει στις ζεστές χώρες και τον τρώμε σαν φρούτο: *Στόλισε την τούρτα με στρογγυλές φέτες φρέσκου ανανά.*

ανανεώνω (ανανέωσα), **ανανεώνομαι** (ανανεώθηκα, ανανεωμένος) ΡΗΜ.:

1. ανανεώνουμε κάτι παλιό όταν το αλλάζουμε με κάτι καινούριο (= αντικαθιστώ): *Πρέπει να ανανεώνεις καθημερινά το νερό στο ανθοδοχείο.*

2. όταν κάτι μας ανανεώνει, μας κάνει να δείχνουμε ή να νιώθουμε λιγότερο κουρασμένοι (= αναζωογονώ): *Ο καθαρός αέρας στο βουνό θα σε ανανεώσει. / Ανανεώθηκε μετά τις διακοπές.*

3. λέμε ότι ανανεώνουμε κάτι όταν ζητάμε να αυξηθεί ο χρόνος που μπορούμε να το χρησιμοποιούμε (= παρατείνω): *Πρέπει να ανανεώσεις το διαβατήριό σου πριν λήξει.*

η **ανανέωση** (της ανανέωσης, των ανανεώσεων) ουσ.:

1. ανανέωση κάνουμε όταν ανανεώνουμε κάτι παλιό (= αντικατάσταση): *Ο υπολογιστής σου χρειάζεται ανανέωση.*

2. η ανανέωση γίνεται όταν νιώθουμε ή δείχνουμε λιγότερο κουρασμένοι (= αναζωογόνηση): *Δουλεύεις πολύ και χρειάζεσαι ανανέωση.*

3. η ανανέωση είναι όταν ζητάμε να αυξηθεί ο χρόνος που μπορούμε να χρησιμοποιούμε κάτι: *Ζήτησε από το διευθυντή ανανέωση της σύμβασης εργασίας του.*

ο **ανάξιος**, η **ανάξια**, το **ανάξιο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι ανάξιος να κάνει κάτι, δεν μπορεί να το κάνει καλά (= ανίκανος ≠ άξιος, ικανός): *Είναι ανάξιος να γράψει ακόμη και το όνομά του χωρίς λάθος!*

2. όταν κάποιος είναι ανάξιος της εμπιστοσύνης μας, της φιλίας μας κτλ., δεν αξίζει την εμπιστοσύνη μας, τη φιλία μας κτλ. (≠ άξιος): *Με την ατιμία που μου έκανε, αποδείχτηκε ανάξιος της εμπιστοσύνης που του έδειξα.*

3. λέμε ότι κάτι είναι ανάξιο λόγου ή προσοχής όταν είναι πολύ ασήμαντο ή πολύ κακό: *Μην ασχολείσαι μ' αυτές τις συκοφαντίες, είναι ανάξιες προσοχής.*

αναπαλαιώνω (αναπαλαίωσα), **αναπαλαιώνομαι** (αναπαλαιώθηκα, αναπαλαιωμένος) ρημ.: αναπαλαιώνουμε αρχαία ή παλιά κτίρια όταν τα επισκευάζουμε ώστε να έχουν τη μορφή που είχαν παλιά (= αποκαθιστώ): *Αναπαλαίωσαν το παλιό αρχοντικό. / Αναπαλαιώθηκαν τα νεοκλασικά κτίρια στο κέντρο της πόλης.*

η **αναπαλαιώση** (της αναπαλαίωσης, των αναπαλαιώσεων) ουσ.: η αναπαλαίωση είναι το να αναπαλαιώνεται ένα κτίριο και να διατηρεί τη μορφή που είχε παλιά (= αποκατάσταση): *Ειδικεύονται στην αναπαλαίωση των νεοκλασικών κτιρίων.*

αναπάντεχα επιρρ.: κάτι γίνεται αναπάντεχα όταν γίνεται χωρίς να το περιμένουμε (= απροσδόκητα): *Πέρασε πολύς καιρός και μια μέρα εντελώς αναπάντεχα ξαναγύρισε.*

ο **αναπάντεχος**, η **αναπάντεχη**, το **αναπάντεχο** επιθ.: όταν κάτι είναι αναπάντεχο, γίνεται χωρίς να το περιμένουμε ή δεν είναι όπως το περιμένουμε (= απροσδόκητος): *Διάβασα ένα αστυνομικό βιβλίο με αναπάντεχο τέλος.*

η **αναπαραγωγή** (της αναπαραγωγής) ουσ.: η αναπαραγωγή είναι η δημιουργία νέου οργανισμού: *Ο πολλαπλασιασμός με σπόρους είναι ο κυριότερος τρόπος με τον οποίο γίνεται η αναπαραγωγή των φυτών.*

△ Η λέξη αναπαραγωγή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **ανάπαυλα** (της ανάπαυλας) ουσ.: ανάπαυλα είναι το να σταματάμε για λίγο τη δουλειά ή άλλη απασχόληση (= διάλειμμα, διακοπή): *Το μεσημέρι έκαναν μια μικρή ανάπαυλα για φα-*

γητό. / Δεν υπήρξε ανάπαυλα στις στρατιωτικές επιχειρήσεις.

△ Η λέξη ανάπαυλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

αναπαύομαι (αναπαύτηκα, αναπαυμένος) ρημ.:

1. όταν κάποιος αναπαύεται, ξεπλώνει για να ξεκουραστεί (= ησυχάζω): *Δεν κοιμάται, απλώς αναπαύεται.*

2. όταν λέμε για κάποιον πεθαμένο ότι αναπαύεται κάπου, εννοούμε ότι είναι θαμμένος εκεί: *Ο παππούς του αναπαύεται στο Α΄ Νεκροταφείο.*

η **ανάπαυση** (της ανάπαυσης) ουσ.:

1. ανάπαυση είναι το σταμάτημα από τη δουλειά ή από κάτι κουραστικό που κάνουμε, για να ξεκουραστούμε (= ξεκούραση): *Η καλύτερη ανάπαυση είναι ο ύπνος.*

2. στη γυμναστική, ανάπαυση είναι η στάση κατά την οποία είμαστε όρθιοι έχοντας το αριστερό μας πόδι μπροστά και λίγο αριστερά: *Μόλις τελειώσουμε την άσκηση, καθόμαστε σε στάση ανάπαυσης.*

△ Η λέξη ανάπαυση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αναπαυτικά επιρρ.: όταν καθόμαστε ή ξεπλώνουμε κάπου αναπαυτικά, το σώμα μας ξεκουράζεται γιατί ακουμπάει σε κάτι μαλακό (= άνετα, βολικά ≠ άβολα): *Ξάπλωσε αναπαυτικά στο στρώμα και αποκοιμήθηκε.*

ο **αναπαυτικός**, η **αναπαυτική**, το **αναπαυτικό** επιθ.: όταν κάτι είναι αναπαυτικό, μας ξεκουράζει και μας κάνει να νιώθουμε άνετα (= άνετος, βολικός ≠ άβολος): *Την ημέρα του ταξιδιού, φορέστε άνετα ρούχα και αναπαυτικά παπούτσια. / Βάζουμε τον άρρωστο σε αναπαυτική θέση.*

αναπηδάω/αναπηδώ (αναπήδησα) ρημ.: όταν κάτι ή κάποιος αναπηδάει, κινείται απότομα προς τα πάνω (= πετιέμαι, τινάζομαι): *Το αίμα αναπήδησε από την πληγή. / Αναπήδησε από τη χαρά του.*

η **αναπηρία** (της αναπηρίας, των αναπηριών) ουσ.: όταν κάποιος έχει μια αναπηρία, του λείπει κάποιο μέρος του σώματος, όπως χέρι ή πόδι, ή έχει κάποια σοβαρή αρρώστια: *Η αναπηρία του οφείλεται σε ατύχημα. / Πήρε σύνταξη λόγω αναπηρίας.*

ο **ανάπηρος** (του αναπήρου, των αναπήρων), η **ανάπηρη** (της ανάπηρης) ουσ.: ο ανάπηρος είναι ο άνθρωπος που έχει κάποια αναπηρία: *Πάρκαρε παράνομα το αυτοκίνητο σε θέση πάρκιγκ για αναπήρους.*

ο **ανάπηρος**, η **ανάπηρη**, το **ανάπηρο** επιθ.: όταν ένας άνθρωπος είναι ανάπηρος, έχει κάποια αναπηρία: *Στα αεροδρόμια υπάρχουν ειδικές εγκαταστάσεις για ανάπηρους ταξιδιώτες.*

ο **αναπληρωματικός**, η **αναπληρωματική**, το **αναπληρωματικό** επιθ.: όταν κάποιος είναι αναπληρωματικός σε μία θέση, αναπληρώνει αυτόν που έχει κανονικά τη θέση αυτή: *Όταν*

πέθανε ο βουλευτής Έβρου, τη θέση του πήρε ο πρώτος αναπληρωματικός.

αναπληρώνω (αναπλήρωσα), **αναπληρώνομαι** (αναπληρώθηκα, αναπληρωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αναπληρώνουμε κάποιον, παίρνουμε για λίγο τη θέση του (= αντικαθιστώ): *Ποιος θα σε αναπληρώνει όσο θα λείπεις;*

2. όταν αναπληρώνουμε κάτι που λείπει, προσπαθούμε να το συμπληρώσουμε με κάτι άλλο: *Τρώει πολλά φρούτα, για να αναπληρώσει τις βιταμίνες που του λείπουν. / Το μάθημα που χάθηκε θα αναπληρωθεί την επόμενη εβδομάδα.*

ο **αναπληρωτής** (του αναπληρωτή, των αναπληρωτών), η **αναπληρώτρια** (της αναπληρώτριας, των αναπληρωτριών) ΟΥΣ.: ο αναπληρωτής μας παίρνει για λίγο τη θέση μας ή κάνει τη δουλειά μας για όσο διάστημα λείπουμε (= αντικαταστάτης): *Όσο λείπει ο διευθυντής, υπογράφει τις άδειες ο αναπληρωτής του.*

ο **αναπνευστήρας** (του αναπνευστήρα, των αναπνευστήρων) ΟΥΣ.:

1. ο αναπνευστήρας είναι η συσκευή που βοηθάει τους ανθρώπους να αναπνέουν όταν δεν μπορούν να αναπνεύσουν κανονικά, συνήθως επειδή είναι άρρωστοι ή τραυματισμένοι: *Οι γιατροί του έβαλαν αναπνευστήρα γιατί δεν μπορούσε ν' αναπνέσει.*

2. ο αναπνευστήρας είναι ο σωλήνας που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι όταν κολυμπάνε κάτω από το νερό της θάλασσας, για να μπορούν να αναπνεύσουν: *Φοράει πάντα τη μάσκα, τον αναπνευστήρα και τα βατραχοπέδιλα πριν κάνει βουτιές.*

αναπνέω (ανέπνευσα και ανάπνευσα) ΡΗΜ.:

1. όταν οι άνθρωποι ή τα ζώα αναπνέουν, βάζουν αέρα μέσα στα πνευμόνια τους και μετά τον βγάζουν πάλι έξω (= ανασαιών): *Λαχάνιασε από το τρέξιμο και ανέπνεε με δυσκολία.*

2. όταν αναπνέουμε κάτι, αυτό μπαίνει μέσα στα πνευμόνια μας (= εισπνέω): *Στο βουνό αναπνέουμε καθαρό αέρα.*

3. όταν λέμε ότι κάποιος αναπνέει, εννοούμε ότι είναι ζωντανός (= ζω ≠ πεθαίνω): *Όσο αναπνέει, θα ελπίζει.*

4. λέμε ότι αναπνέω όταν κάτι δύσκολο ή δυσάρεστο περνάει (= ανακουφίζομαι): *Οι παρανομίες σταμάτησαν και οι κάτοικοι της περιοχής ανέπνευσαν.*

η **αναπνοή** (της αναπνοής, των αναπνοών) ΟΥΣ.:

1. η αναπνοή είναι το να παίρνουμε και να βγάζουμε αέρα από τα πνευμόνια μας όταν αναπνέουμε (= ανάσα): *Σταμάτησε η αναπνοή του και του έβαλαν οξυγόνο για να μπορεί να αναπνέσει.*

2. αναπνοή λέμε τον αέρα που βγάζουμε από το στόμα μας: *Έφαγε σκόρδο και η αναπνοή του μυρίζει πολύ άσχημα. / Τσίχλες με γεύση δυόσμου για δροσερή αναπνοή.*

ΕΚΦΡ. κρατάω την αναπνοή μου, μου κόβεται η αναπνοή, σε απόσταση αναπνοής

ανάποδα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν βάζουμε κάτι ανάποδα, το βάζουμε από την ανάποδη: *Δεν μπορεί να περπατήσει γιατί φοράει τα παπούτσια του ανάποδα.*

2. όταν κάτι έρχεται ανάποδα, δε συμβαίνει όπως θα θέλαμε ή θα περιμέναμε: *Ήρθαν ανάποδα τα πράγματα και τελικά δε θα φύγουμε για διακοπές.*

ΕΚΦΡ. βγάζω την πίστη, μου βγαίνει η πίστη

η **ανάποδη** (της ανάποδης, των ανάποδων) ΟΥΣ.:

1. ανάποδη λέμε την άλλη πλευρά ενός πράγματος, αυτή που δεν είναι η πιο σημαντική ή αυτή που δε χρησιμοποιούμε: *Φόρεσε την μπλούζα της από την ανάποδη και όλοι γελούσαν μαζί της. (≠ καλή)*

2. λέμε ότι χτυπάμε κάποιον στο πρόσωπο με την ανάποδη όταν τον χτυπάμε με την πάνω πλευρά της παλάμης μας: *Μου μίλησε άσχημα και του έδωσα μια ανάποδη στο πρόσωπο.*

ΕΚΦΡ. ξέρω από την καλή και από την ανάποδη

η **αναποδιά** (της αναποδιάς, των αναποδιών) ΟΥΣ.:

1. η αναποδιά είναι ένα δυσάρεστο ή ξαφνικό γεγονός (= ατυχία, κακοτυχία): *Του έτυχαν πολλές αναποδιές μαζεμένες και αναγκάστηκε να κλείσει το μαγαζί.*

2. η αναποδιά είναι η άσχημη συμπεριφορά κάποιου, που οφείλεται στον κακό του χαρακτήρα (= ιδιοτροπία, παραξενιά): *Τον έπιασαν οι αναποδιές του και δε θέλει να βγει μαζί μας.*

αναποδογυρίζω (αναποδογύρισα), **αναποδογυρίζομαι** (αναποδογυρίστηκα, αναποδογυρισμένος) ΡΗΜ.:

1. αναποδογυρίζουμε κάτι όταν το γυρίζουμε ανάποδα, έτσι ώστε το πάνω μέρος του να βρεθεί από κάτω: *Πάνω στο θυμό του αναποδογύρισε το τραπέζι. / Ο αέρας αναποδογύρισε τη βάρκα.*

2. **αναποδογυρίζει** 3^ο ΠΡ.: κάτι αναποδογυρίζει όταν γυρίζει ανάποδα, έτσι ώστε το πάνω μέρος του να βρεθεί από κάτω (= ανατρέπεται): *Το αυτοκίνητο έπεσε στον γκρεμό και αναποδογύρισε.*

ο **ανάποδος**, η **ανάποδη**, το **ανάποδο** ΕΠΙΘ.:

1. η ανάποδη πλευρά ή η ανάποδη κατεύθυνση είναι η αντίθετη από την κανονική ή τη συνηθισμένη (= αντίθετος): *Τύπωσε τις σελίδες με ανάποδη σειρά, από το τέλος προς την αρχή. / Φόρεσες το πουλόβερ από την ανάποδη πλευρά.*

2. ανάποδο λέμε κάτι που φέρνει προβλήματα, αναποδιές (= αντίξοος ≠ ευνοϊκός): *Η αθλήτρια είχε μία ανάποδη μέρα και δυστυχώς έχασε το μετάλλιο.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) ανάποδο λέμε κάποιον που δε συμπεριφέρεται καλά στους άλλους, που έχει κακό χαρακτήρα (= στριμμένος, δύστροπος):

Είναι πολύ ανάποδος άνθρωπος και όλο γκρι-νιάζει.

ΕΚΦΡ. παίρνω ανάποδες

αναπολώ (αναπόλησα) ΡΗΜ.: όταν θυμόμαστε ευχάριστα γεγονότα που ζήσαμε παλιά, λέμε ότι τα αναπολούμε (= νοσταλγώ): *Αναπολούν την ξένοιαστη ζωή στο νησί. / Αναπολεί τα παιδικά του χρόνια και συγκινείται.*

ο **αναποφάσιτος**, η **αναποφάσιστη**, το **αναποφάσιτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αναποφάσιτος για κάτι, δεν έχει αποφασίσει ακόμα τι θα κάνει σχετικά με αυτό (≠ αποφασισμένος): *Στεκόταν στην πόρτα αναποφάσιστη, σαν να μην είχε το θάρρος να μπει.*

2. όταν κάποιος είναι αναποφάσιτος, δεν αποφασίζει εύκολα για κάτι (≠ αποφασιστικός): *Οι αναποφάσιτοι άνθρωποι σκέφτονται πάρα πολύ πριν κάνουν κάτι.*

αναπόφευκτα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται αναπόφευκτα, γίνεται οπωσδήποτε γιατί είναι αδύνατο να το αποφύγουμε (= αναγκαστικά, μοιραία): *Ο εθνικός διχασμός οδηγεί αναπόφευκτα στην καταστροφή.*

ο **αναπόφευκτος**, η **αναπόφευκτη**, το **αναπόφευκτο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι κακό ή δυσάρεστο είναι αναπόφευκτο, είναι αδύνατο να το αποφύγουμε (= αναπότρεπτος): *Η ομάδα έπαιξε τόσο άσχημα, που η ήττα της ήταν αναπόφευκτη.*

ο **αναπήρας** (του αναπήρα, των αναπήρων) ΟΥΣ.: ο αναπήρας είναι μια μικρή συσκευή που βγάζει φλόγα και τη χρησιμοποιούμε για να ανάβουμε τσιγάρο, πίπα ή φωτιά: *Έβγαλε τον αναπήρα από την τσέπη του και άναψε το τσιγάρο του.*

η **ανάπτυξη** (της ανάπτυξης, των αναπτύξεων) ΟΥΣ.:

1. ανάπτυξη υπάρχει όταν κάτι μεγαλώνει: *Ο ρόλος της οικογένειας είναι σημαντικός για την ανάπτυξη του παιδιού.*

2. ανάπτυξη υπάρχει όταν κάτι γίνεται καλύτερο (= πρόοδος, καλλιέργεια): *Το υπουργείο στηρίζει την ανάπτυξη των τεχνών.*

3. μια χώρα έχει ανάπτυξη όταν γίνεται πιο πλούσια ή πιο σημαντική σε έναν τομέα (= εξέλιξη): *Η βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας είναι γρήγορη.*

4. γίνεται ανάπτυξη όταν κάτι νέο δημιουργείται (= δημιουργία): *Η εταιρεία τους ασχολείται με την ανάπτυξη λογισμικού.*

5. η ανάπτυξη ενός θέματος είναι όταν το περιγράφουμε με λεπτομέρεια: *Θα γίνει συζήτηση μετά από την ανάπτυξη της ομιλίας του.*

αναπτύσσω (ανέπτυξα και ανέπτυξα), **αναπτύσσομαι** (αναπτύχθηκα, αναπτυγμένος) ΡΗΜ.:

1. αναπτύσσουμε κάτι ή κάτι αναπτύσσεται όταν γίνεται καλύτερο ή πιο δυνατό (= καλύτερο): *Οι Βαβυλώνιοι ανέπτυξαν πρώτοι την*

επιστήμη και την τεχνολογία. / Η τέχνη του ψηφιδωτού αναπτύχθηκε στα βυζαντινά χρόνια.

2. όταν αναπτύσσουμε κάτι, σχεδιάζουμε και φτιάχνουμε κάτι καινούριο (= δημιουργώ): *Ανέπτυξαν ένα νέο μοντέλο κινητού τηλεφώνου.*

3. αναπτύσσουμε ένα θέμα όταν το περιγράφουμε με λεπτομέρεια για να μας καταλάβουν (= αναλύω): *Μας ανέπτυξε αναλυτικά τις απόψεις του.*

4. αναπτύσσομαι ΠΑΘ.: όταν κάτι ή κάποιος αναπτύσσεται, αλλάζει και γίνεται σιγά σιγά πιο μεγάλο (= μεγαλώνω): *Το φυτό κρόκος αναπτύσσεται αποκλειστικά στο Ν. Κοζάνης.*

ο **αναρίθμητος**, η **αναρίθμητη**, το **αναρίθμητο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα σύνολο πραγμάτων ή ανθρώπων είναι αναρίθμητο, δεν μπορούμε να το μετρήσουμε, γιατί είναι πολύ μεγάλο σε αριθμό (= αμέτρητος): *Οι φτωχές χώρες έχουν αναρίθμητα προβλήματα.*

ο **ανάρπαστος**, η **ανάρπαστη**, το **ανάρπαστο** ΕΠΙΘ.: λέμε ότι κάτι γίνεται ανάρπαστο όταν το αγοράζουν πολλοί άνθρωποι αμέσως: *Η εξαιρετική ποιότητα αυτού του κρασιού το κάνει ανάρπαστο σε όλο τον κόσμο.*

η **αναρρίχηση** (της αναρρίχησης, των αναρρίχησης) ΟΥΣ.:

1. όταν κάνουμε αναρρίχηση, σκαρφαλώνουμε σε απότομα βράχια, χρησιμοποιώντας τα χέρια μας, τα πόδια μας, καθώς και ειδικά σκοινιά: *Ασχολείται χρόνια με το άθλημα της αναρρίχησης.*

2. αναρρίχηση σε ένα αξίωμα κτλ. είναι το να το αποκτά κάποιος χωρίς να το αξίζει: *Η αναρρίχηση του στη θέση του προέδρου ενόχλησε πολλούς συναδέλφους του.*

το **αναρριχητικό φυτό** ΟΥΣ.: το αναρριχητικό φυτό είναι το φυτό που μεγαλώνοντας, για να στηριχθεί όρθιο, τυλίγεται γύρω από κάποιο αντικείμενο (= αναρριχώμενο φυτό): *Ο κισσός είναι αναρριχητικό φυτό.*

αναρριχώμαι (αναρριχήθηκα, αναρριχημένος) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.):

1. κάποιος αναρριχάται όταν ανεβαίνει με τη βοήθεια των χεριών και των ποδιών πάνω σε βράχο, δέντρο κτλ. (= σκαρφαλώνω): *Οι δύο ορειβάτες αναρριχήθηκαν στην κορυφή του βουνού.*

2. λέμε ότι κάποιος αναρριχάται σε ένα αξίωμα κτλ. όταν το αποκτά χωρίς να το αξίζει: *Αναρριχήθηκε στη θέση διευθυντή με ύπουλα μέσα.*

3. αναρριχάται 3^ο ΠΡ.: κάτι αναρριχάται όταν ανεβαίνει προς τα πάνω καθώς μεγαλώνει: *Ο κισσός αναρριχάται στον τοίχο ή στους κορμούς των δέντρων.*

αναρρώνω (ανάρρωσα) ΡΗΜ.: όταν αναρρώνουμε, ήμασταν άρρωστοι και γινόμαστε σιγά σιγά καλά (= συνέρχομαι, αναλαμβάνω): *Δεν έχει αναρρώσει ακόμη από την εγχείριση.*

η **ανάρρωση** (της ανάρρωσης) ΟΥΣ.: όταν ένας άρρωστος βρίσκεται στην ανάρρωση, γίνεται σιγά σιγά πάλι καλά στην υγεία του: *Του ευχήθηκαν καλή ανάρρωση. / Καθυστερεί η ανάρρωσή του.*

△ Η λέξη ανάρρωση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **αναρχία** (της αναρχίας) ΟΥΣ.: όταν επικρατεί αναρχία κάπου, ο καθένας κάνει ό,τι θέλει, επειδή δεν υπάρχουν νόμοι, κανόνες ή πειθαρχία (≠ τάξη): *Επικρατεί αναρχία στο ωράριο των καταστημάτων. / Κυριάρχησε αναρχία στη χώρα λόγω του πολέμου.*

△ Η λέξη αναρχία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αναρωτιέμαι (αναρωτήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν αναρωτιόμαστε για κάτι που δεν ξέρουμε ή που μας ανησυχεί, δεν μπορούμε να το εξηγήσουμε (= διερωτώμαι, απορώ): *Αναρωτιέμαι γιατί δεν έχει φτάσει ακόμα. / "Γιατί ήρθε μόνη της;" αναρωτήθηκε...*

2. λέμε "αναρωτιέμαι" όταν θέλουμε να ρωτήσουμε ευγενικά κάποιον αν θα κάνει αυτό που του ζητάμε: *Αναρωπιέμαι αν θα μπορούσατε να έρθετε και το Σάββατο στη δουλειά.*

η **ανάσα** (της ανάσας) ΟΥΣ.: ανάσα λέμε είναι το παίρνουμε και να βγάζουμε αέρα από τα πνευμόνια μας όταν αναπνέουμε (= αναπνοή): *Πάρε μια βαθιά ανάσα. / Ζέστανε τα χέρια του με την ανάσα του.*

△ Η λέξη ανάσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. κρατάω την ανάσα μου, μου κόβεται η ανάσα, παίρνω ανάσα

ανασαίνω (ανάσανα) ΡΗΜ.:

1. ανασαίνουμε όταν βάζουμε αέρα μέσα στα πνευμόνια μας και μετά τον βγάζουμε πάλι έξω (= αναπνέω): *Ανασαίνει βαριά επειδή είναι κρυωμένος.*

2. όταν λέμε ότι κάποιος ανασαίνει, εννοούμε ότι είναι ζωντανός (= ζω ≠ πεθαίνω): *Ο τραυματίας σταμάτησε να ανασαίνει.*

3. λέμε ότι ανασαίνουμε όταν ξεκουραζόμαστε: *Με τόση δουλειά, δεν πρόλαβα να ανασάνω!*

4. ανασαίνω όταν δεν ταλαιπωρούμαι από κάτι (= ανακουφίζομαι): *Δεν μπορεί να ανασάνει από τα χρέη.*

ανασηκώνω (ανασήκωσα), **ανασηκώνομαι** (ανασηκώθηκα, ανασηκωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ανασηκώνουμε κάτι, το σηκώνουμε λίγο πιο ψηλά: *Ανασήκωσε τη γλάστρα για να βρει το κλειδί.*

2. όταν ανασηκώνω την άκρη ενός ρούχου, τη σηκώνω ή την τυλίγω λίγο πιο ψηλά (= μαζεύω): *Υποκλίθηκε στο κοινό, ανασηκώνοντας τις άκρες της φούστας της.*

3. ανασηκώνομαι ΠΑΘ. (ΘΡΗΣΚ.): όταν ανασηκώνομαι, είμαι ξαπλωμένος και σηκώνω το σώμα μου όρθιο από τη μέση και πάνω (= ανακάθομαι): *Ανασηκώθηκε στο κρεβάτι για να φάει.*

η **ανασκαφή** (της ανασκαφής, των ανασκαφών) ΟΥΣ.: όταν οι αρχαιολόγοι κάνουν ανασκαφές, σκάβουν το έδαφος για να βρουν αρχαία μνημεία ή αντικείμενα: *Οι ανασκαφές*

της Βεργίνας έφεραν στο φως τον τάφο του βασιλιά Φιλίππου. / Μας ξενάγησε στο χώρο των ανασκαφών της Κνωσού.

△ Η λέξη ανασκαφή χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ανάσκελα ΕΠΙΡΡ.: όταν είμαστε ανάσκελα, είμαστε ξαπλωμένοι με την πλάτη να ακουμπάει κάτω (≠ μπρούμυτα): *Μεθυσμένος όπως ήταν, έπεσε ανάσκελα αναίσθητος.*

ανασκουμπώνομαι (ανασκουμπώθηκα, ανασκουμπωμένος) ΡΗΜ.:

1. ανασκουμπώνομαι όταν σηκώνω τα μανίκια μου για να κάνω κάτι: *Ανασκουμπώθηκε για να πλύνει τα πιάτα.*

2. ανασκουμπώνομαστε όταν ετοιμαζόμαστε για σκληρή δουλειά: *Πρέπει να ανασκουμπωθούν αν θέλουν να βγουν νικητές.*

ανασταίνω (ανάστησα και ανέστησα), **ανασταίνομαι** (αναστήθηκα, αναστημένος) ΡΗΜ.:

1. ανασταίνουν κάποιον όταν τον κάνουν να αρχίσει να αναπνέει πάλι μετά από λιποθυμία ή βαριά αρρώστια: *Οι γιατροί του έδωσαν οξυγόνο και τον ανέστησαν.*

2. λέμε ότι ανασταίνουμε κάτι όταν το κάνουμε να ξαναβρεί τη δύναμή του: *Ένα ποτηράκι κρασί θα σε αναστήσει. (= αναζωογονώ) / Ανέστησαν το παλιό καφενείο.*

3. αναστήθηκε ΠΑΘ. (ΘΡΗΣΚ.): οι χριστιανοί πιστεύουν ότι ο Χριστός αναστήθηκε όταν ξαναήρθε στη ζωή, αφού τον είχαν σκοτώσει: *Ο Χριστός αναστήθηκε τρεις μέρες μετά την ταφή του.*

ΕΚΦΡ. Χριστός ανέστη

η **Ανάσταση** (της Ανάστασης, των Αναστάσεων) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): στη χριστιανική θρησκεία, η Ανάσταση είναι η ημέρα και η γιορτή κατά την οποία οι χριστιανοί γιορτάζουν το ότι ο Χριστός ξαναήρθε στη ζωή μετά το θάνατό του: *Η Ανάσταση γιορτάζεται το Πάσχα.*

ο **ανάστατος**, η **ανάστατη**, το **ανάστατο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας χώρος είναι ανάστατος, υπάρχει μεγάλη ακαταστασία (= ακατάστατος): *Τα παιδιά έκαναν πάρτι και άφησαν το σπίτι ανάστατο.*

2. όταν κάποιος είναι ανάστατος, νιώθει μεγάλη ταραχή και αναστάτωση (= αναστατωμένος): *Τρεις μέρες κρατούσε η πυρκαγιά και η πόλη ήταν ανάστατη.*

αναστατώνω (αναστάτωσα), **αναστατώνομαι** (αναστατώθηκα, αναστατωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αναστατώνουμε ένα χώρο, τον κάνουμε άνω κάτω (= ανακατεύω): *Έφαχνε τα κλειδιά του και αναστάτωσε όλα τα συρτάρια.*

2. όταν αναστατώνω κάποιον, τον ενοχλώ με τη φασαρία που κάνω (= ξεσηκώνω): *Αναστατώνουν την πολυκατοικία με τους καβγάδες τους.*

3. κάποιος ή κάτι με αναστατώνει όταν με κάνει να νιώθω ταραχή ή ανησυχία (= ταράζω ≠ ηρεμώ): *Ο σεισμός αναστάτωσε όλους τους κατοίκους της περιοχής.*

4. αναστατώνομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος αναστατώνεται με κάτι ή από κάτι, νιώθει μεγάλη ανησυχία ή αναστάτωση (= ταράζομαι, ανησυχώ): *Αναστατώθηκαν όλοι από την είδηση του δυστυχήματος.*

η **αναστάτωση** (της αναστάτωσης, των αναστατώσεων) ΟΥΣ.:

1. όταν επικρατεί αναστάτωση σε ένα χώρο, τα πράγματα είναι άνω κάτω (= ανακατωσούρα): *Αναστάτωση επικράτούσε στο γραφείο του λόγω της μετακόμισης.*

2. αναστάτωση λέμε τη δυσάρεστη κατάσταση που δημιουργείται από μια αλλαγή που γίνεται: *Η απεργία προκάλεσε αναστάτωση στα δρομολόγια των αεροπλάνων.*

3. αναστάτωση είναι η μεγάλη ανησυχία που νιώθει κάποιος (= ταραχή): *Η είδηση του πολέμου προκάλεσε αναστάτωση σε όλο τον πλανήτη.*

ο **αναστεναγμός** (του αναστεναγμού, των αναστεναγμών) ΟΥΣ.: ο αναστεναγμός είναι ο ήχος που ακούγεται όταν βγάζουμε μια δυνατή αναπνοή από πόνο, λύπη ή ανακούφιση (= στεναγμός): *"Ευτυχώς, είσαι καλά" είπε με έναν αναστεναγμό ανακούφισης. / Ο τραυματίας άφησε ένα βαθύ αναστεναγμό από τον πόνο.*

αναστενάζω (αναστέναξα) ΡΗΜ.: όταν αναστενάζουμε, βγάζουμε αναστεναγμό (= στενάζω): *"Όνειρο ήταν και πέρασε!" αναστέναξε με ανακούφιση. / Σκούπισε τα δάκρυα αναστενάζοντας.*

αναστηλώνω (αναστήλωσα), **αναστηλώνομαι** (αναστηλώθηκα, αναστηλωμένος) ΡΗΜ.: αναστηλώνουμε ένα αρχαίο μνημείο που έχει καταστραφεί όταν το επισκευάζουμε για να του δώσουμε τη μορφή που είχε (= αποκαθιστώ): *Αναστήλωσαν τους κίονες του Παρθενώνα.*

η **αναστήλωση** (της αναστήλωσης, των αναστηλώσεων) ΟΥΣ.: η αναστήλωση είναι η επισκευή αρχαίου μνημείου ώστε να αποκτήσει τη μορφή που είχε (= αποκατάσταση): *Αρχαιολόγοι και αρχιτέκτονες σχεδίασαν την αναστήλωση του Παρθενώνα.*

το **ανάστημα** (του αναστήματος, των αναστημάτων) ΟΥΣ.:

1. το ανάστημα κάποιου είναι το πόσο ψηλός είναι (= ύψος, μπόι): *Θυμάμαι έναν άντρα με μέτριο ανάστημα και φαρδιές πλάτες.*

2. ανάστημα λέμε τις ικανότητες που έχει κάποιος: *Δύσκολα συναντάει κανείς σήμερα συγγραφείς που να έχουν το ανάστημα ενός Παπαδιαμάντη ή ενός Καζαντζάκη.*

η **ανασφάλεια** (της ανασφάλειας, των ανασφαλειών) ΟΥΣ.:

1. ανασφάλεια νιώθουμε όταν πιστεύουμε ότι βρισκόμαστε σε κίνδυνο (≠ ασφάλεια): *Η αύξηση των κλοπών δημιουργεί αίσθημα ανασφάλειας στους κατοίκους της περιοχής.*

2. λέμε ότι κάποιος νιώθει ανασφάλεια όταν δεν έχει εμπιστοσύνη στον εαυτό του ή στις

δυνάμεις του (≠ σιγουριά): *Νιώθει ανασφάλεια γιατί πιστεύει ότι δε θα τα καταφέρει.*

ο **ανασφαλής, η ανασφαλής, το ανασφαλές** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ανασφαλής, πιστεύει ότι βρίσκεται σε κίνδυνο (≠ ασφαλής): *Ο πολίτης νιώθει τελείως ανασφαλής όταν παραβιάζονται τα συνταγματικά του δικαιώματα.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι ανασφαλής όταν δεν έχει εμπιστοσύνη στον εαυτό του ή στις δυνάμεις του (≠ σίγουρος, αποφασιστικός): *Είναι πολύ όμορφος, αλλά παραμένει ντροπαλός και ανασφαλής με τις γυναίκες.*

αναταράζω (ανατάραξα), **αναταράζομαι** (αναταράχτηκα, αναταραγμένος) ΡΗΜ.:

1. αναταράζουμε ένα υγρό όταν το κουνάμε ή το ανακατεύουμε με δύναμη (= ανακινώ): *Το αεράκι ανατάραξε τα ήσυχα νερά της λίμνης. / Κλείστε το μπουκάλι και αναταράξτε το με δύναμη.*

2. αναταράζουμε μια κατάσταση όταν προκαλούμε ταραχή και αναστάτωση (= ταράζω, αναστατώνω): *Ο πόλεμος ανατάραξε τις σχέσεις των δύο χωρών.*

η **αναταραχή** (της αναταραχής, των αναταραχών) ΟΥΣ.: η αναταραχή είναι η ανησυχία και η ταραχή που επικρατεί κάπου (= αναμπεμπούλα, αναστάτωση): *Οι αποχές των μαθητών από τα μαθήματα προκάλεσαν μεγάλη αναταραχή στο χώρο της παιδείας.*

η **ανάταση** (της ανάτασης, των ανατάσεων) ΟΥΣ.: ανάταση λέμε την άσκηση γυμναστικής κατά την οποία τεντώνουμε τα χέρια μας ψηλά με τις παλάμες μας προς τα μέσα: *Ο γυμναστής μάς είπε να κάνουμε ανάταση των χεριών.*

ανατέλλει (ανέτειλε και ανάτειλε) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα ουράνιο σώμα, όπως ο ήλιος, ανατέλλει, βγαίνει και φαίνεται στον ουρανό (= προβάλλει, ξεπροβάλλει ≠ δύει, βασιλεύει): *Ξυπνάει νωρίς το πρωί, μόλις ανατέλλει ο ήλιος.*

2. λέμε ότι κάτι ανατέλλει όταν αρχίζει να υπάρχει (= αρχίζει, ξεκινάει): *Μια νέα εποχή ανέτειλε.*

ανατινάζω (ανατίναξα), **ανατινάζομαι** (ανατινάχτηκα, ανατιναγμένος) ΡΗΜ.: ανατινάζουμε κάτι όταν το καταστρέφουμε με έκρηξη: *Ανατίναξαν τη γέφυρα με δυναμίτη. / Το βενζινάδικο έπιασε φωτιά και ανατινάχθηκε.*

η **ανατίναξη** (της ανατίναξης, των ανατινάξεων) ΟΥΣ.: ανατίναξη λέμε το να καταστρέφουμε κάτι ή να καταστρέφεται κάτι με έκρηξη: *Σχεδιαζόταν η ανατίναξη αεροπλάνου με βόμβες.*

η **ανατολή** (της ανατολής, των ανατολών) ΟΥΣ.:

1. η ανατολή είναι το να ανατέλλει ο ήλιος (≠ δύση): *Σηκώθηκα πολύ νωρίς για να δω την ανατολή του ήλιου.*

2. η ανατολή είναι η ώρα που βγαίνει ο ήλιος στον ουρανό (= αυγή, χάραμα, ξημέρωμα ≠

ηλιοβασίλεμα): *Το πάρτι τελείωσε κατά την ανατολή.*

3. η ανατολή είναι ένα από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, αυτό απ' όπου βλέπουμε τον ήλιο να ανατέλλει (≠ δύση): *Το παράθυρο του δωματίου του βλέπει προς την ανατολή.*

4. Ανατολή ΕΝΙΚ.: Ανατολή λέμε τις χώρες που βρίσκονται δεξιά από την Ευρώπη όταν κοιτάμε το χάρτη (≠ Δύση): *Οι αρχαιότεροι πολιτισμοί γεννήθηκαν στην Ανατολή.*

ανατολικά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν πηγαίνουμε ανατολικά, κινούμαστε προς την κατεύθυνση της ανατολής (≠ δυτικά): *Το ρεύμα παρέσυρε τη βάρκα ανατολικά.*

2. όταν κάτι βρίσκεται ανατολικά μιας περιοχής, βρίσκεται προς την κατεύθυνση της ανατολής σε σχέση με αυτή την περιοχή: *Η Ελλάδα συνορεύει ανατολικά με την Τουρκία.*

ο ανατολικός, η ανατολική, το ανατολικό ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα μέρος είναι ανατολικό, βρίσκεται στην ανατολή ή βλέπει προς την ανατολή (≠ δυτικός): *Η Ρουμανία είναι στην ανατολική Ευρώπη. / Τα ανατολικά δωμάτια έχουν ήλιο νωρίς το πρωί.*

2. όταν κάτι είναι ανατολικό, ξεκινάει από την ανατολή ή κατευθύνεται προς την ανατολή (≠ δυτικός): *Αύριο οι άνεμοι θα είναι ανατολικοί. / Το μονοπάτι ακολουθεί ανατολική πορεία.*

3. ανατολικό είναι και κάτι που έχει σχέση με τις χώρες της Ανατολής (≠ δυτικός): *Μελετά την ανατολική φιλοσοφία.*

ο Ανατολίτης (του Ανατολίτη, των Ανατολιτών), **η Ανατολίτισσα** (της Ανατολίτισσα) ΟΥΣ.: Ανατολίτης είναι αυτός που ζει ή κατάγεται από τις χώρες της Μέσης Ανατολής: *Οι Άραβες είναι Ανατολίτες.*

ο ανατολίτικος, η ανατολίτικη, το ανατολίτικο ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ανατολίτικο, έχει σχέση με τις χώρες της Μέσης Ανατολής ή με τους Ανατολίτες: *Το τσιφτετέλι είναι ανατολίτικος χορός. / Η Ξάνθη είναι ονομαστή για τα ανατολίτικα γλυκά της.*

η ανατομία (της ανατομίας) ΟΥΣ.:

1. η ανατομία είναι η επιστήμη που μελετάει το σώμα των ανθρώπων ή των ζώων και τον τρόπο που λειτουργούν τα όργανά τους: *Η ανατομία είναι κλάδος της ιατρικής.*

2. η ανατομία ενός ανθρώπου είναι ο τρόπος που είναι φτιαγμένο το σώμα μας: *Η γυναίκα έχει διαφορετική ανατομία από τον άντρα.*

⚠ Η λέξη ανατομία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ανατρέπω (ανέτρεψα και ανάτρεψα), **ανατρέπομαι** (ανατρέπηκα) ΡΗΜ.:

1. χρησιμοποιούμε το "ανατρέπω" για να πούμε ότι κάτι που είχαμε σχεδιάσει δε θα γίνει (= ματαιώνω, χαλάω): *Η κακοκαιρία ανέτρεψε τα σχέδια των διακοπών μας.*

2. όταν αλλάζουμε μια απόφαση ή μια διαταγή που πιστεύουμε ότι δεν είναι σωστή, την

ανατρέπουμε (= ανασκευάζω): *Ανέτρεψε τις κατηγορίες εναντίον του.*

3. λέμε ότι ανατρέπουμε κάτι όταν το αλλάζουμε ώστε να γίνει το αντίθετο από αυτό που ήταν (= αντιστρέφω): *Ανέτρεψαν το σκορ και νίκησαν με 1-0.*

4. ανατρέπουμε κάποιον όταν τον κάνουμε να φύγει από την εξουσία (= ρίχνω): *Ο λαός ανέτρεψε το βασιλιά.*

5. ανατρέπουμε κάτι όταν τον κάνουμε να γυρίσει ανάποδα (= αναποδογυρίζω): *Ένα τεράστιο κύμα ανέτρεψε τη βάρκα τους.*

6. ανατρέπομαι ΠΑΘ.: κάποιος ανατρέπεται όταν χάνει την εξουσία (= πέφτω): *Ανατράπηκε ο βασιλιάς.*

7. ανατρέπεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: κάτι ανατρέπεται όταν γυρίζει ανάποδα, έτσι ώστε το πάνω μέρος του να βρεθεί από κάτω (= αναποδογυρίζει, τουμπάρει): *Δύο βαγόνια του τρένου ανατράπηκαν σε δασική έκταση.*

ανατρέφω (ανάθρεψα και ανέθρεψα), **ανατρέφομαι** (ανατρέφηκα, αναθρεμμένος) ΡΗΜ.:

1. ανατρέφω σημαίνει φροντίζω ένα παιδί μέχρι να γίνει μεγάλος (= μεγαλώνω): *Ανάθρεψε μόνη της τρία παιδιά. / Έζησε και ανατρέφηκε στη Γαλλία από τη γιαγιά του.*

2. ανατρέφουμε ένα παιδί όταν του διδάσκουμε πώς να συμπεριφέρεται, πώς να σκέφτεται κτλ. (= διαπαιδαγωγώ): *Τον ανέθρεψαν με δημοκρατικές αρχές. / Ανατρέφηκε ως μουσουλμάνος.*

ανατριχιάζω (ανατριχιάσα) ΡΗΜ.:

1. όταν ανατριχιάζουμε, νιώθουμε να σηκώνονται όρθιες οι τρίχες του σώματός μας: *Ανατριχιάσα από το κρύο. / Ανατριχιάσε από το φόβο της.*

2. χρησιμοποιούμε το "ανατριχιάζω" για να πούμε ότι κάτι μου προκαλεί αηδία (= αηδιάζω): *Οι μπάμιες είναι το φαγητό που τον ανατριχιάζει.*

ο ανατριχιαστικός, η ανατριχιαστική, το ανατριχιαστικό ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ανατριχιαστικό, μας κάνει να ανατριχιάζουμε, συνήθως από φόβο ή φρίκη: *Οι εφημερίδες περιγράφουν το έγκλημα με ανατριχιαστικές λεπτομέρειες.*

η ανατριχίλα (της ανατριχίλας) ΟΥΣ.:

1. ανατριχίλα είναι αυτό που νιώθουμε όταν ανατριχιάζουμε: *Τα ποντίκια του φέρνουν ανατριχίλα.*

2. ανατριχίλες ΠΛΗΘ.: κάποιος έχει ανατριχίλες όταν δεν αισθάνεται καλά, συνήθως επειδή έχει πυρετό (= ρίγος): *Έμεινε τρεις μέρες στο κρεβάτι με δυνατό πονοκέφαλο και ανατριχίλες.*

⚠ Η λέξη ανατριχίλα δεν έχει γενική στην πληθυντικό αριθμό.

η ανατροφή (της ανατροφής, των ανατροφών) ΟΥΣ.:

1. ανατροφή λέμε το να φροντίζει κανείς ένα παιδί μέχρι να μεγαλώσει και να μπορεί να φροντίζει μόνο του τον εαυτό του: *Μετά το θάνατο*

των γονιών, ο παππούς και η γιαγιά ανέλαβαν την ανατροφή του παιδιού.

2. ανατροφή λέμε τον τρόπο που μας μεγαλώνουν οι γονείς και τα πράγματα που μας διδάσκουν για το πώς να συμπεριφερόμαστε (= αγωγή): *Είναι ένα παιδί με ανατροφή, έχει καλούς τρόπους και σέβεται τους μεγαλύτερους του.*

αναφέρω (ανάφερα και ανέφερα), **αναφέρομαι** (αναφέρθηκα) ΡΗΜ.:

1. αναφέρουμε κάτι όταν δίνουμε πληροφορίες για αυτό ή όταν το κάνουμε γνωστό (= ανακοινωνώ, δηλώνω, γνωστοποιώ): *Αν δείτε κάτι ύποπτο, πρέπει να το αναφέρετε στην αστυνομία. / Αναφέρθηκε ένα κρούσμα της γρίπης των πτηνών.*

2. όταν αναφέρουμε κάποιον ή κάτι, λέμε ή γράφουμε κάτι για αυτόν ή για αυτό, χωρίς πολλές λεπτομέρειες: *Αναφέρει συχνά το όνομά της. (= μνημονεύω) / Η εφημερίδα δεν ανέφερε καν το περιστατικό. (= γράφει)*

3. αναφέρω κάποιον σε έναν ανώτερο όταν του λέμε ότι έχει κάνει κάτι κακό (= καταγγέλλω): *Θα σε αναφέρω στο διευθυντή, γι' αυτό που έκανες!*

4. αναφέρομαι ΠΑΘ.: αναφέρομαι σε κάποιον ή σε κάτι όταν μιλάω ή γράφω για αυτόν ή για αυτό: *Στην ομιλία της αναφέρθηκε στο φαινόμενο του θερμοκηπίου. / Η ταινία αναφέρεται στον πόλεμο του Βιετνάμ.*

το **αναφιλητό** (του αναφιλητού, των αναφιλητών) ΟΥΣ.: τα αναφιλητά είναι οι αναστεναγμοί που βγάζει κάποιος όταν κλαίει (= λυγμός): *Την άκουγε που έκλαιγε με αναφιλητά.*

η **αναφυλαξία** (της αναφυλαξίας, των αναφυλαξιών) ΟΥΣ.: η αναφυλαξία εμφανίζεται όταν βγάζουμε σπυράκια και κοκκινίλες στο δέρμα, επειδή ο οργανισμός μας είναι ευαίσθητος σε κάποιες ουσίες: *Η σοκολάτα, το αυγό και το γάλα προκαλούν συχνά αναφυλαξία.*

△ Η λέξη αναφυλαξία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **αναχώρηση** (της αναχώρησης, των αναχωρήσεων) ΟΥΣ.: αναχώρηση είναι το να φεύγει κάποιος ή κάτι από ένα μέρος για να ταξιδέψει (≠ άφιξη): *Η ώρα αναχώρησης του πλοίου για Κρήτη είναι στις 7.30 το βράδυ. / Επιβεβαίωσε τον αριθμό της πτήσης του στον πίνακα των αναχωρήσεων.*

αναχωρώ (αναχώρησα) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.): αναχωρούμε όταν ξεκινάμε να πάμε σε άλλο μέρος (= φεύγω ≠ φτάνω): *Ο πρωθυπουργός θα αναχωρήσει αύριο για τις Βρυξέλλες. / Τι ώρα αναχωρεί το τρένο;*

αναφοκοκκινίζω (αναφοκοκκίνισα, αναφοκοκκινισμένος) ΡΗΜ.: όταν αναφοκοκκινίζουμε, το πρόσωπό μας γίνεται κόκκινο από ντροπή, θυμό, ζέστη κτλ. (= ξανάβω): *Αναστατώθηκε, αναφοκοκκίνισε και άρχισε να ουρλιάζει. / Γύρισε αναφοκοκκινισμένος και ιδρωμένος από την προπόνηση.*

το **αναψυκτικό** (του αναψυκτικού, των αναψυκτικών) ΟΥΣ.: αναψυκτικό λέμε κάθε ποτό χωρίς οινόπνευμα, όπως είναι η πορτοκαλάδα, η λεμονάδα κτλ., που το πίνουμε για να δροσιστούμε: *Παρήγγειλε ένα σάντουιτς και ένα κρύο αναψυκτικό.*

η **αναψυχή** (της αναψυχής) ΟΥΣ.: αναψυχή λέμε το να ξεκουράζεται ή να διασκεδάζει κανείς (= διασκεδάση): *Αυτή τη φορά ταξίδεψε στο εξωτερικό για αναψυχή και όχι για δουλειά.*

△ Η λέξη αναψυχή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **άνδρας** ΟΥΣ. ⇒ **άντρας**

η **ανδρεία** (της ανδρείας) ΟΥΣ.: ανδρεία δείχνει αυτός που αντιμετωπίζει με θάρρος τον κίνδυνο (= γενναιότητα, τόλμη ≠ δειλία): *Τιμήθηκε με μετάλλιο ανδρείας για τη συμμετοχή του στον πόλεμο.*

△ Η λέξη ανδρεία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ανδρείος**, η **ανδρεία**, το **ανδρείο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ανδρείος, δείχνει γενναιότητα και παλικαριά, συνήθως στον πόλεμο (= γενναίος, θαρραλέος ≠ άνανδρος, δειλός): *Στην πρώτη γραμμή βρίσκονταν οι πιο ανδρείοι πολεμιστές.*

ο **ανδρειωμένος**, η **ανδρειωμένη**, το **ανδρειωμένο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και ο αντρειωμένος

ο **ανδριάντας** (του ανδριάντα, των ανδριάντων) ΟΥΣ.: ανδριάντα λέμε το άγαλμα που παριστάνει ολόκληρο το σώμα κάποιου σημαντικού ανθρώπου: *Για να τιμήσουν τη μνήμη του, του έστησαν ανδριάντα σε κεντρική πλατεία.*

τα **ανδρικά** ΟΥΣ. ⇒ **αντρικά**

ο **ανδρικός**, η **ανδρική**, το **ανδρικό** ΕΠΙΘ. ⇒ **αντρικός**

το **ανδρόγυνο** ΟΥΣ. ⇒ **αντρόγυνο**

ανεβάζω (ανέβασα, ανεβασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ανεβάζουμε κάτι σε κάποιο μέρος, το μεταφέρουμε από ένα χαμηλότερο σημείο σε ένα ψηλότερο (≠ κατεβάζω): *Ανεβάσαμε το ψυγείο στον τρίτο όροφο με το ασανσέρ. / Ανέβασε το μωρό στους ώμους του. (= σηκώνω)*

2. λέμε ότι ανεβάζουμε κάτι όταν το κάνουμε να γίνει μεγαλύτερο σε τιμή, μέγεθος, αξία κτλ. (= αυξάνω ≠ μειώνω, ρίχνω): *Τα σουπερμάρκετ ανέβασαν τις τιμές των τροφίμων. / Λένε ότι το αλάτι ανεβάζει την πίεση.*

3. λέμε ότι ανεβάζουμε την ένταση ενός ήχου όταν τον κάνουμε να ακούγεται πιο δυνατά (= δυναμώνω ≠ χαμηλώνω): *Ανέβασε την ένταση της τηλεόρασης για να ακούσει τον παρουσιαστή.*

4. λέμε ότι ανεβάζουμε μια παράσταση όταν την παρουσιάζουμε στο κοινό: *Ο θίασος ανέβασε αρχαία τραγωδία στην Επίδαυρο.*

5. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος ή κάτι με ανεβάζει όταν με κάνει να έχω καλή διάθεση (= φτιάχνω): *Η μουσική τον ανεβάζει.*

ΕΚΦΡ. ανεβάζω στα ύψη

ανεβάζω στα ύψη ΕΚΦΡ.: λέμε ότι ανεβάζουμε κάτι στα ύψη όταν αυξάνουμε υπερβολικά την τιμή του ή την αξία του (= εκτοξεύω στα ύψη): *Οι ξενοδόχοι ανέβασαν στα ύψη τις τιμές των δωματίων. / Η δυνατή μουσική ανέβασε το κέφι του κοινού στα ύψη.*

ανεβαίνει στα ύψη ΕΚΦΡ.: όταν μια τιμή ή μια αξία ανεβαίνει στα ύψη, γίνεται πολύ μεγάλη, αυξάνεται πολύ (= εκτοξεύεται στα ύψη): *Η θερμοκρασία τους θερινούς μήνες ανεβαίνει στα ύψη.*

ανεβαίνω (ανέβηκα, ανεβασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ανεβαίνουμε μια σκάλα, ένα βουνό κτλ., προχωράμε για να φτάσουμε σε πιο ψηλό μέρος ($\neq$ κατεβαίνω): *Ανέβηκε στην ψηλότερη κορυφή του Έβερεστ. / Ανεβαίνει στον τρίτο όροφο με τις σκάλες, για να γυμναστεί. / Τα παιδιά ανέβαιναν στα δέντρα. (= σκαρφαλώνω)*

2. όταν ανεβαίνουμε σε ένα μέσο συγκοινωνίας, μπαίνουμε μέσα σε αυτό (= επιβιβάζομαι $\neq$ αποβιβάζομαι, κατεβαίνω): *Ανέβηκε σε λάθος τρένο.*

3. λέμε ότι κάποιος ανεβαίνει όταν παίρνει πιο σημαντική θέση ή αξίωμα (= προάγομαι): *Με σκληρή δουλειά, ανέβηκε στην ιεραρχία και έγινε αντιπρόεδρος.*

4. ανεβαίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι ανεβαίνει, γίνεται μεγαλύτερο σε τιμή, μέγεθος, αξία κτλ. ($\neq$ πέφτει, μειώνεται): *Ανέβηκαν οι τιμές των λαχανικών. (= ακριβαίνει) / Ανέβηκε κι άλλο ο πυρετός. (= αυξάνεται)*

5. ανεβαίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι ανεβαίνει, σηκώνεται ψηλά ($\neq$ χαμηλώνει, κατεβαίνει): *Παρακολουθούσαμε το αεροπλάνο να ανεβαίνει στον αέρα.*

6. ανεβαίνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα θεατρικό έργο ή μια παράσταση ανεβαίνει όταν παρουσιάζεται στο κοινό ($\neq$ κατεβαίνει): *Η παράσταση ανέβηκε πρώτη φορά το 1980 στο Εθνικό Θέατρο.*

ΕΚΦΡ. ανεβαίνει στα ύψη, ανεβαίνω στο θρόνο, μου ανεβαίνει η πίεση, μου ανεβαίνει το αίμα στο κεφάλι

ανεβαίνω στο θρόνο ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ανεβαίνει στο θρόνο, γίνεται βασιλιάς: *Μόλις ανέβηκε στο θρόνο, έγινε πραξικόπημα.*

το **ανέβασμα** (του ανεβάσματος, των ανεβασμάτων) ΟΥΣ.:

1. το ανέβασμα είναι όταν ανεβαίνει κάποιος κάπου (= ανάβαση $\neq$ κατάβαση, κατέβασμα): *Ήταν δύσκολο το ανέβασμα στο βουνό.*

2. το ανέβασμα είναι όταν ανεβάζουμε κάτι κάπου ($\neq$ κατέβασμα): *Το ανέβασμα της ντουλάπας στον τρίτο όροφο έγινε με γερανό.*

3. έχουμε ανέβασμα των τιμών όταν γίνονται πιο ακριβές (= αύξηση $\neq$ μείωση): *Δε θα αντέξουν οι καταναλωτές το ανέβασμα των τιμών.*

ανεβοκατεβάζω (ανεβοκατέβασα) ΡΗΜ.:

1. όταν ανεβοκατεβάζουμε κάτι, το ανεβάζουμε και το κατεβάζουμε πολλές φορές από

κάπου: *Οι ψαράδες ανεβοκατέβασαν τα δίχτυα στη θάλασσα.*

2. ανεβοκατεβάζω μια τιμή σημαίνει ότι πότε την κάνω μεγαλύτερη και πότε λιγότερη: *Ανεβοκατέβασαν τρεις φορές την τιμή του πετρελαίου.*

ανεβοκατεβαίνω (ανεβοκατέβηκα) ΡΗΜ.:

1. ανεβοκατεβαίνουμε όταν ανεβαίνουμε και κατεβαίνουμε πολλές φορές από κάπου: *Ανεβοκατέβηκε τρεις φορές τη σκηνή ενώ το κοινό τον χειροκροτούσε.*

2. ανεβοκατεβαίνει 3^ο ΠΡ.: μια τιμή ανεβοκατεβαίνει όταν γίνεται πότε μεγαλύτερη και πότε μικρότερη: *Ανεβοκατεβαίνουν οι τιμές των λαχανικών.*

ανέκαθεν ΕΠΙΡΡ.: λέμε ότι κάτι γίνεται ανέκαθεν όταν έτσι γινόταν από πολύ παλιά, από πάντα: *Ο κόσμος του θεάτρου ανέκαθεν τον γοήτευε, γι' αυτό αποφάσισε να γίνει ηθοποιός.*

το **ανέκδοτο** (του ανέκδοτου, των ανέκδοτων) ΟΥΣ.: το ανέκδοτο είναι μια μικρή αστεία ιστορία, που τη λέμε για να κάνουμε κάποιον να γελάσει: *Ξεκαρδιστήκαμε στα γέλια με τα ανέκδοτα που μας είπε.*

ο **ανέκδοτος**, η **ανέκδοτη**, το **ανέκδοτο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα κείμενο είναι ανέκδοτο, δεν έχει δημοσιευτεί ή δεν έχει εκδοθεί σε βιβλίο: *Η τελευταία συλλογή του γνωστού ποιητή περιλαμβάνει και μερικά νεανικά, ανέκδοτα ποιήματα.*

ο **ανεκπλήρωτος**, η **ανεκπλήρωτη**, το **ανεκπλήρωτο** ΕΠΙΘ.: όταν μία επιθυμία, μία ευχή, μία υπόσχεση κτλ. μένει ανεκπλήρωτη, δε γίνεται ποτέ πραγματικότητα (= απραγματοποίησης): *Φοβάμαι ότι το ταξίδι στην Αμερική θα μείνει ανεκπλήρωτο όνειρο. / Έχουν κουραστεί οι πολίτες από ανεκπλήρωτες υποσχέσεις και μεγάλα λόγια.*

ο **ανεκτικός**, η **ανεκτική**, το **ανεκτικό** ΕΠΙΘ.: όταν είμαστε ανεκτικοί απέναντι σε κάποιον, ανεχόμαστε αυτά που κάνει (= ελαστικός, επιεικής): *Μάθετε να είστε πιο ανεκτικοί με τις αδυναμίες των ανθρώπων.*

ο **ανεκτίμητος**, η **ανεκτίμητη**, το **ανεκτίμητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα αντικείμενο είναι ανεκτίμητο, αξίζει πολλά χρήματα (= ανυπολόγιστος): *Κληρονόμησε κοσμήματα ανεκτίμητης αξίας.*

2. ανεκτίμητο λέμε κάτι ή κάποιον όταν έχει πολύ μεγάλη αξία ή σημασία για μας (= πολύτιμος, σημαντικός): *Οι πραγματικοί φίλοι είναι ανεκτίμητοι.*

ο **ανέκφραστος**, η **ανέκφραστη**, το **ανέκφραστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν το πρόσωπο ή το ύφος κάποιου είναι ανέκφραστο, δε φανερώνει κανένα συναίσθημα ($\neq$ εκφραστικός): *Το βλέμμα της ήταν κενό και ανέκφραστο, δεν ήξερα τι σκεφτόταν.*

2. όταν ένα συναίσθημα ή κάτι άλλο είναι ανέκφραστο, είναι τόσο έντονο, που δεν μπορούμε

να το εκφράσουμε με λόγια (= απεριγράφτος, ανειπώτος): *Βασανίζεται από μια ανέκφραστη νοσταλγία.*

ο **ανελκυστήρας** (του ανελκυστήρα, των ανελκυστήρων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): ανελκυστήρα λέμε αλλιώς το ασανσέρ: *Στα κτίρια με περισσότερους από έναν ορόφους επιβάλλεται η ύπαρξη ανελκυστήρα.*

ο **ανέλπιστος**, η **ανέλπιστη**, το **ανέλπιστο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ανέλπιστο, είναι πολύ ευχάριστο και συμβαίνει χωρίς να το περιμέναμε: *Ο τελευταίος τους δίσκος σημείωσε ανέλπιστη επιτυχία σε Ευρώπη και Αμερική.*

ανέμελα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι ανέμελα, το κάνουμε χωρίς να μας απασχολούν έγνοιες, προβλήματα ή ευθύνες (= ξένοιαστα): *Όταν ήμασταν παιδιά, ζούσαμε χαρούμενα και ανέμελα.*

η **ανεμελιά** (της ανεμελιάς) ΟΥΣ.: ανεμελιά είναι το να μην έχουμε έγνοιες, προβλήματα ή ευθύνες (= ξένοιασιά): *Θυμάται με νοσταλγία τα χρόνια της παιδικής ανεμελιάς.*

⚠ Η λέξη ανεμελιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ανέμελος**, η **ανέμελη**, το **ανέμελο** ΕΠΙΘ.:
1. όταν κάποιος είναι ανέμελος, δεν έχει έγνοιες, προβλήματα ή ευθύνες (= ξένοιαστος): *Έκανε περίπατο σφυρίζοντας ανέμελος.*
2. όταν η ζωή μας είναι ανέμελη, ζούμε χωρίς να έχουμε έγνοιες, προβλήματα ή ευθύνες: *Τα παιδικά του χρόνια ήταν ανέμελα και ευτυχημένα.*

η **ανέμη** (της ανέμης) ΟΥΣ.: η ανέμη είναι ένα αντικείμενο που μοιάζει με ρόδα και χρησιμεύει για να τυλίγουμε και να ξετυλίγουμε το νήμα: *Όταν η γιαγιά έπλεκε, τραβούσε το μαλλί που ήταν τυλιγμένο στην ανέμη.*

⚠ Η λέξη ανέμη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ανεμιζώ (ανέμισα) ΡΗΜ.:

1. ανεμιζούμε κάτι όταν το κρατάμε ψηλά και το κουνάμε: *Οι φίλαθλοι ανέμιζαν τις σημαίες της ομάδας τους.*

2. ανεμιζει 3^ο ΠΡ.: κάτι ανεμιζει όταν κουνιέται πάνω κάτω από τον αέρα: *Τα απλωμένα σεντόνια ανέμιζαν σαν πανιά στο πέλαγος.*

ο **ανεμιστήρας** (του ανεμιστήρα, των ανεμιστήρων) ΟΥΣ.: ο ανεμιστήρας είναι μια συσκευή που έχει μικρά φτερά που γυρίζουν πολύ γρήγορα και δροσίζει τον αέρα σε ένα κλειστό χώρο: *Τις ζεστές νύχτες του καλοκαιριού, ανοίγουμε τον ανεμιστήρα.*

η **ανεμοβλογιά** (της ανεμοβλογιάς) ΟΥΣ.: όταν ένα παιδί έχει ανεμοβλογιά, έχει πυρετό και βγάζει σπυριά στο πρόσωπο και στο σώμα του: *Δεν τον πλησιάζω γιατί έχει ανεμοβλογιά και φοβάμαι μήπως με κολλήσει.*

⚠ Η λέξη ανεμοβλογιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ανεμοδείκτης** (του ανεμοδείκτη, των ανεμοδεικτών) ΟΥΣ.: ο ανεμοδείκτης είναι το όργανο που δείχνει την κατεύθυνση του ανέμου (= ανεμοδούρα): *Αν ο ανεμοδείκτης δείχνει προς*

το βορρά, αυτό σημαίνει ότι ο άνεμος έρχεται από εκεί.

ο **ανεμοδείκτης** (του ανεμοδείκτη, των ανεμοδεικτών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο ανεμοδείκτης

ο **ανεμόμυλος** (του ανεμόμυλου, των ανεμόμυλων) ΟΥΣ.: ο ανεμόμυλος είναι ο μύλος που δουλεύει με τη δύναμη του ανέμου: *Οι αγρότες χρησιμοποιούσαν ανεμόμυλους για να αλέθουν σιτάρι και να αποστραγγίζουν τα χωράφια τους.*

το **ανεμοπλάνο** (του ανεμοπλάνου, των ανεμοπλάνων) ΟΥΣ.: το ανεμοπλάνο είναι ένα αεροπλάνο χωρίς μηχανή, που πετάει με τη δύναμη του ανέμου (= ανεμόπτερο): *Το 1903 οι αδερφοί Ράιτ πέταξαν με το πρώτο ανεμοπλάνο.*

το **ανεμόπτερο** (του ανεμόπτερου, των ανεμόπτερων) ΟΥΣ.: το ανεμόπτερο είναι το ίδιο με το ανεμοπλάνο: *Το ανεμόπτερο δεν πέταξε, γιατί είχε δυνατό άνεμο.*

ο **άνεμος** (του ανέμου, των ανέμων) ΟΥΣ.: ο άνεμος είναι ο αέρας που κινείται γρήγορα και με δύναμη προς ορισμένη κατεύθυνση: *Τα πλοία έμειναν δεμένα στα λιμάνια εξαιτίας των ισχυρών βόρειων ανέμων.*

ΕΚΦΡ. όπου φυσάει ο άνεμος

η **ανεμόσκαλα** (της ανεμόσκαλας) ΟΥΣ.: η ανεμόσκαλα είναι μια ελαφριά σκάλα από σκοινί ή από ξύλο, που είναι κρεμασμένη από κάπου και κινείται πέρα δώθε: *Του έριξαν ανεμόσκαλα στη θάλασσα για να ανεβεί στο πλοίο.*

⚠ Η λέξη ανεμόσκαλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **ανεμοστρόβιλος** (του ανεμοστρόβιλου, των ανεμοστρόβιλων) ΟΥΣ.: ο ανεμοστρόβιλος είναι ένα δυνατό ρεύμα αέρα, που κινείται πολύ γρήγορα και περιστρέφεται γύρω από τον εαυτό του: *Προκλήθηκαν σοβαρές ζημιές σε κτίρια από ανεμοστρόβιλο.*

η **ανεμώνη** (της ανεμώνας, των ανεμώνων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς την ανεμώνη

η **ανεμώνη** (της ανεμώνης, των ανεμώνων) ΟΥΣ.:

1. η ανεμώνη είναι ένα φυτό με λουλούδια σε κόκκινο, μοβ ή άσπρο χρώμα, που το φυτεύουμε σε κήπους ή φυτρώνει μόνο του σε αγρούς: *Ο κήπος μας είναι γεμάτος ανεμώνες.*

2. ανεμώνη είναι το λουλούδι αυτού του φυτού: *Μου πρόσφερε ένα μπουκέτο κόκκινες ανεμώνες. / Τα παιδιά πήγαν στο δάσος για να κόψουν ανεμώνες.*

ανενόχλητα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι ανενόχλητα, το κάνουμε χωρίς να μας ενοχλεί ή να μας εμποδίζει κανείς: *Θα ήθελα λίγη ησυχία για να μπορέσω να συνεχίσω ανενόχλητα τη δουλειά μου.*

ο **ανενόχλητος**, η **ανενόχλητη**, το **ανενόχλητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος κάνει κάτι ανενόχλητος, το κάνει χωρίς να τον ενοχλεί ή να τον εμποδί-

ζει κανείς: *Οι διαρρήκτες διέφυγαν ανενόχλητοι από την κεντρική είσοδο του κτιρίου.*

η **ανεξαρτησία** (της ανεξαρτησίας) ουσ.:

1. η ανεξαρτησία κάποιου είναι το να μην ελέγχεται από κάποιον άλλο: *Έφυγε από το πατρικό σπίτι, γιατί θέλει την ανεξαρτησία του.*

2. η ανεξαρτησία ενός κράτους είναι το να μην κυβερνιέται από άλλο κράτος (= ελευθερία ≠ εξάρτηση, υποτέλεια): *Ο λαός έχυσε αίμα για την εθνική του ανεξαρτησία.*

⚠ Η λέξη ανεξαρτησία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ανεξάρτητα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι υπάρχει ή γίνεται ανεξάρτητα από κάτι άλλο, δεν το επηρεάζει ή δεν επηρεάζεται από αυτό: *Συνεργάστηκα μαζί τους, ανεξάρτητα από τη θέλησή μου.*

ο **ανεξάρτητος**, η **ανεξάρτητη**, το **ανεξάρτητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ανεξάρτητος, μπορεί να ζει χωρίς τη βοήθεια ή τα χρήματα κάποιου άλλου (= αυτόνομος): *Έπιασε δουλειά για να είναι οικονομικά ανεξάρτητος.*

2. όταν ένα κράτος είναι ανεξάρτητο, έχει τη δική του κυβέρνηση (= ελεύθερος, αυτεξούσιος): *Το Βατικανό είναι ένα ανεξάρτητο κράτος, δυτικά της Ρώμης.*

3. όταν κάτι είναι ανεξάρτητο από κάτι άλλο, το ένα δεν επηρεάζει το άλλο, δεν έχει σχέση ούτε συνδέεται με το άλλο: *Η υποτροφία είναι ανεξάρτητη από το τμήμα σπουδών που θα επιλέξετε.*

ανεξαρτήτως ΕΠΙΡΡ. (ΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και το ανεξάρτητα: *Στον αγώνα μπορούν να συμμετέχουν όλοι, ανεξαρτήτως ηλικίας.*

ο **ανεξερεύνητος**, η **ανεξερεύνητη**, το **ανεξερεύνητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν μια περιοχή είναι ανεξερεύνητη, δεν έχει πάει ακόμη άνθρωπος για να την εξερευνηθεί (= εξερευνημένος): *Ο Πλούτων είναι ο τελευταίος ανεξερεύνητος πλανήτης του ηλιακού μας συστήματος.*

2. όταν κάτι είναι ανεξερεύνητο, δεν ξέρουμε ακόμη πολλά πράγματα για αυτό (= ανεξιχνίαστος): *Το σύμπαν κρύβει ανεξερεύνητα μυστήρια.*

ο **ανεξεταστέος**, η **ανεξεταστέα**, το **ανεξεταστέο** ΕΠΙΘ.: όταν ένας μαθητής μένει ανεξεταστέος σε κάποιο μάθημα, πρέπει να ξαναδώσει εξετάσεις στο μάθημα αυτό για να περάσει την τάξη (= μετεξεταστέος): *Έμεινε πάλι ανεξεταστέος στα μαθηματικά.*

ο **ανεξήγητος**, η **ανεξήγητη**, το **ανεξήγητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ανεξήγητο, δεν μπορούμε να το καταλάβουμε ή να το εξηγήσουμε (= ακατανόητος): *Κάποια φαινόμενα παραμένουν ανεξήγητα.*

η **ανεξιθρησκία** (της ανεξιθρησκίας) ουσ.: ανεξιθρησκία υπάρχει όταν οι άνθρωποι είναι ελεύθεροι να πιστεύουν σε όποια θρησκεία θέλουν: *Χριστιανοί, μουσουλμάνοι και βουδιστές*

ζουν όλοι μαζί ήρεμα σε χώρες όπου υπάρχει ανεξιθρησκία.

⚠ 1. Η λέξη ανεξιθρησκία γράφεται με "ι", ενώ η λέξη θρησκεία γράφεται με "ει". 2. Η λέξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ανεξίτηλα ΕΠΙΡΡ.: κάτι μένει ανεξίτηλα στο μυαλό μας ή στη μνήμη μας όταν το θυμόμαστε για πάντα: *Η στιγμή του αποχαιρετισμού αποτυπώθηκε ανεξίτηλα στο μυαλό μου.*

ο **ανεξίτηλος**, η **ανεξίτηλη**, το **ανεξίτηλο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα μελάνι ή ένα χρώμα είναι ανεξίτηλο, δεν μπορούμε να το σβήσουμε ή να το εξαφανίσουμε: *Τα υφάσματα βάφονται με ανεξίτηλα χρώματα για να μην ξεθωριάζουν.*

2. όταν κάτι μένει ανεξίτηλο στη μνήμη μας, δεν μπορούμε να το ξεχάσουμε, το θυμόμαστε για πάντα: *Η προσφορά του στην πνευματική ζωή του τόπου έχει μείνει ανεξίτηλη.*

ο **ανέπαφος**, η **ανέπαφη**, το **ανέπαφο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ανέπαφο, δεν το έχει αγγίξει ή δεν το έχει χρησιμοποιήσει κανείς (= άθικτος, ανέγγιχτος): *Βρήκε το τραπέζι στρωμένο και ανέπαφο, όπως το είχε αφήσει.*

2. λέμε ότι κάτι είναι ανέπαφο όταν δεν έχει αλλάξει ούτε έχει πάθει κάποια ζημιά (= ακέραιος): *Οι κάτοικοι του νησιού διατηρούν ανέπαφες τις παραδόσεις τους.*

ο **ανεπιθύμητος**, η **ανεπιθύμητη**, το **ανεπιθύμητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ανεπιθύμητο, είναι αντίθετο με αυτό που περιμέναμε ή επιθυμούσαμε να γίνει (≠ επιθυμητός): *Η πράξη του είχε ανεπιθύμητες συνέπειες.*

2. ανεπιθύμητο λέμε κάποιον ή κάτι που μας προκαλεί μεγάλη δυσαρέσκεια ή ενόχληση: *Τον αναστάτωσε μια ανεπιθύμητη συνάντηση. (= δυσάρεστος ≠ ευχάριστος) / Έφαγνε τρόπο για να ξεφορτωθεί τον ανεπιθύμητο επισκέπτη. (= ευπρόσδεκτος, καλοδεχούμενος)*

ο **ανεπρόκοπος**, η **ανεπρόκοπη**, το **ανεπρόκοπο** ΕΠΙΘ. (ΜΕΙΩΤ.): λέμε για κάποιον ότι είναι ανεπρόκοπος όταν είναι τεμπέλης και άχρηστος (= αχαίρευτος ≠ προκομμένος): *Πάλι δε μαγείρεψε η ανεπρόκοπη η γυναίκα σου!*

η **ανεργία** (της ανεργίας) ουσ.: όταν υπάρχει ανεργία, οι άνθρωποι δεν έχουν ή δε βρίσκουν δουλειά: *Η ανεργία στο νησί ανάγκασε τους νέους να φύγουν για την πρωτεύουσα. / Αυξήθηκε το ποσοστό ανεργίας.*

⚠ Η λέξη ανεργία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **άνεργος**, η **άνεργη**, το **άνεργο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι άνεργος, δεν έχει ή δε βρίσκει δουλειά: *Έκλεισε η εταιρεία που δούλευε κι έμεινε άνεργος.*

η **άνεση** (της άνεσης, των ανέσεων) ουσ.:

1. λέμε ότι ένα σπίτι, ένα δωμάτιο κτλ. έχει άνεση όταν είναι ευρύχωρο: *Χρειαζόμαστε μεγαλύτερο σπίτι για να έχουμε άνεση χώρου.*

2. λέμε ότι κάνουμε κάτι με άνεση όταν το κάνουμε με ευκολία (= ευχέρεια): *Μεγάλωσε στη Γαλλία και μιλάει με άνεση τα γαλλικά.*

3. λέμε ότι δύο άνθρωποι έχουν άνεση μεταξύ τους όταν γνωρίζονται καλά (= οικειότητα): *Τον ξέρω χρόνια και του μιλάω με άνεση.*

4. **ανέσεις** ΠΛΗΘ.: οι ανέσεις είναι καθετί που διευκολύνει τη ζωή μας: *Τα σύγχρονα σπίτια έχουν όλες τις ανέσεις.*

άνετα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάνουμε κάτι άνετα, το κάνουμε με ευκολία, χωρίς μεγάλο κόπο (= εύκολα ≠ δύσκολα): *Έλυσε άνετα όλες τις ασκήσεις των μαθηματικών. / Θα πάμε πιο άνετα με το αυτοκίνητο. (= ξεκούραστα)*

2. όταν νιώθουμε άνετα σε ένα μέρος, νιώθουμε ευχάριστα, χαλαρά και κινούμαστε ή φερόμαστε με ελευθερία (≠ άβολα): *Στις εκδρομές, ντύνεται άνετα για να μπορεί να κινείται ελεύθερα. / Είμαστε πολλά χρόνια φίλοι και νιώθω πολύ άνετα μαζί του.*

ο **άνετος**, η **άνετη**, το **άνετο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας χώρος είναι άνετος, είναι μεγάλος και μπορούμε να κινούμαστε εύκολα μέσα σε αυτόν (= ευρύχωρος): *Το διαμέρισμά τους έχει τέσσερα δωμάτια και είναι πολύ άνετο.*

2. όταν κάτι είναι άνετο, μας κάνει να νιώθουμε ευχάριστα (= βολικός ≠ άβολος): *Οι μεγάλοι καναπέδες είναι πολύ άνετοι. / Όταν κάνει γυμναστική, φοράει άνετα ρούχα.*

3. άνετο λέμε κάτι που δε μας κουράζει ή που το κάνουμε εύκολα (= εύκολος ≠ δύσκολος): *Η δουλειά αυτή είναι άνετη και δε θέλει πολλή σκέψη. / Ζουν μια άνετη ζωή χωρίς οικονομικά προβλήματα.*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος είναι άνετος όταν είναι φιλικός με τους άλλους: *Οι γονείς μου είναι πολύ άνετοι με τους φίλους μου.*

ανεύθυνα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος φέρεται ανεύθυνα, κάνει πράγματα χωρίς να σκέφτεται προσεκτικά τις συνέπειες τους (≠ υπεύθυνα, σοβαρά): *Ενεργεί ανεύθυνα και χωρίς σοβαρότητα στον τρόπο που μεγαλώνει τα παιδιά του.*

ο **ανεύθυνος**, η **ανεύθυνη**, το **ανεύθυνο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ανεύθυνος, συμπεριφέρεται αδιαφορώντας για τις συνέπειες των πράξεών του (= ασυνείδητος ≠ υπεύθυνος, ευσυνείδητος): *Είναι ανεύθυνοι όσοι οδηγούν μηχανάκια χωρίς να έχουν δίπλωμα οδήγησης. / Ο διευθυντής ήταν έξαλλος με τον ανεύθυνο υπάλληλο που είχε αφήσει τη δουλειά στη μέση.*

2. όταν κάποιος είναι ανεύθυνος, δεν έχει την ευθύνη για κάτι: *Τα μικρά παιδιά θεωρούνται ανεύθυνα, και δεν μπορεί να τα κατηγορήσει κανείς. / Οι μαθητές ήταν ανεύθυνοι για τις ζημιές που έγιναν στο σχολείο. (≠ υπαίτιος)*

η **ανέχεια** (της ανέχειας) ΟΥΣ.: ανέχεια είναι η φτώχεια: *Πολλές χώρες υποφέρουν από την πείνα και την ανέχεια.*

△ Η λέξη ανέχεια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ανεχόμαι (ανέχτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν ανεχόμαστε κάποιον, τον αφήνουμε να κάνει κάτι που μας ενοχλεί χωρίς να παραπονιόμαστε (= αντέχω, υπομένω, υποφέρω): *Αρκετά τον ανέχτηκες τόσα χρόνια!*

2. όταν ανεχόμαστε κάτι που μας ενοχλεί, το αφήνουμε να συνεχιστεί (= δέχομαι, καταπινω): *Δε θα ανεχτώ άλλα ψέματα!*

ο **ανεψιός** (του ανεψιού, των ανεψιών), η **ανεψιά** (της ανεψιάς) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο ανιψιός ή η ανιψιά

ο **ανήθικος**, η **ανήθικη**, το **ανήθικο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ανήθικος, οι πράξεις του δεν ακολουθούν αυτό που η κοινωνία ορίζει ότι είναι καλό και σωστό (≠ ηθικός): *Είναι επικίνδυνο να εμπιστευόμαστε την ασφάλεια της χώρας σε ανήθικους πολιτικούς.*

2. όταν κάτι είναι ανήθικο, είναι ενάντια σε αυτό που η κοινωνία ορίζει ότι είναι καλό και σωστό: *Καθήκον μας είναι να σταματήσουμε τον ανήθικο και παράνομο αυτό πόλεμο.*

ο **άνηθος** (του άνηθου) ΟΥΣ.: ο άνηθος είναι ένα αρωματικό φυτό με πολύ λεπτά φύλλα, σαν κλωστές, που το βάζουμε στα φαγητά για να νοστιμίσουν: *Αγόρασε ένα ματσάκι άνηθο από το μανάβη. / Στο τζατζίκι προσθέτετε ψιλοκομμένο άνηθο.*

△ Η λέξη άνηθος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ανήκω (ανήκα) ΡΗΜ.:

1. **ανήκει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι ανήκει σε κάποιον, είναι δικό του ή αυτός το ελέγχει: *Το σπίτι ανήκει στον παππού μου. (= είναι) / Το μέλλον ανήκει στους νέους.*

2. χρησιμοποιούμε το "ανήκω" για να πούμε ότι κάποιος ή κάτι είναι μέρος μιας ομάδας: *Η Ελλάδα ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ένωση. / Δεν ανήκει σε κανένα κόμμα.*

3. κάτι ή κάποιος ανήκει κάπου όταν έχει σχέση με ορισμένη εποχή: *Ο πίνακας ανήκει στην εποχή της Αναγέννησης. / Αυτά που λες ανήκουν στο παρελθόν.*

ο **ανήλιαγος**, η **ανήλιαγη**, το **ανήλιαγο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιο μέρος είναι ανήλιαγο, δε φτάνει εκεί το φως του ήλιου (= ανήλιος, σκοτεινός ≠ ηλιόλουστος): *Τον έκλεισαν στο ανήλιαγο κελί της φυλακής.*

ο **ανήλικος**, η **ανήλικη**, το **ανήλικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ανήλικος, δεν είναι ακόμα 18 χρονών (≠ ενήλικος): *Η είσοδος σε μπαρ απαγορεύεται στα ανήλικα παιδιά.*

ο **ανήλικος** (του ανηλικού, των ανηλικών), η **ανήλικη** (της ανήλικης) ΟΥΣ.: ανήλικο λέμε όποιον είναι κάτω από 18 χρονών (≠ ενήλικος): *Η ταινία είναι αυστηρά ακατάλληλη για ανηλικούς.*

ανήμερα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ανήμερα με κάτι άλλο, γίνεται ακριβώς την ίδια μέρα με αυτό: *Ήταν πολύ άτυχη, γιατί αρρώστησε ανήμερα στα γενέθλιά της.*

ο **ανήμερος**, η **ανήμερη**, το **ανήμερο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα ζώο είναι ανήμερο, είναι άγριο, δεν το έχουν ημερέψει οι άνθρωποι (≠ ήμερος): *Τα λιοντάρια και οι τίγρεις είναι ανήμερα ζώα της ζούγκλας.*

ΕΚΦΡ. θηρίο ανήμερο

ο **ανήμπορος**, η **ανήμπορη**, το **ανήμπορο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ανήμπορος, δεν έχει καθόλου δύναμη, επειδή είναι γέρος ή άρρωστος (= αδύναμος ≠ δυνατός): *Ποιος θα τον φροντίσει τώρα που είναι γέρος και ανήμπορος; / Έμεινε δύο μήνες ανήμπορος στο κρεβάτι.*

2. όταν κάποιος είναι ανήμπορος να κάνει κάτι, δεν μπορεί να το κάνει (= ανίκανος): *Πονάει το πόδι της και είναι ανήμπορη να περπατήσει.*

ο **ανήξερος**, η **ανήξερη**, το **ανήξερο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ανήξερος, δεν ξέρει: *Τα είχε δει όλα, αλλά έκανε τον ανήξερο.*

ανήσυχα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ανήσυχα, δε γίνεται με ησυχία και ηρεμία: *Χτες το μωρό κοιμήθηκε ανήσυχα, γιατί είχε υψηλό πυρετό.*

ανησυχητικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι αλλάζει ανησυχητικά, αλλάζει με τρόπο που προκαλεί μεγάλη ανησυχία: *Ο αριθμός των νέων που πέφτουν θύματα των ναρκωτικών αυξάνεται ανησυχητικά.*

ο **ανησυχητικός**, η **ανησυχητική**, το **ανησυχητικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ανησυχητικό, μας κάνει να νιώθουμε μεγάλη ανησυχία: *Οι γιστροί τον καθησύχασαν όταν του είπαν ότι δεν έχει τίποτα το ανησυχητικό.*

η **ανησυχία** (της ανησυχίας, των ανησυχιών) ΟΥΣ.:

1. όταν νιώθουμε ανησυχία, ανησυχούμε για κάτι που συμβαίνει: *Οι φήμες για πόλεμο προκαλούν μεγάλη ανησυχία.*

2. ανησυχία είναι το να υπάρχει αναστάτωση σε ένα μέρος (≠ ησυχία): *Επικράτησε μια ανησυχία μέσα στην αίθουσα για λίγα λεπτά.*

3. ανησυχίες ΠΛΗΘ.: λέμε ότι κάποιος έχει ανησυχίες όταν ενδιαφέρεται για διάφορα θέματα και θέλει να μαθαίνει καινούρια πράγματα: *Πολύ νέος, εξέφρασε τις ποιητικές του ανησυχίες.*

ο **ανήσυχος**, η **ανήσυχη**, το **ανήσυχο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ανήσυχος, νιώθει αγωνία, φόβο ή αναστάτωση επειδή ανησυχεί για κάτι (≠ ήρεμος): *Οι γονείς είναι ανήσυχοι για το μέλλον των παιδιών τους.*

2. όταν κάποιος είναι ανήσυχος, δεν μπορεί να μείνει ήσυχος, κινείται συνεχώς ή κάνει φασαρία (= άτακτος, ζωηρός ≠ ήσυχος): *Πολλοί μαθητές ήταν ανήσυχοι μέσα στο μάθημα.*

3. όταν κάτι είναι ανήσυχο, δε γίνεται με ησυχία και ηρεμία (= παραγμένος ≠ ήσυχος): *Χτες*

το βράδυ είχα ανήσυχο ύπνο και έβλεπα συνεχώς άσχημα όνειρα.

4. λέμε για κάποιον ότι είναι ανήσυχος όταν τον ενδιαφέρουν πολλά πράγματα: *Είναι ανήσυχο πνεύμα και διαρκώς ανακαλύπτει νέα ενδιαφέροντα.*

ανησυχώ (ανησύχησα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι με ανησυχεί, μου προκαλεί ταραχή ή αναστάτωση (= ταραζώ, αναστατώνω): *Συγγνώμη που σας ανησύχησα μες στη νύχτα.*

2. όταν ανησυχούμε για κάτι, νιώθουμε φόβο ή αγωνία για κάτι άσχημο που μπορεί να γίνει (= αγωνιώ, φοβάμαι): *Ανησυχώ μήπως έπαθε κάτι. / Ανησυχεί για τα αποτελέσματα των εξετάσεων.*

3. όταν κάποιος με ανησυχεί, κάνει φασαρία ή με διακόπτει από κάτι που κάνω (= ενοχλώ): *Όση ώρα θα διαβάζω, να μη με ανησυχήσει κανείς.*

η **ανηφόρα** (της ανηφόρας) ΟΥΣ.: η ανηφόρα είναι ο ανήφορος (= ανηφοριά ≠ κατηφόρα): *Ήταν δύσκολο να ανεβεί την ανηφόρα με το ποδήλατο.*

⚠ Η λέξη ανηφόρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **ανηφοριά** (της ανηφοριάς) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο ανήφορος: *Πήραμε την ανηφοριά και φτάσαμε στην κορυφή του βουνού.*

⚠ Η λέξη ανηφοριά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ανηφορίζω (ανηφόρισα) ΡΗΜ.:

1. όταν ανηφορίζουμε, προχωράμε σε ανήφορο (≠ κατηφορίζω): *Ανηφόρισαν στο λόφο για να μαζέψουν αγριολούλουδα.*

2. ανηφορίζει 3^ο ΠΡ.: ένας δρόμος ανηφορίζει όταν γίνεται ανήφορος (≠ κατηφορίζει): *Από το Βόλο ξεκινάει ο δρόμος που ανηφορίζει προς το Πήλιο.*

ανηφορικά ΕΠΙΡΡ.: όταν προχωράμε ανηφορικά, ανηφορίζουμε και προχωράμε προς τα πάνω (≠ κατηφορικά): *Κινούμαστε ανηφορικά και ύστερα από μία περίπου ώρα φτάνουμε στο οροπέδιο.*

ο **ανηφορικός**, η **ανηφορική**, το **ανηφορικό** ΕΠΙΘ.: όταν ένας δρόμος είναι ανηφορικός, ανηφορίζει και μας οδηγεί κάπου ψηλά (≠ κατηφορικός): *Περπατήσαμε στα στενά ανηφορικά δρομάκια της παλιάς πόλης.*

ο **ανήφορος** (του ανήφορου, των ανήφορων) ΟΥΣ.: ανήφορος είναι ο δρόμος που έχει κλίση προς τα πάνω (= ανηφόρα ≠ κατηφόρος): *Λαχάνιασαν ανεβαίνοντας τον ανήφορο.*

ανθει (άνθησε και ανθισμένος) ΡΗΜ.:

1. ανθίζει (= ανθοφορεί): *Δέντρα που ανθούν σε τροπικά κλίματα.*

2. λέμε ότι κάτι ανθει όταν βρίσκεται σε μεγάλη ανάπτυξη (= ακμάζει ≠ παρακμάζει): *Η πληροφορική και το Ίντερνετ ανθούν στην*

εποχή μας. / Στην εποχή του άνθησαν η ζωγραφική και η λογοτεχνία.

ο **ανθεκτικός**, η **ανθεκτική**, το **ανθεκτικό** επιθ.: όταν κάτι είναι ανθεκτικό, αντέχει σε δύσκολες συνθήκες (= γερός, δυνατός ≠ αδύναμος, ευάλωτος): *Το φυτό δάφνη είναι ανθεκτικό στις χαμηλές θερμοκρασίες. / Τα μπουτάκια είναι φτιαγμένα από ανθεκτικό υλικό και δε χαλάνε εύκολα.*

η **άνθηση** (της άνθησης) ουσ.:

1. άνθηση λέμε το να βγάζει λουλούδια ένα φυτό (= άνθισμα, ανθοφορία): *Η άνθηση της τριανταφυλλιάς θα αρχίσει το καλοκαίρι.*

2. άνθηση λέμε το να υπάρχει μεγάλη ανάπτυξη σε ένα συγκεκριμένο τομέα (= ακμή): *Η Αναγέννηση ήταν η περίοδος της άνθησης των τεχνών και των γραμμάτων στην Ευρώπη.*

▲ Η λέξη άνθηση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ανθίζει (άνθισε, ανθισμένος) ρημ.: ένα φυτό ανθίζει όταν βγάζει λουλούδια (= ανθεί): *Μπήκε η άνοιξη και άνθισαν οι αμυγδαλιές.*

το **άνθισμα** (του ανθίσματος, των ανθισμάτων) ουσ.: άνθισμα λέμε το να ανθίζει ένα φυτό (= άνθηση): *Το άνθισμα της αμυγδαλιάς ξεκινάει με τον ερχομό της άνοιξης.*

η **ανθοδέσμη** (της ανθοδέσμης, των ανθοδεσμών) ουσ.: όταν κόβουμε πολλά λουλούδια και τα βάζουμε ή τα δένουμε όλα μαζί, φτιάχνουμε μια ανθοδέσμη (= μπουκέτο): *Της πρόσφερε μια ανθοδέσμη από λευκά τριαντάφυλλα στη γιορτή της.*

το **ανθοδοχείο** (του ανθοδοχείου, των ανθοδοχείων) ουσ.: το ανθοδοχείο είναι ένα αντικείμενο, συνήθως από γυαλί, μέσα στο οποίο βάζουμε λουλούδια για να στολίσουμε ένα χώρο (= βάζο): *Σε κάθε γωνιά του δωματίου υπάρχει κι ένα ανθοδοχείο γεμάτο φρέσκα λουλούδια.*

ο **ανθόκηπος** (του ανθόκηπου, των ανθόκηπων) ουσ.: ανθόκηπος είναι ο κήπος στον οποίο φυτεύουμε μόνο λουλούδια: *Όλα τα δωμάτια του σπιτιού έχουν θέα στον καταπράσινο ανθόκηπο της αυλής.*

η **ανθολογία** (της ανθολογίας, των ανθολογιών) ουσ.: η ανθολογία είναι ένα βιβλίο, ένα σιντί κτλ. στο οποίο έχουν συγκεντρωθεί διάφορα κείμενα, ποιήματα, τραγούδια κτλ. (= συλλογή): *Του έκαναν δώρο μια ποιητική ανθολογία. / Κυκλοφόρησε σε σιντί μια ανθολογία με παλιές ροκ επιτυχίες.*

το **ανθολόγιο** (του ανθολογίου, των ανθολογιών) ουσ.: ανθολόγιο λέμε το σχολικό βιβλίο στο οποίο είναι συγκεντρωμένα διάφορα κείμενα ή ποιήματα: *Θα εξεταστούν στο ανθολόγιο κειμένων της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας.*

το **ανθοπωλείο** (του ανθοπωλείου, των ανθοπωλείων) ουσ.: ανθοπωλείο λέμε το κατάστημα που πουλάει λουλούδια ή άλλα φυτά: *Αγόρασε φρέσκα τριαντάφυλλα από το ανθοπωλείο.*

ο **ανθοπώλης** (του ανθοπώλη, των ανθοπωλών), η **ανθοπώλισσα** (της ανθοπώλισσας) ουσ.: ο ανθοπώλης είναι αυτός που πουλάει λουλούδια ή άλλα φυτά: *Ο ανθοπώλης ετοίμασε μια ωραία ανθοδέσμη από μαργαρίτες.*

το **άνθος** (του άνθους, των ανθέων) ουσ. (επισ.): άνθος λέμε αλλιώς το λουλούδι: *Η λεμονιά έχει μικρά άσπρα άνθη που μοσχοβολάνε.*

ο **ανθοστόλιοςτος**, η **ανθοστόλιστη**, το **ανθοστόλιστο** επιθ.: όταν κάτι είναι ανθοστόλιστο, είναι στολισμένο με λουλούδια: *Το νιόπαντρο ζευγάρι πέρασε πάνω σε ανθοστόλιστη άμαξα.*

το **ανθότυρο** (του ανθότυρου, των ανθότυρων) ουσ.: το ανθότυρο είναι ένα είδος τυριού που μοιάζει με τη φέτα, αλλά είναι πιο μαλακό και έχει λιγότερο αλάτι: *Τρελαίνεται για παραδοσιακή τυρόπιτα με ανθότυρο.*

η **ανθοφορία** (της ανθοφορίας, των ανθοφοριών) ουσ.: η ανθοφορία είναι το να ανθίζει ένα φυτό, καθώς και η εποχή που γίνεται αυτό (= άνθηση, άνθισμα): *Η άνοιξη είναι η εποχή με τη μεγαλύτερη ανθοφορία.*

ο **άνθρακας** (του άνθρακα, των ανθράκων) ουσ. (επισ.): άνθρακα λέμε αλλιώς το κάρβουνο: *Σήμερα το πετρέλαιο έχει αντικαταστήσει τη χρήση του άνθρακα και του ξύλου.*

το **ανθρακικό** (του ανθρακικού) ουσ.: ανθρακικό λέμε το αέριο που περιέχουν κάποια αναψυκτικά (= γκάζι): *Πίνει λεμονάδα με ανθρακικό.*

▲ Η λέξη ανθρακικό δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **ανθρακωρυχείο** (του ανθρακωρυχείου, των ανθρακωρυχείων) ουσ.: ανθρακωρυχείο λέμε το μέρος κάτω από τη γη όπου σκάβουν για να βγάλουν άνθρακα: *Κάνουν γεωτρήσεις στα ανθρακωρυχεία για να βρουν κοιτάσματα του άνθρακα.*

ο **ανθρακωρύχος** (του ανθρακωρύχου, των ανθρακωρύχων) ουσ.: ο ανθρακωρύχος είναι ο εργάτης που δουλεύει σε ανθρακωρυχείο: *Η εργασία του ανθρακωρύχου είναι σκληρή, ανθυγιεινή και αρκετά επικίνδυνη.*

η **ανθρωπιά** (της ανθρωπιάς) ουσ.: η ανθρωπιά είναι τα αισθήματα αγάπης και συμπάθειας που νιώθουμε για το συνάνθρωπό μας (≠ απανθρωπιά): *Η αιμοδοσία είναι μια πράξη ανθρωπιάς προς τους ασθενείς συνανθρώπους μας.*

▲ Η λέξη ανθρωπιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ανθρώπινα επιρρ.:

1. όταν κάτι γίνεται ανθρώπινα, γίνεται με ανθρώπινο τρόπο: *Και σε μια μαιμού αν της δείξεις πώς να φέρεται ανθρώπινα θα το κάνει.*

2. λέμε ότι κάνουμε κάτι ανθρώπινα όταν το κάνουμε με ανθρωπιά: *Στη δύσκολη ώρα, μου φέρθηκε πολύ ζεστά και ανθρώπινα.*

ο **ανθρώπινος**, η **ανθρώπινη**, το **ανθρώπινο** επιθ.: ανθρώπινο είναι κάτι που έχει σχέση με τον άνθρωπο: *Ο ανθρώπινος οργανισμός χρειάζεται βιταμίνες. / Το ατύχημα οφείλεται σε ανθρώπινο λάθος.*

ο **ανθρωπιστής** (του ανθρωπιστή, των ανθρωπιστών), η **ανθρωπίστρια** (της ανθρωπίστριας, των ανθρωπιστριών) ουσ.: ο ανθρωπιστής ενδιαφέρεται για τους συνανθρώπους του και τους προσφέρει τη βοήθειά του όταν υποφέρουν: *Οι ανθρωπιστές είναι εναντίον του πολέμου.*

ο **ανθρωπιστικός**, η **ανθρωπιστική**, το **ανθρωπιστικό** επιθ.: ανθρωπιστική λέμε μια ενέργεια που γίνεται για να βοηθήσει τους ανθρώπους που υποφέρουν: *Η παγκόσμια κοινότητα έστειλε ανθρωπιστική βοήθεια για τα θύματα του τυφώνα.* / *Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα είναι ανθρωπιστική οργάνωση.*

ο **άνθρωπος** (του ανθρώπου, των ανθρώπων) ουσ.:

1. ο άνθρωπος είναι το πλάσμα που περπατάει στα δύο του πόδια, μπορεί να μιλάει και να σκέφτεται λογικά: *Ο εγκέφαλος του ανθρώπου είναι πολύ αναπτυγμένος σε σχέση με άλλα ζώα.*

2. άνθρωπο λέμε κάθε ανθρώπινο πλάσμα χωριστά (= άτομο): *Σκοτώθηκαν τρεις άνθρωποι.* / *Είναι έξυπνος άνθρωπος.*

3. άνθρωπο λέμε κάποιον που συμπεριφέρεται στους άλλους με ανθρωπιά: *Με τη συμπεριφορά του απέδειξε ότι είναι άνθρωπος.*

4. άνθρωποι πληθ.: οι άνθρωποι είναι το σύνολο των ανθρώπων που ζουν στη γη (= ανθρωπότητα): *Το περιβάλλον ανήκει σε όλους τους ανθρώπους.*

ΕΚΦΡ. γίνομαι άλλος άνθρωπος

η **ανθρωπότητα** (της ανθρωπότητας) ουσ.: η ανθρωπότητα είναι το σύνολο των ανθρώπων που ζουν στη γη (= υπήλιος, οικουμένη): *Η μόλυνση του περιβάλλοντος είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της ανθρωπότητας.*

△ Η λέξη ανθρωπότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ανθρωποφάγος** (του ανθρωποφάγου, των ανθρωποφάγων) ουσ.: ανθρωποφάγο λέμε τον άνθρωπο που τρώει ανθρώπινο κρέας (= κανίβαλος): *Οι ανθρωποφάγοι ήταν μέλη πρωτόγονων φυλών που ζούσαν στη ζούγκλα.*

ανθυγιεινά επιπρρ.: όταν ζούμε ή τρώμε ανθυγιεινά, κάνουμε πράγματα που κάνουν κακό στην υγεία μας (≠ υγιεινά): *Καπνίζει, πίνει, ξευυχτάει και γενικά ζει πολύ ανθυγιεινά.*

ο **ανθυγιεινός**, η **ανθυγιεινή**, το **ανθυγιεινό** επιθ.: όταν κάτι είναι ανθυγιεινό, κάνει κακό στην υγεία μας (≠ υγιεινός): *Οι οδοκαθαριστές παίρνουν επίδομα ανθυγιεινής εργασίας.*

η **ανία** (της ανιάς) ουσ.: όταν νιώθουμε ανία, βαριόμαστε, επειδή δεν κάνουμε κάτι ενδιαφέρον ή επειδή κάνουμε συνεχώς τα ίδια πράγματα (= πλήξη, βαρεμάρα): *Η ταινία ήταν τόσο βαρετή, που του προκάλεσε ανία.*

△ Η λέξη ανία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ανιαρά επιπρρ.: όταν κάτι γίνεται ανιαρά, δεν έχει ενδιαφέρον και μας κάνει να βαριόμαστε (=

βαρετά, πληκτικά): *Η βραδιά κυλούσε πολύ ανιαρά και προτιμούσα να φύγουμε.*

ο **ανιαρός**, η **ανιαρή**, το **ανιαρό** επιθ.: όταν κάτι είναι ανιαρό, δεν έχει κανένα ενδιαφέρον και μας κάνει να βαριόμαστε (= βαρετός, πληκτικός ≠ ενδιαφέρων): *Η ζωή στη μικρή πόλη κυλά μονότονη και ανιαρή, χωρίς εκπλήξεις.*

ο **ανιάτος**, η **ανιάτη**, το **ανιάτο** επιθ. (επισ.): όταν μια αρρώστια είναι ανιάτη, δεν μπορούμε να τη θεραπεύσουμε (= αθεράπευτος, αγιάτρευτος): *Πάσχει από ανιάτη αρρώστια στα νεφρά.*

ο **ανίδεος**, η **ανίδειη**, το **ανίδεο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι ανίδεος, δεν έχει ιδέα για κάτι, δεν το ξέρει (= άσχετος, αδαής): *Είναι τελείως ανίδεος από ηλεκτρονικούς υπολογιστές.*

2. όταν κάποιος είναι ανίδεος για κάτι, δεν υποψιάζεται ότι μπορεί να συμβαίνει κάτι κακό (= ανυποψίαστος, ανύποπτος): *Πήρε τα χάρια ανίδεος για τους πιθανούς κινδύνους.*

ο **ανίκανος**, η **ανίκανη**, το **ανίκανο** επιθ.: όταν κάποιος είναι ανίκανος να κάνει κάτι, δεν έχει τις ικανότητες ή τις γνώσεις που χρειάζονται για να το κάνει (≠ ικανός): *Είναι ανίκανη να αλλάξει μια λάμπα!* / *Ένα τόσο αγαθό παιδί είναι ανίκανο να κάνει τέτοιο κακό.*

ο **ανίκητος**, η **ανίκητη**, το **ανίκητο** επιθ.: όταν κάποιος είναι ανίκητος, δεν τον έχουν νικήσει ποτέ ή δεν μπορεί να τον νικήσει κανένας (= αήττητος): *Είναι ανίκητος στο σκάκι.*

ο **ανισόρροπος**, η **ανισόρροπη**, το **ανισόρροπο** επιθ.: όταν κάποιος είναι ανισόρροπος, δε σκέφτεται και δε συμπεριφέρεται με λογική και ηρεμία (= παλαβός ≠ ισορροπημένος): *Είναι αδύνατο να συνεννοηθώ με αυτόν τον ανισόρροπο!*

ο **άνισος**, η **άνιση**, το **άνισο** επιθ.:

1. όταν δύο πράγματα είναι άνισα, δεν έχουν το ίδιο μέγεθος, βάρος, ύψος, μήκος κτλ. (≠ ίσος): *Οι δείκτες του ρολογιού είναι άνισοι μεταξύ τους.*

2. λέμε ότι κάτι είναι άνισο όταν δεν είναι το ίδιο για όλους, αλλά ευνοεί κάποιον περισσότερο από τους υπόλοιπους (= άδικος ≠ δίκαιος): *Ο ποδοσφαιρικός αγώνας ήταν άνισος, αφού η μια ομάδα έπαιζε μόνο με οκτώ παίκτες.* / *Καταγγέλλεται η άνιση μεταχείριση σε βάρος των γυναικών στην εργασία.*

ο **ανίσχυρος**, η **ανίσχυρη**, το **ανίσχυρο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι ανίσχυρος, δεν έχει τη δύναμη που χρειάζεται για να νικήσει: *Ο άνθρωπος είναι ανίσχυρος μπροστά στην καταστροφική manía της φύσης.*

2. όταν κάτι είναι ανίσχυρο, δεν έχει αρκετή δύναμη ή ένταση για να πετύχει το σκοπό του (= αδύναμος ≠ ισχυρός): *Τα επιχειρήματά τους ήταν ανίσχυρα και δεν έπεισαν τους αγοραστές.*

το **ανίψι** (του ανιψιού, των ανιψιών) ΟΥΣ.: ανίψι λέμε αλλιώς τον ανιψιό ή την ανιψιά: *Είμαι το αγαπημένο ανίψι του θείου μου.*

ο **ανιψιός** (του ανιψιού, των ανιψιών), η **ανιψιά** (της ανιψιάς) ΟΥΣ.: ο ανιψιός είναι ο γιος του αδελφού ή της αδελφής κάποιου: *Για τον ανιψιό του αγόρασε ένα αυτοκινητάκι και για την ανιψιά του μία κούκλα.*

η **άνοδο** (της ανόδου, των ανόδων) ΟΥΣ.:

1. άνοδο λέμε την κίνηση προς ένα ψηλότερο σημείο (= ανέβασμα ≠ κάτωδο): *Η άνοδος σε μεγάλα ύψη πρέπει να γίνεται αργά για να προσαρμόζεται μαλαλά ο οργανισμός.*

2. όταν ένας δρόμος είναι άνοδος, τα αυτοκίνητα μπορούν να κινούνται σε αυτόν μόνο προς τα πάνω (≠ κάτωδο): *Ο δρόμος μας είναι άνοδος, γι' αυτό θα στρίψεις στον επόμενο.*

3. λέμε ότι κάτι έχει άνοδο όταν γίνεται όλο και καλύτερο (= ανάπτυξη, βελτίωση): *Η βιομηχανική ανάπτυξη οδήγησε στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των λαϊκών τάξεων.*

4. λέμε ότι κάτι έχει άνοδο όταν γίνεται όλο και μεγαλύτερο (= αύξηση ≠ μείωση, πτώση): *Αύριο θα έχουμε καλό καιρό και μικρή άνοδο της θερμοκρασίας.*

η **ανοησία** (της ανοησίας, των ανοησιών) ΟΥΣ.:

1. ανοησία είναι το να είναι κάποιος ανόητος (= χαζομάρα, βλακεία ≠ εξυπνάδα): *Η ανοησία του ξεπερνά κάθε όριο.*

2. ανοησία είναι καθετί που λέει ή κάνει κάποιος που φέρεται ανόητα (= χαζομάρα, βλακεία): *Ήταν σκέτη ανοησία να του πεις το μυστικό μας.*

ανόητα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος συμπεριφέρεται ανόητα, συμπεριφέρεται με τρόπο που δείχνει ότι δε σκέφτεται λογικά ή έξυπνα (= κουτά, χαζά ≠ έξυπνα): *Ξόδεψαν ανόητα τα χρήματά τους σε πράγματα που δε χρειαζόνταν.*

ο **ανόητος**, η **ανόητη**, το **ανόητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ανόητος, συμπεριφέρεται με τρόπο που δείχνει ότι δε σκέφτεται λογικά ή έξυπνα (= κουτός, χαζός ≠ έξυπνος): *Είσαι ανόητος αν νομίζεις ότι μπορείς να με κοροϊδέψεις.*

2. όταν κάτι είναι ανόητο, ταιριάζει σε άνθρωπο που δε σκέφτεται λογικά ή έξυπνα (= κουτός, χαζός ≠ έξυπνος): *Κάναμε ανόητα λάθη και χάσαμε τον αγώνα. / Είναι ανόητο να μη μαθαίνεις από τα σφάλματά σου.*

ανοίγει η καρδιά μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάτι μας προκαλεί μεγάλη χαρά και ευχαρίστηση: *Κάθε φορά που τον βλέπω ανοίγει η καρδιά μου.*

το **άνοιγμα** (του ανοίγματος, των ανοιγμάτων) ΟΥΣ.:

1. το άνοιγμα είναι αυτό που γίνεται όταν ανοίγει ένα παράθυρο, μια πόρτα κτλ. (≠ κλείσιμο): *Αλλάξτε κλειδαριά για να διευκολύνετε το άνοιγμα της πόρτας.*

2. το άνοιγμα είναι αυτό που γίνεται όταν ανοίγουμε ένα καπάκι, ένα μπουκάλι κτλ.: *Ακούστηκε ένα δυνατό "μπυμ" από το άνοιγμα της σαμπάνιας.*

3. το άνοιγμα μιας επιχείρησης γίνεται όταν αρχίζει να λειτουργεί για πρώτη φορά (= ίδρυση): *Περιμένουν με ανυπομονησία το άνοιγμα του νέου σουπερμάρκετ.*

4. το άνοιγμα είναι αυτό που γίνεται όταν κάνουμε κάτι πιο φαρδύ (= φάρδεμα): *Το άνοιγμα της εθνικής οδού με την προσθήκη και τρίτης λωρίδας θα διευκολύνει τους οδηγούς.*

5. άνοιγμα λέμε το κενό πάνω σε μια επιφάνεια ή ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα αντικείμενα (= χαραμάδα, ρωγμή, σχισμή): *Ο σεισμός προκάλεσε πολλά ανοίγματα στους τοίχους του κτιρίου. / Τους έβλεπε από το άνοιγμα της πόρτας.*

ανοιγοκλείνω (ανοιγόκλεισα) ΡΗΜ.:

1. όταν ανοιγοκλείνουμε κάτι, το ανοίγουμε και το κλείνουμε πολλές φορές: *Σταμάτα να ανοιγοκλείνεις τις πόρτες. / Μην ανοιγοκλείνεις το φως, γιατί θα καεί η λάμπα. (= αναβοσβήνω)*

2. **ανοιγοκλείνει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι ανοιγοκλείνει, ανοίγει και κλείνει πολλές φορές: *Τα παράθυρα ανοιγόκλειναν από τον αέρα. / Τα μάτια του ανοιγόκλειναν από τη νύστα.*

ανοίγω (άνοιξα), **ανοίγομαι** (ανοίχτηκα, ανοιγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ανοίγουμε ή όταν ανοίγει ένα παράθυρο, μια πόρτα κτλ., το μετακινούμε έτσι ώστε να μπορεί κάποιος ή κάτι να περάσει μέσα από εκεί (≠ κλείνω): *Άνοιξε την εξώπορτα και μπήκε στο σπίτι. / Το παράθυρο άνοιξε με τον αέρα.*

2. όταν ανοίγουμε το καπάκι ή το κάλυμμα ενός πράγματος, το σηκώνουμε για να δούμε ή για να βγάλουμε αυτό που έχει μέσα: *Άνοιξε την κατσαρόλα για να δει αν έβρασε το φαγητό. (= ξεσκεπάζω ≠ σκεπάζω)*

3. όταν ανοίγουμε ή όταν ανοίγει κατάσταση, επιχείρηση κτλ., λειτουργεί για πρώτη φορά (≠ κλείνω): *Γύρισε στο νησί του για να ανοίξει βιβλιοπωλείο. / Άνοιξαν δύο φαρμακεία στην περιοχή μας.*

4. όταν ανοίγουμε ή όταν ανοίγει μια ηλεκτρική συσκευή, αρχίζει να λειτουργεί (= ανάβω ≠ κλείνω, σβήνω): *Άνοιξε την τηλεόραση για να παρακολουθήσει μια ταινία.*

5. όταν ανοίγουμε τρύπα ή κάτι άλλο, σκάβουμε στο έδαφος, σε τοίχο κτλ. για να το κατασκευάσουμε: *Άνοιξε μια τρύπα στον τοίχο για να κρεμάσει το κάδρο.*

6. όταν ανοίγουμε ένα ρούχο ή κάτι άλλο, το κάνουμε πιο φαρδύ (= φαρδαίνω ≠ στενεύω): *Με στένευε η φούστα, και την πήγα στη μοδίστρα για να μου την ανοίξει.*

7. **ανοίγει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα κατάσταση, ένα μουσείο κτλ. ανοίγει μια συγκεκριμένη ώρα ή περίοδο, τότε αρχίζει να λειτουργεί και μπο-

ρούμε να το επισκεφτούμε ($\neq$ κλείνει): *Τι ώρα ανοίγουν οι τράπεζες το πρωί;*

8. ανοίγει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ανοίγει η μύτη ή κάτι άλλο στο σώμα μας όταν έχει πληγή και βγάζει αίμα: *Το καλοκαίρι ανοίγει η μύτη του από τη ζέστη.* (= ματώνει)

9. ανοίγει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι ανοίγει όταν δημιουργείται κάποιο σκίσιμο στην επιφάνειά του (= σκάει): *Το ταβάνι άνοιξε από την υγρασία και χρειάζεται επισκευή.*

10. ανοίγομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι ανοιγόμαστε σε κάποιον όταν του λέμε με ειλικρίνεια αυτό που νιώθουμε: *Μου ανοίχτηκε και μου είπε όλα της τα μυστικά.*

ΕΚΦΡ. ανοίγει η καρδιά μου, ανοίγω πυρ, ανοίγω σπίτι, ανοίγω τα μάτια, ανοίγω τα φτερά μου, ανοίγω τα χαρτιά μου, ανοίγω την καρδιά μου, ανοίγω την όρεξη, ανοίγω το βήμα μου, ανοίγω το δρόμο, ανοίγω το στόμα μου, άνοιξε η γη και τον κατάπие, δεν ανοίγω βιβλίο, μου ανοίγει η όρεξη, να ανοίξει η γη να με καταπιεί

ανοίγω πυρ ΕΚΦΡ.: όταν ανοίγουμε πυρ, αρχίζουμε να πυροβολούμε: *Η μάχη ξεκίνησε και άνοιξαν πυρ εναντίον των εχθρικών στρατευμάτων.*

ανοίγω σπίτι ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν πάμε σε δικό μας σπίτι, συνήθως όταν παντρευόμαστε (= ανοίγεις σπιτικό, ανοίγω νοικοκυριό): *Αν δε σοβαρευτεί, πώς θα ανοίξει σπίτι;*

ανοίγω τα μάτια ΕΚΦΡ.: λέμε ότι ανοίγουμε τα μάτια σε κάποιον όταν τον κάνουμε να καταλάβει την αλήθεια ή κάτι άλλο: *Είχα έναν εξαιρετικό δάσκαλο, που μου άνοιξε τα μάτια και με έμαθε να αγαπώ τη φύση.*

ανοίγω τα μάτια μου ΕΚΦΡ.: όταν ανοίγω τα μάτια μου, ξυπνάω: *Με το που ανοίγω τα μάτια μου, φτιάχνω καφέ.*

ανοίγω τα φτερά μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν αρχίζουμε να κάνουμε κάτι καινούριο: *Μετά το σχολείο, άνοιξε τα φτερά του και έψαξε για δουλειά.*

ανοίγω τα χαρτιά μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν αποκαλύπτουμε στους άλλους τι σκοπεύουμε να κάνουμε: *Μας άνοιξε τα χαρτιά του για τα επαγγελματικά του σχέδια.*

ανοίγω την καρδιά μου ΕΚΦΡ.: όταν ανοίγουμε την καρδιά μας σε κάποιον, του λέμε πολύ προσωπικά μας πράγματα (= ανοίγομαι): *Ανοίγει την καρδιά της μόνο στους στενούς της φίλους.*

ανοίγω την όρεξη ΕΚΦΡ.: όταν κάτι μας ανοίγει την όρεξη, μας κάνει να πεινάσουμε: *Ο καθαρός αέρας μου άνοιξε την όρεξη.*

ανοίγω το βήμα μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν αρχίζουμε να περπατάμε πιο γρήγορα: *Άνοιξε το βήμα σου για να τους προλάβουμε.*

ανοίγω το δρόμο ΕΚΦΡ.: ανοίγουμε το δρόμο για κάτι όταν βοηθάμε ώστε να γίνει πιο εύκολα: *Ο*

πρώτος ρόλος του στην τηλεόραση του άνοιξε το δρόμο για την επιτυχία.

ανοίγω το στόμα μου ΕΚΦΡ.:

1. όταν ανοίγουμε το στόμα μας, αρχίζουμε να μιλάμε: *Έτσι κι ανοίξει το στόμα του, δε σταματάει!*

2. όταν ανοίγουμε το στόμα μας, αποκαλύπτουμε πράγματα που είναι μυστικά ($\neq$ κρατάω το στόμα μου κλειστό): *Αν ανοίξει το στόμα του, θα σας στείλει όλους στη φυλακή!*

ο ανοικοκύρευτος, η ανοικοκύρευτη, το ανοικοκύρευτο ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας χώρος είναι ανοικοκύρευτος, δεν τον έχουν νοικοκυρέψει (= αφρόντιστος $\neq$ νοικοκυρεμένος, τακτοποιημένος): *Τρεις μέρες προσπαθεί να συγυρίσει αυτό το ανοικοκύρευτο σπίτι!*

2. όταν κάποιος είναι ανοικοκύρευτος, δεν ενδιαφέρεται καθόλου για το νοικοκυριό και την τάξη (= ακατάστατος $\neq$ τακτικός): *Είναι ανοικοκύρευτος και πετάει τα ρούχα του όπου βρει.*

ο ανοικτός, η ανοικτή, το ανοικτό ΕΠΙΘ.: έτσι λέγεται αλλιώς ο ανοιχτός

άνοιξε η γη και τον κατάπие ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος εξαφανίζεται με τρόπο περιεργο και ανεξήγητο: *Πού χάθηκε τόσες μέρες, λες και άνοιξε η γη και τον κατάπие!*

η άνοιξη (της άνοιξης) ΟΥΣ.: η άνοιξη είναι η εποχή του χρόνου που βρίσκεται ανάμεσα στο χειμώνα και το καλοκαίρι: *Την άνοιξη ανθίζουν τα δέντρα και τα φυτά.*

⚠ Η λέξη άνοιξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ανοιξιάτικα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται ανοιξιάτικα, γίνεται στη διάρκεια της άνοιξης: *Πού θα βρεις χιόνι για να κάνεις σκι ανοιξιάτικα;*

2. όταν ντυνόμαστε ανοιξιάτικα, φοράμε ελαφρά ρούχα: *Σήμερα έχει ωραία λιακάδα και ντύθηκε ανοιξιάτικα.*

ο ανοιξιάτικος, η ανοιξιάτικη, το ανοιξιάτικο ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ανοιξιάτικο, γίνεται την άνοιξη ή έχει σχέση με την άνοιξη: *Τα κεράσια είναι ανοιξιάτικα φρούτα.*

το ανοιχτήρι (του ανοιχτηριού, των ανοιχτηριών) ΟΥΣ.: ανοιχτήρι λέμε το μικρό εργαλείο που το χρησιμοποιούμε για να ανοίγουμε μπουκάλια, κονσέρβες κτλ.: *Ανοίγει το κρασί με ειδικό ανοιχτήρι που βγάζει το φελλό χωρίς να τον τρυπάει.*

ανοιχτό βιβλίο ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν μπορούμε εύκολα να καταλάβουμε τι σκέφτεται: *Δε σας έκρυψα ποτέ τίποτα, πάντα ήμουν ανοιχτό βιβλίο.*

ο ανοιχτόκαρδος, η ανοιχτόκαρδη, το ανοιχτόκαρδο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ανοιχτόκαρδος, είναι πολύ ευχάριστος, γιατί έχει καλή διάθεση και καλοσύνη: *Μας κέρασε τσίπουρο ένας φιλόξενος και ανοιχτόκαρδος ηγισιώτης.*

2. όταν κάτι είναι ανοιχτόκαρδο, δείχνει καλή διάθεση και καλοσύνη: *Μας καλωσόρισε με ένα ζεστό και ανοιχτόκαρδο χαμόγελο.*

ο **ανοιχτός**, η **ανοιχτή**, το **ανοιχτό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν το παράθυρο, η πόρτα ή κάτι άλλο είναι ανοιχτό, βρίσκεται σε τέτοια θέση ώστε να μπορεί κάποιος ή κάτι να περνάει μέσα από αυτό ($\neq$ κλειστός): *Βρήκα την πόρτα ανοιχτή και μπήκα χωρίς να χτυπήσω. / Άφησε τις κουρτίνες ανοιχτές για να μπαίνει φως.*

2. όταν κάτι είναι ανοιχτό, δεν έχει σκέπασμα, κάλυμμα ή εμπόδια, και μπορεί κάποιος ή κάτι να περνάει μέσα από αυτό ($\neq$ κλειστός): *Άφησα ανοιχτό το κλουβί και το καναρίνι πέταξε μακριά. / Βγήκε μέσα στο κρύο με ανοιχτό το παλτό του και κρύωσε. (= ξεκούμπωτος $\neq$ κουμπωμένος)*

3. όταν ένας χώρος είναι ανοιχτός, δεν είναι σκεπασμένος ή περιφραγμένος (= υπαίθριος $\neq$ κλειστός): *Η δημιουργία του σύγχρονου ανοιχτού σταδίου θα ολοκληρωθεί σύντομα.*

4. όταν μια ηλεκτρική συσκευή, μια βρύση ή κάτι άλλο είναι ανοιχτό, λειτουργεί ($\neq$ κλειστός): *Του αρέσει να διαβάζει με ανοιχτό ραδιόφωνο. (= αναμμένος $\neq$ σβηστός)*

5. όταν ένα κατάστημα, μουσείο ή κάτι άλλο είναι ανοιχτό, λειτουργεί και δέχεται τον κόσμο που θέλει να μπει σε αυτό ($\neq$ κλειστός): *Τα μαγαζιά στη διάρκεια των γιορτών θα είναι ανοιχτά μέχρι τις 9 το βράδυ.*

6. όταν κάτι, όπως βιβλίο, ομπρέλα κτλ., είναι ανοιχτό, έχει τα μέρη του απλωμένα: *Με υποδέχτηκε με ανοιχτά τα χέρια.*

7. όταν μια πληγή είναι ανοιχτή, δεν έχει γίνει ακόμα καλά: *Το τραύμα ήταν ακόμα ανοιχτό κι έτρεχε αίμα.*

8. όταν ένα θέμα είναι ανοιχτό, δεν έχει αποφασιστεί ακόμα: *Ανοιχτό παραμένει το θέμα του διορισμού αντιδημάρχων στους Δήμους της Θράκης.*

9. όταν ένα χρώμα είναι ανοιχτό, είναι απαλό και φωτεινό ($\neq$ σκούρος): *Το καπέλο του ήταν ανοιχτό γαλάζιο, σχεδόν άσπρο.*

10. όταν ένας άνθρωπος είναι ανοιχτός, του αρέσει να κάνει γνωριμίες και παρέες με άλλους ανθρώπους (= κοινωνικός, εξωστρεφής): *Είναι πολύ ανοιχτός χαρακτήρας και πιάνει εύκολα κουβέντα με αγνώστους.*

11. όταν ένας άνθρωπος είναι ανοιχτός σε ιδέες, προτάσεις κτλ., είναι πρόθυμος να τις ακούσει και να τις συζητήσει: *Η εταιρεία μας είναι ανοιχτή σε νέες συνεργασίες.*

ΕΚΦΡ. ανοιχτό βιβλίο, μένω με ανοιχτό το στόμα, παίζω με ανοιχτά χαρτιά, στ' ανοιχτά

ο **ανοιχτοχέρης**, η **ανοιχτοχέρα**, το **ανοιχτοχέρι** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ανοιχτοχέρης, χαιρέται να ξεδεύει τα χρήματά του για τους άλλους (= κουβαρντάς, γενναιοδωρός $\neq$ τσιγκούνης): *Ο παππούς μου δεν ήταν πλούσιος, αλλά ήταν ανοιχτοχέρης και μας έδινε μεγάλο χατζιλίκι.*

ο **ανοιχτόχρωμος**, η **ανοιχτόχρωμη**, το **ανοιχτόχρωμο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ανοιχτόχρωμο, έχει ανοιχτό χρώμα ($\neq$ σκούρος): *Τα ανοιχτόχρωμα ρούχα λερώνουν εύκολα.*

2. όταν κάποιος είναι ανοιχτόχρωμος, έχει άσπρο δέρμα και ξανθά μαλλιά ($\neq$ μελαμψός): *Καίγεται εύκολα από τον ήλιο, γιατί είναι ανοιχτόχρωμη.*

ο **ανόμοιος**, η **ανόμοια**, το **ανόμοιο** ΕΠΙΘ.: όταν δύο πράγματα είναι ανόμοια, δε μοιάζουν μεταξύ τους (= διαφορετικός $\neq$ όμοιος, ίδιος): *Μη συγκρίνεις ανόμοιες καταστάσεις.*

ο **ανοξειδωτός**, η **ανοξειδωτή**, το **ανοξειδωτό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ανοξειδωτό, έχει φτιαχτεί από μέταλλο που δε σκουριάζει: *Όλα μας τα μαγειρικά σκεύη και τα μαχαιροπήρουνα είναι ανοξειδωτά.*

ανοργάνωτα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ανοργάνωτα, γίνεται χωρίς οργάνωση, χωρίς πρόγραμμα ($\neq$ οργανωμένα): *Η κοινωνία πέρασε απότομα και ανοργάνωτα στην καινούρια εποχή.*

ο **ανοργάνωτος**, η **ανοργάνωτη**, το **ανοργάνωτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ανοργάνωτο, δεν το έχουν οργανώσει καθόλου ή δεν το έχουν οργανώσει καλά ($\neq$ οργανωμένος): *Η εκδρομή ήταν ανοργάνωτη και υπήρξαν πολλά προβλήματα.*

2. όταν κάποιος είναι ανοργάνωτος, δεν έχει πρόγραμμα και τάξη σε αυτά που κάνει (= ακατάστατος, τσαπατσούλης): *Δεν μπορώ να συνεργαστώ μαζί του γιατί είναι τελείως ανοργάνωτος.*

η **ανορεξία** (της ανορεξίας) ΟΥΣ.: όταν έχουμε ανορεξία, δεν έχουμε όρεξη να φάμε ($\neq$ όρεξη): *Η ανορεξία είναι ένα από τα συμπτώματα της γρίπης.*

⚠ Η λέξη ανορεξία δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ανόρεχτα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι ανόρεχτα, το κάνουμε χωρίς κέφι και καλή διάθεση ($\neq$ ορεξάτα): *Ανόρεχτα παράτησε το βιβλίο του και σηκώθηκε ν' ανοίξει την πόρτα.*

ο **ανόρεχτος**, η **ανόρεχτη**, το **ανόρεχτο** ΕΠΙΘ.:
1. όταν κάποιος είναι ανόρεχτος, δεν έχει όρεξη να φάει: *Το παιδί είναι ανόρεχτο γιατί έχει πυρετό.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι ανόρεχτος όταν δεν έχει όρεξη ή κέφι να κάνει κάτι (= άκεφος): *Έδειχνε βαριεστημένος και ανόρεχτος για παιχνίδια.*

ανορθόγραφα ΕΠΙΡΡ.: όταν γράφουμε ανορθόγραφα, κάνουμε ορθογραφικά λάθη ($\neq$ ορθογραφήμενα): *Κοίταξε τη λέξη στο λεξικό γιατί δεν ήθελε να τη γράψει ανορθόγραφα.*

η **ανορθογραφία** (της ανορθογραφίας, των ανορθογραφιών) ΟΥΣ.:

1. η ανορθογραφία είναι το ορθογραφικό λάθος: *Η έκθεσή του είναι γεμάτη ανορθογραφία-*

ες. / Είναι ανορθογραφία να γράφεις το "κάνω" με "ο".

2. ανορθογραφία είναι το κάνουμε ορθογραφικά λάθη όταν γράφουμε: *Να προσπαθήσεις να διορθώσεις την ανορθογραφία σου.*

ο **ανορθόγραφος**, η **ανορθόγραφη**, το **ανορθόγραφο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ανορθόγραφος, κάνει πολλά ορθογραφικά λάθη: *Μαθαίνει να γράφει ελληνικά, αλλά είναι πολύ ανορθόγραφη.*

2. όταν ένα κείμενο είναι ανορθόγραφο, έχει πολλά ορθογραφικά λάθη: *Δε βγάζω τι γράφει εδώ, γιατί όλες οι λέξεις είναι ανορθόγραφες.*

ο **άνοστος**, η **άνοστη**, το **άνοστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα φαγητό είναι άνοστο, δεν έχει ωραία γεύση ή δεν έχει καμία γεύση (= άγευστος ≠ νόστιμος, γευστικός): *Τα βερίκοκα που αγόρασες ήταν άγουρα και άνοστα, και τα πέταξα.*

2. άνοστο λέμε κάποιον που δεν έχει ιδιαίτερη χάρη (= άχαρος ≠ χαριτωμένος): *Είναι ωραία κοπέλα, αλλά λίγο άνοστη.*

3. άνοστο λέμε κάτι όταν δε μας αρέσει και δε μας προκαλεί κανένα ενδιαφέρον (= σαχλός): *Μας κούρασαν τα άνοστα αστεία του.*

η **ανοχή** (της ανοχής) ΟΥΣ.: όταν δείχνουμε ανοχή σε κάποιον ή σε κάτι που μας προκαλεί ενόχληση ή δυσαρέσκεια, δεν αντιδρούμε σε αυτό(ν) (= ανεκτικότητα): *Δείχνουν μεγάλη ανοχή στα φαινόμενα βίας.*

⚠ Η λέξη ανοχή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ανταγωνίζομαι (ανταγωνίστηκα) ΡΗΜ.:

1. ανταγωνίζομαι με κάποιον σημαίνει ότι αγωνίζομαι εναντίον του για τον νικήσω ή να τον ξεπεράσω: *Τα δύο κόμματα ανταγωνίζονται για τη νίκη στις εκλογές.*

2. **ανταγωνίζεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: κάτι ανταγωνίζεται κάτι άλλο όταν και τα δύο έχουν την ίδια αξία: *Τα ελληνικά κρασιά ανταγωνίζονται τα γαλλικά.*

ο **ανταγωνισμός** (του ανταγωνισμού, των ανταγωνισμών) ΟΥΣ.: ανταγωνισμό λέμε τον αγώνα εναντίον κάποιου για να τον νικήσω ή να τον ξεπεράσω: *Ο ανταγωνισμός μεταξύ των εταιρειών ωφελεί τελικά τον καταναλωτή. / Η σχέση της με το μεγαλύτερο αδερφό της χαρακτηρίζεται από ανταγωνισμό.*

ο **ανταγωνιστής** (του ανταγωνιστή, των ανταγωνιστών), η **ανταγωνίστρια** (της ανταγωνίστριας, των ανταγωνιστριών) ΟΥΣ.: δύο άνθρωποι είναι ανταγωνιστές όταν αγωνίζονται για να νικήσει ή να ξεπεράσει ο ένας τον άλλο (= αντίπαλος): *Οι δύο αθλητές είναι ανταγωνιστές για το χρυσό μετάλλιο.*

η **ανταλλαγή** (της ανταλλαγής, των ανταλλαγών) ΟΥΣ.:

1. ανταλλαγή κάνουμε όταν δίνουμε ένα πράγμα σε κάποιον και παίρνουμε ένα ίδιο ή κάτι άλλο από αυτόν: *Στις γιορτές κάνουμε ανταλλαγή δώρων. / Τα παιδιά κάνουν ανταλλαγή αυτοκόλλητων.*

2. κάνουμε ανταλλαγή απόψεων, ιδεών ή κάτι άλλο όταν λέμε τη γνώμη μας και ακούμε τη γνώμη των άλλων: *Η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των μαθητών κάνει το μάθημα πιο ενδιαφέρον.*

3. όταν κάποια σχολεία ή πανεπιστήμια από διαφορετικές χώρες κάνουν ανταλλαγή, οι μαθητές ή οι δάσκαλοι της μίας χώρας πηγαίνουν για λίγο καιρό στα σχολεία ή στα πανεπιστήμια της άλλης χώρας: *Με την ανταλλαγή φοιτητών πολλοί νέοι από διαφορετικές χώρες γνωρίζονται μεταξύ τους.*

το **αντάλλαγμα** (του ανταλλάγματος, των ανταλλαγμάτων) ΟΥΣ.: αντάλλαγμα είναι αυτό που παίρνει κάποιος επειδή δίνει κάτι άλλο: *Αν εγώ σου δώσω το βραχιόλι μου, εσύ τι θα μου δώσεις για αντάλλαγμα;*

το **ανταλλακτικό** (του ανταλλακτικού, των ανταλλακτικών) ΟΥΣ.: ανταλλακτικό είναι το μέρος μηχανής, οργάνου ή εργαλείου κτλ. που χρησιμοποιείται στη θέση κάποιου άλλου που έχει χαλάσει: *Αγοράζει πάντα γνήσια ανταλλακτικά για το αυτοκίνητό του.*

ανταλλάσσω (αντάλλαξα), **ανταλλάσσομαι** (ανταλλάχτηκα, ανταλλαγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ανταλλάσσουμε κάτι, δίνουμε κάτι σε κάποιον και παίρνουμε από αυτόν κάτι άλλο (= αλλάζω): *Παιδιά από διαφορετικές χώρες αντάλλαξαν μεταξύ τους νομίσματα.*

2. όταν ανταλλάσσουμε λόγια με κάποιον, του λέμε κάτι και αυτός μας λέει κάτι παρόμοιο: *Αντάλλαξαν βαριές κουβέντες πάνω στον καβγά. / Του τηλεφώνησε για να ανταλλάξουν ευχές.*

η **ανταμοιβή** (της ανταμοιβής, των ανταμοιβών) ΟΥΣ.: ανταμοιβή είναι αυτό που δίνουμε ή κάνουμε σε κάποιον για κάτι καλό που έκανε ή που πέτυχε: *Η επιτυχία του στις εξετάσεις ήταν η καλύτερη ανταμοιβή για τους κόπους του.*

ανταμώνω (αντάμωσα), **ανταμώνομαι** (ανταμώθηκα, ανταμωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ανταμώνουμε κάποιον, τον συναντάμε: *Τον αντάμωσα τυχαία στο δρόμο.*

2. **ανταμώνομαι** ΠΑΘ.: όταν ανταμωνόμαστε με κάποιον, συναντιόμαστε μαζί του: *Ανταμωθήκαμε με τον κουμπάρο μου στο πανηγύρι του χωριού.*

η **αντάμωση** (της αντάμωσης) ΟΥΣ.: αντάμωση είναι το να ανταμώνουν δύο ή περισσότεροι άνθρωποι: *Σε κάθε τους αντάμωση οι παλιοί φίλοι τραγουδούν και χορεύουν.*

⚠ Η λέξη αντάμωση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αντανακλά (αντανάκλασε), **αντανακλάται** (αντανακλάστηκε) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι αντανακλά το φως, τη θερμότητα ή τον ήχο, τα κάνει να γυρίσουν πίσω ή να αλλάξουν κατεύθυνση, γιατί δεν τα απορροφά:

Το νερά της λίμνης αντανακλούσαν το φως του ήλιου.

2. λέμε ότι κάτι αντανακλά κάτι άλλο όταν το κάνει φανερό: *Το έργο του αντανακλά τα προβλήματα της εποχής του.*

η **αντανάκλαση** (της αντανάκλασης, των αντανακλάσεων) ουσ.:

1. αντανάκλαση λέμε αυτό που γίνεται όταν το φως, η θερμότητα ή ο ήχος πέφτουν πάνω σε μια επιφάνεια που δεν μπορεί να τα απορροφήσει και τα κάνει να γυρίσουν πίσω: *Το ουράνιο τόξο είναι αποτέλεσμα της αντανάκλασης του φωτός.*

2. αντανάκλαση λέμε την εικόνα ενός πράγματος πάνω σε μια γυαλιστερή επιφάνεια, όπως είναι το νερό, το γυαλί ή ο καθρέφτης: *Το βράδυ είδαμε στα νερά της λίμνης την αντανάκλαση του φεγγαριού.*

ο **αντάξιος**, η **αντάξια**, το **αντάξιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αντάξιος μας, είναι τόσο καλός όσο κι εμείς: *Ο γιος του βασιλιά αποδείχθηκε αντάξιος διάδοχός του στο θρόνο.*

2. όταν κάποιος φαίνεται αντάξιος της εμπιστοσύνης μας, αποδεικνύει ότι άξιζε την εμπιστοσύνη μας: *Ελπίζω να φανώ αντάξια της εμπιστοσύνης σας και να μη σας απογοητεύσω.*

ανταποδίδω (ανταπέδωσα και ανταπόδωσα), **ανταποδίδομαι** (ανταποδόθηκα) ΡΗΜ.: ανταποδίδουμε κάτι σε κάποιον όταν του κάνουμε το ίδιο που μας έκανε και αυτός: *Του ανταπέδωσε το χτύπημα και άρχισε ο καβγάς. / Δεν ξέρω πώς να του ανταποδώσω το καλό που μου έκανε. (= ξεπληρώνω)*

η **ανταπόδοση** (της ανταπόδοσης, των ανταποδόσεων) ουσ.: ανταπόδοση είναι το να ανταποδίδω σε κάποιον κάτι: *Η αγάπη είναι δώρο που το προσφέρεις χωρίς να ζητάς ανταπόδοση.*

ο **ανταποκριτής** (του ανταποκριτή, των ανταποκριτών), η **ανταποκρίτρια** (της ανταποκριτριας, των ανταποκριτριών) ουσ.: ανταποκριτής είναι ο δημοσιογράφος που εργάζεται σε άλλη πόλη ή άλλη χώρα από εκεί όπου βρίσκονται τα γραφεία της εφημερίδας, του τηλεοπτικού σταθμού κτλ.: *Ο ανταποκριτής μας στην Ουάσιγκτον μας μεταδίδει καθημερινά τα νέα από το Λευκό Οίκο.*

η **αντάρα** (της αντάρας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. αντάρα λέμε τον κακό καιρό με πολλά σύννεφα και δυνατό αέρα: *Με τέτοια αντάρα δε γίνεται να βγούμε με τη βάρκα στο πέλαγος.*

2. όταν σε ένα χώρο υπάρχει αντάρα, γίνεται μεγάλη φασαρία: *Μέσα στην αντάρα της διαδήλωσης, δεν μπόρεσα να βρω τους γνωστούς μου.*

△ Η λέξη αντάρα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **ανταρσία** (της ανταρσίας, των ανταρσιών) ουσ.: ανταρσία κάνουν οι στρατιώτες, οι φυλακισμένοι κτλ. όταν αρνούνται να υπακούσουν στις διαταγές των ανωτέρων: *Τιμωρήθηκαν*

αυστηρά όσοι συμμετείχαν στην ανταρσία εναντίον του διευθυντή των φυλακών.

άντε! και **άντε!** ΕΠΙΦ.:

1. το λέμε σε κάποιον όταν θέλουμε να του πούμε να πηγαίνει: *Άντε στο καλό.*

2. το λέμε σε κάποιον για να κάνει κάτι (= εμπρός): *Άντε, τέλειωσε το διάβασμα για να φύγουμε.*

3. το λέμε για να ειρωνευτούμε κάποιον: *Άντε, σοβαρά, πήρες αυτοκίνητο;*

η **αντένα** (της αντένας, των αντενών) ουσ.: αντένα λέμε αλλιώς την κεραία της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου κτλ.: *Απαγορεύεται η εγκατάσταση αντένας κινητής τηλεφωνίας δίπλα σε σχολείο.*

η **αντεπίθεση** (της αντεπίθεσης, των αντεπιθέσεων) ουσ.: αντεπίθεση κάνουμε σε αυτόν που μας έκανε πρώτος επίθεση: *Μετά το δεύτερο γκολ η ομάδα πέρασε στην αντεπίθεση. / Άκουσε πρώτα τις κατηγορίες τους και μετά πέρασε στην αντεπίθεση.*

το **άντερο** (του άντερου, των άντερων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το έντερο

ΕΚΦΡ. λαδώνω τ' άντερό μου, μου γυρίζουν τ' άντερα

αντέχω (άντεξα) ΡΗΜ.:

1. αντέχει 3^ο ΠΡ.: κάτι αντέχει όταν δεν παθαίνει εύκολα βλάβη ή ζημιά (= κρατάει): *Είναι αυτοκίνητο που αντέχει στο χρόνο. / Η μπαταρία δεν άντεξε ούτε δύο μέρες.*

2. αντέχουμε κάτι όταν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε μια δύσκολη κατάσταση (= υπομένω): *Αντέχει τους μεγάλους πόνους. / Δεν αντέχω να τον βλέπω να κλαίει.*

3. αντέχουμε κάποιον όταν δεχόμαστε με υπομονή τη συμπεριφορά του (= ανέχομαι, υποφέρω): *Πώς αντέχεις τα ψέματά του; / Δεν τον αντέχω, με εκνευρίζει!*

η **αντηλιά** (της αντηλιάς) ουσ.: αντηλιά είναι το φως του ήλιου που προέρχεται από αντανάκλαση σε κάποια επιφάνεια: *Οι κουρτίνες μειώνουν την αντηλιά.*

△ Η λέξη αντηλιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

αντηχεί (αντήχησε) ΡΗΜ.:

1. ένας χώρος αντηχεί όταν γίνεται θόρυβος εκεί (= βουίζει, αντιλαλεί): *Το θέατρο αντήχησε από τα χειροκροτήματα των θεατών.*

2. ένας ήχος αντηχεί όταν ακούγεται δυνατά (= αντιλαλεί): *Τα τραγούδια τους αντηχούσαν σε όλη τη γειτονιά.*

3. κάτι αντηχεί όταν βγάζει ένα δυνατό ήχο (= χτυπάει): *Αντηχούσαν οι καμπάνες της εκκλησίας.*

αντί ΠΡΟΘ.:

1. όταν κάτι γίνεται αντί για κάτι άλλο, γίνεται στη θέση του: *Αντί για φρένο πάτησε γκάζι και τράκαρε.*

2. λέξη που φανερώνει αντίθεση: *Αντί να ζητήσει συγγνώμη, άρχισε να βρίζει και αποπάνω.*

το **αντιβιοτικό** (του αντιβιοτικού, των αντιβιοτικών) ΟΥΣ.: το αντιβιοτικό είναι φάρμακο που παίρνουμε όταν είμαστε άρρωστοι για να καταστρέψει ή να περιορίσει ορισμένα μικρόβια (= αντιβίωση): *Παίρνει αντιβιοτικό για το κρυολόγημα.*

η **αντιβίωση** (της αντιβίωσης, των αντιβιώσεων) ΟΥΣ.: αντιβίωση λέμε το αντιβιοτικό ή τα αντιβιοτικά που παίρνουμε όταν είμαστε άρρωστοι: *Οι γιατροί τού έδωσαν αντιβίωση για τη μόλυνση της πληγής.*

η **αντιγραφή** (της αντιγραφής, των αντιγραφών) ΟΥΣ.:

1. αντιγραφή κάνουμε όταν αντιγράφουμε κάτι: *Αντιγραφή από τον πίνακα.*

2. αντιγραφή λέμε την εργασία που κάνουν στο σπίτι οι μαθητές του δημοτικού σχολείου για να μάθουν να γράφουν με όμορφα γράμματα και με σωστή ορθογραφία: *Πήρα 10 στην αντιγραφή.*

3. κάνουμε αντιγραφή όταν αντιγράφουμε σε εξετάσεις, διαγώνισμα κτλ.: *Κόπηκε στα μαθηματικά γιατί έκανε αντιγραφή από το βιβλίο.*

το **αντίγραφο** (του αντιγράφου, των αντιγράφων) ΟΥΣ.: το αντίγραφο είναι ένα κείμενο, ένα έργο τέχνης κτλ. που έχει γίνει με αντιγραφή από το πρωτότυπο ($\neq$ πρωτότυπο): *Ο δικηγόρος έφτιαξε δύο αντίγραφα του συμβολαίου. / Σε πολλά μουσεία δε βλέπουμε τους πρωτότυπους πίνακες αλλά τα αντίγραφα τους.*

αντιγράφω (αντέγραφα), **αντιγράφομαι** (αντιγράφτηκα, αντιγραμμένος) ΡΗΜ.:

1. αντιγράφουμε κάτι όταν γράφουμε ή φτιάχνουμε κάτι που είναι ίδιο με κάτι άλλο (= κοπιάρω): *Να αντιγράψετε την άσκηση από τον πίνακα. / Παρατηρούσε, μελετούσε και αντέγραφε έργα άλλων ζωγράφων.*

2. όταν αντιγράφουμε στις εξετάσεις, κοιτάμε κρυφά τι γράφει κάποιος άλλος ή το βιβλίο και γράφουμε το ίδιο: *Αντέγραψε την απάντηση από το διπλανό του.*

3. λέμε ότι αντιγράφουμε κάποιον όταν κάνουμε ό,τι κάνει και αυτός (= μιμούμαι, ξεσηκώνω): *Τα παιδιά συχνά αντιγράφουν τους γονείς τους.*

η **αντίδραση** (της αντίδρασης, των αντιδράσεων) ΟΥΣ.:

1. η αντίδρασή μας σε κάτι που έγινε είναι αυτά που νιώθουμε, λέμε ή κάνουμε σαν αποτέλεσμα αυτού του πράγματος: *Τα κλάματα είναι η συνηθισμένη αντίδρασή του στις δυσκολίες.*

2. η αντίδραση είναι το κάνουμε κάτι για να δείξουμε ότι διαφωνούμε με κάτι που δε μας αρέσει: *Η αντίδραση του λαού ήταν άμεση.*

3. (ΧΗΜ.) στη χημεία, αντίδραση λέμε αυτό που γίνεται όταν δύο ουσίες ενώνονται για να σχηματίσουν μια άλλη ουσία: *Οι καταλύτες είναι ουσίες που επιταχύνουν τις χημικές αντιδράσεις των στοιχείων.*

αντιδράω/αντιδρώ (αντέδρασα) ΡΗΜ.:

1. αντιδρώ σε κάτι όταν δείχνω μια ορισμένη συμπεριφορά (= συμπεριφέρομαι): *Πώς αντέδρασε όταν τον μάλωσες;*

2. αντιδράμε σε κάτι όταν δείχνουμε ότι δε μας αρέσει ή ότι δε συμφωνούμε με αυτό (= εναντιώνομαι): *Οι γονείς της αντέδρασαν στο γάμο της.*

3. **αντιδρά** 3^ο ΠΡ. (ΧΗΜ.): στη χημεία, όταν μια ουσία αντιδρά με άλλη, ενώνονται για να σχηματίσουν μια τρίτη ουσία: *Το χλώριο αντιδρά με το νάτριο και παράγεται το χλωριούχο νάτριο.*

το **αντίδωρο** (του αντιδώρου, των αντιδώρων)

ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): αντίδωρο λένε οι χριστιανοί ένα μικρό κομμάτι από αγιασμένο ψωμί, που δίνει ο ιερέας στους πιστούς σαν δώρο από το Θεό: *Κοινωνήσε και πήρε το αντίδωρο.*

ο **αντιζήλος**, η **αντιζήλος** (του/της αντιζήλου, των αντιζήλων) και η **αντιζήλη** ΟΥΣ.: δύο άνθρωποι είναι αντιζήλοι όταν θέλουν το ίδιο πράγμα και προσπαθεί ο ένας να ξεπεράσει τον άλλο (= ανταγωνιστής): *Ο Ποσειδώνας ήταν αντιζήλος του Δία, γιατί και οι δύο αγαπούσαν τη Θέτιδα και την ήθελαν για σύζυγό τους.*

η **αντίθεση** (της αντίθεσης, των αντιθέσεων) ΟΥΣ.:

1. αντίθεση είναι το να είναι εντελώς διαφορετικά δύο ή περισσότερα πράγματα, πρόσωπα κτλ.: *Η αντίθεση του άσπρου και του μαύρου συμβολίζει την αντίθεση ανάμεσα στη ζωή και στο θάνατο.*

2. η αντίθεσή μας σε κάτι είναι όταν διαφωνούμε με αυτό: *Χιλιάδες διαδηλωτές δήλωσαν την αντίθεσή τους στα νέα μέτρα της κυβέρνησης. (= διαφωνία) / Παρά τις αντιθέσεις τους, έκαναν μια ήρεμη συζήτηση. (= διαφορές)*

αντίθετα και **αντιθέτως** ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι γίνεται με αντίθετο τρόπο από κάτι άλλο: *Στα νότια το κλίμα είναι ήπιο, αντίθετα στο βορρά κάνει πολύ κρύο. / Όχι μόνο δε μου άρεσε η ταινία, αλλά αντίθετα με ενόχλησε πολύ.*

το **αντίθετο** (του αντιθέτου, των αντιθέτων) ΟΥΣ.:

1. το αντίθετο κάποιου πράγματος είναι αυτό που είναι εντελώς διαφορετικό από αυτό: *Ό,τι και να του πεις, αυτός θα κάνει πάντα το αντίθετο.*

2. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, μία λέξη είναι το αντίθετο μιας άλλης όταν έχει πάρα πολύ διαφορετική σημασία από αυτή (= αντώνυμο $\neq$ συνώνυμο): *Το "καλός" είναι το αντίθετο του "κακός".*

ο **αντίθετος**, η **αντίθετη**, το **αντίθετο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι βρίσκεται στην αντίθετη πλευρά ή κατευθύνεται από μας, βρίσκεται απέναντι, στην άλλη άκρη (= ανάποδος): *Ο αέρας φυσούσε από την αντίθετη πλευρά, και η βάρκα δεν μπορούσε να ξεκινήσει. / Το αυτοκίνητο μπήκε στο αντίθετο ρεύμα κυκλοφορίας και έπεσε πάνω σε ένα φορτηγό.*

2. όταν δύο πράγματα είναι αντίθετα, είναι εντελώς διαφορετικά μεταξύ τους: *Οι λέξεις "πάνω" και "κάτω" είναι αντίθετες. / Έχουν αντίθετες απόψεις και δε συμφωνούν σε τίποτα.*

3. όταν είμαστε αντίθετοι σε κάτι, δε συμφωνούμε με αυτό, γιατί πιστεύουμε κάτι πολύ διαφορετικό (≠ σύμφωνος): *Είμαι αντίθετος στην ιδέα του πολέμου.*

η **αντίκα** (της αντίκας, των αντικών) ουσ.: η αντίκα είναι ένα έπιπλο, ένα κόσμημα κτλ. που είναι πολύ παλιό και για αυτό έχει μεγάλη αξία: *Το σπίτι της είναι γεμάτο έπιπλα αντίκες της γαϊιάς της. / Κρατάει τον πρώτο του υπολογιστή για αντίκα.*

αντικαθιστώ (αντικατέστησα), **αντικαθιστάμαι** (αντικαταστάθηκα) ρημ.:

1. όταν αντικαθιστούμε κάποιον, παίρνουμε τη θέση του: *Ποιος θα τον αντικαταστήσει όσο είναι άρρωστος; (= αναπληρώνω) / Το πετρέλαιο αντικατέστησε το κάρβουνο.*

2. όταν αντικαθιστούμε κάτι παλιό, χαλασμένο κτλ., παίρνουμε άλλο πιο καινούριο στη θέση του (= αλλάζω, ανανεώνω): *Αντικατέστησε την παλιά τηλεόραση με καινούρια.*

ο **αντικανονικός**, η **αντικανονική**, το **αντικανονικό** επιθ.: όταν κάτι είναι αντικανονικό, είναι αντίθετο με τους κανόνες ή με τους νόμους που υπάρχουν (≠ κανονικός): *Ο οδηγός πήρε πρόστιμο για αντικανονική προσπέραση.*

η **αντικατάσταση** (της αντικατάστασης, των αντικαταστάσεων) ουσ.:

1. αντικατάσταση ενός προσώπου γίνεται όταν βάζουμε κάποιον άλλο στη θέση του: *Ο υπουργός διέταξε την άμεση αντικατάσταση του γραμματέα του.*

2. αντικατάσταση ενός πράγματος γίνεται όταν το αλλάζουμε και παίρνουμε καινούριο (= αλλαγή, ανανέωση): *Τα λάστιχα του αυτοκινήτου έχουν φθαρεί και χρειάζονται αντικατάσταση.*

ο **αντικαταστάτης** (του αντικαταστάτη, των αντικαταστατών), η **αντικαταστάτρια** (της αντικαταστατριάς, των αντικαταστατριών) ουσ.: ο αντικαταστάτης μας είναι κάποιος που παίρνει τη θέση μας: *Μετά την παραίτηση του υπουργού η κυβέρνηση όρισε νέο αντικαταστάτη. / Η καθηγήτριά μας πήρε άδεια και χθες ήρθε η αντικαταστατριά της. (= αναπληρωτής)*

το **αντικείμενο** (του αντικειμένου, των αντικειμένων) ουσ.:

1. αντικείμενο είναι οτιδήποτε έχει συγκεκριμένο σχήμα, μπορούμε να το πιάσουμε ή να το δούμε, και δεν είναι άνθρωπος, ζώο ή φυτό (= πράγμα): *Το μαχαίρι είναι ένα αντικείμενο.*

2. το αντικείμενο μιας συζήτησης, μιας εργασίας κτλ. είναι αυτό για το οποίο συζητάμε, γράφουμε κτλ.: *Αντικείμενο της μελέτης του είναι τα αρχαία αγγεία. (= θέμα)*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, λέμε αντικείμενο τη λέξη ή τη φράση που μπαίνει κοντά στο ρήμα και απαντάει στην ερώτηση τι κάνει κάποιος:

Αντικείμενο στην πρόταση "διαβάζω εφημερίδα" είναι η λέξη "εφημερίδα".

το **αντικλειδί** (του αντικλειδιού, των αντικλειδιών) ουσ.:

1. το αντικλειδί είναι ένα κλειδί ίδιο με αυτό που ανοίγει μια κλειδαριά: *Όταν βάλουμε καινούρια πόρτα, ο μπαμπάς μου πήρε το κλειδί και έβγαλε σε όλους αντικλειδιά.*

2. αντικλειδί είναι το κλειδί που μπορεί να ανοίγει πολλές διαφορετικές κλειδαριές: *Ο κλειδαράς μάς έδωσε ένα αντικλειδί για να ανοίγουμε όλες τις πόρτες του σπιτιού μας.*

αντικρίζω (αντίκρισα) ρημ.: αντικρίζουμε κάτι όταν εμφανίζεται μπροστά στα μάτια μας (= βλέπω): *Μπήκα και αντίκρισα ένα άδειο αρχινασμένο δωμάτιο. / Μετά από τόσα ψέματα, ντρέπομαι να τον αντικρίσω.*

⚠ Το ρήμα αντικρίζω και το επίθετο αντικρινός γράφονται με "ι", ενώ το επίρρημα αντίκρου με "υ".

ο **αντικρινός**, η **αντικρινή**, το **αντικρινό** επιθ.: αντικρινό είναι αυτό που βρίσκεται απέναντι από κάποιον ή από κάτι: *Όταν έχει καθαρό ουρανό, βλέπουμε το αντικρινό χωριό.*

αντίκρου επιρρ.: όταν βρισκόμαστε αντίκρου σε κάποιον ή σε κάτι, βρισκόμαστε απέναντί του: *Στάθηκε αντίκρου της, αλλά εκείνη τον κοίταζε σαν να μην τον γνώριζε.*

αντιλαλεί (αντιλάλησε) ρημ.:

1. όταν ένας ήχος αντιλαλεί, ακούγεται δυνατά ή ακούγεται πολύ μακριά (= αντηχεί): *Οι φωνές των παιδιών αντιλαλούσαν σε όλη την πεδιάδα.*

2. ένας χώρος αντιλαλεί όταν είναι γεμάτος από δυνατούς ήχους που επαναλαμβάνονται (= αντηχεί): *Το σπίτι αντιλαλούσε από τα τραγούδια της παρέας.*

ο **αντίλαλος** (του αντίλαλου, των αντίλαλων) ουσ.: αντίλαλος είναι ο ήχος της φωνής μας που τον ακούμε ξανά και ξανά όταν μιλάμε σε ένα μεγάλο χώρο (= ηχώ): *Άκουσε τον αντίλαλο της φωνής του μέσα στη σπηλιά και τρόμαξε.*

αντιλαμβάνομαι (αντιλήφθηκα) ρημ.:

1. αντιλαμβάνομαι κάποιον ή κάτι όταν νιώθω με τις αισθήσεις μου ότι υπάρχει (= παίρνω είδηση): *Ο κλέφτες μπήκαν στο σπίτι χωρίς να τους αντιληφθούμε.*

2. αντιλαμβάνομαι κάτι όταν καταλαβαίνω γιατί γίνεται, πώς γίνεται ή τι συνέπειες έχει (= συνειδητοποιώ): *Δεν μπορεί να αντιληφθεί πόσο επικίνδυνο είναι να οδηγεί μεθυσμένος.*

ο **αντιληπτός**, η **αντιληπτή**, το **αντιληπτό** επιθ.:

1. όταν ένα πρόσωπο, ένα πράγμα ή κάτι άλλο γίνεται αντιληπτό, το αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις μας (= αισθητός ≠ απαρατήρητος): *Μπήκε αθόρυβα και η παρουσία του δεν έγινε αντιληπτή.*

2. όταν αυτά που λέμε γίνονται αντιληπτά, τα καταλαβαίνουν οι άλλοι (= κατανοητός): *Ελπίζω να έγινα αντιληπτός.*

η **αντίληψη** (της αντίληψης, των αντιλήψεων) ουσ.:

1. ένας άνθρωπος έχει αντίληψη κάποιου πράγματος όταν μπορεί να το καταλάβει (= αίσθηση): *Δεν οδηγεί, γιατί δεν έχει καλή αντίληψη του χώρου.*

2. αντίληψη λέμε τη γνώμη ή την άποψη που έχει κάποιος: *Υπάρχουν πολλές και διαφορετικές αντιλήψεις για το θέμα.*

ΕΚΦΡ. πέφτει στην αντίληψή μου

η **αντιλόπη** (της αντιλόπης, των αντιλοπών) ουσ.:

1. η αντιλόπη είναι ένα ζώο με κέρατα που μοιάζει με το ελάφι και ζει κυρίως στην Αφρική: *Ελάφια, αντιλόπες και ελέφαντες ζουν ήρεμα και ειρηνικά στη ζούγκλα.*

2. αντιλόπη λέμε και το δέρμα του ζώου, που το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε ρούχα, τσάντες, παπούτσια κτλ.: *Στη βιτρίνα υπήρχε ένα πολύ ακριβό παλτό από αντιλόπη.*

αντιμετωπίζω (αντιμετώπισα), **αντιμετωπίζομαι** (αντιμετωπίστηκα) ρημ.:

1. αντιμετωπίζουμε κάτι όταν έχουμε κάποιο πρόβλημα: *Αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα υγείας.*

2. για να αντιμετώπισουμε ένα πρόβλημα, πρέπει να βρούμε κάποια λύση για αυτό (= ξεπερνάω): *Η κυβέρνηση πρέπει να αντιμετώπισει το πρόβλημα της ανεργίας.*

3. αντιμετωπίζουμε κάποιον όταν δείχνουμε ορισμένη συμπεριφορά απέναντί του (= φέρομαι, μεταχειρίζομαι): *Δε θέλω να με αντιμετωπίζεις σαν να είμαι παιδί. / Με αντιμετώπισαν σαν ίσο.*

η **αντιμετώπιση** (της αντιμετώπισης, των αντιμετώπισεων) ουσ.:

1. αντιμετώπιση λέμε τη στάση που έχουμε απέναντι σε ένα θέμα ή πρόβλημα: *Η αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας στα γήπεδα είναι κυρίως θέμα παιδείας. (= λύση)*

2. η αντιμετώπιση που έχουμε σε κάποιον είναι ο τρόπος που του φερόμαστε: *Οι μαθητές εκτιμούν πολύ το δάσκαλό τους, γιατί η αντιμετώπισή του απέναντί τους είναι πολύ φιλική.*

ο **αντιμέτωπος**, η **αντιμέτωπη**, το **αντιμέτωπο** επιθ.:

1. δύο άνθρωποι στέκονται αντιμετώποι όταν ο ένας στέκεται απέναντι από τον άλλο, πρόσωπο με πρόσωπο: *Οι δύο χορευτές στέκονταν ακίνητοι και αντιμετώποι.*

2. δύο αντίπαλοι βρίσκονται αντιμετώποι όταν ετοιμάζονται για πόλεμο ή για αγώνα μεταξύ τους: *Οι δύο ομάδες βρέθηκαν αντιμετώπες σε έναν πολύ κρίσιμο αγώνα.*

3. βρισκόμαστε αντιμετώπι με μια δυσάρεστη κατάσταση όταν χρειάζεται να την αντιμετώπισουμε: *Βρέθηκε αντιμετώπη με μία πολύ σπάνια αρρώστια.*

αντιμιλάω/αντιμιλώ (αντιμίλησα) ρημ.:

λάμε σε κάποιον μεγαλύτερο ή ανώτερο από εμάς όταν του μιλάμε άσχημα, με αναιδεια (=

αυθαδιάζω, βγάζω γλώσσα): *Τιμωρήθηκε γιατί αντιμίλησε στο λοχαγό.*

ο **αντίξοος**, η **αντίξοη**, το **αντίξοο** επιθ.:

όταν μία κατάσταση είναι αντίξοη, είναι γεμάτη εμπόδια και δυσκολίες (≠ ευνοϊκός): *Η πτήση πραγματοποιήθηκε κάτω από αντίξοες καιρικές συνθήκες.*

η **αντιξοότητα** (της αντιξοότητας, των αντιξοότητων) ουσ.:

αντιξοότητα είναι κάθε δυσκολία ή εμπόδιο στη ζωή μας: *Η αισιοδοξία μάς βοηθάει να ξεπερνάμε τις αντιξοότητες της ζωής.*

αντίο! επιθ.:

το λέμε σε κάποιον όταν τον αποχαιρετάμε: *Ήρθε στην αποβάθρα για να μου πει αντίο.*

η **αντιπάθεια** (της αντιπάθειας, των αντιπαθειών) ουσ.:

η αντιπάθεια είναι αυτό που νιώθουμε για κάποιον ή για κάτι όταν δε μας αρέσει καθόλου (≠ συμπάθεια): *Πάντα πίστευα ότι υπήρχε μια αντιπάθεια μεταξύ μας. / Κάποια παιδιά νιώθουν αντιπάθεια για το σχολείο.*

ο **αντιπαθητικός**, η **αντιπαθητική**, το **αντιπαθητικό** επιθ.:

όταν κάποιος είναι αντιπαθητικός, μας κάνει να νιώθουμε αντιπάθεια για αυτόν (≠ συμπαθητικός): *Ο νέος προϊστάμενος φαίνεται ψυχρός και αντιπαθητικός.*

αντιπαθώ (αντιπάθησα) ρημ.:

αντιπαθούμε κάποιον ή κάτι όταν νιώθουμε αντιπάθεια για αυτόν (≠ συμπαθώ): *Με ζηλεύει και με αντιπαθεί. / Της αρέσει το κρέας και αντιπαθεί τα φρούτα και τα λαχανικά.*

ο **αντίπαλος**, η **αντίπαλος** (του/της αντιπάλου, των αντιπάλων) ουσ.:

ο αντίπαλός μας στον αθλητισμό, στα παιχνίδια ή στον πόλεμο παίζει ή πολεμάει εναντίον μας για να μας νικήσει: *Τον κατηγορήσαν οι πολιτικοί του αντίπαλοι. (= ανταγωνιστής) / Στόχος του αθλητή είναι να ρίξει τον αντίπαλό του στο έδαφος.*

ο **αντίπαλος**, η **αντίπαλη**, το **αντίπαλο** επιθ.:

στον αθλητισμό, στα παιχνίδια ή στον πόλεμο, όταν κάποιος είναι αντίπαλός μας, παίζει ή πολεμάει εναντίον μας για να μας νικήσει: *Νικήσαμε την αντίπαλη ομάδα με 2-0. / Μας πρόδωσε και πέρασε στο αντίπαλο στράτευμα. (= εχθρικός)*

ο **αντιπλημμυρικός**, η **αντιπλημμυρική**, το **αντιπλημμυρικό** επιθ.:

όταν κάτι είναι αντιπλημμυρικό, γίνεται ή υπάρχει για να μας προστατεύει από τις πλημμύρες: *Ξεκινούν οι εργασίες για το αντιπλημμυρικό δίκτυο της περιοχής.*

ο **αντιπολεμικός**, η **αντιπολεμική**, το **αντιπολεμικό** επιθ.:

όταν κάτι είναι αντιπολεμικό, είναι ή γίνεται εναντίον του πολέμου: *Στη μεγάλη αντιπολεμική διαδήλωση ακούγονταν συνθήματα υπέρ της ειρήνης.*

η **αντιπολίτευση** (της αντιπολίτευσης, των αντιπολιτεύσεων) ουσ.:

αντιπολίτευση λέμε τα κόμματα και τους βουλευτές που δεν ανήκουν

στην κυβέρνηση: *Η αντιπολίτευση καταψήφισε το νέο νομοσχέδιο της κυβέρνησης.*

ο **αντιπρόεδρος**, η **αντιπρόεδρος** (του/της αντιπροέδρου, των αντιπροέδρων) ουσ.: σε ένα κόμμα ή σε έναν οργανισμό, ο αντιπρόεδρος είναι το δεύτερο σημαντικότερο πρόσωπο μετά τον πρόεδρο: *Εκλέχτηκε αντιπρόεδρος της βουλής.*

ο **αντιπρόσωπος**, η **αντιπρόσωπος** (του/της αντιπροσώπου, των αντιπροσώπων) ουσ.: ο αντιπρόσωπος είναι το πρόσωπο που έχουμε ορίσει για να πάει κάπου και να κάνει κάποιες ενέργειες αντί για εμάς: *Είναι αντιπρόσωπος των εργαζομένων στο συμβούλιο της εταιρείας. (= εκπρόσωπος) / Είναι ο επίσημος αντιπρόσωπος της FIAT στην Ελλάδα.*

το **αντιπυρετικό** (του αντιπυρετικού, των αντιπυρετικών) ουσ.: αντιπυρετικό λέμε το φάρμακο που κατεβάξει τον πυρετό: *Κυκλοφόρησε ένα νέο αντιπυρετικό σιρόπι για παιδιά.*

η **αντίρρηση** (της αντίρρησης, των αντιρρήσεων) ουσ.: όταν έχουμε αντίρρηση για κάτι, έχουμε διαφορετική ή αντίθετη γνώμη για αυτό (= διαφωνία): *Ψηφίστηκε ο νόμος παρά τις αντιρρήσεις κάποιων βουλευτών. / Δεν έχω αντίρρηση να συναντηθούμε το βράδυ.*

ο **αντισεισμικός**, η **αντισεισμική**, το **αντισεισμικό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι αντισεισμικό, γίνεται ή υπάρχει για να μας προστατεύει από τους σεισμούς: *Επιβλήθηκαν νέα μέτρα για την αντισεισμική ασφάλεια των σχολικών κτιρίων.*

2. ένα κτίριο είναι αντισεισμικό όταν αντέχει στους σεισμούς: *Οι καινούριες πολυκατοικίες είναι αντισεισμικές.*

το **αντίσκηνο** (του αντίσκηνου, των αντίσκηνων) ουσ.: το αντίσκηνο είναι μια μικρή και ελαφριά σκηνή από αδιάβροχο ύφασμα: *Έστησαν το αντίσκηνο σε μια έρημη παραλία.*

η **αντίσταση** (της αντίστασης, των αντιστάσεων) ουσ.:

1. αντίσταση είναι το να προσπαθεί κανείς να εμποδίσει καινούριες ιδέες ή αλλαγές (= αντίδραση): *Η μείωση των μισθών συνάντησε αντίσταση από όλους τους εργαζόμενους.*

2. αντίσταση είναι το να αντιστέκεται κανείς σε κάποια επίθεση ή απειλή εναντίον του: *Οι κατακτητές κατέλαβαν εύκολα τη χώρα χωρίς να συναντήσουν καμία αντίσταση.*

3. αντίσταση είναι η δύναμη που έχει ο οργανισμός μας να μην παθαίνει εύκολα μια αρρώστια (= άμυνα): *Ο κρύος καιρός μειώνει την αντίσταση του οργανισμού μας στα κρυολογήματα.*

ο **αντιστασιακός** (του αντιστασιακού, των αντιστασιακών), η **αντιστασιακή** (της αντιστασιακής) ουσ.: ο αντιστασιακός είναι αυτός που παίρνει μέρος στην αντίσταση εναντίον του κατακτητή: *Πολλοί αντιστασιακοί φυλακίστηκαν την περίοδο της Κατοχής.*

ο **αντιστασιακός**, η **αντιστασιακή**, το **αντιστασιακό** επιθ.: όταν κάτι είναι αντιστασιακό, έχει σχέση με την αντίσταση εναντίον του κατακτητή: *Οι φοιτητές έγραφαν στους τοίχους αντιστασιακά συνθήματα.*

αντιστέκομαι (αντιστάθηκα) ρημ.:

1. όταν αντιστεκόμαστε σε κάτι, προσπαθούμε να το εμποδίσουμε να γίνει: *Αντιστάθηκε στους αστυνομικούς, που ήθελαν να τον συλλάβουν. / Οι κάτοικοι αντιστάθηκαν στην κατασκευή του νέου αεροδρομίου.*

2. λέμε ότι αντιστεκόμαστε σε κάτι όταν προσπαθούμε να μην κάνουμε κάτι που θα μας κάνει κακό: *Κάνει δίαιτα, αλλά δεν μπορεί να αντισταθεί στα γλυκά. / Αντιστάθηκε στον πειρασμό και δεν κρυφάκουσε.*

αντιστοιχεί ρημ.:

1. κάτι αντιστοιχεί σε κάτι άλλο όταν τα δύο πράγματα είναι σχεδόν ίδια (= ισοδυναμεί): *Παλιότερα, ένα δολάριο αντιστοιχούσε περίπου σε τριακόσιες δραχμές.*

2. χρησιμοποιούμε το "αντιστοιχεί" για πράγματα που έχουν κάποια σχέση μεταξύ τους (= αναλογεί): *Σε κάθε λέξη αντιστοιχεί και μια εικόνα. / Αντιστοιχούν δύο αυτοκίνητα σε κάθε οικογένεια.*

⚠ Η λέξη έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

αντιστοιχίζω (αντιστοιχίσα), **αντιστοιχίζομαι** (αντιστοιχίστηκα, αντιστοιχισμένος) ρημ.: αντιστοιχίζουμε κάτι με κάτι άλλο όταν το βάζουμε σε τέτοια θέση ώστε να ταιριάζει με αυτό: *Αντιστοιχίστε τα επίθετα στην πρώτη στήλη με τα συνώνυμα στη δεύτερη στήλη.*

αντίστροφα επιρρ.: όταν κάτι γίνεται αντίστροφα, γίνεται προς την αντίθετη κατεύθυνση από την κανονική: *Μεταφράζει από τα αγγλικά στα ελληνικά και αντίστροφα. / Το χρονόμετρο μετράει αντίστροφα τα λεπτά που απομένουν.*

ο **αντίστροφος**, η **αντίστροφη**, το **αντίστροφο** επιθ.: όταν κάτι έχει αντίστροφη κίνηση ή πορεία, κινείται σε αντίθετη κατεύθυνση από την κανονική: *Όσο απολαμβάνω να στολίζω το σπίτι, τόσο βαριέμαι την αντίστροφη διαδικασία. / Άρχισε η αντίστροφη μέτρηση για την αλλαγή του χρόνου.*

η **αντισφαίριση** (της αντισφαίρισης) ουσ. (επισ.): η υδατοσφαίριση είναι το άθλημα τένις: *Αγώνες αντισφαίρισης.*

⚠ Η λέξη αντισφαίριση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αντιτετανικός**, η **αντιτετανική**, το **αντιτετανικό** επιθ.: αντιτετανικό είναι το φάρμακο που μας προστατεύει από το μικρόβιο του τετάνου: *Χτύπησα σε ένα σκουριασμένο σίδερο και πρέπει να κάνω αντιτετανικό ορό.*

το **αντιτορπιλικό** (του αντιτορπιλικού, των αντιτορπιλικών) ουσ.: αντιτορπιλικό είναι το πολεμικό πλοίο που καταστρέφει τις τορπίλες και τα πλοία που τις ρίχνουν: *Το ιταλικό αντιτορπιλικό βύθισε δύο εχθρικά πολεμικά πλοία.*

το **αντίτυπο** (του αντιτύπου, των αντιτύπων) ουσ.: το αντίτυπο ενός βιβλίου, μιας εφημερίδας κτλ. είναι καθένα από τα πολλά αντίγραφα στα οποία τυπώνεται: *Η πρώτη έκδοση του βιβλίου κυκλοφόρησε σε πέντε χιλιάδες αντίτυπα.*

ο **αντίχειρας** (του αντίχειρα, των αντίχειρων) ουσ.: αντίχειρας είναι το πρώτο, το πιο παχύ και το πιο κοντό δάχτυλο του χεριού μας: *Για να κάνεις οτοστόπ, χρησιμοποιείς τον αντίχειρα.*

η **αντλία** (της αντλίας, των αντλιών) ουσ.: αντλία λέμε τη μηχανή που έχει ένα σωλήνα με τη βοήθεια του οποίου οδηγούμε κάποιο υγρό προς μια ορισμένη κατεύθυνση: *Γέμισε το ντεπόζιτο του αυτοκινήτου με την ειδική αντλία βενζίνης.*

αντλώ (άντλησα), **αντλούμαι** (αντλήθηκα, αντλημένος) ΡΗΜ.:

1. αντλούμε κάποιο υγρό όταν το βγάζουμε από κάπου με αντλία (= τραβάω): *Για το πότισμα του χωραφιού αντλούν το νερό από το πηγάδι.*

2. αντλούμε πληροφορίες ή κάτι άλλο όταν τα παίρνουμε από κάπου: *Αντλησε πληροφορίες από την εγκυκλοπαίδεια.*

η **αντοχή** (της αντοχής, των αντοχών) ουσ.:

1. λέμε ότι κάτι έχει αντοχή όταν δεν παθαίνει εύκολα βλάβη ή ζημιά (= ανθεκτικότητα): *Τα βαμβακερά υφάσματα έχουν αντοχή στο πλύσιμο.*

2. λέμε ότι κάποιος έχει αντοχή όταν αντέχει να κάνει κάτι δύσκολο ή κουραστικό για μεγάλο χρονικό διάστημα: *Η καθημερινή γυμναστική αυξάνει την αντοχή μας.*

ο **άντρας** (του άντρα, των αντρών) και ο **άνδρας** ουσ.:

1. άντρα λέμε τον αρσενικό άνθρωπο που είναι πάνω από 18 ετών: *Δίπλα στον πατέρα της κάθονταν και άλλοι δύο άντρες.*

2. ο άντρας μιας γυναίκας είναι αυτός με τον οποίο είναι παντρεμένη (= σύζυγος): *Έμεινε χήρα όταν ο άντρας της σκοτώθηκε.*

η **αντρεία** (της αντρείας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς η ανδρεία

ο **αντρείος**, η **αντρεία**, το **αντρείο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο ανδρείος

ο **αντρειωμένος**, η **αντρειωμένη**, το **αντρειωμένο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος είναι αντρειωμένος, είναι πολύ γενναίος και δυνατός (= ανδρείος): *Ο Οδυσσεάς ήταν, μεταξύ των άλλων, και ένας από τους πιο αντρειωμένους πολεμιστές.*

τα **αντρικά** (των αντρικών) και τα **ανδρικά** ουσ.: αντρικά λέμε τα ρούχα που φοράνε οι άντρες: *Στον πρώτο όροφο του καταστήματος θα βρείτε τα αντρικά και στο δεύτερο τα γυναικεία.*

ο **αντρίκειος**, η **αντρίκεια**, το **αντρίκειο** ΕΠΙΘ.: κάτι που λέμε ή που κάνουμε είναι αντρίκειο όταν δείχνει θάρρος, ειλικρίνεια και ήθος: *Μου μίλησε με αντρίκειες και έντιμες κουβέντες.*

⚠ Το επίθετο αντρίκειος γράφεται με "ει".

ο **αντρικός**, η **αντρική**, το **αντρικό** και ο **ανδρικός**, η **ανδρική**, το **ανδρικό** ΕΠΙΘ.:

1. αντρικό είναι κάτι που έχει σχέση με τους άντρες ή ταιριάζει στους άντρες (≠ γυναικείος): *Πήρε βραβείο καλύτερο αντρικού ρολού στο φεστιβάλ κινηματογράφου.*

2. αντρικό είναι κάτι που αποτελείται μόνον από άντρες (≠ γυναικείος): *Το παγκόσμιο κύπελλο ποδοσφαίρου συναρπάζει όλο τον αντρικό πληθυσμό του πλανήτη.*

το **αντρόγυνο** (του αντρόγυνου, των αντρόγυνων) και το **ανδρόγυνο** ουσ.: λέμε αντρόγυνο τον άντρα και τη γυναίκα που είναι παντρεμένοι μεταξύ τους (= ζευγάρι, σύζυγοι): *Φαίνεται πολύ ευτυχισμένο αντρόγυνο.*

η **αντωνυμία** (της αντωνυμίας, των αντωνυμιών) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, αντωνυμία λέμε το μέρος του λόγου που το χρησιμοποιούμε στη θέση κάποιου ουσιαστικού ή επιθέτου: *Το "εγώ" και το "εσύ" είναι προσωπικές αντωνυμίες.*

η **ανυπακοή** (της ανυπακοής) ουσ.: ανυπακοή δείχνουμε όταν δεν υπακούμε σε κάποιον ή σε κάτι (= απειθαρχία ≠ υπακοή, πειθαρχία): *Η ανυπακοή στους νόμους τιμωρείται. / Είναι επιθετικός με τους συμμαθητές του και δείχνει ανυπακοή στους δασκάλους του.*

⚠ Η λέξη ανυπακοή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ανυπάκουος**, η **ανυπάκουη**, το **ανυπάκουο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ανυπάκουος, δεν υπακούει στις διαταγές που του δίνουν (= απειθαρχος ≠ υπάκουος): *Ο δάσκαλος στέλνει τους ανυπάκουους μαθητές στο γραφείο του διευθυντή.*

ο **ανύπαντρος**, η **ανύπαντρη**, το **ανύπαντρο** ΕΠΙΘ.: κάποιος είναι ανύπαντρος όταν δεν έχει παντρευτεί (= άγαμος ≠ παντρεμένος): *Το πρόγραμμα αυτό βοηθάει ιδιαίτερα τις φτωχές εργαζόμενες ανύπαντρες μητέρες.*

ο **ανυπεράσπιστος**, η **ανυπεράσπιστη**, το **ανυπεράσπιστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ανυπεράσπιστος, μένει χωρίς βοήθεια και προστασία (= απροστάτευτος, αβοήθητος): *Η πόλη έμεινε ανυπεράσπιστη στα χέρια των εχθρών.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι ανυπεράσπιστος όταν είναι αδύναμος και χρειάζεται προστασία: *Ποιος θα έκανε κακό σε ένα αθώο και ανυπεράσπιστο μωρό;*

ο **ανυπολόγιστος**, η **ανυπολόγιστη**, το **ανυπολόγιστο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ανυπολόγιστο, είναι τόσο μεγάλο, που δεν μπορούμε να το υπολογίσουμε: *Ο πίνακας αυτός είναι ανυπολόγιστης αξίας. (= ανεκτίμητος) / Οι ζημιές που προκάλεσε ο σεισμός είναι ανυπολόγιστες.*

η **ανυπομονησία** (της ανυπομονησίας) ουσ.: ανυπομονησία νιώθουμε όταν θέλουμε να γίνει κάτι όσο το δυνατόν πιο γρήγορα (= λαχτάρα,

αγωνία): *Οι αναγνώστες περιμένουν με ανυπομονησία το νέο του μυθιστόρημα.*

▲ Η λέξη ανυπομονησία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ανυπόμονος**, η **ανυπόμονη**, το **ανυπόμονο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ανυπόμονος, θέλει να γίνει κάτι όσο το δυνατόν πιο γρήγορα (≠ υπομονετικός): *Οι μαθητές ήταν ανυπόμονοι να χτυπήσει το κουδούνι για να σχολάσουν.*

ανυπομονώ ΡΗΜ.: ανυπομονούμε για κάτι όταν θέλουμε να γίνει όσο το δυνατόν πιο γρήγορα (= λαχταράω): *Οι θεατές ανυπομονούσαν να δουν ποιος θα βγει νικητής.*

ο **ανύποπτος**, η **ανύποπτη**, το **ανύποπτο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ανύποπτος, δεν υποψιάζεται ότι μπορεί να γίνει κάτι κακό ή δυσάρεστο (= ανυποψίαστος): *Περπατούσαν ανύποπτοι όταν ξαφνικά άκουσαν ένα πυροβολισμό.*

ΕΚΦΡ. σε ανύποπτο χρόνο

ο **ανυπόφορος**, η **ανυπόφορη**, το **ανυπόφορο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ανυπόφορο, είναι πολύ δυσάρεστο και δεν μπορούμε να το υποφέρουμε (= αφόρητος, αβάσταχτος): *Η υπερβολική ζήλια του έχει κάνει τη σχέση τους ανυπόφορη.*

2. όταν κάποιος είναι ανυπόφορος, η συμπεριφορά του είναι πολύ ενοχλητική και κουραστική: *Έχεις γίνει ανυπόφορος με τις παραξενιές σου, δε σε αντέχω άλλο!*

ανυψώνω (ανυψώσα), **ανυψώνομαι** (ανυψώθηκα, ανυψωμένος) ΡΗΜ.:

1. ανυψώνουμε κάτι όταν το σηκώνουμε ψηλά: *Ανύψωσε τα μάτια του στον ουρανό.*

2. λέμε ότι ανυψώνουμε το ηθικό κάποιου όταν του δίνουμε θάρρος: *Ο προπονητής τους προσπάθησε να τους ανυψώσει το ηθικό πριν τον αγώνα.*

3. ανυψώνεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι ανυψώνεται, σηκώνεται ψηλά στον αέρα (= ανεβαίνει ≠ κατεβαίνει): *Ο χαρταετός ανυψώθηκε και τον χάσαμε από τα μάτια μας.*

άνω κάτω ΕΚΦΡ.:

1. λέμε ότι κάποιος είναι άνω κάτω όταν είναι πολύ αναστατωμένος: *Είμαστε από χτες όλοι άνω κάτω απ' τα νέα που ακούσαμε.*

2. λέμε ότι κάποιος χώρος είναι άνω κάτω όταν είναι ακατάστατος: *Έφυγε βιαστικά και άφησε το σπίτι άνω κάτω.*

η **άνω τελεία** ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): η άνω τελεία (·) είναι το σημείο στίξης που χωρίζει δύο προτάσεις και δείχνει μικρό σταμάτημα της φωνής, λίγο μεγαλύτερο από όσο σταματάμε στο κόμμα: *Μετά από την άνω τελεία, αρχίζουμε την πρόταση με μικρό γράμμα.*

η **ανωμαλία** (της ανωμαλίας, των ανωμαλιών) ΟΥΣ.:

1. η ανωμαλία μιας επιφάνειας είναι το να μην είναι επίπεδη ή ευθεία: *Η ανωμαλία του εδάφους δυσκόλεψε το άνοιγμα του δρόμου.*

2. ανωμαλία λέμε τη βλάβη που παρουσιάζεται κυρίως στον ανθρώπινο οργανισμό: *Πολλές αναπηρίες οφείλονται σε γενετικές ανωμαλίες.*

3. μιλάμε για την ανωμαλία μιας κατάστασης όταν αυτή ξεφεύγει από το κανονικό ή το συνηθισμένο: *Θα υπάρξουν ανωμαλίες στα δρομολόγια των λεωφορείων λόγω της απεργίας των οδηγών.*

4. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, ανωμαλία παρουσιάζουν οι λέξεις που δεν κλίνονται όπως οι περισσότερες λέξεις σε μια γλώσσα: *Η ανωμαλία στην κλίση του επιθέτου πολύς.*

ο **ανώμαλος**, η **ανώμαλη**, το **ανώμαλο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ανώμαλο, η επιφάνειά του δεν είναι λεία και επίπεδη (≠ ομαλός, λείος): *Ο ανώμαλος δρόμος κάνει το περπάτημα πιο δύσκολο.*

2. λέμε ότι κάτι είναι ανώμαλο όταν δε γίνεται φυσιολογικά, όταν υπάρχουν προβλήματα ή εμπόδια (≠ φυσιολογικός): *Η ανώμαλη λειτουργία της υπηρεσίας οφείλεται στη γενική απεργία.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, ένα ουσιαστικό, επίθετο ή ρήμα είναι ανώμαλο όταν δεν ακολουθεί τους γενικούς κανόνες κλίσης της γλώσσας (≠ ομαλός): *Το ρήμα "πηγαίνω" είναι ανώμαλο.*

ο **ανώνυμος**, η **ανώνυμη**, το **ανώνυμο** ΕΠΙΘ.:

1. κάποιος είναι ανώνυμος όταν δεν ξέρουμε το όνομά του ή δε φανερώνει το όνομά του (≠ επώνυμος): *Τα δημοτικά τραγούδια είναι έργα ανώνυμων συγγραφέων.*

2. κάτι είναι ανώνυμο όταν δεν ξέρουμε ποιος το έγραψε ή ποιος το είπε: *Στην εφημερίδα δε δημοσιεύουμε ανώνυμες καταγγελίες.*

3. ανώνυμος είναι όποιος δεν είναι διάσημος (= άσημος ≠ διάσημος): *Οι ανώνυμοι πολίτες έχουν ίσα δικαιώματα με τους επώνυμους.*

ο **ανώριμος**, η **ανώριμη**, το **ανώριμο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ανώριμος, είναι νέος σε ηλικία και δεν έχει ωριμάσει ακόμη αρκετά το μυαλό του: *Είναι πολύ μικρός και ανώριμος για να αναλάβει την ευθύνη του σπιτιού μόνος του.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) ανώριμο λέμε κάποιον που δε φέρεται με ωριμότητα και υπευθυνότητα (≠ ώριμος): *Είναι πολύ επιπόλιος και ανώριμος και πληγώνει αυτούς που τον αγαπούν.*

ο **ανώτατος**, η **ανώτατη**, το **ανώτατο** ΕΠΙΘ.:

λέμε για κάτι ότι είναι ανώτατο για να δηλώσουμε ότι κάτι έχει τη μεγαλύτερη θέση, τιμή, αξία, σημασία κτλ. από όλα τα άλλα (≠ κατώτατος): *Ο στρατηγός έχει το ανώτατο αξίωμα στο στρατό ξηράς.*

ο **ανώτερος**, η **ανώτερη**, το **ανώτερο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ανώτερο από κάτι άλλο, έχει μεγαλύτερη αξία, σημασία κτλ. από αυτό (≠ κατώτερος): *Ο Πλάτωνας έλεγε: "Μη θεωρείς τίποτε ανώτερο από τη δικαιοσύνη".*

2. όταν κάποιος είναι ανώτερος από κάποιον άλλο, έχει μεγαλύτερο βαθμό ή αξίωμα από

αυτόν (**≠** κατώτερος): *Είναι ανώτερος υπάλληλος του ΙΚΑ.*

ο **ανώφελος**, η **ανώφελη**, το **ανώφελο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ανώφελο, δεν ωφελεί να γίνεται, γιατί δεν έχει αποτέλεσμα (= μάταιος, άσκοπος): *Τα λόγια είναι ανώφελα όταν δεν οδηγούν σε πράξεις.*

ο **αξεπέραστος**, η **αξεπέραστη**, το **αξεπέραστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αξεπέραστο, είναι πάρα πολύ δύσκολο και δεν μπορούμε να το ξεπεράσουμε ή να το αντιμετωπίσουμε (= ανυπερβλήτος): *Συνάντησε αξεπέραστα εμπόδια και αναγκάστηκε να σταματήσει.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι αξεπέραστος σε κάτι όταν είναι εξαιρετικός και δεν τον φτάνει κανείς (= ασυναγώνιστος, ασύγκριτος): *Οι αρχαίοι τραγικοί ποιητές παραμένουν αξεπέραστοι μέσα στους αιώνες.*

το **αξεσουάρ** ΟΥΣ.:

1. αξεσουάρ είναι κάτι καθετί που συμπληρώνει το ντύσιμό μας, όπως μια ζώνη, μια τσάντα κτλ.: *Συνδύασε το μαύρο φόρεμα με κόκκινα αξεσουάρ.*

2. αξεσουάρ λέμε το εξάρτημα αυτοκινήτου, συσκευής κτλ.: *Πρόσθεσε στο αυτοκίνητό του ηλεκτρικούς καθρέφτες, συναγερμό και άλλα αξεσουάρ.*

⚠ Η λέξη αξεσουάρ δεν κλίνεται.

ο **άξεστος**, η **άξεστη**, το **άξεστο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι άξεστος, δεν έχει καλλιέργεια και καλούς τρόπους (= αγροίκος, αγενής): *Η κοπέλα τρόμαξε από τη συμπεριφορά του άξεστου χωρικού.*

ο **αξέχαστος**, η **αξέχαστη**, το **αξέχαστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι μας μένει αξέχαστο, το θυμόμαστε για πολύ καιρό, γιατί είναι ωραίο, ευχάριστο ή ασυνήθιστο (= αλησμόνητος): *Πέρασα τόσο όμορφα αυτό το καλοκαίρι, που θα μου μείνει αξέχαστο.*

2. αξέχαστο λέμε ένα πρόσωπο που έχει πεθάνει και το θυμόμαστε με αγάπη (= αείμνηστος): *Τον αξέχαστο κωμικό ηθοποιό τίμησε χθες το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης.*

η **αξία** (της αξίας, των αξιών) ΟΥΣ.:

1. η αξία κάποιου πράγματος είναι το πόσα χρήματα αξίζει: *Η αξία των αυτοκινήτων μειώνεται συνεχώς. (= τιμή) / Έκλεψαν κοσμήματα μεγάλης αξίας.*

2. η αξία ενός προσώπου ή ενός πράγματος είναι το πόσο σημαντικό, ικανό ή χρήσιμο είναι: *Είναι ένα κτίριο με μεγάλη ιστορική αξία. (= σημασία, σπουδαιότητα) / Είναι επιστήμονας αναγνωρισμένης αξίας. (= κύρος)*

3. η αξία είναι κάτι που ακολουθούν οι άνθρωποι στη ζωή τους επειδή πιστεύουν ότι είναι σημαντικό, σωστό ή ωφέλιμο (= αρχή): *Η κοινωνία δείχνει να επιστρέφει στις αξίες της παραδοσιακής οικογένειας.*

άξια ΕΠΙΡΡ.: κάτι γίνεται ή υπάρχει άξια όταν αξίζει να γίνεται ή να υπάρχει: *Άξια κατέκτησε τον τίτλο του ολυμπιονίκη.*

ο **αξιαγάπητος**, η **αξιαγάπητη**, το **αξιαγάπητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αξιαγάπητος, αξίζει να τον αγαπάμε (= αξιολάτρευτος): *Είναι μια αξιαγάπητη κοπέλα με μεγάλη καλοσύνη και ευγενική ψυχή.*

ο **αξιέπαινος**, η **αξιέπαινη**, το **αξιέπαινο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αξιέπαινος, αξίζει να τον επαινούμε, γιατί έχει πετύχει κάτι δύσκολο ή σπουδαίο: *Είναι αξιέπαινη γιατί δούλεψε για να καταφέρει να σπουδάσει.*

2. αξιέπαινο λέμε κάτι που είναι δύσκολο ή σπουδαίο και μας προκαλεί θαυμασμό: *Η προσπάθειά τους να μαζέψουν χρήματα για τα παιδιά διά του πολέμου ήταν αξιέπαινη.*

αξιζώ ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι αξίζει όταν έχει αξία: *Λέει στον εαυτό του ότι δεν αξίζει τίποτα. / Τίποτα δεν αξίζει όσο η ζωή.*

2. αξιζώ κάτι όταν είναι δίκαιο να το έχω (= δικαιούμαι): *Η ομάδα άξιζε τη νίκη.*

3. **αξίζει** 3^ο ΠΡ.: κάτι αξίζει όταν έχει μια ορισμένη τιμή (= στοιχίζει, κοστίζει): *Πόσο να αξίζει μια τέτοια βίλα;*

4. **αξίζει** ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: αξίζει να γίνει κάτι σημαίνει ότι πρέπει να γίνει (= επιβάλλεται): *Είναι ωραία ταινία και αξίζει να τη δεις. / Αξίζει να τιμωρηθεί για τη συμπεριφορά του.*

η **αξίνα** (της αξίνας, των αξινών) ΟΥΣ.: αξίνα λέμε ένα εργαλείο με μακρύ κοντάρι, που η μια του άκρη είναι μυτερή για να σκάβουμε το χώμα και η άλλη πλατιά για να κόβουμε τα χόρτα: *Έσκαψε στο χώμα ένα τεράστιο λάκκο με φτυάρι και αξίνα.*

ο **αξιοζήλευτος**, η **αξιοζήλευτη**, το **αξιοζήλευτο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αξιοζήλευτο, αξίζει να το ζηλεύουμε (= ζηλευτός): *Η εργατικότητα του είναι αξιοζήλευτη.*

ο **αξιοθαύμαστος**, η **αξιοθαύμαστη**, το **αξιοθαύμαστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αξιοθαύμαστο, αξίζει να το θαυμάζουμε (= θαυμαστός): *Η προσπάθειά του είναι αξιοθαύμαστη.*

2. όταν κάποιος είναι αξιοθαύμαστος, αξίζει να τον θαυμάζουμε για το χαρακτήρα του ή τις πράξεις του: *Είναι αξιοθαύμαστος που δεν έχασε το κουράγιο του σε μια τόσο δύσκολη στιγμή.*

τα **αξιοθέατα** (των αξιοθέατων) ΟΥΣ.: τα αξιοθέατα είναι τα μέρη που αξίζει να δει κανείς όταν επισκέπτεται ένα καινούριο μέρος ή μια ξένη χώρα: *Η Ακρόπολη και ο Παρθενώνας είναι τα πιο γνωστά αξιοθέατα της Αθήνας.*

ο **αξιοθρήνητος**, η **αξιοθρήνητη**, το **αξιοθρήνητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αξιοθρήνητος, βρίσκεται σε πολύ άσχημη κατάσταση και μας κάνει να

τον λυπόμαστε (= αξιολύπητος): *Το σπίτι του κήκε, και είναι αξιοθρήνητος.*

2. λέμε ότι κάτι είναι αξιοθρήνητο όταν είναι φτιαγμένο με πολύ πρόχειρο ή άσχημο τρόπο και προκαλεί ειρωνικά σχόλια: *Προσπάθησα να ζωγραφίσω κάτι, αλλά το αποτέλεσμα ήταν αξιοθρήνητο!*

ο **αξιολάτρευτος**, η **αξιολάτρευτη**, το **αξιολάτρευτο** ΕΠΙΘ.: είναι ό,τι και ο αξιαγάπητος: *Είναι ένα αξιολάτρευτο παιδί που όλοι το αγαπούν.*

ο **αξιόλογος**, η **αξιόλογη**, το **αξιόλογο** ΕΠΙΘ.:
1. όταν κάποιος είναι αξιόλογος, είναι πολύ καλός σε αυτό που κάνει (= σπουδαίος): *Ο Ευκλείδης υπήρξε ο πλέον αξιόλογος μαθηματικός της αρχαιότητας.*

2. όταν κάτι είναι αξιόλογο, παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον (= σημαντικός): *Στην περιοχή υπάρχουν αξιόλογα μνημεία της βυζαντινής περιόδου.*

ο **αξιολύπητος**, η **αξιολύπητη**, το **αξιολύπητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αξιολύπητος, βρίσκεται σε πολύ άσχημη κατάσταση και μας κάνει να τον λυπόμαστε (= αξιοθρήνητος): *Μου φάνηκε πολύ αξιολύπητος όταν τον είδα να τριγυρνάει στους δρόμους με σκισμένα ρούχα.*

η **αξιοπρέπεια** (της αξιοπρέπειας) ΟΥΣ.: η αξιοπρέπεια είναι ο σεβασμός που δείχνουμε στον εαυτό μας και στους άλλους: *Έχασε το παιχνίδι, αλλά φέρθηκε με μεγάλη αξιοπρέπεια. (= ευπρέπεια) / Είχε την αξιοπρέπεια να παραδεχτεί το λάθος του και να ζητήσει συγνώμη. (= αυτοσεβασμός)*

⚠ Η λέξη αξιοπρέπεια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αξιοπρεπής**, η **αξιοπρεπής**, το **αξιοπρεπές** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αξιοπρεπής, φέρεται με αξιοπρέπεια, σέβεται τον εαυτό του και τους άλλους (≠ αναξιοπρεπής, μικροπρεπής): *Δεν πέφτει ποτέ σε μικρότητες, είναι πολύ αξιοπρεπής άνθρωπος.*

2. όταν κάτι είναι αξιοπρεπές, δείχνει αξιοπρέπεια και είναι σύμφωνο με τους κανόνες: *Η παρουσίασή της, αν και δεν ήταν τέλεια, ήταν αρκετά αξιοπρεπής.*

ο **άξιος**, η **άξια**, το **άξιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι άξιος, μπορεί να κάνει κάτι πολύ καλά (= ικανός ≠ ανίκανος, ανάξιος): *Είναι πολύ άξια γυναίκα, αφού μεγαλώνει μόνη της τρία παιδιά. / Η ομάδα τους είναι άξια πρωταθλήτρια Ευρώπης.*

2. όταν κάτι είναι άξιο σεβασμού, θαυμασμού, προσοχής κτλ., αξίζει να το σεβόμαστε, να το θαυμάζουμε, να το προσέχουμε κτλ.: *Η προσπάθειά του να πάρει μέρος στους Ολυμπιακούς είναι άξια θαυμασμού.*

ΕΚΦΡ. άξιος της τύχης μου

άξιος της τύχης μου ΕΚΦΡ.: όταν είμαι άξιος της τύχης μου, παθαίνω αυτό που μου αξίζει (=

άξιος της μοίρας μου): *Έτρεχε και τράκαρε. Είναι άξιος της τύχης του!*

ο **αξιοσέβαστος**, η **αξιοσέβαστη**, το **αξιοσέβαστο** ΕΠΙΘ.: αξιοσέβαστος είναι κάποιος που τον σεβόμαστε πολύ, συνήθως επειδή είναι ηλικιωμένος: *Από τον αξιοσέβαστο γέροντα έχουμε ακούσει πολλές σοφές συμβουλές.*

ο **αξιότιμος**, η **αξιότιμη**, το **αξιότιμο** ΕΠΙΘ. (ΕΠΙΣ.): το λέμε πριν από το όνομα ή τον τίτλο κάποιου όταν αρχίζουμε ένα γράμμα ή μια ομιλία, για να του δείξουμε το σεβασμό μας: *Αξιότιμε κύριε υπουργέ, σας καλωσορίζω στην πόλη μας.*

το **αξίωμα** (του αξιώματος, των αξιωμάτων) ΟΥΣ.:

1. αξίωμα λέμε την πολύ μεγάλη θέση που έχει κάποιος σε μια εταιρεία, στην κοινωνία, στο στρατό, στην εκκλησία κτλ.: *Έχει το αξίωμα του στρατηγού και όλοι τον σέβονται στην υπηρεσία του.*

2. στην επιστήμη, αξίωμα είναι αυτό που δεχόμαστε ότι είναι αληθινό και δε χρειάζεται να το αποδείξουμε: *Αξίωμα είναι ότι από ένα σημείο περνάει μόνο μία παράλληλη σε μία ευθεία.*

η **αξιοματική αντιπολίτευση** ΟΥΣ.: αξιοματική αντιπολίτευση λέμε το κόμμα που ήρθε δεύτερο στις εκλογές: *Οι βουλευτές της αξιοματικής αντιπολίτευσης αποχώρησαν από τη βουλή.*

⚠ Η αξιοματική αντιπολίτευση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αξιοματικός**, η **αξιοματικός** (του/της αξιωματικού, των αξιωματικών) ΟΥΣ.:

1. στο στρατό ή στην αστυνομία, ο αξιωματικός έχει κάποιο βαθμό, δηλαδή μεσαίο ή μεγάλο αξίωμα: *Είναι μόνιμος αξιωματικός του ναυτικού. / Δηλώσαμε την κλοπή στην αξιωματικό υπηρεσίας του αστυνομικού τμήματος.*

2. **αξιοματικός** ΑΡΣ.: στο σκάκι, αξιωματικό λέμε το πιόνι που μπορούμε να το μετακινήσουμε μόνο διαγώνια, σε τετράγωνα που έχουν το ίδιο χρώμα

ο **άξονας** (του άξονα, των αξόνων) ΟΥΣ.:

1. άξονας είναι η φανταστική γραμμή που περνάει από τη μέση ενός σώματος ή γύρω από την οποία γυρνάει ένα σώμα: *Ο άξονας της Γης.*

2. άξονα λέμε τη μεταλλική ράβδο που ενώνει τους τροχούς του αυτοκινήτου: *Έσπασε ο άξονας του αυτοκινήτου.*

3. ο άξονας σε μια συζήτηση είναι το βασικό θέμα που την κατευθύνει: *Βασικός άξονας της εκπαιδευτικής πολιτικής είναι η διατήρηση της δωρεάν εκπαίδευσης.*

4. (ΜΑΘΗΜ.) άξονας είναι καθεμία από τις γραμμές στις οποίες σημειώνουμε μια μέτρηση: *Οι άξονες χ, ψ και z.*

ο **αξύριστος**, η **αξύριστη**, το **αξύριστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας άντρας είναι αξύριστος, δεν έχει ξυριστεί πρόσφατα και έχει γένια στο πρόσωπό του (≠ ξυρισμένος): *Έμεινε αξύριστος τρεις μέρες λόγω πένθους.*

2. όταν κάποιο μέρος του αντρικού ή γυναικειού σώματος είναι αξύριστο, δεν το έχουν ξυρίσει και έχει τρίχες (**≠** ξυρισμένος): *Αποφεύγει να φοράει φούστες γιατί οι γάμπες της είναι αξύριστες.*

ο **αόμματος**, η **αόμματη**, το **αόμματο** ΕΠΙΘ.: αόμματος λέγεται αλλιώς ο τυφλός: *Στεκόταν στη γωνία και φώναζε: "Ελεήστε τον αόμματο".*

ο **άοπλος**, η **άοπλη**, το **άοπλο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι άοπλος, δεν έχει πάνω του όπλο (**≠** ένοπλος, οπλισμένος): *Τα μεγαλύτερα θύματα των πολέμων είναι οι άοπλοι πολίτες.*

ο **αόρατος**, η **αόρατη**, το **αόρατο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αόρατο, δεν μπορούμε να το δούμε με τα μάτια μας (**≠** ορατός): *Ο αέρας είναι αόρατος. / Με αυτό το καθαριστικό τα τζάμια γίνονται αόρατα!*

2. λέμε αόρατο κάτι που αγνοούμε ότι υπάρχει ή κάνουμε ότι δεν το βλέπουμε: *Κανείς δεν ασχολείται ιδιαίτερα με τις αόρατες ομάδες της επαρχίας.*

ο **αόριστος** (του αορίστου, των αορίστων) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, ο αόριστος είναι ο χρόνος του ρήματος που δείχνει ότι κάτι έγινε και τελείωσε στο παρελθόν: *Ο αόριστος του "γράφω" είναι το "έγραψα".*

ο **άοσμος**, η **άοσμη**, το **άοσμο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι άοσμο, δεν έχει μυρωδιά: *Το νερό είναι ένα υγρό άοσμο και άχρωμο.*

η **απαγγελία** (της απαγγελίας, των απαγγελιών) ΟΥΣ.: απαγγελία είναι το να απαγγέλλει κάποιος ένα ποίημα, μια ιστορία κτλ.: *Η απαγγελία των ποιημάτων του Καβάφη θα γίνει από τη γνωστή ηθοποιό.*

απαγγέλλω (απάγγειλα και απήγγειλα), **απαγγέλλομαι** (απαγγέλληκα, απαγγελέμενος) ΡΗΜ.: απαγγέλλουμε κάτι όταν λέμε ένα ποίημα ή μια ιστορία μπροστά σε κόσμο: *Οι μαθητές απαγγέλλουν ποιήματα στις σχολικές γιορτές. / Ο ηθοποιός απάγγειλε στίχους από το έργο του μεγάλου ποιητή.*

απαγορεύω (απαγόρευσα), **απαγορεύομαι** (απαγορεύτηκα, απαγορευμένος) ΡΗΜ.:

1. απαγορεύουμε σε κάποιον να κάνει κάτι όταν δεν τον αφήνουμε να το κάνει (**≠** επιτρέπω): *Σου απαγορεύω να μου μιλάς άσχημα. / Οι γιατροί τού απαγόρευσαν το κάπνισμα.*

2. **απαγορεύεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: κάτι απαγορεύεται όταν είναι παράνομο (**≠** επιτρέπεται): *Απαγορεύεται το παρκάρισμα. / Στα νοσοκομεία απαγορεύεται το κάπνισμα.*

η **απαγωγή** (της απαγωγής, των απαγωγών) ΟΥΣ.: απαγωγή γίνεται όταν αρπάζουν κάποιον με τη βία και τον κρύβουν, με σκοπό να ζητήσουν χρήματα ή κάτι άλλο από τους συγγενείς του για να τον αφήσουν ελεύθερο: *Η αστυνομία συνέλαβε τον ύποπτο για την απαγωγή του επιχειρηματία.*

απαισιόδοξα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι απαισιόδοξα, το κάνουμε με απαισιοδοξία (**≠** αισιόδοξα): *Μη σκέφτεσαι απαισιόδοξα, κάνε υπομονή και θα φτιάξουν τα πράγματα.*

η **απαισιοδοξία** (της απαισιοδοξίας) ΟΥΣ.: απαισιοδοξία είναι το να βλέπει κανείς μόνο την άσχημη πλευρά των πραγμάτων και να πιστεύει ότι δεν μπορούν να γίνουν καλύτερα (**≠** αισιοδοξία): *Η ανεργία αναγκάζει πολλούς νέους να αντικρίζουν με απαισιοδοξία το μέλλον τους.*

▲ Η λέξη απαισιοδοξία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **απαισιόδοξος**, η **απαισιόδοξη**, το **απαισιόδοξο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι απαισιόδοξος, είναι λυπημένος και δεν ελπίζει ότι μπορεί γίνουν καλά κι ευχάριστα πράγματα (**≠** αισιόδοξος): *Μην είσαι τόσο απαισιόδοξος για το μέλλον των παιδιών.*

2. όταν κάποιος είναι απαισιόδοξος, βλέπει μόνο την αρνητική πλευρά των πραγμάτων: *Ο απαισιόδοξος άνθρωπος βλέπει συνεχώς δυσκολίες και εμπόδια.*

3. όταν κάτι είναι απαισιόδοξο, δε μας δίνει ελπίδες ότι μπορούν να γίνουν καλά κι ευχάριστα πράγματα (**≠** αισιόδοξος): *Δε μου αρέσουν τα απαισιόδοξα βιβλία με θλιβερό τέλος.*

ο **απαίσιος**, η **απαίσια**, το **απαίσιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι απαίσιο, είναι πολύ άσχημο, δυσάρεστο ή ενοχλητικό (= άθλιος, φρικτός): *Είδε ένα απαίσιο όνειρο και ξύπνησε τρομαγμένος. / Τα σκουπίδια έχουν απαίσια μυρωδιά.*

2. απαίσιο λέμε κάποιον όταν έχει πολύ κακό χαρακτήρα: *Είναι ένας απαίσιος άνθρωπος που δεν έχει ούτε ένα φίλο.*

απαιτώ (απαίτησα), **απαιτούμαι** (απαιτήθηκα) ΡΗΜ.:

1. απαιτούμε κάτι όταν ζητάμε να γίνει οπωσδήποτε: *Απαιτώ να με σέβεσαι!*

2. όταν απαιτούμε κάτι, ζητάμε να μας το δώσουν, γιατί το δικαιούμαστε: *Μπορείς να απαιτήσεις αποζημίωση αν σε απολύσουν.*

3. **απαιτεί** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι απαιτεί κάτι άλλο όταν δεν μπορεί να γίνει χωρίς αυτό (= προϋποθέτει): *Η προστασία του περιβάλλοντος απαιτεί παγκόσμια συνεργασία.*

4. **απαιτείται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι απαιτείται όταν χρειάζεται να γίνει οπωσδήποτε για να γίνει κάτι άλλο (= χρειάζεται, θέλει): *Απαιτείται σκληρό διάβασμα για να περάσεις στο πανεπιστήμιο.*

ο **απαλός**, η **απαλή**, το **απαλό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι απαλό, είναι ευχάριστο όταν το αγγίζουμε (= μαλακός, τρυφερός **≠** σκληρός, τραχύς): *Τα μωρά έχουν πολύ απαλό δέρμα.*

2. απαλή μουσική ή απαλή κίνηση είναι εκείνη που δεν έχει δύναμη, ένταση ή βία (= ήρεμος **≠** δυνατός): *Ακούει απαλή μουσική για να χαλαρώσει.*

3. όταν ένα χρώμα είναι απαλό, δεν είναι ζωηρό ή έντονο (= αχνός): *Έβαψε το δωμάτιο με ένα απαλό κίτρινο χρώμα.*

απάνεμα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάπου είναι απάνεμα, δε χτυπάει εκεί ο άνεμος: *Βάλτε το σπιτάκι του σκύλου κάπου απάνεμα.*

ο **απάνεμος**, η **απάνεμη**, το **απάνεμο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα μέρος είναι απάνεμο, είναι προφυλαγμένο από τον αέρα: *Στήσαμε τη σκηνή σε μία απάνεμη άκρη στην παραλία.*

απάνθρωπα ΕΠΙΡΡ.: όταν φερόμαστε απάνθρωπα, φερόμαστε με απάνθρωπο τρόπο: *Τον στείλανε εξορία, όπου βασανίστηκε απάνθρωπα.*

ο **απάνθρωπος**, η **απάνθρωπη**, το **απάνθρωπο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι απάνθρωπο, είναι πολύ σκληρό και κακό, χωρίς ίχνος ανθρωπιάς: *Οι σκλάβοι ζούσαν και δούλευαν σε απάνθρωπες συνθήκες.*

τα **άπαντα** (των απάντων) ΟΥΣ.: τα άπαντα ενός συγγραφέα ή ενός ποιητή είναι το βιβλίο που περιλαμβάνει όλα τα κείμενα που έχει γράψει: *Διαβάζει τα άπαντα του Σεφέρη.*

απαντάω/απαντώ (απάντησα), **απαντιέμαι** (απαντήθηκα, απαντημένος) ΡΗΜ.:

1. απαντάμε όταν δίνουμε μια απάντηση σε μια ερώτηση (≠ ρωτάω): *Περιμένω να μου απαντήσεις. / Απαντήστε σε μία μόνο ερώτηση από κάθε ενότητα.*

2. όταν απαντάμε στο τηλέφωνο, το σηκώνουμε όταν χτυπάει: *Σου τηλεφωνούσα όλο το απόγευμα, αλλά δεν απάντησες.*

3. απαντάμε όταν κάνουμε κάτι σαν αντίδραση σε κάτι άλλο (= αντιδρώ): *Στα κακά του σχολία απάντησε με ένα ειρωνικό χαμόγελο.*

4. **απαντά** 3^ο ΠΡ. (ΕΠΙΣ.): όταν κάτι απαντά σε ένα κείμενο, το βρίσκουμε σε αυτό το κείμενο (= εμφανίζεται, βρίσκεται): *Η λέξη αυτή απαντά για πρώτη φορά στον Όμηρο.*

απάνω ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και το επάνω

απανωτά ΕΠΙΡΡ.: όταν δύο ή η περισσότερα πράγματα γίνονται απανωτά, γίνονται το ένα αμέσως μετά το άλλο: *Μου τηλεφώνησε τρεις φορές απανωτά.*

οι **απανωτοί**, οι **απανωτές**, τα **απανωτά** ΕΠΙΘ.: όταν δύο ή η περισσότερα πράγματα είναι απανωτά, γίνονται το ένα αμέσως μετά το άλλο: *Ο ληστής βγάζει ένα πιστόλι και του ρίχνει μερικές απανωτές πιστολιές.*

απαράδεκτα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν φερόμαστε απαράδεκτα σε κάποιον, του φερόμαστε με πολύ άσχημο τρόπο: *Πήγε για βοήθεια, και εκείνοι του μίλησαν απαράδεκτα και τον πέταξαν έξω.*

2. λέμε ότι κάτι είναι απαράδεκτα μεγάλο, ακριβό κτλ. όταν θεωρούμε ότι δε θα έπρεπε να είναι τόσο μεγάλο, ακριβό κτλ.: *Τα νέα μέτρα οδήγησαν σε απαράδεκτα υψηλές αυξήσεις των εισιτηρίων.*

ο **απαράδεκτος**, η **απαράδεκτη**, το **απαράδεκτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν λέμε ότι κάτι είναι απαράδεκτο, θεωρούμε ότι δε θα έπρεπε να υπάρχει ή να γίνεται, γιατί είναι πολύ κακό (= ανεπίτρεπτος):

Η εικόνα μιας πόλης γεμάτης σκουπίδια είναι απαράδεκτη.

2. λέμε ότι κάτι είναι απαράδεκτο όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι δε μας αρέσει καθόλου (= φρικτός, άθλιος): *Η εξυπηρέτηση ήταν κακή και το φαγητό απαράδεκτο!*

απαραίτητα και **απαραίτητως** ΕΠΙΡΡ.: οπωσδήποτε: *Πρέπει απαραίτητα να συναντηθούμε.*

ο **απαραίτητος**, η **απαραίτητη**, το **απαραίτητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι απαραίτητο, χρειάζεται οπωσδήποτε για να γίνει κάτι άλλο (= αναγκαίος): *Θα κάνω ό,τι είναι απαραίτητο για να τον σταματήσω.*

ο **απαράλλαχτος**, η **απαράλλαχτη**, το **απαράλλαχτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι απαράλλαχτο με κάτι άλλο, είναι εντελώς ίδιος με αυτό, χωρίς καμία διαφορά (= ολόιδιος ≠ διαφορετικός): *Το αυτοκίνητό σου είναι ίδιο κι απαράλλαχτο με το δικό μου.*

2. απαράλλαχτο λέμε κάποιον ή κάτι που δεν έχει αλλάξει καθόλου, που έχει μείνει όπως ήταν (= αμετάβλητος): *Μεγαλώνοντας, όλοι αλλάζουν, αυτός όμως έμεινε απαράλλαχτος.*

ο **απαρηγόρητος**, η **απαρηγόρητη**, το **απαρηγόρητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι απαρηγόρητος, είναι πολύ λυπημένος και δεν μπορεί κανείς να τον παρηγορήσει: *Έκλαιγε και ήταν απαρηγόρητη που έχασε την εκδρομή.*

ο **απασχολημένος**, η **απασχολημένη**, το **απασχολημένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι απασχολημένος, έχει δουλειά: *Μου ζήτησε να περιμένω στην αίθουσα αναμονής γιατί ήταν απασχολημένος.*

η **απασχόληση** (της απασχόλησης, των απασχολήσεων) ΟΥΣ.:

1. απασχόληση λέμε το επάγγελμα που κάνει κάποιος για να κερδίζει χρήματα (= εργασία): *Είναι τώρα δύο μήνες χωρίς απασχόληση.*

2. η απασχόληση κάποιου είναι κάτι που κάνει στον ελεύθερο χρόνο του (= ενασχόληση, ασχολία): *Το ψάρεμα είναι για κάποιους μια ευχάριστη απασχόληση.*

απασχολώ (απασχόλησα), **απασχολούμαι** (απασχολήθηκα, απασχολημένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος μας απασχολεί όταν δε μας αφήνει να συνεχίσουμε αυτό που κάνουμε (= διακόπτω, ενοχλώ): *Να σε απασχολήσω για λίγο;*

2. λέμε ότι κάτι με απασχολεί όταν μου προκαλεί ανησυχία (= προβληματίζω, ανησυχώ): *Τι σε απασχολεί και είσαι σκεπτικός;*

3. λέμε ότι μια εταιρεία απασχολεί ανθρώπους όταν τους προσφέρει εργασία: *Είναι μικρή εταιρεία και απασχολεί μόνο δέκα άτομα.*

4. **απασχολούμαι** ΠΑΘ.: όταν απασχολούμαστε κάπου, εκεί βρίσκεται η εργασία μας (= εργάζομαι, δουλεύω): *Πόσοι καθηγητές απασχολούνται στο σχολείο σας;*

ο **απατεώνας** (του απατεώνα, των απατεώνων), η **απατεώνισσα** (της απατεώνισσας) ΟΥΣ.: ο

απατεώνας είναι αυτός που κάνει κάποια απάτη: *Ο απατεώνας δανείστηκε τα χρήματά τους και εξαφανίστηκε.*

η **απάτη** (της απάτης, των απατών) ΟΥΣ.: απάτη είναι όταν κάνουμε κάποιον να μας εμπιστευτεί για να τον ξεγελάσουμε και να κερδίσουμε κάτι από αυτόν (= κομπίνα): *Είναι γνωστές οι απάτες με ανύπαρκτα οικόπεδα που τα αγοράζουν ανυποψίαστοι αγοραστές.*

ο **άπαχος**, η **άπαχη**, το **άπαχο** ΕΠΙΘ.: όταν μια τροφή είναι άπαχη, δεν έχει ζωικό λίπος: *Το άπαχο γάλα είναι πιο ελαφρύ και υγιεινό.*

ο **απειθαρχος**, η **απειθαρχη**, το **απειθαρχο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι απειθαρχος, δεν υπακούει στους κανονισμούς ή στις διαταγές που του δίνουν (= ανυπάκουος ≠ πειθαρχικός): *Οι απειθαρχοί στρατιώτες τιμωρούνται.*

ο **απειλητικός**, η **απειλητική**, το **απειλητικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι απειλητικό, απειλεί ότι θα συμβεί κάτι κακό: *Δέχεται ανώνυμα απειλητικά τηλεφωνήματα μέσα στη νύχτα.*

απειλώ (απειλησα), **απειλούμαι** (απειλήθηκα, απειλημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν απειλούμε κάποιον, του λέμε ότι θα του κάνουμε κακό (= φοβερίζω): *Οι ληστές τον απείλησαν με περιστροφή. / Η Β. Κορέα απειλεί τις ΗΠΑ με "πυρηνικό πόλεμο".*

2. **απειλεί** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι απειλεί κάτι άλλο όταν το βάζει σε κίνδυνο: *Η ατμοσφαιρική ρύπανση απειλεί την υγεία μας.*

3. **απειλούμαι** ΠΑΘ.: απειλούμαστε όταν βρισκόμαστε σε κίνδυνο: *Με εξαφάνιση απειλούνται οι θαλάσσιες χελώνες.*

ο **άπειρος**, η **άπειρη**, το **άπειρο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι άπειρος, δεν έχει πείρα σε κάτι (≠ έμπειρος): *Ο οδηγός ήταν άπειρος και έχασε τον έλεγχο του αυτοκινήτου.*

2. όταν ένα σύνολο από πράγματα, πρόσωπα κτλ. είναι άπειρο, είναι τόσο μεγάλο που δεν μπορούμε να το μετρήσουμε (= αμέτρητος): *Σου τηλεφώνησα άπειρες φορές και δε σε βρήκα.*

απελπίζομαι (απελπίστηκα, απελπισμένος) ΡΗΜ.: κάποιος απελπίζεται όταν νιώθει ότι μια κατάσταση είναι τόσο άσχημη, που δεν μπορεί να αλλάξει (= απογοητεύομαι ≠ ελπίζω, αναθαρρώ): *Μην απελπίζεσαι, θα γίνει πάλι καλά! / Δεν κατάφερε να λύσει την άσκηση και απελπίστηκε.*

η **απελπισία** (της απελπισίας, των απελπισιών) ΟΥΣ.:

1. η απελπισία είναι αυτό που νιώθουμε όταν πιστεύουμε ότι μια κατάσταση είναι τόσο άσχημη, που δεν μπορεί να αλλάξει (= απόγωση): *Τον έπιασε απελπισία όταν κατάλαβε πόσα χρήματα χρωστούσε. / Πάνω στην απελπισία του ήθελε να αυτοκτονήσει.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε ότι κάτι είναι απελπισία όταν δε μας αρέσει καθόλου (= φρίκη): *Απελπισία είναι το φαγητό σου!*

απέναντι ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν βρισκόμαστε απέναντι από κάποιον ή από κάτι, βρισκόμαστε στην πλευρά που είναι μπροστά από αυτό (= αντίκρυ): *Η Θάσος βρίσκεται απέναντι από τις ακτές της Ανατολικής Μακεδονίας.*

2. όταν λέμε ότι είμαστε καλοί απέναντι σε κάποιον, εννοούμε ότι είμαστε καλοί μαζί του: *Οι κάτοικοι του νησιού ήταν πολύ ζεστοί και φιλικοί απέναντί μας.*

ο **απένταρος**, η **απένταρη**, το **απένταρο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι απένταρος, δεν έχει καθόλου χρήματα (= αδέκαρος, άφραγκος): *Έμεινε εντελώς απένταρος, δεν έχει λεφτά ούτε για το νοίκι.*

απέξω ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε ένα ποίημα απέξω, το έχουμε αποστηθίσει και το λέμε χωρίς να το διαβάζουμε: *Θα τον διαβάσεις το λόγο σου ή θα τον πεις απέξω;*

ο **απέραντος**, η **απέραντη**, το **απέραντο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι απέραντο, είναι τόσο μεγάλο ή τόσο πολύ, που δεν έχει τέλος (= άπειρος, ατελείωτος): *Το απέραντο γαλάζιο της θάλασσας με ηρεμεί.*

2. λέμε ότι ένα συναίσθημα είναι απέραντο όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι είναι πολύ έντονο: *Νιώθει απέραντο θαυμασμό για το δάσκαλό της.*

η **απεργία** (της απεργίας, των απεργιών) ΟΥΣ.: απεργία κάνουν οι εργαζόμενοι όταν δεν πηγαίνουν στη δουλειά τους για κάποιο χρονικό διάστημα, για να διαμαρτυρηθούν για κάτι ή για να ζητήσουν κάτι: *Κλειστές θα παραμείνουν οι τράπεζες λόγω της απεργίας των εργαζομένων.*

η **απεργία πείνας** ΟΥΣ.: όταν κάποιος κάνει απεργία πείνας, αρνείται να φάει και έτσι διαμαρτύρεται για κάτι: *Οι φυλακισμένοι έκαναν απεργία πείνας.*

απερίσκεπτα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι απερίσκεπτα, το κάνουμε χωρίς να το σκεφτούμε (= ασυλλόγιστα, επιπόλαιο): *Φέρθηκε πολύ απερίσκεπτα, και μετά το μετάνιωσε πικρά.*

ο **απερίσκεπτος**, η **απερίσκεπτη**, το **απερίσκεπτο** ΕΠΙΘ.:

1. κάτι που κάνουμε ή λέμε είναι απερίσκεπτο όταν δεν το έχουμε σκεφτεί προσεκτικά από πριν (= ασυλλόγιστος, αστόχαστος): *Σ' αυτά τα χάλια τον οδήγησαν οι απερίσκεπτες σπατάλες του.*

2. κάποιος είναι απερίσκεπτος όταν κάνει ή λέει πράγματα χωρίς να τα σκεφτεί προσεκτικά (= επιπόλαιο, άμυαλος): *Μην είσαι τόσο απερίσκεπτος και σκέψου το μέλλον σου.*

απευθείας ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν πηγαίνουμε κάπου απευθείας, πηγαίνουμε εκεί χωρίς στάσεις και χωρίς ενδιάμεσους σταθμούς (= κατευθείαν): *Μετά το φροντιστήριο γυρίζει απευθείας σπίτι.*

2. όταν ένα γεγονός παρουσιάζεται στην τηλεόραση ή στο ραδιόφωνο απευθείας, παρουσιάζεται τη στιγμή ακριβώς που γίνεται (= ζωντανά): *Η συνέντευξη του υπουργού θα μεταδοθεί απευθείας.*

απέχω (απέιχα) ΡΗΜ.:

1. απέχουμε από ένα μέρος όταν έχουμε κάποια απόσταση από αυτό: *Η Ξάνθη απέχει 214 χιλιόμετρα από τη Θεσσαλονίκη. / Πόσο απέχουμε από το λιμάνι;*

2. όταν απέχουμε από κάτι, δεν παίρνουμε μέρος σε αυτό (≠ συμμετέχω): *Οι φοιτητές απέχουν από τα μαθήματά τους.*

3. απέχουμε από κάποιο φαγητό όταν αποφεύγουμε να το τρώμε: *Οι χριστιανοί απέχουν από το κρέας όταν νηστεύουν.*

4. όταν κάτι απέχει από κάτι άλλο, είναι διαφορετικό (= διαφέρω): *Η θεωρία απέχει πολύ από την πράξη.*

ο απίθανος, η απίθανη, το απίθανο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι απίθανο, μάλλον δεν μπορεί να γίνει (= αδύνατος ≠ πιθανός, δυνατός): *Είναι τελείως απίθανο να έρθει σήμερα με τόση βροχή που ρίχνει.*

2. όταν κάτι είναι απίθανο, δεν μπορούμε να πιστέψουμε ότι είναι αληθινό (= απίστευτος): *Αντί να πει την αλήθεια, μου αράδιασε ένα σωρό απίθανες δικαιολογίες!*

3. απίθανο λέμε ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα όταν είναι πάρα πολύ καλό ή πάρα πολύ ωραίο (= καταπληκτικός, θαυμάσιος, εξαιρετικός): *Είσαι απίθανη! Τίποτε δεν ξεχνάς! / Τι απίθανο είναι αυτό το πολυμηχάνημα!*

ο απίστευτος, η απίστευτη, το απίστευτο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι απίστευτο, δεν μπορούμε να το πιστέψουμε, γιατί είναι πολύ ασυνήθιστο ή περιεργό (= απίθανος ≠ πιστευτός): *Η ιστορία μπορεί να φαίνεται απίστευτη, είναι όμως αληθινή.*

2. λέμε ότι κάτι είναι απίστευτο όταν θέλουμε να τονίσουμε πόσο μεγάλο ή πόσο πολύ είναι: *Εισάγουν απίστευτες ποσότητες φρούτων από το εξωτερικό! (= τεράστιος)*

απλά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται απλά, γίνεται χωρίς στολίδια ή περιττά πράγματα (= λιτά): *Στην καθημερινή της ζωή ντύνεται απλά.*

2. όταν κάτι γίνεται απλά, γίνεται με απλό τρόπο και όχι μπερδεμένο (≠ μπερδεμένα): *Εξήγησέ το μου πιο απλά για να το καταλάβω.*

3. όταν κάτι γίνεται απλά, γίνεται με εύκολο τρόπο: *Έμαθα μια συνταγή που φτιάχνεται πολύ απλά και γρήγορα.*

ο απλήρωτος, η απλήρωτη, το απλήρωτο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι απλήρωτος, δεν τον έχουν πληρώσει για κάποια δουλειά που έκανε (≠ πληρωμένος): *Δεν είχα πάρει το πορτοφόλι μου, και άφησα το μανάβη απλήρωτο.*

2. όταν ένας λογαριασμός είναι απλήρωτος, δεν έχει πληρωθεί (= ανεξόφλητος ≠ πληρωμένος): *Άφησε το νοίκι απλήρωτο κι αυτόν το μήνα.*

ο άπληστος, η άπληστη, το άπληστο ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι άπληστος, δεν είναι ευχαριστημένος με αυτά που έχει και θέλει συνεχώς περισσότερα (= πλεονέκτης): *Ο άπληστος Μίδας ζήτησε να μπορεί ό,τι πιάνει να το μετατρέψει σε χρυσάφι.*

ο απλός, η απλή, το απλό ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι απλό, δεν αποτελείται από περισσότερα μέρη ή στοιχεία (≠ σύνθετος): *Η λέξη "βρέχω" είναι απλή, ενώ η λέξη "καταβρέχω" είναι σύνθετη.*

2. όταν κάτι είναι απλό, δεν έχει στολίδια ή περιττά στοιχεία (= σκέτος, λιτός): *Φορούσε ένα απλό μαύρο φόρεμα. / Το γεύμα του ήταν απλό: ρύζι και γιαούρτι.*

3. απλό λέμε κάτι που δεν είναι μπερδεμένο και έτσι είναι εύκολο να το κάνουμε ή να το καταλάβουμε (= εύκολο ≠ πολύπλοκος, δύσκολος): *Η λύση της άσκησης είναι πολύ απλή.*

4. απλό λέμε κάποιον ή κάτι όταν δεν προκαλεί ιδιαίτερη εντύπωση ή ανησυχία: *Τα πολλά λεφτά δεν τον άλλαξαν, παρέμεινε απλός και ταπεινός. / Ένα απλό κρουαζιέρα είναι και θα περάσει γρήγορα. (= συνηθισμένος, κοινός)*

5. χρησιμοποιούμε τη λέξη "απλός" για να τονίσουμε ότι αυτό που λέμε είναι μόνον αυτό και τίποτε παραπάνω: *Ήταν μια απλή υπενθύμιση για το αυριανό μας ραντεβού.*

τα άπλυτα (των απλύτων) ΟΥΣ.: άπλυτα λέμε τα λερωμένα ρούχα που πρέπει να πλυθούν: *Φέρε μου όλα τ' άπλυτα γιατί θα βάλω πλυντήριο.*

ΕΚΦΡ. βγάζω τα άπλυτα στη φόρα

ο άπλυτος, η άπλυτη, το άπλυτο ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι άπλυτο, δεν έχει πλυθεί και είναι βρόμικο (≠ πλυμένος, καθαρός): *Έβαλε τα άπλυτα ρούχα στο πλυντήριο.*

απλώνω (άπλωσα), **απλώνομαι** (απλώθηκα, απλωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν απλώνουμε κάτι, το ανοίγουμε πάνω σε μια επιφάνεια (≠ μαζεύω): *Άπλωσε την πετσέτα στην άμμο. / Να απλώσεις τα ρούχα στον ήλιο.*

2. όταν απλώνουμε κάτι, το ανοίγουμε, δεν το κρατάμε λυγισμένο ή διπλωμένο (= τεντώνω): *Η πωλήτρια άπλωσε το χέρι της για να πάρει τα λεφτά.*

3. απλώνουμε κάτι μαλακό σε μια επιφάνεια όταν τη σκεπάζουμε με αυτό: *Να απλώσεις καλά την αλοιφή πάνω στο κάψιμο.*

4. **απλώνεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι απλώνεται, καλύπτει ορισμένη έκταση (= εκτείνεται): *Δίπλα από το ποτάμι απλώνεται ένα μεγάλο δάσος.*

5. **απλώνεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι απλώνεται, γίνεται μεγαλύτερο ή κινείται γρήγορα (= εξαπλώνεται): *Η φωτιά απλώθηκε σε ολόκληρο το κτίριο.*

απλώς ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να πούμε ότι κάτι υπάρχει ή γίνεται μόνο για έναν λόγο: *Η μετακίνηση αυτή έγινε απλώς για να έχω τον προσωπικό μου χώρο.*

η **απλώστρα** (της απλώστρας) ΟΥΣ.: η απλώστρα είναι μία απλή κατασκευή που αποτελείται από σκοινιά τεντωμένα σε ειδικά στηρίγματα, πάνω στην οποία απλώνουμε τα βρεγμένα ρούχα για να στεγνώσουν: *Έπιασε βροχή και μάζεψε τα ρούχα από την απλώστρα.*

▲ Η λέξη απλώστρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **άπνοια** (της άπνοιας) ΟΥΣ.: όταν έχει άπνοια, δε φυσάει καθόλου (= νηνεμία): *Έχει άπνοια σήμερα και δε θα κουνάει το πλοίο.*

▲ Η λέξη άπνοια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

από ΠΡΩΘ.:

1. δηλώνει το αρχικό σημείο από το οποίο ξεκινάμε για να πάμε κάπου: *Το πλοίο για Κυκλάδες αναχωρεί από τον Πειραιά.*

2. φανερώνει το μέρος από όπου κατάγεται κάποιος: *Είναι από τα Τρίκαλα αλλά δουλεύει στην Αθήνα.*

3. φανερώνει το μέρος όπου παράγεται ή φτιάχεται ένα προϊόν: *Τα μήλα είναι από το Πήλιο.*

4. φανερώνει τη στιγμή που ξεκινάει κάτι: *Διαβάζει από το πρωί.*

5. φανερώνει σύγκριση ανάμεσα σε δύο η περισσότερα πράγματα: *Είναι ψηλότερος από τον αδερφό του. / Από όλα τα φρούτα στο καλάθι, διάλεξε τον ανανά.*

6. δηλώνει το πρόσωπο ή το πράγμα που γίνεται η αιτία για να συμβεί κάτι: *Οι καλλιέργειες καταστράφηκαν από τη βροχή. / Κοκκίνισε από την ντροπή της.*

7. δηλώνει το υλικό από το οποίο είναι φτιαγμένο κάτι: *Το δαχτυλίδι της είναι φτιαγμένο από χρυσό.*

από απόσταση ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι από απόσταση, το κάνουμε χωρίς να βρισκόμαστε στο σημείο όπου γίνεται: *Παρακολούθησε μαθήματα από απόσταση για να τελειώσει το μεταπτυχιακό του στην Αγγλία.*

από δω κι εμπρός ΕΚΦΡ.: όταν λέμε από δω κι εμπρός, εννοούμε από αυτή τη στιγμή και μετά (= από τώρα και στο εξής): *Σου υπόσχομαι ότι από δω κι εμπρός δε θα σε ξαναενοχλήσω.*

από πού κρατάει η σκούφια του ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν θέλουμε να μιλήσουμε για την καταγωγή κάποιου: *Ούτε κι εγώ ξέρω από πού κρατάει η σκούφια του.*

από στιγμή σε στιγμή ΕΚΦΡ.: όταν περιμένουμε να γίνει κάτι από στιγμή σε στιγμή, περιμένουμε να γίνει σύντομα: *Το αεροπλάνο θα προσγειωθεί από στιγμή σε στιγμή.*

από τη μια μέρα στην άλλη ΕΚΦΡ.: όταν κάτι γίνεται από τη μια μέρα στην άλλη, γίνεται εντελώς ξαφνικά (= από τη μια στιγμή στην άλλη):

Δε γίνεται να αλλάξει ο άνθρωπος από τη μια μέρα στην άλλη.

από τη φύση του ΕΚΦΡ.: κάποιος έχει μια ιδιότητα από τη φύση του όταν την έχει από τότε που γεννήθηκε: *Είμαι από τη φύση μου αισιόδοξος άνθρωπος και δεν απελπίζομαι.*

αποβραδīs ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι γίνεται αποβραδīs, γίνεται από το προηγούμενο βράδυ: *Ετοιμάζω αποβραδīs τα ρούχα που θα φορέσω την επόμενη μέρα.*

απογειώνω (απογειώσα), **απογειώνομαι** (απογειώθηκα, απογειωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ένας πιλότος απογειώνει ένα αεροπλάνο, το κάνει να σηκωθεί από το έδαφος στον αέρα (≠ προσγειώνω): *Απογειώσε το αεροσκάφος από το "Ελευθέριος Βενιζέλος".*

2. λέμε ότι κάτι ή κάποιος μας απογειώνει όταν μας δημιουργεί πολύ ευχάριστη διάθεση (= ενθουσιάζω): *Απογειώσε το κοινό με τα τραγούδια της.*

3. απογειώνεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα αεροπλάνο απογειώνεται, σηκώνεται από το έδαφος στον αέρα μαζί με τους επιβάτες (≠ προσγειώνεται): *Χωρίς προβλήματα απογειώθηκε το διαστημόπλοιο.*

4. απογειώνεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μια τιμή απογειώνεται όταν γίνεται πολύ ακριβή: *Απογειώθηκε πάλι η τιμή του πετρελαίου.*

η **απογείωση** (της απογείωσης, των απογειώσεων) ΟΥΣ.: απογείωση είναι αυτό που γίνεται όταν ένα αεροπλάνο σηκώνεται από το έδαφος στον αέρα (≠ προσγειώση): *Το αεροσκάφος ήταν έτοιμο για απογείωση.*

το **απόγεμα** (του απογέματος, των απογεμάτων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς το απόγευμα

το **απόγευμα** (του απογεύματος, των απογευμάτων) ΟΥΣ.: το απόγευμα είναι το διάστημα της ημέρας ανάμεσα στο μεσημέρι και στη δύση του ήλιου: *Γυρίζει από τη δουλειά του αργά το απόγευμα.*

ο **απογευματινός**, η **απογευματινή**, το **απογευματινό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι απογευματινό, γίνεται το απόγευμα ή έχει σχέση με το απόγευμα: *Βγήκαμε για έναν απογευματινό περίπατο.*

2. όταν κάποιος είναι απογευματινός, πηγαίνει στη δουλειά του ή στο σχολείο του το απόγευμα: *Οι απογευματινοί υπάλληλοι δουλεύουν από τις 2 το μεσημέρι μέχρι τις 8 το βράδυ.*

η **απογοήτευση** (της απογοήτευσης, των απογοητεύσεων) ΟΥΣ.:

1. η απογοήτευση είναι η λύπη που νιώθουμε όταν δε γίνεται κάτι καλό που περιμέναμε ή όταν κάτι δεν είναι τόσο καλό όσο περιμέναμε (≠ ικανοποίηση): *Έβλεπες την απογοήτευση στα μάτια της. / Εκφράζει την απογοήτευση του για την ήττα του κόμματός του στις εκλογές.*

2. λέμε απογοήτευση καθετί που δεν τόσο καλό όσο περιμέναμε: *Η παράσταση ήταν μια απογοήτευση.*

ο **απογοητευτικός**, η **απογοητευτική**, το **απογοητευτικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι απογοητευτικό, δεν είναι όπως το περιμέναμε και μας απογοητεύει: *Η απόδοση της ομάδας στον τελικό ήταν απογοητευτική.*

απογοητεύω (απογοήτευσα), **απογοητεύομαι** (απογοητεύτηκα, απογοητευμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι μας απογοητεύει όταν μας κάνει να νιώσουμε απογοήτευση: *Λυπάμαι που θα σας απογοητεύσω, αλλά δε θα πάμε εκδρομή. / Με απογοήτευσε το τέλος της ταινίας.*

2. **απογοητεύομαι** ΠΑΘ.: όταν απογοητευόμαστε, νιώθουμε απογοήτευση για κάτι: *Απογοητεύτηκε όταν έμαθε ότι δεν πήρε το πρώτο βραβείο.*

ο **απόγονος** (του απογόνου, των απογόνων) ΟΥΣ.:

1. οι απόγονοι κάποιου είναι τα παιδιά του, τα εγγόνια του και όσοι γεννιούνται μετά από αυτά στην ίδια οικογένεια ($\neq$ πρόγονος): *Άφησε ολόκληρη την περιουσία του στους απογόνους του. / Είναι απόγονος του βασιλιά της Ισπανίας.*

2. **απόγονοι** ΠΛΗΘ.: οι απόγονοι λαών που έζησαν πολύ παλιά είναι οι άνθρωποι που έχουν σχέση με αυτούς και γεννήθηκαν μετά από αυτούς ($\neq$ πρόγονοι): *Οι Ιρλανδοί είναι απόγονοι των Κελτών.*

αποδεικνύω (απέδειξα και απόδειξα), **αποδεικνύομαι** (αποδείχτηκα, αποδεδειγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αποδεικνύουμε κάτι, δείχνουμε με στοιχεία ότι είναι αλήθεια: *Απέδειξε την αθωότητά του. / Δεν αποδεικνύεται αυτό που λες.*

2. **αποδεικνύομαι** ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος αποδεικνύεται ψεύτης ή κάτι άλλο όταν δείχνει σε μια ορισμένη περίπτωση ότι είναι πραγματικά τέτοιος (= βγήκα): *Ευτυχώς που δεν τον εμπιστεύτηκα, γιατί αποδείχτηκε απατεώνας.*

το **αποδεικτικό** (του αποδεικτικού, των αποδεικτικών) ΟΥΣ.: το αποδεικτικό είναι το επίσημο χαρτί που μας δίνει μια υπηρεσία για να βεβαιώσει κάτι (= πιστοποιητικό): *Για τις εξετάσεις στο πανεπιστήμιο χρειάζεται να καταθέσετε το αποδεικτικό σπουδών του λυκείου.*

ο **αποδεικτικός**, η **αποδεικτική**, το **αποδεικτικό** ΕΠΙΘ.: όταν ένα στοιχείο ή ένα έγγραφο είναι αποδεικτικό, αποδεικνύει ότι κάτι είναι αληθινό: *Χρειάζεται αποδεικτικό έγγραφο ότι είστε μόνιμος κάτοικος εξωτερικού.*

η **απόδειξη** (της απόδειξης, των αποδείξεων) ΟΥΣ.:

1. η απόδειξη ενός πράγματος είναι το να δείχνουμε με στοιχεία ότι είναι αληθινό: *Η απόδειξη της αθωότητάς του βασίστηκε σε στοιχεία και μάρτυρες που βρήκε ο δικηγόρος του.*

2. η απόδειξη είναι το στοιχείο που βεβαιώνει ότι κάτι είναι αληθινό (= αποδεικτικό στοιχείο,

τεκμήριο): *Έχεις αποδείξεις για όσα τον κατηγορείς;*

3. η απόδειξη είναι το χαρτί που παίρνουμε όταν αγοράζουμε κάτι και γράφει πόσα χρήματα δώσαμε: *Κράτησες την απόδειξη από το βιβλιοπωλείο;*

τα **αποδημητικά πουλιά** ΟΥΣ.: έτσι λέμε τα πουλιά που φεύγουν και πηγαίνουν σε ζεστά μέρη για να περάσουν το χειμώνα: *Τα χελιδόνια είναι αποδημητικά πουλιά.*

ο **αποδιοπομπαίος τράγος** ΟΥΣ.: αποδιοπομπαίο τράγο λέμε αυτόν που οι άλλοι τον κατηγορούν για λάθη, απροσεξίες κτλ. για τα οποία συνήθως δε φταίει αυτός: *Θεωρεί ότι έγινε ο αποδιοπομπαίος τράγος, για να γλιτώσουν οι συνάδελφοί του την απόλυση.*

η **αποζημίωση** (της αποζημίωσης, των αποζημιώσεων) ΟΥΣ.:

1. η αποζημίωση είναι τα χρήματα που παίρνει κάποιος για κάποια ζημιά που έπαθε: *Το κράτος θα δώσει αποζημίωση στους αγρότες για τις καταστροφές που προκάλεσαν οι πλημμύρες. / Ζητάει αποζημίωση δέκα χιλιάδες ευρώ για την απόλυσή του.*

2. η αποζημίωσή μας είναι η ικανοποίηση που νιώθουμε όταν πετυχαίνουμε κάτι για το οποίο προσπαθήσαμε πολύ (= ανταμοιβή): *Η επιτυχία του στις εξετάσεις ήταν η αποζημίωσή του για το σκληρό διάβασμα.*

αποθαρρύνω (αποθάρρυνα), **αποθαρρύνομαι** (αποθαρρύνθηκα, αποθαρρημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι μας αποθαρρύνει, μας κάνει να χάσουμε το θάρρος μας, να δειλιάσουμε ($\neq$ ενθαρρύνω): *Δεν αποθάρρυνε ποτέ τους αθλητές πριν από τους αγώνες.*

2. **αποθαρρύνομαι** ΠΑΘ.: όταν κάποιος αποθαρρύνεται, χάνει την αισιοδοξία του (= απογοητεύομαι): *Οι τουρίστες αποθαρρύνθηκαν από τις υπερβολικά αυξημένες τιμές των ξενοδοχείων.*

η **αποθήκη** (της αποθήκης, των αποθηκών) ΟΥΣ.:

1. αποθήκη λέμε τον κλειστό χώρο στον οποίο φυλάμε διάφορα πράγματα: *Τα παλιά βιβλία τα έβαλαν στην αποθήκη.*

2. αποθήκη λέμε ένα μεγάλο κατάστημα που πουλάει τρόφιμα, ρούχα, φάρμακα κτλ. σε φτηνές τιμές: *Πολλά σουπερμάρκετ αγοράζουν τα προϊόντα τους από αποθήκες τροφίμων.*

η **αποικία** (της αποικίας, των αποικιών) ΟΥΣ.:

1. (ΙΣΤΟΡ.) στην αρχαιότητα, η αποικία ήταν μια νέα πόλη, που την έφτιαχναν άνθρωποι που έρχονταν από μια ξένη χώρα: *Πολλές πόλεις της Σικελίας ήταν αποικίες της αρχαίας Αθήνας.*

2. αποικία λέμε τη χώρα που την εξουσιάζει μια άλλη χώρα, που είναι πιο πλούσια και πιο δυνατή: *Πιο παλιά, η Ινδία ήταν αποικία της Μεγάλης Βρετανίας.*

3. στη ζωολογία, μια αποικία εντόμων ή μικροβίων είναι πολλά έντομα ή μικρόβια που ζουν

μαζί: *Τα μυρμήγκια μεγαλώνουν σε μεγάλες αποικίες.*

αποκαλύπτω (αποκάλυψα), **αποκαλύπτομαι** (αποκαλύφθηκα και αποκάλυφθηκα) ΡΗΜ.: αποκαλύπτουμε κάτι όταν αφήνουμε ένα μυστικό ή κάτι άλλο να γίνει γνωστό (= φανερώνω ≠ κρύβω): *Μου αποκάλυψε ότι θέλει να γίνει ηθοποιός. / Αποκαλύφθηκαν τα αίτια του δυστυχήματος.*

αποκάτω ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται αποκάτω από κάτι άλλο, βρίσκεται κάτω από αυτό (≠ αποπάνω): *Ένα μικρό ποτάμι περνάει αποκάτω από το γεφυράκι.*

2. όταν λέμε αποκάτω, εννοούμε στο κάτω μέρος (≠ αποπάνω): *Τα παπούτσια μου ήταν γεμάτα λάσπες αποκάτω.*

αποκλειώ (απέκλεισα), **αποκλειομαι** (αποκλείστηκα, αποκλεισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αποκλείουμε έναν τόπο, δεν αφήνουμε κανέναν να περάσει από εκεί (= κλείνω): *Οι αγρότες απέκλεισαν την εθνική οδό με τα φορτηγά τους. / Αποκλείστηκαν δέκα ορεινά χωριά λόγω του χιονιού.*

2. αποκλείουμε κάποιον από ένα διαγωνισμό, έναν αγώνα κ.ά. όταν δεν τον αφήνουμε να πάρει μέρος σε αυτόν: *Ο προπονητής τον απέκλεισε από τον αγώνα.*

3. αποκλείει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν λέμε ότι κάτι δεν αποκλείει κάτι άλλο, εννοούμε ότι μπορούν να γίνουν και τα δύο (= αναιρεί): *Το διάβασμα δεν αποκλείει το παιχνίδι.*

4. αποκλείεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν λέμε ότι αποκλείεται να γίνει κάτι, είμαστε σίγουροι ότι δε θα γίνει (= είναι αδύνατο, είναι απίθανο): *Αποκλείεται να χιονίσει το καλοκαίρι!*

αποκοιμιέμαι (αποκοιμήθηκα, αποκοιμισμένος) ΡΗΜ.: αποκοιμιέμαι όταν αρχίζω να κοιμάμαι (= με παίρνει ο ύπνος ≠ ξυπνάω): *Αποκοιμήθηκα μπροστά στην τηλεόραση. / Αποκοιμήθηκε στη μέση της παράστασης!*

αποκοιμίζω (αποκοίμιση) ΡΗΜ.: αποκοιμίζουμε κάποιον όταν τον κάνουμε να κοιμηθεί (≠ ξυπνάω): *Αποκοίμισε το μωρό με ένα νανούρισμα. / Ο Ορφεάς αποκοίμισε με τη μαγική μουσική του το Μινώταυρο.*

το **απόκομμα** (του αποκόμματος, των αποκομμάτων) ΟΥΣ.: το απόκομμα είναι ένα κομμάτι χαρτί που κόψαμε ή σκίσαμε από κάποιο βιβλίο, εφημερίδα, περιοδικό κτλ.: *Κράτησε για ενθύμιο το απόκομμα από το εισιτήριο της συναυλίας.*

η **Αποκριά** (της Αποκριάς, των Αποκριών) και η **Απόκρια** ΟΥΣ.: γιορτή που διαρκεί τρεις εβδομάδες στην αρχή της άνοιξης, κατά την οποία υπάρχει το έθιμο να ντυνόμαστε μασκαράδες: *Τι θα ντυθείς φέτος τις Απόκριες;*

▲ Η λέξη χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **αποκριάτικος**, η **αποκριάτικη**, το **αποκριάτικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αποκριάτικο, έχει σχέση με τις Απόκριες: *Τα παιδιά μεταμφιεσμένα με αποκριάτικες στολές διασκεδάσαν ρίχνοντας κομφετί.*

αποκρίνομαι (αποκρίθηκα) ΡΗΜ.: όταν αποκρινόμαστε σε κάποιον, του δίνουμε μια απάντηση σε αυτό που μας ρώτησε ή μας ζήτησε (= απαντάω ≠ ρωτάω): *Τον ρώτησα τι ώρα είναι, αλλά δε μου αποκρίθηκε.*

η **απόκρουση** (της απόκρουσης, των αποκρούσεων) ΟΥΣ.:

1. (ΣΤΡΑΤ.) στον πόλεμο, απόκρουση είναι να αναγκάζουμε τον εχθρό να γυρίζει πίσω, να υποχωρεί όταν κάνει επίθεση εναντίον μας: *Η απόκρουση της επίθεσης του εχθρικών στρατευμάτων έσωσε την πόλη από την καταστροφή.*

2. (ΑΘΛΗΤ.) στο ποδόσφαιρο, απόκρουση λέμε το σταμάτημα της μπάλας από τον τερματοφύλακα, ώστε να μην μπει γκολ στην ομάδα του: *Ο τερματοφύλακας έκανε πολλές εντυπωσιακές αποκρούσεις και γλίτωσε δύο πιθανά γκολ.*

αποκρούω (απόκρουσα και απέκρουσα), **αποκρούομαι** (αποκρούστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν ένας στρατός αποκρούει μια επίθεση, δεν αφήνει τους εχθρούς να τον νικήσουν: *Απέκρουσαν τους εχθρούς και τους ανάγκασαν να υπογράψουν συνθήκη ειρήνης.*

2. αποκρούουμε μια πρόταση όταν λέμε "όχι" σε αυτή (= αρνούμαι, απορρίπτω): *Απέκρουσε την πρόταση γάμου που της έκανε.*

3. (ΑΘΛΗΤ.) λέμε ότι ο τερματοφύλακας μιας ομάδας αποκρούει την μπάλα όταν τη διώχνει μακριά από το τέρμα: *Ο τερματοφύλακας απέκρουσε με τα χέρια το δυνατό σουτ.*

αποκτάω/αποκτώ (απόκτησα και απέκτησα), **αποκτιέμαι/αποκτώμαι** (αποκτήθηκα, αποκτημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αποκτάμε κάτι, το αγοράζουμε ή μας το δίνουν: *Απέκτησαν καινούριο σπίτι.*

2. αποκτάμε κάτι όταν το κερδίζουμε: *Απέκτησε μεγάλη περιουσία. / Απέκτησε χρήματα και δόξα.*

3. αποκτάμε κάτι όταν το μαθαίνουμε: *Τα παιδιά αποκτούν γνώσεις παίζοντας και διασκεδάζοντας.*

4. αποκτάμε μια συνήθεια όταν αρχίζουμε να κάνουμε κάτι συχνά: *Οι νέοι πρέπει να αποκτήσουν τη συνήθεια να γυμνάζονται.*

5. χρησιμοποιούμε το "αποκτάω" για να πούμε ότι κάποιος κάνει παιδί ή γνωρίζει καινούριους ανθρώπους (= κάνω): *Απέκτησαν το δεύτερο παιδί. / Απέκτησε και φίλους και εχθρούς.*

απολαμβάνω (απόλαυσα) ΡΗΜ.: όταν απολαμβάνουμε κάτι, μας αρέσει πολύ ή παίρνουμε μεγάλη ευχαρίστηση από αυτό (= χαίρομαι, ευχαριστιέμαι): *Απολαμβάναμε τη θέα της θάλασσας. / Οι θεατές απόλαυσαν την παράσταση.*

η **απόλαυση** (της απόλαυσης, των απολαύσεων) ουσ.:

1. απόλαυση είναι η ευχαρίστηση που παίρνουμε από πράγματα που κάνουμε, που βλέπουμε, που σκεφτόμαστε κτλ.: *Είχε την ευκαιρία να γευτεί όλες τις απολαύσεις της ζωής.*

2. λέμε για κάποιον ή για κάτι ότι είναι απόλαυση όταν μας προκαλεί μεγάλη ευχαρίστηση: *Το βραδινό μπάνιο στη θάλασσα είναι απόλαυση!*

το **απολίθωμα** (του απολίθωματος, των απολίθωμάτων) ουσ.: το απολίθωμα είναι κομμάτι από νεκρό φυτό, ζώο κτλ. που έχει μείνει για πάρα πολλά χρόνια πάνω σε πέτρα και έχει γίνει σκληρό: *Έρευνες έφεραν στο φως απολίθωματα προϊστορικών δεινοσαύρων. / Τα απολίθωματα μελετάει η επιστήμη της παλαιοντολογίας.*

ο **απολίτιστος**, η **απολίτιστη**, το **απολίτιστο** επιθ.:

1. όταν ένας λαός είναι απολίτιστος, δεν έχει αναπτύξει πολιτισμό (= πρωτόγονος, βάρβαρος ≠ πολιτισμένος): *Οι αρχαίες απολίτιστες φυλές δεν κατασκεύασαν ποτέ μνημεία τέχνης.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι απολίτιστος όταν δεν έχει ευγένεια ή καλούς τρόπους (= άξεστος ≠ καλλιεργημένος): *Μην τρως με τα χέρια, γιατί θα σε περάσουν για απολίτιστο!*

απολυμαίνω (απολύμανα), **απολυμαινόμενος** (απολυμάνθηκα, απολυμασμένος) ρημ.: όταν απολυμαίνουμε κάτι, το καθαρίζουμε με ειδικά φάρμακα που σκοτώνουν τα μικρόβια: *Πρέπει να απολυμάνεις με οινόπνευμα την πληγή. / Οι τουαλέτες δεν έχουν απολυμανθεί.*

η **απολύμανση** (της απολύμανσης, των απολυμάνσεων) ουσ.: η απολύμανση είναι αυτό που κάνουμε όταν καθαρίζουμε κάτι με ειδικά φάρμακα που σκοτώνουν τα επικίνδυνα μικρόβια (= καθαρισμός): *Χρησιμοποιήστε χλωρίνη για την απολύμανση του σπιτιού.*

απόλυτα και **απόλυτως** επιρρ.: όταν λέμε απόλυτα, εννοούμε στον ανώτερο βαθμό (= εντελώς): *Είμαι απόλυτα σίγουρος ότι κλείδωσα πριν φύγω.*

το **απολυτήριο** (του απολυτηρίου, των απολυτηρίων) ουσ.: απολυτήριο είναι το επίσημο χαρτί που βεβαιώνει ότι κάποιος τελείωσε τις σπουδές του ή το στρατό: *Πήρε το απολυτήριο του δημοτικού με άριστα! / Σε δύο μήνες θα πάρει το απολυτήριό του από το στρατό.*

ο **απόλυτος**, η **απόλυτη**, το **απόλυτο** επιθ.:

1. χρησιμοποιούμε τη λέξη απόλυτος όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι κάτι βρίσκεται στον ανώτερο βαθμό, ότι δεν μπορεί να γίνει περισσότερο ή μεγαλύτερο (= πλήρης): *Περπατούσε μέσα στο απόλυτο σκοτάδι. / Έχω απόλυτη εμπιστοσύνη στην κρίση σου.*

2. κάτι είναι απόλυτο όταν το εξετάζουμε μόνο του και όχι σε σχέση με κάτι άλλο (≠ σχετικός): *Στα μαθηματικά υπάρχουν απόλυτες τιμές ενός αριθμού.*

3. ένας άνθρωπος είναι απόλυτος όταν δεν αλλάζει ποτέ τη γνώμη του για κάτι, γιατί πιστεύει ότι αυτή μόνο είναι η σωστή (= κάθετος): *Στο θέμα αυτό, είναι απόλυτος και δεν ακούει κανέναν!*

απολύω (απέλυσα και απόλυσα), **απολύομαι** (απολύθηκα, απολυμένος) ρημ.:

1. όταν κάποιος μας απολύει, μας διώχνει από τη δουλειά (= απομακρύνω ≠ προσλαμβάνω): *Η εταιρεία είχε οικονομικά προβλήματα και απέλυσε πολλούς υπαλλήλους.*

2. απολύομαι παθ. (στρατ.): κάποιος απολύεται όταν παίρνει ένα χαρτί που δείχνει ότι τελείωσε το στρατό: *Μόλις απολυθώ από το στρατό, θα ψάξω για δουλειά.*

απομακρύνω (απομάκρυνα), **απομακρύνομαι** (απομακρύνθηκα) ρημ.:

1. όταν απομακρύνουμε κάτι ή κάποιον, το(ν) μεταφέρουμε σε άλλο μέρος ή το(ν) κάνουμε να φύγει από ένα μέρος (= διώχνω): *Η αστυνομία απομάκρυνε τους πολίτες από το σημείο της έκρηξης. / Ο παίκτης απομάκρυνε την μπάλα από το τέρμα με κεφαλιά.*

2. απομακρύνω κάτι όταν το κάνω να μην υπάρχει: *Αυτό το απορρυπαντικό απομακρύνει και τους πιο δύσκολους λεκέδες.*

3. απομακρύνουμε κάποιον από ένα αξίωμα όταν τον διώχνουμε από αυτό: *Τον απομάκρυναν από την υπηρεσία όταν αποκαλύφτηκε το σκάνδαλο.*

4. απομακρύνομαι παθ.: απομακρύνομαι από κάπου όταν φεύγω μακριά από εκεί (= ξεμακραινών ≠ πλησιάζω): *Μην απομακρύνεστε από το σπίτι! / Το λεωφορείο απομακρύνθηκε από τη στάση.*

5. απομακρύνομαι παθ.: απομακρυνόμαστε από κάποιον όταν δεν έχουμε πια στενές ή φιλικές σχέσεις μαζί του (= αποκόβομαι, ξεμακραινών): *Σιγά σιγά άρχισε να απομακρύνεται από την παλιά του παρέα.*

6. απομακρύνομαι παθ.: όταν κάτι απομακρύνεται από κάτι άλλο, έχει διαφορές από αυτό (= διαφοροποιούμαι): *Η κυβέρνηση απομακρύνθηκε από τις προεκλογικές υποσχέσεις της.*

ο **απομακρυσμένος**, η **απομακρυσμένη**, το **απομακρυσμένο** επιθ.: όταν κάτι είναι απομακρυσμένο, βρίσκεται μακριά από το σημείο που θεωρούμε ότι είναι το κέντρο (= μακρινός, απόμακρος): *Κάποια απομακρυσμένα χωριά έχουν αποκλειστεί από τα χιόνια.*

απομένω (απόμεινα και απέμεινα) ρημ.:

1. απομένουμε όταν συνεχίζουμε να είμαστε στην ίδια κατάσταση (= μένω): *Απόμεινε ξύπνιος όλη νύχτα.*

2. απομένει 3^ο πρ.: όταν απομένει κάτι, συνεχίζει να υπάρχει, ενώ όλα τα άλλα έχουν φύγει, έχουν χρησιμοποιηθεί ή έχουν αντιμετωπιστεί (= περισσεύει): *Δεν απέμεινε ούτε ψίχουλο από το ψωμί.*

3. απομένει 3^ο πρ.: όταν απομένει κάτι, δεν υπάρχει κάτι άλλο για να γίνει, αυτό είναι το

τελευταίο (= υπολείπεται): *Έχουν απομείνει δύο μόνο τοίχοι για να τελειώσουμε το βάψιμο.*

ο **απόμερος**, η **απόμερη**, το **απόμερο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα μέρος είναι απόμερο, δεν περνούν από εκεί πολλοί άνθρωποι (= απόκεντρος ≠ κεντρικός): *Συναντιούνται κρυφά σε ένα απόμερο ταβερνάκι.*

A

τα **απομνημονεύματα** (των απομνημονευμάτων) ΟΥΣ.: τα απομνημονεύματα είναι κείμενα στα οποία κάποιος περιγράφει σημαντικά ιστορικά γεγονότα ή γεγονότα από τη ζωή του: *Στα απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη περιγράφεται η ιστορία της Ελλάδας στις αρχές του 19ου αιώνα.*

ο **άπονος**, η **άπονη**, το **άπονο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι άπονος, δε λυπάται καθόλου τους άλλους ανθρώπους (= άσπλαχνος, άκαρδος ≠ πονόψυχος): *Πώς μπόρεσε η άπονη να τον πετάξει στο δρόμο, άρρωστο και χτυπημένο;*

αποπαίρνω (αποπήρα) ΡΗΜ.: όταν αποπαίρνω κάποιον, του μιλάμε με άσχημο και απότομο τρόπο (= μαλώω): *"Θα έπρεπε να κοιμάσαι τέτοια ώρα!" τον αποπήρε ο πατέρας του.*

αποπάνω ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται αποπάνω από κάτι άλλο, βρίσκεται πάνω από αυτό (≠ αποκάτω): *Αποπάνω μας μένει μία οικογένεια με δύο παιδιά.*

2. όταν λέμε αποπάνω, εννοούμε στο επάνω μέρος (≠ αποκάτω): *Αποπάνω η τούρτα έχει σοκολάτα.*

3. λέξη που χρησιμοποιούμε για να προσθέσουμε κάτι αρνητικό σε μια άσχημη κατάσταση που περιγράψαμε πιο πριν (= επιπλέον): *Όχι μόνο έχει άδικο, αλλά φωνάζει και αποπάνω!*

ο **αποπνικτικός**, η **αποπνικτική**, το **αποπνικτικό** και ο **αποπνιχτικός**, η **αποπνιχτική**, το **αποπνιχτικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αποπνικτικό, μας κάνει να πνιγόμαστε και να μην μπορούμε να αναπνεύσουμε: *Ανοιξτε τα παράθυρα, γιατί η ατμόσφαιρα εδώ μέσα είναι αποπνικτική!*

η **απορία** (της απορίας, των αποριών) ΟΥΣ.:

1. έχουμε απορία για κάτι όταν δεν μπορούμε να εξηγήσουμε γιατί γίνεται, πώς γίνεται κτλ. (= ερώτημα): *Μπορείς να μου λύσεις μια απορία;*

2. η απορία είναι η έκπληξη ή ο θαυμασμός που νιώθουμε όταν βλέπουμε κάτι παράξενο ή ασυνήθιστο: *Γούρλωσε τα μάτια του με απορία.*

ο **άπορος**, η **άπορη**, το **άπορο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι άπορος, δεν έχει καθόλου χρήματα (= φτωχός ≠ εύπορος): *Το σχολείο μας μάζεψε χρήματα για τα άπορα παιδιά.*

τα **απορρίμματα** (των απορριμμάτων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): απορρίμματα λέμε αλλιώς τα σκουπίδια: *Ενημερώθηκαν για τους τρόπους ανακύκλωσης των απορριμμάτων.*

απορρίπτω (απέρριψα και απόρριψα), **απορρίπτομαι** (απορρίφθηκα και απορρίφτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν απορρίπτουμε κάτι, δεν το δεχόμαστε ή δεν το εγκρίνουμε (= αρνούμαι): *Η κυβέρνηση απέρριψε όλες τις προτάσεις της αντιπολίτευσης.*

2. όταν μας απορρίπτουν, δεν περνάμε σε εξετάσεις, διαγωνισμό κτλ. (= κόβω): *Απορρίφτηκε ο υποψήφιος επειδή πήρε πολύ χαμηλή βαθμολογία.*

απορροφάω/απορροφώ (απορρόφησα), **απορροφιέμαι/απορροφώμαι** (απορροφήθηκα, απορροφημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μια επιχείρηση απορροφάει ανθρώπους, τους απασχολεί σε κάποια δουλειά, θέση κτλ.: *Πολλοί άνεργοι απορροφήθηκαν σε ιδιωτικές εταιρείες.*

2. απορροφώ κάτι όταν μπορώ να το χρησιμοποιήσω (= καταναλώνω): *Μεγάλες ποσότητες φρούτων και λαχανικών απορροφήθηκαν από χώρες του εξωτερικού.*

3. κάτι με απορροφάει όταν τραβάει όλη την προσοχή μου: *Τα παιδιά τής απορροφούν όλο τον ελεύθερο χρόνο της. / Απορροφήθηκε από τη μουσική και αποκοιμήθηκε. (= αφοσιώνομαι)*

4. απορροφάει 3^ο ΠΡ.: ένα υλικό απορροφά ένα υγρό ή ένα αέριο όταν το κρατάει μέσα του και δεν το αφήνει να βγει: *Το σφουγγάρι απορροφά το νερό. / Η αλοιφή απορροφήθηκε αμέσως από το δέρμα του.*

ο **απορροφητήρας** (του απορροφητήρα, των απορροφητήρων) ΟΥΣ.: ο απορροφητήρας είναι η συσκευή που τοποθετείται πάνω από την ηλεκτρική κουζίνα, για να ρουφάει τους ατμούς και τις μυρωδιές όταν μαγειρεύουμε: *Όταν τηγανίζει ψάρι, ανάβει τον απορροφητήρα για να μη μυρίσει το σπίτι.*

το **απορρυπαντικό** (του απορρυπαντικού, των απορρυπαντικών) ΟΥΣ.: απορρυπαντικό είναι η σκόνη ή το υγρό που χρησιμοποιούμε για να πλένουμε τα ρούχα, τα πιάτα, τα πατώματα κτλ.: *Για το πλύσιμο των πιάτων χρησιμοποιεί απορρυπαντικό με άρωμα λεμόνι.*

απορώ (απόρησα, απορημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν απορώμε για κάτι, δεν μπορούμε να εξηγήσουμε γιατί γίνεται, πώς γίνεται κτλ. (= αναρωτιέμαι): *Είναι επικίνδυνος εγκληματίας, απορώ πώς τον αφήνουν να κυκλοφορεί ακόμα ελεύθερος.*

2. όταν απορώ με κάτι, μου φαίνεται παράξενο ή ασυνήθιστο (= παραξενεύομαι, εκπλήσσομαι): *Απορώ με την υπομονή σου!*

τα **αποσιωπητικά** (των αποσιωπητικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): τα αποσιωπητικά είναι οι τρεις τελείες (...) που χρησιμοποιούμε ως σημείο στίξης σε ένα κείμενο, για να δείξουμε ότι δε θέλουμε να μιλήσουμε για κάτι: *Θα σου έλεγα τι σκέφτομαι για σένα, αλλά... άσε καλύτερα.*

η **αποσκευή** (της αποσκευής, των αποσκευών) ΟΥΣ.: αποσκευές λέμε τις βαλίτσες, τις τσάντες,

τους σάκους κτλ. που παίρνουμε μαζί μας όταν ταξιδεύουμε (= μπαγκαζί): *Στο αεροδρόμιο γίνεται έλεγχος των αποσκευών. / Δε χωρούσαν όλες οι αποσκευές τους στο αυτοκίνητο.*

▲ Η λέξη αποσκευή χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το **αποσμητικό** (του αποσμητικού, των αποσμητικών) ουσ.: το αποσμητικό είναι ουσία που αρωματίζει το σώμα μας ή ένα χώρο: *Ιδρώνει πολύ και βάζει συχνά αποσμητικό.*

το **απόσπασμα** (του αποσπάσματος, των αποσπασμάτων) ουσ.: το απόσπασμα είναι μέρος ενός κειμένου, καταστάσεις, απόψεις κτλ. όταν υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ τους: *Όταν υπάρχει τέτοια απόσταση στις αντιλήψεις μας, δεν είναι δυνατό να συνεννοηθούμε.*

η **απόσταση** (της απόστασης, των αποστάσεων) ουσ.:

1. απόσταση λέμε το διάστημα που υπάρχει ανάμεσα σε δύο σημεία ή σε δύο αντικείμενα: *Η απόσταση μεταξύ των δύο πόλεων είναι 60 χιλιόμετρα.*

2. λέμε ότι υπάρχει απόσταση ανάμεσα σε ανθρώπους, καταστάσεις, απόψεις κτλ. όταν υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ τους: *Όταν υπάρχει τέτοια απόσταση στις αντιλήψεις μας, δεν είναι δυνατό να συνεννοηθούμε.*

ΕΚΦΡ. από απόσταση, κρατάω σε απόσταση, σε απόσταση αναπνοής

η **απόσταση ασφαλείας** ουσ.: κρατάμε απόσταση ασφαλείας από κάτι ή κάποιον ώστε να μη υπάρχει κίνδυνος να πάθουμε κάτι κακό: *Όταν οδηγείτε, να κρατάτε απόσταση ασφαλείας από τα μπροστινά αυτοκίνητα.*

αποστηθίζω (αποστήθισα) ρημ.: όταν αποστηθίζουμε ένα κείμενο, το μαθαίνουμε όπως ακριβώς είναι γραμμένο, λέξη προς λέξη (= απομνημονεύω, μαθαίνω απέξω, παπαγαλίζω): *Δεν αρκεί να αποστηθίσεις το μάθημα, πρέπει να καταλαβαίνεις και το νόημά του.*

ο **αποστολέας** (του αποστολέα, των αποστολέων) ουσ.: αποστολέας είναι αυτός που στέλνει ένα γράμμα, ένα δέμα κτλ. (≠ παραλήπτης): *Πάνω αριστερά στο φάκελο είναι γραμμένο το όνομα του αποστολέα.*

η **αποστολή** (της αποστολής, των αποστολών) ουσ.:

1. η αποστολή είναι η πράξη που κάνουμε όταν στέλνουμε κάτι σε κάποιον: *Το ταχυδρομείο είναι η υπεύθυνη υπηρεσία για την αποστολή δεμάτων.*

2. η αποστολή είναι ένα σημαντικό έργο που μας έχει αναθέσει κάποιος: *Αποστολή της οργάνωσής μας είναι να βοηθάει τα παιδιά.*

3. η αποστολή είναι η ομάδα των ανθρώπων που παίρνουν μέρος σε αυτό το έργο (= αντιπροσωπεία): *Αναχωρεί η εθνική αποστολή για τη γενική συνεδρίαση του ΟΗΕ.*

η **αποταμίευση** (της αποταμίευσης, των αποταμιεύσεων) ουσ.: αποταμίευση κάνουμε όταν

δεν ξοδεύουμε όλα μας τα χρήματα, αλλά κάνουμε οικονομίες για να τα χρησιμοποιήσουμε αργότερα: *Αν μειώσετε τις σπατάλες, θα σας μείνουν και χρήματα για αποταμίευση.*

το **αποτέλεσμα** (του αποτελέσματος, των αποτελεσμάτων) ουσ.:

1. το αποτέλεσμα ενός γεγονότος είναι κάτι που προκαλεί το γεγονός αυτό (= συνέπεια, επακόλουθο ≠ αιτία): *Πολλά δυστυχήματα είναι αποτέλεσμα ανθρώπινου λάθους.*

2. το αποτέλεσμα είναι αυτό που γίνεται στο τέλος μιας ορισμένης κατάστασης: *Δοκίμασα τα πάντα για να χάσω βάρος αλλά τίποτα δεν είχε αποτέλεσμα.*

3. το αποτέλεσμα είναι αυτό που βγαίνει στο τέλος ενός διαγωνισμού, ενός αθλητικού αγώνα κτλ.: *Περιμένω με αγωνία τα αποτελέσματα των εξετάσεων. / Το αποτέλεσμα του αγώνα ήταν 2-0.*

4. το αποτέλεσμα είναι αυτό που βρίσκουμε όταν κάνουμε μια αριθμητική πράξη: *Το αποτέλεσμα της διαίρεσης δε βγήκε σωστό, ξαναδοκίμασε.*

ο **αποτελεσματικός, η αποτελεσματική, το αποτελεσματικό** επιθ.:

1. κάτι είναι αποτελεσματικό όταν φέρνει το αποτέλεσμα που θέλουμε: *Το ψωμί είναι πολύ αποτελεσματικό δόλωμα για τα ψάρια.*

2. κάποιος είναι αποτελεσματικός στη δουλειά του όταν την κάνει γρήγορα και με επιτυχία: *Ο νέος υπάλληλος είναι δραστήριος και αποτελεσματικός.*

αποτελώ (αποτελέσα), **αποτελούμαι** ρημ.:

1. όταν κάτι αποτελεί κάτι άλλο, μπορούμε να το δούμε σαν να είναι αυτό το πράγμα (= είναι, θεωρείται): *Η ανεργία αποτελεί πρόβλημα για τους νέους. / Το γάλα αποτελεί τη βασική τροφή του μωρού.*

2. **αποτελεί** 3^ο πρ.: όταν κάποια πράγματα ή κάποιιο άνθρωποι αποτελούν ένα σύνολο, είναι μέρη αυτού του συνόλου: *Η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες που αποτελούν την Ευρωπαϊκή Ένωση.*

απότομα επιθ.:

1. όταν κάτι γίνεται απότομα, γίνεται χωρίς να το περιμένουμε (= ξαφνικά, απροειδοποίητα): *Ξέσπασε απότομα δυνατή βροχή. / Μόλις είδε το σκυλί, φρενάρισε απότομα.*

2. όταν κάτι γίνεται απότομα, γίνεται με μεγάλη δύναμη και με άγριο τρόπο (= δυνατά): *Βρόντηξε απότομα την πόρτα πίσω του.*

3. όταν κάποιος φέρεται απότομα, φέρεται με άσχημο τρόπο, με αγένεια: *Έβαλε τα κλάματα γιατί της μίλησε απότομα.*

ο **απότομος, η απότομη, το απότομο** επιθ.:

1. ένα μέρος είναι απότομο όταν δεν μπορούμε να το ανέβουμε ή να το κατέβουμε εύκολα, γιατί έχει μεγάλη κλίση (= απόκρημνος): *Γλίστρησε στην απότομη πλαγιά.*

2. ένα γεγονός είναι απότομο όταν γίνεται ξαφνικά, χωρίς να το περιμένουμε (= ξαφνι-

κός): *Η απότομη αλλαγή του καιρού μάς χάλασε την εκδρομή.*

3. λέμε ότι κάποιος είναι απότομος όταν μιλάει ή φέρεται στους άλλους με αγένεια: *Όταν νευριάζει, γίνεται απότομος και μιλάει άσχημα.*

αποτραβιέμαι (αποτραβήχτηκα, αποτραβηγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αποτραβιόμαστε, μετακινούμαστε λίγο από εκεί όπου βρισκόμαστε (= τραβιέμαι): *Αποτραβηχτήκαμε στην άκρη του δρόμου για να περάσει το λεωφορείο.*

2. όταν αποτραβιόμαστε από κάτι, σταματάμε να ασχολούμαστε με αυτό (= αποσύρομαι): *Αποτραβήχτηκε από τον αθλητισμό μετά το σοβαρό τραυματισμό του.*

3. όταν αποτραβιόμαστε από κάποιον, σταματάμε να έχουμε σχέσεις μαζί του (= ξεκόβω): *Από τότε που μετακόμισε αποτραβήχτηκε από την παλιά του παρέα.*

η αποτρίχωση (της αποτρίχωσης, των αποτρίχώσεων) ΟΥΣ.: όταν μια γυναίκα κάνει αποτρίχωση, βγάζει τις τρίχες από τα πόδια ή από άλλα σημεία του σώματός της: *Κάνει αποτρίχωση στις μασχάλες με ειδική κρέμα ή κερί.*

αποτυγχάνω ΡΗΜ. ⇒ αποτυχαίνω

αποτυχαίνω και **αποτυγχάνω** (απέτυχα και απότυχα) ΡΗΜ.:

1. όταν προσπαθούμε να κάνουμε κάτι και αποτυχαίνουμε, δεν καταφέρνουμε να το κάνουμε ($\neq$ κατορθώνω, καταφέρνω): *Απέτυχα να τον πείσω να αλλάξει γνώμη.*

2. όταν αποτυχαίνουμε στις εξετάσεις ή σε κάποιο διαγωνισμό, δεν καταφέρνουμε να πάρουμε το βαθμό που πρέπει για να περάσουμε ($\neq$ πετυχαίνω, περνάω): *Τους έβαλαν δύσκολα θέματα και απέτυχε στις εξετάσεις.*

3. αποτυχαίνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι αποτυχαίνει όταν δεν έχει το αποτέλεσμα που θα θέλαμε (= ναυαγεί): *Όλες οι προσπάθειες για να επικρατήσει ειρήνη στην περιοχή απέτυχαν.*

ο αποτυχημένος, η αποτυχημένη, το αποτυχημένο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αποτυχημένος στη δουλειά του ή στη ζωή του, δεν έχει καταφέρει να κάνει σημαντικά πράγματα ($\neq$ επιτυχημένος): *Είναι ένας αποτυχημένος ηθοποιός που δεν έπαιξε ποτέ μεγάλους ρόλους.*

2. όταν κάτι είναι αποτυχημένο, δεν έφερε αποτελέσματα ή δεν είχε το αποτέλεσμα που περιμέναμε (= ανεπιτυχής $\neq$ πετυχημένος, επιτυχής): *Είναι φυσικό να αισθάνεται απογοήτευση μετά από τόσες αποτυχημένες προσπάθειες.*

η αποτυχία (της αποτυχίας, των αποτυχιών) ΟΥΣ.:

1. αποτυχία είναι το να μην έχει πετύχει κάτι που κάναμε ($\neq$ επιτυχία): *Είναι πολύ εγωιστής για να παραδεχτεί την αποτυχία του στις εξετάσεις.*

2. αποτυχία λέμε κάτι που δεν πέτυχε, που δεν έγινε όπως έπρεπε: *Ο μουσακάς ήταν σκέτη αποτυχία, ανάλατος και κακοψημένος.*

η απουσία (της απουσίας, των απουσιών) ΟΥΣ.:

1. η απουσία είναι το να μη βρίσκεται κάποιος κάπου μια ορισμένη στιγμή ($\neq$ παρουσία): *Μπορείς να με αντικαταστήσεις κατά την απουσία μου; / Κανείς δεν είχε αντιληφθεί την απουσία του.*

2. όταν ένας μαθητής λείπει από το σχολείο και χάνει μία ώρα μαθήματος, παίρνει μία απουσία: *Όποιος αργεί να μπει στην τάξη, θα παίρνει απουσία.*

απουσιάζω (απουσίασα) ΡΗΜ.: όταν κάποιος ή κάτι απουσιάζει από κάπου, δε βρίσκεται εκεί που πρέπει ή εκεί που περιμένουμε να βρίσκεται (= λείπω): *Πόσοι μαθητές απουσίαζαν χωρίς άδεια; / Από την έκθεσή σου απουσιάζει ο επίλογος.*

η απόφαση (της απόφασης, των αποφάσεων) ΟΥΣ.: απόφαση είναι η τελική γνώμη που έχουμε για κάτι, αφού πρώτα εξετάσουμε ή σκεφτούμε όλες τις δυνατότητες που υπάρχουν: *Η επιλογή του επαγγέλματος είναι μια δύσκολη απόφαση. / Δεν πρέπει να παίρνεις βιαστικές αποφάσεις.*

ΕΚΦΡ. το παίρνω απόφαση

αποφασίζω (αποφάσισα), **αποφασίζομαι** (αποφασίστηκα, αποφασισμένος) ΡΗΜ.: όταν αποφασίζουμε κάτι, διαλέγουμε τι θα κάνουμε ή τι θα γίνει, αφού πρώτα σκεφτούμε ή συζητήσουμε όλες τις δυνατότητες που υπάρχουν: *Συνέχιση της απεργίας αποφάσισαν οι καθηγητές. / Δεν αποφασίστηκε ακόμα η ημερομηνία των εκλογών.*

ο αποφασισμένος, η αποφασισμένη, το αποφασισμένο ΕΠΙΘ.: κάποιος είναι αποφασισμένος όταν θέλει με κάθε τρόπο να κάνει κάτι που έχει αποφασίσει: *Είναι αποφασισμένος να τα καταφέρει, όποιος και να 'ναι οι δυσκολίες.*

αποφεύγω (απέφυγα), **αποφεύγομαι** (αποφεύχθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν αποφεύγουμε κάποιον ή κάτι, προσπαθούμε να μην είμαστε κοντά του: *Τον αποφεύγουν ακόμα και οι φίλοι του.*

2. όταν αποφεύγουμε κάτι, προσπαθούμε να μην το κάνουμε ή να μην το χρησιμοποιούμε: *Αποφεύγω να τρώω το βράδυ. / Ποια φάρμακα πρέπει να αποφεύγονται στην εγκυμοσύνη;*

3. αποφεύγουμε κάτι κακό όταν προσπαθούμε να το εμποδίσουμε να γίνει (= αποτρέπω): *Φρέναρα και απέφυγα το τρακάρισμα.*

αποχαιρετάω/αποχαιρετώ και **αποχαιρετίζω** (αποχαιρέτισα), **αποχαιρετιέμαι** και **αποχαιρετιζομαι** (αποχαιρετίστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν αποχαιρετάμε κάποιον, τον χαιρετάμε πριν φύγει ή πριν φύγουμε εμείς (= ξεπροβодίζω, χαιρετάω): *Ήρθε στο σταθμό για να μας αποχαιρετίσει.*

2. λέμε ότι αποχαιρετάμε κάτι όταν το αφήνουμε πίσω μας: *Αποχαιρέτα τις διακοπές, γιατί από αύριο αρχίζουμε πάλι δουλειά.*

3. **αποχαιρετίζομαι** ΠΑΘ.: όταν αποχαιρετίζομαι με κάποιον, τον αποχαιρετάω και με αποχαιρετάει και αυτός: *Μη φύγεις χωρίς να αποχαιρετιστούμε!*

αποχαιρετίζω ΡΗΜ. → **αποχαιρετάω**

ο **αποχαιρετισμός** (του αποχαιρετισμού, των αποχαιρετισμών) ΟΥΣ.: αποχαιρετισμός είναι ο χαιρετισμός που λέμε σε κάποιον πριν φύγει: *Όταν έφτασε η ώρα του αποχαιρετισμού, όλοι του ευχήθηκαν καλό ταξίδι.*

η **αποχέτευση** (της αποχέτευσης, των αποχετεύσεων) ΟΥΣ.:

1. αποχέτευση είναι όταν απομακρύνονται τα βρόμικα νερά ή τα νερά της βροχής από τις πόλεις, τα κτίρια κτλ.: *Για την αποχέτευση των νερών της βροχής κατασκευάστηκαν υπόγειοι αγωγοί.*

2. αποχέτευση είναι το σύστημα από ειδικούς σωλήνες που χρησιμοποιείται για να φεύγουν τα βρόμικα νερά, τα νερά της βροχής κτλ.: *Βούλωσε η κεντρική αποχέτευση της πολυκατοικίας.*

η **αποχή** (της αποχής, των αποχών) ΟΥΣ.:

1. αποχή κάνουμε όταν δεν παίρνουμε μέρος σε κάτι (≠ συμμετοχή): *Τα σχολεία δε λειτουργούν, γιατί οι μαθητές κάνουν αποχή. / Μαζική ήταν η αποχή των ψηφοφόρων από τις εκλογές.*

2. κάνουμε αποχή από κάτι όταν το αποφεύγουμε: *Η θεραπεία που του σύστησε ήταν η αποχή από το κάπνισμα.*

η **απόχη** (της απόχης) ΟΥΣ.: η απόχη είναι ένα μικρό δίχτυ, που το κρατάμε από μια λεπτή και μακριά λαβή για να πιάνουμε ψάρια ή έντομα: *Γύρισε από τη θάλασσα με την απόχη του γεμάτη μικρά ψάρια.*

△ Η λέξη απόχη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

αποχωρίζομαι (αποχωρίστηκα, αποχωρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αποχωρίζομαι κάποιον ή κάτι που αγαπάω πολύ, το(ν) αφήνω και φεύγω μακριά του (= εγκαταλείπω): *Ακόμα και στις διακοπές, δεν αποχωρίζεται ποτέ τα αγαπημένα της βιβλία.*

2. **αποχωρίζομαι** ΠΑΘ.: όταν δύο ή περισσότεροι άνθρωποι αποχωρίζονται, φεύγει μακριά ο ένας από τον άλλο: *Αποχωρίστηκαν με δάκρυα στα μάτια.*

αποχωρώ (αποχώρησα) ΡΗΜ.:

1. όταν αποχωρούμε από ένα μέρος, φεύγουμε με τη θέλησή μας από εκεί: *Ο καθηγητής αποχώρησε εκνευρισμένος από την αίθουσα.*

2. όταν αποχωρούμε από δραστηριότητα, θέση κτλ., τη σταματάμε (= αποσύρομαι): *Μετά τις κατηγορίες εναντίον του αποχώρησε από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας.*

απόψε ΕΠΙΡΡ.:

1. σήμερα το βράδυ: *Θα βγείτε απόψε;*

2. η νύχτα που πέρασε: *Δεν κοιμήθηκε καλά απόψε.*

η **άποψη** (της άποψης, των απόψεων) ΟΥΣ.:

1. η άποψη μας για ένα θέμα είναι αυτό που πιστεύουμε για αυτό το θέμα (= γνώμη): *Τι άποψη έχεις για αυτό που έγινε; / Κατά την άποψή μου, δεν έπρεπε να του μιλήσεις τόσο άσχημα.*

2. άποψη είναι η συγκεκριμένη πλευρά από την οποία εξετάζουμε και κρίνουμε ένα θέμα: *Ο Παρθενώνας είναι πολύ σημαντικό μνημείο, από αρχαιολογική και αρχιτεκτονική άποψη.*

3. η άποψη ενός τόπου είναι το να τον βλέπουμε από ψηλά ή από μακριά (= θέα): *Από το μπαλκόνι έχουμε ωραία άποψη της θάλασσας.*

η **απόψυξη** (της απόψυξης, των απόψυξεων) ΟΥΣ.:

1. κάνουμε απόψυξη όταν λιώνουμε τον πάγο που δημιουργείται στην κατάψυξη του ψυγείου: *Το ψυγείο γέμισε πάγο και χρειάζεται απόψυξη.*

2. η απόψυξη είναι όταν ξεπαγώνουμε κατεψυγμένα τρόφιμα: *Χρησιμοποιεί το φούρνο μικροκυμάτων για απόψυξη τροφών.*

ο **Απρίλης** (του Απρίλη, των Απρίληδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο μήνας Απρίλιος: *Την πρώτη του Απρίλη είναι έθιμο να λέμε ψέματα.*

ο **Απρίλιος** (του Απριλίου) ΟΥΣ.: ο Απρίλιος είναι ο τέταρτος μήνας του χρόνου όταν ξεκινάμε να μετράμε από τον Ιανουάριο: *Στις 21 Απριλίου 1967 έγινε στην Ελλάδα στρατιωτικό πραξικόπημα.*

△ Η λέξη Απρίλιος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **απροετοίμαστος**, η **απροετοίμαστη**, το **απροετοίμαστο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι απροετοίμαστος, δεν έχει προετοιμαστεί καθόλου ή δεν έχει προετοιμαστεί σωστά για κάτι (≠ προετοιμασμένος, έτοιμος): *Δεν πρόλαβε να διαβάσει και πήγε απροετοίμαστος στις εξετάσεις. / Η ξαφνική επίθεση μας βρήκε απροετοίμαστους, κανέναν δεν περίμενε κάτι τέτοιο.*

απρόσεκτα και **απρόσεχτα** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι απρόσεκτα, το κάνουμε χωρίς πολλή προσοχή, με αποτέλεσμα να γίνονται λάθη, ζημιές ή ατυχήματα (≠ προσεκτικά): *Όποιος οδηγεί απρόσεκτα βάζει σε κίνδυνο τη δική του ζωή αλλά και τις ζωές των άλλων.*

ο **απρόσεκτος**, η **απρόσεκτη**, το **απρόσεκτο** και ο **απρόσεχτος**, η **απρόσεχτη**, το **απρόσεχτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι απρόσεκτος, δε δείχνει προσοχή σε αυτό που κάνει, δε δείχνει να κάνει λάθη ή να προκαλεί ζημιές ή ατυχήματα (≠ προσεκτικός): *Ένας απρόσεκτος οδηγός έχει τρακάρει το αυτοκίνητό μας.*

2. όταν μια κίνησή μας ή μια ενέργειά μας είναι απρόσεκτη, την κάνουμε χωρίς να τη σκεφτούμε ή χωρίς να δείξουμε την προσοχή που πρέπει (= απερίσκεπτος, επιπόλαιος): *Το απρόσεκτο*

άναμμα φωτιάς κοντά σε δάσος μπορεί να γίνει αιτία πυρκαγιάς.

η **απροσεξία** (της απροσεξίας, των απροσεξιών) ουσ.:

1. η απροσεξία είναι η έλλειψη προσοχής σε αυτό που κάνουμε ($\neq$ προσοχή): *Το ατύχημα οφείλεται στην απροσεξία του οδηγού. / Έσπασα το ποτήρι από απροσεξία.*

2. η απροσεξία είναι το λάθος ή η ζημιά που κάνουμε όταν δε δείχνουμε την προσοχή που πρέπει σε αυτό που κάνουμε: *Όταν γράφεις, βιάζεσαι και κάνεις συνέχεια απροσεξίες.*

ο **απροσπάτευτος**, η **απροσπάτευτη**, το **απροσπάτευτο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι απροσπάτευτος, δεν τον φροντίζει, δεν τον προσπατεύει κανένας (= ανυπεράσπιστος): *Τα δυο ορφανά έμειναν μόνα και απροσπάτευτα.*

2. όταν αφήνουμε κάτι απροσπάτευτο, δεν το προφυλάσσουμε από τους κινδύνους: *Μην αφήνεις το κεφάλι σου απροσπάτευτο από τον ήλιο. (= ακάλυπτος) / Τα ζώα δεν αφήνουν ποτέ απροσπάτευτη τη φωλιά τους. (= αφρούρητος)*

η **Άπω Ανατολή** ουσ.: Άπω Ανατολή λέμε τις χώρες της Ασίας που βρίσκονται πιο μακριά από την Ινδία, όπως είναι η Κίνα, η Ιαπωνία κτλ.: *Η Ταϊλάνδη είναι μία από τις χώρες της Άπω Ανατολής.*

△ Η Άπω Ανατολή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **απών**, η **απούσα**, το **απόν** επιθ.: όταν κάποιος είναι απών, δε βρίσκεται στη θέση του, απουσιάζει ($\neq$ παρών): *Όσοι μαθητές είναι απόντες θα πάρουν απουσία.*

άρα επιπρ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι γίνεται σαν αποτέλεσμα κάποιου άλλου πράγματος (= επομένως): *Ειδοποίησαν ότι θα αργήσουν, άρα δεν υπάρχει λόγος να ανησυχείς.*

η **αράδα** (της αράδας, των αράδων) ουσ.: η αράδα είναι η γραμμή σε ένα κείμενο (= σειρά): *Το κείμενο δεν είναι πάνω από δέκα αράδες.*

αράζω (άραξα, αραγμένος) ρημ.:

1. όταν αράζουμε ένα πλοίο ή όταν ένα πλοίο αράζει, ρίχνουμε άγκυρα για να το κρατήσουμε ακίνητο μέσα στο νερό (= αγκυροβολάω): *Το πλοίο άραξε στο λιμάνι του νησιού. / Άραξαν το σκάφος σε μια έρημη παραλία.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι αράζω κάπου όταν πηγαίνω εκεί για να μείνω: *Πήρε τη σύνταξή του και άραξε στο χωριό του.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν ξαπλώνω κάπου αναπαυτικά, λέμε ότι αράζω εκεί (= βολεύομαι): *Άραξε στον καναπέ και είδε την ταινία.*

ΕΚΦΡ. την αράζω

αραιά επιπρ.: όταν κάτι γίνεται αραιά, δε γίνεται σε συχνά διαστήματα (= σπάνια $\neq$ τακτικά): *Από τότε που έγινε εκείνη η παρεξήγηση, άρχισε να έρχεται πολύ πιο αραιά στο σπίτι μας.*

ο **αραιοκατοικημένος**, η **αραιοκατοικημένη**, το **αραιοκατοικημένο** επιθ.: μια περιοχή είναι αραιοκατοικημένη όταν έχει λίγους κατοίκους και τα σπίτια της είναι μακριά το ένα από το άλλο ($\neq$ πυκνοκατοικημένος): *Τα χωριά είναι πιο αραιοκατοικημένα από τις πόλεις.*

ο **αραιός**, η **αραιή**, το **αραιό** επιθ.:

1. όταν τα μαλλιά, τα δόντια, οι ίνες ενός υφάσματος κτλ. είναι αραιά, δε βρίσκονται το ένα πολύ κοντά στο άλλο ($\neq$ πυκνός): *Αυτό το ύφασμα είναι πολύ λεπτό και αραιό και σκίζεται εύκολα.*

2. όταν ένα σύνολο ανθρώπων είναι αραιό, δεν έχει πολλούς ανθρώπους (= λιγοστός): *Στη βραδινή παράσταση το κοινό ήταν αραιό.*

3. όταν ένα υγρό είναι αραιό, δεν έχει πήξει αρκετά (= νερούλος $\neq$ πηχτός): *Η σάλτσα είναι πολύ αραιή, χρειάζεται κι άλλο αλεύρι για να πήξει.*

4. αραιά λέμε τα γεγονότα που δε γίνονται συχνά (= σπάνιος $\neq$ συχνός): *Το χειμώνα τα δρομολόγια των πλοίων για τα νησιά είναι αραιά.*

αραιώνω (αραιώσα, αραιωμένος) ρημ.:

1. αραιώνουμε ένα υγρό όταν το κάνουμε να γίνει πιο αραιό ($\neq$ πήζω): *Αραιώσε τη σούπα με λίγο νερό.*

2. λέμε ότι αραιώνουμε κάτι όταν δεν το κάνουμε τόσο συχνά (= ελαττώνω, μειώνω $\neq$ αυξάνω): *Αραιώσε τις επισκέψεις του.*

3. **αραιώνει** 3^ο πρ.: κάτι αραιώνει όταν γίνεται αραιό, όταν έχει περισσότερα υγρά από όσα πρέπει ($\neq$ πήζει): *Αραιώσε πολύ η μπογιά με το νέφτι.*

4. **αραιώνει** 3^ο πρ.: λέμε ότι κάτι αραιώνει όταν δε γίνεται τόσο συχνά όσο παλιά ($\neq$ πυκνώνει, αυξάνει): *Αραιώσαν τα δρομολόγια των τρένων.*

5. **αραιώνει** 3^ο πρ.: κάτι αραιώνει όταν γίνεται πιο λίγο (= λιγοστεύει $\neq$ πυκνώνει): *Τα μαλλιά του άσπρισαν και αραιώσαν. / Αραιώσαν οι δουλειές στο μαγαζί.*

ο **αρακάς** (του αρακά, των αρακάδων) ουσ.:

1. αρακά λέμε το φυτό που βγάζει στρογγυλούς πράσινους σπόρους: *Στο περιβάλλον τους έχουν φυτέψει αρακά, ρεβίθια και άλλα όσπρια.*

2. αρακά λέμε το φαγητό που γίνεται από τους σπόρους του φυτού: *Σήμερα θα φάμε κρέας με αρακά.*

ο **αράνης** (του αράνη, των αράνηδων) ουσ. (ΜΕΙΣΤ.): αράνη λέμε τον άνθρωπο που ανήκει στη μαύρη φυλή, κυρίως για να δείξουμε ότι είναι κατώτερος από τους ανθρώπους που ανήκουν στην άσπρη φυλή (= μαύρος): *Ήταν ρατσιστής και έλεγε ότι δεν ήθελε αράνηδες στο μαγαζί του.*

ΕΚΦΡ. καπνίζω σαν αράνης

η **αράχνη** (της αράχνης, των αραχνών) ουσ.:

1. η αράχνη είναι ένα μικρό έντομο χωρίς φτερά, με μακριά και λεπτά πόδια, που φτιάχνει δίχτυ για φωλιά, μέσα στο οποίο πιάνει και την

τροφή του: *Μερικές αράχνες είναι δηλητηριώδεις.*

2. αράχνη λέμε το δίχτυ που φτιάχνει η αράχνη στους τοίχους ή στα ταβάνια του σπιτιού: *Έπιασε μια μακριά σκούπα για να καθαρίσει το ταβάνι από τις αράχνες.*

η **αρβύλα** (της αρβύλας, των αρβυλών) ουσ.: η αρβύλα είναι ένα παπούτσι από χοντρό δέρμα, που δένεται με κορδόνια και καλύπτει τον αστράγαλο: *Για να περπατήσει στο χιόνι, τού έδωσε ένα ζευγάρι παλιές αρβύλες από το στρατό.*

το **άρβυλο** (του άρβυλου, των άρβυλων) ουσ.: είναι ό,τι και η αρβύλα

αργά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται ή κινείται αργά, γίνεται ή κινείται με μικρή ταχύτητα ($\neq$ γρήγορα): *Είναι γέρος και περπατάει αργά.*

2. όταν λέμε ότι είναι αργά, εννοούμε ότι η ώρα είναι περασμένη ($\neq$ νωρίς): *Χόρευαν και διασκεδάζαν ως αργά τη νύχτα.*

3. όταν κάνουμε κάτι αργά, το κάνουμε με καθυστέρηση, σε περισσότερο χρόνο από τον κανονικό (= καθυστερημένα $\neq$ έγκαιρα): *Πέ-ρρασα από την τράπεζα και έφτασα αργά στη δουλειά μου.*

ΕΚΦΡ. αργά ή γρήγορα

αργά ή γρήγορα ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι κάτι θα γίνει αργά ή γρήγορα, ξέρουμε ότι θα γίνει οπωσδήποτε, αλλά δεν ξέρουμε πότε: *Αργά ή γρήγορα θα παντρευτεί κι αυτός.*

ο **αργαλειός** (του αργαλειού, των αργαλειών) ουσ.: ο αργαλειός είναι ένα εργαλείο με το οποίο υφαινούμε κουβέρτες, χαλιά κ.ά.: *Οι γυναίκες του χωριού κάθονταν μπροστά στον αργαλειό και ύφαιναν κουβέρτες.*

η **αργία** (της αργίας, των αργιών) ουσ.:

1. αργία είναι η ημέρα κατά την οποία δε δουλεύουμε, δεν πηγαίνουμε σχολείο κτλ., γιατί γιορτάζουμε κάποιο γεγονός: *Η Πρωτοχρονιά είναι επίσημη αργία σε όλη την Ευρώπη.*

2. όταν κάποιος δημόσιος υπάλληλος μπαίνει σε αργία, τιμωρείται για κάποιο σοβαρό λάθος που έκανε και σταματά να δουλεύει: *Τέθηκε σε αργία όταν αποδείχτηκε ότι πλαστογραφούσε υπογραφές.*

ο **αργοκίνητος**, η **αργοκίνητη**, το **αργοκίνητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα μεταφορικό μέσο είναι αργοκίνητο, κινείται πάρα πολύ αργά (= αργός $\neq$ γρήγορος): *Αυτό το τρένο είναι τόσο αργοκίνητο, που αποκλείεται να φτάσουμε στην ώρα μας!*

2. όταν ένας άνθρωπος είναι αργοκίνητος, κάνει τις δουλειές του πάρα πολύ αργά και καθυστερεί πολύ να τις τελειώσει (= αργός $\neq$ γρήγορος): *Οι υπάλληλοι είναι αργοκίνητοι, και η δουλειά έχει μείνει πίσω.*

η **αργοπορία** (της αργοπορίας, των αργοποριών) ουσ.: αργοπορία είναι το να γίνεται κάτι πιο αργά από τη στιγμή που πρέπει ή που περι-

μένουμε να γίνει (= καθυστέρηση): *Συγγνώμη για την αργοπορία, αλλά είχε πολλή κίνηση στο δρόμο.*

αργοπορώ (αργοπόρησα, αργοπορημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αργοπορώ, φτάνω κάπου με καθυστέρηση (= αργά, καθυστερώ): *Αργοπόρησε στη δουλειά του, γιατί είχε κίνηση στους δρόμους.*

2. όταν κάτι με αργοπορεί, με κάνει να κάνω κάτι με καθυστέρηση (= χασομεράω): *Με αργοπόρησε ένα τηλεφώνημα.*

ο **αργός**, η **αργή**, το **αργό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αργό, κινείται ή γίνεται με μικρή ταχύτητα ($\neq$ γρήγορος, ταχύς): *Το τρένο είναι αργό και θα φτάσει το βράδυ. / Η οικονομία της χώρας αναπτύσσεται με αργούς ρυθμούς.*

2. όταν κάποιος είναι αργός, κινείται ή κάνει κάτι σε περισσότερο χρόνο από τον κανονικό (= αργοκίνητος $\neq$ σβέλτος): *Ήταν πολύ αργός κολυμβητής και δεν κατάφερε να ακολουθήσει τους άλλους.*

ο **αργυρός**, η **αργυρή**, το **αργυρό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αργυρό, είναι φτιαγμένο από άργυρο, από ασήμι (= ασημένιος): *Κέρδισε το αργυρό μετάλλιο στους αγώνες κολύμβησης.*

ο **άργυρος** (του αργύρου) ουσ.: άργυρος λέγεται αλλιώς το ασήμι: *Πολλά κέρματα είναι φτιαγμένα από άργυρο.*

⚠ Η λέξη άργυρος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **άρδευση** (της άρδευσης, των αρδεύσεων) ουσ.: η άρδευση είναι το να μεταφέρεται νερό με ειδικές μηχανές για το πότισμα των χωραφιών: *Υπάρχει βλάβη στο σύστημα άρδευσης και τα χωράφια έμειναν απότιστα.*

η **αρένα** (της αρένας, των αρενών) ουσ.:

1. αρένα λέμε το κυκλικό γήπεδο στο οποίο γίνονται συνήθως αγώνες ανάμεσα σε ανθρώπους και ταύρους: *Μόλις ο ταύρος φάνηκε στην αρένα το πλήθος άρχισε να χειροκροτεί.*

2. αρένα λέμε κάποιο τομέα της ζωής στον οποίο υπάρχει σκληρός ανταγωνισμός για το ποιος είναι καλύτερος, δυνατότερος κτλ.: *Όταν τελειώσεις το πανεπιστήμιο και μπεις στην επαγγελματική αρένα, θα καταλάβεις πόσο δύσκολη είναι η ζωή.*

αρέσω (άρεσα) ΡΗΜ.:

1. όταν αρέσουμε σε κάποιον, μας βρίσκει όμορφους: *Οι ξανθές γυναίκες αρέσουν στους άντρες. / Ποτέ δε μου άρεσε ο Γιάννης.*

2. **αρέσει** 3^ο πρ.: όταν κάτι μας αρέσει, το βρίσκουμε ωραίο ή ευχάριστο: *Σου αρέσει το νέο μου κούρεμα; / Του αρέσει πολύ η μουσική. / Της αρέσει να μαγειρεύει. (= με ευχαριστεί)*

3. **αρέσει** 3^ο πρ.: όταν μου αρέσει κάτι, το θεωρώ σωστό: *Δε μου αρέσει η αδικία.*

το **άρθρο** (του άρθρου, των άρθρων) ουσ.:

1. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, άρθρο λέμε τη λέξη που μπαίνει πριν από τα ουσιαστικά ή τα επίθετα, για να δείξουμε αν μιλάμε για ένα ορισμένο

πρόσωπο, πράγμα κτλ. ή όχι: *Υπάρχουν οριστικά άρθρα και αόριστα άρθρα.*

2. το άρθρο είναι ένα κείμενο σε εφημερίδα ή περιοδικό: *Διάβασα το άρθρο σου στην εφημερίδα.*

ο **αριθμητής** (του αριθμητή, των αριθμητών) ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): ο αριθμητής ενός κλάσματος είναι ο αριθμός που γράφουμε πάνω από τη γραμμή του κλάσματος: *Στο κλάσμα 3/4 το 3 είναι ο αριθμητής.*

η **αριθμητική** (της αριθμητικής, των αριθμητικών) ΟΥΣ.:
1. αριθμητική είναι οι τέσσερις πράξεις των αριθμών, δηλαδή η πρόσθεση, η αφαίρεση, ο πολλαπλασιασμός και η διαίρεση: *Είναι άσχετος από αριθμητική. Ούτε πόσο κάνουν 2 + 2 δεν ξέρει!*

2. αριθμητική είναι το σχολικό μάθημα που έχει σχέση με τους αριθμούς και τις πράξεις που κάνουμε με αυτούς: *Γράψαμε διαγώνισμα στην αριθμητική.*

το **αριθμητικό** (του αριθμητικού, των αριθμητικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, αριθμητικό λέμε τις λέξεις "ένας", "πρώτος", "μόνος", που φανερώνουν πλήθος, ποσότητα, σειρά κτλ.: *Το "δέκατος" είναι αριθμητικό.*

η **αριθμομηχανή** (της αριθμομηχανής, των αριθμομηχανών) ΟΥΣ.: η αριθμομηχανή είναι η μικρή συσκευή που χρησιμοποιούμε για να κάνουμε αριθμητικές πράξεις (= κομπιουτεράκι): *Κάνε την αφαίρεση στην αριθμομηχανή για να μην κάνεις λάθος.*

ο **αριθμός** (του αριθμού, των αριθμών) ΟΥΣ.:

1. ο αριθμός είναι το σύμβολο ή η λέξη που παριστάνει ένα ποσό ή μια ποσότητα: *Πες μου έναν αριθμό από το 1 ως το 9. / Μπορείς να διαβάσεις τους αριθμούς στον πίνακα;*

2. χρησιμοποιούμε τη λέξη "αριθμός" όταν θέλουμε να δείξουμε τη θέση κάποιου πράγματος σε μια σειρά (= νούμερο): *Το λεωφορείο με τον αριθμό 7 θα φύγει σε πέντε λεπτά. / Σε ποιον αριθμό του δρόμου μένεις;*

3. ο αριθμός είναι μια ποσότητα ανθρώπων ή πραγμάτων: *Ένας μικρός αριθμός γυναικών σπουδάζει στον τομέα της πληροφορικής. / Ένας μεγάλος αριθμός καταστημάτων λειτουργεί χωρίς άδεια.*

4. αριθμό λέμε μια σειρά από αριθμούς που σχηματίζουμε όταν θέλουμε να πάρουμε κάποιον τηλεφωνο (= νούμερο): *Κάλεσε αυτόν τον αριθμό για ταξί.*

5. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, αριθμό λέμε τη μορφή που παίρνει μία λέξη για να δείξει αν αναφερόμαστε σε ένα ή περισσότερα πράγματα: *Ο ενικός αριθμός και ο πληθυντικός αριθμός.*

ο **αριθμός κυκλοφορίας** ΟΥΣ.: ο αριθμός κυκλοφορίας ενός αυτοκινήτου ή μιας μοτοσυκλέτας είναι ο αριθμός που υπάρχει στις πινακίδες του: *Αγόρασε καινούριο αυτοκίνητο και πρέπει να πάρει τις πινακίδες με τον αριθμό κυκλοφορίας.*

αριστερά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται αριστερά από κάτι άλλο, βρίσκεται στην αριστερή πλευρά του (**≠** δεξιά): *Η βιβλιοθήκη είναι αριστερά από το πιάνο.*

2. όταν κάτι κινείται προς τα αριστερά, κινείται προς την αριστερή κατεύθυνση (**≠** δεξιά): *Μετά το φανάρι, θα στρίψεις αριστερά.*

ο **αριστερός**, η **αριστερή**, το **αριστερό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αριστερό, βρίσκεται ή κοιτάζει προς την πλευρά της καρδιάς μας (**≠** δεξιά): *Έσπασε το αριστερό του πόδι. / Το περίπτερο βρίσκεται στην αριστερή γωνία του δρόμου.*

2. αριστερό είναι ένα πολιτικό κόμμα ή ένα πρόσωπο που πιστεύει ότι τα χρήματα ή η εξουσία θα πρέπει να μοιράζονται ίσα σε όλους τους πολίτες (**≠** δεξιός): *Στην περίοδο της δικτατορίας, είχε φυλακιστεί για τις αριστερές του ιδέες.*

αριστεύω (αρίστευσα) ΡΗΜ.: κάποιος αριστεύει όταν παίρνει τον καλύτερο βαθμό σε διαγωνισμό, σε εξετάσεις κτλ. (**≠** πατώνω): *Αρίστευσε στις εξετάσεις του πανεπιστημίου.*

ο **αριστοκράτης** (του αριστοκράτη, των αριστοκρατών), η **αριστοκράτισσα** (της αριστοκράτισσας) ΟΥΣ.:

1. ο αριστοκράτης κατάγεται από παλιά αρχοντική και, συνήθως, πλούσια οικογένεια (= ευγενής): *Τα παλιότερα χρόνια η πολιτική εξουσία ήταν στα χέρια των αριστοκρατών.*

2. αριστοκράτη λέμε ειρωνικά αυτόν που φέρεται σαν είναι αριστοκράτης χωρίς να είναι: *Πολύ αριστοκράτισσα το παίξει και δεν κάνει καμιά δουλειά μέσα στο σπίτι.*

ο **άριστος**, η **άριστη**, το **άριστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι άριστος σε κάτι, είναι πάρα πολύ καλός σε αυτό (= εξαιρετός, κορυφαίος): *Ήταν πάντα άριστος στις σπουδές του. / Ο Ντα Βίντσι ήταν άριστος σχεδιαστής, ζωγράφος και γλύπτης.*

2. όταν κάτι είναι άριστο, είναι πάρα πολύ καλό (= εξαιρετικός): *Τα παπούτσια του είναι από δέρμα άριστης ποιότητας. / Στο νέο γραφείο οι συνθήκες εργασίας είναι άριστες.*

το **αριστούργημα** (του αριστουργήματος, των αριστουργημάτων) ΟΥΣ.: αριστούργημα είναι το έργο που γίνεται με μεγάλη τέχνη και είναι το καλύτερο στο είδος του (**≠** τερατούργημα): *Η Αφροδίτη της Μήλου είναι ένα από τα αριστουργήματα της γλυπτικής. / Το καινούριο του βιβλίο είναι πραγματικά αριστούργημα.*

ο **αριστούχος**, η **αριστούχα**, το **αριστούχο** ΕΠΙΘ.: όταν ένας μαθητής ή ένας φοιτητής είναι αριστούχος, παίρνει πολύ μεγάλους βαθμούς στα μαθήματά του: *Κάθε χρόνο βραβεύονται οι αριστούχοι φοιτητές της σχολής μας.*

αρκετά ΕΠΙΡΡ.:

1. όσο χρειάζεται: *Δεν κοιμήθηκα αρκετά και νυστάζω.*

2. λέξη που χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να σταματήσει κάτι: *Αρκετά! Δεν αντέχω άλλη γκρίνια!*

ο **αρκετός**, η **αρκετή**, το **αρκετό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αρκετό για να γίνει κάτι άλλο, δεν είναι ούτε πιο πολύ ούτε πιο λίγο απ' όσο χρειάζεται: *Έχω αρκετά χρήματα για να ζήσω.*
2. αρκετό λέμε και κάτι όταν είναι παραπάνω απ' όσο χρειάζεται: *Έριξε αρκετό χιόνι στο βουνό. / Το γραπτό σου είχε αρκετά λάθη.*

η **αρκούδα** (της αρκούδας, των αρκούδων) ΟΥΣ.: η αρκούδα είναι ένα μεγάλο άγριο ζώο που ζει στο δάσος και μπορεί να σταθεί όρθιο στα δύο πισινά του πόδια: *Σε αυτή την περιοχή έχει απαγορευτεί το κυνήγι της αρκούδας. / Οι πολικές αρκούδες είναι λευκές.*

το **αρκουδάκι** ΟΥΣ.:

1. το αρκουδάκι είναι το μικρό της αρκούδας: *Η αρκούδα με το αρκουδάκι έψαχναν για τροφή μέσα στο δάσος.*
2. αρκουδάκι λέμε το παιδικό παιχνίδι που είναι γούνινο και μοιάζει με μικρή αρκούδα: *Η μικρή μου αδερφή κοιμάται με ένα αρκουδάκι στην αγκαλιά της.*

⚠ Η λέξη αρκουδάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **αρλεκίνος** (του αρλεκίνου, των αρλεκίνων) ΟΥΣ.: ο αρλεκίνος είναι μια αποκριάτικη στολή με ρούχα φτιαγμένα από πολύχρωμα κομμάτια: *Ντύθηκε αρλεκίνος με κόκκινο καπέλο και μικρά κουδούνια.*

η **αρλούμπα** (της αρλούμπας) ΟΥΣ.: όταν κάποιος λέει αρλούμπες, λέει ανόητες κουβέντες, χωρίς νόημα (= ανοησία, σαχλαμάρα): *Ήπια πολύ και άρχισε πάλι να λέει αρλούμπες.*

⚠ Η λέξη αρλούμπα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **άρμα** (του άρματος, των αρμάτων) ΟΥΣ.:

1. στα αρχαία χρόνια, το άρμα ήταν μια ελαφριά και ανοιχτή άμαξα με δύο ρόδες, που την έσερναν άλογα και τη χρησιμοποιούσαν στον πόλεμο ή στους αθλητικούς αγώνες: *Οι αρχαίοι Σπαρτιάτες ήταν γνωστοί για τις νίκες τους στους αγώνες με άρματα.*

2. άρμα λέμε το αμάξι που το στολίζουμε για να πάρει μέρος σε αποκριάτικες παρελάσεις κτλ.: *Τα άρματα στο καρναβάλι της Πάτρας είναι στολισμένα με μεγάλη φαντασία.*

3. **άρματα** ΠΛΗΘ.: στα παλιότερα χρόνια, τα άρματα ήταν τα όπλα του πολέμου: *Οι χωρικοί έπιασαν τα άρματα για να πολεμήσουν τους επιδρομείς.*

η **αρματοδρομία** (της αρματοδρομίας, των αρματοδρομιών) ΟΥΣ.: στην αρχαία Ελλάδα, αρματοδρομία έλεγαν τον αγώνα δρόμου που γινόταν με άρματα: *Οι αρματοδρομίες ήταν ένα από τα αγωνίσματα των αρχαίων Ολυμπιακών αγώνων.*

ο **αρματολός** (του αρματολού, των αρματολών) ΟΥΣ. (ΙΣΤΟΡ.): οι αρματολοί ήταν οι Έλληνες

στρατιώτες που φύλαγαν ορισμένες περιοχές από τους ληστές κατά την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας: *Οι αρματολοί ήταν οργανωμένοι σε μικρές ομάδες και κρύβονταν στα βουνά.*

αρματώνω (αρμάτωσα), **αρματώνομαι** (αρματώθηκα, αρματωμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): αρματώνουν στρατό ή στρατιώτες όταν τους δίνουν τα απαραίτητα όπλα για τον πόλεμο (= εξοπλίζω ≠ ξαρματώνω): *Οι πλούσιοι έμποροι αγόραζαν όπλα για να αρματώσουν το στρατό. / Οι στρατιώτες αρματώθηκαν με όπλα και χειροβομβίδες.*

αρμέγω (άρμεξα), **αρμέγομαι** (αρμέχτηκα, αρμεγμένος) ΡΗΜ.: αρμέγουμε μια αγελάδα, μια κατσίκα κτλ. όταν βγάζουμε το γάλα της: *Αρμέγει την κατσίκα και πίνει αμέσως το γάλα της.*

αρμενίζω (αρμένισα) ΡΗΜ.:

1. **αρμενίζει** 3^ο ΠΡ.: αρμενίζει ένα πλοίο όταν ταξιδεύει στη θάλασσα: *Βλέπαμε τις βάρκες να αρμενίζουν στο πέλαγος.*

2. λέμε ότι κάποιος αρμενίζει όταν δεν προσέχει κάτι, γιατί σκέφτεται άλλα πράγματα: *Πού αρμενίζεις και δεν ακούς τι λέω;*

αρμόζει ΡΗΜ.: κάτι αρμόζει όταν είναι κατάλληλο για κάποιον ή για κάτι (= ταιριάζει): *Αυτοί οι βαθμοί δεν αρμόζουν σε έναν καλό μαθητή! / Δεν αρμόζουν σε ένα μοντέρνο σπίτι αυτά τα έπιπλα!*

⚠ Η λέξη αρμόζει έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

η **αρμονία** (της αρμονίας, των αρμονιών) ΟΥΣ.:

1. (ΜΟΥΣ.) στη μουσική, αρμονία είναι ο τρόπος που συνδυάζονται οι νότες μεταξύ τους, ώστε να ακούγονται ευχάριστοι ήχοι: *Η αρμονία της κλασικής μουσικής με ηρεμεί.*

2. η αρμονία είναι ο τρόπος που συνδυάζονται τα διαφορετικά πράγματα, έτσι ώστε να φαίνονται ωραία: *Περπατούσαμε στο δάσος θαυμάζοντας την αρμονία της φύσης.*

3. όταν υπάρχει αρμονία, οι άνθρωποι ζουν ειρηνικά, χωρίς πολέμους και καβγάδες (= ομόνοια): *Τα παιδιά συνεργάζονται με αρμονία μέσα στην τάξη.*

το **αρμόνιο** (του αρμόνιου, των αρμόνιων) ΟΥΣ.: το αρμόνιο είναι ένα μουσικό όργανο με πληκτρα, που μοιάζει με το πιάνο: *Τα σύγχρονα αρμόνια είναι ηλεκτρικά και χρησιμοποιούνται στη ροκ μουσική.*

η **αρμύρα** ΟΥΣ. ⇒ **αλμύρα**

ο **αρμυρός**, η **αρμυρή**, το **αρμυρό** ΕΠΙΘ. ⇒ **αλμυρός**

το **αρνάκι** ΟΥΣ.: έτσι λέγεται αλλιώς το αρνί: *Φάγαμε αρνάκι ψητό στο φούρνο με πατάτες.*

⚠ Η λέξη αρνάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

αρνητικά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάποιος απαντά αρνητικά σε κάτι, δίνει αρνητική απάντηση, δε συμφωνεί (≠ θετικά):

Του πρότεينا να συνεργαστούμε, αλλά μου απάντησε αρνητικά.

2. όταν κάτι μας επηρεάζει αρνητικά, μας κάνει κακό ή δε μας βοηθάει ($\neq$ θετικά): *Το κάπνισμα επηρεάζει αρνητικά την υγεία.*

3. όταν αντιμετωπίζουμε μια κατάσταση αρνητικά, τη βλέπουμε από την αρνητική της πλευρά (= απαισιόδοξα $\neq$ αισιόδοξα): *Μην αντιμετωπίζεις την αποτυχία αρνητικά.*

ο αρνητικός, η αρνητική, το αρνητικό ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αρνητικό, δε συμφωνεί με κάτι άλλο ή δεν το δέχεται ($\neq$ θετικός): *Έκανε αίτηση για μια δουλειά αλλά έλαβε αρνητική απάντηση. ($\neq$ καταφατικός) / Μην είσαι αρνητικός με την τεχνολογία.*

2. κάτι είναι αρνητικό όταν αναφέρεται στην κακή πλευρά των πραγμάτων ($\neq$ θετικός): *Ένα από τα αρνητικά στοιχεία του χαρακτήρα του είναι η επιπολαιότητά του. / Παρουσίασαν την αρνητική εικόνα της πόλης.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, μια αρνητική πρόταση έχει μία από τις λέξεις "όχι", "δεν", "κα-νείς", "ποτέ" κτλ.: *Να βρείτε τις αρνητικές προτάσεις του κειμένου.*

ο αρνητικός αριθμός ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): ο αρνητικός αριθμός είναι ο αριθμός που είναι μικρότερος από το μηδέν (0) ($\neq$ θετικός αριθμός): *Το -5 είναι αρνητικός αριθμός ενώ το +5 είναι θετικός αριθμός.*

το αρνί (του αρνιού, των αρνιών) ΟΥΣ.:

1. το αρνί είναι το μικρό σε ηλικία πρόβατο: *Οι κτηνοτρόφοι κουρεύουν τα αρνιά πριν από το καλοκαίρι.*

2. το κρέας του ζώου αυτού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Το Πάσχα τρώμε αρνί ψητό στη σουβλά.*

3. αρνί λέμε τον πολύ ήρεμο, καλό και αγαθό άνθρωπο: *Πώς εκείνη η στρίγγλα έγινε αρνάκι;*

ο αρνίσιος, η αρνίσια, το αρνίσιο ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αρνίσιο, έχει σχέση με το κρέας του αρνιού: *Ψήσαμε αρνίσια παιδάκια στα κάρβουνα.*

αρνούμαι/αρνιέμαι (αρνήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν δεν παίρνουμε κάτι που μας δίνουν, το αρνούμαστε ($\neq$ δέχομαι): *Αρνήθηκε να παραλάβει το βραβείο.*

2. αρνούμαι μία πρόταση που μου κάνουν όταν λέω όχι (= απορρίπτω $\neq$ δέχομαι, αποδέχομαι): *Δεν μπορείς να αρνηθείς την πρόσκλησή μου για το πάρτι!*

3. αρνούμαστε κάτι όταν δεν κάνουμε αυτό που μας ζητάνε ($\neq$ συμφωνώ, δέχομαι): *Αρνήθηκε να τον ψηφίσει στις εκλογές. / Ο πρωθυπουργός αρνήθηκε να κάνει δηλώσεις.*

4. όταν πιστεύω ότι κάτι δεν είναι αληθινό ή σωστό, το αρνούμαι ($\neq$ παραδέχομαι, αναγνωρίζω, ομολογώ): *Αρνήθηκε ότι έκανε κάτι παράνομο. / Αρνείται ότι έχει μυστικά από μένα.*

το άροτρο (του αρότρου, των αρότρων) ΟΥΣ.: άροτρο λέμε αλλιώς το αλέτρι: *Το άροτρο το σέρνουν συνήθως βόδια ή άλογα.*

ο αρουραίος (του αρουραίου, των αρουραίων) ΟΥΣ.: αρουραίο λέμε το μεγάλο ποντικό που ζει στα χωράφια και στις πόλεις και είναι βλαβερός για τον άνθρωπο: *Οι αρουραίοι κυκλοφορούν στους υπονόμους των πόλεων.*

η άρπα (της άρπας, των αρπών) ΟΥΣ.: η άρπα είναι ένα μουσικό όργανο με πολλές χορδές, που παίζεται με τα δάχτυλα και των δύο χεριών: *Η άρπα έχει ταυτιστεί με το όργανο που παίζουν οι άγγελοι.*

αρπάζει το αυτί μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι το αυτί μας αρπάζει κάτι όταν το ακούμε τυχαία: *Κάτι άρπαξε τ' αυτί μου για απεργία.*

αρπάζω (άρπαξα), **αρπάζομαι** (αρπάχτηκα, αρπαγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αρπάζουμε κάποιον, τον πιάνουμε και τον τραβάμε με δύναμη (= γραπώνω): *Τον άρπαξε από το γιακά και τον χαστούκισε.*

2. όταν αρπάζουμε κάτι, το παίρνουμε γρήγορα και ξαφνικά (= βουτάω): *Της άρπαξε το ψωμί από τα χέρια. / Άρπαξε το σακάκι του και έφυγε.*

3. λέμε ότι αρπάζουμε κάτι όταν το παίρνουμε κρυφά ή με τη βία (= κλέβω, ληστεύω): *Οι ληστές άρπαξαν όλα τα κοσμήματα από το συρτάρι.*

4. όταν αρπάζουμε μια αρρώστια, την παθαίνουμε (= κολλάω): *Άρπαξε ένα σοβαρό κρυολόγημα.*

5. αρπάζει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι αρπάζει, αρχίζει να καίγεται από την έξω πλευρά: *Έχει το νου σου στο φαγητό, μην αρπάξει. / Έχει ευαίσθητο δέρμα και αρπάζει εύκολα στον ήλιο.*

6. αρπάζομαι ΠΑΘ.: αρπαζόμαστε από κάπου όταν πιανόμαστε γερά και δυνατά από εκεί (= γαντζώνομαι, γραπώνομαι): *Αρπάχτηκε από τα κάγκελα της σκάλας για να μη γλιστρήσει.*

7. αρπάζομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος αρπάζεται όταν θυμώνει εύκολα: *Δεν τολμάς να τον μαλώσεις, αρπάζεται αμέσως.*

8. αρπάζομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος αρπάζεται με κάποιον άλλο όταν μαλώνουν (= καβγαδίζω, τσακώνομαι): *Αρπάχτηκαν σαν άγρια θηρία τ' αδέρφια μεταξύ τους.*

ΕΚΦΡ. αρπάζει το αυτί μου, αρπάζω μέσα από τα χέρια, την άρπαξα

αρπάζω μέσα από τα χέρια ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι αρπάζουμε κάτι μέσα από τα χέρια κάποιου, του παίρνουμε κάτι που ήταν δικό του ή το είχε σίγουρο (= αρπάζω την μπουκιά από το στόμα): *Μου άρπαξε τη δουλειά μέσα από τα χέρια.*

το αρπακτικό (του αρπακτικού, των αρπακτικών) ΟΥΣ.: τα αρπακτικά είναι πουλιά με γυριστό ράμφος και μυτερά νύχια, που αρπάζουν το κρέας για να το φάνε: *Ο αετός και το γεράκι είναι αρπακτικά.*

△ Η λέξη χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **αρραβώνας** (του αρραβώνα, των αρραβώνων) ουσ.:

1. αρραβώνας είναι το να αρραβωνιαστούν ένας άντρας και μια γυναίκα και η τελετή που γίνεται για αυτό: *Πέρσι έκαναν τους αρραβώνες τους και φέτος παντρεύτηκαν.*

2. ο αρραβώνας είναι το χρονικό διάστημα από τη στιγμή που δίνεται η υπόσχεση για γάμο μέχρι το γάμο: *Ο αρραβώνας τους κράτησε δύο χρόνια.*

3. οι αρραβώνες είναι τα δαχτυλίδια που ανταλλάσσουν οι αρραβωνιασμένοι (= βέρα): *Της έδωσε χρυσό αρραβώνα.*

αρραβωνιάζω (αρραβωνιάσα), **αρραβωνιάζομαι** (αρραβωνιάστηκα, αρραβωνιασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν οι γονείς αρραβωνιάζουν το παιδί τους, συμφωνούν να δώσει υπόσχεση σε έναν άντρα ή σε μια γυναίκα ότι θα παντρευτούν: *Αρραβωνιάσαν το γιο τους με μια πολύ καλή κοπέλα.*

2. αρραβωνιάζομαι ΠΑΘ.: όταν μια γυναίκα και ένας άντρας αρραβωνιάζονται, δίνουν υπόσχεση ο ένας στον άλλο ότι θα παντρευτούν: *Αρραβωνιάστηκαν και του χρόνου θα παντρευτούν.*

ο **αρραβωνιαστικός** (του αρραβωνιαστικού, των αρραβωνιαστικών), η **αρραβωνιαστικιά** (της αρραβωνιαστικιάς) ουσ.: ο αρραβωνιαστικός μιας γυναίκας είναι αυτός με τον οποίο έχει αρραβωνιαστεί (= μνηστήρας): *Πρόκειται να παντρευτεί τον αρραβωνιαστικό της.*

αρρωσταινώ (αρρώστησα) ΡΗΜ.:

1. όταν αρρωσταίνουμε, δε νιώθουμε καλά και συνήθως έχουμε πυρετό ή πονάμε: *Αρρώστησα και δεν πήγα στο σχολείο. / Αρρώστησε βαριά και τον μετέφεραν στο νοσοκομείο.*

2. λέμε ότι αρρωσταίνουμε όταν νιώθουμε μεγάλη στενοχώρια για κάτι (= στενοχωριέμαι, υποφέρω): *Αρρώστησε όταν είδε τη ζημιά του αυτοκινήτου.*

η **αρρώστια** (της αρρώστιας) ουσ.:

1. αρρώστια λέμε την κακή κατάσταση της υγείας ενός ανθρώπου, ενός ζώου ή ενός φυτού (= ασθένεια): *Η ανεμοβλογιά είναι παιδική αρρώστια. / Ακολούθησε τις συμβουλές του γιατρού και νίκησε την αρρώστια.*

2. λέμε αρρώστια το μεγάλο πάθος που καταντά ελάττωμα ή κακιά συνήθεια: *Το ποδόσφαιρο είναι η μεγάλη του αρρώστια!*

△ Η λέξη αρρώστια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **αρρωσιάρης**, η **αρρωσιάρη**, το **αρρωσιάρικο** ΕΠΙΘ. (ΜΕΙΩΤ.):

1. όταν κάποιος είναι αρρωσιάρης, αρρωσταίνει πολύ συχνά ή πολύ εύκολα: *Είναι πολύ αρρωσιάρη η μικρή, κάθε τόσο την τρέχουν στους γιατρούς!*

2. λέμε ότι κάτι είναι αρρωσιάρικο όταν είναι αδύνατο και έχει άσχημη όψη: *Το δέντρο ήταν*

γυμνό με αρρωσιάρικα κλαδιά. / Το φως ήταν πολύ αχνό, σχεδόν αρρωσιάρικο.

ο **άρρωστος** (του αρρώστου, των αρρώστων), η **άρρωστη** (της άρρωστης) ουσ.: ο άρρωστος είναι ο άνθρωπος που έχει κάποια αρρώστια (= ασθενής): *Ο γιατρός ασχολείται με την περιθαλψη και τη θεραπεία του αρρώστου.*

ο **άρρωστος**, η **άρρωστη**, το **άρρωστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας ζωντανός οργανισμός είναι άρρωστος, έχει κάποιο πρόβλημα στην υγεία του (≠ υγιής): *Χθες ήταν άρρωστος και δεν ήρθε στο σχολείο. / Η τριανταφυλλιά είναι άρρωστη και έχει χάσει όλα της τα φύλλα.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν είμαστε άρρωστοι με κάτι, μας αρέσει πάρα πολύ και ασχολούμαστε διαρκώς με αυτό (= τρελός): *Είναι άρρωστος με τους αγώνες ταχύτητας!*

ο **αρσενικός**, η **αρσενική**, το **αρσενικό** ΕΠΙΘ.:

1. στο αρσενικό φύλο ανήκουν οι άντρες και τα αγόρια (≠ θηλυκός): *Οι γυναίκες πετυχαίνουν στο χώρο εργασίας και απειλούν το αρσενικό φύλο.*

2. ένα αρσενικό ζώο δεν μπορεί να γεννήσει μωρά ή αυγά (≠ θηλυκός): *Η αρσενική φάλαινα έχει μήκος έξι με επτά μέτρα.*

3. αρσενικό λέμε κάτι που είναι σκληρό, δυνατό κτλ. και συνήθως ταιριάζει σε άντρα και όχι σε γυναίκα (= αντρικός): *Στο τηλέφωνο άκουσα μια σκληρή, αρσενική φωνή.*

4. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, αρσενικό είναι το γένος των λέξεων που παίρνουν το άρθρο "ο": *Η κατάληξη "-ος" είναι η πιο συνηθισμένη κατάληξη των αρσενικών ουσιαστικών.*

η **άρση βαρών** ουσ.: η άρση βαρών είναι το αγώνισμα στο οποίο οι αθλητές σηκώνουν βάρη: *Είναι πρωταθλητής στην άρση βαρών.*

△ Η άρση βαρών δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **αρτοποιείο** (του αρτοποιείου, των αρτοποιείων) ουσ. (ΕΠΙΣ.): αρτοποιείο λέμε το φούρνο: *Τα αρτοποιεία θα μείνουν κλειστά την ημέρα των Χριστουγέννων.*

ο **αρτοποιός** (του αρτοποιού, των αρτοποιών) ουσ. (ΕΠΙΣ.): ο αρτοποιός είναι ο φούρναρης: *Ο Σύλλογος Αρτοποιών της Ελλάδας διαμαρτυρήθηκε για τη μείωση της τιμής του ψωμιού.*

τα **αρχαία** (των αρχαίων) ουσ.: τα αρχαία είναι τα ερείπια ή τα κτίρια που σώζονται από τα αρχαία χρόνια: *Επισκέφτηκαν τη Βεργίνα για να δουν τα αρχαία.*

τα **αρχαία ελληνικά** ουσ.:

1. τα αρχαία ελληνικά είναι η γλώσσα που μιλούσαν οι αρχαίοι Έλληνες: *Τα ομηρικά ποιήματα είναι γραμμένα στα αρχαία ελληνικά.*

2. αρχαία ελληνικά λέμε το μάθημα στο οποίο διδασκόμαστε την αρχαία ελληνική γλώσσα: *Δεν παίρνει καλούς βαθμούς στα αρχαία ελληνικά.*

η **αρχαιολογία** (της αρχαιολογίας) ουσ.:

1. η αρχαιολογία είναι η επιστήμη που μελετάει τις αρχαίες κοινωνίες, εξετάζοντας τα κτίρια,

τα εργαλεία ή άλλα αντικείμενα που σώζονται από εκείνα τα χρόνια: Έχει ειδικευτεί στην προϊστορική αρχαιολογία.

2. (ΜΕΙΩΤ.) αρχαιολογία λέμε κάτι που είναι πολύ παλιό, που δεν είναι πια στη μόδα: Πέταξαν τις αρχαιολογίες που είχαν στο σπίτι τους και αγόρασαν καινούρια έπιπλα.

△ Η λέξη αρχαιολογία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

A

ο **αρχαιολογικός**, η **αρχαιολογική**, το **αρχαιολογικό** ΕΠΙΘ.: αρχαιολογικό είναι οτιδήποτε έχει σχέση με την αρχαιολογία, τον αρχαιολόγο και τα αρχαία μνημεία: Οι αρχαιολογικές έρευνες στις Μυκήνες οδήγησαν στην ανακάλυψη αρχαίων τάφων.

ο **αρχαιολόγος**, η **αρχαιολόγος** (του/της αρχαιολόγου, των αρχαιολόγων) ΟΥΣ.: ο αρχαιολόγος είναι ο επιστήμονας που ασχολείται με τη μελέτη των αρχαίων μνημείων: Έλληνες αρχαιολόγοι ανακάλυψαν τον τάφο της Βεργίνας.

ο **αρχαίος**, η **αρχαία**, το **αρχαίο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αρχαίο, υπήρξε ή έγινε τα πολύ παλιά χρόνια (≠ νέος, σύγχρονος): Στο γυμνάσιο διδασκόμαστε αρχαία ελληνική ιστορία.

2. λέμε αρχαίο κάτι που είναι πολύ παλιό: Αυτός ο υπολογιστής είναι αρχαίος και πρέπει να τον αλλάξω.

η **αρχή** (της αρχής, των αρχών) ΟΥΣ.:

1. η αρχή είναι το σημείο από το οποίο αρχίζει κάτι (≠ τέλος): Πληρώνω το νοίκιο στην αρχή του μήνα.

2. η αρχή είναι αυτό στο οποίο στηρίζεται κάτι (= βάση, θεμέλιο): Η ειλικρίνεια είναι αρχή της φιλίας. / Οι αρχές της φυσικής.

3. η αρχή είναι καθετί που θεωρούμε σωστό και το ακολουθούμε στη ζωή μας (= αξία): Είναι ενάντια στις αρχές μου να δέχομαι δώρα από πελάτες.

4. αρχές ΠΛΗΘ.: οι άνθρωποι και οι υπηρεσίες που έχουν την εξουσία: Οι ελληνικές αρχές ερευνούν την υπόθεση.

το **αρχηγείο** (του αρχηγείου, των αρχηγείων) ΟΥΣ.: το αρχηγείο είναι το μέρος στο οποίο εργάζεται ο αρχηγός και η υπηρεσία που διοικεί: Το Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος (Α.Π.Σ.) έχει την έδρα του στην Αθήνα.

ο **αρχιεπίσκοπος** (του αρχιεπισκόπου, των αρχιεπισκόπων) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): στη χριστιανική θρησκεία, ο αρχιεπίσκοπος είναι ο αρχηγός της ορθόδοξης χριστιανικής εκκλησίας: Ο αρχιεπίσκοπος της Βόρειας Αμερικής θα επισκεφτεί τον αρχιεπίσκοπο της Ελλάδας.

αρχίζω (άρχιζα) ΡΗΜ.:

1. όταν αρχίζουμε κάτι, είμαστε έτοιμοι να το κάνουμε (= ξεκινάω ≠ τελειώνω, σταματάω): Αρχίσει να αδειάζω τη βαλίτσα μου.

2. όταν αρχίζουμε κάτι, το κάνουμε για πρώτη φορά (= ξεκινάω ≠ σταματάω): Πότε αρχίζεις την καινούρια δουλειά;

3. αρχίζει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι αρχίζει μια ορισμένη στιγμή, αυτή είναι η αρχή του (= ξεκινάει): Τα σχολεία αρχίζουν το Σεπτέμβριο. (≠ τελειώνει) / Μόλις άρχισε η βροχή. (≠ σταματάει)

4. αρχίζει 3^ο ΠΡ.: όταν ένας δρόμος αρχίζει από κάπου, εκεί βρίσκεται η αρχή του (≠ καταλήγει, τελειώνει): Λίγο μετά το χωριό αρχίζει το μονοπάτι.

τα **αρχικά** (των αρχικών) ΟΥΣ.: τα αρχικά είναι τα κεφαλαία γράμματα με τα οποία αρχίζει το μικρό και το επώνυμο ενός ανθρώπου: Τα αρχικά του Γιώργου Σεφέρη είναι Γ.Σ.

αρχικά ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε αρχικά, εννοούμε στην αρχή (≠ τελικά): Αρχικά τον συμπαθούσα, με τον καιρό όμως άλλαξα γνώμη.

ο **αρχικός**, η **αρχική**, το **αρχικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αρχικό, βρίσκεται ή γίνεται στην αρχή, πριν από όλα τα άλλα (≠ τελικός): Το αρχικό γράμμα της πρότασης είναι πάντα κεφαλαίο. / Το αρχικό σχέδιο ήταν να πάμε εκδρομή, αλλά αλλάξαμε γνώμη.

η **αρχιμηνιά** (της αρχιμηνιάς) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): αρχιμηνιά είναι η πρώτη μέρα του μήνα: Την αρχιμηνιά λέμε "καλό μήνα".

△ Η λέξη αρχιμηνιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αρχιτέκτονας**, η **αρχιτέκτονας** (του/της αρχιτέκτονα, των αρχιτεκτόνων) και η **αρχιτεκτόνισσα** (της αρχιτεκτόνισσας) ΟΥΣ.:

1. ο αρχιτέκτονας είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να σχεδιάζει κτίρια ή άλλες κατασκευές: Ο Ικτίνος και ο Καλλικράτης ήταν οι αρχιτέκτονες του Παρθενώνα.

2. αρχιτέκτονας ΑΡΣ.: αρχιτέκτονα λέμε τον άνθρωπο που σκέφτεται πρώτος μια σημαντική ιδέα και την κάνει πραγματικότητα: Ένας Ολλανδός οικονομολόγος υπήρξε πρωτεργάτης και αρχιτέκτονας του ευρώ.

η **αρχιτεκτονική** (της αρχιτεκτονικής, των αρχιτεκτονικών) ΟΥΣ.:

1. αρχιτεκτονική λέμε την επιστήμη που ασχολείται με το σχεδιασμό των κτιρίων: Σπούδασε αρχιτεκτονική στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

2. η αρχιτεκτονική ενός κτιρίου είναι το σχέδιο, η μορφή που έχει: Πρόκειται για ένα χαρακτηριστικό δείγμα σύγχρονης αρχιτεκτονικής.

ο **άρχοντας** (του άρχοντα, των αρχόντων), η **αρχόντισσα** (της αρχόντισσας) ΟΥΣ.:

1. άρχοντα λέμε κάποιον που έχει μεγάλο αξίωμα στην κυβέρνηση, στο δήμο κτλ.: Οι δημοτικοί άρχοντες θα μας τιμήσουν με την παρουσία τους στην εκδήλωση.

2. παλιότερα, ο άρχοντας ήταν κάποιος που καταγόταν από καλή και πλούσια οικογένεια και είχε σημαντική θέση στην κοινωνία: Μια φορά κι έναν καιρό, ζούσε ένας άρχοντας που είχε τρεις κόρες.

3. άρχοντα λέμε κάποιον που ζει πλούσια και άνετη ζωή: Τι σπίτι είναι αυτό! Τι ανέσεις! Εσύ εδώ είσαι άρχοντας!

το **αρχοντικό** (του αρχοντικού, των αρχοντικών) ουσ.:

1. τα παλιότερα χρόνια, αρχοντικά λέγονταν το σπίτι στα οποία έμεναν άρχοντες: *Τα παλιά αρχοντικά είχαν ψηλά ζωγραφιστά ταβάνια και πολλά δωμάτια.*

2. αρχοντικό λέμε το σπίτι που είναι πολύ μεγάλο και πλούσιο και μοιάζει με αυτά των παλιών αρχόντων: *Το σπίτι του είναι μεγάλο και άνετο. Σωστό αρχοντικό!*

το **άρωμα** (του αρώματος, των αρωμάτων) ουσ.:

1. το άρωμα είναι κάθε ευχάριστη μυρωδιά: *Τα αρώματα των λουλουδιών την άνοιξη είναι μεθυστικά.*

2. άρωμα λέμε το υλικό που το βάζουμε σε διάφορα τρόφιμα για να πάρουν μια ορισμένη μυρωδιά (= γεύση): *Καραμέλες με άρωμα λεμόνι. / Παγωτό με άρωμα βανίλιας.*

3. άρωμα λέμε αλλιώς την κολόνια: *Στο ασανσέρ μύριζε ένα κομψό γυναικείο άρωμα.*

αρωματίζω (αρωμάτισα), **αρωματίζομαι** (αρωματίστηκα, αρωματισμένος) ρημ.:

1. όταν αρωματίζουμε κάτι, ρίχνουμε πάνω του άρωμα ή άλλο μυρωδικό κτλ., για να μυρίζει ωραία: *Αρωμάτισε το χώρο γεμίζοντας ένα καλαθάκι με ξύλο κανέλας. / Έριξε дуόσμο για να αρωματίσει τη σάλτσα.*

2. αρωματίζει 3^ο πρ.: όταν κάτι αρωματίζει ένα χώρο, αφήνει το άρωμά του και ο χώρος μυρίζει ωραία: *Το αποσμητικό αρωμάτισε την κουζίνα.*

3. αρωματίζομαι παθ.: όταν αρωματιζόμαστε, βάζουμε άρωμα ή κολόνια στο σώμα μας, για να μυρίζουμε ωραία: *Πλύθηκε, ντύθηκε, αρωματίστηκε κι έφυγε για το πάρτι.*

ο **αρωματικός**, η **αρωματική**, το **αρωματικό** επιθ.: όταν κάτι είναι αρωματικό, έχει ή βγάζει ευχάριστη μυρωδιά: *Η δάφνη είναι αρωματικό φυτό. / Τι όμορφα που μυρίζουν αυτά τα αρωματικά κερά!*

ας μορ.:

1. το χρησιμοποιούμε όταν προτείνουμε κάτι: *Ας παίξουμε ένα παιχνίδι.*

2. το χρησιμοποιούμε για να κάνουμε μια ευχή: *Ας γεννηθεί γερό το παιδί!*

3. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι θα έπρεπε να είχε γίνει ή να είχε γίνει με άλλο τρόπο: *Ας πρόσεχες και δε θα έπεφτες!*

4. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε αδιαφορία για κάτι: *Εγώ θα βγω το βράδυ κι ας φωνάζει.*

ας γίνει ό,τι θέλει εκφρ.: το λέμε όταν δε μας ενδιαφέρει τι θα συμβεί: *Ας γίνει ό,τι θέλει, εμένα δε με νοιάζει.*

το **ασανσέρ** ουσ.: το ασανσέρ είναι μια ειδική κατασκευή που λειτουργεί με ρεύμα και κινείται ανάμεσα στους ορόφους ενός κτιρίου για να μεταφέρει ανθρώπους ή αντικείμενα (= ανεγκυστήρας): *Κάλεσε το ασανσέρ για να*

ανεβεί στον τέταρτο. / Είχε διακοπή ρεύματος και κλείστηκε στο ασανσέρ.

△ Η λέξη ασανσέρ δεν κλίνεται.

ο **ασβέστης** (του ασβέστη) ουσ.: ο ασβέστης είναι ένα άσπρο υλικό σαν σκόνη, που το διαλύουμε στο νερό και το χρησιμοποιούμε στις οικοδομές αντί για άμμο ή για να βάφουμε τους τοίχους: *Άσπρισε τους τοίχους με ασβέστη.*

△ Η λέξη ασβέστης δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ασβεστώνω (ασβέστωσα), **ασβεστώνομαι** (ασβεστώθηκα, ασβεστωμένος) ρημ.: όταν ασβεστώνουμε έναν τοίχο ή άλλη επιφάνεια, τον βάφουμε άσπρο με ασβέστη (= ασπρίζω): *Ασβεστώσαμε το δωμάτιο του μωρού. / Πρέπει να ασβεστωθεί η αυλή.*

ο **ασβός** (του ασβού, των ασβών) ουσ.: ο ασβός είναι ένα μικρό άγριο ζώο με γκριζο κεφάλι με δύο μαύρες λωρίδες, που ζει κάτω από τη γη: *Ο ασβός έχει άσχημη μυρωδιά.*

ο **ασεβής**, η **ασεβής**, το **ασεβές** επιθ.: όταν κάποιος είναι ασεβής, δε δείχνει σεβασμό στο Θεό ή σε κάτι που θεωρείται ιερό (≠ ευσεβής): *Όποιος μιλάει ή χαζεύει την ώρα της προσευχής είναι ασεβής.*

ο **ασήκωτος**, η **ασήκωτη**, το **ασήκωτο** επιθ.: όταν κάτι είναι ασήκωτο, είναι πάρα πολύ βαρύ και δεν μπορούμε να το σηκώσουμε: *Η βαλίτσα είναι ασήκωτη, γιατί τη γέμισα με όλα μου τα βιβλία.*

ο **ασήμαντος**, η **ασήμαντη**, το **ασήμαντο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι ασήμαντο, δεν έχει μεγάλη σημασία ή αξία και δεν αξίζει να του δίνουμε προσοχή (≠ σημαντικός, σοβαρός): *Τσακώνονται συνέχεια με ασήμαντες αφορμές.*

2. όταν κάποιος είναι ασήμαντος, δεν είναι πολύ σπουδαίος ή γνωστός (≠ σημαντικός, σπουδαίος, αξιόλογος): *Από ασήμαντος καλλιτέχνης έγινε ξαφνικά πρώτο όνομα.*

ο **ασημένιος**, η **ασημένια**, το **ασημένιο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι ασημένιο, είναι φτιαγμένο από ασημί (= αργυρός): *Έβαλε τη φωτογραφία της σε μια ασημένια κορνίζα.*

2. λέμε ότι κάτι είναι ασημένιο όταν έχει το χρώμα του ασημιού και γυαλίζει (= ασημής): *Το ασημένιο φεγγάρι φώτιζε τον ξάστερο ουρανό.*

το **ασήμι** (του ασημιού, των ασημιών) ουσ.: το ασημί είναι πολύτιμο μέταλλο με απαλό γκριζο χρώμα, που το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε κοσμήματα, στολίδια κτλ. (= αργυρος): *Της χάρισε ένα βραχιόλι από ασημί με επίστρωση χρυσού.*

το **ασημικό** (του ασημικού, των ασημικών) ουσ.: ασημικά λέμε τα αντικείμενα που είναι φτιαγμένα από ασημί και τα χρησιμοποιούμε για διακόσμηση: *Πρέπει να γυαλίσω τα ασημικά μου.*

△ Η λέξη ασημικό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η **ασθένεια** (της ασθένειας, των ασθενειών) ουσ. (ΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς η αρρώστια (= νόσος): *Ο αλκοολισμός είναι η τρίτη θανατηφόρα ασθένεια στον πλανήτη.*

το **ασθενές φύλο** ουσ.: ασθενές φύλο λένε κάποιους τις γυναίκες, για να τις ξεχωρίζουν από τους άντρες, που τους λένε ισχυρό φύλο: *Σήμερα που οι γυναίκες εργάζονται, δεν μπορούμε να λέμε ότι είναι ασθενές φύλο.*

ο **ασθενής**, η **ασθενής**, το **ασθενές** ΕΠΙΘ.:

1. (ΕΠΙΣ.) όταν κάποιος είναι ασθενής, είναι άρρωστος (≠ υγιής): *Όσοι υπάλληλοι είναι ασθενείς θα φέρουν ιατρικές βεβαιώσεις.*

2. όταν κάτι είναι ασθενές, δεν έχει μεγάλη δύναμη ή ένταση (≠ ισχυρός): *Οι άνεμοι στα πελάγη θα είναι ασθενείς.*

3. όταν κάποιος έχει ασθενή χαρακτήρα ή θέληση, επηρεάζεται εύκολα από τους άλλους (= αδύναμος ≠ δυνατός): *Είναι ασθενής χαρακτήρας και οι άλλοι τον κάνουν ό,τι θέλουν.*

4. όταν λέμε ότι έχουμε ασθενή όραση, ακοή ή μνήμη, εννοούμε ότι δε βλέπουμε, δεν ακούμε ή δε θυμόμαστε πολύ καλά (= μειωμένος): *Τώρα στα γεράματα, η ακοή του είναι ασθενής και φοράει ακουστικά.*

ο **ασθενής**, η **ασθενής** (του/της ασθενή, των ασθενών) ουσ. (ΕΠΙΣ.): ο ασθενής είναι ο άνθρωπος που έχει κάποια ασθένεια, κάποια αρρώστια (= άρρωστος): *Ο γιατρός εξέτασε με προσοχή τον ασθενή. / Η κατάσταση του ασθενή χειροτέρευσε.*

το **ασθενοφόρο** (του ασθενοφόρου, των ασθενοφόρων) ουσ.: ασθενοφόρο είναι το αυτοκίνητο που μεταφέρει γρήγορα αρρώστους και τραυματίες στο νοσοκομείο όταν έχουν κάποιο σοβαρό πρόβλημα (= νοσοκομειακό): *Ο γιατρός άμέσως κάλεσε ασθενοφόρο, που μετέφερε τον τραυματισμένο παίκτη στο νοσοκομείο.*

ο **Ασιάτης** (του Ασιάτη, των Ασιατών), η **Ασιάτισσα** (της Ασιάτισσας) ουσ.+ΕΠΙΘ.: Ασιάτης είναι αυτός που είναι από την Ασία: *Οι Κινέζοι και οι Ινδοί είναι Ασιάτες. / Ο Ασιάτης κατακτητής Ταμερλάνος ήταν ξακουστός για τη σκληρότητά του.*

ο **ασιατικός**, η **ασιατική**, το **ασιατικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ασιατικό, έχει σχέση με την Ασία ή με τους Ασιάτες: *Ο ασιατικός ελέφαντας είναι λίγο μικρότερος από τον ελέφαντα που ζει στην Αφρική.*

η **άσκηση** (της άσκησης, των ασκήσεων) ουσ.:

1. άσκηση είναι το να γυμνάζουμε το σώμα ή το μυαλό μας: *Τα σταυρόλεξα βοηθούν στην άσκηση της μνήμης. (= εξάσκηση) / Η άσκηση χαρίζει υγεία. (= άθληση) / Κάνει ειδικές ασκήσεις για τη μέση και την κοιλιά.*

2. οι ασκήσεις είναι γραπτές ερωτήσεις στις οποίες απαντάμε για να μας βοηθήσουν να μάθουμε κάτι (= πρόβλημα): *Έλυσα όλες τις ασκήσεις των μαθηματικών.*

ο **άσος** (του άσου, των άσων) ουσ.:

1. ο άσος είναι το χαρτί της τράπουλας που έχει τον αριθμό 1: *Έχω και τους τέσσερις άσους της τράπουλας και σε κερδίζω.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) ο άσος είναι ο μικρότερος βαθμός που μπορεί να πάρει κάποιος σε ένα διαγωνισμό, μάθημα κτλ.: *Πήρε άσο σε πέντε μαθήματα κι έμεινε στην ίδια τάξη.*

3. λέμε ότι κάποιος είναι άσος σε κάτι όταν είναι πολύ καλός σε αυτό: *Είναι άσος στο κολύμπι.*

ΕΚΦΡ. μένω στον άσο

η **ασπίδα** (της ασπίδας, των ασπίδων) ουσ.:

1. η ασπίδα είναι ένα μεγάλο κομμάτι από μέταλλο, ξύλο ή άλλο υλικό, που το κρατούσαν παλιότερα οι στρατιώτες για να προστατεύονται από τα χτυπήματα των αντιπάλων: *Η εγκατάλειψη της ασπίδας στο πεδίο της μάχης θεωρούνταν μεγάλη προσβολή για το στρατιώτη.*

2. λέμε ότι κάτι είναι ασπίδα όταν μας προστατεύει από κάποιον κίνδυνο (= προστασία): *Το εμβόλιο αποτελεί ασπίδα από επικίνδυνες και θανατηφόρες ασθένειες.*

η **ασπιρίνη** (της ασπιρίνης, των ασπιρινών) ουσ.: η ασπιρίνη είναι χάπι που κατεβάζει τον πυρετό και μας ανακουφίζει από διάφορους πόνους: *Πήρε μία ασπιρίνη για τον πονοκέφαλο.*

το **ασπράδι** (του ασπραδιού, των ασπραδιών) ουσ.:

1. ασπράδι είναι το μέρος του αβγού που, όταν είναι ωμό, είναι διάφανο, και, όταν το μαγειρεύουμε, γίνεται άσπρο: *Η συνταγή λέει να χτυπήσεις τα ασπράδια χωριστά από τους κρόκους.*

2. ασπράδι λέμε το άσπρο μέρος του ματιού: *Με το στίλο της τραυμάτισε κατά λάθος το ασπράδι του ματιού της.*

ο **ασπριδερός**, η **ασπριδερή**, το **ασπριδερό** ΕΠΙΘ.: κάτι είναι ασπριδερό όταν έχει σχεδόν άσπρο χρώμα: *Η παραλία είχε μεγάλα ασπριδερά βότσαλα και κοχύλια.*

ο **ασπρίζω** (άσπρισα, ασπρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ασπρίζουμε κάτι, το βάζουμε με άσπρη μπογιά (= ασβεστώνω): *Πριν το πανηγύρι, οι νοικοκυρές καθαρίζουν τις αυλές και ασπρίζουν τα πεζοδρόμια.*

2. κάτι ασπρίζει όταν γίνεται άσπρο (= λευκαίνω ≠ μαυρίζω): *Άσπρισαν τα βουνά από τα χιόνια. / Άσπρισαν τα ρούχα με το πλύσιμο. / Γέρασε και άσπρισαν τα μαλλιά του.*

3. λέμε ότι ασπρίζω όταν γίνομαι χλωμός (= χλωμιάζω): *Άσπρισε από το φόβο του όταν είδε το φίδι.*

ο **ασπρομάλλης**, η **ασπρομάλλα**, το **ασπρομάλλικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ασπρομάλλης, έχει άσπρα μαλλιά, συνήθως γιατί είναι μεγάλος σε ηλικία: *Έδωσε τη θέση του σε ένα ασπρομάλλικο γεροντάκι.*

τα **ασπρόρουχα** (των ασπρόρουχων) ουσ.: ασπρόρουχα λέμε τα εσώρουχα, τα σεντόνια,

τις μαξιλαροθήκες και άλλα ρούχα που είναι φτιαγμένα από άσπρο ύφασμα: *Τα ασπρόρουχα πλέονονται χωριστά από τα σκούρα ρούχα.*

ο **άσπρος**, η **άσπρη**, το **άσπρο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άσπρο, έχει το χρώμα του χιονιού ή του γάλακτος (= λευκός ≠ μαύρος): *Ο γέροντας είχε μια μακριά, άσπρη γενειάδα.*

2. λέμε ότι κάτι είναι άσπρο όταν έχει ανοιχτό χρώμα, για να το ξεχωρίσουμε από κάτι άλλο που έχει έντονο χρώμα (= λευκός): *Το άσπρο κρασί πίνεται πάντα κρύο. / Η φέτα είναι άσπρο τυρί.*

3. λέμε ότι κάτι είναι άσπρο όταν δεν έχει πάνω του σχέδια, χρώματα ή γράμματα (= λευκός): *Σημείωσε τα ψώνια σε μια άσπρη κόλλα χαρτί.*

4. λέμε ότι κάποιος γίνεται άσπρος όταν το πρόσωπό του γίνεται χλωμό, συνήθως από αρρώστια ή μεγάλο φόβο (= χλωμός, ωχρός): *Έγινε άσπρος από το φόβο του.*

ΕΚΦΡ. άσπρος σαν το πανί, βλέπω άσπρη μέρα
άσπρος σαν το πανί ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος γίνεται άσπρος σαν το πανί όταν γίνεται χλωμός, χάνει το χρώμα του, κυρίως από φόβο: *Είδε μια νυχτερίδα και έγινε άσπρος σαν το πανί.*

ο **αστακός** (του αστακού, των αστακών) ΟΥΣ.:

1. ο αστακός είναι ζώο που ζει στη θάλασσα, έχει μαλακό όστρακο, δύο μεγάλες δαγκάνες που τσιμπάνε, και κόκκινο χρώμα: *Βλέπαμε τους αστακούς να βγαίνουν από τη θάλασσα και να περπατάνε στην παραλία.*

2. αστακό λέμε το κρέας αυτού του ζώου, που το τρώμε συνήθως βραστό ή ψητό: *Καθίσαμε σε μια ψαροταβέρνα και φάγαμε αστακό.*

ασταμάτητα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ασταμάτητα, γίνεται συνεχώς χωρίς να σταματάει καθόλου (= αδιάκοπα): *Δουλεύει ασταμάτητα εδώ και τρεις μέρες και δεν έχει κοιμηθεί ούτε μία ώρα.*

ο **ασταμάτητος**, η **ασταμάτητη**, το **ασταμάτητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ασταμάτητο, συνεχίζεται για μεγάλο διάστημα χωρίς να σταματάει καθόλου (= αδιάκοπος, συνεχής): *Για έναν ολόκληρο χρόνο έκαναν ασταμάτητες πρόβες για την παράσταση.*

ο **άστεγος**, η **άστεγη**, το **άστεγο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι άστεγος, δεν έχει σπίτι για να μείνει: *Το σπίτι τους έπεσε από το σεισμό, και έμειναν άστεγοι.*

αστεία ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι αστεία, το κάνουμε με τρόπο που προκαλεί γέλιο στους άλλους (= κωμικά): *Οι κλόουν φοράνε τεράστια παπούτσια και περπατούν πολύ αστεία.*

αστειεύομαι (αστειεύτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν αστειευόμαστε, κάνουμε ή λέμε αστεία (= κάνω πλάκα): *Γελάει και αστειεύεται με όλους!*

2. όταν αστειευόμαστε με κάτι, δεν το αντιμετωπίζουμε σοβαρά: *Δεν πρέπει να αστειεύεσαι με την υγεία σου.*

3. λέμε ότι κάποιος δεν αστειεύεται όταν αυτά που λέει θα τα κάνει οπωσδήποτε: *Δεν αστειεύεται, θα σε τιμωρήσει. / Το νέο νομοσχέδιο για την τρομοκρατία δεν αστειεύεται.*

το **αστείο** (του αστείου, των αστειών) ΟΥΣ.: το αστείο είναι κάτι που λέει ή κάνει κάποιος για να κάνει τους άλλους να γελάσουν: *Πες μας κανένα αστείο να γελάσουμε. (= καλαμπούρι) / Όλο αστεία κάνει, δεν μπορείς να του μιλήσεις σοβαρά. (= πλάκα)*

ΕΚΦΡ. δε σηκώνω αστεία, μεταξύ σοβαρού και αστείου, ούτε γι' αστείο, το ρίχνω στο αστείο

ο **αστείος**, η **αστεία**, το **αστείο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αστείο, μας κάνει να γελάμε (= κωμικός): *Οι κλόουν κάνουν αστείες γκριμάτσες.*

2. όταν κάποιος είναι αστείος, κάνει ή λέει αστεία πράγματα: *Είναι πολύ αστείος και μας διασκεδάζει με τα ανέκδοτα που λέει.*

3. αστείο λέμε κάτι που δεν αξίζει να του δίνουμε σημασία (≠ σοβαρός): *Ακύρωσε το ραντεβού με μια αστεία δικαιολογία.*

ΕΚΦΡ. σ' αστεία

το **αστέρι** (του αστεριού, των αστεριών) ΟΥΣ.:

1. αστέρι είναι το ουράνιο σώμα που λάμπει τη νύχτα στον ουρανό (= άστρο): *Ο ουρανός ήταν γεμάτος αστέρια.*

2. αστέρι λέμε καθετί που έχει το σχήμα του αστεριού: *Η στολή του στρατηγού έχει τέσσερα αστέρια. / Η τροχιακή σημαία έχει ένα άσπρο αστέρι.*

3. αστέρι λέμε κάποιον διάσημο και πετυχημένο ηθοποιό, τραγουδιστή κτλ.: *Ο Μάρλον Μπράντο είναι αστέρι του παγκόσμιου κινηματογράφου.*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν λέμε για κάποιον ότι είναι αστέρι, εννοούμε ότι είναι πολύ καλός σε κάτι (= άσος): *Είναι αστέρι στη φυσική.*

ο **αστερίας** (του αστερία, των αστεριών) ΟΥΣ.: ο αστερίας είναι ένα ζώο της θάλασσας, που το σώμα του έχει το σχήμα του αστεριού και καλύπτεται από μικρά αγκάθια: *Έκανα βουτιά και έπιασα έναν κόκκινο αστερία.*

ο **αστικός**, η **αστική**, το **αστικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αστικό, έχει σχέση με την πόλη: *Η ζωή στα μεγάλα αστικά κέντρα έχει έντονους ρυθμούς. (≠ αγροτικός)*

2. όταν ένα λεωφορείο ή ένα τηλεφώνημα είναι αστικό, εξυπηρετεί την επικοινωνία μέσα στην ίδια πόλη (≠ υπεραστικός): *Στην Αθήνα, εκτός από τα αστικά λεωφορεία, υπάρχει και το μετρό. / Τα αστικά τηλεφωνήματα έχουν φτηνότερες χρεώσεις.*

ο **άστοχος**, η **άστοχη**, το **άστοχο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άστοχο, δε φτάνει στο στόχο του (≠ εύστοχος): *Δεν μπήκε ούτε ένα γκολ, αφού όλες οι μπαλιές ήταν άστοχες.*

2. όταν κάποιος είναι άστοχος, δεν πετυχαίνει το στόχο (≠ εύστοχος): *Είναι πολύ άστοχος στη σκοποβολή.*

3. λέμε ότι κάτι που κάνουμε ή λέμε είναι άστοχο όταν δεν ταιριάζει στη συγκεκριμένη περίπτωση (= ακατάλληλος): *Η παρατήρησή του είναι άστοχη και δεν έχει σχέση με το θέμα που συζητάμε.*

αστοχώ (αστόχησα) ΡΗΜ.:

1. όταν αστοχούμε, δε βρίσκουμε το στόχο (≠ ευστοχώ): *Πυροβόλησε το πουλί αλλά αστόχησε. / Αστόχησε στο χτύπημα του πέναλτι.*

2. λέμε ότι αστοχούμε σε κάτι όταν κάνουμε λάθος (= λαθεύω, πέφτω έξω): *Αστόχησε στην επιλογή επαγγέλματος. / Οι μετεωρολόγοι αστόχησαν στις προβλέψεις τους.*

ο αστράγαλος (του αστραγάλου, των αστραγάλων) ΟΥΣ.: ο αστράγαλος είναι το κόκαλο του ποδιού που βρίσκεται πάνω από τη φτέρνα: *Έπεσε και στραμπούληξε τον αστράγαλο. / Η φούστα ήταν πολύ μακριά και έφτανε μέχρι τον αστράγαλο.*

η αστραπή (της αστραπής, των αστραπών) ΟΥΣ.:

1. η αστραπή είναι η λάμψη που εμφανίζεται για κάποιες στιγμές στον ουρανό, όταν βρέχει: *Μετά τις πρώτες αστραπές, άρχισε να βρέχει δυνατά.*

2. όταν λέμε ότι κάποιος κινείται σαν αστραπή, εννοούμε ότι κινείται πάρα πολύ γρήγορα: *Έφυγε σαν αστραπή, και δεν πρόλαβα να τον χαιρετήσω.*

το αστραπόβροντο (του αστραπόβροντου, των αστραπόβροντων) ΟΥΣ.: αστραπόβροντο είναι η αστραπή και η βροντή μαζί που βλέπουμε και ακούμε όταν βρέχει πολύ δυνατά: *Ξέσπασε μια δυνατή καταιγίδα με φοβερά αστραπόβροντα.*

ο αστραφτερός, η αστραφτερή, το αστραφτερό ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αστραφτερό, βγάζει δυνατό φως ή λάμψη (= λαμπερός): *Φόρεσε την αστραφτερή του πανοπλία και κίνησε για τη μάχη.*

2. λέμε ότι κάτι είναι αστραφτερό όταν είναι έντονο ή υπερβολικό και τραβάει την προσοχή μας: *Θαμπώθηκε από την αστραφτερή πολυτέλεια.*

αστράφτω (άστραψα) ΡΗΜ.:

1. **αστράφτει** ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: αστράφτει όταν ρίχνει αστραπές: *Αστράφτει και βροντάει πριν πιάσει βροχή.*

2. **αστράφτει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι αστράφτει, είναι φωτεινό και καθαρό (= λάμπει, λαμποκοπάει): *Τα πλακάκια της κουζίνας αστράφτουν από καθαριότητα.*

3. λέμε ότι κάποιος αστράφτει όταν το πρόσωπό του φανερώνει χαρά (= λάμπω): *Μόλις τον είδε, τα μάτια της άστραψαν από χαρά.*

το άστρο (του άστρου, των άστρων) ΟΥΣ.: το άστρο είναι το αστέρι που λάμπει στον ουρανό: *Μετράει τα άστρα και κάνει ευχές.*

ΕΚΦΡ. γυρεύω τον ουρανό με τ' άστρο

η αστρολογία (της αστρολογίας) ΟΥΣ.: η αστρολογία είναι η μελέτη της κίνησης των πλανητών και των άστρων, επειδή πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι τα άστρα επηρεάζουν τη ζωή μας και το χαρακτήρα μας: *Ασχολείται με την αστρολογία και τα ζώδια.*

⚠ Η λέξη αστρολογία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο αστρολόγος, η αστρολόγος (του/της αστρολόγου, των αστρολόγων) ΟΥΣ.: ο αστρολόγος είναι ο ειδικός που ασχολείται με την αστρολογία και δίνει στους ανθρώπους πληροφορίες για το χαρακτήρα και το μέλλον τους: *Διαβάζει κάθε εβδομάδα το ωροσκόπιο και ακολουθεί τις συμβουλές του αστρολόγου.*

ο αστροναύτης, η αστροναύτης (του/της αστροναύτη, των αστροναυτών) και **η αστροναύτισσα** (της αστροναύτισσας) ΟΥΣ.: ο αστροναύτης έχει εκπαιδευτεί για να μπορεί να ταξιδεύει στο διάστημα: *Ήταν ο πρώτος αστροναύτης που πάτησε το πόδι του στη Σελήνη.*

η αστρονομία (της αστρονομίας) ΟΥΣ.:

1. η αστρονομία είναι η επιστήμη που μελετάει τα ουράνια σώματα: *Σπούδασε αστρονομία για να μελετήσει τα μυστήρια του σύμπαντος.*

2. η αστρονομία είναι το σχολικό μάθημα με αυτό το θέμα: *Στην αστρονομία μαθαίνουμε για τις κινήσεις των πλανητών.*

⚠ Η λέξη αστρονομία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το αστροπελέκι (του αστροπελεκιού, των αστροπελεκιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. αστροπελέκι λέμε τον κεραυνό: *Μην πας στην παραλία την ώρα της καταιγίδας, μπορεί να σε χτυπήσει κανένα αστροπελέκι.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) αστροπελέκι λέμε ειρωνικά κάποιον όταν μιλάει ή φέρεται ανόητα: *Αστροπελέκι μου εσύ! Πάλι λάθος απάντηση έδωσες.*

η αστυνομία (της αστυνομίας) ΟΥΣ.:

1. η αστυνομία είναι η κρατική υπηρεσία που φροντίζει ώστε να εφαρμόζονται οι νόμοι και να μπορούν οι πολίτες να ζουν με ασφάλεια: *Τηλεφώνησε στην αστυνομία για να καταγγείλει την κλοπή.*

2. αστυνομία λέμε και όλους τους ανθρώπους που εργάζονται σε αυτή την υπηρεσία (= αστυνομικοί): *Οι διαδηλωτές συγκρούστηκαν με την αστυνομία.*

3. αστυνομία λέμε και το κτίριο στο οποίο λειτουργεί αυτή η υπηρεσία (= αστυνομικό τμήμα): *Ο κλέφτης συνελήφθη και κρατείται στην αστυνομία.*

⚠ Η λέξη αστυνομία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το αστυνομικό τμήμα ΟΥΣ.: το αστυνομικό τμήμα είναι το κτίριο στο οποίο λειτουργούν τα γραφεία της αστυνομίας: *Τον συνέλαβαν και τον μετέφεραν στο αστυνομικό τμήμα.*

ο αστυνομικός, η αστυνομικός (του/της αστυνομικού, των αστυνομικών) και **η αστυνομική** (της αστυνομικής) ΟΥΣ.: ο αστυνομικός είναι αυτός που υπηρετεί στην αστυνομία: *Οι*

αστυνομικοί συνέλαβαν τον επικίνδυνο κακοποιό.

ο **ασυγκίνητος**, η **ασυγκίνητη**, το **ασυγκίνητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι μας αφήνει ασυγκίνητους, δε μας συγκινεί, δεν επηρεάζει τα συναισθήματά μας (= απαθής ≠ συγκινημένος): *Στον αποχαριτισμό τους, εκείνη έμεινε ψυχρή και ασυγκίνητη.*

ο **ασύγκριτος**, η **ασύγκριτη**, το **ασύγκριτο** ΕΠΙΘ.: ασύγκριτο λέμε κάτι όταν τίποτα δεν μπορεί να συγκριθεί μαζί του, όταν είναι ανώτερο από όλα τα άλλα (= απaráμιλλος, μοναδικός, αξεπέραστος): *Οι νέες συσκευές προσφέρουν ασύγκριτη ευκολία. / Το τοπίο είναι ασύγκριτης ομορφιάς.*

ο **ασυγχώρητος**, η **ασυγχώρητη**, το **ασυγχώρητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα λάθος ή κάτι άλλο είναι ασυγχώρητο, είναι πολύ κακό ή σοβαρό και δεν μπορούμε να το συγχωρήσουμε (= αδικαιολόγητος): *Η επιπολαιότητά του είναι ασυγχώρητη.*

2. όταν κάποιος είναι ασυγχώρητος, έχει κάνει κάτι πολύ κακό ή σοβαρό: *Αν ξανακάνεις τα ίδια λάθη, θα είσαι ασυγχώρητος!*

ασυλλόγιστα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ασυλλόγιστα, γίνεται χωρίς σκέψη (= απερίσκεπτα, επιπόλαιο): *Ξοδεύει ασυλλόγιστα τα λεφτά του.*

ο **ασυλλόγιστος**, η **ασυλλόγιστη**, το **ασυλλόγιστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ασυλλόγιστο, γίνεται χωρίς σκέψη (= απερίσκεπτος): *Το ηλεκτρικό ρεύμα είναι ακριβό και η ασυλλόγιστη χρήση του είναι σπατάλη.*

2. κάποιος είναι ασυλλόγιστος όταν κάνει ή λέει πράγματα χωρίς να τα σκεφτεί (= άμυαλος, επιπόλαιος): *Οι οδηγοί που τρέχουν με υπερβολική ταχύτητα είναι ασυλλόγιστοι.*

ο **ασυνήθιστος**, η **ασυνήθιστη**, το **ασυνήθιστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ασυνήθιστος σε κάτι, δεν έχει εμπειρία σε αυτό (= άπειρος, άμαθος ≠ συνηθισμένος): *Ήταν ασυνήθιστος στη σκληρή δουλειά και κουράστηκε γρήγορα.*

2. όταν κάτι είναι ασυνήθιστο, δεν είναι αυτό που συνηθίζεται (= σπάνιος ≠ συνηθισμένος): *Τόση ζέση είναι ασυνήθιστη για την εποχή. / Ερμόλαο σε λένε; Τι ασυνήθιστο όνομα!*

η **ασφάλεια** (της ασφάλειας, των ασφαλειών) ΟΥΣ.:

1. ασφάλεια νιώθουμε όταν δεν είμαστε σε κίνδυνο (= σιγουριά ≠ ανασφάλεια): *Τα παιδιά παίζουν με ασφάλεια μέσα στο χώρο του σχολείου.*

2. η ασφάλεια είναι ο μηχανισμός που ελέγχει τη ροή του ηλεκτρικού ρεύματος ώστε να λειτουργεί μια ηλεκτρική συσκευή: *Κάηκε ο θερμοσίφωνα κι έπεσε η ασφάλεια.*

3. όταν βάζουμε ασφάλεια σε μια πόρτα, την κλεινουμε με ειδικό μηχανισμό: *Όταν βγει*

από το αυτοκίνητο, μην ξεχάσεις να βάλεις τις ασφάλειες.

ο **ασφαλής**, η **ασφαλής**, το **ασφαλές** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ασφαλής, δε βρίσκεται σε κίνδυνο: *Ασφαλείς επέστρεψαν από το Λίβανο 190 Έλληνες. / Μόνο στο καταφύγιό του νιώθει απόλυτα ασφαλής. (≠ ανασφαλής)*

2. όταν κάτι είναι ασφαλές, δε μας βάζει σε κίνδυνο: *Συμβουλές για ασφαλή οδήγηση. / Τα κοσμήματα είναι κρυμμένα σε ασφαλές σημείο. (= σίγουρος)*

3. λέμε ότι κάτι είναι ασφαλές όταν μπορούμε να το εμπιστευτούμε (= αξιόπιστος, εξακριβωμένος): *Ασφαλείς πληροφορίες λένε ότι θα γίνουν εκλογές σύντομα.*

η **άσφαλτος** (της ασφάλτου, των ασφάλτων) ΟΥΣ.:

1. η άσφαλτος είναι το μαύρο υλικό που χρησιμοποιούμε για να κατασκευάζουμε δρόμους: *Το νησί έχει δρόμους από άσφαλτο σε σχήμα τόξου, ιδανικούς για ποδήλατα.*

2. άσφαλτο λέμε το δρόμο που είναι στρωμένο με αυτό το υλικό: *Συνεχίστε λίγο ακόμα στην άσφαλτο και μετά στρίψτε στο χωματόδρομο.*

άσχημα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται άσχημα, γίνεται με άσχημο, κακό ή δυσάρεστο τρόπο: *Νιώθω πολύ άσχημα με ό,τι έγινε και σου ζητώ συγγνώμη. (≠ καλά) / Ο μολυσμένος αέρας μυρίζει άσχημα. (≠ όμορφα)*

2. λέμε ότι κάποιος χτυπάει άσχημα όταν το χτύπημα είναι σοβαρό και προκαλεί ανησυχία για την υγεία του (= σοβαρά): *Έπεσε από το βράχο και τραυματίστηκε άσχημα.*

3. όταν φερόμαστε άσχημα σε κάποιον, του φερόμαστε με αγένεια (≠ ευγενικά): *Όταν τσακώθηκαν, του μίλησε πολύ άσχημα.*

ΕΚΦΡ. τα πάω

ο **άσχημος**, η **άσχημη**, το **άσχημο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι άσχημο, δε μας ευχαριστεί να το βλέπουμε (≠ ωραίος, όμορφος): *Στο παραμύθι, το άσχημο παπάκι μεταμορφώθηκε σε ένα πανέμορφο κύκνο.*

2. όταν κάτι είναι άσχημο, μας κάνει να νιώθουμε δυσάρεστα (= δυσάρεστος, κακός ≠ ευχάριστος, καλός): *Έμαθα τα άσχημα νέα και στενοχωρήθηκα πολύ.*

3. άσχημο λέμε κάτι που έχει μεγάλη δύναμη ή ένταση και μπορεί να είναι επικίνδυνο (= σοβαρός): *Ο αθλητής είχε ένα άσχημο τραύμα και αποσύρθηκε από τον αγώνα.*

4. άσχημο λέμε κάτι που δε φανερώνει ευγένεια ή καλοσύνη (= ευπρεπής ≠ απρεπής): *Της μίλησε με άσχημο τρόπο και την πλήγωσε πολύ.*

η **ασχολία** (της ασχολίας, των ασχολιών) ΟΥΣ.:

1. η ασχολία είναι καθετί που κάνουμε για να περάσουμε την ώρα μας (= απασχόληση, ενα-

σχόληση): *Ο χορός είναι μια ευχάριστη ασχολία.*

2. ασχολία λέμε το επάγγελμα (= απασχόληση): *Η κτηνοτροφία είναι η βασική ασχολία των κατοίκων του χωριού.*

ασχολούμαι (ασχολήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν ασχολούμαστε με κάτι, αφιερώνουμε το χρόνο μας για να το κάνουμε (= καταπιάνομαι): *Της αρέσει να ασχολείται με τη ζωγραφική. / Θα ασχοληθεί με το πλούσιμο του αυτοκινήτου.*

2. όταν ρωτάμε κάποιον με τι ασχολείται, τον ρωτάμε ποιο είναι το επάγγελμά του: – *Με τι ασχολείστε;* – *Είμαι καθηγητής σε γυμνάσιο.*

ο αταίριαστος, η αταίριαστη, το αταίριαστο ΕΠΙΘ.:

1. κάτι είναι αταίριαστο όταν δεν ταιριάζει με κάτι άλλο ή με το σύνολο (= παράταιρος ≠ ταιριασμένος): *Αυτή η γραβάτα είναι εντελώς αταίριαστη με το ντύσιμό σου.*

2. δύο άνθρωποι είναι αταίριαστοι όταν έχουν μεγάλες διαφορές στην εμφάνιση ή στις απόψεις (≠ ταιριαστός): *Τι αταίριαστο ζευγάρι: αυτός μιλάει πολύ, ενώ εκείνη καθόλου!*

άτακτα και άταχτα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται άτακτα, γίνεται χωρίς πρόγραμμα, τάξη ή οργάνωση: *Οι στρατιώτες αιφνιδιάστηκαν και υποχώρησαν άτακτα.*

ο άτακτος, η άτακτη, το άτακτο και ο άταχτος, η άταχτη, το άταχτο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άτακτο, γίνεται χωρίς πρόγραμμα, τάξη ή οργάνωση (= ακανόνιστος, ακατάστατος ≠ τακτικός): *Δεν ξεκουράζεται αρκετά, γιατί έχει άτακτο ωράριο εργασίας. / Το στράτευμα αιφνιδιάστηκε και τράπηκε σε άτακτη φυγή.*

2. όταν κάποιος είναι άτακτος, κάνει αταξίες ή δεν κάνει αυτό που του λένε (= ζωηρός ≠ φρόνιμος): *Οι άτακτοι μαθητές θα τιμωρηθούν.*

η αταξία (της αταξίας, των αταξιών) ΟΥΣ.:

1. αταξία υπάρχει όταν τίποτα δε βρίσκεται στη θέση του (= ακαταστασία ≠ τάξη): *Τι αταξία είναι αυτή μέσα στην ντουλάπα σου!*

2. αταξία επικρατεί όταν γίνονται τα πράγματα χωρίς πρόγραμμα ή οργάνωση: *Επικράτησε πανικός και πλήρης αταξία στο πλοίο που άρχισε να βυθίζεται.*

3. όταν ένα παιδί κάνει αταξίες, είναι ανυπάκουο και κάνει ζημιές ή σκανταλιές: *Αν ξανακάνεις αταξίες, θα σε τιμωρήσω.*

η ατζέντα (της ατζέντας) ΟΥΣ.:

1. η ατζέντα είναι ένα βιβλιαράκι ή μια μικρή ηλεκτρονική συσκευή, όπου σημειώνουμε χρήσιμα τηλέφωνα ή τα ραντεβού μας: *Πες μου τα τηλέφωνα σου να το γράψω στην ατζέντα μου.*

2. η ατζέντα μιας επίσημης συνάντησης είναι ο κατάλογος με τα θέματα που θα συζητηθούν: *Το θέμα των νέων φόρων δεν περιλαμβάνεται στην ατζέντα της συνάντησης των δύο υπουργών.*

⚠ Η λέξη ατζέντα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο άτιμος, η άτιμη, το άτιμο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι άτιμος, δε φέρεται με ειλικρίνεια και σεβασμό απέναντι στους άλλους, αλλά προσπαθεί να τους ξεγελάσει ή να τους βλάψει (= ανέντιμος ≠ τίμιος, έντιμος): *Ο άτιμος ο μανάβης μου πούλησε χαλασμένα φρούτα.*

2. όταν κάτι είναι άτιμο, δεν είναι τίμιο, δίκαιο ή σωστό και γίνεται για να ξεγελάσουμε κάποιον (= ανήθικος ≠ ηθικός): *Προσπαθεί να κερδίσει χρήματα με κλεψιές και άλλες άτιμες πράξεις.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) άτιμο λέμε κάποιον όταν θέλουμε να του δείξουμε τη συμπάθειά ή το θαυμασμό μας για κάτι έξυπνο ή δύσκολο που κατάφερε (= κατεργάρης, μπαγάσας): *Κοίτα τον άτιμο πώς σκαρφαλώνει πάνω στα βράχια!*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) άτιμο λέμε κάτι όταν μας δυσκολεύει ή μας δημιουργεί προβλήματα (= καταραμένος): *Αυτά τα άτιμα τα κουνούπια δε μας άφησαν να κλείσουμε μάτι όλη νύχτα!*

ο ατιμώρητος, η ατιμώρητη, το ατιμώρητο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ατιμώρητος, δεν έχει τιμωρηθεί για κάτι κακό που έχει κάνει (≠ τιμωρημένος): *Ο δολοφόνος κυκλοφορεί ακόμη ελεύθερος και ατιμώρητος.*

2. όταν μια κακή πράξη ή μια ζημιά μένει ατιμώρητη, δεν τιμωρείται αυτός που την έκανε: *Η κοινωνία μας δε θα αφήσει ατιμώρητο ένα τέτοιο έγκλημα.*

η ατμομηχανή (της ατμομηχανής, των ατμομηχανών) ΟΥΣ.: η ατμομηχανή είναι η μηχανή που δουλεύει με ατμό, που τη χρησιμοποιούσαν παλιότερα τα τρένα και τα πλοία για να κινούνται: *Η ατμομηχανή χάλασε και το τρένο σταμάτησε.*

ο ατμός (του ατμού, των ατμών) ΟΥΣ.: το νερό ή άλλο υγρό όταν βράζει γίνεται ατμός: *Έβρασαν τα μακαρόνια και βγαίνουν ατμοί από την κατσαρόλα.*

η ατμόσφαιρα (της ατμόσφαιρας, των ατμόσφαιρών) ΟΥΣ.:

1. ατμόσφαιρα λέμε τα αέρια που βρίσκονται γύρω από τη Γη ή άλλους πλανήτες: *Η μόλυνση της ατμόσφαιρας προκαλεί προβλήματα στην υγεία των ανθρώπων. (= αέρας)*

2. ατμόσφαιρα λέμε τον αέρα μέσα σε ένα χώρο: *Η ατμόσφαιρα στο μπαρ είναι αποπνικτική με τόσους καπνούς.*

3. ατμόσφαιρα είναι η ευχάριστη ή δυσάρεστη κατάσταση που υπάρχει κάπου: *Επικρατούσε μια γιορτινή ατμόσφαιρα μετά τη νίκη της εθνικής ομάδας. (= κλίμα)*

το άτομο (του ατόμου, των ατόμων) ΟΥΣ.:

1. άτομο λέμε καθέναν από τους ανθρώπους χωριστά, για να τον ξεχωρίσουμε από την ομάδα (= άνθρωπος, πρόσωπο): *Είναι το μόνο*

άτομο που εμπιστεύομαι. / Πόσα άτομα ήρθαν στο πάρτι;

2. (ΦΥΣ.) στη φυσική, άτομο είναι το μικρότερο κομμάτι της ύλης: Η ατομική ενέργεια παράγεται από τη διάσπαση του πυρήνα του ατόμου.

το **άτομο με ειδικές ανάγκες** ΟΥΣ.: έτσι λέγεται αλλιώς ο ανάπηρος: Θα γίνει ποδοσφαιρικός αγώνας για άτομα με ειδικές ανάγκες.

άτονα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται άτονα, γίνεται χωρίς δύναμη και ζωντάνια (= αδύναμα): Τα χέρια του κρέμονταν άτονα στο πλάι.

ο **άτονος**, η **άτονη**, το **άτονο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άτονο, δεν έχει δύναμη και ζωντάνια (= αδύναμος ≠ έντονος, δυνατός): Η φωνή του ήταν κουρασμένη και άτονη.

2. (ΓΡΑΜΜ.) μια λέξη ή μια συλλαβή είναι άτονη όταν δεν τονίζεται: Στα ελληνικά, η τέταρτη συλλαβή από το τέλος είναι πάντα άτονη. / Η λέξη "γη" είναι άτονη.

ο **ατρόμητος**, η **ατρόμητη**, το **ατρόμητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ατρόμητος, δεν τον τρομάζει τίποτα (= άφοβος, γενναίος): Οι Πορτογάλοι ήταν ικανοί και ατρόμητοι θαλασσοπόροι.

ο **ατσαλένιος**, η **ατσαλένια**, το **ατσαλένιο** ΕΠΙΘ.: είναι ό,τι και ο ατσάλινος: Αυτές οι σκέψεις τρυπούσαν σαν ατσαλένια καρφιά το κρανίο μου.

το **ατσάλι** (του ατσαλιού) ΟΥΣ.:

1. το ατσάλι είναι ένα πολύ σκληρό μέταλλο που φτιάχνεται από σίδηρο και το χρησιμοποιούμε σε διάφορες κατασκευές και αντικείμενα (= χάλυβας): Ο σκελετός της γέφυρας είναι από ατσάλι.

2. ατσάλι λέμε κάτι όταν είναι πολύ δυνατό και σκληρό: Η γροθιά του είναι ατσάλι. (= σίδερο)

⚠ Η λέξη ατσάλι δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ατσάλινος**, η **ατσάλινη**, το **ατσάλινο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ατσάλινο, είναι φτιαγμένο από ατσάλι (= ατσαλένιος, χαλύβδινος): Το κτίριο της Πρεσβείας έχει μεγάλες ατσάλινες πόρτες για ασφάλεια.

2. λέμε ότι κάτι είναι ατσάλινο όταν είναι σκληρό και δυνατό σαν το ατσάλι: Οι αθλητές της άρσης βαρών έχουν ατσάλινα μηράκια.

3. λέμε ότι κάποιος έχει ατσάλινα νεύρα ή ατσάλινο χαρακτήρα όταν δείχνει θάρρος και αντοχή σε δύσκολες καταστάσεις: Η μάχη με τον καρκίνο απαιτεί αποφασιστικότητα και ατσάλινα νεύρα.

ο **ατσιδάς** (του ατσιδά, των ατσιδάων), η **ατσιδά** (της ατσιδάς) ΟΥΣ.: ατσιδά λέμε τον πολύ έξυπνο και ικανό άνθρωπο (= τετραπέρατος, ξεφτέρη): Είναι ατσιδάς στα μαθηματικά!

ο **άτυχος**, η **άτυχη**, το **άτυχο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι άτυχος, δεν έχει καλή τύχη και του συμβαίνουν δυσάρεστα πράγματα (= κακότηχος ≠ τυχερός, καλότηχος): Είχε διαβάσει πολύ, αλλά στάθηκε άτυχος και δεν πέρασε.

2. άτυχο λέμε κάτι που δεν πέτυχε, που δεν είχε καλό αποτέλεσμα (= ανεπιτυχής, αποτυχημένος): Οι πρώτες του προσπάθειες ήταν άτυχες, στο τέλος όμως τα κατάφερε.

τα **αυγά μάτια** ΟΥΣ.: έτσι λέμε αλλιώς τα τηγανητά αυγά: Του τηγάνισε δυο αυγά μάτια.

η **αυγή** (της αυγής, των αυγών) ΟΥΣ.: η αυγή είναι το διάστημα της ημέρας όταν εμφανίζεται το πρώτο φως στον ουρανό, πριν ακόμα ανατείλει ο ήλιος (= ξημέρωμα, χάραμα): Ξυπνάει την αυγή για να πάει στη δουλειά.

το **αυγό** (του αυγού, των αυγών) ΟΥΣ.:

1. το αυγό είναι αυτό που γεννάνε τα περισσότερα θηλυκά πουλιά, ψάρια, ερπετά και έντομα, από το οποίο θα βγουν αργότερα τα μικρά τους: Η αρκούδα σκαρφαλώνει με ευκολία στα δέντρα για να κλέψει αυγά από τις φωλιές των πουλιών.

2. αυγό λέμε συνήθως το αυγό που γεννάνε οι κόττες και αποτελεί βασική τροφή του ανθρώπου: Για την ομελέτα σπάστε δύο αυγά σε ένα μπολ και χτυπήστε τα ελαφρά.

3. αυγό λέμε κάθε αντικείμενο που έχει το σχήμα του αυγού: Το Πάσχα τρώμε σοκολατένια αυγά.

ΕΚΦΡ. κάθομαι στ' αυγά μου, χάνω τ' αυγά και τα πασχάλια

το **αυγολέμονο** (του αυγολέμονου, των αυγολέμωνων) ΟΥΣ.: το αυγολέμονο είναι η σάλτσα που γίνεται με αυγό και λεμόνι: Έριξε το αυγολέμονο στην κοτόσουπα.

ο **Αύγουστος** (του Αυγούστου) ΟΥΣ.: ο Αύγουστος είναι ο όγδοος μήνας του χρόνου και ο τελευταίος του καλοκαιριού: Οι καλοκαιρινές τους διακοπές τελειώνουν τον Αύγουστο.

⚠ Η λέξη Αύγουστος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **αυθάδης**, η **αυθάδης**, το **αύθαδες** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αυθάδης, φέρεται στους άλλους με αγένεια και χωρίς σεβασμό (= αναιδής, θρασύς): Μην είστε αυθάδεις και μη διακόπτετε αυτόν που μιλάει!

2. όταν μια πράξη ή η συμπεριφορά κάποιου είναι αυθάδης, φανερώνει αγένεια και αναιδεια (= αναιδής, θρασύς): Βγήκε από το αυτοκίνητο και τους έβρισε με τον πιο αυθάδη τρόπο!

αυθόρμητα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι αυθόρμητα, το κάνουμε χωρίς να το έχουμε σχεδιάσει, αλλά επειδή το νιώθουμε εκείνη τη στιγμή: Ο κόσμος μαζεύτηκε αυθόρμητα και άρχισε να πανηγυρίζει.

ο **αυθόρμητος**, η **αυθόρμητη**, το **αυθόρμητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αυθόρμητος, φέρεται ακριβώς όπως νιώθει: Είναι πολύ αυθόρμητη στις αντιδράσεις της.

2. όταν κάτι είναι αυθόρμητο, γίνεται φυσικά, χωρίς να έχει σχεδιαστεί από πριν (= φυσικός, άβιαστος): Ο αυθόρμητος ξεσηκωμός του λαού ήταν το καλύτερο μήνυμα για την ειρήνη.

η **αυλαία** (της αυλαίας, των αυλαιών) ουσ.: η αυλαία είναι μια μακριά κουρτίνα που χωρίζει τη σκηνή του θεάτρου από το χώρο των θεατών: *Άνοιξε η αυλαία και οι ηθοποιοί εμφανίστηκαν στη σκηνή.*

το **αυλάκι** (του αυλακιού, των αυλακιών) ουσ.: το αυλάκι είναι ένα στενό και μακρύ άνοιγμα στη γη, που χρησιμεύει για να μπορεί να περάσει το νερό: *Άνοιξε αυλάκια για να περάσει το νερό και να ποτιστούν τα φυτά.*

ΕΚΦΡ. μπαίνει το νερό στ' αυλάκι

η **αυλή** (της αυλής, των αυλών) ουσ.:

1. η αυλή είναι ο ανοιχτός χώρος που βρίσκεται μπροστά, πίσω ή γύρω από ένα σπίτι ή άλλο κτίριο και έχει γύρω του φράχτη ή τοίχο: *Φύτεψε λουλούδια στην αυλή του σπιτιού τους.* (= κήπος) / *Στο διάλειμμα οι μαθητές βγαίνουν στην αυλή του σχολείου.* (= προαύλιο)

2. στα παλιότερα χρόνια, η αυλή ενός βασιλιά ήταν όλοι οι άνθρωποι που ζούσαν στο παλάτι του: *Ο Αισχύλος έζησε κάποια χρόνια στην αυλή του Ιέρωνα, του τυράννου των Συρακουσών.*

αυξάνω (αύξησα), **αυξάνομαι** (αυξήθηκα, αυξημένος) ρημ.:

1. όταν αυξάνουμε κάτι, το κάνουμε μεγαλύτερο ή περισσότερο (= ανεβάζω ≠ μειώνω): *Η εταιρεία αύξησε τα κέρδη της.* / *Αύξησαν τους μισθούς των εργαζομένων.*

2. **αυξάνεται** παθ. 3^ο πρ.: όταν κάτι αυξάνεται, γίνεται μεγαλύτερο σε τιμή, μέγεθος, αξία κτλ. (= ανεβαίνει ≠ μειώνεται): *Αυξήθηκε η τιμή του πετρελαίου κατά ένα δολάριο το βαρέλι.* / *Αυξάνονται τα κρούσματα γρίπης το χειμώνα.*

η **αύξηση** (της αύξησης, των αυξήσεων) ουσ.:

1. όταν γίνεται αύξηση σε κάτι, αυτό γίνεται πιο πολύ ή πιο μεγάλο, αυξάνεται (≠ μείωση, ελάττωση): *Ανακοινώθηκαν μεγάλες αυξήσεις στις τιμές των λαχανικών.*

2. αύξηση είναι τα περισσότερα χρήματα που παίρνει κάποιος στο μισθό του: *Ζήτησε αύξηση από το διευθυντή.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, αύξηση παίρνουν κάποια ρήματα στον παρατατικό και στον αόριστο, όταν προσθέτουμε στο θέμα τους μία ακόμα συλλαβή, συνήθως το "ε": *Το ρήμα "παίζω" παίρνει αύξηση και στον παρατατικό κάνει "έπαιζα".*

η **αϋπνία** (της αϋπνίας, των αϋπνιών) ουσ.: αϋπνία είναι το να μην μπορεί κάποιος να κοιμηθεί ή να μην έχει κοιμηθεί τη νύχτα: *Τα μάτια της είναι κόκκινα από την αϋπνία.* / *Έχει αϋπνίες και παίρνει χάπια για να κοιμηθεί.*

ο **άυπνος**, η **άυπνη**, το **άυπνο** επιθ.: όταν κάποιος είναι άυπνος, δεν έχει κοιμηθεί κατά τη διάρκεια της νύχτας: *Φτάσαμε κουρασμένοι και άυπνοι μετά από τριάντα ώρες ταξίδι.* (= ξάγρυπνος, άγρυπνος)

ο **αυριανός**, η **αυριανή**, το **αυριανό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι αυριανό, θα γίνει ή θα υπάρχει αύριο: *Η αγγελία θα δημοσιευτεί στις αυριανές εφημερίδες.*

2. αυριανό λέμε και κάτι που θα γίνει ή θα υπάρχει στο μέλλον (= μελλοντικός): *Οι σημερινοί μαθητές θα είναι οι αυριανοί πολίτες.*

αύριο επιρρ.:

1. όταν κάτι θα γίνει αύριο, θα γίνει την επόμενη μέρα μετά τη σημερινή: *Αύριο θα πάμε εκδρομή.*

2. λέμε ότι κάτι θα γίνει αύριο για να δηλώσουμε ότι θα γίνει στο μέλλον: *Φύλαγε τα χρήματά σου για να μην πεινάσεις αύριο.*

αυστηρά και **αυστηρώς** επιρρ.:

1. όταν κάνουμε κάτι αυστηρά, το κάνουμε με αυστηρό τρόπο ή ύφος: *Πιστεύει ότι τον βαθμολόγησαν αυστηρά.* / *Την κοίταξε αυστηρά και της είπε να σωπάσει.*

2. το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε κάτι που απαγορεύεται: *Η ταινία είναι αυστηρά ακατάλληλη για ανήλικους.* / *Αυτά τα ζητήματα είναι αυστηρώς προσωπικά.*

ο **αυστηρός**, η **αυστηρή**, το **αυστηρό** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι αυστηρός, δεν ανέχεται και δε συγχωρεί κανένα λάθος (≠ επιεικής, ελαστικός): *Ένας δικαστής πρέπει να είναι αυστηρός, αλλά δίκαιος.*

2. όταν κάτι είναι αυστηρό, δε δείχνει ελαστικότητα, είναι σοβαρό και σκληρό: *Επιβλήθηκε αυστηρή τιμωρία στους ληστές.* / *Τη μάλωσε με αυστηρό ύφος.*

3. αυστηρό λέμε κάτι όταν πρέπει να το υπακούμε ή να το ακολουθούμε με ακρίβεια: *Έχασε 30 κιλά με πολύ αυστηρή δίαιτα.*

ο **αυστραλέζικος**, η **αυστραλέζικη**, το **αυστραλέζικο** επιθ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο αυστραλιανός

ο **αυστραλιανός**, η **αυστραλιανή**, το **αυστραλιανό** επιθ.: όταν κάτι είναι αυστραλιανό, έχει σχέση με την Αυστραλία ή τους Αυστραλούς: *Το αυστραλιανό κράτος έχει πρωτεύουσα την Καμπέρα.*

ο **Αυστραλός** (του Αυστραλού, των Αυστραλών), η **Αυστραλή** (της Αυστραλής) και η **Αυστραλέζα** (της Αυστραλέζας) ουσ.+επιθ.: Αυστραλός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Αυστραλίας ή είναι πολίτης του κράτους της Αυστραλίας: *Οι Αυστραλοί μιλούν αγγλικά.* / *Η Αυστραλέζα αθλήτρια κέρδισε χρυσό μετάλλιο στην κολύμβηση.*

ο **αυστριακός**, η **αυστριακή**, το **αυστριακό** επιθ.: όταν κάτι είναι αυστριακό, έχει σχέση με την Αυστρία ή με τους Αυστριακούς: *Η Λεκάνη του Δούναβη είναι η πιο εύφορη αυστριακή πεδιάδα.*

ο **Αυστριακός** (του Αυστριακού, των Αυστριακών), η **Αυστριακή** (της Αυστριακής) ουσ.+επιθ.: Αυστριακός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Αυστρίας ή είναι πολίτης του κράτους της

Αυστρίας: *Η μητέρα του είναι Αυστριακή. / Ο Μότσαρτ είναι ένας από τους σημαντικούς Αυστριακούς συνθέτες κλασικής μουσικής.*

το **αυτί** (του αυτιού, των αυτιών) ουσ.:

1. τα αυτιά μας είναι τα δύο όργανα του σώματός μας με τα οποία ακούμε: *Κόλλησε το αυτί της στην πόρτα για να ακούσει τι λέμε.*

2. όταν λέμε ότι κάποιος έχει αυτί, εννοούμε ότι μπορεί να ακούει, να επαναλαμβάνει και να καταλαβαίνει πολύ καλά ορισμένους ήχους: *Έχει πολύ καλό αυτί, θα μπορούσε να γίνει μουσικός.*

ΕΚΦΡ. αρπάζει το αυτί μου, βουλώνω τα αυτιά μου, γελάνε και τ' αυτιά μου, δεν ιδρώνει τ' αυτί μου, δεν πιστεύω στ' αυτιά μου, είμαι όλος αυτιά, κλείνω τ' αυτιά μου, μπαίνουν ψύλλοι στ' αυτιά μου, παίρνω τα αυτιά, πήρε τ' αυτί μου, στήνω αυτί, τεντώνω τα αυτιά μου

το **αυτόγραφο** (του αυτόγραφου, των αυτόγραφων) ουσ.: το αυτόγραφο είναι η υπογραφή πάνω σε φωτογραφία ή σε κάποιο σημείωμα που δίνει ένα διάσημο πρόσωπο στους θαυμαστές του: *Στο τέλος της συναυλίας ζητήσαμε αυτόγραφο από τον τραγουδιστή.*

το **αυτοκίνητο** (του αυτοκινήτου, των αυτοκινήτων) ουσ.: αυτοκίνητο είναι το κλειστό μέσο συγκοινωνίας που κινείται πάνω σε τέσσερις ρόδες και έχει χώρο για λίγους ανθρώπους (= αμάξι): *Πηγαίνει στη δουλειά με το αυτοκίνητο και όχι με το λεωφορείο.*

ο **αυτοκινητόδρομος** (του αυτοκινητόδρομου, των αυτοκινητόδρομων) ουσ.: ο αυτοκινητόδρομος είναι ένας φαρδύς δρόμος, συνήθως έξω από τις πόλεις, στον οποίο τα αυτοκίνητα κινούνται με μεγάλη ταχύτητα: *Η Εγνατία οδός είναι ένας μεγάλος αυτοκινητόδρομος.*

το **αυτοκόλλητο** (του αυτοκόλλητου, των αυτοκόλλητων) ουσ.: το αυτοκόλλητο είναι ένα κομμάτι χαρτιού ή πλαστικού που έχει κόλλα από τη μία πλευρά, ώστε να μπορεί να κολλάει σε διάφορες επιφάνειες: *Τα παιδιά ανταλλάσσουν μεταξύ τους πολύχρωμα αυτοκόλλητα με γνωστές φιγούρες ζώων.*

ο **αυτοκράτορας** (του αυτοκράτορα, των αυτοκράτορων), η **αυτοκράτειρα** (της αυτοκράτειρας) ουσ.: ο αυτοκράτορας είναι ο αρχηγός μιας αυτοκρατορίας: *Ο Ιουστινιανός ήταν αυτοκράτορας του Βυζαντίου.*

η **αυτοκρατορία** (της αυτοκρατορίας, των αυτοκρατοριών) ουσ.: η αυτοκρατορία είναι ένα μεγάλο και δυνατό κράτος, που αποτελείται από πολλά άλλα έθνη και έχει αρχηγό τον αυτοκράτορα: *Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία εκτεινόταν σε τρεις ηπείρους: την Ευρώπη, την Αφρική και την Ασία.*

η **αυτοκτονία** (της αυτοκτονίας, των αυτοκτονιών) ουσ.: αυτοκτονία είναι αυτό που κάνει ένας άνθρωπος όταν βάζει ο ίδιος τέλος στη ζωή του, επειδή δε θέλει να συνεχίσει να ζει: *Έχει κάνει πολλές απόπειρες αυτοκτονίας.*

ο **αυτόματος**, η **αυτόματη**, το **αυτόματο** ΕΠΙΘ.:

1. μια συσκευή ή μια μηχανή είναι αυτόματη όταν λειτουργεί χωρίς τη βοήθεια του ανθρώπου: *Πολλά σύγχρονα μαγαζιά έχουν αυτόματες πόρτες.*

2. μια αυτόματη κίνηση, λειτουργία ή πράξη την κάνουμε χωρίς να τη σκεφτούμε (= μηχανικός): *Η αναπνοή είναι αυτόματη λειτουργία.*

αυτός, αυτή, αυτό ΑΝΤΩΝ.:

1. το λέμε για να αναφερθούμε σε κάποιον ή σε κάτι που βρίσκεται κοντά μας ($\neq$ εκείνος): *Τι είναι αυτό που τρως; / Αυτό το καλοκαίρι δε θα πάμε διακοπές.*

2. το χρησιμοποιούμε για να ξεχωρίσουμε ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα από τα υπόλοιπα: *Αυτός που μιλάει είναι καθηγητής πανεπιστημίου.*

3. το χρησιμοποιούμε για να μην επαναλάβουμε το όνομα κάποιου προσώπου ή πράγματος στο οποίο αναφερθήκαμε πιο πριν: *Είδα τη Μαρία και τη χαιρέτησα, αυτή όμως δε με γνώρισε.*

ο **αυχένας** (του αυχένα, των αυχένων) ουσ.: ο αυχένας είναι το πίσω μέρος του λαιμού (= σβέρκος): *Μπορείτε να απαλλαγείτε από τον πονοκέφαλο κάνοντας μασάζ στον αυχένα.*

η **αφαίρεση** (της αφαίρεσης, των αφαιρέσεων) ουσ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, η αφαίρεση είναι η πράξη που κάνουμε όταν αφαιρούμε έναν αριθμό ή ένα ποσό από ένα άλλο ($\neq$ πρόσθεση): *Το σύμβολο της αφαίρεσης είναι το πλην (-).*

2. αφαίρεση είναι το να παίρνουμε κάτι από εκεί όπου βρίσκεται ή όπου ανήκει: *Ο οδοντίατρος προχώρησε στην αφαίρεση του χαλασμένου δοντιού. (= βγάλσιμο) / Αφαίρεση χρημάτων από το ταμείο. (= κλοπή)*

3. αφαίρεση είναι το να παίρνουμε από κάποιον κάτι που του ανήκει (= στέρηση): *Οι παραβάτες τιμωρούνται με αφαίρεση διπλώματος.*

αφαιρώ (αφαιρέσα), **αφαιρούμαι** (αφαιρέθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν αφαιρώ από ένα μεγαλύτερο ποσό ένα άλλο, το βγάζω από αυτό, για να το κάνω μικρότερο ($\neq$ προσθέτω): *Του αφαίρεσαν εκατό ευρώ από το μισθό του.*

2. όταν αφαιρούμε κάτι από κάπου, το παίρνουμε από εκεί όπου βρίσκεται: *Ο γιατρός τού αφαίρεσε το γύψο από το πόδι. (= βγάλω) / Αφαίρεσε όλα τα ύποπτα στοιχεία από τον κατάλογο. (= διαγράφη)*

3. όταν αφαιρούμε κάτι από κάποιον, του παίρνουμε κάτι που είναι δικό του: *Του αφαίρεσε το δικαίωμα να βλέπει τα παιδιά. (= στερώ) / Η τροχαία τού αφαίρεσε τις πινακίδες του αυτοκινήτου.*

4. αφαιρούμαι ΠΑΘ.: όταν αφαιρούμαι, δεν προσέχω κάτι που γίνεται ή που κάνω, γιατί σκέφτομαι άλλα πράγματα ($\neq$ προσέχω, συ-

γκεντρώνομαι): *Δεν πρέπει να αφαιρείσαι όταν οδηγείς.*

ο **αφαλός** (του αφαλού, των αφαλών) ουσ.: ο αφαλός είναι το στρογγυλό βαθούλωμα που έχουμε στο κέντρο της κοιλιά μας: *Σκέφτεται να φορέσει σκουλαρίκια στη μύτη και στον αφαλό.*

ο **άφαντος**, η **άφαντη**, το **άφαντο** επιθ.: όταν ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι άφαντο, χάθηκε ξαφνικά και δεν μπορούμε να το βρούμε: *Οι κλέφτες πήραν τα χρήματα και έγιναν άφαντοι. / Άφαντο το πορτοφόλι μου!*

οι **αφέλειες** ουσ.: αφέλειες λέμε το χτένισμα στο οποίο τα μαλλιά σκεπάζουν όλο το μέτωπο: *Έκοψε τα μαλλιά της αφέλειες.*

⚠ Η λέξη αφέλειες δεν έχει γενική.

ο **αφελής**, η **αφελής**, το **αφελές** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι αφελής, δε σκέφτεται πονηρά και οι άλλοι μπορούν εύκολα να τον ξεγελάσουν (= αγαθός, απονήρευτος ≠ πονηρός): *Πόσο αφελής ήμουν να πιστέψω όσα μου έλεγε!*

2. όταν κάνουμε μια αφελή σκέψη, ερώτηση κτλ., δείχνει ότι δε σκεφτόμαστε έξυπνα ή πονηρά (= απλοϊκός, παιδαριώδης): *Μην κάνεις αφελείς ερωτήσεις.*

το **αφεντικό** (του αφεντικού, των αφεντικών) ουσ.:

1. το αφεντικό ενός ζώου ή ενός πράγματος είναι αυτός που το έχει δικό του: *Ο σκύλος δεν είναι αδέσποτος, έχει αφεντικό. (= ιδιοκτήτης) / Πού είναι το αφεντικό του σπιτιού; (= κύριος)*

2. το αφεντικό σε μια δουλειά είναι ο εργοδότης: *Το αφεντικό δε μας έδωσε αύξηση.*

η **αφετηρία** (της αφετηρίας, των αφετηριών) ουσ.:

1. η αφετηρία είναι το σημείο από όπου αρχίζει μια διαδρομή (≠ τέρμα): *Βρήκαμε άδειες θέσεις γιατί πήραμε το λεωφορείο από την αφετηρία.*

2. η αφετηρία είναι η αρχή μια σειράς γεγονότων: *Η απόφασή του να εργαστεί στο εξωτερικό θα είναι η αφετηρία μιας νέας ζωής. (= ξεκίνημα) / Ένα ασήμαντο γεγονός υπήρξε η αφετηρία όλης αυτής της αναστάτωσης. (= αφορμή)*

η **αφή** (της αφής) ουσ.: η αφή είναι μία από τις πέντε αισθήσεις, με την οποία καταλαβαίνουμε τι είναι κάτι όταν το ακουμπάμε με τα χέρια μας: *Το βελούδο είναι πολύ μαλακό στην αφή.*

⚠ Η λέξη αφή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **αφήγημα** (του αφήγηματος, των αφήγημάτων) ουσ.: αφήγημα είναι το γραπτό κείμενο στο οποίο ένας συγγραφέας αφηγείται μια ιστορία: *Έγραψε ένα ιστορικό αφήγημα.*

η **αφήγηση** (της αφήγησης, των αφηγήσεων) ουσ.:

1. η αφήγηση είναι το να διηγείται κανείς μια ιστορία: *Η γιαγιά ξεκίνησε την αφήγηση της ιστορίας.*

2. αφήγηση είναι η ιστορία που διηγείται κάποιος: *Οι αφηγήσεις του έχουν πάντα πολύ ενδιαφέρον.*

αφηγούμαι (αφηγήθηκα) ρημ.: αφηγούμαστε ένα γεγονός ή μια ιστορία όταν τη λέμε ή τη γράφουμε (= διηγούμαι, περιγράφω): *Μας αφηγήθηκε τις περιπέτειές του.*

αφήνω (άφησα) ρημ.:

1. αφήνουμε κάτι όταν σταματάμε να το κρατάμε ή να το πιάνουμε (≠ πιάνω, κρατάω, παίρνω): *Μια το έπιανε, μια το άφηνε, μέχρι να αποφασίσει αν θα το αγοράσει. / Άφησέ με, μη με ακουμπάς.*

2. αφήνουμε κάτι σε ένα μέρος όταν το βάζουμε εκεί (= ακουμπάω, τοποθετώ): *Τα κλειδιά του τα αφήνει πάντα πάνω στο τραπέζι.*

3. αφήνουμε κάτι ή κάποιον σε ένα μέρος και εμείς φεύγουμε από εκεί: *Άφησε το αυτοκίνητο στη μέση του δρόμου και εξαφανίστηκε. (= παρατάω) / Άφησε την τσάντα της στο λεωφορείο. (= ξεχνάω)*

4. αφήνουμε ένα μέρος όταν φεύγουμε από εκεί: *Άφησαν το χωριό τους και ήρθαν στην Αθήνα. (= εγκαταλείπω) / Θα το αφήσουμε το σπίτι, γιατί είναι μικρό. (= ξενοικιάζω)*

5. αφήνουμε κάποιον όταν δεν τον κρατάμε πια φυλακισμένο (= απελευθερώνω): *Άφησαν ελεύθερους όλους τους αιχμαλώτους.*

6. αφήνουμε κάποιον να κάνει κάτι όταν του δίνουμε την άδεια να το κάνει (= επιτρέπω ≠ απαγορεύω, εμποδίζω): *Δε θα βγω το βράδυ, ο πατέρας μου δε θα με αφήσει. / Άσε με να σε βοηθήσω.*

7. αφήνω κάτι όταν δεν τελειώνω κάτι που έχω αρχίσει: *Άφησε τις σπουδές για να ασχοληθεί με τον αθλητισμό. (= παρατάω, διακόπτω) / Άσε τις δικαιολογίες και λέγε τι έγινε.*

8. κάποιος αφήνει την περιουσία του όταν τη δίνει σε άλλον μετά το θάνατό του, με διαθήκη (= γράφω, κληροδοτώ): *Άφησε το σπίτι στην κόρη του και το μαγαζί στο γιο του.*

9. αφήνουμε ένα προϊόν όταν το πουλάμε πιο φτηνά: *Πόσο θα μου τις αφήσεις τις ντομάτες;*

10. αφήνουμε ένα μαθητή όταν δεν τον θεωρούμε αρκετά καλό για να πάει στην επόμενη τάξη (= κόβω ≠ προβιβάζω, περνάω): *Δε διάβαζε και ο δάσκαλος τον άφησε στην ίδια τάξη.*

11. χρησιμοποιούμε το "αφήνω" για να πούμε ότι κάτι έχει ένα αποτέλεσμα (= δημιουργώ, προκαλώ, προξενώ): *Ο σεισμός άφησε ερείπια. / Το χτύπημα του άφησε ένα σημάδι στο μέτωπο.*

12. όταν αφήνω μουσική, γένια ή μαλλιά, δεν τα κόβω για να μεγαλώσουν: *Άφησε μουσική για να μην τον αναγνωρίσουν.*

ΕΚΦΡ. αφήνω άναυδο, αφήνω εποχή, αφήνω ξερό, αφήνω όνομα, αφήνω σε ησυχία, αφήνω στα κρύα του λουτρού, αφήνω στη μέση, αφήνω στην άκρη, αφήνω στην τύχη του, αφήνω στο δρόμο, αφήνω στο πόδι μου, αφήνω στον τόπο, αφήνω την τελευταία μου πνοή, δεν αφήνω από τα μάτια μου, δεν αφήνω σε χλωρό κλαρί

αφήνω άναυδο ΕΚΦΡ.: αφήνω κάποιον άναυδο όταν τον κάνω να νιώσει πολύ μεγάλη έκπληξη (= αφήνω με ανοιχτό το στόμα): *Η αγένειά του με άφησε άναυδη.*

αφήνω εποχή ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον ή για κάτι που έχει κάνει μεγάλη εντύπωση και δεν ξεχνιέται: *Το τραγούδι αυτό άφησε εποχή.*

αφήνω ξερό ΕΚΦΡ.:

1. όταν αφήνουμε κάποιον ξερό, τον χτυπάμε τόσο δυνατά, που χάνει τις αισθήσεις του (= αφήνω σέκο): *Του έδωσε μια γροθιά στο στομάχι και τον άφησε ξερό.*

2. όταν αφήνουμε κάποιον ξερό, τον κάνουμε να νιώσει μεγάλη έκπληξη (= αφήνω άναυδο): *Η απάντησή του άφησε ξερή όλη την παρέα.*

αφήνω όνομα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος αφήνει όνομα, γίνεται πολύ γνωστός και δεν τον ξεχνούν: *Ο κύριος αυτός άφησε όνομα ως διευθυντής του οργανισμού.*

αφήνω σε ησυχία και αφήνω στην ησυχία του ΕΚΦΡ.: όταν αφήνουμε κάποιον στην ησυχία του, δεν τον ενοχλούμε, δεν του χαλάμε την ηρεμία του: *Τα άλλα παιδιά τον πείραζαν και δε τον άφηναν σε ησυχία.*

αφήνω στα κρύα του λουτρού ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν αφήνουμε κάποιον στα κρύα του λουτρού, τον εγκαταλείπουμε ξαφνικά, χωρίς να το περιμένει: *Την τελευταία στιγμή ακύρωσε την εκδρομή και μας άφησε στα κρύα του λουτρού.*

αφήνω στη μέση ΕΚΦΡ.: όταν αφήνουμε κάτι στη μέση, δεν το τελειώνουμε ή το σταματάμε πριν τελειώσει ($\neq$ ολοκληρώνω): *Αναγκάστηκε να αφήσει στη μέση τις διακοπές του και να γυρίσει στη δουλειά.*

αφήνω στην άκρη ΕΚΦΡ.: όταν αφήνουμε κάτι στην άκρη, δεν το κάνουμε ή δεν το χρησιμοποιούμε (= αφήνω στην μπάντα): *Μπορούμε να αφήσουμε στην άκρη τις διαφορές μας και να μιλήσουμε ήρεμα;*

αφήνω στην τύχη του ΕΚΦΡ.: όταν αφήνουμε κάποιον ή κάτι στην τύχη του, δε μας ενδιαφέρει το μέλλον του και δεν κάνουμε καμία προσπάθεια για αυτό: *Πήρε το μαγαζί του πατέρα του αλλά δεν ήξερε τη δουλειά και το άφησε στην τύχη του.*

αφήνω στο δρόμο ΕΚΦΡ.: όταν αφήνουμε κάποιον στο δρόμο, γινόμαστε η αιτία να χάσει τη δουλειά του ή το σπίτι του: *Ο μεγάλος σεισμός άφησε στο δρόμο χιλιάδες άστεγους.*

αφήνω στο πόδι μου ΕΚΦΡ.: όταν αφήνουμε κάποιον στο πόδι μας, παίρνει τη θέση μας σε μια δουλειά για όσο λείπουμε από αυτή (= αφήνω στη θέση μου): *Στο μαγαζί άφησε το γιο του στο πόδι του κι αυτός πήγε διακοπές.*

αφήνω στον τόπο ΕΚΦΡ.: όταν αφήνουμε κάποιον στον τόπο, τον χτυπάμε τόσο δυνατά, που πεθαίνει αμέσως: *Τον βρήκε μια σφαίρα στο κεφάλι και τον άφησε στον τόπο.*

αφήνω την τελευταία μου πνοή ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος αφήνει την τελευταία του πνοή, πεθαίνει (= ξεψυχώ, αφήνω τα κόκαλά μου): *Ο άτυχος νέος άφησε την τελευταία του πνοή στην άσφαλτο.*

ο αφηρημένος, η αφηρημένη, το αφηρημένο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αφηρημένος, δεν προσέχει αυτό που γίνεται ή που κάνει, γιατί σκέφτεται κάτι άλλο ($\neq$ συγκεντρωμένος): *Έφυγα από το σπίτι αφηρημένη και ξέχασα τα κλειδιά μου!*

2. όταν κάτι είναι αφηρημένο, έχει σχέση με θεωρητικές ιδέες και όχι με πραγματικά ή συγκεκριμένα αντικείμενα ($\neq$ συγκεκριμένος): *Η ελευθερία και η ισότητα είναι αφηρημένες έννοιες.*

ο άφθονος, η άφθονη, το άφθονο ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι άφθονο, υπάρχει σε μεγάλη ποσότητα ή σε ποσότητα μεγαλύτερη από όση χρειάζεται (= μπόλικος $\neq$ λιγοστός): *Στο γλέντι το κέφι ήταν άφθονο όλο το βράδυ.*

αφιερώνω (αφιέρωσα), αφιερώνομαι (αφιερώθηκα, αφιερωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν αφιερώνουμε κάτι σε κάποιον, του το δίνουμε ως δώρο ή για να τον τιμήσουμε (= προσφέρω): *Αφιέρωσε μια εικόνα στην Παναγία. / Αφιέρωσε το νέο του βιβλίο στους γονείς του.*

2. αφιερώνομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος αφιερώνεται σε κάτι, ασχολείται πολύ με αυτό (= αφοσιώνομαι): *Αφιερώθηκε με πάθος στην επιστήμη του.*

η άφιξη (της άφιξης, των αφίξεων) ΟΥΣ.: άφιξη είναι το να φτάνει κάποιος ή κάτι σε ένα μέρος ($\neq$ αναχώρηση): *Η πόλη προετοιμάζεται για την άφιξη των πρωταθλητών Ευρώπης. / Είδα στον πίνακα αφίξεων του σταθμού ότι το τρένο θα έχει καθυστέρηση.*

άφοβα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε ή λέμε κάτι άφοβα, το κάνουμε ή το λέμε χωρίς φόβο: *Φοράει αντιηλιακό και χαιρέται άφοβα τον ήλιο. / Μιλήστε μου άφοβα, δε μας ακούει κανείς.*

ο άφοβος, η άφοβη, το άφοβο ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι άφοβος, δε φοβάται (= απρόμητος $\neq$ φοβητσιάρης): *Είναι άφοβο παλικάρι και δε δειλιάζει μπροστά στον κίνδυνο.*

αφορά ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι κάτι αφορά κάτι άλλο όταν έχει σχέση με αυτό (= σχετίζεται, έχει να κάνει):

Μας μίλησε για τις ασθένειες που αφορούν τις γυναίκες.

2. όταν κάτι μας αφορά, μας ενδιαφέρει (= ενδιαφέρει, νοιάζει): *Δε με αφορά τι λένε για μένα. / Τους πολιτικούς πρέπει να τους αφορούν τα προβλήματα των πολιτών.*

ο **αφόρητος**, η **αφόρητη**, το **αφόρητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αφόρητο, δεν μπορούμε να το υποφέρουμε ή να το αντέξουμε (= ανυπόφορος, αβάσταχτος): *Το καλοκαίρι στην έρημο η ζέστη είναι αφόρητη.*

η **αφορμή** (της αφορμής, των αφορμών) ΟΥΣ.:

1. αφορμή είναι ο λόγος για τον οποίο γίνεται κάτι, χωρίς να είναι η πραγματική αιτία: *Χώρισαν λόγω κάποιας ασήμαντης αφορμής.*

2. αφορμή λέμε το γεγονός που χρησιμοποιεί κάποιος ως δικαιολογία για να κάνει κάτι (= πρόσχημα): *Με αφορμή μια αδιαθεσία βρήκε ευκαιρία να λείψει από τη δουλειά.*

ΕΚΦΡ. βρίσκω αφορμή

αφοσιώνομαι (αφοσιώθηκα, αφοσιωμένος) ΡΗΜ.:

1. αφοσιώνομαι σε κάτι σημαίνει ότι ασχολούμαι πολύ με αυτό, δείχνω μεγάλο ενδιαφέρον για αυτό (= δίνω, αφιερώνω): *Αφοσιώθηκε στο μέγλωμα των παιδιών της.*

2. λέμε ότι αφοσιώνομαι σε κάτι όταν μου τραβάει όλη την προσοχή (= απορροφώμαι): *Αφοσιώθηκε στην τηλεόραση και δεν άκουγε τι του λέγαμε.*

αφότου ΣΥΝΔ.: το χρησιμοποιούμε για να πούμε από πότε ξεκίνησε να γίνεται κάτι: *Αφότου διαλύθηκε το συγκρότημα, δεν ξανατραγουδισαν ποτέ μαζί.*

αφού ΣΥΝΔ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι γίνεται πριν από κάτι άλλο: *Ανάβουμε τη φωτιά και, αφού κάψει το λάδι, βάζουμε τα αυγά στο τηγάνι.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι είναι η αιτία για να γίνει κάτι άλλο: *Αφού δε με πιστεύεις, πήγαινε να το δεις μόνος σου.*

3. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι αυτό που συμβαίνει δεν έχει το αποτέλεσμα που θα περιμέναμε: *Αφού δεν τα καταφέρνεις στο ποδόσφαιρο, γιατί παίζεις;*

αφουγκράζομαι (αφουγκράστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν αφουγκραζόμαστε, κάνουμε ησυχία για να ακούσουμε κάτι: *Αφουγκραζόταν και τον παραμικρό θόρυβο που ακουγόταν στο σπίτι.*

2. όταν αφουγκραζόμαστε κάτι, το ακούμε με προσοχή και προσπαθούμε να το καταλάβουμε: *Ήταν έμπειρος πολιτικός, που αφουγκραζόταν τα προβλήματα της εποχής του.*

ο **αφράτος**, η **αφράτη**, το **αφράτο** ΕΠΙΘ.:

1. αφράτο είναι κάτι που έχουμε ζυμώσει, όταν έχει φουσκώσει και είναι μαλακό σαν αφρός: *Το ψωμί με μαγιά γίνεται πιο αφράτο.*

2. αφράτο λέμε το δέρμα που είναι λευκό, μαλακό και μοιάζει με ζυμάρι: *Τι αφράτα μαγουλάκια που έχεις!*

αφρίζω (άφρισα) ΡΗΜ.:

1. **αφρίζει** 3^ο ΠΡ.: η θάλασσα ή άλλο υγρό αφρίζει όταν σχηματίζεται αφρός στην επιφάνειά του: *Το κύμα αφρίζει καθώς σκάει στο βράχο.*

2. λέμε για κάποιον ότι αφρίζει όταν είναι πολύ θυμωμένος: *Άφρισε από το κακό του όταν έμαθε ότι τον είχαν ξεγελάσει.*

ο **αφρικανικός**, η **αφρικανική**, το **αφρικανικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι αφρικανικό, έχει σχέση με την Αφρική ή με τους Αφρικανούς: *Οι χώρες της αφρικανικής ηπείρου αντιμετωπίζουν προβλήματα ξηρασίας.*

ο **αφρικάνικος**, η **αφρικάνικη**, το **αφρικάνικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο αφρικανικός

ο **Αφρικανός** (του Αφρικανού, των Αφρικανών), η **Αφρικανή** (της Αφρικανής) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Αφρικανός είναι αυτός που είναι από την Αφρική: *Οι Κενυάτες και οι Αιγύπτιοι είναι Αφρικανοί. / Ο Κόφι Ανάν είναι ο δεύτερος Αφρικανός Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ.*

ο **Αφρικάνος** (του Αφρικάνου, των Αφρικάνων), η **Αφρικάνα** (της Αφρικάνας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο Αφρικανός

ο **αφρός** (του αφρού, των αφρών) ΟΥΣ.:

1. ο αφρός αποτελείται από πολλές και μικρές άσπρες φυσαλίδες, που σχηματίζονται στην επιφάνεια ενός υγρού όταν αυτό βράζει, κινείται απότομα κτλ.: *Αυτό το σαπούνι κάνει πολύ αφρό.*

2. αφρό λέμε και το πάνω μέρος της θάλασσας (= επιφάνεια ≠ βυθός): *Οι μαρίδες και ο γαύρος λέγονται αφρόψαρα γιατί ζουν στον αφρό της θάλασσας.*

3. τα καλλυντικά που έχουν τη μορφή αφρού μοιάζουν με μαλακή αλοιφή που απλώνεται εύκολα: *Τελείωσε ο αφρός ξυρίσματος και θα ξυριστεί με σαπουνάδα.*

ο **αφύλακτος**, η **αφύλακτη**, το **αφύλακτο** και ο **αφύλαχτος**, η **αφύλαχτη**, το **αφύλαχτο** ΕΠΙΘ.: όταν ένας χώρος είναι αφύλακτος, δεν τον φυλάει κάποιος φύλακας (= αφρούρητος): *Η πύλη του στρατοπέδου δε μένει ποτέ αφύλακτη.*

ο **άφωνος**, η **άφωνη**, το **άφωνο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος μένει άφωνος, δεν μπορεί να μιλήσει, συνήθως από μεγάλη έκπληξη ή θαυμασμό: *Δεν περίμενα να έρθει και μόλις τον είδα, έμεινα άφωνη!*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν κάποιος είναι άφωνος, δεν έχει ωραία φωνή: *Θέλει να γίνει τραγουδίστρια, αλλά είναι τελείως άφωνη.*

ο **αχάριστος**, η **αχάριστη**, το **αχάριστο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι αχάριστος, δεν εκτιμάει αυτά που έχει ή το καλό που του έχει κάνει κάποιος άλλος (= αγνώμων): *Μην είσαι αχά-*

ριστη. Έχεις υγεία, νιάτα, ομορφιά, λεφτά, τι άλλο θέλεις;

ο **άχαρος**, η **άχαρη**, το **άχαρο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι άχαρος, κινείται και συμπεριφέρεται χωρίς χάρη (≠ χαριτωμένος): *Είναι πολύ ψηλή και άχαρη.*

2. όταν κάτι είναι άχαρο, δεν έχει χάρη και ομορφιά (= άγαρμος): *Έχει πολύ άχαρο περπάτημα.*

3. άχαρο λέμε κάτι που δεν είναι ευχάριστο: *Ζει μια άχαρη ζωή χωρίς χαρές και διασκεδάσεις. (= βαρετός) / Έχει το άχαρο καθήκον να ανακοινώνει τις απολύσεις στους υπαλλήλους. (= δυσάρεστος)*

η **αχιβάδα** (της αχιβάδας, των αχιβάδων) ΟΥΣ.:

1. η αχιβάδα είναι ένα ζώο της θάλασσας που έχει δύο όστρακα: *Περπατούσαμε στην παραλία και μαζεύαμε αχιβάδες.*

2. η αχιβάδα είναι το κρέας που βρίσκεται ανάμεσα στα δύο όστρακα αυτού του ζώου και το τρώμε: *Σε αυτό το εστιατόριο μπορείς να φας στρείδια και νοστιμότερες αχιβάδες.*

ο **αχινός** (του αχινού, των αχινών) ΟΥΣ.:

1. ο αχινός είναι το μικρό ζώο της θάλασσας που το σώμα του έχει σφαιρικό σχήμα και πολλά μαύρα αγκάθια: *Μην πατήσεις στο βράχο δίπλα από το νερό, γιατί έχει αχινούς.*

2. ο αχινός είναι το κρέας αυτού του ζώου, που πολλοί άνθρωποι το τρώνε: *Σήμερα θα φάμε σούπα από αχινούς.*

το **αχλάδι** (του αχλαδιού, των αχλαδιών) ΟΥΣ.:

το αχλάδι είναι ο καρπός της αχλαδιάς, που έχει λεπτή πράσινη φλούδα, είναι συνήθως στενός κοντά στο κοτσάνι και πιο φαρδύς στο κάτω μέρος και τρώγεται σαν φρούτο: *Φτιάχνει πολύ νόστιμες κομπόστες από αχλάδια και μήλα.*

ο **αχνιστός**, η **αχνιστή**, το **αχνιστό** ΕΠΙΘ.:

όταν ένα φαγητό ή ένα ρόφημα είναι αχνιστό, είναι πολύ ζεστό και βγάζει ατμούς: *Στο τραπέζι με περίμενε ένα πιάτο αχνιστή σούπα.*

ο **αχνός**, η **αχνή**, το **αχνό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι αχνό, το σχήμα του δε φαίνεται καλά: *Τα ίχνη πάνω στο χιόνι ήταν αχνά, είχαν σχεδόν σβηστεί.*

2. όταν ένα φως ή ένα χρώμα είναι αχνό, δεν είναι έντονο (= απαλός, αμυδρός): *Περπατούσε στο αχνό φως του φεγγαριού.*

ο **αχόρταγος**, η **αχόρταγη**, το **αχόρταγο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αχόρταγος, δε χορταίνει εύκολα και νιώθει συνέχεια να πεινάει (= λαιμαργός): *Τι αχόρταγο αυτό το παιδί, όλη μέρα δεν έχει σταματήσει να τρώει!*

2. αχόρταγο λέμε κάποιον που θέλει ολοένα και περισσότερα από αυτά που έχει (= άπληστος, ανικανοποίητος): *Είναι υπερβολικά φιλόδοξος και αχόρταγος για πλούτη και εξουσία.*

το **αχούρι** (του αχουριού, των αχουριών) ΟΥΣ.:

αχούρι λέμε ένα χώρο που είναι πολύ βρόμικος και ακατάστατος: *Είναι πολύ ακατάστατος και το δωμάτιό του είναι ένα αχούρι.*

ο **άχρηστος**, η **άχρηστη**, το **άχρηστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άχρηστο, δε χρησιμεύει σε τίποτα (≠ χρήσιμος): *Πέταξα τα άχρηστα αντικείμενα στα σκουπίδια.*

2. άχρηστο λέμε αυτόν που δεν προσφέρει τίποτα, που δεν κάνει τίποτα καλά (= ανίκανος): *Άφησε τον άχρηστο το γιο του να κρατήσει το μαγαζί, και αυτός έδιωξε όλους τους πελάτες!*

ο **άχρωμος**, η **άχρωμη**, το **άχρωμο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι άχρωμο, δεν έχει χρώμα (≠ έγχρωμος, χρωματιστός): *Το νερό είναι άχρωμο. / Άλειψε το τραπέζι με άχρωμο βερνίκι ξύλου.*

2. όταν κάτι είναι άχρωμο, δεν έχει ζωηρό χρώμα: *Κάπως άχρωμη μου φαίνεσαι σήμερα. (= χλωμός, ωχρός)*

3. άχρωμο λέμε κάτι που δεν έχει ενδιαφέρον ή που δεν εκφράζει συναίσθημα (= άτονος): *Δεν απαγγέλλει καλά, γιατί η φωνή του είναι εντελώς άχρωμη.*

ο **αχτένιστος**, η **αχτένιστη**, το **αχτένιστο** ΕΠΙΘ.:

όταν κάποιος είναι αχτένιστος, δεν έχει χτενίσει τα μαλλιά του (= ξεχτενιστός ≠ χτενισμένος): *Έφυγε αμακιγιάριστη και αχτένιστη, γιατί βιαζόταν πολύ.*

ο **άχτιστος**, η **άχτιστη**, το **άχτιστο** ΕΠΙΘ.:

άχτιστο είναι ένα κτίριο ή ένα μέρος που δεν έχει χτιστεί ακόμα (≠ χτισμένος): *Άχτιστη έχει μείνει η βιβλιοθήκη της πόλης μας. / Κάποτε τα άχτιστα οικόπεδα ήταν χώρος παιχνιδιού.*

ο **αχτύπητος**, η **αχτύπητη**, το **αχτύπητο** ΕΠΙΘ.

(ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος είναι αχτύπητος σε κάτι, είναι πολύ καλός και κανείς δεν μπορεί να τον νικήσει ή να τον ξεπεράσει (= ασυναγώνιστος): *Έχουμε γίνει αχτύπητη ομάδα.*

το **άχυρο** (του άχυρου, των άχυρων) ΟΥΣ.:

το άχυρο είναι τα ξερά κιτρινωπά κοτσάνια που μένουν από το σιτάρι και το κριθάρι μετά το αλώνισμα: *Έφτιαχναν πρόχειρες καλύβες από άχυρο. / Οι γυναίκες έφτιαχναν δεμάτια από άχυρο και οι άντρες τα φόρτωναν στην άμαξα. ΕΚΦΡ. ψάχνω ψύλλους στ' άχυρα*

ο **αχώριστος**, η **αχώριστη**, το **αχώριστο** ΕΠΙΘ.:

όταν δύο άνθρωποι είναι αχώριστοι, δεν αποχωρίζεται ποτέ ο ένας τον άλλο: *Ο Ασπερίξ και ο Οβελίξ είναι αχώριστοι φίλοι και πάνε παντού μαζί.*

ο **άψητος**, η **άψητη**, το **άψητο** ΕΠΙΘ.:

όταν ένα φαγητό είναι άψητο, δεν έχει ψηθεί καθόλου ή δεν έχει ψηθεί καλά (= ωμός ≠ ψημένος): *Το κρέας ψήθηκε, αλλά οι πατάτες είναι ακόμη άψητες.*

άψογα ΕΠΙΡΡ.:

όταν κάτι γίνεται άψογα, γίνεται χωρίς κανένα ελάττωμα (= τέλεια): *Μιλάει άψογα τρεις ξένες γλώσσες.*

ο **άψογος**, η **άψογη**, το **άψογο** ΕΠΙΘ.:

όταν κάτι είναι άψογο, δεν έχει κανένα ελάττωμα (= τέλειος): *Η συμπεριφορά του είναι πάντα άψογη.*

Β β

B

το **βαγόνι** (του βαγονιού, των βαγονιών) ουσ.:

1. το βαγόνι είναι καθένα από τα χωριστά μέρη του τρένου που κινούνται πάνω σε ράγες και μεταφέρουν επιβάτες ή εμπορεύματα: *Τα βαγόνια στα καινούρια τρένα έχουν μεγάλα και άνετα καθίσματα.*

2. ένα βαγόνι με κάτι είναι τόση ποσότητα από αυτό, όση χωράει σε ένα βαγόνι: *Έστειλαν δέκα βαγόνια βαμβάκι στη Βουλγαρία.*

το **βάδην** ουσ.: το βάδην είναι ο αγώνας δρόμου, κατά τον οποίο το πίσω πόδι του αθλητή δεν πρέπει να σηκώνεται πριν να πατήσει το μπροστινό πόδι στο έδαφος: *Είναι πρωταθλητής στο βάδην.*

△ Η λέξη βάδην δεν κλίνεται.

βαδίζω (βάδισα) ΡΗΜ.:

1. όταν βαδίζουμε, προχωράμε με τα πόδια (= περπατάω): *Βαδίζει γρήγορα.*

2. κάνουμε μια απόσταση με τα πόδια σημαίνει ότι βαδίζουμε (= περπατάω): *Βαδίζει μία ώρα την ημέρα, γιατί κάνει καλό στην καρδιά.*

3. λέμε ότι κάποιος οδηγείται σε μια κατάσταση όταν βαδίζει προς αυτή: *Βαδίζει στην καταστροφή.*

ΕΚΦΡ. βαδίζω στα χνάρια

βαδίζω στα χνάρια ΕΚΦΡ.: όταν βαδίζουμε στα χνάρια κάποιου, κάνουμε ό,τι κάνει κι αυτός, τον μιμούμαστε: *Βάδισε στα χνάρια του πατέρα του κι έγινε κι αυτός ηθοποιός.*

το **βάδισμα** (του βαδίσματος, των βαδισμάτων) ουσ.:

1. βάδισμα κάνουμε όταν πηγαίνουμε κάπου με τα πόδια (= περπατάμε): *Το βάδισμα είναι υγιεία, λένε οι γιατροί.*

2. το βάδισμα είναι ο τρόπος με τον οποίο βαδίζει κάποιος (= βήμα, περπάτημα): *Έχει γρήγορο βάδισμα.*

η **βαζελίνη** (της βαζελίνης) ουσ.: η βαζελίνη είναι μια διάφανη αλοιφή, που τη χρησιμοποιούμε για να προστατέψουμε το δέρμα μας: *Αλειψτε με βαζελίνη τα χέρια της για να μαλακώσουν.*

△ Η λέξη βαζελίνη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **βάζο** (του βάζου, των βάζων) ουσ.:

1. βάζο λέμε το ανθοδοχείο: *Βάλε τα λουλούδια στο βάζο.*

2. το βάζο είναι ένα αντικείμενο, συνήθως από γυαλί, που κλείνει με καπάκι ή άλλο σκέπασμα, μέσα στο οποίο φυλάμε διάφορα τρόφιμα: *Έφτιαξε γλυκό του κουταλιού και το φύλαξε σε γυάλινο βάζο.*

3. ένα βάζο μαρμελάδα ή κάτι άλλο είναι τόση μαρμελάδα ή κάτι άλλο, όση χωράει σε ένα

βάζο: *Έφαγε ένα βάζο ελιές και τον πόνησε η κοιλιά του.*

βάζω (έβαλα, βάλθηκα, βαλμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν βάζουμε κάτι σε μια θέση, το μεταφέρουμε εκεί, συνήθως με τα χέρια (= τοποθετώ ≠ βγάζω): *Το βιβλίο το έβαλα στο ράφι. / Έβαλε τα κλειδιά στην τσάντα της. / Θα βάλει μια ταινία στο βίντεο.*

2. βάζουμε ρούχα ή κοσμήματα όταν τα φοράμε (≠ βγάζω): *Έβαλε τα γυαλιά της για να βλέπει καλύτερα. / Βάλε παλτό, κάνει κρύο.*

3. όταν βάζουμε κάποιον να κάνει κάτι, τον αναγκάζουμε να το κάνει (= υποχρεώνω): *Τον έβαλε να ξαναγράψει την άσκηση.*

4. όταν βάζουμε κιλά ή βάρος, παχαίνουμε (= παίρνω ≠ χάνω): *Έβαλε τρία κιλά σε ένα μήνα.*

5. όταν βάζουμε σε κάποιον φαγητό ή ποτό, του δίνουμε να φάει ή να πιει (= σερβίρω): *Βάλε φέτα και λίγες πατάτες στα παιδιά.*

6. όταν βάζουμε χρήματα στην τράπεζα, τα φυλάμε στην τράπεζα (= καταθέτω): *Κάθε μήνα βάζει το μισθό της στην τράπεζα.*

7. όταν βάζουμε τα γέλια, τις φωνές κτλ., αρχίζουμε να γελάμε, να φωνάζουμε κτλ. (= μπηγώ, πατάω): *Μόλις τον μαλώσεις, βάζει τα κλάματα.*

8. όταν κάποιος βάζει υποψηφιότητα σε εκλογές, είναι υποψήφιος (= κατεβαίνω): *Είναι η δεύτερη φορά που βάζει για βουλευτής.*

9. όταν βάζουμε βαθμό σε κάποιον, τον βαθμολογούμε: *Του έβαλε άριστα στα μαθηματικά.*

10. όταν κάποιος βάζει γκολ, πόντο ή καλάθι, καταφέρνει να το στείλει στο τέρμα, στο καλάθι κτλ. (= πετυχαίνω): *Ήθελε να βάλει αυτός το γκολ της νίκης.*

11. βάλθηκα ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος βάλθηκε να κάνει κάτι όταν προσπαθεί να το πετύχει (= επιχειρώ): *Βάλθηκε να μας πείσει ότι έχει δικιο.*

ΕΚΦΡ. βάζω ένα χέρι, βάζω κάτω, βάζω μέσα, βάζω μπρος, βάζω μπροστά, βάζω μυαλό, βάζω σε σκέψεις, βάζω σε τάξη, βάζω στη θέση του, βάζω στην άκρη, βάζω στο μάτι, βάζω τα γυαλιά, βάζω τα δυνατά μου, βάζω τα δύο πόδια σ' ένα παπούτσι, βάζω την ουρά στα σκέλια, βάζω το μαχαίρι στο λαιμό, βάζω το χέρι μου στη φωτιά, δεν το βάζει ο νους μου, δεν το βάζω κάτω, τα βάζω, το βάζω στα πόδια

βάζω ένα χέρι και **βάζω ένα χεράκι** ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν βοηθάμε σε κάτι: *Βάζεις ένα χεράκι να κουβαλήσουμε το γραφείο;*

βάζω κάτω ΕΚΦΡ.: όταν βάζουμε κάποιον κάτω, τον νικάμε: *Έβαλε κάτω ακόμα και το μεγαλύτερο αδερφό της στο τρέξιμο!*

βάζω μέσα ΕΚΦΡ.: όταν βάζουμε κάποιον μέσα, τον κλείνουμε στη φυλακή (= φυλακίζω): *Τον έβαλαν μέσα για ληστεία σε τράπεζα.*

βάζω μπρος ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν βάζουμε μπρος να κάνουμε κάτι, αρχίζουμε να το κάνουμε:

Μόλις τέλειωσε το σχολείο, έβαλε μπρος να μάθει να οδηγεί.

βάζω μπροστά ΕΚΦΡ.: όταν βάζουμε ένα μηχάνημα μπροστά, το κάνουμε να ξεκινήσει: *Βάλε μπροστά το αυτοκίνητο για να φύγουμε.*

βάζω μυαλό ΕΚΦΡ.: όταν βάζουμε μυαλό, γινόμαστε πιο λογικοί, μαθαίνουμε από τα λάθη μας: *Κοίτα τώρα που βγήκες από τη φυλακή να βάλεις μυαλό και ν' αλλάξεις ζωή.*

βάζω σε σκέψεις ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος με βάζει σε σκέψεις, με κάνει να σκεφτώ πράγματα που δεν τα είχα σκεφτεί πριν (= προβληματίζω): *Αυτό που με βάζει σε σκέψεις είναι το γιατί δε μου είπε την αλήθεια νωρίτερα.*

βάζω σε τάξη ΕΚΦΡ.: όταν βάζουμε κάτι σε τάξη, το οργανώνουμε όπως πρέπει, το τακτοποιούμε: *Μάζεψε τα χαρτιά σου και βάλε σε τάξη το γραφείο σου.*

βάζω στη θέση του ΕΚΦΡ.: όταν βάζουμε κάποιον στη θέση του, του δείχνουμε ότι αυτό που κάνει δεν είναι σωστό ή ότι δεν έχει δικίο: *Τη διέκοψε την ώρα που μιλούσε, αλλά αυτή τον κοίταξε αυστηρά και τον έβαλε στη θέση του.*

βάζω στην άκρη ΕΚΦΡ.: όταν βάζουμε κάποια χρήματα στην άκρη, τα φυλάμε για μια ώρα ανάγκης (= βάζω στην μπάντα): *Έβαζε κάποια χρήματα στην άκρη για να αγοράσει σπίτι.*

βάζω στο μάτι ΕΚΦΡ.:

1. όταν βάζουμε κάποιον στο μάτι, τον αντιπαθούμε πολύ και θέλουμε να του κάνουμε κακό (= έχω στο μάτι): *Έτσι και σε βάλει στο μάτι ο διευθυντής, τίποτα δε σε γλιτώνει!*

2. όταν βάζουμε κάτι στο μάτι, θέλουμε πολύ να γίνει δικό μας: *Έβαλε στο μάτι ένα καινούριο μοντέλο κινητού.*

βάζω τα γυαλιά ΕΚΦΡ.: λέμε ότι βάζουμε τα γυαλιά σε κάποιον όταν φαινόμαστε καλύτεροι ή εξυπνότεροι από αυτόν: *Είναι σαΐνι ο μικρός! Να φανταστείτε ότι βάζει τα γυαλιά στους δασκάλους του.*

βάζω τα δυνατά μου ΕΚΦΡ.: όταν βάζουμε τα δυνατά μας, κάνουμε το καλύτερο που μπορούμε για να πετύχουμε κάτι: *Έβαλε τα δυνατά της για να βγει πρώτη στην τάξη.*

βάζω τα δύο πόδια σ' ένα παπούτσι ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος μας ζορίζει πολύ: *Ο νέος μαθηματικός τούς έβαλε τα δύο πόδια σ' ένα παπούτσι και δεν έρχεται κανείς τους αδιάβαστος.*

βάζω την ουρά στα σκέλια ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που υποχωρεί ντροπιασμένος: *Κατάλαβε ότι είχε άδικο και έβαλε την ουρά στα σκέλια.*

βάζω το μαχαίρι στο λαιμό ΕΚΦΡ.: όταν βάζουμε το μαχαίρι στο λαιμό κάποιου, τον πιέζουμε πολύ για κάτι: *Του 'βαλε το μαχαίρι στο λαιμό για να του απαντήσει μέχρι αύριο.*

βάζω το χέρι μου στη φωτιά ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι είμαστε πολύ σίγουροι για κάτι (= κόβω το λαιμό μου): *Βάζει το χέρι της στη φωτιά ότι ο πίνακας είναι αυθεντικός.*

βαθαίνω (βάθυνα) ΡΗΜ.:

1. όταν βαθαίνουμε μια τρύπα ή άλλο άνοιγμα, το σκάβουμε για να το κάνουμε πιο βαθύ: *Έσκαψαν το πηγάδι για να το βαθύνουν.*

2. βαθαίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι βαθαίνει, γίνεται πιο βαθύ: *Πρόσεχε, γιατί η θάλασσα βαθαίνει απότομα.*

βαθιά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται βαθιά κάπου, βρίσκεται σε μεγάλο βάθος: *Έσκαψε βαθιά για να θάψει το σεντούκι με το θησαυρό.*

2. όταν κοιμόμαστε βαθιά, δεν ξυπνάμε εύκολα: *Η άρρωστη κοιμόταν βαθιά και ήρεμα.*

3. το χρησιμοποιούμε για ένα συναίσθημα που είναι πολύ έντονο και δυνατό: *Ένωσε βαθιά συγκινημένος για την τιμή που του έκαναν.*

η βαθμολογία (της βαθμολογίας, των βαθμολογιών) ΟΥΣ.: η βαθμολογία είναι ο βαθμός ή οι βαθμοί που παίρνει κάποιος στο σχολείο, σε διαγωνισμό, σε άθλημα κτλ.: *Στον έλεγχο είχα καλή βαθμολογία σε όλα τα μαθήματα. / Η ομάδα πέρασε στη δεύτερη θέση της βαθμολογίας.*

βαθμολογώ (βαθμολόγησα), **βαθμολογούμαι** (βαθμολογήθηκα, βαθμολογημένος) ΡΗΜ.: βαθμολογούμε ένα μαθητή όταν του βάζουμε βαθμό για να δείξουμε πόσο καλός είναι: *Βαθμολόγησε το γραπτό του με άριστα. / Τους βαθμολόγησε αυστηρά.*

ο βαθμός (του βαθμού, των βαθμών) ΟΥΣ.:

1. με το βαθμό μετράμε διάφορα μεγέθη, όπως τη θερμοκρασία, το σεισμό, τη μυωπία κ.ά.: *Έχει πέντε βαθμούς μυωπία. / Έγινε δυνατός σεισμός έξι βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ.*

2. ο βαθμός δείχνει το πόσο πολύ υπάρχει ή γίνεται κάτι (= επίπεδο): *Η κατάσταση της υγείας του έχει βελτιωθεί σε μεγάλο βαθμό.*

3. ο βαθμός δείχνει πόσο καλά τα καταφέρνει κάποιος στο σχολείο, σε διαγωνισμό, σε άθλημα κτλ.: *Στο διαγώνισμα της γεωγραφίας πήρε χαμηλό βαθμό. / Μετά τη σημερινή νίκη η ομάδα μας προηγείται με τρεις βαθμούς.*

4. ο βαθμός δείχνει τη θέση που έχει κάποιος στο στρατό, στην αστυνομία κτλ.: *Πήρε το βαθμό του αντιστράτηγου.*

το βάθος (του βάθους, των βαθών) ΟΥΣ.:

1. το βάθος σε μια τρύπα ή στη θάλασσα είναι η απόσταση από την κορυφή μέχρι το κατώτερο σημείο της: *Το πηγάδι έχει μεγάλο βάθος.*

2. το βάθος μιας ντουλάπας είναι η απόσταση από την μπροστινή πλευρά της μέχρι την πίσω: *Προχωρήσαμε σε μεγάλο βάθος μέσα στη σπηλιά.*

3. βάθος λέμε το πιο μακρινό σημείο στο χρόνο ή στον τόπο: *Διέκρινε ένα πλοίο στο βάθος του ορίζοντα.*

4. βάθη ΠΛΗΘ.: τα βάθη της θάλασσας είναι ο βυθός: *Το πλοίο βούλιαξε και χάθηκε στα βάθη του ωκεανού.*

ΕΚΦΡ. ή του ύψους ή του βάθους, κατά βάθος το **βαθούλωμα** (του βαθουλώματος, των βαθουλωμάτων) ΟΥΣ.: το βαθούλωμα είναι το κομμάτι μιας επιφάνειας που μοιάζει με τρύπα και μπαίνει πιο μέσα από τα άλλα ($\neq$ εξόγκωμα): *Από το χτύπημα δημιουργήθηκε ένα βαθούλωμα στην πόρτα του αυτοκινήτου.*

το **βάθρο** (του βάθρου, των βάθρων) ΟΥΣ.: το βάθρο είναι μια ψηλή κατασκευή, πάνω στην οποία στέκεται κάποιος ή στηρίζεται κάτι: *Το άγαλμα τοποθετήθηκε πάνω σε μαρμάρινο βάθρο. (= βάση, στήριγμα) / Ανέβηκε πάνω σε ξύλινο βάθρο για να μιλήσει στο λαό. (= βήμα)*

ο **βαθύπλουτος**, η **βαθύπλουτη**, το **βαθύπλουτο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι βαθύπλουτος, είναι πάρα πολύ πλούσιος (= πάμπλουτος, ζάμπλουτος $\neq$ πάμφτωχος): *Κληρονόμησε την περιουσία του βαθύπλουτου θεού του.*

ο **βαθύς**, η **βαθιά**, το **βαθύ** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι βαθύ, έχει μεγάλο βάθος ($\neq$ αβαθής, ρηχός): *Το πηγάδι της αυλής μας είναι πολύ βαθύ.*

2. όταν κάτι είναι βαθύ, φτάνει πολύ βαθιά ($\neq$ επιφανειακός): *Έχασε πολύ αίμα, γιατί του τραύμα του ήταν βαθύ.*

3. λέμε ότι κάτι είναι βαθύ όταν είναι πυκνό και δεν μπορούμε να δούμε μέσα από αυτό (= πηχτός): *Μες στο βαθύ σκοτάδι δεν μπορούσε να διακρίνει τίποτα.*

4. χρησιμοποιούμε τη λέξη "βαθύς" για να τονίσουμε ότι κάτι είναι πολύ σοβαρό ή δυνατό: *Η περιπέτειά του έχει προκαλέσει βαθιά συγκίνηση στην κοινή γνώμη. (= έντονος, δυνατός)*

5. όταν ένα χρώμα είναι βαθύ, είναι έντονο και κάπως σκούρο (= σκούρος $\neq$ ανοιχτός): *Το κρασί είχε ένα βαθύ κόκκινο χρώμα.*

ΕΚΦΡ. κολυμπάω στα βαθιά, στα βαθιά

ο **βακαλάος** (του βακαλάου, των βακαλάων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): ο μπακαλιάρος: *Τόνοι βακαλάου ψαρεύονται καθημερινά στον Ατλαντικό ωκεανό.*

το **βαλανίδι** (του βαλανιδιού, των βαλανιδιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το βελανίδι

η **βαλανιδιά** (της βαλανιδιάς, των βαλανιδιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τη βελανιδιά

η **βαλβίδα** (της βαλβίδας, των βαλβίδων) ΟΥΣ.: **1.** η βαλβίδα είναι ένα αντικείμενο που τοποθετείται σε ένα σωλήνα για να ρυθμίζουμε πόσο υγρό ή πόσο αέριο θα περνάει μέσα από αυτόν: *Έβγαλα τη βαλβίδα από τη χύτρα για να βγει ο ατμός.*

2. (ΙΑΤΡ.) στην ιατρική, η βαλβίδα είναι το μηχανήμα που βάζουν οι γιατροί στην καρδιά μας όταν έχει κάποια σοβαρή βλάβη: *Ο θεός μου είχε πρόβλημα με την καρδιά του και έβαλε τεχνητή βαλβίδα.*

η **βαλίτσα** (της βαλίτσας, των βαλιτσών) ΟΥΣ.:

1. η βαλίτσα είναι μια μεγάλη τσάντα με επίπεδες πλευρές, μέσα στην οποία μεταφέρουμε τα πράγματά μας όταν ταξιδεύουμε: *Ετοιμάζει τη βαλίτσα του για το ταξίδι.*

2. μια βαλίτσα ρούχα είναι τόσα ρούχα, όσα χωράει μία βαλίτσα: *Οι πρόσφυγες άφησαν τα σπίτια τους και έφυγαν μόνο με μια βαλίτσα ρούχα.*

το **βαλιτσάκι** ΟΥΣ.:

1. το βαλιτσάκι είναι η μικρή βαλίτσα: *Ετοίμασε ένα βαλιτσάκι με δυο ρούχα για το Σαββατοκύριακο.*

2. το βαλιτσάκι είναι η τσάντα από σκληρό υλικό που χρησιμοποιούν οι τεχνίτες για να μεταφέρουν τα εργαλεία της δουλειάς τους: *Ο ηλεκτρολόγος πήρε ένα κατσαβίδι μέσα από το βαλιτσάκι του.*

⚠ Η λέξη βαλιτσάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **βαλς** ΟΥΣ.:

1. το βαλς είναι ένας ευρωπαϊκός χορός που χορεύεται από ζευγάρια, που κάνουν κύκλους στο ρυθμό της μουσικής: *Στη δεξίωση οι καλεσμένοι χόρεψαν βαλς.*

2. βαλς λέμε το μουσικό κομμάτι που έχει αυτό το ρυθμό: *Η ορχήστρα του κέντρου έπαιξε το αγαπημένο μου βαλς.*

⚠ Η λέξη βαλς δεν κλίνεται.

το **βάλσαμο** (του βάλσαμου, των βάλσαμων) ΟΥΣ.:

1. το βάλσαμο είναι μια λιπαρή ουσία που βγαίνει από άνθη φυτών και την απλώνουμε πάνω σε πληγές σαν φάρμακο: *Αλείψτε λίγο βάλσαμο στην πληγή κι αμέσως θα ανακουφιστείτε.*

2. βάλσαμο λέμε καθετί που μας ευχαριστεί πολύ ή μας κάνει να μη νιώθουμε πόνο, θλίψη κτλ.: *Βάλσαμο ήταν τα λόγια του και ελάφρυναν τον πόνο της ψυχής μου.*

βαλσαμώνω (βαλσαμώνω), **βαλσαμώνομαι** (βαλσαμώθηκα, βαλσαμωμένος) ΡΗΜ.: βαλσαμώνουν με ειδικές ουσίες το νεκρό σώμα για να μη λιώσει (= ταριχεύω): *Βαλσαμώνει πουλιά.*

ο **βάλτος** (του βάλτου, των βάλτων) ΟΥΣ.: ο βάλτος είναι ένα κομμάτι γης που σκεπάζεται από ρηχά νερά που δεν κινούνται (= έλος, βούρκος): *Τα νερά του βάλτου είναι βρόμικα. / Στους βάλτους μαζεύονται πολλά κουνούπια.*

ο **βαλτώδης**, η **βαλτώδης**, το **βαλτώδες** ΕΠΙΘ.: όταν μια περιοχή είναι βαλτώδης, έχει πολλούς βάλτους (= ελώδης): *Η όχθη της Μικρής Πρέσπας είναι βαλτώδης, γεμάτη νούφαρα και πυκνές καλαμιές.*

το **βαμβακερό** (του βαμβακερού, των βαμβακερών) ΟΥΣ.: το βαμβακερό είναι το ρούχο που είναι φτιαγμένο από βαμβάκι: *Τα βαμβακερά φοριούνται περισσότερο το καλοκαίρι.*

ο **βαμβακερός**, η **βαμβακερή**, το **βαμβακερό** ΕΠΙΘ.: όταν ένα ύφασμα ή ένα ρούχο είναι βαμβακερό, είναι φτιαγμένο από βαμβάκι: *Τα*

βαμβακερά ρούχα είναι δροσερά και τα φοράμε το καλοκαίρι.

το **βαμβάκι** (του βαμβακιού, των βαμβακιών) ΟΥΣ.:

1. το βαμβάκι είναι το άσπρο και απαλό υλικό που βγαίνει από το φυτό βαμβακιά και το χρησιμοποιούμε για να καθαρίζουμε πηλές ή λεκέδες, αφού βάλουμε πάνω του νερό, οινόπνευμα, κτλ.: *Καθαρίστε τους λεκέδες με ένα βαμβάκι με οινόπνευμα και αμέσως ξεπλύνετε.*

2. το βαμβάκι είναι το φυτό από το οποίο βγαίνει το βαμβάκι (= βαμβακιά): *Πολλοί αγρότες ασχολούνται με την καλλιέργεια του βαμβακιού.*

3. το βαμβάκι είναι η λεπτή κλωστή που φτιάχνουμε από το χνούδι του φυτού βαμβακιά και τη χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε υφάσματα: *Αυτά τα εσώρουχα είναι φτιαγμένα από βαμβάκι.*

το **βαμπάκι** (του βαμπακιού, των βαμπακιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς το βαμβάκι: *Έβλεπαν τους χωρικούς στα χωράφια να μαζεύουν βαμπάκι.*

βάνουσα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος φέρεται βάνουσα, φέρεται με σκληρό και βίαιο τρόπο (= βάρβαρα, βία): *Υπάρχουν χώρες όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται βάνουσα.*

ο **βάνουσος**, η **βάνουση**, το **βάνουσο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι βάνουσος, συμπεριφέρεται με σκληρό και βίαιο τρόπο (= βάρβαρος, βίαιος): *Ένας βάνουσος αξιωματικός έσπρωξε με δύναμη το γέροντα.*

2. όταν μία πράξη είναι βάνουση, γίνεται με σκληρότητα και βία (= άγριος): *Έπεσε θύμα βάνουσης επίθεσης.*

ο **βάνδαλος** (του βανδάλου, των βανδάλων) ΟΥΣ.: ο βάνδαλος είναι αυτός που προκαλεί καταστροφές: *Βάνδαλοι προκάλεσαν ζημιές με πέτρες στις βιτρίνες των καταστημάτων.*

η **βανίλια** (της βανίλιας) ΟΥΣ.:

1. η βανίλια είναι σκόνη με δυνατό άρωμα, που τη βάζουμε σε γλυκά και σε ποτά για να πάρουν το άρωμά της: *Κουλουράκια βανίλιας. / Παγωτό με γεύση βανίλιας.*

2. η βανίλια είναι γλυκό του κουταλιού με άσπρο χρώμα, που γίνεται με μαστίχα Χίου και άρωμα βανίλιας και σερβίρεται μέσα σε ένα ποτήρι κρύο νερό με το κουταλάκι (= υποβρύχιο, μαστίχα): *Μας κέρασε γλυκό νεραντζάκι και βανίλια.*

△ Η λέξη βανίλια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **βαποράκι** ΟΥΣ.:

1. το βαποράκι είναι το μικρό βαπόρι (= πλοιάριο): *Καμιά φορά παίρναμε το βαποράκι και περνούσαμε απέναντι.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) βαποράκι λέμε αυτόν που μεταφέρει παράνομα ναρκωτικά και τα πουλάει: *Η αστυνομία συνέλαβε στον έμπορο ναρκωτικών αφού πρώτα συνέλαβε το βαποράκι.*

△ Η λέξη βαποράκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **βαπόρι** (του βαποριού, των βαποριών) ΟΥΣ.:

1. το βαπόρι είναι το πλοίο που κινείται με μηχανή (= καράβι): *Ένα βαπόρι με κόκκινα φουγάρα μπήκε στο λιμάνι.*

2. παλιότερα, βαπόρι έλεγαν το πλοίο που κινούνταν με ατμό, δηλαδή το ατμόπλοιο

βαπτίζω (βάπτισα), **βαπτίζομαι** (βαπτίστηκα, βαπτισμένος) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ., ΘΡΗΣΚ.): βαφτίζω: *Θα τον βαπτίσουν την επόμενη Κυριακή στην εκκλησία. / Τον βάπτισαν "Ηλία" από το όνομα του παπού του.*

η **βάπτιση** (της βαπτίσεως, των βαπτίσεων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ., ΘΡΗΣΚ.): έτσι λέγεται αλλιώς η βάφτιση

το **βάραθρο** (του βαραθρου, των βαραθρων) ΟΥΣ.: το βάραθρο είναι ένα βαθύ και απότομο άνοιγμα στο έδαφος (= γκρεμός, χαράδρα): *Είναι το μεγαλύτερο βάραθρο της περιοχής, που έχει βάθος χιλίων μέτρων.*

βαραίνω (βάρινα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι βαραίνει, παίρνει βάρος (≠ ελαφραίνω): *Βάρυσε τρία κιλά.*

2. όταν βαραίνουμε, νιώθουμε κούραση ή ενόχληση σε κάποιο μέρος του σώματός μας: *Έφαγα πολύ και βάρυσε το στομάχι μου. / Γέρασε και βάρυναν τα πόδια του.*

3. βαραίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι βαραίνει σε μια κατάσταση, απόφαση κτλ., έχει μεγάλη σημασία και την επηρεάζει (= μετράω): *Η γνώμη του διευθυντή βαραίνει στις σημαντικές αποφάσεις.*

4. βαραίνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι η ατμόσφαιρα, η κουβέντα κτλ. βαραίνει όταν γίνεται δυσάρεστη (≠ ελαφραίνει): *Βάρυσε η ατμόσφαιρα μετά την ανακοίνωση του θανάτου του.*

5. βαραίνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι βαραίνει κάποιον όταν αυτός έχει την ευθύνη για αυτό: *Η προστασία του περιβάλλοντος είναι μια ευθύνη που βαραίνει όλους μας.*

βαράω/βαρώ (βάρεσα, βαρεμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και το χτυπάω

ΕΚΦΡ. βαράω μύγες, μου τη βαράει

βαράω μύγες ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον όταν δεν έχει δουλειά και τεμπελιάζει: *Τον περασμένο μήνα είχαμε πολλή δουλειά, τώρα όμως βαράμε μύγες.*

βάρβαρα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος φέρεται βάρβαρα, φέρεται με άγριο και απάνθρωπο τρόπο (= βάνουσα): *Όταν μεθάει, φέρεται βάρβαρα στη γυναίκα του.*

ο **βάρβαρος**, η **βάρβαρη**, το **βάρβαρο** ΕΠΙΘ.:

1. βάρβαρος είναι κάποιος που δεν έχει πολιτισμό και ζει στη φύση σε άγρια κατάσταση, όπως τα ζώα (= απολίτιστος ≠ πολιτισμένος): *Οι αρχαίοι Έλληνες πολεμούσαν με τις βάρβαρες φυλές που κατέβαιναν από το Βορρά.*

2. βάρβαρο λέμε κάποιον που δεν έχει καλλιέργεια, που συμπεριφέρεται άσχημα ή απότομα

(= άξεστος): Ποιοι βάρβαροι άνθρωποι κατέστρεψαν αυτό το εξαιρετικό μνημείο!

3. βάρβαρο λέμε κάτι που δείχνει άγρια και απάνθρωπη συμπεριφορά (= βάνουσος): Τα βασανιστήρια είναι βάρβαρες πράξεις.

ο **βαρδάρης** (του βαρδάρη, των βαρδάρηδων) ουσ.: ο βαρδάρης είναι ο δυνατός και ψυχρός άνεμος που φυσάει στην κοιλάδα του ποταμού Αξιού: Φύσηξε βαρδάρης στη Θεσσαλονίκη και έπεσε η θερμοκρασία.

το **βαρέλι** (του βαρελιού, των βαρελιών) ουσ.:

1. το βαρέλι είναι ένα μεγάλο, συνήθως ξύλινο, δοχείο σε σχήμα κυλίνδρου, που το χρησιμοποιούμε για να φυλάμε ή να μεταφέρουμε υγρά: Φυλάνε το κρασί μέσα σε δρύινα βαρέλια.

2. ένα βαρέλι κρασί ή κάτι άλλο είναι τόσο κρασί, όσο χωράει σε ένα βαρέλι: Στο γάμο του ήπιαμε ένα ολόκληρο βαρέλι κρασί.

3. το βαρέλι είναι μονάδα με την οποία μετράμε την ποσότητα του πετρελαίου και άλλων καυσίμων: Αυξήθηκε η τιμή του πετρελαίου κατά δύο ευρώ το βαρέλι.

4. (ΜΕΙΩΤ.) βαρέλι λέμε τον πολύ παχύ και κοντό άνθρωπο που μοιάζει με βαρέλι: Πάχυνε πολύ και έγινε σαν βαρέλι.

το **βαρελότο** (του βαρελότου, των βαρελότων) ουσ.: το βαρελότο είναι ένα μικρό πυροτέχνημα, που, όταν τραβάμε τις άκρες του ή το πετάμε με δύναμη, σκάει και κάνει δυνατό θόρυβο (= κροτίδα): Μετά το τέλος του αγώνα οι φίλαθλοι έσκαγαν βαρελότα.

η **βαρεμάρα** (της βαρεμάρας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν νιώθουμε βαρεμάρα, βαριόμαστε, από κούραση ή ανία (= πλήξη, βαριεστημάρα): Μετά το μεσημεριανό φαγητό με πιάνει μια απίστευτη βαρεμάρα.

△ Η λέξη βαρεμάρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

βαρετά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται βαρετά, δεν έχει ενδιαφέρον και μας κάνει να βαριόμαστε (= ανιαρά, πληκτικά): Το πρώτο μέρος της ταινίας κύλησε αργά και βαρετά.

ο **βαρετός**, η **βαρετή**, το **βαρετό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι βαρετό, δεν έχει κανένα ενδιαφέρον και μας κάνει να βαριόμαστε (= ανιαρός, πληκτικός ≠ ενδιαφέρων, συναρπαστικός): Μου φαίνεται βαρετή η ζωή στη μικρή μας πόλη.

2. όταν κάποιος είναι βαρετός, μας κουράζει ή μας ενοχλεί (= κουραστικός): Μην ξαναλές τα ίδια και τα ίδια, γίνεσαι βαρετός.

βαριά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν ντυνόμαστε βαριά, φοράμε πολλά και βαριά ρούχα (≠ ελαφρά): Ήρθε ντυμένος βαριά, με χοντρό μπουφάν και σκούφο.

2. όταν τρώμε βαριά, τρώμε πολύ ή βαριά φαγητά (≠ ελαφρά): Έφαγα βαριά το βράδυ και μετά δεν μπορούσα να κοιμηθώ.

3. όταν κοιμόμαστε βαριά, δεν ξυπνάμε εύκολα: Ήρθε κατάκοπος από τη δουλειά και τώρα κοιμάται βαριά.

4. όταν λέμε βαριά, εννοούμε δυνατά, έντονα ή με κόπο: Η άρρωστη αναστέναζε βαριά. / Άκουσε την αρκούδα που περπατούσε βαριά.

5. για αρρώστια, τραυματισμό κτλ., βαριά σημαίνει πολύ άσχημα, σοβαρά (≠ ελαφρά): Ένας πολίτης τραυματίστηκε βαριά από έκρηξη βόμβας.

βαριέμαι (βαρέθηκα) ΡΗΜ.:

1. βαριέμαι σημαίνει ότι νιώθω τεμπελιά, ότι δεν έχω διάθεση να κάνω κάτι: Βαριέμαι να λύσω τις ασκήσεις των μαθηματικών. / Αν δε βαρεθείς, πέρνα από το σπίτι μου το βράδυ.

2. όταν βαριέμαι κάτι, δεν έχω κανένα ενδιαφέρον για αυτό: Ο κόσμος βαριέται τις διαφημίσεις στην τηλεόραση.

3. βαρέθηκα ΠΛΘ.: λέμε ότι βαρέθηκα όταν κάτι με έχει κουράσει: Βαρέθηκα να σε περιμένω να γυρίσεις, κι έφυγα. / Βαρέθηκα την γκρίνια σου!

η **βάρκα** (της βάρκας, των βαρκών) ουσ.: η βάρκα είναι ένα μικρό καράβι με κουπιά, πανιά ή μηχανή: Γύρισε από το ψάρεμα με τη βάρκα του γεμάτη ψάρια.

η **βαρκάδα** (της βαρκάδας, των βαρκάδων) ουσ.: η βαρκάδα είναι η βόλτα που κάνουμε με βάρκα: Πήγαμε βαρκάδα με γόνδολα στα παγωμένα νερά της λίμνης.

ο **βαρκάρης** (του βαρκάρη, των βαρκάρηδων), η **βαρκάρισσα** (της βαρκάρισσας) ουσ.: ο βαρκάρης είναι αυτός που έχει δική του βάρκα ή που οδηγεί μια βάρκα: Ο βαρκάρης μετέφερε με το καΐκι του τους τουρίστες στις κοντινές παραλίες.

το **βάρος** (του βάρους, των βαρών) ουσ.:

1. το βάρος είναι η ιδιότητα που έχουν τα σώματα να πέφτουν προς τα κάτω, όταν αφήνονται ελεύθερα: Ακινητοποιήσε τον κλέφτη πέφτοντας πάνω του με όλο του το βάρος.

2. το βάρος είναι το πόσο βαρύ είναι κάτι: Ο γιατρός ζυγίζει το μωρό για να δει το βάρος του. / Το ράφι της βιβλιοθήκης δεν άντεξε το βάρος τόσων βιβλίων και έσπασε.

3. λέμε ότι κάποιος μας γίνεται βάρος όταν γίνεται ενοχλητικός: Πήγε να μείνει στο ξενοδοχείο για να μην τους γίνει βάρος.

4. λέμε βάρος τη μεγάλη στενοχώρια, άγχος κτλ.: Τέλειωσαν οι εξετάσεις και έφυγε ένα βάρος από πάνω μου.

5. βάρη ΠΛΘ. (ΑΘΛΗΤ.): τα βάρη είναι όργανα γυμναστικής που περιλαμβάνουν σιδερένιους δίσκους οι οποίοι τοποθετούνται στα άκρα μιας σιδερένιας ράβδου: Κάνει βάρη για να γυμνάσει τα μπράτσα του.

6. βάρη ΠΛΘ.: βάρη λέμε τις ευθύνες ή τις οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει κάποιος: Οι εργαζόμενοι θα σηκώσουν τα φορολογικά βάρη που επέβαλε η κυβέρνηση.

ΕΚΦΡ. γίνομαι βάρος, σε βάρος

βαρύ πεπόνι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος μας κάνει το βαρύ πεπόνι όταν δεν είναι φιλικός μαζί μας: *Δεν έρχεται πια στην παρέας μας και μας κάνει το βαρύ πεπόνι.*

βαρύ πυροβολικό ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε κάποιον ή κάτι που είναι ο καλύτερος από όλους: *Το βαρύ πυροβολικό της ομάδας είναι ο παίκτης με το νούμερο εννιά.*

ο **βαρύς**, η **βαριά**, το **βαρύ** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι βαρύ, ζυγίζει πολλά κιλά (≠ ελαφρός): *Το μπασούλο ήταν πολύ βαρύ, και τον βοήθησα να το σηκώσει.*

2. όταν κάτι είναι βαρύ, είναι πολύ δύσκολο και κουραστικό: *Δεν μπορεί να κάνει βαριές δουλειές, γιατί είναι γέρος.*

3. λέμε ότι κάτι είναι βαρύ όταν δεν μπορούμε να το αντέξουμε (= δυσβάσταχτος, αβάσταχτος): *Ήταν βαρύς ο πόνος τους όταν πέθανε το παιδί τους. / Πληρώνουμε βαριές φόρους.*

4. χρησιμοποιούμε τη λέξη "βαρύς" για να τονίσουμε ότι κάτι είναι πολύ δυνατό, έντονο ή σοβαρό: *Η βενζίνη έχει βαριά μυρωδιά. / Έδωσε βαρύ όρκο και δεν μπορεί να τον πάρει πίσω.*

5. βαριά λέμε μια αρρώστια όταν είναι πολύ σοβαρή ή επικίνδυνη (≠ ελαφρός): *Πέθανε μετά από μια βαριά αρρώστια.*

6. όταν ο ύπνος μας είναι βαρύς, δεν ξυπνάμε εύκολα (≠ ελαφρός): *Κάνει βαρύ ύπνο και δεν ακούει τα παιδιά που παίζουν δίπλα.*

7. όταν ένα ρούχο ή ένα ύφασμα είναι βαρύ, είναι πολύ ζεστό (≠ λεπτός): *Σκεπάστηκε με βαριές κουβέρτες για να ζεσταθεί.*

8. όταν ένα φαγητό είναι βαρύ, δεν μπορούμε να το χωνέσουμε εύκολα: *Έφαγα στιφάδο και μου έπεσε βαρύ.*

9. λέμε βαρύ τον καφέ, το ποτό ή το τσιγάρο που περιέχει πολύ καφέ, αλκοόλ ή καπνό (= δυνατός ≠ ελαφρός): *Καπνίζει πολύ βαριά τσιγάρα.*

10. λέμε ότι ένα μέρος του σώματός μας είναι βαρύ, όταν νιώθουμε κάποιο βάρος ή πόνο, συνήθως μετά από πολύ φαγητό, ποτό, ξενύχτι, κούραση κτλ.: *Νιώθω τα πόδια μου βαριά από το πολύ περπάτημα.*

11. λέμε ότι κάποιος είναι βαρύς όταν δείχνει κουρασμένος, λυπημένος ή άκεφος: *Είναι πολύ βαρύς σήμερα και δε μιλάει σε κανέναν.*

ΕΚΦΡ. βαρύ πεπόνι, βαρύ πυροβολικό, με βαριά καρδιά

η **βαρύτητα** (της βαρύτητας) ΟΥΣ.:

1. (ΦΥΣ.) η βαρύτητα είναι η δύναμη που έλκει τα σώματα προς το έδαφος: *Ο νόμος του Νεύτωνα για τη βαρύτητα.*

2. όταν κάτι έχει βαρύτητα, είναι σημαντικό και σοβαρό: *Τον εμπιστεύονται γιατί η γνώμη του έχει ιδιαίτερη βαρύτητα.*

△ Η λέξη βαρύτητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

βασανίζω (βασάνισα), **βασανίζομαι** (βασανίστηκα, βασανισμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος με βασανίζει όταν με χτυπάει ή με κάνει να πονάω, για να με τιμωρήσει ή για να με κάνει να του φανερώσω κάτι (= κακοποιώ): *Τον βασάνισαν για να ομολογήσει. / Πολλοί αιχμάλωτοι βασανίστηκαν μέχρι θανάτου.*

2. κάποιος ή κάτι μας βασανίζει όταν μας κάνει να υποφέρουμε πολύ (= ταλαιπωρώ, παιδεύω): *Τον βασάνιζε ένας φοβερός πονοκέφαλος. / Μη με βασανίζεις, πες μου την αλήθεια.*

3. βασανίζομαι ΠΑΘ.: βασανίζομαι από κάτι όταν νιώθω πόνο ή ανησυχία (= υποφέρω): *Βασανίζεται από ενοχές που δεν τον βοήθησε.*

4. βασανίζομαι ΠΑΘ.: όταν βασανίζομαι να κάνω κάτι, αντιμετωπίζω δυσκολίες ή εμπόδια (= δεινοπαθώ): *Βασανίστηκε πολύ μέχρι να βρει δουλειά.*

το **βάσανο** (του βάσανου, των βάσανων) ΟΥΣ.:

1. τα βάσανα είναι οι μεγάλες δυσκολίες στη ζωή κάποιου: *Δεν έχουν τελειωμό τα βάσανα. / Λαός που πέρασε πολλές πίκρες και βάσανα.*

2. βάσανο λέμε κάποιον ή κάτι που μας προκαλεί προβλήματα ή δυσκολίες: *Αυτό το παιδί είναι μεγάλο βάσανο!*

ΕΚΦΡ. μπαίνω στα βάσανα

η **βάση** (της βάσης, των βάσεων) ΟΥΣ.:

1. η βάση είναι κάθε αντικείμενο πάνω στο οποίο στέκεται, στηρίζεται ή στερεώνεται κάτι: *Το άγαλμα είναι στερεωμένο πάνω σε μαρμαρίνη βάση. (= στήριγμα) / Το σπίτι γκρεμίστηκε με το σεισμό, γιατί δεν είχε γερές βάσεις. (= θεμέλιο)*

2. η βάση ενός αντικείμενου είναι το κάτω μέρος του (= πάτος): *Η βάση του κουτιού έσπασε γιατί ήταν από μαλακό χαρτόνι.*

3. (ΜΑΘΗΜ.) η βάση ενός γεωμετρικού σχήματος είναι η πλευρά πάνω στην οποία στηρίζονται οι άλλες πλευρές (≠ κορυφή): *Τραβήξτε μία κάθετη γραμμή από την κορυφή προς τη βάση του τριγώνου.*

4. η βάση είναι το σημείο πάνω στο οποίο στηρίζεται μια σειρά γεγονότων, σκέψεων κτλ.: *Η βάση για μια καλή ζωή είναι η υγεία και όχι τα λεφτά.*

5. βάση λέμε το χαμηλότερο βαθμό που πρέπει να πάρει κάποιος για να περάσει μια τάξη ή ένα μάθημα: *Στο διαγώνισμα των μαθηματικών ίσα που κατάφερα να πιάσω τη βάση.*

6. βάσεις ΠΛΗΘ.: οι βάσεις είναι οι γνώσεις ή οι ικανότητες που χρειάζεται κάποιος για να πετύχει κάτι: *Πέτυχε στο πολυτεχνείο γιατί είχε γερές βάσεις στα μαθηματικά.*

βασιζω (βάσισα), **βασιζομαι** (βασίστηκα, βασισμένος) ΡΗΜ.:

1. βασιζω τη γνώμη μου σε κάτι όταν το χρησιμοποιώ για να αποδείξω ότι είναι σωστή (= στηρίζω): *Βασίζονται συμπεράσματά τους σε επιστημονικές ανακαλύψεις.*

2. βασιζομαι ΠΑΘ.: βασίζομαι σε κάποιον όταν χρειάζομαι τη βοήθειά του για να πετύχω κάτι

(= υπολογίζω, στηρίζομαι): *Βασίζομαι στα χρήματα που υποσχέθηκε να μου δανείσει. / Μη βασίζεσαι στα λόγια του.*

ο **βασικός**, η **βασική**, το **βασικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι βασικό, είναι η βάση για να γίνει κάτι άλλο (= θεμελιώδης): *Η πρόσθεση είναι μία από τις τέσσερις βασικές πράξεις στα μαθηματικά.*

2. το βασικό πρόσωπο ή πράγμα είναι αυτό που έχει μεγάλη σημασία ή αξία σε μια ορισμένη κατάσταση: *Είναι βασικός ποδοσφαιριστής της εθνικής ομάδας. (= κεντρικός) / Ο βασικός λόγος της επίσκεψής της ήταν για να σου ζητήσει συγγνώμη. (= κύριος)*

η **Βασιλεία** (της βασιλείας, των βασιλείων) ΟΥΣ.:

1. η βασιλεία είναι το πολίτευμα στο οποίο αυτός που κυβερνάει μια χώρα είναι βασιλιάς ή βασίλισσα: *Στην Ελλάδα η βασιλεία καταργήθηκε το 1974.*

2. βασιλεία λέμε το αξίωμα και την εξουσία που έχει ο βασιλιάς: *Πήρε τη βασιλεία με δολοπλοκίες και πολέμους.*

3. βασιλεία λέμε το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ένας βασιλιάς ή μια βασίλισσα κυβερνάει μια χώρα: *Η βασιλεία του κράτησε δέκα χρόνια.*

το **Βασίλειο** (του βασιλείου, των βασιλείων) ΟΥΣ.:

1. το βασίλειο είναι η χώρα ή η περιοχή όπου κυβερνάει ο βασιλιάς ή η βασίλισσα: *Το βασίλειο της Δανίας και του Βελγίου.*

2. όλα τα ζώα, τα πουλιά ή τα έντομα στον κόσμο είναι το βασίλειο των ζώων και όλα τα φυτά είναι το βασίλειο των φυτών: *Το λιοντάρι θεωρείται ο άρχοντας του ζωικού βασιλείου.*

Βασιλεύω (Βασίλεψα) ΡΗΜ.:

1. όταν ο βασιλιάς ή η βασίλισσα βασιλεύει, κυβερνάει μια χώρα: *Ο βασιλιάς Μίνωας βασίλευε στην αρχαία Κρήτη.*

2. **Βασιλεύει** ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: ο ήλιος όταν βασιλεύει, χάνεται (= δύει, ανατέλλει): *Σε λίγο ο ήλιος θα βασιλέψει και θα αρχίσει να σκοτεινιάζει.*

3. **Βασιλεύει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα συναίσθημα ή κάτι άλλο βασιλεύει όταν είναι το πιο σημαντικό μια ορισμένη στιγμή (= επικρατεί, κυριαρχεί): *Βασιλεύει η αγάπη μεταξύ των κατοίκων.*

ΕΚΦΡ. ζω και βασιλεύω

ο **Βασιλιάς** (του βασιλιά, των βασιλιάδων) ΟΥΣ.:

1. ο βασιλιάς είναι ο αρχηγός ενός κράτους, που κληρονομεί αυτό το αξίωμα από την οικογένειά του: *Ο Λουδοβίκος ΙΣΤ΄ έγινε βασιλιάς της Γαλλίας το 1774.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι βασιλιάς σε κάτι όταν είναι ο πιο δυνατός σε μια ομάδα ή ο καλύτερος στον τομέα του: *Το λιοντάρι είναι ο βασιλιάς των ζώων. / Ο Έλβις Πρίσλεϊ ήταν ο βασιλιάς του ροκ εν ρολ.*

3. ο βασιλιάς είναι το πιο σημαντικό πιόνι στο σκάκι: *Αν ο αντίπαλος μας απειλήσει το βασιλιά, τότε κάνει ματ και κερδίζει το παιχνίδι.*

4. βασιλιά λέμε κάποιον που έχει πάρα πολλά χρήματα και ζει με μεγάλες ανέσεις: *Έχει μια τεράστια βίλα και ζει σαν βασιλιάς.*

Βασιλικά ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε βασιλικά, εννοούμε με τρόπο που ταιριάζει σε βασιλιά: *Περνάγαμε βασιλικά με τα λιγούστα πλέον εισοδήματά μας.*

ο **Βασιλικός**, η **Βασιλική**, το **Βασιλικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι βασιλικό, ανήκει στο βασιλιά ή έχει σχέση με το βασιλιά: *Στη Βεργίνα, επισκεφτήκαμε τους βασιλικούς τάφους των αρχαίων Μακεδόνων.*

2. βασιλικό λέμε κάτι που χαρακτηρίζεται από μεγάλη πολυτέλεια και λαμπρότητα: *Τους ολυμπιονίκους περίμενε μια βασιλική υποδοχή στο αεροδρόμιο.*

ο **Βασιλικός** (του βασιλικού, των βασιλικών) ΟΥΣ.:

1. ο βασιλικός είναι ένα χαμηλό, αρωματικό φυτό με πυκνά πράσινα φύλλα: *Φύτεψα πλατύφυλλο βασιλικό στη γλάστρα.*

2. ο βασιλικός είναι και τα φύλλα αυτού του φυτού, που τα βάζουμε στα φαγητά για να νοστιμίσουν: *Φτιάχνει μια νόστιμη σάλτσα με ντομάτα και βασιλικό, να γλείφεις τα δάχτυλά σου!*

ο **Βασιλικός πολτός** ΟΥΣ.: ουσία που φτιάχνουν οι μέλισσες από μέλι και γύρη λουλουδιών και είναι πολύ δυναμωτική: *Ο βασιλικός πολτός έχει πολλές βιταμίνες.*

η **Βασίλισσα** (της βασίλισσας, των βασίλισσών) ΟΥΣ.:

1. η βασίλισσα είναι η γυναίκα αρχηγός ενός κράτους ή η γυναίκα του βασιλιά: *Η βασίλισσα της Αγγλίας συναντήθηκε με τον πρόεδρο των ΗΠΑ.*

2. λέμε ότι μια γυναίκα είναι βασίλισσα σε κάτι όταν είναι η πιο σημαντική σε μια ομάδα ή η καλύτερη σε αυτό που κάνει: *Η Αρίθα Φράνκλιν ήταν η βασίλισσα της σόουλ μουσικής.*

3. στο σκάκι, η βασίλισσα είναι το δεύτερο πιο σημαντικό πιόνι μετά το βασιλιά: *Έχασε το παιχνίδι στο σκάκι γιατί ο αντίπαλος του πήρε τη βασίλισσα.*

4. η βασίλισσα είναι το θηλυκό σε ένα σμήνος μελισσών ή και άλλων εντόμων, που γεννάει αυγά: *Η κοινωνία των μελισσών αποτελείται από τη βασίλισσα, τις εργάτριες και τους κηφήνες.*

η **Βασιλόπιτα** (της βασιλόπιτας) ΟΥΣ.: η βασιλόπιτα είναι μια πίτα που φτιάχνεται ειδικά για την ημέρα της Πρωτοχρονιάς: *Όποιος βρει στο κομμάτι του το νόμισμα της βασιλόπιτας θα έχει τύχη όλη τη χρονιά.*

⚠ Η λέξη βασιλόπιτα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **Βασιλοπούλα** (της βασιλοπούλας) ΟΥΣ.: στα παραμύθια, η βασιλοπούλα είναι η κόρη του βασιλιά (= πριγκίπισσα): *Ο πρίγκιπας παντρεύτηκε τη βασιλοπούλα και έζησαν ευτυχισμένοι.*

△ Η λέξη βασιλοπούλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **βασιλόπουλο** (του βασιλόπουλου, των βασιλόπουλων) ογσ.: στα παραμύθια, το βασιλόπουλο είναι ο γιος του βασιλιά (= πρίγκιπας): *Η μάγισσα μεταμόρφωσε το βασιλόπουλο σε βάτραχο.*

βαστάω/βαστώ (βάστηξα), **βαστιέμαι** (βαστήχτηκα, βαστηγμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. βαστάμε κάτι όταν το έχουμε μέσα στο χέρι ή στα χέρια μας (= κρατάω): *Βαστάει το μωρό στην αγκαλιά της. / Βαστούσε μια μεγάλη τσάντα στο χέρι της.*

2. όταν βαστάμε κάτι, το έχουμε μαζί μας, πάνω μας (= μου βρίσκεται): *Βαστάς πάνω σου ψιλά;*

3. λέμε ότι κάτι βαστάει όταν είναι αρκετά δυνατό για να κρατήσει το βάρος κάποιου άλλου: *Έξι κολόνες βαστάνε τη στέγη. (= στηρίζω) / Προσοχή! Δε θα σε βαστήξει η καρέκλα. (= σηκώνω)*

4. βαστάμε κάποιον όταν τον προσέχουμε και τον φροντίζουμε στη θέση κάποιου άλλου (= φυλάω, κρατάω): *Πήραν μια γυναίκα για να τους βαστάει το παιδί.*

5. λέμε ότι κάτι ή κάποιος βαστάει όταν συνεχίζει να βρίσκεται σε καλή κατάσταση (= διατηρούμαι): *Το σπίτι είναι παλιό, αλλά βαστάει ακόμα. / Γέρασε, αλλά βαστάει καλά.*

6. βαστάει 3^ο ΠΡ.: κάτι βαστάει όταν συνεχίζει να υπάρχει για ένα ορισμένο διάστημα (= διαρκεί, κρατάει): *Το γλέντι στο γάμο τους βάστηξε τρεις μέρες.*

7. βαστιέμαι ΠΑΘ.: όταν βαστιόμαστε από κάπου, κρατιόμαστε από εκεί (= στηρίζομαι): *Βαστήχτηκα από την καρέκλα για να μην πέσω.*

ΕΚΦΡ. αν σου βαστάει, δε βαστάει η καρδιά μου, δε με βαστούν τα πόδια μου

η **βατομουριά** (της βατομουριάς, των βατομουριών) ογσ.: η βατομουριά είναι ένας άγριος θάμνος, από τον οποίο βγαίνουν τα βατόμουρα: *Φροντίζει τη βατομουριά του, που του δίνει μεγάλη σοδειά από ζουμερά βατόμουρα.*

το **βατόμουρο** (του βατόμουρου, των βατόμουρων) ογσ.: το βατόμουρο είναι ο μικρός και μαλακός καρπός της βατομουριάς, που έχει κόκκινο, μαύρο ή μοβ χρώμα: *Του αρέσουν πολύ οι μαρμελάδες από βατόμουρο.*

ο **βάτος** (του βάτου, των βάτων) ογσ.: ο βάτος είναι ένας αγκαθωτός θάμνος, που φυτρώνει συνήθως σε δάση: *Έπεσα πάνω στα βάτα και μάτωσε τα πόδια του.*

△ Η λέξη βάτος έχει δύο τύπους στον πληθυντικό αριθμό: οι βάτοι και τα βάτα.

το **βατράχι** (του βατραχιού, των βατραχιών) ογσ.: είναι ό,τι και ο βάτραχος: *Οι κροκόδειλοι τρέφονται με ψάρια, βατράχια και θηλασικά.*

το **βατραχοπέδιλο** (του βατραχοπέδλου, των βατραχοπέδλων) ογσ.: τα βατραχοπέδιλα είναι μακριά και πλατιά παπούτσια από σκληρό λά-

στιχο, που τα φοράμε για να κολυμπάμε πιο γρήγορα: *Για τις βουτιές χρειάζεσαι μία μάσκα κι ένα ζευγάρι βατραχοπέδιλα.*

△ Η λέξη βατραχοπέδιλο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **βάτραχος** (του βατράχου, των βατράχων) ογσ.: ο βάτραχος είναι ένα μικρό ζώο, που ζει δίπλα σε λίμνες ή σε βάλτους και έχει λείο πρασινωπό δέρμα, μεγάλα μάτια και μακριά πίσω πόδια, που τα χρησιμοποιεί για να πηδάει (= βατράχι): *Πηγαίνοντας για τη λίμνη συναντάμε μεγάλα ποτάμια που είναι γεμάτα βατράχους που κοάζουν.*

βαφτίζω (βάφτισα), **βαφτίζομαι** (βαφτίστηκα, βαφτισμένος) ΡΗΜ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) στην ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία, όταν βαφτίζουν ένα μωρό, το κάνουν χριστιανό και του δίνουν χριστιανικό όνομα, βουτώντας το μέσα σε νερό: *Το παιδί το βάφτισαν Κωνσταντίνο. (= λέω)*

2. όταν βαφτίζουμε κάτι, του δίνουμε κάποιο όνομα ή κάποιο χαρακτηρισμό (= ονομάζω, βγάζω, λέω): *Βάφτισε τη βάρκα του "Μαρία" από το όνομα της γυναίκας του.*

3. βαφτίζομαι ΠΑΘ. (ΘΡΗΣΚ.): στην ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία, όταν κάποιος βαφτίζεται, γίνεται χριστιανός και παίρνει χριστιανικό όνομα: *Ήταν βουδιστής και βαφτίστηκε χριστιανός. / Βαφτίστηκε όταν ήταν εννέα μηνών.*

η **βάφτιση** (της βάφτισης, των βάφτισεων) ογσ. (ΘΡΗΣΚ.): η βάφτιση είναι η τελετή κατά την οποία κάποιος γίνεται χριστιανός και παίρνει χριστιανικό όνομα (= βαφτίσια): *Η βάφτιση της κόρης τους θα γίνει στην εκκλησία.*

τα **βαφτίσια** ογσ. (ΘΡΗΣΚ.): η βάφτιση: *Πότε θα γίνουν τα βαφτίσια του μωρού;*

το **βαφτιστήρι** (του βαφτιστηριού, των βαφτιστηριών) ογσ.: το βαφτιστήρι είναι το παιδί που ο νονός ή νονά του δίνει το χριστιανικό όνομα κατά τη διάρκεια της βάφτισης (= αναδεχτός, βαφτισιμιός): *Η νονά πήρε ένα ωραίο δώρο στο βαφτιστήρι της.*

βάφω (έβαψα), **βάφομαι** (βάφτηκα, βαμμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν βάφουμε κάτι, βάζουμε πάνω του μπογιά, για να αλλάξουμε το χρώμα του (= χρωματίζω, μπογιατίζω ≠ ξεβάφω): *Έβαψε κίτρινους τους τοίχους του σπιτιού. / Τα κάγκελα είναι βαμμένα άσπρα.*

2. βάφει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα ύφασμα βάφει από κάποια ουσία, αυτή η ουσία αφήνει πάνω του λεκέ (= ξεβάφει): *Η μπλούζα έβαψε από κόκκινο κρασί.*

3. βάφομαι ΠΑΘ.: όταν μια γυναίκα ή ένας ηθοποιός βάφεται, βάζει στο πρόσωπο κραγιόν, ρουζ, σκιά κτλ. (= μακιγιάρομαι): *Βάφεται πάντα πριν πάει στη δουλειά.*

ΕΚΦΡ. βάφω τα χέρια μου με αίμα, τα βάφω μαύρα, την έβαψα

Βάφω τα χέρια μου με αίμα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος βάφει τα χέρια του με αίμα, σκοτώνει κάποιον: *Του αξίζει να πάει στη φυλακή, γιατί έβαψε τα χέρια του με αίμα.*

το **βάψιμο** (του βαψίματος, των βαψιμάτων) ΟΥΣ.:

1. το βάψιμο είναι το να βάφουμε κάτι: *Με ένα βάψιμο, το τραπέζι θα δείχνει καινούριο.*

2. το βάψιμο είναι αυτό που κάνει μια γυναίκα ή ένας ηθοποιός όταν βάφεται (= μακιγιάρισμα): *Είναι χλωμή και της πάει το ελαφρύ βάψιμο.*

Βγάζει μάτι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι βγάζει μάτι όταν μας φαίνεται λάθος ή υπερβολικό και μας ενοχλεί: *Είναι όμορφη κοπέλα, το ντύσιμό της όμως βγάζει μάτι.*

Βγάζω (έβγαλα, βγαλμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν βγάζουμε κάτι, το μετακινούμε από μέσα προς τα έξω (≠ βάζω): *Έβγαλε το πορτοφόλι από την τσάντα για να πληρώσει.*

2. όταν βγάζουμε κάποιον από ένα χώρο, τον κάνουμε να φύγει ή να βγει από αυτόν (= διώχνω, απομακρύνω): *Τους έβγαλε από την τάξη, γιατί έκαναν φασαρία. / Ο δικηγόρος του κατάφερε να τον βγάλει από τη φυλακή.*

3. όταν βγάζουμε τα ρούχα ή τα κοσμήματά μας, δεν τα φοράμε πια (≠ βάζω): *Μη βγάζεις το μπουφάν σου, γιατί θα κρυώσεις.*

4. όταν κάποιος βγάζει ένα προϊόν, το φτιάχνει (= κάνω, παράγω): *Η Καλαμάτα βγάζει νόστιμο λάδι. / Οι φούρνοι δε βγάζουν ψωμί τις Κυριακές.*

5. όταν βγάζουμε κάτι από κάπου, το αφαιρούμε ή το κάνουμε να εξαφανιστεί από εκεί: *Αυτό το απορρυπαντικό βγάζει τους λεκέδες. (= απομακρύνω) / Από το καρπούζι βγάζει πάντα τα κουκούτσια.*

6. όταν βγάζουμε χρήματα, τα αποκτάμε από δουλειά ή κάτι άλλο (= κερδίζω): *Βγάζει καλό μεροκάματο από τη δουλειά του. / Πόσα πιστεύεις ότι θα βγάλεις αν πουλήσεις το αυτοκίνητό σου;*

7. όταν βγάζουμε κάποιον με ένα όνομα, του δίνουμε αυτό το όνομα (= ονομάζω, λέω): *Το μωρό θα το βγάλουν Γιώργο.*

8. όταν βγάζουμε το σχολείο, το πανεπιστήμιο ή κάτι άλλο, το τελειώνουμε με επιτυχία (= τελειώνω, ολοκληρώνω): *Μόλις έβγαλε το πανεπιστήμιο, βρήκε αμέσως δουλειά. / Ο μικρός τους γιος δεν έβγαλε ούτε το γυμνάσιο.*

9. όταν βγάζουμε κάποιον σε αξίωμα ή θέση, τον ψηφίζουμε για να πάρει το αξίωμα ή τη θέση (= εκλέγω): *Την έβγαλαν γραμματέα στο δεκαπενταμελές συμβούλιο.*

10. βγάζουμε κάποιον ή κάτι όταν γράφουμε την εικόνα του σε φωτογραφική μηχανή (= τραβάω): *Έβγαλε φωτογραφία όλη την παρέα.*

11. βγάζει 3^ο ΠΡ.: όταν ένας δρόμος ή κάτι άλλο μάς βγάζει κάπου, μας οδηγεί εκεί (= οδηγεί,

καταλήγει): *Πού βγάζει αυτή η πόρτα; / Το σαλόνι βγάζει στον κήπο.*

12. βγάζει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα φυτό βγάζει λουλούδια, φύλλα κτλ. όταν αρχίζουν να μεγαλώνουν (= πετάει): *Η τριανταφυλλιά έβγαλε καινούρια λουλούδια.*

ΕΚΦΡ. βγάζει μάτι, βγάζω άκρη, βγάζω από τα ρούχα του, βγάζω από τη μέση, βγάζω από τη μύγα ξίγκι, βγάζω από το μυαλό, βγάζω γέλιο, βγάζω γλώσσα, βγάζω νόημα, βγάζω ξινό, βγάζω σπυριά, βγάζω τα άπλυτα στη φόρα, βγάζω την ουρά μου απ' έξω, βγάζω την πίστη, βγάζω την ψυχή, βγάζω το άχτι μου, βγάζω το καπέλο, βγάζω το λάδι, βγάζω το σκασμό, βγάζω το φίδι από την τρύπα, δε βγάζω άχνα, δε βγάζω μιλιάρια, δε βγάζω τσιμουδιά, τα βγάζω πέρα

βγάζω άκρη ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν επιτέλους καταλαβαίνουμε κάτι μπερδεμένο: *Μπορείς να βγάλεις άκρη από τα λόγια του;*

βγάζω από τα ρούχα του ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν βγάζουμε κάποιον από τα ρούχα του, τον κάνουμε να εκνευριστεί πολύ: *Με βγάζει από τα ρούχα μου με τα ψέματά του.*

βγάζω από τη μέση ΕΚΦΡ.: όταν βγάζουμε κάποιον από τη μέση, βρίσκουμε κάποιον τρόπο ώστε να μην είναι εμπόδιο στα σχέδιά μας (= εξουδετερώνω): *Ανακάλυψε την αλήθεια και γι' αυτό τον έβγαλαν από τη μέση.*

βγάζω από τη μύγα ξίγκι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που προσπαθεί να βγάλει χρήματα από το τίποτα, από κάτι ασήμαντο: *Μερικές αεροπορικές εταιρείες, προσπαθώντας να βγάλουν από τη μύγα ξίγκι, δε σερβίρουν ούτε καφέ.*

βγάζω από το μυαλό ΕΚΦΡ.:

1. όταν βγάζουμε κάτι από το μυαλό μας, παύουμε να το σκεφτόμαστε: *Ούτε μια στιγμή δεν έβγαλε από το μυαλό του το μοναδικό όνειρό του.*

2. όταν βγάζουμε κάτι από το μυαλό κάποιου, προσπαθούμε να τον πείσουμε να μην το σκέφτεται: *Δε μου το βγάξετε από το μυαλό ότι κάτι κακό συμβαίνει εδώ.*

3. λέμε ότι βγάζουμε μια ιστορία από το μυαλό μας όταν τη δημιουργούμε με τη φαντασία μας (= επινοώ): *Μην τον πιστεύεις, μπορεί να τα έβγαλε όλα από το μυαλό του!*

βγάζω γέλιο ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ή κάτι βγάζει γέλιο, μας κάνει να γελάσουμε: *Βγάζει πολύ γέλιο η κωμωδία αυτή.*

βγάζω γλώσσα ΕΚΦΡ.: όταν βγάζουμε γλώσσα σε κάποιον ανώτερο, του μιλάμε με αναιδεια (= αυθαδιάζω): *Μη βγάζεις γλώσσα στο διευθυντή, γιατί θα σε απολύσει.*

βγάζω νόημα ΕΚΦΡ.: όταν βγάζουμε νόημα από κάτι που ακούμε ή διαβάζουμε, το καταλαβαίνουμε: *Είναι τόσο άσχημα γραμμένο το μήνυμά του, που δε βγάζω νόημα.*

βγάζω ξινό ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάνουμε κάτι ευχάριστο και κάποιος μας το βγάζει ξινό, μας

το χαλάει (= βγάζω από τη μύτη): *Ξινή μάς την έβγαλε τη βόλτα, όλο έκλαιγε και γκρίνιαζε!*

βγάζω σπυριά ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι βγάζουμε σπυριά με κάτι όταν μας προκαλεί μεγάλη ενόχληση: *Βγάζει σπυριά και μόνο που θα τον δει.*

βγάζω τα άπλυτα στη φόρα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν βγάζουμε τα άπλυτα κάποιου στη φόρα, κάνουμε γνωστό κάτι άσχημο που έχει κάνει (= βγάζω στη φόρα): *Έβγαλε τα άπλυτά τους στη φόρα για να τους εκδικηθεί.*

βγάζω την ουρά μου απ' έξω ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν αποφεύγουμε να έχουμε την ευθύνη για κάτι: *Είναι δειλός και στα δύσκολα βγάζει την ουρά του απ' έξω.*

βγάζω την πίστη ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος ή κάτι μας βγάζει την πίστη, μας κουράζει ή μας ταλαιπωρεί πολύ (= βγάζω την ψυχή, βγάζω το λάδι): *Αυτό το αρνί μας έβγαλε την πίστη μέχρι να ψηθεί!*

βγάζω την ψυχή ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος ή κάτι μας βγάζει την ψυχή, μας κουράζει ή μας ταλαιπωρεί πολύ (= βγάζω την πίστη, βγάζω το λάδι): *Μου έβγαλε την ψυχή μέχρι να καταλάβει τι του έλεγα!*

βγάζω το άχτι μου ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν κάνουμε κάτι για να ξεσπάσουμε ή για να πάρουμε εκδίκηση: *Μετά τη δίαιτα έπεσε με τα μούτρα στα γλυκά για να βγάλει το άχτι της. / Τον έβρισε για να βγάλει το άχτι του.*

βγάζω το καπέλο ΕΚΦΡ.: λέμε ότι βγάζουμε το καπέλο σε κάποιον όταν αναγνωρίζουμε την αξία του (= παραδέχομαι): *Μπράβο που τα κατάφερες, σου βγάζω το καπέλο!*

βγάζω το λάδι ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ή κάτι μας βγάζει το λάδι, μας κουράζει ή μας ταλαιπωρεί πολύ: *Μου έβγαλε το λάδι μέχρι τελικά να μου πει τι δώρο θέλει. / Του έβγαλε το λάδι αυτή η άσκηση!*

βγάζω το σκασμό ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν βγάζουμε το σκασμό, σταματάμε να μιλάμε (= σκάω, σωπαίνω): *Με ζάλισες με την γκρίνια σου, βγάλε επιτέλους το σκασμό!*

βγάζω το φίδι από την τρύπα ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν αναλαμβάνει να κάνει κάτι δύσκολο, συνήθως για χάρη άλλων: *Πάλι εγώ θα βγάλω το φίδι από την τρύπα;*

βγαίνει στη φόρα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι κακό βγαίνει στη φόρα, γίνεται γνωστό (= αποκαλύπτομαι): *Βγήκαν στη φόρα όλες οι απάτες που έχει κάνει!*

βγαίνω (βγήκα, βγαλμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι βγαίνει από κάπου, μετακινείται από μέσα προς τα έξω (≠ μπαίνω): *Οι μαθητές βγήκαν από την τάξη μόλις χτύπησε το κουδούνι. / Το πλοίο βγήκε από το λιμάνι.*

2. όταν βγαίνουμε σε κάποιο μέρος, πηγαίνουμε σε αυτό: *Κάθε Σάββατο βγαίνει στην αγορά*

για ψώνια. / Αν στρίψετε αριστερά, θα βγείτε στην πλατεία.

3. βγαίνει κάποιος από τη φυλακή, το νοσοκομείο κτλ. όταν δεν είναι πια φυλακισμένος, άρρωστος κτλ. (≠ μπαίνω): *Οι γιατροί είπαν ότι θα βγει αύριο από το νοσοκομείο.*

4. όταν κάποιος ή κάτι βγαίνει σε μια ορισμένη θέση, εμφανίζεται εκεί: *Βγήκε στο παράθυρο για να μας χαιρετήσει. (= ξεπροβάλλω) / Ξύπνησαν πριν βγει ο ήλιος. (= ανατέλλει ≠ δύει)*

5. χρησιμοποιούμε το "βγαίνω" όταν έχουμε μια ορισμένη θέση ή σειρά σε αγώνα, εξετάσεις κτλ. (= έρχομαι): *Βγήκε πρώτος στην τάξη.*

6. όταν κάποιος βγαίνει στην τηλεόραση, παρουσιάζεται σε κάποια εκπομπή (= εμφανίζομαι): *Ο Γάλλος πρόεδρος βγήκε στην τηλεόραση για να κάνει δηλώσεις.*

7. βγαίνει 3^ο ΠΡ.: όταν ένας λεκές, σημάδι κτλ. βγαίνει, εξαφανίζεται, δεν υπάρχει πια: *Ο λεκές από κόκκινο κρασί βγαίνει με άσπρο κρασί.*

8. βγαίνει 3^ο ΠΡ.: όταν βγαίνει κάτι, καταλήγουμε σε ένα συμπέρασμα ή αποτέλεσμα (= προκύπτει): *Μας ανέφερε τα συμπεράσματα που βγήκαν από τη συζήτηση. / Αν τα προσθέσεις, βγαίνουν πάνω από δώδεκα.*

9. βγήκα: λέμε ότι κάτι βγήκε αληθινό όταν αποδεικνύεται αληθινό ή κάτι άλλο (= φαίνομαι): *Όλες οι προβλέψεις του βγήκαν αληθινές. / Μακάρι να βγω ψεύτρα!*

ΕΚΦΡ. βγαίνει στη φόρα, βγαίνω από τα ρούχα μου, μου βγαίνει από τη μύτη, μου βγαίνει η γλώσσα, μου βγαίνει η πίστη, μου βγαίνει ο πάτος, μου βγαίνει το λάδι

βγαίνω από τα ρούχα μου ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον όταν νιώθει μεγάλο θυμό ή αγανάκτηση: *Όταν άκουσε το λογαριασμό, βγήκε από τα ρούχα του!*

η **βδομάδα** ΟΥΣ. → **εβδομάδα**

βέβαια και **βεβαίως** ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε όταν είμαστε βέβαιοι για κάτι (= ασφαλώς, οπωσδήποτε): *Και βέβαια θα σε πάρω τηλεφωνο μόλις φτάσω!*

ο **βέβαιος**, η **βέβαιη**, το **βέβαιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι βέβαιο, είναι σίγουρο ότι είναι αλήθεια ή ότι θα συμβεί (≠ αβέβαιος, αμφίβολος): *Η πόλη κατάφερε να γλιτώσει από βέβαιη καταστροφή.*

2. όταν είμαστε βέβαιοι για κάτι, ξέρουμε καλά ότι είναι αλήθεια ή ότι θα συμβεί (= σίγουρος): *Είμαι απόλυτα βέβαιος ότι θα τα καταφέρεις.*

η **βεβαιότητα** (της βεβαιότητας, των βεβαιότητων) ΟΥΣ.: όταν έχουμε βεβαιότητα ή όταν νιώθουμε βεβαιότητα για κάτι, είμαστε σίγουροι για αυτό (= σιγουριά ≠ αβεβαιότητα, αμφιβολία): *Είχαν τη βεβαιότητα ότι θα νικήσουν. / Δεν μπορώ να πω με βεβαιότητα ότι θα έρθω.*

βεβαιώνω (βεβαιώσα), **βεβαιώνομαι** (βεβαιώθηκα, βεβαιωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν βεβαιώνουμε κάποιον για κάτι, του λέμε ότι σίγουρα είναι σωστό ή αληθινό (= δι-

αβεβαίωνω): *Ο γιατρός βεβαίωσε τους γονείς ότι το παιδί θα γίνει καλά.*

2. όταν βεβαιώνω κάτι, το κάνω να θεωρείται εντελώς βέβαιο ή αληθινό (= επιβεβαιώνω, επικυρώνω): *Ο αστυνομικός βεβαίωσε ότι η υπογραφή μου είναι αληθινή.*

3. βεβαιώνομαι ΠΑΘ.: βεβαιώνομαι για κάτι σημαίνει ότι γίνομαι σίγουρος ότι κάτι έγινε, ότι είναι αληθινό κτλ. (= σιγουρευόμαι): *Βεβαιώθηκε ότι δεν ερχόταν αυτοκίνητο και μετά πέρασε απέναντι.*

η **βεβαίωση** (της βεβαίωσης, των βεβαιώσεων) ΟΥΣ.: η βεβαίωση είναι ένα επίσημο χαρτί που βεβαιώνει κάτι (= πιστοποιητικό): *Πρέπει να καταθέσετε μια βεβαίωση σπουδών. / Για να πάρετε άδεια, θα πρέπει να φέρετε βεβαίωση από το γιατρό.*

το **βεγγαλικό** (του βεγγαλικού, των βεγγαλικών) ΟΥΣ.: το βεγγαλικό είναι πυροτεχνήματα που, όταν τους βάζουμε φωτιά, καίγονται και βγάζουν άσπρες ή πολύχρωμες φλόγες: *Η τελετή ήταν φαντασμαγορική, με εκατοντάδες βεγγαλικά, μουσική και πολύ χορό.*

△ Η λέξη βεγγαλικό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **βεζιρής** (του βεζιρή, των βεζιρηδών) ΟΥΣ. (ΙΣΤΟΡ.): την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ο βεζιρής είχε ανώτατο αξίωμα και μεγάλη εξουσία: *Αμέσως μετά το σουλτάνο στην πυραμίδα της εξουσίας ήταν ο βεζιρής.*

Βελάζω (βέλαξα) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα πρόβατο ή μια κατσικά βελάζει, βγάζει μια φωνή που μοιάζει με τον ήχο "μπε μπε": *Ο βοσκός φώναζε και τα αρνιά βέλαζαν.*

2. λέμε ότι ένας άνθρωπος βελάζει όταν φωνάζει δυνατά (= βογκάω): *Βέλαζε από τους πόνους.*

το **βελανίδι** (του βελανιδιού, των βελανιδιών) ΟΥΣ.: το βελανίδι είναι ο καρπός της βελανιδιάς, που έχει καφέ ανοιχτό χρώμα: *Οι σκίουροι τρέφονται με βελανίδια και κάστανα.*

η **βελανιδιά** (της βελανιδιάς, των βελανιδιών) ΟΥΣ.:

1. η βελανιδιά είναι ψηλό δέντρο των δασών, με μυτερά στις άκρες φύλλα και πολύ σκληρό ξύλο, που ο καρπός του είναι το βελανίδι: *Κοντά στο χωριό μου βρίσκεται ένα δάσος με βελανιδιές.*

2. βελανιδιά είναι και το ξύλο αυτού του δέντρου, με το οποίο φτιάχνουμε έπιπλα, βάρκες και άλλα ξύλινα αντικείμενα: *Οι πόρτες είναι φτιαγμένες από βελανιδιά.*

ο **βελγικός**, η **βελγική**, το **βελγικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι βελγικό, έχει σχέση με το Βέλγιο ή τους Βέλγους: *Οι Βρυξέλλες είναι η βελγική πρωτεύουσα.*

ο **βέλγικος**, η **βέλγικη**, το **βέλγικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο βελγικός

ο **Βέλγος** (του Βέλγου, των Βέλγων), η **Βελγίδα** (της Βελγίδας, των Βελγίδων) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.:

Βέλγος είναι αυτός που ανήκει στο έθνος του Βελγίου ή είναι πολίτης του κράτους του Βελγίου: *Οι Βέλγοι μιλούν την ολλανδική, τη γαλλική και τη γερμανική γλώσσα. / Ο Βέλγος διαιτητής ακύρωσε το γκολ.*

η **βελέντζα** (της βελέντζας) ΟΥΣ.: η βελέντζα είναι ένα χοντρό μάλλινο ύφασμα με μακρύ χνούδι, που το χρησιμοποιούσαν παλιότερα για κουβέρτα (= φλοκάτη): *Αντί για χαλί, στρώσαμε τη βελέντζα μπροστά στο τζάκι.*

△ Η λέξη βελέντζα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **βελόνα** (της βελόνας, των βελονών) ΟΥΣ.:

1. η βελόνα είναι ένα μικρό μεταλλικό αντικείμενο με μια μυτερή άκρη και μια τρύπα στην πλατιά πλευρά για να περνάμε την κλωστή, που το χρησιμοποιούμε στο ράψιμο ή στο κέντημα (= βελόνι): *Καθώς έραβε το κουμπί τρυπήθηκε από τη βελόνα.*

2. η βελόνα είναι μια μακρόστενη βέργα από μέταλλο ή πλαστικό, που τη χρησιμοποιούμε στο πλέξιμο: *Όταν πλέκει πουλόβερ, χρησιμοποιεί βελόνες νούμερο πέντε.*

3. η βελόνα είναι ένας λεπτός, μυτερός σωλήνας που τον στερεώνουμε σε σύριγγα για ενέσεις: *Μετά την ένεση, ο γιατρός βγάζει αργά τη βελόνα από το δέρμα μας και πιέζει με το δάχτυλο τη γύρω περιοχή.*

4. σε ένα όργανο, η βελόνα είναι ο δείκτης που κινείται πάνω κάτω για να μας δείξει τη θερμοκρασία, το βάρος κτλ.: *Η βελόνα της πυξίδας δείχνει πάντοτε το βορρά.*

ΕΚΦΡ. κόλλησε η βελόνα

το **βελονάκι** ΟΥΣ.: το βελονάκι είναι μια ειδική βελόνα πλεξίματος, που η άκρη της γυρίζει λίγο προς τα μέσα: *Η γιαγιά έπλεκε κουρτίνες και τραπεζομάντιλα με το βελονάκι.*

△ Η λέξη βελονάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **βελόνι** (του βελονιού, των βελονιών) ΟΥΣ.: βελόνι λέμε αλλιώς τη βελόνα που χρησιμοποιούμε στο ράψιμο: *Πέρασέ μου την κλωστή στο βελόνι για να ράψω το κουμπί.*

το **βέλος** (του βέλους, των βελών) ΟΥΣ.:

1. το βέλος είναι ένα λεπτό και μακρόστενο αντικείμενο, μυτερό στη μια του άκρη και με φτερά στην άλλη, το οποίο το ρίχνουμε με τόξο: *Οι Ινδιάνοι στο κυνήγι σκότωναν τα άγρια ζώα με τα βέλη τους.*

2. το βέλος (→) είναι το σύμβολο που δείχνει προς μια ορισμένη κατεύθυνση: *Το βέλος στο χάρτη δείχνει ότι πρέπει να στρίψουμε δεξιά.*

ο **βελοΰδιος**, η **βελοΰδινη**, το **βελοΰδινο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι βελοΰδινο, είναι φτιαγμένο από βελοΰδο: *Αγόρασα ένα μαύρο βελοΰδινο σακάκι.*

2. βελοΰδινο λέμε κάτι που είναι πολύ μαλακό και απαλό όταν το αγγίζουμε (≠ άγριος, τραχύς): *Το δέρμα του μωρού είναι βελοΰδινο και τρυφερό.*

3. ένας ήχος είναι βελούδινος όταν είναι πολύ απαλός και ήρεμος ($\neq$ δυνατός, άγριος): *Η κοπέλα απάντησε με γλυκιά, βελούδινη φωνή.*

το **βελούδο** (του βελούδου, των βελούδων) ουσ.:

1. το βελούδο είναι ένα πολυτελές ύφασμα με παχύ και γυαλιστερό χνούδι, που είναι πολύ απαλό και μαλακό: *Το βελούδο είναι ακριβό ύφασμα γιατί έχει μέσα μετάξι.*

2. το βελούδο είναι το ρούχο που είναι φτιαγμένο από αυτό το ύφασμα: *Ήρθε στο πάρτι ντυμένη στα βελούδα.*

3. λέμε ότι κάτι είναι βελούδο όταν είναι πολύ απαλό: *Το μωρό έχει δέρμα βελούδο.*

βελτιώνω (βελτιώσα), **βελτιώνομαι** (βελτιώθηκα, βελτιωμένος) ρημ.: όταν βελτιώνουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει καλύτερο (= καλύτερεύω $\neq$ χειροτερεύω): *Με το διάβασμα βελτίωσε τους βαθμούς του στα μαθηματικά. / Η υγεία του βελτιώθηκε θεαματικά μετά την εγχείριση.*

η **βελτίωση** (της βελτίωσης, των βελτιώσεων) ουσ.: όταν υπάρχει βελτίωση σε κάτι, αυτό γίνεται καλύτερο (= καλυτέρευση $\neq$ επιδεινωση): *Από αύριο αναμένεται βελτίωση του καιρού. / Παρουσιάστηκε κάποια βελτίωση στην υγεία του.*

η **βενζίνα** (της βενζίνας, των βενζινών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η βενζίνη: *Έβαλες βενζίνα στο αυτοκίνητο;*

το **βενζινάδικο** (του βενζινάδικου, των βενζινάδικων) ουσ.: το βενζινάδικο είναι το κατάστημα που πουλάει βενζίνη, πετρέλαιο κτλ. για τα αυτοκίνητα ή τις μοτοσυκλέτες: *Δε βρίσκει ανοιχτό βενζινάδικο για να βάλει βενζίνη.*

η **βενζίνη** (της βενζίνης, των βενζινών) ουσ.: η βενζίνη είναι ένα υγρό που παράγεται από το πετρέλαιο και χρησιμοποιείται ως καύσιμο, συνήθως σε αυτοκίνητα ή μοτοσυκλέτες: *Αυξήθηκε η τιμή της βενζίνης. / Το αυτοκίνητο δεν κινείται, γιατί έμεινε από βενζίνη.*

η **βεντάλια** (της βεντάλιας) ουσ.: η βεντάλια είναι ένα μικρό αντικείμενο από χαρτί ή λεπτό ύφασμα, σε σχήμα στρογγυλό ή μισού κύκλου, που, όταν το κουνάμε, φέρνει αέρα και δροσίζει το πρόσωπό μας: *Κουνούσε πέρα δώθε τη βεντάλια για να μου κάνει αέρα.*

△ Η λέξη βεντάλια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **βέρα** (της βέρας) ουσ.: η βέρα είναι ένα χρυσό δαχτυλίδι, που το φοράει όποιος είναι παντρεμένος ή αρραβωνιασμένος: *Φοράει βέρα στο δεξί χέρι.*

△ Η λέξη βέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **βεράντα** (της βεράντας, των βεραντών) ουσ.: η βεράντα είναι ένα μεγάλο μπαλκόνι, που μπορεί να είναι σκεπασμένο ή ανοιχτό: *Καθίστα στη βεράντα και θα σας φέρω τα αναψυκτικά.*

η **βέργα** (της βέργας, των βεργών) ουσ.:

1. η βέργα είναι ένα λεπτό και ίσιο κλαδί δέντρου που το έχουμε καθαρίσει από τα φύλλα του: *Στεφάνι κατασκευασμένο από βέργες λυγαριάς.*

2. βέργα λέμε κάθε λεπτό ραβδί από μέταλλο ή άλλο υλικό: *Κρέμασε τα κουρτινάκια της κουζίνας σε μεταλλικές βέργες.*

βερεσέ ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν αγοράζουμε κάτι βερεσέ, δεν το πληρώνουμε την ίδια στιγμή, αλλά μετά από μέρες: *Ο μπακάλης κι ο φούρναρης έπαψαν ξαφνικά να μας δίνουν βερεσέ.*

ΕΚΦ. ακούω βερεσέ, τζάμπα και βερεσέ

η **βερικοκιά** (της βερικοκιάς, των βερικοκιών) ουσ.: η βερικοκιά είναι το δέντρο από το οποίο βγαίνει το βερικόκο: *Το περιβόλι ήταν γεμάτο ροδακινιές, κερασιές και βερικοκίες.*

το **βερικόκο** (του βερικόκου, των βερικόκων) ουσ.: το βερικόκο είναι ένα μικρό στρογγυλό φρούτο, που έχει χνουδωτή πορτοκαλιά φλούδα και μεγάλο κουκούτσι (= καίσι): *Πάνω από την τάρτα προσθέτουμε τα βερικόκα κομμένα στη μέση.*

η **βερμούδα** (της βερμούδας, των βερμούδων) ουσ.: η βερμούδα είναι ένα κοντό παντελόνι που φτάνει μέχρι το γόνατο: *Το καλοκαίρι φοράω βερμούδες για να μη ζεσταίνομαι.*

το **βερνίκι** (του βερνικιού, των βερνικιών) ουσ.: το βερνίκι είναι μια ρευστή ουσία με την οποία αλείφουμε μια επιφάνεια, για να τη γυαλίσουμε ή για να την προστατέψουμε: *Γυάλισε τα παπούτσια του με μαύρο βερνίκι. (= μπογιά, λούστρο) / Βάφει τα νύχια της με κόκκινο βερνίκι. (= μανόν)*

το **βήμα** (του βήματος, των βημάτων) ουσ.:

1. το βήμα είναι η κίνηση που κάνει το πόδι μας όταν περπατάμε: *Προχώρησε μερικά βήματα και στάθηκε μπροστά στον πίνακα.*

2. το βήμα είναι ο τρόπος με τον οποίο περπατάει κάποιος (= βάδισμα, περπάτημα): *Προχώρησε με βήμα αργό και βαρύ.*

3. τα βήμα είναι η πράξη που κάνει κάποιος για να πετύχει κάτι (= κίνηση, ενέργεια): *Ποιο θα είναι το επόμενο βήμα της κυβέρνησης;*

4. το βήμα είναι κάτι σημαντικό που γίνεται (= πρόοδος): *Έγιναν σημαντικά βήματα από τους επιστήμονες.*

5. το βήμα είναι μια ψηλή και επίπεδη επιφάνεια, στην οποία ανεβαίνει και στέκεται κάποιος όταν μιλάει μπροστά σε κόσμο (= βάθρο): *Ανέβηκε στο βήμα για να βγάλει λόγο.*

6. βήματα ΠΛΗΘ.: οι κινήσεις που κάνουμε όταν χορεύουμε είναι τα βήματα: *Μου έμαθε τα βήματα του ζεϊμπέκικου.*

ΕΚΦ. ανοίγω το βήμα μου, δυο βήματα, είναι δύο βήματα, κάνω τα πρώτα μου βήματα, κάνω το πρώτο βήμα

βηματίζω (βηματίσα) ρημ.: όταν βηματίζουμε, κινούμαστε κάνοντας βήματα (= βαδίζω): *Ο*

πατέρας μου βημάτιζε νευρικά πάνω κάτω στο σαλόνι.

ο **βήχας** (του βήχα) ουσ.: ο βήχας είναι ο αέρας που βγαίνει απότομα και με θόρυβο από το στόμα μας, συνήθως όταν έχουμε κρουολόγημα (= βήξιμο): *Το σιρόπι θα σας ανακουφίσει από το δυνατό και έντονο βήχα.*

△ Η λέξη βήχας δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. κόβω το βήχα

βήχω (έβηξα) ρημ.: όταν βήχουμε, έχουμε βήχα: *Κρουολόγησε και βήχει.*

η **βία** (της βίας) ουσ.:

1. όταν κάποιος χρησιμοποιεί βία, χρησιμοποιεί άγρια μέσα, όπια ξύλο, όπλα κτλ., για να αναγκάσει κάποιον να κάνει κάτι: *Η αστυνομία χρησιμοποίησε βία εναντίον των διαδηλωτών. / Η ατιμωρησία φταίει για τη βία στον αθλητισμό.*

2. η βία είναι η βιασύνη (= φουρία): *Πάνω στη βία μου έκαψα το φαγητό. / Φάε με την ησυχία σου, δεν υπάρχει βία.*

△ Η λέξη βία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. μόλις και μετά βίας

βιάζομαι (βιάστηκα) ρημ.:

1. όταν βιάζομαι να κάνω κάτι, το κάνω γρήγορα, γιατί δεν έχω πολύ χρόνο (= επείγομαι): *Βιάζεται να τελειώσει το διάβασμα για να βγει βόλτα.*

2. όταν βιαζόμαστε, δεν έχουμε πολύ χρόνο: *Πρέπει να βιαστούμε γιατί μας περιμένουν.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) βιάζομαι κάτι σημαίνει ότι το έχω ανάγκη αμέσως: *Μπορείς να μου φέρεις αύριο το βιβλίο, γιατί το βιάζομαι.*

△ Η λέξη βιάζομαι προφέρεται σε τρεις συλλαβές: βιά-ζο-μαι.

βίαια και βιαίως ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται βίαια, γίνεται με βίαιο τρόπο (= βάναυσα, άγρια): *Μου επιτέθηκε βίαια μπροστά σε όλους τους φίλους μου.*

ο **βίαιος**, η **βίαιη**, το **βίαιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι βίαιος, χρησιμοποιεί βία για να χτυπήσει ή να σκοτώσει άλλους ανθρώπους (= βάναυσος, επιθετικός): *Όταν μεθάει, γίνεται βίαιος και χτυπάει τη γυναίκα του.*

2. όταν κάτι είναι βίαιο, γίνεται ξαφνικά και με άγριο τρόπο (= άγριος): *Πολλοί αθώοι βρίσκουν βίαιο θάνατο στους πολέμους.*

βιαστικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται βιαστικά, γίνεται γρήγορα και ξαφνικά, γιατί δεν υπάρχει πολύς χρόνος (= στα γρήγορα): *Έφυγε βιαστικά για να μην αργήσει στο ραντεβού.*

△ Η λέξη βιαστικά προφέρεται σε τρεις συλλαβές: βια-στι-κά.

ο **βιαστικός**, η **βιαστική**, το **βιαστικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι βιαστικός, βιάζεται, κάνει όσο μπορεί πιο γρήγορα: *Ήταν πολύ βιαστικός και δε στάθηκε να μου μιλήσει.*

2. όταν κάτι είναι βιαστικό, πρέπει να γίνει όσο γίνεται πιο γρήγορα: *Η υπόθεση είναι βιαστική και δεν μπορεί να αναβληθεί. (= επείγων)*

3. όταν κάτι που κάνουμε είναι βιαστικό, το κάνουμε με γρήγορο ή πρόχειρο τρόπο (= πρόχειρος, γρήγορος): *Δε μου αρέσουν οι βιαστικές δουλειές.*

△ Η λέξη βιαστικός προφέρεται σε τρεις συλλαβές: βια-στι-κός.

η **βιασύνη** (της βιασύνης) ουσ.: όταν κάνουμε κάτι με βιασύνη, το κάνουμε γρήγορα, γιατί δεν έχουμε πολύ χρόνο: *Από τη βιασύνη του άφησε την πόρτα ξεκλειδωτή.*

△ **1.** Η λέξη προφέρεται σε τρεις συλλαβές: βια-σύ-νη. **2.** Η λέξη βιασύνη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **βιβλίο** (του βιβλίου, των βιβλίων) ουσ.:

1. το βιβλίο είναι τυπωμένες σελίδες δεμένες μεταξύ τους μέσα σε κάλυμμα, που μπορεί να περιέχουν μια ιστορία, εικόνες, ποιήματα ή άλλες πληροφορίες: *Το καλοκαίρι διαβάζω πολλά λογοτεχνικά βιβλία. / Άνοιξε το βιβλίο στη σελίδα 15.*

2. το βιβλίο είναι ένα μεγάλο τετράδιο, στο οποίο γράφονται διάφορες πληροφορίες: *Ο έλεγχος των βιβλίων της επιχείρησης από την εφορία. / Υπέγραψαν στο βιβλίο επισκεπτών του μουσείου.*

ΕΚΦΡ. ανοιχτό βιβλίο, δεν ανοίγω βιβλίο

η **βιβλιογραφία** (της βιβλιογραφίας, των βιβλιογραφιών) ουσ.: η βιβλιογραφία είναι ένας κατάλογος με βιβλία, άρθρα, περιοδικά κτλ. σχετικά με κάποιο θέμα: *Στο τέλος της εργασίας, υπάρχει βιβλιογραφία σχετικά με το θέμα "Η Γη και οι άλλοι πλανήτες".*

η **βιβλιοθήκη** (της βιβλιοθήκης, των βιβλιοθηκών) ουσ.:

1. η βιβλιοθήκη είναι ένα έπιπλο ή άλλη κατασκευή με ράφια, πάνω στην οποία τοποθετούμε τα βιβλία μας: *Η ξύλινη βιβλιοθήκη στο γραφείο του ήταν φορτωμένη με εγκυκλοπαίδειες και λεξικά.*

2. η βιβλιοθήκη είναι κτίριο ή αίθουσα με πολλά βιβλία, περιοδικά, σιντί, βίντεο κτλ., που μπορούμε να τα διαβάσουμε εκεί ή να τα δανειστούμε: *Μπορείς να δανειστείς ένα αντίτυπο από τη βιβλιοθήκη. / Πληροφορίες για τη βιβλιοθήκη και τις ώρες λειτουργίας της.*

3. η βιβλιοθήκη είναι μια συλλογή από βιβλία που ανήκουν σε ένα άτομο ή έχουν σχέση με ένα θέμα: *Δώρισε τη βιβλιοθήκη του στο πανεπιστήμιο.*

το **βιβλιοπωλείο** (του βιβλιοπωλείου, των βιβλιοπωλείων) ουσ.: το βιβλιοπωλείο είναι ένα κατάστημα που πουλάει βιβλία: *Στο βιβλιοπωλείο μας θα βρείτε επίσης χαρτικά, είδη γραφείου και είδη δώρων.*

ο **βιβλιοπώλης** (του βιβλιοπώλη, των βιβλιοπωλών), η **βιβλιοπώλισσα** (της βιβλιοπώλισσας) ουσ.: ο βιβλιοπώλης είναι αυτός που έχει δικό του βιβλιοπωλείο: *Παρήγγειλα στο βιβλιοπώλη ένα βιβλίο που μόλις κυκλοφόρησε.*

η **βίδα** (της βίδας, των βιδών) ουσ.: η βίδα είναι ένα είδος καρφιού, με χαραγμένη την πλατιά

του άκρη, που το γυρίζουμε γύρω γύρω με κατσαβίδι για να στερεώσουμε κάτι: *Έσφιξε τις βίδες για να μην τριζει το παντζούρι. / Ξεκόλλησε το πόδι του τραπεζιού γιατί ξεβιδώθηκε μια βίδα.*

βιδώνω (βιδωσα), **βιδώνομαι** (βιδώθηκα, βιδωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν βιδώνουμε κάτι, το στερεώνουμε κάπου με βίδες (≠ ξεβιδώνω): *Βίδωσε τα χερούλια στις ξύλινες πόρτες.*

2. λέμε ότι βιδώνουμε κάτι όταν το γυρίζουμε όπως τη βίδα για να το στερεώσουμε κάπου (= ξεβιδώνω): *Βίδωσε σφιχτά το καπάκι στο βάζο και δεν μπορούσα να το ανοίξω.*

ΕΚΦΡ. μου τη βιδώνει

η **βίζα** (της βίζας) ουσ.: η βίζα είναι ένα επίσημο χαρτί, όπως το διαβατήριο, που είναι απαραίτητο για να μπορεί να ταξιδέψει κανείς σε ορισμένες χώρες του κόσμου: *Χρειάζεσαι βίζα για να ταξιδέψεις στην Αμερική.*

△ Η λέξη βίζα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **βίλα** (της βίλας, των βιλών) ουσ.: η βίλα είναι ένα μεγάλο και πλούσιο σπίτι με κήπο: *Έχει χτίσει μια βίλα κοντά στη θάλασσα και μένει εκεί τα καλοκαίρια.*

το **βίντεο** ουσ.:

1. το βίντεο είναι μια συσκευή με την οποία μπορούμε να γράφουμε εικόνες και ήχο και στη συνέχεια να τις βλέπουμε στην οθόνη της τηλεόρασης: *Σύνδεσε το βίντεο με την τηλεόραση.*

2. το βίντεο είναι η ειδική κασέτα και ό,τι αυτή περιέχει, που μπορούμε να τη βάζουμε στη συσκευή του βίντεο και να τη βλέπουμε στην τηλεόραση: *Όλη μέρα βλέπει βίντεο. (= βιντεοταινία) / Βγήκε μια ωραία ταινία σε βίντεο. (= βιντεοκασέτα)*

△ Η λέξη βίντεο δεν κλίνεται.

η **βιογραφία** (της βιογραφίας, των βιογραφιών) ουσ.: η βιογραφία είναι το βιβλίο που περιγράφει τη ζωή ενός σημαντικού ή διάσημου προσώπου: *Διάβασα τη βιογραφία του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη.*

το **βιογραφικό σημείωμα** ουσ.: το βιογραφικό σημείωμα είναι ένα σύντομο κείμενο με στοιχεία σχετικά με τις σπουδές μας και τις προηγούμενες δουλειές μας, που το στέλνουμε όταν ψάχνουμε για δουλειά: *Έστειλε στην εταιρεία βιογραφικό σημείωμα για τη θέση του λογιστή.*

η **βιολέτα** (της βιολέτας, των βιολετών) ουσ.:

1. η βιολέτα είναι ένα φυτό με μικρά λουλούδια, που έχουν σκούρο μπλε ή μοβ χρώμα και μυρίζουν πολύ ωραία: *Φυτέψαμε βιολέτες στην αυλή μας.*

2. η βιολέτα είναι το λουλουδί αυτού του φυτού: *Έκανα ένα μικρό μπουκέτο με βιολέτες.*

το **βιολί** (του βιολιού, των βιολιών) ουσ.:

1. το βιολί είναι ένα μικρό ξύλινο μουσικό όργανο με τέσσερις χορδές, που παίζεται με δο-

ξάρι, και το σχήμα του μοιάζει με τον αριθμό 8: *Θέλει να μάθει να παίζει βιολί.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) βιολί λέμε αλλιώς το βιολιστή: *Είναι το καλύτερο βιολί στην κρατική ορχήστρα.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος έχει το βιολί του όταν λέει ή κάνει συνεχώς το ίδιο πράγμα, με αποτέλεσμα να γίνεται κουραστικός: *Σταμάτα πια αυτό το βιολί, να λες συνέχεια ότι φταίνει οι άλλοι!*

ΕΚΦΡ. αλλάζω βιολί

ο **βιολιστής** (του βιολιστή, των βιολιστών), η **βιολίστρια** (της βιολίστριας, των βιολιστριών) ουσ.: ο βιολιστής είναι ο μουσικός που παίζει βιολί (= βιολονίστας): *Ο διάσημος βιολιστής θα ερμηνεύσει ένα κοντσέρτο για βιολί στο Ηρώδειο.*

ο **βιολιτζής** (του βιολιτζή, των βιολιτζήδες) ουσ.: ο βιολιτζής παίζει λαϊκή μουσική με βιολί, σε γάμους, πανηγύρια κτλ.: *Στα τοπικά γλέντια θα απολαύσετε τους καλύτερους βιολιτζήδες των Κυκλάδων.*

η **βιολογία** (της βιολογίας) ουσ.:

1. η βιολογία είναι η επιστήμη που εξετάζει και περιγράφει τους ζωντανούς οργανισμούς: *Η γενετική είναι ο κλάδος της Βιολογίας που ασχολείται με την αναπαραγωγή των ζωντανών οργανισμών.*

2. βιολογία λέμε το μάθημα του σχολείου με το ίδιο θέμα: *Την άλλη εβδομάδα θα γράψουμε διαγώνισμα στη βιολογία.*

△ Η λέξη βιολογία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

τα **βιολογικά προϊόντα** ουσ.: τα βιολογικά προϊόντα είναι τα αγροτικά προϊόντα που τα καλλιεργούν χωρίς να χρησιμοποιούν φυτοφάρμακα: *Αγοράζει μόνο βιολογικά προϊόντα γιατί είναι πιο υγιεινά.*

ο **βιολόγος**, η **βιολόγος** (του/της βιολόγου, των βιολόγων) ουσ.: ο βιολόγος είναι ο επιστήμονας που ασχολείται με τη βιολογία: *Οι βιολόγοι μελετούν πώς εξελίσσονται οι ζωντανοί οργανισμοί.*

το **βιολοντσέλο** (του βιολοντσέλου, των βιολοντσέλων) ουσ.: το βιολοντσέλο είναι ένα μουσικό όργανο με τέσσερις χορδές που μοιάζει με πολύ μεγάλο βιολί (= τσέλο): *Όταν παίζουμε βιολοντσέλο, καθόμαστε και το κρατάμε όρθιο στο έδαφος ανάμεσα στα πόδια μας.*

η **βιομηχανία** (της βιομηχανίας, των βιομηχανιών) ουσ.:

1. η βιομηχανία είναι αυτό που γίνεται όταν παράγονται προϊόντα στα εργοστάσια: *Η Ιαπωνία είναι μια χώρα με αναπτυσσόμενη βιομηχανία.*

2. η βιομηχανία είναι το κτίριο στο οποίο λειτουργεί μια βιομηχανία (= εργοστάσιο): *Οι βιομηχανίες βρίσκονται συνήθως έξω από τις πόλεις.*

η **βιοτεχνία** (της βιοτεχνίας, των βιοτεχνιών) ουσ.: η βιοτεχνία είναι μια μικρή επιχείρηση με λίγους εργάτες και μηχανήματα, που κατα-

σκευάζει προϊόντα: *Εργάζεται σε μια βιοτεχνία ρούχων.*

ο **βιότοπος** (του βιότοπου, των βιότοπων) ουσ.: ο βιότοπος είναι μια περιοχή, φυσική ή τεχνητή, που είναι κατάλληλη για την ανάπτυξη και την προστασία σπάνιων ζώων και φυτών: *Το Δέλτα του Έβρου είναι ένας βιότοπος όπου ζουν πολλά σπάνια είδη πουλιών.*

η **βιταμίνη** (της βιταμίνης, των βιταμινών) ουσ.: οι βιταμίνες είναι ουσίες απαραίτητες για την καλή υγεία του οργανισμού μας: *Τα φρούτα και τα λαχανικά περιέχουν πολλές βιταμίνες.*

η **βιτρίνα** (της βιτρίνας, των βιτρινών) ουσ.:
 1. η βιτρίνα είναι ένας χώρος με τζάμι στο μπροστινό μέρος ενός καταστήματος, όπου τοποθετούνται τα προϊόντα για να μπορούν να τα βλέπουν οι πελάτες: *Είδα στη βιτρίνα ένα ζευγάρι παπούτσια και μπήκα να τα δοκιμάσω.*

2. η βιτρίνα είναι μια κατασκευή από γυαλί, μέσα στην οποία τοποθετούνται πολύτιμα αντικείμενα για να μπορούμε να τα βλέπουμε χωρίς να τα πιάνουμε (= προθήκη): *Στο αρχαιολογικό μουσείο τα αγγεία είναι προστατευμένα μέσα σε βιτρίνες.*

ο **βλαβερός**, η **βλαβερή**, το **βλαβερό** επιθ.: όταν κάτι είναι βλαβερό, μπορεί να κάνει κακό στην υγεία μας (= επιβλαβής ≠ αβλαβής): *Μερικά φυτοφάρμακα είναι βλαβερά για τον άνθρωπο και το περιβάλλον.*

η **βλάβη** (της βλάβης, των βλαβών) ουσ.: βλάβη παθαίνει κάτι όταν χαλάει ή όταν δεν είναι σε καλή κατάσταση (= ζημιά): *Το αυτοκίνητο έπαθε βλάβη και δεν παίρνει μπροστά. / Τα σπίτια έπαθαν μεγάλη βλάβη από το σεισμό.*

ο **βλάκας** (του βλάκα, των βλακών) ουσ.: ο βλάκας είναι ο ανόητος άνθρωπος, αυτός που δε σκέφτεται έξυπνα ή που κάνει βλακείες (= ηλίθιος, κουτός, χαζός ≠ έξυπνος): *Του το εξηγήσαμε πολλές φορές, αλλά είναι βλάκας και δεν καταλαβαίνει. / Είναι τόσο βλάκας, που δεν έγραψε το όνομα του παραλήπτη πάνω στο γράμμα!*

ΕΚΦΡ. βλάκας με περικεφαλαία

βλάκας με περικεφαλαία εκφρ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε κάποιον που είναι πολύ μεγάλος βλάκας (= βλάκας με πατέντα): *Αυτός δεν είναι βλάκας, είναι βλάκας με περικεφαλαία!*

η **βλακεία** (της βλακείας) ουσ.:

1. η βλακεία είναι η έλλειψη εξυπνάδας και λογικής σκέψης (= ηλιθιότητα ≠ ευφυΐα): *Εξαιτίας της βλακείας της υποφέραμε όλοι στη δουλειά.*

2. βλακεία είναι καθετί που λέει ή κάνει κάποιος χωρίς να το έχει σκεφτεί λογικά (= ανοησία, κουταμάρα): *Έκανα μια βλακεία και τώρα ο υπολογιστής μου δε δουλεύει. / Τέτοιες βλακείες κάνεις και μετά το μετανιώνεις.*

△ Η λέξη βλακεία δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **βλαμμένος**, η **βλαμμένη**, το **βλαμμένο** επιθ.:

1. (ΑΝΕΠΙΣ.) έτσι λέμε αλλιώς κάποιον που είναι καθυστερημένος: *Ο μεγάλος τους γιος είναι βλαμμένος, αλλά ο μικρός είναι φυσιολογικός.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) βλαμμένο λέμε κάποιον που κάνει πράγματα ανόητα (= ηλίθιος, βλάκας): *Ο σερβιτόρος ήταν εντελώς βλαμμένος, ούτε μία παραγγελία δεν πήρε σωστά!*

βλάπτω (έβλαψα), **βλάπτομαι** (βλάφτηκα) ρημ.: κάποιος ή κάτι μας βλάπτει όταν μας κάνει να πάθουμε κακό (≠ ωφελώ): *Δεν έβλαψε ποτέ του κανέναν. / Το κάπνισμα βλάπτει την υγεία.*

βλαστημάω/βλαστημώ (βλαστήμησα) ρημ.:

1. όταν βλαστημάμε ή όταν βλαστημάμε κάποιον, λέμε βρισιές (= βρίζω): *Συνέχεια την κακολογούσε και τη βλαστημούσε. / Βογγούσε και βλαστημούσε από τους πόνοους.*

2. λέμε ότι βλαστημάμε κάτι όταν λέμε κατάρες για αυτό (= καταριέμαι): *Βλαστημάει την ώρα και τη στιγμή που τον γνώρισε.*

η **βλάστηση** (της βλάστησης) ουσ.:

1. η βλάστηση είναι το σύνολο των φυτών που φυτρώνουν σε έναν τόπο: *Οι ρεματιές έχουν πλούσια βλάστηση με πλατάνια και καρυδιές.*

2. η βλάστηση ενός φυτού είναι όταν αυτό φυτρώνει και βγάζει βλαστούς: *Η βλάστηση του φοίνικα είναι αδύνατη σε ψυχρά κλίματα.*

△ Η λέξη βλάστηση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **βλαστός** (του βλαστού, των βλαστών) ουσ.: ο βλαστός είναι το τμήμα του φυτού που βρίσκεται πάνω από την επιφάνεια του εδάφους και πάνω στο οποίο βγαίνουν τα φύλλα και τα κλαδιά: *Η τριανταφυλλιά έχει αγκάθια στο βλαστό της.*

βλάφτω (έβλαψα), **βλάφτομαι** (βλάφτηκα) ρημ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το βλάπτω

το **βλέμμα** (του βλέμματος, των βλεμμάτων) ουσ.:

1. βλέμμα είναι το να γυρίζουμε τα μάτια μας σε κάποιον ή σε κάτι που θέλουμε να δούμε (= ματιά): *Το βλέμμα της έμεινε καρφωμένο πάνω στο φόρεμά μου.*

2. το βλέμμα είναι ο τρόπος με τον οποίο κοιτάζουμε κάποιον ή κάτι: *Οι περισσότεροι είχαν βλέμμα σκυθρωπό, κουρασμένο ή τσαντισμένο.*

βλέποντας και κάνοντας εκφρ.: το λέμε όταν θέλουμε να δούμε πρώτα πώς θα πάει κάτι και μετά να αποφασίσουμε: *Δεν ξέρω ακόμη πότε θα τελειώσω, βλέποντας και κάνοντας.*

βλέπω (είδα), **βλέπομαι** (ειδώθηκα, ιδωμένος) ρημ.:

1. όταν βλέπουμε κάτι, το καταλαβαίνουμε χρησιμοποιώντας τα μάτια μας (= διακρίνω): *Περιγράψτε τι είδατε στην εκδρομή μας στο Ναύπλιο. / Τον είδα να κλαδεύει τις τριανταφυλλίες.*

2. όταν βλέπουμε, έχουμε καλή όραση: *Έχει μυωπία και δε βλέπει καλά.*

3. όταν βλέπουμε τηλεόραση, θέατρο κτλ., παρακολουθούμε ταινία, έργο ή άλλο θέαμα: *Βλέπει την αγαπημένη του εκπομπή στην τηλεόραση. / Πήγαν στο γήπεδο για να δουν τον αγώνα.*

4. όταν βλέπουμε κάποιον, τον συναντάμε ή του κάνουμε επίσκεψη στο χώρο του: *Τον είδα τυχαία στο δρόμο. / Πέρνα να με δεις όποτε θέλεις. (= επισκέπτομαι)*

5. όταν ο γιατρός βλέπει έναν ασθενή, τον εξετάζει (= κοιτάζω): *Πρήστηκε το πόδι του και πρέπει να τον δει ο γιατρός.*

6. λέμε ότι βλέπουμε ένα πρόβλημα ή άλλο ζήτημα όταν το μελετάμε με προσοχή (= εξετάζω): *Θα δω το θέμα σας προσωπικά. / Το είδαμε το θέμα από όλες τις πλευρές.*

7. όταν βλέπουμε κάτι δύσκολο, εύκολο, απίθανο κτλ., το θεωρούμε δύσκολο, εύκολο, απίθανο κτλ.: *Το βλέπω δύσκολο να κερδίσουμε τον αγώνα.*

8. βλέπει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι βλέπει σε κάποιο μέρος, έχει θέα προς το μέρος αυτό (= κοιτάζει): *Το δωμάτιό σας βλέπει τη θάλασσα.*

9. βλέπομαι ΠΑΘ.: κάποιος ή κάτι βλέπεται όταν έχει ωραία εμφάνιση: *Δε βλέπεται με το καινούριο της κούρεμα!*

10. βλέπομαι ΠΑΘ.: όταν βλέπομαι με κάποιον, συναντιέμαι μαζί του (= βρίσκομαι): *Πρέπει να βλεπόμαστε πιο συχνά. / Έχουμε πολύ καιρό να ιδωθούμε.*

ΕΚΦΡ. άκου να δεις, βλέποντας και κάνοντας, βλέπω άσπρη μέρα, βλέπω με καλό μάτι, βλέπω στον ύπνο μου, βλέπω το χάρο με τα μάτια μου, βλέπω φως, δε βλέπω από την πείνα, δε βλέπω τη μύτη μου, δε βλέπω την ώρα, είδα κι απόειδα, είδα κι έπαθα, όπως σε βλέπω και με βλέπεις, τα βλέπω διπλά, τα βλέπω όλα μαύρα, τα βλέπω όλα ρόδινα, τα βλέπω σκούρα

βλέπω άσπρη μέρα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος βλέπει άσπρη μέρα, τα πράγματα αρχίζουν να πηγαίνουν καλύτερα για αυτόν: *Σκέφτεται να αλλάξει δουλειά, μήπως και δει άσπρη μέρα.*

βλέπω με καλό μάτι ΕΚΦΡ.: όταν βλέπουμε κάποιον ή κάτι με καλό μάτι, έχουμε θετική στάση απέναντί του: *Ο πατέρας της δε βλέπει με καλό μάτι την απόφασή της να ασχοληθεί με την πολιτική.*

βλέπω στον ύπνο μου ΕΚΦΡ.: όταν βλέπουμε κάποιον ή κάτι στον ύπνο μας, το βλέπουμε στο όνειρό μας: *Είδα στον ύπνο μου τη γιαγιά μου.*

βλέπω το χάρο με τα μάτια μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κινδυνεύει η ζωή μας: *Το αυτοκίνητο αναποδογύρισε και είδαμε το χάρο με τα μάτια μας.*

βλέπω φως ΕΚΦΡ.: όταν βλέπουμε φως, αρχίζουμε να ελπίζουμε: *Δε βλέπω φως στην υπόθεσή, μου φαίνεται αδύνατο να βρεθεί λύση.*

η βλεφαρίδα (της βλεφαρίδας, των βλεφαρίδων) ΟΥΣ.: οι βλεφαρίδες είναι οι μικρές σκληρές τρίχες που φυτρώνουν στις άκρες των βλεφάρων και προστατεύουν τα μάτια μας (= τσίνορο, ματοτσίνоро): *Έχει μακριές και γυριστές βλεφαρίδες. / Βάφει τις βλεφαρίδες της μπλε.*

Δ Η λέξη βλεφαρίδα χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το βλέφαρο (του βλεφάρου, των βλεφάρων) ΟΥΣ.: τα βλέφαρα είναι τα δύο κομμάτια δέρματος που σκεπάζουν τα μάτια μας όταν είναι κλειστά (= ματόφυλλο): *Χαμήλωσε τα βλέφαρά της από ντροπή. / Κλείνουν τα βλέφαρά μου από την κούραση.*

Δ Η λέξη βλέφαρο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό.

το βλήμα (του βλήματος, των βλημάτων) ΟΥΣ.:

1. το βλήμα είναι η σφαίρα, η βόμβα κτλ. που ρίχνεται από μεγάλο όπλο εναντίον κάποιου στόχου: *Χτυπήθηκε από βλήμα πυροβόλου όπλου.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) βλήμα λέμε το χαζό άνθρωπο (= βλίτο): *Είναι μεγάλο βλήμα, δεν καταλαβαίνει τίποτα!*

βογκάω/βογκώ (βόγκηξα) ΡΗΜ.:

1. όταν βογκάμε, βγάζουμε μια βαθιά φωνή, από μεγάλο πόνο ή στενοχώρια: *Ο τραυματίας βογκούσε από τους αφόρητους πόνους.*

2. βογκάει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα μηχανήμα βογκάει όταν βγάζει έναν ήχο που μοιάζει με βογκητό (= μουγκρίζει): *Η μηχανή του παλιού αυτοκινήτου βογκούσε στην ανηφόρα.*

το βογκητό (του βογκητού, των βογκητών) ΟΥΣ.: το βογκητό είναι η βαθιά φωνή που βγάζει κάποιος από πόνο ή στενοχώρια: *Καθημερινά άκουγε το κλάμα και τα βογκητά των αρρώστων.*

το βόδι (του βοδιού, των βοδιών) ΟΥΣ.:

1. το βόδι είναι ένα μεγάλο ζώο με κέρατα, το αρσενικό της αγελάδας, που το χρησιμοποιούμε σε γεωργικές εργασίες και το μεγαλώνουμε για το κρέας του: *Παλιότερα χρησιμοποιούσαν βόδια για το όργωμα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) βόδι λέμε τον πολύ χοντρό άνθρωπο: *Τρώει πολύ κι έχει γίνει σαν βόδι.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) βόδι λέμε τον ανόητο άνθρωπο: *Αυτό το βόδι δεν ξέρει πόσο κάνουν δύο και δύο!*

ΕΚΦΡ. κοιμάται σαν βόδι

το βοδινό (του βοδινού, των βοδινών) ΟΥΣ.: το βοδινό είναι το κρέας του βοδιού: *Αυξήθηκε δύο ευρώ το κιλό η τιμή του βοδινού.*

βοηθάω/βοηθώ (βοήθησα), **βοηθιέμαι** (βοηθήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν βοηθάμε κάποιον, του προσφέρουμε ό,τι χρειάζεται, για να κάνει κάτι πιο εύκολα: *Θα με βοηθήσεις να λύσω την άσκηση; / Με βοήθησε να διαλέξω. / Τον βοήθησαν οικονομικά οι γονείς του για να σπουδάσει.*

2. όταν κάτι βοηθάει μια κατάσταση, την κάνει πιο εύκολη ή καλύτερη: *Η μουσική τον βοηθάει να συγκεντρώνεται όταν διαβάζει.* (= διευκολύνω) / *Τα παιδιά πρέπει να μάθουν ότι η ανακύκλωση βοηθάει το περιβάλλον.* (= ωφελώ)

3. βοηθιέμαι ΠΑΘ.: όταν δύο άνθρωποι βοηθιούνται, βοηθάει ο ένας τον άλλο: *Οι φίλοι βοηθιούνται μεταξύ τους.*

η **βοήθεια** (της βοήθειας, των βοηθειών) ΟΥΣ.:

1. βοήθεια είναι αυτό που κάνουμε για να βοηθήσουμε κάποιον: *Μια φωνή από τη θάλασσα ζητούσε βοήθεια.* / *Ήμουν πολύ θυμωμένος για να ζητήσω τη βοήθειά του.*

2. βοήθεια λέμε κάποιον ή κάτι που μας βοηθάει: *Οι συμβουλές του ήταν μεγάλη βοήθεια για μένα.*

⚠ Η λέξη βοήθεια προφέρεται σε τέσσερις συλλαβές βο-ή-θει-α ή σε τρεις συλλαβές βο-ή-θεια.

ο **βοηθός**, η **βοηθός** (του/της βοηθού, των βοηθών) ΟΥΣ.:

1. ο βοηθός είναι αυτός που βοηθάει κάποιον άλλον στη δουλειά του: *Πήρε έναν νεαρό για βοηθό του στο μαγαζί.*

2. βοηθό λέμε τον τίτλο που έχει κάποιος όταν δουλεύει κάτω από τις διαταγές κάποιου άλλου, που είναι ανώτερός του: *Εργάζεται ως βοηθός λογιστή στην εταιρεία.*

ο **βόθρος** (του βόθρου, των βόθρων) ΟΥΣ.:

1. ο βόθρος είναι ένας βαθύς, υπόγειος λάκκος, στον οποίο συγκεντρώνονται τα βρόμικα νερά και οι ακαθαρσίες του σπιτιού: *Ο βόθρος γέμισε και τώρα χρειάζεται άδειασμα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) βόθρο λέμε το στόμα κάποιου όταν βρίζει και λέει άσχημες λέξεις (= οχετός): *Το στόμα του είναι βόθρος! Έτσι και το ανοίξει, ακούς μόνο βρισιές.*

ο **βολβός** (του βολβού, των βολβών) ΟΥΣ.:

1. βολβό λέμε τη ρίζα φυτών που μοιάζει με κρεμμύδι: *Η μητέρα μου έφτιαξε σαλάτα με βολβούς.*

2. (ΙΑΤΡ.) βολβός λέγεται το όργανο ή το τμήμα οργάνου του σώματός μας που έχει το σχήμα του βολβού: *Έκανε εγχείριση στο βολβό του ματιού.*

το **βόλεϊ** ΟΥΣ.: το βόλεϊ είναι άθλημα κατά το οποίο δύο ομάδες πετούν με τα χέρια μια μεγάλη μπάλα πάνω από ένα ψηλό δίχτυ, που βρίσκεται στο κέντρο του γηπέδου (= πετοσφαίριση): *Η ομάδα του νίκησε στο σχολικό πρωτάθλημα βόλεϊ.*

⚠ Η λέξη βόλεϊ δεν κλίνεται.

βολεύω (βόλεψα), **βολεύομαι** (βολεύτηκα, βολεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν βολεύουμε τα πράγματά μας, τα βάζουμε σε τάξη ή τα κάνουμε να χωρέσουν σε ορισμένο χώρο (= τακτοποιώ): *Πώς να βολέψω όλα τα ρούχα σε μια ντουλάπα;*

2. λέμε ότι βολεύουμε κάποιον όταν του βρίσκουμε δουλειά (= τακτοποιώ): *Βόλεψε και τα δύο παιδιά του στο δημόσιο.*

3. όταν βολεύουμε κάποιον, του βρίσκουμε χώρο για να μείνει ή να ξεκουραστεί: *Απόψε θα σε βολέψω για ύπνο στον καναπέ.*

4. βολεύει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι με βολεύει, μου προσφέρει άνεση ή ευκολία (= εξυπηρετεί, διευκολύνει): *Τι ώρα σάς βολεύει να πάμε σινεμά;*

5. βολεύομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος βολεύεται σε κάθισμα ή θέση, νιώθει άνετα εκεί: *Βολεύτηκε στην πολυθρόνα και δε λέει να σηκωθεί.*

6. βολεύομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος βολεύεται με κάτι όταν είναι ευχαριστημένος με αυτό και δε ζητάει κάτι καλύτερο: *Το μεσημέρι βολεύεται με μια σαλάτα.* / *Βολεύτηκε με τα λεφτά του πατέρα του και δεν ψάχνει για δουλειά.*

ΕΚΦΡ. τα βολεύω

βολίδα ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι κινείται βολίδα, κινείται με πολύ μεγάλη ταχύτητα: *Το αυτοκίνητο πέρασε βολίδα από μπροστά μας.*

βολικά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν καθόμαστε ή ξαπλώνουμε κάπου βολικά, νιώθουμε άνετα (= αναπαυτικά ≠ άβολα): *Κάθεσαι βολικά ή θέλεις να ακουμπήσεις την πλάτη σου στο μαξιλάρι;*

2. όταν κάτι μας έρχεται βολικά, γίνεται την κατάλληλη στιγμή, εύκολα, γρήγορα και χωρίς μεγάλη προσπάθεια (= ευνοϊκά): *Του ήρθαν όλα βολικά και βρήκε γρήγορα δουλειά.*

ο **βολικός**, η **βολική**, το **βολικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι βολικό, μας βολεύει, μας εξυπηρετεί ή το χρησιμοποιούμε εύκολα (≠ άβολος): *Είναι πιο βολικό να τρώμε στο τραπέζι παρά όρθιοι.* / *Τα μικρά αυτοκίνητα είναι πιο βολικά στο παρκάρισμα.* (= εξυπηρετικός)

2. όταν κάτι είναι βολικό, μάς κάνει να νιώθουμε ευχάριστα και άνετα (= άνετος, αναπαυτικός): *Πολύ βολικά αυτά τα καινούρια αθλητικά παπούτσια!*

3. όταν κάποιος είναι βολικός, δε θυμώνει, δεν ανησυχεί ή δεν παραπονιέται εύκολα (= καλόβολος ≠ ιδιότροπος): *Είναι τόσο βολικός άνθρωπος, που ό,τι ώρα και να του ζητήσεις θα έρθει αμέσως.*

ο **βόλος** (του βόλου, των βόλων) ΟΥΣ.:

1. ο βόλος είναι μια μικρή σφαίρα, συνήθως από χρωματιστό γυαλί (= μπιλια): *Μια ιδέα διακόσμησης είναι οι χρωματιστοί βόλοι μέσα σε γυάλινα βάζα.*

2. βόλοι ΠΛΗΘ.: οι βόλοι είναι το παιδικό παιχνίδι, κατά το οποίο κάθε παίκτης αφήνει τους βόλους του να κυλήσουν στο έδαφος έτσι ώστε να χτυπήσουν τους βόλους των άλλων παικτών: *Παλιά, τα παιδιά βγαίνουν στο δρόμο για να παίξουν βόλους.*

η **βόλτα** (της βόλτας) ΟΥΣ.:

1. η βόλτα είναι μια σύντομη διαδρομή που κάνουμε με τα πόδια ή με κάποιο μέσο συγκοινωνίας, συνήθως για ευχαρίστηση: *Πήγαμε μια βόλτα στη θάλασσα.*

2. όταν κάτι κάνει μια βόλτα γύρω από κάτι άλλο, γυρίζει μία φορά γύρω από αυτό (= γύ-

ρος, στροφή): *Πρέπει η βίδα να πάρει μερικές βόλτες ακόμα για να σφίξει καλά.*

▲ Η λέξη βόλτα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. κόβω βόλτες, παίρνω την κάτω βόλτα, τα φέρνω βόλτα

η **βόμβα** (της βόμβας, των βομβών) ουσ.:

1. η βόμβα είναι ένα όπλο με ειδικό μηχανισμό που προκαλεί έκρηξη: *Από την έκρηξη της βόμβας τραυματίστηκε ο φύλακας της τράπεζας. / Τα πολεμικά αεροπλάνα έριξαν βόμβες στα στρατόπεδα των εχθρών.*

2. λέμε βόμβα καθετί που γίνεται ξαφνικά και προκαλεί έκπληξη ή αναστάτωση: *Η είδηση της παραίτησης του υπουργού έσκασε σαν βόμβα.*

ΕΚΦΡ. σκάει η βόμβα

βομβαρδίζω (βομβάρδισα), **βομβαρδίζομαι** (βομβαρδίστηκα, βομβαρδισμένος) ρημ.:

1. όταν κάποιος βομβαρδίζει μια περιοχή, ρίχνουν βόμβες για να την καταστρέψουν: *Τα πολεμικά αεροπλάνα βομβάρδισαν το αεροδρόμιο.*

2. λέμε ότι βομβαρδίζουμε κάποιον όταν τον κουράζουμε με πολλές ίδιες ερωτήσεις, με πολλά ίδια μηνύματα κτλ.: *Όταν του εξομολογούμαι το πρόβλημά μου, με βομβαρδίζει με συμβουλές.*

ο **βομβαρδισμός** (του βομβαρδισμού, των βομβαρδισμών) ουσ.: όταν γίνεται βομβαρδισμός, γίνεται επίθεση με βόμβες σε μια περιοχή: *Όσο διαρκούσε ο βομβαρδισμός, παρέμεναν κρυμμένοι στα καταφύγια.*

ο **βόμβος** (του βόμβου, των βόμβων) ουσ.: ο βόμβος είναι ένας δυνατός ήχος με διάρκεια (= βουίσμα, βουητό): *Ακούγαμε τον ενοχλητικό βόμβο των αεροπλάνων. / Αντιλαμβάνεται πολύ εύκολα τα μελίσσια από το βόμβο των μελισσών.*

βόρεια ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν πηγαίνουμε βόρεια, κινούμαστε προς την κατεύθυνση του βορρά (≠ νότια): *Το μονοπάτι πηγαίνει βόρεια και οδηγεί στην κορυφή του βουνού.*

2. όταν κάτι βρίσκεται βόρεια μιας περιοχής, βρίσκεται προς την κατεύθυνση του βορρά σε σχέση με αυτή την περιοχή: *Το επίκεντρο του σεισμού τοποθετείται δέκα χιλιόμετρα βόρεια της Λευκάδας.*

ο **βόρειος**, η **βόρεια**, το **βόρειο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν μια χώρα ή μια περιοχή είναι βόρεια, βρίσκεται στο βορρά (≠ νότιος): *Η Θράκη βρίσκεται στη βόρεια Ελλάδα.*

2. όταν κάτι είναι βόρειο, ξεκινάει από το βορρά ή κατευθύνεται προς το βορρά (≠ νότιος): *Το χειμώνα ο βόρειος άνεμος είναι πολύ κρύος. / Το βόρειο μονοπάτι οδηγεί κατευθείαν στο βουνό.*

3. όταν κάποιος είναι βόρειος, κατάγεται από μια χώρα ή μια περιοχή του βορρά (≠ νότιος): *Οι βόρειοι Ευρωπαίοι είναι συνήθως ψηλοί και ξανθοί.*

το **βοριαδάκι** ουσ.: το βοριαδάκι είναι ο ελαφρός βόρειος άνεμος: *Άλλαξε ο καιρός ξαφνικά και το γύρισε σε βοριαδάκι.*

▲ Η λέξη βοριαδάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **βοριάς** (του βοριά, των βοριάδων) ουσ.: ο βοριάς είναι ο άνεμος που έρχεται από το βορρά και είναι συνήθως δυνατός και κρύος (= τραμουντάνα): *Ο βοριάς που φύσηξε χτες πάγωσε το χιόνι.*

ο **βορινός**, η **βορινή**, το **βορινό** ΕΠΙΘ.: όταν ένα κτίριο ή το τμήμα ενός κτιρίου είναι βορινό, είναι γυρισμένο προς το βορρά (≠ νότιος): *Τα βορινά δωμάτια του σπιτιού είναι πολύ δροσερά το καλοκαίρι.*

ο **βορράς** (του βορρά) ουσ.:

1. ο βορράς είναι ένα από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, αυτό που βρίσκεται αριστερά μας όταν κοιτάμε το σημείο από το οποίο ανατέλλει ο ήλιος (≠ νότος): *Το χειμώνα, τα πουλιά ταξιθεύουν από το βορρά προς το νότο.*

2. **Βορράς**: ο Βορράς είναι το μέρος που βρίσκεται στο βόρειο τμήμα μια χώρας, μιας περιοχής: *Οι ευρωπαϊκός Βορράς είναι πιο πλούσιος από το Νότο.*

▲ Η λέξη βορράς δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

βοσκάω/βοσκώ (βόσκησα), **βοσκιέμαι** (βοσκήθηκα, βοσκημένος) ρημ.:

1. όταν κάποιος βοσκάει ζώα, τα οδηγεί για βοσκή και τα προσέχει όση ώρα τρώνε: *Βοσκάει τα γίδια.*

2. **βοσκάει** 3^ο πρ.: όταν ένα ζώο βοσκάει, τρώει χορτάρι: *Τα πρόβατα βοσκούσαν στο λιβάδι.*

η **βοσκή** (της βοσκής, των βοσκών) ουσ.:

1. η βοσκή είναι αυτό που κάνουν τα ζώα όταν βόσκουν, όταν τρώνε χορτάρι: *Ο τσοπάνος έβγαλε τα ζώα για βοσκή.*

2. η βοσκή είναι το μέρος όπου φυτρώνουν χόρτα κατάλληλα για να βοσκήσουν ζώα (= βοσκότοπος, βοσκοτόπι): *Υπάρχουν πολλές βοσκές στην περιοχή, γι' αυτό υπάρχουν και πολλά ζώα.*

3. η βοσκή είναι τα χόρτα που χρησιμεύουν ως τροφή για τα ζώα: *Φέτος υπάρχει άφθονη βοσκή, γιατί έβρεξε πολύ το χειμώνα.*

ο **βοσκός** (του βοσκού, των βοσκών) ουσ.: ο βοσκός είναι αυτός που οδηγεί τα ζώα στη βοσκή και τα φυλάει όση ώρα βόσκουν (= τσοπάνης): *Ο βοσκός έβγαλε τα πρόβατα από το μαντρί.*

βόσκω (βοσκήσαμε) ρημ.:

1. βοσκάω: *Βόσκει πρόβατα. / Στα βουνά της ορεινής Νάξου βόσκουν εκατοντάδες κατσίκια.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι ένας άνθρωπος βόσκει όταν γυρίζει εδώ και εκεί (= τριγυρίζω, περιφέρομαι): *Πού έβοσκες και άργησες να γυρίσεις;*

το **βότανο** (του βοτάνου, των βοτάνων) ουσ.: τα βότανα είναι χαμηλά φυτά, που χρησιμοποιούνται συνήθως ως φάρμακα: *Το βότανο λουίζα κάνει καλό στο κρυολόγημα.*

η **βότκα** (της βότκας) ουσ.: η βότκα είναι ένα άχρωμο αλκοολούχο ποτό, αρκετά δυνατό: *Η βότκα είναι το εθνικό ποτό των Ρώσων.*

△ Η λέξη βότκα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **βότσαλο** (του βότσαλου, των βότσαλων) ουσ.: το βότσαλο είναι η μικρή, συνήθως στρογγυλή, πέτρα, που βρίσκουμε στις παραλίες και στις όχθες ποταμών και λιμνών: *Για να περάσει η ώρα, πετούσε βότσαλα στη θάλασσα.*

το **βουβάλι** (του βουβαλιού, των βουβαλιών) ουσ.:

1. το βουβάλι είναι ένα μεγάλο ζώο που μοιάζει με βόδι και έχει πολύ μεγάλα γυριστά κέρατα: *Στην Αμερική κυνηγούν τα βουβάλια για το κρέας τους.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) βουβάλι λέμε τον πολύ παχύ άνθρωπο: *Τρώει πολύ και έχει γίνει σαν βουβάλι.*

ο **βουβός**, η **βουβή**, το **βουβό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι βουβός, δεν έχει φωνή και δεν μπορεί να μιλήσει (= μουγγός): *Ο βουβός υπηρέτης προσπαθούσε με νοήματα να τους καλέσει πίσω.*

2. όταν κάποιος κάθεται βουβός, είναι σιωπηλός και δε μιλάει (= αμίλητος): *Με κοιτούσε βουβός με μάτια γουρλωμένα από το φόβο του.*

3. όταν κάτι είναι βουβό, γίνεται ή εκφράζεται χωρίς λόγια ή ήχους: *Ο καημός μιας ολόκληρης ζωής ξέσπασε σ' ένα βουβό, στέλειωτο κλάμα.*

ο **βουδισμός** (του βουδισμού) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): ο βουδισμός είναι η θρησκεία που γεννήθηκε στην Ινδία και στηρίζεται στη διδασκαλία του Βούδα: *Ο βουδισμός είναι η θρησκεία των λαών που ζουν στην ανατολική και στην κεντρική Ασία.*

△ Η λέξη βουδισμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **βουδιστής** (του βουδιστή, των βουδιστών), η **βουδίστρια** (της βουδίστριας, των βουδιστριών) ουσ.+ΕΠΙΘ.: ο βουδιστής είναι αυτός που πιστεύει στο βουδισμό και στη διδασκαλία του Βούδα: *Οι περισσότεροι Κινέζοι είναι βουδιστές.*

το **βουητό** (του βουητού, των βουητών) ουσ.: το βουητό είναι ένας βαθύς και δυνατός θόρυβος που έχει διάρκεια (= βόμβος, βούισμα, βοή): *Ακουγόταν το βουητό χιλιάδων ανθρώπων που φώναζαν συνθήματα κατά του πολέμου.*

βουίζει (βούιξε) ΡΗΜ.:

1. ένα έντομο ή κάτι άλλο βουίζει όταν βγάζει έναν ήχο που έχει διάρκεια: *Οι μέλισσες βούιζαν πετώντας από λουλούδι σε λουλούδι. / Βούιξε ο αέρας και τα τζάμια έτριζαν.*

2. λέμε ότι ένας χώρος βουίζει όταν γίνεται θόρυβος και φασαρία εκεί (= αντηχεί): *Το προαύλιο του σχολείου βούιζε από τις φωνές των παιδιών.*

3. όταν το τηλέφωνο βουίζει, ακούγεται ένας ήχος, που δείχνει ότι κάποιος εκείνη τη στιγμή μιλάει ή ότι το τηλέφωνό του έχει βλάβη: *Του τηλεφώνησα αλλά το τηλέφωνό του βουίζει.*

4. λέμε ότι βουίζει το κεφάλι μας ή τα αυτιά μας όταν ακούμε συνέχεια έναν ενοχλητικό θόρυβο μέσα στο κεφάλι μας: *Είχαμε φύγει από το μπαρ αλλά τα αυτιά μου συνέχισαν να βουίζουν.*

5. λέμε ότι βουίζει ένας τόπος όταν όλοι συζητάνε μια καινούρια είδηση: *Εσύ, πού ζεις; Βούιξε ο τόπος ότι θα γίνουν εκλογές!*

η **βούλα** (της βούλας) ουσ.:

1. η βούλα είναι ένα στρογγυλό σημάδι: *Το φόρεμά της είναι μπλε με άσπρες βούλες.*

2. παλιότερα, βούλα έλεγαν μια ειδική σφραγίδα και το σχήμα που αυτή άφηνε: *Πάνω στο έγγραφο υπάρχει η βασιλική βούλα.*

△ Η λέξη βούλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

τα **βουλγαρικά** (των βουλγαρικών) ουσ.: τα βουλγαρικά είναι η βουλγαρική γλώσσα: *Το βιβλίο του είναι γραμμένο στα βουλγαρικά και θα μεταφραστεί στα ελληνικά.*

τα **βουλγάρικα** (των βουλγάρικων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τη βουλγαρική γλώσσα, τα βουλγαρικά

ο **βουλγαρικός**, η **βουλγαρική**, το **βουλγαρικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι βουλγαρικό, έχει σχέση με τη Βουλγαρία ή τους Βούλγαρους: *Πρωτεύουσα του βουλγαρικού κράτους είναι η Σόφια.*

ο **βουλγάρικος**, η **βουλγάρικη**, το **βουλγάρικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο βουλγάρικος

ο **Βούλγαρος** (του Βούλγαρου, των Βούλγαρων), η **Βουλγάρα** (της Βουλγάρας) ουσ.+ΕΠΙΘ.: Βούλγαρο λέμε αυτόν που ανήκει στο έθνος της Βουλγαρίας ή είναι πολίτης του κράτους της Βουλγαρίας: *Οι Βούλγαροι είναι βαλκανικός λαός. / Έγινε διαδήλωση Βούλγαρων μεταναστών στην Αθήνα.*

ο **βουλευτής**, η **βουλευτής** (του/της βουλευτή, των βουλευτών) και η **βουλευτίνα** (της βουλευτίνας) ουσ.: ο βουλευτής είναι ο πολιτικός που τον εκλέγουν οι πολίτες με την ψήφο τους, για να υπερασπίζεται τα δικαιώματά τους στη βουλή της χώρας τους: *Εκλέχτηκε βουλευτής στο νομό Ροδόπης.*

η **βουλή** (της βουλής) ουσ.:

1. η βουλή είναι το σύνολο των πολιτικών που εκλέγονται από το λαό για να παίρνουν τις σημαντικές αποφάσεις για τα θέματα μιας χώρας (= κοινοβούλιο): *Η ελληνική βουλή αποτελείται από τριακόσιους βουλευτές.*

2. **Βουλή** ΕΝΙΚ.: η Βουλή είναι το κτίριο όπου συγκεντρώνονται και συζητάνε οι βουλευτές: *Η Βουλή βρίσκεται στην πλατεία Συντάγματος.*

△ Η λέξη βουλή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

βουλιάζω (βούλιαξα, βουλιαγμένος) ΡΗΜ.:

1. βουλιάζουμε κάτι όταν το κάνουμε να χαθεί κάτω από την επιφάνεια του νερού (= βυθίζω): *Οι εχθροί βούλιαξαν τρία καράβια. / Οι πλημμύρες βούλιαξαν ολόκληρες πόλεις.*

2. λέμε ότι βουλιάζουμε όταν καθόμαστε αναπαυτικά σε κάθισμα (= βυθίζομαι): *Βούλιαξε στον καναπέ και τον πήρε ο ύπνος.*

3. **βουλιάζει** 3^ο πρ.: κάτι βουλιάζει όταν πέφτει από την επιφάνεια του νερού στο βυθό (= βυθίζεται): *Ένα πετρελαιοφόρο βούλιαξε στον Ατλαντικό. / Το νόμισμα βούλιαξε στον πάτο της πισίνας.*

4. **βουλιάζει** 3^ο πρ.: όταν μια επιφάνεια βουλιάζει, δημιουργείται πάνω της βαθούλωμα: *Βούλιαξε η πόρτα του αυτοκινήτου στο τρακάρισμα. / Η στέγη βούλιαξε από το χιόνι.*

η **βουλιμία** (της βουλιμίας) ουσ.:

1. η βουλιμία είναι η υπερβολική όρεξη για φαγητό (= λαιμαργία): *Κοιτούσε με βουλιμία το ταψί με το ψητό αρνάκι. / Λόγω της βουλιμίας του αυξήθηκε υπερβολικά το βάρος του.*

2. βουλιμία λέμε την έντονη επιθυμία κάποιου να αποκτάει όλο και περισσότερα: *Τον κατέστρεψε η βουλιμία του για χρήμα και εξουσία.*

⚠ Η λέξη βουλιμία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **βουλκανιζατέρ** ουσ.: το βουλκανιζατέρ είναι το μέρος όπου επισκευάζουν ή αλλάζουν τα χαλασμένα λάστιχα αυτοκινήτων, μοτοσικλετών κτλ.: *Έσκασε το λάστιχο και το πήγα στο βουλκανιζατέρ.*

⚠ Η λέξη βουλκανιζατέρ δεν κλίνεται.

το **βούλωμα** (του βουλώματος, των βουλωμάτων) ουσ.:

1. το βούλωμα είναι αυτό που κάνουμε όταν βουλώνουμε ένα άνοιγμα: *Η τρύπα στον τοίχο θέλει βούλωμα.*

2. βούλωμα λέμε καθετί που χρησιμοποιούμε για να κλείσουμε ένα μπουκάλι, μια κατσαρόλα, ένα βάζο κτλ.: *Δε βρίσκει το βούλωμα του μπουκαλιού. (= πώμα, καπάκι)*

βουλώνω (βούλωσα) ρημ.:

1. όταν κλείνουμε με καπάκι ένα μπουκάλι, το βουλώνουμε (= ταπώνω ≠ ξεταπώνω): *Να βουλώσεις καλά το κρασί.*

2. όταν γεμίζουμε ή κλείνουμε μια μικρή τρύπα, τη βουλώνουμε (= φράζω): *Χρησιμοποίησαν τσιμέντο για να βουλώσουν τις τρύπες στον τοίχο.*

3. **βουλώνει** 3^ο πρ.: ένας σωλήνας ή κάτι άλλο βουλώνει όταν κλείνει το άνοιγμά του (= φράζει ≠ ξεβουλώνει): *Βούλωσε η μπανιέρα.*

4. **βουλώνει** 3^ο πρ.: όταν βουλώνει η μύτη μας ή τα αυτιά μας, αναπνέουμε ή ακούμε με δυσκολία, συνήθως από κρυολόγημα: *Έχει συνάχι και βούλωσε η μύτη του. (= μπουκώνει)*

ΕΚΦΡ. βουλώνω τα αυτιά μου, το βουλώνω

βουλώνω τα αυτιά μου **ΕΚΦΡ.:** λέμε ότι βουλώνουμε τα αυτιά μας όταν κάνουμε επίτηδες ότι δεν ακούμε, συνήθως από αδιαφορία: *Οι αρμόδιοι βουλώνουν τα αυτιά τους στις διαμαρτυρίες των πολιτών.*

ο **βουνίσκος**, η **βουνίσια**, το **βουνίσιο** **ΕΠΙΘ.:**

1. όταν κάτι είναι βουνίσιο, υπάρχει στο βουνό ή έχει σχέση με το βουνό (= ορεινός ≠ καμπί-

σιος): *Γεμίσαμε τα πνευμόνια μας με καθαρό, βουνίσιο αέρα.*

2. βουνίσιο λέμε έναν άνθρωπο, ένα ζώο ή ένα φυτό που ζει στο βουνό: *Κανένας από τους βουνίσιους μετανάστες δεν ήξερε κολύμπι. / Βγήκαν για κυνήγι βουνίσιας πέρδικας.*

το **βουνό** (του βουνού, των βουνών) ουσ.:

1. το βουνό είναι μια μεγάλη προεξοχή του εδάφους με πλαγιές (= όρος): *Του αρέσει να περπατάει και να σκαρφαλώνει στα βουνά. / Οι κορυφές των βουνών ήταν ακόμα χιονισμένες.*

2. βουνό λέμε κάθε περιοχή που βρίσκεται σε μεγάλο υψόμετρο: *Το καλοκαίρι θα πάμε διακοπές στο βουνό. / Του αρέσει πιο πολύ το βουνό από τη θάλασσα.*

3. βουνό λέμε ένα σωρό από πράγματα που είναι τοποθετημένα χωρίς τάξη το ένα πάνω στο άλλο (= στοίβα): *Πάνω στο γραφείο του ήταν ένα βουνό από βιβλία.*

4. λέμε βουνό κάτι πολύ μεγάλο ή πολύ δύσκολο: *Σηκώθηκαν βουνά τα κύματα από την τρικυμία. / Οι ασκήσεις των μαθηματικών μου φαίνονται βουνό.*

ΕΚΦΡ. μαθημένα τα βουνά στα χιόνια, μόνο βουνό με βουνό δε σμίγει, τύχη βουνό

ο **βούρκος** (του βούρκου, των βούρκων) ουσ.:

1. ο βούρκος είναι η λάσπη που δημιουργείται στα βρόμικα νερά θάλασσας, ποταμού ή λίμνης: *Η λίμνη που πριν από χρόνια είχε πάπιες, σήμερα έχει σκουπίδια και έχει μετατραπεί σε βούρκο.*

2. όταν κάποιος ζει στο βούρκο, κάνει παράνομες και ανήθικες πράξεις: *Ζούσε στο βούρκο της στιγμίας πριν στη φυλακή.*

βουρκώνω (βούρκωσα, βουρκωμένος) ρημ.: όταν βουρκώνουμε, τα μάτια μας γεμίζουν με δάκρυα (= δακρύζω): *Βούρκωσε από τη συγκίνηση.*

η **βούρτσα** (της βούρτσας, των βουρτσών) ουσ.: η βούρτσα είναι ένα αντικείμενο που αποτελείται από μια βάση πάνω στην οποία είναι στερεωμένες σκληρές τρίχες ή λεπτά σύρματα και το χρησιμοποιούμε για να βάφουμε τοίχους, να καθαρίζουμε ρούχα ή παπούτσια, ή για να χτενίζουμε τα μαλλιά μας: *Καθάρισα το παλτό μου με τη βούρτσα. / Γυάλισα τα παπούτσια μου με τη βούρτσα. / Τα μαλλιά της είναι πολύ μπερδεμένα και τα χτενίζει με τη βούρτσα.*

βουρτσιζω (βουρτσισα), **βουρτσιζομαι** (βουρτσίστηκα, βουρτσισμένος) ρημ.:

1. όταν βουρτσιζουμε κάτι, το καθαρίζουμε ή το γυαλίζουμε με βούρτσα: *Βούρτσισε το σακάκι για να φύγει η σκόνη. / Βουρτσίζει πάντα τα δόντια του μετά το φαγητό.*

2. όταν βουρτσιζουμε τα μαλλιά μας, τα χτενίζουμε με βούρτσα: *Βούρτσισε τα βρεγμένα μαλλιά της μπροστά στον καθρέφτη.*

το **βούρτσισμα** (του βουρτσίσματος, των βουρτσισμάτων) ουσ.:

1. το βούρτσισμα είναι αυτό που κάνουμε όταν καθαρίζουμε ή γυαλίζουμε κάτι με βούρτσα: *Μην ξεχνάς το βούρτσισμα των δοντιών σου.*
2. το βούρτσισμα είναι το χτένισμα των μαλλιών μας με βούρτσα: *Τα μαλλιά θέλουν κάθε μέρα βούρτσισμα.*

Βουτάω/βουτώ (βουτήξα), **βουτιέμαι** (βουτήχτηκα, βουτηγμένος) ρημ.:

1. όταν βουτάμε κάτι μέσα σε υγρό, το βάζουμε ολόκληρο μέσα σε αυτό: *Του αρέσει να βουτάει το ψωμί στο λάδι της σαλάτας. / Βούτηξε το χέρι του στο νερό για να δει αν ζεστάθηκε. (= βυθίζω)*
2. βουτάμε συνήθως στο νερό όταν μπαίνουμε ολόκληροι μέσα σε αυτό: *Βούτηξαν στα παγωμένα νερά της λίμνης για να τον σώσουν.*
3. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν βουτάμε κάποιον, τον πιάνουμε γρήγορα ή απότομα και τον φέρνουμε προς το μέρος μας (= αρπάζω): *Θύμωσε και τον βούτηξε από το γιακά.*
4. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι βουτάμε κάτι όταν το παίρνουμε κρυφά ή με τη βία: *Της βούτηξε το πορτοφόλι από την τσάντα. (= κλέβω) / Μου βούτηξε την μπάλα μέσα από τα χέρια. (= αρπάζω)*

το **βούτημα** (του βουτήματος, των βουτημάτων) ουσ.: τα βουτήματα είναι γλυκίσματα, όπως τα κουλούρια, τα παξιμάδια, τα μπισκότα κ.ά.: *Μαζί με τον καφέ και το τσάι σέρβιρε και βουτήματα.*

▲ Η λέξη βούτημα χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η **βουτιά** (της βουτιάς, των βουτιών) ουσ.:

1. η βουτιά είναι το να βουτήξει κάποιος με ορμή στο νερό με το κεφάλι: *Τα παιδιά πριν κάνουν βουτιές πρέπει να σιγουρευτούν πρώτα ότι τα νερά είναι βαθιά.*
2. η βουτιά είναι η κίνηση προς τα κάτω ή προς τα εμπρός που κάνει κάποιος όταν πέφτει από ψηλά: *Ο ακροβάτης έκανε μια υπέροχη βουτιά από ψηλά και έπεσε στο δίχτυ. / Ο τερματοφύλακας με μια βουτιά απέκρουσε την μπάλα.*

το **βούτυρο** (του βούτυρου, των βούτυρων) ουσ.: το βούτυρο είναι μια μαλακή ουσία με κιτρινωπό χρώμα, γίνεται από το λίπος που βγαίνει από το γάλα και τη χρησιμοποιούμε συνήθως σε φαγητά: *Στο τέλος προσθέτεις μια κουταλιά φρέσκο βούτυρο πάνω από τα μακαρόνια.*

το **βραβείο** (του βραβείου, των βραβείων) ουσ.: το βραβείο είναι χρήματα ή κάτι άλλο που δίνουμε σε κάποιον, επειδή ήρθε πρώτος σε διαγωνισμό ή επειδή ξεχώρισε σε κάτι: *Πήρε το πρώτο βραβείο στον παγκόσμιο διαγωνισμό ζωγραφικής.*

βραβεύω (βράβευσα), **βραβεύομαι** (βραβεύτηκα, βραβευμένος) ρημ.: βραβεύουμε κάποιον όταν του δίνουμε κάποιο βραβείο: *Το σχολείο βράβευσε τους αριστούχους μαθητές. / Το μυ-*

θιστόρημά του βραβεύτηκε σε παγκόσμιο διαγωνισμό.

τα **βράγχια** (των βραγχίων) ουσ.: τα βράγχια είναι τα όργανα με τα οποία αναπνέουν τα ψάρια και άλλα ζώα του νερού, όπως οι βάτραχοι, τα μαλάκια κτλ.: *Στα φρέσκα ψάρια τα βράγχια είναι υγρά και έχουν ζωηρό κόκκινο ή ροζ χρώμα.*

η **βραδιά** (της βραδιάς, των βραδιών) ουσ.:

1. η βραδιά είναι το διάστημα της ημέρας που ο ήλιος δεν είναι στον ουρανό και έχει σκοτάδι έξω: *Ήταν μια όμορφη βραδιά με πανσέληνο. (= νύχτα) / Περάσαμε μια πολύ ευχάριστη βραδιά. (= βράδυ)*
2. η βραδιά είναι μια εκδήλωση που γίνεται το βράδυ, και όχι το πρωί ή το απόγευμα: *Ο πολιτιστικός σύλλογος της πόλης οργανώνει μια μουσική βραδιά.*

βραδιάζει (βράδιασε) ρημ.: όταν βραδιάζει, χάνεται το φως της ημέρας και έρχεται το βράδυ (= νυχτώνει ≠ ξημερώνει): *Όταν βραδιάζει, με πιάνει μελαγχολία. / Είχε ήδη βραδιάσει όταν φτάσαμε στο σπίτι.*

το **βραδινό** (του βραδινού, των βραδινών) ουσ.: το βραδινό είναι το γεύμα που τρώμε το βράδυ: *Για βραδινό θα ετοιμάσω κάτι γρήγορο και ελαφρύ.*

ο **βραδινός**, η **βραδινή**, το **βραδινό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι βραδινό, γίνεται το βράδυ ή έχει σχέση με το βράδυ: *Αυτή την εβδομάδα έχει βραδινή βάρδια στη δουλειά. (= νυχτερινός) / Η βραδινή παράσταση στο θέατρο αρχίζει στις εννιά. (≠ απογευματινός)*
2. λέμε ότι ένα ρούχο είναι βραδινό όταν το φοράμε σε επίσημες εκδηλώσεις (= επίσημος): *Αγόρασε μια βραδινή τουαλέτα για τη δεξίωση.*
3. όταν κάποιος είναι βραδινός, εργάζεται το βράδυ: *Όλη αυτή την εβδομάδα δουλεύω βραδινός.*
4. λέμε για κάποιον ότι είναι βραδινός τύπος όταν του αρέσει να μένει ξύπνιος ως πολύ αργά το βράδυ: *Μη με υπολογίζετε για μπουζούκια, δεν είμαι βραδινός τύπος και θα νυστάζω.*

το **βράδυ** (του βραδιού, των βραδιών) ουσ.: το βράδυ είναι το διάστημα της ημέρας που ξεκινάει από τη δύση του ηλίου και φτάνει συνήθως ως την ώρα που ηγναιουμε για ύπνο: *Πηγαίνει στη δουλειά το πρωί και γυρίζει το βράδυ. (≠ πρωί) / Μερικά φαρμακεία μένουν ανοιχτά και το βράδυ. (= νύχτα ≠ ημέρα)*

βράζει το αίμα μου εκφρ.: το λέμε για κάποιον που είναι άνθρωπος γεμάτος ζωή και ζωντάνια: *Είναι νέος και το αίμα του βράζει για περιπέτεια.*

βράζω (έβρασα, βρασμένος) ρημ.:

1. όταν βράζουμε μια τροφή, τη μαγειρεύουμε, συνήθως μέσα σε νερό: *Πρώτα βράζουμε το κρέας και μετά τηγανίζουμε τις πατάτες. / Ο σου βράσω ένα αυγό.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι βράζει όταν έχει πολύ μεγάλη θερμοκρασία (= σκάω, ανάβω): *Όλο το βράδυ έβραζε από τον πυρετό. / Το καλοκαίρι το σπίτι μας βράζει από τη ζέστη.*

3. λέμε ότι βράζουμε από θυμό, οργή κτλ. όταν νιώθουμε μεγάλο θυμό, οργή κτλ. (= φουντώνω): *Μέσα του έβραζε, αλλά δεν είπε κουβέντα.*

4. βράζει 3^ο ΠΡ.: όταν ένα υγρό ή ένα φαγητό βράζει, έχει μεγάλη θερμοκρασία και βγάζει μπουρμπουλήθρες και ατμό (= κοχλάζει): *Όταν βράσει το γάλα, το κατεβάζετε από τη φωτιά.*

ΕΚΦΡ. βράζει το αίμα μου, όλοι στο ίδιο καζάνι βράζουμε

το **βρακι** (του βρακιού, των βρακιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το βρακί είναι το εσώρουχο που φοράμε στο κάτω μέρος του σώματός μας, το οποίο έχει δύο ανοίγματα για τα πόδια και λάστιχο στη μέση για να το κρατάει σταθερό: *Φοράει βρακί και σουτιέν στο ίδιο χρώμα.*

το **βράσιμο** (του βρασίματος, των βρασιμάτων) ΟΥΣ.: βράσιμο είναι το να βράζει ένα υγρό ή ένα φαγητό: *Μικρά μυστικά για το βράσιμο των ζυμαρικών.*

ο **βραστός**, η **βραστή**, το **βραστό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα υγρό είναι βραστό, έχει βράσει και είναι πολύ ζεστό (= βρασμένος): *Σε μια κατσαρόλα με βραστό νερό ρίχνετε το ρύζι.*

2. όταν ένα φαγητό είναι βραστό, το έχουμε μαγειρέψει με βράσιμο και όχι με ψήσιμο ή τηγάνισμα: *Στο τραπέζι σέρβιραν πρώτα σούπα ρύζι με βραστό κρέας.*

το **βραχιόλι** (του βραχιολιού, των βραχιολιών) ΟΥΣ.: το βραχιόλι είναι το κόσμημα που φοράμε γύρω από το χέρι: *Στο αριστερό χέρι φοράει το ρολόι και στο δεξί ένα ασημένιο βραχιόλι.*

ο **βραχιονας** (του βραχιονα, των βραχιόνων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.):

1. ο βραχιονας είναι το μπράτσο του χεριού μας: *Κάταγμα του βραχιονα.*

2. ο βραχιονας ενός αντικειμένου είναι το μακρύ και λεπτό τμήμα του που εξέχει και λυγίζει: *Οι βραχιόνες των γυαλιών μας στερεώνονται πίσω από τα αυτιά. / Ο βραχιονας του φωτιστικού μπορεί να λυγίζει αριστερά ή δεξιά.*

η **βραχνάδα** (της βραχνάδας) ΟΥΣ.: όταν η φωνή μας έχει μια βραχνάδα, ακούγεται χοντρή και άγρια, για παράδειγμα επειδή πονάει ο λαιμός μας: *Έκοψε το τσιγάρο, αλλά του έχει μείνει μια βραχνάδα στη φωνή.*

△ Η λέξη βραχνάδα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

βραχνιάζω (βράχνιασα, βραχνιασμένος) ΡΗΜ.: όταν βραχνιάζουμε, η φωνή μας γίνεται βραχνή: *Ούρλιαζε τη στιγμή του γκολ και βράχνιασε.*

ο **βραχνός**, η **βραχνή**, το **βραχνό** ΕΠΙΘ.:

1. η φωνή μας είναι βραχνή όταν ακούγεται χοντρή και άγρια: *Από τότε που άρχισε να κανιζεί, η φωνή του έγινε βραχνή.*

2. όταν κάποιος είναι βραχνός, έχει βραχνιάσει, συνήθως επειδή είναι κρυωμένος (= βραχνιασμένος): *Είναι βραχνός και τον πονάει πολύ ο λαιμός του.*

ο **βράχος** (του βράχου, των βράχων) ΟΥΣ.:

1. ο βράχος είναι μια μεγάλη πέτρα που συνήθως προεξέχει από το έδαφος ή από την επιφάνεια της θάλασσας: *Το ρεύμα παρέσυρε τη βάρκα και την έριξε πάνω στα βράχια. / Ξεκόλλησε ένας βράχος από το βουνό κι έπεσε στο δρόμο.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι βράχος όταν είναι σταθερός σε αυτά που πιστεύει και δεν παρασύρεται ή δεν υποχωρεί: *Δέχτηκε πολλές πιέσεις και απειλές, αλλά αυτός παρέμεινε βράχος.*

△ Ο πληθυντικός αριθμός της λέξης βράχος είναι "οι βράχοι" και "τα βράχια".

ο **βραχώδης**, η **βραχώδης**, το **βραχώδες** ΕΠΙΘ.: όταν μια περιοχή είναι βραχώδης, είναι γεμάτη βράχους: *Το νησί είναι βραχώδες, γι' αυτό δε φυτρώνει ούτε ένα δεντράκι.*

βρε! ΕΠΙΦ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε μεγάλη έκπληξη: *Βρε, τι κακό έπαθαν οι άνθρωποι μες στις γιορτές!*

2. το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε με φίλους μας ή με μικρά παιδιά: *Μη στενοχωριέσαι, βρε παιδί μου!*

3. το χρησιμοποιούμε όταν βρίζουμε κάποιον: *Βρε αλήτη, πώς τολμάς να μου μιλάς με αυτό τον τρόπο!*

βρέξει χιονίσει ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν θέλουμε να δείξουμε ότι κάτι θα γίνει οπωσδήποτε: *Βρέξει χιονίσει, η εκδήλωση θα γίνει. / Δεν ανησυχεί, αφού παίρνει κάθε μήνα το μισθό του βρέξει χιονίσει.*

το **βρέφος** (του βρέφους, των βρεφών) ΟΥΣ.: το βρέφος είναι το νεογέννητο παιδί (= μωρό): *Κρατούσε το βρέφος στην αγκαλιά της και το θήλαζε.*

βρέχει με το τουλούμι ΕΚΦΡ.: όταν βρέχει με το τουλούμι, βρέχει πάρα πολύ (= ρίχνει καρεκλοπόδαρα): *Μη βγεις έξω, γιατί βρέχει με το τουλούμι.*

βρέχω (έβρεξα), **βρέχομαι** (βράχηκα, βρεγμένος και βρεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν βρέχουμε κάτι, ρίχνουμε πάνω του νερό ή άλλο υγρό ή το βουτάμε μέσα σε αυτό: *Βρέχει τα παξιμάδια στο νερό για να μαλακώσουν. (= μουσκεύω) / Έβρεξε τα ρούχα πριν τα σιδερώσει. (= καταβρέχω)*

2. βρέχει ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: όταν βρέχει, ρίχνει βροχή: *Έβρεχε ασταμάτητα και οι δρόμοι πλημμύρισαν.*

3. βρέχομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος ή κάτι βρέχεται, πέφτει πάνω του βροχή: *Βράχηκαν τα ρούχα από το χαλάζι. / Δεν είχαμε ομπρέλα και βραχήκαμε.*

4. βρέχομαι ΠΑΘ.: όταν ένα μωρό βρέχεται, λερώνει τα ρούχα του με τα ούρα του χωρίς να το

θέλει (= κατουριέμαι): *Το μωρό βράχηκε και θέλει άλλαγμα.*

5. βρέχεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένας τόπος βρέχεται από θάλασσα ή από λίμνη, βρίσκεται δίπλα σε αυτή: *Η Ελλάδα βρέχεται νότια από τη Μεσόγειο θάλασσα.*

ΕΚΦΡ. βρέξει χιονίσει, βρέχει με το τουλούμι, έχω μη βρέξει και μη στάξει, ό,τι βρέξει ας κατεβάσει, πέρα βρέχει, σαν βρεγμένη γάτα, τις βρέχω

βρίζω (έβρισα), **βρίζομαι** (βρίστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν βρίζουμε ή όταν βρίζουμε κάποιον, του λέμε άσχημα λόγια, που τον προσβάλλουν: *Τον έβρισε αλλά μετά το μετάνιωσε και του ζήτησε συγγώμη.*

2. βρίζομαι ΠΑΘ.: βρίζομαι με κάποιον όταν λέμε βρισιές ο ένας στον άλλο: *Βρίστηκαν άσχημα και δε μιλάνε πια μεταξύ τους.*

ο **βρικόλακας** (του βρικόλακα, των βρικόλακων) ΟΥΣ.: ο βρικόλακας είναι ήρωας σε ιστορίες, που βγαίνει από τον τάφο του τις νύχτες για να πιει το αίμα των ζωντανών (= βαμπίρ, δράκουλας): *Ερμήνευσε το ρόλο του βρικόλακα με μοναδικό τρόπο.*

η **βρισιά** (της βρισιάς, των βρισιών) ΟΥΣ.: η βρισιά είναι τα άσχημα λόγια που προσβάλλουν κάποιον (= αισχρολόγο, βρομόλογο): *Πάνω στον καβγά αντάλλαξαν πολύ βαριές βρισιές.*

βρίσκεται σε εξέλιξη ΕΚΦΡ.: όταν κάτι που γίνεται βρίσκεται σε εξέλιξη, έχει ξεκινήσει αλλά δεν έχει τελειώσει ακόμη: *Η κατασκευή του νέου δρόμου βρίσκεται σε εξέλιξη.*

βρίσκομαι σε καλό δρόμο ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος βρίσκεται σε καλό δρόμο, έχει μεγάλες πιθανότητες να πετύχει: *Συνέχισε έτσι την άσκηση, βρίσκεσαι σε καλό δρόμο.*

βρίσκω (βρήκα), **βρίσκομαι** (βρέθηκα) ΡΗΜ.:

1. βρίσκουμε κάτι ή κάποιον που χάσαμε όταν μαθαίνουμε πού είναι (= ανακαλύπτω ≠ χάνω): *Τελικά, το βρήκα το δαχτυλίδι που είχα χάσει.*

2. όταν βρίσκουμε κάτι, το αποκτάμε (= εξασφαλίζω): *Βρήκε καινούρια δουλειά. / Πού να βρεθούν τόσα χρήματα για την εγχείριση; / Δε βρίσκει λίγο χρόνο για τα παιδιά του.*

3. όταν βρίσκουμε κάποιον, τον βλέπουμε κάπου τυχαία (= συναντάω): *Βρήκε στο δρόμο έναν παλιό της γνωστό.*

4. βρίσκουμε λύση ή απάντηση σε πρόβλημα όταν φτάνουμε σε αυτή: *Οι επιστήμονες βρήκαν ένα νέο εμβόλιο. (= ανακαλύπτω) / Βρήκαν τη λύση στο πρόβλημά τους. (= πετυχαίνω)*

5. όταν βρίσκουμε κάποιον σε μια ορισμένη κατάσταση, τον βλέπουμε να είναι σε αυτή την κατάσταση: *Όταν γύρισα σπίτι, τον βρήκα να μαγειρεύει. / Βρήκε την εξώπορτα ανοιχτή.*

6. όταν βρίσκουμε κάτι καλό, σωστό κτλ., πιστεύουμε ότι είναι καλό, σωστό κτλ. (= θεωρώ, κρίνω): *Βρήκα την απάντησή του πολύ έξυπνη. / Δεν το βρίσκω ασπτό να βρίζεις.*

7. όταν κάτι βρίσκει σε κάτι άλλο, χτυπάει πάνω του: *Η μπάλα βρήκε στο δοκάρι. / Το πίσω λάστιχο βρήκε στο πεζοδρόμιο.*

8. με βρήκε ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μας βρήκε κάτι όταν μας έχει συμβεί κάτι κακό (= χτυπάει): *Εύχομαι άλλη συμφορά να μη σε βρει!*

9. βρίσκομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος ή κάτι βρίσκεται σε ένα μέρος, σε μια κατάσταση κτλ., είναι σε αυτό το μέρος, την κατάσταση κτλ.: *Το βιβλίο βρίσκεται πάνω στο γραφείο σου. / Ο ασθενής βρίσκεται σε καλή κατάσταση.*

10. βρίσκομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος βρίσκεται με κάποιον άλλο, συναντιέται μαζί του (= βλέπομαι): *Τις προάλλες βρεθήκαμε με τον Πέτρο στο γήπεδο.*

11. μου βρίσκεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν μας βρίσκεται κάτι, το έχουμε: *Σου βρίσκεται λίγος καφές; / Σου βρίσκονται καθόλου ψιλά; (= κρατάω)*

ΕΚΦΡ. αλλού πατάω κι αλλού βρίσκομαι, βρίσκεται σε εξέλιξη, βρίσκομαι σε καλό δρόμο, βρίσκω άκρη, βρίσκω αφορμή, βρίσκω μπροστά μου, βρίσκω τις πόρτες κλειστές, βρίσκω το δάσκαλό μου, βρίσκω το δρόμο μου, βρίσκω τον μπελά μου, όπου βρεθώ κι όπου σταθώ, τα βρίσκουμε, τα βρίσκω μαστούνια, τα βρίσκω όλα στο πιάτο, τη βρίσκω

βρίσκω άκρη ΕΚΦΡ.: όταν βρίσκουμε άκρη, βρίσκουμε μια λύση σε κάποιο πρόβλημα: *Ύστερα από πολλές συζητήσεις καταφέραμε να βρούμε άκρη.*

βρίσκω αφορμή ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι βρίσκουμε αφορμή, εννοούμε ότι χρησιμοποιούμε κάποιο γεγονός ως δικαιολογία για να κάνουμε κάτι: *Βρήκε αφορμή ότι δε διάβαζε για να τον μαλώσει.*

βρίσκω μπροστά μου ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον ή για κάτι που στέκεται εμπόδιο σε κάτι που θέλουμε να κάνουμε: *Αν αποφασίσεις να φύγεις, θα με βρεις μπροστά σου!*

βρίσκω τις πόρτες κλειστές ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν δε βρίσκουμε κανένα να μας βοηθήσει σε κάτι που κάνουμε: *Δυστυχώς βρήκε όλες τις πόρτες κλειστές κι έτσι δεν μπόρεσε να ανοίξει το μαγαζί που ήθελε.*

βρίσκω το δάσκαλό μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος άλλος αποδεικνύεται καλύτερος ή πιο ικανός από εμάς σε κάτι (= βρίσκω το μάστορά μου): *Βρήκε το δάσκαλό της στα χαρτιά.*

βρίσκω το δρόμο μου ΕΚΦΡ.: όταν βρίσκουμε το δρόμο μας, καταλήγουμε μετά από σκέψη στο τι θέλουμε να κάνουμε στη ζωή μας: *Βρήκε το δρόμο της κι αυτή, θα δώσει εξετάσεις για να μπει στην ιατρική.*

βρίσκω τον μπελά μου ΕΚΦΡ.: όταν βρίσκω τον μπελά μου, βρίσκομαι μπλεγμένος σε μια δύσκολη κατάσταση χωρίς να φταίω: *Πήγε να τους βοηθήσει και τελικά βρήκε τον μπελά της.*

η **βρόμα** (της βρόμας) ΟΥΣ.:

1. η βρόμα είναι η άσχημη μυρωδιά (= δυσσομία ≠ ευωδιά): *Μας έπνιξε η βρόμα των σκουπιδιών.*

2. βρόμα είναι κάθε ακαθαρσία ή βρομιά: *Τα παράθυρα είναι μες στη βρόμα από τη βροχή και τη σκόνη.*

△ Η λέξη βρόμα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

βρομάει και ζέχνει ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον ή για κάτι όταν μυρίζει πάρα πολύ άσχημα: *Δεν μπορείς να τον πλησιάσεις γιατί βρομάει και ζέχνει.*

βρομάω/βρομώ (βρόμησα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι ή κάποιος βρομάει, βγάζει μια άσχημη ή δυσάρεστη μυρωδιά (= μυρίζω, βρομοκοπάω ≠ μοσχοβολάω, ευωδιάζω): *Βρομάνε τα πόδια του. / Το σπίτι βρομάει ψαρίλα.*

2. μου βρομάει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μια κατάσταση μας βρομάει όταν υποψιαζόμαστε ότι κρύβει κάτι άσχημο ή πονηρό (= μου μυρίζει): *Κάτι μου βρομάει σε όλη αυτή την υπόθεση!*

△ Οι λέξεις βρομάω και βρομίζω έχουν διαφορετικές σημασίες.

ΕΚΦΡ. βρομάει και ζέχνει, το ένα μου βρομάει και τ' άλλο μου μυρίζει

ο **βρομερός, η βρομερή, το βρομερό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι βρομερό, είναι πολύ βρόμικο και βρομάει (= σιχαμερός ≠ καθαρός): *Σιχαίνομαι να το φάω γιατί το έπιασε με τα βρομερά του χέρια.*

2. λέμε βρομερό κάτι που είναι πολύ κακό, παράνομο ή ανήθικο (= ανήθικος): *Είναι μπλεγμένος σε μια βρομερή υπόθεση απάτης.*

η **βρομιά** (της βρομιάς) ΟΥΣ.:

1. η βρομιά είναι η σκόνη, η λάσπη, οι λεκέδες, τα σκουπίδια ή ό,τι άλλο κάνει ένα χώρο ή έναν άνθρωπο να είναι βρόμικος (= βρόμα ≠ καθαριότητα): *Πλύνε τα χέρια σου, γιατί είναι μες στη βρομιά! / Καθάρισε τις βρομιές από το πάτωμα.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) βρομιά λέμε την ανήθικη πράξη (= παρανομία, απάτη): *Κάποια βρομιά θα έκανε για να τον κατηγορούν!*

△ Η λέξη βρομιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **βρομιάρης, η βρομιάρα, το βρομιάρικο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι βρομιάρης, ζει μέσα στη βρομιά και την ακαταστασία (= βρομερός ≠ καθαρός): *Αυτός ο βρομιάρης ο γείτονας πετάει σκουπίδια στο μπαλκόνι μου.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) βρομιάρη λέμε κάποιον για να τονίσουμε ότι είναι πολύ κακός ή ανήθικος (= παλιάνθρωπος, κάθαρμα): *Άτιμε, προδότη, βρομιάρη, δε θα μου ξεφύγεις!*

βρομίζω (βρόμισα), **βρομιζομαι** (βρομισήκα, βρομισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος βρομίζει κάτι, το γεμίζει με βρομιές (= λερώνω ≠ καθαρίζω): *Μη με πιάνεις με λερωμένα χέρια, γιατί θα με βρομίσεις.*

/ Έπιασε στις λάσπες και βρόμισε τα παπούτσια του.

2. βρομίζει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι βρομίζει, γίνεται βρόμικο (= λερώνει): *Βρόμισαν τα πλακάκια με λάσπες.*

△ Οι λέξεις βρομίζω και βρομάω έχουν διαφορετικές σημασίες.

ο **βρόμικος, η βρόμικη, το βρόμικο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα πράγμα ή ένα μέρος είναι βρόμικο, έχει πολλές βρομιές, λεκέδες, σκουπίδια κτλ. (= ακάθαρτος ≠ καθαρός): *Μην τρως με βρόμικα χέρια! / Η κουζίνα είναι βρόμικη, δεν πρόλαβα να την καθαρίσω.*

2. λέμε ότι κάτι είναι βρόμικο όταν δεν είναι τίμιο, δίκαιο ή νόμιμο: *Αυτός ο ποδοσφαιριστής παίζει βρόμικο παιχνίδι. / Μην ανακατεύεσαι σε βρόμικες δουλειές, γιατί θα βρεις τον μπελά σου!*

βροντάω/βροντώ (βρόντηξα) ΡΗΜ.:

1. βροντάμε κάτι όταν το χτυπάμε ή το κλείνουμε κάνοντας θόρυβο: *Βρόντηξε την πόρτα και έφυγε. / Βρόντηξε το χέρι του στο τραπέζι για να κάνουμε ησυχία.*

2. βροντάει ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: όταν βροντάει, ρίχνει αστραπές ή κεραυνούς (= μπουμπουνίζει): *Αστράφτει και βροντάει έξω.*

3. βροντάει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι βροντάει όταν χτυπάει ή κλείνει με θόρυβο: *Τα παράθυρα βροντούσαν από τον αέρα.*

ΕΚΦΡ. τα βροντάω

ο **βροντερός, η βροντερή, το βροντερό** ΕΠΙΘ.:

όταν ένας ήχος είναι βροντερός, είναι πολύ δυνατός και βαθύς, όπως ο ήχος της βροντής: *Οι θεατές ξέσπασαν σε βροντερά γέλια. (= ηχηρός) / Ο λυκειάρχης έβγαλε λόγο με βροντερή φωνή. (= στεντόρειος)*

η **βροντή** (της βροντής, των βροντών) ΟΥΣ.:

1. η βροντή είναι ο πολύ δυνατός ήχος που ακούγεται από τον ουρανό μετά από κεραυνό ή αστραπή (= μπουμπουνητό): *Έριχνε δυνατή βροχή με αστραπές και βροντές.*

2. βροντή λέμε κάθε δυνατό ήχο (= κρότος): *Οι βροντές των κανονιών αντηχούσαν χιλιόμετρα μακριά.*

ο **βροχερός, η βροχερή, το βροχερό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ο καιρός είναι βροχερός, βρέχει ή υπάρχουν σημάδια ότι θα βρέξει: *Αναβάλαμε την εκδρομή γιατί ο καιρός ήταν βροχερός.*

2. βροχερό είναι κάτι, όπως ένα κλίμα, ένα μέρος ή μία εποχή, όταν βρέχει πολύ συχνά: *Δε μου αρέσει το βροχερό κλίμα του Λονδίνου. / Το φθινόπωρο είναι η πιο βροχερή εποχή του χρόνου.*

η **βροχή** (της βροχής, των βροχών) ΟΥΣ.:

1. η βροχή είναι οι σταγόνες νερού που πέφτουν από τα σύννεφα στη γη: *Έπιασε ξαφνικά μια δυνατή βροχή και γίναμε μούσκεμα.*

2. βροχές ΠΛΗΘ.: οι βροχές είναι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο βρέχει συνέχεια: *Στην Ασία, το καλοκαίρι είναι η περίοδος των βροχών.*

3. βροχή από κάτι σημαίνει πολύ μεγάλη ποσότητα από κάτι: *Ο υπουργός δέχτηκε βροχή από ερωτήματα σχετικά με το νομοσχέδιο.* (= πλήθος)

ΕΚΦΡ. πέφτουν βροχή

οι **βροχοπτώσεις** (των βροχοπτώσεων) ουσ.: όταν οι μετεωρολόγοι λένε ότι θα υπάρχουν βροχοπτώσεις, εννοούν ότι θα υπάρχουν βροχές: *Οι δυνατές βροχοπτώσεις κατέστρεψαν τις καλλιέργειες.*

η **βρύση** (της βρύσης, των βρυσών) ουσ.: η βρύση είναι ένα μεταλλικό αντικείμενο στο νεροχύτη ή στην πανιέρα, με το οποίο μπορούμε να ρυθμίσουμε πόσο νερό μπορεί να περάσει από εκεί: *Άνοιξε τη βρύση και γέμισε τον κουβά με νερό.*

βυζαίνω (βύζαξα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν μια γυναίκα ή ένα θηλυκό ζώο βυζαίνει το παιδί της, το ταΐζει με γάλα από το στήθος της (= θηλάζω): *Η σκύλα δε βυζαίνει άλλο τα κουταβάκια, γιατί δεν έχει άλλο γάλα.*

2. όταν ένα μωρό ή ένα μικρό ζώο βυζαίνει, ρουφάει γάλα από το στήθος της μητέρας του: *Το μωρό κλαίει γιατί θέλει να βυζάξει.*

3. λέμε ότι βυζαίνουμε κάτι όταν το βάζουμε στο στόμα και το ρουφάμε με τα χείλια (= πιπιλίζω): *Είναι κοτζάμ παιδί και βυζαίνει ακόμα το δάχτυλό του.*

το **βυζί** (του βυζιού, των βυζιών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): βυζί λέμε αλλιώς το στήθος των γυναικών (= μαστός): *Το μωρό ρουφάει το γάλα από το βυζί της μάνας του.*

βυθίζω (βύθισα), **βυθίζομαι** (βυθίστηκα, βυθισμένος) ΡΗΜ.:

1. βυθίζουμε ένα πλοίο ή κάτι άλλο όταν το κάνουμε να χαθεί κάτω από την επιφάνεια του νερού (= βουλιάζω): *Βομβάρδισαν το πλοίο και το βύθισαν μαζί με τους επιβάτες.*

2. όταν βυθίζουμε κάτι μέσα σε ένα υγρό, το βάζουμε μέσα σε αυτό (= βουτάω): *Ο γλάρος βύθισε το ράμφος του στο νερό.*

3. βυθίζουμε κάτι όταν το σπρώχνουμε για να μπει βαθιά κάπου (= μπηγώ, χώνω): *Ο σκύλος βύθισε τα δόντια στο χέρι του. / Βύθισε το μαχαίρι στο στήθος του.*

4. βυθίζεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: κάτι βυθίζεται όταν πέφτει από την επιφάνεια του νερού στο βυθό (= βουλιάζει): *Το σκάφος βυθίστηκε επειδή ήταν υπερφορτωμένο.*

5. βυθίζομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι βυθίζομαι σε κάτι όταν έχω όλη την προσοχή μου σε αυτό (= απορροφείμαι): *Δε με άκουγε, καθώς ήταν βυθισμένος στις σκέψεις του.*

6. βυθίζομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος ή κάτι βυθίζεται όταν βρίσκεται σε μια άσχημη κατάσταση: *Έγινε διακοπή ρεύματος και η πόλη βυθίστηκε για δύο ώρες στο σκοτάδι. / Η χώρα βυθίστηκε στο πένθος για το θάνατό του.*

ο **βυθός** (του βυθού, των βυθών) ουσ.:

1. ο βυθός είναι το έδαφος που βρίσκεται στο χαμηλότερο σημείο κάτω από τα νερά θάλασ-

σας ή λίμνης (= πυθμένας, πάτος): *Το ναυάγιο βρέθηκε στο βυθό της θάλασσας.*

2. ο βυθός είναι όλα τα ζώα και τα φυτά που ζουν στα χαμηλότερα σημεία των θαλασσών ή των λιμνών: *Κάνουν καταδύσεις και εξερευνοούν το βυθό της θάλασσας.*

η **βυσσινάδα** (της βυσσινάδας, των βυσσινάδων) ουσ.: η βυσσινάδα είναι το αναφυκτικό που φτιάχνεται από χυμό βύσσινου, που έχει διαλυθεί μέσα σε νερό: *Προτιμάει τη βυσσινάδα από την πορτοκαλάδα.*

ο **βυσσινής**, η **βυσσινιά**, το **βυσσινί** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι βυσσινί, έχει σκούρο κόκκινο χρώμα, όπως το βύσσινο (= μporντό): *Η αυλαία είναι από βυσσινί βελούδο.*

το **βυσσινί** ουσ.: το βυσσινί είναι το βυσσινί χρώμα (= μporντό): *Τα χρώματα της ομάδας είναι το βυσσινί και το άσπρο.*

⚠ Η λέξη βυσσινί δεν κλίνεται.

η **βυσσινιά** (της βυσσινιάς, των βυσσινιών) ουσ.: η βυσσινιά είναι το δέντρο από το οποίο βγαίνει το βύσσινο: *Οι βυσσινιές στον κήπο είναι ανθισμένες όπως κάθε άνοιξη.*

το **βύσσινο** (του βύσσινου, των βύσσινων) ουσ.: το βύσσινο είναι ο κόκκινος καρπός της βυσσινιάς, που μοιάζει με το κεράσι, αλλά έχει πιο ξινή γεύση: *Έβρασε τα βύσσινια για να φτιάξει γλυκό του κουταλιού και βυσσινάδα.*

ΕΚΦΡ. να λείπει το βύσσινο

το **βυτίο** (του βυτίου, των βυτίων) ουσ.:

1. το βυτίο είναι ένα μεγάλο βαρέλι σε σχήμα κυλίνδρου, που χρησιμοποιείται για την αποθήκευση ή τη μεταφορά υγρών: *Οι αποθήκες του στρατοπέδου είναι γεμάτες από βυτία με καύσιμα.*

2. ένα βυτίο πετρέλαιο είναι τόσο πετρέλαιο, όσο χωράει σε ένα βυτίο: *Το χειμώνα κάψαμε ένα βυτίο πετρέλαιο.*

3. βυτίο λέμε και το βυτιοφόρο: *Στο τελωνείο γίνεται έλεγχος σε όλα τα βυτία που μεταφέρουν πετρέλαιο.*

το **βυτιοφόρο** (του βυτιοφόρου, των βυτιοφόρων) ουσ.: το βυτιοφόρο είναι ένα μεγάλο αυτοκίνητο με βυτίο στην καρότσα του: *Δύο βυτιοφόρα μετέφεραν νερό για το σβήσιμο της φωτιάς.*

ο **βωβός κινηματογράφος** ουσ.: έτσι λέμε τις παλιές ταινίες στις οποίες δεν ακούγονταν οι φωνές των ηθοποιών: *Ο Τσάρλι Τσάπλιν πρωταγωνιστούσε σε πολλές ταινίες του βωβού κινηματογράφου.*

⚠ Ο βωβός κινηματογράφος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **βωμός** (του βωμού, των βωμών) ουσ.:

1. στην αρχαία Ελλάδα, ο βωμός ήταν μια χαμηλή κατασκευή σε σχήμα τετραγώνου, πάνω στην οποία γίνονταν θυσίες στους θεούς: *Οι αρχαίοι Έλληνες θυσίαζαν ζώα στους βωμούς.*

2. βωμό λέμε το σκοπό που απαιτεί θυσίες: *Θυσιάστηκε στο βωμό της πατρίδας.*

γαβγίζω (γάβγισα) ΡΗΜ.:

1. γαβγίζει 3^ο ΠΡ.: όταν ένας σκύλος γαβγίζει, βγάζει μια φωνή που μοιάζει με τον ήχο "γαβ γαβ": *Ο σκύλος γάβγισε από τη χαρά του όταν με είδε.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) όταν λέμε ότι ένας άνθρωπος γαβγίζει, εννοούμε ότι μιλάει με δυνατή και άγρια φωνή (= φωνάζω, γκαρίζω): *Τι του έκανες του πατέρα σου και γαβγίζει;*

το **γάβγισμα** (του γαβγίσματος, των γαβγισμάτων) ΟΥΣ.: γάβγισμα λέμε τη φωνή του σκύλου (= αλύχτημα): *Στην είσοδο του χωριού τους προϋπάντησαν με χαρούμενα γαβγίσματα τα σκυλιά.*

η **γάζα** (της γάζας, των γαζών) ΟΥΣ.: γάζα λέμε την ταινία από λεπτό βαμβακερό ύφασμα, που τη χρησιμοποιούμε συνήθως για να σκεπάζουμε τις πληγές: *Του έδωσε το τραυματισμένο πόδι με γάζα.*

γαζώνω (γάζωσα), **γαζώνομαι** (γαζώθηκα, γαζωμένος) ΡΗΜ.: όταν γαζώνουμε ένα ύφασμα, το ράβουμε στη ραπτομηχανή: *Έδωσε στη μοδίστρα το σκισμένο παντελόνι για να το γαζώσει.*

ο **γάιδaros** (του γαϊδάρου, των γαϊδάρων) ΟΥΣ.:

1. ο γάιδaros είναι ένα κατοικίδιο τετράποδο ζώο, που μοιάζει με το άλογο, αλλά είναι μικρότερο, έχει μεγάλα αυτιά και συνήθως γκαρίζο χρώμα, και χρησιμεύει για τη μεταφορά φορτίων: *Δεν είχε δρόμους το νησί, και πήγαιναν με το γάιδaro από το ένα χωριό στο άλλο.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) γάιδaro λέμε κάποιον που είναι αγενής, αδιάφορος ή αχάριστος: *Ούτε ένα ευχαριστώ δεν είπε, ο γάιδaros!*

ΕΚΦΡ. κατά φωνή κι ο γάιδaros, σκάω γάιδaro

η **γαϊδούρα** (της γαϊδούρας) ΟΥΣ.:

1. η γαϊδούρα είναι ο θηλυκός γάιδaros: *Φόρτωσε τα ξύλα πάνω στη γαϊδούρα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) γαϊδούρα λέμε τη γυναίκα που φέρεται με αγένεια, με αδιαφορία ή με αχαριστία: *Η γαϊδούρα, δε με παίρνει ούτε ένα τηλέφωνο να μάθει αν είμαι καλά.*

△ Η λέξη γαϊδούρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **γαϊδουράγκαθο** (του γαϊδουράγκαθου, των γαϊδουράγκαθων) ΟΥΣ.: γαϊδουράγκαθο λέμε το φυτό με αγκάθια και μοβ λουλούδια, που είναι η αγαπημένη τροφή των γαϊδάρων: *Τα πόδια του πληγώθηκαν από τα γαϊδουράγκαθα.*

το **γαϊδούρι** (του γαϊδουριού, των γαϊδουριών) ΟΥΣ.: γαϊδούρι λέμε αλλιώς το γάιδaro: *Πήγε στο χωράφι καβάλα στο γαϊδούρι.*

η **γαϊδουριά** (της γαϊδουριάς) ΟΥΣ.: η γαϊδουριά χαρακτηρίζει έναν άνθρωπο που είναι αγενής ή αδιάφορος: *Ήταν μεγάλη γαϊδουριά που δεν την κάλεσες στη γιορτή σου.*

△ Η λέξη γαϊδουριά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **γαϊδουροφωνάρα** (της γαϊδουροφωνάρας) ΟΥΣ.: γαϊδουροφωνάρα λέμε την πολύ δυνατή και άγρια φωνή ενός ανθρώπου: *Με ξύπνησες με τη γαϊδουροφωνάρα σου.*

△ Η λέξη γαϊδουροφωνάρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **γαϊτανάκι** ΟΥΣ.: γαϊτανάκι λέμε τον αποκριάτικο χορό με χορευτές που φοράνε μάσκες και γυρίζουν γύρω από ένα κοντάρι καθώς πλέκουν και ξεπλέκουν τις κορδέλες που κρέμονται από την κορυφή του

△ Η λέξη γαϊτανάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **γαϊτάνι** (του γαϊτανιού, των γαϊτανιών) ΟΥΣ.: το γαϊτάνι είναι λεπτό κορδόνι που το χρησιμοποιούσαν παλιά οι άνθρωποι για να στολίζουν τα ρούχα: *Οι κορδέλες που κρέμονται από το γαϊτανάκι λέγονται γαϊτάνια και δίνουν το όνομά τους στο έθιμο.*

το **γάλα** (του γάλακτος, των γαλάτων) ΟΥΣ.:

1. γάλα λέμε το άσπρο υγρό που βγάζουν οι γυναίκες και πολλά θηλυκά ζώα από το στήθος τους μετά τη γέννα: *Βάζει λίγο γάλα στον καφέ του. / Το μωρό πίνει γάλα με το μπιμπερό.*

2. γάλα λέμε το χυμό διαφόρων φυτών, επειδή μοιάζει με το γάλα: *Με τρώει το χέρι μου, γιατί έπεσε πάνω του γάλα συκιάς.*

3. γάλακτος: έτσι λέμε το κρέας του ζώου που είναι πολύ μικρό σε ηλικία: *Το αρνάκι γάλακτος είναι πολύ νόστιμο και τρυφερό.*

ΕΚΦΡ. και του πουλιού το γάλα, μέλι γάλα, σαν τη μύγα μες στο γάλα

το **γαλάζιο** (του γαλάζιου, των γαλάζιων) ΟΥΣ.: το γαλάζιο είναι το γαλάζιο χρώμα (= θαλασσί): *Της πάει περισσότερο το γαλάζιο από το μπλε σκούρο.*

ο **γαλάζιος**, η **γαλάζια**, το **γαλάζιο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι γαλάζιο, έχει το χρώμα του ουρανού όταν δεν έχει σύννεφα: *Έχει γαλάζια μάτια και ξανθά μαλλιά.*

το **γαλακτομπούρεκο** (του γαλακτομπούρεκου, των γαλακτομπούρεκων) ΟΥΣ.: γαλακτομπούρεκο λέμε το γλυκό που έχει πολύ σιρόπι και γίνεται με φύλλα και κρέμα από γάλα, σιμιγδάλι και αυγά: *Ετοίμασε το γαλακτομπούρεκο και το έψησε στο φούρνο.*

το **γαλακτοπωλείο** (του γαλακτοπωλείου, των γαλακτοπωλείων) ΟΥΣ.: το γαλακτοπωλείο είναι το κατάστημα που πουλάει γάλα και άλλα προϊόντα που παράγονται από γάλα (= γαλατάδικο): *Αγόρασα δύο μπουκάλια γάλα και τρία γιαουρτάκια από το γαλακτοπωλείο.*

ο **γαλακτοπώλης** (του γαλακτοπώλη, των γαλακτοπωλών), η **γαλακτοπώλισσα** (της γαλακτοπώλισσας) ουσ.: ο γαλακτοπώλης είναι αυτός που έχει δικό του γαλακτοπωλείο ή που δουλεύει σε γαλακτοπωλείο: *Ο γαλακτοπώλης της γειτονιάς μου πουλάει πάντα φρέσκο γάλα.*

η **γαλανόλευκη** (της γαλανόλευκης) ουσ.: γαλανόλευκη λέγεται αλλιώς η ελληνική σημαία, επειδή συνδυάζει το άσπρο και το γαλάζιο χρώμα: *Έξω από την ελληνική πρεσβεία κυματίζει η γαλανόλευκη.*

△ Η λέξη γαλανόλευκη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **γαλανόλευκος**, η **γαλανόλευκη**, το **γαλανόλευκο** επιθ.: όταν κάτι είναι γαλανόλευκο, έχει γαλάζιο και λευκό χρώμα: *Ψηλά κυματίζει η γαλανόλευκη ελληνική σημαία.*

ο **γαλανός**, η **γαλανή**, το **γαλανό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι γαλανό, έχει ανοιχτό γαλάζιο χρώμα: *Ο ουρανός ήταν καθαρός, και η θάλασσα ήρεμη και γαλανή.*

2. γαλανό λέμε κάποιον που έχει γαλάζια μάτια (= γαλανομάτης): *Τον πλησίασε μια κόρη ξανθή και γαλανή.*

ο **γαλαξίας** (του γαλαξία, των γαλαξιών) ουσ.: γαλαξία λέμε μια ομάδα από δισεκατομμύρια αστέρια και άλλα ουράνια σώματα: *Ο Ήλιος είναι ένα από τα 300 δισεκατομμύρια αστέρια που ανήκουν στο γαλαξία μας.*

ο **γαλατάς** (του γαλατά, των γαλατάδων) ουσ.: ο γαλατάς είναι αυτός που πουλάει γάλα στο μαγαζί του ή το μοιράζει στα σπίτια: *Παλιότερα, ο γαλατάς γύριζε από σπίτι σε σπίτι και μοίραζε το γάλα.*

γαληνεύω (γαλήνεψα, γαληνεμένος) ρημ.:

1. λέμε ότι γαληνεύουμε κάποιον όταν τον κάνουμε να ησυχάσει, να μην είναι ταραγμένος (= καθησυχάζω ≠ αναστατώνω): *Τον χάριδεψε απαλά, προσπαθώντας να τον γαληνεύσει.*

2. λέμε ότι κάτι γαληνεύει όταν δεν είναι ταραγμένο, όταν είναι ήρεμο (= ηρεμώ): *Μετά τη φουρτούνα η θάλασσα γαλήνεψε.*

η **γαλήνη** (της γαλήνης) ουσ.:

1. όταν υπάρχει γαλήνη, όλα γύρω μας είναι ήρεμα και ήσυχα: *Μπροστά μας απλωνόταν η απέραντη γαλήνη τής θάλασσας.*

2. κάποιος νιώθει γαλήνη όταν δεν είναι ταραγμένος, όταν είναι ήρεμος (= ηρεμία ≠ ταραχή): *Αναζητούσε την ψυχική του γαλήνη.*

△ Η λέξη γαλήνη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **γαλήνιος**, η **γαλήνια**, το **γαλήνιο** επιθ.:

1. όταν η θάλασσα ή η λιμνη είναι γαλήνια, το νερό τους είναι ακίνητο, δεν έχει κύματα (= ήρεμος ≠ ταραγμένος, φουρτουνιασμένος): *Βούτηξε στα γαλήνια νερά της θάλασσας.*

2. όταν ένα μέρος είναι γαλήνιο, υπάρχει γαλήνη εκεί (= ήρεμος): *Απολαμβάναμε το γαλήνιο, καταπράσινο τοπίο.*

3. όταν κάποιος είναι γαλήνιος, δε δείχνει ή δε νιώθει ανησυχία, φόβο ή θυμό (= ήρεμος ≠ νευρικός): *Γαλήνιος και ήρεμος άνθρωπος, αντιμετώπιζε κάθε δυσκολία με υπομονή.*

τα **γαλλικά** (των γαλλικών) ουσ.:

1. τα γαλλικά είναι η γαλλική γλώσσα: *Δε μιλάω καλά τα γαλλικά.*

2. γαλλικά λέμε το μάθημα στο οποίο διδασκόμαστε τη γαλλική γλώσσα: *Έρχεται πάντα αδιάβαστος στα γαλλικά.*

ο **γαλλικός**, η **γαλλική**, το **γαλλικό** επιθ.: όταν κάτι είναι γαλλικό, έχει σχέση με τη Γαλλία ή τους Γάλλους: *Η γαλλική κουζίνα περιλαμβάνει τουλάχιστον εκατό διαφορετικά είδη τυριών.*

ο **Γάλλος** (του Γάλλου, των Γάλλων), η **Γαλλίδα** (της Γαλλίδας, των Γαλλίδων) ουσ.+επιθ.: Γάλλος είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Γαλλίας ή είναι πολίτης του κράτους της Γαλλίας: *Οι Γάλλοι λατρεύουν το καλό φαγητό. / Ο Γάλλος πρόεδρος θα επισκεφτεί την Ελλάδα.*

το **γαλόني** (του γαλονιού, των γαλονιών) ουσ.: γαλόني είναι το ειδικό σήμα που έχουν ραμμένο στον ώμο της στολής τους όσοι υπηρετούν στο στρατό και το οποίο δείχνει το βαθμό τους: *Ένωθε σπουδαίος με την πράσινη στολή και τα γυαλιστερά γαλόνια του αξιωματικού.*

η **γαλοπούλα** (της γαλοπούλας) ουσ.:

1. η γαλοπούλα είναι ένα πουλί που μοιάζει με την κότα, αλλά έχει πιο μακρύ λαιμό, και το μεγαλώνουν οι άνθρωποι για το νόστιμο κρέας της: *Στο κτήμα του είχε γαλοπούλες, κότες και παγόνια.*

2. η γαλοπούλα είναι και το κρέας αυτού του πουλιού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Τα Χριστούγεννα φάγαμε γαλοπούλα γεμιστή με κάστανα.*

△ Η λέξη γαλοπούλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **γάλος** (του γάλου, των γάλων) ουσ.: ο γάλος είναι η αρσενική γαλοπούλα (= διάνος, ινδιάνος): *Ένα αγρόκτημα γεμάτο γάλους, κότες και χήνες.*

η **γαλότσα** (της γαλότσας) ουσ.: η γαλότσα είναι μια κοντή μπότα από λάστιχο, που τη φοράμε συνήθως πάνω από τα παπούτσια για να τα προστατεύει από τη βροχή, τις λάσπες και τα χιόνια: *Σήμερα που βρέχει θα φορέσω τις γαλότσες μου.*

△ Η λέξη γαλότσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **γάμος** (του γάμου, των γάμων) ουσ.:

1. ο γάμος είναι η τελετή που γίνεται όταν παντρεύονται δύο άνθρωποι: *Ο γάμος τους θα γίνει το Σεπτέμβριο.*

2. γάμο λέμε τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα σε δύο ανθρώπους που είναι σύζυγοι: *Έχει έναν ευτυχισμένο γάμο. / Πολλοί γάμοι καταλήγουν σε διαζύγιο.*

η **γάμπα** (της γάμπας) ουσ.: η γάμπα είναι το πίσω μέρος του ποδιού μας από τον αστράγαλο

μέχρι το γόνατο: *Από τον αέρα σηκώθηκε η φούστα της και φάνηκαν οι καλοσχηματισμένες γάμπες της.*

△ Η λέξη γάμπα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **γαμπρός** (του γαμπρού, των γαμπρών) ΟΥΣ.:

1. ο γαμπρός είναι ο άντρας που μόλις παντρεύτηκε ή που θα παντρευτεί πολύ σύντομα: *Ο γαμπρός χορεύει μαζί με τη νύφη στο γλέντι του γάμου.*

2. ο γαμπρός μας είναι ο άντρας της αδερφής μας ή της κόρης μας: *Στο αυτοκίνητο είναι η αδερφή μου με το γαμπρό μου.*

ο **γάντζος** (του γάντζου, των γάντζων) ΟΥΣ.:

ο γάντζος είναι ένα μεταλλικό αντικείμενο που μοιάζει με μεγάλο αγκίστρι και χρησιμεύει για να κρεμάμε ρούχα ή άλλα αντικείμενα: *Κάρφωσε γάντζους στην πόρτα για να κρεμάμε τα ρούχα μας.*

γαντζώνω (γάντζωσα), **γαντζώνομαι** (γαντζώθηκα, γαντζωμένος) ΡΗΜ.:

1. γαντζώνουμε κάτι όταν το στερεώνουμε σε γάντζο: *Γάντζωσε το δόλωμα στο αγκίστρι. (= αγκιστρώνω) / Γάντζωσε τη βάρκα στο πίσω μέρος του προφυλακτήρα.*

2. γαντζώνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι γαντζώνομαι κάπου όταν κρατιέμαι με δύναμη από εκεί (= πιάνομαι, γραπώνομαι): *Τρόμαξε και γαντζώθηκε από το λαιμό μου.*

3. γαντζώνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι γαντζωνόμαστε σε κάποιον ή σε κάτι όταν πιστεύουμε ότι μπορεί να μας βοηθήσει: *Μετά το θάνατο του άντρας της γαντζώθηκε πάνω στα παιδιά της.*

το **γάντι** (του γαντιού, των γαντιών) ΟΥΣ.:

1. γάντι λέμε το κάλυμμα των δαχτύλων και της παλάμης του χεριού, που φτάνει μέχρι τον καρπό και το φοράμε για να προστατέψουμε τα χέρια μας από το κρύο: *Αγόρασε ένα ζευγάρι δερμάτινα γάντια.*

2. το γάντι είναι καθένα από τα μεγάλα και φουσκωμένα δερμάτινα γάντια που φοράνε αυτοί που ασχολούνται με το μποξ, τα οποία έχουν χωριστή θέση μόνο για το μεγάλο δάχτυλο: *Ο αντίπαλος του έδωσε ένα δυνατό χτύπημα με το γάντι στη μύτη και τον άφησε αναίσθητο.*

3. το γάντι είναι καθένα από τα υφασμάτινα ή πλαστικά γάντια για διάφορες χρήσεις: *Φοράει πάντα γάντια όταν πλένει τα πιάτα.*

ΕΚΦΡ. με το γάντι, μου έρχεται γάντι

γαργαλώ/γαργαλώ (γαργάλησα), **γαργαλιέμαι** (γαργαλήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν γαργαλώ κάποιον, τον αγγίζω με τα δάχτυλα σε ευαίσθητο μέρος του σώματος, όπως μασχάλες, πατούσες κτλ., για να τον κάνω να γελάσει: *Πήρε ένα καλάμι και τον γαργάλησε στο λαιμό, για να τον ξυπνήσει.*

2. γαργαλάει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι με γαργαλάει, το νιώθω έντονα με τις αισθήσεις μου (= ερεθίζει): *Η μυρωδιά του ζεστού φαγητού μου γαργάλησε τη μύτη.*

3. γαργαλιέμαι ΠΑΘ.: γαργαλιέμαι σημαίνει γελώ εύκολα όταν κάποιος με αγγίζει σε ευαίσθητο σημείο του σώματός μου: *Μη με ακουμπάς στις πατούσες, γιατί γαργαλιέμαι εύκολα.*

η **γαργάρα** (της γαργάρας) ΟΥΣ.:

οταν κάνουμε γαργάρα, πλένουμε το στόμα και το λάρυγγα με κάποιο υγρό: *Για να προλάβετε το κρυολόγημα, μπορείτε να κάνετε προληπτικά γαργάρες με αλατόνερο.*

△ Η λέξη γαργάρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **γάργαρος**, η **γάργαρη**, το **γάργαρο** ΕΠΙΘ.:

1. το νερό είναι γάργαρο όταν κυλάει συνεχώς, και γι' αυτό είναι καθαρό και διάφανο: *Βουτήξαμε στα γάργαρα νερά του ποταμού.*

2. όταν ένας ήχος είναι γάργαρος, ακούγεται σαν το νερό που κυλάει: *Το γάργαρο γέλιο της γέμιζε το σπίτι.*

η **γαρδένια** (της γαρδένιας) ΟΥΣ.:

1. γαρδένια λέμε το φυτό που έχει πράσινα φύλλα και άσπρα λουλουδία που μυρίζουν δυνατά και πολύ όμορφα: *Άνθισε η γαρδένια στον κήπο μου.*

2. γαρδένια λέμε το άσπρο λουλουδί που μυρίζει δυνατά και πολύ ωραία και βγαίνει από αυτό το φυτό: *Έβαλε μια γαρδένια στο πέτο του.*

△ Η λέξη γαρδένια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **γαρίδα** (της γαρίδας, των γαρίδων) ΟΥΣ.:

1. η γαρίδα είναι ένα μικρό ζώο της θάλασσας που έχει μαλακό όστρακο, πολλά πόδια, μακριά ουρά και κοκκινωπό χρώμα: *Στο ψαράδικο είχε φρέσκες γαρίδες και αστακούς.*

2. η γαρίδα είναι και το κρέας μέσα στο όστρακο αυτού του ζώου, που το τρώμε συνήθως βραστό ή τηγανητό: *Θα μαγειρέψω ρύζι με γαρίδες.*

τα **γαριδάκια** ΟΥΣ.: τα γαριδάκια είναι μια πρόχειρη λιχουδιά από τυρί, ντομάτα και άλλα υλικά, που πουλιέται σε σακουλάκια: *Τα παιδιά τρελαίνονται για γαριδάκια και πατατάκια.*

△ Η λέξη γαριδάκια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **γαριφαλιά** (της γαριφαλιάς, των γαριφαλιών) ΟΥΣ.: γαριφαλιά λέμε το χαμηλό φυτό που βγάζει κόκκινα ή άσπρα αρωματικά λουλουδία: *Η βεράντα ήταν πάντα στολισμένη με γλάστρες με γαριφαλιές και μολόχες.*

το **γαρίφαλο** (του γαρίφαλου, των γαρίφαλων) ΟΥΣ.:

1. γαρίφαλο είναι το λουλουδί της γαριφαλιάς, που συνήθως έχει κόκκινο ή άσπρο χρώμα και πυκνά πέταλα: *Ο γαμπρός φορούσε ένα κόκκινο γαρίφαλο στο πέτο του σακακιού του.*

2. γαρίφαλο λέμε το μπαχαρικό που μοιάζει με μικρό καρφι και το βάζουμε στα φαγητά για να γίνουν πιο νόστιμα: *Το φαγητό μυρίζει πολύ ωραία, γιατί του έβαλα λίγο γαρίφαλο. (= μοσχοκάρφι)*

η **γάτα** (της γάτας, των γατών) ΟΥΣ.:

1. η γάτα είναι ένα κατοικίδιο τετράποδο ζώο με ελαστικό σώμα και μεγάλα νύχια: *Η γάτα γράπωσε τον ποντικό με τα νύχια της.*

2. γάτα λέμε το θηλυκό αυτού του ζώου: *Η γάτα μας θηλάζει τα μικρά της.*

3. γάτα λέμε τον πολύ έξυπνο και πονηρό άνθρωπο: *Μεγάλη γάτα ο τύπος, έκανε τη δουλειά του και κατάφερε να μην τον πάρει είδηση κανείς.*

ΕΚΦΡ. ούτε γάτα ούτε ζημιά, σαν βρεγμένη γάτα, τρώγονται σαν το σκύλο με τη γάτα

το **γατί** (του γατιού, των γατιών) ΟΥΣ.:

1. έτσι λέγεται αλλιώς η γάτα: *Το γατί ήταν πολύ παιχνιδιάρικο και τριβόταν στα πόδια μου.*

2. γατί λέμε τη γάτα που είναι μικρή σε ηλικία ή σε μέγεθος: *Η γάτα μας γέννησε τέσσερα πολύ όμορφα γατιά.*

ο **γάτος** (του γάτου, των γάτων) ΟΥΣ.:

1. ο γάτος είναι η αρσενική γάτα: *Στη γειτονιά τριγυρνάει ένας χοντρός γάτος που κυνηγάει τα περιστέρια.*

2. γάτο λέμε τον πολύ έξυπνο και πονηρό άντρα: *Όποιος καταφέρει να λύσει αυτό το γρίφο θα είναι πολύ γάτος.*

η **γατούλα** (της γατούλας) ΟΥΣ.:

1. η γατούλα είναι η μικρή γάτα: *Η γατούλα κουλουριάστηκε στα πόδια της γιαγιάς.*

2. γατούλα λέμε τη γυναίκα που είναι ναζιάρα και χαδιάρα: *Είναι η γατούλα της παρέας και όλοι την προσέχουν.*

△ Η λέξη γατούλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **γαύρος** (του γαύρου, των γαύρων) ΟΥΣ.:

1. ο γαύρος είναι το μικρό ψάρι που ζει σε κοπάδι στον αφρό της θάλασσας και το ψαρεύουμε με δίχτυα: *Πιάσαμε με τα δίχτυα περίπου δέκα κιλά γαύρο και αθερίνα.*

2. γαύρο λέμε κρέας αυτού του ψαριού, που το τρώμε συνήθως τηγανητό ή ψητό: *Χτες πήγαμε σε μια ψαροταβέρνα και φάγαμε γαύρο τηγανητό.*

γδέρνω (έγδαρα), **γδέρνομαι** (γδάρθηκα, γδαρμένος) ΡΗΜ.:

1. γδέρνουν ένα σκοτωμένο ζώο όταν βγάζουν το δέρμα του: *Οι άνθρωποι κάποτε έγδερναν τα ζώα και σκέπαζαν με το δέρμα τους το σώμα τους.*

2. όταν γδέρνουμε το δέρμα μας ή κάτι άλλο, δημιουργείται γρατσουνιά στην επιφάνειά του (= γρατσουνάω): *Έγδαρε το γόνατό του στα βράχια. / Έσυρε την καρέκλα κι έγδαρε το πάτωμα.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος με γδέρνει όταν μου πουλάει κάτι σε πολύ ακριβή τιμή (= γδύνω): *Μας έγδαρε ο ιδιοκτήτης του σπιτιού με το ενοίκιο που ζήτησε.*

γδύνω (έγδυσα), **γδύνομαι** (γδύθηκα, γδυμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν γδύνουμε κάποιον, του βγάζουμε τα ρούχα του (≠ ντύνω): *Έγδυσε το μωρό για να το πλύνει. (= ξεντύνω) / Τους λήστεψαν και μετά τους έγδυσαν στη μέση του δρόμου. (= ξεγυμνώνω)*

2. λέμε ότι μας γδύνουν όταν μας κλέβουν τα πάντα (= κατακλέβω, καταληστεύω): *Οι κλέφτες τούς έγδυσαν το σπίτι.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος μας γδύνει όταν μας πουλάει ή μας δίνει κάτι σε πολύ ακριβή τιμή (= γδέρνω): *Μας έγδυσαν στην ταβέρνα που φάγαμε.*

4. **γδύνομαι** ΠΑΘ.: γδύνομαι όταν βγάζω τα ρούχα μου (= ξεντύνομαι ≠ ντύνομαι): *Γδύσου, φόρεσε τις πιτζάμες σου και κοιμήσου!*

ο **γδυτός**, η **γδυτή**, το **γδυτό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι γδυτός, έχει βγάλει όλα του τα ρούχα (= γυμνός, γδυμένος ≠ ντυμένος): *Μην αφήνεις γδυτό το μωρό, θα κρυώσει.*

το **γεγονός** (του γεγονότος, των γεγονότων) ΟΥΣ.:

1. το γεγονός είναι κάτι που έγινε (= συμβάν, περιστατικό): *Η συζήτηση έγινε με αφορμή ένα ασήμαντο γεγονός.*

2. γεγονός λέμε κάτι το οποίο δεχόμαστε όλοι ότι έγινε, ότι είναι αληθινό: *Η εκλογή του νέου προέδρου είναι γεγονός. / Είναι γεγονός ότι δεν κάναμε την καλύτερη επιλογή.*

γεια σου ΕΚΦΡ.:

1. το λέμε όταν χαιρετάμε κάποιον που έρχεται ή φεύγει: *Γεια σου, τι κάνεις;*

2. το λέμε σαν ευχή σε κάποιον που φταρνίζεται (= γείτσε)

γεια στα χέρια σου ΕΚΦΡ.: το λέμε για να παινέψουμε κάποιον για κάτι που έφτιαξε: *Το σπιτάκι ήταν θαύμα. Γεια στα χέρια σου!*

γεια χαρά ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν χαιρετάμε κάποιον: *Γεια χαρά, τι νέα;*

ο **γείτονας** (του γείτονα, των γειτόνων), η **γειτόνισσα** (της γειτόνισσας) ΟΥΣ.:

1. γείτονας μας είναι κάποιος που μένει κοντά μας, σε διπλανό σπίτι ή στην ίδια γειτονιά: *Δίπλα έχουν έρθει κάτι καινούριοι γείτονες και μας έχουν τρελάνει με τις φωνές τους.*

2. **γείτονες** ΑΡΣ. ΠΛΗΘ.: οι γείτονες ενός λαού είναι ο λαός που κατοικεί σε διπλανή χώρα: *Κρίσιμο θα είναι το παιχνίδι της εθνικής μας ομάδας με τους γείτονες Τούρκους.*

η **γειτονιά** (της γειτονιάς, των γειτονιών) ΟΥΣ.:

1. γειτονιά λέμε τα σπίτια και άλλα κτίρια που βρίσκονται το ένα κοντά στο άλλο: *Κάθε απόγευμα παίζω ποδόσφαιρο με τ' άλλα παιδιά της γειτονιάς.*

2. γειτονιά λέμε όλους τους ανθρώπους που ζουν στην ίδια γειτονιά: *Έγινε ένα δυνατό τρακάρισμα και μαζεύτηκε όλη η γειτονιά.*

ο **γειτονικός**, η **γειτονική**, το **γειτονικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν δύο λαοί είναι γειτονικοί, κατοικούν σε χώρες που συνορεύουν μεταξύ τους: *Οι Τούρκοι και οι Έλληνες είναι γειτονικοί λαοί.*

2. όταν δύο μέρη είναι γειτονικά μεταξύ τους, βρίσκονται το ένα δίπλα στο άλλο (= διπλανός): *Στο πανηγύρι του χωριού μας ήρθαν άνθρωποι και από τα γειτονικά χωριά.*

το **γειτονόπουλο** (του γειτονόπουλου, των γειτονόπουλων) ΟΥΣ.: γειτονόπουλο λέμε το παιδί του γείτονα ή το παιδί που μένει στην ίδια γειτονιά με μας: *Κάθε απόγευμα παίζει με τα γειτονόπουλα ποδόσφαιρο στην πλατεία.*

γείτσερ! ΕΠΙΘ.: είναι η ευχή που λέμε σε κάποιον όταν φταρνίζεται: *Γείτσερ! Κρώσσε;*

η **γελάδα** (της γελάδας, των γελάδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς η αγελάδα: *Η γελάδα μας γέννησε ένα μοσχάρι.*

ο **γελαδινός**, η **γελαδινή**, το **γελαδινό** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο αγελαδινός

γελάνε και τ' αυτιά μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος φαίνεται πολύ χαρούμενος (= γελάνε και τα φουστάκια μου): *Όταν έμαθε ότι πέρασε στις εξετάσεις, γελούσαν και τ' αυτιά της.*

ο **γελαστός**, η **γελαστή**, το **γελαστό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι γελαστός, γελάει ή του αρέσει να γελάει (≠ αγέλαστος, σκυθρωπός): *Συναντήσαμε ανθρώπους ανοιχτόκαρδους και γελαστούς.*

γελάω/γελώ (γέλασα), **γελιέμαι** (γελάστηκα, γελασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν γελάμε, βγάζουμε δυνατούς ήχους από το στόμα μας, που δείχνουν ότι είμαστε χαρούμενοι ή ότι σκεφτόμαστε κάτι αστείο (≠ κλαίω): *Γελούσαν, τραγουδούσαν και διασκεδάσαν. / Τους έλεγε αστεία και αυτοί γελούσαν.*

2. όταν γελάμε με κάποιον, τον κοροϊδεύουμε ή κάνουμε αστεία μαζί του (= κοροϊδεύω, σπάω πλάκα): *Δε μιλούσε καλά ελληνικά και όλοι γελούσαν μαζί του.*

3. λέμε ότι κάποιος μας γελάει όταν μας λέει ψέματα ή μας κάνει να πιστέψουμε κάτι που δεν είναι αληθινό (= κοροϊδεύω, ξεγελάω, εξαπατώ): *Εμένα δε με γέλασε ποτέ κανένας. / Με γελούν τα μάτια μου ή πραγματικά τον βλέπω;*

4. γελιέμαι ΠΑΘ.: όταν γελιόμαστε, δεν έχουμε υπολογίσει κάτι σωστά ή δεν έχουμε καταλάβει κάτι καλά (= ξεγελιέμαι, πέφτω έξω): *Γελάστηκα που πίστεψα ότι ήσουν φίλος μου. / Είσαι γελασμένος αν πιστεύεις ότι θα με κερδίσεις.*

ΕΚΦΡ. γελάνε και τ' αυτιά μου, γελάω με την καρδιά μου, δεν είναι παιξε γέλασε, θα γελάσει και το παρδαλό κατσίκι

γελάω με την καρδιά μου ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος γελάει με την καρδιά του, γελάει πολύ, με μεγάλη ευχαρίστηση (= γελάω με την ψυχή μου): *Είδαμε παλιές φωτογραφίες και γελάσαμε με την καρδιά μας.*

το **γέλιο** (του γέλιου, των γέλιων) ΟΥΣ.: το γέλιο είναι αυτό που κάνουμε όταν γελάμε (≠ κλάμα): *Το γέλιο των παιδιών έφερε χαρά στο σπίτι τους. / Όταν τον είδα να χορεύει σαν κατσίκι, μ' έπιασαν τα γέλια.*

ΕΚΦΡ. βγάζω γέλιο, είμαι για γέλια, λύνομαι στα γέλια

η **γελοιογραφία** (της γελοιογραφίας, των γελοιογραφιών) ΟΥΣ.: η γελοιογραφία είναι το σκίτσο που παρουσιάζει με αστείο τρόπο πρόσωπα ή γεγονότα, συνήθως πολιτικά: *Γελάω πολύ με τις γελοιογραφίες του Αρκά.*

ο **γελοίος**, η **γελοία**, το **γελοίο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι γελοίος, μας κάνει να γελάμε κοροϊδευτικά σε βάρος του: *Πόσο γελοίος γίνεται όταν χοροπηδάει σαν κατσίκι!*

2. όταν κάτι είναι γελοίο, μας προκαλεί γέλιο γιατί είναι πολύ άσχημο ή παράξενο (= αστείος): *Φορούσε ένα γελοίο καπέλο με πολύχρωμα φτερά.*

3. γελοίο λέμε κάτι που δεν αξίζει να του δίνουμε σημασία ή προσοχή: *Μου έδωσε ένα γελοίο φιλοδώρημα. (= ασήμαντος) / Τα θέματα των εξετάσεων ήταν γελοία! (= πανεύκολος)*

ο **γεμάτος**, η **γεμάτη**, το **γεμάτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα μέρος ή ένα αντικείμενο είναι γεμάτο, δεν υπάρχει καθόλου κενός χώρος μέσα ή πάνω σε αυτό (= πλήρης ≠ άδειος, κενός): *Δε βρήκε θέση για το τρένο των έξι, γιατί ήταν γεμάτο.*

2. ένα πράγμα είναι γεμάτο με κάτι όταν έχει μεγάλη ποσότητα από αυτό: *Έφερε ένα δίσκο γεμάτο με φαγητά. / Τα μάτια της ήταν γεμάτα δάκρυα.*

3. ένας χρόνος, ένας μήνας κτλ. είναι γεμάτος όταν δεν του λείπει ούτε μία μέρα (= ολόκληρος): *Έχει συμπληρώσει δέκα χρόνια γεμάτα στην ίδια δουλειά.*

4. λέμε ότι κάποιος είναι γεμάτος όταν είναι πιο παχύς από το κανονικό (= παχουλός, ευτραφής): *Ήρθε να μας πάρει παραγγελία μια κυρία κάπως γεμάτη.*

ΕΚΦΡ. ρίχνω άδεια για να πιάσω γεμάτα

γεμίζω (γέμισα, γεμισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν γεμίζουμε κάτι με κάτι άλλο, βάζουμε μέσα του όση ποσότητα χωράει, ώστε να είναι γεμάτο (≠ αδειάζω): *Γέμισε το μπουκάλι με νερό. / Γεμίζει τις ντουλάπες της με άχρηστα ρούχα.*

2. όταν μια επιφάνεια γεμίζει κάτι ή με κάτι, καλύπτεται από αυτό ή έχει μεγάλη ποσότητα από αυτό: *Έβρεξε και το υπόγειο γέμισε νερά. / Το πρόσωπό του γέμισε σπυριά.*

3. γεμίζει 3^ο ΠΡ.: όταν γεμίζει κάτι, είναι γεμάτο, δεν έχει καθόλου κενό χώρο (≠ αδειάζει): *Βάλε κρασί στο ποτήρι μέχρι να γεμίσει. / Γέμισε ο κινηματογράφος, δεν έχει ούτε μια θέση άδεια.*

4. γεμίζει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι μας γεμίζει όταν μας ικανοποιεί: *Δεν τον γέμιζε η δουλειά του και παραιτήθηκε.*

5. γεμίζει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι μας γεμίζει χαρά, λύπη ή κάτι άλλο όταν νιώθουμε μεγάλη χαρά, λύπη κτλ.: *Η ομιλία του μας συγκίνησε και μας γέμισε περηφάνια.*

ΕΚΦΡ. δε μου γεμίζει το μάτι

η **γέμιση** (της γέμισης) ΟΥΣ.: η γέμιση είναι τα υλικά με τα οποία γεμίζουμε ένα γλυκό, κρέας ή λαχανικά: *Η γέμιση της γαλοπούλας έχει συνήθως κιμά και κάστανα.*

△ Η λέξη γέμιση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

τα **γεμιστά** (των γεμιστών) ΟΥΣ.: τα γεμιστά είναι ένα φαγητό που φτιάχνεται συνήθως με ντομάτες και πιπεριές, που τις γεμίζουμε με ρύζι ή με κιμά και τις ψήνουμε στο φούρνο: *Τα γεμιστά είναι καλοκαιρινό φαγητό.*

ο **γεμιστός**, η **γεμιστή**, το **γεμιστό** ΕΠΙΘ.: όταν ένα φαγητό ή ένα γλυκό είναι γεμιστό, το έχουμε γεμίσει με κάποιο άλλο υλικό: *Μαγειρέψτε κολοκυθάκια γεμιστά με ρύζι.*

ο **Γενάρης** (του Γενάρη, των Γενάρηδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο μήνας Ιανουάριος: *Έχει γενέθλια στις 11 του Γενάρη.*

το **γενεαλογικό δέντρο** ΟΥΣ.: το γενεαλογικό δέντρο είναι ένας κατάλογος με τα ονόματα των προγόνων μιας οικογένειας και τις σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ τους: *Έφτιαξε το γενεαλογικό δέντρο της οικογένειάς του.*

τα **γενέθλια** (των γενεθλίων) ΟΥΣ.: τα γενέθλια είναι η ημερομηνία που γεννηθήκαμε και η γιορτή που κάνουμε εκείνη την ημέρα: *Πότε είναι τα γενέθλιά σου; / Με κάλεσε στο πάρτι γενεθλίων της.*

η **γενειάδα** (της γενειάδας, των γενειάδων) ΟΥΣ.: η γενειάδα είναι το παχύ και μακρύ γένι: *Ο παππούς της είναι αυτός με την άσπρη γενειάδα.*

το **γένι** (του γενιού, των γενιών) ΟΥΣ.: τα γένια είναι οι τρίχες που φυτρώνουν στο πρόσωπο των αντρών, κυρίως στα μάγουλα και στο πιγούνι: *Μεγάλωσαν τα γένια του και χρειάζεται ξύρισμα. / Το γένι του παππού μου είναι άσπρο. (= μούσι)*

△ Η λέξη γένι χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η **γενιά** (της γενιάς, των γενιών) ΟΥΣ.:

1. γενιά είναι όλοι οι άνθρωποι που ζουν την ίδια χρονική περίοδο και έχουν περίπου την ίδια ηλικία: *Ο φυσικός πλούτος της πατρίδας μας θα αποτελέσει κληρονομιά για τις επόμενες γενιές.*

2. η γενιά κάποιου είναι όλοι οι πρόγονοί του (= γένος): *Κατάγεται από αρχοντική γενιά.*

γενικά και **γενικώς** ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάποιος μιλάει γενικά, δε μιλάει για κάτι συγκεκριμένο αλλά για πολλές περιπτώσεις μαζί: *Δώσε ένα παράδειγμα και μη μιλάς γενικά και αόριστα.*

2. το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε για κάτι και δε θέλουμε να αναφερθούμε σε λεπτομέρειες:

Αύριο, ο καιρός θα είναι γενικά καλός σε όλη την Ελλάδα.

η **γενική** (της γενικής, των γενικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, η γενική είναι μία από τις τέσσερις πτώσεις των ουσιαστικών και των επιθέτων, που δείχνει συνήθως σε ποιον ανήκει κάτι: *Η λέξη "της πλατείας" είναι η γενική της λέξης "η πλατεία".*

ο **γενικός**, η **γενική**, το **γενικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι γενικό, καλύπτει ένα ολόκληρο σύνολο προσώπων, πραγμάτων, θεμάτων κτλ. (= συνολικός ≠ ειδικός): *Αυτός είναι ένας γενικός κανόνας, υπάρχουν όμως και οι εξαιρέσεις. / Κάθε Σάββατο, έχουμε γενική καθαριότητα στο σπίτι.*

2. όταν κάτι είναι γενικό, αναφέρεται στο σύνολο και δεν εξετάζει τις λεπτομέρειες (≠ λεπτομερής, συγκεκριμένος): *Η εισαγωγή του βιβλίου δίνει μια γενική ιδέα για το περιεχόμενο. / Σε γενικές γραμμές, το ταξίδι πήγε καλά.*

η **γέννα** (της γέννας) ΟΥΣ.: η γέννα είναι το τελευταίο στάδιο της εγκυμοσύνης, όταν ένα βρέφος αρχίζει να βγαίνει από το σώμα της μητέρας του (= τοκετός): *Είχε εύκολη γέννα.*

△ Η λέξη γέννα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

γενναία ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται γενναία, γίνεται με γενναιότητα (= θαρραλέα): *Ο Λεωνίδας και οι 300 πολέμησαν γενναία στις Θερμοπύλες.*

ο **γενναιόδωρος**, η **γενναιόδωρη**, το **γενναιόδωρο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι γενναιόδωρος, προσφέρει στους άλλους απλόχερα χρήματα, δώρα, χρόνο κτλ. (= ανοιχτοχέρης ≠ τσιγκούνης): *Πάντα γενναιόδωρος, μας έφερνε χιλιάδες δώρα και παιχνίδια.*

2. όταν ένα δώρο ή ένα χρηματικό ποσό είναι γενναιόδωρο, είναι πολύ μεγαλύτερο από αυτό που περιμένουμε (= γενναίος): *Ανακοινώθηκαν γενναιόδωρες μειώσεις φόρων.*

ο **γενναίος**, η **γενναία**, το **γενναίο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι γενναίος, έχει τη γενναιότητα να κάνει κάτι που μπορεί να είναι δύσκολο, επικίνδυνο κτλ. (= τολμηρός, θαρραλέος ≠ δειλός): *Οι αρχαίοι Σπαρτιάτες ήταν γενναίοι πολεμιστές.*

2. όταν μια πράξη ή μια συμπεριφορά είναι γενναία, δείχνει γενναιότητα ή χρειάζεται γενναιότητα για να γίνει: *Κράτησε γενναία στάση απέναντι στην αρρώστια της.*

3. μια γενναία ποσότητα από κάτι είναι μεγαλύτερη από αυτή που περιμένουμε ή από τη συνηθισμένη: *Έφαγε μια γενναία μερίδα μακαρόνια! / Κανείς δεν έχει ξεχάσει τη γενναία προσφορά του ευεργέτη του χωριού μας. (= πλουσιοπάροχος, γενναιόδωρος)*

η **γενναιότητα** (της γενναιότητας) ΟΥΣ.: γενναιότητα λέμε το να αντιμετωπίζει κάποιος τους κινδύνους με θάρρος και χωρίς φόβο (= ανδρεία, τόλμη, παλικαριά ≠ δειλία): *Οι στρατιώτες αντιμετώπισαν τον εχθρό με γενναιότητα.*

△ Η λέξη γενναιότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

γεννάω/γεννώ (γέννησα), **γεννιέμαι** (γεννήθηκα, γεννημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μια γυναίκα γεννάει, βγάζει από το σώμα της ένα μωρό, ενώ τα θηλυκά ζώα γεννάνε άλλα ζώα ή αυγά: *Η θεία μου γέννησε αγόρι. / Η σκύλα τους γέννησε πέντε σκυλάκια. / Τα ψάρια γεννάνε αυγά.*

2. λέμε ότι κάτι γεννάει κάτι άλλο όταν το κάνει να συμβεί (= δημιουργώ, προκαλώ): *Η φτώχεια γεννάει γκρίνια και κακία.*

3. γεννιέμαι ΠΑΘ.: χρησιμοποιούμε το "γεννιέμαι" για να πούμε ότι κάποιος ήρθε στη ζωή, ότι άρχισε να ζει: *Γεννήθηκα στις 30 Οκτωβρίου. / Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη αλλά ζει στην Αθήνα.*

4. γεννιέμαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος γεννιέται με πρόβλημα ή ταλέντο, το έχει από τη φύση του: *Γεννήθηκε τυφλός. / Είναι γεννημένος ηθοποιός.*

το **γέννημα** (του γεννήματος, των γεννημάτων) ΟΥΣ.: γέννημα είναι αυτό που δημιουργείται από κάποιον ή από κάτι (= δημιουργημα): *Είναι αληθινό πρόσωπο ή γέννημα της φαντασίας του ποιητή;*

ΕΚΦΡ. γέννημα θρέμμα

γέννημα θρέμμα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος είναι γέννημα θρέμμα ενός τόπου, έχει γεννηθεί και έχει μεγαλώσει εκεί: *Ο γνωστός ηθοποιός είναι γέννημα θρέμμα Θεσσαλονικιός.*

τα **γεννητικά όργανα** ΟΥΣ.: τα γεννητικά όργανα είναι τα όργανα των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών που βοηθούν στην αναπαραγωγή: *Τα ανδρικά και γυναικεία γεννητικά όργανα δεν αποτελούν ντροπή.*

το **γένος** (του γένους, των γενών) ΟΥΣ.:

1. το γένος είναι όλοι οι πρόγονοι κάποιου (= γενιά): *Κατάγεται από μεγάλο και ξακουστό γένος.*

2. το γένος είναι το έθνος: *Στην ιστορία του ελληνικού γένους έγιναν μεγάλοι και σημαντικοί πόλεμοι.*

3. τα ζώα ή τα φυτά που ανήκουν στο ίδιο γένος έχουν κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ τους: *Το ανθρώπινο γένος εμφανίστηκε στη Γη πριν από πολλές χιλιάδες χρόνια.*

4. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, το γένος είναι η κατηγορία στην οποία ανήκουν τα ουσιαστικά, τα επίθετα, τα άρθρα, οι αντωνυμίες και οι μετοχές ανάλογα με το αν είναι αρσενικά, θηλυκά ή ουδέτερα: *Στα ελληνικά, "ο σκύλος" είναι αρσενικού γένους, ενώ "η γάτα" είναι θηλυκού γένους.*

γερά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κρατάμε κάτι γερά, το κρατάμε καλά, με δύναμη: *Κρατούσε γερά την ομπρέλα για να μην του την πάρει ο αέρας.*

2. όταν δένουμε ή σφιγγουμε κάτι γερά, το δένουμε ή το σφιγγουμε έτσι ώστε να μην μπορεί να λυθεί: *Δέσε γερά τη βάρκα σου.*

το **γεράκι** (του γερακιού, των γερακιών) ΟΥΣ.: το γεράκι είναι ένα μεγάλο αρπακτικό πουλί με γυριστό ράμφος και μυτερά νύχια, που βλέπει πολύ καλά: *Το γεράκι όρμησε με δύναμη και άρπαξε το φίδι από το λαιμό.*

τα **γεράματα** ΟΥΣ.: τα γεράματα είναι η τελευταία περίοδος της ζωής του ανθρώπου, όταν αυτός γίνεται γέρος (= γηρατειά ≠ νιάτα): *Έζησαν μαζί ευτυχισμένοι ως τα βαθιά τους γεράματα.*

△ Η λέξη γεράματα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **γεράνι** (του γερανιού, των γερανιών) ΟΥΣ.:

1. το γεράνι είναι ένα χαμηλό φυτό, που το καλλιεργούμε συνήθως σε κήπους ή σε γλάστρες για τα όμορφα χρώματα των λουλουδιών του: *Τα γεράνια είναι πολύ ανθεκτικά φυτά και δε χρειάζονται συχνά πότισμα.*

2. γεράνι είναι και τα λουλουδία που βγάζει αυτό το φυτό: *Κόψε λίγα γεράνια και βάλ' τα στο βάζο.*

ο **γερανός** (του γερανού, των γερανών) ΟΥΣ.: ο γερανός είναι ένα μηχάνημα που σηκώνει βαριά αντικείμενα και τα μετακινεί: *Τα μεγάλα κιβώτια τα φορτώνουν στα πλοία με γερανούς.*

ο **γέρικος**, η **γέρικη**, το **γέρικο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα φυτό ή ένα ζώο είναι γέρικο, έχει πολύ μεγάλη ηλικία (≠ νεαρός): *Λίγο πιο πέρα, ήταν μια γέρικη ελιά με χοντρό κορμό και λίγα κλαδιά. / Το γέρικο άλογο ξέρει το δρόμο, όπως λένε οι Κινέζοι.*

2. όταν κάτι είναι γέρικο, φανερώνει την πολύ μεγάλη ηλικία που έχει κάποιος (= γερασμένος ≠ νεανικός): *Αναγνώρισα από μακριά τον παπού από το γέρικο και αργό περπάτημά του.*

τα **γερμανικά** (των γερμανικών) ΟΥΣ.:

1. τα γερμανικά είναι η γερμανική γλώσσα: *Γερμανικά μιλάνε στη Γερμανία, στην Ελβετία και στην Αυστρία.*

2. γερμανικά λέμε το μάθημα στο οποίο διδασκόμαστε τη γερμανική γλώσσα: *Πήρε πολύ καλό βαθμό στα γερμανικά.*

ο **γερμανικός**, η **γερμανική**, το **γερμανικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι γερμανικό, έχει σχέση με τη Γερμανία ή τους Γερμανούς: *Τα γερμανικά αυτοκίνητα φημίζονται για την καλή τους ποιότητα.*

ο **Γερμανός** (του Γερμανού, των Γερμανών), η **Γερμανίδα** (της Γερμανίδας, των Γερμανίδων) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Γερμανό λέμε αυτόν που ανήκει στο έθνος της Γερμανίας ή είναι πολίτης του κράτους της Γερμανίας: *Οι Γερμανοί φημίζονται για την πειθαρχία τους. / Ο Μπαχ είναι Γερμανός μουσικός.*

γεννάω/γεννώ (γέρασα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος γεννάει, μεγαλώνει πολύ στην ηλικία, γίνεται γέρος: *Πέθανε νέος, δεν πρόλαβε να γεράσει. / Γέρασες και δεν άλλαξες ιδέες.*

2. όταν κάποιος γερνάει, φαίνεται πιο μεγάλος στην ηλικία από όσο πραγματικά είναι: *Δείχνει πολύ γερασμένη στο πρόσωπο.*

3. γερνάει ^{3ο} πρ.: όταν κάτι γερνάει κάποιον, τον κάνει να υποφέρει και να νιώθει γέρος: *Τη γέρασαν οι στενοχώριες και τα βάσανα της ζωής.*

γέρνω (έγειρα) ΡΗΜ.:

1. όταν γέρνουμε κάτι, το φέρνουμε σε πλάγια θέση: *Έγειρε το μπουκάλι για να χύσει το νερό.*

2. όταν γέρνουμε σε κάποιον ή σε κάτι, ακουμπάμε το σώμα μας πάνω του: *Έγειρε το κεφάλι της στον ώμο μου.*

3. γέρνει ^{3ο} πρ.: όταν κάτι γέρνει, είναι ή έρχεται σε πλάγια θέση: *Το έλατο έγειρε από το βάρος του χιονιού. / Οι πίνακες στον τοίχο γέρνει.*

γερό πιρούνι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): κάποιος είναι γερό πιρούνι όταν τρώει πολύ και γρήγορα: *Βλέπω ότι είσαι γερό πιρούνι. Έφαγες τρία πιάτα στιφάδο.*

γερό ποτήρι ΕΚΦΡ.: κάποιος είναι γερό ποτήρι όταν αντέχει το ποτό: *Κατεβάζει δυο δυο τις ρακές. Είναι γερό ποτήρι ο παπούς!*

ο **γεροδεμένος**, η **γεροδεμένη**, το **γεροδεμένο** ΕΠΙΘ.: ένας γεροδεμένος άνθρωπος έχει δυνατό και γυμνασμένο σώμα: *Τον πρόεδρο προστάτευε ένας γεροδεμένος σωματοφύλακας.*

ο **γέροντας** (του γέροντα, των γερόντων), η **γερόντισσα** (της γερόντισσας) ΟΥΣ.: ο γέροντας είναι ο γέρος: *Όλοι πήγαιναν να συμβουλευτούν το σοφό γέροντα. / Η γερόντισσα καθόταν στην αυλή του σπιτιού και έπλεκε.*

η **γεροντοκόρη** (της γεροντοκόρης) ΟΥΣ.:

1. η γεροντοκόρη είναι μια γυναίκα, συνήθως μεγάλης ηλικίας, που δεν έχει παντρευτεί: *Δεν της άρεσε ο γάμος κι έμεινε γεροντοκόρη.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε γεροντοκόρη κάθε γυναίκα που δεν ευχαρισιέται με τίποτα και όλο παραπονιέται: *Μην γκρινιάζεις σαν γεροντοκόρη.*

△ Η λέξη γεροντοκόρη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **γεροντοπαλίκαρα** (του γεροντοπαλικάρου, των γεροντοπαλικάρων) ΟΥΣ.: γεροντοπαλίκαρα λέμε έναν άντρα, συνήθως μεγάλης ηλικίας, που δεν παντρεύτηκε ποτέ: *Αν συνεχίσει να είναι ιδιότροπος, σίγουρα θα μείνει γεροντοπαλίκαρα.*

ο **γερός**, η **γερή**, το **γερό** ΕΠΙΘ.:

1. ο γέρος άνθρωπος έχει καλή υγεία (= υγιής): *Το νεογέννητο μωρό ήταν γερό και ροδαλό.*

2. όταν κάτι είναι γερό, έχει δύναμη και αντοχή (= δυνατός): *Θέλει γερά μπράτσα για να σηκώσει την άγκυρα.*

3. όταν κάτι είναι γερό, δεν παθαίνει εύκολα βλάβη ή ζημιά (= ανθεκτικός, στέρεος): *Το σπίτι αντέχει στο σεισμό γιατί έχει γερά θεμέλια.*

4. όταν κάτι είναι γερό, έχει πολύ μεγάλη δύναμη ή ένταση (= σφοδρός): *Του έδωσε μια γερή μπουριά και τον έριξε κάτω. / Έριξε μια γερή βροχή όλη νύχτα.*

5. όταν κάποιος είναι γερός σε ένα μάθημα ή κάτι άλλο, είναι πολύ καλός σε αυτό (= δυνατός ≠ αδύνατος): *Είναι πολύ γερός στα μαθηματικά.*

ΕΚΦΡ. γερό πιρούνι, γερό ποτήρι

ο **γέρος** (του γέρου, των γέρων), η **γριά** (της γριάς, των γριών) ΟΥΣ.: γέρος είναι ο άνθρωπος που είναι πολύ μεγάλος στην ηλικία (= γέροντας, ηλικιωμένος ≠ νέος): *Θυμάσαι, λέει ο γέρος στη γριά, που εδώ πρωτοσυναντηθήκαμε πριν 50 χρόνια;*

το **γεύμα** (του γεύματος, των γευμάτων) ΟΥΣ.:

1. το γεύμα είναι αυτό που κάνουμε όταν καθόμαστε στο τραπέζι μόνοι μας ή μαζί με άλλους και τρώμε φαγητό, συνήθως κάποιες συγκεκριμένες ώρες της ημέρας: *Στις μέρες μας οι γονείς σπάνια κάθονται για γεύμα μαζί με τα παιδιά.*

2. γεύμα είναι η τροφή που τρώμε σε ένα γεύμα: *Το φρέσκο ψάρι είναι ένα πολύ ωραίο γεύμα.*

3. (ΕΠΙΣ.) γεύμα είναι το μεσημεριανό φαγητό: *Τους προσκάλεσε σε γεύμα στο σπίτι του.*

η **γεύση** (της γεύσης, των γεύσεων) ΟΥΣ.:

1. με τη γεύση μπορούμε να αναγνωρίζουμε ένα ποτό ή ένα φαγητό και να τα ξεχωρίζουμε μεταξύ τους: *Όταν είμαστε άρρωστοι, χάνουμε την αίσθηση της γεύσης.*

2. η γεύση είναι η ευχάριστη γεύση που έχει μια τροφή (= νοστιμιά): *Πρόσθεσε λίγο αλάτι για να πάρει γεύση το φαγητό.*

3. η γεύση είναι η ιδιαίτερη εντύπωση που αφήνει μια ορισμένη τροφή όταν τη βάζουμε στο στόμα μας: *Το λεμόνι έχει ξινή γεύση. / Το παγωτό έχει γεύση φράουλας.*

4. λέμε ότι παίρνουμε μια γεύση από κάτι όταν το βλέπουμε, το ακούμε ή το δοκιμάζουμε για πρώτη φορά ή για πολύ λίγο: *Πήρατε μια γεύση για το τι πρέπει να διαβάσετε στις εξετάσεις.*

η **γέφυρα** (της γέφυρας, των γεφυρών) ΟΥΣ.:

1. η γέφυρα είναι μια κατασκευή πάνω από ποτάμι, δρόμο κτλ. που επιτρέπει στους ανθρώπους ή στα μέσα συγκοινωνίας να περνάνε από τη μια μεριά στην άλλη: *Η γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου διευκολύνει τη συγκοινωνία μεταξύ Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδας.*

2. η γέφυρα είναι ένα κομμάτι από μέταλλο ή πλαστικό που κρατάει στη θέση τους τα ψεύτικα δόντια και τα ενώνει με τα κανονικά μας δόντια: *Πήγε στον οδοντίατρο για να του βάλει γέφυρα.*

3. στη γυμναστική, γέφυρα λέμε την άσκηση κατά την οποία κάποιος λυγίζει το σώμα του προς τα πίσω και στηρίζεται με τις πατούσες και τις παλάμες ώστε να σχηματίζει το σχήμα της γέφυρας

το **γεφύρι** (του γεφυριού, των γεφυριών) ουσ.: το γεφύρι είναι μια μικρή πέτρινη ή ξύλινη γέφυρα: *Το μικρό ξύλινο γεφύρι έτριξε κάθε φορά που περνούσε αυτοκίνητο.*

η **γεωγραφία** (της γεωγραφίας) ουσ.:

1. η γεωγραφία είναι η επιστήμη που μελετάει την επιφάνεια της γης και τους ανθρώπους, τα φυτά και τα ζώα που ζουν σε διαφορετικές περιοχές του κόσμου: *Η φυσική γεωγραφία εξετάζει στοιχεία όπως είναι το κλίμα, ο καιρός, τα ορυκτά και τα πετρώματα.*

2. γεωγραφία λέμε και το σχολικό μάθημα με το ίδιο θέμα: *Το βιβλίο γεωγραφίας.*

⚠ Η λέξη γεωγραφία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **γεωγραφικός**, η **γεωγραφική**, το **γεωγραφικό** επιθ.: όταν κάτι είναι γεωγραφικό, έχει σχέση με τη γεωγραφία: *Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας τη βοήθησε να αναπτύξει το εμπόριο.*

η **γεωλογία** (της γεωλογίας) ουσ.:

1. η γεωλογία είναι η επιστήμη που εξετάζει και περιγράφει από τι αποτελείται η Γη και πώς σχηματίστηκε: *Η γεωλογία περιγράφει τα συστατικά των πετρωμάτων.*

2. γεωλογία λέμε το μάθημα του σχολείου με το ίδιο θέμα: *Δε διάβασε γεωλογία για αύριο.*

⚠ Η λέξη γεωλογία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **γεωλογικός**, η **γεωλογική**, το **γεωλογικό** επιθ.: όταν κάτι είναι γεωλογικό, έχει σχέση με τη γεωλογία: *Ο σεισμός είναι ένα γεωλογικό φαινόμενο.*

η **γεωμετρία** (της γεωμετρίας) ουσ.:

1. η γεωμετρία είναι ο κλάδος της επιστήμης των μαθηματικών που εξετάζει και περιγράφει τις σχέσεις μεταξύ των γραμμών, των γωνιών και των επιφανειών: *Ευκλείδεια γεωμετρία.*

2. η γεωμετρία είναι το σχολικό μάθημα με το ίδιο θέμα: *Άλγεβρα και γεωμετρία.*

⚠ Η λέξη γεωμετρία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **γεωμετρικός**, η **γεωμετρική**, το **γεωμετρικό** επιθ.: όταν κάτι είναι γεωμετρικό, έχει σχέση με τη γεωμετρία: *Ο κύκλος και το τετράγωνο είναι γεωμετρικά σχήματα.*

το **γεώμηλο** (του γεωμήλου, των γεωμήλων) ουσ. (επισ.): γεώμηλο λέγεται αλλιώς η πατάτα: *Πολλοί γεωργοί ασχολούνται με την καλλιέργεια γεωμήλων.*

η **γεωπονία** (της γεωπονίας) ουσ.: η γεωπονία είναι η επιστήμη που μελετάει και περιγράφει τους τρόπους για την καλύτερη καλλιέργεια της γης: *Η γεωπονία προτείνει επιστημονικούς τρόπους για την καλλιέργεια των φυτών και των δέντρων.*

⚠ Η λέξη γεωπονία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **γεωπονικός**, η **γεωπονική**, το **γεωπονικό** επιθ.: όταν κάτι είναι γεωπονικό, έχει σχέση με τη γεωπονία: *Στα γεωπονικά καταστήματα θα αγοράσετε λίπασμα για τα φυτά σας.*

η **γεωργία** (της γεωργίας) ουσ.: η γεωργία είναι το να καλλιεργούν οι άνθρωποι τη γη, ώστε να

παράγουν χρήσιμα προϊόντα για τον άνθρωπο: *Οι άνθρωποι της υπαίθρου ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία και την κτηνοτροφία.*

⚠ Η λέξη γεωργία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **γεωργικός**, η **γεωργική**, το **γεωργικό** επιθ.: όταν κάτι είναι γεωργικό, έχει σχέση με τη γεωργία ή τους γεωργούς: *Καλλιεργούν βαμβάκι, καλαμπόκι και άλλα γεωργικά προϊόντα.*

ο **γεωργός** (του γεωργού, των γεωργών) ουσ.: ο γεωργός είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να ασχολείται με την καλλιέργεια της γης: *Το τρακτέρ είναι απαραίτητο μηχανήμα για ένα γεωργό.*

ο **γεωφυσικός χάρτης** ουσ.: ο γεωφυσικός χάρτης είναι ο χάρτης πάνω στον οποίο φαίνονται τα ποτάμια, τα βουνά, οι λίμνες και γενικά το έδαφος μιας περιοχής (≠ πολιτικός χάρτης): *Σημειώστε στο γεωφυσικό χάρτη τα ψηλότερα βουνά της Ελλάδας.*

η **γη** (της γης) ουσ.:

1. **Γη:** η Γη είναι ο πλανήτης στον οποίο ζούμε: *Η Γη γυρίζει γύρω από τον εαυτό της και γύρω από τον Ήλιο.*

2. η γη είναι η επιφάνεια του πλανήτη πάνω στην οποία ζουν και κινούνται οι άνθρωποι και τα ζώα: *Ταξίδεψε σε όλη τη γη.*

3. η γη είναι όλοι οι άνθρωποι που ζουν πάνω στη γη (= κόσμος, ανθρωπότητα): *Όλη η γη συγκλονίστηκε από την είδηση του πολέμου.*

4. η γη είναι το υλικό από το οποίο αποτελείται η επιφάνεια της γης, για παράδειγμα η σκόνη, η άμμος, οι πέτρες κτλ. (= έδαφος): *Οι γεωργοί ασχολούνται με την καλλιέργεια της γης.*

5. η γη είναι το κομμάτι της επιφάνειας της γης που δεν είναι θάλασσα, λίμνη, ποτάμι ή ουρανός (= στεριά, ξηρά): *Οδηγός που περιλαμβάνει όλα τα φυτά στη γη και θάλασσα.*

⚠ Η λέξη γη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. άνοιξε η γη και τον κατάπιε, κινώ γη και ουρανό, να ανοίξει η γη να με καταπιεί

το **γήπεδο** (του γηπέδου, των γηπέδων) ουσ.:

1. το γήπεδο είναι ένας μεγάλος χώρος, συνήθως ανοιχτός, όπου γίνονται αθλητικοί αγώνες: *Στο ξενοδοχείο υπάρχει γήπεδο τένις. / Αύριο έχει αγώνα μπάσκετ και θα πάμε στο γήπεδο.*

2. γήπεδο είναι το σύνολο των θεατών που βρίσκονται στο γήπεδο και παρακολουθούν έναν αγώνα: *Όταν μπήκε γκολ, ξεσηκώθηκε όλο το γήπεδο.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) γήπεδο λέμε ένα χώρο όταν είναι πολύ μεγάλος: *Λες ότι δεν έχει χώρο στο σαλόνι; Εδώ μέσα είναι γήπεδο!*

τα **γηρατειά** (των γηρατειών) ουσ.:

1. γηρατειά λέμε αλλιώς τα γεράματα (≠ νιάτα): *Ο σύγχρονος άνθρωπος δεν πεθαίνει από τα γηρατειά, αλλά από τις αρρώστιες.*

2. λέμε γηρατειά όλους τους ανθρώπους που βρίσκονται σε πολύ μεγάλη ηλικία, που είναι γέροι (≠ νεολαία, νιάτα): *Τα γηρατειά χρειάζονται την αγάπη και τη φροντίδα μας.*

για ΠΡΟΘ.:

1. δηλώνει το σκοπό για τον οποίο γίνεται κάτι: *Κατέβηκαν στη θάλασσα για μπάνιο.*
2. φανερώνει το λόγο για τον οποίο γίνεται κάτι: *Κατηγορήθηκε για τη ληστεία της τράπεζας.*
3. δηλώνει το θέμα για το οποίο γίνεται μια συζήτηση: *Παρουσιάζει μια εκπομπή για μαγειρική.*
4. δηλώνει την κατεύθυνση προς την οποία πηγαίνει κάποιος: *Αύριο ταξιδεύει για Πράγα.*
5. φανερώνει τη διάρκεια ενός γεγονότος: *Θα λείπει για τρεις ημέρες από τη δουλειά.*
6. φανερώνει ότι κάτι μοιάζει με κάτι άλλο: *Μιλούσε τόσο καλά τουρκικά, που την πέρασα για Τουρκάλα.*

για ένα κομμάτι ψωμί ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος πουλάει ή αγοράζει κάτι για ένα κομμάτι ψωμί, το πουλάει ή το αγοράζει πάρα πολύ φτηνά: *Είχε πολλά έξοδα και αναγκάστηκε να πουλήσει το σπίτι του για ένα κομμάτι ψωμί.*

για λογαριασμό μου ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος κάνει κάτι για λογαριασμό μου, το κάνει αντί για μένα, στη θέση μου (= εκ μέρους μου): *Σας ζητώ συγγνώμη για λογαριασμό της μητέρας μου.*

για να ΣΥΝΔ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε το σκοπό για τον οποίο κάνουμε κάτι: *Αγόρασε κιμά για να φτιάξει μπιφτέκια.*
2. το χρησιμοποιούμε για κάτι που είναι απίθανο να συμβεί: *Είναι πολύ δυνατός για να μπορέσεις να τον νικήσεις.*
3. το χρησιμοποιούμε για πράξη που έγινε στο παρελθόν μετά από κάποια άλλη (= ώσπου να, μέχρι να): *Τον περίμενε μια ώρα για να τελειώσει τα ψώνια του.*

για να περνάει η ώρα ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι για να περνάει η ώρα, το κάνουμε μόνο για να διασκεδάσουμε: *Διαβάζει αστυνομικά βιβλία για να περνάει η ώρα.*

για παράδειγμα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν δίνουμε ένα παράδειγμα για να εξηγήσουμε καλύτερα αυτό που λέμε (= παραδείγματα χάρη): *Ξέρω να φτιάχνω πολλά γλυκά, όπως για παράδειγμα μηλόπιτα και κέικ.*

για τα καλά ΕΚΦΡ.: όταν κάτι γίνεται για τα καλά, γίνεται σε μεγάλο βαθμό (= εντελώς): *Χτες είχε μόνο λίγο συνάχι, αλλά σήμερα αρρώστησε για τα καλά.*

για τα σκουπίδια ΕΚΦΡ.: όταν κάτι είναι για τα σκουπίδια, είναι πολύ κακής ποιότητας: *Οι περισσότερες εκπομπές στην τηλεόραση είναι για τα σκουπίδια.*

για την ακρίβεια ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν θέλουμε να είμαστε πιο ακριβείς σε αυτό που λέμε: *Πλήρως περίπου δέκα ευρώ και, για την ακρίβεια, δέκα ευρώ και πέντε λεπτά.*

για χάρη κάποιου ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος κάνει κάτι για χάρη μου, το κάνει για να με βοηθήσει,

για να με εξυπηρετήσει: *Ήμουν πολύ κουρασμένος αλλά ήρθα για χάρη σου.*

για ψύλλου πήδημα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι γίνεται για ψύλλου πήδημα όταν γίνεται με ασήμαντη αφορμή (= με το παραμικρό): *Θυμώνει για ψύλλου πήδημα.*

για ώρα ανάγκης ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι έχουμε κάτι για ώρα ανάγκης, το φυλάμε για την περίπτωση που θα μας χρειαστεί: *Έχει φυλάξει κάποια χρήματα για ώρα ανάγκης.*

η **γιαγιά** (της γιαγιάς, των γιαγιάδων) ΟΥΣ.:

1. γιαγιά είναι η μητέρα του πατέρα μας ή της μητέρας μας: *Οι γιαγιάδες μου είναι και οι δύο χήρες.*

2. γιαγιά φωνάζουμε μια γυναίκα που δεν τη γνωρίζουμε, όταν είναι μεγάλη στην ηλικία: *Έλα, γιαγιά, ανέβα πρώτα εσύ στο λεωφορείο.*

ο **γιακάς** (του γιακά, των γιακάδων) ΟΥΣ.: ο γιακάς σε μια μπλουζα, σε ένα πουκάμισο κτλ. είναι το κομμάτι που βρίσκεται γύρω από το λαιμό: *Δεν είναι στη μόδα τα πουκάμισα που έχουν μεγάλους γιακάδες.*

ο **γιαλός** (του γιαλού, των γιαλών) ΟΥΣ.:

1. ο γιαλός είναι το κομμάτι της θάλασσας που έχει ρηχά νερά και βρίσκεται δίπλα στη στεριά: *Τα παιδάκι πετούσαν πετρούλες στο γιαλό.*

2. ο γιαλός είναι η ακροθαλασσιά (= ακρογιαλιά): *Κατεβήκαμε στο γιαλό και περιμέναμε τις βάρκες να γυρίσουν από το ψάρεμα.*

το **γιαούρτι** (του γιαουρτιού, των γιαουρτιών) ΟΥΣ.:

1. το γιαούρτι είναι μια άσπρη και παχιά κρέμα που έχει κάπως ξινή γεύση και γίνεται από γάλα που έχει πήξει: *Τα βράδια συνήθως τρώω ένα γιαούρτι με λίγο ψωμί.*

2. ένα γιαούρτι είναι το γιαούρτι που το αγοράζουμε μέσα σε ένα μικρό μπολ: *Αγόρασε μου ένα γιαούρτι με φρούτα.*

το **γιαπί** (του γιαπιού, των γιαπιών) ΟΥΣ.: γιαπί λέμε το κτίριο που χτιζεται, που δεν έχει τελειώσει ακόμα: *Δουλεύει εργάτης σε γιαπί. / Οι μήνες περνούσαν και η οικοδομή παρέμενε γιαπί.*

τα **γιαπωνέζικα** (των γιαπωνέζικων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): γιαπωνέζικα λέμε αλλιώς την ιαπωνική γλώσσα

ο **γιαπωνέζικος**, η **γιαπωνέζικη**, το **γιαπωνέζικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τον ιαπωνικό: *Αγόρασε γιαπωνέζικη φωτογραφική μηχανή.*

ο **Γιαπωνέζος** (του Γιαπωνέζου, των Γιαπωνέζων), η **Γιαπωνέζα** (της Γιαπωνέζας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο Ιάπωνας: *Οι Γιαπωνέζοι είναι πολύ καλοί στις πολεμικές τέχνες.*

ο **γιαρμάς** (του γιαρμά, των γιαρμάδων) ΟΥΣ.: ο γιαρμάς είναι ένα είδος ροδάκινου, που είναι μαλακό και ζουμερό: *Ο γιαρμάς είναι ένα πολύ νόστιμο καλοκαιρινό φρούτο.*

το **γιασεμί** (του γιασεμιού, των γιασεμιών) ουσ.:

1. το γιασεμί είναι ένα φυτό που σκαρφαλώνει πάνω στους τοίχους και βγάζει μικρά άσπρα λουλούδια, που μυρίζουν πολύ ωραία: *Το γιασεμί απλώθηκε πάνω στον τοίχο της αυλής.*

2. το γιασεμί είναι το λουλούδι που βγάζει αυτό το φυτό: *Έκοψα λίγα γιασεμιά για να βάλω στο βάζο και μοσχοβόλησε όλο το σπίτι.*

γιατί ΣΥΝΔ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε για ποιο λόγο ή για ποιο σκοπό γίνεται κάτι (= διότι, επειδή): *Καθυστέρησα γιατί είχε κίνηση στο δρόμο. / Πήρε δάνειο γιατί ήθελε να χτίσει σπίτι.*

γιατί ΕΠΙΡΡ.: το βάζουμε στην αρχή μιας ερώτησης όταν ζητάμε να μάθουμε για ποιο λόγο ή για ποιο σκοπό έγινε ή γίνεται κάτι: *Γιατί δε μου τηλεφώνησες; / Δε μου είπε γιατί χρειάζεται τόσα χρήματα.*

γιατρεύω (γιατρέψα), **γιατρεύομαι** (γιατρεύτηκα, γιατρεμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. ένας γιατρός ή ένα φάρμακο μας γιατρεύει όταν μας κάνει καλά από μια αρρώστια (= θεραπεύει): *Υπάρχουν φυσικά βότανα που γιατρεύουν πολλές αρρώστιες. / Με τη γυμναστική γιατρεύτηκα από τους πόνους στη μέση.*

2. όταν κάποιος ή κάτι γιατρεύει κάποιο δυσάρεστο γεγονός, το κάνει να γίνει λιγότερο έντονο (= ανακουφίζω): *Ο χρόνος γιατρεύει τον πόνο των ανθρώπων.*

το **γιατρικό** (του γιατρικού, των γιατρικών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. το γιατρικό είναι το φάρμακο: *Οι γιατροί λένε ότι δεν υπάρχει γιατρικό για την αρρώστια του.*

2. γιατρικό λέμε τον τρόπο που μας βοηθάει να αντιμετωπίσουμε ένα πρόβλημα ή μια δυσάρεστη κατάσταση: *Δεν υπάρχει γιατρικό που θα την κάνει ξεχάσει το θάνατο του παιδιού της.*

ο **γιατρός**, η **γιατρός** (του/της γιατρού, των γιατρών) και η **γιατρίνα** (της γιατρίνας, των γιατρίνων) ουσ.: ο γιατρός είναι αυτός που έχει σπουδάσει ιατρική και το επάγγελμά του είναι να θεραπεύει τους αρρώστους: *Πονούσε και πήγε να τον εξετάσει ο γιατρός.*

το **γιαχνί** ουσ.: το γιαχνί είναι ο τρόπος με τον οποίο μαγειρεύουμε συνήθως τα λαχανικά, βάζοντας κρεμμύδια, που τα έχουμε ψήσει για λίγη ώρα σε καυτό λάδι ή βούτυρο, και σάλτσα ντομάτας: *Μαγείρεψε πατάτες γιαχνί.*

△ Η λέξη γιαχνί δεν κλίνεται.

ο **γίγαντας** (του γίγαντα, των γιγάντων) ουσ.:

1. στα παραμύθια, ο γίγαντας είναι ένα φανταστικό πλάσμα που είναι πολύ πιο μεγάλο και πολύ πιο δυνατό από τους κανονικούς ανθρώπους: *Ο κοντορεβιθούλης ανέβηκε στην τεράστια φασολιά που οδηγούσε στον πύργο του γίγαντα.*

2. γίγαντα λέμε έναν άνθρωπο όταν είναι πάρα πολύ ψηλός και μεγαλόσωμος (≠ νάνος): *Οι*

περισσότεροι μπασκετμπολίστες είναι γίγαντες.

3. γίγαντα λέμε μια μεγάλη, σημαντική και πλούσια επιχείρηση ή χώρα (= κολοσσός): *Η Ιαπωνία είναι γίγαντας στην κατασκευή αυτοκινήτων.*

4. γίγαντες ΠΛΗΘ.: οι γίγαντες είναι τα μεγάλα ξερά φασόλια, που τα μαγειρεύουμε συνήθως στο φούρνο: *Μουλιάζουμε τους γίγαντες στο νερό πριν τους μαγειρέψουμε.*

ο **γιγαντιαίος**, η **γιγαντιαία**, το **γιγαντιαίο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι γιγαντιαίο, είναι πάρα πολύ μεγάλο σε μέγεθος (= τεράστιος, πελώριος): *Στον Ειρηνικό ωκεανό βρέθηκε ένα γιγαντιαίο καλαμάρι που ζυγίζει 50 κιλά.*

η **γιγαντοαφίσα** (της γιγαντοαφίσας, των γιγαντοαφισών) ουσ.: η γιγαντοαφίσα είναι μια τεράστια αφίσα, που διαφημίζει κάποιο προϊόν: *Γέμισαν οι δρόμοι με γιγαντοαφίσες της νέας ταινίας.*

ο **γιγαντώσωμος**, η **γιγαντώσωμη**, το **γιγαντώσωμο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι γιγαντώσωμος, έχει πάρα πολύ μεγάλο σώμα (= γιγάντιος): *Οι περισσότεροι μπασκετμπολίστες είναι γιγαντώσωμοι.*

η **γίδα** (της γίδας, των γιδών) ουσ.: γίδα λέμε αλλιώς την κατσίκα: *Άρμεξε τη γίδα για να πάρει το γάλα.*

το **γίδι** (του γιδιού, των γιδιών) ουσ.: γίδι λέμε αλλιώς το κατσίκι: *Τα γίδια βόσκουν στις πλαγιές του βουνού.*

ΕΚΦΡ. σαν κουρεμένο γίδι

τα **γιδοπρόβατα** (των γιδοπροβάτων) ουσ.: γιδοπρόβατα λέμε τα γίδια και τα πρόβατα μαζί (= αιγοπρόβατα): *Του έκλεψαν κοπάδι με γιδοπρόβατα.*

το **γιλέκο** (του γιλέκου, των γιλέκων) ουσ.: το γιλέκο είναι ένα κοντό ρούχο χωρίς μανίκια, που κουμπώνει μπροστά και το φοράμε πάνω από το πουκάμισο και κάτω από το σακάκι: *Ο δικηγόρος φορούσε κοστούμι με γιλέκο και κρατούσε χαρτοφύλακα.*

το **γινάτι** (του γινατιού, των γινατιών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το γινάτι είναι το πείσμα: *Φιλίες πολλών χρόνων μπορούν να χαλάσουν από το γινάτι.*

γίνεται νταούλι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για μέλος του σώματος που έχει πρηστεί ή έχει φουσκώσει πολύ: *Τον τσίμηψε μια μέλισσα και το χέρι του έγινε νταούλι. / Η κοιλιά μου έγινε νταούλι από το πολύ φαί.*

γίνεται της κακομοίρας ΕΚΦΡ.: όταν γίνεται της κακομοίρας κάπου, γίνεται μεγάλη φασαρία, υπάρχει μεγάλη αναταραχή (= γίνεται της τρελής, γίνεται της μουρλής): *Στις εκπτώσεις γίνεται της κακομοίρας στα μαγαζιά.*

γίνεται το δικό μου ΕΚΦΡ.: όταν γίνεται το δικό μου, κάνω ό,τι θέλω εγώ ή αναγκάζω και τους άλλους να κάνουν ό,τι θέλω εγώ (= περνάει το

δικό μου): *Είναι κακομαθημένος και θέλει να γίνεται πάντα το δικό του!*

γίνεται το κεφάλι μου καζάνι ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν είμαστε που ζαλισμένοι ή κουρασμένοι και δεν μπορούμε να σκεφτούμε καθαρά: *Προσπαθούσα μία ώρα να λύσω την άσκηση και έγινε το κεφάλι μου καζάνι.*

γίνεται χαμός ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάπου γίνεται χαμός όταν υπάρχει μεγάλη αναστάτωση: *Γινόταν χαμός στο διπλανό διαμέρισμα από τις φωνές.*

γίνομαι (έγινα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι γίνεται κάτι άλλο, αλλάζει, περνάει από μια κατάσταση σε άλλη: *Παράτησε τις σπουδές του και έγινε ηθοποιός. / Σήμερα γίνεται σαράντα χρονών!*

2. όταν ρωτάμε για κάποιον τι γίνεται, θέλουμε να μάθουμε αν είναι καλά (= κάνω): *Τι γίνεται; / Τι γίνεται η Δέσποινα;*

3. γίνεται 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι γίνεται, συμβαίνει: *Γίνονται πολλοί σεισμοί στην Ιαπωνία. / Τα μαθήματα δεν έγιναν, επειδή έλειπε ο καθηγητής. (= πραγματοποιείται)*

4. γίνεται 3^ο ΠΡ.: κάτι γίνεται όταν το δημιουργούμε (= φτιάχνουμε, κατασκευάζουμε): *Τα πούρα γίνονται στην Κούβα.*

5. γίνεται 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα φρούτο έγινε όταν έχει μεγαλώσει και είναι έτοιμο για να το φάμε (= ωριμάζει): *Τα σύκα γίνονται τον Αύγουστο.*

6. γίνεται 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα φαγητό έγινε όταν το έχουμε μαγειρέψει και είναι έτοιμο για να το φάμε: *Το κρέας θέλει τρεις ώρες για να γίνει.*

7. γίνεται ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι γίνεται να συμβεί, μπορεί να συμβεί (= είναι δυνατό): *Γίνεται να πας εσύ στη θέση μου; / Πώς γίνεται να σώθηκε από τέτοιο φοβερό ατύχημα;*

ΕΚΦΡ. ας γίνει ό,τι θέλει, γίνεται νταούλι, γίνεται της κακομοίρας, γίνεται το δικό μου, γίνεται το κεφάλι μου καζάνι, γίνεται χαμός, γίνομαι άλλος άνθρωπος, γίνομαι βάρος, γίνομαι θηρίο, γίνομαι θυσία, γίνομαι καπνός, γίνομαι κάρβουνο, γίνομαι κομμάτια, γίνομαι κουδούνι, γίνομαι μαλλιά κουβάρια, γίνομαι μπαρούτι, γίνομαι παπί, γίνομαι περδίκι, γίνομαι Τούρκος, δεν ξέρω τι μου γίνεται, έγινε, ό,τι έγινε έγινε, ό,τι θέλει ας γίνει

γίνομαι άλλος άνθρωπος ΕΚΦΡ.: κάποιος έχει γίνει άλλος άνθρωπος όταν έχει αλλάξει πολύ: *Να τον δεις πώς παίζει με τα εγγόνια του, έγινε άλλος άνθρωπος!*

γίνομαι βάρος ΕΚΦΡ.: όταν γίνομαι βάρος σε κάποιον, η παρουσία μου του προκαλεί ενόχληση: *Θα μείνω στο ξενοδοχείο, δε θέλω να σας γίνω βάρος.*

γίνομαι θηρίο ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που έχει θυμώσει πάρα πολύ (= γίνομαι έξω φρενών): *Ο σερβιτόρος έχυσε τη σούπα και ο πελάτης έγινε θηρίο.*

γίνομαι θυσία ΕΚΦΡ.: όταν γινόμαστε θυσία για κάποιον, κάνουμε ό,τι μπορούμε για να τον βο-

ηθήσουμε: *Γίνεται θυσία κάθε φορά που της ζητάς βοήθεια.*

γίνομαι καπνός ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που φεύγει τρέχοντας και εξαφανίζεται (= γίνομαι άφαντος): *Ο ληστής τής άρπαξε την τσάντα κι έγινε καπνός.*

γίνομαι κάρβουνο ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι όταν έχει καεί εντελώς: *Μετά την πυρκαγιά όλο το κτίριο έγινε κάρβουνο.*

γίνομαι κομμάτια ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος κάνει τα πάντα για να μας εξυπηρετήσει: *Έγινε κομμάτια για να μας περιποιηθεί.*

γίνομαι κουδούνι ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν νιώθω ζαλισμένος από το πολύ ποτό ή από τη φασαρία: *Ήπια πολύ και έγινα κουδούνι.*

γίνομαι μαλλιά κουβάρια ΕΚΦΡ.: όταν δυο άνθρωποι έχουν γίνει μαλλιά κουβάρια, έχουν τσακωθεί πολύ άσχημα: *Γίναμε μαλλιά κουβάρια με την αδερφή μου για ένα ασήμαντο θέμα.*

γίνομαι μπαρούτι ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που έχει θυμώσει πάρα πολύ (= γίνομαι έξω φρενών): *Θα γίνει μπαρούτι ο πατέρας σου αν το μάθει, κακομοίρη μου!*

γίνομαι παπί ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που έχει γίνει μούσκεμα: *Δεν είχα ομπρέλα και έγινα παπί από τη βροχή.*

γίνομαι περδίκι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος γίνεται περδίκι, ξαναβρίσκει τις δυνάμεις του μετά από αρρώστια: *Πιες το σιρόπι και θα γίνεις περδίκι!*

γίνομαι Τούρκος ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος γίνεται Τούρκος όταν θυμώνει πάρα πολύ (= γίνομαι έξω φρενών, γίνομαι θηρίο): *Έγινε Τούρκος με αυτά που του είπα!*

το γινόμενο (του γινομένου, των γινομένων) ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): το γινόμενο είναι ο αριθμός που βρίσκουμε όταν κάνουμε πολλαπλασιασμό: *Το γινόμενο του πολλαπλασιασμού 3x6 είναι το 18.*

ο γινωμένος, η γινωμένη, το γινωμένο ΕΠΙΘ.: όταν ένας καρπός είναι γινωμένος, έχει ωριμάσει αρκετά για να τον φάμε (= ώριμος ≠ αγίνωτος, άγουρος): *Τον Οκτώβρη τα κλήματα είναι φορτωμένα με γινωμένα σταφύλια.*

ο γιόκας (του γιόκα) ΟΥΣ.: γιόκα φωνάζουν χαϊδευτικά οι γονείς το γιο τους (= κακακάρης): *Περιμένει το γιόκα της από το εξωτερικό.*

⚠ Η λέξη γιόκας δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

γιορτάζω (γιόρτασα), **γιορτάζομαι** (γιορτάστηκα, γιορτασμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος από τους χριστιανούς γιορτάζουν την ημέρα που έχουν τη γιορτή τους: *Ποια μέρα γιορτάζει ο Κώστας;*

2. όταν οι άνθρωποι γιορτάζουν κάτι, οργανώνουν χαρούμενες εκδηλώσεις για να τιμήσουν κάποιο σπουδαίο γεγονός: *Την 28η Οκτωβρίου οι Έλληνες γιορτάζουν την απελευθέρωσή τους από τους Γερμανούς.*

3. όταν γιορτάζουμε τα γενέθλιά μας, μια επιτυχία, μια νίκη κτλ., κάνουμε κάποιο γλέντι για να διασκεδάσουμε (= γλεντάω): *Όταν πήρε το πτυχίο του, το γιόρτασε με τους φίλους τους σε μια ταβέρνα.*

η **γιορτή** (της γιορτής, των γιορτών) ουσ.:

1. γιορτή λέμε την ημέρα που οι άνθρωποι έχουν συμφωνήσει να τιμούν κάποιο σπουδαίο γεγονός (= εορτή): *Το Ραμαζάνι είναι θρησκευτική γιορτή των μουσουλμάνων.*

2. για τους χριστιανούς, γιορτή είναι η ημέρα που τιμούν κάποιον άγιο και γιορτάζουν όσοι έχουν το όνομά του: *Τον λένε Νίκο και έχει τη γιορτή του στις 6 Δεκεμβρίου.*

3. η γιορτή είναι κάτι που οργανώνουμε για να δείξουμε τη χαρά μας για κάποιο ευχάριστο γεγονός: *Θα κάνει γιορτή επειδή πήρε το πτυχίο του.*

τα **γιορτινά** (των γιορτινών) ουσ.: γιορτινά λέμε τα ρούχα που δεν τα φοράμε κάθε μέρα, που τα φοράμε μόνο στις γιορτές (= επίσημα): *Φόρεσαν τα γιορτινά τους για να υποδεχτούν τους καλεσμένους.*

ο **γιορτινός**, η **γιορτινή**, το **γιορτινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι γιορτινό, γίνεται την ημέρα μιας γιορτής ή φανερώνει ότι υπάρχει μια γιορτή: *Πλησιάζουν οι γιορτινές μέρες της Πρωτοχρονιάς.*

ο **γιος** (του γιου, των γιων) ουσ.: ο γιος κάποιου είναι το αρσενικό παιδί του: *Ο θείος μου έχει δύο γιους και μια κόρη.*

τα **γιουβαρλάκια** ουσ.: τα γιουβαρλάκια είναι μια σούπα με αυγολέμονο μέσα στην οποία βράζουμε μικρά μπαλάκια από κιμά και ρύζι: *Ήταν άρρωστος και η μητέρα του του έφτιαξε γιουβαρλάκια.*

△ Η λέξη γιουβαρλάκια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **γιουβέτσι** (του γιουβετσιού, των γιουβετσιών) και το **γκιουβέτσι** ουσ.:

1. το γιουβέτσι είναι ένα φαγητό που γίνεται από κρέας και ζυμαρικά και ψήνεται στο φούρνο, συνήθως μέσα σε ρηχό πήλινο σκεύος: *Το αρνάκι γιουβέτσι είναι το αγαπημένο του φαγητό.*

2. γιουβέτσι είναι το ειδικό σκεύος μέσα στο οποίο ψήνουμε αυτό το φαγητό: *Απλώστε το βούτυρο μέσα στο γιουβέτσι πριν ψήσετε το κρέας.*

η **γυρλάντα** (της γυρλάντας) ουσ.: η γυρλάντα είναι μια ταινία από πλεγμένα λουλούδια, φύλλα ή χαρτί, που την κρεμάμε για να στολίσουμε ένα χώρο: *Στόλισαν το χριστουγεννιάτικο δέντρο με πολύχρωμες μπάλες, λαμπάκια και ασημένιες γυρλάντες.*

△ Η λέξη γυρλάντα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **γκάζι** (του γκαζιού, των γκαζιών) ουσ.:

1. το γκάζι είναι μια ουσία όπως ο αέρας, που παίρνει εύκολα φωτιά και που τη χρησιμοποιού-

ούμε για να ανάβουμε φωτιά, για να ζεσταίνουμε κτλ.: *Το γκάζι είναι φτηνότερο από το πετρέλαιο.*

2. το γκάζι είναι ο μηχανισμός του αυτοκινήτου που τον πατάμε με το πόδι μάς για να το κάνουμε να τρέξει πιο γρήγορα: *Πάτα γκάζι για να φύγουμε.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) γκάζι λέμε αλλιώς το ανθρακικό που περιέχουν κάποια αναψυκτικά: *Τα μικρά παιδιά πίνουν πορτοκαλάδα χωρίς γκάζι.*

4. γκάζια ΠΛΗΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): γκάζια λένε οι νέοι τη γρήγορη ταχύτητα, συνήθως με μοτοσυκλέτα ή με αυτοκίνητο: *Του αρέσουν τα γκάζια.*

η **γκαζόζα** (της γκαζόζας) ουσ.: η γκαζόζα είναι ένα άχρωμο και διάφανο αναψυκτικό με ανθρακικό και άρωμα λεμονιού: *Ήπιαμε δροσερές γκαζόζες για να ξεδιψάσουμε.*

△ Η λέξη γκαζόζα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **γκαζόν** ουσ.: το γκαζόν είναι το χαμηλό χορτάρι που καλλιεργείται σε κήπους, πάρκα κτλ. (= γρασίδι, χλόη): *Η πινακίδα στο πάρκο έγραφε: "Μην πατάτε το γκαζόν".*

△ Η λέξη γκαζόν δεν κλίνεται.

η **γκαμήλα** (της γκαμήλας, των γκαμηλών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς η καμήλα

το **γκαράζ** ουσ.:

1. το γκαράζ είναι ο χώρος στον οποίο μπορούμε να παρκάρουμε το αυτοκίνητό μας (= πάρκιγκ): *Η πολυκατοικία έχει κλειστό γκαράζ.*

2. το γκαράζ είναι το μέρος όπου επισκευάζουν αυτοκίνητα (= συνεργείο): *Πήγε το αυτοκίνητο στο γκαράζ, γιατί χάλασαν τα φρένα.*

△ Η λέξη γκαράζ δεν κλίνεται.

γκαριζώ (γκάριξα) ΡΗΜ.:

1. γκαρίζει 3^ο ΠΡ.: όταν ένας γάιδαρος γκαρίζει, βγάζει μια φωνή που μοιάζει με τον ήχο "γκαρ γκαρ": *Ο γάιδαρος γκάριζε και οι σκύλοι γάβγιζαν.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε ότι ένας άνθρωπος γκαρίζει όταν φωνάζει πολύ δυνατά και άγρια (= φωνάζω, ουρλιάζω, γαβγίζω): *Ποιος γκάριζε το πρωί και με ξύπνησε;*

το **γκαρσόνι** (του γκαρσονιού, των γκαρσονιών) και το **γκαρσόν**, η **γκαρσόνα** (της γκαρσόνας) ουσ.: γκαρσόνι λέμε αλλιώς το σερβιτόρο: *Τα γκαρσόνια πήγαιναν πέρα δώθε κουβαλώντας τους δίσκους με τα φαγητά.*

△ Η λέξη γκαρσόν δεν κλίνεται.

η **γκαρσονιέρα** (της γκαρσονιέρας) ουσ.: η γκαρσονιέρα είναι ένα μικρό διαμέρισμα με ένα μόνο ένα δωμάτιο: *Είναι φοιτητής και μένει σε γκαρσονιέρα.*

△ Η λέξη γκαρσονιέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **γκάφα** (της γκάφας) ουσ.: η γκάφα είναι ένα ανόητο λάθος που λέμε ή κάνουμε από επιπολαιότητα: *Τι γκάφα ήταν αυτή, να ξεχάσουμε ανοιχτό το βαρέλι και να γεμίσει όλη η αποθήκη με το κρασί του παππού!*

△ Η λέξη γκάφα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **γκέμι** (του γκεμιού, των γκεμιών) ουσ.: το γκέμι είναι ό,τι και το χαλινάρι: *Ένα ελαφρύ τράβηγμα στα γκέμια ήταν αρκετό για να ξεκινήσουν τα άλογα.*

△ Η λέξη γκέμι χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **γκιόνης** (του γκιόνη, των γκιόνηδων) ουσ.: ο γκιόνης είναι ένα μικρό πουλί που μοιάζει με την κουκουβάγια και βγάζει μια χαρακτηριστική φωνή που μοιάζει με κλάμα: *Η φωνή του γκιόνη τάραξε την ησυχία της νύχτας.*

το **γκιουβέτσι** ουσ. ⇒ **γιουβέτσι**

το **γκολ** ουσ. (ΑΘΛΗΤ.): σε αθλήματα όπως το ποδόσφαιρο, το πόλο ή το χάντμπολ, το γκολ είναι όταν ένας παίκτης ρίχνει την μπάλα στα δίχτυα της αντίπαλης ομάδας και η ομάδα του κερδίζει ένα βαθμό (= τέρμα): *Η Ξάνθη πέτυχε τρία γκολ μέσα στα πρώτα δέκα λεπτά του αγώνα.*

△ Η λέξη γκολ δεν κλίνεται.

το **γκολφ** ουσ.: το γκολφ είναι ένα αθλητικό παιχνίδι που παίζεται πάνω στο γρασίδι, κατά το οποίο ο παίκτης με ειδικό μπαστούνι προσπαθεί να βάλει μια μικρή μπάλα μέσα σε τρύπες στο έδαφος με όσο το δυνατόν λιγότερα χτυπήματα: *Το γκολφ ξεκίνησε από τη Σκωτία πριν από τέσσερις αιώνες.*

△ Η λέξη γκολφ δεν κλίνεται.

η **γκουβερνάντα** (της γκουβερνάντας) ουσ.: η γκουβερνάντα είναι η γυναίκα που φροντίζει τα μικρά παιδιά σε μια οικογένεια και ασχολείται με την ανατροφή τους (= νταντά): *Προσέλαβαν γκουβερνάντα για να φυλάει τα παιδιά.*

△ Η λέξη γκουβερνάντα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **γκοφρέτα** (της γκοφρέτας, των γκοφρετών) ουσ.: η γκοφρέτα είναι ένα είδος μπισκότου με λεπτά φύλλα ζύμης και γέμιση από διάφορες γεύσεις: *Έφαγε μια τραγανή γκοφρέτα με γέμιση σοκολάτας και φουντουκιού.*

γκρεμίζω (γκρέμισα), **γκρεμίζομαι** (γκρεμίστηκα, γκρεμισμένος) ΡΗΜ.:

1. γκρεμίζουμε ένα κτίριο όταν το καταστρέφουμε ρίχνοντάς το κάτω (= κατεδαφίζω ≠ χτίζω): *Γκρέμισαν το παλιό σπίτι για να χτίσουν πολυκατοικία. / Πρέπει να γκρεμίσει τον τοίχο για να μεγαλώσει την κουζίνα.*

2. λέμε ότι γκρεμίζουμε κάτι όταν το κάνουμε να μην υπάρχει (= καταστρέφω, χαλάω): *Η ανεργία γκρεμίζει τα όνειρα και τις ελπίδες των νέων.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) γκρεμίζουμε κάποιον όταν τον σπρώχνουμε και τον κάνουμε να πέσει από μεγάλο ύψος (= ρίχνω): *Τυφλωμένος από τη ζήλια του την γκρέμισε από το βράχο.*

το **γκρέμισμα** (του γκρεμίσματος, των γκρεμισμάτων) ουσ.:

1. το γκρέμισμα είναι αυτό που κάνουμε όταν γκρεμίζουμε ένα κτίριο ή άλλη κατασκευή (= κατεδάφιση): *Οι ανάγκες του έργου επέβαλαν το γκρέμισμα της παλιάς γέφυρας.*

2. **γκρεμίσματα** πληθ.: τα γκρεμίσματα ενός κτιρίου είναι ό,τι μένει από αυτό όταν το γκρεμίζουμε (= χαλάσματα, ερείπια): *Τα παιδιά έπαιζαν στα γκρεμίσματα του παλιού σχολείου.*

ο **γκρεμός** (του γκρεμού, των γκρεμών) ουσ.: ο γκρεμός είναι ένας πολύ ψηλός και απότομος βράχος σε βουνό (= βάραθρο): *Έπεσε με το αυτοκίνητό του στον γκρεμό και σώθηκε από θαύμα.*

ΕΚΦΡ. μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα, στο χείλος του γκρεμού

το **γκρι** ουσ.: το γκρι είναι το γκριζο χρώμα: *Τα χρώματα που κυριαρχούν στη φετινή μόδα είναι το γκρι και το μαύρο.*

△ Η λέξη γκρι δεν κλίνεται.

ο **γκρι**, η **γκρι**, το **γκρι** επιθ.: όταν κάτι είναι γκρι, έχει γκριζο χρώμα: *Σε λιγότερο επίσημες συγκεντρώσεις, το γκρι κοστούμι είναι μια καλή λύση.*

△ Η λέξη γκρι δεν κλίνεται.

το **γκρίζο** (του γκριζου, των γκριζών) ουσ.: το γκριζο είναι το γκριζο χρώμα (= γκρι): *Τη μελαγχολεί το γκριζο του ουρανού.*

ο **γκριζομάλλης**, η **γκριζομάλλα**, το **γκριζομάλλικο** επιθ.: όταν κάποιος είναι γκριζομάλλης, έχει γκριζα μαλλιά: *Μπήκε ένας γκριζομάλλης κύριος, γύρω στα πενήντα.*

ο **γκρίζος**, η **γκρίζα**, το **γκρίζο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι γκριζο, το χρώμα του είναι ανάμεσα στο άσπρο και στο μαύρο: *Γέρασε και έχει γκριζα μαλλιά. / Φορούσε ένα γκριζο κοστούμι. (= γκρι)*

2. ο καιρός είναι γκριζος όταν υπάρχουν πολλά σύννεφα στον ουρανό (= συννεφιασμένος, μουντός): *Ήταν ένα γκριζο κυριακάτικο πρωινό.*

3. μια κατάσταση είναι γκριζα όταν είναι θλιβερή ή δυσάρεστη: *Η ζωή του είναι γκριζα από τότε που έχασε τη δουλειά του.*

η **γκριμάτσα** (της γκριμάτσας) ουσ.: όταν κάνουμε μια γκριμάτσα, βγάζουμε τη γλώσσα έξω από το στόμα, ζαρώνουμε τα φρύδια μας κτλ. επειδή, για παράδειγμα, κάτι δε μας αρέσει (= μορφασμός): *Ο κλόουν κάνει γκριμάτσες, μιμήσεις, φιγούρες και ξετρελαίνει τα παιδιά.*

△ Η λέξη γκριμάτσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **γκρίνια** (της γκρίνιας) ουσ.:

1. η γκρίνια είναι το να γκρινιάζουμε (= μουρμούρα, κλάψα): *Με ζάλισε με την γκρίνια του από το πρωί.*

2. γκρίνια είναι ο ήχος που βγάζουν τα μωρά όταν θέλουν να δείξουν ότι κάτι τους ενοχλεί:

Δεν μπόρεσα να κοιμηθώ όλη νύχτα από την γκρίνια του μωρού.

△ Η λέξη γκρίνια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

γκρινιάζω (γκρίνιαξα) ΡΗΜ.: όταν γκρινιάζουμε, παραπονιόμαστε συνεχώς για κάτι (= μωρμυρίζω): *Η γυναίκα μου γκρινιάζει κάθε φορά που βλέπω ποδόσφαιρο.*

ο **γκρινιάρης**, η **γκρινιέρα**, το **γκρινιάρικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι γκρινιάρης, γκρινιάζει πολύ ή συνεχώς: *Τελευταία έχει γίνει πολύ γκρινιάρης και δεν υποφέρεται!*

ο **γλάρος** (του γλάρου, των γλάρων) ΟΥΣ.: ο γλάρος είναι πουλί της θάλασσας με άσπρα συνήθως φτερά, που ζει δίπλα στις ακτές: *Οι γλάροι βουτούσαν στη θάλασσα για να πιάνουν την τροφή τους.*

η **γλάστρα** (της γλάστρας, των γλαστρών) ΟΥΣ.: η γλάστρα είναι ένα δοχείο από πηλό ή πλαστικό, μέσα στο οποίο φυτεύουμε λουλούδια και άλλα φυτά: *Στο παράθυρό της έχει μια γλάστρα με βασιλικό.*

το **γλειφιντζούρι** ΟΥΣ.: το γλειφιντζούρι είναι ένα σκληρό κομμάτι καραμέλας στερεωμένο σε ξυλάκι, που το γλείφουν συνήθως τα παιδιά μέχρι να λιώσει: *Αγόρασε γλειφιντζούρια και καραμέλες από το περίπτερο.*

△ Η λέξη γλειφιντζούρι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

γλείφω (έγλειψα), **γλείφομαι** (γλείφτηκα) ΡΗΜ.:

1. γλείφω κάτι όταν σέρνω τη γλώσσα μου πάνω του: *Τα παιδιά έγλειψαν τα παγωτά τους. / Έγλειψε το μέλι από το δάχτυλό της. / Η γάτα έγλειψε το πόδι της για να το καθαρίσει.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι γλείφω κάποιον όταν κάνω πράγματα που τον ευχαριστούν για να με συμπαθήσει (= κολακεύω): *Λένε ότι πήρε προαγωγή γιατί έγλειψε το διευθυντή του.*

3. **γλείφομαι** ΠΑΘ.: όταν γλείφομαι, είμαι ενθουσιασμένος, επειδή περιμένω να συμβεί κάτι καλό: *Μη γλείφεσαι, ο μπακλαβάς δεν είναι έτοιμος ακόμα.*

ΕΚΦΡ. να γλείφεις τα δάχτυλά σου

γλεντάω/γλεντώ (γλέντησα) ΡΗΜ.:

1. όταν γλεντάμε, διασκεδάζουμε μαζί με φίλους, με φαγητό, ποτό, τραγούδια και χορό (= ξεφαντώνω, γλεντοκοπάω): *Με άφθονο κρασί και μεζέδες γλέντησαν με την ψυχή τους μέχρι το πρωί.*

2. όταν γλεντάμε κάτι, κάνουμε γλέντι για να χαρούμε κάποιο ευχάριστο γεγονός (= γιορτάζω): *Θα το γλεντήσουν απόψε, μιας και πήρε το πτυχίο του.*

3. όταν γλεντάω μια κατάσταση, προσπαθώ να κάνω πράγματα που με ευχαριστούν: *Τη γλέντησε τη ζωή του ο μακαρίτης.*

ο **γλεντζές** (του γλεντζέ, των γλεντζέδων), η **γλεντζού** ΟΥΣ.: ο γλεντζές είναι ένας άνθρωπος ευχάριστος και χαρούμενος, που του αρέσουν

τα γλέντια και οι διασκεδάσεις: *Ήταν πολύ γλεντζές και τη χάρηκε τη ζωή του.*

το **γλέντι** (του γλεντιού, των γλεντιών) ΟΥΣ.: όταν κάνουμε ένα γλέντι, μαζευόμαστε φίλοι ή γνωστοί και διασκεδάζουμε με πολύ φαγητό ή ποτό, με τραγούδια και χορό: *Το γλέντι στο γάμο τους κράτησε μέχρι το πρωί.*

γλιστρώ/γλιστρώ (γλίστρησα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος γλιστράει, χάνει την ισορροπία του και πέφτει κάτω: *Γλίστρησε και έπεσε μέσα στο νερό.*

2. όταν κάποιος γλιστράει, κινείται αθόρυβα: *Γλίστρησε από το δωμάτιο για να μην ξυπνήσει τα παιδιά.*

3. **γλιστράει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι γλιστράει, δεν μπορώ να περπατήσω σε αυτό, γιατί έχει πάνω του νερό ή λάδι: *Πρόσεχε, γιατί έχει παγετό και ο δρόμος γλιστράει.*

4. **γλιστράει** 3^ο ΠΡ.: κάτι γλιστράει όταν μετακινείται αθόρυβα πάνω σε μια επιφάνεια (= κυλάει): *Ένα δάκρυ γλίστρησε στο μάγουλό της.*

η **γλίτσα** (της γλίτσας) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. η γλίτσα είναι ένα παχύ στρώμα λιπαρής βρομιάς, που δημιουργείται στις κατσαρόλες, στα τηγάνια και σε άλλα σκεύη μαγειρικής (= λιγδα): *Ο πάτος της κατσαρόλας έπιασε γλίτσα.*

2. η γλίτσα είναι ένα λεπτό στρώμα λάσπης, ανακατεμένο με λάδια αυτοκινήτων, που δημιουργείται πάνω στους δρόμους και τους κάνει να γλιστράνε: *Μειώστε ταχύτητα γιατί ο δρόμος έχει γλίτσα.*

△ Η λέξη γλίτσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

γλιτώνω (γλιτώσα) ΡΗΜ.:

1. όταν γλιτώνουμε κάποιον, τον κάνουμε να αποφύγει κάποιον κίνδυνο ή άλλη δυσάρεστη κατάσταση: *Ο γιατρός ήταν πολύ έμπειρος και τον γλιτώσε από βέβαιο θάνατο. (= σώζω)*

2. όταν γλιτώνω από κάτι επικίνδυνο ή δυσάρεστο, το αποφεύγω: *Από το ναυάγιο δε γλιτώσε κανείς. (= σώζομαι) / Έφυγε από το σπίτι για να γλιτώσει από την γκρίνια του. (= ξεφεύγω)*

3. λέμε ότι γλιτώνουμε κάτι όταν έχουμε κάποιο κέρδος από αυτό: *Πήγαμε εκδρομή και γλιτώσαμε το μάθημα. / Για να γλιτώσει χρόνο, θα έρθει με το αυτοκίνητο.*

ΕΚΦΡ. γλιτώνω από του χάρου τα δόντια, φτηνά τη γλιτώσα

γλιτώνω από του χάρου τα δόντια ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που κινδύνεψε να πεθάνει, αλλά σώθηκε την τελευταία στιγμή: *Έπεσε από τη μηχανή, αλλά φορούσε κράνος και γλιτώσε απ' του χάρου τα δόντια.*

ο **γλόμπος** (του γλόμπου, των γλόμπων) ΟΥΣ.:

1. ο γλόμπος είναι το γυάλινο μέρος μιας ηλεκτρικής λάμπας: *Έριξε με δύναμη την μπάλα πάνω στο γλόμπο και τον έσπασε.*

2. γλόμπο λέμε και την ίδια λάμπα (= λαμπτήρας): *Κάηκε ο γλόμπος και πρέπει να τον αλλάξω.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) γλόμπο λέμε κοροϊδευτικά το φαλακρό άνθρωπο: *Ξύρισε όλα τα μαλλιά κι έγινε σαν γλόμπος.*

ο **γλουτός** (του γλουτού, των γλουτών) ουσ.: οι γλουτοί είναι τα δύο μέρη του πισινού μας (= οπίσθια): *Κάνει ασκήσεις για να γυμνάσει τους γλουτούς της.*

η **γλύκα** (της γλύκας) ουσ.:

1. η γλύκα είναι η γλυκιά γεύση που μπορεί να έχει μια ουσία (≠ πίκρα): *Βάλε λίγη ζάχαρη στον καφέ για να πάρει λίγη γλύκα.*

2. λέμε ότι κάτι έχει γλύκα όταν είναι ήρεμο και ευχάριστο (= γλυκύτητα): *Μετά από μια κουραστική μέρα παραδόθηκε στη γλύκα του ύπνου.*

3. γλύκες ΠΛΗΘ.: γλύκες λέμε τα γλυκά και τρυφερά λόγια: *Είναι πολύ ερωτευμένοι και είναι όλο γλύκες.*

△ Η λέξη γλύκα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **γλύκισμα** (του γλυκίσματος, των γλυκισμάτων) ουσ.:

1. γλύκισμα λέμε κάθε τροφή με γλυκιά γεύση, όπως πάστες, τούρτες, κέικ, αλλά και σοκολάτες, ζαχαρωτά, καραμέλες κτλ. (= γλυκό): *Μας πρόσφερε καφέ και γλυκίσματα.*

2. γλύκισμα λέμε το πολύ νόστιμο φαγητό: *Γλύκισμα ήταν το αρνάκι με τις πατάτες.*

το **γλυκό** (του γλυκού, των γλυκών) ουσ.: το γλυκό είναι κάθε τροφή που φτιάχνεται με ζάχαρη ή μέλι (= γλύκισμα): *Μετά το φαγητό μάς σέρβιραν γλυκό και φρούτα. / Μας κέρασε γλυκό και καφέ στο σπίτι της.*

το **γλυκό του κουταλιού** ουσ.: το γλυκό του κουταλιού είναι ένα γλυκό που φτιάχνεται από φρούτα ή λαχανικά βρασμένα μαζί με ζάχαρη: *Το νεραντζάκι είναι το αγαπημένο μου γλυκό του κουταλιού.*

ο **γλυκός**, η **γλυκιά**, το **γλυκό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι γλυκό, έχει τη γεύση της ζάχαρης ή του μελιού (≠ πικρός): *Ήπие μια ζεστή, γλυκιά σοκολάτα.*

2. όταν κάτι είναι γλυκό, είναι νόστιμο και έχει ευχάριστη γεύση, ούτε αλμυρή ούτε ξινή: *Το κασέρι είναι γλυκό τυρί. / Τα σταφύλια, όταν είναι ώριμα, είναι πολύ γλυκά.*

3. γλυκό λέμε καθετί που προκαλεί ευχαρίστηση (= ευχάριστος): *Έχει μόνο γλυκές αναμνήσεις από τα παιδικά της χρόνια.*

4. γλυκό λέμε έναν άνθρωπο που φαίνεται ευγενικός και συμπαθητικός: *Ήταν ένα γλυκό, καλόκαρδο παιδί που μιλούσε σε όλους στη γειτονιά.*

ο **γλύπτης** (του γλύπτη, των γλυπτών), η **γλύπτρια** (της γλύπτριας, των γλυπτριών) ουσ.: ο γλύπτης είναι ο καλλιτέχνης που σκαλίζει μορφές ανθρώπων, ζώων κτλ. πάνω σε μάρμαρο,

μέταλλο ή άλλο υλικό: *Ο γλύπτης σκάλισε με τέχνη το μαρμάρινο άγαλμα.*

η **γλυπτική** (της γλυπτικής) ουσ.: η γλυπτική είναι η τέχνη του γλύπτη: *Διοργανώθηκε έκθεση γλυπτικής στο σύγχρονο μουσείο τέχνης.*

△ Η λέξη γλυπτική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **γλυφός**, η **γλυφή**, το **γλυφό** ΕΠΙΘ.: κάτι είναι γλυφό όταν η γεύση του είναι λίγο αλμυρή: *Το νερό της βροχής είναι γλυφό, δεν πίνεται.*

η **γλώσσα** (της γλώσσας, των γλωσσών) ουσ.:

1. γλώσσα λέμε το μαλακό κομμάτι που βρίσκεται μέσα στο στόμα μας και χρησιμεύει για να καταλαβαίνουμε τις γεύσεις ή για να μιλάμε: *Το γάλα ήταν καυτό και έκαψα τη γλώσσα μου.*

2. η γλώσσα είναι ο τρόπος με τον οποίο επικοινωνούν οι άνθρωποι μεταξύ τους χρησιμοποιώντας λέξεις: *Μιλάει τρεις ξένες γλώσσες.*

3. γλώσσα λέμε και οποιονδήποτε άλλο τρόπο επικοινωνίας εκτός από το λόγο: *Χρησιμοποιεί τη νοηματική γλώσσα για να επικοινωνεί με τους κωφάλαλους.*

4. η γλώσσα είναι ένα ψάρι που έχει πλατύ σώμα και ψαρεύεται για το άπαχο και νόστιμο κρέας του: *Ψάρεψαν στα δίχτυα γλώσσες και συναγρίδες.*

5. γλώσσα λέμε το κρέας αυτού του ψαριού: *Φάγαμε φιλέτο γλώσσας τηγανητό.*

6. η γλώσσα είναι το κομμάτι του παπουτσιού που βρίσκεται κάτω από τα κορδόνια: *Κόπηκε η γλώσσα του παπουτσιού του και το πήγε στον τσαγκάρη.*

ΕΚΦΡ. βγάζω γλώσσα, δάγκωσε τη γλώσσα σου!, δένεται η γλώσσα μου, η γλώσσα μου πάει ροδάνι, η γλώσσα μου στάζει μέλι, η γλώσσα μου στάζει φαρμάκι, λύνεται η γλώσσα μου, μαζεύω τη γλώσσα μου, μου βγαίνει η γλώσσα, μπερδεύω τη γλώσσα μου, φάε τη γλώσσα σου!

το **γλωσσάρι** (του γλωσσαριού, των γλωσσαριών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το γλωσσάριο

το **γλωσσάριο** (του γλωσσαριού, των γλωσσαριών) ουσ.: το γλωσσάριο είναι ένας κατάλογος με δύσκολες ή ειδικές λέξεις σε αλφαβητική σειρά, που εξηγεί τις σημασίες τους και βρίσκεται συνήθως στο τέλος ενός βιβλίου: *Στο τέλος του βιβλίου δίνεται γλωσσάρι με τους όρους της πληροφορικής.*

η **γλωσσολογία** (της γλωσσολογίας) ουσ.: γλωσσολογία είναι η επιστήμη που μελετάει και περιγράφει τις διάφορες γλώσσες: *Σπούδασε γλωσσολογία στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.*

△ Η λέξη γλωσσολογία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **γλωσσολογικός**, η **γλωσσολογική**, το **γλωσσολογικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι γλωσσολογικό, έχει σχέση με τη γλωσσολογία: *Στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης γίνεται κάθε χρόνο το γλωσσολογικό συνέδριο.*

ο **γλωσσολόγος**, η **γλωσσολόγος** (του/της γλωσσολόγου, των γλωσσολόγων) ουσ.: ο γλωσσολόγος είναι ο επιστήμονας που έχει σπουδάσει γλωσσολογία: *Είναι γλωσσολόγος και διδάσκει στο πανεπιστήμιο.*

γνέθω (έγνεσα), **γνέθομαι** (γνέστηκα, γνεσμένος) ΡΗΜ.: γνέθουμε όταν στρίβουμε ή τυλίγουμε το μαλλί ή το βαμβάκι για να το κάνουμε νήμα (= κλώθω): *Οι γυναίκες του χωριού ήξεραν να γνέθουν και να υφαίνουν. / Έγνεσε το μαλλί με τη ρόκα και το αδράχτι.*

γνέφω (έγνεψα) ΡΗΜ.: γνέφουμε σε κάποιον όταν κάνουμε μια κίνηση με τα χέρια, το κεφάλι ή τα μάτια, για να του δείξουμε ή να του πούμε κάτι: *Μου έγνεψε με το χέρι για να τον ακολουθήσω.*

ο **γνήσιος**, η **γνήσια**, το **γνήσιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι γνήσιο, είναι πραγματικά αυτό που φαίνεται και δεν προσπαθεί να μιμηθεί κάτι άλλο (= αληθινός, πραγματικός, αυθεντικός): *Οι τσάντες από γνήσιο δέρμα είναι πολύ ακριβές. / Έχει γνήσιο ταλέντο στη ζωγραφική.*

2. όταν κάτι είναι γνήσιο, δεν έχει μέσα του ξένες ουσίες (= ανόθευτος): *Χρησιμοποιεί μόνο γνήσιο ελαιόλαδο.*

3. όταν ένα ζώο είναι γνήσιο, οι γονείς του ανήκουν στην ίδια ράτσα (= καθαρόαιμος): *Έχει ένα γνήσιο λυκόσκυλο.*

4. χρησιμοποιούμε τη λέξη “γνήσιος” για κάποιον όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι έχει όλα τα χαρακτηριστικά για αυτό που είναι (= τυπικός, χαρακτηριστικός): *Σαν γνήσιος Εγγλέζος, πίνει πάντα το τσάι του στις 5 ακριβώς.*

γνοιάζομαι (γνοιάστηκα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το νοιάζομαι: *Γνοιάζεται τα παιδιά της και τα φροντίζει.*

η **γνώμη** (της γνώμης, των γνώμων) ουσ.: η γνώμη είναι το τι σκεφτόμαστε ή το τι πιστεύουμε σχετικά με κάποιο θέμα, αν είναι καλό, αν συμφωνούμε με αυτό κτλ. (= άποψη, εκτίμηση): *Ποια είναι η γνώμη σου για το τελευταίο της μυθιστόρημα; / Δε μου έδωσαν την ευκαιρία να εκφράσω τη γνώμη μου.*

ΕΚΦΡ. αλλάζω γνώμη

ο **γνώμονας** (του γνώμονα, των γνώμωνων) ουσ.: ο γνώμονας είναι όργανο με σχήμα τριγώνου, που το χρησιμοποιούμε στη γεωμετρία για να σχεδιάζουμε ορθές γωνίες και κάθετες γραμμές: *Σχεδιάστε με το γνώμονα δύο κάθετες ευθείες.*

γνωρίζω (γνώρισα), **γνωρίζομαι** (γνωρίστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν γνωρίζουμε κάτι, είμαστε σίγουροι ότι μια πληροφορία είναι σωστή ή έχουμε γνώσεις για κάποιο θέμα (= ξέρω ≠ αγνώω): *Δε γνωρίζω ποιος είναι ο ένοχος. / Γνωρίζει αγγλικά και ισπανικά.*

2. όταν γνωρίζουμε κάποιον, τον συναντάμε για πρώτη φορά: *Σήμερα θα γνωρίσουν το νέο καθηγητή των μαθηματικών.*

3. όταν γνωρίζουμε κάποιον σε κάποιον άλλο, κάνουμε τον έναν γνωστό στον άλλον, του λέμε το όνομά του κτλ. (= συστήνω): *Θα ήθελα να σου γνωρίσω τον πατέρα μου.*

4. όταν γνωρίζουμε κάτι, όπως ένα μέρος ή ένα γεγονός, το ξέρουμε καλά: *Το Παρίσι το γνωρίζω επειδή σπούδασα εκεί. / Είστε τυχεροί που δε γνωρίσατε τον πόλεμο. (= ζω)*

5. όταν γνωρίζουμε κάποιον ή κάτι, καταλαβαίνουμε ποιος είναι ή ποιο είναι (= αναγνωρίζω, καταλαβαίνω): *Δε σε γνώρισα με το καινούριο κούρεμα.*

6. γνωρίζει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: κάτι γνωρίζει επιτυχία ή κάτι άλλο όταν έχει επιτυχία ή κάτι άλλο: *Το τραγούδι του γνωρίζει μεγάλη επιτυχία στην Ευρώπη.*

7. γνωρίζομαι ΠΑΘ.: όταν γνωριζόμαστε με κάποιον, γινόμαστε γνωστοί: *Γνωρίστηκαν μια Κυριακή στο πάρκο.*

ΕΚΦΡ. γνωρίζω εξ όψεως, γνωρίζω στο πετσί μου

γνωρίζω εξ όψεως ΕΚΦΡ. (ΕΠΙΣ.): όταν γνωρίζουμε κάποιον εξ όψεως, δεν έχουμε μιλήσει ποτέ μαζί του, αλλά τον έχουμε δει, ξέρουμε το πρόσωπό του: *Δεν ξέρω το όνομά του, τον γνωρίζω μόνον εξ όψεως.*

γνωρίζω στο πετσί μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι γνωρίζουμε κάτι στο πετσί μας όταν το έχουμε ζησει οι ίδιοι και το ξέρουμε καλά: *Ο παππούς μου έζησε δυο πολέμους και τους γνωρίζει στο πετσί του.*

η **γνωριμία** (της γνωριμίας, των γνωριμιών) ουσ.:

1. γνωριμία ανάμεσα σε δύο ανθρώπους γίνεται όταν συναντιούνται για πρώτη φορά και μιλάνε μεταξύ τους: *Δε μας έχετε μιλήσει ποτέ για το πώς έγινε η γνωριμία σας! / Χάρηκα πολύ για τη γνωριμία, κύριε.*

2. γνωριμία είναι κάποιος που τον γνωρίζουμε κάπως, αλλά όχι πολύ καλά (= γνωστός): *Όταν μετακόμισε στην πρωτεύουσα, έκανε πολλές καινούριες γνωριμίες.*

3. (ΕΠΙΣ.) η γνωριμία μας με κάτι είναι το να μαθαίνουμε κάτι καινούριο: *Η γνωριμία του με το έργο των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων έγινε λίγα χρόνια πριν το θάνατό του.*

το **γνώρισμα** (του γνώρισματος, των γνώρισμάτων) ουσ.: το γνώρισμα είναι το ιδιαίτερο στοιχείο που κάνει κάποιον ή κάτι να ξεχωρίζει (= χαρακτηριστικό): *Το βασικό γνώρισμα του ελληνικού σπιτιού ήταν η αυλή. / Τα φτερά είναι γνώρισμα των πουλιών.*

η **γνώση** (της γνώσης, των γνώσεων) ουσ.:

1. οι γνώσεις είναι όλα όσα γνωρίζει ένας άνθρωπος πάνω σε κάτι: *Σκοπός του μαθήματος είναι να αποκτήσει ο φοιτητής βασικές γνώσεις φυσικής.*

2. γνώση είναι το να γνωρίζουμε, το να έχουμε μάθει κάτι ($\neq$ άγνοια): *Η συγκεκριμένη δουλειά απαιτεί καλή γνώση δύο ξένων γλωσσών.*
ΕΚΦΡ. λαμβάνω γνώση

ο **γνωστικός**, η **γνωστική**, το **γνωστικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι γνωστικός, δε φέρεται απερίσκεπτα, σκέφτεται πριν κάνει ή πει κάτι (= φρόνιμος, συνετός, μυαλωμένος $\neq$ άμυαλος): *Ποιος γνωστικός άνθρωπος θα έριχνε όλα του τα λεφτά στη θάλασσα;*

2. όταν μια πράξη μας είναι γνωστική, είναι σοβαρή και λογική, την έχουμε σκεφτεί πριν την κάνουμε: *Δεν είναι γνωστικά πράγματα αυτά που λες.*

ο **γνωστός** (του γνωστού, των γνωστών), η **γνωστή** (της γνωστής) ΟΥΣ.: ο γνωστός μας είναι κάποιος που τον ξέρουμε κάπως, αλλά όχι πολύ καλά ($\neq$ άγνωστος): *Έχω πολλούς γνωστούς αλλά λίγους φίλους.*

ο **γνωστός**, η **γνωστή**, το **γνωστό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι γνωστό, το ξέρουμε πολύ καλά, γιατί το έχουμε ακούσει, το έχουμε διαβάσει ή το έχουμε δει ($\neq$ άγνωστος): *Οι συνέπειες του καπνίσματος είναι γνωστές σε όλους.*

2. όταν κάποιος είναι γνωστός, τον ξέρουν πολλοί άνθρωποι, για κάτι ιδιαίτερο που έχει ή που έχει κάνει (= διάσημος): *Στην παρέα τους καθόταν και ο γνωστός τραγουδιστής.*

η **γόβα** (της γόβας) ΟΥΣ.: η γόβα είναι ένα γυναικείο παπούτσι χωρίς λουράκι, συνήθως με ψηλό τακούνι: *Στη δεξίωση, φορούσε μακριά τουαλέτα και μαύρες γόβες από λουστρίνι.*

△ Η λέξη γόβα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **γόγης** (του γόγη, των γοήτων), η **γόγισσα** (της γόγισσας) ΟΥΣ.: ο γόγης γοητεύει τους άλλους με την ομορφιά του: *Ήταν μεγάλος γόγης στα νιάτα του.*

ο **γοητευτικός**, η **γοητευτική**, το **γοητευτικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι γοητευτικός, μας γοητεύει με την ομορφιά του ή με την προσωπικότητά του (= ελκυστικός): *Στα νιάτα της ήταν πολύ γοητευτική γυναίκα.*

γοητεύω (γοήτευσα και γοήτεψα), **γοητεύομαι** (γοητεύτηκα, γοητευμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος μας γοητεύει, μας κάνει να νιώσουμε μεγάλο θαυμασμό ή εκτίμηση για αυτόν (= σαγηνεύω): *Γοήτευσε τους θεατές με το ταλέντο και την ομορφιά της.*

2. όταν κάτι μας γοητεύει, μας δίνει μεγάλη χαρά ή ευχαρίστηση (= συναρπάζω, ενθουσιάζω): *Τον γοητεύουν τα ταξίδια στις χώρες της Ανατολής.*

η **γόμα** (της γόμας) ΟΥΣ.: η γόμα είναι ό,τι και η γομολάστιχα: *Αγόρασε μηχανικό μολύβι με γόμα.*

△ Η λέξη γόμα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **γομάρι** (του γομαριού, των γομαριών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. γομάρι λέμε το γάιδαρο: *Φόρτωσε τα σακιά στο γομάρι και ξεκίνησε για το χωριό.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) γομάρι λέμε κάποιον που είναι πολύ μεγαλόσωμος: *Πώς να σε σηκώσει αυτό το καρεκλάκι, εκατό κιλά γομάρι!*

η **γομολάστιχα** (της γομολάστιχας) ΟΥΣ.: η γομολάστιχα είναι ένα κομμάτι από ειδικό λάστιχο με το οποίο σβήνουμε κάτι που έχει γραφτεί με μολύβι ή με σπικό (= γόμα, σβήστρα): *Έσβησε τη μουντζούρα με τη γομολάστιχα.*

△ Η λέξη γομολάστιχα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

γονατίζω (γονάτισα, γονατισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν γονατίζουμε, λυγίζουμε τα γόνατα και τα ακουμπάμε στο έδαφος, ώστε να στηρίζεται το σώμα μας σε αυτά: *Γονάτισε για να καθαρίσει το χαλί. / Γονάτισε και φίλησε το χέρι του γέροντα.*

2. λέμε ότι κάτι με γονατίζει όταν με κάνει να χάσω τις δυνάμεις μου (= καταβάλλω): *Η νέα οικονομική κρίση γονάτισε πολλές από τις μικρές επιχειρήσεις. / Τον γονάτισαν τα χρέη.*

το **γόνατο** (του γόνατου, των γόνατων) ΟΥΣ.:

1. γόνατο είναι το κόκαλο που βρίσκεται στη μέση περίπου του ποδιού, στο σημείο όπου λυγίζει το πόδι μας: *Η φούστα της έφτανε μέχρι το γόνατο. / Το παιδί κάθεται στα γόνατα του πατέρα του.*

2. το γόνατο είναι το μέρος του παντελονιού που σκεπάζει αυτό το σημείο του ποδιού: *Το τζιν έχει ξεβάψει στα γόνατα.*

ΕΚΦΡ. μου κόβονται τα γόνατα, στο γόνατο

ο **γονέας** (του γονέα, των γονέων) ΟΥΣ.: οι γονείς μας είναι ο πατέρας μας και η μητέρα μας (= γονιός): *Κάθε γονέας νοιάζεται για τα παιδιά του. / Ο διευθυντής κάλεσε τους γονείς των μαθητών για το θέμα της εκδρομής.*

ο **γόνιμος**, η **γόνιμη**, το **γόνιμο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας τόπος είναι γόνιμος, δίνει πολλούς καρπούς (= εύφορος $\neq$ άγονος): *Τα εδάφη που ποτίζονται συχνά είναι πολύ γόνιμα.*

2. λέμε ότι μια ενέργεια ή μια προσπάθεια είναι γόνιμη όταν έχει καλά αποτελέσματα (= αποδοτικός $\neq$ άκαρπος): *Αποτέλεσμα της γόνιμης συνεργασίας τους ήταν αυτή η πολύ πετυχημένη εκδήλωση.*

ο **γονιός** (του γονιού, των γονιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο γονέας: *Όταν γίνεις γονιός, θα ανησυχείς κι εσύ το ίδιο για τα παιδιά σου. / Δε σέβεται καθόλου τους γονιούς του.*

η **γόπα** (της γόπας) ΟΥΣ.:

1. η γόπα είναι το κομμάτι του τσιγάρου που το πετάμε όταν το έχουμε καπνίσει σχεδόν όλο (= αποτσιγάρο): *Το τασάκι είναι γεμάτο γόπες.*

2. η γόπα είναι ένα μικρό ψάρι, που ζει κυρίως στις ελληνικές θάλασσες: *Μόνο γόπες και μαριδες έπιασε σήμερα, ούτε ένα μεγάλο ψάρι.*

3. η γόπα είναι και το κρέας αυτού του ψαριού, που το τρώμε συνήθως τηγανητό: *Θα τηγανίσω γόπες για να φάμε το μεσημέρι.*

△ Η λέξη γόπα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **γοργόνα** (της γοργόνας) ΟΥΣ.:

1. η γοργόνα είναι ένα φανταστικό πλάσμα στα παραμύθια· είναι γυναίκα που, αντί για πόδια, έχει ουρά ψαριού και ζει στη θάλασσα: *Σύμφωνα με το μύθο, η γοργόνα σταματούσε τα καράβια και ρωτούσε τους ναύτες αν ζει ο Μέγας Αλέξανδρος.*

2. γοργόνα λέμε μια γυναίκα που έχει πολύ ωραίο σώμα: *Μια γοργόνα με ξανθά μαλλιά είναι ξαπλωμένη στην παραλία.*

△ Η λέξη γοργόνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **γοργός**, η **γοργή**, το **γοργό** ΕΠΙΘ.: το πέταγμα ενός πουλιού ή το βήμα ενός ανθρώπου είναι γοργό όταν είναι γρήγορο και ζωηρό (= σβέλτος, γρήγορος ≠ αργός): *Οι στρατιώτες προχωρούσαν με γοργό βήμα. / Δύσκολα μπορείς να πιάσεις μια μύγα με το γοργό πέταγμα που έχει.*

ο **γόρδιος δεσμός** ΟΥΣ.:

1. ο γόρδιος δεσμός ήταν ένας κόμπος που ήταν τόσο δύσκολο να λυθεί, ώστε ο Μέγας Αλέξανδρος τον έκοψε με το σπαθί του

2. γόρδιο δεσμό λέμε ένα πολύ δύσκολο, άλυτο πρόβλημα: *Η κατασκευή του λιμανιού έχει αποτελέσει γόρδιο δεσμό για το νησί.*

ο **γορίλας** (του γορίλα, των γοριλών) ΟΥΣ.:

1. ο γορίλας είναι ο άγριος, μεγαλόσωμος πίθηκος της Αφρικής, που έχει μεγάλη δύναμη και μαύρο τρίχωμα: *Ο γορίλας περπατάει στο έδαφος στηριζόμενος όχι μόνο στα πόδια του αλλά και μακριά του χέρια.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) γορίλα λέμε το μεγαλόσωμο άνθρωπο που η όψη του προκαλεί φόβο: *Τον βλέπεις και τον φοβάσαι, είναι σαν γορίλας!*

η **γούβα** (της γούβας) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. η γούβα είναι μια μικρή τρύπα στο έδαφος (= λακκούβα): *Πάτησε σε μια γούβα με νερό και βράχηκε.*

2. γούβα λέμε τον τόπο που βρίσκεται σε χαμηλότερο σημείο σε σχέση με τις περιοχές που βρίσκονται γύρω του: *Το σπίτι βρίσκεται σε γούβα, γι' αυτό με τη βροχή πλημμυρίζει.*

△ Η λέξη γούβα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **γουδί** (του γουδιού, των γουδιών) ΟΥΣ.: το γουδί είναι ένα βαθύ μπολ, μέσα στο οποίο σπάμε ή τρίβουμε μπαχαρικά, καρύδια, αμύγδαλα κτλ. με ένα ειδικό αντικείμενο, το γουδοχέρι: *Κοπανάμε στο γουδί την κανέλα, τα γαρίφαλα και το μοσχοκάρυδο μέχρι να γίνουν σκόνη.*

το **γούντ σερφ** ΟΥΣ.:

1. το γούντ σερφ είναι μια ελαφριά σανίδα με όρθιο πανί, πάνω στην οποία κάποιος στέκεται όρθιος και κρατάει ισορροπία, κατευθυνόμενος στη στη θάλασσα με τη δύναμη του αέρα

(= ιστιοσανίδα): *Ο αθλητής δυσκολευόταν να κρατήσει ισορροπία πάνω στο γούντ σερφ.*

2. έτσι λέμε και το άθλημα που γίνεται με το γούντ σερφ: *Είχε καλό αέρα και πήγαν για γούντ σερφ.*

△ Η λέξη γούντ σερφ δεν κλίνεται.

ο **γουλί** ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κεφάλι που είναι υπερβολικά κουρεμένο: *Σε παλιότερες εποχές οι μαθητές κουρευόνταν γουλί.*

η **γουλιά** (της γουλιάς, των γουλιών) ΟΥΣ.: όταν πίνουμε μια γουλιά από κάτι, πίνουμε πολύ μικρή ποσότητα από αυτό, όση μπορούμε να καταπιούμε μία φορά (= ρουφηξιά): *Ήπια μόνο μια γουλιά καφέ, γιατί ήταν πολύ πικρός.*

△ Η λέξη γουλιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **γούνα** (της γούνας, των γουνών) ΟΥΣ.:

1. η γούνα είναι το δέρμα ενός ζώου, που καλύπτεται από πυκνές και μαλακές τρίχες (= τρίχωμα): *Είδαμε από μακριά μία αρσενική αρκούδα με όμορφη γυαλιστερή γούνα.*

2. γούνα λέμε το δέρμα ορισμένων ζώων, μαζί με τις τρίχες που το καλύπτουν, που το χρησιμοποιούν οι άνθρωποι για να φτιάχνουν ρούχα, χαλιά κτλ.: *Το παλτό της έχει μανίκια από γούνα αλεπούς.*

3. γούνα λέμε και το ρούχο, συνήθως ζακέτα ή παλτό, που είναι φτιαγμένο από γούνα ζώου: *Έκανε πολύ κρύο εκείνο το χειμωνιάτικο βράδυ και φόρεσε τη γούνα της.*

ο **γούνινος**, η **γούνινη**, το **γούνινο** ΕΠΙΘ.: ένα ύφασμα ή ένα ρούχο είναι γούνινο όταν έχει φτιαχτεί από γούνα ζώου ή τεχνητή γούνα: *Και μην ξεχάσεις το γούνινο παλτό σου, γιατί κάνει κρύο αυτή την εποχή στο Όσλο.*

το **γουόκμαν** ΟΥΣ.: το γουόκμαν είναι ένα μικρό φορητό ραδιόφωνο ή κασετόφωνο με ακουστικά: *Στη δουλειά ακούει μουσική από το γουόκμαν.*

△ Η λέξη γουόκμαν δεν κλίνεται.

το **γούοτερ πόλο** ΟΥΣ.: το γούοτερ πόλο είναι το άθλημα πόλο

△ Το γούοτερ πόλο δεν κλίνεται.

ο **γουργουρίζω** (γουργούρισα) ΡΗΜ.: όταν η κοιλιά μας γουργουρίζει, κάνει έναν ήχο: *Γουργουρίζει το στομάχι μου από την πείνα.*

το **γούρι** ΟΥΣ.: το γούρι είναι η καλή τύχη και ό,τι πιστεύουμε ότι μας φέρνει τύχη: *Όταν παίζει χαρτιά, κάθεται πάντα δεξιά μου, γιατί πιστεύει ότι του φέρνει γούρι. / Το γούρι της είναι παλιό δαχτυλίδι της γιαγιάς της.*

△ Η λέξη γούρι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **γουρλώνω** (γούρλωσα, γουρλωμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν γουρλώνουμε τα μάτια μας, τα ανοίγουμε πάρα πολύ, συνήθως από φόβο, έκπληξη, θυμό κτλ.: *Γούρλωσε τα μάτια και με κοίταξε τρομαγμένος.*

η **γούρνα** (της γούρνας, των γουρνών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. η γούρνα είναι ένα μεγάλο βαθούλωμα στο έδαφος ή σε βράχο μέσα στο οποίο μαζεύεται νερό: *Παλιότερα, οι γυναίκες του χωριού έπλεναν τα ρούχα τους στη γούρνα δίπλα από το ποτάμι.*

2. η γούρνα είναι μια μακρόστενη λεκάνη από πέτρα ή από μάρμαρο: *Τα ζώα πίνουν νερό από τη γούρνα.*

το **γουρούνι** (του γουρουνιού, των γουρουνιών) ουσ.:

1. το γουρούνι είναι ένα παχύ ζώο που έχει ροζ χρώμα, κοντές και σκληρές τρίχες και κοντά πόδια, και το μεγαλώνουν οι άνθρωποι για το κρέας του: *Τα γουρούνια γρυλίζουν.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) γουρούνι λέμε τον πολύ παχύ και βρόμικο άνθρωπο: *Πώς λερώθηκες έτσι, σαν γουρούνι! / Τρώει σαν γουρούνι.*

ΕΚΦΡ. γουρούνι στο σακί

γουρούνι στο σακί ΕΚΦΡ.: λέμε ότι αγοράζουμε γουρούνι στο σακί όταν αγοράζουμε κάτι χωρίς να το έχουμε δει πριν: *Πώς θα αγοράσεις αυτοκίνητο χωρίς να το έχεις δει; Γουρούνι στο σακί θα πάρεις;*

το **γουρουνόπουλο** (του γουρουνόπουλου, των γουρουνόπουλων) ουσ.: γουρουνόπουλο λέμε το κρέας του γουρουνιού που το τρώμε φητό: *Φάγαμε γουρουνόπουλο στη σουβλα.*

το **γούστο** (του γούστου, των γούστων) ουσ.:

1. όταν κάποιος έχει γούστο, διαλέγει με προσοχή τα πράγματα που αγοράζει, ώστε να είναι καλά, όμορφα κτλ.: *Ντύνεται με γούστο. / Δεν έχει γούστο στη μουσική.*

2. γούστα ΠΛΗΘ.: τα γούστα κάποιου είναι αυτά που του αρέσουν: *Έχουμε εντελώς διαφορετικά γούστα με την αδερφή μου.*

ΕΚΦΡ. κάνω γούστο

ο **γοφός** (του γοφού, των γοφών) ουσ.: ο γοφός είναι καθένα από τα δύο μέρη του σώματος που βρίσκονται γύρω από το πόδι και κάτω από τη μέση (= ισχίο): *Η ζακέτα της είναι μακριά και σκεπάζει τους γοφούς της.*

η **γραβάτα** (της γραβάτας, των γραβατών) ουσ.: η γραβάτα είναι μια μακρόστενη λωρίδα υφάσματος, που τη δένουν συνήθως οι άντρες κάτω από το γιακά του πουκαμίσου τους: *Ήταν επίσημα ντυμένος με κοστούμι και γραβάτα. / Του λύθηκε η γραβάτα.*

η **γραβιέρα** (της γραβιέρας) ουσ.: η γραβιέρα είναι ένα σκληρό, κίτρινο τυρί με μικρές τρύπες στην επιφάνειά του και γλυκιά ή πικάντικη γεύση: *Οι Ελβετοί φημίζονται για τη γραβιέρα τους.*

△ Η λέξη γραβιέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **γράμμα** (του γράμματος, των γραμμάτων) ουσ.:

1. το γράμμα είναι καθένα από τα σύμβολα του αλφαβήτου που χρησιμοποιούμε όταν γράφου-

με: *Το Α είναι το πρώτο γράμμα του ελληνικού αλφαβήτου.*

2. όταν γράφουμε ένα γράμμα σε κάποιον, του γράφουμε ένα μήνυμα σε χαρτί και του το στέλνουμε με το ταχυδρομείο (= επιστολή): *Έλαβε το γράμμα μου και μου απάντησε αμέσως.*

3. γράμματα ΠΛΗΘ.: γράμματα λέμε τις γνώσεις, αυτά που μαθαίνουμε συνήθως στο σχολείο ή στο πανεπιστήμιο (= μόρφωση): *Δεν ήταν καλός στα γράμματα και σταμάτησε νωρίς το σχολείο.*

ΕΚΦΡ. κατά γράμμα, παίζω κορόνα γράμματα

το **γραμμάριο** (του γραμμαρίου, των γραμμαρίων) ουσ.: το γραμμάριο είναι μονάδα για να μετράμε το βάρος τα χίλια γραμμάρια είναι ίσα με ένα κιλό: *Αγόρασα πεντακόσια γραμμάρια τυρί.*

ο **γραμματέας**, η **γραμματέας** (του/της γραμματέα, των γραμματέων) ουσ.:

1. ο γραμματέας είναι ο υπάλληλος σε γραφείο που γράφει επιστολές στον υπολογιστή ή στη γραφομηχανή, ανατάνει στο τηλέφωνο, κανονίζει ραντεβού κτλ.: *Για να κλείσετε ραντεβού, επικοινωνήστε με τη γραμματέα μου.*

2. ο γραμματέας είναι αυτός που έχει ανώτερη θέση σε υπουργείο, οργανισμό, κόμμα κτλ.: *Η γενική γραμματέας του κομμουνιστικού κόμματος είχε συνάντηση με τον πρωθυπουργό.*

η **γραμματεία** (της γραμματείας, των γραμματειών) ουσ.: η γραμματεία είναι το τμήμα μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού που εκδίδει επίσημα χαρτιά ή ενημερώνει για διάφορα θέματα που αφορούν την επιχείρηση: *Την αίτηση για το διαγωνισμό θα την παραλάβετε από τη γραμματεία του υπουργείου.*

η **γραμματική** (της γραμματικής, των γραμματικών) ουσ.:

1. γραμματική είναι οι κανόνες που πρέπει να ξέρουμε για να μιλάμε και να γράφουμε σωστά μια γλώσσα: *Λένε ότι η ελληνική γλώσσα έχει δύσκολη γραμματική.*

2. γραμματική είναι και το βιβλίο που περιγράφει τους κανόνες μιας γλώσσας και μας βοηθάει να τη μάθουμε: *Διάβασα στη σχολική γραμματική πώς κλίνονται τα επίθετα.*

ο **γραμματικός**, η **γραμματική**, το **γραμματικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι γραμματικό, έχει σχέση με τη γραμματική: *Κάνει πολλά γραμματικά λάθη όταν γράφει.*

το **γραμμάτιο** (του γραμματίου, των γραμματίων) ουσ.: το γραμμάτιο είναι επίσημο χαρτί που αποδεικνύει ότι κάποιος χρωστάει ένα ποσό σε κάποιον άλλο, το οποίο πρέπει να το πληρώσει σε ορισμένη ημερομηνία: *Πρέπει να πληρώσει το γραμμάτιο του αυτοκινήτου που λήγει αύριο.*

το **γραμματοκιβώτιο** (του γραμματοκιβωτίου, των γραμματοκιβωτίων) ουσ.: το γραμματοκιβώτιο είναι ένα μεταλλικό κουτί, μέσα στο

οποίο ρίχνουμε τα γράμματα που στέλνουμε με το ταχυδρομείο ή μέσα στο οποίο ρίχνει τα γράμματα ο ταχυδρόμος για να τα παραλάβουν οι ένοικοι ενός κτιρίου: *Πριν ρίξετε το γράμμα στο γραμματοκιβώτιο, ελέγξτε αν έχετε βάλει γραμματόσημο. / Χάθηκε ο λογαριασμός της ΔΕΗ από το γραμματοκιβώτιο.*

το **γραμματόσημο** (του γραμματόσημου, των γραμματόσημων) ουσ.: το γραμματόσημο είναι ένα μικρό κομμάτι χαρτί με εικόνες, που το αγοράζουμε και το κολλάμε πάνω σε φάκελο ή σε δέμα πριν το στείλουμε κάπου με το ταχυδρομείο: *Τα γραμματόσημα για το εξωτερικό κοστίζουν περισσότερο. / Κάνει συλλογή γραμματοσήμων.*

η **γραμμή** (της γραμμής, των γραμμών) ουσ.:

1. γραμμή είναι το λεπτό και μακρύ σημάδι που σχεδιάζουμε πάνω σε μια επιφάνεια (= ευθεία): *Τράβηξε μια γραμμή στο χαρτί με το μολύβι του.*

2. γραμμή είναι το σύνολο των γραμμάτων ή των λέξεων που ξεκινούν από την αριστερή και τελειώνουν στη δεξιά πλευρά μιας σελίδας (= σειρά, αράδα): *Διάβασε προσεκτικά το σημείωμα από την πρώτη ως την τελευταία γραμμή.*

3. γραμμή λέμε το δρομολόγιο που κάνει ένα μέσο συγκοινωνίας: *Το πλοίο κάνει τη γραμμή Πειραιάς-Ρόδος τρεις φορές την εβδομάδα.*

4. γραμμές πληθ.: οι γραμμές του τρένου είναι οι ράγες: *Ο δρόμος πηγαίνει παράλληλα προς τις γραμμές του τρένου.*

η **γρανίτα** (της γρανίτας) ουσ.: η γρανίτα είναι ένα είδος παγωτού που γίνεται από χυμό φρούτων και πίνεται με καλαμάκι: *Ήπие μια γρανίτα από λεμόνι για να δροσιστεί.*

△ Η λέξη γρανίτα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

γραπτά και **γραπτώς** επιρρ.: όταν κάτι γίνεται γραπτά, είναι γραμμένο στο χαρτί (≠ προφορικό): *Μου έδωσε γραπτά τις οδηγίες για το πώς θα βρω το σπίτι.*

το **γραπτό** (του γραπτού, των γραπτών) ουσ.: το γραπτό ενός μαθητή είναι το κείμενο που γράφει σε εξετάσεις ή σε διαγώνισμα: *Ο βαθμολογητές διόρθωσαν τα γραπτά των μαθητών.*

ο **γραπτός**, η **γραπτή**, το **γραπτό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι γραπτό, το γράφουμε (≠ προφορικός): *Για το πτυχίο των αγγλικών δίνουμε γραπτές και προφορικές εξετάσεις.*

2. όταν κάτι είναι γραπτό, είναι γραμμένο κάπου (= έγγραφος ≠ άγραφος): *Υπάρχουν γραπτοί νόμοι που απαγορεύουν τέτοιες ενέργειες.*

γραπώνω (γράφωσα), **γραπώνομαι** (γραπώθηκα, γραπωμένος) ρημ.:

1. όταν γραπώνουμε κάποιον, τον πιάνουμε με δύναμη και τον κρατάμε για να μη φύγει (= αρπάζω): *Την γράπωσε από τα μαλλιά και τη χτύπησε.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν γραπώνουμε κάποιον, τον πιάνουμε τη στιγμή που κάνει κάτι παράνομο (= τσακώνω, συλλαμβάνω): *Τον γράπωσαν την ώρα που έκλεβε.*

3. γραπώνομαι παθ.: όταν κάποιος γραπώνεται από κάπου, κρατιέται με δύναμη από εκεί (= γαντζώνομαι, αρπάζομαι): *Γραπώθηκε από τα κάγκελα της σκάλας για να μην πέσει.*

το **γρασίδι** (του γρασιδιού) ουσ.: γρασίδι είναι το κοντό χορτάρι (= γκαζόν): *Αγόρασε ειδική μηχανή για να κουρεύει το γρασίδι στον κήπο του.*

△ Η λέξη γρασίδι δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

γρατζουνάω και **γρατζουνίζω** (γρατζούνισα), **γρατζουνιέμαι** και **γρατζουνίζομαι** (γρατζουνίστηκα, γρατζουνισμένος) ρημ.: έτσι λέμε αλλιώς το γρατσουνάω

η **γρατζουνιά** (της γρατζουνιάς, των γρατζουνιών) ουσ.: είναι ό,τι και η γρατσουνιά

γρατσουνάω και **γρατσουνίζω** (γρατσούνισα), **γρατσουνιέμαι** και **γρατσουνίζομαι** (γρατσουνίστηκα, γρατσουνισμένος) ρημ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι με γρατσουνάει, δημιουργεί μια γρατσουνιά στο δέρμα μου (= σκίζω): *Η γάτα με γρατσούνισε με τα νύχια της στο χέρι. / Γρατσουνίστηκα από τα αγκάθια της τριανταφυλλιάς.*

2. γρατσουνάω κάτι όταν δημιουργώ μικρό σκίσιμο πάνω στην επιφάνειά του (= χαράζω, γδέρνω): *Γρατσούνισαν με κλειδί την πόρτα του αυτοκινήτου.*

3. λέμε ότι κάποιος γρατσουνάει όταν παίζει άσχημα ένα μουσικό όργανο: *Σταμάτα πια να γρατσουνάς την κιθάρα!*

η **γρατσουνιά** (της γρατσουνιάς, των γρατσουνιών) ουσ.:

1. η γρατσουνιά είναι μια ελαφριά πληγή στο δέρμα κάποιου, που γίνεται από τα νύχια ή από κάποιο μυτερό αντικείμενο (= αμυχή): *Μετά τον καβγά το πρόσωπό του ήταν γεμάτο γρατσουνιές.*

2. η γρατσουνιά είναι ένα ελαφρό άνοιγμα στην επιφάνεια αντικειμένου (= γδάρσιμο): *Η ειδική θήκη προστατεύει το κινητό από χτυπήματα και γρατσουνιές.*

το **γραφείο** (του γραφείου, των γραφείων) ουσ.:

1. το γραφείο είναι ένα τραπέζι με συρτάρια, στο οποίο καθόμαστε για να γράψουμε, να διαβάσουμε κτλ.: *Παρήγγειλε στον επιπλοποιό ένα ξύλινο γραφείο. / Μετακίνησε το γραφείο κοντά στο παράθυρο.*

2. γραφείο είναι το δωμάτιο ή το μέρος ενός κτιρίου στο οποίο διαβάζει ή δουλεύει κάποιος: *Κλείστηκε στο γραφείο του για να διαβάσει. / Το γραφείο του διευθυντή βρίσκεται στο τέλος του διαδρόμου.*

3. το γραφείο είναι ο χώρος στον οποίο λειτουργεί και δέχεται τους πελάτες της μια επιχείρηση: *Μόλις πήρε το πτυχίο του, άνοιξε*

δικηγορικό γραφείο. / Τα γραφεία της εταιρείας βρίσκονται στο κέντρο της πόλης.

το **γραφείο ταξιδιών** ουσ.: το γραφείο ταξιδιών οργανώνει εκδρομές, ταξίδια κτλ. και δίνει πληροφορίες σε όσους ενδιαφέρονται να ταξιδέψουν (= ταξιδιωτικό γραφείο): Έβγαλε αεροπορικά εισιτήρια σε ένα γραφείο ταξιδιών.

το **γραφείο τελετών** ουσ.: το γραφείο τελετών αναλαμβάνει να οργανώσει όλα όσα χρειάζονται για την τελετή μιας κηδείας (= γραφείο κηδειών): Το γραφείο τελετών θα μεταφέρει το φέρετρο στο νεκροταφείο.

η **γραφή** (της γραφής) ουσ.: η γραφή είναι αυτό που κάνουμε όταν γράφουμε, κυρίως όταν ξέρουμε να παριστάνουμε με γράμματα και λέξεις τις σκέψεις μας: Δεν πήγε σχολείο και δεν έμαθε γραφή και ανάγνωση.

△ Η λέξη γραφή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **γραφομηχανή** (της γραφομηχανής, των γραφομηχανών) ουσ.: η γραφομηχανή είναι μια μηχανή με πλήκτρα, που τα πατάμε για να εμφανιστούν γράμματα, αριθμοί ή άλλα σύμβολα πάνω στο χαρτί: Η γραμματέας έγραψε το κείμενο στη γραφομηχανή.

γράφω (έγραφα), **γράφομαι** (γράφτηκα, γραμμένος) ρημ.:

1. όταν γράφουμε κάτι, σχηματίζουμε λέξεις, γράμματα, αριθμούς ή άλλα σύμβολα σε χαρτί ή υπολογιστή (≠ διαγράφω, σβήνω): Έγραψε στον πίνακα τη λύση της άσκησης. (= σημειώνω) / Θα γράψω την εργασία στον υπολογιστή. (= πληκτρολογώ)

2. όταν γράφουμε σε κάποιον, του στέλνουμε γράμμα ή μήνυμα: Μας γράφει συχνά από την Αμερική.

3. όταν κάποιος γράφει βιβλία, μουσική, ταινίες κτλ., τα φτιάχνει ο ίδιος: Γράφει το νέο του μυθιστόρημα. / Έγραψε μόνος του τους στίχους και τη μουσική του τραγουδιού.

4. λέμε ότι κάποιος γράφει την περιουσία του όταν κανονίζει με διαθήκη ποιος θα την πάρει μετά το θάνατό του (= αφήνω, κληροδοτώ): Έγραψε όλη την περιουσία του στα παιδιά του.

5. όταν γράφουμε κάποιον σε σχολείο, γυμναστήριο κτλ., ζητάμε να μπορεί να παρακολουθεί μαθήματα, να παίρνει μέρος σε εκδηλώσεις κτλ. (= εγγράφω): Έγραψε το γιο της στο γυμνάσιο. / Γράφτηκα στο ωδείο.

6. λέμε ότι η εφημερίδα ή κάτι άλλο γράφει κάτι όταν το αναφέρει (= λέω): Η πινακίδα γράφει ότι απαγορεύεται το παρκάρισμα.

ΕΚΦΡ. γράφω στα μαύρα κατάστιχα, γράφω στα παλιά μου τα παπούτσια

γράφω στα μαύρα κατάστιχα εκφρ.: λέμε ότι γράφουμε κάποιον στα μαύρα κατάστιχα όταν τον θεωρούμε εχθρό μας: Έγραψε στα μαύρα κατάστιχα το γιατρό, γιατί έκανε λάθος διάγνωση.

γράφω στα παλιά μου τα παπούτσια εκφρ.: λέμε ότι γράφουμε κάποιον ή κάτι στα παλιά μας τα παπούτσια όταν αδιαφορούμε εντελώς για αυτόν ή για αυτό: Ούτε που περνάει από το σπίτι να μας δει, μας έχει γραμμένους στα παλιά του τα παπούτσια.

γρήγορα επιρρ.:

1. όταν κάτι γίνεται ή κινείται γρήγορα, γίνεται ή κινείται με μεγάλη ταχύτητα (= γοργά ≠ αργά): Τρέχω πιο γρήγορα απ' όλα τα παιδιά του σχολείου.

2. όταν κάτι γίνεται γρήγορα, γίνεται σε πολύ μικρό διάστημα (= σύντομα): Αν παίρνεις τα φάρμακά σου, θα γίνεις γρήγορα καλά.

3. όταν λέμε γρήγορα, εννοούμε αμέσως, χωρίς καθυστέρηση: Έλα εδώ γρήγορα!

ΕΚΦΡ. αργά ή γρήγορα

ο **γρήγορος**, η **γρήγορη**, το **γρήγορο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι γρήγορο, κινείται ή γίνεται με μεγάλη ταχύτητα (≠ αργός): Προχωρούσε με γρήγορο βήμα για να φτάσει πρώτος. / Το αεροπλάνο είναι το πιο γρήγορο μέσο συγκοινωνίας.

2. όταν κάτι είναι γρήγορο, γίνεται σε πολύ λίγο χρόνο ή διαρκεί πολύ λίγο: Έριξε μια τελευταία γρήγορη ματιά στο δωμάτιο πριν φύγει. (= βιαστικός) / Έκανε ένα γρήγορο ταξίδι για δουλειές. (= σύντομος)

3. όταν κάποιος είναι γρήγορος, κινείται ή κάνει κάτι σε πολύ λίγο χρόνο, χωρίς να αργεί (= σβέλτος ≠ αργοκίνητος): Ο νέος υπάλληλος είναι πολύ γρήγορος και αποτελεσματικός στη δουλειά του.

ΕΚΦΡ. στα γρήγορα

η **γριά** ουσ. ⇒ **γέρος**

το **γριγρί** ουσ.: το γριγρί αποτελείται από ένα καϊκι που σέρνει από πίσω του μια σειρά από βάρκες με ειδικές λάμπες, που βγάζουν δυνατό φως για το νυχτερινό ψάρεμα: Το σούρουπο οι τράτες και τα γριγρί φεύγουν για ψάρεμα.

△ Η λέξη γριγρί δεν κλίνεται.

η **γρίλια** (της γρίλιας) ουσ.: οι γρίλιες είναι στενές λωρίδες από ξύλο ή από άλλο υλικό, που τοποθετούνται με κενά ανάμεσά τους στα παντζούρια: Το λιγοστό φως που υπήρχε στο δωμάτιο έμπαινε από τις γρίλιες.

△ Η λέξη γρίλια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **γρίπη** (της γρίπης) ουσ.: η γρίπη είναι μια πολύ συνηθισμένη αρρώστια, που κολλάει από τον έναν στον άλλο και δημιουργεί πυρετό, πόνο στα κόκαλα και αδυναμία: Άρπαξε γρίπη και λείπει μια βδομάδα από τη δουλειά.

△ Η λέξη γρίπη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **γρίφος** (του γρίφου, των γρίφων) ουσ.:

1. γρίφος είναι το παιχνίδι ή η ερώτηση, που για να το λύσουμε ή για να την απαντήσουμε πρέπει να σκεφτούμε πολύ προσεχτικά (= αίνιγμα, σπαζοκεφαλιά): Μας έδωσε να λύσουμε ένα δύσκολο γρίφο.

2. γρίφο λέμε καθετί που δύσκολα μπορούμε να το καταλάβουμε ή να το εξηγήσουμε (= μυστήριο): *Είναι γρίφος το πώς χάθηκαν τα κλειδιά μέσα από την τσάντα μου. / Πες καθαρά, μη μιλάς με γρίφους!*

η **γροθιά** (της γροθιάς, των γροθιών) ουσ.:

1. η γροθιά είναι η παλάμη μας με κλεισμένα σφιχτά τα δάχτυλα: *Έπιασε τη μύγα και την κράτησε για λίγο μέσα στη γροθιά του.*

2. γροθιά λέμε το χτύπημα που δίνουμε με κλεισμένη την παλάμη και σφιχτά τα δάχτυλα (= μπουνιά): *Του έδωσε μια γερή γροθιά στο πρόσωπο και τον άφησε αναίσθητο.*

γρουσουζεύω (γρουσουζέψω) ρημ.: όταν γρουσουζεύουμε κάποιον ή κάτι, του φέρνουμε κακή τύχη, μιλώντας για κάτι κακό που μπορεί να του συμβεί: *Με γρουσουζέψε κι έσπασε το πόδι μου στο σκι. / Είπε ότι θα βρέξει και το γρουσουζέψε το πάρτι.*

ο **γρουσουζής**, η **γρουσουζα**, το **γρουσουζικό** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι γρουσουζής, φέρνει στους άλλους κακή τύχη (= γκαντέμης ≠ γουρλής): *Μα τι γρουσουζής άνθρωπος είναι! Όποτε τον συναντάω, μετά αρρωσταίνω.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε για κάποιον ότι είναι γρουσουζής όταν δεν ευχαριστείται με τίποτα και όλο γκρινιάζει (= δύστροπος): *Να μην τον ξανα πάρουμε μαζί με το γρουσουζή, μας ζάλισε με την γκρίνια του.*

ο **γρύλος** (του γρύλου, των γρύλων) ουσ.:

1. ο γρύλος είναι ένα μικρό έντομο που πηδάει και βγάζει δυνατούς ήχους όταν τρίβει τα φτερά του μεταξύ τους (= τριζόνι): *Μέσα στην ησυχία της νύχτας ακουγόταν μόνο το τραγούδι των γρύλων.*

2. ο γρύλος είναι εργαλείο με το οποίο σηκώνουμε ψηλά βαριά αντικείμενα: *Σήκωσε το αυτοκίνητο με το γρύλο για να αλλάξει το σκαμμένο λάστιχο.*

η **γυάλα** (της γυάλας) ουσ.:

1. η γυάλα είναι ένα βαθύ δοχείο από γυαλί, με πλατύ άνοιγμα: *Τάισα τα χρυσόψαρα στη γυάλα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) όταν λέμε ότι κάποιος μεγαλώνει σε γυάλα, εννοούμε ότι μεγαλώνει σε προστατευμένο περιβάλλον, χωρίς να έρχεται σε επαφή με τους πραγματικούς κινδύνους: *Δεν ξέρετε από δυσκολίες, αυτός μεγάλωσε σε γυάλα!*

⚠ Η λέξη γυάλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **γυαλάδα** (της γυαλάδας) ουσ.: γυαλάδα έχει κάτι που λάμπει, που γυαλίζει (= λάμψη ≠ θαμπάδα): *Τα έπιπλα είναι παλιά και έχασαν τη γυαλάδα τους. / Με αυτό το σαμπουάν τα μαλλιά θα αποκτήσουν μια θαυμάσια γυαλάδα.*

⚠ Η λέξη γυαλάδα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **γυαλί** (του γυαλιού, των γυαλιών) ουσ.:

1. το γυαλί είναι ένα σκληρό υλικό με διάφανο χρώμα, που το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε μπουκάλια, τζάμια, ποτήρια κτλ.: *Τα*

τρόφιμα διατηρούνται καλύτερα μέσα σε δοχεία από γυαλί.

2. το γυαλί είναι κάθε μικρό κομμάτι από γυαλί που έχει σπάσει: *Έσπασε ένα ποτήρι και πρέπει να μαζέψω τα γυαλιά.*

3. γυαλιά πληθ.: τα γυαλιά είναι δύο φακοί μέσα σε πλαίσιο που φοράνε μερικοί άνθρωποι στα μάτια τους για να βλέπουν καλύτερα: *Στερέωσε τα γυαλιά στην άκρη της μύτης του. / Χρειάζομαι ένα ζευγάρι γυαλιά ηλίου.*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) γυαλί λέμε την τηλεόραση: *Τι παίζει σήμερα το γυαλί;*

ΕΚΦΡ. βάζω τα γυαλιά, τα κάνω γυαλιά καρφιά

γυαλίζω (γυάλισα), **γυαλιζομαι** (γυαλίστηκα, γυαλισμένος) ρημ.:

1. γυαλίζουμε κάτι όταν το τρίβουμε με ειδική αλοιφή για να το κάνουμε να λάμπει: *Γυαλίζει τα παπούτσια του. (= λουστράρω) / Έβαψαν τους τοίχους και γυάλισαν το μωσαϊκό.*

2. γυαλίζει ενεργ. 3^ο πρ.: όταν κάτι γυαλίζει, είναι λαμπερό (= λάμπει, αστράφτει): *Το χιόνι είναι άσπρο και γυαλίζει.*

3. γυαλιζομαι παθ.: λέμε ότι γυαλιζόμαστε όταν κοιτάμε τον εαυτό μας στον καθρέφτη (= κοιτάζομαι, καθρεφτίζομαι): *Γυαλίστηκε στον καθρέφτη και είδε ότι τα μαλλιά της ήταν αχτένιστα.*

ΕΚΦΡ. μου γυαλίζει

ο **γυάλινος**, η **γυάλινη**, το **γυάλινο** επιθ.: όταν ένα αντικείμενο είναι γυάλινο, είναι φτιαγμένο από γυαλί: *Πιάσε με προσοχή τα γυάλινο μπουκάλι, για να μη σου σπάσει.*

ο **γυαλιστερός**, η **γυαλιστερή**, το **γυαλιστερό** επιθ.: όταν κάτι είναι γυαλιστερό, είναι λαμπερό ή καθαρό και γυαλίζει (= λαμπερός, αστραφτερός): *Τα βότσαλα της παραλίας είναι λεία και γυαλιστερά.*

γυμνάζω (γύμνασα), **γυμνάζομαι** (γυμνάστηκα, γυμνασμένος) ρημ.:

1. γυμνάζουμε κάποιο μέρος του σώματός μας όταν κάνουμε ειδικές ασκήσεις για να γίνει πιο δυνατό (= ασκώ): *Το κολύμπι γυμνάζει όλους τους μύς του σώματος.*

2. γυμνάζουμε μια ικανότητα όταν κάνουμε πολλές φορές την ίδια άσκηση, το ίδιο μάθημα κτλ., για να την κάνουμε καλύτερη (= ασκώ): *Γυμνάζει τη μνήμη του λύνοντας σταυρόλεξα.*

3. γυμνάζομαι παθ.: κάποιος γυμνάζεται όταν κάνει κάποιο άθλημα ή ειδικές ασκήσεις για να είναι υγιής και δυνατός (= αθλούμαι): *Γυμνάζεται καθημερινά στο γυμναστήριο.*

ο **γυμνασιάρχης**, η **γυμνασιάρχης** (του/της γυμνασιάρχη, των γυμνασιάρχων) και η **γυμνασιαρχίνα** (της γυμνασιαρχίνας) ουσ.: ο γυμνασιάρχης είναι ο διευθυντής σε γυμνάσιο: *Ο γυμνασιάρχης απέβαλε τους μαθητές που έκαναν σκασιαρχείο.*

το **γυμνάσιο** (του γυμνασίου, των γυμνασίων) ουσ.:

1. το γυμνάσιο είναι σχολείο με τρεις τάξεις, στο οποίο πηγαίνουν τα παιδιά που έχουν τε-

λειώσει το δημοτικό: *Είναι μαθητής της τρίτης γυμνασίου.*

2. το γυμνάσιο είναι και το κτίριο στο οποίο λειτουργεί αυτό το σχολείο: *Σε ποιο γυμνάσιο πηγαίνεις; / Γκερεμίστηκε το παλιό γυμνάσιο.*

το **γυμναστήριο** (του γυμναστηρίου, των γυμναστηρίων) ουσ.: το γυμναστήριο είναι χώρος με ειδικά όργανα γυμναστικής, όπου πηγαίνουν οι άνθρωποι για να γυμναστούν: *Πηγαίνει δύο φορές την εβδομάδα στο γυμναστήριο.*

ο **γυμναστής** (του γυμναστή, των γυμναστών), η **γυμνάστρια** (της γυμνάστριας, των γυμναστριών) ουσ.: ο γυμναστής είναι ο καθηγητής της γυμναστικής στο σχολείο ή στο γυμναστήριο: *Ο υπεύθυνος γυμναστής τους έδειξε την τεχνική των ασκήσεων.*

η **γυμναστική** (της γυμναστικής, των γυμναστικών) ουσ.:

1. η γυμναστική είναι οι ειδικές ασκήσεις που κάνουμε για να έχουμε δυνατό και ωραίο σώμα: *Διατηρείται σε φόρμα γιατί κάνει γυμναστική κάθε μέρα.*

2. η γυμναστική είναι το μάθημα της γυμναστικής στο σχολείο ή στο γυμναστήριο: *Την πρώτη ώρα έχουμε γυμναστική.*

ο **γυμνός**, η **γυμνή**, το **γυμνό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι γυμνός, δε φοράει καθόλου ρούχα (= γδυτός, γδυμένος ≠ ντυμένος): *Στην αρχαιότητα, οι αθλητές αγωνίζονταν γυμνοί.*

2. όταν ένα μέρος του σώματός μας είναι γυμνό, δεν το καλύπτει κάποιο ρούχο (= ακάλυπτος): *Το φόρεμά της δεν έχει μανίκια κι αφήνει τους ώμους γυμνούς.*

3. όταν ένα μέρος ή ένα αντικείμενο είναι γυμνό, δεν είναι καλυμμένο από κάτι: *Το μονοπάτι διασχίζει την απότομη και γυμνή πλαγιά μιας μεγάλης χαράδρας.*

ΕΚΦΡ. με γυμνό μάτι

η **γυναίκα** (της γυναίκας, των γυναικών) ουσ.:

1. η γυναίκα είναι ο θηλυκός άνθρωπος που είναι πάνω από 18 ετών: *Ήταν η μόνη γυναίκα ανάμεσα σε τόσους άντρες.*

2. η γυναίκα κάποιου είναι η γυναίκα με την οποία είναι παντρεμένος (= σύζυγος): *Μετά το γάμο του πήγε ταξίδι με τη γυναίκα του.*

3. γυναίκα λέμε τη γυναίκα που την πληρώσαμε για να κάνει τις δουλειές του σπιτιού ή να φροντίζει τα παιδιά: *Η γυναίκα έρχεται δύο φορές την εβδομάδα και καθαρίζει το σπίτι. (= καθαρίστρια) / Επειδή εργάζονται και οι δύο γονείς, πήραν γυναίκα για να τους φυλάει το μωρό. (= μπέμπι σίτερ)*

τα **γυναικεία** (των γυναικείων) ουσ.: γυναικεία λέμε τα ρούχα που φοράνε οι γυναίκες: *Στο κατάστημα πωλούνται μόνο γυναικεία και παιδικά.*

ο **γυναικείος**, η **γυναικεία**, το **γυναικείο** ΕΠΙΘ.:

1. γυναικείο είναι κάτι που έχει σχέση με τις γυναίκες ή ταιριάζει στις γυναίκες (≠ αντρικός): *Γράφει τη στήλη της μόδας σ' ένα γυναικείο περιοδικό.*

2. γυναικείο είναι κάτι που αποτελείται μόνον από γυναίκες (≠ αντρικός): *Θα μιλήσει η πρόεδρος μιας γυναικείας οργάνωσης.*

ο **γυναικολόγος**, η **γυναικολόγος** (του/της γυναικολόγου, των γυναικολόγων) ουσ.: ο γυναικολόγος είναι ο ειδικός γιατρός που θεραπεύει τις αρρώστιες που παθαίνουν οι γυναίκες στα γεννητικά τους όργανα: *Δεν μπορούσε να κάνει παιδί και πήγε στο γυναικολόγο.*

ο **γύπας** (του γύπα, των γυπών) ουσ.: ο γύπας είναι ένα μεγάλοσωμο αρπακτικό πουλί, που έχει κοφτερά νύχια και ράμφος που γυρίζει προς τα μέσα: *Οι γύπες τρέφονται με το κρέας νεκρών ζώων.*

γυρεύω (γύρεψα) ΡΗΜ.:

1. όταν γυρεύουμε κάποιον ή κάτι, προσπαθούμε να το(ν) βρούμε (= αναζητάω, ψάχνω): *Κάποιος ήρθε και σε γύρευε. / Γύρευε τα κλειδιά που έχασε.*

2. όταν γυρεύουμε κάτι, θέλουμε να το αποκτήσουμε (= ζητάω): *Ήρθαν εδώ για να μου γυρέψουν δανεικά.*

3. κάποιος γυρεύει κάτι όταν προσπαθεί να το πετύχει (= επιδιώκω): *Γυρεύει καβγάδες, γι' αυτό μπλέκεται σε ξένες υποθέσεις.*

ΕΚΦΡ. γυρεύω τον ουρανό με τ' άστρα, πάω γυρεύοντας, τρέχα γύρευε

γυρεύω τον ουρανό με τ' άστρα ΕΚΦΡ.: όταν γυρεύουμε τον ουρανό με τ' άστρα, θέλουμε κάτι που δεν μπορούμε να αποκτήσουμε: *Μια απλή εξυπηρέτηση σου ζήτησα, δε γυρεύω τον ουρανό με τ' άστρα.*

η **γύρη** (της γύρης) ουσ.: η γύρη είναι η κίτρινη σκόνη των λουλουδιών, από την οποία δημιουργούνται νέα φυτά: *Την άνοιξη, η γύρη των λουλουδιών προκαλεί αλλεργίες σε πολλούς ανθρώπους.*

⚠ Η λέξη γύρη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

γυρίζει ο τροχός ΕΚΦΡ.: το λέμε για να δείξουμε ότι η τύχη μπορεί να αλλάξει, συνήθως προς το καλύτερο: *Γυρίζει ο τροχός και θα έρθουν καλύτερες μέρες και για σένα.*

γυρίζει το κεφάλι μου ΕΚΦΡ.: όταν γυρίζει το κεφάλι μας, νιώθουμε ζαλάδα (= ζαλιζομαι): *Φυσικό ήταν να γυρίζει το κεφάλι του με τόσο ποτό που είχε πιει!*

γυρίζω και **γυρνάω/γυρνώ** (γύρισα), **γυρίζομαι** (γυρίστηκα, γυρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν γυρίζουμε κάτι, το κάνουμε να κινηθεί σε σχήμα κύκλου (= στρίβω): *Γύρισε το πόμολο της πόρτας και την άνοιξε. / Γύριζε τη σούβλα και το κρέας μοσχομύριζε.*

2. όταν κάτι ή κάποιος γυρίζει, κινείται σε σχήμα κύκλου (= περιστρέφομαι): *Η σβούρα γύριζε για αρκετή ώρα.*

3. όταν γυρίζουμε κάτι, του αλλάζουμε θέση, έτσι ώστε να κοιτάει στην αντίθετη κατεύθυνση (= στρίβω): *Γύρισε το κεφάλι της για να δει ποιος μπήκε. / Γύρισε το βιβλίο ανάποδα για να μη δουν τι διάβαζε.*

4. όταν γυρίζουμε κάποιον, τον πηγαίνουμε σε διάφορα μέρη για να τα δει: *Τον γύρισε σε όλες τις παραλίες του νησιού.*

5. όταν γυρίζουμε, πηγαίνουμε πίσω στο μέρος από όπου ξεκινήσαμε (= επιστρέφω): *Γυρίζει αργά στο σπίτι από τη δουλειά. / Πότε θα γυρίσετε από τις διακοπές;*

6. λέμε ότι κάποιος γυρίζει όταν πηγαίνει εδώ και εκεί χωρίς λόγο (= περιφέρομαι, τριγυρίζω): *Της αρέσει να γυρίζει στα μαγαζιά. / Γύριζε στους δρόμους κουρελιασμένος και ασύριστος.*

7. όταν γυρίζουμε κάτι, το επιστρέφουμε σε αυτόν που μας το έδωσε: *Ακόμα να μου γυρίσει τα χρήματα που μου χρωστάει. (= δίνω πίσω)*

8. όταν γυρίζουμε μια κατάσταση, την κάνουμε να αλλάξει (= μεταβάλλω): *Κατάφερε να γυρίσει το σκορ προς όφελός τους.*

9. όταν γυρίζουμε μια ταινία, βίντεο κτλ., γράφουμε με κάμερα τις σκηνές (= κινηματογραφώ, τραβώ): *Είναι σκηνοθέτης και γυρίζει ταινίες. / Οι σκηνές της ταινίας γυρίστηκαν στο στούντιο.*

ΕΚΦΡ. γυρίζει ο τροχός, γυρίζει το κεφάλι μου, γυρίζω σαν τη σβούρα, γυρίζω σαν την άδικη κατάρτα, γυρίζω σελίδα, γυρίζω τα μυαλά, γυρίζω την πλάτη μου, μου γυρίζουν τ' άντερα, τα γυρίζω

γυρίζω σαν τη σβούρα **ΕΚΦΡ.:** λέμε για κάποιον ότι γυρίζει σαν τη σβούρα όταν κινείται συνέχεια και δε στέκεται πουθενά: *Στάσου επιτέλους, γυρίζεις σαν τη σβούρα και με ζάλισες!*

γυρίζω σαν την άδικη κατάρτα **ΕΚΦΡ.:** το λέμε για κάποιον όταν τριγυρίζει στους δρόμους χωρίς λόγο: *Από τότε που έχασε τη δουλειά του γυρίζει σαν την άδικη κατάρτα.*

γυρίζω σελίδα **ΕΚΦΡ.:** το λέμε όταν αποφασίζουμε να αλλάξουμε τρόπο ζωής: *Αποφάσισε να γυρίσει σελίδα στη ζωή της και να φύγει για σπουδές στο εξωτερικό.*

γυρίζω τα μυαλά **ΕΚΦΡ.:** όταν γυρίζουμε τα μυαλά κάποιου, τον κάνουμε να αλλάξει γνώμη: *Μην προσπαθείς να του γυρίσεις τα μυαλά, είναι πεισματάρης και δεν ακούει κανέναν!*

γυρίζω την πλάτη μου **ΕΚΦΡ.:** όταν γυρίζουμε την πλάτη μας σε κάποιον ή κάτι, το(ν) περιφρονούμε: *Γύρισε την πλάτη του στο εύκολο χρήμα.*

ο **γυρίνος** (του γυρίνου, των γυρίνων) **ΟΥΣ.:** ο γυρίνος είναι το μικρό του βατράχου, που δεν έχει αποκτήσει ακόμα πόδια: *"...Είμαι ένας γυρίνος που προσπαθεί να γίνει βάτραχος" από τη νησε το βατραχάκι.*

το **γύρισμα** (του γυρίσματος, των γυρισμάτων) **ΟΥΣ.:**

1. το γύρισμα είναι αυτό που κάνουμε όταν γυρίζουμε μια ταινία, ένα βίντεο κτλ.: *Τα γυρίσματα της διαφήμισης έγιναν σε εξωτερικούς χώρους.*

2. το γύρισμα είναι αυτό που κάνουμε όταν γυρίζουμε ή στρίβουμε κάτι (= περιστροφή): *Είναι δύσκολο το γύρισμα του μοχλού όταν είναι σκουριασμένο το μηχανήμα.*

ΕΚΦΡ. έχει ο καιρός γυρίσματα

ο **γυρισμός** (του γυρισμού) **ΟΥΣ.:** ο γυρισμός είναι όταν γυρίζουμε στο σημείο από το οποίο ξεκινήσαμε (= επιστροφή, επάνοδος): *Περιμένει με ανυπομονησία το γυρισμό στην πατρίδα. / Στο γυρισμό προς το σπίτι να αγοράσεις εφημερίδες.*

⚠ Η λέξη γυρισμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

γυρνάω/γυρνώ **ΡΗΜ. ⇒ γυρίζω**

ο **γύρος** (του γύρου, των γύρων) **ΟΥΣ.:**

1. όταν κάνουμε το γύρο ενός κτιρίου ή ενός χώρου, κινούμαστε σε σχήμα κύκλου γύρω από ένα σημείο: *Δεν έβρισκα την είσοδο και έκανα το γύρο του κτιρίου. / Οι αθλητές έτρεξαν δύο φορές το γύρο του σταδίου.*

2. όταν κάνουμε το γύρο μιας περιοχής, ταξιδεύουμε από τη μια άκρη της στην άλλη: *Το καλοκαίρι θα κάνουμε το γύρο της Ελλάδας με αυτοκίνητο.*

3. ο γύρος είναι το χοιρινό συνήθως κρέας, που το ψήνουν σε ειδική σούβλα και το σερβίρουν κομμένο σε μικρά κομμάτια: *Παραγγείλαμε δύο γύρους με πίτα.*

4. (ΑΘΛΗΤ.) σε αθλήματα όπως η πάλη, η πυγμαχία κτλ., ο γύρος είναι καθένα από τα μέρη στα οποία χωρίζεται ένας αγώνας: *Ο πυγμάχος βγήκε νοκάουτ στον τρίτο γύρο.*

γύρω **ΕΠΙΡΡ.:**

1. όταν κάτι βρίσκεται ή κινείται γύρω από κάτι άλλο, σχηματίζει έναν κύκλο ή κινείται σε σχήμα κύκλου (= τριγύρω, κυκλικά): *Τα παιδιά κάθισαν γύρω από τη φωτιά. / Έδεσε το κασκόλ γύρω από το λαιμό του.*

2. το χρησιμοποιούμε όταν δεν είμαστε σίγουροι για έναν αριθμό, ποσό κτλ. (= περίπου): *Μου τηλεφώνησε γύρω στις εννέα. / Μπήκε μέσα ένας ψηλός άντρας, γύρω στα πενήντα.*

ο **γύφτος** (του γύφτου, των γύφτων), η **γύφτισσα** (της γύφτισσας) **ΟΥΣ. (ΜΕΙΩΤ.):**

1. γύφτο λέμε τον Έλληνα Τσιγγάνο: *Οι γύφτοι έστησαν τα τσαντίρια τους στην είσοδο της πόλης.*

2. γύφτο λέμε αυτόν που ζει μέσα στη βρομιά και την ακαταστασία (= βρομιάρης): *Δεν μπορούμε να ζούμε σαν γύφτοι με όλα τα πράγματα πεταμένα δεξιά κι αριστερά.*

3. γύφτο λέμε τον υπερβολικά τσιγκούνη: *Είναι τόσο γύφτος, που μου ζήτησε πίσω το μισό ευρώ που του χρωστούσα!*

ο **γύψινος**, η **γύψινη**, το **γύψινο** **ΕΠΙΘ.:** όταν κάτι είναι γύψινο, είναι φτιαγμένο από γύψο:

Το πρωτότυπο άγαλμα βρίσκεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο, κι αυτό εδώ είναι μόνο ένα γύψινο αντίγραφό του.

ο **γύψος** (του γύψου, των γύψων) ουσ.:

1. ο γύψος είναι μια λεπτή άσπρη σκόνη που μοιάζει με κιμωλία και χρησιμοποιείται στη διακόσμηση ταβανιών ή τοίχων, στην ιατρική κτλ.: *Έβαλε γύψο στον τοίχο για να κλείσει την τρύπα.*

2. λέμε γύψο την κατασκευή από γύψο που κρατάει ακίνητο ένα μέρος του σώματός μας, όταν έχει σπάσει ή όταν έχει βγει από τη θέση του: *Έσπασε το χέρι του και το έβαλε σε γύψο για ένα μήνα.*

η **γωνιά** (της γωνιάς, των γωνιών) ουσ.: γωνιά λέμε το μέρος που βρίσκεται μακριά από το κέντρο και συνήθως δεν περνούν πολλοί άνθρωποι από εκεί (= άκρη): *Ας βρούμε μια ήσυχη γωνιά να μιλήσουμε.*

ΕΚΦΡ. αδειάζω τη γωνιά

η **γωνία** (της γωνιάς, των γωνιών) ουσ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, η γωνία είναι το σχήμα που δημιουργείται στο σημείο όπου ενώνονται δύο γραμμές ή δύο επιφάνειες: *Το τετράγωνο έχει τέσσερις γωνίες, που η καθεμία από αυτές είναι 90 μοίρες.*

2. η γωνία ενός αντικειμένου που είναι τετράγωνο ή παραλληλόγραμμο είναι το σημείο στο οποίο ενώνονται οι άκρες του: *Πρόσεχε το μωρό, γιατί το τραπέζι έχει μυτερές γωνίες.*

3. η γωνία είναι το σημείο στο οποίο συναντιούνται δύο δρόμοι: *Παίρνει εφημερίδα από το περίπτερο στη γωνία.*

4. η γωνία είναι το σκληρό κομμάτι ψωμιού, πίτας, γλυκού κτλ., που βρίσκεται στην άκρη: *Βάλε μου μία γωνία από τον μπακλαβά.*

5. η γωνία είναι η θέση από την οποία κοιτάζουμε κάτι που δε βρίσκεται ακριβώς μπροστά μας: *Από τη γωνία που κάθομαι φαίνεται καλύτερα η θάλασσα.*

6. γωνία λέμε τον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο εξετάζουμε ή σκεφτόμαστε ένα θέμα: *Εξετάσαμε το ίδιο θέμα από εντελώς διαφορετικές γωνίες.*

ΕΚΦΡ. στριμώχνω στη γωνία

ο **γωνιακός**, η **γωνιακή**, το **γωνιακό** επιθ.: όταν κάτι είναι γωνιακό, βρίσκεται στη γωνία ενός δρόμου: *Το γωνιακό μαγαζί θα γίνει ψησταριά. / Μένει στη γωνιακή πολυκατοικία.*

η **δαγκάνα** (της δαγκάνας, των δαγκανών) ουσ.: οι δαγκάνες του αστακού ή κάποιων εντόμων είναι τα δύο μπροστινά πόδια τους, με τα οποία πιάνουν την τροφή τους: *Ο σκορπιός τσιμπάει το θύμα με τις δαγκάνες του.*

▲ Η λέξη δαγκάνα χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

δαγκώνω (δάγκωσα), **δαγκώνομαι** (δαγκώθηκα, δαγκωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν δαγκώνουμε κάτι, το κόβουμε ή το σπάμε με τα δόντια μας, συνήθως για να το φάμε: *Δάγκωσε ένα μικρό κομμάτι από τη σοκολάτα. / Ποιος δάγκωσε το μήλο;*
2. όταν ένα ζώο ή ένας άνθρωπος με δαγκώνει, κάνει πληγή στο δέρμα μου με τα δόντια του: *Τον δάγκωσε ένα φίδι στο πόδι. / Ο σκύλος σας δαγκώνει;*

3. δαγκώνομαι ΠΑΘ.: όταν δαγκώνομαι, νιώθω αμηχανία, επειδή καταλαβαίνω κάποιο σφάλμα που έγινε ή που έκανα: *"Ποιανού είναι αυτό το άσχημο αυτοκίνητο;" ρώτησε και αμέσως δαγκώθηκε.*

ΕΚΦΡ. δαγκώνω τη λαμαρίνα, δάγκωσε τη γλώσσα σου!

δαγκώνω τη λαμαρίνα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που είναι πολύ ερωτευμένος: *Νόμιζα ότι απλώς του άρεσε, αλλά αυτός τη δάγκωσε τη λαμαρίνα με τη μικρή.*

δάγκωσε τη γλώσσα σου! ΕΚΦΡ.: το λέμε σε κάποιον για να μην πει κάτι κακό που δε θέλουμε να γίνει (= φάε τη γλώσσα σου!): *Δάγκωσε τη γλώσσα σου που θα γίνει σεισμός!*

ο **δαίμονας** (του δαίμονα, των δαιμόνων) ουσ.:

1. ο δαίμονας είναι ό,τι και ο διάβολος: *Ποιος δαίμονας μας έστησε παγίδες και χάσαμε;*
2. (ΜΕΙΩΤ.) δαίμονα λέμε τον πολύ πονηρό άνθρωπο: *Θα σε καταστρέψει αυτή η γυναίκα, είναι δαίμονας!*
3. δαίμονα λέμε τον πολύ έξυπνο και ικανό άνθρωπο: *Ήταν δύσκολη άσκηση αλλά κατάφερε και την έλυσε ο δαίμονας!*

το **δάκρυ** (του δακρύου, των δακρύων) ουσ.: το δάκρυ είναι η σταγόνα υγρού που βγαίνει από τα μάτια μας όταν νιώθουμε λύπη, πόνο ή συγκίνηση: *Ένα δάκρυ κύλησε στο μάγουλό της. / Τα μάτια της γέμισαν δάκρυα.*

ΕΚΦΡ. κροκοδείλια δάκρυα, μαύρο δάκρυ, τρέχει το δάκρυ κορόμηλο

δακρύζω (δάκρυσσα, δακρυσμένος) ΡΗΜ.: όταν δακρύζουμε, τα μάτια μας είναι γεμάτα δάκρυα (= βουρκώνω): *Συγκινήθηκε, δάκρυσσε και δεν*

μπόρεσε να πει ούτε μια λέξη. / Τα μάτια του δάκρυσαν από τον καπνό.

ο **δακτύλιος** (του δακτυλίου, των δακτυλίων) ουσ.: ο δακτύλιος είναι μια περιοχή, συνήθως στο κέντρο των μεγάλων πόλεων, όπου επιτρέπεται να κυκλοφορούν ορισμένα αυτοκίνητα, άλλοτε αυτά που ο αριθμός τους τελειώνει σε μονό και άλλοτε αυτά που ο αριθμός τους τελειώνει σε ζυγό νούμερο: *Αύριο θα πάω με λεωφορείο στη δουλειά, γιατί το αυτοκίνητό μου δεν κυκλοφορεί στο δακτύλιο.*

το **δάκτυλο** ουσ. ⇒ **δάχτυλο**

το **δαμάσκηνο** (του δαμάσκηνου, των δαμάσκηνων) ουσ.: το δαμάσκηνο είναι ο καρπός της δαμασκηλιάς, που έχει λεπτή φλούδα, σκούρο μοβ χρώμα και μεγάλο μακρόστενο κουκούτσι: *Μούσκεψε τα ξερά δαμάσκηνα πριν τα ρίξεις στη σάλτσα του κοτόπουλου.*

τα **δανέζικα** (των δανέζικων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τα δανικά

ο **δανέζικος**, η **δανέζικη**, το **δανέζικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο δανικός: *Τα δανέζικα έπιπλα είναι καλοσχεδιασμένα και ανθεκτικά.*

δανείζω (δάνεισα), **δανείζομαι** (δανείστηκα, δανεισμένος) ΡΗΜ.:

1. δανείζουμε κάτι σε κάποιον ή κάποιος δανείζεται κάτι για να το κρατήσει και να το χρησιμοποιήσει και μετά να μας το επιστρέψει: *Του δάνεισα πέντε ευρώ για να πάρει ταξί. (= δίνω) / Να επιστρέψεις στη βιβλιοθήκη το βιβλίο που δανείστηκες.*

2. δανείζομαι ΠΑΘ.: όταν χρησιμοποιούμε μια ιδέα, λέξη κτλ. που την έχει χρησιμοποιήσει πρώτα κάποιος άλλος, τη δανειζόμαστε από αυτόν: *Η ελληνική γλώσσα έχει δανειστεί πολλές λέξεις από τα τουρκικά.*

τα **δανεικά** (των δανεικών) ουσ.: τα δανεικά είναι τα χρήματα που έχουμε δανειστεί από κάποιον: *Μου ζήτησε δανεικά για να πληρώσει τους λογαριασμούς. / Εδώ και μήνες ζουν με δανεικά.*

ΕΚΦΡ. δανεικά και αγύριστα

δανεικά και αγύριστα ΕΚΦΡ.: το λέμε για τα λεφτά που έχουμε δανείσει σε κάποιον και δε μας τα έχει επιστρέψει ποτέ: *Δε θα τα πάρεις ποτέ πίσω από αυτόν, αυτά είναι δανεικά και αγύριστα.*

ο **δανεικός**, η **δανεική**, το **δανεικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι δανεικό, δεν είναι δικό μας, αλλά μας το έχει δανείσει κάποιος άλλος: *Το κατσαβίδι είναι δανεικό και πρέπει να το δώσω πίσω.*

▲ Μην μπερδεύετε τη σημασία των λέξεων δανεικός και δανικός.

το **δάνειο** (του δανείου, των δανείων) ουσ.: δάνειο λέμε το χρηματικό ποσό που έχουμε πάρει από πρόσωπο ή τράπεζα, με τη συμφωνία να τους το επιστρέψουμε σε ορισμένο χρονικό διάστημα: *Πήρε δάνειο από την τράπεζα για να*

αγοράσει αυτοκίνητο. / Κάθε μήνα πληρώνει τη δόση του δανείου.

τα **δανικά** (των δανικών) ουσ.: τα δανικά είναι η δανική γλώσσα: Στη Δανία, η επίσημη γλώσσα είναι τα δανικά.

ο **δανικός**, η **δανική**, το **δανικό** επιθ.: όταν κάτι είναι δανικό, έχει σχέση με τη Δανία ή με τους Δανούς: Η Κοπεγχάγη είναι η δανική πρωτεύουσα.

⚠ Μην μπερδεύετε τη σημασία των λέξεων δανικός και δανικός.

ο **Δανός** (του Δανού, των Δανών), η **Δανή** (της Δανής) και η **Δανέζα** (της Δανέζων) ουσ.+επιθ.: Δανός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Δανίας ή είναι πολίτης του κράτους της Δανίας: Οι Δανοί είναι ο λαός με το μεγαλύτερο ποσοστό διαβάσματος βιβλίων στην Ευρώπη. / Στη μεγάλη έρευνα για τον καρκίνο συμμετέχουν και Δανοί επιστήμονες.

η **δαντέλα** (της δαντέλας, των δαντελών) ουσ.: η δαντέλα είναι ένα πολύ λεπτό και κομψό ύφασμα, που φτιάχνεται από κλωστές που πλέκονται σε διάφορα σχήματα: Έστρωσε για το γεύμα ένα όμορφο λινό τραπεζομάντιλο με δαντέλα στις άκρες.

το **δάπεδο** (του δαπέδου, των δαπέδων) ουσ.: το δάπεδο είναι το μέρος ενός κλειστού χώρου πάνω στο οποίο περπατάμε (= πάτωμα): Καθάρισε το μαρμάρινο δάπεδο της κουζίνας. / Το ξύλινο δάπεδο χαράζει εύκολα.

ο **δάσκαλος** (του δασκάλου, των δασκάλων), η **δασκάλα** (της δασκάλας) ουσ.:

1. ο δάσκαλος διδάσκει σε δημοτικό σχολείο: Η δασκάλα ρώτησε τα παιδιά αν διάβασαν αριθμητική.

2. ο δάσκαλος διδάσκει κάτι, όπως ένα άθλημα, ένα μουσικό όργανο, χορό κτλ.: Εργάζεται ως δάσκαλος κιθάρας στο Εθνικό Ωδείο.

3. δάσκαλο λέμε αυτόν που κάνει κάτι πάρα πολύ καλά, που είναι πολύ ικανός σε κάτι (= μάστορας, δεξιότηνης): Η γιαγιά μου ήταν μεγάλη δασκάλα στη μαγειρική.

ΕΚΦΡ. βρίσκω το δάσκαλό μου

το **δάσος** (του δάσους, των δασών) ουσ.:

1. το δάσος είναι μια μεγάλη περιοχή όπου φυτρώνουν δέντρα το ένα δίπλα στο άλλο: Το βουνό Οίτη καλύπτεται από πυκνά δάση με έλατα.

2. ένα δάσος από ψηλά ή στενά αντικείμενα είναι πολλά τέτοια αντικείμενα που στέκονται όρθια το ένα δίπλα στο άλλο: Στις ταρατσές των πολυκατοικιών βλέπεις δάση από κεραίες τηλεοράσεων.

ο **δασοφύλακας**, η **δασοφύλακας** (του/της δασοφύλακα, των δασοφύλακων) ουσ.: ο δασοφύλακας είναι υπάλληλος που είναι υπεύθυνος για να προστατεύει τα δάση: Οι εθελοντές βοήθησαν τους δασοφύλακες στη δενδροφύτευση του καμένου δάσους.

ο **δασωμένος**, η **δασωμένη**, το **δασωμένο** επιθ.: όταν μια περιοχή είναι δασωμένη, έχει πολλά δάση (= δασώδης, δασοσκεπαστος): Η βορειοανατολική πλευρά του νησιού είναι κατάφυτη και δασωμένη.

η **δάφνη** (της δάφνης, των δαφνών) ουσ.:

1. η δάφνη είναι ένα δέντρο με μυτερά και γυαλιστερά φύλλα, που έχουν ευχάριστο άρωμα: Δίπλα στην πηγή φύτεψαν μυρτιές, δάφνες και πλατάνια.

2. η δάφνη είναι ένα κλαδί δάφνης ή ξεραμένα φύλλα δάφνης, που τα βάζουμε στα φαγητά για να νοστιμίσουν: Στα αρχαία χρόνια οι ολυμπιονίκες φορούσαν στο κεφάλι τους στεφάνι από φύλλα δάφνης. / Προσθέστε δάφνη στις φακές.

3. δάφνη λέμε τη μεγάλη επιτυχία (= δόξα, τιμή): Δεν τον ενδιαφέρουν οι δάφνες και τα παράσημα.

το **δαχτυλίδι** (του δαχτυλιδιού, των δαχτυλιδιών) ουσ.:

1. το δαχτυλίδι είναι κόσμημα στο σχήμα του κρικού, που το φοράμε στο δάχτυλο του χεριού: Φορούσε ένα χρυσό δαχτυλίδι με πέτρα στο μεσαίο δάχτυλο.

2. δαχτυλίδι λέμε καθετί που έχει το σχήμα του δαχτυλιδιού: Κάπνιζε και φυσούσε δαχτυλίδια από καπνό. / Έχει λεπτή μέση σαν δαχτυλίδι.

το **δάχτυλο** (του δαχτύλου, των δαχτύλων) και το **δάκτυλο** ουσ.:

1. τα δάχτυλα είναι τα πέντε χωριστά άκρα στα οποία καταλήγουν οι παλάμες μας και οι πατούσες μας: Φορούσε ένα μεγάλο δαχτυλίδι στο μεσαίο δάχτυλο του δεξιού της χεριού.

2. όταν μετράμε κάτι, το δάχτυλο είναι κάτι που έχει ύψος ή πάχος όσο ένα δάχτυλο του χεριού μας: Κόντυνα το παντελόني μου τρία δάχτυλα.

ΕΚΦΡ. δεν κουνάω ούτε το μικρό μου δαχτυλάκι, κρύβομαι πίσω από το δάχτυλό μου, μετριούνται στα δάχτυλα, μυρίζω τα δάχτυλά μου, να γλείφεις τα δάχτυλά σου, παίζω στα δάχτυλα

δε βαστάει η καρδιά μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν δεν αντέχουμε κάτι δυσάρεστο: Δε βαστάει η καρδιά μου να του κάνω κακό.

δε βγάζω άχνα ΕΚΦΡ.: όταν δε βγάζουμε άχνα, δε μιλάμε καθόλου (= δε βγάζω μιλιά): Καθίστε φρόνιμα και μη βγάλετε άχνα!

δε βγάζω μιλιά ΕΚΦΡ.: όταν δε βγάζουμε μιλιά, δε μιλάμε καθόλου (= δε βγάζω άχνα): Ήταν στενοχωρημένος και δεν έβγαλε μιλιά όλο το βράδυ.

δε βγάζω τσιμουδιά ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος δε βγάζει τσιμουδιά, δε μιλάει καθόλου, κάθεται σιωπηλός (= δε βγάζω άχνα): Όταν το μάλωσε, κάθισε στη θέση του χωρίς να βγάλε τσιμουδιά.

δε βλέπω από την πείνα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν είμαστε πάρα πολύ πεινασμένοι: *Έχω να φάω από χτες και δε σε βλέπω από την πείνα.*

δε βλέπω τη μύτη μου ΕΚΦΡ.: κάποιος δε βλέπει τη μύτη του όταν είναι πολύ σκοτεινά: *Άναψε κανένα φως εδώ μέσα, δε βλέπω τη μύτη μου!*

δε βλέπω την ώρα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν ανυπομονούμε για κάτι: *Δε βλέπω την ώρα να πάω διακοπές.*

δε δίνω δεκάρα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν δε δίνουμε δεκάρα για κάτι ή κάποιον, αδιαφορούμε εντελώς: *Κάθε μέρα έρχεται αδιάβαστος, δε δίνει δεκάρα για τα μαθήματά του.*

δε με βαστούν τα πόδια μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν έχω χάσει τις δυνάμεις μου, από αρρώστια ή γηρατιά: *Δώσε μου μια καρέκλα να κάτσω, γιατί δε με βαστούν τα πόδια μου.*

δε μου γεμίζει το μάτι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): κάποιος ή κάτι δε μας γεμίζει το μάτι όταν δε μας κάνει καλή εντύπωση: *Δεν αγόρασα ντομάτες, γιατί δε μου γέμισαν το μάτι.*

δε μου καίγεται καρφί ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν δε μας νοιάζει καθόλου για κάτι: *Δεν του καίγεται καρφί. Ό,τι κι αν πει ο πατέρας του, αυτός θα κάνει αυτό που θέλει.*

δε μου κολλάει ύπνος ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν έχουμε αϋπνίες: *Δε μου κολλάει ύπνος από τις έγνοιες.*

δε μου πέφτει λόγος ΕΚΦΡ.: όταν δε μας πέφτει λόγος για κάτι, δεν έχουμε δικαίωμα να μιλάμε για αυτό: *Εσένα δε σου πέφτει λόγος για το ποιον θα βλέπω εγώ!*

δε σηκώνω αστεία ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος δε σηκώνει αστεία όταν παρεξηγείται εύκολα (= δεν παίρνω από αστεία): *Μην τον κοροϊδεύεις, δε σηκώνει αστεία.*

δε σηκώνω κεφάλι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος δε σηκώνει κεφάλι όταν κάνει κάτι χωρίς διακοπή: *Διάβαζε από το πρωί χωρίς να σηκώσει κεφάλι.*

δε σφάξανε! ΕΚΦΡ.: το λέμε για να δείξουμε ότι δεν υπάρχει περίπτωση να κάνουμε κάτι: *Δε σφάξανε που θα πάω το Σάββατο στη δουλειά!*

δε χάλασε ο κόσμος ΕΚΦΡ.: το λέμε για να τονίσουμε ότι δεν πειράζει πολύ που γίνεται κάτι (= δε χάθηκε κι ο κόσμος): *Δε χάλασε ο κόσμος κι αν δεν πας στη συνάντηση!*

δε χαλάω τη ζαχαρένια μου ΕΚΦΡ.: το λέμε για να δείξουμε ότι δε στενοχωριόμαστε: *Δε θα χαλάσω και τη ζαχαρένια μου που δεν ήρθε να με δει!*

δε χαλάω χατίρι ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος δε μας χαλάει χατίρι, μας δίνει ό,τι του ζητήσουμε: *Δε χαλάει ποτέ χατίρι στα παιδιά.*

δε χάφτω μύγες ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που δεν είναι αφελής (= δεν τρώω κουτόχορτο): *Σιγά μην το πιστέψει, δε χάφτει μύγες αυτός!*

το **δείγμα** (του δείγματος, των δειγμάτων) ΟΥΣ.:

1. ένα δείγμα από μία ουσία ή ένα προϊόν είναι μια μικρή ποσότητα από αυτό, που μας βοηθάει να καταλάβουμε πώς είναι: *Δοκίμασα το νέο άρωμα από ένα δωρεάν δείγμα που έδινε το περιοδικό. / Έριξε μια ματιά στα δείγματα για να διαλέξει ύφασμα για κουρτίνες.*

2. ένα δείγμα ανθρώπων ή πραγμάτων είναι ένας μικρός αριθμός από μία ορισμένη ομάδα, που τον επιλέγουμε ειδικά για να τον μελετήσουμε ώστε να βγάλουμε συμπεράσματα για ολόκληρη την ομάδα: *Η έρευνα στηρίχτηκε σε ένα δείγμα 2.000 ανθρώπων.*

3. δείγμα αγάπης, φιλίας κτλ. είναι καθετί που κάνουμε ή λέμε για να δείξουμε σε κάποιον την αγάπη μας, τη φιλία μας κτλ. (= ένδειξη): *Σου προσφέρω λίγα λουλούδια ως δείγμα της αγάπης μου.*

ο **δείκτης** (του δείκτη, των δεικτών) ΟΥΣ.:

1. ο δείκτης είναι το δεύτερο δάχτυλο του χεριού μας, που βρίσκεται δίπλα στον αντίχειρα: *Του έδειχνε το σπίτι της με το δείκτη της.*

2. σε ένα όργανο μέτρησης, ο δείκτης είναι το λεπτό ραβδάκι που κινείται για να μας δείξει την ώρα, το βάρος κτλ. (= βελόνα): *Ο μικρός δείκτης του ρολογιού δείχνει την ώρα και ο μεγάλος δείχνει τα λεπτά.*

3. ο δείκτης είναι ο αριθμός που δείχνει το βαθμό κάποιου πράγματος: *Ο δείκτης της ανεργίας σημείωσε άνοδο. / Έχει χαμηλό δείκτη νοσηρότητας.*

δειλά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι δειλά, δεν το κάνουμε με θάρρος και σιγουριά (= ντροπαλά): *Τη ρώτησα δειλά πώς τη λένε. / Έκανε δειλά δειλά τα πρώτα της βήματα στο θέατρο.*

η **δειλία** (της δειλίας) ΟΥΣ.: δειλία δείχνει κάποιος όταν δεν έχει θάρρος και φοβάται εύκολα (= ατολμία ≠ τόλμη): *Αρνιόταν καθετί καινούριο από φόβο και δειλία.*

⚠ Η λέξη δειλία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

δειλιάζω (δειλίασα) ΡΗΜ.: όταν κάποιος δειλιάζει, δείχνει δειλία και φοβάται να πει ή να κάνει κάτι (= λιποψυχάω ≠ τολμάω): *Την τελευταία στιγμή δειλίασε, δεν τόλμησε να μιλήσει και το έσκασε.*

το **δειλινό** (του δειλινού, των δειλινών) ΟΥΣ.: το δειλινό είναι το διάστημα της ημέρας λίγο πριν ή λίγο μετά τη δύση του ήλιου (= σούρουπο): *Φτάσαμε στο καταφύγιο το δειλινό, κουρασμένοι και καμένοι από τον ήλιο.*

ο **δειλός**, η **δειλή**, το **δειλό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι δειλός, δεν έχει θάρρος και φοβάται εύκολα (= φοβητσιάρης ≠ θαρραλέος): *Όλοι τον είχαν για δειλό, αυτός όμως σηκώθηκε και είπε την αλήθεια.*

2. όταν κάποιος είναι δειλός, διστάζει να πει ή να κάνει κάτι (= ντροπαλός ≠ τολμηρός): *Μερικοί μαθητές είναι πολύ δειλοί μέσα στην τάξη.*

3. όταν η συμπεριφορά μας είναι δειλή, δείχνει ότι διστάζουμε να κάνουμε κάτι ($\neq$ θαρρετός): *Την πλησίασε με δειλά βήματα.*

ο **δεινόσαυρος** (του δεινόσαυρου, του δεινόσαυρων) ουσ.: ο δεινόσαυρος ήταν ένα τεράστιο ερπετό που ζούσε στη γη πριν εμφανιστεί ο άνθρωπος: *Απολιθώμα δεινοσαύρου βρέθηκε στην Κίνα.*

το **δειπνο** (του δειπνου, των δειπνων) ουσ.: το δειπνο είναι το βραδινό γεύμα: *Μας κάλεσε σε δειπνο την ημέρα της γιορτής του.*

δείχνω (έδειξα) ΡΗΜ.:

1. όταν δείχνουμε κάτι σε κάποιον, τονώνουμε το χέρι ή το δάχτυλο προς κάποιο σημείο, για να τον κάνουμε να το δει: *Μας έδειξε στο χάρτη το χωριό του. / Τους δείχνει ακριβώς το σημείο που έπεσε.*

2. όταν δείχνουμε κάτι σε κάποιον, του παρουσιάζουμε κάτι που μας ζήτησε: *Μου έδειξε το φόρεμα που αγόρασε. / Δείξτε μου την ταυτότητά σας.*

3. όταν δείχνουμε σε κάποιον πώς να κάνει κάτι, του μαθαίνουμε πώς να το κάνει (= εξηγώ): *Του έδειξε πώς να πετάει χαρταετό. / Δείξε μου πώς λειτουργεί η καφετέρια.*

4. όταν δείχνουμε κάποιο συναίσθημα, το αφήνουμε να φανεί (= εκφράζω, εκδηλώνω $\neq$ κρύβω): *Έδειξε μεγάλη χαρά που μας είδε. / Δείξε λίγη στοργή στα παιδιά σου!*

5. όταν δείχνουμε όμορφοι, καλοί κτλ., δίνουμε την εντύπωση ότι είμαστε όμορφοι, καλοί κτλ. (= φαίνομαι, μοιάζω): *Έδειχνε κουρασμένος. / Δείχνει πιο λεπτή όταν φοράει μαύρα ρούχα.*

6. δείχνει 3^ο ΠΡ.: όταν η τηλεόραση, μια ταινία κτλ. δείχνει κάτι, το παρουσιάζει (= προβάλλει, παίζει): *Το καλοκαίρι η τηλεόραση δείχνει όλο επαναλήψεις.*

7. δείχνει 3^ο ΠΡ.: όταν ένα ρολόι, θερμόμετρο κτλ. δείχνει κάτι, εμφανίζει την ώρα, τη θερμοκρασία κτλ.: *Το θερμόμετρο έδειξε τρεις βαθμούς κάτω από το μηδέν.*

ΕΚΦΡ. δείχνω την πόρτα

δείχνω την πόρτα ΕΚΦΡ.: όταν δείχνουμε την πόρτα σε κάποιον, του λέμε να φύγει (= διώχνω): *Μόλις έγινε φανερό ότι διαφωνούμε, μας έδειξε την πόρτα.*

ο **δείχτης** (του δείκτη, των δείχτων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο δείκτης

το **δέκα** ουσ.: ο αριθμός 10: *Μέτρα αργά από το ένα ως το δέκα.*

⚠ Η λέξη δέκα δεν κλίνεται.

οι **δέκα**, οι **δέκα**, τα **δέκα** ΕΠΙΘ.: δέκα άνθρωποι ή δέκα πράγματα είναι ένα σύνολο από 10 μονάδες: *Έχουμε δέκα δάχτυλα στα χέρια μας και άλλα δέκα στα πόδια μας.*

⚠ Η λέξη δέκα δεν κλίνεται.

η **δεκάδα** (της δεκάδας, των δεκάδων) ουσ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) η δεκάδα είναι σύνολο από δέκα μονάδες: *Ο αριθμός 100 έχει δέκα δεκάδες.*

2. δεκάδα λέμε ένα σύνολο από δέκα πρόσωπα ή δέκα όμοια πράγματα: *Χώρισε τα χαρτιά σε δεκάδες.*

ο **δεκαδικός αριθμός** ουσ. (ΜΑΘΗΜ.): στα μαθηματικά, ο δεκαδικός αριθμός είναι κάθε αριθμός που χωρίζεται σε κάποιο σημείο του με κόμμα: *Ο αριθμός 3,75 είναι δεκαδικός, ενώ ο αριθμός 3 είναι ακέραιος.*

η **δεκαετία** (της δεκαετίας, των δεκαετιών) ουσ.: η δεκαετία είναι το χρονικό διάστημα που διαρκεί δέκα χρόνια: *Έζησε στο εξωτερικό μία δεκαετία. / Λατρεύω τον ελληνικό κινηματογράφο της δεκαετίας του '60.*

η **δεκαριά** (της δεκαριάς, των δεκαριών) ουσ.: καμιά δεκαριά πρόσωπα ή πράγματα είναι περίπου δέκα πρόσωπα ή πράγματα: *Στην πλατεία έπαιζαν καμιά δεκαριά παιδιά.*

ο **δεκατέσσερις**, η **δεκατέσσερις**, το **δεκατέσσερα** ΕΠΙΘ.: δεκατέσσερις άνθρωποι ή δεκατέσσερα πράγματα είναι ένα σύνολο από 14 μονάδες: *Δουλεύει σ' ένα ψηλό κτίριο με δεκατέσσερις ορόφους.*

ΕΚΦΡ. τα μάτια σου δεκατέσσερα

ο **δέκατος**, η **δέκατη**, το **δέκατο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι δέκατο, έχει τον αριθμό 10 σε μια σειρά: *Ο Οκτώβριος είναι ο δέκατος μήνας του χρόνου.*

οι **δεκατρείς**, οι **δεκατρείς**, τα **δεκατρία** ΕΠΙΘ.: δεκατρείς άνθρωποι ή δεκατρία πράγματα είναι ένα σύνολο από 13 μονάδες: *Είναι δεκατριών χρόνων και πηγαίνει στη δεύτερα γυμνασίου.*

το **δεκατρία** ουσ.: ο αριθμός 13: *Πολλοί πιστεύουν ότι το δεκατρία φέρνει γρουσουζιά.*

⚠ Η λέξη δεκατρία δεν κλίνεται.

ο **Δεκέμβρης** (του Δεκέμβρη, των Δεκέμβρηδων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο μήνας Δεκέμβριος: *Ο Νικόλας γιορτάζει στις 6 του Δεκέμβρη.*

ο **Δεκέμβριος** (του Δεκεμβρίου) ουσ.: ο Δεκέμβριος είναι ο δωδέκατος μήνας του χρόνου: *Ο Δεκέμβριος είναι ο πρώτος μήνας του χειμώνα.*

⚠ Η λέξη Δεκέμβριος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **δελτίο** (του δελτίου, των δελτίων) ουσ.:

1. το δελτίο είναι ένα κομμάτι χαρτιού πάνω στο οποίο σημειώνονται διάφορες πληροφορίες: *Δελτίο ταυτότητας.*

2. το δελτίο είναι μια πληροφορία που ανακοινώνεται στον κόσμο από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο, τις εφημερίδες κτλ.: *Μετά το δελτίο ειδήσεων ακολουθούν τα αθλητικά νέα και το δελτίο καιρού.*

3. το δελτίο είναι μια μικρή εφημερίδα ή περιοδικό που εκδίδει ένας οργανισμός, ένας σύλλογος με πληροφορίες για ένα ορισμένο θέμα: *Διαβάζει το ενημερωτικό δελτίο του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας.*

το **δελφίνι** (του δελφινιού, των δελφινιών) ΟΥΣ.:

1. το δελφίνι είναι ένα θηλαστικό που ζει στη θάλασσα και μοιάζει με μεγάλο ψάρι: *Ένα μικρό κοπάδι δελφινιών παίζει με τα κύματα. / Τα δελφίνια είναι πολύ έξυπνα και φιλικά με τους ανθρώπους.*

2. λέμε ότι κάποιος κολυμπάει σαν δελφίνι όταν κολυμπάει πολύ καλά και γρήγορα: *Με τα βατραχοπέδιλα ο μικρός κολυμπάει σαν δελφίνι.*

3. είναι ό,τι και το ιπτάμενο δελφίνι: *Πήγαμε στην Αίγινα με το δελφίνι.*

το **δέμα** (του δέματος, των δεμάτων) ΟΥΣ.: το δέμα είναι ένα ή περισσότερα αντικείμενα τυλιγμένα μέσα σε κουτί, σε μεγάλο φάκελο κτλ., που το στέλνουμε κάπου με το ταχυδρομείο (= πακέτο): *Του έστειλαν ένα δέμα με τρόφιμα από το χωριό.*

το **δεμάτι** (του δεματιού, των δεματιών) ΟΥΣ.: ένα δεμάτι από χόρτα, άχυρα, κλαδιά κτλ. είναι πολλά από αυτά, καλά δεμένα μεταξύ τους: *Μετά το θερισμό οι γεωργοί έδεναν τα στάχυα σε δεμάτια.*

δεν και δε ΜΟΡ.: μπαίνει μπροστά από κάποιο ρήμα και δηλώνει άρνηση: *Θα μείνω εδώ, δε φεύγω. / Δεν καταλαβαίνω τίποτα.*

δεν ανοίγω βιβλίο ΕΚΦΡ.: όταν ένας μαθητής δεν ανοίγει βιβλίο, δε διαβάζει τα μαθήματά του: *Πήγε στις εξετάσεις χωρίς να έχει ανοίξει βιβλίο.*

δεν αφήνω από τα μάτια μου ΕΚΦΡ.: όταν δεν αφήνουμε κάποιον από τα μάτια μας, τον παρακολουθούμε συνέχεια με το βλέμμα μας: *Όσο τα παιδιά έπαιζαν, δεν τα άφησε από τα μάτια της ούτε στιγμή.*

δεν αφήνω σε χλωρό κλαρί ΕΚΦΡ.: όταν δεν αφήνουμε κάποιον σε χλωρό κλαρί, τον ενοχλούμε ή τον πιζώουμε συνέχεια: *Μας κάνουν καθημερινά ελέγχους στη δουλειά και δε μας αφήνουν σε χλωρό κλαρί.*

δεν είμαι με τα καλά μου ΕΚΦΡ.: λέμε σε κάποιον ότι δεν είναι με τα καλά του όταν δε συμφωνούμε καθόλου με κάτι που λέει ή κάνει: *Δεν είσαι με τα καλά σου που θα πας εκδρομή με τέτοιο καιρό!*

δεν είναι παιξε γέλασε ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που πρέπει να το παίρνει κανείς στα σοβαρά: *Το μαγείρεμα θέλει μεγάλη μαστοριά, δεν είναι παιξε γέλασε.*

δεν έχω ιδέα ΕΚΦΡ.:

1. όταν δεν έχουμε ιδέα για κάτι, δεν ξέρουμε τίποτα για αυτό (= αγνωώ): *Δεν έχω ιδέα πού μπορεί να βρίσκεται.*

2. όταν δεν έχουμε ιδέα από κάτι, δεν το ξέρουμε καθόλου: *Δεν έχει ιδέα από ζωγραφική.*

δεν έχω μία ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι δεν έχουμε μία όταν δεν έχουμε καθόλου χρήματα: *Ξόδεψε όλο το μισθό του και τώρα δεν έχει μία!*

δεν έχω στον ήλιο μοίρα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν η ζωή μας είναι δύσκολη και δεν υπάρχει καμία ελπίδα να βελτιωθεί: *Είναι φτωχοί και δεν έχουν στον ήλιο μοίρα.*

δεν ιδρώνει τ' αυτί μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι δεν ιδρώνει τ' αυτί μας όταν δε δίνουμε σημασία σε αυτά που μας λένε οι άλλοι: *Άδικα τον συμβουλεύεις, δεν ιδρώνει τ' αυτί του, αυτός θα κάνει το δικό του.*

δεν κάνω ρούπι ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος δε μετακινείται καθόλου από ένα σημείο (= δεν το κουνάω ρούπι): *Όλο το Σαββατοκύριακο δεν έκανε ρούπι από τον καναπέ της.*

δεν κλείνω μάτι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι δεν κλείνουμε μάτι όταν δεν μπορούμε να κοιμηθούμε: *Δεν έκλεισα μάτι με τόση φασαρία που γινόταν.*

δεν κουνάω ούτε το μικρό μου δαχτυλάκι ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που δεν κάνει απολύτως τίποτα: *Τα βρήκε όλα έτοιμα και δε χρειάστηκε να κουνήσει ούτε το μικρό της δαχτυλάκι.*

δεν κουνιέται φύλλο ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν έχει άπνοια: *Δε φυσάει καθόλου σήμερα, δεν κουνιέται φύλλο.*

δεν ξέρω πού παν τα τέσσερα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι δεν έχει καθόλου γνώσεις για κάτι (= δεν έχω ιδέα): *Μην τον ρωτάς για μουσική, αυτός δεν ξέρει πού παν τα τέσσερα!*

δεν ξέρω τι μου γίνεται ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος δεν ξέρει τι του γίνεται, δεν ξέρει τίποτα για κάτι ή κάνει λάθος: *Δεν ξέρουν τι τους γίνεται όσοι τα γράφουν αυτά!*

δεν παίζομαι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος ή κάτι δεν παίζεται όταν κανείς ή τίποτα δεν μπορεί να τον ξεπεράσει: *Η κρητική κουζίνα δεν παίζεται!*

δεν πάω πίσω ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που έχει τα ίδια αρνητικά γνωρίσματα με κάποιον άλλο: *Είναι πολύ πεισματάρη, αλλά κι ο αδερφός της δεν πάει πίσω!*

δεν πέφτει καρφίτσα ΕΚΦΡ.: όταν κάπου δεν πέφτει καρφίτσα, έχει πάρα πολύ κόσμο: *Είσαι σίγουρος ότι θέλεις να μπορούμε μέσα; Καρφίτσα δεν πέφτει!*

δεν πιάνομαι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος δεν πιάνεται σε κάτι, είναι πάρα πολύ καλός σε αυτό: *Είναι φοβερός στα μαθηματικά, δεν πιάνεται!*

δεν πιστεύω στ' αυτιά μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν ακούμε κάτι απίστευτο: *Τον ακούω και δεν πιστεύω στ' αυτιά μου ότι λέει τέτοιες υπερβολές!*

δεν πιστεύω στα μάτια μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος βλέπει κάτι απίστευτο: *Τον συνάντησα και δεν πίστευα στα μάτια μου! Έχει αλλάξει πολύ!*

δεν το βάζει ο νους μου ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που μας φαίνεται απίστευτο: *Δεν μπορεί να το βάλει ο νους σου τι ψέματα μου έχει πει!*

δεν το βάζω κάτω ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που προσπαθεί πολύ για να πετύχει κάτι (≠ τα παρατάω): *Παρ' όλες τις δυσκολίες δεν το 'βαζε κάτω ποτέ.*

δεν το κουνάω ρούπι ΕΚΦΡ.: όταν λέμε σε κάποιον να μη το κουνήσει ρούπι, εννοούμε να μην κουνηθεί καθόλου από εκεί που βρίσκεται (= δεν κάνω ρούπι): *Μην το κουνήσεις ρούπι μέχρι να επιστρέψω.*

δεν τρώω κουτόχορτο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος δεν τρώει κουτόχορτο όταν πιστεύει εύκολα ό,τι του λένε (= δε χάφτω μύγες): *Οι νέοι σήμερα δεν τρώνε κουτόχορτο, για να τους ξεγελάσεις!*

ΤΟ **δένδρο** ΟΥΣ. ⇒ **δέντρο**

η **δενδροστοιχία** ΟΥΣ. ⇒ **δεντροστοιχία**

η **δενδροφύτευση** (της δενδροφύτευσης, των δενδροφυτεύσεων) ΟΥΣ.: η δενδροφύτευση είναι το να φυτεύει κανείς δέντρα σε μια μεγάλη έκταση: *Πήραν μέρος στη δενδροφύτευση του πάρκου που οργάνωσε ο δήμος της περιοχής τους.*

δενδροφυτεύω (δενδροφύττω), **δενδροφυτεύομαι** (δενδροφυτεύτηκα, δενδροφυτευμένος) ΡΗΜ.: όταν δενδροφυτεύουμε μια περιοχή, φυτεύουμε δέντρα σε αυτή: *Δενδροφύτεψαν ολόκληρη την πλαγιά του βουνού.*

δένεται η γλώσσα μου ΕΚΦΡ.: όταν δένεται η γλώσσα μας, δεν μπορούμε να μιλήσουμε, κυρίως από φόβο ή ντροπή: *Ανέβηκε στη σκηνή να πει το ποίημα αλλά δέθηκε η γλώσσα του.*

ΤΟ **δέντρο** (του δέντρου, των δέντρων) και το **δένδρο** ΟΥΣ.:

1. το δέντρο είναι ένα ψηλό φυτό με χοντρό κορμό, κλαδιά και φύλλα: *Πήρε φωτιά το δάσος και κάηκαν πολλά έλατα, πεύκα και άλλα δέντρα.*

2. δέντρο λέμε αλλιώς το χριστουγεννιάτικο δέντρο: *Τι όμορφα που είναι στολισμένο το δέντρο σας!*

η **δεντροστοιχία** (της δεντροστοιχίας, των δεντροστοιχιών) και η **δενδροστοιχία** ΟΥΣ.: η δεντροστοιχία είναι μια σειρά από δέντρα, που είναι συνήθως φυτεμένα σε όλο το μήκος ενός δρόμου: *Μια δεντροστοιχία από πλατάνια χωρίζει τη μεγάλη λεωφόρο στα δύο.*

δένω (έδεσα), **δένομαι** (δέθηκα, δεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν δένουμε ένα σκοινί ή δύο σκοινιά μεταξύ τους, ενώνουμε τις άκρες τους με κάποιον τρόπο (≠ λύνω, ξεδένω): *Έμαθε να δένει τα κορδόνια των παπουτσιών του. / Δεν ξέρει να δένει τη γραβάτα του.*

2. όταν δένουμε ένα ή περισσότερα πράγματα, βάζουμε γύρω τους σκοινί ή κορδέλα για να τα κρατήσουμε μαζί (≠ λύνω): *Έδεσε το πακέτο με χοντρό σκοινί, για να μην ανοίξει. / Οι διαρρήκτες τούς έδεσαν τα χέρια και τα πόδια.*

3. όταν δένουμε κάτι σε σταθερό σημείο, το κρατάμε ακίνητο σε αυτό το σημείο με σκοινί,

αλυσίδα κτλ. (≠ λύνω): *Πάντα δένει το σκύλο στο δέντρο όταν έρχονται επισκέπτες. / Έδεσε τη βάρκα στα βράχια.*

4. όταν δένουμε κάποιο μέρος του σώματός μας, τραύμα κτλ., βάζουμε γύρω του στενό κομμάτι από ύφασμα: *Της έδεσαν τα μάτια με μαντίλι, για να παίξουν τυφλόμυγα. / Έδεσε με γάζα την πληγή.*

5. λέμε ότι μας δένει κάτι με κάποιον όταν έχουμε στενή σχέση μεταξύ μας (= ενώνω): *Τους έδεσε η κοινή αγάπη για το θέατρο. / Τους δένει η παιδική φιλία.*

6. δένει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα πλοίο δένει κάπου, ρίχνει άγκυρα και κρατιέται με σκοινί από σταθερό σημείο (= αγκυροβολεί): *Το πλοίο έδεσε στο λιμάνι.*

7. δένει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μια σάλτσα δένει όταν γίνεται κάπως πηχτή (= πήζει ≠ αραιώνει): *Για να δέσει η σούπα, ρίξε λίγο αλεύρι.*

8. δένει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι δένει με κάτι άλλο όταν ταιριάζουν μεταξύ τους (= πάει): *Το άσπρο κρασί έδενε πολύ με το ψάρι. / Δε δένει η μουσική με τους στίχους του τραγουδιού.*

ΕΚΦΡ. δένεται η γλώσσα μου, ήρθε κι έδεσε, λύνω και δένω, το δένω κόμπο

η **δεξαμενή** (της δεξαμενής, των δεξαμενών) ΟΥΣ.:

1. η δεξαμενή είναι μια κατασκευή με μεγάλο βάθος, μέσα στην οποία συγκεντρώνονται και φυλάγονται καύσιμα ή άλλα υγρά: *Για το πότισμα του χωραφιού χρησιμοποιεί βρόχινο νερό από τη δεξαμενή. / Γεμίσαμε με πετρέλαιο τη δεξαμενή για να λειτουργήσει το καλοριφέρ.*

2. λέμε δεξαμενή κάτι από το οποίο μπορούμε να αντλούμε συνεχώς πληροφορίες, γνώσεις κτλ.: *Το Ίντερνετ αποτελεί σήμερα μια τεράστια δεξαμενή γνώσεων.*

ο **δεξής**, η **δεξιά**, το **δεξί** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι δεξί, βρίσκεται ή κοιτάζει προς την αντίθετη πλευρά του σώματος από αυτή που βρίσκεται η καρδιά μας (= δεξιός ≠ αριστερός): *Πρήστηκε το δεξί του χέρι από το γράψιμο. / Το φαρμακείο είναι στη δεξιά πλευρά του δρόμου, καθώς ανεβαίνεις.*

ΕΚΦΡ. είμαι το δεξί χέρι

δεξιά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται δεξιά από κάτι άλλο, βρίσκεται στη δεξιά πλευρά του (≠ αριστερά): *Ήρθε στο τραπέζι μας και κάθισε δεξιά μου.*

2. όταν κάτι κινείται προς τα δεξιά, κινείται προς τη δεξιά κατεύθυνση (≠ αριστερά): *Κράτα τα γόνατα λυγισμένα και γείρε προς τα δεξιά.*

ο **δεξιός**, η **δεξιά**, το **δεξιό** ΕΠΙΘ.:

1. (ΕΠΙΣ.) ό,τι και ο δεξής (≠ αριστερός): *Το δεξιό ημισφαίριο του εγκεφάλου μας.*

2. δεξιό είναι ένα πολιτικό κόμμα ή ένα πρόσωπο που πιστεύει ότι τα χρήματα ή η εξουσία δεν μπορούν να μοιράζονται ίσα σε όλους τους πολίτες (≠ αριστερός): *Είναι βουλευτής δεξιού κόμματος.*

ΕΚΦΡ. όλα μου έρχονται δεξιά

η **δεξίωση** (της δεξίωσης, των δεξιώσεων) ουσ.: η δεξίωση είναι ένα επίσημο γεύμα με πολλούς καλεσμένους, που γίνεται για να γιορτάσουμε κάποιο σημαντικό γεγονός: *Μετά το γάμο ακολούθησε δεξίωση σε γνωστό ξενοδοχείο.*

το **δέρμα** (του δέρματος, των δερμάτων) ουσ.:

1. το δέρμα είναι το εξωτερικό στρώμα του σώματος των ανθρώπων και των ζώων: *Έχει πολύ απαλό δέρμα. (= επιδερμίδα) / Τα φίδια αλλάζουν το δέρμα τους πολλές φορές το χρόνο.*

2. το δέρμα είναι το δέρμα ζώου που το χρησιμοποιούμε για να φτιάξουμε παπούτσια, ρούχα, υφάσματα κτλ.: *Τσάντα από δέρμα κροκόδειλου.*

ο **δερμάτινος**, η **δερμάτινη**, το **δερμάτινο** επιθ.: όταν κάτι είναι δερμάτινο, είναι φτιαγμένο από δέρμα ζώου (= πέτσινος): *Φορούσε ένα μαύρο δερμάτινο μπουφάν. / Τα δερμάτινα γάντια είναι πιο ζεστά από τα μάλλινα.*

δέρνω (έδειρα), **δέρνομαι** (δάρθηκα, δαρμένος) ρημ.:

1. όταν δέρνουμε κάποιον, του δίνουμε ξύλο (= χτυπάω ≠ τρώω ξύλο): *Μην κάνεις φασαρία, γιατί θα σε δείρω!*

2. δέρνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: χρησιμοποιούμε το "δέρνει" για να πούμε ότι κάτι χτυπάει με δύναμη σε κάτι άλλο: *Μας έδερνε ο αέρας και ήταν αδύνατο να περπατήσουμε.*

3. δέρνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μας δέρνει κάτι όταν μας κάνει να υποφέρουμε (= βασανίζει): *Τον έδερνε η φτώχεια και η δυστυχία.*

το **δέσιμο** (του δεσίματος, των δεσιμάτων) ουσ.:

1. το δέσιμο είναι αυτό που κάνουμε όταν δένουμε ένα ή περισσότερα πράγματα: *Τον δυσκολεύει το δέσιμο των κορδονιών.*

2. το δέσιμο μιας σάλτσας είναι το να γίνει πιο πηχτή (= πήξιμο): *Της πέτυχε το δέσιμο του σιροπιού και το γλυκό είναι τέλειο.*

ΕΚΦΡ. είμαι για δέσιμο

ο **δεσμός** (του δεσμού, των δεσμών) ουσ.: ο δεσμός είναι η πολύ στενή σχέση φιλίας, έρωτα κτλ. ανάμεσα σε δύο πρόσωπα: *Τους συνδέουν δεσμοί φιλίας. / Έχουν σοβαρό δεσμό και θα παντρευτούν.*

η **δεσποινίδα** (της δεσποινίδας, των δεσποινίδων) και η **δεσποινίς** ουσ.:

1. χρησιμοποιούμε τη λέξη δεσποινίδα πριν από το όνομα μιας νεαρής γυναίκας όταν θέλουμε να της μιλήσουμε ευγενικά: *Δεσποινίς Κούτρα, σας ζητούν στο τηλέφωνο.*

2. δεσποινίδα λέμε τη νεαρή κοπέλα: *Η κόρη της μεγάλωσε και έγινε ολόκληρη δεσποινίδα.*

△ Ο τύπος δεσποινίς χρησιμοποιείται συνήθως στην κλητική.

η **δεσποινίς** ουσ. ⇒ **δεσποινίδα**

ο **δεσπότης** (του δεσπότη, των δεσποτών) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): στην ορθόδοξη χριστιανική εκκλησία,

ο δεσπότης είναι ο ιερέας που έχει τη θέση του επίσκοπου ή του μητροπολίτη: *Στη γιορτή της Παναγίας, τη λειτουργία θα τελέσει ο δεσπότης και ο αρχιεπίσκοπος.*

η **Δευτέρα** (της Δευτέρας) ουσ.: η Δευτέρα είναι η ημέρα της εβδομάδας μετά την Κυριακή και πριν από την Τρίτη: *Η Δευτέρα είναι η πρώτη εργάσιμη μέρα της εβδομάδας.*

△ Η λέξη Δευτέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **δευτερόλεπτο** (του δευτερολέπτου, των δευτερολέπτων) ουσ.:

1. το δευτερόλεπτο είναι καθένα από τα εξήντα ίσα μέρη στα οποία χωρίζεται ένα λεπτό: *Κέρδισε στον αγώνα δρόμου 400 μέτρων με χρόνο 51 δευτερόλεπτα.*

2. δευτερόλεπτο λέμε το πάρα πολύ μικρό χρονικό διάστημα: *Δε θ' αργήσω, έρχομαι σ' ένα δευτερόλεπτο. / Δε θα χρειαστείτε πάνω από δύο δευτερόλεπτα για να καταλάβετε πώς λειτουργεί η συσκευή.*

ΕΚΦΡ. σε κλάσματα δευτερολέπτου

ο **δύτερος**, η **δύτερη**, το **δύτερο** επιθ.: όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι δύτερο, έχει τον αριθμό 2 σε μια σειρά: *Πήρε το δεύτερο βραβείο στο διαγωνισμό ποίησης.*

δέχομαι (δέχτηκα) ρημ.:

1. όταν παίρνουμε κάτι που μας δίνουν, το δεχόμαστε (≠ αρνούμαι): *Δέχτηκε με ευχαρίστηση τα δώρα τους. / Δέχτηκε τα συγχαρητήρια των συμμαθητών του για την επιτυχία του.*

2. δέχομαι κάτι όταν λέω ναι σε μία πρόταση που μου κάνουν (= αποδέχομαι ≠ αρνούμαι, απορρίπτω): *Δέχτηκε την πρόταση γάμου που της έκανε. / Την έπεισε να δεχτεί τη δουλειά που της πρότειναν.*

3. δεχόμαστε να κάνουμε κάτι που μας ζητάνε όταν λέμε ότι θα το κάνουμε (= συμφωνώ ≠ αρνούμαι): *Δέχτηκε να τον βοηθήσει. / Δέχτηκε να δουλέψει και το Σαββατοκύριακο.*

4. όταν αναγνωρίζω ότι κάτι είναι αληθινό ή σωστό, το δέχομαι (= παραδέχομαι, ομολογώ ≠ αρνούμαι): *Δέχομαι ότι φταίω. / Οι επιστήμονες δέχονται ότι υπάρχουν αλλαγές στο κλίμα του πλανήτη.*

5. δέχομαι κάτι όταν δε με ενοχλεί (= ανέχομαι): *Πώς δέχεσαι να σε προσβάλλει;*

6. (ΕΠΙΣ.) δεχόμαστε κάτι όταν το παθαίνουμε (= υφίσταμαι): *Δέχτηκαν επίθεση από τους αντιπάλους.*

7. δεχόμαστε κάποιον που έχει φτάσει από μακριά, που έχει έρθει να μας δει κτλ. όταν τον χαιρετάμε με φιλικό και ευγενικό τρόπο (= υποδέχομαι): *Τους δέχτηκαν με χαρά και τους φιλοξένησαν στο σπίτι τους.*

8. με δέχονται σε μια δουλειά, στο πανεπιστήμιο κτλ. όταν με παίρνουν για να σπουδάσω, να δουλέψω εκεί κτλ. (≠ απορρίπτω): *Δύο αγγλικά πανεπιστήμια τον δέχτηκαν για σπουδές.*

δήθεν ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να δείξουμε ότι κάτι δεν είναι αληθινό (=

τάχα): *Είπε ότι δήθεν είναι άρρωστος για να φύγει νωρίτερα από τη δουλειά.*

δηλαδή ΣΥΝΔ.:

1. το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να εξηγήσουμε καλύτερα κάτι που είπαμε ή που γράψαμε: *Το περιοδικό βγάζει τέσσερα τεύχη το χρόνο, δηλαδή ένα κάθε τρίμηνο.*

2. το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να ζητήσουμε περισσότερες εξηγήσεις για κάτι: *Δηλαδή εννοείς ότι είμαι τεμπέλης;*

το δηλητήριο (του δηλητήριου, των δηλητηρίων) ΟΥΣ.:

1. το δηλητήριο είναι μια ουσία που, όταν την καταπιούμε ή την αναπνεύσουμε, μπορεί να προκαλέσει σοβαρές βλάβες στον οργανισμό μας ή ακόμα και θάνατο: *Το δηλητήριο του σκορπιού είναι επικίνδυνο για τον άνθρωπο. / Ο υδράργυρος είναι γνωστό δηλητήριο.*

2. δηλητήριο λέμε κάτι που έχει πολύ πικρή γεύση (= φαρμάκι): *Αυτός ο καφές δεν πίνεται, είναι σκέτο δηλητήριο.*

3. δηλητήριο λέμε κάτι που δείχνει μεγάλο μίσος ή κακία (= φαρμάκι, χολή): *Τα λόγια της είναι δηλητήριο.*

ο δηλητηριώδης, η δηλητηριώδης, το δηλητηριώδες ΕΠΙΘ.: όταν ένα ζώο ή κάτι άλλο είναι δηλητηριώδες, έχει μέσα του δηλητήριο: *Η οχιά είναι δηλητηριώδες φίδι.*

δηλώνω (δήλωσα), δηλώνομαι (δηλώθηκα, δηλωμένος) ΡΗΜ.:

1. δηλώνουμε κάτι όταν δίνουμε μια πληροφορία ή λέμε τη γνώμη μας (= αναφέρω, ανακοινώνω, λέω): *Δήλωσε ότι θα παραιτηθεί. / "Η οικονομία βρίσκεται σε καλό δρόμο" δήλωσε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος.*

2. κάποιος δηλώνει ένα επάγγελμα, ένα χαρακτηριστικό κτλ. όταν λέει ότι το έχει: *Δηλώνει αστρολόγος.*

3. όταν δηλώνουμε κάτι, κάνουμε κάτι γνωστό σε μια υπηρεσία: *Δηλώνει μεγάλο εισόδημα στην εφορία. / Δήλωσε τη γέννηση του παιδιού στο ληξιαρχείο.*

4. δηλώνει 3^ο ΠΡ.: κάτι δηλώνει κάτι άλλο όταν το κάνει φανερό (= φανερώνει): *Το ύφος του δήλωνε θυμό.*

5. δηλώνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: μια λέξη δηλώνει κάτι όταν έχει αυτή τη σημασία (= σημαίνει): *Η λέξη "κάλαντα" δήλωνε παλιά την αρχή κάθε μήνα.*

ο δήμαρχος, η δήμαρχος (του/της δημάρχου, των δημάρχων) και η δημαρχίνα (της δημαρχίνας) ΟΥΣ.: ο δήμαρχος είναι αυτός που τον ψηφίζουν κάθε τέσσερα χρόνια οι πολίτες για να διοικήσει την πόλη τους: *Ξεκίνησε η κατασκευή της πλατείας με απόφαση του δημάρχου.*

τα δημητριακά (των δημητριακών) ΟΥΣ.:

1. τα δημητριακά είναι το σιτάρι, το καλαμπόκι ή το ρύζι, που τα καλλιεργούμε για τους σπόρους τους (= σιτηρά): *Ο κάμπος ήταν γεμάτος με καλλιέργειες δημητριακών και βαμβακιού.*

2. τα δημητριακά είναι οι αλεσμένοι σπόροι αυτών των φυτών, που τους χρησιμοποιούμε ως υλικά για να φτιάχνουμε ψωμί, ζυμαρικά και άλλα τρόφιμα: *Χωριάτικο ψωμί από δημητριακά ολικής αλέσεως.*

η δημιουργία (της δημιουργίας, των δημιουργιών) ΟΥΣ.:

1. δημιουργία είναι το να κάνει κάποιος να υπάρξει κάτι που δεν υπήρχε πριν: *Η δημιουργία ειδικής λωρίδας για την κυκλοφορία των λεωφορείων μέσα στην πόλη θα διευκολύνει την κίνηση. (= κατασκευή)*

2. η δημιουργία είναι καθετί που φτιάχνει ο άνθρωπος, κυρίως όταν είναι όμορφο, έξυπνο, πρωτότυπο κτλ. (= έργο, δημιούργημα): *Ο γνωστός σχεδιαστής μόδας θα παρουσιάσει τις νέες του δημιουργίες.*

3. (ΘΡΗΣΚ.) σε ορισμένες θρησκείες, η δημιουργία είναι όταν ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο

δημιουργώ (δημιούργησα), δημιουργούμαι (δημιουργήθηκα, δημιουργημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν δημιουργώ κάτι, κάνω να υπάρξει κάτι που δεν υπήρχε πριν (= φτιάχνω): *Ο γυμναστής δημιούργησε μια νέα ομάδα βόλεϊ. / Δημιουργήθηκαν νέες θέσεις εργασίας για ανέργους.*

2. δημιουργώ σημαίνει ότι γίνομαι η αιτία να συμβεί κάτι, συνήθως άσχημο (= προκαλώ, προξενώ): *Ο σεισμός δημιούργησε πανικό στους κατοίκους. / Δημιουργήθηκαν μεγάλες ζημιές από τις πλημμύρες.*

η δημοκρατία (της δημοκρατίας, των δημοκρατιών) ΟΥΣ.:

1. η δημοκρατία είναι τρόπος διοίκησης ενός κράτους κατά τον οποίο οι πολίτες αποφασίζουν με εκλογές ποιοι θα τους κυβερνάνε: *Η μετάβαση από τη δικτατορία στη δημοκρατία. / Η τρομοκρατία είναι απειλή για τη δημοκρατία.*

2. δημοκρατία λέμε και το κράτος που έχει δημοκρατία: *Οι δημοκρατίες της Ανατολικής Ευρώπης μαστίζονται από την ανεργία.*

ο δήμος (του δήμου, των δήμων) ΟΥΣ.:

1. στην Ελλάδα, δήμος χαρακτηρίζεται η περιοχή ή η πόλη που έχει πάνω από 10.000 κατοίκους και διοικείται από το δήμαρχο: *Ο δήμος Αθηναίων έχει το μεγαλύτερο πληθυσμό σ' όλη την Ελλάδα.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) δήμο λέμε και τις υπηρεσίες του δήμου: *Τα απορριμματοφόρα του δήμου μαζεύουν τα σκουπίδια.*

δημόσια και δημοσίως ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος κάνει κάτι δημόσια, το κάνει μπροστά σε πολύ κόσμο: *Ο νομάρχης ανακοίνωσε δημόσια ότι παραιτείται.*

δημοσιεύω (δημοσίευσα), δημοσιεύομαι (δημοσιεύτηκα, δημοσιευμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν δημοσιεύουμε κάτι, το ανακοινώνουμε μέσα από μια εφημερίδα, ένα περιοδικό κτλ.: *Οι εφημερίδες δημοσίευσαν φωτογραφίες των*

αιχμαλώτων. / Τα στοιχεία της εταιρείας δημοσιεύονται στο Ίντερνετ.

2. όταν δημοσιεύουμε ένα κείμενο, το τυπώνουμε σε βιβλίο (= εκδίδω): *Δημοσιεύτηκε το τελευταίο του μυθιστόρημα.*

το **δημόσιο** (του δημοσίου) ουσ.: το δημόσιο είναι το κράτος: *Παλιά εργαζόταν ως ιδιωτικός υπάλληλος αλλά τώρα διορίστηκε στο δημόσιο. / Η εταιρεία του χρωστάει πολλά εκατομμύρια ευρώ στο δημόσιο.*

△ Η λέξη δημόσιο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **δημοσιογράφος**, η **δημοσιογράφος** (του/της δημοσιογράφου, των δημοσιογράφων) ουσ.: ο δημοσιογράφος είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να συγκεντρώνει ειδήσεις και να τις γράφει σε εφημερίδες ή περιοδικά, ή να τις παρουσιάζει στο ραδιόφωνο ή στην τηλεόραση: *Είναι δημοσιογράφος και κάνει αθλητικό ρεπορτάζ για την εφημερίδα.*

ο **δημόσιος**, η **δημόσια**, το **δημόσιο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι δημόσιο, γίνεται για όλους τους πολίτες ενός κράτους: *Η μόλυνση του περιβάλλοντος απειλεί τη δημόσια υγεία.*

2. όταν κάτι είναι δημόσιο, το ελέγχει το κράτος ή γίνεται με χρήματα του κράτους (= κρατικός): *Οι νομαρχίες και τα υπουργεία είναι δημόσιες υπηρεσίες. / Η γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου είναι ένα σημαντικό δημόσιο έργο.*

3. όταν ένας χώρος είναι δημόσιος, μπορούν να τον χρησιμοποιούν όλοι οι άνθρωποι (= κοινόχρηστος ≠ ιδιωτικός): *Το κάπνισμα απαγορεύεται στους δημόσιους χώρους. / Τα λεωφορεία είναι δημόσια μέσα συγκοινωνίας.*

4. όταν μια ανακοίνωση, μια δήλωση ή μια εμφάνιση είναι δημόσια, γίνεται με τέτοιο τρόπο, που μπορούν να τη δουν, να την ακούσουν ή να τη μάθουν όλοι οι άνθρωποι: *Είναι η πρώτη δημόσια δήλωση του πρωθυπουργού μετά τις εκλογές.*

το **δημοτικό σχολείο** και το **δημοτικό** ουσ.:

1. το δημοτικό σχολείο είναι το σχολείο στο οποίο πηγαίνουν τα παιδιά από 6 ως 12 χρονών: *Το δημοτικό σχολείο έχει έξι τάξεις.*

2. έτσι λέμε και το κτίριο στο οποίο λειτουργεί αυτό το σχολείο: *Πηγαίνω στο δημοτικό που είναι απέναντι από το σπίτι μου.*

ο **δημοτικός**, η **δημοτική**, το **δημοτικό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι δημοτικό, έχει σχέση με το δήμο μιας πόλης: *Η παράσταση θα δοθεί στο δημοτικό θέατρο της πόλης μας.*

2. τα δημοτικά τραγούδια, η δημοτική μουσική κτλ. εκφράζουν το λαό της ελληνικής υπαίθρου: *Ο καλαματιανός είναι γνωστός δημοτικός χορός.*

διαβάζω (διάβασα), **διαβάζομαι** (διαβάστηκα, διαβασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν διαβάζουμε ένα βιβλίο, ένα γράμμα κτλ., καταλαβαίνουμε τις λέξεις που είναι γραμμένες σε αυτό: *Διάβασε τις οδηγίες πριν ξεκινήσεις. / Κάθε πρωί διαβάζει εφημερίδα. /*

Τα βιβλία της διαβάζονται από πολλούς αναγνώστες.

2. διαβάζουμε ένα μάθημα όταν μαθαίνουμε τι λένε τα βιβλία (= μελετάω): *Διάβασες ιστορία για αύριο; / Διαβάζει για τις εξετάσεις.*

3. διαβάζουμε κάτι όταν το μαθαίνουμε από τις εφημερίδες, τα βιβλία κτλ. (= πληροφορούμαι): *Διάβασες για το αεροπορικό δυστύχημα; / Μην πιστεύεις ό,τι διαβάζεις στις εφημερίδες.*

4. λέμε ότι διαβάζουμε κάποιον όταν καταλαβαίνουμε πώς νιώθει ή τι σκέφτεται: *Διάβασα την απογοήτευση στο πρόσωπό του.*

5. όταν διαβάζουμε κάτι, λέμε τις λέξεις που βλέπουμε γραμμένες σε ένα κείμενο για να μας ακούσουν: *Τους διαβάζει παραμύθια για να κοιμηθούν.*

διαβαίνω (διάβηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν διαβαίνουμε ένα μέρος, περνάμε από τη μια πλευρά του στην άλλη (= περνάω): *Πολλοί πρόσφυγες διαβαίνουν τα σύνορα της χώρας.*

2. διαβαίνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι διαβαίνει όταν φτάνει σε ένα τέλος (= περνάει, κυλάει): *Τα χρόνια διαβαίνουν και οι άνθρωποι μεγαλώνουν.*

διαβάλλω (διέβαλα), **διαβάλλομαι** (διαβλήθηκα) ΡΗΜ.: διαβάλλουμε κάποιον όταν τον κατηγορούμε άδικα για κάτι (= συκοφαντώ, δυσφημίζω): *Από ζήλια διέβαλε τους συναδέλφους της στο διευθυντή.*

η **διάβαση** (της διάβασης, των διαβάσεων) ουσ.:

1. η διάβαση είναι το μέρος του δρόμου στο οποίο τα αυτοκίνητα ή άλλα οχήματα πρέπει να σταματάνε για να μπορούν οι άνθρωποι να περνάνε στην απέναντι πλευρά: *Πλήρωσε πρόστιμο γιατί δε σταμάτησε με κόκκινο φανάρι στη διάβαση πεζών.*

2. διάβαση είναι το να περνάει κάποιος μέσα από κάποιον τόπο (= πέρασμα): *Η διάβαση της ερήμου έγινε με καμήλες.*

το **διάβασμα** (του διαβάσματος, των διαβασμάτων) ουσ.:

1. διάβασμα είναι αυτό που κάνουμε όταν διαβάζουμε ένα βιβλίο, μια εφημερίδα κτλ. (= ανάγνωση): *Αυτό το βιβλίο είναι δύσκολο και θέλει προσεκτικό διάβασμα.*

2. διάβασμα είναι αυτό που κάνουμε όταν διαβάζουμε τα μαθήματά μας: *Αύριο γράφουμε διαγώνισμα κι έχω πολύ διάβασμα.*

το **διαβατήριο** (του διαβατηρίου, των διαβατηρίων) ουσ.:

1. το διαβατήριο είναι ένα επίσημο έγγραφο με το όνομα και τη φωτογραφία μας, που δείχνει ποιας χώρας πολίτες είμαστε, και το οποίο το χρησιμοποιούμε όταν ταξιδεύουμε σε ξένες χώρες: *Έχει γαλλικό διαβατήριο. / Έληξε το διαβατήριό μου και πρέπει να το ανανεώσω.*

2. λέμε διαβατήριο καθετί που μας επιτρέπει να κάνουμε κάτι: *Το πτυχίο του είναι διαβατήριο για μια επιτυχημένη καριέρα.*

ο **διαβάτης** (του διαβάτη, των διαβατών) ουσ.: ο διαβάτης είναι ο περαστικός, αυτός που περνάει από κάπου: *Έκανε παγωνιά και ελάχιστοι διαβάτες περπατούσαν στους δρόμους.*

ο **διαβήτης** (του διαβήτη, των διαβητών) ουσ.:
1. ο διαβήτης είναι το όργανο που χρησιμοποιούμε στη γεωμετρία για να σχεδιάσουμε κύκλους: *Ακουμπάμε την αιχμή του διαβήτη πάνω στην επιφάνεια στην οποία θέλουμε να χαράξουμε τον κύκλο.*

2. (ΙΑΤΡ.) όταν κάποιος πάσχει από διαβήτη, έχει πολύ ζάχαρο στο αίμα του: *Οι ασθενείς με διαβήτη κάνουν ενέσεις ινσουλίνης.*

ο **διαβητικός** (του διαβητικού, των διαβητικών), η **διαβητική** (της διαβητικής) ουσ.: ο διαβητικός είναι αυτός που πάσχει από διαβήτη: *Οι διαβητικοί κάνουν ενέσεις ινσουλίνης.*

ο **διάβολος** (του διαβόλου, των διαβόλων) και ο **διάολος** ουσ.:

1. ο διάβολος είναι η δύναμη που κάποιοι άνθρωποι πιστεύουν ότι μας οδηγεί στο να κάνουμε ή να παθαίνουμε άσχημα πράγματα: *Ποιος διάβολος σε έβαλε να μου πεις ψέματα; (= δαίμονας)*

2. διάβολο λέμε τον πολύ έξυπνο και ικανό άνθρωπο (= τετραπέρατος): *Είναι διάβολος, σου λέω, έμαθε τη δουλειά μέσα σε μια μέρα.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) διάβολο λέμε τον πολύ πονηρό άνθρωπο (= πανούργος): *Τέτοιος διάβολος που είναι, να μην τον εμπιστευτείσαι!*

4. διάβολο λέμε το ζώηρό και άτακτο παιδί: *Αυτό το παιδί είναι διάβολος, δεν μπορώ να το ηρεμήσω με τίποτα!*

⚠ Η λέξη διάολος χρησιμοποιείται κυρίως σε εκφράσεις.

ΕΚΦΡ. άι στο διάολο, είμαι διαόλου κάλτσα, στέλνω στο διάολο, στου διαόλου τη μάνα

ο **Διάβολος** (του Διαβόλου) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): στη χριστιανική και στην εβραϊκή θρησκεία, ο Διάβολος είναι ο Σατανάς

⚠ Η λέξη Διάβολος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **διαγώνισμα** (του διαγωνίσματος, των διαγωνισμάτων) ουσ.: όταν γράφουμε διαγώνισμα, απαντάμε στις ερωτήσεις που μας δίνει ο καθηγητής ή ο δάσκαλος για να ελέγξει αν ξέρουμε καλά το μάθημα: *Έχει μεγάλο άγχος πριν από κάθε διαγώνισμα.*

ο **διαγωνισμός** (του διαγωνισμού, των διαγωνισμών) ουσ.:

1. ο διαγωνισμός είναι ένα γεγονός στο οποίο παίρνουν μέρος πολλοί άνθρωποι για να κερδίσουν ένα βραβείο, μία θέση κτλ.: *Κέρδισε το πρώτο βραβείο στο διαγωνισμό ποίησης. / Οι καθηγητές των σχολείων διορίζονται μετά από διαγωνισμό.*

2. διαγωνισμοί ΠΛΗΘ.: οι διαγωνισμοί είναι οι γραπτές εξετάσεις που δίνουν οι μαθητές στο τέλος της σχολικής χρονιάς: *Δεν τα πήγε καλά στους διαγωνισμούς και κόπηκε σε δύο μαθήματα.*

η **διαδήλωση** (της διαδήλωσης, των διαδηλώσεων) ουσ.: διαδήλωση γίνεται όταν συγκεντρώνονται πολλοί άνθρωποι σε ένα δημόσιο χώρο για να διαμαρτυρηθούν για κάτι (= συλλαλητήριο): *Οργανώθηκαν πολλές διαδηλώσεις κατά του πολέμου σε διάφορες χώρες του κόσμου.*

η **διάδοση** (της διάδοσης, των διαδόσεων) ουσ.:
1. η διάδοση είναι το να γίνεται κάτι γνωστό σε πολλούς ανθρώπους (= εξάπλωση): *Σκοπός του συλλόγου είναι η διάδοση του αθλήματος της ποδηλασίας στους νέους.*

2. διαδόσεις ΠΛΗΘ.: οι διαδόσεις είναι τα νέα που κυκλοφορούν από στόμα σε στόμα, αλλά δεν ξέρουμε αν είναι αλήθεια (= φήμες): *Κάθε τόσο ακούγονταν διαδόσεις πως έρχονται οι αντάρτες και το χωριό άδειασε.*

η **διαδρομή** (της διαδρομής, των διαδρομών) ουσ.:

1. η διαδρομή είναι τα διαφορετικά μέρη από τα οποία περνάμε όταν πηγαίνουμε από ένα μέρος σε άλλο: *Η διαδρομή μέχρι το βουνό ήταν μαγευτική. / Κάθε μέρα κάνει την ίδια διαδρομή για να φτάσει στη δουλειά. (= δρομολόγιο)*

2. η διαδρομή είναι η απόσταση ή ο χρόνος που κάνουμε για να φτάσουμε από ένα μέρος σε άλλο (= δρόμος): *Το λεωφορείο έπαθε βλάβη και τους άφησε στη μέση της διαδρομής. / Το σχολείο είναι μισή ώρα διαδρομή από το σπίτι.*

ο **διάδρομος** (του διαδρόμου, των διαδρόμων) ουσ.:

1. ο διάδρομος είναι ένας μακρόστενος χώρος που χρησιμεύει για να κινούμαστε ανάμεσα στα δωμάτια ενός κτιρίου, ανάμεσα στα καθίσματα λεωφορείου ή θεάτρου κτλ.: *Το υπνοδωμάτιο βρίσκεται στο τέλος του διαδρόμου. / Το λεωφορείο ήταν γεμάτο και ταξίδεψα όρθια στο διάδρομο.*

2. ο διάδρομος είναι η μακρόστενη λουρίδα στα αεροδρόμια, που χρησιμοποιείται για να προσγειώνονται και να απογειώνονται τα αεροπλάνα: *Διάδρομος προσγείωσης.*

3. ο διάδρομος είναι ένα μακρόστενο χαλί, που το στρώνουμε σε διαδρόμους κτιρίων ή σε σκάλες: *Για την υποδοχή του πρωθυπουργού έστρωσαν τον κόκκινο διάδρομο.*

το **διαζύγιο** (του διαζυγίου, των διαζυγίων) ουσ.: όταν δύο παντρεμένοι άνθρωποι παίρνουν διαζύγιο, δεν είναι πια παντρεμένοι σύμφωνα με απόφαση του δικαστηρίου: *Αποφάσισαν να χωρίσουν και να πάρουν διαζύγιο.*

η **διάθεση** (της διάθεσης, των διαθέσεων) ουσ.:
1. η διάθεση είναι ο τρόπος που νιώθει κάποιος, για παράδειγμα αν είναι χαρούμενος, λυπημένος ή θυμωμένος: *Ακούει ροκ ή κλασική μουσική ανάλογα με τη διάθεσή του. / Ξύπνησε με καλή διάθεση, και είναι όλο αστειά και γέλια.*

2. όταν έχουμε διάθεση για κάτι, θέλουμε να το κάνουμε: *Δεν έχω διάθεση για διασκέδαση σήμερα.*

3. διάθεση λέμε την ευκαιρία που έχουμε να χρησιμοποιήσουμε κάποιον ή κάτι όπως θέλουμε: *Είμαι στη διάθεσή σας όποτε με χρειαστείτε.*

4. διάθεση είναι το να έχει κάποιος κάτι και να το προσφέρει ή να το πουλάει: *Η διάθεση των εισιτηρίων θα ξεκινήσει από αύριο. (= πώληση)*

5. διαθέσεις ΠΛΗΘ.: οι διαθέσεις είναι τα αισθήματά μας για τους άλλους (= πρόθεση, σκοπός): *Αυτός ήρθε με καλές διαθέσεις να σου ζητήσει συγγνώμη, κι εσύ του αγρίεψες.*

ΕΚΦΡ. έχω στη διάθεσή μου

η **διαθήκη** (της διαθήκης, των διαθηκών) ΟΥΣ.: η διαθήκη είναι ένα επίσημο έγγραφο, στο οποίο δηλώνει κάποιος σε ποιον θα αφήσει την περιουσία του όταν πεθάνει: *Στη διαθήκη του όρισε κληρονόμους τη γυναίκα και τα παιδιά του.*

η **διαίρεση** (της διαίρεσης, των διαιρέσεων) ΟΥΣ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, η διαίρεση είναι η πράξη που κάνουμε όταν χωρίζουμε έναν αριθμό σε ίσα μέρη ($\neq$ πολλαπλασιασμός): *Το αποτέλεσμα της διαίρεσης του αριθμού 35 με το 5 είναι το 7.*

2. διαίρεση κάνουμε όταν χωρίζουμε κάτι σε κομμάτια: *Η διαίρεση της χώρας σε νομούς και δήμους.*

διαιρώ (διαίρεσα), **διαιρούμαι** (διαιρέθηκα, διαιρέμενος) ΡΗΜ.:

1. όταν διαιρούμε κάτι, χωρίζουμε ανθρώπους ή πράγματα σε μικρότερα μέρη ή ομάδες: *Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι διαίρεσαν τη μέρα σε 12 ώρες και τη νύχτα σε άλλες τόσες. / Διαίρεσε το χωράφι σε πέντε μέρη και τα μοίρασε στα παιδιά του.*

2. (ΜΑΘΗΜ.) όταν διαιρούμε έναν αριθμό με άλλον, βρίσκουμε πόσες φορές ο πρώτος περιλαμβάνει το δεύτερο ($\neq$ πολλαπλασιάζω): *Διαίρεσε το 9 με το 3. / Ο αριθμός 12 δε διαιρείται με το 5.*

η **δίαιτα** (της δίαιτας, των διαιτών) ΟΥΣ.: όταν κάνουμε δίαιτα, τρώμε ορισμένες μόνο τροφές ή μικρότερη ποσότητα φαγητού, συνήθως επειδή θέλουμε να αδυνατίσουμε: *Δε μου χωράνε οι φούστες, πρέπει να κάνω δίαιτα.*

ο **διαιτητής**, η **διαιτητής** (του/της διαιτητή, των διαιτητών) ΟΥΣ.:

1. (ΑΘΛΗΤ.) ο διαιτητής είναι αυτός που προσέχει αν οι παίκτες ακολουθούν τους κανόνες σε έναν αθλητικό αγώνα: *Ο διαιτητής σφύριξε πέναλτι.*

2. ο διαιτητής είναι το πρόσωπο, το κράτος ή ο οργανισμός που λύνει τις διαφορές άλλων απόμων, κρατών κτλ.: *Το Οικονομικό Πανεπιστήμιο ορίστηκε διαιτητής μεταξύ των εργοδοτών και των εργαζομένων.*

η **διακοπή** (της διακοπής, των διακοπών) ΟΥΣ.:

1. διακοπή γίνεται όταν σταματάει μια εργασία, μια λειτουργία κτλ. για λίγο ή για πάντα: *Έγινε*

διακοπή ρεύματος από το πρωί ως το μεσημέρι. / Συμβουλές για τη διακοπή του καπνίσματος.

2. διακοπή είναι όταν δεν αφήνουμε κάποιον να συνεχίσει αυτό που κάνει: *Απαγορεύονται οι διακοπές του ομιλητή από το ακροατήριο.*

3. διακοπές ΠΛΗΘ.: οι διακοπές είναι η περίοδος κατά την οποία τα σχολεία, τα πανεπιστήμια κτλ. σταματάνε να λειτουργούν: *Περιμένω με αγωνία τις καλοκαιρινές διακοπές.*

4. διακοπές ΠΛΗΘ.: όταν πηγαίνουμε διακοπές, φεύγουμε από το σπίτι μας και πηγαίνουμε κάποιον ταξίδι για να ξεκουραστούμε: *Πού θα πάτε φέτος διακοπές;*

ο **διακόπτης** (του διακόπτη, των διακοπών) ΟΥΣ.: ο διακόπτης είναι μικρός μηχανισμός που τον πιέζουμε ή τον μετακινούμε όταν θέλουμε να ανοίξουμε ή να κλείσουμε μια ηλεκτρική συσκευή, το φως κτλ.: *Όταν ζεσταθεί το νερό, κλείνετε το διακόπτη του θερμοσίφωνα.*

διακόπτω (διέκοψα), **διακόπτομαι** (διακόπηκα) ΡΗΜ.:

1. διακόπτουμε κάτι όταν το σταματάμε ($\neq$ συνεχίζω): *Διέκοψε τις διακοπές του και γύρισε στη δουλειά. / Ο αγώνας διακόπηκε λόγω της βροχής.*

2. διακόπτουμε κάποιον όταν δεν τον αφήνουμε να συνεχίσει αυτό που κάνει (= απασχολώ): *Να σας διακόψω για λίγο; / Μη με διακόπτει την ώρα που μιλάω.*

η **διακόσμηση** (της διακόσμησης, των διακοσμήσεων) ΟΥΣ.:

1. διακόσμηση είναι αυτό που κάνουμε όταν βάζουμε ωραία πράγματα σε ένα χώρο για να τον κάνουμε να δείχνει πιο όμορφος: *Η κατασκευή και η διακόσμηση του σπιτιού θα ολοκληρωθούν σε ένα χρόνο.*

2. η διακόσμηση είναι κάτι ωραίο που προσθέτουμε σε ένα χώρο ή σε ένα αντικείμενο για να το κάνουμε πιο όμορφο: *Οι βιτρίνες έχουν ωραία χριστουγεννιάτικη διακόσμηση.*

διακρίνω (διέκρινα), **διακρίνομαι** (διακρίθηκα) ΡΗΜ.:

1. διακρίνουμε κάτι όταν το βλέπουμε ή το ακούμε και αναγνωρίζουμε ποιο είναι (= ξεχωρίζω): *Μπορείς να διακρίνεις ποιος είναι αυτός στη φωτογραφία; / Δεν μπόρεσε να διακρίνει από πού ερχόταν ο θόρυβος.*

2. όταν διακρίνουμε όμοια πράγματα, τα χωρίζουμε σε ομάδες: *Διακρίνουμε τα ζώα στα άγρια και στα ήμερα.*

3. διακρίνουμε κάτι από κάτι άλλο όταν βρίσκουμε τις διαφορές τους (= ξεχωρίζω): *Τον έμαθε να διακρίνει τα δηλητηριώδη από τα ακίνδυνα μανιτάρια.*

4. διακρίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι διακρίνει κάτι, αυτό είναι το χαρακτηριστικό που το κάνει να διαφέρει από τα άλλα: *Αυτό που διακρίνει τον άνθρωπο από τα ζώα είναι η ομιλία.*

5. διακρίνει 3^ο ΠΡ.: κάτι διακρίνει κάποιον όταν έχει ένα χαρακτηριστικό σε μεγάλο βαθμό (=

χαρακτηρίζει): *Τον διακρίνουν η ευγένεια και η τιμιότητα.*

6. διακρίνομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος διακρίνεται, είναι ανώτερος από άλλους σε έναν τομέα (= διαπρέπω, ξεχωρίζω): *Διακρίθηκε στον πανελλήνιο σχολικό διαγωνισμό ζωγραφικής.*

διαλέγω (διάλεξα), **διαλέγομαι** (διαλέχτηκα, διαλεγμένος) ΡΗΜ.: **διαλέγω** κάτι όταν αποφασίζω ότι αυτό θέλω ή ότι αυτό είναι το καλύτερο ανάμεσα σε άλλα (= επιλέγω): *Διάλεξε τα γυαλιά που του πήγαιναν καλύτερα. / Να διαλέξετε τη σωστή απάντηση.*

το **διάλειμμα** (του διαλείμματος, των διαλειμμάτων) ΟΥΣ.:

1. όταν κάνουμε διάλειμμα, σταματάμε για λίγο να κάνουμε κάτι πριν το ξαναρχίσουμε (= διακοπή, παύση): *Κάναμε διάλειμμα από το παιχνίδι για να φάμε.*

2. το διάλειμμα είναι ένα μικρό χρονικό διάστημα ανάμεσα σε δύο μαθήματα, ανάμεσα στα μέρη μιας ταινίας κτλ.: *Χτύπησε το κουδούνι για διάλειμμα. / Η ταινία ήταν πολύ βαρετή και φύγαμε στο διάλειμμα.*

η **διάλεκτος** (της διαλέκτου, των διαλέκτων) ΟΥΣ.: η διάλεκτος είναι η μορφή μιας γλώσσας όπως τη χρησιμοποιούν οι άνθρωποι σε ορισμένη περιοχή της χώρας: *Οι Έλληνες στην Κρήτη μιλάνε την κρητική διάλεκτο.*

ο **διάλογος** (του διαλόγου, των διαλόγων) ΟΥΣ.:

1. ο διάλογος είναι η συζήτηση που γίνεται ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα άτομα, κράτη, κόμματα κτλ. για να λύσουν κάποιο πρόβλημα (= συνομιλία): *Οι φοιτητές ζητούν διάλογο με την κυβέρνηση.*

2. ο διάλογος είναι τα λόγια που λένε μεταξύ τους τα πρόσωπα ενός θεατρικού έργου, μιας ταινίας κτλ.: *Το έργο έχει καλογραμμένο σενάριο και έξυπνους διαλόγους.*

3. ο διάλογος είναι ένα είδος λογοτεχνικού έργου, στο οποίο η υπόθεση προχωράει με τη συζήτηση που κάνουν οι ήρωες του έργου: *Οι "Νεκρικοί διάλογοι" είναι έργο του Λουκιανού.*

τα **διαλυτικά** (των διαλυτικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): τα διαλυτικά (¨) είναι τα σημάδια που βάζουμε πάνω από το ι ή το υ για να δείξουμε ότι πρέπει να τα προφέρουμε χωριστά από το προηγούμενο φωνήεν: *Η λέξη χαϊδεύω παίρνει διαλυτικά.*

διαλύω (διέλυσα), **διαλύομαι** (διαλύθηκα, διαλυμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν διαλύουμε κάτι, το χωρίζουμε στα κομμάτια από τα οποία αποτελείται (= αποσυναρμολογώ): *Διέλυσε την τηλεόραση για να βρει τη βλάβη. / Τα παιχνίδια των παιδιών διαλύθηκαν.*

2. όταν διαλύουμε κάτι, το κάνουμε να χαλάσει (= χαλάω, καταστρέφω): *Καινούρια παπούτσια και πρόλαβες να τα διαλύσεις!*

3. όταν διαλύουμε μια ουσία σε ένα υγρό, την ανακατεύουμε με αυτό για να γίνουν ένα: *Θα*

διαλύσεις μια κουταλιά αλεύρι σε λίγο ζεστό νερό.

4. όταν διαλύουμε μια σχέση ή μια συμφωνία, την κάνουμε να τελειώσει: *Διέλυσε τον αρραβώνα τους. / Η εταιρεία τους διαλύθηκε λόγω οικονομικών προβλημάτων.*

5. διαλύουμε κάτι όταν το κάνουμε να μην υπάρχει (= εξαφανίζω): *Αγόρασε καθαριστικό που διαλύει τους λεκέδες και τα λίπη.*

ΕΚΦΡ. το διαλύουμε

το **διαμάντι** (του διαμαντιού, των διαμαντιών) ΟΥΣ.:

1. το διαμάντι είναι μια πολύ σκληρή, διάφανη και αστραφτερή πέτρα με μεγάλη αξία, που τη χρησιμοποιούμε κυρίως στα κοσμήματα: *Της χάρισε ένα ζευγάρι χρυσά σκουλαρίκια με διαμάντια.*

2. διαμάντι λέμε τον άνθρωπο που έχει πολύ καλό χαρακτήρα: *Το αγαπούν και τον σέβονται όλοι, γιατί είναι ένα διαμάντι.*

διαμαρτύρομαι (διαμαρτυρήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν διαμαρτυρόμαστε για κάτι, δείχνουμε με λόγια ή με πράξεις ότι διαφωνούμε με αυτό: *Θα διαμαρτυρηθούν με απεργίες για τους χαμηλούς μισθούς. / Διαμαρτυρήθηκε στο δαιτητή που δεν τους έδωσε πέναλτι.*

2. όταν διαμαρτυρόμαστε για κάτι, παραπονιόμαστε ότι μας ενοχλεί ή ότι δε μας αρέσει (= γκρινιάζω, μουρμουρίζω): *Διαμαρτύρεται καθημερινά ότι τα φαγητά της είναι άνοστα.*

ο **διαμαρτυρόμενος** (του διαμαρτυρομένου, των διαμαρτυρομένων) η **διαμαρτυρόμενη** (της διαμαρτυρόμενης) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ. (ΘΡΗΣΚ.): ο διαμαρτυρόμενος είναι χριστιανός, αλλά με κάποιες διαφορές από τους ορθόδοξους και τους καθολικούς (= προτεστάντης): *Σε πολλές χώρες της δυτικής Ευρώπης υπάρχουν εκκλησίες διαμαρτυρομένων.*

το **διαμέρισμα** (του διαμερίσματος, των διαμερισμάτων) ΟΥΣ.:

1. το διαμέρισμα είναι καθένα από τα χωριστά τμήματα μιας πολυκατοικίας με τα δικά του δωμάτια και τη δική του είσοδο, που το χρησιμοποιούμε για να μένουμε ή για να δουλεύουμε: *Νοίκιασε ένα διαμέρισμα με βεράντα στον τέταρτο όροφο.*

2. το διαμέρισμα είναι καθένα από τα μεγάλα τμήματα στα οποία χωρίζεται μια πόλη ή μια χώρα: *Η Θράκη είναι το βορειότερο γεωγραφικό διαμέρισμα της Ελλάδας.*

η **διαμονή** (της διαμονής) ΟΥΣ.:

1. (ΕΠΙΣ.) ο τόπος διαμονής μας είναι η χώρα ή πόλη στην οποία ζούμε: *Οι πολίτες μπορούν πια να ψηφίζουν στον τόπο διαμονής τους.*

2. η διαμονή είναι το να μένει κανείς κάπου για μικρό χρονικό διάστημα: *Σας ευχόμαστε μια ευχάριστη και άνετη διαμονή στο ξενοδοχείο μας.*

⚠ Η λέξη διαμονή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

διανυκτερεύω (διανυκτέρευσα) ΡΗΜ.:

1. όταν διανυκτερεύουμε κάπου, περνάμε εκεί όλη τη νύχτα: *Φτάσαμε στο Βόλο όπου και διανυκτερεύσαμε.*

2. διανυκτερεύει 3^ο ΠΡ.: όταν ένα κατάσταση διανυκτερεύει, είναι ανοιχτό όλη τη νύχτα: *Πρέπει μάθουμε ποια φαρμακεία διανυκτερεύουν.*

διανύω (διάνυσα), **διανύομαι** (διανύθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν διανύουμε μια απόσταση, την κάνουμε με τα πόδια ή με κάποιο μέσο συγκοινωνίας σε ορισμένο χρόνο (= καλύπτω): *Διάνυσε τρία χιλιόμετρα με το ποδήλατο και τρία χιλιόμετρα με τα πόδια.*

2. κάποιος ή κάτι διανύει ένα χρονικό διάστημα όταν γίνεται ή βρίσκεται σε αυτό (= περνάω): *Η χώρα διανύει περίοδο μεγάλων οικονομικών προβλημάτων.*

ο **διάολος** ΟΥΣ. ⇒ **διάβολος**

διαπιστώνω (διαπίστωσα), **διαπιστώνομαι** (διαπιστώθηκα, διαπιστωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν διαπιστώνουμε κάτι, το καταλαβαίνουμε μετά από έρευνα ή έλεγχο (= ανακαλύπτω): *Το υπουργείο διαπίστωσε πολλές παραβάσεις στα σουπερμάρκετ.*

2. διαπιστώνουμε κάτι όταν βεβαιωνόμαστε ότι είναι αληθινό (= εξακριβώνω): *Κάλεσαν τον ιατροδικαστή για να διαπιστώσει το θάνατό του.*

διάπλατα ΕΠΙΡΡ.: όταν ανοίγουμε κάτι διάπλατα, το ανοίγουμε εντελώς, όσο γίνεται περισσότερο (= ορθάνοιχτα): *Ανοιξαμε διάπλατα όλα τα παράθυρα για να μπει καθαρός αέρας.*

διαρκεί (διάρκεσε και διήρκεσε) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι διαρκεί, συνεχίζει να γίνεται ή να υπάρχει (= κρατάει): *Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι το τέλος του μήνα.*

2. όταν κάτι διαρκεί, έχει μεγάλη διάρκεια (= τραβάει): *Όσο διαρκεί η κακοκαιρία, δεν μπορούμε να ταξιδέψουμε.*

η **διάρκεια** (της διάρκειας, των διάρκειών) ΟΥΣ.:

1. η διάρκεια είναι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο κάτι συνεχίζει να υπάρχει ή να γίνεται: *Η διάρκεια της ταινίας είναι 120 λεπτά. / Η διάρκεια της θεραπείας θα εξαρτηθεί από τη σοβαρότητα της ασθένειας.*

2. λέμε ότι κάτι έχει διάρκεια όταν διαρκεί πολύ: *Υπέφερε πολύ γιατί ο πόνος είχε διάρκεια.*

ΕΚΦΡ. κατά τη διάρκεια

ο **διαρκής**, η **διαρκής**, το **διαρκές** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι διαρκές, υπάρχει για μεγάλο διάστημα χωρίς διακοπή ή επαναλαμβάνεται πολύ συχνά (= συνεχής): *Αισθάνεται μια διαρκή πίεση στη δουλειά του. / Τον έχουν κουράσει τα πολλά ταξίδια και οι διαρκείς μετακινήσεις.*

διαρκώς ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται διαρκώς, γίνεται χωρίς διακοπή ή επαναλαμβάνεται πολύ συχνά (= συνεχώς): *Παραπονιέται διαρκώς ότι τον εκμεταλλεύονται στη δουλειά του.*

ο **διαρρήκτης** (του διαρρήκτη, των διαρρηκτών) ΟΥΣ.: διαρρήκτης είναι ο κλέφτης που μπάνει κρυφά ή με βίαιο τρόπο σε κατάσταση, σπίτι κτλ. (= κλέφτης): *Διαρρήκτες έσπασαν τα τζάμια του σπιτιού και έκλεψαν όλα τους τα κοσμήματα.*

η **διάρροια** (της διάρροιας) ΟΥΣ.: όταν έχουμε διάρροια, πηγαίνουμε συχνά στην τουαλέτα και τα κακά μας είναι πολύ αραιά (= ευκοιλιότητα): *Η δηλητηρίαση εκδηλώνεται με πόνους στην κοιλιά ή με διάρροια.*

⚠ Η λέξη διάρροια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **διάσειση** (της διάσεισης, των διασείσεων) ΟΥΣ. (ΙΑΤΡ.): η διάσειση είναι το δυνατό χτύπημα στο κεφάλι, που μπορεί να προκαλέσει πονοκέφαλο, ζαλάδα ή χάσιμο των αισθήσεων: *Ο τραυματίας μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο με διάσειση.*

ο **διάσημος**, η **διάσημη**, το **διάσημο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι διάσημος, τον ξέρουν πολλοί άνθρωποι, για κάτι ιδιαίτερο που έχει ή που έχει κάνει (= γνωστός ≠ άσημος): *Στην ταινία παίζουν πολλοί διάσημοι ηθοποιοί.*

διασκεδάζω (διασκεδάσα) ΡΗΜ.:

1. όταν διασκεδάζουμε, περνάμε ευχάριστα, τρώγοντας, πίνοντας ή χορεύοντας (= γλεντάω): *Διασκεδάζε με τους φίλους του σε νυχτερινό κέντρο.*

2. όταν κάτι ή κάποιος με διασκεδάζει, με κάνει να περνάω ευχάριστα (= ψυχαγωγώ): *Κάποια παιχνίδια δε διασκεδάζουν απλώς τα παιδιά αλλά και τα διδάσκουν.*

3. όταν διασκεδάζουμε με κάτι, γελάμε ή περνάμε ευχάριστα με αυτό (= ψυχαγωγούμαι): *Τα παιδιά διασκεδάζουν με τον Καραγκιόζη.*

η **διασκέδαση** (της διασκέδασης, των διασκέδασεων) ΟΥΣ.: η διασκέδαση είναι το να περνάει κάποιος ευχάριστα και να διασκεδάζει (= ψυχαγωγία): *Δουλεύει πολύ και δεν έχει χρόνο για διασκέδαση.*

ο **διασκεδαστικός**, η **διασκεδαστική**, το **διασκεδαστικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι διασκεδαστικό, μας διασκεδάζει και μας κάνει να περνάμε ευχάριστα (= ευχάριστος): *Στο πάρτι παίξαμε πρωτότυπα και διασκεδαστικά παιχνίδια.*

η **διάσταση** (της διάστασης, των διαστάσεων) ΟΥΣ.:

1. με τις διαστάσεις μετράμε το μέγεθος ενός αντικείμενου, χώρου κτλ.: *Το ολόγραμμα παριστάνει ένα αντικείμενο στις τρεις διαστάσεις του. / Οι διαστάσεις του δωματίου είναι 3Χ4 μέτρα (3 μέτρα μήκος και 4 πλάτος).*

2. η διάσταση είναι η πλευρά ενός θέματος, μιας κατάστασης κτλ.: *Πρέπει να εξετάσουμε τις διαφορετικές διαστάσεις του προβλήματος.*

3. η διάσταση είναι το να υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα σε γνώμες, απόψεις κτλ.: *Υπάρχει σημαντική διάσταση απόψεων μεταξύ των κομμάτων σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης του ζητήματος.*

διασταυρώνω (διασταύρωσα), **διασταυρώνομαι** (διασταυρώθηκα, διασταυρωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν διασταυρώνουμε μεταξύ τους διαφορετικά είδη φυτών ή ζώων, δημιουργούμε ένα νέο είδος τους: *Διασταύρωσε ένα Ροτβάιλερ με ένα γερμανικό τσοπανόσκυλο και δημιούργησε το Ντόπερμαν.*

2. διασταυρώνουμε μια πληροφορία για να ελέγξουμε αν είναι αληθινή (= επαληθεύω): *Το δικαστήριο διασταύρωσε τις καταθέσεις των μαρτύρων.*

3. διασταυρώνομαι ΠΑΘ.: όταν διασταυρωνόμαστε, συναντιόμαστε με κάποιον που έρχεται από την αντίθετη πλευρά: *Διασταυρωθήκαμε έξω από το μανάβικο.*

4. διασταυρώνεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: ένας δρόμος διασταυρώνεται με άλλον όταν ο ένας συναντάει τον άλλο σε κάποιο σημείο (= τέμνεται): *Το ατύχημα έγινε εκεί που διασταυρώνεται ο δρόμος με τις γραμμές του τρένου.*

η **διασταύρωση** (της διασταύρωσης, των διασταυρώσεων) ΟΥΣ.:

1. διασταύρωση είναι το σημείο όπου συναντιούνται δύο δρόμοι ή ένας δρόμος με μια σιδηροδρομική γραμμή κτλ.: *Τα δύο αυτοκίνητα συγκρούστηκαν στη διασταύρωση των δύο κεντρικών δρόμων.*

2. διασταύρωση είναι το να ενώνονται δύο διαφορετικού είδους φυτά ή ζώα με σκοπό να δημιουργηθεί ένα νέο είδος: *Ο σκύλος του είναι διασταύρωση λυκόσκυλου με τεριέ.*

το **διάστημα** (του διαστήματος, των διαστημάτων) ΟΥΣ.:

1. το διάστημα είναι μία ορισμένη χρονική περίοδος: *Μέσα σε διάστημα λίγων ημερών τον συνάντησε τέσσερις φορές.*

2. το διάστημα είναι ο άδειος χώρος ανάμεσα σε δύο σημεία ή σε δύο μέρη (= κενό, απόσταση): *Όταν γράφεις, μην αφήνεις μεγάλα διαστήματα ανάμεσα στις λέξεις.*

3. το διάστημα είναι ο χώρος πέρα από την ατμόσφαιρα της Γης, όπου βρίσκονται τα αστέρια και οι πλανήτες: *Οι δορυφόροι εξερευνούν το διάστημα.*

το **διαστημόπλοιο** (του διαστημόπλοιου, των διαστημόπλοιων) ΟΥΣ.: το διαστημόπλοιο είναι ένα μέσο συγκοινωνίας που μπορεί να ταξιδεύει στο διάστημα: *Οι αστροναύτες προσγειώθηκαν με το διαστημόπλοιο στον Άρη.*

διασχίζω (διέσχισα), **διασχίζομαι** (διασχίστηκα, διασχισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν διασχίζουμε ένα δρόμο ή άλλη έκταση, περνάμε από τη μια άκρη του στην άλλη: *Διέσχισαν την έρημο με τις καμήλες. / Διέσχισε το δρόμο για να περάσει στο απέναντι πεζοδρόμιο.*

2. διασχίζει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα ποτάμι ή κάτι άλλο διασχίζει μια περιοχή, φτάνει από τη μια άκρη της στην άλλη: *Ο Πηνειός διασχίζει ολόκληρη τη Θεσσαλία.*

η **διαταγή** (της διαταγής, των διαταγών) ΟΥΣ.: όταν κάποιος μας λέει ότι πρέπει να κάνουμε κάτι οπωσδήποτε, μας δίνει διαταγή (= προσταγή, εντολή): *Οι στρατιώτες υπάκουσαν στις διαταγές του διοικητή. / Δε δέχομαι διαταγές από κανέναν!*

διατάζω (διέταξα), **διατάζομαι** (διατάχτηκα) ΡΗΜ.: όταν κάποιος μας διατάζει να κάνουμε κάτι, πρέπει να το κάνουμε οπωσδήποτε (= προστάζω): *Διέταξε το στρατό του να κάνει επίθεση. / Το δικαστήριο διέταξε τη σύλληψη των υπόπτων.*

το **διατηρητέο** (του διατηρητέου, των διατηρητέων) ΟΥΣ.: το διατηρητέο είναι ένα παλιό κτίσμα, που το κράτος έχει αποφασίσει ότι θα το προστατέψει για να το διατηρήσει σε καλή κατάσταση: *Το κτίριο του θεάτρου κρίθηκε διατηρητέο και θα αναπαλαιωθεί.*

διατηρώ (διατήρησα), **διατηρούμαι** (διατηρήθηκα, διατηρημένος) ΡΗΜ.:

1. διατηρούμε κάτι όταν το κρατάμε σε καλή κατάσταση (= συντηρώ): *Προστατεύουν και διατηρούν τα ιστορικά κτίρια της πόλης. / Στεγνώνουν τις ελιές στον ήλιο και τις διατηρούν μέσα σε λάδι. / Γυμνάζεται για να διατηρεί τη σιλουέτα της.*

2. διατηρούμε κάτι όταν δεν το αφήνουμε να αλλάξει ή να χαθεί: *Διατηρείτε τη σούπα ζεστή μέσα στην κατσαρόλα. / Πρέπει να διατηρηθεί η ειρήνη στην περιοχή.*

3. διατηρούμε κάτι όταν συνεχίζουμε να το έχουμε (= κρατάω ≠ χάνω): *Η ομάδα διατηρεί την πρώτη θέση στο πρωτάθλημα. / Πρέπει να διατηρήσεις την ψυχραιμία σου.*

4. διατηρούμαι ΠΑΘ.: κάποιος διατηρείται όταν συνεχίζει να έχει καλή υγεία, εμφάνιση κτλ.: *Διατηρείται νέα και όμορφη παρά την ηλικία της.*

5. διατηρείται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: κάτι διατηρείται όταν συνεχίζει να βρίσκεται σε καλή κατάσταση (= κρατάει): *Το γάλα δε διατηρείται εκτός ψυγείου. / Τα τείχη της αρχαίας πόλης διατηρούνται σε άριστη κατάσταση.*

η **διατροφή** (της διατροφής, των διατροφών) ΟΥΣ.:

1. διατροφή είναι το να τρώει κάποιος τροφές και να απορροφάει ο οργανισμός του τα θρεπτικά συστατικά τους: *Για να είμαστε υγιείς, πρέπει να κάνουμε σωστή και υγιεινή διατροφή.*

2. η διατροφή είναι το σύνολο των τροφών με τις οποίες τρέφονται οι άνθρωποι ή τα ζώα: *Τα δημητριακά αποτελούν τη βασική διατροφή για πολλά ζώα αλλά και για τον άνθρωπο.*

3. διατροφή είναι τα χρήματα που αποφασίζει το δικαστήριο ότι πρέπει να δίνει κάθε μήνα ένας από τους δύο συζύγους στον άλλο μετά το χωρισμό τους: *Έχει ξοδέψει ένα σωρό λεφτά για τις διατροφές που πληρώνει στις τρεις προηγούμενες συζύγους του.*

διατυπώνω (διατύπωση), **διατυπώνομαι** (διατυπώθηκα, διατυπωμένος) ΡΗΜ.: διατυπώνουμε μια σκέψη, μια ιδέα κτλ. όταν τη λέμε ή τη γράφουμε (= εκφράζω): *Διατυπώνει τις απόψεις του με σαφήνεια. / Διατυπώθηκαν αρκετές διαφωνίες για το νέο νόμο.*

η **διατύπωση** (της διατύπωσης, των διατυπώσεων) ΟΥΣ.: η διατύπωση είναι ο τρόπος με τον οποίο εκφράζει κανείς τις σκέψεις ή τις ιδέες του: *Σωστά είναι αυτά που λες, αλλά η διατύπωσή σου δεν είναι σαφής.*

ο **διάφανος**, η **διάφανη**, το **διάφανο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι διάφανο, μπορούμε να δούμε μέσα από αυτό ($\neq$ αδιαφανής): *Έβαλε το λάδι σ' ένα διάφανο μπουκάλι.*

2. διάφανο λέμε κάτι, όπως το νερό ή το γυαλί, όταν είναι πολύ καθαρό (= διαυγής $\neq$ θολός, θαμπός): *Κολυπήσαμε στα διάφανα νερά της λίμνης.*

διαφέρω (διέφερα) ΡΗΜ.: δύο πράγματα διαφέρουν όταν έχουν διαφορές, όταν δεν είναι ίδια μεταξύ τους ($\neq$ μοιάζω): *Το κασικίσιο τυρί διαφέρει από το αγελαδινό. / Σε τι διαφέρουν οι άντρες από τις γυναίκες;*

η **διαφήμιση** (της διαφήμισης, των διαφημίσεων) ΟΥΣ.:

1. η διαφήμιση είναι το να γίνεται γνωστό ένα προϊόν μέσα από τις εφημερίδες, την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο, για να το αγοράσει ο κόσμος: *Η εταιρεία τους ασχολείται με τη διαφήμιση προϊόντων στην τηλεόραση.*

2. η διαφήμιση είναι η εικόνα, το κείμενο ή η ταινία, που παρουσιάζει τα πλεονεκτήματα ενός προϊόντος και προσπαθεί να πείσει τον κόσμο να το αγοράσει: *Οι πολλές διαφημίσεις στην τηλεόραση κουράζουν τους τηλεθεατές.*

η **διαφορά** (της διαφοράς, των διαφορών) ΟΥΣ.:

1. η διαφορά ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα πρόσωπα, πράγματα κτλ. είναι αυτό που τα κάνει να διαφέρουν μεταξύ τους: *Έχουμε μικρή διαφορά ηλικίας με την αδερφή μου. / Οι άντρες και οι γυναίκες έχουν πολλές διαφορές στον τρόπο που σκέφτονται. ($\neq$ ομοιότητα)*

2. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, η διαφορά είναι ο αριθμός που βρίσκουμε όταν κάνουμε αφαίρεση: *Αν έχεις είκοσι ευρώ και ξοδέψεις τα πέντε, η διαφορά είναι δεκαπέντε ευρώ.*

3. **διαφορές** ΠΛΗΘ.: όταν δύο άνθρωποι έχουν διαφορές, βρίσκονται σε έντονη διαφωνία: *Κατέληξαν στα δικαστήρια για να λύσουν τις διαφορές τους.*

διαφορετικά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται διαφορετικά, γίνεται με διαφορετικό τρόπο (= αλλιώς $\neq$ όμοια): *Σε πολλά θέματα οι άντρες αντιδρούν διαφορετικά από τις γυναίκες.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δηλώσουμε τι θα συμβεί στην περίπτωση που δε γίνει αυτό που λέμε ότι θα γίνει (= ειδήλλως): *Πήγαινε τώρα*

σπίτι σου, διαφορετικά θα σε ψάχνουν οι γονείς σου.

ο **διαφορετικός**, η **διαφορετική**, το **διαφορετικό** ΕΠΙΘ.:

1. δύο πρόσωπα ή δύο πράγματα είναι διαφορετικά όταν έχουν διαφορές μεταξύ τους ($\neq$ ίδιος, όμοιος): *Έχει πολύ διαφορετικό χαρακτήρα από την αδερφή της. / Έχουμε εντελώς διαφορετικές απόψεις.*

2. όταν μιλάμε για δύο ή περισσότερα διαφορετικά πράγματα του ίδιου είδους, εννοούμε ότι είναι ξεχωριστά πράγματα ($\neq$ ίδιος): *Όπως φαίνεται, μιλάμε για δύο διαφορετικούς ανθρώπους!*

3. διαφορετικό λέμε κάποιον ή κάτι που έχει αλλάξει, που δεν είναι όπως ήταν (= αλλιώτικος $\neq$ ίδιος, अपαράλλαχτος): *Μετά από τόσα χρόνια, το χωριό μου φαίνεται διαφορετικό.*

οι **διάφοροι**, οι **διάφορες**, τα **διάφορα** ΕΠΙΘ.: χρησιμοποιούμε τη λέξη "διάφοροι" όταν αναφερόμαστε σε πολλά διαφορετικά πρόσωπα ή πράγματα και δε θέλουμε να ονομάσουμε το καθένα ξεχωριστά: *Ετοίμασε μια πιατέλα με διάφορα τυριά. / Κάθε λίγο περνούν να τον δουν διάφοροι γνωστοί του.*

η **διαφωνία** (της διαφωνίας, των διαφωνιών) ΟΥΣ.: όταν δύο άνθρωποι έχουν διαφωνία, δεν έχουν την ίδια γνώμη για κάποιο θέμα (= αντίθεση, αντίρρηση $\neq$ συμφωνία): *Έχει εκφράσει δημόσια τη διαφωνία του με τα νέα μέτρα της κυβέρνησης. / Δεν υπάρχει η παραμικρή διαφωνία μεταξύ μας.*

διαφωνώ (διαφώνησα) ΡΗΜ.: όταν διαφωνούμε με κάποιον, έχουμε διαφορετική ή αντίθετη άποψη από τη δική του ($\neq$ συμφωνώ): *Οι νέοι συχνά διαφωνούν με τους γονείς τους. / Το 16% των πολιτών διαφώνησε με την πολιτική της κυβέρνησης.*

ο **διαχειριστής** (του διαχειριστή, των διαχειριστών), η **διαχειρίστρια** (της διαχειρίστριας, των διαχειριστριών) ΟΥΣ.:

1. ο διαχειριστής μιας πολυκατοικίας είναι ο ένοικος που φροντίζει για τη σωστή λειτουργία της, όπως το να βρίσκεται σε καλή κατάσταση το κτίριο, να συγκεντρώνει τα κοινόχρηστα κτλ.: *Ο διαχειριστής της πολυκατοικίας κάλεσε σε συνέλευση όλους τους ενοίκους.*

2. ο διαχειριστής μιας εταιρείας είναι αυτός που ασχολείται με τις οικονομικές υποθέσεις της: *Διαχειριστής της εταιρείας είναι ένας έμπειρος οικονομολόγος.*

το **δίδαγμα** (του διδάγματος, των διδαγμάτων) ΟΥΣ.: το δίδαγμα μας διδάσκει πώς να μην κάνουμε τα ίδια λάθη στο μέλλον, με αφορμή κάτι δυσάρεστο που μας έχει συμβεί (= μάθημα): *Απ' αυτή την αποτυχία σου μπορείς να πάρεις ένα καλό δίδαγμα για το μέλλον.*

τα **δίδακτρα** (των διδάκτρων) ΟΥΣ.: δίδακτρα είναι τα χρήματα που πληρώνει ένας μαθητής, ένας φοιτητής κτλ. για να παρακολουθεί μαθή-

ματα σε ιδιωτικό σχολείο, πανεπιστήμιο κτλ.: *Θα αυξηθούν τα διδάκτρα των φροντιστηρίων από την καινούρια χρονιά.*

η **διδασκαλία** (της διδασκαλίας, των διδασκαλιών) ουσ.: η διδασκαλία είναι αυτό που κάνει ο δάσκαλος ή ο καθηγητής όταν βοηθάει τους μαθητές να αποκτήσουν γνώσεις σε κάποιο μάθημα: *Το θέμα του συνεδρίου ήταν η διδασκαλία των ελληνικών σε αλλόγλωσσους.*

διδάσκω (δίδαξα), **διδάσκομαι** (διδάχτηκα, διδαγμένος) ρημ.:

1. όταν διδάσκουμε, κάνουμε μάθημα σε σχολείο, πανεπιστήμιο κτλ. ή βοηθάμε κάποιον να μάθει κάτι: *Διδάσκει μαθηματικά στο λύκειο. / Δε διδάχτηκαμε τίποτα για τις άλλες θρησκείες.*

2. λέμε ότι κάτι ή κάποιος μας διδάσκει όταν μας δείχνει πώς πρέπει να φερόμαστε και τι πρέπει να σκεφτόμαστε (= μαθαίνω): *Η εμπειρία με διδάξε πόσο σημαντικοί είναι οι φίλοι.*

ο **δίδυμος**, η **δίδυμη**, το **δίδυμο** επιθ.: δύο αδέρφια είναι δίδυμα όταν έχουν γεννηθεί την ίδια μέρα: *Μοιάζει εκπληκτικά με τη δίδυμη αδερφή της, και όλοι τις μπερδεύουν.*

ο **διεθνής**, η **διεθνής**, το **διεθνές** επιθ.: όταν κάτι είναι διεθνές, συμμετέχουν σε αυτό πολλά έθνη, πολλοί λαοί (= παγκόσμιος ≠ εθνικός): *Βραβεύτηκε στο διεθνές φεστιβάλ κινηματογράφου.*

η **διέξοδος** (της διεξόδου, των διεξόδων) ουσ.:

1. η διέξοδος είναι το μέρος από το οποίο περνάμε για να βγούμε από κάπου (= πέρασμα): *Η Αυστρία δεν έχει διέξοδο στη θάλασσα. / Η λάβα του ηφαιστείου βρῖσκει διέξοδο από τον κρατήρα του ηφαιστείου.*

2. η διέξοδος είναι το μέσο με το οποίο αντιμετωπίζουμε ένα πρόβλημα (= λύση ≠ αδιέξοδος): *Τα ναρκωτικά δεν είναι η σωστή διέξοδος για τα προβλήματα των νέων.*

η **διεύθυνση** (της διεύθυνσης, των διευθύνσεων) ουσ.:

1. η διεύθυνση είναι το όνομα του μέρους στο οποίο μένει ή δουλεύει κάποιος, που περιλαμβάνει το όνομα του δρόμου, τον αριθμό του κτιρίου και το όνομα της πόλης ή της χώρας: *Άλλαξα διεύθυνση, γι' αυτό δεν έλαβα ποτέ το γράμμα σου. / Έδωσε ψεύτικη διεύθυνση στην αστυνομία.*

2. η διεύθυνση είναι το σημείο προς το οποίο κινείται κάποιος ή κάτι (= κατεύθυνση): *Οι άνεμοι έχουν βόρεια διεύθυνση.*

3. κάποιος αναλαμβάνει τη διεύθυνση μιας υπηρεσίας όταν είναι υπεύθυνος για τη σωστή λειτουργία της: *Ανέλαβε τη διεύθυνση του τμήματος μάρκετινγκ της εταιρείας.*

4. η διεύθυνση μιας ορχήστρας είναι αυτό που κάνει ο μάεστρος όταν διευθύνει μια ορχήστρα: *Η συμφωνική ορχήστρα έπαιξε υπό τη διεύθυνση του Μίκη Θεοδωράκη.*

ο **διευθυντής** (του διευθυντή, των διευθυντών), η **διευθύντρια** (της διευθύντριας, των διευθυντριών) ουσ.: ο διευθυντής είναι ο ανώτερος υπάλληλος που διευθύνει μια εταιρεία ή έναν οργανισμό: *Πήρε προαγωγή και έγινε διευθυντής στην τράπεζα. / Ο καινούριος διευθυντής του σχολείου είναι πολύ αυστηρός.*

διευθύνω (διηύθυνα και διεύθυνα), **διευθύνομαι** ρημ.:

1. όταν κάποιος διευθύνει μια εταιρεία, μια υπηρεσία κτλ., είναι υπεύθυνος για τη σωστή λειτουργία της (= διοικώ): *Διευθύνει ένα μεγάλο ξενοδοχείο.*

2. όταν κάποιος διευθύνει μια ορχήστρα, κάθετα μπροστά από τους μουσικούς και τους δίνει οδηγίες για να παίξουν σωστά: *Τη συμφωνική ορχήστρα θα διευθύνει ο γνωστός μάεστρος.*

το **διήγημα** (του διηγήματος, των διηγημάτων) ουσ.: το διήγημα είναι μια ιστορία για φανταστικά γεγονότα, που παρουσιάζεται σε πολύ λίγες σελίδες ενός βιβλίου: *Δημοσίευσε μια συλλογή διηγημάτων με θέμα τα ταξίδια.*

η **διήγηση** (της διήγησης, των διηγήσεων) ουσ.:

1. η διήγηση είναι η περιγραφή μιας φανταστικής ή πραγματικής ιστορίας: *Το παιχνίδι στην τάξη μπορεί να αρχίσει με διήγηση ή με ανάγνωση μιας ιστορίας από το βιβλίο.*

2. η διήγηση είναι η ιστορία που διηγείται κάποιος: *Του αρέσουν οι ιστορικές διηγήσεις.*

διηγούμαι (διηγήθηκα) ρημ.: όταν διηγούμαστε κάτι, λέμε ή γράφουμε ένα γεγονός ή μια ιστορία (= αφηγούμαι, περιγράφω): *Μας διηγήθηκε πώς πέρασε στις διακοπές. / Το μυθιστόρημα διηγείται την ιστορία μιας οικογένειας στις αρχές του 19ου αιώνα.*

δικάζω (δικάσα), **δικάζομαι** (δικάστηκα, δικασμένος) ρημ.: ο δικαστής δικάζει κάποιον όταν εξετάζει τα στοιχεία και τους μάρτυρες και αποφασίζει αν είναι αθώος ή ένοχος: *Τα δικαστήρια δικάζουν με βάση τους νόμους. / Οι βουλευτές δικάζονται από ειδικό δικαστήριο.*

δίκαιο επιρρ.: όταν κάτι γίνεται δίκαιο, γίνεται με δίκαιο τρόπο, σύμφωνα με το σωστό και το δίκαιο (≠ άδικο): *Το δικαστήριο τον έκρινε δίκαιο. / Μοίρασε δίκαια την περιουσία στα παιδιά του.*

το **δίκαιο** (του δικαίου, των δικαίων) ουσ.:

1. το δίκαιο είναι όλοι οι νόμοι ενός κράτους, που ρυθμίζουν τις σχέσεις των ατόμων μιας κοινωνίας: *Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, όλοι οι εργαζόμενοι παίρνουν σύνταξη στα 65 χρόνια τους.*

2. το δίκαιο είναι καθετί που εφαρμόζει αυτό που λένε οι νόμοι (= δικαιοσύνη ≠ άδικο): *Οι δικαστές απονέμουν το δίκαιο.*

η **δικαιολογία** (της δικαιολογίας, των δικαιολογιών) ουσ.:

1. η δικαιολογία είναι η εξήγηση που δίνει κάποιος για κάτι που έκανε: *Δεν υπάρχει καμιά σοβαρή δικαιολογία για την απουσία σου.*
2. η δικαιολογία είναι ένα ψέμα που λέμε για να εξηγήσουμε κάτι που κάνουμε ή για να αποφύγουμε να κάνουμε κάτι (= πρόφαση, αφορμή): *Πάντα βρίσκει δικαιολογίες για να μη διαβάξει.*

δικαιολογώ (δικαιολόγησα), **δικαιολογούμαι** (δικαιολογήθηκα, δικαιολογημένος) ΡΗΜ.:

1. δικαιολογούμε κάτι όταν εξηγούμε γιατί το κάναμε ή γιατί είναι σωστό (= αιτιολογώ): *Ζήτησε από τους μαθητές να δικαιολογήσουν τις απαντήσεις τους. / Ο πόλεμος δε δικαιολογείται με κανένα επιχείρημα.*
2. όταν δικαιολογούμε κάποιον, του δίνουμε δίκιο όταν οι άλλοι τον κατηγορούν: *Όταν έμαθε τι είχε συμβεί, με δικαιολόγησε.*
3. για να δικαιολογήσω κάτι, παρουσιάζω κάποια βεβαίωση που να δείχνει ότι λέω την αλήθεια: *Χρειάζεται βεβαίωση από το γιατρό για να δικαιολογήσεις τις απουσίες.*
4. **δικαιολογούμαι** ΠΑΘ.: όταν δικαιολογούμαι, εξηγώ γιατί έκανα λάθος ή παρέλειψα να κάνω κάτι, και ζητώ από τους άλλους να με συγχωρήσουν: *Δικαιολογήθηκα ότι κοιμάται βαριά, γι' αυτό και δεν πήρε χαμπάρι το γεγονός!*

ο **δικαίος**, η **δικαίη/δικαία**, το **δικαίο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι δίκαιος, συμπεριφέρεται στους άλλους με δικαιοσύνη και δεν αδικεί κανέναν ($\neq$ άδικος): *Προσπαθεί να είναι δίκαιος απέναντι σε όλους τους μαθητές.*
2. όταν κάτι είναι δίκαιο, γίνεται σύμφωνα με το δίκαιο και δεν αδικεί κανέναν ($\neq$ άδικος): *Η μοιρασιά της περιουσίας δεν ήταν δίκαιη. ($\neq$ άνιστος)*

η **δικαιοσύνη** (της δικαιοσύνης) ουσ.:

1. η δικαιοσύνη είναι μια κατάσταση κατά την οποία εφαρμόζονται οι νόμοι και οι άνθρωποι αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο ή όπως αξίζει στον καθέναν τους (= δίκαιο): *Ο κάθε δικαστής πρέπει να δικάζει με δικαιοσύνη και να μην αδικεί κανέναν.*
2. η δικαιοσύνη είναι οι νόμοι, τα δικαστήρια και οι δικαστές μιας χώρας: *Οι αστυνομικοί παρέδωσαν τον κακοποιό στη δικαιοσύνη.*

Δ Η λέξη δικαιοσύνη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

δικαιούμαι ΡΗΜ.: όταν δικαιούμαστε κάτι, έχουμε το δικαίωμα να το ζητήσουμε ή να το έχουμε: *Οι εργαζόμενοι δικαιούνται σύνταξη από το κράτος. / Δικαιούμαι να ξεκουραστώ μετά από τόση δουλειά!*

Δ Η λέξη δικαιούμαι έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

το **δικαίωμα** (του δικαιώματος, των δικαιωμάτων) ουσ.:

1. τα δικαιώματά μας είναι ό,τι μας επιτρέπουν οι νόμοι ή ό,τι γενικά θεωρείται σωστό να έχουμε ή να κάνουμε: *Δείχνει σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. / Όλοι οι ενήλικοι πολίτες έχουν το δικαίωμα της ψήφου.*

2. το δικαίωμα είναι η άδεια που έχει κάποιος να κάνει κάτι: *Ποιος σου έδωσε το δικαίωμα να μου μιλάς άσχημα;*

ΕΚΦΡ. δίνω δικαίωμα

δικαιώνω (δικαίωσα), **δικαιώνομαι** (δικαιώθηκα, δικαιωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν το δικαστήριο δικαιώνει κάποιον, αποφασίζει ότι είναι αθώος: *Το δικαστήριο δικαίωσε τον κατηγορούμενο.*
2. δικαιώνουμε κάτι όταν αποδεικνύουμε ότι ήταν αληθινό (= επιβεβαιώνω): *Η εθνική ομάδα δικαίωσε τις προσδοκίες των φιλάθλων.*

δικαίως ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται δικαίως, υπάρχει λόγος που γίνεται (= δικαιολογημένα): *Αν σου φέρεται τόσο άσχημα, όπως λες, δικαίως τον αντιπαθείς.*

το **δικαστήριο** (του δικαστηρίου, των δικαστηρίων) ουσ.:

1. το δικαστήριο είναι το μέρος όπου γίνονται οι δίκες: *Το δικηγορικό του γραφείο είναι απέναντι από τα δικαστήρια.*
2. το δικαστήριο είναι όλοι οι άνθρωποι που παίρνουν τις αποφάσεις σε μία δίκη: *Αύριο θα βγει η απόφαση του δικαστηρίου.*
3. δικαστήριο λέμε αλλιώς τη δίκη: *Ελπίζει να κερδίσει το αυριανό δικαστήριο.*

ο **δικαστής**, η **δικαστής** (του/της δικαστή, των δικαστών) και η **δικαστίνα** (της δικαστίνας) ουσ.: ο δικαστής είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να αποφασίζει αν κάποιος είναι ένοχος ή αθώος σε μια δίκη: *Ο καλός δικαστής πρέπει να είναι τίμιος, αμερόληπτος και δίκαιος.*

η **δίκη** (της δίκης, των δικών) ουσ.: η δίκη είναι αυτό που γίνεται όταν εξετάζονται στοιχεία και μάρτυρες για να αποφασιστεί αν κάποιος που κατηγορείται είναι αθώος ή ένοχος (= δικαστήριο): *Κέρδισε τη δίκη και αφέθηκε ελεύθερος. / Αναβλήθηκε η δίκη.*

ο **δικηγόρος**, η **δικηγόρος** (του/της δικηγόρου, των δικηγόρων) και η **δικηγορίνα** (της δικηγορίνας) ουσ.: ο δικηγόρος είναι ο επιστήμονας που το επάγγελμά του είναι να προσφέρει συμβουλές σχετικά με τους νόμους ή να υπερασπίζεται κάποιον στο δικαστήριο: *Για τη μήνυση που σου έκαναν πρέπει να συμβουλευτείς ένα δικηγόρο.*

το **δίκιο** (του δίκιου, των δίκιων) ουσ.:

1. το δίκιο είναι καθετί που μας επιτρέπουν οι νόμοι να κάνουμε (= δίκαιο $\neq$ άδικο): *Έχει το δίκιο με το μέρος του και δε φοβάται κανέναν. / Θα αναζητήσει το δίκιο του στο δικαστήριο.*
2. όταν λέμε ότι κάποιος έχει δίκιο, αυτό που λέει ή που κάνει είναι το σωστό ($\neq$ άδικο): *Έχεις απόλυτο δίκιο που δεν τον εμπιστεύεσαι, είναι απατεώνας.*

ΕΚΦΡ. με πνίγει το δίκιο, με το δίκιο μου

το **δικίλινο** (του δικίλινου, των δικίλινων) ουσ.: το δικίλινο είναι το δωμάτιο σε ξενοδοχείο, νοσοκομείο κτλ. που έχει δύο κρεβάτια: *Θα μεί-*

νουμε σε δίκλινο αφού δε θα έρθουν μαζί μας τα παιδιά.

ο **δικός μου**, η **δική μου**, το **δικό μου** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι δικό μας, ανήκει σε εμάς ή έχει σχέση με μας: *Το σπίτι μας είναι μεγαλύτερο από το δικό τους. / Το φταίξιμο είναι όλο δικό μου.*

ο **δικτάτορας** (του δικτάτορα, των δικτατόρων) ΟΥΣ.: ο δικτάτορας είναι ο αρχηγός ενός κράτους που πήρε την εξουσία με βίαιο τρόπο, χωρίς εκλογές, και φέρεται με σκληρό και άγριο τρόπο στους πολίτες: *Ο Φράνκο ήταν για πολλές δεκαετίες δικτάτορας στην Ισπανία.*

η **δικτατορία** (της δικτατορίας, των δικτατοριών) ΟΥΣ.:

1. δικτατορία είναι ο τρόπος διοίκησης ενός κράτους από ένα άτομο, το δικτάτορα, ή μια ομάδα ατόμων, που παίρνουν την εξουσία με βίαιο τρόπο, χωρίς εκλογές (= χούντα): *Η επτάχρονη δικτατορία των συνταγματαρχών στην Ελλάδα.*

2. δικτατορία λέμε και το κράτος που έχει δικτατορία: *Η Ισπανία ήταν για πολλές δεκαετίες δικτατορία.*

το **δίκτυο** (του δικτύου, των δικτύων) ΟΥΣ.:

1. το δίκτυο είναι ένα σύστημα από γραμμές, δρόμους ή καλώδια που συνδέονται μεταξύ τους: *Το οδικό δίκτυο συνδέει τις μεγάλες πόλεις μεταξύ τους. / Το τηλεφωνικό δίκτυο ασύρματων τηλεφώνων.*

2. το δίκτυο είναι ομάδες ανθρώπων ή οργανισμών που συνεργάζονται μεταξύ τους: *Η εταιρεία έχει δίκτυο καταστημάτων σε ολόκληρη την Ελλάδα. (= αλυσίδα) / Η αστυνομία συνέλαβε δίκτυο κακοποιών.*

το **δίμηνο** (του διμήνου, των διμήνων) ΟΥΣ.: το δίμηνο είναι το χρονικό διάστημα των δύο μηνών: *Ο έλεγχος προόδου θα δίνεται κάθε δίμηνο στους μαθητές.*

δίνει και παίρνει ΕΚΦΡ.: όταν κάτι δίνει και παίρνει, γίνεται πάρα πολύ: *Δίνουν και παίρνουν οι συζητήσεις για τους διαγωνισμούς.*

δίνουμε τα χέρια ΕΚΦΡ.:

1. όταν δύο άνθρωποι δίνουν τα χέρια, συμφωνούν να γίνει κάτι: *Έδωσαν τα χέρια να βοηθούν ο ένας τον άλλο στα μαθήματα.*

2. όταν δύο άνθρωποι δίνουν τα χέρια, γίνονται πάλι φίλοι μετά από καβγά: *Έδωσαν τα χέρια και υποσχέθηκαν να μην ξαναμαλώσουν.*

δίνω (έδωσα), **δίνομαι** (δόθηκα, δοσμένος) ΡΗΜ.:

1. χρησιμοποιούμε το "δίνω" για να πούμε ότι βάζουμε κάτι στο χέρι κάποιου ή ότι το πηγαινοφέρουμε κοντά του για να το πιάσει (= παίρνω): *Δώσ' του Γιάννη το σιλό. / Ο ταχυδρόμος μου έδωσε ένα φάκελο. (= παραδίδω)*

2. δίνω σε κάποιον κάτι για να τον βοηθήσω, να τον προστατέψω κτλ.: *Του υποσχέθηκε να του δώσει την υποστήριξή του. (= παρέχω,*

προσφέρω) / Έγιναν ερωτήσεις και δόθηκαν απαντήσεις.

3. μερικές φορές δίνουμε κάτι δικό μας σε κάποιον για να το κρατήσει και να το χρησιμοποιήσει και μετά να μας το επιστρέψει (= δανείζω): *Μου δίνεις τη μηχανή σου για να πάρω φωτογραφίες;*

4. δίνουμε χρήματα σε ένα κατάσταση κτλ. όταν θέλουμε να αγοράσουμε κάτι (= πληρώνω, ξεδεύω): *Πόσα δώσατε για το αυτοκίνητό σας; / Δόθηκαν πολλά χρήματα για τους Ολυμπιακούς αγώνες.*

5. δίνουμε κάτι που έχουμε σημαίνει ότι ζητάμε χρήματα για αυτό (= πουλάω ≠ αγοράζω): *Δίνουν το σπίτι τους σε χαμηλή τιμή.*

6. χρησιμοποιούμε το "δίνω" για να πούμε ότι πηγαινοφέρουμε κάτι σε ένα μέρος για συγκεκριμένο σκοπό: *Μπορείς να δώσεις τον υπολογιστή για φτιάξιμο;*

7. χρησιμοποιούμε το "δίνω" για να πούμε ότι κάνουμε κάτι: *Δίνει μαθήματα μουσικής. (= παραδίδω) / Ο πρωθυπουργός δίνει δεξίωση. / Δόθηκε συναυλία για τους άστεγους.*

8. όταν ζητάμε να μας δώσουν κάποιον στο τηλέφωνο, θέλουμε να μιλήσουμε μαζί του: *Μου δίνετε τη γραμματέα για να συνηνοθηθώ;*

9. όταν λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας δίνει ένα συναίσθημα, εννοούμε ότι μας κάνει να το νιώσουμε (= προκαλώ): *Η αχαριστία του μου έδωσε μεγάλη πίκρα.*

10. δίνομαι ΠΑΘ.: δίνεται κάποιος σε κάτι όταν ασχολείται πολύ με αυτό (= αφοσιώνομαι, αφιερώνομαι): *Έχει δοθεί στο διάβασμα.*

ΕΚΦΡ. δε δίνω δεκάρα, δίνει και παίρνει, δίνουμε τα χέρια, δίνω αέρα, δίνω δικαίωμα, δίνω ένα μάθημα, δίνω ένα χέρι, δίνω ζωή, δίνω λογαριασμό, δίνω λόγο, δίνω ρέστα, δίνω σημασία, δίνω σημεία ζωής, δίνω τα παπούτσια στο χέρι, δίνω τη ζωή μου, δίνω την εντύπωση, δίνω το λόγο, δίνω το λόγο μου, δίνω το παράδειγμα, δίνω το πράσινο φως, δίνω τόπο στην οργή, μου δίνει στα νεύρα, μου τη δίνει, πάρε δώσε

δίνω αέρα ΕΚΦΡ.: όταν δίνουμε αέρα σε κάποιον, του επιτρέπουμε να κάνει περισσότερα από όσα πρέπει: *Τους έχει δώσει αέρα ο πατέρας τους και του μιλάνε άσχημα!*

δίνω δικαίωμα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι δίνουμε δικαίωμα ή δικαιώματα όταν κάνουμε κάτι που μπορεί να το χρησιμοποιήσουν οι άλλοι για να μας κατηγορήσουν (= δίνω αφορμή): *Κοιτάζει τη δουλειά του και δε δίνει ποτέ δικαιώματα!*

δίνω ένα μάθημα ΕΚΦΡ.: όταν δίνουμε ένα μάθημα σε κάποιον, τον τιμωρούμε για κάτι που έκανε, ώστε να μην το ξανακάνει: *Η άρνησή μας να αγοράσουμε ακριβά προϊόντα θα δώσει ένα μάθημα στους κερδοσκόπους.*

δίνω ένα χέρι και **δίνω ένα χεράκι** ΕΚΦΡ.: όταν δίνουμε ένα χέρι σε κάποιον, κάνουμε ό,τι μπορούμε για να τον βοηθήσουμε ή για να γίνει

κάτι: *Του έδωσε ένα χεράκι για να τελειώσει πιο γρήγορα την εργασία.*

δίνω ζωή ΕΚΦΡ.: όταν δίνουμε ζωή σε κάτι, το κάνουμε πιο ζωντανό, πιο ευχάριστο: *Με τα γέλια και το κέφι της έδωσε ζωή στη γιορτή.*

δίνω λογαριασμό ΕΚΦΡ.: δίνουμε λογαριασμό σε κάποιον όταν του δίνουμε εξηγήσεις για κάτι που κάνουμε: *Δε θα σου δώσω λογαριασμό πότε θα φύγω.*

δίνω λόγο ΕΚΦΡ.:

1. όταν δίνουμε λόγο για κάτι, εξηγούμε γιατί το κάναμε: *Πρέπει να δώσει λόγο για τις πράξεις του.*

2. όταν δίνουμε λόγο με κάποιον, αρραβωνιάζομαστε: *Έδωσαν λόγο και του χρόνου θα παντρευτούν.*

δίνω ξύλο ΕΚΦΡ.: λέμε ότι δίνουμε ξύλο σε κάποιον όταν τον δέρνουμε (= ρίχνω ξύλο ≠ τρώω ξύλο): *Ο πατέρας μου δεν μου έχει δώσει ποτέ ξύλο.*

δίνω ρέστα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν λέμε ότι κάποιος δίνει ρέστα, εννοούμε ότι κάνει κάτι πάρα πολύ καλά: *Είναι καλή ηθοποιός, σε αυτή την παράσταση όμως δίνει ρέστα.*

δίνω σημασία ΕΚΦΡ.: λέμε ότι δίνουμε σημασία σε κάτι ή σε κάποιον όταν το θεωρούμε σημαντικό και ασχολούμαστε με αυτό: *Πήγα να του μιλήσω αλλά αυτός σημασία δε μου έδωσε!*

δίνω σημαία ζωής ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν επικοινωνούμε με κάποιον ώστε να καταλάβει ότι είμαστε καλά: *Έλειπε τρεις μέρες από το σπίτι χωρίς να δώσει κανένα σημείο ζωής στην οικογένειά του.*

δίνω τα παπούτσια στο χέρι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν δίνουμε τα παπούτσια στο χέρι σε κάποιον, τον διώχνουμε με άσχημο τρόπο: *Δεν έπαιζε καλά και ο προπονητής του έδωσε τα παπούτσια στο χέρι.*

δίνω τη ζωή μου ΕΚΦΡ.: όταν δίνουμε τη ζωή μας, θυσιάζομαστε για κάποιον ή για κάτι: *Πήγαν στον πόλεμο έτοιμοι να δώσουν τη ζωή τους για την πατρίδα τους.*

δίνω την εντύπωση ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος δίνει την εντύπωση ότι είναι καλός, δείχνει ότι είναι καλός (= φαίνομαι): *Έδινε την εντύπωση ανθρώπου ήρεμου και ευγενικού.*

δίνω το λόγο ΕΚΦΡ.: όταν δίνουμε το λόγο σε κάποιον, του λέμε να αρχίσει να μιλάει: *Όταν τελείωσε, ο δάσκαλος έδωσε το λόγο στους μαθητές για να πουν και τη δική τους γνώμη.*

δίνω το λόγο μου ΕΚΦΡ.: όταν δίνουμε το λόγο μας για κάτι, λέμε σε κάποιον ότι θα το κάνουμε σίγουρα (= υπόσχομαι): *Του έδωσα το λόγο μου ότι δε θα τον μαρτυρήσω.*

δίνω το παράδειγμα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι δίνουμε το παράδειγμα όταν οι άλλοι αξίζουν να μας μιμούνται: *Τα μεγαλύτερα αδέρφια πρέπει να δίνουν το καλό παράδειγμα στα μικρότερα.*

δίνω το πράσινο φως ΕΚΦΡ.: λέμε ότι δίνουμε το πράσινο φως σε κάποιον όταν του επιτρέπουμε να κάνει κάτι: *Ο δήμαρχος έδωσε το πράσινο φως για την κατασκευή του νέου σταδίου.*

δίνω τόπο στην οργή ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν παραμερίζουμε το θυμό μας: *Δώσε τόπο στην οργή και μη θυμώνεις μαζί του, περνάει κι αυτός δυσκολίες.*

τα **διόδια** (των διοδίων) ΟΥΣ.:

1. τα διόδια είναι τα χρήματα που πληρώνουν οι οδηγοί αυτοκινήτων για να περάσουν από κάποιο δρόμο, γέφυρα κτλ.: *Συνέλαβαν οδηγούς που δεν πλήρωναν τα διόδια στην εθνική οδό.*

2. τα διόδια είναι το σημείο όπου πληρώνονται τα διόδια: *Μόλις περάσουμε τα διόδια, θα κάνουμε μια μικρή στάση για να ξεκουραστούμε.*

ο **διοικητής** (του διοικητή, των διοικητών) ΟΥΣ.: ο διοικητής είναι ο ανώτερος υπάλληλος που διοικεί μια εταιρεία, έναν οργανισμό κτλ.: *Ο ταγματάρχης έγινε διοικητής στρατοπέδου. / Έγινε διοικητής του ΙΚΑ.*

διοικώ (διοίκησα), **διοικούμαι** (διοικήθηκα) ΡΗΜ.: διοικεί αυτός που ελέγχει και παρακολουθεί μια εταιρεία, έναν οργανισμό κτλ. ή τους ανθρώπους που εργάζονται εκεί (= διευθύνω): *Διοικούσε μία από τις μεγαλύτερες τράπεζες. / Η κυβέρνηση διοικείται από τον πρωθυπουργό.*

διόλου ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν λέμε διόλου, εννοούμε καθόλου: *Δεν το θεωρώ διόλου απίθανο να έχει φύγει και να μην ξαναγυρίσει ποτέ.*

⚠ Χρησιμοποιούμε το διόλου μόνο σε αρνητικές προτάσεις.

διορθώνω (διόρθωσα), **διορθώνομαι** (διορθώθηκα, διορθωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν φτιάχνουμε κάτι που έχει σπάσει, χαλάσει κτλ., το διορθώνουμε (= επισκευάζω, επιδιορθώνω): *Ο τεχνίτης διόρθωσε τη βλάβη της τηλεόρασης.*

2. διορθώνουμε ένα κείμενο όταν σημειώνουμε τα λάθη που έχει και γράφουμε τα σωστά: *Έχω να διορθώσω τα γραπτά της φυσικής. (= βαθμολογώ) / Τα βιβλία πριν εκδοθούν διορθώνονται.*

3. διορθώνουμε κάτι όταν το κάνουμε να γίνει καλύτερο από πριν (= βελτιώνω): *Οι φακοί επαφής διορθώνουν τη μυωπία. / Διόρθωσε τους βαθμούς του το τελευταίο τρίμηνο.*

4. διορθώνομαι ΠΑΘ.: όταν διορθώνομαι, γίνομαι καλύτερος στη συμπεριφορά, στα μαθήματα κτλ.: *Όσο και να το μαλώσεις, δε διορθώνεται με τίποτα αυτό το παιδί!*

διορίζω (διόρισα), **διορίζομαι** (διορίστηκα, διορισμένος) ΡΗΜ.:

1. διορίζω κάποιον όταν τον βάζουμε σε μια δουλειά, συνήθως σε δημόσια υπηρεσία: *Το υπουργείο θα διορίσει νέους υπαλλήλους. / Έδωσε εξετάσεις για να διοριστεί στην εφορία.*

2. διορίζουμε κάποιον όταν του δίνουμε κάποια θέση ή αξίωμα: *Τον διόρισαν πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.*

διότι ΣΥΝΔ. (ΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και το γιατί: *Συνέλαβαν κάποιους ιδιοκτήτες κέντρων διότι σερβίριζαν οινοπνευματώδη ποτά σε ανηλίκους.*

δίπλα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται δίπλα σε κάτι άλλο, βρίσκεται πάρα πολύ κοντά του (= πλάι): *Κατασκηνώσαμε δίπλα στο ποτάμι. / Οι θέσεις μας ήταν δίπλα δίπλα και πιάσαμε την κουβέντα.*

2. όταν κάτι βρίσκεται δίπλα, βρίσκεται σε πολύ μικρή απόσταση (= κοντά): *Δίπλα είναι ο σταθμός, σε δυο λεπτά θα είσαι εκεί.*

ο **διπλανός**, η **διπλανή**, το **διπλανό** ΕΠΙΘ.: διπλανό είναι κάτι που βρίσκεται δίπλα ή σε μικρή απόσταση από κάτι άλλο: *Χαιρέτησε το ζευγάρι που μένει στο διπλανό διαμέρισμα. (= πλαινός) / Πετάχτηκε μέχρι το διπλανό χωριό να φωνάξει το γιατρό. (= κοντινός)*

ο **διπλανός** (του διπλανού, των διπλανών), η **διπλανή** (της διπλανής) ΟΥΣ.: ο διπλανός είναι αυτός που κάθεται ή μένει δίπλα σε κάποιον άλλο: *Αντέγραψε από το διπλανό του.*

διπλασιάζω (διπλασίασα), **διπλασιάζομαι** (διπλασιάστηκα, διπλασιασμένος) ΡΗΜ.: διπλασιάζουμε κάτι όταν το κάνουμε να γίνει διπλάσιο: *Διπλασίασε τα κέρδη του. / Διπλασιάστηκε η τιμή του πετρελαίου.*

ο **διπλάσιος**, η **διπλάσια**, το **διπλάσιο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι διπλάσιο από κάτι άλλο, είναι δύο φορές μεγαλύτερο ή περισσότερο από αυτό (= διπλός ≠ μισός): *Τώρα παίρνει διπλάσιο μισθό από αυτόν που έπαιρνε στην παλιά του δουλειά.*

η **διπλή τελεία** ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): η διπλή τελεία (:) είναι το σημείο στίξης που το χρησιμοποιούμε όταν δίνουμε μια εξήγηση ή όταν αναφέρουμε κατά λέξη τα λόγια κάποιου: *Να αγοράσεις από το σουπερμάρκετ: αυγά, γάλα και ρύζι. / Με σταμάτησε και με ρώτησε: "Τι ώρα είναι, παρακαλώ;"*

ο **διπλός**, η **διπλή**, το **διπλό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι διπλό, αποτελείται από δύο όμοια μέρη (≠ μονός): *Το παράθυρο έχει διπλό τζάμι.*

2. όταν ένα κρεβάτι ή κάτι άλλο είναι διπλό, είναι αρκετά μεγάλο για να χωράει δύο άτομα (≠ μονός): *Οι γονείς μου κοιμούνται σε διπλό κρεβάτι.*

3. όταν κάτι είναι διπλό, είναι δύο φορές μεγαλύτερο ή περισσότερο από κάτι άλλο ή από το κανονικό (= διπλάσιος): *Ήταν πολύ πεινασμένος και έφαγε διπλή μερίδα.*

4. όταν κάτι είναι διπλό, υπάρχει ή γίνεται δύο φορές: *Είναι κατηγορούμενος για διπλό φόνο.*

ΕΚΦΡ. τα βλέπω διπλά

το **δίπλωμα** (του διπλώματος, των διπλωμάτων) ΟΥΣ.:

1. δίπλωμα είναι αυτό που κάνουμε όταν διπλώνουμε τις δύο άκρες υφάσματος, χαρτιού κτλ.: *Τα σεντόνια θέλουν δίπλωμα πριν το σιδέρωμα.*

2. το δίπλωμα είναι ένα επίσημο έγγραφο που βεβαιώνει ότι κάποιος έχει τελειώσει τις σπουδές του, ότι έχει αποκτήσει κάποιες γνώσεις κτλ.: *Ζητάνε υπάλληλο που να έχει δίπλωμα Γερμανικών. (= πτυχίο) / Πήρε το δίπλωμα οδήγησης στα δεκαοχτώ.*

διπλώνω (δίπλωσα), **διπλώνομαι** (διπλώθηκα, διπλωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν διπλώνουμε ένα ύφασμα, ένα χαρτί κτλ., ενώνουμε τις δύο άκρες του, έτσι ώστε η μία πλευρά του να σκεπάζει την άλλη (≠ ξεδιπλώνω): *Δίπλωσε τα σεντόνια και τα έβαλε στο συρτάρι. / Δίπλωσε το γράμμα στα τρία. (= τσακίζω)*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν διπλώνουμε κάτι με κάτι άλλο, το τυλίγουμε με αυτό γύρω γύρω (= περιτυλίγω): *Δίπλωσε το δώρο με γυαλιστερό χαρτί.*

3. **διπλώνομαι** ΠΑΘ.: όταν διπλώνομαι, γέρνω το σώμα προς τα εμπρός και λυγίζω τα πόδια ώστε να ακουμπήσουν στο στήθος μου: *Διπλώθηκε από το κρύο κάτω από την κουβέρτα.*

το **δισέγγονο** (του δισέγγονου, των δισέγγονων) ΟΥΣ.: το δισέγγονο κάποιου είναι το παιδί του εγγονού του ή της εγγονής του

ο **δισέγγονος** (του δισέγγονου, των δισέγγονων), η **δισεγγονή** (της δισεγγονής) ΟΥΣ.: ο δισέγγονος κάποιου είναι ο γιος του εγγονού του ή της εγγονής του: *Πέθανε σε μεγάλη ηλικία και πρόλαβε να δει μια δισεγγονή.*

το **δισεκατομμύριο** ΕΠΙΘ.:

1. το δισεκατομμύριο είναι το σύνολο από 1.000.000.000 μονάδες, από χίλια εκατομμύρια: *Πάντα αναρωτιόμουν πού ξοδεύει τα δισεκατομμύρια ευρώ που έχει!*

2. **δισεκατομμύρια** ΠΛΗΘ.: λέμε δισεκατομμύρια όταν θέλουμε να δηλώσουμε ένα πάρα πολύ μεγάλο ποσό ή αριθμό: *Οι επιστήμονες υποστηρίζουν ότι υπάρχουν δισεκατομμύρια πλανήτες σαν τη Γη στο γαλαξία μας.*

⚠ Η λέξη δισεκατομμύριο δεν κλίνεται.

το **δισεκατομμύριο** (του δισεκατομμυρίου, των δισεκατομμυρίων) ΟΥΣ.: το δισεκατομμύριο είναι το χρηματικό ποσό που αντιστοιχεί στα χίλια εκατομμύρια: *Η επιχείρησή του είχε κέρδος δύο δισεκατομμύρια.*

η **δισκέτα** (της δισκέτας, των δισκετών) ΟΥΣ. (ΠΛΗΡΟΦ.): η δισκέτα είναι μια μικρή πλάκα από πλαστικό, με τετράγωνο σχήμα, που τη χρησιμοποιούμε για να γράφουμε σε αυτήν πληροφορίες από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή (= εύκαμπτος δίσκος): *Αντέγραψα τα κείμενα από τον υπολογιστή σε δισκέτα.*

η **δισκοβολία** (της δισκοβολίας) ΟΥΣ.: η δισκοβολία είναι το άθλημα στο οποίο ο αθλητής

προσπαθεί να ρίξει ένα βαρύ αντικείμενο σε σχήμα κύκλου, το δίσκο, όσο πιο μακριά μπορεί: *Η δισκοβολία είναι ένα από τα αγωνίσματα του στίβου.*

△ Η λέξη δισκοβολία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **δίσκος** (του δίσκου, των δίσκων) ουσ.:

1. ο δίσκος είναι ένα αντικείμενο με επίπεδη βάση και ψηλές άκρες, που το χρησιμοποιούμε για να σερβίρουμε φαγητά, ποτά κτλ.: *Ο σερβιτόρος γλίστρησε και του έπεσε ο δίσκος με τις μπίρες από τα χέρια.*

2. (ΑΘΛΗΤ.) ο δίσκος είναι ένα βαρύ αντικείμενο σε σχήμα κύκλου, που οι αθλητές προσπαθούν να το ρίξουν όσο πιο μακριά μπορούν: *Ο αθλητής έριξε το δίσκο πολύ μακριά.*

3. ο δίσκος είναι το άθλημα της δισκοβολίας: *Πήρε αργυρό μετάλλιο στο δίσκο.*

4. ο δίσκος είναι μια λεπτή πλάκα από πλαστικό, στο σχήμα του κύκλου, που τη βάζουμε σε ειδικό μηχάνημα για να ακούσουμε μουσική: *Έχει πολλούς δίσκους με κλασική μουσική.*

ο **διστάζω** (δίστασα) ΡΗΜ.: όταν κάποιος διστάζει να κάνει κάτι, δεν μπορεί να αποφασίσει αν θα το κάνει, γιατί δεν είναι σίγουρος ότι είναι σωστό: *Όλο ήθελε να της πει την αλήθεια και όλο δίσταζε. (= αμφιβάλλω) / Δε δίστασε να συκοφαντήσει όλους τους συναδέλφους του.*

το **δίστιχο** (του διστίχου, των διστίχων) ουσ.: το δίστιχο είναι το ποίημα ή η στροφή ενός ποιήματος που έχει δύο στίχους: *Οι κρητικές μαντινάδες είναι δίστιχα.*

ο **δισύλλαβος**, η **δισύλλαβη**, το **δισύλλαβο** ΕΠΙΘ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, μια λέξη είναι δισύλλαβη όταν έχει δύο συλλαβές: *Η λέξη "σπίτι" είναι δισύλλαβη.*

ο **διφθογγος** και η **διφθογγος** (του/της διφθόγγου, των διφθόγγων) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): ο διφθογγος είναι δύο φωνήεντα που προφέρονται μαζί, σε μια συλλαβή: *Στη λέξη "αηδόνι" το "αη" είναι διφθογγος.*

η **διχόνοια** (της διχόνοιας, των διχονοιών) ουσ.: η διχόνοια είναι η έχθρα που δημιουργείται ανάμεσα σε άτομα ή σε ομάδες επειδή δε συμφωνούν μεταξύ τους (≠ ομόνοια): *Έχασαν τον πόλεμο γιατί δεν ήταν ενωμένοι, τους χώριζε η διχόνοια.*

ο **διχρωμος**, η **διχρωμη**, το **διχρωμο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι διχρωμο, έχει δύο χρώματα: *Τα μουσικά χειρόγραφα είναι όλα διχρωμα, γραμμένα με μαύρο και κόκκινο μελάνι.*

το **δίχτυ** (του δίχτυου, των δίχτυων) ουσ.:

1. το δίχτυ είναι ένα υλικό από πλεγμένες κλωστές ή σύρματα με τρύπες ανάμεσά τους: *Έφτιαξαν ένα φράχτη από μεταλλικό δίχτυ.*

2. το δίχτυ είναι ένα κομμάτι από δίχτυ, που το χρησιμοποιούμε για να πιάνουμε ψάρια, έντομα ή ζώα: *Ένα τεράστιο καλαμάρι πιάστηκε στα δίχτυα των ψαράδων.*

3. (ΑΘΛΗΤ.) στο τένις ή το βόλεϊ, το δίχτυ είναι μια κατασκευή από δίχτυ στη μέση του γηπέ-

δου: *Το χτύπημα ήταν δυνατό, αλλά η μπάλα έπεσε πάνω στο δίχτυ.*

4. (ΑΘΛΗΤ.) στο ποδόσφαιρο, το δίχτυ είναι ένα κομμάτι από δίχτυ που στερεώνεται σε ψηλά στηρίγματα (= τέρμα): *Πέτυχε το τρίτο γκολ στέλνοντας την μπάλα στα δίχτυα.*

5. δίχτυα ΠΛΗΘ.: τα δίχτυα είναι η παγίδα στην οποία πέφτει κάποιος χωρίς να μπορεί να ξεφύγει: *Νέοι άνθρωποι ξεγελιούνται και πέφτουν στα δίχτυα των ναρκωτικών.*

ο **δίχως** ΠΡΟΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): χωρίς: *Πού πας δίχως την τσάντα σου; / Έφυγε στο εξωτερικό δίχως να το μάθει κανείς.*

η **δίψα** (της δίψας) ουσ.:

1. η δίψα είναι το αίσθημα που νιώθουμε ότι θέλουμε να πιούμε νερό: *Τα αλμυρά φαγητά φέρνουν δίψα.*

2. δίψα λέμε τη μεγάλη επιθυμία που νιώθει κάποιος να κάνει ή να πετύχει κάτι (= πόθος, λαχτάρα): *Είναι καλός μαθητής, με μεγάλη δίψα για μάθηση.*

△ Η λέξη δίψα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **διψάω/διψώ** (δίψασα, διψασμένος) ΡΗΜ.:

1. διψάει κάποιος όταν νιώθει την ανάγκη να πει νερό ή αναψυκτικό (≠ ξεδιψάω): *Ήπια ένα μπουκάλι νερό, γιατί διψούσε πολύ.*

2. όταν διψάμε για κάτι, το θέλουμε πάρα πολύ (= επιθυμώ, λαχταράω): *Δεν είναι απλώς καλοί μαθητές, αλλά παιδιά που διψάνε για μόρφωση.*

ο **διψήφιος**, η **διψήφια**, το **διψήφιο** ΕΠΙΘ.: ένας αριθμός είναι διψήφιος όταν αποτελείται από δύο ψηφία: *Διάλεξε στην τύχη ένα διψήφιο αριθμό από το 10 ως το 99.*

το **διψηφο** (του διψηφου, των διψηφων) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, το διψηφο είναι δύο γράμματα που τα προφέρουμε σαν ένα φθόγγο: *Το «οι» και το «τζ» είναι διψηφα.*

ο **διώροφος**, η **διώροφη**, το **διώροφο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα κτίριο ή κάτι άλλο είναι διώροφο, έχει δύο ορόφους ή δύο επίπεδα (= δίπατος): *Μένουν σε μια διώροφη μονοκατοικία. / Στο Λονδίνο τα λεωφορεία είναι διώροφα.*

△ Η λέξη όροφος γράφεται με ο, ενώ η λέξη διώροφος με ω. Έτσι γράφονται και τα ημιώροφος, τριώροφος, τετράωροφος κτλ.

η **διώρυγα** (της διώρυγας, των διωρύγων) ουσ.: η διώρυγα είναι ένα βαθύ αυλάκι, που το κατασκευάζουν οι άνθρωποι για να ενώσουν δύο θάλασσες ή δύο ποτάμια που χωρίζονται μεταξύ τους από στενή λωρίδα στεριάς (= κανάλι): *Η διώρυγα της Κορίνθου ενώνει το Αιγαίο με το Ιόνιο Πέλαγος και την Αδριατική θάλασσα.*

ο **διώνω** (έδιωξα), **διώνομαι** (διώχτηκα, διωγμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι με διώχνει όταν με αναγκάζει να φύγω από κάπου: *Τον έδιωξε από το μαγαζί του με τις κλοτσιές.*

2. λέμε ότι διώνω κάτι όταν το κάνω να μην υπάρχει: *Μην είσαι κακόκεφη, διώξε τις αρνη-*

τικές σκέψεις. (= αποβάλλω) / Χρησιμοποιεί υγρό σαπούνι που διώχνει τους λεκέδες από λάδι. (= απομακρύνω)

το **δοκάρι** (του δοκαριού, των δοκαριών) ουσ.:

1. το δοκάρι είναι ένα μακρύ ξύλο ή μέταλλο που χρησιμεύει για να στηρίζει τη στέγη, τους τοίχους κτλ.: *Τοποθετήθηκαν δοκάρια κάτω από τα κεραμίδια για να συγκρατούν τη σκεπή.*

2. (ΑΘΛΗΤ.) στο ποδόσφαιρο, τα δοκάρια είναι οι τρεις στύλοι που στηρίζουν τα δίχτυα του τέρματος: *Η μπάλα χτύπησε στο δοκάρι και δεν μπήκε γκολ.*

δοκιμάζω (δοκίμασα), **δοκιμάζομαι** (δοκιμάστηκα, δοκιμασμένος) ΡΗΜ.:

1. δοκιμάζω κάτι όταν το εξετάζω, για να καταλάβω αν είναι καλό, κατάλληλο κτλ. για να το φάω, να το φορέσω ή να το χρησιμοποιήσω: *Λειτουργεί μια χαρά η τηλεόραση, τη δοκίμασα. / Αγοράζει ρούχα χωρίς πρώτα να τα δοκιμάσει! / Δε δοκίμασε καθόλου από το αρνί.*

2. όταν δοκιμάζουμε κάποιον, τον εξετάζουμε για να δούμε αν είναι ικανός σε κάτι (= ελέγγω): *Τον έβαλε να τρέξει για να δοκιμάσει την αντοχή του.*

3. όταν δοκιμάζω να κάνω κάτι, κάνω προσπάθεια για να το πετύχω (= επιχειρώ, προσπαθώ): *Άζεκουραστούμε λίγο και μετά δοκιμάζουμε πάλι να το φτιάξουμε.*

η **δοκιμή** (της δοκιμής, των δοκιμών) ουσ.:

1. όταν κάποιος κάνει δοκιμή, δοκιμάζει κάτι ή κάποιον: *Πολλές εταιρείες κάνουν δοκιμές καλλυντικών σε ζώα. / Βάλε μου μια κουταλιά γλυκό, μόνο για δοκιμή.*

2. δοκιμή λέμε την πρόβα για μια παράσταση, μια παρέλαση κτλ.: *Οι δοκιμές για τη μαθητική παρέλαση γίνονται στο προαύλιο του σχολείου.*

το **δολάριο** (του δολαριού, των δολαρίων) ουσ.: το δολάριο είναι το νόμισμα των ΗΠΑ, του Καναδά και κάποιων άλλων χωρών: *Η τιμή του δολαριού έπεσε σε σχέση με την τιμή του ευρώ.*

η **δολοφονία** (της δολοφονίας, των δολοφονιών) ουσ.: δολοφονία είναι το να σκοτώνει κάποιος κάποιον αφού το έχει σχεδιάσει από πριν (= φόνος): *Είναι άγνωστα τα αίτια της δολοφονίας της. / Απέτυχε η απόπειρα δολοφονίας εναντίον του πρωθυπουργού.*

δολοφονώ (δολοφόνησα), **δολοφονούμαι** (δολοφονήθηκα, δολοφονημένος) ΡΗΜ.: κάποιος μας δολοφονεί όταν έχει σχεδιάσει το θάνατό μας από πριν και μας σκοτώνει (= φονεύω): *Κατηγορείται ότι δολοφόνησε τη γυναίκα του.*

το **δόλωμα** (του δολώματος, των δολωμάτων) ουσ.:

1. το δόλωμα είναι κομμάτι τροφής που βάζουμε στο αγκίστρι, σε παγίδα κτλ. για να τραβήξει τα ψάρια ή άλλα ζώα που θέλουμε να πιάσου-

με: *Έβαλε στη φάκα του ποντικού ένα κομμάτι τυρί για δόλωμα.*

2. το δόλωμα είναι κάτι ελκυστικό που χρησιμοποιούμε για να πείσουμε κάποιον να κάνει κάτι: *Η αστυνομία χρησιμοποίησε για δόλωμα μια όμορφη γυναίκα, για να συλλάβει τους κακοποιούς.*

το **δόντι** (του δοντιού, των δοντιών) ουσ.:

1. τα δόντια είναι τα σκληρά, άσπρα κομμάτια όργανα μέσα στο στόμα μας που χρησιμεύουν για να μασάμε την τροφή: *Το μωρό βγάζει τα πρώτα δόντια του και πονάει. / Δύο δόντια χρειάζονται σφράγισμα.*

2. δόντια λέμε τη σειρά από μυτερά κομμάτια που προεξέχουν σε ένα μαχαίρι, σε ένα πριόνι και σε άλλα εργαλεία: *Τα δόντια της χτένας.*

ΕΚΦΡ. γλιτώνω από του χάρου τα δόντια, έξω απ' τα δόντια, ήλιος με δόντια, με νύχια και με δόντια, σφίγγω τα δόντια, τρίζω τα δόντια

η **δόξα** (της δόξας) ουσ.: η δόξα είναι η φήμη και ο θαυμασμός που κερδίζει κάποιος για τις επιτυχίες του: *Κέρδισε και χρήματα και δόξα στη ζωή του.*

⚠ Η λέξη δόξα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. δόξα τω Θεώ

δόξα τω Θεώ ΕΚΦΡ.: το λέμε για να δείξουμε την ικανοποίησή μας που γίνεται κάτι καλό: *Τα πήγε πολύ καλά στις εξετάσεις, δόξα τω Θεώ.*

δοξάζω (δόξασα), **δοξάζομαι** (δοξάστηκα, δοξασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν δοξάζουμε κάποιον ή κάτι, το κάνουμε να αποκτήσει μεγάλη φήμη: *Δόξασαν την πατρίδα τους με τα κατορθώματά τους. / Δοξάστηκε όσο καμία άλλη ηθοποιός στη χώρα της.*

2. όταν δοξάζουμε το Θεό, του εκφράζουμε το σεβασμό μας και τον ευχαριστούμε για κάτι: *Να δοξάζεις το Θεό που έχεις την υγεία σου.*

το **δοξάρι** (του δοξαριού, των δοξαριών) ουσ.: το δοξάρι είναι ένα λεπτό και μακρύ ξύλο με τεντωμένα νήματα σε σχήμα τόξου, που το κινούμε πάνω στις χορδές του βιολιού, της λύρας ή άλλου μουσικού οργάνου για να παίξουμε μουσική: *Κουνούσε απαλά και αργά το δοξάρι πάνω στις χορδές του βιολιού.*

το **δόρυ** (του δόρατος, των δοράτων) ουσ.: το δόρυ είναι ένα μακρύ και σκληρό ξύλο με μυτερή άκρη από μέταλλο, που παλιότερα το χρησιμοποιούσαν σαν όπλο (= ακόντιο, κοντάρι): *Ο πολεμιστής τον κάρφωσε με το δόρυ του στο στήθος.*

ο **δορυφόρος** (του δορυφόρου, των δορυφόρων) ουσ.:

1. ο δορυφόρος είναι κάθε ουράνιο σώμα που γυρίζει γύρω από έναν πλανήτη ή από τα αστέρια: *Η Σελήνη είναι δορυφόρος της Γης.*

2. ο δορυφόρος είναι ένα αντικείμενο που στέλνουν οι άνθρωποι στο διάστημα, γύρω από τη Γη, για να συγκεντρώνει και να στείλει πίσω πληροφορίες: *Οι μετεωρολόγοι παρακο-*

λουθούν τον καιρό με δορυφόρους. / Είχαμε ζωντανές εικόνες από την καταστροφή μέσω δορυφόρου.

το **δόσιμο** (του δοσίματος, των δοσιμάτων) ουσ.:

1. δόσιμο είναι το να δίνουμε κάτι σε κάποιον για να το κρατήσει στα χέρια του ή να το έχει δικό του: *Τα παλιά μου ρούχα είναι για δόσιμο.*

2. δόσιμο λέμε το να δοθεί κάποιος σε κάτι που τον ενδιαφέρει πολύ (= αφιέρωση, αφοσίωση): *Η μουσική απαιτεί ολόψυχο δόσιμο.*

η **δουλειά** (της δουλειάς, των δουλειών) ουσ.:

1. η δουλειά είναι η εργασία που κάνει κάποιος για να κερδίσει χρήματα: *Τι δουλειά κάνεις; (= επάγγελμα) / Τελείωσε το σχολείο και τώρα ψάχνει για δουλειά.*

2. η δουλειά είναι κάτι που πρέπει να γίνει ή να κάνουμε: *Η πιο κουραστική δουλειά του σπιτιού είναι το σιδέρωμα. / Έχω δουλειά τώρα, θα σου τηλεφωνήσω αργότερα.*

3. η δουλειά είναι το μέρος ή η υπηρεσία όπου δουλεύει κάποιος (= εργασία): *Τι ώρα πηγαίνεις στη δουλειά το πρωί; / Πού βρίσκεται τώρα η δουλειά σου;*

4. η δουλειά είναι το αποτέλεσμα μιας εργασίας που κάναμε: *Διάβασα την εργασία σου και πιστεύω ότι έκανες εξαιρετική δουλειά.*

5. όταν κάτι είναι δικιά μας δουλειά, πρέπει να το κάνουμε εμείς και όχι κάποιος άλλος (= ευθύνη, υποχρέωση): *Είναι δική σου δουλειά να υποδέχεσαι τους καλεσμένους.*

ΕΚΦΡ. δουλειές με φούντες, κοιτάζω τη δουλειά μου

δουλειές με φούντες ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι έχουμε δουλειές με φούντες όταν έχουμε πάρα πολλή δουλειά: *Πήγαμε να βάψουμε το σπίτι και ανοίξαμε δουλειές με φούντες!*

το **δούλεμα** (του δουλέματος, των δουλεμάτων) ουσ.:

1. δούλεμα είναι το να δουλεύουμε ένα υλικό για να του δώσουμε σχήμα και μορφή: *Ο πηλός θέλει κι άλλο δούλεμα για να σκληρύνει.*

2. δούλεμα είναι όταν ασχολούμαστε με κάτι προσεκτικά για να το κάνουμε καλύτερο (= επεξεργασία): *Τα διηγήματά σου είναι καλά, αλλά θέλουν ακόμη δούλεμα πριν τα εκδώσουμε.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) δούλεμα είναι αυτό που κάνουμε όταν πειράζουμε ή κοροϊδεύουμε κάποιον (= πείραγμα, κοροϊδία): *Σταμάτα το δούλεμα κι έλα να μιλήσουμε σοβαρά!*

δουλεύει ρολόι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι ένα μηχάνημα δουλεύει ρολόι όταν δουλεύει πολύ καλά: *Ο υπολογιστής μου είχε πρόβλημα αλλά τώρα δουλεύει ρολόι.*

ο **δουλευταράς** (του δουλευταρά, των δουλευταράδων), η **δουλευταρού** ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο δουλευταράς είναι αυτός που δουλεύει πάρα πολύ (= εργατικός): *Την πήρε στη δουλειά επειδή είναι δουλευταρού.*

δουλεύω (δούλεψα), **δουλεύομαι** (δουλεύτηκα, δουλεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν δουλεύουμε, κάνουμε κάποιο επάγγελμα από το οποίο κερδίζουμε χρήματα (= εργαζομαι, απασχολούμαι): *Δουλεύει υπάλληλος σε τράπεζα. / Δεν έχει δουλέψει ποτέ.*

2. όταν δουλεύουμε, κάνουμε κάποιο έργο για να καταφέρουμε κάτι (= κοπιάζω): *Χρειάζεται να δουλέψεις πολύ για να περάσεις στο πανεπιστήμιο. / Δούλεψε μια ζωή για να αποκτήσει δικό του σπίτι.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι δουλεύουμε κάποιον όταν τον πειράζουμε για να γελάσουμε μαζί του (= κοροϊδεύω): *Τον δουλεύουν επειδή είναι χοντρός. / Δεν ξέρω αν με δουλεύει ή αν μιλάει σοβαρά.*

4. χρησιμοποιούμε το "δουλεύω" για πούμε ότι κάποιος δίνει σχήμα και μορφή σε ένα υλικό (= κατεργάζομαι): *Οι ξυλουργοί δουλεύουν το ξύλο για να φτιάξουν έπιπλα. / Το σίδερο δουλεύεται όσο είναι ζεστό.*

5. **δουλεύει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: ένα μηχάνημα δουλεύει όταν είναι σε λειτουργία (= λειτουργεί): *Δουλεύει ο υπολογιστής ή χάλασε;*

6. **δουλεύει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν μια επιχείρηση κτλ. δουλεύει, είναι ανοιχτή (= λειτουργεί): *Οι τράπεζες δε δουλεύουν, γιατί οι υπάλληλοι έχουν απεργία.*

ΕΚΦΡ. δουλεύει ρολόι

ο **δούλος** (του δούλου, των δούλων), η **δούλα** (της δούλας) ουσ.:

1. ο δούλος είναι αυτός που δεν έχει την ελευθερία του και ανήκει σε άλλον άνθρωπο, τον οποίο είναι υποχρεωμένος να υπακούει και να υπηρετεί (= σκλάβος): *Στην αρχαία Αθήνα, δούλοι γίνονταν οι αιχμάλωτοι πολέμου.*

2. **δούλος** ΑΡΣ.: δούλο λέμε κάποιον που είναι πολύ εξαρτημένος από κάτι (= δέσμιος): *Είναι δούλος του κέρδους και του χρήματος.*

ο **δούρειος ίππος** ουσ.:

1. ο δούρειος ίππος ήταν το μεγάλο ξύλινο άλογο μέσα στο οποίο κρύφτηκαν οι Έλληνες στρατιώτες για να μπουν κρυφά στην Τροία: *Το δούρειο ίππο τον σκαρφίστηκε ο Οδυσσέας.*

2. δούρειο ίππο λέμε καθετί που δείχνει αθώο και το χρησιμοποιούμε για να ξεγελάσουμε τους άλλους: *Η εταιρεία αυτή είναι ο δούρειος ίππος μιας μεγάλης οργάνωσης που πουλάει ναρκωτικά.*

το **δοχείο** (του δοχείου, των δοχείων) ουσ.:

1. το δοχείο είναι κάθε αντικείμενο που χρησιμοποιείται για να φυλάμε ή να μεταφέρουμε υγρά ή φαγητά μέσα σε αυτό: *Έβαλε το λάδι σ' ένα γυάλινο δοχείο.*

2. ένα δοχείο νερό είναι τόσο νερό, όσο χωράει σε ένα δοχείο: *Μας έφερε ένα δοχείο τυρί φέτα από το χωριό.*

ο **δράκοντας** (του δράκοντα, των δρακόντων) ουσ.: είναι ό,τι και ο δράκος: *Φοβόταν το δράκοντα του παραμυθιού.*

ο **δράκος** (του δράκου, των δράκων) ουσ.: στα παραμύθια, ο δράκος είναι ένα τεράστιο ζώο με μεγάλη ουρά και νύχια, που βγάζει φωτιά από το στόμα του: *Η γιαγιά μάς έλεγε παραμύθια με δράκους και άλλα τέρατα, και εμείς τρομάζαμε.*

ο **δράκουλας** (του δράκουλα) ουσ.: στις ταινίες τρόμου, ο δράκουλας είναι ο νεκρός που γυρίζει τη νύχτα ανάμεσα στους ζωντανούς για να τους πιει το αίμα (= βρικολάκας): *Τις Απόκριες ντύθηκε δράκουλας. / Τα δόντια του είναι σαν του δράκουλα.*

⚠ Η λέξη δράκουλας δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **δράμα** (του δράματος, των δραμάτων) ουσ.:

1. το δράμα είναι έργο στο θέατρο, στον κινηματογράφο ή στην τηλεόραση, που προκαλεί λύπη και συγκίνηση: *Η ταινία ήταν ένα κοινωνικό δράμα.*

2. δράμα λέμε την πολύ δυσάρεστη κατάσταση (= τραγωδία): *Το δράμα της οικογένειας συνεχίστηκε με τον ξαφνικό θάνατο του γιου τους.*

ο **δραπέτης** (του δραπέτη, των δραπέτων), η **δραπέτισσα** (της δραπέτισσας) ουσ.: ο δραπέτης είναι αυτός που φεύγει κρυφά από ένα μέρος όπου τον κρατάνε φυλακισμένο: *Η αστυνομία συνέλαβε τον έναν από τους δύο δραπέτες.*

η **δράση** (της δράσης, των δράσεων) ουσ.:

1. δράση είναι μία σειρά από πράξεις που κάνει κάποιος σε έναν ορισμένο τομέα (= δραστηριότητα): *Η τρομοκρατική οργάνωση ξεκίνησε τη δράση της στη δεκαετία του '70.*

2. δράση λέμε το αποτέλεσμα που έχει μια ουσία ή μια φυσική δύναμη πάνω σε κάτι: *Νέο σαμπουάν κατά της πιτυρίδας με γρήγορη και αποτελεσματική δράση. (= επίδραση)*

3. λέμε ότι μια ταινία ή ένα βιβλίο έχει δράση όταν έχει γρήγορες και επικίνδυνες σκηνές: *Τα αγόρια τρελαίνονται για ταινίες δράσης.*

ο **δραστήριος**, η **δραστήρια**, το **δραστήριο** επιθ.: όταν κάποιος είναι δραστήριος, ασχολείται με πολλά και διαφορετικά πράγματα: *Είναι ικανός και δραστήριος επιχειρηματίας.*

η **δραχμή** (της δραχμής, των δραχμών) ουσ.: η δραχμή ήταν το νόμισμα που χρησιμοποιούσαν στην Ελλάδα πριν από το ευρώ: *Ένα ευρώ είναι ίσο περίπου με 341 δραχμές.*

το **δρεπάνι** (του δρεπανιού, των δρεπανιών) ουσ.: το δρεπάνι είναι ένα εργαλείο με ξύλινο χερούλι και λεπτό μέταλλο σε σχήμα μισού κύκλου, που το χρησιμοποιούν για να κόβουν τα ψηλά χόρτα: *Ο θερισμός του σιταριού γινόταν παλιά με δρεπάνι.*

ο **δρομέας**, η **δρομέας** (του/της δρομέα, των δρομέων) ουσ.: ο δρομέας είναι ο αθλητής που παίρνει μέρος σε αγώνες δρόμου (= σπρίντερ): *Είναι ένας από τους πιο γρήγορους δρομείς των 200 μέτρων σ' όλο τον κόσμο.*

το **δρομολόγιο** (του δρομολογίου, των δρομολογίων) ουσ.:

1. το δρομολόγιο είναι η διαδρομή που ακολουθεί κάποιος για να φτάσει από ένα μέρος σε άλλο: *Πήραμε το τρένο που κάνει το δρομολόγιο Αθήνα-Θεσσαλονίκη.*

2. το δρομολόγιο είναι η συγκεκριμένη διαδρομή που ακολουθεί ένα μέσο συγκοινωνίας όταν ταξιδεύει: *Θα ήθελα να μάθω τα δρομολόγια των πλοίων για Κρήτη.*

ο **δρόμος** (του δρόμου, των δρόμων) ουσ.:

1. ο δρόμος είναι το μακρόστενο κομμάτι εδάφους, πάνω στο οποίο κινούνται οι άνθρωποι, τα αυτοκίνητα κτλ.: *Όλοι οι δρόμοι που οδηγούν στο χωριό είναι χωματόδρομοι. / Δεν οδηγείς στη σωστή πλευρά του δρόμου. / Μένει σ' έναν από τους πιο κεντρικούς δρόμους της πόλης. (= οδός)*

2. δρόμο λέμε την απόσταση ή το χρόνο που κάνουμε για να φτάσουμε από ένα μέρος σε άλλο (= διαδρομή): *Τα δύο χωριά απέχουν δύο ώρες δρόμο μεταξύ τους. / Έχουμε πολύ δρόμο ακόμα για να φτάσουμε στο σπίτι.*

3. δρόμο λέμε μια σειρά από πράξεις που κάνουμε για να πετύχουμε ένα σκοπό: *Διάλεξε το δρόμο της επιτυχίας και του χρήματος.*

4. δρόμο λέμε το αγώνισμα του τρεξίματος: *Σήμερα αγωνίζεται στο δρόμο των 100 μέτρων.*

ΕΚΦΡ. ανοίγω το δρόμο, αφήνω στο δρόμο, βρίσκομαι σε καλό δρόμο, βρίσκω το δρόμο μου, κόβω δρόμο, κόβω το δρόμο, με φέρνει ο δρόμος, μένω στο δρόμο, παίρνω τους δρόμους, πετάω στο δρόμο, τραβάω το δρόμο μου

ο **δρόμος μετ' εμποδίων** ουσ.: δρόμο μετ' εμποδίων λέμε το αγώνισμα κατά το οποίο ο αθλητής τρέχει εκατό ή διακόσια μέτρα, πετώντας διάφορα εμπόδια: *Βγήκε πρώτος στα εκατό μέτρα μετ' εμποδίων.*

ο **δροσερός**, η **δροσερή**, το **δροσερό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι δροσερό, είναι μέτρια κρύο και μας δροσίζει: *Φύσηξε ένα δροσερό αεράκι. / Ήπια ένα δροσερό αναψυκτικό για να ξεδιψάσει. (= δροσιτικός)*

2. δροσερό λέμε κάποιον ή κάτι που δημιουργεί ένα ευχάριστο αίσθημα δροσιάς, φρεσκάδας κτλ.: *Αγόρασε τσίχλες με γεύση δυόσμου για δροσερή αναπνοή. / Τα νεανικά πρόσωπα είναι φρέσκα και δροσερά σαν τα κρύα τα νερά.*

η **δροσιά** (της δροσιάς, των δροσιών) ουσ.:

1. όταν έχει δροσιά, ο καιρός είναι ευχάριστος, δεν κάνει ούτε πολλή ζέστη ούτε πολύ κρύο: *Θα ξεκινήσουμε νωρίς το πρωί, με τη δροσιά.*

2. η δροσιά είναι οι μικρές σταγόνες νερού που βλέπουμε το πρωί πάνω στα φυτά και στο έδαφος (= πάχνη): *Χαϊδέψαμε τα φύλλα για να δροσίσουμε τα χέρια μας με την πρωινή δροσιά.*

3. δροσιά λέμε το μέρος που έχει σκιά (= ίσκιος): *Καθίσαμε κάτω από τα πλατάνια, στη δροσιά.*

δροσιζει (δροσίσει), **δροσιζομαι** (δροσίσηκα, δροσισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι μας δροσιζει, μας δίνει την ευχάριστη αίσθηση της δροσιάς: *Μας δρόσισε το αεράκι.* / *Ήπια κρύο νερό για να δροσιστεί.*

2. **δροσιζει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι δροσιζει, γίνεται δροσερό: *Άρχισε να φυσάει και δρόσισε ο καιρός.*

η **δυάδα** (της δυάδας, των δυάδων) ΟΥΣ.: δυάδα λέμε ένα σύνολο από δύο πρόσωπα ή δύο όμοια πράγματα: *Στα θρανία οι μαθητές κάθονται σε δυάδες.*

το **δυάρι** (του δυαριού, των δυαριών) ΟΥΣ.:

1. το δυάρι είναι ένα διαμέρισμα σε πολυκατοικία, που έχει δύο δωμάτια, εκτός από την κουζίνα και το μπάνιο: *Δεν είναι εύκολο να μένουν τρία άτομα σ' ένα δυάρι.*

2. το δυάρι είναι το χαρτί της τράπουλας που έχει πάνω του τον αριθμό δύο: *Μου λείπει ένα δυάρι καρό για να κάνω τετράδα.*

δύει (έδυσε) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα ουράνιο σώμα, όπως ο ήλιος, δύει, χάνεται από τον ουρανό (= βασιλεύει ≠ ανατέλλει): *Έφυγαν το απόγευμα, μόλις έδυσε ο ήλιος.*

2. λέμε ότι δύει κάτι όταν χάνει την παλιά του δόξα (= παρακμάζω): *Έδυσε η παλιά αυτοκρατορία.*

η **δύναμη** (της δύναμης, των δυνάμεων) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος έχει δύναμη, μπορεί να σηκώνει ή να μεταφέρει βαριά πράγματα: *Έχει τόση δύναμη, που μπορεί να σηκώσει μόνος του το τραπέζι.*

2. κάποιος έχει δύναμη όταν μπορεί να αντιμετωπίζει και να αντέχει δύσκολες καταστάσεις: *Βρήκε τη δύναμη να συνεχίσει τη ζωή της και μετά το θάνατο του γιου της.* (= σθένος) / *Αγωνίστηκε με όλες του τις δυνάμεις για να πετύχει επαγγελματικά.*

3. ένας άνθρωπος ή μια ομάδα έχει δύναμη όταν μπορεί να επηρεάζει τους άλλους (= εξουσία): *Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης έχουν τη δύναμη να αλλάζουν ακόμα και κυβερνήσεις.*

4. όταν κάτι γίνεται με δύναμη, γίνεται δυνατά, με ορμή: *Έφυγε θυμωμένος και βρόντηξε πίσω του την πόρτα με δύναμη.* / *Ο άνεμος φυσούσε με δύναμη.* (= ένταση)

ο **δυναμικός**, η **δυναμική**, το **δυναμικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι δυναμικός, είναι αποφασιστικός και έτοιμος για δράση: *Ο νέος διευθυντής του τμήματος είναι έξυπνος και δυναμικός.*

2. όταν κάτι είναι δυναμικό, δείχνει διάθεση για έντονη δράση: *Το κόμμα ανέλαβε δυναμικές πρωτοβουλίες για να κερδίσει ψήφους.*

3. δυναμικό λέμε και κάτι που γίνεται με βίαιο τρόπο (= βίαιος): *Χρειάστηκε η δυναμική επέμβαση της αστυνομίας για να σταματήσουν τα επεισόδια.*

δυναμώνω (δυνάμωσα) ΡΗΜ.:

1. όταν δυναμώνουμε, γινόμαστε πιο δυνατοί ή πιο υγιείς (= τονώνομαι ≠ εξασθενώ): *Παίρνει βιταμίνες για να δυναμώσει.*

2. δυναμώνουμε κάτι όταν ανεβάζουμε την έντασή του (≠ χαμηλώνω): *Δυναμώσε τη μουσική, γιατί δεν ακούω.*

3. **δυναμώνει** 3^ο ΠΡ.: κάτι δυναμώνει κάτι άλλο όταν το κάνει να αποκτήσει δύναμη και υγεία (= τονώνει ≠ εξασθενίζει): *Αυτή η άσκηση δυναμώνει τους μύς της πλάτης.* / *Το τακτικό κούρεμα δυναμώνει τα μαλλιά.*

4. **δυναμώνει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι δυναμώνει, αποκτάει μεγαλύτερη ένταση: *Δυναμώσε κι άλλο η βροχή.* / *Έπιασε αέρας και δυνάμωσε η φωτιά.* (= φουντώνει)

το **δυναμωτικό** (του δυναμωτικού, των δυναμωτικών) ΟΥΣ.: το δυναμωτικό είναι φάρμακο που δυναμώνει τον οργανισμό μας: *Είναι αδύναμος και παίρνει βιταμίνες και άλλα δυναμωτικά.*

ο **δυναμωτικός**, η **δυναμωτική**, το **δυναμωτικό** ΕΠΙΘ.: όταν μια ουσία είναι δυναμωτική, βοηθάει τον οργανισμό μας να γίνει πιο δυνατός (= τονωτικός): *Τα φρούτα έχουν πολλές βιταμίνες και είναι δυναμωτικά.*

δυνατά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν πιάνουμε κάτι δυνατά, το πιάνουμε με δύναμη: *Μου έσφιξε το χέρι δυνατά και με πόνεσε.*

2. όταν κάτι γίνεται δυνατά, έχει μεγάλη δύναμη: *Ο αέρας φυσούσε δυνατά κι έριξε κάτω όλες τις γλάστρες.*

3. όταν κάτι ακούγεται δυνατά, έχει μεγάλη ένταση (≠ χαμηλά, σιγανά): *Έβαλε δυνατά τη μουσική και οι γείτονες ενοχλήθηκαν.*

ο **δυνατός**, η **δυνατή**, το **δυνατό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι δυνατός, έχει καλή υγεία και μεγάλη δύναμη (≠ αδύναμος): *Δεν είμαι τόσο δυνατός, για να σηκώσω μόνος μου όλες τις βαλίτσες.* / *Έχει δυνατό οργανισμό και δεν αρρωσταίνει εύκολα.*

2. όταν ένα αντικείμενο ή ένα υλικό είναι δυνατό, είναι γερό και έχει μεγάλη αντοχή (= ανθεκτικός): *Το σίδερο είναι πολύ δυνατό υλικό.* / *Πρέπει να κολλήσεις τα δύο ξύλα με μια δυνατή κόλλα για να ενωθούν καλά.*

3. όταν κάποιος είναι δυνατός σε ένα μάθημα ή κάτι άλλο, είναι πολύ καλός σε αυτό (= γερός ≠ αδύνατος): *Είναι δυνατός στην άλγεβρα.*

4. όταν κάτι είναι δυνατό, γίνεται με μεγάλη δύναμη ή ένταση (= έντονος, ισχυρός): *Ο σεισμός ήταν δυνατός και προκάλεσε ζημιές.* / *Ένιωσε ένα δυνατό πόνο στην καρδιά.*

5. ένα γεγονός είναι δυνατό όταν μπορεί να γίνει (≠ αδύνατος): *Δεν είναι δυνατή η ανανέωση της συνδρομής σας.*

6. λέμε δυνατό τον καφέ, το ποτό ή το τσιγάρο που περιέχει πολύ καφέ, αλκοόλ ή καπνό (= βαρύς ≠ ελαφρύς): *Το πρώι χρειάζομαι ένα δυνατό καφέ για να ξυπνήσω.*

ΕΚΦΡ. βάζω τα δυνατά μου

η **δυνατότητα** (της δυνατότητας, των δυνατοτήτων) ουσ.:

1. όταν υπάρχει η δυνατότητα να γίνει κάτι, μπορεί να γίνει: *Συζήτησαν για τη δυνατότητα να αυξηθεί ο μισθός του.* (= πιθανότητα)

2. όταν κάποιος έχει τη δυνατότητα να κάνει κάτι, είναι ικανός και μπορεί να το κάνει: *Έχει τις δυνατότητες να γίνει πολύ καλός αθλητής.* (= ικανότητα, προσόν) / *Δεν έχω τη δυνατότητα να αγοράσω καινούριο αυτοκίνητο.*

οι **δύο**, οι **δύο**, τα **δύο** και οι **δυο**, οι **δυο**, τα **δυο**
 επιθ.: δύο άνθρωποι ή δύο πράγματα είναι ένα σύνολο από 2 μονάδες: *Η τσάντα ήταν βαριά και την κρατούσε με τα δύο του χέρια.*

⚠ Η λέξη δύο δεν κλίνεται.

ΕΚΦΡ. βάζω τα δύο πόδια σ' ένα παπούτσι, είναι δύο βήματα, με δυο λόγια

το **δύο** ουσ.: ο αριθμός 2: *Κοιτάξτε στη σελίδα δύο.*

⚠ Η λέξη δύο δεν κλίνεται.

δυο βήματα εκφρ.: ένα μέρος βρίσκεται δυο βήματα από κάποιο άλλο όταν βρίσκεται πολύ κοντά σε αυτό: *Το σπίτι του είναι δύο βήματα από το σχολείο.*

ο **δυόσμος** (του δυόσμου, των δυόσμων) ουσ.:

1. ο δυόσμος είναι ένα φυτό που τα φύλλα του έχουν ωραία και δυνατή μυρωδιά: *Δίπλα από το βασιλικό φύτεψε και δυόσμο.*

2. ο δυόσμος είναι και τα φύλλα αυτού του φυτού, που τα βάζουμε σε διάφορα φαγητά για άρωμα και νοστιμιά: *Η γιαγιά μου πάντα έβαζε δυόσμο στους κεφτέδες.*

η **δυσάρεσκεια** (της δυσάρεσκειας, των δυσάρεσκειών) ουσ.: η δυσάρεσκεια είναι το δυσάρεστο συναίσθημα που νιώθουμε όταν δεν είμαστε ευχαριστημένοι ή ικανοποιημένοι με κάτι (≠ ευχαρίστηση, ικανοποίηση): *Της εξέφρασε τη δυσάρεσκειά του για το βαθμό που του έβαλε. / Η δυσάρεσκεια για τη δουλειά του οφείλεται στο χαμηλό μισθό του.*

δυσάρεστα επιπρ.: όταν νιώθουμε δυσάρεστα, νιώθουμε δυσάρεστα συναισθήματα, όπως δυσάρεσκεια ή ενόχληση (≠ ευχάριστα): *Πολλοί νιώθουν δυσάρεστα με τις εξελίξεις και ντρέπονται πολύ.*

ο **δυσάρεστος**, η **δυσάρεστη**, το **δυσάρεστο**
 επιθ.:

1. όταν κάτι είναι δυσάρεστο, δημιουργεί άσχημες καταστάσεις ή αισθήματα (= άσχημος ≠ ευχάριστος): *Στενοχωρήθηκε πολύ με τη δυσάρεστη είδηση. / Από το ψυγείο έρχεται μια δυσάρεστη μυρωδιά.*

2. όταν κάποιος είναι δυσάρεστος, αυτά που λέει ή κάνει προκαλούν δυσάρεσκεια ή ενόχληση: *Όσοι λένε τη σκληρή αλήθεια, γίνονται δυσάρεστοι.*

η **δύση** (της δύσης, των δύσεων) ουσ.:

1. η δύση του ήλιου είναι όταν χάνεται ο ήλιος από τον ουρανό (≠ ανατολή): *Έβλεπε τη δύση του ήλιου από το παράθυρό σου.*

2. η δύση είναι η ώρα που ο ήλιος χάνεται από τον ουρανό (= δειλινό, ηλιοβασίλεμα ≠ ξημέρωμα, χάραμα): *Υποσχέθηκε να είναι πίσω με τη δύση του ήλιου.*

3. δύση λέμε τα τελευταία χρόνια της ζωής κάποιου ή μιας περιόδου: *Ο Α' Παγκόσμιος πόλεμος οδήγησε την Αυστροουγγαρία στη δύση της.* (= παρακμή)

4. η δύση είναι ένα από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, εκεί όπου δέει ο ήλιος (≠ ανατολή): *Ο ήλιος κινείται στον ουρανό από την ανατολή προς τη δύση.*

5. Δύση ενικ.: Δύση λέμε τις χώρες της δυτικής Ευρώπης, τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και τον Καναδά, για να τις ξεχωρίσουμε από τις χώρες της Ασίας (≠ Ανατολή): *Ο πολιτισμός της Δύσης δίνει μεγάλη αξία στα υλικά αγαθά.*

ο **δυσκίνητος**, η **δυσκίνητη**, το **δυσκίνητο** επιθ.: όταν κάποιος δυσκίνητος, κινείται αργά και με δυσκολία (≠ ευκίνητος): *Πάχυνε πολύ κι έγινε δυσκίνητος.*

η **δυσκοιλιότητα** (της δυσκοιλιότητας) ουσ.: όταν κάποιος έχει δυσκοιλιότητα, έχει δυσκολία να κάνει τα κακά του: *Τα φρούτα και τα λαχανικά κάνουν καλό στη δυσκοιλιότητα.*

⚠ Η λέξη δυσκοιλιότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

δύσκολα επιπρ.: λέμε ότι κάτι γίνεται δύσκολα όταν γίνεται με δυσκολία (≠ εύκολα): *Όλη η οικογένεια ζούσε δύσκολα με το μικρό μισθό της μητέρας.*

δυσκολεύω (δυσκόλεψα), **δυσκολεύομαι** (δυσκολεύτηκα) ρημ.:

1. κάποιος ή κάτι δυσκολεύει κάτι όταν το κάνει πιο δύσκολο (≠ διευκολύνω): *Το χιόνι δυσκόλεψε την κίνηση των αυτοκινήτων. / Με το να μη μιλάς δυσκολεύεις την κατάσταση.*

2. δυσκολεύει ενεργ. 3^ο πρ.: κάτι μας δυσκολεύει όταν μας δημιουργεί προβλήματα: *Στα ελληνικά με δυσκολεύουν τα γένη των ουσιαστικών.*

3. δυσκολεύει ενεργ. 3^ο πρ.: όταν κάτι δυσκολεύει, αρχίζει να γίνεται δύσκολο: *Όταν δυσκόλεψαν τα πράγματα, ζήτησε τη βοήθειά τους.*

4. δυσκολεύομαι παθ.: όταν δυσκολεύομαστε με κάτι, δεν μπορούμε να το κάνουμε εύκολα (= ζορίζομαι): *Δυσκολεύτηκε πολύ να περάσει την τάξη.*

5. δυσκολεύομαι παθ.: λέμε ότι δυσκολεύομαι να κάνω κάτι όταν δεν είμαι σίγουρος (= διστάζω): *Δυσκολεύοταν να του ζητήσει συγνώμη. / Δυσκολεύομαι να τον πιστέψω.*

η **δυσκολία** (της δυσκολίας, των δυσκολιών) ουσ.:

1. κάτι γίνεται με δυσκολία όταν είναι δύσκολο (≠ ευκολία, άνεση): *Τρεις μήνες μετά το ατύχημα κι ακόμα περπατάει με δυσκολία. / Με δυσκολία βρήκαμε να παρκάρουμε.*

2. η δυσκολία είναι μια άσχημη κατάσταση με πολλά προβλήματα (= εμπόδιο): *Αντιμετώπισε πολλές δυσκολίες στη ζωή της.*

ο **δύσκολος**, η **δύσκολη**, το **δύσκολο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι δύσκολο, χρειάζεται κόπο, προσπάθεια ή χρόνο για να το κάνουμε (= κουραστικός, κοπιαστικός ≠ εύκολος): *Ανέλαβα τις δύσκολες δουλειές του σπιτιού για να την ξεκουράσω.*

2. δύσκολο είναι κάτι που δεν μπορούμε να το καταλάβουμε αμέσως (= πολύπλοκος ≠ απλός): *Το σημερινό μάθημα της φυσικής ήταν δύσκολο και μου πήρε τρεις ώρες για να το μάθω.*

3. δύσκολη είναι μια κατάσταση που είναι δυσάρεστη και γεμάτη εμπόδια ή προβλήματα: *Οι άνθρωποι υπέφεραν πολύ στα δύσκολα χρόνια του πολέμου.*

4. κάποιος είναι δύσκολος άνθρωπος όταν δεν ευχαρισιάζεται με τίποτα ή δημιουργεί προβλήματα (= ιδιότροπος, παράξενος ≠ καλόβολος): *Ταλαιπωρήθηκα πολύ να τον μεγαλώσω, γιατί ήταν δύσκολο παιδί.*

ΕΚΦΡ. κάνω τη ζωή δύσκολη

το **δυστύχημα** (του δυστυχήματος, των δυστυχημάτων) ΟΥΣ.: όταν γίνεται ένα δυστύχημα, ένα μέσο συγκοινωνίας χτυπάει ένα άλλο ή έναν άνθρωπο, με αποτέλεσμα να υπάρχουν τραυματίες, νεκροί ή άλλες ζημιές: *Δύο πολύνεκρα δυστυχήματα έγιναν το Σαββατοκύριακο στην εθνική οδό. / Αεροπορικό δυστύχημα με εκατό νεκρούς συγκλόνισε τη χώρα.*

η **δυστυχία** (της δυστυχίας, των δυστυχιών) ΟΥΣ.: 1. η δυστυχία είναι μια δυσάρεστη κατάσταση που δημιουργείται από μεγάλο πόνο, από δυσκολίες κτλ. (≠ ευτυχία): *Από μικρός γνώρισε τη δυστυχία και τα βάσανα.*

2. δυστυχία λέμε καθετί που προκαλεί δυστυχία (= συμφορά, κακό): *Πέρασε πολλές δυστυχίες στη ζωή του.*

ο **δυστυχισμένος**, η **δυστυχισμένη**, το **δυστυχισμένο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι δυστυχισμένος, είναι πολύ λυπημένος και νιώθει δυστυχία (≠ ευτυχισμένος): *Τα παιδιά που ζουν χωρίς την αγάπη των γονιών τους είναι δυστυχισμένα.*

2. όταν κάποιος ζει δυστυχισμένη ζωή, ζει μέσα στη δυστυχία (≠ ευτυχισμένος): *Δε θέλει να θυμάται τα δυστυχισμένα χρόνια της εφηβείας της.*

3. είναι ό,τι και ο δύστυχος (= κακομοίρης, φουκαράς): *Πόσα έχει περάσει αυτός ο δυστυχισμένος γέρος!*

ο **δύστυχος**, η **δύστυχη**, το **δύστυχο** ΕΠΙΘ.: λέμε δύστυχο τον άνθρωπο που τον λυπόμαστε για την κακή του τύχη (= δυστυχισμένος, κακόμοιρος): *Τη δύστυχη τη μάνα, να χάσει το μονάκριβο παιδί της!*

δυστυχώς ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι λυπόμαστε που έγινε κάτι δυσάρεστο (≠ ευτυχώς): *Δυστυχώς, δε θα μπορέσω να έρθω μαζί σας.*

ο **δύτης**, η **δύτης** (του/της δύτη, των δυτών) ΟΥΣ.: ο δύτης είναι αυτός που κολυμπάει κάτω από το νερό της θάλασσας, φορώντας ειδική στολή και ειδικές συσκευές για να μπορεί να αναπνέει: *Οι δύτες βούτηξαν στο βυθό με μπουκάλες οξυγόνου για να βρουν το ναυάγιο.*

δυτικά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν πηγαίνουμε δυτικά, κινούμαστε προς την κατεύθυνση της δύσης (≠ ανατολικά): *Στρίψαμε δυτικά προς την έξοδο της πόλης.*

2. όταν κάτι βρίσκεται δυτικά μιας περιοχής, βρίσκεται προς την κατεύθυνση της δύσης σε σχέση με αυτή την περιοχή: *Η Ελλάδα δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος.*

ο **δυτικός**, η **δυτική**, το **δυτικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα μέρος είναι δυτικό, βρίσκεται στη δύση ή βλέπει προς τη δύση (≠ ανατολικός): *Η Φλώρινα είναι πόλη της δυτικής Μακεδονίας.*

2. όταν κάτι είναι δυτικό, ξεκινάει από τη δύση ή κατευθύνεται προς τη δύση (≠ ανατολικός): *Οι δυτικοί άνεμοι σταδιακά θα εξασθενήσουν. / Το ποτάμι κυλά προς δυτική κατεύθυνση.*

3. δυτικό είναι καθετί που έχει σχέση με τις χώρες της Δύσης (≠ ανατολικός): *Ο δυτικός τρόπος ζωής δίνει μεγάλη σημασία στην κατανάλωση.*

δω ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και το εδώ: *Έχει καιρό να περάσει από δω.*

ΕΚΦΡ. από δω κι εμπρός

το **δώδεκα** ΟΥΣ.: ο αριθμός 12: *Ο ξενοδόχος μάς έδωσε το δωμάτιο δώδεκα.*

⚠ Η λέξη δώδεκα δεν κλίνεται.

οι **δώδεκα**, οι **δώδεκα**, τα **δώδεκα** ΕΠΙΘ.: δώδεκα πρόσωπα ή δώδεκα πράγματα είναι ένα σύνολο από 12 μονάδες: *Ο χρόνος έχει δώδεκα μήνες.*

⚠ Η λέξη δώδεκα δεν κλίνεται.

η **δωδεκάδα** (της δωδεκάδας, των δωδεκάδων) ΟΥΣ.: δωδεκάδα λέμε ένα σύνολο από δώδεκα πρόσωπα ή δώδεκα όμοια πράγματα (= ντουζίνα): *Αγόρασε μια δωδεκάδα φρέσκα αυγά.*

το **δωμάτιο** (τουωματίου, τωνωματίων) ΟΥΣ.: το δωμάτιο είναι καθένας από τους χώρους ενός σπιτιού ή ενός κτιρίου που χωρίζεται από τους υπόλοιπους με τοίχους: *Το διαμέρισμα είχε τρία κύρια δωμάτια, την κουζίνα και το μπάνιο. / Θα πάμε εκδρομή και κλείσαμε δωμάτιο στο ξενοδοχείο.*

δωρεάν ΕΠΙΡΡ.: κάτι είναι δωρεάν όταν το παίρνουμε, το χρησιμοποιούμε ή το παρακολουθούμε χωρίς να πρέπει να δώσουμε χρήματα (= τζάμπα): *Η είσοδος στο θέατρο για τους μαθητές είναι δωρεάν.*

το **δώρο** (του δώρου, των δώρων) ΟΥΣ.: το δώρο είναι καθετί που δίνουμε σε κάποιον σε μια ειδική περίπτωση, όπως γενέθλια, γιορτή, επιτυχία κτλ.: *Τι δώρο σου έκανε για τα γενέθλιά σου; / Του έκανε δώρο ένα αυτοκίνητο επειδή πέρασε στο πολυτεχνείο.*

Ε ε

εάν ΣΥΝΔ. → **αν**

ο **εαυτός μου** ΑΝΤΩΝ.: ο εαυτός μας είμαστε εμείς οι ίδιοι: *Είναι εγωιστής και νοιάζεται μόνο για τον εαυτό του.*

η **εβδομάδα** (της εβδομάδας, των εβδομάδων) και η **βδομάδα** ΟΥΣ.:

1. η εβδομάδα είναι οι επτά μέρες από τη Δευτέρα ως την Κυριακή: *Έμεινα στο χωριό για μια εβδομάδα. / Μου τηλεφωνεί κάθε εβδομάδα.*

2. η εβδομάδα είναι το σύνολο επτά ημερών η μία μετά την άλλη (= επταήμερο): *Τη γνώρισα πριν από μία εβδομάδα. / Πέρυσι το καλοκαίρι πέρασα τρεις εβδομάδες στο Παρίσι.*

ο **εβδομαδιαίος**, η **εβδομαδιαία**, το **εβδομαδιαίο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι εβδομαδιαίο, γίνεται μία φορά την εβδομάδα: *Κάθε Παρασκευή γίνεται η εβδομαδιαία συνέλευση του συλλόγου καθηγητών.*

2. όταν κάτι είναι εβδομαδιαίο, διαρκεί μία εβδομάδα: *Βγήκε από το στρατόπεδο με εβδομαδιαία άδεια.*

3. όταν κάτι είναι εβδομαδιαίο, αντιστοιχεί σε μια εβδομάδα: *Έχει μόνο 50 ευρώ για να καλύψει τα εβδομαδιαία του έξοδα.*

η **έβδομη τέχνη** ΟΥΣ.: έβδομη τέχνη λέμε αλλιώς τον κινηματογράφο: *Τα όσκαρ είναι τα σημαντικότερα βραβεία στο χώρο της έβδομης τέχνης.*

⚠ Η έβδομη τέχνη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **εβδομήντα** ΟΥΣ.: ο αριθμός 70: *Το εβδομήντα δε διαιρείται ακριβώς με το τρία.*

⚠ Η λέξη εβδομήντα δεν κλίνεται.

οι **εβδομήντα**, οι **εβδομήντα**, τα **εβδομήντα** ΕΠΙΘ.: εβδομήντα άνθρωποι ή εβδομήντα πράγματα είναι ένα σύνολο από 70 μονάδες: *Νοικιάζει ένα διαμέρισμα εβδομήντα τετραγωνικών μέτρων.*

⚠ Η λέξη εβδομήντα δεν κλίνεται.

ο **έβδομος**, η **έβδομη**, το **έβδομο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι έβδομο, έχει τον αριθμό 7 σε μια σειρά: *Το Σάββατο είναι η έβδομη ημέρα της εβδομάδας.*

ΕΚΦΡ. είμαι στον έβδομο ουρανό

τα **εβραϊκά** (των εβραϊκών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς την εβραϊκή γλώσσα, τα εβραϊκά

ο **εβραϊκός**, η **εβραϊκή**, το **εβραϊκό** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο εβραϊκός

τα **εβραϊκά** (των εβραϊκών) ΟΥΣ.: τα εβραϊκά είναι η εβραϊκή γλώσσα: *Τα εβραϊκά είναι αρχαία*

γλώσσα, η οποία ξανάρχισε να μιλιέται το 19ο αιώνα.

ο **εβραϊκός**, η **εβραϊκή**, το **εβραϊκό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι εβραϊκό, έχει σχέση με το έθνος ή με τον πολιτισμό των Εβραίων: *Στη γειτονιά μας υπάρχει μία εβραϊκή συναγωγή. / Οι Εβραίοι τηρούν πιστά τις εβραϊκές παραδόσεις.*

ο **Εβραίος** (του Εβραίου, των Εβραίων), η **Εβραία** (της Εβραίας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.:

1. ο Εβραίος είναι αυτός που ανήκει στο έθνος που κατοικούσε στην αρχαία Παλαιστίνη και πιστεύει στην εβραϊκή θρησκεία, τον ιουδαϊσμό (= Ισραηλίτης): *Έγιναν φοβεροί διωγμοί των Εβραίων κατά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) εβραίο λέμε τον τσιγκούνη άνθρωπο (= φιλάργυρος): *Όταν είναι να δώσει χρήματα, γίνεται εβραίος!*

τα **εγγλέζικα** (των εγγλέζικων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς την αγγλική γλώσσα, τα αγγλικά: *Έζησε στο Λονδίνο και μιλάει πολύ καλά τα εγγλέζικα.*

ο **εγγλέζικος**, η **εγγλέζικη**, το **εγγλέζικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο αγγλικός: *Συνάντησαν ένα πλοίο με εγγλέζικη σημαία.*

ο **Εγγλέζος** (του Εγγλέζου, των Εγγλέζων), η **Εγγλέζα** (της Εγγλέζας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. έτσι λέγεται αλλιώς ο Άγγλος: *Κάθε μέρα ο Αντώνης και τ' αδέρφια του πήγαιναν περίπατο με την Εγγλέζα δασκάλα τους.*

2. εγγλέζο λέμε έναν άνθρωπο που πηγαίνει κάπου ακριβώς στην ώρα του (= ακριβής): *Είναι πάντα εγγλέζος στα ραντεβού του, δεν αργεί ούτε λεπτό!*

το **εγγόνι** (του εγγονιού, των εγγονιών) ΟΥΣ.: το εγγόνι κάποιου είναι ο εγγονός ή η εγγονή του: *Ο παππούς μου έχει τέσσερα εγγόνια.*

ο **εγγονός** (του εγγονού, των εγγονών), η **εγγονή** (της εγγονής) ΟΥΣ.: ο εγγονός είναι ο γιος ή η κόρη του παιδιού κάποιου: *Παππούς, γιος και εγγονός υποστηρίζουν την ίδια ομάδα.*

η **εγγραφή** (της εγγραφής, των εγγραφών) ΟΥΣ.:

1. εγγραφή είναι το να γράψουμε το όνομα κάποιου σε έναν επίσημο κατάλογο, ώστε να μπορεί να παρακολουθεί μαθήματα, να παίρνει μέρος σε εκδηλώσεις κτλ.: *Πλήρωσες για την εγγραφή σου στο ωδείο;*

2. **εγγραφές** ΠΛΗΘ.: οι εγγραφές είναι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο μπορεί να γραφτεί κάποιος σε σχολείο, γυμναστήριο κτλ.: *Οι εγγραφές στα σχολεία αρχίζουν σε δέκα μέρες.*

3. η εγγραφή είναι αυτό κάνουμε όταν γράφουμε ήχο ή εικόνα σε κασέτες, σε σιντί κτλ.: *Φταίει το κασετόφωνο για την κακή εγγραφή των τραγουδιών. (= ηχογράφηση)*

το **έγγραφο** (του εγγράφου, των εγγράφων) ΟΥΣ.:

1. το έγγραφο είναι ένα χαρτί με επίσημες πληροφορίες που ανακοινώνουν ή βεβαιώνουν

κάτι: Έχει έναν ειδικό φάκελο όπου φυλάει όλα τα επίσημα έγγραφα του.

2. (ΠΛΗΡΟΦ.) στην πληροφορική, έγγραφο είναι μια ομάδα από πληροφορίες στον υπολογιστή, όπως κείμενο, εικόνες κτλ., που έχουν το ίδιο όνομα: Πρέπει πάντα να αποθηκεύεις τα έγγραφα σου πριν κλείσεις τον υπολογιστή σου.

η **εγγύηση** (της εγγύησης, των εγγυήσεων) ουσ.:

1. η εγγύηση είναι αυτό που βεβαιώνει ότι κάτι θα γίνει: Τα χρήματα δεν αποτελούν εγγύηση για την επιτυχία.

2. η εγγύηση είναι η υπόσχεση ότι κάτι θα γίνει οπωσδήποτε: Δεν μπορεί να δώσει εγγυήσεις ότι δε θα γίνουν απολύσεις υπαλλήλων στο μέλλον.

3. η εγγύηση είναι η συμφωνία ότι, αν κάτι που αγοράζουμε δε λειτουργεί, θα το επισκευάσουν ή θα μας δώσουν πίσω τα χρήματά μας: Το πλυντήριο έχει εγγύηση πέντε χρόνια.

εγγυώμαι (εγγυήθηκα, εγγυημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν εγγυώμαι για κάποιον, βεβαιώνω ότι θα κάνει αυτό που έχει αναλάβει: Εγγυήθηκαν για σας και σας έχω απόλυτη εμπιστοσύνη.

2. λέμε ότι κάποιος εγγυάται κάτι όταν βεβαιώνει ή υπόσχεται ότι θα γίνει (= υπόσχομαι, διαβεβαιώνω): Σας εγγυώμαι ότι θα μείνετε πολύ ευχαριστημένοι από το ξενοδοχείο μας.

3. εγγυάται 3^ο ΠΡ.: κάτι μας εγγυάται κάτι άλλο όταν μας επιτρέπει να το θεωρούμε βέβαιο: Τι μας εγγυάται ότι δε θα ξαναγίνει σεισμός στην περιοχή;

έγινε ΕΚΦΡ.: το λέμε σε κάποιον όταν συμφωνούμε να κάνουμε αυτό που μας λέει (= εντάξει): – Πάμε αύριο σινεμά; – Έγινε!

τα **εγκαίνια** (των εγκαίνιων) ουσ.: τα εγκαίνια είναι η επίσημη τελετή που γίνεται όταν αρχίζει να λειτουργεί μια νέα επιχείρηση, οργανισμός κτλ.: Έγιναν τα εγκαίνια της νέας δημοτικής βιβλιοθήκης από τον υπουργό πολιτισμού.

εγκαίρα και **εγκαίρως** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται εγκαίρα, γίνεται στον κατάλληλο χρόνο, την ώρα ακριβώς που πρέπει (≠ καθυστερημένα): Να καταθέσεις την αίτηση εγκαίρα, πριν λήξει η προθεσμία.

ο **έγκαιρος**, η **έγκαιρη**, το **έγκαίρο** ΕΠΙΘ.: κάτι είναι έγκαίρο όταν γίνεται τη στιγμή που πρέπει να γίνει (≠ καθυστερημένος): Η έγκαιρη διάγνωση μιας αρρώστιας βοηθά στην αποτελεσματική θεραπεία της.

ο **εγκάρδιος**, η **εγκάρδια**, το **εγκάρδιο** ΕΠΙΘ.: όταν είμαστε εγκάρδιοι ή η συμπεριφορά μας είναι εγκάρδια, δείχνουμε αγάπη, ενθουσιασμό ή συμπάθεια (= φιλικός, θερμός ≠ ψυχρός, τυπικός): Η υποδοχή των πρωταθλητών από το λαό έγινε σε εγκάρδια ατμόσφαιρα.

η **εγκαρδιότητα** (της εγκαρδιότητας) ουσ.: εγκαρδιότητα δείχνει κάποιος όταν δείχνει στους άλλους αγάπη, ενθουσιασμό ή συμπά-

θεια (≠ ψυχρότητα): Μας υποδέχτηκε στο σπίτι του με μεγάλη εγκαρδιότητα.

⚠ Η λέξη εγκαρδιότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

εγκαταλείπω (εγκατέλειψα), **εγκαταλείπομαι** (εγκαταλείφτηκα, εγκαταλελειμμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν εγκαταλείπουμε κάποιον, τον αφήνουμε, ενώ θα έπρεπε να είμαστε μαζί του (= παρατάω): Εγκατέλειψε την οικογένειά του πριν από πολλά χρόνια. / Τον εγκατέλειψε ο συνέταιρός του.

2. όταν κάποιος εγκαταλείπει ένα μέρος, φεύγει από εκεί για να αποφύγει κάποιον κίνδυνο: Μετά το σεισμό όλοι οι κάτοικοι εγκατέλειψαν το χωριό.

3. όταν εγκαταλείπω κάτι, το αφήνω σε ένα μέρος και φεύγω βιαστικά: Εγκατέλειψε το αυτοκίνητο σε μια ερημική τοποθεσία.

4. όταν κάποιος σταματάει να κάνει κάτι που άρχισε, τότε λέμε ότι το εγκαταλείπει (= παρατάω): Εγκατάλειψε τις σπουδές στην ιατρική για να ασχοληθεί με τον κινηματογράφο.

το **έγκαυμα** (του εγκαύματος, των εγκαυμάτων) ουσ.: το έγκαυμα είναι η πληγή που παθαίνουμε στο δέρμα μας όταν καιγόμαστε από φωτιά ή από τον ήλιο (= κάψιμο): Έπαθε πολύ σοβαρά εγκαύματα από την πυρκαγιά. / Έπαθε εγκαύματα από τον ήλιο.

ο **εγκέλαδος** (του εγκέλαδου) ουσ.: εγκέλαδο λέμε μερικές φορές το σεισμό, από το όνομα του μυθικού γίγαντα Εγκέλαδου: Χτύπησε πάλι ο εγκέλαδος στην Κεφαλλονιά.

⚠ Η λέξη εγκέλαδος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **εγκέφαλος** (του εγκεφάλου, των εγκεφάλων) ουσ.:

1. ο εγκέφαλος είναι το όργανο που βρίσκεται στο εσωτερικό του κεφαλιού μας και ελέγχει τις κινήσεις, τις αισθήσεις και τις σκέψεις μας: Πέθανε από όγκο στον εγκέφαλο.

2. ο εγκέφαλος μιας ομάδας ανθρώπων ή ενός παράνομου σχεδίου είναι αυτός που βρίσκεται πίσω από όλα αυτά και τα οργανώνει, ο αρχηγός: Η αστυνομία εντόπισε τον εγκέφαλο της συμμορίας.

το **έγκλημα** (του εγκλήματος, των εγκλημάτων) ουσ.:

1. έγκλημα είναι κάθε παράνομη πράξη που τιμωρείται από το νόμο, και κυρίως ο φόνος: Η αστυνομία αναζητά το δράστη του εγκλήματος.

2. έγκλημα λέμε το πολύ σοβαρό και μεγάλο λάθος: Είναι έγκλημα να αδιαφορείς για το μέλλον των παιδιών σου.

ο **εγκληματίας**, η **εγκληματίας** (του/της εγκληματία, των εγκληματιών) ουσ.: ο εγκληματίας είναι αυτός που έχει κάνει κάποιο έγκλημα: Συνέλαβαν τον εγκληματία λίγο μετά από τη δολοφονία. / Ο έμπορος ναρκωτικών θεωρείται ένας αδίστακτος εγκληματίας.

εγκρίνω (ενέκρινα), **εγκρίνομαι** (εγκρίθηκα, εγκεκριμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ζητάμε κάτι από μια υπηρεσία και το εγκρίνει, θεωρεί ότι είναι σωστό και δίνει την άδεια να γίνει ($\neq$ απορρίπτω): *Εγκρίθηκε από την τράπεζα το δάνειο που ζητήσαμε.*

2. όταν εγκρίνουμε κάτι, το βρίσκουμε καλό ή σωστό (= επιδοκιμάζω $\neq$ αποδοκιμάζω): *Οι γονείς του δεν εγκρίνουν τα σχέδιά του να γίνει θεσποιός.*

η **έγκριση** (της έγκρισης, των εγκρίσεων) ΟΥΣ.:

1. δίνουμε την έγκρισή μας για κάτι όταν δεχόμαστε ότι είναι καλό ή σωστό: *Έχεις την έγκριση των γονιών σου για να έλθεις μαζί μας στην εκδρομή;*

2. η έγκριση είναι το ειδικό χαρτί που γράφει ότι κάποιος δέχεται να γίνει κάτι: *Έχεις μαζί σου την έγκριση που έχει υπογράψει ο κηδεμόνας σου για να πας εκδρομή;*

η **εγκυκλοπαίδεια** (της εγκυκλοπαίδειας, των εγκυκλοπαίδειών) ΟΥΣ.: η εγκυκλοπαίδεια είναι βιβλίο ή σειρά από βιβλία που μας δίνουν πληροφορίες για διάφορα θέματα, συνήθως σε αλφαβητική σειρά: *Σχολική εγκυκλοπαίδεια. / Εγκυκλοπαίδεια επιστημονικών θεμάτων.*

ο **εγκυκλοπαιδικός**, η **εγκυκλοπαιδική**, το **εγκυκλοπαιδικό** ΕΠΙΘ.: όταν έχουμε εγκυκλοπαιδική μόρφωση ή εγκυκλοπαιδικές γνώσεις, ξέρουμε πάρα πολλά πράγματα για διάφορα θέματα: *Για να λύσεις το σταυρόλεξο, πρέπει να έχεις και εγκυκλοπαιδικές γνώσεις.*

εγκυμονώ ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.):

1. όταν μια γυναίκα εγκυμονεί, είναι έγκυος (= κοφορώ): *Όσες εγκυμονούν προσέχουν τη διατροφή τους.*

2. **εγκυμονεί** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι εγκυμονεί κάποιον κίνδυνο όταν κρύβει κάτι κακό: *Τα κινητά τηλέφωνα εγκυμονούν πολλούς κινδύνους για την υγεία μας.*

△ Η λέξη εγκυμονώ έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

η **εγκυμοσύνη** (της εγκυμοσύνης) ΟΥΣ.: εγκυμοσύνη λέμε την κατάσταση της γυναίκας ή του θηλυκού ζώου όταν έχει μωρό στην κοιλιά και περιμένει να το γεννήσει: *Η εγκυμοσύνη στους ανθρώπους συνήθως κρατάει εννιά μήνες. (= κύηση)*

△ Η λέξη εγκυμοσύνη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **έγκυος** (της εγκύου, των εγκύων) ΟΥΣ.: όταν μια γυναίκα ή ένα θηλυκό ζώο είναι έγκυος, έχει μωρό στην κοιλιά και περιμένει να το γεννήσει: *Είναι έγκυος στο δεύτερο παιδί της.*

η **έγνοια** ΟΥΣ. ⇒ **έννοια**²

το **εγχειρίδιο** (του εγχειριδίου, των εγχειριδίων) ΟΥΣ.: το εγχειρίδιο είναι ένα μικρό βιβλίο, που περιλαμβάνει τις πιο βασικές γνώσεις μιας επιστήμης ή μια τέχνης: *Εγχειρίδιο μαγειρικής. / Εγχειρίδιο χρήσης του υπολογιστή.*

εγχειρίζω (εγχειρίσα), **εγχειρίζομαι** (εγχειρίστηκα, εγχειρισμένος) ΡΗΜ.: ο γιατρός εγχειρίζει κάποιον όταν του κάνει εγχείριση για να θε-

ραπέυσει μια αρρώστια (= χειρουργώ): *Ο χειρουργός έπρεπε να τον εγχειρίσει για να του βγάλει τη σφαίρα. / Ο τραυματίας εγχειρίστηκε στο πόδι.*

η **εγχείριση** (της εγχείρισης, των εγχειρίσεων) ΟΥΣ.: η εγχείριση είναι αυτό που κάνει ο γιατρός όταν ανοίγει και κόβει κάποιο μέρος του σώματός μας για να θεραπεύσει μια αρρώστια (= επέμβαση): *Έκανε εγχείριση σκληροκοιτίδας.*

τα **έγχορδα** (των εγχορδών) ΟΥΣ.: έγχορδα λέμε τα μουσικά όργανα που έχουν χορδές, όπως η κιθάρα, το βιολί κ.ά.: *Μία ορχήστρα εκτός από πνευστά και κρουστά περιλαμβάνει και έγχορδα.*

ο **έγχρωμος**, η **έγχρωμη**, το **έγχρωμο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι έγχρωμο, έχει ένα ή περισσότερα χρώματα (= χρωματιστός): *Η λάμπα στο διάδρομο βγάζει έγχρωμο φως. ($\neq$ άχρωμος) / Έφτιαξε πρωτότυπα σχέδια πάνω σε έγχρωμες κόλλες χαρτί. ($\neq$ άσπρος) / Για το διαβατήριο, χρειάζεσαι μία έγχρωμη φωτογραφία. ($\neq$ ασπρόμαυρος)*

2. έγχρωμο λέμε κάποιον όταν δεν ανήκει στη λευκή φυλή: *Οι περισσότεροι παίκτες στο αμερικανικό μπάσκετ είναι έγχρωμοι, συνήθως μαύροι.*

ο **εγχώριος**, η **εγχώρια**, το **εγχώριο** ΕΠΙΘ. (ΕΠΙΣ.): ο εγχώριος είναι ό,τι και ο ντόπιος ($\neq$ εισαγόμενος): *Το εγχώριο βαμβάκι είναι πιο φτηνό από αυτό που εισάγουμε από το εξωτερικό.*

εγώ ΑΝΤΩΝ.: το χρησιμοποιεί το πρόσωπο που γράφει ή μιλάει για να αναφερθεί στον εαυτό του: *Οι φίλες μου κι εγώ θα πάμε το βράδυ σινεμά. / Δε με ξεγελάς εμένα!*

ο **εγωισμός** (του εγωισμού, των εγωισμών) ΟΥΣ.: εγωισμό έχει κάποιος όταν ενδιαφέρεται μόνο για τον εαυτό του: *Ο εγωισμός του δεν τον αφήνει να καταλάβει το λάθος του.*

ο **εγωιστής** (του εγωιστή, των εγωιστών), η **εγωίστρια** (της εγωίστριας, των εγωιστριών) ΟΥΣ.: ο εγωιστής είναι αυτός που ενδιαφέρεται μόνο για τον εαυτό του και αδιαφορεί για τους άλλους: *Ποτέ δεν παραδέχεται τα λάθη του, είναι μεγάλος εγωιστής.*

εγωιστικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος σκέφτεται ή φέρεται εγωιστικά, σκέφτεται ή φέρεται με εγωιστικό τρόπο: *Δε σκέφτεται εγωιστικά, αλλά τον ενδιαφέρει πάνω απ' όλα το καλό της ομάδας.*

ο **εγωιστικός**, η **εγωιστική**, το **εγωιστικό** ΕΠΙΘ.: η συμπεριφορά κάποιου είναι εγωιστική όταν ενδιαφέρεται μόνο για τον εαυτό του: *Τι εγωιστικό να κρατήσει το μεγαλύτερο κομμάτι για τον εαυτό του!*

ο **εγωκεντρικός**, η **εγωκεντρική**, το **εγωκεντρικό** ΕΠΙΘ.: μια συμπεριφορά, ενέργεια ή σκέψη είναι εγωκεντρική όταν προέρχεται από έναν άνθρωπο που θεωρεί ότι είναι το κέντρο του κόσμου: *Τα μικρά παιδιά παρουσιάζουν εγωκεντρική συμπεριφορά.*

ο **εγωκεντρισμός** (του εγωκεντρισμού) ουσ.: εγωκεντρισμός είναι η τάση που έχει ένας άνθρωπος να πιστεύει ότι είναι το κέντρο του κόσμου και ότι τα πάντα γίνονται και υπάρχουν μόνο για αυτόν: *Επιλέξτε για τα παιδιά παιχνίδια που στηρίζονται στη συνεργασία και περιορίζουν τον εγωκεντρισμό.*

▲ Η λέξη εγωκεντρισμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **έδαφος** (του εδάφους, των εδαφών) ουσ.:

1. έδαφος είναι το πάνω μέρος της γης, εκεί όπου πατάμε: *Αν αφήσεις κάτι από ψηλά, θα πέσει στο έδαφος. / Οι αγρότες καλλιεργούν τα εύφορα εδάφη της Θεσσαλίας.*

2. έδαφος είναι η γη που ανήκει σε μία χώρα ή ένα κράτος: *Οι εχθροί μπήκαν σε ελληνικό έδαφος.*

3. όταν λέμε ότι υπάρχει έδαφος για να γίνει κάτι, εννοούμε ότι μπορεί να γίνει: *Υπάρχει έδαφος για συνεννόηση με τους καθηγητές μας.*

ΕΚΦΡ. κερδίζω έδαφος, χάνω έδαφος

το **έδεσμα** (του εδέσματος, των εδεσμάτων) ουσ. (ΕΠΙΣ.): έδεσμα είναι ό,τι τρώμε σε ένα επίσημο, γιορτινό κτλ. γεύμα: *Ο μουφές είχε πολλά και εκλεκτά εδέσματα.*

η **έδρα** (της έδρας, των εδρών) ουσ.:

1. έδρα λέμε το κάθισμα που είναι πάνω σε βάθρο, από όπου μιλάει κάποιος μπροστά σε κόσμο: *Ο καθηγητής σηκώθηκε από την έδρα και πήγε στον πίνακα.*

2. έδρα είναι η θέση που παίρνει στη βουλή κάθε βουλευτής που εκλέγεται: *Η αντιπολίτευση πήρε εκατό έδρες στη βουλή.*

3. έδρα είναι ο τόπος όπου βρίσκεται το κεντρικό γραφείο μιας εταιρείας: *Η εταιρεία έχει την έδρα της στην Αθήνα.*

4. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, έδρα είναι κάθε επίπεδη πλευρά ενός γεωμετρικού σχήματος: *Ο κύβος έχει έξι έδρες.*

5. (ΑΘΛΗΤ.) στο ποδόσφαιρο, η έδρα μιας ομάδας είναι το γήπεδό της: *Όποτε παίζουν στην έδρα τους, νικάνε.*

εδώ ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε εδώ, εννοούμε στο μέρος ή στο σημείο που βρισκόμαστε (≠ εκεί, αλλού): *Έχει φύγει, δε μένει πια εδώ. / Κάνε του νόημα, μόλις κοιτάξει προς τα εδώ.*

το **εδώλιο** (του εδωλίου, των εδωλίων) ουσ.: το εδώλιο είναι κάθισμα που βρίσκεται συνήθως σε δικαστήρια ή στη βουλή: *Ο βουλευτής σηκώθηκε από το εδωλίό για να απαντήσει στην ερώτηση του συναδέλφου του. (= έδρανο) / Το εδώλιο του κατηγορουμένου.*

ο **εθελοντής** (του εθελοντή, των εθελοντών), η **εθελοντρία** (της εθελοντρίας, των εθελοντριών) ουσ.: ο εθελοντής είναι αυτός που κάνει μια εργασία με τη θέλησή του, συνήθως χωρίς να πληρώνεται: *Στους Ολυμπιακούς αγώνες του 2004 συμμετείχαν δέκα χιλιάδες εθελοντές. / Με το νέο νόμο μπορούν και οι γυναίκες να ηγαγίνουν εθελόντριες στο στρατό.*

εθελοντικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι εθελοντικά, το κάνουμε με τη θέλησή μας, χωρίς αντάλλαγμα και χωρίς να μας υποχρεώνει κανείς: *Πολλοί κάτοικοι του χωριού βοήθησαν εθελοντικά στην οργάνωση της γιορτής.*

ο **εθελοντικός**, η **εθελοντική**, το **εθελοντικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι εθελοντικό, γίνεται εθελοντικά ή έχει σχέση με τους εθελοντές: *Προσφέρει εθελοντική εργασία στο κέντρο μεταναστών. / Οι "Γιατροί Χωρίς Σύνορα" είναι εθελοντική οργάνωση.*

εθίζομαι (εθίστηκα, εθισμένος) ΡΗΜ.:

1. εθίζεται αυτός που δεν μπορεί να σταματήσει να χρησιμοποιεί ναρκωτικά ή άλλες βλαβερές ουσίες για την υγεία του: *Εθίστηκε στην ηρωίνη.*

2. λέμε ότι εθίζεται κάποιος όταν του αρέσει να περνάει το χρόνο του κάνοντας συνεχώς μια ορισμένη ασχολία: *Δε θέλει τα παιδιά της να εθιστούν στην τηλεόραση.*

το **έθιμο** (του εθίμου, των εθίμων) ουσ.: το έθιμο είναι μια κοινωνική συνήθεια που περνάει από γενιά σε γενιά: *Το έθιμο της ανταλλαγής των δώρων τα Χριστούγεννα.*

ΕΚΦΡ. ήθη και έθιμα

ο **εθισμός** (του εθισμού, των εθισμών) ουσ.:

1. ο εθισμός είναι η έντονη ανάγκη που νιώθει κάποιος να χρησιμοποιεί ναρκωτικά ή άλλες βλαβερές ουσίες για την υγεία του: *Ο εθισμός στο ποτό και πώς πρέπει να τον αντιμετωπίσουν οι νέοι.*

2. εθισμό λέμε και την έντονη ανάγκη που νιώθει κάποιος να περνάει το χρόνο του κάνοντας συνεχώς μια ορισμένη ασχολία: *Είναι ανησυχητικός ο εθισμός των νέων στη χρήση του Ίντερνετ.*

η **εθνική οδός** ουσ.: η εθνική οδός είναι ο μεγάλος αυτοκινητόδρομος που συνδέει τις μεγάλες πόλεις μιας χώρας: *Αν πας από τη νέα εθνική οδό, θα χρειαστεί να πληρώσεις και διόδια.*

ο **εθνικός**, η **εθνική**, το **εθνικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι εθνικό, έχει σχέση με ένα έθνος (≠ διεθνής): *Ο Διονύσιος Σολωμός είναι ο εθνικός ποιητής των Ελλήνων. / Το εθνικό χαρακτηριστικό των Άγγλων είναι ότι δεν αργούν στα ραντεβού τους.*

2. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, τα εθνικά ουσιαστικά και επίθετα δηλώνουν αντίστοιχα τον κάτοικο μιας χώρας ή κάτι που έχει σχέση με αυτή τη χώρα: *Από το ουσιαστικό "Ελλάδα" παράγονται το εθνικό επίθετο "ελληνικός" και το εθνικό ουσιαστικό "Ελληνας".*

ο **εθνικός ύμνος** ουσ.: ο εθνικός ύμνος είναι το επίσημο τραγούδι ενός κράτους που ακούγεται σε εθνικές γιορτές ή σε άλλες επίσημες εκδηλώσεις, ως σύμβολο εθνικής ενότητας: *Ακούγοντας τον εθνικό ύμνο, όλοι σηκώθηκαν όρθιοι.*

η **εθνικότητα** (της εθνικότητας, των εθνικότητων) ουσ.: όταν λέμε ότι κάποιος έχει ελληνική

εθνικότητα, εννοούμε ότι κατάγεται από την Ελλάδα και έχει τα δικαιώματα του Έλληνα πολίτη: *Η Αμερικανίδα ηθοποιός είναι ελληνικής εθνικότητας.*

το **έθνος** (του έθνους, των εθνών) ογσ.: έθνος είναι όλοι οι άνθρωποι που κατάγονται από τον ίδιο τόπο, έχουν την ίδια ιστορία και, συνήθως, την ίδια γλώσσα και την ίδια θρησκεία (= φυλή, εθνότητα): *Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται από πολλά έθνη.*

είδα κι απόειδα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν δεν ελπίζουμε πια ότι θα γίνει αυτό που περιμέναμε: *Αφού είδε και απόειδε, αποφάσισε να μην τους περιμένει άλλο.*

είδα κι έπαθα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν έχουμε ταλαιπωρηθεί πολύ μέχρι να πετύχουμε κάτι: *Είδα κι έπαθα να φτάσω σπίτι μου με τέτοια κίνηση!*

ειδαλλιώς ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και το ειδαλλιώς

ειδάλλως ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να δηλώσουμε τι θα συμβεί στην περίπτωση που δε γίνει αυτό που λέμε ότι θα γίνει (= αλλιώς, διαφορετικά): *Πιστεύω ότι θα σας δω ξανά το βράδυ, ειδαλλως τα λέμε αύριο το πρωί.*

ο **ειδήμονας**, η **ειδήμονας** (του/της ειδήμονα, των ειδημόνων) και ο **ειδήμων**, η **ειδήμων** ογσ.: ο ειδήμονας είναι αυτός που γνωρίζει ένα θέμα πάρα πολύ καλά, γιατί το έχει σπουδάσει ή γιατί το κάνει πολύ καιρό και το έχει μάθει (= ειδικός): *Είναι ειδήμονας σε θέματα πληροφορικής.*

η **είδηση** (της είδησης, των ειδήσεων) ογσ.:

1. η είδηση είναι καθετί που μας πληροφορεί για κάτι που έγινε: *Λείπουν τόσο καιρό και δεν είχαμε καμία είδηση.* (= νέο) / *Η είδηση του θανάτου της γνωστής ηθοποιού μαθεύτηκε γρήγορα σε όλο τον κόσμο.* (= ανακοίνωση)

2. **ειδήσεις** ΠΛΗΘ.: οι ειδήσεις είναι η εκπομπή στην τηλεόραση ή στο ραδιόφωνο που μας πληροφορεί για το τι γίνεται κάθε μέρα στη χώρα μας και στον κόσμο (= δελτίο ειδήσεων): *Οι ειδήσεις έδειξαν κόκνες από τον πόλεμο.*

ΕΚΦΡ. παίρνω είδηση

ο **ειδικός** (του ειδικού, των ειδικών), η **ειδική** (της ειδικής) ογσ.: ο ειδικός είναι αυτός που έχει ειδικές γνώσεις σε ένα θέμα: *Ο παθολόγος αυτός είναι ειδικός σε θέματα αλλεργιών.*

ο **ειδικός**, η **ειδική**, το **ειδικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ειδικό, ανήκει ή αναφέρεται σε μία συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων, ζώων, πραγμάτων κτλ. (≠ γενικός): *Τα αρπακτικά πουλιά έχουν κάποια ειδικά χαρακτηριστικά.*

2. ειδικό είναι κάτι που υπάρχει ή γίνεται για ορισμένο σκοπό: *Οι αρβύλες αυτές είναι ειδικές για τα χιόνια.* / *Ακολουθεί την ειδική διαίτα των αστροναυτών.*

3. ειδικό λέμε κάτι που είναι διαφορετικό από το κανονικό, από το συνηθισμένο: *Υπάρχουν άνθρωποι που έχουν ειδικές δυσκολίες στην ανάγνωση και στη γραφή.*

4. όταν κάποιος είναι ειδικός σε ένα θέμα, έχει πολλές γνώσεις πάνω σε αυτό: *Θα πάω σε έναν ειδικό γιατρό για τους πόνους που έχω στην κοιλιά.*

η **ειδοποίηση** (της ειδοποίησης, των ειδοποιήσεων) ογσ.:

1. ειδοποίηση είναι το να πληροφορούμε κάποιον για κάτι που έγινε ή που θα γίνει: *Η έγκαιρη ειδοποίηση της πυροσβεστικής είχε ως αποτέλεσμα να μην επεκταθεί η πυρκαγιά.*

2. ειδοποίηση λέμε το χαρτί με το οποίο μας ειδοποιούν για κάτι (= ειδοποιητήριο): *Η τράπεζα έστειλε ειδοποίηση ότι πρέπει να εξοφληθεί το δάνειο.*

το **ειδοποιητήριο** (του ειδοποιητηρίου, των ειδοποιητηρίων) ογσ.: ειδοποιητήριο λέμε το χαρτί που μας στέλνει ένας οργανισμός ή μια υπηρεσία για να μας πληροφορήσει για κάτι (= ειδοποίηση): *Έστειλαν ειδοποιητήριο από το ταχυδρομείο για να πας να παραλάβεις κάποιο δέμα.*

ειδοποιώ (ειδοποίηση), **ειδοποιούμαι** (ειδοποιήθηκα, ειδοποιημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ειδοποιούμε κάποιον, τον πληροφορούμε για κάτι που έγινε ή που θα γίνει (= ενημερώνω): *Με ειδοποίησε ότι θα αργήσει στο ραντεβού.* / *Θα σε ειδοποιήσω αν είναι να έρθω.*

2. ειδοποιούμε κάποιον όταν του ζητάμε να έρθει για βοήθεια (= καλώ, φωνάζω): *Όταν ξέσπασε η πυρκαγιά, ειδοποίησαν την πυροσβεστική.*

το **είδος** (του είδους, των ειδών) ογσ.:

1. ένα είδος προσώπων ή πραγμάτων είναι μία ομάδα προσώπων ή πραγμάτων που έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά (= τύπος): *Κάποια είδη μανιταριών είναι δηλητηριώδη.* / *Τι είδους τυρί είναι αυτό;*

2. **είδη** ΠΛΗΘ.: είδη λέμε διάφορα προϊόντα που το χαρακτηριστικό τους είναι ότι τα χρησιμοποιούμε για τον ίδιο σκοπό: *Αγόρασε όλα τα ηλεκτρικά είδη για το νέο του σπίτι.*

το **είδωλο** (του είδωλου, των ειδωλών) ογσ.: το είδωλο είναι μικρό άγαλμα με τη μορφή ανθρώπου, ζώου ή πράγματος που έφτιαχναν οι άνθρωποι τα αρχαία χρόνια: *Οι ανασκαφές της Πύλου έφεραν στο φως πολλά ανθρωπόμορφα είδωλα.*

το **είδωλο** (του ειδώλου, των ειδώλων) ογσ.:

1. όταν βλέπουμε τον εαυτό μας στον καθρέφτη, στο νερό ή σε άλλη γυαλιστερή επιφάνεια, βλέπουμε το είδωλό μας: *Στα ήρεμα νερά της θάλασσας καθρεφτιζόταν το είδωλο του φεγγαριού.*

2. το είδωλο είναι το άγαλμα που παριστάνει κάποιο θεό και που οι άνθρωποι πιστεύουν ότι έχει θεϊκή δύναμη: *Οι αρχαίοι Έλληνες λάτρευαν τα είδωλα των δώδεκα θεών του Ολύμπου.*

3. κάποιος, συνήθως ηθοποιός ή τραγουδιστής, είναι το είδωλό μας όταν τον θαυμάζουμε πολύ και θέλουμε να του μοιάσουμε (= ινδάλμα): *Ο*

διάσημος τραγουδιστής έγινε είδωλο της νεολαίας.

ο **ειδωλολάτρης** (του ειδωλολάτρη, των ειδωλολατρών), η **ειδωλολάτρισσα** (της ειδωλολάτρισσας) ουσ.: οι ειδωλολάτρες πιστεύουν ότι υπάρχουν πολλοί θεοί και λατρεύουν τα είδωλά τους: *Οι αρχαίοι Έλληνες, οι Χαλδαίοι, οι Βαβυλώνιοι και οι Αιγύπτιοι ήταν ειδωλολάτρες.*

η **ειδωλολατρία** (της ειδωλολατρίας) ουσ.: ειδωλολατρία είναι η λατρεία των ειδώλων που παριστάνουν θεούς, όπως στη ρωμαϊκή και στην αρχαία ελληνική θρησκεία: *Η θυσία ζώων στους θεούς ήταν ένα έθιμο ειδωλολατρίας.*

⚠ Η λέξη ειδωλολατρία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

είθισται ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάτι είθισται όταν υπάρχει η συνήθεια να γίνεται (= συνηθίζεται): *Στις σχολικές γιορτές είθισται να βγάζει λόγο ο διευθυντής του σχολείου.*

ο **εικαστικός**, η **εικαστική**, το **εικαστικό** ΕΠΙΘ.: εικαστικό είναι κάτι όταν μπορεί να δίνει μορφή στην ύλη και με αυτόν τον τρόπο να εικονίζει διάφορα πράγματα: *Η ζωγραφική και η γλυπτική ανήκουν στις εικαστικές τέχνες.*

η **εικόνα** (της εικόνας, των εικόνων) ουσ.:
1. η εικόνα είναι μια ζωγραφιά, ένα σχέδιο ή μια φωτογραφία: *Τα παιδικά βιβλία έχουν πολύχρωμες εικόνες.*

2. (ΘΡΗΣΚ.) η εικόνα είναι η παράσταση με ζωγραφική θρησκευτικών προσώπων ή γεγονότων, που τη βλέπουμε συνήθως σε χριστιανικές εκκλησίες (= εικόνισμα, αγιογραφία): *Οι χριστιανοί προσκύνησαν την εικόνα του Χριστού.*

3. η εικόνα είναι η εντύπωση ενός ανθρώπου ή ενός πράγματος που υπάρχει στο μυαλό μας: *Το νησί αυτό φέρνει στο μυαλό μου εικόνες με ήλιο, θάλασσα και εξωτικές παραλίες.*

4. η εικόνα είναι η περιγραφή κάποιου πράγματος που παρουσιάζεται με ζωντανό και ωραίο τρόπο: *Το βιβλίο ζωγραφίζει την εικόνα της πόλης στις αρχές του αιώνα.*

εικονίζει (εικόνισε), **εικονίζεται** (εικονίστηκε, εικονισμένος) ΡΗΜ.: όταν μια φωτογραφία ή κάτι άλλο εικονίζει κάτι, δείχνει την εικόνα του (= απεικονίζει, παριστάνει): *Ο πίνακας εικονίζει σκηνές από το μάζεμα της ελιάς.*

το **εικόνισμα** (του εικονίσματος, των εικονισμάτων) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): στη χριστιανική θρησκεία, το εικόνισμα είναι η θρησκευτική εικόνα με αγίους (= εικόνα): *Στην εκκλησία, οι πιστοί φιλάνε τα εικονίσματα και κάνουν την προσευχή τους.*

ο **εικονογραφημένος**, η **εικονογραφημένη**, το **εικονογραφημένο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα βιβλίο ή ένα έντυπο είναι εικονογραφημένο, έχει εικόνες και κείμενο, ή μόνο εικόνες: *Τα παιδικά παραμύθια είναι εικονογραφημένα με ωραίες ζωγραφιές.*

η **εικονογράφηση** (της εικονογράφησης, των εικονογραφήσεων) ουσ.:

1. εικονογράφηση είναι το να προσθέτουμε εικόνες, φωτογραφίες ή σχέδια σε ένα βιβλίο:

Έχει αναλάβει την εικονογράφηση της σχολικής εφημερίδας.

2. εικονογράφηση λέμε το σύνολο των εικόνων που περιλαμβάνονται σε ένα βιβλίο: *Τα παιδικά βιβλία έχουν πλούσια εικονογράφηση.*

εικονογραφώ (εικονογράφησα), **εικονογραφούμαι** (εικονογραφήθηκα, εικονογραφήμενος) ΡΗΜ.: εικονογραφούμε ένα κείμενο όταν προσθέτουμε σε αυτό εικόνες, φωτογραφίες ή σχέδια: *Είναι ζωγράφος και εικονογραφεί βιβλία για παιδιά.*

το **εικονοστάσι** (του εικονοστασίου, των εικονοστασίων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το εικονοστάσιο

το **εικονοστάσιο** (του εικονοστασίου, των εικονοστασίων) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): το εικονοστάσιο είναι μια κατασκευή μέσα στην οποία τοποθετούν οι χριστιανοί τα εικονίσματα: *Προσεύχεται μπροστά στο εικονοστάσιο.*

το **είκοσι** ουσ.: ο αριθμός 20: *Διαβάστε το ποίημα που είναι στη σελίδα είκοσι.*

⚠ Η λέξη είκοσι δεν κλίνεται.

οι **είκοσι**, οι **είκοσι**, τα **είκοσι** ΕΠΙΘ.: είκοσι άνθρωποι ή είκοσι πράγματα είναι ένα σύνολο από 20 μονάδες: *Μπορείς να μου δανείσεις είκοσι ευρώ;*

⚠ Η λέξη είκοσι δεν κλίνεται.

το **εικοσιτετράωρο** (του εικοσιτετράωρου, των εικοσιτετράωρων) ουσ.: το εικοσιτετράωρο είναι είκοσι τέσσερις ώρες στη σειρά ή μία μέρα και μία νύχτα: *Τα δύο εικοσιτετράωρα μετά την εγχείριση είναι κρίσιμα για την υγεία του. / Τα εφημερεύοντα φαρμακεία μένουν ανοιχτά όλο το εικοσιτετράωρο.*

ο **εικοσιτετράωρος**, η **εικοσιτετράωρη**, το **εικοσιτετράωρο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι εικοσιτετράωρο, διαρκεί είκοσι τέσσερις ώρες στη σειρά ή μία ολόκληρη εργάσιμη ημέρα: *Τα ταχυδρομεία της χώρας θα κάνουν εικοσιτετράωρη απεργία την επόμενη Τρίτη.*

ο **εικοστός**, η **εικοστή**, το **εικοστό** ΕΠΙΘ.: όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι εικοστό, έχει τον αριθμό 20 σε μια σειρά: *Το Υ είναι το εικοστό γράμμα του αλφαβήτου.*

ειλικρινά και **ειλικρινώς** ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε κάτι ειλικρινά, το λέμε με ειλικρίνεια: *Χαίρομαι ειλικρινά που σας γνωρίζω από κοντά.*

η **ειλικρίνεια** (της ειλικρίνειας) ουσ.: η ειλικρίνεια είναι το να λέμε αυτά που πραγματικά σκεφτόμαστε ή νιώθουμε: *Μίλησέ του με ειλικρίνεια και σίγουρα θα σε πιστέψει.*

⚠ Η λέξη ειλικρίνεια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ειλικρινής**, η **ειλικρινής**, το **ειλικρινές** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ειλικρινής, λέει ή κάνει αυτά που πραγματικά σκέφτεται ή νιώθει (≠ ψεύτης): *Οι πραγματικοί φίλοι είναι απόλυτα ειλικρινείς μεταξύ τους.*

2. όταν μια σκέψη, ένα συναίσθημα ή κάτι άλλο είναι ειλικρινές, φανερώνει αυτό που πραγμα-

τικά σκεφτόμαστε ή νιώθουμε (= αληθινός ≠ ψεύτικος): Έδειξε ειλικρινές ενδιαφέρον για το πρόβλημά μου.

είμαι ΡΗΜ.:

1. χρησιμοποιούμε το "είμαι" για να δώσουμε πληροφορίες για κάποιον ή για κάτι, όπως για την ηλικία του, το επάγγελμά του, τα χαρακτηριστικά του, από τι είναι φτιαγμένο κτλ.: Είναι ψηλή και μελαχρινή. / Ο γιος της είναι είκοσι χρονών. / Ο πατέρας της είναι γιατρός. / Το σπίτι τους είναι μικρό. / Το τραπέζι είναι από ξύλο καρυδιάς. / Η μητέρα της είναι άρρωστη. / Δεν είναι ρατσιστής.

2. χρησιμοποιούμε το "είμαι" για να πούμε πού βρίσκεται κάποιος ή κάτι (= βρίσκομαι): Είναι στην Αθήνα για δουλειές. / Θα είσαι στο πάρτι; / Ήμουν εκεί όταν έγινε ο καβγάς.

3. χρησιμοποιούμε το "είμαι" για να μιλήσουμε για την καταγωγή ή την προέλευση κάποιου: Είναι από την Αθήνα. / Τα αυγά είναι από το χωριό.

4. χρησιμοποιούμε το "είμαι" για να πούμε ότι κάποιος είναι κατάλληλος για κάτι: Δεν είναι ο Νίκος για διευθυντής. (= κάνω) / Ο φόβος είναι για τους πρωτάρηδες. (= ταιριάζω)

5. είναι 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι είναι κάποιου, ανήκει σε αυτόν (= ανήκει): Ποιανού είναι το παλτό; / Το ποίημα είναι του Σεφέρη.

6. είναι 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι είναι για κάποιον, ηγείται σε αυτόν (= προορίζεται): Το γράμμα είναι για τον Πέτρο.

7. είναι ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι είναι να γίνει κάτι όταν πρόκειται να γίνει: Ήταν να πάμε εκδρομή, αλλά το ματαιώσαμε. / Αν είναι να πάει κάτι στραβά, θα πάει.

△ Η λέξη είμαι έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

ΕΚΦΡ. δεν είμαι με τα καλά μου, δεν είναι παίξε γέλασε, είμαι από σπίτι, είμαι για γέλια, είμαι για δέσιμο, είμαι για κλάματα, είμαι διαόλου κάλτσα, είμαι μανούλα, είμαι με το μέρος, είμαι όλος αυτιά, είμαι σε θέση, είμαι στα κέφια μου, είμαι στα μαχαίρια, είμαι στα τελευταία μου, είμαι στις κακές μου, είμαι στις καλές μου, είμαι στις ομορφιές μου, είμαι στον έβδομο ουρανό, είμαι τάφος, είμαι το δεξί χέρι, είναι ζήτημα χρόνου, είναι στη μόδα, είναι στο χέρι μου, είναι φως φανάρι, όπου να 'ναι

είμαι από σπίτι ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που έχει καλούς τρόπους: Είναι πάντα τόσο ευγενική, φαίνεται ότι είναι από σπίτι.

είμαι για γέλια ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον ή για κάτι που μας φαίνεται γελοίο: Είναι για γέλια η κατάσταση στο ποδόσφαιρο σήμερα.

είμαι για δέσιμο ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν φέρεται με παράλογο τρόπο: Μην τον παίρνεις στα σοβαρά, ο άνθρωπος είναι για δέσιμο!

είμαι για κλάματα ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον ή για κάτι που είναι σε κακή κατάσταση: Πρέπει να αλλάξεις αυτοκίνητο, το παλιό σου είναι για κλάματα!

είμαι διαόλου κάλτσα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος είναι διαόλου κάλτσα, είναι πανέξυπνος και τα βγάζει πάντα πέρα με επιτυχία: Ο αδερφός σου είναι διαόλου κάλτσα - βρήκε τη λύση αμέσως!

είμαι μανούλα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος είναι μανούλα σε κάτι, ξέρει να το κάνει πολύ καλά: Είναι μανούλα στα ψέματα.

είμαι με το μέρος ΕΚΦΡ.: όταν είμαστε με το μέρος κάποιου, τον βοηθάμε και τον υποστηρίζουμε: Έχετε κάθε δικίο και είμαστε με το μέρος σας. / Η τύχη είναι με το μέρος μας, είμαι σίγουρος ότι θα κερδίσουμε.

είμαι όλος αυτιά ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν είμαστε έτοιμοι να ακούσουμε κάτι με μεγάλο ενδιαφέρον ή προσοχή: Πες μου τι έγινε! Είμαι όλος αυτιά.

είμαι σε θέση ΕΚΦΡ.: όταν είμαστε σε θέση να κάνουμε κάτι, μπορούμε να το κάνουμε: Δεν νομίζω ότι είναι σε θέση να καταλάβει αυτό που του λες.

είμαι στα κέφια μου ΕΚΦΡ.: κάποιος είναι στα κέφια του όταν είναι πολύ χαρούμενος, έχει πολύ καλή διάθεση: Μην της μιλάτε, δεν είναι στα κέφια της σήμερα.

είμαι στα μαχαίρια ΕΚΦΡ.: όταν είμαστε στα μαχαίρια με κάποιον άλλο, δεν έχουμε καλές σχέσεις: Έγινε μια παρεξήγηση και είμαστε στα μαχαίρια.

είμαι στα τελευταία μου ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος είναι στα τελευταία του, θα πεθάνει πολύ σύντομα: Έχει καρκίνο και είναι στα τελευταία του.

είμαι στις κακές μου ΕΚΦΡ.: όταν είμαστε στις κακές μας, έχουμε κακή διάθεση, είμαστε κακοκεφοί (≠ είμαι στις καλές μου): Σήμερα είμαι στις κακές μου και δεν έχω όρεξη να βγω έξω.

είμαι στις καλές μου ΕΚΦΡ.: όταν είμαστε στις καλές μας, έχουμε καλή διάθεση, είμαστε καλοδιάθετοι (≠ είμαι στις κακές μου): Σήμερα πήρε αύξηση και είναι στις καλές του.

είμαι στις ομορφιές μου ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν φαίνεται πιο όμορφος απ' ό,τι συνήθως: Στις ομορφιές σου είσαι σήμερα! Άλλαξες χτένισμα;

είμαι στον έβδομο ουρανό ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος είναι στον έβδομο ουρανό, είναι πολύ ευτυχισμένος: Ερωτεύτηκε και είναι στον έβδομο ουρανό!

είμαι τάφος ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος είναι τάφος, δε μαρτυράει μυστικά: Μπορείς να μου εμπιστευτείς το μυστικό σου, είμαι τάφος.

είμαι το δεξί χέρι ΕΚΦΡ.: λέμε για κάποιον ότι είναι το δεξί μας χέρι όταν είναι ο καλύτερος βοηθός μας: Δεν ξέρω τι θα έκανα χωρίς τη γραμματέα μου, είναι το δεξί μου χέρι.

είναι αμαρτία ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι είναι αμαρτία να γίνει όταν πιστεύουμε ότι είναι άδικο που γίνεται (= είναι κρίμα): Είναι αμαρτία να πα-

ρατήσεις το σχολείο επειδή δεν τα πήγες καλά σε ένα μάθημα.

είναι δύο βήματα ΕΚΦΡ.: όταν κάτι είναι δύο βήματα από ένα σημείο, βρίσκεται πολύ κοντά σε αυτό: *Το σπίτι του είναι δύο βήματα από τη στάση του λεωφορείου.*

είναι ζήτημα χρόνου ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που θα γίνει σύντομα αλλά δεν ξέρουμε πότε: *Είναι ζήτημα χρόνου να τακτοποιηθεί η υποθεσή σας.*

είναι κρίμα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι είναι κρίμα να γίνεται κάτι όταν λυπόμαστε που γίνεται: *Είναι κρίμα να πεθαίνουν νέοι άνθρωποι.*

είναι στη μόδα και είναι της μόδας ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που ακολουθεί τη μόδα: *Τα πολύχρωμα μπλουζάκια είναι φέτος της μόδας.*

είναι στο χέρι μου ΕΚΦΡ.: κάτι είναι στο χέρι μου όταν εξαρτάται μόνο από μένα: *Είναι στο χέρι του να αποδείξει ότι μπορεί να το κάνει.*

είναι φως φανάρι ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που είναι εντελώς φανερό: *Είναι φως φανάρι ότι λέει ψέματα.*

η **ειρήνη** (της ειρήνης) ΟΥΣ.: όταν υπάρχει ειρήνη, δε γίνεται πόλεμος ανάμεσα σε χώρες, πόλεις, ομάδες ανθρώπων κτλ. ($\neq$ πόλεμος): *Με τη συνθήκη επανήλθε η ειρήνη ανάμεσα στις δύο χώρες.*

⚠ Η λέξη ειρήνη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ειρηνικός, η ειρηνική, το ειρηνικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας λαός είναι ειρηνικός, θέλει να ζει με ειρήνη (= ειρηνόφιλος $\neq$ φιλοπόλεμος): *Στα βόθρη της ζούγκλας ζούσε μία ειρηνική φυλή.*

2. όταν κάτι είναι ειρηνικό, γίνεται για να διατηρηθεί η ειρήνη ($\neq$ πολεμικός): *Τα δύο κράτη έλυσαν τις διαφορές τους με ειρηνικό τρόπο.*

3. ειρηνικό λέμε ένα τοπίο ή κάτι άλλο όταν είναι ήσυχο, γαλήνιο: *Απολάμβανε την ηρεμία του ειρηνικού τοπίου.*

ο **ειρηνιστής** (του ειρηνιστή, των ειρηνιστών), η **ειρηνίστρια** (της ειρηνίστριας, των ειρηνιστριών) ΟΥΣ.: ο ειρηνιστής είναι αυτός που πιστεύει στην αξία της ειρήνης και αγωνίζεται για να μη γίνονται πόλεμοι στον κόσμο (= φιλειρηνιστής): *Χιλιάδες ειρηνιστές συμμετείχαν στις διαδηλώσεις κατά του πολέμου στο Ιράκ.*

ο **ειρμός** (του ειρμού, των ειρμών) ΟΥΣ.: ειρμό λέμε τη λογική σειρά που ακολουθούν οι σκέψεις μας: *Η έκθεσή του δεν είχε λογικό ειρμό, έγραφε ασυναρτησίες.*

η **ειρωνεία** (της ειρωνείας, των ειρωνειών) ΟΥΣ.:

1. ειρωνεία είναι το να κοροϊδεύουμε κάποιον με λόγια που δείχνουν το αντίθετο από αυτό που πιστεύουμε (= σαρκασμός, κοροϊδία): *“Ήταν πολύ αστείο το ανέκδοτο” του είπε με ειρωνεία!*

2. η ειρωνεία είναι μια αστεία, παράξενη ή δυσάρεστη κατάσταση κατά την οποία συμβαίνει το αντίθετο από αυτό που περιμένουμε: *Η ει-*

ρωνεία είναι ότι ο “Τιτανικός” βυθίστηκε πριν καν ολοκληρώσει το πρώτο του ταξίδι.

ειρωνεύομαι (ειρωνεύτηκα) ΡΗΜ.: ειρωνεύομαστε κάποιον όταν τον πειράζουμε ή τον κοροϊδεύουμε, με λόγια που δείχνουν το αντίθετο από αυτό που πιστεύουμε (= σαρκάζω, περιπαίζω): *Με ειρωνεύεσαι ή στ’ αλήθεια συμφωνείς μαζί μου; / «Τι ωραία που μαγειρεύεις!» με ειρωνεύτηκε.*

ειρωνικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι ειρωνικά, το κάνουμε με ειρωνικό τρόπο ή ύφος: *Έβλεπε ότι δεν τα καταφέρναμε και χαμογελούσε ειρωνικά.*

ο **ειρωνικός, η ειρωνική, το ειρωνικό** ΕΠΙΘ.: το ύφος μας ή τα λόγια μας είναι ειρωνικά όταν ειρωνεύομαστε κάποιον ή κάτι: *Τη βοήθησε να σηκωθεί κάτω από το ειρωνικό βλέμμα των υπόλοιπων.*

ο **εισαγγελέας, η εισαγγελέας** (του/της εισαγγελέα, των εισαγγελέων) ΟΥΣ.: ο εισαγγελέας είναι δικαστής με ανώτερο αξίωμα, που ελέγχει αν τηρούνται οι νόμοι και στέλνει στο δικαστήριο όσους τους παραβιάζουν: *Ο εισαγγελέας διέταξε τη σύλληψη των δραστών.*

εισάγω (εισήγαγα), **εισάγομαι** (εισήχθη, εισήχθησαν) ΡΗΜ.:

1. εισάγουμε προϊόντα όταν τα φέρνουμε από άλλη χώρα στη χώρα μας για να τα πουλήσουμε ($\neq$ εξάγω): *Εισάγει μπανάνες από την Αφρική.*

2. εισάγομαι κάτι όταν το κάνουμε να χρησιμοποιηθεί ή να γίνει γνωστό για πρώτη φορά (= εφαρμόζω): *Εισήγαγαν νέες μεθόδους στην κατασκευή των κτιρίων.*

3. **εισάγει** 3^ο ΠΡ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, ένας σύνδεσμος εισάγει μία πρόταση όταν τη συνδέει με τις προηγούμενες: *Οι τελικές προτάσεις εισάγονται με το σύνδεσμο για να.*

4. **εισάγομαι** ΠΑΘ.: κάποιος εισάγεται στο πανεπιστήμιο όταν τον δέχονται να σπουδάσει (= μπαίνω, περνάω $\neq$ αποφοιτώ): *Φέτος στο Πολυτεχνείο θα εισαχθούν λιγότεροι υποψήφιοι.*

ο **εισαγωγέας** (του εισαγωγέα, των εισαγωγέων) ΟΥΣ.: ο εισαγωγέας είναι το πρόσωπο ή η επιχείρηση που αγοράζει προϊόντα από άλλες χώρες για να τα πουλήσει στη χώρα του ($\neq$ εξαγωγέας): *Είναι εισαγωγέας επίπλων.*

η **εισαγωγή** (της εισαγωγής, των εισαγωγών) ΟΥΣ.:

1. η εισαγωγή είναι αυτό που κάνουμε όταν εισάγουμε προϊόντα από άλλη χώρα ($\neq$ εξαγωγή): *Απαγορεύτηκε η εισαγωγή ζωντανών πτηνών από την Ασία.*

2. η εισαγωγή είναι το μέρος με το οποίο ξεκινάει ένα βιβλίο, μια ομιλία, ένα τραγούδι κτλ.: *Στην εισαγωγή εξηγεί γιατί έγραψε το βιβλίο.* (= πρόλογος)

3. η εισαγωγή είναι όταν κάτι εφαρμόζεται για πρώτη φορά (= καθιέρωση): *Έκαναν δεκτή την εισαγωγή μαθημάτων χορού στο δημοτικό.*

4. η εισαγωγή σε ένα πανεπιστήμιο είναι όταν μας δέχονται να σπουδάσουμε: *Η εισαγωγή στα πανεπιστήμια γίνεται με εξετάσεις.*

5. **εισαγωγές** ΠΛΗΘ.: οι εισαγωγές είναι τα προϊόντα που εισάγει μια χώρα: *Παρατηρήθηκε αύξηση στις εισαγωγές.*

τα **εισαγωγικά** (των εισαγωγικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): τα εισαγωγικά («...») είναι το σημείο στίξης που χρησιμοποιούμε, όταν γράφουμε, για να κλείσουμε μέσα κάτι που έχει πει κάποιος άλλος ή κάποιον τίτλο βιβλίου κτλ.: *«Γιατί δεν ήρθες χτες;» ρώτησε η Μαίρη. / Διαβάζει την εφημερίδα «Τα Νέα».*

οι **εισαγωγικές εξετάσεις** ΟΥΣ.: εισαγωγικές εξετάσεις λέμε τις εξετάσεις που δίνουμε για να περάσουμε σε κάποια σχολή του πανεπιστημίου: *Θα δώσει εισαγωγικές εξετάσεις για τη σχολή της ψυχολογίας.*

εισβάλλω (εισέβαλα) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.):

1. όταν ο στρατός μιας χώρας εισβάλλει σε ξένη χώρα, μπαίνει σε αυτή για να την κατακτήσει (= επιτίθειμαι): *Ο γερμανικός στρατός εισέβαλε στην Πολωνία το 1939.*

2. λέμε ότι εισβάλλουμε σε ένα χώρο όταν μπαίνουμε εκεί με ορμή ή με τη βία: *Οι διαδηλωτές εισέβαλαν στο κτίριο του υπουργείου. / Χιλιάδες καταναλωτές εισέβαλαν στα μαγαζιά τις ημέρες των εκπτώσεων.*

3. λέμε ότι εισβάλλει κάποιος ή κάτι όταν γίνεται μέρος της ζωής μας (= εισχωρώ): *Η τηλεόραση έχει εισβάλει σε όλα τα σπίτια.*

ο **εισβολέας** (του εισβολέα, των εισβολέων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): εισβολέα λέμε το στρατό που μπαίνει σε μια ξένη χώρα για να την κατακτήσει: *Οι εισβολείς μπήκαν με τα танκς στην πόλη και την κατέλαβαν.*

η **εισβολή** (της εισβολής, των εισβολών) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.):

1. όταν γίνεται εισβολή, ο στρατός μιας χώρας εισβάλλει σε ξένη χώρα για να την κατακτήσει (= επίθεση): *Η κοινή γνώμη αντιδρά στην εισβολή του αμερικανικού στρατού στο Ιράκ.*

2. εισβολή σε ένα χώρο γίνεται όταν μπαίνουμε εκεί με ορμή ή με τη βία: *Τα επεισόδια ξεκίνησαν με την εισβολή εξαγριωμένων φιλάθλων στο γήπεδο.*

3. εισβολή μιας ιδέας, μιας συνήθειας κτλ. γίνεται όταν μπαίνει στη ζωή μας απότομα: *Μερικοί νιώθουν απειλή από την εισβολή των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη ζωή μας.*

εισέρχομαι (εισήλθα) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.): χρησιμοποιούμε το «εισέρχομαι» αντί για το μπαίνω (≠ εξέρχομαι): *Ο πρόεδρος της δημοκρατίας εισήλθε στο προεδρικό μέγαρο.*

το **εισιτήριο** (του εισιτηρίου, των εισιτηρίων) ΟΥΣ.: το εισιτήριο είναι ένα μικρό χαρτί ή μια κάρτα που δείχνει ότι έχουμε πληρώσει για να μπορούμε στον κινηματογράφο, στο θέατρο ή σε ένα μέσο συγκοινωνίας για να ταξιδέψουμε:

Έβγαλα εισιτήρια για τον κινηματογράφο. / Τα αεροπορικά εισιτήρια έχουν ακριβύνει πολύ.

το **εισόδημα** (του εισοδήματος, των εισοδημάτων) ΟΥΣ.: το εισόδημα είναι τα χρήματα που κερδίζει κάποιος από τη δουλειά του ή από την περιουσία που έχει: *Το μηνιαίο εισόδημα από το μισθό του δεν ξεπερνάει τα επτακόσια ευρώ το μήνα.*

ο **εισοδηματίας**, η **εισοδηματίας** (του/της εισοδηματία, των εισοδηματιών) ΟΥΣ.: ο εισοδηματίας είναι αυτός που κερδίζει χρήματα φροντίζοντας την περιουσία του, συνήθως από νοίκια διαμερισμάτων, οικοπέδων κτλ.: *Οι νέοι φόροι θα επιβαρύνουν τους εισοδηματίες που νοικιάζουν πολλά ακίνητα.*

η **είσοδος** (της εισόδου, των εισόδων) ΟΥΣ.:

1. η είσοδος ενός κτιρίου είναι η πόρτα από την οποία μπαίνουμε σε αυτό (≠ έξοδος): *Η είσοδος της πολυκατοικίας ήταν κλειδωμένη.*

2. η είσοδος σε ένα χώρο είναι το να μπαίνουμε σε αυτόν (≠ έξοδος): *Την Κυριακή η είσοδος στα μουσεία είναι ελεύθερη για το κοινό.*

3. είσοδο λέμε το ξεκίνημα μιας νέας εποχής, μιας άλλης ηλικίας κτλ.: *Με την είσοδο στην εφηβική ηλικία, τα ενδιαφέροντα των παιδιών αλλάζουν.*

εισπνέω (εισέπνευσα), **εισπνέομαι** ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.):

1. όταν εισπνέουμε, μπαίνει από τη μύτη αέρας μέσα στα πνευμόνια μας (= αναπνέω ≠ εκπνέω): *Εισπνεύστε σφίγγοντας την κοιλιά και λυγίζοντας την πλάτη.*

2. όταν εισπνέουμε ένα αέριο, αυτό μπαίνει στα πνευμόνια μας (= αναπνέω): *Έπαθαν δηλητηρίαση επειδή εισέπνευσαν εντομοκτόνο.*

η **εισπνοή** (της εισπνοής, των εισπνοών) ΟΥΣ.: εισπνοή είναι το να παίρνουμε από τη μύτη αέρα μέσα στα πνευμόνια μας (= αναπνοή ≠ εκπνοή): *Ο γιατρός του είπε να πάρει μια βαθιά εισπνοή για να τον ακροαστεί.*

ο **εισπράκτορας**, η **εισπράκτορας** (του/της εισπράκτορα, των εισπρακτόρων) ΟΥΣ.:

1. ο εισπράκτορας είναι ο υπάλληλος που βγάζει τα εισιτήρια στους επιβάτες λεωφορείων και τρένων: *Τον πλησίασε ο εισπράκτορας και του ζήτησε χρήματα για το εισιτήριο.*

2. ο εισπράκτορας είναι ο υπάλληλος εταιρείας, τράπεζας κτλ. που εισπράττει τα χρήματα που χρωστούν στην εταιρεία του: *Πέρασε ο εισπράκτορας της τράπεζας για τη δόση του δανείου.*

η **είσπραξη** (της είσπραξης, των είσπραξεων) ΟΥΣ.:

1. είσπραξη είναι το να παίρνουμε τα χρήματα που μας χρωστάνε (≠ πληρωμή): *Η εφορία δίνει απόδειξη για την είσπραξη του φόρου.*

2. **εισπράξεις** ΠΛΗΘ.: οι εισπράξεις είναι το σύνολο των χρημάτων που κερδίζει μια επιχείρηση από ένα προϊόν που πουλάει (= έσοδα): *Τον τελευταίο καιρό, το μαγαζί δεν έχει μεγάλες εισπράξεις.*

εισπράττω (εισέπραξα), **εισπράττομαι** (εισπράχτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν εισπράττουμε χρήματα από κάποιον, παίρνουμε τα χρήματα που μας χρωστάει ($\neq$ πληρώνω): *Κάθε πρώτη του μήνα εισπράττει το ενοίκιο του σπιτιού.*

2. λέμε ότι εισπράττω κάτι όταν δέχομαι τις συνέπειες μιας πράξης ή μιας συμπεριφοράς: *Εισέπραξε αρνητικά σχόλια για την ταινία του.*

ΕΙΤΕ ΣΥΝΔ.: λέμε ότι κάτι μπορεί να γίνει είτε έτσι είτε αλλιώς όταν μπορούμε να διαλέξουμε με ποιον από τους δύο τρόπους θα γίνει (= ή): *Μπορείτε να πληρώσετε είτε με μετρητά είτε με πιστωτική κάρτα.*

οι **εκατό**, οι **εκατό**, τα **εκατό** ΕΠΙΘ.: εκατό άνθρωποι ή εκατό πράγματα είναι ένα σύνολο από 100 μονάδες: *Γιορτάζουμε τα εκατό χρόνια από το θάνατο του μεγάλου ποιητή.*

⚠ Η λέξη εκατό δεν κλίνεται.

το **εκατό** ΟΥΣ.: ο αριθμός 100: *Μέτρησε από το ένα ως το εκατό.*

⚠ Η λέξη εκατό δεν κλίνεται.

ΕΚΦΡ. εκατό τοις εκατό

εκατό τοις εκατό ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν είμαστε πάρα πολύ σίγουροι για κάτι: *Είμαι εκατό τοις εκατό σίγουρος ότι σου το επέστρεψα το βιβλίο.*

το **εκατομμύριο** ΕΠΙΘ.:

1. το εκατομμύριο είναι το σύνολο από 1.000.000 μονάδες: *Πούλησαν το οικόπεδό τους ένα εκατομμύριο ευρώ.*

2. εκατομμύρια ΠΛΗΘ.: λέμε εκατομμύρια για να δηλώσουμε ένα πολύ μεγάλο ποσό ή αριθμό: *Εκατομμύρια τηλεθεατές σε ολόκληρο τον κόσμο παρακολούθησαν το διαγωνισμό τραγουδιού.*

⚠ Η λέξη εκατομμύριο δεν κλίνεται.

το **εκατομμύριο** (του εκατομμυρίου, των εκατομμυρίων) ΟΥΣ.: το εκατομμύριο είναι το χρηματικό ποσό που αντιστοιχεί σε 1.000.000 μονάδες: *Κέρδισε δύο εκατομμύρια στο ΛΟΤΤΟ.*

ο **εκατομμυριούχος**, η **εκατομμυριούχος** (του/της εκατομμυριούχου, των εκατομμυριούχων) ΟΥΣ.: ο εκατομμυριούχος είναι ο άνθρωπος που έχει πάρα πολλά χρήματα, περισσότερα από ένα εκατομμύριο ευρώ: *Ο θεός του έγινε εκατομμυριούχος όταν κέρδισε στο ΛΟΤΤΟ.*

η **εκατοντάδα** (της εκατοντάδας, των εκατοντάδων) ΟΥΣ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) η εκατοντάδα είναι σύνολο από εκατό μονάδες: *Ο αριθμός 950 αποτελείται από εννέα εκατοντάδες και πέντε δεκάδες.*

2. εκατοντάδα λέμε ένα σύνολο από εκατό ανθρώπους ή εκατό όμοια πράγματα: *Χρειάζομαι μια εκατοντάδα φακέλους για να στείλω τις προσκλήσεις.*

η **εκατονταετία** (της εκατονταετίας, των εκατονταετιών) ΟΥΣ.: η εκατονταετία είναι το χρονικό

διάστημα που διαρκεί εκατό χρόνια (= αιώνας): *Φέτος συμπληρώνεται μία εκατονταετία από τη γέννηση του ποιητή.*

το **εκατοστό** (του εκατοστού, των εκατοστών) ΟΥΣ.:

1. το εκατοστό είναι μονάδα μέτρησης του μήκους, ίση με ένα από τα εκατό ίσα μέρη ενός μέτρου (= πόντος): *Το τραπέζι έχει ύψος εξήντα εκατοστά.*

2. το ένα εκατοστό κάτι είναι το ένα από τα εκατό ίσα κομμάτια του: *Δεν έχω ούτε το ένα εκατοστό των χρημάτων που έχει αυτός.*

ο **εκατοστός**, η **εκατοστή**, το **εκατοστό** ΕΠΙΘ.: όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι εκατοστό, έχει τον αριθμό 100 σε μια σειρά: *Ο επίλογος βρίσκεται στην εκατοστή σελίδα του βιβλίου.*

εκβάλλει ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.): ένας ποταμός εκβάλλει σε θάλασσα ή λίμνη όταν τα νερά του χύνονται εκεί (= καταλήγει): *Ο Άραχθος πηγάζει από τη βόρεια Πίνδο και εκβάλλει στον Αμβρακικό κόλπο.*

η **έκβαση** (της έκβασης, των εκβάσεων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάτι έχει καλή ή κακή έκβαση όταν έχει καλό ή κακό τέλος: *Η έκβαση του ποδοσφαιρικού αγώνα είναι αβέβαιη. (= αποτέλεσμα) / Ο γάμος τους δεν είχε καλή έκβαση. (= τέλος)*

εκβιάζω (εκβίασα), **εκβιάζομαι** (εκβιάστηκα) ΡΗΜ.: εκβιάζουμε κάποιον όταν τον αναγκάζουμε να μας δώσει χρήματα ή να κάνει ό,τι του ζητάμε για να μη φανερώσουμε κάποιο μυστικό του ή για να μην του κάνουμε κακό: *Τον εκβίασαν ότι θα αποκαλύψουν τα οικονομικά σκάνδαλα της εταιρείας του. / Φυλακίστηκε γιατί εκβίαζε νεαρές ηθοποιούς.*

ο **εκβιασμός** (του εκβιασμού, των εκβιασμών) ΟΥΣ.: ο εκβιασμός είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν μας εκβιάζει: *Γνωστός επιχειρηματίας έπεσε θύμα εκβιασμού από την ίδια συμμορία.*

οι **εκβολές** (των εκβολών) ΟΥΣ.: οι εκβολές ενός ποταμού είναι το μέρος όπου αυτός ενώνεται με τη θάλασσα και χύνει τα νερά του: *Οι εκβολές του Αξιού είναι στο Θερμαϊκό κόλπο.*

εκδηλώνω (εκδήλωσα), **εκδηλώνομαι** (εκδηλώθηκα, εκδηλωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν εκδηλώνουμε κάτι, δείχνουμε ή λέμε αυτό που νιώθουμε ή σκεφτόμαστε (= φανερώνω, εκφράζω $\neq$ κρύβω): *Εκδήλωσε την ικανοποίησή του για τη νίκη της ομάδας του. / Η αγάπη δεν εκδηλώνεται μόνο με λόγια αλλά και με πράξεις.*

2. εκδηλώνεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: μια αρρώστια εκδηλώνεται όταν γίνεται φανερή με κάποια σημάδια, όπως πυρετό, πόνο κτλ.: *Η δηλητηρίαση εκδηλώνεται με εμετό, πόνο στην κοιλιά και διάρροια.*

3. εκδηλώνομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος εκδηλώνεται, δείχνει ή λέει αυτά που νιώθει ή σκέφτεται: *Πώς να καταλάβεις τι θέλει, αφού δεν εκδηλώνεται;*

η **εκδήλωση** (της εκδήλωσης, των εκδηλώσεων) ουσ.:

1. η εκδήλωση είναι το γεγονός που οργανώνεται όταν παρουσιάζεται κάποιο θέαμα στο κοινό: *Παρακολουθήσαμε μια μουσική εκδήλωση. / Πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις οργανώνονται το καλοκαίρι.*

2. η εκδήλωση ενός συναισθήματος, μιας σκέψης κτλ. είναι το να δείχνουμε αυτό που νιώθουμε ή σκεφτόμαστε: *Με συγκίνησε η εκδήλωση του θαυμασμού του για μένα.*

3. η εκδήλωση μιας αρρώστιας είναι το να γίνεται με κάποιο τρόπο φανερή (= εμφάνιση): *Η εκδήλωση πυρετού είναι φυσιολογική στη γρίπη.*

ο **εκδηλωτικός**, η **εκδηλωτική**, το **εκδηλωτικό** επιθ.: όταν κάποιος είναι εκδηλωτικός, δείχνει με τη συμπεριφορά του αυτά που νιώθει ή σκέφτεται για τους άλλους (= διαχυτικός): *Αυθόρμητη και εκδηλωτική όπως ήταν, έτρεξε να με αγκαλιάσει.*

εκδίδω (εξέδωσα), **εκδίδομαι** (εκδόθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν εκδίδουμε ένα βιβλίο, μια εφημερίδα κτλ., τυπώνουμε πολλά αντίτυπα και τα στέλνουμε στα μαγαζιά για να πουληθούν (= δημοσιεύω): *Πολλά σχολεία αποφάσισαν να εκδώσουν εφημερίδα. / Το νέο του βιβλίο θα εκδοθεί το καλοκαίρι.*

2. όταν μία υπηρεσία εκδίδει ένα επίσημο έγγραφο, το ετοιμάζει και το δίνει σε αυτόν που το ζήτησε (= βγάζω): *Ποια υπηρεσία εκδίδει τα διαβατήρια;*

3. λέμε "εκδίδω" όταν ανακοινώνω μια απόφαση ή μια διαταγή (= βγάζω, κοινοποιώ): *Το δικαστήριο δεν εξέδωσε απόφαση για την αναβολή της δίκης.*

4. όταν μια χώρα εκδίδει κάποιον, τον στέλνει στη χώρα του ή σε άλλη χώρα για να δικαστεί για παράνομη πράξη (= παραδίδω): *Ο εγκληματίας εκδόθηκε στις ρουμανικές αρχές.*

η **εκδίκηση** (της εκδίκησης, των εκδικήσεων) ουσ.: η εκδίκηση είναι καθετί που κάνουμε για να εκδικηθούμε κάποιον για το κακό που μας έκανε: *Ήθελε να πάρει εκδίκηση για τη δολοφονία του πατέρα του.*

ο **εκδικητικός**, η **εκδικητική**, το **εκδικητικό** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι εκδικητικός, θέλει να εκδικείται όσους του κάνουν κακό: *Όταν νιώθει όταν τον αδικούν, γίνεται σκληρός και εκδικητικός.*

2. μια πράξη ή μια σκέψη είναι εκδικητική όταν έχει στόχο την εκδίκηση: *Η εκδικητική μανία των κατακτητών ξέσπασε πάνω στους αθώους.*

εκδικούμαι (εκδικήθηκα) ΡΗΜ.: εκδικούμαστε κάποιον όταν τον τιμωρούμε για το κακό που έκανε σε μας ή σε κάποιον δικό μας (= παίρνω το αίμα μου πίσω): *Τον κατηγορεί για να τον εκδικηθεί. / Ο Ορέστης εκδικήθηκε το φόνο*

του πατέρα του, σκοτώνοντας τη μητέρα του και τον Αίγισθο.

η **έκδοση** (της έκδοσης, των εκδόσεων) ουσ.:

1. έκδοση είναι το να τυπώνονται πολλά αντίτυπα βιβλίου, εφημερίδας κτλ. και να στέλνονται στα μαγαζιά για να πουληθούν: *Έγινε διάσημος μετά την έκδοση του πρώτου του μυθιστορήματος.*

2. η έκδοση είναι ένα βιβλίο, ένα περιοδικό ή μια εφημερίδα: *Αγόρασα την τρίτη έκδοση του βιβλίου της.*

3. μια υπηρεσία κάνει έκδοση ενός εγγράφου όταν το ετοιμάζει και το δίνει σε αυτόν που το ζήτησε: *Για την έκδοση του διαβατηρίου χρειάζονται έγχρωμες φωτογραφίες.*

4. μια χώρα κάνει έκδοση κάποιου όταν τον στέλνει στη χώρα του ή σε άλλη χώρα για να δικαστεί για παράνομη πράξη: *Προχώρησε η έκδοση του τρομοκράτη στη χώρα του.*

5. εκδόσεις πληθ.: εκδόσεις λέγεται η εταιρεία που εκδίδει βιβλία ή περιοδικά (= εκδοτικός οίκος): *Η νέα ποιητική συλλογή του θα κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις "Γράμματα".*

το **εκδοτήριο** (του εκδοτηρίου, των εκδοτηρίων) ουσ.: το εκδοτήριο είναι ένα μικρό δωμάτιο σε σταθμούς τρένων, λεωφορείων ή στο θέατρο και στον κινηματογράφο από όπου αγοράζουμε εισιτήρια: *Πήραν τα εισιτήρια από το εκδοτήριο του θεάτρου πριν ξεκινήσει η παράσταση.*

ο **εκδότης** (του εκδότη, των εκδοτών), η **εκδότρια** (της εκδότριας, των εκδοτριών) ουσ.: ο εκδότης είναι ο άνθρωπος ή η εταιρεία που εκδίδει βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες κτλ.: *Είναι εκδότης μιας μικρής τοπικής εφημερίδας.*

ο **εκδοτικός οίκος** ουσ.: ο εκδοτικός οίκος είναι η εταιρεία που εκδίδει βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες κτλ. (= εκδόσεις): *Εργάζεται στο τμήμα παιδικών βιβλίων ενός μεγάλου εκδοτικού οίκου.*

ο **εκδρομέας** (του εκδρομέα, των εκδρομέων) ουσ.: ο εκδρομέας είναι αυτός που πηγαίνει εκδρομή: *Συνεχίζεται χωρίς προβλήματα η επιστροφή των εκδρομέων.*

η **εκδρομή** (της εκδρομής, των εκδρομών) ουσ.: η εκδρομή είναι ένα μικρό ταξίδι που κάνουμε για να ξεκουραστούμε ή για να διασκεδάσουμε: *Αύριο θα πάμε μονοήμερη εκδρομή με το σχολείο μας στο Δέλτα του Έβρου.*

ο **εκδρομικός**, η **εκδρομική**, το **εκδρομικό** επιθ.: εκδρομικό είναι κάτι όταν έχει σχέση με την εκδρομή ή με τους εκδρομείς: *Ο εκδρομικός σύλλογος της πόλης μας διοργανώνει εκδρομή στη Θεσσαλονίκη.*

εκεί επιπρ.:

1. όταν λέμε εκεί, εννοούμε στο μέρος που κοιτάζουμε ή δείχνουμε (≠ εδώ): *Κοιτάξε εκεί! Βλέπω έναν ελέφαντα! / Καλύτερα να πάτε από εκεί, είναι πιο σύντομα.*

2. το χρησιμοποιούμε για να αναφερθούμε σε ένα μέρος για το οποίο μιλούσαμε νωρίτερα: *Θα πάμε στην Καβάλα και από εκεί θα συνεχίσουμε για Θεσσαλονίκη.*

εκείνος, εκείνη, εκείνη ΑΝΤΩΝ.: το λέμε για να αναφερθούμε σε κάποιον ή σε κάτι που βρίσκεται μακριά μας ($\neq$ αυτός): *Δεν ξαναπήγα ποτέ σε εκείνο το νησί. / Εκείνη την ημέρα τού πήγαιναν όλα στραβά.*

το **έκθεμα** (του εκθέματος, των εκθεμάτων) ΟΥΣ.: το έκθεμα είναι καθετί που εκτίθεται σε μια έκθεση, σε ένα μουσείο κτλ., για να μπορούν να το βλέπουν οι επισκέπτες: *Απαγορεύεται η φωτογράφιση των εκθεμάτων του αρχαιολογικού μουσείου.*

η **έκθεση** (της έκθεσης, των εκθέσεων) ΟΥΣ.:

1. όταν γίνεται μια έκθεση, διάφορα αντικείμενα τοποθετούνται σε ένα χώρο, για να μπορεί να τα βλέπει ο κόσμος: *Οργανώθηκε έκθεση ζωγραφικής στην πινακοθήκη. / Η είσοδος στην έκθεση είναι ελεύθερη.*

2. έκθεση είναι το σχολικό μάθημα στο οποίο οι μαθητές μαθαίνουν να εκφράζονται σωστά και να αναπτύσσουν τις ιδέες τους: *Κάθε Τρίτη έχουμε έκθεση τις δυο πρώτες ώρες.*

3. έκθεση είναι το κείμενο που γράφει ένας μαθητής στο μάθημα αυτό: *Στις εξετάσεις γράψαμε έκθεση με θέμα τη δημοκρατία.*

4. έκθεση είναι το γραπτό κείμενο που ετοιμάζει μία επίσημη υπηρεσία για να περιγράψει με λεπτομέρειες ένα γεγονός: *Σύμφωνα με την έκθεση της αστυνομίας το θύμα δολοφονήθηκε με μαχαίρι.*

ο **εκθεσιακός, η εκθεσιακή, το εκθεσιακό** ΕΠΙΘ.: όταν ένας χώρος είναι εκθεσιακός, χρησιμοποιείται για να γίνονται εκεί εκθέσεις αντικειμένων: *Η έκθεση αυτοκινήτου θα γίνει στο νέο εκθεσιακό κέντρο της πόλης.*

εκθέτω (εξέθεσα), **εκτίθεμαι** (εκτέθηκα, εκθεθίμην) ΡΗΜ.:

1. όταν τοποθετούμε ένα αντικείμενο σε ένα μέρος για να μπορούν να το βλέπουν πολλοί άνθρωποι, το εκθέτουμε εκεί (= παρουσιάζω): *Τα έργα ζωγραφικής της έχουν εκτεθεί στα μεγαλύτερα μουσεία του κόσμου.*

2. όταν εκθέτουμε κάποιον, λέμε ή κάνουμε πράγματα που τον φέρνουν σε δύσκολη θέση: *Με εξέθεσε στους φίλους μου με την άσχημη συμπεριφορά του.*

3. όταν εκθέτουμε ένα γεγονός, το περιγράφουμε (= εκφράζω, διατυπώνω): *Του ζήτησαν να εκθέσει τις απόψεις του για το θέμα.*

εκθρονίζω (εκθρόνισα), **εκθρονίζομαι** (εκθρονίστηκα, εκθρονισμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος εκθρονίζει ένα βασιλιά όταν τον κάνει να χάσει την εξουσία, το θρόνο (= ανατρέπω $\neq$ ενθρονίζω): *Οι στρατιωτικοί εκθρόνισαν το βασιλιά.*

2. **εκθρονίζομαι** ΠΑΘ.: εκθρονίζεται ένας βασιλιάς όταν χάνει το θρόνο: *Ο βασιλιάς εκθρονίστηκε και εξορίστηκε.*

εκκεντρικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος συμπεριφέρεται εκκεντρικά, συμπεριφέρεται με τρόπο διαφορετικό από τα συνηθισμένο: *Πολλοί νέοι ντύνονται εκκεντρικά, γιατί θέλουν να ξεχωρίζουν και να προκαλούν.*

ο **εκκεντρικός, η εκκεντρική, το εκκεντρικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι εκκεντρικός, οι απόψεις του και οι συνήθειές του φαίνονται πολύ παράξενες στους περισσότερους ανθρώπους: *Αν και είναι πολύ εκκεντρικός καλλιτέχνης, η νεολαία τον λατρεύει.*

2. όταν κάτι είναι εκκεντρικό, είναι πολύ διαφορετικό από το συνηθισμένο και προκαλεί μεγάλη εντύπωση (= έξαλλος): *Οι τραγουδιστές της ποπ ντύνονται με εκκεντρικά ρούχα.*

η **εκκεντρικότητα** (της εκκεντρικότητας, των εκκεντρικότητων) ΟΥΣ.: με εκκεντρικότητα συμπεριφέρεται κάποιος όταν οι απόψεις του και οι συνήθειές του φαίνονται πολύ παράξενες στους περισσότερους ανθρώπους: *Αυτά που τον εντυπωσίασαν ήταν η εκκεντρικότητα και η εφευρετικότητα του συγγραφέα.*

η **εκκλησιά** (της εκκλησίας, των εκκλησιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς η εκκλησία

η **εκκλησία** (της εκκλησίας, των εκκλησιών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.):

1. η εκκλησία είναι το κτίριο όπου συγκεντρώνονται οι χριστιανοί για να προσευχηθούν και να λατρεύσουν το Θεό: *Πηγαίνει κάθε Κυριακή στην εκκλησία.*

2. η εκκλησία είναι ομάδα από εκκλησίες που έχουν τις δικές τους, ιδιαίτερες αντιλήψεις για το χριστιανισμό: *Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στη ρωμαιοκαθολική και στην ορθόδοξη εκκλησία.*

ο **εκκλησιαστικός, η εκκλησιαστική, το εκκλησιαστικό** ΕΠΙΘ. (ΘΡΗΣΚ.): όταν κάτι είναι εκκλησιαστικό, έχει σχέση με τη χριστιανική εκκλησία: *Μελετά τη βυζαντινή εκκλησιαστική μουσική.*

εκλέγω (εξέλεξα), **εκλέγομαι** (εκλέχτηκα, εκλεγμένος) ΡΗΜ.: εκλέγουμε κάποιον όταν τον διαλέγουμε για μία θέση ή ένα αξίωμα ψηφίζοντάς τον: *Το κόμμα θα εκλέξει νέο πρόεδρο. (= βγάζω, αναδεικνύω) / Οι βουλευτές εκλέγονται από τους πολίτες.*

η **έκλειψη** (της έκλειψης, των εκλείψεων) ΟΥΣ.: έκλειψη γίνεται όταν ένα ουράνιο σώμα, όπως η Σελήνη, δε φαίνεται για λίγο, επειδή μπαίνει ανάμεσα σε αυτό και στον Ήλιο ένα άλλο ουράνιο σώμα: *Το εντυπωσιακό φαινόμενο της έκλειψης της Σελήνης ήταν ορατό και από την Ελλάδα.*

ο **εκλεκτός, η εκλεκτή, το εκλεκτό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι εκλεκτός φίλος, συνεργάτης ή κάτι, είναι πολύ καλός (= ξεχωριστός, εξαιρετικός): *Μια ομάδα εκλεκτών συνεργατών ένωσαν τις δυνάμεις τους για να δώσουν πνοή στο παιδικό θέατρο.*

2. όταν κάτι είναι εκλεκτό, είναι πολύ καλής ποιότητας: *Στη δεξίωση υπήρχαν άφθονα και εκλεκτά εδέσματα.*

η **εκλογή** (της εκλογής, των εκλογών) ΟΥΣ.:

1. η εκλογή είναι το να εκλέγεται κάποιος σε μία θέση ή σε ένα αξίωμα: *Η εκλογή του νέου προέδρου έφερε πολλές αλλαγές στο σύλλογό μας.*

2. **εκλογές** ΠΛΗΘ.: όταν γίνονται εκλογές, οι πολίτες ενός κράτους, τα άτομα μιας ομάδας κτλ. ψηφίζουν για να εκλέξουν αυτούς που θα τους κυβερνήσουν: *Στο τέλος του χρόνου θα γίνουν δημοτικές εκλογές. / Στις μαθητικές εκλογές, βγήκε πρόεδρος της τάξης του.*

το **εκλογικό κέντρο** ΟΥΣ.: το εκλογικό κέντρο είναι το μέρος όπου πηγαίνουμε την ημέρα των εκλογών για να ψηφίσουμε: *Ο αδερφός μου κι εγώ ψηφίζουμε στο ίδιο εκλογικό κέντρο.*

εκμεταλλεύομαι (εκμεταλλεύτηκα) ΡΗΜ.:

1. εκμεταλλεύομαι κάτι όταν το χρησιμοποιώ για να έχω μεγάλο κέρδος από αυτό (= αξιοποιώ): *Οι επιχειρήσεις πρέπει να εκμεταλλευτούν τις νέες τεχνολογίες. / Εκμεταλλεύονται τον ορυκτό πλούτο της χώρας.*

2. όταν χρησιμοποιούμε κάποιον ή κάτι με άδικο τρόπο για να κερδίσουμε εμείς, λέμε ότι τον εκμεταλλεύομαστε: *Εκμεταλλεύεται τους υπαλλήλους του στην επιχείρηση. (= χρησιμοποιώ)*

η **εκμετάλλευση** (της εκμετάλλευσης) ΟΥΣ.: εκμετάλλευση είναι το να χρησιμοποιούμε κάποιον ή κάτι για να κερδίσουμε εμείς: *Η εκμετάλλευση του πετρελαιοπηγών. (= αξιοποίηση) / Τα νέα μέτρα θα περιορίσουν την εκμετάλλευση των εργαζομένων από τους εργοδότες.*

⚠ Η λέξη εκμετάλλευση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

εκνευρίζω (εκνεύρισα), **εκνευρίζομαι** (εκνευρίστηκα, εκνευρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν εκνευρίζουμε κάποιον, τον κάνουμε να θυμώσει πολύ (= νευριάζω, συγχύζω, τσαντίζω, κουρδίζω): *Μου λέει ψέματα για να με εκνευρίσει. / Με εκνευρίζει η φλυαρία της.*

2. **εκνευρίζομαι** ΠΑΘ.: κάποιος εκνευρίζεται όταν ενοχλείται με κάτι και θυμώνει πολύ (= σπάζομαι, νευριάζω): *Εκνευρίστηκε που δεν μπόρεσε να λύσει την άσκηση. / Όταν εκνευρίζεται, γίνεται επιθετικός.*

ο **εκνευρισμός** (του εκνευρισμού, των εκνευρισμών) ΟΥΣ.: όταν έχουμε εκνευρισμό, είμαστε πολύ θυμωμένοι ή ανήσυχοι: *Πάνω στον εκνευρισμό μου του μίλησα άσχημα.*

εκνευριστικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται εκνευριστικά, γίνεται με εκνευριστικό τρόπο: *Ο χρόνος κυλούσε αργά, εκνευριστικά αργά.*

ο **εκνευριστικός**, η **εκνευριστική**, το **εκνευριστικό** ΕΠΙΘ.: εκνευριστικό λέμε κάποιον ή κάτι όταν μας εκνευρίζει: *Κάτι εκνευριστικοί θόρυβοι από το διπλανό διαμέρισμα δεν τον άφησαν να ησυχάσει όλο το βράδυ.*

η **εκπαίδευση** (της εκπαίδευσης) ΟΥΣ.: εκπαίδευση είναι το να αποκτάει κάποιος ειδικές γνώσεις σε σχολείο, πανεπιστήμιο κτλ.: *Το γυμνάσιο και το λύκειο ανήκουν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. / Η εταιρεία οργανώνει σεμινάρια για την εκπαίδευση των υπαλλήλων της.*

⚠ Η λέξη εκπαίδευση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **εκπαιδευτής** (του εκπαιδευτή, των εκπαιδευτών), η **εκπαιδευτρια** (της εκπαιδευτριάς, των εκπαιδευτριών) ΟΥΣ.: ο εκπαιδευτής είναι ο ειδικός δάσκαλος σε συγκεκριμένο πρακτικό τομέα, όπως οδήγηση, ορειβασία κτλ.: *Ζητούνται εκπαιδευτές χειριστών αεροσκαφών στη Σχολή Ικάρων.*

ο **εκπαιδευτικός**, η **εκπαιδευτικός** (του/της εκπαιδευτικού, των εκπαιδευτικών) ΟΥΣ.: ο εκπαιδευτικός είναι ο δάσκαλος ή ο καθηγητής σε σχολείο: *Οι νηπιαγωγοί, οι δάσκαλοι και οι καθηγητές είναι εκπαιδευτικοί.*

ο **εκπαιδευτικός**, η **εκπαιδευτική**, το **εκπαιδευτικό** ΕΠΙΘ.:

1. εκπαιδευτικό είναι κάτι που έχει σχέση με την εκπαίδευση ή τους εκπαιδευτικούς: *Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα διακρίνεται σε τρεις βαθμίδες εκπαίδευσης.*

2. εκπαιδευτικό είναι κάτι όταν υπάρχει ή γίνεται για να προσφέρει εκπαίδευση: *Πήγαμε εκπαιδευτική εκδρομή στις Μυκήνες.*

εκπαιδεύω (εκπαίδευσα), **εκπαιδεύομαι** (εκπαιδεύτηκα, εκπαιδευμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος μας εκπαιδεύει, μας κάνει να αποκτήσουμε ειδικές γνώσεις σε κάτι (= καταρτίζω, ειδικεύω): *Παρακολούθησαν σεμινάρια για να εκπαιδευτούν στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών.*

2. όταν εκπαιδεύουμε ένα ζώο, το μαθαίνουμε να κάνει κάτι: *Εκπαιδεύουν τα σκυλιά ώστε να μπορούν να εντοπίζουν ναρκωτικά.*

εκπέμνω (εξέπεμψα), **εκπέμπομαι** ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι κάποιος εκπέμπει κάτι θετικό όταν το αφήνει να βγει προς τους άλλους (= αποπνέω): *Εκπέμπει μια έντονη γοητεία.*

2. **εκπέμπει** 3^ο ΠΡ.: ένα σώμα εκπέμπει κάτι όταν στέλνει στον αέρα θερμότητα, ακτινοβολία κτλ. (= εκλύει): *Ο ήλιος εκπέμπει θερμότητα.*

3. **εκπέμπει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι η τηλεόραση ή το ραδιόφωνο εκπέμπει όταν βγάζει ήχο ή εικόνα με ηλεκτρονικά κύματα: *Σε ποια συχνότητα εκπέμπει ο ραδιοφωνικός σταθμός;*

εκπληκτικά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται εκπληκτικά, γίνεται πολύ καλά ή πολύ ωραία (= υπέροχα, θαυμάσια): *Έχουν διακοσμήσει εκπληκτικά το χώρο.*

2. όταν λέμε εκπληκτικά, εννοούμε πάρα πολύ (= καταπληκτικά, εξαιρετικά): *Μοιάζει εκπληκτικά με την αδερφή της.*

ο **εκπληκτικός**, η **εκπληκτική**, το **εκπληκτικό** ΕΠΙΘ.: εκπληκτικό λέμε κάποιον ή κάτι που μας προκαλεί έκπληξη και θαυμασμό (= εξαιρετι-

κός, καταπληκτικός): Στην παράσταση είδαμε έναν εκπληκτικό χορευτή. / Το αποτέλεσμα της εργασίας των παιδιών ήταν εκπληκτικό.

ο **έκπληκτος**, η **έκπληκτη**, το **έκπληκτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος μένει έκπληκτος, ξαφνιάζεται με κάτι: *Μείναμε έκπληκτοι διαβάζοντας την ανακοίνωση της επιτροπής.*

2. όταν κάτι είναι έκπληκτο, δείχνει έκπληξη: *Πήδηξε από το δέντρο μπροστά στα έκπληκτα μάτια των παιδιών.*

η **έκπληξη** (της έκπληξης, των εκπλήξεων) ΟΥΣ.:

1. η έκπληξη είναι το συναίσθημα που νιώθουμε όταν γίνεται κάτι που δεν το περιμένουμε (= κατάπληξη, ξάφνιασμα): *Άκουσαν με μεγάλη έκπληξη το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας.*

2. η έκπληξη είναι κάτι ευχάριστο που συμβαίνει χωρίς να το περιμένουμε: *Του ετοίμασε μια έκπληξη για τη γιορτή του.*

εκπλήσσω (εξεπλήξα), **εκπλήσσομαι** (εξεπλάγη) ΡΗΜ.:

1. κάποιος μας εκπλήσσει όταν μας κάνει να νιώσουμε έκπληξη ή απορία (= ξαφνιάζω): *Πραγματικά με εκπλήσσεις με αυτά που μου λες!*

2. **εκπλήσσει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: με εκπλήσσει κάτι που δεν περίμενα να γίνει (= παραξενεύει): *Με εκπλήσσει που δε μου τηλεφώνησε ακόμα!*

3. **εκπλήσσομαι** ΠΑΘ.: όταν εκπλήσσομαι με κάτι, νιώθω μεγάλη έκπληξη ή απορία για αυτό: *Θα εκπλαγείς αν ακούσεις την ιστορία του. (= ξαφνιάζομαι, παραξενεύομαι) / Εκπλήσσομαι με την υπομονή σου! (= θαυμάζω, απορώ)*

η **εκπομπή** (της εκπομπής, των εκπομπών) ΟΥΣ.: η εκπομπή είναι καθετί που παρουσιάζεται στο ραδιόφωνο ή στην τηλεόραση (= πρόγραμμα): *Κάθε Κυριακή βράδυ όλα τα κανάλια παρουσιάζουν αθλητικές εκπομπές.*

ο **εκπρόσωπος**, η **εκπρόσωπος** (του/της εκπροσώπου, των εκπροσώπων) ΟΥΣ.:

1. ο εκπρόσωπος ενός οργανισμού ή μιας ομάδας είναι αυτός που έχουμε ορίσει για να πάει κάπου και να κάνει κάποιες ενέργειες αντί για εμάς: *Οι εκπρόσωποι των εργαζομένων συναντήθηκαν με τον υπουργό.*

2. ο εκπρόσωπος μιας τέχνης είναι αυτός που με το έργο του εκφράζει τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της τέχνης (= εκφραστής): *Ο Πικάσο ήταν ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της μοντέρνας τέχνης.*

εκπροσωπώ (εκπροσώπησα), **εκπροσωπούμαι** (εκπροσωπήθηκα, εκπροσωπημένος) ΡΗΜ.: όταν εκπροσωπούμε κάποιον σε μια επίσημη συνάντηση, πηγαίνουμε σε αυτή ως εκπρόσωποι του: *Εκπροσώπησε τη χώρα του στον ευρωπαϊκό διαγωνισμό τραγουδιού.*

η **έκπτωση** (της έκπτωσης, των εκπτώσεων) ΟΥΣ.:

1. η έκπτωση είναι το ποσό που αφαιρεί ο πωλητής από την κανονική τιμή ενός προϊόντος

για να το πουλήσει φτηνότερα: *Στους καλούς πελάτες του καταστήματός μας κάνουμε πάντα μια μικρή έκπτωση.*

2. **εκπτώσεις** ΠΛΗΘ.: οι εκπτώσεις είναι η περίοδος που τα μαγαζιά πουλούν τα προϊόντα τους σε χαμηλότερες τιμές: *Πολύς κόσμος φωνίζει στις εκπτώσεις για να κάνει οικονομία.*

τα **εκρηκτικά** (των εκρηκτικών) ΟΥΣ.: τα εκρηκτικά είναι τα υλικά που προκαλούν έκρηξη: *Έβαλαν εκρηκτικά για να ανατινάξουν το κτίριο.*

η **έκρηξη** (της έκρηξης, των εκρήξεων) ΟΥΣ.:

1. η έκρηξη είναι αυτό που γίνεται όταν ένα σώμα ξαφνικά σπάει και τινάζεται γύρω γύρω με μεγάλο θόρυβο δημιουργώντας μεγάλες καταστροφές: *Από την έκρηξη της βόμβας έσπασαν τα τζάμια των διπλανών κτιρίων.*

2. έκρηξη είναι το να αρχίζει κάτι να γίνεται εντελώς ξαφνικά: *Η έκρηξη του εμφύλιου πολέμου.*

3. έκρηξη είναι το να εκφράζει κάποιος με έντονο τρόπο τα συναισθήματά του: *Η συμπεριφορά της του προκάλεσε έκρηξη οργής.*

η **εκστρατεία** (της εκστρατείας, των εκστρατειών) ΟΥΣ.:

1. εκστρατεία γίνεται όταν πάει ο στρατός μιας χώρας σε μια άλλη για να την κατακτήσει: *Οι στρατιώτες προετοιμάζονται για την εκστρατεία.*

2. εκστρατεία γίνεται όταν πολλοί άνθρωποι μαζί αγωνίζονται για τον ίδιο σκοπό: *Όλοι οι μαθητές των γυμνασίων της πόλης θα λάβουν μέρος στην εκστρατεία για την προστασία του περιβάλλοντος.*

εκστρατεύω (εκστράτευσα) ΡΗΜ.: μία χώρα εκστρατεύει εναντίον μιας άλλης όταν κάνει επίθεση με το στρατό της: *Οι Αχαιοί εκστράτευσαν κατά των Τρώων μετά την αρπαγή της ωραίας Ελένης.*

έκτακτα ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε έκτακτα, εννοούμε πολύ καλά, ωραία (= θαυμάσια, υπέροχα): *Τελικά θα έρθεις μαζί μας; Έκτακτα!*

ο **έκτακτος**, η **έκτακτη**, το **έκτακτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι έκτακτο, δε γίνεται με το συνηθισμένο τρόπο ή στη συνηθισμένη ώρα ($\neq$ τακτικός, προγραμματισμένος): *Το πρόγραμμα διακόπηκε για να μεταδοθεί έκτακτο δελτίο καιρού. / Μου έτυχε μια έκτακτη δουλειά και θα αργήσω.*

2. όταν κάποιος είναι έκτακτος σε μια δουλειά, εργάζεται εκεί μόνο για ορισμένο χρόνο ($\neq$ μόνιμος): *Το καλοκαίρι, οι αεροπορικές εταιρείες χρειάζονται έκτακτους υπαλλήλους.*

3. έκτακτο λέμε κάποιον ή κάτι που έχει κάτι το εξαιρετικό: *Έκτακτη η κορούλα σας, να σας ζησει!*

εκτάκτως ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται εκτάκτως, δεν ήταν προγραμματισμένο να γίνει: *Έφυγε εκτάκτως για την Αθήνα, γιατί αρρώστησε ο πατέρας του.*

η **έκταση** (της έκτασης, των εκτάσεων) ουσ.:

1. η έκταση είναι ένα ορισμένο κομμάτι γης, συνήθως μεγάλο: *Από τις πυρκαγιές καταστράφηκαν μεγάλες δασικές εκτάσεις.*

2. η έκταση μιας περιοχής είναι η επιφάνεια που καλύπτει: *Το οικόπεδο έχει έκταση σχεδόν τρία στρέμματα.*

3. η έκταση ενός πράγματος είναι το πόσο μεγάλο ή σοβαρό είναι: *Η έκταση των ζημιών ήταν τεράστια. / Δόθηκε μεγάλη έκταση στο θέμα του ναυτικού ατυχήματος.*

4. στη γυμναστική, η έκταση είναι η άσκηση κατά την οποία τεντώνουμε τα χέρια μας στα πλάγια: *Ο γυμναστής μάς είπε να κάνουμε ανατάσεις και εκτάσεις των χεριών.*

εκτείνεται (εκτάθηκε) ρημ. (επισ.): λέμε ότι κάτι εκτείνεται όταν έχει μια ορισμένη έκταση (= απλώνεται): *Ο Ειρηνικός ωκεανός εκτείνεται από τις ακτές της Ανταρκτικής ως το Βερίγγειο πορθμό.*

η **εκτέλεση** (της εκτέλεσης, των εκτελέσεων) ουσ.:

1. η εκτέλεση είναι το να κάνουμε, να πραγματοποιούμε κάτι και συνήθως μία πράξη: *Για την εκτέλεση του σχεδίου χρειάζεται ταχύτητα, ακρίβεια και υπομονή.*

2. η εκτέλεση ενός μουσικού κομματιού γίνεται όταν ένας μουσικός ή μία ομάδα μουσικών παίζει αυτό το μουσικό κομμάτι: *Στη συναυλία ακούσαμε μία πολύ καλή εκτέλεση της ενάτης συμφωνίας.*

3. λέμε ότι κάποιος καταδικάζεται σε εκτέλεση όταν πρόκειται να τον θανατώσουν: *Κατά τη διάρκεια του πολέμου έγιναν πολλές εκτελέσεις αιχμαλώτων.*

ο **εκτελεστής** (του εκτελεστή, των εκτελεστών), η **εκτελέστρια** (της εκτελέστριας, των εκτελεστριών) ουσ.:

1. ο εκτελεστής ενός σχεδίου, διαταγής κτλ. είναι αυτός που το κάνει πράξη: *Ο πρόεδρος είναι ο εκτελεστής των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου.*

2. ο εκτελεστής είναι ο δολοφόνος: *Η αστυνομία συνέλαβε τους εκτελεστές της τρομοκρατικής οργάνωσης.*

3. ο εκτελεστής είναι ο μουσικός που παίζει ένα μουσικό κομμάτι (= ερμηνευτής): *Στο φεστιβάλ συμμετείχαν διάσημοι εκτελεστές σύγχρονης μουσικής.*

το **εκτελεστικό απόσπασμα** ουσ.: το εκτελεστικό απόσπασμα είναι μια ειδική ομάδα στρατιωτών που έχει ως έργο την εκτέλεση ανθρώπων που έχουν καταδικαστεί σε θάνατο: *Οι αιχμάλωτοι περίμεναν από στιγμή σε στιγμή το εκτελεστικό απόσπασμα.*

εκτελώ (εκτέλεσα), **εκτελούμαι** (εκτελέστηκα, εκτελεσμένος) ρημ.:

1. όταν εκτελούμε κάτι, το κάνουμε (= πραγματοποιώ): *Οι πυροσβέστες εκτέλεσαν την αποστολή τους με επιτυχία. / Εκτέλεσε το καθήκον του προς την πατρίδα.*

2. όταν εκτελούν κάποιον, τον σκοτώνουν (= θανατώνω): *Τον εκτέλεσαν στην ηλεκτρική καρέκλα.*

3. όταν ένας μουσικός παίζει ένα μουσικό κομμάτι, λέμε ότι το εκτελεί (= ερμηνεύω): *Ο πιανίστας θα εκτελέσει έργα του Μότσαρτ.*

η **εκτίμηση** (της εκτίμησης, των εκτιμήσεων) ουσ.:

1. λέμε ότι έχουμε εκτίμηση για κάποιον ή κάτι, όταν αναγνωρίζουμε την αξία του: *Ο δάσκαλος πρέπει να δείχνει έμπρακτα στους μαθητές του την εκτίμησή του για τις προσπάθειές τους.*

2. λέμε ότι κάνουμε εκτίμηση ενός πράγματος, όταν υπολογίζουμε την αξία του ή το μέγεθός του: *Κάλεσαν έναν ειδικό για να κάνει εκτίμηση των ζημιών από τις πλημμύρες.*

εκτιμάω/εκτιμώ (εκτίμησα), **εκτιμώμαι** (εκτιμήθηκα, εκτιμημένος) ρημ.:

1. όταν εκτιμάμε κάποιον ή κάτι, έχουμε καλή γνώμη για αυτόν ή αναγνωρίζουμε την αξία του (= σέβομαι): *Οι συνάδελφοί του τον εκτιμούν, τον συμβουλεύονται και τον εμπιστεύονται. / Εκτίμησε την ειλικρίνειά τους.*

2. λέμε ότι εκτιμάμε κάτι όταν υπολογίζουμε την αξία του, το μέγεθος ή τη σημασία του (= υπολογίζω): *Ο γιατρός θα εκτιμήσει το πρόβλημα και θα σας συστήσει το κατάλληλο φάρμακο.*

3. όταν εκτιμώ ότι θα γίνει κάτι, πιστεύω ότι θα γίνει (= θεωρώ): *Οι μετεωρολόγοι εκτιμούν ότι οι καταιγίδες θα συνεχιστούν.*

εκτοξεύω (εκτόξευσα), **εκτοξεύομαι** (εκτοξεύτηκα, εκτοξευμένος) ρημ.:

1. εκτοξεύουμε κάτι ή κάτι εκτοξεύεται όταν βγαίνει με δύναμη από μηχανήμα πατώντας κάποιο κουμπί: *Το αεροσκάφος εκτόξευσε βόμβα εναντίον των εχθρών. / Το διαστημόπλοιο εκτοξεύτηκε στο διάστημα.*

2. λέμε ότι εκτοξεύουμε κάτι όταν λέμε άσχημα λόγια σε κάποιον με θυμωμένο ύφος (= ξεστομίζω): *Εκτόξευσε ένα σωρό απειλές εναντίον μου.*

εκτός επιρρ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάποιος βρίσκεται έξω ή μακριά από κάποιο μέρος (≠ εντός): *Δε θα έρθει στη δουλειά γιατί είναι εκτός Αθηνών.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ποιο πρόσωπο ή πράγμα δεν υπάρχει ή δε γίνεται όπως τα υπόλοιπα: *Του αρέσουν όλα τα φρούτα εκτός από τα αχλάδια.*

3. φανερώνει το μοναδικό λόγο για τον οποίο μπορεί να μη γίνει κάτι: *Θα γυρίσουμε από την εκδρομή την Κυριακή, εκτός αν αποκλειστούμε από τα χιόνια.*

ΕΚΦΡ. εκτός εαυτού, εκτός θέματος, εκτός κινδύνου, εκτός λειτουργίας

ο **έκτος**, η **έκτη**, το **έκτο** επιρρ.: όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι έκτο, έχει τον αριθμό 6 σε μια σειρά: *Κάθεται στο έκτο θρανίο.*

εκτός εαυτού ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος είναι εκτός εαυτού, είναι πάρα πολύ θυμωμένος (= έξω φρενών): *Βγήκε εκτός εαυτού και άρχισε τις απειλές.*

εκτός θέματος ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ή κάτι είναι εκτός θέματος, δεν έχει σχέση με το θέμα: *Η έκθεσή σου είναι εκτός θέματος.*

εκτός κινδύνου ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος άρρωστος ή τραυματίας βρίσκεται εκτός κινδύνου, δεν κινδυνεύει η ζωή του: *Οι τραυματίες του δυστυχήματος νοσηλεύονται στο νοσοκομείο εκτός κινδύνου.*

εκτός λειτουργίας ΕΚΦΡ.: όταν ένα μηχάνημα βρίσκεται εκτός λειτουργίας, δε δουλεύει: *Το ασανσέρ είναι εκτός λειτουργίας λόγω διακοπής ρεύματος.*

εκτρέφω (εξέθρεψα), **εκτρέφομαι** (εκτρέφωκα) ΡΗΜ.: αυτός που εκτρέφει ζώα τα φροντίζει μέχρι να μεγαλώσουν, για να μπορεί να τα πουλήσει ή να τα χρησιμοποιήσει για τροφή: *Οι κτηνοτρόφοι εκτρέφουν πρόβατα και πουλούν το γάλα τους. / Στα πτηνοτροφεία εκτρέφονται κοτόπουλα.*

το **εκτροφείο** (του εκτροφείου, των εκτροφείων) ΟΥΣ.: το εκτροφείο είναι ο χώρος στον οποίο εκτρέφονται ζώα: *Τα ιχθυοτροφεία είναι εκτροφεία ψαριών.*

εκτυπώνω (εκτύπωσα), **εκτυπώνομαι** (εκτυπώθηκα, εκτυπωμένος) ΡΗΜ. (ΠΛΗΡΟΦ.): όταν εκτυπώνουμε κάτι, χρησιμοποιούμε ειδικό μηχάνημα για να τυπώσουμε στο χαρτί ένα κείμενο, μια εικόνα κτλ. που υπάρχει στον υπολογιστή (= τυπώνω): *Θα εκτυπώσω το κείμενο και μετά θα το διορθώσω. / Μπορείς να μου εκτυπώσεις το αρχείο με την εργασία σου;*

η **εκτύπωση** (της εκτύπωσης, των εκτυπώσεων) ΟΥΣ. (ΠΛΗΡΟΦ.): η εκτύπωση αυτό που γίνεται όταν το μηχάνημα εκτυπωτής τυπώνει στο χαρτί ένα κείμενο, μια εικόνα κτλ. που υπάρχει στον υπολογιστή: *Ειδικός εκτυπωτής για εκτύπωση φωτογραφιών στο σπίτι.*

ο **εκτυπωτής** (του εκτυπωτή, των εκτυπωτών) ΟΥΣ. (ΠΛΗΡΟΦ.): ο εκτυπωτής είναι το μηχάνημα που τυπώνει σε χαρτί κείμενα, εικόνες, σχέδια κτλ. που υπάρχουν σε έναν υπολογιστή: *Αγόρασε ειδικό εκτυπωτή για να τυπώνει έγχρωμες εικόνες.*

εκφράζω (εξέφρασα), **εκφράζομαι** (εκφράστηκα, εκφρασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν εκφράζουμε κάτι, δείχνουμε αυτά που νιώθουμε ή σκεφτόμαστε: *Δε φοβάται να εκφράσει την άποψή του. (= διατυπώνω) / Εξέφρασε τον ενθουσιασμό του με χειροκροτήματα. (= εκδηλώνω)*

2. κάτι ή κάποιος μας εκφράζει όταν συμφωνούμε μαζί του: *Πιστεύει ότι το κόμμα του εκφράζει τους νέους. / Δεν τον εκφράζουν τα λαϊκά τραγούδια.*

3. εκφράζει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: ένα έργο τέχνης εκφράζει κάτι όταν περιγράφει ένα συγκεκριμένο

συναίσθημα: *Η μουσική του εκφράζει μια βαθιά απαισιοδοξία.*

4. εκφράζομαι ΠΑΘ.: κάποιος εκφράζεται όταν δείχνει ή λέει αυτά που νιώθει ή σκέφτεται με έναν ορισμένο τρόπο: *Ο ποιητής εκφράζεται με τα ποιήματά του και ο χορευτής με το χορό.*

η **έκφραση** (της έκφρασης, των εκφράσεων) ΟΥΣ.:

1. η έκφραση είναι το να φανερώνει κάποιος αυτά που νιώθει ή σκέφτεται: *Στη δημοκρατία όλοι έχουν ελευθερία έκφρασης.*

2. η έκφραση είναι ο τρόπος με τον οποίο εκφράζει κανείς κάτι: *Το πρόσωπό του έχει μια έκφραση απελπισίας. / Τον έβρισε με πολύ σκληρές εκφράσεις.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, η έκφραση είναι ένα σύνολο από δύο ή περισσότερες λέξεις που μαζί έχουν μια ειδική σημασία: *Ιδιωματικές εκφράσεις. / Γνωρίζεις την έκφραση "αλλάζω μυαλά";"*

ο **εκφραστικός**, η **εκφραστική**, το **εκφραστικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν το πρόσωπο ή το ύφος κάποιου είναι εκφραστικό, φανερώνει αυτό που αισθάνεται ($\neq$ ανέκφραστος): *Έχει πολύ εκφραστικό βλέμμα.*

2. εκφραστικό είναι καθετί που έχει σχέση με την έκφραση ενός συναισθήματος, μιας ιδέας κτλ.: *Τα εκφραστικά μέσα της ποίησης.*

η **εκφραστικότητα** (της εκφραστικότητας) ΟΥΣ.: η εκφραστικότητα είναι η ικανότητα που έχει ένας άνθρωπος να εκφράζει τα συναισθήματά του στους άλλους: *Η ορχήστρα εκτέλεσε όλα τα κομμάτια με μεγάλη εκφραστικότητα.*

⚠ Η λέξη εκφραστικότητα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **εκφώνηση** (της εκφώνησης, των εκφωνήσεων) ΟΥΣ.:

1. εκφώνηση ενός κειμένου γίνεται όταν κάποιος το απαγγέλλει ή το διαβάξει δυνατά: *Η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με την εκφώνηση λόγου από το γυμναστήριχο.*

2. η εκφώνηση μιας άσκησης είναι το κομμάτι που μας εξηγεί τι μας ζητάει να κάνουμε: *Πρέπει πάντα να διαβάζετε με προσοχή την εκφώνηση των ασκήσεων.*

ο **εκφωνητής** (του εκφωνητή, των εκφωνητών), η **εκφωνήτρια** (της εκφωνήτριας, των εκφωνητριών) ΟΥΣ.: ο εκφωνητής είναι αυτός εκφωνεί τις ειδήσεις στο ραδιόφωνο ή την τηλεόραση: *Ένας καλός εκφωνητής ειδήσεων πρέπει να έχει σωστή άρθρωση και δυνατή φωνή.*

εκφωνώ (εκφώνησα), **εκφωνούμαι** (εκφωνήθηκα, εκφωνημένος) ΡΗΜ.: όταν εκφωνούμε ένα κείμενο, το διαβάζουμε δυνατά μπροστά σε κόσμο (= λέω): *Του ζήτησαν να εκφωνήσει λόγο. / Εκφωνεί τις ειδήσεις στο ραδιόφωνο.*

το **ελαιόδεντρο** (του ελαιόδεντρου, των ελαιόδεντρων) ΟΥΣ.: το ελαιόδεντρο είναι το δέντρο

ελιά: Παραθαλάσσιες εκτάσεις με ελαιόδεντρα και οπωροφόρα δέντρα.

το **ελαιόλαδο** (του ελαιόλαδου) ουσ.: ελαιόλαδο είναι το λάδι που βγαίνει από τον καρπό της ελιάς: *Οι γιατροί λένε ότι το ελαιόλαδο είναι το πιο υγιεινό λάδι.*

⚠ Η λέξη ελαιόλαδο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ελαιοπαραγωγός**, η **ελαιοπαραγωγός** (του/της ελαιοπαραγωγού, των ελαιοπαραγωγών) ουσ.: ο ελαιοπαραγωγός είναι αυτός που καλλιεργεί ελιές και παράγει λάδι από αυτές: *Διαμαρτύρονται οι ελαιοπαραγωγοί για τη μείωση της τιμής του λαδιού.*

το **ελαιοτριβείο** (του ελαιοτριβείου, των ελαιοτριβείων) ουσ.: το ελαιοτριβείο είναι το εργαστήριο όπου με ειδικό τρόπο παράγεται λάδι από τις ελιές (= λιοτριβί): *Μετά τη συγκομιδή τους οι ελιές μεταφέρονται από τους ελαιώνες στα ελαιοτριβεία.*

το **ελαιόχρωμα** (του ελαιοχρώματος, των ελαιοχρωμάτων) ουσ. (επισ.): το ελαιόχρωμα είναι μπογιά που περιέχει και λάδι (= λαδομπογιά): *Ζωγραφίζει τους πίνακές του με ελαιόχρωμα.*

ο **ελαιοχρωματιστής** (του ελαιοχρωματιστή, των ελαιοχρωματιστών) ουσ.: ο ελαιοχρωματιστής είναι ο μπογιατζής (= μπογιατζής): *Οι ελαιοχρωματιστές θα τελειώσουν το βάψιμο του σπιτιού σε μία εβδομάδα.*

ο **ελαιώνας** (του ελαιώνα, των ελαιώνων) ουσ.: ο ελαιώνας είναι έκταση φυτεμένη με ελιές: *Ακριβώς δίπλα στην παραλία υπάρχει ένας καταπράσινος ελαιώνας.*

τα **ελαστικά** (των ελαστικών) ουσ.: ελαστικά λέγονται τα λάστιχα των αυτοκινήτων: *Συνεργείο ελαστικών.*

ο **ελαστικός**, η **ελαστική**, το **ελαστικό** ΕΠΙΘ.:

1. ένα ελαστικό ύφασμα ή κάτι άλλο μπορεί να αλλάζει σχήμα σχετικά εύκολα, αλλά μετά ξαναπαίρνει τις αρχικές του διαστάσεις: *Τα ελαστικά παντελόνια παίρνουν τη γραμμή του σώματος.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι ελαστικός όταν δε θυμώνει εύκολα και δε φέρεται πολύ αυστηρά (= μαλακός ≠ αυστηρός): *Μην είσαι τόσο ελαστικός, τα παιδιά χρειάζονται πειθαρχία!*

3. λέμε ότι κάτι είναι ελαστικό όταν μπορεί να αλλάζει και να προσαρμόζεται (= χαλαρός ≠ αυστηρός): *Οι εργαζόμενες μητέρες έχουν συχνά πιο ελαστικό ωράριο.*

η **ελαστικότητα** (της ελαστικότητας) ουσ.:

1. ελαστικότητα έχει ένα πράγμα όταν μπορεί να αλλάζει το σχήμα του και μετά να επανέρχεται στις αρχικές του διαστάσεις: *Τα φορέματα αυτά έχουν μεγάλη ελαστικότητα, μπορείς να το φοράς ακόμα κι αν παχύνεις.*

2. ελαστικότητα δείχνει κάποιος όταν ανέχεται κάτι χωρίς αυστηρότητα (≠ αυστηρότητα): *Οι γονείς πρέπει να δείχνουν ελαστικότητα στα παιδιά, αρκεί να μη χάνουν τελείως τον έλεγχο.*

⚠ Η λέξη ελαστικότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **ελατήριο** (του ελατηρίου, των ελατηρίων) ουσ.: το ελατήριο είναι ένα στριφογυριστό μεταλλικό σύρμα, που όταν το πιέζουμε μικραίνει και όταν το αφήνουμε, μεγαλώνει πάλι: *Το ελατήριο χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στο μηχανισμό των ρολογιών πριν από τέσσερις αιώνες.*

το **έλατο** (του έλατου, των έλατων) ουσ.: το έλατο είναι δέντρο του δάσους με ψηλό και ίσιο κορμό, τριγωνική κορυφή και φύλλα σαν βελόνες: *Απολάσαμε μια πανέμορφη διαδρομή μέσα στα χιονισμένα έλατα.*

το **ελάττωμα** (του ελαττώματος, των ελαττωμάτων) ουσ.:

1. το ελάττωμα είναι κάτι κακό στο χαρακτήρα ενός ανθρώπου (≠ προτέρημα): *Κανένας άνθρωπος δεν είναι τέλειος, όλοι έχουν κάποιο ελάττωμα.*

2. ένα αντικείμενο έχει ένα ελάττωμα όταν δε λειτουργεί σωστά ή όταν δεν είναι καλά φτιαγμένο (= ατέλεια): *Επέστρεψε το παιχνίδι γιατί είχε κάποιο ελάττωμα.*

ο **ελαττωματικός**, η **ελαττωματική**, το **ελαττωματικό** ΕΠΙΘ.: ελαττωματικό είναι κάτι όταν έχει κάποιο ελάττωμα συνήθως στην κατασκευή του: *Η συσκευή είναι καινούρια, αλλά είναι ελαττωματική και δε λειτουργεί.*

η **ελαττωματικότητα** (της ελαττωματικότητας) ουσ.: λέμε ότι κάτι έχει ελαττωματικότητα όταν παρουσιάζει κάποιο ελάττωμα στην κατασκευή του: *Το νέο μοντέλο αυτοκινήτου παρουσίασε ελαττωματικότητα στα φρένα.*

⚠ Η λέξη ελαττωματικότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ελαττώνω** (ελάττωσα), **ελαττώνομαι** (ελαττώθηκα, ελαττωμένος) ΡΗΜ.:

1. ελαττώνουμε κάτι όταν το κάνουμε να γίνει λιγότερο (= μειώνω, λιγοστεύω, περιορίζω ≠ αυξάνω): *Πρέπει να ελαττώσεις τα έξοδά σου. / Για να μην παχαίνεις, πρέπει να ελαττώσεις τα γλυκά.*

2. **ελαττώνεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: κάτι ελαττώνεται όταν γίνεται λιγότερο (= μειώνεται, περιορίζεται, λιγοστεύει ≠ αυξάνεται): *Ελαττώθηκε ο αριθμός των γεννήσεων. / Με το φάρμακο ελαττώθηκαν οι πόνοι.*

το **ελάφι** (του ελαφιού, των ελαφιών) ουσ.: το ελάφι είναι ζώο με ψηλά και λεπτά πόδια που ζει στα δάση: *Τα ελάφια τρέχουν πολύ γρήγορα όταν καταλάβουν ότι βρίσκονται σε κίνδυνο. / Το αρσενικό ελάφι έχει κέρατα.*

ο **ελαφρά** και **ελαφριά** ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάποιος ντύνεται ελαφρά, φοράει λίγα και λεπτά ρούχα (≠ βαριά): *Είσαι ελαφρά ντυμένη και θα κρυώσεις.*

2. όταν κάποιος τρώει ελαφρά, τρώει λίγο ή τρώει ελαφρά φαγητά (≠ βαριά): *Το βράδυ είναι καλύτερο να τρώμε ελαφρά.*

3. όταν κάποιος κοιμάται ελαφριά, ξυπνάει πολύ εύκολα ($\neq$ βαριά): *Κοιμάται ελαφρά και με τον παραμικρό θόρυβο πετάγεται.*

4. για χτύπημα, τραυματισμό κτλ., ελαφρά σημαίνει όχι δυνατά ή σοβαρά ($\neq$ βαριά): *Ευτυχώς, τραυματίστηκε πολύ ελαφρά. / Με χτύπησε ελαφρά στην πλάτη.*

ελαφραίνω (ελάφρυνα) ΡΗΜ.:

1. όταν ελαφραίνουμε κάτι, το κάνουμε πιο ελαφρό (= ελαφρώνω $\neq$ βαραίνω): *Προσπάθησα να ελαφρύνω την τσάντα μου βγάζοντας μερικά βιβλία.*

2. λέμε για κάποιον ή για κάτι ότι ελαφραίνει όταν γίνεται πιο ελαφρύ ($\neq$ βαραίνω): *Αν βγάλεις τα πουλόβερ, θα ελαφρύνει η βαλίτσα.*

ελαφριά ΕΠΙΡΡ. $\Rightarrow$ **ελαφρά**

ο ελαφρόμυαλος, η ελαφρόμυαλη, το ελαφρόμυαλο ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ελαφρόμυαλος, είναι ανόητος και επιπόλαιος: *Δεν ήταν στ' αλήθεια κακός, ήταν μόνο λίγο ελαφρόμυαλος.*

η ελαφρόπετρα (της ελαφρόπετρας) ΟΥΣ.: η ελαφρόπετρα είναι μια πολύ ελαφριά πέτρα, που χρησιμοποιείται για να κάνει πιο λείες κάποιες επιφάνειες: *Οι αισθητικοί χρησιμοποιούν την ελαφρόπετρα για να τρίβουν τα σκληρά σημεία του σώματός μας.*

Δ Η λέξη ελαφρόπετρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο ελαφρός, η ελαφριά, το ελαφρό ΕΠΙΘ.:

1. ελαφρό είναι κάτι όταν δεν έχει μεγάλο βάρος και μπορούμε εύκολα να το σηκώσουμε ($\neq$ βαρύς): *Οι σακούλες είναι πολύ ελαφριές, μπορώ τις κουβαλήσω και μόνος μου.*

2. ελαφρό λέμε το ρούχο που είναι πολύ λεπτό (= λεπτός, ψιλός $\neq$ βαρύς, χοντρός): *Μη βγεις έξω με τόσο ελαφριά ζακέτα, γιατί κάνει κρύο!*

3. ελαφρό είναι το κύμα ή το αεράκι όταν δεν είναι πολύ δυνατό (= απαλός): *Ένα ελαφρό αεράκι φύσηξε και μας δρόσισε.*

4. όταν έχουμε μια ελαφριά αρρώστια, δεν πονάμε πολύ ή δεν έχουμε ψηλό πυρετό (= ήπιος): *Πέρασα μια ελαφριά γρίπη και σε δυο μέρες γύρισα στη δουλειά.*

5. όταν ένα φαγητό είναι ελαφρό, δεν έχει πολλά μπαχαρικά και δε μας φέρνει ενόχληση στο στομάχι ($\neq$ βαρύς): *Οι γιατροί λένε ότι το βράδυ πρέπει να τρώμε ελαφριά φαγητά.*

6. ελαφριά είναι η τέχνη που έχει στόχο να μας διασκεδάσει και όχι να μας προσφέρει καινούριες γνώσεις: *Η επιθεώρηση είναι είδος του ελαφρού θεάτρου.*

ΕΚΦΡ. με ελαφριά καρδιά

η ελαφρότητα (της ελαφρότητας, των ελαφροτήτων) ΟΥΣ.:

1. ελαφρότητα έχει ένα αντικείμενο όταν είναι ελαφρό ($\neq$ βαρύτητα): *Η ελαφρόπετρα είναι γνωστή για την ελαφρότητά της.*

2. ελαφρότητα δείχνουμε όταν κάνουμε πράγματα χωρίς να τα σκεφτόμαστε (= επιπολαιότητα): *Από μικρό παιδί, είχε μια ελαφρότητα*

στον τρόπο που έπαιρνε αποφάσεις, και μετά μετάνιωνε.

ο ελαφρύς, η ελαφριά, το ελαφρύ ΕΠΙΘ.:

1. ο ελαφρός

2. λέμε ελαφρύ τον καφέ, το ποτό ή το τσιγάρο που δεν περιέχει πολύ καφέ, αλκοόλ ή καπνό ($\neq$ βαρύς): *Τον καφέ τον πίνει ελαφρύ γλυκό.*

ελαφρώνω (ελάφρωσα, ελαφρωμένος) ΡΗΜ.: όταν ελαφρώνουμε κάτι, το κάνουμε πιο ελαφρό (= ελαφραίνω): *Να ελαφρώσεις την τσάντα από τα βιβλία.*

ελαφρώς ΕΠΙΡΡ.: όταν είμαστε ελαφρώς καλύτεροι, διαφορετικοί ή κάτι άλλο, είμαστε λίγο καλύτεροι, διαφορετικοί κτλ. (= λίγο, κάπως): *Το αυτοκίνητο είναι ελαφρώς μεταχειρισμένο, αλλά φαίνεται σαν καινούριο. / Έγραψες ελαφρώς καλύτερα από την προηγούμενη φορά.*

ελάχιστα ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε ελάχιστα, εννοούμε πάρα πολύ λίγο: *Τον ξέρω ελάχιστα, μόνο μια φορά τον έχω δει.*

το ελάχιστο κοινό πολλαπλάσιο ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): στα μαθηματικά, το ελάχιστο κοινό πολλαπλάσιο (Ε.Κ.Π.) δύο ή περισσότερων αριθμών είναι ο μικρότερος αριθμός που διαιρείται ακριβώς με καθέναν από αυτούς: *Το ελάχιστο κοινό πολλαπλάσιο των αριθμών 2, 4 και 6 είναι το 12.*

ο ελάχιστος, η ελάχιστη, το ελάχιστο ΕΠΙΘ.: όταν λέμε ότι κάτι είναι ελάχιστο, τονίζουμε ότι είναι πάρα πολύ λίγο ή πάρα πολύ μικρό ($\neq$ μέγιστος): *Χρειαζόμαστε γάλα γιατί έχει μείνει ελάχιστο.*

ο ελβετικός, η ελβετική, το ελβετικό ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ελβετικό, έχει σχέση με την Ελβετία ή με τους Ελβετούς: *Τα ελβετικά ρολόγια έχουν εξαιρετική ακρίβεια.*

ο Ελβετός (του Ελβετού, των Ελβετών), **η Ελβετή** (της Ελβετής) και **η Ελβετίδα** (της Ελβετίδας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Ελβετός είναι αυτός που είναι πολίτης του ομοσπονδιακού κράτους της Ελβετίας: *Οι Ελβετοί μιλούν τη γαλλική, τη γερμανική και την ιταλική γλώσσα. / Είναι Ελβετός υπήκοος.*

ο ελεγκτής (του ελεγκτή, των ελεγκτών), **η ελέγκτρια** (της ελέγκτριας, των ελεγκτριών) ΟΥΣ.: ο ελεγκτής είναι ο υπάλληλος σε υπηρεσία που ελέγχει αν κάτι έγινε σωστά: *Ο ελεγκτής του λεωφορείου τού έβαλε πρόστιμο γιατί δεν είχε βγάλει εισιτήριο.*

ο έλεγχος (του ελέγχου, των ελέγχων) ΟΥΣ.:

1. ο έλεγχος είναι η έρευνα που γίνεται για να διαπιστωθεί αν κάτι έγινε σωστά, όπως πρέπει: *Η εφορία έκανε ελέγχους σε εμπορικά καταστήματα. / Στο αεροδρόμιο γίνεται έλεγχος διαβατηρίων.*

2. έλεγχος είναι η προσπάθεια που γίνεται για να μη μεγαλώσει ή για να μην αυξηθεί κάτι (= περιορισμός): *Το υπουργείο πήρε μέτρα για τον έλεγχο της ανεργίας.*

3. όταν κάποιος έχει τον έλεγχο μιας επιχείρησης, εταιρείας κτλ., αυτός τη διοικεί: *Τον έλεγχο της εταιρείας τον έχει ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου.*

4. έλεγχος είναι το επίσημο χαρτί με τη βαθμολογία που παίρνουν οι μαθητές από το σχολείο: *Έχει αγωνία γιατί αύριο θα πάρουν τον έλεγχο.*

ελέγχω (έλεγχσα), **ελέγχομαι** (ελέγχθηκα, ελεγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ελέγχουμε κάτι, εξετάζουμε αν έγινε σωστά, όπως πρέπει: *Πριν φύγεις, να ελέγξεις αν είναι όλα τα παράθυρα κλειστά. / Στο αεροδρόμιο ελέγχουν τα διαβατήρια.*

2. όταν ελέγχουμε κάτι, το κάνουμε να κάνει αυτό που θέλουμε εμείς: *Δεν μπόρεσε να ελέγξει το αυτοκίνητο στη στροφή και τράκαρε.*

3. όταν ελέγχουμε κάτι, δεν το αφήνουμε να μεγαλώσει ή να γίνει επικίνδυνο (= περιορίζω): *Η κυβέρνηση πήρε μέτρα για να ελέγξει την ανεργία. / Η πυροσβεστική προσπαθεί να ελέγξει την πυρκαγιά.*

4. όταν ελέγχουμε κάποιον, τον εξετάζουμε για να δούμε αν είναι ικανός σε κάτι (= δοκιμάζω): *Τα τεστ ελέγχουν τις γνώσεις των μαθητών.*

5. όταν ελέγχουμε τα συναισθήματά μας, μπορούμε να δείχνουμε ήρεμοι ενώ νιώθουμε θυμό, ανησυχία κτλ. (= συγκρατώ): *Δεν κατάφερε να ελέγξει τα νεύρα του κι άρχισε να ουρλιάζει.*

η **ελεημοσύνη** (της ελεημοσύνης) ΟΥΣ.:

1. ελεημοσύνη είναι τα χρήματα ή άλλη βοήθεια που δίνουμε σε κάποιον που υποφέρει, επειδή τον λυπόμαστε: *Οι ζητιάνοι ζουν από τις ελεημοσύνες των περαστικών.*

2. ελεημοσύνη είναι η πράξη που κάνουμε όταν βοηθάμε κάποιον συνάνθρωπό μας που έχει ανάγκη: *Ήθελε να τον πληρώνουν για τη δουλειά του και όχι από ελεημοσύνη.*

▲ Η λέξη ελεημοσύνη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **έλεος** (του ελέους) ΟΥΣ.:

το έλεος είναι η συμπόνια που δείχνουμε σε κάποιον που υποφέρει, που έχει την ανάγκη μας κτλ. (= οίκτος, λύπηση): *Οι εχθροί δεν έδειξαν κανένα έλεος και σκότωσαν όλους τους αιχμαλώτους.*

▲ Η λέξη έλεος δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. στο έλεος του Θεού

ελεύθερα ΕΠΙΡΡ.:

όταν κάνουμε κάτι ελεύθερα, κανένας δε μας εμποδίζει να το κάνουμε: *Στη δημοκρατία όλοι έχουν δικαίωμα να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους.*

η **ελευθερία** (της ελευθερίας, των ελευθεριών) ΟΥΣ.:

1. όταν έχουμε ελευθερία, κανένας ή τίποτα δε μας εμποδίζει να κάνουμε αυτό που θέλουμε: *Τώρα που μεγάλωσαν τα παιδιά έχει την ελευθερία να βγαίνει πιο συχνά. / Το σχολείο δίνει την ελευθερία στα παιδιά να επιλέξουν μόνα τους τι θα φορέσουν.*

2. η ελευθερία ενός κράτους είναι το να μην κυβερνιέται από άλλο κράτος (= ανεξαρτησία ≠ δουλεία): *Η ελευθερία των λαών από ξένους δυνάστες κερδίζεται με αγώνες.*

ο **ελεύθερος**, η **ελεύθερη**, το **ελεύθερο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ελεύθερος, κάνει ό,τι θέλει ή δεν εξαρτάται από κανέναν: *Άφησαν τους αιχμαλώτους ελεύθερους να γυρίσουν στην πατρίδα τους. / Ζει ελεύθερος σαν το πουλί.*

2. όταν κάποιος είναι ελεύθερος μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, δεν έχει να κάνει κάποια δουλειά (= εύκαιρος ≠ απασχολημένος): *Πότε είσαι ελεύθερος για να συναητηθούμε;*

3. ελεύθερο λέμε κάποιον που δεν έχει παντρευτεί (= ανύπαντρος ≠ παντρεμένος): *Η κόρη τους μένει στο πατρικό σπίτι γιατί είναι ακόμη ελεύθερη.*

4. όταν κάτι, όπως ένας χώρος ή ένα κάθισμα, είναι ελεύθερο, δεν το χρησιμοποιεί κάποιος άλλος αυτή τη στιγμή (= κενός): *Δεν περνάει ούτε ένα ελεύθερο ταξί.*

ο **ελεύθερος χρόνος** ΟΥΣ.:

ο ελεύθερος χρόνος είναι ο χρόνος που μας μένει από τη δουλειά μας ή το διάβασμά μας για να κάνουμε ό,τι θέλουμε: *Στον ελεύθερο χρόνο του κάνει γυμναστική.*

ελευθερώνω (ελευθέρωσα), **ελευθερώνομαι** (ελευθερώθηκα, ελευθερωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ελευθερώνουμε κάποιον, τον κάνουμε ελεύθερο, του δίνουμε την ελευθερία του (= απελευθερώνω): *Πολέμησαν και ελευθέρωσαν την πατρίδα τους από τους εχθρούς. (≠ σκλαβώνω) / Ελευθέρωσαν τους ομήρους. (≠ αιχμαλωτίζω)*

2. όταν ελευθερώνουμε ένα χώρο, βγάζουμε τα εμπόδια από εκεί (= ξεμπλοκάρω): *Ελευθερώστε το δρόμο από τα αυτοκίνητα για να περάσει το φορτηγό.*

ο **ελέφαντας** (του ελέφαντα, των ελεφάντων) ΟΥΣ.:

1. ο ελέφαντας είναι ένα πολύ μεγάλο και παχύ ζώο με μακριά και στενή μύτη που τη λέμε προβοσκίδα: *Οι ελέφαντες πίνουν νερό με την προβοσκίδα τους.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε ελέφαντα έναν πολύ χοντρό άνθρωπο, όταν θέλουμε να τον κοροϊδέψουμε: *Ελέφαντας κοντεύεις να γίνεις με όλα αυτά που τρως!*

ο **ελεφάντινος**, η **ελεφάντινη**, το **ελεφάντινο** ΕΠΙΘ.:

όταν κάτι είναι ελεφάντινο, είναι φτιαγμένο από ελεφαντόδοντο (= φιλιντισένιος): *Μου έφερε ένα ελεφάντινο αγαλματάκι από την Αφρική.*

το **ελεφαντόδοντο** (του ελεφαντόδοντου, των ελεφαντόδοντων) ΟΥΣ.:

1. το ελεφαντόδοντο είναι καθένα από τα μακριά και άσπρα δόντια του ελέφαντα που λυγίζουν προς τα πάνω (= χαυλιόδοντας): *Στην Αφρική κυνηγούν τους ελέφαντες για τα ελεφαντόδοντά τους.*

2. ελεφαντόδοντο λέμε το κόκαλο από ελεφαντόδοντο, που χρησιμοποιείται ως υλικό για να φτιάχνουμε κοσμήματα και άλλα αντικείμενα (= φίλνισι): *Οι μπάλες του μπιλιάρδου κατασκευάζονταν παλιά από ελεφαντόδοντο.*

η **ελιά** (της ελιάς, των ελιών) ουσ.:

1. η ελιά είναι ένα δέντρο που βγάζει μικρούς πράσινους ή μαύρους καρπούς (= ελαιόδεντρο): *Μέσα στο κτήμα του έχει καμιά πενηνταριά ελιές.*

2. η ελιά είναι ο καρπός αυτού του δέντρου, από τον οποίο βγάζουμε το λάδι: *Στη χωριάτικη σαλάτα βάζουμε και πράσινες ελιές.*

3. η ελιά είναι ένα σκούρο σημάδι που έχουν οι άνθρωποι στο δέρμα τους: *Έχει μία μεγάλη ελιά στο αριστερό της μάγουλο.*

το **ελικοδρόμιο** (του ελικοδρόμιου, των ελικοδρόμιων) ουσ.: το ελικοδρόμιο είναι ο ανοιχτός χώρος όπου προσγειώνονται και απογειώνονται τα ελικόπτερα: *Το ελικόπτερο προσγειώθηκε στο ελικοδρόμιο του νησιού για να μεταφέρει τον τραυματία σε νοσοκομείο της Αθήνας.*

το **ελικόπτερο** (του ελικοπτέρου, των ελικοπτέρων) ουσ.: το ελικόπτερο είναι ένα μικρό αεροπλάνο με μεγάλες μεταλλικές λεπίδες στην κορυφή του που γυρίζουν και το βοηθάνε να σηκωθεί στον αέρα: *Το ελικόπτερο σηκώνεται στον αέρα κατακόρυφα.*

το **έλκηθρο** (του έλκηθρου, των έλκηθρων) ουσ.: το έλκηθρο είναι όχημα χωρίς ρόδες που γλιστράει πάνω στο χιόνι ή στον πάγο: *Το έλκηθρο του Αϊ-Βασίλη το σέρνει ένας μεγάλος τάρανδος.*

ο **ελκυστικός**, η **ελκυστική**, το **ελκυστικό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι ελκυστικό, τραβάει την προσοχή μας (= δελεαστικός): *Μου έκανε μια ελκυστική πρόταση να πάμε μαζί διακοπές στη Χαβάη.*

2. όταν κάποιος είναι ελκυστικός, μας αρέσει πολύ (= γοητευτικός): *Έχει πολύ χιούμορ κι αυτό τον κάνει ελκυστικό.*

ελκύω, ελκύομαι ρημ.:

1. όταν κάτι μας ελκύει, τραβάει την προσοχή μας: *Είναι εντυπωσιακό βιβλίο, που ελκύει το ενδιαφέρον των αναγνώστών κάθε ηλικίας.*

2. όταν κάποιος με ελκύει, μου αρέσει πολύ, με γοητεύει: *Με ελκύουν τα πράσινα μάτια του.*

⚠ Η λέξη ελκύω χρησιμοποιείται μόνο στον ενεστώτα και παρατατικό.

έλω, έλκομαι ρημ. (επισ.):

1. όταν κάτι έλκει κάτι άλλο, το τραβάει προς το μέρος του (≠ σπρώχνω): *Το αυτοκίνητο έλκει το τροχόσπιτο.*

2. **έλκει** 3^ο πρ. (φυσ.): στη φυσική, όταν ένα σώμα έλκει άλλο σώμα, το ένα τραβάει το άλλο προς το μέρος του: *Στη φυσική, τα ετερόνυμα φορτία απωθούνται ενώ τα ομώνυμα έλκονται.*

⚠ Η λέξη έλω έχει μόνο ενεστώτα.

η **έλλειψη** (της έλλειψης, των ελλείψεων) ουσ.:

1. έλλειψη είναι το να μην υπάρχει ή να μην είναι αρκετό κάτι που είναι απαραίτητο (= ανεπάρκεια ≠ επάρκεια, αφθονία): *Λόγω του πολέμου, η χώρα έχει ελλείψεις σε τρόφιμα και φάρμακα.*

2. **ελλείψεις** πληθ.: όταν κάποιος ή κάτι έχει ελλείψεις, του λείπουν κάποια στοιχεία, γνώσεις κτλ. που θα έπρεπε να είχε: *Έχει σοβαρές ελλείψεις στη γραμματική και κάνει πολλά λάθη όταν γράφει.*

3. (μαθημ.) στα μαθηματικά, έλλειψη λέμε το σχήμα που μοιάζει με κύκλο αλλά είναι πιο μακρύ και πιο πλατύ

ο **Έλληνας** (του Έλληνα, των Ελλήνων), η **Ελληνίδα** (της Ελληνίδας, των Ελληνίδων) ουσ.+επιθ.: Έλληνας είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Ελλάδας ή είναι πολίτης του κράτους της Ελλάδας: *Οι Έλληνες ψηφίζουν την επόμενη Κυριακή για να εκλέξουν νέο πρωθυπουργό. / Ένα εμβόλιο για την πνευμονία ανακαλύφθηκε από Έλληνες επιστήμονες.*

τα **ελληνικά** (των ελληνικών) ουσ.:

1. τα ελληνικά είναι η ελληνική γλώσσα: *Τα ελληνικά έχουν δύσκολη γραμματική.*

2. ελληνικά λέμε το μάθημα στο οποίο διδασκόμαστε την ελληνική γλώσσα: *Διδάσκει ελληνικά σε ξένους.*

ο **ελληνικός**, η **ελληνική**, το **ελληνικό** επιθ.: όταν κάτι είναι ελληνικό, έχει σχέση με την Ελλάδα ή με τους Έλληνες: *Πολλοί τουρίστες επισκέπτονται το καλοκαίρι τα ελληνικά νησιά.*

ο **ελληνισμός** (του ελληνισμού) ουσ.: ο ελληνισμός είναι το σύνολο των Ελλήνων που ζουν σε όλο τον κόσμο: *Οι Έλληνες της Αυστραλίας αποτελούν σήμερα το πιο ζωντανό κομμάτι του ελληνισμού της διασποράς.*

⚠ Η λέξη ελληνισμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ελλιπής**, η **ελλιπής**, το **ελλιπές** επιθ.: όταν κάτι είναι ελλιπές, παρουσιάζει ελλείψεις (≠ πλήρης): *Δε θα γίνονται δεκτές οι αιτήσεις με ελλιπή στοιχεία.*

η **έλεξη** (της έλεξης, των έλεξεων) ουσ.:

1. όταν ένας άντρας νιώθει έλεξη για μια γυναίκα, τη βρίσκει πολύ ελκυστική: *Από την πρώτη στιγμή που την είδε, ένιωσε μια ακατανίκητη έλεξη γι' αυτήν και την ερωτεύτηκε.*

2. (φυσ.) στη φυσική, η έλεξη είναι η δύναμη που κάνει τα σώματα να τραβάνε το ένα το άλλο προς το μέρος τους: *Ο Νεύτωνας έχει διατυπώσει το νόμο της παγκόσμιας έλεξης.*

3. στη γυμναστική, η έλεξη είναι μια άσκηση, κατά την οποία πιανόμαστε με τα χέρια από μία μεταλλική ή ξύλινη ράβδο και τραβάμε όλο μας το σώμα προς τα πάνω: *Πονάω σε όλο μου το σώμα, γιατί έκανα πολλές έλεξεις στο γυμναστήριο.*

η **ελονοσία** (της ελονοσίας) ουσ.: η ελονοσία είναι σοβαρή αρρώστια που προκαλείται από μο-

λυσμένα κουνούπια (= μαλάρια): *Πολλά παιδιά στην Αφρική πεθαίνουν από ελονοσία.*

△ Η λέξη ελονοσία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **έλος** (του έλους, των ελών) ουσ.: το έλος είναι ο βάλτος: *Γύρω από το χωριό υπήρχαν μικρά έλη που σχηματίζονταν από τα νερά των πηγών.*

η **ελπίδα** (της ελπίδας, των ελπίδων) ουσ.:

1. η ελπίδα είναι το συναίσθημα ή η πίστη ότι κάτι καλό που θέλουμε να συμβεί θα συμβεί (= προσδοκία): *Ζουν με την ελπίδα ότι δε θα ξαναγίνει πόλεμος. / Ακόμα κι όταν αρρώστησε βαριά δεν έχασε τις ελπίδες του.*

2. η ελπίδα είναι καθετί που μας κάνει να ελπίζουμε ότι θα γίνει κάτι καλό: *Το δάνειο ήταν η τελευταία ελπίδα σωτηρίας της εταιρείας.*

ο **ελπιδοφόρος**, η **ελπιδοφόρα**, το **ελπιδοφόρο** επιθ.: όταν κάτι είναι ελπιδοφόρο, μας δίνει πολλές ελπίδες ότι αυτό που θέλουμε να γίνει θα γίνει (= αισιόδοξος): *Ελπιδοφόρα είναι τα μηνύματα των γιατρών για την καταπολέμηση του διαβήτη.*

ελπίζω (έλπισα και ήλπισα) ρημ.:

1. όταν ελπίζουμε ότι κάτι θα γίνει, είμαστε αισιόδοξοι ότι θα γίνει (= αισιόδοξώ): *Ελπίζω ότι θα γράψεις άριστα στο αυριανό διαγώνισμα.*

2. όταν ελπίζουμε να γίνει κάτι, έχουμε την ελπίδα ότι δε θα γίνει κάτι δυσάρεστο (= εύχομαι): *Ελπίζω να μην είναι κάτι σοβαρό.*

3. όταν ελπίζουμε σε κάποιον ή σε κάτι, υπολογίζουμε στη βοήθειά του για να πετύχουμε κάτι (= στηρίζομαι): *Οι άνεργοι ελπίζουν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.*

ο **ελώδης**, η **ελώδης**, το **ελώδες** επιθ.: όταν μια περιοχή είναι ελώδης, έχει πολλά έλη (= βαλτώδης): *Στις ελώδεις περιοχές υπάρχουν πολλά κουνούπια.*

το **εμβαδόν** (του εμβαδού, των εμβαδών) και το **εμβαδό** ουσ.: το εμβαδόν είναι ο αριθμός που δείχνει πόσο μεγάλη είναι μία επιφάνεια: *Το οικόπεδό μας έχει εμβαδόν πεντακόσια τετραγωνικά μέτρα.*

το **εμβατήριο** (του εμβατηρίου, των εμβατηρίων) ουσ.: το εμβατήριο είναι το μουσικό κομμάτι που ο ρυθμός του οδηγεί τα βήματα των στρατιωτών σε παρελάσεις: *Οι στρατιώτες βημάτιζαν στο ρυθμό του εμβατηρίου.*

εμβολιάζω (εμβολιάσα), **εμβολιάζομαι** (εμβολιάστηκα, εμβολιασμένος) ρημ.: ο γιατρός εμβολιάζει κάποιον όταν του κάνει εμβόλιο: *Ο κτηνίατρος εμβολίασε το σκύλο για λύσσα. / Εμβολιάστηκαν τα παιδιά για φυματίωση.*

το **εμβόλιο** (του εμβολίου, των εμβολίων) ουσ.: το εμβόλιο είναι ένα φάρμακο που βάζει ο γιατρός στο σώμα μας με ένεση για να μην αρρωστήσουμε: *Ο παπούς έκανε εμβόλιο για τη γρίπη. / Κυκλοφόρησε στα φαρμακεία το εμβόλιο της ανεμοβλογιάς.*

το **έμβρυο** (του εμβρύου, των εμβρύων) ουσ.: το έμβρυο είναι ο άνθρωπος ή το ζώο πριν γεν-

νηθεί, όσο διάστημα βρίσκεται στο σώμα της μητέρας του: *Τον πρώτο μήνα της ζωής του το έμβρυο είναι μικρότερο από έναν κόκκο ρυζιού.*

ο **εμετικός**, η **εμετική**, το **εμετικό** επιθ.:

1. όταν μια γεύση ή μια μυρωδιά είναι εμετική, είναι τόσο δυσάρεστη, που θέλουμε να κάνουμε εμετό: *Το υπόγειο είχε μια εμετική μυρωδιά βρόμας και υγρασίας.*

2. εμετικό λέμε κάποιον ή κάτι όταν μας κάνει να νιώθουμε μεγάλη αηδία: *Πώς διασκεδάζετε με αυτά τα εμετικά ρατσιστικά ανέκδοτα;*

ο **εμετός** (του εμετού, των εμετών) ουσ.: όταν κάνουμε εμετό, βγάζουμε από το στόμα τις τροφές που βρίσκονται στο στομάχι μας, από ζάλη, αρρώστια κτλ.: *Ζαλίζεται πάντα στο καράβι και κάνει εμετό.*

η **εμπειρία** (της εμπειρίας, των εμπειριών) ουσ.:

1. όταν κάποιος έχει εμπειρία σε κάτι, το γνωρίζει καλά, γιατί έχει ασχοληθεί πολύ καιρό με αυτό (= πείρα): *Ασκεί πολλά χρόνια το επάγγελμα του γιατρού και έχει μεγάλη εμπειρία.*

2. εμπειρία είναι οι γνώσεις που έχουμε αποκτήσει από τα ευχάριστα και δυσάρεστα πράγματα που έχουμε ζήσει: *Η εμπειρία με διδάξε ότι δεν πρέπει να εμπιστεύομαι τους επιπόλαιους ανθρώπους.*

3. η εμπειρία είναι ένα συγκεκριμένο γεγονός στη ζωή κάποιου: *Η πιο τρομακτική εμπειρία της ζωής μου ήταν όταν με πυροβόλησε ένας ληστής.*

ο **εμπειρικός**, η **εμπειρική**, το **εμπειρικό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι εμπειρικό, μας το έχει διδάξει η εμπειρία (≠ θεωρητικός): *Αν δε διαθέτουμε ειδικό όργανο, υπάρχει και ένας εμπειρικός τρόπος για να καταλάβουμε πότε είναι έτοιμο το κρασί.*

2. κάποιος είναι εμπειρικός τεχνίτης, γιατρός ή κάτι άλλο όταν έχει πρακτικές γνώσεις γι' αυτό που κάνει, χωρίς να έχει σπουδάσει (= πρακτικός): *Μέσα σε σπήλαια και μοναστήρια, εμπειρικοί γιατροί έδιναν τις πρώτες βοήθειες στους τραυματισμένους στρατιώτες.*

ο **εμπειρογνώμονας**, η **εμπειρογνώμονας** (του/της εμπειρογνώμονα, των εμπειρογνώμωνων) και ο **εμπειρογνώμων**, η **εμπειρογνώμων** ουσ.: η δουλειά του εμπειρογνώμονα είναι να δίνει τη γνώμη του για ένα θέμα στο οποίο είναι ειδικός, όπως για παράδειγμα σε περιπτώσεις σεισμών, ατυχημάτων κτλ.: *Η Τροχαία ζήτησε τη γνώμη εμπειρογνώμωνων για τα αίτια του δυστυχήματος.*

ο **έμπειρος**, η **έμπειρη**, το **έμπειρο** επιθ.: όταν κάποιος είναι έμπειρος, έχει μεγάλη εμπειρία σε κάτι (≠ άπειρος): *Τον γχειρίσε ένας πολύ έμπειρος χειρουργός.*

εμπιστεύομαι (εμπιστεύτηκα) ρημ.:

1. όταν εμπιστεύομαι κάποιον, έχω εμπιστοσύνη στις ικανότητές του: *Τον εμπιστεύεσαι ότι*

σου λέει την αλήθεια; (= πιστεύω) / Άλλαξε γιατρό γιατί δεν τον εμπιστευόταν.

2. όταν εμπιστεύομαι κάτι σε κάποιον, είμαι σίγουρος ότι θα το κρατήσει μυστικό ή ότι θα το φροντίζει: *Τους εμπιστεύτηκε τον έρωτά του για τη Μαρία.* (= εκμυστηρεύομαι) / *Της εμπιστεύτηκε τα κλειδιά του σπιτιού του.*

εμπιστευτικά ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε εμπιστευτικά ένα μυστικό σε κάποιον, του ζητάμε να μην το πει σε κανέναν: *Το είχε πει εμπιστευτικά μόνο στον αδερφό του.*

ο **εμπιστευτικός**, η **εμπιστευτική**, το **εμπιστευτικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι εμπιστευτικό, κάποιος μας το εμπιστεύεται και πρέπει να το κρατήσουμε μυστικό (= απόρρητος): *Η αποστολή του ήταν να παραδώσει ένα εμπιστευτικό έγγραφο στην πρεσβεία.*

ο **έμπιστος**, η **έμπιστη**, το **έμπιστο** ΕΠΙΘ.: λέμε ότι κάποιος είναι έμπιστος άνθρωπος όταν μπορούμε να τον εμπιστευόμαστε, επειδή είναι τίμιος, καλός κτλ.: *Είναι πολύ έμπιστο πρόσωπο, μπορείς να μιλήσεις μπροστά του.*

η **εμπιστοσύνη** (της εμπιστοσύνης) ΟΥΣ.: η εμπιστοσύνη είναι η σιγουριά που νιώθουμε ότι κάποιος είναι τίμιος ή ότι αξίζει: *Με τη συμπεριφορά της κέρδισε την εμπιστοσύνη όλων μας.* / *Δεν της έχω καμία εμπιστοσύνη ότι θα τα καταφέρει στις εξετάσεις.*

⚠ Η λέξη εμπιστοσύνη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **έμπνευση** (της έμπνευσης, των έμπνευσεων) ΟΥΣ.:

1. όταν ένας καλλιτέχνης έχει έμπνευση, έχει μια ιδέα για να δημιουργήσει ένα έργο τέχνης: *Ο ποιητής δεν μπορεί να γράψει ποιήματα αν δεν έχει έμπνευση.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος έχει μια έμπνευση όταν έχει μια ωραία ή έξυπνη ιδέα: *Μηράβο σε όποιον είχε την ωραία έμπνευση να κάνουμε αυτή τη γιορτή!*

εμπνέω (ενέπνευσα), **εμπνέομαι** (εμπνεύστηκα, εμπνευσμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος εμπνέει κάτι όταν μας κάνει να νιώσουμε ένα ορισμένο συναίσθημα (= δημιουργώ): *Η προσωπικότητά του εμπνέει σεβασμό.* / *Η κατάσταση του αρρώστου δεν εμπνέει καμία ανησυχία.*

2. εμπνέομαι ΠΑΘ.: ένας καλλιτέχνης εμπνέεται από κάτι που του δίνει ιδέες για να φτιάξει ένα έργο τέχνης: *Εμπνεύστηκε το θέμα της τραγωδίας του από το μύθο της Αριάδνης.*

εμποδίζω (εμπόδισα), **εμποδίζομαι** (εμποδίστηκα, εμποδισμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι μας εμποδίζει όταν δε μας αφήνει να κάνουμε κάτι (= απαγορεύω ≠ αφήνω, επιτρέπω): *Τον εμπόδισε να μπαίνει στο Ίντερνετ.* / *Κανένας δε σε εμποδίζει να φύγεις.*

2. κάποιος ή κάτι εμποδίζει κάτι όταν δεν το αφήνει να γίνει εύκολα (= δυσκολεύω ≠ διευ-

κολύνω): *Το λάδι εμποδίζει τα μακαρόνια να κολλήσουν.*

το **εμπόδιο** (του εμποδίου, των εμποδίων) ΟΥΣ.: εμπόδιο είναι η δυσκολία ή το πρόβλημα που μας εμποδίζει να καταφέρουμε κάτι: *Οι ανάπηροι πρέπει να ξεπεράσουν πολλά εμπόδια στην καθημερινή τους ζωή.* / *Συνάντησε πολλά εμπόδια, αλλά κατάφερε να ολοκληρώσει τις σπουδές της.*

ΕΚΦΡ. στέκομαι εμπόδιο

το **εμπόρευμα** (του εμπορεύματος, των εμπορευμάτων) ΟΥΣ.: το εμπόρευμα είναι καθετί που πουλιέται (= προϊόν): *Παρέλαβε καινούρια εμπορεύματα στο μαγαζί.*

το **εμπορικό** (του εμπορικού, των εμπορικών) ΟΥΣ.: εμπορικό λέμε το κατάστημα που πουλάει ρούχα ή υφάσματα: *Τα εμπορικά ανοίγουν στις εννιά το πρωί, ενώ τα σουπερμάρκετ στις οκτώμισι.*

το **εμπορικό κέντρο** ΟΥΣ.: το εμπορικό κέντρο είναι ένας μεγάλος χώρος όπου υπάρχουν πολλά και διαφορετικά καταστήματα: *Θα περάσω από το εμπορικό κέντρο για να αγοράσω ρούχα, παπούτσια και βιβλία για τα παιδιά.*

ο **εμπορικός**, η **εμπορική**, το **εμπορικό** ΕΠΙΘ.:

1. εμπορικό είναι καθετί που έχει σχέση με το εμπόριο ή με τους εμπόρους: *Εργάζεται σε εμπορικό κατάστημα.* / *Το νέο μοντέλο αυτοκινήτου είχε εμπορική επιτυχία.*

2. εμπορικό είναι ένα μέσο συγκοινωνίας όταν μεταφέρει εμπορεύματα και όχι επιβάτες ή στρατιώτες: *Τα έπιπλα φορτώθηκαν σε ένα εμπορικό πλοίο.*

το **εμπόριο** (του εμπορίου) ΟΥΣ.:

1. το εμπόριο είναι το να αγοράζει κάποιος προϊόντα και να τα πουλάει για να κερδίσει χρήματα: *Ασχολείται με το εμπόριο ρούχων.* (= εμπορία)

2. εμπόριο: λέμε ότι κάτι είναι του εμπορίου όταν φτιάχνεται σε εργοστάσιο και πουλιέται στα μαγαζιά, για να το ξεχωρίσουμε από αυτό που φτιάχνουμε μόνοι μας, στο σπίτι: *Οι μαρμελάδες του εμπορίου έχουν συντηρητικά.* (≠ σπιτικός)

⚠ Η λέξη εμπόριο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **εμποροπλοίαρχος** (του εμποροπλοιάρχου, των εμποροπλοιάρχων) ΟΥΣ.: ο εμποροπλοίαρχος είναι ο καπετάνιος σε εμπορικά πλοία: *Αποφοίτησε από τη σχολή εμποροπλοιάρχων.*

ο **έμπορος**, η **έμπορος** (του/της εμπόρου, των εμπόρων) ΟΥΣ.: ο έμπορος είναι αυτός που ασχολείται με το εμπόριο: *Είναι έμπορος επίπλων.*

ο **εμποροϋπάλληλος**, η **εμποροϋπάλληλος** (του/της εμποροϋπαλλήλου, των εμποροϋπαλλήλων) ΟΥΣ.: ο εμποροϋπάλληλος είναι ο πωλητής σε εμπορικό κατάστημα: *Οι εμποροϋπάλληλοι δε συμφωνούν με το νέο ωράριο λειτουργίας των καταστημάτων.*

ο **εμπριμέ**, η **εμπριμέ**, το **εμπριμέ** ΕΠΙΘ.: όταν ένα ύφασμα ή ένα ρούχο είναι εμπριμέ, έχει τυπωμένα πάνω του πολύχρωμα σχέδια: *Φορούσε ένα εμπριμέ φόρεμα με μεγάλα κόκκινα λουλούδια.*

⚠ Η λέξη εμπριμέ δεν κλίνεται.

εμπρός ΕΠΙΡΡ.:

1. είναι ό,τι και το μπροστά: *Στάθηκε εμπρός μου για να με εμποδίσει να περάσω.*

2. το χρησιμοποιούμε για να πούμε σε κάποιον να ξεκινήσει να κάνει κάτι (= άντε): *Εμπρός! Στρωθείτε αμέσως στη δουλειά!*

3. το χρησιμοποιούμε όταν απαντάμε στο τηλέφωνο (= παρακαλώ, ορίστε): *Εμπρός! Ποιος είναι παρακαλώ;*

ΕΚΦΡ. από δω κι εμπρός

ο **εμφανής**, η **εμφανής**, το **εμφανές** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι εμφανές, μπορούμε να το δούμε ή να το καταλάβουμε εύκολα (= φανερός, ορατός): *Έχει στα πόδια του εμφανή σημάδια από κρουαγιήματα.*

εμφανίζω (εμφάνισα), **εμφανίζομαι** (εμφανίστηκα, εμφανισμένος) ΡΗΜ.:

1. εμφανίζουμε κάτι όταν αφήνουμε να το δουν (= παρουσιάζω ≠ εξαφανίζω, κρύβω): *Εξαφάνισε την μπάλα δύο φορές και την εμφάνισε και τις δύο.*

2. μερικές φορές λέμε ότι εμφανίζουμε κάτι όταν οι άλλοι μπορούν να το καταλάβουν (= παρουσιάζω): *Το αυτοκίνητο εμφάνισε πρόβλημα στα φρένα.*

3. εμφανίζουμε ένα φιλμ όταν βγάζουμε και τυπώνουμε τις φωτογραφίες: *Ο φωτογράφος εμφάνισε τις φωτογραφίες που τραβήξαμε στις διακοπές.*

4. **εμφανίζομαι** ΠΑΘ.: κάποιος εμφανίζεται όταν τον βλέπουμε ξαφνικά (= παρουσιάζομαι): *Εμφανίστηκε τη στιγμή που μιλούσαμε γι' αυτόν.*

5. **εμφανίζομαι** ΠΑΘ.: κάποιος ή κάτι εμφανίζεται όταν αρχίζει να υπάρχει ή να γίνεται γνωστός για πρώτη φορά (= παρουσιάζομαι): *Ο πρώτος άνθρωπος εμφανίστηκε στη γη πριν από δύο εκατομμύρια χρόνια.*

6. **εμφανίζομαι** ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος εμφανίζεται στην τηλεόραση, σε ταινία κτλ. όταν παρουσιάζει εκπομπή, παίζει σε ταινία κτλ. (= βγαίνω): *Εμφανίζεται σε πολλά σίριαλ στην τηλεόραση.*

η **εμφάνιση** (της εμφάνισης, των εμφανίσεων) ΟΥΣ.:

1. εμφάνιση είναι το να φανεί ή να εκδηλωθεί κάτι (≠ εξαφάνιση): *Η εμφάνιση τέτοιων ακραίων φαινομένων βίας εμπνέει ανησυχία.*

2. εμφάνιση είναι το να εμφανίζεται κάποιος σε ένα μέρος: *Η πρώτη δημόσια εμφάνιση του ζευγαριού προκάλεσε πολλά σχόλια.*

3. η εμφάνιση ενός φιλμ είναι το να βγάζουμε και να τυπώνουμε τις φωτογραφίες: *Έδωσε το φιλμ στο φωτογραφείο για εμφάνιση.*

4. η εμφάνιση ενός ανθρώπου είναι το πώς τον βλέπουν οι άλλοι: *Οι σύγχρονες γυναίκες προσέχουν πολύ την εμφάνισή τους.*

ο **εμφανίσιμος**, η **εμφανίσιμη**, το **εμφανίσιμο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι εμφανίσιμος, είναι όμορφος και ντύνεται ωραία (= ευπαρουσίαστος): *Στην υποδοχή των γραφείων εργάζονται συνήθως εμφανίσιμες κοπέλες.*

εμφανώς ΕΠΙΡΡ. (ΕΠΙΣ.): όταν λέμε εμφανώς, εννοούμε σε μεγάλο βαθμό ή με τρόπο που γίνεται φανερός σε όλους (= φανερά): *Ήταν εμφανώς αδυνατισμένος από την πρόσφατη αρρώστια.*

το **εμφιαλωμένο νερό** ΟΥΣ.: το εμφιαλωμένο νερό είναι το νερό που το αγοράζουμε μέσα σε σφραγισμένο μπουκάλι: *Πίνει μόνο εμφιαλωμένο νερό γιατί πιστεύει ότι είναι πιο καθαρό από της βρύσης.*

εμψυχώνω (εμψύχωσα), **εμψυχώνομαι** (εμψυχώθηκα, εμψυχωμένος) ΡΗΜ.: όταν εμψυχώνουμε κάποιον, του δίνουμε θάρρος και κουράγιο (= ενθαρρύνω ≠ αποθαρρύνω): *Ο προπονητής εμψύχωσε τους παίκτες πριν τον αγώνα.*

το **ένα** ΟΥΣ.: ο αριθμός 1: *Η αρίθμηση των σελίδων ξεκινά από το ένα.*

⚠ Η λέξη ένα δεν κλίνεται.

ένα μάτσο χάλια ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι κάποιος είναι σε πολύ κακή κατάσταση: *Τον είδα και δεν τον αναγνώρισα. Αυτός έγινε ένα μάτσο χάλια!*

ένα σωρό ΕΚΦΡ.: ένα σωρό άνθρωποι είναι πολλοί άνθρωποι: *Μαζεύτηκαν ένα σωρό άνθρωποι στη γιορτή.*

ο **ενάμιση**, η **μιάμιση**, το **ενάμισι** ΕΠΙΘ.: όταν μετράμε, ενάμισι είναι αυτό που αποτελείται από ένα μέρος και μισό: *Έφαγα ενάμισι κομμάτι τούρτα. / Την περίμενα μιάμιση ώρα, αλλά δεν ήρθε.*

ενάντια ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάποιος πολεμάει ή αγωνίζεται ενάντια σε κάποιον, είναι αντίπαλός του ή εχθρός του (= εναντίον): *Αγωνίστηκαν με θάρρος ενάντια στους κατακτητές.*

2. όταν πηγαίνουμε ενάντια σε κάποιον ή σε κάτι, πηγαίνουμε αντίθετα με αυτό (= κόντρα): *Πηγαίνει πάντα ενάντια στη μόδα της εποχής.*

3. όταν είμαστε ενάντια σε κάτι, δε συμφωνούμε να γίνεται (= κατά ≠ υπέρ): *Είμαστε ενάντια στο ρατσισμό.*

εναντίον ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάποιος πολεμάει ή αγωνίζεται εναντίον κάποιου, είναι αντίπαλός του ή εχθρός του (= ενάντια): *Η εθνική ομάδα ποδοσφαίρου παίζει σήμερα εναντίον της Γαλλίας.*

2. όταν είμαστε εναντίον, είμαστε αντίθετοι σε κάτι, δε συμφωνούμε καθόλου με αυτό (= κατά ≠ υπέρ): *Όλοι είναι εναντίον του πολέμου.*

εναντιώνομαι (εναντιώθηκα) ΡΗΜ.: εναντιώνομαι σημαίνει ότι δείχνω με λόγια ή με πράξεις ότι δε συμφωνώ με κάτι ή με κάποιον (= αντιτάσσομαι): *Οι φοιτητές εναντιώθηκαν στον καινούριο νόμο. / Όλοι οι πολίτες εναντιώθηκαν στον πόλεμο.*

η **έναρξη** (της έναρξης, των ενάρξεων) ΟΥΣ.:

1. έναρξη είναι το να ξεκινάει, το να αρχίζει ένα γεγονός (= ξεκίνημα ≠ λήξη): *Η έναρξη του αγώνα γίνεται με το σφύριγμα του διαιτητή. / Η έναρξη των μαθημάτων θα καθυστερήσει λόγω της απεργίας των καθηγητών.*

2. έναρξη είναι η στιγμή κατά την οποία αρχίζει ένα γεγονός (≠ τέλος): *Η έναρξη της συναυλίας ορίστηκε για τις οκτώ το βράδυ.*

ο **ένας, η μία/μια, το ένα** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ένας, αντιστοιχεί στον αριθμό 1: *Πέρασε ένας χρόνος από τότε που μετακόμισε στην Ξάνθη.*

2. όταν κάποιος είναι ένας, τότε δεν υπάρχει άλλος σαν κι αυτόν: *Έχω έναν και μοναδικό στόχο, να πετύχω στο πανεπιστήμιο.*

⚠ Η λέξη ένας δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ένας, η μια, το ένα** ΑΡΘ.: το χρησιμοποιούμε όταν δεν αναφερόμαστε σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, ζώο, πράγμα κτλ.: *Με κάλεσε ένας φίλος μου για φαγητό. / Το Παρίσι είναι μια ωραία πόλη. / Είδα ένα αυτοκίνητο που μου άρεσε.*

⚠ Η λέξη ένας δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. μια φορά κι έναν καιρό

ο **ένατος, η ένατη, το ένατο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι ένατο, έχει τον αριθμό 9 σε μια σειρά: *Κυκλοφόρησε η ένατη έκδοση του βιβλίου του.*

ενδιαφέρει, ενδιαφέρομαι (ενδιαφέρθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι μας ενδιαφέρει, έχει ενδιαφέρον για εμάς, μας τραβάει την προσοχή (= νοιάζει, αφορά): *Πώς μπορεί να βρω τις πληροφορίες που με ενδιαφέρουν; / Δε με ενδιαφέρει η πρόταση που μου κάνει.*

2. ενδιαφέρομαι ΠΑΘ.: όταν ενδιαφερόμαστε για κάτι, δείχνουμε ενδιαφέρον και φροντίδα για αυτό (= νοιάζομαι ≠ αδιαφορώ): *Αν ενδιαφέρεσαι για την υγεία σου, πρέπει να προσέχεις τη διατροφή σου. / Δεν ενδιαφέρονται για την πόλη τους.*

το **ενδιαφέρον** (του ενδιαφέροντος, των ενδιαφερόντων) ΟΥΣ.:

1. όταν δείχνουμε ενδιαφέρον για κάτι ή κάποιον, το θεωρούμε σημαντικό και δείχνουμε φροντίδα για αυτό (≠ αδιαφορία): *Έδειχνε μεγάλο ενδιαφέρον για τα μαθηματικά από μικρή ηλικία. / Δε δείχνει κανένα ενδιαφέρον για τη δουλειά του.*

2. όταν κάτι έχει ενδιαφέρον, τραβάει την προσοχή μας: *Η έκθεση ζωγραφικής τράβηξε το ενδιαφέρον των επισκεπτών.*

3. ενδιαφέροντα ΠΛΗΘ.: τα ενδιαφέροντα μας είναι τα πράγματα που μας ευχαριστεί πολύ να

κάνουμε: *Κάνουν παρέα γιατί έχουν κοινά ενδιαφέροντα.*

ο **ενδιαφέρων, η ενδιαφέρουσα, το ενδιαφέρον** ΕΠΙΘ.: όταν ένα πρόσωπο, ένα πράγμα ή ένα θέμα είναι ενδιαφέρον, παρουσιάζει ενδιαφέρον και τραβάει την προσοχή μας (≠ αδιάφορος, βαρετός): *Είδα μια πολύ ενδιαφέρουσα εκπομπή για τα ζώα της ζούγκλας.*

ένδοξα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ένδοξα, γίνεται με ένδοξο τρόπο (≠ άδοξα): *Στις εθνικές εορτές τιμάμε τους ήρωες που πέθαναν ένδοξα για την πατρίδα.*

ο **ένδοξος, η ένδοξη, το ένδοξο** ΕΠΙΘ.: ένδοξο λέμε κάποιον ή κάτι που έχει μεγάλη δόξα (= δοξασμένος ≠ άδοξος): *Η χώρα είναι περήφانه για το ένδοξο παρελθόν της.*

το **ένδυμα** (του ενδύματος, των ενδυμάτων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): ένδυμα λέμε αλλιώς το ρούχο: *Οι καλεσμένοι πρέπει να φορούν στη δεξίωση επίσημο ένδυμα. / Βιοτεχνία γυναικείων ενδυμάτων.*

η **ενδυμασία** (της ενδυμασίας, των ενδυμασιών) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): η ενδυμασία είναι το σύνολο των ρούχων που φοράνε οι άνθρωποι σε ειδικές περιπτώσεις: *Όλοι στη δεξίωση φορούσαν επίσημη ενδυμασία. (= αμφίεση)*

ο **ενδυματολόγος, η ενδυματολόγος** (του/της ενδυματολόγου, των ενδυματολόγων) ΟΥΣ.: ο ενδυματολόγος σχεδιάζει ρούχα για θεατρικά έργα ή κινηματογραφικές ταινίες: *Ο ενδυματολόγος επαινέθηκε για τα υπέροχα κοστουμιά της παράστασης.*

το **ενενήντα** ΟΥΣ.: ο αριθμός 90: *Τρεις φορές το τριάντα κάνει ενενήντα.*

⚠ Η λέξη ενενήντα δεν κλίνεται.

οι **ενενήντα, οι ενενήντα, τα ενενήντα** ΕΠΙΘ.: ενενήντα άνθρωποι ή ενενήντα πράγματα είναι ένα σύνολο από 90 μονάδες: *Το βιβλίο έχει ενενήντα σελίδες.*

⚠ Η λέξη ενενήντα δεν κλίνεται.

η **ενέργεια** (της ενέργειας, των ενεργειών) ΟΥΣ.:

1. η ενέργεια είναι κάθε προσπάθεια που κάνει κάποιος για να καταφέρει κάτι (= πράξη): *Τι προσπαθείς να πετύχεις με αυτή σου την ενέργεια; / Έκανε κάποιες ενέργειες για να διορίσει την κόρη του στο δημόσιο.*

2. (ΦΥΣ.) στη φυσική, η ενέργεια είναι η ιδιότητα ενός σώματος να παράγει έργο: *Η αιολική ενέργεια παράγεται από τον άνεμο.*

η **ενεργητική φωνή** ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, ενεργητική φωνή λέμε τις μορφές που παίρνει ένα ρήμα όταν έχει κατάληξη -ω: *Το ρήμα "σκέφτομαι" δεν έχει ενεργητική φωνή.*

η **ένεση** (της ένεσης, των ενέσεων) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος μας κάνει ένεση, βάζει στο σώμα μας κάποιο φάρμακο σε υγρή μορφή με σύριγγα: *Μόλις ο γιατρός έκανε στον ασθενή την ένεση, αμέσως του έπεσε ο πυρετός.*

2. ένεση είναι η σύριγγα με την οποία βάζουμε ένα φάρμακο σε υγρή μορφή στο σώμα μας: *Το μωρό άρχισε να κλαίει όταν είδε την ένεση.*

ο **ενεστώτας** (του ενεστώτα, των ενεστώτων) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, ο ενεστώτας είναι ο χρόνος του ρήματος που δηλώνει ότι κάτι γίνεται στο παρόν: *Να κλιθούν τα ρήματα στον ενεστώτα και στον αόριστο.*

ο **ενήλικας** (του ενήλικα, των ενηλίκων) ΟΥΣ.: έτσι λέγεται αλλιώς ο ενήλικος: *Παραδίδονται μαθήματα αγγλικών σε παιδιά και ενήλικες.*

ενηλικιώνομαι (ενηλικιώθηκα, ενηλικιωμένος) ΡΗΜ.: όταν κάποιος ενηλικιώνεται, γίνεται ενήλικος: *Άρχισε να δουλεύει από μικρός, πριν καν ενηλικιωθεί.*

ο **ενήλικος**, η **ενήλικη**, το **ενήλικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ενήλικος, είναι πάνω από 18 χρονών ($\neq$ ανήλικος): *Για τις ανάγκες της έρευνας ρωτήθηκαν 100 ενήλικοι άντρες.*

ο **ενήλικος** (του ενηλίκου, των ενηλίκων), η **ενήλικη** (της ενηλικής) ΟΥΣ.: ενήλικο λέμε όποιον είναι πάνω από 18 χρονών ($\neq$ ανήλικος): *Η ταινία είναι κατάλληλη μόνο για ενηλίκους.*

ενημερώνω (ενημέρωσα), **ενημερώνομαι** (ενημερώθηκα, ενημερωμένος) ΡΗΜ.: όταν ενημερώνουμε κάποιον, του δίνουμε πληροφορίες για κάποιο γεγονός (= πληροφορώ): *Ο πιλότος ενημέρωσε τους επιβάτες ότι σε λίγα λεπτά θα άρχιζε η προσγείωση. / Οι μαθητές ενημερώθηκαν για τους τρόπους ανακύκλωσης των σκουπιδιών.*

η **ενημέρωση** (της ενημέρωσης, των ενημερώσεων) ΟΥΣ.: ενημέρωση είναι το να ενημερώνουμε κάποιον για κάποιο θέμα (= πληροφορόρηση): *Δεν υπήρξε ενημέρωση για την καθυστέρηση της πτήσης. / Πολλοί αναγνώστες εφημερίδων συμβουλευόταν πλέον το Ίντερνετ για την ενημέρωσή τους.*

ο **ενημερωτικός**, η **ενημερωτική**, το **ενημερωτικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ενημερωτικό, γίνεται με σκοπό να μας ενημερώσει για κάτι: *Παρακολούθησα μια ενημερωτική εκπομπή στην τηλεόραση σχετικά με την ιστορία των υπολογιστών.*

η **ενθάρρυνση** (της ενθάρρυνσης, των ενθάρρυνσεων) ΟΥΣ.: δίνουμε ενθάρρυνση σε κάποιον όταν τον ενθαρρύνουμε να κάνει κάτι ($\neq$ αποθάρρυνση): *Οι παίκτες χρειάζονται την ενθάρρυνση του προπονητή τους πριν από τον αγώνα. (= εμπύχωση) / Μέτρα για την ενθάρρυνση της κατανάλωσης φρούτων και λαχανικών.*

ο **ενθαρρυντικός**, η **ενθαρρυντική**, το **ενθαρρυντικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ενθαρρυντικό, μας δίνει θάρρος και δύναμη ($\neq$ αποθαρρυντικός): *Ενθαρρυντικά φαίνονται τα πρώτα αποτελέσματα από την πειραματική χρήση του εμβολίου.*

ενθαρρύνω (ενθάρρυνα), **ενθαρρύνομαι** (ενθαρρύνθηκα) ΡΗΜ.: όταν ενθαρρύνουμε κάποιον, του δίνουμε θάρρος και δύναμη να κάνει κάτι (= εμπυχώνω $\neq$ αποθαρρύνω): *Οι γονείς του τον ενθάρρυναν να σπουδάσει. / Οι μητέρες ενθαρρύνονται να θηλάζουν τα μωρά τους.*

ενθουσιάζω (ενθουσίασα), **ενθουσιάζομαι** (ενθουσιάστηκα, ενθουσιασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι μας ενθουσιάζει, μας κάνει να νιώσουμε μεγάλη χαρά ή ευχαρίστηση (= συναρπάζω): *Είναι ένα παιχνίδι που ενθουσιάζει τα παιδιά. / Δε με ενθουσιάζει το γλυκό που έφτιαξες.*

2. **ενθουσιάζομαι** ΠΑΘ.: όταν ενθουσιαζόμαστε με κάτι, νιώθουμε μεγάλη χαρά ή ευχαρίστηση με αυτό: *Ενθουσιάστηκα με το νέο βιβλίο μαγειρικής. / Ενθουσιάστηκε με τα ευχάριστα νέα.*

ο **ενθουσιασμός** (του ενθουσιασμού, των ενθουσιασμών) ΟΥΣ.: ο ενθουσιασμός είναι η μεγάλη χαρά ή η ευχαρίστηση που νιώθουμε για κάτι που μας αρέσει πολύ ή μας φαίνεται σημαντικό: *Οι θεατές χειροκροτούσαν με ενθουσιασμό τον πρωταγωνιστή της παράστασης.*

ο **ενθουσιώδης**, η **ενθουσιώδης**, το **ενθουσιώδες** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ενθουσιώδης, δείχνει έντονα τον ενθουσιασμό του: *Στο τέλος της παράστασης το ενθουσιώδες κοινό αποθέωσε το μεγάλο ηθοποιό.*

2. όταν μια πράξη είναι ενθουσιώδης, γίνεται με μεγάλο ενθουσιασμό: *Η ταινία γνώρισε ενθουσιώδη υποδοχή από κοινό και κριτικούς.*

το **ενθύμιο** (του ενθυμίου, των ενθυμίων) ΟΥΣ.: το ενθύμιο είναι καθετί που φυλάμε για να μας θυμίζει κάποιον ή κάτι: *Αγόρασα από το Παρίσι για ενθύμιο κάρτες με τον πύργο του Αιφελ. (= σουβενίρ) / Το παλιό δαχτυλίδι της γιαγιάς το κράτησε η μητέρα μου ως ενθύμιο.*

ο **ενιαίος**, η **ενιαία**, το **ενιαίο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ενιαίο, είναι ίδιο από την αρχή μέχρι το τέλος του και αποτελεί μια ενότητα: *Στην εφημερίδα που δουλεύω, όλα τα γραφεία είναι σε ένα μεγάλο ενιαίο χώρο.*

ο **ενικός αριθμός** και ο **ενικός** ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, όταν μία λέξη βρίσκεται στον ενικό αριθμό, δηλώνει μόνο ένα πρόσωπο, ένα πράγμα ή ένα ζώο ($\neq$ πληθυντικός αριθμός): *Σύμφωνα με τον κανόνα, τα κύρια ονόματα έχουν μόνο ενικό αριθμό. / Μπορείς να μου μιλάς στον ενικό, αν θέλεις.*

η **ενίσχυση** (της ενίσχυσης, των ενισχύσεων) ΟΥΣ.:

1. ενίσχυση είναι το να κάνουμε κάτι πιο δυνατό ή να γίνεται κάτι πιο δυνατό: *Η ενίσχυση του κτιρίου με μεγάλες κολόνες γίνεται για αντισεισμική προστασία. / Από αύριο προβλέπεται ενίσχυση των ανέμων στο Αιγαίο. ($\neq$ εξασθένιση)*

2. ενίσχυση είναι τα χρήματα ή άλλη βοήθεια που δίνουμε σε κάποιον: *Πολλοί ψηφοφόροι δίνουν μια μικρή ενίσχυση στο κόμμα τους πριν από τις εκλογές.*

3. ενισχύσεις ΠΛΗΘ. (ΣΤΡΑΤ.): σε μια μάχη, ενισχύσεις είναι καθετί που στέλνεται για να βοηθήσει αυτούς που πολεμάνε: *Ξέμειναν από όπλα και πυρομαχικά και ζήτησαν ενισχύσεις.*

ενισχύω (ενίσχυσα), **ενισχύομαι** (ενισχύθηκα, ενισχυμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ενισχύουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει πιο ισχυρό, πιο δυνατό ($\neq$ αποδυναμώνω): *Τα σταυρόλεξα ενισχύουν τη μνήμη. / Τα νέα μέτρα θα ενισχύσουν την οικονομία.*

2. όταν ενισχύουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει πιο μεγάλο (= αυξάνω $\neq$ μειώνω): *Πολλές εταιρείες ενίσχυσαν τα κέρδη τους την περασμένη χρονιά.*

3. όταν ενισχύουμε κάποιον, του δίνουμε χρήματα ή τον βοηθάμε με άλλο τρόπο (= υποστηρίζω): *Δε δουλεύει και τον ενισχύουν οικονομικά οι γονείς του.*

το **εννέα** και το **εννιά** ΟΥΣ.: ο αριθμός 9: *Ο πελάτης με το εννέα μπορεί να περάσει τώρα στο ταμείο.*

⚠ Η λέξη εννέα δεν κλίνεται.

οι **εννέα**, οι **εννέα**, τα **εννέα** και οι **εννιά**, οι **εννιά**, τα **εννιά** ΕΠΙΘ.: εννέα άνθρωποι ή εννέα πράγματα είναι ένα σύνολο από 9 μονάδες: *Η εγκυμοσύνη στους ανθρώπους διαρκεί εννέα μήνες.*

⚠ Η λέξη εννέα δεν κλίνεται.

έννοια σου! ΕΚΦΡ.:

1. το λέμε σε κάποιον για να μην ανησυχεί: *Έννοιά σου, όλα θα πάνε καλά, θα το δεις!*

2. το λέμε σε κάποιον για να τον απειλήσουμε: *Έννοια σας, και θα δείτε τι θα πάθετε!*

η **έννοια**¹ (της έννοιας, των εννοιών) ΟΥΣ.: έννοια λέμε αυτό που σημαίνει μία λέξη, μία πρόταση κτλ.: *Αν δεν ξέρεις την έννοια μιας λέξης, τότε πρέπει να την ψάξεις στο λεξικό. (= σημασία)*

⚠ Η λέξη έννοια προφέρεται σε τρεις συλλαβές: έν-νοι-α.

η **έννοια**² (της έννοιας) και η **έγνοια** ΟΥΣ.:

1. οι έννοιες είναι τα προβλήματα και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουμε (= σκοτούρα, μπελάς): *Πέρασε δύσκολη ζωή, όλο έννοιες και βάσανα.*

2. η έννοια μας για κάποιον ή για κάτι είναι το μεγάλο ενδιαφέρον και η φροντίδα μας για αυτό(ν): *Το φαί είναι η μόνη έγνοια του Καραγκιόζη. / Πρώτη και κύρια έννοια της κυβέρνησης ήταν να λύσει το πρόβλημα της ανεργίας. (= μέλημα)*

⚠ 1. Η λέξη έννοια προφέρεται σε δύο συλλαβές: έν-νοια.

⚠ 2. Η λέξη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. έννοια σου!

εννοώ (εννόησα), **εννοούμαι** (εννοήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος μας λέει τι εννοεί, μας εξηγεί καλύτερα τι θέλει να πει: *Δηλαδή εννοείς ότι πρέπει να φύγω από το σπίτι;*

2. όταν εννοούμε κάτι, σημαίνει ότι θα το κάνουμε οπωσδήποτε: *Τις εννοεί τις απειλές του! / Αυτά που λέει τα εννοεί.*

3. λέμε ότι κάποιος δεν εννοεί να κάνει κάτι όταν επιμένει να μην το κάνει (= σκοπεύω): *Δεν εννοεί να κόψει το κάπνισμα.*

4. **εννοείται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: κάτι εννοείται όταν μπορεί να το καταλάβει κάποιος μόνος του, χωρίς να του το πούμε (= εξυπακούεται, είναι αυτονόητο): *Εννοείται ότι θα πληρωθείς για τη δουλειά σου.*

ενοικιάζω (ενοικίασα), **ενοικιάζομαι** (ενοικιάστηκα, ενοικιασμένος) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.):

1. έτσι λέμε αλλιώς το νοικιάζω

2. **ενοικιάζεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: στις αγγελίες των εφημερίδων ή σε ενοικιαστήρια, γράφουμε ότι ένα σπίτι ή κάτι άλλο "ενοικιάζεται" όταν θέλουμε να βρούμε ενοικιαστή: *Ενοικιάζεται διαμέρισμα δύο δωματίων.*

η **ενοικίαση** (της ενοικίασης, των ενοικιάσεων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): η ενοικίαση είναι το να νοικιάζεται κάτι (= νοίκιασμα): *Πόσο κοστίζει την ημέρα η ενοικίαση του αυτοκινήτου;*

το **ενοικιαστήριο** (του ενοικιαστηρίου, των ενοικιαστηρίων) ΟΥΣ.: ενοικιαστήριο λέμε το μικρό κομμάτι χαρτιού που το βλέπουμε κολλημένο πάνω σε κολόνες ή σε τοίχους και δίνει πληροφορίες για κάτι που νοικιάζεται: *Κόλλησα ενοικιαστήρια για το διαμέρισμα που νοικιάζω σε όλα τα καταστήματα της γειτονιάς.*

ο **ενοικιαστής** (του ενοικιαστή, των ενοικιαστών), η **ενοικιάστρια** (της ενοικιάστριας, των ενοικιαστριών) ΟΥΣ.: ο ενοικιαστής νοικιάζει από κάποιον άλλο σπίτι, αυτοκίνητο κτλ. (= νοικάρης): *Οι ενοικιαστές πληρώνουν συνήθως το ενοίκιο του σπιτιού κάθε πρώτη του μήνα.*

το **ενοίκιο** (του ενοικίου, των ενοικίων) ΟΥΣ.: το ενοίκιο είναι τα χρήματα που πληρώνουμε όταν νοικιάζουμε κάτι από κάποιον (= νοίκι): *Ο ιδιοκτήτης αύξησε το ενοίκιο του σπιτιού. / Καταθέτει τα χρήματα του ενοικίου στην τράπεζα.*

ο **ένοικος**, η **ένοικος** (του/της ενοίκου, των ενοίκων) ΟΥΣ.: ο ένοικος πολυκατοικίας ή ξενοδοχείου μένει στο διαμέρισμα μιας πολυκατοικίας ή στο δωμάτιο ενός ξενοδοχείου: *Όλοι οι ένοικοι της πολυκατοικίας πληρώνουν κοινόχρηστα.*

ο **ένοπλος**, η **ένοπλη**, το **ένοπλο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ένοπλος, έχει πάνω του όπλο (= οπλισμένος $\neq$ άοπλος): *Οι αεροπειρατές ήταν ένοπλοι.*

2. όταν μια πράξη είναι ένοπλη, γίνεται με όπλα: *Έγινε ένοπλη ληστεία στην τράπεζα.*

η **ενορία** (της ενορίας, των ενοριών) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): η ενορία είναι η περιοχή που βρίσκεται γύρω από μία εκκλησία και παίρνει το όνομά της από αυτή: *Μένουν στην ενορία του Αγίου Δημητρίου.*

η **ενότητα** (της ενότητας, των ενότητων) ουσ.:

1. όταν υπάρχει ενότητα σε μια ομάδα, οι άνθρωποι συμφωνούν μεταξύ τους και συνεργάζονται όλοι μαζί για έναν ορισμένο σκοπό: *Ο στόχος των προσπαθειών ήταν διατηρηθεί η ενότητα στο κόμμα.*

2. η ενότητα είναι το μέρος βιβλίου ή άλλου κειμένου που έχει το δικό του θέμα: *Το ζήτημα αυτό αναλύεται στην τελευταία ενότητα του βιβλίου.*

η **ενοχή** (της ενοχής, των ενοχών) ουσ.:

1. όταν κάποιος παραδέχεται την ενοχή του, δέχεται ότι έκανε το έγκλημα για το οποίο τον κατηγορούν (≠ αθωότητα): *Αρνήθηκε να ομολογήσει την ενοχή του για τη ληστεία.*

2. ενοχές ΠΛΗΘ.: οι ενοχές είναι το άσχημο συναίσθημα που νιώθουμε όταν πιστεύουμε ότι κάναμε κάτι που δεν έπρεπε (= τύψεις): *Αισθάνεται ενοχές που ζηλεύει την καλύτερή της φίλη.*

η **ενόχληση** (της ενόχλησης, των ενοχλήσεων) ουσ.:

1. η ενόχληση είναι όταν ενοχλούμε κάποιον και τον κάνουμε να χάσει την ηρεμία του: *Ζητώ συγγνώμη για την ενόχληση. (= αναστάτωση)*

2. η ενόχληση είναι η άσχημη διάθεση που έχουμε όταν κάποιος ή κάτι μας ενοχλεί: *Έδειξε την ενόχλησή του που δεν τον καλέσαμε για φαγητό.*

3. η ενόχληση είναι ο μικρός πόνος, το τσουξιμο, το πρήξιμο κτλ. που νιώθουμε σε κάποιο σημείο του σώματός μας: *Έχει συχνά ενοχλήσεις στα κόκαλα από την υγρασία.*

ο **ενοχλητικός**, η **ενοχλητική**, το **ενοχλητικό** επιθ.: ενοχλητικό λέμε κάποιον ή κάτι όταν μας ενοχλεί: *Γίνεσαι πολύ ενοχλητικός με την αδιακρισία σου. (= φορτικός) / Η φλυαρία του είναι ενοχλητική.*

ενοχλώ (ενόχλησα), **ενοχλούμαι** (ενοχλήθηκα, ενοχλημένος) ΡΗΜ.:

1. κάτι με ενοχλεί όταν μου δημιουργεί μικρά προβλήματα και με κάνει να έχω άσχημη διάθεση (= πειράζω): *Τον ενοχλεί η δυνατή μουσική. / Τον ενοχλεί η πολλή ζέστη.*

2. όταν ενοχλούμε κάποιον, δεν τον αφήνουμε να τελειώσει αυτό που κάνει (= απασχολώ): *Μη με ενοχλείς την ώρα που διαβάζω. / Να σας ενοχλήσω για λίγο;*

3. ενοχλεί ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μας ενοχλεί κάτι όταν νιώθουμε μικρό πόνο ή άλλη ενόχληση εκεί: *Με ενοχλούν τα δόντια μου. / Με ενοχλούν τα καινούρια παπούτσια.*

ο **ένοχος**, η **ένοχη**, το **ένοχο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι ένοχος, έχει κάνει κάποιο έγκλημα (≠ αθώος): *Ο κατηγορούμενος κρίθηκε ένοχος για την κλοπή.*

2. όταν κάποιος νιώθει ένοχος, αισθάνεται άσχημα επειδή πιστεύει ότι έκανε κάτι που δεν έπρεπε: *Αισθάνεται ένοχη που δεν τον φρόντισε όσο ήταν βαριά άρρωστος.*

3. λέμε ότι κάτι είναι ένοχο όταν δείχνει ότι προσπαθεί να κρύψει κάτι κακό: *Το ένοχο βλέμμα της μαρτυρούσε ότι έλεγε ψέματα.*

το **ένστικτο** (του ενστίκτου, των ενστίκτων) ουσ.: το ένστικτο είναι αυτό που οδηγεί τους ανθρώπους και τα ζώα να κάνουν πράγματα χωρίς να τα έχουν μάθει ή χωρίς να ξέρουν γιατί τα κάνουν: *Το ένστικτο των νεογέννητων πουλιών τα οδηγεί να ακολουθούν τη μητέρα τους. / Το ένστικτό μου μου λέει ότι δεν πρέπει να τον εμπιστεύομαι.*

ο **εντάξει**, η **εντάξει**, το **εντάξει** επιθ.:

1. όταν λέμε για κάποιον ότι είναι εντάξει, εννοούμε ότι είναι καλός και τίμιος άνθρωπος: *Τα πήγαμε μια χαρά, γιατί όλοι τους είναι πολύ εντάξει παιδιά.*

2. όταν λέμε για κάτι ότι είναι εντάξει, εννοούμε ότι είναι έτοιμο ή σε καλή κατάσταση: *Είχε σκάσει το λάστιχο, αλλά το άλλαξα και τώρα είναι εντάξει.*

⚠ Το επίθετο εντάξει δεν κλίνεται.

εντάξει επιπρ.:

1. το λέμε σε κάποιον όταν συμφωνούμε απόλυτα με αυτό που μας λέει (= ναι ≠ όχι): *Εντάξει, λοιπόν, είμαστε σύμφωνοι. / Εντάξει, δεν υπάρχει πρόβλημα.*

2. το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να βάλουμε τέλος σε μια συζήτηση ή διαφωνία (= καλά): *Εντάξει, αφού επιμένεις, ας πάμε.*

η **ένταξη** (της ένταξης, των εντάξεων) ουσ.: η ένταξη είναι αυτό που γίνεται όταν κάποιος ή κάτι γίνεται μέρος ενός συνόλου: *Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. (= είσοδος) / Το σχολείο προετοιμάζει τους μαθητές για την ομαλή ένταξη τους στην κοινωνία.*

η **ένταση** (της έντασης, των εντάσεων) ουσ.:

1. ένταση είναι το πόσο δυνατό είναι κάτι: *Η ένταση των ανέμων θα φτάσει τα εννέα μποφόρ.*

2. όταν είμαστε σε ένταση, έχουμε εκνευρισμό, θυμό κτλ. και δεν μπορούμε να ηρεμήσουμε: *Οι εξετάσεις μου δημιουργούν ένταση και δεν μπορώ να κοιμηθώ τα βράδια.*

3. όταν υπάρχει ένταση ανάμεσα σε δύο ανθρώπους ή σε δύο χώρες, οι σχέσεις τους δεν είναι πολύ καλές: *Παρά τις προσπάθειες για ειρήνη, υπάρχει ακόμα ένταση στις σχέσεις των δύο χωρών.*

εντάσσω (ενέταξα), **εντάσσομαι** (εντάχτηκα και ενταγμένος) ΡΗΜ.:

1. εντάσσουμε κάτι ή κάποιον σε ένα σύνολο όταν το(ν) κάνουμε να γίνει μέρος αυτού του συνόλου: *Το υπουργείο θα εντάξει τη διδασκαλία της δεύτερης ξένης γλώσσας στο δημοτικό.*

2. εντάσσομαι ΠΑΘ.: κάποιος ή κάτι εντάσσεται κάπου όταν γίνεται μέρος ενός συνόλου:

Η Ελλάδα εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1981.

εντατικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι εντατικά, το κάνουμε με εντατικό τρόπο: *Προετοιμάζεται εντατικά για τις εξετάσεις του Σεπτεμβρίου.*

η **εντατική** (της εντατικής) ΟΥΣ.: η εντατική είναι τμήμα του νοσοκομείου με ειδικά μηχανήματα όπου μεταφέρονται όσοι είναι βαριά άρρωστοι και χρειάζονται συνεχώς φροντίδα: *Η κατάσταση του τραυματία κρίθηκε κρίσιμη και έμεινε μία εβδομάδα στην εντατική.*

⚠ Η λέξη εντατική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **εντατικός**, η **εντατική**, το **εντατικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι εντατικό, γίνεται συνέχεια και έντονα για κάποιο χρονικό διάστημα: *Έκαναν εντατική προπόνηση πριν από τους αγώνες.*

εντεινώ (ενέτεινα), **εντεινομαι** (εντάθηκα) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.):

1. εντεινουμε κάτι όταν το κάνουμε να έχει μεγαλύτερη δύναμη ή ένταση (= ενισχύω ≠ μετριάζω): *Η αστυνομία θα εντεινεί τις προσπάθειες για τη σύλληψη των ληστών.*

2. **εντεινεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: κάτι εντεινεται όταν αποκτά μεγαλύτερη δύναμη ή ένταση (≠ μετριάζεται): *Με το χιόνι εντάθηκε το κρύο.*

το **έντεκα** ΟΥΣ.: ο αριθμός 11: *Ο ποδοσφαιριστής με τη φανέλα έντεκα είναι καινούριος.*

⚠ Η λέξη έντεκα δεν κλίνεται.

οι **έντεκα**, οι **έντεκα**, τα **έντεκα** ΕΠΙΘ.: έντεκα άνθρωποι ή έντεκα πράγματα είναι ένα σύνολο από 11 μονάδες: *Η ομάδα ποδοσφαίρου αποτελείται από έντεκα παίκτες.*

⚠ Η λέξη έντεκα δεν κλίνεται.

εντελώς ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε ότι κάτι γίνεται σε τόσο μεγάλο βαθμό, που δε γίνεται περισσότερο: *Είδα την αγγελία εντελώς τυχαία. (= τελείως) / Μην προχωράς, αν δεν είσαι εντελώς βέβαιος πού πηγαίνεις. (= απόλυτα)*

το **έντερο** (του εντέρου, των εντέρων) ΟΥΣ.: το έντερο είναι το μέρος του σώματός μας στο οποίο μεταφέρονται από το στομάχι οι άχρηστες τροφές που θα βγουν έξω από το σώμα μας: *Όταν τρώει όσπρια και λαχανικά, πονάει το έντερό της.*

ο **έντιμος**, η **έντιμη**, το **έντιμο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι έντιμος, λέει πάντα την αλήθεια και δεν προσπαθεί να ξεγελάσει τους άλλους (= τίμιος ≠ ανέντιμος, άτιμος): *Είναι ένας από τους πιο έντιμους υπαλλήλους της εταιρείας μας.*

2. έντιμη είναι μια απάντηση, μια συμφωνία κτλ. όταν γίνεται με ειλικρίνεια και σεβασμό απέναντι στον άλλον (= τίμιος ≠ ανέντιμος): *Είχαμε μία έντιμη συνεργασία και δε με πρόδωσε ποτέ.*

η **εντιμότητα** (της εντιμότητας) ΟΥΣ.: εντιμότητα έχει ένας άνθρωπος όταν λέει πάντα την αλήθεια και δεν προσπαθεί να ξεγελάσει τους άλλους (= τιμιότητα ≠ ανεπιτιμότητα): *Εκτίμησε*

την εργατικότητα και την εντιμότητα του υπαλλήλου και του έκανε αύξηση στο μισθό του.

⚠ Η λέξη εντιμότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **εντολή** (της εντολής, των εντολών) ΟΥΣ.: όταν κάποιος με εξουσία μάς δίνει εντολή, μας ζητάει να κάνουμε κάτι (= διαταγή): *Ο εισαγγελέας έδωσε εντολή να γίνει έρευνα στο σπίτι του καταζητούμενου.*

το **έντομο** (του εντόμου, των εντόμων) ΟΥΣ.: τα έντομα είναι μικρά ζώα με έξι πόδια, που συνήθως έχουν φτερά: *Τα πιο γνωστά έντομα είναι οι μύγες, τα κουνούπια και οι πεταλούδες.*

⚠ Η λέξη έντομο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το **εντομοκτόνο** (του εντομοκτόνου, των εντομοκτόνων) ΟΥΣ.: το εντομοκτόνο είναι ειδικό φάρμακο που το χρησιμοποιούμε για να σκοτώνουμε τα έντομα που μας ενοχλούν: *Εντομοκτόνο σε σπρέι για μυρμηγκία και κατσαρίδες.*

έντονα και **εντόνως** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται έντονα, γίνεται με έντονο τρόπο: *Οι επιβάτες διαμαρτυρήθηκαν έντονα για την καθυστέρηση της πτήσης.*

ο **έντονος**, η **έντονη**, το **έντονο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι έντονο, έχει μεγάλη δύναμη ή ένταση (= δυνατός, ισχυρός): *Νιώθει έντονη επιθυμία να τον δει. / Ο πόνος ήταν τόσο έντονος, που λιποθύμησε.*

2. όταν ένα χρώμα είναι έντονο, είναι λαμπρό και ζωηρό και το προσέχουμε αμέσως (= ζωηρός ≠ απαλός, αχνός): *Φοράει ένα έντονο κόκκινο καπέλο, στο χρώμα της φωτιάς.*

3. έντονο λέμε κάτι όταν δείχνει ένταση, πάθος, θυμό, εκνευρισμό κτλ.: *Μου απάντησε σε έντονο ύφος. / Άναψαν τα αίματα, και ακολούθησε έντονη συζήτηση.*

εντούτοις ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε την αντίθεση ανάμεσα σε δύο γεγονότα ή σε δύο καταστάσεις (= ωστόσο): *Το κινητό τηλέφωνο είναι χρήσιμο, εντούτοις έχει κάποια μειονεκτήματα.*

το **έντυπο** (του εντύπου, των εντύπων) ΟΥΣ.: έντυπο λέμε ένα χαρτί, μια εφημερίδα ή ένα περιοδικό που έχει πάνω τυπωμένο κείμενο ή άλλες πληροφορίες: *Συμπληρώστε το έντυπο συμμετοχής στο διαγωνισμό. / Μας έστειλαν διαφημιστικά έντυπα. (= φυλλάδιο)*

ο **έντυπος**, η **έντυπη**, το **έντυπο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα κείμενο ή ένα σχέδιο είναι έντυπο, δεν είναι γραμμένο με το χέρι αλλά είναι τυπωμένο σε χαρτί: *Το λεξικό κυκλοφορεί τόσο σε έντυπη όσο και σε ηλεκτρονική μορφή.*

η **εντύπωση** (της εντύπωσης, των εντυπώσεων) ΟΥΣ.: η εντύπωση είναι η γνώμη που έχουμε για κάποιον ή για κάτι που το έχουμε δει αλλά δεν το ξέρουμε πολύ καλά: *Μου έκανε καλή εντύπωση από την πρώτη στιγμή που τον είδα. / Πείτε μας τις εντυπώσεις σας από το ταξίδι.*

ΕΚΦΡ. δίνω την εντύπωση, έχω την εντύπωση, κάνω εντύπωση

εντυπωσιάζω (εντυπωσίασα), **εντυπωσιάζομαι** (εντυπωσιάστηκα, εντυπωσιασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι ή κάποιος μας εντυπωσιάζει, μας προκαλεί το ενδιαφέρον, το θαυμασμό ή την προσοχή (= καταπλήσσω, θαμπώνω): *Με εντυπωσίασε το κτίριο, που ήταν ψηλό και στρογγυλό.*

2. εντυπωσιάζομαι ΠΑΘ.: όταν εντυπωσιάζομαι με κάτι, μου προκαλεί το ενδιαφέρον, το θαυμασμό ή την προσοχή: *Εντυπωσιάστηκα από τις γνώσεις του στην ιστορία.*

εντυπωσιακά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται εντυπωσιακά, γίνεται με εντυπωσιακό τρόπο (= θεαματικά): *Το πρώτο ημίχρονο ξεκίνησε εντυπωσιακά με ένα γκολ στα πρώτα λεπτά.*

ο εντυπωσιακός, η εντυπωσιακή, το εντυπωσιακό ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι εντυπωσιακό, μας εντυπωσιάζει (= θεαματικός): *Η βελτίωση της υγείας του είναι εντυπωσιακή. / Η πρωταγωνίστρια φορούσε εντυπωσιακά κοστούμια.*

ενώ ΣΥΝΔ.:

1. λέξη που φανερώνει ότι κάτι γίνεται την ίδια στιγμή με κάτι άλλο: *Ενώ διάβαζα τα μαθήματά μου, χτύπησε το τηλέφωνο. (= καθώς)*

2. λέξη που φανερώνει ότι κάτι που γίνεται δε συμφωνεί με κάτι άλλο (= αν και, μολοντί, παρ' όλο που): *Ενώ είχα διαβάσει αρκετά, δεν έγραφα καλά στο διαγώνισμα.*

ενώνω (ένωσα), **ενώνομαι** (ενώθηκα, ενωμένος) ΡΗΜ.:

1. ενώνουμε δύο ή περισσότερα πράγματα όταν βάζουμε το ένα δίπλα στο άλλο για να γίνουν ένα (= συνδέω ≠ χωρίζω): *Ένωσε τα κομμάτια του παζλ.*

2. ενώνει 3^ο ΠΡ.: κάτι ενώνει δύο τόπους όταν τους κάνει να επικοινωνούν μεταξύ τους (= συνδέει ≠ χωρίζει): *Η γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου ενώνει την Πελοπόννησο με τη Στερεά Ελλάδα. / Η Βέροια και η Βεργίνα ενώθηκαν με νέο δρόμο.*

3. ενώνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι ενώνει δύο ή περισσότερους ανθρώπους όταν τους φέρνει πιο κοντά (= συνδέει ≠ χωρίζει): *Τους ενώνει η αγάπη για τη μουσική. / Το ποδόσφαιρο ενώνει τους λαούς.*

η ένωση (της ένωσης, των ενώσεων) ΟΥΣ.:

1. η ένωση είναι όταν ενώνουμε δύο ή περισσότερα πράγματα ή πρόσωπα για να γίνουν ένα (= ενοποίηση, συνένωση ≠ χωρισμός): *Η οικονομική ένωση των χωρών της Ευρώπης.*

2. ένωση λέμε το σημείο στο οποίο συνδέονται δύο ή περισσότερα αντικείμενα: *Τα κάγκελα έχουν σκουριάσει στις ενώσεις τους.*

3. η ένωση είναι μία ομάδα από ανθρώπους που εργάζονται μαζί για έναν ορισμένο σκοπό (= σύλλογος, σωματείο): *Η Ένωση Ελλήνων Ηθοποιών γιορτάζει τα πενήντα χρόνια από την ίδρυσή της.*

4. (ΧΗΜ.) στη χημεία, η ένωση είναι μία χημική ουσία που σχηματίζεται από δύο ή περισσότερα διαφορετικά χημικά στοιχεία: *Οι οργανικές ενώσεις είναι οι ενώσεις που περιέχουν άνθρακα.*

το ενωτικό (του ενωτικού, των ενωτικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): το ενωτικό (-) είναι το σημείο στίξης που χρησιμοποιούμε, όταν γράφουμε, για να ενώσουμε δύο λέξεις μεταξύ τους ή για να χωρίσουμε μια λέξη σε συλλαβές: *Το "παιδί-θαύμα" μπορεί να γραφτεί και με ενωτικό.*

εξάγω (εξήγαγα), **εξάγομαι** (εξήχθη, εξήχθησαν) ΡΗΜ.:

1. όταν εξαγωγήμε προϊόντα, τα μεταφέρουμε σε άλλη χώρα για να τα πουλήσουμε (≠ εισάγω): *Οι χώρες της Αφρικής εξαγωγή ζάχαρη στην Ευρώπη.*

2. εξάγεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι εξάγεται κάτι όταν βγαίνει κάποιο συμπέρασμα (= προκύπτει): *Από τις καταθέσεις των μαρτύρων εξάγεται ότι το ατύχημα οφείλεται σε λάθος του οδηγού.*

ο εξαγωγέας (του εξαγωγέα, των εξαγωγέων) ΟΥΣ.: ο εξαγωγέας είναι το πρόσωπο ή η επιχείρηση που πουλάει προϊόντα σε άλλη χώρα (≠ εισαγωγέας): *Είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας λαδιού στη Γερμανία.*

η εξαγωγή (της εξαγωγής, των εξαγωγών) ΟΥΣ.:

1. η εξαγωγή είναι αυτό που κάνουμε όταν εξαγωγήμε προϊόντα σε άλλη χώρα (≠ εισαγωγή): *Απαγορεύτηκε η εξαγωγή πουλερικών από την Ολλανδία.*

2. εξαγωγές ΠΛΗΘ.: οι εξαγωγές είναι τα προϊόντα που εξάγει μια χώρα: *Σε επίπεδα ρεκόρ έφτασαν πέρσι οι ελληνικές εξαγωγές προς τη Βουλγαρία.*

3. η εξαγωγή ενός συμπεράσματος είναι το να οδηγείται κάποιος σε ένα συμπέρασμα: *Τα αποτελέσματα της έρευνας θα βοηθήσουν στην εξαγωγή συμπερασμάτων.*

η εξάδα (της εξάδας, των εξάδων) ΟΥΣ.: εξάδα λέμε ένα σύνολο από έξι ανθρώπους ή έξι όμοια πράγματα: *Μας έκανε δώρο μια εξάδα ποτήρια του κρασιού.*

ο εξάδελφος ΟΥΣ. ⇒ **εξάδερφος**

ο εξάδερφος (του εξάδερφου, των εξάδερφων) και **ο εξάδελφος, η εξάδερφη** (της εξάδερφης) και **η εξάδελφη** ΟΥΣ.: ο εξάδερφος: *Μοιάζουμε με τον εξάδερφό μου, το γιο της θείας μου.*

ο εξαερισμός (του εξαερισμού, των εξαερισμών) ΟΥΣ.: εξαερισμός γίνεται όταν ανανεώνεται ο αέρας σε έναν κλειστό χώρο με ειδικό μηχάνημα: *Στις κουζίνες των εστιατορίων υπάρχει σύστημα εξαερισμού για τις μυρωδιές.*

ο εξαεριστήρας (του εξαεριστήρα, των εξαεριστήρων) ΟΥΣ.: ο εξαεριστήρας είναι μια ηλεκτρική συσκευή που βρίσκεται στον τοίχο της κουζίνας ή του μπάνιου και χρησιμεύει για να

ανανεώνει τον αέρα: *Χάλασε ο εξαεριστήρας και το μπάνιο μυρίζει.*

εξαερώνω (εξαέρωσα), **εξαερώνομαι** (εξαερώθηκα, εξαερωμένος) ΡΗΜ.: εξαερώνουμε ένα μηχανήμα όταν κάνουμε εξαέρωση: *Πρέπει να εξαερώσουμε το καλοριφέρ για να ζεστάνει το σπίτι.*

η **εξαέρωση** (της εξαέρωσης, των εξαερώσεων) ΟΥΣ.: η εξαέρωση είναι το να αφαιρούμε τον αέρα από κάποιο μηχανήμα για να λειτουργεί καλύτερα: *Το καλοριφέρ χρειάζεται εξαέρωση.*

η **εξαιρέση** (της εξαιρέσεως, των εξαιρέσεων) ΟΥΣ.:

1. το πρόσωπο ή το πράγμα που διαφέρει από το σύνολο στο οποίο ανήκει λέγεται εξαιρέση: *Στη γραμματική κάθε κανόνας έχει τις εξαιρέσεις του. / Οι τίμιοι άνθρωποι αποτελούν εξαιρέση.*

2. εξαιρέση κάνουμε όταν φερόμαστε με διαφορετικό τρόπο σε ορισμένα πρόσωπα μιας ομάδας: *Δείχνει συμπάθεια σε όλους τους μαθητές χωρίς να κάνει καμία εξαιρέση.*

εξαιρετικά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάνουμε κάτι εξαιρετικά, το κάνουμε πάρα πολύ καλά (= υπέροχα, καταπληκτικά): *Ο άντρας της μαγειρεύει εξαιρετικά.*

2. όταν λέμε εξαιρετικά, εννοούμε πάρα πολύ: *Είναι εξαιρετικά ταλαντούχος μουσικός.*

ο **εξαιρετικός**, η **εξαιρετική**, το **εξαιρετικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι εξαιρετικό, διαφέρει από το κανονικό, από το συνηθισμένο: *Φοράει κοστούμι και γραβάτα μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. (= ειδικός)*

2. εξαιρετικό λέμε ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα που είναι πάρα πολύ καλό (= εκπληκτικός, έξοχος ≠ φρικτός): *Είναι εξαιρετικός άνθρωπος με πολλές αρετές. / Η παράσταση που παρακολούθησαμε ήταν εξαιρετική!*

3. λέμε ότι κάτι είναι εξαιρετικό για να τονίσουμε ότι είναι πιο μεγάλο ή πιο έντονο από το συνηθισμένο: *Η πρώτη του ταινία είχε εξαιρετική επιτυχία. (= τεράστιος)*

ο **εξαιρετος**, η **εξαιρετη**, το **εξαιρετο** ΕΠΙΘ. (ΕΠΙΣ.): όταν κάποιος είναι εξαιρετος, είναι πάρα πολύ καλός (= εξαιρετικός, θαυμάσιος): *Δεν είναι μόνο σπουδαίος επιστήμονας, αλλά και εξαιρετος άνθρωπος.*

εξαιρώ (εξαιρέσα), **εξαιρούμαι** (εξαιρέθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν εξαιρούμε κάτι από ένα σύνολο, το θεωρούμε διαφορετικό και δεν το περιλαμβάνουμε σε αυτό (= παραλείπω): *Κατέκρινε όλους τους πολιτικούς, χωρίς να εξαιρέσει τον εαυτό του.*

2. εξαιρούμαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος ή κάτι εξαιρείται από ένα σύνολο, διαφέρει από τα υπόλοιπα μέρη του συνόλου: *Από τον κανόνα του μονοτονικού εξαιρούνται και παίρνουν τόνο κάποιες μονοσύλλαβες λέξεις.*

εξάισια ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι εξάισια, το κάνουμε πάρα πολύ καλά (= έξοχα, θαυμάσια): *Μπράβο, τραγουδήσατε εξάισια στο διαγωνισμό μουσικής.*

ο **εξάισιος**, η **εξάισια**, το **εξάισιο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι εξάισιο, είναι πάρα πολύ καλό ή πάρα πολύ ωραίο (= έξοχος, θαυμάσιος): *Απολαύσαμε ένα εξάισιο γεύμα.*

εξαιτίας ΠΡΟΘ.: λέμε ότι κάτι κακό έγινε εξαιτίας μας όταν φταιμε εμείς για αυτό (= λόγω): *Η πτήση μας καθυστέρησε εξαιτίας της κακοκαιρίας.*

εξακολουθώ (εξακολούθησα) ΡΗΜ.:

1. όταν εξακολουθούμε να κάνουμε κάτι, συνεχίζουμε να το κάνουμε χωρίς διακοπή (= συνεχίζω, επιμένω): *Πήρε σύνταξη αλλά εξακολουθεί να δουλεύει. / Θα εξακολουθήσουν να αγωνίζονται για την ειρήνη.*

2. εξακολουθεί 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι εξακολουθεί, γίνεται χωρίς διακοπή (= συνεχίζεται, επιμένει): *Το κρύο θα εξακολουθήσει και τις επόμενες ημέρες.*

ο **έξαλλος**, η **έξαλλη**, το **έξαλλο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι έξαλλος, δεν ξέρει τι κάνει, γιατί είναι πολύ θυμωμένος ή πολύ χαρούμενος: *Όταν το άκουσε η Ρέα, έγινε έξαλλη και έτρεξε οργισμένη στον Κρόνο.*

2. όταν ένα συναίσθημα είναι έξαλλο, είναι πολύ δυνατό, πολύ έντονο: *Οι κάτοικοι του Βερολίνου γιόρτασαν την πτώση του τείχους με έξαλλη χαρά.*

3. όταν κάτι είναι έξαλλο, είναι παράξενο και διαφορετικό από το συνηθισμένο (= εκκεντρικός): *Φορούσε κάτι έξαλλα γυαλιά με χρωματιστά λαμπάκια!*

εξάλλου ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να δικαιολογήσουμε κάτι που έχουμε πει αμέσως πριν (= άλλωστε): *Δε θα έρθω στο πάρτι. Εξάλλου δεν είμαι καλεσμένος.*

το **εξάμηνο** (του εξαμήνου, των εξαμήνων) ΟΥΣ.:

1. εξάμηνο λέμε το διάστημα των έξι μηνών: *Το πρόγραμμα θα τελειώσει μέσα στο δεύτερο εξάμηνο του επόμενου έτους.*

2. εξάμηνο είναι το μισό διάστημα από ένα χρόνο σπουδών στο πανεπιστήμιο: *Στο πρώτο εξάμηνο πέρασα όλα τα μαθήματα με καλούς βαθμούς.*

η **εξάντληση** (της εξάντλησης, των εξαντλήσεων) ΟΥΣ.:

1. εξάντληση είναι το να έχουν εξαντληθεί τα τρόφιμα, τα χρήματα ή άλλα αγαθά: *Το προϊόν θα κυκλοφορεί στο εμπόριο μέχρι την εξάντληση των αποθεμάτων του.*

2. όταν νιώθουμε εξάντληση, έχουμε χάσει τις δυνάμεις μας από μεγάλη κούραση, αρρώστια κτλ. (= εξουθένωση, εξόντωση): *Μετά από τρεις ώρες προπόνηση αισθάνομαι μεγάλη εξάντληση.*

ο **εξαντλητικός**, η **εξαντλητική**, το **εξαντλητικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι εξαντλητικό, μας κουράζει πάρα πολύ, μας εξαντλεί (= εξοντωτικός, εξουθενωτικός): *Έφτασαν στην κορυφή μετά από εξαντλητική ανάβαση δέκα ωρών.*

2. λέμε ότι η έρευνα ή η μελέτη ενός θέματος είναι εξαντλητική όταν γίνεται πολύ προσεκτικά και με κάθε λεπτομέρεια (= εξονυχιστικός, λεπτομερής): *Το βιβλίο βασίζεται σε εξαντλητική έρευνα της ιστορικής περιόδου που περιγράφει.*

εξαντλώ (εξάντλησα), **εξαντλούμαι** (εξαντλήθηκα, εξαντλημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν εξαντλούμε κάτι, το κάνουμε να τελειώσει (= ξοδεύω): *Εξαντλήθηκαν όλα τα εισιτήρια για την παράσταση.*

2. όταν κάποιος ή κάτι μας εξαντλεί, μας κάνει να χάσουμε τις δυνάμεις μας (= εξουθενώνω, καταβάλλω): *Τον έχει εξαντλήσει η αύπνια. / Εξαντλήθηκε από τη σκληρή προπόνηση.*

εξαπατώ (εξαπάτησα), **εξαπατώμαι** (εξαπατήθηκα, εξαπατημένος) ΡΗΜ.: όταν κάποιος μας εξαπατά, μας ξεγελάει με πονηριά για να ωφεληθεί ο ίδιος (= παραπλανώ, γελάω): *Εξαπάτησε τους ψηφοφόρους με ψεύτικες υποσχέσεις. / Εξαπατήθηκαν οι τηλεθεατές από τη διαφήμιση του αυτοκινήτου.*

εξαπλώνεται (εξαπλώθηκε) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι εξαπλώνεται, απλώνεται σε μεγαλύτερο χώρο (= επεκτείνεται): *Έσβησαν τη φωτιά, προτού εξαπλωθεί σε ολόκληρη την περιοχή.*

2. όταν κάτι εξαπλώνεται, γίνεται γνωστό σε περισσότερους ανθρώπους (= διαδίδεται): *Οι αντιπολεμικές του ιδέες εξαπλώθηκαν σε ολόκληρο τον κόσμο.*

η **εξάπλωση** (της εξάπλωσης) ΟΥΣ.:

1. εξάπλωση γίνεται όταν κάτι απλώνεται σε μεγαλύτερο χώρο: *Οι πυροσβέστες προσπάθησαν να περιορίσουν την εξάπλωση της φωτιάς.*

2. εξάπλωση γίνεται όταν κάτι γίνεται γνωστό σε περισσότερους ανθρώπους (= διάδοση): *Η εκπαίδευση θα βοηθήσει την εξάπλωση της χρήσης των υπολογιστών.*

⚠ Η λέξη εξάπλωση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **εξάρτημα** (του εξαρτήματος, των εξαρτημάτων) ΟΥΣ.: εξάρτημα μιας μηχανής ή μιας συσκευής λέμε καθένα από τα κομμάτια από τα οποία αποτελείται: *Χάλασε ένα εξάρτημα κι ο υπολογιστής δε λειτουργεί. / Πουλάει ανταλλακτικά και εξαρτήματα αυτοκινήτων.*

εξαρτώμαι/εξαρτιέμαι (εξαρτήθηκα, εξαρτημένος) ΡΗΜ.:

1. εξαρτιέμαι από κάποιον ή από κάτι όταν χρειάζομαι τη βοήθειά του για να κάνω ή για να πετύχω κάτι (= στηρίζομαι): *Δεν εργάζεται και εξαρτιέται οικονομικά από τους γονείς του.*

2. εξαρτάται 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι εξαρτάται από κάτι άλλο, το πρώτο επηρεάζεται από το δεύτερο: *Η υγεία μας εξαρτάται από τη διατροφή μας.*

η **εξασθένηση** ΟΥΣ. ⇒ **εξασθένηση**

εξασθενίζω (εξασθένησα) ΡΗΜ.: κάτι μας εξασθενίζει όταν μας κάνει να χάσουμε τις δυνάμεις μας (= αποδυναμώνω, καταβάλλω ≠ δυναμώνω, ενισχύω): *Η κακή διατροφή εξασθενίζει την άμυνα του οργανισμού.*

η **εξασθένηση** (της εξασθένησης, των εξασθενήσεων) και η **εξασθένηση** ΟΥΣ.:

1. εξασθένηση είναι το να χάνει κάποιος τις δυνάμεις του, από κούραση ή από αρρώστια: *Η εξασθένηση του οργανισμού του οφείλεται σε υπερβολική κούραση.*

2. εξασθένηση των ανέμων ή της βροχής κτλ. έχουμε όταν φυσάει ή βρέχει λιγότερο: *Οι μετεωρολόγοι προβλέπουν εξασθένηση των ανέμων από αύριο το πρωί. (≠ ενίσχυση)*

⚠ Η λέξη γράφεται με δύο τρόπους: με ι και με η.

εξασθενώ (εξασθένησα, εξασθενημένος) ΡΗΜ.: κάτι ή κάποιος εξασθενεί όταν χάνει τη δύναμη ή την ένταση που είχε (≠ δυναμώνω): *Με τα χρόνια η μνήμη των ανθρώπων εξασθενεί. (= ατονώ) / Αύριο οι άνεμοι θα εξασθενήσουν. (= καταλαγιάζω)*

εξασφαλίζω (εξασφάλισα), **εξασφαλιζομαι** (εξασφαλίστηκα, εξασφαλισμένος) ΡΗΜ.:

1. εξασφαλίζουμε κάτι όταν καταφέρνουμε να το αποκτήσουμε ή να το πετύχουμε: *Ο πρωταθλητής της ελληνορωμαϊκής πάλης εξασφάλισε το χρυσό μετάλλιο.*

2. όταν εξασφαλίζουμε κάποιον, του προσφέρουμε ό,τι χρειάζεται για να ζήσει άνετα (= αποκαθιστώ): *Δούλεψε σκληρά για να μεγαλώσει τα παιδιά της, να τα μορφώσει και να τα εξασφαλίσει.*

η **εξασφάλιση** (της εξασφάλισης) ΟΥΣ.:

1. εξασφάλιση είναι το να καταφέρει κάποιος να πετύχει ή να αποκτήσει κάτι (= απόκτηση): *Η εξασφάλιση εργασίας αποτελεί καθημερινό άγχος για τους νέους.*

2. εξασφάλιση είναι το να προσφέρουμε σε κάποιον ό,τι χρειάζεται για να ζήσει άνετα (= αποκατάσταση): *Μοναδική έννοια των γονιών είναι η εξασφάλιση των παιδιών τους.*

⚠ Η λέξη εξασφάλιση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

εξατμίζεται (εξατμίστηκε) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα υγρό εξατμίζεται, γίνεται ατμός, αέριο: *Ο ήλιος θερμαίνει τον ωκεανό, το νερό εξατμίζεται και έτσι δημιουργούνται τα σύννεφα.*

2. όταν κάτι εξατμίζεται, χάνει το άρωμά του ή τη γεύση του (= ξεθυμαίνει): *Άφησε ανοιχτό το μπουκάλι και εξατμίστηκε η κολόνια.*

3. όταν κάτι εξατμίζεται, δεν υπάρχει πια (= εξαφανίζεται): *Οι ελπίδες για ειρήνη στην περιοχή εξατμίστηκαν οριστικά.*

η **εξάτμιση** (της εξάτμισης, των εξατμίσεων) ουσ.:

1. εξάτμιση έχουμε όταν ένα υγρό γίνεται ατμός: *Από την εξάτμιση του νερού σχηματίζονται σύννεφα πάνω από τη θάλασσα.*
2. εξάτμιση λέμε το μέρος στα αυτοκίνητα, τα μηχανάκια κτλ. που μοιάζει με σωλήνα, από όπου βγαίνουν τα καυσαέρια: *Οι εξατμίσεις των αυτοκινήτων κάνουν πολύ θόρυβο.*

εξαφανίζω (εξαφάνισα), **εξαφανίζομαι** (εξαφανίστηκα, εξαφανισμένος) ρημ.:

1. όταν εξαφανίζουμε κάτι, το κάνουμε να μη φαίνεται ή να μην μπορεί να βρεθεί (= κρύβω ≠ εμφανίζω): *Πού εξαφάνισες τα κλειδιά μου;*
2. λέμε ότι εξαφανίζουμε κάτι όταν το κάνουμε να μην υπάρχει πια: *Οι φωτιές απειλούν να εξαφανίσουν όλα τα δάση.* (= καταστρέφω, αφανίζω) / *Χρησιμοποιεί απορρυπαντικό που εξαφανίζει τους λεκέδες.* (= διαλύω)
3. **εξαφανίζομαι** παθ.: κάποιος ή κάτι εξαφανίζεται όταν δεν ξέρει κανένας πού βρίσκεται (= χάνομαι ≠ εμφανίζομαι): *Εξαφανίστηκε εντεκάχρονος!*
4. **εξαφανίζεται** παθ. 3^ο πρ.: εξαφανίζεται κάτι όταν καταστρέφεται ή δεν υπάρχει πια: *Πότε εξαφανίστηκαν οι δεινόσαυροι από τη γη;*

η **εξαφάνιση** (της εξαφάνισης, των εξαφάνισεων) ουσ.:

1. εξαφάνιση είναι το να μη φαίνεται κάτι ή να μην μπορεί να βρεθεί (≠ εμφάνιση): *Οι ληστές φρόντισαν για την εξαφάνιση των δακτυλικών αποτυπωμάτων τους, για να μην τους πιάσουν.*
2. εξαφάνιση είναι αυτό που συμβαίνει όταν κάτι δεν υπάρχει πια (= καταστροφή, αφανισμός): *Πολλά είδη άγριων ζώων απειλούνται από εξαφάνιση.*
3. εξαφάνιση είναι το να χάνεται κάποιος και να μην ξέρει κανένας πού είναι: *Η μυστηριώδης εξαφάνιση της νεαρής γυναίκας έχει αναστατώσει την περιοχή.*

έξαφνα επιρρ.: όταν κάτι γίνεται έξαφνα, γίνεται γρήγορα και χωρίς να το περιμένουμε (= ξαφνικά): *Ένα αυτοκίνητο πετάχτηκε έξαφνα μπροστά μας.*

η **εξέδρα** (της εξέδρας, των εξεδρών) ουσ.:

1. η εξέδρα είναι μία μεγάλη κατασκευή σε κάποιο ύψος από το έδαφος, πάνω στην οποία στέκεται κάποιος όταν μιλάει ή τραγουδάει μπροστά σε πολύ κόσμο: *Στήθηκε εξέδρα στην οποία έδωσαν συναυλία φοιτητικά συγκροτήματα.*
2. η εξέδρα είναι το μέρος του γηπέδου όπου βρίσκονται τα καθίσματα για τους θεατές: *Όταν μπήκε γκολ, όλοι οι φίλαθλοι στην εξέδρα πανηγύριζαν.*

η **εξέλιξη** (της εξέλιξης, των εξελίξεων) ουσ.:

1. εξέλιξη είναι το να αλλάζει κάτι με το πέρασμα του χρόνου: *Η εξέλιξη της αρρώστιας του δεν είναι καλή και πρέπει να μπει στο νοσοκομείο.*

2. εξέλιξη είναι το να παρουσιάζει κάτι πρόοδο (= πρόοδος, ανάπτυξη): *Χάρη στην εξέλιξη της ιατρικής, οι άνθρωποι σήμερα ζουν περισσότερο.*

3. **εξελίξεις** πληθ.: εξελίξεις λέμε καθετί σημαντικό που γίνεται σε έναν τομέα και που μπορεί να επηρεάσει ό,τι θα γίνει μετά: *Είχαμε σημαντικές εξελίξεις στα τελευταία λεπτά του αγώνα.*

ΕΚΦΡ. βρίσκεται σε εξέλιξη

εξελίσσομαι (εξελίχτηκα και εξελίχθηκα, εξελιγμένος) ρημ.:

1. **εξελίσσεται** 3^ο πρ.: όταν κάτι εξελίσσεται, γίνεται διαφορετικό με το πέρασμα του χρόνου: *Δυστυχώς, πολύ γρήγορα η χαρά μου εξελίχθηκε σε μεγάλο εκνευρισμό.* (= μετατρέπεται) / *Οι γλώσσες δε μένουν σταθερές, εξελίσσονται.*

2. **εξελίσσεται** 3^ο πρ.: όταν κάτι εξελίσσεται, παρουσιάζει πρόοδο (= προοδεύει, προχωράει): *Η τεχνολογία εξελίσσεται κάνοντας πιο άνετη τη ζωή μας.*

3. όταν κάποιος εξελίσσεται, παίρνει μεγαλύτερη θέση ή ανώτερο αξίωμα (= προάγομαι): *Πήρε προαγωγή και εξελίχθηκε στη θέση του διευθυντή.*

η **εξερεύνηση** (της εξερεύνησης, των εξερευνήσεων) ουσ.: η εξερεύνηση είναι το να πηγαίνουμε σε ένα άγνωστο μέρος και να το ψάχνουμε προσεκτικά για να το γνωρίσουμε: *Τα μεγάλα ταξίδια των εξερευνητών έγιναν το 15ο αιώνα. / Οι τεχνικοί δορυφόροι βοηθούν στην εξερεύνηση του διαστήματος.*

ο **εξερευνητής** (του εξερευνητή, των εξερευνητών), η **εξερευνήτρια** (της εξερευνήτριας, των εξερευνητριών) ουσ.: ο εξερευνητής ταξιδεύει σε μακρινά και άγνωστα μέρη για να τα εξερευνήσει: *Ο Μαγγελάνος ήταν ο πρώτος εξερευνητής που έκανε το γύρο της Γης.*

εξερευνώ (εξερεύνησα), **εξερευνώμαι** (εξερευνήθηκα, εξερευνημένος) ρημ.: εξερευνούμε ένα άγνωστο μέρος όταν κάνουμε εξερεύνηση σε αυτό για να το γνωρίσουμε: *Μπήκαμε στη σπηλιά για να την εξερευνήσουμε. / Μικρά ρομπότ θα εξερευνήσουν την επιφάνεια του πλανήτη Άρη.*

εξέρχομαι (εξήλθα) ρημ. (επίσ.): χρησιμοποιούμε το "εξέρχομαι" για να πούμε ότι βγαίνουμε από ένα χώρο (≠ εισέρχομαι): *Εξήλθε από το νοσοκομείο δύο μέρες μετά από την εγχείριση.*

εξετάζω (εξέτασα), **εξετάζομαι** (εξετάστηκα, εξετασμένος) ρημ.:

1. όταν εξετάζουμε κάποιον ή κάτι, το(ν) κοιτάζουμε προσεκτικά για να δούμε με τι μοιάζει, πώς είναι κτλ. (= παρατηρώ): *Εξέτασε το διαβατήριό μου και το σφράγισε. / Με εξέτασε με το βλέμμα του από πάνω ως κάτω.*

2. εξετάζουμε ένα θέμα ή ένα ζήτημα για να το καταλάβουμε, για να αποφασίσουμε αν είναι σωστό κτλ. (= ερευνάω, μελετάω): *Η επιτροπή θα εξετάσει το θέμα σας.*

3. ο γιατρός μάς εξετάζει όταν κοιτάζει και ψάχνει το σώμα μας για να δει αν έχουμε καλή υγεία (= βλέπω): *Τον εξέτασε ο γιατρός και τον ρώτησε πού πονάει.*

4. εξετάζουμε ένα μαθητή όταν ελέγχουμε τις γνώσεις του με ερωτήσεις ή διαγώνισμα: *Αύριο οι υποψήφιοι θα εξεταστούν στη φυσική.*

5. η αστυνομία ή το δικαστήριο εξετάζει κάποιον όταν του κάνει ερωτήσεις για να μάθει κάτι (= ανακρίνω): *Η απόφαση θα βγει αφού εξεταστούν όλοι οι μάρτυρες.*

η **εξέταση** (της εξέτασης, των εξετάσεων) ΟΥΣ.:

1. κάνουμε εξέταση ενός θέματος ή ενός ζητήματος όταν προσπαθούμε να το καταλάβουμε και να αποφασίσουμε αν είναι σωστό κτλ. (= έρευνα, μελέτη): *Τη λεπτομερή εξέταση του προβλήματος ανέλαβε ειδική επιτροπή.*

2. εξετάσεις ΠΛΗΘ.: όταν ένας μαθητής, φοιτητής κτλ. γράφει εξετάσεις, απαντάει σε μια σειρά από ερωτήσεις από τις οποίες φαίνονται οι γνώσεις του: *Οι πανελλήνιες εξετάσεις θα γίνουν τον Ιούνιο.*

3. εξετάσεις ΠΛΗΘ.: εξετάσεις είναι ο ειδικός έλεγχος της κατάστασης της υγείας μας που γίνεται με συγκεκριμένες μετρήσεις: *Αύριο το πρωί θα κάνω εξετάσεις αίματος.*

ο **εξεταστής** (του εξεταστή, των εξεταστών), η **εξετάστρια** (της εξετάστριας, των εξεταστριών) ΟΥΣ.: ο εξεταστής είναι αυτός που στις εξετάσεις βάζει τις ερωτήσεις ή τις βαθμολογεί: *Οι εξεταστές έβαλαν δύσκολα θέματα στην ιστορία.* / *Ο εξεταστής τον έκοψε στα μαθηματικά.* (= βαθμολογητής)

ο **εξεταστικός**, η **εξεταστική**, το **εξεταστικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν το βλέμμα κάποιου είναι εξεταστικό, μας εξετάζει πολύ προσεκτικά: *Την πρώτη μέρα που πήγα στη δουλειά, όλοι οι υπάλληλοι με κοιτούσαν με εξεταστικό βλέμμα.*

2. όταν κάτι είναι εξεταστικό, έχει σχέση με τις εξετάσεις: *Αν δεν περάσω το μάθημα, θα το ξαναδώσω στην εξεταστική περίοδο του Σεπτεμβρίου.*

εξέχει ΡΗΜ.: κάτι εξέχει όταν βρίσκεται πιο έξω ή πιο ψηλά από μια γραμμή ή μια επιφάνεια (= προεξέχει): *Το μεσαίο δάχτυλο του χεριού εξέχει από τα άλλα.* / *Το καρφί εξέιχε από τον τοίχο.*

△ Η λέξη εξέχει έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

η **εξήγηση** (της εξήγησης, των εξηγήσεων) ΟΥΣ.:

1. εξήγηση είναι το να δίνουμε περισσότερες πληροφορίες για κάτι ή να δείχνουμε γιατί έγινε: *Να διαβάσεις την εξήγηση για να το καταλάβεις.* / *Μου ζήτησε εξηγήσεις για τη συμπεριφορά μου.*

2. εξήγηση είναι το να βρίσκουμε γιατί γίνεται κάτι, καθώς και αυτό που λέμε όταν το βρίσκουμε (= ερμηνεία): *Αυτή η ανακάλυψη μπορεί να είναι η εξήγηση για το φαινόμενο του θερμοκηπίου.*

εξηγώ (εξήγησα), **εξηγούμαι** (εξηγήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν εξηγώ κάτι σε κάποιον, του δίνω πληροφορίες για αυτό για να το καταλάβει: *Εξήγησέ μου τι σημαίνει η λέξη "φαινόμενο".*

2. όταν εξηγούμε κάτι που έγινε, δείχνουμε γιατί έγινε: *Θέλω να μου εξηγήσεις γιατί άργησες.*

3. όταν εξηγούμε κάτι, γνωρίζουμε γιατί έγινε, πώς έγινε κτλ. (= ερμηνεύω): *Οι επιστήμονες δεν μπορούν να εξηγήσουν τις αιτίες των σεισμών.* / *Δεν εξηγείται η συμπεριφορά της!*

εξημερώνω (εξημέρωσα), **εξημερώνομαι** (εξημερώθηκα, εξημερωμένος) ΡΗΜ.: εξημερώνουμε ένα άγριο ζώο όταν το μαθαίνουμε να μας υπακούει και να μην επιτίθεται σε ανθρώπους (= ημερεύω, δαμάζω, τιθασεύω): *Ο σκύλος είναι το πρώτο ζώο που εξημέρωσε ο άνθρωπος.*

οι **εξήντα**, οι **εξήντα**, τα **εξήντα** ΕΠΙΘ.: εξήντα άνθρωποι ή εξήντα πράγματα είναι ένα σύνολο από 60 μονάδες: *Εξήντα δευτερόλεπτα κάνουν ένα λεπτό.*

△ Η λέξη εξήντα δεν κλίνεται.

ΕΚΦΡ. τρεις κι εξήντα

το **εξήντα** ΟΥΣ.: ο αριθμός 60: *Διαιρέστε το εξήντα με το τρία.*

△ Η λέξη εξήντα δεν κλίνεται.

ο **εξής**, η **εξής**, το **εξής** ΕΠΙΘ.: το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να εξηγήσουμε για ποιο πράγμα ή για ποιο πρόσωπο ακριβώς μιλάμε (= ακόλουθος, παρακάτω): *Τα αγαπημένα μου φρούτα είναι τα εξής: η μπανάνα, το μήλο και ο ανανάς.*

△ Το επίθετο εξής δεν κλίνεται.

ΕΚΦΡ. στο εξής

το **έξι** ΟΥΣ.: ο αριθμός 6: *Τρία και τρία ίσον έξι.*

△ Η λέξη έξι δεν κλίνεται.

οι **έξι**, οι **έξι**, τα **έξι** ΕΠΙΘ.: έξι άνθρωποι ή έξι πράγματα είναι ένα σύνολο από 6 μονάδες: *Μία ομάδα βόλεϊ αποτελείται από έξι παίκτες.*

△ Η λέξη έξι δεν κλίνεται.

εξίσου ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι υπάρχει ή γίνεται εξίσου με κάτι άλλο, υπάρχει ή γίνεται στον ίδιο βαθμό με αυτό, το ίδιο πολύ ή το ίδιο λίγο: *Αγαπάει εξίσου και τα τρία παιδιά.* / *Είμαστε εξίσου υπεύθυνοι για τη ζημιά.*

2. όταν μοιράζουμε κάτι εξίσου σε κάποιους, τους το μοιράζουμε σε ίσα μέρη: *Έκοψε την πίτα ώστε να μοιραστεί εξίσου σε όλα τα παιδιά.*

το **εξόγκωμα** (του εξογκώματος, των εξογκωμάτων) ΟΥΣ.:

1. εξόγκωμα είναι κάτι που εξέχει, που βγαίνει πάνω από μια επιφάνεια: *Το ξύλο αυτό δεν είναι λείο, έχει κάτι εξογκώματα.*

2. εξόγκωμα λέμε το σκληρό φούσκωμα που βγαίνει πάνω στο δέρμα μετά από κάποιο χτύ-

πημα: Το εξόγκωμα στο πόδι του χρειάζεται χειρίση.

τα **έξοδα** (των εξόδων) ουσ.: τα έξοδα είναι τα χρήματα που ξοδεύουμε για κάποιο σκοπό (= δαπάνες ≠ έσοδα): *Αυτό το μήνα κάναμε πολλά έξοδα στο σουπερμάρκετ. / Για το ταξίδι, να υπολογίζεις τα έξοδα των εισιτηρίων και τα έξοδα του ξενοδοχείου.*

η **έξοδος** (της εξόδου, των εξόδων) ουσ.:

1. η έξοδος ενός κτιρίου είναι η πόρτα από την οποία βγαίνουμε από αυτό (≠ είσοδος): *Θέλετε να συναντηθούμε στην έξοδο του μετρό;*

2. η έξοδος από ένα χώρο είναι το να βγαίνουμε από αυτόν: *Η έξοδος των εκδρομικών για το τριήμερο γίνεται ομαλά.*

3. όταν έχουμε έξοδο, βγαίνουμε έξω για να διασκεδάσουμε: *Έψαχνε όλο το απόγευμα να βρει τι θα φορέσει, γιατί το βράδυ έχει έξοδο.*

η **έξοδος κινδύνου** ουσ.: η έξοδος κινδύνου είναι η πόρτα σε ένα κτίριο από την οποία μπορούμε ή πρέπει να βγούμε σε περίπτωση φωτιάς, σεισμού κτλ.: *Μόλις χτύπησε ο συναγερμός, όλοι τρέξαμε προς τις εξόδους κινδύνου.*

η **εξομολόγηση** (της εξομολόγησης, των εξομολογήσεων) ουσ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) στη χριστιανική θρησκεία, εξομολόγηση είναι αυτό που κάνουν οι χριστιανοί όταν λένε στον παπά τις αμαρτίες τους και ζητάνε συγχώρεση από το Θεό: *Η εξομολόγηση είναι ένα από τα μυστήρια της χριστιανικής εκκλησίας.*

2. εξομολόγηση είναι αυτό που κάνουμε όταν λέμε σε κάποιον τις σκέψεις μας και τα μυστικά μας: *Με συγκίνησε η εξομολόγησή της για τα παιδικά της χρόνια.*

εξομολογώ (εξομολόγησα), **εξομολογούμαι** (εξομολογήθηκα, εξομολογημένος) ΡΗΜ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) στη χριστιανική θρησκεία, όταν ένας παπάς εξομολογεί κάποιον, ακούει τις αμαρτίες του: *Ο παπάς της ενορίας εξομολογεί τους πιστούς καθημερινά.*

2. **εξομολογούμαι** ΠΑΘ. (ΘΡΗΣΚ.): εξομολογείται αυτός που λέει στον παπά τις αμαρτίες που έχει κάνει και ζητάει συγχώρεση από το Θεό: *Πήγε στην εκκλησία για να εξομολογηθεί.*

3. **εξομολογούμαι** ΠΑΘ.: εξομολογούμαι κάτι σε κάποιον όταν του λέω τις σκέψεις και τα μυστικά μου (= φανερώνω, εμπιστεύομαι): *Μου εξομολογήθηκε ότι θα παραιτηθεί από τη δουλειά του.*

εξοντώνω (εξόντωσα), **εξοντώνομαι** (εξοντώθηκα, εξοντωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν εξοντώνουμε ένα πρόσωπο, ένα ζώο ή ένα φυτό, το σκοτώνουμε ή το καταστρέφουμε (= εξολοθρεύω): *Εξόντωσε τα κουνούπια με ειδικό σπρέι. / Εξοντώθηκαν σπάνια είδη ψαριών από το ψάρεμα με δυναμίτες.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας εξοντώνει όταν μας προκαλεί μεγάλη κούραση (= εξαντλώ, εξουθενώνω): *Μας εξόντωσε στη δουλειά. /*

Εξοντώθηκα από τις προετοιμασίες της γιορτής.

η **εξόντωση** (της εξόντωσης, των εξοντώσεων) ουσ.:

1. εξόντωση είναι αυτό που κάνουμε όταν σκοτώνουμε κάποιον (= εξολόθρευση, αφανισμός): *Υπήρξε σχέδιο εξόντωσης εκατομμυρίων Εβραίων στο Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.*

2. η εξόντωση είναι η πάρα πολύ μεγάλη κούραση (= εξάντληση): *Η πολύ κουραστική δουλειά προκαλεί εξόντωση.*

ο **εξοντωτικός**, η **εξοντωτική**, το **εξοντωτικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι εξοντωτικό, προκαλεί το θάνατο πολλών ανθρώπων: *Ο τελευταίος πόλεμος ήταν εξοντωτικός και για τις δύο χώρες.*

2. όταν κάτι είναι εξοντωτικό, μας κουράζει πάρα πολύ (= εξαντλητικός, εξουθενωτικός): *Αναγκάζονται να δουλεύουν σε εξοντωτικούς ρυθμούς.*

εξοπλίζω (εξόπλισα), **εξοπλίζομαι** (εξοπλίστηκα, εξοπλισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μία χώρα εξοπλίζει το στρατό, εξασφαλίζει όπλα και άλλο υλικό για τον πόλεμο: *Εξόπλισαν την αεροπορία με νέα πολεμικά αεροπλάνα. / Όλα τα κράτη εξοπλίζονται με σύγχρονα όπλα.*

2. όταν εξοπλίζουμε ένα χώρο, βάζουμε σε αυτόν τα απαραίτητα αντικείμενα: *Εξόπλισε το οδοντιατρείο του με όλα τα απαραίτητα μηχανήματα. / Τα σχολεία εξοπλίστηκαν με ηλεκτρονικούς υπολογιστές.*

ο **εξοπλισμός** (του εξοπλισμού, των εξοπλισμών) ουσ.:

1. εξοπλισμό λέμε τα όπλα και ό,τι άλλο χρησιμοποιεί στον πόλεμο μια χώρα ή ένας στρατός: *Οι χώρες ξοδεύουν πολλά χρήματα για τον πολεμικό εξοπλισμό τους.*

2. εξοπλισμό λέμε τα αντικείμενα που μας είναι απαραίτητα για κάτι: *Ξόδεψε πολλά χρήματα για τον εξοπλισμό του νέου σπιτιού. / Ο εξοπλισμός του σκι είναι πολύ ακριβός.*

εξοργίζω (εξόργισα), **εξοργίζομαι** (εξοργίστηκα, εξοργισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι μας εξοργίζει, μας κάνει να θυμώσουμε πολύ: *Αυτό που τον εξόργισε περισσότερο ήταν η αγένειά της.*

2. **εξοργίζομαι** ΠΑΘ.: όταν εξοργίζομαι, νιώθω μεγάλο θυμό (= αγανακτώ, οργίζομαι): *Εξοργίστηκε με τη συμπεριφορά του και τον πέταξε έξω από την αίθουσα.*

η **εξορία** (της εξορίας, των εξοριών) ουσ.: εξορία είναι όταν απομακρύνεται με τη βία κάποιος από τη χώρα του, συνήθως για τις πολιτικές του απόψεις: *Έστειλαν πολλούς πολιτικούς στην εξορία οι δικτάτορες. / Έμεινε δέκα χρόνια στην εξορία.*

εξορίζω (εξόρισα), **εξορίζομαι** (εξορίστηκα, εξορισμένος) ΡΗΜ.: εξορίζουμε κάποιον όταν τον αναγκάζουμε να φύγει από τη χώρα του,

συνήθως για τις πολιτικές του απόψεις, χωρίς να του επιτρέπουμε να επιστρέψει σε αυτή: *Οι σύμμαχοι εξόρισαν το Ναπολέοντα στο νησί της Αγίας Ελένης.*

ο **εξόριστος**, η **εξόριστη**, το **εξόριστο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι εξόριστος, ζει ή βρίσκεται στην εξορία: *Όσο καιρό έμεινε εξόριστος στη Θράκη, ο Θουκυδίδης έγραψε την ιστορία του Πελοποννησιακού πολέμου.*

η **εξουσία** (της εξουσίας, των εξουσιών) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος έχει εξουσία, έχει τη δύναμη, σύμφωνα με τους νόμους, να υποχρεώνει τους άλλους να κάνουν κάτι: *Οι αστυνομικοί έχουν την εξουσία να σταματάνε τα αυτοκίνητα στο δρόμο.*

2. **εξουσίες** ΠΛΗΘ.: εξουσίες είναι αυτά που μπορεί να κάνει κάποιος που έχει ένα αξίωμα: *Με το νέο Σύνταγμα της Ελλάδας μειώνονται οι εξουσίες του Προέδρου της Δημοκρατίας.*

εξουσιάζω (εξουσίασα), **εξουσιάζομαι** ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος εξουσιάζει μια χώρα, την κυβερνάει: *Στη μοναρχία το λαό τον εξουσιάζει ένα πρόσωπο, ο μονάρχης.*

2. λέμε ότι μας εξουσιάζει κάτι ή κάποιος όταν μας επηρεάζει πολύ σε ό,τι κάνουμε: *Είναι παράλογο να σε εξουσιάζουν τα παιδιά σου. / Τον εξουσιάζει το ποτό.*

η **εξόφληση** (της εξόφλησης, των εξοφλήσεων) ΟΥΣ.: εξόφληση είναι όταν πληρώνουμε τα χρήματα για κάτι που χρωστάμε (= πληρωμή): *Δεν είχε λεφτά και καθυστέρησε την εξόφληση του λογαριασμού.*

εξοφλώ (εξοφλήσα), **εξοφλούμαι** (εξοφλήθηκα, εξοφλημένος) ΡΗΜ.: εξοφλούμε κάτι όταν δίνουμε τα χρήματα που χρωστάμε για αυτό (= ξοφλάω, πληρώνω, ξεπληρώνω): *Πήρε δάνειο για να εξοφλήσει το αυτοκίνητο. / Ο λογαριασμός του τηλεφώνου εξοφλήθηκε.*

η **εξοχή** (της εξοχής, των εξοχών) ΟΥΣ.:

1. η εξοχή είναι καθετί που εξέχει από κάπου (= προεξοχή): *Χτύπησα το χέρι μου σε μία εξοχή του τοίχου.*

2. εξοχή λέμε τις περιοχές με δέντρα, λιβάδια και βουνά, που βρίσκονται μακριά από τις πόλεις και τα χωριά (= ύπαιθρος): *Το σπίτι μου είναι κοντά στην εξοχή, χτισμένο στην πλαγιά ενός μικρού βουνού.*

το **εξοχικό** (του εξοχικού, των εξοχικών) ΟΥΣ.:

1. το εξοχικό μας είναι το σπίτι που έχουμε στην εξοχή, για να περνάμε τις διακοπές μας: *Τα Χριστούγεννα θα πάμε στο εξοχικό μας στα Καλάβρυτα.*

2. εξοχικό λέμε το φαγητό που γίνεται από κρέας που το ψήνουμε μέσα σε αλουμινόχαρτο: *Φάγαμε εξοχικό με πατάτες.*

ο **εξοχικός**, η **εξοχική**, το **εξοχικό** ΕΠΙΘ.: εξοχικό λέμε κάτι που βρίσκεται στην εξοχή, έξω από την πόλη: *Μετά το μπάνιο καθίσαμε για φαγητό σε ένα εξοχικό κέντρο.*

ο **έξοχος**, η **έξοχη**, το **έξοχο** ΕΠΙΘ.: έξοχο λέμε ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα που είναι πάρα πολύ καλό ή πάρα πολύ ωραίο (= καταπληκτικός, θαυμάσιος, υπέροχος): *Ο ηθοποιός ήταν έξοχος στο ρόλο του Οιδίποδα. / Οι έξοχοι αυτοί σίχοι γράφτηκαν από τον Καβάφη.*

ο **εξηπρές**, η **εξηπρές**, το **εξηπρές** ΕΠΙΘ.: κάτι είναι εξηπρές όταν φτάνει στον προορισμό του πιο γρήγορα από το κανονικό: *Προτιμώ να πάρω το πρωινό τρένο που είναι εξηπρές και δεν κάνει ενδιάμεσες στάσεις. / Το γράμμα είναι επειγόν και θα το στείλω εξηπρές.*

⚠ Η λέξη εξηπρές δεν κλίνεται.

η **εξηπρέτηση** (της εξηπρέτησης, των εξηπρετήσεων) ΟΥΣ.: εξηπρέτηση είναι η βοήθεια που προσφέρουμε σε κάποιον για να καλύψει κάποια ανάγκη: *Το εστιατόριο αυτό φημίζεται για την καλή εξηπρέτηση των πελατών. / Μπορείτε να μου κάνετε μία εξηπρέτηση;*

ο **εξηπρητικός**, η **εξηπρητική**, το **εξηπρητικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι εξηπρητικός, είναι πρόθυμος και έτοιμος να βοηθήσει τους άλλους: *Όλοι οι υπάλληλοι της τράπεζας ήταν πολύ εξηπρητικοί μαζί μου.*

2. όταν κάτι είναι εξηπρητικό, μας βολεύει, μας εξηπηρετεί (= βολικός ≠ άβολος): *Το μετρό είναι πολύ εξηπρητικό, γιατί φτάνω στη δουλειά μου γρήγορα.*

εξηπρετώ (εξηπρέτησα), **εξηπρετούμαι** (εξηπρετήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν εξηπρετούμε κάποιον, τον βοηθάμε να κάνει πιο εύκολα κάτι: *Ο υπάλληλος στην τράπεζα με εξηπρέτησε αμέσως.*

2. **εξηπηρετεί** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μας εξηπηρετεί, καλύπτει μια ανάγκη μας: *Η γέφυρα εξηπηρετεί τις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής. / Δε με εξηπηρετεί το λεωφορείο για να πάω στη δουλειά. (= βολεύει)*

η **εξηπνάδα** (της εξηπνάδας) ΟΥΣ.:

1. εξηπνάδα είναι το να είναι κάποιος έξυπνος (= ευφυΐα ≠ βλακεία, χαζομάρα): *Το σκάκι θέλει τεχνική και εξηπνάδα.*

2. **εξηπνάδες** ΠΛΗΘ.: εξηπνάδες λέμε ειρωνικά τις χαζομάρες που λέει ή κάνει κάποιος, νομίζοντας ότι έτσι φαίνεται έξυπνος (= βλακείες, χαζομάρες): *Αφήστε τις εξηπνάδες και ελάτε να μιλήσουμε σοβαρά.*

⚠ Η λέξη εξηπνάδα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **εξηπνάκιος** (του εξηπνάκια, των εξηπνάκιδων) ΟΥΣ. (ΜΕΙΩΤ.): ο εξηπνάκιος είναι αυτός που κάνει τον έξυπνο ενώ δεν είναι: *Να θυμηθείτε ότι το είπα εγώ, για να μη βρεθεί κανένας εξηπνάκιος και πει ότι ήταν δική του η ιδέα.*

ο **έξυπνος**, η **έξυπνη**, το **έξυπνο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι έξυπνος, καταλαβαίνει ή μαθαίνει εύκολα και γρήγορα (= ευφυής ≠ βλάκας, χαζός, ανόητος): *Είναι ένα έξυπνο παιδί που αγαπάει το σχολείο και τα γράμματα.*

2. όταν κάτι είναι έξυπνο, φανερώνει εξυπνάδα ($\neq$ χαζός, ανόητος): *Είχε δυο έξυπνα μάτια που κοιτούσαν με περιέργεια τριγύρω. / Είχε την έξυπνη ιδέα να ακολουθήσει το συντομότερο δρόμο.*

έξω ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται έξω από ένα χώρο, δε βρίσκεται στο χώρο αυτό ($\neq$ μέσα): *Θα σε περιμένω στις οκτώ έξω από το σχολείο.*

2. όταν λέμε έξω, εννοούμε σε ανοιχτό χώρο ($\neq$ μέσα): *Θα βγούμε έξω για καφέ.*

3. όταν λέμε έξω, εννοούμε στο εξωτερικό: *Σπούδασε έξω τέσσερα χρόνια.*

ΕΚΦΡ. έξω απ' τα δόντια, πέφτω έξω, σαν το ψάρι έξω απ' το νερό, το ρίχνω έξω

έξω απ' τα δόντια ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος μιλάει έξω απ' τα δόντια, λέει αυτό που θέλει να πει χωρίς να κρύβει κάτι: *Θα σου μιλήσω έξω απ' τα δόντια αλλά μη με παρεξηγήσεις.*

ο **εξωγήινος** (του εξωγήινου, των εξωγήινων), η **εξωγήινη** (της εξωγήινης) ΟΥΣ.: οι εξωγήινοι είναι πλάσματα που κάποιοι άνθρωποι πιστεύουν ότι υπάρχουν και ζουν σε άλλους πλανήτες, έξω από τη γη: *Πολλοί ήρωες στις ταινίες επιστημονικής φαντασίας είναι εξωγήινοι.*

η **εξώπορτα** (της εξώπορτας) ΟΥΣ.: η εξώπορτα είναι η πόρτα από την οποία μπαίνουμε σε έναν κλειστό χώρο ή βγαίνουμε από αυτόν: *Ξέχασα τα κλειδιά της εξώπορτας και κλειδώθηκα έξω από το σπίτι.*

⚠ Η λέξη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **εξωτερικό** (του εξωτερικού) ΟΥΣ.:

1. εξωτερικό λέμε τις ξένες χώρες ($\neq$ εσωτερικό): *Πήρε υποτροφία για να σπουδάσει στο εξωτερικό.*

2. το εξωτερικό είναι η εξωτερική επιφάνεια ενός αντικειμένου ή ενός κτιρίου ($\neq$ εσωτερικό): *Διαφημιστικές πινακίδες καλύπτουν το εξωτερικό του κτιρίου.*

⚠ Η λέξη εξωτερικό δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **εξωτερικός**, η **εξωτερική**, το **εξωτερικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι εξωτερικό, βρίσκεται στην έξω πλευρά ενός πράγματος, ενός σώματος, ενός κτιρίου κτλ. ($\neq$ εσωτερικός): *Μια εξωτερική σκάλα οδηγεί στην ταράτσα. / Ευτυχώς, τα τραύματά του ήταν μόνο εξωτερικά.*

2. όταν κάτι είναι εξωτερικό, γίνεται έξω, σε ανοιχτό χώρο ($\neq$ εσωτερικός): *Τα εξωτερικά γυρίσματα της ταινίας έγιναν στον Εθνικό Κήπο.*

3. εξωτερικές λέμε τις σχέσεις ενός κράτους με τα άλλα κράτη: *Η εξωτερική πολιτική της Ελλάδας ευνοεί τη συνεργασία με τις γειτονικές χώρες.*

ο **εξωτικός**, η **εξωτική**, το **εξωτικό** ΕΠΙΘ.: εξωτικό λέμε κάτι ασυνήθιστο και ενδιαφέρον, που το βρίσκουμε σε χώρες μακρινές: *Πήγαν ταξίδι σε ένα εξωτικό νησί στον Ειρηνικό ωκεανό.*

το **εξώφυλλο** (του εξωφύλλου, των εξωφύλλων) ΟΥΣ.: εξώφυλλο λέμε καθένα από τα δύο φύλλα χαρτιού που βρίσκονται στην έξω μεριά ενός βιβλίου, ενός περιοδικού ή ενός τετραδίου: *Ο τίτλος του βιβλίου γράφεται στο εξώφυλλο. / Η φωτογραφία του είναι σε όλα τα εξώφυλλα των περιοδικών.*

το **επάγγελμα** (του επαγγέλματος, των επαγγελμάτων) ΟΥΣ.: τοπάγγελμα είναι η εργασία που κάνει κάποιος για να κερδίζει χρήματα: *Τιπάγγελμα θέλεις να κάνεις όταν μεγαλώσεις; (= δουλειά) / Για να ακολουθήσεις τοπάγγελμα του γιατρού, πρέπει πρώτα να σπουδάσεις.*

ο **επαγγελματίας**, η **επαγγελματίας** (του/της επαγγελματία, των επαγγελματιών) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος είναι επαγγελματίας, πληρώνεται για τη δουλειά που κάνει και δεν ασχολείται με αυτή μόνο από ευχαρίστηση ($\neq$ ερασιτέχνης): *Εργάζεται ως επαγγελματίας μεταφραστής.*

2. όταν λέμε για κάποιον ότι είναι επαγγελματίας, τον επαινούμε γιατί κάνει καλά τη δουλειά του: *Ο σωστός επαγγελματίας ενημερώνεται συνεχώς και βελτιώνει την επιχείρησή του.*

ο **επαγγελματικός**, η **επαγγελματική**, το **επαγγελματικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι επαγγελματικό, έχει σχέση με τοπάγγελμαμά μας ή το χώρο της δουλειάς μας: *Ξεκίνησε την επαγγελματική του καριέρα πολύ νωρίς. / Τον γνώρισα στη δουλειά και η σχέση μας είναι καθαρά επαγγελματική.*

ο **επαγγελματικός προσανατολισμός** ΟΥΣ.:

1. ο επαγγελματικός προσανατολισμός είναι οι πληροφορίες που δίνονται σχετικά με τα διάφοραπάγματα ώστε να μπορεί να διαλέξει κανείς αυτό που του ταιριάζει καλύτερα: *Είναι σημαντικό στα πανεπιστήμια να γίνεται επαγγελματικός προσανατολισμός των φοιτητών.*

2. έτσι λέμε και το σχετικό μάθημα που γίνεται στο σχολείο: *Αύριο στον επαγγελματικό προσανατολισμό θα μας μιλήσουν για τοπάγγελμα του αρχιτέκτονα.*

⚠ Ο επαγγελματικός προσανατολισμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **έπαινος** (του επαίνου, των επαίνων) ΟΥΣ.:

1. ο έπαινος είναι τα καλά λόγια που λέμε για κάποιον ή για κάτι: *Αξίζει έπαινος σε όλους τους ολυμπιονίκες για την επιτυχία τους.*

2. έπαινο λέμε το επίσημο χαρτί που επαινεί κάποιον για την επιτυχία του: *Οι άριστοι μαθητές θα πάρουν τους επαίνους τους στο τέλος της χρονιάς.*

επαινώ (επαίνεσα), **επαινούμαι** (επαινήθηκα) ΡΗΜ.: επαινούμε κάποιον ή κάτι όταν μιλάμε με καλά λόγια και θαυμασμό για αυτό(ν) (= εγκωμιάζω $\neq$ ψέγω): *Ο καθηγητής την επαινέσε για την πρόδοό της στα μαθήματα. (= παινεύω) / Τα βιβλία του επαινήθηκαν από πολλούς κριτικούς.*

επαναλαμβάνω (επανέλαβα), **επαναλαμβάνομαι** (επαναλήφθηκα, επανειλημμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν επαναλαμβάνουμε κάτι, το λέμε ή το κάνουμε πάνω από μία φορά: *Επαναλαμβάνετε την ερώτηση;*

2. επαναλαμβάνω κάτι όταν κάνω ή λέω τα ίδια με κάποιον άλλο: *Επαναλαμβάνει όσα άκουσε. / Επαναλαμβάνει τα λάθη του πατέρα του.*

3. όταν ένας μαθητής επαναλαμβάνει ένα μάθημα, το διαβάζει πάλι για να το μάθει καλύτερα (= ξαναδιαβάζω): *Να επαναλάβεις το πρώτο κεφάλαιο για αύριο.*

ο **επαναληπτικός**, η **επαναληπτική**, το **επαναληπτικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι επαναληπτικό, γίνεται περισσότερο από μια φορά: *Επειδή δε βγήκε νικητής στις εκλογές, θα γίνει και επαναληπτική ψηφοφορία.*

2. όταν κάτι είναι επαναληπτικό, βοηθάει στην επανάληψη ενός μαθήματος: *Αύριο θα κάνουμε επαναληπτικές ασκήσεις στα ρήματα της β' συζυγίας.*

η **επανάληψη** (της επανάληψης, των επαναλήψεων) ΟΥΣ.:

1. επανάληψη είναι το να λέγεται ή το να γίνεται κάτι πάνω από μία φορά: *Έλαβαν μέτρα για να εμποδίσουν την επανάληψη των επεισοδίων. / Είναι βαρετό βιβλίο, γεμάτο επαναλήψεις.*

2. κάνουμε επανάληψη ενός μαθήματος όταν το ξαναδιαβάζουμε για να το μάθουμε καλύτερα: *Θα κάνω μια επανάληψη το πρωί πριν τις εξετάσεις.*

ΕΚΦΡ. κατ' επανάληψη

η **επανάσταση** (της επανάστασης, των επαναστάσεων) ΟΥΣ.:

1. επανάσταση γίνεται όταν κάποιος άνθρωπος επαναστατούν ενάντια σε αυτούς που τους εξουσιάζουν: *Με τη γαλλική επανάσταση του 1789 καταργήθηκε η απόλυτη μοναρχία στη Γαλλία.*

2. λέμε επανάσταση μια πολύ μεγάλη και σημαντική αλλαγή που γίνεται σε κάποιον τομέα: *Η βιομηχανική επανάσταση του 19ου αιώνα άλλαξε τη ζωή των ανθρώπων.*

ο **επαναστάτης** (του επαναστάτη, των επαναστατών), η **επαναστάτρια** (της επαναστάτριας, των επαναστατριών) ΟΥΣ.:

1. ο επαναστάτης συμμετέχει σε μία εξέγερση που έχει σκοπό να διώξει αυτούς που τον εξουσιάζουν: *Οι επαναστάτες προσπάθησαν να διώξουν τους δικτάτορες από τη χώρα.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι επαναστάτης όταν δε συμφωνεί με τίποτα και συνέχεια έχει αντιρρήσεις: *Η κόρη του είναι επαναστάτρια, δεν υπακούει κανέναν.*

ο **επαναστατικός**, η **επαναστατική**, το **επαναστατικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι επαναστατικό, έχει σχέση με την επανάσταση που κάνουν οι άνθρωποι ενάντια σε αυτούς που τους εξουσιάζουν: *Τον*

έδιωξαν από τη χώρα του γιατί έγραφε επαναστατικά τραγούδια.

2. όταν κάτι είναι επαναστατικό, αλλάζει προς το καλύτερο αυτό που γινόταν παλιότερα: *Με το νέο επαναστατικό σαμπουάν θα λύσετε για πάντα το πρόβλημα της τριχόπτωσης.*

3. όταν κάτι είναι επαναστατικό, εκφράζει ιδέες διαφορετικές από τις συνηθισμένες: *Οι έφηβοι έχουν συνήθως επαναστατική συμπεριφορά και γι' αυτό συγκρούονται με τους γονείς τους.*

επανάστατο (επαναστάτησα, επαναστατημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ένας λαός επαναστατεί, κάνει πόλεμο για να πάρει την εξουσία από αυτούς που τον κυβερνάνε: *Οι Ίωνες επαναστάτησαν εναντίον των Περσών.*

2. όταν κάποιος επαναστατεί, δείχνει την έντονη αντίθεσή του σε κάτι με το οποίο διαφωνεί: *Επαναστάτησε στην ιδέα ότι τόσο άνθρωποι απολύθηκαν κι έχασαν τη δουλειά τους.*

επάνω και **πάνω** ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται επάνω, βρίσκεται κάπου ψηλά ($\neq$ κάτω): *Επάνω είναι το υπνοδωμάτιο και κάτω το σαλόνι.*

2. όταν κάτι βρίσκεται επάνω σε κάτι άλλο, βρίσκεται στην επιφάνειά του ($\neq$ κάτω): *Τα πιάτα είναι επάνω στο τραπέζι. / Ανέβηκε πάνω στην καρέκλα για να αλλάξει τη λάμπα.*

3. όταν λέμε πάνω από ένα μέγεθος ή έναν αριθμό, εννοούμε περισσότερο από αυτό ($\neq$ κάτω): *Αυτό το αυτοκίνητο θα κοστίζει σίγουρα πάνω από δέκα εκατομμύρια.*

η **επαρχία** (της επαρχίας, των επαρχιών) ΟΥΣ.:

επαρχία λέμε τις περιοχές μιας χώρας που βρίσκονται μακριά από την πρωτεύουσα: *Έφυγε νέος από την επαρχία και ήρθε στην Αθήνα.*

ο **επαρχιακός**, η **επαρχιακή**, το **επαρχιακό** ΕΠΙΘ.:

όταν κάτι είναι επαρχιακό, βρίσκεται ή γίνεται στην επαρχία: *Μεγάλωσε σε μια μικρή επαρχιακή πόλη. / Είναι εκδότης μιας επαρχιακής εφημερίδας.*

ο **επαρχιώτης** (του επαρχιώτη, των επαρχιωτών), η **επαρχιώτισσα** (της επαρχιώτισσας) ΟΥΣ.:

1. ο επαρχιώτης είναι αυτός που μένει στην επαρχία ή κατάγεται από την επαρχία ($\neq$ πρωτευουσιάνος): *Οι επαρχιώτες αναζητούν μια καλύτερη και πιο άνετη ζωή στην Αθήνα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) επαρχιώτη λέμε αυτόν που ντύνεται ή φέρεται όπως οι άνθρωποι που κατάγονται από χωριά ή μικρές επαρχίες: *Παρά τις σπουδές και τα πτυχία, παραμένει ένας άξεστος επαρχιώτης.*

η **επαφή** (της επαφής, των επαφών) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι βρίσκεται σε επαφή με κάτι άλλο, δεν υπάρχει καθόλου χώρος ανάμεσά τους και το ένα ακουμπάει το άλλο: *Το απορρυπαντικό δεν πρέπει να έρθει σε επαφή με τα μάτια.*

2. επαφή υπάρχει ανάμεσα σε δύο ή περισσότερους ανθρώπους όταν επικοινωνούν μεταξύ

τους (= επικοινωνία): *Κρατάει επαφή με τους παλιούς του συμμαθητές.*

επειγόντως ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται επειγόντως, γίνεται αμέσως, χωρίς καθυστέρηση (= γρήγορα): *Οι πρόσφυγες χρειάζονται επειγόντως υποστήριξη. / Πρέπει να τον δει επειγόντως ένας γιατρός.*

ο **επείγων**, η **επείγουσα**, το **επείγον** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι επείγον, πρέπει να γίνει αμέσως: *Πρέπει να κάνω ένα επείγον τηλεφώνημα. / Έπαθε αλλεργικό σοκ και είναι επείγον να μεταφερθεί στο νοσοκομείο.*

επειδή ΣΥΝΔ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε για ποιο λόγο έγινε, γίνεται ή θα γίνει κάτι: *Έφυγε στη μέση επειδή η ταινία ήταν βαρετή.*

το **επεισόδιο** (του επεισοδίου, των επεισοδίων) ΟΥΣ.:

1. το επεισόδιο είναι ένα ξαφνικό και δυσάρεστο γεγονός ανάμεσα σε δύο ή περισσότερους ανθρώπους: *Προκλήθηκαν σοβαρά επεισόδια ανάμεσα στους οπαδούς των δύο ομάδων.*

2. το επεισόδιο είναι καθένα από τα μέρη από τα οποία αποτελείται μια εκπομπή στην τηλεόραση, στο ραδιόφωνο κτλ.: *Το τελευταίο επεισόδιο της σειράς θα προβληθεί την επόμενη εβδομάδα.*

έπειτα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται έπειτα από κάτι άλλο, γίνεται μετά από αυτό, στη συνέχεια (= μετά, ύστερα): *Νοσηλεύεται στην κλινική έπειτα από καρδιακή προσβολή. / Πρώτα σύγκρινε προσεκτικά τις τιμές και έπειτα αγόρασε το πιο φτηνό.*

η **επέτειος** (της επετείου, των επετείων) ΟΥΣ.: επέτειο λέμε την ημέρα που γιορτάζουμε κάτι σημαντικό που έγινε παλιότερα: *Γιόρτασαν τη δεύτερη επέτειο του γάμου τους. / Έβγαλε λόγο με αφορμή την επέτειο του Πολυτεχνείου.*

επηρεάζω (επηρέασα), **επηρεάζομαι** (επηρεάστηκα, επηρεασμένος) ΡΗΜ.: όταν κάτι επηρεάζει κάτι άλλο, έχει επίδραση σε αυτό, το κάνει να αλλάξει: *Το κάπνισμα επηρεάζει αρνητικά την υγεία μας. (= επιδρώ) / Επηρεάζεται εύκολα από τη γνώμη των άλλων. / Η ελληνική μαγειρική επηρεάστηκε από τις γειτονικές χώρες.*

επιβάλλω (επέβαλα), **επιβάλλομαι** (επιβλήθηκα, επιβεβλημένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος μας επιβάλλει να κάνουμε κάτι όταν μας αναγκάζει να το κάνουμε (= υποχρεώνω): *Του επέβαλε να κοιμάται το μεσημέρι.*

2. όταν κάποιος μας επιβάλλει κάτι, πρέπει να το δεχτούμε οπωσδήποτε: *Ο τροχονόμος του επέβαλε πρόστιμο. / Προσπαθεί να επιβάλει τις δικές του απόψεις στα παιδιά. / Νέοι φόροι θα επιβληθούν.*

3. επιβάλλομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος επιβάλλεται όταν προκαλεί το θαυμασμό ή το σεβασμό των άλλων: *Επιβάλλεται και στους πιο άτακτους μαθητές.*

4. επιβάλλεται ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: όταν επιβάλλεται να γίνει κάτι, πρέπει να γίνει οπωσδήποτε: *Επιβάλλεται να κόψει το κάπνισμα.*

ο **επιβάτης** (του επιβάτη, των επιβατών), η **επιβάτιδα** (της επιβάτιδας) και η **επιβάτισσα** ΟΥΣ.: ο επιβάτης είναι αυτός που ταξιδεύει με κάποιο μέσο συγκοινωνίας, χωρίς όμως να το οδηγεί ο ίδιος: *Δέκα επιβάτες και ο οδηγός του λεωφορείου τραυματίστηκαν σοβαρά.*

ο **επιβατικός**, η **επιβατική**, το **επιβατικό** ΕΠΙΘ.: επιβατικό είναι ένα μέσο συγκοινωνίας όταν μεταφέρει επιβάτες και όχι εμπορεύματα ή στρατιώτες: *Το ατύχημα συνέβη σε επιβατικό πλοίο που έφερνε μετανάστες. (≠ εμπορικός)*

ο **επιβλητικός**, η **επιβλητική**, το **επιβλητικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι επιβλητικό, μας εντυπωσιάζει, γιατί είναι πολύ μεγάλο και λαμπρό (= μεγαλοπρεπής, εντυπωσιακός): *Η εκκλησία του Αγίου Παύλου στη Ρώμη είναι ένα από τα πιο επιβλητικά κτίρια που έχω δει.*

η **επιβολή** (της επιβολής) ΟΥΣ.:

1. επιβολή είναι αυτό που κάνουμε όταν αναγκάζουμε κάποιον να κάνει ή να δεχτεί κάτι: *Οι φύλακες της κατασκήνωσης είναι υπεύθυνοι για την επιβολή της πειθαρχίας στα παιδιά. / Η κυβέρνηση θα προχωρήσει στην επιβολή νέων φόρων.*

2. η επιβολή είναι η ιδιότητα που έχει κάποιος να μπορεί να επιβάλλεται στους άλλους: *Ήταν πρωθυπουργός με κύρος και επιβολή.*

⚠ Η λέξη επιβολή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **επιγραφή** (της επιγραφής, των επιγραφών) ΟΥΣ.: η επιγραφή είναι ένα κομμάτι από ξύλο, μέταλλο ή άλλο υλικό πάνω στο οποίο είναι γραμμένο κάποιο σύντομο κείμενο που μας δίνει πληροφορίες για κάτι (= ταμπέλα, πινακίδα): *Η επιγραφή στην είσοδο του γραφείου έγραφε: "Απαγορεύεται το κάπνισμα". / Η επιγραφή των καταστήματος είναι γραμμένη στα αγγλικά.*

ο **επιδεικτικός**, η **επιδεικτική**, το **επιδεικτικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι επιδεικτικό, γίνεται για να εντυπωσιάσει: *Προσπαθεί να τους εντυπωσιάσει όλους μιλώντας με την επιδεικτική συμπεριφορά του.*

η **επίδειξη** (της επίδειξης, των επίδειξεων) ΟΥΣ.:

1. επίδειξη είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν προβάλλει τον εαυτό του για να εντυπωσιάσει τους άλλους: *Όταν βρεθεί σε μια άγνωστη παρτέα, βρίσκει ευκαιρία να κάνει επίδειξη γνώσεων.*

2. επίδειξη είναι αυτό που κάνει συνήθως μία εταιρεία όταν παρουσιάζει ένα προϊόν της σε πολύ κόσμο: *Στην επίδειξη μόδας παρουσιάστηκαν τα νέα φορέματα του Γάλλου σχεδιαστή.*

ο **επιδέξιος**, η **επιδέξια**, το **επιδέξιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι επιδέξιος, είναι πολύ καλός σε ό,τι κάνει, και κυρίως όταν χρησιμοποιεί τα χέρια του (≠ αδέξιος): *Είναι πολύ επιδέξιος*

στα μαστορέματα. / Μαγεύει το ακροατήριο, γιατί είναι επιδέξιος τεχνίτης του λόγου.

2. όταν κάτι είναι επιδέξιο, γίνεται με προσεκτικό και σωστό τρόπο και έχει καλό αποτέλεσμα ($\neq$ αδέξιος): *Με μία επιδέξια κίνηση κατάφερε να πιάσει το ληστή και του πάρει το όπλο.*

η **επιδεξιότητα** (της επιδεξιότητας, των επιδεξιότητων) ουσ.: επιδεξιότητα λέμε την ικανότητα που έχει κάποιος να κάνει κάτι καλά, κυρίως όταν χρησιμοποιεί τα χέρια του: *Αν και είναι μικρός ακόμα, παίζει πιάνο με μεγάλη επιδεξιότητα.*

η **επιδερμίδα** (της επιδερμίδας, των επιδερμίδων) ουσ.: επιδερμίδα λέμε το εξωτερικό μέρος του δέρματος του ανθρώπου: *Το μωρό έχει απαλή επιδερμίδα. / Κρέμες για τη φροντίδα της επιδερμίδας.*

ο **επίδεσμος** (του επίδεσμου, των επίδεσμων) ουσ.: ο επίδεσμος είναι ένα στενόμακρο κομμάτι υφάσματος που το τυλίγουμε γύρω από μία πληγή: *Του έδεσε με επίδεσμο το τραυματισμένο πόδι.*

η **επιδημία** (της επιδημίας, των επιδημιών) ουσ.: όταν υπάρχει επιδημία, οι κάτοικοι μιας περιοχής έχουν κολλήσει την ίδια αρρώστια: *Το χειμώνα υπάρχει επιδημία γρίπης.*

επιδιώκω (επιδίωξα), **επιδιώκεται** ρημ.: όταν επιδιώκουμε κάτι, θέλουμε πολύ να το αποκτήσουμε και προσπαθούμε να το πετύχουμε (= επιζητώ): *Επιδιώκει να κερδίσει την εμπιστοσύνη του διευθυντή. / Επιδιώκει τη νίκη του κόμματός του στις εκλογές.*

το **επίδομα ανεργίας** ουσ.: το επίδομα ανεργίας είναι ένα χρηματικό ποσό που δίνει κάθε μήνα το κράτος σε όσους είναι άνεργοι: *Από τότε που τον έδιωξαν από τη δουλειά του, ζει μόνο με το επίδομα ανεργίας.*

η **επίδραση** (της επίδρασης, των επιδράσεων) ουσ.: όταν κάποιος ή κάτι έχει επίδραση πάνω μας, μας κάνει να αλλάξουμε ή μας επηρεάζει πολύ: *Η αλλαγή του κλίματος έχει μεγάλη επίδραση στη ζωή των ανθρώπων. / Η επίδραση του σχολείου στη διαμόρφωση του χαρακτήρα των παιδιών.*

η **επιδρομή** (της επιδρομής, των επιδρομών) ουσ.: η επιδρομή είναι η επίθεση του στρατού σε χώρα, περιοχή κτλ. με σκοπό να την κατακτήσει ή να την καταστρέψει: *Συνεχίστηκαν οι αεροπορικές επιδρομές με θύματα χιλιάδες αμάχους.*

επιδρώ (επέδρασα) ρημ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι επιδρά σε κάποιον άλλο ή κάτι άλλο, έχει κάποια επίδραση πάνω του (= επηρεάζω): *Η συμπεριφορά των γονιών επιδρά στη διαμόρφωση του χαρακτήρα των παιδιών.*

2. επιδρά 3^ο πρ.: μια ουσία ή ένα φάρμακο επιδρά όταν προκαλεί κάποια αλλαγή στον οργανισμό μας (= επενεργεί, δρα): *Η ασπιρίνη δεν άρχισε ακόμα να επιδρά, γι' αυτό συνεχίζεις να πονάς.*

η **επίθεση** (της επίθεσης, των επιθέσεων) ουσ.:

1. όταν κάποιος κάνει επίθεση σε έναν άνθρωπο ή σε έναν τόπο, προσπαθεί να του κάνει κακό, χρησιμοποιώντας βία ($\neq$ άμυνα): *Ο στρατός έκανε επίθεση και αιφνιδίασε τους εχθρούς.*

2. όταν κάνουμε επίθεση σε κάποιον, του κάνουμε έντονη κριτική: *Η αντιπολίτευση έκανε σκληρή επίθεση στην κυβέρνηση για την οικονομική της πολιτική.*

3. (ΑΘΛΗΤ.) στα ομαδικά αθλήματα, η επίθεση είναι η προσπάθεια των παικτών να βάλουν γκολ, καλάθι κτλ. για να κερδίσουν βαθμούς: *Στην τελευταία επίθεση έβαλαν γκολ.*

4. (ΑΘΛΗΤ.) στα ομαδικά αθλήματα, επίθεση λέμε τους παίκτες μιας ομάδας που προσπαθούν να βάλουν γκολ, καλάθι κτλ. ($\neq$ άμυνα): *Η ομάδα πήρε έναν νέο παίκτη για την επίθεση.*

επιθετικά ΕΠΙΠΡ.:

1. όταν κάποιος φέρεται επιθετικά, φέρεται με επιθετικότητα ($\neq$ αμυντικά): *Οδηγεί νευρικά και επιθετικά.*

2. (ΑΘΛΗΤ.) στα ομαδικά αθλήματα, όταν μια ομάδα παίζει επιθετικά, προσπαθεί να κερδίσει βαθμούς κάνοντας διαρκείς επιθέσεις στην αντίπαλη ομάδα ($\neq$ αμυντικά): *Η ομάδα έπαιξε πιο επιθετικά στο δεύτερο ημίχρονο και έβαλε δύο γκολ.*

ο **επιθετικός**, η **επιθετική**, το **επιθετικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι επιθετικό, το χρησιμοποιούμε για να επιτεθούμε σε κάποιον ή έχει σχέση με την επίθεση ($\neq$ αμυντικός): *Στο στρατό μαθαίνουν να χρησιμοποιούν τα επιθετικά όπλα.*

2. όταν κάποιος είναι επιθετικός ή έχει επιθετική συμπεριφορά, φέρεται με θυμό ή δείχνει εχθρική διάθεση στους άλλους: *Είχε επιθετικό ύφος απέναντί μου χωρίς λόγο.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, μια φράση είναι επιθετική όταν έχει ένα τουλάχιστον επίθετο που προσδιορίζει το ουσιαστικό: *Η έκφραση "κόκκινο πανί" είναι επιθετική φράση.*

ο **επιθετικός**, η **επιθετικός** (του/της επιθετικού, των επιθετικών) ουσ. (ΑΘΛΗΤ.): στο ποδόσφαιρο ή στο μπάσκετ, ο επιθετικός είναι ο παίκτης που παίζει στη θέση της επίθεσης ($\neq$ αμυντικός): *Από τους επιθετικούς περιμένουν οι φίλαθλοι να βάλουν τα γκολ.*

η **επιθετικότητα** (της επιθετικότητας) ουσ.: όταν κάποιος δείχνει επιθετικότητα στους άλλους, φέρεται με θυμό ή έχει εχθρική διάθεση απέναντί τους: *Ο θυμός και η επιθετικότητα είναι από τις πιο συνηθισμένες αντιδράσεις των παιδιών.*

⚠ Η λέξη επιθετικότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **επίθετο** (του επιθέτου, των επιθέτων) ουσ.:

1. το επίθετο κάποιου είναι το όνομα που έχει ο πατέρας του ή η μητέρα του και η υπόλοιπη οικογένεια και συνήθως γράφεται τελευταίο (= επώνυμο): *Συνεχίζει και μετά το διαζύγιο να διατηρεί το επίθετο του συζύγου της.*

2. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, επίθετο είναι κάθε λέξη που χρησιμοποιούμε για να περιγράψουμε αν ένα πράγμα είναι μεγάλο, μικρό κτλ. ή αν ένας άνθρωπος είναι όμορφος, άσχημος κτλ.: "Καλός" και "ευγενικός" είναι τα επίθετα που τον χαρακτηρίζουν.

η **επιθεώρηση** (της επιθεώρησης, των επιθεωρήσεων) ΟΥΣ.:

1. η επιθεώρηση είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν ελέγχει προσεκτικά αν κάτι λειτουργεί όπως πρέπει (= έλεγχος): *Ο υπουργός έκανε επιθεώρηση στους νέους σταθμούς του μετρό.*

2. η επιθεώρηση είναι το θεατρικό έργο που σχολιάζει σύγχρονα γεγονότα και προκαλεί το γέλιο: *Ανέβηκε μια μουσική επιθεώρηση στο θέατρο.*

ο **επιθεωρητής** (του επιθεωρητή, των επιθεωρητών), η **επιθεωρήτρια** (της επιθεωρήτριας, των επιθεωρητριών) ΟΥΣ.: ο επιθεωρητής είναι ανώτερος υπάλληλος που ελέγχει το έργο των άλλων υπαλλήλων: *Εργάστηκε ως επιθεωρητής ποιότητας σε εργοστάσιο τροφίμων. / Όλη η υπηρεσία ετοιμάζεται για την αυριανή επίσκεψη του επιθεωρητή.*

επιθεωρώ (επιθεώρησα), **επιθεωρούμαι** (επιθεωρήθηκα, επιθεωρημένος) ΡΗΜ.: όταν επιθεωρούμε κάτι, ελέγχουμε αν λειτουργεί όπως πρέπει: *Ο νομάρχης επιθεώρησε όλα τα σχολικά κτίρια του νομού.*

ο **επιθυμητός**, η **επιθυμητή**, το **επιθυμητό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι επιθυμητό, θέλουμε να γίνει ή να υπάρχει (≠ ανεπιθύμητος): *Η χειρουργική επέμβαση είχε ευτυχώς τα επιθυμητά αποτελέσματα.*

η **επιθυμία** (της επιθυμίας, των επιθυμιών) ΟΥΣ.:

1. η επιθυμία είναι αυτό που νιώθουμε όταν θέλουμε να έχουμε ή να κάνουμε κάτι: *Έχω μια έντονη επιθυμία να φάω παγωτό σοκολάτα. (= λαχτάρα)*

2. η επιθυμία είναι αυτό που θέλουμε να έχουμε ή να κάνουμε: *Ποιες επιθυμίες σου θέλεις να πραγματοποιηθούν; (= όνειρο)*

επιθυμώ (επιθύμησα) ΡΗΜ.:

1. όταν επιθυμούμε να κάνουμε κάτι ή να έχουμε κάτι, νιώθουμε την επιθυμία να το κάνουμε ή να το έχουμε: *Μας δήλωσε ότι επιθυμεί να αποκτήσει παιδί. (= θέλω) / Στο κατάστημά μας θα βρείτε ό,τι επιθυμείτε. (= λαχταράω)*

2. όταν έχουμε επιθυμήσει κάτι, μας έχει λείψει και το νοσταλγούμε: *Έχει επιθυμήσει τους παλιούς του φίλους.*

ο **επικεφαλής**, η **επικεφαλής** ΟΥΣ.: ο επικεφαλής μιας ομάδας είναι αυτός που έχει την ανώτερη θέση (= αρχηγός): *Ο επικεφαλής του ναυτικού είναι ο ναύαρχος.*

△ Η λέξη επικεφαλής δεν κλίνεται.

η **επικεφαλίδα** (της επικεφαλίδας, των επικεφαλίδων) ΟΥΣ.: η επικεφαλίδα είναι ο τίτλος κειμένου, κεφαλαίου, άρθρου κτλ.: *Η επικε-*

φαλίδα του άρθρου έγραφε: "Καύσωνας για το επόμενο διήμερο".

επικίνδυνα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι επικίνδυνα, το κάνουμε με τρόπο που δημιουργεί κινδύνους για μας ή για τους άλλους: *Πρόσεχε, μην οδηγείς επικίνδυνα.*

ο **επικίνδυνος**, η **επικίνδυνη**, το **επικίνδυνο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι επικίνδυνο, μπορεί να μας κάνει κακό ή να μας βάλει σε κίνδυνο (≠ ακίνδυνος): *Αυτό το παιχνίδι είναι επικίνδυνο, προσέχετε μη χτυπήσετε!*

η **επικοινωνία** (της επικοινωνίας, των επικοινωνιών) ΟΥΣ.:

1. η επικοινωνία είναι το να μιλάει κανείς ή να γράφει σε κάποιον: *Έχουμε συχνή τηλεφωνική επικοινωνία. (= επαφή)*

2. η επικοινωνία είναι το να υπάρχουν δρόμοι, πλοία, τρένα κτλ. για να ταξιδεύουν οι άνθρωποι και να μεταφέρουν προϊόντα (= συγκοινωνία): *Διακόπηκε η επικοινωνία με τα νησιά λόγω της κακοκαιρίας.*

3. η επικοινωνία είναι ο τρόπος με τον οποίο στέλνουμε πληροφορίες με το τηλέφωνο, τον υπολογιστή κτλ.: *Το κινητό τηλέφωνο είναι ένα σύγχρονο μέσο επικοινωνίας. / Οι σύγχρονες επικοινωνίες επιτρέπουν στους ανθρώπους να δουλεύουν από το σπίτι.*

επικοινωνώ (επικοινωνήσα) ΡΗΜ.:

1. επικοινωνώ με κάποιον σημαίνει ότι του στέλνω γράμμα, μήνυμα ή του τηλεφωνώ για να του πω κάτι κτλ.: *Πρέπει να επικοινωνήσετε με το ξενοδοχείο για να κλείσετε δωμάτιο. / Επικοινωνούν με μηνύματα στο κινητό τηλέφωνο.*

2. λέμε ότι δύο άνθρωποι επικοινωνούν όταν συζητάνε και καταλαβαίνει ο ένας τι λέει ή πώς νιώθει ο άλλος (= συνεννοούμαι): *Οι νέοι δεν είναι εύκολο να επικοινωνούν με τους γονείς τους.*

3. **επικοινωνεί** 3^ο ΠΡ.: όταν ένα δωμάτιο επικοινωνεί με άλλο, μπορούμε να μπούμε στο ένα από το άλλο (= συνδέεται): *Τα δύο δωμάτια επικοινωνούν με κοινή βεράντα.*

4. **επικοινωνεί** 3^ο ΠΡ.: όταν ένα μέρος επικοινωνεί με άλλο, μπορούμε να πάμε από το ένα στο άλλο με κάποιο μέσο συγκοινωνίας: *Τα δύο νησιά επικοινωνούν μεταξύ τους με συχνά δρομολόγια πλοίων.*

επικρατώ (επικράτησα) ΡΗΜ.:

1. κάτι επικρατεί όταν αποδεικνύεται καλύτερο ή πιο δυνατό από άλλα (= νικάω, υπερισχύω): *Το 1940 επικράτησε το δικτατορικό καθεστώς στην Ευρώπη.*

2. **επικρατεί** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι επικρατεί κάτι όταν αυτό είναι το πιο σημαντικό μια ορισμένη στιγμή (= κυριαρχεί): *Ένταση επικράτησε στη συζήτηση.*

η **επίκουση** (της επίκουσης, των επίκουσων) ΟΥΣ.: στη γυμναστική, όταν κάνουμε επίκουση, είμαστε όρθιοι και λυγίζουμε το σώμα μας προς τα εμπρός, έτσι ώστε το κεφάλι μας να πλησιάσει

τα πόδια μας, που τα κρατάμε τεντωμένα: Ο γυμναστής μάς έβαλε να κάνουμε είκοσι επικύψεις.

επιλέγω (επέλεξα), **επιλέγομαι** (επιλέχτηκα, επιλεγμένος) ΡΗΜ.: όταν επιλέγουμε κάτι, αποφασίζουμε ότι αυτό θέλουμε ή ότι αυτό είναι το καλύτερο ανάμεσα σε άλλα (= διαλέγω): *Με άφησε να επιλέξω μόνη μου το χρώμα του αυτοκινήτου. / Επέλεξε να εργαστεί στην Αμερική. / Επιλέχθηκε για να εκπροσωπήσει το σχολείο μας στη βουλή των εφήβων.*

η **επιλογή** (της επιλογής, των επιλογών) ΟΥΣ.:

1. η επιλογή είναι αυτό που κάνουμε όταν επιλέγουμε κάποιον ή κάτι από ένα σύνολο: *Η επιλογή του επαγγέλματος είναι μια δύσκολη απόφαση. / Οι άνθρωποι προτιμούν να κάνουν τις δικές τους επιλογές.*

2. η επιλογή μας είναι αυτό που επιλέγουμε: *Πρέπει να φύγω, δεν έχω άλλη επιλογή. / Η Ελλάδα είναι μια καλή επιλογή για καλοκαιρινές διακοπές.*

η **επιμέλεια** (της επιμέλειας) ΟΥΣ.:

1. η επιμέλεια είναι το μεγάλο ενδιαφέρον και η φροντίδα που δείχνει κάποιος για τη δουλειά του, τα μαθήματά του κτλ. (= προσοχή ≠ αμέλεια, αδιαφορία): *Οι φοιτητές που δε δείχνουν επιμέλεια στις σπουδές τους καθυστερούν να πάρουν το πτυχίο τους.*

2. όταν κάποιος κάνει την επιμέλεια ενός βιβλίου, μιας εκπομπής κτλ., φροντίζει για τη σωστή παρουσίασή του: *Η επιμέλεια των τραγουδιών της ραδιοφωνικής εκπομπής έγινε από τον ... / Ήταν υπεύθυνος για την επιμέλεια της ποιητικής συλλογής.*

⚠ Η λέξη επιμέλεια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **επιμελής**, η **επιμελής**, το **επιμελές** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι επιμελής στα μαθήματά του, στη δουλειά του κτλ., δείχνει μεγάλο ενδιαφέρον και προσοχή σε αυτό που κάνει (≠ αμελής): *Πήρε προαγωγή γιατί είναι πολύ επιμελής στη δουλειά του.*

επιμένω (επέμεινα) ΡΗΜ.:

1. επιμένουμε σε κάτι όταν πιστεύουμε ότι αυτό είναι το σωστό: *Επέμεινε στην άποψή του. / Ο διαιτητής επιμένει ότι έγινε φάουλ.*

2. κάποιος επιμένει να κάνει κάτι όταν συνεχίζει να το κάνει (= εξακολουθώ): *Επιμένει να λέει ψέματα.*

3. επιμένει 3^ο ΠΡ.: κάτι επιμένει όταν δε σταματάει (= εξακολουθεί): *Ο πυρετός επιμένει.*

η **επιμονή** (της επιμονής, των επιμονών) ΟΥΣ.: η επιμονή είναι αυτό που δείχνει κάποιος όταν επιμένει να κάνει κάτι ή να πιστεύει κάτι: *Όλες οι δυσκολίες χρειάζονται επιμονή για να ξεπεραστούν. / Δεν μπορώ να καταλάβω την επιμονή του σ' αυτό το θέμα, αφού ξέρει ότι έχει άδικο. (= πείσμα)*

ο **επίμονος**, η **επίμονη**, το **επίμονο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι επίμονος, επιμένει στις απόψεις του και δεν κάνει πίσω (= πεισματά-

ρης): *Όταν είναι σίγουρος ότι έχει δίκιο, γίνεται πολύ επίμονος.*

2. όταν κάτι είναι επίμονο, συνεχίζει να υπάρχει ή να γίνεται με μεγάλη ένταση (= έντονος): *Αν το παιδί παρουσιάσει επίμονο βήχα, πρέπει να επισκεφτεί τον παιδίατρό του.*

το **επίπεδο** (του επιπέδου, των επιπέδων) ΟΥΣ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) επίπεδο είναι μία επιφάνεια που όλα τα σημεία της βρίσκονται στο ίδιο ύψος: *Παράλληλα/οριζόντια επίπεδα.*

2. επίπεδο λέμε κάθε οριζόντια επιπέδη επιφάνεια παράλληλη προς το έδαφος: *Το σπίτι είναι χτισμένο σε τρία διαφορετικά επίπεδα.*

3. το επίπεδο των νερών ενός ποταμού, της θάλασσας ή μιας λίμνης είναι το πόσο ψηλά βρίσκονται τα νερά (= στάθμη): *Όταν λιώνουν τα χιόνια, το επίπεδο των νερών του ποταμού ανεβαίνει.*

4. το επίπεδο δείχνει πόσο πολύ υπάρχει ή γίνεται κάτι: *Είναι άνθρωπος χαμηλού μορφωτικού επιπέδου. / Οι ασκήσεις διδάσκονται στους μαθητές ανάλογα με το επίπεδο δυσκολίας τους. (= βαθμός)*

ο **επίπεδος**, η **επίπεδη**, το **επίπεδο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι επίπεδο, η επιφάνειά του είναι οριζόντια και ίσια: *Τοποθετήστε τη συσκευή πάνω στο πάτωμα ή σε άλλη επίπεδη και σταθερή επιφάνεια.*

επιπλέον ΕΠΙΠΡ.:

1. λέξη που χρησιμοποιούμε για να προσθέσουμε κάτι σε αυτό που υπάρχει ή που γίνεται (= ακόμη): *Θα πάρω λίγο ύφρασμα επιπλέον για να ράψω μαξιλάρια.*

2. το χρησιμοποιούμε για να προσθέσουμε κάτι σημαντικό σε αυτά που είπαμε πιο πριν (= επίσης): *Κάνει παγωνιά και επιπλέον τα παράθυρα δεν κλείνουν καλά.*

το **έπιπλο** (του επίπλου, των επίπλων) ΟΥΣ.: έπιπλα είναι το τραπέζι, η καρέκλα, το κρεβάτι κτλ., που τα βάζουμε σε ένα χώρο για να μπορούμε να ζήσουμε μέσα σε αυτόν: *Αγόρασαν μοντέρνα έπιπλα για το σαλόνι τους.*

το **επιπλοποιείο** (του επιπλοποιείου, των επιπλοποιείων) ΟΥΣ.: το επιπλοποιείο είναι το εργαστήριο ή το εργοστάσιο όπου φτιάχνονται έπιπλα: *Αγόρασαν τη βιβλιοθήκη τους από ένα μικρό επιπλοποιείο.*

ο **επιπλοποιός** (του επιπλοποιού, των επιπλοποιών) ΟΥΣ.: ο επιπλοποιός είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να κατασκευάζει ή να διορθώνει έπιπλα: *Ο επιπλοποιός μέτρησε τον τοίχο για να φτιάξει την ντουλάπα.*

επιπλώνω (επιπλώσα), **επιπλώνομαι** (επιπλώθηκα, επιπλωμένος) ΡΗΜ.: επιπλώνουμε ένα σπίτι ή ένα δωμάτιο όταν τοποθετούμε έπιπλα σε αυτό: *Επιπλώσε με γούστο το νέο του σπίτι. / Το σαλόνι επιπλώθηκε με δύο καναπέδες.*

η **επίπλωση** (της επίπλωσης, των επίπλωσεων) ΟΥΣ.:

1. επίπλωση είναι αυτό που κάνουμε σε ένα χώρο όταν τον επιπλώνουμε: *Αλλάξαμε επίπλωση στο καινούριο διαμέρισμα.*

2. επίπλωση είναι το σύνολο των επίπλων που υπάρχουν σε ένα χώρο: *Δε μου αρέσει η κλασική επίπλωση, προτιμώ τα μοντέρνα έπιπλα.*

επιπόλαια ΕΠΙΠΡ.: όταν κάνουμε κάτι επιπόλαια, το κάνουμε χωρίς πολλή σκέψη ή προσοχή (= απερισκεπτα, ασυλλόγιστα): *Τα σοβαρά θέματα δεν αντιμετωπίζονται επιπόλαια.*

ο **επιπόλαιος**, η **επιπόλαιη**, το **επιπόλαιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι επιπόλαιος, κάνει ή λέει πράγματα χωρίς πολλή σκέψη ή προσοχή (= απερισκεπτος, ασυλλόγιστος): *Ο αρχηγός ήταν επιπόλαιος και έβαλε σε κίνδυνο όλη την ομάδα.*

2. όταν κάτι είναι επιπόλαιο, γίνεται βιαστικά χωρίς πολλή σκέψη ή προσοχή (= απερισκεπτος): *Θα πληρώσει ακριβά για τις επιπόλαιες πράξεις του.*

3. λέμε ότι κάτι είναι επιπόλαιο όταν δεν είναι πολύ σοβαρό: *Ευτυχώς, είχε μόνο ένα επιπόλαιο τραύμα στο γόνατο. (= ελαφρύς) / Ήταν ένας επιπόλαιος εφηβικός έρωτας που πολύ γρήγορα ξεχάστηκε.*

η **επιπολαιότητα** (της επιπολαιότητας, των επιπολαιότητων) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος δείχνει επιπολαιότητα, κάνει ή λέει πράγματα χωρίς πολλή σκέψη ή προσοχή (= απερισκεψία): *Προχειρότητα και επιπολαιότητα χαρακτηρίζουν τη δουλειά του. / Κάνει πολλά λάθη από επιπολαιότητα και όχι από άγνοια.*

2. επιπολαιότητα είναι κάθε επιπόλαιη πράξη μας (= απερισκεψία): *Τέρμα οι επιπολαιότητες, τώρα μεγάλωσες!*

το **επίρρημα** (του επιρρήματος, των επιρρημάτων) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, το επίρρημα είναι η λέξη που χρησιμοποιούμε για να δείξουμε το πώς, το πού ή το πότε γίνεται αυτό που δηλώνει το ρήμα: *Το "πότε" είναι επίρρημα που δηλώνει χρόνο.*

η **επιρροή** (της επιρροής, των επιρροών) ΟΥΣ.: η επιρροή είναι η δύναμη που έχει κάποιος ή κάτι να επηρεάζει τις απόψεις μας, το χαρακτήρα ή τη συμπεριφορά μας: *Η επιρροή των γονιών στις αποφάσεις των παιδιών τους. / Είναι ηγέτης με μεγάλη επιρροή στο λαό.*

ο **επίσημος**, η **επίσημη**, το **επίσημο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα γεγονός είναι επίσημο, οργανώνεται και παρουσιάζεται μπροστά σε κόσμο (≠ ανεπίσημος): *Παρακολουθήσαμε την επίσημη έναρξη των Ολυμπιακών αγώνων.*

2. όταν ένα ρούχο είναι επίσημο, το φοράμε σε γιορτές, τελετές και άλλες σημαντικές εκδηλώσεις (= εορταστικός ≠ πρόχειρος, καθημερινός): *Στην πρεμιέρα του έργου όλοι οι θεατές φορούσαν επίσημα ρούχα.*

3. όταν κάτι είναι επίσημο, έχει σχέση με το κράτος και την εξουσία του: *Η 28η Οκτωβρίου είναι επίσημη αργία για το ελληνικό κράτος.*

η **επισημότητα** (της επισημότητας, των επισημοτήτων) ΟΥΣ.: όταν μια εκδήλωση γίνεται με επισημότητα, έχει γιορτινό χαρακτήρα, όλοι βάζουν τα καλά τους ρούχα κτλ.: *Τα εγκαίνια της νέας βιβλιοθήκης έγιναν με μεγάλη επισημότητα.*

επίσης ΕΠΙΠΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι αυτό που λέμε είναι ίδιο με κάτι που είπαμε νωρίτερα: *Είναι γιατρός. Η γυναίκα του είναι επίσης γιατρός.*

2. το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να προσθέσουμε κάτι στα προηγούμενα: *Η βιβλιοθήκη έχει πολλά βιβλία, λεξικά, καθώς επίσης και διάφορα περιοδικά.*

3. το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να ανταποδώσουμε μια ευχή: - *Καλό βράδυ!* - *Ευχαριστώ, επίσης.*

το **επισκεπτήριο** (του επισκεπτηρίου, των επισκεπτηρίων) ΟΥΣ.: το επισκεπτήριο είναι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο επιτρέπεται να επισκεφτούμε κάποιον σε νοσοκομείο, φυλακή κτλ.: *Το νοσοκομείο επιτρέπει το επισκεπτήριο μόνο τις απογευματινές ώρες.*

ο **επισκέπτης** (του επισκέπτη, των επισκεπτών), η **επισκέπτρια** (της επισκέπτριας, των επισκεπτριών) ΟΥΣ.: ο επισκέπτης είναι αυτός που επισκέπτεται ένα χώρο ή ένα πρόσωπο: *Οι επισκέπτες είναι πάντα ευπρόσδεκτοι στο σπίτι μας. / Το μουσείο θα είναι ανοιχτό για τους επισκέπτες μόνο δύο φορές την εβδομάδα.*

επισκέπτομαι (επισκέφτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν επισκεπτόμαστε κάποιον, πηγαίνουμε να τον δούμε στο μέρος όπου βρίσκεται ή μένει: *Επισκέφτηκε τη μητέρα του στο νοσοκομείο. / Μας επισκέπτεται κάθε φορά που έρχεται στο χωριό.*

2. όταν επισκεπτόμαστε ένα μέρος, πηγαίνουμε να το δούμε: *Κάθε χρόνο χιλιάδες τουρίστες επισκέπτονται την Ελλάδα.*

επισκευάζω (επισκεύασα), **επισκευάζομαι** (επισκευάστηκα, επισκευασμένος) ΡΗΜ.: επισκευάζουμε κάτι που έχει χαλάσει ή έχει καταστραφεί (= φτιάχνω, διορθώνω, επιδιορθώνω): *Επισκεύασε τη βλάβη του πλυντηρίου. / Το αυτοκίνητο έπαθε μεγάλη ζημιά και δεν επισκευάζεται.*

η **επισκευή** (της επισκευής, των επισκευών) ΟΥΣ.: η επισκευή είναι αυτό που κάνουμε όταν επισκευάζουμε κάτι που έχει χαλάσει ή έχει καταστραφεί: *Η τηλεόραση δεν άνοιγε και την πήγαν για επισκευή. (= επιδιορθωση) / Έγιναν επισκευές σε κατοικίες που έπαθαν ζημιές από το σεισμό.*

η **επίσκεψη** (της επίσκεψης, των επισκέψεων) ΟΥΣ.:

1. όταν πηγαίνουμε επίσκεψη σε κάποιον, πηγαίνουμε να τον δούμε στο μέρος όπου βρίσκεται ή μένει: *Αύριο γιορτάζει ο θείος μου και θα πάμε επίσκεψη στο σπίτι του.*

2. όταν πηγαίνουμε επίσκεψη σε ένα μέρος, πηγαίνουμε να το δούμε: *Η επίσκεψη στο μουσείο μουσικών οργάνων ήταν πολύ ενδιαφέρουσα.*

3. επισκέψεις ΠΛΗΘ.: επισκέψεις λέμε τους ανθρώπους που έρχονται στο σπίτι μας να μας δουν (= επισκέπτης): *Περιμένω το βράδυ επισκέψεις και πρέπει να μαγειρέψω.*

ο **επίσκοπος** (του επισκόπου, των επισκόπων) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): ο επίσκοπος είναι ιερέας με ανώτερη θέση στη χριστιανική εκκλησία

ο **επιστάτης** (του επιστάτη, των επιστατών), η **επιστάτρια** (της επιστάτριας, των επιστατριών) ΟΥΣ.: ο επιστάτης είναι αυτός που προσέχει κάποιο χώρο ή ελέγχει τους εργάτες όταν εργάζονται: *Η επίβλεψη της καθαριότητας του σχολείου είναι από τα κύρια καθήκοντα του επιστάτη.*

η **επιστήμη** (της επιστήμης, των επιστημών) ΟΥΣ.:

1. η επιστήμη είναι το σύνολο των γνώσεων που έχει ο άνθρωπος για τον κόσμο και τη φύση: *Η επιστήμη έχει βελτιώσει τη ζωή του ανθρώπου.*

2. επιστήμη λέμε έναν επιστημονικό τομέα, όπως είναι η χημεία, η φυσική, η βιολογία κτλ.: *Η επιστήμη της ιατρικής έχει προοδεύσει πολύ.*

ο **επιστήμονας**, η **επιστήμονας** (του/της επιστήμονα, των επιστημόνων) και η **επιστημόνισσα** (της επιστημόνισσας) ΟΥΣ.: ο επιστήμονας είναι αυτός που έχει σπουδάσει μία επιστήμη και ασχολείται με αυτήν: *Ο Αϊνστάιν είναι ένας από τους μεγαλύτερους επιστήμονες της ανθρωπίνης ιστορίας.*

ο **επιστημονικός**, η **επιστημονική**, το **επιστημονικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι επιστημονικό, έχει σχέση με την επιστήμη ή με κάποια επιστήμη: *Πρόσφατες επιστημονικές έρευνες έδειξαν ότι το πράσινο τσάι κάνει καλό στην υγεία.*

η **επιστολή** (της επιστολής, των επιστολών) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): η επιστολή είναι το επίσημο γράμμα που στέλνουμε σε κάποιον: *Διάβασα την επιστολή με τις ευχές σας και σας ευχαριστώ θερμά. / Υπέγραψαν την επιστολή διαμαρτυρίας προς το διευθυντή.*

επιστρέφω (επέστρεψα), **επιστρέφομαι** (επιστράφηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος επιστρέφει, πηγαίνει πίσω στο μέρος από όπου ξεκίνησε (= γυρίζω, έρχομαι): *Επιστρέφει στο σπίτι αμέσως μετά τη δουλειά. / Πότε θα επιστρέψει ο γιατρός από το εξωτερικό;*

2. όταν επιστρέφουμε κάτι σε κάποιον, του δίνουμε πίσω κάτι που μας έχει δώσει: *Δε μου έχει επιστρέψει ακόμα τα χρήματα που του δάνεισα. / Επέστρεψες τις κασέτες στο βιντεοκλάμπ;*

η **επιστροφή** (της επιστροφής, των επιστροφών) ΟΥΣ.:

1. η επιστροφή είναι όταν κάποιος επιστρέφει στο μέρος από το οποίο ξεκίνησε: *Η επιστροφή από τις διακοπές είναι πάντα δύσκολη.*

2. η επιστροφή είναι όταν επιστρέφουμε κάτι σε κάποιον: *Αν δε μείνετε ικανοποιημένοι με το προϊόν, μπορεί να γίνει επιστροφή της προκαταβολής.*

η **επιταγή** (της επιταγής, των επιταγών) ΟΥΣ.: η επιταγή είναι ένα κομμάτι τυπωμένου χαρτιού με το οποίο μπορούμε να πληρώνουμε αντί να χρησιμοποιούμε χρήματα: *Δεν έχω πάνω μου μετρητά, γι' αυτό θα πληρώσω με επιταγή.*

επιτέλους ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν λέμε επιτέλους, εννοούμε μετά από πολλή ώρα (= τελικά): *Αυτή την εβδομάδα θα μάθουμε επιτέλους τα αποτελέσματα.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε χαρά, ανακούφιση ή αγανάκτηση επειδή έχουμε περιμένει πολλή ώρα: *Χαίρομαι που επιτέλους σας γνωρίζω από κοντά! / Πότε επιτέλους θα έρθει ο σερβιτόρος για να παραγγείλουμε;*

επίτηδες ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι επίτηδες, το θέλουμε και το κάνουμε, δε γίνεται τυχαία (= ηθελημένα, σκόπιμα ≠ κατά λάθος): *Καθώς περνούσε, τον έσπρωξε επίτηδες για να τον ρίξει κάτω.*

επιτίθεμαι (επιτέθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος μας επιτίθεται, χρησιμοποιεί βία για να μας κάνει κακό: *Τα αμερικανικά αεροπλάνα επιτέθηκαν στο Ιράκ. / Του επιτέθηκαν με κλοτσιές και με γροθιές και τον τραυμάτισαν.*

2. όταν επιτίθεμαι σε κάποιον, τον κατηγορώ για κάτι: *Οι αντίπαλοι επιτέθηκαν στον πρωθυπουργό για τις αυξήσεις στους φόρους.*

ο **επιτραπέζιος**, η **επιτραπέζια**, το **επιτραπέζιο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι επιτραπέζιο, το ακουμπάμε πάνω στο τραπέζι όταν το χρησιμοποιούμε: *Αγόρασα ένα επιτραπέζιο ημερολόγιο για το γραφείο μου. / Το τάβλι είναι επιτραπέζιο παιχνίδι.*

επιτρέπω (επέτρεψα), **επιτρέπομαι** (επιτράπηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι επιτρέπει κάτι άλλο, δίνει την άδεια για να γίνει (= αφήνω ≠ απαγορεύει): *Ο νόμος το επιτρέπει. / Δεν του επέτρεψαν να μπει στη χώρα χωρίς διαβατήριο.*

2. όταν κάτι βοηθάει να γίνει κάτι άλλο, λέμε ότι το επιτρέπει (≠ εμποδίζω): *Αν το επιτρέψει ο καιρός, θα πάμε εκδρομή.*

3. επιτρέπεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι επιτρέπεται, δίνεται η άδεια για να γίνει (≠ απαγορεύεται): *Δεν επιτρέπεται το κάπνισμα μέσα στο κτίριο.*

η **επιτροπή** (της επιτροπής, των επιτροπών) ουσ.: η επιτροπή είναι μία ομάδα ανθρώπων που τους επιλέγουν άλλοι για να παίρνουν αποφάσεις για κάποια θέματα: *Η επιτροπή θα κρίνει τους υποψήφιους στο διαγωνισμό τραγουδιού.*

ο **επιτυχής**, η **επιτυχής**, το **επιτυχές** επιθ. (επισ.): όταν κάτι είναι επιτυχές, έχει πετύχει το σκοπό για τον οποίο έγινε (≠ ανεπιτυχής): *Οι γιατροί είπαν ότι η εγχείριση ήταν επιτυχής.*

η **επιτυχία** (της επιτυχίας, των επιτυχιών) ουσ.:
1. επιτυχία είναι όταν κάτι γίνεται όπως το θέλουμε ή όπως προσπαθούμε να το κάνουμε (≠ αποτυχία): *Η γιορτή που οργανώσαμε είχε μεγάλη επιτυχία. / Η μεγαλύτερη επιτυχία για έναν αθλητή είναι το χρυσό μετάλλιο. (= κατόρθωμα)*

2. επιτυχία λέμε ένα τραγούδι που έγινε πολύ γνωστό: *Στο πάρτι χορέψαμε παλιές ροκ επιτυχίες.*

η **επιφάνεια** (της επιφάνειας, των επιφανειών) ουσ.:

1. η επιφάνεια είναι το έξω ή το πάνω μέρος ενός πράγματος: *Ο τοίχος έχει τραχιά επιφάνεια. / Το σωσίβιο επιπλέει στην επιφάνεια της θάλασσας. (≠ βυθός)*

2. επιφάνεια λέμε την εξωτερική άποψη ενός πράγματος ή μιας κατάστασης, αυτό που φαίνεται με την πρώτη ματιά: *Μη στέκεσαι στην επιφάνεια των γεγονότων, ψάξε τις βαθύτερες αιτίες. (≠ βάθος, ουσία)*

ΕΚΦΡ. φέρνω στην επιφάνεια

το **επιφώνημα** (του επιφωνήματος, των επιφωνημάτων) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, το επιφώνημα είναι η λέξη που χρησιμοποιούμε για να εκφράσουμε ένα έντονο συναισθημα, όπως θαυμασμό, πόνο, θυμό κτλ.: *Οι θεατές υποδέχτηκαν τους ηθοποιούς με χειροκροτήματα και επιφωνήματα θαυμασμού.*

το **επιχείρημα** (του επιχειρήματος, των επιχειρημάτων) ουσ.: επιχειρήματα είναι καθετί που λέμε για να πείσουμε τους άλλους ότι η άποψή μας για κάτι είναι σωστή ή αληθινή: *Δεν έπεισε κανέναν, γιατί μιλούσε χωρίς επιχειρήματα.*

ο **επιχειρηματίας**, η **επιχειρηματίας** (του/της επιχειρηματία, των επιχειρηματιών) ουσ.: ο επιχειρηματίας είναι αυτός που έχει δική του επιχείρηση (= μπιζνεσμαν): *Ένας καλός επιχειρηματίας πρέπει να ξέρει πώς θα επιλέξει τους σωστούς υπαλλήλους για την επιχείρησή του. / Δούλεψε σκληρά για να γίνει ένας επιτυχημένος επιχειρηματίας.*

επιχειρηματολογώ (επιχειρηματολόγησα) ρημ.: επιχειρηματολογούμε όταν χρησιμοποιούμε επιχειρήματα για να υποστηρίξουμε την άποψή μας: *Ο δικηγόρος επιχειρηματολόγησε για την αθωότητα του κατηγορουμένου.*

η **επιχείρηση** (της επιχείρησης, των επιχειρήσεων) ουσ.:

1. η επιχείρηση είναι μία εταιρεία που φτιάχνουν ένας ή περισσότεροι άνθρωποι για να

κερδίσουν χρήματα: *Είναι υπάλληλος σε ιδιωτική επιχείρηση. / Ασχολείται με τουριστικές επιχειρήσεις.*

2. η επιχείρηση είναι η οργανωμένη προσπάθεια που γίνεται από ομάδα ανθρώπων, οι οποίοι συνεργάζονται για να καταφέρουν κάτι: *Με επιτυχία ολοκληρώθηκε η επιχείρηση διάσωσης των ναυαγών.*

επιχειρώ (επιχείρησα), **επιχειρούμαι** (επιχειρήθηκα) ρημ.: επιχειρούμε να κάνουμε κάτι, συνήθως δύσκολο, όταν προσπαθούμε να το κάνουμε (= δοκιμάζω, θέλω): *Τον κατήγγειλε ότι επιχειρήσε να τη ληστέψει.*

ο **επόμενος**, η **επόμενη**, το **επόμενο** επιθ.: σε μια σειρά, επόμενο το πρόσωπο ή το πράγμα που έχει υπάρξει ή έχει γίνει μετά από κάποιο άλλο (≠ προηγούμενος): *Η επόμενη συνάντηση θα γίνει σε δυο εβδομάδες.*

επομένως επιρρ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι γίνεται σαν αποτέλεσμα κάποιου άλλου πράγματος (= συνεπώς, άρα): *Έχει καλό καιρό, επομένως μπορούμε να πάμε εκδρομή.*

η **εποχή** (της εποχής, των εποχών) ουσ.:

1. εποχή είναι καθένα από τα τέσσερα μέρη στα οποία χωρίζεται ένα έτος: άνοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρο και χειμώνας: *Κάθε εποχή έχει τρεις μήνες.*

2. εποχή λέμε το χρονικό διάστημα που είναι κατάλληλο για κάτι (= καιρός): *Ήρθε η εποχή του τρύγου. / Δεν έχει μπιζέλια τώρα, δεν είναι η εποχή τους.*

3. εποχή είναι ένα ορισμένο χρονικό διάστημα για το οποίο μιλάμε (= μέρες, καιρός): *Στην εποχή μας, οι άνθρωπινες σχέσεις έχουν γίνει πιο δύσκολες.*

ΕΚΦΡ. αφήνω εποχή

ο **εποχιακός**, η **εποχιακή**, το **εποχιακό** επιθ.: κάτι είναι εποχιακό όταν γίνεται ή υπάρχει μια συγκεκριμένη εποχή ή περίοδο του έτους: *Τις Απόκριες ανοίγουν πολλά μαγαζιά με εποχιακά είδη, όπως μάσκες και στολές.*

οι **επτά**, οι **επτά**, τα **επτά** και οι **εφτά**, οι **εφτά**, τα **εφτά** επιθ.: επτά άνθρωποι ή επτά πράγματα είναι ένα σύνολο από 7 μονάδες: *Η εβδομάδα έχει επτά μέρες.*

⚠ Η λέξη επτά δεν κλίνεται.

το **επτά** και το **εφτά** ουσ.: ο αριθμός 7: *Ο αθλητής με το νούμερο επτά είναι Έλληνας.*

⚠ Η λέξη επτά δεν κλίνεται.

το **επώνυμο** (του επωνύμου, των επωνύμων) ουσ.: το επώνυμο κάποιου είναι το επίθετό του, το όνομα που έχει η οικογένειά του: *Στην αίτηση να γράψετε με κεφαλαία γράμματα το επώνυμό σας.*

ο **έρανος** (του εράνου, των εράνων) ουσ.: όταν κάνουμε έρανο, μαζεύουμε χρήματα ή κάτι άλλο για κάποιο καλό σκοπό: *Σκοπός του εράνου είναι η συγκέντρωση χρημάτων για τους πρόσφυγες.*

εργάζομαι (εργάστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος εργάζεται, έχει κάποια δουλειά από την οποία κερδίζει χρήματα (= δουλεύω): *Εργάζεται στην τράπεζα.*

2. λέμε ότι κάποιος εργάζεται για κάτι όταν αγωνίζεται πολύ για να το καταφέρει (= μοχθώ, κοπιάζω): *Εργάστηκε σκληρά για να γίνει πρωταθλητής.*

ο **εργαζόμενος**, η **εργαζόμενη**, το **εργαζόμενο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι εργαζόμενος, εργάζεται σε κάποια δουλειά: *Οι εργαζόμενοι φοιτητές δεν μπορούν να παρακολουθούν τακτικά τα μαθήματά τους.*

ο **εργαζόμενος** (του εργαζομένου, των εργαζομένων), η **εργαζόμενη** (της εργαζομένης) ΟΥΣ.: εργαζόμενο λέμε τον εργάτη ή τον υπάλληλο: *Θα απεργήσουν οι εργαζόμενοι στα λεωφορεία.*

το **εργαλείο** (του εργαλείου, των εργαλείων) ΟΥΣ.:

1. το εργαλείο είναι αντικείμενο που το κρατάμε συνήθως στο χέρι και έχει σχεδιαστεί για να κάνει μια ορισμένη δουλειά: *Το κατσαβίδι είναι ειδικό εργαλείο για να βιδώνουμε βίδες.*

2. εργαλείο λέμε καθετί που είναι χρήσιμο για κάτι (= μέσο): *Ο υπολογιστής είναι βασικό εργαλείο για τη δουλειά τους.*

η **εργαλειοθήκη** (της εργαλειοθήκης, των εργαλειοθηκών) ΟΥΣ.: η εργαλειοθήκη είναι μια ειδική θήκη μέσα στην οποία τοποθετούμε τα εργαλεία: *Φέρε μου το σφυρί από την εργαλειοθήκη.*

η **εργασία** (της εργασίας, των εργασιών) ΟΥΣ.:

1. εργασία είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν εργάζεται (= δουλειά, απασχόληση): *Αν ενδιαφέρεστε για εργασία, μπορείτε να στείλετε το βιογραφικό σας στην εταιρεία.*

2. εργασία είναι το μέρος όπου εργάζεται κάποιος (= δουλειά): *Στην αίτηση πρέπει να συμπληρώσετε τη διεύθυνση της εργασίας σας.*

3. εργασία είναι η άσκηση που γράφουν οι μαθητές στο σπίτι για κάποιο μάθημα του σχολείου (= μελέτη): *Έχει να ετοιμάσει μια εργασία για το μάθημα της ιστορίας.*

το **εργάσιμη ημέρα** ΟΥΣ.: εργάσιμες ημέρες είναι οι ημέρες που δουλεύουμε, για να τις ξεχωρίσουμε από τις αργίες: *Ένας μήνας έχει συνήθως 22 εργάσιμες ημέρες.*

το **εργαστήριο** (του εργαστηρίου, των εργαστηρίων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς το εργαστήριο

το **εργαστήριο** (του εργαστηρίου, των εργαστηρίων) ΟΥΣ.:

1. το εργαστήριο είναι το μέρος όπου εργάζονται οι τεχνίτες, όπως οι ξυλουργοί, οι ηλεκτρολόγοι, κτλ.: *Ένα ξυλουργικό εργαστήριο έχει μέσα πριόνια, φρέζες και άλλα χρήσιμα εργαλεία.*

2. το εργαστήριο είναι το μέρος όπου φτιάχνουν τα έργα τους οι καλλιτέχνες: *Στο εργα-*

στήριο του ζωγράφου βρίσκει κανείς μογιές, πινέλα, καβαλέτα και πίνακες. (= ατελιέ)

3. το εργαστήριο είναι ένα μέρος με ειδικά όργανα ή υπολογιστές, που το χρησιμοποιούν οι επιστήμονες για να κάνουν έρευνες και πειράματα: *Στο μάθημα της χημείας κάνουμε πειράματα στο εργαστήριο του σχολείου.*

ο **εργάτης** (του εργάτη, των εργατών), η **εργάτρια** (της εργάτρια, των εργατριών) ΟΥΣ.:

1. ο εργάτης είναι αυτός που εργάζεται, κυρίως με τα χέρια, και πληρώνεται με μεροκάματο: *Εργάτες τραυματίστηκαν σε ανθρακωρυχείο στο Βέλγιο. / Έκλεισε το εργοστάσιο και οι εργάτριες έμειναν άνεργες.*

2. **εργάτρια** ΘΗΛ.: οι εργάτριες είναι οι μέλισσες που κάνουν όλες τις εργασίες: *Σε μια κυψέλη, οι εργάτριες παράγουν μέλι, φέρνουν τροφή και προστατεύουν τα μικρά.*

ο **εργατικός**, η **εργατική**, το **εργατικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι εργατικός, του αρέσει να εργάζεται και εργάζεται πολύ ($\neq$ τεμπέλης): *Έμαθε γρήγορα τη δουλειά γιατί είναι πολύ ικανός και εργατικός.*

2. όταν κάτι είναι εργατικό, έχει σχέση με τους εργάτες ή τους υπαλλήλους: *Οι υπάλληλοι παίρνουν αποζημίωση για τα εργατικά ατυχήματα.*

η **εργατικότητα** (της εργατικότητας) ΟΥΣ.: η εργατικότητα είναι η αγάπη που δείχνει κάποιος για τη δουλειά του ($\neq$ τεμπελιά, οκνηρία): *Κάθε χρόνο η εταιρεία βραβεύει τον υπάλληλο που διακρίνεται για την εργατικότητά του.*

⚠ Η λέξη εργατικότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **έργο** (του έργου, των έργων) ΟΥΣ.:

1. έργο είναι καθετί που φτιάχνεται από κάποιον άνθρωπο: *Τα δημόσια έργα κοστίζουν πολλά χρήματα. / Η ίδρυση αυτής της τράπεζας είναι έργο του πατέρα του.*

2. έργο είναι καθετί που δημιουργεί ένας καλλιτέχνης (= έργο τέχνης): *Τα έργα του διάσημου ζωγράφου βρίσκονται στην πινακοθήκη.*

3. έργο λέμε μια ταινία στον κινηματογράφο ή στην τηλεόραση, ή μια παράσταση στο θέατρο: *Είδα ένα πολύ ωραίο αστυνομικό έργο στην τηλεόραση. (= ταινία)*

το **έργο τέχνης** ΟΥΣ.:

1. έργο τέχνης είναι κάθε έργο που έχει φτιαχτεί από καλλιτέχνη, όπως ένας πίνακας ζωγραφικής, ένα γλυπτό κτλ.: *Επισκεφτήκαμε το μουσείο και θαυμάσαμε τα έργα τέχνης.*

2. έτσι λέμε ένα αντικείμενο όταν είναι πολύ όμορφο (= κομψοτέχνημα): *Αυτό δεν είναι μία απλή καρέκλα, αυτό είναι έργο τέχνης!*

ο **εργοδότης** (του εργοδότη, των εργοδοτών), η **εργοδότης** (της εργοδότριας, των εργοδοτριών) ΟΥΣ.: ο εργοδότης είναι αυτός που έχει υπάλληλους ή εργάτες οι οποίοι δουλεύουν στην επιχείρησή του: *Συνεχίστηκαν οι συγκρούσεις μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων για τις αυξήσεις στους μισθούς.*

ο **εργολάβος**, η **εργολάβος** (του/της εργολάβου, των εργολάβων) ουσ.:

1. ο εργολάβος είναι αυτός που κατασκευάζει σπίτια, δρόμους κτλ., παίρνοντας ορισμένη αμοιβή και χρησιμοποιώντας υλικά και εργαζόμενους (= κατασκευαστής): *Είναι εργολάβος πολυκατοικιών.*

2. **εργολάβος** ΑΡΣ.: ο εργολάβος είναι γλυκό, που αποτελείται από δύο κομμάτια αμυγδαλωτού που ανάμεσά τους έχουν μαρμελάδα: *Για να φτιάξεις εργολάβους, χρειάζεσαι αμυγδαλόψιχα και αυγά.*

ο **εργοστασιάρχης**, η **εργοστασιάρχης** (του/της εργοστασιάρχη, των εργοστασιάρχων) ουσ.: ο εργοστασιάρχης είναι ο ιδιοκτήτης εργοστασίου (= βιομήχανος): *Ξεκίνησε από μια μικρή βιοτεχνία και έγινε ολόκληρος εργοστασιάρχης.*

το **εργοστάσιο** (του εργοστασίου, των εργοστασίων) ουσ.: το εργοστάσιο είναι ένα κτίριο με ειδικά μηχανήματα όπου παράγονται αγαθά σε μεγάλες ποσότητες (= βιομηχανία): *Δύο εργοστάτες τραυματίστηκαν ελαφρά από έκρηξη σε εργοστάσιο κατασκευής επίπλων.*

το **εργόχειρο** (του εργόχειρου, των εργόχειρων) ουσ.: το εργόχειρο είναι το κέντημα ή το πλεκτό που φτιάχνουν συνήθως οι γυναίκες με τα χέρια τους: *Στο τραπέζάκι του σαλονιού έστρωσε ένα παλιό εργόχειρο της γιαγιάς.*

το **ερείπιο** (του ερειπίου, των ερειπίων) ουσ.:

1. **ερείπια** ΠΛΗΘ.: τα ερείπια μιας πόλης είναι ό,τι μένει μετά από την καταστροφή της (= συντρίμια): *Μόνο ερείπια έχουν απομείνει από την αρχαία πόλη.*

2. λέμε για κάποιον ή για κάτι ότι είναι ερείπιο όταν δεν είναι σε καλή κατάσταση: *Το αυτοκίνητο είναι παλιό, σκέτο ερείπιο. / Αν ξενυχτήσεις, αύριο θα είσαι ερείπιο.*

η **έρευνα** (της έρευνας, των ερευνών) ουσ.:

1. όταν γίνεται έρευνα, γίνεται προσεκτική μελέτη όλων των στοιχείων σχετικά με μια υπόθεση, ένα γεγονός κτλ. (= εξέταση): *Διατάχτηκε να γίνει έρευνα για να εξακριβωθούν τα αίτια της δολοφονίας.*

2. έρευνα λέμε τη μελέτη που κάνουν οι επιστήμονες για να ανακαλύψουν νέα στοιχεία, νέες μεθόδους, νέα αντικείμενα κτλ.: *Οι φαρμακευτικές εταιρείες χρηματοδοτούν την έρευνα νέων φαρμάκων.*

ερευνάω/ερευνώ (ερεύνησα), **ερευνώμαι** (ερευνήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ερευνάει μια υπόθεση, ψάχνει να βρει πώς ή γιατί έγινε, αν είναι αληθινή κτλ. (= εξετάζω): *Η αστυνομία θα ερευνήσει τα αίτια του δυστυχήματος.*

2. όταν ερευνάμε ένα μέρος, ψάχνουμε να βρούμε κάτι εκεί: *Ερεύνησαν όλη την περιοχή για να εντοπίσουν τους δραπετές.*

3. όταν ένας επιστήμονας ερευνάει κάτι, κάνει μελέτες για να ανακαλύψει κάτι καινούριο: *Οι επιστήμονες ερευνούν το φαινόμενο του θερ-*

μοκηπίου. / Ερευνάται ένα νέο εμβόλιο για την ηπατίτιδα.

ο **ερευνητής** (του ερευνητή, των ερευνητών), η **ερευνήτρια** (της ερευνήτριας, των ερευνητριών) ουσ.: ο ερευνητής είναι ο επιστήμονας που κάνει έρευνα σχετικά με το αντικείμενο της επιστήμης του: *Είναι αρχαιολόγος ερευνητής.*

ο **ερευνητικός**, η **ερευνητική**, το **ερευνητικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ερευνητικό, έχει σχέση με την έρευνα που κάνουν οι επιστήμονες: *Δουλεύει σε ένα ερευνητικό πρόγραμμα της ιατρικής σχολής.*

2. ένα ερευνητικό μυαλό ή ένα ερευνητικό βλέμμα εξετάζει προσεκτικά τι συμβαίνει: *Πριν καθίσει, έριξε μια ερευνητική ματιά στο χώρο.*

η **ερημιά** (της ερημιάς, των ερημιών) ουσ.: η ερημιά είναι ο τόπος όπου δε μένουν άνθρωποι: *Έφυγε και μας παράτησε μόνους μας στην ερημιά. / Το νησί το χειμώνα είναι ερημιά.*

ο **ερημικός**, η **ερημική**, το **ερημικό** ΕΠΙΘ.: όταν ένα μέρος είναι ερημικό, είναι μακριά από ανθρώπους και σπίτια (= απόμερος): *Κατασκηνώσαμε σε μια ερημική παραλία.*

το **ερημονήσι** (του ερημονησιού, των ερημονησιών) ουσ.: το ερημονήσι είναι το μικρό νησί χωρίς κατοίκους: *Ναυάγησαν κοντά σε ένα ερημονήσι.*

ο **έρημος**, η **έρημη**, το **έρημο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας τόπος είναι έρημος, δεν έχει ανθρώπους: *Φοβάμαι να περπατώ μόνος στους έρημους δρόμους.*

2. λέμε για κάποιον ότι είναι έρημος όταν ζει μόνος του: *Όταν σκοτώθηκαν οι γονείς τους, έμειναν έρημα και ορφανά.*

3. λέμε για κάποιον ότι είναι έρημος όταν τον λυπόμαστε που είναι δυστυχισμένος (= καμένος, κακόμοιρος): *Επιτέλους, ας γίνει κάτι για αυτά τα έρημα τα αδέσποτα ζώα!*

η **έρημος** (της ερήμου, των ερήμων) ουσ.: η έρημος είναι μια μεγάλη έκταση με άμμο, χωρίς νερό και χωρίς φυτά: *Η έρημος Σαχάρα στην Αφρική.*

ερημώνει (ερήμωσε, ερημωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ένας τόπος ερημώνει, μένει χωρίς ανθρώπους (= αδειάζει): *Τα νησιά το χειμώνα ερημώνουν.*

2. όταν κάτι ερημώνει έναν τόπο, τον κάνει να μείνει χωρίς ανθρώπους: *Ο πόλεμος ερήμωσε την πόλη.*

το **ερκοντίσιον** ουσ.: το ερκοντίσιον είναι το κλιματιστικό: *Με τέτοιο καύσιμα το ερκοντίσιον δουλεύει όλη μέρα.*

⚠ Η λέξη ερκοντίσιον δεν κλίνεται.

ερμηνεύω (ερμήνευσα), **ερμηνεύομαι** (ερμηνεύτηκα, ερμηνευμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ερμηνεύουμε κάτι, προσπαθούμε να το εξηγήσουμε, να καταλάβουμε πώς ή γιατί έγινε: *Οι επιστήμονες ερμήνευσαν το φαινόμενο*

του θερμοκηπίου. / Δεν ξέρω πώς να ερμηνεύσω τα λόγια του.

2. ένας ηθοποιός ή ένας μουσικός ερμηνεύει όταν παίζει ένα ρόλο ή ένα κομμάτι: *Ερμήνευσε το ρόλο της Μήδειας στην τραγωδία του Ευριπίδη. / Ερμήνευσε γνωστές σονάτες του Μότσαρτ. (= εκτελώ)*

το **ερπετό** (του ερπετού, των ερπετών) ουσ.: τα ερπετά είναι τα ζώα όπως το φίδι, ο κροκόδειλος κτλ., που δεν έχουν πόδια και σέρνονται με την κοιλιά: *Τα ερπετά γεννάνε αυγά.*

△ Η λέξη ερπετό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η **ερυθρά** (της ερυθράς) ουσ.: όταν ένα παιδί έχει ερυθρά, βγάζει στο δέρμα του πολύ μικρά κόκκινα σημάδια: *Δε θυμάται αν πέρασε ερυθρά όταν ήταν μικρός.*

△ Η λέξη ερυθρά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

έρχομαι (ήρθα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι έρχεται, πλησιάζει προς το μέρος μας (≠ φεύγω, απομακρύνομαι): *Να τος και ο αδερφός σου, έρχεται! / Έλα πιο κοντά.*

2. όταν έρχεται σε ένα ορισμένο μέρος κάποιος ή κάτι, πηγαίνει σε αυτό (= φτάνω): *Τι ώρα έρχεται στη Θεσσαλονίκη το τρένο; (≠ αναχωρώ)*

3. όταν κάποιος έρχεται, γυρίζει πίσω στο μέρος από όπου ξεκίνησε (= επιστρέφω): *Πότε έρχεται ο άντρας σου από το Παρίσι;*

4. κάποιος έρχεται όταν μας επισκέπτεται στο μέρος όπου βρισκόμαστε (= περνάω): *Πότε θα έρθεις από το σπίτι να σε δούμε;*

5. όταν μια ιδέα, μόδα, τάση κτλ. έρχεται από κάπου, από εκεί ξεκίνησε, εκεί εμφανίστηκε πρώτα (= προέρχομαι): *Η μόδα με τα κοντά παντελόνια ήρθε από την Ιταλία.*

6. λέμε ότι κάποιος έρχεται πρώτος, δεύτερος κτλ. όταν παίρνει αυτή τη θέση σε αγώνα, εξετάσεις κτλ. (= βγαίνω): *Ήρθε πρώτος στο διαγωνισμό τραγουδιού.*

7. έρχεται 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι έρχεται όταν γίνεται ή θα γίνει σε λίγο (= φτάνει): *Πάρε μαζί σου ομπρέλα, γιατί έρχεται βροχή. / Επιτέλους, ήρθε το καλοκαίρι!*

8. μου έρχεται 3^ο ΠΡ.: όταν μας έρχεται ζαλάδα, λιποθυμία κτλ. αρχίζουμε να τη νιώθουμε: *Ο δρόμος είχε πολλές στροφές και μου ήρθε ζαλάδα.*

9. μου έρχεται 3^ο ΠΡ.: μας έρχεται ένα ρούχο σημαίνει ότι ταιριάζει ακριβώς στο σώμα μας: *Τέλεια της ήρθε το φόρεμα!*

10. μου έρχεται ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: όταν μας έρχεται να κάνουμε κάτι, νιώθουμε την επιθυμία να το κάνουμε: *Μη συνεχίζεις, μου 'ρχεται να βάλω τα κλάματα.*

11. μου ήρθε 3^ο ΠΡ.: όταν μας έρχεται μια ιδέα, μια σκέψη κτλ., τη σκεφτόμαστε ξαφνικά (= μου κατέβηκε): *Μου ήρθε μια καταπληκτική ιδέα, να σας την πω;*

ΕΚΦΡ. έρχομαι στα χέρια, έρχομαι στη θέση, ήρθε κι έδεσε, μου έρχεται γάντι, μου έρχεται κουτί, όλα μου έρχονται δεξιά, όσα πάνε κι όσα έρθουν

έρχομαι στα χέρια ΕΚΦΡ.: όταν δύο άνθρωποι έρχονται στα χέρια, χτυπάει ο ένας τον άλλο: *Έγινε παρεξήγηση και ήρθαν στα χέρια.*

έρχομαι στη θέση ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος έρχεται στη θέση μας, προσπαθεί να καταλάβει πώς σκεφτόμαστε ή πώς νιώθουμε: *Έλα στη θέση μου και πες μου τι θα έκανες!*

ο **έρωτας** (του έρωτα, των ερώτων) ουσ.: ο έρωτας είναι αυτό που νιώθουν δύο άνθρωποι όταν αρέσει ο ένας στον άλλο πολύ και θέλουν να είναι συνέχεια μαζί: *Παντρεύτηκαν από έρωτα.*

ερωτεύομαι (ερωτεύτηκα, ερωτευμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ερωτεύομαι κάποιον, νιώθω έρωτα για αυτόν (= αγαπάω): *Τον ερωτεύτηκε από την πρώτη στιγμή που τον είδε.*

2. όταν δύο άνθρωποι ερωτεύονται, νιώθουν έρωτα ο ένας για τον άλλο: *Ερωτεύθηκαν πριν από ένα χρόνο και θα παντρευτούν.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν κάτι μου αρέσει πολύ, λέμε ότι το ερωτεύομαι: *Ερωτεύτηκε το σπίτι στο χωριό και δε θέλει να γυρίσει στην Αθήνα.*

το **ερωτηματικό** (του ερωτηματικού, των ερωτηματικών) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): το ερωτηματικό (;) είναι το σημείο στίξης που χρησιμοποιούμε, όταν γράφουμε, στο τέλος μιας ερώτησης: *Μετά το ερωτηματικό αρχίζουμε με κεφαλαίο.*

το **ερωτηματολόγιο** (του ερωτηματολογίου, των ερωτηματολογίων) ουσ.: το ερωτηματολόγιο είναι μια σειρά από γραμμένες ερωτήσεις που δίνουμε σε κάποιους ανθρώπους για να τις απαντήσουν, συνήθως όταν κάνουμε μια έρευνα: *Απαντήστε σε ένα σύντομο ερωτηματολόγιο και βοηθήστε μας να κάνουμε καλύτερη την υπηρεσία καθαριότητας του δήμου.*

η **ερώτηση** (της ερώτησης, των ερωτήσεων) ουσ.: η ερώτηση είναι κάτι που λέμε ή που γράφουμε όταν ζητάμε από κάποιον να μας πει ή να μας εξηγήσει κάτι (≠ απάντηση): *Απάντησε με ευκολία στις ερωτήσεις του καθηγητή. / Τα παιδιά κάνουν ερωτήσεις γιατί θέλουν να μαθαίνουν.*

ο **ερωτικός**, η **ερωτική**, το **ερωτικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ερωτικό, έχει σχέση με τον έρωτα: *Παλιότερα είχαν ερωτική σχέση. / Της έγγραφε τρυφερά ερωτικά γράμματα.*

τα **έσοδα** (των εσόδων) ουσ.: τα έσοδα είναι τα χρήματα που κερδίζει κάποιος από τη δουλειά ή από άλλη απασχόληση (≠ έξοδα): *Αυξήθηκαν οι πελάτες και διπλασιάστηκαν τα έσοδα της εταιρείας.*

τα **εσπεριδοειδή** (των εσπεριδοειδών) ουσ.: τα εσπεριδοειδή είναι δέντρα όπως η λεμονιά, η πορτοκαλιά κτλ. και οι καρποί τους: *Τα πιο συνηθισμένα δέντρα στο νησί είναι οι ελιές και*

τα εσπεριδοειδή. / Τα εσπεριδοειδή περιέχουν πολλές βιταμίνες.

ο **εστιάτορας** (του εστιάτορα, των εστιάτορων) ουσ.: ο εστιάτορας είναι ο ιδιοκτήτης εστιατορίου: *Ο εστιάτορας ήταν παλιά μάγειςρας.*

το **εστιατόριο** (του εστιατορίου, των εστιατορίων) ουσ.: το εστιατόριο είναι ένα κατάστημα που ετοιμάζει φαγητά και στο οποίο μπορεί κάποιος να καθίσει σε τραπέζι και να φάει: *Άνοιξε στην περιοχή μας ένα φτηνό ιταλικό εστιατόριο.*

εσύ ΑΝΤΩΝ.: το χρησιμοποιούμε για να αναφερθούμε στο πρόσωπο στο οποίο μιλάμε ή γράφουμε: *Εσύ έφτιαξες αυτό το ωραίο γλυκό; / Θα το πω μόνο σε εσένα και να μην το μαρτυρήσεις.*

το **εσώρουχο** (του εσώρουχου, των εσώρουχων) ουσ.: το εσώρουχο είναι το ρούχο που φοράμε κάτω από τα ρούχα μας και ακριβώς επάνω στο δέρμα μας: *Κατάστημα γυναικείων εσώρουχων.*

το **εσωτερικό** (του εσωτερικού) ουσ.:

1. το εσωτερικό είναι η χώρα που μένουμε σε αντίθεση με τις ξένες χώρες ($\neq$ εξωτερικό): *Πού θα πάτε φέτος διακοπές, στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό;*

2. το εσωτερικό είναι η εσωτερική επιφάνεια ενός αντικειμένου ή ενός κτιρίου ($\neq$ εξωτερικό): *Το εσωτερικό του σπιτιού είναι βαμμένο άσπρο.*

△ Η λέξη εσωτερικό δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **εσωτερικός**, η **εσωτερική**, το **εσωτερικό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι εσωτερικό, βρίσκεται στη μέσα πλευρά ενός πράγματος, ενός σώματος, ενός κτιρίου κτλ. ($\neq$ εξωτερικός): *Ο τραυματίας πέθανε από εσωτερική αιμορραγία. / Οι εσωτερικοί τοίχοι του αρχοντικού είναι ζωγραφιστοί.*

2. όταν κάτι είναι εσωτερικό, γίνεται σε κλειστό χώρο ($\neq$ εξωτερικός): *Ζητείται κοπέλα για εσωτερική εργασία σε γραφείο.*

3. όταν κάτι είναι εσωτερικό, γίνεται μέσα σε μια χώρα, ομάδα, εταιρεία κτλ.: *Η εταιρεία αντιμετωπίζει εσωτερικά προβλήματα λειτουργίας.*

η **εταζέρα** (της εταζέρας) ουσ.: η εταζέρα είναι ένα μικρό έπιπλο με ράφια που στερεώνεται στον τοίχο, πάνω στο οποίο τοποθετούμε μικρά αντικείμενα: *Ακούμπησα την οδοντόβουρτσα στην εταζέρα του μπάνιου.*

△ Η λέξη εταζέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **εταιρεία** (της εταιρείας, των εταιρειών) ουσ.: **1.** η εταιρεία είναι μια ομάδα ανθρώπων που δουλεύουν μαζί για έναν ορισμένο σκοπό (= οργάνωση, ένωση, σύλλογος, σωματείο, σύνδεσμος): *Το μυθιστόρημά του βραβεύτηκε από την Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών. / Η Ελληνική Αντικαρκινική Εταιρεία είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός.*

2. η εταιρεία είναι μια επιχείρηση που κερδίζει χρήματα πουλώντας προϊόντα ή υπηρεσίες: *Είναι γραμματέας σε μια διαφημιστική εταιρεία. / Η εταιρεία τους ιδρύθηκε το 1970 στις Σέρρες. / Με ποια αεροπορική εταιρεία θα ταξιδέψετε;*

ο **ετήσιος**, η **ετήσια**, το **ετήσιο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι ετήσιο, γίνεται μία φορά κάθε χρόνο: *Φέτος δεν μπόρεσα να πάω στον ετήσιο χορό του συλλόγου μας.*

2. όταν κάτι είναι ετήσιο, διαρκεί ένα χρόνο: *Βγήκε χτες το ετήσιο πρόγραμμα των μαθημάτων του σχολείου μας.*

3. όταν κάτι είναι ετήσιο, αντιστοιχεί σε ένα χρόνο: *Στην αρχαιότητα, η Θήβα πλήρωνε ετήσιο φόρο εκατό βοδιών στον Ορχομενό.*

ετησίως επιπρ.: όταν κάτι γίνεται ετησίως, γίνεται στη διάρκεια ενός χρόνου και κάθε χρόνο: *Χιλιάδες άνθρωποι πεθαίνουν ετησίως από υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ.*

η **ετικέτα** (της ετικέτας, των ετικετών) ουσ.: η ετικέτα είναι ένα μικρό κομμάτι χαρτιού που το κολλάμε πάνω σε διάφορα αντικείμενα για να δώσουμε σύντομες πληροφορίες για αυτά: *Να διαβάσεις τις οδηγίες πλυσίματος στην ετικέτα. / Μπορείς να κολλήσεις ετικέτες με το όνομά σου σε όλα σου τα τετράδια.*

ετοιμάζω (ετοιμάσα), **ετοιμάζομαι** (ετοιμάστηκα, ετοιμασμένος) ρημ.:

1. ετοιμάζουμε κάτι όταν το κάνουμε κατάλληλο για κάποιο σκοπό: *Τι θέλετε να σας ετοιμάσω να φάτε; / Ετοιμάσα τις βαλίτσες μου για το ταξίδι. / Ετοιμάσες τα μαθήματά σου για αύριο;*

2. λέμε ότι κάποιος ετοιμάζει κάτι όταν σκέφτεται να κάνει κάτι πονηρό (= σχεδιάζω): *Αναρωτιέμαι τι ετοιμάζει πάλι...*

3. ετοιμάζομαι παθ.: όταν κάποιος ετοιμάζεται να κάνει κάτι, φαίνεται ότι θα το κάνει αυτή τη στιγμή: *Ετοιμαζόταν να φύγει τη στιγμή που έπιασε βροχή.*

η **ετοιμασία** (της ετοιμασίας, των ετοιμασιών) ουσ.: οι ετοιμασίες είναι τα σχέδια και οι δουλειές που κάνουμε για να ετοιμάσουμε ένα γεγονός, μια εκδήλωση κτλ. (= προετοιμασία): *Άρχισαν στο σπίτι οι ετοιμασίες για το γάμο της κόρης της.*

△ Η λέξη ετοιμασία χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό.

ο **ετοιμοθάνατος**, η **ετοιμοθάνατη**, το **ετοιμοθάνατο** επιθ.: όταν κάποιος είναι ετοιμοθάνατος, πρόκειται να πεθάνει σύντομα: *Μου έγραψαν ότι ο παπούς ήταν ετοιμοθάνατος και ζήτησε να με δει.*

ο **ετοιμόλογος**, η **ετοιμόλογη**, το **ετοιμόλογο** επιθ.: όταν κάποιος είναι ετοιμόλογος, μπορεί να απαντάει σωστά και γρήγορα σε ό,τι του λένε: *Έξυπνη και ετοιμόλογη, είχε πάντα μια απάντηση για όλα.*

ο **ετοιμόρροπος**, η **ετοιμόρροπη**, το **ετοιμόρροπο** επιθ.: όταν ένα κτίριο είναι ετοιμόρροπο,

είναι έτοιμο να πέσει, να γκρεμιστεί: *Το σχολείο ανακαινίστηκε, επειδή ήταν επικίνδυνα ετοιμόρροπο.*

ο **έτοιμος**, η **έτοιμη**, το **έτοιμο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι έτοιμος για κάτι, έχει προετοιμαστεί καλά για να το κάνει (≠ απροετοίμαστος): *Διάβασα όλο το απόγευμα και είμαι έτοιμη για το αυριανό διαγώνισμα.*

2. όταν κάτι είναι έτοιμο, το έχουν ετοιμάσει: *Ελάτε να φάτε, το φαγητό είναι έτοιμο.*

3. όταν κάποιος είναι έτοιμος να κάνει κάτι, φαίνεται ότι θα το κάνει αυτή τη στιγμή: *Ήταν έτοιμος να ξαπλώσει, όταν χτύπησε το κουδούνι.*

η **ετοιμότητα** (της ετοιμότητας) ΟΥΣ.: λέμε ότι κάποιος ή κάτι βρίσκεται σε ετοιμότητα όταν μπορεί να αντιδράσει αμέσως σε κάτι που γίνεται: *Σε πλήρη ετοιμότητα βρίσκονται οι υπηρεσίες του κράτους για την αντιμετώπιση της κακοκαιρίας.*

△ Η λέξη ετοιμότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **έτος** (του έτους, των ετών) ΟΥΣ.:

1. το έτος είναι το χρονικό διάστημα των δώδεκα μηνών που ξεκινάει κάθε Ιανουάριο: *Φέτος είμαστε στο έτος 2007.*

2. έτος είναι κάθε διάστημα δώδεκα μηνών (= χρόνος): *Είναι πενήντα ετών αλλά φαίνεται πολύ νεότερος.*

3. το σχολικό έτος είναι το διάστημα μέσα στο χρόνο όταν τα σχολεία είναι ανοιχτά (= χρονιά): *Το σχολικό έτος ξεκινάει το Σεπτέμβριο και τελειώνει τον Ιούνιο.*

έτσι ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι είναι ή γίνεται έτσι, είναι ή γίνεται με αυτόν τον τρόπο ή με τον ίδιο τρόπο (≠ αλλιώς, διαφορετικά): *Έτσι πρέπει να λύσετε την άσκηση. / Δεν έχει δίκιο να της φέρεται έτσι.*

2. όταν λέμε έτσι, εννοούμε τόσο πολύ: *Έτσι όμορφα που ήταν ντυμένη, όλοι την κοιτούσαν.*

3. το χρησιμοποιούμε για να εξηγήσουμε για ποιο λόγο έγινε ή δεν έγινε κάτι (= γι' αυτό): *Δεν είχα διαβάσει καθόλου κι έτσι δεν έγραψα καλά στο διαγώνισμα.*

4. όταν λέμε ότι έτσι κάναμε κάτι, εννοούμε ότι το κάναμε χωρίς συγκεκριμένο λόγο: *Έτσι πήρα τηλέφωνο, για να δω τι κάνεις.*

η **ετυμολογία** (της ετυμολογίας, των ετυμολογιών) ΟΥΣ.: η ετυμολογία μιας λέξης είναι η ιστορία της, από ποια λέξη σχηματίστηκε και πώς: *Για να βρω την ετυμολογία μιας λέξης, ψάχνω στο λεξικό.*

το **ευαγγέλιο** (του ευαγγελίου, των ευαγγελίων) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): στη χριστιανική θρησκεία, ευαγγέλιο λένε καθένα από τα τέσσερα βιβλία της Καινής Διαθήκης που μιλάνε για τη ζωή και τη διδασκαλία του Χριστού: *Όταν ο παπάς διαβάζει το ευαγγέλιο, οι πιστοί σηκώνονται όρθιοι.*

η **ευαισθησία** (της ευαισθησίας) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος έχει ευαισθησία, νοιάζεται για τους άλλους ανθρώπους και για τα προβλήματά τους: *Έδειξε μεγάλη ευαισθησία όταν κατάλαβε το πρόβλημά μου. (≠ αναισθησία) / Οι καλλιτέχνες είναι άνθρωποι με ευαισθησίες.*

2. όταν έχουμε ευαισθησία σε κάτι, μπορεί εύκολα να πάθουμε βλάβη ή ζημιά από αυτό (= ευπάθεια): *Έχω ευαισθησία στον ήλιο, γι' αυτό δεν κάνω ηλιοθεραπεία.*

△ Η λέξη ευαισθησία δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **ευαίσθητος**, η **ευαίσθητη**, το **ευαίσθητο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ευαίσθητο, εύκολα μπορεί να χαλάσει ή να πάθει ζημιά (= ευπαθής): *Τα ευαίσθητα ρούχα πλένονται μόνο στο χέρι.*

2. όταν κάποιος είναι ευαίσθητος, συγκινείται εύκολα και νοιάζεται για τους άλλους ανθρώπους (≠ αναισθητός): *Είναι πολύ ευαίσθητος και πληγώνεται εύκολα.*

εύγε! ΕΠΙΘ.: το λέμε σε κάποιον όταν θέλουμε να τον επαινέσουμε για την πρόδοό του (= μπράβο): *Εύγε, παιδί μου, είσαι πολύ καλός μαθητής!*

η **ευγένεια** (της ευγένειας, των ευγενειών) ΟΥΣ.: η ευγένεια είναι το να συμπεριφέρεται κάποιος με καλούς τρόπους (≠ αγένεια): *Έδωσε τη θέση του σε έναν ηλικιωμένο από ευγένεια.*

ο **ευγενής**, η **ευγενής** (του/της ευγενή, των ευγενών) ΟΥΣ.: ο ευγενής ανήκει σε ανώτερη κοινωνική τάξη και έχει αριστοκρατική καταγωγή (= αριστοκράτης): *Ανήκει στην τάξη των ευγενών.*

ο **ευγενής**, η **ευγενής**, το **ευγενές** ΕΠΙΘ.:

1. ευγενής είναι αυτός που είναι ευγενικός (≠ αγενής): *Μία ευγενής κυρία προσφέρθηκε να με βοηθήσει.*

2. όταν κάτι είναι ευγενές, έχει σχέση με την αριστοκρατία ή με τους αριστοκράτες (= αριστοκρατικός): *Ο βασιλιάς αγάπησε μια απλή κοπέλα, χωρίς ευγενή καταγωγή.*

ευγενικά ΕΠΙΡΡ.: όταν συμπεριφερόμαστε ευγενικά, δείχνουμε καλούς τρόπους και ευγένεια: *Μου απάντησε πολύ ευγενικά στην ερώτησή μου.*

ο **ευγενικός**, η **ευγενική**, το **ευγενικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ευγενικός, έχει καλούς τρόπους και φέρεται με ευγένεια (≠ αγενής): *Ένας ευγενικός κύριος με ρώτησε αν ήθελα να καθίσω.*

2. όταν κάτι, συνήθως η συμπεριφορά μας ή το ύφος μας, είναι ευγενικό, δείχνει καλούς τρόπους: *Δεν είναι ευγενικό να μιλάς άσχημα μπροστά σε ξένους ανθρώπους.*

ο **ευγνώμονας**, η **ευγνώμονας** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο ευγνώμων

△ Το ουδέτερο γένος του επιθέτου ευγνώμονας δε χρησιμοποιείται.

η **ευγνωμοσύνη** (της ευγνωμοσύνης) ουσ.: όταν νιώθουμε ευγνωμοσύνη για κάποιον, αναγνωρίζουμε το καλό που μας έκανε και θέλουμε να του το ανταποδώσουμε ($\neq$ αγνωμοσύνη): *Θέλει να εκφράσει την ευγνωμοσύνη του σε όσους τον βοήθησαν οικονομικά.*

△ Η λέξη ευγνωμοσύνη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ευγνώμων**, η **ευγνώμων** επιθ.: όταν είμαι ευγνώμων σε κάποιον, νιώθω ευγνωμοσύνη για το καλό που μου έκανε (= υπόχρεος, υποχρεωμένος $\neq$ αγνώμων): *Σου είμαι ευγνώμων που μου έσωσες τη ζωή.*

△ Το ουδέτερο γένος του επιθέτου ευγνώμων δε χρησιμοποιείται.

ο **ευεργέτης** (του ευεργέτη, των ευεργετών), η **ευεργέτιδα** (της ευεργέτιδας, των ευεργετιδών) και η **ευεργέτρια** (της ευεργέτριας, των ευεργετριών) ουσ.: ο ευεργέτης είναι αυτός που πρόσφερε κάποιο σημαντικό χρηματικό ποσό για να γίνει κάποιο χρήσιμο έργο για την κοινωνία: *Υπήρξε μεγάλος ευεργέτης του πανεπιστημίου της πόλης μας, το οποίο αποφασίστηκε να πάρει το όνομά του.*

ευεργετώ (ευεργέτησα), **ευεργετούμαι** (ευεργετήθηκα, ευεργετημένος) ρημ.: όταν ευεργετούμε κάποιον, του προσφέρουμε χρήματα ή άλλη βοήθεια: *Ευεργέτησε το χωριό του χτίζοντας νοσοκομείο και σχολείο. / Πολλά χωριά ευεργετήθηκαν από το φράγμα του Αχελώου.*

η **ευθεία** (της ευθείας, των ευθειών) ουσ.:

1. η ευθεία είναι η ευθεία γραμμή: *Σχεδιάστε δύο παράλληλες ευθείες.*

2. ευθεία λέμε το δρόμο που συνεχίζει προς την ίδια κατεύθυνση, χωρίς να στρίβει κάπου: *Ο δρόμος μέχρι το χωριό είναι μια ευθεία.*

ευθεία επιρρ.: όταν ηγαινουμε ευθεία προς κάποια κατεύθυνση, ηγαινουμε προς τα εκεί χωρίς να αλλάζουμε καθόλου κατεύθυνση (= ίσια): *Ευθεία μπροστά, στα 100 μέτρα, είναι το ταχυδρομείο.*

ευθέως επιρρ.: όταν μιλάμε ευθέως, λέμε αυτό ακριβώς που σκεφτόμαστε ή πιστεύουμε (= απερίφραστα, ανοιχτά): *Απάντησε ευθέως σ' αυτό που σε ρωτάω.*

ο **εύθραυστος**, η **εύθραυστη**, το **εύθραυστο** επιθ.: όταν κάτι είναι εύθραυστο, σπάει εύκολα ($\neq$ άθραυστος): *Το γυαλί είναι εύθραυστο υλικό.*

ο **ευθύγραμμος**, η **ευθύγραμμη**, το **ευθύγραμμο** επιθ.: όταν κάτι είναι ευθύγραμμο, βρίσκεται σε ευθεία γραμμή, όπως το τεντωμένο σκοινί: *Το αυτοκίνητο ακολουθεί ευθύγραμμη πορεία.*

ο **εύθυμος**, η **εύθυμη**, το **εύθυμο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι εύθυμος, έχει χαρούμενη διάθεση (= πρόσχαρος, χαρούμενος): *Μια εύθυμη συντροφιά από μασκαράδες είχε ξεσηκώσει τη γειτονιά με τα γέλια της.*

2. όταν κάτι είναι εύθυμο, δείχνει ή προκαλεί χαρούμενη διάθεση (= κεφάτος, χαρώπης):

Μπήκε κεφάτος σφυρίζοντας έναν εύθυμο σκοπό.

η **ευθύνη** (της ευθύνης, των ευθυνών) ουσ.:

1. την ευθύνη για κάτι κακό ή δυσάρεστο που έγινε την έχει αυτός που το προκάλεσε (= φταιξιμο): *Ο ένας έριχνε την ευθύνη στον άλλο.*

2. όταν έχουμε την ευθύνη για κάτι ή για κάποιον, πρέπει εμείς να φροντίσουμε ή να πάρουμε αποφάσεις για αυτό ή για αυτόν: *Είναι ευθύνη του κράτους να χτίσει καινούρια σχολεία και νοσοκομεία. (= υποχρέωση, χρέος) / Το μαγείρεμα στο σπίτι είναι δική μου ευθύνη. (= φροντίδα)*

ευθύς επιρρ.: ευθύς σημαίνει αμέσως: *Υποσχέθηκε να του τηλεφωνήσει ευθύς μόλις επιστρέψει. / Έρχομαι ευθύς αμέσως!*

ο **ευθύς**, η **ευθεία**, το **ευθύ** επιθ.:

1. κάτι είναι ευθύ όταν είναι ίσιο (= ίσιος $\neq$ στραβός): *Σχεδιάστε στο τετράδιό σας μία ευθεία γραμμή.*

2. κάποιος είναι ευθύς όταν λέει αυτό που πραγματικά σκέφτεται ή αισθάνεται (= ειλικρινής, ντόμπρος): *Είναι ευθύς άνθρωπος και λέει την αλήθεια χωρίς περιστροφές.*

η **ευκαιρία** (της ευκαιρίας, των ευκαιριών) ουσ.:

1. όταν έχουμε την ευκαιρία να κάνουμε κάτι, μπορούμε να το κάνουμε (= δυνατότητα): *Δεν του δόθηκε ποτέ η ευκαιρία να δείξει το ταλέντο του. / Το σχολείο πρέπει να δίνει ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές.*

2. όταν έχουμε ευκαιρία να κάνουμε κάτι, ευκαιρούμε να το κάνουμε: *Ήθελα να περάσω να σε δω, αλλά δε βρήκα ευκαιρία.*

3. όταν ένα προϊόν είναι ευκαιρία, πουλιέται πολύ φτηνά: *Αγόρασα ένα μεταχειρισμένο αυτοκίνητο που ήταν καλή ευκαιρία.*

ο **ευκαιριακός**, η **ευκαιριακή**, το **ευκαιριακό** επιθ.: όταν κάτι είναι ευκαιριακό, δε γίνεται συνέχεια ή συχνά, αλλά μόνο όταν υπάρχει συγκεκριμένος λόγος (= περιστασιακός): *Την περίοδο των διακοπών κάνει διάφορες ευκαιριακές δουλειές για να βγάλει λίγα χρήματα.*

ο **εύκαιρος**, η **εύκαιρη**, το **εύκαιρο** επιθ.: όταν κάποιος είναι εύκαιρος, δεν έχει να κάνει κάποια δουλειά και έχει ελεύθερο χρόνο (= ελεύθερος $\neq$ απασχολημένος): *Τηλεφώνησέ μου όταν είσαι εύκαιρη.*

ευκαιρώ (ευκαιρήσα) ρημ.: όταν ευκαιρούμε, έχουμε ελεύθερο χρόνο για να κάνουμε κάτι (= αδειάζω): *Δεν ευκαιρώ να πάω για ψώνια, γιατί έχω δουλειά. / Θα σου τηλεφωνήσω όταν ευκαιρήσω.*

ο **ευκίνητος**, η **ευκίνητη**, το **ευκίνητο** επιθ.: όταν κάποιος είναι ευκίνητος, μπορεί να κινείται εύκολα και γρήγορα ($\neq$ δυσκίνητος): *Οι γάτες είναι ευκίνητα ζώα.*

η **ευκοιλότητα** (της ευκοιλότητας) ουσ.: όταν μας πιάνει ευκοιλότητα, ηγαινουμε συχνά στην τσουλιά και τα κακά μας είναι πολύ

αραιά (= διάρροια, κόψιμο): *Το γάλα ήταν ξινισμένο και μας έπιασε όλους ευκοιλιότητα.*

△ Η λέξη ευκοιλιότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

εύκολα ΕΠΙΡΡ.: λέμε ότι κάτι γίνεται εύκολα όταν γίνεται χωρίς κόπο, με ευκολία (≠ δύσκολα): *Τα λεπτά κλαδιά σπάζουν εύκολα.*

η **ευκολία** (της ευκολίας, των ευκολιών) ΟΥΣ.:

1. όταν κάτι γίνεται με ευκολία, είναι απλό και δε χρειάζεται πολύ κόπο ή μεγάλη προσπάθεια για να γίνει (= άνεση, ευχέρεια ≠ δυσκολία): *Μπορεί και χρησιμοποιεί τον υπολογιστή με ευκολία. / Είναι Γάλλος αλλά μιλάει ελληνικά με μεγάλη ευκολία.*

2. οι ευκολίες είναι τα αντικείμενα ή οι συσκευές που διευκολύνουν την καθημερινή μας ζωή: *Στο χωριό δεν έχουμε τις ευκολίες που έχουμε στο σπίτι μας στην Αθήνα.*

ο **ευκολόπιστος**, η **ευκολόπιστη**, το **ευκολόπιστο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ευκολόπιστος, εύκολα πιστεύει ό,τι του λένε (= αγαθός, αφελής ≠ δύσπιστος): *Ήταν ευκολόπιστος και τον ξεγέλασαν.*

ο **εύκολος**, η **εύκολη**, το **εύκολο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι εύκολο, μπορούμε να το κάνουμε χωρίς πολύ κόπο ή μεγάλη προσπάθεια (= ξεκούραστος ≠ δύσκολος, κοπιαστικός): *Την πρώτη μέρα, του έδωσαν να κάνει κάτι εύκολο. / Προτίμησε το δρόμο της σκληρής δουλειάς, και όχι την εύκολη επιτυχία.*

2. εύκολο είναι κάτι που δεν είναι μπερδεμένο και μπορούμε να το καταλάβουμε αμέσως (= απλός ≠ πολύπλοκος): *Το πρόβλημα ήταν τόσο εύκολο, που όλοι το λύσαμε αμέσως.*

3. λέμε για κάποιον ότι είναι εύκολος άνθρωπος όταν ευχαρισιέται με όσα έχει ή με όσα του δίνουν και δεν παραπονιέται (= βολικός, καλόβολος): *Είναι πολύ εύκολος στο φαγητό και τρώει ό,τι και να μαγειρέψω.*

η **ευλογία** (της ευλογίας, των ευλογιών) ΟΥΣ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) στη χριστιανική θρησκεία, όταν ένας ιερέας δίνει την ευλογία του στους πιστούς, κάνει μια ευχή για να τους μεταφέρει την προστασία του Θεού (≠ κατάρα): *Οι νέοι βουτάνε στα νερά για να πιάσουν το σταυρό και να πάρουν την ευλογία του.*

2. ευλογία είναι κάθε πράγμα που είναι καλό ή ωφέλιμο: *Η βροχή ήταν ευλογία για τις καλλιέργειες.*

ο **ευνοϊκός**, η **ευνοϊκή**, το **ευνοϊκό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ευνοϊκό, βοηθάει για να γίνει κάτι άλλο (= κατάλληλος ≠ αντίξοος): *Ο καιρός είναι ευνοϊκός για τους αγώνες ιστιοπλοΐας.*

2. όταν κάποιος είναι ευνοϊκός απέναντι σε κάτι ή σε κάποιον άλλο, έχει φιλική διάθεση απέναντί του (= θετικός): *Ο δικαστής ήταν πολύ ευνοϊκός απέναντι στον κατηγορούμενο.*

το **ευρετήριο** (του ευρετηρίου, των ευρετηρίων) ΟΥΣ.:

1. το ευρετήριο είναι κατάλογος με θέματα ή ονόματα σε αλφαβητική σειρά, που βρίσκεται στο τέλος ενός βιβλίου και δείχνει σε ποια σελίδα αναφέρονται, για να τα βρίσκουμε: *Ψάξε το όνομα του συγγραφέα που θέλεις στο ευρετήριο.*

2. το ευρετήριο είναι τετράδιο με τα γράμματα του αλφαβήτου σε κάθε σελίδα του για να σημειώνουμε τηλεφώνα, διευθύνσεις ανθρώπων κτλ.

το **εύρημα** (του ευρήματος, των ευρημάτων) ΟΥΣ.: το εύρημα είναι καθετί που ανακαλύπτει κάποιος μετά από κάποια έρευνα: *Τα ευρήματα των ανασκαφών εκτίθενται στο αρχαιολογικό μουσείο.*

ο **ευρύχωρος**, η **ευρύχωρη**, το **ευρύχωρο** ΕΠΙΘ.: όταν ένας χώρος είναι ευρύχωρος, είναι μεγάλος σε μέγεθος και μπορούμε να κινηθούμε άνετα μέσα σε αυτόν (= άνετος ≠ στενόχωρος): *Το διαμέρισμα έχει ευρύχωρη και φωτεινή κουζίνα.*

το **ευρώ** ΟΥΣ.: το ευρώ είναι το νόμισμα που έχουν οι περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης: *Η Αγγλία δεν υιοθέτησε το ευρώ.*

△ Η λέξη ευρώ δεν κλίνεται.

ο **ευρωπαϊκός**, η **ευρωπαϊκή**, το **ευρωπαϊκό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ευρωπαϊκό, έχει σχέση με την Ευρώπη ή με τους Ευρωπαίους: *Το νέο ευρωπαϊκό νόμισμα είναι το ευρώ.*

ο **Ευρωπαίος** (του Ευρωπαίου, των Ευρωπαίων), η **Ευρωπαία** (της Ευρωπαίας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Ευρωπαίος είναι ο κάτοικος της Ευρώπης, και ιδιαίτερα της δυτικής Ευρώπης: *Οι Ευρωπαίοι στηρίζουν την απαγόρευση καπνίσματος στους δημόσιους χώρους. / Αρκετοί Ευρωπαίοι ποδοσφαιριστές παίζουν σε ελληνικές ομάδες.*

η **ευσέβεια** (της ευσεβείας) ΟΥΣ.: η ευσεβεία είναι η βαθιά πίστη προς το Θεό (≠ ασέβεια): *Γύρω από το χωριό υπάρχουν πολλά ξωκλήσια, που αποδεικνύουν την ευσεβεία των κατοίκων.*

△ Η λέξη ευσεβεία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ευσεβής**, η **ευσεβής**, το **ευσεβές** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ευσεβής, έχει βαθιά πίστη στο Θεό (≠ ασεβής): *Όλοι ήξεραν ότι ο Αβραάμ ήταν ευσεβής και δίκαιος.*

ο **εύστοχος**, η **εύστοχη**, το **εύστοχο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι εύστοχο, πετυχαίνει ακριβώς το στόχο του (≠ άστοχος): *Ήταν πολύ εύστοχη η κίνηση σου να συμβουλευτείς ένα δικηγόρο πριν του κάνεις μήνυση.*

2. όταν κάποιος είναι εύστοχος, είναι ικανός να πετυχαίνει το στόχο (≠ άστοχος): *Ο ποδοσφαιριστής ήταν πολύ εύστοχος και έβαλε γκολ.*

3. λέμε ότι κάτι που κάνουμε ή λέμε είναι εύστοχο όταν ταιριάζει ακριβώς στη συγκεκριμένη περίπτωση και πετυχαίνει το σκοπό του:

Δίνει πάντα εύστοχες απαντήσεις χωρίς πολλά λόγια.

η **ευτυχία** (της ευτυχίας) ουσ.:

1. η ευτυχία είναι η μεγάλη ευχαρίστηση που νιώθουμε όταν έχουν ικανοποιηθεί όλες μας οι επιθυμίες ($\neq$ δυστυχία): *Έζησε μια ζωή γεμάτη χαρές και ευτυχία.*

2. η ευτυχία είναι καθετί που μας κάνει να νιώθουμε ευτυχισμένοι ($\neq$ δυστυχία): *Η μεγαλύτερη ευτυχία της είναι τα δυο της εγγόνια.*

△ Η λέξη ευτυχία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ευτυχισμένος**, η **ευτυχισμένη**, το **ευτυχισμένο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι ευτυχισμένος, είναι πολύ χαρούμενος και νιώθει ευτυχία ($\neq$ δυστυχισμένος): *Μόνο όταν ταξιδεύω νιώθω πραγματικά ευτυχισμένος!*

2. όταν ζούμε ευτυχισμένη ζωή ή ευτυχισμένες μέρες, έχουμε όλα αυτά που μας δίνουν ευτυχία ($\neq$ δυστυχισμένος): *Περάσαμε ευτυχισμένα παιδικά χρόνια. / Ευτυχισμένος ο νέος χρόνος!*

ευτυχώς επιπρ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε χαρά και ανακούφιση που δεν έγινε κάτι κακό ($\neq$ δυστυχώς): *Ευτυχώς που δεν τραυματίστηκε σοβαρά!*

ο **εύφορος**, η **εύφορη**, το **εύφορο** επιθ.: όταν ένας τόπος είναι εύφορος, φυτρώνουν σε αυτόν πολλά φυτά που δίνουν καρπούς (= γόνιμος $\neq$ άγονος): *Στις όχθες των ποταμών, τα εδάφη είναι πολύ εύφορα.*

ο **ευφυής**, η **ευφυής**, το **ευφυές** επιθ. (επισ.): όταν κάποιος είναι ευφυής, είναι πάρα πολύ έξυπνος (= έξυπνος, εύστροφος $\neq$ χαζός, ανόητος): *Ο Αϊνστάϊν ήταν ευφυής, ωστόσο δεν ξεχώριζε από άλλους ευφυείς συνομηλίκους του.*

ευχάριστα επιπρ.:

1. όταν νιώθουμε ευχάριστα, νιώθουμε όμορφα συναισθήματα, όπως χαρά ($\neq$ δυσάρεστα): *Όλοι νιώθουν ευχάριστα όταν κερδίζουν.*

2. όταν περνάμε ευχάριστα, κάνουμε πράγματα που μας ευχαριστούν: *Παίξαμε το παιχνίδι των ερωτήσεων για να περάσουμε πιο ευχάριστα την ώρα μας.*

η **ευχαρίστηση** (της ευχαρίστησης, των ευχαρίστησεων) ουσ.: η ευχαρίστηση είναι το ευχάριστο συναίσθημα που νιώθουμε όταν συμβαίνουν όμορφες καταστάσεις (= ικανοποίηση $\neq$ δυσάρεσκεια): *Παίρνε μεγάλη ευχαρίστηση από τα ταξίδια. / Δεν έκρυψε την ευχαρίστησή της όταν μας συνάντησε.*

ο **ευχάριστος**, η **ευχάριστη**, το **ευχάριστο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι ευχάριστο, δημιουργεί όμορφες καταστάσεις ή αισθήματα ($\neq$ δυσάρεστος): *Τους περίμενε μια ευχάριστη έκπληξη. / Εργάζεται σε ένα πολύ ευχάριστο περιβάλλον.*

2. όταν κάποιος είναι ευχάριστος, μας κάνει να νιώθουμε και να περνάμε όμορφα: *Είναι κεφάτη και ευχάριστη στην παρέα.*

ευχαριστώ εκφρ.: απαντάμε "ευχαριστώ" όταν δεχόμαστε κάτι που μας προσφέρουν ή όταν μας κάνουν μία χάρη: - *Θέλετε λίγο τσάι;* - *Όχι, ευχαριστώ.*

ευχαριστώ (ευχαρίστησα), **ευχαριστούμαι/ευχαριστιέμαι** (ευχαριστήθηκα, ευχαριστημένος) ρημ.:

1. όταν ευχαριστούμε κάποιον, του δείχνουμε με τα λόγια μας ή με τις πράξεις μας ότι καταλαβαίνουμε το καλό που μας έκανε: *Σε ευχαριστώ για τα λουλούδια σου. Ήταν υπέροχα.*

2. κάποιος ή κάτι με ευχαριστεί όταν με κάνει να νιώσω χαρά (= ικανοποιώ $\neq$ δυσανεστόω): *Κάνει ό,τι μπορεί για να μας ευχαριστήσει.*

3. ευχαριστιέμαι παθ.: όταν ευχαριστιόμαστε, νιώθουμε ωραία, γιατί κάνουμε κάτι που μας αρέσει ή γιατί έγινε κάτι καλό για μας (= χαιρόμαι, απολαμβάνω): *Ευχαριστιέμαι να παίζω μαζί του μπάσκετ.*

4. ευχαριστιέμαι παθ.: όταν ευχαριστιόμαστε με κάτι, αυτό μας δίνει χαρά ή ικανοποίηση (= ικανοποιούμαι): *Δεν ευχαριστιέται με τίποτα στη ζωή του.*

ΕΚΦΡ. ευχαριστώ

ευχαρίστως επιπρ.: όταν κάνουμε κάτι ευχαρίστως, το κάνουμε με προθυμία: *Ευχαρίστως να σας πάω μέχρι το σπίτι σας!*

η **ευχή** (της ευχής, των ευχών) ουσ.: οι ευχές είναι τα λόγια που λέμε ή γράφουμε σε κάποιον για να του δείξουμε ότι θέλουμε να του συμβεί κάτι καλό: *Μου ευχήθηκε καλή επιτυχία και μου έδωσε την ευχή του. ($\neq$ κατάρρα) / Σου στέλνει ευχές για τη γιορτή σου.*

εύχομαι (ευχήθηκα) ρημ.:

1. όταν ευχόμαστε να γίνει κάτι, θέλουμε ή ελπίζουμε ότι θα γίνει: *Εύχομαι να ζήσετε ευτυχισμένοι. / Εύχομαι να ξεπεράσει το πρόβλημα της υγείας του.*

2. όταν ευχόμαστε κάτι σε κάποιον, του εκφράζουμε την επιθυμία μας να είναι τυχερός, ευτυχισμένος κτλ.: *Σου εύχομαι υγεία και ευτυχία! / Του ευχήθηκα χρόνια πολλά για τα γενέθλιά του.*

ευωδιάζω (ευωδίασα) ρημ.: όταν κάτι ή κάποιος ευωδιάζει, μυρίζει ωραία (= μοσχοβολάω, μοσχομυρίζω $\neq$ βρομάω): *Ευωδιάζουν οι λεμονιές στον κήπο.*

ο **ευωδιαστός**, η **ευωδιαστή**, το **ευωδιαστό** επιθ.: όταν κάτι είναι ευωδιαστό, έχει πολύ ωραία μυρωδιά (= μυρωδάτος): *Της πρόσφερε ένα μπουκέτο ευωδιαστά τριαντάφυλλα.*

έφαγα τον κόσμο εκφρ.: το λέμε για κάποιον που φάχνει παντού για να βρει κάποιον ή κάτι: *Έφαγε τον κόσμο να βρει τα κλειδιά της.*

η **εφαρμογή** (της εφαρμογής, των εφαρμογών) ουσ.:

1. η εφαρμογή είναι το να χρησιμοποιούμε μια μέθοδο, μια θεωρία ή μια συμβουλή (= εκτέλεση): *Είχε επιτυχία η εφαρμογή των νέων μεθόδων διδασκαλίας στα σχολεία.*

2. η εφαρμογή είναι το πώς χρησιμοποιείται κάτι: *Ποιες είναι οι πρακτικές εφαρμογές της τεχνολογίας για τον πολίτη;*

3. η εφαρμογή είναι το να ταιριάζει ένα ρούχο στο σώμα μας: *Το παντελόνι έχει τέλεια εφαρμογή πάνω σου.*

4. (ΠΛΗΡΟΦ.) η εφαρμογή είναι το πρόγραμμα στον υπολογιστή που σχεδιάστηκε για κάτι συγκεκριμένο: *Ο ορθογραφικός διορθωτής είναι μια εφαρμογή επεξεργασίας κειμένου.*

εφαρμόζω (εφάρμοσα), **εφαρμόζομαι** (εφαρμόστηκα, εφαρμοσμένος) ΡΗΜ.:

1. εφαρμόζουμε μια θεωρία, μια μέθοδο κτλ. όταν τη χρησιμοποιούμε: *Δεν εφαρμόζει τους κανόνες της γραμματικής. / Η ίδια μέθοδος μπορεί να εφαρμοστεί και στη θεραπεία του καρκίνου.*

2. εφαρμόζουμε κάτι όταν υπακούμε σε διαταγή ή συμβουλή: *Πρέπει να εφαρμόσεις τη δίαιτα του γιατρού. (= ακολουθώ) / Αν δεν εφαρμόσεις το νόμο, θα τιμωρηθείς. (= τηρώ)*

3. εφαρμόζει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: ένα ρούχο εφαρμόζει όταν ταιριάζει καλά στο σώμα μας (= στρώνει): *Η φούστα εφαρμόζει τέλεια πάνω της και τονίζει τη μέση της.*

ο **εφαρμοστός**, η **εφαρμοστή**, το **εφαρμοστό** ΕΠΙΘ.: όταν ένα ρούχο είναι εφαρμοστό, είναι πολύ στενό και δείχνει το σχήμα του σώματός μας (= κολλητός, στενός ≠ φαρδύς, ριχτός): *Είναι παχουλή και δεν της πηγαίνουν τα εφαρμοστά παντελόνια.*

εφέτος ΕΠΙΡΡ. ⇒ **φέτος**

η **εφεύρεση** (της εφεύρεσης, των εφευρέσεων) ουσ.:

1. η εφεύρεση είναι το να σκεφτόμαστε ή να φτιάχνουμε κάτι που δεν υπήρχε ή δε χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι πριν (= ανακάλυψη): *Η εφεύρεση της τυπογραφίας άλλαξε τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι διάβαζαν και έγραφαν.*

2. εφεύρεση είναι κάθε μηχανήμα, συσκευή κτλ. που κατασκευάζεται για πρώτη φορά: *Ο υπολογιστής είναι μια επαναστατική εφεύρεση.*

ο **εφευρέτης** (του εφευρέτη, των εφευρετών), η **εφευρέτρια** (της εφευρέτριας, των εφευρετριών) ουσ.: ο εφευρέτης είναι ο άνθρωπος που πρώτος σκέφτηκε ή έφτιαξε μια συσκευή, ένα μηχανήμα ή κάτι άλλο: *Ο Γκράχαμ Μπελ είναι ο εφευρέτης του τηλεφώνου.*

η **εφηβεία** (της εφηβείας) ουσ.: η εφηβεία είναι το χρονικό διάστημα στη ζωή ενός ανθρώπου, όταν είναι περίπου 12 ως 18 χρονών, κατά το οποίο το σώμα του αλλάζει και αρχίζει να μοιάζει με το σώμα της γυναίκας ή του άντρα:

Η απότομη αλλαγή της διάθεσης είναι γνωστό χαρακτηριστικό της εφηβείας.

⚠ Η λέξη εφηβεία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **έφηβος** (του εφήβου, των εφήβων), η **έφηβη** (της έφηβης) ουσ.: ο έφηβος είναι αυτός που βρίσκεται στην εφηβεία: *Οι σημερινοί έφηβοι χρησιμοποιούν το Ίντερνετ πολλές ώρες την εβδομάδα. / Αθλητικοί αγώνες εφήβων.*

η **εφημερίδα** (της εφημερίδας, των εφημεριδών) ουσ.: η εφημερίδα είναι πολλά μεγάλα φύλλα χαρτιού με τυπωμένες ειδήσεις, διαφημίσεις και άλλες πληροφορίες, που εκδίδεται κάθε μέρα ή κάθε εβδομάδα: *Καθόταν στην πολυθρόνα και διάβαζε εφημερίδα. / Τι γράφει η τοπική εφημερίδα για τη χτεσινή εκδήλωση στο δημαρχείο;*

ο **εφημεριδοπώλης** (του εφημεριδοπώλη, των εφημεριδοπωλών), η **εφημεριδοπώλισσα** (της εφημεριδοπώλισσας) ουσ.: ο εφημεριδοπώλης είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να πουλάει εφημερίδες: *Όταν ήμουν μικρός, ο εφημεριδοπώλης μάς άφηνε κάθε πρωί την εφημερίδα στην πόρτα του σπιτιού.*

ο **εφιάλτης** (του εφιάλτη, των εφιάλτων) ουσ.:

1. ο εφιάλτης είναι ένα πολύ άσχημο όνειρο που μας προκαλεί ταραχή: *Χτες το βράδυ δεν κοιμήθηκα καλά γιατί έβλεπα εφιάλτες.*

2. εφιάλτη λέμε καθετί που μας δημιουργεί αγωνία, φόβο ή ταραχή: *Οι εξετάσεις έχουν καταντήσει εφιάλτης για τους μαθητές.*

το **εφόδιο** (του εφοδίου, των εφοδίων) ουσ.:

1. τα εφόδια είναι οι γνώσεις ή άλλες ικανότητες που χρειάζεται ένας άνθρωπος για να πετύχει κάτι: *Η γνώση δύο ή περισσότερων γλωσσών είναι απαραίτητο εφόδιο για την επαγγελματική σας σταδιοδρομία.*

2. εφόδια ΠΛΗΘ.: τα εφόδια είναι τα τρόφιμα ή άλλα αγαθά που μας είναι απαραίτητα: *Για να γίνει η εκδρομή πιο ευχάριστη, να μην ξεχάσετε να πάρετε μαζί σας τα κατάλληλα εφόδια.*

η **έφοδος** (της εφόδου, των εφόδων) ουσ.:

1. η έφοδος είναι η ξαφνική επίθεση των στρατιωτών σε ένα εχθρικό μέρος για να το καταλάβουν: *Η πρώτη μεγάλη έφοδος του στρατού αποκρούστηκε.*

2. η έφοδος είναι ο έλεγχος που γίνεται ξαφνικά από κάποιον: *Ο διευθυντής κάνει συχνά εφόδους στα γραφεία των υπαλλήλων για να ελέγξει αν εργάζονται.*

ο **εφοπλιστής**, η **εφοπλιστής** (του/της εφοπλιστή, των εφοπλιστών) και η **εφοπλιστρια** ουσ.: ο εφοπλιστής είναι ένας πολύ πλούσιος επιχειρηματίας με πολλά πλοία: *Ο Ωνάσης ήταν ένας διάσημος Έλληνας εφοπλιστής.*

η **εφορεία** (της εφορείας, των εφορειών) ουσ.: η εφορεία είναι η υπηρεσία του κράτους που είναι υπεύθυνη για να προσέχει τους αρχαιολογικούς χώρους: *Εργάζεται στην Εφορεία Κλασικών Αρχαιοτήτων.*

η **εφορία** (της εφορίας, των εφοριών) ΟΥΣ.:

1. η εφορία είναι η υπηρεσία του κράτους στην οποία οι πολίτες πληρώνουν φόρους: *Χρωστάει πολλά χρήματα στην εφορία.*
2. η εφορία είναι το κτίριο στο οποίο λειτουργεί αυτή η υπηρεσία: *Αύριο θα πάω στην εφορία για να υποβάλω τη φορολογική μου δήλωση.*

εφόσον ΣΥΝΔ.:

1. δηλώνει σε ποια περίπτωση θα συμβεί αυτό που λέμε: *Μπορείτε να πληρώσετε με δόσεις εφόσον έχετε πιστωτική κάρτα.*
2. δηλώνει για ποιο λόγο γίνεται ή θα γίνει κάτι (= αφού): *Σου το χαρίζω εφόσον σου αρέσει τόσο πολύ.*

ΤΟ **εφτά** ΟΥΣ. ⇒ **επτά**

ΟΙ **εφτά**, ΟΙ **εφτά**, ΤΑ **εφτά** ΕΠΙΘ. ⇒ **επτά**

έφτασε ο κόμπος στο χτένι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ΤΟ λέμε όταν ήρθε η ώρα να αντιμετωπίσουμε μια κατάσταση: *Έφτασε ο κόμπος στο χτένι, πρέπει να ψάξεις για δουλειά.*

Ο **εφτάψυχος**, Η **εφτάψυχη**, ΤΟ **εφτάψυχο** ΕΠΙΘ.:

1. το λέμε για άνθρωπο ή για ζώο που δεν πεθαίνει εύκολα: *Εφτάψυχος είναι αυτός ο Τζέιμς Μποντ!*
2. το λέμε για ένα αντικείμενο που δε χαλάει εύκολα (= ανθεκτικός, γερός): *Εφτάψυχες είναι αυτές οι μπότες, δέκα χρόνια τις φοράω και τίποτα δεν έχουν πάθει!*

έφυγε από τη ζωή ΕΚΦΡ.: το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να πούμε ότι κάποιος πέθανε: *Έφυγε από τη ζωή ο γνωστός δημοσιογράφος.*

έχει ο καιρός γυρίσματα ΕΚΦΡ.: το λέμε για να δείξουμε ότι όλα μπορούν να αλλάξουν ξαφνικά: *Έχει ο καιρός γυρίσματα, σήμερα είσαι πλούσιος και αύριο φτωχός.*

η **έχθρα** (της έχθρας) ΟΥΣ.: η έχθρα είναι το μεγάλο μίσος που νιώθουμε για κάποιον (= εχθρότητα): *Οι πόλεμοι έσπειραν την έχθρα και τη διχόνοια ανάμεσα στους δύο λαούς. / Με τη συμπεριφορά σου προκαλείς την έχθρα των άλλων.*

△ Η λέξη έχθρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

εχθρεύομαι (εχθρεύτηκα) ΡΗΜ.: κάποιος εχθρεύεται κάποιον άλλο όταν νιώθει μίσος για αυτόν (= μισώ): *Δε διαφωνεί μαζί του επειδή τον εχθρεύεται, αλλά επειδή έχει διαφορετική άποψη.*

Ο **εχθρικός**, Η **εχθρική**, ΤΟ **εχθρικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι εχθρικός ή έχει εχθρική συμπεριφορά, είναι άγριος και επιθετικός με τους άλλους (≠ φιλικός): *Προχώρησε προς το μέρος μου με εχθρικές διαθέσεις.*
2. στον πόλεμο, κάτι είναι εχθρικό όταν έχει σχέση με τον εχθρό (= αντίπαλος): *Τα εχθρικά στρατεύματα κατέλαβαν την πόλη.*

Ο **εχθρός** (του εχθρού, των εχθρών) ΟΥΣ.:

1. ο εχθρός είναι ο στρατός εναντίον του οποίου πολεμάμε (= αντίπαλος ≠ σύμμαχος):

Οι εχθροί βομβάρδισαν και λεηλάτησαν την πόλη.

2. όταν κάποιος είναι εχθρός μας, τον μισούμε και θέλουμε το κακό του (≠ φίλος): *Δεν έχει εχθρούς, έχει μόνο φίλους.*

3. όταν κάποιος είναι εχθρός κάποιου πράγματος, δεν του αρέσει ή δε συμφωνεί με αυτό (≠ οπαδός, υποστηρικτής): *Βοηθώ τους αδικημένους γιατί είμαι εχθρός της αδικίας και φίλος της δικαιοσύνης.*

4. λέμε ότι κάτι είναι εχθρός κάποιου πράγματος όταν του κάνει κακό (= απειλή, κίνδυνος): *Το κάπνισμα είναι εχθρός της υγείας μας.*

έχω ΡΗΜ.:

1. έχουμε κάτι όταν είναι δικό μας: *Έχει ένα σπίτι με κήπο. / Ο μπαμπάς του έχει το φούρνο στη γωνία.*

2. έχουμε κάτι όταν το κρατάμε ή το φέρνουμε μαζί μας: *Έχεις χαρτομάντιλα; / Δεν έχω ψιλά.*

3. λέμε ότι έχουμε ένα συναίσθημα όταν το νιώθουμε (= νιώθω): *Έχει μεγάλη στενοχώρια, και ας μην το δείχνει.*

4. λέμε ότι έχουμε ένα συγγενή, φίλο κτλ. όταν είναι φίλος μας ή συγγενής μας: *Έχει δύο αδέρφια.*

5. χρησιμοποιούμε τη λέξη "έχω" για να περιγράψουμε τα χαρακτηριστικά ενός ανθρώπου ή ενός πράγματος: *Έχει πράσινα μάτια. / Ο ποταμός έχει τρία μέτρα βάθος. / Δεν έχει καθόλου φαντασία. (= διαθέτω)*

6. όταν υποφέρουμε από μια αρρώστια, λέμε ότι την έχουμε: *Έχει πονοκέφαλο. / Έχει την καρδιά του, και δεν πρέπει να τον στενοχωρείς. (= πάσχω)*

7. έχουμε κάτι από κάποιον όταν αυτός μας το έδωσε ή μας το έστειλε: *Αυτό το βραχιόλι το έχω από τη γιαγιά μου. (= κληρονομώ) / Είχε γράμμα από την κόρη της. (= παίρνω)*

8. έχουμε κάποιον για έξυπνο, χαζό, ικανό κτλ. όταν πιστεύουμε ότι είναι (= θεωρώ, περνάω): *Με έχεις για βλάκα; / Την είχα για έξυπνη, αλλά άλλαξα γνώμη.*

9. όταν πρέπει να κάνουμε κάτι, λέμε ότι έχουμε να το κάνουμε: *Έχω να πάρω το παιδί από το σχολείο. / Έχω καθάρισμα σήμερα.*

10. **έχει** 3^ο ΠΡ.: κάτι έχει τόσα μέρη όταν αποτελείται από αυτά τα μέρη (= περιλαμβάνει): *Το βιβλίο έχει δέκα κεφάλαια.*

11. **έχει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι έχει μια ορισμένη τιμή ή αξία, τόσα χρήματα αξίζει (= κοστίζει, κάνει): *Πόσο έχει το παντελόνι σου;*

12. **έχει** 3^ο ΠΡ.: χρησιμοποιούμε το "έχει" για να μιλήσουμε για τον καιρό (= κάνει): *Δεν έχει κρύο σήμερα. / Αύριο θα έχει συννεφιά.*

13. **έχει** 3^ο ΠΡ.: όταν η τηλεόραση δείχνει μια εκπομπή, λέμε ότι έχει μια εκπομπή (= παίζει): *Σε λίγο έχει το αγαπημένο σου σίριαλ.*

14. **έχει** ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι έχει κάτι όταν αυτό υπάρχει: *Δεν έχει λεωφορεία σήμερα.*

△ Η λέξη έχω έχει μόνο ενστώτα και παρατατικό.

ΕΚΦΡ. αν έχεις την καλοσύνη, δεν έχω ιδέα, δεν έχω στον ήλιο μοίρα, έχει ο καιρός γυρίσματα, έχω ακουστά, έχω άχτι, έχω κατά νου, έχω κέφια, έχω λερωμένη τη φωλιά μου, έχω μαύρα μεσάνυχτα, έχω μεγάλη ιδέα για τον εαυτό μου, έχω μέλλον, έχω νεύρα, έχω πέραση, έχω πλάκα, έχω ρέντα, έχω σε κακό, έχω στα σκαριά, έχω στη διάθεσή μου, έχω στην καρδιά μου, έχω στην μπουκά, έχω στο μάτι, έχω στο τσεπάκι, έχω στο χέρι, έχω τα μάτια μου δεκατέσσερα, έχω τα μπουρνία μου, έχω την εντύπωση, έχω τις μαύρες μου, έχω το κεφάλι μου ήσυχο, έχω το νου μου, έχω τον τελευταίο λόγο, έχω του χεριού μου, ό,τι έχω και δεν έχω, τα έχω, τα έχω καλά, τα έχω τετρακόσια, το έχω στο αίμα μου

Ε

έχω ακουστά ΕΚΦΡ.: όταν έχουμε ακουστά κάποιον, τον γνωρίζουμε από αυτά που έχουμε ακούσει για αυτόν: *Ακουστά τον έχω, αλλά δεν τον έχω συναντήσει ποτέ.*

έχω άχτι ΕΚΦΡ.: όταν έχουμε άχτι κάποιον, θέλουμε να τον εκδικηθούμε για κάτι που μας έκανε: *Έχει άχτι τη γειτόνισσα, επειδή την κουτσομπολεύει συνέχεια.*

έχω κατά νου ΕΚΦΡ.: όταν έχουμε κάτι κατά νου, σκοπεύουμε να το κάνουμε: *Είχα κατά νου να σας επισκεφτώ, αλλά δεν τα κατάφερα.*

έχω κέφια ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος έχει κέφια, είναι σε καλή διάθεση (≠ έχω ακεφίες): *Παίζει μπουζούκι μόνο όταν έχει κέφια.*

έχω λερωμένη τη φωλιά μου ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι κάποιος έχει λερωμένη τη φωλιά του, εννοούμε ότι έχει κάνει κάτι κακό: *Κανείς δε μίλησε, γιατί όλοι είχαν λερωμένη τη φωλιά τους.*

έχω μαύρα μεσάνυχτα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος δεν ξέρει ή δεν καταλαβαίνει τίποτα: *Έχω μαύρα μεσάνυχτα στα μαθηματικά.*

έχω μεγάλη ιδέα για τον εαυτό μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν νομίζουμε ότι είμαστε πιο σπουδαίοι από όσο είμαστε: *Δεν τη χωνεύω, γιατί έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό της.*

έχω μέλλον ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος έχει μέλλον όταν έχει τα προσόντα να πετύχει σε αυτό που κάνει: *Είναι πολύ καλός επιστήμονας και έχει μέλλον στη δουλειά του.*

έχω μη βρέξει και μη στάξει ΕΚΦΡ.: όταν έχουμε κάποιον μη βρέξει και μη στάξει τον φροντίζουμε πολύ, του κάνουμε όλα τα χατίρια: *Ήταν καλός μαθητής και οι δάσκαλοι τον είχαν μη βρέξει και μη στάξει.*

έχω νεύρα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος έχει νεύρα, είναι νευριασμένος: *Έχει νεύρα γιατί δεν τον άφησαν να κοιμηθεί.*

έχω πέραση ΕΚΦΡ.: όταν κάτι έχει πέραση, έχει επιτυχία: *Τα τραγούδια του δεν έχουν πια πέραση.*

έχω πλάκα ΕΚΦΡ.: όταν κάτι έχει πλάκα, είναι αστείο και διασκεδαστικό: *Πλάκα είχε η ταινία που είδαμε.*

έχω πολλά μαζεμένα ΕΚΦΡ.: όταν έχουμε πολλά μαζεμένα σε κάποιον, έχουμε πολλούς λόγους για να είμαστε θυμωμένοι μαζί του: *Ως εδώ, φτάνει, γιατί σου 'χω πολλά μαζεμένα!*

έχω ρέντα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. το λέμε για κάποιον που τον βοηθάει η τύχη, συνήθως στα χαρτιά: *Πήγε στο καζίνο, ελπίζοντας να έχει ρέντα κι απόψε.*

2. το λέμε όταν κάποιος έχει κέφι και λέει ωραία αστεία: *Είχε φοβερή ρέντα και μας έκανε να ξεκαρδιστούμε.*

έχω σε κακό ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν έχουμε κάτι σε κακό, πιστεύουμε ότι θα μας φέρει γρουσουζιά: *Το 'χει σε κακό να δει μαύρη γάτα πρωί πρωί.*

έχω στα σκαριά ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν έχουμε κάτι στα σκαριά, σχεδιάζουμε να το κάνουμε: *Έχει στα σκαριά ένα βιβλίο για παιδιά.*

έχω στη διάθεσή μου ΕΚΦΡ.: όταν έχουμε κάτι στη διάθεσή μας, μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε: *Οι μαθητές θα έχουν σύντομα στη διάθεσή τους τα νέα σχολικά βιβλία.*

έχω στην καρδιά μου ΕΚΦΡ.: όταν έχουμε κάποιον στην καρδιά μας, τον συμπαθούμε πολύ, τον αγαπάμε: *Τι καλό παιδί, στην καρδιά μου το έχω!*

έχω στην μπουκά ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν έχουμε κάποιον στην μπουκά, τον αντιπαθούμε πολύ και του βρίσκουμε συνέχεια λάθη: *Πώς να του αντιμιλήσω, έτσι που μ' έχει στην μπουκά!*

έχω στο μάτι ΕΚΦΡ.: όταν έχουμε κάποιον στο μάτι, τον αντιπαθούμε ή μας εκνευρίζει πολύ (= βάζω στο μάτι): *Ο προπονητής τον έχει στο μάτι και τον έβγαλε από το παιχνίδι.*

έχω στο τσεπάκι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν έχουμε κάτι στο τσεπάκι, το θεωρούμε σίγουρο: *Τη νίκη την έχουμε στο τσεπάκι.*

έχω στο χέρι ΕΚΦΡ.:

1. όταν έχουμε κάτι στο χέρι, το κρατάμε: *Ο παίκτης βγήκε από το παιχνίδι έχοντας στο χέρι το παπούτσι του.*

2. λέμε ότι έχουμε κάποιον στο χέρι όταν γνωρίζουμε τα μυστικά του και τον εκβιάζουμε: *Ξέρει τα προσωπικά της και την έχει στο χέρι.*

έχω τα μάτια μου δεκατέσσερα ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν πρέπει να είναι πολύ προσεκτικός: *Όταν περνάς το δρόμο, να έχεις τα μάτια σου δεκατέσσερα.*

έχω τα μπουρνία μου ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος έχει τα μπουρνία του, είναι πολύ θυμωμένος: *Τα μπουρνία του έχει πάλι, τσακώθηκε με όλον τον κόσμο.*

έχω την εντύπωση ΕΚΦΡ.: όταν έχουμε την εντύπωση ότι γίνεται κάτι, νομίζουμε ότι γίνεται: *Έχω την εντύπωση ότι με αντιπαθεί, αλλά δεν το έχει πει ποτέ μπροστά μου.*

έχω τις μαύρες μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν έχουμε κακή διάθεση ή είμαστε στενωχωρημένοι: *Χτες είχα τις μαύρες μου και δε βγήκα από το σπίτι.*

έχω το κεφάλι μου ήσυχο ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν δεν ανησυχούμε πια για κάτι: *Έβαλε συναγερμό για να έχει το κεφάλι της ήσυχο.*

έχω το νου μου ΕΚΦΡ.: όταν έχουμε το νου μας σε κάτι, δίνουμε προσοχή σε αυτό: *Έχε το νου σου στο παιδί όσο θα λείπω.*

έχω τον τελευταίο λόγο ΕΚΦΡ.: όποιος έχει τον τελευταίο λόγο παίρνει την τελική απόφαση: *Τον τελευταίο λόγο για το βαθμό της εργασίας τον έχει η επιτροπή των καθηγητών.*

έχω του χεριού μου ΕΚΦΡ.: όταν έχουμε κάποιον του χεριού μας, τον κάνουμε ό,τι θέλουμε: *Την έχει του χεριού του, κουβέντα δεν τολμάει να του πει.*

έως και ως ΠΡΟΘ.: είναι ό,τι και το μέχρι: *Θα σε περιμένω έως τις έξι και μετά θα φύγω. / Η φούστα της έφτανε ως το γόνατο. / Ψάχνω ένα διαμέρισμα ως εκατό τετραγωνικά.*

Z

η **ζαβολιά** (της ζαβολιάς, των ζαβολιών) ουσ.:

1. σε ένα παιχνίδι, κάποιος κάνει ζαβολιές όταν δεν ακολουθεί τους κανόνες του παιχνιδιού: *Οι συμμαθητές του δεν τον παίζουν, γιατί κάνει ζαβολιές.*

2. ζαβολιά λέμε καθετί που κάνει κάποιος για να μας ξεγελάσει: *Θα κάνεις αυτό που σου είπα και άσε τις ζαβολιές.*

ο **ζαβολιάρης**, η **ζαβολιάρα**, το **ζαβολιάρικο** επιθ.: όταν κάποιος είναι ζαβολιάρης, κάνει ζαβολιές στο παιχνίδι: *Είσαι ζαβολιάρης, και δε θέλω να παίξω μαζί σου.*

η **ζακέτα** (της ζακέτας, των ζακετών) ουσ.: η ζακέτα είναι ένα πανωφόρι με μανίκια, που κουμπώνει μπροστά και το φοράμε στο επάνω μέρος του σώματός μας: *Αγόρασε μια μάλλινη ζακέτα για το χειμώνα. / Η γιαγιά μου έπλεξε μια ζακέτα.*

η **ζαλάδα** (της ζαλάδας, των ζαλάδων) ουσ.: όταν νιώθουμε ζαλάδα, νιώθουμε ότι όλα γύρω μας γυρίζουν (= ζάλη): *Υποφέρει από πονοκεφάλους και ζαλάδες.*

η **ζάλη** (της ζάλης) ουσ.:

1. ζάλη είναι η ζαλάδα: *Της ήρθε ζάλη από το κρασί.*

2. η ζάλη είναι μια κατάσταση όπου επικρατεί αναστάτωση και ταραχή (= παραζάλη, σύγχυση): *Μέσα στη ζάλη μου ξέχασα το πορτοφόλι.*

⚠ Η λέξη ζάλη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ζαλιζώ (ζάλισα), **ζαλιζομαι** (ζαλίστηκα, ζαλισμένος) ρημ.:

1. **ζαλιζει** 3^ο πρ.: με ζαλιζει κάτι όταν μου προκαλεί ζαλάδα: *Τον ζαλίζουν τα μεγάλα ύψη.*

2. **ζαλιζομαι** παθ.: όταν ζαλιζόμαστε, νιώθουμε ζαλάδα: *Ζαλίστηκε και λιποθύμησε. / Πίνει ένα ποτήρι κρασί και ζαλιζεται.*

3. λέμε ότι ζαλιζουμε κάποιον όταν τον ενοχλούμε (= κουράζω, πρήζω): *Με ζάλισε με τη φλυαρία της.*

το **ζαμπόν** ουσ.: το ζαμπόν είναι χοιρινό κρέας φτιαγμένο με ειδικό τρόπο για να διατηρείται πολύ καιρό: *Έφαγα ένα τοστ με ζαμπόν και τυρί.*

⚠ Η λέξη ζαμπόν δεν κλίνεται.

το **ζάπιγκ** ουσ.: λέμε ότι κάνουμε ζάπιγκ όταν αλλάζουμε συνεχώς κανάλια στην τηλεόραση με το τηλεκοντρόλ: *Σταμάτα να κάνεις ζάπιγκ, γιατί θέλω να δω την ταινία.*

⚠ Η λέξη ζάπιγκ δεν κλίνεται.

η **ζάρα** (της ζάρας) ουσ.:

1. οι ζάρες είναι οι ρυτίδες στο δέρμα μας: *Οι ζάρες κάτω από τα μάτια της πρόδωσαν την ηλικία της.*

2. οι ζάρες είναι οι λεπτές γραμμές που σχηματίζονται πάνω σε κάποιο ύφασμα όταν το τσαλακώνουμε (= ζαρωματιά): *Το πουκάμισο θέλει σιδέρωμα, γιατί είναι γεμάτο ζάρες.*

⚠ Η λέξη ζάρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **ζάρι** (του ζαριού, των ζαριών) ουσ.:

1. το ζάρι είναι ένα μικρό αντικείμενο σε σχήμα κύβου, που έχει σε κάθε πλευρά του μία έως έξι κουκκίδες και χρησιμοποιείται σε διάφορα παιχνίδια: *Το τάβλι παίζεται με δύο ζάρια.*

2. **ζάρια** πληθ.: τα ζάρια είναι ένα τυχερό παιχνίδι που παίζεται με ζάρια: *Έχασε πολλά λεφτά στα ζάρια.*

το **ζαρκάδι** (του ζαρκαδιού, των ζαρκαδιών) ουσ.: το ζαρκάδι είναι ζώο που μοιάζει με το ελάφι και τρέχει πολύ γρήγορα: *Τα ζαρκάδια ζουν στα δάση της Ευρώπης και της Ασίας.*

η **ζαρωματιά** (της ζαρωματιάς, των ζαρωματιών) ουσ.: οι ζαρωματιές είναι οι μικρές γραμμές που σχηματίζονται πάνω σε ένα ύφασμα όταν το τσαλακώνουμε (= ζάρα): *Τα λινά υφάσματα αποκτούν εύκολα ζαρωματιές.*

⚠ Η λέξη ζαρωματιά χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ζαρώνω (ζάρωσα), **ζαρώνομαι** (ζαρώθηκα, ζαρωμένος) ρημ.:

1. ζαρώνουμε κάτι όταν το κάνουμε να αποκτήσει ζάρες ή ρυτίδες: *Δε διπλώνει προσεκτικά τα ρούχα του και τα ζαρώνει. (= τσαλακώνω) / Ζάρωσε τα φρύδια της με απορία. (= σουφρώνω)*

2. **ζαρώνει** 3^ο πρ.: όταν το δέρμα μας ή ένα ύφασμα ζαρώνει, γαμίζει ζάρες ή ρυτίδες: *Τα μεταξωτά ζαρώνουν εύκολα. (= τσαλακώνει, τσαλακώνεται) / Το δέρμα του ζάρωσε και τα μαλλιά του άσπρισαν. (= ρυτιδιάζει)*

3. ζαρώνει κάποιος όταν μαζεύει τα πόδια και τα χέρια κοντά στο σώμα του από φόβο ή κρύο: *Ζάρωσε σε μια γωνία και έκλαιγε.*

η **ζάχαρη** (της ζάχαρης) ουσ.: ζάχαρη λέμε τη λευκή και γλυκιά ουσία που δίνει γεύση στα γλυκά και στα ποτά: *Τον καφέ τον πίνει πικρό, χωρίς ζάχαρη. / Για να φτιάξετε τη ζύμη του κέικ, χτυπάτε τη ζάχαρη με τα αυγά στο μίξερ.*

⚠ Η λέξη ζάχαρη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **ζαχαροκάλαμο** (του ζαχαροκάλαμου, των ζαχαροκάλαμων) ουσ.: το ζαχαροκάλαμο είναι φυτό από το χυμό του οποίου παράγεται η ζάχαρη: *Το κλίμα της Αυστραλίας είναι ιδανικό για την καλλιέργεια καπνού, βαμβακιού και ζαχαροκάλαμου.*

το **ζαχαροπλαστείο** (του ζαχαροπλαστείου, των ζαχαροπλαστείων) ουσ.: ζαχαροπλαστείο λέμε το κατάστημα όπου φτιάχνονται, πουλιούνται ή σερβίρονται γλυκά: *Αγόρασα μία τούρτα από*

το ζαχαροπλαστέιο. / Καθίσαμε σε ένα ζαχαροπλαστέιο και φάγαμε παγωτό.

η **ζέβρα** (της ζέβρας, των ζεβρών) ουσ.: η ζέβρα είναι ένα άγριο ζώο με άσπρες και μαύρες ρίγες στο σώμα του, που μοιάζει με το γάιδάρο και ζει στην Αφρική: *Στη ζούγκλα μπορεί να δεις ελέφαντες, ζέβρες, καμηλοπαρδάλεις και άλλα άγρια ζώα.*

ο **ζείμπέκικος** (του ζείμπέκικου, των ζείμπέκικων) ουσ.:

1. ο ζείμπέκικος είναι ελληνικός λαϊκός χορός που χορεύεται συνήθως από έναν άντρα: *Σηκώθηκε και χόρευε έναν βαρύ ζείμπέκικο.*

2. ζείμπέκικο λέμε και τη μουσική με την οποία χορεύεται αυτός ο χορός: *Παίξε μας έναν ζείμπέκικο, μάεστρο.*

η **ζελατίνα** (της ζελατίνας, των ζελατινών) ουσ.:

1. η ζελατίνα είναι ένα διάφανο φύλλο από πλαστικό, που το χρησιμοποιούμε για να τυλίγουμε πράγματα, για να γράφουμε πάνω του κτλ.: *Έντυσε τα βιβλία του με ζελατίνα.*

2. ζελατίνα λέμε την άγευστη σκόνη που βάζουμε στα γλυκά για να πήξουν, όπως για παράδειγμα στο ζελέ: *Τα γλυκά με ζελατίνα πήζουν στην κατάψυξη.*

το **ζελέ** ουσ.: το ζελέ είναι ένα μαλακό γλυκό από ζελατίνα, χυμό φρούτων και ζάχαρη, που κουνιέται όταν το μετακινούμε: *Έβαλε το ζελέ στο ψυγείο για να κρυώσει.*

⚠ Η λέξη ζελέ δεν κλίνεται.

ζεματάω/ζεματώ (ζεμάτισα), **ζεματιέμαι** (ζεματίστηκα) ρημ.:

1. όταν ζεματάμε μια τροφή, χύνουμε πάνω της καυτό νερό ή λάδι, ή τη βουτάμε μέσα σε αυτό (= ζεματίζω): *Αφού βράσουν τα μακαρόνια, τα ζεματάμε με βούτυρο. / Ζεματίστε τα χόρτα σε βραστό νερό.*

2. **ζεματάει** ΕΝΕΡΓ.: όταν κάτι ζεματάει, είναι πάρα πολύ ζεστό (= καίει): *Ζεματάει ο ήλιος σήμερα. / Μην αγγίζεις το σίδερο, γιατί ζεματάει.*

ζεματίζω (ζεμάτισα), **ζεματίζομαι** (ζεματίστηκα, ζεματισμένος) ρημ.:

1. όταν ζεματίζουμε μια τροφή, χύνουμε πάνω της καυτό νερό ή λάδι, ή τη βουτάμε μέσα σε αυτό (= ζεματάω): *Να ζεματίσεις το κοτόπουλο σε καυτό νερό.*

2. όταν κάτι ζεματίζει κάποιον ή όταν ζεματιζόμαστε, δημιουργείται κάψιμο στο δέρμα μας (= καίω): *Ζεμάτισε το χέρι του από το καυτό λάδι.*

3. όταν κάποιος ή κάτι μας ζεματίζει, μας προκαλεί δυσάρεστη έκπληξη ή στενοχώρια: *Τους ζεμάτισε η εφορία με τα πρόστιμα που έβαλε.*

ο **ζεματιστός**, η **ζεματιστή**, το **ζεματιστό** επιθ.: όταν κάτι είναι ζεματιστό, είναι πάρα πολύ ζεστό (= καυτός): *Έπεσε πάνω στο χέρι της ζεματιστό λάδι και την έκαψε.*

ο **ζεμπέκικος** (του ζεμπέκικου, των ζεμπέκικων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο ζείμπέκικος: *Χόρευε έναν ζεμπέκικο του Μάρκου Βαμβακάρη.*

ζεστά επιρρ.:

1. όταν σε ένα μέρος είναι ζεστά, έχει ζέστη εκεί (≠ κρύα): *Κάθισε δίπλα από το τζάκι που ήταν ζεστά.*

2. λέμε ότι παίρνουμε κάτι ζεστά όταν το κάνουμε με πολλή όρεξη και προθυμία: *Πήρε τις εξετάσεις ζεστά και άρχισε επιτέλους να διαβάσει.*

η **ζέστα** (της ζέστας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς η ζέστη: *Έπιασε μια ζέστα χτες το μεσημέρι!*

⚠ Η λέξη ζέστα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ζεσταίνω (ζέστανα), **ζεσταίνομαι** (ζεστάθηκα, ζεσταμένος) ρημ.:

1. ζεσταίνουμε κάτι όταν το κάνουμε να γίνει ζεστό (= θερμαίνω ≠ κρυώνω): *Θα ζεστάνω το φαγητό για να φάμε.*

2. **ζεσταίνει και ζεσταίνεται** 3^ο πρ.: κάτι ζεσταίνει ή ζεσταίνεται όταν γίνεται ζεστό (≠ κρυώνει): *Ζέστανε ο καιρός. / Ζεστάθηκε κάπως το δωμάτιο με τη σόμπα.*

3. **ζεσταίνει και ζεσταίνεται** 3^ο πρ.: λέμε ότι κάτι ζεσταίνει όταν γίνεται πιο φιλικό (= θερμαίνει): *Ζεστάθηκε η ατμόσφαιρα με το κρασί και τα αστεία του.*

4. **ζεσταίνομαι** παθ.: ζεσταινόμαστε όταν νιώθουμε ζέστη (= σκάω ≠ κρυώνω): *Ζεστάθηκα με το πουλόβερ και το έβγαλα.*

5. **ζεσταίνομαι** παθ.: λέμε ότι ζεσταίνονται οι αθλητές όταν κάνουν ασκήσεις γυμναστικής πριν από έναν αγώνα (= προθερμαίνομαι): *Τους έβαλε να τρέξουν δέκα γύρους για να ζεσταθούν.*

η **ζεστασιά** (της ζεστασιάς) ουσ.:

1. ζεστασιά λέμε την ευχάριστη ζέστη (= θαλαπωρή): *Του άρεσε η ζεστασιά που έβγαζε το τζάκι.*

2. ζεστασιά νιώθουμε όταν οι άλλοι είναι φιλικοί μαζί μας και μας δείχνουν την αγάπη τους (= στοργή, εγκαρδιότητα): *Μεγάλωσε χωρίς τη ζεστασιά της οικογένειας.*

⚠ Η λέξη ζεστασιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **ζέστη** (της ζέστης) ουσ.:

1. ζέστη λέμε τον πολύ ζεστό καιρό ή την πολύ μεγάλη θερμοκρασία (≠ κρύο): *Έξω έχει ήλιο και κάνει ζέστη.*

2. **ζέστες** πληθ.: οι ζέστες είναι οι μέρες που κάνουν πολλή ζέστη (≠ κρύα): *Ακόμα δεν μπήκε το καλοκαίρι και έπιασαν οι ζέστες.*

⚠ Η λέξη ζέστη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **ζεστός**, η **ζεστή**, το **ζεστό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι ζεστό, η θερμοκρασία του είναι υψηλή ή υψηλότερη από το κανονικό (= θερμός ≠ κρύος, ψυχρός): *Η σούπα τρώγεται ζεστή. / Βάλε το θερμόμετρο, γιατί μου φαίνεται ζεστός.*

2. όταν κάτι είναι ζεστό, μας ζεσταίνει: *Το πουπουλένιο πάπλωμα είναι πολύ ζεστό.*

3. ζεστός είναι ένας άνθρωπος που είναι φιλικός και δείχνει αγάπη, ενθουσιασμό ή συμπάθεια (= φιλικός, εγκάρδιος): *Είναι πολύ ζεστός άνθρωπος και με έκανε να νιώσω άνετα από την πρώτη στιγμή.*

4. ένα ζεστό χρώμα έχει μέσα του κίτρινο, κόκκινο ή πορτοκαλί και μας ξεκουράζει όταν το κοιτάμε (= θερμός ≠ ψυχρός): *Βάψαμε το δωμάτιο του παιδιού με ένα ζεστό κίτρινο.*

το ζευγάρι (του ζευγαριού, των ζευγαριών) ουσ.:

1. ένα ζευγάρι είναι δύο όμοια πράγματα που χρησιμοποιούνται μαζί: *Της χάρισε ένα ζευγάρι χρυσά σκουλαρίκια.*

2. ζευγάρι λέμε τον άντρα και τη γυναίκα που είναι παντρεμένοι μεταξύ τους ή έχουν ερωτική σχέση: *Νοικιάσαμε το σπίτι σε ένα νιόπαντρο ζευγάρι.*

3. ζευγάρι λέμε δύο ανθρώπους που κάνουν κάτι μαζί: *Σ' αυτή την άσκηση, πρέπει να δουλέψετε σε ζευγάρια.*

4. ένα ζευγάρι ζώων είναι δύο ζώα που είναι ζεμένα μαζί: *Ένα ζευγάρι βόδια έσερνε το αλέτρι.*

ο ζευγάς (του ζευγά, των ζευγάδων) ουσ.: ζευγά λέμε το γεωργό που οργώνει με αλέτρι τη γη (= ζευγολάτης): *Από παλιούς ζευγάδες μαθαίνουμε πώς σε μία μέρα ένα ζευγάρι βόδια όργωνε ένα κιλό σιτάρι.*

το ζεύγος (του ζεύγους, των ζευγών) ουσ. (ΕΠΙΣ.):

1. ζεύγος λέμε αλλιώς το ζευγάρι: *Ζεύγος ηλικιωμένων έπεσε θύμα ληστείας.*

2. ζεύγος λέμε δύο όμοια πράγματα που συνήθως χρησιμοποιούνται μαζί: *Υπάρχουν πολλά λεξικά για το ζεύγος γλωσσών αγγλικά - ελληνικά.*

ζεύω (έζεψα), **ζεύομαι** (ζεύτηκα, ζεμένος) ΡΗΜ.: όταν ζεύουμε ένα ζώο, το δένουμε με λουριά σε άμαξα, αλέτρι ή άλλο εργαλείο για να μπορεί να το σύρει (≠ ξεζεύω): *Έζεψε τα βόδια στο αλέτρι για να οργώσει.*

ζηλεύω (ζήλεψα) ΡΗΜ.:

1. όταν ζηλεύουμε κάποιον, νιώθουμε λύπη ή θυμό επειδή δεν έχουμε κάτι που έχει αυτός: *Την καινούρια του μηχανή τη ζηλεύουν όλοι του οι φίλοι. / Τον ζηλεύει για τα λεφτά του.*

2. όταν ζηλεύουμε κάποιον που αγαπάμε, νιώθουμε θυμό ή ανησυχία, επειδή νομίζουμε ότι ενδιαφέρεται περισσότερο για κάποιον άλλο: *Ζηλεύει υπερβολικά τη γυναίκα του.*

η ζήλια (της ζήλιας) ουσ.:

1. η ζήλια είναι η λύπη ή ο θυμός που νιώθουμε επειδή δεν έχουμε κάτι που έχει κάποιος άλλος: *Τον κατηγορούν χωρίς λόγο, μόνο και μόνο από ζήλια. (= φθόνος) / Έσκασε από τη ζήλια του όταν έμαθε ότι αγόρασα καινούριο αυτοκίνητο.*

2. η ζήλια είναι η ανησυχία ή ο θυμός που νιώθουμε επειδή νομίζουμε ότι αυτός που αγαπάμε ενδιαφέρεται περισσότερο για κάποιον άλλο: *Η ζήλια καταστρέφει τις σχέσεις των ζευγαριών.*

⚠ Η λέξη ζήλια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο ζηλιάρης, η ζηλιάρα, το ζηλιάρικο ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ζηλιάρης, ζηλεύει πολύ ή συνεχώς: *Η Ήρα ήταν η ζηλιάρα σύζυγος του Δία.*

ο ζήλος (του ζήλου) ουσ.: ο ζήλος είναι η μεγάλη αγάπη και προθυμία που δείχνουμε για κάτι (= ενθουσιασμός, πάθος): *Του έδωσε το βραβείο και του ευχήθηκε να συνεχίσει τις σπουδές του με τον ίδιο ζήλο.*

⚠ Η λέξη ζήλος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η ζημιά (της ζημιάς, των ζημιών) ουσ.:

1. ζημιά παθαίνει κάτι όταν χαλάει ή καταστρέφεται (= βλάβη): *Διορθώνει τη ζημιά στη μηχανή του αυτοκινήτου. / Οι καλλιέργειες έπαθαν σοβαρές ζημιές από το χαλάζι.*

2. όταν κάνουμε κάποια ζημιά, χαλάμε ή καταστρέφουμε κάτι, συνήθως χωρίς να το θέλουμε: *Είναι απρόσεκτος και κάνει συνεχώς ζημιές.*

3. λέμε ζημιά καθετί δυσάρεστο που συμβαίνει σε κάποιον ή σε κάτι: *Η αύξηση στις τιμές των εισιτηρίων προκάλεσε μεγάλη ζημιά στον τουρισμό. (≠ όφελος) / Η εταιρεία είχε φέτος 1 εκατομμύριο ευρώ ζημιά. (≠ κέρδος)*

ΕΚΦΡ. ούτε γάτα ούτε ζημιά

ζημιώνω (ζημιώσα), **ζημιώνομαι** (ζημιώθηκα, ζημιωμένος) ΡΗΜ.:

1. ζημιώνουμε κάποιον ή κάτι όταν τον κάνουμε να πάθει κακό (= βλάπτω ≠ ωφελώ): *Ο καβγάς του με τον προπονητή ζημιώσε την ομάδα.*

2. ζημιώνομαι ΠΑΘ.: ζημιώνομαι όταν δεν έχω κάποιο κέρδος, όταν χάνω χρήματα (≠ ωφελούμαι): *Η χώρα ζημιώθηκε 5 δισεκατομμύρια ευρώ λόγω του πολέμου.*

ζητάω/ζητώ (ζήτησα), **ζητιέμαι/ζητούμαι** (ζητήθηκα) ΡΗΜ.:

1. ζητάμε κάτι ή κάποιον όταν θέλουμε να το(ν) βρούμε (= ψάχνω, γυρεύω): *Σε ζητάω από το πρωί και δε σε βρίσκω. / Τις βρήκες τις πληροφορίες που ζητούσες;*

2. ζητάμε κάτι όταν θέλουμε να μας το δώσουν, γιατί το δικαιούμαστε (= διεκδικώ, απαιτώ): *Του ζήτησε διαζύγιο. / Ζήτησαν αύξηση από το διευθυντή.*

3. όταν ζητάμε κάτι από κάποιον, θέλουμε να μας κάνει μια χάρη (= παρακαλώ): *Μου ζήτησε ένα ποτήρι νερό.*

4. ζητείται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: κάτι ζητείται όταν θέλουν πολλοί άνθρωποι να το αγοράσουν: *Τα ερκο-ντίσιον ζητιούνται πολύ το καλοκαίρι.*

ΕΚΦΡ. ζητάω και τα ρέστα, ζητάω το λόγο

Ζητάω και τα ρέστα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος φέρεται σαν να του έχουν κάνει κάτι κακό, ενώ ο ίδιος έχει κάνει κάτι κακό: *Ενώ προκάλεσε ο ίδιος τη ζημιά, μετά ζήτηγε και τα ρέστα.*

Ζητάω το λόγο ΕΚΦΡ.:

1. ζητάμε το λόγο από κάποιον όταν θέλουμε να μας δώσει εξηγήσεις για κάτι κακό που έκανε: *Μου ζήτησε το λόγο που άργησα.*
2. ζητάμε το λόγο όταν θέλουμε να πάρουμε την άδεια για να μιλήσουμε: *Ζήτησε το λόγο από τον πρόεδρο του δικαστηρίου.*

το ζήτημα (του ζητήματος, των ζητημάτων) ΟΥΣ.:

1. το ζήτημα είναι κάτι σημαντικό που πρέπει να το συζητήσουμε, να το σκεφτούμε ή να το αντιμετωπίσουμε (= θέμα, υπόθεση): *Συζητήσαμε κάποια προσωπικά της ζητήματα. / Το ζήτημα της καταγωγής των ομηρικών έργων απασχολεί ακόμη τους επιστήμονες.*
2. το ζήτημα είναι καθετί που δημιουργεί δυσκολίες ή γίνεται η αιτία για καβγά (= πρόβλημα): *Αν προκύψει κάποιο ζήτημα, τηλεφώνησέ μου. / Δημιουργεί ζητήματα χωρίς σοβαρό λόγο.*
3. όταν κάτι είναι ζήτημα κάποιου άλλου πράγματος, εξαρτάται από αυτό αν θα γίνει (= θέμα): *Το αν θα πάμε διακοπές είναι καθαρά ζήτημα χρημάτων.*
4. το ζήτημα είναι το θέμα στις εξετάσεις, που πρέπει να το λύσουμε ή να το αναπτύξουμε: *Από τα τέσσερα ζητήματα θα πρέπει να απαντήσετε μόνο στα τρία.*

ΕΚΦΡ. είναι ζήτημα χρόνου, ζήτημα ζωής ή θανάτου

ζήτημα ζωής ή θανάτου ΕΚΦΡ.: όταν λέμε για κάτι ότι είναι ζήτημα ζωής ή θανάτου, είναι πάρα πολύ σοβαρό και επείγον: *Ελάτε γρήγορα, είναι ζήτημα ζωής και θανάτου!***το ζιζάνιο** (του ζιζανίου, των ζιζανίων) ΟΥΣ.:

1. ζιζάνιο λέμε το άγριο χόρτο που φυτρώνει στους κήπους και στα χωράφια και εμποδίζει τα άλλα φυτά να μεγαλώσουν κανονικά: *Υπάρχουν ειδικά φυτοφάρμακα για την εξόντωση των ζιζανίων.*
2. (ΑΝΕΠΙΣ.) ζιζάνιο λέμε το μικρό παιδί που κάνει φασαρία και αταξίες και ενοχλεί τους άλλους: *Ήθελε να κοιμηθεί, το ζιζάνιο όμως ο γιος του δεν τον άφηνε.*

το ζικζάκ και το **ζικ ζακ** ΟΥΣ.: ζικζάκ λέμε τη γραμμή που αλλάζει συνέχεια κατεύθυνση, σχηματίζοντας μια γωνία αριστερά, μια δεξιά και ξανά πάλι το ίδιο: *Το μονοπάτι για το βουνό ήταν πολύ κουραστικό με πολλά ζικζάκ.*

△ Η λέξη ζικζάκ δεν κλίνεται.

το ζόρι ΟΥΣ.:

1. το ζόρι είναι η ανησυχία και η ένταση που δημιουργεί μια δύσκολη κατάσταση: *Πέρασε μεγάλη ζόρια με την αρρώστια του παιδιού. / Δεν είναι εύκολη δουλειά, έχει πολύ ζόρι.*
2. ζόρι λέμε το να αναγκάζουμε κάποιον να κάνει κάτι που δε θέλει: *Ακόμη και αν δεν του αρέσει το φαγητό, θα το φάει με το ζόρι.*

△ Η λέξη ζόρι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η ζούγκλα (της ζούγκλας) ΟΥΣ.:

1. η ζούγκλα είναι το δάσος στις τροπικές χώρες, όπου φυτρώνουν μεγάλα δέντρα και φυτά πολύ κοντά το ένα στο άλλο: *Τα ζώα της ζούγκλας.*
2. ζούγκλα λέμε ένα χώρο όπου υπάρχει μεγάλη αταξία, βία ή αγριότητα: *Ξέφυγε από τη ζούγκλα της μεγαλούπολης και γύρισε στο χωριό του.*

△ Η λέξη ζούγκλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το ζουζούνι (του ζουζουνιού, των ζουζουνιών) ΟΥΣ.: ζουζούνι λέμε κάθε μικρό έντομο (= ζωύφιο): *Όταν κόψαμε το καρπούζι, μαζεύτηκαν μύγες και διάφορα ζουζούνια.***ζουζουνίζει** (ζουζούνισε) ΡΗΜ.: ζουζουνίζουν τα έντομα που βγάζουν τον ήχο "ζζζζζζζζ" όταν πετάνε: *Ζουζούνιζαν οι μέλισσες γύρω από τα λουλούδια.***ζουλάω/ζουλώ** (ζουλήξα), **ζουλιέμαι** (ζουλήχτηκα, ζουληγμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ζουλάμε κάτι μαλακό όταν το πιέζουμε δυνατά με το χέρι (= ζουπάω): *Ζουλήξε τις ντομάτες για να δει αν έχουν ωριμάσει.***ο ζουμερός, η ζουμερή, το ζουμερό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα φρούτο είναι ζουμερό, έχει πολύ χυμό και είναι νόστιμο: *Στύβετε τρία ζουμερά πορτοκάλια.*
2. λέμε ότι μια υπόθεση ή μια συζήτηση είναι ζουμερή όταν έχει ουσία και ενδιαφέρον (= ουσιαστική): *Κάναμε μια σύντομη αλλά ζουμερή συζήτηση.*

το ζουμί (του ζουμιού, των ζουμιών) ΟΥΣ.:

1. ζουμί είναι το υγρό που βγαίνει από τα φρούτα, τα λαχανικά ή το κρέας όταν τα στύψουμε ή τα βράσουμε: *Το λεμόνι ήταν άγουρο και δεν είχε καθόλου ζουμί. (= χυμός) / Κρατάμε το ζουμί από το βρασμένο κοτόπουλο για να φτιάξουμε τη σούπα. (= ζωμός)*
2. (ΑΝΕΠΙΣ.) ζουμί λέμε το πιο σημαντικό σημείο μιας υπόθεσης (= ουσία): *Το ζουμί είναι ότι δεν μπορούμε να βρούμε μια λύση.*
3. (ΑΝΕΠΙΣ.) αν κάτι έχει ζουμί, προσφέρει μεγάλο κέρδος: *Αυτή η δουλειά έχει ζουμί, δεν πρέπει να τη χάσουμε.*

το ζουμπούλι (του ζουμπουλιού, των ζουμπουλιών) ΟΥΣ.:

1. το ζουμπούλι είναι ένα φυτό με μικρά λουλούδια, που έχουν πολύ ωραία γλυκιά μυρωδιά και φυτρώνουν γύρω από το βλαστό του (= υάκινθος): *Τα ζουμπούλια φυτρώνουν το χειμώνα.*
2. ζουμπούλι λέμε το λουλούδι αυτού του φυτού: *Έκοψε μερικά ζουμπούλια και τα έβαλε στο ανθοδοχείο.*

η ζυγαριά (της ζυγαριάς, των ζυγαριών) ΟΥΣ.: η ζυγαριά είναι το όργανο που χρησιμοποιούμε για να μετράμε το βάρος διαφόρων αντικειμένων ή του σώματός μας: *Ο μανάβης έβαλε το καρπούζι στη ζυγαριά για να το ζυγίσει. /*

Η ζυγαριά χάλασε και με δείχνει δύο κιλά πιο βαριά.

ζυγιάζω (ζύγιασα), **ζυγιάζομαι** (ζυγιάστηκα, ζυγιασμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν ζυγιάζουμε κάτι, υπολογίζουμε πόσο σημαντικό ή πόσο σπουδαίο είναι (= ζυγίζω, σταθμίζω): *Ζύγιασε τα θετικά και τα αρνητικά του σπιτιού πριν αποφασίσει να το νοικιάσει.*

2. ζυγιάζομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος ζυγιάζεται, μοιράζει το βάρος του στο σώμα του με τέτοιο τρόπο, ώστε να στέκεται σταθερός και να μην πέφτει: *Ο αετός ζυγιάστηκε για λίγο στον αέρα πριν ορμήσει στο θύμα του.*

ζυγίζω (ζύγισα), **ζυγίζομαι** (ζυγίστηκα, ζυγισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ζυγίζουμε κάτι ή κάποιον, μετράμε το βάρος του: *Έδωσε στο μανάβη τις ντομάτες για τις ζυγίσει.*

2. κάτι ή κάποιος ζυγίζει ορισμένα κιλά ή γραμμάρια όταν έχει αυτό το βάρος: *Ήταν πολύ ελαφρύ τραπέζι, ζύγιζε δε ζύγιζε ενάμισι κιλό.*

3. όταν ζυγίζουμε κάτι, υπολογίζουμε πόσο σημαντικό ή πόσο σπουδαίο είναι (= σταθμίζω): *Είχε πάρει σχεδόν την απόφαση, αφού ζύγισε προσεκτικά τα υπέρ και τα κατά.*

4. ζυγίζομαι ΠΑΘ.: όταν ζυγίζομαστε, μετράμε το βάρος μας με ζυγαριά: *Ήμουν 55 κιλά την τελευταία φορά που ζυγίστηκα.*

ζυγώνω (ζύγωσα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και το πλησιάζω (≠ απομακρύνομαι): *Τη ζύγωσε ένα γεροντάκι και της ζήτησε βοήθεια. / Ζύγωσε το καλοκαίρι.*

ο **ζύθος** (του ζύθου, των ζύθων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): ζύθος λέγεται αλλιώς η μπίρα: *Ο οίνος, ο ζύθος και ο μηλίτης είναι ποτά που περιέχουν μικρή ποσότητα αλκοόλ.*

το **ζυμάρι** (του ζυμαριού, των ζυμαριών) ΟΥΣ.: το ζυμάρι είναι ένα μαλακό υλικό που φτιάχνεται από αλεύρι και νερό και χρησιμοποιείται στο ψωμί και στα γλυκά (= ζύμη): *Ανακατεύουμε το αλεύρι με χλιαρό νερό και το ζυμώνουμε μέχρι να γίνει ζυμάρι.*

το **ζυμαρικό** (του ζυμαρικού, των ζυμαρικών) ΟΥΣ.: τα ζυμαρικά είναι τροφή από αλεύρι, νερό και αυγά, σε διάφορα σχήματα, που τη μαγειρεύουμε σε βραστό νερό: *Τα μακαρόνια, οι τανιστέλες, οι χυλοπίτες και το κριθαράκι είναι είδη ζυμαρικών.*

▲ Η λέξη ζυμαρικό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η **ζύμη** (της ζύμης, των ζυμών) ΟΥΣ.: η ζύμη είναι ένα μαλακό υλικό από αλεύρι και νερό, που χρησιμοποιείται στο ψωμί και στα γλυκά (= ζυμάρι): *Πλάθουμε τη ζύμη σε μπάλα και ανοίγουμε τα φύλλα της πίτας με τον πλάστη. / Έτοιμη ζύμη για πίτα.*

ζυμώνω (ζύμωσα), **ζυμώνομαι** (ζυμώθηκα, ζυμωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ζυμώνουμε ζυμάρι ή άλλο μαλακό υλικό, το πιέζουμε δυνατά σε διάφορα σημεία με

τα χέρια μας για να γίνει απαλό: *Όταν ζυμώνετε τη ζύμη, να την απλώνετε και να τη διπλώνετε συνέχεια για να γίνει αφράτη. / Ζύμωσα κιμά για να φτιάξω μπιφτέκια.*

2. ζυμώνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος ζυμώνεται όταν μαθαίνει πράγματα που επηρεάζουν το χαρακτήρα του: *Ζυμώθηκαν από μικρά παιδιά με τις ιδέες της ελευθερίας και της δημοκρατίας.*

ζω (έζησα) ΡΗΜ.:

1. ζει κάποιος σημαίνει να είναι ζωντανός (≠ πεθαίνω): *Δεν ενδιαφέρεται αν ζουν ή αν έχουν πεθάνει.*

2. αν κάποιος ζει σε ένα μέρος σημαίνει ότι έχει εκεί το σπίτι του (= μένω, κατοικώ): *Ζει και εργάζεται στην Πάτρα.*

3. όταν λέμε ότι ζούμε με κάποιον, εννοούμε ότι μένουμε στο ίδιο σπίτι μαζί του: *Ζει με τους γονείς της. / Ζούνε μαζί από φοιτητές. (= συγκατοικώ)*

4. αν κάποιος ζει άνετα ή δύσκολα κτλ., σημαίνει ότι η ζωή που κάνει είναι άνετη ή δύσκολη κτλ.: *Μετά τον πόλεμο άρχισαν πάλι να ζουν κανονικά. / Ζήσαμε εμείς καλά κι αυτοί καλύτερα.*

5. όταν λέμε ότι ζούμε κάποιον, εννοούμε ότι φροντίζουμε να έχει φαγητό και όλα τα απαραίτητα: *Με μεγάλο κόπο ζει τα παιδιά της.*

6. όταν λέμε ότι ζήσαμε μια περιπέτεια ή κάτι άλλο, εννοούμε ότι το περάσαμε (= γνωρίζω): *Ο παππούς έζησε το Β' Παγκόσμιο πόλεμο.*

ΕΚΦΡ. ζω και βασιλεύω

ζω και βασιλεύω ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάποιος ζει και βασιλεύει, είναι ζωντανός, αν και πολλοί νομίζουν ότι έχει πεθάνει: *Ζει και βασιλεύει ακόμα η γιαγιά της!*

2. όταν ένα φαινόμενο ή μια κατάσταση ζει και βασιλεύει, υπάρχει σε πολύ μεγάλο βαθμό: *Η φτώχεια ζει και βασιλεύει σε πολλά μέρη του κόσμου.*

η **ζωγραφιά** (της ζωγραφιάς, των ζωγραφιών) ΟΥΣ.:

1. η ζωγραφιά είναι μια εικόνα με χρώματα που ζωγραφίζει κάποιος: *Στα παιδιά αρέσουν τα βιβλία με πολύχρωμες ζωγραφίες.*

2. λέμε ότι κάτι είναι μια ζωγραφιά όταν είναι πολύ όμορφο: *Το σπίτι τους δίπλα στη θάλασσα είναι μια ζωγραφιά.*

ζωγραφίζω (ζωγράφισα), **ζωγραφίζομαι** (ζωγραφίστηκα, ζωγραφισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ζωγραφίζουμε έναν άνθρωπο, ένα τοπίο ή κάτι άλλο, φτιάχνουμε μια εικόνα του χρησιμοποιώντας χρώματα και σχέδια: *Στους πίνακές του ζωγράφιζε μόνο γυναικείες μορφές.*

2. όταν ζωγραφίζουμε μια επιφάνεια, σχεδιάζουμε πάνω της εικόνες με σχέδια και χρώματα: *Ο ζωγράφος Θεόφιλος ζωγράφιζε τις προσόψεις των μαγαζιών.*

η **ζωγραφική** (της ζωγραφικής) ΟΥΣ.: η ζωγραφική είναι η τέχνη του να φτιάχνει κανείς πίνα-

κες που παριστάνουν ανθρώπους, πράγματα, τοπία κτλ., χρησιμοποιώντας χρώματα και σχέδια: *Επισκεφτήκαμε την έκθεση ζωγραφικής στην Εθνική Πινακοθήκη. / Πήρε το πρώτο βραβείο στο σχολικό διαγωνισμό ζωγραφικής.*

△ Η λέξη ζωγραφική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ζωγράφος**, η **ζωγράφος** (του/της ζωγράφου, των ζωγράφων) ουσ.: ο ζωγράφος είναι ο καλλιτέχνης που ζωγραφίζει πίνακες: *Ο Πικάσο είναι ένας από τους πιο διάσημους ζωγράφους του εικοστού αιώνα.*

το **ζώδιο** (του ζωδίου, των ζωδίων) ουσ.: στην αστρολογία, ζώδιο είναι καθένα από τα δώδεκα σύμβολα που παριστάνουν τις θέσεις των πλανητών και των άστρων και που κάποιοι άνθρωποι πιστεύουν ότι επηρεάζουν τη ζωή και το χαρακτήρα μας: *Νομίζω ότι το ζώδιό του είναι Κριός.*

η **ζωή** (της ζωής, των ζωών) ουσ.:

1. η ζωή είναι το να υπάρχει, το να μην έχει πεθάνει κάποιος ή κάτι: *Πιστεύει ότι κινδυνεύει η ζωή του.*

2. η ζωή είναι το διάστημα από τη γέννηση κάποιου μέχρι το θάνατό του: *Αφιέρωσε τη ζωή του στον αγώνα κατά του ρατσισμού. / Πέρασε όλη τη ζωή του κυνηγώντας το χρήμα.*

3. η ζωή είναι ο τρόπος με τον οποίο ζει κανείς και οι εμπειρίες που αποκτάει: *Έζησε μια ήσυχη ζωή χωρίς πολλές περιπέτειες. / Ήταν ένα γεγονός που του άλλαξε τη ζωή.*

4. ζωή λέμε τους ζωντανούς οργανισμούς όπως τα φυτά και τα ζώα: *Οι επιστήμονες πιστεύουν ότι υπάρχει ζωή και σε άλλους πλανήτες.*

5. λέμε ότι ένα μέρος έχει ζωή όταν υπάρχει μεγάλη δραστηριότητα εκεί (= ζωντάνια): *Το χωριό τα χειμωνιάτικα βράδια δεν έχει ζωή.*

ΕΚΦΡ. δίνω ζωή, δίνω σημαία ζωής, δίνω τη ζωή μου, έφυγε από τη ζωή, ζήτημα ζωής ή θανάτου, κάνω τη ζωή δύσκολη, κάνω τη ζωή πατίνι, μια ζωή, περνάω ζωή και κότα

ζωηρά επιρρ.: όταν κάτι γίνεται ζωηρά, γίνεται με ζωηρό, έντονο ρυθμό: *Κουνούσε ζωηρά τα χέρια του πάνω κάτω.*

ο **ζωηρός**, η **ζωηρή**, το **ζωηρό** επιρρ.:

1. όταν κάποιος είναι ζωηρός, κινείται διαρκώς κάνοντας φασαρία και αταξίες (= άτακτος ≠ φρόνιμος): *Ήταν αρκετά ζωηρό παιδί και πάντα έψαχνε ευκαιρίες για παιχνίδι και σκανταλιές.*

2. ζωηρό λέμε τον άνθρωπο που έχει ζωντάνια και πολλά ενδιαφέροντα (= ανήσυχος, δραστήριος): *Ήταν ένας ζωηρός νέος με δίψα για μάθηση.*

3. ζωηρό λέμε ένα συναίσθημα που είναι πολύ δυνατό (= έντονος): *Έδειξε ζωηρό ενδιαφέρον για τις εξελίξεις.*

4. ζωηρό λέμε ένα χρώμα που έχει μεγάλη λάμψη και φως (= έντονος ≠ απαλός, αχνός): *Το λεμόνι έχει ζωηρό κίτρινο χρώμα.*

5. ζωηρό λέμε κάτι που έχει γρήγορο ή χαρούμενο ρυθμό: *Με χαιρετούσε από μακριά με ζωηρές κινήσεις.*

ο **ζωικός**, η **ζωική**, το **ζωικό** επιρρ.: όταν κάτι είναι ζωικό, έχει σχέση με τα ζώα ή προέρχεται από αυτά: *Τα ζωικά λίπη είναι πιο βλαβερά από τα φυτικά λίπη για τον οργανισμό.*

ο **ζωμός** (του ζωμού, των ζωμών) ουσ.: ο ζωμός είναι το υγρό που βγάζει το κρέας ή τα λαχανικά όταν τα βράζουμε (= ζουμί): *Το κρητικό πιλάφι γίνεται από ζωμό κοτόπουλου ή αρνίσσιου κρέατος.*

η **ζώνη** (της ζώνης, των ζωνών) ουσ.:

1. η ζώνη είναι ένα μακρύ και στενό κομμάτι από δέρμα, ύφασμα ή άλλο υλικό, που το φοράμε γύρω από τη μέση για να συγκρατεί το παντελόνι ή τη φούστα (= λουρί): *Φορούσε μια δερμάτινη ζώνη με μια μεγάλη μεταλλική αγκράφα.*

2. η ζώνη είναι μια ορισμένη περιοχή που έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά: *Κήρυξαν τη Βαγδάτη πολεμική ζώνη. / Η ορεινή ζώνη της χώρας έπαθε μεγάλες ζημιές από την κακοκαιρία.*

3. είναι ό,τι και η ζώνη ασφαλείας: *Δέστε τις ζώνες σας γιατί το αεροπλάνο θα απογειωθεί.*

4. (ΑΘΛΗΤ.) η ζώνη ενός ορισμένου χρώματος που παίρνει ένας αθλητής σε κάποιο άθλημα πάλης δείχνει ότι έχει περάσει με επιτυχία στο επόμενο επίπεδο εκπαίδευσης: *Έχει πάρει τη μαύρη ζώνη στο καράτε.*

η **ζώνη ασφαλείας** ουσ.: η ζώνη ασφαλείας είναι μια ειδική ζώνη που μας κρατάει σταθερούς στο κάθισμα όταν ταξιδεύουμε με αυτοκίνητο ή με αεροπλάνο: *Όταν οδηγείς, πρέπει πάντα να φοράς ζώνη ασφαλείας.*

ζωντανά επιρρ.: λέμε ότι ένα γεγονός παρουσιάζεται ζωντανά στην τηλεόραση ή στο ραδιόφωνο όταν παρουσιάζεται τη στιγμή που γίνεται (= απευθείας): *Ο ποδοσφαιρικός αγώνας θα μεταδοθεί ζωντανά από το κρατικό κανάλι.*

η **ζωντάνια** (της ζωντάνιας) ουσ.:

1. ζωντάνια έχει ένας άνθρωπος που έχει πολλά ενδιαφέροντα, ενθουσιασμό και διάθεση για ζωή: *Είναι μεγάλος σε ηλικία αλλά γεμάτος ζωντάνια.*

2. ένα μέρος έχει ζωντάνια όταν υπάρχει μεγάλη δραστηριότητα και συμβαίνουν ενδιαφέροντα πράγματα εκεί: *Από τότε που οι νέοι έφυγαν, το χωριό έχασε τη ζωντάνια του.*

3. η ζωντάνια στην αφήγηση μιας ιστορίας την κάνει να ακούγεται σαν να είναι αληθινή (= παραστατικότητα): *Τα διηγήματά του διακρίνονται για τη ζωντάνια τους.*

△ Η λέξη ζωντάνια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **ζωντανό** (του ζωντανού, των ζωντανών) ουσ.: ζωντανό λέμε το ζώο που συνήθως ζει κοντά στον άνθρωπο: *Εκτρέφει κασίκες, αγελάδες και άλλα ζωντανά.*

ο **ζωντανός**, η **ζωντανή**, το **ζωντανό** επιρρ.:

1. όταν ένας οργανισμός είναι ζωντανός, έχει ζωή: *Οι άνθρωποι, τα ζώα και τα φυτά είναι ζωντανοί οργανισμοί. / Όταν τη μετέφεραν στο*

νοσοκομείο, ήταν ακόμα ζωντανή. (≠ πεθαμένος, νεκρός)

2. ζωντανό λέμε έναν άνθρωπο που έχει πολλά ενδιαφέροντα, ενθουσιασμό και διάθεση για ζωή (= ζωηρός, δραστήριος): *Είναι ζωντανός και κεφάτος άνθρωπος, τον βλέπεις και χαίρεσαι.*

3. ζωντανός είναι ο τρόπος που παρουσιάζουμε ένα γεγονός όταν κάνουμε αυτούς που το ακούνε ή το διαβάζουν να νιώθουν σαν να το ζουν πραγματικά (= ανάγλυφος, παραστατικός): *Μας διηγήθηκε την περιπέτειά του με τόσο ζωντανό τρόπο, που συγκινηθήκαμε.*

4. όταν μια εκπομπή είναι ζωντανή, τη βλέπουμε τη στιγμή ακριβώς που γίνεται (≠ μαγνητοσκοπημένος): *Το δελτίο ειδήσεων είναι ζωντανή εκπομπή.*

Το **ζώο** (του ζώου, των ζώων) ουσ.:

1. ζώο είναι κάθε ζωντανό πλάσμα που δεν είναι άνθρωπος: *Στη ζούγκλα ζουν λιοντάρια, τίγρεις και άλλα άγρια ζώα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) ζώο λέμε το χαζό άνθρωπο: *Δεν καταλαβαίνει τίποτα, είναι τελείως ζώο!*

η **ζωολογία** (της ζωολογίας) ουσ.:

1. η ζωολογία είναι η επιστήμη που μελετάει τα ζώα: *Το βιβλίο ζωολογίας έχει όλα τα ζώα σε φωτογραφίες.*

2. ζωολογία λέμε το μάθημα με το ίδιο θέμα που διδάσκεται στο σχολείο: *Γράψαμε διαγώνισμα στη ζωολογία.*

⚠ Η λέξη ζωολογία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ζωολογικός κήπος** ουσ.: ο ζωολογικός κήπος είναι ένας μεγάλος χώρος ειδικά φτιαγμένος για να ζουν εκεί άγρια και σπάνια ζώα και να μπορούμε να πηγαίνουμε να τα βλέπουμε: *Στο ζωολογικό κήπο είδαμε για πρώτη φορά λιοντάρια και ελέφαντες.*

ο **ζωόφιλος** (του ζωόφιλου, των ζωόφιλων), η **ζωόφιλη** (της ζωόφιλης) ουσ.: ζωόφιλο λέμε τον άνθρωπο που αγαπάει και φροντίζει τα ζώα (= φιλόζωος): *Οι ζωόφιλοι ταΐζουν τα αδέσποτα σκυλιά.*

το **ζωύφιο** (του ζωύφιου, των ζωύφιων) ουσ.: ζωύφιο λέμε κάθε μικρό έντομο που ζει συνήθως πάνω στα φυτά ή στο δέρμα των ζώων: *Τα φυτά στον κήπο αρρώστησαν και είναι γεμάτα ζωύφια.*

Η η

ή ΣΥΝΔ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι υπάρχουν περισσότερες από μία δυνατότητες ή επιλογές: *Η λέξη "κενό" γράφεται με "ε" ή με "αι";*

η άλλη όψη του νομίσματος ΕΚΦΡ.: η άλλη όψη του νομίσματος είναι η αντίθετη πλευρά ενός θέματος: *Σε όλα τα προβλήματα πρέπει να εξετάζουμε και την άλλη όψη του νομίσματος.*

η γλώσσα μου πάει ροδάνι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον όταν μιλάει πάρα πολύ: *Όταν ξέρει καλά το μάθημα, η γλώσσα του πάει ροδάνι.*

η γλώσσα μου στάζει μέλι ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν μιλάει με πολύ γλυκό τρόπο ή λέει καλά λόγια: *Όταν μιλάει για τα παιδιά της, η γλώσσα της στάζει μέλι.*

η γλώσσα μου στάζει φαρμάκι ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν τα λόγια του κρύβουν κακία και μίσος: *Η γλώσσα της στάζει φαρμάκι από τη ζήλια της.*

η θάλασσα είναι λάδι ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν η θάλασσα είναι πολύ ήρεμη: *Όταν η θάλασσα είναι λάδι, μπορεί να δεις καθαρά το βυθό της.*

η μέρα με τη νύχτα ΕΚΦΡ.: το λέμε για δύο πράγματα ή δύο πρόσωπα που είναι εντελώς διαφορετικά μεταξύ τους: *Τα δύο αδέρφια είναι η μέρα με τη νύχτα: ο ένας ευγενικός και άλλος απότομος.*

ή του ύψους ή του βάθους ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον ή για κάτι όταν η συμπεριφορά του δεν είναι σταθερή και είναι άλλοτε πολύ καλή και άλλοτε πολύ κακή: *Αυτά τα παιδιά είναι ή του ύψους ή του βάθους, και το μόνο σταθερό στη ζωή τους είναι ότι δεν ακούν κανέναν.*

ήδη ΕΠΙΡΡ.:

1. λέξη που χρησιμοποιούμε όταν κάτι έχει γίνει και δε χρειάζεται να ξαναγίνει: *Μη με περιμένετε για φαγητό, γιατί έχω ήδη φάει.*

2. όταν κάτι έχει ήδη γίνει, έχει γίνει πιο γρήγορα απ' όσο πιστεύαμε (= κιόλας): *Έχω ήδη διαβάσει και τα τρία βιβλία που μου έδωσες.*

ήθη και έθιμα ΕΚΦΡ.: έτσι λέμε τις παραδόσεις και τις συνήθειες ενός τόπου, ενός λαού, μιας κοινωνίας κτλ.: *Κάθε γωνιά της Ελλάδας έχει τα ήθη και τα έθιμά της.*

το **ηθικό** (του ηθικού) ΟΥΣ.: το ηθικό είναι η δύναμη ή το θάρρος που δείχνει κάποιος μπροστά σε μια δυσκολία ή σε έναν κίνδυνο: *Οι στρατιώτες έχασαν το ηθικό τους λίγο πριν τη μάχη.*

△ Η λέξη ηθικό δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **ηθικό δίδαγμα** ΟΥΣ.: το ηθικό δίδαγμα μιας ιστορίας μάς διδάσκει τι είναι σωστό και τι είναι λάθος στη ζωή: *Το ηθικό δίδαγμα του παραμυθιού είναι ότι δεν πρέπει να λέμε ψέματα.*

ο **ηθικός**, η **ηθική**, το **ηθικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ηθικός, κάνει αυτό που η κοινωνία ορίζει ότι είναι καλό και σωστό (≠ ανήθικος): *Επέστρεψε το πορτοφόλι που βρήκε, γιατί είναι ηθικός χαρακτήρας.*

2. όταν κάτι είναι ηθικό, έχει σχέση με αυτό που η κοινωνία ορίζει ότι είναι καλό και σωστό: *Μην εμπιστεύεσαι ανθρώπους χωρίς ηθικές αξίες.*

η **ηθοποιία** (της ηθοποιίας) ΟΥΣ.: η ηθοποιία είναι η τέχνη του ηθοποιού (= υποκριτική τέχνη): *Θέλει να ασχοληθεί με την ηθοποιία. / Έχει ταλέντο στο τραγούδι και στην ηθοποιία.*

△ 1. Η λέξη ηθοποιία δεν έχει πληθυντικό αριθμό. 2. Δεν βάζουμε διαλυτικά στο -οία.

ο **ηθοποιός**, η **ηθοποιός** (του/της ηθοποιού, των ηθοποιών) ΟΥΣ.: ο ηθοποιός είναι αυτός που παίζει ρόλους σε ένα έργο στο θέατρο, στον κινηματογράφο ή στην τηλεόραση: *Θίασος νεαρών ηθοποιών ανέβασε την "Αντιγόνη" του Σοφοκλή.*

το **ήθος** (του ήθους, των ήθων) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος έχει ήθος, έχει καλό χαρακτήρα και κάνει πάντα το καλό και το σωστό: *Είναι άνθρωπος με ήθος κι όλοι τον σέβονται.*

2. ήθη ΠΛΗΘ.: τα ήθη είναι όλα όσα πιστεύουν οι περισσότεροι άνθρωποι σε μια κοινωνία για το τι είναι σωστό και τι δεν είναι: *Τα ήθη των λαών διαφέρουν μεταξύ τους.*

ΕΚΦΡ. ήθη και έθιμα

η **ηλεκτρική κιθάρα** ΟΥΣ.: η ηλεκτρική κιθάρα είναι η κιθάρα που δουλεύει με ηλεκτρισμό: *Παίζει ηλεκτρική κιθάρα σε ένα ροκ συγκρότημα.*

η **ηλεκτρική κουζίνα** ΟΥΣ.: η ηλεκτρική κουζίνα είναι η ηλεκτρική συσκευή που αποτελείται από φούρνο ψησίματος και μάτια όπου μαγειρεύουμε: *Χάλασε ο φούρνος της ηλεκτρικής κουζίνας και δεν ψήθηκε το φαγητό.*

η **ηλεκτρική σκούπα** και η **ηλεκτρική** ΟΥΣ.: η ηλεκτρική σκούπα είναι μια ηλεκτρική συσκευή που μαζεύει τη σκόνη από τα χαλιά ή το πάτωμα: *Έβαλε ηλεκτρική σκούπα για να μαζέψει τα ψίχουλα από το χαλί.*

το **ηλεκτρικό ρεύμα** και το **ηλεκτρικό** ΟΥΣ.: το ηλεκτρικό ρεύμα παράγεται από τον ηλεκτρισμό για να δώσει κίνηση σε συσκευές, μηχανές, φώτα κτλ.: *Τις ηλεκτρικές συσκευές τις βάζουμε στην πρίζα γιατί λειτουργούν με ηλεκτρικό ρεύμα.*

△ Το ηλεκτρικό ρεύμα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ηλεκτρικός**, η **ηλεκτρική**, το **ηλεκτρικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ηλεκτρικό, έχει σχέση με τον ηλεκτρισμό: *Στη Βόρεια Ελλάδα υπάρχουν εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.*

2. όταν ένα μηχάνημα ή κάτι άλλο είναι ηλεκτρικό, δουλεύει με ηλεκτρισμό: *Το ψυγείο και το πλυντήριο είναι ηλεκτρικές συσκευές. / Παίζει ηλεκτρική κιθάρα.*

ο **ηλεκτρισμός** (του ηλεκτρισμού) ουσ.: ο ηλεκτρισμός είναι η ενέργεια που μεταφέρεται μέσα από καλώδια και κάνει μια λάμπα να ανάβει ή μια συσκευή να λειτουργεί: *Κατασκευάστηκε ένα παράξενο σιντριβάνι που λειτουργεί με ηλεκτρισμό.*

⚠ Η λέξη ηλεκτρισμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ηλεκτρολόγος**, η **ηλεκτρολόγος** (του/της ηλεκτρολόγου, των ηλεκτρολόγων) ουσ.: ο ηλεκτρολόγος είναι ο τεχνίτης που επισκευάζει συσκευές ή μηχανήματα που δουλεύουν με ηλεκτρισμό: *Χάλασε το ψυγείο και φωνάξαμε τον ηλεκτρολόγο να το φτιάξει.*

το **ηλεκτρονικό** (του ηλεκτρονικού, των ηλεκτρονικών) ουσ.:

1. το ηλεκτρονικό είναι παιχνίδι που παίζεται σε ειδικό μηχάνημα που λειτουργεί αφού ρίξουμε κέρματα μέσα σε αυτό: *Δε του αρέσει να παίζει ηλεκτρονικά, γιατί του φαίνονται βαρετά.*

2. **ηλεκτρονικά** πληθ.: ηλεκτρονικά λέμε το κατάσταση όπου μπορεί κανείς να παίζει ηλεκτρονικά παιχνίδια: *Οι γονείς του του απαγορεύουν να παγαίνει στα ηλεκτρονικά.*

το **ηλεκτρονικό ταχυδρομείο** ουσ.: με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στέλνουμε μηνύματα μέσω υπολογιστή: *Επικοινωνούμε με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο καθημερινά.*

⚠ Η αγγλική λέξη είναι e-mail.

ο **ηλεκτρονικός υπολογιστής** ουσ. (πληροφ.): ο ηλεκτρονικός υπολογιστής είναι ένα ηλεκτρονικό μηχάνημα που το χρησιμοποιούμε για να κάνουμε υπολογισμούς, να γράφουμε ένα κείμενο, να μεταφράζουμε κτλ. (= υπολογιστής, κομπιούτερ): *Σχεδίασε τα σχέδια του σπιτιού στον ηλεκτρονικό υπολογιστή.*

η **ηλεκτροπληξία** (της ηλεκτροπληξίας, των ηλεκτροπληξιών) ουσ.: η ηλεκτροπληξία είναι ο ξαφνικός και δυνατός πόνος που νιώθουμε όταν περάσει ηλεκτρικό ρεύμα μέσα στο σώμα μας: *Μην αγγίζετε τα καλώδια με βρεγμένα χέρια, γιατί υπάρχει κίνδυνος ηλεκτροπληξίας. / Έπαθε ηλεκτροπληξία και πέθανε.*

η **ηλίαση** (της ηλίασης) ουσ.: όταν παθαίνουμε ηλίαση, είμαστε άρρωστοι, γιατί έχουμε μείνει πολλή ώρα κάτω από δυνατό ήλιο: *Φόρεσε το καπέλο σου, γιατί θα πάθεις ηλίαση!*

⚠ Η λέξη ηλίαση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ηλίθια επιρρ.: όταν κάνουμε κάτι ηλίθια, το κάνουμε με τρόπο που ταιριάζει σε ηλίθιο άνθρωπο: *Καθόταν αφηρημένος χαμογελώντας ηλίθια.*

ο **ηλίθιος**, η **ηλίθια**, το **ηλίθιο** επιρρ.:

1. όταν κάποιος είναι ηλίθιος, δεν έχει εξυπνάδα (= χαζός, ανόητος, βλάκας ≠ εξυπνος): *Ηλίθιος είσαι και δεν καταλαβαίνεις τι σου λέω;*

2. ηλίθιο λέμε κάποιον όταν κάνει ανόητα πράγματα επειδή δε σκέφτεται προσεκτικά (= αφελής): *Μην είσαι ηλίθιος και αφήσεις την ευκαιρία να πάει χαμένη!*

3. λέμε ηλίθιο κάτι που δε δείχνει εξυπνάδα (= ανόητος, χαζός): *Έμεινε να τον κοιτάζει με ένα ηλίθιο χαμόγελο.*

4. λέμε για κάτι ότι είναι ηλίθιο όταν είναι γελοίο, άσχημο, ασήμαντο κτλ.: *Δεν αντέχω να ακούω αυτό το ηλίθιο τραγούδι!*

η **ηλικία** (της ηλικίας, των ηλικιών) ουσ.:

1. η ηλικία κάποιου είναι τα χρόνια που έχουν περάσει από τότε που γεννήθηκε: *Πήρε το πτυχίο του σε ηλικία εικοσιπέντε ετών. / Η κατάθλιψη εμφανίζεται σε άντρες και γυναίκες όλων των ηλικιών.*

2. η ηλικία ενός πράγματος είναι τα χρόνια που πέρασαν από τότε που δημιουργήθηκε ή φτιάχτηκε: *Αυτός ο βράχος έχει ηλικία εκατομμυρίων ετών.*

3. ηλικία λέμε καθένα από τα διαστήματα στη ζωή ενός ανθρώπου: *Το συναίσθημα του φόβου είναι πιο έντονο στην παιδική ηλικία.*

ο **ηλικιωμένος** (του ηλικιωμένου, των ηλικιωμένων), η **ηλικιωμένη** (της ηλικιωμένης) ουσ.: ηλικιωμένο λέμε έναν άνθρωπο που είναι μεγαλύτερος στην ηλικία (= γέρος ≠ νέος, νεαρός): *Οι νέοι παραχωρούν τις θέσεις τους στους ηλικιωμένους στα λεωφορεία.*

το **ηλιοβασιλέμα** (του ηλιοβασιλέματος, των ηλιοβασιλεμάτων) ουσ.:

1. ηλιοβασιλέμα λέμε το φως και τα χρώματα που βλέπουμε στον ουρανό όταν ο ήλιος κρύβεται το βράδυ (= δύση ≠ ανατολή): *Στη Σαντορίνη έχω δει ένα από τα πιο ωραία ηλιοβασιλέματα της ζωής μου.*

2. ηλιοβασιλέμα λέμε κάποια ώρα το βράδυ, που ο ήλιος χάνεται από τον ουρανό κι αρχίζει να νυχτώνει: *Ο αέρας σταμάτησε να φυσάει κατά το ηλιοβασιλέμα.*

η **ηλιοθεραπεία** (της ηλιοθεραπείας, των ηλιοθεραπειών) ουσ.: όταν κάποιος κάνει ηλιοθεραπεία, κάθεται πολλή ώρα στον ήλιο για να γίνει πιο σκούρο το δέρμα του: *Έκανε πολλή ώρα ηλιοθεραπεία και κήκε το δέρμα της.*

ο **ηλιόλουστος**, η **ηλιόλουστη**, το **ηλιόλουστο** επιρρ.: όταν κάτι είναι ηλιόλουστο, είναι πολύ φωτεινό, γιατί το φωτίζει το φως του ήλιου: *Το δωμάτιο είναι ανατολικό και ηλιόλουστο. / Μια ηλιόλουστη μέρα αποφασίσαμε να πάμε στη θάλασσα.*

ο **ήλιος** (του ήλιου, των ήλιων) ουσ.:

1. **Ήλιος** ενικ.: ο Ήλιος είναι το ουράνιο σώμα που φωτίζει και ζεσταίνει τη Γη: *Η Γη γυρίζει γύρω από τον Ήλιο.*

2. ο ήλιος είναι η ζέστη και το φως που φτάνει στη Γη από τον Ήλιο: *Σήμερα έχει ήλιο. / Οι ακτίνες του ήλιου έμπαιναν από το παράθυρο. / Μην κάθεται στον ήλιο χωρίς καπέλο.*

3. ήλιο λέμε αλλιώς το φυτό ηλιοτρόπιο: *Έβαλε τους ήλιους στο βάζο.*

ΕΚΦΡ. δεν έχω στον ήλιο μοίρα, ήλιος με δόντια

ήλιος με δόντια **ΕΚΦΡ.:** το λέμε όταν έχει ήλιο αλλά κάνει πολύ κρύο: *Μην ξεθαρρεύεις, ντύσου καλά, γιατί έχει ήλιο με δόντια.*

το **ηλιοτρόπιο** (του ηλιοτρόπιου, των ηλιοτρόπιων) **ογσ.:** το ηλιοτρόπιο είναι ένα ψηλό φυτό με μεγάλα κίτρινα λουλουδία (= ήλιος): *Παίζαμε κρυφτό σε ένα λιβάδι γεμάτο ηλιοτρόπια.*

η **ηλιοφάνεια** (της ηλιοφάνειας) **ογσ.:** όταν έχει ηλιοφάνεια, ο ήλιος λάμπει και ο ουρανός δεν έχει σύννεφα: *Το χειμώνα έχει λιγότερη ηλιοφάνεια από το καλοκαίρι.*

▲ Η λέξη ηλιοφάνεια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **ημέρα** (της ημέρας, των ημερών) και η **μέρα** **ογσ.:**

1. η ημέρα είναι καθένα από τα επτά διαστήματα των 24 ωρών στα οποία χωρίζεται μια εβδομάδα: *Ο Μάρτιος έχει 31 ημέρες. / Τρώει τρεις φορές την ημέρα.*

2. η ημέρα είναι το διάστημα που ξεκινάει όταν βγαίνει ο ήλιος και τελειώνει όταν ο ήλιος χάνεται ($\neq$ νύχτα, βράδυ): *Το χειμώνα οι ημέρες είναι μικρότερες από τις νύχτες.*

3. η ημέρα είναι το διάστημα που περνάμε στη δουλειά ή στο σχολείο: *Το καλοκαίρι πήρε είκοσι μέρες άδεια.*

4. μέρες **πληθ.:** έτσι λέμε το διάστημα που έχει σχέση με μια ορισμένη εποχή ή κάποιο ιστορικό γεγονός (= καιρός, εποχή): *Στις μέρες μας οι περισσότεροι νέοι χρησιμοποιούν ηλεκτρονικούς υπολογιστές.*

ΕΚΦΡ. από τη μια μέρα στην άλλη, βλέπω άσπρη μέρα, η μέρα με τη νύχτα, μέρα μεσημέρι, μέρα νύχτα

ημερεύω (ημέρευα) **ρημ.:**

1. όταν ημερεύουμε ένα ζώο, το μαθαίνουμε να μη φοβάται τους ανθρώπους και να ζει κοντά τους (= εξημερώνω): *Ο άνθρωπος έχει ημερέψει πολλά άγρια ζώα.*

2. ημερεύουμε κάποιον όταν τον κάνουμε να μην είναι άγριος ή επιθετικός (= ηρεμώ, καθησυχάζω): *Όταν έχει τα νεύρα του, μόνο η μουσική τον ημερεύει.*

3. όταν κάποιος ή κάτι ημερεύει, δεν είναι άγριο ή επιθετικό (= ησυχάζω, ηρεμώ): *Όταν σταμάτησε ο αέρας, η θάλασσα ημέρευε. / Μετά τον καβγά, δεν έλεγε να ημερέψει.*

4. ένα ζώο ημερεύει όταν γίνεται ήμερο από άγριο που ήταν: *Το λιοντάρι σταμάτησε την άγρια ορμή του και ημέρευε σαν πρόβατο.*

ο **ημερήσιος**, η **ημερήσια**, το **ημερήσιο** **επιθ.:**

1. όταν κάτι είναι ημερήσιο, γίνεται μέσα στην ημέρα, τις ώρες που έχει φως ($\neq$ νυχτερινός): *Δεν μπορεί να παρακολουθήσει το ημερήσιο σχολείο, γιατί δουλεύει.*

2. όταν κάτι είναι ημερήσιο, διαρκεί μία ημέρα: *Πήγαμε ημερήσια εκδρομή στο βουνό.*

3. όταν κάτι είναι ημερήσιο, γίνεται κάθε μέρα (= καθημερινός): *Έχει βάλει τη γυμναστική στο ημερήσιο πρόγραμμά του.*

ημερησίως **επιρρ.:** όταν κάτι γίνεται ημερησίως, γίνεται κατά τη διάρκεια της ημέρας και κάθε μέρα: *Ο ασθενής πρέπει να παίρνει το φάρμακο τρεις φορές ημερησίως.*

το **ημερολόγιο** (του ημερολογίου, των ημερολογίων) **ογσ.:**

1. το ημερολόγιο είναι ο τρόπος με τον οποίο οι διάφοροι λαοί μετράνε τα χρόνια: *Σύμφωνα με το χριστιανικό ημερολόγιο, βρισκόμαστε στο έτος 2007 μετά τη γέννηση του Χριστού.*

2. το ημερολόγιο είναι ένα βιβλίο ή ένας πίνακας που δείχνει με τη σειρά τις ημέρες και τους μήνες ενός χρόνου: *Είδα στο ημερολόγιο ότι φέτος τα γενέθλιά μου πέφτουν Τρίτη.*

3. όταν κρατάμε ημερολόγιο, γράφουμε σε ένα τετράδιο τα πράγματα που γίνονται καθημερινά στη ζωή μας: *Ξαναδιάβασα το ημερολόγιο που κρατούσα όταν πήγαινα στο γυμνάσιο.*

η **ημερομηνία** (της ημερομηνίας, των ημερομηνιών) **ογσ.:** η ημερομηνία είναι μια ορισμένη ημέρα ενός μήνα και ενός χρόνου κατά την οποία έγινε ή θα γίνει κάτι: *- Ποια ημερομηνία γεννήθηκες; - Στις 6 Αυγούστου του 1990.*

το **ημερομίσθιο** (του ημερομισθίου, των ημερομισθίων) **ογσ.:** το ημερομίσθιο είναι τα χρήματα που παίρνουμε για κάθε μέρα που δουλεύουμε (= μεροκάματο): *Πρέπει να αυξηθούν τα ημερομίσθια των εργατών.*

ο **ήμερος**, η **ήμερη**, το **ήμερο** **επιθ.:**

1. όταν ένα ζώο ή φυτό είναι ήμερο, δε ζει ελεύθερα στη φύση, αλλά κοντά στον άνθρωπο, με τη φροντίδα του ($\neq$ άγριος): *Στο κτήμα έχουμε ήμερα ζώα, όπως αγελάδες, γουρούνια, πρόβατα και κότες. / Οι ήμερες μηλιές κάνουν πιο μεγάλα και γλυκά μήλα από τις άγριες.*

2. ήμερο λέμε έναν άνθρωπο, ένα ζώο ή μια συμπεριφορά που δε δείχνει θυμό ή επιθετικότητα: *Είναι τόσο ήμερος και γλυκός άνθρωπος, που δε φωνάζει ποτέ. / Ο σκύλος ήταν ήμερος και έπαιζε με τα παιδιά.*

ο **ημίθεος** (του ημίθεου, των ημίθεων) **ογσ.:**

1. στα παραμύθια, ο ημίθεος είναι ένα πρόσωπο που είναι λιγότερο σημαντικό από ένα θεό, επειδή ο ένας από τους γονείς του είναι θεός και ο άλλος άνθρωπος: *Ο Ηρακλής, ο Αχιλλέας κι ο Θησέας ήταν όλοι ημίθεοι.*

2. ημίθεο λέμε έναν άντρα που είναι πολύ γενναίος ή πολύ όμορφος: *Ο ολυμπιονίκης πάνω στο βάθρο με το χρυσό μετάλλιο κρεμασμένο στο λαιμό του έμοιαζε με ημίθεο.*

η **ημικρανία** (της ημικρανίας, των ημικρανιών) **ογσ.:** η ημικρανία είναι ένας πολύ δυνατός πόνος συνήθως στο μισό μέρος του κεφαλιού μας: *Πήγε στο γιατρό γιατί έχει συχνά ημικρανίες.*

το **ημισφαίριο** (του ημισφαιρίου, των ημισφαιρίων) **ογσ.:**

1. ημισφαίριο λέμε καθένα από τα δυο μισά μέρη της Γης: *Οι χώρες που βρίσκονται στο νό-*

τιο ημισφαίριο έχουν καλοκαίρι το Δεκέμβριο. / Η Ευρώπη βρίσκεται στο βόρειο ημισφαίριο.

2. ημισφαίριο λέμε καθένα από τα δύο μισά μέρη ενός στρογγυλού αντικειμένου: *Για να κόψουμε το καρπούζι, το χωρίζουμε πρώτα σε δύο ημισφαίρια.*

ο **ημιτελικός** (του ημιτελικού, των ημιτελικών) και τα **ημιτελικά** ΟΥΣ. (ΑΘΛΗΤ.): ο ημιτελικός είναι ο αθλητικός αγώνας που γίνεται πριν από τον τελικό: *Η εθνική ομάδα πέρασε στον ημιτελικό του παγκοσμίου πρωταθλήματος μπάσκετ.*

το **ημίχρονο** (του ημιχρόνου, των ημιχρόνων) ΟΥΣ. (ΑΘΛΗΤ.):

1. ημίχρονο λέμε το καθένα από τα δύο μέρη ενός αγώνα ποδοσφαίρου, μπάσκετ κτλ.: *Στο ποδόσφαιρο κάθε ημίχρονο κρατάει 45 λεπτά.*

2. έτσι λέμε το διάλειμμα που γίνεται στη μέση ενός αγώνα ποδοσφαίρου, μπάσκετ κτλ., για να ξεκουραστούν οι παίκτες: *Στο ημίχρονο οι παίκτες κατέβηκαν στα αποδυτήρια.*

το **ημίωρο** (του ημιώρου, των ημιώρων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): ημίωρο λέμε αλλιώς τη μισή ώρα (= μισάωρο): *Θα έχετε ένα ημίωρο στη διάθεσή σας για να συμπληρώσετε το τεστ.*

ο **ημιώροφος** (του ημιωρόφου, των ημιωρόφων) ΟΥΣ.: σε ψηλά κτίρια, ο ημιώροφος είναι ο όροφος με χαμηλό συνήθως ταβάνι, που βρίσκεται ανάμεσα στο ισόγειο και στον πρώτο όροφο: *Η εταιρεία έχει τα γραφεία της στον ημιώροφο.*

△ Η λέξη όροφος γράφεται με ο, ενώ η λέξη ημιώροφος με ω. Έτσι γράφονται και τα διώροφος, τριώροφος, τετράωροφος κτλ.

η **ήπειρος** (της ηπείρου, των ηπείρων) ΟΥΣ.: ήπειρο λέμε καθεμία από τις έξι μεγάλες περιοχές της Γης, που αποτελείται από πολλές χώρες: *Η Ευρώπη, η Αμερική, η Ωκεανία, η Ασία, η Αφρική και η Ανταρκτική είναι οι έξι ήπειροι της Γης.*

ο **ηπειρωτικός**, η **ηπειρωτική**, το **ηπειρωτικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν μια περιοχή είναι ηπειρωτική, βρίσκεται μακριά από τη θάλασσα (≠ νησιωτικός): *Υποχωρεί η κακοκαιρία στην ηπειρωτική Ελλάδα και στα νησιά.*

2. όταν ένα κλίμα είναι ηπειρωτικό, έχει κρύους χειμώνες και ζεστά καλοκαίρια: *Στο μεγαλύτερο μέρος της Θεσσαλίας επικρατεί το ηπειρωτικό κλίμα.*

η **ήρεμα** ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάνουμε κάτι ήρεμα, το κάνουμε με ηρεμία: *Της εξήγησε ήρεμα ποιο ήταν το λάθος της.*

2. όταν καθόμαστε ήρεμα, καθόμαστε χωρίς να κάνουμε φασαρία: *Καθίστε ήρεμα και μη φωνάζετε!*

το **ηρεμιστικό** (του ηρεμιστικού, των ηρεμιστικών) ΟΥΣ.: το ηρεμιστικό είναι το φάρμακο που παίρνει κάποιος όταν έχει πολύ άγχος, για να

τον ηρεμήσει: *Ο γιατρός τής έγραψε μια συνταγή με ηρεμιστικά.*

ο **ήρεμος**, η **ήρεμη**, το **ήρεμο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ήρεμος, δε νιώθει ή δε δείχνει θυμό, ανησυχία, αναστάτωση κτλ.: *Ξεκινήσαμε για τις διακοπές μας, ήρεμοι κι αμέριμνοι. (= ατάραχος ≠ ταραγμένος, ανήσυχος) / Προσπαθήστε να είστε ήρεμοι όταν οδηγείτε. (= ψύχραιμος ≠ νευρικός)*

2. όταν κάτι είναι ήρεμο, δεν έχει ένταση ή ταραχή (= γαλήνιος, ήσυχος): *Δε φυσούσε καθόλου, και η θάλασσα ήταν ήρεμη.*

3. όταν κάτι είναι ήρεμο, είναι ευχάριστο γιατί μας ηρεμεί (= απαλός): *Κούνησε το μωρό με ήρεμες κινήσεις για να το νανουρίσει.*

η **ηρεμώ** (ηρέμησα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι ηρεμεί, δε δείχνει θυμό ή δεν έχει ένταση ή ταραχή: *Πολύ ζωηρά παιδιά, τότε θα μεγαλώσουν για να ηρεμήσουν! (= ησυχάζω) / Ο αέρας έπεσε και η θάλασσα ηρέμησε. (= γαληνεύω)*

2. όταν κάποιος ή κάτι μας ηρεμεί, μας κάνει να γίνουμε ήρεμοι (= ησυχάζω): *Ήταν έξαλλος και φώναζε, όμως δεν υπήρχε κανείς δίπλα του για να τον ηρεμήσει. / Όταν είναι εκνευρισμένος, μόνο η μουσική μπορεί να τον ηρεμήσει.*

ή **ήρθε κι έδωσε** ΕΚΦΡ.: όταν συμβαίνει ένα κακό τη στιγμή ακριβώς που συμβαίνει και άλλο κακό, λέμε ότι ήρθε κι έδωσε: *Είχε όλα της τα βάσνα, έχασε και τη δουλειά της, ήρθε κι έδωσε.*

ο **ήρωας** (του ήρωα, των ηρώων) ΟΥΣ.:

1. ο ήρωας κάνει μια γενναία πράξη, για την οποία οι άνθρωποι τον σέβονται και τον θαυμάζουν: *Τίμησαν τους ήρωες του πολέμου σε επίσημη τελετή.*

2. ήρωα λέμε κάθε άνθρωπο που αντιμετωπίζει με θάρρος τις δυσκολίες της ζωής: *Είναι ηρωίδα που μεγάλωσε και σπούδασε μόνη της πέντε παιδιά!*

3. ο ήρωας είναι το κεντρικό πρόσωπο σε ένα γεγονός, ή σε μια ταινία, σε ένα βιβλίο κτλ. (= πρωταγωνιστής): *Ο βασικός ήρωας της ταινίας είναι ζωγράφος.*

4. ο ήρωάς μας είναι κάποιο διάσημο πρόσωπο στην τέχνη, στον αθλητισμό, σε βιβλίο κτλ., που το θαυμάζουμε πολύ και θέλουμε να του μοιάσουμε: *Ο Χάρι Πότερ είναι ο αγαπημένος ήρωας των παιδιών.*

η **ηρωικά** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι ηρωικά, το κάνουμε με ηρωικό τρόπο, με γενναιότητα (= γενναία, θαρραλέα): *Οι στρατιώτες πολέμησαν ηρωικά τον εχθρό.*

ο **ηρωικός**, η **ηρωική**, το **ηρωικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ηρωικό, δείχνει μεγάλη γενναιότητα και έχει σχέση ή ταιριάζει σε ήρωα (= γενναίος, θαρραλέος): *Ανήκει στις ηρωικές μορφές, που έδωσαν τη ζωή τους για την ελευθερία. / Παρά τις ηρωικές τους προσπάθειες, δεν κατάφεραν να κερδίσουν το παιχνίδι.*

το **ηρώ** (του ηρώου, των ηρώων) ουσ.: το ηρώο είναι το μνημείο που χτίζουμε για να θυμόμαστε τους ανθρώπους που πολέμησαν γενναία για την πατρίδα τους: *Κατέθεσε στεφάνι στο ηρώο των στρατιωτών του Β' Παγκοσμίου πολέμου.*

ήσυχια ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι ήσυχα, δεν κάνουμε θόρυβο ή φασαρία για να μην ενοχλούμε τους άλλους: *Μιλούσε ήσυχα για να μην τρομάξει τα παιδιά. (= σιγά) / Καθόταν ήσυχα και έκανε τη δουλειά του. (= φρόνιμα)*

ησυχάζω (ησύχασα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ησυχάζει, σταματάει να κάνει θόρυβο ή φασαρία (= κάνω ησυχία): *Αν δεν ησυχάσεις, θα σε βγάλω έξω!*

2. όταν ησυχάζουμε κάποιον, τον κάνουμε να σταματήσει να κάνει θόρυβο ή φασαρία (= ηρεμώ): *Πήρα το μωρό αγκαλιά για να το ησυχάσω.*

3. όταν ησυχάζουμε, σταματάμε να ανησυχούμε για κάτι (= ηρεμώ, ξενοιάζω): *Τώρα που έμαθα ότι είσαι καλά, ησυχάσα! / Ξόφλησε το δάνειο και ησυχάσε.*

4. όταν ησυχάζω, σταματώ όλες τις ασχολίες μου και προσπαθώ να ξεκουραστώ (= αναπαύομαι): *Μετά τη δουλειά ξαπλώνει στον καναπέ για να ησυχάσει.*

η **ησυχία** (της ησυχίας) ουσ.:

1. όταν έχει ησυχία, δεν ακούγονται φωνές ή θόρυβοι (≠ φασαρία): *Ξάπλωσαν στα κρεβάτια τους και έκαναν απόλυτη ησυχία.*

2. ησυχία είναι το να υπάρχει ηρεμία και γαλήνη (≠ ανησυχία): *Μου αρέσει να πηγαίνω στο βουνό γιατί έχει ησυχία.*

⚠ Η λέξη ησυχία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. αφήνω σε ησυχία, με την ησυχία μου

ο **ήσυχος**, η **ήσυχη**, το **ήσυχο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ήσυχο, δεν έχει φασαρία, θόρυβο ή αναστάτωση: *Περάσαμε ένα ήσυχο βράδυ στο σπίτι. (= ήρεμος) / Μένουν σε μια ήσυχη περιοχή έξω από την πόλη. (≠ θορυβώδης) / Η θάλασσα ήταν ήσυχη, και κάναμε καλό ταξίδι. (= γαλήνιος ≠ ταραγμένος)*

2. όταν κάποιος είναι ήσυχος, δεν κάνει φασαρία ή δεν ενοχλεί τους άλλους (= φρόνιμος ≠ ζωηρός): *Είναι πολύ ήσυχο παιδί και δεν μπλέκεται σε φασαρίες και καβγάδες.*

3. λέμε ότι κάποιος είναι ήσυχος όταν δεν έχει στενοχώριες ή σκοτούρες (≠ ανήσυχος): *Μείνει ήσυχος, όλα θα γίνουν.*

ΕΚΦΡ. έχω το κεφάλι μου ήσυχο

η **ήττα** (της ήττας, των ηττών) ουσ.: ήττα είναι το να χάνει κάποιος σε πόλεμο, σε αγώνα, σε εκλογές κτλ. (≠ νίκη): *Ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος τελείωσε με την ήττα της Γερμανίας και των συμμάχων της. / Η ήττα της ομάδας απογοήτευσε τους φιλάθλους.*

ο **ηττημένος** (του ηττημένου, των ηττημένων), η **ηττημένη** (της ηττημένης) ουσ.: ο ηττημένος είναι αυτός που έχει νικηθεί σε πόλεμο, αγώ-

να, εκλογές κτλ. (≠ νικητής): *Στον πόλεμο δεν υπάρχουν νικητές και ηττημένοι.*

το **ηφαιστέιο** (του ηφαιστείου, των ηφαιστειών) ουσ.: το ηφαιστέιο είναι βουνό με άνοιγμα στην κορυφή του, από όπου βγαίνουν καυτά αέρια, πέτρες, στάχτη και λάβα: *Η τελευταία έκρηξη του ηφαιστείου έγινε πριν εκατό χρόνια.*

το **ηχείο** (του ηχείου, των ηχείων) ουσ.:

1. το ηχείο είναι το εξάρτημα σε ραδιόφωνο, στερεοφωνικό μηχανήμα κτλ. από όπου ακούμε τον ήχο, τη μουσική κτλ.: *Βάλε τα ηχεία μακριά το ένα από το άλλο για να ακούς τη μουσική καλύτερα.*

2. το ηχείο σε ένα μουσικό όργανο όπως είναι η κιθάρα, το μπουζούκι, το μαντολίνο κτλ., είναι το μέρος του που είναι στρογγυλό, σχεδόν κλειστό και άδειο, και κάνει τον ήχο να ακούγεται πιο δυνατά: *Το ηχείο του μπουζουκιού είναι πιο στρογγυλό από το ηχείο της κιθάρας.*

η **ηχογράφηση** (της ηχογράφησης, των ηχογραφήσεων) ουσ.: όταν κάνουμε ηχογράφηση, γράφουμε τον ήχο σε κασέτα ή σε σιντί, για να μπορούμε να τον ξανακούσουμε μετά: *Ολοκληρώθηκε η ηχογράφηση του καινούριου της δίσκου.*

ηχογραφώ (ηχογράφησα), **ηχογραφούμαι** (ηχογραφήθηκα, ηχογραφημένος) ΡΗΜ.: ηχογραφούμε ήχο, τραγούδι κτλ. όταν τα γράφουμε σε κασέτα ή σε σιντί: *Ηχογράφησε τα τραγούδια του νέου της δίσκου. / Ηχογραφήθηκε η συναυλία.*

ο **ήχος** (του ήχου, των ήχων) ουσ.:

1. ο ήχος είναι οτιδήποτε ακούμε: *Ο ήχος της θάλασσας με ηρεμεί.*

2. ο ήχος της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου κτλ. είναι αυτό που ακούμε να βγαίνει από το μηχανήμα και μπορούμε να το κάνουμε να ακούγεται λιγότερο ή περισσότερο δυνατά: *Μπορείς να χαμηλώσεις τον ήχο της τηλεόρασης, σε παρακαλώ;*

η **ηχώ** (της ηχώς) ουσ.: η ηχώ είναι ο ήχος της φωνής μας που τον ακούμε ξανά και ξανά όταν μιλάμε ή όταν φωνάζουμε σε ένα μεγάλο χώρο (= αντίλαλος): *Η φωνή της αντηχούσε με ηχώ στο ψηλοτάβανο δωμάτιο.*

⚠ Η λέξη ηχώ δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

θα ΜΟΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι θα γίνει στο μέλλον: *Αύριο θα πάμε εκδρομή.*
2. το χρησιμοποιούμε όταν δεν είμαστε σίγουροι για κάτι: *Θα κοιμόμουν και δεν άκουσα το τηλέφωνο.*

θα γελάσει και το παρδαλό κατσίκι ΕΚΦΡ.

(ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν κάτι μας φαίνεται πολύ γελοίο ή ανόητο (= θα γελάσει και ο κάθε πικραμένος): *Θα γελάσει και το παρδαλό κατσίκι αν τους πεις ότι θες να γίνεις πρωθυπουργός.*

θα σου στρίψω το λαρύγγι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

το λέμε σε κάποιον όταν είμαστε πολύ θυμωμένοι μαζί του και τον φοβερίζουμε: *Αν τον δω μπροστά μου, θα του στρίψω το λαρύγγι, του απατεύω!*

θάβω (έθαψα), **θάβομαι** (θάφτηκα, θαμμένος) ΡΗΜ.:

1. θάβουμε ένα νεκρό όταν τον βάζουμε κάτω από το χώμα, μέσα σε τάφο (= ενταφιάζω ≠ ξεθάβω): *Τον έθαψαν στο νεκροταφείο του χωριού του.*
2. όταν θάβουμε κάτι, το βάζουμε μέσα στη γη, για να το κρύψουμε: *Λένε πως ο παππούς του είχε θάψει το θησαυρό στην αυλή του σπιτιού.*
3. κάτι με θάβει όταν με σκεπάζει εντελώς και με καταστρέφει ή με σκοτώνει: *Το τσουνάμι έθαψε ολόκληρα νησιά. / Οι σκιέρ θάφτηκαν ζωντανοί κάτω από το χιόνι.*
4. (ΑΝΕΠΙΣ.) θάβω κάποιον ή κάτι όταν το κάνω να πάθει ζημιά: *Την έθαψε την ομάδα του με τα γκολ που έχασε.*
5. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν θάβουμε κάποιον, λέμε σε άλλους άσχημα πράγματα για αυτόν (= κακολογώ): *Έμαθα ότι με θάβει σε όλους μου τους φίλους.*

ο θάλαμος (του θαλάμου, των θαλάμων) ΟΥΣ.:

1. ο θάλαμος είναι η μεγάλη αίθουσα ενός κτιρίου όπου κοιμούνται πολλοί άνθρωποι: *Ο θάλαμος του νοσοκομείου είχε 10 κρεβάτια. / Πόσοι στρατιώτες κοιμούνται στον ίδιο θάλαμο;*
2. θάλαμο λέμε και όλους τους ανθρώπους που μένουν σε ένα θάλαμο: *Όλος ο θάλαμος των ασθενών φώναζε ότι το καλοριφέρ δε λειτουργεί.*
3. ο θάλαμος είναι ένας κλειστός χώρος, κάπως μικρός, που χρησιμοποιείται για συγκεκριμένο σκοπό: *Σου τηλεφωνώ από τον τηλεφωνικό θάλαμο, γι' αυτό δεν μπορούμε να μιλήσουμε πολύ.*

η θάλασσα (της θάλασσας, των θαλασσών) ΟΥΣ.:

1. η θάλασσα είναι το αλμυρό νερό που σκεπάζει το μεγαλύτερο μέρος της Γης και φαίνεται σαν να έχει γαλάζιο ή μπλε χρώμα: *Τρεις βάρκες έπλεαν στη γαλήνια θάλασσα. / Σήμερα η θάλασσα έχει κύμα και δε θα πάμε για μπάνιο.*
2. θάλασσα είναι μια ορισμένη περιοχή με αλμυρό νερό που συνήθως γύρω της έχει στεριά: *Η Μεσόγειος θάλασσα.*

ΕΚΦΡ. η θάλασσα είναι λάδι, τα κάνω θάλασσα

ο θαλασσίης, η θαλασσιά, το θαλασσί ΕΠΙΘ.:

όταν κάτι είναι θαλασσί, έχει ανοιχτό γαλάζιο χρώμα, το χρώμα της θάλασσας και του ουρανού (= γαλάζιος): *Φορούσε μια θαλασσιά κορδέλα στα μαλλιά.*

το θαλασσί ΟΥΣ.: το θαλασσί είναι το ανοιχτό γαλάζιο χρώμα της θάλασσας και του ουρανού (= γαλάζιο): *Της αρέσει το θαλασσί.*

⚠ Η λέξη θαλασσί δεν κλίνεται.

τα θαλασσινά (των θαλασσινών) ΟΥΣ.:

θαλασσινά λέμε τα ζώα της θάλασσας που τρώγονται, εκτός από τα ψάρια: *Οι γαρίδες και τα μύδια είναι θαλασσινά.*

ο θαλασσινός, η θαλασσινή, το θαλασσινό ΕΠΙΘ.:

όταν κάτι είναι θαλασσινό, έχει σχέση με τη θάλασσα ή γίνεται στη θάλασσα: *Γεμίζουν την πισίνα με θαλασσινό νερό. / Τα θαλασσινά μπάνια κάνουν καλό στην υγεία.*

ο θαλασσόλυκος (του θαλασσόλυκου, των θαλασσόλυκων) ΟΥΣ.:

ο θαλασσόλυκος είναι ο παλιός ναυτικός, που ξέρει πολύ καλά τη θάλασσα και τα μυστικά της: *Ο γερο-θαλασσόλυκος έλεγε ωραίες ιστορίες από τα ταξίδια του.*

το θαλασσοπούλι ΟΥΣ.:

θαλασσοπούλι λέμε κάθε πουλί που ζει κοντά στη θάλασσα: *Οι γλάροι είναι θαλασσοπούλια.*

⚠ Η λέξη θαλασσοπούλι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η θαλπωρή (της θαλπωρής) ΟΥΣ.:

1. η θαλπωρή είναι η ευχάριστη ζέστη που νιώθουμε όταν βρισκόμαστε κοντά σε μια σόμπα, σε ένα τζάκι κτλ. (= ζεστασιά): *Το τζάκι έβγαζε μια γλυκιά θαλπωρή.*

2. θαλπωρή νιώθουμε όταν είμαστε με ανθρώπους που μας αγαπάνε και μας φροντίζουν και μας κάνουν να νιώθουμε ευχαρίστηση και σιγουριά (= στοργή): *Σπουδάζει στο εξωτερικό και του λείπει η θαλπωρή της οικογένειάς του.*

⚠ Η λέξη θαλπωρή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο θάμνος (του θάμνου, των θάμνων) ΟΥΣ.:

θάμνο λέμε κάθε χαμηλό φυτό χωρίς κορμό, που τα κλαδιά του βγαίνουν από τη γη: *Ο λαγός κρύφτηκε πίσω από τους θάμνους. / Η ρίγανη είναι θάμνος.*

θαμπά ΕΠΙΡΡ.:

όταν κάτι φαίνεται θαμπά, δε φαίνεται καθαρά (= θολά): *Το φεγγάρι φαίνεται θαμπά, πίσω από τα σύννεφα.*

η **θαμπάδα** (της θαμπάδας) ουσ.:

1. θαμπάδα έχει ένα τζάμι όταν δεν μπορούμε να δούμε καθαρά μέσα από αυτό ($\neq$ διαφάνεια): *Δεν πίνω το νερό γιατί έχει μια θαμπάδα.*
2. θαμπάδα έχει κάτι όταν έχει χάσει το χρώμα ή τη λάμψη του ($\neq$ γυαλάδα): *Έτριψε τα σσημικά για να φύγει η θαμπάδα.*
3. θαμπάδα έχουμε όταν δεν μπορούμε να δούμε καθαρά: *Έχω θαμπάδα στα μάτια μου από την κούραση.*

△ Η λέξη θαμπάδα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **θαμπός**, η **θαμπή**, το **θαμπό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα τζάμι είναι θαμπό, δεν μπορούμε να δούμε μέσα από αυτό (= θολός $\neq$ διάφανος): *Ο καθρέφτης του μπάνιου είναι θαμπός από τους ατμούς.*
2. όταν κάτι είναι θαμπό, το χρώμα του δεν είναι έντονο ή λαμπερό (= αχνός $\neq$ φωτεινός, ζωηρός): *Τα χρώματα της φωτογραφίας έχουν γίνει θαμπά με τα χρόνια. / Είδα από μακριά ένα θαμπό φως να φωτίζει.*
3. όταν κάτι είναι θαμπό, δε φαίνεται καθαρά: *Είχε λίγη ομίχλη και το βουνό απέναντι φαινόταν θαμπό.*

θαμπώνω (θάμπωσα), **θαμπώνομαι** (θαμπώθηκα, θαμπωμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι θαμπώνει ένα τζάμι, ένα γυαλί κτλ. όταν το κάνει θαμπό (= θολώνω): *Η υγρασία θάμπωσε το τζάμι.*
2. λέμε ότι θαμπώνουμε κάποιον όταν του προκαλούμε μεγάλη εντύπωση (= εντυπωσιάζω, καταπλήσσω): *Τον θάμπωσε η εξυπνάδα της.*
3. **θαμπώνει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: κάτι μας θαμπώνει όταν μας εμποδίζει να δούμε καθαρά (= τυφλώνει): *Με θάμπωσαν τα φώτα του αυτοκινήτου.*
4. **θαμπώνει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: το τζάμι ή το γυαλί θαμπώνει όταν γίνεται θαμπό (= θολώνει): *Θάμπωσε ο καθρέφτης από τους υδρατμούς.*

ο **θανατηφόρος**, η **θανατηφόρα**, το **θανατηφόρο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι θανατηφόρο, προκαλεί το θάνατο: *Μολύνθηκε από θανατηφόρα αρρώστια. / Η σύγκρουση του φορτηγού με το τρένο ήταν θανατηφόρα.*

ο **θάνατος** (του θανάτου, των θανάτων) ουσ.:

1. ο θάνατος είναι το τέλος της ζωής ενός ανθρώπου, ενός ζώου ή ενός φυτού: *Ο θάνατος τον βρήκε όταν κοιμόταν. / Έζησαν μαζί μέχρι το θάνατό τους.*
2. θάνατο λέμε τον τρόπο με τον οποίο πεθαίνει κάποιος: *Ο θάνατός του ήταν ακαριαίος.*
3. θάνατο λέμε κάθε άνθρωπο που πεθαίνει: *Φέτος οι θάνατοι ήταν πιο πολλοί από τις γεννήσεις.*
4. λέμε θάνατο κάτι όταν είναι πολύ βλαβερό: *Τα τηγανητά κρεμμύδια είναι θάνατος για το στομάχι.*

ΕΚΦΡ. ζήτημα ζωής ή θανάτου, κίνδυνος θάνατος, μετά θάνατος

θανατώνω (θανάτωσα), **θανατώνομαι** (θανατώθηκα, θανατωμένος) ΡΗΜ.: θανατώνουμε κάποιον όταν προκαλούμε το θάνατό του (= σκοτώνω, εκτελώ): *Θανάτωσαν όλα τα αδέσποτα σκυλιά. / Χιλιάδες Εβραίοι θανατώθηκαν από τους ναζί.*

θαρραλέα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι θαρραλέα, το κάνουμε με θάρρος (= γενναία): *Προχώρησε θαρραλέα προς την άκρη του βράχου και πήδηξε στη θάλασσα.*

ο **θαρραλέος**, η **θαρραλέα**, το **θαρραλέο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι θαρραλέος, έχει θάρρος και δε φοβάται εύκολα (= τολμηρός, γενναίος $\neq$ δειλός): *Ο θαρραλέος εξερευνητής Χριστόφορος Κολόμβος ξεκίνησε το μακρινό του ταξίδι.*
2. όταν κάτι είναι θαρραλέο, δείχνει θάρρος ή χρειάζεται θάρρος για να γίνει: *Τίμησαν τους αγωνιστές για τη θαρραλέα τους αντίσταση κατά των κατακτητών.*

το **θάρρος** (του θάρρους) ουσ.:

1. όταν έχουμε ή δείχνουμε θάρρος, δε φοβόμαστε να κάνουμε κάτι δύσκολο ή επικίνδυνο (= τόλμη, γενναιότητα $\neq$ δειλία): *Χρειάστηκε μεγάλο θάρρος για να κάνει αυτή τη στροφή στη ζωή του. / Εμπρός λοιπόν, προχώρα, δείξε λίγο θάρρος!*
2. λέμε ότι έχουμε θάρρος με κάποιον όταν τον γνωρίζουμε καλά και δε φοβόμαστε να του πούμε ή να του ζητήσουμε κάτι: *Καλύτερα να του μιλήσεις εσύ, που έχεις περισσότερο θάρρος μαζί του. / Πολύ θάρρος δεν πήρες;*

△ Η λέξη θάρρος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

θαρρώ (θάρρεψα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): χρησιμοποιούμε το "θαρρώ" όταν έχουμε μια γνώμη ή μια άποψη (= νομιζω, πιστεύω, υποθέτω): *Θαρρώ πως έχεις άδικο. / Την αγάλιασε, θαρρώ.*

το **θαύμα** (του θαύματος, των θαυμάτων) ουσ.:

1. το θαύμα είναι ένα ευχάριστο γεγονός που δεν το περιμένει κανείς και κάποιιο άνθρωπο πιστεύουν ότι γίνεται από το Θεό: *Έγινε θαύμα και σωθήκαμε από το σεισμό!*
2. θαύμα λέμε κάτι πολύ σπουδαίο ή σημαντικό, που μας εντυπωσιάζει: *Η πυραμίδα του Χέοπα είναι ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου.*
3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε θαύμα κάτι όταν μας αρέσει πολύ, γιατί είναι νόστιμο, ωραίο κτλ. (= αριστούργημα): *Θαύμα είναι ο μουςσκάς σου!*

ΕΚΦΡ. παιδί θαύμα

θαύμα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι θαύμα, το κάνουμε πολύ καλά (= υπέροχα, καταπληκτικά): *Θαύμα μαγειρεύει η μαμά σου!*

θαυμάζω (θαύμασα), **θαυμάζομαι** (θαυμάστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν θαυμάζουμε κάποιον ή κάτι, νιώθουμε εκτίμηση και σεβασμό για αυτόν ή για αυτό: *Ήταν άνθρωπος που τον αγαπούσε και τον θαύμαζε όλος ο κόσμος.*

2. όταν θαυμάζουμε κάτι, το κοιτάμε με ευχαρίστηση: *Οι τουρίστες θαύμασαν το τοπίο. / Όλοι θαυμάζουν τους πίνακες του.*

3. όταν θαυμάζουμε κάτι, νιώθουμε έκπληξη ή απορία για αυτό (= εκπλήσσομαι, απορώ): *Κανείς δεν τον αντέχει! Θαυμάζω την υπομονή σου!*

Θαυμάσια ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε θαυμάσια, εννοούμε πάρα πολύ καλά ή πάρα πολύ ωραία (= υπέροχα, καταπληκτικά): *Στις διακοπές μας περάσαμε θαυμάσια. / Αγαπάει τη μουσική και παίζει θαυμάσια βιολί.*

ο θαυμάσιος, η θαυμάσια, το θαυμάσιο ΕΠΙΘ.: θαυμάσιο λέμε ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα που είναι πάρα πολύ καλό ή πάρα πολύ ωραίο (= υπέροχος, καταπληκτικός): *Είναι θαυμάσιος δάσκαλος και οι μαθητές τον λατρεύουν. / Η ιδέα σου να έρθουμε εδώ ήταν θαυμάσια!*

ο θαυμασμός (του θαυμασμού) ΟΥΣ.:

1. ο θαυμασμός είναι ο σεβασμός και η εκτίμηση που νιώθουμε για κάποιον ή για κάτι: *Μιλούσε με θαυμασμό για το δασκαλό του.*

2. θαυμασμό λέμε την ευχαρίστηση που νιώθουμε όταν βλέπουμε κάτι περίεργο ή παράξενο: *Το ταλέντο της προκάλεσε το θαυμασμό των θεατών.*

⚠ Η λέξη θαυμασμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο θαυμαστής (του θαυμαστή, των θαυμαστών), **η θαυμάστρια** (της θαυμάστριας, των θαυμαστριών) ΟΥΣ.:

1. όταν είμαι θαυμαστής κάποιου, νιώθω θαυμασμό για αυτόν (= λάτρης): *Πολλοί Ρωμαίοι αυτοκράτορες ήταν θαυμαστές του ελληνικού πολιτισμού.*

2. λέμε ότι είμαστε θαυμαστές κάποιου όταν μας αρέσει πάρα πολύ: *Οι θαυμάστριες του τραγουδιστή τού ζητούσαν αυτόγραφα. / Στα νιάτα της ήταν πολύ όμορφη και είχε πολλούς θαυμαστές.*

το θαυμαστικό (του θαυμαστικού, των θαυμαστικών) ΟΥΣ.: το θαυμαστικό (!) είναι το σημείο στίξης που βάζουμε στο τέλος μιας φράσης, μιας πρότασης ή μιας λέξης, όταν γράφουμε, για να δείξουμε θαυμασμό, χαρά, φόβο, πόνο, απορία κτλ.: *Τι ωραίο που είναι! / Κοίτα! 'Ηρθαν! / "Σταμάτα!" μου φώναξε. / 'Ηρθες κιόλας!*

ο θαυμαστός, η θαυμαστή, το θαυμαστό ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι θαυμαστό, αξίζει να το θαυμάζουμε (= αξιοθαύματος): *Διάβασε πολύ, και η βελτίωσή της ήταν θαυμαστή.*

2. θαυμαστό λέμε κάτι που προκαλεί το ενδιαφέρον και το θαυμασμό μας: *Ο δάσκαλος μας μίλησε για το θαυμαστό κόσμο των ζώων.*

το θάψιμο (του θαψίματος, των θαψιμάτων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. θάψιμο είναι αυτό που κάνουμε όταν βάζουμε ένα νεκρό μέσα σε τάφο (= ταφή): *Αμέσως μετά τη μάχη ξεκίνησε το θάψιμο των νεκρών.*

2. θάψιμο είναι το να βάζουμε κάτι μέσα στη γη και να το σκεπάζουμε με χώμα: *Στο σημείο αυτό θα γίνει το θάψιμο των σκουπιδιών.*

3. θάψιμο είναι αυτό που κάνουμε όταν λέμε κακά πράγματα σε κάποιον για κάποιον άλλο: *Μόλις έφυγε, άρχισε το θάψιμο για το ντύσιμό της.*

η θέα (της θέας) ΟΥΣ.:

1. η θέα ενός πράγματος είναι αυτό που βλέπουμε όταν το κοιτάμε: *Στη θέα του νεκρού αδερφού της ξέσπασε σε κλάματα.*

2. η θέα από το παράθυρο ή από ένα ψηλό σημείο είναι ό,τι βλέπουμε από εκεί, συνήθως κάτι ωραίο: *Το σπίτι έχει θέα προς τη θάλασσα. / Νοικιάζονται δωμάτια με θέα.*

⚠ Η λέξη θέα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το θέαμα (του θεάματος, των θεαμάτων) ΟΥΣ.:

1. θέαμα είναι καθετί που βλέπουμε μπροστά μας: *Το ηλιοβασίλεμα στη Σαντορίνη είναι ένα πολύ ωραίο θέαμα.*

2. θέαμα είναι αυτό που βλέπουμε όταν πηγαίνουμε στο θέατρο, στον κινηματογράφο κτλ.: *Το τσίρκο είναι ένα από τα αγαπημένα θεάματα των παιδιών.*

ο θεαματικός, η θεαματική, το θεαματικό ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι θεαματικό, προσφέρει ωραίο θέαμα και μας εντυπωσιάζει (= εντυπωσιακός): *Ο ποδοσφαιριστής έβαλε δύο θεαματικά γκολ.*

2. όταν λέμε ότι κάτι είναι θεαματικό, θέλουμε να τονίσουμε ότι είναι πολύ καλό ή ευχάριστο: *Είχε μια θεαματική βελτίωση στα μαθήματα.*

ο θεατής (του θεατή, των θεατών) ΟΥΣ.:

1. όταν είμαστε θεατές κάποιου πράγματος, το βλέπουμε να γίνεται χωρίς παίρνουμε μέρος σε αυτό: *Έγινε μεγάλη φασαρία στο γραφείο, αλλά εκείνος προτίμησε να μείνει θεατής.*

2. θεατή λέμε αυτόν που βλέπει ένα θέαμα στο θέατρο, στον κινηματογράφο κτλ.: *Οι θεατές του αγώνα ποδοσφαίρου απογοητεύτηκαν από την ήττα της ομάδας τους.*

θεατρικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται θεατρικά, γίνεται με τρόπο που μοιάζει ψεύτικος και υπερβολικός: *Δήλωνε θεατρικά ότι αυτή η γυναίκα ήταν η ζωή του. / Ερμήνευσε το τραγούδι του καλά, αλλά λίγο θεατρικά.*

ο θεατρικός, η θεατρική, το θεατρικό ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι θεατρικό, έχει σχέση με το θέατρο: *Το κτίριο είναι ακατάλληλο για θεατρική σκηνή.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) θεατρικό λέμε κάτι που κάνει ή λέει κάποιος όταν μοιάζει να είναι ψεύτικο ή υπερβολικό: *Με μια θεατρική κίνηση πήδηξε πάνω στην εξέδρα.*

το θέατρο (του θεάτρου, των θεάτρων) ΟΥΣ.:

1. το θέατρο είναι η τέχνη του να παρουσιάζονται μπροστά σε θεατές έργα με χαρακτηριστικές: *Είναι ηθοποιός του μουσικού θεάτρου. / Παίζει δραματικούς ρόλους στο θέατρο.*

2. το θέατρο είναι ένας χώρος με μια σκηνή πάνω στην οποία παρουσιάζονται θεατρικά έργα: *Θα σε συναντήσω στα ταμεία του θεάτρου. / Στην Αθήνα λειτουργούν περίπου 70 θέατρα.*

3. θέατρο λέμε τους ανθρώπους που παρακολουθούν όλοι μαζί μία ορισμένη θεατρική παράσταση: *Όλο το θέατρο χειροκροτούσε ενθουσιασμένο.*

ΕΚΦΡ. παίζω θέατρο

το **θέατρο σκιών** ουσ.: το θέατρο σκιών είναι ένα είδος θεάτρου, στο οποίο οι φιγούρες των ηρώων φωτίζονται από πίσω και εμφανίζονται σαν σκιές σε λευκό πανί: *Το θέατρο σκιών δεν το παρακολουθούν μόνο μικρά παιδιά, αλλά και μεγάλοι.*

το **θειάφι** (του θειαφιού) ουσ.: θειάφι λέμε αλλιώς είναι το χημικό στοιχείο θείο, που βρίσκεται μέσα στη γη και έχει κίτρινο χρώμα: *Στις Θερμοπύλες έχει θερμές πηγές και η μυρωδιά από θειάφι είναι έντονη. / Οι γεωργοί χρησιμοποιούν θειάφι για να εξοντώνουν τα ζιζάνια.*

⚠ Η λέξη θειάφι δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **θείος** (του θείου, των θείων), η **θεία** (της θείας) ουσ.: ο θείος μας είναι ο αδερφός ή ξάδερφος του πατέρα μας ή της μητέρας μας: *Η γιαγιά μου είχε τρία παιδιά: τον μπαμπά μου, το θείο μου τον Παναγιώτη και τη θεία μου την Ελένη.*

η **θέληση** (της θέλησης, των θελήσεων) ουσ.:

1. θέληση είναι το να θέλει κανείς κάτι: *Έχει ισχυρή θέληση και πάντοτε πετυχαίνει το σκοπό της.*

2. θέληση είναι αυτό που θέλει κάποιος: *Δε συμφωνώ με την απόφαση που πήρατε, αλλά θα σεβαστώ τη θέληση της πλειοψηφίας.*

Θέλοντας και μη ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι θέλοντας και μη, το κάνουμε αναγκαστικά, χωρίς να το θέλουμε (= θέλω δε θέλω): *Μετά τις διακοπές επιστρέφουμε στη ρουτίνα, θέλοντας και μη.*

Θέλω (θέλησα) ΡΗΜ.:

1. θέλω κάτι όταν νιώθω ότι θα μου άρεσε να το έχω ή να το κάνω (= επιθυμώ): *Τι δώρο θέλεις για τα γενέθλιά σου; / Δεν ξέρει τι θέλει. / Δε θέλω να φύγω.*

2. θέλω να κάνω κάτι όταν προσπαθώ για να το πετύχω (= δοκιμάζω, επιχειρώ): *Θέλησε να το σκάσει αλλά δεν τα κατάφερε.*

3. θέλουμε κάποιον όταν προσπαθούμε να τον βρούμε (= ζητάω, γυρεύω): *Σας θέλουν στο τηλέφωνο. / Τον ήθελα για να του ζητήσω μια χάρη.*

4. χρησιμοποιούμε το "θέλω" για να πούμε πώς μας αρέσει να είναι κάποιος ή κάτι (= προτιμώ): *Το παντελόνι το θέλεις μακρύ ή κοντό; / Την μπριζόλα τη θέλω ξεροψημένη.*

5. θέλουμε κάποιον ή κάτι όταν το(ν) έχουμε ανάγκη (= χρειάζομαι): *Θέλω περισσότερους ανθρώπους για να τελειώσω τη δουλειά. / Θέλει κι άλλο λάδι η σαλάτα.*

6. θέλουμε κάτι όταν αυτό μάς αξίζει: *Ξύλο θέλεις γι' αυτό που έκανες!*

ΕΚΦΡ. άλλο που δε θέλω, ας γίνει ό,τι θέλει, θέλοντας και μη, με το έτσι θέλω, ό,τι θέλει ας γίνει, τα θέλω και τα παθαίνω

το **θέμα** (του θέματος, των θεμάτων) ουσ.:

1. το θέμα είναι αυτό που σκεφτόμαστε, εξετάζουμε ή συζητάμε (= αντικείμενο): *Μην αλλάζεις θέμα συζήτησης. / Ο πόλεμος είναι το πρώτο θέμα στις ειδήσεις.*

2. χρησιμοποιούμε τη λέξη "θέμα" για να μιλήσουμε για προβλήματα ή δυσκολίες (= ζήτημα, υπόθεση): *Όταν ξεκίνησα τη δουλειά, είχα πολλά θέματα να σκεφτώ. / Αφού όλα έχουν τακτοποιηθεί, ποιο θέμα σε απασχολεί;*

3. το θέμα είναι οι άνθρωποι, τα ζώα, το τοπίο κτλ. που παρουσιάζονται σε έναν πίνακα: *Τα αγαπημένα θέματα του ζωγράφου είναι τα λουλούδια.*

4. στις εξετάσεις, θέμα λέμε την ερώτηση ή τις ερωτήσεις στις οποίες πρέπει να απαντήσουμε (= ζήτημα): *Τα θέματα της ιστορίας ήταν εύκολα.*

5. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, το θέμα είναι το μέρος της λέξης που δεν αλλάζει όταν αλλάζει η κατάληξη: *Το "δέν-" είναι το θέμα του ρήματος "δένω".*

ΕΚΦΡ. εκτός θέματος, το κάνω θέμα

το **θεμέλιο** (του θεμελίου, των θεμελίων) ουσ.:

1. **θεμέλια** ΠΛΗΘ.: τα θεμέλια είναι το κομμάτι ενός κτιρίου που βρίσκεται μέσα στη γη και το στηρίζει για να μην πέσει: *Το σπίτι έπεσε στο σεισμό γιατί δεν είχε γερά θεμέλια.*

2. το θεμέλιο κάποιου πράγματος είναι καθετί που το στηρίζει για να υπάρχει ή για να γίνει (= βάση, στήριγμα): *Οι νόμοι είναι το θεμέλιο της κοινωνίας μας.*

η **θεολογία** (της θεολογίας, των θεολογιών) ουσ.: η θεολογία είναι η επιστήμη που μελετάει την ιστορία των θρησκειών: *Η θεολογία της χριστιανικής εκκλησίας μελετάει την ιστορία του χριστιανισμού.*

ο **θεολόγος**, η **θεολόγος** (του/της θεολόγου, των θεολόγων) ουσ.:

1. ο θεολόγος είναι ο επιστήμονας που έχει σπουδάσει θεολογία: *Είναι θεολόγος καθηγητής στο πανεπιστήμιο.*

2. ο θεολόγος είναι ο καθηγητής που διδάσκει θρησκευτικά στο γυμνάσιο και στο λύκειο: *Ο θεολόγος μάς εξήγησε τις διαφορές ανάμεσα στο χριστιανισμό και το μωσαϊσμό.*

η **θεομηνία** (της θεομηνίας, των θεομηνιών) ουσ.: η θεομηνία είναι μεγάλη καταστροφή που προκαλείται από σεισμό, πλημμύρες ή άλλα φυσικά αίτια: *Θα αποζημιωθούν οι αγρότες για τις ζημιές που προκάλεσε στις καλλιέργειες η θεομηνία.*

ο **θεονήστικος**, η **θεονήστικη**, το **θεονήστικο** επιθ.: όταν κάποιος είναι θεονήστικος, δεν έχει φάει τίποτα, είναι εντελώς νηστικός: *Πεινούσε πολύ, γιατί ήταν όλη μέρα θεονήστικος.*

ο **θεόρατος**, η **θεόρατη**, το **θεόρατο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι θεόρατο, είναι πάρα πολύ μεγάλο σε μέγεθος και σε ύψος (= τεράστιος, πελώριος): *Ξαφνικά η θάλασσα αγρίεψε, και σηκώθηκαν θεόρατα κύματα.*

ο **θεός** (του θεού, των θεών), η **θεά** (της θεάς) ΟΥΣ.:

1. σε πολλές θρησκείες, οι θεοί είναι δυνάμεις ή μυθικά πρόσωπα που οι άνθρωποι πιστεύουν ότι κυβερνούν τους ανθρώπους και τη φύση: *Στην αρχαία Ελλάδα, ο Ποσειδώνας ήταν ο θεός της θάλασσας.*

2. θεό λέμε κάποιον όταν τον θαυμάζουμε πολύ και είναι το είδωλό μας: *Για τους νέους που ξεκινούν το ποδόσφαιρο, ο Μαραντόνα είναι θεός.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) θεό λέμε τον πολύ όμορφο άνθρωπο (= κούκλος): *Αυτός, παιδί μου, δεν είναι απλώς όμορφος, είναι θεός!*

ο **Θεός** (του Θεού) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): Θεό λένε οι χριστιανοί, οι Εβραίοι και οι μουσουλμάνοι τη μία και μοναδική δύναμη ή πρόσωπο που πιστεύουν ότι έφτιαξε και κυβερνάει τον κόσμο: *Ο Αλλάχ είναι ο Θεός των μουσουλμάνων.*

△ Η λέξη Θεός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. δόξα τω Θεώ, προς Θεού, στο έλεος του Θεού, τέρμα Θεού, χαρά Θεού

Θεοσκότεινα ΕΠΙΡΡ.: όταν είναι θεοσκότεινα σε ένα μέρος, είναι εντελώς σκοτεινά: *Δεν είχε ακόμη ξημερώσει και έξω ήταν θεοσκότεινα.*

ο **θεοσκότεινος**, η **θεοσκότεινη**, το **θεοσκότεινο** ΕΠΙΘ.: όταν ένας χώρος είναι θεοσκότεινος, είναι εντελώς σκοτεινός: *Το δωμάτιο ήταν θεοσκότεινο και δεν έβλεπα τίποτα.*

η **θεότητα** (της θεότητας, των θεοτήτων) ΟΥΣ.: η θεότητα είναι ο θεός ή η θεά σε κάποιες θρησκείες: *Στο μουσείο είδαμε τα αγάλματα πολλών θεοτήτων της αρχαίας Ελλάδας.*

ο **θεότρελος**, η **θεότρελη**, το **θεότρελο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος θεότρελος, είναι εντελώς τρελός (= θεοπάλαβος): *Τρέχει με χίλια στην εθνική οδό, ο θεότρελος!*

η **θεραπεία** (της θεραπείας, των θεραπειών) ΟΥΣ.:

1. θεραπεία είναι καθετί που κάνουμε για να γίνουμε καλά όταν είμαστε άρρωστοι ή όταν πονάμε: *Οι επιστήμονες ελπίζουν να βρουν τη θεραπεία για τον καρκίνο.*

2. θεραπεία είναι το να καταφέρουμε να λύσουμε ένα πρόβλημα: *Η θεραπεία των οικονομικών προβλημάτων είναι ευθύνη της κυβέρνησης.*

Θεραπεύω (θεράπευσα), **θεραπεύομαι** (θεραπεύτηκα, θεραπευμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ένας γιατρός ή ένα φάρμακο μας θεραπεύει, μας κάνει καλά από μια αρρώστια (= γιατρεύω): *Υπέφερε από την καρδιά του και τον θεράπευσε. / Η παχυσαρκία θεραπεύεται.*

2. όταν θεραπεύουμε ένα πρόβλημα ή κάτι άλλο, το αντιμετωπίζουμε: *Η βία θεραπεύεται μόνο με την παιδεία και όχι με την τιμωρία.*

Θερίζω (θέρισα), **θερίζομαι** (θερίστηκα, θερισμένος) ΡΗΜ.:

1. θερίζουμε όταν κόβουμε σιτάρι, κριθάρι ή άλλα σιτηρά με δρεπάνι ή με ειδικό μηχάνημα: *Οι αγρότες σπέρνουν το φθινόπωρο και θερίζουν το καλοκαίρι.*

2. λέμε ότι μια αρρώστια, ένας πόλεμος κτλ. θερίζει όταν κάνει πολλούς ανθρώπους να πεθάνουν (= σκοτώνω, εξοντώνω): *Η γρίπη θέρισε όλη την Ασία.*

3. **θερίζει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι θερίζει όταν είναι πολύ δυνατό: *Ντύσου καλά, γιατί έξω θερίζει το κρύο!*

ο **θερινός**, η **θερινή**, το **θερινό** ΕΠΙΘ. (ΕΠΙΣ.): όταν κάτι είναι θερινό, έχει σχέση με το καλοκαίρι (= καλοκαιρινός): *Τέλος Σεπτεμβρίου κλείνουν τα θερινά σινεμά.*

ο **θερισμός** (του θερισμού, των θερισμών) ΟΥΣ.: ο θερισμός είναι αυτό που κάνει ένας γεωργός όταν θερίζει σιτάρι, κριθάρι ή άλλα σιτηρά (= θέρισμα): *Ο θερισμός γίνεται το καλοκαίρι.*

Θερμά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι θερμά, το κάνουμε με τρόπο που δείχνει αγάπη, φιλία ή συμπάθεια (≠ ψυχρά): *Ήταν φιλόξενοι άνθρωποι και μας υποδέχτηκαν θερμά. / Σας συγχαίρω θερμά για την επιτυχία σας.*

ο **θερμαινόμενος**, η **θερμαινόμενη**, το **θερμαινόμενο** ΕΠΙΘ.: όταν ένας χώρος είναι θερμαινόμενος, ζεσταίνεται με κάποιο μηχάνημα που βγάζει ζέστη: *Το γυμναστήριο έχει θερμαινόμενη πισίνα για το χειμώνα.*

Θερμαίνω (θέρμανα), **θερμαίνομαι** (θερμάνθηκα, θερμασμένος) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.):

1. όταν θερμαίνουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει ζεστό (= ζεσταίνω ≠ ψυχραίνω): *Ο ήλιος θερμαίνει τη γη. / Το δωμάτιο θερμαίνεται με το καλοριφέρ.*

2. **θερμαίνει** 3^ο ΠΡ.: κάτι μας θερμαίνει όταν μάς κάνει να νιώθουμε θαλπωρή και ζεστασιά (= ζεσταίνει): *Τα τραγούδια του θέρμαναν τις καρδιές των θεατών.*

η **θέρμανση** (της θέρμανσης, των θέρμανσεων) ΟΥΣ.:

1. θέρμανση είναι ο τρόπος με τον οποίο ζεσταίνουμε ένα κτίριο ή ένα χώρο με ειδικό μηχάνημα, όπως σόμπα, καλοριφέρ κτλ.: *Αυτό το μήνα πλήρωσα για τη θέρμανση του σπιτιού 100 ευρώ.*

2. θέρμανση είναι και το μηχάνημα που χρησιμοποιούμε για να θερμάνουμε ένα χώρο: *Πάλι χάλασε η θέρμανση και ξεπαγιάσαμε.*

η **θερμάστρα** (της θερμάστρας, των θερμάστρων) ΟΥΣ.: η θερμάστρα είναι μια μικρή συσκευή που λειτουργεί με ηλεκτρικό ρεύμα ή πετρέλαιο και τη χρησιμοποιούμε για να ζεσταίνουμε ένα χώρο (= σόμπα): *Χάλασε το καλοριφέρ και άναψε τη θερμάστρα για να ζεσταθεί το δωμάτιο.*

η **θερμίδα** (της θερμίδας, των θερμίδων) ΟΥΣ.: με τη θερμίδα μετράμε πόση ενέργεια μας δι-

νουν οι τροφές: *Αποφεύγω τα γλυκά, γιατί έχουν πολλές θερμίδες. / Όσοι κάνουν δίαιτα πρέπει να καταναλώνουν λίγες θερμίδες.*

το **θερμοκήπιο** (του θερμοκηπίου, των θερμοκηπίων) ουσ.: το θερμοκήπιο είναι ένας ειδικός χώρος με γυάλινους ή μεταλλικούς τοίχους, μέσα στον οποίο καλλιεργούνται φυτά ή λουλούδια για να προστατεύονται από τον άσχημο καιρό: *Στην Κρήτη υπάρχουν πολλά θερμοκήπια με μπανάνες.*

η **θερμοκρασία** (της θερμοκρασίας, των θερμοκρασιών) ουσ.: με τη θερμοκρασία μετράμε πόσο ζεστό ή πόσο κρύο είναι κάτι: *Το καλοκαίρι οι θερμοκρασίες είναι υψηλές. / Σήμερα η θερμοκρασία θα φτάσει τους 25 βαθμούς Κελσίου.*

το **θερμόμετρο** (του θερμόμετρου, των θερμόμετρων) ουσ.: το θερμόμετρο είναι το όργανο με το οποίο μετράμε τη θερμοκρασία σε ένα σώμα, σε ένα χώρο κτλ.: *Το θερμόμετρο στη βεράντα δείχνει ότι έξω έχει 40 βαθμούς Κελσίου. / Να βάλεις το θερμόμετρο για να δεις αν έχεις πυρετό.*

το **θερμός** ουσ.:

1. το θερμός είναι ένα ειδικό μπουκάλι που το χρησιμοποιούμε για να κρατάμε ένα ρόφημα στη θερμοκρασία που είναι, ζεστό ή κρύο: *Έχει πάντα ζεστό τσάι μέσα στο θερμός όταν ταξιδεύει.*

2. ένα θερμός καφέ είναι τόσος καφές, όσος χωράει μέσα σε ένα θερμός: *Ήπие ένα θερμός καφέ και δεν μπορούσε να κοιμηθεί το βράδυ.*

▲ Η λέξη θερμός δεν κλίνεται.

ο **θερμός, η θερμή, το θερμό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι θερμό, έχει υψηλή θερμοκρασία (= ζεστός ≠ ψυχρός, κρύος): *Τα αποδημητικά πουλιά το χειμώνα πηγαίνουν στις θερμές χώρες.*

2. θερμή είναι η συμπεριφορά ή μια πράξη κάποιου που δείχνει αγάπη, φιλία ή συμπάθεια (= εγκάρδιος): *Σας εκφράζω τις θερμές μου ευχές για την επιτυχία σας.*

3. ένα θερμό χρώμα έχει μέσα του κίτρινο, κόκκινο ή πορτοκαλί και μας ξεκουράζει όταν το κοιτάμε (= ζεστός ≠ ψυχρός): *Έβαψε το γραφείο με ένα θερμό χρώμα.*

ο **θερμοσίφωνας** (του θερμοσίφωνα, των θερμοσίφωνων) ουσ.: ο θερμοσίφωνας είναι μια συσκευή που ζεσταίνει το νερό στο σπίτι μας (= θερμοσίφωνο): *Άναψα το θερμοσίφωνα για να κάνω μπάνιο.*

το **θερμοσίφωνο** (του θερμοσίφωνου, των θερμοσίφωνων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): θερμοσίφωνο λέμε αλλιώς το θερμοσίφωνα

η **θερμότητα** (της θερμότητας, των θερμότητων) ουσ.:

1. η θερμότητα είναι η ενέργεια που μεταφέρεται από ένα σώμα σε άλλο, η οποία έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση της θερμοκρασίας (≠

ψύχος): *Ο ήλιος μάς ζεσταίνει γιατί εκπέμπει θερμότητα.*

2. η θερμότητα μιας συμπεριφοράς ή μιας πράξης δείχνει αγάπη, φιλία ή συμπάθεια (≠ ψυχρότητα): *Ήταν συγκινητική η θερμότητα με την οποία μας δέχτηκε και μας φιλοξένησε στο σπίτι του.*

η **θέση** (της θέσης, των θέσεων) ουσ.:

1. η θέση είναι το συγκεκριμένο σημείο στο οποίο βρίσκεται κάτι: *Το μαγαζί βρίσκεται σε κεντρική θέση κοντά στην πλατεία.*

2. η θέση ενός πράγματος είναι το μέρος όπου πρέπει να βρίσκεται: *Διάβασα το βιβλίο και το έβαλα πίσω στη θέση του.*

3. λέμε θέση το κάθισμα στο λεωφορείο, στον κινηματογράφο κτλ.: *Ταξίδεψε όρθια στο λεωφορείο, γιατί δεν υπήρχαν άδειες θέσεις.*

4. όταν κάποιος βρίσκει μια θέση σε μια υπηρεσία, σε μια εταιρεία κτλ., βρίσκει δουλειά εκεί: *Βρήκα μια θέση καθηγητή σε σχολείο.*

5. λέμε ότι κάποιος βρίσκεται σε όρθια θέση όταν είναι όρθιος (= στάση): *Βρήκε μια αναπαυτική θέση στον καναπέ για να μην κουράζεται η μέση του.*

6. κάποιος παίρνει ορισμένη θέση σε ένα διαγωνισμό ή αγώνα ανάλογα με το πόσο καλός είναι: *Πήρε την πρώτη θέση στους ιστιοπλοϊκούς αγώνες.*

7. λέμε ότι κάποιος βρίσκεται σε ευχάριστη ή δυσάρεστη θέση ανάλογα με το πώς νιώθει: *Με έφερε σε δύσκολη θέση με τις ερωτήσεις του.*

8. η θέση μας για ένα θέμα είναι η άποψη που έχουμε για αυτό (= γνώμη): *Είναι ξεκάθαρη η θέση του συγγραφέα για τον πόλεμο.*

ΕΚΦΡ. βάζω στη θέση του, είμαι σε θέση, έρχομαι στη θέση, κουνήσου από τη θέση σου!

Θετικά επιθ.:

1. όταν κάποιος απαντά θετικά σε κάτι, συμφωνεί με αυτό (≠ αρνητικά): *Είναι χαρούμενη, γιατί της απάντησαν θετικά από το πανεπιστήμιο. (= καταφατικά)*

2. όταν κάτι μας επηρεάζει θετικά, μας κάνει καλό ή μας βοηθάει (≠ αρνητικά): *Το κλίμα συνεργασίας μέσα στην τάξη επηρεάζει θετικά την επίδοση των μαθητών.*

3. όταν αντιμετωπίζουμε μια κατάσταση θετικά, τη βλέπουμε από την καλή της πλευρά (= αισιόδοξα ≠ απαισιόδοξα): *Μην το παίρνεις κατάρκτα, δες το πιο θετικά.*

4. όταν κάποιος σκέφτεται θετικά, σκέφτεται λογικά και πρακτικά: *Για να βρεις λύση στο πρόβλημά σου, πρέπει να σκέφτεσαι θετικά.*

οι **θετικές επιστήμες** ουσ.: οι θετικές επιστήμες στηρίζονται στα πειράματα και στην παρατήρηση των φυσικών φαινομένων (≠ θεωρητικές επιστήμες): *Τα μαθηματικά, η φυσική και η χημεία ανήκουν στις θετικές επιστήμες.*

ο **θετικός, η θετική, το θετικό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι θετικό, δείχνει ότι συμφωνεί με κάτι άλλο (≠ αρνητικός): *Η απάντησή της στην πρόταση που της έκανα ήταν θετική. (=*

καταφατικός) / Οι κριτικές για το νέο θεατρικό έργο ήταν θετικές. (= ευνοϊκός)

2. όταν κάτι είναι θετικό, είναι καλό ή χρήσιμο ($\neq$ αρνητικός): *Είχε πολύ θετικά αποτελέσματα η χρήση των νέων βιβλίων σε μειονοτικά σχολεία. / Το γέλιο έχει θετικές συνέπειες στην υγεία μας. / Ένα από τα θετικά στοιχεία του χαρακτήρα του είναι η ευγένειά του.*

3. θετικό λέμε έναν άνθρωπο όταν βλέπει την καλή πλευρά των πραγμάτων (= αισιόδοξος): *Παρ' όλες τις ατυχίες της, είναι κατά βάθος πολύ θετικός άνθρωπος.*

4. όταν κάποιος είναι θετικός, σκέφτεται λογικά και πρακτικά: *Δεν ήταν μορφωμένος, αλλά είχε θετικό μυαλό και έκανε τις δουλειές του νοικοκυρεμένα.*

ο θετικός αριθμός ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): ο θετικός αριθμός είναι ο αριθμός που είναι πιο μεγάλος από το μηδέν (0) ($\neq$ αρνητικός αριθμός): *Το 10 είναι θετικός αριθμός και το -10 είναι αρνητικός αριθμός.*

θεωρητικά ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε θεωρητικά, εννοούμε στη θεωρία, από θεωρητική άποψη ($\neq$ πρακτικά): *Θεωρητικά, θα πρέπει να είσαι εκεί σε δέκα λεπτά, εξαρτάται όμως και από την κίνηση.*

οι θεωρητικές επιστήμες ΟΥΣ.: οι θεωρητικές επιστήμες μελετούν τον πολιτισμό, τη γλώσσα, τον τρόπο σκέψης του ανθρώπου κτλ. ($\neq$ θετικές επιστήμες): *Η φιλολογία, η φιλοσοφία, η νομική και η κοινωνιολογία ανήκουν στις θεωρητικές επιστήμες.*

ο θεωρητικός, η θεωρητικός (του/της θεωρητικού, των θεωρητικών) ΟΥΣ.: ο θεωρητικός μιας επιστήμης ή μιας τέχνης ασχολείται με τη θεωρία και όχι με την πρακτική εφαρμογή της: *Είναι θεωρητικός της λογοτεχνίας. / Είναι θεωρητικός της τέχνης.*

ο θεωρητικός, η θεωρητική, το θεωρητικό ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι θεωρητικό, έχει σχέση με αυτά που φανταζόμαστε ή νομίζουμε και όχι με την πραγματικότητα (= υποθετικός, φανταστικός $\neq$ πραγματικός): *Αυτή είναι μια θεωρητική σκέψη για το πώς ζούσαν οι αρχαίοι Έλληνες.*

2. όταν κάτι είναι θεωρητικό, έχει σχέση με τη θεωρία μιας επιστήμης ή ενός τομέα και όχι με την πρακτική εξάσκηση ($\neq$ πρακτικός): *Παρακολουθεί τα θεωρητικά μαθήματα για το δίπλωμα οδήγησης.*

η θεωρία (της θεωρίας, των θεωριών) ΟΥΣ.:

1. θεωρία είναι οι ιδέες, οι απόψεις κτλ. που προσπαθούν να εξηγήσουν γιατί γίνεται ή πώς γίνεται κάτι: *Δεν ξέρουμε πώς δημιουργήθηκε η Γη, αλλά υπάρχουν πολλές θεωρίες.*

2. η θεωρία είναι το σύνολο των ιδεών και των αρχών στις οποίες στηρίζεται μια επιστήμη: *Η θεωρία και η πρακτική της εκπαίδευσης.*

3. θεωρία λέμε αυτό που πιστεύουμε, που φανταζόμαστε, για να το ξεχωρίσουμε από αυτό

που γίνεται πραγματικά ($\neq$ πράξη): *Αυτό που λέει ισχύει μόνο στη θεωρία.*

θεωρώ (θεώρησα), **θεωρούμαι** (θεωρήθηκα, θεωρημένος) ΡΗΜ.:

1. θεωρώ ότι γίνεται κάτι όταν έχω τη γνώμη ότι γίνεται (= νομίζω, πιστεύω): *Ο καθηγητής θεωρεί ότι είμαστε έτοιμοι για τις εξετάσεις.*

2. όταν θεωρούμε κάποιον έξυπνο ή κάτι άλλο, τότε νομίζουμε ότι είναι έξυπνος ή κάτι άλλο (= βρίσκω): *Πολλοί τη θεωρούν καλό άνθρωπο. / Δεν το θεωρώ πιθανό να γίνει η εκδρομή.*

3. θεωρώ ένα έγγραφο όταν το δίνω σε μια υπηρεσία για να πεφ αν είναι αληθινό και αν μπορώ να συνεχίζω να το χρησιμοποιώ: *Πρέπει θεωρήσω το διαβατήριό μου πριν λήξει.*

η θήκη (της θήκης, των θηκών) ΟΥΣ.: η θήκη είναι ένα κουτί ή ένα κάλυμμα μέσα στο οποίο βάζουμε κάτι για να το φυλάξουμε ή για να το προστατέψουμε: *Έβαλε τα γυαλιά του μέσα στη θήκη τους. / Του αγόρασε μια κομψή θήκη για τα κλειδιά του.*

θηλάζω (θήλασα) ΡΗΜ.:

1. όταν μια γυναίκα ή ένα θηλυκό ζώο θηλάζει το παιδί της, το ταιΐζει με γάλα από το στήθος της (= βυζαίνω): *Πόσες φορές την ημέρα θηλάζεις το μωρό;*

2. όταν ένα μωρό ή ένα μικρό ζώο θηλάζει, ρουφάει γάλα από το στήθος της μητέρας του: *Το μωρό κλαίει, γιατί θέλει να θηλάσει.*

ο θηλασμός (του θηλασμού, των θηλασμών) ΟΥΣ.: ο θηλασμός είναι το να ταιΐζει μια μητέρα το μωρό της με γάλα από το στήθος της: *Ο μητρικό θηλασμός βοηθά την υγεία του παιδιού.*

το θηλαστικό (του θηλαστικού, των θηλαστικών) ΟΥΣ.: θηλαστικά είναι τα ζώα που τα θηλυκά τους θηλάζουν τα μωρά τους: *Ο σκύλος και η γάτα ανήκουν στα θηλαστικά. / Ο άνθρωπος είναι θηλαστικό.*

⚠ Η λέξη θηλαστικό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η θηλιά (της θηλιάς, των θηλιών) ΟΥΣ.: όταν κάνουμε μια θηλιά με σκοινί, με ύφασμα κτλ., φτιάχνουμε με αυτό έναν κύκλο που σφίγγει και στενεύει όταν τραβάμε τη μια του άκρη: *Τον στραγγάλισαν σφίγγοντας τη θηλιά του σκοινιού στο λαιμό του.*

ο θηλυκός, η θηλυκή, το θηλυκό ΕΠΙΘ.:

1. στο θηλυκό φύλο ανήκουν οι γυναίκες και τα κορίτσια ($\neq$ αρσενικός): *Το περιοδικό απευθύνεται μόνο σε θηλυκό κοινό.*

2. ένα θηλυκό ζώο μπορεί να γεννήσει παιδιά ή αυγά ($\neq$ αρσενικός): *Στο ζωολογικό κήπο γεννήθηκε ένας θηλυκός ελέφαντας.*

3. θηλυκό λέμε κάτι που είναι όμορφο, ευγενικό, απαλό κτλ. και συνήθως ταιριάζει σε γυναίκα και όχι σε άντρα (= γυναικείος): *Φορούσε ένα αέρινο, πολύ θηλυκό φόρεμα.*

4. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, θηλυκό είναι το γένος των λέξεων που παίρνουν το άρθρο "η": *Η*

κατάληξη "α" είναι η πιο συνηθισμένη κατάληξη των θηλυκών ουσιαστικών.

το **θηρίο** (του θηρίου, των θηρίων) ουσ.:

1. θηρίο λέμε κάθε άγριο και επικίνδυνο ζώο: *Τους κατασπάραξαν τα θηρία. / Παίζοντας τον αυλό τους εξημέρωναν τα άγρια θηρία.*
2. θηρίο λέμε τον άγριο ή σκληρό άνθρωπο: *Οι στρατιώτες στον πόλεμο γίνονται θηρία.*
3. θηρίο λέμε το άτακτο και ζωηρό παιδί: *Οι μαθητές στην τάξη αυτή είναι σωστά θηρία.*
4. θηρίο λέμε κάτι ή κάποιον που είναι πολύ μεγάλο(ς) σε μέγεθος: *Είναι παίκτης του μπάσκετ, θηρίο ολόκληρο! / Ταξιδέψαμε στην Αμερική με ένα αεροπλάνο θηρίο.*
5. θηρίο λέμε τον πολύ υγιή άνθρωπο: *Θηρίο η γιαγιά, δεν έχει πάρει ποτέ φάρμακο στη ζωή της.*

ΕΚΦΡ. γίνομαι θηρίο, θηρίο ανήμερο

Θηρίο ανήμερο ΕΚΦΡ.: έτσι λέμε κάποιον όταν είναι πάρα πολύ θυμωμένος: *Όταν ακούσει κάποιο ψέμα, μεταμορφώνεται σε θηρίο ανήμερο.*

ο **θησαυρός** (του θησαυρού, των θησαυρών) ουσ.:

1. ο θησαυρός είναι μια συλλογή από πολύτιμα αντικείμενα, όπως χρήματα, χρυσά κοσμήματα κτλ., που στις ιστορίες τα κρύβουν για να μην τα βρίσκουν εύκολα οι άλλοι: *Υπάρχουν φήμες ότι υπάρχει κρυμμένος θησαυρός στο υπόγειο του παλιού σπιτιού.*
2. θησαυρό λέμε καθετί που μας προσφέρει μεγάλη βοήθεια και γι' αυτό θεωρείται πολύτιμο: *Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής είναι πραγματικός θησαυρός για τους σημερινούς μαθητές. / Είναι τίμιος και εργατικός υπάλληλος, ένας θησαυρός για την εταιρεία.*

ο **θιάσος** (του θιάσου, των θιάσων) ουσ.: ο θιάσος είναι το σύνολο των ηθοποιών ή και των χορευτών που παρουσιάζουν διάφορες θεατρικές παραστάσεις: *Ο θιάσος βγήκε στη σκηνή στο τέλος της παράστασης και χειροκροτήθηκε από το κοινό.*

ο **θλιβερός**, η **θλιβερή**, το **θλιβερό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι θλιβερό, μας προκαλεί θλίψη (= λυπηρός): *Το τέλος της ιστορίας είναι θλιβερό, και ο ήρωας πεθαίνει.*

θλίβω, θλίβομαι ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.):

1. κάτι με θλίβει όταν με κάνει να νιώσω στενοχώρια ή λύπη (= στενοχωρώ, λυπώ ≠ χαροποιώ): *Με θλίβει και με απογοητεύει η συμπεριφορά σου.*

2. θλίβομαι ΠΑΘ.: θλιβόμαστε όταν νιώθουμε στενοχώρια ή λύπη (= στενοχωριέμαι, λυπάμαι): *Θλίβονται με τον πόνο των παιδιών.*

△ Η λέξη θλίβω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

Θλιμμένα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι θλιμμένα, το κάνουμε με τρόπο που δείχνει τη θλίψη μας (= λυπημένα, μελαγχολικά): *Έκλαιγε και με κοίταζε θλιμμένα.*

ο **θλιμμένος**, η **θλιμμένη**, το **θλιμμένο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι θλιμμένος, νιώθει θλίψη ή μελαγχολία, συνήθως επειδή έχει γίνει κάτι δυσάρεστο (= λυπημένος, μελαγχολικός): *"Πάθαμε μεγάλες ζημιές, φίλε μου" είπε θλιμμένος.*

2. όταν κάτι είναι θλιμμένο, δείχνει θλίψη ή μελαγχολία: *Το θλιμμένο τραγούδι τους μου ράγισε την καρδιά.*

η **θλίψη** (της θλίψης, των θλίψεων) ουσ.: η θλίψη είναι η μεγάλη λύπη που νιώθουμε για κάτι δυσάρεστο που έγινε (= στενοχώρια): *Τη θλίψη τους για το τραγικό δυστύχημα εξέφρασαν όλα τα κόμματα.*

Θολά ΕΠΙΡΡ.: όταν βλέπουμε θολά, δε βλέπουμε καθαρά: *Έχει μυωπία και χωρίς γυαλιά βλέπει θολά.*

ο **θολός**, η **θολή**, το **θολό** ΕΠΙΘ.:

1. θολό είναι κάτι, όπως το νερό ή το γυαλί, όταν δεν μπορούμε να δούμε μέσα από αυτό (= θαμπός ≠ διάφανος, διαυγής): *Τα τζάμια είναι θολά από την υγρασία. / Το νερό της βρύσης είναι θολό και δε θέλω να το πιω.*

2. όταν κάτι είναι θολό, δε φαίνεται καθαρά: *Τράβηξα τη φωτογραφία από κοντινή απόσταση και βγήκε θολή.*

3. λέμε ότι κάτι είναι θολό όταν είναι μπερδεμένο (≠ ξεκάθαρος): *Δε θυμάμαι τι έγινε, τα γεγονότα είναι ακόμη θολά στο μυαλό μου.*

ο **θόλος** (του θόλου, των θόλων) ουσ.: λέμε θόλο το ταβάνι, συνήθως σε εκκλησίες, τζαμιά κτλ., που έχει το σχήμα μισού κύκλου: *Το Μπλε Τζαμί έχει ένα τεράστιο θόλο. / Στο θόλο του πλανητάριου παρουσιάζονται οι πλανήτες και τα άστρα.*

Θολώνω (θόλωσα, θολωμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι θολώνει κάτι όταν το κάνει να γίνει θολό: *Τα κύματα θόλωσαν τα νερά. / Η υγρασία θόλωσε τα τζάμια. (= θαμπώνω)*

2. λέμε ότι θολώνουμε ή ότι θολώνει το μυαλό μας όταν δεν μπορούμε να σκεφτούμε λογικά (= ταράζομαι): *Θόλωσε από τη ζήλια και ήθελε να τη σκοτώσει.*

3. θολώνει 3^ο ΠΡ.: κάτι θολώνει όταν γίνεται θολό: *Το τζάμι θόλωσε από τον ατμό. (= θαμπώνει) / Κούνησες το μπουκάλι και θόλωσε το κρασί.*

ΕΚΦΡ. θολώνω τα νερά

Θολώνω τα νερά ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος θολώνει τα νερά όταν με τη συμπεριφορά του μας μπερδεύει, για να μην καταλάβουμε τις προθέσεις του: *Ο βιομήχανος προσπαθεί να θολώσει τα νερά για να φανεί ότι δήθεν ενδιαφέρεται για το περιβάλλον.*

ο **θόρυβος** (του θορύβου, των θορύβων) ουσ.: θόρυβο λέμε κάθε δυνατό και ενοχλητικό ήχο (= φασαρία ≠ ησυχία): *Ακούγεται ο θόρυβος των αυτοκινήτων. / Κάνει ένα δυνατό θόρυβο όταν ροχαλίζει.*

το **θρανίο** (του θρανίου, των θρανίων) ουσ.: το θρανίο είναι το έπιπλο που χρησιμοποιείται στα σχολεία για να κάθονται οι μαθητές την ώρα του μαθήματος: *Οι δύο φίλοι κάθονται στο ίδιο θρανίο.*

το **θράσος** (του θράσου) ουσ.: το θράσος είναι το υπερβολικό θάρρος που κάνει κάποιον να φέρεται με αγένεια και χωρίς σεβασμό (= αναιδεια, θρασύτητα): *Είχε το θράσος να αντιμιλήσει στον καθηγητή του. / Είχε το θράσος να συγκρίνει τον εαυτό του με το μεγαλύτερο πιανίστα του κόσμου.*

⚠ Η λέξη θράσος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **θρεπτικός**, η **θρεπτική**, το **θρεπτικό** επιθ.: λέμε ότι μια τροφή είναι θρεπτική ή έχει θρεπτικά στοιχεία όταν μας κάνει να είμαστε γεροί και δυνατοί: *Το γάλα είναι πολύ θρεπτικό και βοηθάει στην ανάπτυξη του οργανισμού.*

ο **θρήνος** (του θρήνου, των θρήνων) ουσ.: θρήνο λέμε το να δείχνουμε με δυνατό κλάμα και φωνές τη μεγάλη λύπη μας για κάτι: *Τον κήδεψαν με θρήνους και κλάματα. (= μοιρολόι)*

θρηνώ (θρήνησα), **θρηνούμαι** (θρηνήθηκα) ρημ.: θρηνούμε όταν δείχνουμε με κλάμα ή φωνές τον πόνο μας για κάποιον που πέθανε ή για κάτι που χάθηκε (= κλαίω, μοιρολογάω): *Θρηνούσαν ασταμάτητα για το χαμό του αδελφού τους. / Θρηνούσαν για τις καταστροφές του πολέμου.*

η **θρησκεία** (της θρησκείας, των θρησκειών) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): η θρησκεία είναι η πίστη σε έναν ή περισσότερους θεούς και ό,τι κάνουμε για να εκφράσουμε την πίστη μας, όπως προσευχές σε εκκλησίες, σε τζαμιά, νηστείες κτλ.: *Τα παιδιά διδάσκονται πράγματα για τους διαφορετικούς πολιτισμούς και τις διαφορετικές θρησκείες.*

τα **θρησκευτικά** (των θρησκευτικών) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): τα θρησκευτικά είναι το μάθημα του σχολείου που αναφέρεται στη θρησκεία των μαθητών ή στη θρησκεία του κράτους, όταν αυτή είναι διαφορετική: *Τι βαθμό πήρες στα θρησκευτικά;*

ο **θρησκευτικός**, η **θρησκευτική**, το **θρησκευτικό** επιθ.: όταν είναι κάτι θρησκευτικό, έχει σχέση με τη θρησκεία: *Το ένα τρίτο περίπου του παγκόσμιου πληθυσμού δεν τρώει χοιρινό κρέας για θρησκευτικούς λόγους.*

θριαμβεύω (θριάμβευσα) ρημ.:

1. θριαμβεύουμε όταν πετυχαίνουμε μεγάλη νίκη ή επιτυχία: *Τα παιδιά του θριάμβευσαν στις εξετάσεις.*

2. θριαμβεύει 3^ο πρ.: κάτι θριαμβεύει όταν είναι το πιο σημαντικό σε μια κατάσταση (= κυριαρχεί): *Θριάμβευσε η δικαιοσύνη και η αλήθεια.*

ο **θρίαμβος** (του θριάμβου, των θριάμβων) ουσ.: ο θρίαμβος είναι μια πολύ μεγάλη νίκη ή επιτυχία: *Η ομάδα μας δε νίκησε απλά, πέτυχε πραγματικό θρίαμβο. / Η θεραπεία του καρκίνου θα είναι αληθινός θρίαμβος της ιατρικής.*

το **θρίλερ** ουσ.:

1. το θρίλερ είναι μια ταινία που κρατάει το θεατή σε ένταση και αγωνία: *Δεν αντέχει να βλέπει θρίλερ με βρικολάκες.*

2. θρίλερ λέμε καθετί που μας κάνει να νιώθουμε μεγάλη αγωνία, γιατί μέχρι την τελευταία στιγμή δεν ξέρουμε πώς θα τελειώσει: *Θρίλερ ο χτεσινός αγώνας, το μοναδικό γκολ μπήκε μισό λεπτό πριν το τέλος!*

⚠ Η λέξη θρίλερ δεν κλίνεται.

ο **θρόνος** (του θρόνου, των θρόνων) ουσ.:

1. ο θρόνος είναι ένα ειδικό κάθισμα, όπου κάθεται ο βασιλιάς ή η βασίλισσα

2. θρόνο λέμε το αξίωμα του βασιλιά ή της βασίλισσας: *Ο βασιλιάς αναγκάστηκε να αφήσει για κάποιο διάστημα το θρόνο.*

ΕΚΦΡ. ανεβαίνω στο θρόνο

ο **θρυλικός**, η **θρυλική**, το **θρυλικό** επιθ.: όταν ένα πρόσωπο ή ένα γεγονός είναι θρυλικό, το ξέρουν και το θαυμάζουν όλοι (= ένδοξος, ξακουστός): *Το βιβλίο μιλούσε για τους θρυλικούς ήρωες του Τρωικού πολέμου.*

ο **θρύλος** (του θρύλου, των θρύλων) ουσ.:

1. ο θρύλος είναι μια ιστορία που αναφέρεται σε γεγονότα πολύ παλιά, που δε γνωρίζουμε αν είναι αληθινά ή φανταστικά (= παραμύθι): *Οι θρύλοι του τόπου μιλάνε για νεράιδες που κατοικούν στις ρεματιές.*

2. θρύλο λέμε αυτόν που όλοι τον ξέρουν και τον θαυμάζουν (= μύθος): *Η Μέριλιν Μονρόε ήταν ένας θρύλος του παγκόσμιου κινηματογράφου.*

θρυμματίζω (θρυμματίσα), **θρυμματίζομαι** (θρυμματίστηκα, θρυμματισμένος) ρημ.:

όταν θρυμματίζουμε κάτι, το σπάμε σε πολλά μικρά κομμάτια: *Θρυμματίσε τον πάγο. / Θρυμματίστηκαν τα παράθυρα από την έκρηξη της βόμβας.*

τα **θρύψαλα** ουσ.: θρύψαλα λέμε τα πολύ μικρά κομμάτια που μένουν από ένα αντικείμενο που έσπασε: *Της έπεσε το ποτήρι από τα χέρια και έγινε θρύψαλα.*

⚠ Η λέξη θρύψαλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **θυγατέρα** (της θυγατέρας, των θυγατέρων) ουσ.: η θυγατέρα κάποιου είναι η κόρη του: *Μερόπη έλεγαν την τρίτη θυγατέρα του.*

η **θύελλα** (της θυελλας, των θυελλών) ουσ.:

1. η θύελλα είναι ο πολύ δυνατός αέρας που μπορεί να συνοδεύεται από βροχή (= καταιγίδα): *Ισχυρή θύελλα ξερίζωσε δέντρα και στέγες σπιτιών.*

2. μια θύελλα δηλώσεων ή κατηγοριών είναι πολλές δηλώσεις ή κατηγορίες: *Θύελλα αντιδράσεων προκάλεσαν οι νέες αυξήσεις στα τρόφιμα.*

το **θύμα** (του θύματος, των θυμάτων) ουσ.:

1. το θύμα είναι αυτός που χάνει τη ζωή του σε πόλεμο, δυστύχημα, σεισμό, πλημμύρα κτλ.: *Έγιναν πολλές καταστροφές από το σεισμό,*

αλλά ευτυχώς δεν υπήρξαν θύματα. / Έγκλημα με θύμα μία εικοσάχρονη.

2. θύμα λέμε τον άνθρωπο που παθαίνει κάτι κακό χωρίς να φταιί: Έπεσε θύμα ληστείας.

Θυμάμαι (θυμήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν έχω στο μυαλό μου την εικόνα προσώπου, μέρους ή γεγονότος από παλιά, λέμε ότι το θυμάμαι: *Θυμάσαι το κόκκινο φόρεμα που φόραγες μικρή;*

2. όταν φέρνω στο μυαλό μου κάτι που ήξερα, λέμε ότι το θυμάμαι (≠ ξεχνάω): *Τα κλειδιά σου τα έβαλες στην τσάντα σου, θυμάσαι; / Δεν μπορώ να θυμηθώ το όνομά της.*

3. όταν θυμόμαστε να κάνουμε κάτι, το κάνουμε τη στιγμή που πρέπει: *Ευτυχώς, θυμήθηκα να του τηλεφωνήσω. / Δε θυμήθηκε να έρθει στο ραντεβού μας.*

το **θυμάρι** (του θυμαριού, των θυμαριών) ΟΥΣ.: το θυμάρι είναι ένα αρωματικό φυτό με μικρά γαλάζια λουλούδια, που το βάζουμε στα φαγητά για να νοστιμίσουν: *Μύριζε ο τόπος θυμάρι. / Αλείφετε το αρνάκι με λάδι, θυμάρι και λεμόνι.*

θυμίζω (θύμισα) ΡΗΜ.:

1. όταν θυμίζω κάτι σε κάποιον, τον κάνω να το θυμηθεί (= υπενθυμίζω): *Θύμισέ μου να φέρω ψωμί όταν θα έρθω στο σπίτι.*

2. όταν κάποιος μας θυμίζει κάποιον άλλο, μοιάζει με αυτόν και μας κάνει να τον φέρουμε στο μυαλό μας: *Μου θυμίζει πολύ τη γιαγιά της. / Αυτή η φωτογραφία μου θυμίζει την εποχή που πηγαίναμε στο σχολείο.*

ο **θυμός** (του θυμού, των θυμών) ΟΥΣ.: ο θυμός είναι το έντονο συναίσθημα που νιώθουμε όταν πιστεύουμε ότι κάποιος έκανε κάτι άσχημο ή άδικο (= αγανάκτηση, οργή): *Πάνω στο θυμό του δεν ήξερε τι έκανε. / Έγινε κατακόκκινη από το θυμό της.*

θυμώνω (θύμωσα, θυμωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν θυμώνουμε, νιώθουμε θυμό για κάποιον ή για κάτι (= εξοργίζομαι ≠ ξεθυμώνω): *Θύμωσε και τον έδειρε. / Θυμώνει όταν αστειεύονται μαζί του.*

2. όταν κάποιος ή κάτι με θυμώνει, με κάνει να νιώσω θυμό (= εκνευρίζω ≠ ξεθυμώνω): *Με θυμώνει ο άσχημος τρόπος που μιλάει στα παιδιά.*

3. ότι κάποιος θυμώνει μαζί μου, δε μου μιλάει, γιατί πιστεύει ότι του έκανα κάτι άσχημο ή άδικο (= κακιώνω): *Μου θύμωσε επειδή δεν τον κάλεσα στο πάρτι μου.*

ο **θυρωρός**, η **θυρωρός** (του/της θυρωρού, των θυρωρών) ΟΥΣ.: ο θυρωρός είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να προσέχει την είσοδο των κτιρίων: *Οι ένοικοι έδωσαν εντολή στο θυρωρό να διώχνει όποιον του φαίνεται ύποπτος.*

η **θυσία** (της θυσίας, των θυσιών) ΟΥΣ.:

1. σε ορισμένες θρησκείες, η θυσία είναι η τελετή κατά την οποία οι άνθρωποι σκοτώνουν

ένα ζώο ή έναν άνθρωπο για να το προσφέρουν σαν δώρο σε κάποιο θεό: *Η θυσία ζώων στους θεούς ήταν συνηθισμένη στην αρχαία Ελλάδα.*

2. θυσία κάνουμε όταν με τη θέλησή μας χάνουμε κάτι σημαντικό ή πολύτιμο, για να αποκτήσουμε κάτι άλλο για μας ή για τους άλλους: *Έκανε πολλές θυσίες για να μεγαλώσει τα παιδιά της.*

ΕΚΦΡ. γίνομαι θυσία

θυσιάζω (θυσίασα), **θυσιάζομαι** (θυσιάστηκα, θυσιασμένος) ΡΗΜ.:

1. σε ορισμένες θρησκείες, όταν θυσιάζουμε ένα ζώο ή έναν άνθρωπο, το σκοτώνουν και το προσφέρουν στους θεούς: *Ο Αγαμέμνονας δέχτηκε να θυσιάσει την Ιφιγένεια στη θεά Άρτεμη.*

2. όταν θυσιάζουμε κάτι, δεχόμαστε να χάσουμε κάτι πολύτιμο ή σημαντικό για να πετύχουμε κάτι για μας ή για τους άλλους: *Θυσίασε την καριέρα της για να μεγαλώσει τα παιδιά της. / Θυσιάστηκαν για την πατρίδα τους.*

ο **θώρακας** (του θώρακα, των θωράκων) ΟΥΣ.:

1. (ΙΑΤΡ.) ο θώρακας είναι το μέρος του σώματός μας που βρίσκεται ανάμεσα στο λαιμό και στην κοιλιά: *Στην ακτινογραφία θώρακα που έβγαλε οι γιατροί είδαν μια σκιά στους πνεύμονές του.*

2. στα αρχαία χρόνια, ο θώρακας ήταν το δερμάτινο ή μεταλλικό γιλέκο που φορούσαν για προστασία οι πολεμιστές: *Το βέλος τρύπησε το θώρακα και τον πέτυχε στην καρδιά.*

3. θώρακα λέμε κάθε κάλυμμα από σκληρό μέταλλο που προστατεύει από τα βλήματα ένα πλοίο, όχημα, κτίριο κτλ.: *Μία από τις βόμβες τρύπησε το θώρακα του πλοίου.*

το **θωρηκτό** (του θωρηκτού, των θωρηκτών) ΟΥΣ.: το θωρηκτό είναι ένα μεγάλο πολεμικό πλοίο που προστατεύεται από ειδικό μεταλλικό κάλυμμα: *Στη ναυμαχία συμμετείχαν πέντε θωρηκτά.*

I

ο **Ιανουάριος** (του Ιανουαρίου) ουσ.: ο Ιανουάριος είναι ο πρώτος μήνας του χρόνου: *Ο Ιανουάριος είναι ο δεύτερος μήνας του χειμώνα.*

△ Η λέξη Ιανουάριος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **Ιάπωνας** (του Ιάπωνα, των Ιαπώνων), η **Ιαπωνέζα** (της Ιαπωνέζας) ουσ.+επιθ.: Ιάπωνας λέμε αυτόν που ανήκει στο έθνος της Ιαπωνίας ή είναι πολίτης του κράτους της Ιαπωνίας: *Λένε ότι οι Κινέζοι τρώνε περισσότερο ρύζι από τους Ιάπωνες.* / *Ο Ιάπωνας πρωθυπουργός επισκέφτηκε την πρωτεύουσα της Νότιας Κορέας.*

τα **ιαπωνικά** (των ιαπωνικών) ουσ.: τα ιαπωνικά είναι η ιαπωνική γλώσσα: *Τα ιαπωνικά έχουν δύσκολη γραφή.*

ο **ιαπωνικός**, η **ιαπωνική**, το **ιαπωνικό** επιθ.: όταν κάτι είναι ιαπωνικό, έχει σχέση με την Ιαπωνία ή τους Ιάπωνες: *Τα ιαπωνικά αυτοκίνητα είναι καλά και φτηνά.*

το **ιατρείο** (του ιατρείου, των ιατρείων) ουσ.: ιατρείο λέμε το χώρο όπου ο γιατρός δέχεται και εξετάζει τους αρρώστους: *Το πρωί εργάζεται στο νοσοκομείο και το απόγευμα δέχεται στο ιατρείο του.*

η **ιατρική** (της ιατρικής, των ιατρικών) ουσ.:
1. η ιατρική είναι η επιστήμη που μελετάει τρόπους για τη θεραπεία των ανθρώπων που είναι άρρωστοι ή τρόπους για τη διατήρηση της υγείας τους: *Ασκεί την ιατρική πολλά χρόνια.*
2. ιατρική λέμε τις σπουδές που πρέπει να κάνει κάποιος για να γίνει γιατρός, αλλά και τη σχολή στην οποία πρέπει να σπουδάσει: *Η ιατρική έχει πολύ διάβασμα.*

ο **ιατρικός**, η **ιατρική**, το **ιατρικό** επιθ.: όταν κάτι είναι ιατρικό, έχει σχέση με την ιατρική ή με τους γιατρούς: *Για να γραφτείς στο κολυμβητήριο, πρέπει πρώτα να κάνεις κάποιες ιατρικές εξετάσεις.* / *Είναι φοιτητής στην ιατρική σχολή.*

το **ιδανικό** (του ιδανικού, των ιδανικών) ουσ.: το ιδανικό είναι κάθε σημαντικός στόχος που αξίζει κανείς να προσπαθεί για να τον πετύχει: *Αγωνίστηκαν για το ιδανικό της ελευθερίας.* / *Παραπονιέται ότι οι νέοι σήμερα δεν έχουν ιδανικά.*

ο **ιδανικός**, η **ιδανική**, το **ιδανικό** επιθ.:
1. όταν ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι ιδανικό για κάτι, είναι το πιο κατάλληλο που υπάρχει: *Αυτό το χοντρό παλτό είναι ιδανικό για το χειμώνα.*
2. όταν κάτι είναι ιδανικό, είναι σχεδόν τέλειο, αλλά συνήθως δεν μπορεί να υπάρξει πραγμα-

τικά: *Η ιδανική αγάπη υπάρχει μόνο στα παραμύθια.*

η **ιδέα** (της ιδέας, των ιδεών) ουσ.:

1. η ιδέα είναι η εικόνα που έχουμε στο μυαλό μας για κάτι (= έννοια¹): *Η ιδέα της δημοκρατίας γεννήθηκε στην αρχαία Ελλάδα.* / *Διάβασε την αρχή για να πάρεις μια ιδέα τι λέει το βιβλίο.*

2. ιδέα είναι κάθε καινούρια σκέψη που κάνουμε: *Έχει μεγάλη φαντασία και πρωτότυπες ιδέες.* / *Έχω μια ιδέα! Γιατί δεν πάμε να φάμε έξω;*

3. η ιδέα που έχουμε για κάποιον είναι η γνώμη που έχουμε για αυτόν: *Θέλω να με συμπαθήσουν και να σχηματίσουν καλή ιδέα για μένα.*

ΕΚΦΡ. δεν έχω ιδέα, έχω μεγάλη ιδέα για τον εαυτό μου, κατεβάζω ιδέες

ίδια επιπρ.: όταν δύο άνθρωποι κάνουν κάτι ίδια, το κάνουν με τον ίδιο τρόπο: *Είναι δίδυμες αδερφές και ντύνονται ίδια.*

ιδιαιτέρα επιπρ.:

1. όταν λέμε ιδιαιτέρα, εννοούμε περισσότερο από τα άλλα: *Θα πρέπει να ανεβάσεις τους βαθμούς σου, και ιδιαιτέρα στα μαθηματικά.* (= προπαντός)

2. όταν κάτι είναι ιδιαιτέρα καλό ή ιδιαιτέρα κακό, τότε είναι πολύ καλό ή πολύ κακό (= πολύ): *Το φαγητό σήμερα είναι ιδιαιτέρα νόστιμο.*

η **ιδιαιτερη πατρίδα** ουσ.: η ιδιαιτερη πατρίδα μου είναι το χωριό ή η πόλη όπου έχω γεννηθεί: *Τα Τρίκαλα ήταν η ιδιαιτερη πατρίδα τού Τσιτσάνη.*

το **ιδιαιτερο μάθημα** και το **ιδιαιτερο** ουσ.: το μάθημα που κάνει ένας καθηγητής σε έναν ή λίγους μαθητές έξω από το σχολείο: *Παραδίδει ιδιαιτερα μαθήματα φυσικής.*

ο **ιδιαιτερος**, η **ιδιαιτερη**, το **ιδιαιτερο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι ιδιαιτερο, ανήκει ή αναφέρεται σε ένα μόνον άνθρωπο ή σε ένα μόνον πράγμα (≠ κοινός): *Κάθε κοινωνία έχει τα δικά της, ιδιαιτερα προβλήματα.*

2. λέμε ότι κάτι είναι ιδιαιτερο όταν ξεχωρίζει από τα άλλα και είναι μοναδικό (= εξαιρετικός, ξεχωριστός): *Τα γραφικά σοκάκια δίνουν ένα ιδιαιτερο χρώμα στο νησί.* / *Ιδιαιτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο της πόλης.*

3. όταν κάτι είναι ιδιαιτερο, γίνεται ή υπάρχει χωριστά και όχι μαζί με άλλα (= χωριστός): *Ο άρρωστος πρέπει να απομονωθεί σε ιδιαιτερο χώρο για να μην έρχεται σε επαφή με τους άλλους.*

ιδιαιτέρως επιπρ.:

1. όταν κάνουμε κάτι ιδιαιτέρως, το κάνουμε χωρίς να υπάρχουν άλλοι άνθρωποι μπροστά: *Με πήρε παράμερα για να μου μιλήσει ιδιαιτέρως.*

2. (επισ.) ιδιαιτερα: *Η κατάσταση είναι ιδιαιτέρως σοβαρή.*

η **ιδιοκτησία** (της ιδιοκτησίας, των ιδιοκτησιών) ουσ.:

1. η ιδιοκτησία είναι το δικαίωμα που έχουν οι άνθρωποι να έχουν κάποια πράγματα δικά τους: *Οι δασικές εκτάσεις ανήκουν στην ιδιοκτησία του κράτους.*

2. όταν κάτι είναι ιδιοκτησία μας, μας ανήκει (= κτήμα): *Το χωράφι αυτό αποτελεί προσωπική του ιδιοκτησία.*

ο **ιδιοκτήτης** (του ιδιοκτήτη, των ιδιοκτητών), η **ιδιοκτήτρια** (της ιδιοκτήτριας, των ιδιοκτητριών) ουσ.: ο ιδιοκτήτης είναι αυτός που του ανήκει κάτι: *Πλήρωσα το ενοίκιο στην ιδιοκτήτρια του σπιτιού. / Ποιος είναι ο ιδιοκτήτης του αυτοκινήτου; (= κάτοχος)*

ο **ίδιος**, η **ίδια**, το **ίδιο** επιθ.:

1. δύο πρόσωπα ή δύο πράγματα είναι ίδια όταν δεν έχουν καμία διαφορά μεταξύ τους ($\neq$ διαφορετικός): *Πατέρας και γιος είναι ίδιοι. / Θέλω ένα πουλόβερ ίδιο με το δικό σου.*

2. ίδιο λέμε κάποιον ή κάτι που δεν έχει αλλάξει, που είναι ακριβώς όπως ήταν ($\neq$ αλλιώςτικός): *Το νησί έχει μείνει ίδιο, όπως πριν από δέκα χρόνια!*

3. ο **ίδιος**, η **ίδια**, το **ίδιο**: όταν δεν είναι κάποιος άλλος, αλλά αυτός ο συγκεκριμένος, λέμε ότι είναι αυτός ο ίδιος: *Για να βγάλεις δελτίο ταυτότητας, πρέπει να πας ο ίδιος στην αστυνομία. / Φοράει κάθε μέρα τα ίδια ρούχα.*

η **ιδιότητα** (της ιδιότητας, των ιδιοτήτων) ουσ.: η ιδιότητα είναι το κοινό χαρακτηριστικό που έχει μια ομάδα ανθρώπων ή πραγμάτων: *Λένε ότι η γλώσσα είναι ανθρώπινη ιδιότητα. / Το νερό έχει θεραπευτικές ιδιότητες.*

η **ιδιοτροπία** (της ιδιοτροπίας, των ιδιοτροπιών) ουσ.: ιδιοτροπία λέμε τις συνήθειες ή τη συμπεριφορά που έχει ένας άνθρωπος που είναι ιδιότροπος: *Γερνώντας έχει αποκτήσει πολλές ιδιοτροπίες. / Έχει την ιδιοτροπία να μην τρώει ντομάτες.*

ο **ιδιότροπος**, η **ιδιότροπη**, το **ιδιότροπο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι ιδιότροπος, η συμπεριφορά του ενοχλεί τους άλλους, γιατί έχει παράξενες συνήθειες ή απαιτήσεις (= δύσκολος, ιδιόρρυθμος): *Μερικά παιδιά είναι πολύ ιδιότροπα στο φαγητό. / Ένας ιδιότροπος πελάτης παραπονιόταν συνεχώς στο γκαρσόνι.*

2. όταν κάτι είναι ιδιότροπο, είναι ασυνήθιστο και προκαλεί εντύπωση (= παράξενος, περίεργος): *Φορούσε ένα πρωτότυπο παλτό με ιδιότροπες τσέπες.*

ο **ιδιωτικός**, η **ιδιωτική**, το **ιδιωτικό** επιθ.:

1. όταν μια επιχείρηση ή μια εταιρεία είναι ιδιωτική, την ελέγχει ένα πρόσωπο ή μια μικρή ομάδα ανθρώπων και όχι το κράτος ($\neq$ δημόσιος, κρατικός): *Εργάζεται σε μία ιδιωτική ασφαλιστική εταιρεία.*

2. όταν ένας χώρος είναι ιδιωτικός, μπορεί να τον χρησιμοποιεί μόνον ένας άνθρωπος ή μια μικρή ομάδα, αλλά όχι όλος ο κόσμος ($\neq$ κοι-

νόχρηστος): *Το πάρκιγκ είναι ιδιωτικό και απαγορεύεται η είσοδος.*

3. όταν κάτι είναι ιδιωτικό, έχει σχέση μόνο με εμάς και δεν ενδιαφέρει τους άλλους (= προσωπικός): *Μην ανακατεύεσαι στην ιδιωτική μου ζωή.*

4. μια ιδιωτική συζήτηση ή συνάντηση γίνεται με λίγους ανθρώπους και δεν έχει επίσημο χαρακτήρα: *Είχα μαζί του μια ιδιωτική συζήτηση στο γραφείο μου.*

το **ιδρυμα** (του ιδρύματος, των ιδρυμάτων) ουσ.:

1. το ίδρυμα είναι ένας μεγάλος οργανισμός, όπως ένα πανεπιστήμιο, μια τράπεζα, μια εκκλησία κτλ.: *Τα φιλανθρωπικά ιδρύματα συγκέντρωσαν χρήματα για τα θύματα του πολέμου.*

2. ίδρυμα λέμε τον οργανισμό που προσφέρει τροφή και στέγη σε ανθρώπους που δεν μπορούν να φροντίσουν μόνοι τους τον εαυτό τους: *Ήταν ορφανός και μεγάλωσε σε ίδρυμα.*

ιδρώνω (ιδρώσα, ιδρωμένος) ρημ.:

1. όταν κάποιος ιδρώνει, βγαίνει ιδρώτας από το δέρμα του ($\neq$ ξειδρώνω): *Είχε ιδρώσει από την αγωνία.*

2. λέμε ότι ιδρώνουμε όταν προσπαθούμε πάρα πολύ για να πετύχουμε κάτι (= κοπιάζω, μοχλώ): *Ίδρωσα μέχρι να τον πείσω να αλλάξει γνώμη.*

ΕΚΦΡ. δεν ιδρώνει τ' αυτί μου

ο **ιδρώτας** (του ιδρώτα) ουσ.:

1. ο ιδρώτας είναι το υγρό που βγαίνει από το δέρμα μας όταν ζεσταινόμαστε, όταν φοβόμαστε ή όταν είμαστε άρρωστοι: *Δούλευε ώρες κάτω από τον ήλιο και ο ιδρώτας έσταζε από το μέτωπό του.*

2. λέμε ιδρώτα τη μεγάλη προσπάθεια που κάνουμε για να καταφέρουμε κάτι (= κόπος): *Τα χρήματα τα κέρδισα με τον ιδρώτα μου, δε μου τα χάρισε κανείς.*

⚠ Η λέξη ιδρώτας δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. κολυμπάω στον ιδρώτα, λούζομαι στον ιδρώτα, με λούζει κρύος ιδρώτας

ο **ιερέας** (του ιερέα, των ιερέων) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): ο ιερέας είναι ο άνθρωπος που υπηρετεί το Θεό ή τους θεούς και κάνει θρησκευτικές τελετές: *Στην ορθόδοξη χριστιανική εκκλησία ο ιερέας είναι ο παπάς. / Στη μουσουλμανική θρησκεία ο ιερέας είναι ο μουλάς.*

η **ιέρεια** (της ιέρειας, των ιερειών) ουσ.:

1. σε ορισμένες θρησκείες, η ιέρεια είναι η γυναίκα που υπηρετεί κάποια θεότητα: *Η Ιφιγένεια ήταν η ιέρεια της θεάς Αρτεμης.*

2. ιέρεια λέμε τη γυναίκα που θεωρείται σημαντική σε κάποιο καλλιτεχνικό τομέα, όπως για παράδειγμα στο θέατρο ή στο χορό: *Η Κατίνα Παξινού ήταν η ιέρεια του ελληνικού θεάτρου.*

το **ιερό** (του ιερού, των ιερών) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.):

1. στην αρχαία Ελλάδα, το ιερό ήταν το μέρος στο οποίο έχτιζαν ένα μικρό ναό για κάποιο

θεός: *Οι Δελφοί ήταν το ιερό του θεού Απόλλωνα.*

2. στην ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία, το ιερό είναι ο πιο ιερός χώρος της εκκλησίας και βλέπει πάντα προς την ανατολή: *Ο παπάς μπιέκε στο ιερό για να ετοιμάσει τη λειτουργία.*

ο **ιερός**, η **ιερή**, το **ιερό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ιερό, έχει σχέση με το Θεό και με την πίστη μας σε αυτόν: *Η Μέκκα είναι η ιερή πόλη των μουσουλμάνων.*

2. ιερό λέμε ένα ιδανικό ή κάτι άλλο όταν πρέπει να δείχνουμε μεγάλο σεβασμό σε αυτό: *Ιερό καθήκον όλων μας είναι να αγαπάμε και να υπερασπιζόμαστε την πατρίδα μας.*

ο **ιθαγενής** (του ιθαγενή, των ιθαγενών) ΟΥΣ.: οι ιθαγενείς ήταν οι άνθρωποι που ζούσαν στην Αφρική, στην Αμερική και στην Αυστραλία πριν τους κατακτήσουν οι Ευρωπαίοι: *Οι ιθαγενείς της Αυστραλίας λέγονται Αβορίγινες.*

η **ικανοποίηση** (της ικανοποίησης, των ικανοποιήσεων) ΟΥΣ.:

1. η ικανοποίηση είναι το ευχάριστο αίσθημα που νιώθουμε όταν καταφέρνουμε ή πετυχαίνουμε κάτι (= ευχαρίστηση ≠ δυσαρέσκεια): *Όταν πέρασε στο πανεπιστήμιο, ένωσε μεγάλη χαρά και ικανοποίηση.*

2. η ικανοποίηση μίας επιθυμίας είναι το να την κάνουμε να γίνει πραγματικότητα (= κάλυψη): *Η εργασία είναι μέσο για την ικανοποίηση των βασικών αναγκών του ανθρώπου.*

ικανοποιητικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ικανοποιητικά, γίνεται αρκετά ή αρκετά καλά: *Το σύστημα λειτουργεί ικανοποιητικά χωρίς σοβαρά προβλήματα.*

ο **ικανοποιητικός**, η **ικανοποιητική**, το **ικανοποιητικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ικανοποιητικό, είναι αρκετά καλό ώστε να μας ικανοποιεί: *Βρέθηκε γρήγορα μια ικανοποιητική λύση για όλους μας.*

ικανοποιώ (ικανοποίησα), **ικανοποιούμαι** (ικανοποιήθηκα, ικανοποιημένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι μας ικανοποιεί όταν μας προσφέρει ικανοποίηση, χαρά (= ευχαριστώ ≠ δυσαρεστώ): *Το αποτέλεσμα του αγώνα δεν τους ικανοποίησε.*

2. **ικανοποιεί** 3^ο ΠΡ.: κάτι ικανοποιεί τις ανάγκες μας όταν μας δίνει αυτό που θέλουμε ή χρειαζόμαστε (= καλύπτει): *Η εκπαίδευση πρέπει να ικανοποιεί τις ανάγκες της κοινωνίας. / Ικανοποιήθηκαν όλες οι απαιτήσεις των εργαζομένων.*

ο **ικανός**, η **ικανή**, το **ικανό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ικανός να κάνει κάτι, έχει τις ικανότητες ή τις γνώσεις που χρειάζονται για να το κάνει καλά (= άξιος ≠ ανίκανος): *Δεν είναι ικανός ούτε έναν πολλαπλασιασμό να κάνει. / Είναι ένας από τους πιο ικανούς υπαλλήλους που έχουμε.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι ικανός να κάνει κάτι όταν δε διστάζει να κάνει κάτι ασυνήθιστο ή

υπερβολικό: *Είναι ικανή να σε στείλει στην άλλη άκρη για να της φέρεις αυτό που θέλει! / Πρόσεχε τον αυτόν, είναι ικανός για όλα.*

η **ικανότητα** (της ικανότητας, των ικανοτήτων) ΟΥΣ.:

1. η ικανότητα είναι η ιδιότητα που έχει κάποιος να κάνει κάτι ή να κάνει κάτι καλά: *Η όραση επηρεάζει την ικανότητα της μάθησης. / Έχει την ικανότητα να μαθαίνει εύκολα και γρήγορα ξένες γλώσσες.*

2. οι ικανότητες είναι οι γνώσεις ή το ταλέντο που χρειάζεται να έχει κάποιος για να ασχοληθεί με ένα ορισμένο αντικείμενο: *Η επιλογή των υποψηφίων θα γίνει με βάση τις ικανότητές τους. (= προσόν) / Για να ασχοληθείς με τη ζωγραφική, απαιτούνται ιδιαίτερες ικανότητες. (= δεξιότητα)*

ικετεύω (ικέτεψα) ΡΗΜ.: ικετεύουμε κάποιον όταν του ζητάμε να μας βοηθήσει, να μας λυπηθεί ή να μας κάνει μια χάρη (= εκλιπαρώ, θερμοπαρακαλώ): *Βοήθησέ με, σε ικετεύω! / Τους ικέτεψε να μη σκοτώσουν τα παιδιά της.*

η **ιλαρά** (της ιλαράς) ΟΥΣ.: όταν ένα παιδί έχει ιλαρά, έχει πυρετό και βγάζει κόκκινα σημάδια στο πρόσωπο και στο σώμα: *Έκανε εμβόλιο για την ιλαρά όταν ήταν επτά μηνών.*

⚠ Η λέξη ιλαρά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ίλιγγος** (του ιλίγγου, των ιλίγγων) ΟΥΣ.: όταν παθαίνουμε ίλιγγο, νιώθουμε δυνατή ζαλάδα και νομίζουμε ότι τα πράγματα γύρω μας γυρίζουν (= ζάλη): *Παθαίνει ίλιγγο όταν κοιτάζει κάτω από ψηλά. / Ξαφνικά με έπιασε ίλιγγος και φοβήθηκα ότι θα πέσω.*

τα **ινδιάνικα** (των ινδιάνικων) ΟΥΣ.: τα ινδιάνικα είναι η γλώσσα των Ινδιάνων της Αμερικής: *Ακούσαμε τραγούδια στα ινδιάνικα.*

ο **ινδιάνικος**, η **ινδιάνικη**, το **ινδιάνικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ινδιάνικο, έχει σχέση με τους Ινδιάνους: *Όταν πήγε στην Αμερική, αγόρασε μια ινδιάνικη τσάντα.*

ο **Ινδιάνος** (του Ινδιάνου, των Ινδιάνων), η **Ινδιάνα** (της Ινδιάνας) ΟΥΣ.: οι Ινδιάνοι είναι η φυλή των ιθαγενών της Αμερικής (= Ερυθρόδερμος): *Είδα μια ταινία με καουμπόηδες και Ινδιάνους.*

τα **ινδικά** (των ινδικών) ΟΥΣ.: τα ινδικά είναι η ινδική γλώσσα: *Τα ινδικά είναι από τις αρχαιότερες γλώσσες του κόσμου.*

ο **ινδικός**, η **ινδική**, το **ινδικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ινδικό, έχει σχέση με την Ινδία ή με τους Ινδούς: *Το ινδικό φαγητό έχει πολλά μπαχαρικά.*

ο **Ινδός** (του Ινδού, των Ινδών), η **Ινδή** (της Ινδής) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Ινδός είναι κάποιος που ανήκει στο έθνος της Ινδίας ή είναι πολίτης του κράτους της Ινδίας: *Οι Ινδοί έχουν το έθιμο να καίνε τους νεκρούς. / Οι Ινδοί μουσικοί παίζουν παραδοσιακά όργανα.*

ο **ιός** (του ιού, των ιών) ΟΥΣ.:

1. (ΙΑΤΡ.) στην ιατρική, ο ιός είναι ένας πάρα πολύ μικρός οργανισμός που μπαίνει στο σώμα των ανθρώπων και των ζώων και προκαλεί διάφορες αρρώστιες: *Η γρίπη προκαλείται από ιούς.*

2. (ΠΛΗΡΟΦ.) στην πληροφορική, ο ιός είναι ένα πρόγραμμα που μπαίνει στον υπολογιστή μας και καταστρέφει όλες τις πληροφορίες που υπάρχουν σε αυτόν: *Οι περισσότεροι ιοί μεταφέρονται μέσω του Ίντερνετ.*

ο **ιουδαϊσμός** (του ιουδαϊσμού) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): ο ιουδαϊσμός είναι η θρησκεία των Εβραίων: *Ο ιουδαϊσμός είναι μονοθεϊστική θρησκεία και δέχεται την ύπαρξη ενός θεού.*

⚠ Η λέξη ιουδαϊσμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **Ιούλης** (του Ιούλη, των Ιούληδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο μήνας Ιούλιος: *Θα φύγουμε για διακοπές στις 15 του Ιούλη.*

ο **Ιούλιος** (του Ιουλίου) ΟΥΣ.: ο Ιούλιος είναι ο έβδομος μήνας του χρόνου: *Τα γενέθλιά μου είναι στις 25 Ιουλίου.*

⚠ Η λέξη Ιούλιος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **Ιούνης** (του Ιούνη, των Ιούνηδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο μήνας Ιούνιος: *Στις αρχές του Ιούνη τελειώνουν οι εξετάσεις.*

ο **Ιούνιος** (του Ιουνίου) ΟΥΣ.: ο Ιούνιος είναι ο έκτος μήνας του χρόνου: *Τον Ιούνιο αρχίζουν οι καλοκαιρινές διακοπές των μαθητών.*

⚠ Η λέξη Ιούνιος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **ιππασία** (της ιππασίας) ΟΥΣ.:

1. η ιππασία είναι η βόλτα που κάνουμε πάνω σε άλογο: *Πήρε τη φοράδα του και πήγε για ιππασία.*

2. η ιππασία είναι το άθλημα κατά το οποίο αυτός που βρίσκεται πάνω στο άλογο κάνει διάφορες ασκήσεις, πηδάει εμπόδια κτλ.: *Έχει πάρει μέρος σε πολλούς αγώνες ιππασίας.*

⚠ Η λέξη ιππασία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **ιππικό** (του ιππικού) ΟΥΣ.: το ιππικό είναι το τμήμα του στρατού που αποτελείται από στρατιώτες που πολεμούν πάνω σε άλογα: *Ο στρατηγός τοποθέτησε το πεζικό στο μέσο και το ιππικό στα άκρα.*

⚠ Η λέξη ιππικό δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ιππικός**, η **ιππική**, το **ιππικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ιππικό, έχει σχέση με την ιππασία: *Κάνει μαθήματα ιππασίας στον ιππικό όμιλο.*

η **ιπποδρομία** (της ιπποδρομίας, των ιπποδρομιών) ΟΥΣ.: ιπποδρομία λέμε τον αγώνα δρόμου κατά τον οποίο τρέχουν άλογα με καβαλάρηδες και οι θεατές βάζουν στοιχήματα για το ποιο θα βγει πρώτο: *Στην τελευταία ιπποδρομία κέρδισε το άλόγό μου.*

ο **ιππόδρομος** (του ιππόδρομου, των ιππόδρομων) ΟΥΣ.: ο ιππόδρομος είναι το μέρος όπου γίνονται αγώνες ιπποδρομίας: *Πήγαν στον ιππόδρομο για να παρακολουθήσουν ιπποδρομίες.*

ο **ιπποπόταμος** (του ιπποπόταμου, των ιπποπόταμων) ΟΥΣ.:

1. ο ιπποπόταμος είναι ένα πολύ μεγάλο και παχύ ζώο με γκριζο δέρμα, πλατύ κεφάλι και κοντά πόδια, που ζει κοντά σε λίμνες και σε ποτάμια της Αφρικής: *Οι ιπποπόταμοι είναι χορτοφάγα ζώα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) ιπποπόταμο λέμε το χοντρό και άσχημο άνθρωπο: *Πώς πάχυνε έτσι; Σαν ιπποπόταμος έγινε!*

ο **ίππος** (του ίππου, των ίππων) ΟΥΣ.:

1. (ΕΠΙΣ.) ίππο έλεγαν παλιότερα το άλογο

2. (ΦΥΣ.) στη φυσική, με τους ίππους μετράμε πόση δύναμη έχει η μηχανή ενός αυτοκινήτου, μιας μοτοσικλέτας κτλ.: *Πόσο γρήγορα τρέχει ένα αυτοκίνητο 90 ίππων;*

ο **ιππότης** (του ιππότη, των ιπποτών) ΟΥΣ.:

1. (ΙΣΤΟΡ.) στη δυτική Ευρώπη, ο ιππότης ήταν πολεμιστής από ανώτερη κοινωνική τάξη, που πολεμούσε συνήθως πάνω σε άλογο: *Ο βασιλιάς Αρθούρος και οι ιππότες της στρογγυλής τραπέζης.*

2. σήμερα, ιππότη λέμε τον άντρα που είναι πολύ ευγενικός και καλός με τις γυναίκες: *Άνοιξε την πόρτα για να περάσει η κοπέλα. Τι ιππότης!*

το **ιπτάμενο δελφίνι** ΟΥΣ.: το ιπτάμενο δελφίνι είναι ένα μέσο συγκοινωνίας που κινείται πολύ γρήγορα στην επιφάνεια της θάλασσας: *Πήραμε το ιπτάμενο δελφίνι και φτάσαμε πιο γρήγορα στο νησί.*

ο **ιπτάμενος δίσκος** ΟΥΣ.: ιπτάμενο δίσκο λέμε κάθε άγνωστο αντικείμενο που εμφανίζεται στον ουρανό και κάποιος πιστεύουν ότι προέρχεται από τους εξωγήινους

ο **ιρακινός**, η **ιρακινή**, το **ιρακινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ιρακινό, έχει σχέση με το Ιράκ ή τους Ιρακινούς: *Έγινε εκδήλωση αλληλεγγύης για τον ιρακινό λαό, που υποφέρει από τον πόλεμο.*

ο **Ιρακινός** (του Ιρακινού, των Ιρακινών), η **Ιρακινή** (της Ιρακινής) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Ιρακινός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος τους Ιράκ ή είναι πολίτης του κράτους του Ιράκ: *Οι Ιρακίνοι έχουν πολύ μεγάλη ιστορία. / Πολλοί Ιρακίνοι πολίτες σκοτώθηκαν στον πόλεμο.*

ο **ιρανικός**, η **ιρανική**, το **ιρανικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ιρανικό, έχει σχέση με το Ιράν ή τους Ιρανούς: *Οι αρχαίοι Σκύθες ανήκουν στα ιρανικά φύλα.*

ο **Ιρανός** (του Ιρανού, των Ιρανών), η **Ιρανή** (της Ιρανής) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Ιρανός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος του Ιράν (Περσία) ή είναι πολίτης του κράτους του Ιράν: *Οι Ιρανοί μιλούν περσικά. / Με εξέτασε ένας Ιρανός γιατρός.*

ο **ιρλανδέζικος**, η **ιρλανδέζικη**, το **ιρλανδέζικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο ιρλανδικός

τα **ιρλανδικά** (ιρλανδικών) ουσ.: τα ιρλανδικά είναι η ιρλανδική γλώσσα: *Κάνει μεταφράσεις από τα ιρλανδικά στα αγγλικά.*

ο **ιρλανδικός**, η **ιρλανδική**, το **ιρλανδικό** επιθ.: όταν κάτι είναι ιρλανδικό, έχει σχέση με την Ιρλανδία ή με τους Ιρλανδούς: *Τραγουδίσε ένα παραδοσιακό ιρλανδικό τραγούδι.*

ο **Ιρλανδός** (του Ιρλανδού, των Ιρλανδών), η **Ιρλανδή** (της Ιρλανδής) και η **Ιρλανδέζα** (της Ιρλανδέζας) ουσ.+επιθ.: Ιρλανδός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Ιρλανδίας ή είναι πολίτης του κράτους της Ιρλανδίας: *Οι Ιρλανδοί έχουν πολύ όμορφη μουσική παράδοση. / Οι Ιρλανδοί μαθητές μάς ξενάγησαν στα αξιοθέατα του Δουβλίνου.*

ισα επιρρ.: όταν κάτι γίνεται ίσα, γίνεται σε ίσα μέρη (= εξίσου): *Μοίρασε την κληρονομιά σε όλους ίσα.*

ισα ίσα επιρρ.:

1. λέμε ίσα ίσα για να τονίσουμε ότι κάτι είναι σε μέγεθος τόσο όσο ακριβώς χρειάζεται (= μόλις): *Το κρεβάτι χωράει ίσα ίσα να περάσει από την πόρτα.*

2. λέμε ίσα ίσα για να τονίσουμε μια αντίθεση (= αντίθετα): *Δε με ενοχλεί το νέο ωράριο των καταστημάτων, ίσα ίσα που μου φαίνεται πολύ βολικό.*

ισαμε προθ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και το μέχρι: *Μένουν στο ίδιο σπίτι ισαμε δέκα χρόνια. / Πήραμε το δρόμο που κυκλώνει γύρω γύρω το νησί ισαμε την εκκλησία.*

ο **ισθμός** (του ισθμού, των ισθμών) ουσ.: ο ισθμός είναι ένα στενό κομμάτι γης που χωρίζει δύο θάλασσες και ενώνει δύο στεριές: *Στον Ισθμό της Κορίνθου κατασκευάστηκε διώρυγα για να μπορούν να περνούν τα καράβια.*

ισια επιρρ.:

1. όταν πηγαινουμε ίσια, προχωράμε προς μια κατεύθυνση χωρίς να στρίψουμε καθόλου (= ευθεία): *Ξέφυγε από την πορεία του και πήγαινε ίσια προς τη θάλασσα.*

2. όταν κάτι είναι ίσια, ακολουθεί την ευθεία γραμμή, χωρίς γωνίες ή καμπύλες (= στραβά): *Προσπάθησε να κόψεις το χαρτί ίσια χωρίς να χρησιμοποιήσεις χάρακα.*

ο **ίσιος**, η **ίσια**, το **ίσιο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι ίσιο, δεν έχει στροφές ή γωνίες και πηγαινει προς μία κατεύθυνση (= ευθύς ≠ στραβός): *Τράβηξε με το χάρακα μια ίσια γραμμή. / Κρατούσε ένα ίσιο μπαστούνι.*

2. όταν κάτι είναι ίσιο, δεν έχει βαθουλώματα, εξογκώματα, καμπύλες κτλ.: *Απλώστε τα φύλλα της πίτας πάνω σε μια ίσια επιφάνεια. (= επίπεδος) / Έχει ίσια μύτη. (≠ κυρτός, γαμψός) / Οι Κινέζοι έχουν ίσια, κατάμαυρα μαλλιά. (≠ κατσαρός, σγουρός)*

ΕΚΦΡ. στα ίσια

ισιώνω (ίσιασα, ισιωμένος) ρημ.:

1. ισιώνουμε κάτι όταν το κάνουμε να γίνει ίσιο: *Ίσιωσε τη βίδα που είχε στραβώσει. (≠*

στραβώνω) / Είχε σγουρά μαλλιά αλλά τα ίσιωσε. (≠ σγουραίνω) / Η μπουλντόζα ίσιωσε το χώμα.

2. όταν ισιώνουμε κάτι, το κάνουμε να έρθει στη θέση του: *Ίσιωσε τη γραβάτα του. (= ισιάζω) / Να ισιώσεις την πλάτη σου και να μην καμπουριάζεις. (= τεντώνω)*

3. ισιώνει 3^ο πρ.: όταν κάτι ισιώνει, γίνεται ίσιο: *Ο δρόμος μετά τις στροφές ισιώνει.*

ο **ίσκιος** (του ίσκιου, των ίσκιων) ουσ.:

1. ο ίσκιος είναι η σκιά που σχηματίζεται πάνω σε μια επιφάνεια: *Ο ίσκιος του δέντρου γίνεται όλο και πιο μακρύς όσο ο ήλιος πλησιάζει προς τη δύση.*

2. ο ίσκιος είναι το μέρος που είναι σκοτεινό και δροσερό, γιατί δε φτάνει εκεί το φως του ήλιου (= σκιά): *Κάθισε στον ίσκιο της μουριάς για να ξηδρώσει. / Δεν κάθομαι στον ίσκιο, γιατί θέλω να μαυρίσω.*

το **Ισλάμ** ουσ.: το Ισλάμ είναι όλοι οι λαοί και τα έθνη που έχουν για θρησκεία τους τον ισλαμισμό: *Η αρχιτεκτονική του Ισλάμ. / Οι διαφορές ανάμεσα στους πολιτισμούς του Ισλάμ και της Δύσης.*

⚠ Η λέξη Ισλάμ δεν κλίνεται.

ο **ισλαμικός**, η **ισλαμική**, το **ισλαμικό** επιθ.: όταν κάτι είναι ισλαμικό, έχει σχέση με το Ισλάμ: *Όσοι πιστεύουν στην ισλαμική θρησκεία λέγονται μουσουλμάνοι.*

ο **ισλαμισμός** (του ισλαμισμού) ουσ.: ο ισλαμισμός είναι η θρησκεία των μουσουλμάνων, που στηρίζεται στη διδασκαλία του Μωάμεθ (= μωαμεθανισμός, μουσουλμανισμός): *Ο ισλαμισμός έχει πολλούς πιστούς σε ολόκληρο τον κόσμο.*

⚠ Η λέξη ισλαμισμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

τα **ισλανδικά** (των ισλανδικών) ουσ.: τα ισλανδικά είναι η ισλανδική γλώσσα: *Τα ισλανδικά είναι η πιο παλιά γλώσσα της Σκανδιναβίας.*

ο **ισλανδικός**, η **ισλανδική**, το **ισλανδικό** επιθ.: όταν κάτι είναι ισλανδικό, έχει σχέση με την Ισλανδία ή τους Ισλανδούς: *Θα επισκεφτούμε την ισλανδική πρωτεύουσα, το Ρέικιαβικ.*

ο **Ισλανδός** (του Ισλανδού, των Ισλανδών), η **Ισλανδή** (της Ισλανδής) και η **Ισλανδέζα** (της Ισλανδέζας) ουσ.+επιθ.: Ισλανδός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Ισλανδίας ή είναι πολίτης του κράτους της Ισλανδίας: *Οι Ισλανδοί είναι απόγονοι των Βίκιγκς. / Η Ισλανδή τραγουδίστρια κυκλοφόρησε νέο δίσκο.*

το **ισόγειο** (του ισογείου, των ισογείων) ουσ.: το ισόγειο είναι το μέρος του κτιρίου που το δάπεδό του βρίσκεται στο ίδιο ύψος με το έδαφος: *Στο ισόγειο της πολυκατοικίας υπάρχουν μαγαζιά.*

ο **ισόγειος**, η **ισόγεια**, το **ισόγειο** επιθ.: όταν κάτι είναι ισόγειο, βρίσκεται στο ίδιο ύψος με το έδαφος, ούτε πιο ψηλά ούτε πιο βαθιά: *Πωλείται ισόγειο διαμέρισμα με αυλή.*

η **ισοπαλία** (της ισοπαλίας, των ισοπαλιών) ουσ.: η ισοπαλία είναι το αποτέλεσμα ενός παιχνιδιού ή ενός αγώνα όταν οι αντίπαλοι έχουν τους ίδιους βαθμούς ή τα ίδια γκολ και δεν υπάρχει νικητής: *Το παιχνίδι τελείωσε με ισοπαλία 1-1. / Οι δύο παίκτες έφεραν ισοπαλία.*

οι **ισόπαλοι**, οι **ισόπαλες**, τα **ισόπαλα** επιθ.: σε έναν αγώνα ή σε ένα παιχνίδι, οι αντίπαλοι είναι ισόπαλοι όταν έχουν τους ίδιους βαθμούς και δεν υπάρχει νικητής: *Στο τέλος του αγώνα, οι δύο ομάδες ήρθαν ισόπαλες με 2-2.*

ισοπεδώνω (ισοπέδωσα), **ισοπεδώνομαι** (ισοπεδώθηκα, ισοπεδωμένος) ρημ.:

1. ισοπεδώνω ένα κομμάτι γης όταν το κάνω επίπεδο: *Ισοπέδωσαν το οικόπεδο για να χτίσουν πολυκατοικία.*

2. ισοπεδώνουν ένα κτίριο όταν το καταστρέφουν ρίχνοντάς το κάτω στο έδαφος (= κατεδαφίζω): *Οι βόμβες ισοπέδωσαν δύο χωριά. / Μια πόλη ολόκληρη ισοπεδώθηκε από τους σεισμούς.*

3. ισοπεδώνω δύο ή περισσότερα πράγματα όταν τα θεωρώ ίδια, ενώ στην πραγματικότητα έχουν διαφορές: *Δεν είναι όλοι οι μαθητές κακοί! Τους ισοπεδώνεις αν πιστεύεις κάτι τέτοιο.*

ο **ισορροπημένος**, η **ισορροπημένη**, το **ισορροπημένο** επιθ.: όταν κάποιος είναι ισορροπημένος, σκέφτεται και συμπεριφέρεται με λογική και ηρεμία (≠ ανισόρροπος): *Είναι ένας σοβαρός και απόλυτα ισορροπημένος άνθρωπος.*

η **ισορροπία** (της ισορροπίας, των ισορροπιών) ουσ.:

1. ισορροπία λέμε το να μπορεί κάποιος να μένει όρθιος και να μη γέρνει ή να μην πέφτει (≠ αστάθεια): *Έχασα την ισορροπία μου κι έπεσα από το ποδήλατο.*

2. ισορροπία λέμε την κατάσταση κατά την οποία το μυαλό και η ψυχή μας είναι ήρεμα: *Χρειάζεσαι ξεκούραση για να ξαναβρείς την ψυχική σου ισορροπία.*

3. λέμε ότι υπάρχει ισορροπία όταν διαφορετικά πράγματα ή χαρακτηριστικά έχουν την ίδια αξία ή σημασία: *Υπάρχει ισορροπία στρατιωτικών δυνάμεων στην περιοχή, για να διατηρηθεί η ειρήνη.*

ισορροπώ (ισορρόπησα) ρημ.: όταν κάποιος ισορροπεί, μένει σε όρθια θέση χωρίς να πέφτει ή να γέρνει: *Οι ακροβάτες ισορροπούν πάνω σε τεντωμένο σχοινί.*

ο **ίσος**, η **ίση**, το **ίσο** επιθ.:

1. όταν δύο πράγματα είναι ίσα, είναι ακριβώς ίδια στο μέγεθος, στο βάρος, στο ύψος, στο μήκος, στην ποσότητα, στην ποιότητα κτλ. (≠ άνισος): *Το τρίγωνο αυτό έχει τρεις ίσες πλευρές. / Θέλουμε να δώσουμε σε όλους τους μαθητές ίσες ευκαιρίες.*

2. όταν δύο άνθρωποι είναι ίσοι μεταξύ τους, ο ένας δεν είναι καλύτερος ή ανώτερος από τον άλλο: *Παλέψανε για πολλή ώρα, αλλά δεν κέρδισε κανείς, γιατί είναι ίσοι στη δύναμη. /*

Σύμφωνα με το σύνταγμα, όλοι οι πολίτες είναι ίσοι απέναντι στο νόμο.

η **ισότητα** (της ισότητας) ουσ.: όταν υπάρχει ισότητα σε μια κοινωνία, όλοι οι άνθρωποι έχουν τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις: *Οι γυναίκες αγωνίζονται για την ισότητα ανάμεσα στα δύο φύλα. / Πρέπει να υπάρχει ισότητα ευκαιριών για όλους τους φοιτητές.*

⚠ Η λέξη ισότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

τα **ισπανικά** (των ισπανικών) ουσ.:

1. τα ισπανικά είναι η ισπανική γλώσσα: *Στα περισσότερα κράτη της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής μιλούν ισπανικά.*

2. ισπανικά λέμε το μάθημα στο οποίο διδασκόμαστε την ισπανική γλώσσα: *Δυο φορές την εβδομάδα πηγαίνω ισπανικά.*

ο **ισπανικός**, η **ισπανική**, το **ισπανικό** επιθ.: όταν κάτι είναι ισπανικό, έχει σχέση με την Ισπανία ή τους Ισπανούς: *Το πιο γνωστό ισπανικό θέαμα είναι οι ταυρομαχίες.*

ο **Ισπανός** (του Ισπανού, των Ισπανών), η **Ισπανίδα** (της Ισπανίδας, των Ισπανίδων) ουσ.+επιθ.: Ισπανός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Ισπανίας ή είναι πολίτης του κράτους της Ισπανίας: *Ο Θερβάντες, ο συγγραφέας που έγραψε το "Δον Κιχότη", ήταν Ισπανός. / Το κοινό θαύμασε τις Ισπανίδες χορεύτριες του φλαμένκο.*

ο **ισραηλινός**, η **ισραηλινή**, το **ισραηλινό** επιθ.: όταν κάτι είναι ισραηλινό, έχει σχέση με το Ισραήλ ή τους Ισραηλινούς: *Η ισραηλινή πρωτεύουσα είναι το Τελ Αβιβ.*

ο **Ισραηλινός** (του Ισραηλινού, των Ισραηλινών), η **Ισραηλινή** (της Ισραηλινής) ουσ.+επιθ.: Ισραηλινός είναι αυτός που είναι πολίτης του σύγχρονου κράτους του Ισραήλ: *Σκοτώθηκαν σε βομβαρδισμούς δύο Ισραηλινοί στρατιώτες.*

ο **Ισραηλίτης** (του Ισραηλίτη, των Ισραηλιτών), η **Ισραηλίτισσα** (της Ισραηλίτισσας, των Ισραηλιτισσών) ουσ.: ο Ισραηλίτης είναι αυτός που πιστεύει στην εβραϊκή θρησκεία, τον ιουδαϊσμό (= Εβραίος): *Μετά την καταστροφή της Ιερουσαλήμ, οι Ισραηλίτες διασκορπίστηκαν σε όλο τον κόσμο.*

το **ιστίο** (του ιστίου, των ιστίων) ουσ. (επισ.): το ιστίο είναι το πανί που έχουν τα πλοία, οι βάρκες κτλ. που κινούνται με τον αέρα: *Είδαμε ένα ιστιοφόρο πλοίο με τρία ιστία.*

η **ιστιοπλοΐα** (της ιστιοπλοΐας) ουσ.: κάνουμε ιστιοπλοΐα όταν ταξιδεύουμε με ιστιοφόρο: *Το καλοκαίρι θα πάνε για ιστιοπλοΐα στο Αιγαίο. / Πήρε μέρος σε αγώνες ιστιοπλοΐας και κέρδισε.*

⚠ Η λέξη ιστιοπλοΐα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **ιστιοσανίδα** (της ιστιοσανίδας, των ιστιοσανίδων) ουσ.: έτσι λέγεται αλλιώς το γουίντ σερφ

το **ιστιοφόρο** (του ιστιοφόρου, των ιστιοφόρων) ουσ.: ιστιοφόρο λέμε το πλοίο που κινείται

με πανιά: *Το καλοκαίρι αλωνίζουν τις θάλασσες με το δικάταρτο ιστιοφόρο τους.*

η **ιστορία** (της ιστορίας, των ιστοριών) ουσ.:

1. η ιστορία είναι όλο το χρονικό διάστημα πριν από το τώρα και όλα τα γεγονότα που έχουν συμβεί κατά τη διάρκειά του: *Αυτές είναι οι υψηλότερες θερμοκρασίες που έχουν καταγραφεί ποτέ στην ιστορία του πλανήτη μας. / Διδάσκονται την ιστορία της Ευρώπης.*

2. η ιστορία είναι η επιστήμη που εξετάζει και μελετάει τα γεγονότα αυτά: *Σπούδασε ιστορία.*

3. ιστορία λέμε το μάθημα στο σχολείο με το ίδιο θέμα: *Γράψαμε διαγώνισμα στην ιστορία.*

4. ιστορία λέμε τα πραγματικά ή τα φανταστικά γεγονότα που περιγράφονται σε ένα βιβλίο, σε μια ταινία κτλ.: *Γράφει παιδικές ιστορίες.*

ΕΚΦΡ. ιστορίες για αγριούς, μένω στην ιστορία

ιστορίες για αγριούς ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάτι που μας φαίνεται τρελό, παράλογο ή εξωπραγματικό: *Μίλα επιτέλους σοβαρά, δεν μπορώ να ακούω ιστορίες για αγριούς.*

ο **ιστορικός**, η **ιστορική**, το **ιστορικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ιστορικό, έχει σχέση με την ιστορία μιας χώρας ή ενός τόπου: *Ο Παρθενώνας είναι το πιο γνωστό ιστορικό μνημείο της Ελλάδας.*

2. όταν κάτι είναι ιστορικό, έχει σχέση με την επιστήμη της ιστορίας: *Υπάρχουν πολλές ιστορικές μελέτες για τη γαλλική επανάσταση.*

3. όταν κάτι είναι ιστορικό, έγινε σε κάποια περίοδο που έχει μελετήσει η ιστορία: *Αυτό συνέβη στους ιστορικούς χρόνους, γιατί έχουμε βρει γραπτά κείμενα. (≠ προϊστορικός) / Ο Τρωικός πόλεμος ήταν πραγματικό ιστορικό γεγονός ή μύθος; (≠ φανταστικός)*

4. όταν κάτι, όπως ένα διήγημα, ένα έργο κτλ., είναι ιστορικό, αναφέρεται σε ιστορικά γεγονότα: *Είδα μία ιστορική ταινία με θέμα τη ζωή του Μεγάλου Αλεξάνδρου.*

5. λέμε για κάτι ότι είναι ιστορικό όταν είναι πολύ σημαντικό και έμεινε ή θα μείνει στην ιστορία: *Μετά από εκείνη τη μάχη, πήρε την ιστορική απόφαση να παραδοθεί.*

ο **ιστορικός**, η **ιστορικός** (του/της ιστορικού, των ιστορικών) ουσ.: ο ιστορικός είναι ο επιστήμονας που ασχολείται με τη μελέτη των ιστορικών γεγονότων: *Οι σύγχρονοι ιστορικοί θεωρούν ότι η μάχη του Μαραθώνα ήταν ίσως η σημαντικότερη μάχη των αρχαίων χρόνων.*

ισχύει (ίσχυσε) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι ισχύει, μπορεί να κάνει ή καταφέρει αυτό για το οποίο υπάρχει: *Ο νόμος σταμάτησε να ισχύει από πέρσι. / Τα διαβατήρια ισχύει για πέντε χρόνια.*

2. λέμε ότι κάτι ισχύει όταν είναι λογικό (= στέκει): *Φοβάμαι ότι δεν ισχύει τίποτα από όσα λέει.*

ισχυρίζομαι (ισχυρίστηκα) ΡΗΜ.: ισχυρίζομαι κάτι όταν λέω ότι είναι αληθινό (= υποστηρίζω, διατείνομαι): *Ισχυρίστηκε ότι της επιτέθη-*

καν ληστές. / Δεν αποδείχτηκε τίποτα από όσα ισχυριζόταν.

ο **ισχυρισμός** (του ισχυρισμού, των ισχυρισμών) ουσ.: ο ισχυρισμός είναι αυτά που ισχυρίζεται κάποιος όταν θέλει να μας πείσει για κάτι: *Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς τους, τους βασάνισαν σκληρά στη φυλακή. / Διαφωνώ με τους ισχυρισμούς του.*

το **ισχυρό φύλο** ουσ.: ισχυρό φύλο λένε κάποιους άντρες, για να τους ξεχωρίζουν από τις γυναίκες, που τις λένε ασθενές φύλο: *Μερικές φορές το ισχυρό φύλο δε βοηθάει στις δουλειές του σπιτιού.*

⚠ Το ισχυρό φύλο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ισχυρός**, η **ισχυρή**, το **ισχυρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ισχυρό, γίνεται με μεγάλη δύναμη ή ένταση (= δυνατός, έντονος ≠ ασθενής): *Αύριο οι άνεμοι στα πελάγη θα είναι ισχυροί. / Ακούστηκε μια ισχυρή έκρηξη.*

2. όταν κάποιος είναι ισχυρός, έχει μεγάλη δύναμη ή εξουσία (= δυνατός ≠ ανίσχυρος): *Είναι από τους πιο ισχυρούς παίκτες της ομάδας του. / Έχει ισχυρούς πολιτικούς αντιπάλους.*

3. λέμε ότι κάποιος έχει ισχυρό χαρακτήρα ή ισχυρή θέληση όταν είναι σταθερός στις αποφάσεις του και δεν επηρεάζεται εύκολα (= δυνατός ≠ αδύναμος): *Έχει ισχυρή θέληση και δε θα εγκαταλείψει την προσπάθεια.*

ίσως ΕΠΙΡΡ.: λέξη που χρησιμοποιούμε όταν δεν είμαστε σίγουροι για κάτι (= πιθανόν): *Ίσως κάπου να τον έχω συναντήσει, αλλά δε θυμάμαι καλά. / Πάρε μαγιό, ίσως κάνουμε και μπάνιο.*

τα **ιταλικά** (των ιταλικών) ουσ.:

1. τα ιταλικά είναι η ιταλική γλώσσα: *Το βιβλίο αυτό είναι γραμμένο στα ιταλικά.*

2. ιταλικά λέμε το μάθημα στο οποίο διδάσκαμαστε την ιταλική γλώσσα: *Του χρόνου θα αρχίσω ιταλικά.*

ο **ιταλικός**, η **ιταλική**, το **ιταλικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ιταλικό, έχει σχέση με την Ιταλία ή τους Ιταλούς: *Αυτό το ιταλικό εστιατόριο κάνει καταπληκτικές πίτσες και μακαρονάδες.*

ο **Ιταλός** (του Ιταλού, των Ιταλών), η **Ιταλίδα** (της Ιταλίδας, των Ιταλίδων) ουσ.+ΕΠΙΘ.: Ιταλός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Ιταλίας ή είναι πολίτης του κράτους της Ιταλίας: *Οι Ιταλοί είναι ένας ευρωπαϊκός λαός με μεγάλη παράδοση στις τέχνες. / Οι Ιταλοί σχεδιαστές μόδας διακρίνονται για την κομψότητα και το σπιλ τους.*

η **ιτιά** (της ιτιάς, των ιτιών) ουσ.: η ιτιά είναι ένα ψηλό δέντρο που φυτρώνει συνήθως κοντά στο νερό και έχει μακριά κλαδιά που λυγίζουν εύκολα: *Στις όχθες του ποταμού έβλεπες μόνο πλατάνια και ιτιές.*

το **ιχθυοπωλείο** (του ιχθυοπωλείου, των ιχθυοπωλείων) ουσ. (ΕΠΙΣ.): ιχθυοπωλείο λέμε αλλιώς το ψαράδικο: *Αγόρασε γαρίδες και φρέσκα λυθρίνια από το ιχθυοπωλείο.*

ο **ιχθυοπώλης** (του ιχθυοπώλη, των ιχθυοπωλών) ουσ. (επισ.): ο ιχθυοπώλης είναι ο ιδιοκτήτης ιχθυοπωλείου: *Ζητήστε από τον ιχθυοπώλη να σας δώσει μόνο φρέσκο ψάρι.*

η **ιχνογραφία** (της ιχνογραφίας, των ιχνογραφιών) ουσ.: ιχνογραφία λέμε τα σχέδια που ζωγραφίζουν τα παιδιά συνήθως με μολύβι, χωρίς χρώματα: *Της αγόρασα ένα μεγάλο μπλοκ ιχνογραφίας για να ζωγραφίζει.*

το **ίχνος** (του ίχνους, των ίχνών) ουσ.:

1. ίχνος λέμε το σημάδι που αφήνει το πόδι ενός ανθρώπου ή ενός ζώου πάνω στο έδαφος (= πατημασιά): *Βρήκαμε ίχνη αρκούδας δίπλα στο ποτάμι.*

2. ίχνος λέμε κάθε σημάδι που δείχνει ότι κάποιος πέρασε από ένα μέρος: *Οι ληστές εξαφανίστηκαν χωρίς να αφήσουν ίχνη.*

3. το ίχνος ενός πράγματος είναι η πολύ μικρή ποσότητα από αυτό: *Βρέθηκαν ίχνη από οινόπνευμα στο αίμα του θύματος. / Το άρθρο του δεν περιέχει ούτε ίχνος αλήθειας.*

το **ιώδιο** (του ιωδίου, των ιωδίων) ουσ.:

1. (χημ.) στη χημεία, το ιώδιο είναι ένα χημικό στοιχείο που το βρίσκουμε κυρίως στα φύκια και στο νερό της θάλασσας: *Το αλάτι είναι πλούσιο σε ιώδιο.*

2. το ιώδιο είναι ένα υγρό φάρμακο που έχει κόκκινο ή καφέ χρώμα και το χρησιμοποιούμε για να καθαρίζουμε τις πληγές: *Πρώτα καθάρισα την πληγή με οινόπνευμα και μετά έβαλα ιώδιο.*

η **ίωση** (της ίωσης, τωνλώσεων) ουσ.: ίωση λέμε κάθε αρρώστια που οφείλεται σε ιό: *Το φθινόπωρο και την άνοιξη οιλώσεις ταλαιπωρούν ενήλικες και παιδιά.*

Κ κ

ο **καβαλάρης** (του καβαλάρη, των καβαλάρηδων), η **καβαλάρισσα** (της καβαλάρισσας) ουσ.: ο καβαλάρης είναι αυτός που είναι ανεβασμένος πάνω σε άλογο και το οδηγεί (= ιππέας, αναβάτης): *Τα άλογα στις ιπποδρομίες τρέχουν με καβαλάρη.*

καβαλάω (καβάλησα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. καβαλάω ένα άλογο όταν ανεβαίνω και κάθομαι πάνω του με τα πόδια ανοιχτά, το καθένα πάνω σε καθεμία από τις πλευρές του ζώου (= καβαλικεύω): *Στο χωριό είχε μάθει από παιδί να καβαλάει τα άλογα.*

2. λέμε καβαλάω όταν ανεβαίνω σε ποδήλατο ή μηχανάκι: *Καβάλησε τη μηχανή του και έφυγε για τη δουλειά.*

3. λέμε ότι με καβαλάει κάποιος όταν με κάνει ό,τι θέλει: *Μην του κάνεις όλα τα χατίρια, γιατί θα σε καβαλήσει.*

ΕΚΦΡ. καβαλάω το καλάμι

καβαλάω το καλάμι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον όταν αρχίζει να φέρεται αλαζονικά, συνήθως μετά από κάποια επιτυχία: *Από τότε που έγινε πρωταγωνίστρια στο θέατρο καβάλησε το καλάμι και έγινε δύστροπη.*

ο **καβάλος** (του καβάλου, των καβάλων) ουσ.: ο καβάλος είναι το μέρος του παντελονιού που καλύπτει το σημείο όπου ενώνονται τα πόδια μας: *Αυτό το παντελόνι έχει χαμηλό καβάλο.*

καβγαδίζω (καβγάδισα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): καβγαδίζουμε με κάποιον όταν κάνουμε καβγά μαζί του (= τσακνoμαι, μαλώνω, φιλονικώ): *Καβγάδισε με την κόρη του, γι' αυτό είναι εκνευρισμένος. / Ξύπνησε από τις φωνές των γειτόνων που καβγάδιζαν.*

ο **καβγάς** (του καβγά, των καβγάδων) ουσ.: καβγάς είναι όταν δύο άνθρωποι μαλώνουν μεταξύ τους με δυνατές φωνές (= τσακωμός): *Έκανε μεγάλο καβγά όταν έμαθε ότι τον κορόιδευαν.*

το **καβούκι** (του καβουκιού, των καβουκιών) ουσ.: το καβούκι είναι το σκληρό υλικό που σκεπάζει το σώμα της χελώνας ή του καβουριού, μέσα στο οποίο κρύβουν το κεφάλι και τα πόδια τους όταν υπάρχει κίνδυνος (= καύκαλο, όστρακο): *Μόλις είδε το φίδι, η χελώνα κρύφτηκε στο καβούκι της.*

ΕΚΦΡ. κλείνομαι στο καβούκι μου

ο **κάβουρας** (του κάβουρα) ουσ.: ο κάβουρας είναι ζώο της θάλασσας με όστρακο, που έχει δαγκάνες και περπατάει με την ίδια ευκολία μπροστά, πίσω και πλάγια: *Οι αχινοί προσπα-*

θούσαν να τρυπήσουν τους κάβουρες, αλλά οι κάβουρες είχαν γερό όστρακο.

⚠ Η λέξη κάβουρας δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **καβούρι** (του καβουριού, των καβουριών) ουσ.: καβούρι λέμε αλλιώς τον κάβουρα: *Μαζέψαμε καβούρια για να φτιάξουμε καβουροσαλάτα.*

το **κάγκελο** (του κάγκελου, των κάγκελων) ουσ.: κάγκελο είναι καθένα από τα μακρόστενα κομμάτια από ξύλο ή μέταλλο που τα στερεώνουμε το ένα δίπλα στο άλλο για να φράξουμε κάτι: *Γλίστρησε στη σκάλα και κρατήθηκε από το κάγκελο για να μην πέσει.*

το **καγκουρό** ουσ.: το καγκουρό είναι ένα ζώο που ζει στην Αυστραλία και κινείται κάνοντας μεγάλα πηδήματα με τα πίσω του πόδια: *Τα θηλυκά καγκουρό μεταφέρουν τα παιδιά τους μέσα σε ένα μεγάλο σάκο που έχουν στην κοιλιά τους.*

⚠ Η λέξη καγκουρό δεν κλίνεται.

το **κάδρο** (του κάδρου, των κάδρων) ουσ.:

1. το κάδρο ενός πίνακα, ενός καθρέφτη κτλ. είναι το πλαίσιο που βάζουμε γύρω γύρω για να το κρεμάσουμε στον τοίχο (= κορνίζα, πλαίσιο): *Αγόρασε έναν καθρέφτη με ξύλινο κάδρο.*

2. το κάδρο είναι η εικόνα μαζί με την κορνίζα που έχει γύρω της (= πίνακας): *Σε όλους τους τοίχους του σαλονιού υπάρχουν κρεμασμένα κάδρα.*

το **καζανάκι** ουσ.: το καζανάκι είναι το μικρό δοχείο πίσω από τη λεκάνη της τουαλέτας, που γεμίζει με νερό και χρησιμεύει για να καθαρίζει τη λεκάνη από τις ακαθαρσίες: *Η λεκάνη της τουαλέτας είναι βρόμικη, γιατί τα παιδιά ξεχνάνε να τραβήξουν το καζανάκι.*

⚠ Η λέξη καζανάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **καζάνι** (του καζανιού, των καζανιών) ουσ.: το καζάνι είναι ένα μεγάλο και στρογγυλό δοχείο από μέταλλο, που το χρησιμοποιούμε για να μαγειρεύουμε μεγάλες ποσότητες φαγητού πάνω στη φωτιά: *Στο στρατό μαγειρεύουν τα φαγητά σε μεγάλα καζάνια.*

ΕΚΦΡ. γίνεται το κεφάλι μου καζάνι, κάνω το κεφάλι καζάνι, όλοι στο ίδιο καζάνι βράζουμε

ο **καημένος**, η **καημένη**, το **καημένο** ΕΠΙΘ.:

1. καημένο λέμε κάποιον όταν τον λυπόμαστε για τις δυσκολίες που περνάει (= ταλαιπωρος, κακομοίρης): *Στενοχωρήθηκε ο καημένος ο πατέρας όταν έμαθε τα νέα.*

2. καημένο λέμε και κάποιον ή κάτι όταν θέλουμε να δείξουμε συμπάθεια απέναντί του: *Γιατί τα κόβουν τα καημένα τα δεντράκια;*

ο **καημός** (του καημού, των καημών) ουσ.:

1. ο καημός είναι η μεγάλη στενοχώρια που κρατάει πολύ καιρό (= μαράζι): *Αρρώστησε από τον καημό του για το θάνατο του γιου του.*

2. καημό λέμε μια μεγάλη επιθυμία μας που δεν έχει γίνει ακόμη πραγματικότητα: *Είχε καημό να πάει ένα ταξίδι στην Αφρική.*

καθαρά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν βλέπουμε ή ακούμε κάτι καθαρά, το βλέπουμε ή το ακούμε χωρίς δυσκολία: *Ο παππούς φοράει γυαλιά, γιατί δε βλέπει καθαρά. (≠ θολά) / Μίλα πιο καθαρά γιατί δεν ακούω τις λές.*

2. λέμε ότι κάτι φαίνεται καθαρά όταν είναι φανερό σε όλους (= ξεκάθαρα): *Από τη συμπεριφορά του φαίνεται καθαρά ότι είναι αθώος.*

ΕΚΦΡ. καθαρά και ξάστερα

καθαρά και ξάστερα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος μιλάει καθαρά και ξάστερα, μιλάει ξεκάθαρα, χωρίς να κρύβει κάτι: *Μίλα μου καθαρά και ξάστερα και άσε τις υπεκφυγές.*

η **Καθαρή Δευτέρα** και η **Καθαρή Δευτέρα** ουσ.: η Καθαρή Δευτέρα είναι πρώτη Δευτέρα μετά την Αποκριά: *Την Καθαρή Δευτέρα τρώμε λαγάνες και πετάμε χαρταετούς.*

△ Η Καθαρή Δευτέρα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

καθαρίζω (καθάρισα), **καθαρίζομαι** (καθαρίστηκα, καθαρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν καθαρίζουμε κάτι, βγάζουμε από πάνω του τη βρομιά: *Καθάρισε τα τζάμια από τη σκόνη. / Το σπίτι έχει μια βδομάδα να καθαριστεί.*

2. όταν καθαρίζουμε ένα φρούτο ή ένα λαχανικό, βγάζουμε τη φλούδα του (= ξεφλουδίζω): *Καθαρίζει κρεμμύδια, γι' αυτό δάκρυσε.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) αντί να πούμε ότι κάποιος σκότωσε κάποιον λέμε ότι τον καθάρισε (= δολοφονώ, τρώω): *Τον καθάρισαν πριν ομολογήσει για τη ληστεία.*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν κάποιος μας ξεμπλέκει από κάτι, λέμε ότι αυτός καθαρίζει: *Έβαλε γκολ στο τελευταίο λεπτό και καθάρισε για όλη την ομάδα.*

5. **καθαρίζει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι καθαρίζει, φεύγει από πάνω του η βρομιά, γίνεται καθαρό (≠ βρομίζω, λερώνομαι): *Έπλυσε το άσπρο πουκάμισο με χλωρίνη για να καθαρίσει.*

6. **καθαρίζει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι καθαρίζει, δεν είναι πια θολό, γίνεται λαμπερό: *Ο ουρανός καθάρισε και βγήκε ο ήλιος.*

η **καθαριότητα** (της καθαριότητας) ουσ.:

1. όταν κάνουμε καθαριότητα σε ένα χώρο, ξεσκονίζουμε, σκουπίζουμε και σφουγγαρίζουμε για να φύγει η σκόνη: *Μόλις μπει η άνοιξη, μαζεύουμε τα χαλιά και κάνουμε γενική καθαριότητα στο σπίτι.*

2. η καθαριότητα είναι το να είναι κάτι καθαρό (≠ βρομιά): *Μετά το σφουγγάρισμα το πάτωμα έλαμπε από καθαριότητα.*

△ Η λέξη καθαριότητα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **καθαριστήριο** (του καθαριστηρίου, των καθαριστηρίων) ουσ.:

1. το καθαριστήριο είναι το κατάστημα όπου δίνουμε ρούχα ή υφάσματα για να τα καθα-

ρίσουν: *Άφησα το βελούδινο σακάκι και ένα παλτό για να τα πας στο καθαριστήριο.*

2. το καθαριστήριο είναι το κτίριο στο οποίο λειτουργεί αυτό το κατάστημα: *Στη γωνία κάτω από το σπίτι μας είναι ένα καθαριστήριο.*

η **καθαρίστρια** (της καθαρίστριας, των καθαριστριών) ουσ.: η καθαρίστρια είναι η γυναίκα που το επάγγελμά της είναι να καθαρίζει σπίτια, γραφεία και άλλους χώρους: *Προσέλαβαν καθαρίστρια για να καθαρίζει τις σκάλες της πολυκατοικίας.*

το **καθαρό** (του καθαρού, των καθαρών) ουσ.: το καθαρό είναι το τετράδιο ή το χαρτί, όπου γράφουμε ένα κείμενο, προσέχοντας να μην έχει μουντζούρες ή λάθη (≠ πρόχειρο): *Έγραψα την έκθεση στο πρόχειρο και τώρα πρέπει να την αντιγράψω στο καθαρό.*

ο **καθαρός**, η **καθαρή**, το **καθαρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι καθαρό, δεν έχει πάνω του βρομιές, λεκέδες, σκουπίδια κτλ. (≠ βρόμικος, ακάθαρτος, λερωμένος): *Έστρωσε το κρεβάτι με καθαρά σεντόνια. / Διατηρείτε τις παραλιές καθαρές, χωρίς σκουπίδια και πλαστικά.*

2. όταν κάτι είναι καθαρό, δεν έχει μέσα του ξένες ουσίες: *Το φόρεμα είναι από καθαρό μετάξι. / Ο γιατρός απολύμανε τα χέρια του με καθαρό οινόπνευμα. (≠ ακάθαρτος)*

3. όταν κάτι, όπως το γυαλί ή το νερό, είναι καθαρό, είναι διάφανο και μπορούμε να δούμε μέσα από αυτό (= διάφανος, διαυγής, καθάριος ≠ θολός): *Κοιτούσαμε τα ψάρια που κολυμπούσαν στα καθαρά νερά του ποταμού.*

4. καθαρό λέμε κάτι που μπορούμε εύκολα να το καταλάβουμε, να το δούμε ή να το ακούσουμε (= ξεκάθαρος): *Αυτή η φωτογραφική μηχανή βγάζει πολύ καθαρές φωτογραφίες. / Μου αρέσουν οι καθαρές και τίμιες κουβέντες.*

5. λέμε ότι κάτι είναι καθαρό όταν είναι φανερό και είναι αδύνατο να μπερδευτεί με κάτι άλλο (= προφανής): *Ήταν μια καθαρή περιπλοκή αυτοκτονίας.*

6. ένα καθαρό ποσό χρημάτων είναι τα χρήματα που δίνουμε ή παίρνουμε, αν δεν υπολογίσουμε τους φόρους ή άλλα έξοδα (≠ μεικτός): *Ποιος είναι ο καθαρός σου μισθός το μήνα;*

κάθε ΑΝΤΩΝ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να αναφερθούμε χωριστά στα άτομα μιας ομάδας: *Τα φωτιστικά μπορούν να τοποθετηθούν ένα σε κάθε πλευρά του κρεβατιού.*

2. το χρησιμοποιούμε για να αναφερθούμε σε όλα τα άτομα μιας ομάδας: *Κάθε δωμάτιο του ξενοδοχείου έχει το δικό του μπάνιο.*

3. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε πόσο συχνά συμβαίνει κάτι, συνήθως όταν αυτό επαναλαμβάνεται: *Πρέπει να παίρνεις ένα χάπι κάθε οκτώ ώρες.*

△ Η λέξη κάθε δεν κλίνεται.

ΕΚΦΡ. κάθε τρεις και λίγο

κάθε κατεργάρης στον πάγκο του ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν ξαναγαυρίζουμε στις δουλειές μας

μετά από κάποιο διάλειμμα: *Το καλοκαίρι τελείωσε, και από Δευτέρα κάθε κατεργάρης στον πάγκο του.*

κάθε τρεις και λίγο ΕΚΦΡ.: όταν κάτι γίνεται κάθε τρεις και λίγο, γίνεται πάρα πολύ συχνά (= κάθε λίγο και λιγάκι): *Κάθε τρεις και λίγο μου τηλεφωνεί και με ρωτάει κάτι για τη δουλειά.*

ο **καθένας**, η **καθεμία/καθεμιά**, το **καθένα** ΑΝΤΩΝ.:

1. το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να αναφερθούμε σε κάθε πρόσωπο ή πράγμα μιας ομάδας χωριστά: *Στην οικογένειά μας έχει ο καθένας το δικό του αυτοκίνητο.*

2. το χρησιμοποιούμε για να αναφερθούμε γενικά σε όλους τους ανθρώπους: *Ο καθένας έχει τα προβλήματά του.*

κάθετα και **κάθεως** ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι κινείται κάθετα, κινείται ευθεία από πάνω προς τα κάτω ($\neq$ οριζόντια): *Κόψτε τον ανανά κάθετα σε δύο κομμάτια. / Το μεσημέρι οι ακτίνες του ήλιου πέφτουν κάθετα στη γη. (= κατακόρυφα)*

2. λέμε ότι κάποιος διαφωνεί κάθετα σε κάτι όταν είναι εντελώς αντίθετος, όταν δε συμφωνεί καθόλου με αυτό (= απόλυτα): *Ο πατέρας της ήταν κάθετα αντίθετος στην απόφασή της να γίνει χορεύτρια.*

3. (ΜΑΘΗΜ.) όταν δύο ευθείες τέμνονται κάθετα μεταξύ τους, σχηματίζουν ορθή γωνία: *Ορθογώνιο είναι το τρίγωνο στο οποίο οι δύο πλευρές τέμνονται κάθετα μεταξύ τους.*

καθετί ΑΝΤΩΝ.: όταν λέμε καθετί, εννοούμε κάθε πράγμα γενικά (= οτιδήποτε): *Καθετί καινούριο προκαλεί αντιδράσεις.*

▲ Η λέξη καθετί δεν κλίνεται.

ο **κάθετος**, η **κάθετη**, το **κάθετο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι κάθετο, βρίσκεται σε ίσια και όρθια θέση, με κατεύθυνση από πάνω προς τα κάτω (= όρθιος $\neq$ οριζόντιος): *Το κτίριο στηρίζεται σε κάθετες κολόνες.*

2. δύο κάθετοι δρόμοι ή δύο κάθετες γραμμές ενώνονται μεταξύ τους σχηματίζοντας ορθή γωνία, δηλαδή L ($\neq$ παράλληλος): *Το τετράγωνο έχει όλες τις πλευρές του κάθετες μεταξύ τους. / Η οδός Σίνα είναι κάθετη στη Σόλωνος.*

3. όταν μια εξέλιξη ή μια αλλαγή είναι κάθετη, είναι πολύ μεγάλη και απότομη (= κατακόρυφος): *Η αύξηση στις τιμές των λαχανικών ήταν κάθετη.*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) κάθετο λέμε κάποιον που δεν αλλάζει τη γνώμη του, που είναι σίγουρος ότι αυτή είναι η σωστή (= απόλυτος): *Δεν πρόκειται να σ' ακούσει, σ' αυτό το θέμα είναι κάθετος.*

ο **καθηγητής** (του καθηγητή, των καθηγητών), η **καθηγήτρια** (της καθηγήτριας, των καθηγητριών) ΟΥΣ.: ο καθηγητής διδάσκει στο γυμνάσιο, στο λύκειο, στο πανεπιστήμιο ή σε άλλη σχολή: *Ο καθηγητής των μαθηματικών*

μάς έβαλε διαγώνισμα. / Είναι καθηγητής στη Νομική Σχολή. / Είναι καθηγήτρια αγγλικών.

το **καθήκον** (του καθήκοντος, των καθήκοντων) ΟΥΣ.:

1. καθήκον μας είναι ό,τι είμαστε υποχρεωμένοι να κάνουμε (= υποχρέωση): *Είναι μέssa στα καθήκοντα της αστυνομίας να προστατεύει τους πολίτες.*

2. λέμε ότι κάτι είναι καθήκον μας όταν θέλουμε να το κάνουμε επειδή το θεωρούμε σωστό (= χρέος): *Θεώρησε καθήκον του να γίνει εθελοντής αιμοδότης.*

καθημερινά και **καθημερινώς** ΕΠΙΡΡ.:

όταν κάτι γίνεται καθημερινά, γίνεται κάθε μέρα: *Βλέπει καθημερινά το βραδινό δελτίο ειδήσεων.*

οι **καθημερινές** (των καθημερινών) ΟΥΣ.: έτσι λέμε τις ημέρες της εβδομάδας που πηγαινούμε στη δουλειά ή στο σχολείο, για να τις ξεχωρίσουμε από τα Σαββατοκύριακα ή από τις αργίες: *Τις καθημερινές ξυπνάω νωρίς.*

ο **καθημερινός**, η **καθημερινή**, το **καθημερινό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι καθημερινό, υπάρχει ή γίνεται κάθε μέρα: *Οι καβγάδες τους είναι πια καθημερινοί. / Βγήκε για τον καθημερινό του περίπατο. (= ημερήσιος)*

2. όταν ένα ρούχο ή ένα αντικείμενο είναι καθημερινό, το χρησιμοποιούμε κάθε μέρα (= πρόχειρος, ανεπίσημος $\neq$ επίσημος): *Μόνο με τα καθημερινά μου παπούτσια νιώθω άνετα.*

3. όταν κάτι είναι καθημερινό, δεν παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ή σπουδαιότητα (= συνηθισμένος, κοινός): *Ένα ωραίο κρασί δίνει μια νότα γιορτής σε ένα απλό, καθημερινό γεύμα.*

το **κάθισμα** (του καθίσματος, των καθισμάτων) ΟΥΣ.: το κάθισμα είναι κάθε αντικείμενο που χρησιμεύει για να καθόμαστε, όπως η καρέκλα, ο καναπές, το σκαμνί κτλ.: *Το λεωφορείο ήταν γεμάτο και δε βρήκα κάθισμα. (= θέση) / Μη στέκεσαι όρθιος, θα σου φέρω ένα κάθισμα.*

το **καθιστικό** (του καθιστικού, των καθιστικών) ΟΥΣ.: καθιστικό λέμε το δωμάτιο του σπιτιού που το χρησιμοποιούμε για να καθόμαστε και να ξεκουραζόμαστε ή για να δεχόμαστε τους φίλους μας (= λιβγκρουμ): *Κάθονται στο καθιστικό και βλέπουν τηλεόραση.*

η **κάθοδος** (της καθόδου, των καθόδων) ΟΥΣ.:

1. η κάθοδος είναι η κίνηση προς ένα χαμηλότερο σημείο (= κατέβασμα $\neq$ άνοδος): *Η κάθοδος από το βουνό είναι λιγότερο κουραστική από την άνοδο.*

2. όταν ένας δρόμος είναι κάθοδος, τα αυτοκίνητα μπορούν να κινούνται σε αυτόν μόνο προς τα κάτω, συνήθως προς το κέντρο της πόλης ($\neq$ άνοδος): *Τα Σαββατοκύριακα έχει πολλή κίνηση στην κάθοδο της λεωφόρου Συγγρού προς την παραλία.*

ο **καθολικός** (του καθολικού, των καθολικών), η **καθολική** (της καθολικής) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ. (ΘΡΗΣΚ.): ο καθολικός είναι ο χριστιανός της δυτικής χρι-

σπανικής εκκλησίας, η οποία έχει αρχηγό τον πάπα: *Στη Σύρο ζουν πολλοί καθολικοί. / Οι καθολικοί ιερείς πρέπει να μένουν άγαμοι.*

ο **καθολικός**, η **καθολική**, το **καθολικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι καθολικό, έχει σχέση με ένα σύνολο και με όλα τα άτομα ή τα πράγματα που ανήκουν σε αυτό (= γενικός, συνολικός): *Η συμμετοχή του κόσμου στις εκλογές ήταν καθολική.*

2. όταν κάτι είναι καθολικό, έχει σχέση με την καθολική εκκλησία και τους καθολικούς: *Η καθολική όπως και η ορθόδοξη χριστιανική εκκλησία γιορτάζει στις 25 Δεκεμβρίου τη γέννηση του Χριστού.*

ο **καθόλου** ΕΠΙΡΡ.:

1. λέξη που χρησιμοποιούμε για να πούμε ότι κάτι δεν υπάρχει ή δε συμβαίνει ούτε λίγο (= διόλου): *Ήθελα να το αγοράσω, αλλά δεν είχα καθόλου λεφτά πάνω μου. / Λυπάμαι, αλλά δε σας θυμάμαι καθόλου.*

2. λέξη που χρησιμοποιούμε για να ρωτήσουμε αν κάτι υπάρχει ή συμβαίνει έστω και λίγο: *Έχεις σκεφτεί καθόλου να αγοράσεις ένα αυτοκίνητο;*

ο **κάθομαι** (κάθισα και έκατσα, καθισμένος) ΡΗΜ.:

1. κάθομαι όταν στηρίζω το σώμα μου σε καρέκλα ή στο πάτωμα έχοντας τα πόδια λυγισμένα και την πλάτη σε όρθια θέση ($\neq$ σηκώνομαι): *Δεν υπάρχει καρέκλα για να καθίσω. / Κάθεται στο τελευταίο θρανίο. / Καθίσαμε στο τραπέζι για να φάμε.*

2. μπορούμε να πούμε ότι κάθομαι όταν είμαι όρθιος (= στέκομαι): *Καθόταν όρθιος και με περίμενε στην πόρτα.*

3. καθόμαστε στην πόλη ή στο σπίτι όπου ζούμε (= μένω, κατοικώ): *Σε ποια περιοχή της Αθήνας κάθεσαι;*

4. λέμε ότι κάποιος κάθεται όταν δεν ασχολείται με κάτι: *Δεν έχει δουλειά και όλη μέρα κάθεται.*

5. κάποιος κάθεται να κάνει κάτι όταν ασχολείται με αυτό: *Κάθισε και διάβασε όλο το Σαββατοκύριακο για τις εξετάσεις.*

6. κάθομαι κάπου όταν πηγαίνω εκεί και μένω για κάποιο διάστημα (= μένω, παραμένω): *Ήρθε στο σπίτι μου και κάθισε μέχρι το πρωί.*

7. λέμε ότι κάποιος κάθεται όταν δέχεται αυτό που του λέμε, του δίνουμε κτλ. ($\neq$ αρνούμαι): *Δε θα καθίσω να με βρίζεις! / Το μωρό δεν κάθεται να το ταΐσω.*

ΕΚΦΡ. κάθομαι με σταυρωμένα χέρια, κάθομαι σε αναμμένα κάρβουνα, κάθομαι στ' αυγά μου, μου κάθεται στο στομάχι

ο **κάθομαι με σταυρωμένα χέρια** ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που δεν μπορεί ή δεν έχει τη διάθεση να κάνει τίποτα: *Κάθεται με σταυρωμένα χέρια και περιμένει από τους άλλους να του βρουν δουλειά.*

ο **κάθομαι σε αναμμένα κάρβουνα** ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν είναι πολύ ανήσυχος ή ανυπόμονος: *Περιμένει τα αποτελέσματα των*

ιατρικών εξετάσεων και κάθεται σε αναμμένα κάρβουνα.

ο **κάθομαι στ' αυγά μου** ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος κάθεται στ' αυγά του όταν δεν ανακατεύεται σε ξένες υποθέσεις: *Βρίσκει συνέχεια τον μπελά του γιατί δεν κάθεται στ' αυγά του.*

ο **καθρέφτης** (του καθρέφτη, των καθρεφτών) ΟΥΣ.:

1. ο καθρέφτης είναι ένα επίπεδο και γυαλιστερό κομμάτι γυαλιού μέσα στο οποίο μπορούμε να δούμε την εικόνα μας: *Δοκίμασε το καινούριο της φόρεμα μπροστά στον καθρέφτη.*

2. καθρέφτη λέμε κάτι που είναι πολύ καθαρό και γυαλιστερό: *Καθρέφτης έγινε το πάτωμα από το πολύ τρίψιμο!*

3. καθρέφτη λέμε καθετί που μας επιτρέπει να δούμε πώς πραγματικά είναι κάτι: *Το λαμπερό δέρμα είναι ο καθρέφτης του υγιούς οργανισμού.*

ο **καθυστερημένος**, η **καθυστερημένη**, το **καθυστερημένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι καθυστερημένος, το μυαλό του δε λειτουργεί και δεν αναπτύσσεται με το φυσιολογικό ρυθμό: *Πηγαίνει σε ειδικό σχολείο για καθυστερημένα παιδιά.*

η **καθυστέρηση** (της καθυστέρησης, των καθυστερήσεων) ΟΥΣ.: καθυστέρηση είναι το να γίνεται κάτι πιο αργά από τη στιγμή που πρέπει ή που περιμένουμε να γίνει (= αργοπορία): *Το αεροπλάνο έφτασε στην Αθήνα με μία ώρα καθυστέρηση.*

ο **καθυστερώ** (καθυστέρησα, καθυστερημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν καθυστερώ να κάνω κάτι, το κάνω πιο αργά από τη στιγμή που είχε κανονιστεί (= αργώ, αργοπορώ): *Καθυστέρησε στη δουλειά λόγω της κίνησης.*

2. όταν καθυστερούμε κάποιον, τον κάνουμε να μην προλάβει να κάνει κάτι στην ώρα του (= χασομερώ): *Μη με καθυστερείς, θα χάσω το λεωφορείο!*

3. καθυστερεί 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι καθυστερεί, δε γίνεται μέσα στο χρόνο που είχε κανονιστεί ότι θα γίνει: *Η πτήση καθυστέρησε τρεις ώρες λόγω της ομίχλης.*

ο **καθώς** ΣΥΝΔ.:

1. φανερώνει ότι κάτι συμβαίνει την ώρα που γίνεται κάτι άλλο: *Πνίγηκε καθώς κολυμπούσε. (= ενώ)*

2. δηλώνει για ποιο λόγο γίνεται κάτι: *Καθώς δεν υπήρχαν άλλα δάση, οι κάτοικοι ξέμειναν από ξυλεία.*

ο **και και κι** ΣΥΝΔ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να συνδέσουμε δύο πρόσωπα, πράγματα, καταστάσεις κτλ.: *Όλοι τραγουδούσαν και χόρευαν. / Τα βουνά και τα ποτάμια της Ελλάδας.*

2. φανερώνει την αντίθεση ανάμεσα σε δύο πρόσωπα, πράγματα, καταστάσεις κτλ.: *Εγώ πονούσα κι αυτός γελούσε.*

3. φανερώνει αυτό που θα ακολουθήσει κάτι άλλο: *Λούσου με αυτό το σαμπουάν και θα εξαφανιστεί η πιτυρίδα.*

⚠ Η λέξη κι χρησιμοποιείται πριν από λέξη που αρχίζει από φωνήεν.

και του πουλιού το γάλα ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι υπάρχει "και του πουλιού το γάλα", εννοούμε ότι υπάρχει πολύ μεγάλη ποικιλία από πράγματα: *Αυτό το σουπερμάρκετ έχει και του πουλιού το γάλα!*

καίγεται το πελεκούδι ΕΚΦΡ.: όταν καίγεται το πελεκούδι, γίνεται μεγάλη γιορτή και διασκεδάζουμε: *Κάηκε το πελεκούδι στο γάμο τους.*

το **καϊκι** (του καϊκιού, των καϊκιών) ΟΥΣ.: το καϊκι είναι μια μεγάλη βάρκα, που χρησιμοποιείται για ψάρεμα ή για τη μεταφορά ανθρώπων ή πραγμάτων: *Με ανασηκωμένες τις πλώρες τους τα καϊκια κατευθύνονται για το ψάρεμα.*

το **καϊμάκι** (του καϊμακιού) ΟΥΣ.:

1. καϊμάκι είναι το στρώμα που μοιάζει με αφρό και δημιουργείται πάνω πάνω στον καφέ ή στο γάλα που βράζει: *Πρόσεξε μη βράσει πολύ ο καφές και χυθεί το καϊμάκι.*

2. καϊμάκι λέμε τη γεύση που έχουν τα γλυκά ή τα παγωτά που φτιάχνονται με το καϊμάκι που έχει το βρασμένο γάλα: *Εκμék καταίφι με παγωτό καϊμάκι.*

⚠ Η λέξη καϊμάκι δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **καινούριος**, η **καινούρια**, το **καινούριο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι καινούριο, δημιουργήθηκε ή αποκτήθηκε πρόσφατα (≠ παλιός): *Στο νησί χτίζεται φέτος ένα καινούριο ξενοδοχείο. / Έλα να σου δείξω το καινούριο μου μπουφάν!*

2. όταν κάτι είναι καινούριο, υπάρχει, γίνεται ή χρησιμοποιείται για πρώτη φορά ή στη θέση κάποιου άλλου (= νέος ≠ παλιός): *Ο συγγραφέας θα παρουσιάσει το καινούριο του βιβλίο. / Το καινούριο μας ψυγείο είναι μεγαλύτερο από το παλιό.*

3. λέμε ότι κάποιος είναι καινούριος κάπου όταν μόλις έχει έρθει ή έχει εμφανιστεί εκεί (= νεοφερμένος): *Είμαι καινούριος στη γειτονιά και δεν ξέρω κανέναν εδώ.*

ο **καιρός** (του καιρού, των καιρών) ΟΥΣ.:

1. ο καιρός είναι η κατάσταση της ατμόσφαιρας που επηρεάζει τη θερμοκρασία, το αν βρέχει, το αν φυσάει, το αν έχει ήλιο κτλ.: *Χτες είχε ωραία μέρα, αλλά σήμερα χάλασε ο καιρός. / Τι καιρό έχετε στο νησί;*

2. ο καιρός είναι κάθε χρονικό διάστημα (= χρόνος): *Το σκεφτόταν πολύ καιρό πριν το αποφασίσει.*

3. ο καιρός είναι η κατάλληλη στιγμή για να γίνει κάτι: *Ήρθε ο καιρός να αποφασίσεις τι θέλεις να σπουδάσεις. / Τα σύκα ωρίμασαν, τώρα είναι ο καιρός τους.*

4. ο καιρός είναι ο χρόνος που έχουμε για να κάνουμε κάτι (= χρόνος, ώρα): *Έχω πολύ διάβασμα, δεν έχω καιρό για βόλτες.*

5. ο καιρός είναι ένα ορισμένο χρονικό διάστημα στο οποίο έγινε ή υπήρξε κάτι (= εποχή): *Τον παλιό καιρό δεν υπήρχαν αεροπλάνα. / Πρέπει να κάνουμε οικονομίες, γιατί έρχονται δύσκολοι καιροί.*

ΕΚΦΡ. έχει ο καιρός γυρίσματα, κοιμάμαι του καλού καιρού, μια φορά κι έναν καιρό, τον κακό σου τον καιρό, του καλού καιρού

καίω (έκαψα), **καίγομαι** (κάηκα, καμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν καίμε κάτι, του βάζουμε φωτιά για να το καταστρέψουμε: *Κάηκε το δάσος από την πυρκαγιά. / Έκαψε τα γράμματα για να μην τα βρει κανείς.*

2. λέμε ότι καίμε κάτι ή ότι κάτι καίγεται όταν καταστρέφεται από φωτιά ή από μεγάλη θερμοκρασία: *Έκαψε το παντελόνι με το σίδερο. / Κάηκε ο υπολογιστής από τις συχνές διακοπές ρεύματος.*

3. καίμε κάποιο σημείο στο σώμα μας ή καιγόμαστε όταν δημιουργείται κάψιμο στο δέρμα από μεγάλη θερμοκρασία: *Η σουπά ήταν ζεστή και μου έκαψε τη γλώσσα. (= ζεματίζω) / Κάηκε από τον ήλιο. (= ζεματίζομαι)*

4. λέμε ότι καίμε ρεύμα ή ότι ένα αυτοκίνητο καίει βενζίνη όταν ξοδεύουμε ρεύμα ή βενζίνη (= καταναλώνω): *Πόση βενζίνη καίει το αυτοκίνητό σου; / Κάψαμε πολύ πετρέλαιο το χειμώνα.*

5. καίει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι καίει, είναι πολύ ζεστό (= ζεματάει): *Να φορέσεις αντιηλιακό, γιατί ο ήλιος καίει. / Μην πιεις ακόμα από τον καφέ, γιατί καίει.*

6. καίει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μια μηχανή καίει όταν είναι αναμμένη (= λειτουργεί): *Καίει το καλοριφέρ ή το έσβησες;*

7. καίει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι μας καίει όταν μας βασανίζει: *Αυτό σου τον καίει τώρα είναι το θέμα της υγείας του.*

8. καίγομαι ΠΑΘ.: όταν καιγόμαστε για κάτι, το έχουμε μεγάλη ανάγκη και θέλουμε να γίνει γρήγορα (= βιάζομαι, επείγομαι): *Καίγεται να βρει τα χρήματα του δανείου.*

9. καίγομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι καιγόμαστε όταν χάνουμε σε ένα παιχνίδι: *Παίξαμε 21 στα χαρτιά και κάηκα.*

ΕΚΦΡ. δε μου καίγεται καρφί, καίγεται το πελεκούδι, καίω καρδιές

καίω καρδιές ΕΚΦΡ.: λέμε ότι μια κοπέλα καίει καρδιές όταν είναι πολύ όμορφη και τα αγόρια την ερωτεύονται: *Κούκλα είναι η κόρη σου, θα κάψει καρδιές όταν μεγαλώσει!*

κακά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται κακά, δε γίνεται με σωστό ή ευχάριστο τρόπο (= άσχημα ≠ καλά): *Η εργασία του ήταν πολύ κακά γραμμένη και είχε πολλά λάθη.*

το **κακάο** ΟΥΣ.:

1. το κακάο είναι η καφέ σκόνη που βγαίνει από τους σπόρους του κακαόδεντρου, αφού πρώτα τους ψήσουμε και τους τρίψουμε: *Πίνω το γάλα μου πάντα με κακάο.*

2. κακάο είναι το δέντρο που από τους σπόρους του φτιάχνουμε τη σκόνη κακάο: *Στη Βραζιλία υπάρχουν μεγάλες φυτείες κακάο.*

3. κακάο είναι το ρόφημα που φτιάχνουμε αν βράσουμε τη σκόνη αυτή με νερό ή γάλα και ζάχαρη: *Ήπια ένα μεγάλο φλιτζάνι κακάο πριν κοιμηθεί.*

△ Η λέξη κακάο δεν κλίνεται και δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **κακία** (της κακίας, των κακιών) ουσ.:

1. όταν κάποιος έχει μέσα του κακία, θέλει να βλάψει τους άλλους ή χαίρεται όταν παθαίνουν κάτι κακό (≠ καλοσύνη): *Όλα αυτά τα φέματα τα λέει από την κακία του.*

2. κακία είναι καθετί που λέει ή κάνει κάποιος για να μας κάνει να πονέσουμε ή να πάθουμε κακό: *Μόλις τους είδε μαζί, ζήλεψε πολύ, δεν άντεξε και την είπε την κακία του.*

ΕΚΦΡ. κρατάω κακία

το **κακό** (του κακού, των κακών) ουσ.:

1. το κακό είναι καθετί δυσάρεστο ή άσχημο που συμβαίνει (≠ καλό): *Δε θα του συγχωρήσω το κακό που μου έκανε. / Ο πόλεμος είναι ένα από τα μεγαλύτερα κακά της ανθρωπότητας.*

2. το κακό είναι καθετί που δεν είναι σωστό ή δίκαιο (≠ καλό): *Είναι κακό να προδίδεις τους φίλους σου.*

3. το κακό είναι καθετί που είναι επικίνδυνο ή βλαβερό (≠ καλό): *Το κάπνισμα κάνει κακό στην υγεία.*

4. το κακό είναι το ελάττωμα που έχει κάποιος ή κάτι (= μειονέκτημα ≠ πλεονέκτημα): *Είναι καλή κοπέλα, αλλά έχει ένα κακό, είναι γκρινιαρά. / Το κακό στις μεγάλες πόλεις είναι ότι οι αποστάσεις είναι μεγάλες.*

5. **κακά** ΠΛΗΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): κακά λέμε αλλιώς τις ακαθαρσίες που βγάζουμε από το σώμα μας όταν πάμε στην τουαλέτα: *Έχει δυσκοιλιότητα και δεν μπορεί να κάνει κακά.*

ΕΚΦΡ. έχω σε κακό

η **κακοκαιρία** (της κακοκαιρίας, των κακοκαιριών) ουσ.: η κακοκαιρία είναι ο άσχημος, ο κακός καιρός: *Αποκλείστηκαν πολλά χωριά λόγω της κακοκαιρίας.*

ο **κακόκεφος**, η **κακόκεφη**, το **κακόκεφο** επιθ.: όταν κάποιος είναι κακόκεφος, έχει άσχημη διάθεση (= άκεφος ≠ κεφάτος): *Κάθε Δευτέρα ξυπνάει κακόκεφη και δεν έχει καθόλου όρεξη για δουλειά.*

ο **κακομαθημένος**, η **κακομαθημένη**, το **κακομαθημένο** επιθ.: όταν κάποιος είναι κακομαθημένος, φέρεται με αγένεια, συνήθως όταν δε γίνεται αυτό που θέλει: *Τι κακομαθημένο παιδί! Χτυπάει όποιον αγγίζει τα αυτοκινητάκια του!*

κακομεταχειρίζομαι (κακομεταχειρίστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος κακομεταχειρίζεται έναν άνθρωπο ή ένα ζώο, είναι σκληρός και βίαιος μαζί

του (= κακοποιώ): *Θα τιμωρούνται όσοι κακομεταχειρίζονται τα αδέσποτα σκυλιά.*

2. όταν κακομεταχειριζόμαστε κάτι, δεν το χρησιμοποιούμε σωστά, με αποτέλεσμα να το χαλάμε: *Τα μικρά παιδιά κακομεταχειρίζονται τα παιχνίδια τους.*

ο **κακομοίρης**, η **κακομοίρα**, το **κακομοίρικο** επιθ.: κακομοίρη λέμε κάποιον όταν τον λυπόμαστε για τις δυσκολίες που περνάει (= καημένος, φουκαράς): *Βρε τον κακομοίρη, τι κακό ήταν αυτό που τον βρήκε!*

ΕΚΦΡ. γίνεται της κακομοίρας

ο **κακόμοιρος**, η **κακόμοιρη**, το **κακόμοιρο** επιθ.: κακόμοιρο λέμε κάποιον όταν έχει πολλές δυσκολίες ή ατυχίες στη ζωή του (= δύστυχος, άμοιρος): *Είναι κρίμα να βασανίζουν έτσι το κακόμοιρο το ζώο!*

ο **κακοποιός** (του κακοποιού, των κακοποιών) ουσ.: ο κακοποιός είναι αυτός που έχει κάνει εγκλήματα, όπως κλοπές, ληστείες, φόνους κτλ.: *Ο αστυνομικός δε δίστασε να τα βάλει με τον κακοποιό προκειμένου να τον συλλάβει.*

ο **κακός**, η **κακή/κακιά**, το **κακό** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι κακός, έχει μέσα του κακία και θέλει να κάνει κακό στους άλλους (≠ καλός, άκακος): *Είναι κακός άνθρωπος και του αρέσει να βλέπει τον κόσμο να πονάει.*

2. όταν κάτι είναι κακό, δημιουργεί δυσάρεστες καταστάσεις ή αισθήματα (= δυσάρεστος, άσχημος ≠ ευχάριστος): *Ξύπνησα με κακή διάθεση μετά από ένα άσχημο όνειρο.*

3. όταν κάτι είναι κακό, είναι αντίθετο με ό,τι θεωρούμε σωστό ή δίκαιο: *Οι κακές παρέες θα τον καταστρέψουν.*

4. όταν είμαστε κακοί σε κάτι, δεν έχουμε την ικανότητα ή τις γνώσεις να το κάνουμε τόσο καλά όσο θα έπρεπε (= ανίκανος ≠ ικανός): *Είναι κακός οδηγός και προκαλεί συνεχώς ατυχήματα. / Είναι πολύ κακή στη μαγειρική.*

5. όταν κάτι είναι κακό, δεν έχει τα αποτελέσματα ή την ποιότητα που θα έπρεπε ή που περιμένουμε (= άσχημος ≠ καλός): *Έχω κακή μνήμη και δε θυμάμαι ονόματα.*

6. λέμε για κάτι ότι είναι κακό όταν δε μας ωφελεί, δε μας βολεύει ή δε μας συμφέρει: *Το κάπνισμα είναι κακό για την καρδιά και τους πνεύμονες. (= βλαβερό) / Ήρθε σε πολύ κακή στιγμή, και δεν μπόρεσα να του μιλήσω. (= ακατάλληλος)*

ΕΚΦΡ. είμαι στις κακές μου, τον κακό σου τον καιρό

κακώς επιρρ. (επιθ.): το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι θα έπρεπε να είχε γίνει το αντίθετο από αυτό που έγινε: *Κακώς που δε ρώτησες, θα είχες γλιτώσει όλη αυτή την ταλαιπωρία.*

καλά επιρρ.:

1. όταν είμαστε καλά, είμαστε σε καλή κατάσταση (≠ κακά, άσχημα): *Δεν αισθάνομαι καλά, ζαλίζομαι. / - Πώς είστε; - Πολύ καλά, ευχαριστώ.*

2. όταν περνάμε καλά, περνάμε ευχάριστα (= ωραία): *Περάσαμε πολύ καλά στο πάρτι.*

3. όταν κάνουμε κάτι καλά, το κάνουμε με το σωστό τρόπο, με τον τρόπο που πρέπει (= σωστά, ορθά): *Καλά έκανες και ήρθες.*

4. όταν κάτι γίνεται καλά, γίνεται σε μεγάλο ή ικανοποιητικό βαθμό: *Δεν έβλεπα καλά μέσα στο σκοτάδι κι άναψα το φως.*

5. το λέμε σε κάποιον όταν συμφωνούμε με αυτό που μας λέει (= εντάξει): *Καλά, αφού το θέλεις, πάρ' το.*

ΕΚΦΡ. για τα καλά, δεν είμαι με τα καλά μου, καλά να πάθω, κάνω καλά, τα έχω καλά

καλά να πάθω ΕΚΦΡ.: το λέμε σε κάποιον όταν χαιρόμαστε που έπαθε κάτι κακό, γιατί πιστεύουμε ότι του άξιζε: *Σου είχα πει ότι έπρεπε να ξεκινήσεις νωρίτερα για να μη χάσεις το τρένο, τώρα καλά να πάθεις!*

το **καλάθι** (του καλαθιού, των καλαθιών) ουσ.:

1. το καλάθι είναι αντικείμενο για να μεταφέρουμε ή για να φυλάμε πράγματα, που φτιάχνεται συνήθως από λεπτά κομμάτια πλαστικού ή καλαμιού πλεγμένα μεταξύ τους: *Μας έφερε από το περιβόλι του ένα καλάθι γεμάτο κεράσια.*

2. ένα καλάθι φρούτα ή κάτι άλλο είναι τόσα φρούτα, όσα χωράνε μέσα σε αυτό: *Έφαγε ένα καλάθι σύκα.*

3. (ΑΘΛΗΤ.) στο μπάσκετ, το καλάθι είναι το δίχτυ μέσα από το οποίο προσπαθούμε να περάσει η μπάλα: *Ήταν άστοχος και δεν κατάφερε να ρίξει την μπάλα μέσα στο καλάθι.*

4. (ΑΘΛΗΤ.) στο μπάσκετ, καλάθι είναι το πέρασμα της μπάλας μέσα από το δίχτυ του καλαθιού, που δίνει βαθμούς σε μια ομάδα: *Πανηγύριζαν κάθε φορά που η ομάδα τους έβαζε καλάθι.*

το **καλάθι των αχρήστων** ουσ.: το καλάθι των αχρήστων είναι ένα δοχείο μέσα στο οποίο πετάμε άχρηστα χαρτιά και άλλα σκουπίδια: *Πρέπει να αδειάζεις το καλάθι των αχρήστων στο γραφείο σου.*

η **καλαθοσφαίριση** (της καλαθοσφαίρισης) ουσ. (ΕΠΙΣ.): η καλαθοσφαίριση είναι το άθλημα μπάσκετ: *Η εθνική ομάδα συμμετείχε στους Πανευρωπαϊκούς αγώνες καλαθοσφαίρισης.*

▲ Η λέξη καλαθοσφαίριση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **καλαμάκι** ουσ.: το καλαμάκι είναι το λεπτό πλαστικό σωληνάκι, που το χρησιμοποιούμε για να πίνουμε διάφορα ποτά: *Θέλετε καλαμάκι για να πιείτε την πορτοκαλάδα σας;*

▲ Η λέξη καλαμάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **καλαμάρι** (του καλαμαριού, των καλαμαριών) ουσ.:

1. το καλαμάρι είναι ζώο που ζει στη θάλασσα, έχει δέκα πλοκάμια και μακρύ σώμα και μοιάζει με σουπιά: *Πηγαίνουν κάθε απόγευμα στο λιμάνι και ψαρεύουν καλαμάρια.*

2. καλαμάρι λέμε το κρέας αυτού του ζώου, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Το μεσημέρι φάγαμε καλαμάρι γεμιστό με ρύζι.*

ο **καλαματιανός** (του καλαματιανού, των καλαματιανών) ουσ.:

1. ο καλαματιανός είναι ένας ελληνικός παραδοσιακός χορός που χορεύεται σε κύκλο: *Στα παραδοσιακά γλέντια χορεύουν συρτό και καλαματιανό.*

2. καλαματιανό λέμε και τη μουσική με την οποία χορεύεται αυτός ο χορός: *Μόλις ακουστεί ο καλαματιανός, σηκώνονται όλοι να χορεύσουν.*

το **καλάμι** (του καλαμιού, των καλαμιών) ουσ.:

1. το καλάμι είναι ένα φυτό με ψηλό, λεπτό και κούφιο βλαστό και μακριά φύλλα, που φυτρώνει δίπλα σε λίμνες, σε ποτάμια ή σε βάλτους: *Τα καλάμια στην όχθη του ποταμού λύγιζαν από τον αέρα.* (= καλαμιά)

2. το καλάμι είναι ο ξεραμένος βλαστός του φυτού αυτού, που τον χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε έπιπλα ή άλλες κατασκευές: *Έφτιαξαν μια καλύβα από καλάμια.*

3. καλάμι είναι η μακριά βέργα με πετονιά και αγκίστρι στην άκρη της, που τη χρησιμοποιούμε για να ψαρεύουμε: *Ψαρεύει πάντα με καλάμι.*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) το καλάμι του ποδιού είναι το μπροστινό κόκαλο της γάμπας (= κνήμη): *Έπεσε και χτύπησε στο καλάμι.*

ΕΚΦΡ. βαβαλάω το καλάμι

το **καλαμπόκι** (του καλαμποκιού, των καλαμποκιών) ουσ.:

1. το καλαμπόκι είναι ένα ψηλό φυτό με μακριά φύλλα, που ο βλαστός του μοιάζει με καλάμι και έχει κίτρινους σπόρους που ενώνονται σε πολλά τσαμπιά (= αραβόσιτος): *Οι αγρότες της περιοχής έσπειραν τα χωράφια τους με καλαμπόκι.*

2. το καλαμπόκι είναι ο κίτρινος καρπός του φυτού αυτού, που τον τρώμε βραστό ή ψητό ή τον χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε αλεύρι ή λάδι: *Ξέρατε ότι το άσπρο ποπκόρν είναι ψημένο καλαμπόκι;*

τα **κάλαντα** (των καλάντων) ουσ.: τα κάλαντα είναι τα τραγούδια που τραγουδάνε τα παιδιά τις γιορτές των Χριστουγέννων, πηγαίνοντας από σπίτι σε σπίτι, για να δώσουν ευχές και να πάρουν συνήθως χρήματα: *Έλεγαν τα κάλαντα χτυπώντας τα τρίγωνα.*

η **καλή** (της καλής) ουσ.: η καλή είναι η εξωτερική πλευρά ενός ρούχου, η πλευρά που φαίνεται όταν το φοράμε: *Γύρνα την μπλούζα σου από την καλή.*

▲ Η λέξη καλή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. ξέρω από την καλή και από την ανάποδη, πιάνω την καλή

καλή ανάρρωση! ΕΠΙΦ.: ευχή που λέμε σε κάποιον όταν είναι άρρωστος, για να του ευχηθούμε να γίνει γρήγορα καλά: *Του ευχήθηκε περαστικά και καλή ανάρρωση!*

καλή αντάμωση! ΕΠΙΦ.: ευχή που λέμε σε κάποιον που φεύγει, για να του ευχηθούμε να

τον ξαναδούμε σύντομα: *Καλό ταξίδι και καλή αντάμωση!*

καλή επιτυχία! ΕΠΙΦ.: ευχή που λέμε σε κάποιον για να του ευχηθούμε να έχει καλό αποτέλεσμα αυτό που κάνει: *Σου εύχομαι καλή επιτυχία στο αυριανό διαγώνισμα!*

καλή όρεξη! ΕΠΙΦ.: ευχή που λέμε σε κάποιον που κάθεται στο τραπέζι για να φάει: *Ο σερβιτόρος μάς έφερε την πίτσα και μας ευχήθηκε "καλή όρεξη"!*

καλή πρόοδο! ΕΠΙΦ.: ευχή που λέμε κυρίως σε μαθητές για να τους ευχηθούμε να προσδεύουν στα μαθήματά τους: *Καλή πρόοδο για τη νέα σχολική χρονιά!*

καλημέρα! ΕΠΙΦ.: ευχή που χρησιμοποιούμε για να χαιρετήσουμε κάποιον το πρωί: *"Καλημέρα σε όλους!" λέει κάθε πρωί όταν μπαίνει στην τάξη.*

καλημερίζω (καλημέρισα) ΡΗΜ.: όταν καλημερίζουμε κάποιον, του λέμε "καλημέρα": *Μας καλημέρισε και άρχισε να ετοιμάζει το πρωινό.*

καληνύχτα! ΕΠΙΦ.: ευχή που χρησιμοποιούμε για χαιρετήσουμε κάποιον το βράδυ ή πριν πάει για ύπνο: *Καληνύχτα και όνειρα γλυκά!*

καληνυχτιζώ (καληνυχτίσα) ΡΗΜ.: όταν καληνυχτιζουμε κάποιον, του λέμε "καληνύχτα": *Μας καληνυχτίσε και πήγε για ύπνο.*

καλησπέρα! ΕΠΙΦ.: ευχή που δίνουμε για να χαιρετήσουμε κάποιον το απόγευμα: *Καλησπέρα! Τι κάνετε;*

καλησπερίζω (καλησπερίσα) ΡΗΜ.: όταν καλησπερίζουμε κάποιον, του λέμε "καλησπέρα": *Ο παρουσιαστής καλησπερίσε τους θεατές στα ελληνικά.*

ο **καλικάντζαρος** (του καλικάντζαρου, των καλικάντζαρων) ΟΥΣ.: στα ελληνικά παραμύθια, ο καλικάντζαρος είναι το κακό πνεύμα που εμφανίζεται τις μέρες των Χριστουγέννων: *Οι άνθρωποι φαντάζονταν τους καλικάντζαρους μαύρους και άσχημους.*

η **καλλιγραφία** (της καλλιγραφίας, των καλλιγραφιών) ΟΥΣ.: η καλλιγραφία είναι ο ιδιαίτερος τρόπος για να γράφουμε με ωραία γράμματα: *Γράφει πολύ άσχημα και προσπαθεί να μάθει καλλιγραφία.*

η **καλλιέργεια** (της καλλιέργειας, των καλλιέργειών) ΟΥΣ.:

1. η καλλιέργεια είναι όταν φροντίζουμε τη γη ώστε να φυτρώσουν και να μεγαλώσουν εκεί φυτά, δέντρα κτλ.: *Δεν είναι η κατάλληλη εποχή για την καλλιέργεια του βαμβακιού.*

2. καλλιέργειες ΠΛΗΘ.: οι καλλιέργειες είναι οι εκτάσεις και τα φυτά που καλλιεργούμε σε αυτές: *Το χαλάζι κατέστρεψε τις καλλιέργειες.*

3. η καλλιέργεια είναι το να αναπτυχθεί μια επιστήμη ή να βελτιωθεί μια ικανότητα: *Η καλλιέργεια των τεχνών και των γραμμάτων. (= ανάπτυξη) / Τα σταυρόλεξα βοήθανε στην καλλιέργεια της μνήμης.*

4. όταν κάποιος έχει καλλιέργεια, έχει μόρφωση, καλούς τρόπους και ωραίο γούστο: *Είχε μια σπάνια πνευματική καλλιέργεια και έδειχνε μεγάλο ενδιαφέρον για τα βιβλία.*

ο **καλλιεργημένος**, η **καλλιεργημένη**, το **καλλιεργημένο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι καλλιεργημένος, έχει μόρφωση, καλούς τρόπους και ωραίο γούστο (= μορφωμένος ≠ ακαλλιεργητος, αμόρφωτος): *Είναι απόλαυση να συζητάς με καλλιεργημένους ανθρώπους.*

2. καλλιεργημένα είναι τα φυτά ή τα δέντρα που τα μεγαλώνουν οι άνθρωποι (≠ άγριος): *Τα καλλιεργημένα μανιτάρια είναι ακίνδυνα.*

καλλιεργώ (καλλιέργησα), **καλλιεργούμαι** (καλλιεργήθηκα, καλλιεργημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν καλλιεργούμε τη γη, τη φροντίζουμε για να φυτρώσουν φυτά, δέντρα κτλ.: *Το έδαφος ήταν γεμάτο βράχους και δεν μπορούσε να καλλιεργηθεί.*

2. όταν καλλιεργούμε φυτά ή δέντρα, τα φροντίζουμε για να μεγαλώσουν: *Καλλιεργεί βιολογικές ντομάτες. / Τα αμπέλια αυτά καλλιεργούνται σε μεγάλο υψόμετρο.*

3. λέμε ότι καλλιεργούμε μια τέχνη ή μια επιστήμη όταν την κάνουμε καλύτερη (= αναπτύσσω): *Τα μαθηματικά καλλιεργήθηκαν από τους Άραβες τα αρχαία χρόνια.*

4. όταν δουλεύω σκληρά για να αναπτύξω μια ιδιαίτερη ικανότητα, λέμε ότι την καλλιεργώ (= εξασκώ): *Έχει ωραία φωνή, αλλά πρέπει να την καλλιεργήσει.*

5. λέμε ότι καλλιεργούμε κάτι όταν το κάνουμε να γίνει πιο δυνατό ή πιο μεγάλο: *Το κόμμα του καλλιεργεί το ρατσισμό και την ξενοφοβία.*

τα **καλλιστεία** (των καλλιστείων) ΟΥΣ.: τα καλλιστεία είναι διαγωνισμός στον οποίο βραβεύεται η πιο όμορφη από τις κοπέλες που παίρνουν μέρος: *Βγήκε Μις Ελλάς στα καλλιστεία.*

ο **καλλιτέχνης** (του καλλιτέχνη, των καλλιτεχνών), η **καλλιτέχνηδα** (της καλλιτέχνης, των καλλιτέχνιδων) ΟΥΣ.:

1. ο καλλιτέχνης είναι αυτός που ασχολείται με κάποια τέχνη, όπως ζωγραφική, γλυπτική, μουσική, θέατρο κτλ.: *Ο Ντα Βίντσι ήταν ένας από τους σημαντικότερους καλλιτέχνες της Αναγέννησης.*

2. καλλιτέχνη λέμε κάποιον που φτιάχνει κάτι, για να τονίσουμε ότι το φτιάχνει πολύ καλά και όμορφα: *Τι νόστιμο φαγητό! Ο μάγειρας είναι πραγματικός καλλιτέχνης!*

ο **καλλιτεχνικός**, η **καλλιτεχνική**, το **καλλιτεχνικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι καλλιτεχνικό, έχει σχέση με την τέχνη και τους καλλιτέχνες: *Οι πίνακες του Νταλί έχουν τεράστια καλλιτεχνική αξία.*

η **καλλονή** (της καλλονής, των καλλονών) ΟΥΣ.: καλλονή είναι η πάρα πολύ όμορφη γυναίκα: *Στα καλλιστεία πήραν μέρος πολλές καλλονές.*

το **καλλυντικό** (του καλλυντικού, των καλλυντικών) ουσ.: τα καλλυντικά είναι ουσίες, όπως οι κρέμες, οι πούδρες, τα κραγιόν κτλ., που χρησιμοποιούμε για τη φροντίδα του προσώπου ή του σώματος: *Χρησιμοποιεί φυσικά καλλυντικά για το πρόσωπό της.*

△ Η λέξη καλλυντικό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το **καλλωπιστικό φυτό** ουσ.: τα καλλωπιστικά φυτά είναι λουλούδια και άλλα φυτά που τα βάζουμε στη βεράντα ή στον κήπο για ομορφιά: *Γέμισε τη βεράντα με αζαλέες, καμέλιες και άλλα καλλωπιστικά φυτά.*

το **καλό** ουσ.:

1. το καλό είναι καθετί που είναι ωφέλιμο για κάποιον ή για κάτι (≠ κακό): *Εγώ σου δίνω συμβουλές, γιατί θέλω το καλό σου. / Τα φρούτα και τα λαχανικά κάνουν καλό στην υγεία.*

2. το καλό είναι κάθε πράξη που θεωρούμε σωστή ή δίκαιη (≠ κακό): *Πώς να σου ξεπληρώσω το καλό που μου έκανες;*

3. το καλό είναι το προτέρημα που έχει κάποιος ή κάτι: *Έχει ένα καλό, είναι τίμιος άνθρωπος.*

4. καλά πληθ.: τα καλά είναι τα ρούχα που φοράμε σε ειδικές περιπτώσεις, όπως σε γιορτές, επίσημες εκδηλώσεις κτλ. (≠ καθημερινά): *Φόρεσαν τα καλά τους και πήγαν στο γάμο.*

△ Το καλό δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. πιάνω με το καλό

καλό βράδυ! επιφ.: ευχή που λέμε σε κάποιον όταν τον αποχαιρετάμε μετά το απόγευμα: *Καλό βράδυ και καλά να περάσετε!*

καλό ξημέρωμα! επιφ.: ευχή που λέμε σε κάποιον που πάει για ύπνο: *Καληνύχτα και καλό ξημέρωμα!*

καλό ταξίδι! επιφ.: ευχή που λέμε σε κάποιον πριν φύγει για ταξίδι: *Καλό ταξίδι και να μας ξανάρθεις!*

ο **καλόβολος**, η **καλόβολη**, το **καλόβολο** επιθ.: όταν κάποιος είναι καλόβολος, ευχαριστείται εύκολα, δε θυμώνει και δεν παραπονιέται χωρίς λόγο (= βολικός ≠ άβολος): *Είναι καλόβολος άνθρωπος και δε δημιουργεί προβλήματα.*

ο **καλόγερος** (του καλόγερου, των καλόγερων), η **καλόγρια** (της καλόγιας, των καλόγριων) ουσ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) ο καλόγερος είναι ο άντρας που ζει σε χριστιανικό μοναστήρι μακριά από τους ανθρώπους και αφοσιώνεται στην προσευχή και στη λατρεία του Θεού (= μοναχός): *Παράτησε την καριέρα του και έγινε καλόγερος.*

2. καλόγερο λέμε τον άνθρωπο που του αρέσει να ζει μόνος του, χωρίς φίλους και διασκεδάσεις: *Όταν έχει εξετάσεις, ζει σαν καλόγερος.*

3. καλόγερος αρσ.: καλόγερο λέμε την ψηλή και όρθια κρεμάστρα που, όταν έχει πάνω της κρεμασμένα ρούχα, μοιάζει με καλόγερο: *Έβγαλε το παλτό του και το κρέμασε στον καλόγερο.*

4. καλόγερος αρσ. (ΑΝΕΠΙΣ., ΙΑΤΡ.): ο καλόγερος είναι ένα σπυρί με πύον: *Έχει βγάλει έναν καλόγερο στο πόδι και πονάει.*

ο **καλοδιάθετος**, η **καλοδιάθετη**, το **καλοδιάθετο** επιθ.: όταν κάποιος είναι καλοδιάθετος, έχει καλή διάθεση, κέφι και καλή υγεία (= ευδιάθετος ≠ κακοδιάθετος): *Ήρθε χαμογελαστή και καλοδιάθετη να μου προτείνει να πάμε μια βόλτα.*

το **καλοκαίρι** (του καλοκαιριού, των καλοκαιριών) ουσ.:

1. το καλοκαίρι είναι η εποχή του χρόνου που ο καιρός είναι πολύ ζεστός: *Το καλοκαίρι πάμε για μπάνια στη θάλασσα.*

2. καλοκαίρι λέμε τον καλό καιρό (= καλοκαιρία ≠ κακοκαιρία): *Τι περίεργος καιρός για Φεβρουάριο μήνα! Χτες χιόνιζε και σήμερα είναι καλοκαίρι.*

καλοκαιριάζει (καλοκαιρίασε) ρημ.: όταν καλοκαιριάζει, μπαίνει το καλοκαίρι: *Μόλις καλοκαιριάσει, θα πάμε για μπάνιο.*

καλοκαιριάτικα επιφρ.: όταν κάτι γίνεται καλοκαιριάτικα, γίνεται μέσα στο καλοκαίρι: *Γιατί φόρεσες πουλόβερ καλοκαιριάτικά;*

ο **καλοκαιριάτικος**, η **καλοκαιριάτικη**, το **καλοκαιριάτικο** επιθ.: όταν κάτι είναι καλοκαιριάτικο, γίνεται το καλοκαίρι ή έχει σχέση με το καλοκαίρι (= καλοκαιρινός): *Έπιασαν κιάλας οι καλοκαιριάτικες ζέστες.*

ο **καλοκαιρινός**, η **καλοκαιρινή**, το **καλοκαιρινό** επιθ.: όταν κάτι είναι καλοκαιρινό, γίνεται το καλοκαίρι ή έχει σχέση με το καλοκαίρι: *Πού θα περάσετε τις καλοκαιρινές σας διακοπές; (= θερινός) / Το καρπούζι είναι το αγαπημένο μου καλοκαιρινό φρούτο. (= καλοκαιριάτικος)*

καλόκαρδα επιφρ.: όταν κάνουμε κάτι καλόκαρδα, το κάνουμε με καλόκαρδο τρόπο, με καλοσύνη (= καλόψυχα, καλοσυνάτα): *Πλησίασαν και μας χαιρέτησαν καλόκαρδα.*

ο **καλόκαρδος**, η **καλόκαρδη**, το **καλόκαρδο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι καλόκαρδος, έχει καλή καρδιά, είναι γεμάτος καλοσύνη (= καλόψυχος, καλοσυνάτος): *Είναι καλόκαρδο παιδί και δεν κρατάει κακία σε κανέναν.*

2. όταν κάτι είναι καλόκαρδο, δείχνει καλοσύνη: *Τον καλωσόρισε με ένα καλόκαρδο χαμόγελο.*

ο **καλομαθημένος**, η **καλομαθημένη**, το **καλομαθημένο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι καλομαθημένος, έχει συνηθίσει να ζει μέσα στην άνεση και στην καλοπέραση: *Είναι καλομαθημένος και δεν αντέχει τη σκληρή δουλειά.*

2. καλομαθημένο λέμε κάποιον που έχει συνηθίσει να γίνεται πάντα αυτό που θέλει: *Πολύ καλομαθημένη είναι, αφού κανείς δεν της χαλάει τα χατίρια!*

η **καλοπέραση** (της καλοπέρασης) ουσ.: καλοπέραση λέμε την ευχάριστη ζωή, χωρίς δυσκο-

λίες ή προβλήματα (= καλοζωία): *Έμαθε στην καλοπέραση και στις απολαύσεις και δεν αντέχει τη φτώχεια.*

△ Η λέξη καλοπέραση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

καλοπερνάω/καλοπερνώ (καλοπέρασα) ΡΗΜ.: όταν κάποιος καλοπερνάει, περνάει καλά, χωρίς προβλήματα ή δυσκολίες (≠ κακοπερνάω): *Καλοπέρασε στη ζωή του, δε στερήθηκε ούτε χρήματα ούτε επιτυχία. / Είχε μέσο και καλοπέρασε στο στρατό.*

Το **καλοριφέρ** ΟΥΣ.:

1. το καλοριφέρ είναι ένας μηχανισμός ο οποίος λειτουργεί με ζεστό νερό που μεταφέρεται μέσα από σωλήνες και τον χρησιμοποιούμε για να ζεστάνουμε τους χώρους ενός κτιρίου: *Μόλις αρχίσουν τα κρύα, ανάβουν το καλοριφέρ της πολυκατοικίας.*

2. καλοριφέρ λέμε και το ειδικό μεταλλικό αντικείμενο στο οποίο καταλήγουν οι σωλήνες αυτού του μηχανισμού, χωρίζεται σε φέτες και τοποθετείται στο χώρο που θέλουμε να ζεστάνουμε: *Βάλε την πετσέτα κοντά στο καλοριφέρ για να στεγνώσει.*

△ Η λέξη καλοριφέρ δεν κλίνεται.

ο **καλός**, η **καλή**, το **καλό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι καλός, είναι γεμάτος καλοσύνη, σκέφτεται και βοηθάει τους άλλους (= αγαθός ≠ κακός): *Βρέθηκε ένας καλός άνθρωπος και σταμάτησε να με βοηθήσει.*

2. όταν κάτι είναι καλό, δημιουργεί ευχάριστες καταστάσεις ή αισθήματα: *Τα έμαθες τα καλά νέα; Βρήκα δουλειά! (= ευχάριστος ≠ δυσάρεστος) / Αν αύριο έχει καλό καιρό, θα πάμε εκδρομή. (≠ άσχημος)*

3. όταν κάτι είναι καλό, συμφωνεί με ό,τι θεωρούμε σωστό ή δίκαιο: *Όταν προστατεύεις το περιβάλλον, κάνεις μια καλή πράξη.*

4. όταν είμαστε καλοί σε κάτι, έχουμε την ικανότητα ή τις γνώσεις να το κάνουμε πολύ καλά (= ικανός ≠ ανίκανος): *Είναι πολύ καλός μάστορας και επισκευάζει τα πάντα.*

5. όταν κάτι είναι καλό, έχει την ποιότητα ή τα αποτελέσματα που πρέπει ή που περιμένουμε να έχει (≠ κακός): *Δε χρειάζεται γυαλιά, γιατί έχει καλή όραση.*

6. λέμε για κάτι ότι είναι καλό όταν μας ωφελεί, μας βολεύει ή μας συμφέρει: *Αγόρασε καινούριο αυτοκίνητο σε πολύ καλή τιμή. (≠ ακριβός) / Αύριο είναι καλή μέρα για να συναντηθούμε; (= βολικός, κατάλληλος)*

ΕΚΦΡ. βλέπω με καλό μάτι, βρίσκομαι σε καλό δρόμο, είμαι στις καλές μου, κοιμάμαι του καλού καιρού, σε καλή μεριά, στα καλά καθούμενα, τέλος καλό, όλα καλά, του καλού καιρού

ο **κάλος** (του κάλου, των κάλων) ΟΥΣ.: ο κάλος είναι ένα σκληρό εξόγκωμα, συνήθως στα δάχτυλα των ποδιών ή στις πατούσες, που δημιουργείται όταν φοράμε στενά παπούτσια: *Τον ενοχλεί ο κάλος στο πόδι όταν περπατάει.*

ΕΚΦΡ. πατάω τον κάλο

καλοσυνάτα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι καλοσυνάτα, το κάνουμε με καλοσυνάτο τρόπο, με καλοσύνη (= καλόκαρδα): *Τον κοίταξε καλοσυνάτα και του είπε ότι δεν του κρατάει κακία για ό,τι έγινε.*

ο **καλοσυνάτος**, η **καλοσυνάτη**, το **καλοσυνάτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι καλοσυνάτος, είναι γεμάτος καλοσύνη (= καλόκαρδος): *Ένας καλοσυνάτος χωρικός τούς έδωσε φρέσκα φρούτα και δροσερό νερό.*

2. όταν κάτι είναι καλοσυνάτο, δείχνει καλοσύνη: *Έχει ήρεμο και καλοσυνάτο πρόσωπο.*

η **καλοσύνη** (της καλοσύνης) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος έχει καλοσύνη, θέλει το καλό των άλλων ανθρώπων και κάνει καλές πράξεις (≠ κακία): *Έδειξε μεγάλη καλοσύνη όταν ζήτησα τη βοήθειά του.*

2. καλοσύνη είναι καθετί που λέει ή κάνει κάποιος για να μας βοηθήσει: *Ήταν μεγάλη καλοσύνη του ξενοδόχου που μας βρήκε δωμάτιο μες στη νύχτα.*

△ Η λέξη καλοσύνη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. αν έχεις την καλοσύνη

το **καλούπι** (του καλουπιού, των καλουπιών) ΟΥΣ.: το καλούπι είναι ένα βαθύ δοχείο, μέσα στο οποίο χύνουμε υγρά ή μαλακά υλικά, για να φτιάχνουμε αντικείμενα που έχουν το σχήμα του και το ίδιο σχήμα μεταξύ τους (= μήτρα): *Οι καρφίτσες με το σήμα της εταιρείας κατασκευάζονται με καλούπι για καλύτερα αποτελέσματα.*

καλούς απογόνους! ΕΠΙΦ.: ευχή που λέμε σε όσους παντρεύονται, για να τους ευχηθούμε να κάνουν πολλά και γερά παιδιά: *Να ζήσετε και καλούς απογόνους!*

καλπάζω (κάλπασα) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα άλογο καλπάζει, τρέχει γρήγορα, με αποτέλεσμα και τα τέσσερα πόδια του να σηκώνονται από το έδαφος την ίδια στιγμή: *Άσπρα άλογα κάλπαζαν στα καταπράσινα λιβάδια.*

2. όταν κάποιος καλπάζει, βρίσκεται πάνω σε άλογο που τρέχει: *Είδαμε τον καβαλάρη να καλπάζει και να φεύγει μακριά.*

3. λέμε ότι κάτι άσχημο καλπάζει όταν μεγαλώνει γρήγορα: *Η ανεργία καλπάζει σε όλες τις χώρες.*

το **καλσόν** και το **καλτσόν** ΟΥΣ.: το καλσόν είναι ένα ρούχο από νάιλον, που το φοράνε οι γυναίκες και τα κορίτσια στα πόδια τους· σκεπάζει την πατούσα, τη γάμπα και τους γοφούς: *Το χειμώνα φοράει πάντα μάλλινα καλσόν για να μην κρυώνει.*

△ Η λέξη καλσόν δεν κλίνεται.

η **κάλτσα** (της κάλτσας, των κάλτσών) ΟΥΣ.: η κάλτσα είναι ένα ρούχο που φοράμε στα πόδια μας μέσα από τα παπούτσια και φτάνει ως τον

αστράγαλο ή ως το γόνατο: *Το καλοκαίρι δε φοράω κάλτσες, γιατί ζεσταίνομαι.*

ΕΚΦΡ. είμαι διαόλου κάλτσα

η **καλύβα** (της καλύβας, των καλυβών) ουσ.:

1. η καλύβα είναι το μικρό και φτωχό σπίτι, που φτιάχνουν συνήθως οι χωρικοί με απλά υλικά, όπως κλαδιά, καλάμια, χόμα κτλ.: *Ο βοσκός έμενε σε μια καλύβα μέσα στο δάσος.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) καλύβα λέμε κάθε σπίτι που είναι μικρό και πρόχειρα φτιαγμένο: *Δεν το πιστεύω, δώσατε τόσα λεφτά για να αγοράσετε αυτή την καλύβα!*

το **κάλυμμα** (του καλύμματος, των καλυμμάτων) ουσ.: το κάλυμμα είναι καθετί με το οποίο σκεπάζουμε κάποιον ή κάτι όταν θέλουμε να το προστατέψουμε: *Αγόρασε ένα πολύχρωμο κάλυμμα για τον καναπέ. (= σκέπασμα) / Έντυσε τα βιβλία της με πλαστικά καλύμματα.*

καλύπτω (κάλυψα), **καλύπτομαι** (καλύφτηκα, καλυμμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν καλύπτουμε κάτι, βάζουμε από πάνω του κάτι άλλο, για να το προστατέψουμε ή να το κρύψουμε (= σκεπάζω): *Κάλυψαμε το πάτωμα με μοκέτα. / Κρέμασαν τον πίνακα στον τοίχο για να καλύψουν τις γρατσουνιές.*

2. λέμε ότι καλύπτουμε κάτι όταν δε λέμε όλη την αλήθεια για αυτό: *Προσπάθησαν να καλύψουν τα σκάνδαλα των υπουργών.*

3. λέμε ότι μια απόσταση την καλύπτουμε όταν την κάνουμε με τα πόδια ή με κάποιο μέσο συγκοινωνίας (= διανύω): *Κάλυψαν την απόσταση των πεντακοσίων χιλιομέτρων σε τρεις ώρες.*

4. καλύπτουμε ένα θέμα όταν αναφερόμαστε σε αυτό με λεπτομέρειες: *Οι εφημερίδες δεν κάλυψαν το γεγονός. / Το βιβλίο καλύπτει την περίοδο μετά τον πόλεμο.*

5. καλύπτει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι καλύπτει κάτι άλλο, απλώνεται πάνω στην επιφάνειά του: *Το χιόνι κάλυψε όλη την αυλή. (= σκεπάζει) / Πόση έκταση καλύπτει το σχολείο; (= καταλαμβάνει)*

6. καλύπτει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι μας καλύπτει όταν ικανοποιεί τις ανάγκες μας (= εξυπηρετεί): *Ποιο μοντέλο υπολογιστή καλύπτει καλύτερα τις ανάγκες σας;*

καλυτερεύω (καλυτέρεψα) ΡΗΜ.:

1. όταν καλυτερεύουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει καλύτερο (= βελτιώνω ≠ χειροτερεύω): *Ο καθένας μας μπορεί να καλυτερέψει τον εαυτό του. / Κάνει μαθήματα για να καλυτερέψει τα αγγλικά της.*

2. καλυτερεύει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι καλυτερεύει, γίνεται καλύτερο (= βελτιώνεται ≠ χειροτερεύει): *Σταμάτησε η βροχή και ο καιρός καλυτέρευσε. / Από τότε που μίληκε στο νοσοκομείο έχει καλυτερέψει η κατάσταση της υγείας του.*

ο **καλύτερος**, η **καλύτερη**, το **καλύτερο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι καλύτερο, είναι πάρα πολύ καλό ή πιο καλό σε σχέση με κάτι άλλο (≠ χειρό-

τερος): *Όλοι προσπαθούμε για ένα καλύτερο μέλλον.*

△ Η λέξη καλύτερος είναι ο συγκριτικός βαθμός του επιθέτου καλός.

καλώ (κάλεσα), **καλούμαι** (καλέστηκα, καλεσμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν καλούμε κάποιον, του ζητάμε να έρθει σε γιορτή, πάρτι, γεύμα κτλ. (= προσκαλώ): *Ποιους θα καλέσεις στο πάρτι; / Δε με κάλεσε στο γάμο του.*

2. όταν καλούμε κάποιον, του ζητάμε να έρθει για βοήθεια (= φωνάζω, ειδοποιώ): *Αν συνεχίσει ο πυρετός, να καλέσεις το γιατρό.*

3. όταν καλούμε κάποιον, του ζητάμε να κάνει κάτι: *Το δικαστήριο κάλεσε άλλους δύο μάρτυρες για να καταθέσουν στη δίκη.*

4. καλώ στο τηλέφωνο σημαίνει ότι τηλεφωνώ σε κάποιον: *Τον καλώ στο τηλέφωνο, αλλά δεν απαντάει.*

5. καλώ το ασανσέρ σημαίνει ότι πατάω το κουμπί για να έρθει στον όροφο όπου βρίσκομαι: *Να καλέσεις το ασανσέρ στον τέταρτο όροφο.*

το **καλώδιο** (του καλωδίου, των καλωδίων) ουσ.: το καλώδιο είναι κομμάτι από σύρμα, συνήθως καλυμμένο με πλαστικό, με το οποίο συνδέουμε τις ηλεκτρικές συσκευές με την πρίζα: *Κόπηκε το καλώδιο και η τηλεόραση σταμάτησε να παίζει.*

καλώς ΕΠΙΡΡ. (ΕΠΙΣ.):

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι συμφωνούμε με τον τρόπο που έγινε κάτι: *Εσύ καλώς τον συμβούλεψες να προσέχει, αυτός όμως δε σε άκουσε.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δηλώσουμε τη βαθμολογία ενός μαθητή ή ενός φοιτητή: *Πήρε το πτυχίο του από τη Νομική Σχολή με βαθμό "Καλώς".*

καλώς όρισε! ΕΠΙΦ.: το λέμε σε κάποιον που μόλις ήρθε, συνήθως μετά από ταξίδι: *Καλώς ορίσατε στην πόλη μας!*

καλώς σε βρήκα! ΕΠΙΦ.: το λέμε σε κάποιον που τον συναντάμε όταν φτάνουμε μετά από ταξίδι: *Καλώς ορίσατε! – Καλώς σας βρήκαμε!*

καλώς τα δέχτηκε! ΕΠΙΦ.: το λέμε σε κάποιον που υποδέχεται ένα αγαπημένο του πρόσωπο: *Δεν ήξερα ότι θα ερχόντουσαν τα παιδιά. Καλώς τα δεχτήκατε!*

καλωσορίζω (καλωσόρισα) ΡΗΜ.: όταν καλωσορίζουμε κάποιον που έχει φτάσει από μακριά, που έχει έρθει να μας δει κτλ., τον χαιρετάμε με χαρά (= υποδέχομαι): *Βγήκε στην πόρτα για να τους καλωσορίσει.*

το **καμάκι** (του καμακιού, των καμακιών) ουσ.:

1. το καμάκι είναι ένα μακρύ κοντάρι με μυτερή άκρη, σαν πιρούνι, που το χρησιμοποιούμε στο ψάρεμα για να καρφώνουμε τα ψάρια: *Έπιασε το χταπόδι με το καμάκι του.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν ένας άντρας κάνει καμάκι σε μια γυναίκα, προσπαθεί με ωραία λόγια να την

πείσει να βγει μαζί του ραντεβού: *Τον είδα στην παραλία να κάνει καμάκι σε τουρίστριες.*

η **κάμαρα** (της κάμαρας, των καμαρών) ουσ.: κάμαρα λέμε το δωμάτιο του σπιτιού, και κυρίως την κρεβατοκάμαρα: *Ένωσε μια αδιαθεσία και πήγε στην κάμαρά της να ξαπλώσει.*

το **καμάρι** ουσ.:

1. όταν νιώθουμε καμάρι για κάτι, είμαστε περήφανοι για αυτό (= περηφάνια ≠ ντροπή): *Νιώθει μεγάλο καμάρι που η πόλη βραβεύει τον αδερφό της.*

2. το καμάρι μας είναι κάποιος ή κάτι που μας κάνει να νιώθουμε μεγάλη περηφάνια: *Είναι οι καλύτεροι μαθητές, το καμάρι του σχολείου μας.*

△ Η λέξη καμάρι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

καμαρώνω (καμάρωσα) ΡΗΜ.:

1. όταν καμαρώνουμε για κάτι, νιώθουμε καμάρι για κάτι που έχουμε ή που είμαστε (= περηφανεύομαι): *Χαίρεται και καμαρώνει για το καινούριο του ποδήλατο.*

2. όταν καμαρώνουμε κάποιον ή κάτι, είμαστε περήφανοι για αυτόν ή για αυτό: *Καμαρώνει τα παιδιά της, που σπούδασαν και έγιναν επιστήμονες.*

καμαρωτά ΕΠΙΡΡ.: όταν περπατάμε καμαρωτά, περπατάμε με το κεφάλι ψηλά, με καμάρι: *Οι στρατιώτες προχωρούσαν καμαρωτά στην παρέλαση.*

ο **καμαρωτός**, η **καμαρωτή**, το **καμαρωτό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος περπατάει καμαρωτός, περπατάει με το κεφάλι του ψηλά, με καμάρι: *Σηκώθηκε καμαρωτός καμαρωτός να παραλάβει το βραβείο του.*

η **καμέλια** (της καμέλιας, των καμελιών) ουσ.:

1. η καμέλια είναι ένα φυτό που ανθίζει το χειμώνα και βγάζει ωραία κόκκινα λουλουδάκια: *Άνθισε η καμέλια στη γλάστρα μας.*

2. καμέλια είναι το λουλουδί που βγαίνει από αυτό το φυτό: *Μου έφερε δώρο για τη γιορτή μου ένα μπουκέτο κόκκινες καμέλιες.*

η **κάμερα** (της κάμερας, των καμερών) ουσ.: κάμερα είναι η μηχανή με την οποία τραβάμε φωτογραφίες ή βίντεο: *Τα καινούρια κινητά τηλέφωνα έχουν κάμερα για να τραβάνε φωτογραφίες. / Για λόγους ασφαλείας ο χώρος παρακολουθείται από κάμερες.*

η **καμήλα** (της καμήλας, των καμηλών) ουσ.:

1. η καμήλα είναι ένα μεγάλο ζώο που ζει στις ερήμους και χρησιμοποιείται για τη μεταφορά ανθρώπων και πραγμάτων· έχει ψηλό λαιμό, μία ή δύο καμπούρες στην πλάτη και μπορεί να αντέξει αρκετές μέρες χωρίς νερό: *Οι βεδουίνοι διασχίζουν την έρημο της Σαχάρας με καμήλες.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) καμήλα λέμε μια γυναίκα όταν είναι ψηλή και άχαρη: *Αυτή η κοπέλα περπατάει πολύ άγαρμπα. Σκέτη καμήλα!*

η **καμηλοπάρδαλη** (της καμηλοπάρδαλης, των καμηλοπάρδαλων) ουσ.: η καμηλοπάρδαλη είναι ένα μεγάλο ζώο που ζει στην Αφρική, έχει πολύ μακρύ λαιμό και ψηλά πόδια, μικρό κεφάλι και κιτρινωπό δέρμα με καφετιά σημάδια: *Ντοκιμαντέρ με καμηλοπάρδαλεις.*

η **καμινάδα** (της καμινάδας, των καμινάδων) ουσ.: η καμινάδα είναι ο σωλήνας που προεξέχει στη στέγη ενός κτίριου και χρησιμεύει για να περνάει και να βγαίνει στον αέρα ο καπνός από το τζάκι, από τις μηχανές εργοστασίου κτλ. (= καπνοδόχος, φουγάρο): *Κάπνιζαν οι καμινάδες των τζακιών.*

το **καμιόνι** (του καμιονιού, των καμιονιών) ουσ.: το καμιόνι είναι ένα είδος φορτηγού, που το χρησιμοποιούν συνήθως στο στρατό: *Το καμιόνι μετέφερε τους αιχμαλώτους.*

η **καμπάνα** (της καμπάνας, των καμπανών) ουσ.:

1. η καμπάνα είναι ένα μεγάλο, βαθύ μεταλλικό αντικείμενο που βγάζει δυνατό ήχο όταν το ραβδί που κρέμεται στο εσωτερικό του χτυπάει τις πλευρές του: *Οι καμπάνες χτυπούν την Κυριακή το πρωί για να πάνε οι χριστιανοί στην εκκλησία.*

2. καμπάνα λέμε καθετί που έχει το σχήμα της καμπάνας: *Φέτος είναι στη μόδα τα παντελόνια καμπάνα.*

το **καμπανάκι** ουσ.: το καμπανάκι είναι το μικρό κουδούνι στο σχήμα της καμπάνας: *Ο πρόεδρος κούνησε το καμπανάκι για να κάνει ησυχία το ακροατήριο.*

△ Η λέξη καμπανάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. χτυπάω το καμπανάκι

η **καμπαρντίνα** (της καμπαρντίνας) και η **καπαρντίνα** ουσ.:

1. η καμπαρντίνα είναι το λεπτό πανωφόρι από αδιάβροχο ύφασμα, που έχει τσέπες και ζώνη: *Πάνω από το σακάκι φορούσε μια μακριά μπεζ καμπαρντίνα.*

2. η καμπαρντίνα είναι ένα γερό ύφασμα, μάλλινο ή βαμβακερό, που χρησιμοποιείται συνήθως σε παντελόνια ή πανωφόρια: *Αγόρασε ένα ακριβό παντελόνι από μάλλινη καμπαρντίνα.*

△ Η λέξη καμπαρντίνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **κάμπια** (της κάμπιας) ουσ.: η κάμπια είναι η μορφή σκουληκιού που έχουν κάποια έντομα όταν είναι μικρά, πριν γίνουν κανονικά έντομα: *Η κάμπια όταν μεγαλώνει γίνεται πεταλούδα.*

△ Η λέξη κάμπια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **κάμπιγκ** ουσ.:

1. όταν κάνουμε κάμπιγκ, μένουμε σε σκηνή ή σε τροχόσπιτο στην εξοχή: *Στις διακοπές, κάνουμε κάμπιγκ δίπλα στη θάλασσα.*

2. το κάμπιγκ είναι ο χώρος που τον νοικιάζουμε για λίγο καιρό για να μπορούμε να στήσουμε τις σκηνές μας ή τα τροχόσπιτά μας, συνήθως

στις διακοπές: *Αν δε βρούμε δωμάτιο σε ξενοδοχείο, θα μείνουμε σε κάποιο κάμπιγκ.*

⚠ Η λέξη κάμπιγκ δεν κλίνεται.

η **καμπίνα** (της καμπίνας, των καμπινών) ουσ.:

1. η καμπίνα είναι το μικρό δωμάτιο του πλοίου ή του τρένου, στο οποίο υπάρχουν κρεβάτια για να μπορούν οι επιβάτες να κοιμούνται όταν ταξιδεύουν: *Δε βρήκαμε καμπίνα στο πλοίο, και μείναμε όλη τη νύχτα στο κατάστρωμα.*

2. η καμπίνα είναι μια μικρή, συνήθως ξύλινη, κατασκευή που υπάρχει στις παραλίες, όπου μπορούμε να αλλάζουμε ρούχα: *Μπήκε στην καμπίνα για να φορέσει το μαγιό της.*

ο **κάμπος** (του κάμπου, των κάμπων) ουσ.: ο κάμπος είναι η πεδιάδα: *Το σπίτι βρίσκεται στο κέντρο του χωριού και αγναντεύει από ψηλά τον κάμπο.*

κάμποσο επιρρ.: όταν κάτι γίνεται κάμποσο, γίνεται σε αρκετή ποσότητα, σε αρκετό βαθμό ή για αρκετό διάστημα: *Περίμενα κάμποσο μέχρι να έρθει το λεωφορείο.*

κάμποσος, κάμποση, κάμποσο αντων.: κάμποσα πρόσωπα ή πράγματα σημαίνει αρκετά πρόσωπα ή πράγματα: *Μαζεύτηκαν κάμποσα παιδιά στην αυλή. / Πέρασε κάμποσος καιρός από τότε που έφυγε.*

η **καμπούρα** (της καμπούρας) ουσ.:

1. καμπούρα είναι το μεγάλο εξόγκωμα που έχουν κάποιοι άνθρωποι στην πλάτη τους: *Ξαφνικά, παρουσιάζεται ένας γέρος, ασχημομούρης και με καμπούρα.*

2. καμπούρα είναι το μεγάλο εξόγκωμα που έχει η πλάτη της καμήλας: *Οι καμήλες αποθηκεύουν στην καμπούρα τους νερό.*

3. καμπούρα λέμε κάθε εξόγκωμα που μοιάζει με καμπούρα: *Μπροστά ανοίγεται το περίγραμμα των θρακικών βουνών, στο βάθος οι κορφές της Ροδόπης, πιο κοντά η καμπούρα του Ίσμαρου.*

⚠ Η λέξη καμπούρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

καμπουριάζω (καμπουριάσα, καμπουριάσμενος) ρημ.: όταν καμπουριάζουμε, γέρνουμε την πλάτη προς τα εμπρός, δε στεκόμαστε σε ίσια θέση: *Γέρασε και καμπουριάσε. / Μην καμπουριάσεις, σήκωσε τους ώμους και ίσιωσε την πλάτη. (= σκύβω)*

η **καμπύλη** (της καμπύλης, των καμπυλών) ουσ.:

1. καμπύλη είναι κάθε γραμμή που δεν είναι ίσια αλλά ελαφρά λυγισμένη, όπως για παράδειγμα το κομμάτι ενός κύκλου: *Όταν γελάμε, τα χείλη μας σχηματίζουν μια καμπύλη.*

2. καμπύλες πληθ.: καμπύλες λέμε τα μέρη στο σώμα μιας γυναίκας που είναι αρκετά στρογγυλά, όπως είναι το στήθος ή οι γλουτοί, και το κάνουν να ξεχωρίζει από το σώμα ενός άντρα: *Ήταν εντυπωσιακή γυναίκα με ωραίες καμπύλες.*

καμώνομαι (καμώθηκα) ρημ. (ανεπισ.): κάποιος καμώνεται ότι είναι άρρωστος ή κάτι άλλο όταν φέρεται σαν να είναι, ενώ δεν είναι (= προσποιούμαι, υποκρίνομαι, παριστάνω): *Ο γέροντας καμώθηκε τον κουφό. / Καμώθηκε τάχα ότι δε με άκουσε που ήρθα.*

ο **καναδέζικος**, η **καναδέζικη**, το **καναδέζικο** επιθ. (ανεπισ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο канаδικός

ο **καναδικός**, η **καναδική**, το **καναδικό** επιθ.: όταν κάτι είναι канаδικό, έχει σχέση με τον Καναδά ή με τους Καναδούς: *Το νόμισμα του Καναδά είναι το канаδικό δολάριο.*

ο **Καναδός** (του Καναδού, των Καναδών), η **Καναδή** (της Καναδής) και η **Καναδέζα** (της Καναδέζας) ουσ.+επιθ.: Καναδός είναι αυτός που είναι από τον Καναδά ή είναι πολίτης του κράτους του Καναδά: *Δύο Καναδές κέρδισαν τα καλύτερα βραβεία μουσικής στο διαγωνισμό. / Καναδοί επιστήμονες ανακάλυψαν τα παλαιότερα απολιθωμένα έμβρυα δεινοσαύρου.*

το **κανάλι** (του καναλιού, των καναλιών) ουσ.:

1. το κανάλι είναι ένα αυλάκι στη γη, που το κατασκευάζουν οι άνθρωποι για να περνάει το νερό: *Το νερό για το πότισμα των χωραφιών έρχεται από τη λίμνη μέσα από κανάλια. / Το κανάλι του Σουέζ ενώνει τη Μεσόγειο με την Ερυθρά θάλασσα. (= διώρυγα)*

2. κανάλι λέμε το στενό πέρασμα ανάμεσα σε δύο θάλασσες ή δύο ποτάμια από όπου περνούν τα πλοία: *Στη Βενετία αντί για δρόμους έχει κανάλια και αντί για λεωφορεία βάρκες.*

3. κανάλι λέμε το σταθμό της τηλεόρασης: *Ο αγώνας θα μεταδοθεί από το κρατικό κανάλι.*

το **καναπεδάκι** ουσ.:

1. το καναπεδάκι είναι ο μικρός καναπές: *Στο χολ έχουμε ένα μικρό ξύλινο καναπεδάκι.*

2. καναπεδάκι λέμε ένα μικρό κομμάτι ψωμιού πάνω στο οποίο βάζουμε διάφορα υλικά, όπως βούτυρο, τυρί, ζαμπόν κτλ.: *Ετοίμασε μερικά καναπεδάκια με καπνιστό σολομό για το πάρτι.*

⚠ Η λέξη καναπεδάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **καναπές** (του καναπέ, των καναπέδων) ουσ.: ο καναπές είναι ένα μακρύ, άνετο κάθισμα με πλάτη και μπράτσα, στο οποίο μπορούν να καθίσουν δύο ή περισσότερα άτομα: *Οι καλεσμένοι κάθισαν στους άνετους καναπέδες του σαλονιού.*

το **καναρίνι** (του καναρινιού, των καναρινιών) ουσ.: το καναρίνι είναι ένα μικρό, κίτρινο πουλί, που κελαηδάει ωραία και συνήθως ζει μέσα σε κλουβί: *Για συντροφιά, είχε στην κουζίνα ένα καναρίνι που της τραγουδούσε όλη μέρα.*

η **κανάτα** (της κανάτας, των κανατών) ουσ.:

1. η κανάτα είναι ένα βαθύ αντικείμενο με ένα χερούλι και πλατύ άνοιγμα, που φτιάχνεται από γυαλί ή από πηλό και το χρησιμοποιούμε για να σερβίρουμε νερό ή κρασί στο τραπέζι:

Μου δίνεις την κανάτα για να βάλω λίγο νερό στο ποτήρι μου;

2. μια κανάτα νερό είναι τόσο νερό, όσο χωράει μια κανάτα: *Έστυψε μια κανάτα χυμό πορτοκάλι.*

η **κανέλα** (της κανέλας) ουσ.:

1. η κανέλα είναι ένα φυτό που φυτρώνει στην Ασία και από τη φλούδα των κλαδιών του παίρνουμε το μπαχαρικό κανέλα: *Η κανέλα κρατάει τα φύλλα της όλο το χρόνο.*

2. η κανέλα είναι το μπαχαρικό που έχει ανοιχτό καφέ χρώμα, ωραίο άρωμα και έντονη γεύση και το χρησιμοποιούμε για να νοστιμίζουμε τα φαγητά ή να δίνουμε άρωμα στα γλυκά: *Έριξε λίγη κανέλα πάνω στο ρυζόγαλο.*

△ Η λέξη κανέλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **κανελής**, η **κανελί**, το **κανελί** επιθ.: όταν κάτι είναι κανελί, έχει το ζεστό καφέ χρώμα της κανέλας: *Το σκυλάκι τους είναι κανελί με άσπρες βούλες.*

το **κανελί** ουσ.: το κανελί είναι το χρώμα της κανέλας: *Το κανελί και το κεραμιδί είναι αποχρώσεις του κόκκινου.*

△ Η λέξη κανελί δεν κλίνεται.

κανένας/κανείς, καμία/καμιά, κανένα ΑΝΤΩΝ.:

1. όταν δεν υπάρχει κανένας, δεν υπάρχει ούτε ένας: *Κανείς δεν ξέρει το μέλλον. / Καμιά γυναίκα δε θα μπορούσε να τον αντέξει.*

2. λέξη που χρησιμοποιούμε για να ρωτήσουμε αν υπάρχει κάποιος: *Πείνασε κανείς;*

3. το χρησιμοποιούμε όταν δεν είμαστε σίγουροι για κάποιον αριθμό, για κάποιο ποσό ή για την ώρα (= περίπου): *Περπάτησε καμιά δεκαριά μέτρα και κοινοστάθηκε.*

ο **κανίβαλος** (του κανίβαλου, των κανίβαλων) ουσ.:

1. ο κανίβαλος είναι ο άνθρωπος που τρώει το κρέας άλλων ανθρώπων (= ανθρωποφάγος): *Υπάρχουν νησιά στον Ειρηνικό ωκεανό που κατοικούνται από κανίβαλους.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) κανίβαλο λέμε τον άγριο και βάρβαρο άνθρωπο: *Τι καταστροφές είναι αυτές που κάνατε εδώ μέσα! Εσείς δεν είστε άνθρωποι, είστε κανίβαλοι!* (= βάνδαλος)

το **κανό** ουσ.:

1. το κανό είναι η ελαφριά, στενή και επίπεδη βάρκα για ένα μόνο άτομο, που κινείται στο νερό με κουπί: *Στην παραλία νοικιάζουν κανό και θαλάσσια ποδήλατα.*

2. το κανό είναι άθλημα με κανό σε λίμνες ή ποτάμια: *Στη λίμνη των Ιωαννίνων γίνονται αγώνες κανό.*

△ Η λέξη κανό δεν κλίνεται.

ο **κανόνας** (του κανόνα, των κανόνων) ουσ.:

1. οι κανόνες είναι οι οδηγίες που μας εξηγούν τι πρέπει ή τι δεν πρέπει να κάνουμε σε ένα παιχνίδι, σε μια κατάσταση ή σε ένα σύστημα: *Για να παίξουμε, πρέπει να καταλάβεις τους*

βασικούς κανόνες του παιχνιδιού. / Η εταιρεία χρειάζεται νέους κανόνες για να λειτουργήσει σωστά. (= κανονισμός)

2. ο κανόνας είναι η παρατήρηση που περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται και συνδυάζονται οι λέξεις σε μια γλώσσα (≠ εξαίρεση): *Σύμφωνα με τους κανόνες τονισμού, οι μονοσύλλαβες λέξεις δεν παίρνουν τόνο.*

3. όταν μια κατάσταση είναι ο κανόνας, είναι αυτή που γίνεται συνήθως: *Έγινε κανόνας για οι άνθρωποι να δουλεύουν ακόμα και τα Σαββατοκύριακα.*

4. (ΕΠΙΣ.) κανόνα λέμε αλλιώς το χάρακα: *Σχεδίασε τις πλευρές του τετραγώνου με τον κανόνα.*

το **κανόνι** (του κανονιού, των κανονιών) ουσ.:

1. το κανόνι είναι ένα μεγάλο και βαρύ όπλο, συνήθως πάνω σε ρόδες, που το χρησιμοποιούν στους πολέμους για να πυροβολούν από μακρινές αποστάσεις: *Με την αναστολή του ήλιου, άρχισαν τα κανόνια να χτυπάνε τα σπίτια του χωριού.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) κανόνι λέμε κάποιον που είναι πολύ δυνατός σε κάτι: *Είναι κανόνι στα μαθηματικά.*

κανονίζω (κανόνισα), **κανονίζομαι** (κανονίστηκα, κανονισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κανονίζουμε κάτι, κάνουμε ό,τι χρειάζεται για να γίνει όπως πρέπει (= τακτοποιώ, φροντίζω): *Να κανονίσεις τις λεπτομέρειες για το πάρτι.*

2. όταν κανονίζουμε κάτι, κάνουμε σχέδια για να γίνει (= προγραμματίζω, σχεδιάζω): *Κανονίσαμε να πάμε σινεμά. / Κανόνισε να φύγει νωρίς από τη δουλειά.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι θα κανονίσουμε κάποιον όταν απειλούμε ότι θα τον τιμωρήσουμε: *Αν ξαναπείς ψέματα, θα σε κανονίσω εγώ!*

κανονικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται κανονικά, γίνεται όπως πρέπει ή όπως συνηθίζεται: *Το λεωφορείο έφτασε κανονικά στην ώρα του. / Κανονικά, τα απογεύματα δεν έχω δουλειά.*

ο **κανονικός**, η **κανονική**, το **κανονικό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι κανονικό, είναι σύμφωνο με τους κανόνες ή με τους νόμους που υπάρχουν (≠ αντικανονικός): *Ακολούθησε την κανονική διαδικασία για να διοριστεί.*

2. όταν κάτι είναι κανονικό, είναι όπως το περιμένουμε ή όπως συνηθίζεται (= φυσιολογικός, συνηθισμένος): *Η θερμοκρασία είναι χαμηλότερη από την κανονική. / Τι ώρα ξυπνάς μια κανονική μέρα;*

3. όταν κάτι είναι κανονικό, βρίσκεται κοντά στο μέσο όρο, δεν είναι ούτε μεγάλο ούτε μικρό: *Τρώω κανονικές ποσότητες φαγητού αλλά παχαίνω. / Έχει κανονικό σώμα, με αρμονικές αναλογίες.* (= συμμετρικός)

4. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, όταν ένα σχήμα είναι κανονικό, έχει ίσες πλευρές και ίσες γω-

νίες: *Ο καθηγητής σχεδίασε ένα κανονικό εξάγωνο στον πίνακα.*

ο **κανονισμός** (του κανονισμού, των κανονισμών) ουσ.:

1. ο κανονισμός είναι ένα σύνολο οδηγιών που ρυθμίζουν το πώς πρέπει να λειτουργεί ένας οργανισμός, μια υπηρεσία κτλ.: *Ο κανονισμός της πολυκατοικίας απαγορεύει να υπάρχουν ζώα στα διαμερίσματα. / Σύμφωνα με τον κανονισμό, το σχολείο πρέπει να κλείνει μετά τις επτά το απόγευμα.*

2. ο κανονισμός είναι το έντυπο που περιλαμβάνει αυτές τις οδηγίες: *Διάβασε τον κανονισμό λειτουργίας της βιβλιοθήκης.*

το **κανταΐφι** (του κανταΐφιού, των κανταΐφιών) και το **καταΐφι** ουσ.:

1. κανταΐφι λέμε τη ζύμη που έχει τη μορφή πολύ λεπτών κλωστών και που τη χρησιμοποιούμε αντί για φύλλο σε γλυκά ή σε φαγητά: *Έφτιαξε μια ωραία τυρόπιτα με φύλλο κανταΐφι.*

2. κανταΐφι είναι το γλυκό που φτιάχνεται σε ταψί με ζύμη από κανταΐφι, μέσα στην οποία τυλίγουμε αμύγδαλα, καρύδια και κανέλα και, αφού τα ψήσουμε, ρίχνουμε από πάνω τους σιρόπι: *Μας κέρασε σπιτικό κανταΐφι.*

το **καντήλι** (του καντηλιού, των καντηλιών) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): το καντήλι είναι ένα δοχείο σαν μικρό ποτήρι μέσα στο οποίο καίει μια φλόγα που ανάβει με λάδι και φιτίλι· οι χριστιανοί το βάζουν ή το κρεμάνε μπροστά σε εικόνες αγίων ή στους τάφους των νεκρών: *Κάθε απόγευμα πηγαίνει στο νεκροταφείο και ανάβει το καντήλι στον τάφο της γιαγιάς.*

η **καντίνα** (της καντίνας) ουσ.: η καντίνα είναι ένας ειδικός χώρος σε σχολείο, εργοστάσιο κτλ., ή και στο δρόμο, όπου μπορεί να αγοράσει κανείς πρόχειρα φαγητά ή αναψυκτικά: *Στο διάλειμμα αγόρασε μια τυρόπιτα από την καντίνα. (= κυλικείο)*

⚠ Η λέξη καντίνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

κάνω (έκανα) ΡΗΜ.:

1. κάνουμε κάτι όταν το κατασκευάζουμε ή το δημιουργούμε (= φτιάχνω): *Ο επιπλοποιός έκανε έναν πολύ ωραίο καναπέ. / Τα παιδιά έκαναν αστείες ζωγραφιές.*

2. χρησιμοποιούμε τη λέξη “κάνω” για να πούμε ότι μια πράξη γίνεται: *Αυτός έκανε το φόνο. (= διαπράττω) / Άσε με να κάνω τη δουλειά μου. / Κάνε μια δοκιμή για να δεις αν δουλεύει.*

3. λέμε ότι κάποιος μας κάνει να είμαστε σε μια ορισμένη κατάσταση όταν γίνεται η αιτία για να βρεθούμε σε αυτή την κατάσταση: *Τον έκανες να κοκκινίσει. / Θα σε κάνω να το μετανιώσεις! / Μας έκανες όλους υπερήφανους.*

4. λέμε ότι μια γυναίκα ή ένα θηλυκό ζώο κάνει παιδί όταν το γεννάει (= γεννάω): *Η Μαρία έκανε κοριτσάκι. / Οι κότες κάνουν αυγά.*

5. όταν ετοιμάζουμε ένα φαγητό ή ποτό, λέμε ότι το κάνουμε (= φτιάχνω): *Έκανε μουσακά για το μεσημέρι. (= μαγειρεύω) / Θα κάνω ένα καφεδάκι.*

6. λέμε ότι κάνουμε ένα προϊόν όταν το φτιάχνουμε (= παράγω, βγάζω): *Η Μυτιλήνη κάνει καλό λάδι.*

7. λέμε ότι κάτι μας κάνει διαφορετικούς όταν μας αλλάζει: *Έβαψαν το σπίτι και το έκαναν αγνώριστο. / Η φτώχεια τον έκανε κλέφτη.*

8. όταν δουλεύουμε για λίγο διάστημα κάπου, λέμε ότι κάνουμε κάποιο επάγγελμα (= εργάζομαι, δουλεύω): *Τα καλοκαίρια κάνει το γκαρσόνι.*

9. λέμε ότι κάποιος κάνει τον τρελό, το χαζό κτλ. όταν φέρεται σαν να είναι, ενώ δεν είναι (= προσποιούμαι, παριστάνω): *Κάνει τον άρρωστο για να μην πάει στη δουλειά. / Της μιλούσα και έκανε πως δεν καταλάβαινε.*

10. όταν κάποιος είναι κατάλληλος για κάτι, λέμε ότι κάνει (= ταιριάζω): *Δεν κάνει για πρωθυπουργός. / Δε μου κάνει για φίλη.*

11. χρησιμοποιούμε το “κάνω” για να ρωτήσουμε κάποιον αν είναι καλά στην υγεία του (= γίνομαι): *Τι κάνει ο αδελφός σου;*

12. κάνει 3^ο πρ.: λέμε ότι κάτι κάνει ένα χρηματικό ποσό όταν τόσο αξίζει (= κοστίζει, έχει): *Πόσο έκανε το αυτοκίνητο που αγόρασες;*

13. κάνει ΕΝΙΚ. 3^ο πρ.: χρησιμοποιούμε το “κάνει” για να περιγράψουμε τον καιρό μια ορισμένη στιγμή (= έχει): *Τι καιρό θα κάνει αύριο; / Κάνει πολλή ζέστη εδώ μέσα.*

14. κάνει ΕΝΙΚ. 3^ο πρ.: κάνει να κάνουμε κάτι όταν επιτρέπεται να το κάνουμε (= είναι σωστό): *Κάνει να καπνίζεις τώρα που είσαι άρρωστος;*

ΕΚΦΡ. βλέποντας και κάνοντας, δεν κάνω ρούπι, κάνω γούστο, κάνω εντύπωση, κάνω καλά, κάνω κοιλιά, κάνω λεφτά, κάνω μαύρα μάτια, κάνω μια τρύπα στο νερό, κάνω πλάκα, κάνω πράξη, κάνω στην άκρη, κάνω τα πρώτα μου βήματα, κάνω τα στραβά μάτια, κάνω τη ζωή δύσκολη, κάνω τη ζωή πατίνι, κάνω την καρδιά μου πέτρα, κάνω την πάπια, κάνω το κεφάλι καζάνι, κάνω το κορόιδο, κάνω το πρώτο βήμα, κάνω το σταυρό μου, κάνω το τραπέζι, κάνω τόπι στο ξύλο, κάνω του κεφαλιού μου, κάνω φιγούρα, κάνω φτερά, κάνω ψιλά, μαζί δεν κάνουμε και χώρια δεν μπορούμε, τα κάνω γυαλιά καρφιά, τα κάνω θάλασσα, τα κάνω μούσκεμα, την κάνω, το κάνω βούκινο, το κάνω θέμα

κάνω γούστο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάτι που μας αρέσει πολύ: *Δεν κάνω γούστο να βγω έξω σήμερα το βράδυ.*

κάνω εντύπωση ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι κάνει εντύπωση, μας κάνει να το(ν) προσέξουμε (= εντυπωσιάζω): *Τι σου έκανε μεγαλύτερη εντύπωση στο ταξίδι;*

2. όταν κάτι μας κάνει εντύπωση, μας δημιουργεί μεγάλη έκπληξη, γιατί δεν το περιμέναμε: *Μου κάνει εντύπωση που δεν ήρθε στο ραντεβού μας.*

κάνω καλά ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάνουμε καλά κάποιον που είναι άρρωστος, τον θεραπεύουμε: *Νιώθει ευγνωμοσύνη για το γιατρό που την έκανε καλά.*

2. όταν κάνουμε καλά κάποιον, καταφέρνουμε να τον ελέγξουμε ή να τον νικήσουμε (= κουμαντάρω, κάνω ζάφτι): *Είναι πολύ άτακτο παιδί και δεν μπορώ να το κάνω καλά.*

κάνω κοιλιά ΕΚΦΡ.:

1. λέμε ότι κάποιος κάνει κοιλιά όταν παχαίνει: *Πίνει πολλές μπύρες και έχει κάνει κοιλιά.*

2. λέμε ότι μια ταινία ή ένα βιβλίο κάνει κοιλιά όταν χαλαρώνει η υπόθεση: *Η ταινία έκανε κοιλιά και βαρέθηκα.*

κάνω λεφτά ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος κάνει λεφτά όταν αποκτάει πολλά χρήματα, όταν γίνεται πλούσιος: *Έκανε λεφτά και έχτισε μια σπιταρόνα.*

κάνω μαύρα μάτια ΕΚΦΡ.: κάνουμε μαύρα μάτια να δούμε κάποιον όταν έχουμε πολύ καιρό να τον δούμε: *Πού χάθηκες, κάναμε μαύρα μάτια να σε δούμε!*

κάνω μια τρύπα στο νερό ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν οι προσπάθειές μας να πετύχουμε κάτι δεν έχουν κανένα αποτέλεσμα: *Δοκίμασε να φτιάξει την τηλεόραση αλλά έκανε μια τρύπα στο νερό.*

κάνω πλάκα ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάνουμε πλάκα, αστειευόμαστε, κάνουμε αστεία: *Με τους συμμαθητές μου κάνουμε πολλή πλάκα όταν βγαίνουμε βόλτα.*

2. όταν κάνουμε πλάκα σε κάποιον, τον κοροϊδεύουμε: *Δεν ντρέπεστε να κάνετε πλάκα στο δάσκαλό σας;*

κάνω πράξη ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι πράξη, το πραγματοποιούμε ή το εφαρμόζουμε: *Δεν έκανε πράξη τις υποσχέσεις του.*

κάνω στην άκρη ΕΚΦΡ.: όταν κάνω στην άκρη, αφήνω χώρο για να περάσει κάποιος: *Κάντε στην άκρη να περάσει το λεωφορείο!*

κάνω τα πρώτα μου βήματα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος κάνει τα πρώτα του βήματα σε κάτι, ξεκινάει να ασχολείται με αυτό: *Είναι νέος σκηνοθέτης και κάνει τα πρώτα του βήματα στον κινηματογράφο.*

κάνω τα στραβά μάτια ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε τα στραβά μάτια, ξέρουμε ότι συμβαίνει κάτι κακό αλλά κάνουμε ότι δεν το βλέπουμε: *Τον είδε που αντέγραφε αλλά έκανε τα στραβά μάτια.*

κάνω τη ζωή δύσκολη ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε τη ζωή κάποιου δύσκολη, του δημιουργούμε προβλήματα (= κάνω τη ζωή πατίνι): *Τον χώρισε γιατί της έκανε τη ζωή δύσκολη.*

κάνω τη ζωή πατίνι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάνουμε τη ζωή κάποιου πατίνι, τον ταλαιπωρούμε (= κάνω τη ζωή ποδήλατο): *Η νέα διευθύντρια*

είναι πολύ αυστηρή και μας έχει κάνει τη ζωή πατίνι.

κάνω την καρδιά μου πέτρα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν αναγκαζόμαστε να κάνουμε κάτι που δε μας αρέσει: *Έκανε την καρδιά της πέτρα και παντρεύτηκε κάποιον που δεν αγαπούσε.*

κάνω την πάπια ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος κάνει την πάπια όταν κάνει ότι δεν καταλαβαίνει τι του λένε για να αποφύγει κάτι (= κάνω το κορόιδο): *Μην κάνεις την πάπια, ξέρω ότι εσύ έκανες τη ζημιά.*

κάνω το κεφάλι καζάνι ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ή κάτι μας κάνει το κεφάλι καζάνι, μας προκαλεί πονοκέφαλο: *Μη φωνάζετε όλοι μαζί, γιατί μου κάνατε το κεφάλι καζάνι.*

κάνω το κορόιδο ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι κάνουμε το κορόιδο, κάνουμε ότι δεν καταλαβαίνουμε για να αποφύγουμε κάτι (= κάνω την πάπια): *Κάθε φορά που του ζητάω αύξηση, κάνει το κορόιδο.*

κάνω το πρώτο βήμα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν παίρνουμε την πρωτοβουλία για να ξεκινήσει κάτι: *Έκανε εκείνη το πρώτο βήμα και τον πήρε τηλέφωνο.*

κάνω το σταυρό μου ΕΚΦΡ. (ΘΡΗΣΚ.): όταν οι χριστιανοί κάνουν το σταυρό τους, κάνουν το σχήμα του σταυρού όταν προσεύχονται: *Μπήκε στην εκκλησία και έκανε στο σταυρό του.*

κάνω το τραπέζι ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε το τραπέζι σε κάποιον, τον καλούμε για φαγητό: *Με κάλεσε σπίτι της και μου έκανε το τραπέζι.*

κάνω τόπι στο ξύλο ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάνουμε κάποιον τόπι στο ξύλο όταν τον δέρνουμε πολύ (= μαυρίζω στο ξύλο): *Αν ξαναμιλήσεις άσχημα στον πατέρα σου, θα σε κάνω τόπι στο ξύλο.*

κάνω του κεφαλιού μου ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε του κεφαλιού μας, δεν ακούμε τις συμβουλές κανενός: *Αυτό το παιδί ποτέ δεν άκουσε κανέναν, έκανε πάντα του κεφαλιού του.*

κάνω φιγούρα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος κάνει φιγούρα, προσπαθεί να εντυπωσιάσει χωρίς πραγματικά να το αξίζει: *Ούτε αγγλικά ξέρει ούτε γαλλικά, μόνο φιγούρα ξέρει να κάνει.*

κάνω φτερά ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που εξαφανίζεται χωρίς να το καταλάβουμε: *Άνοιξα την τσάντα και τι να δω: το πορτοφόλι είχε κάνει φτερά!*

κάνω ψιλά ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε ψιλά, αλλάζουμε χρήματα με κέρματα ή με χαρτονομίσματα μικρότερης αξίας (= χαλάω): *Μπορείς να μου κάνεις ψιλά;*

ο **καουμπόης** (του καουμπόη, των καουμπόηδων), η **καουμπόισσα** (της καουμπόισσας) ουσ.: ο καουμπόης είναι ήρωας σε αμερικάνικες ταινίες, που το επάγγελμά του είναι να εκτρέφει αγελάδες: *Τις Απόκριες ντύθηκε καουμπόης.*

η **κάπα** (της κάπας) ΟΥΣ.:

1. η κάπα είναι ένα χοντρό μακρύ και φαρδύ πανωφόρι από μαλλί, με κουκούλα και χωρίς μανίκια, που το φοράνε οι βοσκοί για να μην κρυώνουν: *Ο βοσκός έριξε την κάπα στους ώμους του.*

2. η κάπα είναι ένα μακρύ και φαρδύ παλτό, χωρίς μανίκια, που το φοράνε οι γυναίκες πάνω από τα ρούχα τους όταν βγαίνουν έξω: *Πάνω από τη μακριά τουαλέτα φορούσε μια μαύρη βελούδινη κάπα.*

△ Η λέξη κάπα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **καπάκι** (του καπακιού, των καπακιών) ΟΥΣ.: το καπάκι είναι το κάλυμμα κουτιού, βάζου ή άλλου δοχείου που προστατεύει το περιεχόμενό του: *Κλείσε την κατσαρόλα με το καπάκι. / Ξεβίδωσε το καπάκι του μπουκαλιού. (= πώμα, βούλωμα)*

η **καπαρντίνα** ΟΥΣ. ⇒ **καμπαρντίνα**

το **καπέλο** (του καπέλου, των καπέλων) ΟΥΣ.: το καπέλο είναι το κάλυμμα του κεφαλιού που είναι φτιαγμένο από ύφασμα, ψάθα ή άλλο υλικό και το φοράμε για προστασία από τον ήλιο, από το κρύο ή για ομορφιά: *Καθόταν στον ήλιο φορώντας το ψάθινο καπέλο της.*

ΕΚΦΡ. βγάζω το καπέλο

ο **καπετάνιος** (του καπετάνιου, των καπετάνιων) ΟΥΣ.: ο καπετάνιος είναι αυτός που οδηγεί, που κυβερνάει ένα πλοίο (= πλοίαρχος, κυβερνήτης): *Ο καπετάνιος διέταξε τους ναύτες να λύσουν τις άγκυρες.*

το **καπλάνι** (του καπλανιού, των καπλανιών) ΟΥΣ.: παλιότερα, καπλάνι έλεγαν την τίγρη: *"Το καπλάνι της βιτρίνας" είναι ο τίτλος ενός βιβλίου της Άλκης Ζέη.*

καπνίζω (κάπνισα, καπνισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν καπνίζουμε, ρουφάμε τον καπνό από τσιγάρο, πίπα ή πούρο: *Καπνίζει ένα πακέτο τσιγάρα την ημέρα. / Πότε σταμάτησε να καπνίζει;*

2. όταν καπνίζουμε το ψάρι, το κρέας ή το τυρί, το κρεμάμε πάνω από ξύλα που καίγονται, για να πάρει μια ιδιαίτερη γεύση: *Στην Ήπειρο καπνίζουν ένα είδος τυριού που λέγεται Μετσοβόνη.*

3. καπνίζει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι καπνίζει, βγαίνει καπνός από εκεί: *Η μηχανή του αυτοκινήτου ζεστάθηκε κι άρχισε να καπνίζει. / Καπνίζουν το χειμώνα οι καμινάδες των σπιτιών.*

4. μου κάπνισε: λέμε ότι "μου κάπνισε" όταν έχω μια ιδέα ξαφνικά για να κάνω κάτι (= μου κατέβηκε): *Άρχισε να με βρίζει, χωρίς λόγο, επειδή του κάπνισε.*

ΕΚΦΡ. καπνίζω σαν αράνης

καπνίζω σαν αράνης ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε για κάποιον ότι καπνίζει σαν αράνης όταν καπνίζει πάρα πολύ: *Το σπίτι του μυρίζει τσιγάρο γιατί καπνίζει σαν αράνης!*

το **κάπνισμα** (του καπνίσματος) ΟΥΣ.:

1. το κάπνισμα είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν καπνίζει τσιγάρο, πούρο κτλ.: *Απαγορεύεται αυστηρά το κάπνισμα στο λεωφορείο.*

2. το κάπνισμα είναι αυτό που κάνουμε όταν καπνίζουμε διάφορα τρόφιμα: *Το κάπνισμα του ψαριού γίνεται με ειδική τεχνική.*

△ Η λέξη κάπνισμα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **καπνός** (του καπνού, των καπνών) ΟΥΣ.:

1. ο καπνός είναι το μαύρο ή γκριζό αέριο που βγαίνει από κάτι που καίγεται: *Το κτίριο πήρε φωτιά και τυλίχτηκε σε πυκνούς μαύρους καπνούς. / Έχει πολύ καπνό εδώ μέσα και δεν μπορώ να αναπνεύσω.*

2. ο καπνός είναι ένα φυτό με μεγάλα μακριά φύλλα, που τα ξεραίνουν οι άνθρωποι για να φτιάξουν τσιγάρα, πούρα κτλ.: *Παλιότερα, στην Καβάλα καλλιεργούσαν μεγάλες εκτάσεις με καπνά.*

3. ο καπνός είναι τα ξεραμένα φύλλα του φυτού, που είναι τριμμένα σε μικρά κομματάκια και τα χρησιμοποιούμε στα τσιγάρα, στα πούρα ή στην πίπα: *Αγόρασε από το περίπτερο ένα σακουλάκι καπνό για την πίπα του.*

△ Ο πληθυντικός αριθμός της λέξης καπνός είναι "οι καπνοί" (για τη σημασία 1) και "τα καπνά" (για τη σημασία 2).

ΕΚΦΡ. γίνομαι καπνός

κάποιο λάκκο έχει η φάβα ΕΚΦΡ.: το λέμε για να δείξουμε ότι κάτι ύποπτο συμβαίνει: *Πολύ φτηνά το πουλάει το αυτοκίνητο, κάποιο λάκκο έχει η φάβα!*

κάποιος, κάποια, κάποιο ΑΝΤΩΝ.:

1. το χρησιμοποιούμε όταν δεν αναφερόμαστε σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, ζώο, πράγμα κτλ.: *Χρειάζεται κάποιον για να τη βοηθάει στα μαθήματα. / Το φωτοτυπικό παρουσίασε κάποια βλάβη και θέλει φτιάξιμο.*

2. κάποιος, κάποιες, κάποια ΠΛΗΘ.: το χρησιμοποιούμε όταν δεν μπορούμε να πούμε με ακρίβεια πόσοι άνθρωποι ή πόσα πράγματα (= μερικοί): *Θα συναντηθώ με κάποιους παλιούς συμφοιτητές μου. / Κάποιες φορές επιστρέφει αργά από τη δουλειά.*

κάποτε ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν λέμε κάποτε, εννοούμε κάποια στιγμή στο παρελθόν ή στο μέλλον: *Τον είχα συναντήσει κάποτε σε ένα φιλικό σπίτι. / Αν κάποτε έχω λεφτά, θα αγοράσω ένα σκάφος.*

2. όταν κάναμε κάτι κάποτε, το κάναμε παλιότερα, στο παρελθόν (= άλλοτε): *Κάποτε μάθαινε χορό, αλλά τώρα έχει σταματήσει.*

κάπου ΕΠΙΡΡ.:

1. λέμε ότι κάτι υπάρχει ή γίνεται κάπου, όταν υπάρχει ή γίνεται σε κάποιο μέρος: *Κάπου έχω αφήσει τα κλειδιά μου, αλλά δε θυμάμαι πού. / Δουλεύει κάπου στον Πειραιά.*

2. χρησιμοποιούμε το κάπου όταν δεν είμαστε σίγουροι για κάποιο ποσό ή αριθμό (= περίπου): *Οι μόνιμοι κάτοικοι του χωριού είναι κάπου 400 άτομα.*

η **κάππαρη** (της κάππαρης) ουσ.:

1. η κάππαρη είναι ένα μικρό φυτό που βγάζει μικρούς πρασινωπούς καρπούς, που μοιάζουν με μπίλιες: *Κοίτα την κάππαρη, είναι γεμάτη καρπούς.*

2. η κάππαρη είναι ο καρπός αυτού του φυτού, που τον διατηρούμε μέσα σε ξίδι και τον βάζουμε σε σαλάτες ή φαγητά για να νοστιμίσουν: *Στη Σίφνο φτιάχνουν μια πολύ νόστιμη σαλάτα με λιωμένη κάππαρη.*

▲ Η λέξη κάππαρη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

κάπως ΕΠΙΡΡ.: όταν είμαστε κάπως χαρούμενοι, κουρασμένοι ή κάτι άλλο, είμαστε λίγο χαρούμενοι, κουρασμένοι κτλ. (= ελαφρώς): *Νιώθει κάπως απογοητευμένος από την αποτυχία του, αλλά θα το ξεπεράσει.*

το **καραβάνι** (του караβανιού, των караβανιών) ουσ.:

1. караβάνι είναι μια ομάδα ανθρώπων που ταξιδεύουν όλοι μαζί, με τα πράγματά τους και τα ζώα τους, συνήθως στην έρημο ή σε ακατοίκητες περιοχές: *Ένα караβάνι από είκοσι καμήλες διασχίζει τη Σαχάρα.*

2. караβάνι λέμε ένα μεγάλο αριθμό ανθρώπων που μετακινούνται όλοι μαζί προς μία κατεύθυνση: *Νέο караβάνι προσφύγων έφτασε στην πόλη μας.*

το **καράβι** (του караβιού, των караβιών) ουσ.: το καράβι είναι ένα μέσο συγκοινωνίας που κινείται στη θάλασσα και μεταφέρει ανθρώπους και εμπορεύματα (= πλοίο): *Σάλπανε το καράβι για Σαμοθράκη. / Δουλεύει σαν μηχανικός στα καράβια.*

ο **καραγκιόζης** (του Караγκιόζη, των Караγκιόζηδων) ουσ.:

1. ο Καραγκιόζης είναι ο πρωταγωνιστής στα έργα του θεάτρου σκιών στην Ελλάδα, ο οποίος είναι καμπούρης, άσχημος, πονηρός και μας κάνει να γελάμε με τις περιπέτειές του: *Ο γάμος του Καραγκιόζη είναι η πιο αστεία σκηνή που υπάρχει σε θεατρικό έργο.*

2. ο Καραγκιόζης είναι ένα είδος του θεάτρου σκιών, στο οποίο το βασικό πρόσωπο είναι ο Καραγκιόζης: *"Ο Μεγαλέξαντρος και το φίδι" είναι από τα γνωστά έργα του Καραγκιόζη.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) караγκιόζη λέμε τον άνθρωπο που δεν είναι σοβαρός: *Μας κορόιδεψε ο караγκιόζης.*

η **καραγκούνα** (της караγκούνας) ουσ.: η караγκούνα είναι ελληνικός παραδοσιακός χορός, που χορεύεται κυρίως στη Θεσσαλία: *Έμαθαν να χορεύουν ελληνικούς χορούς όπως καλαματιανό, τσάμικο και караγκούνα.*

▲ Η λέξη караγκούνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **καραμέλα** (της караμέλας, των караμελών) ουσ.:

1. η караμέλα είναι ένα μικρό γλύκισμα από ζάχαρη, σε διάφορα χρώματα, σχήματα και γεύσεις, που δεν το μασάμε, αλλά το αφήνουμε

να λιώσει σιγά σιγά στο στόμα μας: *Ο παππούς έφερε στα παιδιά караμέλες και τσίχλες. / Οι караμέλες για το βήχα μαλακώνουν το λαιμό.*

2. караμέλα είναι η καμένη ζάχαρη, που τη χρησιμοποιούμε στα γλυκά για να πάρουν ωραία γεύση και καφέ σκούρο χρώμα: *Ετοιμάζει την караμέλα για την κρέμα караμελέ.*

η **καραμπίνα** (της караμπίνας) ουσ.: η караμπίνα είναι ένα όπλο, πιο ελαφρό και πιο κοντό από το ντουφέκι, που το χρησιμοποιούν συνήθως στο κυνήγι ζώων: *Σκότωσε με την караμπίνα του ένα λαγό.*

▲ Η λέξη караμπίνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **καράτε** ουσ.: το καράτε είναι είδος ιαπωνικής πάλης, που το μαθαίνει κάποιος για να μπορεί να προστατέψει τον εαυτό του όταν κάποιος του επιτεθεί: *Στο καράτε οι αντίπαλοι δίνουν γρήγορα χτυπήματα με τα πόδια και τα χέρια.*

▲ Η λέξη καράτε δεν κλίνεται.

η **καράφλα** (της карάφλας) ουσ. (ΜΕΙΩΤ.): χρησιμοποιούμε τη λέξη "καράφλα" αντί για τη λέξη "φαλάκρα" όταν θέλουμε να ειρωνευτούμε ή να κοροϊδέσουμε κάποιον που δεν έχει μαλλιά: *Κοίταξε την καράφλα του, δεν του 'χει μείνει ούτε μια τρίχα στο κεφάλι!*

▲ Η λέξη καράφλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **καραφλός**, η **καραφλή**, το **καραφλό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι караφλός, δεν έχει μαλλιά στο κεφάλι του (= φαλακρός): *Ο πατέρας μου έμεινε караφλός πολύ νέος.*

το **καρβέλι** (του карβελιού, των карβελιών) ουσ.: καρβέλι είναι το ψωμί που έχει κυρίως στρογγυλό σχήμα: *Αγόρασε από το φούρνο ένα καρβέλι ψωμί.*

το **κάρβουνο** (του кάρβουνου, των кάρβουνων) ουσ.:

1. το кάρβουνο είναι μια σκληρή μαύρη ουσία, που τη βγάζουμε από τη γη και χρησιμοποιείται ως καύσιμο: *Τα παλιά τρένα κινούνταν με кάρβουνο. (= άνθρακας) / Ψήσαμε μπριζόλες στα кάρβουνα.*

2. кάρβουνο λέμε το μολύβι που γίνεται από ειδικό кάρβουνο και χρησιμοποιείται στη ζωγραφική: *Ζωγραφίζει πολύ ωραία πορτρέτα με кάρβουνο.*

ΕΚΦΡ. γίνομαι кάρβουνο, κάθομαι σε αναμμένα кάρβουνα

η **καρδερίνα** (της карδερίνας, των карδερίνων) ουσ.: η καρδερίνα είναι ένα μικρό πουλί με πολύχρωμα φτερά, που κελαηδάει πολύ όμορφα: *Κελαηδάει η καρδερίνα στο κλουβί.*

η **καρδιά** (της καρδιάς, των καρδιών) ουσ.:

1. η καρδιά μας είναι το όργανο του σώματός μας που βρίσκεται στην αριστερή πλευρά του στήθους μας και στέλνει το αίμα στο υπόλοιπο σώμα μας: *Μπορείς να ακούσεις πώς χτυπάει η καρδιά του. / Υποφέρει από την καρδιά του.*

2. χρησιμοποιούμε τη λέξη “καρδιά” όταν αναφερόμαστε στα συναισθήματα, στις επιθυμίες κάποιου (= ψυχή): *Έχει σκληρή καρδιά και δε νιώθει συμπόνια για κανέναν. / Θα σου φέρω ό,τι ζητάει η καρδιά σου.*

3. η καρδιά είναι το κεντρικό σημείο ενός χώρου ή μιας περιοχής (= κέντρο ≠ άκρη): *Μεγάλη διαδήλωση έγινε το πρωί στο Σύνταγμα, στην καρδιά της Αθήνας.*

4. η καρδιά είναι το μέσο μιας εποχής ή μιας περιόδου: *Βρισκόμαστε στην καρδιά του καλοκαιριού και κάνει πολλή ζέστη.*

5. η καρδιά κάποιου πράγματος είναι το πιο βασικό, το πιο σημαντικό κομμάτι του (= ουσία): *Αυτές οι ερωτήσεις θίγουν την καρδιά του προβλήματος.*

6. καρδιά λέμε το σχήμα που χρησιμοποιούμε συνήθως σαν σύμβολο αγάπης: *Ζωγράφισε μια καρδιά στο παγκάκι για να της δείξει ότι την αγαπάει. (= καρδούλα)*

ΕΚΦΡ. ανοίγει η καρδιά μου, ανοίγω την καρδιά μου, γελάω με την καρδιά μου, δε βαστάει η καρδιά μου, έχω στην καρδιά μου, καίω καρδιές, κάνω την καρδιά μου πέτρα, κλέβω την καρδιά, ματώνει η καρδιά μου, ματώνω την καρδιά, με βαριά καρδιά, με ελαφριά καρδιά, με το χέρι στην καρδιά, μου μαυρίζει την καρδιά, ραγίζει η καρδιά μου, ραγίζω την καρδιά, τρέμει η καρδιά μου

το **καρδιοχτύπι** ουσ.: το καρδιοχτύπι είναι η αγωνία ή η ανησυχία που κάνει την καρδιά μας να χτυπάει πιο γρήγορα και πιο δυνατά από το κανονικό (= χτυποκάρδι): *Περάσαμε δυνατά καρδιοχτύπια στο σχολείο. / Ήταν ένας συγκλονιστικός αγώνας με εκπλήξεις και καρδιοχτύπια.*

△ Η λέξη καρδιοχτύπι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **καρέκλα** (της καρέκλας, των καρεκλών) ουσ.: η καρέκλα είναι ένα κάθισμα για ένα άτομο, που έχει πλάτη και τέσσερα πόδια: *Έσπρωξε πίσω την καρέκλα του και σηκώθηκε από το τραπέζι.*

το **καρεκλάκι** ουσ.:

1. το καρεκλάκι είναι η μικρή και κοντή καρέκλα, όπου κάθονται κυρίως τα παιδιά: *Στο νηπιαγωγείο τα παιδιά κάθονται σε καρεκλάκια.*

2. το καρεκλάκι είναι ένα ειδικό κάθισμα για μωρά, συνήθως ψηλό και με ειδικές θέσεις για να περνούν τα πόδια τους και να μην πέφτουν: *Όταν έγινε 6 μηνών, την έβαζα να καθίσει στο καρεκλάκι της για να την ταΐσω.*

△ Η λέξη καρεκλάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **καρεκλοπόδαρο** (του καρεκλοπόδαρου, των καρεκλοπόδαρων) ουσ.: το καρεκλοπόδαρο είναι το ξύλινο πόδι μιας καρέκλας: *Πώς τόλμησες να χτυπήσεις το παιδί με το καρεκλοπόδαρο;*

ΕΚΦΡ. ρίχνει καρεκλοπόδαρα

η **καριέρα** (της καριέρας) ουσ.: όταν κάποιος κάνει καριέρα, κάνει ένα επάγγελμα που με τα χρόνια του δίνει τη δυνατότητα να πάρει κάποια ανώτερη θέση (= σταδιοδρομία): *Είχε μια λαμπρή καριέρα ως γιατρός όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό.*

△ Η λέξη καριέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **καρκίνος** (του καρκίνου, των καρκίνων) ουσ. (ΙΑΤΡ.): ο καρκίνος είναι μια πολύ σοβαρή αρρώστια σε ένα μέρος του σώματος, που την προκαλεί μια ομάδα κυττάρων τα οποία αναπτύσσονται πολύ γρήγορα: *Το κάπνισμα μπορεί να προκαλέσει καρκίνο του πνεύμονα.*

το **καρμπόν** ουσ.:

1. το καρμπόν είναι ένα ειδικό χαρτί που έχει μελάνι από τη μία πλευρά του και το βάζουμε ανάμεσα σε δύο φύλλα χαρτί, για να βγούμε στο κάτω φύλλο ό,τι γράφουμε στο επάνω, ώστε να μη γράφουμε τα ίδια πράγματα δύο φορές: *Πάρε ένα καρμπόν για να φτιάξεις δύο αντίγραφα του κειμένου σου.*

2. λέμε ότι δύο πρόσωπα ή πράγματα είναι καρμπόν όταν μοιάζουν πάρα πολύ μεταξύ τους: *Αυτό το παιδί είναι καρμπόν του πατέρα του, και στην εμφάνιση και στη συμπεριφορά.*

△ Η λέξη καρμπόν δεν κλίνεται.

το **καρναβάλι** (του καρναβαλιού, των καρναβαλιών) ουσ.:

1. το καρναβάλι είναι η γιορτή της Αποκριάς: *Φέτος το καρναβάλι ξεκινάει νωρίς.*

2. καρναβάλι είναι το γλέντι που γίνεται την Αποκριά όταν ντυνόμαστε μασκαράδες: *Θα πάμε να διασκεδάσουμε στο καρναβάλι της Ξάνθης.*

το **κάρο** (του κάρου, των κάρων) ουσ.:

1. το κάρο είναι ένα είδος ξύλινης άμαξας με δύο ή τέσσερις ρόδες, που τη χρησιμοποιούσαν παλιότερα για τη μεταφορά ανθρώπων ή πραγμάτων: *Το γέρικο άλογο έσπρωξε ένα κάρο γεμάτο με καλοκαιρινά φρούτα.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) ένα κάρο πράγματα είναι πάρα πολλά πράγματα (= σωρός): *Μου ξεφούρνισε ένα κάρο ψέματα.*

το **καρότο** (του καρότου, των καρότων) ουσ.:

το καρότο είναι ένα μακρύ και λεπτό λαχανικό με πορτοκαλί χρώμα, που μεγαλώνει κάτω από το έδαφος και έχει πράσινα φύλλα στην κορυφή του: *Στον κήπο του καλλιεργεί καρότα και ραπανάκια. / Θα τρίψω λάχανο και καρότο για τη σαλάτα.*

το **καρότσι** (του καροτσιού, των καροτσιών) ουσ.:

1. το καρότσι έχει ρόδες και το σπρώχνουμε με τα χέρια για να μεταφέρουμε ψώνια, αποσκευές ή βαριά αντικείμενα: *Στα σουπερμάρκετ υπάρχουν καλάθια ή καρότσια για να μεταφέρετε τα ψώνια.*

2. το καρότσι είναι ένα κάθισμα με ρόδες, που το σπρώχνουμε με τα χέρια για να πηγαίνουμε

βόλτα τα μωρά: *Πήγαν την μπέμπα βόλτα με το καρότσι.*

3. το καρότσι είναι ένα κάθισμα με ρόδες, που το χρησιμοποιούν οι ανάπηροι: *Μετά το ατύχημα κινείται μόνο με καρότσι.*

το **καρούμπαλο** (του καρούμπαλου, των καρούμπαλων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το καρούμπαλο είναι το εξόγκωμα που δημιουργείται συνήθως στο κεφάλι μας μετά από χτύπημα: *Χτύπησε κατά λάθος το κεφάλι του στο ντουλάπι και έκανε καρούμπαλο.*

η **καρπαζιά** (της καρπαζιάς, των καρπαζιών) ουσ.: η καρπαζιά είναι το δυνατό χτύπημα που δίνουμε στο κεφάλι ή στο σβέρκο κάποιου με την παλάμη του χεριού μας (= φάπα, σφαλιάρα): *Αν ξαναπείς κι άλλη χαζομάρα, θα φας καρπαζιά.*

ο **καρπός** (του καρπού, των καρπών) ουσ.:

1. ο καρπός ενός φυτού ή ενός δέντρου είναι το κομμάτι του που έχει σπόρους ή κουκούτσια και το οποίο συχνά το τρώνε οι άνθρωποι ή τα ζώα: *Ο καρπός της πορτοκαλιάς είναι το πορτοκάλι. / Λόγω της κακοκαιρίας φέτος η μηλιά μας δεν έβγαλε καρπούς.*

2. ο καρπός ενός ανθρώπου είναι το παιδί του: *Το αγοράκι ήταν ο καρπός του γάμου του πολιτικού με τη διάσημη ηθοποιό.*

3. λέμε καρπό το αποτέλεσμα μιας προσπάθειας, μιας εργασίας κτλ.: *Το βιβλίο αυτό είναι καρπός πολύχρονης εμπειρίας και μελέτης.*

4. ο καρπός του χεριού μας είναι το μέρος του χεριού που ενώνει την παλάμη μας με το υπόλοιπο χέρι: *Έσπασε τον καρπό και του έβαλαν το χέρι στο γύψο.*

το **καρπούζι** (του καρπουζιού, των καρπουζιών) ουσ.: το καρπούζι είναι μεγάλο φρούτο, συνήθως με στρογγυλό σχήμα, που έχει σκληρή πρασινωπή φλούδα και κόκκινη γλυκιά σάρκα με πολλά μαύρα κουκούτσια: *Έφαγε μια φέτα κρύο καρπούζι.*

η **καρτ ποστάλ** ουσ.: η καρτ ποστάλ είναι η κάρτα που έχει πάνω της τυπωμένη μία φωτογραφία και τη στέλνουμε για ευχές ή χαιρετίσματα: *Μου έστειλε μια καρτ ποστάλ από το Λονδίνο.*

△ Η καρτ ποστάλ δεν κλίνεται.

η **κάρτα** (της κάρτας, των καρτών) ουσ.:

1. η κάρτα είναι ένα μικρό φύλλο από χαρτόνι που πάνω του έχει τυπωμένες εικόνες ή μηνύματα και το στέλνουμε για ευχές ή χαιρετίσματα: *Μου έστειλε μία κάρτα με ευχές για τα γενέθλιά μου.*

2. η κάρτα είναι ένα κομμάτι από λεπτό χαρτόνι πάνω στο οποίο υπάρχουν τυπωμένα τα στοιχεία μας, όπως όνομα, τηλέφωνο, διεύθυνση κτλ.: *Κράτησα την κάρτα του υδραυλικού μήπως τον ξαναχρησιμοποιώ. (= επαγγελματική κάρτα)*

3. η κάρτα είναι κάθε μικρό ορθογώνιο κομμάτι από πλαστικό, που το χρησιμοποιούμε για να αγοράζουμε διάφορα πράγματα χωρίς να δίνουμε απευθείας χρήματα: *Το κατάστημα*

δέχεται όλες τις κάρτες. (= πιστωτική κάρτα) / Τηλέφωνο που λειτουργεί μόνο με κάρτα. (= τηλεκάρτα)

η **καρτέλα** (της καρτέλας, των καρτελών) ουσ.: η καρτέλα είναι μια κάρτα στην οποία είναι γραμμένες διάφορες πληροφορίες με ορισμένη σειρά για κάποιον πελάτη μιας επιχείρησης, για ασθενή κτλ.: *Ο γιατρός σημείωσε σε καρτέλα τα αποτελέσματα των εξετάσεων του ασθενή.*

η **καρύδα** (της καρύδας) ουσ.: η καρύδα είναι ο καρπός του εξωτικού δέντρου κοκοφοίνικα, που έχει σκληρό τριχωτό σόφλι, άσπρο χυμό σαν γάλα και το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε γλυκά: *Της αρέσουν οι σοκολάτες με γέμιση καρύδας. / Δοκιμάστε το νέο σαμπουάν με άρωμα καρύδας.*

△ Η λέξη καρύδα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **καρυδάκι** ουσ.:

1. το καρυδάκι είναι το μικρό καρύδι: *Μάζεψε μερικά φρέσκα καρυδάκια από την καρυδιά.*

2. το καρυδάκι είναι το γλυκό του κουταλιού που φτιάχνεται με μικρά άγουρα καρύδια: *Κάθε φορά που πάμε σπίτι της μας κερνάει σπιτικό γλυκό καρυδάκι.*

△ Η λέξη καρυδάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **καρύδι** (του καρυδιού, των καρυδιών) ουσ.:

1. το καρύδι είναι ο καρπός της καρυδιάς, που έχει στρογγυλό σχήμα, καφέ χρώμα και τον τρώμε ως ξηρό καρπό ή τον χρησιμοποιούμε σε διάφορα γλυκά: *Σπάσε μερικά καρύδια να φάμε.*

2. καρύδι λέμε αυτό που προεξέχει στο λαιμό μερικών αντρών και μοιάζει με καρύδι (= μήλο του Αδάμ): *Η γραβάτα του ήταν τόσο σφιχτά δεμένη, που του έσφιγγε το καρύδι.*

η **καρυδιά** (της καρυδιάς, των καρυδιών) ουσ.:

1. η καρυδιά είναι ένα δέντρο που το καλλιεργούμε για τον καρπό του, το καρύδι, καθώς και για το ξύλο του, που το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε έπιπλα: *Το καλντερίμι είναι πνιγμένο στις καρυδιές.*

2. η καρυδιά είναι το ξύλο αυτού του δέντρου, που έχει σκούρο καφέ χρώμα και με το οποίο φτιάχνουμε διάφορα έπιπλα: *Διάλεξε ένα μικρό χειροποίητο τραπέζι από καρυδιά.*

το **καρφι** (του καρφιού, των καρφιών) ουσ.:

1. το καρφι είναι ένα λεπτό κομμάτι από μέταλλο, που η μια του άκρη είναι μυτερή και η άλλη πλατιά, ώστε όταν το χτυπάμε με το σφυρί, η μυτερή του άκρη να μπαίνει μέσα σε τοίχο, ξύλο κτλ.: *Ξεκρέμασε τον πίνακα ζωγραφικής από το καρφι του.*

2. καρφι λέμε καθετί που έχει μια πλατιά και μια μυτερή άκρη και μοιάζει με καρφι: *Τα παπούτσια των ποδοσφαιριστών έχουν καρφιά στις σόλες.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) καρφι λέμε τον άνθρωπο που μαρτυράει τα μυστικά των άλλων: *Το καρφι, μαρ-*

τύρησε στη δασκάλα ότι δεν είχα λύσει την άσκηση!

4. (ΑΘΛΗΤ.) στο βόλει, το καρφί είναι το δυνατό χτύπημα της μπάλας, έτσι ώστε να περάσει πάνω από το δίχτυ και να πέσει κάθετα στο χώρο της αντίπαλης ομάδας: *Η αντίπαλη ομάδα κατάφερε να αποκρούσει το καρφί.*

ΕΚΦΡ. δε μου καίγεται καρφί, τα κάνω γυαλιά καρφιά

η **καρφίτσα** (της καρφίτσας, των καρφισιών) ΟΥΣ.:

1. η καρφίτσα είναι ένα πολύ λεπτό και μυτερό κομμάτι από μέταλλο, με μικρό κεφάλι, που το χρησιμοποιούμε συνήθως για να στερεώνουμε πρόχειρα ένα ύφασμα: *Η μοδίστρα γύρισε το στρίφωμα της φούστας και το έπιασε με καρφίτσες.*

2. η καρφίτσα είναι ένα κόσμημα, που το στερεώνουν οι γυναίκες πάνω στα ρούχα τους: *Στο πέτο του σακακιού της φορούσε μια χρυσή καρφίτσα.*

ΕΚΦΡ. δεν πέφτει καρφίτσα

καρφώνω (κάρφωσα), **καρφώνομαι** (καρφώθηκα, καρφωμένος) ΡΗΜ.:

1. καρφώνουμε κάτι όταν το στερεώνουμε με καρφί πάνω σε ξύλο, τοίχο ή άλλη επιφάνεια (≠ ξεκαρφώνω): *Κάρφωσε στο δέντρο μια πινακίδα που έγραφε "Απαγορεύεται το ψάρεμα".*

2. καρφώνουμε κάτι όταν το σπρώχνουμε για να μπει βαθιά κάπου (= μπηγώ): *Κάρφωσε το κρέας με το πιρούνι για να δει αν ψήθηκε.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν καρφώνουμε κάποιον, λέμε σε άλλους κάτι κακό που έκανε: *Αναγνώρισε το ληστή και τον κάρφωσε στην αστυνομία. (= καταδίωξ) / Κάρφωσε τους συμμαθητές του στο δάσκαλο. (= μαρτυρώ)*

4. (ΑΘΛΗΤ.) στο βόλει ή στο μπάσκετ, όταν ένας παίκτης καρφώνει την μπάλα, τη χτυπάει πολύ δυνατά, ώστε να μπει με δύναμη στο χώρο της αντίπαλης ομάδας: *Κάρφωσε την μπάλα στο καλάθι και χάρισε τη νίκη στην ομάδα του.*

5. λέμε ότι καρφώνω το βλέμμα μου ή τα μάτια μου σε κάτι όταν το κοιτάζω συνεχώς: *Σταμάτησε να μου μιλάει και κάρφωσε το βλέμμα του στο πάτωμα.*

6. καρφώνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι καρφώνομαι κάπου όταν μένω ακίνητος κοιτάζοντας κάτι: *Όταν έχει ποδόσφαιρο, καρφώνεται στην τηλεόραση.*

ο **καρχαρίας** (του καρχαρία, των καρχαριών) ΟΥΣ.: ο καρχαρίας είναι ένα μεγάλο ψάρι με μυτερά δόντια, που ζει στη θάλασσα και είναι επικίνδυνο για τον άνθρωπο: *Η θαλάσσια χελώνα έπεσε θύμα επίθεσης από καρχαρία και βρέθηκε νεκρή στην ακτή.*

το **κασέρι** (του κασεριού, των κασεριών) ΟΥΣ.: το κασέρι είναι είδος κίτρινου τυριού, που δεν είναι πολύ σκληρό και αλμυρό: *Στο τοστ βάζει κασέρι και ζαμπόν.*

η **κασέτα** (της κασέτας, των κασετών) ΟΥΣ.: η κασέτα είναι μια μικρή, ορθογώνια, πλαστική θήκη μέσα στην οποία υπάρχει ειδική ταινία για να γράφουμε ήχους και εικόνες: *Έβαλε στο κασετόφωνο μια κασέτα για να ακούσει παλιές ροκ επιτυχίες. / Έγραψαν τα βαφτίσια της κόρης τους σε κασέτα. (= βιντεοκασέτα)*

η **κασετίνα** (της κασετίνας, των κασετινών) ΟΥΣ.:

1. η κασετίνα είναι ένα μικρό κουτί με θέσεις, για να φυλάμε και να μεταφέρουμε μολύβια, γόμες, στυλό, ξύστρες κτλ.: *Αγόρασε μια μεγάλη κασετίνα για να χωρέσουν όλε οι μπιγιές του.*

2. η κασετίνα είναι μια ειδική θήκη, που συνήθως κλειδώνει, και τη χρησιμοποιούμε για να φυλάμε κοσμήματα και, γενικότερα, πράγματα μεγάλης αξίας: *Οι ληστές μπήκαν στο σπίτι της και της έκλεψαν την κασετίνα με τα κοσμήματα.*

το **κασετόφωνο** (του κασετόφωνα, των κασετόφωνων) ΟΥΣ.: το κασετόφωνο είναι η συσκευή που χρησιμοποιούμε για να γράφουμε ή να ακούμε μουσική ή άλλους ήχους από κασέτες: *Το στερεοφωνικό συγκρότημα περιλαμβάνει ραδιόφωνο, κασετόφωνο και σιντί.*

το **κασκέτο** (του κασκέτου) ΟΥΣ.: το κασκέτο είναι είδος καπέλου από μαλακό ύφασμα, που έχει μια προεξοχή πάνω από το μέτωπο για να προστατεύει τα μάτια μας από τον ήλιο: *Έκανε βόλτες στην παραλία φορώντας το μαγιό του, γυαλιά ηλίου και κασκέτο.*

⚠ Η λέξη κασκέτο δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **κασκόλ** ΟΥΣ.: το κασκόλ είναι ένα στενόμακρο κομμάτι από ύφασμα ή πλεχτό, που το φοράμε γύρω από το λαιμό για να μας προστατεύει από το κρύο: *Είχε τσουχτερό κρύο και όλοι φορούσαν γάντια και κασκόλ.*

⚠ Η λέξη κασκόλ δεν κλίνεται.

το **κάστανο** (του κάστανου, των κάστανων) ΟΥΣ.: το κάστανο είναι ο καρπός του δέντρου καστανιά, ο οποίος έχει καφετιά φλούδα και τρώγεται βραστός ή ψητός: *Τα χειμωνιάτικα βράδια έψηναν κάστανα στο τζάκι. / Του αρέσει το παγωτό με γεύση κάστανου.*

ο **καστανός**, η **καστανή**, το **καστανό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν τα μαλλιά μας ή τα μάτια μας είναι καστανά, έχουν το ανοιχτό καφετί χρώμα του κάστανου: *Η Μαρία έχει καστανά μάτια και μαύρα μαλλιά.*

2. όταν κάποιος είναι καστανός, έχει καστανά μαλλιά: *Οι Γερμανοί είναι συνήθως ξανθοί, ενώ οι Έλληνες καστανοί.*

ο **κάστορας** (του κάστορα, των κάστορων) ΟΥΣ.: ο κάστορας είναι ένα ζώο με πολύ ωραίο τρίχωμα, χοντρό σώμα και πλατιά ουρά, που ζει κοντά σε λίμνες και σε ποτάμια: *Η πόλη της Καστοριάς πήρε το όνομά της από τους κάστορες που ζουν στη λίμνη της.*

το **κάστρο** (του κάστρου, των κάστρων) ΟΥΣ.: το κάστρο είναι τα τείχη που έχτιζαν παλιότερα οι άνθρωποι γύρω από μια πόλη ή από μια περιοχή για να προστατευτούν από τους εχθρούς: *Όμορφα βενετικά κάστρα σώζονται μέχρι σήμερα στη Μάνη, στην Κρήτη και στη Ρόδο.*

κατ' ανάγκη ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι κατ' ανάγκη, το κάνουμε αναγκαστικά, χωρίς να το θέλουμε: *Αφού χάσαμε το λεωφορείο, κατ' ανάγκη θα πάμε με τα πόδια.*

κατ' επανάληψη ΕΚΦΡ.: όταν κάτι γίνεται κατ' επανάληψη, επαναλαμβάνεται πολλές φορές (= επανειλημμένως): *Σου το έχω πει κατ' επανάληψη να μαζεύεις τα ρούχα σου!*

τα **κατά** ΟΥΣ.: τα κατά είναι τα αρνητικά στοιχεία, μιας πρότασης, μιας ιδέας, ενός ανθρώπου κτλ. ($\neq$ υπέρ): *Ένα από τα κατά του χαρακτήρα του είναι η τεμπελιά του.*

△ Η λέξη κατά δεν κλίνεται.

κατά ΠΡΟΘ.:

1. δηλώνει την κατεύθυνση προς την οποία κινείται κάποιος ή κάτι (= προς): *Τον είδα που πήγαινε κατά το λιμάνι.*

2. φανερώνει τη διάρκεια ενός γεγονότος: *Κατά την Αναγέννηση ιδρύθηκαν τα πρώτα πανεπιστήμια στην Ευρώπη.*

3. το χρησιμοποιούμε για να δηλώσουμε πότε περίπου έγινε ή θα γίνει κάτι (= προς): *Θα σου τηλεφωνήσω κατά το βραδάκι.*

4. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε το στοιχείο με βάση το οποίο χωρίζουμε ένα σύνολο: *Ταξινόμησε τους φακέλους των υποψηφίων κατά αλφαβητική σειρά.*

5. φανερώνει την άποψη κάποιου για ένα θέμα: *Ποια ήταν η καλύτερη ταινία της χρονιάς, κατά τη γνώμη σου;*

6. όταν είμαστε κατά κάποιου πράγματος ή προσώπου, δε συμφωνούμε με αυτό, είμαστε αντίθετοι (= εναντίον $\neq$ υπέρ): *Πάντα ήμουν κατά της βίας.*

κατά βάθος ΕΚΦΡ.: όταν λέμε κατά βάθος, εννοούμε στην πραγματικότητα: *Είναι απότομος, αλλά κατά βάθος είναι καλό παιδί.*

κατά γράμμα ΕΚΦΡ.: όταν ακολουθούμε κάτι κατά γράμμα, το ακολουθούμε πιστά: *Ακολούθησε τις συμβουλές του πατέρα του κατά γράμμα.*

κατά λάθος ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι κατά λάθος, το κάνουμε άθελά μας ($\neq$ επίτηδες): *Τον έσπρωξε κατά λάθος και τον έριξε κάτω.*

κατά λέξη ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάποιος μεταφράζει ένα κείμενο κατά λέξη, μεταφράζει μία μία χωριστά τις λέξεις και όχι το νόημα του κειμένου (= λέξη προς λέξη): *Προσπαθήστε να αποδώσετε το νόημα του κειμένου και μη μεταφράζετε κατά λέξη.*

2. όταν κάποιος επαναλαμβάνει κάτι κατά λέξη, το λέει έτσι ακριβώς όπως το άκουσε ή όπως το είδε γραμμένο: *Θα σας μεταφέρω κατά λέξη ό,τι μου είπε.*

κατά τη γνώμη μου ΕΚΦΡ.: το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να δείξουμε ότι αυτό που λέμε είναι η προσωπική μας άποψη για κάτι: *Κατά τη γνώμη μου, είναι η ωραιότερη ταινία της χρονιάς.*

κατά τη διάρκεια ΕΚΦΡ.: όταν κάτι γίνεται κατά τη διάρκεια ενός γεγονότος ή μιας κατάστασης, γίνεται όσο αυτό συμβαίνει ή υπάρχει: *Κατά τη διάρκεια της πτήσης οι επιβάτες πρέπει να φορούν τις ζώνες ασφαλείας.*

κατά τύχη ΕΚΦΡ.: όταν κάτι γίνεται κατά τύχη, γίνεται χωρίς να το έχουμε κανονίσει ή σχεδιάσει (= τυχαία): *Συναντηθήκαμε κατά τύχη στη βιβλιοθήκη.*

κατά φωνή κι ο γάιδαρος ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν βλέπουμε μπροστά μας κάποιον την ώρα ακριβώς που μιλάμε για αυτόν: *Κατά φωνή κι ο γάιδαρος, για σένα μιλούσαμε τώρα!*

καταβάλλω (κατέβαλα), **καταβάλλομαι** (καταβλήθηκα, καταβλημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι με καταβάλλει, μου δημιουργεί μεγάλη κόυραση (= εξασθενίζω): *Τον κατέβαλε η αρρώστιά του.*

2. καταβάλλω χρήματα για να πληρώσω χρέος, δάνειο κτλ.: *Κατέβαλε στην τράπεζα τη δόση του δανείου.*

3. λέμε ότι καταβάλλω κόπο, προσπάθεια κτλ. όταν προσπαθώ πολύ για κάτι: *Κατέβαλε μεγάλη προσπάθεια για να περάσει στο πανεπιστήμιο.*

η **καταβολή** (της καταβολής, των καταβολών) ΟΥΣ.:

1. η καταβολή χρημάτων είναι το να δίνουμε χρήματα για να πληρώσουμε χρέος, δάνειο, φόρο κτλ.: *Η καταβολή του φόρου γίνεται στην εφορία.*

2. **καταβολές** ΠΛΗΘ.: οι καταβολές μας είναι όλα όσα αποτελούν το χαρακτήρα μας και έχουν σχέση με τον τρόπο που έχουμε μεγαλώσει και έχουμε ζήσει: *Οι άνθρωποι της πόλης έχουν διαφορετικές καταβολές από τους ανθρώπους του χωριού.*

καταβρέχω (κατάβρεξα), **καταβρέχομαι** (καταβράχηκα, καταβρεγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν καταβρέχουμε κάτι, σκορπίζουμε πάνω του νερό (= βρέχω): *Κατάβρεξε τα ρούχα πριν τα σιδερώσει.*

2. καταβρέχουμε κάποιον όταν ρίχνουμε πάνω του πολύ νερό (= μουσκεύω): *Τον κατάβρεξε με έναν κουβά νερό. / Καταβράχηκαν τα ρούχα από τη βροχή.*

καταγγέλλω (κατήγγειλα και κατάγγειλα), **καταγγέλλομαι** (καταγγέλλθηκα, καταγγελλμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν καταγγέλλουμε κάποιον, ενημερώνουμε την αστυνομία ή το δικαστήριο ότι έκανε κάτι παράνομο και ζητάμε να τιμωρηθεί (= κατηγορώ): *Τον κατήγγειλαν επειδή κακοποιούσε τα παιδιά και τη γυναίκα του. / Κατήγγειλε στην αστυνομία την κλοπή της μηχανής του.*

2. όταν καταγγέλλουμε ένα γεγονός, λέμε ότι δε συμφωνούμε με αυτό, επειδή το θεωρούμε άδικο ή παράνομο (= κατακρίνω): *Ο σκηνοθέτης στην ταινία του καταγγέλλει τον πόλεμο.*

καταγής ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι βρίσκεται καταγής, βρίσκεται στο έδαφος ή στο πάτωμα (= κάτω, χάμω): *Τα παιδιά τού έβαλαν τρικλοποδιά κι έπεσε καταγής.*

κατάγομαι ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος κατάγεται από κάποιο μέρος, εκεί γεννήθηκε ο ίδιος, οι γονείς του ή οι πρόγονοί του: *Ζει στην Αθήνα αλλά κατάγεται από τη Θεσσαλονίκη. / Κατάγεται από την επαρχία.*

2. όταν κάποιος κατάγεται από μια ορισμένη οικογένεια, είναι παιδί αυτής της οικογένειας ή πιο μακρινός απόγονος (= προερχομαι): *Κατάγεται από Έλληνες γονείς. / Κατάγεται από πλούσια οικογένεια.*

▲ Η λέξη κατάγομαι έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

η **καταγωγή** (της καταγωγής, των καταγωγών) ΟΥΣ.: η καταγωγή μας είναι ο τόπος όπου έζησαν και γεννήθηκαν οι γονείς μας ή οι παλιότεροι συγγενείς μας: *Είναι Έλληνας υπήκοος τουρκικής καταγωγής. / Ζει στην Αμερική αλλά είναι Ιταλός στην καταγωγή.*

καταδέχομαι (καταδέχτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος μας καταδέχεται, δέχεται να έχει σχέσεις μαζί μας, δείχνοντας όμως ότι μας θεωρεί κατώτερούς του: *Από τότε που έκανε λεφτά δε μας καταδέχεται.*

2. όταν κάποιος καταδέχεται να κάνει κάτι, δέχεται να το κάνει, αν και πιστεύει ότι είναι κατώτερό του: *Κυκλοφορεί πάντα με ταξί, δεν καταδέχεται να μπει σε λεωφορείο!*

καταδικάζω (καταδικάσα), **καταδικάζομαι** (καταδικάστηκα, καταδικασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα δικαστήριο καταδικάζει κάποιον, τον θεωρεί ένοχο και τον τιμωρεί (≠ αθώωνω): *Το δικαστήριο τον καταδίκασε σε ένα χρόνο φυλάκιση.*

2. όταν καταδικάζουμε κάποια πράξη, λέμε ότι τη θεωρούμε κακή ή άδικη (= επικρίνω, αποδοκιμάζω): *Η κυβέρνηση καταδίκασε την τρομοκρατική ενέργεια.*

3. λέμε "καταδικάζω" όταν κάτι είναι βέβαιο ότι θα έχει κακή εξέλιξη: *Είναι καταδικασμένος να πεθάνει από ανίατη ασθένεια.*

η **κατάθεση** (της κατάθεσης, των καταθέσεων) ΟΥΣ.:

1. η κατάθεση είναι το χρηματικό ποσό που βάζουμε σε κάποιο λογαριασμό στην τράπεζα (≠ ανάληψη): *Έκανε κατάθεση πεντακοσίων ευρώ στις 10 Απριλίου.*

2. η κατάθεση είναι το να δίνει πληροφορίες στην αστυνομία ή στο δικαστήριο αυτός που είδε κάποιο έγκλημα ή αυτός που κατηγορείται για κάποιο έγκλημα: *Έδωσε κατάθεση στον εισαγγελέα σχετικά με το φόνο.*

η **καταιγίδα** (της καταιγίδας, των καταιγίδων) ΟΥΣ.:

1. καταιγίδα είναι η δυνατή και ξαφνική βροχή, που συνήθως συνοδεύεται από αστραπές, κεραυνούς και δυνατό αέρα: *Πλημμύρισαν πόλεις και χωριά από τις καταιγίδες.*

2. λέμε καταιγίδα κάτι που φέρνει μεγάλη αναστάτωση και αναταραχή: *Οι κάτοικοι εγκατέλειψαν την περιοχή πριν ξεσπάσει η καταιγίδα του πολέμου.*

ΤΟ **καταΐφι** ΟΥΣ. ⇒ **κανταΐφι**

κατάκαρδα ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε κατάκαρδα, εννοούμε μέχρι τα βόθρα της καρδιάς: *Με συγκινεί κατάκαρδα η φροντίδα σας.*

ΕΚΦΡ. παίρνω κατάκαρδα

ο **κατακλυσμός** (του κατακλυσμού, των κατακλυσμών) ΟΥΣ.:

1. κατακλυσμός είναι η πάρα πολύ δυνατή βροχή, που συνήθως προκαλεί πλημμύρες (= νεροποντή, πλημμύρα): *Μη βγεις έξω, γιατί γίνεται κατακλυσμός.*

2. λέμε ότι υπάρχει κατακλυσμός από κάτι όταν υπάρχει πολύ μεγάλος αριθμός από αυτό (= πλήθος): *Κατακλυσμός από παράπονα έγιναν στο διευθυντή για τις μειώσεις στους μισθούς.*

ο **κατάκοπος**, η **κατάκοπη**, ΤΟ **κατάκοπο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι κατάκοπος, είναι πάρα πολύ κουρασμένος: *Γύρισε στο σπίτι κατάκοπη από τη δουλειά.*

ο **κατακόρυφος**, η **κατακόρυφη**, ΤΟ **κατακόρυφο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι κατακόρυφο, βρίσκεται σε ίσια και όρθια θέση με κατεύθυνση από πάνω προς τα κάτω (= κάθετος ≠ οριζόντιος): *Πάνω μας ορθώνονταν θεόρατα, κατακόρυφα βράχια.*

2. όταν μια τιμή παρουσιάζει κατακόρυφη άνοδο ή κατακόρυφη πτώση, παρουσιάζει μεγάλη και απότομη άνοδο ή πτώση: *Μέσα σε λίγες ώρες σημειώθηκε κατακόρυφη πτώση της θερμοκρασίας.*

κατακτάω/κατακτώ (κατάκτησα), **κατακτιέμαι/κατακτώμαι** (κατακτήθηκα, κατακτημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος κατακτάει μια χώρα ή μια περιοχή, την κάνει δική του, συνήθως μετά από πόλεμο (= κυριεύω, καταλαμβάνω): *Οι Ευρωπαίοι κατέκτησαν την Αμερική στις αρχές του 15ου αιώνα.*

2. όταν κατακτάμε κάτι, το πετυχαίνουμε με κόπο ή προσπάθεια: *Κατέκτησε τη θέση του διευθυντή με τις γνώσεις του και με σκληρή δουλειά. (= καταλαμβάνω)*

3. όταν κατακτάμε κάποιον, τον κάνουμε να μας συμπαθήσει (= γοητεύω): *Μας κατέκτησε όλους με την ομορφιά της και την ευγένειά της.*

ο **κατακτητής** (του κατακτητή, των κατακτητών), η **κατακτήτρια** (της κατακτήτριας, των κατακτητριών) ΟΥΣ.: ο κατακτητής είναι αυτός

που κατακτάει μια ξένη χώρα ή μια περιοχή, συνήθως μετά από πόλεμο: *Οι Γερμανοί κατακτητές αιχμαλώτιζαν ή εκτελούσαν τους κατοίκους των πόλεων.*

καταλαβαίνω (κατάλαβα) ΡΗΜ.:

1. καταλαβαίνω κάτι ή κάποιον όταν γνωρίζω το νόημά του ή ξέρω τι θέλει να μου πει (= κατανοώ): *Όποιος δεν καταλαβαίνει το μάθημα, να σηκώσει το χέρι του. / Συγγνώμη, δεν καταλαβαίνω αγγλικά.*

2. καταλαβαίνω κάτι όταν μαθαίνω γιατί γίνεται, πώς γίνεται ή τι συνέπειες έχει (= αντιλαμβάνομαι): *Είσαι μικρός για να καταλάβεις τις συνέπειες του πολέμου. / Τώρα κατάλαβα γιατί μου είπες ψέματα!*

3. όταν καταλαβαίνουμε κάποιον, ξέρουμε πώς νιώθει και γιατί κάνει κάτι (= νιώθω, συμμερίζομαι): *Παραπονιέται ότι δεν τον καταλαβαίνουν οι γονείς του. / Καταλαβαίνω την αγωνία σου.*

4. όταν καταλαβαίνουμε κάτι ή κάποιον, ξέρουμε ποιος είναι ή ποιο είναι (= αναγνωρίζω, γνωρίζω): *Η φωνή σου ακούγεται βραχνή, γι' αυτό δε σε κατάλαβα. / Τον κατάλαβα από το περπάτημά του.*

5. όταν καταλαβαίνουμε κάτι, το νιώθουμε με τις αισθήσεις μας: *Δεν το καταλαβαίνεις το κρύο αν είσαι καλά ντυμένος. (= αισθάνομαι) / Μπήκε από την πίσω πόρτα και δεν τον κατάλαβα που ήρθε. (= αντιλαμβάνομαι)*

ΕΚΦΡ. μαζί μιλάμε και χώρια καταλαβαινόμαστε

καταλαμβάνω (κατέλαβα), καταλαμβάνομαι (καταλήφθηκα, κατειλημμένος) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.):

1. ένας στρατός καταλαμβάνει μια χώρα, μια πόλη κτλ. όταν την κάνει δική του με βίαιο τρόπο (= κυριεύω, κατακτάω): *Ο στρατός κατέλαβε το αεροδρόμιο και την πρωτεύουσα της χώρας.*

2. κάποιος που καταλαμβάνει ένα χώρο αρνείται να φύγει από αυτόν αν δε γίνει αυτό που ζητάει (= κάνω κατάληψη): *Οι φοιτητές κατέλαβαν τα πανεπιστήμια.*

3. καταλαμβάνουμε μια θέση ή κάτι άλλο όταν το αποκτάμε ή το κερδίζουμε: *Κατέλαβε τη θέση του διευθυντή στην εταιρεία. (= παίρνω) / Η ομάδα μας κατέλαβε τη δεύτερη θέση στο πρωτάθλημα. (= κερδίζω)*

4. καταλαμβάνει 3^ο ΠΡ.: κάτι καταλαμβάνει μια επιφάνεια όταν έχει ορισμένη έκταση (= πιάνει, καλύπτει): *Το σχολείο καταλαμβάνει μια έκταση πέντε στρεμμάτων.*

5. καταλαμβάνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μας καταλαμβάνει ένα συναίσθημα όταν είναι πολύ έντονο (= πιάνει): *Φοβήθηκε και την κατέλαβε πανικός.*

καταλήγω (κατέληξα) ΡΗΜ.:

1. καταλήγουμε κάπου όταν φτάνουμε σε ένα αποτέλεσμα ή σε ένα συμπέρασμα: *Οι δύο χώρες κατέληξαν σε συμφωνία για το φυσικό αέριο. (= φτάνω) / Έκαναν έρευνα και κατέ-*

ληξαν ότι ο οδηγός ήταν μεθυσμένος. (= συμπεραίνω)

2. λέμε ότι κάποιος καταλήγει κάπου όταν φτάνει σε μια άσχημη κατάσταση (= καταντάω): *Θα καταλήξει στη φυλακή αν συνεχίσει τις παρανομίες.*

3. καταλήγει 3^ο ΠΡ.: κάτι καταλήγει σε ένα σημείο που είναι το τέλος του (= τελειώνει ≠ αρχίζει): *Ο δρόμος καταλήγει στην παραλία.*

η κατάληξη (της κατάληξης, των καταλήξεων) ΟΥΣ.:

1. η κατάληξη είναι το πώς τελειώνει ένα γεγονός ή τι αποτέλεσμα έχει (= τέλος, έκβαση): *Δυσάρεστη κατάληξη είχε η περιπέτεια των δύο ορειβατών.*

2. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, η κατάληξη είναι το τελευταίο τμήμα μια λέξης, που αλλάζει όταν η λέξη κλίνεται: *Τα επίθετα που έχουν κατάληξη "-ης" κλίνονται όπως το "συνεχής".*

η κατάληψη (της κατάληψης, των καταλήψεων) ΟΥΣ.:

όταν κάνουμε κατάληψη, καθόμαστε σε ένα χώρο που δε μας ανήκει, επειδή διαμαρτυρόμαστε για κάτι, και δε δεχόμαστε να φύγουμε από εκεί αν δεν ικανοποιηθούν αυτά που ζητάμε: *Οι φοιτητές προχώρησαν σε κατάληψη των πανεπιστημίων.*

κατάλληλα ΕΠΙΡΡ.:

όταν κάτι γίνεται κατάλληλα, γίνεται με το σωστό τρόπο, με τον τρόπο που ταιριάζει σε μια ορισμένη περίπτωση (= ανάλογα ≠ ακατάλληλα): *Βγήκε στο κρύο χωρίς να είναι κατάλληλα ντυμένος.*

ο κατάλληλος, η κατάλληλη, το κατάλληλο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι κατάλληλος για μια δουλειά, είναι αρκετά ικανός για να την κάνει (= ικανός ≠ ανίκανος): *Ήταν ο πιο κατάλληλος για τη θέση αυτή.*

2. όταν κάτι είναι κατάλληλο για μια ορισμένη περίπτωση, είναι το σωστό, αυτό που ταιριάζει σε αυτή την περίπτωση (≠ ακατάλληλος): *Τώρα είναι η κατάλληλη εποχή για να ταξιδέψεις. / Το παιχνίδι είναι κατάλληλο για παιδιά από 2 έως 5 χρονών.*

καταλλήλως ΕΠΙΡΡ. (ΕΠΙΣ.):

κατάλληλα (= αναλόγως): *Αν μου μιλήσει άσχημα, θα του απαντήσω καταλλήλως.*

ο κατάλογος (του καταλόγου, των καταλόγων) ΟΥΣ.:

1. ένας κατάλογος είναι ένα σύνολο από πράγματα που ανήκουν στην ίδια κατηγορία και είναι γραμμένα με ορισμένη σειρά (= λίστα): *Έφτιαξε έναν κατάλογο με τα ονόματα όσων θα έρθουν στην εκδρομή.*

2. κατάλογο λέμε το βιβλίο ή τον πίνακα όπου είναι γραμμένα με ορισμένη σειρά πράγματα που ανήκουν στην ίδια κατηγορία: *Ο καθηγητής φώναξε στην τύχη ένα μαθητή από τον κατάλογο.*

3. σε ένα εστιατόριο, ο κατάλογος είναι το ειδικό βιβλίο στο οποίο είναι γραμμένα όλα τα φαγητά και οι τιμές τους, ώστε να μπορούν να

αποφασίζουν οι πελάτες τι θα παραγγείλουν: *Ζητήσαμε από το σερβιτόρο να μας φέρει τον κατάλογο.*

κατάματα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κοιτάμε κάποιον κατάματα, τον κοιτάμε ακριβώς μέσα στα μάτια, χωρίς να νιώθουμε ντροπή: *Κοίταξε με κατάματα και πες μου την αλήθεια.*

2. όταν κοιτάμε κάτι κατάματα, το αντιμετωπίζουμε όπως ακριβώς είναι, χωρίς να προσπαθούμε να το αποφύγουμε: *Πρέπει να κοιτάξουμε το μέλλον κατάματα χωρίς φόβο.*

καταμεσής ΕΠΙΡΡ.: όταν βρισκόμαστε καταμεσής ενός χώρου, βρισκόμαστε ακριβώς στη μέση του: *Μη στέκεσαι καταμεσής του δρόμου, θα σε χτυπήσουν τα αυτοκίνητα!*

καταναλώνω (κατανάλωσα), **καταναλώνομαι** (καταναλώθηκα, καταναλωμένος) ΡΗΜ.:

1. καταναλώνουμε καύσιμα, χρόνο, χρήματα κτλ. όταν τα χρησιμοποιούμε για ορισμένο σκοπό: *Ένα μικρότερο αυτοκίνητο καταναλώνει λιγότερη βενζίνη. (= καίω, χαλάω) / Οι μητέρες καταναλώνουν πολύ χρόνο για τη φροντίδα του μωρού. (= ξοδεύω)*

2. (ΕΠΙΣ.) όταν τρώμε ή πίνουμε κάτι, το καταναλώνουμε: *Μειώθηκε ο αριθμός των ανθράκων που καταναλώνουν κρέας καθημερινά. / Οι βόρειοι λαοί καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες μπίρας.*

η **κατανάλωση** (της κατανάλωσης, των καταναλώσεων) ΟΥΣ.:

1. η κατανάλωση είναι το να αγοράζουμε αγαθά και να τα χρησιμοποιούμε, να τα τρώμε ή να τα πίνουμε: *Τα κρέατα κρίθηκαν ακατάλληλα για κατανάλωση. / Αυξήθηκε η κατανάλωση της μπίρας το καλοκαίρι.*

2. η κατανάλωση είναι η ποσότητα από κάποιο προϊόν που χρησιμοποιούμε, αγοράζουμε, τρώμε ή πίνουμε: *Οι νέοι πρέπει να αυξήσουν την κατανάλωση φρούτων και λαχανικών. / Τα καινούρια αυτοκίνητα έχουν μικρότερη κατανάλωση βενζίνης.*

ο **καταναλωτής** (του καταναλωτή, των καταναλωτών), η **καταναλώτρια** (της καταναλώτριας, των καταναλωτριών) ΟΥΣ.: ο καταναλωτής είναι αυτός που καταναλώνει διάφορα προϊόντα ή υπηρεσίες: *Οι καταναλωτές πρέπει να διαβάσουν πάντα την ημερομηνία λήξης των προϊόντων.*

η **κατανόηση** (της κατανόησης, των κατανόησεων) ΟΥΣ.:

1. η κατανόηση είναι το να καταλαβαίνουμε κάτι πολύ καλά: *Το κείμενο ήταν δύσκολο στην κατανόηση, γιατί οι μαθητές είχαν πολλές άγνωστες λέξεις.*

2. όταν δείχνουμε κατανόηση σε κάποιον, μπαίνουμε στη θέση του και καταλαβαίνουμε πώς νιώθει ή γιατί κάνει κάτι: *Άκουσε με υπομονή και κατανόηση τα προβλήματά τους.*

καταννώ (κατανόησα), **κατανοούμαι** (κατανοήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κατανοούμε κάτι, το καταλαβαίνουμε πολύ καλά: *Αν δεν κατανοήσεις την ερώτηση, δε θα μπορέσεις να λύσεις την άσκηση.*

2. όταν κατανοούμε κάποιον, μπαίνουμε στη θέση του και καταλαβαίνουμε πώς νιώθει ή γιατί κάνει κάτι (= συμμερίζομαι): *Κατανώ το θυμό σου, γι' αυτό δε σε παρεξηγώ.*

καταντάω/καταντώ (κατάντησα) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι καταντάει σημαίνει ότι φτάνει σε πολύ άσχημη κατάσταση (= καταλήγω): *Στο τέλος η συζήτηση κατάντησε βαρετή και μονότονη.*

2. όταν κάποιος ή κάτι μας καταντάει όταν μας κάνει να φτάσουμε σε μια πολύ άσχημη κατάσταση: *Κοίτα πώς τον κατάντησε η αρρώστια, γέρο και ανήμπορο.*

καταπιάνομαι (καταπιάστηκα) ΡΗΜ.: καταπιανόμαστε με κάτι όταν αρχίζουμε να ασχολούμαστε με αυτό (= καταπιάνομαι): *Άφησε τη δουλειά του και καταπιάστηκε με την πολιτική. / Τα καταφέρνει με ό,τι και αν καταπιάνεται.*

καταπιέζω (καταπίεσα), **καταπιέζομαι** (καταπιέστηκα, καταπιεσμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν καταπιέζουμε κάποιον, του απαγορεύουμε να κάνει αυτό που θέλει ή του στερούμε τα δικαιώματα που έχουν οι άλλοι άνθρωποι (= τυραννάω): *Οι λαοί αγωνίζονται ενάντια στις κυβερνήσεις που τους καταπιέζουν. / Μην το καταπιέξεις το παιδί, άφησέ το να φάει όσο θέλει!*

2. καταπιέζει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μας καταπιέζει, μας κάνει να μη νιώθουμε άνετα: *Με καταπιέζουν οι μικροί και σκοτεινοί χώροι.*

καταπίνω (κατάπια), **καταπίνομαι** ΡΗΜ.:

1. όταν καταπίνουμε κάτι, κατεβαίνει από το στόμα στο στομάχι μας: *Πνίγηκε επειδή κατάπια λαιμαργα μια μπουκιά ψωμί. (= τρώω) / Να καταπιείς μια γουλιά νερό πριν πάρεις το χάπι. (= πίνω)*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος καταπίνει κάτι όταν πιστεύει με ευκολία ότι είναι αλήθεια (= χάφτω): *Ό,τι ψέμα και να του πεις το καταπίνει.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος καταπίνει κάτι άσχημο όταν το δέχεται χωρίς να παραπονιέται (= ανέχομαι): *Κατάπια υπομονετικά τις προσβολές του χωρίς να πει κουβέντα.*

ΕΚΦΡ. άνοιξε η γη και τον κατάπια, να ανοίξει η γη να με καταπιεί

καταπληκτικά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται καταπληκτικά, γίνεται πολύ ωραία ή πολύ καλά (= εξαιρετικά, έξοχα, θαυμάσια): *Θα μπορούσα να τον ακούω ώρες να παίζει βιολί. Παίζει καταπληκτικά!*

2. όταν λέμε καταπληκτικά, εννοούμε πάρα πολύ (= εκπληκτικά): *Θυμίζει καταπληκτικά τη μητέρα της.*

ο **καταπληκτικός**, η **καταπληκτική**, το **καταπληκτικό** ΕΠΙΘ.: καταπληκτικό λέμε κάποιον ή κάτι που μας αρέσει πάρα πολύ (= εξαιρετικός,

έξοχος, θαυμάσιος): *Αξίζει να το διαβάσεις, είναι καταπληκτικό βιβλίο.*

ο **κατάπληκτος**, η **κατάπληκτη**, το **κατάπληκτο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος μένει κατάπληκτος, νιώθει πολύ μεγάλη έκπληξη (= εμβρόντητος, αποσβολωμένος): *Μένω κατάπληκτος με τα ξέματα που διέδωσε για μένα.*

η **καταπολέμηση** (της καταπολέμησης) ΟΥΣ.: η καταπολέμηση μιας δυσάρεστης κατάστασης ή γεγονότος είναι η προσπάθεια που γίνεται για να σταματήσει να υπάρχει: *Η κυβέρνηση λαμβάνει μέτρα για την καταπολέμηση της ανεργίας.*

⚠ Η λέξη καταπολέμηση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **κατάρτα** (της κατάρτας) ΟΥΣ.: κατάρτα είναι τα λόγια που λέμε σε κάποιον όταν θέλουμε να πάθει κάτι κακό (≠ ευχή): *Βαριές κατάρτες ακούστηκαν για το φονιά από τους συγγενείς του θύματος.*

⚠ Η λέξη κατάρτα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. γυρίζω σαν την άδικη κατάρτα

καταργώ (κατάργησα και κατήρησα), **καταργούμαι** (καταργήθηκα, καταργημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν καταργούν ένα νόμο, δηλώνουν ότι είναι άκυρος και δεν τον εφαρμόζουν (= ακυρώνω): *Ψηφίστηκε νέος νόμος και ο παλιός καταργήθηκε.*

2. καταργώ κάτι όταν το σταματάω: *Για να αδυνατίσω, κατάργησε το βραδινό φαγητό. / Καταργήθηκαν τα νυχτερινά δρομολόγια στα τρένα.*

3. όταν καταργούν κάποιον από μια θέση, τον βγάζουν από τη θέση αυτή: *Τον κατάργησαν από διευθυντή.*

ο **καταρράκτης** (του καταρράκτη, των καταρράκτων) ΟΥΣ.:

1. ο καταρράκτης είναι το μέρος όπου τα νερά ενός ποταμού πέφτουν με δύναμη από μεγάλο ύψος: *Ένα από τα μεγαλύτερα φυσικά θαύματα του κόσμου είναι οι καταρράκτες του Νιαγάρα.*

2. (ΙΑΤΡ.) ο καταρράκτης είναι μια αρρώστια, κατά την οποία θολώνουν τα μάτια και δε βλέπουμε καλά: *Ο παππούς έκανε εγχείριση καταρράκτη.*

ο **καταρράχτης** (του καταρράχτη, των καταρράχτων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο καταρράκτης: *Πήγαμε στους καταρράχτες της Έδεσσας.*

το **κατάρτι** (του κατάρτιου, των κατάρτιων) ΟΥΣ.: το κατάρτι ενός πλοίου είναι ένα ψηλό κοντάρι πάνω στο οποίο στηρίζονται τα πανιά του: *Ένα πλοίο με τρία κατάρτια πλησιάζει στο λιμάνι.*

κατασκευάζω (κατασκεύασα), **κατασκευάζομαι** (κατασκευάστηκα, κατασκευασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κατασκευάζουμε κάτι, το φτιάχνουμε, με ένα ή περισσότερα υλικά και με τη βοήθεια εργαλείων, μηχανών κτλ.: *Κατασκεύασαν το νέο αεροδρόμιο έξω από την πόλη. (= χτίζω)*

/ *Το αυτοκίνητό του κατασκευάστηκε στη Γερμανία. (= παράγω)*

2. λέμε ότι κατασκευάζουμε μια ιστορία ή κάτι άλλο όταν τη δημιουργούμε με τη φαντασία μας (= πλάθω, επινοώ): *Κατασκεύασε όλη αυτή την ιστορία για να μας βάλει να τσακωθούμε.*

η **κατασκευή** (της κατασκευής, των κατασκευών) ΟΥΣ.:

1. κατασκευή είναι το να κατασκευάζουμε κτίρια, μηχανήματα, έπιπλα κτλ.: *Η κατασκευή της εθνικής οδού θα ολοκληρωθεί σε δύο μήνες.*

2. η κατασκευή είναι καθετί που έχει κατασκευαστεί: *Το νέο Μουσείο Μπενάκη στην Αθήνα είναι μια υπέροχη κατασκευή από μπετόν και γυαλί. (= κτίσμα)*

η **κατασκήνωση** (της κατασκήνωσης, των κατασκηνώσεων) ΟΥΣ.:

1. κατασκήνωση είναι το να στήνουμε τη σκηνή μας στην εξοχή για να μείνουμε: *Οι ορειβάτες έστησαν την κατασκήνωση στους πρόποδες του βουνού.*

2. η κατασκήνωση είναι ένας χώρος με σκηνές ή κτίρια στην εξοχή, όπου πηγαίνουν τα παιδιά για να περάσουν τις διακοπές τους, κάνοντας αθλήματα, παίζοντας παιχνίδια κ.ά.: *Το καλοκαίρι θα πάμε δεκαπέντε μέρες κατασκήνωση.*

3. η κατασκήνωση είναι το σύνολο των ανθρωπων που μένουν σε μια κατασκήνωση: *Όλη η κατασκήνωση θα πάμε εκδρομή στην αρχαία Ολυμπία.*

ο **κατάσκοπος**, η **κατάσκοπος** (του/της κατασκόπου και των κατασκόπων) ΟΥΣ.: μια χώρα ή ένας οργανισμός πληρώνει έναν κατάσκοπο για να συγκεντρώσει μυστικές πληροφορίες για μια άλλη χώρα ή άλλον οργανισμό (= μυστικός πράκτορας): *Ήταν κατάσκοπος των Γερμανών στο Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.*

ο **κάτασπρος**, η **κάτασπρη**, το **κάτασπρο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι κάτασπρο, είναι εντελώς άσπρο (= κατάλευκος, ολόλευκος): *Τα σπιτάκια του νησιού ήταν κάτασπρα σαν το χιόνι.*

2. όταν κάποιος είναι κάτασπρος, είναι πολύ χλωμός (= κατάχλωμος): *Έγινε κάτασπρος από την τρομάρα του.*

η **κατάσταση** (της κατάστασης, των καταστάσεων) ΟΥΣ.: χρησιμοποιούμε τη λέξη κατάσταση για να αναφερθούμε στο πώς είναι κάτι ή κάποιος μια ορισμένη χρονική στιγμή: *Οι τοίχοι είναι σε κακή κατάσταση και θέλουν βάψιμο. / Η κατάσταση της υγείας του είναι πολύ καλή μετά από την εγχείριση.*

το **κατάστημα** (του καταστήματος, των καταστημάτων) ΟΥΣ.:

1. κατάστημα είναι η επιχείρηση που πουλάει διάφορα προϊόντα (= μαγαζί): *Το χειμερινό ωρARIO των καταστημάτων ισχύει μέχρι 31 Μαρτίου.*

2. κατάσταση είναι το κτίριο στο οποίο βρίσκεται αυτή η επιχείρηση: *Πυρκαγιά ξέσπασε σε κατάσταση αθλητικών ειδών.*

κατασρέφω (κατέστρεψα και κατάστρεψα), **κατασρέφομαι** (καταστράφηκα, καεστραμμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κατασρέφω κάτι, του προκαλώ μεγάλη ζημιά: *Οι σεισμοί κατέστρεψαν ολόκληρες πόλεις. (= αφανίζω, εξαφανίζω, κατεδαφίζω) / Τα κατέστρεψε τα παπούτσιά του από το πολύ περπάτημα. (= χαλάω)*

2. λέμε ότι κατασρέφω κάποιον ή κάτι όταν τον οδηγώ στην αποτυχία: *Η ζήλια του κατέστρεψε τον γάμο τους. (= διαλύω) / Τον κατέστρεψαν οι κακές παρέες. (= χαλάω)*

η **καταστροφή** (της καταστροφής, των καταστροφών) ΟΥΣ.:

1. καταστροφή είναι το να γίνεται πολύ μεγάλη ζημιά (= εξαφάνιση, αφανισμός): *Η πυρκαγιά προκάλεσε μεγάλη καταστροφή στο δάσος.*

2. καταστροφή λέμε καθετί που κάνει μεγάλο κακό σε ανθρώπους ή πράγματα: *Αυτό το χαλάζι ήταν καταστροφή για τις καλλιέργειες.*

ΕΚΦΡ. φέρνω την καταστροφή

το **κατάστρωμα** (του καταστρώματος, των καταστρωμάτων) ΟΥΣ.:

1. το κατάστρωμα είναι ο ανοιχτός χώρος του πλοίου, πάνω στον οποίο μπορούμε να περπατήσουμε: *Ανέβηκε στο κατάστρωμα για να πάρει καθαρό αέρα.*

2. όταν ταξιδεύουμε κατάστρωμα, ταξιδεύουμε στη φτηνή θέση στο πλοίο: *Οι τουρίστες έβγαλαν εισιτήριο για κατάστρωμα.*

καταφέρνω (κατάφερα) ΡΗΜ.:

1. όταν καταφέρνουμε κάτι, το πετυχαίνουμε με κόπο και προσπάθεια (= κατορθώνω): *Κατάφερε να περάσει την τάξη με πολύ διάβασμα. / Έπαιξαν καλά αλλά δεν κατάφεραν να τους νικήσουν.*

2. όταν καταφέρνουμε κάποιον να κάνει κάτι, τον πείθουμε να κάνει αυτό που θέλουμε εμείς: *Τον κατάφερα να μου αγοράσει καινούριο αυτοκίνητο.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος καταφέρνει ένα φαγητό όταν μπορεί και τρώει πάρα πολύ από αυτό σε ένα γεύμα: *Κατάφερε μόνος του ένα ολόκληρο αρνί!*

ΕΚΦΡ. τα καταφέρνω

το **καταφύγιο** (του καταφυγίου, των καταφυγίων) ΟΥΣ.:

1. το καταφύγιο είναι το μέρος στο οποίο πηγαίνουμε για να προστατευτούμε από τον άσχημο καιρό ή από κάποιον κίνδυνο: *Όταν έπιασε βροχή, βρήκαμε καταφύγιο σε μια σπηλιά.*

2. το καταφύγιο είναι ένα μικρό σπίτι στην εξοχή ή στο βουνό, στο οποίο μένουν οι άνθρωποι όταν πηγαίνουν για κυνήγι, ορειβασία ή εκδρομή: *Το βράδυ κάποιος κοιμήθηκαν στο καταφύγιο και άλλοι σε σκηνές.*

η **καταχνιά** (της καταχνιάς) ΟΥΣ.: η καταχνιά είναι η αραιή ομίχλη: *Έχασαν το δρόμο από την πυκνή καταχνιά.*

△ Η λέξη καταχνιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **κατάψυξη** (της κατάψυξης, των καταψυξών) ΟΥΣ.: η κατάψυξη είναι το μέρος του ψυγείου μέσα στο οποίο βάζουμε τα τρόφιμα για να παγώσουν και να διατηρηθούν φρέσκα για πολύ καιρό: *Βάλε το παγωτό στην κατάψυξη για να μη λιώσει. / Έβγαλε το κρέας από την κατάψυξη για να ξεπαώσει.*

κατεβάζω (κατέβασα, κατεβασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κατεβάζουμε κάτι σε κάποιο μέρος, το φέρνουμε από ένα ψηλό σημείο σε ένα πιο χαμηλό (≠ ανεβάζω): *Κατέβασε τα σκουπίδια στο δρόμο. / Κατεβάστε τα χέρια! (≠ σηκώνω)*

2. λέμε ότι κατεβάζουμε κάτι όταν το κάνουμε να γίνει μικρότερο σε τιμή, μέγεθος, αξία κτλ. (= μειώνω, ρίχνω ≠ αυξάνω): *Η ασπιρίνη τής κατέβασε τον πυρετό. / Αρχισαν οι εκπώσεις και οι έμποροι κατέβασαν τις τιμές.*

3. λέμε ότι κατεβάζουμε την ένταση ενός ήχου όταν την κάνουμε να ακούγεται πιο χαμηλά (= χαμηλώνω ≠ δυναμώνω): *Κατέβασε την ένταση της φωνής του για να μην τον ξυπνήσει.*

4. όταν μας κατεβάζουν από ένα μέσο συγκοινωνίας, μας αφήνουν ή μας βοηθούν να βγούμε από αυτό (= αποβιβάζω ≠ επιβιβάζω): *Ζήτησε από τον οδηγό να την κατεβάσει στην επόμενη στάση.*

5. όταν κατεβάζουμε κάτι, το κάνουμε να χάσει την αξία του ή την ποιότητά του (= υποβιβάζω): *Με αυτά που λες κατεβάζεις το επίπεδο της συζήτησης.*

6. λέμε ότι κατεβάζουμε μία νέα πρόταση ή ιδέα όταν την παρουσιάζουμε (= προτείνω, υποβάλλω): *Οι συνδικαλιστές κατέβασαν πρόταση για απεργία.*

7. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κατεβάζουμε ένα φαγητό ή ένα ποτό όταν τρώμε πολύ από αυτό: *Κατέβασε μόνος του ένα ταψί κανταΐφι. (= καταβροχθίζω)*

ΕΚΦΡ. κατεβάζω ιδέες, κατεβάζω τα μούτρα, ό,τι βρέξει ας κατεβάσει

κατεβάζω ιδέες ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που το μυαλό του δουλεύει και σκέφτεται καινούρια πράγματα: *Είναι πολύ κουρασμένος και δεν μπορεί να κατεβάσει ιδέες.*

κατεβάζω τα μούτρα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος δείχνει ότι δεν είναι ευχαριστημένος με κάτι: *Του είπαμε "όχι" και κατέβασε μούτρα!*

κατεβαίνω (κατέβηκα, κατεβασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κατεβαίνουμε μια σκάλα, μια κατηφόρα κτλ., προχωράμε από ένα πιο ψηλό σημείο σε ένα πιο χαμηλό (≠ ανεβαίνω): *Κατέβηκε στο υπόγειο για να κλείσει το καλοριφέρ. / Χρειάστηκαν τρεις ώρες για να κατέβουν το βουνό.*

2. όταν κατεβαίνουμε από ένα μέσο συγκοινωνίας, βγαίνουμε από αυτό (= αποβιβάζομαι ≠ επιβιβάζομαι, ανεβαίνω): *Κατέβηκαν όλοι οι επιβάτες από το λεωφορείο.*

3. όταν κάποιος κατεβαίνει σε εκλογές, είναι υποψήφιος για να εκλεγεί σε κάποιο αξίωμα (= βάζω): *Κατέβηκε για δήμαρχος στις δημοτικές εκλογές.*

4. κατεβαίνει 3^ο πρ.: όταν κάτι κατεβαίνει, γίνεται μικρότερο (= πέφτει, μειώνεται ≠ αυξάνεται): *Πήρε ασπιρίνη και της κατέβηκε ο πυρετός. / Κατέβηκαν οι τιμές των ηλεκτρονικών υπολογιστών.*

5. κατεβαίνει 3^ο πρ.: όταν κάτι κατεβαίνει, πηγαίνει πιο χαμηλά (= χαμηλώνει ≠ ανεβαίνει): *Σταμάτησε ο αέρας και ο χαρταετός άρχισε να κατεβαίνει.*

6. κατεβαίνει 3^ο πρ.: όταν ένα θεατρικό έργο κατεβαίνει, σταματάει να παρουσιάζεται στο κοινό (≠ ανεβαίνει): *Το έργο δεν είχε επιτυχία και κατέβηκε ύστερα από είκοσι παραστάσεις.*

7. μου κατέβηκε: λέμε ότι μας κατέβηκε κάτι όταν έχουμε μια ιδέα ξαφνικά (= μου ήρθε): *Πώς σου κατέβηκε να πάμε εκδρομή με τόσο άσχημο καιρό;*

το **κατέβασμα** (του κατεβάσματος, των κατεβασμάτων) ουσ.:

1. το κατέβασμα είναι όταν κατεβαίνει κάποιος από κάπου (= κατάβαση, κάθοδος ≠ ανάβαση, ανέβασμα): *Γλίστρησε στο κατέβασμα από το βουνό.*

2. το κατέβασμα είναι όταν κατεβάζουμε κάτι από κάπου (≠ ανέβασμα): *Χρειάστηκε βοήθεια στο κατέβασμα των βιβλίων από τη βιβλιοθήκη.*

3. το κατέβασμα είναι η κίνηση από πάνω προς τα κάτω (= χαμήλωμα): *Το κατέβασμα του κεφαλιού δηλώνει ντροπή.*

4. κατέβασμα σημαίνει ότι κάτι γίνεται πιο λίγο ή πιο φτηνό (= μείωση ≠ αύξηση): *Το κατέβασμα της θερμοκρασίας θα επηρεάσει τις καλλιέργειες.*

κατεδαφίζω (κατεδάφισα), **κατεδαφίζομαι** (κατεδαφίστηκα, κατεδαφισμένος) ρημ.: κατεδαφίζουμε ένα κτίριο όταν το καταστρέφουμε, συνήθως με τη βοήθεια μηχανημάτων (= γκρεμίζω): *Κατεδάφισαν με μπουλντόζες τα αυθαίρετα σπίτια.*

ο **κατεργάρης** (του κατεργάρη, των κατεργαράων), η **κατεργάρα** (της κατεργάρας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. ο κατεργάρης είναι αυτός που προσπαθεί με διάφορα κόλπα και πονηριές να πετύχει το σκοπό του (= άτιμος, πονηρός): *Θα τον βρω τον κατεργάρη που με ξεγέλασε!*

2. κατεργάρη λέμε κάποιον άνθρωπο που συμπαινούμε, γιατί με έξυπνο τρόπο καταφέρνει αυτά που θέλει (= μπαγάσας): *Αυτός ο κατεργάρης ο αδερφός σου πάλι έφυγε χωρίς να πληρώσει!*

▲ Η λέξη κατεργάρης έχει πληθυντικό «κατεργάρηδες» και «κατεργαράοι».

ΕΚΦΡ. κάθε κατεργάρης στον πάγκο του

η **κατεύθυνση** (της κατεύθυνσης, των κατευθύνσεων) ουσ.:

1. κατεύθυνση είναι η πλευρά ή το μέρος προς το οποίο κινείται κάποιος ή κάτι για να φτάσει κάπου: *Το τρένο κινείται με κατεύθυνση προς το νότο.*

2. κατεύθυνση είναι ο γενικός τρόπος με τον οποίο πετυχαίνουμε κάποιο σκοπό: *Τα μέτρα για την καταπολέμηση της ανεργίας δεν κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση.*

3. κατευθύνσεις πληθ.: κατευθύνσεις είναι οι οδηγίες που μας λένε τι να κάνουμε ή πώς να το κάνουμε: *Οι γονείς τού έδωσαν τις σωστές κατευθύνσεις.*

κατευθύνω (κατεύθυνα και κατηύθυνα), **κατευθύνομαι** (κατευθύνθηκα) ρημ.:

1. όταν κατευθύνουμε κάτι, το οδηγούμε προς ένα ορισμένο σημείο, προς ένα πρόσωπο ή προς μια κατεύθυνση: *Ο πιλότος κατάφερε να κατευθύνει το αεροπλάνο προς το αεροδρόμιο. / Η κυβέρνηση κατευθύνει τις προσπάθειές της προς τη βελτίωση της υγείας των πολιτών.*

2. όταν κατευθύνουμε κάποιον, του δίνουμε οδηγίες για το τι πρέπει να κάνει ή για το πώς πρέπει να το κάνει (= καθοδηγώ): *Οι καθηγητές πρέπει να τους κατευθύνουν στην επιλογή του σωστού επαγγέλματος.*

3. κατευθύνομαι παθ.: όταν κάποιος ή κάτι κατευθύνεται προς ένα ορισμένο σημείο, πηγαίνει εκεί (= τραβάω): *Έκλεισε την πόρτα και κατευθύνθηκε προς το ασανσέρ.*

ο **κατεψυγμένος**, η **κατεψυγμένη**, το **κατεψυγμένο** επιθ.:

1. όταν τα τρόφιμα είναι κατεψυγμένα, διατηρούνται για πολύ καιρό, γιατί τα βάζουμε στην κατάψυξη (≠ νωπός): *Τα φρέσκα ψάρια είναι πιο νόστιμα από τα κατεψυγμένα.*

2. λέμε για κάτι ότι έγινε κατεψυγμένο όταν είναι πάρα πολύ παγωμένο: *Έπιασα το χιόνι χωρίς γάντια, και τα χέρια μου έγιναν κατεψυγμένα!*

η **κατηγορία** (της κατηγορίας, των κατηγοριών) ουσ.:

1. κατηγορία είναι το να λέμε για κάποιον ότι έκανε κάτι άσχημο: *Ακούγονται εναντίον του κατηγορίες ότι είναι χαρτοπαίκτης.*

2. η κατηγορία εναντίον κάποιου είναι το να κατηγορείται για παράνομη πράξη: *Οδηγήθηκε στο δικαστήριο με την κατηγορία του φόνου.*

3. όταν χωρίζουμε άτομα, πράγματα κτλ. σε κατηγορίες, τα χωρίζουμε σε ομάδες με βάση τα κοινά τους χαρακτηριστικά: *Υπάρχουν πολλές κατηγορίες βιβλίων: επιστημονικά, αστυνομικά, παιδικά κτλ. / Μείναμε σε ξενοδοχείο τρίτης κατηγορίας.*

κατηγορώ (κατηγόρησα), **κατηγορούμαι** (κατηγορήθηκα, κατηγορημένος) ρημ.:

1. όταν κατηγορούμε κάποιον, λέμε ότι έκανε κάτι άσχημο (= κατακρίνω): *Τον κατηγορούν ότι δεν είναι καλός πατέρας.*

2. όταν κατηγορούμε κάποιον, ενημερώνουμε την αστυνομία ή το δικαστήριο ότι είναι υπεύθυνος για παράνομη πράξη (= καταγγέλλω): *Κατηγορείται για συμμετοχή σε δύο ληστείες τραπεζών.*

η **κατηφόρα** (της κατηφόρας) ΟΥΣ.: κατηφόρα λέμε τον κατήφορο ($\neq$ ανηφόρα): *Τα παιδιά κατέβηκαν τρέχοντας την κατηφόρα.*

△ Η λέξη κατηφόρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **κατηφοριά** (της κατηφοριάς, των κατηφοριών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η κατηφοριά είναι ό,τι και η κατηφόρα ($\neq$ ανηφοριά): *Πώς να κατέβω με τα τακούνια την κατηφοριά;*

κατηφορίζω (κατηφορίζω) ΡΗΜ.:

1. όταν κατηφορίζουμε, προχωράμε σε κατήφορο ($\neq$ ανηφορίζω): *Κατηφορίσαμε την πλαγιά του βουνού και βρεθήκαμε στο χωριό.*

2. **κατηφορίζει** 3^ο ΠΡ.: όταν ένας δρόμος κατηφορίζει, είναι κατήφορος ($\neq$ ανηφορίζει): *Για να βγεις στην παραλία, πάρε το δρόμο που κατηφορίζει.*

κατηφορικά ΕΠΙΡΡ.: όταν προχωράμε κατηφορικά, κατηφορίζουμε και προχωράμε προς τα κάτω ($\neq$ ανηφορικά): *Ο διάδρομος του κάστρου συνέχιζε κατηφορικά, όλο και πιο βαθιά στο έδαφος.*

ο **κατηφορικός**, η **κατηφορική**, το **κατηφορικό** ΕΠΙΘ.: όταν ένας δρόμος είναι κατηφορικός, κατηφορίζει και μας οδηγεί προς τα κάτω ($\neq$ ανηφορικός): *Λίγο έξω από το χωριό ξεκινάει το κατηφορικό μονοπάτι προς την παραλία.*

ο **κατήφορος** (του κατήφορου, των κατήφορων) ΟΥΣ.: ο κατήφορος είναι το έδαφος που έχει κλίση προς τα κάτω (= κατηφόρα $\neq$ ανηφορος): *Γλίστρησε στον κατήφορο κι άρχισε να κατρακυλάει.*

το **κατηχητικό** (του κατηχητικού, των κατηχητικών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): στην ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία, το κατηχητικό είναι οι συχνές συναντήσεις παιδιών ή νέων με ανθρώπους της εκκλησίας για να τους διδάξουν το χριστιανισμό: *Τις Κυριακές μετά τη λειτουργία πηγαίνει πάντα στο κατηχητικό.*

κάτι ΑΝΤΩΝ.:

1. το χρησιμοποιούμε όταν αναφερόμαστε σε ένα πράγμα ή σε ένα γεγονός για το οποίο δεν μπορούμε να μιλήσουμε με ακρίβεια: *Κάτι μου έτυχε και δε θα έρθω αύριο στη δουλειά.*

2. όταν λέμε κάτι άνθρωποι, εννοούμε κάποιο άνθρωποι: *Είδα κάτι παιδιά να κυνηγιούνται. / Έφτιαξε κάτι κουραμπιέδες, θαύμα!*

△ Η λέξη κάτι δεν κλίνεται.

η **κατοικία** (της κατοικίας, των κατοικιών) ΟΥΣ.: η κατοικία είναι το κτίριο όπου κατοικεί κάποιος (= σπίτι, οικία): *Χτίζουν μια διώροφη κατοικία δίπλα στη θάλασσα.*

το **κατοικίδιο** (του κατοικίδιου, των κατοικίδιων) ΟΥΣ.: κατοικίδιο λέμε το ζώο που ζει κοντά

στον άνθρωπο: *Απαγορεύονται τα κατοικίδια στο διαμέρισμα.*

ο **κάτοικος**, η **κάτοικος** (του/της κατοίκου, των κατοίκων) ΟΥΣ.: οι κάτοικοι μιας χώρας, μιας πόλης, κτλ. είναι οι άνθρωποι που ζουν ή μένουν σε αυτή: *Η Κίνα έχει περίπου ένα δισεκατομμύριο κατοίκους. / Είναι μόνιμος κάτοικος Θεσσαλονίκης.*

κατοικώ (κατοίκησα), **κατοικούμαι** (κατοικήθηκα, κατοικημένος) ΡΗΜ.:

1. κατοικώ σημαίνει ότι είμαι κάτοικος μιας χώρας, πόλης, περιοχής κτλ. (= ζω, μένω, κάθομαι): *Επέστρεψε από τη Γαλλία και τώρα κατοικεί στην Αθήνα.*

2. **κατοικείται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: ένα μέρος κατοικείται όταν μένουν ή μπορούν να μένουν άνθρωποι εκεί: *Πολλά νησιά του Αιγαίου δεν κατοικούνται. / Το σπίτι του καταστράφηκε από το σεισμό και δεν κατοικείται πια.*

το **κατόρθωμα** (του κατορθώματος, των κατορθωμάτων) ΟΥΣ.:

1. το κατόρθωμα είναι κάτι σπουδαίο που πέτυχε κάποιος με κόπο και προσπάθεια (= άθλος, επιτυχία): *Ήταν μεγάλο κατόρθωμα η νίκη του σε έναν τόσο δύσκολο αγώνα.*

2. **κατορθώματα** ΠΛΗΘ.: τα κατορθώματα κάποιου στρατιώτη είναι οι γενναίες πράξεις του στον πόλεμο: *Διδάσκονται τα ηρωικά κατορθώματα των προγόνων τους.*

3. **κατορθώματα** ΠΛΗΘ.: λέμε κατορθώματα τις ανόητες και απερισκεπτες πράξεις: *Τα έμαθες τα κατορθώματα της κόρης σου;*

κατορθώνω (κατόρθωσα) ΡΗΜ.: κατορθώνουμε να κάνουμε κάτι όταν το πετυχαίνουμε (= καταφέρνω $\neq$ αποτυχαίνω): *Κατόρθωσε να κερδίσει το πρώτο βραβείο. / Δεν κατόρθωσε να ξυπνήσει νωρίς.*

κατουράω/κατουρώ (κατούρησα), **κατουριέμαι** (κατουρήθηκα, κατουρημένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν κάποιος κατουράει, αφήνει τα ούρα να βγουν από το σώμα του (= ουρώ): *Ήπια πολύ νερό και θέλει να κατουρήσει.*

2. **κατουριέμαι** ΠΑΘ.: όταν κατουριέμαι, θέλω πολύ να κατουρήσω: *Βιάζομαι να πάω στην τουαλέτα, γιατί κατουριέμαι!*

3. **κατουριέμαι** ΠΑΘ.: όταν κάποιος κατουριέται, του φεύγουν τα ούρα του πάνω στα ρούχα του, χωρίς να το θέλει (= βρέχομαι): *Το μωρό ακόμα κατουριέται τα βράδια.*

4. **κατουριέμαι** ΠΑΘ.: λέμε ότι κατουριέμαι από το φόβο ή από τα γέλια όταν φοβάμαι ή γελώ πάρα πολύ: *Κατουρήθηκε από τη χαρά του όταν έμαθε τα νέα.*

κατρακυλάω/κατρακυλώ (κατρακύλησα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι κατρακυλάει, πέφτει και κυλάει με δύναμη προς τα κάτω (= κουτροβαλάω): *Ένα λεωφορείο κατρακύλησε στον γκρεμό. / Κατρακύλησε στη σκάλα κι έσπασε το πόδι του.*

2. όταν κατρακυλάμε κάτι, το κάνουμε να κυλήσει γρήγορα προς τα κάτω: *Τα παιδιά κατρακυλούσαν τις ρόδες στην κατηφόρα.*

3. κατρακυλάει ^{3^ο πρ.}: λέμε ότι κάτι κατρακυλάει όταν μειώνεται συνεχώς: *Κατρακύλησαν οι τιμές των μετοχών στο χρηματιστήριο.*

το **κατσαβίδι** (του κατσαβιδιού, των κατσαβιδιών) **ογσ.**: το κατσαβίδι είναι το εργαλείο που χρησιμοποιούμε για να γυρνάμε τις βίδες: *Κατσαβίδι σου ζήτησα για να βιδώσω τη βίδα και όχι σφυρί για να καρφώσω το καρφί.*

κατσαδιάζω (κατσάδιασα) **ρhm.** (ανεπισ.): κατσαδιάζουμε κάποιον όταν τον μαλώνουμε με δυνατές φωνές (= επιπλήττω, τα ψέλνω): *Τον κατσάδιασε ο καθηγητής επειδή ήταν πάλι αδιάβαστος.*

η **κατσαρίδα** (της κατσαρίδας, των κατσαριδών) **ογσ.**: η κατσαρίδα είναι ένα μεγάλο έντομο με καφέ χρώμα, που τρέχει γρήγορα και το βρίσκουμε σε σπίτια, σε αυλές και γενικά σε χώρους όπου υπάρχουν τρόφιμα: *Ψεκάστε όλα τα ντουλάπια της κουζίνας με κατσαριδοκτόνο, γιατί έχει γεμίσει το σπίτι κατσαρίδες.*

το **κατσαριδάκι** **ογσ.**:

1. το κατσαριδάκι είναι η μικρή κατσαρίδα: *Πίσω από τον πάγκο της κουζίνας κρύβονται τα κατσαριδάκια.*

2. (ανεπισ.) έτσι ονόμασαν ένα παλιό μοντέλο μικρού αυτοκινήτου που είχε το σχήμα της κατσαρίδας: *Η Φολκσβάγκεν κυκλοφόρησε το κατσαριδάκι στη δεκαετία του 1960.*

η **κατσαρόλα** (της κατσαρόλας) **ογσ.**:

1. η κατσαρόλα είναι ένα βαθύ σκεύος από μέταλλο, με δύο χερούλια και καπάκι, μέσα στο οποίο βράζουμε το φαγητό: *Αφήστε το ρύζι να βράσει στην κατσαρόλα με κλειστό το καπάκι.*

2. μια κατσαρόλα φαγητό είναι τόσο φαγητό, όσο χωράει σε μια κατσαρόλα: *Έφαγε μόνος του μια κατσαρόλα μελιτζάνες!*

▲ Η λέξη κατσαρόλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **κατσαρός**, η **κατσαρή**, το **κατσαρό** **επιθ.**: όταν τα μαλλιά μας είναι κατσαρά, δεν είναι ίσια, αλλά σχηματίζουν μπούκλες (= σγουρός ≠ ίσιος): *Οι Αφρικανοί έχουν πολύ κατσαρά μαλλιά.*

η **κατσίκα** (της κατσίκας) **ογσ.**:

1. η κατσίκα είναι ένα τετράποδο ζώο με κέρατα και μακριές τρίχες στο σαγόνι, που το μεγαλύτεροι άνθρωποι για το γάλα, το κρέας και το δέρμα του: *Οι κατσίκες τρώνε πουρνάρι.*

2. (μειστ.) λέμε κατσίκα μια γυναίκα όταν δεν τη συμπαθούμε: *Με πρόσβαλε, η κατσίκα, μπροστά σε τόσο κόσμο!*

▲ Η λέξη κατσίκα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **κατσίκι** (του κατσικιού, των κατσικιών) **ογσ.**:

1. το κατσίκι είναι η κατσίκα ή το μικρό της κατσίκας: *Τα κατσίκια σκαρφάλωναν στα βράχια.*

2. το κατσίκι είναι το κρέας του κατσικιού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Το μεσημέρι φάγαμε κατσίκι στο φούρνο με πατάτες.*

3. κατσίκι λέμε τον άνθρωπο που κινείται εύκολα και γρήγορα: *Ο παππούς, παρ' όλα τα χρόνια του, ανέβαινε σαν κατσίκι τα βουνά και τα μονοπάτια.*

εκφρ. θα γελάσει και το παρδαλό κατσίκι

ο **κατσικίσιος**, η **κατσικίσια**, το **κατσικίσιο** **επιθ.**: όταν κάτι είναι κατσικίσιο, έχει σχέση με την κατσίκα ή προέρχεται από την κατσίκα: *Το κατσικίσιο γάλα είναι πολύ θρεπτικό.*

ο **κατσούφης**, η **κατσούφα**, το **κατσούφικο** **επιθ.**: όταν κάποιος είναι κατσούφης, το πρόσωπό του είναι στενοχωρημένο και αγέλαστο (= σκυθρωπός): *Οι περαστικοί περπατούσαν σκυφτοί και κατσούφηδες.*

κατσουφιάζω (κατσούφιασα) **ρhm.**: κατσουφιάζουμε όταν το πρόσωπό μας δείχνει στενοχωρημένο ή αγέλαστο (= σκυθρωπιάζω): *Κατσούφιασε όταν άκουσε ότι δε θα πάμε διακοπές.*

κάτω **επιπρ.**:

1. όταν κάτι βρίσκεται κάτω, βρίσκεται κάπου χαμηλά (≠ επάνω): *Το υπόγειο είναι κάτω. / Από το λόφο βλέπαμε κάτω όλη την πόλη.*

2. όταν κάτι βρίσκεται κάτω, βρίσκεται στο έδαφος ή στο πάτωμα (= καταγής, χάμω): *Το νερό χύθηκε κάτω. / Μην κάθεσαι κάτω, θα κρυώσεις.*

3. όταν κάτι βρίσκεται κάτω από κάτι άλλο, βρίσκεται χαμηλότερα από αυτό (≠ επάνω, πάνω): *Ψωνίζουμε στο μαγαζί που είναι κάτω από το σπίτι μας. / Έκρυψε τα παπούτσια του κάτω από το κρεβάτι.*

4. όταν λέμε κάτω από ένα μέγεθος ή έναν αριθμό, εννοούμε λιγότερο από αυτό (≠ πάνω): *Φαίνεται πολύ νέα, πρέπει να είναι κάτω από τριάντα.*

εκφρ. βάζω κάτω, δεν το βάζω κάτω, παίρνω την κάτω βόλτα

ο **κατώτατος**, η **κατώτατη**, το **κατώτατο** **επιθ.**: λέμε για κάτι ότι είναι κατώτατο για να δηλώσουμε ότι κάτι έχει τη χαμηλότερη θέση, τιμή, αξία, σημασία κτλ. από όλα τα άλλα (≠ ανώτατος): *Όταν διορίστηκε για πρώτη φορά, έπαιρνε τον κατώτατο μισθό.*

ο **κατώτερος**, η **κατώτερη**, το **κατώτερο** **επιθ.**:

1. όταν κάτι είναι κατώτερο από κάτι άλλο, έχει μικρότερη αξία, σημασία κτλ. από αυτό (≠ ανώτερος): *Το μετάξι αυτό δεν κοστίζει ακριβά, γιατί είναι κατώτερης ποιότητας.*

2. όταν κάποιος είναι κατώτερος από κάποιον άλλο, έχει μικρότερο βαθμό ή αξίωμα από αυτόν (≠ ανώτερος): *Ο αξιωματικός δεν κάνει παρέα με κατώτερους στρατιωτικούς και απλούς φαντάρους.*

το **κατώφλι** (του κατωφλιού, των κατωφλιών) **ογσ.**: το κατώφλι ενός σπιτιού είναι το κάτω μέ-

ρος της πόρτας, που βρίσκεται στο ίδιο ύψος με το πάτωμα: *Άνοιξε την πόρτα της και στάθηκε στο κατώφλι.*

το **καυσαέριο** (του καυσαερίου, των καυσαερίων) ουσ.: το καυσαέριο είναι ο βρόμικος αέρας που βγαίνει από μηχανές που καίνε βενζίνη, πετρέλαιο κτλ.: *Η μόλυνση του περιβάλλοντος οφείλεται και στα καυσαέρια των αυτοκινήτων και των εργοστασίων.*

το **καύσιμο** (του καυσίμου, των καυσίμων) ουσ.: τα καύσιμα είναι το πετρέλαιο, η βενζίνη ή το κάρβουνο, που καίνε διάφορες μηχανές για να παραχθεί θερμότητα: *Πήρε φωτιά ένα φορτηγό που μετέφερε καύσιμα. / Ανακοινώθηκαν νέες αυξήσεις στα καύσιμα.*

△ Η λέξη καύσιμο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **καύσωνας** (του καύσωνα, των καυσώνων) ουσ.: καύσωνας είναι η πολύ μεγάλη ζέστη που κάνει ορισμένες μέρες του καλοκαιριού: *Έκανε καύσωνα και η θερμοκρασία ανέβηκε στους 43 βαθμούς.*

ο **καυτός**, η **καυτή**, το **καυτό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι καυτό, είναι πάρα πολύ ζεστό (= ζεματιστός): *Τα βαμβακερά δεν καίγονται εύκολα και μπορούν να σιδερωθούν με καυτό σίδερο.*

2. λέμε ότι ένα θέμα είναι καυτό όταν μας απασχολεί σοβαρά ή άμεσα: *Υπάρχουν καυτά ζητήματα που αφορούν την παιδεία στην Ελλάδα.*

ο **καυχησιάρης**, η **καυχησιάρα**, το **καυχησιάρικο** επιθ.: όταν κάποιος είναι καυχησιάρης, του αρέσει να μιλάει για τον εαυτό του και για τα κατορθώματά του (≠ μετριόφρων, ταπεινός): *Άκου τον καυχησιάρη, μιλάει συνέχεια για τα πολλά λεφτά που βγάζει!*

το **καφάσι** (του καφασιού, των καφασιών) ουσ.:

1. το καφάσι είναι ένα μικρό ξύλινο κιβώτιο, ανοιχτό από πάνω, που το χρησιμοποιούμε για να μεταφέρουμε φρούτα, αναψυκτικά κτλ. (= τελάρο): *Στοιβάξε τα καφάσια με τις μπίρες στο πίσω μέρος της αποθήκης.*

2. ένα καφάσι φρούτα είναι τόσα φρούτα, όσα χωράει ένα καφάσι: *Πήρε ένα καφάσι μήλα.*

ΕΚΦΡ. μου φεύγει το καφάσι

ο **καφέ**, η **καφέ**, το **καφέ** επιθ.: όταν κάτι είναι καφέ, έχει το χρώμα του καφέ (= καφετής): *Φορούσε μια καφέ φούστα και μια άσπρη μπλούζα.*

△ Η λέξη καφέ δεν κλίνεται.

το **καφέ** ουσ.: το καφέ είναι το χρώμα του καφέ (= καφετί): *Το καφέ ταιριάζει πολύ με το κίτρινο.*

△ Η λέξη καφέ δεν κλίνεται.

το **καφενείο** (του καφενείου, των καφενείων) ουσ.: το καφενείο είναι το κατάστημα που σερβίρει καφέ και στο οποίο συχνάζουν κυρίως οι άντρες: *Οι συνταξιούχοι κάθονται στα καφενεία και παίζουν τάβλι.*

ο **καφές** (του καφέ, των καφέδων) ουσ.:

1. ο καφές είναι ένα ρόφημα με πικρή γεύση, που γίνεται με τους αλεσμένους σπόρους ενός δέντρου που λέγεται καφεόδεντρο: *Πίνει ένα ζεστό καφέ με γάλα κάθε πρωί.*

2. ο καφές είναι το δέντρο που από τους σπόρους του φτιάχνουμε τον καφέ (= καφεόδεντρο): *Στη Βραζιλία υπάρχουν μεγάλες φυτείες καφέ.*

3. ο καφές είναι οι αλεσμένοι ή ψημένοι σπόροι αυτού του δέντρου: *Αγόρασε ένα κιλό καφέ.*

η **καφετέρια** (της καφετέρας, των καφετεριών) ουσ.: η καφετέρια είναι το κατάστημα στο οποίο συχνάζουν οι νέοι για να πιουν καφέ και να περάσουν ευχάριστα: *Στο κέντρο της πόλης ανοίγουν συνέχεια καινούριες καφετέριες και μπαρ.*

ο **καφετζής** (του καφετζή, των καφετζήδων) ουσ.: ο καφετζής είναι ο ιδιοκτήτης καφενείου που εργάζεται σε αυτό, φτιάχνει τους καφέδες, τους σερβίρει κτλ.: *Παραγγείλαμε έναν μέτριο καφέ και μια πορτοκαλάδα στον καφετζή.*

η **καφετζού** (της καφετζούς, των καφετζούδων) ουσ.:

1. η καφετζού είναι η γυναίκα του καφετζή ή η γυναίκα που σερβίρει καφέ σε καφενείο: *Τα μεσημέρια, το καφενείο το κρατούσε η καφετζού.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) η καφετζού είναι η γυναίκα που κάποιος άνθρωπος πιστεύουν ότι μπορεί να μαντέψει το μέλλον, διαβάζοντας τα σχήματα που αφήνει πάνω στο φλιτζάνι ο ελληνικός καφές: *Δεν έχει καθόλου μυαλό. Τρέχει σε καφετζούδες για να της πουν αν θα παντρευτεί!*

ο **καφετής**, η **καφετί**, το **καφετί** επιθ.: όταν κάτι είναι καφετί, έχει το χρώμα του καφέ, της γης ή του ξύλου: *Το φθινόπωρο τα φύλλα των δέντρων γίνονται καφετιά και πέφτουν.*

το **καφετί** ουσ.: καφετί λέμε αλλιώς το καφέ χρώμα: *Το καφετί πηγαίνει πολύ στις καστανές.*

△ Η λέξη καφετί δεν κλίνεται.

η **καφετιέρα** (της καφετιέρας) ουσ.: η καφετιέρα είναι μια ηλεκτρική συσκευή που φτιάχνει καφέ, ο οποίος περνάει από φίλτρο και χύνεται σε ένα γυάλινο δοχείο: *Στην καφετιέρα έχει ζεστό καφέ.*

△ Η λέξη καφετιέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **κάψα** (της κάψας) ουσ.: η κάψα είναι η πολύ μεγάλη ζέστη (= καύσωνας, λιοπύρι): *Μην ποτίζεις τα λουλουδιά μέσα στην κάψα του μεσημεριού.*

△ Η λέξη κάψα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **κάψιμο** (του καψίματος, των καψιμάτων) ουσ.:

1. το κάψιμο είναι αυτό που κάνουμε όταν καίμε κάτι: *Αποφύγετε το κάψιμο σκουπιδιών κοντά σε δάσος.*

2. το κάψιμο είναι κάτι δυσάρεστο που νιώθουμε όταν κάτι πάρα πολύ ζεστό ακουμπήσει το δέρμα μας: *Ένωσε ένα δυνατό κάψιμο όταν χύθηκε πάνω της το βραστό νερό.*

3. το κάψιμο είναι το σημάδι που μένει στο δέρμα μας όταν το έχει ακουμπήσει κάτι πάρα πολύ ζεστό (= έγκαιμα): *Το κάψιμο στο χέρι του είναι από τσιγάρο.*

ΚΕΙ ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και το εκεί: *Τριγυρίζει από δω και από κει χωρίς λόγο.*

το **κείκ** ουσ.: το κείκ είναι γλυκό που φτιάχνεται με αλεύρι, αυγά, ζάχαρη και βούτυρο και ψήνεται στο φούρνο: *Μοσχομύρισε το σπίτι από το κείκ σοκολάτας που ψήνεται.*

▲ Η λέξη κείκ δεν κλίνεται.

το **κείμενο** (του κειμένου, των κειμένων) ουσ.: το κείμενο είναι κάθε σύνολο από λέξεις και προτάσεις που είναι γραμμένο κάπου και αναφέρεται σε ένα θέμα: *Δημοσιεύτηκε το πλήρες κείμενο της ανακοίνωσης. / Διαβάσαμε λογοτεχνικά κείμενα του Παπαδιαμάντη.*

το **κειμήλιο** (του κειμηλίου, των κειμηλίων) ουσ.: κειμήλιο είναι κάθε παλιό αντικείμενο που το θεωρούμε πολύτιμο και το φυλάμε ως ενθύμιο, γιατί μας θυμίζει κάποιον ή κάτι σημαντικό: *Σημαντικά ιστορικά κειμήλια από τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο φυλάσσονται στο μουσείο. / Το χρυσό ρολόι του παππού αποτελεί οικογενειακό κειμήλιο.*

κελαηδάω/κελαηδώ (κελάηδησα) ΡΗΜ.:

1. **κελαηδάει** 3^ο ΠΡ.: όταν ένα πουλί κελαηδάει, βγάζει ωρραίους ήχους που μοιάζουν με τραγούδι: *Το καναρίνι, μέσα από το κλουβί του, μας άκουγε και κελαηδούσε ευχαριστημένο.*

2. λέμε για έναν άνθρωπο ότι κελαηδάει όταν μιλάει συνέχεια, χωρίς όμως να γίνεται ενοχλητικός: *Ήταν πολύ καλά ενημερωμένη και κελαηδούσε στη συνάντησή.*

το **κελάρι** (του κελαριού, των κελαριών) ουσ.: το κελάρι είναι η αποθήκη που βρίσκεται συνήθως στο υπόγειο ενός σπιτιού και τη χρησιμοποιούν οι άνθρωποι για να φυλάνε τρόφιμα ή ποτά: *Το κελάρι είναι γεμάτο από βαρέλια κρασί.*

το **κελί** (του κελιού, των κελιών) ουσ.:

1. στις φυλακές, κελί είναι καθένα από τα μικρά δωμάτια όπου κλειδώνουν τους φυλακισμένους: *Έμεινε είκοσι χρόνια στη φυλακή, κλεισμένος σε ένα ανήλιαγο κελί.*

2. στα μοναστήρια, κελί είναι το μικρό δωμάτιο όπου μένουν οι καλόγεροι και οι καλόγριες: *Μετά το φαγητό οι μοναχοί πήγαν στα κελιά τους για να προσευχηθούν.*

το **κενό** (του κενού, των κενών) ουσ.:

1. το κενό είναι ο τεράστιος, άδειος χώρος: *Έπεσε με το αλεξίπτωτο στο κενό.*

2. κενό είναι η θέση εργασίας που δεν έχει συμπληρωθεί: *Υπάρχουν πολλά κενά που πρέπει να συμπληρωθούν στο λογιστήριο.*

3. σε ένα κείμενο, κενό λέμε το χώρο που αφήνουμε ανάμεσα στις λέξεις, στις γραμμές

ή στις παραγράφους: *Στην παρακάτω πρόταση συμπληρώστε τα κενά με λέξεις που αρχίζουν από το γράμμα "κ".*

4. το κενό είναι το δυσάρεστο συναίσθημα που νιώθουμε όταν χάνουμε κάποιον ή κάτι: *Ο θάνατος του πολιτικού άφησε ένα τεράστιο κενό στον τόπο.*

5. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν έχουμε κενό στο σχολείο, δεν έχουμε μάθημα: *Έχουμε κενό τη δεύτερη ώρα, γιατί η φιλόλογος αρρώστησε.*

ΕΚΦΡ. πέφτει στο κενό

ο **κενός**, η **κενή**, το **κενό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι κενό, δεν έχει τίποτα μέσα του (= άδειος ≠ γεμάτος): *Πέταξε τα κενά μπουκάλια στα σκουπίδια.*

2. όταν κάτι, όπως ένας χώρος ή ένα κάθισμα, είναι κενό, δεν το χρησιμοποιεί κάποιος άλλος αυτή τη στιγμή (= ελεύθερος): *Δεν υπάρχουν κενά δωμάτια στο ξενοδοχείο μας.*

3. όταν μια θέση εργασίας είναι κενή, δεν εργάζεται κανένας σε αυτή: *Υπάρχει μια κενή θέση παιδιάτρου στο νοσοκομείο της πόλης.*

4. λέμε ότι έχουμε κάποιες κενές ώρες όταν δεν έχουμε κανονίσει να κάνουμε κάτι μέσα σε αυτές: *Έχω άλλες δύο ώρες κενές μέχρι να πάω για δουλειά.*

κεντάω/κεντώ (κέντησα), **κεντιέμαι** (κεντήθηκα, κεντημένος) ΡΗΜ.:

1. κεντάμε κάτι όταν φτιάχνουμε σχέδια πάνω σε ύφασμα με βελόνα και κλωστές: *Της αρέσει να πλέκει και να κεντάει. / Το τραπεζομάντιλο έχει κεντηθεί στο χέρι.*

2. κεντάμε κάτι όταν το τρυπάμε με κάτι μυτερό (= τσιμπάω): *Κεντάνε τα μαστιχόδεντρα για να πάρουν τη μαστίχα.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος κεντάει όταν δείχνει μεγάλη ικανότητα σε αυτό που κάνει: *Κέντησε ο κιθαρίστας στη σκηνή και το κοινό ενθουσιάστηκε.*

το **κέντημα** (του κεντήματος, των κεντημάτων) ουσ.:

1. κέντημα είναι το να φτιάχνουμε με βελόνα και κλωστές σχέδια πάνω σε ένα ύφασμα: *Παλιότερα τα κορίτσια μάθαιναν ράψιμο και κέντημα.*

2. κέντημα λέμε τα σχέδια που φτιάχνουμε όταν κεντάμε: *Το φόρεμά της είχε δαντέλα και κεντήματα στα μανίκια.*

3. κέντημα λέμε και το ύφασμα πάνω στο οποίο έχουμε ράψει σχέδια: *Τους τοίχους του σπιτιού στόλιζαν χειροποίητα κεντήματα και υφαντά.*

το **κεντρί** (του κεντριού, των κεντριών) ουσ.: το κεντρί είναι το μυτερό όργανο ορισμένων εντόμων, με το οποίο μας τσιμπάνε και χύνουν μέσα δηλητήριο: *Η μέλισσα χύνει το δηλητηριό της αφήνοντας το κεντρί μέσα στο δέρμα, η σφήκα όμως όχι.*

ο **κεντρικός**, η **κεντρική**, το **κεντρικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι κεντρικό, βρίσκεται στη μέση ή περίπου στη μέση μιας περιοχής ή ενός χώ-

ρου: *Η Θεσσαλία βρίσκεται στην Κεντρική Ελλάδα.*

2. όταν ένα κτίριο ή ένα σημείο είναι κεντρικό, βρίσκεται στο κέντρο ή κοντά στο κέντρο της πόλης και περνούν πολλοί άνθρωποι από εκεί ($\neq$ απόκεντρος, απόμερος): *Δώσαμε ραντεβού σε κεντρικό ξενοδοχείο της πόλης.*

3. όταν κάτι, όπως ένας οργανισμός, μια υπηρεσία ή μια επιχείρηση, είναι κεντρικό, διευθύνει τα υπόλοιπα τμήματα και παίρνει τις σημαντικές αποφάσεις ($\neq$ περιφερειακός): *Πρέπει να τηλεφωνήσουμε στο κεντρικό κατάστημα της τράπεζας.*

4. το κεντρικό πρόσωπο ή πράγμα σε μια ορισμένη κατάσταση είναι το πιο σημαντικό (= βασικός, κύριος): *Ο κεντρικός ήρωας σκοτώνεται στο τέλος της ταινίας. / Να βρείτε την κεντρική ιδέα του κειμένου.*

το **κέντρο** (του κέντρου, των κέντρων) ουσ.:

1. το κέντρο είναι η μέση ενός χώρου ή ενός πράγματος (= μέσο): *Στο κέντρο του δωματίου υπήρχε ένα τραπέζι με έξι καρέκλες. / Έβαλε τα κεράκια στο κέντρο της τούρτας.*

2. το κέντρο είναι η περιοχή της πόλης όπου βρίσκονται τα περισσότερα καταστήματα, εστιατόρια κτλ.: *Το απόγευμα θα κατέβω για ψώνια στο κέντρο. / Το γραφείο του βρίσκεται στο κέντρο της Θεσσαλονίκης.*

3. το κέντρο είναι μαγαζί όπου πηγαίνουν οι άνθρωποι συνήθως το βράδυ για να διασκεδάσουν: *Τραγουδάει σε ένα νυχτερινό κέντρο στην παραλία.*

4. το κέντρο είναι το βασικό θέμα κάποιου πράγματος: *Είναι πολύ ντροπαλή και δε θέλει να γίνεται το κέντρο της προσοχής.*

το **κέντρο υγείας** ουσ.: το κέντρο υγείας είναι το μέρος στο οποίο πηγαίνουν οι άνθρωποι για ιατρικές εξετάσεις συνήθως στις μικρές πόλεις, όπου δεν υπάρχουν νοσοκομεία: *Το παιδί είχε υψηλό πυρετό και το μετέφεραν στο κέντρο υγείας.*

η **κεραία** (της κεραίας, των κεραιών) ουσ.:

1. κεραία είναι η συσκευή της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου κτλ. που στέλνει και λαμβάνει τα σήματα ήχου και εικόνας: *Χάλασε η κεραία της τηλεόρασης και δεν πιάνουμε κανένα κανάλι.*

2. **κεραίες** πλ.θ.: κεραίες λέμε τα δύο λεπτά και μακριά όργανα που έχουν στο κεφάλι τους ορισμένα έντομα ή ζώα, για να νιώθουν τι γίνεται γύρω τους: *Η πεταλούδα κουνούσε τις κεραίες της.*

το **κεραμίδι** (του κεραμιδιού, των κεραμιδιών) ουσ.:

1. το κεραμίδι είναι μια πλάκα από ψημένο πηλό, που τη χρησιμοποιούμε για να σκεπάζουμε τις στέγες των σπιτιών: *Στο χωριό όλες οι στέγες είναι φτιαγμένες με κεραμίδια.*

2. **κεραμίδα** πλ.θ.: κεραμίδα λέμε τη στέγη των σπιτιών που είναι φτιαγμένη από κεραμίδα: *Η γάτα του ανέβηκε στα κεραμίδα και δεν μπορούσε να τη βρει.*

το **κεραμικό** (του κεραμικού, των κεραμικών) ουσ.: τα κεραμικά είναι αντικείμενα από πηλό, όπως βάζα, πιάτα, κανάτες κτλ.: *Πουλάει χειροποίητα κεραμικά και αντικείμενα από γυαλί.*

το **κεράσι** (του κερασιού, των κερασιών) ουσ.: το κεράσι είναι ο κόκκινος σφαιρικός καρπός της κερασιάς, που έχει λεία και γυαλιστερή φλούδα: *Περιμένει πώς και πώς την άνοιξη για να φάει κεράσια και φράουλες.*

η **κερασιά** (της κερασιάς, των κερασιών) ουσ.:

1. η κερασιά είναι δέντρο με άσπρα λουλούδια από το οποίο βγαίνει το κεράσι: *Στην Ιαπωνία, την άνοιξη, ο κόσμος γιορτάζει κάτω από τις ανθισμένες κερασιές.*

2. κερασιά είναι το ξύλο του δέντρου κερασιά, που το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε έπιπλα: *Αγοράσαμε για το σαλόνι ένα τραπέζκι από κερασιά.*

το **κέρασμα** (του κέρασματος, των κέρασμάτων) ουσ.:

1. κέρασμα είναι το ποτό ή το γλυκό που μας προσφέρει κάποιος όταν πηγαίνουμε σπίτι του, συνήθως σε γιορτή, γενέθλια κτλ.: *Αγόρασε σοκολατάκια για να τα έχει για κέρασμα.*

2. κέρασμα είναι το φαγητό ή το ποτό που παίρνουμε σε ένα εστιατόριο, σε ένα μπαρ κτλ. όταν μας το κερνάει κάποιος: *Τα ποτά είναι κέρασμα από το νεαρό που έχει τη γιορτή του.*

το **κέρατο** (του κέρατου, των κέρατων) ουσ.:

1. τα κέρατα είναι τα δύο σκληρά και μυτερά μέρη που βγαίνουν στο κεφάλι ορισμένων ζώων: *Ο ταύρος αγρίεψε και χτύπησε τον ταυρομάχο με τα κέρατά του.*

2. κέρατο λέμε καθετί που προεξέχει και μας ενοχλεί όταν το βλέπουμε: *Χτενίσου, γιατί τα μαλλιά σου πετάνε σαν κέρατα. / Τι είναι αυτό το κέρατο που βγαίνει από τον τοίχο;*

ο **κεραυνός** (του κεραυνού, των κεραυνών) ουσ.:

1. ο κεραυνός είναι η λάμψη και ο δυνατός θόρυβος που βλέπουμε και ακούμε στον ουρανό όταν έχει καταιγίδα: *Όταν ένας κεραυνός φτάσει στο έδαφος, μπορεί να χτυπήσει ανθρώπους ή να προκαλέσει πυρκαγιές.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε κεραυνό ένα ξαφνικό, δυσάρεστο γεγονός: *Η είδηση του πολέμου έπεσε σαν κεραυνός στη χώρα.*

κερδίζω (κέρδισα), **κερδίζομαι** (κερδήθηκα, κερδισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κερδίζουμε χρήματα, τα αποκτάμε από τη δουλειά μας (= βγάζω): *Πόσα κερδίζει ένας ιδιωτικός υπάλληλος το μήνα;*

2. όταν κερδίζουμε χρήματα, βραβείο ή κάτι άλλο, τα αποκτάμε επειδή είμαστε οι καλύτεροι σε κάτι ή πιο τυχεροί ($\neq$ χάνω): *Κέρδισε τον πρώτο αριθμό του λαχείου. / Κέρδισε χρυσό μετάλλιο στο ακόντιο.*

3. όταν κερδίζουμε κάτι, το καταφέρνουμε με κόπο ή προσπάθεια (= κατακτάω): *Κέρδισε την εμπιστοσύνη των μαθητών του. / Κέρδισαν με αγώνες την ελευθερία τους.*

4. όταν κερδίζουμε κάποιον σε παιχνίδι, πόλεμο κτλ., είμαστε καλύτεροι από αυτόν (= νικάω ≠ χάνω): *Κυβέρνηση γίνεται το κόμμα που κερδίζει στις εκλογές. / Πάλι με κέρδισε στα χαρτιά.*

5. λέμε ότι κερδίζουμε όταν έχουμε κάποιο όφελος από κάτι (= ωφελούμαι): *Θα κερδίσεις πολλά αν ακούσεις τη συμβουλή μου.*

ΕΚΦΡ. κερδίζω έδαφος, κερδίζω το ψωμί μου

κερδίζω έδαφος **ΕΚΦΡ.:** όταν κάποιος ή κάτι κερδίζει έδαφος, γίνεται όλο και πιο δυνατό σε σχέση με τους αντιπάλους του (≠ χάνω έδαφος): *Τα τελευταία χρόνια η βιολογική γεωργία κερδίζει συνεχώς έδαφος.*

κερδίζω το ψωμί μου **ΕΚΦΡ.:** όταν κάποιος κερδίζει το ψωμί του κάνοντας μια ορισμένη δουλειά, κερδίζει χρήματα από αυτή για να ζήσει: *Κερδίζει το ψωμί του κάνοντας το φωτογράφο.*

το **κέρδος** (του κέρδους, των κερδών) **ογσ.:**

1. το κέρδος είναι τα χρήματα που κερδίζουμε από την επιχείρησή μας, κυρίως τα χρήματα που μας μένουν αφού έχουμε πληρώσει όλα τα έξοδα (≠ ζημιά): *Τα κέρδη της εταιρείας έφτασαν τις εκατό χιλιάδες ευρώ.*

2. το κέρδος είναι καθετί ωφέλιμο ή χρήσιμο (= όφελος, ωφέλεια): *Αν ακούσεις τη συμβουλή μου, θα έχεις μεγάλο κέρδος.*

η **κερήθρα** **ογσ. ⇒ κηρήθρα**

το **κερί** (του κεριού, των κεριών) **ογσ.:**

1. το κερί είναι μια μαλακή, φυσική ή τεχνητή ουσία, που γίνεται υγρή όταν ζεσταίνεται, την οποία τη χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε λαμπάδες ή για να γυαλίζουμε διάφορες επιφάνειες: *Τα φτερά του Ίκαρου ήταν κολλημένα με κερί μέλισσας, γι' αυτό έλιωσαν όταν έφθασε πολύ κοντά στον ήλιο. / Γυαλίσαμε τα ξύλινα έπιπλα με κερί.*

2. το κερί είναι το στενόμακρο αντικείμενο που φτιάχνουμε από κερί, το οποίο στη μέση έχει ένα κορδόνι που το ανάβουμε για να φωτίζει: *Κόπηκε το ρεύμα και ανάψαμε κεριά για να βλέπουμε. / Θα σβήσει τα κεριά της τούρτας στα γενέθλιά του.*

το **κέρμα** (του κέρματος, των κερμάτων) **ογσ.:** το κέρμα είναι κάθε νόμισμα από μέταλλο που έχει μικρή αξία: *Το μηχάνημα με τα αναψυκτικά λειτουργεί μόνο με κέρματα.*

κερνάω/κερνώ (κέρασα), **κερνιέμαι** (κεράστηκα, κερασμένος) **ΡΗΜ.:**

1. όταν κερνάμε κάποιον κάτι, του προσφέρουμε κάποιο ποτό ή γλυκό, συνήθως σε γιορτή, γενέθλια κτλ.: *Είχε γενέθλια και μας κέρασε σοκολατάκια.*

2. σε ένα εστιατόριο, σε ένα μπαρ κτλ., όταν κερνάμε κάποιον, του πληρώνουμε το φαγητό ή το ποτό που πίνει: *Μας πήγε σε ένα όμορφο εστιατόριο, για να μας κεράσει για την καινούρια του δουλειά.*

το **κεφαλαίο γράμμα** και το **κεφαλαίο** **ογσ.:** κεφαλαίο γράμμα λέμε το μεγάλο γράμμα, όπως για παράδειγμα το "Α" ή το "Β", με το οποίο αρχίζει ένα κύριο όνομα ή μια πρόταση μετά από τελεία (≠ μικρό γράμμα): *Η λέξη Τούρκος γράφεται με κεφαλαίο Τ και όχι με μικρό.*

το **κεφάλι** (του κεφαλιού, των κεφαλιών) **ογσ.:**

1. το κεφάλι είναι το πάνω μέρος του σώματος των ανθρώπων και των ζώων, στο οποίο βρίσκονται τα μάτια, η μύτη και το στόμα: *Κούνησε το κεφάλι του για να μου δείξει ότι συμφωνεί. / Πονάει πολύ το κεφάλι μου.*

2. όταν λέμε ότι κάποιος είναι ένα κεφάλι πιο ψηλός από εμάς, εννοούμε ότι μας περνάει στο ύψος τόσο, όσο περίπου είναι το ύψος ενός κεφαλιού: *Η αδελφή μου ψήλωσε και με πέρασε ένα κεφάλι.*

3. λέμε κεφάλι ότι μοιάζει με το σχήμα του κεφαλιού μας: *Αγόρασα στο σουπερμάρκετ ένα κεφάλι γραβιέρα.*

4. λέμε κεφάλι το στρογγυλό και πλατύ μέρος κάποιων μυτερών αντικειμένων, όπως είναι η πινέζα ή η καρφίτσα: *Το κεφάλι του καρφιού.*

ΕΚΦΡ. γίνεται το κεφάλι μου καζάνι, γυρίζει το κεφάλι μου, δε σηκώνω κεφάλι, έχω το κεφάλι μου ήσυχο, κάνω το κεφάλι καζάνι, κάνω του κεφαλιού μου, κόβω το κεφάλι μου, μου ανεβαίνει το αίμα στο κεφάλι, σπάω το κεφάλι μου, τρώω το κεφάλι μου, χτυπάω το κεφάλι μου

το **κεφαλοτύρι** (του κεφαλοτυριού, των κεφαλοτυριών) **ογσ.:** το κεφαλοτύρι είναι ένα σκληρό και αλμυρό τυρί, που το τρώμε συνήθως σκέτο ή τριμμένο πάνω σε ζυμαρικά: *Έτριψε κεφαλοτύρι στα μακαρόνια.*

ο **κεφάτος**, η **κεφάτη**, το **κεφάτο** **ΕΠΙΘ.:**

1. όταν κάποιος είναι κεφάτος, είναι χαρούμενος, έχει πολύ καλή διάθεση (= καλοδιάθετος ≠ άκεφος, κακόκεφος): *Μια κεφάτη παρέα νεαρών ξεσήκωσε τη γειτονιά με τα τραγούδια της.*

2. όταν κάτι είναι κεφάτο, δείχνει καλή διάθεση ή μας κάνει να έχουμε καλή διάθεση (= εύθυμος): *Τα παιδιά έφτιαξαν μια πολύ κεφάτη παράσταση.*

το **κέφι** (του κεφιού, των κεφιών) **ογσ.:**

1. όταν έχουμε κέφι, έχουμε πολύ καλή διάθεση (≠ ακεφιά): *Τι τον στενοχώρησε και έχει χάσει το κέφι του;*

2. όταν έχουμε κέφι για κάτι, έχουμε διάθεση να το κάνουμε (= όρεξη): *Του αρέσει η δουλειά του και την κάνει με κέφι. / Δεν κάνω κέφι για σινεμά απόψε.*

ΕΚΦΡ. είμαι στα κέφια μου, έχω κέφια

ο **κεφτές** (του κεφτέ, των κεφτέδων) **ογσ.:** κεφτέδες είναι το φαγητό που γίνεται με μικρές μπάλες από κιμά, λάδι, ψωμί και άλλα υλικά, που τις τηγανίζουμε σε λάδι: *Ζύμωσε τα υλικά όλα μαζί για να πλάσει τους κεφτέδες.*

η **κηδεία** (της κηδείας, των κηδειών) **ογσ.:** η κηδεία είναι η τελετή που γίνεται όταν θάβουμε ή

καίμε το σώμα ενός νεκρού: *Η κηδεία του θα γίνει αύριο στο νεκροταφείο.*

ο **κήπος** (του κήπου, των κήπων) ουσ.: ο κήπος είναι ο χώρος με λουλουδία, δέντρα ή γρασίδι που βρίσκεται μπροστά, πίσω ή γύρω γύρω από ένα κτίριο: *Σου έφερα λίγα τριαντάφυλλα που τα έκοψα από τον κήπο μου.*

ο **κηπουρός**, η **κηπουρός** (του/της κηπουρού, των κηπουρών) ουσ.: ο κηπουρός είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να φροντίζει και να περιποιείται τα φυτά και τα δέντρα στους κήπους: *Ο κηπουρός κλάδεψε τις τριανταφυλλιές.*

η **κηρήθρα** (της κηρήθρας, των κηρηθρών) και η **κερήθρα** ουσ.: η κηρήθρα είναι μια ειδική κατασκευή από κερί με πολλές μικρές θήκες, που τη φτιάχνουν οι μέλισσες για να αφήνουν το μέλι τους: *Ο μελισσοκόμος μάζεψε το μέλι από την κηρήθρα.*

το **κιάλι** (του κιαλιού, των κιαλιών) ουσ.: τα κιάλια είναι μια κατασκευή από δύο φακούς, που είναι ενωμένοι και τους χρησιμοποιούμε για να βλέπουμε αντικείμενα που βρίσκονται πολύ μακριά: *Τον κοίταξα με τα κιάλια που φάρευσ μακριά στη θάλασσα.*

△ Η λέξη κιάλι χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το **κιβώτιο** (του κιβωτίου, των κιβωτίων) ουσ.:
1. το κιβώτιο είναι μεγάλο κουτί, μέσα στο οποίο βάζουμε διάφορα αντικείμενα για να τα φυλάμε ή για να τα μεταφέρουμε: *Έβαλα τα βιβλία μου σε χάρτινα κιβώτια για να τα μεταφέρω στο καινούριο σπίτι.*
2. ένα κιβώτιο πράγματα είναι όσα πράγματα χωράνε μέσα σε αυτό: *Αγόρασε για το πάρτι ένα κιβώτιο αναψυκτικά.*

η **κιθάρα** (της κιθάρας, των κιθαρών) ουσ.: η κιθάρα είναι ένα μουσικό όργανο με έξι χορδές και μακρύ λαιμό, που παίζεται με τα δάχτυλα: *Παίζει με την κιθάρα του μελωδίες από διαφορετικά στιλ μουσικής.*

ο **κιθαρίστας** (του κιθαρίστα, των κιθαριστών), η **κιθαρίστρια** (της κιθαρίστριας, των κιθαριστριών) ουσ.: ο κιθαρίστας είναι ο μουσικός που παίζει κιθάρα: *Ο Τζιμί Χέντριξ θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους κιθαρίστες της ροκ μουσικής.*

το **κιλό** (του κιλού, των κιλών) ουσ.: το κιλό είναι μονάδα για να μετράμε το βάρος, που είναι ίση με χίλια γραμμάρια: *Για τα κουλουράκια χρειάζεσαι δύο κιλά αλεύρι. / Πάχυνε δύο κιλά από πέρσι.*

η **κιλότα** (της κιλότας) ουσ.: η κιλότα είναι το εσώρουχο που φοράνε οι γυναίκες στο κάτω μέρος του σώματός τους, το οποίο έχει δύο ανοίγματα για τα πόδια και λάστιχο που το κρατάει σταθερό στη μέση (= βρακί): *Αγόρασε κιλότες και καλσόν από το κατάστημα εσωρούχων.*

△ Η λέξη κιλότα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **κιμάς** (του κιμά, των κιμάδων) ουσ.: κιμάς είναι το κρέας που έχει κοπεί με ειδική μηχανή σε πάρα πολύ μικρά κομματάκια: *Ζύμωσε τον κιμά για να φτιάξει μπιφτέκια.*

η **κιμωλία** (της κιμωλίας, των κιμωλιών) ουσ.: η κιμωλία είναι το μικρό κομμάτι από ειδική πέτρα, που το χρησιμοποιούμε συνήθως στο σχολείο όταν γράφουμε στον πίνακα: *Σχεδίασε έναν κύκλο με κιμωλία στο πεζοδρόμιο για να παίξουν βόλους.*

κινδυνεύω (κινδύνεψα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι κινδυνεύει, βρίσκεται σε κίνδυνο να πάθει κάτι: *Κινδυνεύει η υγεία σου από το κάπνισμα. / Κινδύνεψε το σπίτι τους από την πυρκαγιά.*

2. όταν κινδυνεύουμε να πάθουμε κάτι, βρισκόμαστε πολύ κοντά στο να το πάθουμε (= κοντεύω): *Αν δε διαβάσεις, κινδυνεύεις να μείνεις στην ίδια τάξη.*

ο **κίνδυνος** (του κινδύνου, των κινδύνων) ουσ.:
1. υπάρχει κίνδυνος όταν είναι πιθανό να γίνει κάτι κακό: *Μην πετάτε αναμμένα τσιγάρα στο δάσος, υπάρχει κίνδυνος πυρκαγιάς.*

2. κίνδυνος είναι καθετί που μπορεί να μας κάνει κακό (= απειλή): *Ο δρόμος κρύβει πολλούς κινδύνους.*

ΕΚΦΡ. εκτός κινδύνου, κίνδυνος θάνατος

κίνδυνος θάνατος ΕΚΦΡ.: όταν λέμε για κάτι ότι είναι κίνδυνος θάνατος, εννοούμε ότι είναι πάρα πολύ επικίνδυνο για την υγεία μας: *Το αλάτι είναι κίνδυνος θάνατος για όσους έχουν πρόβλημα με την καρδιά τους.*

τα **κινεζικά** (των κινεζικών) ουσ.: τα κινεζικά είναι η κινεζική γλώσσα: *Τα κινεζικά είναι μία από τις πιο δύσκολες γλώσσες.*

τα **κινέζικα** (των κινέζικων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. έτσι λέμε αλλιώς τα κινεζικά

2. λέμε ότι αυτά που λέει ή γράφει κάποιος μας φαίνονται κινέζικα όταν δεν καταλαβαίνουμε τίποτα (= αλαμπουρνέζικα): *Ο δικηγόρος προσπάθησε να μου εξηγήσει το νόμο, αλλά για μένα ήταν κινέζικα!*

ο **κινεζικός**, η **κινεζική**, το **κινεζικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι κινεζικό, έχει σχέση με την Κίνα ή με τους Κινέζους: *Εργάζεται ως μεταφραστής στην κινεζική πρεσβεία.*

ο **κινέζικος**, η **κινέζικη**, το **κινέζικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο κινεζικός: *Χτες το βράδυ φάγαμε σε ένα κινέζικο εστιατόριο.*

ο **Κινέζος** (του Κινέζου, των Κινέζων), η **Κινέζα** (της Κινέζας) ουσ.+ΕΠΙΘ.: Κινέζος είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Κίνας ή είναι πολίτης του κράτους της Κίνας: *Οι Κινέζοι υπήρξαν ανέκαθεν σπουδαίοι αστρονόμοι και επιδέξιοι τεχνίτες. / Ο Μάο Τσε Τουνγκ ήταν από τους πιο γνωστούς Κινέζους πολιτικούς.*

ο **κινηματογραφικός**, η **κινηματογραφική**, το **κινηματογραφικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι κινηματογραφικό, έχει σχέση με τον κινηματογράφο: *Τα φώτα στην κινηματογραφική αίθουσα έσβησαν για να αρχίσει η προβολή της ταινίας.*

ο **κινηματογράφος** (του κινηματογράφου, των κινηματογράφων) ΟΥΣ.:

1. ο κινηματογράφος είναι η τέχνη του να φτιάχνονται ταινίες που προβάλλονται σε μεγάλη οθόνη (= σινεμά): *Στη Θεσσαλονίκη διοργανώνεται κάθε χρόνο το διεθνές φεστιβάλ κινηματογράφου.*

2. ο κινηματογράφος είναι ο κλειστός ή ανοιχτός χώρος όπου πηγαίνουν οι άνθρωποι για να δουν κινηματογραφικές ταινίες (= σινεμά): *Σε ποιον κινηματογράφο παίζεται η ταινία που θέλεις να δεις;*

3. κινηματογράφο λέμε τους ανθρώπους που παρακολουθούν όλοι μαζί μία ορισμένη ταινία: *Όλος ο κινηματογράφος ξέσπασε σε γέλια.*

η **κίνηση** (της κίνησης, των κινήσεων) ΟΥΣ.:

1. η κίνηση είναι το να αλλάζει κάποιος ή κάτι θέση, να μη μένει στο ίδιο σημείο ($\neq$ ακινησία): *Η κίνηση των πλανητών ακολουθεί την κίνηση του Ήλιου.*

2. η κίνηση είναι ο τρόπος με τον οποίο κάποιος ή κάτι αλλάζει θέση: *Με μια γρήγορη κίνηση του χεριού του έπιασε την μπάλα. (= κούνημα) / Παρατηρούσαμε τις κινήσεις των χορευτών.*

3. κίνηση είναι το να πηγαίνουν διάφοροι άνθρωποι, αυτοκίνητα κτλ. από ένα μέρος σε άλλο (= κυκλοφορία): *Δεν υπήρχε μεγάλη κίνηση στους δρόμους.*

4. η κίνηση είναι καθετί που κάνει κάποιος (= ενέργεια, πράξη): *Η αστυνομία παρακολουθεί όλες τις κινήσεις του.*

5. κίνηση λέμε μια ομάδα ανθρώπων που έχουν τον ίδιο σκοπό και αγωνίζονται όλοι μαζί για να τον πετύχουν: *Έχουν δημιουργηθεί κινήσεις πολιτών για την προστασία του περιβάλλοντος.*

η **κινητή γιορτή** ΟΥΣ.: η κινητή γιορτή είναι μια θρησκευτική γιορτή που δε γιορτάζεται κάθε χρόνο την ίδια ημερομηνία ($\neq$ ακίνητη γιορτή): *Το Πάσχα και η Πεντηκοστή είναι κινητές γιορτές.*

το **κινητό τηλέφωνο** και το **κινητό** ΟΥΣ.: το κινητό είναι φορητό τηλέφωνο που λειτουργεί με μπαταρία, χωρίς καλώδιο και μπορούμε να το μεταφέρουμε παντού μαζί μας ($\neq$ σταθερό τηλέφωνο): *Αν δε με βρεις στο σπίτι, πάρε με στο κινητό.*

το **κίνητρο** (του κινήτρου, των κινήτρων) ΟΥΣ.: το κίνητρο για να κάνουμε κάτι είναι ο λόγος για τον οποίο το κάνουμε: *Τα κίνητρα του εγκλήματος παραμένουν άγνωστα. (= αίτιο) / Δίνει κίνητρα στους μαθητές για να διαβάσουν περισσότερο. (= ερεθισμα)*

τα **κινούμενα σχέδια** ΟΥΣ.: τα κινούμενα σχέδια είναι μία ταινία, που αποτελείται από μια σειρά σχεδίων που παρουσιάζονται γρήγορα το ένα μετά το άλλο, ώστε να δίνουν την εντύπωση ότι κινούνται: *Η αγαπημένη εκπομπή των παιδιών είναι τα κινούμενα σχέδια.*

κινώ (κίνησα), **κινούμαι** (κινήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κινούμε κάτι, το παίρνουμε από μια θέση και το βάζουμε σε άλλη ή το κάνουμε να αλλάξει θέση: *Προσπάθησε να κινήσει την πολυθρόνα προς το παράθυρο. (= μετακινώ) / Δεν μπορούσε να κινήσει το χέρι του από τον πόνο. (= κουνάω)*

2. κάποιος ή κάτι κινεί το ενδιαφέρον, την περιέργειά μας κτλ. όταν μας κάνει να δείξουμε ενδιαφέρον, προσοχή κτλ. για κάτι (= προκαλώ): *Ο τίτλος του βιβλίου τού κίνησε το ενδιαφέρον, και το αγόρασε.*

3. (ΕΠΙΣ.) κάποιος κινεί κάτι όταν αρχίζει μια διαδικασία για να το κάνει: *Κίνησε αγωγή εναντίον της εταιρείας.*

4. **κινούμαι** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν αλλάζουμε θέση ή πηγαίνουμε σε κάποιο μέρος, χρησιμοποιούμε το "κινούμαι" (= προχωράω, κατευθύνομαι): *Σηκώθηκε και κινήθηκε προς την πόρτα.*

5. **κινείται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: ένα μέσο συγκοινωνίας κινείται με ορισμένη ταχύτητα (= τρέχει): *Με πόσα χιλιόμετρα την ώρα κινείται το καινούριό σου τζιπ;*

6. **κινείται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: ένα ουράνιο σώμα κινείται γύρω από άλλο όταν γυρίζει γύρω από αυτό (= περιστρέφεται): *Η Γη κινείται γύρω από τον Ήλιο.*

7. **κινείται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι κινείται όταν χρησιμοποιεί καύσιμα για να λειτουργήσει: *Τα ταξί κινούνται με πετρέλαιο.*

ΕΚΦΡ. κινώ γη και ουρανό

κινώ γη και ουρανό ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κινούμε γη και ουρανό κάτι όταν κάνουμε τα πάντα για να πετύχουμε κάτι: *Θα κινήσω γη και ουρανό, αλλά θα σε βρω όπου και να πας.*

κιάλας ΕΠΙΡΡ.:

1. λέμε ότι κάτι έχει κιάλας γίνει όταν έχει γίνει πιο νωρίς απ' όση περιμέναμε (= ήδη): *Δεν πρόλαβες, τα παιδιά έχουν κιάλας κοιμηθεί.*

2. χρησιμοποιούμε τη λέξη "κιάλας" για να προσθέσουμε κάτι αρνητικό σε μια άσχημη κατάσταση που περιγράψαμε πιο πριν (= αποπάνω): *Δε φτάνει που είναι μεθυσμένος, θέλει να οδηγήσει κιάλας!*

ο **κισσός** (του κισσού, των κισσών) ΟΥΣ.: ο κισσός είναι ένα φυτό με σκούρα πράσινα φύλλα, που ανεβαίνει σε τοίχους, κορμούς δέντρων κτλ.: *Όλοι οι τοίχοι της αυλής ήταν καλυμμένοι με φύλλα κισσού.*

κιτρινίζω (κιτρινίσα, κιτρινισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος κιτρινίζει, γίνεται χλωμός (= χλωμιάζω): *Κιτρινίσε από το φόβο του.*

2. κάποιος ή κάτι κιτρινίζει κάτι άλλο όταν κάνει να αποκτήσει κιτρινο χρώμα: *Η νικοτίνη κιτρινίζει τους τοίχους.*

3. κιτρινίζει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι κιτρινίζει, αποκτάει κίτρινο χρώμα: *Μην απλώνετε τα άσπρα ρούχα στον ήλιο, γιατί θα κιτρινίσουν.*

το **κίτρινο** (του κίτρινου, των κίτρινων) ΟΥΣ.: κίτρινο λέμε το κίτρινο χρώμα, το χρώμα του ώριμου λεμονιού: *Είναι χλωμή και δεν της πάει το κίτρινο.*

ο **κίτρινος**, η **κίτρινη**, το **κίτρινο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι κίτρινο, έχει το χρώμα του ώριμου λεμονιού: *Ο αέρας παρασέρνει τα ξερά και κίτρινα φύλλα των δένδρων.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι κίτρινος όταν είναι χλωμός: *Κίτρινος από το φόβο του, άρχισε να τρέμει.*

ο **κιτρινωπός**, η **κιτρινωπή**, το **κιτρινωπό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι κίτρινωπό, το χρώμα του πλησιάζει προς το κίτρινο: *Μια κίτρινωπή κουρτίνα κάνει το δωμάτιο πιο φωτεινό.*

κλαδεύω (κλάδεψα), **κλαδεύομαι** (κλαδεύτηκα, κλαδεμένος) ΡΗΜ.: όταν κλαδεύουμε ένα δέντρο ή ένα φυτό, κόβουμε μερικά κλαδιά του για να το βοηθήσουμε να μεγαλώσει: *Ο κηπουρός κλάδεψε τις τριανταφυλλιές.*

το **κλαδί** (του κλαδιού, των κλαδιών) ΟΥΣ.: το κλαδί είναι το στενόμακρο μέρος ενός δέντρου που βγαίνει από τον κορμό και έχει πάνω του φύλλα, λουλούδια ή καρπούς: *Τα δωμάτια διακοσμούνται με κλαδιά από πεύκα και με κόκκινα λουλούδια.*

κλαίω (έκλαψα), **κλαίγομαι** (κλαύτηκα, κλαμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κλαίμε, τρέχουν δάκρυα από τα μάτια μας, από λύπη, πόνο, ή από χαρά ($\neq$ γελάω): *Το μωρό κλαίει, γιατί πεινάει. / Έκλαιγαν από χαρά για την επιτυχία της ομάδας. / Γύρισε κλαμένος από το σχολείο.*

2. λέμε ότι κλαίμε κάποιον που πέθανε όταν στενοχωριόμαστε πολύ για το θάνατό του (= θρηνώ, μοιρολογώ): *Χρόνια έκλαιγε το γιο της που σκοτώθηκε.*

3. λέμε ότι κλαίμε κάτι ή για κάτι όταν μεταινώνουμε για αυτό: *Ακόμα κλαίει τα λεφτά που έχασε στο καζίνο.*

4. κλαίγομαι ΠΑΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος κλαίγεται όταν παραπονιέται συνέχεια για κάτι (= κλαψουρίζω): *Έχω βαρεθεί να τον ακούω να κλαίγεται ότι δεν έχει δουλειά. / Κλαύτηκε στον αστυνομικό, και αυτός του χάρισε την κλήση.*

ΕΚΦΡ. κλαίω τη μοίρα μου

κλαίω τη μοίρα μου ΕΚΦΡ.: όταν κλαίω τη μοίρα μου, παραπονιέμαι για την κακή μου τύχη χωρίς να κάνω τίποτα για να την αλλάξω: *Αντί να κάθεται όλη μέρα και να κλαίει τη μοίρα σου, δεν πας να ψάξεις για καμιά δουλειά!*

το **κλάμα** (του κλάματος, των κλαμάτων) ΟΥΣ.: το κλάμα είναι αυτό που κάνουμε όταν κλαίμε ($\neq$ γέλιο): *Ξύπνησα τη νύχτα από το κλάμα του μαρού. / Τρόμαξε πολύ και έβαλε τα κλάματα.*

ΕΚΦΡ. είμαι για κλάματα

το **κλαρί** (του κλαριού, των κλαριών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το κλαδί: *Μάζεψε τα ξερά κλαριά από τον κήπο.*

ΕΚΦΡ. δεν αφήνω σε χλωρό κλαρί

ο **κλαρινετίστας** (του κλαρινετίστα, των κλαρινετιστών), η **κλαρινετίστρια** (της κλαρινετίστριας, των κλαρινετιστριών) ΟΥΣ.: ο κλαρινετίστας είναι ο μουσικός που παίζει κλαρινέτο: *Είναι κλαρινετίστας στη συμφωνική ορχήστρα της Βιέννης.*

το **κλαρινέτο** (του κλαρινέτου, των κλαρινέτων) ΟΥΣ.: το κλαρινέτο είναι ένα μουσικό όργανο της κλασικής ορχήστρας, που μοιάζει με το κλαρίνο και τη φλογέρα: *Έχει γράψει μουσικά έργα για κλαρινέτο και βιολί.*

το **κλαρίνο** (του κλαρίνου, των κλαρίνων) ΟΥΣ.: το κλαρίνο είναι ένα μακρόστενο λαϊκό μουσικό όργανο, που βγάζει ήχο όταν φυσάμε στη μια άκρη του και σκεπάζουμε και ξεσκεπάζουμε τις τρύπες του με τα δάχτυλά μας: *Είναι λαϊκός μουσικός και παίζει κλαρίνο στα πανηγύρια.*

ο **κλαριντζής** (του κλαριντζή, των κλαριντζήδων) ΟΥΣ.: ο κλαριντζής παίζει λαϊκή μουσική με κλαρίνο σε γάμους, πανηγύρια κτλ.: *Στα γεύματα των πανηγυριών ο κλαριντζής και ο βιολιτζής παίζουν μουσική.*

το **κλάσμα** (του κλάσματος, των κλασμάτων) ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): στα μαθηματικά, το κλάσμα είναι είδος αριθμού που δηλώνει ένα ή περισσότερα από τα ίσα μέρη στα οποία έχει διαιρεθεί ένας μεγαλύτερος αριθμός: *Το 1/3 και τα 2/6 είναι ισοδύναμα κλάσματα.*

ΕΚΦΡ. σε κλάσματα δευτερολέπτο

ο **κλαψιάρης**, η **κλαψιέρα**, το **κλαψιάρικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι κλαψιάρης, κλαίει εύκολα ή κλαίγεται συνεχώς: *Είναι κλαψιάρικο παιδί, όλο γκρινιάζει και παραπονιέται.*

κλέβω (έκλεψα), **κλέβομαι** (κλάπηκα, κλεμμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κλέβουμε κάτι από κάποιον, το παίρνουμε από αυτόν με βίαιο τρόπο ή με πονηριά (= αρπάζω, βουτάω, σουφρώνω): *Της έκλεψαν την τσάντα. / Κλάπηκαν δύο αυτοκίνητα στη γειτονιά μας.*

2. όταν κλέβουμε κάποιον, τον αρπάζουμε χωρίς τη θέλησή του και τον κρατάμε με τη βία σε ένα κρυφό μέρος (= απαύω): *Έκλεψαν το παιδί γνωστού επιχειρηματία.*

3. όταν κλέβουμε τις ιδέες κάποιου, τις παρουσιάζουμε σαν να είναι δικές μας (= παίρνω): *Τον κατηγορεί ότι του έκλεψε την ιδέα της ταινίας.*

4. αυτός που κλέβει σε ένα παιχνίδι ξεγελάει τους άλλους για να τους κερδίσει (= κάνω ζαβολιές): *Μην παίζεις μαζί του χαρτιά, γιατί κλέβει.*

5. κλέβομαι, κλέφτηκα ΠΑΘ.: λέμε ότι κλέβονται δύο ερωτευμένοι όταν φεύγουν κρυφά από τα σπία τους για να παντρευτούν: *Οι γονείς τους*

δεν τους άφηναν να παντρευτούν, και αυτοί κλέφτηκαν.

ΕΚΦΡ. κλέβω την καρδιά, κλέβω την παράσταση

κλέβω την καρδιά ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας κλέβει την καρδιά όταν μας εντυπωσιάζει και μας γοητεύει: *Από όλα τα αθλήματα η κολύμβηση μου έκλεψε την καρδιά.*

κλέβω την παράσταση ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος κλέβει την παράσταση όταν καταφέρνει να μας κάνει να προσέξουμε αυτόν περισσότερο από τους άλλους: *Τα μαγικά πόδια του Ζιντάν έκλεψαν την παράσταση στον αγώνα.*

ο κλειδαράς (του κλειδαρά, των κλειδαράδων) ΟΥΣ.: ο κλειδαράς είναι αυτός που φτιάχνει κλειδιά ή διορθώνει τις βλάβες στις κλειδαριές: *Ξέχασε τα κλειδιά του και φώναξε τον κλειδαρά να του ανοίξει την πόρτα.*

η κλειδαριά (της κλειδαριάς, των κλειδαριών) ΟΥΣ.: η κλειδαριά είναι ο μεταλλικός μηχανισμός στον οποίο μπαίνει το κλειδί για να κλειδώσει ή να ξεκλειδώσει μία πόρτα, ένα συρτάρι κτλ. (= κλειδωνιά): *Έβαλαν κλειδαριά ασφαλείας στην εξώπορτα του σπιτιού.*

η κλειδαρότρυπα (της κλειδαρότρυπας) ΟΥΣ.: κλειδαρότρυπα λέμε την τρύπα στην κλειδαριά μέσα στην οποία μπαίνει το κλειδί: *Κρυφοκοιτούσε μέσα από την κλειδαρότρυπα.*

▲ Η λέξη κλειδαρότρυπα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το κλειδί (του κλειδιού, των κλειδιών) ΟΥΣ.:

1. το κλειδί είναι ένα μικρό μεταλλικό αντικείμενο, που το χρησιμοποιούμε για να ανοίξουμε ή να κλείσουμε μια πόρτα ή για να λειτουργήσει η μηχανή του αυτοκινήτου: *Τον άκουσα που έβαλε το κλειδί στην πόρτα.*

2. στα μουσικά όργανα που έχουν χορδές, το κλειδί είναι το μέρος όπου είναι τυλιγμένες οι χορδές και που χρησιμεύει για να τα κουρδίζουμε: *Έσφιξε τα κλειδιά του βιολιού για να το κουρδίσει.*

3. το κλειδί είναι εργαλείο με το οποίο βιδώνουμε ή ξεβιδώνουμε κάτι: *Ο υδραυλικός έσφιξε με το κλειδί τη βρύση που έσταζε.*

4. κλειδί λέμε το πρόσωπο ή το πράγμα που μας βοηθάει περισσότερο να πετύχουμε κάτι: *Ο προγραμματισμός είναι το κλειδί της επιτυχίας.*

η κλειδοθήκη (της κλειδοθήκης, των κλειδοθηκών) ΟΥΣ.: η κλειδοθήκη είναι μια δερμάτινη θήκη σαν μικρό πορτοφόλι, όπου φυλάμε τα κλειδιά: *Του αγόρασε δώρο μια κλειδοθήκη για να βρίσκει εύκολα τα κλειδιά του.*

κλειδώνω (κλείδωσα), **κλειδώνομαι** (κλειδώθηκα, κλειδωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κλειδώνουμε κάτι ή όταν κάτι κλειδώνει, κλείνει με κλειδί (≠ ξεκλειδώνω): *Κλείδωσες την πόρτα του αυτοκινήτου; / Κλείδωσε την εξώπορτα και έφυγε από το σπίτι. / Το συρτάρι δεν κλειδώνει, γιατί χάλασε η κλειδαριά.*

2. κλειδώνουμε κάτι όταν το βάζουμε σε σίγουρο μέρος, για να μη μας το πάρουν: *Κλειδώνει τα κοσμήματα στο χρηματοκιβώτιο.*

3. κλειδώνουμε κάποιον όταν τον βάζουμε σε ένα χώρο και κλείνουμε την πόρτα με κλειδί, για να μην μπορεί να φύγει (= περιορίζω): *Τον κλείδωσε στην αποθήκη για τιμωρία.*

4. κλειδώνομαι ΠΑΘ.: κλειδώνομαι σε ένα χώρο σημαίνει ότι δε θέλω ή δεν μπορώ να βγω από εκεί: *Ο διαρρήκτης κλειδώθηκε στην ντουλάπα. / Κλειδώθηκε στην τουαλέτα και φώναζε για να τη βγάλουν.*

κλείνει η φωνή μου ΕΚΦΡ.: όταν κλείνει η φωνή μας, δεν μπορούμε να μιλήσουμε (= κλείνει ο λαιμός μου): *Έκλεισε η φωνή της και δεν μπορεί να τραγουδήσει.*

κλείνομαι στο καβούκι μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος κλείνεται στο καβούκι του όταν προτιμά να ζει μόνος και να μην έχει επικοινωνία με τους άλλους (= κλείνομαι στον εαυτό μου, μαζεύομαι στο καβούκι μου): *Μετά το θάνατο των γονιών της, κλείστηκε στο καβούκι της και δε μιλούσε με κανένα.*

κλείνω (έκλεισα), **κλείνομαι** (κλείστηκα, κλείσμενος) ΡΗΜ.:

1. όταν κλείνουμε κάτι ή όταν κάτι κλείνει, μετακινείται, έτσι ώστε να σκεπάζει μια τρύπα ή άλλο άνοιγμα (≠ ανοίγω): *Κλείσε καλά την πόρτα πριν φύγεις. / Έκλεισα λίγο τα μάτια μου για να ξεκουραστώ. / Το παράθυρο έκλεισε μόνο του από τον αέρα.*

2. όταν κλείνουμε ή όταν κλείνει μια ηλεκτρική συσκευή, το φως κτλ., σταματάει να λειτουργεί (= σβήνω ≠ ανοίγω, ανάβω): *Έκλεισε το φως και πήγε για ύπνο.*

3. λέμε ότι κλείνουμε τα είκοσι χρόνια ή άλλη ηλικία όταν γινόμαστε είκοσι χρονών ή κάτι άλλο (= συμπληρώνω): *Έχει γενέθλια και κλείνει τα τριάντα. / Σήμερα κλείνουν είκοσι πέντε χρόνια παντρεμένοι.*

4. κλείνουμε ένα δρόμο, την είσοδο σε ένα χώρο κτλ. για να εμποδίσουμε κάποιον να περάσει (= αποκλείω): *Οι αστυνομικοί έκλεισαν τους δρόμους για να μην πλησιάσουν οι δηληλωτές.*

5. όταν κλείνουμε εισιτήριο, δωμάτιο σε ξενοδοχείο κτλ., ζητάμε να μας το κρατήσουν για να το χρησιμοποιήσουμε αργότερα (= κρατάω): *Έκλεισε τρία εισιτήρια για το θέατρο. / Δε βρήκαμε δωμάτιο στο ξενοδοχείο, γιατί ήταν όλα κλεισμένα.*

6. κλείνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κλείνει ένα κατάστημα ή μια επιχείρηση, σταματάει να λειτουργεί για λίγο ή για πάντα (≠ ανοίγει): *Τι ώρα κλείνουν τα μαγαζιά σήμερα; / Πολλά εργοστάσια έκλεισαν τον τελευταίο χρόνο στην περιοχή μας.*

7. κλείνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι κλείνει όταν φτάνει στο τέλος του (= τελειώνει, λήγει): *Η έκθεση βιβλίου θα κλείσει αύριο.*

8. κλείνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μια πληγή κλείνει όταν γίνεται καλά: *Έκλεισε το τραύμα και δεν τρέχει πια αίμα.*

9. κλείνομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος κλείνεται κάπου, δε θέλει ή δεν μπορεί να βγει από ένα χώρο: *Κλείνεται στο δωμάτιό του όταν παίζει κιθάρα. / Κλείστηκε στο ασανσέρ και φώναζε για βοήθεια.*

ΕΚΦΡ. δεν κλείνω μάτι, κλείνει η φωνή μου, κλείνω στο καβούκι μου, κλείνω μέσα, κλείνω τ' αυτιά μου, κλείνω το μάτι, κλείνω το στόμα

κλείνω μέσα ΕΚΦΡ.: όταν κλείνουμε κάποιον μέσα, τον βάζουμε στη φυλακή (= φυλακίζω): *Τον έκλεισαν μέσα για χρέη στην εφορία.*

κλείνω τ' αυτιά μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν δε δίνουμε σημασία σε αυτά που λέγονται: *Κλείσε τ' αυτιά σου στα κουτσομπολιά.*

κλείνω το μάτι ΕΚΦΡ.: όταν κλείνουμε το μάτι σε κάποιον, του κάνουμε νόημα: *Συμφωνήσαμε να μου κλείσει το μάτι όταν θα ήταν η ώρα να φύγουμε.*

κλείνω το στόμα ΕΚΦΡ.: όταν κλείνουμε το στόμα κάποιου, τον φοβίζουμε ή τον πληρώνουμε για να μη μιλήσει: *Του έκλεισαν το στόμα για να μην αποκαλύψει στην αστυνομία ό,τι ήξερε.*

το **κλείσιμο** (του κλεισίματος, των κλεισιμάτων) ΟΥΣ.:

1. το κλείσιμο είναι αυτό που γίνεται όταν κλείνουμε ή όταν κλείνει παράθυρο, πόρτα, τρύπα κτλ. (**≠** άνοιγμα): *Ειδικά λαμπάκια σάς ειδοποιούν για το κλείσιμο της πόρτας του αυτοκινήτου.*

2. το κλείσιμο είναι αυτό που γίνεται όταν κλείνουμε ή όταν κλείνει μια ηλεκτρική συσκευή, βρύση κτλ. (**≠** άνοιγμα): *Πατήστε τον ειδικό διακόπτη για το κλείσιμο της λάμπας. (= σβήσιμο)*

3. το κλείσιμο είναι αυτό που γίνεται όταν κλείνουμε εισιτήριο, δωμάτιο σε ξενοδοχείο κτλ. (= κράτηση): *Το ταξιδιωτικό πρακτορείο ανέλαβε το κλείσιμο των αεροπορικών εισιτηρίων.*

4. το κλείσιμο είναι αυτό που γίνεται όταν κλείνουμε ένα δρόμο ή κάτι άλλο (= αποκλεισμός): *Το κλείσιμο της εθνικής οδού από τους αγρότες κράτησε δύο μέρες.*

5. το κλείσιμο είναι το κομμάτι με το οποίο κλείνει μια εκδήλωση, μια ομιλία κτλ. (= τέλος): *Με εντυπωσίασε το κλείσιμο της ομιλίας του.*

ο **κλειστός**, η **κλειστή**, το **κλειστό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν το παράθυρο, η πόρτα, το καπάκι ή κάτι άλλο είναι κλειστό, βρίσκεται σε τέτοια θέση, ώστε να σκεπάζει μια τρύπα ή ένα άνοιγμα (**≠** ανοιχτός): *Τα παντζούρια ήταν κλειστά και δεν μπορούσε να δει μέσα στο σπίτι.*

2. όταν το ντουλάπι, το κουτί ή κάτι άλλο είναι κλειστό, το έχουμε κλείσει ή μπορεί να κλείνει ώστε να μην μπορεί τίποτε να μπει σε αυτό ή να βγει από αυτό (**≠** ανοιχτός): *Τα ντουλάπια*

ήταν όλα κλειστά και κλειδωμένα. / Τα τρόφιμα διατηρούνται καλύτερα μέσα σε κλειστά δοχεία.

3. όταν ένας χώρος είναι κλειστός, είναι σκεπασμένος ή περιφραγμένος (**≠** ανοιχτός): *Το χειμώνα, οι αγώνες γίνονται στο κλειστό κολυμβητήριο της πόλης μας.*

4. όταν μια ηλεκτρική συσκευή, μια βρύση ή κάτι άλλο είναι κλειστό, δε δουλεύει (**≠** ανοιχτός): *Πριν φύγεις, βεβαιώσου ότι ο θερμοσίφωνας είναι κλειστός. (= σβηστός **≠** αναμμένος)*

5. όταν ένα κατάσταση, μουσείο ή κάτι άλλο είναι κλειστό, δε λειτουργεί και δε δέχεται κόσμο (**≠** ανοιχτός): *Τα σχολεία της Ξάνθης έμειναν κλειστά λόγω του χιονιού.*

6. όταν κάτι, όπως βιβλίο, ομπρέλα κτλ., είναι κλειστό, έχει τα μέρη του διπλωμένα ή μαζεμένα (**≠** ανοιχτός): *Το πουλί καθόταν πάνω στο σύρμα με κλειστά φτερά.*

7. όταν ένας άνθρωπος είναι κλειστός, δεν έχει πολλές παρέες και δε λέει σε πολλούς ανθρώπους αυτά που νιώθει (= εσωστρεφής **≠** κοινωνικός): *Είναι πολύ κλειστός και δεν εκμυστηρεύεται τα προσωπικά του ούτε στα αδέρφια του.*

8. όταν μια ομάδα ανθρώπων είναι κλειστή, δε θέλει ή δεν μπορεί να αποκτήσει νέα μέλη ή έχει ορισμένα μόνο μέλη: *Η κοινωνία του χωριού είναι πολύ κλειστή και δεν καλοδέχεται τους ξένους.*

9. όταν ένα γεγονός είναι κλειστό, είναι μόνο για λίγους ανθρώπους (**≠** ανοιχτός): *Η εκδήλωση θα είναι κλειστή και η είσοδος επιτρέπεται μόνο στους εμπόρους.*

ΕΚΦΡ. βρίσκω τις πόρτες κλειστές, κρατάω το στόμα μου κλειστό, με κλειστά μάτια

ο **κλέφτης** (του κλέφτη, των κλεφτών), η **κλέφτρα** (της κλέφτρας, των κλεφτρών) ΟΥΣ.:

1. ο κλέφτης είναι αυτός που κλέβει κάτι: *Μπήκαν κλέφτες στο σπίτι και πήραν όλα τα κοσμήματα και τα χρήματα που είχαμε.*

2. λέμε κλέφτη αυτόν που ξεγελάει κάποιον για να κερδίσει περισσότερα χρήματα (= απατεώνας): *Τον κλέφτη το μανάβη, πάλι πιο ακριβά μου τις πούλησε τις ντομάτες!*

3. κλέφτης ΑΡΣ. (ΙΣΤΟΡ.): κατά την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οι κλέφτες ήταν οι Έλληνες πολεμιστές που ζούσαν πάνω στα βουνά και έκαναν επιδρομές και ληστείες εναντίον των Τούρκων: *Αρματολοί και κλέφτες.*

το **κλήμα** (του κλήματος, των κλημάτων) ΟΥΣ.:

1. κλήμα λέμε αλλιώς το αμπέλι: *Το κλήμα που φυτέψαμε βγάξει μαύρο σταφύλι.*

2. κλήμα λέμε το κλαδί του αμπελιού (= κληματοβέργα, κληματίδα): *Έκοψε ξερά κλήματα από το αμπέλι του.*

η **κληματαριά** (της κληματαριάς, των κληματαριών) ΟΥΣ.: η κληματαριά είναι το κλήμα που το έχουν κλαδέψει έτσι ώστε τα κλαδιά του να σκαρφαλώνουν σε μεγάλο ύψος και να απλώ-

νονται πάνω σε μια κατασκευή για να δημιουργείται ίσκιος: *Κάθονται στην αυλή του σπιτιού κάτω από τον ίσκιο της κληματαριάς.*

η **κληματοβεργα** (της κληματοβεργας) ουσ.: η κληματοβεργα είναι το κλαδί του αμπελιού (= κλήμα, κληματιά): *Έψησαν το αρνί πάνω σε κληματοβεργες.*

△ Η λέξη κληματοβεργα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **κληματοφύλλο** (του κληματοφύλλου, των κληματοφύλλων) ουσ.: το κληματοφύλλο είναι το φύλλο του αμπελιού (= αμπελόφυλλο): *Τύλιξε τους ντολμάδες με κληματοφύλλα.*

ο **κληρικός** (του κληρικού, των κληρικών) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): ο κληρικός είναι ο παπάς στην ορθόδοξη χριστιανική εκκλησία (= ιερέας, ιερωμένος): *Οι κληρικοί στη χριστιανική θρησκεία φοράνε μαύρο ράσο.*

η **κληρονομιά** (της κληρονομιάς, των κληρονομιών) ουσ.:

1. η κληρονομιά είναι τα χρήματα ή η περιουσία που μας αφήνει κάποιος όταν πεθαίνει: *Αυτό το σπίτι είναι κληρονομιά από τη γιαγιά μου.*

2. η κληρονομιά ενός λαού είναι τα έργα, οι παραδόσεις, η ιστορία κτλ. των προγόνων του, που διατηρούνται και στις επόμενες γενιές: *Τα ιστορικά κτίρια μιας χώρας είναι κομμάτια της κληρονομιάς της.*

ο **κληρονομικός**, η **κληρονομική**, το **κληρονομικό** ΕΠΙΘ.:

1. κληρονομικό είναι κάτι που έχει σχέση με την κληρονομιά που μας αφήνει κάποιος: *Μετά το θάνατο του πατέρα τα δύο αδέρφια είχαν κληρονομικές διαφορές.*

2. όταν ένα αξίωμα είναι κληρονομικό, περνάει σαν δικαίωμα από τους γονείς στα παιδιά: *Ο τίτλος του πρίγκιπα είναι κληρονομικός.*

3. όταν ένα χαρακτηριστικό ή κάτι άλλο είναι κληρονομικό, έχει σχέση με την κληρονομικότητα και περνάει από τους γονείς στα παιδιά: *Η φαλάκρα στους άντρες είναι κληρονομική.*

η **κληρονομικότητα** (της κληρονομικότητας, των κληρονομικότητων) ουσ.: η κληρονομικότητα είναι το να παίρνουν τα παιδιά από τους γονείς τους σωματικά, πνευματικά και άλλα χαρακτηριστικά που έχουν αυτοί: *Η γενετική εξηγεί τους νόμους της κληρονομικότητας.*

ο **κληρονόμος**, η **κληρονόμος** (του/της κληρονόμου, των κληρονόμων) ουσ.: ο κληρονόμος κάποιου είναι αυτός που παίρνει την περιουσία του μετά το θάνατό του: *Δεν είχε δικά του παιδιά και όρισε κληρονόμο του την ανιψιά του.*

κληρονομώ (κληρονόμησα), **κληρονομούμαι** (κληρονομήθηκα, κληρονομημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κληρονομούμε κάτι από κάποιον, παίρνουμε τα χρήματα ή την περιουσία του όταν πεθαίνει (≠ κληροδοτώ): *Κληρονόμησε το διαμέρισμα από τη θεία της.*

2. όταν κληρονομούμε κάποιο χαρακτηριστικό από τους γονείς μας, γεννιόμαστε με αυτό το

χαρακτηριστικό (= παίρνω): *Κληρονόμησε το χαρακτήρα του πατέρα της και την ομορφιά της μητέρας της.*

ο **κλήρος** (του κλήρου, των κλήρων) ουσ.:

1. ο κλήρος είναι ένα χαρτάκι πάνω στο οποίο είναι γραμμένος ένας αριθμός ή ένα όνομα, που κερδίζει κάτι όταν το διαλέξουμε στην τύχη ανάμεσα σε άλλα (= λαχνός): *Τράβηξε έναν κλήρο και κέρδισε ένα βιβλίο.*

2. (ΘΡΗΣΚ.) ο κλήρος είναι το σύνολο των ιερέων σε διάφορες θρησκείες: *Πραγματοποιήθηκε συνάντηση των εκπροσώπων του μουσουλμανικού και του ορθόδοξου κλήρου.*

η **κλήση** (της κλήσης, των κλήσεων) ουσ.:

1. κλήση λέμε το έγγραφο που δίνει μία δημόσια υπηρεσία σε κάποιον πολίτη, με το οποίο τον καλεί να περάσει από τα γραφεία της: *Πήρα κλήση από την τροχαία για παράνομο παρκάρισμα.*

2. κλήση λέμε αλλιώς το τηλεφώνημα: *Σου έκανα μία κλήση στο κινητό, αλλά δεν απάντησες.*

ο **κλητήρας**, η **κλητήρας** (του/της κλητήρα, των κλητήρων) ουσ.: ο κλητήρας είναι ο κατώτερος υπάλληλος σε μια υπηρεσία, που κάνει μικρές δουλειές: *Ο κλητήρας μεταφέρει την αλληλογραφία του υπουργείου στο ταχυδρομείο.*

η **κλητική** (της κλητικής, των κλητικών) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, η κλητική είναι μία από τις τέσσερις πτώσεις, που τη χρησιμοποιούμε για να καλέσουμε, να φωνάξουμε ή να χαιρετήσουμε κάποιον: *Γιώργο, έλα γρήγορα, κάποιος σε ζητάει στο τηλέφωνο!*

ο **κλιβανος** (του κλιβάνου, των κλιβάνων) ουσ.: ο κλιβανος είναι ένα ειδικό μηχανήμα μέσα στο οποίο υπάρχει πολύ μεγάλη θερμοκρασία: *Στα νοσοκομεία, τα σεντόνια των ασθενών μπαίνουν στον κλιβανο για να απολυμανθούν από τα μικρόβια.*

το **κλίμα** (του κλίματος, των κλιμάτων) ουσ.:

1. το κλίμα μια περιοχής είναι το είδος του καιρού που έχει: *Το κλίμα της Ελλάδας είναι μεσογειακό: υγροί χειμώνες και θερμά καλοκαίρια.*

2. κλίμα λέμε την κατάσταση που επικρατεί κάπου μια ορισμένη στιγμή: *Η συζήτηση έγινε σε ευχάριστο κλίμα. (= ατμόσφαιρα) / Η τρομοκρατία έχει δημιουργήσει ένα κλίμα φόβου στους πολίτες.*

το **κλιμακοστάσιο** (του κλιμακοστασίου, των κλιμακοστασίων) ουσ.: το κλιμακοστάσιο είναι ο χώρος όπου βρίσκεται η κεντρική σκάλα ενός κτιρίου: *Η είσοδος και το κλιμακοστάσιο της πολυκατοικίας έχουν μάρμαρο.*

ο **κλιματισμός** (του κλιματισμού) ουσ.: ο κλιματισμός είναι ένα σύνολο από μηχανήματα με τα οποία πετυχαίνουμε τη θερμοκρασία που θέλουμε σε έναν κλειστό χώρο, για παράδειγμα ζεστή το χειμώνα και δροσιά το καλοκαίρι (=

ερκοντίσιον): *Η αίθουσα λειτουργεί και το καλοκαίρι, γιατί έχει σύστημα κλιματισμού.*

⚠ Η λέξη κλιματισμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **κλιματιστικό** (του κλιματιστικού, των κλιματιστικών) ουσ.: κλιματιστικό λέμε το μηχάνημα με το οποίο πετυχαίνουμε τη θερμοκρασία που θέλουμε σε έναν κλειστό χώρο, για παράδειγμα ζέστη το χειμώνα και δροσιά το καλοκαίρι (= ερκοντίσιον): *Άναψαν το κλιματιστικό για να δροσίσει το δωμάτιο.*

η **κλινική** (της κλινικής, των κλινικών) ουσ.:

1. κλινική λέμε το τμήμα του νοσοκομείου που έχει σχέση με μια ορισμένη ειδικότητα: *Πήγαν το παιδί για εξετάσεις στην παιδιατρική κλινική του νοσοκομείου.*

2. κλινική λέμε ένα μικρό ιδιωτικό νοσοκομείο: *Γέννησε και τα δυο της παιδιά σε κλινική.*

κλίνω (έκλινα), **κλινόμαι** (κλίθηκα) ρημ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι κλίνει, βρίσκεται ή έρχεται σε πλάγια θέση (= γέρνω): *Η βελόνα της ζυγαριάς έκλινε προς τα δεξιά.*

2. όταν θέλουμε κάτι πιο πολύ από κάτι άλλο, λέμε ότι κλίνουμε προς αυτό: *Κλίνω προς την πρόταση της Μαρίας.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, όταν κλίνουμε μια λέξη, λέμε ή γράφουμε με τη σειρά όλες τις διαφορετικές μορφές που παίρνει όταν αλλάζει χρόνο, πτώση, γένος, αριθμό κτλ.: *Να κλίνεις τον αόριστο του ρήματος "οδηγώ". / Να κλιθούν όλα τα ουσιαστικά και τα επίθετα του κειμένου.*

4. **κλίνεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ. (ΓΡΑΜΜ.): λέμε ότι μια λέξη κλίνεται και εννοούμε ότι σχηματίζει διαφορετικές μορφές όταν αλλάζει χρόνο, πτώση, γένος, αριθμό κτλ.: *Η λέξη «πουρμπουάρ» δεν κλίνεται, γιατί είναι ξένη λέξη.*

η **κλίση** (της κλίσης, των κλίσεων) ουσ.:

1. όταν κάτι έχει κλίση, η μία πλευρά του βρίσκεται πιο ψηλά από την άλλη: *Ο δρόμος έχει μεγάλη κλίση και το αυτοκίνητο δυσκολεύεται να τον ανέβει.*

2. κλίση λέμε το ενδιαφέρον που δείχνει κάποιος για κάτι, στο οποίο μάλιστα τα καταφέρνει πολύ καλά (= έφεση, ροπή): *Από μικρός είχε κλίση στη μουσική.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, κλίση λέμε τον τρόπο με τον οποίο κλίνεται ένα ουσιαστικό, ένα επίθετο, ένα ρήμα ή μια αντωνυμία: *Μαθαίνουμε την κλίση των αρσενικών ουσιαστικών σε "-ος", π.χ. "δρόμος".*

ο **κλιτικός**, η **κλιτική**, το **κλιτικό** ΕΠΙΘ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, κάτι είναι κλιτικό όταν έχει σχέση με την κλίση των λέξεων: *Ο "καφές" είναι ξένη λέξη, αλλά ακολουθεί το κλιτικό σύστημα της νέας ελληνικής.*

ο **κλιτός**, η **κλιτή**, το **κλιτό** ΕΠΙΘ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, μια λέξη είναι κλιτή όταν κλίνεται, όταν δηλαδή παίρνει διαφορετικές μορφές όταν αλλάζει χρόνο, πτώση, γένος, αριθμό κτλ. (≠ άκλιτος): *Το επίθετο είναι κλιτό μέρος του λόγου.*

το **κλόουν** ουσ.: ο κλόουν είναι ο καλλιτέχνης του τσίρκου, που με τα παράξενα ρούχα που φοράει, το έντονο βάψιμο στο πρόσωπό του και τις αστείες κινήσεις του κάνει τον κόσμο να γελάει (= παλιάτσος): *Οι κλόουν με τις γκριμάτσες τους κάνουν τους μικρούς μας φίλους να ξεκαρδίζονται στα γέλια.*

⚠ Η λέξη κλόουν δεν κλίνεται.

η **κλοπή** (της κλοπής, των κλοπών) ουσ.: η κλοπή είναι το να παίρνει κάποιος κρυφά, με τη βία ή με πονηριά κάτι που δεν του ανήκει (= κλέψιμο): *Τον συνέλαβαν για κλοπή σε κατάστημα ρούχων.*

τα **κλοπιμαία** (των κλοπιμαίων) ουσ. (ΕΠΙΣ.): τα κλοπιμαία είναι τα πράγματα ή τα χρήματα που έχει αποκτήσει κανείς με κλοπή: *Η αστυνομία βρήκε στο σπίτι του χρήματα, ρολόγια και άλλα κλοπιμαία.*

κλοτσάω/κλοτσώ (κλότσησα) ρημ.:

1. όταν κλοτσάμε κάποιον ή κάτι, του δίνουμε με κλοτσιά: *Τον έριξε στο πάτωμα κι άρχισε να τον κλοτσάει. / Κλότσησε την πόρτα για να ανοίξει.*

2. όταν κλοτσάμε την μπάλα ή άλλο αντικείμενο, το χτυπάμε με το πόδι μας και το κάνουμε να κινηθεί στον αέρα: *Κλότσησε δυνατά την μπάλα κι έβαλε γκολ.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν κλοτσάμε κάτι, αδιαφορούμε για αυτό (= περιφρονώ): *Μην κλοτσάς την τύχη σου, δε θα ξαναβρείς τέτοια δουλειά!*

η **κλοτσιά** (της κλοτσιάς, των κλοτσιών) ουσ.:

1. όταν κάποιος μας δίνει κλοτσιά, μας χτυπάει με το κάτω μέρος του ποδιού του: *Μου έδωσε μια δυνατή κλοτσιά στο καλάμι.*

2. κλοτσιά είναι το δυνατό χτύπημα της μπάλας: *Με μια δυνατή κλοτσιά έστειλε την μπάλα στα δίχτυα.*

το **κλουβί** (του κλουβιού, των κλουβιών) ουσ.:

1. το κλουβί είναι μια κατασκευή με ξύλινα ή μεταλλικά κάγκελα, μέσα στην οποία οι άνθρωποι κλείνουν πουλιά ή άλλα ζώα: *Έριξε τροφή στο καναρίνι που ήταν μέσα στο κλουβί.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) κλουβί λέμε έναν πάρα πολύ μικρό χώρο: *Πώς μπορείτε και μένετε τόσα άτομα σε αυτό κλουβί;*

ο **κλούβιος**, η **κλούβια**, το **κλούβιο** ΕΠΙΘ.:

1. κλούβιο είναι το αυγό που είναι πολύ μπαγιάτικο ή χαλασμένο και δεν τρώγεται: *Εδώ μέσα κάτι μυρίζει χειρότερα και από κλούβιο αυγό!*

2. λέμε ότι κάποιος έχει κλούβιο κεφάλι όταν είναι άμυαλος: *Για όλες σου τις ανοησίες, φταίει το κεφάλι σου το κλούβιο!*

το **κλωνάρι** (του κλωναριού, των κλωναριών) ουσ.: κλωνάρι λέμε το μικρό και τρυφερό κλαδί, που μπορούμε να το κόψουμε εύκολα: *Έκοψε ένα κλωνάρι δυόσμου για να το βάλει στο φαγητό.*

η **κλώσα** (της κλώσας, των κλωσών) ουσ.:

1. η κλώσα είναι η κότα που κλωσάει τα αυγά της: *Η κλώσα δεν αφήνει στιγμή τα αυγά της.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) κλώσα λέμε την ανόητη ή φλύαρη γυναίκα: *Μας τρέλανε η κλώσα με την πολυλογία της!*

κλωσάει (κλώσησε) ΡΗΜ.: οι κότες κλωσάνε τα αυγά που γέννησαν όταν κάθονται πάνω τους, για να τα ζεστάνουν μέχρι να βγουν τα μικρά πουλιά: *Η θηλυκιά πάπια γέννησε, κλώσησε και τώρα έχουμε δώδεκα παπάκια.*

το **κλωσόπουλο** (του κλωσόπουλου, των κλωσόπουλων) ουσ.: το κλωσόπουλο είναι το μικρό πουλάκι, που έχει μόλις βγει από το αυγό της κότας (= κοτοπουλάκι): *Τα κλωσόπουλα μέχρι να μεγαλώσουν ακολουθούν την κλώσα.*

η **κλωστή** (της κλωστής, των κλωστών) ουσ.: κλωστή λέμε το μακρύ και πολύ λεπτό κομμάτι από βαμβάκι, μαλλί, μετάξι κτλ., που το χρησιμοποιούμε για να ράψουμε κάτι: *Πήρε βελόνη και κλωστή για να ράψει το κουμπί.*

ΕΚΦΡ. κρέμομαι από μια κλωστή

η **κνήμη** (της κνήμης, των κνημών) ουσ. (ΙΑΤΡ.): κνήμη λέμε το μπροστινό μέρος του ποδιού μας, που βρίσκεται ανάμεσα στο γόνατο και στον αστράγαλο (= καλάμι): *Έπαθε κάταγμα στην κνήμη.*

κοάζει ΡΗΜ.: ο βάτραχος κοάζει όταν βγάζει μια φωνή που μοιάζει με τον ήχο "κοάζ κοάζ": *Τα βατράχια κοάζαν στις καλαμιές δίπλα στο βάλτο.*

▲ Η λέξη κοάζει έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

το **κοάλα** ουσ.: το κοάλα είναι ένα ζώο της Αυστραλίας, που έχει γκρίζο τρίχωμα και ζει πάνω στα δέντρα: *Τα κοάλα είναι φυτοφάγα ζώα.*

▲ Η λέξη κοάλα δεν κλίνεται.

κόβει το μάτι μου ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που είναι πολύ παρατηρητικός και προσέχει τις λεπτομέρειες: *Πώς τον διέκρινες μέσα σε τόσο κόσμο! Κόβει το μάτι σου!*

κόβει το μυαλό μου ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που είναι πολύ έξυπνος: *Μπράβο, αμέσως κατάλαβες τι ήθελα να πω, κόβει το μυαλό σου!*

κόβω (έκοψα), **κόβομαι** (κόπηκα, κομμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κόβουμε κάτι, το χωρίζουμε σε κομμάτια με κάποιο εργαλείο: *Έκοψε το σύρμα με την πένσα. / Να κόψεις την τούρτα σε δέκα κομμάτια.*

2. όταν κόβουμε κάτι, το τραβάμε από κάπου ή το χωρίζουμε από αυτό: *Έκοψε τη σελίδα από το βιβλίο. / Κόψαμε κεράσια από τα δέντρα για να τα φάμε.*

3. όταν κόβουμε το δάχτυλο, το χέρι κτλ. ή όταν κοβόμαστε, παθαίνουμε κάποια πληγή από κοφτερό εργαλείο: *Κόπηκα στο ξύρισμα. / Έκοψε κατά λάθος το δάχτυλο με το μαχαίρι.*

4. όταν κόβουμε κάτι, το κάνουμε πιο μικρό (= κουρεύω): *Έκοψε τα μαλλιά της πολύ κοντά. / Ο κηπουρός έκοψε το γκαζόν.*

5. όταν σταματάμε μια συνήθεια ή κάτι που κάνουμε, λέμε ότι το κόβουμε: *Έκοψε τοτσιγάρο.*

6. λέμε ότι κόβουμε εισιτήριο όταν το πληρώνουμε και το αγοράζουμε: *Μπορείς να κόψεις εισιτήριο και μέσα στο λεωφορείο.*

7. όταν μας κόβουν ή κοβόμαστε, δε μας θεωρούν αρκετά καλούς για να περάσουμε στις εξετάσεις (= αφήνω, απορρίπτω): *Έκοψε τους μισούς μαθητές στα αρχαία ελληνικά. / Κόπηκα σε τρία μαθήματα.*

8. όταν μας κόβουν το ρεύμα ή όταν το ρεύμα κόβεται, σταματάει να υπάρχει: *Δεν πληρώσαμε το λογαριασμό και μας έκοψαν το νερό.*

9. κόβει 3^ο πρ.: λέμε ότι ένα εργαλείο κόβει όταν είναι κοφτερό: *Δεν κόβει καλά το ψαλίδι.*

10. κόβει 3^ο πρ.: λέμε ότι κόβει κάτι όταν γίνεται μικρότερο ή λιγότερο (= ελαττώνεται, μειώνεται): *Περίμενε να κόψει η βροχή και μετά φεύγεις. / Έχουν κόψει οι δουλειές στο μαγαζί.*

ΕΚΦΡ. κόβει το μάτι μου, κόβει το μυαλό μου, κόβω βόλτες, κόβω δρόμο, κόβω τα φτερά, κόβω τη φόρα, κόβω τις φλέβες μου, κόβω το βήχα, κόβω το δρόμο, κόβω το κεφάλι μου, κόβω το λαιμό μου, κόβω τον αέρα, κομμένος και ραμμένος, με κόβει λόρδα, με κόβει πείνα, μου κόβεται η ανάσα, μου κόβεται η όρεξη, μου κόβεται η χολή, μου κόβονται τα γόνατα

κόβω βόλτες ΕΚΦΡ.: όταν κόβουμε βόλτες, κάνουμε βόλτες πάνω κάτω: *Ποιος είναι αυτός που κόβει βόλτες κάτω από το παράθυρό σου;*

κόβω δρόμο ΕΚΦΡ.: όταν κόβουμε δρόμο, πηγαίνουμε από πιο σύντομο δρόμο: *Κόψαμε δρόμο μέσα από τα χωράφια και φτάσαμε πριν από τους άλλους.*

κόβω τα φτερά ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος ή κάτι κόβει τα φτερά όταν μας κάνει να χάσουμε το θάρρος και τις ελπίδες μας: *Είχε όνειρα για το μέλλον αλλά ο πόλεμος του έκοψε τα φτερά!*

κόβω τη φόρα ΕΚΦΡ.: όταν θέλουμε να κάνουμε κάτι και κάποιος ή κάτι μας κόβει τη φόρα, δε μας αφήνει να το πραγματοποιήσουμε: *Ετοιμαζόμουν να αγοράσω μηχανή, αλλά οι γονείς μου μου έκοψαν τη φόρα.*

κόβω τις φλέβες μου ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάποιος κόβει τις φλέβες του, προσπαθεί να βάλει τέλος στη ζωή του: *Πήγε να αυτοκτονήσει κόβοντας τις φλέβες της.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) το λέμε όταν βρισκόμαστε σε μεγάλη απελπισία: *Τι βαρετή ταινία, θα κόψω τις φλέβες μου!*

κόβω το βήχα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κόβουμε το βήχα κάποιου, τον κάνουμε να περιορίσει το θράσος του ή τον ενθουσιασμό του (= κόβω τον αέρα): *Ο προπονητής έκοψε από την πρώτη μέρα το βήχα στους νέους παίκτες.*

κόβω το δρόμο ΕΚΦΡ.: όταν κόβουμε το δρόμο σε κάποιον, τον εμποδίζουμε να προχωρή-

σει: Προσπάθησε να περάσει την πύλη, αλλά ο φρουρός του έκοψε το δρόμο.

κόβω το κεφάλι μου και κόβω το λαιμό μου

ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν είμαστε απόλυτα σίγουροι για αυτό που λέμε: *Κόβω το κεφάλι μου ότι αυτή τη στιγμή παίζει αντί να διαβάζει.*

κόβω το λαιμό μου **ΕΚΦΡ.:**

1. το λέμε όταν κάνουμε ό,τι μπορούμε για να βρούμε λύση σε ένα πρόβλημα: *Θα κόψω το λαιμό μου και θα τα 'χεις μέχρι αύριο τα χρήματά σου!*

2. το λέμε όταν είμαστε πολύ σίγουροι για κάτι (= βάζω το χέρι μου στη φωτιά): *Κόβω το λαιμό μου ότι σε έχει ερωτευτεί.*

κόβω τον αέρα **ΕΚΦΡ.:** όταν κόβουμε τον αέρα κάποιου, τον κάνουμε να γίνει πιο σεμνός (= κόβω το βήχα ≠ παίρνω τον αέρα): *Μας κάνει όλο τον έξυπνο και κάποιος πρέπει να του κόψει τον αέρα.*

η κοιλάδα (της κοιλάδας, των κοιλάδων) **ΟΥΣ.:** η κοιλάδα είναι το επίπεδο κομμάτι γης που έχει γύρω γύρω βουνά και μέσα από το οποίο περνάει συνήθως ποτάμι: *Η Κοιλάδα του Αξιού στη Μακεδονία.*

η κοιλιά (της κοιλιάς, των κοιλιών) **ΟΥΣ.:** η κοιλιά είναι το μέρος του σώματός μας που βρίσκεται κάτω από το στήθος και το στομάχι: *Ακούμπησε τα χέρια πάνω στη φουσκωμένη κοιλιά του. / Έφαγα πολύ και με πονάει η κοιλιά μου.*

ΕΚΦΡ. κάνω κοιλιά

η κοιλότητα (της κοιλοτήτας, των κοιλοτήτων) **ΟΥΣ.:**

1. κοιλότητα λέμε το μέρος μιας επιφάνειας που είναι πιο μέσα από τα γύρω μέρη: *Η σπηλιά σχηματίζει μια κοιλότητα μέσα στο βράχο.*

2. (ΙΑΤΡ.) κοιλότητα λέμε το χώρο του σώματος όπου μέσα του βρίσκονται διάφορα όργανα: *Από ένα χαλασμένο δόντι, έπαθε μόλυνση στη στοματική κοιλότητα.*

κοιμάμαι (κοιμήθηκα, κοιμισμένος) **ΡΗΜ.:**

1. όταν κοιμάμαι, ξεκουράζω το σώμα και το μυαλό μου, συνήθως το βράδυ όταν ξαπλώνω στο κρεβάτι με τα μάτια κλειστά (≠ ξυπνάω): *Χτες το βράδυ κοιμήθηκα αργά. / Κοιμήθηκες καλά; / Πάω να κοιμηθώ.*

2. λέμε ότι κάποιος κοιμάται όταν δε δείχνει το ενδιαφέρον ή την προσοχή που πρέπει: *Πλημμύρισαν πάλι οι δρόμοι! Μα τι κάνει ο δήμαρχος, κοιμάται;*

ΕΚΦΡ. κοιμάμαι με τις κότες, κοιμάμαι όρθιος, κοιμάμαι σαν πουλάκι, κοιμάμαι του καλού καιρού, κοιμάται σαν βόδι

κοιμάμαι με τις κότες **ΕΚΦΡ.:** το λέμε για κάποιον που πηγαίνει πολύ νωρίς για ύπνο: *Μην τους παίρνεις τηλέφωνο, είναι αργά και αυτοί κοιμούνται με τις κότες.*

κοιμάμαι όρθιος **ΕΚΦΡ.:**

1. όταν κάποιος κοιμάται όρθιος, νυστάζει πάρα πολύ: *Πρέπει να γυρίσω στο σπίτι, γιατί είναι πολύ αργά και κοιμάμαι όρθιος.*

2. το λέμε για κάποιον που είναι χαζός ή πολύ αργός: *Χρειαζόμαστε έναν υπάλληλο γρήγορο κι έξυπνο, όχι κάποιον που να κοιμάται όρθιος.*

κοιμάμαι σαν βόδι **ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):** λέμε ότι κάποιος κοιμάται σαν βόδι όταν κοιμάται πολύ και βαριά: *Ήρθε κουρασμένος από τη δουλειά και κοιμήθηκε σαν βόδι.*

κοιμάμαι σαν πουλάκι **ΕΚΦΡ.:** λέμε ότι κάποιος κοιμάται σαν πουλάκι όταν κάνει ήρεμο και ευχάριστο ύπνο: *Αν φας ελαφρά, θα κοιμηθείς σαν πουλάκι.*

κοιμάμαι του καλού καιρού **ΕΚΦΡ.:**

1. λέμε ότι κάποιος κοιμάται του καλού καιρού όταν κοιμάται πολύ βαθιά: *Εγώ ξαγρύπνησα όλο το βράδυ από τους πόνους κι αυτός κοιμόταν δίπλα μου του καλού καιρού.*

2. λέμε ότι κάποιος κοιμάται του καλού καιρού όταν δεν καταλαβαίνει τι γίνεται γύρω του: *Οι πολίτες διαμαρτύρονται και η κυβέρνηση κοιμάται του καλού καιρού.*

το κοιμητήριο (του κοιμητηρίου, των κοιμητηρίων) **ΟΥΣ.** (ΘΡΗΣΚ.): έτσι λέγεται αλλιώς το νεκροταφείο: *Τον έθαψαν στο Κοιμητήριο Χολαργού.*

κοιμίζω (κοίμισα, κοιμισμένος) **ΡΗΜ.:**

1. όταν κοιμίζουμε κάποιον, τον κάνουμε να κοιμηθεί (= αποκοιμίζω ≠ ξυπνάω): *Η μητέρα κοίμισε το μωρό με νανουρισματα.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι με κοιμίζει όταν με κάνει να βαρεθώ: *Ήταν πολύ βαρετή ταινία και με κοίμισε.*

ο κοιμισμένος, η κοιμισμένη, το κοιμισμένο **ΕΠΙΘ. (ΜΕΙΩΤ.):** κοιμισμένο λέμε κάποιον όταν είναι αργός στις κινήσεις του ή στη σκέψη του (= νωθρός): *Ξεκίνα, βρε κοιμισμένε, άναψε το πράσινο!*

τα κοινά (των κοινών) **ΟΥΣ.:** κοινά λέμε τα θέματα και τα προβλήματα που απασχολούν την κοινωνία και με τα οποία ασχολείται η πολιτική: *Θέλει να γίνει βουλευτής και ν' ασχοληθεί με τα κοινά.*

η κοινή γνώμη **ΟΥΣ.:** η κοινή γνώμη είναι η άποψη που έχουν οι περισσότεροι άνθρωποι μιας κοινωνίας για ένα συγκεκριμένο θέμα: *Η παγκόσμια κοινή γνώμη είναι κατά του πολέμου.*

△ Η κοινή γνώμη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η κοινή λογική **ΟΥΣ.:** κοινή λογική λέμε την ικανότητα ενός ανθρώπου να κρίνει σωστά και να παίρνει λογικές αποφάσεις (= κοινός νους): *Για να λύσεις το αίνιγμα, δε χρειάζεται εξυπνάδα αλλά κοινή λογική.*

△ Η κοινή λογική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το κοινό (του κοινού, των κοινών) **ΟΥΣ.:**

1. κοινό λέμε τους ανθρώπους γενικά (= κόσμος): *Το μουσείο είναι ανοιχτό για το κοινό κάθε Τρίτη και Παρασκευή.*

2. κοινό λέμε τους ανθρώπους που παρακολουθούν μια παράσταση ή μια εκπομπή, έναν

αγώνα, μια συναυλία κτλ.: *Μίλησε μπροστά σε ένα ακροατήριο πεντακοσίων δασκάλων.*

3. το κοινό ενός καλλιτέχνη είναι οι άνθρωποι που θαυμάζουν τα έργα του: *Το κοινό του συγγραφέα είναι κυρίως νέοι.*

4. κοινό λέμε το χαρακτηριστικό που έχουν δύο ή περισσότερα άνθρωποι: *Δεν έχουν τίποτα κοινό μεταξύ τους.*

ο **κοινοβουλευτικός**, η **κοινοβουλευτική**, το **κοινοβουλευτικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι κοινοβουλευτικό, έχει σχέση με το κοινοβούλιο: *Το πρόγραμμα της Ελλάδας είναι κοινοβουλευτική δημοκρατία.*

το **κοινοβούλιο** (του κοινοβουλίου, των κοινοβουλιών) ΟΥΣ.:

1. το κοινοβούλιο μιας χώρας είναι το σύνολο των βουλευτών της (= βουλή): *Το κοινοβούλιο ψήφισε τον καινούριο νόμο για την εκπαίδευση.*

2. Κοινοβούλιο ΕΝΙΚ.: το Κοινοβούλιο είναι το κτίριο όπου συγκεντρώνονται και συζητάνε οι βουλευτές: *Οι εκπρόσωποι των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεδριάζουν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.*

κοινοποιώ (κοινοποίησα), **κοινοποιούμαι** (κοινοποιήθηκα, κοινοποιημένος) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.): κοινοποιούμε κάτι όταν το κάνουμε γνωστό με επίσημο τρόπο σε πολλούς ανθρώπους (= γνωστοποιώ, ανακοινώνω): *Κοινοποίησε στην εταιρεία την απόφασή του να παραιτηθεί.*

ο **κοινός**, η **κοινή**, το **κοινό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι κοινό, ανήκει ή αναφέρεται σε πολλούς ανθρώπους: *Περνάμε καλά μαζί γιατί έχουμε πολλά κοινά σημεία. / Μητέρα και κόρη έχουν κοινό λογαριασμό στην τράπεζα. (≠ προσωπικός, ξεχωριστός)*

2. όταν κάτι είναι κοινό, γίνεται συγχρόνως από πολλούς ανθρώπους (= συλλογικός): *Χρειάζεται κοινή προσπάθεια για την προστασία του περιβάλλοντος.*

3. κοινό λέμε κάποιον ή κάτι που δεν έχει κάτι το ιδιαίτερο ή κάτι το ξεχωριστό (= απλός, συνηθισμένος ≠ ιδιαίτερος): *Φορούσε ένα πολύ κοινό φόρεμα.*

η **κοινότητα** (της κοινότητας, των κοινοτήτων) ΟΥΣ.:

1. κοινότητα λέμε μια ομάδα ανθρώπων που ζουν σε μια ξένη χώρα και έχουν την ίδια γλώσσα, θρησκεία κτλ.: *Είναι πολύ μεγάλη η κοινότητα των Ελλήνων στην Αυστραλία.*

2. κοινότητα λέμε το χωριό που έχει από 500 έως 10.000 κατοίκους: *Με βάση το πρόγραμμα "Καποδίστριας" οι περισσότερες κοινότητες ενώθηκαν και έγιναν δήμοι.*

ο **κοινοτικός**, η **κοινοτική**, το **κοινοτικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι κοινοτικό, έχει σχέση με την κοινότητα: *Το χωριό τους έχει μια κοινοτική βιβλιοθήκη με αρκετά βιβλία.*

τα **κοινόχρηστα** (των κοινοχρήστων) ΟΥΣ.: τα κοινόχρηστα είναι το χρηματικό ποσό που

πληρώνουν κάθε μήνα οι ένοικοι μιας πολυκατοικίας για τα κοινά έξοδα: *Πληρώνουμε τα κοινόχρηστα στο διαχειριστή της πολυκατοικίας.*

ο **κοινόχρηστος**, η **κοινόχρηστη**, το **κοινόχρηστο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι κοινόχρηστο, μπορούν να το χρησιμοποιούν πολλοί άνθρωποι (≠ ιδιωτικός): *Κατασκευάστηκε πάρκινγκ σε κοινόχρηστο χώρο του δήμου.*

κοινωνάω/κοινωνώ (κοινωνήσα) ΡΗΜ. (ΘΡΗΣΚ., ΑΝΕΠΙΣ.): ένας χριστιανός κοινωνάει όταν πηγαίνει στην εκκλησία για να πάρει τη θεία κοινωνία (= μεταλαβαίνω): *Νήστεψε σαράντα μέρες για να μπορέσει να κοινωνήσει.*

η **κοινωνία** (της κοινωνίας, των κοινωνιών) ΟΥΣ.:

1. κοινωνία λέμε όλους τους ανθρώπους που ζουν σε έναν τόπο την ίδια χρονική περίοδο και έχουν κοινές συνθήκες, αντιλήψεις κτλ. (= κόσμος): *Ζει στη μικρή κοινωνία του χωριού του. / Πώς δέχεται η ελληνική κοινωνία τους μετανάστες;*

2. στη βιολογία, κοινωνία λέμε όλα τα ζώα ή όλα τα έντομα του ίδιου είδους που ζουν σε ομάδες: *Η κοινωνία των μελισσών θεωρείται μια από τις πιο οργανωμένες κοινωνίες στο ζωικό βασίλειο.*

τα **κοινωνικά** (των κοινωνικών) ΟΥΣ.: κοινωνικά λέμε την ειδική στήλη της εφημερίδας που αναφέρεται σε διάφορα κοινωνικά γεγονότα, όπως γεννήσεις, γάμους, κηδείες κτλ.: *Διαβάζει πάντα τα κοινωνικά στην εφημερίδα.*

ο **κοινωνικός**, η **κοινωνική**, το **κοινωνικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι κοινωνικό, έχει σχέση με την κοινωνία και με τους ανθρώπους που ζουν σε αυτή: *Η ανεργία είναι ένα από τα μεγαλύτερα κοινωνικά προβλήματα. / Η κυβέρνηση δίνει έμφαση στην κοινωνική της πολιτική.*

2. όταν κάτι είναι κοινωνικό, έχει σχέση με τις τάξεις της κοινωνίας: *Οι φτωχότερες τάξεις κάνουν κοινωνικούς αγώνες για να βελτιώσουν τις συνθήκες ζωής τους.*

3. όταν κάτι είναι κοινωνικό, έχει σχέση με τις σχέσεις των ανθρώπων που ζουν σε μία κοινωνία: *Η δουλειά του δεν του αφήνει πολύ χρόνο για κοινωνικές επαφές.*

4. όταν κάποιος είναι κοινωνικός, του αρέσει να κάνει γνωριμίες και παρέες με άλλους ανθρώπους (= ανοιχτός, εξωστρεφής ≠ κλειστός, αντικοινωνικός, ακοινωνήτος): *Είναι πολύ κοινωνικός και έκανε αμέσως φίλους στο καινούριο σχολείο.*

ο **κοινωνικός λειτουργός**, η **κοινωνική λειτουργός** ΟΥΣ.: ο κοινωνικός λειτουργός είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να βοηθάει και να συμβουλεύει τους ανθρώπους που αντιμετωπίζουν κοινωνικά προβλήματα, όπως τα ορφανά παιδιά, τους φυλακισμένους, τους ναρκομανείς κτλ.: *Είναι κοινωνική λειτουργός και εργάζεται σε ορφανοτροφείο.*

η **κοινωνικότητα** (της κοινωνικότητας) ουσ.: η κοινωνικότητα είναι η ικανότητα του ανθρώπου να ζει μαζί με άλλους ανθρώπους: *Το παιχνίδι βοηθάει στην κοινωνικότητα των μικρών παιδιών.*

△ Η λέξη κοινωνικότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **κοινωνιολογία** (της κοινωνιολογίας) ουσ.:

1. η κοινωνιολογία είναι η επιστήμη που μελετάει την κοινωνία και τις ανθρώπινες σχέσεις μέσα σε αυτή: *Ο ρατσισμός είναι θέμα που εξετάζει η κοινωνιολογία.*

2. κοινωνιολογία λέμε το μάθημα του σχολείου με το ίδιο θέμα: *Έγγραφα πολύ καλά στην κοινωνιολογία.*

△ Η λέξη κοινωνιολογία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **κοινωνιολόγος**, η **κοινωνιολόγος** (του/της κοινωνιολόγου, των κοινωνιολόγων) ουσ.: ο κοινωνιολόγος είναι ο επιστήμονας που ασχολείται με την κοινωνιολογία: *Οι κοινωνιολόγοι μελετούν τις αιτίες των κοινωνικών προβλημάτων όπως είναι η ανεργία, τα ναρκωτικά και η εγκληματικότητα.*

ο **κοινωνιολόγος**, η **κοινωνιολόγος**, το **κοινωνιολογικό** επιθ.: όταν κάτι είναι κοινωνιολογικό, υπάρχει ή γίνεται για το κοινό καλό: *Το ορφανοτροφείο είναι ένα κοινωνιολογικό ίδρυμα.*

το **κοιτάγμα** (του κοιτάγματος, των κοιτάγμάτων) ουσ.: το κοιτάγμα είναι το να κοιτάζει κανείς κάτι (= βλέμμα, ματιά): *Έριξε ένα τελευταίο κοιτάγμα στο βιβλίο της ιστορίας πριν από το διαγώνισμα.*

κοιτάζω και **κοιτάω/κοιτώ** (κοιτάξα), **κοιτάζομαι** και **κοιτιέμαι** (κοιτάχτηκα) ρημ.:

1. κοιτάζουμε κάποιον ή κάτι όταν γυρίζουμε τα μάτια μας προς το μέρος του (= παρατηρώ): *"Είναι ώρα να φύγω" είπε, κοιτάζοντας το ρολόι του. / Καθόταν ακίνητος και με κοιτούσε.*

2. κοιτάζω κάποιον όταν δείχνω ενδιαφέρον για αυτόν (≠ αδιαφορώ): *Μην ανησυχείς, θα τα κοιτάξω εγώ τα παιδιά το πρωί. (= φροντίζω) / Κοίτα τον εαυτό σου και άσε τους άλλους. (= ενδιαφέρομαι)*

3. κοιτάζουμε κάτι όταν το εξετάζουμε με προσοχή (= ελέγχω): *Μην υπογράψεις το συμβόλαιο αν δεν το κοιτάξει πρώτα ο δικηγόρος.*

4. ο γιατρός μάς κοιτάζει για να δει αν έχουμε κάποιο πρόβλημα, αν είμαστε άρρωστοι κτλ. (= εξετάζω, βλέπω): *Πήγε στο γιατρό για να κοιτάξει τη μέση του.*

5. **κοιτάζει** ενεργ. 3^ο πρ.: ένα κτίριο κοιτάζει σε κάποιο μέρος όταν έχει θέα προς αυτό (= βλέπει): *Το δωμάτιό του κοιτάζει προς το πάρκο.*

6. **κοιτάζομαι** παθ.: κοιταζόμαστε όταν παρατηρούμε τον εαυτό μας στον καθρέφτη (= γυαλιζόμαστε): *Κοιτάχτηκε στον καθρέφτη για να φτιάξει τη γραβάτα του.*

7. **κοιτάζομαι** παθ.: όταν κοιτάζομαι με κάποιον, κοιτάζουμε ο ένας τον άλλο: *Οι δύο φίλοι κοιτάχτηκαν μεταξύ τους και άρχισαν να γελάνε.*

ΕΚΦΡ. **κοιτάζω** από την κορυφή ως τα νύχια, **κοιτάζω** αφ' υψηλού, **κοιτάζω** με μισό μάτι,

κοιτάζω στα μάτια, **κοιτάζω** τη δουλειά μου, **κοιτάζω** το συμφέρον μου

κοιτάζω από την κορυφή ως τα νύχια ΕΚΦΡ.: κοιτάζουμε κάποιον από την κορυφή ως τα νύχια όταν τον παρατηρούμε πάρα πολύ προσεκτικά: *Την πρώτη φορά που συναντηθήκαμε με κοίταξε από την κορυφή ως τα νύχια.*

κοιτάζω αφ' υψηλού ΕΚΦΡ.: όταν κοιτάζουμε κάποιον αφ' υψηλού, τον θεωρούμε κατώτερο: *Τώρα που έκανε λεφτά, μας κοιτάζει αφ' υψηλού.*

κοιτάζω με μισό μάτι ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος μας κοιτάζει με μισό μάτι, φαίνεται ότι δε μας συμπαθεί: *Η πεθερά της την κοιτούσε με μισό μάτι.*

κοιτάζω στα μάτια ΕΚΦΡ.:

1. το λέμε για κάποιον που τον αγαπάμε πολύ και τον φροντίζουμε: *Είναι τρελά ερωτευμένοι μαζί της και την κοιτάζει στα μάτια.*

2. όταν κοιτάζω κάποιον στα μάτια, δε φοβάμαι ή δεν ντρέπομαι να τον αντιμετωπίσω: *Μετά από όσα της έκανε, δεν τολμούσε να την κοιτάξει στα μάτια.*

κοιτάζω τη δουλειά μου ΕΚΦΡ.: το λέμε για να δείξουμε ότι δεν ασχολούμαστε με ξένες υποθέσεις: *Κοίτα τη δουλειά σου και μη σε νοιάζει τι κάνουν οι άλλοι!*

κοιτάζω το συμφέρον μου ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που ενδιαφέρεται για το προσωπικό συμφέρον του: *Κάποιοι υπάλληλοι κοιτάζουν μόνο το συμφέρον τους και όχι το συμφέρον της εταιρείας.*

κοιτάω/κοιτώ ρημ. ⇒ **κοιτάζω**

η **κόκα κόλα** ουσ.: η κόκα κόλα είναι αναψυκτικό με ανθρακικό, που έχει σκούρο χρώμα και γλυκιά γεύση: *Ήπια μια παγωμένη κόκα κόλα για να ξεδιψάσει.*

το **κοκαλάκι** ουσ.:

1. το κοκαλάκι είναι το μικρό κόκαλο: *Μου στάθηκε ένα κοκαλάκι στο λαιμό και πνίγηκα.*

2. κοκαλάκι λέμε το μικρό αντικείμενο από μέταλλο ή πλαστικό που χρησιμοποιούν οι γυναίκες για να μαζεύουν τα μαλλιά τους: *Όταν ήταν μικρή, φορούσε πολύχρωμα κοκαλάκια.*

△ Η λέξη κοκαλάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **κοκαλιάρης**, η **κοκαλιέρα**, το **κοκαλιάρικο** επιθ. (ΜΕΙΩΤ.): όταν κάποιος είναι κοκαλιάρης, είναι περισσότερο αδύνατος από όσο πρέπει (= αδύνατος): *Θυμάστε την Όλιβ, την κοκαλιέρα αρραβωνιαστικιά του Ποπάι;*

το **κόκαλο** (του κόκαλου, των κόκαλων) ουσ.: κόκαλο είναι καθένα από τα σκληρά μέρη που βρίσκονται μέσα στο σώμα των ανθρώπων και των ζώων και αποτελούν το σκελετό τους: *Έσπασε το κόκαλο του δεξιού χεριού του. (= οστό) / Για τη σούπα, βράζετε το κοτόπουλο μαζί με τα κόκαλα.*

ΕΚΦΡ. πετσά και κόκαλο

κοκαλώνω (κοκάλωσα, κοκαλωμένος) ΡΗΜ.:

1. κοκαλώνουμε όταν μένουμε ακίνητοι από έκπληξη, φόβο κτλ. (= μαρμαρώνω, παραλύω): *Κοκάλωσε στη θέση του από την έκπληξη και δεν μπορούσε να μιλήσει.*

2. λέμε ότι κοκαλώνουμε όταν κρύνουμε πάρα πολύ (= ξεπαγιάζω, ξυλιάζω): *Κοκάλωσαν τα πόδια μου από το κρύο.*

3. κοκαλώνουμε το αυτοκίνητο ή κάτι άλλο όταν πατάμε απότομα φρένο για να σταματήσουμε: *Ο οδηγός κοκάλωσε το λεωφορείο στο κόκκινο φανάρι.*

ο **κοκίτης** (του κοκίτη) ΟΥΣ.: όταν ένα παιδί έχει κοκίτη, έχει πυρετό και έντονο βήχα: *Υπάρχει ειδικό εμβόλιο για την προστασία των παιδιών από τον κοκίτη.*

⚠ Η λέξη κοκίτης δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

κοκκινίζω (κοκκίνισα, κοκκινισμένος) ΡΗΜ.:

1. κοκκινίζουμε κάτι όταν το κάνουμε να αποκτήσει κόκκινο χρώμα: *Το παιδί κοκκίνισε τις παπαρούνες που ζωγράφισε. / Κοκκίνισε την πόρτα με κόκκινη μπογιά.*

2. λέμε ότι κοκκινίζουμε όταν το πρόσωπο ή κάτι στο σώμα μας γίνεται κόκκινο: *Κοκκίνισε η πλάτη της από τον ήλιο. / Κοκκίνισε από ντροπή. / Τα μάτια της κοκκίνισαν από το κλάμα.*

3. **κοκκινίζει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι κοκκινίζει, αποκτά κόκκινο χρώμα: *Τα κάγκελα κοκκίνισαν από τη σκουριά. / Κοκκίνισε η μπλουζα του από το αίμα. (= ματώνει)*

η **κοκκινίλα** (της κοκκινίλας) ΟΥΣ.: κοκκινίλα λέμε το κόκκινο σημάδι που εμφανίζεται στο δέρμα: *Έπαθε αλλεργία και το σώμα της γέμισε κοκκινίλες.*

⚠ Η λέξη κοκκινίλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **κοκκινιστό** (του κοκκινιστού, των κοκκινιστών) ΟΥΣ.: κοκκινιστό λέμε το κρέας που είναι μαγειρεμένο με σάλτσα ντομάτας: *Έφτιαξε κοκκινιστό με πατάτες.*

το **κόκκινο** (του κόκκινου, των κόκκινων) ΟΥΣ.:

1. κόκκινο λέμε το κόκκινο χρώμα, το χρώμα του αίματος: *Το σκούρο κόκκινο είναι το χρώμα που της αρέσει.*

2. το κόκκινο είναι το φανάρι της τροχαίας που δείχνει ότι πρέπει να σταματήσουμε (≠ πράσινο): *Το αυτοκίνητο πέρασε με κόκκινο και παρέσυρε έναν πεζό.*

κόκκινο πανί ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον ή για κάτι που προκαλεί την έντονη αντίδραση και το θυμό των άλλων: *Πήρε προαγωγή και έγινε το κόκκινο πανί για τους συναδέλφους της.*

το **κοκκινούλι** (του κοκκινουλιού, των κοκκινουλιών) ΟΥΣ.: το κοκκινούλι είναι η κόκκινη στρογγυλή ρίζα του παντζαριού, που τη βράζουμε και την τρώμε ως σαλάτα: *Βάλε ακόμη λίγο ξίδι στα κοκκινούλια για να γίνουν πιο νόστιμα.*

ο **κοκκινομάλλης**, η **κοκκινομάλλα**, το **κοκκινομάλλικο** ΕΠΙΘ.: κοκκινομάλλη λέμε κάποιον

που έχει κοκκινωπά μαλλιά (= κοκκινοτρίχης): *Ένα κοκκινομάλλικο αγοράκι κλότσησε την μπάλα.*

ο **κόκκινος**, η **κόκκινη**, το **κόκκινο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι κόκκινο, έχει το χρώμα του αίματος: *Ο κήπος της ήταν γεμάτος με κόκκινα τριαντάφυλλα. / Έφαγα μακαρόνια με κόκκινη σάλτσα. / Η μύτη του έγινε κόκκινη από το κρύο.*

ΕΚΦΡ. κόκκινος σαν παντζάρι

κόκκινος σαν παντζάρι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος γίνεται κόκκινος σαν παντζάρι όταν κοκκινίζει, συνήθως από ντροπή: *Τον μάλωσε, κι αυτός έγινε κόκκινος σαν παντζάρι από την ντροπή του.*

ο **κοκκινωπός**, η **κοκκινωπή**, το **κοκκινωπό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι κοκκινωπό, το χρώμα του πλησιάζει προς το κόκκινο: *Τα μάγουλά σου είναι κοκκινωπά από το κρύο.*

ο **κόκκος** (του κόκκου, των κόκκων) ΟΥΣ.:

1. κόκκο λέμε τον πολύ μικρό καρπό: *Μάζεψε τους κόκκους ρυζιού που έπεσαν στο πάτωμα.*

2. κόκκο λέμε το πολύ μικρό κομμάτι άμμου, αλατιού, σκόνης κτλ.: *Περπάτησε στην παραλία και στα πόδια του κόλλησαν κόκκοι άμμου.*

ο **κόκορας** (του κόκορα, των κοκόρων) ΟΥΣ.: ο κόκορας είναι το πουλί που είναι το αρσενικό της κότας, έχει κόκκινο λειρί και πολύχρωμα φτερά (= πετεινός): *Έφυγε πριν ξημερώσει, πριν ακόμα λαλήσει ο κόκορας.*

ΕΚΦΡ. τα φορτώνω στον κόκορα

το **κοκόρι** (του κοκοριού, των κοκοριών) ΟΥΣ.: κοκόρια λέμε αλλιώς τους κόκορες: *Χάραζε και τα κοκόρια άρχισαν να λαλούν.*

⚠ Η λέξη κοκόρι χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. ξυπνάω με τα κοκόρια, τρώγονται σαν τα κοκόρια

το **κολάζ** ΟΥΣ.: το κολάζ είναι μια εικόνα φτιαγμένη από πολλά διαφορετικά κομμάτια χαρτιού, υφάσματος κτλ., κομμένα και κολλημένα πάνω σε χαρτί: *Έφτιαξα ένα κολάζ από παλιές ασπρόμαυρες φωτογραφίες.*

⚠ Η λέξη κολάζ δεν κλίνεται.

η **κόλαση** (της κόλασης) ΟΥΣ.:

1. σε ορισμένες θρησκείες, η κόλαση είναι ο τόπος όπου πηγαίνουν οι ψυχές των κακών ανθρώπων όταν πεθαίνουν, για να τιμωρηθούν (≠ παράδεισος)

2. (ΜΕΙΩΤ.) κόλαση λέμε μια πολύ άσχημη ή δυσάρεστη κατάσταση: *Είναι κόλαση να ζεις με έναν τόσο δύσκολο άνθρωπο.*

⚠ Η λέξη κόλαση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **κολασιό** (του κολασιού, των κολασιών) ΟΥΣ.: το κολασιό είναι το πρόχειρο φαγητό που τρώμε συνήθως ανάμεσα στο πρωινό και στο μεσημεριανό γεύμα: *Για κολασιό τρώει μια τυρόπιτα.*

το **κολέγιο** (του κολεγίου, των κολεγίων) ΟΥΣ.:

1. το κολέγιο είναι ένα ιδιωτικό σχολείο: *Στέλνουν το παιδί τους στο κολέγιο.*

2. στην Αμερική και στις χώρες της δυτικής Ευρώπης, το κολέγιο είναι ένα πανεπιστήμιο: *Σπουδάζει σε αγγλικό κολέγιο.*

το **κολιέ** ουσ.: το κολιέ είναι το κόσμημα που φοράνε οι γυναίκες γύρω από το λαιμό τους (= περιδέραιο): *Της έκανε δώρο ένα διαμαντένιο κολιέ.*

△ Η λέξη κολιέ δεν κλίνεται.

η **κόλλα** (της κόλλας) ουσ.:

1. η κόλλα είναι μια ουσία που τη χρησιμοποιούμε για να κολλάμε δύο ή περισσότερα πράγματα μεταξύ τους: *Έκλεισε το φάκελο με λίγη κόλλα.*

2. κόλλα λέμε το φύλλο χαρτιού πάνω στο οποίο γράφουμε: *Πήρε μια λευκή κόλλα για να γράψει την αναφορά του.*

△ Η λέξη κόλλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

κολλάω/κολλώ (κόλλησα), **κολλιέμαι** (κολλήθηκα, κολλημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ενώνουμε δύο ή περισσότερα πράγματα μεταξύ τους με κόλλα, τα κολλάμε (≠ ξεκολλάω): *Κόλλησες το γραμματόσημο στο φάκελο; / Κόλλησα τα κομμάτια του βάζου που έσπασε.*

2. όταν κολλάμε σε κάτι, πηγαίνουμε πολύ κοντά σε αυτό: *Κόλλησε πάνω μου από το φόβο της.*

3. όταν κολλάμε κάτι σε κάποιον ή όταν κάποιος κολλάει κάτι, παθαίνει ή έχει ό,τι και εμείς: *Με κόλλησε ανεμοβλογιά. (= μεταδίδω) / Κόλλησε γρίπη από τα παιδιά. (= αρπάζω)*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν κάτι μας αρέσει και μας τραβάει την προσοχή, λέμε ότι κολλάμε με αυτό (≠ ξεκολλάω): *Έχει κολλήσει από το πρωί στην τηλεόραση. / Είναι κολλημένος με το ποδόσφαιρο.*

5. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν κολλάμε σε κάποιον, τον ενοχλούμε συνέχεια για κάτι: *Μου κόλλησε για να του βρω δουλειά.*

6. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κολλάμε κάπου όταν συναντάμε εμπόδιο και δεν μπορούμε να προχωρήσουμε (= ακινητοποιούμαι, φρακάρω): *Κόλλησε στην κίνηση και άργησε στο ραντεβού.*

7. **κολλάει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι κολλάει, σταματάει να λειτουργεί (= μπλοκάρει): *Κόλλησε η κόρνα του αυτοκινήτου. / Κόλλησε το μυαλό μου και δεν μπορώ να σκεφτώ.*

8. **μου κολλάει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν μας κολλάει κάτι, το σκεφτόμαστε συνέχεια (= μου μπαίνει): *Της κόλλησε ότι ήμασταν συμμαθητές.*

ΕΚΦΡ. δε μου κολλάει ύπνος, κολλάω σε λεπτομέρειες, κολλάω στον τοίχο, κόλλησε η βελόνα

κολλάω σε λεπτομέρειες ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος κολλάει σε λεπτομέρειες, δίνει μεγαλύτερη σημασία από όση χρειάζεται σε ασήμαντα θέματα: *Εδώ βιαζόμαστε κι εσύ κολλάς σε λεπτομέρειες!*

κολλάω στον τοίχο ΕΚΦΡ.: όταν κολλάμε κάποιον στον τοίχο, με αυτά που του λέμε τον

φέρνουμε στη δύσκολη θέση να μην ξέρει τι να μας απαντήσει (= αποστομώνω): *Νόμιζε ότι θα μου κάνει τον έξυπνο, αλλά με τα επιχειρήματά μου τον κόλλησα στον τοίχο.*

το **κόλλημα** (του κολλημάτος, των κολλημάτων) ουσ.:

1. το κόλλημα είναι αυτό που κάνουμε όταν κολλάμε δύο ή περισσότερα πράγματα μεταξύ τους: *Τα γυαλιά μου έσπασαν και θέλουν κόλλημα.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν έχουμε κόλλημα με κάποιον ή κάτι, το σκεφτόμαστε ή ασχολούμαστε συνέχεια με αυτό: *Έχει μεγάλο κόλλημα με τη μουσική.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) το κόλλημα είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν μας ενοχλεί συνέχεια για κάτι: *Μου κάνει ένα κόλλημα για να τον πάρω στη δουλειά, τι να σου πω!*

κόλλησε η βελόνα ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν λέει συνέχεια τα ίδια πράγματα, με αποτέλεσμα να γίνεται ενοχλητικός και βαρετός: *Μου λέει συνέχεια "Για όλα φταις εσύ" λες και κόλλησε η βελόνα.*

το **κολοκύθι** (του κολοκυθιού, των κολοκυθιών) ουσ.:

1. το κολοκύθι είναι ο καρπός της κολοκυθιάς, έχει κυλινδρικό σχήμα, είναι πρασινωπός απέξω και άσπρος από μέσα, και συνήθως τον μαγειρεύουμε και τον τρώμε: *Πήγε στον κήπο για να δει αν έχουν γίνει τα κολοκύθια.*

2. **κολοκύθια** ΠΛΗΘ.: κολοκύθια λέμε το φαγητό που φτιάχνεται με κολοκύθια: *Το μεσημέρι θα φάμε κολοκύθια γιαχνί.*

3. **κολοκύθια** ΠΛΗΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): κολοκύθια λέμε τα λόγια που είναι ανόητα και δεν έχουν καμία αξία: *Κολοκύθια, δεν πιστεύω πια τις υποσχέσεις σου!*

η **κολοκυθιά** (της κολοκυθιάς, των κολοκυθιών) ουσ.: η κολοκυθιά είναι ένα αναρριχητικό φυτό με μεγάλα κίτρινα λουλούδια, από το οποίο παίρνουμε το κολοκύθι: *Στον κήπο μας φυτέψαμε ντοματιές, κολοκυθιές και φασολιές.*

η **κολόνα** (της κολόνας, των κολονών) ουσ.: η κολόνα είναι ένα ψηλό και μακρόστενο κομμάτι από μάρμαρο, ξύλο, πέτρα, τσιμέντο κτλ., πάνω στο οποίο στηρίζεται κάτι (= στύλος): *Στη Βενετία, τα σπίτια είναι χτισμένα πάνω σε κολόνες, μέσα στο νερό.*

ΕΚΦΡ. κολόνα του σπιτιού

κολόνα του σπιτιού ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι κάποιος είναι κολόνα του σπιτιού, εννοούμε ότι φέρνει τα λεφτά στο σπίτι και στηρίζει την οικογένεια: *Από τότε που πέθανε ο πατέρας τους η μητέρα τους είναι η κολόνα του σπιτιού.*

η **κολόνια** (της κολόνιας) ουσ.: η κολόνια είναι το αρωματικό υγρό που βάζουμε στο σώμα μας για να μυρίζουμε ωραία: *Η κολόνια που φοράει αναδίδει παντού ένα ευχάριστο άρωμα λουλουδιών.*

△ Η λέξη κολώνια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **κολοσσιαίος**, η **κολοσσιαία**, το **κολοσσιαίο**
επιθ.: όταν κάτι είναι κολοσσιαίο, είναι πάρα πολύ μεγάλο σε μέγεθος (= τεράστιος): *Το ξενοδοχείο που χτίστηκε στο κέντρο της πόλης είναι ένα κολοσσιαίο κτίριο.* / *Κληρονόμησε μια κολοσσιαία περιουσία κι έγινε πάμπλουτος.*

το **κόλπο** (του κόλπου, των κόλπων) ουσ.:

1. το κόλπο είναι ένας έξυπνος και πονηρός τρόπος για να πετύχουμε κάτι (= τέχνασμα, πονηριά): *Θα σου μάθω ένα κόλπο για να γράφεις γρήγορα στον υπολογιστή.*

2. το κόλπο είναι κάτι που μοιάζει με μαγικό και το κάνουμε για να διασκεδάσουμε κάποιον (= τρικ): *Γνωρίζει κάποια εντυπωσιακά κόλπα με τραπουλόχαρτα.*

3. το κόλπο το σκέφτονται και το σχεδιάζουν όσοι θέλουν να εξαπατήσουν τους άλλους (= απάτη, κομπίνα): *Μαζί το σχεδίασαν το κόλπο με τα πλαστά διαβατήρια.*

ο **κόλπος** (του κόλπου, των κόλπων) ουσ.: ο κόλπος είναι η περιοχή όπου η θάλασσα μπαίνει βαθιά μέσα στην ξηρά: *Το λιμάνι βρίσκεται στο βάθος του κόλπου.* / *Ο Στρυμόνας χύνει τα νερά του στο Θερμαϊκό κόλπο.*

η **κολύμβηση** (της κολύμβησης) ουσ.:

1. κολύμβηση λέμε το να κινείται κάποιος μέσα στο νερό κάνοντας ειδικές κινήσεις με τα χέρια και τα πόδια (= κολύμπι): *Αν πονάει η μέση σου, η κολύμβηση θα σου κάνει καλό.*

2. η κολύμβηση είναι το άθλημα κατά το οποίο οι αθλητές αγωνίζονται για το ποιος κολυμπάει πιο γρήγορα: *Το πρόσθιο και το ύπτιο είναι διαφορετικά στιλ κολύμβησης.*

△ Η λέξη κολύμβηση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **κολυμβητήριο** (του κολυμβητηρίου, των κολυμβητηρίων) ουσ.: το κολυμβητήριο είναι ένας ανοιχτός ή κλειστός χώρος με πισίνα, όπου γυμνάζονται όσοι ασχολούνται με την κολύμβηση: *Οι αγώνες κολύμβησης θα γίνουν στο κλειστό κολυμβητήριο της πόλης.*

ο **κολυμβητής** (του κολυμβητή, των κολυμβητών), η **κολυμβήτρια** (της κολυμβήτριας, των κολυμβητριών) ουσ.:

1. κολυμβητής είναι κάποιος που ξέρει να κολυμπάει: *Τον Ιανουάριο κολυμπούν μόνον οι χειμερινοί κολυμβητές.*

2. κολυμβητής είναι ο αθλητής που ασχολείται με την κολύμβηση: *Οι κολυμβητές πήραν θέσεις για να πέσουν στην πισίνα.*

κολυμπάω/κολυμπώ (κολύμπησα) ρημ.:

1. κολυμπάμε όταν κάνουμε κολύμπι: *Κολύμπησε από την παραλία μέχρι το λιμάνι.* / *Κολυμπάει δύο ώρες κάθε μέρα.*

2. **κολυμπάει** 3^ο πρ.: λέμε ότι κάτι κολυμπάει όταν έχει πιο πολύ νερό ή υγρό από όσο πρέπει: *Το κρέας κολυμπάει στη σάλτσα.*

ΕΚΦΡ. κολυμπάω στα βαθιά, κολυμπάω στα χρέη, κολυμπάω στο χρήμα, κολυμπάω στον ιδρώτα

κολυμπάω στα βαθιά ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν κάνει για πρώτη φορά κάτι δύσκολο, κάτι που δεν έχει ξανακάνει: *Τώρα που πέθανε ο πατέρας του θα πρέπει να αναλάβει αυτός την εταιρεία και να κολυμπήσει στα βαθιά.*

κολυμπάω στα χρέη ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος κολυμπάει στα χρέη όταν έχει πάρα πολλά χρέη: *Πήρε τέσσερα δάνεια από την τράπεζα, έμεινε χωρίς δουλειά και τώρα κολυμπάει στα χρέη.*

κολυμπάω στο χρήμα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος κολυμπάει στο χρήμα όταν έχει πάρα πολλά λεφτά, όταν είναι πολύ πλούσιος: *Ονειρεύτηκε ότι κέρδισε το λαχείο και ότι κολυμπούσε στο χρήμα.*

κολυμπάω στον ιδρώτα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κολυμπάμε στον ιδρώτα όταν είμαστε πάρα πολύ ιδρωμένοι (= λούζομαι στον ιδρώτα): *Όταν πια έφτασε στην κορυφή του βουνού, κολυμπούσε στον ιδρώτα.*

η **κολυμπήθρα** (της κολυμπήθρας, των κολυμπηθρών) ουσ.: η κολυμπήθρα είναι ένα μεγάλο δοχείο με νερό, μέσα στο οποίο βουτάνε ένα παιδί όταν το βαφτίζουν στη χριστιανική εκκλησία: *Το μωρό άρχισε να κλαίει όταν ο παπάς το βούτηξε στην κολυμπήθρα.*

το **κολύμπι** ουσ.: κολύμπι κάνουμε όταν κινούμαστε μέσα στο νερό κάνοντας κινήσεις με τα χέρια και τα πόδια: *Ξέρει καλό κολύμπι.* (= μπάνιο) / *Με το κολύμπι γυμνάζεται όλο το σώμα.* (= κολύμβηση)

△ Η λέξη κολύμπι δεν έχει πληθυντικό αριθμό και γενική στον ενικό αριθμό.

ο **κόμβος** (του κόμβου, των κόμβων) ουσ.:

1. κόμβος είναι το σημείο όπου συναντιούνται ή διασταυρώνονται πολλοί δρόμοι ή πολλές σιδηροδρομικές γραμμές: *Ακολούθησε αυτόν το δρόμο και στον κόμβο στρίψε δεξιά.*

2. κόμβο λέμε και τη μονάδα με την οποία μετράμε την ταχύτητα των πλοίων: *Το πλοίο τρέχει με δέκα κόμβους την ώρα.*

ο **κομήτης** (του κομήτη, των κομητών) ουσ.: ο κομήτης είναι ένα ουράνιο σώμα με φωτεινή ουρά, που κινείται γύρω από τον Ήλιο και εμφανίζεται σπάνια: *Η φωτεινή ουρά του κομήτη αφήνει πίσω της μεγάλο σύννεφο σκόνης.*

το **κόμικ** και το **κόμικς** ουσ.:

1. κόμικ λέμε την ιστορία με εικόνες, που διαβάζουν συνήθως τα παιδιά: *Όταν ήταν μικρός, διάβαζε κόμικς με το Μίκυ Μάους.*

2. κόμικ λέμε το περιοδικό που έχει τέτοιες ιστορίες: *Αγόρασα δύο κόμικς με ιστορίες του Αρκά.*

△ Η λέξη κόμικ δεν κλίνεται.

το **κόμμα** (του κόμματος, των κομμάτων) ουσ.:

1. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, το κόμμα (,) είναι το σημείο στίξης με το οποίο χωρίζουμε τις προτάσεις, τα μέρη των προτάσεων κτλ. και

δείχνουμε μικρό σταμάτημα της φωνής: *Με το κόμμα χωρίζουμε τις δευτερεύουσες προτάσεις από τις κύριες.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) στα μαθηματικά, κόμμα λέμε το σύμβολο (,) με το οποίο χωρίζουμε τα ακέραια από τα δεκαδικά ψηφία ενός αριθμού (= υποδιαστολή): *Ο αριθμός 82,5 διαβάζεται ογδόντα δύο κόμμα πέντε.*

3. κόμμα λέμε την οργανωμένη ομάδα ανθρώπων που έχουν τις ίδιες πολιτικές απόψεις και, όταν γίνονται εκλογές, προσπαθούν να πάρουν όσο το δυνατόν περισσότερες ψήφους (= παράταξη): *Ανήκει σε κόμμα της αντιπολίτευσης.*

το **κομμάτι** (του κομματιού, των κομματιών) ΟΥΣ.:

1. κομμάτι λέμε το μέρος, το τμήμα από κάτι που το έκοψαν, το χώρισαν, το έσκισαν, το έσπασαν κτλ.: *Έκοψε ένα κομμάτι μπακλαβά. / Έσκισε τη φωτογραφία σε δύο κομμάτια.*

2. το κομμάτι είναι το τμήμα ενός πράγματος που μαζί με άλλα κάνει ένα σύνολο: *Προσπαθούσε να ενώσει τα κομμάτια του παζλ.*

3. κομμάτι λέμε ένα μουσικό έργο: *Έπαιξε ένα κομμάτι του Μπετόβεν στο πιάνο.*

ΕΚΦΡ. για ένα κομμάτι ψωμί, γίνομαι κομμάτια

κομματιάζω (κομματίασα), **κομματιάζομαι** (κομματιάστηκα, κομματιασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κομματιάζουμε κάτι, το κόβουμε σε κομμάτια (= τεμαχίζω): *Το γεράκι κομματίασε και κατασπάραξε το πρόβατο. / Κομματίασε το κοτόπουλο πριν το ψήσει.*

2. κομματιάζω κάτι όταν το καταστρέφω και το κάνω κομμάτια (= συντριβώ): *Μια σφαίρα κομματίασε το τζάμι του αυτοκινήτου. / Το αεροπλάνο κομματιάστηκε πάνω στην κορυφή του βουνού.*

κομμένος και ραμμένος ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι είναι κομμένο και ραμμένο για κάποιον όταν του ταιριάζει απόλυτα: *Αυτός ρόλος είναι κομμένος και ραμμένος για σένα.*

το **κομμωτήριο** (του κομμωτηρίου, των κομμωτηρίων) ΟΥΣ.: το κομμωτήριο είναι το μέρος όπου πηγαίνουν οι γυναίκες για να κόψουν, να χτενίσουν ή να βάψουν τα μαλλιά τους: *Κάθε Σάββατο πηγαίνει στο κομμωτήριο για να χτενιστεί.*

ο **κομμωτής** (του κομμωτή, των κομμωτών), η **κομμώτρια** (της κομμώτρια, των κομμωτριών) ΟΥΣ.: κομμωτή λέμε αυτόν που κουρεύει, χτενίζει, βάφει και περιποιείται τα μαλλιά των γυναικών: *Η κομμώτρια της έκανε ένα μοντέρνο κούρεμα.*

το **κομοδίνο** (του κομοδίνου, των κομοδίνων) ΟΥΣ.: κομοδίνο λέμε το μικρό ξύλινο έπιπλο που βρίσκεται δίπλα στο κρεβάτι μας: *Το ξυπνητήρι βρίσκεται πάνω στο κομοδίνο.*

κομπιάζω (κόμπιασα) ΡΗΜ.: όταν κομπιάζουμε, έχουμε δυσκολία στην ομιλία, διστάζουμε να πούμε αυτό που θέλουμε από τρακ, αγωνία κτλ.: *Κόμπιαζε ο γιατρός, δεν ήθελε να μας πει*

τι συμβαίνει! / Ο νεαρός φοβόταν και κόμπιασε να απαντήσει.

η **κομπίνια** (της κομπίνιας) ΟΥΣ.: η κομπίνια είναι η απάτη που κάνει κάποιος για να κερδίσει χρήματα: *Ξεσκεπάστηκε κομπίνια με πλαστά χαρτονομίσματα.*

⚠ Η λέξη κομπίνια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **κομπιούτερ** ΟΥΣ. (ΠΛΗΡΟΦ.): κομπιούτερ λέμε αλλιώς τον ηλεκτρονικό υπολογιστή: *Χάλασε το κομπιούτερ μου.*

⚠ Η λέξη κομπιούτερ δεν κλίνεται.

το **κομπιουτεράκι** ΟΥΣ.: κομπιουτεράκι λέμε αλλιώς την αριθμομηχανή: *Απαγορεύεται να χρησιμοποιούν οι μαθητές κομπιουτεράκι στις εξετάσεις.*

⚠ Η λέξη κομπιουτεράκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **κόμπλεξ** ΟΥΣ.: όταν κάποιος έχει κόμπλεξ, νιώθει ότι είναι κατώτερος από τους άλλους: *Το κόμπλεξ των όμορφων γυναικών είναι ότι θέλουν να τις αναγνωρίζουν και για το μυαλό τους.*

⚠ Η λέξη κόμπλεξ δεν κλίνεται.

το **κομπλιμέντο** (του κομπλιμέντου, των κομπλιμέντων) ΟΥΣ.: όταν κάνουμε ένα κομπλιμέντο σε κάποιον, τον επαινούμε με υπερβολικό τρόπο (= φιλοφρόνηση): *Όλοι λένε ότι είναι ο καλύτερος παίκτης της ομάδας κι αυτό είναι ένα υπέροχο κομπλιμέντο.*

το **κομπολόι** (του κομπολογιού, των κομπολογιών) ΟΥΣ.: το κομπολόι είναι πολλές χάντρες από κεχριμπάρι ή άλλο υλικό, που είναι περασμένες σε σκοινί ή αλυσίδα και τις οποίες τις γυρίζει κάποιος μία μία ή όλες μαζί με τα δάχτυλα του ενός χεριού για να περάσει η ώρα (= μπεγλέρι): *Ο παππούς μου καθόταν στο καφενείο και έπαιξε το κομπολόι του.*

ο **κόμπος** (του κόμπου, των κόμπων) ΟΥΣ.:

1. όταν δένουμε έναν κόμπο σε ένα σκοινί, σε μια κλωστή ή σε ένα ύφασμα, δένουμε μαζί τις δύο άκρες του και τις τραβάμε για να γίνουν πολύ σφιχτές: *Μπορείς να με βοηθήσεις να δέσω έναν κόμπο στο τέλος της κλωστής;*

2. κόμπο λέμε κάθε μικρό εξόγκωμα που μοιάζει με κόμπο: *Από τον κόμπο του βλαστού βγαίνουν τα φύλλα. (= ρόζος) / Πρέπει να ξεμπερδέψει τους κόμπους στα μαλλιά της.*

3. ο κόμπος είναι το δυσάρεστο αίσθημα ότι κάτι μας σφίγγει, που το νιώθουμε στο στομάχι ή στο λαιμό, συνήθως από φόβο ή ανησυχία: *Θυμάμαι όλα αυτά τα γεγονότα με έναν κόμπο στο λαιμό.*

ΕΚΦΡ. έφτασε ο κόμπος στο χτένι, το δένω κόμπο

η **κομπόστα** (της κομπόστας) ΟΥΣ.: η κομπόστα είναι το γλύκισμα που γίνεται από βρασμένα φρούτα με ζάχαρη: *Έφτιαξε κομπόστα ροδάκινο.*

△ Η λέξη κομπόστα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

Το **κομφετί** ΟΥΣ.: το κομφετί είναι μικρά και στρογγυλά κομματάκια χαρτιού διαφόρων χρωμάτων, που τα πετάει ο ένας στον άλλο τις Απόκριες (= χαρτοπόλεμος): *Στο αποκριάτικο γλέντι έριχναν σερπαντίνες και κομφετί.*

△ Η λέξη κομφετί δεν κλίνεται.

Ο **κομφός**, η **κομφή**, το **κομφό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι κομφός, ντύνεται όμορφα, με γούστο (≠ άκομφος): *Ήταν πολύ κομφός με το μπεζ κουστούμι που φορούσε.*

2. όταν κάτι είναι κομφό, είναι φτιαγμένο με γούστο (= καλόγουστος ≠ κακόγουστος): *Της αρέσει το κομφό και ακριβό ντύσιμο.*

3. κομφό λέμε κάτι που δείχνει ευγένεια και καλούς τρόπους (= ευγενικός): *Αρνήθηκε την πρότασή της με κομφό τρόπο, για να μην την προσβάλει.*

Το **κονιάκ** ΟΥΣ.: το κονιάκ είναι δυνατό ποτό με πολύ οινόπνευμα και σκούρο πορτοκαλί χρώμα, που γίνεται από κρασί που μένει για αρκετό καιρό μέσα σε ξύλινα βαρέλια: *Ήπια ένα κονιάκ και ζαλίστηκε. / Ανακάτεψε τις φράουλες με το κονιάκ και τις έβαλε στο ψυγείο.*

△ Η λέξη κονιάκ δεν κλίνεται.

Η **κονσέρβα** (της κονσέρβας, των κονσερβών) ΟΥΣ.:

1. κονσέρβα λέμε την τροφή που είναι πολύ καλά κλεισμένη σε μεταλλικό κουτί, για να διατηρείται πολύ καιρό σε καλή κατάσταση: *Στην εκδρομή θα φάμε ντολμαδάκια και φασόλια κονσέρβας.*

2. κονσέρβα είναι το μεταλλικό κουτί μέσα στο οποίο κλείνουμε μια τροφή για να διατηρείται σε καλή κατάσταση: *Θέλεις χυμό ντομάτα σε κονσέρβα ή σε χάρτινο κουτί;*

Το **κονσέρτο** ΟΥΣ. ⇒ **κοντσέρτο**

κοντά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται κοντά, βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το σημείο που βρισκόμαστε ή από κάτι άλλο (≠ μακριά): *Ζει σ' ένα σπίτι κοντά στη θάλασσα. / Μόνο αν τη δεις από κοντά μπορείς να καταλάβεις την ηλικία της.*

2. λέμε ότι κάτι είναι κοντά όταν θα γίνει σε λίγο καιρό: *Οι διακοπές είναι πια κοντά και σε λίγες μέρες κλείνουν τα σχολεία.*

3. το χρησιμοποιούμε όταν δεν μπορούμε να υπολογίσουμε κάτι με ακρίβεια (= σχεδόν): *Είναι τεράστιος, έχει ύψος κοντά δύο μέτρα. / Όταν έφυγα, ήταν κοντά πέντε το απόγευμα.*

κονταίνω (κόντινα) ΡΗΜ.:

1. όταν κονταίνουμε κάτι, το κάνουμε πιο κοντό απ' ό,τι είναι (≠ μακραίνω): *Θα πάω στη μοδίστρα να μου κοντύνει το παντελόνι.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι κονταίνει όταν γίνεται πιο κοντός ή πιο κοντό: *Όταν οι άνθρωποι γερνάνε, κονταίνουν. (≠ ψηλώνω) / Έπλυνα το πουλόβερ και κόντυνα. (= μαζεύει)*

3. κονταίνει 3^ο ΠΡ.: ένα ρούχο με κονταίνει όταν με δείχνει πιο κοντό (≠ ψηλώνει): *Την κονταίνουν οι μακριές φούστες.*

Το **κοντάρι** (του κονταριού, των κονταριών) ΟΥΣ.:

1. κοντάρι λέμε το μακρύ, ίσιο και σκληρό ξύλο (= ιστός): *Ανέβασε τη σημαία πάνω στο κοντάρι.*

2. κοντάρι λέμε το όργανο πάνω στο οποίο στηρίζονται οι αθλητές στο άλμα επί κοντώ: *Στις μέρες μας, οι επικοντιστές χρησιμοποιούν πλαστικά κοντάρια.*

3. το κοντάρι είναι ένα μακρύ και σκληρό ξύλο με μυτερή άκρη από μέταλλο, που παλιότερα το χρησιμοποιούσαν σαν όπλο (= δόρυ, ακόντιο): *Στο Μεσαίωνα οι ιππότες πολεμούσαν με κοντάρια.*

ΚΟΝΤΕΥΩ (κόντεψα) ΡΗΜ.:

1. κοντεύουμε όταν είμαστε κοντά σε κάποιο σημείο (= πλησιάζω, φτάνω): *Περπάτησε πολύ αλλά κοντεύει στο σπίτι. / Κοντεύει τα τριάντα. / Κοντεύουν μεσάνυχτα και ακόμα να γυρίσει.*

2. χρησιμοποιούμε το "κοντεύω" για να πούμε ότι λίγο μένει ακόμα για να τελειώσει κάτι: *Ο πατέρας του κοντεύει να πάρει σύνταξη.*

3. λέμε ότι κάποιος κοντεύει να πάθει κάτι όταν υπάρχει κίνδυνος να το πάθει (= κινδυνεύω, πάω, παρά λίγο): *Κόντεψε να τρακάρει. / Κοντεύουμε να πνιγούμε από τις πολλές βροχές.*

Ο **κοντινός**, η **κοντινή**, το **κοντινό** ΕΠΙΘ.:

1. κοντινό είναι κάτι που βρίσκεται κοντά, σε μικρή απόσταση από μας ή από κάτι άλλο (= διπλανός ≠ μακρινός): *Πετάχτηκε στο κοντινό σουπερμάρκετ να πάρει γάλα.*

2. ο πιο κοντινός δρόμος για κάπου είναι αυτός που οδηγεί εκεί σε μικρό χρονικό διάστημα (= σύντομος): *Θα σου δείξω τον πιο κοντινό δρόμο για να πας στην πλατεία.*

3. κοντινό είναι κάτι που έγινε πριν από λίγο καιρό ή που θα γίνει μετά από λίγο (= άμεσος): *Η υπόθεση θα εξεταστεί στο κοντινό μέλλον.*

4. κοντινό λέμε έναν άνθρωπο που ανήκει στη στενή οικογένειά μας ή στους φίλους μας: *Αποκάλυψε το φοβερό μυστικό μόνο στους πολύ κοντινούς του ανθρώπους.*

Ο **κοντός**, η **κοντή**, το **κοντό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι κοντός, το ύψος του είναι μικρότερο από το κανονικό ή το συνηθισμένο (≠ ψηλός): *Είναι κοντός για να παίζει μπάσκετ.*

2. όταν κάτι είναι κοντό, έχει μικρό μήκος (≠ μακρύς): *Το καλοκαίρι φοράμε μπλουζες με κοντά μανίκια. / Έκοψε τα μαλλιά της πολύ κοντά, αγορίστικα.*

ΕΚΦΡ. κοντός ψαλμός αλληλουία, το μακρύ και το κοντό του

κοντός ψαλμός αλληλουία ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που θα τελειώσει σύντομα: *Τα αποτελέσματα των εξετάσεων βγαίνουν σε λίγες μέρες και θα δούμε πώς τα πήγες. Κοντός ψαλμός αλληλουία!*

κοντοστέκομαι (κοντοστάθηκα) ΡΗΜ.: όταν βαδίζουμε και σταματάμε απότομα για να περιμένουμε ή να σκεφτούμε κάτι, κοντοστεκόμαστε: *Κοντοστάθηκε και κοίταξε τον ουρανό. / Κοντοστάθηκε, σκέφτηκε λίγο και γύρισε πίσω.*

κόντρα ΕΠΙΡΡ.: κάποιος ή κάτι πάει κόντρα όταν πάει αντίθετα σε κάποιον άλλο ή σε κάτι άλλο (= ενάντια): *Είναι πολύ κουραστικό να κάνεις ποδήλατο κόντρα στον άνεμο.*

ΕΚΦΡ. πάω κόντρα

Το **κοντραμπάσο** ΟΥΣ.: το κοντραμπάσο είναι ξύλινο μουσικό όργανο με τέσσερις χορδές, που μοιάζει με πολύ μεγάλο βιολί: *Το κοντραμπάσο μπορεί να το παίζει κανείς όρθιος ή καθισμένος σε μια ψηλή καρέκλα.*

△ Η λέξη κοντραμπάσο δεν κλίνεται.

Το **κοντσέρτο** (του κοντσέρτου, των κοντσέρτων) και το **κονσέρτο** ΟΥΣ.:

1. κοντσέρτο λέμε τη συναυλία κλασικής μουσικής: *Η ορχήστρα έδωσε πετυχημένα κοντσέρτα σε πολλές μεγάλες πόλεις.*

2. κοντσέρτο είναι το κομμάτι κλασικής μουσικής που είναι γραμμένο για ένα όργανο και την ορχήστρα: *Έπαιξαν ένα γνωστό κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα.*

Το **κοπάδι** (του κοπαδιού, των κοπαδιών) ΟΥΣ.:

1. το κοπάδι είναι μια μεγάλη ομάδα από ζώα του ίδιου είδους, που ζουν μαζί: *Ένα κοπάδι πρόβατα έβασκαν στο λιβάδι. (= αγέλη)*

2. (ΜΕΙΩΤ.) κοπάδι λέμε μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων, που κινούνται όλοι μαζί ή που έχουν μαζευτεί κάπου: *Έφτασε στην παραλία ένα κοπάδι με τουρίστες. (= μπουλούκι)*

η **κοπάννα** (της κοπάννας) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάνουμε κοπάννα, φεύγουμε κρυφά από το σχολείο ή από τη δουλειά μας: *Δεν είχε διαβάσει και έκανε κοπάννα. (= σκασιραχείο)*

△ Η λέξη κοπάννα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

κοπανάω/κοπανώ (κοπάνησα, κοπανισμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν κοπανάμε κάποιον, του δίνουμε ξύλο (= δέρνω): *Τον κοπάνησε επειδή του μίλησε άσχημα.*

2. όταν κοπανάμε ένα υλικό, το χτυπάμε με δύναμη για να το κάνουμε σκόνη: *Κοπανούσε τα αμύγδαλα στο γουδί.*

3. όταν κοπανάω κάτι, το χτυπάω δυνατά κάνοντας θόρυβο (= βροντάω, βαράω): *Κοπάνησε την πόρτα κι έφυγε από το σπίτι.*

4. όταν κοπανάμε σε κάποιον κάτι, του υπενθυμίζουμε συνέχεια κάποιο λάθος που έκανε (= χτυπάω): *Ένα λάθος έκανε και μου το κοπανάς δύο μήνες τώρα!*

ΕΚΦΡ. τα κοπανάω, την κοπανάω

η **κοπέλα** (της κοπέλας) ΟΥΣ.:

1. κοπέλα λέμε τη νεαρή γυναίκα (= νέα): *Η μητέρα είχε μακριά μαλλιά όταν ήταν κοπέλα.*

2. η κοπέλα κάποιου είναι η νεαρή γυναίκα με την οποία έχει ερωτική σχέση (= κορίτσι):

Όλοι τον ζηλεύουν γιατί η κοπέλα του είναι πολύ όμορφη.

△ Η λέξη κοπέλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **κοπελιά** (της κοπελιάς) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς την κοπέλα: *Συνάντησα δύο κοπελιές που μου έδειξαν το δρόμο.*

△ Η λέξη κοπελιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

κοπιάζω (κόπιασα και κοπίασα) ΡΗΜ.:

1. όταν κοπιάζουμε για κάτι, προσπαθούμε πολύ για να το πετύχουμε (= μοχθώ, αγωνίζομαι): *Κόπιασε πολύ για να περάσει στο πανεπιστήμιο.*

2. κόπιασε: λέμε σε κάποιον "κόπιασε" όταν τον καλούμε να μας επισκεφτεί στο σπίτι μας: *Κοπιάστε από το σπίτι μας για φαγητό!*

ο **κόπος** (του κόπου, των κόπων) ΟΥΣ.: ο κόπος είναι το να προσπαθούμε για κάτι και η κόπωση που νιώθουμε από αυτή την προσπάθεια (= μόχθος, ταλαιπωρία): *Μεγάλωσε με μεγάλο κόπο τα παιδιά της. / Τον κέρδισε χωρίς κόπο στο σκάκι. / Τελικά, ανταμείφθηκε για τον κόπο του. / Σας ευχαριστώ πολύ για τον κόπο σας.*

ΕΚΦΡ. άδικος κόπος, μπαίνω στον κόπο

η **κοπριά** (της κοπριάς, των κοπριών) ΟΥΣ.: η κοπριά είναι οι ακαθαρσίες ορισμένων ζώων, που χρησιμοποιούνται για λίπασμα: *Τα φυτά χρειάζονται κοπριά για να δυναμώσουν.*

η **κόρα** (της κόρας) ΟΥΣ.: κόρα λέμε το εξωτερικό σκληρό μέρος του ψωμιού (≠ ψίχα): *Του αρέσει η γωνία του ψωμιού γιατί έχει περισσότερη κόρα.*

△ Η λέξη κόρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **κόρακας** (του κόρακα, των κοράκων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το κοράκι

ΕΚΦΡ. άι στον κόρακα

το **κοράκι** (του κορακιού, των κορακιών) ΟΥΣ.:

1. κοράκι είναι το πουλί που έχει μαύρα φτερά, σκληρό ράμφος και τρέφεται συνήθως με ψόφια ζώα (= κόρακας): *Το κοράκι πετούσε χαμηλά γύρω από ένα πεθαμένο πουλί.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) κοράκι λέμε αλλιώς το νεκροθάφτη: *Σήμερα πέρασα έξω από το νεκροταφείο και είδα δύο κοράκια να σκάβουν έναν τάφο.*

τα **κορακίστικα** (των κορακίστικων) ΟΥΣ.:

1. όταν τα παιδιά μιλάνε μεταξύ τους κορακίστικα, βρίσκουν έναν τρόπο να συνηθιστούν χωρίς να τους καταλαβαίνουν οι μεγάλοι, συνήθως βάζοντας ανάμεσα στις λέξεις τη συλλαβή "κε": *Μου είπε στα κορακίστικα ότι έκανε μια ζημιά.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) κορακίστικα λέμε τα λόγια που δεν τα καταλαβαίνουμε (= αλαμπουρνέζικα): *Δε βγάζω άκρη με αυτά τα κορακίστικα που μου λέει ο δικηγόρος.*

ο **κοραλλένιος**, η **κοραλλένια**, το **κοραλλένιο** ΕΠΙΘ.:

1. κοραλλένιο είναι κάτι που είναι φτιαγμένο από κοράλλι: *Φορούσε ένα όμορφο κοραλλένιο βραχιόλι.*

2. κοραλλένιο λέμε κάτι που έχει το χρώμα του κοραλλιού: *Το δέρμα της ήταν λευκό και τα χείλη της κοραλλένια.*

το **κοράλλι** (του κοραλλιού, των κοραλλιών) ΟΥΣ.: το κοράλλι είναι οργανισμός της θάλασσας, που έχει τη μορφή δέντρου και βγάζει μια ουσία σε κόκκινο χρώμα που τη χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε κοσμήματα: *Φορούσε στο λαιμό της ένα κολίε από κόκκινα κοράλλια.*

το **Κοράνι** (του Κορανιού) και το **Κοράνιο** (του Κορανίου) ΟΥΣ.: το Κοράνι είναι το ιερό βιβλίο των μουσουλμάνων: *Οι μουσουλμάνοι πιστεύουν ότι το Κοράνι το έστειλε ο Θεός στο Μωάμεθ.*

△ Η λέξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **κορδέλα** (της κορδέλας, των κορδελών) ΟΥΣ.: η κορδέλα είναι μια μακριά και λεπτή λουρίδα από ύφασμα, χαρτί κτλ., με την οποία δένουμε ή στολίζουμε κάτι: *Τύλιξε το δώρο και το έδεσε με μια χρωματιστή κορδέλα. / Φορούσε μια φαρδιά κορδέλα στα μαλλιά.*

το **κορδόνι** (του κορδονιού, των κορδονιών) ΟΥΣ.: κορδόνι λέμε το λεπτό σκοινί, που το χρησιμοποιούμε για να δέσουμε τα παπούτσια μας και για άλλες χρήσεις: *Δέσε τα κορδόνια των παπουτσιών για να μην πέσεις. / Έδεσε το δέμα μ' ένα κορδόνι.*

ΕΚΦΡ. το παίρνω σκοινί κορδόνι

κορδώνομαι (κορδώθηκα, κορδωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κορδωνόμαστε, περπατάμε με το κορμί τεντωμένο και το κεφάλι ψηλά, συνήθως γιατί νιώθουμε ανώτεροι από τους άλλους (= τεντώνομαι): *Κοίταξέ τον πώς κορδώνεται όταν τραγουδάει!*

2. όταν κάποιος κορδώνεται, νιώθει περήφανος για κάτι που κατάφερε και το δείχνει με τη συμπεριφορά του (= περηφανεύομαι): *Κορδώνεται στους φίλους του ότι είναι ο καλύτερος μαθητής.*

η **κόρη** (της κόρης, των κορών) ΟΥΣ.:

1. η κόρη κάποιου είναι το θηλυκό παιδί του (= θυγατέρα): *Είναι στοργικές κόρες και φροντίζουν τους γέρους γονείς τους.*

2. η κόρη του ματιού είναι το στρογγυλό άνοιγμα στο κέντρο του ματιού, που μοιάζει με μικρή τρύπα: *Όταν έχει δυνατό φως, η κόρη του ματιού μικραίνει.*

το **κορίτσι** (του κοριτσιού, των κοριτσιών) ΟΥΣ.:

1. το κορίτσι είναι το θηλυκό παιδί: *Στην τάξη μας έχουμε επτά κορίτσια και εννιά αγόρια.*

2. το κορίτσι κάποιου είναι η νεαρή γυναίκα με την οποία έχει ερωτική σχέση (= κοπέλα): *Έφερε να μας γνωρίσει το κορίτσι του.*

το **κορμάκι** ΟΥΣ.:

1. κορμάκι λέμε το σώμα του μικρού παιδιού: *Έβγαλε το μωρό από το μάνιο και τύλιξε το κορμάκι του με την πετσέτα.*

2. το κορμάκι είναι ένα εφαρμοστό, ελαστικό ρούχο που καλύπτει μόνο τον κορμό και που το φοράνε οι γυναίκες συνήθως όταν κάνουν γυμναστική: *Η δασκάλα του μπαλέτου φοράει μύδρο κορμάκι.*

△ Η λέξη κορμάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **κορμί** (του κορμιού, των κορμιών) ΟΥΣ.: το κορμί είναι το σώμα του ανθρώπου: *Δούλευε σκληρά όλη την ημέρα και τώρα τον πονάει το κορμί του.*

ΕΚΦΡ. χαμένο κορμί

ο **κορμός** (του κορμού, των κορμών) ΟΥΣ.:

1. ο κορμός είναι το χοντρό μέρος του δέντρου από το οποίο φυτρώνουν τα κλαδιά: *Όσο μεγαλύτερος είναι ο κορμός του δέντρου τόσο πιο γερές πρέπει να είναι οι ρίζες του.*

2. κορμό λέμε το τμήμα του σώματος του ανθρώπου χωρίς το κεφάλι, τα πόδια και τα χέρια: *Φορούσε μια μπλούζα που σκέπαζε μόνο τον κορμό.*

3. κορμό λέμε το βασικό κομμάτι ενός πράγματος: *Αν και έχω κάποιες αντιρρήσεις, συμφωνώ με τον κορμό της ομιλίας του.*

η **κόρνα** (της κόρνας) ΟΥΣ.: η κόρνα είναι το εξάρτημα του αυτοκινήτου, ποδηλάτου κτλ. που βγάζει ένα δυνατό ήχο όταν το πατάμε (= κλάξον): *Δε λειτουργεί η κόρνα του αυτοκινήτου. / Μην πατάς την κόρνα χωρίς λόγο.*

△ Η λέξη κόρνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

κορνάρω (κόρναρα και κορνάρισα) ΡΗΜ.: κορνάρουμε όταν πατάμε την κόρνα του αυτοκινήτου, ποδηλάτου κτλ., για να κάνουμε κάποιον άλλο οδηγό ή πεζό να μας προσέξει: *Ήταν και ένας βιαστικός οδηγός που κόρναρε για να περάσει πρώτος. / Της κόρναρε για να κατέβει από το σπίτι.*

η **κορνίζα** (της κορνίζας, των κορνιζών) ΟΥΣ.: κορνίζα λέμε το πλαίσιο από ξύλο, μέταλλο ή άλλο υλικό μέσα στο οποίο στερεώνουμε μια φωτογραφία, έναν πίνακα ζωγραφικής κτλ. (= κάδρο): *Έχει βάλει τις φωτογραφίες των παιδιών σε κορνίζα μέσα στο σαλόνι.*

τα **κορνφλέικς** ΟΥΣ.: κορνφλέικς λέμε τις νιφάδες του καλαμποκιού και άλλων δημητριακών που τρώγονται μέσα σε γάλα ή σε γιαούρτι: *Τα κορνφλέικς με γάλα είναι ένα υγιεινό πρωινό.*

△ Η λέξη κορνφλέικς δεν κλίνεται.

κοροϊδεύω (κοροΐδεψα) ΡΗΜ.:

1. όταν κοροϊδεύουμε κάποιον, τον κάνουμε να νιώθει γελοίος για κάτι άσχημο που έχει ή που κάνει, για να γελάσουμε (= περιγελάω): *Τον κοροΐδευαν επειδή δεν μπορούσε να προφέρει σωστά το "ρ".*

2. όταν κοροϊδεύουμε κάποιον, του λέμε ψέματα ή του κρύβουμε την αλήθεια (= εξαπατώ,

ξεγελάω, γελάω): Την κορόιδεψε ένας δικηγόρος και της έφαγε τα λεφτά.

το **κορόιδο** (του κοροΐδου, των κοροΐδων) ουσ.:

1. το κορόιδο είναι αυτός που οι άλλοι γελάνε μαζί του και τον κοροΐδεύουν: *Στενοχωριέται να είναι το κορόιδο της τάξης και όλα τα παιδιά να γελάνε μαζί του.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) κορόιδο είναι κάποιος που μπορούμε εύκολα να τον ξεγελάσουμε (= αφελής, βλάκας ≠ ξύπνιος): *Δεν ήταν κορόιδο και κατάλαβε ότι του είχαν στήσει παγίδα.*

ΕΚΦΡ. κάνω το κορόιδο, πιάνω κορόιδο

η **κορομηλιά** (της κορομηλιάς, των κορομηλιών) ουσ.: η κορομηλιά είναι το δέντρο από το οποίο βγαίνει το κορόμηλο: *Το περιβόλι ήταν γεμάτο με ανθισμένες κερασιές, κορομηλιές και αχλαδιές.*

το **κορόμηλο** (του κορόμηλου, των κορόμηλων) ουσ.: το κορόμηλο είναι μικρός καρπός με σχήμα σφαιρικό, κιτρινοπράσινο χρώμα και σκληρό κουκούτσι: *Έφαγε άγουρα κορόμηλα και τον πόνεσε η κοιλιά του.*

ΕΚΦΡ. τρέχει το δάκρυ κορόμηλο

η **κορόνα** (της κορόνας, των κορονών) ουσ.:

1. η κορόνα είναι το στέμμα: *Η βασίλισσα φορούσε μια χρυσή κορόνα.*

2. κορόνα λέμε τη μία από τις δύο πλευρές ενός κέρματος, που έχει συνήθως την εικόνα ενός προσώπου: *Θες να το ριξουμε κορόνα γράμματα για να δούμε ποιος θα βγάλει βόλτα το σκύλο σήμερα;*

ΕΚΦΡ. παίζω κορόνα γράμματα

ο **κορυδαλλός** (του κορυδαλλού, των κορυδαλλών) ουσ.: ο κορυδαλλός είναι μικρό πουλί που έχει καφετί ή γκριζό χρώμα και λοφίο στο κεφάλι: *Οι κορυδαλλοί κελαηδούσαν πάνω στα δέντρα.*

η **κορυφή** (της κορυφής, των κορυφών) ουσ.:

1. η κορυφή είναι το πιο ψηλό σημείο, μέρος ή τμήμα ενός πράγματος: *Κουράστηκε μέχρι να φτάσω στην κορυφή της σκάλας. / Το παιδί ανέβηκε στην κορυφή του δέντρου. / Μπορείς να δεις τις χιονισμένες κορυφές των βουνών.*

2. (ΜΑΘΗΜ.) η κορυφή είναι το σημείο ενός γεωμετρικού σχήματος ή ενός σώματος που απέχει περισσότερο από τη βάση του: *Η κορυφή του τριγώνου.*

3. η κορυφή είναι η πιο υψηλή θέση σε μια ομάδα, σε έναν οργανισμό κτλ.: *Ξεκίνησε από απλή γραμματέας και τώρα έφτασε στην κορυφή.*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος είναι κορυφή όταν είναι ο καλύτερος από όλους: *Είναι κορυφή στα μαθηματικά.*

ΕΚΦΡ. κοιτάζω από την κορυφή ως τα νύχια

η **κορφή** (της κορφής, των κορφών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς την κορυφή: *Από την κορφή του λόφου έβλεπες την πόλη από ψηλά.*

κοσκινίζω (κοσκίνισα), **κοσκινίζομαι** (κοσκινίστηκα, κοσκινισμένος) ΡΗΜ.:

1. κοσκινίζουμε το αλεύρι ή κάτι άλλο όταν το βάζουμε στο κόσκινο και το κουνάμε, για να φύγουν οι πιο χοντροί κόκκοι: *Κοσκινίζετε το αλεύρι και χτυπάτε καλά τα αυγά με τη ζάχαρη.*

2. όταν κοσκινίζουμε κάτι, το εξετάζουμε με μεγάλη προσοχή και από όλες τις πλευρές (= λεπτολογώ): *Πάρε μια απόφαση και μην το κοσκινίζεις πολύ το ζήτημα.*

το **κόσκινο** (του κόσκινου, των κόσκινων) ουσ.:

1. το κόσκινο είναι ένα στρογγυλό σκεύος που στον πάτο του έχει ένα μεταλλικό δίχτυ με πολύ μικρές τρύπες και το χρησιμοποιούμε για να κοσκινίζουμε αλεύρι, σιτάρι κτλ.: *Πέρασε τον τραχανά από το κόσκινο για να τον τρίψει.*

2. κόσκινο λέμε καθετί που είναι γεμάτο τρύπες: *Ο δρόμος είχε γυαλιά και καρφιά και τα λάστιχα του αυτοκινήτου έγιναν κόσκινο.*

ο **κοσμάκης** (του κοσμάκη) ουσ.: κοσμάκη λέμε τους φτωχούς και απλούς ανθρώπους: *Κανένας δεν ενδιαφέρεται για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κοσμάκης.*

⚠ Η λέξη κοσμάκης δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **κόσμημα** (του κοσμήματος, των κοσμημάτων) ουσ.:

1. κόσμημα είναι κάθε μικρό αντικείμενο που είναι φτιαγμένο με τέχνη, συνήθως από χρυσό, ασήμι, πετράδια ή άλλο υλικό, και που το φοράμε για να στολίσουμε τα χέρια μας, το λαιμό μας κτλ.: *Πολλές γυναίκες έχουν αδυναμία στα ακριβά κοσμήματα.*

2. κόσμημα λέμε καθετί ωραίο που στολίζει κάτι (= στολίδι): *Το νεοκλασικό κτίριο του θεάτρου είναι το κόσμημα της πόλης μας.*

η **κοσμηματοθήκη** (της κοσμηματοθήκης, των κοσμηματοθηκών) ουσ.: κοσμηματοθήκη λέμε το κουτί όπου φυλάμε τα κοσμήματα (= μπιζουτιέρα): *Βάζει τα δαχτυλίδια και τα σκουλαρίκια της στην κοσμηματοθήκη.*

το **κοσμηματοπωλείο** (του κοσμηματοπωλείου, των κοσμηματοπωλείων) ουσ.: το κοσμηματοπωλείο είναι το κατάστημα όπου πουλιούνται κοσμήματα: *Διέρρηξαν το κοσμηματοπωλείο στο κέντρο της πόλης.*

ο **κοσμηματοπώλης** (του κοσμηματοπώλη, των κοσμηματοπωλών), η **κοσμηματοπώλισσα** (της κοσμηματοπώλισσας) ουσ.: ο κοσμηματοπώλης είναι ο ιδιοκτήτης κοσμηματοπωλείου: *Ο κοσμηματοπώλης έδειξε στην κοπέλα τα ακριβότερα δαχτυλίδια και βραχιόλια του μαγαζιού.*

ο **κόσμος** (του κόσμου, των κόσμων) ουσ.:

1. ο κόσμος είναι όλα τα ουράνια σώματα (= σύμπαν, πλάση): *Ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο.*

2. ο κόσμος είναι ο πλανήτης που ζούμε (= γη, οικουμένη): *Θέλω να ταξιδέψω σε όλο τον*

κόσμο. / Με το σκάφος του έκανε το γύρο του κόσμου.

3. ο κόσμος είναι όλοι οι άνθρωποι που ζουν πάνω στη γη (= ανθρωπότητα): *Η εικόνα που μεταδόθηκε από την τηλεόραση προκάλεσε αγανάκτηση σε ολόκληρο τον κόσμο.*

4. κόσμο λέμε τους ανθρώπους γενικά (= κοινωνία, κοινό): *Δε με ενδιαφέρει τι λέει ο κόσμος, εγώ θα κάνω αυτό που πιστεύω.*

5. όταν υπάρχει κόσμος κάπου, υπάρχουν πολλοί άνθρωποι εκεί: *Μαζεύτηκε πολύς κόσμος στα εγκαίνια του μαγαζιού.*

ΕΚΦΡ. δε χάλασε ο κόσμος, έφαγα τον κόσμο, ο κόσμος να χαλάσει, φέρνω στον κόσμο, χαλάει κόσμο, χαλάω τον κόσμο

η **κοσμοσυρροή** (της κοσμοσυρροής) ουσ.: όταν υπάρχει κοσμοσυρροή, μαζεύονται πάρα πολλοί άνθρωποι σε ένα χώρο (= κοσμοπλημμύρα): *Κοσμοσυρροή παρατηρήθηκε στην πρεμιέρα της παράστασης.*

⚠ Η λέξη κοσμοσυρροή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

κοστίζει (κόστισε) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι κοστίζει ένα ορισμένο ποσό, πρέπει να πληρώσουμε αυτό το ποσό για να το αγοράσουμε (= στοιχίζει): *Πόσο κοστίζει το παντελόνι σου; / Το αυτοκίνητο μου κόστισε 10.000 ευρώ.*

2. λέμε ότι κάτι μου κοστίζει όταν μου προκαλεί λύπη, πόνο κτλ.: *Του κόστισε πολύ ο θάνατος του καλύτερου του φίλου.*

το **κόστος** (του κόστους) ουσ.: το κόστος είναι το πόσα χρήματα κοστίζει κάτι: *Το κόστος της κατασκευής της νέας εθνικής οδού είναι τεράστιο.*

⚠ Η λέξη κόστος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **κοστούμι** (του κοστούμιού, των κοστούμιών) και το **κουστούμι** ουσ.:

1. κοστούμι είναι το ανδρικό σακάκι και παντελόνι, μερικές φορές και το γιλέκο, που είναι φτιαγμένα από το ίδιο ύφασμα: *Ο γαμπρός φορούσε ένα ωραίο μπες κοστούμι.*

2. κοστούμι λέμε τα παράξενα ρούχα που φοράνε οι άνθρωποι συνήθως τις Απόκριες (= στολή): *Αποκριάτικα κοστούμια.*

3. κοστούμια ΠΛΗΘ.: κοστούμια λέμε τα ρούχα που φοράνε οι ηθοποιοί στις θεατρικές παραστάσεις, στις ταινίες κτλ.: *Σχεδίασε τα σκηνικά και τα κοστούμια της παράστασης.*

η **κότα** (της κότας) ουσ.:

1. η κότα είναι το θηλυκό πουλί που το μεγαλύτεροι άνθρωποι για τα αυγά και το κρέας του: *Κάθε πρωί ταιΐζει τις κότες στο κοτέτσι.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) κότα λέμε τη γυναίκα που είναι ανόητη ή φλύαρη: *Δεν αντέχω αυτές τις κότες στο γραφείο, όλο κουτσομπολεύουν.*

⚠ Η λέξη κότα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. κοιμάμαι με τις κότες, να φάν' κι οι κότες, περνάω ζωή και κότα

το **κότερο** (του κότερου, των κότερων) ουσ.: το κότερο είναι ένα μικρό ιστιοφόρο, που χρησιμοποιείται κυρίως για ταξίδια αναψυχής (=

θαλαμηγός, γιοτ): *Έκαναν βόλτες στα κοντινά νησιά με το κότερο.*

το **κοτέτσι** (του κοτετσιού, των κοτετσιών) ουσ.:

1. κοτέτσι είναι ο χώρος στο οποίο ζουν και κοιμούνται οι κότες: *Μόλις σουρουπώσει, οι κότες μπαίνουν στο κοτέτσι για να κοιμηθούν.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) κοτέτσι λέμε το πολύ μικρό σπίτι: *Δεν ξέρω γιατί μένει σ' αυτό το κοτέτσι και δε νοικιάζει ένα πιο μεγάλο διαμέρισμα.*

το **κοτλέ** ουσ.:

1. κοτλέ είναι το ύφασμα σαν βελούδο που σχηματίζει ρίγες που εξέχουν: *Θα ράψω μια φούστα από χοντρό κοτλέ.*

2. κοτλέ λέμε το παντελόνι που είναι φτιαγμένο από κοτλέ ύφασμα: *Φορούσε ένα μαύρο κοτλέ που την κολάκευε πολύ.*

⚠ Η λέξη κοτλέ δεν κλίνεται.

το **κοτόπουλο** (του κοτόπουλου, των κοτόπουλων) ουσ.:

1. κοτόπουλο λέμε την κότα ή τον κόκορα που είναι μικρής ηλικίας (= ορνίθι): *Τα κοτόπουλα που πουλάει είναι ελευθέρας βοσκής.*

2. κοτόπουλο λέμε το κρέας του κόκορα ή της κότας που είναι μικρής ηλικίας: *Παράγγειλε μια μερίδα κοτόπουλο σούβλας.*

η **κοτρώνα** (της κοτρώνας) ουσ.: κοτρώνα είναι η μεγάλη πέτρα: *Οι κοτρώνες που κύλησαν από το βουνό έκλεισαν το δρόμο.*

⚠ Η λέξη κοτρώνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό

το **κοτρόνι** (του κοτρονιού, των κοτρονιών) ουσ.: έτσι λέμε αλλιώς την κοτρώνα: *Ήταν μια άγρια περιοχή γεμάτη κοτρόνια και γκρεμούς.*

το **κοτσάνι** (του κοτσανιού, των κοτσανιών) ουσ.: το κοτσάνι είναι το λεπτό, πράσινο μέρος των φυτών που ενώνεται με την άνθη ή τους καρπούς με το βλαστό (= μίσχος): *Ψιλοκόβετε τα φύλλα του μαιντανού χωρίς το κοτσάνι.*

η **κοτσιδα** (της κοσιδας) ουσ.: η κοσιδα είναι το χτένισμα που φτιάχνουμε χωρίζοντας τα μαλλιά σε τρεις τούφες, που στη συνέχεια τις πλέκουμε μεταξύ τους (= πλεξούδα): *Η μακριά, ξανθιά κοσιδα της έφτανε μέχρι τη μέση της.*

⚠ Η λέξη κοσιδα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **κότσος** (του κότσου, των κότσων) ουσ.: ο κότσος είναι το χτένισμα που γίνεται όταν μαζεύουμε τα μακριά μαλλιά στο πίσω μέρος του κεφαλιού σε σχήμα στρογγυλό: *Χτενίζει τα μαλλιά της κότσο.*

ο **κότσυφας** (του κότσυφα, των κοτσύφων) ουσ.: ο κότσυφας είναι ένα μικρό πουλί που ζει στα δάση και κελαηδεί πολύ όμορφα: *Ο κότσυφας όπως και το χελιδόνι είναι αποδημητικό πουλί.*

το **κοτσύφι** (του κοτσυφιού, των κοτσυφιών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τον κότσυφα:

Ήταν άπιαστος κυνηγός, έπιανε περίπου σαράντα κοτσύφια και σίχλες την ημέρα.

κουβαλάω/κουβαλώ (κουβάλησα), **κουβαλιέμαι** (κουβαλήθηκα, κουβαλημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κουβαλάμε κάτι, το μεταφέρουμε κρατώντας το στα χέρια: *Είναι βαριά η βαλίτσα και δεν μπορώ να την κουβαλήσω.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν κουβαλάμε κάποιον κάπου, τον φέρνουμε μαζί μας εκεί: *Τι τον κουβάλησες αυτόν τον πολυλογό στο πάρτι;*

3. κουβαλιέμαι ΠΑΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κουβαλιόμαστε κάπου, πηγαίνουμε εκεί χωρίς να μας έχουν καλέσει: *Κουβαλήθηκαν όλοι του οι φίλοι στο σπίτι για να δουν τον αγώνα.*

το **κουβάρι** (του κουβαριού, των κουβαριών) ΟΥΣ.: το κουβάρι είναι το νήμα που είναι τυλιγμένο έτσι που να έχει σχήμα μικρής μπάλας: *Αγόρασε δυο κουβάρια μαλλί για να πλέξει πουλόβερ. / Ξετύλιξε το κουβάρι για να βρει την άκρη του.*

ΕΚΦΡ. γίνομαι μαλλιά κουβάρια

η **κουβαρίστρα** (της κουβαρίστρας) ΟΥΣ.: η κουβαρίστρα είναι ένας κύλινδρος από ξύλο ή από χαρτί, γύρω από τον οποίο τυλίγουμε την κλωστή για ράψιμο, κέντημα κτλ. (= καρούλι, μασούρι): *Ξετυλίχτηκε όλη η κλωστή από την κουβαρίστρα.*

△ Η λέξη κουβαρίστρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **κουβαρντάς** (του κουβαρντά, των κουβαρντάδων), η **κουβαρντού** (της κουβαρντούς) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο κουβαρντάς είναι ο γενναιόδωρος άνθρωπος (= ανοιχτοχέρης): *Ήταν κουβαρντάς και τους κέρασε όλους στο μαγαζί.*

ο **κουβάς** (του κουβά, των κουβάδων) ΟΥΣ.: ο κουβάς είναι ένα βαθύ δοχείο με χερούλι, που το χρησιμοποιούμε για να βγάζουμε ή για να μεταφέρουμε νερό: *Έβγαλε νερό από το πηγάδι με τον κουβά.*

η **κουβέντα** (της κουβέντας) ΟΥΣ.:

1. κουβέντα είναι το να συζητάμε φιλικά με κάποιον (= συζήτηση): *Πιάσαμε την κουβέντα και πέρασε η ώρα χωρίς να το καταλάβουμε.*

2. κουβέντα είναι καθετί που λέμε: *Πάνω στο θυμό του, είπε βαριές κουβέντες. (= λόγος) / Καθόταν σκεπτικός και δεν έλεγε κουβέντα. (= λέξη)*

△ Η λέξη κουβέντα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. αλλάζω κουβέντα, το φέρνει η κουβέντα

κουβεντιάζω (κουβεντιάσα), **κουβεντιάζομαι** (κουβεντιάστηκα, κουβεντιάσμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κουβεντιάζουμε με κάποιον, μιλάμε φιλικά μαζί του για διάφορα θέματα (= συζητάω): *Θα κουβεντιάσω πρώτα μαζί του και μετά θα αποφασίσω τι θα κάνω. / Κουβεντιάζαν με τις ώρες στο γραφείο του.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν κουβεντιάζουμε κάποιον, τον κουτσομπολεύουμε: *Τους κουβεντιάζει όλη η γειτονιά για τους καβγάδες τους.*

η **κουβέρτα** (της κουβέρτας, των κουβερτών) ΟΥΣ.: η κουβέρτα είναι ένα σκέπασμα από μαλλί ή βαμβάκι, που το χρησιμοποιούμε για να μας ζεσταίνει όταν κοιμόμαστε: *Όταν κάνει κρύο, σκεπάζομαι με δύο ολόμαλλες κουβέρτες.*

το **κουδούνι** (του κουδουνιού, των κουδουνιών) ΟΥΣ.:

1. το κουδούνι είναι ένα μεταλλικό αντικείμενο, που μοιάζει με μικρή καμπάνα και βγάζει ήχο όταν κουνιέται: *Ο βοσκός κρέμασε το κουδούνι γύρω από το λαιμό του προβάτου.*

2. το κουδούνι είναι μια μικρή ηλεκτρική συσκευή που, όταν πατάμε ένα κουμπί, βγάζει δυνατό ήχο: *Κάποιος χτύπησε το κουδούνι της εξώπορτας.*

3. το κουδούνι είναι ο ήχος του κουδουνιού (= κουδούνισμα): *Δεν ακούς το κουδούνι;*

ΕΚΦΡ. γίνομαι κουδούνι

η **κουζίνα** (της κουζίνας, των κουζινών) ΟΥΣ.:

1. κουζίνα είναι ο χώρος του σπιτιού όπου μαγειρεύουμε το φαγητό: *Όταν δεν έχουμε καλεσμένους, τρώω στην κουζίνα. / Έβαλε τα πιάτα στο ντουλάπι της κουζίνας.*

2. η κουζίνα είναι ό,τι και η ηλεκτρική κουζίνα: *Άναψε το μάτι της κουζίνας για να ζεστάνει το φαγητό.*

η **κουκέτα** (της κουκέτας, των κουκέτων) ΟΥΣ.:

1. κουκέτα είναι κρεβάτι που βρίσκεται στην καμπίνα πλοίου ή τρένου: *Κλείσαμε κουκέτες για να κοιμηθούμε στο ταξίδι.*

2. κουκέτα λέμε δύο παιδικά κρεβάτια που είναι τοποθετημένα το ένα πάνω από το άλλο: *Τα δυο αγόρια έχουν ένα δωμάτιο και κοιμούνται σε κουκέτα.*

το **κουκί** (του κουκιού, των κουκιών) ΟΥΣ.: το κουκί είναι ένας καρπός με γκριζοπράσινο χρώμα που μοιάζει με μεγάλο φασόλι: *Μαγερέψτε τα κουκιά σε βραστό, αλατισμένο νερό μέχρι να μαλακώσουν.*

η **κουκκίδα** (της κουκκίδας, των κουκκίδων) ΟΥΣ.: η κουκκίδα είναι ένα μικρό στρογγυλό σημάδι: *Το αεροπλάνο πέταγε τόσο ψηλά, που φαινόταν σαν κουκκίδα στον ουρανό.*

η **κούκλα** (της κούκλας) ΟΥΣ.:

1. η κούκλα είναι ένα παιχνίδι που μοιάζει με μωρό ή με άνθρωπο: *Τα κορίτσια παίζουν με τις κούκλες.*

2. η κούκλα είναι μια μεγάλη κούκλα στο μέγεθος του ανθρώπου που την ντύνουν και τη βάζουν στις βιτρίνες των καταστημάτων: *Θέλω να δοκιμάσω το φόρεμα που φοράει η κούκλα στη βιτρίνα.*

3. κούκλα λέμε την πολύ όμορφη γυναίκα: *Η αδερφή του είναι πολύ όμορφη, σκέτη κούκλα!*

△ Η λέξη κούκλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **κουκλοθέατρο** (του κουκλοθέατρου, των κουκλοθεατρών) ουσ.: το κουκλοθέατρο είναι ένα είδος θεάτρου με κούκλες που τις κινεί κάποιος, αντί για ηθοποιούς: *Τα παιδιά έφτιαξαν τις δικές τους κούκλες και έπαιξαν το δικό τους έργο στο κουκλοθέατρο.*

ο **κούκλος** (του κούκλου, των κούκλων) ουσ.:

1. έτσι λέμε την κούκλα που έχει τη μορφή άντρα ή αγοριού: *Ο Πινόκιο είναι ένας ξύλινος κούκλος.*

2. κούκλο λέμε τον πολύ ωραίο άντρα: *Από κοντά είναι ακόμη πιο κούκλος!*

ο **κούκος** (του κούκου, των κούκων) ουσ.: ο κούκος είναι πουλί που ζει στα δάση, έχει γκριζο χρώμα και γεννάει τα αυγά του στις φωλιές των άλλων πουλιών: *Ο κούκος είναι ένα ερημικό πουλί που λέει το απλό του τραγούδι: Κούκου, κούκου, κούκου!*

ΕΚΦΡ. ο κούκος αηδόνι, σαν τον κούκο, τρεις κι ο κούκος

η **κουκουβάγια** (της κουκουβάγιας) ουσ.: η κουκουβάγια είναι ένα πουλί με μεγάλο κεφάλι και μεγάλα στρογγυλά μάτια, που βγαίνει από τη φωλιά της τη νύχτα: *Η κουκουβάγια είναι σύμβολο της σοφίας.*

△ Η λέξη κουκουβάγια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **κουκούλα** (της κουκούλας) ουσ.:

1. η κουκούλα είναι κάλυμμα για το κεφάλι, που το προστατεύει από το κρύο, τη βροχή, τον αέρα κτλ.: *Πριν βγεις έξω ντύσου καλά και βάλε και την κουκούλα, γιατί φυσάει πολύ.*

2. η κουκούλα είναι το κάλυμμα που προστατεύει διάφορα αντικείμενα: *Έβαλε την κουκούλα στο αυτοκίνητό του, για να το προστατέψει από τον ήλιο.*

△ Η λέξη κουκούλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **κουκούλι** (του κουκουλιού, των κουκουλιών) ουσ.: το κουκούλι είναι η θήκη μέσα στην οποία μεγαλώνουν ορισμένα έντομα, όπως ο μεταξοσκώληκας, η πεταλούδα κτλ.: *Από το κουκούλι του μεταξοσκώληκα φτιάχνουμε το μετάξι.*

κουκουλώνω (κουκουλώσα), **κουκουλώνομαι** (κουκουλώθηκα, κουκουλωμένος) ρημ.:

1. κουκουλώνω κάποιον ή κάτι σημαίνει ότι τον σκεπάζω εντελώς (= σκεπάζω, ξεσκεπάζω): *Κουκούλωσε το παιδί με μια μάλλινη κουβέρτα για να μην κρυώνει. / Κουκούλωσε όλα τα έπιπλα για να μη σκονιστούν.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν κουκουλώνουμε κάτι παράνομο, δεν το αφήνουμε να γίνει γνωστό (= αποκρύπτω ≠ αποκαλύπτω): *Κουκούλωσαν το οικονομικό σκάνδαλο.*

3. κουκουλώνομαι παθ.: κουκουλώνομαι όταν φοράω πολλά και χοντρά ρούχα, έχοντας συνήθως καλυμμένο το κεφάλι: *Κουκουλώσου πριν βγεις, γιατί κάνει κρύο.*

το **κουκουνάρι** (του κουκουναριού, των κουκουναριών) ουσ.:

1. το κουκουνάρι είναι ο σκληρός καφετής καρπός διαφόρων δένδρων, όπως του πεύκου ή του έλατου, που έχει στρογγυλή βάση και μυτερή κορυφή (= κουκουνάρα): *Μαζεύαμε κουκουνάρια από τα πεύκα και τα πετάγαμε στην αντίπαλη ομάδα για να τα πιάσει.*

2. το κουκουνάρι είναι ο σπόρος αυτού του καρπού, που τρώγεται: *Στη γέμιση της γαλοπούλας βάζει συκωτάκια και κουκουνάρια.*

το **κουκούτσι** (του κουκουτσιού, των κουκουτσιών) ουσ.: το κουκούτσι είναι το σκληρό μέρος ενός καρπού μέσα στο οποίο βρίσκονται οι σπόροι του, ή ο σπόρος ορισμένων καρπών: *Τα κεράσια δεν τα τρώμε ποτέ με τα κουκούτσια. / Αυτή η ποικιλία σταφυλιού δεν έχει κουκούτσια.*

ο **κουλός**, η **κουλή**, το **κουλό** επιθ.:

1. κουλός είναι ο ανάπηρος που δεν έχει το ένα ή και τα δύο του τα χέρια: *Πιάσε το δέμα καλά, και με τα δυο σου χέρια, δεν είσαι κουλός!*

2. (ΜΕΙΩΤ.) κουλό λέμε κάποιον που κάνει ζημιές ή αδέξιες κινήσεις (= αδέξιος): *Καλά, πώς σου έπεσε η πιατέλα από τα χέρια; Κουλή είσαι!*

το **κουλουράκι** ουσ.: το κουλουράκι είναι ένα μικρό γλύκισμα σε διάφορα σχήματα, που μοιάζει με μπισκότο (= κουλούρι): *Το Πάσχα φτιάχνουν τσουρέκια και κουλουράκια.*

△ Η λέξη κουλουράκι δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **κουλουράς** (του κουλουρά, των κουλουράδων) ουσ.: ο κουλουράς πουλάει κουλούρια, συνήθως στο δρόμο (= κουλουρτζής): *Αγόρασα στο δρόμο δύο κουλούρια από έναν κουλουρτζή.*

το **κουλούρι** (του κουλουριού, των κουλουριών) ουσ.:

1. το κουλούρι είναι ένα μικρό ψωμί με σουσάμι, που συνήθως είναι στρογγυλό και στη μέση έχει μια τρύπα: *Αγόρασε από το φούρνο ένα καρβέλι ψωμί και δύο κουλούρια για τα παιδιά.*

2. το κουλούρι είναι ένα μικρό γλύκισμα από ψημένη ζύμη σε διάφορα σχήματα (= κουλουράκι): *Πασχαλινά παραδοσιακά κουλούρια.*

κουλουριάζω (κουλουριάσα), **κουλουριάζομαι** (κουλουριάστηκα, κουλουριασμένος) ρημ.:

1. όταν κουλουριάζουμε κάτι, το τυλίγουμε γύρω γύρω σε σειρές από κύκλους: *Η γάτα κουλουριάσε την ουρά της. / Το σεντόνι κουλουριάστηκε γύρω από το σώμα του.*

2. κουλουριάζομαι παθ.: κάποιος κουλουριάζεται όταν λυγίζει το σώμα του ώστε να πάρει το σχήμα του κουλουριού (= μαζεύομαι): *Κουλουριάστηκε σε μια γωνιά όπως όταν ήταν παιδί και κοιμήθηκε.*

ο **κουλουρτζής** (του κουλουρτζή, των κουλουρτζήδων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): κουλουρτζή λέμε αλλιώς τον κουλουρά

ο **κουμπαράς** (του κουμπαρά, των κουμπαράδων) ΟΥΣ.: ο κουμπαράς είναι ένα μικρό δοχείο από μέταλλο ή από πηλό που έχει ένα στενό άνοιγμα στο επάνω μέρος για να ρίχνουν μέσα τις οικονομίες τους τα παιδιά: *Με τα λεφτά του κουμπαρά αγόρασε ένα ποδήλατο.*

ο **κουμπάρος** (του κουμπάρου, των κουμπάρων), η **κουμπάρα** (της κουμπάρας) ΟΥΣ.:

1. ο κουμπάρος αλλάζει τα στέφανα στο θρησκευτικό γάμο ή είναι μάρτυρας στον πολιτικό γάμο ενός ζευγαριού: *Του ζήτησαν να γίνει κουμπάρος τους.*

2. ο κουμπάρος κάποιου είναι και αυτός που έχει βαφτίσει το παιδί του: *Περιμένουμε αύριο τον κουμπάρο, το νονό της κόρης μας.*

το **κουμπί** (του κουμπιού, των κουμπιών) ΟΥΣ.:

1. το κουμπί είναι ένα μικρό αντικείμενο από πλαστικό, μέταλλο, κόκαλο κτλ., που είναι ραμμένο πάνω σε ένα ρούχο για στολίδι ή για να κλείσει ένα άνοιγμα: *Ξηλώθηκε το κουμπί από το πουκάμισό σου.*

2. το κουμπί είναι ένα μικρό αντικείμενο πάνω σε μια μηχανή, συσκευή κτλ. που το πιέζουμε ή το γυρίζουμε για να αρχίσει ή για να σταματήσει να λειτουργεί: *Πάτησε το κουμπί του ραδιοφώνου για να το κλείσει.*

η **κουμπότρυπα** (της κουμπότρυπας) ΟΥΣ.: η κουμπότρυπα είναι το άνοιγμα στα ρούχα μέσα από το οποίο περνάει το κουμπί: *Για να περάσουμε το κουμπί από την κουμπότρυπα, πρέπει να χρησιμοποιήσουμε και τα δυο μας χέρια.*

△ Η λέξη κουμπότρυπα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

κουμπώνω (κούμπωσα), **κουμπώνομαι** (κουμπώθηκα, κουμπωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κουμπώνω ένα ρούχο, το κλείνω με τα κουμπιά του ή με το φερμουάρ (≠ ξεκουμπώνω): *Κούμπωσε το σακάκι του κι ετοιμάστηκε να φύγει.*

2. **κουμπώνομαι** ΠΑΘ.: κουμπώνομαι όταν κλείνω το ρούχο μου με τα κουμπιά ή με το φερμουάρ (≠ ξεκουμπώνομαι): *Κουμπώσου, έξω κάνει κρύο.*

κουνάω/κουνώ (κούνησα), **κουνιέμαι** (κουνήθηκα, κουνημένος) ΡΗΜ.:

1. κουνάμε κάτι όταν το κάνουμε να πάει μπρος πίσω ή πάνω κάτω με γρήγορες κινήσεις: *Κουνήστε το χυμό πριν τον πιείτε.* (= ανακινώ) / *Μας κουνούσε το μαντίλι για να μας αποχαιρέτισει.* (= κινώ) / *Κουνιόντουσαν τα φύλλα των δέντρων από το αεράκι.*

2. όταν κουνάμε κάτι, του αλλάζουμε θέση (= μετακινώ, μεταφέρω): *Να μην κουνήσεις τίποτα από τη θέση του! / Κούνησε μόνος του τη βιβλιοθήκη.*

3. **κουνάει** 3^ο ΠΡ.: κάτι κουνάει όταν πηγαίνει μπρος πίσω ή πάνω κάτω (= ταλαντεύεται, κλυδωνίζεται): *Το πλοίο κουνούσε πολύ και ζαλιστήκα.*

4. κουνιέμαι ΠΑΘ.: όταν κουνιόμαστε, δε μένουμε στην ίδια θέση: *Μείνε εδώ και μην κουνηθείς καθόλου!*

ΕΚΦΡ. δεν κουνάω ούτε το μικρό μου δαχτυλάκι, δεν κουνιέται φύλλο, δεν το κουνάω ρούπι, κουνήσου από τη θέση σου!

το **κουνέλι** (του κουνελιού, των κουνελιών) ΟΥΣ.:

1. το κουνέλι είναι μικρό ζώο που μοιάζει με το λαγό, έχει μεγάλα αυτιά, γεννάει συχνά πολλά μικρά και το μεγαλώνουμε για το κρέας του: *Τάισε τα κουνέλια και καθάρισε το κλουβί τους.*

2. κουνέλι λέμε και το κρέας αυτού του ζώου: *Έφτιαξε κουνέλι σπιράδο.*

κουνήσου από τη θέση σου! ΕΚΦΡ.: το λέμε σε κάποιον για να μην πει κάτι κακό που δε θέλουμε να γίνει (= δάγκωσε τη γλώσσα σου!): *Κουνήσου από τη θέση σου που θα ξαναγίνει σεισμός!*

η **κούνια** (της κούνιας) ΟΥΣ.:

1. η κούνια είναι το μικρό κρεβάτι όπου κοιμούνται τα μωρά, που μπορεί να κουνιέται ή να έχει κάγκελα γύρω γύρω: *Το μωρό κοιμόταν στην κούνια του.*

2. η κούνια είναι το κάθισμα που είναι κρεμασμένο με αλυσίδες ή με σκοινιά από ένα δένδρο ή από μια σιδερένια κατασκευή κτλ., πάνω στο οποίο κάθονται συνήθως τα παιδιά και κουνιούνται μπρος πίσω: *Κάνει κούνια στην αυλή του σπιτιού του. / Θέλεις να πάμε στις κούνιες;*

△ Η λέξη κούνια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **κουνιάδος** (του κουνιάδου, των κουνιάδων), η **κουνιάδα** (της κουνιάδας) ΟΥΣ.: ο κουνιάδος κάποιου είναι ο αδελφός της γυναίκας του: *Μένουν σε διπλανά διαμερίσματα με τον κουνιάδο του.*

ο **κουνιστός**, η **κουνιστή**, το **κουνιστό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι κουνιστό, είναι φτιαγμένο έτσι ώστε μπορεί να κουνιέται: *Τα χειμωνιάτικα απογεύματα καθόταν στην κουνιστή καρέκλα της, δίπλα στη σόμπα.*

το **κουνούπι** (του κουνουπιού, των κουνουπιών) ΟΥΣ.: το κουνούπι είναι μικρό έντομο, που τσιμπάει τους ανθρώπους και τα ζώα και ρουφάει το αίμα τους για να τραφεί: *Τα κουνούπια λατρεύουν τα ακίνητα νερά και γι' αυτό γεννούν τα αυγά τους στα έλη.*

το **κουνουπίδι** (του κουνουπιδιού, των κουνουπιδιών) ΟΥΣ.: το κουνουπίδι είναι λαχανικό που μοιάζει με πολύ μεγάλο άσπρο άνθος, που αποτελείται από πολλά μικρότερα: *Φάγαμε κουνουπίδι βραστό για σαλάτα.*

η **κουνουπιέρα** (της κουνουπιέρας) ΟΥΣ.: η κουνουπιέρα είναι μια πολύ λεπτή κουρτίνα, που την τοποθετούμε γύρω γύρω από το κρεβάτι μας για να μας προστατεύει από τα κουνούπια:

Έβαλε κουνουπιέρα γύρω από την κούνια του μωρού.

△ Η λέξη κουνουπιέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **κούπα** (της κούπας) ουσ.:

1. η κούπα είναι ένα μεγάλο φλιτζάνι: *Το πρωί ήπιε μια κούπα τσάι και έφαγε μερικά μπισκοτάκια.*

2. μία κούπα τσάι είναι τόσο τσάι, όσο χωράει σε μια κούπα: *Για να γίνει πιο νόστιμο το μπισκότο, βάλε και μισή κούπα λάδι μέσα στη ζύμη.*

△ Η λέξη κούπα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **κουπί** (του κουπιού, των κουπιών) ουσ.: το κουπί είναι ένα μακρύ ξύλο με πλατιά άκρα, που χρησιμεύει για να κινείται η βάρκα μέσα στο νερό: *Ήταν κωπηλάτης και ήξερε να κάνει κουπί.*

ΕΚΦΡ. τραβάω κουπί

το **κουπόνι** (του κουπονιού, των κουπονιών) ουσ.: το κουπόνι είναι ένα μικρό χαρτί που μας δίνει το δικαίωμα να αγοράσουμε κάτι φτηνό-τερα ή να κερδίσουμε κάτι: *Με το εκπαιδευτικό κουπόνι αγόρασε πιο φτηνά το βιβλίο. / Μαζεύει κουπόνια από τις εφημερίδες για να κερδίσει έναν υπολογιστή.*

το **κουράγιο** (του κουράγιου) ουσ.: το κουράγιο είναι το θάρρος και η δύναμη της ψυχής με την οποία αντιμετωπίζουμε τα προβλήματα και τις δυσκολίες: *Κάνε κουράγιο, σε λίγο φτάνουμε. / Δεν έβρισκε το κουράγιο να τους πει την αλήθεια.*

△ Η λέξη κουράγιο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

κουράζω (κούρασα), **κουράζομαι** (κουράστηκα, κουρασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι με κουράζει, με κάνει να νιώθω κούραση (= καταπονών ≠ ξεκουράζω): *Την κούρασε η δουλειά στον κήπο. / Κουράζεις τα μάτια σου τόσες ώρες μπροστά στον υπολογιστή!*

2. όταν κάποιος ή κάτι μας κουράζει, μας κάνει να νιώσουμε δυσάρεστα (= ενοχλώ): *Με κούρασε με την γκρίνια του.*

3. κουράζομαι ΠΑΘ.: όταν κουραζόμαστε, νιώθουμε κούραση ή ενόχληση (= εξαντλούμαι ≠ ξεκουράζομαι): *Όταν κουραστείς, πες μου να συνεχίσω εγώ το σιδέρωμα. / Κουράστηκα με τη φλυαρία σου.*

4. κουράζομαι ΠΑΘ.: κουράζομαι να κάνω κάτι σημαίνει ότι προσπαθώ πολύ για να το καταφέρω (= κοπιάζω, μοχθώ): *Κουράστηκε πολύ για να αποκτήσει δικό του σπίτι.*

ο **κουραμπιές** (του κουραμπιέ, των κουραμπιέδων) ουσ.: ο κουραμπιές είναι ένα μικρό γλυκίσμα που έχει πάνω του ζάχαρη άχνη: *Έφτιαξε κουραμπιέδες και μελομακάρονα για τις γιορτές των Χριστουγέννων.*

η **κούραση** (της κούρασης) ουσ.: όταν κάποιος νιώθει κούραση, νιώθει αδυναμία, συνήθως μετά από κουραστική εργασία (≠ ξεκούραση):

Πήγε νωρίς για ύπνο, επειδή ήταν ψόφιος από την κούραση.

△ Η λέξη κούραση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

κουρδίζω (κούρδισα), **κουρδίζομαι** (κουρδίστηκα, κουρδισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κουρδίζω ένα ρολόι ή ένα παιχνίδι, γυρίζω το κλειδί ή το χερούλι του, για να το κάνω να δουλέψει (≠ ξεκουρδίζω): *Κούρδισε το αυτοκινητάκι και τώρα κινείται.*

2. όταν κουρδίζουμε ένα μουσικό όργανο με χορδές, τεντώνουμε τις χορδές του με ειδικό κλειδί, για να βγάξει το σωστό ήχο (≠ ξεκουρδίζω): *Ο μουσικός κούρδισε την κιθάρα του πριν από τη συναυλία.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι με κουρδίζει κάποιος όταν με πειράζει και με κάνει να θυμώσω (= εκνευρίζω, τσαντίζω): *Με κούρδισε πάλι πρωί πρωί, λέγοντάς μου ότι δεν τη βοηθάω στις δουλειές του σπιτιού.*

ο **κουρέας** (του κουρέα, των κουρέων) ουσ.: ο κουρέας είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να κόβει τα μαλλιά των αντρών και να τους ξυρίζει (= μπαρμπερίης): *Πήγε στον κουρέα να του κόψει τα μαλλιά.*

το **κουρείο** (του κουρείου, των κουρείων) ουσ.: κουρείο είναι το κατάστημα όπου πηγαίνουν οι άντρες για να κόψουν τα μαλλιά τους ή να ξυριστούν (= μπαρμπερίκο): *Κουρεύεται στο κουρείο της γειτονιάς του.*

το **κουρέλι** (του κουρελιού, των κουρελιών) ουσ.:

1. κουρέλι λέμε το κομμάτι από ύφασμα που συνήθως είναι παλιό και σκισμένο: *Αυτά τα κουρέλια δεν κάνουν ούτε για μαλώματα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) κουρέλι λέμε το ρούχο, το ύφασμα ή το χαρτί που είναι παλιό και φθαρμένο: *Ο ζητιάνος φορούσε κάτι κουρέλια. / Κουρέλι το έχεις κάνει το βιβλίο σου!*

3. κουρέλι λέμε κάποιον που είναι πολύ βασανισμένος (= ράκος): *Έμαθε ότι ο γιος του είναι στη φυλακή και έχει γίνει κουρέλι.*

το **κούρεμα** (του κουρέματος, των κουρεμάτων) ουσ.:

1. κούρεμα είναι το να κόβει κάποιος τα μαλλιά του ανθρώπου, τις τρίχες των ζώων ή τα χόρτα: *Το κούρεμα των προβάτων δεν είναι εύκολη δουλειά. / Πρέπει να πας για κούρεμα.*

2. κούρεμα είναι ο τρόπος με τον οποίο κουρεύεται κάποιος: *Το καινούριό σου κούρεμα είναι πολύ μοντέρνο. (= κόψιμο)*

κουρεύω (κούρεψα), **κουρεύομαι** (κουρεύτηκα, κουρεμένος) ΡΗΜ.:

1. χρησιμοποιούμε το "κουρεύω" όταν κόβουμε τα μαλλιά ανθρώπου ή τις τρίχες ζώου: *Αυτή τη φορά δε σε κούρεψε καλά η κομμώτρια. / Κουρεύουν τα πρόβατα στο τέλος της άνοιξης.*

2. όταν κουρεύουμε δέντρα ή φυτά, κόβουμε τις άκρες τους: *Αγόρασε ειδική μηχανή για να κουρεύει το γκαζόν.*

3. κουρεύομαι ΠΑΘ.: όταν κουρεύομαι, ο κουρέας ή η κομμώτρια μου κόβει τα μαλλιά: *Έχω*

πολύ καιρό να κουρευτώ και μεγάλωσαν τα μαλλιά μου.

ΕΚΦΡ. σαν κουρεμένο γίδι

κουρνιάζω (κούρνιασα, κουρνιασμένος) ΡΗΜ.:

1. κουρνιάζει 3^ο ΠΡ.: κουρνιάζουν οι κότες ή άλλα πουλιά όταν πάνε μετά τη δύση του ήλιου στο κοτέτσι ή στις φωλιές τους για να κοιμηθούν: *Τα ψαροπούλια κούρνιαζαν στις άκρες των βράχων.*

2. λέμε ότι κάποιος κουρνιάζει όταν βρίσκει μια ήσυχη γωνιά να ξεκουραστεί: *Τα κρύα βράδια του χειμώνα κούρνιαζαν δίπλα στο τζάκι.*

ο **κουρνιαχτός** (του κουρνιαχτού) ΟΥΣ.: κουρνιαχτό λέμε την πολλή σκόνη που σηκώνεται από το έδαφος στον αέρα: *Ο δυνατός αέρας σήκωσε κουρνιαχτό.*

△ Η λέξη κουρνιαχτός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **κούρσα** (της κούρσας, των κούρσων) ΟΥΣ.:

1. (ΑΘΛΗΤ.) η κούρσα είναι ένας αγώνας ταχύτητας με ανθρώπους, αυτοκίνητα, άλογα κτλ.: *Ο γνωστός αθλητής ήρθε πρώτος στην κούρσα των 100μ. / Το άλογο με το νούμερο πέντε κέρδισε την κούρσα.*

2. η κούρσα είναι μια διαδρομή με ταξί: *Για μια σύντομη κούρσα ο ταξιτζής τού πήρε οκτώ ευρώ!*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) κούρσα λέμε το μεγάλο και πολυτελές αυτοκίνητο (= λιμουζίνα): *Αγόρασε μια ωραία και γρήγορη κούρσα.*

ο **κουρσάρος** (του κουρσάρου, των κουρσάρων) ΟΥΣ.: ο κουρσάρος είναι ο πειρατής: *Οι κουρσάροι κατέλαβαν το πλοίο με τα εμπορεύματά του.*

η **κουρτίνα** (της κουρτίνας, των κουρτινών) ΟΥΣ.: η κουρτίνα είναι ένα κομμάτι υφάσματος που το κρεμάμε μπροστά από παράθυρο ή πόρτα για να μην μπαίνει το φως ή για να μη μας βλέπουν απ' έξω: *Τράβα τις κουρτίνες να μπει το φως του ήλιου εδώ μέσα.*

το **κουστούμι** ΟΥΣ. ⇒ **κοστούμι**

το **κουτάβι** (του κουταβιού, των κουταβιών) ΟΥΣ.: το κουτάβι είναι το μικρό του σκύλου (= σκυλάκι): *Η σκύλα τους γέννησε τρία κουτάβια.*

η **κουτάλα** (της κουτάλας) ΟΥΣ.: η κουτάλα είναι ένα μεγάλο κουτάλι φτιαγμένο από ξύλο ή από μέταλλο, που το χρησιμοποιούμε όταν μαγειρεύουμε ή για να σερβίρουμε το φαγητό: *Ανακατεύει το φαγητό με μια ξύλινη κουτάλα. / Σέρβιρε τη σούπα στα πιάτα με την κουτάλα.*

△ Η λέξη κουτάλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **κουταλάκι** ΟΥΣ.:

1. κουταλάκι είναι το μικρό κουτάλι, που το χρησιμοποιούμε κυρίως για να σερβίρουμε ζάχαρη ή καφέ, ή όταν τρώμε ένα γλυκό: *Δώσε μου ένα κουταλάκι για να φάω την πάστα.*

2. ένα κουταλάκι ζάχαρη είναι τόση ζάχαρη, όση χωράει σε ένα κουταλάκι: *Πίνει τον καφέ*

του μέτριο, με ένα κουταλάκι καφέ και μισό ζάχαρη.

△ Η λέξη κουταλάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **κουτάλι** (του κουταλιού, των κουταλιών) ΟΥΣ.: το κουτάλι είναι ένα μικρό αντικείμενο με χερούλι, που στην άκρη γίνεται πλατύ και στρογγυλό και το χρησιμοποιούμε κυρίως για να τρώμε σούπα: *Φέρε κουτάλια για να φάμε τη φασολάδα.*

ΕΚΦΡ. τρώω με χρυσά κουτάλια

η **κουταλιά** (της κουταλιάς, των κουταλιών) ΟΥΣ.: η κουταλιά είναι η ποσότητα που χωράει σε ένα κουτάλι: *Ρίχνετε δύο γεμάτες κουταλιές αλεύρι μέσα στο μείγμα.*

ΕΚΦΡ. πνίγομαι σε μια κουταλιά νερό

η **κουταμάρα** (της κουταμάρας) ΟΥΣ.:

1. η κουταμάρα χαρακτηρίζει τον ανόητο άνθρωπο (= ανοησία, βλακεία ≠ εξυπνάδα): *Τον λυπήθηκε για την κουταμάρα του και του έδωσε μια συμβουλή.*

2. η κουταμάρα είναι κάτι ανόητο που λέει ή κάνει κάποιος (= ανοησία, βλακεία): *Τι κουταμάρα έκανες πάλι; / Λέει ό,τι κουταμάρα τού κατέβει στο κεφάλι.*

△ Η λέξη κουταμάρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **κούτελο** (του κούτελου, των κούτελων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): κούτελο λέμε αλλιώς το μέτωπο: *Ποτάμι έτρεχε ο ιδρώτας από το κούτελό του.*

το **κουτί** (του κουτιού, των κουτιών) ΟΥΣ.:

1. το κουτί είναι ένα κλειστό δοχείο, συνήθως τετράγωνο ή παραλληλόγραμμο, με σκληρές πλευρές και καπάκι: *Φυλάει τον καφέ μέσα σ' ένα μεταλλικό κουτί. / Άνοιξε το κουτί με τα σοκολατάκια.*

2. ένα κουτί μπισκότα ή κάτι άλλο είναι τόσα μπισκότα, όσα χωράνε σε ένα κουτί: *Προσθέτεις στο σιρόπι ένα κουτί ζελέ λεμόνι.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) κουτί λέμε ένα χώρο που είναι μικρός και στενός: *Τα σπίατα στις πολυκατοικίες είναι κουτιά.*

ΕΚΦΡ. μου έρχεται κουτί, του κουτιού

ο **κουτοπόνηρος**, η **κουτοπόνηρη**, το **κουτοπόνηρο** ΕΠΙΘ.: κουτοπόνηρος είναι κάποιος που είναι κουτός και νομίζει ότι μπορεί να ξεγελάσει τους άλλους με την πονηριά του: *Ο κουτοπόνηρος μανάβης είχε κάτι κλούβια αυγά και αντί να τα πετάξει, τα πούλησε!*

ο **κουτός**, η **κουτή**, το **κουτό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι κουτός, δε σκέφτεται ή δε συμπεριφέρεται με έξυπνο τρόπο (= χαζός, ανόητος ≠ έξυπνος): *Το μικρό, κουτό κορίτσι κλαίει γιατί δεν το παίζουν τα άλλα παιδιά.*

2. όταν κάτι είναι κουτό, ταιριάζει σε άνθρωπο που δε σκέφτεται με έξυπνο τρόπο (= χαζός, ανόητος ≠ έξυπνος): *Σε προειδοποιώ ότι δεν απαντώ σε κουτές ερωτήσεις!*

3. λέμε για κάποιον ότι είναι κουτός όταν δεν είναι πονηρός (= αγαθός, αφελής): *Μην είσαι*

κουτός, αντί να τους το δώσεις, κράτησέ το για τον εαυτό σου.

κουτουλάω/κουτουλώ (κουτούλησα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν κουτουλάμε σε κάτι, χτυπάμε πάνω του με το μπροστινό μέρος του κεφαλιού μας: *Κουτούλησε στο τζάμι της πόρτας.*

2. λέμε ότι κουτουλάμε όταν νυστάζουμε πολύ: *Πήγαινε να κοιμηθείς, γιατί σε βλέπω ότι κουτουλάς.*

κουτροβαλάω/κουτροβαλώ (κουτροβάλησα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κουτροβαλάμε, κυλάμε γρήγορα με το κεφάλι προς τα κάτω από ψηλό μέρος (= κατρακυλάω): *Κουτροβάλησε από τη σκάλα. / Κατέβηκε την πλαγιά κουτροβαλώντας.*

κούτσα κούτσα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος περπατάει κούτσα κούτσα όταν περπατάει κουτσιώνοντας: *Οι γριούλες που γύριζαν από τη λαϊκή ανέβαιναν κούτσα κούτσα το δρόμο.*

κουτσά στραβά ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι κάτι έγινε κουτσά στραβά, εννοούμε ότι έγινε με δυσκολία: *Δεν ήταν καλή μαθήτρια, κουτσά στραβά τελείωσε το γυμνάσιο.*

κουτσαίνω (κούτσανα), **κουτσαίνομαι** (κουτσάθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος κουτσαίνει, περπατάει με δυσκολία, επειδή είναι κουτσός ή επειδή έχει χτυπήσει το πόδι του: *Μετά το χτύπημα κουτσαίνει ελαφρά από το δεξί του πόδι.*

2. **κουτσαίνομαι** ΠΑΘ.: κουτσαίνομαι όταν γίνομαι κουτσός ή δεν μπορώ να περπατήσω καλά: *Κουτσάθηκε φορώντας τόσο στενά παπούτσια!*

το **κουτσό** (του κουτσού) ΟΥΣ.: το κουτσό είναι παιχνίδι που παίζουν τα παιδιά κάνοντας μικρά πηδημάτα με το ένα πόδι πάνω σε ένα σχέδιο που το έχουν ζωγραφίσει στο δάπεδο: *Τα κορίτσια παίζουν κουτσό στο προαύλιο του σχολείου.*

⚠ Η λέξη κουτσό δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

κουτσομπολεύω (κουτσομπόλεψα) ΡΗΜ.: όταν κουτσομπολεύουμε, συζητάμε με κακία για τη συμπεριφορά και τις πράξεις των άλλων: *Κάθονταν στο καφενείο, έπιναν καφέδες και κουτσομπολεύαν τους περαστικούς.*

ο **κουτσομπόλης** (του κουτσομπόλη, των κουτσομπόληδων), η **κουτσομπόλα** (της κουτσομπόλας) ΟΥΣ.: ο κουτσομπόλης είναι αυτός που του αρέσει να κουτσομπολεύει τους άλλους: *Μη σε πιάσει στο στόμα της αυτή η κουτσομπόλα!*

το **κουτσομπολιό** (του κουτσομπολιού, των κουτσομπολιών) ΟΥΣ.:

1. το κουτσομπολιό είναι η συζήτηση που κάναμε όταν μιλάμε με κακία για τη συμπεριφορά και τις πράξεις των άλλων (= κουσκούς): *Κάθισε δίπλα μας και άρχισε το κουτσομπολιό.*

2. το κουτσομπολιό είναι και αυτά που λέμε για τους άλλους: *Το έμαθες το καινούριο κουτσομπολιό;*

ο **κουτσός**, η **κουτσή**, το **κουτσό** ΕΠΙΘ.:

1. κουτσό λέμε έναν άνθρωπο ή ένα ζώο που έχει κάποια αναπηρία στο ένα ή και στα δύο πόδια: *Ο σκύλος έμεινε κουτσός από το ένα πόδι όταν τον χτύπησε αυτοκίνητο.*

2. κουτσό λέμε ένα έπιπλο που στηρίζεται σε πόδια όταν κάποιος πόδι του λείπει ή είναι κοντό: *Πάρε μια άλλη καρέκλα, αυτή είναι κουτσή και θα πέσεις!*

κουτσουλάει (κουτσούλησε) ΡΗΜ.: τα πουλιά κουτσουλάνε όταν λερώνουν με τις ακαθαρσίες τους κάτι ή κάποιον: *Τα περισσότερα κουτσούλησαν τα κάγκελα της βεράντας.*

η **κουτσοουλιά** (της κουτσοουλιάς, των κουτσοουλιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. η κουτσοουλιά είναι τα “κακά”, οι ακαθαρσίες των πουλιών: *Καθάρισε το κλουβί από τις κουτσοουλιές.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) κουτσοουλιά λέμε κάτι όταν είναι πολύ μικρό: *Αν δεις το χάρτη, το νησί είναι μια κουτσοουλιά.*

το **κούτσοуро** (του κούτσοуро, των κούτσοуроων) ΟΥΣ.:

1. το κούτσοуро είναι ένα μεγάλο κομμάτι από κορμό δέντρου, ο οποίος είναι κομμένος και έχει ξεραθεί (= ξύλο): *Διάλεξαν ένα μεγάλο κούτσοуро για να καίγεται στο τζάκι.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) κούτσοуро λέμε τον αγράμματο άνθρωπο: *Έμαθε καλά, αλλά στα γράμματα είναι κούτσοуро!*

κουφαινώ (κούφανα), **κουφαινόμαι** (κουφάθηκα) ΡΗΜ.:

1. ένας ήχος με κουφαινει όταν είναι πολύ δυνατός (= ξεκουφαινώ): *Το βούισμα του αέρα ήταν τόσο δυνατό, που σε κούφαινε.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) κάποιος ή κάτι με κουφαινει όταν μου προκαλεί μεγάλη έκπληξη (= τρελαίνω, караφλιάζω): *Τι είναι αυτά που λες! Μας κούφανε!*

3. **κουφαινόμαι** ΠΑΘ.: κάποιος κουφαινεται όταν γίνεται κουφός: *Κουφάθηκε ο παπούς.*

η **κουφάλα** (της κουφάλας) ΟΥΣ.: η κουφάλα είναι μια βαθιά τρύπα στον κορμό ενός δέντρου: *Τα παιδιά κρύφτηκαν μέσα στην κουφάλα της γέρικης καστανιάς.*

⚠ Η λέξη κουφάλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **κουφέτο** (του κουφέτου, των κουφέτων) ΟΥΣ.: το κουφέτο είναι ένα μικρό γλύκισμα που έχει ένα αμύγδαλο στο εσωτερικό του: *Στους γάμους και στα βαφτίσια προσφέρουν κουφέτα.*

ο **κούφιος**, η **κούφια**, το **κούφιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι κούφιο, από μέσα είναι άδειο: *Η γάτα κρύφτηκε μέσα σ' έναν κούφιο κορμό δέντρου.*

2. κούφιο λέμε κάτι όταν από μέσα είναι χαλασμένο: *Τα περισσότερα καρύδια που άνοιξε ήταν μέσα κούφια. / Είχε ένα κούφιο δόντι που τον νονούσε πολύ.*

ο **κουφός**, η **κουφή**, το **κουφό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι κουφός, δεν ακούει καθόλου ή δεν ακούει καλά: *Η γιαγιά είναι κουφή, γι' αυτό μίλα της πιο δυνατά.*

ο **κοφτερός**, η **κοφτερή**, το **κοφτερό** ΕΠΙΘ.:

1. κοφτερό είναι ένα μαχαίρι, ένα πριόνι κτλ. που κόβει καλά (= αιχμηρός): *Πάρε ένα κοφτερό μαχαίρι για να κόψεις το κρέας.*

2. λέμε ότι κάποιος έχει κοφτερό μυαλό όταν είναι πολύ έξυπνος: *Τον θαυμάζω για το κοφτερό του μυαλό.*

το **κοχύλι** (του κοχυλιού, των κοχυλιών) ΟΥΣ.: το κοχύλι είναι το όστρακο που βρίσκεται γύρω από το σώμα ορισμένων ζώων που ζουν στη θάλασσα, όπως για παράδειγμα των στρειδιών, των μυδιών κτλ.: *Μάζεψε πολλά κοχύλια από την παραλία.*

το **κόψιμο** (του κοψίματος, των κοψιμάτων) ΟΥΣ.:

1. το κόψιμο είναι αυτό που κάνουμε όταν κόβουμε κάτι: *Τους έδειξε πώς γίνεται το σωστό κόψιμο του κρέατος. / Τα νύχια σου θέλουν κόψιμο.*

2. το κόψιμο είναι ο τρόπος με τον οποίο έχει κοπεί κάτι: *Το κόψιμο των μαλλιών σου είναι πολύ ωραίο. (= κούρεμα)*

3. το κόψιμο είναι η πληγή που έγινε από μαχαίρι, ξυράφι κτλ.: *Έχει ένα κόψιμο στο μάγουλο από το ξύρισμα.*

4. το κόψιμο είναι αυτό που κάνουμε όταν σταματάμε κάποια συνήθεια: *Δε με δυσκόλεψε καθόλου το κόψιμο του τσιγάρου.*

5. μας πιάνει κόψιμο όταν έχουμε διάρροια: *Τον πείραξε το φαγητό και τον έπιασε κόψιμο.*

το **κραγιόν** ΟΥΣ.: το κραγιόν είναι χρωματιστή ουσία που τη χρησιμοποιούν οι γυναίκες για να βάψουν τα χείλη τους: *Έβαψε τα χείλη της με κόκκινο κραγιόν.*

⚠ Η λέξη κραγιόν δεν κλίνεται.

το **κραγιόνι** (του κραγιονιού, των κραγιονιών) ΟΥΣ.: το κραγιόνι είναι μολύβι ζωγραφικής με χρώμα: *Τα τραπέζι ήταν γεμάτο μπογιές, μαρκαδόρους και κραγιόνια για να ζωγραφίζουν τα παιδιά.*

κράζω (έκραξα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. **κράζει** 3^ο ΠΡ.: κράζει ο κόρακας και άλλα πουλιά όταν βγάζουν μια φωνή που μοιάζει με τον ήχο "κρα κρα" (= κρώζει): *Ο παπαγάλος έκραζε από ενθουσιασμό.*

2. **κράζουμε** όταν φωνάζουμε πολύ δυνατά (= κραυγάζω): *Μην κράζεις, γιατί με ξεκούφανες!*

3. **κράζουμε** κάποιον όταν τον μαλώνουμε για κάτι (= αποδοκιμάζω, επιπλήττω): *Έκραζαν τον τερματοφύλακα που δεν έπιασε την μπάλα. / Με κράζει ό,τι και να κάνω.*

το **κρανίο** (του κρανίου, των κρανίων) ΟΥΣ.: κρανίο λέμε τα κόκαλα του κεφαλιού: *Τραυματίστηκε σοβαρά κι έπαθε κάταγμα στο κρανίο.*

το **κράνος** (του κράνους, των κρανών) ΟΥΣ.: το κράνος είναι κάλυμμα για το κεφάλι, που το φοράνε οι στρατιώτες, οι οδηγοί μοτοσικλέτας κτλ. για προστασία: *Οι οδηγοί μοτοσικλέτας πρέπει οπωσδήποτε να φοράνε κράνος όταν οδηγούν.*

το **κρασί** (του κρασιού, των κρασιών) ΟΥΣ.: το κρασί είναι αλκοολούχο ποτό που φτιάχνεται από χυμό σταφυλιού (= οίνος): *Προτιμάει το άσπρο από το κόκκινο κρασί.*

κρατάω/κρατώ (κράτησα), **κρατιέμαι/κρατούμαι** (κρατήθηκα, κρατημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν έχουμε κάτι μέσα στο χέρι ή στα χέρια μας, το κρατάμε (= πιάνω): *Κρατούσε με το ένα χέρι την τσάντα και με το άλλο την ομπρέλα. / Κρατούσε μια ανθοδέσμη.*

2. όταν κρατάμε κάτι, το έχουμε πάνω μας ή μαζί μας (= μου βρίσκεται): *Μπορείς να πληρώσεις; Δεν κρατάω χρήματα πάνω μου.*

3. όταν συνεχίζουμε να έχουμε κάτι και δεν το πετάμε, μπορούμε να πούμε ότι το κρατάμε (= φυλάω): *Κράτησε το παλιό του αυτοκίνητο και δεν το πούλησε. / Κρατάει ακόμα τα σχολικά βιβλία.*

4. όταν προσέχουμε και φροντίζουμε κάποιον στη θέση κάποιου άλλου, λέμε ότι τον κρατάμε (= φυλάω): *Ποιος κρατάει τα παιδιά όταν λείπεις στη δουλειά;*

5. όταν κρατάμε τραπέζι, εισιτήριο κτλ., κανονίζουμε να το φυλάξουν για εμάς και να μην το δώσουν σε άλλον (= κλείνω): *Έχω κρατήσει τραπέζι για οκτώ άτομα.*

6. όταν κάνουμε αυτό που είπαμε ή υποσχεθήκαμε, τότε λέμε ότι το κρατάμε (= τηρώ ≠ αθετώ): *Το υποσχέθηκε, και πιστεύω ότι θα κρατήσει το λόγο του.*

7. όταν κάνουμε κάτι να μείνει σε ορισμένη θέση ή κατάσταση, λέμε ότι το κρατάμε σε αυτή τη θέση: *Έβαλε μια καρέκλα για να κρατήσει την πόρτα ανοιχτή. / Κρατήστε το κεφάλι όρθιο και τα χέρια τεντωμένα. / Μη με κρατάς σε αγωνία, πες μου το!*

8. όταν μπορούμε και κρατάμε τα συναισθήματά μας, δεν τα δείχνουμε (= συγκρατώ): *Μπορεί και κρατάει τα νεύρα του. / Δεν μπόρεσα να κρατήσω τα γέλια μου.*

9. **κρατάει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι κρατάει όταν συνεχίζει να βρίσκεται σε καλή κατάσταση (= διατηρείται, αντέχει ≠ χαλάει): *Το τυρί δεν κρατάει εκτός ψυγείου.*

10. **κρατάει** 3^ο ΠΡ.: κάτι που συνεχίζει να υπάρχει ή να γίνεται λέμε ότι κρατάει (= διαρκεί): *Η συζήτηση κράτησε δύο ώρες.*

11. **κρατιέμαι** ΠΑΘ.: όταν κρατιόμαστε από κάπου, πιανόμαστε από εκεί για να στηριχτούμε (= πιάνομαι): *Κρατήσου από το κάγκελο όταν κατεβαίνεις τη σκάλα.*

12. **κρατούμαι** ΠΑΘ.: όταν κάποιος κρατείται, βρίσκεται στη φυλακή ή αλλού και δεν τον αφήνουν να φύγει: *Συνελήφθησαν και κρατούνται στο αστυνομικό τμήμα.*

ΕΚΦΡ. από πού κρατάει η σκούφια του, κρατάω κακία, κρατάω μούτρα, κρατάω μυστικό, κρατάω σε απόσταση, κρατάω συντροφιά, κρατάω την αναπνοή μου, κρατάω το στόμα μου κλειστό, κρατάω χαρακτήρα

κρατάω κακία ΕΚΦΡ.: όταν κρατάμε κακία σε κάποιον, δεν ξεχνάμε το κακό που μας έκανε και θέλουμε να του το ανταποδώσουμε: *Έλα, μη μου κρατάς κακία, ένα αστειό πήγα να κάνω!*

κρατάω μούτρα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κρατάμε μούτρα σε κάποιον όταν δεν του μιλάμε για να του δείξουμε ότι είμαστε θυμωμένοι μαζί του: *Μου κρατάει μούτρα που δεν τον κάλεσα στο πάρτι μου.*

κρατάω μυστικό ΕΚΦΡ.: όταν κρατάμε ένα μυστικό, δεν το φανερώνουμε, δεν το λέμε στους άλλους: *Μην τον εμπιστεύεσαι, γιατί δεν κρατάει μυστικό.*

κρατάω σε απόσταση ΕΚΦΡ.: όταν κρατάμε κάποιον σε απόσταση, δεν τον αφήνουμε να γίνει πολύ φίλος μας: *Τον ξέρω χρόνια, αλλά πάντα με κρατάει σε απόσταση.*

κρατάω συντροφιά ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος μας κρατάει συντροφιά, μας κάνει να μη νιώθουμε μοναξιά (= κάνω παρέα): *Κάθε βράδυ τού κρατάει συντροφιά το ραδιόφωνο.*

κρατάω την αναπνοή μου και κρατάω την ανάσα μου ΕΚΦΡ.:

1. το λέμε όταν σταματάμε για λίγο να αναπνέουμε: *Μπορεί να κρατήσει την αναπνοή του πάνω από δύο λεπτά κάτω από το νερό.*

2. το λέμε για κάποιον όταν περιμένει με αγωνία να ακούσει ή να δει κάτι σημαντικό: *Οι θεατές κρατούσαν την αναπνοή τους όσο ο ακροβάτης περπατούσε στο τεντωμένο σχοινί.*

κρατάω το στόμα μου κλειστό ΕΚΦΡ.: όταν κρατάμε το στόμα μας κλειστό, δεν αποκαλύπτουμε πράγματα που είναι μυστικά (≠ ανοίγω το στόμα μου): *Μπορείς να τον εμπιστεύεσαι, ξέρει να κρατάει το στόμα του κλειστό.*

κρατάω χαρακτήρα ΕΚΦΡ.: όταν κρατάμε χαρακτήρα, μένουμε σταθεροί στις αποφάσεις μας: *Δε θα φάω γλυκό, κάνω δίαιτα και θα κρατήσω χαρακτήρα!*

το **κράτημα** (του κρατήματος, των κρατημάτων) ΟΥΣ.:

1. το κράτημα είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν κρατάει κάτι ή κάποιον (= πιάσιμο): *Το κράτημα του μωρού σας από το χέρι.*

2. όταν ένα αυτοκίνητο ή άλλο μέσο συγκοινωνίας έχει κράτημα, δε γλιστράει εύκολα στο δρόμο: *Το λάστιχα αυτά προσφέρουν στο αυτοκίνητο πολύ καλό κράτημα.*

ο **κρατήρας** (του κρατήρα, των κρατήρων) ΟΥΣ.:

1. ο κρατήρας είναι η στρογγυλή τρύπα στην κορυφή του ηφαιστείου: *Μετά την έκρηξη έβγαιναν καπνός και λάβα από τον κρατήρα.*

2. ο κρατήρας είναι η στρογγυλή τρύπα που δημιουργείται στην επιφάνεια ενός πλανήτη

από κομμάτια βράχων που έχουν πέσει από το διάστημα: *Εξωτερικά η Σελήνη είναι γεμάτη όρη, πεδιάδες και κρατήρες.*

ο **κρατικός**, η **κρατική**, το **κρατικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι κρατικό, έχει σχέση με το κράτος (≠ ιδιωτικός): *Σε όλες τις μεγάλες πόλεις υπάρχουν κρατικά νοσοκομεία.*

το **κράτος** (του κράτους, των κρατών) ΟΥΣ.:

1. κράτος λέμε αλλιώς τη χώρα: *Η Ιταλία είναι κράτος της Ευρώπης.*

2. το κράτος είναι η κυβέρνηση μιας χώρας (= πολιτεία): *Το κράτος επιβάλλει φόρους στους πολίτες.*

ο **κρατούμενος** (του κρατουμένου, των κρατουμένων), η **κρατούμενη** (της κρατούμενης) ΟΥΣ.: ο κρατούμενος είναι ο φυλακισμένος: *Τα κελιά των κρατουμένων είναι απομακρυσμένα το ένα από το άλλο.*

κραυγάζω (κραύγασα) ΡΗΜ.: κραυγάζει ένας άνθρωπος ή ένα ζώο όταν φωνάζει δυνατά (= ουρλιάζω, ξεφωνίζω, κράζω): *"Γκολ!" κραύγασε ο παρουσιαστής. / Κραύγαζαν οι λύκοι μέσα στη νύχτα.*

η **κραυγή** (της κραυγής, των κραυγών) ΟΥΣ.: η κραυγή είναι η πολύ δυνατή φωνή ανθρώπου ή ζώου (= ουρλιαχτό, ξεφωνητό ≠ ψίθυρος): *Το κοινό ξέσπασε σε κραυγές και χειροκροτήματα. / Ακούγονταν από το βουνό οι κραυγές των άγριων ζώων.*

το **κρέας** (του κρέατος, των κρεάτων) ΟΥΣ.:

1. το κρέας είναι η σάρκα του ζώου, που τη μαγειρεύουμε και την τρώμε: *Μπορείς να βρεις ποικιλία κρεάτων στο κρεοπωλείο. / Φάγαμε βραστό κρέας.*

2. το κρέας είναι η σάρκα του ανθρώπινου σώματος: *Είναι πολύ αδύνατη, δεν έχει καθόλου κρέας πάνω της.*

το **κρεβάτι** (του κρεβατιού, των κρεβατιών) ΟΥΣ.: το κρεβάτι είναι το έπιπλο όπου ξαπλώνουμε για να κοιμηθούμε ή να ξεκουραστούμε (= κλίνη): *Είναι αργά, όλοι στα κρεβάτια σας και ύπνο!*

ΕΚΦΡ. πέφτω στο κρεβάτι

η **κρεβατοκάμαρα** (της κρεβατοκάμαρας) ΟΥΣ.: η κρεβατοκάμαρα είναι το δωμάτιο όπου κοιμόμαστε (= υπνοδωμάτιο): *Το διαμέρισμά τους έχει δύο κρεβατοκάμαρες.*

⚠ Η λέξη κρεβατοκάμαρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **κρέμα** (της κρέμας, των κρεμών) ΟΥΣ.:

1. η κρέμα είναι το παχύ κιτρινωπό υγρό που βγαίνει από το γάλα και το χρησιμοποιούμε σε φαγητά και σε γλυκά: *Η μακαρονάδα καρμπονάρα θέλει μπόλικη κρέμα γάλακτος.*

2. η κρέμα είναι ένα είδος γλυκού που το φτιάχνουμε με γάλα, ζάχαρη, υγιά και διάφορα άλλα υλικά: *Έφτιαξε την κρέμα σοκολάτας που αρέσει πολύ στα παιδιά της.*

3. η κρέμα είναι μια αλοιφή που τη βάζουμε στο δέρμα μας, συνήθως για προστασία: *Μη βγεις στον ήλιο χωρίς αντιηλιακή κρέμα.*

η **κρεμάλα** (της κρεμάλας) ουσ.:

1. η κρεμάλα είναι ένα ξύλινο πλαίσιο που το χρησιμοποιούσαν παλιότερα για να σκοτώνουν τους εγκληματίες, κρεμώντας τους από εκεί με ένα σκοινί γύρω από το λαιμό (= αγχόνη): *Τους δολοφόνους τούς εκτελούσαν στην κρεμάλα.*

2. η κρεμάλα είναι ένα παιχνίδι με λέξεις, κατά το οποίο ο ένας παίκτης έχει πολύ λίγες ευκαιρίες στη διάθεσή του για να μαντέψει τη λέξη του άλλου παίκτη

△ Η λέξη κρεμάλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **κρεμάστρα** (της κρεμάστρας, των κρεμαστρών) ουσ.:

1. η κρεμάστρα είναι ένα αντικείμενο που το χρησιμοποιούμε για να κρεμάμε τα πουκάμισα, τα παντελόνια, τις φούστες κτλ. μέσα στην ντουλάπα μας: *Για να μη μένουν σημάδια από την κρεμάστρα στους ώμους των ρούχων σας, να βάζετε παλιές βάτες όταν τα κρεμάτε.*

2. η κρεμάστρα είναι ένα αντικείμενο που το στερεώνουμε στον τοίχο για να κρεμάμε τα μπουφάν, τα παλτά, τα καπέλα κτλ.: *Το παλτό σου είναι πάνω στην κρεμάστρα της εισόδου.*

κρεμάω/κρεμώ (κρέμασα), **κρεμιέμαι** (κρεμάστηκα, κρεμασμένος) ρημ.:

1. όταν κρεμάμε κάτι, το στερεώνουμε σε κάποιο ψηλό σημείο, έτσι ώστε το κάτω μέρος του να μην ακουμπάει στο έδαφος (≠ ξεκρεμάω): *Κρέμασε το σακάκι στην κρεμάστρα. / Κρέμασαν ένα μοντέρνο φωτιστικό στο σαλόνι.*

2. κρεμάνε κάποιον όταν τον σκοτώνουν, σφίγγοντας ένα σκοινί γύρω από το λαιμό του, ενώ τα πόδια του δεν πατάνε στο έδαφος: *Κρέμασαν το δικτάτορα για να τον τιμωρήσουν.*

3. κρεμιέμαι παθ.: όταν κρεμιέμαι από κάπου, κρατιέμαι από εκεί, έχοντας τα πόδια μου στον αέρα: *Έτρεξε στην αγκαλιά της και κρεμάστηκε από το λαιμό της.*

το **κρεμμύδι** (του κρεμμυδιού, των κρεμμυδιών) ουσ.:

1. το κρεμμύδι είναι ένα φυτό που έχει βολβό, έντονη μυρωδιά και μεγάλα πράσινα φύλλα που έχουν κυλινδρικό σχήμα: *Τα κρεμμύδια είναι μονοετή φυτά.*

2. κρεμμύδι λέμε και το βολβό του κρεμμυδιού, που το βάζουμε στα φαγητά ή στις σαλάτες και μας κάνει να κλαίμε όταν το καθαρίζουμε ή το κόβουμε: *Καθαρίζει και κόβει το κρεμμύδι για να το τσιγαρίσει στην κατσαρόλα.*

κρέμομαι ρημ.:

1. κρέμεται 3^ο πρ.: κάτι κρέμεται όταν στηρίζεται με το πάνω μέρος του από κάπου (= αιωρούμαι): *Ένας πολυέλιος κρεμόταν στο ταβάνι. / Τα σταφύλια κρέμονταν από την κληματαριά.*

2. κρεμόμαστε από κάποιον όταν δεν κάνουμε κάτι χωρίς τη βοήθειά του (= εξαρτώμαι): *Κρέμεται από τις αποφάσεις των άλλων.*

△ Η λέξη κρέμομαι έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

ΕΚΦΡ. κρέμομαι από μια κλωστή, κρέμομαι από τα χείλη

κρέμομαι από μια κλωστή ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος ή κάτι κρέμεται από μια κλωστή όταν βρίσκεται σε κρίσιμη κατάσταση: *Μετά το ατύχημα η ζωή του κρέμεται από μια κλωστή.*

κρέμομαι από τα χείλη ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κρεμόμαστε από τα χείλη κάποιου όταν μας γοητεύει ο τρόπος που μιλάει και τον ακούμε με μεγάλη προσοχή: *Την ώρα που μιλούσε όλοι κρέμονταν απ' τα χείλη του!*

το **κρεοπωλείο** (του κρεοπωλείου, των κρεοπωλείων) ουσ.: το κρεοπωλείο είναι το κατάστημα που πουλάει κρέας: *Αγόρασε μπριζόλες από το κρεοπωλείο.*

ο **κρεοπώλης** (του κρεοπώλη, των κρεοπωλών), η **κρεοπώλισσα** (της κρεοπώλισσας) ουσ.: ο κρεοπώλης είναι ο ιδιοκτήτης κρεοπωλείου, που κόβει και πουλάει το κρέας: *Ζήτησε από τον κρεοπώλη να του κόψει ένα κιλό μοσχάρισι κιμά.*

η **κρέπα** (της κρέπας, των κρεπών) ουσ.: η κρέπα είναι ένα είδος πολύ λεπτής ζύμης, που την ψήνουμε συνήθως στο τηγάνι και τη γεμίζουμε με διάφορα υλικά: *Έφτιαξε κρέπες με σοκολάτα.*

το **κριάρι** (του κριαριού, των κριαριών) ουσ.: το κριάρι είναι το αρσενικό πρόβατο, που έχει δυνατά κέρατα: *Τα κριάρια έχουν στριφογυριστά κέρατα.*

το **κριθαράκι** ουσ.: το κριθαράκι είναι είδος ζυμαρικού που το χρησιμοποιούμε σε σούπες ή σε άλλα φαγητά: *Φάγαμε μοσχάρι κοκκινιστό με κριθαράκι.*

△ Η λέξη κριθαράκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **κριθάρι** (του κριθαριού, των κριθαριών) ουσ.:

1. το κριθάρι είναι φυτό που μοιάζει με το σιτάρι και ανήκει στα δημητριακά: *Θέριζαν το κριθάρι με το δρεπάνι και το έδεναν σε μεγάλα δεμάτια.*

2. το κριθάρι είναι ο σπόρος του κριθαριού, από τον οποίο φτιάχνεται το αλεύρι, η μπίρα, το ούισκι κτλ.: *Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι παρασκεύαζαν την μπίρα από κριθάρι και πρόσθεταν χουρμάδες για να βελτιώσουν τη γεύση της.*

ο **κρίκος** (του κρίκου, των κρίκων) ουσ.:

1. ο κρίκος είναι ένα μικρό αντικείμενο από μέταλλο που το σχήμα του μοιάζει με δαχτυλίδι: *Πολλοί κρίκοι ενωμένοι μεταξύ τους κάνουν μια αλυσίδα.*

2. κρίκοι πληθ.: οι κρίκοι είναι τα σκουλαρίκια που έχουν το σχήμα κρίκου: *Φοράει ασημένιους κρίκους στα αυτιά.*

3. κρίκοι ΠΛΗΘ. (ΑΘΛΗΤ.): οι κρίκοι είναι όργανο γυμναστικής που αποτελείται από δύο κρίκους κρεμασμένους με σκοινί σε ένα ψηλό σημείο: *Ο αθλητής πιάνεται από τους κρίκους για να κάνει ασκήσεις.*

το **κρίμα** (του κρίματος, των κρίμάτων) ΟΥΣ.:
1. το κρίμα είναι κάτι κακό που κάνουμε (= αμαρτία): *Έκανε πολύ κακό σε άλλους και τώρα που γέρασε πληρώνει τα κρίματά του.*
2. κρίμα είναι καθετί που γίνεται άδικα ή από κακή τύχη: *Θα είναι κρίμα να χαλάσει η φιλία μας για μια παρεξήγηση.*
ΕΚΦΡ. είναι κρίμα

το **κρίνο** (του κρίνου, των κρίνων) ΟΥΣ.: ο κρίνος: *Στόλισε τα βάζα με άσπρα κρίνα.*

ο **κρίνος** (του κρίνου, των κρίνων) ΟΥΣ.:
1. ο κρίνος είναι ένα φυτό που καλλιεργείται για τα λουλούδια του, που μοιάζουν με καμπάνες: *Φύτεψε τους κρίνους στο γλαστράκι.*
2. ο κρίνος είναι το λουλούδι που βγάζει αυτό το φυτό: *Μου έφερε μία ανθοδέσμη με άσπρους κρίνους.*

κρίνω (έκρινα), **κρίνομαι** (κρίθηκα, κριμένος) ΡΗΜ.:

1. κρίνουμε κάτι όταν σχηματίζουμε μια γνώμη για αυτό: *Μην κρίνεις τους ανθρώπους από το ντύσιμό τους. / Ο γιατρός έκρινε ότι η κατάσταση του δεν είναι ανησυχητική. (= θεωρώ)*
2. κρίνουμε κάποιον σε διαγωνισμό ή σε δικαστήριο όταν αποφασίζουμε κάτι για αυτόν: *Το δικαστήριο τον έκρινε ένοχο για ληστεία. / Η επιτροπή τον έκρινε αυστηρά και τον απέρριψε.*
3. κρίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι κρίνει κάτι άλλο, το πρώτο επηρεάζει το δεύτερο (= καθορίζει): *Το τελευταίο γκολ έκρινε το αποτέλεσμα του αγώνα.*

ο **κρίσιμος**, η **κρίσιμη**, το **κρίσιμο** ΕΠΙΘ.:
1. όταν κάτι είναι κρίσιμο, έχει αποφασιστική σημασία για την εξέλιξη μιας κατάστασης: *Η σημερινή τους συνάντηση είναι κρίσιμη για το μέλλον της χώρας.*
2. όταν η κατάσταση της υγείας κάποιου είναι κρίσιμη, μας κάνει να ανησυχούμε ή να φοβόμαστε για τη ζωή του (= σοβαρός): *Ο ασθενής βρίσκεται στο νοσοκομείο σε κρίσιμη κατάσταση.*

το **κρισκράφτ** ΟΥΣ.: το κρισκράφτ είναι ένα μικρό σκάφος που κινείται με μεγάλη ταχύτητα: *Τους τουρίστες μεταφέρουν πλέον στις παραλίες γρήγορα κρισκράφτ και όχι οι παραδοσιακές βάρκες.*

⚠ Η λέξη κρισκράφτ δεν κλίνεται.

η **κριτική** (της κριτικής, των κριτικών) ΟΥΣ.:
1. κριτική είναι το να λέμε τη γνώμη μας για κάποιον, σχολιάζοντας τα λάθη και τις αδυναμίες του: *Ο προπονητής έκανε κριτική στους παίκτες για τον τρόπο που έπαιξαν.*
2. η κριτική είναι ένα άρθρο στο οποίο κάποιος εκφράζει τη γνώμη του για ένα έργο, για μια

ταινία, για μια έκθεση κτλ.: *Για την ταινία γράφτηκαν πολύ καλές κριτικές σε όλα τα έντυπα.*

τα **κροκοδείλια δάκρυα** ΕΚΦΡ.: έτσι λέμε το ψεύτικο κλάμα: *Μην την πιστεύεις, κροκοδείλια δάκρυα είναι αυτά που ρίχνει.*

ο **κροκόδειλος** (του κροκόδειλου, των κροκόδειλων) ΟΥΣ.: ο κροκόδειλος είναι ένα μεγάλο ερπετό με μακριά ουρά, κοντά πόδια και μεγάλα σαγόνια, που ζει σε ποτάμια και λίμνες στις ζεστές χώρες: *Στον ποταμό Αμαζόνιο ζουν πολλοί κροκόδειλοι.*

ο **κρόκος** (του κρόκου, των κρόκων) ΟΥΣ.: ο κρόκος είναι το κίτρινο μέρος του αυγού (= κροκάδι, λέκιθος): *Ξεχώρισε τον κρόκο από το ασπράδι του αυγού για να φτιάξει το γλυκό.*

ο **κροταλίας** (του κροταλία, των κροταλιών) ΟΥΣ.: ο κροταλίας είναι δηλητηριώδες φίδι: *Η ουρά του κροταλία κάνει έναν χαρακτηριστικό θόρυβο όταν σέρνεται.*

ο **κρόταφος** (του κροτάφου, των κροτάφων) ΟΥΣ.: ο κρόταφος είναι το μέρος του κεφαλιού που βρίσκεται ανάμεσα στην άκρη του ματιού και στο αυτί και απλώνεται δεξιά και αριστερά από το μέτωπο: *Τον απειλούσε με το πιστόλι στον κρόταφο. / Τα μαλλιά του άσπρισαν στους κροτάφους.*

η **κροτίδα** (της κροτίδας, των κροτίδων) ΟΥΣ.: η κροτίδα είναι ένα μικρό πυροτέχνημα που κάνει μεγάλο θόρυβο όταν σκάει (= βαρελότο): *Έριχναν κροτίδες και πυροτεχνήματα για να γιορτάσουν τη νίκη της ομάδας τους.*

ο **κρότος** (του κρότου, των κρότων) ΟΥΣ.: ο κρότος είναι ο δυνατός θόρυβος που διαρκεί λίγο και μας ξαφνιάζει: *Τα βεγγαλικά έσκασαν με κρότο στον ουρανό.*

η **κρουαζιέρα** (της κρουαζιέρας, των κρουαζιερών) ΟΥΣ.: κρουαζιέρα λέμε το ταξίδι αναψυχής με μεγάλο πλοίο: *Πήγαν κρουαζιέρα στα νησιά του Αιγαίου.*

το **κρουασάν** ΟΥΣ.: το κρουασάν είναι είδος μικρού ψωμιού που είναι αφράτο, έχει σχήμα μισοφέγγαρου και έχει γλυκιά ή αλμυρή γεύση: *Πήγε στο φούρνο να πάρει ζεστά κρουασάν με γέμιση σοκολάτας.*

⚠ Η λέξη κρουασάν δεν κλίνεται.

τα **κρουστά** (των κρουστών) ΟΥΣ.: τα κρουστά είναι μουσικά όργανα όπως τα τύμπανα, κύμβαλα κτλ., που βγάζουν ήχο όταν ο μουσικός τα χτυπάει με κάποιο ραβδί ή με το χέρι: *Το τουμπερλέκι ανήκει στα κρουστά.*

κρύβομαι πίσω από το δάχτυλό μου ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν κάνει πως δε βλέπει κάτι που είναι φανερό σε όλους: *Όλοι κρύβονται πίσω από το δάχτυλό τους λες και δε γνωρίζουν τι συμβαίνει στα πανεπιστήμια σήμερα.*

κρύβω (έκρυψα), **κρύβομαι** (κρύφτηκα, κρυμμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν βάζουμε κάποιον ή κάτι σε κάποιο μέρος για να μην μπορούν να τους βρουν, τους κρύβουμε ($\neq$ εμφανίζω): *Έκρυψε τις φωτογραφίες μέσα στο συρτάρι. / Έκρυβε τον κατάδικο στο υπόγειο.*

2. όταν κρύβουμε κάτι, δεν αφήνουμε τους άλλους να μάθουν τι σκεφτόμαστε ή τι νιώθουμε (= αποσιωπώ, αποκρύπτω $\neq$ φανερώνω, εκδηλώνω, αποκαλύπτω): *Δεν έκρυψε την απογοήτευσή του. / Δε σου έκρυψα ποτέ την αλήθεια.*

3. κρύβει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι κρύβει κάτι άλλο, το σκεπάζει και δεν το αφήνει να φαίνεται: *Τα σύννεφα έκρυβαν τον ήλιο. / Φορούσαν μάσκες για να κρύψουν τα πρόσωπά τους.*

4. κρύβομαι ΠΛΘ.: όταν κρυβόμαστε, πηγαίνουμε σε μυστικό μέρος, όπου δεν μπορεί κανένας να μας δει ή να μας βρει ($\neq$ εμφανίζομαι, φανερώνομαι): *Κρύφτηκε κάτω από το τραπέζι. / Κρυβόταν από την αστυνομία.*

ΕΚΦΡ. κρύβομαι πίσω από το δάχτυλό μου

το **κρύο** (του κρύου, των κρύων) ΟΥΣ.:

1. κρύο λέμε τον κρύο καιρό ή την πολύ χαμηλή θερμοκρασία (= ψύχρα $\neq$ ζεστή): *Ντύσου καλά γιατί κάνει κρύο.*

2. κρύα ΠΛΘ.: τα κρύα είναι οι μέρες που κάνει πολύ κρύο ($\neq$ ζέστες): *Στα μεγάλα κρύα, ανάβουμε και το τζάκι.*

το **κρουολόγημα** (του κρουολογήματος, των κρουολογημάτων) ΟΥΣ.: το κρουολόγημα είναι μια συνηθισμένη αρρώστια, που την παθαίνει κανείς όταν κάνει κρύο και ο οργανισμός του είναι αδύναμος (= κρύωμα): *Όταν παθαίνεις κρουολόγημα, έχεις συνάχι, βήχα, πονοκέφαλο και πυρετό.*

το **κρουοπάγημα** (του κρουοπαγήματος, των κρουοπαγήματων) ΟΥΣ.: όταν κάποιος παθαίνει κρουοπαγήματα, παγώνουν τα χέρια ή τα πόδια του από το υπερβολικό κρύο: *Οι ορειβάτες περπατούσαν μέρες στα χιόνια και έπαθαν κρουοπαγήματα.*

ο **κρύος**, η **κρύα**, το **κρύο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι κρύο, η θερμοκρασία του είναι χαμηλή ή χαμηλότερη από το κανονικό (= ψυχρός $\neq$ ζεστός, θερμός): *Ένας κρύος αέρας πάγωσε όλη την κοιλιάδα. / Τα χέρια μου είναι κρύα γιατί τα είχα στα νερά.*

2. κρύος είναι ένας άνθρωπος που δε δείχνει αυτά που νιώθει (= τυπικός $\neq$ εγκάρδιος): *Είναι ένας κρύος άνθρωπος που φαίνεται ότι δεν έχει αγαπήσει ποτέ στη ζωή του.*

3. λέμε ότι κάποιος είναι κρύος όταν αυτά που λέει ή κάνει δεν είναι ούτε έξυπνα ούτε αστεία (= ανόητος, σαχλός): *Κανείς δε γελοούσε με τα κρύα ανέκδοτα που έλεγε.*

ΕΚΦΡ. αφήνω στα κρύα του λουτρού, με λούζει κρύος ιδρώτας, μένω στα κρύα του λουτρού, σαν τα κρύα νερά

το **κρυπτόλεξο** (του κρυπτόλεξου, των κρυπτόλεξων) ΟΥΣ.: το κρυπτόλεξο είναι ένα παιχνίδι, κατά το οποίο πρέπει να βρούμε λέξεις που είναι κρυμμένες σε ένα μεγάλο τετράγωνο με πολλά κουτάκια: *Αναζητήστε τις κρυμμένες λέξεις στο κρυπτόλεξο.*

το **κρύσταλλο** (του κρυστάλλου, των κρυστάλλων) ΟΥΣ.:

1. το κρύσταλλο είναι ένα λαμπερό, καθαρό γυαλί από το οποίο φτιάχνονται ακριβά ποτήρια, βάζα κτλ.: *Χειροποίητο τραπέζι με επιφάνεια από κρύσταλλο.*

2. λέμε κρύσταλλο κάτι που είναι καθαρό και λαμπερό ή παγωμένο: *Το νερό με το ειδικό φίλτρο καθάρισε κι έγινε κρύσταλλο. / Το νερό της λίμνης ήταν παγωμένο σαν κρύσταλλο.*

κρυφά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι κρυφά, το κάνουμε με τέτοιο τρόπο ώστε να μην το καταλάβουν οι άλλοι (= μυστικά $\neq$ φανερά): *Έφυγαν κρυφά μες στη νύχτα.*

ο **κρυφός**, η **κρυφή**, το **κρυφό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι κρυφό, δεν είναι γνωστό στους άλλους (= μυστικός $\neq$ φανερός): *Δεν ήθελε να φανερώσει σε κανέναν το μεγάλο κρυφό έρωτά του.*

το **κρυφτό** (του κρυφτού) ΟΥΣ.: το κρυφτό είναι παιδικό παιχνίδι, κατά το οποίο ένα παιδί κλείνει τα μάτια του, μετράει μέχρι να κρυφτούν τα άλλα και μετά ψάχνει να τα βρει: *Τα παιδιά παίζουν κρυφτό στην αυλή.*

⚠ Η λέξη κρυφτό δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **κρυψώνα** (της κρυψώνας, των κρυψώνων) ΟΥΣ.: η κρυψώνα είναι το μέρος όπου κάποιος κρύβει κάτι ή όπου κρύβεται ο ίδιος: *Βρήκε μια καλή κρυψώνα για να τρυπώνει όταν παίζουν κρυφτό.*

κρυώνω (κρύωσα, κρυωμένος) ΡΗΜ.:

1. κρυώνουμε όταν νιώθουμε κρύο ($\neq$ ζεσταίνομαι): *Κρύωσα χωρίς το μπουφάν.*

2. όταν κρυώνουμε, παθαίνουμε κρουολόγημα και αρρωσταίνουμε (= κρουολώ, πουντιάζω): *Έχει συνάχι γιατί κρύωσε.*

3. κρυώνει 3^ο ΠΡ.: κάτι κρυώνει όταν γίνεται κρύο ($\neq$ ζεσταίνομαι): *Έβαλε το νερό στο ψυγείο για να κρυώσει.*

4. κρυώνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι μας κρυώνει όταν δεν είναι πολύ φιλικό (= ψυχραίνει): *Τον κρύωσε η συμπεριφορά του φίλου του.*

ΕΚΦΡ. το φυσάω και δεν κρυώνει

το **κτήμα** (του κτήματος, των κτημάτων) ΟΥΣ.:

1. το κτήμα είναι ένα κομμάτι γης που ανήκει σε κάποιον και μπορεί να καλλιεργηθεί: *Έχει ένα κτήμα λίγο έξω από το χωριό, που το καλλιεργεί φυτεύοντας πατάτες.*

2. όταν κάποιος ή κάτι είναι κτήμα μας, μας ανήκει (= ιδιοκτησία): *Είσαι ελεύθερος, δεν είσαι κτήμα κανενός, γι' αυτό θα αποφασίσεις μόνος σου τι θα κάνεις.*

το **κτηνιατρείο** (του κτηνιατρείου, των κτηνιατρείων) ΟΥΣ.: το κτηνιατρείο είναι το ιατρείο

για τα ζώα: *Πήγε τον άρρωστο σκύλο του στο κτηνιατρείο.*

ο **κτηνίατρος**, η **κτηνίατρος** (του/της κτηνιάτρου, των κτηνιάτρων) ουσ.: ο κτηνίατρος είναι ο γιατρός που θεραπεύει τα άρρωστα ζώα: *Ο κτηνίατρος έκανε το εμβόλιο για λύσσα στο σκύλο.*

το **κτήνος** (του κτήνους, των κτηνών) ουσ.:

1. παλιότερα, κτήνος έλεγαν το ζώο: *Σε στάβλο δε ζουν οι άνθρωποι αλλά τα κτήνη.*

2. (ΜΕΙΣΤ.) κτήνος λέμε τον απολίτιστο και βάρβαρο άνθρωπο: *Ποιο κτήνος έσκισε τον πίνακα ζωγραφικής;*

η **κτηνοτροφία** (της κτηνοτροφίας) ουσ.: η κτηνοτροφία είναι το να εκτρέφουν οι άνθρωποι αγελάδες, πρόβατα κτλ. για να τα πουλήσουν ή για να πουλήσουν τα προϊόντα τους: *Οι κάτοικοι της ορεινής Κρήτης ασχολούνται με την κτηνοτροφία.*

▲ Η λέξη κτηνοτροφία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **κτηνοτρόφος**, η **κτηνοτρόφος** (του/της κτηνοτρόφου, των κτηνοτρόφων) ουσ.: ο κτηνοτρόφος είναι ο αγρότης που ασχολείται με την κτηνοτροφία: *Στα ορεινά μέρη της Ελλάδας πολλοί άνθρωποι είναι κτηνοτρόφοι.*

κτίζω (έκτισα), **κτίζομαι** (κτίστηκα, κτισμένος) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣΤ.): έτσι λέμε αλλιώς το χτίζω

το **κτίριο** (του κτιρίου, των κτιρίων) ουσ.: το κτίριο είναι κάθε κατασκευή που έχει στέγη και τοίχους, όπως ένα σπίτι, ένα εργοστάσιο, ένας ναός κτλ. (= οικοδόμημα): *Μένουν σε ένα διώροφο κτίριο. / Το θέατρο είναι ένα από τα πιο παλιά κτίρια της πόλης.*

κυβερνάω/κυβερνώ (κυβέρνησα), **κυβερνιέμαι** (κυβερνήθηκα, κυβερνημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος κυβερνάει ένα κράτος, είναι υπεύθυνος για να φτιάχνει τους νόμους, να ελέγχει την οικονομία και να ελέγχει τις δημόσιες υπηρεσίες (= διοικώ): *Κυβέρνησε δημοκρατικά τη χώρα του όσο ήταν πρωθυπουργός.*

2. όταν κάποιος κυβερνάει ένα πλοίο, ένα αεροπλάνο κτλ., το οδηγεί: *Ποιος κυβερνούσε το πλοίο όταν ναυάγησε;*

3. λέμε ότι με κυβερνάει κάτι ή κάποιος όταν με επηρεάζει σε ό,τι κάνω (= εξουσιάζω): *Δυστυχώς, φαίνεται ότι το χρήμα κυβερνάει τη ζωή των ανθρώπων.*

η **κυβέρνηση** (της κυβέρνησης, των κυβερνήσεων) ουσ.: η κυβέρνηση είναι ο πρωθυπουργός και οι υπουργοί, που έχουν την εξουσία και αποφασίζουν για όλα τα σημαντικά θέματα μιας χώρας: *Αντέδρασε η κυβέρνηση στα σχόλια της αντιπολίτευσης.*

ο **κυβερνήτης** (του κυβερνήτη, των κυβερνητών) ουσ.:

1. κυβερνήτης είναι αυτός που οδηγεί ένα πλοίο ή ένα αεροπλάνο: *Ο κυβερνήτης του πλοίου οδήγησε το πλοίο στο λιμάνι. (= καπε-*

τάνιος) / Ο κυβερνήτης προσγείωσε το αεροσκάφος. (= πιλότος)

2. κυβερνήτης λέγεται ο αρχηγός ενός κράτους σε ορισμένες χώρες: *Ορκίστηκε κυβερνήτης της Νέας Υόρκης.*

ο **κυβερνητικός**, η **κυβερνητική**, το **κυβερνητικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι κυβερνητικό, έχει σχέση με την κυβέρνηση ενός κράτους: *Η αντιπολίτευση δε συμφωνεί με τις κυβερνητικές αποφάσεις στο θέμα της παιδείας.*

ο **κύβος** (του κύβου, των κύβων) ουσ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) ο κύβος είναι ένα γεωμετρικό σχήμα που έχει έξι τετράγωνα και ίσιες επιφάνειες: *Οι πλευρές του κύβου είναι ανά δύο παράλληλες.*

2. κύβο λέμε κάθε αντικείμενο που έχει αυτό το σχήμα: *Έβαλε στον καφέ του δύο κύβους ζάχαρης.*

3. (ΜΑΘΗΜ.) ο κύβος ενός αριθμού είναι ο αριθμός που παίρνουμε όταν τον πολλαπλασιάζουμε τρεις φορές με τον εαυτό του: *Ο κύβος του 3 είναι ο αριθμός 27.*

το **κυδώνι** (του κυδωνιού, των κυδωνιών) ουσ.: το κυδώνι είναι μεγάλος κίτρινος καρπός με στρογγυλό σχήμα και χνουδωτή φλούδα, που βγαίνει από το δέντρο κυδωνιά: *Φτιάχνει κομπόστα από κυδώνια.*

το **κυκλάμινο** (του κυκλάμινου, των κυκλάμινων) ουσ.:

1. το κυκλάμινο είναι ένα χαμηλό φυτό με πλατιά φύλλα και μοβ λουλούδια: *Τα κυκλάμινα φυτρώνουν στους αγρούς το φθινόπωρο.*

2. το κυκλάμινο είναι το λουλούδι που βγάζει αυτό το φυτό: *Μάζεψα μερικά κυκλάμινα.*

ο **κύκλος** (του κύκλου, των κύκλων) ουσ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, ο κύκλος είναι το σχήμα που αποτελείται από μια κλειστή γραμμή που το κάθε σημείο της έχει την ίδια απόσταση από το σημείο που ονομάζουμε κέντρο: *Σχεδίασε έναν κύκλο με το διαβήτη.*

2. κύκλος είναι καθετί που έχει το σχήμα του κύκλου: *Από την κούραση, έχει μαύρους κύκλους γύρω από τα μάτια του. / Σχημάτισαν έναν κύκλο γύρω από το δάσκαλό τους.*

3. κύκλο λέμε την κίνηση που κάνει κάποιος ή κάτι γύρω από ένα σημείο: *Το αεροπλάνο έκανε κύκλους στον αέρα μέχρι να προσγειωθεί στο αεροδρόμιο.*

4. κύκλο λέμε την ομάδα ανθρώπων που έχουν φιλικές, συγγενικές ή επαγγελματικές σχέσεις, ή ενδιαφέρονται για τα ίδια πράγματα: *Μάθαμε για την επιτυχία του από τον κύκλο των γνωστών του.*

η **κυκλοφορία** (της κυκλοφορίας) ουσ.:

1. η κυκλοφορία είναι το να μετακινούνται τα μέσα συγκοινωνίας και οι άνθρωποι από ένα μέρος σε άλλο (= μετακίνηση): *Η κυκλοφορία στη μικρή επαρχιακή πόλη γίνεται με ποδήλατα.*

2. η κυκλοφορία είναι τα μέσα συγκοινωνίας που κινούνται σε μια περιοχή μια ορισμένη

στιγμή (= κίνηση): *Το βράδυ δεν υπάρχει μεγάλη κυκλοφορία στους δρόμους.*

3. η κυκλοφορία είναι όταν ένα προϊόν υπάρχει και πουλιέται στην αγορά: *Το κοινό περιμένει με αγωνία την κυκλοφορία του νέου του βιβλίου.*

4. η κυκλοφορία είναι το πόσα φύλλα ή πόσα κομμάτια μιας εφημερίδας, ενός περιοδικού κτλ. πουλιούνται: *Έχει μειωθεί η κυκλοφορία των εφημερίδων.*

5. η κυκλοφορία είναι η κίνηση του αίματος από την καρδιά στα υπόλοιπα σημεία του σώματος: *Η γυμναστική βελτιώνει την κυκλοφορία του αίματος.*

△ Η λέξη κυκλοφορία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **κυκλοφοριακός, η κυκλοφοριακή, το κυκλοφοριακό** επιθ.: όταν κάτι είναι κυκλοφοριακό, έχει σχέση με την κυκλοφορία των μέσων συγκοινωνίας: *Λόγω του χιονιού δημιουργήθηκε κυκλοφοριακό πρόβλημα στους δρόμους της πόλης.*

κυκλοφορώ (κυκλοφόρησα) ρημ.:

1. όταν οι άνθρωποι ή τα μέσα συγκοινωνίας κυκλοφορούν, κινούνται στους δρόμους (= μετακινούνται): *Αργά το βράδυ, κυκλοφορούν λίγα αυτοκίνητα στο κέντρο της πόλης.*

2. **κυκλοφορεί** 3^ο πρ.: το αίμα ή άλλο υγρό κυκλοφορεί όταν κινείται μέσα στον οργανισμό ή σε μια περιοχή: *Το κολύμπι βοηθάει το αίμα να κυκλοφορεί καλύτερα στους μυς. / Το νερό ζεσταίνεται και κυκλοφορεί μέσα στους σωλήνες του καλοριφέρ.*

3. **κυκλοφορεί** 3^ο πρ.: λέμε ότι ένα προϊόν κυκλοφορεί όταν υπάρχει στην αγορά και μπορούμε να το αγοράσουμε: *Κυκλοφόρησε ένα καινούριο περιοδικό για υπολογιστές.*

4. **κυκλοφορεί** 3^ο πρ.: λέμε ότι οι ειδήσεις ή τα νέα κυκλοφορούν όταν ο ένας τα λέει στον άλλο και τα μαθαίνουν πολλοί άνθρωποι (= διαδίδεται): *Κυκλοφορεί η φήμη ότι θα παραιτηθεί η κυβέρνηση.*

ο **κυκλώνας** (του κυκλώνα, των κυκλώνων) ουσ.: ο κυκλώνας είναι η θύελλα με πολύ δυνατό άνεμο, που κινείται γύρω γύρω καθώς φυσάει: *Το μάτι του κυκλώνα είναι το κέντρο του κυκλώνα, όπου η δύναμη του αέρα είναι η πιο μεγάλη.*

κυκλώνω (κύκλωσα), **κυκλώνομαι** (κυκλώθηκα, κυκλώμενος) ρημ.:

1. κυκλώνουμε μια περιοχή όταν την περικυκλώνουμε: *Η αστυνομία κύκλωσε το κτίριο για να μην ξεφύγουν οι ληστές.*

2. κυκλώνουμε κάτι όταν σχηματίζουμε έναν κύκλο γύρω από αυτό: *Κυκλώστε τη σωστή απάντηση.*

ο **κύκνος** (του κύκνου, των κύκνων) ουσ.: ο κύκνος είναι μεγάλο άσπρο πουλί με λεπτό και μακρύ λαιμό, που μοιάζει με τη χήνα και ζει κοντά σε λίμνες: *Κάθε χρόνο ξεχειμωνιάζουν στη λίμνη πλήθος υδρόβιων πουλιών, όπως κύκνοι, ερωδιό και αγριόπαπιες.*

κυλάω/κυλώ (κύλησα), **κυλιέμαι** (κυλίστηκα, κυλισμένος) ρημ.:

1. κυλάμε κάτι ή κάτι κυλάει όταν κινείται προς τα εμπρός ή προς τα κάτω και γυρίζει πολλές φορές γύρω από τον εαυτό του: *Κύλησε το λάστιχο αυτοκινήτου μέχρι το γκαράζ. (= τσουλάω) / Μια χιονοστιβάδα κύλησε από την κορυφή του βουνού. (= κατακυλάω)*

2. **κυλάει** 3^ο πρ.: λέμε ότι ένα υγρό κυλάει όταν κινείται προς τα εμπρός ή προς τα κάτω (= ρέει, τρέχει): *Το νερό κυλούσε από τη βρύση και έμπαινε στο αυλάκι. / Δάκρυα κυλούσαν από τα μάτια της.*

3. **κυλάει** 3^ο πρ.: λέμε ότι κάτι κυλάει όταν γίνεται και τελειώνει (= φεύγει, περνάει): *Τα χρόνια κυλάνε και εμείς μεγαλώνουμε. / Κύλησε πολύ όμορφα η χτεσινή βραδιά.*

4. **κυλιέμαι** παθ.: κυλιόμαστε όταν γυρίζουμε το σώμα μας από τη μια και από την άλλη πλευρά πάνω στο έδαφος (= σέρνομαί): *Τα παιδιά κυλιούνται στο γρασίδι όταν παίζουν.*

το **κυλικείο** (του κυλικείου, των κυλικείων) ουσ.: το κυλικείο είναι μικρό κατάστημα με πρόχειρο φαγητό μέσα σε κτίρια, όπως σε σχολεία, σιδηροδρομικούς σταθμούς κτλ. (= καντίνα): *Στο διάλειμμα αγοράζουν αναψυκτικά και τυρόπιτες από το κυλικείο του σχολείου.*

ο **κυλινδρικός, η κυλινδρική, το κυλινδρικό** επιθ.: όταν κάτι είναι κυλινδρικό, έχει το σχήμα του κυλίνδρου: *Το κουτάκι της μπίρας έχει σχήμα κυλινδρικό.*

ο **κύλινδρος** (του κυλίνδρου, των κυλίνδρων) ουσ. (ΜΑΘΗΜ.): ο κύλινδρος είναι γεωμετρικό σχήμα με δύο βάσεις σε σχήμα κύκλου και μακριές πλευρές: *Τα κουτάκια των αναψυκτικών έχουν το σχήμα του κυλίνδρου.*

οι **κυλιόμενες σκάλες** ουσ.: οι κυλιόμενες σκάλες είναι οι αυτόματες σκάλες, που μεταφέρουν ανθρώπους από τον ένα όροφο στον άλλο σε ένα μεγάλο κτίριο: *Μπορείτε να ανεβείτε στον τρίτο όροφο με το ασανσέρ ή με τις κυλιόμενες σκάλες.*

το **κύμα** (του κύματος, των κυμάτων) ουσ.:

1. το κύμα είναι η ποσότητα του νερού που ανασπώνεται πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, μιας λίμνης ή ενός ποταμού, συνήθως όταν φυσάει: *Τα κύματα χτύπαγαν με δύναμη πάνω στα βράχια.*

2. κύμα λέμε κάτι που έχει μεγάλη δύναμη και μικρή διάρκεια: *Όταν άνοιξε την πόρτα, ένα κύμα κρύου αέρα μπήκε στο δωμάτιο.*

3. κύμα λέμε το να μετακινούνται πολλοί άνθρωποι μαζί: *Στις αρχές του Ιουνίου ήρθε το πρώτο κύμα ξένων τουριστών στο νησί.*

ΕΚΦΡ. περνάω από σαράντα κύματα

το **κύμινο** (του κύμινου, των κύμινων) ουσ.:

1. το κύμινο είναι ένα αρωματικό φυτό: *Όλος ο λόφος μύριζε κύμινο και θυμάρι.*

2. κύμινο είναι ο καρπός αυτού του φυτού, που τον χρησιμοποιούμε σαν μπαχαρικό στα

φαγητά: *Στα κεφτεδάκια που έφτιαξε έβαλε και λίγο κύμινο.*

ΕΚΦΡ. μέχρι να πεις κύμινο

κυνηγάω/κυνηγῶ (κυνήγησα), **κυνηγίεμαι**

(κυνηγήθηκα, κυνηγημένος) ΡΗΜ.:

1. αυτός που κυνηγάει ασχολείται με το κυνήγι ζώων: *Δεν κυνηγάει ποτέ είδη πουλιών που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν.*

2. κυνηγάμε κάποιον όταν τρέχουμε πίσω του για να τον πιάσουμε ή να τον προφτάσουμε: *Τον κυνηγούσε η αστυνομία για να τον συλλάβει. (= καταδιώκω) / Τα πιτσιρικά κυνηγούσαν τα μπαλόνια τους!*

3. όταν κυνηγάμε κάτι, προσπαθούμε σκληρά για να το αποκτήσουμε ή να το πετύχουμε (= επιδιώκω, επιζητώ): *Η ομάδα κυνηγάει την πρώτη θέση στο πρωτάθλημα.*

4. κάποιος μας κυνηγάει για να μας βλάψει ή για να μας απομακρύνει από κάποιο μέρος: *Τον κυνήγησαν από τη θέση του διευθυντή. / Είναι μετανάστες που κυνηγήθηκαν από τη χώρα τους.*

το **κυνηγητό** (του κυνηγητού, των κυνηγητών) ΟΥΣ.:

1. κυνηγητό είναι το να τρέχει κάποιος πίσω από κάποιον άλλο για να τον προφτάσει ή να τον πιάσει: *Ο δραπετής κρύφτηκε για να γλιτώσει από το κυνηγητό της αστυνομίας.*

2. το κυνηγητό είναι ένα παιδικό παιχνίδι κατά το οποίο ένας ή περισσότεροι παίκτες τρέχουν πίσω από τους άλλους για να τους πιάσουν: *Μην παίζετε κυνηγητό μέσα στο σπίτι, θα κάψετε καμιά ζημιά.*

το **κυνήγι** (του κυνηγιού, των κυνηγιών) ΟΥΣ.:

1. το κυνήγι είναι το να σκοτώνει κάποιος ζώα ή πουλιά για το κρέας τους ή για χόμπι: *Το κυνήγι του ελαφιού έχει απαγορευτεί στην Αγγλία. / Πήρε το σκύλο του και πήγε για κυνήγι.*

2. το κυνήγι είναι το ζώο που έπιασε ή σκότωσε κάποιος στο κυνήγι (= θήραμα): *Μαγείρεψε το κυνήγι με κρεμμυδάκια και κόκκινη σάλτσα.*

3. κυνήγι λέμε το να προσπαθούμε επίμονα να αποκτήσουμε κάτι: *Το κυνήγι του πλούτου κάνει τους ανθρώπους δυστυχισμένους.*

4. όταν παίρνουμε κάποιον στο κυνήγι, τρέχουμε από πίσω του για να τον πιάσουμε: *Μόλις πέρασε ο τρελός του χωριού, τα παιδιά τον πήραν στο κυνήγι.*

ο **κυνηγός** (του κυνηγού, των κυνηγών) ΟΥΣ.:

1. ο κυνηγός είναι αυτός που κυνηγάει ζώα ή πουλιά για το κρέας τους ή για διασκέδαση (= θηρευτής): *Ο κυνηγός ξεκίνησε με το σκύλο του να πάει να κυνηγήσει λαγούς.*

2. κυνηγό λέμε κάποιον που προσπαθεί επίμονα να βρει κάτι: *Παρά όλο που έγινε πλούσιος, δε σταμάτησε να είναι κυνηγός του χρήματος. / Αυτός ο σκηνοθέτης είναι κυνηγός ταλέντων.*

το **κυπαρίσσι** (του κυπαρισσιού, των κυπαρισσιών) ΟΥΣ.: το κυπαρίσσι είναι δέντρο με ίσιο, ψηλό κορμό και πολύ μικρά και λεπτά φύλλα:

Το άλσος έξω από την πόλη είναι γεμάτο με πεύκα και κυπαρίσσια.

το **κύπελλο** (του κυπέλλου, των κυπέλλων) ΟΥΣ.:

1. το κύπελλο είναι ένα χαμηλό και φαρδύ ποτήρι με χερούλι, που είναι φτιαγμένο από πηλό, πορσελάνη ή μέταλλο: *Περίμενε στην ουρά με το κύπελλό του για να πάρει λίγο τσάι.*

2. ένα κύπελλο υγρό είναι τόσο υγρό, όσο χωράει σε ένα κύπελλο: *Σ' αυτό το γλυκό βάζουμε και μισό κύπελλο γάλα.*

3. το κύπελλο είναι ένα αντικείμενο από χρυσό, ασήμι ή χαλκό, που δίνεται στο νικητή ενός αθλητικού αγώνα: *Οι δύο ομάδες παίζουν απόψε για το χρυσό κύπελλο.*

τα **κυπριακά** (των κυπριακών) ΟΥΣ.: τα κυπριακά είναι η διάλεκτος της ελληνικής γλώσσας που μιλιέται στην Κύπρο: *Άκουσα το δελτίο ειδήσεων στα κυπριακά.*

ο **κυπριακός**, η **κυπριακή**, το **κυπριακό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι κυπριακό, έχει σχέση με την Κύπρο ή τους Κύπριους: *Ο κυπριακός πολιτισμός γεννήθηκε στην αρχαιότητα.*

ο **Κύπριος** (του Κυπρίου, των Κυπρίων), η **Κύπρια** (της Κύπριας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Κύπριος είναι αυτός που έχει γεννηθεί στην Κύπρο ή είναι πολίτης του κυπριακού κράτους: *Είναι Κύπρια στην καταγωγή, αλλά μένει στην Ελλάδα. / Την τουριστική μονάδα αγόρασε ένας Κύπριος επιχειρηματίας.*

ο **κυριακάτικος**, η **κυριακάτικη**, το **κυριακάτικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι κυριακάτικο, έχει σχέση με την Κυριακή: *Διάβασα ένα ενδιαφέρον άρθρο στην κυριακάτικη εφημερίδα.*

η **Κυριακή** (της Κυριακής, των Κυριακών) ΟΥΣ.: η Κυριακή είναι η ημέρα της εβδομάδας μετά το Σάββατο και πριν τη Δευτέρα: *Την Κυριακή τα σουπερμάρκετ είναι κλειστά.*

κυριαρχώ (κυριάρχησα) ΡΗΜ.:

1. κάποιος κυριαρχεί όταν είναι πιο ισχυρός από τους άλλους (= επικρατώ): *Οι πειρατές κυριαρχούσαν στη θάλασσα της Μεσογείου για αιώνες. / Ο Χίτλερ ήθελε να κυριαρχήσει σ' όλο τον κόσμο.*

2. κυριαρχεί κάποιος όταν είναι μεγαλύτερος σε αριθμό από κάποιον άλλο: *Οι γυναίκες κυριαρχούν στο επάγγελμα της νηπιαγωγού.*

3. **κυριαρχεί** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι κυριαρχεί όταν αυτό είναι το πιο σημαντικό μια ορισμένη στιγμή (= επικρατεί): *Τελικά, κυριάρχησε η λογική.*

κυριεύω (κυρίεψα και κυριεύσα), **κυριεύομαι** (κυριεύτηκα, κυριευμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος κυριεύει μια περιοχή, μια χώρα κτλ., την κατακτάει με βίαιο τρόπο (= κατακτώ, καταλαμβάνω): *Οι Ρωμαίοι στρατιώτες κυριέψαν και κατέστρεψαν την πόλη.*

2. **κυριεύει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μας κυριεύει κάτι όταν το νιώθουμε πολύ έντονα ή το σκεφτόμαστε πολύ (= πάνει, καταλαμβάνει): *Την*

κυριεύσε φόβος. / Τον κυρίεψε η περιέργεια να μάθει το μυστικό της.

η **κυριολεξία** (της κυριολεξίας, των κυριολεξιών) ουσ.: κυριολεξία λέμε τη βασική σημασία μιας λέξης, για να την ξεχωρίσουμε από τις υπόλοιπες σημασίες που δημιουργούνται με τη μεταφορά: Στην κυριολεξία της η λέξη "κορμός" σημαίνει το "χοντρό μέρος του δέντρου από το οποίο φυτρώνουν τα κλαδιά".

ΕΚΦΡ. στην κυριολεξία

ο **κύριος** (του κυρίου, των κυρίων), η **κυρία** (της κυρίας, των κυριών) ουσ.:

1. χρησιμοποιούμε τη λέξη "κύριος" πριν από το όνομα ή τον τίτλο κάποιου όταν θέλουμε να του μιλήσουμε ευγενικά: Διευθυντής του σχολείου είναι ο κύριος Παπαδόπουλος. / Κυρίες και κύριοι, καλησπέρα σας.

2. κύριο λέμε ευγενικά έναν άντρα όταν δεν ξέρουμε το όνομά του: Σε ζήτησε ένας κύριος στο τηλέφωνο.

3. "κύριος" είναι η λέξη που χρησιμοποιούν οι μαθητές για να μιλήσουν στο δάσκαλο ή στον καθηγητή τους: Κύριε, πότε θα γράψουμε διαγώνισμα στα μαθηματικά;

ο **κύριος**, η **κύρια**, το **κύριο** επιθ.: το κύριο στοιχείο σε κάτι είναι εκείνο που έχει τη μεγαλύτερη αξία ή σημασία (= βασικός, κεντρικός): Το κύριο χαρακτηριστικό της είναι η απλότητά της. / Μου ανέφερε τα κυριότερα σημεία της συζήτησης.

ο **Κύριος** ουσ.: Κύριο ονομάζουν οι χριστιανοί το Θεό τους: Μέγας είσαι, Κύριε, τι άλλο δυσάρεστο θα ακούσω σήμερα;

△ Η λέξη Κύριος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

κυρίως επιπρ.: φανερώνει αυτό που θεωρούμε ότι είναι το πιο σημαντικό (= βασικά, προπαντός): Αυτό που τους ενδιαφέρει κυρίως είναι να μη χάσουν χρόνο. / Τρώει κυρίως λαχανικά και όσπρια και όχι κρέας.

ο **κυρτός**, η **κυρτή**, το **κυρτό** επιθ.: κυρτό είναι κάτι που στην επιφάνειά του έχει μια καμπύλη που προεξέχει προς τα έξω (≠ ίσιος): Έχει μεγάλη και κυρτή μύτη. (= γαμφός) / Η γριά είχε κυρτή πλάτη.

το **κύτταρο** (του κυττάρου, των κυττάρων) ουσ.:

1. το κύτταρο είναι το μικρότερο τμήμα ενός ζωντανού οργανισμού, που μπορεί να λειτουργήσει και ως ανεξάρτητη μονάδα: Οι ιοί αποτελούνται από ένα μόνον κύτταρο. / Μια νέα ιατρική μέθοδος καταστρέφει τα καρκινικά κύτταρα.

2. κύτταρο λέμε το βασικό στοιχείο ενός συνόλου: Η οικογένεια είναι το κύτταρο της κοινωνίας.

η **κυψέλη** (της κυψέλης, των κυψελών) ουσ.:

1. η κυψέλη είναι ο χώρος όπου μένουν οι μέλισσες και φτιάχνουν το μέλι: Οι μέλισσες μαζεύουν το νέκταρ από τα λουλούδια και το μεταφέρουν στις κυψέλες.

2. κυψέλη λέμε όλες τις μέλισσες που μένουν και φτιάχνουν το μέλι στον ίδιο χώρο: Η κάθε κυψέλη έχει μία βασίλισσα, τις εργάτριες και τους κηφήνες.

ο **κώλος** (του κώλου, των κώλων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): κώλο λέμε αλλιώς τον πισινό (= ποπός): Γλίστρησε στο χιόνι και έπεσε με τον κώλο.

η **κωλοτούμπα** (της κωλοτούμπας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η κωλοτούμπα είναι το να πέφτει κανείς με την πλάτη στο έδαφος και να γυρίζει προς τα πίσω βάζοντας τα πόδια πάνω από το κεφάλι: Ο ακροβάτης έκανε τέσσερις κωλοτούμπες τη μία μετά την άλλη.

△ Η λέξη κωλοτούμπα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **κωμικός**, η **κωμική**, το **κωμικό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι κωμικό, έχει σχέση με την κωμωδία: Ο Σαρλό έπαιξε κυρίως κωμικούς ρόλους.

2. όταν κάτι είναι κωμικό, μας κάνει να γελάμε (= αστειός): Ο κλόουν έκανε κωμικές γκριμάτσες, και τα παιδιά ξέσπασαν σε γέλια.

η **κωμόπολη** (της κωμόπολης, των κωμοπόλεων) ουσ.: η κωμόπολη είναι ένα μέρος μεγαλύτερο από το χωριό και μικρότερο από την πόλη: Στην Ελλάδα μια κωμόπολη έχει περισσότερους από 1.000 και λιγότερους από 10.000 κατοίκους.

η **κωμωδία** (της κωμωδίας, των κωμωδιών) ουσ.:

1. η κωμωδία είναι ένα θεατρικό έργο ή μια ταινία που μας κάνει να γελάμε: Είδαμε μια παλιά καλή κωμωδία και γελάσαμε πολύ.

2. η κωμωδία είναι είδος θεατρικού έργου με ευχάριστο περιεχόμενο, που γεννήθηκε στην αρχαία Ελλάδα (≠ τραγωδία): Ο Αριστοφάνης έγραψε κωμωδίες.

ο **κώνος** (του κώνου, των κώνων) ουσ. (ΜΑΘΗΜ.): ο κώνος είναι το γεωμετρικό σχήμα που έχει βάση σε σχήμα κύκλου και μυτερή κορυφή: Το παγωτό πύραυλος έχει σχήμα κώνου.

η **κωπηλασία** (της κωπηλασίας, των κωπηλασιών) ουσ.: η κωπηλασία είναι άθλημα κατά το οποίο κάποιος κινεί ένα σκάφος στο νερό χρησιμοποιώντας τα κουπιά: Πήρε μέρος στους σχολικούς αγώνες κωπηλασίας.

κωπηλατώ (κωπηλάτησα) ρημ.: όταν κωπηλατούμε, κινούμε ένα σκάφος στο νερό χρησιμοποιώντας κουπιά: Κωπηλατούσε γρήγορα για να φτάσει πρώτος στο λιμάνι.

ο **κωφάλαλος**, η **κωφάλαλη**, το **κωφάλαλο** επιθ.: όταν κάποιος είναι κωφάλαλος, δεν έχει την ικανότητα να ακούει και να μιλάει, είναι κουφός και μουγγός: Οι κωφάλαλοι άνθρωποι συνεννοούνται στη νοηματική γλώσσα.

η **λάβα** (της λάβας) ουσ.: η λάβα είναι το πολύ ζεστό υλικό από λιωμένα πετρώματα που βγαίνει από ένα ηφαιστειο: *Η λάβα του ηφαιστείου σκέπασε ολόκληρη χωριά.*

⚠ Η λέξη λάβα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **λαβράκι** ουσ.:

1. το λαβράκι είναι ένα ψάρι με στενόμακρο σώμα και ασημί χρώμα
2. λαβράκι λέμε και το κρέας αυτού του ψαριού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Συνταγή για νόστιμη ψαρόσουπα με λαβράκι.*
3. όταν λέμε ότι κάποιος βγάζει λαβράκι, εννοούμε ότι ανακαλύπτει μια πολύ σημαντική είδηση: *Οι δημοσιογράφοι έβγαλαν λαβράκι από την έρευνα στην κεντρική αγορά κρεάτων.*

⚠ Η λέξη λαβράκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **λαβύρινθος** (του λαβυρίνθου, των λαβυρίνθων) ουσ.:

1. στην ελληνική μυθολογία, ο λαβύρινθος ήταν ένα μέλος με πολλούς διαδρόμους όπου ήταν κλεισμένος ο Μινώταυρος: *Ο Μίνωας ζήτησε από το Δαίδαλο να φτιάξει το λαβύρινθο.*
2. λαβύρινθο λέμε κάθε μέρος με πολλούς δρόμους ή διαδρόμους όπου μπορεί να χαθούμε και να μην μπορούμε να βρούμε: *Η αγορά της πόλης είναι ένας λαβύρινθος από στενά.*
3. λαβύρινθο λέμε καθετί που είναι πολύ μπερδεμένο και δύσκολο για να το παρακολουθήσουμε ή να το καταλάβουμε: *Κάθε φορά που τον ακούω να μιλάει, χάνομαι στο λαβύρινθο των σκέψεών του.*
4. λαβύρινθο λέμε το εσωτερικό μέρος του αυτιού μας, επειδή μοιάζει με λαβύρινθο: *Έχει πρόβλημα στο λαβύρινθο και δεν ακούει καλά.*

η **λαβωματιά** (της λαβωματιάς, των λαβωματιών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η λαβωματιά είναι η πληγή από όπλο (= τραύμα): *Τα κορμιά των στρατιωτών ήταν γεμάτα λαβωματιές.*

η **λαγάνα** (της λαγάνας) ουσ.: η λαγάνα είναι ένα είδος ψωμιού που φτιάχνεται χωρίς προζύμι: *Την Καθαρή Δευτέρα τρώνε λαγάνα, ελιές και καλαμάρια.*

⚠ Η λέξη λαγάνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **λαγκάδι** (του λαγκαδιού, των λαγκαδιών) ουσ.: λαγκάδι είναι το στενό μέρος που βρίσκεται ανάμεσα σε βουνά και έχει πολλά δέντρα: *Η περιοχή είναι γεμάτη βουνά και ξερά λαγκάδια.*

ο **λαγός** (του λαγού, των λαγών) ουσ.:

1. ο λαγός είναι ένα ζώο που μοιάζει με μεγάλο κουνέλι, έχει μακριά αυτιά, κοντή ουρά και τρέχει πολύ γρήγορα. ζει συνήθως στα δάση και οι άνθρωποι το κυνηγάνε για το νόστιμο κρέας του: *Μια χελώνα κι ένας λαγός μάλωναν κάποτε για το ποιος από τους δυο ήταν πιο γρήγορος στο τρέξιμο.*

2. λαγό λέμε και το κρέας αυτού του ζώου, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Μαγειρεύει καταπληκτικό λαγό στιφάδο.*

3. λαγό λέμε το δειλό και φοβητσιάρη άνθρωπο: *Τι λαγός που είναι, ένα μπουμ να του κάνεις και το βάζει στα πόδια!*

ΕΚΦΡ. τάζω λαγούς με πετραχήλια

το **λαγούτο** ουσ. ⇒ **λαούτο**

το **λαγωνικό** (του λαγωνικού, των λαγωνικών) ουσ.:

1. το λαγωνικό είναι σκυλί που το χρησιμοποιούν οι κυνηγοί για να εντοπίζει πουλιά ή άλλα ζώα από τη μυρωδιά τους: *Το λαγωνικό ακολουθεί τα ίχνη των ζώων και ειδοποιεί τον κυνηγό με γάβγισμα.*

2. λαγωνικό λέμε τον άνθρωπο που είναι πολύ έξυπνος και ικανός στο να βρίσκει σημαντικές πληροφορίες σχετικά με παράνομες ή κρυφές υποθέσεις: *Τα λαγωνικά της δημοσιογραφίας ξεσκέπασαν τις παρανομίες μεγάλων επιχειρηματιών.*

ο **λαδέμπορος** (του λαδέμπορου, των λαδέμπορων) ουσ.: ο λαδέμπορος είναι ο έμπορος λαδιού (= λαδάς): *Τα σουπερμάρκετ αγοράζουν μεγάλες ποσότητες λαδιού από τους λαδέμπορους.*

ο **λαδερός**, η **λαδερή**, το **λαδερό** επιθ.:

1. όταν ένα φαγητό είναι λαδερό, το μαγειρεύουμε με λάδι: *Το μεσημέρι φάγαμε φασολάκια λαδερά, χωρίς κρέας.*

2. όταν ένα φαγητό είναι λαδερό, έχει μέσα του περισσότερο λάδι απ' όση χρειάζεται: *Ο χαλβάς έγινε πολύ λαδερός αυτή τη φορά.*

ο **λαδής**, η **λαδί**, το **λαδί** επιθ.: όταν κάτι είναι λαδί, έχει το χρώμα του λαδιού: *Οι δασοφύλακες φορούν λαδί πουκάμισο και σκούρο πράσινο παντελόνι.*

το **λαδί** ουσ.: το λαδί είναι το χρώμα του λαδιού: *Το λαδί είναι το ανοιχτό πράσινο.*

⚠ Η λέξη λαδί δεν κλίνεται.

το **λάδι** (του λαδιού, των λαδιών) ουσ.:

1. το λάδι είναι ένα πυκνό υγρό που βγαίνει από τον καρπό της ελιάς, του καλαμποκιού ή άλλων φυτών και χρησιμοποιείται στο μαγείρεμα: *Τηγανίζει τις πατάτες πάντα σε φρέσκο λάδι. / Έβαλε λάδι και ξίδι στη σαλάτα.*

2. λάδι είναι κάθε υγρό που μοιάζει με το λάδι και χρησιμοποιείται ως καύσιμο, ως κρέμα για την προστασία του δέρματος ή ως μπογιά: *Τα λάδια του αυτοκινήτου χρειάζονται αλλαγή κάθε δέκα χιλιάδες χιλιόμετρα. / Αλείφτηκε με αντιηλιακό λάδι.*

ΕΚΦΡ. βγάζω το λάδι, η θάλασσα είναι λάδι, μου βγαίνει το λάδι, ρίχνω λάδι στη φωτιά

η **λαδιά** (της λαδιάς, των λαδιών) ουσ.:

1. η λαδιά είναι ο λεκές που αφήνει το λάδι ή άλλη λιπαρή ουσία όταν πέφτει πάνω σε μια επιφάνεια: *Το άσπρο τραπεζομάντιλο γέμισε λαδιές.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν κάνουμε μια λαδιά σε κάποιον, κάνουμε κάποια πονηριά για να τον ξεγελάσουμε και να του κάνουμε κακό (= απατεωνιά, απάτη): *Τον απομάκρυναν από το υπουργείο, γιατί είχε κάνει πολλές λαδιές.*

το **λαδολέμονο** (του λαδολέμονου) ουσ.: όταν ανακατεύουμε λάδι με λεμόνι, φτιάχνουμε το λαδολέμονο, που το ρίχνουμε σε διάφορα φαγητά για να νοστιμίσουν: *Νοστιμίζει το ψάρι αν του ρίξεις λαδολέμονο.*

△ Η λέξη λαδολέμονο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **λαδομογιά** (της λαδομογιάς, των λαδομογιών) ουσ.: η λαδομογιά είναι είδος μπογιάς που περιέχει λάδι και χρησιμοποιείται στη ζωγραφική ή στο βάψιμο των τοίχων: *Έβαψαν τις πόρτες με λαδομογιά. (= ελαιόχρωμα) / Πίνακες ζωγραφικής με λαδομογιά. (= λάδι)*

το **λαδόξιδο** (του λαδόξιδου, των λαδόξιδων) ουσ.: όταν ανακατεύουμε λάδι με ξίδι, φτιάχνουμε το λαδόξιδο, που το ρίχνουμε σε σαλάτες ή σε άλλα φαγητά: *Ρίχνει πάντα λαδόξιδο στη σαλάτα μαρούλι.*

το **λαδοτύρι** (του λαδοτυριού, των λαδοτυριών) ουσ.: το λαδοτύρι είναι ένα είδος τυριού που μοιάζει με σκληρή φέτα: *Το λαδοτύρι Μυτιλήνης είναι πολύ νόστιμο.*

Λαδώνω (λάδωσα), **λαδώνομαι** (λαδώθηκα, λαδωμένος) ΡΗΜ.:

1. λαδώνουμε κάτι όταν το αλείφουμε με λάδι: *Αν δε λαδώσεις καλά το ταψί, τα τυροπιτάκια θα κολλήσουν. / Λάδωσε τις πόρτες για να μην τρίζουν.*

2. λαδώνουμε κάτι όταν το λερώνουμε με λάδι: *Δεν πρόσεξε και λάδωσε την μπλούζα της. (= λεκιάζω)*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι λαδώνουμε κάποιον όταν του δίνουμε χρήματα ή δώρα για να μας βοηθήσει να κάνουμε κάτι παράνομο (= δωροδοκώ): *Τον κατηγορούν ότι προσπάθησε να λαδώσει τον υπάλληλο του τελωνείου.*

ΕΚΦΡ. λαδώνω τ' άντερό μου

Λαδώνω τ' άντερό μου ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος λαδώνει τ' άντερο του όταν καταφέρνει να χορτάσει φαί, συνήθως μετά από μεγάλο διάστημα φτώχειας και πείνας: *Να βρούμε καμιά δουλειά να λαδώσουμε τ' άντερό μας!*

τα **λαζάνια** (των λαζανιών) ουσ.:

1. τα λαζάνια είναι ένα είδος ζυμαρικών, που συνήθως είναι πλατιά και μεγάλα: *Αγόρασα ένα πακέτο λαζάνια.*

2. τα λαζάνια είναι το φαγητό που φτιάχνουμε με αυτά τα ζυμαρικά: *Έφτιαξε λαζάνια με σπανάκι στο φούρνο.*

Λαθεύω (λάθεψα) ΡΗΜ.: λαθεύουμε όταν δεν υπολογίζουμε κάτι σωστά και κάνουμε λάθος (= σφάλω, αστοχώ, πέφτω έξω): *Η πυξίδα ποτέ δε λαθεύει. / Λάθεψε στην επιλογή των συνεργατών του.*

το **λάθος** (του λάθους, των λαθών) ουσ.:

1. το λάθος είναι καθετί που λέμε ή κάνουμε και είναι αντίθετο με το σωστό (= σφάλμα): *Οι άνθρωποι πρέπει να μαθαίνουν από τα λάθη τους. / Το κείμενό του έχει πολλά ορθογραφικά λάθη.*

2. το λάθος κάποιου είναι το φταίξιμό του για κάτι κακό ή δυσάρεστο που προκάλεσε: *Το λάθος ήταν δικό του και γι' αυτό τιμωρήθηκε όπως του άξιζε.*

ΕΚΦΡ. κατά λάθος

ο **λάθος**, η **λάθος**, το **λάθος** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι λάθος, δεν είναι σωστό ή κατάλληλο (≠ σωστός): *Πήραμε το λάθος κλειδί και δεν άνοιξε η πόρτα. / Έδωσες εντελώς λάθος απαντήσεις στις ερωτήσεις. (= λανθασμένος, λαθεμένος)*

△ Το επίθετο λάθος δεν κλίνεται.

Λάθος ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται λάθος, δε γίνεται με το σωστό ή τον κανονικό τρόπο (≠ σωστά): *Έλυσες λάθος την άσκηση των μαθηματικών. / Το ρολόι σου πάει λάθος, δεν είναι πέντε η ώρα.*

ο **λαθρέμπορος** (του λαθρεμπόρου, των λαθρεμπόρων) ουσ.: ο λαθρέμπορος είναι αυτός που εισάγει σε μια χώρα διάφορα εμπορεύματα με μυστικό και παράνομο τρόπο: *Η αστυνομία εντόπισε κύκλωμα λαθρεμπόρων.*

η **λαϊκή αγορά** και η **λαϊκή** ουσ.: η λαϊκή αγορά είναι η αγορά που γίνεται στο δρόμο ή σε άλλο ανοιχτό χώρο, όπου πάνω σε πάγκους πουλιούνται σε χαμηλές τιμές κυρίως λαχανικά και φρούτα: *Σήμερα στη λαϊκή αγορά βρήκα φρέσκα μήλα.*

Λαϊκό προσκύνημα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάπου γίνεται λαϊκό προσκύνημα όταν συγκεντρώνονται εκεί πάρα πολλοί άνθρωποι: *Κάθε χρόνο στη γιορτή του γίνεται λαϊκό προσκύνημα!*

ο **λαϊκός**, η **λαϊκή**, το **λαϊκό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι λαϊκό, έχει σχέση με το λαό μιας χώρας ή ενός έθνους: *Τα τουριστικά μαγαζιά πουλάνε είδη λαϊκής τέχνης, όπως κεντήματα και υφαντά.*

2. όταν κάτι είναι λαϊκό, έχει σχέση με τους φτωχούς, καθημερινούς ανθρώπους: *Ο Πειραιάς έχει πολλές λαϊκές γειτονιές όπου ζουν φτωχοί άνθρωποι.*

3. λέμε για κάποιον ότι είναι λαϊκός όταν δεν είναι ούτε πλούσιος ούτε μορφωμένος: *Είναι ένα τίμιο και αυθόρμητο λαϊκό παιδί από εργατική οικογένεια.*

ΕΚΦΡ. λαϊκό προσκύνημα

Λαίμαργα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάποιος τρώει λαιμαργα, τρώει πολύ και γρήγορα: *Η μαρμάγκα είναι μια δηλητηρι-*

ώδης αράχνη που τρώει λαιμαργα τα θύματά της.

2. όταν κάνουμε κάτι λαιμαργα, το κάνουμε με μεγάλη όρεξη: *Το βιβλίο ήταν πολύ ενδιαφέρον και το διάβασα λαιμαργα μέσα σε ένα βράδυ.*

ο **λαιμαργος**, η **λαιμαργη**, το **λαιμαργο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι λαιμαργος, θέλει συνεχώς να τρώει και συνήθως τρώει πολύ και γρήγορα: *Κάποτε, ήταν μια λαιμαργη φάλαινα που μια μέρα αποφάσισε να φάει ολόκληρη τη θάλασσα!*

2. λαιμαργο λέμε κάποιον ή κάτι που δείχνει ισχυρή επιθυμία για κάτι (= άπληστος): *Το λαιμαργο βλέμμα του ληστή έπεσε πάνω στο πορτοφόλι με τα χαρτονομίσματα.*

ο **λαιμός** (του λαιμού, των λαιμών) ΟΥΣ.:

1. ο λαιμός είναι το μέρος του σώματος μας που βρίσκεται ανάμεσα στο κεφάλι και στο υπόλοιπο σώμα: *Η καμηλοπάρδαλη έχει πολύ μακρύ λαιμό. / Αγόρασε ένα πολύ όμορφο διαμαντένιο κόσμημα για το λαιμό.*

2. ο λαιμός είναι το εσωτερικό μέρος του λαιμού μας, μέσα στο οποίο βρίσκονται διάφορα όργανα, όπως ο λάρυγγας, οι αμυγδαλές κτλ.: *Βήχει και πονάει ο λαιμός του.*

3. λαιμό λέμε το μέρος του ρούχου που βρίσκεται γύρω από το λαιμό: *Το φόρεμα έχει στρογγυλό λαιμό και μεγάλο άνοιγμα. (= λαιμόκοψη)*

4. λαιμό λέμε το στενό και μακρύ μέρος διαφόρων αντικειμένων που μοιάζει με λαιμό: *Τα μπουκάλια έχουν στενό λαιμό για να χύνεται λίγο λίγο το νερό στο ποτήρι.*

ΕΚΦΡ. βάζω το μαχαίρι στο λαιμό, κόβω το λαιμό μου, παίρνω στο λαιμό μου

το **λακκάκι** ΟΥΣ.: το λακκάκι είναι το μικρό βαθούλωμα που έχουν ορισμένοι άνθρωποι στο σαγόني ή στα μάγουλα του προσώπου τους: *Όταν γελάει σχηματίζονται δύο υπέροχα λακκάκια στα μάγουλά της.*

△ Η λέξη λακκάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **λάκκος** (του λάκκου, των λάκκων) ΟΥΣ.: ο λάκκος είναι μια μεγάλη και βαθιά τρύπα στο έδαφος: *Έσκαψαν ένα βαθύ λάκκο και φύτεψαν εκεί το μεγάλο πλάτανο.*

ΕΚΦΡ. κάποιον λάκκο έχει η φάβα, σκάβω το λάκκο

η **λακκούβα** (της λακκούβας) ΟΥΣ.: η λακκούβα είναι μια μικρή τρύπα στο έδαφος, και συνήθως στο δρόμο (= γούβα): *Ο δρόμος είναι επικίνδυνος, γιατί είναι παλιός και γεμάτος λακκούβες.*

△ Η λέξη λακκούβα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

λαλάω/λαλώ (λάλησα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. **λαλάει** 3^ο ΠΡ.: όταν ένα πουλί λαλάει, κελαηδάει, κράζει κτλ.: *Ούτε ένα κοκόρι δε λαλούσε σ' όλο το χωριό.*

2. λάλησα: όταν λέμε ότι κάποιος λάλησε, εννοούμε ότι τρελάθηκε: *Λάλησε ο παππούς από τη ζέστη και δεν ξέρε τι λέει.*

ΕΚΦΡ. ούτε μιλάει ούτε λαλάει

η **λαλιά** (της λαλιάς, των λαλιών) ΟΥΣ.:

1. η λαλιά ενός ανθρώπου είναι ο ήχος που βγάζει όταν μιλάει (= μιλιά): *Γιατί δε μιλάς, έχασες τη λαλιά σου;*

2. η λαλιά ενός πουλιού είναι ο ήχος που βγάζει όταν κελαηδάει (= κελαδήμα): *Κάθε πρωί με ξυπνάει η γλυκιά λαλιά του καναρινιού.*

η **λαμαρίνα** (της λαμαρίνας, των λαμαρινών) ΟΥΣ.:

1. η λαμαρίνα είναι μέταλλο που φτιάχνεται σε πολύ λεπτά φύλλα: *Από το τρακάρισμα στράβωσαν οι λαμαρίνες του αυτοκινήτου.*

2. λαμαρίνα λέμε ένα μεγάλο και ρηχό ταψί σε σχήμα παραλληλόγραμμου, που το χρησιμοποιούμε για να ψήνουμε φαγητά ή γλυκά στο φούρνο: *Βγάλε τη λαμαρίνα από το φούρνο, γιατί θα καούν τα κουλούρια.*

ΕΚΦΡ. δαγκώνω τη λαμαρίνα

λαμβάνει χώρα ΕΚΦΡ. (ΕΠΙΣ.): λέμε ότι ένα γεγονός λαμβάνει χώρα όταν γίνεται: *Η επίσημη συνάντηση θα λάβει χώρα στο Μέγαρο Μαξίμου.*

λαμβάνω (έλαβα), **λαμβάνομαι** (ελήφθη, ελήφθησαν) ΡΗΜ.: λαμβάνουμε κάτι όταν φτάνει σε εμάς κάτι από κάποιον άλλο (= παίρνω ≠ στέλω): *Έλαβα το γράμμα σου.*

ΕΚΦΡ. λαμβάνει χώρα, λαμβάνω γνώση, λαμβάνω υπ' όψιν

λαμβάνω γνώση ΕΚΦΡ. (ΕΠΙΣ.): όταν κάποιος λαμβάνει γνώση για κάτι, ενημερώνεται για αυτό: *Ο αγοραστής θα λάβει γνώση των όρων του συμβολαίου.*

λαμβάνω υπ' όψιν ΕΚΦΡ. (ΕΠΙΣ.): όταν λαμβάνουμε κάτι υπ' όψιν, το υπολογίζουμε πριν πάρουμε μια απόφαση: *Το δικαστήριο θα λάβει υπ' όψιν όλα τα στοιχεία.*

η **λάμπα** (της λάμπας, των λαμπών) ΟΥΣ.:

1. η λάμπα είναι μια συσκευή που βγάζει φως, συνήθως με τη βοήθεια του ηλεκτρικού ρεύματος (= φως, λαμπτήρας): *Η λάμπα ανάβει και κλείνει με το πάτημα ενός κουμπιού. / Κάηκε η λάμπα του υπνοδωματίου.*

2. η λάμπα είναι το γυάλινο κομμάτι μιας ηλεκτρικής λάμπας (= γλόμπος): *Έσπασε η λάμπα.*

η **λαμπάδα** (της λαμπάδας, των λαμπάδων) ΟΥΣ.: η λαμπάδα είναι ένα μακρύ και χοντρό κερι: *Την Ανάσταση οι χριστιανοί ανάβουν τις λαμπάδες στην εκκλησία.*

το **λαμπάκι** ΟΥΣ.:

1. το λαμπάκι είναι η μικρή λάμπα σε ένα μηχανήμα ή σε μια συσκευή, που βγάζει φως και μας δείχνει αν η συσκευή λειτουργεί καλά ή αν έχει βλάβη: *Αν ανάψει το λαμπάκι του λαδιού όταν οδηγείτε, τότε η μηχανή του αυτοκινήτου μπορεί να έχει πάθει βλάβη.*

2. το λαμπάκι είναι μια μικρή γυάλινη λάμπα, που τη χρησιμοποιούμε σε σειρές μαζί με πολλές ίδιες, συνήθως για να στολίσουμε ένα χώρο (= φωτάκι): *Διακοσμητικά λαμπάκια για χριστουγεννιάτικα δέντρα.*

△ Η λέξη λαμπάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. μου ανάβουν τα λαμπάκια

ο **λαμπερός**, η **λαμπερή**, το **λαμπερό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι λαμπερό, βγάζει δυνατό φως και λάμπει (= φωτεινός): *Πίσω από τα γκρίζα σύννεφα ξεπροβάλλει ο λαμπερός ήλιος.*

2. όταν κάτι είναι λαμπερό, γυαλίζει (= αστραφτερός, γυαλιστερός): *Λαμπερά διαμάντια και κρύσταλλα στόλιζαν το παλάτι. / Έχει κάτασπρα δόντια και λαμπερό χαμόγελο. / Ο κόσμος του θεάματος είναι λαμπερός.*

Λαμποκοπάει (λαμποκόπησε) ΡΗΜ.: όταν κάτι λαμποκοπάει, είναι λαμπερό, έχει μια λάμψη (= αστράφτει, λάμπει): *Τα διαμάντια λαμποκοπούσαν στο φως. / Λαμποκοπούσε το σπίτι από καθαριότητα.*

λαμπρά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται λαμπρά, γίνεται με λαμπρό και εντυπωσιακό τρόπο: *Λαμπρά γιορτάστηκε χθες η εθνική εορτή.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι συμφωνούμε με κάτι και ότι μας αρέσει πολύ: *Λαμπρά! Η ιδέα σας είναι έξοχη!*

η **Λαμπρή** (της Λαμπρής) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ., ΘΡΗΣΚ.): Λαμπρή λέγεται αλλιώς η Κυριακή του Πάσχα: *Τη Λαμπρή θα ψήσουμε αρνί στη σουβλα.*

△ Η λέξη Λαμπρή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **λαμπρός**, η **λαμπρή**, το **λαμπρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα ουράνιο σώμα, όπως ο ήλιος, τα αστέρια κτλ., είναι λαμπρό, βγάζει δυνατό φως (= λαμπερός): *"Φεγγαράκι μου λαμπρό, φέγγε μου να περπατώ..."*

2. λαμπρό λέμε κάποιον ή κάτι που είναι πάρα πολύ καλό, που ξεχωρίζει (= εξαιρετικός): *Είναι λαμπρός επιστήμονας και υπέροχος άνθρωπος. / Ο νέος ταλαντούχος ηθοποιός θα έχει ένα λαμπρό μέλλον.*

3. λαμπρό λέμε ένα γεγονός όταν είναι πολύ εντυπωσιακό (= μεγαλοπρεπής): *Η πόλη υποδέχτηκε τους ολυμπιονίκες με μία λαμπρή τελετή.*

ο **λαμπτήρας** (του λαμπτήρα, των λαμπτήρων) ΟΥΣ.: ο λαμπτήρας είναι η ηλεκτρική λάμπα: *Ο ηλεκτρικός λαμπτήρας ήταν εφεύρεση του Τόμας Έντισον.*

λάμπω (έλαμψα) ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι κάποιος λάμπει όταν το πρόσωπό του φανερώνει χαρά ή ευτυχία (= ακτινοβολώ, αστράφτω): *Έλαμψε από ικανοποίηση για την επιτυχία του γιου του.*

2. λέμε ότι κάποιος λάμπει όταν ξεχωρίζει από τους άλλους σε έναν τομέα (= διακρίνομαι, διαπρέπω): *Έλαμψε στο ρόλο του πρωταγωνιστή στην ταινία.*

3. λάμπει 3^ο ΠΡ.: όταν ο ήλιος ή μια λάμπα λάμπει, βγάζει δυνατό φως (= φέγγει, ακτινοβολεί): *Ο ήλιος λάμπει την ημέρα και το φεγγάρι τη νύχτα.*

4. λάμπει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι λάμπει όταν είναι φωτεινό και γυαλίζει (= αστράφτει, λαμποκοπάει): *Έλαμπε το διαμαντένιο κολιέ στο λαιμό της. / Τα ρούχα του έλαμπαν από καθαριότητα.*

5. λάμπει 3^ο ΠΡ.: όταν λέμε κάτι θα λάμπει, εννοούμε ότι θα φανερωθεί, ότι θα γίνει γνωστό (= αποκαλύπτεται): *Το δικαστήριο θα αποφασίσει και τότε θα λάμπει όλη η αλήθεια.*

η **λάμψη** (της λάμψης, των λάμψεων) ΟΥΣ.:

1. η λάμψη είναι το δυνατό φως που βγάζει ο ήλιος, τα αστέρια, μια λάμπα κτλ. (= ακτινοβολία): *Το φλας της φωτογραφικής μηχανής παράγει μια έντονη αλλά σύντομη λάμψη.*

2. λάμψη έχει κάτι όταν γυαλίζει (= γυαλάδα ≠ θαμπάδα): *Τα ασημικά όταν παλιώνουν χάνουν τη λάμψη τους.*

3. λέμε ότι κάποιος ή κάτι έχει λάμψη όταν είναι πολύ εντυπωσιακό: *Λάμψη και πολυτέλεια ήταν τα χαρακτηριστικά της γιορτινής εκδήλωσης.*

ο **λανθασμένος**, η **λανθασμένη**, το **λανθασμένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι λανθασμένο, δεν είναι σωστό ή έχει λάθη (= λάθος ≠ σωστός): *Έστειλε το γράμμα σε λανθασμένη διεύθυνση, γι' αυτό δεν έφτασε ποτέ.*

ο **λαός** (του λαού, των λαών) ΟΥΣ.:

1. ο λαός είναι όλοι οι άνθρωποι μιας χώρας ή ενός έθνους: *Ο πρωθυπουργός έκανε μια σημαντική ανακοίνωση στο λαό της χώρας του. / Στην Ασία κατοικούν πολλοί διαφορετικοί λαοί. (= έθνος)*

2. λαό λέμε τους απλούς ανθρώπους, για να τους ξεχωρίσουμε από τους ανθρώπους που τους κυβερνούν ή από τους πολύ πλούσιους: *Οι κυβερνήσεις δεν καταλαβαίνουν πάντα τις ανάγκες του λαού.*

3. όταν λέμε ότι μαζεύεται λαός σε ένα μέρος, εννοούμε ότι μαζεύονται πάρα πολλοί άνθρωποι: *Μαζεύτηκε λαός στο γήπεδο για να παρακολουθήσει τον τελικό αγώνα του πρωταθλήματος.*

το **λαούτο** (του λαούτου, των λαούτων) και το **λαγούτο** ΟΥΣ.: το λαούτο είναι ένα μουσικό όργανο με χορδές που έχει το σχήμα του αχλαδιού: *Στο πανηγύρι του χωριού ακούγονταν λαούτα και βιολιά.*

ο **λάρυγγας** (του λάρυγγα, των λαρυγγών) ΟΥΣ.: ο λάρυγγας είναι ένα όργανο του σώματός μας, που βρίσκεται στο εσωτερικό μέρος του λαιμού και μαζί με τις φωνητικές χορδές μάς επιτρέπει να μιλάμε: *Ερεθίστηκε ο λάρυγγάς του και βήχει συνεχώς.*

το **λαρύγγι** (του λαρυγγιού, των λαρυγγιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λαρύγγι λέγεται αλλιώς ο λάρυγγας: *Ξεράθηκε το λαρύγγι μου από τη δίψα.*

ΕΚΦΡ. θα σου στρίψω το λαρύγγι

το **λάσο** (του λάσου, των λάσων) ουσ.: το λάσο είναι ένα μακρύ σκοινί με μια θηλιά στη μία άκρη του, που το χρησιμοποιούν για να πιάνουν διάφορα ζώα από το λαιμό: *Στην Αμερική συνηθίζεται το κυνήγι του μοσχαριού με λάσο.*

η **λάσπη** (της λάσπης) ουσ.:

1. η λάσπη είναι το μαλακό χρώμα που έχει ανακατευτεί με νερό: *Μετά τη βροχή οι δρόμοι είναι γεμάτοι λάσπες.*

2. η λάσπη είναι το υλικό από χρώμα, άμμο, νερό και ασβέστη, που το χρησιμοποιούμε στο χτίσιμο: *Τοίχοι από λάσπη.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) ένα υλικό που έγινε λάσπη έχει μαλακώσει πολύ: *Τα έβρασε πολύ και έγιναν λάσπη τα μακαρόνια.*

4. λάσπη λέμε την ψεύτικη κατηγορία εναντίον κάποιου: *Η εφημερίδα ξεκίνησε πόλεμο λάσπης εναντίον της κυβερνήσεως.*

▲ Η λέξη λάσπη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

λασπώνω (λάσπωση), **λασπώνομαι** (λασπώθηκα, λασπωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν λασπώνουμε κάτι ή όταν κάτι λασπώνει, το λερώνουμε με λάσπες: *Έπεσε σε λακούβα και λάσπωσε τα παπούτσιά του. / Λάσπωσαν οι δρόμοι με τις βροχές.*

2. λασπώνουμε ένα ζυμαρικό ή ένα ζυμαρικό λασπώνει όταν βράζει πολύ και γίνεται σαν λάσπη: *Μαγειρεύουμε το ρύζι μέχρι να μαλακώσει αλλά να μη λασπώσει.*

3. λέμε ότι λασπώνουμε κάποιον όταν τον κάνουμε να χάσει την καλή εικόνα ή τη φήμη του (= κηλιδώνω, αμαυρώνω): *Συνήθιζε να λασπώνει τους πολιτικούς αντιπάλους του.*

ο **λαστιχένιος**, η **λαστιχένια**, το **λαστιχένιο** επιθ.: όταν κάτι είναι λαστιχένιο, είναι φτιαγμένο από λάστιχο: *Πλένει τα πιάτα φορώντας λαστιχένια γάντια.*

το **λάστιχο** (του λάστιχου, των λάστιχων) ουσ.:

1. λάστιχο είναι το υλικό που παίρνει πάλι το σχήμα που είχε πριν, όταν σταματάμε να το τεντώνουμε: *Οι σαγιονάρες μου είναι από λάστιχο.*

2. το λάστιχο είναι ένα κομμάτι από λάστιχο σε σχήμα με δαχτυλιδιού που το χρησιμοποιούμε για να δένουμε ή να κρατάμε μαζί πράγματα: *Η φόρμα γυμναστικής έχει λάστιχο στη μέση και με σφίγγει. / Έπιασε τα βιβλία του με λάστιχο για να τα κρατάει όλα μαζί.*

3. λάστιχο λέμε το εξωτερικό μέρος της ρόδας αυτοκινήτου, ποδηλάτου κτλ., που είναι φτιαγμένο από λάστιχο: *Φούσκωσε τα λάστιχα του ποδηλάτου με την τρόμπα.*

4. το λάστιχο είναι ένας σωλήνας από λάστιχο, που τον χρησιμοποιούμε για να ποτίζουμε: *Κατάβρεξε με το λάστιχο την αυλή.*

5. το λάστιχο είναι ένα παιχνίδι που παίζουν συνήθως τα κορίτσια, στερεώνοντας κάπου ένα λάστιχο και πηδώντας πάνω ή μέσα από αυτό με διάφορους τρόπους: *Στα διαλείμματα τα κορίτσια παίζουν λάστιχο.*

η **λατέρνα** (της λατέρνας, των λατερνών) ουσ.:

1. η λατέρνα είναι ένα μουσικό όργανο που μεταφέρεται σε ανοιχτούς χώρους και παίζει μουσική όταν κάποιος γυρίζει το χερούλι: *Οι λατέρνες σκορπούσαν τους ήχους τους στις γειτονιές της παλιάς Αθήνας.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε λατέρνα μια γυναίκα όταν φοράει πολλά κοσμήματα και στολίδια: *Ντύθηκε και στολίστηκε με όλα της τα χρυσαφικά σαν λατέρνα.*

τα **λατινικά** (των λατινικών) ουσ.:

1. τα λατινικά είναι η γλώσσα που μιλούσαν οι Λατίνοι, δηλαδή οι αρχαίοι Ρωμαίοι: *Τα ιταλικά και τα γαλλικά προέρχονται από τα λατινικά.*

2. τα λατινικά είναι το μάθημα που διδάσκεται στο σχολείο για να μάθουν οι μαθητές τη λατινική γλώσσα: *Τι βαθμό πήρες στα λατινικά;*

το **λατομείο** (του λατομείου, των λατομείων) ουσ.: το λατομείο είναι ένα μέρος γεμάτο βράχους, που οι άνθρωποι το σκάβουν για να βγάλουν μάρμαρο ή άλλες πέτρες (= νταμάρι): *Ανοίγουν τα λατομεία σκάβοντας τις πλαγιές των βουνών.*

η **λατρεία** (της λατρείας, των λατρειών) ουσ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) η λατρεία είναι ο τρόπος με τον οποίο δείχνουν οι άνθρωποι την πίστη και το σεβασμό τους στο θεό που πιστεύουν: *Οι εκκλησίες είναι χώροι λατρείας του Χριστού.*

2. η λατρεία είναι το να αγαπάμε κάποιον ή κάτι πάρα πολύ: *Έχει μεγάλη λατρεία για το θέατρο. / Τον κοίταζε στα μάτια με λατρεία.*

3. λατρεία λέμε το πρόσωπο ή το πράγμα για το οποίο νιώθουμε πολύ μεγάλη αγάπη και θαυμασμό: *Η κλασική μουσική είναι η μεγάλη λατρεία της. / Τα παιδιά είναι η λατρεία της.*

λατρεύω (λάτρευσα), **λατρεύομαι** (λατρεύτηκα, λατρεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν λατρεύουμε κάποιον, νιώθουμε μεγάλη αγάπη ή θαυμασμό για αυτόν (= υπεραγαπώ): *Λατρεύει τους φίλους και τους συνεργάτες της.*

2. όταν λατρεύω κάτι, μου αρέσει υπερβολικά: *Λατρεύει τα μακαρόνια και δεν αγγίζει το κρέας. / Λατρεύει να παίζει ποδόσφαιρο με τους φίλους του.*

3. όταν οι άνθρωποι λατρεύουν κάποιο θεό, του δείχνουν την αγάπη και το σεβασμό τους: *Οι αρχαίοι Έλληνες λάτρευαν τους δώδεκα θεούς του Ολύμπου.*

η **λαχαναγορά** (της λαχαναγοράς, των λαχαναγορών) ουσ.: η λαχαναγορά είναι ένας μεγάλος χώρος όπου οι άνθρωποι αγοράζουν και πουλάνε λαχανικά και φρούτα: *Έχει μαγαζί στην κεντρική λαχαναγορά της Αθήνας.*

λαχανιάζω (λαχάνιασα, λαχανιασμένος) ΡΗΜ.: όταν λαχανιάζουμε, αναπνέουμε γρήγορα και δύσκολα, μετά από τρέξιμο, γυμναστική κτλ.: *Καθώς χόρευε, ιδρώσε και λαχάνιασε. (= ασθμαίνω)*

το **λαχανικό** (του λαχανικού, των λαχανικών) ουσ.: τα λαχανικά είναι φυτά, όπως οι πατάτες, τα κρεμμύδια, τα καρότα κτλ., που τα τρώμε ωμά ή μαγειρεμένα: *Τα λαχανικά έχουν πολλές βιταμίνες. / Η ψαρόσουπα γίνεται με ψάρι και φρέσκα λαχανικά.*

△ Η λέξη λαχανικό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το **λάχανο** (του λάχανου, των λάχανων) ουσ.: το λάχανο είναι ένα μεγάλο λαχανικό με στρογγυλό σχήμα και πολλά φύλλα, το ένα μέσα στο άλλο, σε ανοιχτό πράσινο ή κόκκινο χρώμα, που το τρώμε ωμό ή μαγειρεμένο: *Σαλάτα με λάχανο και καρότο.*

ΕΚΦΡ. σπουδαία τα λάχανα, τρώω λάχανο

ο **λαχανόκηπος** (του λαχανόκηπου, των λαχανόκηπων) ουσ.: ο λαχανόκηπος είναι ο κήπος στον οποίο έχουν φυτέψει λαχανικά: *Μας έστειλαν ντομάτες και αγγούρια από το λαχανόκηπο του σπιτιού τους.*

το **λαχείο** (του λαχείου, των λαχείων) ουσ.:

1. το λαχείο είναι ένα τυχερό παιχνίδι που το παίζουμε αγοράζοντας ειδικές κάρτες που έχουν πάνω τους κάποιον αριθμό, ώστε αν βγει ο δικός μας αριθμός να κερδίσουμε χρήματα: *Ποιος είναι ο μεγάλος τυχερός που κέρδισε τον πρώτο αριθμό του λαχείου;*

2. το λαχείο είναι η ειδική κάρτα που την αγοράζουμε για να πάρουμε μέρος σε αυτό το παιχνίδι (= λαχνός): *Αγόρασε πρωτοχρονιάτικο λαχείο.*

3. λέμε ότι μας έπεσε το λαχείο όταν μας συμβαίνει κάτι καλό που δεν το περιμέναμε: *Λαχείο μάς ήρθε η κληρονομιά του θείου.*

ο **λαχειοπώλης** (του λαχειοπώλη, των λαχειοπωλών), η **λαχειοπώλισσα** (της λαχειοπώλισσας) ουσ.: ο λαχειοπώλης πουλάει λαχεία στους δρόμους ή σε άλλους δημόσιους χώρους: *Στο λεωφορείο ανέβηκε ο λαχειοπώλης φωνάζοντας: "Κληρώνει σήμερα!"*

η **λαχτάρα** (της λαχτάρας) ουσ.:

1. νιώθουμε λαχτάρα όταν περιμένουμε να γίνει κάτι (= αγωνία, ανυπομονησία): *Περιμένει με λαχτάρα τα αποτελέσματα των εξετάσεων.*

2. νιώθουμε λαχτάρα όταν θέλουμε κάτι πάρα πολύ (= επιθυμία, πόθος): *Είχε μεγάλη λαχτάρα να δει τα εγγόνια της.*

3. η λαχτάρα είναι ένας ξαφνικός φόβος από κάτι που έγινε ή που μάθαμε: *Πήρα μια λαχτάρα όταν μου είπαν ότι τράκαρες!*

△ Η λέξη λαχτάρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

Λαχταράω/λαχταρώ (λαχταρήσα) ρημ.:

1. όταν λαχταράμε κάτι, το θέλουμε πάρα πολύ (= επιθυμώ): *Ονειρεύεται και λαχταράει ταξίδια σε μέρη εξωτικά.*

2. όταν λαχταράμε κάτι, το περιμένουμε με αγωνία (= ανυπομονώ, δε βλέπω την ώρα): *Λαχταράει να ξαναδεί τα παιδιά της.*

3. έτσι λέμε όταν νιώθουμε ξαφνικά μεγάλο φόβο (= τρομάζω): *Μάθαμε ότι τον χτύπησε αυτοκίνητο και λαχταρήσαμε.*

η **λείαινα** (της λείαινας, των λειαινών) ουσ.: η λείαινα είναι το θηλυκό lionτάρι (= lionταρίνα): *Μούγκριζε και ούρλιαζε η λείαινα όταν της άρπαξαν τα lionταράκια της.*

ο **λεβέντης** (του λεβέντη, των λεβέντηδων) ουσ.:

1. ο λεβέντης είναι ο νέος άντρας που προκαλεί το θαυμασμό, γιατί είναι όμορφος, ψηλός, γεροδεμένος (= παλικάρι): *Μεγάλωσε ο γιος της και δεν τον γνώρισα. Ολόκληρος λεβέντης!*

2. λεβέντη λέμε το γενναίο άνθρωπο, που δε χάνει το θάρρος του σε δύσκολες καταστάσεις: *Τον πόλεμο παλιά τον κέρδιζαν οι λεβέντες, και όχι η τεχνολογία με τα όπλα της.*

το **λείζερ** ουσ.:

1. το λείζερ είναι η ακτινοβολία που βγαίνει από ειδικό μηχάνημα και χρησιμεύει για να κόβουμε σκληρά υλικά ή στην ιατρική: *Κοπή μετάλλων με λείζερ. / Εγχείριση με λείζερ.*

2. λείζερ λέμε το μηχάνημα που χρησιμοποιεί αυτή την ακτινοβολία: *Τα καρκινικά κύτταρα καταστρέφονται με ένα μικροσκοπικό λείζερ.*

△ Η λέξη λείζερ δεν κλίνεται.

ο **λείος**, η **λεία**, το **λείο** επιθ.: όταν κάτι είναι λείο, η επιφάνειά του είναι ίσια και ομαλή, χωρίς βαθουλώματα ή εξογκώματα: *Η αθλήτρια γλιστράει με χάρη πάνω στη λεία επιφάνεια του πάγου. (≠ ανώμαλος) / Η κρέμα αφήνει το δέρμα λείο και απαλό. (≠ άγριος, τραχύς)*

λείπω (έλειψα) ρημ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι λείπει από κάπου, δε βρίσκεται εκεί που πρέπει ή που περιμένουμε να βρίσκεται (= απουσιάζω): *Πήρε άδεια και θα λείψει από τη δουλειά.*

2. **λείπει** 3^ο πρ.: όταν λείπει σε κάποιον ή από κάποιον κάτι, έχει λιγότερο από όσο χρειάζεται: *Δε θέλει να λείπει τίποτα στα παιδιά της. / Λείπουν δύο κουμπιά από το πουκάμισο.*

3. **μου λείπει** 3^ο πρ.: όταν κάποιος ή κάτι μας λείπει, νιώθουμε άσχημα που δε βρίσκεται κοντά μας ή που δεν το έχουμε: *Του λείπουν οι φίλοι του. / Μου λείπουν η ξεγνοιασιά και οι εκδρομές στο βουνό.*

ΕΚΦΡ. λίγο έλειψε, να λείπει το βύσσινο

το **λειρί** (του λειριού, των λειριών) ουσ.: το λειρί είναι ένα μικρό κόκκινο κομμάτι δέρματος με δοντάκια στην άκρη του που έχει ο κόκορας στο επάνω μέρος του κεφαλιού του: *Κόκορας με κατακόκκινο λειρί.*

η **λειτουργία** (της λειτουργίας, των λειτουργιών) ουσ.:

1. η λειτουργία είναι ο σκοπός για τον οποίο έχει φτιαχτεί ή για τον οποίο υπάρχει κάτι: *Η λειτουργία μιας γεννήτριας δίνει ρεύμα σε ένα μηχάνημα όταν γίνεται διακοπή ρεύματος.*

2. όταν κάτι είναι ή βρίσκεται σε λειτουργία, δουλεύει: *Το αυτοκίνητο δεν κινείται λόγω*

βλάβης στη λειτουργία της μπαταρίας. / Τα πολλά υγρά βοηθάνε την καλή λειτουργία των νεφρών.

3. μέρες ή ώρες λειτουργίας λέμε τις μέρες ή τις ώρες που ένα κατάστημα, μια υπηρεσία κτλ. είναι ανοιχτά: *Θέλω να ενημερωθώ για τις ώρες λειτουργίας του μουσείου.*

4. (ΘΡΗΣΚ.) λειτουργία λέμε την τελετή στην εκκλησία κατά την οποία διαβάζονται τα ιερά κείμενα: *Οι χριστιανοί πηγαίνουν στην εκκλησία για να παρακολουθήσουν τη λειτουργία.*

ΕΚΦΡ. εκτός λειτουργίας

Λειτουργώ (λειτουργήσα) ΡΗΜ.:

1. **λειτουργεί** 3^ο ΠΡ.: ένα μηχάνημα ή κάτι άλλο λειτουργεί όταν κάνει αυτό για το οποίο έχει φτιαχτεί ή για το οποίο υπάρχει (= δουλεύω): *Η μηχανή του αυτοκινήτου δε λειτουργεί χωρίς βενζίνη. / Όταν η καρδιά λειτουργεί κανονικά, στέλνει το αίμα σε ολόκληρο το σώμα.*

2. **λειτουργεί** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα κατάστημα ή κάτι άλλο λειτουργεί όταν είναι ανοιχτό (= δουλεύω): *Οι τράπεζες δε λειτουργούν το Σαββατοκύριακο.*

3. λέμε ότι κάποιος λειτουργεί όταν έχει ορισμένη συμπεριφορά (= συμπεριφέρομαι): *Τον ντρέπεται και δεν μπορεί να λειτουργήσει φυσιολογικά μπροστά του.*

η **λεκάνη** (της λεκάνης, των λεκανών) ΟΥΣ.:

1. η λεκάνη είναι ένα βαθύ και πλατύ αντικείμενο, ανοιχτό από πάνω, που συνήθως το γεμίζουμε με νερό για να κάνουμε διάφορες δουλειές: *Έβαλε το πουλόβερ να μουλιάσει στη λεκάνη.*

2. η λεκάνη είναι ένα αντικείμενο σαν κάθισμα που είναι στερεωμένο στο δάπεδο της τουαλέτας και το χρησιμοποιούν οι άνθρωποι για να κάνουν τσίσα ή κακά: *Μη ρίχνετε χαρτιά στη λεκάνη, γιατί θα βουλώσει.*

3. η λεκάνη είναι μια μεγάλη περιοχή θάλασσας που γύρω γύρω έχει ξηρά: *Η Κρήτη βρίσκεται στο ανατολικό μέρος της λεκάνης της Μεσογείου.*

ο **λεκές** (του λεκέ, των λεκέδων) ΟΥΣ.: ο λεκές είναι το σημάδι από διαφορετικό χρώμα που μένει πάνω σε ύφασμα ή άλλο υλικό όταν πέσει πάνω του λάδι, κρασί κτλ. (= κηλίδα): *Το τραπεζομάντιλο έχει λεκέδες από κόκκινο κρασί.*

Λεκιάζω (λέκιασα), **Λεκιάζομαι** (λεκιάστηκα, λεκιάσμενος) ΡΗΜ.:

1. όταν λεκιάζουμε κάτι, το γεμίζουμε με λεκέδες (= λερώνω): *Λέκιασε με μελάνι το άσπρο του πουκάμισο.*

2. **λεκιάζει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι λεκιάζει, γεμίζει με λεκέδες (= λερώνει): *Το τραπεζομάντιλο λέκιασε από την κόκκινη σάλτσα.*

ο **λέλεκας** (του λέλεκα, των λελέκων) ΟΥΣ.: λέλεκα λέμε αλλιώς το λελέκι

το **λελέκι** (του λελεκιού, των λελεκιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. το λελέκι είναι το πουλί πελαργός: *Τα λελέκια έχουν πολύ δυνατά πόδια και γι' αυτό και μπορούν να στέκονται στο ένα τους πόδι.*

2. λελέκι λέμε έναν άνθρωπο όταν είναι πολύ λεπτός και ψηλός: *Κανένας δεν ήξερε το όνομά του, αφού όλοι τον φώναζαν "λελέκι".*

η **λεμονάδα** (της λεμονάδας, των λεμονάδων) ΟΥΣ.:

1. η λεμονάδα είναι ένα αναψυκτικό που γίνεται από χυμό λεμονιού, ζάχαρη και νερό: *Ήπια ένα ποτήρι λεμονάδα για να ξεδιψάσω.*

2. ένα μπουκάλι ή ένα κουτί με λεμονάδα λέγεται κι αυτό λεμονάδα: *Πας στο περίπτερο να μου πάρεις μια λεμονάδα;*

το **λεμόνι** (του λεμονιού, των λεμονιών) ΟΥΣ.: το λεμόνι είναι ο κίτρινος καρπός της λεμονιάς, που έχει το σχήμα μεγάλου αυγού, σκληρή φλούδα και ξινό χυμό: *Ρίξε στη σούπα το χυμό ενός λεμονιού.*

η **λεμονιά** (της λεμονιάς, των λεμονιών) ΟΥΣ.: η λεμονιά είναι ένα δέντρο που βγάζει άσπρα λουλούδια και κίτρινους καρπούς, τα λεμόνια: *Την άνοιξη που ανθίζουν οι λεμονιές μοσχοβολάει η αυλή μας.*

η **λεμονόκουπα** (της λεμονόκουπας) ΟΥΣ.: η λεμονόκουπα είναι καθένα από δύο μισά μέρη ενός λεμονιού που το έχουμε στύψει: *Τρίβετε τη γαλοπούλα με μία λεμονόκουπα και την αλατοπιπερώνετε.*

⚠ Η λέξη λεμονόκουπα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **λεμονοσύφτης** (του λεμονοσύφτη, των λεμονοσύφτων) ΟΥΣ.: ο λεμονοσύφτης είναι το αντικείμενο που χρησιμοποιούμε για να στύβουμε λεμόνια ή πορτοκάλια όταν θέλουμε το χυμό τους: *Χρησιμοποιεί ηλεκτρικό λεμονοσύφτη για να στύβει γρήγορα το λεμόνι.*

η **λέξη** (της λέξης, των λέξεων) ΟΥΣ.:

1. (ΓΡΑΜΜ.) η λέξη είναι μια ομάδα από γράμματα ή από ήχους, που όλα μαζί έχουν μια ορισμένη σημασία και ανήκουν σε ένα ορισμένο μέρος του λόγου: *Η λέξη "άρρωστος" είναι επίθετο ή ουσιαστικό; / Να γράψετε μία περίληψη του κειμένου με 120 λέξεις.*

2. λέξη είναι καθετί που λέγεται (= λόγος, κουβέντα): *Γράψε μου δυο λέξεις να ξέρω ότι είσαι καλά. / Δεν κατάλαβα λέξη από όσα είπες!*

ΕΚΦΡ. κατά λέξη, με όλη τη σημασία της λέξης, παίζω με τις λέξεις, τελευταία λέξη

το **λεξικό** (του λεξικού, των λεξικών) ΟΥΣ.: το λεξικό είναι βιβλίο ή πρόγραμμα σε υπολογιστή, που περιλαμβάνει έναν κατάλογο με τις λέξεις μιας γλώσσας σε αλφαβητική σειρά και εξηγεί τη σημασία τους, δίνει την ορθογραφία τους και άλλες πληροφορίες: *Ψάχνει στο λεξικό για να βρει πώς γράφεται η λέξη "βερικόκο".*

το **λεξιλόγιο** (του λεξιλογίου, των λεξιλογίων) ουσ.:

1. το λεξιλόγιο μιας γλώσσας είναι όλες οι λέξεις που υπάρχουν σε αυτή τη γλώσσα: *Πολλές ξένες λέξεις έχουν ενσωματωθεί στο ελληνικό λεξιλόγιο.*

2. το λεξιλόγιο είναι όλες οι λέξεις μιας γλώσσας που γνωρίζει και χρησιμοποιεί ένας άνθρωπος: *Διαβάζει λογοτεχνικά βιβλία για να πλουτίσει το λεξιλόγιό του.*

3. το λεξιλόγιο είναι οι λέξεις που χρησιμοποιούνται σε έναν επιστημονικό τομέα, από μία κοινωνική ομάδα κτλ.: *Ο τομέας της πληροφορικής έχει το δικό του λεξιλόγιο. / Πολλοί μεγάλοι δεν καταλαβαίνουν το λεξιλόγιο των νέων.*

η **λεοπάρδαλη** (της λεοπάρδαλης, των λεοπαρδάλεων) ουσ.: η λεοπάρδαλη είναι ένα μεγάλο, άγριο ζώο, με χρυσαφί τρίχωμα και μαύρες βούλες, που μοιάζει με γάτα: *Στο ζωολογικό κήπο είδαμε λιοντάρια, ελέφαντες και λεοπαρδάλες.*

το **λέπιο** (του λεπιού, των λεπιών) ουσ.: τα λέπια ενός ψαριού ή ενός ερπετού είναι τα μικρά σκληρά κομμάτια που σκεπάζουν το σώμα του: *Έξυσε τα λέπια του ψαριού με το μαχαίρι.*

η **λεπίδα** (της λεπίδας, των λεπίδων) ουσ.: η λεπίδα είναι το λεπτό, κοφτερό μέρος ενός μαχαίριού ή άλλου εργαλείου: *Ακόνισε τη λεπίδα του σπαθιού.*

Λεπτά ΕΠΙΡΡ.: όταν φερόμαστε λεπτά σε κάποιον, του φερόμαστε με ευγένεια και ευαισθησία: *Μου φέρθηκε πολύ λεπτά και δε με έκανε να νιώσω άσχημα ούτε μια στιγμή.*

Λεπταίνω (λέπτυνα) ΡΗΜ.:

1. όταν λεπταίνουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει πιο λεπτό ($\neq$ χοντραίνω): *Μη λεπτύνεις άλλο το σκοινί, γιατί θα σπάσει.*

2. όταν κάποιος λεπταίνει, χάνει κιλά και γίνεται λεπτός (= αδυνατίζω $\neq$ παχαίνω, χοντραίνω): *Η φούστα τής έρχεται φαρδιά γιατί λέπτυνε.*

3. Λεπταίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι λεπταίνει, γίνεται πιο λεπτό ($\neq$ χοντραίνει): *Λεπταίνει το στρώμα πάγου στην Ανταρκτική.*

4. Λεπταίνει 3^ο ΠΡ.: κάτι λεπταίνει κάποιον, όταν τον κάνει να δείχνει πιο λεπτός (= αδυνατίζει $\neq$ παχαίνει, χοντραίνει): *Η φούστα που φοράς σε λεπταίνει.*

το **λεπτό** (του λεπτού, των λεπτών) ουσ.:

1. το λεπτό είναι καθένα από τα εξήντα ίσα μέρη στα οποία χωρίζεται μία ώρα: *Η ώρα είναι δύο και είκοσι λεπτά. / Θα συναντηθούμε σε πέντε λεπτά. / Έβαλε γκολ στα τελευταία λεπτά του αγώνα.*

2. το λεπτό είναι μια πολύ μικρή μονάδα χρημάτων, η οποία είναι ίση με ένα από τα εκατό ίσα μέρη στα οποία χωρίζεται ένα ευρώ: *Το αγόρασε είκοσι ευρώ και πενήντα λεπτά. / Κέρμα των πενήντα λεπτών.*

ο **λεπτοδείκτης** (του λεπτοδείκτη, των λεπτοδείκτων) ουσ.: ο λεπτοδείκτης είναι ο μεγαλύτερος από τους δείκτες του ρολογιού, αυτός που δείχνει τα λεπτά της ώρας: *Όταν η ώρα είναι δέκα και είκοσι, ο ωροδείκτης δείχνει το δέκα και ο λεπτοδείκτης το είκοσι.*

ο **λεπτοκαμωμένος**, η **λεπτοκαμωμένη**, το **λεπτοκαμωμένο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι λεπτοκαμωμένος, είναι πολύ λεπτός και χαριτωμένος: *Ήταν ανάλαφρη, σαν λεπτοκαμωμένη χορεύτρια.*

2. όταν κάτι είναι λεπτοκαμωμένο, είναι λεπτό και όμορφο: *Στο λαιμό της φορούσε μια κομψή, λεπτοκαμωμένη αλυσίδα.*

η **λεπτομέρεια** (της λεπτομέρειας, των λεπτομερειών) ουσ.:

1. λεπτομέρεια είναι καθένα από τα μικρά κομμάτια που σχηματίζουν μια εικόνα, μια ιστορία κτλ.: *Θυμάμαι το ταξίδι μας με κάθε λεπτομέρεια. / Περάστε από το γραφείο μου για να συζητήσουμε τις λεπτομέρειες για τα συμβόλαια.*

2. η λεπτομέρεια είναι ένα σημείο ή ένα κομμάτι ενός πράγματος που δεν είναι τόσο σημαντικό: *Αυτά είναι λεπτομέρειες, καλύτερα να μπούμε στην ουσία του θέματος.*

ΕΚΦΡ. κολλάω σε λεπτομέρειες

ο **λεπτός**, η **λεπτή**, το **λεπτό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι λεπτός, ζυγίζει λίγα κιλά (= αδύνατος, λιγνός $\neq$ χοντρός, παχύς): *Είναι ψηλός, λεπτός, με γυμνασμένο σώμα.*

2. όταν κάτι είναι λεπτό, έχει μικρό πάχος ($\neq$ χοντρός): *Έκοψε το ψωμί σε λεπτές φέτες. (= ψιλός) / Οι πιανίστες έχουν μακριά και λεπτά δάχτυλα. (= λεπτοκαμωμένος)*

3. όταν ένα ύφασμα είναι λεπτό, είναι φτιαγμένο από ελαφρό υλικό (= ελαφρός $\neq$ βαρύς): *Πώς δεν κρυώνεις με τόσο λεπτά ρούχα που φοράς;*

4. λέμε ότι η συμπεριφορά, το γούστο ή το πνεύμα κάποιου είναι λεπτά όταν δείχνουν ευγένεια και ευαισθησία (= ευγενικός, φίνος): *Ήταν μια συμπαθητική γυναίκα με λεπτούς τρόπους.*

5. λέμε ότι κάτι είναι λεπτό όταν είναι τόσο μικρό ή ασήμαντο, που σχεδόν δε φαίνεται (= ανεπαίσθητος, αμυδρός): *Τα δύο μπουφάν είναι ίδια, εκτός από μια λεπτή διαφορά στο χρώμα.*

Λερώνω (λέρωσα), **Λερώνομαι** (λερώθηκα, λερωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος λερώνει κάτι, το γεμίζει με βρομιές ή λεκέδες: *Λέρωσε το πουκάμισό του με λάδια. (= λεκιάζω) / Τα τζάμια λερώθηκαν από τη βροχή. (= βρομιζώ)*

2. Λερώνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι λερώνει, γεμίζει με βρομιές ή λεκέδες (= βρομιίζει): *Τα παπούτσια θέλουν καθάρισμα γιατί λέρωσαν.*

3. Λερώνομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος λερώνεται, γεμίζει τα ρούχα του με βρομιές ή λεκέδες: *Λερώθηκε από την κορφή μέχρι τα νύχια με λάσπες.*

ΕΚΦΡ. έχω λερωμένη τη φωλιά μου, λερώνω τα χέρια μου με αίμα

Λερώνω τα χέρια μου με αίμα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος λερώνει τα χέρια του με αίμα όταν σκοτώνει κάποιον: *Ήταν ήρμεμος άνθρωπος και δεν περίμενα ποτέ ότι θα λέρωνε τα χέρια του με αίμα.*

Λες και ΕΚΦΡ.: το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να δείξουμε ότι αυτό που λέμε δε θα μπορούσε ποτέ να είναι αλήθεια: *Λες και θα μπορούσα ποτέ εγώ να τον κοροϊδέψω!*

η **Λεύκα** (της λεύκας, των λευκών) ΟΥΣ.:

1. η λεύκα είναι ένα ψηλό δέντρο, με ίσιο, λευκό κορμό, που φυτρώνει συνήθως σε σειρές στις όχθες των ποταμών ή στις άκρες των δρόμων: *Το καταπράσινο περιβάλλον αγκαλιάζεται από πανύψηλα κυπαρίσσια και λεύκες.*

2. η λεύκα είναι το ξύλο αυτού του δέντρου, που το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε έπιπλα, χαρτί κτλ.: *Οι τάβλες των κρεβατιών είναι φτιαγμένες από λεύκα.*

το **Λευκό** (του λευκού, των λευκών) ΟΥΣ.: το λευκό είναι το χρώμα που έχει το γάλα ή το χιόνι: *Το γαλάζιο και το λευκό είναι τα χρώματα της ελληνικής σημαίας.*

ο **Λευκός**, η **Λευκή**, το **Λευκό** ΕΠΙΘ.:

1. είναι ό,τι και ο άσπρος: *Έχει ωραία, λευκά δόντια.*

2. στη λευκή φυλή ανήκουν οι άνθρωποι που έχουν ανοιχτόχρωμο δέρμα: *Γεννήθηκε στην Αφρική, αλλά οι γονείς του ήταν λευκοί.*

ο **Λευκός θάνατος** ΟΥΣ.: λευκό θάνατο λέμε αλλιώς την ηρωϊνή ή γενικά τα ναρκωτικά: *Έπεσε θύμα του λευκού θανάτου.*

⚠ Ο λευκός θάνατος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **Λεύκωμα** (του λευκώματος, των λευκωμάτων) ΟΥΣ.:

1. το λεύκωμα είναι ένα βιβλίο με συλλογή φωτογραφιών που αναφέρονται σε έναν ορισμένο τόπο, σε ένα ιστορικό γεγονός ή σε κάποιο πρόσωπο (= άλμπουμ): *Λεύκωμα με φωτογραφικό υλικό από τη ζωή της αξεχαστης ηθοποιού.*

2. το λεύκωμα είναι ένα τετράδιο που το δίνουμε σε γνωστούς φίλους για να γράψουν τη γνώμη τους για διάφορα θέματα: *Από τα σχολικά χρόνια, έχω νοσταλγήσει το λεύκωμα, εκείνο το παιδικό και αθώο τετράδιο με τις χαζές ερωτήσεις.*

η **Λευτεριά** (της λευτεριάς) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η ελευθερία: *Πολέμησαν για τη λευτεριά της πατρίδας τους.*

ο **Λεύτερος**, η **Λεύτερη**, το **Λεύτερο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο ελεύθερος

Λευτερώνω (λευτέρωσα), **Λευτερώνομαι** (λευτερώθηκα, λευτερωμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το ελευθερώνω

τα **Λεφτά** (των λεφτών) ΟΥΣ.: τα λεφτά είναι τα χρήματα: *Δουλεύει πολύ αλλά δεν κερδίζει*

πολλά λεφτά. / Έκρυψε τα λεφτά στο συρτάρι.

ΕΚΦΡ. κάνω λεφτά, λεφτά με ουρά, λεφτά με το τσουβάλι, τρέχουν τα λεφτά από τα μπατζάκια μου

Λεφτά με ουρά ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος έχει λεφτά με ουρά όταν έχει πάρα πολλά λεφτά: *Οι δουλειές του πάνε καλά και έκανε λεφτά με ουρά.*

Λεφτά με το τσουβάλι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος έχει λεφτά με το τσουβάλι όταν έχει πάρα πολλά λεφτά: *Έχει δικό του εργοστάσιο και βγάζει λεφτά με το τσουβάλι.*

το **Λεφτό** (του λεφτού, των λεφτών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λεφτό λέμε αλλιώς το λεπτό της ώρας: *Δε θα αργήσω, θα έρθω σε λίγα λεφτά!*

Λέω (είπα), **Λέγομαι** (ειπώθηκα και λέχθηκα, ειπωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν λέμε κάτι, βγάζουμε από το στόμα μας ήχους που σχηματίζουν λέξεις: *Το μωρό είπε "μαμά". (= προφέρω) / Ποιο τραγούδι θέλετε να σας πω; (= τραγουδάω) / Ο δημοσιογράφος είπε τις ειδήσεις. (= εκφωνώ)*

2. όταν κάποιος λέει μια ιστορία σε κάποιον άλλο, την περιγράφει (= αφηγούμαι, διηγούμαι): *Η γιαγιά έλεγε στα εγγόνια της παραμύθια.*

3. τα λόγια μας ή τα γραπτά μας για κάποιον ή για κάτι είναι αυτά που λέμε για αυτόν ή για αυτό: *Λέγαμε για το Γιάννη, πόσο καλό παιδί είναι. (= μιλάω, κάνω λόγο) / Το βιβλίο λέει για τους αρχαίους Αιγύπτιους. (= μιλάω, αναφέρομαι σε)*

4. κάποιος λέει ότι θα γίνει κάτι όταν το κάνει γνωστό σε άλλους (= δηλώνω, ανακοινώνω): *Ο υπουργός είπε ότι θα αυξηθούν οι συντάξεις.*

5. όταν κάποιος θέλει να δείξει σε κάποιον πώς να κάνει κάτι ή να του δώσει πληροφορίες, χρησιμοποιεί το "λέω": *Θα σου πω πώς λύσεις το πρόβλημα. (= εξηγώ) / Της είπε να πάει στο γιατρό για τους πόνους στη μέση. (= συμβουλευώ) / Θα σας πούμε πότε να κάνετε αίτηση. (= ενημερώνω)*

6. όταν θέλουμε να δώσουμε ένα όνομα σε κάποιον, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το "λέω": *Πώς θα πουν την κόρη τους; (= ονομάζω, βγάζω) / Θύμωσε και τον είπε βλάκα. (= αποκαλώ)*

7. όταν λέμε να κάνουμε κάτι, σκεφτόμαστε να το κάνουμε (= σκοπεύω, σχεδιάζω): *Λέω να φύγω για ταξίδι.*

8. Λέγομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος λέγεται Γιώργος, έχει αυτό το όνομα (= ονομάζομαι): *Η μητέρα της λέγεται Μαρία.*

9. Λέγεται ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: κάτι λέγεται όταν έχουμε ακούσει ότι γίνεται συζήτηση για αυτό (= ακούγεται, διαδίδεται, συζητιέται): *Λέγεται ότι θα καταργηθούν οι πανελλαδικές εξετάσεις.*

ΕΚΦΡ. λες και, λέω τα πράγματα με τ' όνομά τους, μέχρι να πεις κύμινο, που λέει ο λόγος, πού να σ' τα λέω, τα λέω

Λέω τα πράγματα με τ' όνομά τους ΕΚΦΡ.: όταν λέμε τα πράγματα με τ' όνομά τους, τα παρουσιάζουμε όπως είναι πραγματικά, χωρίς να κρύβουμε κάτι ($\neq$ μασάω τα λόγια μου): *Εγώ λέω τα πράγματα με τ' όνομά τους και πιστεύω ότι έχεις άδικο.*

το **λεωφορείο** (του λεωφορείου, των λεωφορείων) ΟΥΣ.: το λεωφορείο είναι ένα μεγάλο αυτοκίνητο με πολλές θέσεις, στο οποίο βγάζουμε εισιτήριο για να ταξιδέψουμε: *Στη δουλειά σου πηγαίνεις με λεωφορείο ή με τρένο; / Το λεωφορείο κάνει στάση ακριβώς μπροστά από το σπίτι μου.*

η **λεωφόρος** (της λεωφόρου, των λεωφόρων) ΟΥΣ.: η λεωφόρος είναι ένας φαρδύς και μακρύς δρόμος, συνήθως στις μεγάλες πόλεις, στον οποίο μπορούν να κινούνται πολλά αυτοκίνητα και λεωφορεία μαζί: *Η λεωφόρος Συγγρού ενώνει το κέντρο της Αθήνας με την παραλία.*

Λήγει (έληξε, ληγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι λήγει, φτάνει σε ένα τέλος (= τελειώνει $\neq$ αρχίζει): *Έληξε χτες η περίοδος των εκπτώσεων.*

2. κάτι λήγει κάπου όταν εκεί βρίσκεται το τέλος του: *Κερδίζουν από είκοσι ευρώ τα λαχεία που λήγουν σε δύο.*

η **λήγουσα** (της λήγουσας) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, η λήγουσα είναι η τελευταία συλλαβή μιας λέξης: *Η λέξη "τρελός" τονίζεται στη λήγουσα.*

⚠ Η λέξη λήγουσα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **λήξη** (της λήξης) ΟΥΣ.:

1. η λήξη είναι το να τελειώνει ένα γεγονός ($\neq$ έναρξη): *Οι εργαζόμενοι συμφώνησαν για τη λήξη της απεργίας τους.*

2. η λήξη ενός γεγονότος ή μιας χρονικής περιόδου είναι η στιγμή που αυτό τελειώνει (= τέλος): *Ο διαιτητής σφύριξε τη λήξη του αγώνα.*

⚠ Η λέξη λήξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **ληξιαρχείο** (του ληξιαρχείου, των ληξιαρχείων) ΟΥΣ.: το ληξιαρχείο είναι η δημόσια υπηρεσία στην οποία δηλώνουμε τη γέννηση, το γάμο ή το θάνατο κάποιου: *Για την έκδοση της ταυτότητας χρειάζεστε πιστοποιητικό γέννησης από το ληξιαρχείο.*

Λησμονάω/λησμονώ (λησμόνησα), **λησμονούμαι/λησμονιέμαι** (λησμονήθηκα, λησμονημένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν λησμονούμε κάτι ή κάποιον, το(ν) ξεχνάμε ($\neq$ θυμάμαι): *Ο χρόνος με βοήθησε να λησμονήσω τα βάσανα που πέρασα. / Τα φοιτητικά χρόνια δε λησμονιούνται εύκολα.*

2. όταν λησμονούμε να κάνουμε κάτι, ξεχνάμε να το κάνουμε (= αμελώ): *Λησμόνησα να πληρώσω το λογαριασμό του τηλεφώνου.*

η **ληστεία** (της ληστείας, των ληστειών) ΟΥΣ.: όταν κάποιος κάνει ληστεία, κλέβει κάτι χρησιμοποιώντας βία: *Καταδικάστηκε σε δέκα χρόνια φυλάκιση για τη ληστεία σε τράπεζα.*

ο **ληστής** (του ληστή, των ληστών) ΟΥΣ.: ο ληστής είναι αυτός που κάνει ληστείες: *Δύο νεαροί ληστές τής επιτέθηκαν και της έκλεψαν την τσάντα.*

Λιάζω (έλιασα), **λιάζομαι** (λιάστηκα, λιασμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν λιάζουμε κάτι, το απλώνουμε κάτω από τον ήλιο για να στεγνώσει ή για να ξεραθεί: *Αφού λιάσουμε τον τραχανά, τον βάζουμε σε σακούλες και τον φυλάμε σε δροσερό μέρος.*

2. λιάζομαι ΠΑΘ.: κάποιος λιάζεται όταν κάθεται στον ήλιο: *Ξάπλωσαν στον κήπο τα σκυλιά και λιάζονταν. / Είναι στην παραλία και λιάζεται.*

3. λιάζεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: ένας χώρος λιάζεται όταν φωτίζεται και ζεσταίνεται από τον ήλιο: *Το δωμάτιο αυτό είναι κρύο και σκοτεινό γιατί δε λιάζεται.*

η **λιακάδα** (της λιακάδας) ΟΥΣ.: όταν έχει λιακάδα, ο ήλιος λάμπει και έχει ευχάριστη ζέση: *Φέτος το χειμώνα έκανε πολλές λιακάδες. / Αν αύριο έχει λιακάδα, θα πάμε εκδρομή.*

⚠ Η λέξη λιακάδα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **λιανός**, η **λιανή**, το **λιανό** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο λιανός είναι ό,τι και ο αδύνατος (= λεπτός $\neq$ χοντρός): *Ήταν λιανό παιδί και αρρώσταινε συχνά. / Τα λιανά κλαδιά σπάνε εύκολα.*

το **λιβάδι** (του λιβαδιού, των λιβαδιών) ΟΥΣ.: το λιβάδι είναι κομμάτι γης με πολύ χορτάρι και άλλα χαμηλά φυτά: *Μεγάλα καταπράσινα λιβάδια απλώνονται ανάμεσα στις κορυφές των βουνών.*

το **λιβάνι** (του λιβανιού, των λιβανιών) ΟΥΣ.: λιβάνι είναι η αρωματική ουσία που έχει δυνατή μυρωδιά όταν καίγεται και χρησιμοποιείται συνήθως στις χριστιανικές εκκλησίες (= θυμίαμα): *Η εκκλησία μύριζε κεριά και λιβάνι.*

Λιβανίζω (λιβάνισα), **λιβανίζομαι** (λιβανίσθηκα, λιβανισμένος) ΡΗΜ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) στη χριστιανική θρησκεία, όταν λιβανίζουμε ένα χώρο ή τους πιστούς, καίμε λιβάνι και το αφήνουν να μυρίζει, για να ακούσει ο Θεός την προσευχή τους: *Στον αγιασμό του σχολείου ο παπάς λιβάνισε τις αίθουσες.*

2. λέμε ότι λιβανίζουμε κάποιον όταν τον επαινούμε, για να μας συμπαθήσει (= κολακεύω, γλείφω): *Λιβανίζει το διευθυντή του για να του δώσει αύξηση.*

3. λέμε ότι λιβανίζω κάτι όταν αργώ πολύ να το τελειώσω: *Πολύ το λιβανίζεις το θέμα, πάρε, επιτέλους, μια απόφαση!*

η **λίγδα** (της λίγδας) ΟΥΣ.: η λίγδα είναι ο λεκές ή η βρομιά από λίπος: *Οι τοίχοι της κουζίνας είναι μέσα στη λίγδα από το τηγάνισμα.*

⚠ Η λέξη λίγδα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **λιγνός**, η **λιγνή**, το **λιγνό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι λιγνός, ζυγίζει λίγα κιλά (= αδύνατος ≠ χοντρός): *Λατρεύει τις ταινίες με το κωμικό δίδυμο "Χοντρός και Λιγνός".*

2. όταν ένα μέρος του σώματός μας είναι λιγνό, είναι πολύ αδύνατο (= λεπτός): *Κουνούσε με χάρη τη λιγνή της μέση.*

Λίγο ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται λίγο, γίνεται σε μικρή ποσότητα, σε μικρό βαθμό ή για μικρό διάστημα (≠ πολύ): *Προχώρησε λίγο και μετά σταμάτησε. / Θα έρθω σε λίγο.*

2. χρησιμοποιούμε το «λίγο» πριν από ένα επίθετο ή ένα επίρρημα όταν αυτό που δηλώνει το επίθετο ή το επίρρημα γίνεται σε μικρό βαθμό: *Είναι λίγο θυμωμένος αλλά θα του περάσει.*

ΕΚΦΡ. κάθε τρεις και λίγο, λίγο έλειψε, λίγο πολύ

Λίγο έλειψε ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που κόντεψε να γίνει αλλά τελικά δεν έγινε (= παρά λίγο, παρά τριχα): *Έσκασε το λάστιχο το αυτοκινήτου και λίγο έλειψε να σκοτωθούμε.*

Λίγο πολύ ΕΚΦΡ.: το λίγο πολύ σημαίνει περίπου: *Δεν κάθισα να τους ακούσω, γιατί ήξερα ότι θα έλεγαν λίγο πολύ τα ίδια πράγματα.*

ο **λιγόλογος**, η **λιγόλογη**, το **λιγόλογο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι λιγόλογος, δε λέει πολλά λόγια, μιλάει λίγο (= λιγομίλητος ≠ φλύαρος, πολυλογάς): *Είναι λιγόλογος και σοβαρός άνθρωπος, και οι κουβέντες του είναι πάντα μετρημένες.*

2. όταν κάτι είναι λιγόλογο, το λέμε ή το γράφουμε με λίγα λόγια (= σύντομος): *Του έγραψα μία λιγόλογη απάντηση, γιατί δεν είχα χρόνο να αναλύσω περισσότερο το θέμα.*

ο **λιγομίλητος**, η **λιγομίλητη**, το **λιγομίλητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι λιγομίλητος, μιλάει λίγο (= λιγόλογος ≠ πολυλογάς, φλύαρος): *Ήταν ευγενικοί, λιγομίλητοι και δεν ήθελαν πολλά πολλά με τους γείτονες.*

ο **λίγος**, η **λίγη**, το **λίγο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι λίγο, υπάρχει σε μικρή ποσότητα ή γίνεται σε μικρό βαθμό (≠ πολύς): *Ήπие λίγο νερό. / Οι φίλοι του είναι λίγοι, αλλά καλοί. / Χρειάζεται λίγη ακόμη προσπάθεια.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε για κάποιον ότι είναι λίγος όταν δεν είναι κατάλληλος ή ικανός για κάτι (≠ πολύς): *Αποδείχτηκε λίγος για αυτή τη δουλειά.*

Λιγοστεύω (λιγόστεψα) ΡΗΜ.:

1. όταν λιγοστεύουμε κάτι, το κάνουμε πιο λίγο σε ποσότητα ή σε αριθμό (= ελαττώνω, μειώνω, περιορίζω ≠ αυξάνω): *Σε συμβουλεύω να λιγοστεύεις το ποτό. / Πρέπει να λιγοστεύεις τα έξοδά σου.*

2. **λιγοστεύει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι λιγοστεύει, γίνεται πιο λίγο σε ποσότητα ή σε αριθμό (= ελαττώνεται, μειώνεται, αραιώνει ≠ αυξάνεται): *Φέτος το χειμώνα λιγόστεψαν οι βροχές. / Οι δουλειές στο μαγαζί λιγοστεύουν.*

ο **λιγοστός**, η **λιγοστή**, το **λιγοστό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι λιγοστό, είναι πολύ λίγο σε ποσότητα (≠ πολύς, άφθονος): *Τα λιγοστά σπίτια του νησιού είναι χτισμένα γύρω από το λιμάνι.*

η **λιγούρα** (της λιγούρας) ΟΥΣ.: η λιγούρα είναι το δυσάρεστο αίσθημα που νιώθουμε στο στομάχι όταν πεινάμε πολύ ή όταν έχουμε φάει κάτι πολύ γλυκό: *Δώσε μου κάτι να φάω πριν πέσω ξερή από τη λιγούρα.*

⚠ Η λέξη λιγούρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

Λιγουρεύομαι (λιγουρεύτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν λιγουρευόμαστε ένα γλυκό ή ένα φαγητό, θέλουμε πολύ να το φάμε (= λιμπίζομαι): *Λιγουρεύομαι ένα φρέσκο προφιτερόλ με πολλή σοκολάτα!*

2. όταν λιγουρευόμαστε κάτι, θέλουμε πολύ να το έχουμε (= λιμπίζομαι): *Λιγουρεύεται ένα σπίτι με πισίνα. / Εδώ κι ένα χρόνο λιγουρεύεται τη θέση του διευθυντή.*

ο **λιγόψυχος**, η **λιγόψυχη**, το **λιγόψυχο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι λιγόψυχος, φοβάται εύκολα και χάνει το θάρρος του (= λιπόψυχος): *Είναι λιγόψυχος, γι' αυτό λιποθυμεί όταν τον φοβερίζεις.*

λιγώνει (λιγώσε), **λιγώνομαι** (λιγώθηκα, λιγώμενος) ΡΗΜ.:

1. ένα γλυκό ή ένα φαγητό μας λιγώνει όταν μας κάνει να νιώσουμε ανακατωσούρα στο στομάχι: *Τον λίγωσε το κανταΐφι.*

2. **λιγώνομαι** ΠΑΘ.: λιγώνομαι όταν νιώθω ανακατωσούρα στο στομάχι από φαγητό ή γλυκό: *Φέρε μου λίγο νερό, γιατί λιγώθηκα από τον μπακλαβά.*

το **λιθάρι** (του λιθarioύ, των λιθarioών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λιθάρι είναι η πέτρα: *Οι βασικοί δρόμοι του οικισμού, τα καλντερίμια, είναι στρωμένοι με λιθάρια.*

το **λικέρ** ΟΥΣ.: το λικέρ είναι ένα γλυκό αρωματικό ποτό με γεύση φρούτων: *Να σας προσφέρω ένα λικέρ κεράσι;*

⚠ Η λέξη λικέρ δεν κλίνεται.

ο **λιλά**, η **λιλά**, το **λιλά** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι λιλά, έχει το χρώμα της βιολέτας (= βιολετής): *Φόρεσε μια λιλά φούστα κι ένα άσπρο πουκάμισο.*

⚠ Η λέξη λιλά δεν κλίνεται.

το **λιλά** ΟΥΣ.: το λιλά είναι το ανοιχτό μοβ χρώμα, το χρώμα που έχει η βιολέτα (= βιολετί): *Το λιλά είναι πιο σκούρο από το ροζ και πιο ανοιχτό από το μοβ.*

⚠ Η λέξη λιλά δεν κλίνεται.

η **λίμα** (της λίμας, των λιμών) ΟΥΣ.:

1. η λίμα είναι εργαλείο από σίδερο με το οποίο τρίβουμε σκληρά αντικείμενα για να τα κάνουμε πιο λεία, πιο απαλά ή πιο λεπτά: *Πάρτε τη λίμα και τρίψτε τις άκρες του σύρματος για να γίνουν πιο λείες.*

2. η λίμα είναι ειδικό εργαλείο για να κονταίνουμε τις άκρες των νυχιών μας και να τους

δίνουμε το σχήμα που θέλουμε, χωρίς να χρησιμοποιούμε ψαλίδι: *Κόβει πρώτα τα νύχια της και μετά με τη λίμα τούς δίνει σχήμα στρουγγυλό.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν μας πιάνει λίμα, θέλουμε πάρα πολύ να φάμε: *Μ' έπιασε μεγάλη λίμα, δεν έχω φάει τίποτα όλη μέρα.*

το **λιμάνι** (του λιμανιού, των λιμανιών) ΟΥΣ.:

1. το λιμάνι είναι η περιοχή της θάλασσας που είναι κατάλληλα φτιαγμένη για να μπορούν να αράξουν με ασφάλεια τα πλοία, οι βάρκες κτλ.: *Το πλοίο έδεσε στο λιμάνι.*

2. λιμάνι λέμε την πόλη που έχει λιμάνι: *Ο Πειραιάς είναι το μεγαλύτερο λιμάνι της Ελλάδας.*

η **λίμνη** (της λίμνης, των λιμνών) ΟΥΣ.:

1. η λίμνη είναι ένα μεγάλο βαθούλωμα στο έδαφος που είναι γεμάτο με γλυκό νερό και γύρω γύρω έχει στεριά: *Πήγαν να ψαρέψουν πέστροφες στη λίμνη των Πρεσπών.*

2. λίμνη λέμε μια μεγάλη ποσότητα από ένα υγρό πάνω στο έδαφος ή αλλού: *Δίπλα στον τραυματισμένο είχε σχηματιστεί μια λίμνη αίματος.*

Λιμπίζομαι (λιμπίστηκα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν λιμπίζομαι κάτι, θα ήθελα να ήταν δικό μου (= λαχταρώ): *Αγόρασε ένα αυτοκίνητο που όποιος το βλέπει το λιμπίζεται.*

2. όταν λιμπίζομαι μια τροφή, θέλω πολύ να τη φάω (= λιγορευόμαι): *Τα παιδιά ζηλεύουν και λιμπίζονται ένα παγωτό.*

3. όταν κάποιος λιμπίζεται έναν άντρα ή μια γυναίκα, του αρέσει πολύ (= ποθώ): *Όταν βγαίνει στο δρόμο, όλοι οι άνδρες τη λιμπίζονται.*

το **λινάρι** (του λιναριού, των λιναριών) ΟΥΣ.:

το λινάρι είναι φυτό από το οποίο φτιάχνουμε νήματα: *Έγνεθε το λινάρι πριν υφάνει το χαλί.*

το **λινό** (του λινού, των λινών) ΟΥΣ.:

το λινό είναι το ύφασμα ή το ρούχο που είναι φτιαγμένο από κλωστή λιναριού: *Τα λινά τσαλακώνουν πολύ εύκολα.*

ο **λινόξ**, η **λινή**, το **λινό** ΕΠΙΘ.:

όταν ένα ρούχο ή ένα ύφασμα είναι λινό, είναι φτιαγμένο από κλωστή λιναριού: *Έστρωσε στο τραπέζι ένα κεντημένο λινό τραπεζομάντιλο.*

το **λιοντάρι** (του λιονταριού, των λιονταριών) ΟΥΣ.:

1. το λιοντάρι είναι ένα μεγάλο άγριο ζώο, που ζει στην Αφρική, έχει συνήθως κιτρινωπό τρίχωμα και το αρσενικό πλούσια χαιτή: *Το λιοντάρι θεωρείται ο βασιλιάς των ζώων.*

2. λιοντάρι λέμε το αρσενικό αυτού του ζώου: *Το λιοντάρι έχει ένα πολύ άγριο μουγκρητό.*

3. λέμε λιοντάρι έναν άνθρωπο όταν είναι πολύ δυνατός, γενναίος και θαρραλέος: *Ήταν λιοντάρια οι στρατιώτες μας στη μάχη.*

η **λιονταρίνα** (της λιονταρίνας, των λιονταρινών) ΟΥΣ.:

η λιονταρίνα είναι το θηλυκό λιοντάρι (= λέαινα): *Η λιονταρίνα τάιζε τα μωρά της.*

το **λιοπύρι** ΟΥΣ.:

το λιοπύρι είναι η υπερβολική ζέστη που έχει όταν καίει ο ήλιος (= καύσωνας): *Είναι ανυπόφορο να περπατάς το μεσημέρι κάτω από το λιοπύρι.*

⚠ Η λέξη λιοπύρι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **λιοτριβί** (του λιοτριβιού, των λιοτριβιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

λιοτριβί λέμε αλλιώς το ελαιοτριβείο: *Δίπλα από τους ελαιώνες βρισκόταν ένα μικρό λιοτριβί.*

τα **λιπαρά** (των λιπαρών) ΟΥΣ.:

τα λιπαρά είναι ουσίες, όπως το κρέας, το τυρί ή το βούτυρο, που έχουν μέσα τους λίπος: *Κάνει δίαιτα και τρώει γιασούρτι με λίγα λιπαρά.*

ο **λιπαρός**, η **λιπαρή**, το **λιπαρό** ΕΠΙΘ.:

όταν κάτι είναι λιπαρό, έχει λίπος μέσα του ή στην επιφάνειά του: *Έχει λιπαρά μαλλιά και πρέπει να λούζεται πολύ συχνά. / Το βούτυρο είναι λιπαρή ουσία.*

το **λίπασμα** (του λιπάσματος, των λιπασμάτων) ΟΥΣ.:

το λίπασμα είναι η ουσία που ρίχνουν οι άνθρωποι στο χώμα για να μεγαλώσουν γρηγορά τα φυτά: *Κλαδεύεις τα δέντρα και τους ρίχνει λίπασμα μια φορά το μήνα.*

Λιποθυμάω/λιποθυμώ (λιποθύμησα) ΡΗΜ.:

κάποιος λιποθυμεί όταν χάνει τις αισθήσεις του και ζαλίζεται, συνήθως από αρρώστια, αδυναμία, φόβο κτλ. (= λιγοθυμάω): *Πάμε για φαγητό, γιατί λιποθυμάω από την πείνα. / Είδε την ένεση και λιποθύμησε.*

η **λιποθυμία** (της λιποθυμίας, των λιποθυμιών) ΟΥΣ.:

μου έρχεται λιποθυμία όταν χάνω ξαφνικά τις αισθήσεις μου: *Έχει τάσεις λιποθυμίας.*

το **λίπος** (του λίπους, των λιπών) ΟΥΣ.:

1. το λίπος είναι η άσπρη μαλακή ουσία που βρίσκεται κάτω από το δέρμα των ανθρώπων και των ζώων και τους δίνει ενέργεια ή τα βοηθάει να μην κρυώνουν: *Αν δε γυμνάζεσαι για να κάψεις θερμίδες, ό,τι τρως γίνεται λίπος.*

2. λίπος είναι η στερεή ή υγρή ουσία που την παίρνουμε από τα ζώα ή τα φυτά, όπως το βούτυρο, και τη χρησιμοποιούμε στη μαγειρική: *Να μη χρησιμοποιείς πολλά λίπη όταν μαγειρεύεις.*

η **λίρα** (της λίρας, των λιρών) ΟΥΣ.:

η λίρα είναι το νόμισμα διαφόρων κρατών, με διαφορετική αξία στο καθένα από αυτά: *Στην Αγγλία δε χρησιμοποιούν ευρώ αλλά λίρες Αγγλίας.*

ΕΚΦΡ. το μυαλό σου και μια λίρα

ο **λιχούδης**, η **λιχούδα**, το **λιχούδικο** ΕΠΙΘ.:

όταν κάποιος είναι λιχούδης, του αρέσουν πολύ τα νόστιμα φαγητά ή γλυκά: *Ο λιχούδης ο αδερφός μου έπεσε με τα μούτρα στο γαλακτομπούρεκο!*

η **λιχουδιά** (της λιχουδιάς, των λιχουδιών) ΟΥΣ.:

η λιχουδιά είναι κάθε νόστιμο φαγητό ή γλυκό: *Οι κολοκυθοκεφτέδες είναι πολύ φημισμένες λιχουδιές στις Κυκλάδες. / Το κόκαλο είναι μια λιχουδιά που θα ξετρελάνει το σκύλο σας.*

Λιώνω (έλιωσα, λιωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν λιώνουμε κάτι, το κάνουμε από στερεό να γίνει υγρό ($\neq$ πήζω): *Λιώνετε τη σοκολάτα σε κατσαρόλα μπεν μαρί.*
2. όταν λιώνουμε μια τροφή, την πιέζουμε με δύναμη, ώστε να γίνει μια πολύ μαλακή μάζα (= πολτοποιώ): *Λιώσε τις πατάτες με ένα πιρούνι.*
3. λιώνουμε κάτι όταν το καταστρέφουμε επειδή το χρησιμοποιούμε πολύ (= φθείρω, χαλάω): *Το έλιωσε το παντελόνι.*
4. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι λιώνουμε για κάποιον όταν νιώθουμε μεγάλη αγάπη ή έρωτα για αυτόν: *Ένα χαμόγελό του είναι αρκετό για να την κάνει να λιώσει.*
5. **λιώνει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι λιώνει, από στερεό που είναι γίνεται υγρό: *Τα χιόνια έλιωσαν. / Το κεριά φώτιζαν όλο το βράδυ και έλιωσαν.*
6. **λιώνει** 3^ο ΠΡ.: όταν μια τροφή λιώνει, γίνεται μια πολύ μαλακή μάζα: *Έλιωσαν οι ντομάτες από το πολύ βράσιμο.*
7. **λιώνει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι λιώνει, καταστρέφεται (= φθίρεται, χαλάει): *Έλιωσε το ύφασμα του καναπέ και σκίστηκε.*

Λογαριάζω (λογάριασα), **λογαριάζομαι** (λογαριάστηκα, λογαριασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν λογαριάζουμε, κάνουμε πράξεις της αριθμητικής για να βρούμε έναν αριθμό ή ένα ποσό: *Αν λογαριάζω σωστά, έχω ένα μήνα να τον δω. (= υπολογίζω) / Πολλά παιδιά μαθαίνουν να λογαριάζουν με τα δάχτυλα. (= μετράω)*
2. λογαριάζουμε κάποιον ή κάτι όταν του δίνουμε σημασία (= υπολογίζω $\neq$ αφηφάω): *Ποιος τον λογαριάζει αυτόν! / Δε λογαριάζει τον κίνδυνο.*
3. λογαριάζουμε να κάνουμε κάτι όταν έχουμε σχεδιάσει να το κάνουμε: *Πότε λογαριάζεις να γυρίσεις από τη δουλειά; (= σκοπεύω)*
4. λογαριάζουμε κάποιον φίλο μας ή κάτι άλλο όταν τον θεωρούμε φίλο μας: *Δεν τον ένιωθα φίλο μου αλλά δεν τον λογάριαζα και για εχθρό μου.*
5. **λογαριάζομαι** ΠΑΘ.: λογαριάζονται δύο άνθρωποι όταν λύνουν τις διαφορές τους με καβγά: *Ήρθε η ώρα να λογαριαστούμε εμείς οι δύο!*

ΕΚΦΡ. λογαριάζω χωρίς τον ξενοδόχο

Λογαριάζω χωρίς τον ξενοδόχο ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάνουμε σχέδια χωρίς να υπολογίζουμε το πιο σημαντικό στοιχείο: *Η ομάδα μας θεωρούσε σίγουρη τη νίκη, αλλά λογάριαζε χωρίς τον ξενοδόχο.*

ο **λογαριασμός** (του λογαριασμού, των λογαριασμών) ΟΥΣ.:

1. ο λογαριασμός είναι το χαρτί ή το σημείωμα που δείχνει πόσα χρήματα χρωστάμε σε κάποιον για κάτι που αγοράσαμε ή χρησιμοποιήσαμε: *Πρέπει να πληρώσω το λογαριασμό της ΔΕΗ. / Ο σερβιτόρος μάς έφερε το λογαριασμό.*

2. όταν έχουμε λογαριασμό στην τράπεζα, έχουμε κάνει συμφωνία με την τράπεζα να αφήνουμε εκεί τα λεφτά μας και να παίρνουμε κάποια όταν τα χρειαζόμαστε: *Δεν έχω άλλα χρήματα στο λογαριασμό μου.*

3. όταν κάνουμε λογαριασμό, κάνουμε πράξεις της αριθμητικής για να βρούμε έναν αριθμό ή ένα ποσό (= υπολογισμός): *Έκανα ένα λάθος στο λογαριασμό.*

4. **λογαριασμοί** ΠΛΗΘ.: όταν δύο άνθρωποι έχουν λογαριασμούς, έχουν διαφορές που πρέπει να τις λύσουν: *Να ξεκαθαρίσετε τους λογαριασμούς σας χωρίς καβγάδες.*

ΕΚΦΡ. για λογαριασμό μου, δίνω λογαριασμό, φέρνω σε λογαριασμό, χάνω το λογαριασμό

ο **λογάς** (του λογά, των λογάδων), η **λογού** (της λογούς) ΟΥΣ.: ο λογάς είναι ο πολυλογάς (= φλύαρος): *Με ζάλισε με την πολυλογία του ο λογάς!*

η **λογική** (της λογικής) ΟΥΣ.:

1. λογική είναι ο τρόπος που σκέφτεται το μυαλό του ανθρώπου για να καταλήξει σε κάποια συμπεράσματα: *Τα επιχειρήματά του έχουν λογική.*

2. η λογική ενός ανθρώπου είναι ο τρόπος με τον οποίο σκέφτεται: *Σύμφωνα με τη δική μου λογική, κάτι τέτοιο είναι αδύνατο.*

3. η λογική ενός πράγματος είναι ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί ή είναι φτιαγμένο: *Δεν καταλαβαίνω τη λογική αυτών των παιχνιδιών.*

⚠ Η λέξη λογική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **λογικός**, η **λογική**, το **λογικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι λογικός, σκέφτεται και συμπεριφέρεται με λογική: *Ο άνθρωπος είναι λογικό ον. / Ποιος λογικός άνθρωπος θα έκανε ποτέ τέτοια τρέλα; (= γνωστικός, μυαλωμένος)*

2. όταν μια ιδέα ή μια πράξη είναι λογική, είναι αποτέλεσμα σωστής σκέψης και κρίσης (= ορθολογικός $\neq$ παράλογος): *Δώσε μου μια λογική εξήγηση γιατί το έκανες.*

3. λέμε ότι κάτι είναι λογικό όταν δεν είναι υπερβολικό (= μετρημένος): *Αγοράσαμε φρούτα σε λογικές τιμές.*

το **λογισμικό** (του λογισμικού, των λογισμικών) ΟΥΣ. (ΠΛΗΡΟΦ.): το λογισμικό είναι τα διάφορα προγράμματα που χρησιμοποιούν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές για να κάνουν διάφορες εργασίες: *Εργάζεται σε μια εταιρεία ανάπτυξης λογισμικού.*

ο **λόγος** (του λόγου, των λόγων) ΟΥΣ.:

1. ο λόγος είναι η ικανότητα που έχει ο άνθρωπος να μιλάει (= ομιλία): *Η ικανότητα του λόγου ξεχωρίζει τους ανθρώπους από τα ζώα.*

2. ο λόγος είναι ο τρόπος να επικοινωνούν μεταξύ τους οι άνθρωποι χρησιμοποιώντας λέξεις (= γλώσσα): *Ο λόγος μπορεί να είναι προφορικός ή γραπτός.*

3. ο λόγος είναι καθετί που λέει κάποιος: *Δε λέει καλό λόγο για κανέναν. (= κουβέντα) / Μας περιέγραψε με λίγα λόγια πώς πέρασε.*

4. ο λόγος είναι αυτά που λέει κανείς μπροστά σε κοινό (= ομιλία): *Ξεκίνησε το λόγο του αναφέροντας σύντομα τα σχέδιά του για το μέλλον.*

5. ο λόγος είναι αυτό που εξηγεί γιατί έγινε κάτι ή γιατί κάποιος έκανε κάτι (= αιτία): *Μπορείς να μου πεις για ποιο λόγο θύμωσες;*

⚠ Ο πληθυντικός αριθμός της λέξης λόγος είναι "οι λόγοι" (για τις σημασίες 4, 5) και "τα λόγια" (για τη σημασία 3).

ΕΚΦΡ. δε μου πέφτει λόγος, δίνω λόγο, δίνω το λόγο, δίνω το λόγο μου, έχω τον τελευταίο λόγο, ζητάω το λόγο, λόγου χάρη, λόγω τιμής, μασάω τα λόγια μου, με δυο λόγια, μετράω τα λόγια μου, παίρνω το λόγο, που λέει ο λόγος, χάνω τα λόγια μου, χωρίς λόγο

ο **λογοτέχνης**, η **λογοτέχνης** (του/της λογοτέχνη, των λογοτεχνών) και η **λογοτέχνηδα** ουσ.: ο λογοτέχνης είναι αυτός που γράφει λογοτεχνικά έργα, όπως μυθιστορήματα, διηγήματα, ποιήματα κτλ.: *Ο Παπαδιαμάντης είναι ένας σημαντικός Έλληνας λογοτέχνης. / Το βραβείο Νόμπελ απονεμήθηκε σε Αμερικανίδα λογοτέχνηδα.*

η **λογοτεχνία** (της λογοτεχνίας, των λογοτεχνιών) ουσ.: λογοτεχνία λέμε τα ποιήματα, τα μυθιστορήματα, τα θεατρικά έργα κτλ., κυρίως αυτά που θεωρούνται σημαντικά έργα τέχνης και δεν είναι απλώς για διασκέδαση: *Οι κλασικοί φιλόλογοι μελετούν τα έργα της αρχαίας ελληνικής και λατινικής λογοτεχνίας. / Διαβάζει αστυνομική λογοτεχνία.*

Λόγου χάρη ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν εξηγούμε κάτι με ένα παράδειγμα (= παραδείγματος χάρη): *Θα μπορούσες να ζήσεις κάπου στο εξωτερικό, λόγου χάρη στο Λονδίνο ή στο Παρίσι;*

⚠ Χρησιμοποιείται συνήθως η σύντομη μορφή λ.χ.

Λόγω ΠΡΟΘ.: είναι ό,τι και το εξαιτίας: *Το ασανσέρ δε λειτουργεί λόγω βλάβης.*

Λόγω τιμής ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν ορκιζόμαστε ότι αυτό που λέμε είναι αλήθεια: *Δεν το έκλεψα εγώ, λόγω τιμής!*

Λοιπόν ΕΠΙΡΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι γίνεται σαν αποτέλεσμα κάποιου άλλου πράγματος (= άρα, επομένως): *Έβρεχε πολύ, αναγκαστήκαμε λοιπόν να αναβάλουμε το ραντεβού μας.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε διάφορα συναισθήματα σχετικά με αυτό που λέμε, όπως ενδιαφέρον, ανυπομονησία κτλ.: *Λοιπόν, πώς τα πας στην καινούρια σου δουλειά; / Έλα, λοιπόν, μην καθυστερείς.*

η **λόξα** (της λόξας) ουσ.:

1. λόξα λέμε τις συνήθειες ή τη συμπεριφορά κάποιου, που στους άλλους φαίνεται περίεργη και αλλόκοτη (= ιδιοτροπία): *Ο καθένας έχει*

τη λόξα του, και η δική του είναι να μιλάει με ομοιοκαταληξία.

2. όταν έχουμε λόξα με κάτι, μας αρέσει πάρα πολύ και ασχολούμαστε μόνο με αυτό (= τρέλα, μανία): *Έχει λόξα με την αναρρίχηση και κάθε Σαββατοκύριακο πηγαίνει στο βουνό.*

⚠ Η λέξη λόξα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **λόξιγκας** (του λόξιγκα) ουσ.: όταν έχουμε λόξιγκα, νιώθουμε ξαφνικά τινάγματα με ήχο στο λάρυγγά μας: *Τον έπιασε λόξιγκας και δεν μπορούσε να μιλήσει.*

⚠ Η λέξη λόξιγκας δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

Λούζομαι στον ιδρώτα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι λουζόμαστε στον ιδρώτα όταν ιδρώνουμε πάρα πολύ (= κολυμπάω στον ιδρώτα): *Περπατούσαμε τέσσερις ώρες και λουστήκαμε στον ιδρώτα.*

Λούζω (έλουσα), **λουζομαι** (λουστήκα, λουσμένος) ΡΗΜ.:

1. λούζομαι ή λούζω τα μαλλιά μου όταν τα πλένω με νερό και σαμπουάν ή σαπούνι: *Με ποιο σαμπουάν λούζεις τα μαλλιά σου; / Έχει πολύ λιπαρά μαλλιά και λούζεται κάθε μέρα.*

2. μπορούμε να πούμε ότι λούζουμε κάποιον όταν ρίχνουμε πάνω του πολύ νερό: *Πότιζε και κατά λάθος μάς έλουσε με το λάστιχο.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λούζουμε κάποιον όταν τον μαλώνουμε πολύ: *Μας έλουσε με βρισιές.*

4. λούζεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένας χώρος λούζεται όταν έχει πολύ φως: *Το σαλόνι είναι φωτεινό γιατί λούζεται στον ήλιο.*

ΕΚΦΡ. λούζομαι στον ιδρώτα, με λούζει κρύος ιδρώτας

το **λουκάνικο** (του λουκάνικου, των λουκάνικων) ουσ.: το λουκάνικο είναι αλλαντικό που φτιάχνεται από μικρά κομματάκια κρέατος και μπαχαρικά, που τα βάζουμε μέσα σε σωλήνα από έντερα ζώου: *Το χωριάτικο λουκάνικο το τρώμε ψητό στα κάρβουνα ή τηγανητό.*

το **λουκέτο** (του λουκέτου, των λουκέτων) ουσ.: το λουκέτο είναι ένα είδος κλειδαριάς, που μας βοηθάει να κλείνουμε με ασφάλεια πόρτες, συρτάρια, ντουλάπια κτλ.: *Για να ανοίξεις τη βαλίτσα, πρέπει να ξεκλειδώσεις το λουκέτο.*

το **λουκι** ουσ.: το λούκι είναι σωλήνας για να φεύγουν τα νερά της βροχής από τη στέγη και τις βεράντες των κτιρίων: *Βούλωσε το λούκι και παρά λίγο να πλημμυρίσουμε.*

⚠ Η λέξη λούκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. περνάω λούκι

ο **λουκουμάς** (του λουκουμά, των λουκουμάδων) ουσ.: ο λουκουμάς είναι ένα γλυκό που φτιάχνεται με ζύμη τηγανισμένη σε καυτό λάδι και σερβίρεται συνήθως με μέλι και κανέλα: *Έφαγα μια μερίδα λουκουμάδες.*

το **λουκούμι** (του λουκουμιού, των λουκουμιών) ουσ.:

1. το λουκούμι είναι ένα μικρό γλυκό με ιδιαίτερο άρωμα, που έχει το σχήμα κύβου και είναι καλυμμένο με άσπρη ζάχαρη: *Του αρέσουν τα*

λουκούμια με αμύγδαλο και γεύση τριαντάφυλλου.

2. λέμε λουκούμι το πολύ νόστιμο και τρυφερό φαγητό (= γλύκισμα): *Λουκούμι έγινε το κρέας!*

το **λουλούδι** (του λουλουδιού, των λουλουδιών) ουσ.:

1. το λουλούδι είναι το μέρος του φυτού που συνήθως έχει κάποιο ζωηρό χρώμα και ωραία μυρωδιά (= άνθος): *Ανθισαν οι γαρδένιες και έβγαλαν άσπρα λουλούδια.*

2. τα λουλούδια είναι μικρά φυτά, που τα καλλιεργούμε για τα λουλούδια τους: *Φύτεψε λουλούδια στα παρτέρια του κήπου.*

το **λούνα παρκ** ουσ.: το λούνα παρκ είναι ένας ανοιχτός χώρος με πολλά παιχνίδια και θεάματα, όπου πηγαίνουν μεγάλοι και παιδιά για να διασκεδάσουν: *Πήγαμε στο λούνα παρκ και ανεβήκαμε στην μπαλαρίνα και στο τρενάκι.*

⚠ Το λούνα παρκ δεν κλίνεται.

το **λουρί** (του λουριού, των λουριών) ουσ.: το λουρί είναι ένα στενό και μακρύ κομμάτι από δέρμα, ύφασμα ή άλλο υλικό, που το χρησιμοποιούμε για να δένουμε ή για να κρατάμε κάτι: *Κρατάει το σκύλο από το λουρί. / Κόπηκε το λουρί της τσάντας μου.*

ΕΚΦΡ. σφιγγω τα λουριά

η **λουριίδα** (της λουριίδας, των λουριίδων) ουσ.: λουριίδα είναι κάθε στενό και μακρύ κομμάτι από δέρμα, ύφασμα, χαρτί ή κάτι άλλο: *Η δασκάλα είπε να κόψουμε το χαρτί σε λουριίδες και να γράψουμε πάνω τα ονόματά μας.*

τα **λούσα** (των λούσων) ουσ.: λούσα λέμε τα ωραία και ακριβά ρούχα και κοσμήματα: *Χαλάει όλα της τα λεφτά σε λούσα.*

το **λουστρίνι** (του λουστρινιού, των λουστρινιών) ουσ.:

1. το λουστρίνι είναι το γυαλιστερό δέρμα με το οποίο φτιάχνουν συνήθως παπούτσια, τσάντες ή ζώνες: *Φέτος είναι πολύ της μόδας οι τσάντες από λουστρίνι.*

2. λουστρίνια πλ.ηθ.: τα λουστρίνια είναι τα παπούτσια που φτιάχνονται από δέρμα λουστρίνι: *Το καλό της φόρεμα και τα μαύρα λουστρίνια τα φορούσε μόνο σε γιορτές.*

το **λουτρό** (του λουτρού, των λουτρών) ουσ.:

1. λουτρό είναι το δωμάτιο όπου πλενόμαστε και όπου υπάρχει νιπτήρας, μπανιέρα ή ντους (= μπάνιο, τουαλέτα): *Το σπίτι μας έχει μεγάλη κουζίνα αλλά μικρό λουτρό.*

2. λουτρά πλ.ηθ.: τα λουτρά είναι ένα μέρος όπου πηγαίνουμε για μπάνιο, γιατί έχει νερό που βγαίνει από το έδαφος και κάνει καλό στην υγεία μας: *Έχει πρόβλημα με τη μέση της και πηγαίνει στα λουτρά της Αιδηψού.*

ΕΚΦΡ. αφήνω στα κρύα του λουτρού, μένω στα κρύα του λουτρού

Λούτσα επιρρ.: κάποιος ή κάτι γίνεται λούτσα όταν βρέχεται πολύ (= μουσκεμα): *Έπιασε ξαφνικά μια μπόρα και γίναμε όλοι λούτσα. /*

Πρόσεχε πώς κρατάς το λάστιχο γιατί θα με κάνεις λούτσα.

η **λούφα** (της λούφας) ουσ.: λούφα είναι το να αποφεύγει κάποιος τη δουλειά που πρέπει να κάνει επειδή δεν του είναι ευχάριστη: *Άσε τη λούφα κι έλα να με βοηθήσεις στο καθάρισμα!*

⚠ Η λέξη λούφα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **λόφος** (του λόφου, των λόφων) ουσ.: ο λόφος είναι ένα κομμάτι γης, που είναι πιο ψηλό από το έδαφος που βρίσκεται γύρω του, αλλά πιο χαμηλό από ένα βουνό: *Η πόλη είναι χτισμένη γύρω από το λόφο του Προφήτη Ηλία.*

η **λυγαριά** (της λυγαριάς, των λυγαριών) ουσ.:

1. η λυγαριά είναι ένας θάμνος με λεπτά κλαδιά που λυγίζουν εύκολα: *Στις όχθες των ποταμού φυτρώνουν πικροδάφνες, φτέρες, λυγαριές και μέντες.*

2. η λυγαριά είναι το ξύλο αυτού του θάμνου, που το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε διάφορα αντικείμενα: *Καλάθια από καλάμια και λυγαριά.*

ο **λυγερός**, η **λυγερή**, το **λυγερό** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι λυγερός, είναι λεπτός και ψηλός: *Σημαιοφόρος είναι μια κοπέλα με λυγερή κορμοστασιά.*

2. όταν το σώμα μας είναι λυγερό, είναι λεπτό και λυγίζει εύκολα (= ευλύγιτος): *Όταν έκανε χορό, η μέση της ήταν πιο λυγερή.*

ο **λυγμός** (του λυγμού, των λυγμών) ουσ.: οι λυγμοί είναι οι μικρές αναπνοές με ήχο που ακούγονται όταν κλαίει κάποιος (= αναφιλητό): *Έκλαιγε με λυγμούς από τον πόνο.*

το **λύκειο** (του λυκείου, των λυκείων) ουσ.:

1. το λύκειο είναι σχολείο με τρεις τάξεις, στο οποίο πηγαίνει κάποιος όταν τελειώνει το γυμνάσιο: *Στην τρίτη λυκείου δίνουν εξετάσεις για το πανεπιστήμιο.*

2. έτσι λέμε το κτίριο στο οποίο λειτουργεί αυτό το σχολείο: *Μένω δίπλα στο Πολυκλαδικό λύκειο.*

το **λυκόπουλο** (του λυκόπουλου, των λυκόπουλων) ουσ.:

1. το λυκόπουλο είναι το μικρό του λύκου

2. λυκόπουλο είναι το μικρό παιδί που είναι στο παιδικό τμήμα των προσκόπων: *Όταν πρωτοπήγα στους προσκόπους, ήμουν λυκόπουλο.*

ο **λύκος** (του λύκου, των λύκων) ουσ.: ο λύκος είναι ένα άγριο ζώο, που μοιάζει με μεγάλο σκύλο: *Ένα κοπάδι λύκων επιτέθηκε στα πρόβατα.*

ΕΚΦΡ. πεινάω σαν λύκος

το **λυκόσκυλο** (του λυκόσκυλου, των λυκόσκυλων) ουσ.: το λυκόσκυλο είναι ράτσα σκυλιών που μοιάζουν με λύκο και χρησιμεύουν σαν φύλακες: *Δεν τον αναγνώρισαν τα λυκόσκυλα και του όρμηξαν.*

Λύνεται η γλώσσα μου εκφρ.: το λέμε όταν αρχίζουμε να μιλάμε με μεγάλη άνεση, συνήθως σε μια ξένη γλώσσα: *Πήγε ένα μήνα στην Αγγλία και λύθηκε η γλώσσα της στα αγγλικά.*

Λύνομαι στα γέλια ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν γελάμε πάρα πολύ: *Τι αστεία κωμωδία, λυθήκαμε στα γέλια.*

Λύνω (έλυσα), **λύνομαι** (λύθηκα, λυμένος) ΡΗΜ.:

1. λύνουμε κάτι όταν το κάνουμε να μην είναι πια δεμένο (= ξεδένω ≠ δένω): *Δεν μπορούσε να λύσει τον κόμπο και τον έκοψε με το ψαλίδι. / Έλυσαν τους αιχμαλώτους που ήταν δεμένοι με αλυσίδες.*

2. λύνουμε κάτι όταν το χωρίζουμε στα κομμάτια από τα οποία αποτελείται (≠ συναρμο-λογώ): *Έλυσε την τηλεόραση για να βρει τη βλάβη.*

3. λύνουμε μια άσκηση, ένα αίνιγμα κτλ. όταν βρίσκουμε την απάντηση: *Του αρέσει να λύνει σταυρόλεξα. / Δεν μπορούσε να λύσει το μυστήριο. (= εξηγώ)*

4. λύνουμε μια δύσκολη κατάσταση όταν την κάνουμε πιο εύκολη για μας (= αντιμετωπίζω, ξεπερνάω): *Πρέπει να εγχειριστεί για να λύσει το πρόβλημα της υγείας του.*

5. λύνουμε μια παρεξήγηση ή μια διαφωνία όταν την κάνουμε να σταματήσει, να μην υπάρχει: *Έλυσαν τις διαφορές τους στα δικαστήρια. / Λύθηκε η παρεξήγηση μεταξύ τους.*

6. Λύνομαι ΠΑΘ.: κάποιος ή κάτι λύνεται όταν δεν υπάρχει αυτό που τον κρατάει δεμένο: *Λύθηκε το σκοινί και η βάρκα παρασύρθηκε από τα κύματα.*

ΕΚΦΡ. λύνεται η γλώσσα μου, λύνομαι στα γέλια, λύνω και δένω

Λύνω και δένω ΕΚΦΡ.: λύνει και δένει κάποιος όταν έχει μεγάλη εξουσία: *Λύνει και δένει στο υπουργείο.*

η **λύπη** (της λύπης) ΟΥΣ.:

1. η λύπη είναι η μεγάλη στενοχώρια που νιώθουμε για κάτι άσχημο ή δυσάρεστο που έγινε (≠ χαρά): *Ο θάνατός του πατέρα μου με γέμισε με λύπη. / Η λύπη μου είναι μεγάλη τώρα που τελείωσαν οι διακοπές.*

2. η λύπη είναι ένα γεγονός ή ένα πρόβλημα που μας προκαλεί στενοχώρια: *Μας έλεγε να τραγουδάμε για να περνάνε οι λύπες και τα βιάσανά μας.*

3. η λύπη είναι το συναίσθημα που νιώθουμε όταν λυπόμαστε κάποιον (= οίκτος, συμπόνια): *Μου έχει κάνει τόσα πολλά, που δε νιώθω καμιά λύπη γι' αυτόν.*

△ Η λέξη λύπη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **λυπημένος**, η **λυπημένη**, το **λυπημένο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι λυπημένος, νιώθει λύπη (= στενοχωρημένος ≠ χαρούμενος): *Ήταν πολύ λυπημένος που έχασε το πορτοφόλι του.*

2. όταν κάτι είναι λυπημένο, φανερώνει τη λύπη μας (= θλιμμένος): *Δάκρυα κυλούσαν στο λυπημένο του πρόσωπο.*

λυπώ (λύπησα), **λυπάμαι** (λυπήθηκα) ΡΗΜ.:

1. κάτι με λυπεί όταν με κάνει να νιώσω στενοχώρια ή λύπη (= στενοχωρώ, θλίβω ≠ χαροποιώ): *Μας λύπησε ο θάνατός του.*

2. λυπάμαι ΠΑΘ.: λυπόμαστε για κάτι όταν νιώθουμε απογοήτευση ή λύπη για αυτό (= στενοχωριέμαι, θλίβομαι ≠ χαιρόμαι): *Λυπάμαι που δε θα μπορέσω να έρθω μαζί σας.*

3. λυπάμαι ΠΑΘ.: λυπόμαστε συνήθως κάποιον που υποφέρει ή ταλαιπωρείται: *Τον λυπήθηκα και του έδωσα χρήματα. (= συμπονάω) / Δεν τα λυπάσαι τα παιδιά και τα ταλαιπωρείς μέσα στο κρύο;*

4. λυπάμαι ΠΑΘ.: λυπόμαστε κάτι που δε θέλουμε να το ξοδέψουμε ή να το καταστρέψουμε: *Όταν πρόκειται για τα παιδιά του, δε λυπάται κόπο και έξοδα. (= υπολογίζω)*

η **λύρα** (της λύρας, των λυρών) ΟΥΣ.:

1. στην αρχαία Ελλάδα, η λύρα ήταν ένα μουσικό όργανο με χορδές, που παιζόταν με τα δάχτυλα: *Οι σοιδοί στην αρχαία Ελλάδα τραγουδούσαν τα έπη του Ομήρου με τη συνοδεία λύρας.*

2. η λύρα είναι ένα λαϊκό μουσικό όργανο με χορδές, που παίζεται με δοξάρι: *Μπορείς να ακούσεις λύρα σε κρητικά παραδοσιακά τραγούδια.*

η **λύση** (της λύσης, των λύσεων) ΟΥΣ.:

1. η λύση είναι η απάντηση σε μια άσκηση, ένα αίνιγμα κτλ.: *Βιβλίο με τις λύσεις των ασκήσεων. / Βρήκε τη λύση του αινίγματος.*

2. η λύση σε ένα πρόβλημα είναι το να βρει κανείς τον τρόπο με τον οποίο θα το αντιμετωπίσει (= διέξοδος, αντιμετώπιση): *Πάνω στην απελπισία του σκέφτηκε μία λύση ανάγκης.*

3. (ΕΠΙΣ.) η λύση μιας επίσημης συμφωνίας είναι το να σταματάει αυτή να ισχύει: *Το διαζύγιο αποτελεί τη λύση του γάμου.*

η **λύσσα** (της λύσσας) ΟΥΣ.:

1. η λύσσα είναι μια αρρώστια των ζώων, κυρίως των σκύλων, που μπορεί να την κολλήσει και ο άνθρωπος: *Ο σκύλος του πέθανε από λύσσα.*

2. όταν κάνουμε κάτι με λύσσα, το κάνουμε με μεγάλη ορμή ή με μεγάλο θυμό: *Διαβάζει με λύσσα για τις εξετάσεις. (= μανία) / Τον χτυπούσε με λύσσα.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος έχει λύσσα με κάτι όταν το αγαπάει υπερβολικά: *Έχει λύσσα με το ποδόσφαιρο.*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) λύσσα λέμε την πολύ μεγάλη πείνα: *Είχε τέτοια λύσσα, που έφαγε μόνος του μια κατασρόλα μακαρόνια.*

△ Η λέξη λύσσα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

Λυσσάω (λύσσαξα, λυσσασμένος) ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι ένα ζώο λυσσάει όταν αρρωσταίνει από λύσσα: *Τον δάγκωσε λυσσασμένο σκυλί και παρά λίγο να πεθάνει.*

2. λέμε ότι κάποιος λυσσάει όταν έχει μεγάλη επιθυμία για κάτι: *Λυσσάξε να μάθει σκι. / Είχε πολύ αλάτι το φαγητό και λυσσάξε για νερό.*

3. λέμε ότι κάποιος λυσσαίει όταν θυμώνει πολύ με κάτι: *Λύσσαξε από το κακό της που δεν της τηλεφωνήσες στη γιορτή της!*

ο **λυτός**, η **λυτή**, το **λυτό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι λυτό, δεν είναι δεμένο (= λυμένος, άδετος): *Πρόσεχε, το σκυλί είναι λυτό και μπορεί να σε δαγκώσει.*

το **λυχνάρι** (του λυχναριού, των λυχναριών) ΟΥΣ.: το λυχνάρι είναι μικρή συσκευή που βγάζει φως όταν ανάψουμε το φιτίλι του που βρίσκεται μέσα σε λάδι ή πετρέλαιο: *Τα παλιά χρόνια οι άνθρωποι άναβαν το λυχνάρι για να φωτίσουν ένα χώρο.*

ο **λωποδύτης** (του λωποδύτη, των λωποδυτών), η **λωποδύτισσα** (της λωποδύτισσας) ΟΥΣ.:

1. λωποδύτης λέμε αυτόν που κλέβει αντικείμενα μικρής αξίας, όπως πορτοφόλια, τσάντες κτλ. (= κλέφτης): *Η αστυνομία συνέλαβε και φυλάκισε το λωποδύτη.*

2. λωποδύτη λέμε τον άνθρωπο που κάνει απάτες (= απατεώνας): *Με κομπίνες και απατεωνιές κατάφερε να βγάλει λεφτά, ο λωποδύτης!*

η **λωρίδα** (της λωρίδας, των λωρίδων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς η λουρίδα: *Η εθνική οδός έχει τρεις λωρίδες κυκλοφορίας.*

η **λωρίδα κυκλοφορίας** ΟΥΣ.: ένας μεγάλος δρόμος έχει δύο ή περισσότερες λωρίδες κυκλοφορίας που χωρίζονται μεταξύ τους με ειδικές άσπρες γραμμές: *Πρέπει να πάρεις την αριστερή λωρίδα για να στρίψεις αριστερά στο φανάρι.*

Μ μ

μ' ένα στόμα ΕΚΦΡ.: όταν όλοι μαζί λένε κάτι μ' ένα στόμα, το λένε όλοι μαζί την ίδια στιγμή: "Ναι!" απαντήσαμε όλοι μ' ένα στόμα όταν μας ρώτησε αν θέλουμε παγωτό.

το **μαγαζί** (του μαγαζιού, των μαγαζιών) ΟΥΣ.: μαγαζί λέμε αλλιώς το κατάστημα: *Θα βγω μια βόλτα στα μαγαζιά για να ψωνίσω.*

ο **μάγειρας** (του μάγειρα, των μαγείρων), η **μαγείρισσα** (της μαγείρισσας) ΟΥΣ.:

1. ο μάγειρας είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να μαγειρεύει, κυρίως σε εστιατόρια ή ξενοδοχεία: *Το εστιατόριο έχει καλό όνομα, γιατί έχει σπουδαίο μάγειρο.*

2. μάγειρα λέμε και αυτόν που του αρέσει να μαγειρεύει ή μαγειρεύει καλά: *Η γιαγιά μου ήταν σπουδαία μαγείρισσα.*

το **μαγειρείο** (του μαγειρείου, των μαγειρείων) ΟΥΣ.:

1. το μαγειρείο είναι ο χώρος όπου ετοιμάζονται τα φαγητά σε εστιατόρια, νοσοκομεία, στρατόπεδα κτλ. (= κουζίνα): *Ο υπουργός διέταξε να γίνει έλεγχος καθαριότητας στα μαγειρεία του νοσοκομείου. / Οι φαντάροι έκαναν αγγαρεία στα μαγειρεία.*

2. το μαγειρείο είναι ένα λαϊκό, φτηνό εστιατόριο (= μαγέρικο, μαγειρείο): *Στα στενά σοκάκια της παλιάς πόλης υπάρχουν ταβέρνες και μαγειρεία με παραδοσιακά φαγητά.*

ο **μαγειρευτός**, η **μαγειρευτή**, το **μαγειρευτό** ΕΠΙΘ.: μαγειρευτό είναι το φαγητό που δεν είναι ψητό ή τηγανητό (= μαγειρεμένος): *Έχουμε κρέας μαγειρευτό στην κατσαρόλα με κολοκύθια.*

μαγειρεύω (μαγείρεψα), **μαγειρεύομαι** (μαγειρεύτηκα, μαγειρεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μαγειρεύουμε κάτι, ψήνουμε, βράζουμε ή τηγανίζουμε τροφή για να ετοιμάσουμε κάποιο φαγητό (= φτιάχνω): *Τι φαγητό να μαγειρέψω για αύριο; / Μαγειρεύει πολύ ωραία το παστίτσιο.*

2. λέμε ότι κάποιος μαγειρεύει κάτι όταν σχεδιάζει κρυφά κάτι πονηρό: *Κάτι μαγειρεύουν τα παιδιά και είναι τόσο ήσυχα!*

3. λέμε ότι κάποιος μαγειρεύει μια πληροφορία όταν την αλλάζει επίτηδες για να ξεγελάσει τους άλλους (= αλλοιώνω, παραποιώ): *Μαγείρεψαν τα αποτελέσματα των εξετάσεων.*

μαγεύω (μάγεψα), **μαγεύομαι** (μαγεύτηκα, μαγεμένος) ΡΗΜ.:

1. στα παραμύθια συνήθως, όταν μια μάγισσα μαγεύει κάποιον, καταφέρνει να του συμβούει

αδύνατα πράγματα: *Η κακιά μάγισσα μάγεψε το βασιλόπουλο και το έκανε βάτραχο.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας μαγεύει όταν μας εντυπωσιάζει (= σαγηνεύω, γοητεύω): *Τον μάγεψε με την ομορφιά της. / Έχω πραγματικά μαγευτεί από την εξυπνάδα του.*

τα **μάγια** ΟΥΣ.: τα μάγια είναι αυτά που λέει ή κάνει κάποιος για να συμβούν αδύνατα πράγματα, όπως αυτά που διαβάζουμε στα παραμύθια: *Η Κίρκη έκανε μάγια στον Οδυσσέα για να τον κρατήσει κοντά της.*

⚠ Η λέξη μάγια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **μαγιάτικος**, η **μαγιάτικη**, το **μαγιάτικο** ΕΠΙΘ.: μαγιάτικο είναι κάτι που έχει σχέση με το μήνα Μάιο ή κάτι που γίνεται το Μάιο: *Την Πρωτομαγιά φτιάχνουμε το μαγιάτικο στεφάνι με λουλούδια του αγρού.*

μαγικά ΕΠΙΡΡ.: όταν περνάμε μαγικά σε κάποιο μέρος, περνάμε πάρα πολύ ωραία (= μαγευτικά): *Θυμάμαι ότι είχαμε περάσει μαγικά στο Παρίσι.*

το **μαγικό** (του μαγικού, των μαγικών) ΟΥΣ.: τα μαγικά είναι τα περίεργα κόλπα που κάνει ένας ταχυδακτυλουργός για να μας διασκεδάσει (= τρικ): *Έκανε κάτι μαγικά και έβγαλε από το καπέλο του ένα περιστέρι.*

⚠ Η λέξη χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **μαγικός**, η **μαγική**, το **μαγικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι μαγικό, έχει σχέση με τα μάγια ή με τους μάγους: *Η μάγισσα τον άγγιξε με το μαγικό ραβδί της. / Οι ταχυδακτυλουργοί κάνουν εντυπωσιακά μαγικά κόλπα.*

2. μαγικό λέμε κάτι που μας αρέσει πάρα πολύ γιατί μας προκαλεί μεγάλη έκπληξη και θαυμασμό (= μαγευτικός): *Από ψηλά, η θέα είναι μαγική, ονειρεμένη.*

το **μαγιό** ΟΥΣ.: το μαγιό είναι το ειδικό ρούχο που φοράμε όταν κολυμπάμε (= μπανιερό): *Φόρεσε το μαγιό σου γιατί θα πάμε στη θάλασσα για μπάνιο.*

⚠ Η λέξη μαγιό δεν κλίνεται.

η **μαγιονέζα** (της μαγιονέζας) ΟΥΣ.: η μαγιονέζα είναι μια κρύα σάλτσα σαν κρέμα, που γίνεται από κρόκους αυγών, λάδι και διάφορα μπαχαρικά: *Τη μαγιονέζα την τρώμε συνήθως πάνω σε ψάρι, κρέας ή σαλάτες.*

⚠ Η λέξη μαγιονέζα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **μάγκας** (του μάγκα) ΟΥΣ.:

1. μάγκα λέμε αυτόν που δείχνει ότι είναι γενναίος και δυνατός, συνήθως για να εντυπωσιάσει ή να φοβίσει τους άλλους (= παλικαράς, νταής): *Αν είσαι μάγκας, έλα να παλέψουμε!*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) μάγκα λέμε τον έξυπνο και ικανό άνθρωπο: *Είναι πολύ μάγκας στη δουλειά του.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) οι άντρες συνήθως φωνάζουν ο ένας τον άλλο "μάγκα" όταν θέλουν να κάνουν μια συζήτηση πιο φιλική ή όταν δεν ξέρουν το

όνομα του άλλου: *Άκου, ρε μάγκα, τι έπαθα χτες το βράδυ!*

△ Η λέξη μάγκας δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **μαγκούρα** (της μαγκούρας) ουσ.: η μαγκούρα είναι ένα μακρύ ξύλινο μπαστούνι: *Η γιαγιά δεν μπορεί να περπατήσει χωρίς μαγκούρα. / Χτύπησε το φίδι με μια μαγκούρα και το σκότωσε.*

△ Η λέξη μαγκούρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

μαγκώνω (μάγκωσα), **μαγκώνομαι** (μαγκώθηκα, μαγκωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μαγκώνουμε κάτι, το στερεώνουμε κάπου ώστε να μείνει ακίνητο: *Μάγκωσαν μια σημαία στο πορτμπαγκάζ και πανηγύριζαν τη νίκη.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι μαγκώνω κάποιον όταν τον πιάνω να κάνει κάτι άσχημο ή παράνομο (= συλλαμβάνω, τσιμπάω): *Τους μάγκωσε η αστυνομία με τα κλοπιμαία.*

3. **μαγκώνει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μαγκώνει σε κάτι άλλο, κολλάει ή πιάνεται σε αυτό: *Το ποντίκι μάγκωσε στη φάκα. / Το κλειδί μάγκωσε στην κλειδαριά. (= φρακάρει)*

4. **μαγκώνει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μαγκώνει κάτι άλλο, το σφίγγει με δύναμη και το πιέζει: *Η πόρτα μου μάγκωσε το δάχτυλο.*

ο **μαγνήτης** (του μαγνήτη, των μαγνητών) ουσ.:

1. ο μαγνήτης είναι ένα κομμάτι σίδηρο που μπορεί να κάνει άλλα σιδερένια αντικείμενα να έρθουν προς το μέρος του και να κολλήσουν πάνω του: *Κολλάει μικρά σημειώματα πάνω στην πόρτα του ψυγείου με μαγνήτη.*

2. λέμε μαγνήτη κάποιον ή κάτι που μας γοητεύει και μας ελκύει: *Η πόλη με το παλιό κάστρο έγινε μαγνήτης για τους τουρίστες.*

μαγνητίζω (μαγνήτισα), **μαγνητίζομαι** (μαγνητίστηκα, μαγνητισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μαγνητίζουμε ένα κομμάτι σίδηρο, το κάνουμε να γίνει μαγνήτης: *Το ψαλίδι μαγνητίστηκε και κόλλησαν πάνω του δύο καρφίτσες.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας μαγνητίζει όταν τραβάει την προσοχή και το ενδιαφέρον μας (= γοητεύω, μαγεύω): *Οι πολιτικοί ξέρουν να λένε λόγια που μαγνητίζουν τους πολίτες.*

το **μαγνητόφωνο** (του μαγνητόφωνου, των μαγνητόφωνων) ουσ.: μαγνητόφωνο λέμε αλλιώς το κασετόφωνο: *Ακούει μουσική από το μαγνητόφωνο.*

ο **μάγος** (του μάγου, των μάγων), η **μάγισσα** (της μάγισσα, των μαγισσών) ουσ.:

1. στα παραμύθια, ο μάγος είναι κάποιος που έχει μαγική δύναμη και μπορεί να κάνει αδύνατα πράγματα, όπως να μεταμορφώνει ή να εξαφανίζει ανθρώπους κτλ.: *Η Χιονάτη έφαγε το μήλο που της έδωσε η μάγισσα και έπεσε σε πολύ βαθύ ύπνο.*

2. **μάγος** ΑΡΣ.: μάγο λέμε αυτόν που κάνει μαγικά κόλπα και μας διασκεδάζει (= ταχυδακτυ-

λουργός): *Ο μάγος εξαφάνισε ένα αντικείμενο μέσα από τη χούφτα μου.*

οι **μαγουλάδες** (των μαγουλάδων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν ένα παιδί έχει μαγουλάδες, έχει πυρετό και πρήζονται τα μάγουλά του, μπροστά και κάτω από τα αυτιά (= παρωτίτιδα): *Οι μαγουλάδες, η ανεμοβλογιά και η ερυθρά είναι παιδικές αρρώστιες.*

το **μάγουλο** (του μάγουλου) ουσ.: το μάγουλό μας είναι καθένα από τα δύο μέρη του προσώπου μας που βρίσκονται κάτω από τα μάτια: *Με άρπαξε ο παππούς στην αγκαλιά του και μου έδωσε δύο φιλιά στα μάγουλα.*

△ Η λέξη μάγουλο δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

μαδάω/μαδώ (μάδησα), **μαδιέμαι** (μαδήθηκα, μαδημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν τραβάω και βγάζω τις τρίχες ανθρώπου, τα φύλλα φυτού ή τα φτερά πουλιού, λέμε ότι τα μαδάω: *Μαδούσε τα πέταλα της μαργαρίτας. (= κόβω) / Θα σου μαδήσω τα μαλλιά τρίχα τρίχα! (= ξεριζώνω)*

2. όταν ένας άνθρωπος ή ένα ζώο μαδάει, πέφτουν οι τρίχες του: *Μαδάει ο σκύλος μας και γέμισε με τρίχες το σπίτι.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος με μαδάει όταν μου ζητάει να του πληρώσω πολλά λεφτά για κάτι (= γδύνω): *Τον μάδησαν στα χαρτιά κι έμεινε απένταρος.*

ο **μαέστρος** (του μαέστρου, των μαέστρων) ουσ.:

1. ο μαέστρος είναι αυτός που στέκεται μπροστά σε μία ορχήστρα και δίνει οδηγίες στους μουσικούς πώς να παίξουν ένα μουσικό κομμάτι (= διευθυντής ορχήστρας): *Ο Φον Κάραγιαν ήταν ένας από τους πιο διάσημους μαέστρους στον κόσμο.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) έναν μουσικό τον φωνάζουμε αλλιώς και μαέστρο: *Μαέστρο, ποιο τραγουδάκι θα μας παίξεις τώρα;*

3. λέμε ότι κάποιος είναι μαέστρος σε κάτι όταν το κάνει πάρα πολύ καλά: *Είναι καλός μάστορας, μαέστρος στη δουλειά του.*

η **μάζα** (της μάζας, των μαζών) ουσ.:

1. μάζα είναι μια μεγάλη ποσότητα από ένα υλικό, από μία ουσία ή κάτι άλλο, χωρίς συγκεκριμένο σχήμα: *Τα αυτοκίνητα καταστράφηκαν και έγιναν μία μάζα από σίδηρα.*

2. μάζα λέμε μία μεγάλη ομάδα ανθρώπων: *Η τηλεόραση μπορεί να επηρεάζει τις μάζες.*

το **μάζεμα** (του μαζέματος) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. το μάζεμα είναι αυτό που κάνουμε όταν βάζουμε πράγματα από διαφορετικά σημεία μαζί: *Το μάζεμα της ελιάς γίνεται τον Οκτώβριο. (= συγκομιδή)*

2. το μάζεμα είναι όταν μαζεύουμε όμοια πράγματα που χρειαζόμαστε (= συγκέντρωση, συλλογή): *Είναι ο ταμίας της τάξης και ασχολείται με το μάζεμα των χρημάτων.*

3. το μάζεμα είναι αυτό που κάνουμε όταν μαζεύουμε ένα χώρο (= συγύρισμα, συμμαζέμα): *Ασχολήσου με το μάζεμα του δωματίου σου.*

4. το μάζεμα είναι όταν μαζεύονται πολλοί άνθρωποι στο ίδιο μέρος (= συγκέντρωση, μάζωξη): *Σε όλους τους άντρες του χωριού αρέσει το μάζεμα στο καφενείο.*

△ Η λέξη μάζεμα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

μαζεύω (μάζεψα), **μαζεύομαι** (μαζεύτηκα, μαζεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν παίρνουμε πράγματα από διαφορετικά σημεία και τα βάζουμε μαζί, τα μαζεύουμε: *Μάζεψε όλα της τα κομμάτια σε ένα συρτάρι. / Πήγαν στο κτήμα για να μαζέψουν ελιές.*

2. όταν μαζεύουμε ένα χώρο, τον καθαρίζουμε και βάζουμε σε τάξη τα πράγματά του (= τακτοποιώ, συγυρίζω, συμμαζεύω): *Να μαζέψεις το γραφείο σου.*

3. όταν ψάχνουμε και βρίσκουμε όμοια πράγματα που χρειαζόμαστε, λέμε ότι τα μαζεύουμε (= συγκεντρώνω, συλλέγω): *Μαζεύουν λεφτά για την εκδρομή του σχολείου. / Μάζεψαν χίλιες υπογραφές για τη διαμαρτυρία τους. / Μαζεύει στοιχεία για τη δίκη.*

4. μαζεύουμε κάτι όταν έχει πέσει κάτω (= σηκώνω): *Του έπεσε το πιρούνι και έσκυψε να το μαζέψει.*

5. όταν μαζεύουμε κάτι, το τυλίγουμε ή το διπλώνουμε (= σηκώνω ≠ απλώνω): *Ζέστανε ο καιρός και μάζεψαν τα χαλιά. / Μάζεψε τα μανίκια σου για να μη λερωθείς.*

6. όταν οι άνθρωποι μαζεύονται ή όταν κάποιος τους μαζεύει, έρχονται στο ίδιο μέρος για να κάνουν ή να δουν κάτι όλοι μαζί: *Στις γιορτές μαζεύει όλους τους συγγενείς στο σπίτι του. (= συγκεντρώνω) / Μαζεύτηκαν όλοι στο καφενείο για να παρακολουθήσουν τον αγώνα. (= συγκεντρώνομαι)*

7. μαζεύει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα ρούχο μαζεύει, γίνεται πιο κοντό ή πιο μικρό (= μπαίνει, μπάζει): *Έπλυνε το πουλόβερ στο πλυντήριο και μάζεψε.*

8. μαζεύει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μαζεύει κάτι άλλο, έχει πάνω του πολύ από αυτό: *Το σπίτι ήταν ένα χρόνο κλειστό και μάζεψε πολλή σκόνη.*

9. μαζεύομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος μαζεύεται όταν δεν ξοδεύει πολλά χρήματα: *Αυξήθηκαν τα έξοδα των παιδιών και μαζεύτηκαν.*

ΕΚΦΡ. έχω πολλά μαζεμένα, μαζεύω τη γλώσσα μου, τα μαζεύω

μαζεύω τη γλώσσα μου ΕΚΦΡ.: όταν μαζεύουμε τη γλώσσα μας, σταματάμε να μιλάμε με αγένεια: *Για μάζεψε τη γλώσσα σου, κουτσομπούλα!*

μαζί ΕΠΙΡΡ.:

1. φανερώνει ότι δύο ή περισσότερα πρόσωπα ή πράγματα είναι ενωμένα, βρίσκονται ή κάνουν κάτι στο ίδιο μέρος (≠ χωριστά, χώρια): *Πείτε μου πόσο κάνουν όλα μαζί, για να πληρώ-*

σω. / Παλιά δουλεύαμε μαζί στο ίδιο γραφείο. / Μη φωνάζετε όλοι μαζί. (= συγχρόνως)

2. όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι μαζί με κάποιο άλλο, το συνοδεύει (≠ χωρίς): *Ήρθε μαζί με τη μητέρα της. / Το τραπέζι πουλιέται μαζί με τις καρέκλες.*

3. το χρησιμοποιούμε για να πούμε ότι κάτι, όπως μια συζήτηση, συμφωνία ή διαφωνία, συμβαίνει μεταξύ δύο προσώπων: *Μίλησα μαζί της και της εξήγησα γιατί έφυγα.*

4. όταν κάποιος έχει κάτι μαζί του, το κουβαλάει πάνω του: *Μην ξεχάσεις να έχεις μαζί σου τη φοιτητική σου ταυτότητα.*

ΕΚΦΡ. μαζί δεν κάνουμε και χώρια δεν μπορούμε, μαζί μιλάμε και χώρια καταλαβαινόμαστε

μαζί δεν κάνουμε και χώρια δεν μπορούμε

ΕΚΦΡ.: το λέμε για δύο ανθρώπους που αγαπιούνται πολύ, αλλά τσακώνονται συνέχεια: *Μάνα και κόρη μαζί δεν κάνουν και χώρια δεν μπορούν.*

μαζί μιλάμε και χώρια καταλαβαινόμαστε

ΕΚΦΡ.: το λέμε για δύο ανθρώπους που δεν μπορούν να συνεννοηθούν, γιατί άλλα λέει ο ένας και άλλα καταλαβαίνει ο άλλος: *Γιατί δεν έκανες αυτό που συμφωνήσαμε; Τελικά, μαζί μιλάμε και χώρια καταλαβαινόμαστε.*

ο **Μάης** (του Μάη, των Μάηδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο Μάιος: *Την πρώτη του Μάη γιορτάζουμε την εργατική πρωτομαγιά.*

μαθαίνω (έμαθα) ΡΗΜ.:

1. μαθαίνουμε κάτι όταν αποκτάμε γνώσεις σχετικά με αυτό: *Μαθαίνει γαλλικά. / Τι μάθατε σήμερα στο σχολείο. / Δεν έχει μάθει ακόμα να οδηγεί.*

2. όταν μαθαίνουμε σε κάποιον κάτι, τον βοηθάμε να αποκτήσει γνώσεις ή μια ικανότητα (= διδάσκω): *Η δασκάλα μάς έμαθε την αλφαβήτα. / Ο θείος τους τους έμαθε να κολυμπάνε τόσο καλά.*

3. όταν μαθαίνουμε κάτι, αποκτάμε μια συνήθεια: *Έμαθε το τσιγάρο στο στρατό. / Δεν έχει μάθει να ξυπνάει νωρίς το πρωί. (= συνηθίζω)*

4. χρησιμοποιούμε το "μαθαίνω" για να πούμε ότι φτάνει σε εμάς μια είδηση ή άλλη πληροφορία (= πληροφορούμαι): *Έμαθες τα ευχάρισια νέα; Πήρα το πρώτο βραβείο!*

ΕΚΦΡ. μαθημένα τα βουνά στα χιόνια

το **μάθημα** (του μαθήματος, των μαθημάτων) ΟΥΣ.:

1. το μάθημα είναι αυτό που διδασκόμαστε σχετικά με ορισμένο θέμα: *Τα μαθηματικά είναι το αγαπημένο μου μάθημα. / Κάνει μαθήματα οδήγησης.*

2. μάθημα λέμε την ορισμένη ώρα κατά την οποία διδάσκεται ένα μάθημα: *Κάθε μάθημα στο σχολείο διαρκεί σαράντα πέντε λεπτά. / Έρχεται πάντα καθυστερημένος στο μάθημα των αγγλικών.*

3. μάθημα είναι καθετί που μας μαθαίνει πώς να μην κάνουμε τα ίδια λάθη στο μέλλον, συνήθως με αφορμή κάτι δυσάρεστο που πάθαμε

(= δίδαγμα): *Το πάθημά σου αυτό να σου γίνει μάθημα για την επόμενη φορά.*

ΕΚΦΡ. δίνω ένα μάθημα

τα **μαθηματικά** (των μαθηματικών) **ουσ.:**

1. τα μαθηματικά είναι η επιστήμη που μελετάει τους αριθμούς και τα σχήματα: *Η γεωμετρία και η άλγεβρα είναι κλάδοι των μαθηματικών.*
2. μαθηματικά είναι το μάθημα του σχολείου με το ίδιο θέμα: *Έμεινε στα μαθηματικά.*

ο **μαθηματικός**, η **μαθηματικός** (του/της μαθηματικού, των μαθηματικών) **ουσ.:**

1. ο μαθηματικός είναι ο επιστήμονας που ασχολείται με τα μαθηματικά: *Ο Πυθαγόρας θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους μαθηματικούς της αρχαιότητας.*
2. ο μαθηματικός είναι ο καθηγητής που διδάσκει μαθηματικά στο γυμνάσιο και στο λύκειο: *Ο μαθηματικός μας θα έρθει στην εκδρομή της τάξης.*

ο **μαθηματικός**, η **μαθηματική**, το **μαθηματικό** **επιθ.:** όταν κάτι είναι μαθηματικό, έχει σχέση με τα μαθηματικά: *Η πρόσθεση είναι μια μαθηματική πράξη.*

μαθημένα τα βουνά στα χιόνια **ΕΚΦΡ.:** το λέμε για κάποιον που έχει πάθει πολλά και αντέχει: *Δεν τη φοβάται τη φτώχεια, είναι μαθημένα τα βουνά στα χιόνια.*

η **μάθηση** (της μάθησης, των μαθήσεων) **ουσ.:** η μάθηση είναι το να αποκτάμε γνώσεις, συνήθως πηγαίνοντας στο σχολείο ή με διάβασμα: *Το παιχνίδι είναι ο αποκλειστικός τρόπος μάθησης στην παιδική ηλικία.*

ο **μαθητής** (του μαθητή, των μαθητών), η **μαθήτρια** (της μαθήτριας, των μαθητριών) **ουσ.:**

1. ο μαθητής είναι το παιδί που πηγαίνει στο δημοτικό, στο γυμνάσιο ή στο λύκειο: *Είναι μαθητής της τρίτης γυμνασίου. / Η καλύτερη μαθήτρια του τμήματός μας κρατάει το απουσιολόγιο.*
2. ο μαθητής είναι αυτός που αποκτά νέες γνώσεις για μια τέχνη ή για μια επιστήμη με τη βοήθεια κάποιου δασκάλου: *Ο Αριστοτέλης ήταν μαθητής του Πλάτωνα.*

ο **μαϊδανός** **ουσ.** ⇒ **μαϊντανός**

το **μαιευτήριο** (του μαιευτηρίου, των μαιευτηρίων) **ουσ.:** το μαιευτήριο είναι το νοσοκομείο στο οποίο γεννάνε οι γυναίκες τα παιδιά τους: *Την έπιασαν οι πόνοι και τη μετέφεραν στο μαιευτήριο.*

η **μαϊμού** (της μαϊμούς, των μαϊμούδων) **ουσ.:**

1. η μαϊμού είναι ένα είδος πιθήκου με μακριά ουρά: *Οι μαϊμούδες τρώνε μπανάνες.*
2. λέμε μαϊμού το έξυπνο και χαριτωμένο παιδί: *Είναι μια μαϊμού η μικρή της κόρη!*
3. (ΜΕΙΩΤ.) μαϊμού λέμε τον πονηρό άνθρωπο: *Δε θέλω να έχω καμιά σχέση με αυτή τη μαϊμού!*
4. λέμε μαϊμού το προϊόν που είναι κακή αντιγραφή κάποιου άλλου: *Προσοχή στις μπαταρίες μαϊμού για τα κινητά σας!*

ο **μαϊντανός** (του μαϊντανού, των μαϊντανών) και ο **μαϊδανός** **ουσ.:**

1. ο μαϊντανός είναι ένα χαμηλό φυτό με δυνατό άρωμα και σγουρά πράσινα φύλλα: *Στο περιβάλλον μας έχουμε φυτέψει μαϊντανό και άνηθο.*

2. μαϊντανός είναι τα φύλλα αυτού του φυτού που έχουν δυνατό άρωμα και τα βάζουμε σε διάφορα φαγητά για να γίνουν πιο νόστιμα: *Χρειάζομαι ένα ματσάκι μαϊντανό για να φτιάξω μπριάμ.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε μαϊντανό κάποιον για να τον κοροϊδέσουμε επειδή εμφανίζεται πολύ συχνά σε διάφορους χώρους χωρίς να είναι απαραίτητος: *Είναι γνωστός μαϊντανός της τηλεόρασης.*

ο **Μάιος** (του Μαΐου) **ουσ.:** ο Μάιος είναι ο πέμπτος μήνας του χρόνου: *Πολλοί ξεκινούν να κάνουν μπάνιο στη θάλασσα από το Μάιο.*

⚠ Η λέξη Μάιος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

μακάρι! **επιφ.:** το λέμε όταν ευχόμαστε να γίνει κάτι (= είθε): *Μακάρι αύριο να έχει καλό καιρό και να πάμε εκδρομή!*

ο **μακαρίτης** (του μακαρίτη, των μακαριτών), η **μακαρίτισσα** (της μακαρίτισσας) **ουσ.:** χρησιμοποιούμε τη λέξη μακαρίτης όταν μιλάμε για κάποιον που έχει πεθάνει, για να δείξουμε τη συμπάθειά μας (= συχωρεμένος): *Η μακαρίτισσα είχε ζητήσει να τη θάψουν στο χωριό της.*

η **μακαρονάδα** (της μακαρονάδας, των μακαρονάδων) **ουσ.:** η μακαρονάδα είναι ένα φαγητό που γίνεται από βρασμένα μακαρόνια, που συνήθως τα τρώμε με σάλτσα και τριμμένο τυρί: *Φάγαμε μακαρονάδα με κόκκινη σάλτσα.*

το **μακαρόνι** (του μακαρονιού, των μακαρονιών) **ουσ.:**

1. το μακαρόνι είναι ένα είδος στενόμακρου ζυμαρικού σε διάφορα μεγέθη: *Στο παστίτσιο χρησιμοποιούμε χοντρά μακαρόνια.*
2. **μακαρόνια** **πληθ.:** μακαρόνια είναι το φαγητό που γίνεται από βρασμένα μακαρόνια, που συνήθως τα τρώμε με κάποια σάλτσα και τριμμένο τυρί (= μακαρονάδα): *Φάγαμε μακαρόνια με κιμά.*

μακραίνω (μάκρυνα) **ΡΗΜ.:**

1. όταν μακραίνουμε κάτι, το κάνουμε μακρύ ή πιο μακρύ (≠ κονταίνω): *Μάκρυνε τη φούστα για να φτάνει κάτω από το γόνατο.*
2. **μακραίνει** **3^ο πρ.:** όταν κάτι μακραίνει, γίνεται μακρύ ή πιο μακρύ (= μεγαλώνει ≠ κονταίνει): *Θέλει να κουρευτεί, γιατί μάκρυναν πολύ τα μαλλιά του.*
3. **μακραίνει** **3^ο πρ.:** όταν κάτι μακραίνει, διαρκεί περισσότερο από το κανονικό (= τραβάει): *Μάκρυνε πολύ η συζήτηση και όλοι κουράστηκαν.*

μακριά **ΕΠΙΡΡ.:**

1. όταν κάτι βρίσκεται μακριά, βρίσκεται σε μεγάλη απόσταση από το σημείο που βρίσκομαστε ή από κάτι άλλο (≠ κοντά): *Πετάξε το χαρταετό σας μακριά από τα σύρματα της ΔΕΗ.*

/ Θέλει να φύγει όσο πιο μακριά μπορεί. / Τον χαιρέτησα από μακριά.

2. λέμε ότι κάτι είναι μακριά όταν δε θα γίνει πολύ σύντομα: *Ευτυχώς οι διακοπές δεν είναι μακριά και θα ξεκουραστώ.*

ο **μακρινός**, η **μακρινή**, το **μακρινό** ΕΠΙΘ.:

1. μακρινό είναι κάτι που βρίσκεται μακριά, σε μεγάλη απόσταση από μας ή από κάτι άλλο (= απομακρυσμένος ≠ κοντινός): *Το όνειρό του είναι να ταξιδέψει σε μακρινές χώρες.*

2. μακρινό είναι ένα γεγονός που έχει γίνει πριν από πολύ καιρό ή που θα γίνει μετά από πολύ καιρό (≠ κοντινός, άμεσος): *Οι συνθήκες στον πλανήτη Άρη ήταν πολύ διαφορετικές στο μακρινό παρελθόν.*

3. ο μακρινός συγγενής μας είναι κάποιος που δεν ανήκει στη στενή οικογένειά μας: *Συνάντησα κάτι μακρινά ξαδέρφια που τα έβλεπα για πρώτη φορά.*

το **μακροβούτι** ΟΥΣ.: όταν κάνουμε μακροβούτι, βουτάμε βαθιά μέσα στο νερό της θάλασσας και κολυμπάμε για λίγη ώρα κάτω από αυτό: *Πάμε για ένα μακροβούτι να δούμε ποιος θα φτάσει πιο γρήγορα στο βράχο;*

△ Η λέξη μακροβούτι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **μάκρος** (του μάκρους) ΟΥΣ.: το μάκρος ενός υφάσματος ή ενός ρούχου είναι το πόσο μακρύ είναι (= μήκος): *Το μάκρος της φούστας είναι όσο πρέπει, δεν είναι ούτε μακριά ούτε κοντή.*

△ Η λέξη μάκρος δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **μακρόστενος**, η **μακρόστενη**, το **μακρόστενο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μακρόστενο, είναι μακρύ και στενό (= στενόμακρος): *Στο σαλόνι έχουμε ένα χαμηλό, μακρόστενο τραπέζι. / Η Εύβοια έχει σχήμα μακρόστενο.*

ο **μακρύς**, η **μακριά**, το **μακρύ** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μακρύ, το μήκος του είναι μεγάλο ή μεγαλύτερο από το κανονικό: *Ένας μακρύς διάδρομος οδηγεί στην κεντρική αίθουσα του μουσείου. / Έχει μακριά, ίσια μαλλιά. (≠ κοντός)*

ΕΚΦΡ. το μακρύ και το κοντό του

μαλακά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται μαλακά, γίνεται με μαλακό και ήρεμο τρόπο (≠ απότομα): *Όταν βρέχει, πρέπει να πατάμε μαλακά το φρένο του αυτοκινήτου. / Πες της τα νέα μαλακά, για να μην τρομάξει.*

το **μαλάκιο** (του μαλακίου, των μαλακίων) ΟΥΣ.: μαλάκιο είναι κάθε ζώο που δεν έχει σκελετό, όπως τα σαλιγκάρια, τα χταπόδια ή τα καλαμάρια: *Τα στρείδια και τα μύδια είναι μαλάκια με όστρακο.*

△ Η λέξη μαλάκιο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **μαλακός**, η **μαλακή**, το **μαλακό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι μαλακό, αλλάζει εύκολα σχήμα ή λυγίζει εύκολα όταν το πιέζουμε (≠

σκληρός): *Το στρώμα του κρεβατιού είναι μαλακό και βουλιάζει όταν κοιμόμαστε.*

2. όταν κάτι είναι μαλακό, είναι ευχάριστο όταν το αγγίζουμε (= απαλός, τρυφερός ≠ άγριος, τραχύς): *Το βελούδο είναι πολύ μαλακό ύφασμα. / Με την κρέμα, το δέρμα μας γίνεται πιο μαλακό.*

3. λέμε ότι κάποιος είναι μαλακός όταν δε θυμώνει εύκολα και δε φέρεται πολύ αυστηρά (= ελαστικός ≠ αυστηρός): *Είναι πολύ μαλακός με τα παιδιά και δεν τα τιμωρεί όταν κάνουν αταξίες.*

ΕΚΦΡ. με το μαλακό

το **μαλακόστρακο** (του μαλακόστρακου) ΟΥΣ.: τα μαλακόστρακα είναι μαλάκια με όστρακα: *Ο αστακός, το καβούρι και η γαρίδα ανήκουν στα μαλακόστρακα.*

△ Η λέξη μαλακόστρακο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

μαλακώνω (μαλάκωσα, μαλακωμένος) ΡΗΜ.:

1. **μαλακώνει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μαλακώνει κάτι άλλο ή όταν κάτι μαλακώνει, γίνεται λιγότερο σκληρό (≠ σκληραίνει): *Ο χυμός λεμονιού μαλακώνει το κρέας και το κάνει τρυφερό. / Τρυπάμε το κρέας για να δούμε αν μαλάκωσε.*

2. **μαλακώνει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μαλακώνει κάτι άλλο ή όταν κάτι μαλακώνει, γίνεται πιο απαλό (≠ σκληραίνει, απαλαίνει): *Η κρέμα μαλακώνει το δέρμα. / Τα μαλλιά μαλακώνουν όταν τα λούζουμε.*

3. **μαλακώνει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι μαλακώνει όταν γίνεται λιγότερο δυνατό, άγριο ή αυστηρό: *Με την ανατολή του ήλιου μαλάκωσε λίγο το κρύο. / Με τα παρακάλια μου το αυστηρό του βλέμμα μαλάκωσε.*

4. μαλακώνουμε κάτι όταν το κάνουμε να γίνει λιγότερο έντονο (= ανακουφίζω): *Του έδωσε ασπιρίνη για να του μαλακώσει τον πόνο.*

το **μάλαμα** (του μαλάματος) ΟΥΣ.:

1. παλιότερα, μάλαμα έλεγαν το χρυσάφι: *Βραχιόλια και δαχτυλίδια από μάλαμα.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) μάλαμα λέμε τον πολύ καλό άνθρωπο, που νοιάζεται και βοηθάει τους άλλους: *Όλοι τον αγαπούν γιατί είναι παιδί μάλαμα.*

△ Η λέξη μάλαμα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

μάλιστα ΕΠΙΡΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε αντί για τη λέξη ναι, όταν θέλουμε να μιλήσουμε πιο ευγενικά: – *Γκαρσόν!* – *Μάλιστα, κύριε.*

2. φανερώνει κάτι που θέλουμε να προσθέσουμε στα προηγούμενα (= επιπλέον): *Είμαι φανατική του θαυμάστρια, και από πολύ παλιά μάλιστα.*

3. φανερώνει αυτό που θεωρούμε ότι είναι το πιο σημαντικό (= προπαντός): *Οι άνεργοι, και μάλιστα οι νέοι, ψάχνουν απελπισμένα για μια οποιαδήποτε δουλειά.*

το **μαλλί** (του μαλλιού, των μαλλιών) ΟΥΣ.:

1. το μαλλί του προβάτου είναι οι τρίχες που σκεπάζουν το σώμα του: *Οι άνθρωποι εκτρέ-*

φουν τα πρόβατα για το κρέας και το μαλλί τους.

2. το μαλλί είναι το υλικό που φτιάχνεται από το μαλλί ενός ζώου, κυρίως των προβάτων, και το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε ρούχα, χαλιά και άλλα υφάσματα: *Αγόρασε ένα ζεστό πουλόβερ από αγνό παρθένο μαλλί.*

3. τα μαλλιά μας είναι οι τρίχες που σκεπάζουν το κεφάλι μας: *Πολλές κοπέλες έχουν μακριά μαλλιά.*

ΕΚΦΡ. γίνονται μαλλιά κουβάρια, τα μαλλιά της κεφαλής μου, τραβάω τα μαλλιά μου, τραβηγμένος από τα μαλλιά

το **μαλλί της γριάς** ΟΥΣ.: το μαλλί της γριάς είναι είδος γλυκού από ζάχαρη που τυλίγεται σε ένα ξυλάκι και μοιάζει με άσπρα μαλλιά: *Στο λούνα παρκ πουλάνε μαλλί της γριάς.*

ο **μαλλιάρός**, η **μαλλιάρή**, το **μαλλιάρό** ΕΠΙΘ.: όταν ένα ζώο ή κάτι άλλο είναι μαλλιάρό, έχει πολλές τρίχες: *Η δεσποινίδα κρατούσε ένα μικρό μαλλιάρό σκυλάκι στην αγκαλιά.*

το **μάλλινο** (του μάλλινου, των μάλλινων) ΟΥΣ.: τα μάλλινα είναι τα ρούχα που είναι φτιαγμένα από μαλλί και φοριούνται το χειμώνα: *Κάθε χειμώνα τακτοποιούμε τα καλοκαιρινά ρούχα στην ντουλάπα και βγάζουμε τα μάλλινα.*

ο **μάλλινος**, η **μάλλινη**, το **μάλλινο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα ρούχο ή ένα ύφασμα είναι μάλλινο, είναι φτιαγμένο από μαλλί: *Το χειμώνα σκεπαζόμαστε με μάλλινες κουβέρτες.*

μάλλον ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε τι θεωρούμε ότι είναι πιο πιθανό να συμβεί, χωρίς να είμαστε απόλυτα σίγουροι: *Τελικά μάλλον θα ακούσει τις συμβουλές σου. / Αυτό το εργαλείο μάλλον θα σε ταλαιπωρήσει παρά θα σε βοηθήσει.*

μαλώνω (μάλωσα, μαλωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μαλώνουμε κάποιον, του μιλάμε θυμωμένα, επειδή είπε ή έκανε κάτι που δεν έπρεπε (= επιπλήττω, κατασαδιάζω): *Μάλωσε τους μαθητές που μιλούσαν την ώρα του μαθήματος.*

2. όταν μαλώνουμε με κάποιον, τσακωνόμαστε μαζί του (= καβγαδίζω): *Μάλωσε με όλη τη γειτονιά. / Είναι μαλωμένοι και δε μιλιούνται.*

η **μαμά** (της μαμάς, των μαμάδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): μαμά φωνάζουμε τη μητέρα μας (= μάνα): *Μαμά, τι φαγητό θα φτιάξεις σήμερα;*

η **μαμή** (της μαμής) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η μαμή είναι η νοσοκόμα που βοηθάει τις γυναίκες όταν γεννάνε (= μαία): *Στο χωριό δεν υπήρχε γιατρός και την ξεγέννησε η μαμή.*

⚠ Η λέξη μαμή δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μαμούθ** ΟΥΣ.: το μαμούθ ήταν ένα πολύ μεγάλο ζώο που έμοιαζε με τον ελέφαντα και το οποίο έζησε πριν ακόμα εμφανιστεί ο άνθρωπος στη γη: *Τα μαμούθ ζούσαν σε παγωμένες περιοχές της Ευρώπης.*

⚠ Η λέξη μαμούθ δεν κλίνεται.

το **μαμούνι** (του μαμουνιού, των μαμουνιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): μαμούνι λέμε αλλιώς το ζωύφιο: *Τα κεράσια σάπισαν και έπιασαν μαμούνια.*

η **μάνα** (της μάνας, των μανάδων) ΟΥΣ.:

1. (ΑΝΕΠΙΣ.) η μάνα μας είναι η μητέρα μας: *Οι γονείς του έχουν χωρίσει και μένει με τη μάνα του.*

2. σε ένα παιχνίδι, μάνα λέμε τον αρχηγό: *Ποιος θέλει να γίνει μάνα και να μοιράσει τα χαρτιά;*

ΕΚΦΡ. είμαι μανούλα, στου διαδούλου τη μάνα, χάνει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα

ο **μανάβης** (του μανάβη, των μανάβηδων), η **μανάβισσα** (της μανάβισσας) ΟΥΣ.: ο μανάβης είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να πουλάει φρούτα και λαχανικά (= οπωροπώλης): *Αγόρασα φρέσκες ντομάτες και αγγούρια από το μανάβη της λαϊκής αγοράς.*

το **μανάβικο** (του μανάβικου, των μανάβικων) ΟΥΣ.: το μανάβικο είναι το κατάστημα από το οποίο αγοράζουμε λαχανικά και φρούτα (= οπωροπωλείο): *Από ποιο μανάβικο πήρες αυτά τα νόστιμα μήλα;*

η **μανία** (της μανίας) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος έχει μανία με κάτι, του αρέσει πάρα πολύ και ασχολείται συνεχώς με αυτό (= πάθος, λύσσα): *Έχει μανία με την καθαριότητα.*

2. η μανία είναι ο πολύ μεγάλος θυμός (= λύσσα): *Τον χτυπούσαν και τον κλοτσούσαν με μανία.*

3. η μανία είναι η μεγάλη ένταση με την οποία γίνεται κάτι: *Γράφει με μανία για να τελειώσει το νέο του βιβλίο. / Ο άνεμος λύγιζε τα κλαδιά των δέντρων χτυπώντας τα με μανία.*

⚠ Η λέξη μανία δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. πυρ και μανία

το **μανίκι** (του μανικιού, των μανικιών) ΟΥΣ.:

1. το μανίκι ενός παλτού, μια μπλούζας ή άλλου ρούχου είναι καθένα από τα δύο μέρη που σκεπάζει όλο το χέρι ή μέρος του χεριού: *Φοράει πουκάμισα με κοντά μανίκια.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν λέμε ότι κάτι είναι μανίκι, εννοούμε ότι είναι πάρα πολύ δύσκολο: *Τα θέματα των εξετάσεων ήταν μανίκι.*

το **μανιτάρι** (του μανιταριού, των μανιταριών) ΟΥΣ.: το μανιτάρι είναι ένα χαμηλό φυτό που μοιάζει σαν ομπρέλα, μεγαλώνει γρήγορα και ορισμένα είδη του τρώγονται από τον άνθρωπο: *Τα μανιτάρια φυτρώνουν σε εδάφη με μεγάλη υγρασία. / Παρήγγειλε μια πίτσα με μπέικον, μανιτάρια και πιπεριές.*

το **μάννα** ΟΥΣ.: στο θρησκευτικό βιβλίο των Εβραίων, το μάννα ήταν το φωμί που πίστευαν ότι τους έριξε ο Θεός όταν βρίσκονταν στην έρημο: *Ο Θεός έριξε το μάννα από τον ουρανό και έσωσε τους Εβραίους από την πείνα.*

⚠ Η λέξη μάννα δεν κλίνεται.

το **μανουάλι** (του μανουαλιού, των μανουαλιών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): στη χριστιανική εκκλησία,

το μανουάλι είναι ένα ψηλό αντικείμενο από μπρούντζο με πολλές μικρές θέσεις στο πάνω μέρος, μέσα στις οποίες τοποθετούν οι πιστοί τα κεριά που ανάβουν

το **μανταλάκι** ουσ.: το μανταλάκι είναι ένα μικρό αντικείμενο που το χρησιμοποιούμε για να πιάνουμε τα βρεγμένα ρούχα πάνω σε σκοινί όταν τα απλώνουμε: *Έπιασε τα ρούχα με μανταλάκια για να μην τα πάρει ο αέρας.*

△ Η λέξη μανταλάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **μανταρινί** (του μανταρινιού, των μανταρινιών) ουσ.: το μανταρινί είναι ο καρπός της μανταρινιάς, που μοιάζει με μικρό πορτοκάλι: *Τα μανταρινία συνήθως έχουν κουκούτσια.*

η **μανταρινιά** (της μανταρινιάς, των μανταρινιών) ουσ.: η μανταρινιά είναι το δέντρο που βγάζει τα μανταρινία: *Είχε μεγάλο περιβόλι με πορτοκαλιές, μανταρινιές και νεραντζιές.*

το **μαντείο** (του μαντείου, των μαντειών) ουσ.: στην αρχαία Ελλάδα, το μαντείο ήταν ένα ιερό μέρος στο οποίο πήγαιναν οι άνθρωποι για να μάθουν τι θα γίνει στο μέλλον: *Τα πιο γνωστά μαντεία στην αρχαία Ελλάδα ήταν το μαντείο των Δελφών και το μαντείο της Δωδώνης.*

μαντεύω (μάντεψα) ΡΗΜ.:

1. όταν μαντεύουμε κάτι, βρίσκουμε τι θα γίνει στο μέλλον (= προβλέπω): *Στην Κίνα χρησιμοποιούν τη μαγνητική πυξίδα για να μαντεύουν το μέλλον.*

2. όταν μαντεύουμε κάτι, το καταλαβαίνουμε ή το βρίσκουμε, χωρίς να έχουμε αρκετά στοιχεία για αυτό (= ανακαλύπτω): *Μάντεψε ποιος τηλεφώνησε! / Αυτός που τα φυλάει πρέπει να μαντέψει ποιος τον χτύπησε.*

ο **μάντης** (του μάντη, των μάντηων), η **μάντισσα** (της μάντισσας) ουσ.: μάντης λέμε αυτόν που μπορεί να μαντεύει τι θα γίνει στο μέλλον: *Οι πιο γνωστοί μάντες στην αρχαιότητα ήταν ο μάντης Κάλχας κι ο μάντης Τειρεσίας. / Καλά, μάντης είσαι και κατάλαβες ότι θα ερχόμουν;*

το **μαντίλι** (του μαντιλιού, των μαντιλιών) ουσ.: **1.** το μαντίλι είναι ένα μικρό κομμάτι από ύφασμα, που το χρησιμοποιούμε για να σκουπίζουμε τη μύτη μας ή τα μάτια μας: *Έσκυψε από πάνω του και του σκούπισε με το μαντίλι της τον ιδρώτα.*

2. το μαντίλι είναι ένα κομμάτι από ύφασμα, που το φοράμε γύρω από λαιμό ή γύρω από το κεφάλι: *Φορούσε ένα λευκό μεταξωτό μαντίλι δεμένο χαλαρά στο λαιμό της. (= φουλάρι)*

το **μαντολίνο** (του μαντολίνου, των μαντολίνων) ουσ.: το μαντολίνο είναι μουσικό όργανο που μοιάζει με μικρή κιθάρα και έχει τέσσερις διπλές χορδές: *Έπαιζε παραδοσιακά κρητικά τραγούδια με το μαντολίνο.*

η **μάντρα** (της μάντρας, των μαντρών) ουσ.:

1. η μάντρα είναι ο τοίχος που χτίζεται γύρω από ένα οικοπέδο (= μαντρότοιχος): *Οι κλέφτες πήδηξαν τη μάντρα κι εξαφανίστηκαν.*

2. η μάντρα είναι ένας ανοιχτός χώρος με τοίχο γύρω γύρω, στον οποίο φυλάνε και πουλάνε διάφορα αντικείμενα: *Είναι ιδιοκτήτης μάντρας με μεταχειρισμένα αυτοκίνητα. / Αγόρασαν τα τούβλα και άλλα υλικά για την οικοδομή από μια μάντρα.*

το **μαντρί** (του μαντριού, των μαντριών) ουσ.: το μαντρί είναι ένας χώρος με φράχτη γύρω γύρω, που τον χρησιμοποιούν οι άνθρωποι για να φυλάνε εκεί κοπάδια με πρόβατα ή άλλα ζώα (= στάνη): *Οι λύκοι όρμηξαν στο μαντρί και κατασπάραξαν τα πρόβατα.*

το **μαξιλάρι** (του μαξιλαριού, των μαξιλαριών) ουσ.: το μαξιλάρι είναι θήκη από ύφασμα γεμάτη από μαλακό υλικό, που τη χρησιμοποιούμε για να ακουμπάμε, συνήθως όταν ξαπλώνουμε ή όταν καθόμαστε: *Για τον ύπνο έχουμε ανατομικά μαξιλάρια. / Πάρε ένα μαξιλάρι για να καθίσεις πιο άνετα.*

η **μαξιλαροθήκη** (της μαξιλαροθήκης, των μαξιλαροθηκών) ουσ.: η μαξιλαροθήκη είναι ένα υφασμάτινο κάλυμμα για το μαξιλάρι, που συνήθως βγαίνει και πλένεται: *Αλλάζει τα σεβτόνια και τις μαξιλαροθήκες μία φορά την εβδομάδα για να τα πλύνει.*

ο **μαραγκός** (του μαραγκού, των μαραγκών) ουσ.: μαραγκό λέμε αλλιώς τον ξυλουργό: *Παραγγείλαμε στο μαραγκό ένα ξύλινο κρεβάτι.*

το **μαράζι** ουσ.: το μαράζι είναι η πολύ μεγάλη λύπη: *Πέθανε από το μαράζι του που δε γύρισε στην πατρίδα του.*

△ Η λέξη μαράζι δεν έχει πληθυντικό αριθμό και γενική στον ενικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. με τρώει το μαράζι

ο **μαραθώνιος** (του μαραθωνίου, των μαραθωνίων) ουσ.:

1. ο μαραθώνιος είναι ένας αγώνας δρόμου, κατά τον οποίο οι αθλητές τρέχουν μια μεγάλη απόσταση, περίπου 42 χιλιόμετρα: *Ο μαραθώνιος είναι ένα από τα αγωνίσματα των Ολυμπιακών αγώνων.*

2. μαραθώνιο λέμε ένα γεγονός που κρατάει πολλές ώρες και είναι πολύ κουραστικό: *Η εγχείριση κράτησε δέκα ολόκληρες ώρες, και ήταν πραγματικά ένας μαραθώνιος για τους γιατρούς.*

μαραίνω (μάρανα), **μαραίνομαι** (μαράθηκα, μαραμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι μαραίνει ένα φυτό όταν το κάνει να χάσει το νερό του και να πεθάνει (= ξεραίνω): *Το κρύο και η ξέστη μαραίνουν τα λουλούδια.*

2. μαραίνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι μαραίνεται κάποιος ή κάτι όταν χάνει την ομορφιά ή τη ζωντάνια του: *Όταν γερνάς, το δέρμα μαραίνεται και ζαρώνει. / Μαράθηκε από τη στενοχώρια της. (= μαραζώνω)*

3. μαραίνεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα φυτό μαραίνεται, πεθαίνει, επειδή του λείπει νερό (=

ξεραίνεται): *Τα φυτά μαράθηκαν από την ξηρασία.*

η **μαργαρίτα** (της μαργαρίτας) ουσ.:

1. η μαργαρίτα είναι ένα μικρό φυτό που βγάζει κίτρινα λουλούδια που έχουν άσπρα πέταλα, και συνήθως φυτρώνει μόνο του: *Λιβάδια με κόκκινες παπαρούνες και άσπρες μαργαρίτες.*

2. η μαργαρίτα είναι και το λουλουδί αυτού του φυτού: *Της έφερε δώρο ένα πολύ όμορφο μπουκέτο μαργαρίτες.*

△ Η λέξη μαργαρίτα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μαργαριτάρι** (του μαργαριταριού, των μαργαριταριών) ουσ.:

1. το μαργαριτάρι είναι ένα μικρό στρογγυλό κόσμημα, που είναι άσπρο και γυαλιστερό και μεγαλώνει μέσα στο όστρακο των στρειδιών: *Φορούσε στο λαιμό ένα πανάκριβο κολιέ από αληθινά μαργαριτάρια.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) μαργαριτάρι λέμε το γλωσσικό λάθος που κάνει κάποιος όταν μιλάει ή όταν γράφει: *Τα γραπτά των μαθητών ήταν γεμάτα μαργαριτάρια. / Όταν μιλάει, πετάει συνεχώς μαργαριτάρια.*

η **μαρίδα** (της μαρίδας, των μαρίδων) ουσ.:

1. η μαρίδα είναι ένα μικρό και λεπτό ψάρι της θάλασσας: *Οι φαράδες έπιασαν με τα δίχτυα δέκα κιλά μαρίδες.*

2. μαρίδα είναι και το κρέας αυτού του ψαριού, που το τρώμε συνήθως τηγανητό: *Μαζί με το ουζάκι θα τσιμπήσουμε και μια μερίδα μαρίδες.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) μαρίδα λέμε μια μεγάλη ομάδα από μικρά παιδιά (= πιτσιρικάκια): *Κάθε απόγευμα όλη η μαρίδα της γειτονιάς παίζει ποδόσφαιρο στην αλάνα.*

η **μαριονέτα** (της μαριονέτας) ουσ.:

1. η μαριονέτα είναι η κούκλα που την κινεί κάποιος, ή κουνώντας τις κλωστές που είναι στερεωμένες πάνω της ή βάζοντας το χέρι του μέσα στο σώμα της: *Παρακολούθησαν μια παράσταση κουκλοθέατρου με μαριονέτες.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε μαριονέτα αυτόν που δεν έχει δική του άποψη και οι άλλοι τον κατευθύνουν σε αυτά που κάνει (= πιόνι): *Η κυβέρνηση της χώρας κατάντησε μαριονέτα των ΗΠΑ.*

△ Η λέξη μαριονέτα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **μάρκα** (της μάρκας) ουσ.:

1. η μάρκα είναι το όνομα της εταιρείας που έχει κατασκευάσει ένα προϊόν: *Αγόρασε καινούριο αυτοκίνητο μάρκας Σιτροέν. / Τα παντελόνια αυτής της μάρκας είναι πολύ ακριβά.*

2. η μάρκα είναι και το σήμα πάνω σε ένα προϊόν που δείχνει ποια εταιρεία το κατασκεύασε: *Ξήλωσε τη μάρκα από το πουλόβερ, γιατί δεν του άρεσε να φαίνεται.*

3. μάρκα λέμε τον πολύ έξυπνο και πονηρό άνθρωπο, που καταφέρνει πάντα αυτό που θέ-

λει: *Είναι μεγάλη μάρκα, σου λέω! Πάντα με πείθει να του κάνω τα χατίρια.*

△ Η λέξη μάρκα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **μαρκαδόρος** (του μαρκαδόρου, των μαρκαδόρων) ουσ.:

ο μαρκαδόρος είναι ένα σιλό με χοντρή μύτη από μαλακό υλικό και με μελάνι σε διάφορα χρώματα, που το χρησιμοποιούμε συνήθως για να ζωγραφίζουμε: *Τα παιδάκια στο νηπιαγωγείο κάνουν ζωγραφιές με χρωματιστούς μαρκαδόρους.*

ο **μαρμάρινος**, η **μαρμάρινη**, το **μαρμάρينو** επιθ.:

όταν κάτι είναι μαρμάρινο, είναι φτιαγμένο από μάρμαρο: *Τον εντυπωσιάζουν τα αρχαία, μαρμάρινα αγάλματα.*

το **μάρμαρο** (του μαρμάρου, των μαρμάρων) ουσ.:

το μάρμαρο είναι μια πολύ σκληρή και λεία πέτρα, που τη χρησιμοποιούμε στα κτίρια ή στα αγάλματα: *Η είσοδος της πολυκατοικίας έχει μαρμάρινο δάπεδο.*

η **μαρμελάδα** (της μαρμελάδας, των μαρμελάδων) ουσ.:

η μαρμελάδα είναι ένα μαλακό γλύκισμα που γίνεται από φρούτα βρασμένα μαζί με ζάχαρη: *Τρώει για πρωινό δύο φέτες ψωμί με βούτυρο και μαρμελάδα βερίκοκο.*

το **μαρούλι** (του μαρουλιού, των μαρουλιών) ουσ.:

το μαρούλι είναι λαχανικό με μεγάλα πράσινα φύλλα, που το χρησιμοποιούμε στις σαλάτες: *Έφτιαξε σαλάτα με μαρούλι, κρεμμυδάκι και άνηθο.*

ο **Μάρτης** (του Μάρτη, των Μάρτηδων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

ο Μάρτιος: *Στις 22 του Μάρτη έχει τα γενέθλιά της.*

ο **Μάρτιος** (του Μαρτίου) ουσ.:

ο Μάρτιος είναι ο τρίτος μήνας του χρόνου: *Ο Μάρτιος, ο Απρίλιος και ο Μάιος είναι οι τρεις μήνες της άνοιξης.*

△ Η λέξη Μάρτιος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **μάρτυρας**, η **μάρτυρας** (του/της μάρτυρα, των μαρτύρων) ουσ.:

1. ο μάρτυρας ενός ατυχήματος ή ενός εγκλήματος είναι αυτός που το είδε να γίνεται: *Ήμουν μάρτυρας της ληστείας και μπορώ να σας πω πώς έγινε.*

2. ο μάρτυρας είναι αυτός που παρουσιάζεται στο δικαστήριο για να πει ό,τι γνωρίζει για κάποιο έγκλημα ή άλλη υπόθεση: *Κατέθεσαν ως μάρτυρες υπεράσπισης στη δίκη του.*

3. μάρτυρα λέμε κάποιον που τον έχουν βασανίσει ή και τον έχουν σκοτώσει για αυτά που πίστευε, συνήθως για τη θρησκεία του: *Τους εκτέλεσαν οι Ναζί, και έγιναν μάρτυρες του αγώνα για την ελευθερία.*

μαρτυράω/μαρτυρώ (μαρτύρησα) ΡΗΜ.:

1. όταν μαρτυράμε κάτι σε κάποιον, του φανερώνουμε ένα μυστικό (= καρφώνω): *Αν μαρτυρήσεις αυτό που σου είπα, δε θα σου ξαναμιλήσω.*

2. όταν λέμε ότι κάποιος μαρτύρησε, εννοούμε ότι ταλαιπωρήθηκε πολύ (= βασανίζομαι,

δεινοπαθώ): *Μαρτύρησε για να περάσει την τάξη.*

3. μαρτυρεί ^{3ο ΠΡ.:} όταν κάτι μαρτυρεί κάτι άλλο, φανερώνει ότι αυτό υπάρχει ή ότι έγινε (= δείχνει): *Το βλέμμα του μαρτυρεί ότι είχε κάνει κάποια ζημιά.*

το **μαρτύριο** (του μαρτυρίου, των μαρτυριών) ουσ.: μαρτύριο λέμε καθετί που μας κάνει να υποφέρουμε πολύ (= βασανιστήριο, ταλαιπωρία): *Είναι μαρτύριο να μην μπορείς να κοιμηθείς το βράδυ.*

μασάω/μασώ (μάσησα), **μασιέμαι** (μασήθηκα, μασημένος) ΡΗΜ.:

1. μασάμε κάτι όταν το έχουμε στο στόμα μας και το πιέζουμε με τα δόντια μας, για να το κόψουμε σε κομμάτια και να το καταπιούμε: *Τρώει πολύ λαιμαργα, καταπίνει το φαγητό χωρίς να το μασάει.*

2. μπορούμε να πούμε ότι μασάω κάτι όταν το έχω μέσα στο στόμα μου και το πιέζω με τα δόντια μου, χωρίς όμως να το καταπίνω: *Ανοιγόκλεινε το στόμα της σαν να μασούσε τσίχλα. / Μη μασάς τα νύχια σου! (= δαγκώνω)*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιοι μασάει κάτι όταν πιστεύει εύκολα ό,τι του λένε (= χάρφτω): *Δε μασάει τέτοιες δικαιολογίες ο πατέρας σου!*

4. δε μασάω (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιοι δε μασάει όταν είναι θαρραλέος και τίποτα δεν τον φοβίζει (= πτοούμαι): *Αν σου επιτεθεί, μη μασάς, όρμα του κι εσύ!*

ΕΚΦΡ. μασάω τα λόγια μου, τα μασάω

μασάω τα λόγια μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιοι μασάει τα λόγια του όταν δε λέει ξεκάθαρα όλη την αλήθεια (= τα μασάω): *Όταν τον ρώτησαν για το σκάνδαλο, μάσησε τα λόγια του και δεν απάντησε.*

η **μασέλα** (της μασέλας) ουσ.:

1. μασέλα λέμε τη σειρά από ψεύτικα δόντια που μας βάζει ένας γιατρός στη θέση των αληθινών δοντιών μας όταν υπάρχει ανάγκη: *Η γιαγιά μου φοράει μασέλα.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) η μασέλα είναι και το σαγόνι μας, τα κόκαλα δηλαδή στα οποία στηρίζονται τα δόντια μας: *Μασάω πολλή ώρα τσίχλα και πόνεσαν οι μασέλες μου.*

⚠ Η λέξη μασέλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **μάσκα** (της μάσκας) ουσ.:

1. η μάσκα είναι ένα κομμάτι από ύφασμα ή άλλο υλικό που το φοράμε πάνω στο πρόσωπό μας για να μην μας αναγνωρίζουν οι άλλοι (= προσωπίδα): *Αποκρίατικές μάσκες.*

2. η μάσκα είναι ένα κάλυμμα με το οποίο σκεπάζουμε συνήθως τη μύτη και το στόμα μας και μας προστατεύει από μικρόβια ή επικίνδυνες ουσίες: *Ο χειρουργός έβγαλε τη χειρουργική μάσκα.*

3. η μάσκα είναι ένα αντικείμενο που το στερεώνουμε γύρω από το κεφάλι μας και μέσα στο οποίο μπορούμε να αναπνέουμε: *Με τη μάσκα μου κάνω βουτιές και βλέπω το βυθό.*

4. η μάσκα είναι ένα καλλυντικό σε μορφή κρέμας, που το χρησιμοποιούμε για τη φροντίδα του προσώπου, του σώματος ή των μαλλιών: *Έβαλε στο πρόσωπό της τονωτική μάσκα με γιαούρτι.*

⚠ Η λέξη μάσκα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **μασκαράς** (του μασκαρά, των μασκαράδων) ουσ.:

1. ο μασκαράς είναι αυτός που στις Απόκριες ή σε άλλη γιορτή φοράει μάσκα και παράξενα ρούχα για να μοιάζει με κάποιον άλλο: *Τα μικρά παιδιά χαίρονται πολύ όταν ντύνονται μασκαράδες.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) μασκαρά λέμε αυτόν που με πονηρό τρόπο προσπαθεί να κοροϊδέψει τους άλλους (= απατεώνας): *Ευτυχώς που κατάλαβα νωρίς τι μασκαράς είναι, και δεν του δάνεισα χρήματα!*

μασουλάω/μασουλώ και μασουλίζω (μασουλίσα) ΡΗΜ.: όταν μασουλάμε κάτι, το μασάμε αργά και για αρκετή ώρα: *Μασουλούσε ποπκόρν βλέποντας την ταινία. / Από το πρωί ο σκύλος μασουλάει ένα κόκαλο.*

το **μαστίγιο** (του μαστίγιου, των μαστίγιων) ουσ.: το μαστίγιο είναι ένα λεπτό και μακρύ κομμάτι από δέρμα, που κάποιοι το χρησιμοποιούν για να χτυπάνε ανθρώπους ή ζώα: *Τα σκυλιά στο τσίρκο πηδούν όταν ο εκπαιδευτής χτυπάει το μαστίγιο.*

η **μαστίχα** (της μαστίχας, των μαστιχών) ουσ.:

1. η μαστίχα είναι μια ουσία με ευχάριστο και δυνατό άρωμα, που βγαίνει από τον κορμό ορισμένων δέντρων και χρησιμοποιείται σε γλυκά, ποτά ή τσίχλες: *Στο νησί της Χίου παράγεται η μοναδική στον κόσμο μαστίχα. / Λικέρ και ούζο μαστίχας.*

2. μαστίχα λέμε αλλιώς την τσίχλα: *Αγόρασε μαστίχες και καραμέλες για τα παιδιά.*

ο **μάστορας** (του μάστορα, των μαστόρων) ουσ.:

1. ο μάστορας είναι ο τεχνίτης: *Χρειαζόμαστε έναν καλό μάστορα για να μας βάψει το σπίτι.*

2. μάστορα λέμε αυτόν που είναι πολύ επιδέξιος, που ξέρει να κάνει κάτι πολύ καλά: *Είναι σπουδαίος λογοτέχνης και μάστορας του διηγήματος.*

μαστορεύω (μαστόρευα) ΡΗΜ.: μαστορεύουμε όταν φτιάχνουμε κάτι ή διορθώνουμε κάτι που έχει χαλάσει: *Μόνος του το μαστόρευε το σπιτάκι του σκύλου. (= κατασκευάζω) / Πήρε τα εργαλεία του και μαστόρευε τη μηχανή του αυτοκινήτου. (= επισκευάζω, διορθώνω)*

ο **μαστροχασστής** (του μαστροχασστή, των μαστροχαστών) ουσ.: μαστροχασστή λέμε αυτόν που χαλάει ό,τι πιάσει στα χέρια του: *Τα παιδιά είναι οι πιο ζωηροί μαστροχαστές του σπιτιού.*

η **μασχάλη** (της μασχάλης) ουσ.:

1. η μασχάλη είναι το μέρος του σώματός μας που βρίσκεται στο σημείο όπου το μπράτσο

ενώνεται με τον ώμο, από τη μέσα πλευρά: *Όταν ιδρώνει, μυρίζουν οι μασχάλες του.*

2. η μασχάλη είναι το μέρος του ρούχου που ακουμπάει σε αυτό το σημείο του σώματος: *Η μπλούζα σου είναι τρύπια στη μασχάλη.*

⚠ Η λέξη μασχάλη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

μάτια ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται μάτια, δε φέρνει κανένα αποτέλεσμα (= άδικα): *Μάτια τον παρακαλούσε να τη συγχωρέσει.*

ο **μάταιος**, η **μάταιη**, το **μάταιο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μάταιο, γίνεται χωρίς λόγο και χωρίς αποτέλεσμα (= ανώφελος, άσκοπος): *Όλες της οι προσπάθειες ήταν μάταιες, αφού στο τέλος δεν κατάφερε να τους πείσει.*

ματαιώνω (ματαιώσα), **ματαιώνομαι** (ματαιώθηκα, ματαιωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ματαιώνουμε κάτι που είχαμε σχεδιάσει, δεν το κάνουμε (= ακυρώνω): *Ματαιώσε την τελευταία στιγμή το ταξίδι του για λόγους υγείας.*

2. **ματαιώνεται** 3^ο ΠΡ.: κάτι ματαιώνεται όταν τελικά δε γίνεται: *Ματαιώθηκε η συναυλία λόγω της βροχής.*

το **μάτι** (του ματιού, των ματιών) ΟΥΣ.:

1. τα μάτια μας είναι τα στρογγυλά όργανα του σώματός μας με τα οποία βλέπουμε: *Έχει πράσινα μάτια. / Είναι τυφλός από το ένα μάτι.*

2. μάτι λέμε καθένα από τα στρογγυλά μέρη στο πάνω μέρος μιας ηλεκτρικής κουζίνας, πάνω στα οποία μαγειρεύουμε το φαγητό: *Να κλείσεις το μάτι της κουζίνας, γιατί θα καεί το φαγητό.*

3. το μάτι είναι μια μικρή τρύπα σε κάποιο αντικείμενο: *Από το μάτι της πόρτας μπορείς να δεις ποιος χτυπάει το κουδούνι. / Πέρασε την κλωστή από το μάτι της βελόνας.*

ΕΚΦΡ. ανοίγω τα μάτια, βάζω στο μάτι, βγάζει μάτι, βλέπω με καλό μάτι, βλέπω το χάρο με τα μάτια μου, δε μου γαμίζει το μάτι, δεν αφήνω από τα μάτια μου, δεν κλείνω μάτι, δεν πιστεύω στα μάτια μου, έχω στο μάτι, έχω τα μάτια μου δεκατέσσερα, κάνω μαύρα μάτια, κάνω τα στραβά μάτια, κλείνω το μάτι, κόβει το μάτι μου, κοιτάζω με μισό μάτι, κοιτάζω στα μάτια, με γυμνό μάτι, με κλειστά μάτια, με την τσίμπλα στο μάτι, με το μάτι, μπαίνω στο μάτι, πέφτει το μάτι μου, ρίχνω στάχτη στα μάτια, τα μάτια σου δεκατέσσερα

η **ματιά** (της ματιάς, των ματιών) ΟΥΣ.: ματιά είναι το να γυρίζουμε τα μάτια μας σε ορισμένο σημείο (= βλέμμα): *Διασταυρώθηκαν οι ματιές μας. / Με παρακολουθούσε εξεταστικά με τη ματιά του.*

ΕΚΦΡ. ρίχνω μια ματιά

ματιάζω (μάτιασα), **ματιάζομαι** (ματιάστηκα, ματιασμένος) ΡΗΜ.: όταν ματιάζουμε κάποιον, τον κοιτάμε και μερικοί άνθρωποι πιστεύουν ότι έχουμε τη δύναμη να του κάνουμε κακό (≠ ξεματιάζω): *Κάποιος με μάτιασε και μου πάνε όλα στραβά!*

το **ματόκλαδο** (του ματόκλαδου, των ματόκλαδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): τα ματόκλαδα είναι οι βλεφαρίδες: *Έχει πυκνά φρύδια και μακριά ματόκλαδα.*

⚠ Η λέξη ματόκλαδο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το **ματόφυλλο** (του ματόφυλλου, των ματόφυλλων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): τα ματόφυλλα είναι τα βλέφαρα: *Τα ματόφυλλά του έκλειναν από τη νύστα.*

⚠ Η λέξη ματόφυλλο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το **ματς** ΟΥΣ. (ΑΘΛΗΤ.): το ματς είναι ο αγώνας ανάμεσα σε δύο ομάδες σε αθλήματα όπως το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ κτλ.: *Τι ώρα αρχίζει το ματς; / Το ματς έληξε 2-1.*

⚠ Η λέξη ματς δεν κλίνεται.

το **μάτσο** (του μάτσου, των μάτσων) ΟΥΣ.:

1. το μάτσο είναι ένα σύνολο από ίδια πράγματα που είναι δεμένα όλα μαζί και μπορούμε να τα κρατήσουμε με το ένα χέρι: *Στην πίτα βάζεις ένα μάτσο μαιντανό κι ένα μάτσο φρέσκα κρεμμυδάκια.*

2. λέμε "μάτσο" όταν θέλουμε να αναφερθούμε σε ένα μεγάλο πλήθος από πράγματα ή ανθρώπους: *Όλα όσα έλεγε ήταν ένα μάτσο ψέματα. / Μαζεύτηκαν ένα μάτσο περιεργοί για να μάθουν πώς έγινε το ατύχημα.*

ΕΚΦΡ. ένα μάτσο χάλια

ο **ματωμένος**, η **ματωμένη**, το **ματωμένο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ματωμένο, είναι λερωμένο με αίμα: *Τα πόδια και τα χέρια της ήταν ματωμένα από τ' αγκάθια.*

2. ματωμένο λέμε ένα μέρος ή ένα γεγονός όταν σε αυτό έχουν σκοτωθεί πολλοί άνθρωποι: *Στις 17 Νοέμβρη γιορτάζουμε τη ματωμένη εξέγερση των φοιτητών του Πολυτεχνείου.*

ματώνει η καρδιά μου ΕΚΦΡ.: όταν ματώνει η καρδιά μας για κάτι, στενοχωριόμαστε πολύ (= ραγίζει η καρδιά μου): *Ματώνει η καρδιά μου που σε βλέπω να ταλαιπωρείσαι τόσο πολύ.*

ματώνω (μάτωσα, ματωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ματώνουμε ή όταν κάποιο μέρος του σώματός μας ματώνει, βγαίνει αίμα από εκεί (= αιμορραγώ): *Όταν πλένει τα δόντια του, ματώνουν τα ούλα του. / Κόπηκα με το μαχαίρι και μάτωσα.*

2. κάποιος ή κάτι με ματώνει όταν κάνει κάποιο μέρος του σώματός μου να βγάλει αίμα: *Η γάτα με μάτωσε με τα νύχια της.*

ΕΚΦΡ. ματώνει η καρδιά μου, ματώνω την καρδιά

ματώνω την καρδιά ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας ματώνει την καρδιά όταν μας στενοχωρεί πάρα πολύ (= ραγίζω την καρδιά): *Το κλάμα του μου ματώνει την καρδιά.*

μαύρη λίστα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι γράφουμε κάποιον ή κάτι στη μαύρη λίστα όταν θεωρούμε ότι πρέπει να τον αποφεύγουμε: *Δημοσιεύτηκε η*

μαύρη λίστα με τις αεροπορικές εταιρείες που δεν τηρούν τους κανόνες ασφαλείας.

ο **μαυριδερός**, η **μαυριδερή**, το **μαυριδερό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι μαυριδερός, έχει σκούρο δέρμα (= μελαμψός): *Οι Τσιγγάνοι είναι συνήθως μαυριδεροί.*

μαυρίζω (μαύρισα, μαυρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μαυρίζουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει μαύρο ή πιο σκούρο: *Του έριξε μια γροθιά και του μαύρισε το μάτι.* (= μελανιάζω)

2. όταν κάποιος μαυρίζει, το δέρμα του αποκτά πιο σκούρο χρώμα (≠ ξασπρίζει): *Κάθεται στον ήλιο για να μαυρίσει.*

3. μαυρίζει 3^ο ΠΡ.: κάτι μαυρίζει όταν γίνεται μαύρο από σκόνη ή από βρομιά (= λερώνεται ≠ ασπρίζει): *Μαύρισαν οι τοίχοι από τα καυσαέρια.*

4. μαυρίζει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι μαυρίζει όταν δείχνει μαύρο ή πιο σκούρο (= σκοτεινιάζει): *Μαύρισε ο ουρανός από τα σύννεφα.*

ΕΚΦΡ. μαυρίζω στο ξύλο, μου μαυρίζει την καρδιά

μαυρίζω στο ξύλο ΕΚΦΡ.: όταν μαυρίζουμε κάποιον στο ξύλο, τον δέρνουμε άγρια (= κάνω τόπι στο ξύλο, κάνω τουλούμι στο ξύλο): *Οι ληστές τον μαύρισαν στο ξύλο και του πήραν όλα τα λεφτά.*

η **μαυρίλα** (της μαυρίλας) ΟΥΣ.:

1. η μαυρίλα είναι το να υπάρχει παντού σκοτάδι (= σκοτεινιά): *Είδαμε ένα φως μες στη μαυρίλα της νύχτας.*

2. η μαυρίλα είναι το σημάδι που έχει μαύρο χρώμα: *Καθάρισε με σαπούνι τη μαυρίλα απ' τα χέρια του.*

3. μαυρίλα είναι αυτό που νιώθουμε όταν όλα μας φαίνονται άσχημα: *Γιατί τόση μαυρίλα και απογοήτευση;*

△ Η λέξη μαυρίλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μαύρο** (του μαύρου, των μαύρων) ΟΥΣ.: μαύρο λέμε το μαύρο χρώμα: *Το μαύρο είναι το χρώμα του πένθους. / Φοράει μαύρα γιατί πέθανε ο πατέρας της.*

μαύρο δάκρυ ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος κλαίει με μαύρο δάκρυ ή χύνει μαύρο δάκρυ, κλαίει πάρα πολύ: *Έκλαιγε με μαύρο δάκρυ όταν της είπε να χωρίσουν.*

το **μαύρο κουτί** ΟΥΣ.: το μαύρο κουτί είναι μια ειδική συσκευή στο αεροπλάνο, που κρατάει όλες τις πληροφορίες σχετικά με την πτήση: *Μετά την πτώση του αεροπλάνου εξέτασαν το μαύρο κουτί και διαπίστωσαν βλάβη στον κινητήρα.*

το **μαύρο πρόβατο** ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που διαφέρει από τους υπόλοιπους, γιατί έχει κάποιο αρνητικό χαρακτηριστικό: *Δεν πήρε ποτέ το πτυχίο του και είναι το μαύρο πρόβατο της οικογένειας.*

μαύρο χιούμωρ ΟΥΣ.: όταν κάποιος κάνει μαύρο χιούμωρ, αστειεύεται με πράγματα που είναι δυσάρεστα ή τραγικά

△ Το μαύρο χιούμωρ δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **μαυροπίνακας** (του μαυροπίνακα, των μαυροπίνακων) ΟΥΣ.: ο μαυροπίνακας είναι ο μαύρος πίνακας στις σχολικές τάξεις, που τον χρησιμοποιούν οι δάσκαλοι ή οι μαθητές για να γράφουν πάνω του με κιμωλία: *Έλυσε την άσκηση στο μαυροπίνακα για να την αντιγράψουν οι μαθητές.*

ο **μαύρος** (του μαύρου, των μαύρων), η **μαύρη** (της μαύρης) ΟΥΣ.: ο μαύρος είναι αυτός που ανήκει στη μαύρη φυλή (= νέγρος): *Η τζαζ θεωρείται η μουσική των μαύρων.*

ο **μαύρος**, η **μαύρη**, το **μαύρο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι μαύρο, έχει το πιο σκούρο χρώμα που υπάρχει, το χρώμα που έχει ο ουρανός το βράδυ όταν δεν υπάρχει κανένα φως (≠ άσπρος, λευκός): *Όταν έχουμε πένθος, φοράμε μαύρα ρούχα.*

2. στη μαύρη φυλή ανήκουν οι άνθρωποι που έχουν σκούρο δέρμα και κατάγονται κυρίως από την Αφρική: *Στους αγώνες στίβου διακρίνονται συνήθως μαύροι αθλητές.*

3. μαύρο είναι κάτι που έχει σχέση με τους ανθρώπους που κατάγονται από την Αφρική και με τον πολιτισμό τους: *Του αρέσει πολύ η μαύρη μουσική, και κυρίως η τζαζ. / Η μαύρη ήπειρος είναι η Αφρική.*

4. μαύρο λέμε κάτι που είναι πολύ λερωμένο ή βρόμικο: *Οι κάλτσες του έγιναν μαύρες από τις λάσπες.*

5. όταν κάτι είναι μαύρο, είναι δυσάρεστο ή απαισιόδοξο: *Μαύρα χρόνια περάσαμε όταν ο πατέρας δεν είχε δουλειά. / Μην κάνεις μαύρες σκέψεις, οι δυσκολίες θα περάσουν.*

ΕΚΦΡ. γράφω στα μαύρα κατάστιχα, έχω μαύρα μεσάνυχτα, έχω τις μαύρες μου, κάνω μαύρα μάτια, μαύρη λίστα, μαύρο πρόβατο, ρίχνω μαύρη πέτρα, τα βάφω μαύρα, τα βλέπω όλα μαύρα

ο **μαύρος χρυσός** ΟΥΣ.: μαύρο χρυσό λέμε αλλιώς το πετρέλαιο: *Πολλοί πόλεμοι έχουν γίνει για το μαύρο χρυσό.*

△ Ο μαύρος χρυσός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **μαχαίρι** (του μαχαίριου, των μαχαίριων) ΟΥΣ.: το μαχαίρι είναι ένα όργανο που η μία του άκρη είναι πλατιά για να το πιάνουμε και η άλλη μακριά και κοφτερή για να κόβουμε τις τροφές ή να το χρησιμοποιούμε σαν όπλο: *Τρώει το κρέας με μαχαίρι και πιρούνι. / Οι ληστές την απείλησαν με μαχαίρι.*

ΕΚΦΡ. βάζω το μαχαίρι στο λαιμό, είμαι στα μαχαίρια

το **μαχειροπίρουνο** (του μαχειροπίρουνου, των μαχειροπίρουνων) ΟΥΣ.: το μαχειροπίρουνο είναι τα μαχαίρια και τα πιρούνια που χρησιμοποιούμε για να φάμε το φαγητό μας: *Έβαλε τα πιάτα και τα μαχειροπίρουνα στο τραπέζι και άρχισε να σερβίρει το φαγητό.*

△ Η λέξη χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η **μάχη** (της μάχης, των μαχών) ουσ.:

1. μάχη είναι η σύγκρουση που γίνεται με όπλα και στρατιώτες σε έναν πόλεμο: *Έπεσε στο πεδίο της μάχης. / Η Μάχη της Κρήτης κατά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.*

2. γίνεται μάχη ανάμεσα σε δύο ή περισσότερους ανθρώπους όταν αγωνίζονται ποιος θα κερδίσει: *Μάχη 50.000 χιλιάδων διαγωνιζόμενων για μια θέση στις δημόσιες υπηρεσίες.*

3. μάχη είναι η σκληρή προσπάθεια για να πετύχουμε κάτι (= αγώνας): *Πέθανε μετά από δέκα χρόνια άνισης μάχης με τον καρκίνο.*

μάχομαι ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος μάχεται, παίρνει μέρος σε πόλεμο (= πολεμάω): *Η αρχαία Κίνα ήταν χωρισμένη σε επτά βασίλεια που μάχονταν μεταξύ τους.*

2. μάχομαι για κάτι όταν κάνω προσπάθειες για να το πετύχω (= αγωνίζομαι): *Η οργάνωση WWF μάχεται για την προστασία του περιβάλλοντος.*

3. όταν κάποιος μάχεται κάτι, διαφωνεί με αυτό και αγωνίζεται για να το σταματήσει (= καταπολεμώ): *Το κόμμα του μάχεται το ρατσισμό και τις φυλετικές διακρίσεις.*

△ Η λέξη μάχομαι έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

με προθ.:

1. δηλώνει ότι δύο ή περισσότερα πρόσωπα ή πράγματα υπάρχουν ή βρίσκονται μαζί (≠ χωρίς): *Ανακατεύουμε τα αυγά με τη ζάχαρη. / Πήγε διακοπές με τη γυναίκα του.*

2. δηλώνει το μέσο με το οποίο γίνεται κάτι ή τον τρόπο με τον οποίο κάνουμε κάτι: *Του αρέσει να ταξιδεύει με το τρένο. / Τον κοίταξε με περιφρόνηση.*

3. δηλώνει ότι ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα πρόσωπα ή πράγματα υπάρχει κάποια σχέση, ομοιότητα, διαφορά κτλ.: *Μοιάζει πολύ με την αδερφή της. / Τσακώθηκε με τον καλύτερό του φίλο.*

με άδεια χέρια ΕΚΦΡ.:

1. λέμε ότι κάποιος επισκέπτεται κάποιον με άδεια χέρια όταν δε φέρνει κάποιο δώρο: *Δεν είναι ευγενικό να πάμε πρώτη φορά στο ξένο σπίτι με άδεια χέρια.*

2. λέμε ότι κάποιος γυρίζει από κάπου με άδεια χέρια όταν δεν έχει καταφέρει το σκοπό του: *Δεν κλείστηκε η συμφωνία και γυρίσαμε πίσω με άδεια χέρια.*

με αίμα ΕΚΦΡ.:

λέμε ότι κάτι γίνεται με αίμα όταν γίνεται με πολύ μεγάλο κόπο: *Αυτό το σπίτι χτίστηκε με αίμα.*

με βαριά καρδιά ΕΚΦΡ.:

λέμε ότι κάνουμε κάτι με βαριά καρδιά όταν το κάνουμε χωρίς όρεξη: *Σηκώθηκε το πρωί με βαριά καρδιά για να πάει στη δουλειά.*

με γυμνό μάτι ΕΚΦΡ.:

λέμε ότι βλέπουμε κάτι με γυμνό μάτι όταν δε χρειάζεται να χρησιμοποιή-

ήσουμε μικροσκόπιο ή τηλεσκόπιο: *Μερικά μακρινά αστέρια δε φαίνονται με γυμνό μάτι.*

με δυο λόγια ΕΚΦΡ.:

όταν λέμε κάτι με δυο λόγια, το λέμε σύντομα, χωρίς πολλές λεπτομέρειες: *Θα σου πω με δυο λόγια τι ακριβώς έγινε.*

με ελαφριά καρδιά ΕΚΦΡ.:

λέμε ότι κάνουμε κάτι με ελαφριά καρδιά όταν το κάνουμε επιπόλαιο, χωρίς να το σκεφτούμε σοβαρά: *Δεν μπορώ με να ψηφίζουμε με ελαφριά καρδιά.*

με ζώνουν τα φίδια ΕΚΦΡ.:

λέμε ότι μας ζώνουν τα φίδια όταν ανησυχούμε πολύ για κάτι: *Αργησε να γυρίσει και με έζωσαν τα φίδια.*

με κλειστά μάτια ΕΚΦΡ.:

1. λέμε ότι κάνουμε κάτι με κλειστά μάτια όταν το κάνουμε χωρίς να το έχουμε ελέγξει: *Υπέγραψαν το συμβόλαιο με κλειστά μάτια, γιατί τον εμπιστεύονται απόλυτα.*

2. λέμε ότι κάνουμε κάτι με κλειστά μάτια όταν ξέρουμε να το κάνουμε πολύ καλά: *Ακόμα και με κλειστά μάτια μπορεί να στείλει την μπάλα στα δίχτυα.*

με κόβει λόρδα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

όταν μας κόβει λόρδα, πεινάμε πολύ (= με κόβει πείνα): *Μετά από τόσο περπάτημα μ' έχει κόψει λόρδα.*

με κόβει πείνα ΕΚΦΡ.:

όταν μας κόβει πείνα, πεινάμε πολύ: *Έχω να φάω από το πρωί και μ' έχει κόψει μια πείνα!*

με κόφτει ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

όταν κάτι μας κόφτει, μας νοιάζει: *Και τι σε κόφτει εσένα για τις ξένες δουλειές;*

με λούζει κρύος ιδρώτας ΕΚΦΡ.:

το λέμε όταν τρομάζουμε πάρα πολύ: *Όταν έμαθα ότι βγήκαν τα αποτελέσματα των εξετάσεων, με έλουσε κρύος ιδρώτας.*

με μια φωνή ΕΚΦΡ.:

όταν μία ομάδα ανθρώπων λένε κάτι με μια φωνή, το λένε όλοι μαζί (= ομόφωνα): *"Ναι!" απάντησαν με μια φωνή τα κορίτσια.*

με νύχια και με δόντια ΕΚΦΡ.:

λέμε ότι κάποιος προσπαθεί να κάνει κάτι με νύχια και με δόντια όταν προσπαθεί με κάθε τρόπο να το πετύχει: *Προσπαθούσε με νύχια και με δόντια να σώσει το σπίτι από τη φωτιά.*

με όλη τη σημασία της λέξης ΕΚΦΡ.:

το λέμε για να τονίσουμε ότι αυτό που λέμε είναι αληθινό ή σωστό: *Είναι ένας βλάκας με όλη τη σημασία της λέξης.*

με παίρνει ο ύπνος ΕΚΦΡ.:

όταν μας παίρνει ο ύπνος, αρχίζουμε να κοιμόμαστε (= αποκοιμιέμαι): *Τον πήρε ο ύπνος ενώ οδηγούσε.*

με παίρνουν τα σκάγια ΕΚΦΡ.:

το λέμε όταν κάποιος θυμώνει μαζί μας ή μας κατηγορεί για κάτι ενώ δε φταιίμε: *Πήγα να τους χωρίσω ενώ μάλωναν και με πήραν και μένα τα σκάγια.*

με πήρε η μπάλα ΕΚΦΡ.:

το λέμε όταν βρισκόμαστε μπλεγμένοι σε μια κατάσταση χωρίς να φταιίμε: *Πήραν αποβολή γιατί έκαναν σκασιαρχείο, αλλά μαζί με αυτούς με πήρε και μένα η μπάλα.*

με πνίγει το δίκιο ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν νιώθουμε μεγάλη αγανάκτηση: *Όταν σε πνίγει το δίκιο, δεν μπορείς να μένεις σιωπηλός.*

με συγχωρείς ΕΚΦΡ.: το λέμε για να ζητήσουμε συγγνώμη με ευγενικό τρόπο: *Με συγχωρείτε, μπορείτε να μου πείτε τι ώρα είναι;*

με τα πόδια ΕΚΦΡ.: όταν πηγαίνουμε κάπου με τα πόδια, πηγαίνουμε περπατώντας: *Το σχολείο είναι κοντά και πηγαίνω με τα πόδια.*

με την ησυχία μου ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι με την ησυχία μας, το κάνουμε χωρίς να βιαζόμαστε (= με το πάσο μου): *Ντύσου με την ησυχία σου, δε βιαζόμαστε.*

με την μπουκιά στο στόμα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάνουμε κάτι με την μπουκιά στο στόμα όταν το κάνουμε βιαστικά, πριν τελειώσουμε το φαγητό μας: *Τον ειδοποίησαν από το νοσοκομείο κι έφυγε με την μπουκιά στο στόμα.*

με την τσίμπλα στο μάτι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είμαστε με την τσίμπλα στο μάτι σημαίνει ότι μόλις έχουμε ξυπνήσει: *Κατεβάζει τα παιδιά στο σχολικό με την τσίμπλα στο μάτι.*

με την ψυχή μου ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι με την ψυχή μας, το κάνουμε με μεγάλη ευχαρίστηση: *Πήγαμε στην εξοχή και τα παιδιά έπαιξαν με την ψυχή τους.*

με τις υγείες σου ΕΚΦΡ.: το λέμε σαν ευχή σε κάποιον όταν φταρνίζεται (= γείτσες)

με το γάντι ΕΚΦΡ.: όταν φερόμαστε σε κάποιον με το γάντι, του φερόμαστε με μεγάλη ευγένεια: *Ακόμα και στο χωρισμό τους της φέρθηκε με το γάντι.*

με το δίκιο μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος κάνει κάτι με το δίκιο του όταν τον δικαιολογούμε που το κάνει (= δικαιολογημένα): *Με το δίκιο του νευρίασε ο άνθρωπος που τον καθυστέρησε.*

με το έτσι θέλω ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος κάνει κάτι με το έτσι θέλω όταν το κάνει χωρίς να υπολογίζει κανέναν: *Ήθελε να μπει μέσα με το έτσι θέλω, αλλά δεν τον άφησαν.*

με το μαλακό ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι γίνεται με το μαλακό όταν γίνεται σιγά σιγά ή με ήρεμο τρόπο: *Έκανα για ζημιά, αλλά θα του το πω με το μαλακό, για να μη θυμώσει.*

με το μάτι ΕΚΦΡ.: όταν υπολογίζουμε κάτι με το μάτι, το υπολογίζουμε όπως το βλέπουμε, χωρίς να το μετρήσουμε ακριβώς: *Με το μάτι, πόσα κιλά λες να είναι το αρνί;*

με το σπαθί μου ΕΚΦΡ.: όταν πετυχαίνουμε κάτι με το σπαθί μας, το πετυχαίνουμε με την αξία μας: *Έγινε διευθυντής στην εταιρεία με το σπαθί του.*

με το τσιγκέλι ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος δε θέλει να μας μιλήσει για κάτι, λέμε ότι του βγάζουμε τα λόγια με το τσιγκέλι: *Είναι λιγόλογος και του παίρνεις τις κουβέντες με το τσιγκέλι.*

με το χέρι στην καρδιά ΕΚΦΡ.: όταν λέμε κάτι με το χέρι στην καρδιά, το λέμε με απόλυτη

βεβαιότητα και απόλυτη ειλικρίνεια: *Σου λέω με το χέρι στην καρδιά ότι θα κάνω ό,τι μπορώ για να σε βοηθήσω.*

με τρόπο ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι με τρόπο, το κάνουμε έτσι ώστε να μην προσβάλουμε ή να μη στενοχωρήσουμε τους άλλους: *Μην τον μαλώσεις που άργησε, μίλα του με τρόπο.*

με τρώει η μαρμάγκα ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον ή κάτι που χάνεται και εξαφανίζεται: *Στα νιάτα του ήταν διάσημος ηθοποιός, μετά τον έφαγε η μαρμάγκα.*

με τρώει το μαράζι ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν νιώθουμε μεγάλη λύπη: *Τον τρώει το μαράζι από τότε που έδιωξε το παιδί του από το σπίτι.*

με φέρνει ο δρόμος ΕΚΦΡ.: όταν μας φέρνει ο δρόμος κάπου, περνάμε από εκεί ενώ πηγαίνουμε κάπου αλλού: *Όποτε σε φέρει ο δρόμος, πέρα να σε δούμε.*

με χτυπάει το παπούτσι ΕΚΦΡ.: όταν μας χτυπάει το παπούτσι, μας στενεύει και μας κάνει πληγή στο πόδι: *Με χτύπησαν τα κινουάρια μου παπούτσια.*

η Μεγάλη Εβδομάδα ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): για τους χριστιανούς, η Μεγάλη Εβδομάδα είναι η εβδομάδα πριν από το Πάσχα: *Τη Μεγάλη Εβδομάδα οι χριστιανοί πηγαίνουν κάθε μέρα στην εκκλησία.*

μεγαλοποιώ (μεγαλοποίηση), **μεγαλοποιούμαι** (μεγαλοποιήθηκα, μεγαλοποιημένος) ΡΗΜ.: μεγαλοποιούμε κάτι όταν το παρουσιάζουμε πιο μεγάλο ή πιο σημαντικό από όσο είναι πραγματικά (= φουσκώνω, διογκώνω): *Τα μικρά παιδιά μεγαλοποιούν τα κατορθώματά τους. / Η τηλεόραση μεγαλοποιεί κάποια ασήμαντα γεγονότα.*

μεγαλόπρεπα και **μεγαλοπρεπώς** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται μεγαλόπρεπα, γίνεται με μεγαλόπρεπο τρόπο: *Η εθνική εορτή γιορτάστηκε μεγαλόπρεπα σε όλη τη χώρα.*

ο μεγαλοπρεπής, η μεγαλοπρεπής, το μεγαλοπρεπές ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μεγαλοπρεπές, είναι μεγάλο, λαμπρό και εντυπωσιακό: *Επισκεφτήκαμε το μεγαλοπρεπές παλάτι του Λουδοβίκου 14ου στις Βερσαλλίες.*

ο μεγαλόπρεπος, η μεγαλόπρεπη, το μεγαλόπρεπο ΕΠΙΘ.: έτσι λέγεται αλλιώς ο μεγαλοπρεπής

ο μεγάλος, η μεγάλη, το μεγάλο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι μεγάλο, έχει μέγεθος, ποσότητα, αριθμό, διάρκεια κτλ. περισσότερο από το κανονικό ή από άλλους (≠ μικρός): *Έχει μεγάλο αυτοκίνητο και δεν μπορεί να το παρκάρει εύκολα. / Κληρονόμησε μεγάλη περιουσία. / Πήρε μεγάλο βαθμό στην έκθεση. / Το χειμώνα νυχτώνει νωρίς, και οι νύχτες είναι μεγάλες.*

2. όταν κάτι είναι μεγάλο, έχει πολλή δύναμη ή ένταση: *Πολλά κτίρια καταστράφηκαν από το μεγάλο σεισμό. (= δυνατός, ισχυρός) / Τον Ιούλιο κάνει τις μεγάλες ζέστες. (= έντονος)*

3. μεγάλο λέμε κάτι που έχει ιδιαίτερη σημασία (= σπουδαίος, σημαντικός ≠ ασήμαντος): *Τα Χριστούγεννα είναι μεγάλη γιορτή για τους χριστιανούς.*

4. όταν κάποιος είναι μεγάλος, δεν είναι νεαρός στην ηλικία (= ηλικιωμένος ≠ νέος): *Είναι μεγάλη γυναίκα και έχει σοβαρά προβλήματα υγείας.*

ΕΚΦΡ. έχω μεγάλη ιδέα για τον εαυτό μου

ο **μεγαλόσωμος**, η **μεγαλόσωμη**, το **μεγαλόσωμο** ΕΠΙΘ.: μεγαλόσωμο λέμε τον άνθρωπο ή το ζώο που έχει μεγάλο σώμα (≠ μικρόσωμος): *Ο ελέφαντας είναι μεγαλόσωμο ζώο.*

η **μεγαλούπολη** (της μεγαλούπολης, των μεγαλουπόλεων) ΟΥΣ.: η μεγαλούπολη είναι μια πόλη με μεγάλη έκταση και πολλούς κατοίκους: *Η Αθήνα είναι μια μεγαλούπολη όπως το Λονδίνο και το Παρίσι.*

ο **μεγαλοφυής**, η **μεγαλοφυής**, το **μεγαλοφυές** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι μεγαλοφυής, είναι εξαιρετικά ευφυής, πάρα πολύ έξυπνος: *Ο Αριστοτέλης ήταν ένας μεγαλοφυής φιλόσοφος.*

2. όταν μια σκέψη ή μια ιδέα είναι μεγαλοφυής, δείχνει πολύ μεγάλη εξυπνάδα: *Το σχέδιο του Οδυσσέα να φτιάξει το Δούρειο Ίππο ήταν μεγαλοφυές.*

μεγαλώνω (μεγάλωσα, μεγαλωμένος) ΡΗΜ.:

1. ένα παιδί, ένα ζώο ή ένα φυτό μεγαλώνει όταν γίνεται πιο μεγάλο και πιο ψηλό: *Κοίτα πώς μεγάλωσε, τους πέρασε όλους τους συμμαθητές του στο ύψος! (= ψηλώνω) / Οι ντοματιές χρειάζονται λίπασμα για να μεγαλώσουν. (= αναπτύσσονται)*

2. ένα παιδί μεγαλώνει όταν γίνεται μεγάλος, πάνω από 18 χρονών: *Όταν μεγαλώσω, θα γίνω γιατρός. (= ενηλικιώνομαι) / Μεγάλωσε στη Θεσσαλονίκη.*

3. μεγαλώνουμε ένα παιδί όταν το φροντίζουμε μέχρι να γίνει μεγάλος (= ανατρέφω): *Μεγάλωσε μόνη της τρία παιδιά.*

4. όταν μεγαλώνουμε ένα χώρο, τον κάνουμε πιο μακρύ ή πιο πλατύ: *Θα χτίσουμε ένα δωμάτιο ακόμα για να μεγαλώσουμε το σπίτι. (= επεκτείνω ≠ μικραίνω)*

5. **μεγαλώνει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μεγαλώνει, γίνεται πιο μεγάλο σε μέγεθος: *Τα μαλλιά σου μεγάλωσαν και θέλουν κόψιμο. (= μακραίνει ≠ κονταίνει) / Γκρέμισαν τον τοίχο και μεγάλωσε το δωμάτιο. (≠ μικραίνει)*

6. **μεγαλώνει** 3^ο ΠΡ.: κάτι μεγαλώνει όταν γίνεται πιο πολύ ή πιο έντονο (= αυξάνει, αυξάνεται ≠ μειώνεται): *Ώρα με την ώρα η αγωνία του μεγάλωνε. / Ο αριθμός των ανέργων μεγάλωσε αρκετά τον τελευταίο χρόνο.*

το **μέγαρο** (του μεγάρου, των μεγάρων) ΟΥΣ.:

1. μέγαρο είναι κάθε μεγάλο και πολυτελές κτίριο όπου γίνονται σημαντικές εκδηλώσεις: *Απόψε θα πάμε σε μία συναυλία στο Μέγαρο Μουσικής.*

2. μέγαρο λέμε ένα πολύ μεγάλο και πολυτελές σπίτι: *Το σπίτι που μένει είναι σωστό μέγαρο!*

το **μεγάφωνο** (του μεγαφώνου, των μεγαφώνων) ΟΥΣ.: το μεγάφωνο είναι μία συσκευή που δουλεύει συνήθως με ηλεκτρισμό και κάνει τη φωνή μας ή άλλους ήχους να ακούγονται πιο δυνατά (= ηχείο): *Έβαλαν τα μεγάφωνα στην πλατεία για να ακούγεται η μουσική σε όλο το χωριό.*

ο **μέγιστος κοινός διαιρέτης** ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): στα μαθηματικά, ο μέγιστος κοινός διαιρέτης (Μ.Κ.Δ.) δύο ή περισσότερων αριθμών είναι ο μεγαλύτερος αριθμός που τους διαιρεί όλους ακριβώς: *Ο μέγιστος κοινός διαιρέτης των αριθμών 20 και 30 είναι το 10.*

το **μεδούλι** (του μεδουλιού, των μεδουλιών) ΟΥΣ.:

1. το μεδούλι είναι μια μαλακή ουσία που βρίσκεται μέσα στα κόκαλα των ανθρώπων και των ζώων: *Του αρέσει να ρουφάει το μεδούλι από το βρασμένο κόκαλο.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάτι φτάνει ως το μεδούλι όταν είναι πολύ έντονο: *Είμαι ερωτευμένος μέχρι το μεδούλι.*

η **μέδουσα** (της μέδουσας, των μεδουσών) ΟΥΣ.:

1. η μέδουσα είναι ζώο της θάλασσας, που έχει σχήμα ομπρέλας και, όταν μας ακουμπήσει, το δέρμα μας κοκκινίζει και μας πιάνει φαγούρα: *Την τσίμπησε μια μέδουσα και πρήστηκε το πόδι της.*

2. **Μέδουσα**: στην αρχαία ελληνική μυθολογία, η Μέδουσα ήταν ένα τέρας με γυναικείο πρόσωπο και σώμα και φίδια στο κεφάλι της αντί για μαλλιά: *Η μυθολογία λέει ότι ο Περσέας σκότωσε τη Μέδουσα, που ήταν μία από τις Γοργόνες.*

ο **μεζές** (του μεζέ, των μεζέδων) ΟΥΣ.:

1. ο μεζές είναι κάθε φαγητό που κόβεται σε μικρά κομμάτια για να το φάμε πριν από το κανονικό φαγητό, πίνοντας κρασί, μπύρα ή ούζο: *Φέρε κανένα μεζέ για να πιούμε την μπύρα.*

2. μεζέ λέμε τη μικρή ποσότητα φαγητού: *Μη μου βάλεις μερίδα, θα τσιμπήσω μόνον ένα μεζέ.*

η **μεζούρα** (της μεζούρας) ΟΥΣ.:

1. η μεζούρα είναι μία πλαστική ταινία που είναι χωρισμένη σε πόντους, για να μετράμε διάφορα σημεία του σώματός μας: *Πριν της ράψει τη φούστα, της μέτρησε τη μέση με τη μεζούρα.*

2. η μεζούρα είναι ένα μικρό δοχείο που το χρησιμοποιούμε για να μετράμε την ποσότητα κάποιας ουσίας, σκόνης κτλ.: *Έβαλε στο πλυντήριο μισή μεζούρα απορρυπαντικό.*

⚠ Η λέξη μεζούρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

μεθαύριο ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι θα γίνει μεθαύριο, θα γίνει μία μέρα μετά από αύριο: *Αύριο θα λείπω, αλλά μεθαύριο θα είμαι εδώ.*

η **μέθοδος** (της μεθόδου, των μεθόδων) ουσ.: η μέθοδος είναι ένας ορισμένος τρόπος για να κάνουμε κάτι, όπως, για παράδειγμα, να διδάξουμε κάτι, να οδηγήσουμε ένα αυτοκίνητο κ.ά.: *Δεν ακολουθούν όλοι οι δάσκαλοι τις ίδιες μεθόδους διδασκαλίας.*

η **μέθοδος των τριών** ουσ. (ΜΑΘΗΜ.): στα μαθηματικά, όταν λύνουμε ένα πρόβλημα με τη μέθοδο των τριών, χρησιμοποιούμε τρία γνωστά ποσά για να βρούμε το τέταρτο: *Για να βρούμε το ποσοστό που πήρε ένα κόμμα στις εκλογές, χρησιμοποιούμε τη μέθοδο των τριών.*

το **μείγμα** (του μείγματος, των μειγμάτων) ουσ.:

1. το μείγμα είναι αυτό που σχηματίζεται όταν ανακατέψουμε διαφορετικά υλικά: *Ανακατέψτε ελαφρά όλα τα υλικά μέσα σε ένα μπολ μέχρι να γίνουν ένα ομοιογενές μείγμα.*

2. το μείγμα δημιουργείται όταν συνδυάζονται διαφορετικά πράγματα, χαρακτηριστικά ή άνθρωποι (= συνδυασμός): *Στο πρόσωπό του ζωγραφίστηκε ένα μείγμα ανησυχίας και ενθουσιασμού. / Τα τραγούδια του είναι ένα μείγμα ροκ και λάτιν ρυθμών.*

το **μειονέκτημα** (του μειονεκτήματος, των μειονεκτημάτων) ουσ.: μειονέκτημα είναι καθετί που κάνει ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα να είναι λιγότερο αποτελεσματικό, πετυχημένο ή ελκυστικό (≠ πλεονέκτημα): *Το σπίτι μας έχει το μειονέκτημα ότι έχει πολύ θόρυβο.*

η **μειοψηφία** (της μειοψηφίας, των μειοψηφιών) ουσ.:

1. σε μια ομάδα προσώπων ή πραγμάτων, η μειοψηφία είναι τα πρόσωπα ή τα πράγματα που είναι λιγότερα από τα μισά (≠ πλειοψηφία): *Μέσα στην τάξη μας τα αγόρια είναι μειοψηφία.*

2. στις εκλογές, ένα κόμμα έχει τη μειοψηφία όταν παίρνει λιγότερες από τις μισές ψήφους (≠ πλειοψηφία): *Στη δημοκρατία δεν μπορεί να κυβερνάει η μειοψηφία.*

μειώνω (μείωσα), **μειώνομαι** (μειώθηκα, μειώμενος) ρημ.:

1. όταν μειώνουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει πιο μικρό ή πιο λίγο (= ελαττώνω, περιορίζω ≠ αυξάνω): *Η εταιρεία θα μειώσει το προσωπικό της λόγω οικονομικών προβλημάτων.*

2. λέμε ότι μειώνουμε κάτι όταν το παρουσιάζουμε με τέτοιο τρόπο ώστε να μη φαίνεται σημαντικό (= υποβαθμίζω): *Προσπαθούν να μειώσουν τη σημασία της απεργίας.*

3. λέμε ότι μειώνουμε κάποιον όταν λέμε ή κάνουμε κάτι που τον κάνει να νιώσει άσχημα (= υποτιμώ): *Σταμάτα να με μειώνεις μπροστά στους άλλους!*

4. μειώνεται παθ. 3^ο πρ.: όταν κάτι μειώνεται, γίνεται πιο λίγο ή πιο μικρό σε μέγεθος, τιμή ή αξία (= ελαττώνεται ≠ αυξάνεται, ανεβαίνει): *Μειώθηκαν οι τραυματισμοί από τροχαία ατυχήματα. / Λένε ότι μειώθηκε το ποσοστό της ανεργίας.*

η **μείωση** (της μείωσης, των μειώσεων) ουσ.: όταν γίνεται μείωση σε κάτι, αυτό γίνεται πιο λίγο, μειώνεται (≠ αύξηση): *Όλα τα κόμματα πριν από τις εκλογές υπόσχονται μείωση των φόρων.*

η **μελαγχολία** (της μελαγχολίας, των μελαγχολιών) ουσ.: μελαγχολία είναι αυτό που νιώθουμε όταν δεν είμαστε χαρούμενοι ούτε αισιόδοξοι: *Έχει πέσει σε μελαγχολία και μένει κλεισμένος μέσα στο σπίτι.*

ο **μελαγχολικός**, η **μελαγχολική**, το **μελαγχολικό** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι μελαγχολικός, νιώθει θλίψη, μελαγχολία (= λυπημένος, θλιμμένος): *Οι διακοπές τελειώνουν, και νιώθει κάπως μελαγχολική.*

2. όταν κάτι είναι μελαγχολικό, μας προκαλεί θλίψη, μελαγχολία (= λυπητερός): *Οι πόλεις του Βορρά είναι γκριζες και μελαγχολικές.*

3. όταν το βλέμμα μας ή κάτι άλλο είναι μελαγχολικό, δείχνει ότι είμαστε πολύ λυπημένοι: *Με κοίταξε με τα μελαγχολικά του μάτια.*

ο **μελαμψός**, η **μελαμψή**, το **μελαμψό** και ο **μελαψός**, η **μελαψή**, το **μελαψό** επιθ.: όταν κάποιος είναι μελαμψός, έχει πολύ σκούρο δέρμα: *Είναι τόσο μελαμψός που μοιάζει με Άραβα.*

η **μελάνη** (της μελάνης, των μελανών) ουσ. (ΕΠΙΣ.): το μελάνι: *Χρησιμοποιεί χρωματιστή μελάνη για την πένα του.*

το **μελάνι** (του μελανιού, των μελανιών) ουσ.:

1. μελάνι λέμε το μπλε, μαύρο ή χρωματιστό υγρό που το χρησιμοποιούμε για να γράφουμε, να σχεδιάζουμε ή να τυπώνουμε: *Βούτηξε την πένα μέσα στο μελάνι και άρχισε να γράφει. / Τελείωσε το μελάνι στον εκτυπωτή.*

2. μελάνι λέμε τη σκούρα ουσία που χύνουν στη θάλασσα τα καλαμάρια και οι σουπιές, για να ξεφεύγουν από τους εχθρούς τους: *Πριν μαγειρέψεις τις σουπιές πρέπει να βγάλεις μ' ένα μαχαίρι το μελάνι τους.*

η **μελανιά** (της μελανιάς, των μελανιών) ουσ.:

1. μελανιά λέμε το σκούρο σημάδι που αφήνει το μελάνι πάνω σε ύφασμα ή χαρτί: *Έσπασε το στιλό και γέμισε μελανιάς το πουκάμισό μου.*

2. μελανιά λέμε το σκούρο σημάδι που μένει στο δέρμα μας μετά από χτύπημα: *Έπεσα στη σκάλα και έκανα μια μελανιά στη γάμπα.*

ο **μελάτος**, η **μελάτη**, το **μελάτο** επιθ.: ένα αυγό είναι μελάτο όταν δεν έχει πήξει και είναι αραιό (≠ σφιχτός): *Τα μελάτα αυγά θέλουν μόνο τρία λεπτά βράσιμο.*

ο **μελαχρινός**, η **μελαχρινή**, το **μελαχρινό** επιθ.: όταν κάποιος είναι μελαχρινός, έχει μαύρα μαλλιά και κάπως σκούρο δέρμα (= μαυρομάλλης): *Είναι μελαχρινή και δεν καίγεται εύκολα από τον ήλιο.*

ο **μελαψός**, η **μελαψή**, το **μελαψό** επιθ. ⇒ **μελαμψός**

μέλει ΡΗΜ.: λέμε ότι κάποιον τον μέλει κάτι όταν ενδιαφέρεται για αυτό (= ενδιαφέρει, νοιάζει): *Να μη σε μέλει τι κάνουν οι άλλοι.*

△ Η λέξη μέλει έχει μόνο ενεστώτα.

μελετάω/μελετώ (μελέτησα), **μελετιέμαι/μελετώμαι** (μελετήθηκα, μελετημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μελετάμε ένα μάθημα, το διαβάζουμε με προσοχή για να το μάθουμε ή για να το καταλάβουμε: *Μελέτησες αγγλικά για αύριο;*

2. μελετάει κάποιος κάτι σημαίνει ότι το εξετάζει προσεκτικά για να το λύσει ή για να το εξηγήσει (= ερευνάω): *Μελετούν τρόπους για την προστασία του περιβάλλοντος.*

3. όταν μελετάμε κάποιον ή κάτι, μιλάμε για αυτόν ή τον σκεφτόμαστε: *Έφτασε την ώρα ακριβώς που τον μελετούσαμε.*

ο **μελής**, η **μελιά**, το **μελί** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μελί, έχει ανοιχτό καφέ χρώμα, σαν αυτό του μελιού: *Έχει μελιά μάτια.*

το **μελί** ΟΥΣ.: το μελί είναι το χρώμα του μελιού: *Δε μου αρέσει το σκούρο καφέ, προτιμώ το μελί.*

△ Η λέξη μελί δεν κλίνεται.

το **μέλι** (του μελιού, των μελιών) ΟΥΣ.:

1. μέλι είναι η γλυκιά και κιτρινωπή ουσία που φτιάχνουν οι μέλισσες και την τρώνε οι άνθρωποι και διάφορα ζώα: *Έφαγα γισούρτι με καρύδια και μέλι. / Η Κρήτη βγάζει καλό μέλι από θυμάρι.*

2. μέλι λέμε κάτι που είναι πολύ γλυκό και νόστιμο: *Μέλι είναι αυτό το καρπούζι!*

3. λέμε ότι κάτι έχει μέλι όταν είναι πολύ ευχάριστο: *Μέλι έχουν οι μάγοι και τραβάνε τέτοια πελατεία;*

ΕΚΦΡ. η γλώσσα μου στάζει μέλι, μέλι γάλα

μέλι γάλα ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι όλα είναι μέλι γάλα, εννοούμε ότι όλα πάνε καλά τώρα, αν και παλιά υπήρχαν προβλήματα: *Είχαν τσακωθεί άσχημα, αλλά τώρα όλα είναι μέλι γάλα.*

η **μέλισσα** (της μέλισσας, των μελισσών) ΟΥΣ.: η μέλισσα είναι ένα έντομο με μαύρες και κίτρινες ρίγες, που φτιάχνει το μέλι: *Οι μέλισσες γλείφουν το νέκταρ των λουλουδιών και το μεταφέρουν στις κηρήθρες όπου γίνεται το μέλι. / Με τσίμπησε μια μέλισσα.*

το **μελίσι** (του μελισσιού, των μελισσιών) ΟΥΣ.:

1. μελίσι είναι το σμήνος των μελισσών που ζει σε μία κυψέλη: *Κατατρόμαξε όταν είδε το μελίσι να έρχεται καταπάνω του.*

2. **μελίσι** ΠΛΗΘ.: μελίσι είναι ο τόπος όπου έχουμε βάλει πολλές κυψέλες: *Ο μελισσοκόμος πήγε στα μελίσι για να μαζέψει το μέλι.*

ο **μελισσοκόμος**, η **μελισσοκόμος** (του/της μελισσοκόμου, των μελισσοκόμων) ΟΥΣ.: μελισσοκόμος είναι αυτός που έχει πολλές μέλισσες και τις φροντίζει για να παίρνει το μέλι τους και το κερδί τους (= μελισσοτρόφος, μελισσουργός): *Οι μελισσοκόμοι φορούν γάντια και μάσκα, για να μην τους τσιμπούν οι μέλισσες.*

η **μελιτζάνα** (της μελιτζάνας, των μελιτζανών) ΟΥΣ.: η μελιτζάνα είναι ένα λαχανικό που η φλούδα του έχει σκούρο μοβ χρώμα και το σχήμα του είναι στενόμακρο ή στρογγυλό: *Ο μουσκάς φτιάχνεται με μελιτζάνες, πατάτες και κιμά.*

το **μελιτζανάκι** ΟΥΣ.: το μελιτζανάκι είναι το γλυκό του κουταλιού που φτιάχνεται από μικρές μελιτζάνες: *Μας σέρβιρε γλυκό μελιτζανάκι.*

△ Η λέξη μελιτζανάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **μέλλον** (του μέλλοντος) ΟΥΣ.:

1. μέλλον είναι η λέξη που χρησιμοποιούμε για να μιλήσουμε για το χρόνο που θα έρθει: *Κανείς δεν μπορεί να ξέρει τι θα συμβεί στο μέλλον.*

2. μέλλον είναι τα γεγονότα που πρόκειται να συμβούν: *Φροντίζει από τώρα για το μέλλον των παιδιών του.*

△ Η λέξη μέλλον δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. έχω μέλλον

ο **μέλλοντας** (του μέλλοντα, των μελλόντων) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, ο μέλλοντας είναι ο χρόνος του ρήματος που δείχνει ότι κάτι θα γίνει στο μέλλον: *Ο μέλλοντας του ρήματος "κάνω" είναι "θα κάνω".*

το **μελομακάρονο** (του μελομακάρωνου, των μελομακάρωνων) ΟΥΣ.: το μελομακάρονο είναι μικρό γλυκό, που φτιάχνεται από ζυμάρι και λάδι, έχει από πάνω μέλι και τριμμένα καρύδια και ψήνεται στο φούρνο: *Τα Χριστούγεννα όλα τα ζαχαροπλαστεία πουλάνε κουραμπιέδες και μελομακάρωνα.*

το **μελτέμι** (του μελτεμιού, των μελτεμιών) ΟΥΣ.: μελτέμι λέμε τον βόρειο άνεμο που φυσάει το καλοκαίρι στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες της Μεσογείου: *Όταν αρχίσουν τα μελτέμια, τα πλοία δυσκολεύονται στα ταξίδια τους.*

η **μελωδία** (της μελωδίας, των μελωδιών) ΟΥΣ.:

1. η μελωδία είναι μια ευχάριστη σειρά από μουσικούς ήχους που φτιάχνουν ένα τραγούδι ή ένα μουσικό κομμάτι: *Τι ωραία μελωδία έχει αυτό το τραγούδι!*

2. μελωδία είναι το τραγούδι ή το μουσικό κομμάτι που το τραγουδάμε ή το παίζουμε με κάποιο μουσικό όργανο: *Έπαιξε στην κιθάρα μια γνωστή μελωδία.*

μένει στη μέση ΕΚΦΡ.: όταν κάτι μένει στη μέση, δεν ολοκληρώνεται: *Ο μογιατζής αρρώστησε και το βάψιμο του σπιτιού έμεινε στη μέση.*

η **μέντα** (της μέντας) ΟΥΣ.:

1. η μέντα είναι ένα μικρό φυτό με πράσινα φύλλα που έχουν δυνατό άρωμα και χρησιμοποιούνται ως μυρωδικό στα φαγητά: *Αντί για φύλλα μέντας, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε φρέσκο δυόσμο στους κεφτεδες.*

2. μέντα λέμε το ποτό ή το γλυκό που έχει το άρωμα και τη γεύση της μέντας: *Τσίχλες μέντας για δροσερή αναπνοή.*

△ Η λέξη μέντα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

Το **μενταγιόν** ουσ.: το μενταγιόν είναι μικρό κόσμημα που το κρεμάμε στο λαιμό με αλυσίδα: *Μου χάρισαν ένα ασημένιο μενταγιόν σε σχήμα καρδιάς.*

△ Η λέξη μενταγιόν δεν κλίνεται.

μένω (έμεινα) ΡΗΜ.:

1. όταν μένουμε σε ένα μέρος, εκεί έχουμε το σπίτι μας (= κατοικώ, ζω): *Μένει στην Κομοτηνή. / Μένει σε μια μονοκατοικία με κήπο.*

2. μένουμε σε ένα ξενοδοχείο ή κάπου αλλού όταν ζούμε εκεί για μικρό διάστημα: *Βρήκατε ξενοδοχείο για να μείνετε το βράδυ;*

3. μένουμε σε ένα μέρος, σε μία κατάσταση ή σε μία θέση όταν συνεχίζουμε να είμαστε στο ίδιο μέρος, στην ίδια κατάσταση κτλ. (= παραμένω): *Έμεινε στο σπίτι για να τη βοηθήσει στις δουλειές. / Ο γιατρός τού είπε να μείνει τρεις μέρες στο κρεβάτι. / Έμεινα ξύπνιος όλο το βράδυ.*

4. όταν μένουμε έκπληκτοι ή κάτι άλλο, νιώθουμε έκπληξη ή θαυμασμό: *Έμεινε έκπληκτη όταν έμαθε τα νέα. / Έμεινε έκθαμβη βλέποντας την πολυτέλεια γύρω της.*

5. όταν μένουμε από κάτι, μας τελειώνει κάτι που είναι απαραίτητο (= ξεμένω): *Το αυτοκίνητο έμεινε από βενζίνη. / Μείναμε από λεφτά.*

6. λέμε ότι μένει κάποιος όταν δεν παίρνει το βαθμό που πρέπει σε εξετάσεις, διαγώνισμα κτλ. (= κόβομαι ≠ περνάω): *Η μισή τάξη έμεινε στα μαθηματικά.*

7. μένει 3^ο πρ.: όταν κάτι μένει, συνεχίζει να υπάρχει, ενώ όλα τα άλλα έχουν φύγει, έχουν περάσει κτλ. (= απομένει): *Έμεινε μόνο ένα κομμάτι από την τούρτα. / Δεν του μένει καθόλου χρόνος για διασκέδαση.*

8. μένει 3^ο πρ.: όταν μένει κάτι, δεν υπάρχει κάτι άλλο για να γίνει, αυτό είναι το τελευταίο (= υπολείπεται): *Έμειναν δύο λεπτά για να τελειώσει ο αγώνας. / Του έμεινε ένα μόνο κεφάλαιο για να ολοκληρώσει την εργασία του.*

ΕΚΦΡ. μένει στη μέση, μένω άναυδος, μένω με ανοιχτό το στόμα, μένω με την όρεξη, μένω μπουκάλια, μένω ξερός, μένω ο μισός, μένω πίσω, μένω στα κρύα του λουτρού, μένω στη σκιά, μένω στην ιστορία, μένω στο δρόμο, μένω στο πόδι, μένω στο ράφι, μένω στον άσο, μένω στον τόπο

μένω άναυδος ΕΚΦΡ.: όταν μένουμε άναυδοι, νιώθουμε μεγάλη έκπληξη για κάτι που έγινε ή συνέβη (= μένω με ανοιχτό το στόμα, μένω άφωνος): *Έμεινε άναυδη όταν είδε το παιδί της να πέφτει από την καρέκλα.*

μένω με ανοιχτό το στόμα ΕΚΦΡ.: όταν μένουμε με ανοιχτό το στόμα, νιώθουμε έκπληξη για κάτι που συνέβη: *Έμεινε με ανοιχτό το στόμα όταν τον είδε ξαφνικά μπροστά του.*

μένω με την όρεξη ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος μένει με την όρεξη όταν δεν πραγματοποιείται κάτι που θέλει πολύ (= μένω με τη γλύκα): *Έφτασαν πολύ κοντά στη νίκη αλλά έμειναν με την όρεξη.*

μένω μπουκάλια ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. κάποιος μένει μπουκάλια όταν δεν πραγματοποιείται αυτό που του έχουν υποσχεθεί: *Προτάθηκε για δύο Όσκαρ, αλλά στο τέλος έμεινε μπουκάλια.*

2. όταν κάποιος μένει μπουκάλια, οι άλλοι τον εγκαταλείπουν κι αυτός μένει μόνος του: *Έφυγε με το φίλο του κι αυτός έμεινε μπουκάλια.*

μένω ξερός ΕΚΦΡ.:

1. λέμε ότι κάποιος μένει ξερός όταν νιώθει μεγάλη έκπληξη (= μένω με ανοιχτό το στόμα): *Άμα δεις πόσο όμορφη είναι, θα μείνεις ξερός!*

2. όταν λέμε ότι κάποιος μένει ξερός, εννοούμε ότι δεν μπορεί να κουνηθεί: *Έπεσε από την καρέκλα κι έμεινε ξερός.*

μένω ο μισός ΕΚΦΡ.: λέμε ότι μένω ο μισός όταν αδυνατίζω πολύ: *Έκανε δίαιτα κι έχει μείνει η μισή.*

μένω πίσω ΕΚΦΡ.:

1. όταν μένω πίσω, δεν προχωράω τόσο γρήγορα όσο οι άλλοι (= καθυστερώ, αργοπορώ): *Έμεινε πίσω στην κούρσα και τερμάτισε τελευταίος.*

2. όταν μένω πίσω, δεν ακολουθώ τους άλλους εκεί που πηγαίνουν: *Έμεινε πίσω για να φυλάει το παιδί.*

3. όταν κάποιος ή κάτι μένει πίσω, δεν προοδεύει τόσο γρήγορα όσο οι άλλοι (= υστερώ): *Η χώρα τους έμεινε πίσω στην τεχνολογία.*

μένω στα κρύα του λουτρού ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ΤΟ λέμε όταν δεν πραγματοποιείται κάτι καλό που περιμέναμε ή όταν κάτι διακόπτεται ξαφνικά: *Έφυγε ο προπονητής κι η ομάδα έμεινε στα κρύα του λουτρού.*

μένω στη σκιά ΕΚΦΡ.:

1. το λέμε όταν κάποιος ή κάτι παραμένει άγνωστο για πολύ καιρό: *Ήταν ταλαντούχος ζωγράφος αλλά το έργο του έμεινε στη σκιά.*

2. όταν μένουμε στη σκιά κάποιου, ζούμε δίπλα σε κάποιον διάσημο που τραβάει πάνω του όλη την προσοχή: *Πολλά παιδιά ηθοποιών μένουν στη σκιά των γονιών τους.*

μένω στην ιστορία ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον ή για κάτι που δε θα ξεχαστεί ποτέ: *Ο Κολόμβος έμεινε στην ιστορία για την ανακάλυψη της Αμερικής.*

μένω στο δρόμο ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος μένει χωρίς σπίτι και λεφτά: *Το εργοστάσιο έκλεισε και όλοι οι εργατές έμειναν στο δρόμο.*

μένω στο πόδι ΕΚΦΡ.: όταν μένουμε στο πόδι κάποιου, παίρνουμε τη θέση του όσο αυτός λείπει (= αντικαθιστώ, μένω στη θέση): *Έμεινε στο πόδι του διευθυντή του όσο αυτός έλειπε ταξίδι.*

μένω στο ράφι ΕΚΦΡ.: το λέμε για μια γυναίκα που μένει ανύπαντρη: *Τέτοια κούκλα και να μείνει στο ράφι!*

μένω στον άσο ΕΚΦΡ.: όταν μένουμε στον άσο, χάνουμε όλα μας τα χρήματα (= μένω ταπί):

Έχασε όλη την περιουσία του κι έμεινε στον άσο.

μένω στον τόπο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που πεθαίνει ξαφνικά και αμέσως: Έπαθε ηλεκτροπληξία κι έμεινε στον τόπο.

ο **μεξικανικός**, η **μεξικανική**, το **μεξικανικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μεξικανικό, έχει σχέση με το Μεξικό ή με τους Μεξικανούς: Η μεξικανική κουζίνα είναι πολύ νόστιμη αλλά έχει πολύ καυτερά φαγητά.

ο **μεξικάνικος**, η **μεξικάνικη**, το **μεξικάνικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο μεξικανικός

ο **Μεξικανός** (του Μεξικανού, των Μεξικανών), η **Μεξικανή** (της Μεξικανής) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Μεξικανός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος του Μεξικού ή είναι πολίτης του κράτους του Μεξικού: Οι Μεξικανοί φοράνε φαρδιά καπέλα για το δυνατό ήλιο. / Πολλοί Μεξικανοί πολίτες μετανάστευσαν στη Β. Αμερική.

ο **Μεξικάνος** (του Μεξικάνου, των Μεξικάνων), η **Μεξικάνα** (της Μεξικάνας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο Μεξικανός

η **μέρα** ΟΥΣ. ⇒ **ημέρα**

μέρα μεσημέρι ΕΚΦΡ.: το λέμε συνήθως για κάτι άσχημο που γίνεται κατά τη διάρκεια της ημέρας και μπορούν να το δουν όλοι: Να φανταστείτε ότι λήστεψαν την τράπεζα μέρα μεσημέρι!

μέρα νύχτα και **νύχτα μέρα** ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι μέρα νύχτα, το κάνουμε συνεχώς, χωρίς να σταματάμε καθόλου (= ασταμάτητα): Διαβάζει για τις εξετάσεις μέρα νύχτα.

ΤΟ **μεράκι** ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος έχει μεράκι για κάτι, το θέλει πολύ: Το 'χε μεράκι να δει το παιδί του επιστήμονα.

2. όταν κάποιος κάνει κάτι με μεράκι, το κάνει με αγάπη, προσοχή και φροντίδα: Τα παλιά έπιπλα ήταν φτιαγμένα με μεράκι.

▲ Η λέξη μεράκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

μερεύω (μέρεψα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το ημερεύω

η **μεριά** (της μεριάς, των μεριών) ΟΥΣ.:

1. η μεριά είναι καθεμία από τις πλευρές ενός αντικειμένου (= όψη): Γύρισε την μπλούζα από την ανάποδη μεριά για να την πλύνει.

2. η μεριά είναι ένα σημείο σε ένα μεγαλύτερο χώρο ή σε έναν ορισμένο τόπο (= μέρος): Όλα τα κεφάλια γύρισαν προς την πίσω μεριά της αίθουσας.

ΕΚΦΡ. σε καλή μεριά

η **μερίδα** (της μερίδας, των μερίδων) ΟΥΣ.:

1. μερίδα είναι η ποσότητα του φαγητού που τρώει συνήθως ένας άνθρωπος σε ένα γεύμα: Παρήγγειλε μια μερίδα μπιφτέκια.

2. η μερίδα είναι το μέρος ενός συνόλου (= τμήμα): Διαπιστώθηκε ότι μια μεγάλη μερίδα μαθητών χρησιμοποιεί κινητό τηλέφωνο.

το **μερίδιο** (του μεριδίου, των μεριδίων) ΟΥΣ.: όταν κάτι μοιράζεται σε διαφορετικούς ανθρώπους, ο καθένας από αυτούς παίρνει το μερίδιό του: Πήρε κι αυτός ένα μερίδιο από την κληρονομιά του θείου του.

μερικοί, **μερικές**, **μερικά** ΑΝΤΩΝ.: μερικά πρόσωπα ή πράγματα είναι ένας σχετικά μικρός και όχι συγκεκριμένος αριθμός από πρόσωπα ή πράγματα (= κάποιιοι, ορισμένοι): Έμεινε μερικές μέρες στο κρεβάτι μέχρι να γίνει καλά.

το **μεροκάματο** (του μεροκάματου, των μεροκάματων) ΟΥΣ.: το μεροκάματο είναι τα χρήματα που παίρνει κάποιος για τη δουλειά μιας ημέρας (= ημερομίσθιο): Είναι εργάτης και πληρώνεται με μεροκάματο.

το **μέρος** (του μέρους, των μερών) ΟΥΣ.:

1. μέρος ενός πράγματος ή ενός συνόλου είναι καθένα από τα στοιχεία που το αποτελούν (= τμήμα): Μία έκθεση χωρίζεται σε τρία μέρη: πρόλογο, κυρίως θέμα και επίλογο.

2. όταν λέμε μέρος από κάποιο πράγμα, εννοούμε κάποιο κομμάτι του, όχι ολόκληρο: Το μεγαλύτερο μέρος του νησιού είναι ορεινό.

3. μέρος λέμε μία ορισμένη περιοχή (= τόπος): Η Ελλάδα είναι το ιδανικό μέρος για να κάνετε ιστιοπλοία.

4. μέρος λέμε ένα ορισμένο σημείο ενός πράγματος ή μιας περιοχής (= μεριά): Το πορτοπαγκάζ βρίσκεται στο πίσω μέρος του αυτοκινήτου.

ΕΚΦΡ. είμαι με το μέρος, παίρνω μέρος, παίρνω το μέρος

τα **μέρος του λόγου** ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, μέρος του λόγου λέμε καθεμία από τις κατηγορίες, για παράδειγμα ουσιαστικό, επίθετο, ρήμα κτλ., στην οποία ανήκει μία λέξη ανάλογα με το πώς χρησιμοποιείται σε μια πρόταση: Οι λέξεις "κάνω" και "τρώω" ανήκουν στο ίδιο μέρος του λόγου και είναι ρήματα.

μέσα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται μέσα σε ένα χώρο, βρίσκεται στο εσωτερικό του χώρου αυτού (≠ έξω): Έβαλε το γράμμα μέσα στο φάκελο.

2. όταν λέμε μέσα, εννοούμε σε κλειστό χώρο (≠ έξω): Εδώ μέσα κάνει πολλή ζέστη. / Πάλι μέσα θα μείνουμε απόψε;

ΕΚΦΡ. βάζω μέσα, κλείνω μέσα, μπαίνω μέσα

τα **μέσα μαζικής ενημέρωσης** ΟΥΣ.: μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι η τηλεόραση, το ραδιόφωνο, οι εφημερίδες, τα περιοδικά και το Ίντερνετ: Όλα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ασχολήθηκαν με τον πόλεμο.

▲ Χρησιμοποιείται επίσης η σύντομη μορφή ΜΜΕ.

ο **μεσαίος**, η **μεσαία**, το **μεσαίο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι μεσαίο, βρίσκεται στη μέση, ανάμεσα σε άλλα

όμοια πρόσωπα ή πράγματα: *Είμαστε τρία αδέρφια και εγώ είμαι ο μεσαίος.*

2. μεσαίο λέμε ένα μέγεθος όταν δεν είναι ούτε πολύ μεγάλο ούτε πολύ μικρό: *Χάθηκε αρσενικό σκυλί μεσαίου μεγέθους.*

τα **μεσάνυχτα** ουσ.: λέμε ότι είναι μεσάνυχτα όταν είναι δώδεκα η ώρα τη νύχτα: *Ανησυχούσε, γιατί ήταν μεσάνυχτα και δεν είχε γυρίσει ακόμα από τη δουλειά.*

△ Η λέξη μεσάνυχτα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. άγρια μεσάνυχτα, έχω μαύρα μεσάνυχτα

μέσες άκρες ΕΚΦΡ.: λέμε ότι ξέρουμε κάτι μέσες άκρες όταν δεν το ξέρουμε πολύ καλά, το ξέρουμε στο περίπου: *Μου είπε μέσες άκρες τι συνέβη, αλλά δεν ήξερε πολλές λεπτομέρειες.*

η **μέση** (της μέσης) ουσ.:

1. η μέση είναι το κεντρικό μέρος σε ένα χώρο, σε ένα αντικείμενο ή στο χρόνο (= μέσο): *Μια γάτα καθόταν στη μέση του δρόμου. (≠ άκρη) / Έκοψε το ψωμί στη μέση. / Κοιμήθηκε στη μέση της ταινίας.*

2. η μέση είναι το μέρος που βρίσκεται στη μέση του σώματός μας και είναι, συνήθως, πιο λεπτό από τα μέρη που βρίσκονται πάνω και κάτω από αυτό: *Έχει λεπτή μέση και της πέφτει η φούστα.*

3. η μέση είναι το μέρος του ρούχου που σκεπάζει αυτό το σημείο: *Το παντελόνι έχει λάστιχο στη μέση.*

△ Η λέξη μέση δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. αφήνω στη μέση, βγάζω από τη μέση, μένει στη μέση, μέσες άκρες, μπαίνω στη μέση

η **Μέση Ανατολή** ουσ.: Μέση Ανατολή λέμε τις χώρες που βρίσκονται μεταξύ της Τουρκίας και του Ιράν: *Η Συρία είναι μία από τις χώρες της Μέσης Ανατολής.*

ο **μεσήλικας** (του μεσήλικα, των μεσήλικων) ουσ.: ο μεσήλικας είναι αυτός που δεν είναι ούτε νέος ούτε γέρος (= μεσόκοπος): *Είναι ένας μεσήλικας γύρω στα πενήντα.*

το **μεσημέρι** (του μεσημεριού, των μεσημεριών) ουσ.: το μεσημέρι είναι η μέση της ημέρας, όταν η ώρα είναι δώδεκα και λίγες ώρες πιο μετά: *Είναι μεσημέρι και ο ήλιος είναι πολύ δυνατός. / Κοιμάται πάντα το μεσημέρι μετά το φαγητό.*

ΕΚΦΡ. μέρα μεσημέρι

μεσημεριάζει (μεσημερίασε) ΡΗΜ.: όταν μεσημεριάζει, αρχίζει το μεσημέρι: *Μεσημερίασε και η ζέστη είναι αφόρητη.*

το **μεσημεριανό** (του μεσημεριανού, των μεσημεριανών) ουσ.: το μεσημεριανό είναι το γεύμα που τρώμε το μεσημέρι: *Μετά το μεσημεριανό πάντα ξεκουράζεται.*

ο **μεσημεριανός**, η **μεσημεριανή**, το **μεσημεριανό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μεσημεριανό, γίνεται το μεσημέρι ή έχει σχέση με το μεσημέρι (= μεσημεριάτικός): *Ο μεσημεριανός ήλιος καίει*

δυνατά. / Δε χάνει ποτέ το μεσημεριανό του ύπνο μετά το φαγητό.

το **μέσο** (του μέσου, των μέσων) ουσ.:

1. το μέσο είναι το κεντρικό μέρος σε ένα χώρο, σε ένα αντικείμενο ή στο χρόνο (= μέση): *Στο μέσο του κήπου υπάρχει ένα πεύκο. (≠ άκρη) / Στο μέσο του αγώνα ο τερματοφύλακας βγήκε από το παιχνίδι.*

2. μέσο λέμε καθετί που χρησιμοποιούμε για να κάνουμε ή για να πετύχουμε κάτι: *Το αυτοκίνητο είναι μεταφορικό μέσο. / Η ευγένειά του είναι το μέσο που του ανοίγει όλες τις πόρτες.*

3. μέσο λέμε τις γνωριμίες που έχει κάποιος και που τις χρησιμοποιεί για να πετύχει κάτι: *Έβαλε μέσο για να διοριστεί.*

το **μέσο συγκοινωνίας** ουσ.: το μέσο συγκοινωνίας είναι κάθε κατασκευή μέσα στην οποία ή πάνω στην οποία ταξιδεύουμε, ειδικά η κατασκευή που έχει μηχανή και ταξιδεύει στους δρόμους, όπως είναι το αυτοκίνητο, το λεωφορείο, το φορτηγό ή η μοτοσικλέτα (= όχημα, μεταφορικό μέσο): *Έγιναν αυξήσεις εισιτηρίων σε όλα τα μέσα συγκοινωνίας.*

μέσω ΠΡΟΘ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε τον τόπο από τον οποίο περνάει κάτι που κινείται (= διαμέσου): *Θα πετάξει για Ηράκλειο μέσω Αθηνών.*

2. όταν κάνουμε κάτι μέσω κάποιου πράγματος ή προσώπου, το χρησιμοποιούμε ως μέσο για να το πετύχουμε: *Έκλεισε τα εισιτήρια μέσω τηλεφώνου.*

μετά ΕΠΙΠΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται μετά από κάτι άλλο, γίνεται δεύτερο, στη συνέχεια (= ύστερα ≠ πριν): *Μετά το φαγητό θα μελετήσεις τα μαθήματά σου.*

2. όταν κάτι βρίσκεται μετά από κάτι άλλο, το συναντάμε δεύτερο στη σειρά (≠ πριν): *Το κτίριο της αστυνομίας είναι ακριβώς μετά το ταχυδρομείο.*

μετά θάνατον ΕΚΦΡ. (ΕΠΙΣ.): όταν κάτι γίνεται μετά θάνατον, γίνεται μετά το θάνατό μας, αφού έχουμε πεθάνει: *Ο συγγραφέας έγινε διάσημος μετά θάνατον.*

η **μεταβολή** (της μεταβολής, των μεταβολών) ουσ.:

1. μεταβολή είναι το να αλλάζει κάτι και να γίνεται διαφορετικό (= αλλαγή): *Οι μεταβολές του κλίματος ανησυχούν τους επιστήμονες. / Σημειώθηκε σημαντική μεταβολή στις τιμές των καυσίμων.*

2. όταν κάποιος κάνει μεταβολή, γυρίζει το σώμα του προς την αντίθετη πλευρά από αυτή που κοιτάζει το πρόσωπό του: *Έκανε μεταβολή κι έφυγε για να μην τον συναντήσει.*

μεταδίδω (μετέδωσα και μετάδωσα), **μεταδιδόμεαι** (μεταδόθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι μεταδίδει κάτι άλλο, το κάνει να μεταφερθεί σε άλλο σημείο: *Η μηχανή μεταδίδει την κίνηση στους τροχούς.*

2. όταν μεταδίδουμε κάτι, το κάνουμε να φτάσει σε όσον το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους: *Η αρρώστια μεταδίδεται στον άνθρωπο από άρρωστα ζώα με το δάγκωμα.*

3. μεταδίδει 3^ο ΠΡ.: όταν η τηλεόραση μεταδίδει κάτι, παρουσιάζει μια εκπομπή ή μια είδηση (= παίζει, προβάλλει): *Το αθλητικό κανάλι μεταδίδει αγώνες. / Η ομιλία του μεταδόθηκε από την κρατική τηλεόραση.*

μετακινώ (μετακίνησα), **μετακινούμαι** (μετακινήθηκα, μετακινήμενος) ΡΗΜ.:

1. όταν μετακινώ κάτι ή κάποιον, του αλλάζω θέση (= μεταφέρω): *Μετακινήσαμε τον καναπέ και τον βάλαμε δίπλα στο παράθυρο. / Τον μετακίνησε από το τελευταίο στο πρώτο θρανίο.*

2. μετακινούμαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος μετακινείται, πηγαίνει από ένα σημείο σε άλλο: *Πώς μετακινείσαι χωρίς αυτοκίνητο μέσα στην πόλη;*

μετακομίζω (μετακόμισα) ΡΗΜ.:

1. όταν μετακομίζουμε, φεύγουμε από το μέρος όπου ζούμε ή δουλεύουμε και πηγαίνουμε σε άλλο: *Μετακόμισαν σε μεγαλύτερο διαμέρισμα.*

2. όταν μετακομίζουμε έπιπλα ή άλλα αντικείμενα, τους αλλάζουμε θέση (= μετακινώ): *Θα μετακομίσουμε τη βιβλιοθήκη στο χολ.*

η **μετακόμιση** (της μετακόμισης, των μετακομίσεων) ΟΥΣ.:

1. η μετακόμιση είναι το να μετακομίζει κάποιος σε ένα καινούριο μέρος: *Τα παιδιά χάρηκαν με τη μετακόμιση από το χωριό στην πόλη.*

2. η μετακόμιση των επίπλων ή άλλων αντικειμένων είναι το να τα μεταφέρουμε σε άλλο σπίτι: *Τα έπιπλα είναι βαριά και θα χρειαστούμε εργάτες για τη μετακόμιση.*

μεταλαβαίνω (μετάλαβα) ΡΗΜ. (ΘΡΗΣΚ.): όταν ένας χριστιανός μεταλαβαίνει, πηγαίνει στην εκκλησία για να πάρει τη θεία κοινωνία, το ψωμί και το κρασί που έχει ευλογήσει ο παπάς (= κοινωνάω): *Οι χριστιανοί δεν τρώνε κρέας ή λάδι όταν θέλουν να μεταλάβουν.*

το **μεταλλείο** (του μεταλλείου, των μεταλλείων) ΟΥΣ.: το μεταλλείο είναι το μέρος στο οποίο έχουν σκάψει πολύ μεγάλες και βαθιές τρύπες κάτω από το έδαφος για να βγάλουν κάποιο μέταλλο, όπως χρυσό, άργυρο κ.ά. (= μεταλλωρυχείο): *Στα μεταλλεία δουλεύουν οι μεταλλωρύχοι.*

ο **μεταλλικός**, η **μεταλλική**, το **μεταλλικό** ΕΠΩ.: όταν κάτι είναι μεταλλικό, είναι φτιαγμένο από μέταλλο: *Το αυτοκίνητο έχει μεταλλική οροφή.*

το **μέταλλιο** (του μεταλλίου, των μεταλλίων) ΟΥΣ.: το μέταλλιο είναι ένα μικρό αντικείμενο

από μέταλλο που το δίνουν σε κάποιον σαν βραβείο: *Πήρε το χρυσό μέταλλιο στο ακόντιο. / Απονεμήθηκαν στους στρατιώτες μέταλλια ανδρείας για τις ηρωικές τους πράξεις. (= παράσημο)*

το **μέταλλο** (του μετάλλου, των μετάλλων) ΟΥΣ.:

1. το μέταλλο είναι ένα σκληρό υλικό που το βρίσκουμε κάτω από το έδαφος, όπως το σίδηρο, το χρυσάφι, το ασήμι κ.ά.: *Η καρέκλα έχει πόδια από μέταλλο και πλάτη από ξύλο. / Το χρηματοκιβώτιο είναι φτιαγμένο από μέταλλο.*

2. λέμε ότι κάποιος έχει φωνή μέταλλο όταν έχει δυνατή και καθαρή φωνή: *Έχει φωνή μέταλλο και έγινε τραγουδιστής της όπερας.*

μεταμορφώνω (μεταμόρφωσα), **μεταμορφώνομαι** (μεταμορφώθηκα, μεταμορφωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι μας μεταμορφώνει, αλλάζει την εξωτερική μας εμφάνιση: *Στην Οδύσσεια, η Κίρκη μεταμόρφωσε τους συντρόφους του Οδυσσέα σε γουρούνια. / Δεν τη γνώρισα, έτσι που μεταμορφώθηκε με το νέο της κούρεμα.*

2. όταν κάποιος ή κάτι μας μεταμορφώνει, μας κάνει να αλλάξουμε χαρακτήρα, ρόλο κτλ.: *Η παλιά μου γειτονιά μεταμορφώθηκε σε ένα όμορφο προάστιο. (= μετατρέπω)*

η **μεταμόρφωση** (της μεταμόρφωσης, των μεταμορφώσεων) ΟΥΣ.:

1. μεταμόρφωση είναι το αλλάζει κάποιος ή κάτι μορφή, όψη (= μετατροπή): *Μας εξήγησε πώς γίνεται η μεταμόρφωση της κάμπιας σε πεταλούδα.*

2. μεταμόρφωση είναι το αλλάζει κάποιος ή κάτι χαρακτήρα, ρόλο κτλ. (= αλλαγή, μεταβολή): *Μετά από ένα μήνα παρατηρήσαμε μια τεράστια μεταμόρφωση στη συμπεριφορά της.*

μεταμφιέζομαι (μεταμφιέστηκα, μεταμφιεσμένος) ΡΗΜ.: όταν κάποιος μεταμφιέζεται, φοράει διαφορετικά ρούχα και κάνει ότι είναι κάποιος άλλος: *Ο Οδυσσέας, γνωστός για την πονηριά του, μεταμφιέστηκε σε έμπορο χρυσαφικών και μπήκε στο παλάτι.*

η **μετανάστευση** (της μετανάστευσης, των μεταναστεύσεων) ΟΥΣ.: μετανάστευση είναι το να πηγαίνει κάποιος σε άλλη πόλη ή σε άλλη χώρα για να βρει δουλειά: *Η μεγαλύτερη μετανάστευση Ελλήνων στο εξωτερικό άρχισε μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο.*

ο **μετανάστης** (του μετανάστη, των μεταναστών), η **μετανάστρια** (της μετανάστριας, των μεταναστριών) ΟΥΣ.: ο μετανάστης είναι αυτός που πηγαίνει να ζήσει και να δουλέψει σε μια ξένη χώρα: *Οι γονείς του πήγαν μετανάστες στη Γερμανία.*

μετανιώνω (μετάνιωσα, μετανιωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μετανιώνουμε, αλλάζουμε γνώμη για κάτι: *Μετάνιωσα και τελικά δε θα πάω εκδρομή.*

2. όταν μετανιώνουμε για κάτι, νιώθουμε ντροπή που το είπαμε ή που το κάναμε (= μετανιώ): *Μετάνιωσε για την πράξη του και ζήτησε συγγνώμη.*

το **μετάξι** (του μεταξιού) ουσ.:

1. μετάξι είναι η ουσία που παίρνουμε από το μεταξοσκώληκα και τη χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε υφάσματα και κλωστές: *Τα ωραιότερα φορέματα φτιάχνονται από μετάξι.*

2. λέμε ότι κάτι είναι σαν μετάξι όταν είναι πολύ απαλό και λαμπερό: *Έχει ωραία μαλλιά, απαλά σαν μετάξι.*

△ Η λέξη μετάξι δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

μεταξύ ΠΡΟΘ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται μεταξύ δύο σημείων, βρίσκεται ανάμεσά τους: *Η Ελβετία βρίσκεται μεταξύ της Γερμανίας και της Ιταλίας.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι συμβαίνει ανάμεσα σε δύο στιγμές ή γεγονότα: *Ο μεσοπόλεμος ήταν η περίοδος μεταξύ του πρώτου και του δεύτερου Παγκοσμίου πολέμου.*

3. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι δύο ή περισσότερα πρόσωπα ή πράγματα έχουν κάποια σχέση, διαφωνία, συζήτηση κτλ.: *Υπάρχουν στενές σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών. / Τσακώθηκαν μεταξύ τους για ασήμαντη αφορμή.*

4. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι δύο ή περισσότερα πρόσωπα ή πράγματα είναι όμοια ή διαφορετικά: *Τα δύο αδέρφια δεν έχουν τίποτα κοινό μεταξύ τους.*

μεταξύ σοβαρού και αστείου ΕΚΦΡ.: όταν λέμε κάτι μεταξύ σοβαρού και αστείου, το λέμε για πλάκα, αλλά στην πραγματικότητα το εννοούμε: *Οι μεγαλύτερες αλήθειες λέγονται μεταξύ σοβαρού και αστείου.*

το **μεταξωτό** (του μεταξωτού, των μεταξωτών) ουσ.: μεταξωτό είναι το ρούχο που είναι φτιαγμένο από μετάξι: *Ντύθηκε στα μεταξωτά για να πάει στη δεξίωση.*

ο **μεταξωτός**, η **μεταξωτή**, το **μεταξωτό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μεταξωτό, είναι φτιαγμένο από μετάξι: *Φορούσε μεταξωτή γραβάτα.*

μεταφέρω (μετέφερα), **μεταφέρωμαι** (μεταφέρθηκα, μεταφερμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μεταφέρουμε κάτι, το πηγαίνουμε σε άλλη θέση ή σε άλλο μέρος: *Μετέφεραν το παλιό ψυγείο από την κουζίνα στην αποθήκη. (= μετακινώ) / Τον μετέφεραν με ασθενοφόρο στο νοσοκομείο. (= κουβαλώ) / Το πλοίο μετέφερε είκοσι τόνους κατεψυγμένα ψάρια.*

2. μεταφέρουμε κάτι όταν λέμε σε κάποιον μια πληροφορία ή ένα μήνυμα από κάποιον άλλο: *Αν τον δεις, να του μεταφέρεις τους χαιρετισμούς μου. (= διαβιβάζω) / Πρόλαβαν και μου μετέφεραν τα άσχημα νέα. (= ανακοινώνω)*

3. λέμε ότι μεταφέρουμε κάτι όταν αλλάζουμε την ώρα ή την ημέρα που θα γίνει (= μετακινώ, μεταθέτω): *Μεταφέραμε το μάθημα της κιθάρας για την επόμενη εβδομάδα.*

η **μεταφορά** (της μεταφοράς, των μεταφορών) ουσ.:

1. μεταφορά είναι το να μεταφέρουμε κάποιον ή κάτι από ένα μέρος σε άλλο (= μετακίνηση): *Χρειάζομαστε φορτηγό για τη μεταφορά των επίπλων.*

2. μεταφορά ενός βιβλίου στο θέατρο, στον κινηματογράφο ή στην τηλεόραση γίνεται όταν η ιστορία του παίζεται σε θεατρική παράσταση ή γυρίζεται σε ταινία (= διασκευή): *Η ταινία είναι μια εξαιρετική μεταφορά στην οθόνη του αρχαίου μύθου του Ορφέα και της Ευρυδίκης.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, η μεταφορά είναι το να χρησιμοποιούμε μία λέξη για να δηλώσουμε κάτι άλλο από αυτό που σημαίνει στην κυριολεξία: *Η "γάτα" είναι μεταφορά για τον πολύ έξυπνο άνθρωπο.*

μεταφράζω (μετέφρασα και μετάφρασα), **μεταφράζομαι** (μεταφράστηκα, μεταφρασμένος) ΡΗΜ.: όταν μεταφράζουμε κάτι, το λέμε ή το γράφουμε σε άλλη γλώσσα: *Μετέφρασε το ποίημα από τα αγγλικά στα ελληνικά. / Το βιβλίο του μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες.*

η **μετάφραση** (της μετάφρασης, των μεταφράσεων) ουσ.:

1. μετάφραση είναι αυτό κάνουμε όταν γράφουμε ή λέμε κάτι σε διαφορετική γλώσσα: *Στην αίθουσα υπήρχε διερμηνέας που έκανε τη μετάφραση στα γαλλικά.*

2. η μετάφραση είναι το κείμενο που έχει μεταφραστεί από διαφορετική γλώσσα: *Διάβασε την ελληνική μετάφραση και όχι το πρωτότυπο.*

μεταχειρίζομαι (μεταχειρίστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν μεταχειρίζομαστε κάτι, το χρησιμοποιούμε: *Μεταχειρίστηκε διάφορα μέσα για να πετύχει το σκοπό της. / Μεταχειρίζεται συχνά λέξεις που είναι άγνωστες στους περισσότερους.*

2. όταν μεταχειρίζομαι κάποιον με ορισμένο τρόπο, του φέρομαι με αυτόν τον τρόπο (= συμπεριφέρομαι, αντιμετωπίζω): *Ο δικαστής μεταχειρίστηκε με μεγάλη ευαισθησία τον κατηγορούμενο.*

ο **μεταχειρισμένος**, η **μεταχειρισμένη**, το **μεταχειρισμένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μεταχειρισμένο, έχει χρησιμοποιηθεί και δεν είναι καινούριο (≠ καινούριος): *Δεν έχω λεφτά να αγοράσω καινούριο αυτοκίνητο και σκέφτομαι να πάρω ένα μεταχειρισμένο.*

ο **μετεωρολογικός**, η **μετεωρολογική**, το **μετεωρολογικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μετεωρολογικό, έχει σχέση με τη μελέτη της ατμόσφαιρας της γης και με τον καιρό: *Άκουσα στο μετεωρολογικό δελτίο ότι αύριο θα βρέξει.*

η **μετοχή** (της μετοχής, των μετοχών) ουσ.:

1. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, η μετοχή είναι το μέρος του λόγου που βγαίνει από τα ρήματα και τελειώνει σε -όντας ή -ώντας για την ενεργητική φωνή και σε -μένος, -μένη, -μένο για την παθητική φωνή: *Το "γραμμένος" είναι μετοχή του ρήματος "γράφω".*

2. όταν έχουμε μετοχές σε μια εταιρεία, έχουμε αγοράσει κάποια από τα πολλά ίσα μερίδια στα οποία έχει χωριστεί η αξία της και έχουμε ποσοστά στα κέρδη της: *Πούλησε τις μετοχές του στο χρηματιστήριο.*

μετρώ/μετρώ (μέτρηση), **μετριέμαι** (μετρήθηκα, μετρημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μετράμε, λέμε τους αριθμούς τον έναν μετά τον άλλο με ορισμένη σειρά (= λογαριάζω): *Ξέρει να μετράει μέχρι το χίλια.*

2. όταν μετράμε, βρίσκουμε πόσοι άνθρωποι ή πόσα πράγματα υπάρχουν σε μια ομάδα: *Έβαλε τα λεφτά στο πορτοφόλι χωρίς να τα μετρήσει. / Δε μετρήθηκαν ακόμα όλες οι ψήφοι.*

3. όταν μετράμε κάτι, χρησιμοποιούμε κάποιο όργανο για να βρούμε το βάρος, το μήκος, το ύψος του κτλ.: *Με το θερμόμετρο μετράμε τη θερμοκρασία.*

4. λέμε ότι κάποιος ή κάτι μετράει όταν έχει μεγάλη αξία ή σημασία: *Ο μόνος άνθρωπος που μετράει γι' αυτόν είναι το παιδί του. / Για το διορισμό του μέτρησε πολύ το πτυχίο του.*

5. **μετράει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι μετράει όταν το δεχόμαστε με βάση κάποιους κανόνες (= πιάνεται, υπολογίζεται): *Ο διαιτητής σφύριξε φάουλ και το γκολ δε μετρήσε.*

ΕΚΦΡ. μετρώ τα λόγια μου, μετριούνται στα δάχτυλα

μετρώ τα λόγια μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος μετράει τα λόγια του όταν προσέχει πολύ αυτά που λέει και δε λέει πολλά: *Να μετράς τα λόγια σου και να μη φλυαρείς.*

το **μέτρημα** (του μετρήματος, των μετρημάτων) ΟΥΣ.:

1. μέτρημα είναι το να μετράμε αριθμούς τον έναν μετά τον άλλο με ορισμένη σειρά: *Θα έχω γυρίσει πριν τελειώσεις το μέτρημα από το ένα ως το εκατό.*

2. μέτρημα λέμε το να μετράμε πόσοι άνθρωποι ή πόσα πράγματα υπάρχουν σε μια ομάδα: *Μπερδεύτηκε στο μέτρημα των δέντρων του ελαιώνα και τα έβγαλε παραπάνω.*

η **μέτρηση** (της μέτρησης, των μετρήσεων) ΟΥΣ.: μέτρηση είναι αυτό που κάνουμε όταν μετράμε το μήκος, το ύψος, το βάρος κτλ.: *Η μέτρηση της θερμοκρασίας γίνεται με το θερμόμετρο. / Μονάδα μέτρησης του βάρους είναι το κιλό.*

τα **μετρητά** (των μετρητών) ΟΥΣ.: μετρητά είναι τα χρήματα που δίνουμε ή παίρνουμε σε κέρματα ή σε χαρτονομίσματα: *Αν δεν έχεις μαζί σου μετρητά, μπορείς να πληρώσεις με πιστωτική κάρτα.*

μέτρια και **μετριώς** ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε μέτρια, εννοούμε σε μέτριο βαθμό, ούτε πάρα πολύ ούτε πολύ λίγο: *Η άσκηση αυτή είναι επικίνδυνη για άτομα μέτρια γυμνασμένα.*

ο **μέτριος**, η **μέτρια**, το **μέτριο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα μέγεθος είναι μέτριο, δεν είναι ούτε πολύ μεγάλο ούτε πολύ μικρό: *Δεν είναι πολύ ψηλός, έχει μέτριο ανάστημα.*

2. όταν κάποιος είναι μέτριος σε κάτι, δεν είναι πολύ καλός σε αυτό: *Είναι μέτριος μαθητής.*

μετριούνται στα δάχτυλα και **είναι μετρημένοι στα δάχτυλα** ΕΚΦΡ.: το λέμε για να τονίσουμε ότι ο αριθμός μιας ομάδας πραγμάτων ή ανθρώπων είναι πολύ μικρός: *Οι καλοί φίλοι είναι λίγοι, μετριούνται στα δάχτυλα του ενός χεριού.*

ο **μετριόφρονas**, η **μετριόφρονas** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο μετριόφρων

⚠ Το ουδέτερο γένος του επιθέτου μετριόφρονas δε χρησιμοποιείται.

ο **μετριόφρων**, η **μετριόφρων** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι μετριόφρων, δεν του αρέσει να μιλάει για τον εαυτό του και για τα κατορθώματά του (= σεμνός ≠ αλαζόνas): *Πήρε το πρώτο βραβείο και δεν το είπε σε κανέναν! Είναι πολύ μετριόφρων.*

⚠ Το ουδέτερο γένος δε χρησιμοποιείται.

το **μετρό** ΟΥΣ.: το μετρό είναι τρένο που κινείται με ηλεκτρικό κίνηση από τη γη και το χρησιμοποιούν οι άνθρωποι στις μεγάλες πόλεις για να μετακινούνται γρήγορα (= υπόγειος σιδηρόδρομος): *Ζει στην Αθήνα και πηγαίνει στη δουλειά του με το μετρό.*

⚠ Η λέξη μετρό δεν κλίνεται.

το **μέτρο** (του μέτρου, των μέτρων) ΟΥΣ.:

1. το μέτρο είναι κάθε μονάδα μέτρησης: *Το λίτρο είναι μέτρο του όγκου των υγρών.*

2. το μέτρο είναι η μονάδα για να μετράμε το μήκος: *Το κτίριο έχει ύψος δέκα μέτρα. / Πόσα μέτρα απέχει το σπίτι σου από δω;*

3. το μέτρο είναι μια ταϊνιά όπως ο χάρακας, με την οποία μετράμε τις διαστάσεις ενός αντικειμένου (= μετροταινία): *Φέρε μου το μέτρο να μετρήσω το πλάτος του τραπεζιού.*

4. το μέτρο είναι ένας τρόπος για να κρίνουμε κάτι (= κριτήριο): *Δεν είναι σωστό να κρίνεις την κατάσταση μόνο με τα δικά σου μέτρα.*

5. μέτρο λέγεται κάθε πράξη που κάνουμε για να πετύχουμε ή να αντιμετωπίσουμε κάτι: *Μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος.*

ΕΚΦΡ. φέρνω στα μέτρα μου

μέχρι ΠΡΟΘ.:

1. δηλώνει τη συγκεκριμένη στιγμή που τελειώνει κάτι: *Έχει άδεια μέχρι την επόμενη Δευτέρα. / Ζυμώνουμε καλά μέχρι να γίνει η ζύμη μας λεία και ομοιόμορφη.*

2. δηλώνει το συγκεκριμένο σημείο στο οποίο φτάνει κάποιος ή κάτι: *Με πήγε μέχρι την εξώπορτα για να με ξεπροβοδίσει.*

3. λέξη που χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι ένα ποσό δεν είναι μεγαλύτερο από αυτό που λέμε: *Ο εκτυπωτής του τυπώνει μέχρι εξήντα σελίδες το λεπτό.*

μέχρι να πεις κύμινο και **ώσπου να πεις κύμινο** ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι κάτι θα γίνει μέχρι να πεις κύμινο, εννοούμε ότι θα γίνει πολύ γρήγορα: *Μέχρι να πεις κύμινο, θα έχω γυρίσει!*

μέχρι τελικής πτώσεως ΕΚΦΡ. (ΕΠΙΣ.): το λέμε για να τονίσουμε ότι θα συνεχίσουμε να κάνουμε κάτι μέχρι να εξαντληθούμε τελείως: *Στο καρναβάλι διασκεδάσαμε και χορέψαμε μέχρι τελικής πτώσεως.*

μέχρι τέλους ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι μέχρι τέλους, συνεχίζουμε να το κάνουμε μέχρι το τέλος: *Υποσχθήκαμε να μείνουμε ενωμένοι και να συνεχίσουμε την προσπάθεια μέχρι τέλους.*

μέχρις ότου ΣΥΝΔ.: δηλώνει τη συγκεκριμένη στιγμή που τελειώνει κάτι (= μέχρι, ώσπου): *Μην κουνηθεί κανείς μέχρις ότου να γυρίσω.*

μη χειρότερα ΕΚΦΡ.: το λέμε για να δείξουμε μεγάλη έκπληξη για κάτι πολύ παράξενο: *Μη χειρότερα! Πριν από λίγο είχε ήλιο και τώρα άρχισε να χιονίζει!*

το **μήκος** (του μήκους, των μηκών) ΟΥΣ.:

1. το μήκος μιας γραμμής είναι η απόσταση από τη μια άκρη της στην άλλη: *Το μέτρο είναι η μονάδα μέτρησης του μήκους.*

2. το μήκος είναι το πόσο μακρύ είναι κάτι: *Κατασκευάζεται δρόμος μήκους δύο χιλιομέτρων. / Το μήκος της φούστας είναι ακριβώς στο γόνατο. (= μάκρος)*

η **μηλιά** (της μηλιάς, των μηλιών) ΟΥΣ.: η μηλιά είναι το δέντρο που βγάζει μήλα: *Η μηλιά που έχουμε στην αυλή μας κάνει κατακόκκινα, νόστιμα μήλα.*

το **μήλο** (του μήλου, των μήλων) ΟΥΣ.:

1. το μήλο είναι ο στρογγυλός καρπός της μηλιάς, που έχει κόκκινη, πράσινη ή κίτρινη φλούδα, άσπρη και τραγανή σάρκα, και το τρώμε σαν φρούτο: *Η μηλόπιτα είναι ένα γλυκό που φτιάχνεται με μήλα.*

2. **μήλα** ΠΛΗΘ.: μήλα του προσώπου είναι τα δύο μέρη που φουσκώνουν κάτω από τα μάτια: *Τα κόκκινα μήλα στο πρόσωπό μας είναι δείγμα υγείας.*

3. **μήλα** ΠΛΗΘ.: τα μήλα είναι ένα παιδικό παιχνίδι με δύο ομάδες που κάθε φορά η μία πετάει την μπάλα για να χτυπήσει τους παίκτες της άλλης, κι έτσι να τους βγάλει από το παιχνίδι: *Στο διάλειμμα παίζουμε μήλα με τους συμμαθητές μου.*

ΕΚΦΡ. το μήλον της έριδος

το **μήλον της έριδος** ΕΚΦΡ. (ΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον ή για κάτι που το επιθυμούν πολλοί και τσακώνονται για το ποιος θα το αποκτήσει: *Μια ωραία γυναίκα είναι το μήλον της έριδος για πολλούς άντρες.*

η **μηλόπιτα** (της μηλόπιτας) ΟΥΣ.: η μηλόπιτα είναι ένα γλυκό που φτιάχνεται με μήλα και μοιάζει με κέικ: *Για να φτιάξεις μηλόπιτα, κόβεις τα μήλα σε ροδέλες και τα απλώνεις στη ζύμη.*

△ Η λέξη μηλόπιτα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

μην ΜΟΡ.: το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να εμποδίσουμε ή να απαγορεύσουμε κάτι: *Μη*

φωνάζεις, θέλω να κοιμηθώ. / Ελπίζω να μην αργήσει να γυρίσει.

ο **μήνας** (του μήνα, των μηνών) ΟΥΣ.:

1. ο μήνας είναι καθένα από τα δώδεκα διαστήματα στα οποία χωρίζεται ένα έτος, όπως είναι ο Ιανουάριος, ο Φεβρουάριος κτλ.: *Ο Σεπτέμβριος είναι ο μήνας που αρχίζουν τα σχολεία. / Τους καλοκαιρινούς μήνες μετακομίζουν στο εξοχικό τους.*

2. ο μήνας είναι το διάστημα των τεσσάρων εβδομάδων: *Τρεις μήνες πέρασαν και δεν έχει εμφανιστεί. / Το μωρό τους είναι πέντε μηνών.*

ο **μήνας του μέλιτος** ΟΥΣ.: ο μήνας του μέλιτος είναι το ταξίδι που κάνουν αμέσως μετά το γάμο όσοι παντρεύονται (= ταξίδι του μέλιτος): *Θα περάσουν το μήνα του μέλιτος στο Παρίσι.*

ο **μηνιαίος**, η **μηνιαία**, το **μηνιαίο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι μηνιαίο, γίνεται μια φορά κάθε μήνα: *Κάθε πρώτη του μήνα αγοράζω ένα μηνιαίο περιοδικό για υπολογιστές.*

2. όταν κάτι είναι μηνιαίο, αντιστοιχεί σε ένα μήνα: *Ψάχνει και δεύτερη δουλειά για να αυξήσει το μηνιαίο του εισόδημα.*

το **μήνυμα** (του μηνύματος, των μηνυμάτων) ΟΥΣ.:

1. το μήνυμα είναι η πληροφορία που στέλνουμε ή γράφουμε σε κάποιον όταν δεν μπορούμε να του μιλήσουμε απευθείας: *Το πήρα το μήνυμα που μου έστειλες στο κινητό. / Αν δε με βρεις στο τηλέφωνο, άφησε μήνυμα στον τηλεφωνητή.*

2. το μήνυμα είναι η κεντρική ιδέα που θέλουμε να θυμούνται οι άλλοι από μια ομιλία, από μια διαφήμιση κτλ.: *Η ταινία μάς δίνει ένα ξεκάθαρο μήνυμα για τους κινδύνους των нарκωτικών.*

η **μήνυση** (της μήνυσης, των μηνύσεων) ΟΥΣ.: λέμε ότι κάποιος κάνει μήνυση σε κάποιον άλλο όταν τον καταγγέλλει για κάτι άσχημο που έκανε: *Τον έκανε μήνυση για κλοπή.*

μήπως ΣΥΝΔ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι δεν ξέρουμε ή ότι αναρωτιόμαστε για κάτι: *Μήπως είναι άρρωστος και Γι' αυτό δεν ήρθε; / Αναρωτιέμαι μήπως του μίλησα απότομα.*

2. το χρησιμοποιούμε όταν φοβόμαστε ότι θα γίνει κάτι δυσάρεστο (= μη): *Ανησυχώ μήπως της συνέβη κανένα ατύχημα.*

ο **μηρός** (του μηρού, των μηρών) ΟΥΣ.: ο μηρός είναι το πάνω μέρος του ποδιού, που αρχίζει από το γόνατο και φτάνει μέχρι την κοιλιά: *Έχει χοντρούς μηρούς και αδύνατες γάμπες. (= μπουτί)*

το **μηρυκαστικό** (του μηρυκαστικού, των μηρυκαστικών) ΟΥΣ.: μηρυκαστικά είναι τα ζώα που μηρυκάζουν την τροφή τους, δηλαδή τη μασάνε, πηγαίνει στο στομάχι τους και μετά ξανάρχεται στο στόμα τους και την ξαναμασάνε: *Η κατσικά και το πρόβατο είναι μηρυκαστικά.*

⚠ Η λέξη χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

μήτε ΣΥΝΔ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και το ούτε: *Δε φοβόταν μήτε το μαχαίρι μήτε τη φωτιά.*

η **μητέρα** (της μητέρας, των μητέρων) ΟΥΣ.:

1. η μητέρα μας είναι η γυναίκα που μας γέννησε (= μάνα, μαμά): *Είναι μητέρα δύο παιδιών. / Μην ξεχάσετε τη γιορτή της μητέρας!*

2. μητέρα είναι το θηλυκό ζώο που έχει γεννήσει: *Τα κουταβάκια τρέχουν πίσω από τη μητέρα τους.*

η **μητριά** (της μητριάς, των μητριών) ΟΥΣ.: η μητριά ενός παιδιού είναι η γυναίκα που παντρεύτηκε τον πατέρα του μετά το χωρισμό με τη μητέρα του ή μετά το θάνατό της: *Αν και ήταν μητριά του, τον μεγάλωσε σαν αληθινή του μητέρα.*

η **μητρική γλώσσα** ΟΥΣ.: η μητρική μας γλώσσα είναι η πρώτη γλώσσα που μαθαίνουμε από τους γονείς μας όταν είμαστε μικροί: *Ζει στην Αγγλία αλλά γράφει τα βιβλία του στη μητρική του γλώσσα, που είναι τα ελληνικά.*

ο **μητροπολίτης** (του μητροπολίτη, των μητροπολιτών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): στην ορθόδοξη χριστιανική εκκλησία, μητροπολίτης είναι ο ιερέας που είναι ανώτερος σε μία περιοχή, τη μητρόπολη: *Το γάμο της στην εκκλησία τον έκανε ο μητροπολίτης Ξάνθης.*

το **μηχανάκι** ΟΥΣ.: το μηχανάκι είναι η μικρή μοτοσικλέτα: *Πηγαίνει πιο γρήγορα στη δουλειά με το μηχανάκι.*

⚠ Η λέξη μηχανάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **μηχανή** (της μηχανής, των μηχανών) ΟΥΣ.:

1. μηχανή λέμε κάθε αντικείμενο που λειτουργεί με ηλεκτρισμό ή άλλα καύσιμα και έχει φτιαχτεί για να διευκολύνει τη ζωή του ανθρώπου (= μηχανήμα): *Τα σύγχρονα εργοστάσια είναι εξοπλισμένα με αυτόματες μηχανές. / Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής είναι μια μηχανή που εκτελεί μαθηματικές και λογικές εργασίες.*

2. μηχανή λέμε το μέρος του αυτοκινήτου, αεροπλάνου κτλ. που το κάνει να κινείται (= κινητήρας): *Έσβησε τη μηχανή του αυτοκινήτου και με περίμενε. / Έπαθε βλάβη μία από τις μηχανές του αεροπλάνου.*

3. μηχανή λέμε αλλιώς τη μοτοσικλέτα: *Όταν οδηγεί μηχανή, φοράει πάντα κράνος.*

4. μηχανή λέμε το πρώτο βαγόνι του τρένου που σέρνει τα υπόλοιπα: *Η μηχανή του τρένου μπορεί να ταξιδέψει ακόμα και μόνη της, χωρίς τα βαγόνια.*

5. μηχανή λέμε τον άνθρωπο που δουλεύει ασταμάτητα: *Κουράστηκε να δουλεύει σαν μηχανή από το πρωί ως το βράδυ!*

το **μηχάνημα** (του μηχανήματος, των μηχανημάτων) ΟΥΣ.: το μηχάνημα είναι η μηχανή που βοηθάει τους ανθρώπους να κάνουν πιο εύκολα ορισμένες δουλειές (= μηχανή): *Βγάζει φωτοτυπίες στο φωτοαντιγραφικό μηχάνημα.*

ο **μηχανικός, η μηχανικός** (του/της μηχανικού, των μηχανικών) ΟΥΣ.: ο μηχανικός είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να σχεδιάζει, να κατασκευάζει ή να επισκευάζει μηχανήματα: *Θέλει να γίνει μηχανικός αεροπλάνων. / Είναι πολλά χρόνια μηχανικός σε εμπορικά πλοία.*

ο **μηχανικός, η μηχανική, το μηχανικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι μηχανικό, έχει σχέση με τις μηχανές: *Η πτώση του αεροπλάνου οφείλεται σε μηχανική βλάβη.*

2. μια μηχανική πράξη ή λειτουργία γίνεται αυτόματα, χωρίς να τη σκεφτούμε (= αυτόματος): *Κολλούσε γρήγορα τις ετικέτες στα μπουκάλια με κινήσεις σχεδόν μηχανικές.*

ο **μηχανισμός** (του μηχανισμού, των μηχανισμών) ΟΥΣ.: ο μηχανισμός είναι ένα μηχανήμα ή μέρος ενός μηχανήματος: *Το ρολόι μου σταμάτησε, γιατί χάλασε ο μηχανισμός του. / Χάλασε ο μηχανισμός και δεν ανοίγουν οι πόρτες του αυτοκινήτου.*

ο **μηχανοδηγός** (του μηχανοδηγού, των μηχανοδηγών) ΟΥΣ.: ο μηχανοδηγός είναι ο οδηγός της μηχανής του τρένου: *Το δυστύχημα αποδόθηκε σε λάθος του μηχανοδηγού.*

μια ζωή ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάτι που γίνεται από πολύ παλιά και συνεχίζεται μέχρι σήμερα: *Μια ζωή όλο τα ίδια ψέματα λέει!*

μια στάλα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάτι που είναι ή γίνεται πολύ λίγο: *Βάλε μου μια στάλα νερό. / Θα ξαπλώσω μια στάλα να ξεκουραστώ.*

μια σταλιά ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον ή για κάτι που έχει πολύ μικρό μέγεθος ή ηλικία: *Ήταν μια σταλιά άνθρωπος, αλλά στη μάχη ήταν γενναίος. (= μικροκαμωμένος) / Έπαιζε μπάλα από τότε που ήταν μια σταλιά παιδί. (= μικρός)*

μια φορά κι έναν καιρό ΕΚΦΡ.: με την έκφραση αυτή αρχίζουν τα παραμύθια για να δείξουν ότι κάτι έγινε πριν από πάρα πολλά χρόνια: *Μια φορά κι έναν καιρό ζούσε μια κοπέλα που την έλεγαν Σταχτοπούτα.*

μια χαρά ΕΚΦΡ.:

1. όταν λέμε ότι κάποιος είναι "μια χαρά", εννοούμε ότι είναι πολύ καλά: *Μου πέρασε ο πονοκέφαλος και τώρα είμαι μια χαρά!*

2. το λέμε για κάποιον που μας φαίνεται ότι δεν έχει κάτι περίεργο στην εμφάνιση ή στη συμπεριφορά του: *Μια χαρά παιδί είναι, γιατί δε σου αρέσει;*

ο **μιγάς** (του μιγά, των μιγάδων) και ο **μιγάδας, η μιγάδα** (της μιγάδας) ΟΥΣ.: όταν κάποιος είναι μιγάς, οι γονείς του ανήκουν σε διαφορετικές φυλές, δηλαδή σε φυλές που έχουν διαφορετικό χρώμα: *Είναι μιγάς με πατέρα Άγγλο και μητέρα Κινέζα.*

ο **μίζερος, η μίζερη, το μίζερο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι μίζερο, μας κάνει να νιώθουμε δυσάρεστα, γιατί είναι φτωχικό ή άσχημο (= κακομοίρικός): *Ζει μόνη της, στριμωγμένη σ' ένα μίζερο δωματάκι.*

2. όταν κάποιος είναι μίζερος, δεν ευχαριστείται με τίποτα (= γκρινιάρης): *Μικρή, ήταν πολύ μίζερη στο φαγητό.*

το **μικιμάους** ουσ.: το μικιμάους είναι περιοδικό με ζωγραφισμένες εικόνες ή ταινία με κινούμενα σχέδια: *Το καλοκαίρι τα παιδιά διαβάζουν μικιμάους.* / *Βλέπουν μικιμάους στην τηλεόραση.*

△ Η λέξη μικιμάους δεν κλίνεται.

μικραίνω (μίκρυνα) ΡΗΜ.:

1. όταν μικραίνουμε κάτι, το κάνουμε πιο μικρό (≠ μεγάλωνω): *Έκανε εγχείριση για να μικρύνει τη μήτη της.* (= σμικρύνω) / *Με το αεροπλάνο μίκρυναν οι αποστάσεις στη γη.* (= ελαττώνω)

2. **μικραίνει** 3^ο πρ.: όταν κάτι μικραίνει, γίνεται ή φαίνεται πιο μικρό σε μέγεθος, διάρκεια ή ηλικία (≠ μεγάλωνει): *Το πουλόβερ μίκρυνε με το πλύσιμο.* / *Το χειμώνα οι ημέρες μικραίνουν.*

3. **μικραίνει** 3^ο πρ.: όταν κάτι με μικραίνει, με κάνει να φαίνομαι πιο μικρός σε ηλικία: *Τα κοντά μαλλιά τη μικραίνουν.*

οι **μικρές αγγελίες** ουσ.: οι μικρές αγγελίες είναι το κομμάτι σε μια εφημερίδα όπου βρίσκονται μαζεμένες όλες οι αγγελίες: *Διαβάζει κάθε μέρα τις μικρές αγγελίες γιατί ψάχνει για δουλειά.*

το **μικρό όνομα** και το **μικρό** ουσ.: το μικρό όνομα κάποιου είναι το προσωπικό του όνομα, που του το δίνουν όταν γεννιέται ή όταν βαφτίζεται (≠ επώνυμο): *Το μικρό του όνομα είναι Κωνσταντίνος.*

το **μικρόβιο** (του μικροβίου, των μικροβίων) ουσ.: το μικρόβιο είναι ένας πολύ μικρός οργανισμός που προκαλεί αρρώστιες στους ανθρώπους και στα ζώα: *Έπαθε μόλυνση από κάποιο μικρόβιο.*

ο **μικροκαμωμένος**, η **μικροκαμωμένη**, το **μικροκαμωμένο** επιθ.: όταν κάποιος είναι μικροκαμωμένος, είναι κοντός και αδύνατος (= μικρόσωμος ≠ μεγαλόσωμος): *Γνώρισε μια μικροκαμωμένη νεαρή Κινέζα.*

ο **μικρός**, η **μικρή**, το **μικρό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι μικρό, έχει μέγεθος, ποσότητα, αριθμό, διάρκεια κτλ. λιγότερο από το κανονικό ή από άλλους (≠ μεγάλος): *Ζουν σε ένα μικρό διαμέρισμα.* (≠ ευρύχωρος) / *Περπάτησες τόσο μικρή απόσταση και κουράστηκες;* / *Πήρε μια μικρή αποζημίωση όταν τον απέλυσαν.* (= λίγος ≠ πολλός)

2. όταν κάτι είναι μικρό, δεν έχει πολλή δύναμη ή ένταση (≠ δυνατός, ισχυρός): *Ο σεισμός ήταν μικρός και δεν υπήρξαν θύματα ή ζημιές.*

3. όταν κάποιος είναι μικρός, είναι νεαρός στην ηλικία (= νέος ≠ ηλικιωμένος): *Μικρό παιδί.*

το **μικροσκόπιο** (του μικροσκοπίου, των μικροσκοπίων) ουσ.: το μικροσκόπιο είναι όργανο με ειδικό φακό που μας επιτρέπει να βλέπουμε τα πολύ μικρά πράγματα πολύ μεγαλύτερα: *Οι επιστήμονες παρατηρούν τα μικρόβια με το μικροσκόπιο.*

το **μικρόφωνο** (του μικρόφωνου, των μικρόφωνων) ουσ.: το μικρόφωνο είναι ειδική συσκευή που κάνει τους ήχους να ακούγονται πιο δυνατά ή βοηθάει να τους αντιγράψουμε σε κασέτα ή στον υπολογιστή: *Τραγουδούσε χωρίς μικρόφωνο και κανείς από το κοινό δεν την άκουγε.*

μιλάω/μιλώ (μίλησα), **μιλιέμαι** (μιλήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν μιλάει κάποιος, χρησιμοποιεί λόγια για να εκφράσει τις σκέψεις του (≠ σωπαίνω): *Μιλάει συνέχεια με τις φίλες της στο τηλέφωνο.* / *Σταμάτησε να μιλάει όταν με είδε να πλησιάζω.*

2. όταν μιλάει κάποιος μια γλώσσα, την ξέρει και τη χρησιμοποιεί: *Μιλάει τουρκικά.*

3. όταν κάποιος μιλάει μπροστά σε κόσμο, βγάζει λόγο: *Ο εκπρόσωπος των εργαζομένων θα μιλήσει στη συγκέντρωση.*

4. μιλάμε σε κάποιον σημαίνει ότι του λέμε κάποια πράγματα για να τα ακούσει: *Θα μιλήσει στον πατέρα του και θα βρουν κάποια λύση στο πρόβλημα.*

5. όταν μιλάμε με κάποιον, έχουμε κουβέντα μαζί του, του λέμε κάποια πράγματα και μας λέει και αυτός (= κουβεντιάζω, συζητάω): *Οι μαθητές μιλάνε με τους καθηγητές τους.*

6. μιλάμε για κάποιον ή για κάτι σημαίνει ότι το θέμα μας είναι αυτός ο άνθρωπος ή αυτό το πράγμα: *Μιλούσαν για το Δημήτρη.* (= λέω) / *Η ταινία μιλάει για το θέμα της μόλυνσης του περιβάλλοντος.* (= αναφέρομαι)

7. **μιλιέμαι** παθ.: όταν μιλιόμαστε με κάποιον, τότε δεν είμαστε μαλωμένοι: *Έχουν χρόνια που δε μιλιούνται τα αδέρφια μεταξύ τους.*

8. **μιλιέται** παθ. 3^ο πρ.: μια γλώσσα μιλιέται όταν κάποιος άνθρωπος τη χρησιμοποιούν: *Τα αγγλικά είναι διεθνής γλώσσα, μιλιούνται σε όλο τον κόσμο.*

ΕΚΦΡ. μαζί μιλάμε και χώρια καταλαβαίνομαστε, μιλάω στον τοίχο, ούτε μιλάει ούτε λαλάει

μιλάω στον τοίχο ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν δίνουμε συμβουλές ή οδηγίες σε κάποιον κι αυτός δείχνει να μην καταλαβαίνει ή να μη δίνει σημασία στα λόγια μας: *Είπα χίλιες φορές τα ίδια πράγματα και ήταν σαν να μιλούσα στον τοίχο.*

το **μίλι** (του μιλίου, των μιλίων) ουσ.: το μίλι είναι μονάδα για να μετράμε το μήκος μεγάλων αποστάσεων: *Ένα μίλι είναι ίσο με 1,6 χιλιόμετρα.*

η **μιλιά** (της μιλιάς) ουσ.: η μιλιά είναι ο ήχος που βγάζει ο άνθρωπος όταν μιλάει (= φωνή, λαλιά): *Πάσχιζε να δώσει στη μιλιά του τόνο χαρούμενο.* / *Έφυγε από το σπίτι χωρίς να πει μιλιά.*

△ Η λέξη μιλιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. δε βγάζω μιλιά

μιμούμαι (μιμήθηκα) ΡΗΜ.: όταν μιμούμαστε κάποιον, κάνουμε ό,τι κάνει κι αυτός, γιατί θέλουμε να του μοιάσουμε (= αντιγράψω): *Το ρομπότ μιμείται τις ανθρώπινες κινήσεις.* / *Τα*

μικρά παιδιά μιμούνται στα παιχνίδια τους τους μεγάλους.

το **μίνι** ουσ.: το μίνι είναι η κοντή φούστα, που δε σκεπάζει τα γόνατα: *Της πάνε τα μίνι γιατί έχει λεπτά και ψηλά πόδια.*

△ Η λέξη μίνι δεν κλίνεται.

ο **μίνι**, η **μίνι**, το **μίνι** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μίνι, είναι πολύ μικρό: *Πέρασαν δυο νεαρά κορίτσια με μίνι φούστες. / Έδωσε μία μίνι συνέντευξη στην τηλεόραση. (= σύντομος)*

△ Το επίθετο μίνι είναι άκλιτο.

το **μίζερ** ουσ.: το μίζερ είναι η ηλεκτρική συσκευή με την οποία ανακατεύουμε ή χτυπάμε διάφορα υλικά όταν φτιάχνουμε γλυκά ή φαγητά: *Πρώτα χτυπάμε τα αυγά με τη ζάχαρη με το μίζερ και μετά ρίχνουμε τη σοκολάτα.*

△ Η λέξη μίζερ δεν κλίνεται.

το **μιούζικαλ** ουσ.: το μιούζικαλ είναι έργο στο θέατρο ή στον κινηματογράφο, στο οποίο η ιστορία παρουσιάζεται με μουσική, χορό και τραγούδια

△ Η λέξη μιούζικαλ δεν κλίνεται.

μισανοίγω (μισάνοιξα, μισανοιγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μισανοίγουμε κάτι, το ανοίγουμε λίγο: *Μισάνοιξε την κουρτίνα και κοίταξε έξω. / Μισάνοιξε τα μάτια, την τύφλωσε το φως και τα ξανάκλεισε.*

2. **μισανοίγει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μισανοίγει, ανοίγει λίγο: *Φύσηξε αέρας και το παράθυρο μισάνοιξε.*

το **μισάωρο** (του μισάωρου, των μισάωρων) ουσ.: ένα μισάωρο είναι η μισή ώρα (= ημίωρο): *Θα περάσω να σε πάρω από το σπίτι σου σε κανένα μισάωρο.*

ο **μισθός** (του μισθού, των μισθών) ουσ.: ο μισθός είναι τα χρήματα που πληρώνεται κάθε μήνα ένας εργαζόμενος (= πληρωμή): *Οι εργαζόμενοι ζητούν αυξήσεις στους μισθούς τους.*

ο **μισός**, η **μισή**, το **μισό** ΕΠΙΘ.:

1. ένα πράγμα, ποσό κτλ. είναι μισό όταν του λείπει άλλο ένα ίσο κομμάτι: *Έφαγε τη μισή πίτσα μόνος του. (≠ ολόκληρος) / Θα έρθει σε μισή ώρα. / Αγόρασε εισιτήρια στη μισή τιμή.*

2. κάτι είναι μισό όταν δεν έχει τελειώσει ή όταν του λείπουν κάποια κομμάτια ή μέρη (= ανολοκλήρωτος): *Σηκώθηκε και έφυγε και άφησε τη δουλειά μισή.*

ΕΚΦΡ. κοιτάζω με μισό μάτι, μένω ο μισός

το **μισός** (του μίσους) ουσ.: όταν νιώθουμε μίσος για κάποιον, τον αντιπαθούμε πάρα πολύ και θέλουμε να πάθει κακό (= εχθρότητα ≠ αγάπη): *Το βλέμμα της ήταν γεμάτο μίσος και ορκίστηκε ότι κάποτε θα τον εκδικηθεί.*

△ Η λέξη μίσος δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

μισοτιμής ΕΠΙΡΡ.: όταν αγοράζουμε κάτι μισοτιμής, το αγοράζουμε πολύ φτηνά, στη μισή τιμή από αυτή που έχει κανονικά: *Στις εκπτώσεις μπορείς να αγοράσεις ρούχα μισοτιμής.*

το **μισοφέγγαρο** (του μισοφέγγαρου, των μισοφέγγαρων) ουσ.:

1. μισοφέγγαρο λέμε το φεγγάρι όταν δε φαίνεται ολόκληρο από τη Γη (≠ πανσέληνος)

2. μισοφέγγαρο λέμε καθετί που έχει αυτό το σχήμα (= ημισέληνος): *Το μισοφέγγαρο είναι το σύμβολο του Ισλάμ.*

ο **μίσχος** (του μίσχου, των μίσχων) ουσ.: ο μίσχος είναι το λεπτό μέρος του φυτού που ενώνει τα φύλλα με το βλαστό (= κοτσάνι): *Το βαμβάκι έχει μεγάλα φύλλα και μακρύ μίσχο.*

μισώ (μισήσα), **μισούμαι/μισιέμαι** (μισήθηκα, μισημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μισούμε κάποιον, νιώθουμε μίσος για αυτόν (= εχθρεύομαι ≠ αγαπάω): *Μισεί το δολοφόνο του γιου της. / Αγαπήθηκε και μισήθηκε όσο κανένας άλλος πολιτικός.*

2. όταν μισούμε κάτι, δε μας αρέσει καθόλου, το βρίσκουμε δυσάρεστο (= αντιπαθώ, απεχθάνομαι): *Μισεί το ψέμα.*

3. **μισούμαι/μισιέμαι** ΠΑΘ.: όταν μισόμαστε με κάποιον, νιώθουμε μίσος και αντιπάθεια ο ένας για τον άλλο (≠ αγαπιέμαι): *Είναι εχθροί και μισούνται θανάσιμα.*

το **μνημείο** (του μνημείου, των μνημείων) ουσ.:

1. μνημείο είναι καθετί που φτιάχνεται για να μας θυμίζει κάποιο σημαντικό πρόσωπο ή γεγονός: *Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κατέθεσε στεφάνι στο μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη.*

2. μνημείο είναι ένα κτίριο ή άλλη κατασκευή που παρουσιάζει ιστορικό, αρχαιολογικό κτλ. ενδιαφέρον: *Επισκεφτήκαμε τα σπουδαιότερα μνημεία της πόλης.*

3. μνημείο λέμε ένα έργο τέχνης που είναι πολύ αξιόλογο και σημαντικό: *Το έργο "Πόλεμος και Ειρήνη" του Τολστόι είναι ένα μνημείο της ρώσικης λογοτεχνίας.*

η **μνήμη** (της μνήμης) ουσ.:

1. η μνήμη είναι η ικανότητα να θυμόμαστε πρόσωπα, πράγματα κτλ. (= μνημονικό ≠ αμνησία): *Όσο περνάνε τα χρόνια τόσο χειροτερεύει η μνήμη του.*

2. μνήμη είναι καθετί που θυμόμαστε (= ανάμνηση): *Δεν έχει πολλές μνήμες από τα παιδικά του χρόνια.*

3. (ΠΛΗΡΟΦ.) στην πληροφορική, η μνήμη είναι το μέρος του υπολογιστή όπου αποθηκεύονται πληροφορίες, προγράμματα κτλ.: *Ο δίσκος του υπολογιστή μου έχει μνήμη 500 Mb.*

△ Η λέξη μνήμη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. φέρνω στη μνήμη μου

το **μνημόσυνο** (του μνημόσυνου, των μνημόσυνων) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): στη χριστιανική θρησκεία, μνημόσυνο είναι η τελετή που γίνεται στην εκκλησία σαράντα ημέρες ή ένα χρόνο μετά το θάνατο κάποιου: *Πήγαν όλοι στο μνημόσυνο του φίλου τους.*

ο **μοβ**, η **μοβ**, το **μοβ** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μοβ, έχει το χρώμα του μενεξέ (= μενεξεδής): *Φύτουμε στον κήπο της μοβ ορτανσίες.*

△ Η λέξη μοβ δεν κλίνεται.

το **μοβ** ουσ.: το μοβ είναι το χρώμα του μενεξέ (= μενεξεδί): *Το μοβ είναι το χρώμα του πένθους.*

△ Η λέξη μοβ δεν κλίνεται.

η **μόδα** (της μόδας) ουσ.: μόδα είναι ο τρόπος που ακολουθούν στο ντύσιμο, στο χτένισμα κτλ. οι περισσότεροι άνθρωποι σε μια ορισμένη εποχή: *Η αντρική μόδα αλλάζει με πιο αργούς ρυθμούς από τη γυναικεία. / Στη δεκαετία του '70 ήταν μόδα τα μεγάλα και φαρδιά γυαλιά ηλίου.*

△ Η λέξη μόδα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. είναι στη μόδα

η **μοδίστρα** (της μοδίστρας, των μοδιστρών) ουσ.: η μοδίστρα είναι αυτή που ράβει ρούχα για γυναίκες (= ράφτρα): *Πήγα τη φούστα στη μοδίστρα για να την κοντύνει.*

μοιάζω (έμοιασα) ΡΗΜ.:

1. όταν μοιάζουμε με κάποιον άλλο, έχουμε τα ίδια χαρακτηριστικά με αυτόν ($\neq$ διαφέρω): *Μοιάζει της μητέρας της στα μάτια και στο χαμόγελο. / Έμοιαζε πολύ με τον παππού του. / Τα δίδυμα, αν και μοιάζουν πολύ, έχει το καθένα τη δική του προσωπικότητα.*

2. κάποιος ή κάτι μοιάζει με κάτι άλλο όταν φαίνεται σαν να είναι αυτό (= δείχνω): *Μοιάζει πιο μεγάλος από την ηλικία του.*

η **μοίρα** (της μοίρας, των μοιρών) ουσ.:

1. η μοίρα είναι η δύναμη που κάποιος άνθρωπος πιστεύουν ότι αποφασίζει για όλα όσα γίνονται στη ζωή μας και κανένας δεν μπορεί να την αλλάξει (= πεπρωμένο, τύχη): *Φταίει η κακή του η μοίρα για όλα του συμβαίνουν.*

2. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, η μοίρα είναι η μονάδα για να μετράμε τις γωνίες των σχημάτων και τα τόξα των κύκλων: *Η ορθή γωνία είναι ενενήντα μοιρών.*

3. (ΣΤΡΑΤ.) η μοίρα είναι μεγάλη ομάδα στρατιωτών στο στρατό, την αεροπορία ή το ναυτικό: *Υπηρέτησαν φαντάροι στην τέταρτη μοίρα του πεζικού.*

ΕΚΦΡ. δεν έχω στον ήλιο μοίρα, κλαίω τη μοίρα μου

μοιράζω (μοίρασα), **μοιράζομαι** (μοιράστηκα, μοιρασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μοιράζουμε κάτι, το χωρίζουμε σε κομμάτια: *Μοίρασε το μπιφτέκι στα δύο για να το φάμε μαζί.*

2. όταν μοιράζουμε κάτι σε κάποιον, το χωρίζουμε σε κομμάτια και δίνουμε σε καθέναν από ένα: *Μοίρασαν βιβλία και άλλα δώρα στα παιδιά. / Μας μοίρασε το φαγητό στα πιάτα.*

3. μοιράζομαι ΠΑΘ.: όταν μοιράζομαι κάτι με κάποιον, χωρίζουμε κάτι σε κομμάτια και παίρνει ο καθένας το δικό του: *Συνεργάστηκαν και στο τέλος μοιράστηκαν τα κέρδη.*

η **μοιρασιά** (της μοιρασιάς) ουσ.: μοιρασιά είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν μοιράζει κάτι (=

μοίρασμα): *Ο πατέρας μου έκανε δίκαιη μοιρασιά της περιουσίας του.*

△ Η λέξη μοιρασιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μοιρογνωμόνιο** (του μοιρογνωμόνιου, των μοιρογνωμόνιων) ουσ.: το μοιρογνωμόνιο είναι όργανο της γεωμετρίας με σχήμα μισού κύκλου, που το χρησιμοποιούμε για να μετράμε τις γωνίες των σχημάτων: *Τα τόξα του κύκλου μετρώνται με το μοιρογνωμόνιο.*

το **μοιρολόγι** ουσ. ⇒ **μοιρολόι**

το **μοιρολόι** (του μοιρολογιού, των μοιρολογιών) και το **μοιρολόγι** ουσ.: το μοιρολόι είναι το τραγούδι που λένε στο νεκρό για να τον θρηνήσουν (= θρήνος): *Πάνω από το φέρετρο οι γυναίκες άρχισαν το μοιρολόι. / Τα μανιάνια μοιρολόγια είναι γνωστά σε όλη την Ελλάδα.*

η **μοκέτα** (της μοκέτας, των μοκετών) ουσ.: η μοκέτα είναι ένα είδος χαλιού που σκεπάζει το πάτωμα από τη μια άκρη ως την άλλη: *Έστρωσαν μάλλινη μοκέτα στο δωμάτιο του παιδιού, για να είναι πιο ζεστό.*

μόλις ΕΠΙΡΡ.:

1. φανερώνει ότι κάτι έγινε πριν από πολύ λίγο: *Μόλις μπήκα, ούτε τα παπούτσια μου δεν πρόλαβα να βγάλω.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι γίνεται με δυσκολία: *Το τρένο φεύγει, τρέξτε, μόλις που προλαβαίνετε.*

μόλις ΣΥΝΔ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι γίνεται πριν από κάτι άλλο: *Μόλις τον είδαν, όρμησαν στην αγκαλιά του.*

μόλις και μετά βίας ΕΚΦΡ.: όταν κάτι γίνεται μόλις και μετά βίας, γίνεται με μεγάλη δυσκολία: *Μόλις και μετά βίας κατάφερε να περάσει την τάξη.*

μολονότι ΣΥΝΔ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι έρχεται σε αντίθεση με κάτι άλλο (= παρόλο που): *Δεν κατάφερε να λύσει την άσκηση, μολονότι του την εξήγησα δύο φορές.*

ο **μόλος** (του μόλου, των μόλων) ουσ.: ο μόλος είναι μια στενόμακρη κατασκευή από τσιμέντο που χρησιμοποιείται για να μπορούν να δένουν εκεί τα πλοία και να ανεβαίνουν και να κατεβαίνουν οι επιβάτες (= προβλήτα): *Το πλοίο πήγε στο λιμάνι και ξεφόρτωσε στο μόλο.*

το **μολύβι** (του μολυβιού, των μολυβιών) ουσ.:

1. το μολύβι είναι ένα λεπτό και μακρύ ξύλινο αντικείμενο που το χρησιμοποιούμε για να γράφουμε ή για να ζωγραφίζουμε πάνω σε χαρτί: *Αν είναι γραμμένο με μολύβι, σβήνεται εύκολα. / Έσπασε η μύτη του μολυβιού μου.*

2. μολύβι λέμε και το ειδικό χρωματιστό μολύβι που χρησιμοποιούν οι γυναίκες για να βάζονται: *Αγόρασε ένα καφέ μολύβι ματιών.*

η **μόλυνση** (της μόλυνσης, των μολύνσεων) ουσ.:

1. η μόλυνση είναι η αρρώστια ή άλλη ενόχληση που προκαλείται στον οργανισμό μας από μικρόβια: *Καθάρισε την πληγή για να μην πάθει μόλυνση. / Οι μολύνσεις των αυτιών είναι πολύ συχνές στα μικρά παιδιά.*
2. η μόλυνση είναι η καταστροφή του εδάφους, του αέρα, της θάλασσας κτλ. από επικίνδυνες ουσίες για την υγεία μας (= ρύπανση): *Η μόλυνση της ατμόσφαιρας από τα καυσαέρια.*

η **μονάδα** (της μονάδα, των μονάδων) ουσ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) η μονάδα είναι ο μικρότερος ακέραιος αριθμός, το 1: *Ο αριθμός 15 αποτελείται από μία δεκάδα και πέντε μονάδες.*
2. μονάδα λέμε κάθε σταθερό μέγεθος που χρησιμοποιούμε για να μετράμε κάτι, όπως το μήκος, το βάρος, τη θερμοκρασία κτλ.: *Το μέτρο είναι η μονάδα μέτρησης του μήκους.*
3. (ΣΤΡΑΤ.) στο στρατό, η μονάδα είναι το τμήμα του στρατού που έχει δική του διοίκηση: *Κάνει τη στρατιωτική του θητεία σε μονάδα του πεζικού.*

ο **μοναδικός**, η **μοναδική**, το **μοναδικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι μοναδικό, υπάρχει μόνον αυτό και κανένα άλλο: *Έχουν ένα και μοναδικό παιδί.*
2. όταν ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι μοναδικό, είναι πάρα πολύ καλό και δε μοιάζει με κανένα άλλο (= ασύγκριτος, άφθαστος): *Απολαύσαμε ένα μοναδικό θέαμα. / Είναι μοναδική όταν τραγουδάει.*

η **μοναξιά** (της μοναξιάς, των μοναξιών) ουσ.:

1. η μοναξιά είναι η κατάσταση στην οποία βρίσκεται κάποιος όταν είναι μόνος του, χωρίς φίλους ή χωρίς επικοινωνία με άλλους ανθρώπους (= απομόνωση, μοναχικότητα): *Προτιμάει τη μοναξιά από τις κοσμικές συγκεντρώσεις.*
2. η μοναξιά είναι η δυστυχία που νιώθει κάποιος όταν βρίσκεται σε αυτή την κατάσταση: *Νιώθει μεγάλη μοναξιά μακριά από τους φίλους και την οικογένειά του.*

η **μοναρχία** (της μοναρχίας, των μοναρχιών) ουσ.: μοναρχία είναι το πολίτευμα που έχει ένα κράτος όταν κυβερνάει ένα μόνο πρόσωπο, ο μονάρχης, που είναι βασιλιάς ή αυτοκράτορας: *Στο πολίτευμα της μοναρχίας διοικεί ο ένας και όχι ο λαός όπως στη δημοκρατία.*

το **μοναστήρι** (του μοναστηριού, των μοναστηριών) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): το μοναστήρι είναι το κτίριο ή τα κτίρια όπου ζουν καλόγεροι και καλόγριες: *Στο Άγιο Όρος υπάρχουν πολλά και διαφορετικά μοναστήρια στα οποία ζουν μόνο καλόγεροι.*

ο **μοναχικός**, η **μοναχική**, το **μοναχικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας άνθρωπος είναι μοναχικός, ζει μόνος του ή του αρέσει η μοναξιά: *Ο παππούς ήταν ένας μοναχικός άνθρωπος που ζούσε απομονωμένος στο κτήμα του.*
2. όταν ένας τόπος είναι μοναχικός, βρίσκεται μακριά από τους ανθρώπους: *Μετά από πολύ*

περπάτημα βρήκαμε καταφύγιο σε μια μοναχική καλύβα μέσα στο δάσος.

ο **μοναχογιός** (του μοναχογιού, των μοναχογιών) ουσ.: μοναχογιός είναι το μοναδικό αγόρι ή το μοναδικό παιδί μιας οικογένειας: *Έχουν τρεις κόρες κι έναν μοναχογιό.*

η **μοναχοκόρη** (της μοναχοκόρης) ουσ.: η μοναχοκόρη είναι η μοναδική κόρη ή το μοναδικό παιδί μιας οικογένειας: *Της έχουν αδυναμία γιατί είναι μοναχοκόρη.*

⚠ Η λέξη μοναχοκόρη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **μοναχός**, η **μοναχή**, το **μοναχό** και ο **μονάχος**, η **μονάχη**, το **μονάχο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι μοναχός, δεν είναι μαζί με άλλους (= μόνος): *Έφυγαν όλοι, το σπίτι άδειασε, και έμεινε μονάχος.*
2. όταν κάποιος κάνει κάτι μοναχός του, το κάνει μόνος του, χωρίς τη βοήθεια κάποιου άλλου: *Δε μας χρειάζεται, τα καταφέρνει και μοναχός του.*

ο **μοναχός** (του μοναχού, των μοναχών), η **μοναχή** (της μοναχής) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): ο μοναχός είναι ο καλόγερος: *Είναι μοναχός στο Άγιο Όρος.*

η **μόνιμα** ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάποιος κάνει κάτι μόνιμα, το κάνει συνέχεια ή συχνά: *Έρχεται μόνιμα καθυστερημένη.*
2. όταν κάποιος μένει ή εργάζεται κάπου μόνιμα, μένει ή εργάζεται εκεί χωρίς χρονικό περιορισμό (≠ προσωρινά): *Εδώ και δυο χρόνια μένει μόνιμα στην Πάτρα.*

ο **μόνιμος**, η **μόνιμη**, το **μόνιμο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι μόνιμο, υπάρχει ή γίνεται για μεγάλο χρονικό διάστημα ή για πάντα (≠ προσωρινός): *Ψάχνει για μόνιμη δουλειά. / Δηλώστε τον τόπο της μόνιμης κατοικίας σας.*
2. όταν κάποιος είναι μόνιμος σε μια δουλειά, εργάζεται εκεί χωρίς χρονικό περιορισμό (≠ έκτακτος): *Ανήκει στο μόνιμο προσωπικό της εταιρείας.*

η **μόνο** και η **μόνον** ΕΠΙΡΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε ότι κάτι είναι πολύ λίγο: *Το μεσημέρι έφαγε μόνο μια σαλάτα.*
2. όταν λέμε μόνο εσύ, εννοούμε κανέναν άλλος εκτός από σένα: *Μόνον ένας μαθηματικός θα μπορούσε να λύσει μια τέτοια άσκηση. / Η ταινία είναι μόνο για ενήλικους.*

η **μόνο βουνό με βουνό δε σμίγει** ΕΚΦΡ.: το λέμε για δύο ανθρώπους που συναντιούνται απρόσμενα μετά από πολύ καιρό: *Μου είπαν ότι συναντήθηκαν το καλοκαίρι σε ένα ερημονήσι. Κοίτα, λοιπόν, μόνο βουνό με βουνό δε σμίγει!*

η **μονοκατοικία** (της μονοκατοικίας, των μονοκατοικιών) ουσ.: μονοκατοικία είναι το σπίτι που είναι χτισμένο χωριστά από τα άλλα και συνήθως μένει σε αυτό μία μόνο οικογένεια (≠

πολυκατοικία): *Οι παλιές μονοκατοικίες γκρεμίστηκαν και στη θέση τους χτίστηκαν πολυκατοικίες.*

η **μονομαχία** (της μονομαχίας, των μονομαχιών) ουσ.:

1. μονομαχία είναι η μάχη που γίνεται ανάμεσα σε δύο ανθρώπους οι οποίοι προσπαθούν με σπαθιά ή με πιστόλια να λύσουν τις διαφορές τους: *Η μονομαχία Έκτορα και Αχιλλέα στην Ιλιάδα.*

2. λέμε μονομαχία οποιαδήποτε διαμάχη ή καβγά ανάμεσα σε δύο πρόσωπα ή δύο ομάδες (= αναμέτρηση): *Όλη η χώρα παρακολούθησε τη μονομαχία των δύο εκλογικών αντιπάλων.*

μονομιás ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται μονομιás, γίνεται πολύ γρήγορα και ξαφνικά (= μεμιάς): *Μονομιás τα φώτα έσβησαν και η πόλη βυθίστηκε στο σκοτάδι.*

2. όταν κάνουμε κάτι μονομιás, το κάνουμε με μια κίνηση: *Παράγγειλε ένα καφέ και τον ήπιε μονομιás. (= μονορούφι)*

το **μονοπάτι** (του μονοπατιού, των μονοπατιών) ουσ.: το μονοπάτι είναι ο μικρός και στενός δρόμος στην εξοχή, που δεν έχει άσφαλτο: *Πήραμε το μονοπάτι και φτάσαμε πιο γρήγορα στο καταφύγιο.*

ο **μονός**, η **μονή**, το **μόνο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι μονό, αποτελείται από ένα μέρος και όχι από περισσότερα ($\neq$ διπλός): *Το μονό σκοινί δεν είναι αρκετά γερό για ν' αντέξει τόσο βάρος.*

2. όταν ένα κρεβάτι ή κάτι άλλο είναι μονό, χωράει μόνον ένα άτομο ($\neq$ διπλός): *Αγόρασε ένα πάπλωμα για μονό κρεβάτι.*

ο **μόνος**, η **μόνη**, το **μόνο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι μόνος, δεν είναι μαζί με άλλους: *Ζει μόνος σ' ένα τεράστιο σπίτι.*

2. **μόνος μου, μόνη μου, μόνο μου:** όταν κάποιος κάνει κάτι μόνος του, το κάνει χωρίς τη βοήθεια κάποιου άλλου: *Μόνη της ράβει τα ρούχα των παιδιών.*

3. ο **μόνος**, η **μόνη**, το **μόνο:** όταν ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι το μόνο, δεν υπάρχει κανένα άλλο σαν κι αυτό (= μοναδικός): *Είναι το μόνο αγόρι στην οικογένεια.*

ο **μονοσύλλαβος**, η **μονοσύλλαβη**, το **μονοσύλλαβο** ΕΠΙΘ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, μία λέξη είναι μονοσύλλαβη όταν έχει μία μόνο συλλαβή: *Οι αντωνυμίες "μου", "σου", "του" είναι μονοσύλλαβες.*

το **μονοτονικό** (του μονοτονικού, των μονοτονικών) ουσ.: το μονοτονικό είναι ο τρόπος να τονίζουμε τις λέξεις με ένα μόνο σημάδι όταν τις γράφουμε ($\neq$ πολυτονικό): *Σύμφωνα με το μονοτονικό, όλες οι λέξεις παίρνουν τόνο, εκτός από τις μονοσύλλαβες.*

ο **μονότονος**, η **μονότονη**, το **μονότονο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μονότονο, επαναλαμβάνεται σταθερά και μας κάνει να βαριόμαστε (= βαρε-

τός, πληκτικός): *Στο βάθος ακουγόταν η μονότονη βουή του δρόμου.*

ο **μονόχρωμος**, η **μονόχρωμη**, το **μονόχρωμο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μονόχρωμο, έχει ένα μόνο χρώμα ($\neq$ πολύχρωμος): *Το κάλυμμα είναι από χαρτί μονόχρωμο, χωρίς σχέδια ή ρίγες.*

ο **μονοψήφιος**, η **μονοψήφια**, το **μονοψήφιο** ΕΠΙΘ.: ένας αριθμός είναι μονοψήφιος όταν έχει μόνο ένα ψηφίο ($\neq$ πολυψήφιος): *Οι αριθμοί από το 1 ως το 9 είναι μονοψήφιοι, ενώ το 10 είναι διψήφιο.*

το **μοντέλο** (του μοντέλου, των μοντέλων) ουσ.:

1. μοντέλο είναι καθετί που είναι τόσο καλό, ώστε πρέπει να το μιμούμαστε (= πρότυπο, υπόδειγμα): *Η έκθεσή σου θα χρησιμοποιηθεί ως μοντέλο για τους άλλους μαθητές.*

2. μοντέλο λέμε κάποιον που κάθεται ακίνητος μπροστά σε ζωγάφο, φωτογάφο κτλ. για να τον ζωγραφίσει ή να τον φωτογραφίσει: *Ποζάρει ως γυμνό μοντέλο.*

3. το μοντέλο είναι αυτός που το επάγγελμα του είναι να δείχνει τα καινούρια ρούχα σε επιδείξεις μόδας (= манекέν): *Τα φορέματα του σχεδιαστή παρουσίασαν δύο διάσημα μοντέλα.*

4. μοντέλο λέμε μια σειρά από αυτοκίνητα ή συσκευές με τα ίδια χαρακτηριστικά που φτιάχνει μια εταιρεία: *Το αυτοκίνητό του δεν έχει κλιματισμό, γιατί είναι παλιό μοντέλο.*

ο **μοντέρνος**, η **μοντέρνα**, το **μοντέρνο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι μοντέρνο, γίνεται στη σημερινή εποχή ή έχει σχέση με αυτή (= σύγχρονος): *Είδαμε μια παράσταση μοντέρνου χορού. / Η ιατρική σήμερα ακολουθεί μοντέρνες μεθόδους θεραπείας.*

2. όταν κάποιος είναι μοντέρνος, έχει σύγχρονες ιδέες και τρόπους συμπεριφοράς (= προοδευτικός $\neq$ συντηρητικός): *Είναι μοντέρνοι άνθρωποι χωρίς προκαταλήψεις.*

3. όταν ένα ρούχο, ένα έπιπλο κτλ. είναι μοντέρνο, ακολουθεί τη μόδα ($\neq$ ντεμοντέ, παλιομοδίτικος): *Πήρε ένα παλτό σε μοντέρνα γραμμή.*

η **μορφή** (της μορφής, των μορφών) ουσ.:

1. η μορφή είναι το πώς φαίνεται ένας άνθρωπος ή ένα πράγμα: *Η Γη έχει τη μορφή σφαίρας. / Δε θα ξεχάσω ποτέ τη μορφή του.*

2. η μορφή είναι το είδος κάποιου πράγματος: *Μελετούν τις διαφορετικές μορφές με τις οποίες εκδηλώνεται η βία. / Ο ήλιος και ο άνεμος αποτελούν εναλλακτικές μορφές ενέργειας.*

ο **μορφωμένος**, η **μορφωμένη**, το **μορφωμένο** ΕΠΙΘ.: μορφωμένος είναι ο άνθρωπος που έχει μόρφωση, που έχει σπουδάσει (= σπουδασμένος $\neq$ αμόρφωτος): *Όλοι στην οικογένειά του είναι μορφωμένοι άνθρωποι.*

μορφώνω (μόρφωσα), **μορφώνομαι** (μορφώθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν μορφώνουμε κάποιον, του δίνουμε τις γνώσεις που χρειάζεται για να μάθει γράμματα

και να γίνει καλός επιστήμονας: *Ο ρόλος του καθηγητή δεν είναι μόνο να μορφώσει το μαθητή αλλά και να διαμορφώσει το χαρακτήρα του.*

2. μορφώνομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος μορφώνεται, πηγαίνει στο σχολείο ή στο πανεπιστήμιο και αποκτά γνώσεις: *Οι περισσότεροι γονείς θέλουν τα παιδιά τους να μορφωθούν καλύτερα από τους ίδιους.*

η **μόρφωση** (της μόρφωσης) ΟΥΣ.: η μόρφωση είναι το να είναι κάποιος μορφωμένος, να έχει σπουδάσει ($\neq$ αγραματοσύνη): *Όλοι οι πολίτες πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες για μόρφωση. (= γράμματα) / Η χώρα έχει χαμηλό επίπεδο μόρφωσης. (= παιδεία)*

⚠ Η λέξη μόρφωση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

μοσκοβολάω/μοσκοβολώ (μοσκοβόλησα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το μοσχοβολάω το **μοσχάρι** (του μοσχარიού, των μοσχαριών) ΟΥΣ.:

1. το μοσχάρι είναι το μικρό σε ηλικία βόδι: *Τα μοσχάρια σφάζονται μεταξύ πέντε και επτά μηνών.*

2. μοσχάρι λέμε το κρέας αυτού του ζώου, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Μαγείρεψε μοσχάρι κοκκινιστό στην κατσαρόλα.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε μοσχάρι το χοντρό άνθρωπο: *Πώς πάχυνε έτσι αυτό το παιδί, μοσχάρι έγινε!*

4. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε μοσχάρι το χαζό άνθρωπο: *Δεν καταλάβαινε τίποτα από όσα του έλεγα, και με κοιτούσε σαν μοσχάρι.*

ο **μοσχαρίσιος**, η **μοσχαρίσια**, το **μοσχαρίσιο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μοσχαρίσιο, έχει σχέση με το κρέας του μοσχარიού: *Οι μοσχαρίσιες μπριζόλες είναι πιο σκληρές από τις χοιρινές.*

μοσχοβολάω/μοσχοβολώ (μοσκοβόλησα) ΡΗΜ.: κάποιος ή κάτι μοσχοβολάει όταν βγάζει μια ευχάριστη μυρωδιά (= ευωδιάζω $\neq$ βρομάω): *Μοσχοβολάει ο κήπος μας την άνοιξη! / Τι άρωμα φοράς και μοσχοβολάς;*

το **μοσχοκάρυδο** (του μοσχοκάρυδου, των μοσχοκάρυδων) ΟΥΣ.: το μοσχοκάρυδο είναι μπαχαρικό με δυνατό άρωμα και κάπως γλυκιά γεύση, που το βάζουμε, συνήθως τριμμένο, σε γλυκά και φαγητά: *Έβαλα μοσχοκάρυδο στο κοκκινιστό για να νοστιμίσει.*

η **μοτοσικλέτα** (της μοτοσικλέτας, των μοτοσικλετών) ΟΥΣ.: η μοτοσικλέτα είναι μέσο συγκοινωνίας με δύο ρόδες και μηχανή (= μηχανή): *Η μοτοσικλέτα κινείται με βενζίνη.*

μου ανάβουν τα λαμπάκια ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ΟΙ νέοι συνήθως λένε ότι τους ανάβουν τα λαμπάκια όταν θέλουν να δείξουν ότι είναι πολύ εκνευρισμένοι: *Να, κάτι τέτοια μου λες και μου ανάβουν τα λαμπάκια!*

μου ανεβαίνει η πίεση ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν θυμώνουμε πάρα πολύ (= μου ανεβαίνει το αίμα στο κεφάλι): *Μου ανεβαίνει η πίεση κάθε φορά που βλέπω τα μούτρα του!*

μου ανεβαίνει το αίμα στο κεφάλι ΕΚΦΡ.: ΤΟ λέμε όταν θυμώνουμε πάρα πολύ (= εξοργίζομαι): *Κι όπως του ανέβηκε το αίμα στο κεφάλι απ' το θυμό, πήγε να τον χτυπήσει.*

μου ανοίγει η όρεξη ΕΚΦΡ.: όταν μου ανοίγει η όρεξη, αρχίζω να πεινάω ($\neq$ μου κόβεται η όρεξη): *Μύρισα τα παιδάκια και μου άνοιξε η όρεξη.*

μου βγαίνει από τη μύτη ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι μας βγαίνει από τη μύτη, δε μας δίνει την ευχαρίστηση που θα έπρεπε (= μου βγαίνει ξινό): *Αρρώστησε και της βγήκαν από τη μύτη οι διακοπές.*

μου βγαίνει η γλώσσα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ΤΟ λέμε όταν κουραζόμαστε πολύ: *Της βγήκε η γλώσσα να ανέβει την ανηφόρα.*

μου βγαίνει η πίστη ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν κουραζόμαστε πολύ για να κάνουμε κάτι (= μου βγαίνει η ψυχή, μου βγαίνει το λάδι): *Μου βγήκε η πίστη να καθαρίσω τόσες σκάλες!*

μου βγαίνει ο πάτος ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον όταν κουράζεται πάρα πολύ από την προσπάθεια να κάνει κάτι (= ξεπατώνομαι): *Της βγήκε ο πάτος να σιδερώνει τόσα πουκάμισα!*

μου βγαίνει το λάδι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν κουραζόμαστε πολύ για να κάνουμε κάτι (= μου βγαίνει η πίστη, μου βγαίνει η ψυχή): *Μπορεί να της βγήκε το λάδι αλλά στο τέλος νίκησε!*

μου γυαλίζει ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας γυαλίζει όταν μας εντυπωσιάζει: *Της γυάλισε κάποιος από την παρέα που εμείς τον έχουμε για καρπαζίες.*

μου γυρίζουν τ' άντερα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν κάποιος ή κάτι μας προκαλεί αηδία (= μου γυρίζει το στομάχι): *Μου γυρίζουν τ' άντερα όταν τον βλέπω αυτόν τον αντιπαθητικό.*

μου δίνει στα νεύρα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ή κάτι μας δίνει στα νεύρα, μας νευριάζει: *Μου δίνει στα νεύρα ο θόρυβος!*

μου έρχεται γάντι ΕΚΦΡ.: όταν ένα ρούχο μάς έρχεται γάντι, εφαρμόζει τέλεια στο σώμα μας: *Γάντι μού ήρθε το παντελόνι που μου δάνεισες.*

μου έρχεται κουτί ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι κάτι μας έρχεται κουτί, εννοούμε ότι μας βολεύει πολύ: *Κουτί μου ήρθε που πήγαμε εκδρομή, γιατί δεν είχα διαβάσει.*

μου κάθετα στο στομάχι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ΤΟ λέμε για κάποιον που δεν τον χωνεύουμε (= αντιπαθώ): *Δε θέλω ούτε να τον βλέπω, μου κάθετα στο στομάχι.*

μου κόβεται η ανάσα και **μου κόβεται η αναπνοή** ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι κόβεται η ανάσα μας, αναπνέουμε με δυσκολία, συνήθως από κούραση ή από φόβο: *Του 'δωσε μια γροθιά στο στομάχι και του κόπηκε η ανάσα.*

μου κόβεται η όρεξη ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν δεν έχω πια διάθεση για φαγητό ($\neq$ μου ανοίγει η όρεξη): *Μη φας γλυκό πριν από το φαγητό, γιατί θα σου κοπεί η όρεξη.*

μου κόβεται η χολή ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν τρομάζουμε πάρα πολύ (= παγώνει το αίμα μου, μου κόβεται το αίμα): *Μην πετιέσαι έτσι, παιδί μου, μου κόπηκε η χολή!*

μου κόβεται το αίμα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν τρομάζουμε πολύ (= μου κόβεται η χολή): *Μου κόπηκε το αίμα από την τρομάρα μου!*

μου κόβονται τα γόνατα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν είμαστε πολύ ταραγμένοι από φόβο ή από συγκίνηση: *Μου κόπηκαν τα γόνατα όταν τον αντίκρισα για πρώτη φορά.*

μου μαυρίζει την καρδιά ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ή κάτι μας μαυρίζει την καρδιά, μας προκαλεί μεγάλη λύπη ή στενοχώρια (= μου μαυρίζει την ψυχή): *Μου μαύρισε την καρδιά με αυτά που μου 'πε.*

μου πέφτει η μύτη ΕΚΦΡ.: όταν μας πέφτει η μύτη, καταδεχόμαστε να κάνουμε κάτι: *Καλά δε θα σου πέσει η μύτη αν μας μιλήσεις!*

μου σηκώνεται η τρίχα ΕΚΦΡ.: όταν μας σηκώνεται η τρίχα, ανατριχιάζουμε από φόβο ή αηδία: *Μου σηκώθηκε η τρίχα όταν μύρισα τη χαρακτηριστική μυρωδιά του νοσοκομείου.*

μου στρίβει ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που χάνει τα λογικά του: *Δε μένω μόνος κατακαλόκαιρο στην άδεια Αθήνα, θα μου στρίψει.*

μου τη βαράει ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. λέμε ότι κάτι ή κάποιος μας τη βαράει όταν μας εκνευρίζει πολύ (= μου τη δίνει): *Μου τη βαράει που το παίζει τόσο άνετη.*

2. όταν μας τη βαράει να κάνουμε κάτι, μας έρχεται εντελώς ξαφνικά η ιδέα να το κάνουμε: *Πού και πού του τη βαράει και πάει για ψάρεμα!*

μου τη βιδώνει ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάτι ή κάποιος μας τη βιδώνει όταν μας εκνευρίζει πολύ (= μου τη δίνει): *Μου τη βιδώνει να τον βλέπω να τεμπελιάζει και να μη με βοηθάει.*

μου τη δίνει ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος ή κάτι μας τη δίνει, μας εκνευρίζει πολύ (= μου τη βαράει): *Μου τη δίνει που βρέχει και θα χάσουμε τη βόλτα.*

μου τη σπάει ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι μας τη σπάει, μας ενοχλεί πάρα πολύ και μας εκνευρίζει (= μου τη δίνει): *Μου τη σπάει να τον βλέπω να διασκεδάζει όταν εγώ πρέπει να διαβάσω.*

μου τρέχουν τα σάλια ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν λιγουρεύομαι κάτι πολύ (= μου πέφτουν τα σάλια): *Όσο σκέφτομαι τη μακαρονάδα που έφαγες, μου τρέχουν τα σάλια.*

μου 'φεξε ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που του έτυχε κάτι καλό, χωρίς να το περιμένει: *Άντε, τυχεράκια, σου 'φεξε, θα πάρεις αύξηση.*

μου φεύγει το καφάσι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν κάτι μας προκαλεί μεγάλη έκπληξη ή θαυμασμό (= μου φεύγει το κεφάλι, παθαίνω πλάκα): *Μένει σε ένα φοβερό σπίτι, να σου φύγει το καφάσι!*

μου χαμογελάει η τύχη ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που αρχίζει να έχει τύχη: *Του χαμογέλασε η τύχη και κέρδισε τον πρώτο αριθμό του λαχείου.*

ο μουγγός, η μουγγή, το μουγγό ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι μουγγός, δεν έχει φωνή και δεν μπορεί να μιλήσει: *Γεννήθηκε μουγγός αλλά έμαθε να συνεννοείται με νοήματα.*

2. μουγγό λέμε κάποιον όταν είναι σιωπηλός και δε μιλάει (= αμίλητος): *Απάντησέ μου, μην κάθεται μουγγός!*

το μουγκρητό (του μουγκρητού, των μουγκρητών) ΟΥΣ.:

1. μουγκρητό είναι η φωνή που βγάζουν τα λιοντάρια και άλλα ζώα (= μουγκρισμα): *Το λιοντάρι έβγαλε ένα άγριο μουγκρητό.*

2. μουγκρητό λέμε κάθε ήχο που βγάζει ένας άνθρωπος, μια μηχανή κτλ. και μοιάζει με αυτή τη φωνή: *Μετά από μερικά μουγκρητά το αυτοκίνητο πήρε επιτέλους μπροστά.*

μουγκρίζω (μούγκρισα) ΡΗΜ.:

1. όταν μουγκρίζει ένα ζώο, βγάζει τον ήχο που κάνει ένα λιοντάρι: *Οι αγελάδες μούγκριζαν από ευχαρίστηση.*

2. λέμε ότι ένας άνθρωπος μουγκρίζει όταν βγάζει ένα δυνατό ήχο με κλειστό το στόμα, συνήθως από πόνο ή ευχαρίστηση (= βογκάω): *Μούγκρισε σαν να είχε χτυπηθεί από σφαίρα.*

3. **μουγκρίζει** 3^ο ΠΡ.: όταν λέμε ότι ένα μηχάνημα μουγκρίζει, εννοούμε ότι κάνει πολύ θόρυβο (= βογκάει): *Το αεροπλάνο μούγκριζε στην απογείωση.*

το μούγκρισμα (του μουγκρίσματος, των μουγκρισμάτων) ΟΥΣ.: το μουγκρητό: *Έβγαλε ένα μούγκρισμα σαν λιοντάρι.*

η μουλάρα (της μουλάρας) ΟΥΣ.:

1. η μουλάρα είναι το θηλυκό μουλάρι

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε μουλάρα μια γυναίκα που φέρεται με αγένεια, με αδιαφορία ή με αχαριστία: *Τι μουλάρα που είναι! Πέρασε από δίπλα μου κι έκανε ότι δε με είδε.*

⚠ Η λέξη μουλάρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το μουλάρι (του μουλαριού, των μουλαριών) ΟΥΣ.:

1. το μουλάρι είναι το ζώο που έχει για γονείς ένα άλογο και ένα γάιδαρο και χρησιμοποιείται για να μεταφέρει βαριά φορτία: *Φόρτωσε το μουλάρι με δύο σακιά σιτάρι για να τα ανεβάσει στην άλλη άκρη του χωριού.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε μουλάρι τον πεισματάρη άνθρωπο: *Είναι μουλάρι, δεν αλλάζει γνώμη με τίποτα!*

η μούντζα (της μούντζας) ΟΥΣ.: όταν δίνουμε μια μούντζα σε κάποιον, δείχνουμε την παλάμη

μας με ανοιχτά τα δάχτυλα προς το μέρος του, για να τον προσβάλουμε ή για να τον βρίσουμε (= φάσκελο): *Του έδωσε μια μούντζα επειδή την έβρισε.*

△ Η λέξη μούντζα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **μουτζούρα** (της μουτζούρας) ογσ.: η μουτζούρα είναι ο σκούρος λεκέδες που δημιουργείται συνήθως από μπογιά, μελάνι ή καπνό: *Συμπληρώστε καθαρά και χωρίς μουτζούρες το όνομά σας.*

△ Η λέξη μουτζούρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

μουτζουρώνω (μουτζουρώωσα), **μουτζουρώνομαι** (μουτζουρώθηκα, μουτζουρωμένος) ρημ.:

1. όταν μουτζουρώνουμε κάτι, το γεμίζουμε με μουτζούρες (= λερώνω ≠ καθαρίζω): *Μουτζουρώσε τα χέρια του με μακαδόρο. / Μη μουτζουρώνεις το τετράδιό σου!*

2. **μουτζουρώνομαι** παθ.: όταν κάποιος ή κάτι μουτζουρώνεται, γεμίζει με μουτζούρες (= λερώνομαι): *Μουτζουρώθηκε το μαντίλι μου από το κραγιόν.*

μουτζώνω (μούντζωσα), **μουτζώνομαι** (μουτζώθηκα, μουτζωμένος) ρημ.:

1. όταν μουτζώνουμε κάποιον, δείχνουμε την παλάμη μας με ανοιχτά τα δάχτυλα προς το μέρος του, για να τον προσβάλουμε ή για να τον βρίσουμε (= φασκελώνω): *Γύρισε αγανακτισμένος προς το μέρος του οδηγού που έτρεχε και τον μούντζωσε.*

2. **μουτζώνομαι** παθ.: όταν κάποιος μουτζώνεται, μουτζώνει τον εαυτό του, επειδή έκανε κάτι που τώρα το έχει μετανιώσει: *Μουτζώνεται που τους άφησε να τον πιάσουν κορόιδο.*

ο **μουρλός**, η **μουρλή**, το **μουρλό** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): μουρλό λέμε αλλιώς τον τρελό (= παλαβός, ζουρλός): *Έξω τριγυρίζει ένας μουρλός γέρος που βαραίει τα κουδούνια.*

μουρμουράω ρημ. ⇒ **μουρμουρίζω**

το **μουρμουρητό** (του μουρμουρητού, των μουρμουρητών) ογσ.:

1. το μουρμουρητό είναι ο ήχος που ακούγεται όταν ένα ή περισσότερα άτομα μιλάνε με χαμηλή φωνή: *Σταματήστε το μουρμουρητό, τους μάλωσε η δασκάλα.*

2. μουρμουρητό είναι τα λόγια που λέει και ξαναλέει κάποιος όταν γκρινιάζει για κάτι (= γκρινία, μουρμούρα): *Με τρέλανε με το μουρμουρητό του!*

3. ο ήχος που μοιάζει με το ανθρώπινο μουρμουρητό: *Αποκοιμήθηκε ακούγοντας το μουρμούρισμα της θάλασσας.*

μουρμουρίζω και **μουρμουράω/μουρμουρώω** (μουρμούρισα) ρημ.:

1. όταν κάποιος μουρμουρίζει κάτι, το λέει με χαμηλή φωνή και δεν μπορούμε να ακούσουμε τι λέει (= ψιθυρίζω ≠ φωνάζω): *Κάτι*

μουρμούρισε αλλά δεν κατάλαβα ακριβώς τι. / Μουρμουρίζει το ίδιο τραγούδι από το πρωί.

2. όταν κάποιος μουρμουρίζει, παραπονιέται συνεχώς για κάτι (= γκρινιάζω, διαμαρτύρομαι): *Μουρμουρίζει από το πρωί και δε με αφήνει να ησυχάσω.*

3. **μουρμουρίζει** 3^ο πρ.: μουρμουρίζει κάτι όταν βγάζει έναν ήχο σαν κι αυτό που βγάζουν οι άνθρωποι όταν μουρμουρίζουν: *Μουρμούριζε το ρυάκι.*

το **μουρμούρισμα** (του μουρμούρισματος, των μουρμούρισμάτων) ογσ.: μουρμούρισμα λέμε αλλιώς το μουρμουρητό: *Ακούστηκε ένας ήχος πιο δυνατός από μουρμούρισμα.*

το **μούρο** (του μούρου, των μούρων) ογσ.: το μούρο είναι ο μικρός καρπός της μουριάς, που αποτελείται από πολύ μικρά μπαλάκια και δεν έχει κουκούτσι: *Πήγαν στο δάσος και μάζεψαν μούρα.*

ο **μουσακάς** (του μουσακά, των μουσακάδων) ογσ.: ο μουσακάς είναι το φαγητό που ψήνεται στο φούρνο με μελιτζάνες, κιμά, πατάτες και άσπρη σάλτσα: *Ο μουσακάς είναι βαρύ φαγητό για το στομάχι.*

ο **μουσαμάς** (του μουσαμά, των μουσαμάδων) ογσ.: ο μουσαμάς είναι ένα αδιάβροχο ύφασμα που χρησιμοποιείται ως κάλυμμα, ως βάση στη ζωγραφική κτλ.: *Σκέπασε το τραπέζι της βεράντας με μουσαμά για να μη βραχεί. / Ζωγραφίζει πάνω σε μουσαμά.*

το **μουσείο** (του μουσείου, των μουσείων) ογσ.: το μουσείο είναι το κτίριο όπου φυλάγονται πολύτιμα ή σημαντικά αντικείμενα για να μπορούμε να τα βλέπουμε οι άνθρωποι: *Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο διοργανώνει πολλές εκθέσεις.*

το **μούσι** ογσ.:

1. το μούσι είναι το γένη που αφήνουν οι άντρες στο πιγούνι: *Όλοι οι ορθόδοξοι παπάδες έχουν μούσι. / Έχει μακριά μαλλιά και μούσια.*

2. **μούσια** ΠΛΗΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): μούσια λέμε την ψεύτικη ιστορία: *Είναι μούσια ό,τι σας είπε, μην τον πιστεύετε!*

△ Η λέξη μούσι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **μουσική** (της μουσικής, των μουσικών) ογσ.:

1. μουσική είναι ο συνδυασμός ευχάριστων ήχων που βγάζουν οι άνθρωποι όταν τραγουδάνε ή όταν παίζουν μουσικά όργανα: *Στα πάρτι βάζουμε μουσική και χορεύουμε. / Ακούει κλασική μουσική.*

2. μουσική είναι η τέχνη του να γράφει ή να παίζει κάποιος μουσική: *Σπουδάζει πιάνο και θεωρία της μουσικής στο ωδείο.*

3. μουσική λέμε το μουσικό έργο που έχει γράψει ένας συνθέτης: *Τη μουσική για τις ταινίες του Φελίνι έγραψε ο Νίνο Ρότα.*

4. μουσική είναι οι τόνες και τα άλλα σύμβολα που παριστάνουν τους ήχους ενός μουσικού

έργου: *Είναι αυτοδίδακτος μουσικός και δεν ξέρει να διαβάζει μουσική.*

το **μουσικό όργανο** ουσ.: το μουσικό όργανο είναι ένα αντικείμενο, όπως το πιάνο, η κιθάρα, το βιολί κτλ., με το οποίο μπορούμε να παίξουμε μουσική: *Στο ωδείο μαθαίνει δύο μουσικά όργανα, φλόουτο και πιάνο.*

ο **μουσικός**, η **μουσικός** (του/της μουσικού, των μουσικών) ουσ.: ο μουσικός είναι αυτός που γράφει ή παίζει μουσική: *Ο Μότσαρτ και ο Μπετόβεν ήταν πολύ σημαντικοί μουσικοί. (= συνθέτης) / Είναι μουσικός και παίζει ηλεκτρική κιθάρα.*

ο **μουσικός**, η **μουσική**, το **μουσικό** επιθ.:
1. όταν κάτι είναι μουσικό, έχει σχέση με τη μουσική: *Έπαιξε ένα δύσκολο μουσικό κομμάτι στο πιάνο. / Παίζει κιθάρα σε ένα ροκ μουσικό συγκρότημα.*

2. μουσικό είναι καθετί που περιλαμβάνει μουσική: *Ήταν μια ευχάριστη μουσική βραδιά.*

μούσκεμα επιπρ.: όταν κάποιος ή κάτι είναι μούσκεμα, είναι πολύ βρεγμένο (= λούτσα, μουσκέδι): *Τα ρούχα του ήταν μούσκεμα στον ιδρώτα. / Έριξε πάνω μου το νερό και με έκανε μούσκεμα.*

ΕΚΦΡ. τα κάνω μούσκεμα

μουσκεύω (μούσκεψα), **μουσκεύομαι** (μουσκεύτηκα, μουσκεμένος) ρημ.:

1. όταν μουσκεύουμε κάτι, ρίχνουμε πάνω του νερό ή άλλο υγρό ή το βουτάμε μέσα σε αυτό: *Ένα κύμα μούσκεψε τα παπούτσια. (= βρέχω) / Αφήστε το υπόλοιπο ψωμί να μουσκεύει στο γάλα. (= μουλιάζω)*

2. όταν κάποιος ή κάτι μουσκεύει ή μουσκεύεται, βρέχεται πάρα πολύ (≠ στεγνώνει): *Είχε μουσκεύει ολόκληρος από τον ιδρώτα. / Έπεσε σε μια λακκούβα με νερά και μουσκεύτηκε.*

το **μούσμουλο** (του μούσμολου, των μούσμουλων) ουσ.:

1. το μούσμουλο είναι ο μικρός καρπός της μουσμουλιάς, που έχει κίτρινο χρώμα, πολλά κουκούτσια και τρώγεται σαν φρούτο: *Τα μούσμουλα είναι καλοκαιρινά φρούτα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε μούσμουλο το μικρόσωμο και ανίκανο άνθρωπο: *Σιγά, μη μου πει εμένα το μούσμουλο τι πρέπει να κάνω!*

η **μουσούδα** (της μουσούδας, των μουσούδων) ουσ.: μουσούδα λέμε το κάτω μέρος του προσώπου των ζώων, εκεί όπου βρίσκεται η μύτη και το στόμα: *Η γάτα έχωσε τη μουσούδα της στο μπολ με το φαγητό.*

το **μουσούδι** (του μουσουδιού, των μουσουδιών) ουσ.: είναι ό,τι και η μουσούδα: *Το κουτάβι είχε ένα χαριτωμένο μουσούδι.*

ο **μουσουλμανικός**, η **μουσουλμανική**, το **μουσουλμανικό** επιθ.: όταν κάτι είναι μουσουλμανικό, έχει σχέση με τους μουσουλμάνους: *Το Ραμαζάνι είναι μουσουλμανική γιορτή.*

ο **μουσουλμανισμός** (του μουσουλμανισμού) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο μωαμεθανισμός

⚠ Η λέξη μουσουλμανισμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **μουσουλμάνος** (του μουσουλμάνου, των μουσουλμάνων), η **μουσουλμάνα** (της μουσουλμάνας) ουσ.+ΕΠΙΘ. (ΘΡΗΣΚ.): ο μουσουλμάνος είναι αυτός που πιστεύει στο μουσουλμανισμό (= μωαμεθανός): *Το Κοράνι είναι το ιερό βιβλίο των μουσουλμάνων.*

το **μουστάκι** (του μουστακιού, των μουστακιών) ουσ.:

1. μουστάκι είναι οι τρίχες που φυτρώνουν στο πάνω μέρος των χειλιών των αντρών: *Έγινε άντρας τώρα και θέλει ν' αφήσει και μουστάκι!*

2. μουστάκι είναι οι μακριές και σκληρές τρίχες που έχουν κάποια ζώα και ψάρια στο πρόσωπό τους και χρησιμεύουν για να αγγίζουν και να καταλαβαίνουν τα πράγματα γύρω τους: *Η γάτα έγλειψε το γάλα που είχε μείνει πάνω στα μουστάκια της.*

η **μουστάρδα** (της μουστάρδας) ουσ.: η μουστάρδα είναι μία σκούρα κίτρινη σάλτσα, κάπως καυτερή στη γεύση, που την τρώμε συνήθως με ψητό κρέας ή με λουκάνικα: *Άλειψε το ψητό αρνί με μουστάρδα.*

⚠ Η λέξη μουστάρδα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μούτρο** (του μούτρο, των μούτρων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. το μούτρο ή τα μούτρα κάποιου είναι το πρόσωπό του: *Του έριξε μια γροθιά στα μούτρα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) όταν λέμε για έναν άνθρωπο ότι είναι μούτρο, εννοούμε ότι είναι πονηρός και απατεώνας: *Πρόσεξε τον, γιατί είναι μεγάλο μούτρο και μπορεί να σου κάνει κακό!*

ΕΚΦΡ. κατεβάζω τα μούτρα, κρατάω μούτρα, ξινίζω τα μούτρα μου, πέφτω με τα μούτρα, ρίχνομαι με τα μούτρα, σπάω τα μούτρα μου, τρώω τα μούτρα μου

η **μούχλα** (της μούχλας) ουσ.:

1. μούχλα είναι η πρασινωπή ουσία που μυρίζει άσχημα και σχηματίζεται σαν λεκές πάνω σε τρόφιμα ή σε επιφάνειες από την υγρασία: *Το χαρτί είχε βραχεί αρκετά και άρχισε να αναπτύσσεται μούχλα. / Άνοιξε το παράθυρο να ξεμυρίσει το δωμάτιο από τη μούχλα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) μούχλα λέμε κάτι που θυμίζει πράγματα παλιά και ξεπερασμένα: *Αυτοί κάποτε ήταν επαναστάτες, τώρα όμως οι ιδέες τους μυρίζουν μούχλα.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε για κάποιον ότι είναι μούχλα όταν βαριέται να κάνει οτιδήποτε: *Σήκω να πάμε καμιά βόλτα, βρε μούχλα!*

⚠ Η λέξη μούχλα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **μοχλός** (του μοχλού, των μοχλών) ουσ.:

1. μοχλός είναι καθετί που κινείται γύρω από ένα σταθερό σημείο και μας βοηθάει να σηκώσουμε ένα βαρύ αντικείμενο: *Έβαλαν ένα ξύλο*

κάτω από το ψυγείο για να σχηματιστεί μοχλός και να το μετακινήσουν πιο εύκολα.

2. ο μοχλός είναι το μεταλλικό ραβδί που το πατάμε ή το τραβάμε για να βάλουμε σε λειτουργία μία μηχανή ή ένα μηχανήμα: *Ο οδηγός του τρένου τράβηξε το μοχλό και το τρένο σταμάτησε. / Τα αυτοκίνητα έχουν μοχλό ταχυτήτων.*

ο **μπαγιάτικος**, η **μπαγιάτικη**, το **μπαγιάτικο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν μια τροφή είναι μπαγιάτικη, έχει παλιώσει και έχει χάσει τη φρεσκάδα και τη νοστιμιά της ($\neq$ φρέσκος): *Το φαγητό είχε απαίσια γεύση, γιατί ήταν μπαγιάτικο και ξαναζεσταμένο. / Τα μαρούλια ήταν μπαγιάτικα και μαραμένα.*

2. όταν μια πληροφορία είναι μπαγιάτικη, είναι παλιά και δεν παρουσιάζει πια κανένα ενδιαφέρον ($\neq$ πρόσφατος): *Το νέο είναι μπαγιάτικο, το ξέραμε όλοι εδώ και μέρες!*

ο **μπαγλαμάς** (του μπαγλαμά, των μπαγλαμάδων) ΟΥΣ.: ο μπαγλαμάς είναι ένα μουσικό όργανο με χορδές που μοιάζει με μικρό μπουζούκι και χρησιμοποιείται στη λαϊκή και παραδοσιακή μουσική: *Έπαιξε ρεμπέτικα τραγούδια με τον μπαγλαμά του.*

η **μπάζα** (της μπάζας) ΟΥΣ.: η μπάζα είναι ένα μεγάλο ποσό χρημάτων που κερδίζει κάποιος, συνήθως με παράνομο τρόπο: *Έκαναν γερή μπάζα κλέβοντας κινητά τηλέφωνα.*

⚠ Η λέξη μπάζα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

τα **μπάζα** (των μπάζων) ΟΥΣ.: μπάζα είναι τα άχρηστα υλικά, όπως χρώμα, πέτρες, τούβλα, ξύλα κ.ά., που μαζεύονται όταν γκρεμίζουμε ένα κτίριο: *Απαγορεύεται να αφήνετε τα μπάζα στο πεζοδρόμιο.*

μπάζω (έμπασα, μπασμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν μπάζουμε κάποιον σε ένα χώρο, τον αφήνουμε να μπει (= βάζω): *Τον έμπασε στο σπίτι της από την πίσω πόρτα.*

2. λέμε ότι μπάζουμε κάποιον σε κάτι όταν του μαθαίνουμε όλα τα μυστικά σχετικά με αυτό (= εισάγω, μωύ): *Τον έμπασε από μικρό στα κόλπα της δουλειάς. / Τον έμπασε από νωρίς στην πολιτική.*

3. μπάζει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μπάζει, αφήνει τον αέρα ή το νερό να περνάει μέσα: *Το παράθυρο μπάζει, γι' αυτό κρυώνεις.*

4. μπάζει 3^ο ΠΡ.: όταν ένα ρούχο μπάζει, γίνεται πιο στενό ή πιο κοντό (= μπαίνει, μαζεύει): *Το πουλόβερ έμπασε με το πλύσιμο.*

μπαίνει στο πετσί μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάτι μου γίνεται συνήθεια: *Έχουν μπει στο πετσί του πια η πονηριά και η απάτη.*

μπαίνει το νερό στ' αυλάκι ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάτι έχει αρχίσει να παίρνει το δρόμο του, να λειτουργεί σωστά: *Σιγά σιγά μαθαίνει τη δουλειά. Έχει αρχίσει να μπαίνει το νερό στ' αυλάκι.*

μπαίνουν ψύλλοι στ' αυτιά μου ΕΚΦΡ.: όταν μπαίνουν ψύλλοι στ' αυτιά μας, αρχίζουμε να

έχουμε υποψίες για κάτι: *Μπήκαν ψύλλοι στ' αυτιά του ότι τον απατάει η γυναίκα του.*

μπαίνω (μπήκα) ΡΗΜ.:

1. όταν μπαίνουμε σε ένα χώρο, στη θάλασσα ή κάπου αλλού, είμαστε έξω από εκεί και πηγαίνουμε μέσα ($\neq$ βγαίνω): *Ο κλέφτης μπήκε στο σπίτι από το παράθυρο. / Ελάτε να μπούμε στη θάλασσα! / Μπήκε παράνομα στη χώρα.*

2. όταν μπαίνουμε σε ένα μέσο συγκοινωνίας, ταξιδεύουμε μέσα σε αυτό (= ανεβαίνω $\neq$ βγαίνω, κατεβαίνω): *Μπήκε στο λεωφορείο για Καβάλα.*

3. όταν μπαίνουμε στο πανεπιστήμιο, σε μια δουλειά κτλ., μας δέχονται να σπουδάσουμε ή να δουλέψουμε εκεί (= περνάω, εισάγομαι): *Μπήκε στο πολυτεχνείο.*

4. λέμε ότι μπαίνουμε στα είκοσι χρόνια όταν έχουμε αυτή την ηλικία (= γίνομαι, πατάω): *Μπήκε στα τριάντα και ακόμα να βρει δουλειά.*

5. μπαίνει 3^ο ΠΡ.: όταν ένα ρούχο ή ένα ύφασμα μπαίνει, γίνεται πιο μικρό ή πιο στενό (= μαζεύει): *Μπήκε το πουλόβερ στο πλύσιμο.*

6. μπαίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μπαίνει σε κάτι άλλο, μπορούμε να το βάλουμε μέσα σε αυτό (= χωράει): *Πάχυνα και δε μου μπαίνει η φούστα. / Το κλειδί δεν μπαίνει στη κλειδαρότρυπα.*

7. μπαίνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μπαίνει μια εποχή ή μια ημερομηνία όταν τότε αρχίζει ($\neq$ βγαίνει): *Μπήκε για τα καλά το καλοκαίρι. / Αύριο μπαίνει καινούριος μήνας.*

8. μου μπαίνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μας μπαίνει μια ιδέα ή μια σκέψη όταν την έχουμε συνέχεια στο μυαλό μας (= μου κολλάει): *Της μπήκε η ιδέα να εκδώσει ένα βιβλίο με συνταγές μαγειρικής.*

ΕΚΦΡ. μπαίνει στο πετσί μου, μπαίνει το νερό στ' αυλάκι, μπαίνουν ψύλλοι στ' αυτιά μου, μπαίνω μέσα, μπαίνω στα βάσανα, μπαίνω στη μέση, μπαίνω στο μάτι, μπαίνω στο νόημα, μπαίνω στον κόπο

μπαίνω μέσα ΕΚΦΡ.:

1. λέμε ότι κάποιος μπαίνει μέσα όταν τον βάζουν στη φυλακή (= φυλακίζομαι): *Θα μπει μέσα για δέκα χρόνια.*

2. όταν κάποιος ή μια επιχείρηση μπαίνει μέσα, δεν κερδίζει αρκετά χρήματα και έχει χρέη: *Μπήκε μέσα με το νέο μαγαζί.*

μπαίνω στα βάσανα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν αρχίζει μια δύσκολη περίοδος, με πολλές ταλαιπωρίες: *Αναγκάστηκε να δουλέψει από πολύ μικρός και να μπει από νωρίς στα βάσανα.*

μπαίνω στη μέση ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος μπαίνει στη μέση, παίρνει μέρος σε κάτι που δεν τον αφορά (= παρεμβαίνω): *Όταν είδε τον καβγά, μπήκε στη μέση για να τους χωρίσει.*

μπαίνω στο μάτι ΕΚΦΡ.: όταν μπαίνουμε στο μάτι κάποιου, κάνουμε επίτηδες κάτι για να ζηλέψει: *Αγόρασε καινούριο αμάξι για να μπει στο μάτι των συγχωριανών του.*

μπαίνω στο νόημα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος μπαίνει στο νόημα, αρχίζει να καταλαβαίνει κάτι καλά:

Μόλις διάβασα τους κανόνες του παιχνιδιού, μπήκα αμέσως στο νόημα.

μπαινώ στον κόπο ΕΚΦΡ.: μπαίνουμε στον κόπο να κάνουμε κάτι όταν δείχνουμε καλή διάθεση να το κάνουμε: *Ήταν ο μόνος που μπήκε στον κόπο να με βοηθήσει να μεταφέρω τις σακούλες.*

ο **μπακάλης** (του μπακάλη, των μπακάληδων), η **μπακάλισσα** (της μπακάλισσας) ΟΥΣ.:

1. ο μπακάλης είναι αυτός που έχει δικό του μπακάλικο (= παντοπώλης): *Αγόρασε από τον μπακάλη ένα κιλό ρεβίθια.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) μπακάλη λέμε αυτόν που κάνει μια δουλειά πρόχειρα και εμπειρικά, που δεν είναι σοβαρός επαγγελματίας: *Είναι σκέτος μπακάλης στη δουλειά του, ούτε τις βασικές γνώσεις δεν έχει!*

ο **μπακαλιάρος** (του μπακαλιάρου, των μπακαλιάρων) ΟΥΣ.:

1. ο μπακαλιάρος είναι μεγάλο ψάρι που ψαρεύεται στις βόρειες θάλασσες και συχνά το βάζουμε στο αλάτι για να διατηρείται πολύ καιρό (= βακαλαός): *Θα βρεις στο σουπερμάρκετ μπακαλιάρους παστούς.*

2. μπακαλιάρος λέγεται και το ψάρι που ψαρεύεται στις θάλασσες της Μεσογείου: *Πολλοί ψαράδες ψαρεύουν μπακαλιάρους με τα δίχτυα τους στο Αιγαίο πέλαγος.*

3. μπακαλιάρος είναι και το κρέας των δύο ψαριών, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Ο μπακαλιάρος τρώγεται συνήθως τηγανητός με σκορδαλιά.*

το **μπακάλικο** (του μπακάλικου, των μπακάλικών) ΟΥΣ.: το μπακάλικο είναι ένα μικρό κατάστημα από το οποίο αγοράζουμε προϊόντα που χρησιμοποιούμε καθημερινά στο σπίτι, όπως ζάχαρη, καφέ, κονσέρβες, γάλα κτλ. (= παντοπωλείο): *Ψωνίζει από το μπακάλικο της γειτονιάς.*

ο **μπακλαβάς** (του μπακλαβά, των μπακλαβάδων) ΟΥΣ.: ο μπακλαβάς είναι ένα γλυκό που φτιάχνεται από λεπτά φύλλα ζύμης, σιρόπι και καρύδια ή αμύγδαλα, που τα στρώνουμε σε ταψί και τα ψήνουμε στο φούρνο: *Ο μπακλαβάς και το κανταΐφι είναι γλυκά του ταψιού.*

η **μπάλα** (της μπάλας) ΟΥΣ.:

1. η μπάλα είναι ένα στρογγυλό αντικείμενο που το χρησιμοποιούμε σε διάφορα παιδικά παιχνίδια και σε αθλήματα, όπως στο ποδόσφαιρο, στο μπάσκετ, στο βόλεϊ κτλ.: *Ο ποδοσφαιριστής έστειλε την μπάλα στα δίχτυα.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) μπάλα λέγεται αλλιώς το ποδόσφαιρο: *Πάμε για μπάλα το απόγευμα;*

3. μπάλα λέμε κάθε αντικείμενο που έχει το σχήμα της μπάλας ή πολλά πράγματα που τα μαζεύουμε σαν μπάλα: *Πετούσαν μπάλες από χιόνι. / Πήρε τα σεντόνια και τα έκανε μια μπάλα.*

△ Η λέξη μπάλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό. **ΕΚΦΡ.** με πήρε η μπάλα

το **μπαλάκι** ΟΥΣ.: το μπαλάκι είναι η μικρή μπάλα που χρησιμοποιείται στο τένις, στο πιγκ πογκ ή στις ρακέτες: *Χτύπησε το μπαλάκι δυνατά με τη ρακέτα.*

△ Η λέξη μπαλάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **μπαλαρίνα** (της μπαλαρίνας) ΟΥΣ.: η μπαλαρίνα είναι η χορεύτρια σε μπαλέτο: *Παρακολουθούσε μαθήματα σε σχολή μπαλέτου γιατί ήθελε να γίνει μπαλαρίνα.*

το **μπαλέτο** (του μπαλέτου, των μπαλέτων) ΟΥΣ.:

1. το μπαλέτο είναι ένα είδος χορού με πολύ καλά σχεδιασμένες κινήσεις, με τις οποίες οι χορευτές παρουσιάζουν μια ιστορία σε μια παράσταση: *Το όνειρό της είναι να σπουδάσει μπαλέτο.*

2. μπαλέτο λέμε την ομάδα των χορευτών που παρουσιάζουν μια παράσταση μπαλέτου: *Είναι η πρώτη χορεύτρια στα μπαλέτα Μπολσόι.*

η **μπαλιά** (της μπαλιάς) ΟΥΣ.: η μπαλιά είναι το χτύπημα της μπάλας σε ένα παιχνίδι ή σε ένα άθλημα: *Έγινε ποδοσφαιριστής γιατί έριχνε δυνατές μπαλιές.*

△ Η λέξη μπαλιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μπαλκόνι** (του μπαλκονιού, των μπαλκονιών) ΟΥΣ.: το μπαλκόνι είναι το μέρος που βρίσκεται πάνω από το έδαφος, στην εξωτερική πλευρά ενός σπιτιού, και συνήθως έχει κάγκελα (= βεράντα): *Βγήκε στο μπαλκόνι για να φωνάξει τα παιδιά που έπαιζαν στο δρόμο.*

το **μπαλόνι** (του μπαλονιού, των μπαλονιών) ΟΥΣ.:

1. το μπαλόνι είναι ένα αντικείμενο από λεπτό λάστιχο, που το φουσκώνουμε με αέρα και το κάνουμε μεγάλο και στρογγυλό: *Στόλισαν το σπίτι με μπαλόνια για το πάρτι.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) μπαλόνι λέμε κάποιον που είναι παχύς: *Οι συμμαθητές του τον κορόιδευαν μπαλόνι.*

μπαλώνω (μπαλώσα), **μπαλώνομαι** (μπαλώθηκα, μπαλωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μπαλώνουμε ένα ύφασμα που είναι σκισμένο, ράβουμε πάνω σε αυτό άλλο κομμάτι από ύφασμα ή ράβουμε τις δύο άκρες για να κρύψουμε την τρύπα: *Μπάλωσε το παντελόνι στα γόνατα.*

2. λέμε ότι μπαλώνουμε ένα λάθος όταν βρισκόμαστε πρόχειρες δικαιολογίες για να το διορθώσουμε: *Πήγε να μπαλώσει την γκάφα του αλλά δεν τον πίστεψε κανείς.*

η **μπάμια** (της μπάμιας) ΟΥΣ.:

1. η μπάμια είναι ένα μικρό φυτό, που ο καρπός του είναι πράσινος, χνουδωτός και μακρόστενος: *Φυτέψαμε μπάμιες στον κήπο μας.*

2. μπάμια είναι ο καρπός του φυτού αυτού, που τον μαγειρεύουμε και τον τρώμε: *Αγόρασε δυο κιλά μπάμιες από το μανάβη.*

3. μπάμιες ΠΛΗΘ.: μπάμιες λέμε το φαγητό που φτιάχνουμε με αυτόν τον καρπό: *Φάγαμε κοτόπουλο κοκκινιστό με μπάμιες.*

⚠ Η λέξη μπάμια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μπαμπάκι** (του μπαμπακιού, των μπαμπακιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το βαμβάκι: *Να μην ξεχάσεις να αγοράσεις μπαμπάκι από το φαρμακείο.*

ο **μπαμπάς** (του μπαμπά, των μπαμπάδων) ΟΥΣ.:

1. (ΑΝΕΠΙΣ.) μπαμπά φωνάζουμε τον πατέρα μας: *Τι δουλειά κάνει ο μπαμπάς σου;*

2. ο μπαμπάς είναι γλυκό από μαλακή ζύμη που την ψήνουμε και από πάνω της χύνουμε σιρόπι και σαντιγί: *Έφαγα δύο μπαμπάδες.*

ο **μπαμπούλας** (του μπαμπούλα) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. ο μπαμπούλας είναι ένα φανταστικό πρόσωπο που το αναφέρουν οι μεγάλοι για να φοβίζουν τα μικρά παιδιά: *Αν δε φας, θα φωνάξω τον μπαμπούλα!*

2. μπαμπούλα λέμε καθετί που μας προκαλεί φόβο: *Μη μου κάνεις τον μπαμπούλα εμένα, δε σε φοβάμαι! / Τα μαθηματικά είναι ο μπαμπούλας των σχολικών μαθημάτων.*

⚠ Η λέξη μπαμπούλας δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **μπανάνα** (της μπανάνας, των μπανανών) ΟΥΣ.: η μπανάνα είναι ένα μακρόστενο φρούτο με κίτρινη σκληρή φλούδα, που από μέσα είναι άσπρο και έχει γλυκιά γεύση: *Αγόρασε ένα τσαμπί μπανάνες. / Έτρωγε ένα παγωτό μπανάνα.*

η **μπανιέρα** (της μπανιέρας) ΟΥΣ.: η μπανιέρα είναι ένα στενόμακρο αντικείμενο στο μπάνιο, μέσα στο οποίο μπαίνουμε για να πλύνουμε το σώμα μας: *Γέμισε την μπανιέρα με νερό κι έκανε ένα ζεστό μπάνιο.*

⚠ Η λέξη μπανιέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μπάνιο** (του μπάνιου, των μπάνιων) ΟΥΣ.:

1. το μπάνιο είναι το λουτρό: *Πήγαινε στο μπάνιο να πλυθείς. / Έχω αφήσει τις πετσέτες μέσα στο μπάνιο.*

2. όταν κάνουμε μπάνιο, πλένουμε το σώμα μας, συνήθως στην μπανιέρα: *Έχει ζεστό νερό για να κάνω μπάνιο;*

3. όταν κάποιος κάνει μπάνιο, κολυμπάει στη θάλασσα, στην πισίνα κτλ.: *Πόσα μπάνια έκανες φέτος στη θάλασσα;*

4. το μπάνιο είναι το κολύμπι: *Δεν ξέρει μπάνιο και πλατσουρίζει στα ρηχά.*

η **μπάντα** (της μπάντας) ΟΥΣ.:

1. η μπάντα είναι η ορχήστρα που έχει πολλά πνευστά και κρουστά όργανα και παίζει συνήθως σε δρόμους και σε πλατείες: *Στην παρέλαση έπαιξε μουσική η μπάντα του δήμου.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) η μπάντα ενός αντικειμένου είναι η πλαϊνή του πλευρά: *Όταν τράκαρε, το αυτοκίνητο έγερνε ολόκληρο από τη δεξιά μπάντα.*

⚠ Η λέξη μπάντα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μπαούλο** (του μπαούλου, των μπαούλων) ΟΥΣ.: το μπαούλο είναι ένα μεγάλο αντικείμενο από ξύλο ή μέταλλο που κλείνει με καπάκι, μέσα στο οποίο φυλάμε ρούχα, κουβέρτες ή άλλα είδη (= κασέλα, σεντούκι): *Φυλάει τα τραπεζομάντιλα της γιαγιάς μέσα σε ένα παλιό ξύλινο μπαούλο.*

το **μπαρ** ΟΥΣ.:

1. το μπαρ είναι κατάσταση όπου διασκεδάζει κανείς πίνοντας ποτά και ακούγοντας μουσική: *Θα βγουν το βράδυ και θα πάνε σε μπαρ για ποτό.*

2. μπαρ λέμε το έπιπλο πάνω στο οποίο σερβίρονται τα ποτά σε αυτό το κατάσταση: *Στέκεται μπροστά στο μπαρ και περιμένει τον μπάρμαν να του ετοιμάσει το ποτό.*

⚠ Η λέξη μπαρ δεν κλίνεται.

μπαρκάρω (μπαρκαρα και μπαρκάρισα, μπαρκαρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος μπαρκάρει, ταξιδεύει με πλοίο ως ναυτικός: *Μπαρκάρει λοστρόμος σε εμπορικό πλοίο.*

2. μπαρκάρουμε όταν φεύγουμε με πλοίο για ταξίδι: *Μπαρκάρουμε αύριο για Κρήτη. / Το πλοίο μπαρκάρει για Αυστραλία.*

ο **μπάρμπα** (του μπάρμπα, των μπαρμπάδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. ο μπάρμπα μας είναι ο θεός μας: *Οι μπαρμπάδες μου, τα αδέρφια του πατέρα μου, είναι γεωργοί.*

2. μπάρμπα ΕΝΙΚ.: φωνάζουμε "μπάρμπα" έναν άντρα μεγάλης ηλικίας: *Μπαρμπα, μου δίνεις λίγες καραμέλες; / Πέθανε ο μπαρμπα-Γιάννης ο κανατάς.*

το **μπαρμπούνι** (του μπαρμπουνιού, των μπαρμπουνιών) ΟΥΣ.:

1. το μπαρμπούνι είναι ένα ψάρι με κοκκινωπό χρώμα και μουστάκια: *Τα μπαρμπούνια μοιάζουν με τις κουτσομούρες.*

2. μπαρμπούνι είναι το κρέας αυτού του ψαριού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Φάγαμε τηγανητά μπαρμπούνια.*

3. μπαρμπούνια ΠΛΗΘ.: τα μπαρμπούνια είναι είδος φασολιού με ασπροκόκκινο χρώμα: *Αγόρασα από το μανάβικο φασολάκια μπαρμπούνια και μελιτζάνες.*

το **μπαρούτι** (του μπαρουτιού) ΟΥΣ.: το μπαρούτι είναι μια ουσία σε μορφή σκόνης, που τη χρησιμοποιούμε για να βάζουμε φωτιά ή για να προκαλούμε εκρήξεις (= πυρίτιδα): *Μετά τους βομβαρδισμούς μύριξε παντού μπαρούτι.*

⚠ Η λέξη μπαρούτι δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. γίνομαι μπαρούτι

η **μπαρούφα** (της μπαρούφας) ΟΥΣ.: η μπαρούφα είναι τα ανόητα λόγια που λέει κάποιος, συνήθως για να εντυπωσιάσει τους άλλους (= μπουρδα, αρλούμπα, σαχλαμάρα): *Πέταξε μια μπαρούφα και ήθελε να τον πιστέψουμε.*

⚠ Η λέξη μπαρούφα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

Το **μπάσκετ** και το **μπάσκετ μπολ** ουσ.: το μπάσκετ είναι το παιχνίδι που γίνεται ανάμεσα σε δύο ομάδες, με πέντε παίκτες η καθεμία, οι οποίοι προσπαθούν να βάλουν την μπάλα στο καλάθι της αντίπαλης ομάδας για να κερδίσουν πόντους (= καλαθοσφαίριση): Ένας αγώνας **μπάσκετ** *διαρκεί σαράντα λεπτά*.

⚠ Η λέξη μπάσκετ δεν κλίνεται.

Το **μπαστούνι** (του μπαστουνιού, των μπαστουνιών) ουσ.:

1. το μπαστούνι είναι ένα μακρύ και λεπτό ραβδί με στρογγυλή λαβή στο πάνω μέρος, που το χρησιμοποιούν οι άνθρωποι για να τους βοηθάει να περπατάνε: *Πίσω του ήταν μια ηλικιωμένη κυρία που περπατούσε με μπαστούνι*.

2. μπαστούνι λέμε το μακρύ ραβδί που χρησιμοποιούν στο γκολφ για να χτυπάνε την μπάλα: *Πάνει γερά το μπαστούνι και ρίχνει μια πολύ δυνατή βολή*.

ΕΚΦΡ. τα βρίσκω μπαστούνια

η **μπαταρία** (της μπαταρίας, των μπαταριών) ουσ.: η μπαταρία είναι ένα αντικείμενο που τοποθετείται μέσα σε ραδιόφωνο, ρολόι ή αυτοκίνητο και μεταφέρει το ηλεκτρικό ρεύμα που χρειάζονται για να λειτουργούν: *Έβαλε δύο μεγάλες μπαταρίες στο κασετόφωνο. / Το ρολόι σταμάτησε, μάλλον θα θέλει καινούρια μπαταρία*.

⚠ Η γενική στον πληθυντικό αριθμό προφέρεται σε τέσσερις συλλαβές: μπα-τα-ρι-ών.

Το **μπαχαρικό** (του μπαχαρικού, των μπαχαρικών) ουσ.: τα μπαχαρικά είναι αρωματικές ουσίες, όπως το πιπέρι, η κανέλα, το μοσχοκάρυδο, που τα βάζουμε στα φαγητά για να νοστιμίσουν (= καρύκευμα): *Μαγειρεύει με πολλά μπαχαρικά, γι' αυτό τα φαγητά της είναι πικάντικα*.

ο **μπεζ**, η **μπεζ**, το **μπεζ** επιθ.: όταν κάτι είναι μπεζ, έχει χρώμα πολύ ανοιχτό καφέ: *Τα καλοκαιρινά κοστούμια είναι συνήθως μπεζ*.

⚠ Η λέξη μπεζ δεν κλίνεται.

Το **μπεζ** ουσ.: το μπεζ είναι το πολύ ανοιχτό καφέ χρώμα: *Το μπεζ πηγαίνει πολύ με το καφέ*.

⚠ Η λέξη μπεζ δεν κλίνεται.

Το **μπέιζμπολ** ουσ. (ΑΘΛΗΤ.): το μπέιζμπολ είναι παιχνίδι που παίζεται από δύο ομάδες με εννέα παίκτες η καθεμία, οι οποίοι προσπαθούν να χτυπήσουν με ειδικό ρόπαλο την μπάλα και να την οδηγήσουν σε συγκεκριμένα σημεία μέσα στο γήπεδο: *Το μπέιζμπολ είναι το εθνικό σπορ των Αμερικανών*.

⚠ Η λέξη μπέιζμπολ δεν κλίνεται.

Το **μπέικον** ουσ.: το μπέικον είναι κρέας από την πλάτη ή από τα πλευρά του γουρουνιού, που το τρώμε μαγειρεμένο ή ωμό σε λεπτές φέτες: *Για πρωινό τρώω πάντα μπέικον με αυγά*.

⚠ Η λέξη μπέικον δεν κλίνεται.

η **μπεκάτσα** (της μπεκάτσας, των μπεκατσών) ουσ.:

1. η μπεκάτσα είναι ένα κοντό και χοντρό πουλί με μακρύ ράμφος και πολύχρωμα φτερά, που το κυνηγάνε για το κρέας του: *Πυροβόλησε μια μπεκάτσα*.

2. μπεκάτσα είναι το κρέας αυτού του πουλιού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Μπεκάτσα μαγειρεμένη σε σάλτσα κόκκινου κρασιού*.

ο **μπεκρής** (του μπεκρή, των μπεκρήδων), η **μπεκρού** (της μπεκρούς) ουσ.: ο μπεκρής πίνει πολύ αλκοόλ και είναι συνήθεια μεθυσμένος (= μεθύστακας): *Ο μπεκρής βγήκε παραπατώντας από την ταβέρνα*.

ο **μπέμης** (του μπέμης, των μπέμηδων) η **μπέμπα** (της μπέμπας) ουσ.: μπέμης λέμε το μωρό πριν του δώσουμε όνομα: *Πώς μεγάλωσε έτσι ο μπέμης σας;*

μπερδεύω (μπερδεύω), **μπερδεύομαι** (μπερδεύτηκα, μπερδεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μπερδεύουμε δύο πράγματα μεταξύ τους, τα κάνουμε να μην μπορούν να χωριστούν (= μπλέκω ≠ ξεμπερδεύω): *Είχαν μπερδευτεί τόσο τα καλώδια, που δεν μπορούσε να τα βγάλει από την πρίζα*.

2. όταν μπερδεύουμε διάφορα πράγματα, χαλάμε τη σωστή σειρά ή τη θέση τους (= ανακατεύω): *Ποιος μπερδεψε τα χαρτιά στο γραφείο μου;*

3. όταν μπερδεύουμε ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα, το παίρνουμε για κάποιο άλλο: *Τον μπερδεύουν με το δίδυμο αδερφό του. / Ο μικρός του αδερφός μπερδεύει το 3 με το 6*.

4. μπερδεύουμε κάποιον όταν τον βάζουμε να πάρει μέρος σε μια άσχημη ή ύποπτη υπόθεση: *Μη με μπερδεύετε εμένα στα προσωπικά σας*.

5. όταν κάποιος ή κάτι μας μπερδεύει, μας κάνει να μην μπορούμε να σκεφτούμε σωστά: *Οι ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών σε κάποιες περιπτώσεις μπερδεύουν τους μαθητές*.

6. μπερδεύομαι παθ.: λέμε ότι κάποιος μπερδεύεται όταν δεν μπορεί να σκεφτεί σωστά και φτάνει σε λάθος συμπεράσματα: *Οι ερωτήσεις είναι απλές και έτσι ο απλός χρήστης δεν μπερδεύεται*.

ΕΚΦΡ. μπερδεύω τη γλώσσα μου

μπερδεύω τη γλώσσα μου ΕΚΦΡ.: μπερδεύω τη γλώσσα μου όταν χάνω τα λόγια μου, άλλο θέλω να πω και άλλο λέω: *Σηκώθηκε να βγάλει λόγο και μπερδεψε τη γλώσσα του*.

Το **μπετό** ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. έτσι λέγεται αλλιώς το μπετόν: *Τα μεγάλα κτίρια χτίζονται συνήθως με μπετό και γυαλί*.

2. μπετά ΠΛΗΘ.: λέμε ότι ένα κτίριο βρίσκεται στα μπετά όταν έχει φτιαχτεί ο σκελετός του και είναι στο στάδιο να ρίξουν το μπετόν: *Η οικοδομή θα τελειώσει σε ένα χρόνο, γιατί βρίσκεται ακόμα στα μπετά*.

⚠ Η λέξη μπετό δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **μπετόν** ουσ.: το μπετόν είναι ένα υλικό που γίνεται από τσιμέντο, άμμο, χαλίκια και νερό και χρησιμοποιείται στο χτίσιμο των κτιρίων (= σκυρόδεμα): *Οι πολυκατοικίες είναι χτισμένες με μπετόν.*

⚠ Η λέξη μπετόν δεν κλίνεται.

η **μπετονιέρα** (της μπετονιέρας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η μπετονιέρα είναι το μηχάνημα με το οποίο ανακατεύονται τα υλικά που χρειάζονται για να γίνει το μπετόν, καθώς και το φορητό που μεταφέρει αυτό το μηχάνημα: *Η μπετονιέρα άδειασε το μπετόν στα θεμέλια της οικοδομής.*

⚠ Η λέξη μπετονιέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

μπήγω (έμπηξα), **μπήγομαι** (μπήχτηκα, μπηγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μπήγομε κάτι στο χώμα, στον τοίχο ή σε άλλο μέρος, το πιέζουμε για να μπει ολόκληρο μέσα σε αυτό (= χώνω): *Έμπηξε το κοντάρι στο χώμα και πάνω του κρέμασε τη σημαία. / Πάνω στον καβγά, έμπηξε τα νύχια του στους ώμους μου.*

2. λέμε ότι κάποιος μπήγει τα κλάματα ή τα γέλια όταν αρχίζει να κλαίει ή να γελάει δυνατά: *Έμπηξε κάτι φωνές, που τον άκουσε όλη η γειτονιά.*

το **μπιζέλι** (του μπιζελιού, των μπιζελιών) ουσ.:

1. μπιζέλι λέμε τον τρυφερό αρακά: *Φύτεψε πιπεριές, μπάμιες και μπιζέλια στον κήπο της.*

2. **μπιζέλια** ΠΛΗΘ.: τα μπιζέλια είναι το φαγητό που φτιάχνουμε με αυτόν τον καρπό: *Μαγείρεψε μπιζέλια με αγκινάρες.*

το **μπικίνι** ουσ.: το μπικίνι είναι γυναικείο μαγιό που αποτελείται από δύο κομμάτια: *Δε φοράει ποτέ ολόσωμο μαγιό στη θάλασσα, φοράει πάντα μπικίνι.*

⚠ Η λέξη μπικίνι δεν κλίνεται.

η **μπίλια** (της μπίλιας) ουσ.:

1. στο μπιλιάρδο, μπίλια είναι η μικρή μπάλα που χτυπάνε οι παίκτες: *Ο παίκτης χτύπησε τη μαύρη μπίλια και την έβαλε μέσα στην τρύπα.*

2. **μπίλιες** ΠΛΗΘ.: οι μπίλιες είναι οι μικρές σφαίρες, συνήθως από γυαλί, με τις οποίες παίζουν τα παιδιά (= βόλοι): *Θα φέρει ο καθένας τις μπίλιες του για να παίξουμε.*

3. μπίλια είναι κάθε μικρό αντικείμενο που έχει το σχήμα της σφαίρας: *Το σιλό έχει στη μύτη του μια μπίλια.*

⚠ Η λέξη μπίλια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μπιμπερό** (του μπιμπερού, των μπιμπερών) ουσ.: το μπιμπερό είναι ένα μικρό μπουκάλι, που στην πάνω άκρη του έχει μια πιπίλα από την οποία τα μωρά πίνουν το γάλα τους: *Μεγάλωσε πια και δεν πίνει το γάλα του με μπιμπερό.*

η **μπίρα** (της μπίρας) ουσ.: η μπίρα είναι αλκοολούχο ποτό με κάπως πικρή γεύση, που γίνεται από κριθάρι ή από άλλα δημητριακά (= ζύθος): *Θα πιούμε μπίρα ή κρασί με το φαγητό; / Θέλετε να σας φέρω μια μπίρα;*

⚠ Η λέξη μπίρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μπισκότο** (του μπισκότου, των μπισκότων) ουσ.: το μπισκότο είναι ένα επίπεδο κομμάτι από ζυμάρι που έχει ψηθεί και είναι συνήθως γλυκό και στρογγυλό: *Έφαγε ένα κουτί μπισκότα με γεύση κανέλας.*

η **μπιτζάμα** (της μπιτζάμας, των μπιτζαμών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η πιτζάμα: *Πριν πάμε για ύπνο φοράμε τις μπιτζάμες μας.*

το **μπιφτέκι** (του μπιφτεκιού, των μπιφτεκιών) ουσ.: το μπιφτέκι είναι φαγητό από κιμά που μοιάζει με τον κεφτέ, αλλά είναι πιο μεγάλο και πιο επίπεδο και ψήνεται συνήθως στο φούρνο: *Το χάμπουργκερ είναι μπιφτέκι που τρώγεται μέσα σε στρογγυλό ψωμί.*

το **μπιχλιμπίδι** (του μπιχλιμπίδιου, των μπιχλιμπίδιών) ουσ.: τα μπιχλιμπίδια είναι φτηνά αντικείμενα που τα φοράμε ως κοσμήματα ή τα χρησιμοποιούμε ως στολίδια: *Στα παιδιά αρέσουν τα μπιχλιμπίδια, τα δαχτυλιδάκια, οι χάντρες και άλλα τέτοια.*

⚠ Η λέξη μπιχλιμπίδι χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **μπλε**, η **μπλε**, το **μπλε** επιθ.: όταν κάτι είναι μπλε, έχει το σκούρο γαλάζιο χρώμα του ουρανού: *Είναι μελαχρινή με μπλε μάτια.*

⚠ Η λέξη μπλε δεν κλίνεται.

το **μπλε** ουσ.: το μπλε είναι το σκούρο γαλάζιο χρώμα που έχει ο ουρανός: *Το μπλε είναι πιο σκούρο χρώμα από το γαλάζιο.*

⚠ Η λέξη μπλε δεν κλίνεται.

μπλέκω (έμπλεξα), **μπλέκομαι** (μπλέχτηκα, μπλεγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μπλέκουμε δύο πράγματα μεταξύ τους, τα κάνουμε να μην μπορούν να χωριστούν (= μπερδεύω ≠ ξεμπλέκω): *Μη τα μπλέκεις τα σκοινιά, γιατί μετά δε θα μπορείς να τα ξεμπερδέψεις. / Μπλέχτηκαν τα μαλλιά της στη χτένα.*

2. όταν μπλέκουμε κάτι, το κάνουμε πιο δύσκολο από ό,τι είναι (= περιπλέκω): *Μην τα μπλέκεις ακόμα περισσότερο τα πράγματα.*

3. όταν κάποιος μπλέκει, παίρνει μέρος σε μια δυσάρεστη ή δύσκολη υπόθεση (= αναμειγνύομαι): *Συνελήφθη επειδή έμπλεξε σ' έναν καβγά. / Οι γονείς του ανησυχούν γιατί έχει μπλέξει με κακές παρέες.*

η **μπλουζα** (της μπλουζας) ουσ.: η μπλουζα είναι ρούχο χωρίς κουμπιά, που το φοράνε συνήθως οι γυναίκες στο πάνω μέρος του σώματός τους: *Ήταν ντυμένη απλά, με μια βαμβακερή μπλουζα και ένα τζιν παντελόνι.*

⚠ Η λέξη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μπλουτζίν** ουσ.: μπλουτζίν λέγεται αλλιώς το τζιν παντελόνι: *Φορούσε ένα ξεφτισμένο και ξεθωριασμένο μπλουτζίν.*

⚠ Η λέξη μπλουτζίν δεν κλίνεται.

η **μπλόφα** (της μπλόφας) ουσ.: όταν κάνουμε μπλόφα σε κάποιον, τον ξεγελάμε και τον αφήνουμε να πιστεύει ότι θα κάνουμε κάτι ή ότι εί-

μαστε καλύτεροι σε κάτι: *Είναι πολύ καλός στη μπλόφα και πάντα κερδίζει στα χαρτιά.*

△ Η λέξη μπλόφα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **μπογιά** (της μπογιατιάς) ΟΥΣ.:

1. μπογιά είναι η χρωματιστή ουσία, στερεή ή υγρή, που χρησιμοποιούμε για να βάφουμε ή για να ζωγραφίζουμε (= χρώμα): *Έβαψε τους τοίχους του δωματίου με κίτρινη μπογιά. / Πήρε μαύρη μπογιά για να βάψει τα παπούτσια του.* (= βερνίκι)

2. σε έναν τοίχο ή σε ένα αντικείμενο, η μπογιά είναι το στρώμα της μπογιατιάς που έχει στεγνώσει πάνω του μετά το βάψιμο (= χρώμα): *Οι τοίχοι γέμισαν με υγρασία κι έχει ξεφλουδιστεί η μπογιά.*

3. η μπογιά είναι ένα ξύλινο, χρωματιστό μολύβι, που το χρησιμοποιούν κυρίως τα παιδιά για να ζωγραφίζουν (= ξυλομπογιά): *Του αγόρασε ένα μπλοκ ζωγραφικής και μια κασετίνα με μπογιές.*

△ Η λέξη μπογιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **μπογιατζής** (του μπογιατζή, των μπογιατζήδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο μπογιατζής είναι αυτός που βάφει τοίχους, πόρτες και άλλα μέρη ενός κτιρίου (= ελαιοχρωματιστής): *Ο μπογιατζής βάφει τους τοίχους με ειδική βούρτσα.*

ο **μπόγος** (του μπόγου, των μπόγων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. ο μπόγος είναι πολλά πράγματα μαζί, δεμένα ή τυλιγμένα μέσα σε ύφασμα, για να μπορούμε να τα μεταφέρουμε εύκολα (= δέμα): *Μάζεψε τα λιγостаά του ρούχα σ' έναν μπόγο, τον φορτώθηκε στην πλάτη του και έφυγε.*

2. (ΜΕΙΣΤ.) λέμε μπόγο τον κοντό και χοντρό άνθρωπο: *Έγινε σαν μπόγος και δυσκολεύεται να περπατήσει!*

το **μπόι** ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το μπόι κάποιου είναι το πόσο ψηλός είναι (= ανάστημα, ύψος): *Πώς μεγάλωσες έτσι, με έφτασες στο μπόι!*

△ Η λέξη μπόι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. ρίχνω μπόι

το **μπολ** ΟΥΣ.:

1. το μπολ είναι ένα βαθύ και στρογγυλό σκεύος σε διάφορα μεγέθη, χωρίς καπάκι, μέσα στο οποίο σερβίρουμε φαγητό ή ανακατεύουμε τα υλικά όταν μαγειρεύουμε: *Βάζουμε τα αυγά και τη ζάχαρη σ' ένα μπολ και τα χτυπάμε καλά.*

2. ένα μπολ φαγητό είναι τόσο φαγητό, όσο χωράει σε ένα μπολ: *Έφαγε ένα μεγάλο μπολ σαλάτα, αλλά θέλει κι άλλο.*

△ Η λέξη μπολ δεν κλίνεται.

μπολιάζω (μπόλιασα), **μπολιάζομαι** (μπολιάστηκα, μπολιασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μπολιάζουμε ένα φυτό, βάζουμε μέσα στο βλαστό του κομμάτι άλλου φυτού για να δημιουργηθεί ένα νέο είδος: *Μπόλιασε την άγρια κορομηλιά με μια δαμασκηνιά.*

2. όταν μπολιάζουμε κάποιον με μια ιδέα, με μια συνήθεια κτλ., τον κάνουμε να τη δεχτεί και να την ακολουθήσει: *Μπόλιασε μια ολόκληρη γενιά με τις ιδέες του υπέρ της ελευθερίας.*

ο **μπόλικος**, η **μπόλικη**, το **μπόλικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μπόλικο, είναι αρκετό σε ποσότητα (= άφθονος ≠ λιγοστός): *Σερβίρουμε τη μακαρονάδα με μπόλικο τυρί.*

η **μπομπονιέρα** (της μπομπονιέρας, των μπομπονιερών) ΟΥΣ.: η μπομπονιέρα είναι μια θήκη από ύφασμα που τη γεμίζουν με κουφέτα και την προσφέρουν σε γάμους ή σε βαφτίσια: *Στο γάμο τους μοίρασαν άσπρες μπομπονιέρες από τούλι.*

το **μποξ** ΟΥΣ.: το μποξ είναι ένα άθλημα που παίζεται με δύο παίκτες, οι οποίοι φοράνε μεγάλα φουσκωμένα γάντια και παλεύουν με γροθιές σύμφωνα με κάποιους κανόνες (= πυγμαχία): *Ο αντίπαλός του στο μποξ τού έριξε μια γερή γροθιά και του έσπασε τη μύτη.*

△ Η λέξη μποξ δεν κλίνεται.

η **μπόρα** (της μπόρας) ΟΥΣ.:

1. μπόρα είναι η ξαφνική και δυνατή βροχή που διαρκεί λίγο: *Κρυφτήκαμε κάτω από το υπόστεγο μέχρι να περάσει η μπόρα.*

2. μπόρα λέμε τις δυσκολίες και τα βάσανα που περνάει κάποιος: *Η ζωή του δεν ήταν εύκολη, πέρασε πολέμους και μπόρες!*

△ Η λέξη μπόρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μπορντό** ΟΥΣ.: το μπορντό είναι το σκούρο κόκκινο χρώμα που έχει το βύσσινο (= βυσσινί): *Της αρέσει το μπορντό γιατί είναι έντονο χρώμα.*

△ Η λέξη μπορντό δεν κλίνεται.

ο **μπορντό**, η **μπορντό**, το **μπορντό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μπορντό, έχει σκούρο κόκκινο χρώμα, το χρώμα του βύσσινου (= βυσσινής): *Κρατούσε μια μπορντό δερμάτινη τσάντα.*

△ Η λέξη μπορντό δεν κλίνεται.

μπορώ (μπόρεσα) ΡΗΜ.:

1. χρησιμοποιούμε το “μπορώ” για να πούμε ότι έχουμε την ικανότητα ή τη δυνατότητα να κάνουμε κάτι (≠ αδυνατώ): *Δεν μπορώ να δω μακριά χωρίς τα γυαλιά μου. / Οι δύο λαοί μπορούν να ζήσουν ειρηνικά.*

2. χρησιμοποιούμε το “μπορώ” για να πούμε ότι έχουμε την άδεια να κάνουμε κάτι, ότι επιτρέπεται να το κάνουμε: *Δεν μπορείτε να καννίζετε στους δημόσιους χώρους. / Μπορώ να σας απασχολήσω για λίγο;*

3. μπορεί ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: όταν λέμε ότι μπορεί να γίνει κάτι, εννοούμε ότι ίσως γίνει (= είναι πιθανό): *Μπορεί να φύγω αύριο για ταξίδι.*

ΕΚΦΡ. μαζί δεν κάνουμε και χώρια δεν μπορούμε

η **μπότα** (της μπότας) ΟΥΣ.: η μπότα είναι ένα παπούτσι που καλύπτει ολόκληρο το πόδι, συνήθως μέχρι το γόνατο: *Αγόρασε ένα καινούριο ζευγάρι δερμάτινες μπότες για το χειμώνα.*

/ Πάρε και τις μπότες σου μαζί, γιατί θα πάμε στα χιόνια.

△ Η λέξη μπότα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μποτάκι** ουσ.: το μποτάκι είναι ένα είδος παπουτσιού με χοντρή σόλα που φτάνει συνήθως λίγο πάνω από τον αστράγαλο: *Για τις βροχές χρειάζεσαι μποτάκια με λαστιχένια σόλα, που δε γλιστράνε.*

△ Η λέξη μποτάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **μποτίλια** (της μποτίλιας) ουσ.: η μποτίλια είναι το μπουκάλι που χρησιμοποιείται για ποτά όπως το κρασί ή για αέρια όπως το οξυγόνο (= φιάλη): *Ήπια μόνος του μια μποτίλια κρασί. / Μποτίλια με υγραέριο για το πετρογκάζ.*

△ Η λέξη μποτίλια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μποτιλιάρισμα** (του μποτιλιάρισματος, των μποτιλιαρισμάτων) ουσ.: το μποτιλιάρισμα είναι μια μακριά σειρά από αυτοκίνητα που δεν μπορούν να προχωρήσουν, γιατί έχει πολλή κίνηση ή γιατί υπάρχει κάποιο εμπόδιο στο δρόμο: *Άργησα γιατί είχε μποτιλιάρισμα.*

η **μπουγάδα** (της μπουγάδας) ουσ.:

1. η μπουγάδα είναι το πλύσιμο των ρούχων με τα χέρια και όχι στο πλυντήριο: *Έβαλα μπουγάδα γιατί είχαν μαζευτεί πολλά άπλυτα.*

2. η μπουγάδα είναι τα πλυμένα ρούχα πριν στεγνώσουν: *Είχε απλώσει την μπουγάδα στο μπαλκόνι.*

△ Η λέξη μπουγάδα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **μπουγάτσα** (της μπουγάτσας) ουσ.: η μπουγάτσα είναι ένα είδος πίτας με φύλλο, που έχει μέσα γλυκιά κρέμα ή τυρί: *Σου αρέσει η γλυκιά ή η αλμυρή μπουγάτσα;*

△ Η λέξη μπουγάτσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **μπούζι**, η **μπούζι** και το **μπούζι** επιθ.: μπούζι λέμε κάτι που είναι πάρα πολύ κρύο, παγωμένο: *Έπιασα χιόνι χωρίς γάντια και τα χέρια μου έγιναν μπούζι.*

△ Η λέξη μπούζι δεν κλίνεται.

το **μπουζούκι** (του μπουζουκιού, των μπουζουκιών) ουσ.:

1. το μπουζούκι είναι ένα μουσικό όργανο σε σχήμα οβάλ με χορδές και μακρύ λαιμό, που παίζεται με τα δάχτυλα: *Σχεδόν σε όλα τα λαϊκά τραγούδια χρησιμοποιείται μπουζούκι.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) μπουζούκι λέμε το μουσικό που συνήθως παίζει ωραία μπουζούκι (= μπουζουκτοστής): *Ο Τσιτσάνης ήταν μεγάλο μπουζούκι.*

3. **μπουζούκια** πληθ.: μπουζούκια λέμε το κέντρο όπου παίζεται λαϊκή μουσική: *Κανονίσαμε το βράδυ να πάμε στα μπουζούκια.*

ο **μπουζουκτοστής** (του μπουζουκτοστή, των μπουζουκτοστήδων) και ο **μπουζουξής** ουσ.: ο μπουζουκτοστής είναι ο μουσικός που παίζει λαϊκή μουσική με μπουζούκι: *Άρχισε να εργάζεται*

ως μπουζουκτοστής σε μικρές ταβέρνες. / Από μικρός ήθελε να γίνει μπουζουκτοστής.

η **μπουκάλα** (της μπουκάλας) ουσ.:

1. μπουκάλα λέμε το μεγάλο μπουκάλι: *Φέρε μια μπουκάλα κρασί.*

2. μπουκάλα είναι το αντικείμενο μέσα στο οποίο φυλάμε αέρια (= φιάλη): *Κάνει καταδύσεις με μπουκάλες οξυγόνου.*

△ Η λέξη μπουκάλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. μένω μπουκάλα

το **μπουκάλι** (του μπουκαλιού, των μπουκαλιών) ουσ.:

1. μέσα στο μπουκάλι φυλάμε νερό ή άλλο υγρό για να το πιούμε (= φιάλη, μποτίλια): *Έσπασε το γυάλινο μπουκάλι με το λάδι.*

2. ένα μπουκάλι νερό είναι τόσο νερό, όσο χωράει σε ένα μπουκάλι: *Διψούσα και ήπια δύο μπουκάλια νερό.*

το **μπουκέτο** (του μπουκέτου, των μπουκέτων) ουσ.: ένα μπουκέτο λουλούδια είναι ό,τι και η ανθοδέσμη: *Μάζεψα μερικά λουλούδια από τον κήπο και έφτιαξα ένα ωραίο μπουκέτο.*

η **μπουκιά** (της μπουκιάς, των μπουκιών) ουσ.: όταν τρώμε μια μπουκιά από κάτι, τρώμε μικρή ποσότητα από αυτό, όση μπορούμε να καταπιούμε μία φορά: *Να βάζεις στο στόμα σου μικρές μπουκιές και να τις μασάς καλά. / Είναι άρρωστος και δεν έφαγε ούτε μια μπουκιά από το φαγητό.*

△ Η λέξη μπουκιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. με την μπουκιά στο στόμα, μπουκιά και συχώριο

μπουκιά και συχώριο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε για ένα φαγητό ότι είναι μπουκιά και συχώριο όταν είναι πάρα πολύ νόστιμο (= να γλείφεις τα δάχτυλα σου): *Έφτιαξε ένα μουςακά μπουκιά και συχώριο!*

η **μπούκλα** (της μπούκλας, των μπουκλών) ουσ.: η μπούκλα είναι μια τούφα από σγουρά μαλλιά: *Τυλίγει τα μαλλιά της με ρόλεϊ για να κάνει μπούκλες.*

μπουκώνω (μπουκώσω, μπουκωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν μπουκώνουμε κάποιον, γεμίζουμε το στόμα του με πολύ φαγητό: *Μην μπουκώνεις το παιδί με κρέμα, θα το πνίξεις!*

2. λέμε ότι μπουκώνω όταν έχω φάει πολύ και δεν πεινάω άλλο (= σκάω): *Μπουκώσε με τόσα γλυκά που έφαγε!*

3. **μπουκώνει** 3^ο πρ.: λέμε ότι ένας σωλήνας ή κάτι άλλο μπουκώνει όταν κλείνει ή δε λειτουργεί (= φράζει, βουλώνει ≠ ξεβουλώνει): *Η καπνοδόχος μπουκώσε από τον πολύ καπνό.*

4. **μπουκώνει** 3^ο πρ.: όταν μπουκώνει η μύτη μας, αναπνέουμε με δυσκολία, συνήθως από κρυολόγημα (= βουλώνει): *Πάλι μπουκώσε η μύτη σου από το συνάχι;*

η **μπουλντόζα** (της μπουλντόζας) ουσ.: η μπουλντόζα είναι ένα μεγάλο και βαρύ αυτοκίνητο,

που το χρησιμοποιούμε για να γκρεμίζουμε κτίρια ή για να μετακινούμε χώματα: *Οι μπουλντόζες έριχναν τα μπάζα μέσα στα φορτηγά.*

⚠ Η λέξη μπουλντόζα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μπουλούκι** (του μπουλουκιού, των μπουλουκιών) ΟΥΣ.: μπουλούκι λέμε πολλούς ανθρώπους μαζί που προχωράνε χωρίς σειρά: *Μπουλούκια οι άνθρωποι μέσα στα μαγαζιά στριμώχνονται χωρίς να αγοράζουν τίποτα.*

το **μπουμπούκι** (του μπουμπουκιού, των μπουμπουκιών) ΟΥΣ.:

1. το μπουμπούκι είναι το άνθος που είναι μικρό και δεν έχει ανθίσει ακόμα: *Έφτιαξα μία ωραία ανθοδέσμη από τριαντάφυλλα και μπουμπούκια από γαρίφαλα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) μπουμπούκι λέμε ειρωνικά κάποιον που είναι κακός ή κάνει κακές πράξεις, ενώ δείχνει καλός και αθώς: *Ξέρω καλά τι μπουμπούκι είναι! Όλο προβλήματα δημιουργεί.*

το **μπουμπουνητό** (του μπουμπουνητού, των μπουμπουνητών) ΟΥΣ.: το μπουμπουνητό είναι ο δυνατός ήχος που ακούμε μετά τον κεραυνό ή την αστραπή (= βροντή, μπουμπουνίσμα): *Ξύπνησα από τα μπουμπουνητά και τη δυνατή βροχή.*

μπουμπουνίζει ΡΗΜ.: όταν μπουμπουνίζει, ακούγεται δυνατός θόρυβος από τον ουρανό μετά από κεραυνό ή αστραπή (= βροντάει): *Μπουμπουνίζει και αστράφτει πριν από τη βροχή.*

⚠ Η λέξη μπουμπουνίζει έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

η **μπουνάτσα** (της μπουνάτσας) και η **μπονάτσα** ΟΥΣ.: όταν έχει μπουνάτσα, ο καιρός είναι καλός, δε φυσάει αέρας και η θάλασσα είναι ήρεμη (= γαλήνη ≠ τρικυμία): *Ταξιδέψαμε με μπουνάτσα και το πλοίο δεν κουνούσε καθόλου.*

⚠ Η λέξη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **μπουνιά** (της μπουνιάς, των μπουνιών) ΟΥΣ.: όταν κάποιος μας δίνει μπουνιά, μας χτυπάει με τη γροθιά του: *Τον χτυπούσε με μπουνιές και κλοτσιές.*

το **μπουντρούμι** (του μπουντρουμιού, των μπουντρουμιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. μπουντρούμι λέμε κάθε στενό και μικρό χώρο όπου δεν μπαίνει το φως: *Απορώ πώς ζει μια ολόκληρη οικογένεια σ' αυτό το μπουντρούμι!*

2. το μπουντρούμι είναι το κελί της φυλακής: *Τους έκλεισαν σ' ένα μπουντρούμι μέχρι να διακαστούν.*

η **μπούρδα** (της μπούρδας) ΟΥΣ.: η μπούρδα είναι κάτι ανόητο που λέει ή κάνει κάποιος (= σαχλαμάρα, ανοησία, μπαρούφα): *Μου είπε μια απίστευτη μπούρδα και ήθελε να την πάρω στα σοβαρά.*

⚠ Η λέξη μπούρδα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μπουρίνι** (του μπουρινιού, των μπουρινιών) ΟΥΣ.: το μπουρίνι είναι η ξαφνική θύελλα που έχει μικρή διάρκεια: *Ξέσπασε μπουρίνι και πλημμύρισε η παραλία και οι γύρω δρόμοι.*

ΕΚΦΡ. έχω τα μπουρίνια μου

το **μπουρμπουάρ** ΟΥΣ. ⇒ **πουρμπουάρ**

η **μπουρμπουλήθρα** (της μπουρμπουλήθρας) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. μπουρμπουλήθρα λέμε αλλιώς τη φυσαλίδα: *Όταν το νερό βράζει, κάνει μπουρμπουλήθρες.*

2. μπουρμπουλήθρα λέμε τη φούσκα από σαπουνί που πετάει στον αέρα ή στέκεται πάνω στο νερό: *Το μωρό παίζει με τις μπουρμπουλήθρες στην μπανιέρα.*

⚠ Η λέξη μπουρμπουλήθρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μπουρνούζι** (του μπουρνούζιου, των μπουρνούζιων) ΟΥΣ.: το μπουρνούζι είναι ένα μακρύ ρούχο από ύφασμα πετσέτας που το φοράμε μετά το μπάνιο: *Για το κολυμβητήριο χρειάζεσαι οπωσδήποτε μπουρνούζι, σκουφάκι μπάνιου και μαγιό.*

μπουσουλάω/μπουσουλώ (μπουσουλήσα)

ΡΗΜ.: μπουσουλάμε όταν προχωράμε στηρίζοντας τα γόνατα και τις παλάμες στο έδαφος: *Το μωρό μπουσουλάει, δεν περπατάει ακόμα. / Μπουσουλήσα κάτω από το τραπέζι για να πιύσσει το μαχαίρι.*

το **μπούτι** (του μπουτιού, των μπουτιών) ΟΥΣ.:

1. το μπούτι είναι το πάνω μέρος του ανθρώπινου ποδιού, που ξεκινάει από το γόνατο και τελειώνει στη λεκάνη (= μηρός): *Έχει παχουλά μπούτια.*

2. το μπούτι είναι ένα κομμάτι κρέας από το αντίστοιχο μέρος του ζώου, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Έψησα στο φούρνο χοιρινό μπούτι με πατάτες.*

το **μπουφάν** ΟΥΣ.: το μπουφάν είναι ένα κοντό πανωφόρι που φτάνει ως τη μέση και κλείνει συνήθως με φερμουάρ: *Αγόρασε ένα αδιάβροχο μπουφάν για το χειμώνα.*

⚠ Η λέξη μπουφάν δεν κλίνεται.

ο **μπουφές** (του μπουφέ, των μπουφέδων) ΟΥΣ.:

1. ο μπουφές είναι ένα μακρόστενο ξύλινο έπιπλο, στο ύψος συνήθως του τραπέζιου, μέσα στο οποίο τοποθετούν πιάτα, ποτήρια και άλλα αντικείμενα του σπιτιού: *Έβγαλε το καλό σερβίτσιο από τον μπουφέ της τραπεζαρίας.*

2. ο μπουφές είναι ένα γεύμα στο οποίο όλα τα φαγητά είναι τοποθετημένα σε ένα τραπέζι και οι άνθρωποι πηγαίνουν και διαλέγουν τι θέλουν να φάνε: *Στο πάρτι θα υπάρχει και μπουφές.*

ο **μπούφος** (του μπούφου, των μπούφων) ΟΥΣ.:

1. ο μπούφος είναι ένα πουλί με κοκκινωπά μάτια που μοιάζει με την κουκουβάγια: *Ο μπούφος έχει μικρά φτερά δίπλα στ' αυτιά του.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) μπούφο λέμε το χαζό άνθρωπο (= βλάκας, ανόητος): *Μη μου λες τα ίδια πράγματα τα συνέχεια, δεν είμαι μπούφος.*

η **μπόχα** (της μπόχας) ουσ.: η μπόχα είναι η έντονη και άσχημη μυρωδιά (= δυσσομία, βρόμα): *Ο χώρος μύριζε πολύ άσχημα, μια μπόχα από μούχλα και υγρασία.*

⚠ Η λέξη μπόχα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

μπράβο! ΕΠΙΦ.:

1. το λέμε όταν κάτι μας αρέσει πολύ ή όταν θέλουμε να συγχαρούμε κάποιον: *Το κοινό χειροκροτούσε όρθιο και φώναζε μπράβο.*

2. το λέμε για να ειρωνευτούμε κάποιον ή κάτι: *Μωρέ, μπράβο θράσος ο μικρός!*

το **μπράτσο** (του μπράτσου, των μπράτσων) ουσ.:

1. το μπράτσο είναι το πάνω μέρος του ανθρώπινου χεριού, το οποίο ξεκινάει από τον αγκώνα και φτάνει ως τον ώμο (= βραχιόνιας): *Έχει ένα τατουάζ στο μπράτσο. / Σήκωσε τα μανίκια ως τα μπράτσα. / Κάνει βάρη και έχει πολύ δυνατά μπράτσα.*

2. μπράτσα λέμε τα δύο μέρη μιας πολυθρόνας ή ενός καναπέ στα οποία ακουμπάμε τα χέρια μας όταν καθόμαστε: *Δερμάτινη πολυθρόνα με μεγάλα μπράτσα.*

το **μπρελόκ** ουσ.: το μπρελόκ είναι ένα μικρό αντικείμενο με ένα μεταλλικό κρίκο για να κρεμάμε σε αυτόν τα κλειδιά μας: *Βρείτε τα κλειδιά σας ακόμα και στο σκοτάδι με το φωτεινό μπρελόκ.*

⚠ Η λέξη μπρελόκ δεν κλίνεται.

η **μπριζα** (της μπριζας) ουσ.: έτσι λέμε αλλιώς την πρίζα

η **μπριζόλα** (της μπριζόλας) ουσ.: η μπριζόλα είναι φέτα από κρέας με κόκαλο από τα πλευρά του ζώου, που την τρώμε συνήθως ψητή: *Θα φάτε χοιρινή ή μοσχαρίσια μπριζόλα; / Ψήσαμε τις μπριζόλες στα κάρβουνα.*

⚠ Η λέξη μπριζόλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **μπρίκι** (του μπρικιού, των μπρικιών) ουσ.: το μπρίκι είναι μια πολύ μικρή κατσαρόλα με χερούλι, που τη χρησιμοποιούμε για να βράζουμε τον καφέ ή άλλα ροφήματα: *Στα καφενεία σερβίρουν τον παραδοσιακό καφέ με το μπρίκι.*

το **μπρόκολο** (του μπρόκολου, των μπρόκολων) ουσ.: το μπρόκολο είναι λαχανικό με κοντό βλαστό και πράσινο φουντωτό άνθος, που το τρώμε ωμό ή βραστό σε σαλάτες: *Περιχύνουμε τη σαλάτα από μπρόκολο και κουνουπίδι με λαδολέμονο.*

μπρος ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και το εμπρός (= μπροστά): *Μην κουνάς μπρος πίσω την καρτέκλα, θα τη σπάσεις.*

ΕΚΦΡ. βάζω μπρος

μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν σε μια δύσκολη κατάσταση ή δύο λύσεις που υπάρχουν είναι δυσάρεστες: *Η ξηρασία κα-*

ταστρέφει τις καλλιέργειες, η βροχή πλημμυρίζει τις πόλεις, μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα.

μπροστά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι βρίσκεται μπροστά μας, βρίσκεται στην πλευρά που κοιτάζει το πρόσωπό μας (= εμπρός ≠ πίσω): *Θα σε περιμένω μπροστά στο σχολείο. / Προχωρήστε λίγο πιο μπροστά. / Μη μαλώνετε μπροστά στα παιδιά.*

2. όταν ένα ρολόι πηγαίνει μπροστά, δε δείχνει τη σωστή ώρα αλλά προσθέτει μερικά λεπτά (≠ πίσω): *Το ρολόι της κουζίνας πάει πέντε λεπτά μπροστά.*

ΕΚΦΡ. βάζω μπροστά, παίρνω μπροστά, πάω μπροστά

ο **μπροστινός**, η **μπροστινή**, το **μπροστινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι μπροστινό, βρίσκεται μπροστά από κάτι άλλο ή στο μπροστά μέρος ενός πράγματος (≠ πισινός): *Κάθεται στο μπροστινό θρανίο. / Η μηχανή βρίσκεται στο μπροστινό μέρος του αυτοκινήτου.*

μπρούμυτα ΕΠΙΡΡ.: όταν είμαστε μπρούμυτα, είμαστε με το πρόσωπο και την κοιλιά προς τα κάτω (≠ ανάσκελα): *Έπεσε μπρούμυτα στο κρεβάτι και ξέσπασε σε αναφιλητά.*

ο **μπρούντζινος**, η **μπρούντζινη**, το **μπρούντζινο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι μπρούντζινο, είναι φτιαγμένο από μπρούντζο: *Το κεφάλι του μπρούντζινου αγάλματος βρίσκεται στο αρχαιολογικό μουσείο.*

2. όταν κάτι έχει μπρούντζινο χρώμα, έχει το χρώμα του μπρούντζου: *Από την ηλιοθεραπεία, το δέρμα της έχει πάρει ένα ωραίο μπρούντζινο χρώμα.*

ο **μπρούντζος** (του μπρούντζου, των μπρούντζων) ουσ.: ο μπρούντζος είναι ένα μέταλλο με χρώμα καφετί προς το χρυσαφί, που αποτελείται από χαλκό και άλλο μέταλλο: *Κοσμήματα από χρυσό, ασήμι και μπρούντζο.*

το **μυαλό** (του μυαλού, των μυαλών) ουσ.:

1. το μυαλό είναι η ουσία που υπάρχει μέσα στο εσωτερικό του κεφαλιού, ο εγκέφαλος

2. μυαλό έχει ο άνθρωπος γιατί μπορεί να σκέφτεται (= νους): *Αν δε χρησιμοποιήσεις το μυαλό σου, δε θα μπορέσεις να λύσεις την άσκηση.*

3. το μυαλό είναι ο τρόπος με τον οποίο σκέφτεται κάποιος (= σκέψη): *Έχει πολύ γερό μυαλό στα μαθηματικά.*

4. μυαλό λέμε το λογικό τρόπο σκέψης (= νιο-νιό): *Δεν έχεις καθόλου μυαλό;*

ΕΚΦΡ. αλλάζω μυαλά, βάζω μυαλό, βγάζω από το μυαλό, γυρίζω τα μυαλά, κόβει το μυαλό μου, μυαλό ξυράφι, παίρνουν τα μυαλά μου αέρα, παίρνω τα μυαλά, πήζει το μυαλό μου, στύβω το μυαλό μου, τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα, το μυαλό σου και μια λίρα

μυαλό ξυράφι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος έχει μυαλό ξυράφι όταν είναι πολύ έξυπνος: *Από μικρός τα καταλάβαινε όλα, είχε μυαλό ξυράφι.*

ο **μυαλωμένος**, η **μυαλωμένη**, το **μυαλωμένο**
 επιθ.: όταν κάποιος είναι μυαλωμένος, δε φέρεται απερίσκεπτα, σκέφτεται καλά πριν κάνει ή πει κάτι (= λογικός, γνωστικός ≠ άμυαλος): *Από τα λόγια του φαίνεται ώριμο και μυαλωμένο παιδί.*

η **μύγα** (της μύγας, των μυγών) ουσ.: η μύγα είναι ένα συνηθισμένο μικρό έντομο με δύο φτερά, που κάθεται πάνω στα σκουπίδια και στις τροφές και μεταφέρει πολλές αρρώστιες: *Ειδικό εντομοκτόνο που εξοντώνει τις μύγες και τα κουνούπια.*

ΕΚΦΡ. βαράω μύγες, βγάζω από τη μύγα ξιγκί, δε χάφτω μύγες, σαν τη μύγα μες στο γάλα

η **μυγδαλιά** (της μυγδαλιάς, των μυγδαλιών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η αμυγδαλιά: *Όταν ξεράθηκε η μυγδαλιά τους, έκαψαν τα ξύλα της στο τζάκι.*

το **μύγδαλο** (του μύγδαλου, των μύγδαλων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το αμύγδαλο: *Η ταχινόσουπα φτιάχνεται με βρασμένο στάρι, κι ακόμα με σιμιγδάλι, σταφύλι και μύγδαλο.*

το **μύδι** (του μυδιού, των μυδιών) ουσ.: το μύδι είναι θαλασσινό που βρίσκεται μέσα σε μαύρο, γυαλιστερό όστρακο: *Φάγαμε μύδια και στρείδια και άλλους νόστιμους θαλασσιούς μεζέδες.*

η **μυζήθρα** (της μυζήθρας, των μυζηθρών) ουσ.: η μυζήθρα είναι ένα άσπρο μαλακό τυρί: *Στην Κρήτη φτιάχνουν ωραίες πίτες με μυζήθρα.*

το **μυθιστόρημα** (του μυθιστορήματος, των μυθιστορημάτων) ουσ.: το μυθιστόρημα είναι μια μεγάλη ιστορία με φανταστικά πρόσωπα και γεγονότα που την έχει γράψει κάποιος λογοτέχνης: *Όταν ήταν μικρός, διάβαζε τα μυθιστορήματα του Ιουλίου Βερν.*

η **μυθολογία** (της μυθολογίας, των μυθολογιών) ουσ.: η μυθολογία είναι το σύνολο των μύθων ενός λαού ή μιας χώρας: *Στην ελληνική μυθολογία οι θεοί του Ολύμπου ήταν δώδεκα. / Διαβάζει βιβλία μυθολογίας.*

ο **μύθος** (του μύθου, των μύθων) ουσ.:

1. ο μύθος είναι μια φανταστική ιστορία που είναι πολύ γνωστή και συνήθως αναφέρεται σε θεούς και ήρωες ή σε αυτά που συμβαίνουν στη φύση: *Ξέρεις το μύθο του Ηρακλή που σκότωσε τη Λερναία Ύδρα; / Διαβάζει τους μύθους του Αισώπου.*

2. λέμε ότι κάτι είναι μύθος όταν το πιστεύουν πολλοί άνθρωποι, χωρίς να είναι σωστό ή αληθινό: *Είναι μύθος ότι οι γυναίκες δεν είναι καλές οδηγοί.*

3. μύθο λέμε ένα πρόσωπο που όλοι το ξέρουν και το θαυμάζουν: *Στην απονομή των Όσκαρ παρευρέθηκαν όλοι οι ζωντανοί μύθοι του Χόλιγουντ.*

ο **μύλος** (του μύλου, των μύλων) ουσ.:

1. ο μύλος είναι το κτίριο στο οποίο αλέθονται οι σπόροι του σιταριού, του καλαμποκιού κτλ. για να γίνουν αλεύρι: *Κάποιοι μύλοι κινούνται με αέρα και κάποιοι με νερό.*

2. ο μύλος είναι μια μικρή συσκευή που τη χρησιμοποιούμε με το χέρι για να αλέθουμε τους σπόρους του καφέ ή του πιπεριού: *Για να γίνει πιο νόστιμο το ψητό κρέας, ρίξτε φρέσκο πιπέρι τριμμένο με το μύλο.*

η **μύξα** (της μύξας, των μυξών) ουσ.: η μύξα είναι το πηχτό υγρό που δημιουργείται μέσα στη μύτη μας όταν είμαστε κρυωμένοι ή όταν κλαίμε: *Σκούπισε τις μύξες με το χαρτομάντιλο.*

μυρίζω (μύρισα), **μυρίζομαι** (μυρίστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν μυρίζουμε κάτι, καταλαβαίνουμε τη μυρωδιά του: *Μύρισε το λουλούδι να δεις τι ωραία μυρωδιά έχει! / Από την πόρτα, μυρίσαμε το φρεσκοψημένο μουςακά της μαμάς.*

2. όταν κάτι ή κάποιος μυρίζει, βγάζει μια ευχάριστη ή δυσάρεστη μυρωδιά: *Τι ωραία που μυρίζουν τα τριαντάφυλλα στον κήπο! (= ευωδιάζω, μοσχοβολάω) / Πρέπει να πλύνεις τα πόδια σου γιατί μυρίζουν. (= βρομάω)*

3. **μου μυρίζει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μια κατάσταση μας μυρίζει όταν υποψιαζόμαστε ότι κρύβει κάτι άσχημο ή πονηρό (= μου βρομάει): *Μου μυρίζει κάτι ύποπτο σε αυτή την ιστορία!*

4. **μυρίζομαι** ΠΑΘ.: λέμε ότι μυρίζομαι κάτι όταν υποψιάζομαι ότι κάτι ύποπτο ή πονηρό συμβαίνει (= παίρνω μυρωδιά): *Οι κλέφτες μπήκαν στο σπίτι χωρίς να τους μυριστεί κανείς.*

ΕΚΦΡ. μυρίζω τα δάχτυλά μου, μυρίζω τα νύχια μου, το ένα μου βρομάει και τ' άλλο μου μυρίζει

μυρίζω τα δάχτυλά μου ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος μυρίζει τα δάχτυλά του όταν προσπαθεί να μαντέψει τι θα γίνει χωρίς να έχει στοιχεία (= μυρίζω τα νύχια μου): *Γιατί δε μου τηλεφώνησες ότι θα 'ρθεις; Θα έπρεπε να μυρίσω τα δάχτυλά μου;*

μυρίζω τα νύχια μου ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι μυρίζουμε τα νύχια μας όταν προσπαθούμε να μαντέψουμε κάτι, χωρίς να έχουμε τα απαραίτητα στοιχεία (= μυρίζω τα δάχτυλά μου): *Πού να ξέρω τι ώρα θα γυρίσει; Τι να κάνω, να μυρίσω τα νύχια μου;*

το **μυρμήγκι** (του μυρμηγκιού, των μυρμηγκιών) ουσ.:

1. το μυρμήγκι είναι μικρά έντομα χωρίς φτερά που ζουν πολλά μαζί μέσα σε φωλιές κάτω από τη γη: *Τα μυρμήγκια όλο το καλοκαίρι μαζεύουν τροφή για το χειμώνα.*

2. μυρμήγκι λέμε τον πολύ εργατικό άνθρωπο: *Δουλεύει σαν μυρμήγκι από το πρωί ως το βράδυ!*

ο **μυρμηγκοφάγος** (του μυρμηγκοφάγου, των μυρμηγκοφάγων) ουσ.: ο μυρμηγκοφάγος είναι ένα ψηλό ζώο με μυτερή και μακριά γλώσσα, που τη χρησιμοποιεί για να τρώει τα μυρμήγκια μέσα από τις φωλιές τους: *Ο μυρμηγκοφάγος και το δελφίνι είναι τα πιο έξυπνα θηλαστικά.*

η **μυρμηγκοφωλιά** (της μυρμηγκοφωλιάς, των μυρμηγκοφωλιών) ουσ.: η μυρμηγκοφωλιά εί-

ναι η φωλιά των μυρμηγκιών: *Ο κήπος είναι γεμάτος μυρμηγκοφωλιές.*

η **μυρσίνη** (της μυρσίνης, των μυρσινών) ουσ.: η μυρσίνη είναι χαμηλός θάμνος με γυαλιστερὰ φύλλα και μικρά άσπρα άνθη που μυρίζουν ωραία (= μυρτιά): *Τα δάση μοσχοβολάνε από τις μυρσίνες και τις δάφνες.*

η **μυρτιά** (της μυρτιάς, των μυρτιών) ουσ.: η μυρτιά είναι η μυρσίνη: *Τα θυμάρια, οι μυρτιές και οι πικροδάφνες μας υποδέχτηκαν ανθισμένα στην πλαγιά του βουνού.*

ο **μυρωδάτος**, η **μυρωδάτη**, το **μυρωδάτο** επιθ.: όταν κάτι είναι μυρωδάτο, μυρίζει πολύ όμορφα (= ευωδιαστός, μοσχομυριστός): *Τα φρεσκοπλυμένα ρούχα είναι απαλά και μυρωδάτα.*

η **μυρωδιά** (της μυρωδιάς, των μυρωδιών) ουσ.: η μυρωδιά είναι κάτι, ευχάριστο ή δυσάρεστο, που μπορούμε να το μυρίσουμε: *Κάθε λουλούδι έχει τη δική του μυρωδιά. (= οσμή) / Μοσχοβόλησε το σπίτι από τη μυρωδιά της ψημένης σπανακόπιπας.*

ΕΚΦΡ. παίρνω μυρωδιά

το **μυρωδικό** (του μυρωδικού, των μυρωδικών) ουσ.: τα μυρωδικά είναι φύλλα ή άνθη φυτών, όπως ο δυόσμος, ο μαϊντανός, η ρίγανη, ο βασιλικός κτλ., που τα βάζουμε στα φαγητά για να πάρουν ορισμένη γεύση: *Χρησιμοποιεί πολλά μυρωδικά όταν μαγειρεύει.*

ο **μυς** (του μυός, των μυών) ουσ.: ο μυς είναι όργανο του σώματός μας που ενώνει το ένα κόκαλο με το άλλο και μας βοηθάει να κάνουμε διάφορες κινήσεις: *Οι μύες του είναι δυνατοί και γυμνασμένοι. / Αυτές οι ασκήσεις γυμνάζουν τους μυς της κοιλιάς.*

το **μυστήριο** (του μυστηρίου, των μυστηρίων) ουσ.: το μυστήριο είναι καθετί παράξενο ή άγνωστο που δεν μπορούμε να το εξηγήσουμε (= αίνιγμα, γρίφος): *Παραμένει μυστήριο η εξαφάνιση του παιδιού.*

το **μυστικό** (του μυστικού, των μυστικών) ουσ.: **1.** το μυστικό είναι κάτι που το ξέρουν πολύ λίγοι άνθρωποι, και δεν πρέπει να το μάθουν άλλοι: *Θα σου πω ένα μυστικό, αλλά θα μου ορκιστείς ότι δε θα το πεις σε κανέναν.*

2. το μυστικό για κάτι είναι ο καλύτερος ή ο μοναδικός τρόπος για να το πετύχουμε: *Το μυστικό της καλής υγείας είναι η υγιεινή ζωή. / Σιγά σιγά θα μάθεις τα μυστικά του επαγγέλματος.*

ΕΚΦΡ. κρατάω μυστικό

ο **μυστικός**, η **μυστική**, το **μυστικό** επιθ.: όταν κάτι είναι μυστικό, δεν πρέπει να το δείξουμε ή να το πούμε σε κανέναν (= κρυφός): *Μη μαρτυρήσεις στους άλλους τη μυστική μας κρυψώνα.*

ο **μυτερός**, η **μυτερή**, το **μυτερό** επιθ.: όταν κάτι είναι μυτερό, έχει πολύ στενή και λεπτή άκρη, ώστε μπορεί να μας τρυπήσει (= αιχμηρός): *Το τριαντάφυλλο έχει μυτερά αγκάθια.*

η **μυτζήθρα** (της μυτζήθρα, των μυτζηθρών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η μυτζήθρα: *Η Λέσβος παράγει ωραία τυριά, όπως λαδοτύρι, μυτζήθρα, γραβιέρα και κοπανιστή.*

η **μύτη** (της μύτης, των μυτών) ουσ.:

1. η μύτη είναι το μέρος του προσώπου μας που βρίσκεται πάνω από το στόμα και εξέχει, με το οποίο μυρίζουμε: *Έχει συνάχι και τρέχει η μύτη του.*

2. η μύτη είναι η στενή και λεπτή άκρη ενός αντικειμένου: *Έσπασε η μύτη του μολυβιού.*

3. η μύτη είναι η μουσούδα των ζώων ή το ράμφος των πουλιών: *Ο σκύλος έχωσε τη μύτη του στο χώμα. / Ο αετός έχει γαμπφή μύτη.*

ΕΚΦΡ. δε βλέπω τη μύτη μου, μου βγαίνει από τη μύτη, μου πέφτει η μύτη, να μου τρυπήσεις τη μύτη, πατάω στις μύτες, σέρνω από τη μύτη, σκάω μύτη, χώνω τη μύτη μου

η **μυωπία** (της μυωπίας, των μυωπιών) ουσ.: η μυωπία είναι αρρώστια των ματιών, που μας εμποδίζει να βλέπουμε καθαρά τα μακρινά αντικείμενα: *Φοράει γυαλιά μυωπίας όταν οδηγεί.*

ο **μωαμεθανικός**, η **μωαμεθανική**, το **μωαμεθανικό** επιθ.: όταν κάτι είναι μωαμεθανικό, έχει σχέση με τους μωαμεθανούς: *Η Τουρκία είναι μωαμεθανική χώρα.*

ο **μωαμεθανισμός** (του μωαμεθανισμού) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): ο μωαμεθανισμός είναι η θρησκεία των μουσουλμάνων, που στηρίζεται στη διδασκαλία του Μωάμεθ (= μουσουλμανισμός): *Το Κοράνι είναι το ιερό βιβλίο του μωαμεθανισμού.*

⚠ Η λέξη μωαμεθανισμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **μωαμεθανός** (του μωαμεθανού, των μωαμεθανών), η **μωαμεθανή** (της μωαμεθανής) ουσ.+επιθ. (ΘΡΗΣΚ.): ο μωαμεθανός είναι ο μουσουλμάνος: *Οι μωαμεθανοί προσεύχονται στα τζαμιά.*

το **μωρό** (του μωρού, των μωρών) ουσ.: μωρό λέμε ένα παιδί σε πολύ μικρή ηλικία, όταν δεν μπορεί ακόμα να μιλήσει ή να περπατήσει (= βρέφος): *Γέννησε ένα πολύ όμορφο μωρό.*

το **μωσαϊκό** (του μωσαϊκού, των μωσαϊκών) ουσ.:

1. το μωσαϊκό είναι το γυαλιστερό πάτωμα, που είναι φτιαγμένο από πολλά κομματάκια διαφορετικών υλικών ενωμένα μεταξύ τους με τσιμέντο: *Πατώματα για μπάνια με πλακάκια, μωσαϊκό ή μάρμαρο.*

2. το μωσαϊκό είναι το ψηφιδωτό που χρησιμοποιείται για διακόσμηση σε πατώματα και τοίχους κτιρίων: *Ναοί διακοσμημένοι με ζωγραφικές εικόνες και μωσαϊκά.*

3. ένα μωσαϊκό ανθρώπων ή πραγμάτων είναι ένα μείγμα από πολλούς διαφορετικούς ανθρώπους ή πράγματα: *Η Ευρώπη είναι ένα μωσαϊκό κρατών, γλωσσών, πολιτισμών και παραδόσεων.*

N V

να μορ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε κάποιον ή κάτι: *Να τι πρέπει να κάνεις για να πάρεις δίπλωμα. / Να τος, να τος, ο πρωταθλητής!*

να ΣΥΝΔ.: εισάγει προτάσεις που δηλώνουν ευχή, επιθυμία, διαταγή κτλ.: *Να περάσετε καλά! / Ελπίζω να σας ξαναδώ σύντομα. / Θέλει να σπουδάσει μηχανικός.*

να ανοίξει η γη να με καταπιεί ΕΚΦΡ.: το λέει κάποιος όταν νιώθει μεγάλη ντροπή για κάτι που έκανε ή που είπε: *Ξέχασα τα γενέθλιά της και τώρα θέλω ν' ανοίξει η γη να με καταπιεί!*

να γλειφεις τα δάχτυλά σου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάτι είναι πολύ νόστιμο: *Να σας φτιάξει μια σπανακόπιτα, να γλειφετε τα δάχτυλά σας!*

να ζήσεις ΕΠΙΦ.: ευχή που λέμε σε κάποιον που έχει τη γιορτή του ή τα γενέθλιά του ή που μόλις παντρεύτηκε: *Χρόνια πολλά! Να ζήσεις!*

να λείπει το βύσσινο ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν μας προσφέρουν κάτι και εμείς δεν το δεχόμαστε γιατί πιστεύουμε ότι δε μας συμφέρει (= να μένει το βύσσινο): *Να ξεodέσω τόσα χρήματα για ένα ταξίδι δύο ημερών; Να λείπει το βύσσινο!*

να μου τρυπήσεις τη μύτη ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι για το οποίο είμαστε πολύ σίγουροι ότι δεν πρόκειται να γίνει: *Αν περάσει τις εξετάσεις αυτός, εμένα να μου τρυπήσεις τη μύτη!*

να τα εκατοστήσεις! ΕΠΙΦ.: ευχή που λέμε σε κάποιον που γιορτάζει για να ζήσει πολλά χρόνια (= να τα χιλιάσεις!): *Χρόνια πολλά, να τα εκατοστήσεις!*

να τα χιλιάσεις! ΕΠΙΦ.: ευχή που λέμε σε κάποιον που γιορτάζει για να ζήσει πολλά χρόνια (= να τα εκατοστήσεις!): *Να τα χιλιάσεις και να είσαι πάντα ευτυχισμένος!*

να φάν' κι οι κότες ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν κάτι υπάρχει άφθονο: *Μην ανησυχείς, υπάρχει φαΐ να φάν' κι οι κότες!*

να χαιρέσαι τη γιορτή σου! ΕΠΙΦ.: ευχή που δίνουμε σε κάποιον που έχει τη γιορτή του: *Χρόνια πολλά, να χαιρέσαι τη γιορτή σου!*

το **νάζι** (του ναζιού, των ναζιών) ΟΥΣ.:

1. νάζι λέμε τον τρόπο που φέρεται ή κινείται μια γυναίκα όταν προσπαθεί να δείχνει χαριτωμένη: *Περπατούσε και κουινιόταν με νάζι.*

2. **νάζια** ΠΛΗΘ.: όταν κάνουμε νάζια, κάνουμε πως δε θέλουμε κάτι, για να κάνουμε τους άλλους να μας προσέξουν ή να μας παρακαλέσουν να το κάνουμε: *Σταμάτα τα νάζια και πήγαινε για ύπνο.*

ο **ναζιάρης**, η **ναζιάρα**, το **ναζιάρικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ναζιάρης, του αρέσει να κάνει νάζια: *Η μπεμπούλα μας είναι πανέξυπνη και ναζιάρα.*

ναι ΕΠΙΡΡ.:

1. λέμε ναι όταν συμφωνούμε με αυτό που μας λένε, όταν δεχόμαστε ή παραδεχόμαστε κάτι (= μάλιστα ≠ όχι): *Ναι, αυτός είναι. / - Θέλεις λίγο τσάι; - Ναι, ευχαριστώ.*

2. λέμε ναι όταν απαντάμε στο τηλέφωνο (= εμπρός, ορίστε): *Ναι, ποιον θέλετε;*

ο **νάιλον**, η **νάιλον**, το **νάιλον** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι νάιλον, είναι φτιαγμένο από νάιλον: *Οι γυναίκες στις μέρες μας φοράνε μόνο νάιλον καλσόν.*

⚠ Η λέξη νάιλον δεν κλίνεται.

το **νάιλον** ΟΥΣ.: το νάιλον είναι ένα γερό υλικό που κατασκευάζει ο άνθρωπος και χρησιμεύει για να φτιάχνουμε πλαστικά αντικείμενα και ρούχα: *Το νάιλον είναι πολύ ελαστικό, αλλά καίγεται εύκολα.*

⚠ Η λέξη νάιλον δεν κλίνεται.

ο **νάνος** (του νάνου, των νάνων) ΟΥΣ.:

1. στα παραμύθια, ο νάνος είναι ένα φανταστικό πλάσμα που είναι πάρα πολύ κοντό και μικροκαμωμένο: *Διάβασα το παραμύθι "Η Χιονάτη και οι εφτά νάνοι".*

2. νάνο λέμε κάθε άνθρωπο, ζώο ή φυτό που είναι πιο μικροκαμωμένο από το κανονικό (≠ γίγαντας): *Είχα μία συμμαθήτρια νάνο. / Τα μπονσάι είναι η τέχνη της καλλιέργειας των φυτών νάνων.*

3. λέμε νάνο κάποιον ή κάτι που δεν έχει μεγάλη αξία ή δύναμη: *Κανένας δεν υπολογίζει τους νάνους της πολιτικής.*

νανουρίζω (νανουρίσα), **νανουρίζομαι** (νανουρίστηκα, νανουρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν νανουρίζουμε ένα μωρό, του λέμε τραγουδία με σιγανή φωνή για να κοιμηθεί: *Τον νανούριζε η γιαγιά του με τραγουδία από την Ανατολή.*

2. **νανουρίζει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μας νανουρίζει, βγάζει έναν ήρεμο και απαλό ήχο, που μας αποκοιμίζει: *Τον νανούριζαν τα κύματα της θάλασσας.*

το **νανούρισμα** (του νανουρίσματος, των νανουρισμάτων) ΟΥΣ.: το νανούρισμα είναι ένα ήρεμο τραγούδι που το λέμε σε κάποιον για να κοιμηθεί: *Η γιαγιά μου τραγουδούσε νανουρίσματα από τη Λευκάδα.*

ο **ναός** (του ναού, των ναών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): ναό λέμε το κτίριο όπου οι άνθρωποι λατρεύουν το Θεό ή τους θεούς τους: *Εδώ βρισκόταν ο αρχαίος ναός του Απόλλωνα. / Το τζαμί είναι ένα είδος μουσουλμανικού ναού. / Παντρεύτηκαν στο ναό του Αγίου Δημητρίου. (= εκκλησία)*

η **νάρκη** (της νάρκης, των ναρκών) ΟΥΣ.:

1. νάρκη λέμε τη βόμβα που είναι κρυμμένη μέσα στη γη ή στη θάλασσα και σκάει όταν κάποιος ή κάτι την ακουμπήσει: *Μας είπαν να*

μην παίζουμε στο χωράφι, γιατί ήταν γεμάτο νάρκες.

2. η νάρκη είναι ο πολύ βαρύς ύπνος, από τον οποίο δεν ξυπνάμε εύκολα (= λήθαργος): *Ήμουν τόσο κουρασμένη, που έπεσα σε νάρκη και δε με ξύπνησε ούτε το τηλέφωνο.*

ο **ναρκομανής**, η **ναρκομανής** (του/της ναρκομανή, των ναρκομανών) ογσ.: ο ναρκομανής είναι αυτός που παίρνει ναρκωτικά (= τοξικομανής): *Οι ναρκομανείς υποφέρουν πολύ όταν δεν παίρνουν τη δόση τους.*

το **ναρκωτικό** (του ναρκωτικού, των ναρκωτικών) ογσ.: τα ναρκωτικά είναι δυνατές ουσίες που όποιος τις δοκιμάζει, νιώθει ευχάριστα στην αρχή, μετά όμως ζαλιζεται, νυστάζει έχει πονοκεφάλους, αρρωσταίνει και μπορεί και να πεθάνει: *Πολλοί νέοι πεθαίνουν από τα ναρκωτικά κάθε χρόνο. / Τα ναρκωτικά είναι απαγορευμένες ουσίες.*

△ Η λέξη ναρκωτικό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το **ναυάγιο** (του ναυαγίου, των ναυαγίων) ογσ.:

1. το ναυάγιο είναι ένα δυστύχημα κατά το οποίο ένα πλοίο βυθίζεται και καταστρέφεται κατά τη διάρκεια του ταξιδιού: *Σε ανθρώπινο λάθος αποδόθηκε το ναυάγιο του κρουαζιερόπλοιου.*

2. ναυάγιο λέμε το πλοίο που έχει βυθιστεί: *Δύο ερασιτέχνες δύτες έφεραν στο φως το αρχαιότερο ναυάγιο στον κόσμο.*

ο **ναυαγός**, η **ναυαγός** (του/της ναυαγού, των ναυαγών) ογσ.: ναυαγό λέμε τον άνθρωπο που ταξίδευε με πλοίο και ναυάγησε: *Κάποιοι ναυαγοί κατάφεραν να κολυπήσουν μέχρι τη στεριά και να σωθούν.*

ο **ναυαγοσώστης** (του ναυαγοσώστη, των ναυαγοσωστών), η **ναυαγοσώστρια** (της ναυαγοσώστριας, των ναυαγοσωστριών) ογσ.: ο ναυαγοσώστης είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να σώζει αυτούς που κινδυνεύουν να πνιγούν στη θάλασσα: *Ξέρει πολύ καλό κολύμπι και θέλει να γίνει ναυαγοσώστρια.*

ναυαγώ (ναυάγησα, ναυαγισμένος) ρημ.:

1. όταν ένα πλοίο ναυαγεί, βυθίζεται στη θάλασσα και καταστρέφεται, συνήθως μαζί με τους επιβάτες του: *Το πλοίο ναυάγησε λόγω της θαλασσοταραχής.*

2. ναυαγεί 3^ο πρ.: όταν προσπαθούμε για κάτι και ναυαγεί, δεν έχει το αποτέλεσμα που θα θέλαμε (= αποτυχαίνει): *Ναυάγησαν οι συζητήσεις για συνεργασία μεταξύ των δύο εταιρειών.*

ο **ναύαρχος** (του ναύαρχου, των ναύαρχων) ογσ.: ο ναύαρχος είναι ο αρχηγός του στόλου: *Στη ναυμαχία της Σαλαμίνας, ο ελληνικός στόλος με ναύαρχο τον Ευρυβιάδη νίκησε τους Πέρσες.*

τα **ναύλα** (των ναύλων) ογσ.: τα ναύλα είναι τα χρήματα που πληρώνουμε για να αγοράσουμε

εισιτήριο όταν ταξιδεύουμε με πλοίο ή με αεροπλάνο: *Ακρίβυναν τα ναύλα για τα πλοία.*

η **ναυμαχία** (της ναυμαχίας, των ναυμαχιών) ογσ.: η ναυμαχία είναι η μάχη που γίνεται ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα πλοία ή στόλους: *Η ναυμαχία της Σαλαμίνας έγινε ανάμεσα στους αρχαίους Έλληνες και στους αρχαίους Πέρσες.*

το **ναυπηγείο** (του ναυπηγείου, των ναυπηγείων) ογσ.: το ναυπηγείο είναι το μέρος όπου κατασκευάζονται ή επισκευάζονται πλοία, βάρκες κτλ.: *Δουλεύει στα ναυπηγεία της Σύρου. / Το ναυπηγείο βρίσκεται δίπλα στη θάλασσα.*

ο **ναύτης** (του ναύτη, των ναυτών) ογσ.:

1. ο ναύτης είναι ο ναυτικός: *Οι φουρτούνες δε φοβίζον τους ναύτες.*

2. ο ναύτης είναι ο στρατιώτης του πολεμικού ναυτικού που δεν έχει κάποιο αξίωμα: *Στο πλοίο υπήρχαν τρεις αξιωματικοί και πολλοί ναύτες.*

η **ναυτία** (της ναυτίας, των ναυτιών) ογσ.: ναυτία νιώθουμε όταν ζαλιζόμαστε και θέλουμε να κάνουμε εμετό: *Ο δρόμος είχε πολλές στροφές κι έπαθα ναυτία.*

το **ναυτικό** (του ναυτικού) ογσ.: το ναυτικό μιας χώρας είναι όλα τα πλοία της και οι άνθρωποι που εργάζονται πάνω σε αυτά: *Η Ελλάδα έχει μεγάλο εμπορικό ναυτικό. / Στο στρατό υπηρέτησε στο πολεμικό ναυτικό.*

△ Η λέξη ναυτικό δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ναυτικός** (του ναυτικού, των ναυτικών) ογσ.: ο ναυτικός είναι αυτός που δουλεύει πάνω σε πλοίο: *Δουλεύει από μικρός στα καράβια και είναι έμπειρος ναυτικός.*

ο **ναυτικός**, η **ναυτική**, το **ναυτικό** επιθ.: όταν κάτι είναι ναυτικό, έχει σχέση με τα πλοία ή με τους ναύτες: *Έκανε παρέλαση φορώντας τη ναυτική του στολή. / Έγινε κι άλλο ναυτικό ατύχημα στο λιμάνι του Πειραιά.*

η **ναφθαλίνη** (της ναφθαλίνης, των ναφθαλινών) ογσ.: η ναφθαλίνη είναι ένα άσπρο υλικό με πολύ δυνατή μυρωδιά, συνήθως σε σχήμα μπίλιας, που το βάζουμε στα ρούχα για να διώχνει τους σκόρους: *Βγάλαμε τα μάλλινα ρούχα από τις ντουλάπες και μυρίζουν ναφθαλίνη.*

τα **νέα ελληνικά** ογσ.:

1. νέα ελληνικά λέμε την ελληνική γλώσσα όπως μιλιέται στη σύγχρονη εποχή: *Σύμφωνα με τους κανόνες των νέων ελληνικών, υπάρχει μόνον ένας τόνος.*

2. νέα ελληνικά λέμε το μάθημα στο οποίο διδασκόμαστε τη νέα ελληνική γλώσσα: *Τις δύο πρώτες ώρες της Δευτέρας έχουμε νέα ελληνικά.*

νεανικά επιρρ.: όταν κάνουμε κάτι νεανικά, το κάνουμε όπως το κάνουν οι νέοι: *Ο πατέρας μου ντύνεται πολύ νεανικά για την ηλικία του.*

ο **νεανικός**, η **νεανική**, το **νεανικό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι νεανικό, έχει σχέση με τους νέους ανθρώπους ή ταιριάζει σε νέους ανθρώ-

πους: *Θυμηθήκαμε τις νεανικές μας τρέλες. / Προτιμάει το μοντέρνο, νεανικό ντύσιμο.*

2. λέμε ότι κάτι είναι νεανικό όταν φανερώνει νεαρή ηλικία: *Του λείπει βεβαίως η πείρα, αλλά έχει νεανικό ενθουσιασμό. / Το πρόσωπό της διατηρείται φρέσκο και νεανικό. (≠ γέρικος)*

ο **νεαρός**, η **νεαρή**, το **νεαρό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι νεαρός, είναι νέος σε ηλικία (= νέος): *Οι νεαροί οδηγοί παίρνουν πολλές κλήσεις για υπερβολική ταχύτητα.*

ο **νεαρός** (του νεαρού, των νεαρών), η **νεαρή** (της νεαρής) ΟΥΣ.: ο νεαρός είναι ο νέος (≠ ηλικιωμένος): *Μια παρέα νεαρών έκανε μεγάλη φασαρία χτες το βράδυ. / Τα πολύχρωμα ρούχα ταιριάζουν καλύτερα στις νεαρές.*

ο **νέγρος** (του νέγρου, των νέγρων), η **νέγρα** (της νέγρας) ΟΥΣ.: νέγρο λέμε τον άνθρωπο που ανήκει στη μαύρη φυλή (= μαύρος): *Οι νέγροι είναι πολύ καλοί αθλητές. / Μου γνώρισε μια φίλη της νέγρα.*

η **νεκρή φύση** ΟΥΣ.: στη ζωγραφική, νεκρή φύση είναι ο πίνακας που παριστάνει φρούτα, νεκρά ζώα ή μικρά αντικείμενα

ο **νεκροθάφτης** (του νεκροθάφτη, των νεκροθαφτών) ΟΥΣ.: ο νεκροθάφτης είναι ο υπάλληλος νεκροταφείου που θάβει τους νεκρούς: *Ο νεκροθάφτης έσκαψε ένα μεγάλο λάκκο για τον τάφο.*

η **νεκροκεφαλή** (της νεκροκεφαλής, των νεκροκεφαλών) ΟΥΣ.: νεκροκεφαλή λέμε το κεφάλι ενός νεκρού ανθρώπου, που δεν έχει δέρμα αλλά μόνο κόκαλα: *Τα πλοία των πειρατών είχαν στη σημαία τους μια νεκροκεφαλή.*

ο **νεκρός**, η **νεκρή**, το **νεκρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας άνθρωπος ή άλλος οργανισμός είναι νεκρός, δεν είναι πια στη ζωή, έχει πεθάνει (= πεθαμένος ≠ ζωντανός): *Ψάρια βρίσκονταν νεκρά στις όχθες πολλών ποταμών.*

2. λέμε ότι το τηλέφωνο ή άλλο μηχάνημα είναι νεκρό όταν δε λειτουργεί: *Το καλώδιο ήταν κομμένο και το τηλέφωνο νεκρό.*

το **νεκροταφείο** (του νεκροταφείου, των νεκροταφείων) ΟΥΣ.: το νεκροταφείο είναι το μέρος όπου θάβουμε τους νεκρούς: *Ζήτησε να τον θάψουν στο νεκροταφείο του χωριού του.*

η **νεκροφόρα** (της νεκροφόρας, των νεκροφόρων) ΟΥΣ.: η νεκροφόρα είναι το μεγάλο, συνήθως μαύρο, αυτοκίνητο που μεταφέρει το φέρετρό με το νεκρό σε μια κηδεία: *Τη νεκροφόρα ακολούθησαν μέχρι το νεκροταφείο οι συγγενείς.*

η **νεκροψία** (της νεκροψίας, των νεκροψιών) ΟΥΣ.: η νεκροψία είναι η εξέταση που κάνει στο σώμα ενός νεκρού ένας ειδικός γιατρός για να βρει τι προκάλεσε το θάνατό του: *Η νεκροψία έδειξε ότι το παιδί πνίγηκε.*

το **νέκταρ** ΟΥΣ.:

1. στην ελληνική μυθολογία, το νέκταρ ήταν το ποτό που έπιναν οι θεοί του Ολύμπου και

χάρη σε αυτό γίνονταν αθάνατοι: *Το γεύμα των θεών ήταν νέκταρ και αμβροσία.*

2. το νέκταρ είναι ο χυμός των λουλουδιών, που τον μαζεύουν οι μέλισσες για να φτιάξουν μέλι: *Το μέλι αυτό είναι φτιαγμένο από νέκταρ θυμαριού γι' αυτό είναι τόσο νόστιμο.*

3. λέμε νέκταρ κάθε ποτό έχει πολύ ωραία γεύση: *Νέκταρ ήταν το κρασί που βγάλαμε φέτος.*

⚠ Η λέξη νέκταρ δεν έχει πληθυντικό αριθμό και γενική στον ενικό αριθμό.

το **νέο** (του νέου, των νέων) ΟΥΣ.:

1. νέο λέμε καθετί που μας πληροφορεί για κάτι που έγινε (= είδηση): *Τα κακά νέα μαθαίνονται γρήγορα. / Είχατε κανένα νέο από τα παιδιά;*

2. νέα ΠΛΗΘ.: νέα λέμε αλλιώς το δελτίο ειδήσεων στην τηλεόραση ή στο ραδιόφωνο (= ειδήσεις): *Ανοίξαμε την τηλεόραση για να παρακολουθήσουμε τα νέα.*

το **νεογέννητο** (του νεογέννητου, των νεογέννητων) ΟΥΣ.: το νεογέννητο είναι το μωρό που μόλις έχει γεννηθεί: *Στο νοσοκομείο υπάρχει ειδικός χώρος όπου κοιμούνται τα νεογέννητα.*

ο **νεογέννητος**, η **νεογέννητη**, το **νεογέννητο** ΕΠΙΘ.: νεογέννητο λέμε έναν άνθρωπο ή ένα ζώο που μόλις γεννήθηκε: *Τα νεογέννητα γατάκια είναι τυφλά.*

ο **νεοελληνικός**, η **νεοελληνική**, το **νεοελληνικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι νεοελληνικό, έχει σχέση με τη σύγχρονη Ελλάδα: *Ο πόλεμος του 1940 είναι κομμάτι της νεοελληνικής ιστορίας.*

η **νεολαία** (της νεολαίας, των νεολαίων) ΟΥΣ.: όταν αναφερόμαστε σε όλους τους νέους ανθρώπους μαζί, λέμε η νεολαία: *Η νεολαία του τόπου μας θα χτίσει ένα καινούριο αύριο. / Δεν της αρέσει η μουσική που ακούει η νεολαία σήμερα.*

⚠ Η λέξη νεολαία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **νέος** (του νέου, των νέων), η **νέα** (της νέας) ΟΥΣ.: ο νέος είναι αυτός που δεν είναι μεγάλος στην ηλικία (≠ γέρος, ηλικιωμένος): *Στο πρόγραμμα εθελοντισμού συμμετέχουν νέοι ηλικίας 20-30 ετών. / Η χώρα μας έχει απόλυτη ανάγκη από τη δημιουργικότητα και τα όνειρα των νέων.*

ο **νέος**, η **νέα**, το **νέο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι νέος, δεν είναι μεγάλος στην ηλικία (= νεαρός): *Οι περισσότερες νέες κοπέλες σήμερα είναι εργαζόμενες.*

2. όταν κάτι είναι νέο, μόλις έχει γίνει ή εμφανίζεται για πρώτη φορά (= καινούριος ≠ παλιός): *Το νέο του βιβλίο είχε μεγάλη εμπορική επιτυχία.*

3. όταν κάτι είναι νέο, γίνεται στη σημερινή εποχή ή έχει σχέση με αυτή (= σύγχρονος, μοντέρνος): *Οι νέες τεχνολογίες χρησιμοποιούνται και στην εκπαίδευση.*

ο **νεοσσός** (του νεοσσού, των νεοσσών) ουσ.: ο νεοσσός είναι το νεογέννητο πουλί: *Από το αυγά της κότας άρχισαν να ξεπροβάλλουν δύο νεοσσοί.*

η **νεράιδα** (της νεράιδας) ουσ.: η νεράιδα είναι ένα φανταστικό πλάσμα με μαγικές δυνάμεις, που έχει τη μορφή νέας και όμορφης γυναίκας: *Η καλή νεράιδα κούνησε το ραβδί της και μεταμόρφωσε τη γριούλα σε μια πανέμορφη γυναίκα.*

⚠ Η λέξη νεράιδα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **νεραντζάκι** ουσ.:

1. το νεραντζάκι είναι το μικρό νεράντζι: *Τα νεραντζάκια είναι ακόμα άγουρα.*

2. το νεραντζάκι είναι το γλυκό του κουταλιού που γίνεται από μικρά νεράντζια: *Μας κέρασε γλυκό νεραντζάκι που είχε φτιάξει με τα χεράκια της.*

⚠ Η λέξη νεραντζάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **νεράντζι** (του νεραντζιού, των νεραντζιών) ουσ.: το νεράντζι είναι ο καρπός της νεραντζιάς, που έχει πορτοκαλί χρώμα, πικρή γεύση και δεν τρώγεται ωμός, αλλά μόνο σε γλυκά: *Έφτιαξε μια πολύ νόστιμη μαρμελάδα από νεράντζια.*

η **νεραντζιά** (της νεραντζιάς, των νεραντζιών) ουσ.: η νεραντζιά είναι δέντρο που θυμίζει κάπως την πορτοκαλιά, έχει σκούρα πράσινα φύλλα και μικρά άσπρα λουλούδια, που μυρίζουν ωραία: *Φύτεψαν νεραντζιές στα πεζοδρόμια.*

το **νερό** (του νερού, των νερών) ουσ.:

1. το νερό είναι το καθαρό υγρό που πέφτει σαν βροχή και το χρησιμοποιούμε για να το πίνουμε ή για να πλυνόμαστε: *Διψούσα και ήθελα να πιω δροσερό νερό. / Πλύνε τα χέρια σου με σαπούνι και νερό.*

2. το νερό είναι το υγρό που έχει η θάλασσα, οι λίμνες και τα ποτάμια: *Το νερό της θάλασσας είναι αλμυρό. / Τα νερά της λίμνης ήταν ήσυχα.*

ΕΚΦΡ. θολώνω τα νερά, κάνω μια τρύπα στο νερό, μπαίνει το νερό στ' αυλάκι, πάω με τα νερά, πέφτει νερό με το τουλούμι, πνίγομαι σε μια κουταλιά νερό, σαν δυο σταγόνες νερό, σαν τα κρύα νερά, σαν το ψάρι έξω απ' το νερό, ταράζω τα νερά, φέρνω στα νερά μου

ο **νερόβραστος**, η **νερόβραστη**, το **νερόβραστο** επιθ.:

1. όταν ένα φαγητό είναι νερόβραστο, έχει βράσει σε σκέτο νερό χωρίς λάδι ή βούτυρο και γι' αυτό συνήθως δεν έχει ωραία γεύση: *Κάνει δίαιτα και τρώει μόνο νερόβραστα λαχανικά.*

2. νερόβραστο λέμε κάποιον ή κάτι όταν δε μας αρέσει και δε μας προκαλεί κανένα ενδιαφέρον (= άνοστος, σαχλός): *Δε μου αρέσουν τα νερόβραστα τραγούδια του.*

η **νερομπογιά** (της νερομπογιάς, των νερομπογιών) ουσ.: οι νερομπογιές είναι χρωματιστές μπογιές που τις διαλύουμε σε νερό και τις χρη-

σιμοποιούμε για να ζωγραφίζουμε: *Τα παιδιά ζωγραφίζουν τα σχέδιά τους με νερομπογιές.*

ο **νερόμυλος** (του νερόμυλου, των νερόμυλων) ουσ.: ο νερόμυλος είναι ο μύλος που δουλεύει με τη βοήθεια του νερού: *Ο παλιός νερόμυλος δίπλα στο ποτάμι δε λειτουργεί πια.*

η **νεροποντή** (της νεροποντής, των νεροποντών) ουσ.:

1. η νεροποντή είναι η πολύ δυνατή βροχή (= κατακλυσμός): *Από την ξαφνική νεροποντή τα χωράφια πλημμύρισαν.*

2. νεροποντή λέμε και τα νερά της πολύ δυνατής βροχής: *Η νεροποντή πήρε μαζί της πέτρες και χώματα από το βουνό.*

το **νεροπότηρο** (του νεροπότηρου, των νεροπότηρων) ουσ.: νεροπότηρο είναι το ψηλό και μεγάλο ποτήρι, που το χρησιμοποιούμε για να πίνουμε νερό: *Αγόρασε μια δωδεκάδα νεροπότηρα.*

ο **νερουλός**, η **νερουλή**, το **νερουλό** επιθ.: όταν ένα υγρό είναι νερουλό, δεν είναι πηχτό και μοιάζει με νερό (= αραιός ≠ πηχτός): *Η κοτόσουπα δε θα ήταν τόσο νερουλή αν την άφηνες να βράσει λίγο ακόμα.*

ο **νεροχύτης** (του νεροχύτη, των νεροχυτών) ουσ.: ο νεροχύτης είναι η μεγάλη λεκάνη κάτω από τη βρύση της κουζίνας, που τη χρησιμοποιούμε για να πλύνουμε τα πιάτα: *Ο νεροχύτης είναι μικρός και δυσκολεύομαι να πλύνω το ταψί.*

το **νεύμα** (του νεύματος, των νευμάτων) ουσ.: νεύμα λέμε την κίνηση που κάνουμε με το κεφάλι, τα μάτια ή τα χέρια για να δείξουμε κάτι σε κάποιον χωρίς να του μιλήσουμε (= νόημα): *Ο καθηγητής μου έκανε νεύμα να σηκωθώ στον πίνακα. / Με ένα νεύμα του όλοι σταμάτησαν να μιλάνε και τον κοίταξαν με προσοχή.*

νευριάζω (νευρίασα, νευριασμένος) ρημ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι μας νευριάζει, μας ενοχλεί και μας κάνει να θυμώσουμε (= εκνευρίζω): *Τι τον νευρίασε τόσο πολύ και άρχισε να ουρλιάζει;*

2. όταν κάποιος νευριάζει, σταματάει να είναι ήρεμος και νιώθει θυμό (= εκνευρίζομαι): *Αγρίεψε, νευρίασε και όρμησε πάνω του να τον χτυπήσει.*

νευριασμένα επιρρ.: όταν κάνουμε κάτι νευριασμένα, το κάνουμε με θυμό, με εκνευρισμό (= εκνευρισμένα): *Κλότσησε νευριασμένα την καρέκλα που καθόταν.*

νευρικά επιρρ.: όταν κάνουμε κάτι νευρικά, το κάνουμε με τρόπο που δείχνει ότι είμαστε νευρικοί: *Όσο περίμενε τα αποτελέσματα των εξετάσεων, περπατούσε πάνω κάτω νευρικά.*

η **νευρική ανορεξία** ουσ. (ΙΑΤΡ.): η νευρική ανορεξία είναι μια σοβαρή αρρώστια, κατά την οποία κάποιος σταματάει να τρώει: *Από νευρική ανορεξία πάσχουν συνήθως οι νεαρές γυναίκες.*

⚠ Η νευρική ανορεξία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **νευρικός**, η **νευρική**, το **νευρικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι νευρικός, νευριάζει εύκολα (= ευέξαπτος ≠ ήρεμος): *Όταν είναι κουρασμένος, γίνεται νευρικός και χάνει την υπομονή του.*

2. όταν κάτι είναι νευρικό, έχει σχέση με τα νεύρα: *Ο ιός προσβάλλει το νευρικό σύστημα. / Όταν έχασε τη μητέρα της, έπαθε νευρικό κλονισμό.*

3. όταν μια κίνηση είναι νευρική, γίνεται χωρίς να την ελέγχουμε: *Με έπιασε νευρικό γέλιο και δεν μπορούσα να σταματήσω.*

το **νεύρο** (του νεύρου, των νεύρων) ΟΥΣ.: τα νεύρα είναι όργανα του σώματος, πολύ μακριά και λεπτά σαν κλωστές, που μεταφέρουν μηνύματα από και προς τον εγκέφαλο, ώστε να μπορούμε να περπατάμε, να βλέπουμε, να ακούμε κτλ.: *Μετά το ατύχημα, καταστράφηκε το οπτικό του νεύρο και δεν μπορεί να δει.*

ΕΚΦΡ. έχω νεύρα, μου δίνει στα νεύρα, σπάω τα νεύρα, χτυπάω στα νεύρα

το **νέφος** (του νέφους, των νεφών) ΟΥΣ.: το νέφος είναι ένα σύννεφο που μαζεύεται πάνω από τις μεγάλες πόλεις και δημιουργείται από τα καυσαέρια: *Το νέφος προκαλεί αναπνευστικά προβλήματα στους ανθρώπους.*

το **νεφρό** (του νεφρού, των νεφρών) ΟΥΣ.: τα νεφρά είναι δύο όργανα σε σχήμα φασολιού που βρίσκονται χαμηλά μέσα στην κοιλιά μας και βοηθάνε να φύγουν από το σώμα μας με τα ούρα οι άχρηστες ουσίες για τον οργανισμό μας: *Τα νεφρά είναι από τα πιο πολύτιμα όργανα του σώματός μας γιατί φιλτράρουν το αίμα.*

οι **νεφώσεις** (των νεφώσεων) ΟΥΣ.: νεφώσεις λέμε τα σύννεφα που φαίνονται στον ουρανό (≠ ηλιοφάνεια): *Προβλέπονται νεφώσεις στη Θράκη και τα νησιά του Αιγαίου.*

το **νήμα** (του νήματος, των νημάτων) ΟΥΣ.: το νήμα είναι η κλωστή: *Μπλούζα από μεταξωτό νήμα.*

το **νηπιαγωγείο** (του νηπιαγωγείου, των νηπιαγωγείων) ΟΥΣ.: νηπιαγωγείο λέμε το σχολείο, πριν από το δημοτικό, όπου πηγαίνουν παιδιά 4-5 χρόνων: *Στο νηπιαγωγείο τα παιδιά μαθαίνουν μέσα από το παιχνίδι.*

η **νηπιαγωγός**, ο **νηπιαγωγός** (του/της νηπιαγωγού, των νηπιαγωγών) ΟΥΣ.: η νηπιαγωγός είναι η δασκάλα του νηπιαγωγείου: *Η νηπιαγωγός μαθαίνει στα παιδιά τραγούδια και παιχνίδια.*

το **νήπιο** (του νηπίου, των νηπίων) ΟΥΣ.:

1. νήπιο είναι το παιδί που είναι από 1 έως 6 χρονών: *Μέσα στο πλοίο που βούλιαξε ήταν και νήπια.*

2. **νήπια** ΠΛΗΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): νήπια λέμε το νηπιαγωγείο: *Φέτος ο μικρός μου αδερφός θα πάει στα νήπια.*

το **νησί** (του νησιού, των νησιών) ΟΥΣ.: το νησί είναι ένα κομμάτι γης που έχει γύρω γύρω θάλασσα ή λίμνη: *Η Κέρκυρα είναι νησί στο Ιόνιο*

Πέλαγος. / Το λιμάνι βρίσκεται στη νότια πλευρά του νησιού.

ο **νησιώτης** (του νησιώτη, των νησιωτών), η **νησιώτισσα** (της νησιώτισσας) ΟΥΣ.: ο νησιώτης είναι αυτός που γεννήθηκε σε νησί ή ζει σε νησί: *Είναι νησιώτης και λατρεύει τη θάλασσα. / Οι Χιώτες είναι νησιώτες.*

η **νηστεία** (της νηστείας, των νηστειών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): νηστεία είναι το να μην τρώνε οι άνθρωποι καθόλου ή για μερικές μέρες ορισμένα φαγητά, γιατί ακολουθούν τα έθιμα της θρησκείας τους: *Την περίοδο της νηστείας οι χριστιανοί δεν τρώνε κρέας και λάδι.*

νηστεύω (νήστεψα) ΡΗΜ. (ΘΡΗΣΚ.): όταν κάποιος νηστεύει, κάνει νηστεία: *Οι χριστιανοί νηστεύουν από κρέας πριν από το Πάσχα. / Στο Ραμαζάνι οι μουσουλμάνοι νηστεύουν την ημέρα και τρώνε το βράδυ.*

ο **νηστικός**, η **νηστική**, το **νηστικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι νηστικός, δεν έχει φάει (≠ φαγωμένος, χορτάτος): *Οι ασθενείς θα πρέπει να είναι νηστικοί οκτώ ώρες πριν την εξέταση.*

νιαουρίζω (νιαούρισα) ΡΗΜ.:

1. όταν η γάτα νιαουρίζει, κάνει "νιάου νιάου": *Η γάτα νιαούριζε παραπονιάρικα για να τηςβάλω να φάει.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι ένας άνθρωπος νιαουρίζει όταν η φωνή του θυμίζει τη φωνή ή το κλάμα της γάτας: *"Όχι" νιαούρισε ναζιάρικα για να τον πείσει ότι δε γνώριζε τίποτα.*

το **νιαούρισμα** (του νιαουρίσματος, των νιαουρισμάτων) ΟΥΣ.: το νιαούρισμα είναι η φωνή που βγάζει η γάτα: *Ακούστηκαν νιαουρίσματα από τα κεραμίδια.*

τα **νιάτα** (των νιάτων) ΟΥΣ.:

1. νιάτα λέμε τα χρόνια της ζωής του ανθρώπου όταν είναι νέος (≠ γεράματα, γηρατειά): *Στα νιάτα του ήταν αθλητής.*

2. όταν αναφερόμαστε σε όλους τους νέους ανθρώπους μαζί, λέμε τα νιάτα (= νεολαία): *Το μέλλον της χώρας στηρίζεται στα νιάτα.*

νίβω (ένιψα), **νίβομαι** (νίφτηκα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν νίβουμε το πρόσωπο ή τα χέρια μας, τα πλένουμε με νερό ή σαπούνι: *Νίβω το πρόσωπό μου με κρύο νερό για να δροσιστώ.*

2. **νίβομαι** ΠΑΘ.: όταν νιβόμαστε, πλένουμε το πρόσωπο ή τα χέρια μας με νερό ή σαπούνι: *Κάθε πρωί πρώτα νίβεται και μετά πίνει τον καφέ του.*

νικάω/νικώ (νίκησα), **νικιέμαι** (νικήθηκα, νικημένος) ΡΗΜ.:

1. νικάω κάποιον όταν είμαστε καλύτεροι από αυτόν σε έναν πόλεμο, αγώνα κτλ. (= κερδίζω ≠ χάνω): *Τον νίκησα στο σκάκι. / Σε εκείνη τη μάχη οι Αθηναίοι νίκησαν τους Σπαρτιάτες. (= επικρατώ)*

2. λέμε ότι νικάω μια δυσκολία όταν καταφέρνουμε να την αντιμετωπίσουμε (= ξεπερνάω): *Κατόρθωσε να νικήσει την αρρώστια του.*

η **νίκη** (της νίκης, των νικών) ΟΥΣ.: νίκη είναι το να νικάμε σε έναν πόλεμο, αγώνα ή παιχνίδι (≠ ήττα): *Πόσες νίκες είχε φέτος η σχολική ομάδα ποδοσφαίρου; / Η νίκη του κόμματος στις εκλογές είναι αβέβαιη.*

ο **νικητής** (του νικητή, των νικητών), η **νικήτρια** (της νικήτριας, των νικητριών) ΟΥΣ.: ο νικητής είναι ο καλύτερος σε έναν πόλεμο, αγώνα κτλ. (= κερδισμένος ≠ ηττημένος): *Οι νικητές του διαγωνισμού θα κερδίσουν μεγάλα δώρα. / Βγήκε νικητής στις εκλογές.*

ο **νιόπαντρος**, η **νιόπαντρη**, το **νιόπαντρο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι νιόπαντρος, παντρεύτηκε πριν από λίγη ώρα ή πριν από λίγο καιρό: *Το νιόπαντρο ζευγάρι έφυγε για το μήνα του μέλιτος.*

ο **νιπτήρας** (του νιπτήρα, των νιπτήρων) ΟΥΣ.: νιπτήρα λέμε τη μεγάλη λεκάνη κάτω από τη βρύση του μπάνιου, που στηρίζεται συνήθως στον τοίχο ή στο πάτωμα, όπου πλένουμε τα χέρια μας κτλ.: *Βούλωσε ο νιπτήρας.*

η **νιφάδα** (της νιφάδας, των νιφάδων) ΟΥΣ.:

1. νιφάδα λέμε καθένα από τα μικρά στρογγυλά κομμάτια που βλέπουμε να πέφτουν από τον ουρανό στη γη όταν χιονίζει: *Άρχισαν να πέφτουν πυκνές νιφάδες χιονιού.*

2. λέμε νιφάδα κάθε μικρό και στρογγυλό κομμάτι τραγανής τροφής που μοιάζει με τη νιφάδα του χιονιού: *Για πρωινό, τρώω νιφάδες δημητριακών με γάλα.*

ο **νιώθω** (ένιωσα) ΡΗΜ.:

1. όταν νιώθω λυπημένος, χαρούμενος ή κάτι άλλο, είμαι λυπημένος, χαρούμενος κτλ. (= αισθάνομαι): *Δε νιώθω πολύ καλά. / Νιώθω βλάκας που τον πίστεψα. / Ένωσε μεγάλη απογοήτευση μετά την αποτυχία του.*

2. όταν νιώθω κάτι, καταλαβαίνω ότι κάτι με αγγίζει ή ότι κάτι συμβαίνει στο σώμα μου (= αισθάνομαι): *Ένωσε ένα δυνατό πόνο στο στομάχι. / Ξαφνικά ένιωσα τα χέρια του στους ώμους μου.*

3. λέμε ότι νιώθουμε κάποιον όταν ξέρουμε τι σκέφτεται, σε ποια κατάσταση βρίσκεται ή γιατί κάνει κάτι (= καταλαβαίνω, συμμερίζομαι): *Τη νιώθω, γιατί είμαι κι εγώ μητέρα.*

4. όταν νιώθουμε κάτι, πιστεύουμε ότι γίνεται ή ότι μπορεί να γίνει (= έχω την αίσθηση, νομίζω): *Νιώθω ότι κανείς δε με καταλαβαίνει. / Νιώθω ότι η κατάσταση έχει αλλάξει.*

ο **Νοέμβρης** (του Νοέμβρη, των Νοέμβρηδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο Νοέμβριος: *Στις 17 του Νοέμβρη γιορτάζεται η επέτειος του Πολυτεχνείου.*

ο **Νοέμβριος** (του Νοεμβρίου, των Νοεμβριών) ΟΥΣ.: ο Νοέμβριος είναι ο ενδέκατος μήνας του χρόνου: *Στις δύο Νοεμβρίου γράψαμε διαγώνισμα.*

το **νόημα** (του νοήματος, των νοημάτων) ΟΥΣ.:

1. το νόημα μιας σκέψης, μιας πρότασης, ενός κειμένου κτλ. είναι αυτό που καταλαβαίνουμε

όταν το ακούμε ή όταν το διαβάζουμε (= σημασία): *Αυτά που λες δεν έχουν νόημα.*

2. το νόημα αυτών που κάνουμε ή που λέμε είναι το γιατί τα κάνουμε ή τα λέμε, τι θέλουμε να πετύχουμε με αυτά: *Ένωθα ότι η ζωή μου δεν είχε κανένα νόημα. (= σκοπός, αξία)*

3. νόημα λέμε αλλιώς το νεύμα: *Μου έκανε νόημα από μακριά να πλησιάσω.*

ΕΚΦΡ. βγάζω νόημα, μπαίνω στο νόημα

η **νοημοσύνη** (της νοημοσύνης) ΟΥΣ.: η νοημοσύνη είναι η ικανότητα που έχει ο άνθρωπος να καταλαβαίνει και να σκέφτεται διάφορα πράγματα, καθώς και να μαθαίνει και να χρησιμοποιεί τις γνώσεις του (= ευφυΐα): *Θα περίμενα περισσότερη νοημοσύνη από έναν άνθρωπο της ηλικίας σου.*

⚠ Η λέξη νοημοσύνη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **νοητός**, η **νοητή**, το **νοητό** ΕΠΙΘ. (ΕΠΙΣ.): όταν κάτι είναι νοητό, δεν μπορούμε να το δούμε, αλλά μόνο να το φανταστούμε με το μυαλό μας: *Ο Ισημερινός είναι μια νοητή γραμμή στη μέση της Γης.*

ο **νοθεύω** (νόθευσα), **νοθεύομαι** (νοθεύτηκα, νοθευμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος νοθεύει τρόφιμα ή ποτά, βάζει μέσα σε αυτά κάποια ουσία κατώτερης ποιότητας, για να εξαπατήσει τους αγοραστές: *Νοθεύουν το ελαιόλαδο με σπορέλαιο και το πουλάνε φτηνότερα.*

2. νοθεύουμε το αποτέλεσμα σε εκλογές, αγώνες κτλ. όταν το αλλάζουμε για να ωφεληθούμε εμείς (= αλλοιώνω): *Νόθευσαν το αποτέλεσμα των εκλογών για να ξαναγίνουν κυβέρνηση.*

ο **νόθος**, η **νόθα**, το **νόθο** ΕΠΙΘ.: νόθο λένε κάποιον το παιδί που οι γονείς του δεν έχουν παντρευτεί (= εξώγαμος ≠ νόμιμος): *Ο νόθος γιος του βασιλιά δεν μπορούσε να πάρει το θρόνο.*

ο **νοιάζει** (ένοιαξε), **νοιάζομαι** (νοιάστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι μας νοιάζει, έχει ενδιαφέρον για εμάς (= ενδιαφέρει, αφορά): *Δεν τον νοιάζει καθόλου τι λένε οι άλλοι γι' αυτόν. / Το μόνο που τον νοιάζει είναι πώς θα βγάλει λεφτά.*

2. **νοιάζομαι** ΠΑΘ.: όταν νοιαζόμαστε για κάτι, δείχνουμε ενδιαφέρον για αυτό (= ενδιαφερόμαι ≠ αδιαφορώ): *Υπάρχουν πολιτικοί που πραγματικά νοιάζονται για τον τόπο τους. / Δε νοιάστηκε για το παιδί του.*

ο **νοικάρης** (του νοικάρη, των νοικάρηδων), η **νοικάρισσα** (της νοικάρισσας) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο νοικάρης μας είναι αυτός που του νοικιάζουμε ένα σπίτι, μαγαζί κτλ. (= ενοικιαστής): *Η νοικάρισσα χρωστάει τρία νοίκια στον ιδιοκτήτη.*

το **νοίκι** (του νοικιού, των νοικιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το ενοίκιο: *Μου χρωστάει το νοίκι του μαγαζιού.*

⚠ Η λέξη νοίκι δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

νοικιάζω (νοίκιασα), **νοικιάζομαι** (νοικιάστηκα, νοικιασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν νοικιάζουμε κάτι από κάποιον, του δίνουμε χρήματα για να μας αφήσει να το χρησιμοποιούμε ($\neq$ ξενοικιάζω): *Νοίκιασαν ένα διαμέρισμα με θέα το ποτάμι.* (= πιάνω)

2. όταν νοικιάζουμε κάτι σε κάποιον, παίρνουμε χρήματα από αυτόν για να τον αφήσουμε να το χρησιμοποιεί ($\neq$ ξενοικιάζω): *Νοίκιασε την γκαρσονιέρα σε δύο φοιτητές.*

νοικοκυρεύω (νοικοκρέψα), **νοικοκυρεύομαι** (νοικοκυρεύτηκα, νοικοκυρεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν νοικοκυρεύουμε ένα χώρο, τον καθαρίζουμε και τακτοποιούμε τα πράγματα που βρίσκονται σε αυτόν (= συγυρίζω, συμμαζεύω): *Ψάχνουν να βρουν μια γυναίκα που θα νοικοκυρέψει το σπίτι και το γραφείο.*

2. όταν οργανώνουμε σωστά μια υπηρεσία, μια υπόθεση κτλ., λέμε ότι τη νοικοκυρεύουμε (= τακτοποιώ): *Λένε πως ο νέος δήμαρχος θα νοικοκυρέψει τα οικονομικά του δήμου.*

3. νοικοκυρεύομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος νοικοκυρεύεται, φτιάχνει τη δική του οικογένεια: *Παντρεύτηκε και νοικοκυρεύτηκε.*

ο **νοικοκύρης** (του νοικοκύρη, των νοικοκύρηδων), η **νοικοκυρά** (της νοικοκυράς, των νοικοκυρών) ΟΥΣ.:

1. λέμε νοικοκύρη αυτόν που έχει την ευθύνη του σπιτιού: *Ο νοικοκύρης του σπιτιού ανοίγει την πόρτα και καλωσορίζει τους επισκέπτες.* (= οικοδεσπότης)

2. νοικοκύρη λέμε αυτόν που φροντίζει το σπίτι του και την οικογένειά του: *Ο πατέρας τους είναι καλός νοικοκύρης και φροντίζει να μη λείψει τίποτα από τα παιδιά του. / Είναι καλή νοικοκυρά και το σπίτι της είναι πάντα καθαρό και τακτοποιημένο.*

το **νοικοκυριό** (του νοικοκυριού, των νοικοκυριών) ΟΥΣ.:

1. νοικοκυριό λέμε τις δουλειές του σπιτιού, δηλαδή το καθάρισμα, τον πλούσιμο, το σιδερωμα, το μαγείρεμα κτλ.: *Όσο ήταν φοιτητής, έκανε μόνος του όλο το νοικοκυριό.*

2. νοικοκυριό λέμε τον εξοπλισμό ενός σπιτιού: *Πού να χωρέσει όλο τους το νοικοκυριό σε ένα δωμάτιο;*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) νοικοκυριό λέμε αλλιώς την οικογένεια: *Τα περισσότερα ελληνικά νοικοκυριά έχουν περισσότερες από μία τηλεοράσεις.*

ο **νομάρχης**, η **νομάρχης** (του/της νομάρχη, των νομαρχών) ΟΥΣ.: ο νομάρχης είναι αυτός που τον ψηφίζουν οι πολίτες για να διοικήσει το νομό τους: *Εκλέχθηκε νομάρχης Μαγνησίας.*

η **νομαρχία** (της νομαρχίας, των νομαρχιών) ΟΥΣ.:

1. η νομαρχία είναι η περιοχή όπου είναι αρχηγός ο νομάρχης: *Νομαρχία Ξάνθης.*

2. η νομαρχία είναι η υπηρεσία στην οποία αρχηγός είναι ο νομάρχης: *Η νομαρχία αποφάσισε τα σκουπίδια του νομού να καίγονται.*

3. η νομαρχία είναι το κτίριο στο οποίο λειτουργεί αυτή η υπηρεσία: *Οι αιτήσεις γίνονται στις κατά τόπους νομαρχίες.*

νομιζώ (νόμισα) ΡΗΜ.:

1. νομιζουμε κάτι όταν έχουμε μια ορισμένη γνώμη για αυτό (= πιστεύω): *Εγώ πιστεύω ότι είναι αθώος. Εσύ τι νομίζεις; / Νομίζω ότι έχετε άδικο.*

2. όταν νομιζουμε ότι κάτι θα γίνει ή ότι κάτι έγινε, έχουμε την εντύπωση ότι θα γίνει ή ότι έγινε (= υποθέτω): *Νόμισα ότι τον άκουσα να ανοίγει την πόρτα.*

3. όταν νομιζουμε κάποιον έξυπνο ή κάτι άλλο, πιστεύουμε ότι είναι (= θεωρώ): *Τη νόμιζα φίλη μου.*

τα **νομικά** (των νομικών) ΟΥΣ.: η νομική: *Θέλει να σπουδάσει νομικά.*

η **νομική** (της νομικής) ΟΥΣ.: η νομική είναι η επιστήμη που μελετάει τους νόμους και πώς αυτοί πρέπει να εφαρμόζονται σε μια κοινωνία: *Σπούδασε νομική στο πανεπιστήμιο της Αθήνας.* (= νομικά)

⚠ Η λέξη νομική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **νομικός**, η **νομική**, το **νομικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι νομικό, έχει σχέση με τους νόμους: *Υπάρχει κάποιο νομικό πρόβλημα και το συμβόλαιο θεωρείται άκυρο.*

ο **νομικός**, η **νομικός** (του/της νομικού, των νομικών) ΟΥΣ.: ο νομικός είναι αυτός που έχει σπουδάσει νομικά, όπως ο δικηγόρος, ο δικαστής κτλ.: *Ο νομικός της εταιρείας εξετάζει τα συμβόλαια πριν υπογραφούν.*

νόμιμα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται νόμιμα, γίνεται με νόμιμο τρόπο ($\neq$ παράνομα): *Οι καντίνες πρέπει να έχουν άδεια για να λειτουργούν νόμιμα.*

ο **νόμιμος**, η **νόμιμη**, το **νόμιμο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι νόμιμο, το επιτρέπει ο νόμος ή γίνεται όπως το λέει ο νόμος ($\neq$ παράνομος): *Ποιο είναι το νόμιμο όριο ταχύτητας στην εθνική οδό; / Οι νόμιμοι κληρονόμοι του είναι η γυναίκα του και τα παιδιά του.*

το **νόμισμα** (του νομίσματος, των νομισμάτων) ΟΥΣ.:

1. το νόμισμα είναι τα χρήματα που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι σε μια χώρα: *Παλιότερα, το νόμισμα της Ελλάδας ήταν η δραχμή. / Το νόμισμα των ΗΠΑ είναι το δολάριο.*

2. νόμισμα λέμε αλλιώς το κέρμα: *Μου έδωσε ρέστα τρία νομίσματα του ενός ευρώ.*

ΕΚΦΡ. η άλλη όψη του νομίσματος

ο **νομός** (του νομού, των νομών) ΟΥΣ.: οι νομοί είναι τα μικρότερα τμήματα στα οποία χωρίζεται η Ελλάδα, καθένα από τα οποία έχει αρχηγό το νομάρχη: *Ο νομός Κομοτηνής συνορεύει με το νομό Ξάνθης.*

ο **νόμος** (του νόμου, των νόμων) ΟΥΣ.:

1. ο νόμος είναι καθένας από τους κανόνες ενός κράτους ή μιας κοινωνίας που λέει τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνουν οι άνθρωποι:

Σύμφωνα με το νέο ευρωπαϊκό νόμο, απαγορεύεται το κάπνισμα σε δημόσιους χώρους. / Ο ισλαμικός νόμος απαγορεύει την οινοποσία.

2. στην επιστήμη, ο νόμος είναι το συμπέρασμα που περιγράφει ότι ένα συγκεκριμένο γεγονός έχει πάντα ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα: *Οι πλανήτες υπακούουν στο νόμο της βαρύτητας του Νεύτωνα.*

ο **νονός** (του νονού, των νονών), η **νονά** (της νονάς) ουσ.: στην ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία, ο νονός είναι αυτός που βαφτίζει ένα παιδί: *Το έθιμο είναι ο νονός να αγοράζει τις λαμπάδες και τα βαφτιστικά.*

η **νοοτροπία** (της νοοτροπίας, των νοοτροπιών) ουσ.: η νοοτροπία είναι ο τρόπος που σκέφτεται κανείς για τη ζωή και τα προβλήματά της και τον κάνει να φέρεται με έναν ορισμένο τρόπο: *Η νοοτροπία των Ελλήνων μοιάζει με τη νοοτροπία των Ιταλών: θεωρούν τη διασκέδαση πολύ σημαντική.*

τα **νορβηγικά** (των νορβηγικών) ουσ.: τα νορβηγικά είναι η νορβηγική γλώσσα: *Οι στίχοι του τραγουδιού είναι στα νορβηγικά.*

ο **νορβηγικός**, η **νορβηγική**, το **νορβηγικό** επιθ.: όταν κάτι είναι νορβηγικό, έχει σχέση με τη Νορβηγία ή με τους Νορβηγούς: *Διοργανώνεται αφιέρωμα στο νορβηγικό κινηματογράφο.*

ο **Νορβηγός** (του Νορβηγού, των Νορβηγών), η **Νορβηγή** (της Νορβηγής) και η **Νορβηγίδα** (της Νορβηγίδας) ουσ.+επιθ.: Νορβηγός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Νορβηγίας ή είναι πολίτης του κράτους της Νορβηγίας: *Οι Νορβηγοί ήταν οι εφευρέτες του σκι. / Σπάνια είδη καλαμαριών εντοπίστηκαν στα βάθη του Ατλαντικού ωκεανού από Νορβηγούς ερευνητές.*

νοσηλεύομαι (νοσηλεύτηκα) ρημ.: ένας άρρωστος νοσηλεύεται στο νοσοκομείο όταν μένει εκεί για ορισμένο διάστημα για να τον φροντίσουν οι γιατροί: *Οι τραυματίες μεταφέρθηκαν στο νοσοκομείο όπου και νοσηλεύονται.*

το **νοσοκομειακό** (του νοσοκομειακού, των νοσοκομειακών) ουσ.: νοσοκομειακό λέμε το αυτοκίνητο που μεταφέρει γρήγορα άρρωστους και τραυματίες στο νοσοκομείο όταν έχουν κάποιο σοβαρό πρόβλημα (= ασθενοφόρο): *Το νοσοκομειακό άργησε πολύ να φτάσει στον τόπο του δυστυχήματος.*

το **νοσοκομείο** (του νοσοκομείου, των νοσοκομείων) ουσ.: νοσοκομείο λέμε το μέρος όπου πηγαίνουν οι άρρωστοι ή οι τραυματίες για να τους φροντίσουν οι γιατροί και οι νοσοκόμες: *Μπήκε στο νοσοκομείο για να κάνει εγχείριση στην καρδιά. / Έπαθε δηλητηρίαση και έμεινε τρεις μέρες στο νοσοκομείο.*

ο **νοσοκόμος** (του νοσοκόμου, των νοσοκόμων), η **νοσοκόμα** (της νοσοκόμας) ουσ.: ο νοσοκόμος είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να βοηθάει το γιατρό και να φροντίζει

τους αρρώστους: *Η νοσοκόμα έκανε την ένεση στον τραυματία. / Προσλήφθηκαν δέκα νοσοκόμοι στο πανεπιστημιακό νοσοκομείο.*

η **νοσταλγία** (της νοσταλγίας, των νοσταλγιών) ουσ.: η νοσταλγία είναι η έντονη επιθυμία να ξαναδούμε ή να ξαναζήσουμε ευχάριστα πράγματα από το παρελθόν: *Ζούσε με τη νοσταλγία να επιστρέψει στην πατρίδα. / Μιλούσε με νοσταλγία για τα παιδικά του χρόνια.*

νοσταλγώ (νοστάλησα) ρημ.: νοσταλγούμε κάτι όταν νιώθουμε νοσταλγία για αυτό (= αναπολώ): *Νοσταλγούσε πάντα την πατρίδα. / Η ταϊνία με έκανε να νοσταλγήσω τα φοιτητικά μου χρόνια.*

η **νοστιμιά** (της νοστιμιάς, των νοστιμιών) ουσ.: **1.** νοστιμιά είναι η ωραία γεύση που έχει κάτι που τρώμε (= νοστιμάδα): *Αυτό το λάδι δίνει πολύ νοστιμιά στη σαλάτα. / Έφαγα μια ντομάτα γεμάτη νοστιμιά.*

2. νοστιμιές πληθ.: νοστιμιές λέμε τα νόστιμα φαγητά: *Φάγαμε κάτι νοστιμιές, να γλείφεις τα δάχτυλά σου!*

ο **νόστιμος**, η **νόστιμη**, το **νόστιμο** επιθ.: **1.** όταν ένα φαγητό είναι νόστιμο, έχει ωραία γεύση και μας αρέσει όταν το τρώμε (= γευστικός ≠ άνοστος, άγευστος): *Η σούπα με λίγο αλάτι θα γίνει πιο νόστιμη.*

2. νόστιμο λέμε κάποιον ή κάτι όταν μας αρέσει (= χαριτωμένος): *Πολύ νόστιμη η φίλη της αδερφής σου. / Φορούσε ένα νόστιμο συνολάκι.*

η **νότα** (της νότας) ουσ.: **1.** (μουσ.) η νότα είναι κάθε ιδιαίτερος ήχος της μουσικής και το σημάδι που παριστάνει αυτό τον ήχο (= φθόγγος): *Έπαιξε μερικές νότες στο πιάνο.*

2. νότα λέμε καθετί που επηρεάζει τη διάθεσή μας ή προσθέτει κάτι σε μια ορισμένη κατάσταση: *Η συζήτηση τελείωσε με μια νότα αισιοδοξίας. / Τα μοντέρνα έπιπλα θα δώσουν μια νότα ανανέωσης στο σπίτι σας.*

⚠ Η λέξη νότα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

νότια επιπρ.: **1.** όταν πηγαίνουμε νότια, κινούμαστε προς την κατεύθυνση του νότου (≠ βόρεια): *Κατευθύνθηκαν νότια μέχρι να συναντήσουν το ποτάμι.*

2. όταν κάτι βρίσκεται νότια μιας περιοχής, βρίσκεται προς την κατεύθυνση του νότου σε σχέση με αυτή την περιοχή (= στα νότια): *Τα Κύθηρα βρίσκονται νότια της Πελοποννήσου.*

ο **νοτιάς** (του νοτιά, των νοτιάδων) ουσ.: ο νοτιάς είναι ο άνεμος που έρχεται από το νότο και είναι συνήθως υγρός και ζεστός (= όστρια): *Ο άνεμος αυτός έρχεται από την Κρήτη, είναι νοτιάς.*

ο **νότιος**, η **νότια**, το **νότιο** επιθ.: **1.** όταν μια χώρα ή μια περιοχή είναι νότια, βρίσκεται στο νότο (≠ βόρειος): *Η Καλαμάτα είναι στη νότια Πελοπόννησο.*

2. όταν ένα κτίριο ή το τμήμα ενός κτιρίου είναι νότιο, είναι γυρισμένο προς το νότο ($\neq$ βορινός): *Τα νότια δωμάτια του σπιτιού έχουν ήλιο όλο το απόγευμα.*

3. όταν κάτι είναι νότιο, ξεκινάει από το νότο ή κατευθύνεται προς το νότο ($\neq$ βόρειος): *Ο νότιος αέρας στην Ελλάδα είναι συνήθως υγρός και ζεστός.*

4. όταν ένας άνθρωπος είναι νότιος, κατάγεται από μια χώρα ή μια περιοχή του νότου ($\neq$ βόρειος): *Οι νότιοι Ευρωπαίοι ενθουσιάζονται εύκολα και μιλούν έντονα.*

ο **νότος** (του νότου) ΟΥΣ.:

1. ο νότος είναι ένα από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, αυτό που βρίσκεται δεξιά μας όταν κοιτάμε το σημείο από το οποίο ανατέλλει ο ήλιος ($\neq$ βορράς): *Ο νότος στην Ελλάδα βρίσκεται προς την Αφρική.*

2. **Νότος** ΕΝΙΚ.: ο Νότος είναι τα μέρη που βρίσκονται στο νότιο μέρος μιας χώρας ή μιας περιοχής, μιας ηπείρου ή ολόκληρης της γης ($\neq$ βορράς): *Στο Νότο της Ευρώπης βρίσκονται η Ελλάδα, η Ιταλία, η Γαλλία, η Ισπανία και η Πορτογαλία.*

⚠ Η λέξη νότος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **νούμερο** (του νούμερου, των νούμερων) ΟΥΣ.:

1. το νούμερο είναι το σύμβολο που παριστάνει έναν αριθμό: *Πες μου τρία νούμερα από το 1 έως το 99. / Το νούμερο του τηλεφώνου μου ξεκινάει από 65.*

2. το νούμερο είναι ο αριθμός που δείχνει το μέγεθος των ρούχων και των παπουτσιών: *Φοράω παπούτσια νούμερο 37.*

3. τα νούμερα είναι οι ξεχωριστές σκηνές μιας παράστασης: *Οι ακροβάτες έκαναν ένα πολύ επικίνδυνο νούμερο.*

4. (ΜΕΙΩΤ.) νούμερο λέμε τον άνθρωπο που φέρεται παράξενα και γίνεται ρεζίλι: *Σταμάτα να φωνάζεις, γιατί θα γίνουμε νούμερο.*

ο **νονός** (του νονού, των νονών), η **νονά** (της νονάς) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το νονό

ο **νους** (του νου) ΟΥΣ.:

1. ο νους είναι η ικανότητα του ανθρώπου να σκέφτεται, να μαθαίνει και να καταλαβαίνει τον κόσμο (= μυαλό): *Η επιστήμη προσπαθεί να ανακαλύψει το πώς δουλεύει ο ανθρώπινος νους. / Το σκάκι δυναμώνει το νου.*

2. νου λέμε όλες τις σκέψεις που κάνει κάποιος (= σκέψη): *Ζει χρόνια εδώ, αλλά ο νους της είναι πάντα στην πατρίδα της.*

3. ο νους είναι η λογική σκέψη: *Έχασε το νου του όταν έμαθε ότι σκοτώθηκε το παιδί του.*

ΕΚΦΡ. δεν το βάζει ο νους μου, έχω κατά νου, έχω το νου μου

το **νούφαρο** (του νούφαρου, των νούφαρων) ΟΥΣ.: το νούφαρο είναι ένα φυτό με μεγάλα άσπρα λουλούδια, που φυτρώνει σε λίμνες και σε βάλτους και φαίνεται σαν να κολυμπάει στο

νερό: *Χαρακτηριστικό της λίμνης είναι ότι ένα μεγάλο τμήμα της καλύπτεται από νούφαρα.*

η **ντάλια** (της ντάλιας) ΟΥΣ.:

1. η ντάλια είναι ένα φυτό με μεγάλα λουλούδια σε διάφορα χρώματα: *Φυτέψαμε ντάλιες για να ομορφύνουμε τον κήπο.*

2. η ντάλια είναι το λουλούδι αυτού του φυτού: *Μου έφερε μια ανθοδέσμη με κίτρινες ντάλιες.*

⚠ Η λέξη ντάλια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **νταλικά** (της νταλικας) ΟΥΣ.: η νταλικά είναι ένα πολύ μεγάλο φορτηγό αυτοκίνητο, που μεταφέρει βαριά και μεγάλα αντικείμενα: *Οι νταλικές αυτές μεταφέρουν κρέατα και γαλακτοκομικά σε όλη την Ευρώπη.*

⚠ Η λέξη νταλικά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **νταλικιέρης** (του νταλικιέρη, των νταλικιέρηδων), η **νταλικιέρισσα** (της νταλικιέρισσας) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο νταλικιέρης είναι ο οδηγός της νταλικας (= φορτηγατζής): *Ο νταλικιέρης κάνει το συνηθισμένο δρομολόγιο στην εθνική οδό.*

το **νταμάρι** (του νταμαριού, των νταμαριών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το νταμάρι είναι το λατομείο: *Παλιά νταμάρια μετατράπηκαν σε ανοιχτά θέατρα.*

η **νταμιτζάνα** (της νταμιτζάνας) ΟΥΣ.:

1. νταμιτζάνα λέμε το μεγάλο γυάλινο μπουκάλι με ψάθα γύρω γύρω, που το χρησιμοποιούμε για να φυλάμε ή να μεταφέρουμε υγρά: *Έσπασε η νταμιτζάνα με το κρασί.*

2. μια νταμιτζάνα κρασί είναι τόσο κρασί, όσο χωράει σε μία νταμιτζάνα: *Διψούσε τόσο πολύ, που ήπιε μια νταμιτζάνα νερό.*

⚠ Η λέξη νταμιτζάνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **νταντά** (της νταντάς, των νταντάδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η νταντά είναι η γυναίκα που πληρώνεται για να φροντίζει και να μεγαλώνει τα μικρά παιδιά (= γκουβερνάντα): *Όσο λείπουν από το σπίτι, τα παιδιά τα φροντίζει νταντά.*

νταντεύω (ντάντεψα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν νταντεύουμε ένα μωρό ή ένα μικρό παιδί, το φροντίζουμε και το προσέχουμε: *Τους βοηθάει στο σπίτι και νταντεύει τα παιδιά.*

2. λέμε ότι νταντεύουμε κάποιον όταν τον φροντίζουμε πάρα πολύ, σαν να ήταν μικρό παιδί: *Κουράστηκε να νταντεύει τους άντρες του σπιτιού.*

το **νταούλι** (του νταουλιού, των νταουλιών) ΟΥΣ. (ΜΟΥΣ.): νταούλι είναι το πολύ μεγάλο τύμπανο, με το οποίο παίζουν μουσική σε πανηγύρια και σε γλέντια: *Κρέμασε το νταούλι στον ώμο του κι άρχισε να το χτυπάει με δυο μακριά κομμάτια ξύλου. / Στο πανηγύρι έπαιξαν βιολιά και νταούλια.*

ΕΚΦΡ. γίνεται νταούλι

ο **βτενεκές** ΟΥΣ. ⇒ **τενεκές**

ο **ντέντεκτιβ**, η **ντέντεκτιβ** και ο **ντεντέκτιβ**, η **ντεντέκτιβ** ουσ.: ντέντεκτιβ λέμε τον αστυνομικό που τον πληρώνουμε για να βρει στοιχεία σχετικά με μια υπόθεσή μας: *Ο επιχειρηματίας έβαλε ντέντεκτιβ και ανακάλυψε την απάτη του συνεταιρίου του.*

△ Η λέξη ντέντεκτιβ δεν κλίνεται.

το **ντεπόζιτο** (του ντεπόζιτου, των ντεπόζιτων) ουσ.: το ντεπόζιτο είναι μεγάλο δοχείο που το χρησιμοποιούμε για να αποθηκεύουμε ή για να μεταφέρουμε νερό, βενζίνη ή πετρέλαιο: *Τρύπησε το ντεπόζιτο του αυτοκινήτου κι άρχισε να τρέχει βενζίνη.*

το **ντέρμπι** ουσ. (ΑΘΛΗΤ.): ντέρμπι λέμε το σημαντικό αγώνα ανάμεσα σε δύο ομάδες, που το αποτέλεσμα του κρίνει ποια ομάδα θα κερδίσει το πρωτάθλημα, το κύπελλο κτλ.: *Κέρδισαν στο ντέρμπι και πήραν το κύπελλο.*

△ Η λέξη ντέρμπι δεν κλίνεται.

το **ντέφι** (του ντεφιού, των ντεφιών) ουσ.: το ντέφι είναι μουσικό όργανο που έχει μια στρογγυλή επιφάνεια από δέρμα ή πλαστικό και γύρω γύρω ένα στρογγυλό ξύλο από το οποίο κρέμονται μικρά μεταλλικά αντικείμενα: *Η τραγουδίστρια κρατούσε το ρυθμό του τραγουδιού χτυπώντας ένα ντέφι.*

το **ντιβάνι** (του ντιβανιού, των ντιβανιών) ουσ.: το ντιβάνι είναι ένα χαμηλό και στενό κρεβάτι, χωρίς πλάτη, που το χρησιμοποιούμε και σαν καναπέ: *Με έβαλαν να ξεκουραστώ σε κάποιο πρόχειρο ντιβάνι κοντά στο τζάκι της κουζίνας.*

η **ντίσκο** ουσ.:

1. η ντίσκο είναι ένα είδος μουσικής με έντονο ρυθμό, που χορεύεται εύκολα και η οποία γνώρισε μεγάλη επιτυχία στην Ευρώπη και στην Αμερική τη δεκαετία του 1970

2. ντίσκο λέμε την ντισκοτέκ: *Όταν ήταν νέος, κάθε Σάββατο πήγαινε στην ντίσκο.*

△ Η λέξη ντίσκο δεν κλίνεται.

η **ντισκοτέκ** ουσ.: η ντισκοτέκ είναι ένα μέρος με πολύ δυνατή μουσική, στο οποίο συνήθως πηγαίνουν οι νέοι για να χορέψουν (= ντίσκο): *Τα καλοκαίρια κάθε βράδυ πήγαιναν για χορό και ποτό στην ντισκοτέκ.*

△ Η λέξη ντισκοτέκ δεν κλίνεται.

το **ντοκιμαντέρ** ουσ.: ντοκιμαντέρ λέμε την ταινία που αναφέρεται σε πραγματικά γεγονότα: *Παρακολουθήσαμε ένα ντοκιμαντέρ για τη φύση και τα άγρια ζώα της ζούγκλας.*

△ Η λέξη ντοκιμαντέρ δεν κλίνεται.

ο **ντολμάς** (του ντολμά, των ντολμάδων) ουσ.: ντολμάδες είναι το φαγητό που γίνεται με μικρές μπάλες από ρύζι ή από κιμά, τυλιγμένες σε λάχανο ή σε αμπελόφυλλα: *Το βράδυ έφαγα ντολμάδες με γιαούρτι.*

η **ντομάτα** (της ντομάτας, των ντοματών) ουσ.: η ντομάτα είναι ο κόκκινος καρπός του φυτού ντοματιά, που τον τρώμε συνήθως ωμό σε σάλτσες ή μαγειρεμένο σε σάλτσες: *Η χωριάτικη*

σαλάτα γίνεται με ντομάτες, αγγούρια και τυρί φέτα. / Έφτιαξε κόκκινη σάλτσα με φρέσκια ντομάτα.

η **ντοματιά** (της ντοματιάς, των ντοματιών) ουσ.: η ντοματιά είναι ένα ψηλό φυτό με μεγάλα φύλλα, από το οποίο βγαίνει η ντομάτα: *Ο λαχανόκηπος είναι γεμάτος ντοματιές και αγγουριές.*

το **ντόμινο** (του ντόμινου, των ντόμινων) ουσ.: ντόμινο λέμε το επιτραπέζιο παιχνίδι για δύο παίκτες που παίζεται με άσπρα πλακάκια που έχουν πάνω τους μαύρες τελείες: *Στα καφενεία παίζουν τάβλι, χαρτιά και ντόμινο.*

ο **ντόπιος**, η **ντόπια**, το **ντόπιο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι ντόπιος, μένει στον τόπο που έχει γεννηθεί (≠ ξένος): *Ο δήμαρχος του νησιού δεν είναι ντόπιος.*

2. όταν κάτι είναι ντόπιο, έχει μεγαλώσει ή έχει γίνει στο μέρος όπου πουλιέται (= εγχώριος ≠ εισαγόμενος): *Προτιμώ το ντόπιο κρέας, γιατί είναι πιο φρέσκο.*

το **ντοσιέ** ουσ.: ντοσιέ λέμε το μεγάλο φάκελο από σκληρό χαρτόνι, συνήθως με μεταλλικούς κρίκους στην εσωτερική μεριά, μέσα στον οποίο φυλάμε χαρτιά ή άλλα έγγραφα: *Τακτοποίησε τις αποδείξεις των λογαριασμών στο ντοσιέ.*

△ Η λέξη ντοσιέ δεν κλίνεται.

το **ντουβάρι** (του ντουβαριού, των ντουβαριών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. το ντουβάρι είναι καθένας από τους τοίχους που στηρίζουν ένα σπίτι: *Έπεσε η στέγη του σπιτιού κι έμειναν μόνο τα ντουβάρια.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) ντουβάρι λέμε τον άνθρωπο που δεν είναι έξυπνος και δε μαθαίνει εύκολα (= τούβλο): *Είναι τελείως ντουβάρι στην άλγεβρα, τίποτα δεν καταλαβαίνει.*

το **ντουζ** ουσ. ⇒ **ντους**

η **ντουζίνα** (της ντουζίνας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ντουζίνα λέμε ένα σύνολο από δώδεκα πρόσωπα ή δώδεκα όμοια πράγματα (= δωδεκάδα): *Αγόρασε μια ντουζίνα πιάτα. / Ήρθαν μια ντουζίνα άνθρωποι στο πάρτι.*

△ Η λέξη ντουζίνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **ντουλάπα** (της ντουλάπας, των ντουλαπών) ουσ.:

1. ντουλάπα λέμε το μεγάλο και ψηλό έπιπλο που κλείνει με πόρτα και μέσα έχει συρτάρια ή ράφια για να φυλάμε ρούχα, σεντόνια, κουβέρτες κτλ.: *Μπορείς να κρεμάσεις τα ρούχα σου στην ντουλάπα για να μην τσαλακώνονται;*

2. όταν λέμε μια ντουλάπα πράγματα, εννοούμε όλα τα πράγματα που χωράει μια ντουλάπα: *Έχω να σιδερώσω μια ντουλάπα ρούχα.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) ντουλάπα λέμε τη χοντρή γυναίκα: *Πάχυνε κι έγινε σαν ντουλάπα!*

το **ντουλάπι** (του ντουλαπιού, των ντουλαπιών) ουσ.:

1. το ντουλάπι είναι το έπιπλο που συνήθως είναι κρεμασμένο στον τοίχο, έχει πόρτα για να

κλείνει και ράφια για να τοποθετούμε διάφορα αντικείμενα: *Τα πιάτα είναι στο ντουλάπι της κουζίνας.*

2. ένα ντουλάπι πράγματα είναι τόσα πράγματα, όσα χωράνε σε ένα ντουλάπι: *Πήγε στην αγορά κι αγόρασε ένα ντουλάπι τρόφιμα.*

ΤΟ **ντους** και το **ντουζ** ΟΥΣ.:

1. το ντους είναι ένας όρθιος και στενός σωλήνας νερού, με πολλές μικρές τρύπες στην άκρη, κάτω από τον οποίο στεκόμαστε για να πλυθούμε: *Στην παραλία έχει ντους για να ξεπλυνόμαστε από τα αλάτια.*

2. ντους λέμε αυτό που κάνουμε όταν πλένουμε το σώμα μας κάτω από το ντους: *Μετά το γυμναστήριο, κάνω πάντα ένα ζεστό ντους.*

⚠ Η λέξη ντους δεν κλίνεται.

ΤΟ **ντουφέκι** ΟΥΣ. ⇒ **τουφέκι**

ντουφεκίζω ΡΗΜ. ⇒ **τουφεκίζω**

ΤΑ **ντραμς** ΟΥΣ.: τα ντραμς είναι μουσικό όργανο που αποτελείται από πολλά τύμπανα και μεταλλικά πιάτα, τα οποία ο μουσικός τα χτυπάει με ένα ειδικό μακρύ ξύλο ή με τα χέρια: *Παίζει ντραμς σε ένα ροκ συγκρότημα.*

⚠ Η λέξη ντραμς δεν κλίνεται.

ντρέπομαι (ντράπηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ντρέπεται, νιώθει άσχημα για κάτι που έκανε ο ίδιος ή κάποιος άλλος: *Ντράπηκε, γονάτισε, την αγκάλιασε και της ζήτησε συγγνώμη. / Δεν ντρέπεσαι να λες ψέματα;*

2. όταν κάποιος ντρέπεται, είναι ντροπαλός, δεν έχει το θάρρος να κάνει κάτι: *Ντράπηκε να της μιλήσει μπροστά σε τόσο κόσμο. / Φάε κι άλλο γλυκό, μην ντρέπεσαι!*

ντροπαλά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι ντροπαλά, το κάνουμε δειλά γιατί ντρεπόμαστε (= συνεσταλμένα): *Μόλις τον κοίταξε, εκείνος κατέβασε ντροπαλά τα μάτια.*

Ο **ντροπαλός**, η **ντροπαλή**, το **ντροπαλό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ντροπαλός, νιώθει άβολα όταν είναι με κόσμο ή όταν πρέπει να κάνει κάτι μπροστά σε κόσμο (= συνεσταλμένος): *Στην αρχή ήταν πολύ ντροπαλή με τους συμμαθητές της.*

Η **ντροπή** (της ντροπής, των ντροπών) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος νιώθει ντροπή, ντρέπεται για κάτι που έκανε ο ίδιος ή κάποιος άλλος: *Όταν τον έκανε ρεζίλι μπροστά σε όλους, ένιωσε μεγάλη ντροπή.*

2. κάποιος ή κάτι είναι ντροπή όταν μας κάνει να ντρεπόμαστε: *Είναι ντροπή για την πόλη μας να υπάρχουν σκουπίδια στους δρόμους.*

3. η ντροπή είναι το δυσάρεστο συναίσθημα που νιώθει κάποιος που είναι ντροπαλός: *Άσε τις ντροπές κι έλα να μιλήσεις στο θείο σου. / Κοκκίνισε από την ντροπή της.*

ντροπιιάζω (ντρόπιασα), **ντροπιιάζομαι** (ντροπιιάστηκα, ντροπιασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ντροπιιάζουμε κάποιον, τον κάνουμε να ντρέπεται για κάτι άσχημο που έκανε (= ρε-

ζιλεύω, γελοιοποιώ): *Με ντρόπιασε χωρίς λόγο μπροστά σε ξένους ανθρώπους.*

2. όταν κάποιος μας ντροπιιάζει, μας κάνει να ντρεπόμαστε για κάτι άσχημο που έκανε: *Με τη συμπεριφορά της ντρόπιασε την οικογένειά της.*

ντύνομαι στην τρίχα ΕΚΦΡ.: όταν ντυνόμαστε στην τρίχα, διαλέγουμε με προσοχή τα ρούχα που φοράμε, είμαστε πολύ ωραία ντυμένοι: *Ντύνεται πάντα στην τρίχα, με μαύρο κουστόύμι και λευκό πουκάμισο.*

ντύνω (έντυσα), **ντύνομαι** (ντύθηκα, ντυμένος) ΡΗΜ.:

1. ντύνουμε κάποιον όταν του βάζουμε ρούχα (≠ ξεντύνω, γδύνω): *Έπλυνε το παιδί και το έντυσε με καθαρά ρούχα.*

2. ντύνουμε κάτι όταν το σκεπάζουμε με κάποιο κάλυμμα (= επενδύω): *Έντυσε τον καναπέ με ένα κόκκινο βελούδο.*

3. **ντύνομαι** ΠΑΘ.: όταν ντυνόμαστε, βάζουμε τα ρούχα μας (≠ γδύνομαι, ξεντύνομαι): *Πήγαινε να ντυθείς, για να φύγουμε. / Ντύσου καλά, γιατί κάνει κρύο έξω.*

4. **ντύνομαι** ΠΑΘ.: λέμε ότι ντυνόμαστε όταν φοράμε αποκριάτικη στολή (= μεταμφιέζομαι): *Ντύθηκε κλόουν. / Τι είσαι ντυμένος;*

ΕΚΦΡ. ντύνομαι στην τρίχα

ΤΟ **ντύσιμο** (του ντυσίματος, των ντυσιμάτων) ΟΥΣ.:

1. το ντύσιμο είναι αυτό που κάνουμε όταν φοράμε τα ρούχα μας: *Έχει σπάσει το χέρι του και δυσκολεύεται στο ντύσιμο.*

2. το ντύσιμο είναι ο τρόπος που ντύνεται κανείς, τι ρούχα φοράει: *Προσέχει πολύ το ντύσιμό του. / Της αρέσει το μοντέρνο και άνετο ντύσιμο.*

Η **νύστα** (της νύστας) ΟΥΣ.: νύστα νιώθουμε όταν θέλουμε να κοιμηθούμε: *Έκλειναν τα μάτια του από τη νύστα.*

⚠ Η λέξη νύστα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

νυστάζω (νύσταξα, νυσταγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν νυστάζουμε, νιώθουμε νύστα, θέλουμε να κοιμηθούμε: *Ξύπνησα νωρίς το πρωί, γι' αυτό νυστάζω.*

2. όταν κάτι μας νυστάζει, είναι βαρετό και μας προκαλεί νύστα: *Με νύσταξε η ταινία.*

Η **νύφη** (της νύφης, των νυφών) ΟΥΣ.:

1. η νύφη είναι η γυναίκα που μόλις παντρεύτηκε ή που θα παντρευτεί πολύ σύντομα: *Η νύφη χαιρετάει το σόι του γαμπρού.*

2. η νύφη μας είναι η γυναίκα του αδερφού μας ή του γιου μας: *Λένε ότι η πεθερά με τη νύφη τσακώνονται συνέχεια.*

ΕΚΦΡ. πληρώνω τη νύφη

ΤΟ **νυφικό** (του νυφικού, των νυφικών) ΟΥΣ.: το νυφικό είναι το άσπρο συνήθως φόρεμα που φοράει η νύφη στο γάμο της: *Ψάχνει να διαλέξει νυφικό για το γάμο της.*

Ο **νυφικός**, η **νυφική**, το **νυφικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι νυφικό, έχει σχέση με τη νύφη ή με

το γάμο: *Το έθιμο λέει ότι δυο μέρες πριν το γάμο στρώνουν το νυφικό κρεβάτι.*

η **νυφίτσα** (της νυφίτσας) ουσ.: η νυφίτσα είναι ένα μικρό ζώο με μυτερή μουσουδά, που έχει καφέ γούνα και τρώει ποντίκια, λαγούς, ψάρια κτλ.: *Η νυφίτσα ζει στα δάση και ο μεγαλύτερος εχθρός της είναι τα αρπακτικά πουλιά.*

△ Η λέξη νυφίτσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **νύχι** (του νυχιού, των νυχιών) ουσ.: τα νύχια είναι τα λεπτά και σκληρά μέρη που μεγαλώνουν στις άκρες των χεριών και των ποδιών μας: *Έκοψα τα νύχια των ποδιών μου μετά το μπάνιο. / Βάφει τα νύχια της κόκκινα.*

ΕΚΦΡ. κοιτάζω από την κορυφή ως τα νύχια, με νύχια και με δόντια, μυρίζω τα νύχια μου

η **νύχτα** (της νύχτας, των νυχτών) ουσ.: η νύχτα είναι το διάστημα της ημέρας που ο ήλιος δεν είναι στον ουρανό και έχει σκοτάδι έξω (= βράδυ ≠ ημέρα): *Η νύχτα το καλοκαίρι είναι πιο μικρή από την ημέρα. / Άργησαν να κοιμηθούν γιατί διασκεδάζαν όλη τη νύχτα.*

ΕΚΦΡ. η μέρα με τη νύχτα, μέρα νύχτα

νύχτα μέρα ΕΚΦΡ. ⇒ **μέρα νύχτα**

η **νυχτερίδα** (της νυχτερίδας, των νυχτερίδων) ουσ.: η νυχτερίδα είναι ένα μικρό ζώο που πετάει τη νύχτα και μοιάζει με ποντίκι με μεγάλα φτερά: *Οι νυχτερίδες ξεκουράζονται όλη μέρα στον πύργο του παλιού κάστρου.*

ο **νυχτερινός**, η **νυχτερινή**, το **νυχτερινό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι νυχτερινό, γίνεται τη νύχτα ή έχει σχέση με τη νύχτα (= βραδινός): *Χρειάζεσαι έναν καλό νυχτερινό ύπνο για να ξεκουραστείς. / Στις 8 ξεκινά το νυχτερινό δελτίο ειδήσεων.*

2. όταν κάτι είναι νυχτερινό, είναι ανοιχτό μόνο το βράδυ: *Πηγαίνει σε νυχτερινό λύκειο, γιατί το πρωί δουλεύει. (≠ ημερήσιος) / Κάθε βράδυ γυρίζουν στα νυχτερινά κέντρα και ξενυχτούν.*

η **νυχτικιά** (της νυχτικιάς, των νυχτικιών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.:) το νυχτικό: *Φόρεσε τη νυχτικιά της και πήγε για ύπνο.*

το **νυχτικό** (του νυχτικού, των νυχτικών) ουσ.: το νυχτικό είναι ένα είδος φορέματος που το φοράνε οι γυναίκες όταν κοιμούνται: *Ξενύθηκε και έβαλε το νυχτικό της πριν ξαπλώσει.*

νυχτώνει (νύχτωσε) ΡΗΜ.: όταν νυχτώνει, χάνεται το φως της ημέρας και έρχεται η νύχτα (= βραδιάζει, σκοτεινιάζει): *Νύχτωσε και δε φάνηκε ακόμα από τη δουλειά.*

ο **νωπός**, η **νωπή**, το **νωπό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν τα τρόφιμα είναι νωπά, δεν είναι κατεψυγμένα (= φρέσκος ≠ κατεψυγμένος): *Οι βιταμίνες βρίσκονται στα νωπά φρούτα και λαχανικά.*

2. όταν κάτι είναι νωπό, δεν έχει ακόμη στεγνώσει ή ξεραθεί: *Τα ρούχα είναι ακόμα νωπά και τα άφησα στον ήλιο να στεγνώσουν. (≠*

στεγνός) / Το νωπό τυρί είναι πολύ μαλακό. (= χλωρός)

3. λέμε ότι κάτι είναι νωπό όταν έγινε πριν από λίγο καιρό και το θυμόμαστε καλά (= πρόσφατος): *Οι αναμνήσεις από το ταξίδι ήταν ακόμη νωπές.*

νωρίς ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται νωρίς, γίνεται πριν από την ώρα που θα έπρεπε να γίνει κανονικά (≠ αργά): *Το χειμώνα βραδιάζει νωρίς. / Ανυπομονούσε για την εκδρομή και ετοιμάστηκε νωρίς νωρίς.*

Ξαγρυπνάω/Ξαγρυπνώ (Ξαγρύπνησα, Ξαγρυπνισμένος) ΡΗΜ.: όταν Ξαγρυπνάμε, μένουμε Ξύπνιοι όλο το βράδυ (= Ξενυχτάω, αγρυπνάω): *Τη νύχτα του σεισμού όλοι οι κάτοικοι Ξαγρύπνησαν. / Ξαγρύπνησε μέχρι το Ξημέρωμα για να τον περιμένει.*

ο **Ξάγρυπνος**, η **Ξάγρυπνη**, το **Ξάγρυπνο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι Ξάγρυπνος, δεν κοιμάται ή δεν έχει κοιμηθεί τη νύχτα (= άγρυπνος): *Οι κάτοικοι πέρασαν άλλη μια νύχτα Ξάγρυπνοι από το φόβο νέου σεισμού.*

το **Ξαδέλφι** ΟΥΣ. ⇒ **Ξαδέρφι**

ο **Ξάδελφος** ΟΥΣ. ⇒ **Ξάδερφος**

το **Ξαδέρφι** και το **Ξαδέλφι** ΟΥΣ.: τα Ξαδέρφια είναι οι Ξαδέρφες και οι Ξάδερφοι που έχουμε: *Στις γιορτές μαζεύονται όλοι οι συγγενείς, θείοι, θείες και Ξαδέρφια.*

▲ Η λέξη χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **Ξάδερφος** (του Ξαδέρφου, των Ξαδέρφων) και ο **Ξάδελφος**, η **Ξαδέρφη** (της Ξαδέρφης) και η **Ξαδέλφη** ΟΥΣ.: ο Ξάδερφος είναι το παιδί του θείου ή της θείας μου: *Πηγαίνει στο σπίτι των θείων της για να παίζει με τις Ξαδέρφες της.*

ο **Ξακουσμένος**, η **Ξακουσμένη**, το **Ξακουσμένο** ΕΠΙΘ.: είναι ό,τι και ο Ξακουστός: *Ύστερα από περιπετειώδη πορεία έφτασαν στο Ξακουσμένο κάστρο.*

ο **Ξακουστός**, η **Ξακουστή**, το **Ξακουστό** ΕΠΙΘ.: όταν ένα πρόσωπο ή ένα μέρος είναι Ξακουστό, όλοι το Ξέρουν, όλοι έχουν ακούσει για αυτό (= γνωστός, φημισμένος): *Ξακουστοί μάστορες έφτιαξαν τα πέτρινα γεφύρια της Ηπείρου.*

Ξαλαφρώνω (Ξαλάφρωσα, Ξαλαφρωμένος) και **Ξελαφρώνω** ΡΗΜ.:

1. όταν Ξαλαφρώνουμε κάποιον, παίρνουμε κάποια από τα πράγματα που κουβαλάει για να τον Ξεκουράσουμε: *Πήγαινε να Ξαλαφρώσεις τον παππού σου από τα ψώνια.*

2. λέμε ότι Ξαλαφρώνουμε από πρόβλημα ή κάτι δυσάρεστο όταν δε μας βαραίνει πια τόσο πολύ (= ανακουφίζομαι): *Γιατί δε μου τα λες να Ξαλαφρώσεις;*

Ξανά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι Ξανά, το κάνουμε ακόμη μία φορά ή περισσότερες φορές (= πάλι): *Τηλεφώνησέ του Ξανά αύριο. / Του λέω Ξανά και Ξανά ότι κάνει λάθος, αλλά δεν ακούει.*

Ξανανιώνω (Ξανάνιωσα, Ξανανιωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος Ξανανιώνει, νιώθει ότι είναι πάλι νέος και δυνατός (= αναζωογονούμαι): *Απέκτησε εγγόνη και Ξανάνιωσε η γιαγιά.*

2. **Ξανανιώνει** 3^ο ΠΡ.: κάτι με Ξανανιώνει όταν με κάνει να γίνω πάλι δυνατός: *Τα μπάνια στη θάλασσα τον Ξανάνιωσαν.*

Ξανθαίνω (Ξάνθυνα) ΡΗΜ.:

1. κάποιος Ξανθαίνει όταν γίνεται Ξανθός: *Ξάνθυνε, γιατί βάφει τα μαλλιά της.*

2. Ξανθαίνω τα μαλλιά μου όταν τα κάνω να γίνουν Ξανθά: *Να τα Ξανθύνεις τα μαλλιά σου, θα σου πηγαίνουν!*

3. **Ξανθαίνει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι Ξανθαίνει, παίρνει ένα ανοιχτό κόκκινο χρώμα όταν το τηγανίζουμε ή το ψήνουμε: *Ρίχνετε στο τηγάνι την ντομάτα μόλις Ξανθύνουν τα κρεμμύδια.*

ο **Ξανθομάλλης**, η **Ξανθομάλλα/Ξανθομαλλούσα**, το **Ξανθομάλλικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι Ξανθομάλλης, έχει Ξανθά μαλλιά: *Τα παιδιά των Γερμανών φίλων μας είναι Ξανθομάλλικα.*

ο **Ξανθός**, η **Ξανθή/Ξανθιά**, το **Ξανθό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν τα μαλλιά μας είναι Ξανθά, έχουν ανοιχτό κίτρινο χρώμα του χρυσαφιού: *Η δασκάλα μας είχε μακριά Ξανθά μαλλιά.*

2. όταν κάποιος είναι Ξανθός, έχει Ξανθά μαλλιά (= Ξανθομάλλης): *Την πλησίασε ένας Ξανθός Γερμανός.*

3. λέμε ότι κάτι είναι Ξανθό όταν έχει ανοιχτό χρώμα, για να το Ξεχωρίζουμε από κάτι που έχει σκούρο χρώμα: *Είναι μια παραλία με Ξανθιά άμμο.*

Ξαπλώνω (Ξάπλωσα), **Ξαπλώνομαι** (Ξαπλώθηκα, Ξαπλωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν Ξαπλώνουμε κάπου, ακουμπάμε ολόκληρο το σώμα μας εκεί, για να κοιμηθούμε ή για να Ξεκουραστούμε: *Ξάπλωσε λίγο στον καναπέ. (= πλαγιάζω) / Τα παιδιά το βράδυ Ξαπλώνουν νωρίς. (= κοιμάμαι)*

2. λέμε ότι Ξαπλώνω κάποιον όταν τον χτυπάω ή τον πυροβολώ και τον ρίχνω κάτω: *Του έριξε μια γροθιά και τον Ξάπλωσε στο πάτωμα.*

3. **Ξαπλώνομαι** ΠΑΘ.: όταν κάποιος Ξαπλώνεται, πέφτει με τα χέρια και τα πόδια απλωμένα στο έδαφος, συνήθως μετά από κάποιο χτύπημα (= σωριάζομαι): *Ξαπλώθηκε κάτω από την τρικλοποδιά που του έβαλε.*

ο **Ξαπλωτός**, η **Ξαπλωτή**, το **Ξαπλωτό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι Ξαπλωτός, δεν είναι σε όρθια θέση (= Ξαπλωμένος): *Οι κυρίες έκαναν ηλιοθεραπεία Ξαπλωτές δίπλα στην πισίνα.*

2. όταν κάτι είναι Ξαπλωτό, βρίσκεται σε οριζόντια θέση (≠ όρθιος): *Τα ψηλά βιβλία δε χωράνε όρθια, γι' αυτό βάλ' τα Ξαπλωτά.*

Ξαποσταίνω (Ξαπόστασα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): Ξαποσταίνουμε όταν σταματάμε να κάνουμε για λίγο κάτι κουραστικό για να Ξεκουραστούμε: *Ήρθε η ώρα να Ξαποστάσουμε μετά από τόσες ώρες στα μαγαζιά.*

Ξασπρίζω (ξάσπρισα, ξασπρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξασπρίζουμε κάτι, το κάνουμε να χάσει το χρώμα του και να γίνει σχεδόν άσπρο (= λευκαίνω, ξεβάφω): *Τα τζιν παντελόνια τα ξασπρίζουν με ειδική πέτρα.*

2. **Ξασπρίζει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι ξασπρίζει, χάνει το χρώμα που είχε πριν και γίνεται πιο ανοιχτό (= ξεθωριάζει, ξεβάφει): *Η μαύρη μπλούζα ξάσπρισε από τον ήλιο.*

3. ξασπρίζει κάποιος όταν το δέρμα του χάνει το σκούρο χρώμα που είχε και γίνεται άσπρο (≠ μαυρίζω): *Πώς ξάσπρισε έτσι, εσύ ήσουν κατάμαυρος από τον ήλιο!*

η **Ξαστεριά** (της ξαστεριάς, των ξαστεριών) ΟΥΣ.: όταν έχει ξαστεριά, μπορούμε να δούμε τα αστέρια στον ουρανό, επειδή δεν υπάρχουν σύννεφα: *Λένε πως όταν έχει ξαστεριά, δε βρέχει.*

Ξαφνιάζω (ξάφνιασα), **Ξαφνιάζομαι** (ξαφνιάστηκα, ξαφνιασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι μας ξαφνιάζει, μας προκαλεί απορία ή έκπληξη (= εκπλήσσω, αιφνιδιάζω): *Μας ξάφνιασε ευχάριστα το αποτέλεσμα του αγώνα.*

2. **Ξαφνιάζομαι** ΠΑΘ.: ξαφνιάζεται κάποιος όταν νιώθει έκπληξη ή απορία, επειδή γίνεται κάτι που δεν το περιμένει (= απορώ, παραξενεύομαι): *Ξαφνιάστηκε που με είδε μπροστά της.*

το **Ξάφνιασμα** (του ξαφνιάσματος, των ξαφνιασμάτων) ΟΥΣ.: το ξάφνιασμα είναι η έκπληξη ή η απορία που νιώθουμε για κάτι που δεν περιμέναμε να γίνει (= έκπληξη): *Τι ευχάριστο ξάφνιασμα! Καιρό είχες να μου τηλεφωνήσεις.*

Ξαφνικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ξαφνικά, γίνεται γρήγορα και χωρίς να το περιμένουμε (= έξαφνα): *Πέθανε πολύ ξαφνικά.*

ο **Ξαφνικός**, η **Ξαφνική**, το **Ξαφνικό** ΕΠΙΘ.: όταν ένα γεγονός είναι ξαφνικό, γίνεται γρήγορα και χωρίς να το περιμένουμε (= αναπάντεχος, απρόσμενος): *Έπιασε μια ξαφνική μπόρα.*

Ξάφνου ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και το ξαφνικά: *Ξάφνου, θυμήθηκε ότι έπρεπε να φύγει.*

Ξεβάφω (ξέβαψα), **Ξεβάφομαι** (ξεβάφτηκα, ξεβαμμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεβάφω κάτι, αφαιρώ την μπογιά ή το χρώμα που έχει πάνω του: *Ξέβαψε τα νύχια της με ασετόν.*

2. όταν ξεβάφομε κάτι, το κάνουμε χάσει το χρώμα του και να γίνει πιο άσπρο (= ξασπρίζω): *Ο ήλιος ξέβαψε την τέντα.*

3. **Ξεβάφει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι ξεβάφει, χάνει το χρώμα του και γίνεται πιο άσπρο (= ξεθωριάζει, ξασπρίζει): *Το κόκκινο πουκάμισο ξέβαψε στο πλύσιμο.*

4. **Ξεβάφομαι** ΠΑΘ.: όταν κάποιος ξεβάφεται, καθαρίζει το μακιγιάζ που έχει βάλει στο πρόσωπό του (≠ βάφομαι): *Ξεβάφτηκε, ξεντύθηκε και πήγε για ύπνο.*

Ξεβγάζω (ξέβγαλα), **Ξεβγάζομαι** (ξεβγάλθηκα, ξεβγαλμένος) ΡΗΜ.: όταν ξεβγάζουμε κάτι, το

πλένουμε με πολύ νερό για να φύγει η σαπουνάδα (= ξεπλένω): *Να ξεβγάλεις τα ρούχα με κρύο νερό. / Ξέβγαλε τα μαλλιά της από το σαμπουάν.*

Ξεβιδώνω (ξεβιδώσα), **Ξεβιδώνομαι** (ξεβιδώθηκα, ξεβιδωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεβιδώνουμε μια βίδα, τη γυρίζουμε πολλές φορές μέχρι να βγει από τη θέση της (≠ βιδώνω): *Ξεβιδώσε το καπάκι του μπουκαλιού. / Ξεβιδώθηκε μια βίδα από τα γυαλιά μου.*

2. όταν ξεβιδώνουμε κάτι, βγάζουμε τις βίδες που το κρατάνε στερεωμένο (≠ βιδώνω): *Ξεβιδώσε το ράφι από τον τοίχο.*

3. **Ξεβιδώνομαι** ΠΑΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι ξεβιδώνομαι όταν κάνω κάτι σε υπερβολικό βαθμό (= ξεπατώνομαι): *Πήγαμε στο πάρτι και ξεβιδώθηκαμε στο χορό.*

Ξεβουλώνω (ξεβούλωσα, ξεβουλωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεβουλώνουμε ένα μπουκάλι, το ανοίγουμε βγάζοντας το καπάκι του (≠ βουλώνω): *Τράβηξε με δύναμη για να ξεβουλώσεις το καπάκι της σαμπάνιας.*

2. όταν ξεβουλώνουμε ένα σωλήνα ή κάτι άλλο, βγάζουμε από μέσα του ό,τι εμποδίζει το νερό να περάσει ελεύθερα (≠ φράζω): *Πρέπει να ξεβουλώσεις το νιπτήρα, γιατί δε φεύγουν τα νερά.*

3. **Ξεβουλώνει** 3^ο ΠΡ.: όταν ο νεροχύτης ή κάτι άλλο ξεβουλώνει, το νερό μπορεί να περάσει ελεύθερα από εκεί (≠ βουλώνει): *Βούλωσε η μπανιέρα και πλημμύρισε το μπάνιο.*

Ξεγελάω/Ξεγελώ (ξεγέλασα), **Ξεγελιέμαι** (ξεγελάστηκα, ξεγελασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος μας ξεγελάει, με πονηριά μας κάνει να πιστέψουμε αυτό που θέλει (= κοροϊδεύω, εξαπατώ): *Με ξεγέλασε και μου το πούλησε πιο ακριβά.*

2. **Ξεγελιέμαι** ΠΑΘ.: ξεγελιόμαστε όταν δεν έχουμε υπολογίσει κάτι σωστά ή δεν έχουμε καταλάβει κάτι καλά: *Ξεγελάστηκα από τις πινακίδες και πήρα το λάθος δρόμο. (= γελιέμαι)*

Ξεγεννάω/Ξεγεννώ (ξεγέννησα) ΡΗΜ.: όταν ξεγεννάμε μια γυναίκα ή ένα θηλυκό ζώο, τη βοηθάμε να γεννήσει: *Ο ίδιος γιατρός την ξεγέννησε και στα δύο παιδιά. / Ξεγέννησε τη σκύλα του.*

Ξεγλιστρώ/Ξεγλιστρώ (ξεγλιστρήσα) ΡΗΜ.: ξεγλιστράμε όταν καταφέρνουμε να γλιτώσουμε από κάποιον ή από κάτι (= ξεφεύγω): *Ξεγλίστησε εύκολα από την αστυνομία. / Ξεγλίστησε και δεν απάντησε στις δύσκολες ερωτήσεις.*

ΕΚΦΡ. ξεγλιστρώ σαν το χέλι

Ξεγλιστρώ σαν το χέλι ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που ξεφεύγει εύκολα από δύσκολες καταστάσεις: *Δεν πρόκειται να πέσει στην παγίδα, ξέρει να ξεγλιστρεί σαν το χέλι.*

η **Ξεγνοιασιά** ΟΥΣ. ⇒ **Ξενοιασιά**

Ξέγνοιαστα ΕΠΙΡΡ. ⇒ **Ξένοιαστα**

ο **Ξέγνοιαστος**, η **Ξέγνοιαστη**, το **Ξέγνοιαστο**
ΕΠΙΘ. ⇒ **Ξένοιαστος**

Ξεγράφω (Ξέγραφα), **Ξεγράφομαι** (Ξεγράφτηκα, Ξεγραμμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεγράφουμε κάτι, το σβήνουμε από όπου είναι γραμμένο (= διαγράφω ≠ γράφω): *Τώρα που το έγγραφο δεν το ξεγράφω.*
2. όταν ξεγράφουμε κάποιον από σύλλογο, κόμμα κτλ., σβήνουμε το όνομά του από τους επίσημους καταλόγους (≠ εγγράφω, γράφω): *Ξεγράφτηκε από το φροντιστήριο.*
3. όταν ξεγράφουμε κάποιον ή κάτι, δεν υπολογίζουμε στη βοήθειά του: *Τον ξεγράψα από φίλο. / Ήρθε δεύτερος και ξέγραψε τον τίτλο του πρωταθλητή.*
4. όταν ξεγράφουμε κάποιον, πιστεύουμε ότι θα πεθάνει, γιατί είναι πολύ άρρωστος: *Οι γιατροί τον είχαν ξεγράψει.*

Ξεδιάντροπα ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάνουμε κάτι ξεδιάντροπα, το κάνουμε χωρίς καμιά ντροπή (= αδιάντροπα): *Ο καθηγητής τής έκανε παρατήρηση, και αυτή γελούσε ξεδιάντροπα.*

ο **Ξεδιάντροπος**, η **Ξεδιάντροπη**, το **Ξεδιάντροπο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν κάποιος είναι ξεδιάντροπος, φέρεται άσχημα χωρίς να νιώθει καμία ντροπή (= αδιάντροπος): *Είσαι ξεδιάντροπος ψεύτης και απατεώνας!*
2. όταν μια πράξη ή η συμπεριφορά κάποιου είναι ξεδιάντροπη, δε δείχνει καμία ντροπή: *Πρώτη φορά έβλεπα τέτοια ξεδιάντροπη αντιγραφή σε διαγώνισμα.*

Ξεδίνω (Ξέδωσα) ΡΗΜ.: όταν ξεδίνουμε, κάνουμε κάτι ευχάριστο για να ξεφύγουμε από σκοτούρες ή προβλήματα (= ξεσκάω, το ρίχνω έξω): *Μετά τις εξετάσεις βγήκε με τους φίλους του για να ξεδώσει.*

Ξεδιπλώνω (Ξεδιπλώσα), **Ξεδιπλώνομαι** (Ξεδιπλώθηκα, Ξεδιπλωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεδιπλώνουμε κάτι, το ανοίγουμε τελείως, ώστε να μην είναι διπλωμένο (= απλώνω, ξετυλίγω ≠ διπλώνω): *Ξεδιπλώσε την πετσέτα και την έστρωσε στην άμμο.*
2. **Ξεδιπλώνεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: κάτι ξεδιπλώνεται όταν είναι διπλωμένο και ανοίγει: *Το αλεξίπτωτο ξεδιπλώθηκε αμέσως μόλις έπεσε από το αεροπλάνο.*
3. **Ξεδιπλώνεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι ξεδιπλώνεται όταν αρχίζει να γίνεται φανερό: *Ξεδιπλώθηκε όλο το ταλέντο της σε αυτή την παράσταση.*

Ξεδιψάω/Ξεδιψώ (Ξεδίψασα, Ξεδιψασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεδιψάμε, δε νιώθουμε πια δίψα (≠ διψάω): *Ήπια νερό από την πηγή για να ξεδιψάσει.*
2. **Ξεδιψάει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μας ξεδιψάει, δίδωχνει τη δίψα μας: *Ήταν τόσο αλμυρό το φαγητό, που τίποτα δε με ξεδιψάει.*

Ξεθαρρεύω (Ξεθάρρευσα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν ξεθαρρεύουμε, αποκτάμε μεγαλύτερο θάρρος (= αναθαρρώ, ξεπαρώνω ≠ δειλιάζω): *Μαζί με μένα ξεθάρρεψαν και οι υπόλοιποι και βγήκαν από την κρυψώνα.*

Ξεθεώνω (Ξεθέωσα), **Ξεθεώνομαι** (Ξεθεώθηκα, Ξεθεωμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. κάποιος ή κάτι μας ξεθεώνει όταν μας προκαλεί μεγάλη κούραση (= ξεκάνω, ξεπατώνω, ταράζω): *Με ξεθέωσε πάλι στη δουλειά. / Μας ξεθέωσε με τη φλυαρία της.*
2. **Ξεθεώνομαι** ΠΑΘ.: ξεθεώνομαι όταν νιώθω μεγάλη κούραση (= ξεπατώνομαι): *Ξεθεωθήκαμε στο περπάτημα.*

Ξεθυμαίνω (Ξεθύμανα, Ξεθυμασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεθυμαίνουμε, βγάζουμε από μέσα μας το θυμό, την οργή κτλ. που νιώθουμε (= ξεσπάω): *Φωνάζει και ξεθυμαίνει στα παιδιά όταν είναι νευρισμένη.*
2. **Ξεθυμαίνει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι ξεθυμαίνει όταν χάνει το άρωμά του ή τη γεύση του (= εξατμίζεται): *Η κολόνια είναι πολύ παλιά κι έχει ξεθυμάει.*
3. **Ξεθυμαίνει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι ξεθυμαίνει, δεν είναι τόσο έντονο ή δυνατό (= κοπάζει): *Ξεθύμανε το κρύο μετά από το χιόνι. / Πέρασε καιρός και ξεθύμανε το μίσος του.*

Ξεθυμώνω (Ξεθύμωσα, Ξεθυμωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεθυμώνουμε, δεν είμαστε πια θυμωμένοι (≠ θυμώνω): *Θυμίζει μικρό παιδί που με την ίδια ευκολία θυμώνει και ξεθυμώνει.*
2. όταν ξεθυμώνουμε κάποιον, τον κάνουμε να μην είναι πια θυμωμένος (≠ θυμώνω): *Άρχισε να του μιλάει τρυφερά για να τον ξεθυμώσει.*

Ξεθωριάζει (Ξεθώρισσε, Ξεθωρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι ξεθωριάζει, το χρώμα του γίνεται πιο ανοιχτό: *Οι πορτοκαλί κουρτίνες ξεθώρισαν από τον ήλιο.*
2. όταν κάτι ξεθωριάζει, χάνει την ένταση ή τη δύναμη που είχε: *Άλλες φίλιες ξεθώρισαν και άλλες κράτησαν μέχρι σήμερα.*

Ξεκάθαρα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν λέμε κάτι ξεκάθαρα, λέμε όλη την αλήθεια, χωρίς να κρύβουμε κάτι (= ειλικρινά): *Δεν κατάλαβα ποια είναι τα σχέδιά του, γιατί δε μου απάντησε ξεκάθαρα.*
2. όταν κάτι φαίνεται ξεκάθαρα, είναι φανερό σε όλους (= καθαρά): *Η εμπειρία δείχνει ξεκάθαρα ότι οι αλλαγές στην κοινωνία είναι απαραίτητες.*

Ξεκαθαρίζω (Ξεκαθάρισα), **Ξεκαθαρίζομαι** (Ξεκαθαρίστηκα, Ξεκαθαρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεκαθαρίζουμε κάτι, το κάνουμε να μην είναι μπερδεμένο, για να μπορούν οι άλλοι να το καταλάβουν (= διευκρινίζω): *Η κυβέρνηση ξεκαθάρισε ότι δε θα γίνουν εκλογές.*
2. όταν ξεκαθαρίζουμε κάτι, το βάζουμε σε τάξη, πετώντας ό,τι μας είναι άχρηστο (= τακτοποιώ): *Έλα να ξεκαθαρίσουμε τα χαρτιά από το γραφείο σου.*

3. Ξεκαθαρίζει 3^ο πρ.: όταν κάτι ξεκαθαρίζει, δεν είναι μπερδεμένο και μπορούμε να το καταλάβουμε (= ξεδιαλύνεται): *Παρ' όλες τις έρευνες της αστυνομίας, η υπόθεση δεν ξεκαθάρισε.*

ο **Ξεκάθαρος**, η **Ξεκάθαρη**, το **Ξεκάθαρο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι ξεκάθαρο, μπορούμε να το καταλάβουμε εύκολα γιατί δεν είναι μπερδεμένο (= σαφής, καθαρός ≠ ασαφής): *Θέλω να μου δώσεις μια ξεκάθαρη απάντηση.*

2. όταν κάποιος είναι ξεκάθαρος, λέει όλη την αλήθεια (= ειλικρινής): *Από την αρχή ήταν πολύ ξεκάθαρος μαζί μου και μου είπε τι ήθελε.*

Ξεκάνω (ξέκανα) ρημ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. αντί να πούμε ότι σκότωσαν κάποιον λέμε ότι τον ξέκαναν (= εξοντώνω, καθαρίζω): *Ξέκαναν όλους τους αιχμαλώτους.*

2. όταν κάποιος μας ξεκάνει, μας κάνει να κουραστούμε πολύ (= πεθαίνω, ξεθεώνω): *Μας ξέκανε στον ποδαρόδρομο μέχρι να φτάσουμε στο σπίτι του.*

Ξεκαρδίζομαι (ξεκαρδίστηκα, ξεκαρδισμένος) ρημ.: όταν ξεκαρδίζομαστε, γελάμε πάρα πολύ (= σκάω, πεθαίνω): *Παιδιά και γονείς ξεκαρδίστηκαν στα γέλια με το κωκλοθέατρο.*

ο **Ξεκαρδιστικός**, η **Ξεκαρδιστική**, το **Ξεκαρδιστικό** επιθ.: όταν κάτι είναι ξεκαρδιστικό, είναι πολύ αστείο και μας κάνει να γελάμε πολύ: *Είδαμε μια ξεκαρδιστική ταινία στην τηλεόραση και πεθάναμε στα γέλια.*

Ξεκινάω/Ξεκινώ (ξεκίνησα) ρημ.:

1. όταν ξεκινάμε κάτι, είμαστε έτοιμοι να το κάνουμε (= αρχίζω ≠ σταματάω, τελειώνω): *Θα ξεκινήσει να γράφει το καινούριο βιβλίο του.*

2. όταν ξεκινάμε κάτι, κάνουμε κάτι που δεν το κάναμε πριν (= αρχίζω): *Ποιος ξεκίνησε τον καβγά; (≠ τελειώνω) / Πότε ξεκινάς την καινούρια δουλειά; (≠ σταματάω)*

3. λέμε ότι ξεκινάω όταν φεύγω για να πάω κάπου (= φεύγω, αναχωρώ): *Ξεκίνησε πριν από λίγο για το σχολείο.*

4. Ξεκινάει 3^ο πρ.: όταν κάτι ξεκινάει, αρχίζει από κάποιο σημείο που είναι η αρχή του (= αρχίζει ≠ τελειώνει): *Η παράσταση αρχίζει στις 9:00.*

5. Ξεκινάει 3^ο πρ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι ένα μηχανήμα ξεκινάει όταν αρχίζει να δουλεύει (= λειτουργεί): *Έβαλα το καλώδιο στην πρίζα, αλλά ο υπολογιστής δεν ξεκινάει.*

το **Ξεκίνημα** (του ξεκινήματος, των ξεκινήματων) ουσ.: το ξεκίνημα είναι η αρχή ενός καινούριου γεγονότος (= έναρξη): *Συμβουλευέτε για το ξεκίνημα μιας επιχείρησης. / Ο αθλητής έκανε ένα καλό ξεκίνημα στο παγκόσμιο πρωτάθλημα κερδίζοντας δύο μετάλλια.*

Ξεκλειδώνω (ξεκλείδωσα), **Ξεκλειδώνομαι** (ξεκλείδωθηκα, ξεκλειδωμένος) ρημ.: όταν ξεκλειδώνουμε κάτι ή όταν κάτι κλειδωμένο ξεκλειδώνει, το ανοίγουμε με κλειδί (≠ κλει-

δώνω): *Ξεκλείδωσαν την εξώπορτα και μπήκαν στο σπίτι.*

ο **Ξεκλειδωτός**, η **Ξεκλειδωτή**, το **Ξεκλειδωτό** επιθ.: όταν κάτι είναι ξεκλειδωτό, δεν το έχουν κλειδώσει (≠ κλειδωμένος): *Πρόσεξε μην ξεχάσεις την πόρτα ξεκλειδωτή φεύγοντας.*

Ξεκόβω (ξέκοψα, ξεκομμένος) ρημ.:

1. όταν ξεκόβουμε από κάποιον, δεν έχουμε πια τόσο στενές και φιλικές σχέσεις μαζί του (= απομακρύνομαι, ξεμακραίνω): *Ξέκοψε από την παρέα του σχολείου.*

2. όταν ξεκόβουμε από μια άσχημη συνήθεια, σταματάμε να την έχουμε (= αποκόβομαι): *Κατάφερε και ξέκοψε από τα ναρκωτικά.*

3. όταν ξεκόβουμε από κάποιον κάτι, του λέμε ότι δε δεχόμαστε να το κάνουμε: *Μου το ξέκοψε από την αρχή ότι δε θα έρθει στην εκδρομή.*

Ξεκοκαλίζω (ξεκοκάλισα), **Ξεκοκαλιζομαι** (ξεκοκαλίστηκα, ξεκοκαλισμένος) ρημ.:

1. όταν ξεκοκαλίζω το κρέας ή το ψάρι, του βγάζω τα κόκαλα ή τα αγκάρια για να το φάω: *Ξεκοκάλισε το ψάρι πριν το δώσει στο παιδί.*

2. λέμε ότι ξεκοκαλίζουμε το κρέας, το ψάρι κτλ. όταν το τρώμε λαιμαργα: *Ξεκοκάλισαν δύο άτομα όλα τα παιδάκια.*

3. όταν ξεκοκαλίζουμε ένα βιβλίο, το διαβάζουμε με μεγάλο ενδιαφέρον: *Τις ξεκοκαλίζει τις κυριακάτικες εφημερίδες!*

όταν ξεκοκαλίζουμε χρήματα ή περιουσία, τα ξοδεύουμε όλα, δεν αφήνουμε να μείνει τίποτα: *Ξεκοκάλισε όλη την περιουσία του πατέρα του.*

Ξεκολλάω/Ξεκολλώ (ξεκόλλησα, ξεκολλημένος) ρημ.:

1. όταν ξεκολλάμε κάτι, το τραβάμε και το βγάζουμε από εκεί όπου είναι κολλημένο (≠ κολλάω): *Προσπαθούσε να ξεκολλήσει την τσίχλα από το παπούτσι της.*

2. λέμε ότι ξεκολλάμε από κάτι ή από κάποιον όταν φεύγουμε μακριά από αυτόν ή από αυτό (≠ κολλάω): *Όταν αρχίζει να βλέπει τηλεόραση, δεν μπορεί να ξεκολλήσει. / Δεν ξεκολλούσε το βλέμμα της από πάνω μου.*

3. Ξεκολλάει 3^ο πρ.: όταν κάτι ξεκολλάει, φεύγει από εκεί όπου βρίσκεται: *Λόγω της υγρασίας ξεκολλούσαν σοβάδες από τον τοίχο.*

Ξεκουμπώνω (ξεκούμπωσα), **Ξεκουμπώνομαι** (ξεκουμπώθηκα, ξεκουμπωμένος) ρημ.:

1. ξεκουμπώνουμε ένα ρούχο όταν ανοίγουμε τα κουμπιά του, το φερμουάρ κτλ. (≠ κουμπώνω): *Έλυσε τη ζώνη και ξεκούμπωσε το παντελόνι του.*

2. Ξεκουμπώνεται παθ. 3^ο πρ.: όταν ένα ρούχο ξεκουμπώνεται, ανοίγουν μόνα τους τα κουμπιά του: *Ξεκουμπώθηκε το πουκάμισό σου, κούμπωσε το!*

ο **Ξεκούμπωτος**, η **Ξεκούμπωτη**, το **Ξεκούμπωτο** επιθ.: όταν ένα ρούχο είναι ξεκούμπωτο, δεν το έχουμε κουμπώσει (= ανοιχτός ≠

κουμπωμένους): *Ζεσταίνεται και έχει το πουκάμισό του ξεκούμπωτο.*

Ξεκουράζω (ξεκούρασα), **Ξεκουράζομαι** (ξεκουράστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι μας ξεκουράζει, μας διώχνει την κούραση ($\neq$ κουράζω): *Ο μεσημεριανός ύπνος πάντα με ξεκουράζει. / Την ξεκούρασα από το σιδέρωμα.*

2. Ξεκουράζομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος ξεκουράζεται, κάνει κάτι για να φύγει η κούραση που νιώθει ($\neq$ κουράζομαι): *Του έδεσε προσεκτικά το πόδι και τον άφησε στο κρεβάτι της να ξεκουραστεί.*

η **Ξεκούραση** (της ξεκούρασης) ΟΥΣ.:

1. ξεκούραση είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν ξεκουράζεται (= ανάπαυση): *Μετά την εγχείριση θα χρειαστείς ξεκούραση.*

2. ξεκούραση λέμε καθετί που μας κάνει να μη νιώθουμε κούραση ($\neq$ κούραση): *Ο ύπνος και το καλό φαγητό είναι η καλύτερη ξεκούραση.*

Δ Η λέξη ξεκούραση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **Ξεκούραστος**, η **Ξεκούραστη**, το **Ξεκούραστο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ξεκούραστος, δε νιώθει κούραση ($\neq$ κουρασμένος): *Μόλις ξυπνήσει το πρωί είναι ξεκούραστος και καλοδιάθετος.*

2. όταν κάτι είναι ξεκούραστο, δε μας κουράζει (= άκοπος $\neq$ κουραστικός): *Ο πιο ξεκούραστος τρόπος να απολαύσετε τις ομορφιές της περιοχής είναι με αυτοκίνητο.*

Ξεκουρδίζεσαι (ξεκουρδίστηκε, ξεκουρδισμένος) ΡΗΜ.: ξεκουρδίζεται ένα ρολόι ή ένα μουσικό όργανο όταν χαλαρώνουν οι χορδές του ή ο μηχανισμός του και δε λειτουργεί όπως πρέπει ($\neq$ κουρδίζω): *Ξεκουρδίστηκε η κιθάρα. / Ξεκουρδίστηκε το ρολόι και δείχνει λάθος την ώρα.*

ο **Ξεκουρδιστος**, η **Ξεκουρδιστη**, το **Ξεκουρδιστο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ξεκουρδιστο, δεν το έχουν κουρδίσει (= ξεκουρδισμένος $\neq$ κουρδισμένος): *Η κιθάρα είναι ξεκουρδιστη, γι' αυτό ακούγεται τόσο άσχημα.*

Ξεκουφαίνω (ξεκούφανα) ΡΗΜ.: κάποιος ή κάτι μας ξεκουφαίνει όταν κάνει θόρυβο και μας ενοχλεί πολύ (= παίρνω τα αυτιά, κουφαίνω): *Μίλα πιο σιγά, με ξεκούφανες! / Μας ξεκούφανααν οι κόρνες των αυτοκινήτων.*

Ξελαφρώνω ΡΗΜ. $\Rightarrow$ **Ξαλαφρώνω**

Ξελιγώνομαι (ξελιγώθηκα, ξελιγωμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν ξελιγωνόμαστε, νιώθουμε λιγούρα ή ζαλάδα από την πείνα: *Δεν έφαγα τίποτα από το πρωί και ξελιγώθηκα.*

Ξεμακραίνω (ξεμάκρυνα) ΡΗΜ.:

1. κάτι ή κάποιος ξεμακραίνει όταν φεύγει σιγά σιγά μακριά από κάπου (= απομακρύνομαι $\neq$ πλησιάζω): *Τον έβλεπα που ξεμάκρυνε με τη βάρκα του.*

2. όταν ξεμακραίνουμε από κάποιον, δεν τον βλέπουμε συχνά ή δεν έχουμε πια στενές σχέ-

σεις μαζί του (= ξεκόβω, αποκόβομαι): *Ξεμάκρυνε από τους συγγενείς του.*

Ξεμαλλιάζω (ξεμάλλισα), **Ξεμαλλιάζομαι** (ξεμαλλιάστηκα, ξεμαλλιασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεμαλλιάζουμε κάποιον, τραβάμε τα μαλλιά του και του βγάζουμε τρίχες πάνω στον καβγά: *Την ξεμάλλισα επειδή πρόδωσε το μυστικό τους.*

2. λέμε ότι ξεμαλλιάζουμε κάποιον όταν του χαλάμε το χτένισμα (= ξεχτενίζομαι): *Την ξεμάλλισαν την κούκλα τους οι πιτσιρίκες. / Ξεμαλλιάστηκε από το δυνατό αέρα.*

3. Ξεμαλλιάζομαι ΠΑΘ.: όταν ξεμαλλιάζομαι με κάποιον, τραβάει ο ένας τα μαλλιά του άλλου πάνω στον καβγά: *Ξεμαλλιάστηκαν οι δύο φιλενάδες μπροστά σε όλη την παρέα.*

Ξεματιάζω (ξεμάτιασα), **Ξεματιάζομαι** (ξεματιάστηκα, ξεματιασμένος) ΡΗΜ.: όταν ξεματιάζουμε κάποιον, κάποιον πιστεύουν ότι λέγοντας μαγικά λόγια μπορούμε να διώξουμε την κακή δύναμη που τον έχει βλάψει ($\neq$ ματιάζω): *Είχε πονοκέφαλο και φώναξε τη θεία του να τον ξεματιάσει.*

Ξεμπερδεύω (ξεμπερδεψα), **Ξεμπερδεύομαι** (ξεμπερδεύτηκα, ξεμπερδεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεμπερδεύουμε ένα ή περισσότερα πράγματα, τα κάνουμε να μην είναι μπερδεμένα (= ξεμπλέκω $\neq$ μπερδεύω): *Προσπάθησα να ξεμπερδέψω τα μαλλιά της με τη βούρτσά.*

2. όταν ξεμπερδεύουμε κάτι, το κάνουμε να μην είναι δύσκολο ή μπερδεμένο (= ξεκαθαρίζω $\neq$ περιπλέκω): *Οι δικηγόροι θα ξεμπερδέψουν την υπόθεση της κληρονομιάς του θείου.*

3. όταν ξεμπερδεύουμε με κάτι δύσκολο ή κουραστικό, το τελειώνουμε (= ξεμπλέκω): *Αν ξεμπερδέψεις νωρίς με το διάβασμα, θες να βγούμε;*

Ξεμπλέκω (ξέμπλεξα, ξεμπλεγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεμπλέκουμε ένα ή περισσότερα πράγματα, τα ξεμπερδεύουμε ($\neq$ μπλέκω): *Πρέπει να τα ξεμπλέξεις τα καλώδια πριν τα βγάλεις από την πρίζα.*

2. όταν ξεμπλέκουμε κάτι, το κάνουμε να μην είναι δύσκολο ή μπερδεμένο, το ξεκαθαρίζουμε (= ξεκαθαρίζω): *Η αστυνομία προσπαθεί να ξεμπλέξει την υπόθεση της δολοφονίας του.*

3. όταν ξεμπλέκουμε με κάτι δύσκολο ή κουραστικό, το τελειώνουμε (= ξεμπερδεύω): *Μόλις ξέμπλεξα με το μαγείρεμα.*

4. λέμε ότι κάποιος ξεμπλέκει από κάτι δυσάρεστο όταν απομακρύνεται από αυτό (= ξεκολλάω): *Δεν ήταν εύκολο να ξεμπλέξει από τα ναρκωτικά.*

Ξεμυαλίζω (ξεμυάλισα), **Ξεμυαλίζομαι** (ξεμυαλίστηκα, ξεμυαλισμένος) ΡΗΜ.: κάτι ή κάποιος με ξεμυαλίζει όταν με επηρεάζει και με κάνει να μη σκέφτομαι σωστά ή λογικά (= ξελογιάζω, παρασύρω): *Τον ξεμυάλισαν οι κακές παρέες. / Ξεμυάλισε πολλές με την ομορφιά του.*

τα **Ξένα** (των ξένων) ουσ.: τα Ξένα είναι η ξε-
νιτιά: *Γράφει συχνά στους γονείς του από τα
Ξένα.*

η **Ξενάγηση** (της ξενάγησης, των ξεναγήσεων)
ουσ.: όταν κάποιος κάνει ξενάγηση σε επισκέ-
πτες ή σε τουρίστες, τους δείχνει ένα μέρος,
μια πόλη, ένα μουσείο κτλ. και τους δίνει πλη-
ροφορίες για αυτά: *Η ξενάγηση στον Παρθε-
νώνα κράτησε περίπου δύο ώρες.*

ο **Ξεναγός**, η **Ξεναγός** (του/της ξεναγού, των
ξεναγών) ουσ.: ο ξεναγός είναι αυτός που το
επάγγελμα του είναι να κάνει ξενάγηση στους
τουρίστες: *Οι ξεναγοί γνωρίζουν πολλές ξένες
γλώσσες.*

Ξεναγώ (ξεναγήσα), **Ξεναγούμαι** (ξεναγήθη-
κα) ΡΗΜ.: Ξεναγώ τουρίστες ή επισκέπτες όταν
τους δείχνω ένα μέρος, μια πόλη κτλ. και τους
δίνω πληροφορίες για αυτά: *Τους ξενάγησε
στα αρχαία μνημεία και τους έδειξε από κοντά
την Ακρόπολη.*

ο **Ξενιτεμένος** (του ξενιτεμένου, των ξενιτεμέ-
νων), η **Ξενιτεμένη** (της ξενιτεμένης) ουσ.: ο
ξενιτεμένος είναι αυτός που ζει στην ξενιτιά: *Οι
ξενιτεμένοι κρατούν πιστά τα έθιμα της χώρας
τους.*

Ξενιτεύομαι (ξενιτεύτηκα, ξενιτεμένος) ΡΗΜ.:
όταν ξενιτευόμαστε, φεύγουμε από τη χώρα
μας και πηγαίνουμε να ζήσουμε σε μια ξένη
χώρα (= μεταναστεύω): *Ξενιτεύτηκαν στην
Αυστραλία για να δουλέψουν.*

η **Ξενιτιά** (της ξενιτιάς) ουσ.: η ξενιτιά είναι η
χώρα όπου πηγαίνει κάποιος για να ζήσει (=
ξένα): *Έζησε πολλά χρόνια στην ξενιτιά και νο-
σταλγεί την πατρίδα του.*

⚠ Η λέξη ξενιτιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **Ξενόγλωσσος**, η **Ξενόγλωσση**, το **Ξενο-
γλωσσο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι ξενόγλωσσος, η μητρική
του γλώσσα είναι διαφορετική από τη δική μας
(= αλλόγλωσσος): *Διδάσκει ελληνικά σε ξενο-
γλωσσους μαθητές.*

2. όταν κάτι είναι ξενόγλωσσο, είναι γραμμένο
σε ξένη γλώσσα: *Του αρέσουν πολύ τα ξενο-
γλωσσα τραγούδια.*

το **Ξενοδοχείο** (του ξενοδοχείου, των ξενοδο-
χείων) ουσ.: ξενοδοχείο λέμε το κτίριο όπου
μένουν οι άνθρωποι, συνήθως στις διακοπές
τους, πληρώνοντας χρήματα για το δωμάτιο ή
για το φαγητό: *Κλείσαμε δωμάτιο σε ένα ακρι-
βό ξενοδοχείο.*

Ξενοιάζω (ξενόιασα) ΡΗΜ.: ξενοιάζουμε όταν
νιώθουμε ήρεμοι, χωρίς προβλήματα ή σκο-
τούρες (= ηρεμώ, ησυχάζω): *Μετά τις εξετά-
σεις θα ξενοιάσεις. / Βρήκαν δουλειά τα παιδιά
του και ξενοιάσε.*

η **Ξενοιασιά** (της ξενοιασιάς) και η **Ξεγνοιασιά**
ουσ.: ξενοιασιά νιώθουμε όταν δεν έχουμε αγω-
νία, άγχος ή ανησυχία για κάτι (= ανεμελιά):
*Οι καλοκαιρινές διακοπές στο χωριό ήταν γε-
μάτες ξενοιασιά.*

⚠ Η λέξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

Ξένοιαστα και **Ξέγνοιαστα** επιπρ.: όταν κάνου-
με κάτι ξένοιαστα, το κάνουμε χωρίς να μας
απασχολούν βάσανα, προβλήματα ή ευθύνες
(= ανέμελα, αμέριμνα): *Όταν ήμασταν ακόμα
φοιτητές, ζούσαμε ξένοιαστα.*

ο **Ξένοιαστος**, η **Ξένοιαστη**, το **Ξένοιαστο** και ο
Ξέγνοιαστος, η **Ξέγνοιαστη**, το **Ξέγνοιαστο**
επιθ.: όταν κάποιος είναι ξένοιαστος, δεν έχει
βάσανα, προβλήματα ή ευθύνες (= ανέμελος,
αμέριμος): *Τελείωσε τη δουλειά του και τώρα
απολαμβάνει ξένοιαστος τις διακοπές του.*

ο **Ξένος** (του ξένου, των ξένων), η **Ξένη** (της
ξένης) ουσ.:

1. ο ξένος είναι ο άνθρωπος που γεννήθηκε σε
άλλη χώρα ή ήρθε από άλλη χώρα (= αλλοδα-
πός): *Είναι ξένος και δε μιλάει ελληνικά.*

2. οι ξένοι είναι οι άνθρωποι που δεν τους
γνωρίζουμε, που δεν είναι φίλοι μας, συγγενείς
μας ή γνωστοί μας (= άγνωστος): *Η μητέρα
μου μου έχει πει να μη μιλάω σε ξένους.*

3. ο ξένος είναι αυτός που έρχεται στο σπίτι
μας για να μας δει ή για να μείνει, επειδή τον
καλέσαμε (= επισκέπτης, φιλοξενούμενος): *Το
σπίτι τους είναι μεγάλο, έχει και δωμάτιο για
τους ξένους.*

ο **Ξένος**, η **Ξένη**, το **Ξένο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι ξένο, δεν είναι δικό μας,
είναι κάποιου άλλου: *Μην πειράζεις τα Ξένα
πράγματα.*

2. όταν κάποιος είναι ξένος, κατάγεται από
κάποια άλλη χώρα (≠ ντόπιος): *Στο συνέδριο
συμμετείχαν και ξένοι επιστήμονες.*

3. όταν κάτι είναι ξένο, έχει σχέση με κάποια
άλλη χώρα: *Είναι ξεναγός και μιλάει τρεις ξέ-
νες γλώσσες. / Πολλές ξένες εταιρείες έχουν
γραφεία και στην Ελλάδα.*

η **Ξενοφοβία** (της ξενοφοβίας) ουσ.: ξενοφοβία
είναι ο φόβος που νιώθουν μερικοί για τους ξέ-
νους που μένουν στη χώρα τους: *Για να πολε-
μήσουμε την ξενοφοβία, πρέπει να γνωρίσουμε
τους ξένους.*

⚠ Η λέξη ξενοφοβία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

Ξεντύνω (ξέντυσα), **Ξεντύνομαι** (ξεντύθηκα,
ξεντυμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεντύνουμε κάποιον, του βγάζουμε τα
ρούχα (= γδύνω ≠ ντύνω): *Ξέντυσε το μωρό
πριν να του κάνει μπάνιο.*

2. Ξεντύνομαι παθ.: όταν κάποιος ξεντύνεται,
βγάζει τα ρούχα του (= γδύνομαι ≠ ντύνομαι):
Ξεντύθηκε και έπεσε για ύπνο.

Ξενυχτάω/Ξενυχτώ (ξενύχτησα, ξενυχτισμέ-
νος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξενυχτάμε, μένουμε ξύπνιοι όλη τη νύ-
χτα (= ξαγρυπνάω): *Ξενύχτησε διαβάζοντας
για τις εξετάσεις.*

2. όταν ξενυχτάμε, διασκεδάζουμε μέχρι το
πρωί: *Ήθελα να Ξερα πού ξενυχτάει κάθε βρά-
δυ!*

ο **Ξενώνας** (του ξενώνα, των ξενώνων) ουσ.: ο ξενώνας είναι το κτίριο ή το δωμάτιο που έχει φτιαχτεί για να μένουν εκεί οι επισκέπτες: *Το σπίτι τους είχε τρία μεγάλα δωμάτια κι έναν ξενώνα.*

Ξεπαγιάζω (ξεπαγίασα, ξεπαγιασμένος) ρημ.: όταν ξεπαγιάζουμε, κρυνώνουμε πάρα πολύ (= ξυλιάζω, παγώνω, πουντιάζω ≠ ζεσταίνομαι): *Ξεπαγίασε περιμένοντας έξω στο κρύο.*

Ξεπαγώνω (ξεπαγώσα) ρημ.:

1. όταν ξεπαγώνουμε τρόφιμα ή όταν τα τρόφιμα ξεπαγώνουν, τα κάνουμε να έρθουν στην κανονική τους θερμοκρασία, αυτή που είχαν πριν να τα βάλουμε στην κατάψυξη (≠ παγώνω): *Ξεπαγώσε το κρέας μέσα σε ζεστό νερό.*

2. Ξεπαγώνει 3^ο πρ.: όταν κάτι ξεπαγώνει, λιώνει ο πάγος που έχει πάνω του (≠ παγώνει): *Η θερμοκρασία ανέβηκε και η λίμνη ξεπαγώσε εντελώς.*

Ξεπατικώνω (ξεπατικώσα), **Ξεπατικώνομαι** (ξεπατικώθηκα, ξεπατικωμένος) ρημ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν ξεπατικώνουμε ένα σχέδιο, βάζουμε πάνω σε αυτό ένα λεπτό άσπρο χαρτί για να μπορούμε να πατάμε με μολύβι τις γραμμές του και να το αντιγράφουμε: *Ξεπατίκωσε το χάρτη πάνω σε διαφανές χαρτί.*

2. λέμε ότι κάποιος ξεπατικώνει κάτι όταν το αντιγράφει από άλλον: *Την εργασία του την ξεπατίκωσε από το Ίντερνετ. / Έχει ξεπατικώσει το ντύσιμο της αδερφής της. (= μιμούμαι)*

η **Ξεπατικωτούρα** (της ξεπατικωτούρας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η ξεπατικωτούρα είναι η ζωγραφιά ή το σχέδιο που ζωγραφίσαμε, πατώντας πάνω σε λεπτό χαρτί με μολύβι το σχήμα του σχεδίου που υπάρχει κάτω από αυτό το χαρτί: *Αυτή δεν είναι δική του ζωγραφιά, είναι ξεπατικωτούρα.*
 ▲ Η λέξη ξεπατικωτούρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **Ξεπερασμένος**, η **Ξεπερασμένη**, το **Ξεπερασμένο** επιθ.: όταν κάτι ότι είναι ξεπερασμένο, είναι παλιό και δεν έχει σχέση με την εποχή που ζούμε (= αναχρονιστικός ≠ προοδευτικός): *Προοδευτικές ιδέες του 1970 μπορεί σήμερα να είναι ξεπερασμένες.*

Ξεπερνάω/Ξεπερνώνω (ξεπέρασα), **Ξεπερνιέμαι** (ξεπεράστηκα) ρημ.:

1. όταν ξεπερνάμε κάποιον σε κάτι, είμαστε καλύτεροι από αυτόν σε αυτό (= περνάω): *Τους ξεπέρασε όλους τους συμμαθητές της στο τρέξιμο. / Δεν ξεπερνιέται από κανέναν στη μαγειρική!*

2. όταν ξεπερνάμε μια δυσκολία, καταφέρνουμε να την αντιμετωπίσουμε: *Ο παίκτης ξεπέρασε το πρόβλημα του τραυματισμού του. / Δεν ξεπέρασε ποτέ το χωρισμό των γονιών της.*

3. Ξεπερνάει 3^ο πρ.: όταν κάτι ξεπερνάει ένα ποσό, είναι πιο πάνω, μεγαλύτερο από αυτό (= υπερβαίνει): *Τα χρήματα που ξόδεψε για ρούχα ξεπερνούν τα χίλια ευρώ.*

Ξεπλένω (ξέπλυνα), **Ξεπλένομαι** (ξεπλύθηκα, ξεπλυμένος) ρημ.:

1. όταν ξεπλένουμε κάτι, του ρίχνουμε νερό για να φύγει η σαπουνάδα με την οποία το είχαμε πλύνει (= ξεβγάζω): *Να ξεπλένεις καλά τα μαλλιά σου μετά από το λούσιμο.*

2. όταν κάποιος ή κάτι ξεπλένει κάτι, το πλένει πρόχειρα μόνο με νερό (= καθαρίζω): *Η βροχή ξέπλυσε τους δρόμους από τη σκόνη.*

Ξεπληρώνω (ξεπλήρωσα), **Ξεπληρώνομαι** (ξεπληρώθηκα, ξεπληρωμένος) ρημ.:

1. όταν ξεπληρώνουμε κάτι ή κάποιον, δίνουμε πίσω τα χρήματα που χρωστάμε (= ξεχρεώνω, εξοφλώ): *Μένει άλλη μία δόση για να ξεπληρώσω το δάνειο. / Τον ξεπλήρωσα και ησυχάσα.*

2. όταν ξεπληρώνουμε κάτι σε κάποιον, του ανταποδίδουμε το καλό που μας έκανε: *Για να του ξεπληρώσει τη χάρη, τον βοήθησε να βρει δουλειά.*

ο **Ξεπλυμένος**, η **Ξεπλυμένη**, το **Ξεπλυμένο** επιθ.: όταν κάτι είναι ξεπλυμένο, έχει χάσει το χρώμα που είχε και έχει γίνει πιο άσπρο: *Τώρα στη μόδα είναι τα ξεπλυμένα τζιν. (= ξεθωριασμένος, ξεβαμμένος)*

Ξεπουλάω/Ξεπουλώ (ξεπούλησα), **Ξεπουλιέμαι** (ξεπουλήθηκα, ξεπουλημένος) ρημ.:

1. όταν ξεπουλάμε κάτι, το πουλάμε πολύ φτηνά, γιατί έχουμε ανάγκη τα χρήματα: *Ξεπούλησε όλα του τα κτήματα για να σπουδάσει τα παιδιά του.*

2. λέμε ότι κάποιος ξεπουλάει τις ιδέες του ή τις αρχές του όταν αυτά που κάνει δε συμφωνούν με αυτές (= προδίδω): *Ξεπούλησε την πατρίδα του. / Ξεπούλησε τα ιδανικά του για να γίνει πρόεδρος της εταιρείας.*

3. όταν ένα μαγαζί ξεπουλάει, πουλάει όλα τα εμπορεύματα που έχει: *Η παρτίδα είχε μεγάλη επιτυχία και ξεπούλησε όλα εισιτήρια.*

Ξεπροβάλλω (ξεπρόβαλα) ρημ.: κάτι ή κάποιος ξεπροβάλλει από κάπου όταν φαίνεται να βγαίνει μέσα από εκεί (= εμφανίζομαι, προβάλλω): *Ένας λαγός ξεπρόβαλε από το θάμνο.*

η **Ξέρα** (της ξέρας, των ξερών) ουσ.: η ξέρα είναι βράχος μέσα στη θάλασσα, που συνήθως τον σκεπάζει το νερό και δε φαίνεται εύκολα: *Οι ξέρες είναι επικίνδυνες για τα πλοία.*

Ξεραίνω (ξέρανα), **Ξεραίνομαι** (ξεράθηκα, ξεραμένος) ρημ.:

1. ξεραίνουμε κάτι όταν το κάνουμε να γίνει ξερό: *Ο ήλιος ξέρανε τα λουλούδια. (= μαραίνω) / Ξεραίνουν τις σταφίδες στον ήλιο. (= αποξηραίνω)*

2. Ξεραίνομαι παθ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος ξεραίνεται όταν νιώθει πολύ μεγάλη έκπληξη (= αποσβολώνομαι, μένω ξερός): *Όταν το άκουσε, ξεράθηκε.*

3. Ξεραίνομαι παθ.: λέμε ότι ξεραίνομαι στα γέλια ή σε κάτι άλλο όταν γελάω πάρα πολύ ή κάτι άλλο (= πεθαίνω): *Ξεράθηκε στον πόνο από το χτύπημα.*

4. Ξεραίνεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι ξεραίνεται, γίνεται ξερό, χάνει το νερό ή την υγρασία που έχει: *Ξεράθηκαν τα φυτά. / Δεν έβρεξε καθόλου και το ποτάμι ξεράθηκε. / Ξεράθηκε το στόμα μου από τη δίψα.*

το **Ξεριζώμα** (του ξεριζώματος, των ξεριζωμάτων) ΟΥΣ.: το ξεριζώμα είναι αυτό που κάνουμε όταν ξεριζώνουμε ένα φυτό, ένα δέντρο κτλ.: *Απαγορεύεται το ξεριζώμα των μικρών ελάτων στο δάσος.*

ο **Ξεριζωμός** (του ξεριζωμού, των ξεριζωμών) ΟΥΣ.: ξεριζωμός είναι το να ξεριζώνεται κάποιος από τον τόπο όπου ζει, επειδή τον αναγκάζουν: *Ο πόλεμος ήταν η αιτία του ξεριζωμού ενός ολόκληρου λαού.*

Ξεριζώνω (Ξεριζωσα), **Ξεριζώνομαι** (Ξεριζώθηκα, Ξεριζωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεριζώνουμε ένα φυτό, ένα δέντρο κτλ., το τραβάμε και το βγάζουμε από το χώμα μαζί με τη ρίζα του (**≠** φυτεύω): *Ξεριζωσε τα αγριόχορτα από τον κήπο. / Ξεριζώθηκαν οι λεύκες από τον αέρα.*

2. Ξεριζώνομαι ΠΑΘ.: ξεριζώνονται οι άνθρωποι όταν τους αναγκάζουν με τη βία να φύγουν από την πατρίδα τους: *Είκοσι εκατομμύρια παιδιά ξεριζώθηκαν από τα σπίτια τους λόγω των πολέμων.*

Ξερνάω/Ξερνώ (Ξέρασα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν ξερνάμε, κάνουμε εμετό: *Ζαλίστηκε πολύ στο πλοίο και άρχισε να ξερνάει.*

2. Ξερνάει 3^ο ΠΡ.: όταν η θάλασσα ξερνάει κάτι, το βγάζει από το νερό έξω στην παραλία (**=** ξεβράζει): *Το κύμα ξέρασε τα σκουπίδια στην αμμουδιά.*

3. λέμε ότι ξερνάω κάτι όταν φανερώω κάποιο μυστικό: *Τα ξέρασε όλα στην αστυνομία για τη ληστεία. (= ομολογώ) / Μην του πεις τίποτα, γιατί τα ξερνάει όλα στη μάνα του. (= μαρτυρώ)*

ο **Ξεροκέφαλος**, η **Ξεροκέφαλη**, το **Ξεροκέφαλο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ξεροκέφαλος, κανένας δεν μπορεί να του αλλάξει γνώμη (**=** πεισματάρης): *Τον συμβούλεψα να δει ένα γιατρό, αλλά δεν ακούει, είναι ξεροκέφαλος.*

το **Ξερονήσι** (του ξερονησιού, των ξερονησιών) ΟΥΣ.: ξερονήσι λέμε το νησί που δεν έχει νερό και δέντρα και δεν μένει κανείς εκεί: *Πήγαν με το βάρκα στο ξερονήσι για να κάνουν μπάνιο σε μια ερημική παραλία.*

ο **Ξερός**, η **Ξερή**, το **Ξερό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ξερό, δεν έχει μέσα του καθόλου νερό ή υγρασία: *Το χώμα είναι ξερό, γιατί έχει μέρες να βρέξει. (= στεγνός ≠ υγρός) / Το φθινόπωρο τα ξερά φύλλα πέφτουν από τα δέντρα. (= μαραμμένος ≠ χλωρός) / Πήραμε μαζί μας ξερά σύκα και δαμάσκηνα. (= αποξηραμένος ≠ φρέσκος)*

2. όταν ένα μέρος είναι ξερό, δεν έχει νερό και γι' αυτό δεν υπάρχουν φυτά (**=** άnuδρος

≠ πράσινος, χλοερός): *Το νησί ήταν εντελώς ξερό και χωρίς δέντρα.*

3. λέμε ότι κάτι είναι ξερό όταν δε δείχνει ενθουσιασμό ή συμπάθεια (**=** ψυχρός **≠** εγκάρδιος): *Περιορίστηκε σ' ένα ξερό χαιρετισμό.*

ΕΚΦΡ. αφήνω ξερό, μένω ξερός, πέφτω ξερός

Ξέρω ΡΗΜ.:

1. όταν ξέρουμε κάτι, είμαστε σίγουροι ότι μια πληροφορία είναι σωστή ή έχουμε γνώσεις για κάποιο θέμα (**=** γνωρίζω): *Ποιος ξέρει την απάντηση; (≠ αγνωώ) / Ξέρει να οδηγεί μηχανή. / Δεν ξέρω αν πρέπει να τον πιστέψω.*

2. όταν ξέρουμε κάποιον, είμαστε γνωστοί (**=** γνωρίζω): *Τον ξέρω πολύ καλά, ήμασταν συμμαθητές στο δημοτικό.*

⚠ Η λέξη ξέρω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό (ήξερα).

ΕΚΦΡ. δεν ξέρω πού παν τα τέσσερα, δεν ξέρω τι μου γίνεται, ξέρω από την καλή και από την ανάποδη, ποτέ δεν ξέρεις

Ξέρω από την καλή και από την ανάποδη

ΕΚΦΡ.: όταν ξέρουμε κάποιον από την καλή και από την ανάποδη, τον ξέρουμε πάρα πολύ καλά, με όλα του ελαττώματα: *Δεν μπορεί να με κοροϊδέψει εμένα, τον ξέρω από την καλή και από την ανάποδη.*

Ξεσηκώνω (Ξεσήκωσα), **Ξεσηκώνομαι** (Ξεσηκώθηκα, Ξεσηκωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεσηκώνουμε κάποιον να κάνει κάτι, τον κάνουμε να αρχίσει να το κάνει (**=** παρακινώ, προτρέπω): *Είχα διάβασμα αλλά με ξεσήκωσε να πάμε σινεμά.*

2. λέμε ότι ξεσηκώνω μια ομάδα ανθρώπων όταν τους κάνω να διαμαρτύρονται με έντονο τρόπο για κάτι: *Ξεσήκωσαν τους μαθητές να κάνουν καταλήψεις.*

3. όταν ξεσηκώνουμε κάτι ή κάποιον, φτιάχνουμε κάτι ίδιο με αυτό ή έχουμε την ίδια συμπεριφορά με αυτόν: *Τα ρούχα που ράβει τα ξεσηκώνει από τα περιοδικά. (= αντιγράφω) / Ο μικρός αδερφός ξεσηκώνει το μεγάλο. (= μιμούμαι)*

4. όταν ξεσηκώνουμε κάποιον, κάνουμε φασαρία και τον ενοχλούμε (**=** αναστατώνω): *Ξεσήκωσε όλη τη γειτονιά με τις φωνές της.*

5. Ξεσηκώνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι οι άνθρωποι ξεσηκώνονται όταν διαμαρτύρονται με έντονο τρόπο για κάτι (**=** εξεγείρομαι, επαναστατώ): *Ξεσηκώθηκαν οι φοιτητές ενάντια στη δικτατορία.*

Ξεσκάω (Ξέσκασα) ΡΗΜ.: όταν ξεσκάμε, κάνουμε κάτι ευχάριστο για να διώξουμε την κούραση, το άγχος ή τις σκοτούρες (**=** ξεδίνω, το ρίχνω έξω): *Πήγε μια βόλτα στην παραλία για να ξεσκάσει.*

Ξεσκεπάζω (Ξεσκέπασα), **Ξεσκεπάζομαι** (Ξεσκεπάστηκα, Ξεσκεπασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεσκεπάζουμε κάτι, βγάζουμε από πάνω του το καπάκι ή το σκέπασμα (**≠** σκεπάζω): *Όταν το κρέας βράσει, ξεσκεπάζετε την*

κατσαρόλα. / Τράβηξε το σεντόνι και ξεσκέπασε τον καναπέ.

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) Ξεσκεπάζουμε κάτι σημαίνει ότι κάνουμε γνωστό κάτι παράνομο, που το κρατούσαν κρυφό ή μυστικό (= αποκαλύπτω): Ξεσκέπασε μια υπόθεση ναρκωτικών.

3. Ξεσκεπάζομαι ΠΑΘ.: όταν ξεσκεπάζομαι, πετάω από πάνω μου τις κουβέρτες και τα σεντόνια (≠ σκεπάζομαι): Ξεσκεπάστηκε το βράδυ και κρύωσε.

Ξεσκονίζω (ξεσκόνισα), **Ξεσκονίζομαι** (ξεσκονίστηκα, ξεσκονισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεσκονίζουμε κάτι, καθαρίζουμε τη σκόνη από πάνω του (≠ σκονίζω): Ξεσκόνισε τη βιβλιοθήκη και σφουγγάρισε το πάτωμα.

2. όταν ξεσκονίζουμε κάτι που είχαμε μάθει παλιά, το διαβάζουμε πάλι για να το θυμηθούμε (= φρεσκάρω): Τώρα που θα πας στο Παρίσι είναι ευκαιρία να ξεσκονίσεις τα γαλλικά σου.

το **ξεσκόνισμα** (του ξεσκονίσματος, των ξεσκονισμάτων) ΟΥΣ.: το ξεσκόνισμα είναι αυτό που κάνουμε όταν ξεσκονίζουμε: Η βιβλιοθήκη θέλει ξεσκόνισμα. / Για το ξεσκόνισμα των παπουτσιών χρησιμοποιώ ειδική βούρτσα.

το **ξεσκονόπανο** (του ξεσκονόπανου, των ξεσκονόπανων) ΟΥΣ.: το ξεσκονόπανο είναι το πανί με το οποίο ξεσκονίζουμε: Το ξεσκονόπανο αυτό απομακρύνει τη σκόνη από τα πιο απίθανα σημεία.

Ξεσπών/Ξεσπώ (ξέσπασα) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεσπάμε ή όταν ξεσπάμε σε κάποιον, αφήνουμε να βγει από μέσα μας θυμός, λύπη κτλ. (= ξεθυμαίνω, εκτονώνομαι): Πες τα μου όλα για να ξεσπάσεις. / Ξέσπασε την οργή της πάνω στους δημοσιογράφους.

2. όταν ξεσπάμε σε γέλια ή κάτι άλλο, δείχνουμε ξαφνικά μεγάλη χαρά ή άλλο συναίσθημα: Στο τέλος της παράστασης το κοινό ξέσπασε σε χειροκροτήματα.

3. Ξεσπάει 3^ο ΠΡ.: όταν ξεσπάει κάτι, αρχίζει ξαφνικά με μεγάλη δύναμη ή ένταση: Μεγάλη πυρκαγιά ξέσπασε σε κατοικημένη περιοχή. (= πιάνει) / Ξέσπασε πόλεμος ανάμεσα στις δύο χώρες.

Ξεστρώνω (ξέστρωσα), **Ξεστρώνομαι** (ξεστρώθηκα, ξεστρωμένος) ΡΗΜ.: όταν μαζεύουμε τα σεντόνια από το κρεβάτι ή το τραπέζι από το τραπέζι, τα ξεστρώνουμε (≠ στρώνω): Θα με βοηθήσεις να ξεστρώσουμε το τραπέζι; / Ξέστρωσε τα χαλιά και τα σπίτι κρύωσε.

ο **ξέστρωτος**, η **ξέστρωτη**, το **ξέστρωτο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ξέστρωτο, το σκέπασμά του δεν είναι καλά στρωμένο (≠ στρωμένος): Η Χιονάτη είδε μέσα στην καλύβα επτά μικρά κρεβατάκια που ήταν ξέστρωτα.

Ξεσυνερίζομαι (ξεσυνερίστηκα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ξεσυνερίζομαι κάποιον όταν με ενοχλεί ή με πειράζει η συμπεριφορά του, ενώ δε θα έπρεπε

(= παρεξηγώ, συνερίζομαι): Μην τον ξεσυνερίζεις, είναι καλός άνθρωπος.

Ξετρελαίνω (ξετρέλανα), **Ξετρελαίνομαι** (ξετρελάθηκα, ξετρελαμένος) ΡΗΜ.:

1. κάτι ή κάποιος με ξετρελαίνει όταν μου αρέσει πολύ: Ο κλόουν ξετρέλανε παιδιά και μεγάλους. / Η μαγειρική της μας ξετρέλανε όλους.

2. Ξετρελαίνομαι ΠΑΘ.: ξετρελαίνομαι όταν νιώθω μεγάλη χαρά και ευχαρίστηση: Ξετρελάθηκε από τη χαρά του όταν άνοιξε το δώρο του.

Ξετρυπώνω (ξετρύπωνσα) ΡΗΜ.:

1. όταν ξετρυπώνουμε κάτι που είναι κρυμμένο, ψάχνουμε προσεκτικά και το βρίσκουμε (= ανακαλύπτω): Πού το ξετρύπωνες αυτό το παλιό βιβλίο; / Η γάτα ξετρύπωνε το ποντίκι και το στρίμωξε στη γωνία.

2. κάποιος ξετρυπώνει από κάπου όταν εμφανίζεται ξαφνικά (= ξεφυτρώνω): Δεν κατάλαβα από πού ξετρύπωνε αυτός και βρέθηκε ανάμεσά μας.

Ξετυλιγώ (ξετύλιξα), **Ξετυλιγομαι** (ξετυλίχτηκα, ξετυλιγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξετυλιγώ κάτι, βγάζω το κάλυμμα που έχει γύρω του (≠ τυλιγώ): Ξετύλιξε προσεκτικά όλα τα δώρα.

2. όταν ξετυλιγούμε κάτι, το ανοίγουμε εντελώς, ώστε να μην είναι διπλωμένο ή τυλιγμένο (= ξεδιπλώνω ≠ τυλιγώ): Ξετύλιξε το σεντόνι πριν το στρώσει στο κρεβάτι. / Ξετύλιξε το νήμα για να αρχίσει να πλέκει.

3. Ξετυλιγεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: κάτι ξετυλιγεται όταν είναι διπλωμένο και ανοίγει (= ξεδιπλώνεται): Ξετυλίχτηκαν τα πανιά του ιστιοφόρου.

4. Ξετυλιγεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι ξετυλιγεται όταν γίνεται φανερό με μια ορισμένη σειρά (= εκτυλίσσεται): Μηροστά στα μάτια τους ξετυλίχτηκε ένα απίστευτο θέαμα.

το **ξεφάντωμα** (του ξεφαντώματος, των ξεφαντωμάτων) ΟΥΣ.: ξεφάντωμα λέμε το ωραίο γλέντι με φαγητό, χορό και τραγούδι: Το διήμερο της Αποκριάς κάναμε τρελό ξεφάντωμα.

Ξεφαντώνω (ξεφάντωσα) ΡΗΜ.: ξεφαντώνουμε όταν διασκεδάζουμε πολύ, τρώνοντας, πίνοντας κτλ. (= γλεντάω): Ξεφάντωσαν στον αποκρίατικο χορό γλεντώντας μέχρι το πρωί.

Ξεφεύγω (ξέφυγα) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεφεύγουμε, αποφεύγουμε κάτι δύσκολο ή δυσάρεστο (= γλιτώνω): Ήθελε να ξεφύγει για λίγο από τα προβλήματα της δουλειάς.

2. όταν κάποιος που κυνηγάμε ξεφεύγει, φεύγει μακριά για να μην τον βρούμε (= διαφεύγω): Τον κυνηγούσαν οι αστυνομικοί αλλά αυτός ξέφυγε.

3. Ξεφεύγει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι ξεφεύγει, δεν ακολουθεί την κανονική πορεία: Το αυτοκίνητο ξέφυγε από την πορεία του κι έπεσε στον γκρεμό.

4. Ξεφεύγει 3^ο ΠΡ.: όταν μας ξεφεύγει κάτι, λέμε ή κάνουμε κάτι χωρίς να το σκεφτούμε: Όταν θυμώνει, του ξεφεύγουν άσχημες κουβέντες.

Ξεφλουδίζω (ξεφλουδισα), **Ξεφλουδίζομαι** (ξεφλουδίσθηκα, ξεφλουδισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεφλουδίζουμε ένα φρούτο, ένα λαχανικό κτλ., βγάζουμε τη φλούδα του: *Ξεφλούδισε τις ντομάτες για να τις βάλει στη σάλτσα.*
2. όταν κάποιος ή κάτι ξεφλουδίζει, χάνει το πάνω στρώμα του δέρματος ή άλλου υλικού: *Ξεφλούδισε η μύτη σου από το ήλιο. / Ξεφλούδισε ο τοίχος από την υγρασία.*

Ξεφορτώνω (ξεφορτώσα), **Ξεφορτώνομαι** (ξεφορτώθηκα, ξεφορτωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεφορτώνουμε κάτι, του παίρνουμε το φορτίο του (**≠** φορτώνω): *Με βοήθησε να ξεφορτώσω το αυτοκίνητο. / Ξεφορτώθηκαν όλες οι βαλίτσες από το αεροπλάνο.*
2. **Ξεφορτώνει** 3^ο πρ.: ένα μέσο συγκοινωνίας ξεφορτώνει όταν του παίρνουν το φορτίο του (**≠** φορτώνει): *Το φορτηγό ξεφόρτωσε τα έπιπλα έξω από το σπίτι.*
3. **Ξεφορτώνομαι** παθ.: ξεφορτώνομαι κάτι ή κάποιον σημαίνει ότι προσπαθώ να μην το έχω ή να τον διώξω (= απαλλάσσομαι): *Ξεφορτώθηκαν το παλιό αυτοκίνητο. / Του είπε μια δικαιολογία για να τον ξεφορτωθεί.*

Ξεφουρνίζω (ξεφούρνισα, ξεφουρνισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεφουρνίζουμε κάτι που ψήνουμε, το βγάζουμε από το φούρνο (**≠** φουρνίζω): *Ξεφούρνισε τη σπανακόπιτα και μοσχομύρισε το σπίτι.*
2. (ΑΝΕΠΙΣ.:) όταν ξεφουρνίζουμε κάτι, λέμε κάτι που δεν έπρεπε ή που δεν περιμένουν οι άλλοι να ακούσουν (= αποκαλύπτω, φανερώνω): *Την πίεσα και μου τα ξεφούρνισε όλα για τις φίλες της.*

Ξεφουσκώνω (ξεφούσκωσα, ξεφουσκωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεφουσκώνουμε κάτι ή όταν κάτι ξεφουσκώνει, βγαίνει ο αέρας που υπάρχει μέσα του και γίνεται μικρότερο (**≠** φουσκώνω): *Ποιος μου ξεφούσκωσε το λάστιχο; / Ξεφούσκωσε η πλαστική βάρκα.*
2. **Ξεφουσκώνει** 3^ο πρ.: όταν κάτι ξεφουσκώνει, δεν παρουσιάζει πια κανένα ενδιαφέρον: *Ξεφούσκωσε το ενδιαφέρον του για την πολιτική.*

ο **ξεφούσκωτος**, η **ξεφούσκωτη**, το **ξεφούσκωτο** επιθ.: όταν κάτι είναι ξεφούσκωτο, έχει φύγει ο αέρας που υπήρχε μέσα του, έχει ξεφουσκώσει (**≠** φουσκωμένος): *Το λάστιχο του ποδηλάτου μου είναι τελείως ξεφούσκωτο.*

Ξεφτάει ΡΗΜ. ⇒ **Ξεφτίζει**

το **ξεφτέρι** (του ξεφτεριού, των ξεφτεριών) ουσ.: ξεφτέρι λέμε τον άνθρωπο που είναι πολύ έξυπνος ή πάρα πολύ καλός σε κάτι: *Είναι ξεφτέρι στα μαθηματικά.*

το **ξέφτι** (του ξεφτιού, των ξεφτιών) ουσ.: ξέφτι είναι η κλωστή που κρέμεται από την άκρη ενός υφάσματος που έχει παλιώσει ή έχει σκι-

στέι: *Οι φούστες και τα παντελόνια με ξέφτια είναι φέτος στη μόδα.*

Ξεφτίζει και **ξεφτάει** (ξέφτισε, ξεφτισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα ύφασμα ξεφτίζει, γεμίζει με κλωστές που κρέμονται, συνήθως από την πολλή χρήση: *Ξέφτισε το βελούδινο κάλυμμα του καναπέ και το αλλάξαμε. / Τα ξεφτισμένα τζιν είναι στη μόδα.*
2. λέμε ότι κάτι ξεφτίζει όταν αρχίζει να χάνει την αξία ή τη σημασία του: *Με τα χρόνια η φιλία τους ξέφτισε. / Η γενιά τους βολεύτηκε και τα οράματά τους ξέφτισαν.*

Ξεφυλλίζω (ξεφύλλισα) ΡΗΜ.: ξεφυλλίζουμε ένα βιβλίο, ένα περιοδικό κτλ. όταν γυρίζουμε τα φύλλα του γρήγορα χωρίς να διαβάζουμε προσεκτικά αυτά που γράφει (= φυλλομετρώ): *Αν και ξεφύλλισα βιαστικά το βιβλίο του, μου φάνηκε ενδιαφέρον.*

Ξεφυτρώνω (ξεφύτρωσα) ΡΗΜ.:

1. **Ξεφυτρώνει** 3^ο πρ.: όταν ένα φυτό ξεφυτρώνει, βγαίνει μέσα από τη γη (= φυτρώνει): *Τα μανιτάρια ξεφυτρώνουν γύρω από τις ρίζες των δέντρων.*
2. (ΑΝΕΠΙΣ.:) λέμε ότι κάποιος ή κάτι ξεφυτρώνει όταν εμφανίζεται ξαφνικά (= ξετρυπώνω): *Ξεφύτρωσε και άλλη πολυκατοικία στη γειτονιά μας.*

το **ξεφωνητό** (του ξεφωνητού, των ξεφωνητών) ουσ.: το ξεφωνητό είναι η πολύ δυνατή φωνή (= ουρλιαχτό, κραυγή): *Ακούγονται σε όλη τη γειτονιά τα ξεφωνητά των παιδιών που παίζουν.*

Ξεφωνίζω (ξεφώνισα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ξεφωνίζουμε όταν φωνάζουμε δυνατά (= κραυγάζω, ουρλιάζω, τσιρίζω): *Μην ξεφωνίζεις και πες μου ήρεμα τι έγινε. / Αρχισε να ξεφωνίζει από τη χαρά της.*

το **ξέφωτο** (του ξέφωτου, των ξέφωτων) ουσ.: το ξέφωτο είναι μια μικρή περιοχή μέσα στο δάσος που δεν έχει δέντρα ή θάμνους: *Δεν ήταν καλή ιδέα να σε βρει η νύχτα στο δάσος, μακριά από το ξέφωτο.*

Ξεχειλίζει το ποτήρι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι ξεχειλίζει το ποτήρι όταν έχουμε κάνει πολλή υπομονή για κάτι και δεν αντέχουμε άλλο: *Έχω ανεχτεί πολλά μέχρι τώρα στη συμπεριφορά του, φτάνει όμως, ξεχειλισε το ποτήρι!*

Ξεχειλίζω (ξεχειλισα) ΡΗΜ.:

1. **Ξεχειλίζει** 3^ο πρ.: όταν ξεχειλίζει ένα υγρό ή το δοχείο του, το υγρό έχει φτάσει ως τις άκρες του δοχείου και χύνεται έξω από αυτό: *Ξεχειλισε ο καφές από το φλιτζάνι. / Ξεχειλισε ο κουβάς από το πολύ νερό.*
2. **Ξεχειλίζει** 3^ο πρ.: όταν ένα ποτάμι ξεχειλίζει, το νερό του φτάνει πάνω από τις όχθες και χύνεται έξω: *Ξεχειλίσαν τα ποτάμια και οι λίμνες από τις καταιγίδες.*

3. Ξεχειλίζει 3^ο πρ.: κάτι ξεχειλίζει από κάτι άλλο όταν υπάρχει μεγάλη ποσότητα από αυτό εκεί: *Το θέατρο ξεχειλισε από κόσμο.*

4. λέμε ότι κάποιος ξεχειλίζει από χαρά ή άλλο συναίσθημα όταν το νιώθει πολύ έντονα: *Ξεχειλισε από οργή όταν ανακάλυψε την απάτη εναντίον του.*

ΕΚΦΡ. ξεχειλίζει το ποτήρι

Ξεχειλώνω (ξεχειλώσα, ξεχειλωμένος) ΡΗΜ.:

1. ξεχειλώνουμε ένα ρούχο όταν το κάνουμε να χάσει τη φόρμα του και να γίνει πιο φαρδύ ή πιο μακρύ: *Τον τράβηξε με δύναμη από την μπλούζα και του την ξεχειλώσε.*

2. Ξεχειλώνει 3^ο πρ.: όταν ένα ρούχο ξεχειλώνει, χάνει τη φόρμα του και γίνεται πιο φαρδύ ή πιο μακρύ: *Ξεχειλώσαν τα παπούτσιά του κι έγιναν σαν βάρκες.*

Ξεχνάω/Ξεχνώ (ξέχασα), **ξεχνιέμαι** (ξεχάστηκα, ξεχασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξεχνάμε κάτι, το ξέραμε αλλά τώρα δεν μπορούμε να το φέρουμε στο μυαλό μας (= λησμονάω ≠ θυμάμαι): *Ξέχασα τον αριθμό του τηλεφώνου της.*

2. όταν ξεχνάω να κάνω κάτι, δε θυμάμαι να κάνω κάτι που πρέπει (= αμελώ): *Ξέχασε πάλι να πάρει τα χάπια του.*

3. όταν ξεχνάω κάτι, δεν το παίρνω μαζί μου όταν πρέπει: *Ξέχασε τα γυαλιά της στο σπίτι.*

4. μπορούμε να πούμε ότι ξεχνάω κάτι ή κάποιον όταν σταματάω να τον σκέφτομαι ή να νοιάζομαι για αυτόν: *Προσπάθησε να την ξεχάσεις. / Δεν ξεχνιούνται οι καλοί φίλοι.*

5. Ξεχνιέμαι παθ.: όταν ξεχνιέμαι, κάτι απορροφά την προσοχή μου και δε θυμάμαι ούτε πού βρίσκομαι ούτε τι ώρα είναι (= αφαιρούμαι): *Ξεχάστηκα με το διάβασμα και δεν κατάλαβα ότι βράδισσε.*

Ξεχτενίζω (ξεχτένισα), **ξεχτενίζομαι** (ξεχτενίστηκα, ξεχτενισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι ή κάποιος μας ξεχτενίζει, μας χαλάει το χτένισμα (≠ χτενίζω): *Μη μου πιάνεις τα μαλλιά γιατί θα με ξεχτενίσεις.*

2. Ξεχτενίζομαι παθ.: όταν κάποιος ξεχτενίζεται, χαλάει το χτένισμά του (= ξεμαλλιάζομαι): *Προσπάθησα να φορέσω μια στενή μπλούζα και ξεχτενίστηκα.*

ο Ξεχτένιστος, η Ξεχτένιστη, το Ξεχτένιστο επιθ.: όταν κάποιος είναι ξεχτένιστος, τα μαλλιά του δεν είναι χτενισμένα (= αχτένιστος ≠ χτενισμένος): *Τα μαλλιά της είναι υπέροχα, ακόμα κι όταν ήταν τελείως ξεχτένιστη.*

Ξεχωρίζω (ξεχώρισα) ΡΗΜ.:

1. όταν παίρνω από ένα σύνολο κάτι και το βάζω αλλού, το ξεχωρίζω από τα υπόλοιπα (= διαχωρίζω, ξεδιαλέγω): *Ξεχώρισε από τη βαλίτσα τα λερωμένα ρούχα για να τα πλύνει.*

2. όταν ξεχωρίζουμε κάτι από κάτι άλλο, καταλαβαίνουμε ότι είναι διαφορετικά μεταξύ τους (= διακρίνω ≠ μπερδεύω): *Είναι δίδυμοι, αλλά μπορείς να τους ξεχωρίσεις.*

3. όταν ξεχωρίζουμε κάποιον ή κάτι, του δείχνουμε μεγαλύτερη αγάπη ή συμπάθεια: *Δεν ξεχωρίζει κανένα από τα παιδιά της. / Από όλα τα μεταφορικά μέσα ξεχωρίζω το τρένο. (= προτιμώ)*

4. ξεχωρίζει κάποιος όταν είναι πολύ καλός ή καλύτερος από όλους τους άλλους: *Ξεχώρισε αμέσως για την εργατικότητα του. / Ξεχώρισε στους σχολικούς αγώνες βόλει. (= διακρίνομαι)*

5. όταν ξεχωρίζουμε κάτι ή όταν κάτι ξεχωρίζει, δε φαίνεται ή δεν ακούγεται καθαρά (= διακρίνω): *Το πλοίο χάθηκε στον ορίζοντα, ίσα ίσα που το ξεχώριζες. / Η φωνή της μόλις που ξεχώριζε μέσα στη φασαρία.*

Ξεχωριστά επιπρ.: όταν κάτι γίνεται ξεχωριστά, δε γίνεται την ίδια στιγμή ή στο ίδιο μέρος με τα άλλα (= χωριστά): *Ο προπονητής έδωσε οδηγίες στον κάθε παίκτη ξεχωριστά.*

ο Ξεχωριστός, η Ξεχωριστή, το Ξεχωριστό επιθ.:

1. όταν κάτι είναι ξεχωριστό, δε βρίσκεται ή δε γίνεται μαζί με κάτι άλλο (= χωριστός): *Οι δυο οικογένειες ζουν σε ξεχωριστά σπίτια με μια κοινή μεγάλη αυλή.*

2. ξεχωριστό λέμε κάτι που διαφέρει από τα συνηθισμένα (= ιδιαίτερος): *Σήμερα είναι μια ξεχωριστή μέρα, γιατί έχω τα γενέθλιά μου. / Αυτό το κρασί έχει ξεχωριστή γεύση.*

3. ξεχωριστό λέμε κάποιον που είναι πάρα πολύ καλός (= εξαιρετικός): *Τον θαυμάζω γιατί είναι σπάνιος, ξεχωριστός άνθρωπος.*

Ξεψυχάω/Ξεψυχώ (ξεψύχησα) ΡΗΜ.: η στιγμή που κάποιος ξεψυχάει είναι η στιγμή που πεθαίνει (= πεθαίνω, σβήνω): *Λίγο πριν ξεψυχήσει τους έδωσε την ευχή του.*

Ξεψυχισμένα επιπρ.: όταν κάτι γίνεται ξεψυχισμένα, γίνεται χωρίς δύναμη, ενέργεια, ζωντάνια: *"Δεν αισθάνομαι καλά" μουρμούρισε ξεψυχισμένα.*

ο Ξεψυχισμένος, η Ξεψυχισμένη, το Ξεψυχισμένο επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι ξεψυχισμένος, είναι πολύ κουρασμένος ή λαχανιασμένος: *Έφτασε ξεψυχισμένος από το πολύ τρέξιμο.*

2. όταν κάτι είναι ξεψυχισμένο, δεν έχει δύναμη, ενέργεια, ζωντάνια (= ξέπνοος): *Μας χαιρέτησε με φωνή ξεψυχισμένη από τη στενοχώρια.*

Ξηλώνω (ξηλώσα), **ξηλώνομαι** (ξηλώθηκα, ξηλωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξηλώνουμε κάτι, κόβουμε τις κλωστές που το κρατάνε ραμμένο (≠ ράβω): *Ξήλωσε την τσέπη του παντελονιού που είχε τρυπήσει.*

2. λέμε ότι ξηλώνω κάτι όταν χωρίζω τα κομμάτια του, για να το μεταφέρω, να το διορθώσω κτλ.: *Ξήλωσαν το ξύλινο πάτωμα κι έβαλαν πλακάκια. / Ξήλωσε τη μηχανή του αυτοκινήτου για να βρει τη βλάβη.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν ξηλώνουμε κάποιον, τον διώχνουμε από κάποια σημαντική θέση (= απομα-

κρύνω, απολύω): *Τον ξήλωσαν από τη θέση του διευθυντή.*

4. λέμε ότι ξηλώνω κάτι όταν το βγάζω με βίαιο τρόπο από τη θέση του: *Ξήλωσαν όλες τις πινακίδες από τους δρόμους. / Ξηλώθηκε η κεραία από τον αέρα.*

5. Ξηλώνομαι ΠΑΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι ξηλώνεται κάποιος όταν αναγκάζεται να κάνει πολλά έξοδα χωρίς να το θέλει (= ξοδεύομαι): *Ξηλώθηκαν για τα καλά για να φτιάξουν τις ζημιές.*

το **Ξημέρωμα** (του ξημερώματος) ΟΥΣ.: το ξημέρωμα είναι η ώρα της ημέρας που ανατέλλει ο ήλιος (= αυγή, χάραμα): *Μείναμε ξύπνιοι μέχρι το ξημέρωμα.*

△ Η λέξη ξημέρωμα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

Ξημερώματα ΕΠΙΡΡ.: όταν γίνεται κάτι ξημερώματα, γίνεται πολύ νωρίς το πρωί, την ώρα που ξημερώνει (= χαράματα): *Ταξίδευε όλη νύχτα κι έφτασε στο σπίτι ξημερώματα.*

Ξημερώνει (ξημέρωσε) ΡΗΜ.: όταν ξημερώνει, εμφανίζεται το πρώτο φως της ημέρας, λίγο πριν ανατείλει ο ήλιος (= χαράζει, φέγγει ≠ βραδιάζει, νυχτώνει): *Ξημέρωσε και βγήκαν οι άνθρωποι να πάνε στις δουλειές τους.*

η **Ξηρά** (της Ξηράς) ΟΥΣ.: Ξηρά λέμε κάθε μέρος της γης που δεν είναι θάλασσα, ποταμός ή λίμνη (= στεριά): *Βούτηξαν από το πλοίο στη θάλασσα και κολύπησαν μέχρι την Ξηρά.*

△ Η λέξη Ξηρά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **Ξηρασία** (της Ξηρασίας, των Ξηρασιών) ΟΥΣ.: όταν υπάρχει Ξηρασία, δεν υπάρχει πολύ νερό, γιατί έχει πολύ καιρό να βρέξει (= ανομβρία): *Τα λαχανικά καταστράφηκαν λόγω της Ξηρασίας.*

οι **Ξηροί καρποί** ΟΥΣ.: οι Ξηροί καρποί είναι καρποί, όπως καρύδια, αμύγδαλα, φιστίκια κτλ., που τους έχουμε ξεράνει για να διατηρούνται περισσότερο: *Στο μπαρ σερβίρουν πάντα Ξηρούς καρπούς με τα ποτά.*

ο **Ξηρός**, η **Ξηρή**, το **Ξηρό** ΕΠΙΘ.: όταν ένα μέρος έχει Ξηρό κλίμα, βρέχει σπάνια (≠ υγρός): *Στην έρημο έχει Ξηρό κλίμα.*

το **Ξίγκι** (του Ξιγκιού, των Ξιγκιών) ΟΥΣ.: το Ξίγκι είναι το λίπος που υπάρχει κάτω από το δέρμα των ζώων: *Δεν κάνει να τρως το Ξίγκι, γιατί θα παχύνεις.*

ΕΚΦΡ. βγάζω από τη μύγα Ξίγκι

ο **Ξιδάτος**, η **Ξιδάτη**, το **Ξιδάτο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα φαγητό είναι Ξιδάτο, το έχουμε μαγειρέψει με Ξίδι ή το έχουμε βάλει μέσα σε Ξίδι για να μη χαλάσει: *Στο ουζερί πήραμε χταπόδι Ξιδάτο. / Προτιμώ τις Ξιδάτες ελιές.*

το **Ξίδι** (του Ξιδιού, των Ξιδιών) ΟΥΣ.: το Ξίδι είναι ένα υγρό με Ξινή γεύση που γίνεται συνήθως από κρασί που έχει παλιώσει: *Βάζει πάντα Ξίδι στη σαλάτα. / Έβαλε Ξίδι στις φακές.*

Ξινίζω (ξίνισα) ΡΗΜ.: ένα φαγητό ή ένα ποτό Ξινίζει όταν χαλάει και έχει Ξινή γεύση: *Αφησες το γάλα έξω από το ψυγείο και Ξίνισε.*

Ξινίζω τα μούτρα μου ΕΚΦΡ.: όταν Ξινίζουμε τα μούτρα μας, δείχνουμε ότι κάτι δε μας αρέσει: *Μόλις άκουσε ότι θα φάμε φασόλια, Ξίνισε τα μούτρα του.*

ο **Ξινός**, η **Ξινή**, το **Ξινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι Ξινό, έχει έντονη και δυσάρεστη γεύση όπως το λεμόνι (≠ γλυκός): *Είναι Ξινό ακόμα τα σταφύλια, δεν είναι αρκετά ώριμα.*

ΕΚΦΡ. βγάζω Ξινό

ο **Ξιπασμένος**, η **Ξιπασμένη**, το **Ξιπασμένο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος είναι Ξιπασμένος, φέρεται με αλαζονεία και προσπαθεί να προκαλέσει το θαυμασμό χωρίς να υπάρχει λόγος (= φαντασμένος, καυχησιάρης): *Η μητριά της Σταχτοπούτας ήταν κακότεροπη και Ξιπασμένη.*

η **Ξιφασκία** (της Ξιφασκίας, των Ξιφασκιών) ΟΥΣ.: η Ξιφασκία είναι ένα άθλημα με δύο αθλητές που αγωνίζονται με ένα ελαφρύ Ξίφος: *Οι αθλητές της Ξιφασκίας φορούν ειδική στολή.*

ο **Ξιφίας** (του Ξιφία, των Ξιφιών) ΟΥΣ.:

1. ο Ξιφίας είναι ένα μεγάλο ψάρι χωρίς λέπια, που έχει μακρύ και μυτερό σαγόνι: *Οι Ξιφίες φτάνουν μέχρι και τα 2 μέτρα μήκος.*

2. Ξιφία λέμε το κρέας αυτού του ψαριού, που το τρώμε συνήθως ψητό: *Φάγαμε Ξιφία σουβλάκι.*

η **Ξιφομαχία** (της Ξιφομαχίας, των Ξιφομαχιών) ΟΥΣ.: η Ξιφομαχία είναι η μάχη με Ξίφη ανάμεσα σε δύο ή περισσότερους ανθρώπους: *Οι μονομαχίες των ιπποτών ήταν Ξιφομαχίες.*

ο **Ξιφομάχος**, η **Ξιφομάχος** (του/της Ξιφομάχου, των Ξιφομάχων) ΟΥΣ.:

1. ο Ξιφομάχος είναι ο αθλητής που ασχολείται με την Ξιφασκία: *Είναι μία από τις καλύτερες Ξιφομάχους στον κόσμο.*

2. παλιότερα, Ξιφομάχο έλεγαν αυτόν που πολεμούσε με Ξίφος: *Οι τρεις σωματοφύλακες ήταν εκπληκτικοί Ξιφομάχοι.*

το **Ξίφος** (του Ξίφους, των Ξιφών) ΟΥΣ.: το Ξίφος είναι όπλο με μακριά και λεπτή λεπίδα και μια κοντή λαβή στην άκρη για να το πιάνουμε: *Δύο παλιά Ξίφη κρέμονταν πάνω από το τζάκι.*

Ξοδεύω (ξόδεψα), **Ξοδεύομαι** (ξοδεύτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν Ξοδεύουμε χρήματα, τα χρησιμοποιούμε για να πληρώσουμε κάτι: *Ξοδεύει όλο το μισθό της σε ρούχα και βιβλία. (= χαλάω) / Ποτέ άλλοτε δεν Ξοδεύτηκαν τόσο πολλά χρήματα για να γίνουν τόσο λίγα πράγματα. (= δαπανώμαι)*

2. Ξοδεύουμε καύσιμα ή κάτι άλλο όταν τα χρησιμοποιούμε για ορισμένο σκοπό: *Είχε καλό καιρό και δεν Ξοδέψαμε πολύ πετρέλαιο. (= καταναλώνω, καίω) / Ξοδεύει πολύ λάδι στο μαγείρεμα. (= χαλάω)*

3. λέμε ότι Ξοδεύω χρόνο, δυνάμεις κτλ. όταν χρησιμοποιώ το χρόνο, τις δυνάμεις μου για να κάνω κάτι: *Ξοδεύει πολλές ώρες στο Ίντερνετ.*

4. Ξοδεύομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος ξοδεύεται, κάνει πολλά έξοδα (= ξηλώνομαι): *Ξοδεύτηκε για να μου πάρει δώρο.*

Ξοφλάω/Ξοφλώ (ξόφλησα, ξοφλημένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν ξοφλάμε κάτι, δίνουμε τα χρήματα που χρωστάμε για αυτό (= εξοφλώ, πληρώνω, ξεχρεώνω): *Το ξόφλησε το δάνειο του σπιτιού.*

2. Ξόφλησα: λέμε ότι κάποιος ή κάτι ξόφλησε όταν έχει χάσει τις ικανότητες που είχε: *Πάει, ξόφλησε το παλιό αυτοκίνητο! / Ξόφλησε σαν τραγουδιστής.*

το **Ξυλάκι** ΟΥΣ.: έτσι λέμε το παγωτό που είναι τοποθετημένο γύρω από ένα πλατύ και κοντό κομμάτι ξύλου για να μπορούμε να το γλείφουμε: *Δε θέλω παγωτό χωνάκι αλλά Ξυλάκι.*

△ Η λέξη Ξυλάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **Ξυλεία** (της Ξυλείας) ΟΥΣ.: Ξυλεία λέμε τα ξύλα που χρησιμοποιούμε για να κατασκευάζουμε κτίρια ή έπιπλα: *Πήρε φωτιά μια αποθήκη Ξυλείας.*

△ Η λέξη Ξυλεία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **Ξυλιά** (της Ξυλιάς) ΟΥΣ.: Ξυλιά λέμε το χτύπημα με το χέρι ή με ένα ξύλο: *Του έδωσε μερικές Ξυλιές στον ποπό, γιατί έσπασε το βάζο.*

△ Η λέξη Ξυλιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

Ξυλιάζω (Ξυλιάσα, Ξυλιασμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν Ξυλιάζουμε, κρυνώνουμε πάρα πολύ (= ξεπαγιάζω, παγώνω, πουντιάζω ≠ ζεσταίνομαι): *Ξυλιάσαμε επειδή ήταν κρύο το νερό. / Δε φόρεσα κάλτσες και τα πόδια μου Ξυλιάσαν.*

ο **Ξύλινος**, η **Ξύλινη**, το **Ξύλινο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι Ξύλινο, είναι φτιαγμένο από ξύλο: *Τα Ξύλινα πατώματα δίνουν μια αίσθηση ζεστασιάς.*

το **Ξύλο** (του Ξύλου, των Ξύλων) ΟΥΣ.:

1. Ξύλο λέμε το σκληρό υλικό που το παίρνουμε από τον κορμό και τα κλαδιά των δέντρων, καθώς και τα κομμάτια του που τα χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε διάφορα αντικείμενα: *Η βιβλιοθήκη είναι φτιαγμένη από Ξύλο οξιάς.*

2. Ξύλο λέμε το κομμάτι Ξύλου: *Τον κυνηγούσε με ένα Ξύλο για να τον χτυπήσει. / Αγόρασα Ξύλα για το τζάκι. (= καυσόξυλο)*

3. όταν δίνουμε Ξύλο σε κάποιον, τον χτυπάμε: *Αν Ξαναπείς ψέματα, θα φας πολύ Ξύλο.*

ΕΚΦΡ. κάνω τόπι στο Ξύλο, μαυρίζω στο Ξύλο, παίζω Ξύλο, ρημάζω στο Ξύλο, σαπίζω στο Ξύλο, σπάω στο Ξύλο, χτυπάω Ξύλο

ο **Ξυλοκόπος** (του Ξυλοκόπου, των Ξυλοκόπων) ΟΥΣ.: ο Ξυλοκόπος είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να κόβει δέντρα και Ξύλα από το δάσος: *Οι Ξυλοκόποι δε χρησιμοποιούν πια τσεκούρι, αλλά ηλεκτρικό πριόνι.*

το **Ξυουργείο** (του Ξυουργείου, των Ξυουργείων) ΟΥΣ.: το Ξυουργείο είναι το μέρος όπου δουλεύει ο Ξυουργός: *Στο δάπεδο του Ξυουργείου υπήρχαν πεταμένα κομμάτια Ξύλου και πριονίδια.*

ο **Ξυουργός** (του Ξυουργού, των Ξυουργών) ΟΥΣ.: ο Ξυουργός είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να φτιάχνει μεγάλα αντικείμενα από Ξύλο (= μαραγκός): *Ο Ξυουργός μάς έφτιαξε τις πόρτες του σπιτιού.*

το **Ξυλόφωνο** (του Ξυλόφωνου, των Ξυλόφωνων) ΟΥΣ.: το Ξυλόφωνο είναι ένα μουσικό όργανο με λεπτές Ξύλινες ή μεταλλικές πλάκες, που τις χτυπάμε με ραβδιά για να βγάλουν ήχο: *Το Ξυλόφωνο ανήκει στα κρουστά.*

Ξύνω (έξυσα), **Ξύνομαι** (Ξύθηκα και Ξύστηκα, Ξυσμένος) ΡΗΜ.:

1. Ξύνω το δέρμα μου όταν το τρίβω με τα νύχια μου, γιατί νιώθω κάποια ενόχληση: *Μην Ξύνεις την πληγή. / Έξυσε το κεφάλι του συλλογισμένους.*

2. όταν Ξύνουμε κάτι, το τρίβουμε με κάτι μυτερό ή σκληρό για να καθαρίσουμε την επιφάνειά του: *Έξυσε την μπογιά από το Ξύλο. / Έξυσε το καρότο πριν να το κόψει.*

3. Ξύνουμε μια επιφάνεια όταν κάνουμε πάνω της κάποιο σημάδι με μυτερό αντικείμενο (= χαράζω, γρατσουνάω): *Κάποιος μου Ξέξυσε το αυτοκίνητο.*

4. όταν Ξύνουμε ένα μολύβι, το κάνουμε μυτερό με ένα ειδικό εργαλείο: *Έξυσε το μολύβι, άνοιξε την κασετίνα κι έβαλε μέσα την Ξύστρα.*

5. Ξύνομαι ΠΑΘ.: όταν Ξύνομαι, τρίβω με τα νύχια μου ένα μέρος του σώματός μου: *Τον τσίμπησαν τα κουνούπια και Ξύνεται.*

ΕΚΦΡ. Ξύνω πληγές

Ξύνω πληγές ΕΚΦΡ.: όταν Ξύνουμε πληγές σε κάποιον, του θυμίζουμε πράγματα που τον στενοχωρούν: *Μην Ξύνεις πληγές, αυτό είναι παλιά και πονεμένη ιστορία.*

Ξυπνάω/Ξυπνώ (Ξύπνησα) ΡΗΜ.:

1. όταν Ξυπνάμε, σταματάμε να κοιμόμαστε (= σηκώνομαι ≠ κοιμάμαι): *Το πρωί Ξυπνάει νωρίς για να πάει στη δουλειά.*

2. όταν Ξυπνάω κάποιον, τον κάνω να σταματήσει τον ύπνο του (≠ κοιμίζω): *Μην κάνεις φασαρία, γιατί θα τον Ξυπνήσεις.*

3. λέμε ότι Ξυπνάμε όταν αρχίζουμε να καταλαβαίνουμε πράγματα που δεν τα είχαμε σκεφτεί πιο πριν: *Ξύπνησε κι αυτός και θέλει μερίδιο από την περιουσία.*

ΕΚΦΡ. Ξυπνάω με τα κοκόρια

Ξυπνάω με τα κοκόρια ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που Ξυπνάει πολύ νωρίς το πρωί (= σηκώνομαι με τα κοκόρια): *Είναι φούρναρης και Ξυπνάει με τα κοκόρια για να ζυμώσει.*

το **Ξύπνημα** (του Ξύπνηματος, των Ξύπνημάτων) ΟΥΣ.: Ξύπνημα είναι το να Ξυπνάει κάποιος από τον ύπνο: *Το πρωινό Ξύπνημα είναι μεγάλη ταλαιπωρία για τα παιδιά.*

το **Ξυπνητήρι** (του Ξυπνητηριού, των Ξυπνητηριών) ΟΥΣ.: το Ξυπνητήρι είναι το ρολόι που μας Ξυπνάει μια συγκεκριμένη ώρα κάνοντας ένα δυνατό ήχο: *Έβαλα το Ξυπνητήρι να χτυπήσει*

στις επτά. / Κοιμόμουν βαθιά και δεν άκουσα το ξυπνητήρι.

ο **Ξύπνιος**, η **Ξύπνια**, το **Ξύπνιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ξύπνιος, δεν έχει κοιμηθεί ή δεν κοιμάται: *Μια χρονιά ήμουν όλη τη νύχτα ξύπνια για να δω τον Αϊ-Βασίλη.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος είναι ξύπνιος όταν είναι έξυπνος: *Είναι πιο ξύπνιος από τους άλλους και πήρε τα περισσότερα λεφτά.*

ο **Ξυπόλυτος**, η **Ξυπόλυτη**, το **Ξυπόλυτο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ξυπόλυτος, δε φοράει παπούτσια ή κάλτσες στα πόδια του: *Πέταξε τα παπούτσια της και χόρευε ξυπόλυτη.*

ΕΚΦΡ. πάω ξυπόλυτος στ' αγκάθια

το **Ξυράφι** (του ξυραφιού, των ξυραφιών) ΟΥΣ.: το ξυράφι είναι ένα πολύ λεπτό και κοφτερό κομμάτι από μέταλλο που το χρησιμοποιούμε στο ξύρισμα, στο ξύσιμο των μολυβιών κτλ.: *Έκοψε το σκοινί με ένα ξυράφι. / Ο κουρέας ακόνισε καλά το ξυράφι πριν τον ξυρίσει.*

ΕΚΦΡ. μυαλό ξυράφι

Ξυρίζω (ξύρισα), **Ξυρίζομαι** (ξυρίστηκα, ξυρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ξυρίζουμε κάτι, κόβουμε τις τρίχες από το πρόσωπο ή από άλλο σημείο του σώματός μας, για να γίνει πιο απαλό: *Ξύρισε το μούσι του. / Ξύρισε τα πόδια της, για να φορέσει φούστα.*

2. μας ξυρίζει κάποιος όταν κόβει τις τρίχες από το πρόσωπο ή από άλλο σημείο του σώματός μας: *Ο κουρέας τού ξύρισε το κεφάλι.*

3. Ξυρίζομαι ΠΑΘ.: κάποιος ξυρίζεται όταν κόβει τις δικές του τρίχες από το πρόσωπό, από τα πόδια κτλ.: *Ξυρίζεται κάθε πρωί πριν πάει στη δουλειά.*

το **Ξύρισμα** (του ξυρίσματος, των ξυρισμάτων) ΟΥΣ.: το ξύρισμα είναι αυτό που κάνουμε όταν ξυρίζουμε κάποιον ή όταν ξυριζόμαστε: *Κόπηκε στο ξύρισμα. / Έχεις πολλά γένια και χρειάζεσαι ξύρισμα.*

η **Ξύστρα** (της ξύστρας, των ξυστρών) ΟΥΣ.: η ξύστρα είναι ένα μικρό αντικείμενο με το οποίο ξύνουμε τα μολύβια, τις ξυλομπογιές κτλ.: *Μπορεί να χρησιμοποιεί κανείς μηχανικά μολύβια, για να μη χρειάζεται ξύστρα.*

το **Ξωκλήσι** (του ξωκλησιού, των ξωκλησιών) ΟΥΣ.: το ξωκλήσι είναι η μικρή εκκλησία που βρίσκεται στην εξοχή: *Το γραφικό ξωκλήσι του Αϊ-Γιώργη βρίσκεται πάνω στο λόφο.*

το **Ξωτικό** (του ξωτικού, των ξωτικών) ΟΥΣ.: στα παραμύθια, το ξωτικό είναι ένα φανταστικό πλάσμα που μοιάζει με άνθρωπο και έχει μαγικές δυνάμεις: *Μου είπε ένα παραμύθι με νεράιδες και ξωτικά.*

ο, η, το ΑΡΘ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι μιλάμε για ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, ζώο, πράγμα κτλ.: *Ο πατέρας γύρισε νωρίς από τη δουλειά. / Η Ελένη είναι η πιο καλή μαθήτρια στην τάξη. / Το δελφίνι είναι πολύ έξυπνο ζώο.*

ο κόσμος να χαλάσει ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που θα το κάνουμε οπωσδήποτε, ό,τι κι αν γίνε: *Ο κόσμος να χαλάσει, εγώ θα έρθω στην αποφοίτησή σου.*

ο κούκος αηδόνι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι μας στοιχίζει ή μας έρχεται ο κούκος αηδόνι όταν το πληρώνουμε πολύ περισσότερα χρήματα απ' όσα αξίζει: *Μας στοιχίσε ο κούκος αηδόνι για να βάσουμε όλο το σπίτι.*

ό,τι ΑΝΤΩΝ.: όταν λέμε ό,τι, εννοούμε καθετί, χωρίς να μας ενδιαφέρει ποιο ακριβώς: *Τρώει ό,τι βρει μπροστά του. / Κάνει πάντα ό,τι του λένε.*

⚠ Η λέξη ό,τι δεν κλίνεται.

ό,τι βρέξει ας κατεβάσει ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν δε μας ενδιαφέρει τι θα συμβεί: *Δε μ' ενδιαφέρει τι θα γραψω στις εξετάσεις. Ό,τι βρέξει ας κατεβάσει.*

ό,τι έγινε έγινε ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι άσχημο που έγινε και δεν μπορεί να διορθωθεί: *Ό,τι έγινε έγινε, ας το ξεχάσουμε.*

ό,τι έχω και δεν έχω ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος δίνει ό,τι έχει και δεν έχει όταν τα δίνει όλα: *Για να σπουδάσει το γιο του, πούλησε ό,τι είχε και δεν είχε.*

ό,τι θέλει ας γίνει ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν δε μας νοιάζει τι θα συμβεί: *Εγώ θα του το πω και ό,τι θέλει ας γίνει.*

ό,τι πρέπει ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι είναι ό,τι πρέπει όταν είναι αυτό που πραγματικά χρειαζόμαστε, το πιο κατάλληλο για αυτήν την περίπτωση: *Το τσάι είναι ό,τι πρέπει για το στομαχόπονο.*

η όαση (της όασης, των όασεων) ΟΥΣ.:

1. η όαση είναι μια μικρή περιοχή μέσα στην έρημο, όπου υπάρχει νερό και πολλά φυτά: *Υστερα από δέκα μέρες ταξίδι στην έρημο, το караβάνι έφτασε σε μια όαση.*

2. όαση λέμε καθετί που μας προσφέρει ευχαρίστηση όταν γύρω μας συμβαίνουν δυσάρεστα πράγματα: *Στην Αθήνα, ο Εθνικός Κήπος είναι μια όαση δροσιάς και ηρεμίας.*

ο οβάλ, η οβάλ, το οβάλ ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι οβάλ, έχει το σχήμα του αυγού (= ωοειδής): *Σέρβιρε το κρέας σε μια οβάλ πιατέλα. / Το σχήμα του προσώπου μου είναι οβάλ.*

⚠ Η λέξη οβάλ δεν κλίνεται.

το ογδόντα ΟΥΣ.: ο αριθμός 80: *Τέσσερις φορές το είκοσι κάνει ογδόντα.*

⚠ Η λέξη ογδόντα δεν κλίνεται.

οι ογδόντα, οι ογδόντα, τα ογδόντα ΕΠΙΘ.: ογδόντα άνθρωποι ή ογδόντα πράγματα είναι ένα σύνολο από 80 μονάδες: *Η γιαγιά μου είναι ογδόντα χρονών.*

⚠ Η λέξη ογδόντα δεν κλίνεται.

ο όγδοος, η όγδοη, το όγδοο ΕΠΙΘ.: όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι όγδοο, έχει τον αριθμό 8 σε μια σειρά: *Συνεχίστε ευθεία και στον όγδοο δρόμο στρίψτε δεξιά.*

ο όγκος (του όγκου, των όγκων) ΟΥΣ.:

1. ο όγκος είναι το πόσο μεγάλο ή πόσο μικρό χώρο χρειάζεται κάτι για να υπάρχει σε αυτόν (= διαστάσεις): *Η ντουλάπα έχει μεγάλο όγκο και δε χωράει από την πόρτα.*

2. ο όγκος είναι η μεγάλη ποσότητα από κάτι (= πλήθος): *Ένας όγκος επιστολών από δυσσχετημένους πελάτες τον περίμενε πάνω στο γραφείο του. / Στην εποχή μας υπάρχει ένας τεράστιος όγκος πληροφοριών.*

3. (ΙΑΤΡ.) ο όγκος είναι μια μάζα από κύτταρα που δε μεγαλώνουν με φυσιολογικό τρόπο: *Πέθανε από όγκο στον εγκέφαλο.*

η οδηγία (της οδηγίας, των οδηγιών) ΟΥΣ.: οι οδηγίες είναι οι πληροφορίες που μας λένε τι να κάνουμε, πώς να το κάνουμε, ή πώς να φτάσουμε κάπου: *Διάβασε τις οδηγίες για την καινούρια τηλεόραση. / Για να μη χαθείς, θα σου δώσω οδηγίες για το πώς θα έρθεις στο σπίτι μου.*

ο οδηγός, η οδηγός (του/της οδηγού, των οδηγών) ΟΥΣ.:

1. ο οδηγός είναι αυτός που οδηγεί ένα αυτοκίνητο, ένα λεωφορείο, μια μοτοσικλέτα κτλ.: *Η αστυνομία κάνει αλκοτέστ στους οδηγούς.*

2. ο οδηγός είναι αυτός που μας δείχνει το δρόμο σε ένα άγνωστο ή επικίνδυνο μέρος: *Στην εκδρομή είχαμε οδηγό που μας έδειχνε τα μονοπάτια.*

3. ο οδηγός ΑΡΣ.: ο οδηγός είναι κάθε βιβλίο που μας δίνει πληροφορίες για έναν τόπο ή οδηγίες για το πώς να κάνουμε κάτι: *Αγοράσαμε έναν οδηγό με τα μνημεία και τα ξενοδοχεία της πόλης.*

4. η οδηγός ΘΗΛ.: η οδηγός είναι η γυναίκα που είναι πρόσκοπος: *Τα κορίτσια θα πάνε κατασκήνωση με τις οδηγούς.*

οδηγώ (οδήγησα), **οδηγιέμαι** (οδηγήθηκα, οδηγημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν οδηγούμε ένα μέσο συγκοινωνίας, το κάνουμε να κινηθεί προς την κατεύθυνση που θέλουμε: *Πότε έμαθες να οδηγείς αυτοκίνητο; / Οδήγησε μόνος του σε όλο το ταξίδι.*

2. όταν οδηγούμε κάποιον, τον συνοδεύουμε στο μέρος που θέλει να φτάσει (= πάω): *Ο καμαρότος οδήγησε τους επιβάτες στην καμπίνα τους.*

3. οδηγεί 3^ο πρ.: όταν ένας δρόμος οδηγεί κάπου, φτάνει σε ένα ορισμένο σημείο που είναι το τέλος του (= καταλήγει): *Αυτό ο δρόμος οδηγεί στη θάλασσα.*

4. οδηγεί 3^ο πρ.: κάτι με οδηγεί σε κάτι όταν με κάνει να φτάσω σε μια κατάσταση (= ωθεί): *Τα ναρκωτικά τον οδήγησαν στο θάνατο.*

ο **οδοιπόρος**, η **οδοιπόρος** (του/της οδοιπόρου, των οδοιπόρων) ογσ.: ο οδοιπόρος είναι αυτός που ταξιδεύει μια μεγάλη απόσταση με τα πόδια: *Σε πολλές διαδρομές στα μεγάλα δάση ο οδοιπόρος ξεχνάει ότι υπάρχει ήλιος.*

ο **οδοντίατρος**, η **οδοντίατρος** (του/της οδοντιάτρου, των οδοντιάτρων) ογσ. (ΕΠΙΣ.): ο οδοντογιάτρως

η **οδοντόβουρτσα** (της οδοντόβουρτσας) ογσ.: η οδοντόβουρτσα είναι μια μικρή βούρτσα με μακρύ χερούλι, που τη χρησιμοποιούμε για να καθαρίζουμε τα δόντια μας: *Όταν οι τρίχες της οδοντόβουρτσας αρχίζουν να αραιώνουν, τότε πρέπει να την αλλάξετε.*

△ Η λέξη οδοντόβουρτσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **οδοντογιάτρως**, η **οδοντογιάτρως** (του/της οδοντογιάτρου, των οδοντογιάτρων) και η **οδοντογιάτρινια** (της οδοντογιάτρινιας) ογσ.: ο οδοντογιάτρως είναι ο γιάτρως που φροντίζει για την υγεία των δοντιών μας: *Πήγε στον οδοντογιάτρω για να του σφραγίσει το δόντι.*

η **οδοντογλυφίδα** (της οδοντογλυφίδας, των οδοντογλυφίδων) ογσ.:

1. η οδοντογλυφίδα είναι ένα μικρό και μυτερό κομμάτι από ξύλο, που το χρησιμοποιούμε για να βγάζουμε τις τροφές ανάμεσα από τα δόντια μας: *Μετά το φαγητό καθάρισε τα δόντια του με την οδοντογλυφίδα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) οδοντογλυφίδα λέμε κάποιον που είναι πάρα πολύ αδύνατος: *Έγινες σαν οδοντογλυφίδα και πρέπει να παχύνεις λίγο.*

η **οδοντόκρεμα** (της οδοντόκρεμας) ογσ.: η οδοντόκρεμα είναι μια παχιά ουσία σαν κρέμα, που τη βάζουμε πάνω στην οδοντόβουρτσα για να πλύνουμε τα δόντια μας (= οδοντόπαστα): *Αυτή η απαλή οδοντόκρεμα σχεδιάστηκε για τα ευαίσθητα δόντια.*

△ Η λέξη οδοντόκρεμα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **οδός** (της οδού, των οδών) ογσ.:

1. η οδός είναι ένας δρόμος μέσα σε πόλη ή σε χωριό, ή ο δρόμος που ενώνει μικρές ή μεγάλες πόλεις μεταξύ τους: *Αν ακολουθήσεις την οδό Σταδίου, θα φτάσεις στο Σύνταγμα. / Η εθνική οδός Αθηνών-Θεσσαλονίκης.*

2. λέμε οδό τον τρόπο που χρησιμοποιεί κάποιος για να πετύχει κάτι (= μέσο): *Πιστεύουν ότι η απεργία δεν είναι πάντα η καλύτερη οδός για την επίλυση των προβλημάτων τους.*

ο **οδοστρωτήρας** (του οδοστρωτήρα, των οδοστρωτήρων) ογσ.: ο οδοστρωτήρας είναι ένα μεγάλο και βαρύ μηχανήμα με ένα μεγάλο με-

ταλλικό κύλινδρο, που το οδηγούν οι άνθρωποι για να κάνουν την επιφάνεια ενός δρόμου λεία: *Γκρέμισαν το κτίριο και ισοπέδωσαν το έδαφος με οδοστρωτήρα.*

η **οθόνη** (της οθόνης, των οθονών) ογσ.: η οθόνη είναι η επίπεδη επιφάνεια στον υπολογιστή, στην τηλεόραση ή σε άλλη συσκευή πάνω στην οποία εμφανίζονται εικόνες ή λέξεις: *Στην οθόνη σας θα εμφανιστεί το εικονίδιο του προγράμματος. / Ξαφνικά η οθόνη μαύρισε.*

η **οικογένεια** (της οικογένειας, των οικογενειών) ογσ.:

1. μια οικογένεια αποτελείται από τους γονείς και τα παιδιά ή και από όλους τους συγγενείς: *Στο διπλανό σπίτι μένει μια οικογένεια με δύο παιδιά. / Κατάγεται από πλούσια οικογένεια. (= σόι)*

2. οικογένεια λέμε μια ομάδα φυτών, ζώων, γλωσσών κτλ. με κοινά χαρακτηριστικά: *Η γάτα ανήκει στην οικογένεια των αιλουροειδών. / Τα ισπανικά και τα ιταλικά ανήκουν στη ρομανική οικογένεια γλωσσών.*

ο **οικοδεσπότης** (του οικοδεσπότη, των οικοδεσποτών), η **οικοδέσποινα** (της οικοδέσποινας) ογσ.: ο οικοδεσπότης είναι αυτός που μας καλεί στο σπίτι του σε γιορτή, πάρτι ή άλλη εκδήλωση και μας περιποιείται: *Η οικοδέσποινα φρόντισε να μη λείψει τίποτα από τους καλεσμένους.*

ο **οικοδόμος** (του οικοδόμου, των οικοδόμων) ογσ.: ο οικοδόμος είναι αυτός που χτίζει ή επισκευάζει σπίτια ή άλλα κτίρια: *Οι οικοδόμοι τελείωσαν το χτίσιμο των τούβλων στους τοίχους.*

η **οικολογία** (της οικολογίας) ογσ.: η οικολογία είναι η επιστήμη που μελετάει τη σχέση των ανθρώπων, των φυτών και των ζώων με το περιβάλλον στο οποίο ζουν: *Σπούδασε βιολογία στο πανεπιστήμιο και ειδικεύτηκε στην οικολογία.*

△ Η λέξη οικολογία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **οικολόγος**, η **οικολόγος** (του/της οικολόγου, των οικολόγων) ογσ.:

1. ο οικολόγος είναι ο επιστήμονας που ασχολείται με την οικολογία: *Είναι οικολόγος και μελετάει το οικοσύστημα της λίμνης Κερκίνης.*

2. ο οικολόγος είναι ο άνθρωπος που ενδιαφέρεται για το περιβάλλον: *Οι οικολόγοι διαμαρτύρονται για τη μόλυνση του περιβάλλοντος από τις μεγάλες εταιρείες πετρελαίου.*

η **οικονομία** (της οικονομίας, των οικονομιών) ογσ.:

1. η οικονομία είναι ο τρόπος που μία χώρα φτιάχνει, αγοράζει ή πουλάει υλικά αγαθά: *Η βιομηχανία μιας χώρας είναι μέρος της οικονομίας της.*

2. όταν κάνουμε οικονομία σε κάτι, προσπαθούμε να μην το ξοδεύουμε χωρίς λόγο (≠ σπατάλη): *Κάνει αιματηρές οικονομίες για να μαζέψει λεφτά για να σπουδάσει. / Φέτος δεν*

έβρεξε, γι' αυτό πρέπει να κάνουμε οικονομία στο νερό.

3. οικονομίες ΠΛΗΘ.: οι οικονομίες μας είναι τα χρήματα που φυλάμε για να τα χρησιμοποιήσουμε για ορισμένο σκοπό: Έδωσε τις οικονομίες μιας ζωής για να αγοράσει ένα σπίτι.

το **οικόπεδο** (του οικοπέδου, των οικοπέδων) ΟΥΣ.: το οικόπεδο είναι ένα μικρό συνήθως κομμάτι γης, στο οποίο έχουμε χτίσει ή μπορούμε να χτίσουμε κάποιο κτίριο: Αγόρασε ένα οικόπεδο κοντά στην παραλία για να χτίσει το εξοχικό του σπίτι.

ο **οίκτος** (του οίκτου) ΟΥΣ.: όταν νιώθουμε οίκτο για κάποιον, τον λυπόμαστε και νιώθουμε συμπάθεια για αυτόν, γιατί υποφέρει (= συμπόνια): Πολλοί αντιμετωπίζουν τους αναπήρους με οίκτο. / Τον χτυπούσε χωρίς οίκτο.

⚠ Η λέξη οίκτος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **οινόπνευμα** (του οινόπνευματος, των οινόπνευμάτων) ΟΥΣ.:

1. το οινόπνευμα είναι ένα άχρωμο και διάφανο υγρό με πολύ δυνατή μυρωδιά, που το χρησιμοποιούμε σε ποτά, αρώματα, φάρμακα κτλ.: Η μπίρα που ήπιαμε είχε 6% οινόπνευμα. (= αλκοόλ) / Χρησιμοποιεί αποσμητικό χωρίς οινόπνευμα.

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε οινόπνευμα κάθε ποτό που έχει μέσα αλκοόλ: Μην πίνεις οινόπνευμα αν πρόκειται να οδηγήσεις.

οκλαδόν ΕΠΙΡΡ.: όταν καθόμαστε οκλαδόν, καθόμαστε κάτω με τα πόδια λυγισμένα και σταυρωμένα προς τα μέσα: Καθίσαμε οκλαδόν γύρω από τη φωτιά.

το **οκτώ** και το **οχτώ** ΟΥΣ.: ο αριθμός 8: Η άσκηση βρίσκεται στη σελίδα οκτώ του βιβλίου σας.

⚠ Η λέξη οκτώ δεν κλίνεται.

οι **οκτώ**, οι **οκτώ**, τα **οκτώ** και οι **οχτώ**, οι **οχτώ**, τα **οχτώ** ΕΠΙΘ.: οκτώ άνθρωποι ή οκτώ πράγματα είναι ένα σύνολο από 8 μονάδες: Χτες που έκανε κρύο, η θερμοκρασία ήταν οκτώ βαθμοί Κελσίου.

⚠ Η λέξη οκτώ δεν κλίνεται.

ο **Οκτώβρης** (του Οκτώβρη, των Οκτώβρηδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο Οκτώβριος: Έχω τα γενέθλιά μου στις 2 του Οκτώβρη.

ο **Οκτώβριος** (του Οκτωβρίου) ΟΥΣ.: ο Οκτώβριος είναι ο δέκατος μήνας του χρόνου: Η 28η Οκτωβρίου είναι εθνική επέτειος για τους Έλληνες.

⚠ Η λέξη Οκτώβριος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

όλα μου έρχονται δεξιά ΕΚΦΡ.: λέμε ότι όλα μας έρχονται δεξιά όταν όλα πάνε καλά: Εύχομαι να πετύχεις και να σου έρθουν όλα δεξιά!

όλη την ώρα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος κάνει κάτι όλη την ώρα, το κάνει συνέχεια: Μην γκρινιάζεις όλη την ώρα, γιατί γίνεσαι κουραστικός.

ολημερίς ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι γίνεται ολημερίς, γίνεται όλη την ημέρα, από το πρωί ως

το βράδυ: Μάζευε ελιές ολημερίς στο χωράφι και γύρισε πολύ κουρασμένος.

ο **ολιγόλογος**, η **ολιγόλογη**, το **ολιγόλογο** ΕΠΙΘ. (ΕΠΙΣ.): ο λιγόλογος: Ο δήμαρχος τους καλωσόρισε με έναν ολιγόλογο χαιρετισμό.

τα **ολλανδέζικα** (των ολλανδέζικων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τα ολλανδικά

ο **ολλανδέζικος**, η **ολλανδέζικη**, το **ολλανδέζικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο ολλανδικός

τα **ολλανδικά** (των ολλανδικών) ΟΥΣ.: τα ολλανδικά είναι η ολλανδική γλώσσα: Μαθαίνει ολλανδικά, γιατί θέλει να πάει να ζήσει στο Άμστερνταμ.

ο **ολλανδικός**, η **ολλανδική**, το **ολλανδικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ολλανδικό, έχει σχέση με την Ολλανδία ή με τους Ολλανδούς: Έφτιαξε ένα μπουκέτο με ολλανδικές τουλίπες σε διάφορα χρώματα.

ο **Ολλανδός** (του Ολλανδού, των Ολλανδών), η **Ολλανδή** (της Ολλανδής) και η **Ολλανδέζα** (της Ολλανδέζας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Ολλανδός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Ολλανδίας ή είναι πολίτης του κράτους της Ολλανδίας: Οι περισσότεροι Ολλανδοί χρησιμοποιούν το ποδήλατο για τις μετακινήσεις τους. / Ο Βαν Γκογκ είναι ένας από τους πιο διάσημους Ολλανδούς ζωγράφους.

όλο ΕΠΙΡΡ.:

1. λέξη που χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι γίνεται συνεχώς, χωρίς διακοπή (= συνεχώς, συνέχεια): Το ρολόι θέλει φτιάξιμο γιατί όλο σταματάει.

2. λέμε ότι κάτι γίνεται όλο και πιο πολύ, όλο και πιο μεγάλο κτλ. όταν γίνεται συνεχώς πιο πολύ, πιο μεγάλο κτλ. (= ολοένα): Το νέο είδος μουσικής αποκτά όλο και πιο πολλούς θαυμαστές.

ολοένα ΕΠΙΡΡ.: λέμε ότι κάτι γίνεται ολοένα και πιο πολύ, ολοένα και πιο μεγάλο κτλ. όταν γίνεται συνεχώς πιο πολύ, πιο μεγάλο κτλ. (= όλο): Ολοένα και περισσότεροι επιβάτες χρησιμοποιούν το μετρό.

ο **ολοήμερος**, η **ολοήμερη**, το **ολοήμερο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ολοήμερο, κρατάει όλη την ημέρα: Πήγαμε με το σχολείο μας ολοήμερη εκδρομή στην Αλεξανδρούπολη.

όλοι κι όλοι ΕΚΦΡ.: όταν λέμε όλοι κι όλοι, εννοούμε πολύ λίγοι, μόνο τόσοι: Δύο φίλοι ήρθαν όλοι κι όλοι στη γιορτή μου. / Όλες κι όλες οι οικονομίες μου είναι εκατό ευρώ.

όλοι στο ίδιο καζάνι βράζουμε ΕΚΦΡ.: το λέμε για να δείξουμε ότι όλοι στη ζωή είμαστε ίδιοι και ίσοι: Δεν πρέπει να βρίξεις τον έναν πολιτικό και να δικαιολογείς τον άλλο, γιατί όλοι στο ίδιο καζάνι βράζουν.

ο **ολόιδιος**, η **ολόιδια**, το **ολόιδιο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ολόιδιο με κάτι άλλο, είναι εντελώς

ίδιο με αυτό (= απaráλλαχτος): *Αγόρασα ένα τζιν παντελόνι ολόκληρο με το δικό σου.*

ο **ολόκληρος**, η **ολόκληρη**, το **ολόκληρο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ολόκληρο, δεν του λείπει κανένα κομμάτι (= ακέραιος): *Το άρθρο του δημοσιεύτηκε ολόκληρο. / Έφαγε μόνος του ένα ολόκληρο ταψί μπακλαβά!*

2. όταν κάτι είναι ολόκληρο, δεν είναι χωρισμένο σε κομμάτια: *Καθαρίζουμε τα μήλα και τα ψήνουμε ολόκληρα.*

3. χρησιμοποιούμε το "ολόκληρος" όταν αναφερόμαστε στο σύνολο μιας ποσότητας, μιας ομάδας, ενός χώρου κτλ. (= όλος): *Ολόκληρη η πόλη πανηγύριζε. / Το άγαλμα ήταν φτιαγμένο ολόκληρο από χρυσάφι. / Τα μικρά παιδιά δεν πληρώνουν ολόκληρο εισιτήριο.*

4. χρησιμοποιούμε το "ολόκληρος" για να δείξουμε υπερβολή: *Έκανε ολόκληρο ταξίδι μόνο και μόνο για να τη συναντήσει.*

ολοκληρώνω (ολοκληρώωσα), **ολοκληρώνομαι** (ολοκληρώθηκα, ολοκληρωμένος) ΡΗΜ.: όταν ολοκληρώνουμε κάτι, το φτάνουμε σε ένα τέλος, ώστε να γίνει ολόκληρο (= τελειώνω): *Η δουλειά θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος της άνοιξης. / Δεν έχει ολοκληρώσει ακόμα τις σπουδές του.*

ο **ολομόναχος**, η **ολομόναχη**, το **ολομόναχο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ολομόναχος, είναι τελειώς μόνος: *Έφυγαν οι γονείς του και τον άφησαν ολομόναχο στο σπίτι.*

ο **όλος**, η **όλη**, το **όλο** ΕΠΙΘ.:

1. χρησιμοποιούμε τη λέξη "όλος" όταν αναφερόμαστε στο σύνολο μιας ποσότητας, μιας ομάδας, ενός χώρου κτλ. (= ολόκληρος): *Όλο το σχολείο πήγε σήμερα εκδρομή. / Δουλεύει όλη την ημέρα, από το πρωί ως το βράδυ.*

2. χρησιμοποιούμε τη λέξη "όλος" για να δείξουμε ότι κάτι υπάρχει σε μεγάλο βαθμό (= γεμάτος): *Γύρισε στο σπίτι όλος λάσπες. / Το πρόσωπό της έλαμπε όλο χαρά.*

3. όλοι, όλες, όλα ΠΛΗΘ.: χρησιμοποιούμε τη λέξη "όλοι" όταν μιλάμε για κάθε άτομο ή πράγμα ενός συνόλου, χωρίς καμία εξαίρεση: *Θα πάμε όλοι στη γιορτή του σχολείου. / Όλα τα Σαββατοκύριακα πηγαίνουμε εκδρομές.*

ΕΚΦΡ. είμαι όλος αυτιά, με όλη τη σημασία της λέξης, όλη την ώρα, όλοι κι όλοι, όλοι στο ίδιο καζάνι βράζουμε, τα βρίσκω όλα στο πιάτο

ολότελα ΕΠΙΡΡ.: χρησιμοποιούμε τη λέξη ολότελα για να δείξουμε ότι κάτι υπάρχει ή γίνεται σε μεγάλο βαθμό (= εντελώς): *Γράφεις ωραία, αλλά σου λείπει ολότελα η φαντασία.*

η **Ολυμπιάδα** (της Ολυμπιάδας) ΟΥΣ.: οι Ολυμπιακοί αγώνες: *Κέρδισε χρυσό μετάλλιο στην ιστιοπλοΐα στην Ολυμπιάδα της Ατλάντας.*

▲ Η λέξη Ολυμπιάδα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

οι **Ολυμπιακοί αγώνες** ΟΥΣ.: οι Ολυμπιακοί αγώνες είναι παγκόσμιοι αθλητικοί αγώνες, που γίνονται κάθε τέσσερα χρόνια σε διαφορε-

τική κάθε φορά χώρα του κόσμου (= Ολυμπιάδα): *Οι Ολυμπιακοί αγώνες του 2004 έγιναν στην Αθήνα.*

ο **ολυμπιονίκης**, η **ολυμπιονίκης** (του/της ολυμπιονίκη, των ολυμπιονικών) ΟΥΣ.: ο ολυμπιονίκης είναι ο αθλητής που κέρδισε κάποιο μετάλλιο στους Ολυμπιακούς αγώνες: *Ο Πύρρος Δήμας έχει γίνει τέσσερις φορές ολυμπιονίκης στην άρση βαρών.*

ολωσδιόλου ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και το ολότελα (= εντελώς): *Η γιαγιά μου ήταν ολωσδιόλου αγράμματη.*

η **ομάδα** (της ομάδας, των ομάδων) ΟΥΣ.:

1. η ομάδα είναι πολλά άτομα ή πράγματα μαζί, που βρίσκονται στον ίδιο χώρο μια ορισμένη στιγμή και, συνήθως, έχουν κάτι κοινό που τα συνδέει: *Μια ομάδα παιδιών έπαιξε στην παιδική χαρά. / Η αστυνομία συνέλαβε μια ομάδα διαδηλωτών που πετούσε εκρηκτικά.*

2. (ΑΘΛΗΤ.) η ομάδα είναι οι άνθρωποι που παίζουν μαζί σε ένα άθλημα ή σε ένα παιχνίδι εναντίον μιας άλλης ομάδας: *Παίζει στην ομάδα βόλεϊ του σχολείου. / Τον απέβαλαν από την εθνική ομάδα ποδοσφαίρου.*

η **ομάδα αίματος** ΟΥΣ.: η ομάδα αίματος είναι καθεμία από τις τέσσερις κατηγορίες στις οποίες διακρίνεται το αίμα του ανθρώπινου οργανισμού: *Οι τέσσερις ομάδες αίματος είναι οι: Α, Β, ΑΒ και Ο.*

ομαδικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ομαδικά, γίνεται από πολλούς ανθρώπους μαζί: *Δουλέψαμε ομαδικά για να τελειώσουμε το χτίσιμο του τοίχου πιο γρήγορα.*

ο **ομαδικός**, η **ομαδική**, το **ομαδικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ομαδικό, έχει σχέση με μια ομάδα ανθρώπων (≠ ατομικός): *Μέσα από τις ομαδικές εργασίες μαθαίνουμε να συνεργαζόμαστε. / Το μπάσκετ είναι ομαδικό άθλημα.*

ομαλά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ομαλά, γίνεται με ομαλό τρόπο, χωρίς προβλήματα ή εμπόδια (= κανονικά, φυσιολογικά): *Οι δρόμοι καθαρίστηκαν από το χιόνι και τα αυτοκίνητα τώρα κινούνται ομαλά.*

ο **ομαλός**, η **ομαλή**, το **ομαλό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ομαλό, η επιφάνειά του είναι επίπεδη και δεν έχει ανωμαλίες ή εμπόδια (≠ ανώμαλος): *Ο δρόμος που οδηγεί στην κορυφή του βουνού είναι ομαλός, χωρίς λακκούβες.*

2. όταν κάτι είναι ομαλό, γίνεται κανονικά χωρίς προβλήματα ή εμπόδια (= κανονικός, φυσιολογικός): *Η πορεία της υγείας του αρρώστου μετά την εγχείριση είναι ομαλή.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, ένα ουσιαστικό, επίθετο ή ρήμα είναι ομαλό όταν ακολουθεί τους γενικούς κανόνες κλίσης της γλώσσας (≠ ανώμαλος): *Το ρήμα "δένω" είναι ομαλό.*

η **ομελέτα** (της ομελέτας) ΟΥΣ.: η ομελέτα είναι ένα φαγητό που γίνεται με αυγά που τα χτυπάμε και τα τηγανίζουμε: *Βάζουμε την ομελέτα να ψηθεί και από τις δύο πλευρές.*

△ Η λέξη ομελέτα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **ομιλία** (της ομιλίας, των ομιλιών) ΟΥΣ.:

1. η ομιλία είναι η ικανότητα που έχει ο άνθρωπος να μιλάει: *Η ομιλία διαφοροποιεί τον άνθρωπο από τα ζώα.*

2. η ομιλία είναι οι ήχοι που ακούγονται όταν μιλάμε: *Άκουσα ομιλίες στην κουζίνα.*

3. η ομιλία είναι το να μιλάει κάποιος μπροστά σε ακροατήριο (= λόγος): *Η γιορτή του συλλόγου ξεκίνησε με ομιλία του προέδρου.*

η **ομίχλη** (της ομίχλης, των ομιχλών) ΟΥΣ.: όταν έχει ομίχλη, σχηματίζεται ένα πυκνό σύννεφο κοντά στο έδαφος ή στο νερό και δεν μπορούμε να δούμε καθαρά μέσα από αυτό (= καταχνιά): *Η πυκνή ομίχλη ανάγκασε τους οδηγούς να πάνε πιο σιγά.*

όμοια και **ομοίως** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται όμοια με κάτι άλλο, γίνεται με τον ίδιο τρόπο που γίνεται και αυτό (≠ διαφορετικά): *Η άσκηση αυτή λύνεται όμοια με την προηγούμενη.*

η **ομοιοκαταληξία** (της ομοιοκαταληξίας, των ομοιοκαταληξιών) ΟΥΣ.: όταν δύο στίχοι ενός ποιήματος σχηματίζουν μεταξύ τους ομοιοκαταληξία, οι τελευταίες συλλαβές τους έχουν παρόμοιο ήχο (= ρίμα): *Η λέξη "κόπος" κάνει ομοιοκαταληξία με τη λέξη "όπως".*

ο **όμοιος**, η **όμοια**, το **όμοιο** ΕΠΙΘ.: όταν δύο πράγματα είναι όμοια, είναι ίδια ή μοιάζουν πάρα πολύ (≠ ανόμοιος, διαφορετικός): *Δεν υπάρχει ούτε ένα άτομο ακριβώς όμοιο με κάποιον άλλο.*

η **ομοιότητα** (της ομοιότητας, των ομοιοτήτων) ΟΥΣ.: η ομοιότητα ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα πρόσωπα, πράγματα κτλ. είναι αυτό που τα κάνει να είναι όμοια μεταξύ τους (≠ διαφορά): *Βρείτε πέντε ομοιότητες στις δύο εικόνες. / Είναι εκπληκτική η ομοιότητα του γιου με τον πατέρα.*

η **ομόνοια** (της ομόνοιας) ΟΥΣ.: όταν υπάρχει ομόνοια, υπάρχει αγάπη και συμφωνία ανάμεσα στους ανθρώπους (= αρμονία ≠ διχόνοια): *Μετά τον πόλεμο επικράτησε ομόνοια στις σχέσεις των δύο χωρών.*

△ Η λέξη ομόνοια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

όμορφα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται όμορφα, γίνεται με όμορφο τρόπο, με τρόπο που μας αρέσει (= ωραία ≠ άσχημα): *Μας αρέσει να τον ακούμε, γιατί μιλάει όμορφα. / Ντύθηκες πολύ όμορφα σήμερα.*

ομορφαίνω (ομόρφυνα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι ή κάποιος ομορφαίνει κάτι, το κάνει πιο όμορφο (≠ ασχημαίνω): *Αγόρασε φυτά και λουλούδια για να ομορφύνει τη βεράντα.*

2. κάποιος ή κάτι ομορφαίνει όταν γίνεται πιο όμορφο(ς) (≠ ασχημαίνω): *Κούρεψε τα μαλλιά της και ομόρφυνε.*

η **ομορφιά** (της ομορφιάς) ΟΥΣ.: όταν κάτι έχει ομορφιά, είναι όμορφο, είναι ευχάριστο όταν το κοιτάμε (≠ ασχήμια): *Γοητεύτηκε από την*

ομορφιά της. / Ενθουσιάστηκαν από την ομορφιά του τοπίου.

△ Η λέξη ομορφιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. είμαι στις ομορφιές μου

ο **όμορφος**, η **όμορφη**, το **όμορφο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι όμορφο, μας ευχαριστεί να το βλέπουμε (= ωραίος ≠ άσχημος): *Περάσαμε τις διακοπές μας σε ένα όμορφο, γραφικό νησί.*

2. όταν κάτι είναι όμορφο, μας δίνει ευχαρίστηση και χαρά (= ευχάριστος ≠ δυσάρεστος): *Τα παιδικά του χρόνια ήταν τα πιο όμορφα χρόνια της ζωής του.*

η **ομπρέλα** (της ομπρέλας, των ομπρελών) ΟΥΣ.:

1. η ομπρέλα είναι ένα αντικείμενο σε σχήμα μισής σφαίρας που το κρατάμε πάνω από το κεφάλι μας όταν βρέχει: *Μόλις άρχισε να ψιχαλίζει, άνοιξε την ομπρέλα.*

2. ομπρέλα λέμε ένα ίδιο αλλά μεγαλύτερο αντικείμενο που το χρησιμοποιούμε για να προστατευτούμε από τον ήλιο, για παράδειγμα στην παραλία ή πάνω στο τραπέζι: *Έστησαν την ομπρέλα τους στην άκρη της παραλίας, που δε φυσούσε πολύ.*

όμως ΣΥΝΔ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε μια αντίθεση (= αλλά): *Τον περίμενα πολλή ώρα, όμως δε φάνηκε.*

2. το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε ότι κάτι συνέβη παρ' όλο που δεν το περιμέναμε: *Μερικά πράγματα στη ζωή είναι απίστευτα κι όμως αληθινά.*

όνειρο γλυκά! ΕΠΙΦ.: ευχή που λέμε σε κάποιον πριν κοιμηθεί: *Καληνύχτα, παιδιά, και όνειρα γλυκά!*

ονειρεύομαι (ονειρεύτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν ονειρευόμαστε κάτι, βλέπουμε φανταστικές εικόνες την ώρα που κοιμόμαστε: *Ονειρεύτηκε ότι ήταν καλοκαιρί και ότι κολυμπούσε σε μια υπέροχη παραλία.*

2. όταν ονειρευόμαστε κάτι, το θέλουμε πάρα πολύ (= επιθυμώ): *Ονειρευόταν να γίνει μουσικός.*

3. ονειρεύομαι κάτι όταν σκέφτομαι ότι θα ήθελα να υπάρχει (= οραματίζομαι): *Ονειρεύεται έναν κόσμο χωρίς πολέμους.*

το **όνειρο** (του ονείρου, των ονείρων) ΟΥΣ.:

1. το όνειρο είναι αυτό που σκέφτεται το μυαλό μας όταν κοιμόμαστε: *Είδα πολύ παράξενα όνειρα χτες το βράδυ.*

2. το όνειρο είναι κάτι που ελπίζουμε ότι θα έχουμε ή θα καταφέρουμε στο μέλλον (= επιθυμία): *Το όνειρό της ήταν να αποκτήσει ένα αυτοκίνητο. / Δεν πραγματοποίησε ποτέ κανένα του όνειρο.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι είναι όνειρο κάτι που μας αρέσει πάρα πολύ (= αριστούργημα): *Οι μακαρόνες της είναι όνειρο!*

το **όνομα** (του ονόματος, των ονομάτων) ουσ.:

1. το όνομα είναι μία ή περισσότερες λέξεις που χρησιμοποιούμε για να δηλώσουμε ένα ορισμένο πρόσωπο, ζώο, πράγμα κτλ.: *Το μικρό του όνομα είναι Γιώργος. / Ουμάσαι το όνομα του δρόμου; / Η Αθήνα πήρε το όνομά της από τη θεά Αθηνά.*

2. κάποιος έχει καλό ή κακό όνομα ανάλογα με το αν αυτά που λέγονται από τους άλλους για αυτόν είναι καλά ή κακά: *Από τα πολλά λάθη έχει βγάλει κακό όνομα στην αγορά.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, τα ονόματα είναι τα ουσιαστικά και τα επίθετα: *Στα ελληνικά τα ονόματα έχουν τρία γένη.*

ΕΚΦΡ. αφήνω όνομα, λέω τα πράγματα με τ' όνομά τους, όνομα και πράγμα

όνομα και πράγμα ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον ή για κάτι που τυχάνει να έχει την ιδιότητα που δηλώνει το όνομά του: *Τον λένε Αγαπητό και τον αγαπούν όλοι. Όνομα και πράγμα!*

ονομάζω (ονόμασα), **ονομάζομαι** (ονομάστηκα, ονομασμένος) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.):

1. όταν ονομάζουμε κάποιον ή κάτι, του δίνουμε ένα όνομα (= λέω): *Το μωρό θα το ονομάσουμε Ειρήνη. (= βαπτίζω) / Τη βάρκα του την ονόμασε "Γοργόνα".*

2. ονομάζομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος ονομάζεται Γιώργος ή κάτι άλλο, έχει αυτό το όνομα (= λέγομαι): *Ονομάζεται Μιχάλης Μιχαηλίδης. / Το Ιράν παλιότερα ονομαζόταν Περσία.*

η **ονομαστική** (της ονομαστικής, των ονομαστικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, η ονομαστική είναι η πτώση των ουσιαστικών, η οποία χρησιμοποιείται μέσα στην πρόταση για να δείξει ποιος κάνει κάτι: *Η άσκηση ζητάει να βάλουμε σε πτώση ονομαστική τα υποκείμενα των προτάσεων.*

το **ονοματεπώνυμο** (του ονοματεπώνυμου, των ονοματεπώνυμων) ΟΥΣ.: το ονοματεπώνυμο μας είναι το μικρό όνομα και το επώνυμο μαζί: *Στην αίτηση πρέπει να συμπληρώσετε το ονοματεπώνυμό σας.*

όντως ΕΠΙΡΡ.: είναι ό,τι και το πράγματι: *Η καφεΐνη όντως προκαλεί εξάρτηση, υποστηρίζουν οι επιστήμονες.*

η **οξεία** (της οξειάς, των οξειών) ΟΥΣ.: η οξεία ήταν ένας από τους τρεις τόνους που χρησιμοποιούσαν παλιότερα στα ελληνικά: *Η άσκηση ζητάει να βάλουμε οξείες και περισπωμένες στις αρχαίες λέξεις του κειμένου.*

η **οξεία γωνία** ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): στα μαθηματικά, οξεία γωνία είναι η γωνία που είναι μικρότερη από την ορθή γωνία, δηλαδή μικρότερη από 90 μοίρες: *Ένα ισοσκελές τρίγωνο έχει τρεις οξείες γωνίες.*

η **οξιά** (της οξιάς, των οξιών) ΟΥΣ.:

1. η οξιά είναι το ψηλό δέντρο με λείο κορμό σε γκριζο χρώμα: *Βρεθήκαμε στη μέση ενός δάσους με οξιές και καστανίες.*

2. η οξιά είναι το ξύλο αυτού του δέντρου, που το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε διάφορα έπιπλα: *Τα έπιπλα του σαλονιού μας είναι φτιαγμένα από οξιά.*

το **οξιζενέ** ΟΥΣ.: το οξιζενέ είναι ένα άχρωμο υγρό που περιέχει οξυγόνο και χρησιμοποιείται για να καθαρίζουμε τις πληγές από τα μικρόβια: *Η νοσοκόμα τού καθάρισε την πληγή με οξιζενέ.*

⚠ Η λέξη οξιζενέ δεν κλίνεται.

το **οξύ** (του οξέος, των οξέων) ΟΥΣ. (ΧΗΜ.): το οξύ είναι ένα δυνατό υγρό που καίει ή διαλύει κάθε άλλο υλικό με το οποίο έρχεται σε επαφή

το **οξυγόνο** (του οξυγόνου, των οξυγόνων) ΟΥΣ. (ΧΗΜ.): το οξυγόνο είναι το άχρωμο αέριο που υπάρχει σε μεγάλες ποσότητες στον αέρα που αναπνέουμε και είναι απαραίτητο για όλους οργανισμούς: *Ο άνθρωπος δεν μπορεί να ζήσει περισσότερο από τέσσερα λεπτά χωρίς οξυγόνο.*

ο **οπαδός**, η **οπαδός** (του/της οπαδού, των οπαδών) ΟΥΣ.:

1. ο οπαδός είναι αυτός που υποστηρίζει ένα πολιτικό κόμμα, μια αθλητική ομάδα κτλ.: *Οι οπαδοί πανηγύρισαν το γκολ της ομάδας τους. (= φιλαθλος) / Μίλησε στους οπαδούς του κόμματός του. (= ψηφοφόρος)*

2. ο οπαδός μιας ιδέας ή μιας άποψης συμφωνεί με αυτή και την υποστηρίζει (= υποστηρικτής): *Υπήρξε θερμός οπαδός της δημοτικής γλώσσας.*

η **όπερα** (της όπερας) ΟΥΣ.:

1. η όπερα είναι ένα θεατρικό έργο με μουσική, στο οποίο οι ηθοποιοί λένε τα λόγια τους τραγουδώντας: *Η Αϊντα είναι από τις πιο γνωστές όπερες του Βέρντι.*

2. η όπερα είναι το κτίριο στο οποίο παρουσιάζονται αυτά τα έργα: *Απόψε θα πάμε στην όπερα.*

⚠ Η λέξη όπερα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **οπλή** (της οπλής, των οπλών) ΟΥΣ.: η οπλή είναι το νύχι που έχουν στα πόδια τους ορισμένα ζώα, όπως το άλογο και ο γάιδαρος: *Οι οπλές των αλόγων είναι αρκετά ισχυρές για να αντέχουν σε κάθε είδους έδαφος.*

το **όπλο** (του όπλου, των όπλων) ΟΥΣ.:

1. όπλο είναι κάθε αντικείμενο που το χρησιμοποιούμε για να τραυματίσουμε ή να σκοτώσουμε κάποιον, όπως το πιστόλι, το μαχαίρι κτλ.: *Το ρόπαλο ήταν από τα πρώτα όπλα που χρησιμοποίησε ο άνθρωπος. / Τρόμαξε γιατί είδε το ληστή να κρατάει όπλο.*

2. το όπλο είναι καθετί που χρησιμοποιούμε για να πετύχουμε ένα σκοπό: *Το σημαντικότερο όπλο για να βρεις μια καλή δουλειά είναι οι σπουδές σου.*

ο **οποίος**, η **οποία**, το **οποίο** ΑΝΤΩΝ.: το χρησιμοποιούμε για να προσθέσουμε πληροφορίες σχετικά με κάποιον ή με κάτι: *Μου ανέφερε*

τους λόγους για τους οποίους αξίζει να μάθει κανείς μια ξένη γλώσσα.

όποιος, όποια, όποιο ΑΝΤΩΝ.: όταν λέμε όποιος, εννοούμε ο καθένας, χωρίς να μας ενδιαφέρει ποιος ακριβώς: *Ρώτα όποιον θες, το ίδιο πράγμα θα σου πει.*

ο **οποιοσδήποτε, η οποιαδήποτε, το οποιοδήποτε** ΑΝΤΩΝ.: είναι ό,τι και το όποιος: *Χρειάζεται χρήματα και είναι πρόθυμη να κάνει οποιαδήποτε δουλειά.*

όποτε ΣΥΝΔ.:

1. όταν λέμε όποτε, εννοούμε οποιαδήποτε στιγμή: *Έλα όποτε μπορείς.*

2. όταν λέμε όποτε, εννοούμε κάθε φορά: *Όποτε του τηλεφωνώ, λείπει.*

οποτεδήποτε ΕΠΙΡΡ.: λέμε ότι κάτι μπορεί να γίνει οποτεδήποτε όταν μπορεί να γίνει οποιαδήποτε στιγμή: *Είσαι ελεύθερος να πάρεις την άδειά σου οποτεδήποτε.*

όπου ΕΠΙΡΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να προσθέσουμε πληροφορίες σχετικά με ένα μέρος: *Πέρασα από το μέρος όπου παίζαμε όταν ήμασταν παιδιά.*

2. όταν λέμε όπου, εννοούμε σε οποιαδήποτε μέρος: *Με τις νέες προσφορές του γραφείου μας μπορείτε να ταξιδέψετε όπου σας αρέσει.*

όπου βρεθώ κι όπου σταθώ ΕΚΦΡ.: παντού, όπου κι αν είμαι, και συνεχώς: *Όπου βρεθεί κι όπου σταθεί, λέει το παράπονό του.*

όπου να 'ναι ΕΚΦΡ.: σύντομα, σε λίγο: *Όπου να 'ναι θα έρθουν και οι υπόλοιποι.*

όπου φύγει φύγει ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν φεύγουμε πολύ γρήγορα: *Μόλις με είδε, το έσκασε κι όπου φύγει φύγει.*

όπου φυσάει ο άνεμος ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που δεν είναι σταθερός και αλλάζει πολύ εύκολα γνώμη, ανάλογα με το τι τον συμφέρει: *Στις εκλογές ψηφίζει όπου φυσάει ο άνεμος.*

οπουδήποτε ΕΠΙΡΡ.: λέμε ότι κάτι μπορεί να γίνει οπουδήποτε όταν μπορεί να γίνει σε οποιαδήποτε μέρος: *Δεν μπορείς να αφήσεις το αμάξι οπουδήποτε, παρά μόνον στις ειδικές θέσεις.*

το **οπωροπωλείο** (του οπωροπωλείου, των οπωροπωλείων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): οπωροπωλείο λέμε αλλιώς το μανάβικο: *Το οπωροπωλείο βρίσκεται δίπλα από το κρεπωλείο.*

ο **οπωροπώλης** (του οπωροπώλη, των οπωροπωλών) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το μανάβη

όπως ΕΠΙΡΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε με ποιον τρόπο γίνεται κάτι: *Το χωριό δεν άλλαξε καθόλου, είναι όπως το θυμάσαι.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάποιος ή κάτι έχει την ίδια ιδιότητα με κάποιον άλλο: *Πολλές γυναίκες θέλουν να γίνουν ξανθές όπως η Μέριλιν Μονρόε.*

3. το χρησιμοποιούμε για να αναφέρουμε ένα παράδειγμα: *Στην περιοχή υπάρχουν σπάνια λουλούδια, όπως νούφαρα, κυκλάμινα, και γλαδιόλες.*

όπως ΣΥΝΔ.: είναι ό,τι και το καθώς: *Όπως προχωρούσε, σκόνταψε στο πεζοδρόμιο.*

όπως σε βλέπω και με βλέπεις ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν είμαστε πολύ σίγουροι γι' αυτό που λέμε: *Έτσι έγιναν τα πράγματα, όπως σε βλέπω και με βλέπεις!*

οπωσδήποτε ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι θα γίνει οπωσδήποτε, δεν υπάρχει περίπτωση να μη γίνει (= απαραίτητα): *Πρέπει οπωσδήποτε να μάθει αγγλικά αν θέλει να σπουδάσει στην Αγγλία.*

η **όραση** (της όρασης) ΟΥΣ.: η όραση είναι μία από τις πέντε αισθήσεις, με την οποία μπορούμε να βλέπουμε με τα μάτια μας: *Έχασε την όρασή του σε ατύχημα και έμεινε τυφλός. / Δεν έχει καλή όραση και γι' αυτό φοράει γυαλιά.*

⚠ Η λέξη όραση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ορατός, η ορατή, το ορατό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ορατό, μπορούμε να το δούμε με τα μάτια μας (≠ αόρατος): *Η Σελήνη είναι ορατή από τη Γη. / Ο ουρανοξύστης είναι ορατός σε όλη την πόλη.*

2. λέμε ότι κάτι είναι ορατό όταν μπορεί εύκολα να γίνει αντιληπτό: *Είναι ορατοί οι κίνδυνοι από την καταστροφή του περιβάλλοντος.*

ο **οργανισμός** (του οργανισμού, των οργανισμών) ΟΥΣ.:

1. ο οργανισμός μας είναι όλα τα όργανα του σώματός μας με τα οποία μπορούμε να αναπνέουμε, να περπατάμε κτλ.: *Οι βιταμίνες ρυθμίζουν την καλή λειτουργία του οργανισμού μας.*

2. οργανισμός είναι κάθε ζώο, φυτό, άνθρωπος και γενικά καθετί που είναι ζωντανό, που έχει ζωή: *Όλοι οι ζωντανοί οργανισμοί χρειάζονται τροφή για να ζήσουν.*

3. ο οργανισμός είναι μια επίσημη ομάδα από ανθρώπους που εργάζονται με βάση κάποιους κανονισμούς για έναν ορισμένο σκοπό: *Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) φροντίζει για τη διατήρηση της ειρήνης και των καλών σχέσεων μεταξύ των κρατών.*

το **όργανο** (του οργάνου, των οργάνων) ΟΥΣ.:

1. το όργανο είναι το ειδικό εργαλείο που χρησιμοποιούμε για να κάνουμε μία ορισμένη δουλειά: *Το θερμομέτρο είναι το όργανο με το οποίο μετράμε τη θερμοκρασία. / Αγόρασε όργανα γυμναστικής για να γυμνάζεται στο σπίτι.*

2. το όργανο είναι κάθε μέρος ενός οργανισμού που έχει μια ορισμένη λειτουργία: *Τα μάτια είναι το όργανο της όρασης.*

3. λέμε όργανο κάθε υπηρεσία ή πρόσωπο που έχει ορισμένη λειτουργία μέσα σε ένα κράτος ή σε μια οργάνωση: *Η βουλή είναι το όργανο του κράτους που ψηφίζει τους νόμους. / Οι δικα-*

στικοί είναι τα όργανα που φροντίζουν για την τήρηση των νόμων.

4. λέμε όργανο κάποιων αυτόν που εξυπηρετεί τα συμφέροντά τους και κάνει ό,τι του λένε: *Τον κατηγορήσαν ότι υπήρξε όργανο των ναζι, που συμμετείχε στα εγκλήματα τους.*

οργανωμένα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται οργανωμένα, έχει οργανωθεί και σχεδιαστεί προσεκτικά από πριν ($\neq$ ανοργάνωτα): *Η αστυνομία ερευνά την περιοχή συστηματικά και οργανωμένα για να βρει στοιχεία.*

οργανώνω (οργάνωσα), **οργανώνομαι** (οργανώθηκα, οργανωμένος) ΡΗΜ.:

1. λέμε "οργανώνω" όταν βάζω κάποια πράγματα σε μια λογική σειρά, έτσι ώστε να λειτουργούν καλά όλα μαζί: *Πρέπει να οργανώσεις τα ραντεβού σου. / Τα δρομολόγια των πλοίων οργανώθηκαν και δεν υπάρχουν καθυστερήσεις.*

2. όταν οργανώνουμε ένα γεγονός, κάνουμε ό,τι χρειάζεται για να το προετοιμάσουμε σωστά (= διοργανώνω): *Η τάξη μας οργάνωσε διήμερη εκδρομή.*

3. οργανώνομαι ΠΑΘ.: όταν οργανώνομαι κάπου, γίνομαι μέλος μιας πολιτικής, θρησκευτικής κτλ. ομάδας: *Είχε οργανωθεί στο κομμουνιστικό κόμμα.*

η **οργάνωση** (της οργάνωσης, των οργανώσεων) ΟΥΣ.:

1. η οργάνωση είναι αυτό που κάνουμε όταν σχεδιάζουμε και προετοιμάζουμε ένα γεγονός (= διοργάνωση): *Είναι υπεύθυνος για την οργάνωση σεμιναρίων.*

2. η οργάνωση είναι αυτό που κάνουμε όταν βάζουμε κάποια πράγματα σε μια λογική σειρά, έτσι ώστε να λειτουργούν καλά όλα μαζί: *Συμβουλές για την οργάνωση του χρόνου σας.*

3. η οργάνωση είναι μια ομάδα ανθρώπων που εργάζονται όλοι μαζί για έναν ορισμένο σκοπό (= σύλλογος, σωματείο): *Η Διεθνής Αμνηστία είναι μια παγκόσμια οργάνωση που αγωνίζεται για τα ανθρώπινα δικαιώματα.*

η **οργή** (της οργής) ΟΥΣ.: η οργή είναι ο έντονος θυμός: *Οι νέες αυξήσεις στις τιμές προκάλεσαν την οργή και την αγανάκτηση των πολιτών. / Άρχισε να τον χτυπάει δυνατά μέσα στην οργή του.*

△ Η λέξη οργή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. δίνω τόπο στην οργή

οργίζομαι (οργίστηκα, οργισμένος) ΡΗΜ.: όταν οργίζομαι, θυμώνω πολύ (= εξοργίζομαι, αγανακτώ): *Τότε εκείνος οργίστηκε και τον χτύπησε στο πρόσωπο.*

οργώνω (οργώσα), **οργώνομαι** (οργώθηκα, οργωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν οργώνουμε τη γη, σκάβουμε το χώμα με αλέτρι ή με τρακτέρ για να δώσει καρπούς: *Οι γεωργοί οργώνουν τα χωράφιά τους σε παράλληλες γραμμές.*

2. λέμε ότι κάποιος οργώνει μια περιοχή όταν τη γυρίζει από άκρη σε άκρη: *Τόσα χρόνια κα-*

πετάνιος, όργωσε όλες τις θάλασσες του κόσμου. / Ο βουλευτής όργωσε το νομό για να μαζέψει ψήφους.

η **ορειβασία** (της ορειβασίας) ΟΥΣ.: όταν κάνουμε ορειβασία, σκαρφαλώνουμε στις πλαγιές βουνών ή βράχων, χρησιμοποιώντας ειδικά εργαλεία και φορώντας ειδικά ρούχα: *Η ορειβασία είναι το αγαπημένο του σπορ.*

△ Η λέξη ορειβασία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ορεινός**, η **ορεινή**, το **ορεινό** ΕΠΙΘ.: όταν μια περιοχή είναι ορεινή, έχει πολλά βουνά ή βρίσκεται πάνω σε βουνό: *Πολλά ορεινά χωριά αποκλείστηκαν από τα χιόνια.*

το **ορεκτικό** (του ορεκτικού, των ορεκτικών) ΟΥΣ.: το ορεκτικό είναι κάτι που τρώμε πριν από το φαγητό, για να μας ανοίξει την όρεξη: *Από ορεκτικά έχουμε τζατζίκι, μελιτζανοσαλάτα και ταραμοσαλάτα.*

η **όρεξη** (της όρεξης, των ορέξεων) ΟΥΣ.:

1. η όρεξη είναι η επιθυμία που έχουμε για φαγητό ($\neq$ ανορεξία): *Μετά από το κολύμπι, τα παιδιά έχουν μεγάλη όρεξη. / Όταν είμαι άρρωστος, δεν έχω όρεξη για φαγητό.*

2. όταν έχουμε όρεξη, νιώθουμε ευχάριστα, έχουμε καλή διάθεση: *Δεν έχω όρεξη για βόλτα σήμερα και θα μείνω στο σπίτι. (= κέφι)*

3. η όρεξη είναι η μεγάλη προθυμία με την οποία κάνουμε κάτι: *Κάθισε να διαβάσει με μεγάλη όρεξη.*

ΕΚΦΡ. ανοίγω την όρεξη, μένω με την όρεξη, μου ανοίγει η όρεξη, μου κόβεται η όρεξη

ορθά και **ορθώς** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ορθά, γίνεται με το σωστό τρόπο, έτσι όπως πρέπει (= σωστά $\neq$ λανθασμένα): *Αν και μίλησε ορθά, κανένας δε συμφώνησε μαζί του.*

η **ορθή γωνία** ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): στα μαθηματικά, ορθή γωνία είναι η γωνία 90 μοιρών, που οι δύο πλευρές της είναι κάθετες η μία στην άλλη: *Για να είναι ένα τρίγωνο ορθογώνιο, πρέπει να έχει μία ορθή γωνία.*

ο **όρθιος**, η **όρθια**, το **όρθιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι όρθιος, ούτε κάθεται ούτε είναι ξαπλωμένος αλλά στέκεται στα πόδια του: *Ταξίδεψα όρθιος στο λεωφορείο. ($\neq$ καθιστός) / Ακόμα όρθια είσαι; Δεν έχεις πέσει για ύπνο; ($\neq$ ξαπλωμένος)*

2. όταν κάτι είναι όρθιο, βρίσκεται σε ίσια θέση, δε γέρνει και δεν είναι λυγισμένο: *Νύσταζα τόσο, που δεν μπορούσα να κρατήσω το κεφάλι μου όρθιο. (= στητός $\neq$ γειρτός, γερμένος) / Βάλτε όρθια την πλάτη του καθίσματός σας. (= κατακόρυφος, κάθετος)*

3. λέμε ότι κάτι μένει όρθιο όταν δεν έχει καταστραφεί: *Δεν έμεινε τίποτα όρθιο μετά το σεισμό.*

ΕΚΦΡ. κοιμάμαι όρθιος

η **ορθογραφία** (της ορθογραφίας) ΟΥΣ.:

1. η ορθογραφία είναι ο σωστός τρόπος με τον οποίο γράφεται μια λέξη: *Έκανα λάθος στην*

ορθογραφία της λέξης "διάλειμμα" και την έγγραφα με ένα "μ".

2. η ορθογραφία είναι το μάθημα του σχολείου που μας μαθαίνει πώς να γράφουμε σωστά τις λέξεις: *Πήρε άριστα στην ορθογραφία.*

△ Η λέξη ορθογραφία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο ορθογώνιος, η ορθογώνια, το ορθογώνιο ΕΠΙΘ. (ΜΑΘΗΜ.): ορθογώνιο λέμε ένα σχήμα όταν σχηματίζει τουλάχιστον μία ορθή γωνία: *Σχεδιάστε ένα ορθογώνιο παραλληλόγραμμο.*

ο ορθοδοντικός, η ορθοδοντικός (του ορθοδοντικού, των ορθοδοντικών) ΟΥΣ.: ο ορθοδοντικός είναι ειδικός οδοντογιάτρος που διορθώνει τα στραβά δόντια ώστε να έρθουν στη σωστή τους θέση: *Πήγε στον ορθοδοντικό για να της βάλει σιδεράκια.*

ο ορθόδοξος (του ορθοδόξου, των ορθοδόξων), η **ορθόδοξη** (της ορθόδοξης) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ. (ΘΡΗΣΚ.): ο ορθόδοξος είναι ο χριστιανός που ανήκει στη χριστιανική εκκλησία της Ανατολικής Ευρώπης, που έχει αρχηγό τον Πατριάρχη: *Η πιο σημαντική γιορτή των ορθοδόξων είναι το Πάσχα.*

ο ορθοπεδικός, η ορθοπεδικός (του/της ορθοπεδικού, των ορθοπεδικών) ΟΥΣ.: ο ορθοπεδικός είναι ο γιατρός που θεραπεύει τα προβλήματα που έχουν οι άνθρωποι στη σπονδυλική στήλη, στα κόκαλα, στους μυς κτλ.: *Ο ορθοπεδικός τού έβαλε το πόδι στο γύψο.*

ο ορθός, η ορθή, το ορθό ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ορθό, είναι ακριβώς όπως πρέπει να είναι (= σωστός ≠ λανθασμένος): *Ακολουθήστε τις οδηγίες για την ορθή χρήση του υπολογιστή.*

ο οριζοντας (του ορίζοντα, των οριζόντων) ΟΥΣ.:

1. ο ορίζοντας είναι η γραμμή που βλέπουμε πολύ μακριά, στο σημείο όπου φαίνεται ότι ο ουρανός ακουμπάει στη στεριά ή στη θάλασσα: *Ένα μεγάλο πλοίο φάνηκε στον ορίζοντα.*

2. οριζοντες ΠΛΗΘ.: λέμε ότι κάτι μεγαλώνει τους οριζοντές μας όταν αυξάνει τις γνώσεις μας ή τις εμπειρίες μας: *Τα ταξίδια θα ανοίξουν τους οριζοντές σου.*

οριζόντια και οριζοντίως ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι κινείται οριζόντια, κινείται παράλληλα προς το έδαφος (≠ κάθετα): *Κράτα οριζόντια το δίσκο για να μην πέσουν τα πιάτα. / Το σtauρόλεξο συμπληρώνεται οριζόντια και κάθετα.*

ο οριζόντιος, η οριζόντια, το οριζόντιο ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι οριζόντιο, είναι ίσιο και παράλληλο προς το έδαφος (≠ κάθετος, κατακόρυφος): *Το τετράγωνο έχει δύο κάθετες και δύο οριζόντιες γραμμές.*

ορίζω (όρισα), **ορίζομαι** (ορίστηκα, ορισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ορίζουμε μια λέξη, εξηγούμε τη σημασία της: *Η λέξη "είμαι" δεν είναι εύκολο να οριστεί.*

2. όταν ορίζουμε κάτι, κανονίζουμε πού, πότε, πώς ή από ποιον ακριβώς θα γίνει: *Δεν όρισαν*

ακόμα την ύλη των εξετάσεων. (= καθορίζω) / Το ραντεβού ορίστηκε για το τέλος του μήνα. (= κανονίζω)

3. όταν ορίζουμε κάποιον για κάτι, αποφασίζουμε ότι αυτός είναι υπεύθυνος για μία θέση, για ένα αξίωμα κτλ.: *Τον όρισαν αποσυολόγο της τάξης.*

το όριο (του ορίου, των ορίων) ΟΥΣ.:

1. το όριο είναι το ανώτατο ή το κατώτατο σημείο που δεν επιτρέπεται να ξεπεραστεί: *Ο τροχονόμος τού έδωσε κλήση, γιατί ξεπέρασε το όριο ταχύτητας.*

2. το όριο είναι το σημείο στο οποίο κάτι τελειώνει και αρχίζει κάτι άλλο: *Τοποθέτησε φράχτη γύρω από το χωράφι του για να φαίνονται τα όρια. (= σύνορο) / Δεν καταλαβαίνει τα όρια μεταξύ αστείου και σοβαρού.*

ο ορισμένος, η ορισμένη, το ορισμένο ΕΠΙΘ.:

1. ένα ορισμένο σημείο, ένα ορισμένο πράγμα ή κάτι άλλο ξέρουμε ακριβώς ποιο είναι (= συγκεκριμένος, καθορισμένος): *Βάζει τις πετσέτες σε ένα ορισμένο συρτάρι.*

2. ορισμένοι, ορισμένες, ορισμένα ΠΛΗΘ.: ορισμένα πρόσωπα ή πράγματα είναι μερικά πρόσωπα ή πράγματα (= μερικοί, κάποιοι): *Ορισμένοι άνθρωποι είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι στο κρύο.*

ο ορισμός (του ορισμού, των ορισμών) ΟΥΣ.: ο ορισμός είναι η πρόταση που εξηγεί τη σημασία μιας λέξης: *Μπορείς να μάθεις τι σημαίνει η λέξη "ομπρέλα" διαβάζοντας τον ορισμό της στο λεξικό.*

η οριστική (της οριστικής, των οριστικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, στην οριστική ανήκουν οι τύποι του ρήματος που δηλώνουν ότι κάτι είναι βέβαιο ή πραγματικό: *Ο τύπος "είδα" είναι η οριστική αορίστου του ρήματος "βλέπω".*

ορκίζομαι (ορκίστηκα, ορκισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ορκίζεται να κάνει κάτι, δίνει υπόσχεση με σοβαρό και επίσημο ύφος ότι θα το κάνει (= υπόσχομαι): *Ο μάρτυρας ορκίστηκε να πει την αλήθεια στο δικαστήριο.*

2. όταν ορκιζόμαστε ότι κάτι είναι αλήθεια, θέλουμε να μας πιστέψουν ότι λέμε την αλήθεια: *Σου ορκίζομαι ότι δεν έσπασα εγώ το βάζο.*

3. όταν κάποιος ορκίζεται, υπόσχεται σε επίσημη τελετή ότι θα είναι τίμιος και υπεύθυνος όταν ξεκινήσει το επάγγελμά του: *Σήμερα ορκίστηκαν οι πτυχιούχοι της ιατρικής σχολής.*

ο όρκος (του όρκου, των όρκων) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος δίνει όρκο, υπόσχεται επίσημα και σοβαρά ότι θα κάνει αυτό που υπόσχεται ή ότι αυτά που λέει είναι αλήθεια: *Έδωσε όρκο ότι θα πει την αλήθεια στο δικαστήριο. / Της έδωσε ψεύτικους όρκους αγάπης.*

2. ο όρκος είναι ένα επίσημο κείμενο που διαβάζει κάποιος για να υποσχεθεί ότι θα τηρήσει κάποιες αρχές: *Οι φοιτητές της ιατρικής διαβάζουν το όρκο του Ιπποκράτη την ημέρα που παίρνουν το πτυχίο τους.*

ΕΚΦΡ. παίρνω όρκο

ορμάω/ορμώ (ὄρμησα, ὄρμηξα) ΡΗΜ.:

1. όταν ορμάμε, τρέχουμε ή κινούμαστε με ορμή: *Μόλις είδαν τον παππού, ὄρμησαν στην αγκαλιά του.*

2. όταν κάποιος μας ορμάει, μας κάνει επίθεση (= χιμάω, ρίχνομαι): *Της ὄρμησαν δύο ληστές και της ἄρπαξαν την τσάντα. / Της ὄρμηξε ἕνα κοπάδι ἀπὸ ἀδέσποτα σκυλιά.*

η **ορμή** (της ορμής, των ορμών) ΟΥΣ.: ορμή είναι η κίνηση προς τα μπρος, που γίνεται με μεγάλη δύναμη και ταχύτητα: *Ἐριξε πάνω μου την μπάλα με ορμή, για να με χτυπήσει. / Η ορμή του ανέμου κατέστρεψε πολλά δέντρα.*

το **ὄρνιο** (του ὄρνιου, των ὄρνιων) ΟΥΣ.:

1. ὄρνιο λέμε κάθε μεγάλο αρπακτικό πουλί, και κυρίως το γύπα: *Τα ὄρνια ὄρμησαν πάνω στο νεκρό ελάφι για να το φάνε.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) ὄρνιο λέμε κάποιον που είναι χαζός και δεν καταλαβαίνει: *Βρε ὄρνιο, πάλι λάθος μακαρόνια αγόρασες;*

το **οροπέδιο** (του οροπέδιου, των οροπέδιων) ΟΥΣ.: το οροπέδιο είναι μια μεγάλη επίπεδη περιοχή πάνω σε βουνό: *Επισκεφτήκαμε ἕνα χωριό στο οροπέδιο του Λασιθίου.*

ο **ορός** (του ορού, των ορών) ΟΥΣ.: ο ορός είναι υγρό που βάζουν οι γιατροί με ένεση στο αίμα κάποιου, για να τον προστατέψουν από διάφορες αρρώστιες: *Του ἔβαλαν ορό, γιατί ἀπὸ τον υψηλό πυρετό είχε χάσει πολλά υγρά.*

ο **ὄρος** (του ὄρου, των ορέων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): το ὄρος είναι το βουνό: *Το Ἐβερεστ είναι το ψηλότερο ὄρος του κόσμου.*

η **οροσειρά** (της οροσειράς, των οροσειρών) ΟΥΣ.: η οροσειρά είναι η σειρά που σχηματίζουν πολλά βουνά μαζί όταν βρίσκονται το ένα δίπλα στο άλλο: *Η μεγαλύτερη οροσειρά της Ελλάδας είναι η οροσειρά της Πίνδου.*

η **οροφή** (της οροφής, των οροφών) ΟΥΣ.:

1. η οροφή είναι η οριζόντια επιφάνεια που καλύπτει το πάνω μέρος ενός δωματίου ή ενός κτιρίου: *Η βιβλιοθήκη που έχουμε στο σαλόνι είναι τόσο ψηλή, που φτάνει μέχρι την οροφή. (= ταβάνι)*

2. οροφή λέμε το πάνω μέρος ενός αυτοκινήτου που προστατεύει τους επιβάτες από το κρύο, τη βροχή, τον ήλιο κτλ.: *Μετά το τρακάρισμα, το αυτοκίνητο αναποδογύρισε και σύρθηκε με την οροφή του πάνω στο δρόμο. (= ουρανός)*

ο **ὄροφος** (του ορόφου, των ορόφων) ΟΥΣ.: ο ὄροφος είναι καθένα από τα διαφορετικά επίπεδα ενός κτιρίου: *Μένει στον τέταρτο ὄροφο της πολυκατοικίας.*

η **ορτανσία** (της ορτανσίας, των ορτανσιών) ΟΥΣ.:

1. η ορτανσία είναι ένα φυτό που έχει μεγάλα φύλλα και άσπρα ή ροζ λουλούδια: *Οι ορτανσίες άνθισαν στον κήπο.*

2. η ορτανσία είναι τα άσπρα ή ροζ λουλούδια αυτού του φυτού: *Ἐβαλε τις ορτανσίες σε ἕνα βάζο με νερό, για να μη μαραθούν.*

το **ορυκτό** (του ορυκτού, των ορυκτών) ΟΥΣ.: το ορυκτό είναι φυσική ουσία, όπως το αλάτι, το αλουμίνιο ή άλλα μέταλλα, από την οποία αποτελείται η γη: *Το ἔδαφος της περιοχής είναι πλούσιο σε ορυκτά, και κυρίως σε αλουμίνιο.*

το **ορυχείο** (του ορυχείου, των ορυχείων) ΟΥΣ.: το ορυχείο είναι μέρος κάτω από τη γη όπου οι άνθρωποι σκάβουν μεγάλες τρύπες για να βγάζουν από εκεί ορυκτά: *Στα ορυχεία γίνονται πολλά ατυχήματα.*

ο **ορφανός**, η **ορφανή**, το **ορφανό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι ορφανός, έχει πεθάνει ο ένας ή και οι δύο γονείς του: *Ἐμεινε ορφανός ἀπὸ πατέρα σε ηλικία οκτώ χρονών.*

η **ορχήστρα** (της ορχήστρας, των ορχηστρών) ΟΥΣ.: η ορχήστρα είναι μια μεγάλη ομάδα από μουσικούς που παίζουν διαφορετικά μουσικά όργανα: *Την ορχήστρα διευθύνει ο μάεστρος.*

ὄσα πάνε κι ὄσα ἔρθουν ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που είναι εντελώς αδιάφορος και ανέμελος: *Πριν κάνει οικογένεια ήταν ὄσα πάνε κι ὄσα ἔρθουν.*

η **οσμή** (της οσμής, των οσμών) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): η οσμή είναι η μυρωδιά: *Ειδικό αποσμητικό για τις δυσάρεστες οσμές.*

ὄσο ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε την ποσότητα ή το μέγεθος που έχει ή γίνεται κάτι: *Μπορείς να φας ὄσο θέλεις αν σου ἀρέσει το φαγητό.*

ὄσο ΣΥΝΔ.: φανερώνει ότι κάτι γίνεται την ίδια στιγμή με κάτι άλλο: *Θα φροντίζει τα παιδιά ὄσο εγώ θα λείπω.*

ὄσος, ὄση, ὄσο ΑΝΤΩΝ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε την ποσότητα ή το μέγεθος που έχει ή γίνεται κάτι: *Βγάζει τόσα χρήματα, ὄσα της χρειάζονται για να ζει άνετα.*

2. ὄσοι, ὄσες, ὄσα ΠΛΗΘ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι η ποσότητα δε μας ενδιαφέρει σε μια συγκεκριμένη κατάσταση: *Αυτή η ταϊνία με συγκινεί ὄσες φορές και να τη δω.*

3. ὄσοι, ὄσες, ὄσα ΠΛΗΘ.: το χρησιμοποιούμε για να αναφερθούμε σε κάποιους από όλους, χωρίς να λέμε σε ποιους ακριβώς: *Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν ὄλοι ὄσοι πήραν πτυχίο πρόσφατα.*

το **ὄσπριο** (του ὄσπριου, των ὄσπριων) ΟΥΣ.: τα ὄσπρια είναι οι καρποί κάποιων φυτών, όπως τα φασόλια, οι φακές, τα ρεβίθια κτλ., που, όταν ωριμάσουν, ξεραίνονται: *Τα ὄσπρια χρειάζονται πολλή ώρα για να βράσουν.*

⚠ Η λέξη ὄσπριο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το **οστό** (του οστού, των οστών) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): το οστό είναι το κόκαλο ανθρώπου ή ζώου: *Στην*

ακτινογραφία φάνηκε ότι έχει κάταγμα στο οστό της κνήμης.

ΕΚΦΡ. παίρνω σάρκα και οστά

το **όστρακο** (του όστρακου, των όστρακων) ουσ.: το όστρακο είναι το σκληρό υλικό που σκεπάζει το σώμα ορισμένων ζώων: *Η χελώνα φοβήθηκε και κρύφτηκε μέσα στο όστρακό της.* (= καβούκι, καύκαλο) / *Το όστρακο των μυδιών πρέπει να ανοίγει με το βράσιμο.* (= κέλυφος)

η **όσφρηση** (της όσφρησης) ουσ.: η όσφρηση είναι μία από τις πέντε αισθήσεις, με την οποία μπορούμε να καταλαβαίνουμε τις μυρωδιές με τη μύτη μας: *Ορισμένα είδη σκύλων έχουν πολύ δυνατή όσφρηση.*

⚠ Η λέξη όσφρηση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

οἶ **τύνα**: εισάγει προτάσεις που δηλώνουν κάτι πραγματικό (= πως): *Οι εφημερίδες γράφουν ότι θα γίνει απεργία.*

οἶ **τιδῆποτε** αντὼν.: όταν λέμε οτιδήποτε, εννοούμε οποιοδήποτε πράγμα: *Τον ενδιαφέρει οτιδήποτε έχει σχέση με τους υπολογιστές.*

⚠ Η λέξη οτιδήποτε δεν κλίνεται.

το **οτοστόπ** ουσ.: όταν κάνουμε οτοστόπ, ζητάμε από άγνωστα αυτοκίνητα να μας μεταφέρουν εκεί που πηγαίνουμε, χωρίς να πληρώσουμε: *Όταν ήταν φοιτητής, συνήθιζε να ταξιδεύει με οτοστόπ.*

⚠ Η λέξη οτοστόπ δεν κλίνεται.

τα **ουγγαρέζικα** (των ουγγαρέζικων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τα ουγγρικά

ο **ουγγαρέζικος**, η **ουγγαρέζικη**, το **ουγγαρέζικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο ουγγρικός: *Το συγκρότημα έπαιζε μουσική με ουγγαρέζικα βιολιά.*

τα **ουγγρικά** (των ουγγρικών) ουσ.: τα ουγγρικά είναι η ουγγρική γλώσσα: *Τα ουγγρικά μιλιούνται από τα 10 εκατομμύρια κατοίκων της Ουγγαρίας.*

ο **ουγγρικός**, η **ουγγρική**, το **ουγγρικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ουγγρικό, έχει σχέση με την Ουγγαρία ή με τους Ούγγρους: *Θα επισκεφτούν την ουγγρική πρωτεύουσα, τη Βουδαπέστη.*

ο **Ούγγρος** (του Ούγγρου, των Ούγγρων), η **Ουγγαρέζα** (της Ουγγαρέζας) ουσ.+ΕΠΙΘ.: Ούγγρος είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Ουγγαρίας ή είναι πολίτης του κράτους της Ουγγαρίας: *Οι Ούγγροι έχουν μεγάλη παράδοση στην ιππασία. / Ο Ούγγρος εφευρέτης Μπιρρό έφτιαξε το πρώτο σιλό με μύτη μπίλιας.*

το **ουδέτερο** (του ουδετέρου, των ουδετέρων) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, ουδέτερα λέμε τις λέξεις που δεν είναι ούτε αρσενικού ούτε θηλυκού γένους και παίρνουν πάντα το άρθρο "το": *Το "θρανίο" και το "τραπέζι" είναι ουδέτερα, ενώ η "καρέκλα" είναι θηλυκό.*

ο **ουδέτερος**, η **ουδέτερη**, το **ουδέτερο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος μένει ουδέτερος σε μια συζήτηση, σε μια διαφωνία κτλ., δεν παίρνει το μέρος κανενός (= αμέτοχος): *Η Ελβετία παρέμεινε ουδέτερη στο Β' Παγκόσμιο πόλεμο.*

2. όταν κάτι είναι ουδέτερο, δεν έχει κάποιο συγκεκριμένο χαρακτηριστικό: *Μιλούσε με ουδέτερη φωνή και δεν μπορούσα να καταλάβω τι ένιωθε.*

το **ούζο** (του ούζου, των ούζων) ουσ.: το ούζο είναι ένα άχρωμο αλκοολούχο ποτό που έχει δυνατό άρωμα και δυνατή γεύση: *Το ούζο στην Τουρκία λέγεται rakı.*

το **ουίσκι** ουσ.: το ουίσκι είναι ένα πολύ δυνατό αλκοολούχο ποτό, που φτιάχνεται από κριθάρι: *Ήπие δύο ποτήρια ουίσκι και μέθυσε.*

⚠ Η λέξη ουίσκι δεν κλίνεται.

το **ούλο** (του ούλου, των ούλων) ουσ.: τα ούλα είναι το σκληρό κοκκινωπό δέρμα στο στόμα μας, μέσα από το οποίο βγαίνουν τα δόντια μας: *Το συχνό βούρτσισμα διατηρεί τα ούλα υγιή.*

⚠ Η λέξη ούλο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η **ουρά** (της ουράς, των ουρών) ουσ.:

1. η ουρά είναι το μακρύ, λεπτό και ευκίνητο μέρος που εξέρχεται από το πίσω μέρος του σώματος ορισμένων ζώων: *Το άλογο χλιμιντρίζει και κουνάει την ουρά του δεξιά αριστερά.*

2. ουρά λέμε το πίσω μέρος κάποιων πραγμάτων όταν είναι λεπτό και μακρύ: *Έφεραν στη σκηνή ένα πιάνο με ουρά για να παίξει ο συνθέτης. / Τα φτερά και η ουρά του αεροπλάνου διαλύθηκαν με την πρόσκρουση.*

3. η ουρά είναι μια σειρά από ανθρώπους που στέκονται ο ένας πίσω από τον άλλο και περιμένουν για κάτι (= σειρά): *Περιμέναμε στην ουρά για έλεγχο διαβατηρίων.*

ΕΚΦΡ. βάζω την ουρά στα σκέλια, βγάζω την ουρά μου απ' έξω, λεφτά με ουρά

τα **ούρα** (των ούρων) ουσ.: τα ούρα είναι το κίτρινο υγρό που βγαίνει από το σώμα μας όταν πηγαίνουμε στην τουαλέτα: *Πήγε στο γιατρό για να κάνει εξέταση ούρων.*

το **ουράνιο τόξο** ουσ.: το ουράνιο τόξο είναι ένας μισός κύκλος με χρώματα, που σχηματίζεται στον ουρανό όταν σταματάει η βροχή και βγαίνει ο ήλιος: *Η μπλουζά της έχει όλα τα χρώματα του ουρανού τόξου.*

ο **ουράνιος**, η **ουράνια**, το **ουράνιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ουράνιο, έχει σχέση με τον ουρανό ή φαίνεται πάνω σε αυτόν: *Ο Ήλιος και η Σελήνη είναι ουράνια σώματα.*

2. (ΘΡΗΣΚ.) ουράνιο λέμε καθετί που έχει σχέση με το Θεό, γιατί θεωρούμε ότι ο Θεός κατοικεί στον ουρανό: *Είχε βαθιά πίστη στις ουράνιες δυνάμεις.*

3. λέμε ότι κάτι είναι ουράνιο όταν έχει σπάνια μορφή: *Μάγεψε το κοινό με την ουράνια, μελωδική φωνή της.*

ο **ουρανοξύστης** (του ουρανοξύστη, των ουρανοξυστών) ουσ.: ο ουρανοξύστης είναι ένα πάρα πολύ ψηλό κτίριο στις μεγάλες πόλεις: *Οι δίδυμοι πύργοι της Ν. Υόρκης ήταν οι πιο διάσημοι ουρανοξύστες του κόσμου.*

ο **ουρανός** (του ουρανού, των ουρανών) ουσ.: 1. ο ουρανός είναι ο χώρος γύρω από τη γη, τον οποίο βλέπουμε όταν στεκόμαστε έξω και κοιτάμε προς τα πάνω: *Έχει ήλιο και ο ουρανός είναι γαλανός.*

2. ο ουρανός είναι το πάνω μέρος ενός αυτοκινήτου, ενός κρεβατιού κτλ.: *Το αυτοκίνητο αναποδογύρισε και σύρθηκε στο δρόμο με τον ουρανό. (= οροφή)*

ΕΚΦΡ. γυρεύω τον ουρανό με τ' άστρα, είμαι στον έβδομο ουρανό, κινώ γη και ουρανό

ουρλιάζω (ούρλιαξα) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα ζώο ουρλιάζει, βγάζει μια δυνατή και βαθιά φωνή που μοιάζει με κλάμα: *Ήταν μεσάνυχτα και οι λύκοι ουρλιάζαν στο βουνό.*

2. όταν ένας άνθρωπος ουρλιάζει, βγάζει μια πολύ δυνατή φωνή, συνήθως από πόνο ή φόβο (= κραυγάζω, σκούζω, γκαρίζω): *Ούρλιαξε από το φόβο της όταν είδε την πληγή. / Μην ουρλιάζεις, σε ακούσαμε!*

το **ουρλιαχτό** (του ουρλιαχτού, των ουρλιαχτών) ουσ.:

1. ουρλιαχτό είναι η δυνατή και βαθιά φωνή ορισμένων ζώων, που μοιάζει με κλάμα: *Οι λύκοι μιλάνε μεταξύ τους με ουρλιαχτά.*

2. ουρλιαχτό είναι η πολύ δυνατή φωνή που βγάζει ένας άνθρωπος (= κραυγή ≠ ψίθυρος): *Έβγαλε ένα ουρλιαχτό από τον πόνο και λιποθύμησε. / Μας ξεκούφανε με τα ουρλιαχτά του!*

η **ουσία** (της ουσίας, των ουσιών) ουσ.:

1. η ουσία είναι κάθε υγρό, στερεό ή αέριο: *Τα φρούτα και τα λαχανικά περιέχουν πολλές θρεπτικές ουσίες. / Άλειψε το ξύλο με μια ειδική ουσία για να το προστατέψει από τον ήλιο.*

2. η ουσία το πιο βασικό μέρος ενός πράγματος, συνήθως αυτό που του δίνει ένα γενικό χαρακτήρα: *Άσε τη φλυαρία και μπες στην ουσία του θέματος. (= καρδιά) / Η ουσία της δήλωσής του είναι ότι θα προσπαθήσει να αποτρέψει τον πόλεμο.*

το **ουσιαστικό** (του ουσιαστικού, των ουσιαστικών) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, το ουσιαστικό είναι η λέξη που αναφέρεται σε ένα πρόσωπο, ζώο, πράγμα, σε μια κατάσταση ή ιδέα κτλ., και συνήθως στα ελληνικά το χρησιμοποιούμε μετά το άρθρο: *Η λέξη "γάτα" είναι ουσιαστικό.*

ούτε ΣΥΝΔ.:

1. λέμε ότι κάτι δεν μπορεί να γίνει ούτε έτσι ούτε αλλιώς όταν δεν μπορεί να γίνει με κανέναν από τους δύο τρόπους: *Δεν του αρέσει ούτε το βουνό ούτε η θάλασσα.*

2. το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε ότι κάτι δεν έγινε όπως το περιμέναμε: *Δε σεβάστηκαν ούτε τους γονείς τους.*

ούτε γάτα ούτε ζημιά ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν όλα είναι τακτοποιημένα μετά από μια ζημιά και δεν υπάρχει λόγος να ανησυχούμε: *Κανείς δε θυμάται το σκάνδαλο με τα χαλασμένα γιαούρτια. Τα μαζέψανε, και ούτε γάτα ούτε ζημιά.*

ούτε γι' αστέιο ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν δε θέλουμε σε καμία περίπτωση να γίνει κάτι: *Ούτε γι' αστέιο δε θέλω να σκεφτώ ότι μπορεί να πάμε μαζί του διακοπές.*

ούτε μιλάει ούτε λαλάει ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που κάθεται αμίλητος, που δε βγάζει λέξη από το στόμα του: *Όλο το βράδυ καθόταν σε μια γωνιά και ούτε μιλούσε ούτε λαλούσε.*

οφείλω, οφείλεται ΡΗΜ.:

1. όταν οφείλω κάτι σε κάποιον, πρέπει να τον πληρώσω για κάτι που μου έδωσε, μου πούλησε ή μου δάνεισε (= χρωστάω): *Ο νοικάρης μου οφείλει τρία ενοίκια.*

2. χρησιμοποιούμε το "οφείλω" για αισθήματα που πρέπει να νιώθουμε για κάποιον (= χρωστάω): *Του οφείλω ευγνωμοσύνη για τη βοήθειά του.*

3. όταν οφείλουμε κάτι που έχουμε σε κάποιον, το έχουμε επειδή αυτός μας βοήθησε: *Την επιτυχία του την οφείλει στους γονείς του.*

4. όταν οφείλουμε να κάνουμε κάτι, πρέπει να το κάνουμε: *Οφείλεις να πηγαίνεις νωρίς στη δουλειά.*

5. **οφείλεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα γεγονός οφείλεται σε κάτι, γίνεται ή υπάρχει ως αποτέλεσμα αυτού του πράγματος: *Το ατύχημα στην εθνική οδό οφείλεται σε λάθος του οδηγού.*

⚠ Η λέξη οφείλω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

το **όφελος** (του οφέλους, των οφελών) ουσ.: όταν έχουμε όφελος από κάτι, κερδίζουμε κάτι από αυτό (= κέρδος, ωφέλεια ≠ ζημιά): *Το όφελος από την κατασκευή της γέφυρας θα είναι τεράστιο για τους κατοίκους της περιοχής.*

ο **οφθαλμίατρος**, η **οφθαλμιάτρος** (του/της οφθαλμιάτρου, των οφθαλμιάτρων) ουσ.: ο οφθαλμίατρος είναι ο γιατρός που θεραπεύει τις αρρώστιες και τα προβλήματα των ματιών: *Ο οφθαλμίατρος διαπίστωσε ότι έχει μυωπία και του έδωσε γυαλιά.*

το **όχημα** (του οχήματος, των οχημάτων) ουσ.:

1. όχημα λέμε αλλιώς το μέσο συγκοινωνίας (= μεταφορικό μέσο): *Πωλούνται μεταχειρισμένα οχήματα.*

2. όχημα λέμε τον τρόπο με τον οποίο πετυχαίνουμε κάτι (= μέσο): *Με όχημα τον κινηματογράφο τα παιδιά εξερευνούν το διάστημα.*

η **όχθη** (της όχθης, των οχθών) ουσ.: οι όχθες ενός ποταμού ή μιας λίμνης είναι το έδαφος που βρίσκεται γύρω τους, και συνήθως είναι ψηλότερο από το ύψος του νερού: *Στεκόταν στην όχθη του ποταμού και ψάρευε. / Ξεχείλισαν οι όχθες του ποταμού.*

όχι ΕΠΙΡΡ.: λέμε όχι όταν δε συμφωνούμε με αυτό που μας λένε, όταν δε δεχόμαστε ή δεν παρα-

δεχόμαστε κάτι ($\neq$ ναι): *Είπε όχι στην πρόταση που του έκαναν.*

η **οχιά** (της οχιάς, των οχιών) ουσ.:

1. η οχιά είναι ένα φίδι που έχει δηλητήριο και το ξεχωρίζουμε από μια μαύρη γραμμή που έχει στο σώμα του: *Πέθανε από το τσίμπημα μιας οχιάς.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) οχιά λέμε τον πολύ κακό και πονηρό άνθρωπο: *Μην της έχεις καμία εμπιστοσύνη! Είναι μια οχιά αυτή!*

ΤΟ **οχτώ** ουσ. $\Rightarrow$ **οκτώ**

ΟΙ **οχτώ**, ΟΙ **οχτώ**, ΤΑ **οχτώ** ΕΠΙΘ. $\Rightarrow$ **οκτώ**

οχυρώνω (οχυρώσα), **οχυρώνομαι** (οχυρώθηκα, οχυρωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν οχυρώνουμε μια περιοχή, χτίζουμε τείχη ή πύργους γύρω από αυτή, για να την προστατέψουμε: *Οχύρωσαν το λιμάνι με τείχη για να εμποδίσουν τις επιθέσεις των πειρατών.*

2. οχυρώνομαι ΠΛΘ.: λέμε ότι κάποιος οχυρώνεται πίσω από κάτι όταν κρύβεται πίσω από αυτό για να προφυλαχτεί: *Ο στρατός οχυρώθηκε πίσω από το βουνό.*

η **όψη** (της όψης, των όψεων) ουσ.:

1. η όψη είναι το πώς φαίνεται κάτι, το πώς το βλέπουμε εμείς: *Αν το καθαρίσουμε λίγο, το διαμέρισμα θα αλλάξει όψη.*

2. η όψη είναι το πρόσωπο και το ύφος κάποιου: *Είχε λυπημένη όψη.*

3. η όψη είναι η επιφάνεια ενός αντικειμένου (= πλευρά): *Τα νομίσματα έχουν δύο όψεις. / Στο βελούδο η μία όψη είναι μαλακή και απαλή και η άλλη σκληρή.*

ΕΚΦΡ. γνωρίζω εξ όψεως, η άλλη όψη του νομίσματος

ο **όψιμος**, η **όψιμη**, το **όψιμο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι όψιμο, γίνεται καθυστερημένα, αργότερα από το χρόνο που πρέπει ($\neq$ πρώιμος): *Όψιμο καλοκαίρι στον τουρισμό της Κρήτης φέρνει ο ζεστός καιρός του Σεπτέμβρη.*

η **παγίδα** (της παγίδας, των παγίδων) ουσ.:

1. παγίδα είναι καθετί που φτιάχνει ο άνθρωπος για να ξεγελάει διάφορα ζώα και να τα πιάνει ζωντανά ή σκοτωμένα: *Έστησε παγίδες για να πιάσει πέρδικες.*

2. παγίδα λέμε τον πονηρό τρόπο με τον οποίο προσπαθούμε να ξεγελάσουμε κάποιον, έτσι ώστε να κάνει κάτι που θα είναι κακό γι' αυτόν: *Πρόσεξε τι θα απαντήσεις, γιατί η ερώτησή του είναι παγίδα.*

3. παγίδα λέμε κάτι που είναι γεμάτο κινδύνους, οι οποίοι δε φαίνονται από την αρχή: *Το χιόνι κάνει τους δρόμους σωστή παγίδα για τους οδηγούς.*

ΕΚΦΡ. πέφτω στην παγίδα

το **παγκάκι** ουσ.: το παγκάκι είναι πάγκος με πλάτη για να κάθονται δύο ή περισσότερα άτομα σε πάρκα, πλατείες κτλ.: *Οι ηλικιωμένοι λιάζονται και ξεκουράζονται στα παγκάκια του πάρκου.*

▲ Η λέξη παγκάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πάγκος** (του πάγκου, των πάγκων) ουσ.:

1. πάγκος είναι το μακρύ ξύλινο κάθισμα χωρίς πλάτη, πάνω στο οποίο μπορούν να καθίσουν πολλά άτομα: *Οι επιβάτες κάθονταν στριμωγμένοι στους πάγκους του καταστρώματος του πλοίου.*

2. ο πάγκος είναι ένα μακρόστενο τραπέζι πάνω στο οποίο δουλεύουν διάφοροι τεχνίτες, όπως ξυλουργοί, σιδεράδες κτλ.: *Πάνω στον πάγκο του ξυλουργού ήταν ένα μεγάλο πριόνι, σφυριά και κατασβίδια.*

3. ο πάγκος ενός μαγαζιού ή ενός μπαρ είναι ένα μακρόστενο έπιπλο πίσω από το οποίο βρίσκεται ο πωλητής ή ο σερβιτόρος: *Για να βρείτε αυτό που ζητάτε, ρωτήστε την πωλήτρια πίσω από εκείνον τον πάγκο.*

ΕΚΦΡ. κάθε κατεργάρης στον πάγκο του

παγκόσμια και **παγκοσμίως** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι είναι παγκόσμια γνωστό, γίνεται γνωστό σε όλον τον κόσμο, σε όλα τα κράτη της γης: *Το τελευταίο τραγούδι του έγινε μεγάλη επιτυχία και τον έκανε γνωστό παγκόσμια.*

ο **παγκόσμιος**, η **παγκόσμια**, το **παγκόσμιο** επιρρ.: όταν κάτι είναι παγκόσμιο, έχει σχέση με όλο τον κόσμο και με όλες τις χώρες του κόσμου (= διεθνής): *Άνοιξε τον παγκόσμιο χάρτη για να δει τις ηπείρους. / Είναι παγκόσμιος πρωταθλητής στην κολύμβηση.*

ο **παγκόσμιος πόλεμος** ουσ.: παγκόσμιος πόλεμος είναι ο πόλεμος στον οποίο παίρνουν

μέρος πολλά κράτη του κόσμου: *Ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος ξεκίνησε το 1914 και ο Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος το 1939.*

το **παγόβουνο** (του παγόβουνου, των παγόβουνων) ουσ.: το παγόβουνο είναι ένα πολύ μεγάλο κομμάτι πάγου που επιπλέει στη θάλασσα: *Στις βόρειες θάλασσες υπάρχουν ειδικά καράβια που σπάνε τα παγόβουνα.*

η **παγοδρομία** (της παγοδρομίας, των παγοδρομιών) ουσ.:

1. παγοδρομία είναι το άθλημα κατά το οποίο οι αθλητές τρέχουν ή χορεύουν με ειδικά πέδιλα πάνω στον πάγο (= πατινάζ): *Στις λίμνες της Φιλανδίας γίνονται συχνά επιδείξεις παγοδρομίας.*

2. **παγοδρομίες** ΠΛΗΘ.: παγοδρομίες είναι οι αγώνες που γίνονται με ειδικά πέδιλα πάνω στον πάγο: *Οι αθλητές των βόρειων χωρών παίρνουν πάντα τις πρώτες θέσεις στις παγοδρομίες.*

το **παγόνι** (του παγονιού, των παγωνιών) ουσ.: το παγόνι είναι ένα μεγάλο πουλί με μπλε και πράσινα φτερά στην ουρά του, που τα ανοίγει και τα κλείνει: *Το αρσενικό παγόνι ανοίγει την ουρά του για να τραβήξει την προσοχή του θηλυκού.*

ΕΚΦΡ. φουσκώνω σαν παγόνι

ο **πάγος** (του πάγου, των πάγων) ουσ.:

1. ο πάγος είναι το νερό που έχει παγώσει και έχει γίνει στερεό: *Η λίμνη σκεπάστηκε με πάγο.*

2. λέμε πάγο καθετί που είναι πολύ παγωμένο (= μπουζί): *Καλοκαίρισε αλλά η θάλασσα είναι ακόμη πάγος!*

3. πάγο λέμε τα μικρά κομματάκια πάγου, από νερό που πάγωσε μέσα σε ειδική θήκη της κατάψυξης (= παγάκια): *Ένα ουίσκι με πάγο, παρακαλώ.*

ΕΚΦΡ. σπάει ο πάγος

το **παγούρι** (του παγουριού, των παγουριών) ουσ.:

1. το παγούρι είναι ένα μικρό μπουκάλι, στο οποίο βάζουμε νερό για να το κουβαλάμε μαζί μας, συνήθως όταν πηγαινουμε εκδρομή: *Οι στρατιώτες γέμισαν τα παγούρια τους στην πηγή.*

2. ένα παγούρι νερό είναι τόσο νερό, όσο χωράει σε ένα παγούρι: *Διψούσε πολύ και ήπιε ένα παγούρι νερό.*

παγώνει το αίμα μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν τρομάζουμε πολύ (= μου κόβεται το αίμα, μου κόβεται η χολή): *Όταν κατάλαβα ότι με ακολουθούσε, πάγωσε το αίμα μου.*

η **παγωνιά** (της παγωνιάς, των παγωνιών) ουσ.: η παγωνιά είναι το πολύ δυνατό κρύο (= παγετός): *Τα λουλούδια μαράθηκαν από την παγωνιά. / Άναψαν το τζάκι γιατί είχε παγωνιά.*

▲ Η λέξη παγωνιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

παγώνω (πάγωσα, παγωμένος) ΡΗΜ.:

1. παγώνει 3^ο ΠΡ.: όταν το νερό παγώνει, γίνεται πάγος (≠ ξεπαγώνει): *Παγώνει η λίμνη το χειμώνα.*

2. παγώνει 3^ο ΠΡ.: τα τρόφιμα ή τα ποτά παγώνουν όταν τα βάζουμε στο ψυγείο ή στην κατάψυξη για να γίνουν κρύα και να διατηρηθούν (≠ ξεπαγώνω): *Δεν πάγωσε ακόμα το κρασί.*

3. όταν παγώνουμε ή το σώμα μας παγώνει, κρυώνουμε πάρα πολύ (= ξυλιάζω, ξεπαγιάζω ≠ ανάβω, σκάω): *Θα παγώσεις χωρίς παλτό με αυτό το κρύο! / Πάγωσαν τα χέρια μου χωρίς γάντια.*

4. παγώνουν οι τιμές ή κάποιος τις παγώνει όταν λέει ότι θα μείνουν οι ίδιες, ότι δεν μπορούν να αυξηθούν: *Η κυβέρνηση θα παγώσει τους μισθούς μέχρι το τέλος του χρόνου.*

5. όταν παγώνουμε, μένουμε ακίνητοι από φόβο ή από έκπληξη: *Όταν ακούσαμε τους πυροβολισμούς, παγώσαμε.*

ΕΚΦΡ. παγώνει το αίμα μου

το **παγωτό** (του παγωτού, των παγωτών) ΟΥΣ.: το παγωτό είναι ένα γλυκίσμα που τρώγεται παγωμένο και γίνεται από κρέμα ή γάλα και ζάχαρη σε διαφορετικές γεύσεις: *Του αρέσει το παγωτό βανίλια.*

πάει περίπατο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι πάει περίπατο, χάνεται ή καταστρέφεται τελείως: *Δίπλα μας γκρεμίζουν ένα σπίτι και πάει περίπατο η ησυχία μας!*

πάει ρολόι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι πάει ρολόι όταν γίνεται πάρα πολύ καλά, χωρίς κανένα πρόβλημα: *Δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα στη δουλειά! Όλα πάνε ρολόι!*

πάει σύννεφο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι κακό ή δυσάρεστο πάει σύννεφο, γίνεται πολύ συχνά, εμφανίζεται σε μεγάλη ποσότητα: *Εδώ μέσα το κουτσομπολιό πάει σύννεφο!*

το **παζάρι** (του παζαριού, των παζαριών) ΟΥΣ.:

1. παζάρι είναι η μεγάλη υπαίθρια αγορά όπου μαζεύονται πολλοί έμποροι για να πουλήσουν τα προϊόντα τους, συνήθως με την ευκαιρία κάποιας γιορτής: *Στο τέλος του καλοκαιριού γίνεται μεγάλο παζάρι. / Στα παζάρια της Ανατολής θα βρεις μεγάλη ποικιλία μπαχαρικών.*

2. όταν κάνουμε παζάρι σε κάποιον έμπορο, προσπαθούμε να τον πείσουμε να μας πουλήσει κάτι σε πιο φτηνή τιμή (= παζάρεμα): *Με τα παζάρια, τον κατάφερα να μου κόψει άλλα 100 ευρώ.*

παθαίνω (έπαθα) ΡΗΜ.:

1. όταν παθαίνουμε κάτι, κάτι άσχημο ή δυσάρεστο μας συμβαίνει: *Έπαθε ατύχημα με το αυτοκίνητο. / Ο παππούς έπαθε έμφραγμα και κόντεψε να πεθάνει.*

2. παθαίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι παθαίνει κάτι, του συμβαίνει κάποια βλάβη ή ζημιά: *Το σπίτι τους έπαθε μεγάλες ζημιές από το σεισμό. / Κάτι έπαθε η τηλεόραση και δε λειτουργεί.*

ΕΚΦΡ. είδα κι έπαθα, καλά να πάθω, τα θέλω και τα παθαίνω, την παθαίνω

το **πάθημα** (του παθήματος, των παθημάτων) ΟΥΣ.: το πάθημα είναι καθετί που παθαίνει κάποιος, κάθε κακό που του συμβαίνει: *Τα παθήματα πρέπει να γίνονται μαθήματα για να μην επαναλαμβάνονται.*

η παθητική φωνή ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, παθητική φωνή λέμε τις μορφές που παίρνει ένα ρήμα όταν έχει κατάληξη -ομαι: *Το ρήμα "αρχίζω" δεν έχει παθητική φωνή.*

η παιδαγωγική (της παιδαγωγικής, των παιδαγωγικών) ΟΥΣ.: η παιδαγωγική είναι η επιστήμη που μελετάει τον τρόπο εκπαίδευσης των παιδιών: *Σπούδασε παιδαγωγική. / Η παιδαγωγική μελετάει διαφορετικά συστήματα αγωγής των παιδιών.*

△ Η λέξη παιδαγωγική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **παϊδάκι** ΟΥΣ.: το παϊδάκι είναι ένα μικρό κομμάτι από τα πλευρά του αρνιού ή του κατσικιού, που το τρώμε ψητό: *Τα παϊδάκια συνήθως ψήνονται στα κάρβουνα.*

△ Η λέξη παϊδάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η παιδεία (της παιδείας) ΟΥΣ.:

1. παιδεία είναι το να αποκτάει κανείς γνώσεις σε σχολείο, πανεπιστήμιο κτλ. (= εκπαίδευση): *Οι δαπάνες του κράτους για την παιδεία. / Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.*

2. κάποιος έχει παιδεία όταν είναι μορφωμένος (= μόρφωση): *Βασικά χαρακτηριστικά του φτωχού πληθυσμού είναι οι κακές συνθήκες διαβίωσης και η έλλειψη παιδείας.*

△ Η λέξη παιδεία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

παιδεύω (παιδεψα), **παιδεύομαι** (παιδεύτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι ή κάποιος μας παιδεύει, μας κουράζει ή μας δυσκολεύει και μας κάνει να υποφέρουμε (= ταλαιπωρώ): *Το ποίημα ήταν δύσκολο και με παιδεψε κάπως η μετάφρασή του. / Αυτό το παιδί με παιδεύει πολύ με τις σταξίες του.*

2. όταν παιδεύουμε κάποιο πρόβλημα, ψάχνουμε με προσοχή και κόπο τη λύση του: *Δύο ώρες την παιδεψε την άσκηση για να τη λύσει.*

3. παιδεύομαι ΠΑΘ.: παιδεύομαι για να κάνω κάτι σημαίνει ότι δυσκολεύομαι να το καταφέρω (= δεινοπαθώ): *Παιδεύτηκα πολύ να βρω θέση για παρκάρισμα.*

το **παιδί** (του παιδιού, των παιδιών) ΟΥΣ.:

1. παιδί λέμε τον άνθρωπο από τη στιγμή που γεννιέται μέχρι να γίνει ενήλικας: *Γράφει βιβλία για παιδιά.*

2. το παιδί κάποιου είναι ο γιος του ή η κόρη του: *Έχουν τρία παιδιά.*

3. παιδί λέμε το μικρό ενός ζώου: *Κοίτα τη γάτα που θηλάζει τα παιδιά της.*

ΕΚΦΡ. παιδί θαύμα, χάνει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα

το **παιδί θαύμα** ΕΚΦΡ.: έτσι λέμε ένα παιδί με ιδιαίτερο ταλέντο σε κάποιον τομέα: *Είδαμε*

από κοντά το παιδί θαύμα του τουρκικού ποδοσφαίρου.

ο **παιδιάτρος**, η **παιδιάτρος** (της παιδιάτρου, των παιδιάτρων) ΟΥΣ.: ο παιδιάτρος είναι ο γιατρός που θεραπεύει τις αρρώστιες των παιδιών: *Ο παιδιάτρος του έκανε εμβόλιο για την ιλαρά.*

η **παιδική χαρά** ΟΥΣ.: η παιδική χαρά είναι ένας ανοιχτός χώρος με κούνιες, τραμπάλες και άλλα παιχνίδια για να παίζουν τα παιδιά: *Παρακολουθούσε τα παιδιά που έπαιζαν στην παιδική χαρά.*

ο **παιδικός**, η **παιδική**, το **παιδικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι παιδικό, έχει σχέση με τα παιδιά ή γίνεται από τα παιδιά: *Το παιδικό δωμάτιο είναι βαμμένο με χαρούμενα χρώματα. / Στους τοίχους του νηπιαγωγείου ήταν κολλημένες παιδικές ζωγραφιές.*

ο **παιδικός σταθμός** ΟΥΣ.: ο παιδικός σταθμός είναι το μέρος στο οποίο πηγαίνουν τα πολύ μικρά παιδιά όταν οι γονείς τους εργάζονται: *Κάθε πρωί πριν πάει στη δουλειά της αφήνει το παιδί στον παιδικό σταθμό.*

παίζει ρόλο ΕΚΦΡ.: όταν κάτι παίζει ρόλο σε κάτι, το επηρεάζει πολύ: *Η γνώμη της μητέρας του έπαιξε ρόλο στην απόφασή του να σπουδάσει.*

παίζω (έπαιξα), **παίζομαι** (παίχτηκα, παιγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν τα παιδιά παίζουν, διασκεδάζουν με παιχνίδια όπως κούκλες, αυτοκινητάκια, όπλα κτλ.: *Βγήκαν στον κήπο για να παίζουν.*

2. όταν παίζουμε, παίρνουμε μέρος σε ένα άθλημα ή σε ένα παιχνίδι: *Του αρέσει να παίζει σκάκι. / Τα παιδιά πήγαν να παίζουν ποδόσφαιρο.*

3. όταν μια αθλητική ομάδα παίζει, συμμετέχει σε αγώνα (= αγωνίζομαι): *Ο Παναθηναϊκός παίζει με τον Ολυμπιακό την Κυριακή.*

4. όταν παίζουμε κάποιον, τον αφήνουμε να πάρει μέρος στο παιχνίδι μας: *Δεν τον παίζουν οι συμμαθητές του.*

5. όταν παίζουμε μουσική, κάνουμε ένα μουσικό όργανο να βγάλει ήχο: *Παίζει βιολί στην ορχήστρα του δήμου. / Το συγκρότημα αυτό παίζει ροκ μουσική.*

6. όταν ένας ηθοποιός παίζει, έχει ένα ρόλο σε ταινία ή έργο (= υποδύομαι, ερμηνεύω): *Φέτος θα παίζει την Κλυταιμνήστρα στην Επίδουρο.*

7. όταν ένας ηθοποιός παίζει, εμφανίζεται σε κάποιο συγκεκριμένο έργο ή θέατρο: *Σε ποιο έργο παίζει; / Τα τελευταία χρόνια παίζει μόνο στην τηλεόραση.*

8. όταν παίζουμε ή όταν παίζουμε με κάποιον, κάνουμε πλάκα μαζί του (= αστειεύομαι): *Εγώ μιλώ σοβαρά κι εσύ παίζεις.*

9. **παίζει** 3^ο ΠΡ.: όταν η τηλεόραση, ο κινηματογράφος κτλ. παίζει κάτι, παρουσιάζει μια εκπομπή, ταινία κτλ. (= προβάλλει): *Τι παίζει σήμερα ο κινηματογράφος;*

10. **παίζει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν το ραδιόφωνο ή κάτι άλλο παίζει, είναι ανοιχτό και δουλεύει (=

λειτουργεί): *Έπαιξε όλο το βράδυ η τηλεόραση.*

11. παίζεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: ένα παιχνίδι παίζεται με ορισμένους κανόνες: *Το τάβλι παίζεται με δύο παίκτες.*

12. παίζεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι παίζεται, δεν είναι σίγουρο αν θα γίνει: *Παίζεται αν θα πάμε εκδρομή.*

ΕΚΦΡ. δεν είναι παίξε γέλασε, δεν παίζομαι, παίζει ρόλο, παίζω θέατρο, παίζω κορόνα γράμματα, παίζω με ανοιχτά χαρτιά, παίζω με τη φωτιά, παίζω με τις λέξεις, παίζω ξύλο, παίζω στα δάχτυλα, παίζω το παιχνίδι, παίζω το τελευταίο μου χαρτί, τα παίζω, το παίζω

παίζω θέατρο ΕΚΦΡ.: όταν παίζουμε θέατρο, δείχνουμε ότι είμαστε κάτι άλλο από αυτό που πραγματικά είμαστε (= υποκρίνομαι): *Έπαιξε θέατρο για να μη δείξει πόσο λυπημένος ήταν.*

παίζω κορόνα γράμματα ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι παίζουμε κάτι κορόνα γράμματα, το βάζουμε σε κίνδυνο (= ρισκάρω): *Τρέχει όταν οδηγεί και παίζει τη ζωή του κορόνα γράμματα.*

παίζω με ανοιχτά χαρτιά ΕΚΦΡ.: όταν παίζουμε με ανοιχτά χαρτιά, λέμε σε όλους αυτό που σκοπεύουμε να κάνουμε, δεν το κρύβουμε: *Θέλει πάντα να παίζει με ανοιχτά χαρτιά, γιατί είναι πολύ ειλικρινής.*

παίζω με τη φωτιά ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος παίζει με τη φωτιά όταν κάνει κάτι επικίνδυνο χωρίς να λογαριάζει τις συνέπειες: *Όποιος οδηγεί μεθυσμένος, παίζει με τη φωτιά.*

παίζω με τις λέξεις ΕΚΦΡ.: όταν παίζουμε με τις λέξεις, λέμε διάφορα για να μην πούμε αυτό που πρέπει ή που θέλουν οι άλλοι να πούμε: *Μην παίζεις με τις λέξεις, να απαντήσεις σε αυτό που σε ρωτάω.*

παίζω ξύλο ΕΚΦΡ.: όταν παίζουμε ξύλο με κάποιον, τον χτυπάμε και μας χτυπάει (= παίζω μπουνιές): *Τους είδαμε να παίζουν ξύλο και προσπαθήσαμε να τους χωρίσουμε.*

παίζω στα δάχτυλα ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι παίζουμε κάτι στα δάχτυλα, το ξέρουμε πολύ καλά: *Θα σε βοηθήσει ο αδελφός μου, που παίζει τα μαθηματικά στα δάχτυλα.*

παίζω το παιχνίδι ΕΚΦΡ.: όταν παίζουμε το παιχνίδι κάποιου, τον βοηθάμε ή τον εξυπηρετούμε, συχνά χωρίς να τον θέλουμε: *Τελικά, τον ξεγέλασε και τον έκανε να παίζει το παιχνίδι του.*

παίζω το τελευταίο μου χαρτί ΕΚΦΡ.: όταν παίζουμε το τελευταίο μας χαρτί, κάνουμε την τελευταία μας προσπάθεια για κάτι: *Έπαιξε το τελευταίο της χαρτί για να τον πείσει να τη βοηθήσει, αλλά χωρίς αποτέλεσμα.*

ο **παίκτης** (του παίκτη, των παικτών) και ο **παίχτης**, η **παίκτρια** (της παίκτριας, των παικτριών) και η **παίχτρια** ΟΥΣ.:

1. ο παίκτης είναι αυτός που παίρνει μέρος σε κάποιο παιχνίδι: *Το σκάκι παίζεται με δύο παίκτες.*

2. ο παίκτης είναι ο αθλητής που παίρνει μέρος σε ένα ομαδικό άθλημα, όπως στο ποδόσφαιρο, στο μπάσκετ κτλ.: *Η ομάδα του έχει καλύτερους αμυντικούς παίκτες.*

παινεύω (παινεψα), **παινεύομαι** (παινεύτηκα, παινεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν παινεύουμε κάποιον ή κάτι, λέμε καλά λόγια για αυτόν ή για αυτό (= επαινών, εκθειάζω): *Ο πωλητής παίνευε το προϊόν και ο αγοραστής το κατηγορούσε. / Τον θαύμαζε και τον παίνευε για την εργατικότητα του.*

2. **παινεύομαι** ΠΑΘ.: όταν κάποιος παινεύεται, μιλάει με μεγάλη ικανοποίηση και περηφάνια για τον εαυτό του (= καυχιέμαι): *Παινευόταν ότι μιλάει τέσσερις γλώσσες. / Όχι για να το παινευτώ, αλλά είμαι πολύ καλή μαγείρισσα.*

παίρνουν τα μυαλά μου αέρα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν νομίζουμε ότι είμαστε πολύ σπουδαίοι: *Από τότε που κέρδισε στα καλλιστεία, έχουν πάρει τα μυαλά της αέρα.*

παίρνω (πήρα), **παίρνομαι** (πάρθηκα, παρμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν παίρνουμε κάτι, το βάζουμε στο χέρι μας για να το χρησιμοποιήσουμε (≠ αφήνω): *Πάρτε ένα μολύβι και γράψτε το όνομά σας στο χαρτί. / Πήρε το μαχαίρι για να κόψει το μήλο.*

2. όταν παίρνουμε κάτι από κάπου όπου βρίσκεται, το κάνουμε να αλλάξει θέση, να πάει κάπου αλλού (= μετακινώ): *Πάρε την καρέκλα και πήγαινε την κοντά στο παράθυρο.*

3. όταν λέμε ότι κάποιος παίρνει κάτι που ανήκει σε έναν άλλο, εννοούμε ότι το κάνει δικό του (= κλέβω, αρπάζω): *Αγνωστοι στο δρόμο τού πήραν το πορτοφόλι.*

4. παίρνουμε σημαίνει ότι δεχόμαστε κάτι που μας στέλνουν, μας δίνουν κτλ. (= λαμβάνω): *Πήρα το μήνυμά σου και σου απάντησα αμέσως.*

5. σε μια δουλειά, παίρνουν κάποιον όταν τον δέχονται να δουλέψει εκεί (= προσλαμβάνω): *Τον πήραν στην τράπεζα.*

6. λέμε ότι παίρνουμε χαρά ή λύπη ή άλλο συναίσθημα όταν το νιώθουμε: *Πήρα μια χαρά που σε είδα!*

7. όταν κάνουμε μια δουλειά, συνήθως παίρνουμε χρήματα (= βγάζω, κερδίζω): *Πόσα παίρνεις το μήνα;*

8. όταν παίρνουμε κάτι, δίνουμε χρήματα και γίνεται δικό μας (= αγοράζω): *Πήραν καινούριο αυτοκίνητο.*

9. για να πάμε κάπου, λέμε ότι παίρνουμε το αυτοκίνητο, το μετρό, το πλοίο κτλ.: *Παίρνει το λεωφορείο για να πάει στη δουλειά.*

10. όταν μπερδεύουμε έναν άνθρωπο με κάποιον άλλο, τον παίρνουμε για κάποιον άλλο (= περνάω): *Δεν έβλεπα καλά μέσα στο σκοτάδι και την πήρα για την αδερφή της.*

11. όταν παίρνουμε κάποιον ή κάτι, γράφουμε εικόνα σε φωτογραφική μηχανή, βίντεο: *Πή-*

ραμε το τοπίο που βλέπαμε από το παράθυρο του ξενοδοχείου.

12. **παίρνει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα γήπεδο ή άλλος χώρος παίρνει πολλούς ανθρώπους όταν μπορούν να μπουν και να καθίσουν σε αυτόν (= χωράει): *Το αυτοκίνητο είναι μικρό και παίρνει μόνο τέσσερις επιβάτες.*

13. **παίρνει** ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι παίρνει να βραδιάσει ή να ξημερώσει κτλ. όταν είναι η αρχή της νύχτας ή της μέρας κτλ. (= αρχίζει): *Φύγαμε όταν πήρε να σκοτεινιάζει.*

14. **με παίρνει** ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι με παίρνει να κάνω κάτι όταν έχω τη δυνατότητα να το κάνω (= μπορώ): *Δε μας παίρνει να πάμε διακοπές φέτος.*

ΕΚΦΡ. δίνει και παίρνει, με παίρνει ο ύπνος, με παίρνουν τα σκάγια, με πήρε η μπάλα, παίρνουν τα μυαλά μου αέρα, παίρνω αέρα, παίρνω ανάποδες, παίρνω ανάσα, παίρνω είδηση, παίρνω κατάκαρδα, παίρνω μέρος, παίρνω μπροστά, παίρνω μυρωδιά, παίρνω όρκο, παίρνω πόδι, παίρνω σάρκα και οστά, παίρνω στα σοβαρά, παίρνω στο κατόπι, παίρνω στο λαιμό μου, παίρνω στο φιλό, παίρνω στραβά, παίρνω τα αυτιά, παίρνω τα μυαλά, παίρνω την κάτω βόλτα, παίρνω το αίμα μου πίσω, παίρνω το λόγο, παίρνω το μέρος, παίρνω τους μετρητοίς, παίρνω τον αέρα, παίρνω τους δρόμους, παίρνω φωτιά, παίρνω χαμπάρι, παίρνω ψηλά τον αμανέ, πάρε δώσε, πήρε τ' αυτί μου, το παίρνω απόφαση

παίρνω αέρα ΕΚΦΡ.: όταν βγαίνουμε να πάρουμε αέρα, βγαίνουμε έξω για να αναπνεύσουμε καθαρό αέρα ή για να νιώσουμε καλύτερα: *Ζεστάθηκε και βγήκε στο μπαλκόνι να πάρει αέρα. / Μετά το διάβασμα θα βγω μια βόλτα να πάρω αέρα. (= ξεσκάω)*

παίρνω ανάποδες ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε ανάποδες, θυμώνουμε πάρα πολύ: *Ο πατέρας του πήρε ανάποδες που άργησε και του έβαλε τις φωνές.*

παίρνω ανάσα ΕΚΦΡ.:

1. όταν παίρνουμε ανάσα, εισπνέουμε αέρα (= παίρνω αναπνοή): *Πήρα μια βαθιά ανάσα και συνέχισα να τρέχω.*

2. λέμε ότι δεν παίρνουμε ανάσα όταν έχουμε πολλή δουλειά: *Έπεσε πολλή δουλειά στο μαγαζί και δεν παίρνει ανάσα.*

παίρνω είδηση ΕΚΦΡ.: λέμε ότι παίρνουμε κάτι είδηση όταν το καταλαβαίνουμε ότι γίνεται (= αντιλαμβάνομαι, παίρνω χαμπάρι): *Κοιμόμουν και δεν πήρα είδηση ότι γύρισες.*

παίρνω κατάκαρδα ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε κάτι κατάκαρδα, στενοχωριόμαστε πολύ για αυτό: *Δεν τα πήγε καλά στα μαθηματικά και το πήρε κατάκαρδα.*

παίρνω μέρος ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε μέρος σε κάτι, το κάνουμε μαζί με άλλους (= συμμετέχω): *Η ομάδα μας θα πάρει μέρος στο σχολικό πρωτάθλημα.*

παίρνω μπροστά ΕΚΦΡ.: ένα μηχάνημα παίρνει μπροστά όταν αρχίζει να λειτουργεί: *Χάλασε ο υπολογιστής και δεν παίρνει μπροστά.*

παίρνω μυρωδιά ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι παίρνουμε κάτι μυρωδιά όταν καταλαβαίνουμε ότι κάτι ύποπτο συμβαίνει (= μυρίζομαι, αντιλαμβάνομαι): *Οι κλέφτες μπήκαν ανενόχλητοι στο σπίτι χωρίς να τους πάρουμε μυρωδιά.*

παίρνω όρκο ΕΚΦΡ.: παίρνουμε όρκο για κάτι όταν είμαστε πολύ σίγουροι για αυτό: *Νομίζω ότι η ταινία αρχίζει στις εννιά, αλλά δεν παίρνω όρκο.*

παίρνω πόδι ΕΚΦΡ.: παίρνουμε πόδι από κάπου σημαίνει ότι φεύγουμε από εκεί γιατί μας διώχνουν: *Πήρε πόδι και από την καινούρια του δουλειά!*

παίρνω σάρκα και οστά ΕΚΦΡ.: όταν κάτι παίρνει σάρκα και οστά, γίνεται πραγματικότητα: *Το όνειρό του πήρε σάρκα και οστά.*

παίρνω στα σοβαρά ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε κάποιον ή κάτι στα σοβαρά, το(ν) αντιμετωπίζουμε με σοβαρό και υπεύθυνο τρόπο: *Τον θεωρούν άπειρο δικηγόρο και δεν τον παίρνουν στα σοβαρά. / Πρέπει να πάρεις στα σοβαρά τις συμβουλές του γιατρού.*

παίρνω στο κατόπι ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε κάποιον στο κατόπι, τον ακολουθούμε όπου πάει (= παίρνω από πίσω): *Μας πήρε στο κατόπι για να δει πού θα πάμε.*

παίρνω στο λαιμό μου ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε κάποιον στο λαιμό μας, του προκαλούμε κακό χωρίς να το θέλουμε: *Ο γιατρός έκανε λάθος διάγνωση και τον πήρε στο λαιμό του.*

παίρνω στο ψιλό ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι παίρνουμε κάποιον στο ψιλό όταν τον κοροϊδεύουμε (= δουλεύω): *Είναι ψηλομύτα και οι συμμαθητές της την παίρνουν στο ψιλό.*

παίρνω στραβά ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε κάτι στραβά, το καταλαβαίνουμε διαφορετικά από ό,τι είναι πραγματικά (= παρεξηγώ): *Το πήρε στραβά αυτό που της είπα και άρχισε να με βρίζει.*

παίρνω τα αυτιά ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας παίρνει τα αυτιά όταν κάνει θόρυβο και μας ενοχλεί πολύ (= ξεκουφαίνω): *Χαμήλωσε τη μουσική, μας πήρες τα αυτιά!*

παίρνω τα μυαλά ΕΚΦΡ.: κάποιος ή κάτι μου παίρνει τα μυαλά όταν με εμποδίζει να σκέφτομαι λογικά (= ξεμυαλίζω): *Ο νέος του έρωτας του πήρε τα μυαλά.*

παίρνω την κάτω βόλτα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ή κάτι παίρνει την κάτω βόλτα, η κατάσταση του γίνεται όλο και χειρότερη: *Λόγω του ανταγωνισμού το μαγαζί του έχει πάρει την κάτω βόλτα.*

παίρνω το αίμα μου πίσω ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν παίρνουμε εκδίκηση για κάτι άσχημο που μας έχει συμβεί: *Στο πρώτο ημίχρονο έχαναν αλλά*

στο δεύτερο έβαλαν δύο γκολ και πήραν το αίμα τους πίσω.

παίρνω το λόγο ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε το λόγο σε μια συζήτηση, αρχίζουμε να μιλάμε: *Και τώρα θα πάρει το λόγο ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου.*

παίρνω το μέρος ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε το μέρος κάποιου σε μια διαφωνία, σε έναν καβγά κτλ., λέμε ότι αυτός έχει δίκιο: *Πήρε το μέρος της αδερφής του, παρ' όλο που ήξερε ότι είχε άδικο.*

παίρνω τοις μετρητοίς ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε τοις μετρητοίς κάτι, του δίνουμε μεγαλύτερη σημασία απ' όση χρειάζεται: *Μην παίρνεις τοις μετρητοίς τα λόγια του, τα λέει από θυμό.*

παίρνω τον αέρα ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάποιος μας παίρνει τον αέρα, μας κάνει ό,τι θέλει: *Οι παππούδες του έχουν αδυναμία και τους έχει πάρει τον αέρα.*

2. όταν παίρνουμε τον αέρα σε κάτι, το κάνουμε πολύ καλά: *Κοίτα τον πώς κάνει ποδήλατο! Του 'χει πάρει τον αέρα!*

παίρνω τους δρόμους ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε τους δρόμους, τριγυρίζουμε από εδώ και από εκεί: *Πήρε τους δρόμους νυχτιάτικα για να τον βρει.*

παίρνω φωτιά ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάτι παίρνει φωτιά, αρχίζει να καίγεται: *Το δάσος πήρε φωτιά από αναμμένο τσιγάρο.*

2. λέμε ότι κάποιος παίρνει φωτιά όταν θυμώνει: *Παίρνει εύκολα φωτιά αν μιλήσεις εναντίον της ομάδας του.*

παίρνω χαμπάρι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): σημαίνει ό,τι και το παίρνω είδηση (= αντιλαμβάνομαι): *Πότε ήρθες και δε σε πήρα χαμπάρι; / Μέχρι να πάρει αυτός χαμπάρι ότι τον κοροϊδεύουν!*

παίρνω ψηλά τον αμανέ ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος παίρνει ψηλά τον αμανέ όταν έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του (= σηκώνω ψηλά τον αμανέ): *Πολύ ψηλά τον έχεις πάρει τον αμανέ! Ποιος νομίζει ότι είσαι;*

το παιχνίδι (του παιχνιδιού, των παιχνιδιών) ΟΥΣ.:

1. παιχνίδι είναι κάθε αντικείμενο που χρησιμοποιεί κάποιος για να παίξει: *Της έφεραν παιχνίδια και βιβλία στα γενέθλιά της.*

2. παιχνίδι λέμε καθετί που κάνουν μικροί και μεγάλοι για να διασκεδάσουν: *Το κυνηγητό και το κρυφτό είναι τα αγαπημένα παιχνίδια των παιδιών. / Ξέρει τάβλι, σκάκι και άλλα επιτραπέζια παιχνίδια.*

3. παιχνίδι λέμε τον τρόπο που παίζεται ένα παιχνίδι: *Δεν παίζεις σωστό παιχνίδι!*

4. παιχνίδι λέμε τον αγώνα που παίζουν δύο αθλητικές ομάδες μεταξύ τους (= αγώνας, ματς): *Η ΑΕΚ νίκησε στο παιχνίδι της Κυριακής.*

5. παιχνίδι λέμε κάτι που μας φαίνεται εύκολο: *Οι ασκήσεις μου φάνηκαν παιχνίδι.*

ΕΚΦΡ. παίζω το παιχνίδι

ο **παιχνιδιάρης**, η **παιχνιδιάρια**, το **παιχνιδιάρικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι παιχνιδιάρης, του αρέσουν πολύ τα παιχνίδια: *Τα μικρά παιδάκια και τα μικρά ζωάκια είναι πολύ παιχνιδιάρικα.*

πακετάρω (πακετάρισα), **πακετάρομαι** (πακεταρίστηκα, πακεταρισμένος) ΡΗΜ.: πακετάρουμε ένα πράγμα ή ένα σύνολο από πράγματα όταν τα τυλίγουμε με χαρτί ή τα βάζουμε σε κουτί για να τα στείλουμε, να τα δώσουμε σε κάποιον κτλ.: *Ο πωλητής πακετάρισε το δώρο. / Πακετάρουν τα βότανα και τα καρυκεύματα σε ειδικά σακουλάκια.*

το **πακέτο** (του πακέτου, των πακέτων) ΟΥΣ.:

1. το πακέτο είναι ένα κλειστό κουτί, συνήθως τυλιγμένο με χαρτί, μέσα στο οποίο βάζουμε ένα ή περισσότερα πράγματα για να τα μεταφέρουμε ή να τα στείλουμε κάπου (= δέμα): *Γύρισε από τα μαγαζιά φορτωμένη με πακέτα. / Θα το φάτε εδώ το σουβλάκι ή να σας το τυλίξω πακέτο για το σπίτι;*
2. το πακέτο είναι η χάρτινη συσκευασία που περιέχει συγκεκριμένη ποσότητα κάποιου πράγματος: *Ένα πακέτο ζάχαρη είναι ένα κιλό. / Καπνίζει δύο πακέτα τσιγάρα την ημέρα.*
3. πακέτο λέμε ένα σύνολο όμοιων πραγμάτων: *Πακέτο αυξήσεων ετοιμάζει η κυβέρνηση.*

ο **πακιστανικός**, η **πακιστανική**, το **πακιστανικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πακιστανικό, έχει σχέση με το Πακιστάν ή με τους Πακιστανούς: *Το πακιστανικό νόμισμα είναι η ρουπία.*

ο **Πακιστανός** (του Πακιστανού, των Πακιστανών), η **Πακιστανή** (της Πακιστανής) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Πακιστανός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος του Πακιστάν ή είναι πολίτης του κράτους του Πακιστάν: *Η επίσημη γλώσσα των Πακιστανών είναι η Ουρντού. / Στην Ευρώπη υπάρχουν πολλοί Πακιστανοί μετανάστες.*

ο **παλαβός**, η **παλαβή**, το **παλαβό** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. παλαβό λέμε αλλιώς τον τρελό (= μουρλός, ανισόρροπος): *Μια παλαβή γειτόνισσα βγαίνει και ουρλιάζει μέσα στο δρόμο.*
2. λέμε ότι μια ιδέα ή μια πράξη είναι παλαβή όταν δεν έχει καμία λογική (= τρελός, παράλογος): *Από την ταραχή της άρχισε να λέει κάτι παλαβά πράγματα.*

ο **παλαιστής** (του παλαιστή, των παλαιστών) ΟΥΣ.: ο παλαιστής είναι ο αθλητής στο αγώνισμα της πάλης: *Ήταν αήττητος παλαιστής.*

ο **παλαιστινιακός**, η **παλαιστινιακή**, το **παλαιστινιακό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι παλαιστινιακό, έχει σχέση με την Παλαιστίνη ή με τους Παλαιστίνιους: *Τα χρώματα της παλαιστινιακής σημαία είναι το πράσινο, το άσπρο, το μαύρο και το κόκκινο.*

ο **Παλαιστίνιος** (του Παλαιστίνιου, των Παλαιστίνιων), η **Παλαιστίνια** (της Παλαιστίνιας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: ο Παλαιστίνιος είναι ο Άραβας της Παλαιστίνης: *Δύο Παλαιστίνιοι σκοτώθηκαν*

από έκρηξη βόμβας. / Ο Παλαιστίνιος ηγέτης συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις για ειρήνευση.

τα **παλαμάκια** ΟΥΣ.: όταν χτυπάμε παλαμάκια, χτυπάμε τις παλάμες των χεριών μας μαζί: *Η δασκάλα χτύπησε παλαμάκια για να κάνουμε ησυχία. / Τους υποδέχτηκαν με παλαμάκια. (= χειροκρότημα)*

⚠ Η λέξη παλαμάκια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **παλάμη** (της παλάμης, των παλαμών) ΟΥΣ.:

1. η παλάμη είναι το εσωτερικό μέρος του χεριού μας, ανάμεσα στον καρπό και τα δάχτυλα: *Άνοιξε την παλάμη σου για να σου δώσω κάτι.*
2. η παλάμη είναι μονάδα μέτρησης του μήκους και είναι ίση με δέκα εκατοστά του μέτρου: *Το στρίψωμα της κουρτίνας είναι δύο παλάμες.*

το **παλάτι** (του παλατιού, των παλατιών) ΟΥΣ.:

1. το παλάτι είναι το κτίριο όπου μένει ο βασιλιάς ή κάποιος άρχοντας (= ανάκτορο): *Οι μεγάλες σκάλες μέσα στο παλάτι οδηγούν στην αίθουσα του θρόνου.*
2. παλάτι λέμε όλους τους ανθρώπους που ζουν κοντά στο βασιλιά: *Ο πρωθυπουργός διορίστηκε από το παλάτι. / Είναι άνθρωπος του παλατιού.*
3. παλάτι λέμε το μεγάλο και πλούσιο σπίτι: *Ήταν ένα σπίτι αρχοντικό, σωστό παλάτι.*

παλεύω (πάλεψα) ΡΗΜ.:

1. όταν παλεύω με κάποιον ή όταν δύο άνθρωποι παλεύουν, ο ένας χτυπάει τον άλλο μέχρι να τον ρίξει κάτω και να τον νικήσει: *Στη Μογγολία οι πιο δυνατές γυναίκες πάλευαν σε αγώνες. / Πάλεψα με το Γιάννη και τον νίκησα.*
2. λέμε ότι παλεύουμε με κάτι όταν προσπαθούμε σκληρά για να το αντιμετωπίσουμε (= πολεμάω): *Οι ναυαγοί πάλευαν με τα κύματα.*
3. λέμε ότι παλεύουμε για κάτι όταν προσπαθούμε πολύ για να το πετύχουμε (= αγωνίζομαι): *Πάλεψα για να τον πείσω να αλλάξει γνώμη. / Πάλεψε σκληρά για να μεγαλώσει τα παιδιά του.*

ΕΚΦΡ. το παλεύω

η **πάλη** (της πάλης) ΟΥΣ.:

1. η πάλη είναι το άθλημα κατά το οποίο δύο αθλητές αγωνίζονται σώμα με σώμα και προσπαθούν ο ένας να ρίξει τον άλλο κάτω: *Η πάλη απαιτεί μεγάλη σωματική δύναμη.*
2. πάλη λέμε την προσπάθεια να επικρατήσει κάποιος ή κάτι: *Θέμα του βιβλίου είναι η αιώνια πάλη ανάμεσα στο καλό και στο κακό.*

⚠ Η λέξη πάλη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πάλι ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι πάλι, το κάνουμε ακόμη μία φορά ή περισσότερες φορές (= ξανά): *Δε θέλω να παίξουμε πάλι το ίδιο παιχνίδι. / Πάλι θα βγεις;*

παλιά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γινόταν παλιά, γινόταν σε κάποια εποχή στο παρελθόν (= άλλοτε): *Παλιά φοβόταν πολύ τα αεροπλάνα, τώρα όμως όχι πια.*

ο **παλιάνθρωπος** (του παλιανθρώπου, των παλιανθρώπων) ουσ.: παλιάνθρωπο λέμε τον πολύ κακό ή ανήθικο άνθρωπο (= κάθαρμα): *Είδαν έναν παλιάνθρωπο να βάζει φωτιά στο δάσος.*

ο **παλιατζής** (του παλιατζή, των παλιατζήδων) ουσ.: ο παλιατζής είναι αυτός που αγοράζει παλιά πράγματα και τα ξαναπουλάει: *Από το δρόμο ακουγόταν η φωνή του παλιατζή: "Ο παλιατζής! Όλα τα παλιά αγοράζω!"*.

ο **παλιάτσος** (του παλιάτσου, των παλιάτσων) ουσ.:

1. ο παλιάτσος είναι καλλιτέχνης σε τσίρκο ή άλλο θέαμα που κάνει τον κόσμο να γελάει (= κλόουν, γελωτοποιός): *Οι παλιάτσοι με τα παρδαλά ρούχα ξεχύθηκαν στην πλατεία και άρχισαν να κάνουν τούμπες.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε ότι κάποιος είναι σαν παλιάτσος όταν έχει γελοία εμφάνιση ή κάνει γελοία πράγματα: *Πώς ντύθηκες έτσι, σαν παλιάτσος!*

το **παλικάρι** (του παλικαριού, των παλικαριών) ουσ.:

1. παλικάρι είναι αυτός που είναι γενναίος, που έχει παλικαριά: *Οι στρατιώτες αποδείχτηκαν παλικάρια στον πόλεμο.*

2. παλικάρι λέμε το νέο άντρα που έχει ζωντανία, δύναμη, ομορφιά κτλ. (= λεβέντης): *Τραυματίστηκαν άλλα δύο παλικάρια από βόμβες τρομοκρατών.*

η **παλικαριά** (της παλικαριάς) ουσ.:

1. όταν κάνουμε κάτι με παλικαριά, το κάνουμε χωρίς φόβο και χωρίς να σκεφτόμαστε τους κινδύνους (= γενναιότητα): *Πολέμησε με παλικαριά στο πεδίο της μάχης.*

2. όταν κάνουμε μια παλικαριά, κάνουμε κάτι που είναι δύσκολο και κουραστικό: *Κάνεις την παλικαριά να μεταφέρεις τον καναπέ στο δίπλα δωμάτιο;*

⚠ Η λέξη παλικαριά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **παλιός**, η **παλιά**, το **παλιό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι παλιό, υπάρχει ή γίνεται εδώ και πολλά χρόνια ($\neq$ καινούριος, νέος): *Μένουν σε μια παλιά μονοκατοικία. / Του είναι δύσκολο να κόψει τις παλιές του συνήθειες.*

2. όταν κάτι είναι παλιό, ανήκει στο παρελθόν και τη θέση του έχει πάρει κάτι άλλο: *Συνάντησα τυχαία έναν παλιό μου συμμαθητή. / Τα παλιά χρόνια δεν υπήρχαν αυτοκίνητα. (= περασμένος $\neq$ τωρινός)*

3. παλιό λέμε κάτι που το έχουμε χρησιμοποιήσει πολύ (= χρησιμοποιημένος, μεταχειρισμένος $\neq$ καινούριος): *Πέταξα την παλιά μου οδοντόβουρτσα.*

4. παλιές ιδέες είναι αυτές που δε συμφωνούν με την εποχή που ζούμε (= ξεπερασμένος $\neq$ σύγχρονος, μοντέρνος): *Τα παιδιά του τον κατηγορούν ότι έχει παλιές ιδέες.*

ΕΚΦΡ. γράφω στα παλιά μου τα παπούτσια

ο **παλιώνω** (πάλιωσα, παλιωμένος) ρημ.:

1. όταν παλιώνουμε κάτι, το χρησιμοποιούμε πολύ και το καταστρέφουμε (= φθειρώ,

χαλάω): *Γρήγορα τα πάλιωσες τα παπούτσια σου!*

2. λέμε ότι κάποιος πάλιωσε σε μια δουλειά, στο στρατό κτλ. όταν βρίσκεται εκεί πολύ καιρό: *Παλιώσαμε πια, δέκα χρόνια στην ίδια δουλειά! / Πάλιωσε τώρα στο στρατό και δεν κάνει αγγαρείες.*

3. παλιώνει 3^ο πρ.: όταν κάτι παλιώνει, γίνεται ή υπάρχει για πολύ καιρό: *Αμα παλιώσει το κόκκινο κρασί, γίνεται πιο νόστιμο. / Πάλιωσε αυτή η ιστορία και κανείς δεν τη θυμάται.*

4. παλιώνει 3^ο πρ.: όταν κάτι παλιώνει, καταστρέφεται από την πολλή χρήση (= φθείρεται): *Πάλιωσε το αυτοκίνητο και θέλει αλλαγμα. / Πάλιωσε το σπίτι και θέλει συντήρηση.*

το **παλτό** (του παλτού, των παλτών) ουσ.: το παλτό είναι το μακρύ και ζεστό πανωφόρι που το φοράμε με το κρύο: *Έκαναν μάθημα φορώντας παλτό και γάντια επειδή είχε χαλάσει η θέρμανση.*

ο **παμπάλαιος**, η **παμπάλαια**, το **παμπάλαιο** επιθ.: λέμε ότι κάτι είναι παμπάλαιο για να τονίσουμε ότι είναι πάρα πολύ παλιό: *Απορώ πώς δουλεύει ακόμη, αυτό το ρολόι είναι παμπάλαιο.*

η **πάνα** (της πάνας) ουσ.: η πάνα είναι ένα κομμάτι από μαλακό ύφασμα ή χαρτί που το βάζουμε μέσα από το βρακάκι των μωρών για να μη λερώνονται: *Το μωρό βράχηκε και πρέπει να του αλλάξω πάνα.*

⚠ Η λέξη πάνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **Παναγία** (της Παναγίας) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): η Παναγία είναι το πρόσωπο που πιστεύουν οι χριστιανοί ότι είναι η μητέρα του Χριστού (= Θεοτόκος): *Προσευχήθηκε στην Παναγία να τη βοηθήσει.*

ο **πανάκριβος**, η **πανάκριβη**, το **πανάκριβο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι πανάκριβο, κοστίζει πάρα πολλά χρήματα ($\neq$ πάμφθηνος): *Αυτό το βραχιόλι είναι πανάκριβο γιατί έχει πραγματικά διαμάντια.*

2. όταν ένα κατάστημα είναι πανάκριβο, πουλάει τα προϊόντα του ή τις υπηρεσίες του πάρα πολύ ακριβά ($\neq$ πάμφθηνος): *Δεν τολμώ να μπω σ' αυτό το κοσμηματοπωλείο, είναι πανάκριβο!*

ο **πανελλήνιος**, η **πανελλήνια**, το **πανελλήνιο** επιθ.: όταν κάτι είναι πανελλήνιο, έχει σχέση με όλη την Ελλάδα ή συμμετέχουν σε αυτό άνθρωποι από όλη την Ελλάδα (= πανελλαδικός): *Ο αθλητής έκανε νέο πανελλήνιο ρεκόρ στο ακόντιο. / Η εισαγωγή στο πανεπιστήμιο γίνεται με πανελλήνιες εξετάσεις.*

το **πανεπιστήμιο** (του πανεπιστημίου, των πανεπιστημίων) ουσ.:

1. το πανεπιστήμιο είναι το σχολείο που πηγαίνουν όσοι έχουν τελειώσει το λύκειο για να σπουδάσουν κάποια επιστήμη: *Πέρασε πρώτος στο πανεπιστήμιο.*

2. πανεπιστήμιο είναι το κτίριο όπου βρίσκεται αυτό το σχολείο: *Το πανεπιστήμιο βρίσκεται έξω από την πόλη.*

το **πανέρι** (του πανεριού, των πανεριών) ουσ.:

1. το πανέρι είναι ένα πλατύ και ρηχό, ψάθινο καλάθι: *Μάζεψε φρούτα και τα έβαλε στο πανέρι της.*

2. ένα πανέρι φρούτα είναι τόσα φρούτα, όσα χωράνε σε ένα πανέρι: *Έφαγε ένα πανέρι φωμί.*

το **πανηγύρι** (του πανηγυριού, των πανηγυριών) ουσ.: το πανηγύρι είναι η ομαδική γιορτή με φαγητό, μουσική και χορό, που γίνεται σε χωριό ή νησί (= γλέντι): *Στο πανηγύρι της Παναγίας παίρνει μέρος όλο το νησί.*

ο **πάνθηρας** (του πάνθηρα, των πανθήρων) ουσ.: ο πάνθηρας είναι άγριο ζώο που μοιάζει με μεγάλη γάτα, έχει μαύρο ή καστανό χρώμα με μαύρους κύκλους, μικρό κεφάλι και μακριά ουρά: *Οι πάνθηρες ζουν στα δάση της Αφρικής και της Ασίας.*

το **πανί** (του πανιού, των πανιών) ουσ.:

1. το πανί είναι ένα κομμάτι υφάσματος, συνήθως βαμβακερό ή λινό, που το χρησιμοποιούμε για διάφορες δουλειές: *Πάρε ένα πανί και καθάρισε τα τζάμια.*

2. πανιά πληθ.: τα πανιά είναι μεγάλα κομμάτια από ύφασμα που είναι στερεωμένα στο κατάρτι του πλοίου και το κάνουν να κινείται, όταν φυσάει αέρας πάνω τους: *Τα ιστιοφόρα με φουσκωμένα τα πανιά ανοίχτηκαν στο πέλαγος.*

ΕΚΦΡ. άσπρος σαν το πανί

ο **πανικός** (του πανικού) ουσ.: ο πανικός είναι ο υπερβολικός φόβος που μας κάνει να μην μπορούμε να σκεφτούμε ήρεμα και λογικά (= τρόμος): *Με το σεισμό δημιουργήθηκε πανικός και όλοι βγήκαν στους δρόμους.*

⚠ Η λέξη πανικός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **πάνινος**, η **πάνινη**, το **πάνινο** επιθ.: όταν κάτι είναι πάνινο, είναι φτιαγμένο από πανί: *Το καλοκαίρι φοράω πάνινα παπούτσια.*

η **πανοπλία** (της πανοπλίας, των πανοπλιών) ουσ.: η πανοπλία είναι η μεταλλική στολή που φορούσαν παλιότερα οι στρατιώτες σε όλο τους το σώμα: *Οι ιππότες φορούσαν βαριές πανοπλίες που κάλυπταν ακόμα και το πρόσωπό τους.*

η **πανσέληνος** (της πανσελήνου, των πανσελήνων) ουσ.: πανσέληνο λέμε το φεγγάρι όταν φαίνεται από τη Γη σαν ένας ολόκληρος φωτεινός κύκλος: *Σήμερα έχει πανσέληνο, γι' αυτό η νύχτα είναι τόσο φωτεινή.*

ο **πανσές** (του πανσέ, των πανσέδων) ουσ.:

1. ο πανσές είναι ένα χαμηλό φυτό που το φυτεύουν οι άνθρωποι για τα πολύχρωμα λουλούδια του: *Η γιαγιά έχει φυτέψει πανσέδες στον κήπο του σπιτιού.*

2. ο πανσές είναι το λουλουδί αυτού του φυτού, που έχει πολύχρωμα και απαλά πέταλα: *Οι*

πανσέδες έχουν πολλά χρώματα: λευκό, μοβ, κίτρινο ή μπλε.

το **πάντα** ουσ.: το πάντα είναι ένα ζώο που μοιάζει με αρκούδα και έχει λευκό τρίχωμα με μαύρα σημάδια στους ώμους, στα αυτιά και γύρω από τα μάτια: *Τα πάντα ζουν στα δάση της Κίνας.*

⚠ Η λέξη πάντα δεν κλίνεται.

πάντα επιρρ.:

1. κάτι υπάρχει ή γίνεται πάντα όταν υπάρχει ή γίνεται όλες τις φορές, κάθε στιγμή, συνεχώς (= πάντοτε ≠ ποτέ): *Έρχεται πάντα αδιάβαστος. / Ήταν πολύ ευγενικός, πάντα με το χαμόγελο στα χείλη.*

2. όταν λέμε ότι κάτι θα υπάρχει ή θα γίνεται για πάντα, εννοούμε ότι δε θα χαθεί ή δε θα σταματήσει ποτέ: *Θα μείνουμε φίλοι για πάντα.*

πάντα άξιος! επιφ.: ευχή που λένε στον κουμπάρο ή στο νονό μετά το γάμο ή τα βαφτίσια: *Πάντα άξιος, να τους χαιρέσαι τους νεόνυμφους!*

το **πανταλόνι** (του πανταλονιού, των πανταλονιών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το παντελόνι

το **παντελόνι** (του παντελονιού, των παντελωνιών) ουσ.: το παντελόνι είναι το ρούχο που σκεπάζει το κάθε πόδι χωριστά και το στερεώνουμε στη μέση μας: *Τα τζιν παντελόνια είναι άνετα και πρακτικά.*

παντελώς επιρρ.: είναι ό,τι και το εντελώς (= τελείως): *Τα χρήματα τον αφήνουν παντελώς αδιάφορο.*

το **παντζάρι** (του παντζαριού, των παντζαριών) ουσ.:

1. το παντζάρι είναι ένα φυτό με μεγάλα πλατιά φύλλα και κόκκινη στρογγυλή ρίζα: *Στο περιβόλι μας καλλιεργούμε παντζάρια και άλλα λαχανικά.*

2. παντζάρια πληθ.: τα παντζάρια είναι οι κόκκινοι βολβοί και τα φύλλα αυτού του φυτού, που τα τρώμε βρασμένα σαν σαλάτα: *Έβαλε λάδι και ξίδι στα παντζάρια.*

ΕΚΦΡ. κόκκινος σαν παντζάρι

το **παντζούρι** (του παντζουριού, των παντζουριών) ουσ.: το παντζούρι είναι το εξωτερικό μέρος του παραθύρου: *Άνοιξε τα παντζούρια για να μπει ήλιος στο δωμάτιο.*

το **παντοπωλείο** (του παντοπωλείου, των παντοπωλείων) ουσ. (ΕΠΙΣ.): παντοπωλείο λέμε αλλιώς το μπακάλικο: *Στα μικρά χωριά δεν υπάρχουν σουπερμάρκετ αλλά παντοπωλεία.*

ο **παντοπώλης** (του παντοπώλη, των παντοπωλών) ουσ. (ΕΠΙΣ.): παντοπώλη λέμε αλλιώς τον μπακάλη: *Ζήτησε από τον παντοπώλη να του δώσει μισό κιλό φέτα.*

πάντοτε επιρρ.: κάτι υπάρχει ή γίνεται πάντοτε όταν υπάρχει ή γίνεται όλες τις φορές, κάθε στιγμή, συνεχώς (= πάντα ≠ ποτέ): *Πάντοτε*

να πλένετε καλά τα φρέσκα φρούτα πριν τα φάτε.

παντού ΕΠΙΡΡ.: κάτι υπάρχει ή γίνεται παντού όταν υπάρχει ή γίνεται σε όλα τα μέρη ($\neq$ πουθενά): *Παίρνει παντού μαζί του το κινητό του τηλέφωνο.*

η **παντόφλα** (της παντόφλας, των παντοφλών) ΟΥΣ.: η παντόφλα είναι ένα μαλακό παπούτσι, συνήθως ανοιχτό στο πίσω μέρος, που το φοράμε μέσα στο σπίτι: *Φόρεσε τη ρόμπα και τις παντόφλες και ξεκουράζεται στον καναπέ.*

παντρεύω (πάντρεψα), **παντρεύομαι** (παντρεύτηκα, παντρεμένος) ΡΗΜ.:

1. **παντρεύομαι** ΠΑΘ.: παντρεύομαι κάποιον όταν τον δέχομαι για σύζυγό μου σε ειδική τελετή (= στεφανώνομαι): *Της ζήτησε να τον παντρευτεί. / Παντρεύτηκε πριν από δέκα χρόνια αλλά χώρισε.*

2. ο ιερέας ή ο δήμαρχος παντρεύει δύο ανθρώπους όταν κάνει το γάμο ή είναι υπεύθυνος για την τελετή: *Ποιος παπάς τούς πάντρεψε; / Τους πάντρεψε ο δήμαρχος, γιατί έκαναν πολιτικό γάμο.*

3. σε ένα γάμο λέμε ότι το γαμπρό και τη νύφη τους παντρεύει ο κουμπάρος: *Ζήτησαν από το φίλο τους τον Κώστα να τους παντρέψει.*

4. μπορούμε να πούμε ότι παντρεύουμε διαφορετικά πράγματα όταν τα κάνουμε να υπάρχουν μαζί (= συνδυάζω): *Η μαγειρική της παντρεύει τις παραδοσιακές με τις μοντέρνες γεύσεις.*

πάντως ΕΠΙΡΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε κάτι που είναι αντίθετο με τα προηγούμενα (= ωστόσο): *Μερικές εφημερίδες πάντως είναι πολύ σοβαρές.*

2. το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε ότι κάτι καλό υπάρχει, ακόμα και μέσα σε μια άσχημη κατάσταση (= τουλάχιστον): *Μπορεί να μη συμφωνώ μαζί του, παραδέχομαι πάντως ότι έχει το θάρρος της γνώμης του.*

ο **πανύψηλος**, η **πανύψηλη**, το **πανύψηλο** ΕΠΙΘ.: πανύψηλο λέμε κάποιον ή κάτι που έχει πολύ μεγάλο ύψος: *Οι παίκτες του μπάσκετ είναι πανύψηλοι, όλοι πάνω από δύο μέτρα! / Οι ουρανοξύστες είναι πανύψηλες πολυκατοικίες.*

πάνω ΕΠΙΡΡ. $\Rightarrow$ **επάνω**

πάνω κάτω ΕΠΙΡΡ.:

1. είναι ό,τι και το περίπου: *Θα 'ναι πάνω κάτω τριάντα χρονών.*

2. όταν πηγαίνω πάνω κάτω, πηγαίνω μια πάνω και μια κάτω: *Από την αγωνία του έκανε βόλτες πάνω κάτω στο δωμάτιο.*

το **πανωφόρι** (του πανωφοριού, των πανωφοριών) ΟΥΣ.: το πανωφόρι είναι κάθε χοντρό και μακρύ ρούχο, όπως το παλτό, η κάπα, το μπουφάν κτλ., που το φοράμε πάνω από άλλα ρούχα για να μας προστατεύει από το κρύο ή από τη βροχή: *Αγόρασα ένα δερμάτινο πανωφόρι για το χειμώνα.*

το **παξιμάδι** (του παξιμαδιού, των παξιμαδιών) ΟΥΣ.:

1. το παξιμάδι είναι ένα κομμάτι ψωμιού που έχει ψηθεί πολύ καλά για να γίνει σκληρό και ξερό: *Στην Κρήτη τρώνε παξιμάδι με λάδι, ντομάτα και τυρί.*

2. το παξιμάδι είναι ένας μικρός μεταλλικός κύκλος που σφίγγει γύρω από τη βίδα για να τη στερεώνει καλύτερα: *Στο κουτί με τα εργαλεία θα βρεις κατσαβίδι, βίδες και παξιμάδια.*

ο **παπαγάλος** (του παπαγάλου, των παπαγάλων) ΟΥΣ.:

1. ο παπαγάλος είναι ένα πουλί με πολύχρωμα φτερά και ράμφος που γέρνει προς τα κάτω: *Προσπαθούσε να μάθει στον παπαγάλο να μιλάει.*

2. παπαγάλο λέμε κάποιον που επαναλαμβάνει τα λόγια άλλων, μερικές φορές χωρίς να τα καταλαβαίνει: *Μην αποστηθίζεις το μάθημα σαν παπαγάλο!*

3. ο παπαγάλος είναι ένα εργαλείο που η λαβή του μοιάζει με το ράμφος του παπαγάλου και το χρησιμοποιούμε για να σφίγγουμε μεταλλικά αντικείμενα: *Ο υδραυλικός έσφιξε τους σωλήνες της βρύσης με τον παπαγάλο.*

η **παπαδιά** (της παπαδιάς, των παπαδιών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): στην ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία, η παπαδιά είναι η γυναίκα του παπά: *Στην πρωινή λειτουργία τον συνόδευε και η παπαδιά στην εκκλησία.*

το **παπάκι** ΟΥΣ.:

1. το παπάκι είναι το μικρό της πάπιας (= παπί): *Τα παιδιά τάισαν τα παπάκια στο πάρκο.*

2. το παπάκι είναι ένα είδος μικρής μοτοσικλέτας (= παπί): *Είτε οδηγείς παπάκι είτε οδηγείς μεγάλη μηχανή, πρέπει να φοράς πάντα κράνος.*

⚠ Η λέξη παπάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **παπαρούνα** (της παπαρούνας) ΟΥΣ.:

1. η παπαρούνα είναι ένα χαμηλό φυτό που φυτρώνει την άνοιξη στους αγρούς και βγάζει συνήθως κόκκινα λουλούδια: *Πήρα σπόρους παπαρούνας.*

2. η παπαρούνα είναι το λουλούδι του φυτού αυτού: *Την άνοιξη τα λιβάδια είναι γεμάτα παπαρούνες.*

⚠ Η λέξη παπαρούνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **παπάς** (του παπά, των παπάδων) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): στην ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία, ο παπάς είναι ο ιερέας: *Οι παπάδες φοράνε μαύρα μακριά ράσα και έχουν γένια.*

ο **πάπας** (του πάπα, των παπών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): ο πάπας είναι ο αρχηγός της χριστιανικής καθολικής εκκλησίας και ο αρχηγός του κράτους του Βατικανού: *Ο Πάπας συναντήθηκε με τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως.*

το **παπί** (του παπιού, των παπιών) ΟΥΣ.:

1. το παπί είναι η μικρή πάπια (= παπάκι): *Η πάπια γέννησε τρία παπί.*

2. το παπί είναι ένα είδος μικρής μοτοσυκλέτας (= παπάκι): *Έχει δίπλωμα για παπί αλλά όχι για μεγάλη μηχανή.*

ΕΚΦΡ. γίνομαι παπί

η **πάπια** (της πάπιας) ΟΥΣ.:

1. η πάπια είναι ένα πουλί που ζει κοντά στις λίμνες και στα ποτάμια, έχει κοντό λαιμό, μικρά πόδια και πλατύ ράμφος: *Κάθε Κυριακή πηγαίνουμε στη λίμνη να ταΐσουμε τις πάπιες και τους κύκνους.*

2. η πάπια είναι το κρέας του πουλιού αυτού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Η ψητή πάπια με λαχανικά είναι παραδοσιακό κινέζικο φαγητό.*

3. η πάπια είναι ένα αντικείμενο που θυμίζει το σχήμα αυτού του πουλιού και το χρησιμοποιούν οι άρρωστοι και οι μεγάλοι σε ηλικία άνθρωποι για να μαζεύουν εκεί τα ούρα τους όταν δεν μπορούν να σηκωθούν από το κρεβάτι και να πάνε στην τουαλέτα: *Η γιαγιά μου έσπασε το πόδι της κι όταν πρέπει να ουρήσει η μαμά της φέρνει την πάπια στο κρεβάτι.*

△ Η λέξη πάπια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. κάνω την πάπια

το **πάπλωμα** (του παπλώματος, των παπλωμάτων) ΟΥΣ.: το πάπλωμα είναι θήκη από ύφασμα, γεμάτη από φτερά πουλιών ή άλλο ζεστό υλικό, που τη χρησιμοποιούμε για να σκεπαζόμαστε το χειμώνα αντί για κουβέρτα: *Σκεπάζεται με πουπουλένιο πάπλωμα.*

το **παπούτσι** (του παπουτσιού, των παπουτσιών) ΟΥΣ.: τα παπούτσια τα φοράμε στο κάτω μέρος του ποδιού πάνω από τις κάλτσες (= υπόδημα): *Αγόρασε ένα ζευγάρι δερμάτινα παπούτσια.*

ΕΚΦΡ. βάζω τα δύο πόδια σ' ένα παπούτσι, γράφω στα παλιά μου τα παπούτσια, δίνω τα παπούτσια στο χέρι, με χτυπάει το παπούτσι

ο **παππούς** (του παππού, των παππούδων) ΟΥΣ.: ο παππούς μας είναι ο πατέρας του πατέρα μας ή της μητέρας μας: *Ο παππούς μου έχει πολλά εγγόνια.*

παρ' όλο που ΣΥΝΔ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι έρχεται σε αντίθεση με κάτι άλλο (= αν και, μολονότι): *Παρ' όλο που του δόθηκε και δεύτερη ευκαιρία, δεν τα κατάφερε.*

παρά ΠΡΟΘ.:

1. λέξη που χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι γίνεται ενάντια σε κάτι άλλο: *Βγήκε βόλτα παρά τις απαγορεύσεις των γονιών του.* (= κόντρα)

2. λέξη που χρησιμοποιούμε όταν μετράμε χρόνο, βάρος κτλ. για να δείξουμε πόσο λείπει για να συμπληρωθεί το σύνολο: *Η ώρα είναι δέκα παρά δέκα. / Οι πατάτες είναι τρία κιλά παρά εκατό γραμμάρια.*

παρά ΣΥΝΔ.:

1. λέξη που χρησιμοποιούμε όταν συγκρίνουμε κάτι με κάτι άλλο: *Καλύτερα να πάμε στο βουνό παρά στη θάλασσα. / Προτιμάει να παίξει παρά να διαβάσει.*

2. λέξη που χρησιμοποιούμε για να δείξουμε μια αντίθεση (= αλλά): *Δεν έρχεται να με βοηθήσει παρά κάθεται και γκρινιάζει.*

πάρα ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε πριν από το επίθετο "πολύς" και το επίρρημα "πολύ" για να τονίσουμε ότι κάτι είναι ή γίνεται ακόμα περισσότερο: *Έχει πάρα πολλά ρούχα στις ντουλάπες της. / Χιονίζει και κάνει πάρα πολύ κρύο.*

παρά τρίχα ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που κόντεψε να γίνει αλλά δεν έγινε: *Στάθηκε τυχερός και τη γλίτωσε παρά τρίχα από μια έκρηξη βόμβας.*

η **παράβαση** (της παράβασης, των παραβάσεων) ΟΥΣ.: όταν κάνουμε παράβαση, δεν ακολουθούμε τους κανόνες για την κυκλοφορία των αυτοκινήτων: *Είναι παράβαση να οδηγείς στο αντίθετο ρεύμα κυκλοφορίας.*

παραβγαίνω (παραβγήκα) ΡΗΜ.: παραβγαίνω με κάποιον όταν αγωνίζομαι εναντίον του για να τον νικήσω ή να τον ξεπεράσω (= συναγωνίζομαι, αναμετρίεμαι): *Δεν μπορείς να παραβγείς μαζί του στο τρέξιμο. / Κανείς δεν του παραβγαίνει σε εξυπνάδα.*

παραγγέλλω ΡΗΜ. ⇒ **παραγγέλω**

παραγγέλω και **παραγγέλλω** (παράγγειλα και παρήγγειλα), **παραγγέλλομαι** (παραγγέλληκα) ΡΗΜ.:

1. όταν παραγγέλλουμε κάτι, ζητάμε από κάποιον να μας φέρει κάτι ή να φτιάξει κάτι για να το αγοράσουμε: *Παραγγέλνεις στο σερβιτόρο μια σαλάτα ακόμα; / Παρήγγειλε μια βιβλιοθήκη στον επιπλοποιό.*

2. παραγγέλλουμε σε κάποιον κάτι όταν του ζητάμε να το κάνει (= μηνάω): *Ο ιδιοκτήτης τούς παρήγγειλε να φύγουν από το διαμέρισμα.*

η **παράγραφος** (της παραγράφου, των παραγράφων) ΟΥΣ.: η παράγραφος είναι το κομμάτι ενός κειμένου που αρχίζει πάντα από καινούρια γραμμή και αποτελείται από μία ή περισσότερες προτάσεις: *Η πρώτη παράγραφος στην έκθεση είναι η εισαγωγή και η τελευταία παράγραφος είναι ο πρόλογος.*

παράγω (παρήγαγα), **παράγομαι** (παράχθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι παράγει κάτι, το κάνει να υπάρξει (= δημιουργώ): *Το φλάουτο παράγει ένα γλυκό ήχο. / Ο εγκέφαλος του ανθρώπου παράγει συνεχώς νέα κύτταρα.*

2. όταν μια χώρα, μία εταιρεία κτλ. παράγει ένα προϊόν, το φτιάχνει: *Φέτα παράγει μόνο η Ελλάδα. (= βγάζω) / Η Γερμανία παράγει αυτοκίνητα. (= κατασκευάζω)*

3. παράγεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν μια λέξη παράγεται από μία άλλη, σχηματίζεται από αυτή: *Η*

λέξη "παράδοση" παράγεται από το ρήμα "παράδιδω".

ο **παραγωγός**, η **παραγωγός** (του/της παραγωγού, των παραγωγών) ΟΥΣ.:

1. ο παραγωγός ενός προϊόντος είναι ο άνθρωπος, το εργοστάσιο ή η χώρα που το φτιάχνει ή το καλλιεργεί: *Οι παραγωγοί ντομάτας διαμαρτύρονται ότι οι σοδειές τους καταστράφηκαν από την κακοκαιρία.*

2. παραγωγό λέμε κάποιον που δίνει τα χρήματα για να γίνει μια ταινία, ένας μουσικός δίσκος κτλ.: *Ο σκηνοθέτης αναζητάει παραγωγό για την καινούρια του ταινία.*

το **παράδειγμα** (του παραδείγματος, των παραδειγμάτων) ΟΥΣ.:

1. το παράδειγμα είναι κάτι που λέμε για να δείξουμε για ποιο ακριβώς πράγμα μιλάμε και έτσι να εξηγήσουμε καλύτερα αυτό που εννοούμε: *Πολλά αθλήματα κυριαρχούνται από άντρες, το ποδόσφαιρο είναι ένα παράδειγμα.*

2. το παράδειγμα είναι μια πρόταση ή μια φράση στο λεξικό που δείχνει πώς χρησιμοποιείται μια λέξη: *Το παράδειγμα ακολουθεί συνήθως τον ορισμό της λέξης.*

3. το παράδειγμα είναι κάποιος ή κάτι που χρησιμοποιεί ως μοντέλο για να το μιμηθούν οι άλλοι: *Θα πρέπει να δώσεις το καλό παράδειγμα στον αδερφό σου. / Είναι παράδειγμα για τους άλλους παίκτες στην ομάδα. (= πρότυπο)*

ΕΚΦΡ. για παράδειγμα, δίνω το παράδειγμα, παραδείγματος χάρη

παραδείγματος χάρη ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν εξηγούμε κάτι με ένα παράδειγμα (= για παράδειγμα): *Φτηνότερα εισιτήρια πληρώνουν μόνο ειδικές κατηγορίες ανθρώπων, π.χ. οι ηλικιωμένοι και οι μαθητές.*

△ Χρησιμοποιείται συνήθως η σύντομη μορφή π.χ.

ο **παράδεισος** (του παραδείσου, των παραδείσων) ΟΥΣ.:

1. σε ορισμένες θρησκείες, ο παράδεισος είναι ο τόπος όπου πηγαίνουν οι ψυχές των καλών ανθρώπων όταν πεθαίνουν (≠ κόλαση)

2. παράδεισο λέμε ένα πολύ ωραίο μέρος: *Σωστός παράδεισος είναι αυτό το χωριό δίπλα στη θάλασσα!*

παραδέχομαι (παραδέχτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν παραδεχόμαστε κάτι, συμφωνούμε ότι είναι σωστό ή αληθινό (≠ αρνούμαι): *Ο κατηγορούμενος παραδέχτηκε την ενοχή του. (= ομολογώ) / Είναι τόσο εγωιστής, που δεν παραδέχεται ποτέ τα λάθη του. (= αναγνωρίζω)*

2. όταν παραδεχόμαστε κάποιον, αναγνωρίζουμε την αξία του (= βγάζω το καπέλο): *Τον παραδέχονται όλοι οι συνάδελφοί του, γιατί είναι καλός γιατρός.*

παράδιδω και **παράδινω** (παράδωσα και παρέδωσα), **παράδιδομαι** και **παράδινομαι** (παράδόθηκα, παραδομένος) ΡΗΜ.:

1. όταν παραδίδουμε κάτι, φέρνουμε ένα γράμμα, ένα δέμα κτλ. σε ένα ορισμένο μέρος ή άνθρωπο (= δίνω): *Θα παραδώσετε τις εργασίες*

σας στο γραφείο του καθηγητή. / Παρέδωσε το πορτοφόλι στην αστυνομία.

2. όταν ένας δάσκαλος ή καθηγητής παραδίδει ένα μάθημα, το διδάσκει: *Παραδίδει μαθήματα πιάνου. / Παραδίδονται μαθήματα αγγλικών από έμπειρο καθηγητή.*

3. παραδίδομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος παραδίδεται στην αστυνομία, λέει ότι έκανε κάποιο έγκλημα και τους αφήνει να τον συλλάβουν: *Παραδόθηκε ο καταζητούμενος.*

4. παραδίδομαι ΠΑΘ.: κάποιος παραδίδεται όταν αφήνει τον αντίπαλο να τον νικήσει (= υποτάσσομαι): *Προτίμησαν να πεθάνουν παρά να παραδοθούν στον εχθρό.*

ΕΚΦΡ. παραδίνομαι στην αγκαλιά του Μορφέα

παράδινομαι στην αγκαλιά του Μορφέα

ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι κάποιος παραδίδεται στην αγκαλιά του Μορφέα, εννοούμε ότι τον παίρνει ο ύπνος (= κοιμάμαι): *Γύρισε κουρασμένη και παραδόθηκε αμέσως στην αγκαλιά του Μορφέα.*

παράδινω ΡΗΜ. ⇒ **παράδιδω**

η **παράδοση** (της παράδοσης, των παραδόσεων) ΟΥΣ.:

1. παράδοση γίνεται όταν φέρνουμε ένα γράμμα, ένα δέμα κτλ. σε ένα ορισμένο μέρος ή άνθρωπο: *Η παράδοση της πίτσας θα καθυστερήσει λίγο.*

2. παράδοση είναι όταν ένας δάσκαλος ή καθηγητής διδάσκει ένα μάθημα: *Κάνει παραδόσεις μαθημάτων κιθάρας στα σπίτια των μαθητών.*

3. παράδοση στην αστυνομία γίνεται όταν κάποιος λέει ότι έκανε κάποιο έγκλημα και τους αφήνει να τον συλλάβουν: *Η παράδοση του εγκληματία στις αστυνομικές αρχές.*

4. η παράδοση είναι μια πολύ παλιά συνήθεια, ιδέα ή ιστορία που μεταφέρεται από γενιά σε γενιά: *Οι γονείς μεγαλώνουν τα παιδιά τους με βάση τις δικές τους παραδόσεις. / Ιστορίες με θέματα από την τουρκική παράδοση.*

ο **παραδοσιακός**, η **παραδοσιακή**, το **παραδοσιακό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι παραδοσιακό, είναι σύμφωνο με την παράδοση ενός τόπου ή ενός λαού: *Στο πανηγύρι χορέψαμε παραδοσιακούς χορούς. / Μαζεύει συνταγές της κρητικής παραδοσιακής κουζίνας.*

τα **παραθετικά** (των παραθετικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, παραθετικά είναι ο συγκριτικός βαθμός και ο υπερθετικός βαθμός των επιθέτων

το **παράθυρο** (του παραθύρου, των παραθύρων) ΟΥΣ.:

1. παράθυρο είναι ένα άνοιγμα σε τοίχο, αυτοκίνητο, τρένο κτλ., που συνήθως έχει τζάμι, για να μπαίνει αέρας και φως και για να βλέπουμε έξω: *Το παράθυρο βλέπει στον κήπο. / Θέλετε θέση κοντά στο παράθυρο;*

2. (ΜΕΙΩΤ.) παράθυρο λέμε τα πλάγια μέσα που χρησιμοποιεί κάποιος για να πετύχει κάτι: *Ο νόμος έχει πολλά παράθυρα. / Πολλοί μπήκαν στο δημόσιο από το παράθυρο.*

παραιτούμαι (παραιτήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν παραιτούμαστε από μια θέση ή από μια δουλειά, την εγκαταλείπουμε με τη θέλησή μας: *Σκέφτεται να παραιτηθεί πριν τον απολύσουν. / Παραιτήθηκε από τη θέση του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου.*

2. όταν κάποιος παραιτείται, αφήνει μια προσπάθεια στη μέση (= τα παρατάω): *Δήλωσε ότι δε θα παραιτηθεί ποτέ από τον αγώνα για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.*

παρακαλώ/παρακαλώ (παρακάλεσα) ΡΗΜ.: όταν παρακαλάμε κάποιον να κάνει κάτι, του λέμε με ευγενικό τρόπο να το κάνει (= ζητάω): *Τον παρακάλεσα να μην ξαναμιλήσει άσχημα για μένα.*

παρακαλώ ΕΚΦΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε όταν με ευγενικό τρόπο ζητάμε από κάποιον να κάνει κάτι: *Θα ήθελα να μου φέρετε έναν καφέ, παρακαλώ.*

2. το χρησιμοποιούμε για να απαντήσουμε ευγενικά σε κάποιον που μας είπε «ευχαριστώ»: *– Σε ευχαριστώ για τη βοήθειά σου. – Παρακαλώ.*

3. το χρησιμοποιούμε όταν απαντάμε στο τηλέφωνο (= εμπρός, ορίστε): *Παρακαλώ, ποιον θα θέλατε;*

παρακάτω ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε παρακάτω, εννοούμε πιο χαμηλά (≠ παραπάνω): *Κατέβασέ το παρακάτω, είναι ψηλά και δεν το φτάνω.*

ο **παρακείμενος** (του παρακειμένου, των παρακειμένων) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, ο παρακείμενος είναι ο χρόνος του ρήματος που δείχνει ότι κάτι έγινε στο παρελθόν και συνεχίζει να υπάρχει αποτέλεσμα και στο παρόν: *Ο παρακείμενος του ρήματος «λέω» είναι «έχω πει».*

παρακολουθώ (παρακολουθήσα), **παρακολουθούμαι** (παρακολουθήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν παρακολουθούμε κάποιον, παρατηρούμε κρυφά τις κινήσεις του: *Η αστυνομία παρακολουθεί τους υπόπτους για ληστεία.*

2. λέμε παρακολουθώ όταν ακούω ή κοιτάω κάποιον ή κάτι με προσοχή: *Παρακολουθούσε τη μητέρα της να μαγειρεύει. (= παρατηρώ) / Παρακολούθησα μια συζήτηση στην τηλεόραση.*

3. λέμε “παρακολουθώ” όταν πηγαίνω στο σχολείο, στο πανεπιστήμιο, σε μια συνάντηση κτλ.: *Παρακολουθεί σεμινάρια για υπολογιστές. / Δε θα μπορέσω να παρακολουθήσω τη διάλεξή του.*

η **παραλαβή** (της παραλαβής, των παραλαβών) ΟΥΣ.: παραλαβή είναι το να παίρνουμε κάτι που μας δίνουν ή μας στέλνουν (≠ παράδοση): *Η παραλαβή του δέματος γίνεται στο ταχυδρομείο.*

παραλαμβάνω (παρέλαβα), **παραλαμβάνομαι** (παραλήφθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν παραλαμβάνουμε κάτι που μας δίνουν ή μας στέλνουν, το παίρνουμε (≠ παραδίδω):

Έχει να παραλάβει ένα συστημένο γράμμα από το ταχυδρομείο.

2. παραλαμβάνουμε κάποιον από κάπου όταν πηγαίνουμε εκεί για να τον υποδεχτούμε (= προϋπαντώ): *Πήγε να παραλάβει τη γιαγιά από το σταθμό του τρένου.*

παραλείπω (πάραιψα και παρέλειψα), **παραλείπομαι** (παραλείφθηκα) ΡΗΜ.:

1. παραλείπουμε να κάνουμε κάτι όταν δεν το κάνουμε (= ξεχνάω, αμελώ): *Παρέλειψες να βάλεις αλάτι στο φαγητό. / Στο τέλος της εκδήλωσης δεν παρέλειψε να μας ευχαριστήσει.*

2. λέμε ότι παραλείπουμε κάτι όταν δεν το λέμε ή δεν το γράφουμε και προχωράμε στο επόμενο (= αφήνω, πηδάω): *Θα σας πω την ιστορία παραλείποντας τις λεπτομέρειες.*

η **παραλήγουσα** (της παραλήγουσας) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, η παραλήγουσα είναι η συλλαβή που βρίσκεται πριν από την τελευταία συλλαβή μιας λέξης, τη λήγουσα: *Η λέξη “πόρτα” τονίζεται στην παραλήγουσα.*

⚠ Η λέξη παραλήγουσα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **παραλήπτης** (του παραλήπτη, των παραληπτών), η **παραλήπτρια** (της παραλήπτριας, των παραληπτριών) ΟΥΣ.: ο παραλήπτης είναι αυτός που παίρνει κάτι που του στέλνουμε, συνήθως ένα γράμμα ή ένα δέμα (≠ αποστολέας): *Το δέμα δεν παραδόθηκε σε κανέναν, γιατί δε γράφει το όνομα του παραλήπτη.*

η **παραλία** (της παραλίας, των παραλιών) ΟΥΣ.: η παραλία είναι το κομμάτι της στεριάς που βρίσκεται δίπλα στη θάλασσα (= ακρογιαλιά, γιαλός): *Έκαναν ηλιοθεραπεία στην παραλία.*

το **παραλληλόγραμμο** (του παραλληλόγραμμου, των παραλληλόγραμμων) ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): το παραλληλόγραμμο είναι ένα επίπεδο γεωμετρικό σχήμα με τέσσερις πλευρές, που έχει παράλληλες τις απέναντι πλευρές: *Το ορθογώνιο παραλληλόγραμμο έχει τέσσερις ορθές γωνίες.*

ο **παράλληλος**, η **παράλληλη**, το **παράλληλο** ΕΠΙΘ.:

1. οι παράλληλες γραμμές ή οι παράλληλοι δρόμοι είναι δίπλα δίπλα στην ίδια απόσταση και δεν ενώνονται πουθενά: *Η οδός Αχαρνών είναι παράλληλη με την Πατησίων.*

2. παράλληλο λέμε κάτι που γίνεται την ίδια στιγμή με κάτι άλλο: *Κάνει δύο παράλληλες δουλειές.*

παράλογο ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος σκέφτεται ή φέρεται παράλογα, οι σκέψεις του ή οι πράξεις του δεν έχουν λογική (≠ λογικά): *Μιλάς παράλογα, αυτά που λες δε γίνονται!*

παραλογίζομαι ΡΗΜ.: παραλογίζεται κάποιος όταν φέρεται παράξενα ή σκέφτεται χωρίς λογική (≠ λογικεύομαι): *Νόμιζαν ότι παραλογίζεται και δεν τον πίστευαν.*

⚠ Η λέξη παραλογίζομαι έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

το **παράλογο** (του παραλόγου, των παραλόγων) ΟΥΣ.: το παράλογο είναι καθετί αντίθετο

με τη λογική ($\neq$ λογικό): Υπάρχει κάτι παράλογο σ' αυτή την ιστορία.

ο **παράλογος**, η **παράλογη**, το **παράλογο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι παράλογος, δε σκέφτεται ή δε συμπεριφέρεται με λογική ($\neq$ λογικός): *Μερικές φορές γίνεται παράλογος με τις υπερβολικές απαιτήσεις του.*

2. όταν κάτι είναι παράλογο, είναι αντίθετο με αυτό που θεωρείται λογικό ($\neq$ λογικός): *Ο φόβος του για τις πεταλούδες είναι παράλογος!*

η **παράλυση** (της παράλυσης, των παραλύσεων) ΟΥΣ.: παράλυση είναι το να μην μπορεί να κουνήσει κάποιος ένα μέρος του σώματός του ή και όλο του το σώμα: *Το ειδικό καροτσάκι βοηθάει τα άτομα με παράλυση.*

παραλύω (παρέλυσα και παράλυσα) ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι κάποιος παραλύει όταν δεν μπορεί να κουνήσει κάποιο μέρος του σώματός του: *Έπαθε εγκεφαλικό και παρέλυσε το δεξί του χέρι.*

2. μπορούμε να πούμε ότι κάποιος παραλύει όταν μένει ακίνητος από φόβο, έκπληξη κτλ. (= κοκαλώνω, μαρμαρώνω): *Παρέλυσε από τρόμο όταν είδε το ποντίκι.*

3. παραλύει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι παραλύει όταν σταματάει να λειτουργεί: *Παρέλυσαν οι συγκοινωνίες με την απεργία.*

η **παραμέληση** (της παραμέλησης, των παραμελήσεων) ΟΥΣ.: παραμέληση είναι το να μη δείχνουμε τη φροντίδα ή το ενδιαφέρον που πρέπει σε κάποιον: *Δύο παιδιά πέθαναν από κακοποίηση και παραμέληση.*

παραμελώ (παραμέλησα), **παραμελούμαι** (παραμελήθηκα, παραμελημένος) ΡΗΜ.: παραμελούμε κάτι ή κάποιον όταν δεν του δείχνουμε τη φροντίδα ή το ενδιαφέρον που πρέπει (= αδιαφορώ, αμελώ $\neq$ ενδιαφέρομαι, φροντίζω): *Παραμελεί την εμφάνισή της. / Παραμελούσε τα παιδιά της.*

παραμιλάω/παραμιλώ (παραμίλησα) ΡΗΜ.: όταν κάποιος παραμιλάει, μιλάει μόνος του, λέγοντας λόγια που δεν έχουν λογική: *Παραμιλούσε από τον υψηλό πυρετό. / Περπατάει και παραμιλάει.*

η **παραμονή** (της παραμονής, των παραμονών) ΟΥΣ.:

1. παραμονή λέμε την προηγούμενη μέρα μιας γιορτής ή άλλου γεγονότος: *Γιορτάσαμε όλη η οικογένεια μαζί την παραμονή της Πρωτοχρονιάς. / Τις παραμονές των γιορτών όλοι αγοράζουν δώρα.*

2. παραμονή είναι το να συνεχίζει κάποιος να βρίσκεται σε ένα μέρος ή σε μια θέση: *Είναι αβέβαιη η παραμονή του στη θέση του υπουργού.*

το **παραμύθι** (του παραμυθιού, των παραμυθιών) ΟΥΣ.:

1. τα παραμύθια είναι οι φανταστικές ιστορίες που λένε συνήθως στα μικρά παιδιά: *Η γιαγιά*

τούς είπε το παραμύθι της Κοκκινοσκουφίτσας.

2. παραμύθι είναι κάτι που λέει κάποιος και φαίνεται ψεύτικο (= ψέμα): *Παραμύθια λες, δεν πιστεύω τίποτα.*

παράνομα και **παρανόμως** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται παράνομα, γίνεται με παράνομο τρόπο, γιατί δεν επιτρέπεται από το νόμο ($\neq$ νόμιμα): *Έχετε παρκάρει παράνομα. / Χιλιάδες άνθρωποι κάθε μέρα περνάνε παράνομα τα σύνορα.*

ο **παράνομος**, η **παράνομη**, το **παράνομο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι παράνομο, γίνεται ή υπάρχει αντίθετα με το νόμο ($\neq$ νόμιμος): *Η στάθμευση στους κεντρικούς δρόμους είναι παράνομη.*

2. όταν κάποιος είναι παράνομος, κάνει κάτι αντίθετο με το νόμο ($\neq$ νόμιμος): *Οι μετανάστες που δεν έχουν κάρτα διαμονής θεωρούνται παράνομοι.*

ο **παραξενεμένος**, η **παραξενεμένη**, το **παραξενεμένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος κάνει κάτι παραξενεμένος, το κάνει γεμάτος έκπληξη ή απορία: *"Τι είναι αυτό;" ρώτησε παραξενεμένος.*

παραξενεύω (παραξένεψα), **παραξενεύομαι** (παραξενεύτηκα) ΡΗΜ.:

1. κάποιος παραξενεύει όταν γίνεται παράξενος και ιδιότροπος: *Γέρασε και παραξένεψε.*

2. παραξενεύει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: κάτι με παραξενεύει σημαίνει ότι μου προκαλεί απορία ή έκπληξη (= εκπλήσσει): *Με παραξένεψε η συμπεριφορά του.*

3. παραξενεύομαι ΠΑΘ.: όταν παραξενεύομαι με κάτι, μου φαίνεται παράξενο ή ασυνήθιστο (= απορώ): *Παραξενεύτηκα που βρήκα την πόρτα ανοιχτή, ενώ την είχα κλείσει. / Παραξενεύτηκαν που ένας μαθηματικός ήθελε να γίνει σκηνοθέτης.*

ο **παράξενος**, η **παράξενη**, το **παράξενο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι παράξενο, είναι ασυνήθιστο και μας προκαλεί έκπληξη, απορία ή ανησυχία (= περίεργος, αλλόκοτος): *Από το υπόγειο ακουγόταν ένας παράξενος θόρυβος.*

2. όταν κάποιος είναι παράξενος, έχει ιδιοτροπίες (= ιδιότροπος, δύσκολος $\neq$ καλόβολος): *Έγινε πολύ παράξενη με το φαγητό.*

παραπάνω ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν λέμε παραπάνω, εννοούμε πιο ψηλά ($\neq$ παρακάτω): *Η εικόνα που βλέπετε παραπάνω δείχνει το Μουσείο του Λούβρου.*

2. όταν λέμε παραπάνω, εννοούμε πιο πολύ (= περισσότερο $\neq$ λιγότερο): *Ηπια λίγο παραπάνω και μέθυσε.*

παραπατάω/παραπατώ (παραπάτησα) ΡΗΜ.:

1. όταν παραπατάμε, μεπρδεύουμε το βήμα μας και χάνουμε την ισορροπία μας (= στραβοπατάω): *Παραπάτησε και γλίστρησε.*

2. όταν παραπατάμε, δεν περπατάμε με σταθερό βήμα και δίνουμε την εντύπωση ότι θα

πέσουμε (= τρεκλίζω): *Παραπατούσε από τη νύστα.*

παραπέμπω (παρέπεμψα), **παραπέμπομαι** (παραπέμφθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν παραπέμπουμε κάποιον κάπου, τον στέλνουμε εκεί για να τον εξυπηρετήσουν: *Ο γιατρός τον παρέπεμψε στο νοσοκομείο για ακτινογραφία.*

2. παραπέμπουμε μια υπόθεση σε μια υπηρεσία για να την εξετάσουν: *Ο δικαστής παρέπεμψε την υπόθεση στον Άρειο Πάγο.*

3. παραπέμπω σε ένα κείμενο, όταν δίνω τον τίτλο του, τότε εκδόθηκε κτλ., για να μπορούσε κάποιος να το βρει ή να το χρησιμοποιήσει (= κάνω παραπομπή): *Ο συγγραφέας παραπέμπει στη σχολική γραμματική, στο κεφάλαιο για τους συνδέσμους.*

4. παραπέμπει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι παραπέμπει σε κάτι άλλο, μας το θυμίζει: *Τα κοστούμια των ηθοποιών παρέπεμψαν στην αρχαία Ελλάδα.*

παραπλανάω/παραπλανώ (παραπλάνησα), **παραπλανιέμαι** (παραπλανήθηκα, παραπλανημένος) ΡΗΜ.: παραπλανούμε κάποιον όταν τον κάνουμε να πιστέψει κάτι που δεν είναι αληθινό (= εξαπατώ, ξεγελάω): *Παραπλανούσε τους πολίτες με ψεύτικες υποσχέσεις. / Η διαφήμιση παραπλανούσε τους καταναλωτές.*

η **παραποίηση** (της παραποίησης, των παραποιήσεων) ΟΥΣ.: παραποίηση είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν αλλάζει επίτηδες κάτι για να ξεγελάσει κάποιον (= αλλοίωση): *Τον συνέλαβαν για παραποίηση στοιχείων στο διαβατήριό του.*

παραποιώ (παραποίησησα), **παραποιούμαι** (παραποιήθηκα, παραποιημένος) ΡΗΜ.: παραποιούμε κάτι όταν το αλλάζουμε επίτηδες για να ξεγελάσουμε κάποιον (= αλλοιώνω, διαστρεβλώνω): *Τους κατηγορούν ότι παραποίησαν τα αποτελέσματα των εκλογών.*

η **παραπομπή** (της παραπομπής, των παραπομπών) ΟΥΣ.:

1. παραπομπή είναι το να παραπέμπουμε κάποιον ή κάτι σε μια υπηρεσία: *Ζήτησε την παραπομπή της υπόθεσης στο δικαστήριο.*

2. όταν κάνουμε παραπομπή σε ένα κείμενο, δίνουμε τα απαραίτητα στοιχεία για να μπορούσε κάποιος να το βρει και να το χρησιμοποιήσει: *Ο τίτλος του βιβλίου και η ημερομηνία έκδοσης αναφέρονται στην παραπομπή.*

παραπονιέμαι (παραπονέθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν παραπονιόμαστε, λέμε ότι κάτι μας ενοχλεί ή ότι δε μας αρέσει (= γκρινιάζω): *"Είναι πολύ αλμυρό το φαγητό" παραπονέθηκε. / Παραπονιέται ότι κουράζεται υπερβολικά στη δουλειά.*

2. παραπονιόμαστε για κάτι όταν λέμε ή δείχνουμε ότι δεν το θεωρούμε σωστό (= διαμαρτύρομαι): *Παραπονέθηκαν στο διευθυντή για τη μείωση στο μισθό τους.*

το **παράπονο** (του παραπόνου, των παραπόνων) ΟΥΣ.:

1. το παράπονο είναι ο λόγος που μας κάνει να νιώθουμε δυσαρεστημένοι ή λυπημένοι με κάτι: *Μου φέρονται όλοι πολύ καλά, δεν έχω κανένα παράπονο.*

2. το παράπονο είναι αυτό που λέμε για να δείξουμε ότι μια κατάσταση δε μας ικανοποιεί: *Μπορείτε να εκφράσετε τα παράπονά σας στον προϊστάμενο του καταστήματος.*

παρασέρνω (παράσυρα και παρέσυρα), **παρασέρνομαι** (παρασύρθηκα, παρασυρμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το παρασύρω

το **παράσημο** (του παράσημου, των παράσημων) ΟΥΣ.: παράσημο είναι ένα μικρό μεταλλικό αντικείμενο που το δίνουν σε ανθρώπους που έχουν κάνει μια σημαντική πράξη: *Οι στρατιώτες πήραν παράσημο γενναιότητας. (= μετάλλιο)*

η **Παρασκευή** (της Παρασκευής, των Παρασκευών) ΟΥΣ.: Παρασκευή είναι η ημέρα της εβδομάδας μετά την Πέμπτη και πριν το Σάββατο: *Την Παρασκευή θα ετοιμαστούμε για την εκδρομή του Σαββατοκύριακου.*

η **παράσταση** (της παράστασης, των παραστάσεων) ΟΥΣ.:

1. η παράσταση είναι το να παρουσιάζεται κάτι ή κάποιος με μια εικόνα (= απεικόνιση): *Πάνω στο αρχαίο αγγείο υπάρχει ζωγραφισμένη παράσταση των θεών του Ολύμπου.*

2. παράσταση λέμε κάθε θέαμα που παρουσιάζεται μπροστά σε κόσμο: *Το τσίρκο θα δώσει παραστάσεις σε όλες τις μεγάλες πόλεις.*

ΕΚΦΡ. κλέβω την παράσταση

παρασύρω (παρέσυρα και παράσυρα), **παρασύρομαι** (παρασύρθηκα, παρασυρμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι με παρασύρει, με παίρνει μαζί του καθώς κινείται με ορμή ή με μεγάλη ταχύτητα: *Τα κύματα παρέσυραν το καΐκι στα ανοιχτά. / Τον παρέσυρε φορητό και τον τραυμάτισε σοβαρά.*

2. όταν κάποιος ή κάτι μας παρασύρει, μας επηρεάζει και μας κάνει να μη σκεφτόμαστε σωστά ή λογικά: *Οι συνεργάτες του τον παρέσυραν να κάνει λάθος δηλώσεις. / Παρασύρεται εύκολα από τις παρέες του.*

ο **παρατατικός** (του παρατατικού, των παρατατικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, ο παρατατικός είναι ο χρόνος του ρήματος που μας δείχνει ότι κάτι γινόταν στο παρελθόν συνέχεια: *Ο παρατατικός του ρήματος "πήγαινα" είναι "πήγαινα".*

παρατάω (παράτησα, παρατημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν παρατάμε κάποιον, σταματάμε να τον φροντίζουμε ή να έχουμε σχέσεις μαζί του (= αφήνω, εγκαταλείπω): *Παράτησε την οικογένειά της κι εξαφανίστηκε.*

2. όταν παρατάμε κάτι σε ένα μέρος, το αφήνουμε εκεί και φεύγουμε βιαστικά: *Έμεινε από*

βενζίνη και παράτησε το αυτοκίνητο στη μέση του δρόμου.

3. όταν λέμε ότι κάποιος παρατάει έναν τόπο, σημαίνει ότι φεύγει από εκεί: *Παράτησαν το χωριό τους και ήρθαν στην πόλη.*

4. όταν παρατάμε κάτι που κάνουμε, το αφήνουμε στη μέση: *Παράτησε το πανεπιστήμιο λίγο πριν πάρει το πτυχίο.*

ΕΚΦΡ. τα παρατάω

παρτηρώ (παρτηρήσα), **παρτηρείται** (παρτηρήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν παρτηρούμε κάτι, το εξετάζουμε με το βλέμμα μας (= παρακολουθώ, προσέχω): *Παρτηρούσε τα παιδιά που έπαιζαν αμέριμνα στο πάρκο. / Παρτηρήστε τις δύο εικόνες και βρείτε τις διαφορές τους.*

2. λέμε ότι παρτηρώ κάτι όταν καταλαβαίνω ότι κάτι συμβαίνει (= διαπιστώνω): *Παρτηρήσα κάποιες αλλαγές στη συμπεριφορά της.*

3. **παρτηρείται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν παρτηρείται κάτι, γίνεται γνωστό ότι υπάρχει: *Έχει παρτηρηθεί ότι το κλίμα επηρεάζει τη διάθεσή μας.*

πάρε δώσε ΕΚΦΡ.: όταν έχουμε πάρε δώσε με κάποιον, έχουμε σχέσεις μαζί του: *Τον τελευταίο καιρό έκοψαν τα πολλά πάρε δώσε. (= πολλά πολλά)*

η **παρέα** (της παρέας, των παρεών) ΟΥΣ.:

1. η παρέα είναι το να είναι κάποιος με άλλους ανθρώπους και να μην είναι μόνος του (= συντροφιά): *Κάναμε παρέα στο σχολείο. / Είναι βαρετός και δε μου αρέσει η παρέα του.*

2. η παρέα είναι μια ομάδα από γνωστούς ή φίλους: *Βγήκαμε με την παρέα μου για καφέ.*

η **παρέλαση** (της παρέλασης, των παρελάσεων) ΟΥΣ.: παρέλαση κάνουν οι μαθητές ή οι στρατιώτες όταν προχωράνε με επίσημο τρόπο σε κεντρικό σημείο της πόλης για να γιορτάσουν κάποια σημαντική εθνική γιορτή: *Οι μαθητές έκαναν πρόβες για την παρέλαση της 28ης Οκτωβρίου.*

το **παρελθόν** (του παρελθόντος) ΟΥΣ.: παρελθόν είναι η λέξη που χρησιμοποιούμε για να μιλήσουμε για το χρόνο που έχει περάσει: *Στον παππού αρέσει να μιλάει για το παρελθόν. (= περασμένα, χτες) / Τα βιβλία της ιστορίας αναφέρονται στο ιστορικό παρελθόν.*

▲ Η λέξη παρελθόν δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

παρεμβάινω (παρεμβήκα) ΡΗΜ.: παρεμβάινω σε κάτι όταν μπλέκομαι σε αυτό για να το αλλάξω ενώ δεν έχω το δικαίωμα (= αναμειγνύομαι, ανακατεύομαι, μπαίνω στη μέση): *Το κράτος δεν παρεμβάινει στις αποφάσεις του δικαστηρίου.*

παρεμβάλλω (παρενέβαλα), **παρεμβάλλομαι** (παρεμβλήθηκα) ΡΗΜ.:

1. παρεμβάλλουμε κάτι όταν το βάζουμε ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα πράγματα για να διακόψουμε μια συνέχεια: *Παρεμβάλλει συχνά εικόνες στα κείμενα. / Παρεμβάλλει εμπόδια στο έργο μας.*

2. **παρεμβάλλεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: παρεμβάλλεται κάτι όταν βρίσκεται ή μπαίνει ανάμεσα σε άλλα πράγματα (= μεσολαβεί): *Μεταξύ του ιστογείου και του πρώτου ορόφου παρεμβάλλεται ο ημιώροφος.*

η **παρέμβαση** (της παρέμβασης, των παρεμβάσεων) ΟΥΣ.: παρέμβαση είναι το να παίρνει κάποιος μέρος σε κάτι που δεν τον αφορά: *Ζήτησαν την παρέμβαση του διευθυντή για να λυθεί η παρεξήγηση μεταξύ τους.*

η **παρεμβολή** (της παρεμβολής, των παρεμβολών) ΟΥΣ.: παρεμβολή είναι όταν βάζουμε κάτι ανάμεσα δύο ή περισσότερα πράγματα για να διακόψουμε μια συνέχεια: *Απαγορεύεται η παρεμβολή διαφημίσεων κατά τη διάρκεια θρησκευτικών τελετών από την τηλεόραση.*

η **παρένθεση** (της παρένθεσης, των παρενθέσεων) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): η παρένθεση ( ) είναι το σημείο στίξης που χρησιμοποιούμε, όταν γράφουμε, για να κλείσουμε μέσα σε αυτό λέξεις ή προτάσεις που συμπληρώνουν και εξηγούν όσα γράφουμε: *Ανοίγω την παρένθεση και κλείνω την παρένθεση.*

η **παρεξήγηση** (της παρεξήγησης, των παρεξηγήσεων) ΟΥΣ.:

1. παρεξήγηση είναι το να καταλαβαίνουμε κάτι με λάθος τρόπο (= παρανόηση, παρερμηνεία): *Η λέξη έχει πολλές σημασίες και μπορεί να γίνει παρεξήγηση του νοήματος.*

2. όταν γίνεται παρεξήγηση, κάποιος παρεξηγείται επειδή νιώθει ότι υπάρχει κακός σκοπός εναντίον του: *Από μια ανόητη παρεξήγηση σταμάτησε να μου μιλάει.*

παρεξηγώ (παρεξήγησα), **παρεξηγούμαι/παρεξηγιέμαι** (παρεξηγήθηκα, παρεξηγημένος) ΡΗΜ.:

1. παρεξηγώ κάτι όταν καταλαβαίνω με λάθος τρόπο αυτό που λέει ή κάνει κάποιος (= παρανοώ, παρερμηνεύω): *Δεν παρεξήγησε ποτέ αυτούς που του έκαναν κριτική. / Οι δηλώσεις του παρεξηγήθηκαν από τους δημοσιογράφους.*

2. **παρεξηγούμαι** ΠΑΘ.: παρεξηγείται κάποιος όταν θυμώνει, επειδή νιώθει ότι τον προσβάλλουν (= θίγομαι, πειράζομαι): *Πρόσεξε πώς της μιλάς, γιατί παρεξηγείται εύκολα!*

παρέχω (να παράσχω), **παρέχομαι** (παρασχέθηκα) ΡΗΜ.: παρέχω κάτι σημαίνει ότι δίνω σε κάποιον αυτό που χρειάζεται (= προσφέρω): *Τα σύγχρονα σπία παρέχουν όλες τις ανέσεις. / Στον τραυματία παρασχέθηκαν οι πρώτες βοήθειες.*

παρηγορώ (παρηγόρησα), **παρηγορούμαι/παρηγοριέμαι** (παρηγορήθηκα, παρηγορημένος) ΡΗΜ.: παρηγορούμε κάποιον όταν λέμε ή κάνουμε κάτι για να δώσουμε τη λύπη του: *Τον παρηγορούσαν για την αποτυχία του. / Δεν παρηγορήθηκε ποτέ για την εξαφάνιση του παιδιού της.*

παριστάνω (παράσταση και παρέσταση), **παριστάνομαι** ΡΗΜ.:

1. παριστάνει 3^ο ΠΡ.: κάτι παριστάνει κάτι άλλο όταν το παρουσιάζει με εικόνες ή σύμβολα: *Τι παριστάνει ο πίνακας; (= εικονίζει, απεικονίζει) / Το σημείο της πρόσθεσης παριστάνεται με σταυρό. (= συμβολίζεται)*

2. παριστάνω κάτι όταν προσπαθώ να δείχνω κάτι που δεν είμαι (= προσποιούμαι, υποκρίνομαι, κάνω): *Μην παριστάνεις τη χαζή.*

παρκάρω (πάρκαρα και παρκάρισα, παρκαρισμένος) ΡΗΜ.: παρκάρω το αυτοκίνητο ή άλλο μέσο συγκοινωνίας όταν το αφήνω σε ένα μέρος για κάποιο διάστημα (= σταθμεύω): *Δε βρίσκει θέση να παρκάρει το αυτοκίνητο.*

το **πάρκο** (του πάρκου, των πάρκων) ΟΥΣ.: το πάρκο είναι ένας μεγάλος κήπος μέσα στην πόλη, όπου πηγαίνουν οι άνθρωποι για ξεκούραση, παιχνίδι κτλ.: *Κάθε Κυριακή όλη η οικογένεια πηγαίνει βόλτα στο πάρκο.*

παροδικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ή υπάρχει παροδικά, γίνεται ή υπάρχει για λίγο (= πρόσκαιρα): *Στην ηπειρωτική Ελλάδα προβλέπονται λίγες βροχές παροδικά αυξημένες.*

ο **παροδικός**, η **παροδική**, το **παροδικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι παροδικό, διαρκεί μικρό χρονικό διάστημα (= πρόσκαιρος): *Η επιτυχία είναι παροδική.*

η **παροιμία** (της παροιμίας, των παροιμιών) ΟΥΣ.: παροιμίες είναι φράσεις που φτιάχνει ο λαός για να δώσει συμβουλές ή για να πει μια αλήθεια: *Όπως λέει και μια ελληνική παροιμία "γελάει καλύτερα όποιος γελάει τελευταίος".*

η **παρομοίωση** (της παρομοίωσης, των παρομοιώσεων) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, σχηματίζουμε μια παρομοίωση όταν χρησιμοποιούμε το "σαν" για να δείξουμε ότι κάτι μοιάζει με κάτι άλλο με βάση κάποιο κοινό τους στοιχείο: *Η έκφραση "έγινε κόκκινος σαν αστακός" στηρίζεται στην παρομοίωση.*

το **παρόν** (του παρόντος) ΟΥΣ.: παρόν είναι η λέξη που χρησιμοποιούμε για να μιλήσουμε για το χρόνο του σήμερα (= τώρα): *Ο ενεστώτας είναι ο χρόνος του ρήματος που μιλάει για το παρόν.*

▲ Η λέξη παρόν δε χρησιμοποιείται στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. προς το παρόν

ο **παρονομαστής** (του παρονομαστή, των παρονομαστών) ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): ο παρονομαστής ενός κλάσματος είναι ο αριθμός που γράφουμε κάτω από τη γραμμή του κλάσματος: *Στο κλάσμα 5/8 το 8 είναι ο παρονομαστής.*

η **παρουσία** (της παρουσίας, των παρουσιών) ΟΥΣ.: η παρουσία είναι το να βρίσκεται κάποιος κάπου μια ορισμένη στιγμή (≠ απουσία): *Η παρουσία σας στη συνέλευση είναι απαραίτητη. / Ελπίζω να μη σας ενοχλώ με την παρουσία μου.*

παρουσιάζω (παρουσίασα), **παρουσιάζομαι** (παρουσιάστηκα, παρουσιασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν παρουσιάζουμε κάτι, το δείχνουμε ή το εξηγούμε για να γίνει γνωστό: *Ο συγγραφέας παρουσίασε το νέο βιβλίο του. / Ο υποψήφιος δήμαρχος παρουσίασε το πρόγραμμά του στους ψηφοφόρους.*

2. όταν παρουσιάζουμε κάποιον, τον γνωρίζουμε στους άλλους (= συστήνω): *Μας παρουσίασε όλους τους προσκεκλημένους.*

3. παρουσιάζει 3^ο ΠΡ.: χρησιμοποιούμε το "παρουσιάζει" όταν κάτι εμφανίζει ορισμένα χαρακτηριστικά: *Το αυτοκίνητό του παρουσίασε πρόβλημα στα φρένα.*

4. παρουσιάζομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος παρουσιάζεται, εμφανίζεται κάπου χωρίς να τον περιμένουμε: *Ενώ μιλούσαμε γι' αυτόν, παρουσιάστηκε μπροστά μας.*

ο **παρουσιαστής** (του παρουσιαστή, των παρουσιαστών), η **παρουσιάστρια** (της παρουσιάστριας, των παρουσιαστριών) ΟΥΣ.: ο παρουσιαστής είναι αυτός που παρουσιάζει τις ειδήσεις ή άλλη εκπομπή στην τηλεόραση: *Όταν οι καλεσμένοι μιας εκπομπής μιλάνε, απευθύνονται προς τον παρουσιαστή. / Τον προσέλαβαν στη θέση του κεντρικού παρουσιαστή στο δελτίο ειδήσεων. (= εκφωνητής)*

η **παροχή** (της παροχής, των παροχών) ΟΥΣ.: παροχή είναι το να δίνεται κάτι σε κάποιον για να το χρησιμοποιεί: *Επειδή γίνονται έργα στο δρόμο, σταμάτησε προσωρινά η παροχή ρεύματος.*

το **πάρτι** ΟΥΣ.: το πάρτι είναι η γιορτή που κάνουμε στο σπίτι μας για να διασκεδάσουμε με τους φίλους μας: *Μας κάλεσε στο πάρτι για τα γενέθλιά του.*

▲ Η λέξη πάρτι δεν κλίνεται.

ο **παρών**, η **παρούσα**, το **παρόν** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι παρών σε ένα μέρος, βρίσκεται εκεί (≠ απών): *Πόσοι μαθητές είναι παρόντες σήμερα στο μάθημα;*

πασαλείβω ΡΗΜ. ⇒ **πασαλείφω**

πασαλείφω και **πασαλείβω** (πασάλειψα), **πασαλείφομαι** και **πασαλείβομαι** (πασαλείφτηκα, πασαλειμμένος) ΡΗΜ.:

1. πασαλείφουμε μια επιφάνεια με υγρό ή μπογιά όταν τη λερώνουμε χωρίς να το θέλουμε (= λερώνω): *Πασάλειψες την μπλούζα σου με μαρμελάδα, δεν προσέχεις πώς τρως!*

2. λέμε ότι κάποιος πασαλείφει τη δουλειά του όταν την κάνει γρήγορα ή πρόχειρα: *Πασάλειψα τη γεωμετρία, μήπως και περάσω στο διαγώνισμα.*

3. πασαλείφομαι ΠΑΘ.: όταν πασαλειφόμαστε, λερώνουμε το σώμα ή το πρόσωπό μας με υγρό ή μπογιά (= λερώνομαι): *Πασαλείφτηκες ολόκληρος με σάλτσες.*

ο **πασάς** (του πασά, των πασάδων) ΟΥΣ. (ΙΣΤΟΡ.): ο πασάς ήταν μεγάλος άρχοντας στα χιόνια

της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας: *Ο Αλή πασάς κυβερνούσε τα Ιωάννινα.*

η **πάστα** (της πάστας, των παστών) ΟΥΣ.: η πάστα είναι γλύκισμα με κρέμα και παντεσπάνι για ένα άτομο, που το ετοιμάζουν συνήθως τα ζαχαροπλαστεία: *Αγόρασε πάστες αμυγδάλου για τα παιδιά και μια τούρτα για τους μεγάλους.*

το **Πάσχα** ΟΥΣ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) το Πάσχα είναι θρησκευτική γιορτή, που γίνεται μια Κυριακή μέσα στο Μάρτιο ή τον Απρίλιο, κατά την οποία οι χριστιανοί γιορτάζουν την ανάσταση του Χριστού: *Την Κυριακή του Πάσχα οι Έλληνες ψήνουν αρνί στη σουβλα.*

2. Πάσχα λέμε τις ημέρες λίγο πριν και λίγο μετά από την Κυριακή του Πάσχα: *Το Πάσχα φτιάχνουμε τσουρέκια και βάφουμε κόκκινα αυγά.*

△ Η λέξη Πάσχα δεν κλίνεται και δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **πασχαλινός**, η **πασχαλινή**, το **πασχαλινό** ΕΠΩ.: όταν κάτι είναι πασχαλινό, έχει σχέση με το Πάσχα των χριστιανών: *Το Πάσχα οι χριστιανοί φτιάχνουν πασχαλινό κουλούρια.*

πασχίζω (πάσχισα) ΡΗΜ.: πασχίζω για κάτι όταν κάνω μεγάλη προσπάθεια για να το πετύχω (= αγωνίζομαι, μοχθώ): *Πάσχισε πολύ για να περάσει στο πανεπιστήμιο. / Άδικα πασχίζεις να την πείσεις.*

πάσχω ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.):

1. κάποιος πάσχει από κάτι όταν έχει κάποια αρρώστια για πολύ καιρό (= υποφέρω): *Ένας στους δέκα Έλληνες πάσχει από διαβήτη.*

2. **πάσχει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι πάσχει όταν παρουσιάζει κάποιο σοβαρό πρόβλημα: *Η εταιρεία πάσχει από έλλειψη προσωπικού.*

△ Η λέξη πάσχω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

η **πατάτα** (της πατάτας, των πατατών) ΟΥΣ.:

1. η πατάτα φυτρώνει κάτω από το χώμα, είναι στρογγυλή και έχει καφετιά φλούδα: *Φύτεψε πατάτες στο περιβόλι της.*

2. η πατάτα είναι ο στρογγυλός βολβός αυτού του φυτού, που τον μαγειρεύουμε και τον τρώμε: *Θα φάμε αυγά με τηγανητές πατάτες.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) πατάτα λέμε κοροϊδευτικά κάτι που δε μας αρέσει: *Το έργο που είδαμε ήταν μεγάλη πατάτα!*

τα **πατατάκια** ΟΥΣ.: τα πατατάκια είναι μια πρόχειρη λιχουδιά από τηγανισμένες φέτες πατάτας, που πουλιέται σε σακουλάκια (= τσιπς): *Του αρέσουν τα πατατάκια με ρίγανη.*

△ Η λέξη πατατάκια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

πατάω/πατώ (πάτησα), **πατιέμαι** (πατήθηκα, πατημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν περπατάμε με τις πατούσες των ποδιών πάνω σε κάτι, τότε πατάμε σε αυτό: *Πάτησε στις λάσπες και λέρωσε τα παπούτσια του. / Μην πατάς ξυπόλυτος στα πλακάκια, θα κρυσώσεις.*

2. όταν πατάμε κάτι, πιέζουμε με δύναμη τα πόδια μας πάνω σε αυτό: *Το Σεπτέμβριο πατάνε τα σταφύλια για να φτιάξουν μούστο. / Με πάτησε κατά λάθος στο πόδι.*

3. όταν πατάμε ένα κουμπί, το σπρώχνουμε, για να αρχίσει να λειτουργεί μια συσκευή (= πιέζω): *Πάτησα το κουμπί της τηλεόρασης. / Πάτα το κουμπί του ασανσέρ στο δεύτερο όροφο.*

4. χρησιμοποιούμε το "πατάω" για να πούμε ότι με χτυπάει αυτοκίνητο, μηχανάκι κτλ. καθώς περπατάω: *Να προσέχεις στο δρόμο μη σε πατήσει αυτοκίνητο.*

5. λέμε ότι κάποιος πατάει όταν τα πόδια του φτάνουν να ακουμπήσουν στο έδαφος ή στο βυθό: *Πατάς ή είναι πολύ βαθιά τα νερά; (= πατώνω)*

6. όταν πατάμε τα είκοσι χρόνια, έχουμε αυτή την ηλικία (= μπαίνω, γίνομαι): *Πάτησε τα σαράντα, αλλά δεν του φαίνεται.*

7. λέμε ότι πατάμε τα γέλια, τις φωνές ή τα κλάματα όταν αρχίζουμε να γελάμε, να φωνάζουμε δυνατά κτλ. (= βάζω): *Πάτησε τις φωνές και τον άκουσε όλη η γειτονιά.*

8. όταν κάποιος δεν πηγαίνει ή δεν εμφανίζεται συχνά σε ένα μέρος, λέμε ότι δεν πατάει σε αυτό (= πατάω το πόδι μου): *Από πότε έχει να πατήσει στο σπίτι σου; / Δεν πάτησε στο φροντιστήριο τον τελευταίο μήνα.*

9. **πατάει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι πατάει σε κάτι άλλο, το κάτω μέρος του ακουμπάει πάνω του (= στηρίζομαι): *Το σπίτι πατάει σε γερά θεμέλια.*

ΕΚΦΡ. αλλού πατάω κι αλλού βρίσκομαι, πατάω επί πτωμάτων, πατάω πόδι, πατάω στις μύτες, πατάω το πόδι μου, πατάω τον κάλο, πατείς με πατώ σε, την πατάω

πατάω επί πτωμάτων ΕΚΦΡ.: όταν πατάμε επί πτωμάτων, κάνουμε τα πάντα για να πετύχουμε κάτι που θέλουμε: *Πάτησε επί πτωμάτων για να πάρει τη δουλειά.*

πατάω πόδι ΕΚΦΡ.: όταν πατάμε πόδι, επιμένουμε να γίνει αυτό που θέλουμε εμείς: *Μόνον όταν πάτησε πόδι, του έδωσαν αύξηση.*

πατάω στις μύτες ΕΚΦΡ.: όταν πατάμε στις μύτες, περπατάμε όσο πιο αθόρυβα μπορούμε (= περπατάω στις μύτες): *Πατούσε στις μύτες για να μην ξυπνήσει το μωρό.*

πατάω το πόδι μου ΕΚΦΡ.: όταν πατάμε το πόδι μας κάπου, πηγαίνουμε εκεί: *Πρώτη φορά πατάει το πόδι του στο σπίτι μας.*

πατάω τον κάλο ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος μας πατάει τον κάλο, μας χτυπάει στο αδύνατο σημείο: *Αλίμονο σε εκείνον που θα του πατήσει τον κάλο και θα του πει ότι έχει μεγάλη μύτη!*

πατείς με πατώ σε ΕΚΦΡ.: όταν κάπου είναι "πατείς με πατώ σε", έχει πάρα πολύ κόσμο: *Δεν μπήκε στο τρένο γιατί ήταν πατείς με πατώ σε.*

ο **πατέρας** (του πατέρα, των πατέρων) ΟΥΣ.:

1. ο πατέρας μας είναι ο άντρας από τον οποίο γεννηθήκαμε (= μπαμπάς): *Είναι καλός πατέρας και βοηθάει πολύ στην ανατροφή των παιδιών.*
2. ο άνθρωπος που έχει εφεύρει ή έχει ξεκινήσει κάτι αναφέρεται ως πατέρας αυτού του πράγματος: *Ο Ιπποκράτης αναφέρεται συχνά ως πατέρας της ιατρικής.*

το **πάτημα** (του πατήματος, των πατημάτων) ΟΥΣ.:

1. το πάτημα είναι που κάνουμε όταν πατάμε με τις πατούσες των ποδιών πάνω σε κάτι (= περπάτημα): *Δεν επιτρέπεται το πάτημα στο γκαζόν.*
2. το πάτημα είναι το σημάδι που αφήνει κάποιος ή κάτι όταν πατάει κάπου (= πατημασιά, ίχνος): *Είχαν μείνει πάνω στο χιόνι τα πατήματα μεγάλου ζώου.*
3. το πάτημα είναι αυτό που κάνουμε όταν πιέζουμε με δύναμη τα πόδια μας πάνω σε κάτι: *Το πάτημα των σταφυλιών γίνεται το Σεπτέμβριο.*
4. το πάτημα είναι αυτό που κάνουμε όταν σπρώχνουμε το κουμπί για να αρχίσει να λειτουργεί μια συσκευή: *Με το πάτημα ενός κουμπιού θα μπορούν να λειτουργούν όλες οι συσκευές ταυτόχρονα.*
5. το πάτημα είναι κάτι που χρησιμοποιούμε ως δικαιολογία για να κάνουμε κάτι (= πρόσχημα, πρόφαση): *Βρήκε πάτημα να τον κατακρίνει ότι δεν έκανε καλά τη δουλειά του.*

το **πατίνι** (του πατινιού, των πατινιών) ΟΥΣ.: το πατίνι είναι ειδικό παπούτσι πάνω σε ρόδες ή πάνω σε δύο μεταλλικά κομμάτια, που το χρησιμοποιούμε για να κινούμαστε στον πάγο ή σε άλλη επίπεδη επιφάνεια: *Οι αθλητές της παγοδρομίας φόρεσαν τα πατίνια τους. (= παγοπέδιλο) / Πάμε να τρέξουμε με τα πατίνια μας; (= τροχοπέδιλο, ρόλερ)*

ΕΚΦΡ. κάνω τη ζωή πατίνι

ο **πάτος** (του πάτου, των πάτων) ΟΥΣ.:

1. ο πάτος είναι το πιο χαμηλό μέρος ενός αντικειμένου (= βάση): *Διάβασε τι γράφει στον πάτο του κουτιού. / Αλείφετε τον πάτο του ταψιού με βούτυρο.*
2. ο πάτος είναι το πιο βαθύ κομμάτι θάλασσας, λίμνης ή ποταμού (= βυθός, πυθμένας): *Έκανε μια βουτιά κι έφτασε στον πάτο.*
3. ο πάτος είναι το εσωτερικό μέρος του παπουτσιού, πάνω στο οποίο ακουμπάει η πατούσα μας: *Παλιά, οι κοντές γυναίκες πρόσθεταν φελλούς στους πάτους των παπουτσιών τους, για να φαίνονται ψηλότερες.*
4. (ΜΕΙΣΤ.) λέμε ότι κάποιος είναι πάτος όταν είναι ο τελευταίος ή ο χειρότερος σε κάτι: *Είναι πάτος στα μαθηματικά!*

ΕΚΦΡ. μου βγαίνει ο πάτος, πιάνω πάτο

η **πατούσα** (της πατούσας) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. η πατούσα είναι το κάτω μέρος του ποδιού μας που πατάει στο έδαφος (= πέλαμα): *Περπατούσε ξυπόλυτος και έγδαρε τις πατούσες του.*
  2. η πατούσα είναι το τμήμα της κάλτσας που καλύπτει αυτό το μέρος του ποδιού: *Οι κάλτσες του είναι τρύπιες στην πατούσα.*
- ⚠ Η λέξη πατούσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πατριάρχης** (του πατριάρχη, των πατριαρχών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): ο πατριάρχης είναι ο αρχηγός καθεμιάς από τις ορθόδοξες εκκλησίες: *Συναντήθηκαν ο Οικουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως και ο Πατριάρχης Ρωσίας.*

η **πατρίδα** (της πατρίδας, των πατρίδων) ΟΥΣ.: η πατρίδα μας είναι η χώρα, η πόλη, το χωριό κτλ. όπου έχουμε γεννηθεί ή κατοικούμε: *Ζουν στο εξωτερικό αλλά σκέφτονται να γυρίσουν στην πατρίδα τους.*

το **πάτωμα** (του πατώματος, των πατωμάτων) ΟΥΣ.:

1. πάτωμα λέμε την επίπεδη επιφάνεια ενός δωματίου πάνω στην οποία περπατάμε (= δάπεδο): *Το υπνοδωμάτιο έχει ξύλινο πάτωμα. / Καθίσαμε στο πάτωμα για να δούμε τηλεόραση.*
2. πάτωμα λέμε καθένα από τα διαφορετικά επίπεδα ενός κτιρίου (= όροφος): *Η πολυκατοικία που μένει είναι ψηλή, έχει οκτώ πατώματα.*

η **παύλα** (της παύλας, των παυλών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, η παύλα – είναι το σημείο στίξης που γράφουμε μπροστά από τα λόγια κάποιου: *Στο διάλογο πάντα βάζουμε παύλες.*

ΕΚΦΡ. τελεία και παύλα

ο **παύω** (έπαψα) ΡΗΜ.:

1. κάποιος παύει να κάνει κάτι όταν σταματάει να το κάνει (≠ συνεχίζω): *Δεν έπαψε ποτέ να την αγαπάει.*
2. κάποιος παύει όταν σταματάει να μιλάει ή να κάνει φασαρία (= σωπαίω): *Πάψε επιτέλους, δεν μπορώ να σ' ακούω!*

ο **παχαίνω** (πάχυνα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος παχαίνει, γίνεται παχύς ή πιο παχύς (= χοντραίνω ≠ αδυνατίζω, λεπταίνω): *Παχαίνει γιατί τρώει πολύ.*
2. **παχαίνει** 3^ο πρ.: όταν κάτι παχαίνει, με κάνει να γίνω ή να δείχνω πιο παχύς (= χοντραίνει ≠ αδυνατίζει, λεπταίνει): *Μην τρως πολλά γλυκά, γιατί παχαίνουν! / Σε παχαίνει το άσπρο παντελόνι.*

το **πάχος** (του πάχους, των παχών) ΟΥΣ.:

1. το πάχος είναι το να ζυγίζει κάποιος πολλά κιλά: *Οι γιατροί προειδοποιούν ότι το πάχος βλάπτει σοβαρά την υγεία.*
2. το πάχος ενός αντικειμένου είναι το πόσο παχύ είναι: *Το πάχος της μοκέτας είναι πολύ μικρό, μόλις δύο εκατοστά.*
3. το πάχος είναι το λίπος που έχει το κρέας: *Το αρνίσιο κρέας έχει πολύ πάχος.*

ο **παχουλός**, η **παχουλή**, το **παχουλό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι παχουλός, είναι λίγο πιο παχύς από το κανονικό (= στρουμπουλός): *Το μωρό άπλωσε τα δυο παχουλά του χέρια και με αυτά αγκάλιασε το δικό μου.*

ο **παχύς**, η **παχιά**, το **παχύ** ΕΠΙΘ.:

1. παχύ λέμε έναν άνθρωπο ή ένα ζώο που ζυγίζει πολλά κιλά και συνήθως πιάνει πολύ χώρο (= χοντρός ≠ αδύνατος, λεπτός): *Δε χωράει να περάσει, γιατί είναι πολύ παχιά. / Ο ελέφαντας είναι παχύ ζώο.*

2. όταν κάτι είναι παχύ, είναι πολύ μεγάλο ή έχει μεγάλο πάχος (≠ λεπτός): *Όλη η πόλη σκεπάστηκε με ένα παχύ στρώμα χιονιού.*

πάω και **πηγαίνω** (πήγα) ΡΗΜ.:

1. όταν πάμε σε κάποιο μέρος, κινούμαστε προς τα εκεί με τα πόδια ή χρησιμοποιούμε αυτοκίνητο ή άλλο μέσο: *Πήγε στο μανάβη για ψώνια. / Θα πάμε στο Λονδίνο με το αεροπλάνο. (= ταξιδεύω)*

2. όταν πάμε κάποιον ή κάτι κάπου, βοηθάμε να φτάσει εκεί: *Πήγε τον παππού στο γιατρό. (= οδηγώ, συνοδεύω) / Πήγαινε, σε παρακαλώ, το γράμμα στο ταχυδρομείο.*

3. όταν λέμε "να πηγαίνουμε", εννοούμε να πάμε κάπου αλλού από εκεί όπου βρισκόμαστε (= φεύγω): *Είναι αργά, πρέπει να πηγαίνουμε.*

4. όταν λέμε ότι πάμε για κάτι, σημαίνει ότι μπορεί να γίνει αυτό, είναι πιθανό να γίνει: *Πηγαίνουμε για εκλογές τον άλλο μήνα.*

5. κάποιος πάει για διευθυντής ή για κάτι άλλο όταν φαίνεται ότι θα γίνει διευθυντής κτλ. ή προσπαθεί να γίνει: *Πάει για πρόεδρος του συλλόγου.*

6. όταν πάμε να κάνουμε κάτι, φτάνουμε κοντά στο να το κάνουμε: *Πήγε να βάλει τα κλάματα αλλά συγκρατήθηκε. / Πήγε να πει κάτι αλλά το μετάνιωσε. (= προσπαθώ)*

7. όταν πάει κάποιος να πάθει κάτι, κινδυνεύει να το πάθει (= κοντεύω, παρά λίγο): *Το μωρό πήγε να πέσει από την κούνια αλλά το έπιασα.*

8. όταν κάποιος ή κάτι δεν υπάρχει πια, λέμε ότι πάει: *Πάει ο κυρ Μανόλης, πέθανε. / Πάνε όλα μας τα λεφτά. (= χάνομαι, εξαφανίζομαι)*

9. **πάει** 3^ο ΠΡ.: όταν ένα αυτοκίνητο ή άλλο μέσο πηγαίνει σε κάποιο μέρος, κινείται προς τα εκεί: *Το τρένο πάει στη Θεσσαλονίκη.*

10. **πάει** 3^ο ΠΡ.: όταν δίνουμε κάτι για κάποιο σκοπό, λέμε ότι πάει για αυτό το σκοπό: *Όλος ο μισθός του πάει για το ενοίκιο.*

11. **πάει** 3^ο ΠΡ.: ένα χρώμα ή ένα ρούχο μάς πάει όταν μας κάνει να δείχνουμε όμορφοι (= ταιριάζει): *Είναι αδύνατη και της πάνε τα παντελόνια.*

ΕΚΦΡ. δεν ξέρω πού παν τα τέσσερα, δεν πάω πίσω, η γλώσσα μου πάει ροδάνι, όσα πάνε κι όσα έρθουν, πάει περίπατο, πάει ρολόι, πάει σύννεφο, πάω γυρεύοντας, πάω κόντρα, πάω με τα νερά, πάω μπροστά, πάω ξυπόλυτος στ' αγκάθια, τα πάω, τον πάω

πάω γυρεύοντας ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος πάει γυρεύοντας για καβγά, ξύλο κτλ., φέρεται σαν να θέλει να το προκαλέσει: *Πάει γυρεύοντας για καβγά.*

πάω κόντρα ΕΚΦΡ.: όταν πάμε κόντρα σε κάποιον, κάνουμε ή λέμε το αντίθετο απ' ό,τι κάνει ή λέει αυτός (≠ συμφωνώ): *Μου πάει συνεχώς κόντρα για να με εκνευρίζει.*

πάω με τα νερά ΕΚΦΡ.: όταν πάμε με τα νερά κάποιου, κάνουμε αυτό που θέλει ή συμφωνούμε μαζί του σε αυτά που λέει: *Πάει με τα νερά του για να τον καλοπιάσει.*

πάω μπροστά ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ή κάτι πάει μπροστά, κάνει προόδους (= προοδεύω): *Θα πάει μπροστά γιατί είναι έξυπνος και εργατικός.*

πάω ξυπόλυτος στ' αγκάθια ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που ξεκινάει κάτι δύσκολο χωρίς να έχει προετοιμαστεί κατάλληλα: *Πήγε να ζησει στη Γερμανία χωρίς να ξέρει γερμανικά. Πού πάει ξυπόλυτος στ' αγκάθια;*

η **πεδιάδα** (της πεδιάδας, των πεδιάδων) ΟΥΣ.: η πεδιάδα είναι ένα επίπεδο κομμάτι γης χωρίς υψώματα: *Ανάμεσα στα βουνά απλωνόταν μια καταπράσινη πεδιάδα.*

το **πέδιλο** (του πέδiluου, των πέδιλων) ΟΥΣ.:

1. πέδιλα φοράμε το καλοκαίρι, γιατί αφήνουν ασκέπαστο το πόδι και δροσιζόμαστε: *Αγόρασε ένα ζευγάρι γυναικεία πέδιλα.*

2. τα πέδιλα είναι τα ειδικά παπούτσια που φορούμε σε κάποια σπορ, όπως στην παγοδρομία ή στην κολύμβηση: *Φόρεσε τα πέδιλά σου να πάμε να κολυπηθούμε. (= βατραχοπέδιλο)*

ο **πεζός**, η **πεζή**, το **πεζό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι πεζός, δεν είναι πάνω σε κάποιο μέσο συγκοινωνίας αλλά κινείται με τα πόδια: *Περπατούσαν πεζοί στην εθνική οδό.*

2. όταν ένα κείμενο είναι πεζό, δεν είναι γραμμένο σαν ποίημα, δηλαδή με ρυθμό και ομοιοκαταληξία (≠ ποιητικός): *Το διήγημα είναι είδος του πεζού λόγου. / Έχει γράψει αξιόλογο πεζά κείμενα.*

3. πεζά γράμματα λέμε τα μικρά γράμματα, όπως για παράδειγμα το "α" ή το "β", για να τα ξεχωρίσουμε από τα κεφαλαία γράμματα: *Στις εφημερίδες πολλοί τίτλοι είναι γραμμένοι με πεζά γράμματα.*

ο **πεζός** (του πεζού, των πεζών), η **πεζή** (της πεζής) ΟΥΣ.: ο πεζός είναι αυτός που πηγαίνει κάπου με τα πόδια: *Ο δρόμος είναι μόνο για τους πεζούς, δεν επιτρέπονται αυτοκίνητα.*

πεθαίνω (πέθανα) ΡΗΜ.:

1. κάποιος πεθαίνει όταν σταματάει να είναι ζωντανός (≠ ζω): *Ο παππούς του πέθανε σε ηλικία 86 χρονών. / Πεθαίνει, φωνάξτε ένα γιατρό! (= ξεψυχάω) / Πέθανε το σκυλί τους. (= ψοφάω)*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας πεθαίνει όταν μας κάνει να υποφέρουμε πολύ: *Το αφεντικό*

μάς πέθανε στη δουλειά. (= ξεθεώνω) / Το δόντι μου μ' έχει πεθάνει στον πόνο. (= ταράζω)

3. χρησιμοποιούμε το "πεθαίνω" όταν θέλουμε να πούμε ότι υποφέρουμε πολύ από κάτι (= ψοφάω): *Πεθάναμε από το κρύο χωρίς καλοριφέρ. / Πεθαίνω από αγωνία να μάθω τι έγινε.*

4. λέμε ότι πεθαίνω στα γέλια όταν γελάω πολύ (= τρελαίνομαι, ψοφάω): *Μας είπε ένα ανέκδοτο και πεθάναμε στα γέλια.*

5. μπορούμε να πούμε ότι πεθαίνω για κάτι όταν μου αρέσει πολύ (= τρελαίνομαι, ψοφάω): *Πεθαίνω για γλυκά.*

6. πεθαίνει 3^ο πρ.: κάτι πεθαίνει όταν σταματάει να υπάρχει (= χάνομαι, σβήνω): *Πέθαναν οι ελπίδες τους.*

ΕΚΦΡ. πεθαίνω στην ψάθα

πεθαίνω στην ψάθα ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που πεθαίνει πολύ φτωχός: *Έτσι, σπάταλος όπως είναι, θα πεθάνει στην ψάθα.*

ο πεθαμένος, η πεθαμένη, το πεθαμένο ΕΠΙΘ.: πεθαμένος είναι ένας άνθρωπος ή άλλος οργανισμός που δεν είναι πια στη ζωή (= νεκρός ≠ ζωντανός): *Τους βρήκαν πεθαμένους στα συτρίμμια του αεροπλάνου.*

η πειθαρχία (της πειθαρχίας) ΟΥΣ.: πειθαρχία υπάρχει όταν υπακούμε στους νόμους ή στους κανόνες (≠ απειθαρχία, ανυπακοή): *Προσπαθούσε μάταια να επιβάλει την πειθαρχία στην τάξη.*

△ Η λέξη πειθαρχία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πείθω (έπεισα), **πείθομαι** (πείστηκα, πεισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πείθουμε κάποιον για κάτι, τον κάνουμε να πιστέψει ότι αυτό που του λέμε είναι σωστό ή αληθινό: *Κατόρθωσε να πείσει τους ενόρκους ότι είναι αθώος. / Ο πωλητής μάς έπεισε για την ποιότητα του προϊόντος.*

2. όταν πείθουμε κάποιον να κάνει κάτι, τον κάνουμε να δεχτεί να κάνει αυτό που θέλουμε (= καταφέρνω): *Τον έπεισε να ταξιδέψει μαζί της στο εξωτερικό.*

η πείνα (της πείνας) ΟΥΣ.:

1. η πείνα είναι το αίσθημα που νιώθουμε όταν θέλουμε να φάμε: *Είμαι νηστικός από το πρωί και με έχει πιάσει πείνα.*

2. όταν υπάρχει πείνα σε ένα μέρος, δεν υπάρχουν αρκετά τρόφιμα για να φάνε οι άνθρωποι εκεί (= αστία): *Φτώχεια και πείνα μαστίζουν τις χώρες της Αφρικής.*

△ Η λέξη πείνα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. δε βλέπω από την πείνα, με κόβει πείνα

πεινάω/πινώ (πείνασα, πεινασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πεινάμε, νιώθουμε την επιθυμία να φάμε: *Βάλε κάτι να φάμε γιατί πεινάω. / Δεν πεινάω, έχω φάει.*

2. λέμε ότι πεινάει κάποιος όταν είναι πολύ φτωχός και δεν έχει ούτε τρόφιμα για να φάει (= λιμοκτονώ): *Πεινάνε τα παιδιά στην Αφρική!*

ΕΚΦΡ. πεινάω σαν λύκος

πεινάω σαν λύκος ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν πεινάει πάρα πολύ: *Δεν έχω φάει τίποτα από το πρωί και πεινάω σαν λύκος.*

η πείρα (της πείρας) ΟΥΣ.:

1. πείρα έχει ένας άνθρωπος όταν κάνει κάτι για πολύ καιρό και το γνωρίζει πολύ καλά (= εμπειρία): *Είναι καλός δάσκαλος αλλά δε διαθέτει πείρα στη διδασκαλία.*

2. πείρα είναι οι γνώσεις που αποκτάει κάποιος με τα χρόνια για να αντιμετωπίζει διάφορα προβλήματα της ζωής: *Τον συμβουλεύεται συχνά, γιατί είναι άνθρωπος με πείρα.*

△ Η λέξη πείρα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πειράζω (πειράξα), **πειράζομαι** (πειράχτηκα, πειραγμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι με πειράζει όταν με κάνει να θυμώσω, να στενοχωρηθώ ή να προσβληθώ: *Τον πείραξε η συμπεριφορά σου.*

2. όταν πειράζω κάποιον ή κάτι, του προκαλώ βλάβη ή ζημιά: *Μην τολμήσετε να τον πειράξετε! / Ποιος πείραξε τον υπολογιστή μου και δεν ανοίγει;*

3. όταν πειράζουμε κάποιον, κάνουμε αστεία μαζί του: *Είναι παχουλός και οι φίλοι του τον πειράζουν.*

4. πειράζει 3^ο πρ.: λέμε ότι κάτι με πειράζει όταν κάνει κακό στην υγεία μου: *Το κρασί με πειράζει στο στομάχι.*

το πείραμα (του πειράματος, των πειραμάτων) ΟΥΣ.: όταν ένας επιστήμονας κάνει ένα πείραμα, δοκιμάζει κάτι και παρατηρεί τα αποτελέσματά του σε ορισμένες συνθήκες για να βγάλει κάποια συμπεράσματα: *Πειράματα έδειξαν ότι τα φυτά είναι ευαίσθητα στο είδος μουσικής που ακούγεται στο χώρο τους. / Κάνουν πειράματα σε ζώα.*

ο πειρασμός (του πειρασμού, των πειρασμών) ΟΥΣ.: ο πειρασμός είναι η έντονη επιθυμία να έχουμε ή να κάνουμε κάτι, συνήθως κάτι που μας κάνει κακό: *Η ληστεία είναι σοβαρό έγκλημα, αλλά τα λεφτά ήταν μεγάλος πειρασμός.*

το πείσμα (του πείσματος, των πεισμάτων) ΟΥΣ.: το πείσμα είναι αυτό που δείχνει κάποιος όταν δεν είναι πρόθυμος να αλλάξει γνώμη ή συμπεριφορά: *Ήξερε ότι είχε άδικο, αλλά από πείσμα δεν υποχωρούσε! (= ισχυρογνωμοσύνη) / Το πείσμα του και η ισχυρή του θέληση τον βοήθησαν να πετύχει στη ζωή του. (= επιμονή)*

ο πεισματάρης, η πεισματάρη, το πεισματάρικο ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι πεισματάρης, είναι αποφασισμένος με πείσμα να κάνει αυτό που θέλει (= ξεροκέφαλος, ισχυρογνώμων, επίμονος): *Είναι πολύ πεισματάρη και δεν το βάζει εύκολα κάτω.*

το πέλαγος (του πελάγους, των πελαγών) ΟΥΣ.: το πέλαγος είναι το κομμάτι θάλασσας που είναι μικρότερο από τον ωκεανό: *Τα νησιά του Ιονίου πελάγους.*

ο πελαργός (του πελαργού, των πελαργών) ΟΥΣ.: ο πελαργός είναι ένα μεγαλόσωμο πουλί

με ασπρόμαυρο χρώμα και μακρύ ράμφος, που συνήθως στέκεται στο ένα πόδι: *Οι πελαργοί είναι αποδημητικά πουλιά.*

ο **πελάτης** (του πελάτη, των πελατών), η **πελάτισσα** (της πελάτισσας, των πελατισσών) ογσ.: ο πελάτης είναι αυτός που αγοράζει διάφορα προϊόντα ή υπηρεσίες: *Είναι τακτικός πελάτης του καταστήματος.*

το **πέλμα** (του πέλματος, των πελμάτων) ογσ.:
1. το πέλμα είναι το κάτω μέρος του ποδιού μας που πατάει στο έδαφος: *Το πέλμα της κατέληγε σε μακριά δάχτυλα που δε θύμιζαν σε τίποτα πόδια μικρού παιδιού.*
2. το πέλμα είναι το κάτω μέρος του παπουτσιού, αυτό που πατάει στο έδαφος: *Σκίστηκαν τα παπούτσια του στο πέλμα.*

ο **πελώριος**, η **πελώρια**, το **πελώριο** επιθ.: όταν κάτι είναι πελώριο, είναι πάρα πολύ μεγάλο σε μέγεθος (= τεράστιος, θεόρατος): *Το ποτάμι χανόταν ανάμεσα σε πελώριους βράχους.*

η **Πέμπτη** (της Πέμπτης) ογσ.: Πέμπτη λέμε την ημέρα που είναι πριν από την Παρασκευή και μετά την Τετάρτη: *Κάθε Πέμπτη πηγαίνω στο γυμναστήριο.*

△ Η λέξη Πέμπτη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πέμπτος**, η **πέμπτη**, το **πέμπτο** επιθ.: όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι πέμπτο, έχει τον αριθμό 5 σε μια σειρά: *Πηγαίνει στην πέμπτη τάξη του δημοτικού σχολείου.*

το **πενήντα** ογσ.: ο αριθμός 50: *Το πενήντα έχει πέντε δεκάδες.*

△ Η λέξη πενήντα δεν κλίνεται.

οι **πενήντα**, οι **πενήντα**, τα **πενήντα** επιθ.: πενήντα άνθρωποι ή πενήντα πράγματα είναι ένα σύνολο από 50 μονάδες: *Στην εκδρομή θα είμαστε πενήντα άτομα.*

△ Η λέξη πενήντα δεν κλίνεται.

ο **πένθιμο** επιθ.: όταν κάτι γίνεται πένθιμο, γίνεται με πένθιμο τρόπο: *Οι καμπάνες χτυπούσαν πένθιμα.*

ο **πένθιμος**, η **πένθιμη**, το **πένθιμο** επιθ.:
1. πένθιμο είναι κάτι που φανερώνει πένθος: *Στην κηδεία του δημάρχου, η μπάντα έπαιξε ένα πένθιμο εμβατήριο.*
2. πένθιμο λέμε και κάτι που μας κάνει να νιώθουμε λύπη: *Ο καιρός ήταν συννεφιασμένος και πένθιμος.*

το **πένθος** (του πένθους, των πενθών) ογσ.:
1. πένθος είναι η μεγάλη λύπη που νιώθουμε όταν πεθαίνει κάποιος που αγαπάμε: *Το άσπρο είναι το χρώμα του πένθους στην Ιαπωνία.*
2. πένθος λέμε τη μαύρη ταινία που φοράνε ορισμένοι άντρες στο μανίκι όταν πεθάνει κάποιος στενός συγγενής τους: *Φοράει πένθος.*

η **πεντάδα** (της πεντάδας, των πεντάδων) ογσ.: η πεντάδα είναι ένα σύνολο από πέντε ανθρώπους ή πέντε όμοια πράγματα: *Μπήκαμε στη σειρά σε πεντάδες.*

ο **πενταπλάσιος**, η **πενταπλάσια**, το **πενταπλάσιο** επιθ.: όταν κάτι είναι πενταπλάσιο από κάτι άλλο, είναι πέντε φορές μεγαλύτερο ή περισσότερο από αυτό (= πενταπλός): *Ενώ τα είχαμε συμφωνήσει, μετά μου ζητούσε τα πενταπλάσια χρήματα για το χτήμα.*

το **πέντε** ογσ.: ο αριθμός 5: *Πες μου έναν αριθμό από το ένα ως το πέντε.*

οι **πέντε**, οι **πέντε**, τα **πέντε** επιθ.: πέντε άνθρωποι ή πέντε πράγματα είναι ένα σύνολο από 5 μονάδες: *Έχουμε πέντε δάχτυλα σε κάθε χέρι και άλλα πέντε σε κάθε πόδι.*

△ Η λέξη πέντε δεν κλίνεται.

το **πεπόνι** (του πεπονιού, των πεπονιών) ογσ.: το πεπόνι είναι ένα μεγάλο κίτρινο φρούτο με χοντρή φλούδα και πολλά κίτρινα κουκούτσια: *Το πεπόνι και το καρπούζι είναι καλοκαιρινά φρούτα.*

ΕΚΦΡ. βαρύ πεπόνι

πέρα επιθ.: όταν λέμε πέρα, εννοούμε πιο μακριά από ένα ορισμένο σημείο: *Απαγορεύεται να προχωρήσετε πέρα από την κόκκινη γραμμή της αποβάθρας.*

ΕΚΦΡ. πέρα βρέχει, τα βγάζω πέρα

πέρα βρέχει εκφρ.: όταν κάποιος είναι πέρα βρέχει, δείχνει μεγάλη αδιαφορία για κάτι: *Εγώ σου μιλάω για πράγματα σοβαρά κι εσύ πέρα βρέχει!*

η **πέρδικα** (της πέρδικας, των περδίκων) ογσ.:
1. η πέρδικα είναι ένα πουλί με μικρό κεφάλι και κοντή ουρά, που το κυνηγάνε για το νόστιμο κρέας του: *Το κυνήγι της πέρδικας ξεκινάει το Νοέμβριο.*

2. πέρδικα λέμε και το κρέας αυτού του πουλιού, που το τρώμε μαγειρεμένο: *Μας έδωσε μια συνταγή για πέρδικα ψητή σε αμπελόφυλλα.*

ο **περηφανεύομαι** (περηφανεύτηκα) ρημ.:
1. όταν κάποιος περηφανεύεται για κάτι, νιώθει περήφανος για αυτό (= καμαρώνω): *Περηφανεύεται για τις επιτυχίες της ομάδας του.*
2. όταν κάποιος περηφανεύεται, δείχνει αλαζονική συμπεριφορά, γιατί πιστεύει ότι είναι ανώτερος από τους άλλους (= κορδώνομαι): *Περηφανεύοταν ότι είχε τελειώσει το πολυτεχνείο με άριστα.*

η **περηφάνια** (της περηφάνιας) ογσ.:
1. η περηφάνια είναι η μεγάλη ευχαρίστηση και ικανοποίηση που νιώθουμε για κάτι καλό που καταφέραμε (= καμάρι): *Αισθάνεται μεγάλη περηφάνια που τα παιδιά της σπούδασαν. / Γεμάτος περηφάνια τού διηγήθηκε τα κατορθώματά του στο σχολείο.*

2. η περηφάνια είναι το αίσθημα του σεβασμού προς τον εαυτό μας: *Δε ζητάει βοήθεια από περηφάνια. / Πληγώνεται η περηφάνια του που αυτός είναι άνεργος, ενώ η γυναίκα του δουλεύει.*

△ Η λέξη περηφάνια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **περήφανος**, η **περήφανη**, το **περήφανο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι περήφανος για κάτι, καμαρώνει για αυτό: *Είναι περήφανη που τα παιδιά της έγιναν καλοί επιστήμονες. / Είμαστε εθνικά περήφανοι για το χρυσό μετάλλιο.*

2. λέμε για κάποιον ότι είναι περήφανος άνθρωπος όταν δε θέλει να χάσει το σεβασμό και την εκτίμηση που του δείχνουν οι άλλοι: *Δε θα δεχτεί τη βοήθειά σου, είναι πολύ περήφανος.*

3. περήφανο λέμε και κάποιον όταν πιστεύει ότι είναι ανώτερος από τους άλλους και τους φέρεται με αλαζονεία (= ψηλομύτης, ακατάδεκτος): *Είναι πολύ περήφανη για να μας πει μια καλημέρα!*

το **περιβάλλον** (του περιβάλλοντος, των περιβαλλόντων) ΟΥΣ.:

1. το περιβάλλον είναι όλα όσα αποτελούν τη φύση γύρω μας και επηρεάζει την ύπαρξή μας πάνω στη γη: *Είναι ευθύνη όλων μας να προστατέψουμε το περιβάλλον.*

2. περιβάλλον λέμε όλα όσα υπάρχουν και γίνονται στη ζωή ενός ανθρώπου και τον επηρεάζουν: *Το οικογενειακό περιβάλλον παίζει μεγάλο ρόλο στη σωστή ανάπτυξη του παιδιού.*

το **περιβόλι** (του περιβολιού, των περιβολιών) ΟΥΣ.:

στο περιβόλι φυτεύουμε συνήθως λαχανικά και δέντρα που δίνουν καρπούς: *Στην πίσω αυλή του σπιτιού υπάρχει ένα περιβόλι με μηλιές, αχλαδιές και ροδακινιές.*

η **περιγραφή** (της περιγραφής, των περιγραφών) ΟΥΣ.:

η περιγραφή είναι το να περιγράφει κάποιος ένα πράγμα ή ένα γεγονός: *Σύμφωνα με τις περιγραφές των ορειβατών το βουνό ήταν απάτητο. / Μας έκανε αναλυτική περιγραφή του ταξιδιού.*

ο **περιγράφων** (περιέγραφα), **περιγράφομαι** (περιγράφτηκα) ΡΗΜ.:

1. περιγράφουμε κάποιον ή κάτι όταν λέμε πώς είναι ή με τι μοιάζει: *Η αστυνομία τής ζήτησε να περιγράψει τους δύο άντρες. / Είναι δύσκολο να σου περιγράψω πώς νιώθω. / Η λειτουργία της συσκευής περιγράφεται στη σελίδα 3.*

2. περιγράφω ένα γεγονός ή μια ιστορία όταν λέω πώς έγινε (= διηγούμαι, αφηγούμαι): *Μας περιέγραψε τη σκηνή της ληστείας.*

η **περιέργεια** (της περιέργειας) ΟΥΣ.:

η περιέργεια είναι η έντονη επιθυμία να μάθουμε κάτι που συνήθως αφορά τους άλλους: *Η περιέργεια βοηθάει τα μικρά παιδιά να ανακαλύπτουν τον κόσμο γύρω τους. / Ρωτάς από ενδιαφέρον ή από περιέργεια;*

△ Η λέξη περιέργεια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **περίεργος**, η **περίεργη**, το **περίεργο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν είμαστε περίεργοι, έχουμε περιέργεια και θέλουμε να μαθαίνουμε: *Τα παιδιά είναι περίεργα από τη φύση τους. / Είναι περίεργος να δει τι κάνουν οι γείτονες!*

2. όταν κάτι είναι περίεργο, μας προκαλεί έκπληξη, απορία ή ανησυχία (= παράξενος,

αλλόκοτος): *Είναι πολύ περίεργο που δεν μπορούμε να βρούμε τη βλάβη.*

3. όταν κάποιος είναι περίεργος, έχει ιδιοτροπίες (= ιδιότροπος, δύσκολος ≠ καλόβολος): *Όσο γερνάει, γίνεται περίεργος και γκρινιάρης.*

περιέχει, περιέχεται ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι περιέχει κάτι άλλο, το έχει μέσα του: *Τι περιέχει ο φάκελος που σου έστειλε; / Το τζατζίκι περιέχει γιαούρτι, αγγούρι, λάδι και σκόρδο.*

2. λέμε ότι κάτι περιέχει κάτι όταν αποτελείται από μέρη ή κομμάτια (= περιλαμβάνει): *Το βιβλίο περιέχει τέσσερα κεφάλαια.*

△ Η λέξη περιέχει έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

το **περιεχόμενο** (του περιεχομένου, των περιεχομένων) ΟΥΣ.:

1. το περιεχόμενο ενός κουτιού, δοχείου, δωματίου κτλ. είναι τα πράγματα που υπάρχουν μέσα σε αυτό: *Οι υπάλληλοι του αεροδρομίου μου ζήτησαν να τους δείξω το περιεχόμενο της βαλίτσας μου.*

2. το περιεχόμενο μιας μελέτης, ομιλίας, εκπομπής κτλ. είναι το θέμα με το οποίο ασχολείται: *Δε συμφωνώ καθόλου με το περιεχόμενο της ομιλίας του.*

3. περιεχόμενα ΠΛΗΘ.:

τα περιεχόμενα ενός βιβλίου είναι ένας κατάλογος, στην αρχή ή στο τέλος, που αναφέρει τα βασικά μέρη του βιβλίου και τη σελίδα στην οποία ξεκινάει το καθένα: *Έριξα μια ματιά στα περιεχόμενα για να δω πόσα κεφάλαια έχει το βιβλίο.*

το **περιθώριο** (του περιθωρίου, των περιθωρίων) ΟΥΣ.:

1. το περιθώριο είναι ο χώρος δεξιά και αριστερά μιας σελίδας, όπου δεν υπάρχει τίποτα τυπωμένο ή γραμμένο: *Σημείωσε τις διορθώσεις του στο περιθώριο της σελίδας.*

2. λέμε ότι υπάρχει περιθώριο για κάτι όταν υπάρχει η δυνατότητα ή η ελευθερία να γίνει: *Υπάρχει περιθώριο για συζήτηση και συνεννόηση μεταξύ μας. / Δεν υπάρχουν περιθώρια για λάθη.*

3. το περιθώριο είναι ο χρόνος που έχει κάποιος στη διάθεσή του για να κάνει κάτι: *Σου δίνω περιθώριο μια ημέρα για να μου απαντήσεις.*

4. λέμε ότι κάτι γίνεται στο περιθώριο μιας συνάντησης, μιας συζήτησης κτλ. όταν δεν αποτελεί το κύριο θέμα: *Οι δύο ηγέτες συναντήθηκαν στο περιθώριο της συνάντησης, αλλά δεν κατάφεραν να επιλύσουν τις διαφορές τους.*

περικυκλώνω (περικύκλωσα), **περικυκλώνομαι** (περικυκλώθηκα, περικυκλωμένος) ΡΗΜ.:

περικυκλώνουμε μια περιοχή όταν τοποθετούμε παντού γύρω της μια σειρά από ανθρώπους για να μη μπορεί να μπει ή να φύγει κάποιος από εκεί: *Οι αστυνομικοί περικύκλωσαν το κτίριο και συνέλαβαν τους βομβιστές.*

περιλαμβάνω (περιέλαβα), **περιλαμβάνομαι** (περιλήφθηκα) ΡΗΜ.:

1. περιλαμβάνω ένα ποσό σε κάποιο άλλο όταν το υπολογίζω μαζί με αυτό (= συνυπολογίζω): Στο λογαριασμό έχω περιλάβει και τα έξοδα ταχυδρομείου. / Στην τιμή περιλαμβάνεται και ο φόρος;

2. περιλαμβάνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι περιλαμβάνει κάτι άλλο όταν το έχει μέσα του ή όταν αυτό αποτελεί μέρος του (= περιέχει): Τι περιλαμβάνει το πρόγραμμα της εκδρομής; / Το νομοσχέδιο περιλαμβάνει φοροαπαλλαγές για τους αγρότες.

η **περίληψη** (της περίληψης, των περιλήψεων) ΟΥΣ.: η περίληψη είναι ένα σύντομο κείμενο που διατηρεί όλες τις σημαντικές πληροφορίες ενός μεγαλύτερου κειμένου: Να γράψετε την περίληψη του μυθιστορήματος.

περιμένω ΡΗΜ.:

1. όταν περιμένω, μένω σε ένα μέρος και δεν κάνω τίποτα μέχρι να έρθει κάποιος ή να γίνει κάτι: Θα σε περιμένω στο αυτοκίνητο μέχρι να ετοιμαστείς. / Είναι στο σταθμό και περιμένει το τρένο. / Περιμένει γράμμα από το γιο της στην Αμερική. (= αναμένω)

2. όταν περιμένουμε να γίνει κάτι, έχουμε την ελπίδα ότι θα γίνει (= ελπίζω, προσδοκώ): Περιμένει ότι θα γίνει γρήγορα καλά.

3. περιμένω ότι θα γίνει κάτι όταν πιστεύω ότι θα γίνει (= φαντάζομαι): Δεν περίμενα ποτέ ότι θα μου φερόταν τόσο άσχημα!

4. περιμένει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μας περιμένει κάτι όταν πρόκειται να μας συμβεί: Μας περιμένει πολλή δουλειά το καλοκαίρι.

5. περιμένει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι μπορεί να περιμένει όταν μπορεί να καθυστερήσει, να γίνει αργότερα: Δεν έχω λεφτά, οπότε η αγορά του αυτοκινήτου μπορεί να περιμένει.

▲ Η λέξη περιμένω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

το **περιοδικό** (του περιοδικού, των περιοδικών) ΟΥΣ.: το περιοδικό είναι ένα μεγάλο και λεπτό βιβλίο με κάλυμμα από χαρτί, που περιλαμβάνει άρθρα, ιστορίες και φωτογραφίες και κυκλοφορεί μία φορά την εβδομάδα, μία φορά το μήνα κτλ.: Διαβάζει γυναικεία περιοδικά μόδας.

η **περίοδος** (της περιόδου, των περιόδων) ΟΥΣ.:

1. η περίοδος είναι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο γίνεται κάτι (= εποχή): Έχει ξεκινήσει η περίοδος των καλοκαιρινών εκπτώσεων.

2. περίοδο λέμε ένα ορισμένο χρονικό διάστημα στην ιστορία: Η Αναγέννηση είναι η ιστορική περίοδος της Ευρώπης που ακολούθησε το Μεσαίωνα.

3. η περίοδος είναι ένα χρονικό διάστημα στη ζωή ενός ανθρώπου (= στάδιο, φάση): Αυτή ήταν η πιο δημιουργική περίοδος στη ζωή του καλλιτέχνη.

4. όταν μία γυναίκα έχει περίοδο, μία φορά το μήνα χάνει αίμα από το σώμα της (= έμμηνη

ρύση): Κατάλαβε ότι ήταν έγκυος επειδή δεν είχε περίοδο.

περιορίζω (περιορίσα), **περιορίζομαι** (περιορίστηκα, περιορισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν περιορίζουμε κάτι, βάζουμε κάποιο όριο σε αυτό, για να το εμποδίσουμε να γίνει πολύ μεγάλο (= μειώνω, ελαττώνω, λιγοστεύω): Πρέπει να περιορίσεις το φαγητό, γιατί έχεις παχύνει. / Περιορίσε τις σπατάλες.

2. όταν περιορίζουμε κάποιον, τον αναγκάζουμε να μείνει σε κλειστό χώρο ή του απαγορεύουμε να κάνει ό,τι θέλει: Περιορίσαν τους φυλακισμένους μόνο στο χώρο της αυλής.

3. **περιορίζομαι** ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος περιορίζεται σε κάτι όταν δεν κάνει κάτι περισσότερο από αυτό που πρέπει (= αρκούμαι): Περιορίστηκε μόνο σε μία σύντομη απάντηση.

η **περιουσία** (της περιουσίας, των περιουσιών) ΟΥΣ.:

1. η περιουσία κάποιου είναι τα χρήματα και τα πράγματα που του ανήκουν: Έχασε όλη του την περιουσία στα χαρτιά.

2. όταν κάτι στοιχίζει για περιουσία, στοιχίζει πάρα πολλά χρήματα: Για να χτίσεις ένα σπίτι, χρειάζεται να ξοδέψεις μια περιουσία.

η **περιοχή** (της περιοχής, των περιοχών) ΟΥΣ.:

1. η περιοχή είναι το κομμάτι μιας πόλης, μιας χώρας κτλ. (= τόπος, μέρος): Η περιοχή είναι ορεινή και δεν έχει συχνή συγκοινωνία.

2. η περιοχή είναι το μέρος ενός κτιρίου ή άλλου χώρου: Για τον εντοπισμό του δραπετή, ερευνούν την περιοχή γύρω από τις φυλακές.

ο **περίπατος** (του περιπάτου, των περιπάτων) ΟΥΣ.:

ο περίπατος είναι μια σύντομη διαδρομή που κάνουμε με τα πόδια, συνήθως για ευχαρίστηση (= βόλτα): Πήγαν περίπατο στο δάσος για να αναπνεύσουν καθαρό αέρα.

ΕΚΦΡ. πάει περίπατο

η **περιπέτεια** (της περιπέτειας, των περιπετειών) ΟΥΣ.:

1. η περιπέτεια είναι ένα ασυνήθιστο ή επικίνδυνο γεγονός, ή σειρά από γεγονότα που μας εντυπωσιάζουν και μας γοητεύουν: Η ταινία περιγράφει τις περιπέτειες δύο φίλων στο ταξίδι τους στην Αφρική.

2. η περιπέτεια είναι ένα δυσάρεστο γεγονός: Πρόσφατα πέρασα μια περιπέτεια με την υγεία μου, αλλά τώρα, ευτυχώς, είμαι καλά.

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) η περιπέτεια είναι η σύντομη ερωτική σχέση: Πριν παντρευτεί είχε κι αυτός τις περιπέτειές του.

ο **περίπλοκος**, η **περίπλοκη**, το **περίπλοκο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι περίπλοκο, είναι σύνθετο και φαίνεται μπερδεμένο (= πολύπλοκος): Η υιοθεσία ενός παιδιού είναι περίπλοκη διαδικασία.

περιοιούμαι (περιοιήθηκα, περιποιημένος) ΡΗΜ.:

1. περιοιούμαι κάποιον ή κάτι όταν κάνω ό,τι μπορώ για να είναι σε καλή κατάσταση (= φρο-

ντίζω ≠ παραμελώ): *Περιποιήθηκε τους καλεσμένους με νόστιμα φαγητά. / Δεν περιποιείται καθόλου τον εαυτό της. / Προσέλαβε κηπουρό για να περιποιείται τον κήπο.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) το λέμε σε κάποιον για να τον απειλήσουμε ότι θα τον τιμωρήσουμε (= συγυρίζω, κανονίζω): *Θα τον περιποιηθώ εγώ για τους βαθμούς που έφερε!*

περίπου ΕΠΙΡΡ.: χρησιμοποιούμε το περίπου όταν δεν είμαστε σίγουροι για κάποιον αριθμό, για κάποιο ποσό ή για την ώρα: *Έχω περίπου 100 ευρώ στο πορτοφόλι μου. / Θα γυρίσω περίπου στις 8 το βράδυ.*

το **περίπερο** (του περιπέρου, των περιπέρων) ΟΥΣ.: το περιπέρο είναι μικρό κτίριο στην άκρη των πεζοδρομίων ή πλατειών, όπου πουλιούνται εφημερίδες, τσιγάρα, τσίχλες κτλ.: *Πετάχτηκε στο περιπέρο να αγοράσει σοκολάτες για τα παιδιά.*

η **περίπτωση** (της περίπτωσης, των περιπτώσεων) ΟΥΣ.:

1. η περίπτωση είναι ένα παράδειγμα κάποιου πράγματος: *Ο γιατρός έχει αντιμετωπίσει πολλές περιπτώσεις εγκυμάτων. / Πρόκειται για σοβαρή περίπτωση δηλητηρίασης.*

2. η περίπτωση είναι μια ορισμένη κατάσταση: *Σε περίπτωση ανάγκης θα σε βοηθήσω. / Ανάλογα με την περίπτωση θα δω τι θα κάνω.*

περισσεύω (περίσσεια) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι περισσεύει, είναι περισσότερο από όσο χρειάζεται: *Τρεις ώρες σου φτάνουν και σου περισσεύουν για να ετοιμάσεις τις βαλίτσες.*

2. **περισσεύει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι περισσεύει, μένει ως υπόλοιπο από κάτι (= απομένει): *Πέρισσεψε καθόλου από το γλυκό που έφτιαξες;*

περισσότερο ΕΠΙΡΡ.: δηλώνει ότι κάτι είναι ή γίνεται πιο πολύ (= παραπάνω ≠ λιγότερο): *Μου αρέσει περισσότερο το βουνό από τη θάλασσα. / Μιλάει περισσότερο από όσο πρέπει και γίνεται ενοχλητική.*

ο **περισσότερος**, η **περισσότερη**, το **περισσότερο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι περισσότερο, είναι πιο πολύ (≠ λιγότερος): *Φέτος αγοράστηκαν περισσότερα αυτοκίνητα από πέρσι. / Πού μπορώ να βρω περισσότερες πληροφορίες για το συγκεκριμένο θέμα;*

⚠ Η λέξη περισσότερος είναι ο συγκριτικός βαθμός του επιθέτου πολύς.

το **περιστατικό** (του περιστατικού, των περιστατικών) ΟΥΣ.: το περιστατικό είναι κάτι που έγινε (= γεγονός): *Ποιο είναι το πιο αστειό περιστατικό που σας έχει συμβεί;*

το **περιστέρι** (του περιστεριού, των περιστεριών) ΟΥΣ.: το περιστέρι είναι ένα πουλί με γκριζα φτερά και μικρό κεφάλι, που ζει συνήθως στις πόλεις: *Οι περαστικοί ταΐζουν τα περιστέρια στην πλατεία Συντάγματος.*

περιστρέφω (περιέστρεψα), **περιστρέφομαι** (περιστράφηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν περιστρέφω κάτι, το κινώ σε σχήμα κύκλου γύρω από κάτι (= γυρίζω): *Η μηχανή του αυτοκινήτου περιστρέφει τους τροχούς.*

2. **περιστρέφομαι** ΠΑΘ.: περιστρέφεται κάποιος ή κάτι όταν κινείται σε σχήμα κύκλου γύρω από κάτι (= γυρίζω): *Η Σελήνη περιστρέφεται γύρω από τη Γη.*

3. **περιστρέφεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μια συζήτηση κτλ. περιστρέφεται γύρω από κάτι όταν έχει ένα ορισμένο θέμα (= αναφέρομαι): *Η εκπομπή περιστρέφεται γύρω από τις ζωές δύο εφήβων.*

ο **περιπτός**, η **περιπτή**, το **περιπτό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι περιπτό, δε χρειάζεται να υπάρχει ή να γίνεται: *Θέλει να χάσει τα περιπτά κιλά που πήρε στις γιορτές. (= παραπανίσιος) / Τα λόγια είναι περιπτά, οι πράξεις μετράνε. (= ανώφελος)*

το **περιτύλιγμα** (του περιτυλίγματος, των περιτυλιγμάτων) ΟΥΣ.: το περιτύλιγμα είναι το υλικό με το οποίο τυλίγουμε ένα δώρο, ένα δέμα κτλ. (= συσκευασία): *Όσο πιο πρωτότυπο είναι το περιτύλιγμα ενός δώρου, τόσο μεγαλύτερη είναι η αγωνία για το περιεχόμενο.*

η **περιφέρεια** (της περιφέρειας, των περιφερειών) ΟΥΣ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) η περιφέρεια είναι το σύνολο των σημείων που σχηματίζουν μια καμπύλη γραμμή γύρω από τον κύκλο και απέχουν το ίδιο από το κέντρο του

2. περιφέρεια λέμε τις περιοχές που βρίσκονται μακριά από το κέντρο ή τις μεγάλες πόλεις: *Όλοι όσοι ζουν στην Αθήνα δεν καταλαβαίνουν την αγωνία του αγρότη που ζει στην περιφέρεια.*

3. περιφέρεια λέμε αλλιώς τους γλουτούς μιας γυναίκας: *Η φούστα θέλει στένεμα στην περιφέρεια.*

περιφέρω (περιέφερα), **περιφέρομαι** ΡΗΜ.:

1. περιφέρω κάτι όταν το μεταφέρω εδώ και εκεί, σε διάφορα σημεία: *Περιφέρουν τον επιτάφιο στον κεντρικό δρόμο του χωριού.*

2. **περιφέρομαι** ΠΑΘ.: περιφέρομαι όταν γυρίζω σε σχήμα κύκλου γύρω από κάτι (= περιστρέφομαι): *Οι πλανήτες περιφέρονται γύρω από τον Ήλιο.*

3. **περιφέρομαι** ΠΑΘ.: περιφέρομαι όταν πηγαινέω εδώ και εκεί: *Τα παιδιά περιφέρονταν στα σπίτια για να πουν τα κάλαντα. (= τριγυρίζω) / Περιφερόταν στο δωμάτιο.*

περίφημα ΕΠΙΡΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να πούμε ότι κάτι μας αρέσει πολύ (= εξαιρετικά, θαυμάσια): *Όλα πήγαν περίφημα στη συνάντηση.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε τον ενθουσιασμό μας για κάτι (= έξοχα): *Το έφτιαξες κιόλας; Περίφημα!*

ο **περίφημος**, η **περίφημη**, το **περίφημο**
ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι περίφημο, όλοι το ξέρουν, όλοι έχουν ακούσει για αυτό (= φημισμένος, ονομαστός): *Η περίφημη Πύλη των Λεόντων βρίσκεται στις Μυκήνες.*

2. περίφημο λέμε κάποιον ή κάτι που μας αρέσει πολύ (= εξαιρετικός, θαυμάσιος): *Το ψητό αρνάκι ήταν περίφημο!*

περιφρονώ (περιφρόνησα), **περιφρονούμαι** (περιφρονήθηκα, περιφρονημένος) ΡΗΜ.: όταν περιφρονούμε κάτι ή κάποιον, πιστεύουμε ότι δεν αξίζει και δεν του δίνουμε σημασία: *Περιφρονούσε τους αναποφάσιστους και τους δειλούς. (= αγνώω) / Περιφρονεί τον κίνδυνο. (= αψηφάω) / Περιφρονεί όλες τις τροφές εκτός από το κρέας.*

περνάει από το χέρι μου ΕΚΦΡ.: όταν κάτι περνάει από το χέρι μας, μπορούμε να το κάνουμε: *Αν περνάει από το χέρι μου, ευχαρίστως να σας βοηθήσω.*

περνάω/περνώ (πέρασα), **περνιέμαι** (περάστηκα, περασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι περνάει από ένα μέρος, πηγαίνει κοντά σε αυτό και συνεχίζει να προχωράει: *Πέρασε από μπροστά μου χωρίς να με χαιρετήσει. / Μόλις πέρασε το λεωφορείο από τη στάση.*

2. κάποιος ή κάτι περνάει μέσα από ένα μέρος όταν κινείται από τη μια μεριά του και φτάνει στην άλλη (= διασχίζω): *Δεν αφήνει τα παιδιά να περάσουν μόνα τους το δρόμο. / Ο ποταμός Ευρώτας περνάει μέσα από τη Σπάρτη.*

3. όταν κάτι κινείται στην ίδια κατεύθυνση με μας και προχωράει μπροστά από εμάς, λέμε ότι μας περνάει (= προσπερνάω): *Οδηγεί αργά και την περνάνε όλα τα αυτοκίνητα.*

4. όταν ζούμε ένα γεγονός με ορισμένο τρόπο, το περνάμε με αυτόν τον τρόπο: *Περάσαμε υπέροχα στην εκδρομή. / Της αρέσει να περνάει την ώρα της διαβάζοντας.*

5. όταν ζούμε μια δύσκολη ή δυσάρεστη κατάσταση, λέμε ότι την περνάμε (= υποφέρω, τραβάω): *Πέρασε πολλά με την αρρώστια, αλλά τα κατάφερε.*

6. λέμε ότι περνάμε κάποιον όταν έχουμε κάτι περισσότερο από αυτόν (= ξεπερνάω): *Τον πέρασε τον πατέρα του στο ύψος.*

7. όταν περνάμε στο πανεπιστήμιο, μας δέχονται να σπουδάσουμε (= εισάγομαι, μπαίνω): *Πέρασε πρώτος στην ιατρική.*

8. όταν περνάμε σε μάθημα ή όταν ο καθηγητής μάς περνάει, πετυχαίνουμε στις εξετάσεις: *Τους πέρασε όλους με καλό βαθμό. (= προάγω ≠ κόβω) / Κατάφερε να περάσει στα αρχαία ελληνικά. (= προάγομαι ≠ κόβομαι)*

9. όταν μπερδεύουμε κάποιον για κάποιον άλλο, τον περνάμε για αυτόν (= παίρνω): *Την πέρασα για την αδερφή της.*

10. περνιέμαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος περνιέται για έξυπνος ή κάτι άλλο, οι άλλοι νομίζουν ότι

είναι, ενώ δεν είναι: *Αλήθεια, περνιέται για όμορφη;*

11. περνάει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι περνάει, φτάνει σε ένα τέλος: *Τι γρήγορα που πέρασε το καλοκαίρι! (= κυλάει) / Σου πέρασε ο πυρετός;*

12. μου περνάει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν μας περνάει από το μυαλό μια ιδέα, σκέψη κτλ., τη σκεφτόμαστε (= φαντάζομαι): *Δε μου πέρασε από το μυαλό ότι θα ήθελες να βγούμε.*

ΕΚΦΡ. για να περνάει η ώρα, περνάει από το χέρι μου, περνάω από σαράντα κύματα, περνάω ζωή και κότα, περνάω λούκι

περνάω από σαράντα κύματα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος ταλαιπωρείται πολύ μέχρι να πετύχει κάτι: *Πέρασε από σαράντα κύματα μέχρι να πετύχει στην καριέρα του.*

περνάω ζωή και κότα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος ζει πλούσια, χωρίς δυσκολίες: *Παντρεύτηκε έναν πλούσιο επιχειρηματία και τώρα περνάει ζωή και κότα.*

περνάω λούκι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος περνάει λούκι όταν αντιμετωπίζει πολλές δυσκολίες και βάσανα (= τραβάω λούκι): *Πέρασε μεγάλο λούκι μέχρι να πάρει το πτυχίο της.*

η **περούκα** (της περούκας, των περούκων) ΟΥΣ.: περούκα λέμε τα ψεύτικα μαλλιά που φοράει ένα ηθοποιός για να παίξει κάποιο ρόλο ή ένας άνθρωπος που έχει χάσει τα δικά του: *Δεν αναγνώριζαν το ληστή γιατί φορούσε περούκα και μάσκα.*

περπατάω/περπατώ (περπάτησα) ΡΗΜ.:

1. όταν περπατάμε, προχωράμε, κουνώντας πρώτα το ένα πόδι και μετά το άλλο (= βαδίζω): *Το μωρό έμαθε να περπατάει.*

2. όταν πηγαίνουμε σε ένα μέρος με τα πόδια, περπατάμε (= βαδίζω): *Πάμε να περπατήσουμε στο πάρκο; / Δεν παίρνει λεωφορείο, πηγαίνει περπατώντας στη δουλειά.*

το **περπάτημα** (του περπατήματος, των περπατημάτων) ΟΥΣ.:

1. κάνουμε περπάτημα όταν πηγαίνουμε σε ένα μέρος με τα πόδια (= βάδισμα, πεζοπορία): *Πήγε για περπάτημα στο βουνό.*

2. ο τρόπος με τον οποίο περπατάει κάποιος λέγεται περπάτημα (= βήμα, βάδισμα): *Τον αναγνωρίζω από το περπάτημά του.*

πέρσι και **πέρσι** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι έγινε πέρσι, έγινε την προηγούμενη χρονιά: *Έχει τελειώσει το σχολείο από πέρσι και τώρα δουλεύει.*

ο **περσινός**, η **περσινή**, το **περσινό** ΕΠΙΘ.: περσινό είναι κάτι που έγινε την προηγούμενη χρονιά, δηλαδή πέρσι: *Ο περσινός χειμώνας ήταν πολύ βαρύς. / Δεν πήγαμε διακοπές το περσινό καλοκαίρι.*

το **πέσιμο** (του πεσίματος, των πεσιμάτων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): πέσιμο λέμε αλλιώς την πτώση: *Σηκώθηκε λίγο ζαλισμένος από το πέσιμο, τρεκλίζοντας.*

η **πέστροφα** (της πέστροφας) ΟΥΣ.:

1. η πέστροφα είναι ένα ψάρι με γυαλιστερό γκριζο χρώμα που ζει σε ποτάμια ή λίμνες: *Όσοι ζούσαν κοντά σε ποτάμια ψάρευαν πέστροφες.*

2. πέστροφα λέμε το κρέας αυτού του ψαριού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Φάγαμε πέστροφες ψητές στη σχάρα.*

△ Η λέξη πέστροφα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **πέταγμα** (του πετάγματος, των πεταγμάτων) ΟΥΣ.:

1. το πέταγμα είναι αυτό που κάνει κάτι όταν κινείται στον αέρα, όταν πετάει: *Είναι χαρακτηριστικό το πέταγμα του γλάρου, που πετάει χωρίς να κουνάει πολλή ώρα τα φτερά του.*

2. το πέταγμα είναι το να κινείται στον αέρα κάτι που πετάει κάποιος: *Ο λόφος είναι το καταλληλότερο μέρος για το πέταγμα του αετού.*

3. πέταγμα λέμε το να πετάμε κάτι στα σκουπίδια (= πέταμα): *Μάζεψε σε μια σακούλα τις εφημερίδες που ήταν για πέταγμα.*

το **πετάλι** (του πεταλιού, των πεταλιών) ΟΥΣ.: το πετάλι είναι το μέρος του ποδηλάτου που το πατάμε με τα πόδια για να γυρίσουν οι ρόδες: *Τα πρώτα ποδήλατα δεν είχαν πετάλια και οι ποδηλάτες τα κινούσαν με τα πόδια τους.*

το **πέταλο** (του πετάλου, των πετάλων) ΟΥΣ.:

1. το πέταλο είναι καθένα από τα χρωματιστά μέρη που βρίσκονται γύρω από το κέντρο ενός λουλουδιού: *Μαδούσε τα πέταλα της μαργαρίτας.*

2. πέταλο λέμε το μεταλλικό αντικείμενο σε σχήμα μισού κύκλου που τοποθετούμε στα δέλματα των αλόγων: *Ακούγονταν τα πέταλα αλόγων να χτυπούν στο πλακόστρωτο.*

η **πεταλούδα** (της πεταλούδας, των πεταλούδων) ΟΥΣ.: η πεταλούδα είναι ένα έντομο με μεγάλα χρωματιστά φτερά: *Έχει μια σπάνια συλλογή από πολύχρωμες πεταλούδες.*

το **πέταμα** (του πετάματος, των πεταμάτων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): πέταμα λέμε το να πετάμε κάτι στα σκουπίδια: *Τρύπησαν τα παπούτσια μου και θέλουν πέταμα.*

πέταξε το πουλάκι ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν χάθηκε η ευκαιρία να γίνει κάτι: *Πάει, πέταξε το πουλάκι, ποιος θα σου ξανακάνει πρόταση για τέτοια δουλειά!*

πετάω/πετώ (πέταξα), **πετιέμαι** και **πετάγομαι** (πετάχτηκα, πεταμένος και πεταγμένος) ΡΗΜ.:

1. πετάμε κάτι όταν το σπρώχνουμε με δύναμη για να κινηθεί στον αέρα και να φτάσει κάπου (= ρίχνω): *Μου πετάς την μπάλα; / Πετούσε βοτσαλάκια στη θάλασσα.*

2. όταν κάτι δε μας είναι χρήσιμο πια, το πετάμε, συνήθως στα σκουπίδια (= ξεφορτώνομαι ≠ κρατάω): *Πέταξε τις εφημερίδες στα σκουπίδια. / Πέταξε όλα τα παλιά παιχνίδια των παιδιών.*

3. πετάμε κάτι όταν το αφήνουμε κάπου χωρίς τάξη: *Είναι πολύ άσφαλός, πετάει τα ρούχα όπου βρει.*

4. όταν πετάμε κάποιον, τον αναγκάζουμε να φύγει και να πάει κάπου αλλού (= διώχνω): *Τον πέταξε έξω από την αίθουσα. / Τους πέταξαν από τη δουλειά χωρίς αποζημίωση.*

5. πετάμε χρήματα όταν ξοδεύουμε πολλά χωρίς σκέψη (= σπαταλάω, σκορπίζω): *Πέταξε όλα της τα λεφτά σε αυτοκίνητα και ρούχα.*

6. όταν πετάμε κάποιον κάπου, τον μεταφέρουμε εκεί: *Θα με πετάξεις με το αυτοκίνητο στη δουλειά;*

7. όταν ένα αεροπλάνο πετάει ή όταν εμείς πετάμε με αεροπλάνο, ταξιδεύουμε στον αέρα: *Το ελικόπτερο πετούσε 10.000 πόδια πάνω από τη θάλασσα. / Τι ώρα πετάμε για Λονδίνο;*

8. πετάει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: πετάει ένα πουλί ή ένα έντομο όταν χρησιμοποιεί τα φτερά του για να κινηθεί στον αέρα: *Ο αετός πετάει πολύ ψηλά. / Η πεταλούδα πετούσε ανάμεσα στα λουλούδια.*

9. πετάει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι πετάει, βρίσκεται πιο έξω ή πιο πάνω από την κανονική του θέση: *Χτένισε τα μαλλιά σου, γιατί πετάνε.*

10. πετάει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: πετάει λουλούδια ένα φυτό όταν αρχίζουν να βγαίνουν καινούρια (= βγάζει): *Πέταξε μπουμπούκια η γαριφαλιά.*

11. πετιέμαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος ή κάτι πετιέται όταν σηκώνεται προς τα πάνω ή όταν σηκώνεται ξαφνικά από τη θέση του (= τινάζομαι): *Σπίθες πετάγονταν από τη φωτιά. / Πετάχτηκε από το κρεβάτι του.*

12. πετιέμαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος πετιέται όταν διακόπτει ξαφνικά τους άλλους για να μιλήσει αυτός: *Μην πετιέσαι την ώρα που μιλάω!*

13. πετιέμαι ΠΑΘ.: όταν πάμε κάπου κοντά για λίγο, τότε πετιόμαστε εκεί: *Πετάξου στο φούρνο να πάρεις ψωμί.*

ΕΚΦΡ. πέταξε το πουλάκι, πετάω από τη χαρά μου, πετάω στα σύννεφα, πετάω στο δρόμο, πετάω τη σκούφια μου

πετάω από τη χαρά μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν είμαστε πολύ χαρούμενοι: *Έμαθε ότι πέρασε στο πανεπιστήμιο και πέταξε από τη χαρά της.*

πετάω στα σύννεφα ΕΚΦΡ.:

1. το λέμε όταν είμαστε πολύ ευτυχισμένοι (= πετάω στον έβδομο ουρανό): *Είναι τόσο ερωτευμένη που πετάει στα σύννεφα.*

2. το λέμε για κάποιον που δε βλέπει τα πράγματα όπως είναι αλλά όπως τα ονειρεύεται: *Πετάει στα σύννεφα και φαντάζεται τον εαυτό του μεγάλο ποιητή.*

πετάω στο δρόμο ΕΚΦΡ.: όταν πετάμε κάποιον στο δρόμο, τον διώχνουμε από το σπίτι του ή από τη δουλειά του: *Ύστερα από δέκα χρόνια δουλειάς στο εργοστάσιο τους πέταξαν στο δρόμο.*

πετάω τη σκούφια μου ΕΚΦΡ.: όταν πετάμε τη σκούφια μας για κάτι, μας ευχαριστεί πολύ: *Πετάει τη σκούφια της για ταξίδια.*

ο **πετεινός** (του πετεινού, των πετεινών) ΟΥΣ.: πετεινό λέμε αλλιώς τον κόκορα: *Παλιά, όταν άνοιγαν τα θεμέλια ενός κτιρίου, έκαναν αγιασμό και έσφαζαν έναν πετεινό.*

το **πέτο** (του πέτου, των πέτων) ΟΥΣ.: το πέτο είναι το μέρος σε ένα σακάκι, παλτό κτλ. που διπλώνει προς τα έξω κάτω από το γιακά: *Φορούσε στο πέτο μια όμορφη ασημένια καρφίτσα.*

η **πετονιά** (της πετονιάς, των πετονιών) ΟΥΣ.: η πετονιά είναι το νήμα στο οποίο ο ψαράς δένει το αγκίστρι για το ψάρεμα: *Ψαρεύει με πετονιά και όχι με καλάμι.*

η **πετοσφαίριση** (της πετοσφαίρισης, των πετοσφαιρίσεων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): το βόλεϊ: *Η πετοσφαίριση είναι ολυμπιακό άθλημα.*

η **πέτρα** (της πέτρας, των πετρών) ΟΥΣ.:

1. η πέτρα είναι το σκληρό υλικό που βρίσκεται πάνω ή μέσα στο έδαφος και συνήθως το χρησιμοποιούμε για να χτίζουμε κτίρια, γέφυρες κτλ. (= λίθος): *Παλιότερα οι άνθρωποι έχτιζαν τα σπίτια τους με πέτρες.*

2. η πέτρα είναι ένα πολύ μικρό κομμάτι βράχου: *Στην παραλία βρήκαμε πολλές επίπεδες πέτρες.*

3. η πέτρα είναι το πετράδι, που χρησιμοποιείται στα κοσμήματα: *Το δαχτυλίδι είναι χρυσό με μια πανάκριβη πέτρα πάνω του.*

ΕΚΦΡ. κάνω την καρδιά μου πέτρα, ρίχνω μαύρη πέτρα

το **πετράδι** (του πετραδιού, των πετραδιών) ΟΥΣ.: το πετράδι είναι σκληρή, πολύτιμη πέτρα που γυαλίζει και χρησιμοποιείται στα κοσμήματα: *Το ρουμπίνι είναι πανάκριβο πετράδι.*

το **πετρέλαιο** (του πετρελαίου, των πετρελαίων) ΟΥΣ.: το πετρέλαιο είναι το μαύρο υγρό που βγάζουμε από τη γη και το χρησιμοποιούμε ως καύσιμο: *Το καλοριφέρ λειτουργεί με πετρέλαιο. / Μέτρα για την καταπολέμηση της ρύπανσης από πετρέλαιο.*

ο **πέτρινος**, η **πέτρινη**, το **πέτρινο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πέτρινο, είναι φτιαγμένο από πέτρα (= λίθος): *Νοικιάζει ένα παραδοσιακό πέτρινο σπίτι στο βουνό.*

2. λέμε ότι κάτι είναι πέτρινο όταν είναι σκληρό και άκαρδο: *Καμιά συμπόνια δεν έδειξε η πέτρινη καρδιά του.*

το **πέτρωμα** (του πετρώματος και των πετρωμάτων) ΟΥΣ.: το πέτρωμα είναι το σκληρό υλικό από το οποίο αποτελείται η γη: *Στο νησί υπάρχουν πολλά πετρώματα σχιστόλιθων και μαρμάρων.*

η **πέτσα** (της πέτσας, των πετσών) ΟΥΣ.:

1. (ΑΝΕΠΙΣ.) η πέτσα είναι το εξωτερικό μέρος του δέρματος των ανθρώπων ή των ζώων: *Κόπηκα με το μαχαίρι και έφυγε η πέτσα γύρω από το νύχι. (= επιδερμίδα) / Η πέτσα του κοτόπουλου ξεροφήθηκε κι έγινε τραγανιστή.*

2. πέτσα λέμε τη στερεά ουσία που σχηματίζεται πάνω στο γάλα ή στο γιαούρτι (= κρούστα):

Όταν βράζετε το γάλα, πρέπει να το ανακατεύετε, για να μην πιάσει πέτσα. / Παραδοσιακό γιαούρτι με πέτσα.

η **πετσέτα** (της πετσέτας, των πετσετών) ΟΥΣ.: η πετσέτα είναι κομμάτι από μαλακό ύφασμα με το οποίο σκουπίζουμε το σώμα μας ή τα πιάτα από το νερό: *Έπλυνε τα χέρια του και τα σκούπισε με την πετσέτα.*

ΠΕΤΣΙ ΚΑΙ ΚΟΚΑΛΟ ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν είναι πάρα πολύ αδύνατος: *Καλά, πώς αδυνάτισε έτσι; Πετσι και κόκαλο έγινε.*

ο **πέτσινος**, η **πέτσινη**, το **πέτσινο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πέτσινο, είναι φτιαγμένο από δέρμα (= δερμάτινος): *Έκανε κρύο και φόρεσε το πέτσινο μπουφάν.*

ΠΕΤΥΧΑΙΩ (πέτυχα) ΡΗΜ.:

1. όταν προσπαθούμε να κάνουμε κάτι και το πετυχαίνουμε, καταφέρνουμε να το κάνουμε (= κατορθώνω ≠ αποτυχαίνω): *Πέτυχε να πείσει το δικαστήριο ότι είναι αθώος.*

2. όταν πετυχαίνουμε στις εξετάσεις ή σε κάποιο διαγωνισμό, παίρνουμε το βαθμό που χρειάζεται για να περάσουμε: *Πέτυχε πρώτος στις πανελλαδικές εξετάσεις.*

3. όταν σημαδεύουμε κάτι και το πετυχαίνουμε, βρίσκουμε το στόχο (≠ αστοχώ): *Ο κυνηγός πυροβόλησε και πέτυχε το λαγό. / Πέτυχε δύο γκολ. (= βάζω)*

4. όταν πετυχαίνουμε κάποιον, τον βρίσκουμε τυχαία: *Τον πέτυχα στο δρόμο. (= συναντάω) / Του τηλεφώνησα αλλά δεν τον πέτυχα στο σπίτι.*

5. πετυχαίνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι πετυχαίνει όταν έχει το αποτέλεσμα που θέλουμε: *Αυτή τη φορά το παστίσιο πέτυχε. / Δεν πέτυχε το κόλπο. (= πιάνει)*

ο **πετυχημένος**, η **πετυχημένη**, το **πετυχημένο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι πετυχημένος στη δουλειά του ή στη ζωή του, έχει καταφέρει να κάνει σημαντικά πράγματα (= επιτυχημένος ≠ αποτυχημένος): *Είναι πετυχημένος δικηγόρος.*

2. όταν κάτι είναι πετυχημένο, έφερε τα αποτελέσματα που περιμέναμε (= επιτυχής ≠ αποτυχημένος): *Αυτή είναι η πιο πετυχημένη παράσταση της χρονιάς.*

το **πεύκο** (του πεύκου, των πεύκων) ΟΥΣ.: το πεύκο είναι ένα δέντρο με φύλλα σαν βελόνες και κουκουνάρια: *Καθίσαμε στη σκιά του πεύκου.*

ΠΕΦΤΕΙ ΝΕΡΟ ΜΕ ΤΟ ΤΟΥΛΟΥΜΙ ΕΚΦΡ.: όταν πέφτει νερό με το τουλούμι, βρέχει πάρα πολύ και δυνατά: *Πέφτει νερό με το τουλούμι και πλημμύρισαν οι δρόμοι.*

ΠΕΦΤΕΙ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΜΟΥ ΕΚΦΡ.: όταν κάτι πέφτει στην αντίληψή μας, το καταλαβαίνουμε (= αντιλαμβάνομαι): *Δεν έπεσε στην αντίληψή μου καμία ύποπτη κίνηση.*

ΠΕΦΤΕΙ ΣΤΟ ΚΕΝΟ ΕΚΦΡ.: όταν κάτι πέφτει στο κενό, δεν πετυχαίνει το σκοπό του: *Όλες μου*

οι προσπάθειες για να τον πείσω έπεσαν στο κενό.

πέφτει το μάτι μου ΕΚΦΡ.: όταν πέφτει το μάτι μας σε κάτι, το βλέπουμε τυχαία: *Έπεσε το μάτι του σε μια αγγελία κι έτσι βρήκε δουλειά.*

πέφτουν βροχή ΕΚΦΡ.: το λέμε για πράγματα που γίνονται συνέχεια και σε μεγάλη ποσότητα: *Βροχή έπεφταν τα τηλεφωνήματα!*

πέφτω (έπεσα, πεσμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι πέφτει όταν κινείται προς τα κάτω με όλο το βάρος του (≠ σηκώνομαι): *Έπεσε κάτω λιπόθυμη. / Το αυτοκίνητο έπεσε στον γκρεμό. / Το φθινόπωρο πέφτουν τα φύλλα των δέντρων.*

2. πέφτει κάποιος από ψηλά όταν αφήνει το σώμα του να φύγει προς τα κάτω (= πηδάω): *Έπεσε από το μπαλκόνι και τραυματίστηκε. / Έπεσε με αλεξίπτωτο.*

3. λέμε ότι πέφτουμε όταν ακουμπάμε το σώμα μας σε κρεβάτι ή καναπέ για να κοιμηθούμε, να ξεκουραστούμε κτλ. (= ξαπλώνω, πλαγιάζω): *Έπεσε νωρίς για ύπνο.*

4. όταν πέφτουμε πάνω σε κάτι, ακουμπάμε με δύναμη πάνω του (= χτυπάω): *Έπεσε με το αυτοκίνητο πάνω στο φράχτη.*

5. χρησιμοποιούμε το "πέφτω" για να πούμε ότι κάποιος έρχεται σε μια ορισμένη κατάσταση: *Κρύωσε και έπεσε άρρωστος. / Έπεσε σε μελαγχολία. / Το χειμώνα οι αρκούδες πέφτουν σε χειμερία νάρκη.*

6. πέφτει κάποιος όταν χάνει την εξουσία (= ανατρέπομαι): *Έγινε πραξικόπημα και έπεσε η κυβέρνηση.*

7. πέφτει 3^ο ΠΡ.: όταν βρέχει ή χιονίζει, λέμε ότι πέφτει βροχή ή χιόνι (= ρίχνει): *Δεν έπεσε χιόνι φέτος στην πόλη μας.*

8. πέφτει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι πέφτει, γίνεται λιγότερο (= μειώνεται ≠ αυξάνεται): *Έπεσε ο αέρας και βγήκαμε για ψάρεμα. / Η θερμοκρασία θα πέσει κάτω από το μηδέν.*

9. πέφτει 3^ο ΠΡ.: όταν μας πέφτει το λαχείο, μια ευκαιρία κτλ., το κερδίζουμε (= τυχαίνει): *Σε ποιον έπεσε το λαχείο;*

10. πέφτει 3^ο ΠΡ.: όταν πέφτει κάτι, κάτι κακό ή δυσάρεστο συμβαίνει: *Μεγάλη συμφορά έπεσε στην οικογένειά μας. / Έπεσε ξηρασία.*

11. πέφτει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι πέφτει όταν γίνεται μια ορισμένη ημερομηνία: *Τι μέρα πέφτει η γιορτή σου;*

ΕΚΦΡ. δε μου πέφτει λόγος, δεν πέφτει καρφίτσα, μου πέφτει η μύτη, πέφτει νερό με το τουλούμι, πέφτει στην αντίληψή μου, πέφτει στο κενό, πέφτει το μάτι μου, πέφτουν βροχή, πέφτω από τα σύννεφα, πέφτω έξω, πέφτω με τα μούτρα, πέφτω ξερός, πέφτω στα πόδια, πέφτω στα χέρια, πέφτω στην παγίδα, πέφτω στο κρεβάτι, την πέφτω

πέφτω από τα σύννεφα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν γίνεται κάτι που μας προκαλεί μεγάλη έκπληξη, συνήθως δυσάρεστη: *Όταν έμαθα την πραγματική της ηλικία, έπεσα από τα σύννεφα!*

πέφτω έξω ΕΚΦΡ.:

1. λέμε ότι μια επιχείρηση πέφτει έξω όταν δεν πηγαίνει καλά (= χρεοκοπώ): *Άνοιξε ένα μαγαζί με ρούχα, αλλά δεν είχε δουλειά κι έπεσε έξω.*

2. λέμε ότι κάποιος πέφτει έξω όταν δεν υπολογίζει κάτι σωστά και κάνει λάθος (= αστοχώ, λαθεύω, γελιέμαι ≠ πέφτω μέσα): *Νόμιζα πως ήσουν πιο σοβαρός, αλλά έπεσα έξω.*

πέφτω με τα μούτρα ΕΚΦΡ.: όταν πέφτουμε με τα μούτρα σε κάτι, αφοσιωνόμαστε σε αυτό: *Έχει πέσει με τα μούτρα στο διάβασμα.*

πέφτω ξερός ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος πέφτει ξερός, είναι πολύ κουρασμένος: *Μετά από έξι ώρες προπόνηση έπεσε ξερός για ύπνο.*

πέφτω στα πόδια ΕΚΦΡ.: όταν πέφτουμε στα πόδια κάποιου, τον παρακαλάμε έντονα για κάτι (= ικετεύω): *Έπεσα στα πόδια του, αλλά αυτός δε με λυπήθηκε.*

πέφτω στα χέρια ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάτι πέφτει στα χέρια μας, γίνεται δικό μας, περνάει στην εξουσία μας: *Η πόλη έπεσε στα χέρια του εχθρού.*

2. όταν κάτι πέφτει στα χέρια μας, βρίσκεται στα χέρια μας τυχαία: *Έπεσε στα χέρια μου το νέο του μυθιστόρημα.*

πέφτω στην παγίδα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι πέφτουμε στην παγίδα κάποιου όταν μας ξεγελάει: *Οι ληστές έπεσαν στην παγίδα που τους είχε στήσει η αστυνομία.*

πέφτω στο κρεβάτι ΕΚΦΡ.: όταν πέφτουμε στο κρεβάτι, είμαστε άρρωστοι: *Έπεσε στο κρεβάτι με σαράντα πυρετό.*

το πηγάδι (του πηγαδιού, των πηγαδιών) ΟΥΣ.: το πηγάδι είναι η βαθιά τρύπα που ανοίγουν στο έδαφος οι άνθρωποι για να βρουν νερό: *Ρίχνοντας τον κουβά για να βγάλει νερό από το πηγάδι, έχασε την ισορροπία της κι έπεσε μέσα.*

πηγάζει (πήγασε) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα ποτάμι ή κάτι άλλο πηγάζει από κάπου, έχει εκεί την πηγή του: *Ο Αλιάκμονας πηγάζει από το βουνό Βόιο και χύνεται στο Θερμαϊκό κόλπο.*

2. λέμε ότι κάτι πηγάζει από κάπου όταν εκεί έχει την αρχή του ή την αιτία του: *Ο ρατσισμός πηγάζει από το φόβο.*

πηγαίνω ΡΗΜ. ⇒ πάω

η πηγή (της πηγής, των πηγών) ΟΥΣ.:

1. η πηγή είναι το μέρος από το οποίο ξεκινάει ένα ποτάμι ή από όπου βγαίνει κάποιο υγρό: *Ήπιαμε κρύο νερό από την πηγή.*

2. η πηγή είναι το πρόσωπο, το μέρος ή το πράγμα που μας προσφέρει αυτό που θέλουμε: *Ο ήλιος είναι πηγή θερμότητας. / Η θάλασσα ήταν η πηγή έμπνευσης για το συγγραφέα.*

3. η πηγή κάποιου προβλήματος είναι αυτό που το προκαλεί (= αιτία): *Ο πόλεμος είναι πηγή κακών για τους ανθρώπους.*

4. πηγή λέμε τον άνθρωπο που μας δίνει κάποιες πληροφορίες: Έγκυρες δημοσιογραφικές πηγές λένε ότι θα γίνουν σύντομα εκλογές.

το **πηδάλιο** (του πηδαλιού, των πηδαλιών) ΟΥΣ.: το πηδάλιο είναι το τιμόνι του πλοίου ή του αεροπλάνου: Βλάβη στο μηχανισμό του πηδαλιού προκάλεσε το αεροπορικό δυστύχημα.

πηδάω/πηδώ (πήδηξα και πήδησα) ΡΗΜ.:

1. πηδάει κάποιος όταν σηκώνει το σώμα του πάνω από το έδαφος σπρώχνοντας με τα πόδια του: Μου έριξε την μπάλα και πήδησα για την πιάσω. / Τα παιδιά έτρεχαν και πηδούσαν. (= χοροπηδάω)

2. πηδάμε κάτι όταν σπρώχνουμε το σώμα μας να περάσει πάνω από αυτό: Πήδηξε το φράχτη.

3. όταν αφήνουμε το σώμα μας να πέσει από ψηλό σημείο, τότε πηδάμε από εκεί (= πέφτω): Πήδηξε από το δεύτερο όροφο.

4. λέμε ότι πηδάμε κάτι όταν το αφήνουμε και προχωράμε στο επόμενο (= παραλείπω, τρώω): Πήδηξε το δεύτερο στίχο του τραγουδιού.

το **πήδημα** (του πηδήματος, των πηδημάτων) ΟΥΣ.: το πήδημα είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν πηδάει (= άλμα): Με ένα πήδημα βρέθηκε στην αγκαλιά μου. / Το πήδημα του αθλητή που κέρδισε το χρυσό μετάλλιο ξεπερνούσε τα 2.47μ.

ΕΚΦΡ. για ψύλλου πήδημα

πήζει το μυαλό μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι πήζει το μυαλό μας όταν γινόμαστε πιο ώριμοι (= ωριμάζω): Δεν έπηξε το μυαλό του ακόμα, γι' αυτό είναι τόσο επιπόλαιο.

πήζω (έπηξα) ΡΗΜ.:

1. όταν πήζουμε κάποιο υγρό, το κάνουμε να γίνει στερεό, πιο πηχτό (≠ λιώνω, αραιώνω): Πήζουν το γάλα για να φτιάξουν το γιαούρτι.

2. λέμε ότι πήζουμε όταν κουραζόμαστε πολύ από κάτι (= πνίγομαι): Πήζει στη δουλειά. (= πνίγομαι)

3. **πήζει** 3^ο ΠΡ.: όταν μια σάλτσα ή μια σούπα πήζει, γίνεται πηχτή (= δένει ≠ αραιώνει): Δεν έπηξε η κρέμα, γιατί έβαλες πολύ γάλα.

4. **πήζει** 3^ο ΠΡ.: όταν πήζει ένας χώρος, είναι γεμάτος από κάτι (= γεμίζει): Έπηξαν οι δρόμοι από τα αυτοκίνητα. / Έπηξε το δωμάτιο από τον καπνό.

ΕΚΦΡ. πήζει το μυαλό μου

το **πηλίκιο** (του πηλίκου, των πηλίκων) ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): στα μαθηματικά, το πηλίκιο είναι ο αριθμός που είναι το αποτέλεσμα της διαίρεσης ενός αριθμού με άλλον: Το πηλίκιο της διαίρεσης του 12 με το 3 είναι ο αριθμός 4.

ο **πηλός** (του πηλού) ΟΥΣ.: ο πηλός είναι υγρό χρώμα, που γίνεται σκληρό όταν ψήνεται και χρησιμεύει για να φτιάχνουμε πιάτα, γλάστρες, αγγεία κτλ.: Τα κεραμίδια της στέγης ήταν από πηλό.

⚠ Η λέξη πηλός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πήρε τ' αυτί μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι πήρε τ' αυτί μας όταν έχουμε ακούσει κάτι σχετικό με κάποιο θέμα: Κάτι πήρε τ' αυτί μου για αυξήσεις, αλλά δεν ξέρω λεπτομέρειες.

ο **πηχτός**, η **πηχτή**, το **πηχτό** ΕΠΙΘ.:

1. πηχτό είναι ένα υγρό όταν έχει πήξει (= παχύρρευστος ≠ αραιός): Αφήστε τη σούπα να βράσει σε χαμηλή φωτιά για να γίνει πηχτή.

2. πηχτό είναι κάτι που δεν μπορούμε να δούμε ανάμεσα του (= πυκνός): Έσβησαν τα φώτα κι έπεσε πηχτό σκοτάδι.

πια ΕΠΙΡΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι που γινόταν σταμάτησε να γίνεται: Τέτοιοι μάστορες δεν υπάρχουν πια, δυστυχώς.

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι υπάρχει τώρα και δεν υπήρχε παλιά: Η κόρη του είναι πια μεγάλη κοπέλα.

3. το χρησιμοποιούμε για να να δείξουμε χαρά, ανακούφιση ή αγανάκτηση για κάτι: Φτάνει πια, δεν αντέχω άλλο.

ο **πιανίστας** (του πιανίστα, των πιανιστών), η **πιανίστρια** (της πιανίστριας, των πιανιστριών) ΟΥΣ.: ο πιανίστας είναι ο μουσικός που παίζει πιάνο: Ο Μότσαρτ ήταν ένας εξαιρετικός συνθέτης και πιανίστας.

το **πιάνο** (του πιάνου, των πιάνων) ΟΥΣ.: το πιάνο είναι ένα μεγάλο όργανο μουσικής με μια σειρά από άσπρα και μαύρα πλήκτρα, που βγάζουν ήχο όταν τα πατάμε: Αυτός έπαιζε τραγούδια στο πιάνο και αυτή τραγουδούσε.

πιάνουν τα χέρια μου ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν είναι πολύ επιδέξιος: Πιάνουν τα χέρια του, όλα τα φτιάχνει ο άτιμος!

πιάνω (έπιασα), **πιάνομαι** (πιάστηκα, πιασμένος) ΡΗΜ.:

1. πιάνουμε κάτι όταν το κρατάμε στο χέρι ή με το χέρι μας: Πιάσε γερά το μαχαίρι για να κόψεις το κρέας. / Μην πιάνεις το καλώδιο, θα πάθεις ηλεκτροπληξία. (= αγγίζω) / Τον έπιασε από το λαιμό. (= αρπάζω)

2. πιάνουμε ένα σπίτι ή μια δουλειά σημαίνει ότι βρίσκουμε σπίτι ή δουλειά: Έπιασε ένα διαμέρισμα στο κέντρο. (= νοικιάζω) / Έπιασε δουλειά σε βενζινάδικο.

3. η αστυνομία πιάνει κάποιον όταν τον αναγκάζει να πάει στη φυλακή (= συλλαμβάνω): Τους έπιασαν την ώρα που έκλεβαν. / Πιάστηκε ο δολοφόνος.

4. πιάνουμε κάτι με κάτι άλλο όταν το βάζουμε μαζί του χρησιμοποιώντας κάποιον τρόπο (= συνδέω): Έπιασε τις σελίδες με ένα συνδετήρα.

5. πιάνει κάποιος το δάχτυλό του στην πόρτα σημαίνει ότι το δάχτυλο μπαίνει σε ένα άνοιγμα και δεν μπορεί να το βγάλει από εκεί (= μαγκώνω): Έπιασε το χέρι του στο παράθυρο.

6. **πιάνει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: πιάνει ένα φυτό όταν βγάζει ρίζες κάπου (= φύτευει): Φύτεψα ένα γεράνι στον κήπο και έπιασε.

7. πιάνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι πιάνει κάτι όταν αρχίζει να γίνεται: *Έπιασε φωτιά το κτίριο και κάλεσαν την πυροσβεστική. / Έπιασε βροχή.*

8. πιάνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: κάτι πιάνει όταν έχει αποτέλεσμα (= πετυχαίνει): *Έπιασε το κόλπο.*

9. πιάνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: ένας χώρος πιάνει ορισμένα μέτρα όταν τον μετράμε και έχει αυτή την έκταση: *Το κτήμα πιάνει μισό στρέμμα.*

10. πιάνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μας πιάνει πείνα, νύστα ή κάτι άλλο όταν νιώθουμε πείνα, νύστα κτλ.: *Πάω να τσιμπήσω κάτι, γιατί με έπιασε λιγούρα. / Με έπιασε πονοκέφαλος με τη φλυαρία της.*

11. πιάνομαι ΠΑΘ.: πιανόμαστε από κάποιο σημείο για να στηριχτούμε και να μην πέσουμε (= κρατιέμαι, αρπάζομαι): *Πιάστηκε από τα κάγκελα για να κατέβει.*

12. πιάνομαι ΠΑΘ.: πιάνεται κάποιος με κάποιον άλλο όταν καβγαδίζουν και ρίχνουν ξύλο ο ένας στον άλλο: *Πιάστηκε με τον αδερφό του και προσπάθησα να τους χωρίσω.*

13. πιάνομαι ΠΑΘ.: πιάνεται ο σβέρκος μου ή κάτι άλλο στο σώμα μου όταν μουδιάζει και δεν μπορώ να το κουνήσω: *Πιάστηκεν τα πόδια μου από το περπάτημα.*

ΕΚΦΡ. δεν πιάνομαι, πιάνουν τα χέρια μου, πιάνω κορόιδο, πιάνω με το καλό, πιάνω πάτο, πιάνω πουλιά στον αέρα, πιάνω στα πράσα, πιάνω στο στόμα μου, πιάνω στον ύπνο, πιάνω την καλή, πιάνω τόπο

πιάνω κορόιδο ΕΚΦΡ.: όταν πιάνουμε κάποιον κορόιδο, τον ξεγελάμε: *Τον έπιασαν κορόιδο και του πούλησαν κατεψυγμένο ψάρι για φρέσκο.*

πιάνω με το καλό ΕΚΦΡ.: όταν πιάνουμε κάποιον με το καλό, του μιλάμε με καλό και ήρεμο τρόπο για να τον πείσουμε για κάτι (= καλοπιάνω): *Καλύτερα να την πιάσεις με το καλό αν θες να σε βοηθήσει.*

πιάνω πάτο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν κάποιος ή κάτι έχει φτάσει στη χειρότερη κατάσταση που θα μπορούσε να φτάσει (= πατώνω): *Η εφημερίδα έπιασε πάτο και έκλεισε.*

πιάνω πουλιά στον αέρα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον όταν είναι πολύ έξυπνος: *Σιγά μην τον ξεγελάσεις, αυτός πιάνει πουλιά στον αέρα!*

πιάνω στα πράσα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι πιάνουμε κάποιον στα πράσα όταν τον πιάνουμε τη στιγμή ακριβώς που κάνει κάτι κακό: *Ο δάσκαλος τους έπιασε στα πράσα να αντιγράφουν στο διαγώνισμα.*

πιάνω στο στόμα μου ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν πιάνουμε κάποιον στο στόμα μας, τον κουτσομπολεύουμε και λέμε άσχημα λόγω γι' αυτόν: *Έτσι και σε πιάσει στο στόμα της αυτή η κουτσομπούλα, χάθηκες!*

πιάνω στον ύπνο ΕΚΦΡ.: όταν πιάνουμε κάποιον στον ύπνο, κάνουμε κάτι ξαφνικά εκεί που δεν

το περιμένει: *Έπιασε στον ύπνο την άμυνα της αντίπαλης ομάδας και έβαλε γκολ.*

πιάνω την καλή ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν κερδίζουμε ξαφνικά πολλά χρήματα: *Κέρδισε το λαχείο και έπιασε την καλή.*

πιάνω τόπο ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι πιάνει τόπο όταν φέρνει αποτέλεσμα: *Βγήκε πρωταθλητής και οι προσπάθειες τόσων χρόνων έπιασαν τόπο.*

η πιατέλα (της πιατέλας, των πιατελών) ΟΥΣ.: η πιατέλα είναι ένα μεγάλο ρηχό πιάτο με το οποίο σερβίρουμε φαγητά ή γλυκά: *Κόβετε το κρέας και το σερβίρετε στους καλεσμένους σε πιατέλες.*

το πιάτο (του πιάτου, των πιάτων) ΟΥΣ.:

1. το πιάτο είναι ένα στρογγυλό σκεύος που το χρησιμοποιούμε για να σερβίρουμε και να τρώμε το φαγητό: *Βάλτε τα πιάτα στο τραπέζι.*

2. ένα πιάτο φαγητό είναι τόσο φαγητό, όσο χωράει σε αυτό το σκεύος (= μερίδα): *Έφαγε δύο πιάτα μακαρόνια.*

ΕΚΦΡ. στο πιάτο, τα βρίσκω όλα στο πιάτο

το πιγκ πογκ ΟΥΣ.: το πιγκ πογκ είναι ένα παιχνίδι στο οποίο ένας ή δύο παίκτες σε καθεμία πλευρά του τραπεζιού χτυπάνε ένα ελαφρύ μπαλάκι με ξύλινες ρακέτες πάνω από ένα δίχτυ που βρίσκεται στη μέση του τραπεζιού (= επιτραπέζια αντισφαίριση): *Το πιγκ πογκ είναι ολυμπιακό άθλημα.*

ο πιγκουίνος (του πιγκουίνου, των πιγκουίνων) ΟΥΣ.: ο πιγκουίνος είναι ένα μεγάλο πουλί που βαδίζει όρθιο και δεν πετάει, και το χρώμα του είναι συνήθως μαύρο και στην κοιλιά άσπρο: *Οι πιγκουίνοι ζουν κοντά στις παγωμένες θάλασσες της Ανταρκτικής.*

το πιγούνι (του πιγουινιού, των πιγουινιών) ΟΥΣ.: το πιγούνι είναι η άκρη του σαγονιού μας που προεξέχει: *Έχει ένα λακκάκι στο πιγούνι.*

πιέζω (πίεσα), **πιέζομαι** (πιέστηκα, πιεσμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πιέζουμε κάτι, το σπρώχνουμε, συνήθως με τα δάχτυλα, για να μπει προς τα μέσα (= πατάω): *Πίεσε το κουμπί του ασανσέρ για τον τρίτο όροφο. / Πίεσε ελαφρά το βαμβάκι στο σημείο της ένωσης.*

2. όταν κάποιος με πιέζει, προσπαθεί να με πείσει να κάνω κάτι που δε θέλω (= αναγκάζω): *Τον πίεζαν οι γονείς του να αλλάξει δουλειά.*

3. πιέζει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι με πιέζει όταν με φέρνει σε δύσκολη θέση ή μου δημιουργεί άγχος: *Η δουλειά του τον πιέζει πολύ. / Πιέστηκε πολύ στις εξετάσεις και χρειάζεται ξεκούραση.*

η πίεση (της πίεσης, των πιέσεων) ΟΥΣ.:

1. η πίεση είναι η δύναμη με την οποία σπρώχνουμε κάτι: *Η συσκευή μπαίνει σε λειτουργία με την πίεση ενός κουμπιού.*

2. η πίεση είναι η προσπάθεια που γίνεται για να πείσουμε, να απειλήσουμε ή να αναγκάσουμε κάποιον να κάνει κάτι: *Δέχεται πιέσεις να παραιτηθεί από τη θέση του υπουργού.*

3. η πίεση είναι το δυσάρεστο συναίσθημα που νιώθουμε όταν πρέπει να αντιμετωπίσουμε μια δύσκολη κατάσταση: *Η πίεση της σύγχρονης ζωής δημιουργεί μεγάλο άγχος στους ανθρώπους.*

4. η πίεση είναι η δύναμη με την οποία κυλάει το αίμα από την καρδιά στο υπόλοιπο σώμα: *Ο γιατρός μάς μετράει την πίεση με το πιεσόμετρο.*

ΕΚΦΡ. μου ανεβαίνει η πίεση

η **πιέτα** (της πιέτας, των πιετών) ουσ.: η πιέτα είναι το δίπλωμα σε ένα κομμάτι ύφασμα, για παράδειγμα σε μια γυναικεία φούστα: *Για τους άντρες, η φετινή μόδα προτείνει στενό σακάκι και παντελόνι χωρίς ρεβέρ και πιέτες.*

πιθανόν και **πιθανώς** ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε όταν δεν είμαστε σίγουροι για κάτι: *Το κόκκινο κρασί πιθανόν να κάνει καλό στην καρδιά.*

ο **πιθανός**, η **πιθανή**, το **πιθανό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πιθανό, νομίζουμε ότι μπορεί να γίνει ($\neq$ απίθανος): *Η πιθανή παραίτηση του προέδρου αναστάτωσε το κόμμα. / Είναι πολύ πιθανό να βρέξει σήμερα.*

2. όταν κάτι είναι πιθανό, φαίνεται ότι μάλλον είναι αληθινό: *Η εξήγηση που δίνεις δε μου φαίνεται πολύ πιθανή.*

το **πιθάρι** (του πιθαριού, των πιθαριών) ουσ.: το πιθάρι είναι μεγάλο αγγείο, που το χρησιμοποιούσαν παλιότερα για να φυλάνε υγρά, δημητριακά κτλ.: *Στην αποθήκη του παππού υπήρχαν πελώρια κόκκινα πιθάρια για την αποθήκευση κρασιού.*

ο **πίθηκος** (του πιθήκου, των πιθήκων) ουσ.:

1. ο πίθηκος είναι ένα τριχωτό ζώο που ζει στις ζεστές χώρες, έχει μεγάλο σαγόνι και μακριά ουρά που την χρησιμοποιεί για να κρέμεται από τα δέντρα: *Ο άνθρωπος προέρχεται από τον πίθηκο.*

2. πίθηκο λέμε το αρσενικό αυτού του ζώου: *Για παιχνίδι, ο πίθηκος κυνηγούσε την πιθήκινα.*

ο **πικάντικος**, η **πικάντικη**, το **πικάντικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πικάντικο, έχει πολλά μπαχαρικά και είναι κάπως καυτερό στη γεύση: *Η κόκκινη πιπεριά και η μουστάρδα προσθέτουν πικάντικη γεύση στο φαγητό.*

η **πικροδάφνη** (της πικροδάφνης) ουσ.: η πικροδάφνη είναι ένας μεγάλος θάμνος με λουλούδια σε ροζ, κόκκινο ή άσπρο χρώμα: *Τις όχθες της λίμνης στόλιζαν ροζ πικροδάφνες.*

△ Η λέξη πικροδάφνη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πικρός**, η **πικρή**, το **πικρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πικρό, έχει έντονη και δυσάρεστη γεύση ($\neq$ γλυκός): *Ήταν αναγκασμένος να παίρνει ένα πικρό φάρμακο μέχρι να γίνει καλά.*

2. πικρό λέμε κάτι που μας προκαλεί λύπη ή πόνο: *Της ζήτησε συγνώμη για τα πικρά λόγια που της είπε.*

το **πιλάφι** (του πιλαφιού, των πιλαφιών) ουσ.: το πιλάφι είναι φαγητό που γίνεται με βρασμένο ρύζι και άλλα υλικά: *Μαγείρεψε κοκκινιστό κρέας με πιλάφι.*

ο **πιλότος**, η **πιλότος** (του/της πιλότου, των πιλότων) ουσ.: ο πιλότος είναι αυτός που οδηγεί αεροπλάνο, ελικόπτερο κτλ. (= κυβερνήτης): *Εκπαιδεύεται για να γίνει πιλότος σε αεροπορική εταιρεία.*

ο **πίνακας** (του πίνακα, των πινάκων) ουσ.:

1. στον πίνακα γράφει με κιμωλία ο δάσκαλος και ο μαθητής μέσα στην τάξη, για να βλέπουν όλοι (= μαυροπίνακας): *Τον σήκωσε στον πίνακα για να λύσει την άσκηση.*

2. ο πίνακας είναι το έργο ζωγραφικής (= κάδρο): *Στο σαλόνι κρέμασαν έναν πίνακα του αγαπημένου τους ζωγράφου.*

3. ο πίνακας είναι ο κατάλογος που παρουσιάζει ονόματα ή άλλα στοιχεία με ορισμένη σειρά: *Ο πίνακας με τα ονόματα των επιτυχόντων στις εξετάσεις. / Δείτε στο βιβλίο της γραμματικής τον πίνακα με την κλίση των ρημάτων.*

η **πινακίδα** (της πινακίδας, των πινακίδων) ουσ.: η πινακίδα είναι ένα λεπτό κομμάτι από ξύλο, μέταλλο ή άλλο υλικό πάνω στο οποίο είναι γραμμένο κάποιο σύντομο κείμενο που μας δίνει πληροφορίες για κάτι: *Μια πινακίδα στην πόρτα της αυλής προειδοποιεί: Προσοχή – σκύλος! (= επιγραφή, ταμπέλα)*

η **πινέζα** (της πινέζας, των πινεζών) ουσ.: η πινέζα είναι ένα είδος λεπτού και κοντού καρφιού με πλατύ κεφάλι, με το οποίο στερεώνουμε κάτι πάνω σε ξύλο: *Κρέμασε τη φωτογραφία με μια πινέζα στην πλάτη του κρεβατιού.*

το **πινέλο** (του πινέλου, των πινέλων) ουσ.: το πινέλο είναι μια μικρή βούρτσα, που τη χρησιμοποιούμε για να απλώνουμε μπογιά, κόλλα ή άλλα υλικά σε μια επιφάνεια: *Για να κάνετε τις χρωματιστές ρίγες, χρησιμοποιήστε ένα χοντρό πινέλο ζωγραφικής.*

πίνω (ήπια), **πινόμαι** (πιωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πίνουμε κάποιο υγρό, το βάζουμε στο στόμα μας και το καταπίνουμε: *Κάθε πρωί πίνει τον καφέ του.*

2. λέμε ότι κάποιος πίνει όταν καταναλώνει μεγάλη ποσότητα αλκοόλ: *Τόσο που πίνεις θα γίνεις αλκοολικός!*

3. πίνεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι πίνεται, μπορούμε να το πιούμε χωρίς να πάθουμε κάτι: *Αγοράσαμε εμφιαλωμένο νερό, γιατί το νερό της βρύσης δεν πίνεται.*

ΕΚΦΡ. πίνω το αίμα

πίνω το αίμα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος μας πίνει το αίμα όταν μας εκμεταλλεύεται πολύ: *Οι κερδοσκόποι έμποροι ανεβάζουν τις τιμές και πίνουν το αίμα των καταναλωτών.*

πιο ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε πριν από επίθετα και επιρρήματα για να δείξουμε ότι αυτό που δηλώνουν γίνεται ή υπάρχει σε μεγαλύτερο βαθμό: *Το μανταρίνι είναι πιο μικρό από το*

πορτοκάλι. / *Περπάτα πιο αργά, δε βιαζόμαστε.*

το **πιόνι** (του πιονιού, των πιονιών) ουσ.:

1. το πιόνι είναι καθένα από τα μικρά αντικείμενα που χρησιμοποιούμε για να παίξουμε σκάκι ή άλλα επιτραπέζια παιχνίδια: *Ξαναρίχνει το ζάρι και κινεί το πιόνι του όσες θέσεις γράφει πάνω το ζάρι.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε πιόνι τον άνθρωπο που δεν έχει δική του άποψη και κάνει ό,τι του λένε οι άλλοι (= μαριονέτα): *Ο βουλευτής δεν πρέπει να είναι πιόνι κανενός.*

το **πιστό** (του πιστού, των πιστών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. το πιστό είναι το ποτό με αλκοόλ: *Απεχθάνεται τους μπεκρήδες και τα πιστά.*

2. το πιστό είναι η συνήθεια να πίνει κανείς αλκοόλ: *Ξανάπεσε στο πιστό και δεν μπορεί να το κόψει.*

η **πίπα** (της πίπας, των πιπών) ουσ.: η πίπα είναι το αντικείμενο που χρησιμοποιούμε για να καπνίσουμε καπνό η τσιγάρο και το οποίο αποτελείται από ένα λεπτό σωλήνα και μια ειδική θήκη στην άκρη: *Γέμισε καπνό την πίπα του και την άναψε.*

το **πιπέρι** (του πιπεριού, των πιπεριών) ουσ.: στο φαγητό ρίχνουμε πιπέρι για να το κάνουμε καυτερό και πικάντικο: *Θέλεις πιπέρι στη σούπα;*

η **πιπεριά** (της πιπεριάς, των πιπεριών) ουσ.:

1. η πιπεριά είναι πράσινο, κόκκινο ή κίτρινο λαχανικό με μικρούς άσπρους σπόρους μέσα της: *Ψιλοκόβετε πράσινη πιπεριά για τη χωριάτικη σαλάτα.*

2. έτσι λέγεται και το φυτό που βγάζει αυτό τον καρπό: *Φύτεψε στον κήπο ντομάτες και πιπεριές.*

η **πιπίλα** (της πιπίλας) ουσ.: η πιπίλα είναι ένα αντικείμενο από πλαστικό ή από λάστιχο που, όταν το γλείφουν τα μωρά, σταματάνε το κλάμα: *Το μωρό ηρεμεί πιπιλώντας τον αντίχειρα, την πιπίλα ή την κουβέρτα.*

⚠ Η λέξη πιπίλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **πιρούνι** (του πιρουνιού, των πιρουνιών) ουσ.: με το πιρούνι, που έχει μακρύ χερούλι και μυτερές άκρες, πιάνουμε το φαγητό και το τρώμε: *Πάρτε μαχαίρι και πιρούνι και ξεκινήστε το φαγητό.*

ΕΚΦΡ. γερό πιρούνι

η **πισίνα** (της πισίνας) ουσ.: η πισίνα είναι μια μεγάλη κατασκευή που τη γεμίζουμε με νερό για να κολυμπάμε: *Κάντε απαραίτητα ένα ντους πριν μπείτε στην πισίνα.*

⚠ Η λέξη πισίνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πισινός**, η **πισινή**, το **πισινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πισινό, βρίσκεται πίσω από κάτι άλλο ή στο πίσω μέρος ενός πράγματος (≠ μπροστινός): *Το άλογο σηκώθηκε όρθιο στα πισινά του πόδια.*

ο **πισινός** (του πισινού, των πισινών) ουσ.: ο πισινός είναι το μέρος του σώματός μας με το

οποίο καθόμαστε (= κώλος, ποπός): *Τον χτύπησε ελαφρά στον πισινό για να κάτσει φρόνιμα.*

η **πίσσα** (της πίσσας, των πισσών) ουσ.: η πίσσα είναι το παχύ μαύρο υγρό που βγαίνει από το πετρέλαιο και με το οποίο στρώνουν την επιφάνεια των δρόμων: *Οι ακτές ρυπαίνονται από την πίσσα και το πετρέλαιο.*

πιστά ΕΠΙΡΡ.: όταν ακολουθούμε πιστά κάποιον ή κάτι, κάνουμε ό,τι ακριβώς μας λέει: *Να εφαρμόζετε πιστά τις οδηγίες χρήσης ενός προϊόντος.*

πιστεύω (πίστεψα) ΡΗΜ.:

1. μπορούμε να πούμε "πιστεύω" όταν είμαστε σίγουροι ότι κάτι είναι αληθινό ή ότι κάποιος λέει την αλήθεια: *Το δικαστήριο τον πίστεψε και τον αθώωσε. / Μην πιστεύεις όλα όσα γράφουν οι εφημερίδες.*

2. όταν πιστεύω ότι κάτι γίνεται, έχω τη γνώμη ότι γίνεται, αλλά δεν είμαι εντελώς σίγουρος (= νομιζώ, θεωρώ, εκτιμώ): *Πολλοί πιστεύουν ότι ζούμε σε μια ρατσιστική κοινωνία.*

3. όταν πιστεύω σε κάποιον ή σε κάτι, είμαι σίγουρος για την αξία του και του δείχνω εμπιστοσύνη: *Αν πιστεύεις στις ικανότητες σου, θα νικήσεις.*

4. όταν πιστεύω στο Θεό, σε ένα θαύμα κτλ., είμαι σίγουρος ότι υπάρχει: *Λέει ότι πιστεύει στο Θεό. / Πιστεύεις στα μάγια;*

ΕΚΦΡ. δεν πιστεύω στ' αυτιά μου, δεν πιστεύω στα μάτια μου

η **πίστη** (της πίστης, των πίστεων) ουσ.:

1. η πίστη είναι η σιγουριά και η ασφάλεια που νιώθουμε όταν πιστεύουμε σε ένα θεό: *Η πίστη του στο Θεό τον βοήθησε να ξεπεράσει την αρρώστιά του.*

2. όταν έχουμε πίστη σε κάποιον ή σε κάτι, είμαστε σίγουροι για την αξία του και του δείχνουμε εμπιστοσύνη: *Πρέπει να έχεις πίστη στις δυνάμεις σου αν θες να νικήσεις. / Ο λαός έχασε την πίστη του στην κυβέρνηση.*

ΕΚΦΡ. βγάζω την πίστη, μου βγαίνει η πίστη

το **πιστόλι** (του πιστολιού, των πιστολιών) ουσ.: το πιστόλι είναι ένα μικρό μεταλλικό όπλο που ρίχνει σφαίρες: *Μάλωσαν και τον πυροβόλησε με το πιστόλι στο κεφάλι.*

το **πιστοποιητικό** (του πιστοποιητικού, των πιστοποιητικών) ουσ.: το πιστοποιητικό είναι επίσημο χαρτί που βεβαιώνει κάποια στοιχεία για κάποιον (= αποδεικτικό, βεβαίωση): *Για να βγάλεις καινούρια ταυτότητα, χρειάζεσαι πιστοποιητικό γέννησης.*

ο **πιστός**, η **πιστή**, το **πιστό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι πιστός σε μια ιδέα, πιστεύει ειλικρινά σε αυτήν: *Παραμένει πιστός στις αντιπολεμικές του ιδέες.*

2. όταν κάποιος είναι πιστός σε ένα πρόσωπο, του είναι πολύ αφοσιωμένος και δεν προδίδει την εμπιστοσύνη του: *Ήταν πιστός μου φίλος*

και δε με πρόδωσε ποτέ. / Λατρεύει τη γυναίκα του, αλλά δεν της είναι πιστός. (≠ άπιστος)

3. μια πιστή μετάφραση, ένα πιστό αντίγραφο ή κάτι άλλο είναι σχεδόν ίδιο με το πρωτότυπο (= ακριβής): *Η αγγλική έκδοση αποτελεί πιστή μετάφραση της ελληνικής.*

ο πιστός (του πιστού, των πιστών) ουσ.: οι πιστοί είναι οι άνθρωποι που πιστεύουν σε μια ορισμένη θρησκεία: *Οι πιστοί τον λάτρευαν σαν προφήτη.*

△ Η λέξη πιστός χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η πιστωτική κάρτα ουσ.: πιστωτική κάρτα είναι η μικρή πλαστική κάρτα με την οποία αγοράζουμε κάτι τώρα και το πληρώνουμε αργότερα: *Θα πληρώσετε με πιστωτική κάρτα ή με μετρητά;*

πίσω ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι βρίσκεται πίσω μας, βρίσκεται από την άλλη πλευρά και δεν μπορούμε να το δούμε (≠ μπροστά): *Κάθισαν πίσω μας στο σινεμά. / Πάμε στο χωριό που είναι πίσω από αυτό το βουνό.*

2. όταν κάποιος κινείται ή γυρίζει πίσω, αλλάζει κατεύθυνση και κινείται αντίθετα: *Έκανε μερικά βήματα προς τα πίσω. / Θέλει πια να επιστρέψει πίσω στο χωριό του.*

3. όταν λέμε πίσω στο χρόνο, εννοούμε στο παρελθόν: *Αυτή η ιστορία μάς γυρίζει πολλά χρόνια πίσω, στις αρχές του αιώνα.*

4. λέμε ότι ένα ρολόι πηγαίνει πίσω όταν χάνει και δε δείχνει τη σωστή ώρα (≠ μπροστά): *Άργησα στο ραντεβού γιατί το ρολόι μου πήγαινε πίσω μισή ώρα.*

ΕΚΦΡ. δεν πάω πίσω, μένω πίσω

η πίτα (της πίτας, των πιτών) ουσ.: πίτα λέμε τα φαγητά και τα γλυκά που έχουν γίνει με ψημένη ζύμη και άλλα υλικά πάνω ή μέσα σε αυτή: *Την πίτα με σπανάκι τη λέμε σπανακόπιτα. / Η μηλόπιτα είναι γλυκιά πίτα.*

η πιτζάμα (της πιτζάμας, των πιτζαμών) ουσ.: η πιτζάμα είναι ένα ελαφρό και άνετο ρούχο, με παντελόνι και μπλούζα, που το φοράμε στον ύπνο: *Φοράει ριγέ πιτζάμες.*

το πítőυρο (του πítőυρου, των πítőυρων) ουσ.: το πítőυρο είναι αυτό που μένει μετά από το άλεσμα του σιταριού, του κριθαριού κτλ.: *Ταΐζουν τις κότες με πítőυρα. / Το πítőυρο του ρυζιού είναι πλούσιο σε φυτικές ίνες.*

η πίτσα (της πίτσας) ουσ.: η πίτσα είναι ένα φαγητό με ψημένη ζύμη και διάφορα υλικά πάνω σε αυτή, συνήθως τυρί, ζαμπόν και ντομάτα: *Παραγγείλαμε μια πίτσα με ντομάτα, τυρί καιμανιτάρια.*

△ Η λέξη πίτσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η πιτυρίδα (της πιτυρίδας) ουσ.: πιτυρίδα λέμε τα πολύ μικρά άσπρα κομμάτια ξεραμένου δέρματος στα μαλλιά μας: *Η πιτυρίδα μπορεί να αντιμετωπιστεί με ειδικά σαμπουάν.*

△ Η λέξη πιτυρίδα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η πλαγιά (της πλαγιάς, των πλαγιών) ουσ.: η πλαγιά είναι η πλευρά ενός βουνού ή ενός λόφου: *Το ξενοδοχείο είναι χτισμένο στην πλαγιά ενός λόφου που έχει θέα στη θάλασσα.*

πλαγιάζω (πλάγιασα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν πλαγιάζουμε, ξαπλώνουμε για ύπνο (= ξαπλώνω, πέφτω): *Ήταν κουρασμένη και πλάγιασε νωρίς.*

ο πλάγιος, η πλάγια, το πλάγιο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πλάγιο, έχει κλίση, δεν είναι ίσιο: *Τα παραδείγματα του λεξικού γράφονται με πλάγια γράμματα. (= πλαγιαστός) / Μου έριξε μια πλάγια ματιά. (= λοξός)*

2. όταν κάτι που λέμε είναι πλάγιο, δεν εκφράζει άμεσα και καθαρά αυτό που θέλουμε να πούμε (= έμμεσος ≠ άμεσος): *Προσπαθούσε με πλάγιες ερωτήσεις να μάθει τι είχε συμβεί.*

3. όταν κάποιος πετυχαίνει κάτι με πλάγιους τρόπους ή με πλάγια μέσα, το πετυχαίνει με ανήθικο ή παράνομο τρόπο: *Χρησιμοποίησε πλάγια μέσα για να διοριστεί.*

△ Η λέξη πλάγιος προφέρεται σε τρεις συλλαβές: πλάγι-ος

πλάθω (έπλασα), **πλάθομαι** (πλάστηκα, πλασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πλάθω τη ζύμη, την πλαστελίνη κτλ., της δίνω ορισμένο σχήμα ή μορφή (= ζυμώνω): *Πλάθουμε τα κουλουράκια στοργυλλά. / Έπλασε τα κεφτεδάκια πριν τα τηγανίσει.*

2. λέμε ότι πλάθουμε μια ιστορία κτλ. όταν τη δημιουργούμε με τη φαντασία μας (= επινοώ): *Έπλασε μια απίθανη δικαιολογία για να τον ξεγελάσει. / Οι συγγραφείς έπλασε έναν κωμικό ήρωα.*

3. όταν κάτι πλάθει το χαρακτήρα μας ή κάτι άλλο, τον επηρεάζει πολύ (= διαμορφώνει): *Ο χαρακτήρας του παιδιού πλάθεται μέσα στην οικογένεια και στο σχολείο.*

πλάι ΕΠΙΡΡ.:

ο **πλαιίνος**, η **πλαιινή**, το **πλαινό** ΕΠΙΘ.:

ο **πλαιίσιο** (του πλαιίσου, των πλαισίων) ουσ.:

1. το πλαιίσιο είναι μια κατασκευή γύρω από έναν πίνακα ή ένα παράθυρο κτλ., που τα κρατάει στη θέση τους: *Ο πίνακας είχε ξύλινο πλαιίσιο. (= κορνίζα, κάδρο)*

2. το πλαιίσιο είναι ό,τι υπάρχει γύρω από κάτι, συνήθως από ένα κείμενο (= περίγραμμα): *Σχεδίασε ένα όμορφο πλαιίσιο γύρω από τη σελίδα.*

3. πλαιίσιο λέμε ένα σύνολο από κανόνες ή νόμους που ρυθμίζουν τον πώς γίνεται ή πώς πρέπει να γίνεται κάτι: *Οι καθηγητές και οι μαθητές συνεργάζονται σε ένα δημοκρατικό πλαιίσιο.*

η **πλάκα** (της πλάκας, των πλακών) ΟΥΣ.:

1. πλάκα είναι ένα επίπεδο και λεπτό κομμάτι από πέτρα ή άλλο υλικό, όπως αυτά που στρώνουμε πάνω στο δρόμο ή στο πάτωμα του σπιτιού: *Το σαλόνι έχει πλάκες μαρμάρου.*

2. πλάκα λέμε και κάτι που έχει παρόμοιο σχήμα: *Αγόρασε μια πλάκα μαύρη σοκολάτα.*

3. (ΙΑΤΡ.) ο οδοντογιατρός ονομάζει πλάκα ένα στρώμα από μικρόβια πάνω στο δόντι: *Η οδοντόκρεμα προστατεύει από τη δημιουργία πλάκας και τερηδόνας.*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) πλάκα λέμε την ακτινογραφία: *Θα πρέπει να βγάλετε μια πλάκα για να δούμε αν έχει σπάσει το χέρι σας.*

5. πλάκα λέμε ένα αστείο που κάνουμε σε κάποιον για να γελάσουμε (= φάρσα): *Ξέκοψε μαζί τους γιατί ενοχλείται με τις πλάκες τους.*

ΕΚΦΡ. έχω πλάκα, κάνω πλάκα, σπάω πλάκα

το **πλακάκι** (του πλακακιού, των πλακακιών) ΟΥΣ.: το πλακάκι είναι η μικρή πλάκα από σκληρό υλικό που το τοποθετούμε στο πάτωμα ή στον τοίχο: *Στο δάπεδο του μπάνιου έβαλαν χρωματιστά πλακάκια.*

το **πλανητάριο** (του πλανητάριου, των πλανητάριων) ΟΥΣ.: το πλανητάριο είναι ένα κτίριο με θόλο πάνω στον οποίο παρυσιάζονται οι κινήσεις των πλανητών και των άστρων

ο **πλανήτης** (του πλανήτη, των πλανητών) ΟΥΣ.: ο πλανήτης είναι ένα στρογγυλό σώμα στον ουρανό που γυρίζει γύρω από τον Ήλιο ή άλλο αστέρι: *Ο πλανήτης Γη. / Το σύμπαν και οι πλανήτες.*

το **πλάσμα** (του πλάσματος, των πλάσμάτων) ΟΥΣ.: πλάσμα καθετί που έχει ζωή ή κάτι φανταστικό που έχουμε δημιουργήσει με το μυαλό μας: *Αιώνες πριν οι άνθρωποι φαντάζονταν δαίμονες, φαντάσματα και άλλα τρομακτικά πλάσματα.*

η **πλαστελίνη** (της πλαστελίνης, των πλαστελινών) ΟΥΣ.: η πλαστελίνη είναι ένα μαλακό υλικό με το οποίο τα παιδιά δημιουργούν διάφορα σχήματα: *Πλάθετε την πλαστελίνη σε μπαλάκια για να φτιάξετε τα μάτια του ζώου.*

το **πλαστικό** (του πλαστικού, των πλαστικών) ΟΥΣ.: το πλαστικό είναι ένα μαλακό τεχνητό υλικό, που είναι ανθεκτικό και παίρνει διάφορες μορφές και σχήματα και το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε διάφορα αντικείμενα: *Στο πάρτι χρησιμοποίησαμε πιάτα και ποτήρια από πλαστικό.*

ο **πλαστικός**, η **πλαστική**, το **πλαστικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πλαστικό, είναι φτιαγμένο από πλαστικό: *Τα λουλούδια αυτά δεν είναι αληθινά, είναι πλαστικά.*

ο **πλαστός**, η **πλαστή**, το **πλαστό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πλαστό, δεν είναι αληθινό αλλά αντιγράφει κάτι άλλο (= ψεύτικος ≠ γνήσιος): *Τους συνέλαβαν γιατί είχαν πλαστά διαβατήρια.*

πλαταίνω (πλάτυνα) ΡΗΜ.:

1. όταν πλαταίνουμε κάτι, το κάνουμε πλατύ ή πιο πλατύ (= φαρδαινών ≠ στενεύω): *Πλάτυναν το μονοπάτι για να περνάνε αυτοκίνητα.*

2. **πλαταίνει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι πλαταίνει, γίνεται πλατύ ή πιο πλατύ (= φαρδαινεί ≠ στενεύει): *Το ποτάμι άλλοτε πλαταίνει και άλλοτε στενεύει προκαλώντας όμορφες αλλαγές στο τοπίο.*

3. **πλαταίνει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι πλαταίνει όταν γίνεται πιο μεγάλο (= διευρύνω): *Τα βιβλία πλαταίνουν το μυαλό μας.*

το **πλατάνι** (του πλατανιού, των πλατανιών) ΟΥΣ.: είναι ό,τι και ο πλάτανος: *Το χωριό είναι χωμένο μέσα στα πλατάνια και στα γάργαρα νερά.*

ο **πλάτανος** (του πλάτανου, των πλάτανων) ΟΥΣ.: ο πλάτανος είναι ένα ψηλό δέντρο με χοντρό κορμό και πυκνά κλαδιά, που φυτρώνει συνήθως δίπλα στις όχθες των ποταμών: *Ο πλάτανος δίπλα από την πηγή προσφέρει μεγάλη σκιά στους περαστικούς.*

ΕΚΦΡ. χαιρέτα μας τον πλάτανο

η **πλατεία** (της πλατείας, των πλατειών) ΟΥΣ.:

1. η πλατεία είναι ένας μεγάλος ανοιχτός χώρος σε μια πόλη ή σε ένα χωριό, όπου υπάρχουν λουλούδια, δέντρα και παγκάκια για να ξεκουράζονται οι περαστικοί: *Χαζεύαμε το σιντριβάνι στην κεντρική πλατεία της πόλης.*

2. η πλατεία είναι ο χώρος με τα καθίσματα για τους θεατές μπροστά από την οθόνη του κινηματογράφου ή τη σκηνή του θεάτρου: *Θέλετε εισιτήρια για την πλατεία ή για τον εξώστη;*

η **πλάτη** (της πλάτης, των πλατών) ΟΥΣ.:

1. πλάτη είναι το πίσω μέρος του σώματός μας, ανάμεσα στους ώμους και στη μέση (= ράχη): *Ο χτίστης κουβαλούσε στην πλάτη του ένα σακί με άμμο.*

2. πλάτη λέμε το πίσω μέρος ενός καθίσματος, όπου ακουμπάμε την πλάτη μας: *Μπορείτε να ρυθμίσετε την πλάτη της καρέκλας στα μέτρα σας.*

ΕΚΦΡ. γυρίζω την πλάτη μου

το **πλάτος** (του πλάτους, των πλατών) ΟΥΣ.:

1. το πλάτος ενός αντικειμένου είναι η μικρή απόσταση που υπάρχει ανάμεσα σε δύο πλευρές του: *Το πλάτος είναι μία από τις τρεις διαστάσεις των στερεών σωμάτων.*

2. το πλάτος ενός αντικειμένου είναι το πόσο φαρδύ είναι (= φάρδος): *Το διπλό κρεβάτι έχει πλάτος ένα μέτρο και εξήντα εκατοστά.*

πλατσουρίζω/πλατσουράω (πλατσούρισα)

ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν πλατσουρίζουμε, χτυπάμε τα χέρια ή τα πόδια μας μέσα στο νερό κάνοντας θόρυβο (= τσαλαβουτάω): *Έτρεχε ξυπόλυτος στην αμμουδιά και πλατσούριζε στα νερά.*

πλατυποδία (της πλατυποδίας) ΟΥΣ. (ΙΑΤΡ.): όταν κάποιος έχει πλατυποδία, η πατούσα του είναι σχεδόν επίπεδη και ακουμπάει το έδαφος: *Έχει πλατυποδία και φοράει ορθοπεδικά παπούτσια.*

△ Η λέξη πλατυποδία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **πλατύς**, η **πλατιά**, το **πλατύ** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πλατύ, έχει μεγάλο πλάτος (= φαρδύς ≠ στενός): *Το πλατάνι έχει πλατιά φύλλα.*

2. πλατύ λέμε κάτι που είναι μεγάλο (= ευρύς): *Η αρρώστια έχει δυστυχώς πλατιά διάδοση.*

ΕΚΦΡ. φαρδύς πλατύς

η **πλειοψηφία** (της πλειοψηφίας, των πλειοψηφιών) ΟΥΣ.:

1. σε μια ομάδα προσώπων ή πραγμάτων, η πλειοψηφία είναι τα πρόσωπα ή τα πράγματα που είναι περισσότερα από τα μισά (= πλειονότητα ≠ μειοψηφία): *Πρέπει να δεχτούμε την άποψη της πλειοψηφίας.*

2. στις εκλογές, ένα κόμμα έχει την πλειοψηφία όταν παίρνει περισσότερες από τις μισές ψήφους (≠ μειοψηφία): *Το κόμμα που εξασφαλίζει την πλειοψηφία στις εκλογές σχηματίζει την κυβέρνηση.*

ο **πλεκτός**, η **πλεκτή**, το **πλεκτό** και ο **πλεχτός**, η **πλεχτή**, το **πλεχτό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πλεκτό, έχει γίνει με πλέξιμο: *Στο κρεβάτι της γιαγιάς ήταν στρωμένη μια πλεκτή λευκή κουβέρτα.*

πλέκω (έπλεξα), **πλέκομαι** (πλέχτηκα, πλεγμένος) ΡΗΜ.: πλέκουμε ένα ρούχο ή κάτι άλλο όταν χρησιμοποιούμε μαλλί, νήμα κτλ. και ειδικές βελόνες για να το φτιάξουμε (≠ ξεπλέκω): *Θα σου πλέξω μια ζακέτα για το χειμώνα. / Έπλεξε ένα στεφάνι με λουλουδία.*

πλένω (έπλυνα), **πλένομαι** (πλύθηκα, πλυμένος) ΡΗΜ.:

1. πλένουμε κάτι όταν το καθαρίζουμε με νερό ή με σαπούνι, απορρυπαντικό κτλ.: *Πλύνε τα χέρια σου και έλα να φάμε. / Έπλυνε τα πιάτα μετά το φαγητό.*

2. **πλένομαι** ΠΑΘ.: όταν κάποιος πλένεται, πλένει το σώμα του: *Ξυρίστηκε, πλύθηκε και ετοιμάστηκε για να βγει έξω.*

το **πλέξιμο** (του πλεξίματος, των πλεξιμάτων) ΟΥΣ.: πλέξιμο είναι το να ράβουμε ένα ρούχο ή κάτι άλλο χρησιμοποιώντας μαλλί, νήμα κτλ. και ειδικές βελόνες: *Είχε μάθει από μικρή κέντημα και πλέξιμο.*

η **πλεξούδα** (της πλεξούδας, των πλεξούδων) ΟΥΣ.: η πλεξούδα είναι η κοτσίδα που φτιάχνουμε με τα μακριά μαλλιά: *Έλυσε τη μακριά της πλεξούδα για να βουρτσίσει τα μαλλιά της.*

το **πλεονέκτημα** (του πλεονεκτηματος, των πλεονεκτημάτων) ΟΥΣ.:

1. πλεονέκτημα είναι καθετί που κάνει κάτι να είναι αποτελεσματικό, πετυχημένο ή ελκυστικό (= ατού ≠ μειονέκτημα): *Το σπίτι μου έχει το πλεονέκτημα ότι είναι πολύ κοντά στο σταθμό του μετρό.*

2. το πλεονέκτημα είναι η ωφέλεια που κερδίζει κάποιος από κάτι (= όφελος, κέρδος): *Το πτυχίο είναι μεγάλο πλεονέκτημα για να βρεις δουλειά.*

ο **πλεονέκτης** (του πλεονέκτη, των πλεονεκτών), η **πλεονέκτρια** (της πλεονέκτριας, των πλεονεκτριών) ΟΥΣ.: ο πλεονέκτης θέλει να αποκτήσει συνεχώς περισσότερα από όσα έχει (= άπληστος): *Είναι φιλοχρήματος και υπερβολικά πλεονέκτης.*

η **πλευρά** (της πλευράς, των πλευρών) ΟΥΣ.:

1. η πλευρά είναι ένα ορισμένο σημείο ή μια ορισμένη περιοχή σε ένα κτίριο, σε ένα δρόμο ή σε μια πόλη (= μεριά): *Το χωριό είναι χτισμένο στην ανατολική πλευρά του λόφου. / Στη δεξιά πλευρά του δρόμου υπάρχει ένα ζαχαροπλασείο.*

2. η πλευρά είναι η επίπεδη επιφάνεια κάποιου λεπτού πράγματος όπως είναι το χαρτί: *Να κολλήσετε το γραμματόσημο στην μπροστινή πλευρά του φακέλου.*

3. (ΜΑΘΗΜ.) η πλευρά είναι καθεμία από τις γραμμές που σχηματίζουν ένα γεωμετρικό σχήμα: *Το τρίγωνο έχει τρεις πλευρές.*

4. η πλευρά είναι η μορφή ενός γεγονότος, μιας κατάστασης κτλ.: *Η ιστορία είναι σοβαρή αλλά έχει και την αστεία πλευρά της. (= όψη) / Πρέπει να εξετάσετε το θέμα από όλες τις πλευρές.*

το **πλευρό** (του πλευρού, των πλευρών) ΟΥΣ.: πλευρό είναι το καθένα από τα μακρόστενα κόκαλα που σχηματίζουν το θώρακα των ανθρώπων και των ζώων (= παϊδί): *Ο τραυματίας νιώθει δυνατό πόνο στα πλευρά όταν αναπνέει.*

ΕΚΦΡ. στο πλευρό

πλέω (έπλευσα) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα πλοίο πλέει, ταξιδεύει στη θάλασσα μαζί με τους επιβάτες: *Πλεύσαμε προς το λιμάνι με κλειστές τις μηχανές και με ανοιχτά τα πανιά.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι πλέει όταν βρίσκεται μέσα σε κάτι που είναι υπερβολικά πολύ, μεγάλο κτλ.: *Η σαλάτα έπλεε στο λάδι. (= κολυμπάει) / Έπλεε μέσα στο φόρεμα της μαμάς της.*

3. **πλέει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι πλέει όταν βρίσκεται στην επιφάνεια του νερού χωρίς να βυθίζεται (= επιπλέει): *Η μπάλα έπλεε στο κέντρο της πισίνας.*

η **πληγή** (της πληγής, των πληγών) ΟΥΣ.:

1. η πληγή είναι αυτό που παθαίνουμε όταν χτυπάμε και σκίζεται το δέρμα μας (= τραύμα): *Η πληγή στο γόνατό του δεν έχει κλείσει ακόμα.*

2. πληγή λέμε κάτι που φέρνει μεγάλη δυστυχία (= συμφορά): *Ο πόλεμος είναι πληγή για την ανθρωπότητα.*

ΕΚΦΡ. ξύνω πληγές

πληγώνω (πλήγωσα), **πληγώνομαι** (πληγώθηκα, πληγωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος μας πληγώνει, μας προκαλεί κάποιο τραύμα ή πληγή (= τραυματίζω): *Κόπηκε με το μαχαίρι και πλήγωσε το χέρι του.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας πληγώνει όταν μας προκαλεί πόνο ή στενοχώρια (= πικραίνω): *Ο χωρισμός τους την πλήγωσε πολύ.*

το **πλήθος** (του πλήθους, των πληθών) ουσ.:

1. το πλήθος είναι το πόσο πολλά πρόσωπα ή πράγματα υπάρχουν σε ένα χώρο: *Μεγάλο πλήθος θεατών παρακολούθησε την παράσταση.*

2. πλήθος από πρόσωπα ή πράγματα είναι πολλά πρόσωπα ή πράγματα: *Πλήθος κόσμου. / Πλήθος χειροκροτημάτων.*

3. το πλήθος είναι πολλός κόσμος μαζεμένος κάπου: *Το πλήθος ζητωκραυγάζει για τη νίκη της εθνικής ομάδας.*

ο **πληθυντικός αριθμός** και ο **πληθυντικός** ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, όταν μία λέξη βρίσκεται στον πληθυντικό αριθμό, δηλώνει περισσότερα από ένα πρόσωπα, πράγματα ή ζώα (≠ ενικός αριθμός): *Ο πληθυντικός αριθμός της λέξης "άνθρωπος" είναι οι "άνθρωποι". / Στους μεγαλύτερους σου πρέπει να μιλάς στον πληθυντικό.*

ο **πληθυσμός** (του πληθυσμού, των πληθυσμών) ουσ.: ο πληθυσμός είναι όλοι οι άνθρωποι που ζουν σε μια χώρα, σε μια πόλη κτλ.: *Ο νομός Θεσσαλονίκης έχει πληθυσμό περίπου οκτακόσιες χιλιάδες κατοίκους. / Ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού δεν ψήφισε στις εκλογές.*

ο **πληκτικός**, η **πληκτική**, το **πληκτικό** επιθ.: πληκτικό λέμε κάποιον ή κάτι που μας κάνει να βαριόμαστε (= ανιαρός, βαρετός ≠ ενδιαφέρων): *Δεν κάνω παρέα μαζί του, γιατί τον βρίσκω πολύ πληκτικό.*

το **πλήκτρο** (του πλήκτρου, των πλήκτρων) ουσ.:

1. το πλήκτρο είναι καθένα από τα μέρη μιας γραφομηχανής, ενός υπολογιστή κτλ., που τα πατάμε για να γράψουμε γράμματα, αριθμούς κτλ.: *Πατάς δύο πλήκτρα ταυτόχρονα για να γράψεις σε διαφορετική γλώσσα στον υπολογιστή.*

2. το πλήκτρο είναι καθένα από τα μέρη ενός μουσικού οργάνου, που όταν τα πατάμε βγαίνει ήχος: *Το πιάνο έχει 88 πλήκτρα.*

το **πληκτρολόγιο** (του πληκτρολογίου, των πληκτρολογίων) ουσ. (ΠΛΗΡΟΦ.): το πληκτρολόγιο ενός υπολογιστή είναι ένα σύνολο από κουμπιά, που τα πατάμε για να γράφουμε: *Τα κουμπιά του πληκτρολογίου έχουν πάνω τους γράμματα, αριθμούς και άλλα σύμβολα.*

η **πλημμύρα** (της πλημμύρας, των πλημμυρών) ουσ.:

1. η πλημμύρα είναι η μεγάλη ποσότητα νερού που σκεπάζει για λίγο μια περιοχή: *Οι δυνατές βροχές προκάλεσαν μεγάλες πλημμύρες και κατέστρεψαν τις καλλιέργειες.*

2. πλημμύρα λέμε έναν μεγάλο αριθμό από πράγματα που γίνονται την ίδια στιγμή: *Μετά*

το τέλος της εκπομπής ακολούθησαν πλημμύρα τα παράπονα των τηλεθεατών.

πλημμυρίζει (πλημμύρισε, πλημμυρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν το νερό πλημμυρίζει μια περιοχή, την κάνει να σκεπαστεί με νερό: *Ξεχείλισε το ποτάμι και πλημμύρισε την κοιλάδα.*

2. όταν μια περιοχή πλημμυρίζει, σκεπάζεται με νερό: *Ξεχάσαμε τη βρύση ανοιχτή και πλημμύρισε το μπάνιο.*

3. λέμε ότι κάτι πλημμυρίζει όταν γεμίζει με μεγάλη ποσότητα από κάτι: *Πλημμύρισε η αγορά από χαλασμένα τρόφιμα.*

το **πλην** ουσ. (ΜΑΘΗΜ.): στα μαθηματικά, το πλην (-) είναι το σύμβολο της αφαίρεσης

⚠ Η λέξη πλην δεν κλίνεται.

ο **πλήρης**, η **πλήρης**, το **πλήρες** επιθ.:

1. όταν ένα μέρος ή ένα αντικείμενο είναι πλήρες, δεν υπάρχει καθόλου κενός χώρος μέσα ή πάνω σε αυτό (= γεμάτος): *Δε βρήκαμε δωμάτιο, γιατί το ξενοδοχείο ήταν πλήρες.*

2. όταν κάτι είναι πλήρες, δεν παρουσιάζει ελλείψεις, δεν του λείπει τίποτα (= ολοκληρωμένος): *Έδωσε στην αστυνομία πλήρη περιγραφή του υπόπτου. / Πρέπει να τρως τουλάχιστον ένα πλήρες γεύμα την ημέρα.*

3. χρησιμοποιούμε τη λέξη "πλήρης" όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι κάτι βρίσκεται στον ανώτερο βαθμό, ότι δεν μπορεί να γίνει περισσότερο ή μεγαλύτερο (= απόλυτος): *Έχω πλήρη άγνοια για το τι συμβαίνει.*

η **πληροφορία** (της πληροφορίας, των πληροφοριών) ουσ.: η πληροφορία είναι αυτό που μαθαίνουμε για κάποιον ή για κάτι: *Από τον ταξιδιωτικό οδηγό θα πάρουμε πληροφορίες για τα αξιοθέατα της πόλης. / Την πληροφορία που ζητάς θα τη βρεις στο Ίντερνετ.*

η **πληροφορική** (της πληροφορικής) ουσ.: πληροφορική είναι η επιστήμη που ασχολείται με τους τρόπους που οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές παίρνουν, δουλεύουν και στέλνουν πληροφορίες: *Σπούδασε πληροφορική.*

⚠ Η λέξη πληροφορική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πληροφορώ (πληροφορήσα, **πληροφορούμαι** (πληροφορήθηκα, πληροφορημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πληροφορούμε κάποιον για κάτι, του δίνουμε πληροφορίες για αυτό (= ενημερώνω): *Η εταιρεία πληροφορήσε τους πελάτες για τα νέα της προϊόντα. / Όπως με πληροφορήσε ο δικηγόρος μου, κερδίσαμε τη δίκη.*

2. **πληροφορούμαι** παθ.: όταν πληροφορούμαστε κάτι, παίρνουμε πληροφορίες από κάπου για αυτό (= ακούω, μαθαίνω): *Πληροφορήθηκα το θάνατό του από το ραδιόφωνο.*

το **πλήρωμα** (του πληρώματος, των πληρωμάτων) ουσ.: το πλήρωμα είναι οι άνθρωποι που εργάζονται σε ένα πλοίο, σε ένα αεροπλάνο κτλ.: *Σκοτώθηκαν όλοι οι επιβάτες και το πλήρωμα του αεροπλάνου.*

πληρώνω (πλήρωσα), **πληρώνομαι** (πληρώθηκα, πληρωμένος) ΡΗΜ.:

1. πληρώνουμε κάτι όταν δίνουμε χρήματα για αυτό (= εξοφλώ): *Πρέπει να πληρώσω το λογαριασμό της ΔΕΗ.*

2. όταν κάνουμε κάτι κακό και τιμωρούμαστε μετά, λέμε ότι το πληρώνουμε: *Πλήρωσε για τα λάθη του.*

3. πληρώνομαι ΠΑΘ.: όταν πληρωνόμαστε, παίρνουμε χρήματα για να κάνουμε μια δουλειά (= αμείβομαι): *Θα πληρωθεί καλά για τη μετάφραση του βιβλίου.*

ΕΚΦΡ. πληρώνω ακριβά, πληρώνω τη νύφη

πληρώνω ακριβά ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που τιμωρείται αυστηρά για ένα λάθος του: *Την επιπόλαιη απόφασή του να παρατήσει το σχολείο την πλήρωσε ακριβά.*

πληρώνω τη νύφη ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που τιμωρείται αυτός για τις ζημιές ή τα λάθη άλλων: *Οι εργαζόμενοι θα πληρώσουν τη νύφη για τις σπατάλες του κράτους.*

πλήρως ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε πλήρως, εννοούμε στον ανώτερο βαθμό (= απόλυτα): *Διαβάζει όλες τις εφημερίδες και είναι πλήρως ενημερωμένος για τις τελευταίες εξελίξεις.*

πλησιάζω (πλησίασα), **πλησιάζομαι** (πλησιάστηκα, πλησιασμένος) ΡΗΜ.:

1. πλησιάζουμε σε κάποιο μέρος όταν πηγαίνουμε πιο κοντά σε αυτό (≠ απομακρύνω, ξεμακραίνω): *Το πλοίο πλησίασε στο λιμάνι.*

2. πλησιάζουμε κάτι σε κάτι άλλο όταν το φέρνουμε κοντά σε αυτό (≠ απομακρύνω): *Πλησίασε το χέρι του στο παράθυρο και άνοιξε το τζάμι.*

3. πλησιάζουμε κάποιον όταν πηγαίνουμε κοντά του: *Την πλησίασε και τη φίλησε.*

4. λέμε ότι πλησιάζουμε κάποιον όταν θέλουμε να του ζητήσουμε μια χάρη (= πλευρίζω, προσεγγίζω): *Τον πλησίασε για να του προτείνει συνεργασία.*

5. πλησιάζει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι πλησιάζει όταν θα έρθει σε λίγο (= κοντεύει, φτάνει): *Πλησιάζουν μεσάνυχτα.*

ο **πλοίαρχος** (του πλοιάρχου, των πλοιάρχων) ΟΥΣ.: ο πλοίαρχος είναι αυτός που οδηγεί ένα πλοίο (= κυβερνήτης, καπετάνιος): *Είναι πλοίαρχος σε εμπορικό πλοίο.*

το **πλοίο** (του πλοίου, των πλοίων) ΟΥΣ.: το πλοίο είναι ένα μεγάλο σκάφος για να ταξιδεύουμε στη θάλασσα (= καράβι): *Ταξιδέψαμε στα νησιά του Αιγαίου με το πλοίο.*

το **πλοκάμι** (του πλοκαμιού, των πλοκαμιών) ΟΥΣ.: το πλοκάμι είναι καθένα από τα λεπτά και μακριά μέρη του χταποδιού ή άλλων θαλασσινών, που χρησιμεύει για να κινούνται ή για να πιάνουν την τροφή τους: *Το τεράστιο καλαμάρι χτυπούσε τα πλοκάμια του για να ξεφύγει από το αγκίστρι.*

ο **πλούσιος**, η **πλούσια**, το **πλούσιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι πλούσιος, έχει πολλά χρήματα ή μεγάλη περιουσία (= εύπορος ≠ φτωχός): *Μια πλούσια θεία τούς άφησε τεράστια περιουσία.*

2. όταν κάτι είναι πλούσιο, φανερώνει αφθονία, ποικιλία και πολυτέλεια: *Η παράσταση είχε πλούσια κουστούμια. / Φάγαμε ένα καλό, πλούσιο γεύμα.*

3. λέμε για κάτι ότι είναι πλούσιο όταν υπάρχει μεγάλη ποσότητα από αυτό (= άφθονος): *Τα πλούσια μαλλιά της έπεφταν στους ώμους της.*

4. όταν κάτι είναι πλούσιο σε κάτι, περιέχει μεγάλη ποσότητα από αυτό: *Τα παιδιά πρέπει να τρώνε τροφές πλούσιες σε βιταμίνες.*

πλουτίζω (πλούτισα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος πλουτίζει, γίνεται πλούσιος (≠ φτωχαίνω): *Δούλεψε σκληρά, δεν πλούτισε από τη μια μέρα στην άλλη.*

2. λέμε ότι πλουτίζουμε κάτι όταν το κάνουμε να αποκτήσει μεγαλύτερη ποσότητα από κάτι (= διευρύνω): *Τα βιβλία βοηθούν το παιδί να πλουτίσει το λεξιλόγιό του.*

ο **πλούτος** (του πλούτου) ΟΥΣ.:

1. ο πλούτος είναι τα πολλά χρήματα και άλλα πολύτιμα πράγματα που έχει κάποιος (≠ φτώχεια): *Μεγάλωσε μέσα στα πλούτη και τις ανέσεις, δεν του έλειψε τίποτα στη ζωή του.*

2. ο πλούτος είναι η μεγάλη ποσότητα από χρήσιμα πράγματα: *Είναι πολύ μορφωμένος άνθρωπος, με τεράστιο πλούτο γνώσεων.*

⚠ Ο πληθυντικός αριθμός της λέξης πλούτος είναι "τα πλούτη".

το **πλυντήριο** (του πλυντηρίου, των πλυντηρίων) ΟΥΣ.:

1. το πλυντήριο είναι μια ηλεκτρική συσκευή όπου πλένουμε τα ρούχα μας ή τα σκεύη της κουζίνας: *Έβγαλε τα ρούχα από το πλυντήριο για να τα απλώσει.*

2. πλυντήριο λέμε το μέρος όπου πλένονται τα αυτοκίνητα ή άλλα πράγματα: *Το αυτοκίνητο ήταν όλο λάσπες και το πήγα στο πλυντήριο.*

το **πλύσιμο** (του πλυσίματος, των πλυσιμάτων) ΟΥΣ.: το πλύσιμο είναι αυτό που κάνουμε όταν πλένουμε κάτι με νερό και σαπούνι (= καθάρισμα): *Το αυτοκίνητο είναι βρόμικο και θέλει πλύσιμο.*

η **πλώρη** (της πλώρης) ΟΥΣ.: η πλώρη είναι η μπροστινή άκρη του πλοίου (≠ πρύμνη): *Ο καπετάνιος έκανε λάθος χειρισμό και το πλοίο χτύπησε με την πλώρη στα βράχια.*

⚠ Η λέξη πλώρη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **πνεύμα** (του πνεύματος, των πνευμάτων) ΟΥΣ.:

1. το πνεύμα είναι το κομμάτι του ανθρώπου που πολλοί πιστεύουν ότι συνεχίζει να υπάρχει και μετά το θάνατο (= ψυχή): *Το πνεύμα του θα μείνει για πάντα μαζί μας.*

2. το πνεύμα είναι η ικανότητα που έχει ο άνθρωπος να σκέφτεται (= μυαλό): *Έχει επιχειρηματικό πνεύμα.*

3. το πνεύμα είναι η εξυπνάδα (= ευφυΐα): *Λάμπει στις συζητήσεις με το πνεύμα της.*

4. το πνεύμα είναι ένα φανταστικό πρόσωπο, που δεν μπορούμε να το δούμε: *Το πνεύμα του κακού. / Το μέντιουμ ισχυρίζεται ότι μιλάει με τα πνεύματα.*

5. το πνεύμα είναι η συμπεριφορά ή η διάθεση των ανθρώπων: *Υπάρχει πνεύμα συνεργασίας μεταξύ καθηγητών και μαθητών.*

ο **πνεύμονας** (του πνεύμονα, των πνευμόνων) ογσ.: ο πνεύμονας είναι καθένα από τα δύο όργανα που έχουμε στο θώρακά μας για να αναπνέουμε: *Το κάπνισμα προκαλεί βλάβες στους πνεύμονες.*

η **πνευμονία** (της πνευμονίας) ογσ.: η πνευμονία είναι σοβαρή αρρώστια των πνευμόνων, που προκαλείται από μόλυνση: *Η πνευμονία συνοδεύεται από βήχα, πυρετό και δυσκολία στην αναπνοή.*

⚠ Η λέξη πνευμονία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

τα **πνευστά** (των πνευστών) ογσ.: τα πνευστά είναι τα μουσικά όργανα που βγάζουν ήχο όταν ο μουσικός φυσάει μέσα σε αυτά: *Το σαξόφωνο και το φλάουτο είναι πνευστά.*

πνίγομαι σε μια κουταλιά νερό ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν είναι ανίκανος να αντιμετωπίσει ακόμα και κάτι πολύ εύκολο: *Δείξε ψυχραιμία και μην πνίγεσαι σε μια κουταλιά νερό.*

πνίγω (έπνιξα), **πνίγομαι** (πνίγηκα, πνιγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πνίγω κάποιον, τον σκοτώνω, σφίγγοντάς του το λαιμό του με τα χέρια, με σκοινί κτλ. ή βυθίζοντάς τον στο νερό: *Έπνιξε το θύμα του με ζώνη. (= στραγγαλίζω) / Πάνω από εκατό ανθρώπους έπνιξαν οι βροχές στην Ευρώπη.*

2. λέμε ότι πνίγομε κάτι όταν δεν το αφήνουμε να φανερωθεί: *Έπνιξαν το σκάνδαλο της κυβέρνησης πριν γίνει γνωστό.*

3. πνίγει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι με πνίγει όταν με κάνει να υποφέρω: *Την έπνιξαν η οργή και ο θυμός για τη δολοφονία του γιου της.*

4. πνίγομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος πνίγεται, πεθαίνει, επειδή κάποιος ή κάτι τον εμποδίζει να αναπνεύσει: *Πνίγηκε ενώ κολυμπούσε. / Πνίγηκε από τις αναθυμιάσεις της σόμπας.*

5. πνίγομαι ΠΑΘ.: πνιγόμαστε σε κάτι όταν αυτό υπάρχει σε υπερβολικό βαθμό (= πηζώ): *Πνίγομαι στη δουλειά. / Πνιγήκαμε στη σκόνη και στα καυσαέρια.*

ΕΚΦΡ. με πνίγει το δίκιο, πνίγομαι σε μια κουταλιά νερό

η **πνοή** (της πνοής, των πνοών) ογσ.:

1. πνοή λέμε την κίνηση που κάνει ο αέρας: *Η φωτιά έσβηνε αλλά τη δυνάμωσε η πνοή του ανέμου.*

2. λέμε πνοή κάτι που μας δίνει δύναμη: *Το πανεπιστήμιο έδωσε πνοή και ζωντάνια στην επαρχιακή πόλη.*

η **ποδηλασία** (της ποδηλασίας) ογσ.:

1. ποδηλασία λέμε το να κινείται κάποιος με ποδήλατο: *Όλη η παρέα πήγαμε για ποδηλασία στο βουνό.*

2. η ποδηλασία είναι το άθλημα που γίνεται με ποδήλατα: *Πήρε ασπμένιο μετάλλιο στους αγώνες ποδηλασίας.*

⚠ Η λέξη ποδηλασία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ποδηλάτης** (του ποδηλάτη, των ποδηλατών), η **ποδηλάτισσα** (της ποδηλάτισσας) ογσ.:

1. ο ποδηλάτης είναι αυτός που οδηγεί ποδήλατο: *Στην Ολλανδία οι ποδηλάτες κινούνται σε ειδικές λωρίδες κυκλοφορίας.*

2. ο ποδηλάτης είναι ο αθλητής αγώνων ποδηλάτου: *Ο Αμερικανός ποδηλάτης έγινε παγκόσμιος πρωταθλητής.*

το **ποδήλατο** (του ποδηλάτου, των ποδηλάτων) ογσ.: το ποδήλατο έχει δύο ρόδες και το οδηγούμε καθισμένοι πάνω στη σέλα κουνώντας τα πετάλια με τα πόδια μας: *Ξεφούσκωσε το λάστιχο του ποδηλάτου.*

το **πόδι** (του ποδιού, των ποδιών) ογσ.:

1. τα πόδια μας είναι τα μακριά μέρη του σώματός μας που χρησιμεύουν για να στεκόμαστε και για να περπατάμε: *Σήμερα περπάτησα πολύ και πόνεσαν τα πόδια μου.*

2. πόδι λέμε και το κομμάτι του ποδιού που είναι στην άκρη της γάμπας και ακουμπάει στο έδαφος: *Μυρίζουν τα πόδια σου! (= πατούσα)*

3. τα πόδια ενός επίπλου ή άλλου αντικειμένου είναι τα μέρη που ακουμπάνε στο δάπεδο και το στηρίζουν: *Το τραπέζι του σαλονιού έχει πολύ κοντά πόδια.*

ΕΚΦΡ. αφήνω στο πόδι μου, βάζω τα δύο πόδια σ' ένα παπούτσι, δε με βαστούν τα πόδια μου, με τα πόδια, μένω στο πόδι, παίρνω πόδι, πατάω πόδι, πατάω στις μύτες, πατάω το πόδι μου, πέφτω στα πόδια, στέκομαι στα πόδια μου, στο πόδι, το βάζω στα πόδια

η **ποδιά** (της ποδιάς, των ποδιών) ογσ.:

1. η ποδιά είναι ένα κομμάτι υφάσματος που δένεται στη μέση μας και σκεπάζει το μπροστινό μέρος του σώματός μας για να μη λερώνεται: *Όταν μαγειρεύει, φοράει πάντα ποδιά.*

2. η ποδιά είναι ένα μακρύ ρούχο που φοριέται πάνω από τα κανονικά ρούχα (= στολή): *Ο γιατρός φορούσε μια άσπρη ποδιά. / Στο σχολείο του τα κορίτσια φοράνε μπλε ποδιές.*

ο **ποδοσφαιριστής** (του ποδοσφαιριστή, των ποδοσφαιριστών), η **ποδοσφαιρίστρια** (της ποδοσφαιρίστριας, των ποδοσφαιριστριών) ογσ.: ο ποδοσφαιριστής είναι ο αθλητής που παίζει ποδόσφαιρο: *Σαν ποδοσφαιριστής αγωνίστηκε στη θέση του τερματοφύλακα.*

το **ποδόσφαιρο** (του ποδοσφαίρου, των ποδοσφαίρων) ογσ.: το ποδόσφαιρο είναι παιχνίδι στο οποίο δύο ομάδες με έντεκα παίκτες η καθεμία προσπαθούν να βάλουν την μπάλα στο δίχτυ της αντίπαλης ομάδας: *Η εθνική ομάδα ποδοσφαίρου έχει κερδίσει το ευρωπαϊκό κύπελλο.*

ο **πόθος** (του πόθου, των πόθων) ουσ.: πόθος είναι η πολύ μεγάλη επιθυμία για κάτι ή για κάποιον: *Είχε τον πόθο να σπουδάσει και να γίνει επιστήμονας. (= λαχτάρα, δίψα) / Λένε πως ο ερωτευμένος είναι τυφλός από τον πόθο.*

το **ποίημα** (του ποιήματος, των ποιημάτων) ουσ.:

1. το ποίημα είναι ένα είδος κειμένου που έχει φτιαχτεί με ωραίες λέξεις και αποτελείται από μικρές γραμμές, που συχνά κάνουν ομοιοκαταληξία: *Στις σχολικές γιορτές απαγγέλλουμε ποιήματα. / Έγραφε ερωτικά ποιήματα.*

2. ποίημα λέμε κάτι όταν είναι πάρα πολύ όμορφο ή πολύ νόστιμο: *Είδαμε μια ταινία ποίημα. / Τα σουτζουκάκια της γιαγιάς είναι ένα ποίημα.*

η **ποίηση** (της ποίησης, των ποιήσεων) ουσ.:

1. η ποίηση είναι το να γράφει κανείς ποιήματα: *Εκτός από τη ζωγραφική ασχολείται και με την ποίηση.*

2. η ποίηση είναι τα ποιήματα: *Η ποίηση του Γάλλου ποιητή εκφράζει μια απαισιοδοξία.*

ο **ποιητής** (του ποιητή, των ποιητών), η **ποιητριά** (της ποιήτρια, των ποιητριών) ουσ.: ο ποιητής είναι ο λογοτέχνης που γράφει ποιήματα: *Ο Ελύτης ήταν Έλληνας ποιητής που βραβεύτηκε με το βραβείο Νόμπελ.*

η **ποικιλία** (της ποικιλίας, των ποικιλιών) ουσ.:

1. μια ποικιλία από κάτι είναι πολλά και διαφορετικά είδη από αυτό: *Στο κατάστημά μας θα βρείτε μεγάλη ποικιλία σε αθλητικά παπούτσια.*

2. η ποικιλία ενός φυτού είναι ένα ορισμένο είδος του (= είδος): *Αυτή η ποικιλία πορτοκαλιών καλλιεργείται μόνο στην Ισπανία.*

3. η ποικιλία είναι πολλοί και διαφορετικοί μεζέδες, που σερβίρονται σε ένα πιάτο για να φάνε πολλά άτομα μαζί: *Παράγγειλαν μία ποικιλία που είχε τυριά, λουκάνικο και τουρσί.*

η **ποινή** (της ποινης, των ποινών) ουσ.: η ποινή είναι η τιμωρία που δίνει ένα δικαστήριο σε κάποιον που έκανε ένα αδίκημα: *Καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης δύο μηνών.*

ποιος, ποια, ποιο ΑΝΤΩΝ.: το βάζουμε στην αρχή μιας ερώτησης όταν ζητάμε να μάθουμε για κάποιο πρόσωπο ή πράγμα: *Ποιος ανακάλυψε την Αμερική; / Δεν ήξερε ποιο δρόμο να ακολουθήσει.*

ποιος τη χάρη σου ΕΚΦΡ.: το λέμε σε κάποιον όταν βρίσκεται σε ευχάριστη θέση, που θα τη ζήλευσαν όλοι: *Θα ταξιδέψεις στην Αμερική; Ποιος τη χάρη σου!*

η **ποιότητα** (της ποιότητας, των ποιότητων) ουσ.:

1. λέμε ότι κάτι έχει καλή ή κακή ποιότητα όταν είναι καλό ή κακό: *Το κρασί είναι εκλεκτής ποιότητας.*

2. λέμε ότι κάτι έχει ποιότητα όταν είναι καλό: *Το κατάστημα διαθέτει μόνο προϊόντα ποιότητας.*

πολεμάω/πολεμώ (πολέμησα), **πολεμιέμαι** (πολεμήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος πολεμάει, παίρνει μέρος σε πόλεμο (= αγωνίζομαι, μάχομαι): *Πολέμησε ως αξιωματικός στο Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. / Οι στρατιώτες πολέμησαν ηρωικά.*

2. όταν πολεμάμε κάτι, αγωνιζόμαστε να το σταματήσουμε (= μάχομαι): *Πολέμησε με φανατισμό όλες τις ξενόφερτες ιδέες.*

3. πολεμιέμαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος πολεμιέται, του κάνουν επίθεση ή θέλουν να του κάνουν κακό: *Πολεμήθηκε από τους πολιτικούς του αντιπάλους.*

ο **πολεμικός**, η **πολεμική**, το **πολεμικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας λαός είναι πολεμικός, αγαπάει τον πόλεμο και πολεμάει συχνά (= φιλοπόλεμος ≠ ειρηνόφιλος): *Οι Βίκιγκς ήταν πολεμικός λαός.*

2. όταν κάτι είναι πολεμικό, έχει σχέση με τον πόλεμο (≠ ειρηνικός): *Συνεχίζονται οι πολεμικές συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή.*

3. όταν ένα όπλο ή κάτι άλλο είναι πολεμικό, είναι κατάλληλο για πόλεμο: *Υπηρετεί στην Πολεμική Αεροπορία.*

η **πολεμίστρα** (της πολεμίστρας) ουσ.: οι πολεμίστρες ήταν τρύπες στα τείχη ενός κάστρου όπου οι στρατιώτες έβαζαν τα όπλα τους για να σημαδεύουν τους εχθρούς: *Στην εξωτερική πλευρά του πύργου διακρίνονται ακόμα οι πολεμίστρες.*

⚠ Η λέξη πολεμίστρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πόλεμος** (του πολέμου, των πολέμων) ουσ.:

1. ο πόλεμος είναι η μάχη με στρατιώτες και όπλα ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες χώρες, ή ανάμεσα σε αντίπαλες ομάδες στην ίδια χώρα (≠ ειρήνη): *Οι διαπραγματεύσεις απέτυχαν και ο πόλεμος είναι αναπόφευκτος. / Ήταν παιδί όταν ξέσπασε ο πόλεμος.*

2. ο πόλεμος είναι η ορισμένη περίοδος που διαρκεί κάθε τέτοια μάχη: *Ο παπούς του πολέμησε στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο.*

3. ο πόλεμος είναι η προσπάθεια που κάνουμε για να εμποδίσουμε κάτι άδικο ή δυσάρεστο (= μάχη, αγώνας): *Αυτό ήταν μεγάλη νίκη για τον πόλεμο κατά των ναρκωτικών.*

η **πόλη** (της πόλης, των πόλεων) ουσ.:

1. η πόλη είναι μια περιοχή με πολλούς δρόμους και μεγάλα κτίρια, όπου ζουν και εργάζονται τουλάχιστον δέκα χιλιάδες άνθρωποι: *Η Πάτρα είναι μία παραθαλάσσια πόλη στη βόρεια Πελοπόννησο. / Στις δημοτικές εκλογές οι πολίτες ψηφίζουν το δήμαρχο της πόλης τους.*

2. η πόλη είναι οι άνθρωποι που ζουν και εργάζονται σε μία πόλη (= πολίτες): *Όλη η πόλη ξεσηκώθηκε για τα σκουπίδια στους δρόμους.*

η **πολική αρκούδα** ΡΗΜ.: η πολική αρκούδα είναι η μεγάλη άσπρη αρκούδα που ζει κοντά στο Βόρειο Πόλο: *Οι αλλαγές στο κλίμα της γης απειλούν την ύπαρξη της πολικής αρκούδας.*

η **πολιορκία** (της πολιορκίας, των πολιορκιών) ουσ.: η πολιορκία είναι το να περικυκλώνει ένας

εχθρικός στρατός μια περιοχή για να αναγκάσει τους ανθρώπους της να βγουν από κει και να παραδοθούν: *Η πολιορκία της Τροίας από τους Έλληνες κατά τη διάρκεια του Τρωικού πολέμου.*

ο **πολίστας** (του πολίστα, των πολιστών), η **πολίστρια** (της πολίστριας, των πολιστριών) ογσ.: ο πολίστας είναι ο αθλητής που παίζει πόλο (= υδατοσφαιριστής): *Οι πολίστες προπονούνται στην πισίνα.*

η **πολιτεία** (της πολιτείας, των πολιτειών) ογσ.:
1. η πολιτεία είναι το κράτος: *Η πολιτεία οφείλει να προστατεύει τα δικαιώματα των πολιτών.*
2. μερικές μεγάλες χώρες χωρίζονται σε μικρότερες περιοχές που λέγονται πολιτείες και οι οποίες μπορούν να έχουν τους δικούς τους νόμους και τη δική τους κυβέρνηση: *Η πολιτεία της Λουιζιάνα στην Αμερική χτυπήθηκε από άγριο τυφώνα.*

το **πολίτευμα** (του πολιτεύματος, των πολιτευμάτων) ογσ.: το πολίτευμα είναι ο τρόπος με τον οποίο διοικείται ένα κράτος, όπως όταν έχουμε δημοκρατία, μοναρχία κτλ.: *Το πολίτευμα της δημοκρατίας εφαρμόστηκε πρώτα στην αρχαία Ελλάδα. / Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι η κοινοβουλευτική δημοκρατία.*

ο **πολίτης**, η **πολίτης** (του/της πολίτη, των πολιτών) ογσ.:

1. οι πολίτες είναι οι κάτοικοι ενός κράτους που έχουν πολιτικά δικαιώματα (= υπήκοος): *Κάθε Έλληνας πολίτης που έχει συμπληρώσει τα δεκαοχτώ του χρόνια μπορεί να ψηφίσει.*

2. πολίτη λέμε και τον κάτοικο μιας πόλης: *Οι πολίτες της Θεσσαλονίκης στηρίζουν το φεστιβάλ κινηματογράφου που γίνεται στην πόλη τους.*

3. πολίτη λέμε τον άνθρωπο που δεν είναι στρατιωτικός ή στρατιώτης: *Σύντομα απολύεται από το στρατό και ξαναγίνεται πολίτης.*

η **πολιτική** (της πολιτικής, των πολιτικών) ογσ.:

1. η πολιτική είναι το σύνολο των θεμάτων που έχουν σχέση με το πώς πρέπει να κυβερνιέται ένα κράτος: *Ασχολήθηκα με την πολιτική από τότε που ήταν ακόμη φοιτητής.*

2. η πολιτική είναι ο τρόπος με τον οποίο διοικείται ένα κράτος σε κάθε συγκεκριμένο τομέα της κοινωνίας, όπως στην παιδεία, στη γεωργία, στη βιομηχανία κτλ. στις σχέσεις της χώρας με άλλες χώρες κτλ.: *Η κυβέρνηση πρέπει να αλλάξει πολιτική στα εκπαιδευτικά θέματα. / Η εξωτερική πολιτική της χώρας.*

ο **πολιτικός**, η **πολιτικός** (του/της πολιτικού, των πολιτικών) ογσ.: ο πολιτικός είναι αυτός που ασχολείται με την πολιτική, που είναι υποψήφιος στις εκλογές και, αν εκλεγεί, γίνεται συνήθως βουλευτής ή υπουργός: *Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν πολιτικοί από όλα τα κόμματα.*

ο **πολιτικός**, η **πολιτική**, το **πολιτικό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι πολιτικό, έχει σχέση με την πολιτική, με τον τρόπο που διοικείται ένα κράτος: *Όλα τα πολιτικά κόμματα της χώρας καταδίκασαν τις τρομοκρατικές ενέργειες.*

2. τα πολιτικά δικαιώματα είναι τα βασικά δικαιώματα που έχουν όλοι οι πολίτες ενός κράτους, όπως είναι το δικαίωμα να ψηφίζουν όταν γίνονται εκλογές: *Οι φυλακισμένοι στερούνται τα πολιτικά τους δικαιώματα.*

ο **πολιτικός μηχανικός**, η **πολιτικός μηχανικός** ογσ.: ο πολιτικός μηχανικός είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να σχεδιάζει και να κατασκευάζει κτίρια, γέφυρες, δρόμους κτλ.: *Πήρε το δίπλωμα πολιτικού μηχανικού από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.*

ο **πολιτικός χάρτης** ογσ.: ο πολιτικός χάρτης είναι ο χάρτης πάνω στον οποίο φαίνονται τα σύνορα, οι νομοί, οι πόλεις και οι επαρχίες μιας χώρας (≠ γεωφυσικός χάρτης): *Σημειώστε στον πολιτικό χάρτη τους νομούς της Ελλάδας.*

πολιτισμένα επιπρρ.: όταν κάτι γίνεται πολιτισμένα, γίνεται με πολιτισμένο τρόπο, με τρόπο που δείχνει ευγένεια και σεβασμό: *Ας λύσουμε τις διαφορές μας ήρεμα και πολιτισμένα.*

ο **πολιτισμένος**, η **πολιτισμένη**, το **πολιτισμένο** επιθθ.:

1. μια κοινωνία είναι πολιτισμένη όταν σε αυτή υπάρχει πρόοδος στην οικονομία, στους νόμους, στην τέχνη, στην επιστήμη, στις σχέσεις των ανθρώπων κτλ. (≠ απολίτιστος, βάρβαρος): *Πίστευα ότι τα βασανιστήρια έχουν καταργηθεί σε όλες τις πολιτισμένες χώρες.*

2. πολιτισμένο λέμε κάποιον ή κάτι που δείχνει ευγένεια και σεβασμό προς τους άλλους ανθρώπους: *Οι πολιτισμένοι άνθρωποι προστατεύουν το περιβάλλον. / Προτείνω να κάνουμε μία ήρεμη και πολιτισμένη συζήτηση.*

ο **πολιτισμός** (του πολιτισμού, των πολιτισμών) ογσ.:

1. ο πολιτισμός είναι ό,τι έχει πετύχει ο άνθρωπος στην επιστήμη, στην τέχνη, στην οικονομία κτλ.: *Ένας πυρηνικός πόλεμος μπορεί να καταστρέψει τον ανθρώπινο πολιτισμό.*

2. ο πολιτισμός είναι ό,τι έχει δημιουργήσει μία ορισμένη κοινωνία ανθρώπων σε μία ορισμένη ιστορική περίοδο: *Η εποχή των Φαραώ ήταν η περίοδος ακμής του αιγυπτιακού πολιτισμού.*

3. πολιτισμό λέμε την κατάσταση σε μια κοινωνία όπου υπάρχουν νόμοι, ηθικές αξίες και αρχές: *Η ευγένεια και ο σεβασμός προς το συνάνθρωπο είναι δείγμα πολιτισμού.*

4. πολιτισμό λέμε το μέρος όπου υπάρχουν όλα όσα κάνουν τη ζωή μας πιο εύκολη και άνετη: *Ωραία η εκδρομή στο βουνό, αλλά μου έλειψε ο πολιτισμός, η τηλεόραση και το κομμιούτερ μου.*

τα **πολλά πολλά** εκφρρ.: λέμε ότι έχουμε πολλά πολλά με κάποιον όταν έχουμε πολλές σχέσεις

μαζί του (= πάρε δώσε): *Κόψε τα πολλά πολλά με αυτόν τον άνθρωπο, είναι επικίνδυνος.*

πολλαπλασιάζω (πολλαπλασίασα), **πολλαπλασιάζομαι** (πολλαπλασιάστηκα, πολλαπλασιασμένος) ΡΗΜ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) όταν πολλαπλασιάζουμε έναν αριθμό με έναν άλλο ή όταν πολλαπλασιάζουμε δύο αριθμούς, κάνουμε πολλαπλασιασμό ($\neq$ διαιρώ): *Αν πολλαπλασιάσεις το 5 με το 7, παίρνεις τον αριθμό 35.*

2. όταν πολλαπλασιάζουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει περισσότερο ή μεγαλύτερο (= αυξάνω $\neq$ μειώνω): *Πολλαπλασίασαν τα κέρδη της εταιρείας τους. / Τώρα που μεγάλωσαν τα παιδιά, πολλαπλασιάστηκαν τα έξοδά τους.*

3. **πολλαπλασιάζεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν τα ζώα ή τα φυτά πολλαπλασιάζονται, δίνουν καινούρια ζώα ή φυτά (= αναπαράγεται): *Τα λουλούδια πολλαπλασιάζονται με τη γύρη.*

ο **πολλαπλασιασμός** (του πολλαπλασιασμού, των πολλαπλασιασμών) ΟΥΣ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, ο πολλαπλασιασμός είναι η πράξη που κάνουμε όταν προσθέτουμε έναν αριθμό με τον εαυτό του τόσες φορές, όσες λέει ένας άλλος αριθμός ($\neq$ διαίρεση): *Ο πολλαπλασιασμός 9x3 έχει αποτέλεσμα 27.*

2. όταν κάτι μεγαλώνει πολύ σε μέγεθος, αριθμό ή ποσότητα, λέμε ότι υπάρχει πολλαπλασιασμός του (= αύξηση $\neq$ μείωση): *Ανησυχία προκαλεί ο πολλαπλασιασμός των τροχαίων ατυχημάτων.*

3. ο πολλαπλασιασμός των ζώων και των φυτών είναι ο τρόπος με τον οποίο πολλαπλασιάζονται (= αναπαραγωγή): *Ο πολλαπλασιασμός των κουνελιών γίνεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς.*

το **πόλο** ΟΥΣ.: το πόλο είναι ένα άθλημα που παίζεται μέσα σε πίσίνα από δύο ομάδες με επτά παίκτες η καθμία, που προσπαθούν να ρίξουν την μπάλα στα δίχτυα της αντίπαλης ομάδας (= υδατοσφαίριση, γουότερ πόλο): *Η εθνική ομάδα κέρδισε το ευρωπαϊκό πρωτάθλημα στο πόλο.*

⚠ Η λέξη πόλο δεν κλίνεται.

ο **πόλος** (του πόλου, των πόλων) ΟΥΣ.:

1. ο πόλος είναι καθένα από τα δύο άκρα της γης, που βρίσκονται το ένα στο βορειότερο και το άλλο στο νοτιότερο σημείο της: *Και στους δύο πόλους της γης η θερμοκρασία είναι πολύ χαμηλή.*

2. ο πόλος είναι καθένα από τα δύο άκρα μιας μπαταρίας από τα οποία μπαίνει και βγαίνει το ηλεκτρικό ρεύμα: *Τοποθετήστε την μπαταρία στη συσκευή με το θετικό πόλο (+) προς τα πάνω.*

ο **ποлтός** (του πολτού, των πολτών) ΟΥΣ.: μια τροφή γίνεται πολτός όταν τη λιώνουμε ή την ανακατεύουμε πολύ, έτσι ώστε να γίνει πολύ μαλακή: *Το κοκκινιστό γίνεται με σάλτσα από πολύ ντομάτα.*

πολύ ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται πολύ, γίνεται σε μεγάλη ποσότητα, σε μεγάλο βαθμό ή για μεγάλο διάστημα ($\neq$ λίγο): *Μου αρέσουν πολύ τα μακαρόνια. / Περπατούσαμε ώρες και κουρασθήκαμε πολύ. / Μην αργήσεις πολύ, σε περιμένουν.*

2. χρησιμοποιούμε το "πολύ" πριν από ένα επίθετο ή ένα επίρρημα για να τονίσουμε περισσότερο αυτό που δηλώνει το επίθετο ή το επίρρημα: *Είναι πολύ τυχερός που κέρδισε το λαχείο! / Θα πάμε με τα πόδια, δεν είναι πολύ μακριά.*

ΕΚΦΡ. λίγο πολύ, το πολύ πολύ

ο **πολυάσχολος**, η **πολυάσχολη**, το **πολυάσχολο** ΕΠΙΘ.: κάποιος είναι πολυάσχολος όταν ασχολείται με πολλά πράγματα ($\neq$ αργόσχολος): *Όταν οι γονείς είναι πολυάσχολοι, δε βρίσκουν χρόνο να περάσουν με τα παιδιά τους.*

το **πολυβόλο** (του πολυβόλου, των πολυβόλων) ΟΥΣ.: το πολυβόλο είναι ένα όπλο που ρίχνει πολλές σφαίρες τη μία μετά την άλλη: *Οι στρατιώτες εκτέλεσαν τους αιχμαλώτους με τα πολυβόλα τους.*

το **πολύγωνο** (του πολυγώνου, των πολυγώνων) ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): το πολύγωνο είναι το γεωμετρικό σχήμα που έχει περισσότερες από τέσσερις γωνίες: *Σχεδιάστε στο τετράδιό σας δύο πολύγωνα, ένα πεντάγωνο κι ένα εξαγώνο.*

ο **πολυέλαιος** (του πολυελαίου, των πολυελαίων) ΟΥΣ.: ο πολυέλαιος είναι ένα βαρύ φωτιστικό με πολλές λάμπες, που κρέμεται από το ταβάνι συνήθως σε επίσημους χώρους: *Οι χριστιανικές εκκλησίες φωτίζονται με πολυελαίους.*

ΕΚΦΡ. σιγά τον πολυέλαιο

ο **πολυήμερος**, η **πολυήμερη**, το **πολυήμερο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πολυήμερο, κρατάει πολλές μέρες ($\neq$ ολιγοήμερος): *Το καλοκαίρι θα κάνουν πολυήμερες διακοπές σε κάποιο νησί.*

η **πολυθρόνα** (της πολυθρόνας) ΟΥΣ.: η πολυθρόνα είναι ένα άνετο κάθισμα για ένα άτομο, που έχει πλάτη και μπράτσα για να ακουμπάμε τα χέρια μας: *Κάθεται στην πολυθρόνα και διαβάζει την εφημερίδα.*

⚠ Η λέξη πολυθρόνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **πολυκατάστημα** (του πολυκαταστήματος, των πολυκαταστημάτων) ΟΥΣ.: το πολυκατάστημα είναι ένα μεγάλο κτίριο που περιλαμβάνει πολλά και διαφορετικά μαγαζιά: *Στα πολυκαταστήματα μπορείτε να αγοράσετε παιδικά, γυναικεία και αντρικά ρούχα μέσα στο ίδιο κτίριο.*

η **πολυκατοικία** (της πολυκατοικίας, των πολυκατοικιών) ΟΥΣ.:

1. η πολυκατοικία είναι ένα κτίριο με πολλούς ορόφους και πολλά χωριστά διαμερίσματα σε κάθε όροφο ($\neq$ μονοκατοικία): *Μένει στον πέ-*

μπο όροφο της πολυκατοικίας, που έχει υπέροχη θέα.

2. πολυκατοικία λέμε τους ανθρώπους που μένουν σε μια πολυκατοικία: Ξύπνησε όλη την πολυκατοικία με τις φωνές του.

ο **πολυλογάς** (του πολυλογάς, των πολυλογάδων), η **πολυλογού** (της πολυλογούς) ουσ.: ο πολυλογάς είναι αυτός που μιλάει πολύ, χωρίς να λέει κάτι σημαντικό (= φλύαρος ≠ λιγομίλητος, λιγόλογος): Το βασικό του ελάττωμα είναι ότι είναι πολυλογάς.

ο **πολύπλοκος**, η **πολύπλοκη**, το **πολύπλοκο** επιθ.: όταν κάτι είναι πολύπλοκο, είναι σύνθετο και αρκετά δύσκολο για να το καταλάβουμε (= περίπλοκος ≠ απλός): Αυτή η άσκηση είναι πολύπλοκη και κανένα από τα παιδιά στην τάξη δεν κατόρθωσε να τη λύσει.

ο **πολύς**, η **πολλή**, το **πολύ** επιθ.: όταν κάτι είναι πολύ, υπάρχει σε μεγάλη ποσότητα ή γίνεται σε μεγάλο βαθμό (≠ λίγος): Πρόσεξε μη βάλεις πολύ αλάτι στο φαγητό. / Πολλά παιδιά είναι άρρωστα από γρίπη. / Με άκουγε με πολλή προσοχή.

ΕΚΦΡ. πολλά πολλά

ο **πολυσύλλαβος**, η **πολυσύλλαβη**, το **πολυσύλλαβο** επιθ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, μία λέξη είναι πολυσύλλαβη όταν έχει περισσότερες από τρεις συλλαβές: Η λέξη "πολυκατοικία" είναι πολυσύλλαβη.

ο **πολυταξιδεμένος**, η **πολυταξιδεμένη**, το **πολυταξιδεμένο** επιθ.: πολυταξιδεμένο λέμε αυτόν που έχει ταξιδέψει σε πολλά μέρη: Είναι μορφωμένος άνθρωπος και πολυταξιδεμένος.

ο **πολύτεκνος**, η **πολύτεκνη**, το **πολύτεκνο** επιθ.: κάποιος είναι πολύτεκνος όταν έχει περισσότερα από τρία παιδιά: Οι πολύτεκνες οικογένειες ενισχύονται οικονομικά από το κράτος.

ο **πολυτελής**, η **πολυτελής**, το **πολυτελές** επιθ.: όταν κάτι είναι πολυτελές, είναι πολύ ακριβό, μεγαλοπρεπές και εντυπωσιακό: Μείναμε σε ένα πολυτελές ξενοδοχείο με πισίνα και γήπεδο τένις.

το **πολυτεχνείο** (του πολυτεχνείου, των πολυτεχνείων) ουσ.:

1. το πολυτεχνείο είναι μια σχολή του πανεπιστημίου, όπου οι φοιτητές σπουδάζουν επιστήμες, όπως πληροφορική, μηχανολογία, αρχιτεκτονική κτλ.: Σπουδάζει ηλεκτρολόγος μηχανικός στο πολυτεχνείο.

2. πολυτεχνείο λέμε το κτίριο όπου βρίσκεται η σχολή αυτή: Το πολυτεχνείο βρίσκεται στο κέντρο της Αθήνας.

3. Πολυτεχνείο ΕΠΙΚ.: Πολυτεχνείο λέμε την εξέγερση των φοιτητών εναντίον της δικτατορίας, που έγινε το Νοέμβριο του 1973 στην Αθήνα: Στις 17 Νοέμβρη γιορτάζεται η επέτειος του Πολυτεχνείου.

ο **πολύτιμος**, η **πολύτιμη**, το **πολύτιμο** επιθ.: **1.** πολύτιμο είναι κάτι που είναι πολύ ακριβό: Φορούσε ένα κόσμημα με πολύτιμα πετράδια.

2. πολύτιμο λέμε κάποιον ή κάτι όταν μας βοηθάει πάρα πολύ (= ανεκτίμητος): Σ' ευχαριστώ για τις πολύτιμες συμβουλές σου.

το **πολυτονικό** (του πολυτονικού) ουσ.: το πολυτονικό είναι ο τρόπος που έγραφαν παλιά τις ελληνικές λέξεις, βάζοντας πολλά σημάδια πάνω από τα φωνήεντα, και όχι ένα όπως σήμερα (≠ μονοτονικό): Το πολυτονικό αντικαταστάθηκε από το μονοτονικό το 1981.

ο **πολύχρονος**, η **πολύχρονη**, το **πολύχρονο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι πολύχρονο, κρατάει πολλά χρόνια (= μακροχρόνιος): Επέστρεψε στη χώρα του μετά από πολύχρονες σπουδές στο εξωτερικό.

2. λέμε σε κάποιον να είναι πολύχρονος όταν γιορτάζει και θέλουμε να του ευχηθούμε να ζήσει πολλά χρόνια (= χιλιόχρονος): Πολύχρονος για τη γιορτή σου!

ο **πολύχρωμος**, η **πολύχρωμη**, το **πολύχρωμο** επιθ.: όταν κάτι είναι πολύχρωμο, έχει πάνω του πολλά χρώματα (= χρωματιστός ≠ μονόχρωμος): Το παγόνι έχει πολύχρωμη ουρά.

ο **πολυψήφιος**, η **πολυψήφια**, το **πολυψήφιο** επιθ.: ένας αριθμός είναι πολυψήφιος όταν αποτελείται από πολλά ψηφία (≠ μονοψήφιος): Το 1.000.000 είναι πολυψήφιος αριθμός.

ο **πολύωρος**, η **πολύωρη**, το **πολύωρο** επιθ.: κάτι είναι πολύωρο όταν κρατάει πάρα πολλές ώρες (≠ ολιγόωρος): Ο πρωθυπουργός είχε μια πολύωρη συζήτηση με τον υπουργό εξωτερικών.

ο **πολυώροφος**, η **πολυώροφη**, το **πολυώροφο** επιθ.: ένα κτίριο είναι πολυώροφο όταν έχει πολλούς ορόφους (≠ μονώροφος): Από την ταράτσα του πολυώροφου ξενοδοχείου χάζευε τη θέα της πόλης.

τα **πολωνέζικα** (των πολωνέζικων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τα πολωνικά

ο **πολωνέζικος**, η **πολωνέζικη**, το **πολωνέζικο** επιθ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο πολωνικός

τα **πολωνικά** (των πολωνικών) ουσ.: τα πολωνικά είναι η πολωνική γλώσσα: Το βιβλίο της μεταφράστηκε στα ουγγρικά, τσεχικά και πολωνικά.

ο **πολωνικός**, η **πολωνική**, το **πολωνικό** επιθ.: όταν κάτι είναι πολωνικό, έχει σχέση με την Πολωνία ή με τους Πολωνούς: Εργάζεται στο πολωνικό τμήμα μετάφρασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ο **Πολωνός** (του Πολωνού, των Πολωνών), η **Πολωνή** (της Πολωνής) και η **Πολωνέζα** (της Πολωνέζας) ουσ.+επιθ.: Πολωνός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Πολωνίας ή είναι πολίτης του κράτους της Πολωνίας: Οι περισσότεροι Πολωνοί ασχολούνται με την καλλιέργεια της γης. / Ο Πολωνός αστρονόμος Κοπέρνικος

θεωρείται πατέρας της μοντέρνας αστρονομίας.

το **πόμολο** (του πόμολου, των πόμολων) ουσ.: από το πόμολο πιάνουμε μία πόρτα, μία ντουλάπα ή ένα παράθυρο για να τα ανοίξουμε ή να τα κλείσουμε (= χερούλι): *Γύρισε σιγά το πόμολο της πόρτας, την άνοιξε και μπήκε μέσα.*

ο **πομπός** (του πομπού, των πομπών) ουσ.: ο πομπός είναι μια συσκευή που χρησιμοποιείται για να ακούμε ή να βλέπουμε τις εκπομπές του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης (≠ δέκτης): *Τα σήματα της εικόνας και του ήχου ταξιδεύουν με κύματα που ξεκινούν από τον πομπό ενός σταθμού και φτάνουν στην τηλεόρασή μας.*

πονάω/πονώ (πόνεσα) ΡΗΜ.:

1. όταν πονάω, νιώθω πόνο σε κάποιο σημείο του σώματος, από χτύπημα, αρρώστια κτλ.: *Έχει γρίπη και πονάει τα κόκαλά του. / Με πονάει το δόντι μου.*
2. όταν κάτι ή κάποιος με πονάει, με κάνει να νιώσω πόνο: *Σε πόνεσε η ένεση;*
3. λέμε ότι πονάω όταν νιώθω πολύ μεγάλη λύπη (= λυπάμαι): *Τον πόνεσε η ψυχή μου όταν τον είδα να ταλαιπωρείται. / Πόνεσα πολύ όταν χωρίσαμε.*

πονηρά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος κάνει κάτι πονηρά, το κάνει με πονηριά: *Με κοίταξε πονηρά και μου έκλεισε το μάτι.*

η **πονηριά** (της πονηριάς, των πονηριών) ουσ.:
 1. πονηριά είναι το να χρησιμοποιεί κάποιος έξυπνους τρόπους για να κάνει κάτι, ξεγελώντας ή εξαπατώντας τους άλλους (≠ αθωότητα): *Χρησιμοποίησε όλη της την πονηριά για να μας πείσει ότι είναι αθώα. / Ο Προμηθέας έκλεψε με πονηριά τη φωτιά από τους θεούς.*
 2. η πονηριά είναι κάθε πράξη που γίνεται για να ξεγελάσει τους άλλους (= κόλπο, τέχνασμα): *Νομίζεις ότι μπορείς να με ξεγελάσεις με τις πονηριές σου;*

ο **πονηρός**, η **πονηρή**, το **πονηρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι πονηρός, προσπαθεί να ξεγελάσει τους άλλους με έξυπνο τρόπο (= πανούργος, κατεργάρας ≠ αθώς, αγαθός): *Η πονηρή αλεπού ακολούθησε τον Πινόκιο, σχεδιάζοντας να του αρπάξει τα χρήματα.*
2. όταν κάποιος είναι πονηρός, είναι πολύ έξυπνος και δεν μπορούμε να τον ξεγελάσουμε (= καχύποπτος ≠ αφελής): *Είναι τόσο πονηρός, που αμέσως κατάλαβε την κομπίνα που στήσαμε.*
3. πονηρό είναι κάτι που φανερώνει πονηριά: *Το πονηρό του βλέμμα έδειχνε ότι αυτός την είχε κάνει τη ζημιά.*

ο **πονόδοντος** (του πονόδοντου, των πονόδοντων) ουσ.: όταν κάποιος νιώθει πόνο στα δόντια του, λέμε ότι έχει πονόδοντο: *Για τον πονόδοντο ο κατάλληλος γιατρός είναι ο οδοντογιατρός.*

ο **πονοκέφαλος** (του πονοκέφαλου, των πονοκέφαλων) ουσ.:

1. ο πονοκέφαλος είναι ο πόνος που νιώθει κάποιος στο κεφάλι του (= κεφαλαλγία): *Για τον πονοκέφαλο υπάρχουν παυσίπονα.*
2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε ότι κάτι ή κάποιος είναι πονοκέφαλος όταν μας δημιουργεί προβλήματα: *Με τις τρέλες που έκανε ήταν πάντα πονοκέφαλος για τους γονείς του.*

ο **πόνος** (του πόνου, των πόνων) ουσ.:

1. ο πόνος είναι το δυσάρεστο αίσθημα που νιώθουμε σε κάποιο μέρος του σώματός μας όταν έχουμε χτυπήσει ή όταν είμαστε άρρωστοι: *Ούρλιαζε από τον πόνο. / Έχω φρικτούς πόνους στη μέση. / Ο γιατρός μου έδωσε χάπια για τον πόνο στο στομάχι.*
2. ο πόνος είναι η μεγάλη λύπη και στενοχώρια που νιώθουμε για κάτι δυσάρεστο που έγινε (= θλίψη): *Ο πόνος για το χαμό του γιου της ήταν αβάσταχτος.*

ο **πονόψυχος**, η **πονόψυχη**, το **πονόψυχο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι πονόψυχος, νιώθει συμπόνια και λύπη για τους ανθρώπους που υποφέρουν (= σπλαχνικός ≠ άπονος): *Είναι πονόψυχη και βοηθάει εκείνους που έχουν ανάγκη.*

το **ποντίκι** (του ποντικιού, των ποντικιών) ουσ.:

1. ποντίκι λέγεται αλλιώς ο ποντικός: *Η γάτα κυνηγούσε τα ποντίκια στο υπόγειο.*
2. το ποντίκι είναι ο γυμνασμένος μυς στο μπράτσο μας: *Σηκώνει βάρη στο γυμναστήριο για να κάνει ποντίκια.*
3. (ΠΛΗΡΟΦ.) το ποντίκι είναι μια μικρή συσκευή που συνδέεται με τον υπολογιστή και την κουνάμε με το χέρι μας πάνω σε επίπεδη επιφάνεια για να του δίνουμε διάφορες εντολές: *Κάντε αριστερό κλικ με το ποντίκι πάνω στο εικονίδιο.*

ο **ποντικός** (του ποντικού, των ποντικών) ουσ.: ο ποντικός είναι ένα μικρό μαλλιαρό ζώο που έχει μακριά ουρά (= ποντίκι): *Οι υπόνομοι της πόλης είναι γεμάτοι ποντικούς.*

το **ποντικοφάρμακο** (του ποντικοφάρμακου, των ποντικοφάρμακων) ουσ.: το ποντικοφάρμακο είναι ένα δηλητήριο που το χρησιμοποιούμε για να σκοτώνουμε τα ποντίκια: *Επειδή δεν είχαμε ποντικοφάρμακο, βάλαμε φάκα για τα ποντίκια.*

ο **πόντος** (του πόντου, των πόντων) ουσ.:

1. ο πόντος είναι μια μονάδα μέτρησης του μήκους, που είναι ίση με το ένα εκατοστό του μέτρου (= εκατοστό): *Είναι δέκα πόντους ψηλότερη από μένα.*
2. ο πόντος είναι ο βαθμός με τον οποίο μετράμε ποιος είναι ο νικητής σε ένα διαγωνισμό, σε ένα παιχνίδι ή σε ένα άθλημα: *Ο Ολυμπιακός κέρδισε τον Παναθηναϊκό στον αγώνα μπάσκετ με δέκα πόντους διαφορά.*
3. ο πόντος είναι η μικρή θηλιά, που γίνεται με τη βελόνα σε ένα πουλόβερ ή σε άλλο πλεκτό: *Μου έφυγε ένας πόντος από τη ζακέτα.*

το **ποπκόρν** ουσ.: το ποπκόρν είναι οι ψημένοι σπόροι καλαμποκιού, που φουσκώνουν και γίνονται λευκοί σαν τις νιφάδες του χιονιού: *Στον κινηματογράφο τρώμε ποπκόρν στο διάλειμμα.*

⚠ Η λέξη ποπκόρν δεν κλίνεται.

ποπό! ΕΠΙΦ.:

1. το λέμε για να δηλώσουμε έκπληξη, θαυμασμό κτλ.: *Ποπό, τι όμορφο μωρό!*

2. το λέμε για να δείξουμε αηδία, στενοχώρια, θλίψη κτλ.: *Ποπό, τι πάθαμε! / Ποπό, πνιγήκαμε στην μπόχα!*

ο **ποπός** (του ποπού, των ποπών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ποπό λέμε αλλιώς τον πισινό (= κώλος): *Ξέπλυνε τον ποπό του μωρού με χλιαρό νερό.*

η **πορεία** (της πορείας, των πορειών) ουσ.:

1. η πορεία είναι το κάνει κάποιος μια απόσταση με τα πόδια: *Διασχίσαμε το φαράγγι του Βίκου μετά από πορεία έξι ωρών.* (= περπάτημα, οδοιπορία)

2. πορεία γίνεται όταν οι άνθρωποι κάνουν διαδήλωση ακολουθώντας μία συγκεκριμένη διαδρομή: *Αύριο θα γίνει πορεία διαμαρτυρίας προς το Υπουργείο Οικονομικών.*

3. η πορεία είναι η κατεύθυνση προς την οποία κινείται κάποιος ή κάτι: *Το αυτοκίνητο ξέφυγε από την πορεία του και έπεσε στον γκρεμό.*

ο **πορθμός** (του πορθμού, των πορθμών) ουσ.: ο πορθμός είναι ένα στενό κομμάτι θάλασσας ανάμεσα σε δύο κομμάτια ξηράς: *Ο πορθμός του Ευρίπου χωρίζει τη Στερεά Ελλάδα από την Εύβοια.*

η **πορσελάνη** (της πορσελάνης) ουσ.:

1. η πορσελάνη είναι ένα σκληρό γυαλιστερό υλικό από το οποίο φτιάχνονται ακριβά ποτήρια, πιάτα, βάζα κ.ά.: *Αγόρασε ένα σερβίτσι φαγητού από κινέζικη πορσελάνη.*

2. πορσελάνη λέμε τα ποτήρια, τα πιάτα κτλ. από πορσελάνη: *Στο κατάστημά μας θα βρείτε πορσελάνες, κρύσταλλα και έπιπλα αντίκες.*

⚠ Η λέξη πορσελάνη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **πόρτα** (της πόρτας, των πορτών) ουσ.: η πόρτα είναι ένα πλατύ και φαρδύ αντικείμενο που το ανοίγουμε όταν θέλουμε να μπούμε ή να βγούμε από ένα κτίριο, ένα μέσο συγκοινωνίας κτλ.: *Μην ξεχάσεις να κλειδώσεις την πόρτα του σπιτιού. / Το αυτοκίνητό του έχει μόνο δύο πόρτες.*

ΕΚΦΡ. βρίσκω τις πόρτες κλειστές, δείχνω την πόρτα

το **πορτατίφ** ουσ.: το πορτατίφ είναι μία μικρή φορητή λάμπα, που την τοποθετούμε πάνω σε κομοδίνο ή σε γραφείο: *Έκλεισε το πορτατίφ και άφησε το βιβλίο στο κομοδίνο για να κοιμηθεί.*

⚠ Η λέξη πορτατίφ δεν κλίνεται.

το **πορτμπαγκάζ** ουσ.: το πορτμπαγκάζ είναι ο σκεπασμένος χώρος στο πίσω μέρος του αυτοκινήτου, που χρησιμοποιείται για τη μεταφορά

πραγμάτων: *Φορτώσαμε όλες τις βαλίτσες στο πορτμπαγκάζ.*

⚠ Η λέξη πορτμπαγκάζ δεν κλίνεται.

η **πορτοκαλάδα** (της πορτοκαλάδας, των πορτοκαλάδων) ουσ.: η πορτοκαλάδα είναι ο χυμός από πορτοκάλι ή το αναψυκτικό από χυμό πορτοκάλι: *Έστυψα πορτοκάλια κι έφτιαξα πορτοκαλάδα. / Πίνει πορτοκαλάδα με ανθρακικό.*

ο **πορτοκαλής**, η **πορτοκαλιά**, το **πορτοκαλί** επιθ.: όταν κάτι είναι πορτοκαλί, έχει το χρώμα που έχει το πορτοκάλι: *Οδηγεί ένα πορτοκαλί αυτοκίνητο.*

το **πορτοκαλί** ουσ.: το πορτοκαλί είναι το χρώμα του πορτοκαλιού: *Το πορτοκαλί είναι πολύ καλοκαιρινό χρώμα.*

⚠ Η λέξη πορτοκαλί δεν κλίνεται.

το **πορτοκάλι** (του πορτοκαλιού, των πορτοκαλιών) ουσ.: το πορτοκάλι είναι ο καρπός της πορτοκαλιάς, που είναι στρογγυλός με πορτοκαλί χρώμα και ξινή γεύση και τρώγεται, αφού βγάλουμε τη φλούδα του, σαν φρούτο: *Τα πορτοκάλια είναι απαραίτητα για τα παιδιά γιατί έχουν βιταμίνη C.*

η **πορτοκαλιά** (της πορτοκαλιάς, των πορτοκαλιών) ουσ.: η πορτοκαλιά είναι το δέντρο που βγάζει πορτοκάλια: *Οι πορτοκαλιές της Σπάρτης είναι φημισμένες.*

το **πορτοφόλι** (του πορτοφολιού, των πορτοφολιών) ουσ.: το πορτοφόλι είναι ένα μικρό αντικείμενο, συνήθως από δέρμα ή πλαστικό, μέσα στο οποίο φυλάμε τα χρήματά μας ή τις κάρτες μας: *Το καινούριο πορτοφόλι μου έχει ειδική θέση για τα κέρματα. / Μου έκλεψαν το πορτοφόλι μέσα από την τσάντα.*

το **πορφυρό** (του πορφυρού, των πορφυρών) ουσ.: το πορφυρό είναι το σκούρο κόκκινο χρώμα: *Το πορφυρό προκύπτει αν αναμείξεις το κόκκινο με το γαλάζιο.*

ο **πορφυρός**, η **πορφυρή**, το **πορφυρό** επιθ.: όταν κάτι είναι πορφυρό, έχει σκούρο κόκκινο χρώμα: *Όταν δύει ο ήλιος, ο ουρανός γίνεται πορφυρός.*

το **πόσιμο νερό** ουσ.: πόσιμο νερό είναι το νερό που μπορούμε να το πιούμε χωρίς να πάθουμε κάτι κακό: *Στην πλατεία του χωριού υπάρχει βρύση με πόσιμο νερό.*

το **ποσό** (του ποσού, των ποσών) ουσ.: το ποσό είναι η ποσότητα χρημάτων: *Για αγορές μεγαλύτερες από το ποσό των χιλίων ευρώ γίνεται έκπτωση εκατό ευρώ.*

πόσος, **πόση**, **πόσο** ΑΝΤΩΝ.: το βάζουμε στην αρχή μιας ερώτησης όταν ζητάμε να μάθουμε για την ποσότητα, τον αριθμό ή το μέγεθος ενός πράγματος: *Πόση ώρα διαρκεί η παράσταση; / Δεν ξέρω πόσα παιδιά θα έρθουν στην εκδρομή.*

το **ποσοστό** (του ποσοστού, των ποσοστών) ουσ.:

1. το ποσοστό είναι το μέρος ενός ποσού που το μετράμε σε εκατοστά ή σε χιλιοστά: *Το κόμμα που νίκησε στις εκλογές είχε ποσοστό ψήφων 45%.*

2. ποσοστό λέμε το μέρος ενός συνόλου: *Αυξήθηκε επικίνδυνα το ποσοστό των νέων που καπνίζουν.*

3. **ποσοστά** πληθ.: όταν κάποιος παίρνει ποσοστά από μια δουλειά, η αμοιβή του είναι ένα μέρος από τα κέρδη αυτής της δουλειάς: *Οι πωλητές της εταιρείας πληρώνονται με ποσοστά.*

η **ποσότητα** (της ποσότητας, των ποσοτήτων) ουσ.: η ποσότητα ενός πράγματος είναι το πόσο πολύ υπάρχει από αυτό: *Μεγάλη ποσότητα ναρκωτικών εντοπίστηκε από την αστυνομία. / Το βράδυ πρέπει να καταναλώνετε μικρή ποσότητα φαγητού.*

το **ποτάμι** (του ποταμιού, των ποταμιών) ουσ.: ο ποταμός: *Το καλοκαίρι κάνει μπάνιο στο ποτάμι. / Ο σολομός είναι ψάρι που ζει στα ποτάμια.*

το **ποταμόπλοιο** (του ποταμόπλοιου, των ποταμόπλοιων) ουσ.: το ποταμόπλοιο είναι ένα πλοίο που ταξιδεύει σε ποτάμια και όχι στη θάλασσα: *Καθώς το ποταμόπλοιο διασχίζει τον Τάμεση, μπορείτε να θαυμάσετε πολλά ιστορικά κτίρια του Λονδίνου.*

ο **ποταμός** (του ποταμού, των ποταμών) ουσ.: ο ποταμός είναι μία μεγάλη ποσότητα νερού που κινείται από μια πηγή προς τη θάλασσα: *Ο ποταμός Σηκουάνας διασχίζει το Παρίσι. / Ο ποταμός Νέστος αποτελεί το φυσικό όριο μεταξύ Μακεδονίας και Θράκης.*

ΕΚΦΡ. σιγανό ποταμάκι

ποτέ ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν λέμε ποτέ, εννοούμε καμιά φορά, ούτε μία φορά ως σήμερα ($\neq$ πάντα): *Δεν πάει ποτέ για ύπνο πριν τα μεσάνυχτα. / Ποτέ ως τώρα δεν τον είχα δει τόσο ευτυχημένο.*

2. λέξη που χρησιμοποιούμε για να ρωτήσουμε αν έχει γίνει κάτι κάποια στιγμή: *Έχεις επισκεφτεί ποτέ την Ακρόπολη;*

3. λέξη που χρησιμοποιούμε για να πούμε ότι κάτι μπορεί να γίνει κάποια φορά στο μέλλον (= κάποτε): *Αν ποτέ με χρειαστείς, πάρε με τηλέφωνο.*

ΕΚΦΡ. ποτέ δεν ξέρεις, ποτέ των ποτών

πότε ΕΠΙΡΡ.:

το βάζουμε στην αρχή μιας ερώτησης όταν ζητάμε να μάθουμε ποια στιγμή, ώρα ή εποχή έγινε, γίνεται ή θα γίνει κάτι: *Πότε κυκλοφόρησε το νέο του βιβλίο; / Τον ρώτησε πότε σκέφτεται να επιστρέψει.*

ποτέ δεν ξέρεις ΕΚΦΡ.:

το λέμε για να δείξουμε ότι μπορεί τα πράγματα να μην είναι έτσι όπως φαίνονται: *Άκουσα ότι αύριο θα βρέχει, άρα δε θα πάμε εκδρομή, αλλά ποτέ δεν ξέρεις...*

πότε πότε ΕΠΙΡΡ.:

όταν κάτι γίνεται πότε πότε, γίνεται μερικές φορές, όχι πολύ συχνά (= κάπου κάπου): *Περνάει πότε πότε από το μαγαζί να μας δει.*

ποτέ των ποτών ΕΚΦΡ.:

το λέμε για να τονίσουμε ότι κάτι αποκλείεται να γίνει: *Δε θα του ξαναμιλήσω ποτέ των ποτών.*

το **ποτήρι** (του ποτηριού, των ποτηριών) ουσ.:

1. το ποτήρι είναι ένα αντικείμενο από γυαλί ή πλαστικό, χωρίς χερούλι, που το χρησιμοποιούμε για να πίνουμε από αυτό νερό ή άλλο υγρό: *Έβαλε το κρασί στα κρυστάλλινα ποτήρια.*

2. ένα ποτήρι νερό ή άλλο υγρό είναι τόσο νερό ή άλλο υγρό, όσο χωράει σε ένα ποτήρι: *Ήπια τρία ποτήρια παγωμένο νερό για να ξεδιψάσω.*

ΕΚΦΡ. γερό ποτήρι, ξεχειλίζει το ποτήρι

ποτίζω (πότισα), **ποτίζομαι** (ποτίστηκα, ποτισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ποτίζουμε ένα λουλουδι ή άλλο φυτό, του ρίχνουμε νερό για να μεγαλώσει: *Δεν τον πότισε το βασιλικό και μαράθηκε. / Με τα νέα μηχανήματα τα χωράφια ποτίζονται γρήγορα και άκοπα.*

2. όταν ποτίζουμε ένα ζώο, του βάζουμε νερό σε ειδικό δοχείο για να πει: *Τάισε και πότισε τα άλογα.*

3. **ποτίζει** 3^ο ΠΡ.:

όταν κάτι ποτίζει, απορροφάει σιγά σιγά κάποιο υγρό (= μουσκεύει): *Ο τοίχος πότισε από την υγρασία.*

ΕΚΦΡ. ποτίζω φαρμάκι

ποτίζω φαρμάκι ΕΚΦΡ.:

λέμε ότι ποτίζουμε φαρμάκι κάποιον όταν τον πικραίνουμε και τον στενοχωρούμε πολύ: *Με τα λόγια σου με πότισες φαρμάκι.*

το **πότισμα** (του ποτίσματος, των ποτισμάτων) ουσ.:

το πότισμα είναι το να ποτίζουμε τα φυτά ή το χόμα: *Τα λουλούδια το καλοκαίρι θέλουν καθημερινό πότισμα για να μην ξεραθούν.*

το **ποτιστήρι** (του ποτιστηριού, των ποτιστηριών) ουσ.:

το ποτιστήρι είναι ένα βαθύ δοχείο με λαβή και μακρύ λαιμό, που το χρησιμοποιούμε για να ποτίζουμε τα φυτά στις γλάστρες: *Ποτίζει τα λουλούδια της βεράντας με ένα πλαστικό ποτιστήρι.*

το **ποτό** (του ποτού, των ποτών) ουσ.:

1. το ποτό είναι κάθε υγρό που πίνουμε, και ειδικά αυτό που έχει μέσα αλκοόλ: *Ασχολείται με το εμπόριο τροφίμων και ποτών. / Αποφεύγει τα οισοπνευματώδη ποτά.*

2. το ποτό είναι η συνήθεια να πίνει κανείς αλκοόλ: *Έχει πρόβλημα με το συκώτι του και πρέπει να κόψει το ποτό.*

που ΑΝΤΩΝ.:

είναι ό,τι και το οποίος: *Πες μου το χρώμα που προτιμάς. / Βραβεύτηκαν οι μαθητές που άριστευσαν.*

⚠ Η λέξη που δεν κλίνεται.

που ΣΥΝΔ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι αυτό που λέμε είναι πραγματικό: *Χαίρομαι που τα κατάφερες!*

πού ΕΠΙΡΡ.: το βάζουμε στην αρχή μιας ερώτησης όταν ζητάμε να μάθουμε σε ποιο μέρος υπάρχει ή γίνεται κάτι: *Πού θα πάτε φέτος διακοπές; / Δε θυμάμαι από πού το αγόρασα.*

⚠ Η λέξη πού τονίζεται αν και είναι μονοσύλλαβη.

ΕΚΦΡ. πού και πού

πού και πού ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι γίνεται πού και πού όταν δε συμβαίνει συχνά, αλλά σπάνια (= κάπου κάπου): *Μένει στο εξωτερικό, αλλά τους επισκέπτεται πού και πού.*

που λέει ο λόγος ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν φέρνουμε ένα υποθετικό παράδειγμα: *Και αν έχανες τη δουλειά σου, που λέει ο λόγος, τι θα 'κανες;*

πού να σ' τα λέω ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν θέλουμε να προειδοποιήσουμε κάποιον ότι θα του πούμε κάτι ενδιαφέρον: *Πού να σ' τα λέω! Βρήκα δουλειά και με πολύ καλό μισθό!*

πουθενά ΕΠΙΡΡ.:

1. λέμε ότι κάτι δεν υπάρχει ή δε γίνεται πουθενά όταν δεν υπάρχει ή δε γίνεται σε κανένα μέρος (≠ παντού): *Δεν τον αφήνουν πουθενά σε ησυχία. / Δεν τον βλέπω πουθενά, μάλλον θα έφυγε.*

2. λέξη που χρησιμοποιούμε για να ρωτήσουμε αν υπάρχει ή αν γίνεται κάτι σε κάποιο μέρος: *Παίζει πουθενά καμιά καλή ταινία;*

το **πουκάμισο** (του πουκαμίσου, των πουκαμίσων) ΟΥΣ.: το πουκάμισο είναι το ρούχο που φοράμε στο επάνω μέρος του σώματός μας και έχει γιακά, μανίκια και κουμπιά στο μπροστινό μέρος του: *Φορούσε μαύρο κοστούμι και άσπρο πουκάμισο.*

ΕΚΦΡ. αλλάζω σαν τα πουκάμισα

το **πουλάρι** (του πουλαριού, των πουλαριών) ΟΥΣ.: το πουλάρι είναι το μικρό του αλόγου ή του γαϊδαρού: *Η φοράδα μας γέννησε ένα γκριζο πουλάρι.*

πουλάω/πουλώ (πούλησα), **πουλιέμαι** (πουλήθηκα, πουλημένος) ΡΗΜ.:

1. πουλάμε κάτι που έχουμε όταν το δίνουμε σε κάποιον και αυτός μας δίνει χρήματα για να το πάρει (≠ αγοράζω): *Μου πούλησε το παλιό του αυτοκίνητο. / Πουλήθηκε το παντελόνι που σου άρεσε.*

2. ένα κατάστημα πουλάει προϊόντα που τα αγοράζουν οι άνθρωποι (≠ αγοράζω): *Ο μονάβης πουλάει φρούτα και λαχανικά. / Ο πατέρας της πουλάει λαχεία.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν πουλάμε κάποιον, δεν κάνουμε αυτό που του είχαμε υποσχεθεί (= προδίδω): *Μας πούλησε την τελευταία στιγμή και δεν ήρθε στην εκδρομή.*

4. **πουλάει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα προϊόν πουλάει, το αγοράζουν πολλοί άνθρωποι, έχει ζήτηση: *Το καινούριο του άλμπουμ πούλησε πολύ στην Ελλάδα.*

ΕΚΦΡ. σε πουλάει και σε αγοράζει

το **πουλερικό** (του πουλερικού, των πουλερικών) ΟΥΣ.: τα πουλερικά είναι τα πουλιά που τρέφει ο άνθρωπος για το κρέας τους, όπως κόττες, γαλοπούλες κτλ.: *Το κρέας των πουλερικών είναι πιο υγιεινό από το χοιρινό και το μοσχαρίσιο κρέας.*

⚠ Η λέξη πουλερικό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το **πουλί** (του πουλιού, των πουλιών) ΟΥΣ.: πουλί είναι κάθε ζώο που έχει φτερά και ράμφος και συνήθως μπορεί να πετάει (= πτηνό): *Τα πουλιά κελαηδούν. / Τα χελιδόνια και τα καναρίνια είναι πουλιά.*

ΕΚΦΡ. και του πουλιού το γάλα, κοιμάμαι σαν πουλάκι, πέταξε το πουλάκι, πιάνω πουλιά στον αέρα

το **πούλι** ΟΥΣ.: το πούλι είναι καθένα από τα μικρά κομμάτια με τα οποία παίζονται διάφορα παιχνίδια, όπως το τάβλι και η ντάμα: *Διάλεξε τα κόκκινα πούλια στο τάβλι.*

⚠ Η λέξη πούλι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **πούλμαν** ΟΥΣ.: το πούλμαν είναι ένα μεγάλο λεωφορείο με αναπαυτικά καθίσματα, που χρησιμοποιείται για να μεταφέρει τους επιβάτες σε εκδρομές ή μεγάλα ταξίδια: *Τα πούλμαν με τους τουρίστες έκαναν στάση στο πάρκιγκ του αρχαιολογικού χώρου.*

⚠ Η λέξη πούλμαν δεν κλίνεται.

το **πουλόβερ** ΟΥΣ.: το πουλόβερ είναι ένα ζεστό ρούχο με μακριά μανίκια, που το φοράμε στο επάνω μέρος του σώματός μας και, για να το βάλουμε ή να το βγάλουμε, το περνάμε πάνω από το κεφάλι μας: *Πάνω από το πουκάμισο φόρεσα και μάλλινο πουλόβερ γιατί κρύωνα.*

⚠ Η λέξη πουλόβερ δεν κλίνεται.

το **πούμα** ΟΥΣ.: το πούμα είναι ένα άγριο ζώο που μοιάζει με τεράστια γάτα, έχει καφετί τρίχωμα και ζει κυρίως στα βουνά της Αμερικής: *Το πούμα επιτίθεται σε όλα τα χορτοφάγα ζώα αλλά και σε κοπάδια βοοειδών.*

⚠ Η λέξη πούμα δεν κλίνεται.

πουντιάζω (πουντιάσα, πουντιασμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν πουντιάζουμε, παθαίνουμε κρουολόγημα (= κρουολόγω, κρουώνω): *Πουντιάσε και έχει βήχα και πυρετό.*

2. όταν πουντιάζουμε, κρουώνουμε πάρα πολύ (= ξεπαγιάζω, ξυλιάζω, παγώνω): *Κλείσε το παράθυρο γιατί πουντιάσαμε.*

ο **πουπουλένιος**, η **πουπουλένια**, το **πουπουλένιο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πουπουλένιο, είναι φτιαγμένο ή γεμισμένο με πούπουλα: *Κοιμάται με πουπουλένια μαξιλάρια.*

το **πούπουλο** (του πούπουλου, των πούπουλων) ΟΥΣ.:

1. το πούπουλο είναι καθένα από τα πολύ ελαφριά και μαλακά φτερά που έχουν τα πουλιά στο σώμα τους: *Πάπλωμα από πούπουλα και φτερά χήνας.*

2. λέμε ότι κάτι είναι πούπουλο όταν είναι πολύ ελαφρό (= πανάλαφρος ≠ βαρύς, ασήκωτος): *Το πλαστικό τραπέζι είναι πούπουλο, μπορεί να το σηκώσει ακόμα κι ένα μικρό παιδί!*

ΕΚΦΡ. στα πούπουλα

ο **πουρές** (του πουρέ, των πουρέδων) ουσ.: ο πουρές είναι φαγητό που φτιάχνεται συνήθως με λιωμένες πατάτες ή λαχανικά: *Χρειάζεται πολύ ανακάτεμα ο πουρές για να γίνει απαλός.*

το **πουρμπουάρ** και το **μπουρμπουάρ** ουσ.: το πουρμπουάρ είναι το χρηματικό ποσό που δίνουμε σε κάποιον που μας φέρνει ένα πακέτο, ένα γράμμα ή κάνει μια δουλειά για μας (= φιλοδώρημα): *Αφήνει πάντα μεγάλο πουρμπουάρ στους σερβιτόρους.*

△ Η λέξη δεν κλίνεται.

το **πουρνάρι** (του πουρναριού, των πουρναριών) ουσ.: το πουρνάρι είναι ένα χαμηλό φυτό, που τα φύλλα του έχουν αγκάθια και οι καρποί του είναι μικροί και στρογγυλοί σαν βελανίδια: *Πλήγωσε τα πόδια του στα πουρνάρια.*

το **πράγμα** (του πράγματος, των πραγμάτων) ουσ.:

1. πράγμα είναι καθετί για το οποίο δεν μπορούμε, δε χρειάζεται ή δε θέλουμε να αναφέρουμε το όνομά του: *Τι είναι αυτό το πράγμα πάνω στο τραπέζι; / Ένιωσα ένα περίεργο πράγμα όταν τον είδα. / Να μην το κάνεις αυτό το πράγμα. / Δεν πίστευα ποτέ ότι θα έλεγε τέτοιο πράγμα!*

2. **πράγματα** πληθ.: λέμε “πράγματα” όταν θέλουμε να μιλήσουμε γενικά για τη ζωή (= κατάσταση): *Αν αλλάξεις δουλειά, μπορεί να αλλάξουν τα πράγματα. / Πώς είναι πράγματα μετά τη συζήτηση που κάνατε;*

3. **πράγματα** πληθ.: τα πράγματά μας είναι τα ρούχα μας και ό,τι άλλο μάς ανήκει: *Μην πετάς τα πράγματά σου στο πάτωμα.*

ΕΚΦΡ. λέω τα πράγματα με τ’ όνομά τους, όνομα και πράγμα

πράγματι επιπρ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι συμφωνούμε με κάτι ή για να τονίσουμε ότι κάτι που λέμε είναι αλήθεια (= όντως, στ’ αλήθεια): *Πράγματι, η κατάσταση είναι πολύ σοβαρή. / Είχες δίκιο, είναι πράγματι εξαιρετικός γιατρός.*

πραγματικά επιπρ.: λέμε ότι κάτι συμβαίνει πραγματικά όταν συμβαίνει στην πραγματικότητα (= πράγματι, αληθινά): *Αν το θέλεις πραγματικά, θα το αποκτήσεις. / Είναι πραγματικά ευτυχισμένη, λάμπει ολόκληρη.*

ο **πραγματικός**, η **πραγματική**, το **πραγματικό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι πραγματικό, υπάρχει στ’ αλήθεια και δεν το έχουμε φανταστεί ή σκεφτεί εμείς (= αληθινός ≠ φανταστικός): *Το βιβλίο είναι βασισμένο σε πραγματική ιστορία.*

2. όταν ένα αντικείμενο είναι πραγματικό, είναι αυτό που φαίνεται και δεν αντιγράφει κάτι

άλλο (= γνήσιος ≠ ψεύτικος): *Φορούσε ένα δαχτυλίδι με πραγματικά διαμάντια.*

3. χρησιμοποιούμε το “πραγματικός” όταν θέλουμε να τονίσουμε μια ιδιότητα που έχει κάποιος: *Οι αθλητές με αναπηρίες είναι πραγματικοί ήρωες! / Την εμπιστεύομαι γιατί είναι πραγματική φίλη. (= ειλικρινής)*

η **πραγματικότητα** (της πραγματικότητας, των πραγματικοτήτων) ουσ.: η πραγματικότητα είναι όλα αυτά που υπάρχουν γύρω μας και όχι αυτά που σκεφτόμαστε ή φανταζόμαστε με το μυαλό μας: *Πρέπει να αντιμετωπίσει την πραγματικότητα. / Η καταστροφή του περιβάλλοντος είναι πλέον πραγματικότητα.*

πραγματοποιώ (πραγματοποίησα), **πραγματοποιούμαι** (πραγματοποιήθηκα, πραγματοποιημένος) ρημ.:

1. όταν πραγματοποιούμε κάτι, το κάνουμε να γίνει πραγματικό (= υλοποιώ): *Θέλει να πραγματοποιήσει όλα τα όνειρά του. / Δεν πραγματοποιήθηκε καμία από τις επιθυμίες του.*

2. όταν πραγματοποιούμε κάτι, το κάνουμε να γίνει: *Ο αθλητής πραγματοποίησε ένα υπέροχο άλμα.*

3. **πραγματοποιείται** παθ. 3^ο πρ.: όταν κάτι πραγματοποιείται, γίνεται: *Με επιτυχία πραγματοποιήθηκε το Πανελλήνιο Ιατρικό Συνέδριο. (= γίνεται)*

πρακτικά επιπρ.: όταν λέμε πρακτικά, εννοούμε στην πράξη, από πρακτική άποψη (≠ θεωρητικά): *Πρακτικά είναι αδύνατο να είμαι στην άλλη άκρη της πόλης μέσα σε τρία λεπτά.*

ο **πρακτικός**, η **πρακτική**, το **πρακτικό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι πρακτικό, έχει σχέση με την πράξη και όχι με τη θεωρία (≠ θεωρητικός): *Μου έδωσε μερικές πρακτικές οδηγίες για να φτιάξω τη μηχανή.*

2. ένας πρακτικός γιατρός ή κάτι άλλο έχει γνώσεις πάνω σε αυτό που κάνει με την εμπειρία, χωρίς να έχει σπουδάσει (= εμπειρικός): *Είναι πρακτική νοσοκόμα.*

3. **πρακτικό** λέμε κάτι που είναι εύκολο στη χρήση και διευκολύνει μια εργασία ή κάτι άλλο: *Οι αθλητικές φόρμες είναι άνετες και πρακτικές. / Βρήκε μια πρακτική λύση στο πρόβλημά του.*

το **πρακτορείο** (του πρακτορείου, των πρακτορείων) ουσ.: το πρακτορείο είναι μία επιχείρηση που κάνει διάφορες δουλειές για άλλες επιχειρήσεις: *Έβγαλε εισιτήριο για το πλοίο στο ταξιδιωτικό πρακτορείο.*

το **πράμα** (του πράματος, των πραγμάτων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το πράγμα

η **πράξη** (της πράξης, των πράξεων) ουσ.:

1. η πράξη είναι καθετί που κάνουμε για να πετύχουμε κάτι (= ενέργεια): *Μπορείς να καταλάβεις το χαρακτήρα ενός ανθρώπου από τις πράξεις του. / Δε συμφωνώ με αυτή σου την πράξη.*

2. η πράξη είναι το να εφαρμόζουμε μια ιδέα, ένα σχέδιο κτλ. ($\neq$ θεωρία): *Η πράξη είναι πάντα πιο δύσκολη από τη θεωρία. / Τάσεις στην εκπαιδευτική θεωρία και πράξη.*

3. (ΜΑΘΗΜ.) η πράξη είναι καθένα από τα τέσσερα είδη υπολογισμών που κάνουμε: *Οι πράξεις της αριθμητικής είναι τέσσερις: η πρόσθεση, η αφαίρεση, ο πολλαπλασιασμός και η διαίρεση.*

4. η πράξη είναι καθένα από τα μεγάλα μέρη στα οποία χωρίζεται ένα θεατρικό έργο: *Η δεύτερη πράξη του έργου ήταν η πιο κωμική από όλες.*

ΕΚΦΡ. κάνω πράξη

η **πρασιά** (της πρασιάς, των πρασιών) ουσ.: η πρασιά είναι ο χώρος μπροστά ή γύρω από ένα κτίριο, όπου υπάρχουν φυτεμένα δέντρα και λουλούδια: *Στην πρασιά της πολυκατοικίας έχουμε φυτέψει τριανταφυλλιές και αγγελικές.*

πράσινα άλογα ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που δεν το πιστεύουμε, γιατί μας φαίνεται ότι είναι ψέμα ή υπερβολικό: *Τι ταξίδια στο εξωτερικό και πράσινα άλογα, αυτός δεν έχει φύγει ποτέ από το χωριό του!*

η **πρασινάδα** (της πρασινάδας, των πρασινάδων) ουσ.: πρασινάδα λέμε τα φύλλα των φυτών και των δέντρων: *Μην πατάτε την πρασινάδα, γιατί θα ξεραθεί. (= χορτάρι, γρασίδι, χλόη) / Η βεράντα τους είναι γεμάτη πρασινάδα.*

πρασινίζω (πρασίνισα, πρασινισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι πρασινίζει κάτι άλλο, το κάνει να γίνει πράσινο: *Ξέβαψε η μπλουζα στο πλύσιμο και πρασίνισε τη φανέλα.*

2. **πρασινίζει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι πρασινίζει, γίνεται πράσινο: *Την άνοιξη τα λιβάδια πρασινίζουν και τα λουλούδια ανθίζουν.*

το **πράσινο** (του πράσινου, των πράσινων) ουσ.:

1. πράσινο λέμε το πράσινο χρώμα, το χρώμα που έχουν τα χόρτα ή τα φύλλα: *Το αγαπημένο μου χρώμα είναι το πράσινο.*

2. το πράσινο είναι το φανάρι της τροχαίας που δείχνει ότι μπορούμε να κινηθούμε ελεύθερα ($\neq$ κόκκινο): *Μόλις ανάψει το πράσινο, θα περάσουμε απέναντι.*

3. λέμε ότι μια περιοχή έχει πράσινο όταν έχει πολλά φυτά και δέντρα: *Η Αθήνα είναι μίατσιμεντούπολη με ελάχιστο πράσινο.*

ο **πράσινος**, η **πράσινη**, το **πράσινο** ΕΠΙΘ.: λέμε ότι κάτι είναι πράσινο όταν έχει το χρώμα που έχουν τα χόρτα ή τα φύλλα: *Μπροστά μας, απλώνονταν ένα πανέμορφο πράσινο λιβάδι.*

ΕΚΦΡ. δίνω το πράσινο φως, πράσινα άλογα

ο **πρασινωπός**, η **πρασινωπή**, το **πρασινωπό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πρασινωπό, το χρώμα του πλησιάζει προς το πράσινο: *Σε πολλές ταινίες οι εξωγήινοι παρουσιάζονται ως μικρά πρασινωπά πλάσματάκια.*

το **πράσο** (του πράσου, των πράσων) ουσ.: το πράσο είναι λαχανικό με πράσινο χρώμα και

στενόμακρο σχήμα, που το τρώμε ωμό ή μαγειρεμένο: *Η πρασόπιτα γίνεται με πράσα.*

ΕΚΦΡ. πιάνω στα πράσα

το **πρατήριο** (του πρατηρίου, των πρατηρίων) ουσ.: το πρατήριο είναι κατάσταση από όπου μπορούμε να αγοράσουμε διάφορα προϊόντα: *Ο φούρνος λέγεται και πρατήριο άρτου. / Το μέρος όπου βάζουμε βενζίνη στο αυτοκίνητό μας λέγεται και πρατήριο βενζίνης.*

η **πρεμιέρα** (της πρεμιέρας) ουσ.: η πρεμιέρα είναι η πρώτη φορά που παρουσιάζεται ένα έργο στο θέατρο ή στον κινηματογράφο: *Δε βρήκαμε εισιτήρια για την πρεμιέρα.*

Δ Η λέξη πρεμιέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

πρέπει ΡΗΜ.:

1. μπορούμε να πούμε ότι πρέπει να γίνει κάτι όταν είναι σημαντικό ή απαραίτητο να γίνει: *Όλοι οι επιβάτες πρέπει να φοράνε ζώνες ασφαλείας. / Βράδιασε και πρέπει να φύγω.*

2. όταν λέμε "πρέπει", εννοούμε ότι κάτι είναι μάλλον έτσι όπως το λέμε: *Ο παπούς πρέπει να κοντεύει τα ογδόντα. / Πρέπει να είναι πολύ στενοχωρημένος.*

Δ Η λέξη πρέπει έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

ΕΚΦΡ. ό,τι πρέπει

η **πρεσβεία** (της πρεσβείας, των πρεσβειών) ουσ.:

1. η πρεσβεία είναι μια ομάδα από υπαλλήλους που αντιπροσωπεύουν την κυβέρνηση της χώρας τους σε μια ξένη χώρα: *Ζει εξόριστος στο Παρίσι, αφού η πρεσβεία της χώρας του αρνήθηκε να ανανεώσει το διαβατήριό του.*

2. η πρεσβεία είναι το κτίριο όπου λειτουργεί αυτή η υπηρεσία: *Τοποθετήθηκε βόμβα έξω από την Αμερικανική Πρεσβεία στην Αθήνα.*

πρήζω (έπρηξα), **πρήζομαι** (πρήστηκα, πρησμένος) ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι κάποιος μας πρήζει όταν μας ταλαιπωρεί πολύ (= σκάω): *Με έπρηξε μέχρι να μου πει την αλήθεια.*

2. **πρήζομαι** ΠΑΘ.: ένα μέρος του σώματός μας πρήζεται όταν γίνεται μεγαλύτερο σε όγκο από χτύπημα (= φουσκώνω): *Με τσίμπησε μία μέλισσα και πρήστηκε το χέρι μου.*

ΕΚΦΡ. πρήζω το συκώτι

πρήζω το συκώτι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος μας πρήζει το συκώτι όταν είναι πολύ ενοχλητικός και μας κάνει να αγανακτήσουμε (= πρήζω τη χολή): *Μου 'χει πρήξει το συκώτι με την γκρίνια του.*

ο **πρίγκιπας** (του πρίγκιπα, των πριγκίπων), η **πριγκίπισσα** (της πριγκίπισσας) ουσ.: ο πρίγκιπας είναι ο γιος του βασιλιά ή της βασίλισσας μιας χώρας: *Ο πρίγκιπας Κάρολος είναι ο γιος της βασίλισσας της Αγγλίας Ελισάβετ.*

η **πρίζα** (της πρίζας, των πριζών) ουσ.: η πρίζα είναι μια κατασκευή με τρύπες στον τοίχο, στην οποία συνδέουμε το καλώδιο των ηλεκτρικών συσκευών για να πάρουν για εκεί ρεύμα: *Η*

τηλεόραση δε λειτουργεί γιατί δεν είναι στην πρίζα.

πριν ΣΥΝΔ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι γίνεται αφού πρώτα γίνει κάτι άλλο (= προτού): *Πριν περάσετε να πάρετε τα εισιτήρια, κάντε μας ένα τηλεφώνημα για επιβεβαίωση.*

πριν ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται πριν από κάτι άλλο, γίνεται πρώτο (≠ μετά): *Τον σερβίρει πάντα πριν από όλους. / Γύρισε σπίτι λίγο πριν τα μεσάνυχτα.*

2. όταν κάτι βρίσκεται πριν από κάτι άλλο, το συναντάμε πρώτο στη σειρά (≠ μετά): *Το ελαιότριβείο είναι ένα χιλιόμετρο πριν το χωριό.*

το **πριόνι** (του πριονιού, των πριονιών) ΟΥΣ.: το πριόνι είναι ένα εργαλείο με μυτερά δόντια που μοιάζει με μεγάλο μαχαίρι και το χρησιμοποιούμε για να κόβουμε ξύλα: *Ήθελε φτιάξει ένα ξύλινο πατίνι, πήρε λοιπόν το πριόνι και πήγε στο δάσος για να κόψει ξύλα.*

το **προαίσθημα** (του προαισθήματος, των προαισθημάτων) ΟΥΣ.: όταν έχουμε ένα προαίσθημα ότι θα συμβεί κάτι, νιώθουμε από πριν ότι θα συμβεί: *Το είχα προαίσθημα ότι αυτή τη φορά θα κέρδιζα το λαχείο.*

το **προάστιο** (του προαστίου, των προαστίων) ΟΥΣ.: το προάστιο είναι η περιοχή μιας πόλης όπου μένουν άνθρωποι και βρίσκεται συνήθως μακριά από το κέντρο της: *Μένει σε μονοκατοικία σε προάστιο της Αθήνας.*

το **προαύλιο** (του προαύλιου, των προαύλιων) ΟΥΣ.: το προαύλιο είναι ο χώρος που δεν είναι σκεπασμένος μπροστά, πίσω ή γύρω από ένα κτίριο: *Το καλοκαίρι κάνουμε γυμναστική στο προαύλιο του σχολείου.*

η **πρόβα** (της πρόβας) ΟΥΣ.:

1. η πρόβα είναι αυτό που κάνουν οι ηθοποιοί, οι τραγουδιστές κτλ. όταν προετοιμάζουν ένα έργο ή ένα τραγούδι πριν το παρουσιάσουν μπροστά σε κοινό: *Οι ηθοποιοί κάνουν πολλές πρόβες πριν από την πρεμιέρα.*

2. η πρόβα είναι το να δοκιμάζουμε ένα ρούχο που μας ράβει κάποιος (= δοκιμή): *Χρειάστηκαν δύο πρόβες για να μου ράψει η μοδίστρα το φόρεμα.*

▲ Η λέξη πρόβα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

προβάλλω (πρόβαλα), **προβάλλομαι** (προβλήθηκα, προβεβλημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι ή κάποιος προβάλλει, μπορούμε να τον δούμε (= ξεπροβάλλω, παρουσιάζεται): *Ο ήλιος πρόβαλε στον ουρανό. / Ενώ μιλούσαμε γι' αυτόν, πρόβαλε ξαφνικά μπροστά μας!*

2. όταν προβάλλουμε κάποιον ή κάτι, αναφερόμαστε συχνά σε αυτό, για να δείξουμε πόσο καλό ή χρήσιμο είναι (= αναδεικνύω): *Στην έκθεση η εταιρεία θα προβάλει τα νέα της προϊόντα. / Τον θεωρούν εγωιστή, επειδή προβάλλει συνεχώς τον εαυτό του.*

3. λέμε ότι προβάλλω αντιρρήσεις ή επιχειρήματα όταν εκφράζω την άποψή μου για κάτι με το οποίο διαφωνώ: *Οι κάτοικοι της περιοχής*

πρόβαλαν αντιρρήσεις για το κόψιμο των δέντρων.

4. προβάλλει 3^ο ΠΡ.: όταν η τηλεόραση προβάλλει μια ταινία ή άλλη εκπομπή, τη δείχνει για να τη δούμε (= παίζει): *Τι προβάλλει σήμερα ο κινηματογράφος;*

η **προβατίνα** (της προβατίνας, των προβατινών) ΟΥΣ.:

1. προβατίνα λέμε το θηλυκό πρόβατο: *Η προβατίνα του παππού γεννήσε τρία αρνάκια.*

2. έτσι λέγεται και το κρέας του ζώου αυτού, που το τρώμε φυτό: *Έψησαν την προβατίνα στη σουβλα.*

το **πρόβατο** (του προβάτου, των προβάτων) ΟΥΣ.:

1. το πρόβατο είναι ένα ήμερο ζώο που το μεγαλώνουν οι άνθρωποι για το μαλλί, το κρέας και το γάλα του (= αρνί): *Μετά τη βοσκή τα πρόβατα επιστρέφουν στη στάνη.*

2. πρόβατο λέμε κάποιον όταν δεν έχει καθόλου κακία ή πονηριά (= άκακος): *Αποκλείεται να είχε τέτοια κακία, αυτός είναι πρόβατο!*

3. (ΜΕΙΩΤ.) πρόβατο λέμε κάποιον όταν κάνει ό,τι και οι άλλοι, χωρίς να σκέφτεται ο ίδιος: *Πηγαίνουν και ψηφίζουν στις εκλογές σαν τα πρόβατα.*

ΕΚΦΡ. μαύρο πρόβατο

προβιβάζω (προβίβασα), **προβιβάζομαι** (προβιβάστηκα, προβιβασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος με προβιβάζει, θεωρεί ότι είμαι ικανός για να πάρω μεγαλύτερη θέση ή να περάσω σε μεγαλύτερη τάξη (= προάγω): *Τον προβίβασαν σε στρατηγό. / Η δασκάλα τούς προβίβασε όλους τους μαθητές.*

2. προβιβάζομαι ΠΑΘ.: κάποιος προβιβάζεται όταν παίρνει μεγαλύτερη θέση ή περνάει σε μεγαλύτερη τάξη: *Προβιβάστηκε με άριστα. (≠ μένω) / Η ομάδα προβιβάστηκε στην Α' Εθνική.*

προβλέπω (πρόβλεψα και προέβλεψα), **προβλέπομαι** (προβλέφθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν προβλέπουμε κάτι, νιώθουμε ή πιστεύουμε ότι θα γίνει, γιατί έχουμε κάποια στοιχεία: *Είχα προβλέψει ότι θα μου τηλεφωνούσες. (= μαντεύω) / Πρόβλεψε με ακρίβεια τα αποτελέσματα των εκλογών.*

2. όταν προβλέπουμε κάτι, περιμένουμε ότι θα γίνει και προετοιμαζόμαστε για αυτό (= προνοώ, μεριμνώ): *Πρόβλεψε και πήρε μαζί της ομπρέλα για τη βροχή.*

3. προβλέπεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν προβλέπεται να γίνει κάτι, μάλλον θα γίνει: *Σε όλη τη χώρα προβλέπονται βροχές.*

το **πρόβλημα** (του προβλήματος, των προβλημάτων) ΟΥΣ.:

1. πρόβλημα είναι καθετί που προκαλεί δυσκολίες στους ανθρώπους: *Η ανεργία είναι ένα από τα μεγάλα προβλήματα της εποχής μας. (= ζήτημα) / Η κακοκαιρία δημιουργεί προβλήματα στους γεωργούς. / Έχει κάποιο σοβαρό πρόβλημα υγείας.*

2. το πρόβλημα είναι η ερώτηση στην οποία πρέπει να απαντήσουμε για να ελέγξουν τις γνώσεις ή τις ικανότητές μας (= άσκηση): *Μόνο εγώ από όλη την τάξη έλυσα σωστά το πρόβλημα των μαθηματικών.*

ο **προβολέας** (του προβολέα, των προβολέων) ουσ.: ο προβολέας είναι η πολύ μεγάλη λάμπα που ρίχνει πολύ δυνατό φως προς μία ορισμένη κατεύθυνση: *Στο γήπεδο του μπάσκετ υπάρχουν ειδικοί προβολείς για να κάνουμε προπόνηση και το βράδυ.*

η **προβοσκίδα** (της προβοσκίδας, των προβοσκίδων) ουσ.:

1. η προβοσκίδα του ελέφαντα είναι η πολύ μακριά μύτη του που μοιάζει με σωλήνα και που τη χρησιμοποιεί για να τρώει και να πίνει νερό: *Ο ελέφαντας βούτηξε την προβοσκίδα του στο νερό.*

2. η προβοσκίδα του κουνουπιού ή άλλων εντόμων είναι η λεπτή και μυτερή μύτη τους: *Το κουνούπι τσιμπάει με την προβοσκίδα του.*

το **πρόγευμα** (του προγεύματος, των προγευμάτων) ουσ.: πρόγευμα είναι το γεύμα που τρώμε το πρωί (= πρωινό): *Το πρόγευμα στο ξενοδοχείο σερβίρεται από τις οκτώ ως τις δέκα.*

η **προγιαγιά** (της προγιαγιάς, των προγιαγιάδων) ουσ.: προγιαγιά είναι η μητέρα του παππού ή της γιαγιάς μας: *Η προγιαγιά μου έζησε εκατό χρόνια.*

ο **πρόγονος** (του προγόνου, των προγόνων) ουσ.:

1. πρόγονοί μας είναι οι παππούδες μας και όλοι οι άνθρωποι της οικογένειάς μας που έζησαν πριν από αυτούς (≠ απόγονος): *Επισκέφτηκε το χωριό των προγόνων της.*

2. **πρόγονοι** πλ.ηθ.: οι πρόγονοι ενός λαού είναι οι άνθρωποι από τους οποίους κατάγονται (≠ απόγονοι): *Οι πρόγονοι των Ιταλών ήταν οι αρχαίοι Ρωμαίοι.*

το **πρόγραμμα** (του προγράμματος, των προγραμμάτων) ουσ.:

1. το πρόγραμμα είναι μια σειρά από ενέργειες ή γεγονότα και τότε πρέπει να γίνουν: *Έχουμε πολύ κουραστικό πρόγραμμα στο σχολείο αύριο. / Τι πρόγραμμα έχεις για το Σαββατοκύριακο;*

2. το πρόγραμμα είναι ένα φυλλάδιο που λέει τι θα γίνει σε μια παράσταση ή σε άλλο γεγονός: *Κοίταξα το πρόγραμμα της τηλεόρασης για να δω ποιες ταινίες θα προβληθούν απόψε.*

3. το πρόγραμμα είναι καθετί που παρουσιάζεται στο ραδιόφωνο ή στην τηλεόραση (= εκπομπή): *Το πρόγραμμα με τη μεγαλύτερη τηλεθέαση είναι οι ειδήσεις.*

4. (πληροφ.) στην πληροφορική, το πρόγραμμα είναι μια σειρά από οδηγίες που γράφουν οι άνθρωποι για να μπορεί ο υπολογιστής να κάνει μια ορισμένη εργασία: *Ειδικό πρόγραμμα αυτόματης μετάφρασης.*

προγραμματίζω (προγραμματίσασα), **προγραμματίζομαι** (προγραμματίστηκα, προγραμματισμένος) ρημ.:

1. όταν προγραμματίζουμε κάτι, σχεδιάζουμε από πριν τότε, πώς και πού θα το κάνουμε (= κανονίζω): *Προγραμματίζε να συνεχίσει τις σπουδές της στο εξωτερικό. / Η εκδήλωση προγραμματίστηκε για αύριο.*

2. όταν προγραμματίζουμε μια ηλεκτρική συσκευή, τη βάζουμε να αρχίζει και να σταματάει μια συγκεκριμένη ώρα (= ρυθμίζω): *Προγραμματίσε το βίντεο για να γράψει το σίριαλ στις εννιά.*

προδίδω και **προδίνω** (πρόδωσα), **προδίδομαι** και **προδίνομαι** (προδόθηκα, προδομένος) ρημ.:

1. προδίδουμε κάποιον που μας εμπιστεύεται όταν δεν κάνουμε αυτά που περιμένει ή που του είχαμε υποσχεθεί: *Το κόμμα του πρόδωσε την εμπιστοσύνη του λαού.*

2. προδίδω κάποιον όταν δίνω μυστικές πληροφορίες στον εχθρό για να τον βλάψω: *Πολλοί στρατιώτες εκτελέστηκαν, γιατί πρόδωσαν την πατρίδα τους.*

3. προδίδω τις αρχές μου ή τις ιδέες μου όταν αυτά που κάνω δε συμφωνούν με αυτές (= ξεπουλάω): *Πρόδωσε τα ιδανικά του για τα χρήματα και την εξουσία.*

4. **προδίδει** 3^ο πρ.: όταν κάτι προδίδει κάτι άλλο, κάνει φανερό κάτι που θέλουμε να κρύψουμε (= δηλώνει, φανερώνει): *Η φωνή του πρόδιδε νευρικότητα.*

προδίνω ρημ. ⇒ **προδίδω**

η **προδοσία** (της προδοσίας, των προδοσιών) ουσ.: η προδοσία είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν προδίδει κάποιον: *Καταδικάστηκε για προδοσία της χώρας του.*

ο **προδότης** (του προδότη, των προδοτών), η **προδότηρια** (της προδότηριας, των προδοτριών) ουσ.: ο προδότης είναι αυτός που κάνει προδοσία: *Ο Εφιάλτης ήταν ο μεγαλύτερος προδότης της ελληνικής ιστορίας.*

ο **πρόεδρος**, η **πρόεδρος** (του/της προέδρου, των προέδρων) και η **προεδρίνα** (της προεδρίνας) ουσ.:

1. ο πρόεδρος είναι αυτός που έχει την ανώτερη θέση σε μία επιχείρηση, σε ένα σύλλογο, σε ένα κόμμα κτλ.: *Εκλέχτηκε πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας.*

2. ο πρόεδρος ενός κράτους είναι ο ανώτατος άρχοντας αυτού του κράτους: *Ο Κινέζος πρόεδρος θα επισκεφτεί σύντομα την Ελλάδα.*

ο **Πρόεδρος της Δημοκρατίας**, η **Πρόεδρος της Δημοκρατίας** ουσ.: ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ο αρχηγός ενός κράτους που το πολίτευμά του είναι δημοκρατία: *Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Ελλάδας συναντήθηκε με τη Βασίλισσα της Αγγλίας.*

προιδοποιώ (προιδοποίησα), **προιδοποιούμαι** (προιδοποιήθηκα, προιδοποιημένος)

ΡΗΜ.: όταν προειδοποιούμε κάποιον, τον ενημερώνουμε από πριν ότι μπορεί να συμβεί κάτι, για να το αποφύγει: *Οι σεισμολόγοι είχαν προειδοποιήσει για το μεγάλο σεισμό.* (= προαναγγέλλω)

η **προέλευση** (της προέλευσης, των προελεύσεων) ΟΥΣ.: όταν λέμε ότι κάποιος ή κάτι έχει την προέλευσή του από κάπου, εννοούμε ότι έχει έρθει ή ότι έχει ξεκινήσει από εκεί (= καταγωγή): *Η σφραγίδα στα κρέατα δείχνει την προέλευσή τους. / Η επιστήμη και η θρησκεία διαφωνούν για την προέλευση του ανθρώπου.*

η **προεξέχει** ΡΗΜ.: όταν κάτι προεξέχει από κάτι, βγαίνει πιο έξω ή πιο ψηλά από αυτό (= εξέχει): *Ο βράχος προεξέχει πενήντα εκατοστά από τη θάλασσα.*

⚠ Η λέξη προεξέχει έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

ο **προέρχομαι** (προήλθα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι προέρχεται από έναν τόπο, από εκεί έρχεται ή από εκεί ξεκίνησε: *Προέρχεται από οικογένεια πολιτικών.* (= κατάγομαι) / *Αρκετές αγγλικές λέξεις προέρχονται από την ελληνική γλώσσα.*

2. **προέρχεται** 3^ο ΠΡ.: λέμε κάτι προέρχεται από κάτι άλλο όταν το δεύτερο το έχει προκαλέσει: *Η πυρκαγιά προήλθε από αναμμένο τσιγάρο. / Η περιουσία του προήλθε από την κληρονομιά του θείου του.*

ο **προετοιμάζω** (προετοιμάσα), **προετοιμάζομαι** (προετοιμάστηκα, προετοιμασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν προετοιμάζουμε κάτι, το κάνουμε να είναι έτοιμο για κάτι που θα γίνει (= ετοιμάζω): *Το σχολείο προετοιμάζει μια γιορτή για το καρναβάλι. / Προετοιμάζουν επίθεση εναντίον των τρομοκρατών.*

2. όταν κάποιος ή κάτι μας προετοιμάζει, μας κάνει να είμαστε έτοιμοι για να μάθουμε κάτι (= προδιαθέτω, προϊδεάζω): *Με προετοίμασε ψυχολογικά για τα άσχημα νέα.*

3. **προετοιμάζομαι** ΠΛΘ.: προετοιμάζεται κάποιος για κάτι όταν δουλεύει ή μελετάει από πριν για να το πετύχει: *Αρίστευσε στις εξετάσεις επειδή προετοιμάστηκε καλά. / Οι παίκτες προετοιμάστηκαν σκληρά για τον αυριανό τελικό.*

τα **προηγούμενα** ΟΥΣ.: τα προηγούμενα είναι οι καβγάδες ή η παλιά έχθρα ανάμεσα σε δύο ή περισσότερους ανθρώπους: *Μου φέρεται πολύ εχθρικά, σαν να είχαμε προηγούμενα μεταξύ μας.*

⚠ Η λέξη προηγούμενα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **προηγούμενος**, η **προηγούμενη**, το **προηγούμενο** ΕΠΙΘ.: σε μία σειρά, προηγούμενο είναι το πρόσωπο ή το πράγμα που έχει υπάρξει ή έχει γίνει πριν από κάποιο άλλο (≠ επόμενος): *Ας θυμηθούμε τι είχαμε πει στο προηγούμενο μάθημα.*

ΕΚΦΡ. χωρίς προηγούμενο

ο **προηγουμένως** ΕΠΙΡΡ.:

1. λέμε ότι κάτι έγινε προηγουμένως όταν έγινε πριν από κάτι άλλο (= πριν): *Θα φύγω αλλά προηγουμένως θέλω να σου ζητήσω μια χάρη.*

2. λέμε ότι κάτι έγινε προηγουμένως όταν έγινε κάποια στιγμή πριν από τη στιγμή που μιλάμε (= πρωτύτερα): *Τηλεφώνησα και προηγουμένως, αλλά δεν απαντούσε κανείς.*

η **πρόθεση** (της πρόθεσης, των προθέσεων) ΟΥΣ.:

1. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, η πρόθεση είναι μία λέξη που δεν κλίνεται και τη βάζουμε μπροστά από άλλες λέξεις για να δηλώσει το χρόνο, τον τόπο, την αιτία κτλ.: *Οι λέξεις "σε", "προς" και "από" είναι προθέσεις.*

2. λέμε ότι κάποιος έχει την πρόθεση να κάνει κάτι όταν έχει σκοπό να το κάνει: *Δεν είχα την πρόθεση να σε χτυπήσω, το έκανα κατά λάθος.*

η **προθυμία** (της προθυμίας) ΟΥΣ.: η προθυμία είναι η καλή διάθεση που δείχνει κάποιος να κάνει κάτι (= όρεξη ≠ απροθυμία): *Κάνει πάντα ό,τι του ζητήσω με μεγάλη προθυμία.*

⚠ Η λέξη προθυμία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **πρόθυμος**, η **πρόθυμη**, το **πρόθυμο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι πρόθυμος να κάνει κάτι, δείχνει προθυμία να το κάνει (≠ απρόθυμος): *Είναι πάντα πρόθυμη να σε βοηθήσει ό,τι και να της ζητήσεις.*

το **προϊόν** (του προϊόντος, των προϊόντων) ΟΥΣ.:

1. το προϊόν είναι καθετί που παράγει η γη ή κατασκευάζει ο άνθρωπος σε μεγάλες ποσότητες, ώστε να μπορεί να πουληθεί (= αγαθό): *Τα βασικά γεωργικά προϊόντα της Ελλάδας είναι το βαμβάκι, οι ελιές και το λάδι. / Στις εκπτώσεις όλα τα προϊόντα πουλιούνται φτηνότερα.*

2. το προϊόν είναι καθετί που έχει δημιουργηθεί ως αποτέλεσμα μιας κατάστασης, μιας πράξης ή ενός γεγονότος: *Οι ήρωες της ιστορίας είναι προϊόν της φαντασίας του συγγραφέα.* (= δημιουργημα) / *Η εταιρεία τους είναι προϊόν ένωσης δύο μικρότερων εταιρειών.*

η **πρόκα** (της πρόκας) ΟΥΣ.: η πρόκα είναι ένα είδος καρφιού με πλατύ κεφάλι: *Κάρφωσε τον πίνακα στον τοίχο με πρόκες.*

⚠ Η λέξη πρόκα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **προκαλώ** (προκάλεσα), **προκαλούμαι** (προκλήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν προκαλούμε κάτι, κάνουμε να συμβεί κάτι κακό (= προξενώ, δημιουργώ): *Ο σεισμός προκάλεσε ζημιές στα κτίρια. / Η πυρκαγιά προκλήθηκε από τσιγάρο.*

2. κάποιος ή κάτι μου προκαλεί κάποιο συναίσθημα όταν με κάνει να το νιώσω (= προξενώ): *Η ερμηνεία του προκάλεσε μεγάλη συγκίνηση στο κοινό. / Οι ζητιάνοι μου προκαλούν οίκτο.*

3. όταν προκαλώ κάποιον, τον κάνω με τη συμπεριφορά μου να θυμώσει, να αντιδράσει

κτλ.: *Δεν ήθελα να τσακωθούμε, αυτός με προκάλεσε. / Τον προκάλεσε σε μονομαχία.*

πρόκειται ΡΗΜ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να πούμε ότι κάτι θα γίνει ή μπορεί να γίνει στο μέλλον: *Πρόκειται να χιονίσει σήμερα. / Δεν πρόκειται να πάω αν δε με καλέσει.*

2. το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να αναφερθούμε σε κάποιον ή σε κάτι: *Τηλεφώνησέ μου, πρόκειται για ένα σημαντικό ζήτημα.*

▲ Η λέξη πρόκειται έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

η **προκοπή** (της προκοπής) ΟΥΣ.: η προκοπή είναι το να γίνεται κάποιος καλύτερος ή κάτι να βελτιώνεται (= πρόοδος): *Τέτοιες προσπάθειες συμβάλλουν στην ανάπτυξη και στην προκοπή του τόπου.*

▲ Η λέξη προκοπή δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **προκουμαία** (της προκουμαίας, των προκουμαίων) ΟΥΣ.: η προκουμαία είναι το μέρος του λιμανιού όπου δένουν τα πλοία για να μπορούν να κατεβούν ή να ανεβούν οι επιβάτες: *Οι τουρίστες κάνουν βόλτα στην προκουμαία δίπλα από τα ιστιοφόρα.*

προλαβαίνω (πρόλαβα) ΡΗΜ.:

1. όταν προλαβαίνω κάτι ή κάποιον, φτάνω κοντά του την ώρα που πρέπει, πριν φύγει μακριά (= προφταίνω ≠ χάνω): *Άργησε να ξυπνήσει και δεν πρόλαβε το λεωφορείο. / Έφυγε πριν από λίγο, τρέξε για να τον προλάβεις.*

2. όταν προλαβαίνουμε να κάνουμε κάτι, έχουμε χρόνο για να το κάνουμε: *Είχα πολλή δουλειά και δεν πρόλαβα να μαγειρέψω. / Βιαζόταν και δεν πρόλαβα να του μιλήσω.*

3. προλαβαίνουμε κάτι όταν γίνεται πριν γίνει κάτι άλλο ή πριν το κάνει κάποιος άλλος: *Λίγο πριν πεθάνει πρόλαβε να εκδώσει το βιβλίο του. / Με πρόλαβες, το ίδιο θα έλεγα κι εγώ.*

4. όταν προλαβαίνουμε κάτι κακό, κάνουμε κάτι για να το εμποδίσουμε να γίνει: *Φρέναρε απότομα για να προλάβει τη σύγκρουση με το λεωφορείο.*

ο **πρόλογος** (του προλόγου, των προλόγων) ΟΥΣ.: ο πρόλογος είναι το πρώτο μέρος ενός κειμένου που μας ενημερώνει για τη συνέχεια του κειμένου (= εισαγωγή ≠ επίλογος): *Ξεκίνησε την έκθεσή του χωρίς πρόλογο.*

το **προνόμιο** (του προνομίου, των προνομίων) ΟΥΣ.: το προνόμιο είναι ένα δικαίωμα ή ένα πλεονέκτημα που έχει κάποιος σε σχέση με τους άλλους ανθρώπους: *Παλιότερα οι σπουδές ήταν προνόμιο των ανδρών. / Η θέση του διευθυντή έχει πολλά προνόμια.*

το **προξενιό** (του προξενιού, των προξενιών) ΟΥΣ.: όταν κάνουμε προξενιό, φροντίζουμε να συναντηθούν και να γνωριστούν ένας άντρας και μια γυναίκα με σκοπό να παντρευτούν: *Τα παλιά τα χρόνια οι γάμοι γίνονταν από προξενιά.*

προξενώ (προξένησα), **προξενούμαι** (προξενήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι προξενεί κάτι κακό, το κάνει να γίνει (= προκαλώ, δημιουργώ): *Από την πυρκαγιά προξενήθηκαν μεγάλες καταστροφές.*

2. όταν κάποιος ή κάτι μας προξενεί λύπη, χαρά κτλ., μας κάνει να νιώσουμε χαρά, λύπη κτλ. (= προκαλώ): *Ελπίζω να μη σας προξενώ μεγάλη αναστάτωση.*

η **πρόοδος** (της προόδου, των προόδων) ΟΥΣ.: η πρόοδος είναι το να γίνεται κάποιος καλύτερος ή κάτι να βελτιώνεται: *Διάβασε κι έκανε μεγάλη πρόοδο στα μαθήματα. / Η πρόοδος της τεχνολογίας διευκόλυνε τη ζωή όλων μας. (= εξέλιξη, ανάπτυξη)*

η **προπαίδεια** (της προπαίδειας) ΟΥΣ.: η προπαίδεια είναι ένας κατάλογος με τους πολλαπλασιασμούς των αριθμών από το ένα μέχρι το δώδεκα, που τον μαθαίνουν τα παιδιά στο σχολείο: *Έμαθε όλη την προπαίδεια.*

▲ Η λέξη προπαίδεια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

προπαντός και **προπάντων** ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε κάτι πιο πολύ από τα υπόλοιπα (= κυρίως, ιδιαίτερα): *Λατρεύω όλα τα καλοκαιρινά φρούτα και προπαντός τα ροδάκινα.*

ο **προπάππος** (του προπάππου, των προπαπούδων) ΟΥΣ.: ο προπάππος είναι ο πατέρας του παππού ή της γιαγιάς μας: *Ο παππούς μου ήταν φτυστός ο προπάππος μου.*

η **προπαραλήγουσα** (της προπαραλήγουσας, των προπαραληγουσών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, η προπαραλήγουσα είναι η τρίτη συλλαβή μιας λέξης, όταν μετράμε τις συλλαβές από το τέλος της λέξης: *Η λέξη "άνθρωπος" τονίζεται στην προπαραλήγουσα.*

πρόπερσι ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι έγινε πρόπερσι, έγινε την προηγούμενη χρονιά από την περσινή: *Ξεκίνησε να σπουδάζει πρόπερσι και θα τελειώσει τη σχολή σε δύο χρόνια.*

ο **προπέρισινος**, η **προπέρσινη**, το **προπέρσινο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι προπέρισινο, έγινε ή υπήρξε πριν από δύο χρόνια: *Πήρε το πρώτο βραβείο στον προπέρισινο διαγωνισμό τραγουδιού.*

2. λέμε ότι κάτι είναι προπέρισινο όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι είναι πολύ παλιό: *Στο σπίτι πάντως, μόνο αυγά και προπέρισινο ψωμί βρήκα! (= μπαγιάτικος)*

οι **πρόποδες** ΟΥΣ.: οι πρόποδες είναι το χαμηλότερο σημείο ενός βουνού ή ενός λόφου (≠ κορυφή): *Η περιοχή της Αθήνας που λέγεται Πλάκα βρίσκεται στους πρόποδες του λόφου της Ακρόπολης.*

▲ Η λέξη πρόποδες δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **προπόνηση** (της προπόνησης, των προπονήσεων) ΟΥΣ.: η προπόνηση είναι οι ασκήσεις που κάνει ένας αθλητής ή μια ομάδα για να

προετοιμαστεί για έναν αγώνα: *Η ομάδα κάνει καθημερινά προπονήσεις.*

ο **προπονητής** (του προπονητή, των προπονητών), η **προπονήτρια** (της προπονήτριας, των προπονητριών) ουσ.: ο προπονητής είναι αυτός που προπονεί έναν αθλητή ή μία ομάδα σε ένα ορισμένο άθλημα (= κόουτς): *Η εθνική ομάδα ποδοσφαίρου άλλαξε προπονητή.*

προπονώ (προπόνησα), **προπονούμαι** (προπονήθηκα, προπονημένος) ΡΗΜ.: προπονώ κάποιον σημαίνει προετοιμάζω με ειδικές ασκήσεις αθλητή ή ομάδα για να πάρει μέρος σε αγώνα: *Προπονεί τους μαθητές για τους σχολικούς αγώνες μπάσκετ. / Δεν είναι τυχαία πρωταθλητής, προπονείται σκληρά.*

προς ΠΡΟΘ.:

1. δηλώνει την κατεύθυνση προς την οποία κινείται κάποιος ή κάτι: *Έτρεξε προς την πόρτα για να τους υποδεχτεί. / Το δωμάτιο έβλεπε προς τη δύση.*

2. δηλώνει φιλική ή εχθρική διάθεση απέναντι σε κάποιον ή σε κάτι: *Στόχος του σχολείου είναι να φτιάξει ένα χώρο φιλικό προς τα παιδιά.*

3. δηλώνει το πρόσωπο στο οποίο λέμε, γράφουμε ή δίνουμε κάτι: *Οι ερωτήσεις προς τα παιδιά δεν πρέπει να γίνονται με τρόπο ανάκρισης.*

4. δηλώνει το πότε περίπου έγινε ή θα γίνει κάτι: *Θα πληρωθούμε προς το τέλος του μήνα.*

προς Θεού ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν θέλουμε να δείξουμε έντονη αντίρρηση σε κάτι (= για όνομα του Θεού): *Προς Θεού, δεν εννοούσα αυτό που καταλάβατε!*

προς στιγμήν ΕΚΦΡ. (ΕΠΙΣ.): όταν λέμε προς στιγμήν, εννοούμε για μια στιγμή: *Αργησε και προς στιγμήν νόμισα ότι δε θα έρθει.*

προς τιμήν ΕΚΦΡ. (ΕΠΙΣ.): όταν κάτι γίνεται προς τιμήν κάποιου, γίνεται για να τον τιμήσουμε: *Θα γίνει δεξίωση προς τιμήν του Πρωθυπουργού της Γαλλίας.*

προς το παρόν ΕΚΦΡ.: όταν λέμε προς το παρόν, εννοούμε μέχρι αυτή τη στιγμή: *Προς το παρόν δεν ξέρω πότε θα πάρω άδεια.*

ο **προσανατολισμός** (του προσανατολισμού, των προσανατολισμών) ουσ.: ο προσανατολισμός είναι η θέση στην οποία βρίσκεται κάτι ή η κατεύθυνση προς την οποία ηγαίνει κάποιος σε σχέση με τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα: *Εξαιτίας του προσανατολισμού του σπιτιού ο κήπος δεν έχει καθόλου ήλιο. / Έχασε τον προσανατολισμό του περπατώντας στα στενά δρομάκια.*

προσαρμόζω (προσάρμοσα), **προσαρμόζομαι** (προσαρμόστηκα, προσαρμοσμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος προσαρμόζει κάτι σε κάτι, το αλλάζει ώστε να ταιριάζει ή να συμφωνεί με αυτό: *Προσαρμόζει το ντύσιμό της στις απαιτή-*

σεις της μόδας. / Το βιβλίο προσαρμόστηκε κατάλληλα ώστε να είναι κατανοητό από παιδιά.

2. προσαρμόζομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος προσαρμόζεται σε κάτι όταν αλλάζει συμπεριφορά, συνήθειες κτλ., για να καταφέρει να αντιμετωπίσει με επιτυχία κάτι διαφορετικό στη ζωή του: *Προσαρμόστηκε εύκολα στη ζωή της επαρχίας. (= συνηθίζω)*

προσβάλλω (πρόσβαλα και προσέβαλα), **προσβάλλομαι** (προσβλήθηκα, προσβεβλημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν προσβάλλουμε κάποιον, του φερόμαστε με αγένεια και τον κάνουμε να νιώσει άσχημα (= θίγω): *Τον μάλωσε και τον προσέβαλε μπροστά στους φίλους του.*

2. προσβάλλει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα ιός προσβάλλει κάποιο μέρος του σώματός μας, του κάνει ζημιά: *Η γρίπη προσβάλλει συνήθως το αναπνευστικό σύστημα.*

3. προσβάλλομαι ΠΑΘ.: κάποιος προσβάλλεται από μια αρρώστια όταν την παθαίνει: *Προσβλήθηκε από φυματίωση.*

ο **προσβλητικός**, η **προσβλητική**, το **προσβλητικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι προσβλητικό, λέγεται ή γίνεται με αγένεια και μας κάνει να νιώσουμε άσχημα: *Του έκανε μια προσβλητική παρατήρηση για τη βρόμικη εμφάνισή του.*

η **προσβολή** (της προσβολής, των προσβολών) ουσ.: η προσβολή είναι μια αγενής συμπεριφορά ή ένα κακό σχόλιο που μας κάνει να νιώσουμε άσχημα: *Δεν ανέχεται άλλο τις προσβολές και τα κοροϊδευτικά σχόλια των συμμαθητών του.*

προσγειώνω (προσγειώσα), **προσγειώνομαι** (προσγειώθηκα, προσγειωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ο πιλότος προσγειώνει ένα αεροπλάνο, το κατεβάζει από τον αέρα στο έδαφος (= προσεδάφιζω ≠ απογειώνω): *Με τις οδηγίες του πύργου ελέγχου προσγειώσε με ασφάλεια το αεροσκάφος.*

2. προσγειώνεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα αεροπλάνο προσγειώνεται, κατεβαίνει στο έδαφος από τον αέρα μαζί με τους επιβάτες (= προσεδάφίζεται ≠ απογειώνεται): *Προσγειώθηκε το αεροπλάνο στο οποίο εκδηλώθηκε αεροπειρατία.*

3. προσγειώνομαι ΠΑΘ.: λέμε για κάποιον ή για κάτι ότι προσγειώνεται όταν πέφτει από κάποιο ύψος: *Η γλάστρα έπεσε από το μπαλκόνι και προσγειώθηκε στο κεφάλι ενός περαστικού.*

4. προσγειώνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι προσγειώνομαι όταν δέχομαι την πραγματικότητα όπως είναι και όχι όπως θα ήθελα να είναι: *Μετά τις καλοκαιρινές διακοπές προσγειώθηκε απότομα στην πραγματικότητα.*

η **προσγείωση** (της προσγείωσης, των προσγειώσεων) ουσ.: προσγείωση είναι αυτό που γίνεται όταν ένα αεροπλάνο κατεβαίνει από τον αέρα στο έδαφος (= προσεδάφιση ≠ απογειώση): *Αναγκαστική προσγείωση σε αεροπλάνο λόγω τεχνικού προβλήματος.*

προσεγγίζω (προσέγγισα), **προσεγγίζομαι** (προσεγγίστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν προσεγγίζουμε ένα μέρος ή σε ένα μέρος, φτάνουμε πιο κοντά σε αυτό (= πλησιάζω ≠ απομακρύνομαι): *Το πλοίο προσεγγίζει το λιμάνι της Ρόδου.*

2. όταν προσεγγίζουμε ένα θέμα, το εξετάζουμε με ορισμένο τρόπο (= αντιμετωπίζω): *Πρέπει να προσεγγίσουμε το πρόβλημα με μεγάλη προσοχή.*

3. όταν προσεγγίζουμε κάποιον, του μιλάμε συνήθως για να του ζητήσουμε μια χάρη (= πλησιάζω): *Τον προσέγγισαν πολλοί ψηφοφόροι για να διορίσει τα παιδιά τους.*

προσεκτικά και **προσεχτικά** ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάνουμε κάτι προσεκτικά, προσέχουμε πολύ όταν το κάνουμε (≠ απρόσεκτα): *Να οδηγείτε προσεκτικά.*

2. όταν ακούμε ή διαβάζουμε κάτι προσεκτικά, το ακούμε ή το διαβάζουμε με πολλή προσοχή: *Διάβασε προσεκτικά το κείμενο πριν απαντήσει στις ερωτήσεις.*

ο **προσεκτικός**, η **προσεκτική**, το **προσεκτικό** και ο **προσεχτικός**, η **προσεχτική**, το **προσεχτικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι προσεκτικός, δείχνει πολλή προσοχή σε αυτό που κάνει ή λέει, ώστε να αποφύγει λάθη, ζημιές ή ατυχήματα (≠ απρόσεκτος): *Να είσαι πιο προσεκτικός στις κινήσεις σου, για μη χτυπήσεις κανέναν.*

2. όταν κάτι είναι προσεκτικό, το κάνουμε με προσοχή: *Έριξε μια προσεκτική ματιά στο κείμενο για να βρει τα λάθη.*

η **προσευχή** (της προσευχής, των προσευχών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): η προσευχή είναι τα λόγια που λένε οι άνθρωποι όταν μιλάνε στο Θεό: *Ας πούμε όλοι μια προσευχή για την ειρήνη.*

προσεύχομαι (προσευχήθηκα) ΡΗΜ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) όταν κάποιος προσεύχεται, κάνει μια προσευχή προς το Θεό για να τον ευχαριστήσει ή για να ζητήσει τη βοήθειά του: *Προσεύχεται στο Θεό να μας έχει όλους καλά.*

2. όταν προσευχόμαστε να γίνει κάτι, ελπίζουμε και θέλουμε πολύ να γίνει (= εύχομαι): *Προσεύχεται να μην υπάρξουν άλλα θύματα από πολέμους.*

προσέχω (πρόσεξα) ΡΗΜ.:

1. όταν προσέχουμε, δείχνουμε προσοχή σε κάποιον ή σε κάτι (≠ αφαιρούμαι, χαζεύω): *Δεν πρόσεξα τι μου είπες. / Πρόσεχε όταν οδηγείς.*

2. όταν προσέχουμε κάτι, το καταλαβαίνουμε, επειδή το είδαμε ή το ακούσαμε (= παρατηρώ): *Πρόσεξα ότι αδυνάτισες. / Είχα πολλή δουλειά και δεν πρόσεξα ότι ήρθες.*

3. προσέχουμε κάποιον ή κάτι όταν το φροντίζουμε στη θέση κάποιου άλλου (= φυλάω, κρατάω): *Να προσέχεις το μωρό όσο θα λείπω. / Τον άφησα να προσέχει το μαγαζί.*

4. λέμε ότι προσέχουμε όταν παίρνουμε τα μέτρα μας για να μην πάθουμε κάτι (= φυλάγομαι): *Πρόσεξε μην κρυώσεις.*

προσεχώς ΕΠΙΡΡ.:

όταν κάτι θα γίνει προσεχώς, πρόκειται να γίνει σε σύντομο χρονικό διάστημα (= σύντομα): *Η ταινία θα προβληθεί προσεχώς στους κινηματογράφους.*

η **πρόσθεση** (της πρόσθεσης, των προσθέσεων) ΟΥΣ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, η πρόσθεση είναι η πράξη που κάνουμε όταν ενώνουμε δύο ή περισσότερους αριθμούς για να τους υπολογίσουμε μαζί (≠ αφαίρεση): *Έκανε λάθος στην πρόσθεση και βρήκε διαφορετικό αποτέλεσμα από τους άλλους.*

2. η πρόσθεση είναι αυτό που κάνουμε όταν προσθέτουμε κάτι σε κάτι άλλο, για να το κάνουμε μεγαλύτερο, καλύτερο, πιο νόστιμο κτλ. (= προσθήκη): *Η πρόσθεση της υπογραφής είναι απαραίτητη για να είναι έγκυρη η αίτηση.*

προσθέτω (πρόσθεσα), **προστίθεμαι** (προστέθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν προσθέτουμε έναν αριθμό σε έναν άλλο, τους υπολογίζουμε μαζί και βρίσκουμε κάποιο αποτέλεσμα (= αθροίζω ≠ αφαιρώ): *Αν προσθέσεις το δέκα με το δεκαπέντε, παίρνεις το είκοσι πέντε.*

2. όταν προσθέτω κάτι σε κάτι άλλο, βάζω και άλλο από αυτό, για να το κάνω μεγαλύτερο, καλύτερο, πιο νόστιμο κτλ.: *Πρόσθεσα λίγη ζάχαρη στον καφέ. / Πρέπει να προστεθούν καινούριοι παίκτες στην ομάδα.*

3. προσθέτουμε κάτι σε μια συζήτηση όταν αναφέρουμε κάποια καινούρια πληροφορία (= συμπληρώνω): *Έχω να προσθέσω κάτι πριν τελειώσουμε.*

προσκαλώ (προσκάλεσα), **προσκαλούμαι** (προσκληθήκα, προσκαλεσμένος και προσκεκλημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν προσκαλούμε κάποιον σε γιορτή, γεύμα, γάμο κτλ., του ζητάμε να έρθει εκεί (= καλώ): *Με προσκάλεσε στο σπίτι της για καφέ.*

2. όταν κάποιος μας προσκαλεί να κάνουμε κάτι, μας ζητάει να το κάνουμε ή μας δίνει την άδεια να το κάνουμε: *Το υπουργείο προσκαλεί τους πτυχιούχους να υποβάλουν αιτήσεις για διορισμό.*

το **προσκέφαλο** (του προσκέφαλου, των προσκέφαλων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το προσκέφαλο είναι το μαξιλάρι που στηρίζει το κεφάλι μας όταν κοιμόμαστε: *Η γιαγιά φυλούσε τα χρήματα κάτω από το προσκέφαλό της.*

η **πρόσκληση** (της πρόσκλησης, των προσκλήσεων) ΟΥΣ.:

1. η πρόσκληση είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν μας ζητάει να πάμε σε κάποιο κοινωνικό γεγονός, όπως γιορτή, γάμο κτλ. (= κάλεσμα): *Δεν μπορούσα να έρθω στο πάρτι χωρίς πρόσκληση.*

2. η πρόσκληση είναι η κάρτα που στέλνουμε για να προσκαλέσουμε κάποιον: *Οι προσκλήσεις του γάμου στάλθηκαν χτες.* (= προσκλή-τῆρις)

3. η πρόσκληση είναι το επίσημο χαρτί που μας επιτρέπει να παρακολουθήσουμε δωρεάν μια εκδήλωση: *Μου έδωσαν δύο προσκλήσεις για την πρεμιέρα του έργου.*

ο **πρόσκοπος** (του προσκόπου, των προσκόπων), η **προσκοπία** (της προσκοπίας) ουσ.: οι πρόσκοποι είναι παιδιά ή νέοι που ανήκουν σε μια ομάδα με συγκεκριμένες αρχές, όπως είναι η αγάπη για το συνάνθρωπο, τη φύση, την πατρίδα κτλ.: *Οι πρόσκοποι συμμετέχουν στο πρόγραμμα αναδάσωσης της περιοχής.*

προσκυνάω/προσκυνώ (προσκύνησα) ΡΗΜ.:

1. όταν προσκυνάμε κάτι ή κάποιον, γονατίζουμε μπροστά του για να του δείξουμε το σεβασμό μας: *Οι χριστιανοί προσκυνούσαν τις εικόνες της εκκλησίας. / Λάτρευαν το βασιλιά τους σαν θεό και τον προσκυνούσαν.* (= υποκλίνομαι)

2. λέμε ότι κάποιος προσκυνάει κάποιον όταν δείχνει πρόθυμος να υπακούσει τις διαταγές του: *Έγινε υπουργός και πιστεύει ότι όλοι πρέπει να τον προσκυνάνε.*

το **προσκύνημα** (του προσκυνήματος, των προσκυνημάτων) ουσ.: το προσκύνημα είναι η πράξη που κάνουμε όταν προσκυνάμε κάτι ή κάποιον: *Το προσκύνημα των εικόνων από τους πιστούς.*

ΕΚΦΡ. λαϊκό προσκύνημα

προσμένω ΡΗΜ.: όταν προσμένουμε κάτι, περιμένουμε με ελπίδα να γίνει (= περιμένω, προσδοκώ): *Μικροί και μεγάλοι προσμένουν με χαρά τις διακοπές.*

△ Η λέξη προσμένω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

το **προσόν** (του προσόντος, των προσόντων) ουσ.:

1. προσόν είναι καθετί που κάνει ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα να είναι αποτελεσματικό, πετυχημένο ή ελκυστικό (= προτέρημα ≠ μειονέκτημα): *Το προσόν του καλού δασκάλου είναι η μεταδοτικότητα. / Το προσόν αυτού του σπιτιού είναι ότι είναι πολύ φωτεινό.*

2. τα προσόντα για μια θέση, μια δουλειά κτλ. είναι όλες οι γνώσεις και οι ικανότητες που χρειάζεται να έχει κανείς για αυτή: *Απαραίτητο προσόν για τη θέση της γραμματέα είναι η γνώση αγγλικών.*

η **προσοχή** (της προσοχής) ουσ.:

1. η προσοχή είναι το ενδιαφέρον που δείχνει κάποιος όταν ακούει ή βλέπει κάτι (= ενδιαφέρον ≠ αδιαφορία): *Όλοι οι μαθητές παρακολουθούσαν το μάθημα με προσοχή. / Τα έντονα χρώματα και τα παιχνίδια τραβάνε την προσοχή των παιδιών.*

2. προσοχή είναι το να προσέχουμε κάτι που συνήθως προκαλεί προβλήματα (≠ απροσεξία): *Πρέπει να οδηγείς με προσοχή και να μην*

τρέχεις. / Το ζήτημα είναι σοβαρό και πρέπει να δώσετε προσοχή.

3. η προσοχή είναι η φροντίδα για κάποιον ή για κάτι (= παρακολούθηση): *Τα μικρά παιδιά χρειάζονται προσοχή όταν αρχίζουν να περπατάνε.*

4. όταν κάποιος στέκεται προσοχή, στέκεται όρθιος με τα πόδια του κολλημένα μεταξύ τους για να δείξει σεβασμό: *Οι στρατιώτες στέκονται προσοχή μπροστά στο συνταγματάρχη.*

△ Η λέξη προσοχή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **προσπάθεια** (της προσπάθειας, των προσπαθειών) ουσ.: η προσπάθεια είναι το να προσπαθούμε για να πετύχουμε κάτι: *Θα συνεχίσουμε την προσπάθεια για να φέρουμε κοντά μας τους νέους. / Η πρώτη προσπάθεια της αθλήτριας ήταν άκυρη.* (= απόπειρα)

προσπαθώ (προσπάθησα) ΡΗΜ.: προσπαθώ να κάνω κάτι σημαίνει κάνω ό,τι μπορώ για να το πετύχω (= δοκιμάζω, επιχειρώ): *Προσπάθησα να σε βρω στο τηλέφωνο, αλλά έλειπες. / Προσπαθούσε να σκαρφαλώσει στο δέντρο.*

η **προσπέραση** (της προσπέρασης, των προσπεράσεων) ουσ.: η προσπέραση είναι αυτό που κάνει ένα αυτοκίνητο όταν περνάει μπροστά από άλλο αυτοκίνητο: *Απαγορεύεται η προσπέραση στις στροφές.*

προσπερνάω/προσπερνώ (προσπέρασα) ΡΗΜ.:

1. ένα αυτοκίνητο προσπερνάει ένα άλλο όταν περνάει μπροστά από αυτό: *Ένα λεωφορείο μάς προσπέρασε αντικοινωνικά πάνω στη στροφή.*

2. όταν προσπερνάμε κάτι, το θεωρούμε ασήμαντο και δεν ασχολούμαστε με αυτό (= παραβλέπω): *Προσπέρασε τη δήλωση της υπουργού και είπε τα δικά του.*

3. λέμε ότι κάποιος μας προσπερνάει όταν είναι καλύτερος από εμάς (= ξεπερνάω): *Τους προσπέρασε όλους στην τάξη με τη βαθμολογία της.*

προσποιούμαι (προσποιήθηκα) ΡΗΜ.: κάποιος προσποιείται τον τρελό, τον άρρωστο κτλ. όταν φέρεται σαν να είναι, ενώ δεν είναι (= παριστάνω, υποκρίνομαι, κάνω): *Ξάπλωσε στο έδαφος και προσποιήθηκε τον πεθαμένο. / Προσποιήθηκε ότι τάχα δε με είδε.*

προστάζω (πρόσταξα) ΡΗΜ.: προσταζουμε κάποιον όταν του λέμε να κάνει κάτι οπωσδήποτε (= διατάζω): *Ο στρατηγός πρόσταξε να απελευθερώσουν τους αιχμαλώτους.*

η **προστακτική** (της προστακτικής) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, στην προστακτική ανήκουν οι τύποι του ρήματος που δηλώνουν διαταγή, επιθυμία ή ευχή: *Ο τύπος "φόρα" είναι το δεύτερο ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα του ρήματος "φοράω".*

△ Η λέξη προστακτική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **προστασία** (της προστασίας) ουσ.: η προστασία είναι το να φροντίζουμε κάποιον ή κάτι ώστε να απομακρυνθεί κάποιος κίνδυνος: *Η*

κυβέρνηση εφάρμοσε μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος. / Φοράει γυαλιά για προστασία από τον ήλιο.

△ Η λέξη προστασία δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

προστατεύω (προστάτεια), **προστατεύομαι** (προστατεύτηκα, προστατευμένος) ΡΗΜ.: προστατεύουμε κάποιον ή κάτι όταν φροντίζουμε να μην πάθει κακό ή ζημιά (= προφυλάσσω): *Η αστυνομία προστατεύει τους πολίτες. / Φοράει αντηλιακό για να προστατευτεί από τον ήλιο.*

το **πρόστιμο** (του προστίμου, των προστίμων) ΟΥΣ.: το πρόστιμο είναι τα χρήματα που πληρώνει κάποιος σαν τιμωρία όταν κάνει κάτι παράνομο: *Η τροχαία επιβάλλει μεγάλα πρόστιμα στους οδηγούς που κάνουν παραβάσεις.*

πρόσφατα και **προσφάτως** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι έγινε πρόσφατα, έγινε πριν από λίγο καιρό: *Το ξενοδοχείο ανακαινίστηκε πρόσφατα.*

ο **πρόσφατος**, η **πρόσφατη**, το **πρόσφατο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πρόσφατο, έγινε πριν από λίγο καιρό: *Στον πρόσφατο σεισμό έπεσαν πολλά σπίτια. / Για το διαβατήριό χρειάζεται μια πρόσφατη φωτογραφία.*

προσφέρω (πρόσφερα), **προσφέρομαι** (προσφέρθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν προσφέρουμε κάτι σε κάποιον, τον ρωτάμε αν το θέλει ή του το δίνουμε για να το πάρει: *Να σας προσφέρω έναν καφέ; (= κερνάω) / Του πρόσφεραν μια καλή δουλειά, αλλά την αρνήθηκε. (= δίνω) / Της πρόσφερε ένα βιβλίο στη γιορτή της. (= χαρίζω)*

2. μπορούμε να πούμε ότι κάποιος ή κάτι προσφέρει όταν δίνει κάτι που οι άνθρωποι χρειάζονται (= παρέχω): *Τα πορτοκάλια προσφέρουν βιταμίνη C. / Εθελοντές προσφέρουν βοήθεια σε πρόσφυγες.*

3. προσφέρομαι ΠΑΘ.: όταν προσφέρομαι να κάνω κάτι, λέω ότι είμαι πρόθυμος να το κάνω: *Πρόσφέρθηκα να μου δανείσει χρήματα.*

4. προσφέρεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι προσφέρεται για κάτι άλλο, είναι κατάλληλο για αυτό: *Ο χώρος είναι μικρός και δεν προσφέρεται για γραφείο.*

το **πρόσφορο** (του πρόσφορου, των πρόσφορων) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): το πρόσφορο είναι το αγιασμένο ψωμί που παίρνουν σε μικρά κομμάτια οι χριστιανοί στην εκκλησία: *Πάνω στο πρόσφορο υπάρχει ανάγλυφο σχέδιο, που σχηματίζεται από σφραγίδα.*

ο **πρόσφυγας**, η **πρόσφυγας** (του/της πρόσφυγα, των πρόσφυγων) ΟΥΣ.: ο πρόσφυγας είναι αυτός που αναγκάστηκε να φύγει από τη χώρα του, επειδή υπάρχει πόλεμος ή δικτατορία εκεί: *Πρόγραμμα Διδασκαλίας της Ελληνικής Γλώσσας σε πρόσφυγες και μετανάστες.*

προσωπικά και **προσωπικώς** ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι μας ανήκει ή μας αφορά προσωπικά, έχει σχέση μόνο με εμάς και όχι με άλλους

ανθρώπους: *Αυτό το σπίτι ανήκει προσωπικά στη γυναίκα του. / Ο διευθυντής αισθάνεται προσωπικά υπεύθυνος για τη ζημιά.*

2. όταν λέμε κάτι προσωπικά, εκφράζει τη δική μας άποψη και όχι των άλλων: *Λένε ότι είναι πολύ καλή ταινία, αλλά εμένα προσωπικά δε μου άρεσε καθόλου.*

το **προσωπικό** (του προσωπικού) ΟΥΣ.: το προσωπικό είναι όλοι οι άνθρωποι που εργάζονται σε μια επιχείρηση, σε μια υπηρεσία κτλ.: *Το προσωπικό της εταιρείας είναι περίπου είκοσι άτομα. / Υπάρχει έλλειψη προσωπικού.*

△ Η λέξη προσωπικό δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **προσωπικός**, η **προσωπική**, το **προσωπικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι προσωπικό, ανήκει σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο και όχι σε πολλούς ανθρώπους (= ιδιωτικός, ατομικός): *Στο ταξίδι πήρε μόνο ένα μικρό βαλιτσάκι με τα προσωπικά του είδη.*

2. όταν κάτι είναι προσωπικό, εκφράζει τη δική μας άποψη και όχι των άλλων (= υποκειμενικός ≠ αντικειμενικός): *Κατά την προσωπική μου άποψη, αυτό είναι μεγάλο λάθος. / Ντύνεται με προσωπικό στιλ.*

3. λέμε ότι κάτι είναι προσωπικό όταν έχει σχέση με την ιδιωτική μας ζωή: *Προτιμώ να μη μιλάω για τα προσωπικά μου προβλήματα στη δουλειά.*

η **προσωπικότητα** (της προσωπικότητας, των προσωπικότητων) ΟΥΣ.:

1. η προσωπικότητα είναι το σύνολο των χαρακτηριστικών ενός ανθρώπου που τον κάνουν να συμπεριφέρεται με ορισμένο τρόπο, για παράδειγμα να είναι φιλικός, επιθετικός, ντροπαλός κτλ. (= χαρακτήρας): *Τα θετικά και τα αρνητικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ατόμου. / Η οικογένεια παίζει πρωταρχικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού.*

2. η προσωπικότητα είναι κάποιος σημαντικός ή διάσημος άνθρωπος (= φυσιογνωμία): *Στη δεξίωση παρευρέθηκαν προσωπικότητες από το χώρο της πολιτικής.*

το **πρόσωπο** (του προσώπου, των προσώπων) ΟΥΣ.:

1. το πρόσωπο είναι το μπροστινό μέρος του κεφαλιού μας, όπου βρίσκονται τα μάτια, η μύτη και το στόμα (= μούτρο, φάτσα): *Έχει στρογγυλό πρόσωπο και μεγάλα πράσινα μάτια. / Η μπάλα με χτύπησε στο πρόσωπο.*

2. το πρόσωπο είναι κάθε άνθρωπος χωριστά (= άτομο): *Στα εγκαίνια της έκθεσης παρευρέθηκαν πολλά και σημαντικά πρόσωπα από το χώρο της τέχνης.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, το πρόσωπο είναι η μορφή που παίρνουν οι αντωνυμίες και τα ρήματα για να φανερώσουν εκείνον ή εκείνο για το οποίο γίνεται λόγος: *Το ρήμα "παίζω" κάνει "παίζεις" στο δεύτερο πρόσωπο και "παίζει" στο τρίτο.*

προσωρινά ΕΠΙΡΡ.: λέμε ότι κάποιος κάνει κάτι προσωρινά όταν το κάνει για ορισμένο μόνο χρόνο και όχι για πάντα ($\neq$ μόνιμα): *Δουλεύει προσωρινά ως σερβιτόρος μέχρι να πάρει το πτυχίο του.*

ο **προσωρινός**, η **προσωρινή**, το **προσωρινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι προσωρινό, υπάρχει ή γίνεται μόνο για ορισμένο χρονικό διάστημα και όχι για πάντα ($\neq$ μόνιμος): *Ζήτησε την προσωρινή διακοπή της τηλεφωνικής του σύνδεσης.*

η **πρόταση** (της πρότασης, των προτάσεων) ΟΥΣ.:

1. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, η πρόταση είναι μια ομάδα λέξεων που περιλαμβάνει ένα ρήμα και ένα υποκείμενο και έχει ένα ορισμένο νόημα: *Οι προτάσεις που εισάγονται με το σύνδεσμο "όταν" ονομάζονται χρονικές προτάσεις.*

2. η πρόταση είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν προτείνει κάτι, καθώς και αυτό που προτείνει: *Μου έκανε πρόταση για συνεργασία. / Της έκανε πρόταση γάμου. / Διάβασα τις προτάσεις σου για το ωράριο λειτουργίας της εταιρείας.*

προτείνω (πρότεινα), **προτείνομαι** (προτάθηκα) ΡΗΜ.:

1. προτείνουμε κάτι σε κάποιον όταν του λέμε μια ιδέα ή σκέψη για να τη σκεφτεί και να αποφασίσει αν θέλει να την ακολουθήσει: *Προτείνω να φάμε πρώτα και μετά να δούμε τηλεόραση.*

2. προτείνουμε κάτι όταν λέμε ότι είναι καλό ή χρήσιμο: *Μας πρότεινε ένα φτηνό εστιατόριο για φαγητό.*

3. προτείνουμε κάποιον όταν τον διαλέγουμε για μια θέση ή αξίωμα (= υποδεικνύω, συνιστώ): *Τον πρότειναν για πρόεδρο του σωματείου.*

ο **προτελευταίος**, η **προτελευταία**, το **προτελευταίο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι προτελευταίος, βρίσκεται μια θέση πριν από τον τελευταίο: *Ο Νοέμβριος είναι ο προτελευταίος μήνας του χρόνου.*

το **προτέρημα** (του προτερήματος, των προτερημάτων) ΟΥΣ.: το πρότερημα είναι κάτι καλό στο χαρακτήρα ενός ανθρώπου (= προσόν $\neq$ ελάττωμα): *Το βασικό του πρότερημα είναι η τιμιότητά του.*

προτιμάω/προτιμώ (προτίμησα), **προτιμώμαι** (προτιμήθηκα) ΡΗΜ.: όταν προτιμάμε κάποιον ή κάτι, μας αρέσει περισσότερο από κάποιον άλλο ή κάτι άλλο: *Ποιο χρώμα προτιμάς, το κόκκινο ή το πράσινο; / Προτιμάει να πηγαίνει με τα πόδια στη δουλειά. / Την προτιμούσα με μακριά μαλλιά.*

ο **προτιμότερος**, η **προτιμότερη**, το **προτιμότερο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι προτιμότερο από κάτι άλλο, είναι καλύτερο από το άλλο και πρέπει να το προτιμάμε: *Όταν οδηγούμε, είναι προτιμότερο να μη μιλάμε στο κινητό.*

προτού ΣΥΝΔ.: όταν κάτι γίνεται προτού γίνει κάτι άλλο, γίνεται πριν από αυτό (= πριν): *Θέλω να κάνω ένα μπάνιο προτού πέσω για ύπνο.*

προτρέπω (προέτρεψα και πρότρεψα), **προτρέπομαι** ΡΗΜ.: όταν προτρέπουμε κάποιον να κάνει κάτι, τον κάνουμε με τα λόγια ή με τη συμπεριφορά μας να θέλει να το κάνει (= παρακινώ $\neq$ αποτρέπω): *Οι γονείς του τον προέτρεψαν να σπουδάσει. / Η διχόνοια πρότρεψε τους κατοίκους σε πράξεις βίας.*

το **πρότυπο** (του προτύπου, των προτύπων) ΟΥΣ.:

1. πρότυπο είναι καθετί που είναι πολύ καλό στο είδος του και χρησιμεύει για να το μιμηθούμε: *Είναι πρότυπο ευγένειας και τιμιότητας. (= υπόδειγμα) / Χρησιμοποιήστε αυτό το βιογραφικό σημείωμα ως πρότυπο για να συντάξετε και το δικό σας. (= μοντέλο)*

2. το πρότυπο είναι το άτομο ή το πράγμα που το θαυμάζουμε και θέλουμε να το μιμηθούμε (= είδωλο, ινδαλμα): *Τα πρότυπα των νέων είναι συνήθως ηθοποιοί και τραγουδιστές.*

προφανώς ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε ότι δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι κάτι είναι έτσι ακριβώς: *Προφανώς ήταν αδιάβαστος, γι' αυτό δεν μπορούσε να απαντήσει στις ερωτήσεις.*

προφέρω (πρόφερα), **προφέρομαι** (προφέρθηκα) ΡΗΜ.: προφέρω όταν λέω τους ήχους ενός γράμματος ή μιας λέξης σε μια γλώσσα: *Ο μικρός δεν προφέρει σωστά το γράμμα "ρ". / Δεν ξέρει πώς προφέρεται αυτή η λέξη στα αγγλικά.*

ο **προφήτης** (του προφήτη, των προφητών), η **προφήτισσα** (της προφήτισσας) ΟΥΣ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) σύμφωνα με κάποιες θρησκείες, ο προφήτης είναι ο άνθρωπος που έστειλε ο Θεός για να διδάξει στους ανθρώπους την πίστη στη θρησκεία: *Ο Μωάμεθ είναι προφήτης για τους μουσουλμάνους και ο προφήτης Ηλίας για τους χριστιανούς.*

2. λέμε προφήτη τον άνθρωπο που μπορεί να προβλέπει τι θα συμβεί στο μέλλον: *Ο Ιούλιος Βερν θεωρείται ο προφήτης του διαστήματος.*

η **προφορά** (της προφοράς, των προφορών) ΟΥΣ.: η προφορά είναι ο τρόπος που προφέρουμε τα γράμματα ή τις λέξεις σε μια γλώσσα: *Τον δυσκολεύει η προφορά του "σ" στα ελληνικά. / Μιλάει γαλλικά με ελληνική προφορά.*

προφορικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται προφορικά, γίνεται με λόγια, δεν το γράφουμε ($\neq$ γραπτά): *Θα εξεταστούμε προφορικά στα αγγλικά.*

ο **προφορικός**, η **προφορική**, το **προφορικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι προφορικό, το λέμε, δεν το γράφουμε ($\neq$ γραπτός): *Στην καθημερινή μας επικοινωνία χρησιμοποιούμε τον προφορικό λόγο.*

προφταίνω (πρόφτασα) ΡΗΜ.:

1. όταν προφταίνω κάτι ή κάποιον, φτάνω κοντά του την ώρα που πρέπει, πριν φύγει μακριά

(= προλαβαίνω ≠ χάνω): *Περπάτα πιο αργά, γιατί δε σε προλαβαίνω. / Αν είναι να προλάβεις το τρένο, πρέπει να βιαστείς.*

2. το “προφταίνω” σημαίνει ότι έχω το χρόνο να κάνω κάτι: *Αν προφτάσω, θα περάσω από το σπίτι να σας δω.*

3. κάποιος μας προφταίνει κάτι όταν μας ανακοινώνει κάτι αμέσως, πριν γίνει πολύ γνωστό: *Σου τα πρόφτασε κιόλας τα νέα;*

προφυλάγω (προφύλαξα), **προφυλάγομαι** (προφυλάχτηκα, προφυλαγμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το προφυλάσσω

προφυλάσσω (προφύλαξα), **προφυλάσσομαι** (προφυλάχτηκα, προφυλαγμένος) ΡΗΜ.: προφυλάσσουμε κάποιον ή κάτι όταν φροντίζουμε να μην πάθει κακό ή ζημιά (= προστατεύω): *Τα εμβόλια μας προφυλάσσουν από τις αρρώστιες. / Έβαλε συναγερμό για να προφυλάξει το σπίτι από τους κλέφτες.*

το **πρόχειρο** (του πρόχειρου, των πρόχειρων) ΟΥΣ.: το πρόχειρο είναι το τετράδιο ή το χαρτί όπου κρατάμε πρόχειρες σημειώσεις πριν τις γράψουμε στο καθαρό (≠ καθαρό): *Στις εξετάσεις μοιράζουν μια κόλλα χαρτί για πρόχειρο.*

ο **πρόχειρος**, η **πρόχειρη**, το **πρόχειρο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πρόχειρο, γίνεται γρήγορα ή βιαστικά, και συνήθως όχι πολύ καλά: *Με έναν πρόχειρο υπολογισμό, η επισκευή θα κοστίζει περίπου 50 ευρώ. (= βιαστικός) / Ένας άστεγος κοιμόταν σε ένα πρόχειρο κρεβάτι από εφημερίδες.*

2. όταν ένα ρούχο ή ένα αντικείμενο είναι πρόχειρο, το χρησιμοποιούμε στην καθημερινή ζωή (= καθημερινός, ανεπίσημος ≠ επίσημος): *Φόρεσε πρόχειρα ρούχα για να μαστορέψει.*

3. λέμε ότι κάτι είναι πρόχειρο όταν είναι έτοιμο να το χρησιμοποιήσουμε: *Έχεις πρόχειρο ένα στιλό για να σημειώσεις το τηλέφωνό μου;*

προχτές και **προχθές** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι έγινε προχτές, έγινε μία μέρα πριν από χτες: *Προχθές ήταν Σάββατο και χτες ήταν Κυριακή.*

ο **προχτεσινός**, η **προχτεσινή**, το **προχτεσινό** και ο **προχθεσινός**, η **προχθεσινή**, το **προχθεσινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι προχτεσινό, έγινε προχτές: *Στο ψυγείο βρήκα λίγο φαγητό προχτεσινό και το ζέστανα.*

προχωράω/προχωρώ (προχώρησα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος προχωράει, περπατάει (= βαδίζω): *Τη συνάντησα καθώς προχωρούσα στο δρόμο.*

2. προχωράει κάποιος όταν πηγαίνει πιο μπροστά από τους άλλους: *Προχώρησε εσύ και εγώ θα σε ακολουθήσω.*

3. όταν προχωράμε σε κάτι, συνεχίζουμε αυτό που κάνουμε ή περνάμε στο επόμενο στάδιο: *Όταν τελειώσετε, να προχωρήσετε στην επόμενη άσκηση. / Οι εργαζόμενοι θα προχωρήσουν σε απεργία.*

4. προχωράει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι προχωράει, παρουσιάζει πρόοδο (= εξελίσσεται): *Η κατασκευή του δρόμου προχωράει.*

5. προχωράει 3^ο ΠΡ.: κάτι δυσάρεστο προχωράει όταν γίνεται πιο πολύ ή πιο μεγάλο: *Έχει προχωρήσει η αρρώστιά του. / Η μόλυνση έχει προχωρήσει πολύ.*

ο **πρώρος**, η **πρώρη**, το **πρώρο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πρώρο, γίνεται πιο νωρίς από ό,τι έπρεπε ή από το κανονικό (= πρώιμος): *Η αμυγδαλιά στην αυλή μας πέταξε πρώωρα λουλούδια.*

η **πρύμνη** (της πρύμνης) ΟΥΣ.: η πρύμνη είναι η πίσω άκρη του πλοίου (≠ πλώρη): *Τα πλοία δένουν συνήθως στο λιμάνι με την πρύμνη τους.*

⚠ Η λέξη πρύμνη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πρωθυπουργός**, η **πρωθυπουργός** (του/της πρωθυπουργού, των πρωθυπουργών) και η **πρωθυπουργίνα** (της πρωθυπουργίνας) ΟΥΣ.: ο πρωθυπουργός είναι ο αρχηγός της κυβέρνησης μιας χώρας: *Ο Πρωθυπουργός θα σχηματίσει τη νέα κυβέρνηση.*

το **πρωί** (του πρωινού, των πρωινών) ΟΥΣ.: το πρωί είναι το διάστημα της ημέρας από την ανατολή του ηλίου μέχρι το μεσημέρι (≠ βράδυ, νύχτα): *Τι ώρα ξυπνάς το πρωί; / Θα συναντηθούμε την Τετάρτη το πρωί. / Ήταν ένα ζεστό πρωί του καλοκαιριού. (= πρωινό)*

πρωί πρωί ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε ότι κάτι γίνεται πρωί πρωί, εννοούμε ότι γίνεται πολύ νωρίς το πρωί (= νωρίς): *Σηκώθηκα πρωί πρωί για να προλάβω το πρώτο λεωφορείο για Αθήνα.*

ο **πρώιμος**, η **πρώιμη**, το **πρώιμο** ΕΠΙΘ.: όταν ένας καρπός είναι πρώιμος, γίνεται πιο νωρίς από το χρόνο που πρέπει (= πρόωρος ≠ όψιμος): *Τα καρπούζια είναι κίτρινα ακόμα γιατί είναι πρώιμα.*

το **πρωινό** (του πρωινού, των πρωινών) ΟΥΣ.:

1. το πρωινό είναι το πρωί: *Όλα τα πρωινά είμαι απασχολημένος, καλύτερα να συναντηθούμε κάποιο απόγευμα. / Ήταν ένα ηλιόλουστο πρωινό.*

2. το πρωινό είναι το γεύμα που τρώμε το πρωί (= πρόγευμα): *Να τρως πάντοτε πρωινό πριν φύγεις για το σχολείο.*

ο **πρωινός**, η **πρωινή**, το **πρωινό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πρωινό, γίνεται το πρωί ή έχει σχέση με το πρωί: *Στην κατασκήνωση κάνουμε κάθε μέρα πρωινή γυμναστική.*

2. όταν κάποιος είναι πρωινός, πηγαίνει στη δουλειά του ή στο σχολείο του το πρωί: *Στο σχολείο μου, είμαστε τη μια βδομάδα πρωινοί και την άλλη απογευματινοί.*

3. λέμε για κάποιον ότι είναι πρωινός τύπος όταν ξυπνάει ή εμφανίζεται κάπου πολύ νωρίς το πρωί: *Κάθε πρωί μας ξυπνάει ο πατέρας, που είναι πρωινός τύπος. / Πώς και έτσι πρωινός σήμερα;*

πρώτα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάνουμε κάτι πρώτα, το κάνουμε πριν από όλα τα άλλα: *Βγάλε πρώτα τα παπούτσια σου και μετά τις κάλτσες.* / *Πρώτα απ' όλα, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για τη φιλοξενία σας.* (= αρχικά ≠ τέλος)

2. όταν κάτι γινόταν πρώτα, γινόταν σε κάποια εποχή στο παρελθόν (= παλιά, άλλοτε): *Το παπαγαλάκι ήταν ευτυχισμένο και άρχισε πάλι να κελαηδάει όπως πρώτα.*

ο **πρωταγωνιστής** (του πρωταγωνιστή, των πρωταγωνιστών), η **πρωταγωνίστρια** (της πρωταγωνίστριας, των πρωταγωνιστριών) ΟΥΣ.: ο πρωταγωνιστής είναι το κεντρικό πρόσωπο σε ένα γεγονός, σε μια ταινία, σε ένα βιβλίο κτλ.: *Είναι ο πρωταγωνιστής σε όλες τις φασαρίες που γίνονται στην τάξη.* / *Πήρε συνέντευξη από τον πρωταγωνιστή της παράστασης.*

το **πρωτάθλημα** (του πρωταθλήματος, των πρωταθλημάτων) ΟΥΣ.:

1. το πρωτάθλημα είναι οι αθλητικοί αγώνες που γίνονται για να βγει ο καλύτερος αθλητής ή η καλύτερη ομάδα: *Πανερωπαϊκό Πρωτάθλημα βόλεϊ.* / *Παγκόσμιο Πρωτάθλημα ενόργανης γυμναστικής.*

2. το πρωτάθλημα είναι ο τίτλος του νικητή σε αυτούς τους αγώνες: *Ο Ολυμπιακός ξαναπήρε φέτος το πρωτάθλημα.*

ο **πρωταθλητής** (του πρωταθλητή, των πρωταθλητών), η **πρωταθλήτρια** (της πρωταθλήτριας, των πρωταθλητριών) ΟΥΣ.: ο πρωταθλητής είναι ο αθλητής ή η ομάδα που έχει πάρει την πρώτη θέση σε αθλητικούς αγώνες: *Οι φίλαθλοι ετοίμασαν μια λαμπρή υποδοχή για τους πρωταθλητές.* / *Για άλλη μια χρονιά η Ρωσίδα τενίστρια είναι παγκόσμια πρωταθλήτρια.*

η **Πρωταπριλιά** (της Πρωταπριλιάς) ΟΥΣ.: η Πρωταπριλιά είναι η πρώτη μέρα του Απριλίου, κατά την οποία οι άνθρωποι συνηθίζουν να λένε ψέματα μεταξύ τους: *Φάρσα έκανα, σήμερα είναι Πρωταπριλιά.*

⚠ Η λέξη Πρωταπριλιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

οι **πρώτες βοήθειες** ΟΥΣ.: οι πρώτες βοήθειες είναι η πρόχειρη ιατρική βοήθεια που δίνουμε σε κάποιον που παθαίνει κάποιο ατύχημα ή αρρωσταίνει ξαφνικά: *Ένας περαστικός πρόσφερε τις πρώτες βοήθειες στον τραυματισμένο οδηγό.*

η **πρωτεύουσα** (της πρωτεύουσας, των πρωτεύουσών) ΟΥΣ.: η πρωτεύουσα είναι η πόλη όπου βρίσκεται η κυβέρνηση και το κοινοβούλιο μιας χώρας: *Το Παρίσι είναι η πρωτεύουσα της Γαλλίας.*

ο **πρωτεουσιάνος** (του πρωτεουσιάνου, των πρωτεουσιάνων), η **πρωτεουσιάνα** (της πρωτεουσιάνας) ΟΥΣ.:

1. ο πρωτεουσιάνος είναι αυτός που μένει στην πρωτεύουσα ή κατάγεται από την πρωτεύουσα (≠ επαρχιώτης): *Τα Σαββατοκύριακα*

οι πρωτεουσιάνοι αναζητούν ξεκούραση στην εξοχή.

2. (ΜΕΙΩΤ.) πρωτεουσιάνο λέμε αυτόν που ντύνεται ή φέρεται όπως οι άνθρωποι που κατάγονται από την πρωτεύουσα: *Μόλις ήρθε στην Αθήνα και μας παριστάνει τον πρωτεουσιάνο.*

πρώτης τάξεως ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον ή για κάτι όταν είναι εξαιρετικό: *Φάγαμε σε ένα εστιατόριο πρώτης τάξεως.* / *Είναι πρώτης τάξεως άνθρωπος.*

η **πρωτοβουλία** (της πρωτοβουλίας, των πρωτοβουλιών) ΟΥΣ.: η πρωτοβουλία είναι κάτι που κάνει ή λέει κάποιος πρώτος, χωρίς να χρειάζεται να του το ζητήσουν, συνήθως για να λύσει ένα πρόβλημα: *Στην εταιρεία χρειάζονται άνθρωποι που να παίρνουν μόνοι τους πρωτοβουλίες.*

το **πρωτοβρόχι** ΟΥΣ.: τα πρωτοβρόχια είναι οι πρώτες βροχές που πέφτουν στις αρχές του φθινοπώρου: *Ήρθε ο Οκτώβριος, τα πρωτοβρόχια έφτασαν και τα βράδια κάνει ψύχρα.*

⚠ Η λέξη πρωτοβρόχι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πρωτόγονος**, η **πρωτόγονη**, το **πρωτόγονο** ΕΠΙΘ.:

1. πρωτόγονο λέμε καθετί που έχει σχέση με τους ανθρώπους που έζησαν πριν πολλά χρόνια σε άγρια κατάσταση, χωρίς πολιτισμό (= απολίτιστος, άγριος): *Οι πρωτόγονοι λαοί ζούσαν σε σπηλιές.* / *Το ρόπαλο είναι ένα πρωτόγονο όπλο.*

2. σήμερα, πρωτόγονο λέμε κάποιον ή κάτι όταν δεν ακολουθεί το σύγχρονο πολιτισμό: *Στην Αφρική υπάρχουν φυλές που καλλιεργούν τη γη με πρωτόγονα μέσα.*

η **Πρωτομαγιά** (της Πρωτομαγιάς) ΟΥΣ.: η Πρωτομαγιά είναι η πρώτη μέρα του Μαΐου, που είναι η γιορτή της άνοιξης αλλά και η γιορτή της εργατικής τάξης: *Η εργατική Πρωτομαγιά γιορτάζεται σε όλο τον κόσμο.*

⚠ Η λέξη Πρωτομαγιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **πρώτος**, η **πρώτη**, το **πρώτο** ΕΠΙΘ.:

1. ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι πρώτο όταν βρίσκεται, υπάρχει ή γίνεται πριν από όλα τα άλλα (≠ τελευταίος): *Οι πρώτοι άνθρωποι που έζησαν στη γη έμεναν σε σπηλιές.* / *Το πρώτο τρένο για Αθήνα είναι στις 6 το πρωί.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι πρώτος σε κάτι όταν είναι καλύτερος από όλους τους άλλους (≠ τελευταίος): *Η Στέφι Γκραφ ήταν για πολύ καιρό η πρώτη τενίστρια στον κόσμο.*

3. λέμε ότι κάτι είναι πρώτο όταν είναι το πιο σημαντικό από όλα τα άλλα (= βασικός): *Η παραίτηση του υπουργού είναι σήμερα πρώτο θέμα σε όλες τις εφημερίδες.*

ΕΚΦΡ. κάνω τα πρώτα μου βήματα, κάνω το πρώτο βήμα, πρώτης τάξεως

το **πρωτότυπο** (του πρωτοτύπου, των πρωτοτύπων) ουσ.:

1. το πρωτότυπο είναι ένα κείμενο, ένα έργο τέχνης κτλ. που έγινε πρώτο και από το οποίο βγάζουμε αντίγραφα ($\neq$ αντίγραφο): *Χρειάζεται το πρωτότυπο του πτυχίου και όχι φωτοτυπία.*

2. πρωτότυπο λέμε το κείμενο στη γλώσσα που γράφτηκε, για να το ξεχωρίσουμε από τη μετάφραση: *Στο λύκειο τα παιδιά διδάσκονται αρχαία ελληνικά από το πρωτότυπο.*

ο **πρωτότυπος**, η **πρωτότυπη**, το **πρωτότυπο** επιθ.: όταν κάτι είναι πρωτότυπο, είναι μοναδικό και δε μοιάζει με κανένα άλλο: *Έχει πολύ πρωτότυπες ιδέες. / Ονειρεύεται να αγοράσει ένα πρωτότυπο πίνακα του Πικάσο.*

η **Πρωτοχρονιά** (της Πρωτοχρονιάς) ουσ.: η Πρωτοχρονιά είναι η πρώτη μέρα του χρόνου, η οποία στις δυτικές χώρες είναι η πρώτη Ιανουαρίου: *Την Πρωτοχρονιά γιορτάζουμε τον ερχομό του νέου χρόνου.*

⚠ Η λέξη Πρωτοχρονιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πρωτοχρονιάτικα επιπρ.: όταν κάτι γίνεται πρωτοχρονιάτικα, γίνεται την ημέρα της Πρωτοχρονιάς: *Έρχεται κάθε χρόνο πρωτοχρονιάτικα για να μας φέρει γούρι.*

ο **πρωτοχρονιάτικος**, η **πρωτοχρονιάτικη**, το **πρωτοχρονιάτικο** επιθ.: πρωτοχρονιάτικο είναι αυτό που έχει σχέση με την Πρωτοχρονιά: *Τα παιδιά τραγουδούσαν τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα.*

πρωύτερα επιπρ.: όταν κάτι έγινε πρωύτερα, έγινε κάποια στιγμή πριν από τη στιγμή που μιλάμε (= προηγουμένως): *Μου είπε το όνομά του πρωύτερα, αλλά δεν το θυμάμαι.*

το **περύγιο** (του πτερυγίου, των πτερυγίων) ουσ.:

1. το περύγιο είναι το μέρος του σώματος των ψαριών που μοιάζει με φτερό και τα βοηθάει να κολυμπάνε καλύτερα: *Το περύγιο του καρχαρία βρίσκεται πάνω από την ουρά του.*

2. το περύγιο είναι κάθε πράγμα που μοιάζει με πτερύγιο: *Ο πιλότος ανακοίνωσε ότι υπάρχει μία βλάβη στο περύγιο του αεροπλάνου.*

το **πηινό** (του πτηνού, των πτηνών) ουσ. (επισ.): τα πτηνά είναι τα πουλιά: *Η κίσσα και το κοράκι θεωρούνται τα εξυπνότερα πτηνά.*

⚠ Η λέξη πτηνό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η **πτήση** (της πτήσης, των πτήσεων) ουσ.: η πτήση είναι το ταξίδι που κάνουμε με το αεροπλάνο: *Η πτήση από την Αθήνα ως το Λονδίνο διαρκεί τέσσερις ώρες.*

η **πτυχή** (της πτυχής, των πτυχών) ουσ.:

1. η πτυχή είναι η γραμμή που σχηματίζεται σε ύφασμα ή σε χαρτί, αν το διπλώσουμε ή αν το τσαλακώσουμε: *Όπως τράβηξε την κουρτίνα στην άκρη, σχηματίστηκαν πτυχές.*

2. πτυχή λέμε την ιδιαίτερη πλευρά ενός ζητήματος ή γεγονότος: *Θα πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά κάθε πτυχή του προβλήματος.*

το **πτυχίο** (του πτυχίου, των πτυχίων) ουσ.: το πτυχίο είναι το επίσημο έγγραφο που βεβαιώνει ότι κάποιος έχει τελειώσει τις σπουδές του στο πανεπιστήμιο ή άλλη σχολή: *Έχει πτυχίο Νομικής. / Πήρε το πτυχίο του πιάνου. (= διπλωμα)*

το **πτώμα** (του πτώματος, των πτωμάτων) ουσ.:

1. το πτώμα είναι το σώμα του νεκρού ανθρώπου: *Βρέθηκαν τα πτώματα των πέντε ναυαγών του ιστιοφόρου.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι πτώμα όταν είναι πολύ κουρασμένος και εξαντλημένος (= ψόφιος): *Φτάσαμε στην κορυφή πτώματα από την πολύωρη πεζοπορία.*

ΕΚΦΡ. πατάω επί πτωμάτων

η **πτώση** (της πτώσης, των πτώσεων) ουσ.:

1. η πτώση είναι το να πέφτει κάποιος ή κάτι από κάποιο ύψος: *Εκπαιδεύτηκε στην πτώση με αλεξίπτωτο. / Τραυματίστηκε σοβαρά στο κεφάλι κατά την πτώση του από το άλογο. (= πέσιμο)*

2. η πτώση είναι αυτό που γίνεται όταν κάτι μειώνεται (= μείωση, ελάττωση $\neq$ άνοδος): *Πτώση της θερμοκρασίας. / Η πτώση των τιμών των μετοχών στο χρηματιστήριο.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, η πτώση είναι καθένας από τους τύπους που σχηματίζουν όλες οι λέξεις εκτός από τα ρήματα: *Τα νέα ελληνικά έχουν τέσσερις πτώσεις.*

ΕΚΦΡ. μέχρι τελικής πτώσεως

η **πυγμαχία** (της πυγμαχίας, των πυγμαχιών) ουσ. (επισ.): η πυγμαχία είναι το μποξ: *Οι αθλητές της πυγμαχίας φορούν ειδικά γάντια.*

η **πυγολαμπίδα** (της πυγολαμπίδας, των πυγολαμπίδων) ουσ.: η πυγολαμπίδα είναι ένα μικρό έντομο που το σώμα του βγάζει φως τη νύχτα: *Αν μαζέψουμε ένα μπουκάλι πυγολαμπίδες, το φως τους είναι αρκετό για να διαβάσουμε μια εφημερίδα!*

ο **πυκνοκατοικημένος**, η **πυκνοκατοικημένη**, το **πυκνοκατοικημένο** επιθ.: μια περιοχή είναι πυκνοκατοικημένη όταν έχει πολλούς κατοίκους και τα σπίτια της είναι πολύ κοντά το ένα στο άλλο ($\neq$ αραιοκατοικημένος): *Η Αθήνα είναι η πιο πυκνοκατοικημένη πόλη της Ελλάδας.*

ο **πυκνός**, η **πυκνή**, το **πυκνό** επιθ.:

1. όταν τα μαλλιά, τα δόντια, οι ίνες ενός υφάσματος κτλ. είναι πυκνά, βρίσκονται το ένα πολύ κοντά στο άλλο, χωρίς κενά μεταξύ τους ($\neq$ αραιός): *Πυκνά σύννεφα σκέπασαν τον ουρανό και ξέσπασε καταιγίδα.*

2. πυκνά λέμε τα γεγονότα που γίνονται συχνά (= συχνός $\neq$ σπάνιος): *Οι πυκνές χιονοπτώσεις στην κεντρική Ελλάδα έχουν δημιουργήσει προβλήματα στις συγκοινωνίες.*

η **πύλη** (της πύλης, των πυλών) ογσ. (επισ.): η πύλη είναι η είσοδος σε μεγάλο κτίριο ή χώρο, σε κάστρο ή σε στρατόπεδο: *Στην πύλη του στρατοπέδου υπάρχει πάντα ένας φρουρός.*

η **πυξίδα** (της πυξίδας, των πυξίδων) ογσ.: η πυξίδα είναι ένα όργανο που το χρησιμοποιούν οι άνθρωποι για να βρίσκουν τη σωστή κατεύθυνση: *Οι ναυτικοί παλιά προσανατολιζόνταν με τη βοήθεια της πυξίδας.*

το **πύον** (του πύου) και το **πύο** ογσ.: το πύον είναι το πηχτό κιτρινωπό υγρό που βγαίνει από κάποια πληγή που έχει μολυνθεί: *Σπυράκια με πύον.*

⚠ Η λέξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πυρ και μανία εκφρ.: το λέμε για κάποιον όταν είναι πάρα πολύ θυμωμένος: *Με έκλεψαν και είμαι πυρ και μανία, έξαλλη!*

η **πυραμίδα** (της πυραμίδας, των πυραμίδων) ογσ.:

1. (μαθμ.) η πυραμίδα είναι ένα γεωμετρικό σώμα με επίπεδη βάση και πλευρές που έχουν το σχήμα του τριγώνου και ενώνονται στην κορυφή του: *Η πυραμίδα έχει τρεις πλευρές.*

2. η πυραμίδα είναι αρχαίο κτίριο από πέτρα στο σχήμα της πυραμίδας, που έφτιαχναν οι Αιγύπτιοι για να θάβουν εκεί τους βασιλιάδες τους: *Η πυραμίδα του Χέοπα στην Αίγυπτο είναι ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου.*

ο **πύραυλος** (του πυραύλου, των πυραύλων) ογσ.: ο πύραυλος είναι μια μηχανή που μοιάζει με σωλήνα και ταξιδεύει στο διάστημα (= διαστημόπλοιο): *Επιτυχής εκτόξευση πυραύλου στο διάστημα.*

ο **πύργος** (του πύργου, των πύργων) ογσ.:

1. ο πύργος είναι μια ψηλή και στενή κατασκευή που είτε στέκεται μόνη της είτε αποτελεί κομμάτι ενός κάστρου ή άλλου κτιρίου: *Ο Λευκός Πύργος της Θεσσαλονίκης. / Ο Πύργος της Πίζας είναι ένα από τα πιο χαρακτηριστικά μνημεία της Ιταλίας.*

2. λέμε πύργο ένα πολύ ψηλό κτίριο: *Ο πύργος του ΟΤΕ.*

ο **πυρετός** (του πυρετού, των πυρετών) ογσ.: όταν έχουμε πυρετό, η θερμοκρασία του σώματός μας είναι πιο υψηλή από το κανονικό: *Παίρνει αντιπυρετικά αλλά δεν του πέφτει ο πυρετός.*

ο **πυρήνας** (του πυρήνα, των πυρήνων) ογσ.:

1. (φυσ.) στη φυσική, ο πυρήνας είναι το κεντρικό μέρος του ατόμου: *Ο πυρήνας αποτελείται από τα πρωτόνια και τα νετρόνια.*

2. ο πυρήνας είναι το κεντρικό ή το βασικό μέρος κάποιου πράγματος: *Αυτές οι δύο ομάδες αποτελούν τον πυρήνα του νέου κόμματος. / Ο πυρήνας της πρότασης είναι το ρήμα.*

ο **πυρηνικός**, η **πυρηνική**, το **πυρηνικό** επιθ. (φυσ.): στη φυσική, πυρηνικό είναι καθετί που έχει σχέση με τον πυρήνα του ατόμου: *Είναι πυρηνικός φυσικός και μελετά την πυρηνική ενέργεια.*

η **πυρίτιδα** (της πυρίτιδας) ογσ.: η πυρίτιδα είναι το μπαρούτι: *Στα ισχυρά εκρηκτικά ανήκουν οι δυναμίτιδες, η νιτρογλυκερίνη και η μαύρη πυρίτιδα.*

⚠ Η λέξη πυρίτιδα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **πυρκαγιά** (της πυρκαγιάς, των πυρκαγιών) ογσ.: η πυρκαγιά είναι η φωτιά που προκαλεί καταστροφές: *Τραυματίστηκαν από πυρκαγιά που ξέσπασε σε κτίριο.*

ο **πυροβολισμός** (του πυροβολισμού, των πυροβολισμών) ογσ.:

1. ο πυροβολισμός είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν ρίχνει σφαίρες με πυροβόλο όπλο (= βολή, ντουφεκιά): *Τέσσερις τραυματίες από πυροβολισμούς που αντάλλαξαν μεταξύ τους οι κακοποιοί.*

2. ο πυροβολισμός είναι ο θόρυβος που ακούγεται όταν κάποιος ρίχνει σφαίρες με πυροβόλο όπλο: *Πετάχτηκαν όλοι έξω από τα σπίτια τους όταν ακούστηκαν οι πυροβολισμοί.*

το **πυροβόλο** (του πυροβόλου, των πυροβόλων) ογσ.: το πυροβόλο είναι το όπλο που ρίχνει σφαίρες: *Στο στήθος έχει τραύματα από πυροβόλο.*

ο **πυροσβεστήρας** (του πυροσβεστήρα, των πυροσβεστήρων) ογσ.: ο πυροσβεστήρας είναι μια μικρή συσκευή που τη φυλάμε μέσα στα κτίρια για να σβήνουμε μικρές πυρκαγιές: *Σε όλα τα εστιατόρια πρέπει να υπάρχουν πυροσβεστήρες.*

ο **πυροσβέστης** (του πυροσβέστη, των πυροσβεστών), η **πυροσβέστρια** (της πυροσβέστριας, των πυροσβεστριών) ογσ.: ο πυροσβέστης είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να σβήνει πυρκαγιές και να βοηθάει τους ανθρώπους να ξεφύγουν από κάποιον κίνδυνο: *Οι πυροσβέστες κινήθηκαν ταχύτατα και κατάφεραν να σβήσουν την πυρκαγιά.*

η **πυροσβεστική** (της πυροσβεστικής) ογσ.:

1. η πυροσβεστική είναι η δημόσια υπηρεσία που το έργο της είναι να μας προστατεύει από τις πυρκαγιές: *Έπιασε φωτιά το κτίριο, καλέστε γρήγορα την πυροσβεστική!*

2. πυροσβεστική λέμε και το κτίριο στο οποίο βρίσκεται αυτή η υπηρεσία: *Η πυροσβεστική βρίσκεται δίπλα από το αστυνομικό τμήμα.*

⚠ Η λέξη πυροσβεστική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **πυροσβεστικό** (του πυροσβεστικού, των πυροσβεστικών) ογσ.: το πυροσβεστικό είναι ειδικό φορτηγό που έχει πάνω του αντλία με νερό και ειδική σκάλα και το χρησιμοποιούν οι πυροσβέστες για να σβήνουν τις πυρκαγιές: *Το πυροσβεστικό είναι κόκκινο και έχει σειρήνες.*

ο **πυροσβεστικός**, η **πυροσβεστική**, το **πυροσβεστικό** επιθ.: όταν κάτι είναι πυροσβεστικό, το χρησιμοποιούμε για να σβήσουμε μια πυρκαγιά: *Τα πυροσβεστικά αεροπλάνα γεμίζουν τις αντλίες με νερό από τη θάλασσα.*

το **πυροτέχνημα** (του πυροτεχνήματος, των πυροτεχνημάτων) ουσ.:

1. το πυροτέχνημα είναι ένα μικρό αντικείμενο που, όταν το ανάβουμε, σκάει στον αέρα και παράγει δυνατό θόρυβο και πολύχρωμα σχήματα: *Καλωσόρισαν τον καινούριο χρόνο με πυροτεχνήματα και υπαίθριες συναυλίες.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε πυροτέχνημα ό,τι γίνεται για να εντυπωσιάσει: *Η υπόσχεση της κυβέρνησης για αύξηση των μισθών ήταν ένα προεκλογικό πυροτέχνημα.*

πυρώνω (πύρωσα), **πυρώνομαι** (πυρώθηκα, πυρωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πυρώνουμε ένα μέταλλο, το ζεσταίνουμε σε δυνατή φωτιά: *Πύρωναν τα σίδηρα και βασάνιζαν με αυτά τους αιχμαλώτους.*

2. **πυρώνει** 3^ο πρ.: όταν κάτι πυρώνει κάτι άλλο, το κάνει να έχει μεγάλη θερμοκρασία: *Ο ήλιος πύρωσε την άμμο.*

3. **πυρώνει** 3^ο πρ.: όταν κάτι πυρώνει, έχει μεγάλη θερμοκρασία: *Η ασφαλτος το καλοκαίρι πυρώνει.*

ο **πωλητής** (του πωλητή, των πωλητών), η **πωλήτρια** (της πωλήτριας, των πωλητριών) ουσ.:

1. πωλητής είναι αυτός που πουλάει κάτι που του ανήκει ($\neq$ αγοραστής): *Ο αγοραστής ζήτησε από τον πωλητή του σπιτιού να κατεβάσει την τιμή.*

2. πωλητής είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να πουλάει προϊόντα ($\neq$ πελάτης): *Ζητούνται πωλητές και πωλήτριες για κατάσταση ηλεκτρικών ειδών.*

πως ΣΥΝΔ.: εισάγει προτάσεις που δηλώνουν κάτι πραγματικό (= ότι): *Νομίζω πως τα έχουμε όλα έτοιμα.*

πώς ΕΠΙΡΡ.:

1. το βάζουμε στην αρχή μιας ερώτησης όταν ζητάμε να μάθουμε με ποιον τρόπο έγινε, γίνεται ή θα γίνει κάτι: *Πώς ήταν το ταξίδι σας; / Με ρώτησε πώς έλυσα την άσκηση.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε μεγάλη έκπληξη: *Πώς! Ακόμα σπίτι είσαι;*

△ Η λέξη πώς τονίζεται αν και είναι μονοσύλλαβη.

ΕΚΦΡ. πώς και πώς

πώς και πώς ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν έχουμε μεγάλη ανυπομονησία να γίνει κάτι: *Περιμένω πώς και πώς να αρχίσουν οι διακοπές.*

Ρ ρ

το **ραβδί** (του ραβδιού, των ραβδιών) ουσ.: το ραβδί είναι ένα μακρύ και στενό κομμάτι από ξύλο ή άλλο υλικό με διάφορες χρήσεις: *Γέρος και ανήμπορος χρησιμοποιούσε ένα ραβδί για να τον βοηθάει να κινείται. / Το ραβδί με τις μαγικές ιδιότητες της μάγισσας.*

ράβω (έραψα), **ράβομαι** (ράφτηκα, ραμμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ράβουμε ένα ύφασμα ή κάτι άλλο, ενώνουμε δύο ή περισσότερα κομμάτια του μεταξύ τους με βελόνα και κλωστή ($\neq$ ξηλώνω): *Να ράψεις το κουμπί που ξηλώθηκε. / Η μητέρα του έραψε την κάλτσα.*

2. λέμε ότι ο γιατρός ράβει ένα τραύμα όταν κλείνει το άνοιγμά του με ειδική βελόνα και κλωστή: *Ο γιατρός τού έραψε το τραύμα με τρία ράμματα.*

3. χρησιμοποιούμε το "ράβω" όταν πηγαίνουμε σε μοδίστρα ή σε ράφτη για να μας ράψει ένα ρούχο ή κάτι άλλο: *Ράβει τα κοστούμια του στο ράφτη.*

4. ράβομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος ράβεται κάπου, ράβει τα ρούχα του σε μοδίστρα ή σε ράφτη: *Σε ποια μοδίστρα ράβεσαι;*

ΕΚΦΡ. κομμένος και ραμμένος

η **ράγα** (της ράγας, των ραγών) ουσ.: οι ράγες είναι τα δύο στενόμακρα μεταλλικά ραβδιά πάνω στα οποία κινούνται τα τρένα (= σιδηροτροχιά): *Πάνω στις ράγες κυλούσε μουγκρίζοντας η παλιά ατμομηχανή.*

△ Η λέξη χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ραγίζει η καρδιά μου ΕΚΦΡ.: όταν ραγίζει η καρδιά μας για κάτι, στενοχωριόμαστε πολύ (= ματώνει η καρδιά μου): *Ραγίζει η καρδιά μου όταν τον βλέπω να υποφέρει.*

ραγίζω (ράγισα, ραγισμένος) ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι ραγίζουμε κάτι που σπάει, το κάνομε να καταστραφεί ελαφρά και να σχηματιστούν στην επιφάνειά του λεπτές γραμμές: *Πέταξε μια πέτρα και ράγισε το τζάμι.*

2. ραγίζει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι ραγίζει, καταστρέφεται ελαφρά, καθώς σχηματίζονται στην επιφάνειά του λεπτές γραμμές: *Ευτυχώς που δεν έσπασε το ποτήρι, μόνο ράγισε.*

ΕΚΦΡ. ραγίζει η καρδιά μου, ραγίζω την καρδιά

ραγίζω την καρδιά ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας ραγίζει την καρδιά όταν μας στενοχωρεί πάρα πολύ (= ματώνω την καρδιά, πληγώνω): *Μου ραγίζει την καρδιά να βλέπω νέα παιδιά να σκοτώνονται.*

η **ραδιενέργεια** (της ραδιενέργειας) ουσ.: η ραδιενέργεια είναι η ακτινοβολία που εκπέμπουν ορισμένα χημικά στοιχεία και η οποία μπορεί να βλάψει τους ζωντανούς οργανισμούς και το περιβάλλον: *Η ραδιενέργεια που ελευθερώνεται από τις πυρηνικές βόμβες μπορεί να είναι μοιραία για τον άνθρωπο.*

△ Η λέξη ραδιενέργεια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **ραδίκι** (του ραδικιού, των ραδικιών) ουσ.: τα ραδικία είναι άγρια χόρτα με πράσινο χρώμα και πικρή γεύση, που τα βράζουμε και τα τρώμε σαν σαλάτα: *Καθαρίζουμε και πλένουμε πολύ καλά τα ραδικία πριν τα βράσουμε.*

△ Η λέξη ραδίκι χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το **ραδιόφωνο** (του ραδιοφώνου, των ραδιοφώνων) ουσ.:

1. το ραδιόφωνο είναι μία συσκευή που δουλεύει με ηλεκτρικό ρεύμα ή με μπαταρίες και τη χρησιμοποιούμε για να ακούμε μουσική, τα νέα κτλ. (= ράδιο): *Χαμήλωσε την ένταση του ραδιοφώνου. / Άνοιξε το ραδιόφωνο να ακούσουμε ειδήσεις.*

2. το ραδιόφωνο είναι οι εκπομπές που ακούμε με τη βοήθεια αυτής της συσκευής: *Μου αρέσει να ακούω ραδιόφωνο όταν οδηγώ.*

3. το ραδιόφωνο είναι το σύστημα με το οποίο στέλνονται οι ήχοι που ακούμε στο ραδιόφωνο: *Το ραδιόφωνο και η τηλεόραση είχαν τεράστια επίδραση στη ζωή των ανθρώπων.*

η **ρακέτα** (της ρακέτας, των ρακετών) ουσ.:

1. η ρακέτα είναι ένα ελαφρό αντικείμενο με χερούλι και πλατιά άκρη, που το χρησιμοποιούμε για να χτυπάμε μια μικρή μπάλα σε διάφορα αθλήματα, όπως στο τένις, στο γιγκ πογκ κτλ.: *Στο τένις, σερβίρουμε την μπάλα με τη ρακέτα.*

2. ρακέτες ΠΛΗΘ.: οι ρακέτες είναι ένα παιχνίδι που παίζεται από δύο άτομα που στέλνουν ένα μικρό μπαλάκι ο ένας στον άλλο χτυπώντας το με ξύλινες ρακέτες: *Μετά το κολύμπι παίξαμε ρακέτες στην παραλία.*

το **ρακί** (του ρακιού) ουσ.: το ρακί είναι ένα άχρωμο ποτό με πολύ οινόπνευμα και δυνατό άρωμα, που μοιάζει με το ούζο και το τσίπουρο: *Οι Κρητικοί πίνουν ρακί.*

△ Η λέξη ρακί δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **ράλι** ουσ.: το ράλι είναι ένας αγώνας αυτοκινήτων κατά τον οποίο οι οδηγοί τρέχουν στους δρόμους μιας χώρας με μεγάλη ταχύτητα: *Το ράλι "Ακρόπολις" γίνεται κάθε χρόνο στην Ελλάδα.*

△ Η λέξη ράλι δεν κλίνεται.

ο **ραλίστας** (του ραλίστα), η **ραλίστρια** (της ραλίστριας) ουσ.: ο ραλίστας είναι ο οδηγός αυτοκινήτου που παίρνει μέρος σε αγώνες ταχύτητας: *Ο ραλίστας είχε ατύχημα και εγκατέλειψε τον αγώνα.*

△ Η λέξη ραλίστας δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **Ραμαζάνι** (του Ραμαζανιού) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): το Ραμαζάνι είναι γιορτή των μουσουλμάνων που διαρκεί όλο τον ένατο μήνα του μουσουλμανικού έτους: *Στο Ραμαζάνι οι πιστοί μένουν νηστικοί από το πρωί ως τη δύση του ήλιου.*

△ Η λέξη Ραμαζάνι δεν έχει πληθυντικό αριθμό

το **ράμμα** (του ράμματος, των ραμμάτων) ουσ.:
1. το ράμμα είναι αυτό που κάνει ο γιατρός όταν μας ράβει μια πληγή: *Θα χρειαστείς ράμματα, γιατί το κόψιμο φαίνεται βαθύ.*
2. το ράμμα είναι η ειδική κλωστή με την οποία ο γιατρός ράβει μια πληγή: *Σε μία εβδομάδα θα πάω στο νοσοκομείο για να μου βγάλουν τα ράμματα.*

το **ράμφος** (του ράμφους, των ραμφών) ουσ.: το ράμφος είναι το σκληρό κομμάτι που εξέχει από το στόμα των πουλιών: *Τα πουλιά τσιμπάνε την τροφή τους με το ράμφος τους.*

το **ραντεβού** ουσ.: το ραντεβού είναι μια συνάντηση με άλλον ή με άλλους που έχει κανονιστεί μία ορισμένη ώρα σε ένα ορισμένο μέρος: *Έχουμε ραντεβού με την αδερφή μου το απόγευμα για να πάμε για ψώνια. / Αργεί πάντα στα ραντεβού του.*

△ Η λέξη ραντεβού δεν κλίνεται.

ραντίζω (ράντισα), **ραντίζομαι** (ραντίστηκα, ραντισμένος) ΡΗΜ.: ραντίζουμε όταν ρίχνουμε σταγόνες νερού ή άλλου υγρού πάνω σε κάποιον ή σε κάτι (= ψεκάζω): *Ράντισαν το βάλτο με φάρμακο, για να σκοτώσουν τα κουνούπια. / Το γρασίδι ραντίζεται αυτόματα.*

το **ραπανάκι** ουσ.:

1. το ραπανάκι είναι ένα μικρό φυτό με κόκκινη στρογγυλή ρίζα: *Σπέρνουμε απευθείας στο έδαφος τα ραπανάκια και περιμένουμε περίπου ένα μήνα μέχρι να μεγαλώσουν.*

2. το ραπανάκι είναι η κόκκινη ρίζα αυτού του φυτού, που την τρώμε ωμή ως ορεκτικό ή μέσα στη σαλάτα: *Τα ραπανάκια είναι καυτερά.*

△ Η λέξη ραπανάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **ραπτομηχανή** (της ραπτομηχανής, των ραπτομηχανών) ουσ.: η ραπτομηχανή είναι μια μηχανή που τη χρησιμοποιούν κυρίως οι μοδίστρες για να ράβουν πιο γρήγορα: *Γάζωσε το παντελόνι στη ραπτομηχανή.*

το **ράσο** (του ράσου, των ράσων) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): στην ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία, το ράσο είναι το μαύρο και μακρύ ρούχο που φοράνε οι ιερείς, οι καλόγεροι και οι καλόγριες: *Το ράσο των καθολικών ιερέων είναι διαφορετικό από το ράσο των ορθόδοξων.*

η **ράτσα** (της ράτσας) ουσ.:

1. η ράτσα είναι ομάδα ζώων που έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά: *Ποια ράτσα σκύλων χρησιμοποιούν οι κυνηγοί πτηνών; / Το άλογο αυτό ανήκει σε μια σπάνια ράτσα.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) ράτσα λέμε αλλιώς τη φυλή: *Οι Άγγλοι και οι Αμερικανοί είναι της ίδιας ράτσας.*

△ Η λέξη ράτσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **ρατσισμός** (του ρατσισμού, των ρατσισμών) ουσ.: ο ρατσισμός είναι η θεωρία που πιστεύει ότι ορισμένες φυλές είναι ανώτερες από άλλες, για παράδειγμα ότι η λευκή φυλή είναι ανώτερη από τη μαύρη, καθώς και η άσημη συμπεριφορά απέναντι στους ανθρώπους που ανήκουν σε αυτές τις φυλές: *Υπάρχει ρατσισμός απέναντι στους μετανάστες.*

ο **ρατσιστής** (του ρατσιστή, των ρατσιστών) ουσ.: ο ρατσιστής είναι ο οπαδός του ρατσισμού: *Ο Χίτλερ είναι το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα ρατσιστή. / Ομάδα ρατσιστών επιτέθηκε σε νέγρους και τους τραυμάτισε.*

το **ράφι** (του ραφιού, των ραφιών) ουσ.: το ράφι είναι ένα επίπεδο κομμάτι από ξύλο, μέταλλο ή άλλο υλικό, που το στερεώνουμε στον τοίχο ή σε κάποιο έπιπλο, για να τοποθετούμε πάνω του διάφορα πράγματα: *Δεν τοποθετεί ποτέ τα βιβλία στα ράφια αλλά τα αφήνει άτακτα πάνω στο γραφείο.*

ΕΚΦΡ. μένω στο ράφι

ο **ράφτης** (του ράφτη, των ραφτών) ουσ.: ο ράφτης είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να ράβει ή να διορθώνει ρούχα: *Ράβει τα κοστούμια του σε ράφτη.*

η **ράχη** (της ράχης, των ραχών) ουσ.:

1. η ράχη είναι το πίσω μέρος του ανθρώπινου σώματος που βρίσκεται ανάμεσα στο σβέρο και στη μέση (= πλάτη): *Κάθεται με τη ράχη ακουμπισμένη στην καρέκλα και τα πόδια ακουμπισμένα στο πάτωμα.*

2. η ράχη ενός ζώου είναι το πάνω μέρος του σώματός του: *Η σέλα του αλόγου στερεώνεται πάνω στη ράχη του.*

3. η ράχη είναι η στενή πλευρά ενός βιβλίου ή ενός περιοδικού, εκεί όπου ενώνονται τα φύλλα του με το εξώφυλλο: *Στη ράχη του βιβλίου θα δεις τυπωμένο τον τίτλο του βιβλίου και το όνομα του συγγραφέα.*

4. η ράχη είναι η γραμμή που φαίνεται να ενώνει τις κορυφές γειτονικών βουνών και λόφων: *Η περιοχή περιβάλλεται από τις καταπράσινες ράχες των βουνών.*

5. η ράχη είναι το μέρος ενός καθίσματος όπου ακουμπάει η πλάτη μας όταν καθόμαστε σε αυτό: *Η ράχη της πολυθρόνας είναι πολύ αναπαυτική.*

η **ραχοκοκαλιά** (της ραχοκοκαλιάς, των ραχοκοκαλιών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. η ραχοκοκαλιά είναι η σπονδυλική στήλη: *Το καλύτερο κρέας βρίσκεται κοντά στη ραχοκοκαλιά του ζώου.*

2. λέμε ραχοκοκαλιά το κεντρικό στοιχείο πάνω στο οποίο στηρίζεται κάτι: *Λέγεται ότι η βιομηχανία είναι η ραχοκοκαλιά μιας οικονομίας.*

το **ράψιμο** (του ραψίματος, των ραψιμάτων) ουσ.: το ράψιμο είναι αυτό που κάνουμε όταν φτιάχνουμε ή διορθώνουμε ρούχα χρησιμοποιώντας βελόνα και κλωστή ($\neq$ ξήλωμα): *Το πουκάμισο σκίστηκε στο μανίκι και χρειάζεται ράψιμο.*

ρε! ΕΠΙΦ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. το χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε με φίλους μας ή με μικρά παιδιά: *Ρε Γιάννη, θα πάμε καμιά βόλτα;*

2. το χρησιμοποιούμε όταν φωνάζουμε σε κάποιον θυμωμένα: *Φύγε από δω, ρε απατεώνα!*

το **ρεβίθι** (του ρεβιθιού, των ρεβιθιών) ΟΥΣ.:

1. τα ρεβίθια είναι όσπρια που έχουν σφαιρικό σχήμα και κιτρινωπό χρώμα: *Τα ρεβίθια πριν τα βράσουμε τα μουλιάζουμε για λίγη ώρα στο νερό για να βγει η φλούδα τους.*

2. τα ρεβίθια είναι η σούπα που φτιάχνουμε με αυτούς τους καρπούς: *Τα ρεβίθια μου αρέσουν πιο πολύ από τις φακές.*

⚠ Η λέξη ρεβίθι χρησιμοποιείται κυρίως στον πληθυντικό αριθμό.

η **ρέγκα** (της ρέγκας, των ρεγκών) ΟΥΣ.: η ρέγκα είναι ένα στενόμακρο ψάρι που έχει ασημένιο χρώμα και ζει κυρίως στις βόρειες θάλασσες: *Η ρέγκα διατηρείται για πολύ καιρό μέσα σε αλάτι.*

η **ρεζέρβα** (της ρεζέρβας) ΟΥΣ.:

1. η ρεζέρβα είναι το λάστιχο του τροχού ενός αυτοκινήτου, ενός λεωφορείου κτλ. που το χρησιμοποιούμε για να αντικαταστήσουμε αυτό που θα χαλάσει: *Έσκασε το δεξί μπροστινό λάστιχο του αυτοκινήτου και βάλουμε τη ρεζέρβα.*

2. η ρεζέρβα είναι γενικά καθετί που το φυλάμε για να αντικαταστήσουμε κάποιο άλλο που θα χαλάσει, που θα τελειώσει κτλ.: *Αν τελειώσει το μελάνι, υπάρχει ρεζέρβα δίπλα στον εκτυπωτή.*

⚠ Η λέξη ρεζέρβα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ρεζιλεύω (ρεζιλεψα), **ρεζιλεύομαι** (ρεζιλεύτηκα, ρεζιλεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ρεζιλεύουμε κάποιον, τον κάνουμε να ντρέπεται για κάτι άσχημο που έκανε (= ντροπιάζω): *Τον ρεζιλέψα με το χειρότερο τρόπο μπροστά στους συντρόφους του για αυτά που έκανε.*

2. όταν κάποιος μας ρεζιλεύει, μας φέρνει σε δύσκολη θέση με κάτι άσχημο που έκανε: *Θέλει να τον εκδικηθεί γιατί τον ρεζιλέψα σε ολόκληρο το χωριό.*

το **ρεζίλι** ΟΥΣ.: λέμε ότι κάποιος γίνεται ρεζίλι όταν ντροπιάζεται μπροστά στους άλλους με την άσχημη συμπεριφορά του: *Μη μαλώνετε στη μέση του δρόμου, θα γίνετε ρεζίλι.*

⚠ Η λέξη ρεζίλι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **ρεκόρ** ΟΥΣ.: λέμε ότι κάποιος κάνει ρεκόρ σε ένα άθλημα όταν έχει το καλύτερο αποτέλεσμα από όλους τους άλλους: *Η Ρωσίδα αθλήτρια κατέκτησε το παγκόσμιο ρεκόρ στο ακόντιο.*

⚠ Η λέξη ρεκόρ δεν κλίνεται.

το **ρέμα** (του ρέματος, των ρεμάτων) ΟΥΣ.: το ϊμα είναι ένα μικρό ποτάμι (= ρεματιά): *Από το δάσος κατεβαίνει ένα ϊμα ανάμεσα*

στα πλατάνια. / Ξεχείλισαν τα ϊματα από τις πλημμύρες.

ΕΚΦΡ. μπρος γκρεμός και πίσω ϊμα

η **ρεματιά** (της ρεματιάς, των ρεματιών) ΟΥΣ.: ρεματιά είναι ένα βαθύ και στενό άνοιγμα της γης που έχει νερό (= ϊμα): *Το γεφυράκι που περνά πάνω από τη ρεματιά χτίστηκε πριν από πενήντα χρόνια.*

το **ρεσιτάλ** ΟΥΣ.: όταν ένας μουσικός δίνει ένα ρεσιτάλ, παίζει ένα έργο μουσικής μόνος του μπροστά σε κόσμο: *Ο διάσημος πιανίστας θα δώσει ρεσιτάλ πιάνου στο Ηρώδειο.*

⚠ Η λέξη ρεσιτάλ δεν κλίνεται.

τα **ρέστα** ΟΥΣ.: τα ϊστα είναι τα χρήματα που μας επιστρέφει κάποιος όταν του δίνουμε περισσότερα χρήματα από όσο κοστίζει αυτό που αγοράσαμε: *Ορίστε, τα ϊστα σας. / Είπε στον ταξιτζή να κρατήσει τα ϊστα.*

⚠ Η λέξη ϊστα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. δίνω ϊστα, ζητάω και τα ϊστα

το **ρετιρέ** ΟΥΣ.: το ρετιρέ είναι διαμέρισμα στον ψηλότερο όροφο μιας πολυκατοικίας, με την πιο φαρδιά βεράντα από όλα τα υπόλοιπα: *Νοίκιασε ένα εξαιρετικό ρετιρέ στον πέμπτο όροφο μιας πολυκατοικίας.*

⚠ Η λέξη ρετιρέ δεν κλίνεται.

η **ρετσίνα** (της ρετσίνας) ΟΥΣ.: η ρετσίνα είναι ένα ελληνικό άσπρο κρασί που έχει το έντονο άρωμα του ρετσινιού από πεύκα: *Όταν οι τουρίστες έρχονται στην Ελλάδα, ζητάνε να δοκιμάσουν ρετσίνα.*

⚠ Η λέξη ρετσίνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **ρετσίνι** (του ρετσινιού, των ρετσινιών) ΟΥΣ.: το ρετσίνι είναι μια κιτρινωπή ουσία που κολλάει και βγαίνει από τους κορμούς των πεύκων: *Οι λεκέδες από το ρετσίνι των δέντρων καταστρέφουν το χρώμα του αυτοκινήτου.*

το **ρέυμα** (του ρεύματος, των ρευμάτων) ΟΥΣ.:

1. το ϊμα είναι η κίνηση που κάνει ένα υγρό ή ένα αέριο προς μια ορισμένη κατεύθυνση: *Φύσηξε ένα ϊμα θερμού αέρα από την Αφρική. / Όγκοι πάγου πέφτουν στα νερά των φιορδ και παρασύρονται από τα θαλάσσια ϊματα.*

2. το ϊμα είναι ό,τι και το ηλεκτρικό ϊμα: *Έγινε διακοπή ϊματος και δε λειτουργεί το ψυγείο.*

3. το ϊμα είναι η κίνηση των μέσων συγκοινωνίας που κινούνται στο δρόμο: *Έτρεχε με μεγάλη ταχύτητα και μπήκε στο αντίθετο ϊμα κυκλοφορίας.*

4. το ϊμα είναι ένα σύνολο από ιδέες ή αντιλήψεις που επικρατούν μια ορισμένη εποχή σε έναν ορισμένο τομέα: *Παρακολουθεί όλα τα σύγχρονα ϊματα στο χώρο της εκπαίδευσης.*

ρεύομαι (ρεύτηκα) ΡΗΜ.: ρευόμαστε μετά το φαγητό όταν αφήνουμε τον αέρα που υπάρχει στο στομάχι να βγει από το στόμα με θόρυβο: *Δεν είναι ευγενικό να ρευέσαι μπροστά σε άλλους.*

το **ρήμα** (του ρήματος, των ρημάτων) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, το ρήμα είναι η λέξη που χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάποιος ή ότι παθαίνουμε ή ότι είμαστε κάτι: *Το "τρέχω" και το "μένω" είναι ρήματα.*

ρημάζω (ρήμαξα, ρημαγμένος) ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι κάποιος ρημάζει κάτι όταν του προκαλεί μεγάλη καταστροφή (= καταστρέφω): *Το χαλάζι ρήμαξε τις καλλιέργειες.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι ρημάζει όταν καταστρέφεται: *Έφυγαν όλοι οι νέοι και το χωριό ρήμαξε.*

ΕΚΦΡ. ρημάζω στο ξύλο

ρημάζω στο ξύλο ΕΚΦΡ.: κάποιος μας ρημάζει στο ξύλο όταν μας δέρνει με άγριο τρόπο (= σπάω στο ξύλο, σαπίζω στο ξύλο): *Τον ρήμαξε στο ξύλο τον πιτσιρικά όταν τον έπιασε να κλέβει.*

ο **ρηχός, η ρηχή**, το **ρηχό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ρηχό, δεν έχει μεγάλο βάθος (= αβαθής ≠ βαθύς): *Τα παιδιά τσαλαβουτάνε στα ρηχά νερά της λίμνης.*

η **ριγα** (της ρίγας, των ριγών) ουσ.: λέμε ότι ένα ρούχο έχει ρίγες όταν έχει πάνω του γραμμές σε διαφορετικό χρώμα από το δικό του: *Οι τίγρεις έχουν πορτοκαλί δέρμα με μαύρες ρίγες. / Τα παντελόνια με κάθετες ρίγες λένε ότι ψηλώνουν.*

η **ριγανη** (της ριγανής) ουσ.: η ριγανη είναι μικρό αρωματικό φυτό, με μικρά άνθη που, όταν ξεραίνονται, τα τρίβουμε στα φαγητά για να νοστιμίσουν: *Στη σαλάτα ντομάτα προσθέτουμε λάδι, ελιές και ένα κουταλάκι ριγανη.*

▲ Η λέξη ριγανη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **ριγέ** ουσ.: το ριγέ είναι το σχέδιο με ρίγες: *Τα ριγέ είναι φέτος στη μόδα σε μπλούζες και παντελόνια.*

▲ Η λέξη ριγέ δεν κλίνεται.

ο **ριγέ**, η **ριγέ**, το **ριγέ** ΕΠΙΘ.: όταν ένα ύφασμα, ένα ρούχο κτλ. είναι ριγέ, έχει πάνω του ρίγες: *Με το κουστούμι ταιριάζει ένα κλασικό ριγέ πουκάμισο.*

▲ Η λέξη ριγέ δεν κλίνεται.

η **ρίζα** (της ρίζας, των ριζών) ουσ.:

1. η ρίζα είναι το μέρος του φυτού που βρίσκεται μέσα στο έδαφος, από το οποίο παίρνει νερό και τροφή: *Οι ελιές έχουν βαθιές ρίζες.*

2. η ρίζα είναι το μέρος ενός δοντιού ή μιας τρίχας που βρίσκεται μέσα στο δέρμα: *Αν η ρίζα του δοντιού πάθει ζημιά, τότε κινδυνεύει να καταστραφεί ολόκληρο το δόντι.*

3. η ρίζα είναι η βασική αιτία ή ιδέα: *Πρέπει να φτάσουμε στη ρίζα του προβλήματος.*

4. ρίζες ΠΛΗΘ.: οι ρίζες είναι το μέρος από το οποίο κατάγεται κάποιος (= καταγωγή): *Είναι Αμερικανός με ελληνικές ρίζες.*

το **ριζικό** (του ριζικού, των ριζικών) ουσ.: το ριζικό ενός ανθρώπου είναι η μοίρα του, αυτό

που οι άνθρωποι πιστεύουν ότι δεν μπορεί να αλλάξει: *Κανείς δε γνωρίζει το ριζικό του.*

ο **ρινόκερος** (του ρινόκερου, των ρινόκερων) ουσ.: ο ρινόκερος είναι ένα μεγάλο ζώο με παχύ γκριζό δέρμα και ένα ή δύο κέρατα στη μύτη του: *Ο ρινόκερος τρέφεται με φυτά και ζει κυρίως στις τροπικές περιοχές της Αφρικής και της Ασίας.*

ρίχνει καρεκλοπόδαρα ΕΚΦΡ.: όταν ρίχνει καρεκλοπόδαρα, ρίχνει δυνατή βροχή (= βρέχει με το τουλούμι): *Περίεργα ο καιρός! Χτες έριχνε καρεκλοπόδαρα και σήμερα έχει λιακάδα.*

ρίχνομαι με τα μούτρα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος ρίχνεται με τα μούτρα σε κάτι όταν το κάνει με μεγάλη όρεξη: *Ρίχτηκα με τα μούτρα στη δουλειά για να τελειώσω πιο γρήγορα!*

ρίχνω (έριξα), **ρίχνομαι** (ρίχτηκα, ριγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ρίχνουμε κάτι, το κάνουμε να πέσει (= πετώ): *Έριξε κατά λάθος το βάζο από το τραπέζι. / Έριξε τα δίχτυα στη θάλασσα. / Ρίχνει τις στάχτες στο πάτωμα.*

2. ρίχνουμε κάτι όταν το στέλνουμε μακριά από εμάς (= πετώ): *Μου έριξε την μπάλα για να την πιάσω. / Έριξαν πέτρες στα τζάμια. / Έριξε το ακόντιο στα 58 μέτρα.*

3. όταν κάποιος ή κάτι χτυπάει με δύναμη κάτι και το κάνει να πέσει κάτω, σημαίνει ότι το ρίχνει: *Ο αέρας έριξε κάτω όλες τις γλάστρες. / Έριξαν τον τοίχο για να μεγαλώσουν την κουζίνα. (= γκρεμίζω)*

4. όταν θέλουμε να πούμε ότι βάζουμε κάτι περισσότερο σε ένα φαγητό ή ποτό, λέμε ότι το ρίχνουμε (= προσθέτω ≠ βγάζω, αφαιρώ): *Ρίξε κι άλλο γάλα στον καφέ.*

5. λέμε ότι ρίχνουμε τις τιμές όταν τις κάνουμε να γίνουν πιο χαμηλές (= μειώνω, κατεβάζω ≠ αυξάνω, ανεβάζω): *Οι έμποροι ρίχνουν τις τιμές στις εκπτώσεις.*

6. ρίχνουμε μια κυβέρνηση όταν την κάνουμε να φύγει από την εξουσία (= ανατρέπω): *Οι στρατιωτικοί έριξαν την κυβέρνηση.*

7. ρίχνουμε το φταίξιμο σε κάποιον όταν του λέμε ότι αυτός φταίει που έγινε (= επιρρίπτω, φορτώνω): *Έριξε σε μένα όλη την ευθύνη για το λάθος που έγινε.*

8. λέμε ότι ρίχνουμε κάποιον όταν του δίνουμε λιγότερα από όσα πρέπει (= αδικώ): *Τον έριξαν στη μοιρασιά.*

9. ρίχνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ρίχνει βροχή, χιόνι κτλ. όταν βρέχει, χιονίζει κτλ. (= πέφτει): *Έριχνε βροχή όλο το βράδυ.*

10. ρίχνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος ρίχνεται όταν κάνει επίθεση (= ορμάω, χιμάω): *Ρίχτηκαν πάνω τους να τους χτυπήσουν. / Ο αετός ρίχτηκε σε ένα κοπάδι από πρόβατα.*

ΕΚΦΡ. ρίχνει καρεκλοπόδαρα, ρίχνομαι με τα μούτρα, ρίχνω άδεια για να πιάσω γεμάτα, ρίχνω λάδι στη φωτιά, ρίχνω μαύρη πέτρα, ρίχνω μια ματιά, ρίχνω μπόι, ρίχνω στάχτη στα μάτια, το ρίχνω έξω, το ρίχνω στο αστέιο

ρίχνω άδεια για να πιάσω γεμάτα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάνουμε ότι γνωρίζουμε ένα μυστικό ενώ δεν το γνωρίζουμε, για να κάνουμε τον άλλο να μας το πει μόνος του: *Έριξα άδεια για να πιάσω γεμάτα και μου αποκάλυψε το νέο του έρωτα.*

ρίχνω λάδι στη φωτιά ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν με τη συμπεριφορά μας χειροτερεύουμε ακόμα περισσότερο μια κατάσταση: *Έριξε λάδι στη φωτιά με τα ειρωνικά του σχόλια και ακολούθησε μεγάλος καβγάς.*

ρίχνω μαύρη πέτρα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ρίχνει μαύρη πέτρα πίσω του, φεύγει από κάπου για πάντα, χωρίς να έχει σκοπό να ξαναγυρίσει εκεί: *Είκοσι χρόνια έχει να έρθει στο χωριό, έχει ρίξει μαύρη πέτρα πίσω του.*

ρίχνω μια ματιά ΕΚΦΡ.: όταν ρίχνουμε μια ματιά σε κάτι, το κοιτάμε βιαστικά: *Δεν πρόλαβα να τη διαβάσω την εφημερίδα, μια ματιά έριξα μόνο.*

ρίχνω μπόι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος ρίχνει μπόι, ψηλώνει απότομα: *Το παιδί είναι στην ανάπτυξη και θα ρίξει μπόι.*

ρίχνω ξύλο ΕΚΦΡ.: ρίχνουμε ξύλο σε κάποιον όταν τον δέρνουμε (= δίνω ξύλο ≠ τρώω ξύλο): *Του 'ριξε πολύ ξύλο επειδή άργησε.*

ρίχνω στάχτη στα μάτια ΕΚΦΡ.: όταν ρίχνουμε στάχτη στα μάτια κάποιου, προσπαθούμε να οδηγήσουμε αλλού την προσοχή του, για να μην καταλάβει κάτι κακό που συμβαίνει: *Έγιναν δηλώσεις για να μας ρίξουν στάχτη στα μάτια και όχι για να αποκαλύψουν τους πραγματικούς ενόχους.*

η **ρόδα** (της ρόδας, των ροδών) ΟΥΣ.: η ρόδα είναι ένα αντικείμενο σε σχήμα κύκλου που γυρίζει γύρω γύρω και κάνει ένα αυτοκίνητο, ένα ποδήλατο ή κάτι άλλο να κινείται (= τροχός): *Οι μπροστινές ρόδες του αυτοκινήτου ανέβηκαν στο πεζοδρόμιο. / Τραπεζάκι με ρόδες που μετακινείται εύκολα.*

το **ροδάκινο** (του ροδάκινου, των ροδάκινων) ΟΥΣ.: το ροδάκινο είναι ο σφαιρικός καρπός της ροδακινιάς, με κίτρινο προς κόκκινο χρώμα, που έχει χνουδωτή φλούδα, είναι ζουμερός και τρώγεται σαν φρούτο: *Τα ροδάκινα τα τρώμε το καλοκαίρι.*

το **ρόδι** (του ροδιού, των ροδιών) και το **ροΐδι** ΟΥΣ.: το ρόδι είναι ο κοκκινωπός καρπός της ροδιάς, που έχει σκληρή φλούδα και μέσα πολλά μικρά ζουμερά σποράκια: *Στην Κρήτη σπάνε ένα ρόδι στην είσοδο του σπιτιού για γούρι.*

ο **ρόδιος**, η **ρόδινη**, το **ρόδινο** ΕΠΙΘ.: λέμε ότι κάτι είναι ρόδινο όταν έχει το κοκκινωπό χρώμα που έχουν τα τριαντάφυλλα: *Τα μάγουλά σου είναι ρόδινα σαν μικρού παιδιού.*

ΕΚΦΡ. τα βλέπω όλα ρόδινα

το **ρόδο** (του ρόδου, των ρόδων) ΟΥΣ.: ρόδο λέγεται αλλιώς το τριαντάφυλλο: *Έβαλε τα ρόδα σε νερό και άνοιξαν τα μπουμπούκια τους.*

το **ροζ** ΟΥΣ.: το ροζ είναι το πολύ ανοιχτό κόκκινο χρώμα του τριαντάφυλλου: *Είναι ξανθιά και της πηγαίνει το ροζ.*

△ Η λέξη ροζ δεν κλίνεται.

ο **ροζ**, η **ροζ**, το **ροζ** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ροζ έχει πολύ ανοιχτό κόκκινο χρώμα: *Τα κοριτσάκια φορούν ροζ κορδέλες στα μαλλιά.*

△ Η λέξη ροζ δεν κλίνεται.

ο **ροζιασμένος**, η **ροζιασμένη**, το **ροζιασμένο** ΕΠΙΘ.: τα χέρια είναι ροζιασμένα όταν το δέρμα είναι σκληρό και ταλαιπωρημένο, συνήθως από την πολλή δουλειά: *Ο παππούς έπιασε τη μαγκούρα με τα ροζιασμένα του χέρια.*

ο **ρόζος** (του ρόζου, των ρόζων) ΟΥΣ.: ο ρόζος είναι σκληρό κομμάτι δέρματος στα χέρια των ηλικιωμένων από την πολλή και σκληρή δουλειά: *Τα χέρια των γεωργών είναι γεμάτα με ρόζους.*

το **ροκ** ΟΥΣ.: το ροκ είναι είδος σύγχρονης μουσικής που την ακούνε κυρίως οι νέοι: *Ακούει ροκ και όχι χιπ χοπ.*

△ Η λέξη ροκ δεν κλίνεται.

η **ρόκα** (της ρόκας) ΟΥΣ.:

1. η ρόκα είναι εργαλείο από ξύλο στο οποίο παλιότερα οι γυναίκες στήριζαν το μαλλί για να το γνέσουν με τα χέρια τους: *Η γιαγιά τύλιγε το μαλλί γύρω από τη ρόκα.*

2. η ρόκα είναι είδος χόρτου που τρώγεται ωμό στη σαλάτα: *Σαλάτα με ρόκα και τυρί παρμεζάνα.*

△ Η λέξη ρόκα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ροκανίζω (ροκάνισα), **ροκανίζομαι** (ροκανίστηκα, ροκανισμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ροκανίζει κάτι όταν το τρώει αργά και με θόρυβο, επειδή είναι σκληρό: *Ένα ποντίκι ροκάνισε το ντουλάπι.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι ροκανίζουμε ξένα χρήματα όταν τα ξεδεύουμε σιγά σιγά (= σπαταλάω): *Ροκάνισε την περιουσία του πατέρα του.*

το **ρολό** (του ρολού, των ρολών) ΟΥΣ.:

1. ρολό είναι καθετί που είναι τυλιγμένο σε σχήμα κυλίνδρου: *Αγόρασα ένα ρολό χαρτί κουζίνας.*

2. ρολό είναι μια κατασκευή που βρίσκεται έξω από το τζάμι ενός παραθύρου ή μιας πόρτας και μπορούμε να το ανεβάζουμε και να το κατεβάζουμε: *Ο τελευταίος να κατεβάσει τα ρολά πριν φύγει.*

3. ρολό είναι ένα είδος φαγητού από κιμά ή από κρέας, που πήνεται σε σχήμα κυλίνδρου στο φούρνο και σερβίρεται κομμένο σε φέτες: *Σήμερα έχουμε ρολό κοτόπουλο.*

το **ρολόι** (του ρολογιού, των ρολογιών) ΟΥΣ.: το ρολόι είναι το αντικείμενο που μας δείχνει τι ώρα είναι: *Ο μόνος ήχος που ακουγόταν ήταν το τικ τακ του ρολογιού. / Σύμφωνα με το ρολόι μου η ώρα είναι δύο ακριβώς.*

ΕΚΦΡ. δουλεύει ρολόι, πάει ρολόι

ο **ρόλος** (του ρόλου, των ρόλων) ουσ.:

1. ο ρόλος είναι το πρόσωπο που παριστάνει ένας ηθοποιός σε ένα έργο ή σε μια ταινία: *Ένας ηθοποιός στην καριέρα του παίζει πολλούς και διαφορετικούς ρόλους.*

2. ο ρόλος κάποιου σε κάτι είναι το πόσο βοηθάει με τα λόγια και τις πράξεις του στο να γίνει: *Ο ρόλος του δασκάλου είναι πολύ σημαντικός στην εκπαίδευση.*

ΕΚΦΡ. παίζει ρόλο

ο **ρόμβος** (του ρόμβου, των ρόμβων) ουσ.

(ΜΑΘΗΜ.): ο ρόμβος είναι ένα γεωμετρικό σχήμα που έχει τέσσερις ίσες πλευρές αλλά δεν είναι τετράγωνο: *Οι γωνίες του ρόμβου είναι μικρότερες από ενενήντα μοίρες η καθεμία.*

η **ρόμπα** (της ρόμπας) ουσ.: η ρόμπα είναι ένα ρούχο σαν μακρύ ελαφρύ παλτό που το φοράνε οι άνθρωποι μέσα στο σπίτι πάνω από άλλα ρούχα: *Έβαλε μια ρόμπα πάνω από το νυχτικό για να ανοίξει την πόρτα.*

⚠ Η λέξη ρόμπα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **ρομπότ** ουσ.: το ρομπότ είναι ένα μηχανήμα που μιμείται τον άνθρωπο, μπορεί να κινείται και να κάνει τις δουλειές που συνήθως κάνουν οι άνθρωποι: *Αντί για αστροναύτες έστειλαν ρομπότ στη Σελήνη.*

⚠ Η λέξη ρομπότ δεν κλίνεται.

το **ρόπαλο** (του ροπάλου, των ροπάλων) ουσ.: το ρόπαλο είναι ένα μακρύ ξύλινο ραβδί, πιο χοντρό στη μία άκρη του, που το χρησιμοποιούσαν παλιότερα σαν όπλο: *Όταν δεν είχαν ανακαλυφθεί τα πυροβόλα, οι άνθρωποι πολεμούσαν με πέτρες, μαχαίρια και ρόπαλα.*

το **ρουθούνι** (του ρουθουνιού, των ρουθουνιών) ουσ.: τα ρουθούνια είναι τα δύο ανοίγματα στο κάτω μέρος της μύτης μας: *Μια ωραία μυρωδιά πέρασε μέσα στα ρουθούνια του. / Μύτη με μεγάλα ρουθούνια.*

τα **ρουμανικά** (των ρουμανικών) ουσ.: τα ρουμανικά είναι η ρουμανική γλώσσα: *Σπούδασε στη Ρουμανία, γι' αυτό μπορεί και συνεννοείται στα ρουμανικά.*

τα **ρουμάνικα** (των ρουμάνικων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τα ρουμανικά

ο **ρουμανικός**, η **ρουμανική**, το **ρουμανικό** επιθ.: όταν κάτι είναι ρουμανικό έχει σχέση με τη Ρουμανία ή με τους Ρουμάνους: *Η ρουμανική πρωτεύουσα είναι το Βουκουρέστι.*

ο **ρουμάνικος**, η **ρουμάνικη**, το **ρουμάνικο** επιθ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο ρουμανικός

ο **Ρουμάνος** (του Ρουμάνου, των Ρουμάνων), η **Ρουμάνα** (της Ρουμάνας) ουσ.+επιθ.: Ρουμάνος είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Ρουμανίας ή είναι πολίτης του κράτους της Ρουμανίας: *Οι Ρουμάνοι ψηφίζουν για να εκλέξουν πρωθυπουργό. / Η Νάντια Κομανέτσι ήταν Ρουμάνα αθλήτρια στην ενόργανη γυμναστική.*

το **ρουμπίνι** (του ρουμπινιού, των ρουμπινιών) ουσ.: το ρουμπίνι είναι μία πολύτιμη πέτρα που έχει βαθύ κόκκινο χρώμα: *Φορούσε στο λαιμό ένα πανάκριβο κολιέ από ρουμπίνια.*

η **ρουτίνα** (της ρουτίνας) ουσ.:

1. ρουτίνα είναι όταν επαναλαμβάνει κανείς τα ίδια πράγματα κάθε μέρα, χωρίς να παίρνει ευχαρίστηση: *Μας έδωσε οδηγίες για να ξεφύγουμε από τη ρουτίνα της δουλειάς. (= μονοτονία)*

2. ρουτίνας: όταν κάτι είναι υπόθεση ρουτίνας, είναι κάτι πολύ συνηθισμένο ή πολύ εύκολο: *"Η εγχείριση στις αμυγδαλές είναι εγχείριση ρουτίνας" είπε ο γιατρός.*

⚠ Η λέξη ρουτίνα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ρουφάω/ρουφώ (ρουφήξα), **ρουφιέμαι** (ρουφήχτηκα, ρουφηγμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ρουφάει ένα υγρό όταν πίνει μικρές γουλιές από αυτό, συνήθως κάνοντας θόρυβο: *Ρούφηξε μια γουλιά από τον καφέ του.*

2. ρουφάμε αέρα ή κάτι άλλο όταν τον αφήνουμε να μπει στα πνευμόνια μας (= εισπνέω): *Ρούφηξε δυνατά τον καπνό και τον φύσηξε πάλι έξω.*

3. λέμε ότι ρουφάω κάτι όταν το διαβάζω με μεγάλο ενδιαφέρον: *Τις ρουφάει τις κυριακάτικες εφημερίδες.*

4. ρουφάει 3^ο πρ.: λέμε ότι κάτι ρουφάει ένα υγρό όταν το αφήνει να περάσει μέσα του (= απορροφάει): *Το καντάφι ρούφηξε το σιρόπι.*

η **ρουφήχτρα** (της ρουφήχτρας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. η ρουφήχτρα είναι ένα δυνατό ρεύμα σε θάλασσα, ποταμό ή λίμνη που κάνει το νερό να γυρίζει με ορμή γύρω γύρω και να τραβάει τα σώματα στο βυθό: *Οι μικρές βάρκες θα πρέπει να προσέχουν για να μην πέσουν σε ρουφήχτρες.*

(ΜΕΙΩΤ.) λέμε ρουφήχτρα κάποιον που πίνει πολύ αλκοόλ: *Τι ρουφήχτρα είναι αυτός, ήπιε μόνος του δύο μπουκάλια κρασί!*

⚠ Η λέξη ρουφήχτρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **ρούχο** (του ρούχου, των ρούχων) ουσ.: ρούχο είναι καθετί που φοράνε οι άνθρωποι πάνω στο σώμα τους για να το καλύψουν: *Βγήκε στα μαγαζιά για να ψωνίσει ρούχα και παπούτσια. / Στο χορό πρέπει να φορέσουμε επίσημα ρούχα. (= ένδυμα)*

ΕΚΦΡ. βγάζω από τα ρούχα του, βγαίνω από τα ρούχα μου, τρώγομαι με τα ρούχα μου

το **ρόφημα** (του ροφήματος, των ροφημάτων) ουσ.: το ρόφημα είναι κάτι που πίνεται συνήθως ζεστό: *Το αγαπημένο του ρόφημα είναι ο καφές.*

το **ροχαλητό** (του ροχαλητού, των ροχαλητών) ουσ.: το ροχαλητό είναι ο ήχος που κάνουν μερικοί άνθρωποι όταν αναπνέουν με θόρυβο καθώς κοιμούνται (= ροχάλισμα): *Ξύπνησα μες στη νύχτα από το ροχαλητό του.*

ροχαλιζω (ροχάλισα) ΡΗΜ.: ροχαλιζει κάποιος που αναπνέει με θόρυβο όταν κοιμάται: *Ροχαλιζει και δε με αφήνει να κοιμηθώ.*

το **ρυάκι** (του ρυακιού, των ρυακιών) ΟΥΣ.: το ρυάκι είναι πολύ μικρό ποτάμι που το νερό του δεν έχει ορμή: *Ήρθε το καλοκαίρι και το ρυάκι στέρεψε.*

το **ρύζι** (του ρυζιού, των ρυζιών) ΟΥΣ.:

1. το ρύζι είναι ένα φυτό που βγάζει άσπρους ή καφέ σπόρους και καλλιεργείται σε ειδικές εκτάσεις: *Οι Κινέζοι καλλιεργούν το ρύζι σε μεγάλους ορυζώνες.*

2. το ρύζι είναι το φαγητό με τους σπόρους αυτού του φυτού, που τρώγονται βραστοί: *Μαγείρεψε αρνάκι στο φούρνο με ρύζι.*

το **ρυζόγαλο** (του ρυζόγαλου, των ρυζόγαλων) ΟΥΣ.: το ρυζόγαλο είναι ένα γλυκό που φτιάχνεται με ρύζι, γάλα, ζάχαρη και κανέλα: *Μοιράζετε το ρυζόγαλο σε έξι μπολ και το πασπαλίζετε με κανέλα.*

ρυθμιζω (ρύθμιση), **ρυθμιζομαι** (ρυθμιστήκα, ρυθμισμένος) ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι ρυθμιζουμε μια συσκευή όταν τη βάζουμε να λειτουργεί με ορισμένο τρόπο: *Ρύθμισε την τηλεόραση ώστε να δείχνει τους υπότιτλους στα ελληνικά.*

2. όταν ρυθμιζουμε κάτι, φροντίζουμε να γίνει όπως πρέπει (= τακτοποιώ): *Με διαβεβαίωσε ότι θα το ρυθμίσει το θέμα της προαγωγής μου.*

η **ρυθμική** (της ρυθμικής, των ρυθμικών) ΟΥΣ.: ρυθμική κάνουμε όταν γυμναζόμαστε κάνοντας ασκήσεις στο ρυθμό της μουσικής: *Με τη ρυθμική συνήθως ασχολούνται μόνον οι γυναίκες.*

ο **ρυθμικός**, η **ρυθμική**, το **ρυθμικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ρυθμικό, γίνεται με ρυθμό ($\neq$ άρρυθμος): *Στην παρέλαση το βήμα σας πρέπει να είναι ρυθμικό.*

2. όταν ένα μουσικό κομμάτι είναι ρυθμικό, έχει ζωηρό ρυθμό: *Όταν άρχισαν τα ρυθμικά τραγούδια, σηκωθήκαμε να χορέψουμε.*

ο **ρυθμός** (του ρυθμού, των ρυθμών) ΟΥΣ.:

1. λέμε για κάτι ότι γίνεται με ρυθμό όταν παράγει μουσική ή γίνεται σε ορισμένα χρονικά διαστήματα: *Να ακολουθείς το ρυθμό της μουσικής. / Βαδίζει με ρυθμό.*

2. ρυθμός είναι ο τρόπος ή η ταχύτητα με την οποία γίνεται κάτι: *Οι εργασίες προχωρούν με γρήγορο ρυθμό. / Μειώθηκε ο ρυθμός των γεννήσεων.*

ρुπαίνω (ρύπανα), **ρुπαίνομαι** (ρुπανήκα) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.): όταν ρуπαίνουμε το νερό, τον αέρα ή το έδαφος, τα βρομίζουμε με ουσίες επικίνδυνες για τους ανθρώπους (= μολύνω): *Τα καυσαέρια ρуπαίνουν την ατμόσφαιρα.*

η **ρύπανση** (της ρύπανσης) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): η ρύπανση είναι η καταστροφή της γης, του αέρα, της θάλασσας με ουσίες επικίνδυνες για την υγεία μας (= μόλυνση): *Μέτρα για την αντιμετώπιση της ρύπανσης του περιβάλλοντος.*

⚠ Η λέξη ρύπανση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **ρυτίδα** (της ρυτίδας, των ρυτίδων) ΟΥΣ.: οι ρυτίδες είναι οι λεπτές γραμμές που σχηματίζονται στο δέρμα μας όταν γερνάμε (= ζάρα): *Βάζει στο πρόσωπό της κρέμες που εξαφανίζουν τις ρυτίδες.*

ο **ρυτιδιασμένος**, η **ρυτιδιασμένη**, το **ρυτιδιασμένο** και ο **ρυτιδωμένος**, η **ρυτιδωμένη**, το **ρυτιδωμένο** ΕΠΙΘ.: όταν το δέρμα κάποιου είναι ρυτιδιασμένο, είναι γεμάτο με ρυτίδες: *Τα πρόσωπά τους ήταν κουρασμένα και ρυτιδιασμένα από τη σκληρή δουλειά.*

ο **ρυτιδωμένος**, η **ρυτιδωμένη**, το **ρυτιδωμένο** ΕΠΙΘ. → **ρυτιδιασμένος**

η **ρώγα** (της ρώγας, των ρωγών) ΟΥΣ.:

1. η ρώγα είναι ο καρπός του σταφυλιού: *Οι ρώγες της σταφίδας είναι μικρές και δεν έχουν κουκούτσια.*

2. η ρώγα είναι το στρογγυλό εξόγκωμα που υπάρχει στο ανθρώπινο στήθος: *Το μωρό πιάνει με το στόμα του τη ρώγα της μητέρας του για να πει το γάλα του.*

ο **ρωμαϊκός**, η **ρωμαϊκή**, το **ρωμαϊκό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ρωμαϊκό, έχει σχέση με τους αρχαίους Ρωμαίους ή με την αρχαία Ρώμη: *Από τα ρωμαϊκά μνημεία της Θεσσαλονίκης ξεχωρίζει η Ροτόντα.*

τα **ρωσικά** (των ρωσικών) ΟΥΣ.: τα ρωσικά είναι η ρωσική γλώσσα: *Έζησε στη Μόσχα και μιλάει ρωσικά.*

τα **ρώσικα** (των ρώσικων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τα ρωσικά: *Το τραγούδι του μεταφράστηκε στα ρώσικα.*

η **ρώσικη σαλάτα** και η **ρώσικη** ΟΥΣ.: σαλάτα που φτιάχνεται από πατάτες, καρότα, αγγούρι, τουρσί και μαγιονέζα: *Γεμίζετε τα ψωμάκια με ρώσικη σαλάτα και τα διακοσμείτε με μαγιονέζα.*

ο **ρωσικός**, η **ρωσική**, το **ρωσικό** ΕΠΙΘ.: λέμε ότι κάτι είναι ρωσικό, όταν έχει σχέση με τη Ρωσία ή με τους Ρώσους: *Η πόλκα είναι ένας από τους πιο διάσημους ρωσικούς χορούς.*

ο **ρώσικος**, η **ρώσικη**, το **ρώσικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): είναι ό,τι και ο ρωσικός

ο **Ρώσος** (του Ρώσου, των Ρώσων), η **Ρωσίδα** (της Ρωσίδας, των Ρωσίδων) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Ρώσος είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Ρωσίας ή είναι πολίτης του κράτους της Ρωσίας: *Το αγαπημένο ποτό των Ρώσων είναι η βότκα. / Το ασημένιο μετάλλιο κέρδισε η Ρωσίδα αθλήτρια.*

ρωτάω/ρωτώ (ρώτηση), **ρωτιέμαι** (ρωτήθηκα) ΡΗΜ.: ρωτάμε κάποιον κάτι όταν του κάνουμε μια ερώτηση για να μας δώσει κάποια πληροφορία ($\neq$ απαντάω, αποκρίνομαι): *Με ρώτησε τι ώρα είναι. / Ρώτησε το όνομά τους. / "Γιατί έχεις πονοκεφάλους;" ρώτησε με αγωνία το γιατρό.*

Σ σ

το **Σάββατο** (του Σαββάτου, των Σαββάτων) ουσ.: το Σάββατο είναι η ημέρα της εβδομάδας μετά την Παρασκευή και πριν την Κυριακή: *Το Σάββατο το βράδυ οι νέοι βγαίνουν έξω και διασκεδάζουν.*

το **Σαββατοκύριακο** (του Σαββατοκύριακου, των Σαββατοκύριακων) ουσ.: το Σαββατοκύριακο είναι το Σάββατο και η Κυριακή μαζί: *Το Σαββατοκύριακο θα πάμε για μπάνιο στη θάλασσα.*

το **σαγανάκι** ουσ.:

1. το σαγανάκι είναι ένα μικρό τηγάνι με δύο χερούλια: *Τηγάνισε δύο αυγά στο σαγανάκι.*

2. σαγανάκι λέμε το φαγητό που το έχουμε μαγειρέψει στο τηγάνι αυτό: *Το μεσημέρι θα φάμε μπριζόλες, πατάτες και τυρί σαγανάκι.*

⚠ Η λέξη σαγανάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **σαγιονάρα** (της σαγιονάρας, των σαγιοναρών) ουσ.: η σαγιονάρα είναι η πλαστική παντόφλα που έχει δύο λουριά ενωμένα σε σχήμα V μέσα από τα οποία περνάει το μεγάλο μας δάχτυλο: *Αγόρασε πλαστικές σαγιονάρες για την παραλία.*

το **σαγόνι** (του σαγονιού, των σαγονιών) ουσ.:

1. τα σαγόνια είναι τα δύο κόκαλα στο πρόσωπο ενός ανθρώπου ή ενός ζώου τα οποία στηρίζουν τα δόντια και σχηματίζουν το στόμα: *Το ψάρι πιάστηκε στα σαγόνια του καρχαρία.*

2. σαγόνι είναι το χαμηλότερο σημείο του προσώπου μας, κάτω από το στόμα (= πιγούνι): *Του έριξε μια δυνατή μπουινιά στο σαγόνι.*

η **σάκα** (της σάκας, των σακών) ουσ.: η σάκα είναι η τσάντα μέσα στην οποία οι μαθητές βάζουν τα βιβλία και τα τετράδιά τους: *Με τόσα βιβλία βάρυνε πολύ η σάκα σου!*

το **σακάκι** (του σακακιού, των σακακιών) ουσ.: το σακάκι είναι το κοντό πανωφόρι, που φτάνει ως τη μέση και κλείνει με κουμπιά: *Φοράει πάντα σακάκι και γραβάτα στη δουλειά.*

η **σακαράκα** (της σακαράκας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε σακαράκα ένα παλιό αυτοκίνητο ή μια παλιά μοτοσικλέτα όταν βρίσκεται σε πολύ κακή κατάσταση: *Πάλι χάλασε η σακαράκα μου και αναγκάστηκα να πάω στη δουλειά με το λεωφορείο!*

⚠ Η λέξη σακαράκα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **σακί** (του σακιού, των σακιών) ουσ.:

1. το σακί είναι μια μεγάλη θήκη από χοντρό ύφασμα που τη χρησιμοποιούμε για να φυλάμε ή για να μεταφέρουμε διάφορα πράγματα (=

τσουβάλι): *Στο υπόγειο του σπιτιού, φυλάμε τα όσπρια μέσα σε μεγάλα σακιά.*

2. ένα σακί πατάτες είναι τόσες πατάτες, όσες χωράνε σε ένα σακί (= τσουβάλι): *Για να χτίσουμε αυτόν τον τοίχο θα χρειαστούμε ένα σακί τσιμέντο.*

ΕΚΦΡ. γουρούνι στο σακί

το **σακίδιο** (του σακιδίου, των σακιδίων) ουσ.: το σακίδιο είναι μικρός σάκος με δύο λουριά που τον κρεμάμε στην πλάτη περνώντας από ένα λουρί σε κάθε ώμο: *Στην εκδρομή θα πάμε ολοι μαζί μας από ένα σακίδιο.*

ο **σάκος** (του σάκου, των σάκων) ουσ.: ο σάκος είναι η στενόμακρη τσάντα από πλαστικό, δέρμα ή άλλο χοντρό ύφασμα, που συνήθως κλείνει με φερμουάρ στο πάνω μέρος της: *Δεν είχε μαζί του πολλές αποσκευές, μόνο μια μικρή βαλίτσα κι ένα σάκο.*

η **σακούλα** (της σακούλας) ουσ.:

1. σακούλα είναι ο μικρός σάκος από χαρτί ή πλαστικό, που τον χρησιμοποιούμε συνήθως για να βάζουμε μέσα τα ψώνια μας: *Ο μανάβης έβαλε τα κεράσια σε μια χάρτινη σακούλα και τα ζύγισε.*

2. μια σακούλα πράγματα είναι τόσα πράγματα, όσα χωράει μια σακούλα: *Έχω δυο σακούλες παλιά ρούχα για δόσιμο.*

3. **σακούλες** πηλο.: σακούλες έχουμε κάτω από τα μάτια μας όταν το δέρμα μας είναι φουσκωμένο, συνήθως επειδή δεν έχουμε κοιμηθεί αρκετά: *Έβαλε πούδρα για να κρύψει τις σακούλες.*

⚠ Η λέξη σακούλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **σαλαμάντρα** (της σαλαμάντρας, των σαλαμάντρων) και η **σαλαμάνδρα** ουσ.: η σαλαμάντρα είναι μικρό ζώο που μοιάζει με σαύρα και έχει μαύρο δέρμα με κίτρινα σημάδια: *Οι σαλαμάντρες τρέφονται με σκουλήκια.*

το **σαλάμι** (του σαλαμιού, των σαλαμιών) ουσ.: το σαλάμι είναι ένα είδος λουκανικού που το τρώμε κρύο, κομμένο σε λεπτές φέτες: *Σάντουιτς με τυρί και σαλάμι.*

η **σαλάτα** (της σαλάτας, των σαλατών) ουσ.: η σαλάτα είναι φαγητό που φτιάχνεται από ωμά ή βρασμένα λαχανικά και συνήθως σερβίρεται με κάποια σάλτσα: *Κάνει δίαιτα και τρώει πολλές σαλάτες. / Στη σαλάτα να ρίξεις λάδι και ξίδι.*

σαλεύω (σάλεψα, σαλεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι ή κάποιος σαλεύει, κουνιέται ελαφρά (= μετακινούμαι, κουνιέμαι): *Δε σάλεψε από τη θέση του για να με χαιρετήσει. / Κάτι σαλεύει στα χόρτα.*

2. **μου σαλεύει:** λέμε ότι κάποιου του σαλεύει όταν χάνει τα λογικά του (= τρελαίνομαι): *Φαίνεται ότι του σάλεψε και δεν ξέρει τι λέει.*

το **σάλι** (του σαλιού, των σαλιών) ουσ.: το σάλι είναι ρούχο που το ρίχνουν οι γυναίκες στους ώμους και στην πλάτη τους (= εσάρπα): *Πριν*

βγει από το σπίτι, έριξε ένα σάλι στους ώμους της για να μην κρυώσει.

το **σαλιγκάρι** (του σαλιγκαριού, των σαλιγκαριών) ουσ.: το σαλιγκάρι είναι ένα μικρό ζώο με μαλακό σώμα και σκληρό όστρακο που προχωράει πολύ αργά και αφήνει πίσω του ένα υγρό που κολλάει: *Το σαλιγκάρι, όταν φοβάται, κρύβεται μέσα στο κέλυφός του. / Τα σαλιγκάρια είναι ένας πολύ νόστιμος μεζές.*

το **σάλιο** (του σάλιου, των σάλιων) ουσ.: το σάλιο είναι το διάφανο υγρό στο στόμα μας που μας βοηθάει να μασήσουμε και να χωνέψουμε την τροφή: *Σκούπισε με την πετσέτα τα σάλια του μωρού. / Οι γάτες πλένονται με το σάλιο τους.*

ΕΚΦΡ. μου τρέχουν τα σάλια

το **σαλόνι** (του σαλονιού, των σαλονιών) ουσ.:

1. το σαλόνι είναι ένα ευρύχωρο δωμάτιο του σπιτιού στο οποίο ξεκουραζόμαστε, δεχόμαστε τους επισκέπτες κτλ.: *Στις γιορτές όλοι οι καλεσμένοι μαζεύονται στο σαλόνι.*

2. σαλόνι λέμε τον καναπέ μαζί με τις πολυθρόνες που έχουμε στο σαλόνι μας: *Το σαλόνι τους είναι από ξύλο καρυδιάς.*

3. το σαλόνι είναι χώρος σε πλοίο ή ξενοδοχείο όπου οι άνθρωποι μπορούν να καθίσουν και να περιμένουν: *Δε βρήκαν θέση στο σαλόνι του πλοίου και ανέβηκαν στο κατάστρωμα.*

4. το σαλόνι είναι ο χώρος του αυτοκινήτου όπου κάθονται οι επιβάτες: *Αυτοκίνητο με μεγάλο σαλόνι και δερμάτινα καθίσματα.*

η **σάλπιγγα** (της σάλπιγγας, των σαλπίγγων) ουσ.: η σάλπιγγα είναι η τρομπέτα: *Με τη σάλπιγγα ενημερώνουν τους στρατιώτες ότι πρέπει να πάνε για ύπνο.*

η **σάλτσα** (της σάλτσας, των σάλτσων) ουσ.:

1. σάλτσα είναι το παχύ υγρό από λάδι, ντομάτα, μπαχαρικά και άλλα υλικά που το ρίχνουμε πάνω από κάποιο φαγητό για να γίνει πιο νόστιμο: *Φάγαμε κρέας ψητό με σάλτσα από μανιτάρια.*

2. σάλτσες πληθ.: σάλτσες λέμε τις υπερβολές που προσθέτει κάποιος σε αυτό που διηγείται για να φανεί πιο εντυπωσιακό: *Περιγράφει τα κατορθώματά του με πολλές σάλτσες.*

το **σαμάρι** (του σαμαριού, των σαμαριών) ουσ.: το σαμάρι είναι το αντικείμενο που βάζουμε στην πλάτη του αλόγου ή του γαϊδουριού για να καθόμαστε ή για να στερεώνουμε πάνω του διάφορα πράγματα: *Στο σαμάρι του γαϊδάρου στερέωσε τα σακιά με το αλεύρι και τις πατάτες.*

ο **σαματάς** (του σαματά, των σαματάδων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν γίνεται σαματάς, υπάρχει θόρυβος και μεγάλη φασαρία: *Γίνεται τέτοιος σαματάς στα διαλείμματα του σχολείου από τις φωνές των παιδιών!*

η **σαμπάνια** (της σαμπάνιας) ουσ.: η σαμπάνια είναι ένα ακριβό γαλλικό κρασί που έχει μέσα

μπουρμπουλήθρες: *Άνοιξαν σαμπάνιες για να γιορτάσουν τη νίκη τους.*

△ Η λέξη σαμπάνια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **σαμπουάν** ουσ.: το σαμπουάν είναι το ειδικό υγρό σαπουνί που χρησιμοποιούμε για να πλένουμε τα μαλλιά μας: *Σαμπουάν για λιπαρά μαλλιά και πιτυρίδα.*

△ Η λέξη σαμπουάν δεν κλίνεται.

σαν ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάποιος ή κάτι έχει την ίδια ιδιότητα με κάποιον άλλο: *Έτρεμε σαν το ψάρι από το φόβο του.*

σαν βρεγμένη γάτα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος είναι σαν βρεγμένη γάτα όταν νιώθει ντροπή για κάτι κακό που είπε ή έκανε: *Ήρθε σαν βρεγμένη γάτα να μου ζητήσει συγγνώμη για το βάζο που έσπασε.*

σαν δυο σταγόνες νερό ΕΚΦΡ.: λέμε ότι δυο άνθρωποι μοιάζουν σαν δυο σταγόνες νερό όταν είναι εντελώς ίδιοι: *Τα δυο αδέρφια είναι δίδυμα και μοιάζουν σαν δυο σταγόνες νερό.*

σαν κουρεμένο γίδι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον όταν τα μαλλιά του είναι κουρεμένα στραβά: *Κουρεύτηκε μόνος του και είναι σαν κουρεμένο γίδι.*

σαν στο σπίτι μου ΕΚΦΡ.: όταν κάπου είμαστε ή νιώθουμε σαν στο σπίτι μας, νιώθουμε άνετα: *Συνήθισε στην Αμερική και νιώθει σαν στο σπίτι του.*

σαν τα κρύα νερά ΕΚΦΡ.: το λέμε για μια νέα κοπέλα που είναι δροσερή και όμορφη: *Γνώρισε μια ωραία κοπέλα σαν τα κρύα νερά.*

σαν τα χιόνια ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν βλέπουμε κάποιον μετά από πάρα πολύ καιρό: *Σαν τα χιόνια! Καιρό είχαμε να σε δούμε.*

σαν τη μύγα μες στο γάλα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος είναι σαν τη μύγα μες στο γάλα όταν είναι εντελώς διαφορετικός και αταίριαστος με τους υπόλοιπους: *Ήμουν η μόνη γυναίκα στο καφενείο και ένιωθα σαν τη μύγα μες στο γάλα.*

σαν το ψάρι έξω απ' το νερό ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που δεν αισθάνεται άνετα, επειδή βρίσκεται σε άγνωστο περιβάλλον: *Όταν επέστρεψε από την Αμερική, αισθανόταν σαν το ψάρι έξω απ' το νερό.*

σαν τον κούκο ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που είναι εντελώς μόνος: *Για να μην κάθεται σαν τον κούκο, ήρθε και κάθισε στην παρέα μας.*

το **σανδάλι** (του σανδαλιού, των σανδαλιών) ουσ.: το σανδάλι είναι καλοκαιρινό παπούτσι με ίσια σόλα και λουριά που δένονται γύρω από το πόδι: *Αγόρασε ένα ζευγάρι δερμάτινα σανδάλια από το Μοναστηράκι.*

η **σανίδα** (της σανίδας, των σανίδων) ουσ.: η σανίδα είναι ένα μακρόστενο και επίπεδο κομμάτι ξύλου με μικρό πάχος που χρησιμοποιείται σε διάφορες κατασκευές (= σανίδι): *Το δάπεδο*

καρφώνεται πάνω σε ξύλινες σανίδες. / Το βαρέλι κατασκευάζεται από κυρτές σανίδες.

το **σανίδι** (του σανιδιού, των σανιδιών) ΟΥΣ.:

1. σανίδι είναι η λεπτή και στενή σανίδα: *Ο μάστορας μας έφερε τα σανίδια που θα βάλουμε στο πάτωμα του σαλονιού.*

2. σανίδι λέμε τη σκηνή του θεάτρου: *Είναι πολλά χρόνια στο σανίδι και έχει παίξει σπουδαίους ρόλους.*

το **σανό** (του σανού, των σανών) ΟΥΣ.: είναι ό,τι και ο σανός: *Η αποθήκη με τα σανά βρίσκεται δίπλα στο στάβλο.*

ο **σανός** (του σανού) ΟΥΣ.: ο σανός είναι τα ξερά χόρτα που χρησιμοποιούνται ως τροφή ζώων: *Ξεφόρτωσαν το σανό και τα άχυρα από το κάρνο για να ταΐσουν τα άλογα.*

⚠ Η λέξη χρησιμοποιείται συνήθως στον ενικό αριθμό.

το **σάντουιτς** ΟΥΣ.:

1. σάντουιτς είναι το πρόχειρο φαγητό που φτιάχνεται από δύο φέτες ψωμί, ανάμεσα στις οποίες βάζουμε διάφορα υλικά, όπως ζαμπόν, τυρί κτλ.: *Το μεσημέρι έφαγα βιαστικά ένα σάντουιτς με ζαμπόν και τυρί.*

2. σάντουιτς λέμε κάθε κατασκευή που γίνεται από διάφορα υλικά που τοποθετούνται με τρόπο που θυμίζει σάντουιτς: *Δύο αυτοκίνητα έπεσαν πάνω σε ένα τρίτο και το έκαναν σάντουιτς.*

⚠ Η λέξη σάντουιτς δεν κλίνεται.

το **σαξόφωνο** (του σαξοφώνου, των σαξοφώνων) ΟΥΣ.: το σαξόφωνο είναι μουσικό όργανο από μέταλλο, που έχει το σχήμα λυγισμένου σωλήνα, μέσα στον οποίο φυσάμε για να βγάλει μουσική: *Στη τζαζ μουσική παίζουν σαξόφωνο.*

ο **σαπίζω** (σάπισα, σαπισμένος) ΡΗΜ.:

1. **σαπίζει** 3^ο ΠΡ.: κάτι σαπίζει ένα υλικό όταν το κάνει να γίνει πολύ μαλακό και σιγά σιγά να καταστραφεί: *Η υγρασία σάπισε το πάτωμα του σπιτιού. / Τα πολλά γλυκά σαπίζουν τα δόντια.*

2. **σαπίζει** 3^ο ΠΡ.: όταν ένα υλικό σαπίζει, γίνεται μαλακό και σιγά σιγά καταστρέφεται: *Σάπισαν τα φρούτα τόσες μέρες έξω από το ψυγείο.*

ΕΚΦΡ. σαπίζω στη φυλακή, σαπίζω στο ξύλο

ο **σαπίζω στη φυλακή** ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που μένει στη φυλακή για πολλά χρόνια: *Καταδικάστηκε ισόβια και θα σαπίσει στη φυλακή.*

ο **σαπίζω στο ξύλο** ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος με σαπίζει στο ξύλο, με δέρνει πολύ (= ρημάζω στο ξύλο): *Τον σάπισε στο ξύλο, γιατί το έσκασε από το σπίτι.*

ο **σάπιος**, η **σάπια**, το **σάπιο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι σάπιο, δεν είναι πια σε καλή κατάσταση, έχει αρχίσει να καταστρέφεται (= χαλασμένος): *Τα σάπια λεμόνια βρομάνε. / Τα κάγκελα σπάνε εύκολα γιατί είναι σάπια.*

η **σαπουνάδα** (της σαπουνάδας, των σαπουνάδων) ΟΥΣ.:

1. σαπουνάδα είναι το νερό μέσα στο οποίο έχουμε ρίξει σαπούνι: *Έβαλα την μπλούζα μου μέσα σε σαπουνάδα για να καθαρίσει.*

2. σαπουνάδα είναι ο αφρός που σχηματίζει το σαπούνι όταν διαλυθεί σε νερό: *Μπήκε στα μάτια μου σαπουνάδα καθώς λουζόμουν.*

το **σαπούνι** (του σαπουνιού, των σαπουνιών) ΟΥΣ.: το σαπούνι είναι το υλικό που χρησιμοποιούμε μαζί με νερό για να πλυνούμε ή για να πλύνουμε τα ρούχα μας: *Ξέπλυνε καλά τα χέρια σου από το σαπούνι. / Πλένει τα πιάτα με υγρό σαπούνι.*

ο **σαπουνίζω** (σαπουνίσα), **σαπουνίζομαι** (σαπουνίστηκα, σαπουνισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σαπουνίζουμε κάτι, το πλένουμε με σαπούνι: *Σαπούνισε τα χέρια της για να φύγει η βρομιά.*

2. **σαπουνίζομαι** ΠΑΘ.: όταν σαπουνιζόμαστε, πλένουμε το σώμα μας με σαπούνι: *Δε σαπουνίστηκες καλά στην πλάτη.*

η **σαπουνόφουσκα** (της σαπουνόφουσκας) ΟΥΣ.: η σαπουνόφουσκα είναι η φούσκα που σχηματίζεται στο νερό όταν ρίχνουμε σαπούνι μέσα σε αυτό: *Τα παιδιά φυσούσαν δυνατά μέσα από ένα πλαστικό δαχτυλίδι και έκαναν σαπουνόφουσκες.*

⚠ Η λέξη σαπουνόφουσκα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **σαράβαλο** (του σαράβαλου, των σαράβαλων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): σαράβαλο λέμε ένα παλιό ή χαλασμένο αντικείμενο: *Πρέπει να αλλάξεις αυτοκίνητο, το παλιό είναι πια σαράβαλο.*

το **σαράντα** ΟΥΣ.: ο αριθμός 40: *Δύο φορές το είκοσι κάνει σαράντα.*

⚠ Η λέξη σαράντα δεν κλίνεται.

οι **σαράντα**, οι **σαράντα**, τα **σαράντα** ΕΠΙΘ.: σαράντα άνθρωποι ή σαράντα πράγματα είναι ένα σύνολο από 40 μονάδες: *Θα σας πω το παραμύθι "Ο Αλή Μπαμπάς και οι σαράντα κλέφτες".*

⚠ Η λέξη σαράντα δεν κλίνεται.

ΕΚΦΡ. περνάω από σαράντα κύματα

η **σαρανταποδαρούσα** (της σαρανταποδαρούσας) ΟΥΣ.: η σαρανταποδαρούσα είναι ένα σκουλήκι με πολλά πόδια: *Μια σαρανταποδαρούσα περπατούσε στα φύλλα του δέντρου.*

⚠ Η λέξη σαρανταποδαρούσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **σαρδέλα** (της σαρδέλας, των σαρδελών) ΟΥΣ.:

1. η σαρδέλα είναι ένα μικρό ψάρι της θάλασσας με γαλαζοπράσινο χρώμα, που κολυμπάει σε κοπάδια: *Οι σαρδέλες ψαρεύονται συνήθως με κυκλικά δίχτυα, τα γρι γρι.*

2. η σαρδέλα είναι το κρέας αυτού του ψαριού, που το τρώμε συνήθως ψητό ή τηγανητό: *Θα φάμε σαρδέλες ψητές. / Σαρδέλες σε κονσέρβα.*

η **σάρκα** (της σάρκας, των σαρκών) ΟΥΣ.:

1. σάρκα είναι το μαλακό μέρος του σώματος των ανθρώπων και των ζώων, που βρίσκεται ανάμεσα στα κόκαλα και το δέρμα: *Το κοντάρι καρφώθηκε στη σάρκα του ταύρου.*

2. η σάρκα ενός φρούτου είναι το μαλακό μέρος που βρίσκεται κάτω από τη φλούδα του: *Δάγκωσε τη γλυκιά και ζουμερή σάρκα του ροδάκινου.*

3. λέμε σάρκα καθετί που έχει σχέση με το σώμα του ανθρώπου, για να το ξεχωρίσουμε από το μυαλό και την ψυχή: *Μην παρασύρεσαι μόνον από τις επιθυμίες της σάρκας.*

ΕΚΦΡ. παίρνω σάρκα και οστά

σαρώνω (σάρωσα), **σαρώνομαι** (σαρώθηκα, σαρωμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι σαρώνει κάτι άλλο όταν κινείται με μεγάλη ταχύτητα και το καταστρέφει: *Ο τυφώνας σάρωσε όλες τις καλλιέργειες.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι σαρώνει όταν έχει μεγάλη επιτυχία σε διαγωνισμό, εκλογές κτλ.: *Η ταινία του σάρωσε όλα τα βραβεία στο φεστιβάλ. / Το κόμμα του σάρωσε στις εκλογές.*

3. (ΠΛΗΡΟΦ.) στην πληροφορική, όταν σαρώνουμε μια εικόνα ή ένα κείμενο σε χαρτί, ένα ειδικό μηχάνημα το φωτογραφίζει και το μεταφέρει στον υπολογιστή: *Σάρωσε πρώτα το κείμενό σου και μετά το διορθώνεις στον υπολογιστή.*

σαστιζώ (σάστισα, σαστισμένος) ΡΗΜ.: σαστίζουμε όταν νιώθουμε αμηχανία, όταν δεν ξέρουμε τι να πούμε ή τι να κάνουμε (= τα χάνω): *Σάστισε που με είδε ξαφνικά μπροστά της.*

ο **σατανάς** (του σατανά, των σατανάδων) ΟΥΣ.:

1. **Σατανάς** ΕΝΙΚ. (ΟΡΗΣΚ.): στη χριστιανική και στην εβραϊκή θρησκεία, ο Σατανάς είναι η μεγαλύτερη δύναμη του κακού στον κόσμο (= Διάβολος): *Λατρεύει το Σατανά και δεν πιστεύει στο Θεό.*

2. λέμε σατανά τον πονηρό και ύπουλο άνθρωπο: *Να προσέχεις από αυτόν το σατανά!*

η **σάτιρα** (της σάτιρας, των σατιρών) ΟΥΣ.: η σάτιρα είναι η κωμωδία που σχολιάζει ανθρώπους ή κοινωνικές καταστάσεις: *Παίζεται στο θέατρο μια πολιτική σάτιρα.*

η **σαύρα** (της σαύρας, των σαυρών) ΟΥΣ.: η σαύρα είναι ένα μικρό ερπετό που έχει κοντά πόδια, μακριά ουρά και πρασινωπό δέρμα: *Μια σαύρα κρυβόταν κάτω από την πέτρα.*

η **σαχλαμάρα** (της σαχλαμάρας, των σαχλαμαρών) ΟΥΣ.: όταν λέμε ή κάνουμε μια σαχλαμάρα, λέμε ή κάνουμε κάτι ανόητο ή γελοίο (= ανοησία, μπουρδα): *Εγώ σου μιλάω σοβαρά κι εσύ κάνεις σαχλαμάρες! / Σου είπε μια σαχλαμάρα κι εσύ τον πίστεψες!*

σβέλτα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι σβέλτα, το κάνουμε γρήγορα: *Πετάξου σβέλτα μέχρι το περίπτερο να πάρεις εφημερίδα.*

ο **σβέλτος**, η **σβέλτη**, το **σβέλτο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι σβέλτος, κάνει κάτι γρήγορα, δεν καθυστερεί (= γρήγορος ≠ αργός):

Παρ' όλο που είχε πολύ κόσμο στην τράπεζα, ο ταμίας ήταν σβέλτος και δεν αργήσαμε πολύ.

2. όταν κάτι είναι σβέλτο, γίνεται γρήγορα, χωρίς καθυστέρηση (= γρήγορος ≠ αργός): *Με σβέλτες κινήσεις έκοψε σαλάτα και έστρωσε τραπέζι για να φάμε.*

το **σβέρκο** (του σβέρκου, των σβέρκων) ΟΥΣ.: είναι ό,τι και ο σβέρκος

ο **σβέρκος** (του σβέρκου, των σβέρκων) ΟΥΣ.: ο σβέρκος είναι το πίσω μέρος του λαιμού (= αυχέννας): *Έκανα μια απότομη κίνηση και πιάστηκε ο σβέρκος μου.*

σβήνω (έσβησα), **σβήνομαι** (σβήστηκα, σβησμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σβήνουμε μια φωτιά ή όταν μια φωτιά σβήνει, σταματάει να καίει (≠ ανάβω): *Οι πυροσβέστες έσβησαν τη φωτιά. / Έσβησε δύο κεράκια στην τούρτα. / Η φωτιά έσβησε από τον αέρα.*

2. όταν σβήνουμε ή όταν σβήνει μια ηλεκτρική συσκευή, ένα φως κτλ., σταματάει να λειτουργεί (= κλείνω ≠ ανάβω, ανοίγω): *Σβήσε το φως να κοιμηθούμε! / Η τηλεόραση χάλασε και σβήνει μόνη της.*

3. χρησιμοποιούμε το "σβήνω" για να πούμε ότι κάποιος πέθανε (= ξεψυχάω): *Έσβησε λίγες ώρες μετά από τη μεταφορά του στο νοσοκομείο.*

4. όταν σβήνουμε κάτι, το κάνουμε να εξαφανιστεί (= διαγράφω): *Σβήσε μερικές προτάσεις για να μικρύνει το κείμενο. / Έσβησε όλα τα μηνύματα από το κινητό.*

5. **σβήνει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα αίσθημα σβήνει όταν δεν το νιώθουμε πια: *Έσβησε η αγάπη τους.*

ΕΚΦΡ. σβήνω από το χάρτη

σβήνω από το χάρτη ΕΚΦΡ.: λέμε ότι σβήνουμε κάτι ή κάποιον από το χάρτη όταν τον εξαφανίζουμε: *Τα σουπερμάρκετ πολύ γρήγορα έσβησαν απ' το χάρτη τα παλιά μπακάλικα.*

ο **σβηστός**, η **σβηστή**, το **σβηστό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι σβηστό, δεν καίει, δε φωτίζει ή δε ζεσταίνει (= σβησμένος ≠ αναμμένος): *Στα χείλια του κρεμόταν ένα σβηστό τσιγάρο.*

2. όταν μια συσκευή ή μια μηχανή είναι σβηστή, δε βρίσκεται σε λειτουργία (= κλειστός ≠ ανοιχτός): *Καμιά φορά χαζεύει την τηλεόραση με τον ήχο σβηστό.*

ο **σβόλος** (του σβόλου, των σβόλων) ΟΥΣ.: ο σβόλος είναι μια μικρή μπαλίτσα από χώμα ή από άλλο υλικό: *Η μπεσαμέλ κόλλησε στην κατσαρόλα και έκανε σβόλους.*

η **σβούρα** (της σβούρας, των σβουρών) ΟΥΣ.: η σβούρα είναι μικρό παιχνίδι σε σχήμα κώνου, που, όταν το στρίβουμε με δύναμη πάνω σε μια επιφάνεια, αρχίζει να γυρίζει γύρω γύρω με μεγάλη ταχύτητα: *Ρίξε τη σβούρα και μέτρα πόσες φορές θα στριφογυρίσει.*

ΕΚΦΡ. γυρίζω σαν τη σβούρα

ο **σγουρός**, η **σγουρή**, το **σγουρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν τα μαλλιά μας είναι σγουρά, δεν είναι ίσια, αλλά σχηματίζουν μπούκλες (= κατσαρός ≠ ίσιος): *Τα μαλλιά μου είναι σγουρά και δυσκολεύομαι όταν τα χτενίζω.*
2. όταν κάποιος είναι σγουρός, τα μαλλιά του σχηματίζουν μπούκλες: *Όταν ήταν μικρός, ήταν πολύ σγουρός, τώρα όμως τα μαλλιά του είναι ίσια.*
3. λέμε ότι κάτι είναι σγουρό όταν το σχήμα του μοιάζει με το σχήμα που έχουν οι μπούκλες στα μαλλιά μας: *Φύτεψε στη γλάστρα ένα σγουρό βασιλικό.*

οε ΠΡΟΘ.:

1. δηλώνει τον τόπο προς τον οποίο κινείται κάποιος ή κάτι: *Το πλοίο έφτασε στο λιμάνι.*
2. δηλώνει το μέρος όπου βρίσκεται κάποιος ή κάτι: *Μένει στην Κρήτη. / Οι κάλτσες είναι στο συρτάρι.*
3. δηλώνει το πότε έγινε ή θα γίνει κάτι: *Έχουμε μάθημα στις πέντε το απόγευμα. / Έχει γενέθλια σε ένα μήνα.*
4. δηλώνει το στοιχείο με βάση το οποίο υπάρχει μία σχέση, γίνεται μία σύγκριση κτλ.: *Τα δύο αδέρφια μοιάζουν πολύ στο χαρακτήρα. / Είναι καλύτερος από μένα στα μαθηματικά.*
5. δηλώνει τον τρόπο με τον οποίο γίνεται κάτι: *Αλληλογραφούν μεταξύ τους στα αγγλικά. / Χόρευαν σε ζευγάρια.*
6. δηλώνει την αλλαγή μιας κατάστασης: *Δίπλωσε την εφημερίδα στα δύο. / Μεταμφίεστηκε για τις ανάγκες του ρόλου σε βασιλιά.*

οε **αναμονή** ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται ή μπαίνει σε αναμονή, για να γίνει αυτό πρέπει πρώτα να γίνει κάτι άλλο: *Παρακαλώ περιμένετε, η κλήση σας βρίσκεται σε αναμονή.*
2. όταν βρισκόμαστε σε αναμονή κάποιου γεγονότος, περιμένουμε να δούμε τι θα γίνει: *Είμαστε σε αναμονή των εξελίξεων.*

οε **ανύποπτο χρόνο** ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι γίνεται σε ανύποπτο χρόνο όταν γίνεται τη στιγμή που δεν το περιμένει κανείς: *Σε ανύποπτο χρόνο μου είχε πει ότι ήθελε να φύγει για το εξωτερικό.*

οε **απόσταση αναπνοής** ΕΚΦΡ.: όταν βρισκόμαστε σε απόσταση αναπνοής από κάπου, βρισκόμαστε πάρα πολύ κοντά: *Βρεθήκαμε σε απόσταση αναπνοής από το σημείο της έκρηξης.*

οε **βάρος** ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι σε βάρος κάποιου, αυτό που κάνουμε του κάνει κακό (= εις βάρος): *Η καθηγήτρια μάλωσε τα παιδιά που γελούσαν σε βάρος μου.*

οε **καλή μεριά** ΕΚΦΡ.: το λέμε σε κάποιον που παίρνει χρήματα για να του ευχηθούμε να τα χρησιμοποιήσει με τον καλύτερο τρόπο: *Κέρδισες στο λαχείο; Σε καλή μεριά!*

οε **κλάσματα δευτερολέπτου** ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι γίνεται σε κλάσματα δευτερολέπτου όταν

γίνεται πάρα πολύ γρήγορα: *Σε περίπτωση σύγκρουσης, ο αερόσακος ανοίγει σε κλάσματα δευτερολέπτου.*

οε **πουλάει και σε αγοράζει** ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που είναι πολύ έξυπνος και πονηρός και μπορεί εύκολα να μας ξεγελάσει: *Μην ξεγελιάσαι από το αθώο του βλέμμα, αυτός σε πουλάει και σε αγοράζει!*

οε **σχέση** ΕΚΦΡ.: το χρησιμοποιούμε όταν συγκρίνουμε δύο πρόσωπα ή πράγματα (= σε σύγκριση): *Οι γυναίκες ζουν περισσότερα χρόνια σε σχέση με τους άντρες.*

οε **τελική ανάλυση** ΕΚΦΡ.: το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να δείξουμε ότι αυτό που θα πούμε είναι το πιο σημαντικό ή το πιο βασικό σημείο ενός θέματος (= σε τελευταία ανάλυση, στο κάτω κάτω): *Οι πόλεμοι γίνονταν από παλιά και, σε τελική ανάλυση, πιστεύω ότι δε θα σταματήσουν ποτέ να γίνονται.*

ο **σεβασμός** (του σεβασμού) ΟΥΣ.:

1. ο σεβασμός είναι ο θαυμασμός και η εκτίμηση που νιώθουμε για κάποιον, του οποίου αναγνωρίζουμε την αξία και του φερόμαστε όπως ταιριάζει στην ηλικία του, στη θέση του κτλ.: *Οι μαθητές δείχνουν σεβασμό στους δασκάλους τους όταν δε μιλάνε στην τάξη. / Προσπάθησε πολύ για να κερδίσει το σεβασμό των συναδέλφων της.*

2. ο σεβασμός είναι το αίσθημα ότι κάτι είναι σημαντικό και πρέπει να το ακολουθούμε: *Πρέπει να δείξετε σεβασμό προς το νόμο και να μη χρησιμοποιείτε βία.*

⚠ Η λέξη σεβασμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

οε **σέβομαι** (σεβάστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν σεβόμαστε κάποιον, αναγνωρίζουμε την αξία του και του φερόμαστε όπως ταιριάζει στην ηλικία του, στη θέση του κτλ.: *Σέβεται τους μαθητές και τον σέβονται και αυτοί. / Τον σέβονται ακόμα και οι αντίπαλοί του.*

2. όταν σεβόμαστε κάτι, δεχόμαστε ότι είναι σημαντικό και προσπαθούμε να το ακολουθούμε (= τηρώ): *Σέβεται τους κανονισμούς. / Σέβεται τις ώρες κοινή ησυχίας και δεν κάνει φασαρία.*

η **σειρά** (της σειράς, των σειρών) ΟΥΣ.:

1. σειρά σχηματίζουν τα πρόσωπα ή τα πράγματα που είναι τοποθετημένα το ένα πίσω από το άλλο ή το ένα δίπλα στο άλλο (= γραμμή): *Άντρες και γυναίκες σχηματίσαμε δύο σειρές. / Στο θέατρο του αρέσει να κάθεται πάντοτε στην πρώτη σειρά.*

2. η σειρά είναι η γραμμή σε ένα κείμενο (= αράδα): *Η περιλήψη δεν πρέπει να είναι πάνω από είκοσι σειρές.*

3. η σειρά είναι ένα σύνολο από γεγονότα που γίνονται το ένα μετά από το άλλο: *Παρακολούθησε μια σειρά μαθημάτων για υπολογιστές.*

4. η σειρά είναι ο τρόπος με τον οποίο τοποθετούμε διάφορα πράγματα, έτσι ώστε να φαίνεται ποιο είναι πρώτο, δεύτερο κτλ.: *Στα*

λεξικά οι λέξεις παρουσιάζονται με αλφαβητική σειρά.

5. όταν υπάρχει κάπου μια σειρά, τα πράγματα είναι τακτοποιημένα και οργανωμένα: *Δεν έχει σειρά και τάξη στα πράγματά του.*

6. μια σειρά στην τηλεόραση είναι μία εκπομπή που προβάλλεται σε επεισόδια (= σίριαλ): *Κάθε Παρασκευή βράδυ παρακολουθεί την αγαπημένη του σειρά.*

η **σειρήνα** (της σειρήνας, των σειρήνων) ουσ.: η σειρήνα είναι συσκευή που βγάζει πολύ δυνατό ήχο για να μας προειδοποιήσει για κάτι: *Ακούγεται η σειρήνα του ασθενοφόρου.*

ο **σεισμός** (του σεισμού, των σεισμών) ουσ.: ο σεισμός είναι το ξαφνικό κούνημα του εδάφους (= εγκέλαδος): *Πολλά σπίτια καταστράφηκαν από το δυνατό σεισμό. / Ο σεισμός είχε ένταση έξι βαθμούς της κλίμακας Ρίχτερ.*

η **σέλα** (της σέλας, των σελών) ουσ.:

1. σέλα είναι το δερμάτινο κάθισμα που βάζουμε στην πλάτη του αλόγου, για να μπορούμε να καθίσουμε πάνω του: *Στερέωσε τη σέλα στη ράχη του αλόγου και ανέβηκε πάνω του.*

2. σέλα είναι το κάθισμα του ποδηλάτου ή της μοτοσυκλέτας: *Η σέλα του ποδηλάτου μου σκίστηκε.*

η **Σελήνη** (της Σελήνης) ουσ.: η Σελήνη είναι ο πλανήτης που βρίσκεται πιο κοντά στη Γη από οποιονδήποτε άλλο και γυρίζει γύρω από αυτή μία φορά κάθε τέσσερις εβδομάδες (= φεγγάρι): *Ο άνθρωπος κατάφερε να φτάσει στη Σελήνη με διαστημόπλοιο.*

⚠ Η λέξη Σελήνη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **σελίδα** (της σελίδας, των σελίδων) ουσ.:

1. η σελίδα είναι η μία από τις δύο πλευρές ενός φύλλου χαρτίου σε ένα βιβλίο, περιοδικό, εφημερίδα κτλ.: *Διάβασα τις πρώτες πενήντα σελίδες του βιβλίου. / Το ποίημα βρίσκεται στη σελίδα 65.*

2. η σελίδα είναι ένα κομμάτι της ζωής ενός ανθρώπου, μιας χώρας κτλ.: *Ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος ήταν μια άσχημη σελίδα της παγκόσμιας ιστορίας.*

3. (ΠΛΗΡΟΦ.) στην πληροφορική, η σελίδα είναι οι εικόνες και το κείμενο που βλέπουμε στην οθόνη του υπολογιστή όταν μπαίνουμε σε μια ορισμένη διεύθυνση στο Ίντερνετ (= ιστοσελίδα): *Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες για την εταιρεία μας στη σελίδα μας στο Ίντερνετ.*

ΕΚΦΡ. γυρίζω σελίδα

ο **σελιδοδείκτης** (του σελιδοδείκτη, των σελιδοδείκτών) ουσ.: ο σελιδοδείκτης είναι μια μακρόστενη ταϊνιά από χαρτόνι, δέρμα, ύφασμα κτλ., που τη βάζουμε ανάμεσα στις σελίδες ενός βιβλίου για να βρίσκουμε εύκολα τη σελίδα που θέλουμε

το **σέλινο** (του σέλινου, των σέλινων) ουσ.: το σέλινο είναι λαχανικό με δυνατό άρωμα, που το τρώμε ωμό στις σαλάτες ή το βάζουμε σε διάφορα φαγητά για να νοστιμίσουν: *Στην ψα-*

ρόσουπα βάζουμε, εκτός από το ψάρι, καρότα, σέλινο και κρεμμύδι.

το **σελφ σέρβις** ουσ.: όταν ένα κατάστημα λειτουργεί με σελφ σέρβις, οι πελάτες παίρνουν μόνοι τους ό,τι χρειάζονται και δεν υπάρχουν υπάλληλοι για να τους εξυπηρετούν: *Το εστιατόριο δεν έχει σερβιτόρους, είναι σελφ σέρβις.*

⚠ Το σελφ σέρβις δεν κλίνεται.

το **σεμινάριο** (του σεμιναρίου, των σεμιναρίων) ουσ.: το σεμινάριο είναι μια σειρά μαθημάτων που παρακολουθεί κάποιος για να εκπαιδευτεί σε συγκεκριμένο θέμα: *Θα παρακολουθήσει ένα τριήμερο σεμινάριο για υπολογιστές.*

ο **σεμνά** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος φέρεται σεμνά, φέρεται με σεμνό τρόπο, χωρίς υπερβολές ή αναιδεια: *Χαίρετσε σεμνά το πλήθος που τον χειροκροτούσε.*

ο **σεμνός**, η **σεμνή**, το **σεμνό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι σεμνός, συμπεριφέρεται με αξιοπρέπεια, χωρίς υπερβολές ή αναιδεια (≠ αναιδής): *Είναι σεμνή και ντροπαλή κοπέλα.*

2. όταν κάτι είναι σεμνό, δε δείχνει κάποια υπερβολή ή αναιδεια, είναι όπως πρέπει (= ευπρεπής ≠ άσεμνος): *Στο σχολείο πρέπει να φοράμε σεμνά ρούχα.*

3. όταν κάποιος είναι σεμνός, δεν του αρέσει να μιλάει για τον εαυτό του και για τα κατορθώματά του (= μετριοφρων ≠ αλαζόνας): *Βγήκε πρώτος στην τάξη, αλλά είναι σεμνός και δεν το λέει.*

το **σεντόνι** (του σεντονιού, των σεντονιών) ουσ.: το σεντόνι είναι ένα μεγάλο κομμάτι από ύφασμα που το βάζουμε στο κρεβάτι για να κοιμηθούμε πάνω του ή για να σκεπαστούμε με αυτό: *Αλλάζουμε σεντόνια στα κρεβάτια μια φορά την εβδομάδα. / Θα σου στρώσω καθαρά σεντόνια για να κοιμηθείς.*

το **σεντούκι** (του σεντουκιού, των σεντουκιών) ουσ.: το σεντούκι είναι το μπασούλο: *Οι πειρατές έκρυσαν τους θησαυρούς σε μεγάλα σεντούκια.*

ο **Σεπτέμβρης** (του Σεπτέμβρη, των Σεπτέμβρηδων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο Σεπτέμβριος: *Στις δέκα του Σεπτέμβρη θα ανοίξουν τα σχολεία.*

ο **Σεπτέμβριος** (του Σεπτεμβρίου) ουσ.: ο Σεπτέμβριος είναι ο ένατος μήνας του χρόνου: *Το Σεπτέμβριο αρχίζουν οι πρώτες βροχές του φθινοπώρου.*

⚠ Η λέξη Σεπτέμβριος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

τα **σερβικά** (των σερβικών) ουσ.: τα σερβικά είναι η σερβική γλώσσα: *Το κείμενο είναι γραμμένο στα σερβικά.*

τα **σέρβικα** (των σέρβικων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τα σερβικά

ο **σερβικός**, η **σερβική**, το **σερβικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι σερβικό, έχει σχέση με τη Σερβία ή με τους Σέρβους: *Στη Σερβία μιλιέται η σερβική γλώσσα.*

ο **σέρβικος**, η **σέρβικη**, το **σέρβικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο σερβικός

σερβίρω (σέρβιρα), **σερβίρομαι** και **σερβιρίζομαι** (σερβιρίστηκα, σερβιρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σερβίρουμε κάποιον, του προσφέρουμε φαγητό ή ποτό σε κάποιο γεύμα: *Μας σέρβιρε πρώτα τη σούπα και μετά το κρέας. / Αργήσε να μας σερβίρει ο σερβιτόρος.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι σερβίρω κάτι σε κάποιον όταν του παρουσιάζω μια πληροφορία με τέτοιο τρόπο ώστε να την πιστέψει: *Μην πιστεύεις τα παραμύθια που σου σερβίρει.*

3. (ΑΘΛΗΤ.) στο βόλεϊ ή στο τένις, όταν ένας παίκτης σερβίρει, ρίχνει την πρώτη μπάλα στον αντίπαλο για να αρχίσει το παιχνίδι (= κάνω σερβίς): *Σέρβιρε με δύναμη την μπάλα και κέρδισε τον πρώτο πόντο.*

4. σερβίρομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος σερβίρεται, βάζει ο ίδιος το φαγητό ή το ποτό του: *Στα φαστφούντ οι πελάτες σερβίρονται μόνοι τους.*

ο **σερβιτόρος** (του σερβιτόρου, των σερβιτόρων), η **σερβιτόρα** (της σερβιτόρας) ΟΥΣ.: ο σερβιτόρος είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να σερβίρει ποτά ή φαγητά σε εστιατόριο, καφενείο κτλ. (= γκαρσόνι): *Ήρθε ο σερβιτόρος να πάρει την παραγγελία.*

το **σερβίτσιο** (του σερβίτσιου, των σερβίτσιων) ΟΥΣ.:

1. το σερβίτσιο είναι ένα σύνολο από πιάτα, ποτήρια ή μαχαιροπίρουνα που έχουν την ίδια διακόσμηση και τα χρησιμοποιούμε για να σερβίρουμε το φαγητό στο τραπέζι: *Το πορσελάνινο σερβίτσιο φαγητού αποτελείται από είκοσι κομμάτια: έξι ρηχά πιάτα, έξι σούπας, έξι φρούτου, μια πιατέλα και μια σαλατιέρα.*

2. το σερβίτσιο είναι το πιάτο, το ποτήρι, το μαχαίρι, το πιρούνι ή το κουτάλι που χρειάζεται ένας άνθρωπος για να φάει ένα γεύμα στο τραπέζι: *Θα έχουμε οκτώ καλεσμένους, άρα πρέπει να βάλεις οκτώ σερβίτσια στο τραπέζι.*

ο **Σέρβος** (του Σέρβου, των Σέρβων), η **Σέρβα** (της Σέρβας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Σέρβος είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Σερβίας ή είναι πολίτης του κράτους της Σερβίας: *Είναι Σέρβος και ζει στο Βελιγράδι. / Οι Σέρβοι μπασκετμπολίστες θεωρούνται από τους καλύτερους στον κόσμο.*

το **σεριάνι** ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το σεριάνι είναι η σύντομη βόλτα, χωρίς να πηγαίνουμε σε ένα συγκεκριμένο μέρος (= σουλάτσο): *Ντύνεται, στολίζεται και βγαίνει για σεριάνι.*

⚠ Η λέξη σεριάνι δεν έχει πληθυντικό αριθμό και γενική στον ενικό αριθμό.

σέρνω (έσυρα), **σέρνομαι** (σύρθηκα, συρμμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σέρνουμε κάτι, το μετακινούμε πάνω στο έδαφος: *Σύρε λίγο πιο πέρα το τραπέζι! / Μη σέρνεις την καρέκλα, γιατί θα γρατσουνίσεις το πάτωμα.*

2. όταν σέρνουμε κάτι, το πιάνουμε με δύναμη και το φέρνουμε σε ένα μέρος (= τραβάω): *Δύο άλογα έσερναν την άμαξα. / Την έσερνε*

από τα μαλλιά. / Το αυτοκίνητο έσερνε πίσω του ένα τροχόσπιτο.

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι σέρνουμε κάποιον όταν τον πηγαίνουμε κάπου χωρίς να το θέλει: *Με έσερνε όλο το απόγευμα στα μαγαζιά!*

4. σέρνομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος σέρνεται, προχωράει με την κοιλιά του στο έδαφος (= κυλιέμαι): *Σύρθηκε κάτω από το φράχτη. / Τα παιδιά σέρνονται στις λάσπες και λερώνονται.*

5. σέρνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι σέρνεται κάποιος όταν περπατάει με δυσκολία μετά από αρρώστια, κούραση κτλ.: *Δεν τον βλέπεις ότι σέρνεται μετά την εγχείριση!*

6. σέρνεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα ρούχο σέρνεται όταν ακουμπάει στο έδαφος: *Το μαντίλι είναι πολύ μακρύ και σέρνεται πίσω σου.*

ΕΚΦΡ. σέρνω από τη μύτη

σέρνω από τη μύτη ΕΚΦΡ.: λέμε ότι σέρνουμε κάποιον από τη μύτη όταν τον κάνουμε ό,τι θέλουμε (= τραβάω από τη μύτη): *Το αφεντικό του του έδωσε προαγωγή και από τότε τον σέρνει από τη μύτη.*

η **σερπαντίνα** (της σερπαντίνας) ΟΥΣ.: η σερπαντίνα είναι μακριά χάρτινη κορδέλα σε διάφορα χρώματα, που την πετάμε ο ένας στον άλλο στις Απόκριες: *Μετά το αποκριάτικο πάρτι το σπίτι ήταν γεμάτο κομφετί και σερπαντίνες.*

⚠ Η λέξη σερπαντίνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **σέρφιγκ** και το **σερφ** ΟΥΣ.: σέρφιγκ είναι το άθλημα όπου ο αθλητής προσπαθεί να μείνει όρθιος σε μια ειδική σανίδα πάνω στα κύματα της θάλασσας: *Είναι πρωταθλητής στο σέρφιγκ.*

⚠ Η λέξη σέρφιγκ δεν κλίνεται.

σηκώνω (σήκωσα), **σηκώνομαι** (σηκώθηκα, σηκωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σηκώνουμε κάτι, το μεταφέρουμε προς τα πάνω ή κάπου ψηλά (= ανεβάζω, υψώνω ≠ κατεβάζω): *Σήκωσε το ποτήρι του για να μας ευχηθεί. / Σήκωσε το κεφάλι του και γύρισε προς το μέρος μου. / Σήκωσε το χέρι για να απαντήσει στην ερώτηση.*

2. σηκώνουμε κάτι όταν μεταφέρουμε με τα χέρια κάτι βαρύ: *Η βαλίτσα είναι βαριά, μην τη σηκώνεις μόνο σου!*

3. σηκώνουμε κάτι όταν το παίρνουμε από κάτω (= μαζεύω): *Σήκωσε το μολύβι που έπεσε κάτω από το θρανίο.*

4. σηκώνουμε κάτι όταν το τυλίγουμε ή το διπλώνουμε (= μαζεύω): *Εγώ θα στρώσω το τραπεζομάντιλο και εσύ θα το σηκώσεις. (≠ στρώνω) / Σήκωσε τα μανίκια γιατί ζεσταίνονται.*

5. όταν σηκώνουμε κάποιον, του λέμε ότι πρέπει να ξυπνήσει: *Να με σηκώσεις στις οκτώ.*

6. όταν ο δάσκαλος εξετάζει ένα μαθητή, λέμε ότι τον σηκώνει: *Πρέπει να διαβάσω, γιατί μπορεί να με σηκώσει στα μαθηματικά.*

7. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι σηκώνουμε χρήματα όταν τα παίρνουμε από το λογαριασμό μας στην τράπεζα (≠ καταθέτω): *Σηκώσε χίλια ευρώ.*

8. σηκώνομαι ΠΑΘ.: όταν σηκώνομαι, σταματάω να κάθομαι, να είμαι ξαπλωμένος κτλ.: *Σηκώθηκε από την καρέκλα για να ανοίξει την πόρτα. (≠ κάθομαι) / Σηκώθηκε από το κρεβάτι αργά. (= ξυπνάω)*

ΕΚΦΡ. δε σηκώνω αστεία, δε σηκώνω κεφάλι, μου σηκώνεται η τρίχα, σηκώνω τα χέρια ψηλά, σηκώνω χέρι

σηκώνω τα χέρια ψηλά ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν δεν ξέρει τι να κάνει και δεν προσπαθεί άλλο: *Η κατάσταση της υγείας του είναι πολύ σοβαρή και η επιστήμη σηκώνει τα χέρια ψηλά.*

σηκώνω χέρι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος σηκώνει χέρι πάνω σε κάποιον όταν τον δέρνει: *Μην τολμήσεις να σηκώσεις χέρι πάνω στο παιδί!*

το **σήμα** (του σήματος, των σημάτων) ΟΥΣ.:

1. σήμα είναι καθετί που μας βοηθάει να ξεχωρίσουμε ή να αναγνωρίσουμε κάποιον ή κάτι: *Ο Παναθηναϊκός έχει σήμα το τριφύλλι. / Η γνωστή μάρκα ρούχων έχει σήμα το κροκοδείλακι.*

2. σήμα λέμε καθετί που μας δίνει μια πληροφορία ή ένα μήνυμα για κάτι: *Θα σφυρίξω και μόλις ακούσεις το σήμα μου, έρχεσαι. (= σιγάλο) / Εδώ υπάρχει σήμα της Τροχαίας ότι απαγορεύεται το παρκάρισμα. (= ταμπέλα)*

σήμα κινδύνου ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος εκπέμπει σήμα κινδύνου, κινδυνεύει και στέλνει μήνυμα για να ζητήσει βοήθεια: *Το πλοίο παρουσίασε βλάβη και εξέπεμψε σήμα κινδύνου.*

2. λέμε ότι κάποιος στέλνει σήμα κινδύνου όταν προειδοποιεί για τις άσχημες συνέπειες κάποιου πράγματος: *Σήμα κινδύνου από τους επιστήμονες για τη χρήση κινητών.*

σημαδεύω (σημαδέψα), **σημαδεύομαι** (σημαδεύτηκα, σημαδεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σημαδεύω κάτι, βάζω κάποιο σημάδι πάνω του για να το αναγνωρίσω ή για να το θυμηθώ (= σημειώνω): *Σημάδεψαν τα δέντρα που θα κλαδέψουν. / Κέρδισε γιατί είχε σημαδέψει την τράπουλα.*

2. όταν σημαδεύω κάποιον ή κάτι, τον κοιτάω προσεκτικά για να βρω σε ποιο ακριβώς σημείο θα τον χτυπήσω με όπλο, πέτρα κτλ. (= σκοπεύω): *Δε σημαδέψε καλά και η πέτρα έσπασε το τζάμι. / Ο ληστής τον σημαδέψε με το όπλο.*

3. λέμε ότι κάτι μας έχει σημαδέψει όταν έχει επηρεάσει τη ζωή μας (= σφραγίζω): *Ήταν το βιβλίο που σημαδέψε τα εφηβικά του χρόνια. / Ποιο γεγονός σημαδέψε τη χρονιά που πέρασε;*

το **σημάδι** (του σημαδιού, των σημαδιών) ΟΥΣ.:

1. σημάδι είναι αυτό που μας δείχνει το μέρος ή τη θέση κάποιου πράγματος (= ίχνος): *Ακο-*

λούθησαν τα σημάδια στην άμμο για να τον βρουν.

2. σημάδι είναι η βρομιά που αφήνει το χρώμα ή κάτι άλλο πάνω σε ύφασμα (= λεκές): *Το μαντίλι της έχει ένα μεγάλο σημάδι από κραγιόν.*

3. σημάδι είναι το σημείο του δέρματος που έχει διαφορετικό χρώμα από το υπόλοιπο δέρμα: *Έχει ακόμα στο πόδι του σημάδια από τα ράμματα.*

4. σημάδι είναι το σημείο που προσπαθούμε να χτυπήσουμε όταν σημαδεύουμε με το όπλο μας (= στόχος): *Ο κυνηγός έβαλε σημάδι το λαγό.*

5. σημάδι είναι το στοιχείο που μας δείχνει ότι κάτι υπάρχει, ότι γίνεται ή ότι θα γίνει (= σημείο): *Οι βροντές είναι σημάδι ότι έρχεται βροχή.*

η **σημαία** (της σημαίας, των σημαιών) ΟΥΣ.:

1. η σημαία είναι ένα κομμάτι από ύφασμα που συνήθως κρέμεται από ένα κοντάρι και χρησιμοποιείται ως σύμβολο μιας χώρας, μιας ομάδας κτλ.: *Η σημαία της Ελλάδας είναι γαλανόλευκη.*

2. σημαία λέμε το μεταλλικό αντικείμενο που υπάρχει μέσα στα ταξί και που, όταν είναι φωτεινό, δείχνει ότι το ταξί είναι ελεύθερο: *Μόλις μπήκα στο ταξί, ο ταξιτζής κατέβασε τη σημαία.*

σημαίνω (σήμανα), **σημαίνομαι** (σημάνθηκα, σεσημασμένος) ΡΗΜ.:

1. σημαίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι σημαίνει κάτι, έχει αυτή τη σημασία, αυτό το νόημα (= δηλώνει, φανερώνει): *Ψάξε στο λεξικό να βρεις τι σημαίνει η λέξη "δημοκρατία". / Τι σημαίνει αυτή η συμπεριφορά του;*

2. σημαίνει 3^ο ΠΡ.: όταν σημαίνει μια καμπάνα, μια σάλπιγγα κτλ., βγάζει ήχο (= ηχεί, χτυπάει): *Σήμαναν οι καμπάνες της εκκλησίας.*

3. σημαίνουμε μια καμπάνα, ένα κουδούνι κτλ. όταν το κάνουμε να βγάλει ήχο (= χτυπάω): *Σήμαναν συναγερμό και έτρεξαν όλοι στα κατάρφια.*

σημαιοστολιζώ (σημαιοστόλισα), **σημαιοστολιζομαι** (σημαιοστολιστήκα, σημαιοστολισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σημαιοστολιζώμε ένα χώρο ή ένα κτίριο, το στολιζώμε με σημαίες: *Σημαιοστόλισαν την αυλή του σχολείου για την εθνική γιορτή.*

2. σημαιοστολιζομαι ΠΑΘ.: όταν μια γυναίκα σημαιοστολιζεται, ντύνεται με υπερβολικό τρόπο που δεν ταιριάζει με την περίπτωση: *Σε δεξίωση του πρωθυπουργού θα πάει και σημαιοστολιστήκε έτσι;*

ο **σημαιοφόρος**, η **σημαιοφόρος** (του/της σημαιοφόρου, των σημαιοφόρων) ΟΥΣ.: ο σημαιοφόρος είναι αυτός που κρατάει τη σημαία στην παρέλαση: *Ο καλύτερος μαθητής της τάξης γίνεται σημαιοφόρος στην παρέλαση του σχολείου.*

σημαντικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι αλλάζει σημαντικά, αλλάζει πάρα πολύ: *Η τουριστική κίνηση στην*

περιοχή έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια.

ο **σημαντικός**, η **σημαντική**, το **σημαντικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι σημαντικός, είναι πολύ καλός και γνωστός στον τομέα του (= σπουδαίος, αξιόλογος): *Ο Σεφέρης είναι ένας από τους πιο σημαντικούς Έλληνες ποιητές.*

2. όταν κάτι είναι σημαντικό, έχει μεγάλη σημασία ή αξία (≠ ασήμαντος): *Συζητήσαμε σημαντικά θέματα. (= ουσιαστικός, σοβαρός) / Έχει γίνει σημαντική πρόοδος στον τομέα της τεχνολογίας. (= αξιοσημείωτος)*

η **σημασία** (της σημασίας, των σημασιών) ΟΥΣ.:

1. η σημασία μιας λέξης, μιας πρότασης, μιας χειρονομίας κτλ. είναι το πράγμα στο οποίο αναφέρεται και μπορούμε να το εξηγήσουμε με διαφορετικά λόγια: *Ποια είναι η σημασία της λέξης "γράφω"; / Ο καθηγητής μάς ζήτησε να του εξηγήσουμε τη σημασία του κειμένου που μας διάβασε. (= νόημα)*

2. όταν κάτι έχει σημασία, είναι πολύ σπουδαίο, έχει πολύ μεγάλη αξία ή είναι απαραίτητο: *Αυτός ο άνθρωπος έχει μεγάλη σημασία για μένα. / Έχει μεγάλη σημασία να είσαι καλός μαθητής για να μπει στο πανεπιστήμιο.*

ΕΚΦΡ. δίνω σημασία, με όλη τη σημασία της λέξης

σημεία και τέρατα ΕΚΦΡ.: όταν γίνονται σημεία και τέρατα, γίνονται απίστευτα ή φρικτά πράγματα: *Αποκαλύφθηκαν σημεία και τέρατα για το πρωτάθλημα του ποδοσφαίρου.*

τα **σημεία του ορίζοντα** ΟΥΣ.: τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα είναι ο βορράς, ο νότος, η ανατολή και η δύση: *Με τη βοήθεια της πυξίδας μπορούμε να βρούμε τα σημεία του ορίζοντα.*

το **σημείο** (του σημείου, των σημείων) ΟΥΣ.:

1. το σημείο είναι μια ορισμένη θέση σε μέρος ή πράγμα: *Σε αυτό το σημείο κάτω από τα δέντρα θα σταματήσουμε να ξεκουραστούμε. / Σε ποιο σημείο του ποδιού χτύπησες;*

2. το σημείο είναι μια ορισμένη στιγμή: *Σε εκείνο το σημείο σηκώθηκαμε όλοι και φύγαμε από την αίθουσα.*

3. το σημείο είναι μια ορισμένη θέση σε μια κατάσταση, που μας δείχνει πόσο πολύ μπορεί να είναι ή μπορεί να γίνει κάτι (= επίπεδο, βαθμός): *Η συζήτηση βρίσκεται σε κρίσιμο σημείο.*

4. το σημείο είναι το χαρακτηριστικό κάποιου: *Η ειλικρίνεια δεν είναι το δυνατό του σημείο.*

5. το σημείο είναι αυτό που μας δείχνει ότι κάτι έγινε ή ότι κάτι υπάρχει (= σημάδι): *Άρχισε να μασάει τα νύχια της, που είναι σημείο νευρικής κώπης.*

ΕΚΦΡ. δίνω σημεία ζωής, σημεία και τέρατα

το **σημείο στίξης** ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): σημείο στίξης είναι το ειδικό σημάδι που χρησιμοποιούμε στο γραπτό λόγο και μας δείχνει πού πρέπει να σταματήσουμε ή πώς πρέπει να χρωματίσουμε

τη φωνή μας: *Το κόμμα και η τελεία είναι κάποια από τα σημεία στίξης.*

το **σημείωμα** (του σημειώματος, των σημειωμάτων) ΟΥΣ.: το σημείωμα είναι το μικρό και πρόχειρο μήνυμα που γράφουμε σε κάποιον: *Αν βγεις το βράδυ, άφησέ μου ένα σημείωμα, για να το ξέρω.*

σημειώνω (σημείωσα), **σημειώνομαι** (σημειώθηκα, σημειωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σημειώνω κάτι, γράφω ή σχεδιάζω πάνω του ένα σημάδι για ορισμένο σκοπό: *Σημείωσε τα λάθη στο κείμενο με κόκκινο στυλό. / Σημείωσαν τα χαρτονομίσματα για να τα αναγνωρίσουν.*

2. όταν σημειώνουμε κάτι, το γράφουμε κάπου πρόχειρα για να το θυμηθούμε: *Δε θυμάμαι πού σημείωσα το τηλέφωνό του.*

3. μπορούμε να πούμε "σημειώνω" όταν δίνουμε προσοχή σε κάτι (= επισημαίνω): *Να σημειώσω ότι ο λογαριασμός πρέπει να πληρωθεί μέσα σε δύο μέρες.*

4. **σημειώνει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: κάτι σημειώνει επιτυχία ή αποτυχία όταν έχει επιτυχία ή αποτυχία: *Η ταϊνία του σημείωσε μεγάλη επιτυχία.*

5. **σημειώνεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: λέμε σημειώνεται κάτι όταν παρατηρούμε ότι γίνεται: *Επεισόδια σημειώθηκαν στην πορεία των φοιτητών.*

η **σημείωση** (της σημείωσης, των σημειώσεων) ΟΥΣ.:

1. η σημείωση σε ένα κείμενο είναι μια μικρή εξήγηση ή μια επιπλέον πληροφορία, που συνήθως δίνεται στο κάτω μέρος της σελίδας ή στο τέλος του κειμένου: *Ο συγγραφέας δίνει την εξήγηση των άγνωστων λέξεων σε σημείωση.*

2. **σημειώσεις** ΠΛΗΘ.: σημειώσεις είναι αυτά που γράφουμε γρήγορα και πρόχειρα όταν ακούμε μια ομιλία, διάλεξη κτλ. για να μπορούμε να τα θυμηθούμε μετά: *Ο καθηγητής μιλούσε και οι φοιτητές κρατούσαν σημειώσεις.*

σήμερα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται σήμερα, γίνεται την ημέρα που μιλάμε: *Σήμερα έχει λιακάδα. / Έρχεται σήμερα από την Καβάλα.*

2. λέμε ότι κάτι γίνεται σήμερα για να δηλώσουμε ότι γίνεται στην εποχή που ζούμε τώρα: *Η Ακρόπολη έχει διασωθεί μέχρι σήμερα.*

ο **σημερινός**, η **σημερινή**, το **σημερινό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι σημερινό, γίνεται ή υπάρχει αυτή τη μέρα, σήμερα: *Η σημερινή απεργία των τρένων δημιούργησε πολλά προβλήματα στις μετακινήσεις.*

2. σημερινό λέμε και κάτι που γίνεται ή υπάρχει την εποχή που ζούμε (= τωρινός, σύγχρονος): *Ένα από τα χιλιάδες προβλήματα που απασχολούν τη σημερινή κοινωνία είναι τα ναρκωτικά.*

η **σηροτροφία** (της σηροτροφίας) ΟΥΣ.: όταν κάποιος ασχολείται με τη σηροτροφία, εκτρέφει μεταξοσκώληκες για να παράγει μετάξι:

Στο Σουφλί ασχολούνται με τη σηροτροφία και το εμπόριο μεταξωτών ρούχων.

△ Η λέξη σηροτροφία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

σιγά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν μιλάμε σιγά, μιλάμε με σιγανή φωνή (= σιγανά ≠ δυνατά): Έβαλε το ραδιόφωνο πολύ σιγά να παίζει.

2. όταν κάτι γίνεται ή κινείται σιγά, γίνεται ή κινείται αργά (≠ γρήγορα): Έκοψε ταχύτητα και οδήγησε πολύ σιγά κατά μήκος της παραλίας. / Σιγά σιγά, δε βιαζόμαστε.

ΕΚΦΡ. σιγά τον πολυέλαιο

σιγά τον πολυέλαιο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε ειρωνικά για να μειώσουμε την αξία κάποιου πράγματος που μας το παρουσιάζουν ως πολύ σημαντικό (= σιγά τ' αυγά, σπουδαία τα λάχανα): Και αν δε μου δίνει σημασία, σιγά τον πολυέλαιο, δεν του δίνω ούτε κι εγώ.

σιγανά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάποιος μιλάει σιγανά, μιλάει με σιγανή φωνή (= χαμηλόφωνα ≠ δυνατά): Μιλούσαν σιγανά στο διπλανό δωμάτιο και δεν μπορούσα να ακούσω τι έλεγαν.

2. όταν κάτι γίνεται σιγανά, γίνεται χωρίς μεγάλη δύναμη (≠ δυνατά): Καθόταν στο παράθυρο και έβλεπε τη βροχή να πέφτει σιγανά.

σιγανό ποταμάκι ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που, ενώ δείχνει ήρεμος και καλός, μπορεί να είναι απρόβλεπτος ή επικίνδυνος: Πολύ τολμηρός μάς βγήκε ο καινούριος! Σιγανό ποταμάκι...

ο σιγανός, η σιγανή, το σιγανό ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας ήχος είναι σιγανός, δεν ακούγεται δυνατά (= χαμηλός ≠ δυνατός): Ψιθύρισε μέσα στο αυτί μου με σιγανή φωνή.

2. λέμε για κάτι ότι είναι σιγανό όταν δε γίνεται με δύναμη ή ένταση: Έπεφτε σιγανή βροχή. (≠ δυνατός) / Ψήστε το κρέας σε σιγανή φωτιά. (= χαμηλός)

ΕΚΦΡ. σιγανό ποταμάκι

σιγούρα ΕΠΙΡΡ.: φανερώνει ότι είμαστε εντελώς σίγουροι ότι τα πράγματα είναι έτσι ακριβώς όπως λέμε: Η Γερμανία είναι σίγουρα μια μεγάλη ομάδα. (= πράγματι) / Σίγουρα θα τιμωρηθούν οι υπεύθυνοι. (= οπωσδήποτε)

η σιγουριά (της σιγουριάς) ΟΥΣ.:

1. όταν νιώθουμε σιγουριά, νιώθουμε ότι δεν κινδυνεύουμε (= ασφάλεια ≠ ανασφάλεια): Δε νιώθω σιγουριά όταν είμαι μακριά από την οικογένειά μου.

2. όταν λέμε ή κάνουμε κάτι με σιγουριά, είμαστε σίγουροι για αυτό (= βεβαιότητα ≠ αβεβαιότητα): Μπορώ να σου πω με σιγουριά ότι έγγραφα καλά στις εξετάσεις μου.

△ Η λέξη σιγουριά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο σίγουρος, η σίγουρη, το σίγουρο ΕΠΙΘ.:

1. όταν είμαστε σίγουροι για κάτι, δεν έχουμε καμία αμφιβολία ότι θα συμβεί (= βέβαιος): Είμαι σίγουρος ότι κρατούσα τα κλειδιά βγαίνοντας.

2. όταν κάτι είναι σίγουρο, μπορούμε να το εμπιστευτούμε: Αυτό που σου λέω είναι σίγουρο, τον είδα με τα ίδια μου τα μάτια! (= βέβαιος) / Η συνταγή αυτή έχει σίγουρη επιτυχία. (= εγγυημένος)

3. όταν κάτι είναι σίγουρο, μας προσφέρει ασφάλεια, δε μας βάζει σε κίνδυνο: Βρήκαμε ένα σίγουρο μέρος για να φυλάξουμε τα χρήματά μας. (= ασφαλής) / Πήρε το μαγαζί του πατέρα του, που είναι μια σίγουρη δουλειά. (= εξασφαλισμένος)

4. σίγουρο λέμε κάτι όταν δείχνει σιγουριά και σταθερότητα (= αποφασιστικός ≠ ανασφαλής): Περπατούσε με σίγουρο βήμα.

τα **σιδεράκια** ΟΥΣ.: τα σιδεράκια είναι μια μικρή μεταλλική κατασκευή που τοποθετείται στα δόντια μας όταν είναι στραβά για να έρθουν στη σωστή τους θέση: Ο οδοντίατρος του έβαλε σιδεράκια.

△ Η λέξη σιδεράκια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο σιδεράς (του σιδερά, των σιδεράδων) ΟΥΣ.: ο σιδεράς είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να φτιάχνει αντικείμενα ή άλλες κατασκευές από σίδηρο (= σιδηρουργός): Ο σιδεράς έφτιαξε τα κάγκελα στο μπαλκόνι του σπιτιού.

ο σιδερένιος, η σιδερένια, το σιδερένιο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι σιδερένιο, είναι φτιαγμένο από σίδηρο: Άνοιξε τη βαριά σιδερένια πόρτα της αυλής.

2. λέμε ότι κάτι είναι σιδερένιο όταν είναι πάρα πολύ δυνατό, πάρα πολύ γερό: Είναι ανίκητος στο μποξ γιατί έχει σιδερένια γροθιά.

3. όταν λέμε σε κάποιον να είναι σιδερένιος μετά από αρρώστια, του ευχόμαστε να είναι πάντα γερός: Περραστικά και σιδερένιος!

το **σίδηρο** (του σιδήρου, των σιδηρών) ΟΥΣ.:

1. το σίδηρο είναι ένα βαρύ μέταλλο που έχει σκούρο γκρι χρώμα και το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε κτίρια, μηχανήματα κ.ά. (= σίδηρος): Τα κάγκελα του μπαλκονιού είναι φτιαγμένα από σίδηρο.

2. σίδηρο λέμε κάθε αντικείμενο ή κομμάτι αντικειμένου που είναι φτιαγμένο από σίδηρο: Καλά, σίδηρα έχει μέσα η βαλίτσα και είναι τόσο βαριά;

3. το σίδηρο είναι μια ηλεκτρική συσκευή με επίπεδη μεταλλική βάση που ζεσταίνεται και χρησιμοποιείται για να γίνονται τα ρούχα απαλά, χωρίς ζάρες: Άναψα το σίδηρο για να σιδερώσω τα πλυμένα ρούχα.

4. λέμε σίδηρο αυτό που κάνουμε όταν σιδερώσουμε ένα ρούχο (= σιδέρωμα): Έχω μια στοίβα ρούχα για σίδηρο.

5. σίδηρα ΠΛΗΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): σίδηρα λέμε αλλιώς τη φυλακή: Τον έπιασαν να κλέβει και τον έκλεισαν στα σίδηρα.

σιδερώνω (σιδέρωσα), **σιδερώνομαι** (σιδερώθηκα, σιδερωμένος) ΡΗΜ.: σιδερώνουμε ένα ρούχο όταν το πατάμε με σίδηρο ή με άλλη

συσκευή για να φύγουν οι ζάρες του: *Θα μου σιδερώσεις το πουκάμισο;*

η **σιδερώστρα** (της σιδερώστρας) ουσ.: η σιδερώστρα είναι μια κατασκευή που ανοίγει και κλείνει και αποτελείται από μεταλλικά πόδια και μια στενή σανίδα πάνω στην οποία σιδερώνουμε τα ρούχα: *Τελείωσε το σιδέρωμα και έκλεισε τη σιδερώστρα.*

△ Η λέξη σιδερώστρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **σιδηρόδρομος** (του σιδηροδρόμου, των σιδηροδρόμων) ουσ.:

1. ο σιδηρόδρομος είναι το τρένο: *Θα ταξιδέψεις με το σιδηρόδρομο ή με το λεωφορείο;*

2. ο σιδηρόδρομος είναι ένα μακρύ, μεταλλικό ραβδί πάνω στο οποίο στερεώνουμε τις κουρτίνες για να μπορούν να κινούνται από τη μια άκρη του παραθύρου στην άλλη: *Έπλυνα τις κουρτίνες και τις κρέμασα στο σιδηρόδρομο.*

3. λέμε ότι μια λέξη είναι σιδηρόδρομος όταν είναι πάρα πολύ μεγάλη, όταν έχει πολλές συλλαβές: *Η λέξη σκουληκομυρμηγκότρυπα είναι σιδηρόδρομος.*

ο **σίδηρος** (του σιδήρου, των σιδήρων) ουσ.:

1. ο σίδηρος είναι ένα μέταλλο που έχει σκούρο γκριζό χρώμα και είναι πολύ σκληρό και γερό (= σίδηρο): *Οι εργάτες στα μεταλλεία σιδήρου δουλεύουν όλη μέρα κάτω από τη γη.*

2. ο σίδηρος είναι ένα χημικό στοιχείο που υπάρχει στον οργανισμό μας και σε ορισμένες τροφές: *Να φας φακές που έχουν σίδηρο, για να δυναμώσεις.*

ο **σιδηρουργός** (του σιδηρουργού, των σιδηρουργών) ουσ. (επισ.): ο σιδηρουργός είναι ο σιδεράς: *Το αμόνι και ο σφυρί είναι τα βασικά εργαλεία του σιδηρουργού.*

η **σίκαλη** (της σίκαλης) ουσ.:

1. σίκαλη είναι το φυτό που μοιάζει με το σιτάρι, αλλά φυτρώνει σε πιο κρύα μέρη και από τους σπόρους του φτιάχνουμε αλεύρι, ψωμί κτλ. (= βρίζα): *Στο μισό χωράφι καλλιεργούμε σίκαλη και στο άλλο μισό σιτάρι.*

2. σίκαλη είναι οι σπόροι του φυτού σίκαλη, από τους οποίους φτιάχνουμε αλεύρι και διάφορα ποτά, όπως ούισκι, μπύρα κτλ.: *Θα αλέσουμε τη σίκαλη για να φτιάξουμε αλεύρι.*

3. σίκαλη είναι το αλεύρι που γίνεται από τους σπόρους του φυτού σίκαλη: *Τρώει φρυγανιές από σίκαλη γιατί είναι πιο υγιεινές.*

△ Η λέξη σίκαλη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **σιλουέτα** (της σιλουέτας) ουσ.:

1. η σιλουέτα είναι το σχήμα ενός ανθρώπινου σώματος που δε φαίνεται καθαρά (= φιγούρα): *Όπως στέκεσαι κόντρα στο φως, βλέπω μόνο τη σιλουέτα σου.*

2. σιλουέτα λέμε το λεπτό και όμορφο σώμα μιας γυναίκας: *Για να διατηρήσεις τη σιλουέτα σου, να τρως πολλά φρούτα και λαχανικά.*

△ Η λέξη σιλουέτα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

σιμώνω (σίμωσα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν σιμώνουμε σε ένα μέρος, πλησιάζουμε εκεί: *Σίμωσε στο τζάκι για να ζεσταθεί.*

2. **σιμώνει** 3^ο πρ.: λέμε ότι κάτι σιμώνει όταν πλησιάζει (= κοντεύει): *Σιμώνει η ώρα που θα πρέπει να φύγω.*

το **σινεμά** ουσ.: σινεμά λέμε αλλιώς τον κινηματογράφο: *Παίζει μια πολύ ωραία ταινία στο σινεμά.*

△ Η λέξη σινεμά δεν κλίνεται.

το **σινιάλο** (του σινιάλου, των σινιάλων) ουσ.: το σινιάλο είναι το σήμα που κάνουμε σε κάποιον που μας ακούει ή μας βλέπει για να του πούμε κάτι (= σήμα, νόημα): *Μου έκανε σινιάλο με το χέρι να πάω προς το μέρος του.*

το **σιντί** ουσ.:

1. το σιντί είναι ένας μικρός πλαστικός δίσκος πάνω στον οποίο είναι γραμμένη η μουσική: *Η μουσική της ταινίας κυκλοφορεί σε σιντί.*

2. σιντί λέμε και τη συσκευή μέσα στην οποία βάζουμε τα σιντί για να τα ακούσουμε: *Ακούω μουσική από το σιντί του αυτοκινήτου.*

△ Η λέξη σιντί δεν κλίνεται.

το **σιντριβάνι** (του σιντριβανιού, των σιντριβανιών) ουσ.: το σιντριβάνι είναι μια ειδική κατασκευή σε κήπους ή πλατείες που πετάει το νερό ψηλά σε διάφορα σχήματα: *Το σιντριβάνι στην κεντρική πλατεία της πόλης.*

το **σίριαλ** ουσ.:

1. σίριαλ είναι μια ιστορία στην τηλεόραση που τη βλέπουμε σε κομμάτια, για πολύ καιρό (= σειρά): *Σήμερα προβάλλεται το πρώτο επεισόδιο του σίριαλ.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) σίριαλ λέμε μια υπόθεση που κρατάει πολύ καιρό, χωρίς να υπάρχει σοβαρός λόγος: *Πέντε μήνες συζητάτε αν θα πάρετε σκύλο, σίριαλ έγινε πια!*

△ Η λέξη σίριαλ δεν κλίνεται.

το **σιρόπι** (του σιροπιού, των σιροπιών) ουσ.:

1. το σιρόπι είναι το υγρό με γλυκιά γεύση που γίνεται από ζάχαρη και βραστό νερό και το βάζουμε στα γλυκά: *Χύνετε το σιρόπι πάνω στους ζεστούς λουκουμάδες.*

2. σιρόπι είναι το φάρμακο που το πίνουμε με το κουταλάκι: *Ζήτησα από το γιατρό να μου δώσει ένα σιρόπι για το βήχα.*

το **σιτάρι** (του σιταριού, των σιταριών) ουσ.:

1. το σιτάρι είναι ένα ψηλό φυτό με ξανθό χρώμα, το πιο σημαντικό από όλα τα δημητριακά: *Ο θερισμός του σιταριού αρχίζει πριν ωριμάσουν πολύ τα στάχυα του και πέσει ο καρπός τους στη γη.*

2. σιτάρι λέμε τον καρπό του σιταριού, από τον οποίο φτιάχνεται αλεύρι για το ψωμί και για άλλες τροφές: *Φόρτωναν τα τσουβάλια με το σιτάρι στα ζώα και τα πήγαιναν στο μύλο για άλεσμα.*

τα **σιτηρά** (των σιτηρών) ουσ.: τα σιτηρά είναι τα δημητριακά: *Τα σιτηρά θερίζονται και στη συνέχεια οι πολίτμοι καρποί τους αλέθονται.*

η **σιφονιέρα** (της σιφονιέρας) ΟΥΣ.: η σιφονιέρα είναι έπιπλο με συρτάρια, όπου φυλάμε ρούχα ή σεντόνια (= συρταριέρα): *Τακτοποίησε τα εσώρουχα στη σιφονιέρα.*

△ Η λέξη σιφονιέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **σίφουνας** (του σίφουνα) ΟΥΣ.:

1. σίφουνα λέμε αλλιώς τον ανεμοστρόβιλο: *Ο σίφουνας πέρασε από το χωριό και κατέστρεψε σπίτια και καλλιέργειες.*

2. σίφουνα λέμε κάποιον όταν κινείται πολύ γρήγορα ή μπαίνει κάπου με μεγάλη ορμή: *Ήρθε και έφυγε σαν σίφουνας, δεν πρόλαβα να του μιλήσω.*

△ Η λέξη σίφουνας δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

οι **σιχαινοί** (σιχάθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν σιχαινόμαστε κάτι, δε μας αρέσει καθόλου, μας προκαλεί αηδία: *Σιχαινόμαι τα βρόμικα νύχια. / Σιχαινεται το κουτσομπολιό.*

2. όταν σιχαινόμαστε κάποιον, τον αντιπαθούμε πάρα πολύ (= απεχθάνομαι, αποστρέφομαι): *Σιχαινεται τους υποκριτές.*

οι **σιχαμένοι**, η **σιχαμένη**, το **σιχαμένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι σιχαμένο, δεν μας αρέσει καθόλου, μας προκαλεί αηδία: *Ένας σιχαμένος αρουραίος πετάχτηκε πίσω από το βαρέλι.*

η **σιωπή** (της σιωπής, των σιωπών) ΟΥΣ.:

1. όταν υπάρχει σιωπή, δεν ακούγονται φωνές ή ομιλίες: *Όταν μπήκε ο δικαστής, έγινε απόλυτη σιωπή στην αίθουσα.*

2. φωνάζουμε σε κάποιον "σιωπή!" όταν θέλουμε να σταματήσει να φωνάζει ή να μιλάει: *Σιωπή! Θα ξυπνήσετε το μωρό με τις φωνές σας.*

οι **σιωπηλά** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι σιωπηλά, το κάνουμε χωρίς να μιλάμε: *Τον άκουγε σιωπηλά, χωρίς να τον διακόψει ούτε μια φορά.*

οι **σιωπηλός**, η **σιωπηλή**, το **σιωπηλό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι σιωπηλός, δε μιλάει (= αμίλητος): *Όσο κι αν με τρώει το παράπονο θα μείνω σιωπηλός.*

2. όταν ένας χώρος είναι σιωπηλός, έχει ησυχία, δεν ακούγεται κανένας θόρυβος: *Τα παιδιά έφυγαν και το σπίτι απέμεινε σιωπηλό.*

οι **σκάβω** (έσκαψα), **σκάβομαι** (σκάφτηκα, σκαμμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σκάβουμε κάτι, κάνουμε μία ή περισσότερες τρύπες στο έδαφος, στον τοίχο κτλ.: *Έσκαψε ένα βαθύ λάκκο στον κήπο για να θάψει εκεί το θησαυρό.*

2. κάποιος σκάβει το έδαφος όταν αναποδογυρίζει το χώμα με ειδικό εργαλείο ή με μηχανήμα, για να το καλλιεργήσει: *Έσκαψε τον κήπο για να φυτέψει ντομάτες και αγγούρια.*

ΕΚΦΡ. σκάβω το λάκκο

οι **σκάβω το λάκκο** ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν προσπαθούμε κρυφά να στήσουμε παγίδα σε κάποιον (= ανοίγω το λάκκο): *Προσπάθησε να μας σκάψει το λάκκο αλλά έπεσε ο ίδιος μέσα!*

το **σκάγι** (του σκαγιού, των σκαγιών) ΟΥΣ.: τα σκάγια είναι οι μικρές σφαίρες που χρησιμοποιούν οι κυνηγοί στα όπλα τους: *Το πουλί πληγώθηκε από τα σκάγια.*

△ Η λέξη σκάγι χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

οι **σκάει η βόμβα** ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν γίνεται γνωστό κάτι που προκαλεί μεγάλη αναστάτωση: *Και τότε έσκασε η βόμβα: ο διαγωνισμός ακυρώνεται!*

οι **σκάει ο τζίτζικας** ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάνει πολλή ζέστη: *Έχει σαράντα βαθμούς, σκάει ο τζίτζικας!*

οι **σκάζω** (έσκασα, σκασμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το σκάω

το **σκαθάρι** (του σκαθαριού, των σκαθαριών) ΟΥΣ.:

1. σκαθάρι είναι το μικρό έντομο με σκληρό, συνήθως μαύρο, σώμα: *Έβαλε τις φωνές όταν ένα σκαθάρι από το δέντρο έπεσε στα μαλλιά της.*

2. το σκαθάρι είναι ένα είδος ψαριού που ζει στις ελληνικές θάλασσες: *Ψαρέψαμε τρία λυθρίνια, δέκα γόπες και πέντε σκαθάρια.*

3. σκαθάρι είναι το κρέας του ψαριού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Το μεσημέρι θα φάμε σκαθάρια και χόρτα σαλάτα.*

το **σκάκι** (του σκακιού, των σκακιών) ΟΥΣ.: το σκάκι είναι ένα επιτραπέζιο παιχνίδι για δύο παίκτες, οι οποίοι κινούν πάνω σε πινάκα με άσπρα και μαύρα τετράγωνα δεκαέξι πιόνια ο καθένας: *Με νικάει πάντα στο σκάκι. / Βγήκε πρωταθλητής στο παγκόσμιο πρωτάθλημα σκακιού.*

η **σκάλα** (της σκάλας) ΟΥΣ.:

1. η σκάλα είναι ένα σύνολο από σκαλοπάτια που μας επιτρέπουν να ανεβαίνουμε από τον έναν όροφο ενός κτιρίου στον άλλο: *Άκουσα βήματα στη σκάλα. / Κατέβηκε γρήγορα τις σκάλες γιατί βιαζόταν.*

2. η σκάλα είναι μια φορητή κατασκευή για να φτάνουμε κάτι που βρίσκεται ψηλά, η οποία αποτελείται από δύο μακριά κομμάτια ξύλου ή μετάλλου που συνδέονται μεταξύ τους με σκαλοπάτια: *Ο πυροσβέστης σκαρφάλωσε στη σκάλα.*

△ Η λέξη σκάλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **σκαλί** (του σκαλιού, των σκαλιών) ΟΥΣ.: σκαλί είναι κάθε οριζόντιο κομμάτι της σκάλας πάνω στο οποίο πατάμε όταν την ανεβαίνουμε ή την κατεβαίνουμε (= σκαλοπάτι): *Ήταν τόσο βιαστικός, που ανέβαινε δυο δυο τα σκαλιά.*

οι **σκαλιζώ** (σκάλισα), **σκαλιζομαι** (σκαλίστηκα, σκαλισμένος) ΡΗΜ.:

1. σκαλιζουμε το χώμα ή κάτι άλλο όταν το σκάβουμε ελαφρά με μυτερό εργαλείο: *Ο μπαμπάς είναι στον κήπο και σκαλιζει τα φυτά. / Σκάλισε τη φωτιά με ένα ξύλο για να μη σβήσει.*

2. σκαλίζουμε ένα υλικό, όπως ξύλο, μέταλλο, πέτρα κτλ., όταν κάνουμε πάνω του σχέδια και σχήματα με κάτι μυτερό (= χαράζω): *Σκάλισε ένα σταυρό πάνω στο βράχο. / Σκάλισαν τα ονόματά τους στο δέντρο.*

3. λέμε ότι σκαλίζουμε κάτι όταν σηκώνουμε ή ανακατεύουμε πράγματα για να βρούμε κάτι (= ψαχουλεύω): *Δε μου αρέσει να σκαλίζεις την τσάντα μου.*

4. λέμε ότι σκαλίζουμε κάτι όταν ψάχνουμε να βρούμε λεπτομέρειες για κάποιον ή για κάτι (= αναμοχλεύω): *Μην τη σκαλίζεις άλλο την υπόθεση, γιατί θα μπλέξεις.*

το **σκαλιστήρι** (του σκαλιστηριού, των σκαλιστηριών) ουσ.: το σκαλιστήρι είναι το εργαλείο που χρησιμοποιούμε στον κήπο ή στο χωράφι για να σκάβουμε ελαφρά το χώμα: *Σκάλισε το χώμα με το σκαλιστήρι για να φυτέψει νέους σπόρους.*

το **σκαλοπάτι** (του σκαλοπατιού, των σκαλοπατιών) ουσ.: το σκαλοπάτι είναι ό,τι και το σκαλί: *Η σκάλα που οδηγεί στο υπόγειο έχει σαράντα σκαλοπάτια.*

η **σκαλωσιά** (της σκαλωσιάς, των σκαλωσιών) ουσ.: η σκαλωσιά είναι μια μεταλλική κατασκευή πάνω στην οποία στηρίζονται ξύλινες οριζόντιες σανίδες, στην οποία ανεβαίνουν οι εργάτες όταν βάφουν τους τοίχους ή όταν καθαρίζουν τα τζάμια σε ψηλά κτίρια: *Έπεσε από τη σκαλωσιά της οικοδομής και τραυματίστηκε σοβαρά.*

το **σκαμνί** (του σκαμνιού, των σκαμνιών) ουσ.: το σκαμνί είναι ένα χαμηλό κάθισμα, συνήθως από ξύλο, που δεν έχει στήριγμα για την πλάτη και τα χέρια: *Ανέβηκε σε ένα σκαμνί για να ξεβιδώσει τη λάμπα.*

το **σκαμπίλι** (του σκαμπιλιού, των σκαμπιλιών) ουσ.: το σκαμπίλι είναι το χαστούκι: *Πάνω στα νεύρα του του έδωσε ένα δυνατό σκαμπίλι.*

το **σκαμπό** ουσ.: το σκαμπό είναι κάθισμα που δεν έχει στήριγμα για την πλάτη ή τα χέρια: *Οι πελάτες του μπαρ κάθονται σε ψηλά σκαμπό και πίνουν το ποτό τους. / Κάθισε στην πολυθρόνα και ακούμπησε τα πόδια σε ένα χαμηλό υφασμάτινο σκαμπό.*

⚠ Η λέξη σκαμπό δεν κλίνεται.

η **σκανδάλη** (της σκανδάλης) ουσ.: η σκανδάλη είναι το εξάρτημα του όπλου που το πατάμε ή το τραβάμε για να πυροβολήσει το όπλο: *Ήταν έτοιμος να τραβήξει τη σκανδάλη και να πυροβολήσει.*

⚠ Η λέξη σκανδάλη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **σκανδαλιά** ουσ. ⇒ **σκανταλιά**

ο **σκανδαλιάρης**, η **σκανδαλιέρα**, το **σκανδαλιάρικο** επιθ. ⇒ **σκανταλιάρης**

η **σκανταλιά** (της σκανταλιάς, των σκανταλιών) και η **σκανδαλιά** ουσ.: η σκανδαλιά είναι η αταξία που κάνει ένα μικρό και ζωηρό παιδί: *Η δασκάλα τον μάλεσε για τη σκανδαλιά του.*

/ Τα παιδιά χαλάνε τον κόσμο με τις σκανταλιές τους.

ο **σκανταλιάρης**, η **σκανταλιέρα**, το **σκανταλιάρικο** και ο **σκανδαλιάρης**, η **σκανδαλιέρα**, το **σκανδαλιάρικο** επιθ.: όταν κάποιος είναι σκανδαλιάρης, είναι άτακτος και κάνει πολλές σκανταλιές: *Θα σου πω μια ιστορία με ένα σκανταλιάρικο αγόρι που σφήνωσε το κεφάλι του στη σουπιέρα.*

ο **σκαντζόχοιρος** (του σκαντζόχοιρου, των σκαντζόχοιρων) ουσ.:

1. ο σκαντζόχοιρος είναι ένα μικρό ζώο με στρογγυλό σώμα που καλύπτεται από μυτερά αγκάθια για προστασία: *Ο σκαντζόχοιρος φοβήθηκε και κουλουριάστηκε σαν μικρή μπάλα.*

2. σκαντζόχοιρο λέμε τον άνθρωπο που έχει κοντά και όρθια μαλλιά που μοιάζουν με τα αγκάθια του ζώου: *Πώς κουρεύτηκε έτσι, σαν σκαντζόχοιρος έγινες!*

η **σκάρα** ουσ. ⇒ **σχάρα**

σκάρτα επιρρ.: όταν κάποιος μας φέρεται σκάρτα, δε μας φέρεται όπως πρέπει ή όπως περιμένουμε να μας φερθεί: *Εγώ τον θεωρούσα φίλο μου, και εκείνος μου φέρθηκε σκάρτα και με πρόδωσε.*

ο **σκάρτος**, η **σκάρτη**, το **σκάρτο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι σκάρτο, έχει κάποιο ελάττωμα ή είναι κακής ποιότητας: *Η καινούρια μου τηλεόραση βγήκε σκάρτη και την πέταξα. / Πώς ξεχωρίζεις τα καλά κεράσια από τα σκάρτα;*

2. λέμε για κάποιον ότι είναι σκάρτος όταν δεν είναι καλός και δεν αξίζει την εμπιστοσύνη μας (= τιποτένιος, ελεεινός): *Είναι πανέμορφη κοπέλα, αλλά σκάρτος χαρακτήρας.*

σκαρφαλώνω (σκαρφάλωσα, σκαρφαλωμένος) ρημ.:

1. όταν σκαρφαλώνουμε κάπου, ανεβαίνουμε σε βράχο, δέντρο κτλ. με τη βοήθεια των χεριών και των ποδιών (= αναρριχώμαι): *Σκαρφάλωσε στην κορυφή του πιο ψηλού ουρανοξύστη.*

2. **σκαρφαλώνει** 3^ο πρ.: λέμε ότι κάτι σκαρφαλώνει όταν ανεβαίνει: *Στους σαράντα πέντε βαθμούς σκαρφάλωσε η θερμοκρασία.*

σκαρφίζομαι (σκαρφίστηκα) ρημ. (ΑΝΕΠΙΣ.): σκαρφιζόμαστε κάτι όταν έχουμε μια έξυπνη ιδέα (= επινοώ, σκέφτομαι): *Τι σκαρφίστηκε πάλι για να βγάλει λεφτά; / Σκαρφίστηκε μια ιστορία για να δικαιολογηθεί.*

σκαρώνω (σκάρωσα) ρημ.:

1. όταν σκαρώνουμε κάτι, σχεδιάζουμε μια αταξία ή ένα αστείο: *Δεν έμαθες την πρωταπριλιάτικη φάρσα που της σκάρωσε;*

2. όταν σκαρώνουμε κάτι, φτιάχνουμε κάτι με πρόχειρο τρόπο, στα γρήγορα: *Μέσα σε δέκα λεπτά σκάρωσε ένα τραγουδάκι για τη γιορτή.*

το **σκασιαρχείο** (του σκασιαρχείου, των σκασιαρχείων) ουσ.: όταν κάνουμε σκασιαρχείο, λείπουμε από το σχολείο ή από τη δουλειά χωρίς να υπάρχει σοβαρός λόγος: *Οι γονείς του τον*

τιμώρησαν όταν έμαθαν ότι έκανε σκασιαρχείο.
(= κοπάνα)

η **σκάφη** (της σκάφης, των σκαφών) ΟΥΣ.: σκάφη είναι η βαθιά και στενόμακρη λεκάνη μέσα στην οποία παλιότερα οι άνθρωποι έπλεναν τα ρούχα με τα χέρια ή ζύμωναν ψωμί: *Τώρα πια δεν πλένουμε τα ρούχα στη σκάφη, αλλά στο πλυντήριο.*

το **σκάφος** (του σκάφους, των σκαφών) ΟΥΣ.:

1. σκάφος λέμε το μικρό ή το μεγάλο πλοίο με μηχανή: *Μας πήγε μια βόλτα με το σκάφος του στα νησιά του Σαρωνικού.*

2. σκάφος είναι το αεροπλάνο (= αεροσκάφος): *Ο πιλότος ζήτησε από τους επιβάτες του σκάφους να δέσουν τις ζώνες τους για την προσγείωση.*

3. σκάφος είναι το διαστημόπλοιο: *Παρακολουθήσαμε από την τηλεόραση την εκτόξευση του νέου σκάφους της ΝΑΣΑ για τη Σελήνη.*

σκάω (έσκασα, σκασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σκάει κάτι που έχει μέσα αέρα ή όταν το σκάμε, σπάει ξαφνικά με θόρυβο: *Έσκασαν τα λάστιχα του αυτοκινήτου από τη ζέστη. (= κλατάρω) / Η χειροβομβίδα έσκασε στα χέρια του. / Έσκασε τα μπαλόνια για να γελάσουν τα παιδιά.*

2. κάτι ή κάποιος σκάει όταν πέφτει με δύναμη κάπου: *Η μπάλα έσκασε πάνω στο δοκάρι. / Παραπάτησε και έσκασε στο πάτωμα.*

3. λέμε ότι σκάμε όταν έχει πολλή ζέστη (= ζεσταίνομαι, ανάβω ≠ παγώνω): *Σκάσαμε, ανοίξτε το παράθυρο!*

4. λέμε ότι σκάσαμε όταν έχουμε φάει πολύ (= φουσκώνω): *Έσκασα, δεν μπορώ να φάω άλλο!*

5. λέμε ότι κάποιος μας σκάει όταν μας ταλαιπωρεί με τη συμπεριφορά του (= πρήζω): *Με έσκασε με την ξεροκεφαλιά του. / Με έσκασε μέχρι να μου πει την αλήθεια.*

6. λέμε ότι σκάμε όταν νιώθουμε μεγάλη ζήλια, στενοχώρια κτλ.: *Θα σκάσει από τη ζήλια της όταν δει το καινούριο μου φόρεμα.*

7. όταν σκάμε στα γέλια ή στα κλάματα, γελάμε ή κλαίμε πολύ: *Τα πιτσιρίκια έσκασαν στα γέλια με τον κλόουν. (= ξεκαρδίζομαι) / Το μαρό έσκασε στο κλάμα. (= πλαντάζω)*

8. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν λέμε σε κάποιον να σκάσει, του λέμε να σταματήσει να μιλάει (= σωπαίνω, βγάζω το σκασμό): *Σκάσε επιτέλους, δεν μπορώ να σε ακούω!*

9. **σκάει** 3^ο πρ.: λέμε ότι κάτι σκάει όταν έχει κάποιο σκίσιμο στην επιφάνεια του (= ανοίγει): *Έσκασαν οι τοίχοι από την υγρασία. / Έσκασαν τα χείλια μου από τη ζέστη.*

ΕΚΦΡ. σκάει η βόμβα, σκάει ο τζίτζικας, σκάω γάιδαρο, σκάω μύτη, τα σκάω, το σκάω

σκάω γάιδαρο ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που μας νευριάζει με το πείσμα του: *Σκάει γάιδαρο αυτό το παιδί μέχρι να φάει!*

σκάω μύτη ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που εμφανίζεται κάπου: *Έσκασε μύτη στην πλατεία με την καινούρια του μηχανή.*

ο **σκελετός** (του σκελετού, των σκελετών) ΟΥΣ.:

1. ο σκελετός είναι όλα τα κόκαλα που στηρίζουν το σώμα των ανθρώπων και ορισμένων ζώων: *Πρέπει να πίνουμε πολύ γάλα, για να φτιάξουμε γερό σκελετό.*

2. λέμε ότι ένας άνθρωπος είναι σκελετός όταν είναι πάρα πολύ αδύνατος και φαίνονται τα κόκαλά του: *Με τόση δίαιτα που κάνει, έχει γίνει σκελετός.*

3. ο σκελετός ενός κτιρίου είναι τα μέρη εκείνα που στηρίζουν και δίνουν το σχήμα του κτιρίου, δηλαδή οι κολόνες και τα δοκάρια, χωρίς τους τοίχους: *Όταν έσβησε η φωτιά, μόνο ο σκελετός του εργοστασίου δεν είχε καεί.*

4. λέμε σκελετό το πλαστικό ή μεταλλικό κομμάτι των γυαλιών που κρατάει μαζί τους στρογγυλούς φακούς: *Αγόρασα ένα ζευγάρι γυαλιά με χρυσό σκελετό.*

5. σκελετός είναι τα κύρια σημεία ενός έργου, μιας ιστορίας, μιας ομιλίας κτλ.: *Πριν γράψεις την έκθεση, κάνε πρώτα τον σκελετό.*

τα **σκέλια** (των σκελιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): τα σκέλια είναι τα πόδια των ανθρώπων ή τα πίσω πόδια των ζώων: *Ο σκύλος ξάπλωσε στο χώμα και άπλωσε τα σκέλια του.*

ΕΚΦΡ. βάζω την ουρά στα σκέλια

σκεπάζω (σκέπασα), **σκεπάζομαι** (σκεπάστηκα, σκεπασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σκεπάζω κάτι, βάζω πάνω του κάτι άλλο για να το κρύψω, να το κλείσω ή να το προστατέψω (≠ ξεσκεπάζω): *Σκέπασε την κατσαρόλα για να μην κρυώσει το φαγητό. (= κλείνω) / Σκέπασε το πρόσωπό της με μαντίλι. (= καλύπτω)*

2. όταν σκεπάζουμε κάτι παράνομο, δεν το αφήνουμε να γίνει γνωστό: *Προσπάθησαν να σκεπάσουν το σκάνδαλο.*

3. **σκεπάζει** 3^ο πρ.: όταν κάτι σκεπάζει μια επιφάνεια, σχηματίζει ένα στρώμα πάνω από αυτή: *Το χιόνι σκέπασε τις στέγες των σπιτιών.*

4. **σκεπάζομαι** ΠΑΘ.: λέμε "σκεπάζομαι" όταν βάζω πάνω στο σώμα μου σεντόνι ή κουβέρτα για μην κρυώνω (≠ ξεσκεπάζομαι): *Σκεπάσου καλά πριν κοιμηθείς.*

το **σκεπάρνι** (του σκεπαρνιού, των σκεπαρνιών) ΟΥΣ.: το σκεπάρνι είναι ένα βαρύ εργαλείο με ξύλινο χερούλι και μεταλλική άκρη, που είναι πλατιά στη μια πλευρά και στενή στην άλλη για να καρφώνουμε και να ξεκαρφώνουμε καρφιά: *Ο μαραγκός κάρφωνε τις πρόκες με σκεπάρνι.*

το **σκέπασμα** (του σκεπάσματος, των σκεπασμάτων) ΟΥΣ.:

1. σκέπασμα είναι το να σκεπάζουμε κάτι: *Το φαγητό θέλει σκέπασμα για να μην κρυώσει.*

2. σκέπασμα είναι κάθε αντικείμενο με το οποίο σκεπάζουμε κάτι: *Το σπιτάκι του σκύλου έχει ένα σκέπασμα για προστασία από τη βροχή.*

3. σκεπάσματα ΠΛΗΘ.: σκεπάσματα είναι η κουβέρτα, το σεντόνι, το πάπλωμα κτλ., με τα οποία σκεπαζόμαστε για να κοιμηθούμε: *Πέταξε τα σκεπάσματα στον ύπνο του γιατί ζεσταίνονταν.*

η **σκεπή** (της σκεπής, των σκεπών) ΟΥΣ.:

1. σκεπή είναι η επιφάνεια που σκεπάζει την κορυφή ενός κτιρίου (= στέγη): *Όλα τα σπίτια του χωριού έχουν σκεπές με κεραμίδια.*

2. σκεπή είναι το επάνω μέρος ενός αυτοκινήτου, ενός λεωφορείου και άλλων μέσων συγκοινωνίας (= ουρανό): *Μου αρέσουν τα αυτοκίνητα που η σκεπή τους ανοίγει.*

σκέπτομαι (σκέφτηκα) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το σκέφτομαι

το **σκέρτσο** (του σκέρτσου, των σκέρτσων) ΟΥΣ.: σκέρτσο είναι ο τρόπος που μιλάει ή περπατάει μια γυναίκα για να φανερί χαριτωμένη και να κάνει τους άλλους να την προσέξουν (= νάζι): *Κοίταξέ την με τι σκέρτσο περπατάει!*

ο **σκέτος**, η **σκέτη**, το **σκέτο** ΕΠΙΘ.:

1. τρώμε ή πίνουμε κάτι σκέτο όταν δεν το συνοδεύουμε ούτε το ανακατεύουμε με κάτι άλλο: *Πίνει τον καφέ του σκέτο, χωρίς ζάχαρη ή γάλα. / Μη φας σκέτα τα μακαρόνια, ρίξε και λίγο τυρί.*

2. όταν κάτι είναι σκέτο, δεν έχει καθόλου στολίδια (= απλός, λιτός): *Φορούσε ένα σκέτο μαύρο φόρεμα.*

3. χρησιμοποιούμε το "σκέτος" όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι κάτι υπάρχει ή γίνεται σε μεγάλο βαθμό (= καθαρός): *Αυτό που πας να κάνεις είναι σκέτη ανοησία!*

το **σκετς** ΟΥΣ.: το σκετς είναι ένα σύντομο θεατρικό έργο συνήθως με εύθυμο θέμα που παίζεται σε σχολικές παραστάσεις: *Στο σκετς που ανέβασαν οι μαθητές, αυτός θα υποδυθεί το γάιδαρο.*

⚠ Η λέξη σκετς δεν κλίνεται.

το **σκεύος** (του σκεύους, των σκευών) ΟΥΣ.: σκεύος είναι κάθε αντικείμενο που χρησιμοποιούμε για να ετοιμάζουμε ή για να τρώμε το φαγητό (= μαγειρικό σκεύος): *Αγοράσαμε ταψιά, κατσαρόλες και άλλα σκεύη για την κουζίνα.*

σκεφτικά και **σκεπτικά** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι σκεφτικά, το κάνουμε με ύφος που δείχνει ότι σκεφτόμαστε σοβαρά και προσεκτικά (= συλλογισμένα): *Πριν μιλήσει, άκουσε σκεφτικά αυτά που της έλεγα.*

ο **σκεφτικός**, η **σκεφτική**, το **σκεφτικό** και ο **σκεπτικός**, η **σκεπτική**, το **σκεπτικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι σκεφτικός, σκέφτεται σοβαρά και προσεκτικά όσα τον απασχολούν (= συλλογισμένος): *Καθόταν σκεπτικός και προσπαθούσε να βρει μια λύση.*

σκέφτομαι (σκέφτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν σκεφτόμαστε κάτι, το έχουμε στο μυαλό μας, κάνουμε σκέψεις για αυτό (= συλλογίζομαι): *Τα σκέφτηκες αυτά που σου είπα; / Σκέψου καλά πριν αποφασίσεις.*

2. όταν σκεφτόμαστε να κάνουμε κάτι, το έχουμε στο μυαλό μας να το κάνουμε (= σχεδιάζω, σκοπεύω): *Σκέφτεται να αγοράσει καινούριο αυτοκίνητο. / Σκέφτομαι να μην του τηλεφωνήσω.*

3. σκέφτομαι κάτι όταν βρίσκω λύση, απάντηση κτλ. σε ένα πρόβλημα (= σκαρφίζομαι): *Κοίτα να δεις τι σκέφτηκε για να μην πάει στο σχολείο!*

4. όταν σκεφτόμαστε κάποιον, νοιαζόμαστε για αυτόν: *Δε με σκέφτεσαι καθόλου. / Πόσο σε σκέφτομαι που υποφέρεεις!*

η **σκέψη** (της σκέψης, των σκέψεων) ΟΥΣ.:

1. σκέψη είναι το να σκεφτόμαστε λογικά ή προσεκτικά πριν πάρουμε μια απόφαση: *Υστερα από σκέψη, αποφάσισε να ζηήσει μόνιμα στο εξωτερικό.*

2. σκέψη είναι καθετί που σκεφτόμαστε για κάτι: *Μου πέρασε από το μυαλό μια τρελή σκέψη. / Εκφράζει ελεύθερα τις σκέψεις του.*

3. η σκέψη κάποιου είναι ο συγκεκριμένος τρόπος με τον οποίο σκέφτεται: *Η μελέτη του βασίζεται σε επιστημονική σκέψη.*

ΕΚΦΡ. βάζω σε σκέψεις

η **σκηνή** (της σκηνής, των σκηνών) ΟΥΣ.:

1. η σκηνή είναι μια κατασκευή από αδιάβροχο ύφασμα που στηρίζεται με σκιοινιά στο έδαφος και την οποία τη χρησιμοποιούμε για να μείνουμε στο ύπαιθρο (= αντίσκηνο): *Έστησαν τις σκηνές τους κάτω από τα δέντρα και έπεσαν να κοιμηθούν.*

2. η σκηνή είναι το μέρος του θεάτρου στο οποίο εμφανίζονται και παίζουν οι ηθοποιοί: *Οι ηθοποιοί βγήκαν στη σκηνή και η παράσταση άρχισε.*

3. η σκηνή είναι ένα ορισμένο μέρος μιας παράστασης, μιας ταινίας, ενός βιβλίου κτλ.: *Δεν πρόλαβα να δω την τελευταία σκηνή της ταινίας.*

ο **σκηνοθέτης**, η **σκηνοθέτης** (του/της σκηνοθέτη, των σκηνοθετών) και η **σκηνοθέτρια** (της σκηνοθέτριας, των σκηνοθετριών) ΟΥΣ.: ο σκηνοθέτης είναι αυτός που οργανώνει και διευθύνει μια παράσταση στο θέατρο, μια ταινία ή μια εκπομπή στην τηλεόραση: *Ο σκηνοθέτης έδωσε τις τελευταίες οδηγίες στους ηθοποιούς πριν την παράσταση.*

το **σκι** ΟΥΣ.:

1. τα σκι είναι μακριές και στενές σανίδες από ξύλο, μέταλλο ή πλαστικό που τις φοράμε στα πόδια μας για να γλιστράμε εύκολα πάνω στο χιόνι: *Στερέωσε τα σκι πάνω στις μπότες του.*

2. το σκι είναι το άθλημα κατά το οποίο οι αθλητές γλιστρούν με τα σκι πάνω στο χιόνι (= χιονοδρομία): *Αύριο θα πάμε στο χιονοδρομικό κέντρο για να κάνουμε σκι.*

⚠ Η λέξη σκι δεν κλίνεται.

η **σκιά** (της σκιάς, των σκιών) ΟΥΣ.:

1. σκιά είναι το μέρος ενός χώρου, στο οποίο δε φτάνουν οι ακτίνες ήλιου και γι' αυτό είναι πιο σκοτεινό και δροσερό (= ίσκιος): *Ήπιαμε*

τον καφέ μας στη σκιά του γέρικου πλάτανου της πλατείας.

2. σκιά είναι το σκούρο σχήμα ανθρώπων ή πραγμάτων που σχηματίζεται πάνω σε μια επιφάνεια όταν αυτά βρίσκονται ανάμεσα στο φως και στην επιφάνεια αυτή (= ίσκιος): *Οι σκιές μας έπεφταν στον τοίχο του σπιτιού.*

3. η σκιά είναι μια ειδική σκόνη με την οποία βάφουν οι γυναίκες τα βλέφαρά τους: *Έβαλε λίγη σκιά για να τονίσει τα μάτια της.*

ΕΚΦΡ. μένω στη σκιά, φοβάμαι και τη σκιά μου
σκιάζω (έσκιαζα) και **σκιάζομαι** (σκιάζτηκα)
ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. κάποιος ή κάτι μας σκιάζει όταν μας προκαλεί φόβο (= φοβίζω): *Δε με σκιάζει κανένας εμένα.*

2. σκιάζομαι ΠΑΘ.: όταν σκιαζόμαστε, νιώθουμε με μεγάλο φόβο (= φοβάμαι, τρομάζω): *Σκιάχτηκε και το 'βαλε στα πόδια όταν τον είδε να πλησιάζει.*

△ Το ρήμα σκιάζω προφέρεται σε δύο συλλαβές: σκι-άζω.

το **σκιάχτρο** (του σκιάχτρου, των σκιάχτρων)
ΟΥΣ.:

1. το σκιάχτρο είναι ένα αντικείμενο που μοιάζει με άνθρωπο και το βάζουν οι γεωργοί στα χωράφια για να φοβίζουν τα πουλιά: *Το σκιάχτρο φτιάχνεται από ξύλα και κουρέλια.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε σκιάχτρο τον πολύ αδύνατο και άσχημο άνθρωπο (= ξόανο): *Τόσο όμορφη κοπέλα και παντρεύτηκε αυτό το σκιάχτρο!*

ο **σκιερός**, η **σκιερή**, το **σκιερό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι σκιερό, κάνει σκιά: *Ας καθίσουμε κάτω από τα σκιερά δέντρα να ξεκουραστούμε λίγο.*

2. όταν κάτι είναι σκιερό, βρίσκεται στη σκιά, μακριά από τον ήλιο: *Το σπίτι δεν έχει καθόλου ήλιο, γιατί βρίσκεται σε ένα σκιερό δρομάκι.*

σκιζω και **σχιζω** (έσκισα), **σκιζομαι** και **σχιζομαι** (σκίστηκα, σκισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σκίζω ένα χαρτί ή ένα ύφασμα, το κόβω σε κομμάτια ή κάνω πάνω του τρύπα, συνήθως τραβώντας με δύναμη τη μια άκρη του μακριά από την άλλη: *Ο καθηγητής έσκισε την κόλλα του μπροστά σε όλους τους συμμαθητές του. / Σκίστηκε η τσέπη του παντελονιού σου.*

2. όταν σκίζω το δέρμα μου, δημιουργείται πληγή και τρέχει αίμα: *Έσκισε το γόνατό του σε ένα βράχο.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι σκίζω σε κάτι όταν τα πηγαίνω πολύ καλά σε διαγωνισμό, αγώνα κτλ.: *Έσκισε στις εξετάσεις.*

4. σκίζομαι ΠΑΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι σκίζομαι όταν δείχνω πολύ πρόθυμος να κάνω κάτι: *Ο υπάλληλος σκίστηκε να με εξυπηρετήσει.*

ο **σκίουρος** (του σκίουρου, των σκίουρων) ΟΥΣ.: ο σκίουρος είναι ένα μικρό ζώο με μακριά φουντωτή ουρά, που ζει συνήθως πάνω σε δέντρα: *Ο σκίουρος σκαρφάλωσε γρήγορα στη βελανιδιά για να φάει βελανιδιά.*

το **σκίσσιμο** (του σκισίματος, των σκισιμάτων) και το **σχισίμο** ΟΥΣ.:

1. το σκίσσιμο είναι αυτό που κάνουμε όταν σκίζουμε κάτι: *Στη βιβλιοθήκη απαγορεύεται το σκίσσιμο των σελίδων ή το γράψιμο πάνω σε βιβλία.*

2. το σκίσσιμο είναι το άνοιγμα που δημιουργείται σε κάποιο υλικό ή στο δέρμα μας όταν το σκίζουμε: *Έραψε ένα κομματάκι ύφασμα πάνω από το σκίσσιμο. / Είχε ένα σκίσσιμο κάτω από το φρύδι.*

3. το σκίσσιμο είναι το άνοιγμα που έχει ένα ρούχο σύμφωνα με το σχέδιό του: *Φορούσε ένα μακρύ μαύρο φόρεμα μ' ένα μεγάλο σκίσσιμο στο πλάι.*

το **σκίτσο** (του σκίτσου, των σκίτσων) ΟΥΣ.: το σκίτσο είναι ένα σχέδιο που γίνεται γρήγορα και δεν έχει πολλές λεπτομέρειες: *Μέσα σε λίγα λεπτά έφτιαξε ένα σκίτσο του σκύλου του. / Πριν ξεκινήσει τον πίνακα σχεδιάζει πρώτα μερικά σκίτσα.*

η **σκαβιά** (της σκαβιάς, των σκαβιών) ΟΥΣ.:

1. σκαβιά είναι η κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι άνθρωποι όταν δεν έχουν την ελευθερία τους, οι σκλάβοι: *Ο λαός επαναστάτησε για να γλιτώσει από τη σκαβιά που τον τυραννούσε εκατό χρόνια.*

2. λέμε σκαβιά καθετί που μας καταπιέζει πάρα πολύ και δεν μας αφήνει να κάνουμε τα πράγματα που θέλουμε: *Πολλοί άνθρωποι θεωρούν το γάμο σκαβιά.*

ο **σκλάβος** (του σκλάβου, των σκλάβων), η **σκλάβα** (της σκλάβας) ΟΥΣ.:

1. ο σκλάβος είναι αυτός που δεν έχει την ελευθερία του, που ανήκει σε κάποιον άλλο άνθρωπο και τον υπηρετεί (= δούλος): *Στην Αμερική οι μαύροι ήταν για πολλά χρόνια σκλάβοι των λευκών.*

2. σκλάβος ΑΡΣ.: λέμε ότι κάποιος είναι σκλάβος ενός προσώπου ή πράγματος όταν αυτό τον επηρεάζει πολύ και εμποδίζει την ελευθερία του: *Ο έρωτάς του γι' αυτήν τον έχει τυφλώσει και έχει καταντήσει σκλάβος της.*

σκαβώνω (σκαβώσα), **σκαβώνομαι** (σκαβώθηκα, σκαβωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σκαβώνουμε κάποιον, του στερούμε την ελευθερία του, τον κάνουμε σκλάβο (= υποδουλώνω ≠ ελευθερώνω): *Καταπίεσαν και σκαβώσαν τους κατοίκους του νησιού για εκατό χρόνια.*

2. λέμε ότι κάποιος μας σκαβώνει όταν νιώθουμε υποχρέωση απέναντί του για κάτι καλό που μας έκανε: *Μας σκαβώσε με την περιποίησή της.*

σκληρά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν φερόμαστε σε κάποιον σκληρά, του φερόμαστε με σκληρό τρόπο, χωρίς καλοσύνη ή λύπηση: *Μετάνιωσε που της μίλησε τόσο σκληρά.*

2. όταν δουλεύουμε σκληρά για κάτι, κουραζόμαστε πολύ και κάνουμε μεγάλη προσπάθεια

για να το πετύχουμε: Έχει τέσσερα παιδιά και εργάζεται σκληρά για να τα σπουδάσει.

σκληραίνω (σκληήρινα) ΡΗΜ.:

1. σκληραίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι σκληραίνει κάτι άλλο ή όταν κάτι σκληραίνει, σταματά να είναι τόσο μαλακό (≠ μαλακώνει): *Η δυνατή φωτιά σκληραίνει το κρέας. / Το χρώμα σκληραίνει από την ξηρασία.*

2. σκληραίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι σκληραίνει κάτι άλλο ή όταν κάτι σκληραίνει, σταματά να είναι τόσο απαλό (≠ μαλακώνει): *Ο ήλιος και το αλάτι σκληραίνουν τα μαλλιά. / Σκληήρυναν τα χέρια του από το σκάψιμο.*

3. λέμε ότι κάποιος σκληραίνει ή ότι κάτι τον σκληραίνει όταν γίνεται πιο άκαρδος ή πιο αυστηρός: *Τα βάσανα της ζωής τον σκληήρυναν. / Σκληήρυναν οι νόμοι απέναντι στις τρομοκρατικές ενέργειες.*

ο **σκληρός**, η **σκληρή**, το **σκληρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι σκληρό, είναι δύσκολο να το κόψουμε, να το σπάσουμε ή να το λυγίσουμε (≠ μαλακό): *Το κρέας είναι σκληρό και δεν μπορώ να το μασήσω. / Τα μεγάλα βιβλία έχουν συνήθως σκληρό εξώφυλλο.*

2. όταν κάτι είναι σκληρό, δεν είναι ευχάριστο όταν το αγγίζουμε (= άγριος, τραχύς ≠ απαλός): *Η έλλειψη βιταμίνης Α κάνει το δέρμα σκληρό.*

3. λέμε ότι κάποιος είναι σκληρός όταν είναι αυστηρός ή άκαρδος: *Ο διευθυντής είναι πολύ σκληρός με τους εργαζόμενους.*

4. λέμε ότι κάτι είναι σκληρό όταν είναι δύσκολο και κουραστικό: *Κάνει σκληρή προπόνηση για τους αγώνες.*

ο **σκληρός δίσκος** ΟΥΣ. (ΠΛΗΡΟΦ.): στην πληροφορική, ο σκληρός δίσκος είναι το μέρος του ηλεκτρονικού υπολογιστή που χρησιμοποιείται για να φυλάμε σε αυτό αυτά που γράφουμε, σχεδιάζουμε κτλ.: *Έγραψε την εργασία του και την έσωσε στο σκληρό δίσκο.*

η **σκνίπα** (της σκνίπας, των σκνιπών) ΟΥΣ.:

1. η σκνίπα είναι ένα μικρό έντομο που μοιάζει με το κουνούπι: *Καθίσαμε δίπλα στο ποτάμι και μας τσίμπησαν οι σκνίπες.*

2. λέμε για κάποιον ότι είναι σκνίπα όταν είναι πολύ μεθυσμένος: *Ήπие ένα μπουκάλι ούισκι και έγινε σκνίπα στο μεθύσι.*

το **σκοινάκι** και το **σχοινάκι** ΟΥΣ.:

1. το σκοινάκι είναι το μικρό σκοινί: *Στερέωσε τη μάσκα στο πρόσωπό του με ένα λεπτό σκοινάκι.*

2. το σκοινάκι είναι το παιχνίδι κατά το οποίο γυρίζουμε ένα κομμάτι σκοινί γύρω από το σώμα μας, κρατώντας το από τις δύο άκρες του, και πηδάμε έτσι ώστε να μην το πατήσουμε: *Έξω στην αυλή τα κορίτσια πηδούσαν σκοινάκι.*

△ Η λέξη σκοινάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **σκοινί** (του σκοινιού, των σκοινιών) και το **σκοινί** ΟΥΣ.: το σκοινί είναι ένα χοντρό και γερό

κορδόνι που αποτελείται από πολλές κλωστές ή νήματα που είναι πλεγμένα όλα μαζί: *Έδεσε το γάιδάρο με το σκοινί πάνω στο φράχτη.*

ΕΚΦΡ. το παίρνω σκοινί κορδόνι, τραβάω το σκοινί

η **σκόνη** (της σκόνης) ΟΥΣ.:

1. σκόνη είναι τα πολύ μικρά κομμάτια χρώματος, άμμου ή βρομιάς που βρίσκουμε συχνά πάνω στα έπιπλα, στα πατώματα, στα φώτα κτλ.: *Λείπαμε καιρό από το σπíti και τα έπιπλα είναι μέσα στη σκόνη.*

2. σκόνη είναι η μορφή που έχει κάθε υλικό που του βγάζουμε το νερό, το ξεραίνουμε και το τρίβουμε σε πάρα πολύ μικρά κομμάτια: *Αγόρασε σαπούνι σε σκόνη για το πλυντήριο.*

△ Η λέξη σκόνη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

σκονίζω (σκόνισα), **σκονίζομαι** (σκονίστηκα, σκονισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σκονίζουμε κάτι, το κάνουμε να σκεπαστεί ή να γεμίσει με σκόνη (≠ ξεσκονίζω): *Άλλαξε το χρώμα στις γλάστρες και σκόνισε τα πλακάκια.*

2. σκονίζομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος ή κάτι σκονίζεται, σκεπάζεται ή γεμίζει με σκόνη: *Περπατούσαμε στο χωματόδρομο και τα παπούτσια μου σκονίστηκαν.*

σκοντάφτω (σκόνταψα) ΡΗΜ.:

1. όταν σκοντάφτουμε, χτυπάει το πόδι μας πάνω σε κάτι, καθώς περπατάμε ή τρέχουμε, και μπορεί να πέσουμε: *Σκόνταψε στο σκαλοπάτι καθώς ανέβαινε τη σκάλα.*

2. σκοντάφτει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι σκοντάφτει σε κάτι άλλο όταν συναντάει κάποιο εμπόδιο ή δυσκολία: *Η συνεργασία δεν προχώρησε γιατί σκόνταψε σε μικρολεπτομέρειες.*

ο **σκόπελος** (του σκοπέλου, των σκοπέλων) ΟΥΣ.:

1. σκόπελος είναι ο βράχος που εξέχει λίγο από την επιφάνεια της θάλασσας και είναι επικίνδυνος για τα πλοία: *Οι επιβάτες κινδύνεψαν όταν το πλοίο έπεσε πάνω σε σκόπελο.*

2. λέμε σκόπελο κάθε σοβαρό εμπόδιο ή δυσκολία που συναντάμε: *Αφού ξεπεράσαμε και το σκόπελο των εξετάσεων, μπορούμε να πάμε διακοπές.*

σκοπεύω ΡΗΜ.: όταν σκοπεύουμε να κάνουμε κάτι, σκεφτόμαστε να το κάνουμε (= σχεδιάζω, λογαριάζω): *Σκοπεύει να ασχοληθεί με την πολιτική. / Σκοπεύεις να πας διακοπές το καλοκαίρι;*

△ Η λέξη σκοπεύω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

σκόπιμα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται σκόπιμα, γίνεται για κάποιο σκοπό ή για κάποιο λόγο (= εσκεμμένα ≠ τυχαία): *Σκόπιμα δεν τηλεφώνησα για να μη σας ξυπνήσω.*

ο **σκόπιμος**, η **σκόπιμη**, το **σκόπιμο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι σκόπιμο, το κάνουμε επίτηδες, για να πετύχουμε το σκοπό μας (= εσκεμμένος ≠ τυχαίος): *Έχω θυμώσει μαζί του, γιατί το ψέμα του ήταν σκόπιμο.*

2. λέμε ότι κάτι είναι σκόπιμο να γίνει όταν είναι απαραίτητο να γίνει: *Είναι σκόπιμο να συνεχίσω να παίρνω τα φάρμακα, αν δεν έχω πυρετό;*

ο **σκοπός** (του σκοπού, των σκοπών) ουσ.:

1. ο σκοπός είναι αυτό που ελπίζουμε να πετύχουμε κάνοντας κάτι (= στόχος): *Για να πετύχεις το σκοπό σου, πρέπει να δουλέψεις πολύ σκληρά. / Σκοπός της εκδήλωσης είναι να συγκεντρωθούν χρήματα για τα ορφανά.*

2. ο σκοπός είναι ο στρατιώτης που φυλάει ένα κτίριο, μνημείο κτλ. (= φρουρός): *Την είσοδο του στρατοπέδου φύλαγαν ακίνητοι οι δύο σκοποί.*

3. ο σκοπός είναι η μελωδία ενός τραγουδιού, που εύκολα τη θυμόμαστε ή την αναγνωρίζουμε (= ρυθμός): *Σφύριζε χαρούμενος το σκοπό του αγαπημένου του τραγουδιού.*

η **σκορδαλιά** (της σκορδαλιάς, των σκορδαλιών) ουσ.: η σκορδαλιά είναι μια πηχτή σάλτσα, που γίνεται από σκόρδο ανακατεμένο με ψωμί ή πατάτα και άλλα υλικά, και την τρώμε συνήθως με ψάρι, κρέας κτλ.: *Μαγείρεψε μπακαλιάρo με σκορδαλιά.*

το **σκόρδο** (του σκόρδου, των σκόρδων) ουσ.:

1. το σκόρδο είναι ένα φυτό που μοιάζει με το κρεμμύδι: *Σε μια γωνιά του κήπου είχε φυτέψει σκόρδα και κρεμμύδια.*

2. σκόρδο λέμε και το μικρό άσπρο βολβό αυτού του φυτού, που αποτελείται από μικρότερες φέτες που τις βάζουμε στα φαγητά για να πάρουν άρωμα και πικάντικη γεύση: *Βάλε λίγο ακόμη σκόρδο στα κεφτεδάκια για να νοστιμίσουν.*

ο **σκόρος** (του σκόρου, των σκόρων) ουσ.: ο σκόρος είναι ένα μικρό έντομο που τρώει και τρυπάει τα μάλλινα ρούχα και τα υφάσματα: *Βάλαμε ναφθαλίνη στα μάλλινα για να μην τα φάει ο σκόρος.*

σκορπάω/σκορπώ ΡΗΜ. ⇒ **σκορπιζώ**

σκορπιζώ και **σκορπάω/σκορπώ** (σκόρπισα), **σκορπιζομαι** και **σκορπιέμαι** (σκορπίστηκα, σκορπισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σκορπιζουμε πράγματα, τα αφήνουμε σε διάφορα σημεία, χωρίς τάξη (≠ μαζεύω): *Μη σκορπίζεις τα ρούχα σου από δω και από κει. / Ο αέρας σκόρπισε τα χαρτιά στο γραφείο του.*

2. σκορπιζουμε λεφτά σημαίνει ότι ξοδεύουμε πολλά χωρίς σκέψη (= σπαταλώ, πετάω): *Σκόρπισε την περιουσία του στα χαρτιά.*

3. σκορπιζουμε κάτι όταν το αφήνουμε να απλωθεί σε ένα χώρο (= διαχέω): *Τα τριαντάφυλλα σκόρπισαν τη μυρωδιά τους σε όλο το σπίτι. / Το κερί σκόρπιζε ένα αδύναμο φως στο δωμάτιο.*

4. λέμε ότι κάποιος σκορπίζει κάτι κακό όταν το κάνει να συμβεί (= σπέρνω): *Η φωτιά στο δάσος σκόρπισε τον πανικό σε όλο το χωριό.*

5. σκορπιζουν οι άνθρωποι όταν πηγαίνουν σε διαφορετικά μέρη ο καθένας: *Έριξαν δακρυγό-*

να και σκόρπισαν οι διαδηλωτές. / Σκόρπισαν οι παλιοί συμμαθητές.

η **σκορπίνα** (της σκορπίνας, των σκορπίνων) ουσ.:

1. η σκορπίνα είναι ένα κοκκινωπό ψάρι με μεγάλο κεφάλι και μυτερά αγκάθια στο σώμα του: *Χτύπησε με το ψαροντούφεκο πέντε σκορπίνες και τρία μπαρμπούνια.*

2. έτσι λέγεται και το κρέας αυτού του ψαριού: *Μας κάλεσε στο σπίτι του να φάμε ψαρόσουπα από σκορπίνες.*

ο **σκορπιός** (του σκορπιού, των σκορπιών) ουσ.:

1. ο σκορπιός είναι ένα μικρό ζώο με μακριά και γυριστή ουρά που έχει μέσα δηλητήριο: *Το τσίμπημα του σκορπιού μπορεί να προκαλέσει φαγούρα και μικρές φουσκάλες.*

2. ο σκορπιός είναι ένα μικρό ψάρι που μοιάζει με τη σκορπίνα: *Ψαρέψαμε σκορπιούς και φτιάξαμε νόστιμη σουπιά.*

ο **σκόρπιος**, η **σκόρπια**, το **σκόρπιο** επιθ.: όταν τα πράγματά μας είναι σκόρπια, είναι απλωμένα ή πεταμένα σε διάφορα σημεία, χωρίς τάξη (= σκορπισμένος ≠ μαζεμένος): *Να μαζέψεις τα παιχνίδια σου που είναι σκόρπια σε όλο το σπίτι.*

το **σκοτάδι** (του σκοταδιού, των σκοταδιών) ουσ.:

1. όταν έχει σκοτάδι, δεν υπάρχει φως, συνήθως γιατί είναι νύχτα: *Άναψε κανένα φως γιατί δε βλέπω μέσα στο σκοτάδι. / Το μωρό φοβάται το σκοτάδι.*

2. όταν κάποιος ή κάτι βρίσκεται στο σκοτάδι, βρίσκεται σε μια κατάσταση άγνοιας: *Οι έρευνες της αστυνομίας εξακολουθούν να βρίσκονται στο σκοτάδι.*

σκοτεινιάζω (σκοτεινιάσα, σκοτεινιασμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι σκοτεινιάζει κάτι άλλο όταν το κάνει να είναι σκοτεινό, να μην έχει φως: *Τα σύννεφα σκοτεινιάσαν τον ουρανό.*

2. **σκοτεινιάζει** 3^ο πρ.: όταν κάτι σκοτεινιάζει, γίνεται σκοτεινό, δεν έχει αρκετό φως (≠ φωτίζει): *Έσβησαν τα φώτα κι όλα γύρω σκοτεινιάσαν.*

3. **σκοτεινιάζει** 3^ο πρ.: λέμε ότι σκοτεινιάζει το πρόσωπό μου ή κάτι άλλο όταν δείχνω στενοχωρημένος ή λυπημένος (≠ φωτίζει): *Σκοτεινιάσε το βλέμμα του όταν άκουσε τα άσχημα νέα.*

4. **σκοτεινιάζει** ΕΝΙΚ. 3^ο πρ.: όταν σκοτεινιάζει, έρχεται η νύχτα (= νυχτώνει): *Το βράδυ, όταν σκοτεινιάζει, τα φώτα ανάβουν αυτόματα.*

ο **σκοτεινός**, η **σκοτεινή**, το **σκοτεινό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι σκοτεινό, δεν έχει καθόλου φως ή έχει πολύ λίγο φως (≠ φωτεινός): *Η νύχτα ήταν σκοτεινή, χωρίς φεγγάρι. / Κατέβηκε στο σκοτεινό υπόγειο.*

2. κάτι είναι σκοτεινό όταν κρύβει κάποιο μυστήριο, όταν είναι δύσκολο να το καταλάβου-

με: *Η αστυνομία προσπαθεί να βρει τη λύση σε μια σκοτεινή υπόθεση φόνου.*

3. λέμε ότι κάτι είναι σκοτεινό όταν το θεωρούμε άσχημο, κακό ή δυσάρεστο: *Το σκοτεινό μυαλό του σκέφτεται συνέχεια πώς θα εκδικηθεί όσους τον έβλαψαν.*

ΕΚΦΡ. στα σκοτεινά

η **σκοτούρα** (της σκοτούρας) ουσ.: οι σκοτούρες είναι τα προβλήματα ή οι δυσκολίες που απασχολούν το μυαλό μας (= έννοια², μπελάς): *Τον τελευταίο καιρό έχει πολλές σκοτούρες με τα παιδιά της. / Αρκετά προβλήματα έχω, δε θέλω άλλη σκοτούρα στο κεφάλι μου!*

▲ Η λέξη σκοτούρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **σκοτσέζικος**, η **σκοτσέζικη**, το **σκοτσέζικο** επιθ.: όταν κάτι είναι σκοτσέζικο, έχει σχέση με τη Σκωτία ή με τους Σκοτσέζους: *Αγοράσαμε ένα μπουκάλι καλό σκοτσέζικο ουίσκι.*

ο **Σκοτσέζος** (του Σκοτσέζου, των Σκοτσέζων), η **Σκοτσέζα** (της Σκοτσέζας) ουσ.+επιθ.: Σκοτσέζος είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Σκωτίας ή είναι πολίτης του κράτους της Σκωτίας: *Το παραδοσιακό μουσικό όργανο των Σκοτσέζων είναι η γκάιντα. / Οι Σκοτσέζοι φίλαθλοι αγαπούν πολύ το ποδόσφαιρο και το γκολφ.*

ο **σκοτωμός** (του σκοτωμού, των σκοτωμών) ουσ.:

1. ο σκοτωμός είναι αυτό που γίνεται όταν σκοτώνονται άνθρωποι με βίαιο τρόπο: *Στους πολέμους γίνονται σκοτωμοί αθώων ανθρώπων. / Η ταινία είχε όλο σκοτωμούς και καταστροφές.*

2. όταν γίνεται σκοτωμός, υπάρχουν πολλοί άνθρωποι σε ένα χώρο, οι οποίοι δημιουργούν φασαρία και αναστάτωση: *Στις εκπτώσεις γίνεται σκοτωμός στα μαγαζιά.*

σκοτώνω (σκότωσα), **σκοτώνομαι** (σκοτώθηκα, σκοτωμένος) ΡΗΜ.:

1. σκοτώνουμε κάποιον όταν τον κάνουμε να πεθάνει: *Ο δολοφόνος σκότωσε το θύμα με μαχαίρι. (= δολοφονώ) / Τα ναρκωτικά σκοτώνουν τα νέους. / Δέκα άνθρωποι σκοτώθηκαν στην εθνική οδό το Σαββατοκύριακο.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) κάποιος ή κάτι μας σκοτώνει όταν μας κάνει να υποφέρουμε: *Με σκοτώνει η αδιαφορία του.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι σκοτώνουμε κάτι όταν κάνουμε πολλά λάθη όταν το λέμε ή όταν το γράφουμε: *Το σκότωσε το τραγούδι.*

4. σκοτώνομαι ΠΑΘ.: σκοτώνομαι όταν κουράζομαι πολύ με κάτι: *Τον τελευταίο καιρό σκοτώνεται στη δουλειά.*

5. σκοτώνομαι ΠΑΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι σκοτώνομαι όταν χτυπάω άσχημα κάπου στο σώμα μου (= τσακίζομαι): *Πονάω, γιατί έπεσα από τη σκάλα και σκοτώθηκα.*

6. σκοτώνομαι ΠΑΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): σκοτωνόμαστε να κάνουμε κάτι όταν το κάνουμε με μεγάλη προθυμία (= τσακίζομαι): *Όταν πήγαμε στο σπίτι του, σκοτώθηκε να μας περιποιηθεί.*

ΕΚΦΡ. σκοτώνω την ώρα μου

σκοτώνω την ώρα μου ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν σκοτώνουμε την ώρα μας, έχουμε ελεύθερο χρόνο και κάνουμε κάτι για να περάσει πιο ευχάριστα (= σκοτώνω το χρόνο μου): *Σκότωναν την ώρα τους παίζοντας τάβλι.*

σκούζω (έσκουξα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): σκούζουμε όταν βγάζουμε δυνατές φωνές (= ουρλιάζω, τσιρίζω): *Βογκούσε και έσκουζε από τον πόνο. / Μη σκούζεις, σε άκουσα!*

το **σκουλαρίκι** (του σκουλαρικιού, των σκουλαρικιών) ουσ.: το σκουλαρίκι είναι το κόσμημα που φοράμε στα αυτιά μας: *Μακριά ασημένια σκουλαρίκια.*

το **σκουλήκι** (του σκουληκιού, των σκουληκιών) ουσ.:

1. το σκουλήκι είναι ένα μικρό ζώο με μακρύ και λεπτό σώμα χωρίς κόκαλα και πόδια, που σέρνεται στο έδαφος: *Τα σκουλήκια τρώνε τα σάπια φρούτα των δέντρων.*

2. σκουλήκι λέμε μια σκέψη που βασανίζει το μυαλό μας και δε μας αφήνει να ησυχάσουμε: *Τον έτρωγε το σκουλήκι της ζήλιας.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) σκουλήκι λέμε έναν άνθρωπο όταν πιστεύουμε ότι είναι άθλιος παλιάνθρωπος: *Οι έμποροι ναρκωτικών είναι σκουλήκια και τους αξίζει η χειρότερη τιμωρία.*

σκουντάω/σκουντώ (σκούντησα και σκούντηξα) ΡΗΜ.:

1. όταν σκουντάμε κάποιον, τον σπρώχνουμε ελαφρά με το σώμα ή με τα χέρια: *Τον σκουντάει στον ύπνο του για να μη ροχαλίζει.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν σκουντάμε κάποιον για να κάνει κάτι, προσπαθούμε να τον πείσουμε να το κάνει (= πιέζω): *Είναι τεμπέλης και πρέπει να τον σκουντήξεις για να διαβάσει.*

σκουντουφλάω/σκουντουφλώ (σκουντούφλησα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν σκουντουφλάμε, πέφτουμε πάνω σε κάποιον ή σε κάτι καθώς περπατάμε ή τρέχουμε (= σκοντάφτω): *Σκουντούφλησε με το κεφάλι πάνω στο παράθυρο και χτύπησε.*

η **σκούπα** (της σκούπας, των σκουπών) ουσ.:

1. η σκούπα είναι μια μεγάλη βούρτσα με μακρύ χερούλι, που τη σέρνουμε πάνω στο πάτωμα για να μαζεύουμε τα σκουπίδια και τις σκόνες: *Πήρε τη σκούπα για να μαζέψει τα σπασμένα γυαλιά.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) σκούπα λέμε τα μαλλιά που είναι πολύ ίσια, πυκνά και άγρια: *Τα μαλλιά μου έχουν γίνει σαν σκούπα από τα αλάτια της θάλασσας.*

το **σκουπίδι** (του σκουπιδιού, των σκουπιδιών) ουσ.:

1. σκουπίδι είναι καθετί που είναι άχρηστο και το πετάμε: *Μην πετάτε σκουπίδια στο δρόμο. / Πολλά σκουπίδια μπορούν να ανακυκλωθούν.*

2. σκουπίδια ΠΛΗΘ.: σκουπίδια λέμε το μέρος όπου πετάμε τα άχρηστα αντικείμενα: *Πέταξα τα σάπια φρούτα στα σκουπίδια.*

3. σκουπίδι λέμε καθετί που πιστεύουμε ότι είναι πολύ κακής ποιότητας: *Πώς μπορείς και βλέπεις αυτά τα σκουπίδια στην τηλεόραση;*
ΕΚΦΡ. για τα σκουπίδια

ο **σκουπιδιάρης** (του σκουπιδιάρη, των σκουπιδιάρηδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο σκουπιδιάρης είναι υπάλληλος του δήμου που μαζεύει με ειδικό φορητό τα σκουπίδια έξω από τα σπίτια: *Κάνουν απεργία οι σκουπιδιάρηδες και σωροί από σκουπίδια έχουν μαζευτεί στις γωνίες των δρόμων.*

το **σκουπιδιάρικο** (του σκουπιδιάρικου, των σκουπιδιάρικων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το σκουπιδιάρικο είναι ένα μεγάλο φορητό, που το χρησιμοποιούν οι ειδικοί υπάλληλοι για να μαζεύουν τα σκουπίδια έξω από τα σπίτια (= απορριμματοφόρο): *Το σκουπιδιάρικο μαζεύει τα σκουπίδια από το δρόμο μας νωρίς το πρωί.*

ο **σκουπιδοτενεκές** ΟΥΣ. → **σκουπιδοτενεκές**

ο **σκουπιδοτενεκές** (του σκουπιδοτενεκέ, των σκουπιδοτενεκέδων) και ο **σκουπιδοτενεκές** ΟΥΣ.: ο σκουπιδοτενεκές είναι ένα μεγάλο δοχείο από μέταλλο ή πλαστικό μέσα στο οποίο ρίχνουμε τα σκουπίδια (= δοχείο απορριμμάτων): *Τα απορριμματοφόρα μαζεύουν τα σκουπίδια από τους σκουπιδοτενεκέδες καθημερινά.*

σκουπιζω (σκουπίσα), **σκουπιζομαι** (σκουπίστηκα, σκουπισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σκουπιζουμε, απομακρύνουμε με τη σκούπα τη σκόνη, τη βρομιά κτλ. από το πάτωμα: *Σκούπισε τα ξερά φύλλα από τη βεράντα. / Σκουπίζει κάθε μέρα το δωμάτιό της.*

2. όταν σκουπιζουμε κάτι βρεγμένο, το τρίβουμε με πετσέτα, πανί κτλ. για να στεγνώσει: *Σκούπισε τα λουσμένα μαλλιά της με την πετσέτα. / Σκούπισε τα δάκρυά της με μαντίλι.*

3. σκουπιζομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος σκουπιζεται, στεγνώνει ένα μέρος του σώματός του με πετσέτα, μαντίλι κτλ.: *Πάρε μια χαρτοπετσέτα και σκουπίσου από τις σάλτσες!*

το **σκουπόξυλο** (του σκουπόξυλου, των σκουπόξυλων) ΟΥΣ.: το σκουπόξυλο είναι το μακρύ και λεπτό κομμάτι από ξύλο ή μέταλλο από το οποίο κρατάμε τη σκούπα: *Κυνηγούσε τη γάτα με το σκουπόξυλο.*

σκουραίνω (σκούρινα) ΡΗΜ.:

1. όταν σκουραίνουμε κάτι, το κάνουμε να αποκτήσει πιο σκούρο χρώμα (= ξανοίγω): *Έβαψε τα μαλλιά της και τα σκούρινε.*

2. όταν κάτι σκουραίνει, γίνεται πιο σκούρο: *Το δέρμα του σκούρινε απ' τον ήλιο. / Οι άσπροι τοίχοι σκούριναν από τη σκόνη.*

η **σκουριά** (της σκουριάς) ΟΥΣ.: η σκουριά είναι η πορτοκαλιά ουσία που καταστρέφει την επιφάνεια του σιδήρου και άλλων μετάλλων: *Τα κάγκελα του μπαλκονιού έπιασαν σκουριά και χρειάζονται βάψιμο.*

⚠ Η λέξη σκουριά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

σκουριάζω (σκούριασα, σκουριασμένος) ΡΗΜ.:

1. σκουριάζει 3^ο ΠΡ.: όταν ένα μεταλλικό αντικείμενο σκουριάζει, δημιουργείται σκουριά στην επιφάνειά του: *Σκούριασαν τα κάγκελα της βεράντας από την υγρασία.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος σκουριάζει όταν δεν είναι γυμνασμένος (= πιάνομαι): *Κάθεται συνέχεια μπροστά στον υπολογιστή και έχει σκουριάσει.*

ο **σκουριασμένος**, η **σκουριασμένη**, το **σκουριασμένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος έχει σκουριασμένες ιδέες, οι ιδέες του είναι παλιές και δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τη σημερινή εποχή (= ξεπερασμένος): *Απορώ πώς ένας νέος άνθρωπος μπορεί να έχει τόσο σκουριασμένες ιδέες!*

ο **σκούρος**, η **σκούρη**, το **σκούρο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι σκούρο, το χρώμα του είναι πιο κοκκινωτό στο μαύρο από ό,τι στο άσπρο (= σκουρόχρωμος ≠ ανοιχτός, ανοιχτόχρωμος): *Έκρυβε τα μάτια της πίσω από σκούρα γυαλιά. / Οι αστυνομικοί φορούν σκούρα μπλε στολή.*

ΕΚΦΡ. τα βλέπω σκούρα

το **σκουφάκι** ΟΥΣ.:

1. το σκουφάκι είναι ένας λαστιχένιος σκούφος που τον φοράμε όταν κολυμπάμε για να μη βρέχονται τα μαλλιά μας: *Οι αθλητές της κολύμβησης φοράνε πάντα σκουφάκι πριν πέσουν στην πισίνα.*

2. το σκουφάκι είναι ένας σκούφος που δένει κάτω από το σαγόνι και το φοράνε συνήθως τα μωρά: *Την έλεγαν Κοκκινσοκουφίτσα γιατί φορούσε πάντα ένα κόκκινο σκουφάκι στα μαλλιά.*

⚠ Η λέξη σκουφάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **σκούφος** (του σκούφου, των σκούφων) ΟΥΣ.: ο σκούφος είναι ένα κομμάτι από μάλλινο ύφασμα που το φοράμε στο πάνω μέρος του κεφαλιού μας, συνήθως για προστασία από το κρύο: *Φοράει σκούφο και γάντια στο σκι.*

σκύβω (έσκυψα, σκυμμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σκύβουμε, γέρνουμε τους ώμους ή το κεφάλι μπροστά και κάτω: *Περπάτα ίσια, μη σκύβεις. (= καμπουριάζω) / Έσκυψε το κεφάλι του για να του ψιθυρίσει κάτι στο αυτί.*

2. όταν σκύβουμε, λυγίζουμε τα πόδια μας, ώστε να ακουμπήσουμε το πάτωμα με τα χέρια μας, γέρνοντας το σώμα μας κάπως μπροστά (= γονατίζω): *Έσκυψε για να μαζέψει το βιβλίο από το πάτωμα.*

ο **σκυθρωπός**, η **σκυθρωπή**, το **σκυθρωπό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι σκυθρωπός, το πρόσωπό του είναι λυπημένο και μαζί θυμωμένο: *Οι ηττημένοι έφυγαν από το γήπεδο αμίλητοι και σκυθρωποί.*

η **σκύλα** (της σκύλας) ΟΥΣ.:

1. η σκύλα είναι ο θηλυκός σκύλος: *Η σκύλα μας γέννησε τέσσερα κουτάβια.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) σκύλα λέμε μια γυναίκα που είναι σκληρή και άκαρδη: *Τη σκύλα, μόνο τον εαυτό της σκέφτεται!*

△ Η λέξη σκύλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

Το **σκυλάκι** ΟΥΣ.:

1. το σκυλάκι είναι ο μικρός σκύλος: *Τα κανίς είναι μικρόσωμα και χαριτωμένα σκυλάκια.*

2. το σκυλάκι είναι ένα φυτό με μοβ ή ροζ λουλούδια, που το σχήμα τους μοιάζει με τη μουσούδα του σκύλου: *Φύτεψα σκυλάκια στις γλάστρες του μπαλκονιού μου.*

3. το σκυλάκι είναι το άνθος αυτού του φυτού: *Έκοψα από τον κήπο ένα μπουκέτο σκυλάκια και τα έβαλα σε ένα βάζο.*

△ Η λέξη σκυλάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

Το **σκυλί** (του σκυλιού, των σκυλιών) ΟΥΣ.:

1. το σκυλί είναι ο σκύλος ή η σκύλα: *Μάζεψε ένα αδέσποτο σκυλί από το δρόμο.*

2. σκυλί λέμε τον άνθρωπο που αντέχει τη σωματική κόπωση: *Αυτός είναι σκυλί, μπορεί να περπατάει δώδεκα ώρες χωρίς να κουράζεται.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) σκυλί λέμε κάποιον που είναι σκληρός και άκαρδος: *Εγώ του ζητούσα βοήθεια κι αυτό το σκυλί με κορόιδευε.*

4. (ΜΕΙΩΤ.) σκυλί λέμε τον πολύ άσχημο άνθρωπο: *Μα καλά, τι της βρίσκει; Αυτή είναι σκυλί!*

ο **σκύλος** (του σκύλου, των σκύλων) ΟΥΣ.:

1. ο σκύλος είναι ένα ζώο με τέσσερα πόδια, που το έχουν οι άνθρωποι κοντά τους για συντροφιά, για φύλακα ή για το κυνήγι: *Τάισες το σκύλο; / Γαβγίζουν τα σκυλιά στο δρόμο.*

2. ο σκύλος είναι το αρσενικό αυτού του ζώου: *Είναι σκύλος ή σκύλα;*

ΕΚΦΡ. τρώγονται σαν το σκύλο με τη γάτα

το **σκυλόψαρο** (του σκυλόψαρου, των σκυλόψαρων) ΟΥΣ.: το σκυλόψαρο είναι είδος μικρού καρχαρία: *Μην κολυμπάς στα βαθιά, γιατί έχει σκυλόψαρο.*

η **σκυταλοδρομία** (της σκυταλοδρομίας, των σκυταλοδρομιών) ΟΥΣ.: η σκυταλοδρομία είναι ο αγώνας δρόμου ανάμεσα σε δύο ομάδες, κατά τον οποίο ο κάθε παίκτης πρέπει να τρέξει όσο το δυνατόν πιο γρήγορα για να δώσει στον επόμενο στη σειρά παίκτη της ομάδας του ένα ραβδί, τη σκυτάλη· κερδίζει η ομάδα όταν ο παίκτης της που ξεκίνησε να τρέχει τελευταίος φτάνει πρώτος στο τέρμα: *Η σκυταλοδρομία είναι άθλημα των Ολυμπιακών αγώνων.*

σκυφτά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος προχωράει σκυφτά, προχωράει με το σώμα του ή το κεφάλι του να γέρνει μπροστά και προς τα κάτω: *Ο γεράκος προχωρούσε σκυφτά με τη βοήθεια ενός μπαστουιού.*

ο **σκυφτός**, η **σκυφή**, το **σκυφτό** ΕΠΙΘ.: όταν είμαστε σκυφτοί, το σώμα μας ή το κεφάλι

μας γέρνει μπροστά και προς τα κάτω: *Έφυγε ντροπιασμένος με σκυφτό το κεφάλι.*

η **σκωληκοειδίτιδα** (της σκωληκοειδίτιδας) ΟΥΣ.: η σκωληκοειδίτιδα είναι μια αρρώστια, κατά την οποία το τελευταίο κομμάτι του εντέρου μας ερεθίζεται και πονάει: *Είναι στο νοσοκομείο, γιατί έκανε ενχειρίση σκωληκοειδίτιδας.*

△ Η λέξη σκωληκοειδίτιδα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

τα **σλαβικά** (των σλαβικών) ΟΥΣ.: λέμε σλαβικά οποιαδήποτε σλαβική γλώσσα, όπως π.χ. τα σερβικά, τα ρωσικά κτλ.: *Το κείμενο είναι γραμμένο στα σλαβικά, αλλά δεν μπορώ να καταλάβω αν είναι ρωσικά ή πολωνικά.*

τα **σλάβικα** (των σλάβικων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τα σλαβικά

ο **σλαβικός**, η **σλαβική**, το **σλαβικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι σλαβικό, που έχει σχέση με τους Σλάβους: *Οι Ρώσοι είναι σλαβικής λαός.*

ο **σλάβικος**, η **σλάβικη**, το **σλάβικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο σλαβικός

ο **Σλάβος** (του Σλάβου, των Σλάβων), η **Σλάβη** (της Σλάβας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Σλάβοι ονομάζονται οι λαοί της ανατολικής και της κεντρικής Ευρώπης που μιλάνε σλαβικές γλώσσες, όπως για παράδειγμα οι Ρώσοι, οι Σέρβοι, οι Σλοβάκοι, οι Τσέχοι κτλ.: *Στις αρχές του 6ου αιώνα, οι Σλάβοι εγκαταστάθηκαν σε πολλά σημεία της Βαλκανικής Χερσονήσου. / Ρώσοι, Βούλγαροι, Σέρβοι είναι ορθόδοξοι χριστιανοί Σλάβοι.*

το **σμαράγδι** (του σμαραγδιού, των σμαραγδιών) ΟΥΣ.: το σμαράγδι είναι μία πολύτιμη πέτρα που έχει βαθύ πράσινο χρώμα: *Για την επέτειο του γάμου τους, της έκανε δώρο ένα δαχτυλίδι με σμαράγδι.*

το **σμήνος** (του σμήνους, των σμήνων) ΟΥΣ.: ένα σμήνος από πουλιά, έντομα ή αεροπλάνα είναι πολλά από αυτά που πετάνε όλα μαζί: *Στις αρχές του φθινοπώρου σμήνη από χελιδόνια αποδημούν προς τις νότιες χώρες. / Σμήνος βομβαρδιστικών αεροπλάνων έκανε επίθεση.*

σμίγω (έσμιξα) ΡΗΜ.:

1. όταν σμίγουμε με κάποιον, συναντιόμαστε μαζί του μετά από καιρό: *Έσμιξαν όλα τα ξαδέρφια στη γιορτή του.*

2. όταν δύο πράγματα σμίγουν, πλησιάζει πολύ το ένα στο άλλο και ενώνονται: *Τα δύο ποτάμια σμίγουν και σχηματίζουν ένα μεγαλύτερο.*

3. σμίγουν δύο άνθρωποι όταν γίνονται πάλι φίλοι (= συμφιλιώνομαι): *Έσμιξε ξανά με τον άντρα της ύστερα από χρόνια.*

ΕΚΦΡ. μόνο βουνό με βουνό δε σμίγει

σοβαρά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται σοβαρά, γίνεται με υπεύθυνο και προσεκτικό τρόπο: *Πρέπει να ασχοληθείς σοβαρά με τα μαθήματά σου αν θέλεις να περάσεις την τάξη.*

2. όταν κάνουμε ή λέμε κάτι σοβαρά, μιλάμε για κάτι σοβαρό ή παίρνουμε σοβαρό ύφος: *Εγώ σου μιλάω σοβαρά κι εσύ γελάς!*

3. όταν κάποιος αρρωσταίνει ή χτυπάει σοβαρά, η κατάσταση της υγείας του προκαλεί ανησυχία: *Τραυματίστηκε σοβαρά στο κεφάλι και κινδυνεύει η ζωή του.*

ΕΚΦΡ. παίρνω στα σοβαρά

σοβαρεύω (σοβάρεψα), **σοβαρεύομαι** (σοβαρεύτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν σοβαρεύουμε, γινόμαστε σοβαροί ή παίρνουμε ξαφνικά σοβαρό ύφος: *Μεγάλωσε και σοβάρεψε. / "Η κρίσιμη ώρα έφτασε" δήλωσε, και το πρόσωπό του σοβάρεψε απότομα.*

2. σοβαρεύει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι σοβαρεύει, γίνεται πιο δύσκολο ή πιο επικίνδυνο: *Η κατάσταση τη υγείας του έχει σοβαρέψει.*

3. σοβαρεύομαι ΠΑΘ.: όταν σοβαρεύομαστε, αντιμετωπίζουμε κάτι με υπεύθυνο τρόπο, δεν το θεωρούμε αστειό: *Σοβαρεύτηκε προς το τέλος του αγώνα και κατάφερε να βάλει γκολ.*

ο σοβαρός, η σοβαρή, το σοβαρό ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι σοβαρός, αντιμετωπίζει τα πράγματα με προσεκτικό και υπεύθυνο τρόπο (= υπεύθυνος ≠ ανεύθυνος): *Όλοι εκτιμούν τη δουλειά του γιατί είναι σοβαρός επαγγελματίας.*

2. όταν κάτι είναι σοβαρό, γίνεται με προσεκτικό και υπεύθυνο τρόπο (= ώριμος): *Πρέπει να πάρεις μια σοβαρή απόφαση για το μέλλον σου.*

3. σοβαρό λέμε κάποιον που δε μιλάει ή δε γελάει πολύ: *Ήταν λιγομίλητος και σοβαρός και οι κουβέντες του μετρημένες. / Από το σοβαρό του ύφος κατάλαβα ότι τα νέα δεν ήταν ευχάριστα.*

4. σοβαρό λέμε κάτι που πιστεύουμε ότι είναι σημαντικό (= σημαντικός ≠ ασήμαντος): *Παραιτήθηκε για σοβαρούς, προσωπικούς λόγους.*

5. λέμε ότι μια κατάσταση είναι σοβαρή όταν μας κάνει να ανησυχούμε ή να φοβόμαστε (= επικίνδυνος, κρίσιμος): *Οι γιατροί λένε ότι η κατάσταση της υγείας του είναι εξαιρετικά σοβαρή.*

ΕΚΦΡ. μεταξύ σοβαρού και αστειού

σοβατίζω (σοβάτισα), **σοβατίζομαι** (σοβατίστηκα, σοβατισμένος) ΡΗΜ.: όταν σοβατίζουμε έναν τοίχο, απλώνουμε πάνω του ένα υλικό από ασβέστη και άμμο, το σοβά, για να γίνει πιο λείος και να μπορέσουμε μετά να τον βάψουμε: *Σοβάτισε και έβαψε μόνο τους εξωτερικούς τοίχους του σπιτιού.*

η σόγια (της σόγιας) ΟΥΣ.: η σόγια είναι ένα φυτό από την Ασία, που από τους σπόρους του φτιάχνουμε διάφορα τρόφιμα και λάδι: *Είναι χορτοφάγος και τρώει μπιφτέκια σόγιας. / Πρόσθεσε στο ρύζι σάλτσα σόγιας.*

△ Η λέξη σόγια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η σοδειά (της σοδειάς, των σοδειών) ΟΥΣ.: η σοδειά είναι οι καρποί που μαζεύουν κάθε χρονιά οι γεωργοί από τα χωράφια: *Φέτος ο καιρός*

ήταν καλός και αυξήθηκε η σοδειά της πατάτας.

το σόι (του σογιού, των σογιών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. το σόι μας είναι όλοι οι συγγενείς μας (= συγγενολόι): *Είναι πολύ μεγάλη οικογένεια, περίπου πενήντα άτομα σόι.*

2. λέμε ότι κάποιος κατάγεται από σόι όταν κατάγεται από πλούσια ή σημαντική οικογένεια (= τζάκι): *Η πεθερά του κρατάει από μεγάλο σόι.*

το σοκ ΟΥΣ.: το σοκ είναι το δυσάρεστο και πολύ έντονο συναίσθημα που νιώθουμε όταν γίνεται κάτι άσχημο που δεν το περιμέναμε: *Άσπρισε από το σοκ. / Ακόμα δεν έχει ξεπεράσει το σοκ που έπαθε από το δυνατό σεισμό.*

△ Η λέξη σοκ δεν κλίνεται.

το σοκάκι ΟΥΣ.: το σοκάκι είναι ένας στενός και μικρός δρόμος (= δρομάκι, στενό): *Τα απογεύματα κάνουμε βόλτες στα σοκάκια του νησιού.*

△ Η λέξη σοκάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η σοκολάτα (της σοκολάτας, των σοκολατών) ΟΥΣ.:

1. η σοκολάτα είναι η σκόνη που παίρνουμε από το κακάο και τη βάζουμε σε διάφορα γλυκά για να τους δώσουμε τη γεύση και το άρωμά του: *Φτιάξαμε ένα κέικ με σοκολάτα.*

2. η σοκολάτα είναι ένα σκληρό γλυκό σε μορφή πλάκας με καφέ χρώμα που φτιάχνεται από αυτή τη σκόνη: *Αγόρασε μια σοκολάτα υγείας και μου έδωσε ένα κομμάτι.*

3. η σοκολάτα είναι το ρόφημα από σοκολάτα που πίνεται ζεστό ή κρύο: *Αντί για καφέ, προτιμώ να πιω μια ζεστή σοκολάτα.*

ο σοκολατένιος, η σοκολατένια, το σοκολατένιο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι σοκολατένιο, είναι φτιαγμένο από σοκολάτα: *Η τούρτα των γενεθλίων μου ήταν ένα τεράστιο σοκολατένιο κάστρο!*

2. λέμε ότι κάτι είναι σοκολατένιο όταν έχει το καφέ χρώμα που έχει η σοκολάτα: *Μετά από τριάντα μπάνια στη θάλασσα απέκτησα σοκολατένιο μαύρισμα.*

η σόλα (της σόλας, των σολών) ΟΥΣ.: η σόλα είναι το κάτω μέρος του παπουτσιού που ακουμπάει στο έδαφος: *Για τις βροχές, αγόρασα παπούτσια με λαστιχένιες σόλες, που δε γλιστράνε.*

ο σολομός (του σολομού, των σολομών) ΟΥΣ.:

1. ο σολομός είναι ένα μεγάλο ψάρι με ασημένιο χρώμα, που ζει στις θάλασσες των βόρειων χωρών αλλά ψαρεύεται στα ποτάμια όπου πηγαίνει να γεννήσει τα αυγά του: *Στις θάλασσες της Βαλτικής απαγορεύεται το ψάρεμα του σολομού με δίχτυα.*

2. ο σολομός είναι το ροζ κρέας αυτού του ψαριού, που συνήθως τρώγεται ψητό ή καπνιστό: *Για πρώτο πιάτο φάγαμε φρέσκο σολομό.*

η σόμπα (της σόμπας, των σομπών) ΟΥΣ.: η σόμπα είναι μια συσκευή που καίει ξύλα, γκάζι

ή πετρέλαιο ή λειτουργεί με ηλεκτρικό ρεύμα και τη χρησιμοποιούμε για να ζεστάνουμε ένα χώρο: *Άναψαν τη σόμπα πετρελαίου για να ζεσταθούν.* (= θερμάστρα)

το **σόου** ουσ.: το σόου είναι μια εντυπωσιακή παράσταση με μουσική, χορό και τραγούδι στην τηλεόραση, τον κινηματογράφο κτλ. (= θέαμα): *Εορταστικό τηλεοπτικό σόου.*

⚠ Η λέξη σόου δεν κλίνεται.

η **σοπράνο** ουσ.: η σοπράνο είναι η τραγουδίστρια της όπερας που η φωνή της φτάνει πολύ ψηλά: *Δύο τενόροι και μία σοπράνο θα τραγουδήσουν χωρωδικά έργα του Μότσαρτ.*

⚠ Η λέξη σοπράνο δεν κλίνεται.

το **σορτς** ουσ.: το σορτς είναι το κοντό παντελόνι, που φτάνει περίπου μέχρι τη μέση των μηρών: *Η στολή της ομάδας ήταν κίτρινη φανέλα και μαύρο σορτς.*

⚠ Η λέξη σορτς δεν κλίνεται.

το **σοσόνι** (του σοσονιού, των σοσονιών) ουσ.: το σοσόνι είναι η κοπή κάλτσα, που φτάνει μέχρι τον αστράγαλο και τη φοράνε συνήθως τα κορίτσια: *Φορούσε τζιν παντελόνι και αθλητικά παπούτσια με σοσόνια.*

το **σουβενίρ** ουσ.: το σουβενίρ είναι καθετί που αγοράζουμε ή κρατάμε για να θυμόμαστε από ένα ταξίδι που κάναμε (= ενθύμιο): *Φέραμε μερικά σουβενίρ από την Ιταλία. / Καταστήματα με σουβενίρ και είδη λαϊκής τέχνης.*

⚠ Η λέξη σουβενίρ δεν κλίνεται.

η **σούβλα** (της σούβλας) ουσ.: η σούβλα είναι ένα μακρόστενο σιδερένιο ή ξύλινο κοντάρι μέσα από το οποίο περνάμε κομμάτια κρέατος ή ψαριού για να τα ψήσουμε γυρίζοντάς τα πάνω από τη φωτιά: *Το αρνί θα το ψήσουμε στη σούβλα για να γίνει πιο νόστιμο.*

⚠ Η λέξη σούβλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **σουβλάκι** (του σουβλακιού, των σουβλακιών) ουσ.: το σουβλάκι είναι φαγητό που φτιάχνεται από μικρά κομμάτια κρέατος ή και άλλα υλικά, που τα περνάμε μέσα από ένα στενόμακρο ξύλινο καλαμάκι και τα ψήνουμε: *Παραγγέλουμε σουβλάκια και γύρο πίτα από την ψησταριά.*

η **σουβλιά** (της σουβλιάς, των σουβλιών) ουσ.: σουβλιά λέμε κάθε δυνατό και ξαφνικό πόνο που νιώθουμε, σαν κάποιος να μας τρυπάει με μυτερό αντικείμενο: *Κάτι που έφαγα με πείραξε και νιώθω κάτι σουβλιές στο στομάχι.*

ο **σουγιός** (του σουγιά, των σουγιάδων) ουσ.: ο σουγιός είναι ένα μικρό μαχαίρι που διπλώνει και κλείνει, για να μπορούμε να το έχουμε μαζί μας: *Στις εκδρομές στη φύση πρέπει να έχετε πάντα μαζί σας παγούρι με νερό, σουγιά και φωτογραφική μηχανή.*

τα **σουηδέζικα** (των σουηδέζικων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τα σουηδικά

ο **σουηδέζικος**, η **σουηδέζικη**, το **σουηδέζικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο σουηδικός

τα **σουηδικά** (των σουηδικών) ουσ.: τα σουηδικά είναι η σουηδική γλώσσα: *Κάνει μεταφράσεις από τα σουηδικά στα ελληνικά.*

ο **σουηδικός**, η **σουηδική**, το **σουηδικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι σουηδικό, έχει σχέση με τη Σουηδία ή με τους Σουηδούς: *Η σουηδική πρωτεύουσα, η Στοκχόλμη, είναι σχεδόν όλο το χειμώνα χιονισμένη. / Η βιβλιοθήκη μας είναι φτιαγμένη από σουηδικό ξύλο.*

ο **Σουηδός** (του Σουηδού, των Σουηδών), η **Σουηδή** (της Σουηδής) και η **Σουηδέζα** (της Σουηδέζας) ουσ.+ΕΠΙΘ.: Σουηδός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Σουηδίας ή είναι πολίτης του κράτους της Σουηδίας: *Η μητέρα του είναι Σουηδή. / Αυτές τις μέρες επισκέπτεται τη χώρα μας ο Σουηδός πρωθυπουργός.*

το **σουλούπι** (του σουλουπιού, των σουλουπιών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. το σουλούπι είναι το σχήμα του προσώπου ή και του σώματος ενός ανθρώπου (= παρουσιαστικό): *Έχει το λεπτό σουλούπι της μητέρας της.*

2. σουλούπι λέμε και την εξωτερική εμφάνιση ενός πράγματος: *Φαίνεται γερό αυτοκίνητο αλλά δε μου αρέσει το σουλούπι του.*

ο **σουλτάνος** (του σουλτάνου, των σουλτάνων) ουσ.:

1. ο σουλτάνος είναι ο αρχηγός διαφόρων μουσουλμανικών κρατών: *Στο Ντουμπάι, το συμβούλιο των υπουργών διορίζεται από το σουλτάνο.*

2. (ΙΣΤΟΡ.) ο σουλτάνος ήταν ο αρχηγός της Τουρκίας στα χρόνια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας: *Ο ανώτατος άρχοντας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ήταν ο σουλτάνος.*

η **σούπα** (της σούπας) ουσ.:

1. η σούπα είναι η υγρή τροφή που γίνεται από βραστό κρέας, ψάρι, λαχανικά και άλλα υλικά: *Με τέτοια παγωνιά, θα σου κάνει καλό λίγη ζεστή σούπα. / Η συνταγή του κέικ λέει πέντε κουταλιές της σούπας ζάχαρη.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) σούπα λέμε κάτι που είναι πολύ λιωμένο: *Ξέχασες το παγωτό έξω από το ψυγείο και έγινε σούπα. / Σούπα το χιόνι, δεν μπορούμε να κάνουμε σκι.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) σούπα λέμε ένα έργο, ένα βιβλίο κτλ. όταν είναι πολύ βαρετό, όταν δεν έχει κανένα ενδιαφέρον: *Η ταινία ήταν σούπα, δεν αξίζει τον κόπο να τη δεις.*

⚠ Η λέξη σούπα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **σουπερμάρκετ** ουσ.: το σουπερμάρκετ είναι ένα μεγάλο κατάστημα που πουλάει όλων των ειδών τα τρόφιμα και άλλα προϊόντα για το σπίτι: *Κάθε Σάββατο πηγαίνουμε στο σουπερμάρκετ για τα ψώνια της εβδομάδας.*

⚠ Η λέξη σουπερμάρκετ δεν κλίνεται.

η **σουσιά** (της σουσιάς, των σουσιών) ουσ.:

1. η σουσιά είναι ένα ζώο της θάλασσας με μαλακό πλατύ σώμα, που βγάξει μελάνι όταν νιώθει κάποιο κίνδυνο: *Λένε ότι αν χτυπηθεί θηλυκή σουσιά από τρίαίνα, οι αρσενικές προσαθούν να τη σώσουν.*

2. η σουσιά είναι και το κρέας αυτού του ζώου, που το μαγειρεύουμε με διάφορους τρόπους και το τρώμε: *Σουσιές με σπανάκι.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε σουσιά τον άνθρωπο που κάνει τον αθώο και τον ήσυχο, ενώ είναι πονηρός και ύπουλος: *Είναι μεγάλη σουσιά αυτός, να τον προσέχεις!*

το **σούρουπο** (του σούρουπου, των σούρουπων) ουσ.: το σούρουπο είναι το διάστημα μετά τη δύση του ήλιου και πριν να νυχτώσει: *Είχε φτάσει το σούρουπο και βιάζονταν να ταξιδέψουν πριν πέσει η νύχτα.*

το **σουρωτήρι** (του σουρωτηριού, των σουρωτηριών) ουσ.: το σουρωτήρι είναι ένα σκεύος με πολλές μικρές τρύπες που το χρησιμοποιούμε στην κουζίνα για να αφαιρέσουμε το νερό από τα τρόφιμα ή για να πάρουμε τις στερεές ουσίες από τα υγρά (= τρυπητό): *Αφού έβρασε τα μακαρόνια, τα στράγγιξε στο σουρωτήρι.*

το **σουσάμι** (του σουσαμιού, των σουσαμιών) ουσ.: το σουσάμι είναι ο μικρός σπόρος του φυτού σουσαμιά, που τον βάζουμε στο ψωμί, σε φαγητά ή γλυκά: *Ψωμί με σουσάμι. / Το παστέλι φτιάχνεται από σουσάμι και μέλι.*

η **σουσουράδα** (της σουσουράδας) ουσ.:

1. η σουσουράδα είναι ένα μικρό πουλί με μακριά ουρά, που την κουνάει πάνω κάτω καθώς περπατάει: *Στο δάσος μπορείς να ακούσεις σουσουράδες κι αηδόνια να κελαηδούν.*

2. λέμε σουσουράδα τη γυναίκα που είναι όλο νάζια και φροντίζει πολύ την εμφάνισή της: *Δύο σουσουράδες που τον χάζευαν εδώ και ώρα από απέναντι πόζαραν για να τις προσέξει.*

3. σουσουράδα λέμε χαϊδευτικά το μικρό άτακτο και χαριτωμένο κορίτσι: *Πάλι έκανες ζημιά, βρε σουσουράδα;*

△ Η λέξη σουσουράδα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **σούσουρο** (του σούσουρου, των σούσουρων) ουσ.:

1. σούσουρο είναι ο θόρυβος που ακούγεται όταν πολλοί άνθρωποι μιλούν την ίδια στιγμή: *Ο καθηγητής μίληκε στην τάξη και περίμενε να σταματήσει το σούσουρο για να αρχίσει το μάθημα.*

2. όταν γίνεται σούσουρο για κάποιον, λέγονται πολλά για αυτόν πίσω από την πλάτη του: *Έγινε μεγάλο σούσουρο στην οικογένεια για το χωρισμό της.*

τα **σουτζουκάκια** ουσ.: τα σουτζουκάκια είναι μακρόστενοι τηγανητοί κεφτέδες με πολλά μπαχαρικά, που τους ψήνουμε με σάλτσα ντομάτας στο φούρνο: *Μαγείρεψε σουτζουκάκια και ρύζι πιλάφι.*

△ Η λέξη σουτζουκάκια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **σουτιέν** ουσ.: το σουτιέν είναι το εσώρουχο που φοράνε οι γυναίκες για να στηρίζει το στήθος τους: *Φόρεσε σουτιέν όταν έγινε δώδεκα χρονών και το στήθος της είχε αρχίσει να μεγαλώνει.*

△ Η λέξη σουτιέν δεν κλίνεται.

ο **σουφρώνω** (σούφρωσα) ΡΗΜ.:

1. όταν σουφρώνουμε τα χείλια, τα φρύδια ή το μέτωπο, κάνουμε κάποιες γκριμάτσες, συνήθως για να δείξουμε παράπονο, λύπη ή θυμό (= ζαρώνω): *Σούφρωσε με αηδία το στόμα της. / Σούφρωσε τα φρύδια του και μου είπε με αυστηρό ύφος...*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν σουφρώνουμε κάτι, το κλέβουμε γρήγορα χωρίς να μας δει κανένας (= βουτάω): *Μου σούφρωσαν το πορτοφόλι μέσα στο λεωφορείο.*

ο **σοφά** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι σοφά, το κάνουμε με τρόπο που δείχνει ότι έχουμε σκεφτεί σωστά και λογικά (= σωστά): *Όπως πολύ σοφά με συμβούλεψες, το σκέφτηκα καλά πριν αποφασίσω.*

η **σοφία** (της σοφίας) ουσ.: η σοφία είναι οι πολλές γνώσεις που έχει αποκτήσει κάποιος μέσα από τα βιβλία ή μέσα από την εμπειρία: *Έχουμε πολλά να μάθουμε από τη σοφία της φύσης.*

△ Η λέξη σοφία δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **σοφίτα** (της σοφίτας, των σοφιτών) ουσ.: η σοφίτα είναι το δωμάτιο που βρίσκεται στην κορυφή του σπιτιού, ακριβώς κάτω από τη σκεπή του: *Είναι παλιό δώροφο σπίτι με ξύλινη σκάλα που οδηγεί σε μια μικρή σοφίτα.*

ο **σοφός**, η **σοφή**, το **σοφό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι σοφός, έχει μεγάλη σοφία και οι άλλοι τον σέβονται πολύ: *Στην Ιλιάδα, ο σοφός γέροντας Νέστορας συμβουλεύει τους Αχαιούς.*

2. όταν κάτι είναι σοφό, είναι αποτέλεσμα λογικής σκέψης και ορθής κρίσης: *Δυστυχώς, ο Ίκαρος δεν άκουσε τις σοφές συμβουλές του Δαίδαλου.*

το **σπαγκέτι** ουσ.: το σπαγκέτι είναι τα πολύ λεπτά μακαρόνια, που τα βράζουμε και τα τρώμε συνήθως με κάποια σάλτσα: *Σπαγκέτι ναπολιτάνα.*

△ Η λέξη σπαγκέτι δεν κλίνεται.

ο **σπάγκος** (του σπάγκου, των σπάγκων) ουσ.:

1. ο σπάγκος είναι ένα λεπτό σκοινί, που έχει φτιαχτεί από κλωστές που τις έχουμε τυλίξει ή πλέξει μεταξύ τους: *Δέσαμε τα κιβώτια με σπάγκο και τα φορτώσαμε στο φορτηγό.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) όταν λέμε ότι ένας άνθρωπος είναι σπάγκος, εννοούμε ότι είναι πάρα πολύ τσιγκούνης: *Είναι τόσο σπάγκος, που δεν τρώει ποτέ σε εστιατόριο, για να μην ξοδέψει χρήματα.*

ο **σπάει ο πάγος** ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν σε μια συνάντηση ξεπερνιέται η αρχική αμηχανία και αρχί-

ζουμε να νιώθουμε πιο άνετα: *Μετά από μερικά ανέκδοτα έσπασε ο πάγος.*

σπάει τα ταμεία ΕΚΦΡ.: το λέμε για μια ταινία ή μια παράσταση όταν έχει μεγάλη επιτυχία: *Η ταινία που κέρδισε το Όσκαρ έχει σπάσει τα ταμεία.*

η **σπαζοκεφαλιά** (της σπαζοκεφαλιάς, των σπαζοκεφαλιών) ΟΥΣ.:

1. η σπαζοκεφαλιά είναι το αίνιγμα, η ερώτηση, το παιχνίδι κτλ. που θέλει πολλή σκέψη για να το λύσουμε και μας βοηθάει να ασκήσουμε το μυαλό μας (= γρίφος): *Τα παιδικά περιοδικά έχουν παιχνίδια και σπαζοκεφαλίες.*

2. σπαζοκεφαλιά λέμε κάθε σοβαρό πρόβλημα που είναι δύσκολο να το λύσουμε (= μπελάς): *Το πρόβλημα των σκουπιδιών είναι σπαζοκεφαλιά για το δήμαρχο της πόλης.*

σπάζω ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. έτσι λέμε αλλιώς το σπάω

2. σπάζομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι σπαζόμαστε με κάτι όταν μας εκνευρίζει (= τσαντίζομαι): *Σπάστηκα με την αδιαφορία του!*

το **σπαθί** (του σπαθιού, των σπαθιών) ΟΥΣ.:

1. το σπαθί είναι ένα όπλο που αποτελείται από μια μακριά και κοφτερή λεπίδα από μέταλλο και κοντή λαβή για να το πιάνουμε: *Ο ιππότης τράβηξε το σπαθί του, έτοιμος να επιτεθεί.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι σπαθί όταν κρατάει το λόγο του: *Είναι άνθρωπος σπαθί, ό,τι σου πει θα το κάνει.*

ΕΚΦΡ. με το σπαθί μου

το **σπανάκι** (του σπανακιού, των σπανακιών) ΟΥΣ.: το σπανάκι είναι ένα λαχανικό με μεγάλα σκούρα πράσινα φύλλα, που το βράζουμε και το τρώμε σε πίτες, μαζί με ρύζι κτλ.: *Η γέμιση της σπανακόπιτας γίνεται με σπανάκι και τυρί.*

σπάνια και **σπανίως** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται σπάνια, γίνεται λίγες φορές (≠ συχνά): *Συναντήσαμε σπάνια, γιατί μένουμε σε διαφορετικές πόλεις.*

ο **σπάνιος**, η **σπάνια**, το **σπάνιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα γεγονός είναι σπάνιο, δε γίνεται πολύ συχνά (≠ συχνός): *Είναι μία από τις σπάνιες τηλεοπτικές εμφανίσεις του καλλιτέχνη.*

2. όταν κάτι είναι σπάνιο, δεν υπάρχει σε μεγάλη ποσότητα και γι' αυτό είναι δύσκολο να το βρούμε: *Στο ζωολογικό κήπο είδαμε σπάνια είδη ζώων και πουλιών.*

3. όταν κάτι είναι σπάνιο, έχει μεγάλη αξία γιατί δεν είναι συνηθισμένο (= ασυνήθιστος ≠ συνηθισμένος): *Έχει σπάνιο ταλέντο στη μουσική.*

ο **σπάρος** (του σπάρου, των σπάρων) ΟΥΣ.:

1. ο σπάρος είναι ένα μικρό ψάρι γκριζού χρώματος, που ζει σε κοπάδια στα ρηχά νερά: *Καθώς κολυμπούσα, είδα με τη μάσκα μου ένα κοπάδι σπάρων να περνάνε από μπροστά μου.*

2. ο σπάρος είναι το κρέας αυτού του ψαριού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Τηγάνισα*

σπάρους και μπαρμπούνια για να φάμε το μεσημέρι.

τα **σπαρτά** (των σπαρτών) ΟΥΣ.: τα σπαρτά είναι τα φυτά που καλλιεργούν οι άνθρωποι σε μεγάλες εκτάσεις για τους σπόρους ή τους καρπούς τους, όπως το σιτάρι, το κριθάρι, το βαμβάκι κτλ.: *Το χαλάζι κατέστρεψε τα σπαρτά της περιοχής.*

σπαρταράω/σπαρταρώ (σπαρτάρησα) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα ψάρι σπαρταράει, τινάζεται απότομα όταν είναι έξω από το νερό, επειδή δεν μπορεί να αναπνεύσει: *Οι τσιπούρες είναι φρεσκότατες, σπαρταράνε.*

2. λέμε ότι ένας άνθρωπος σπαρταράει όταν τρέμει από υπερβολικό πόνο, γέλια κτλ.: *Οι θεατές σπαρταρούσαν από τα γέλια. (= ξεκαρδίζομαι) / Όλο το βράδυ σπαρταρούσε από τους πόνους.*

ο **σπασίκλας** (του σπασίκλα, των σπασίκλων) ΟΥΣ.: σπασίκλα λένε οι μαθητές του σχολείου το μαθητή που διαβάσει πάρα πολύ και παίρνει πολύ καλούς βαθμούς: *Μου θυμίζει το σπασίκλα της τάξης, που έφευγε για να διαβάσει όταν εμείς πηγαίναμε για μπάλα.*

σπάταλα ΕΠΙΡΡ.: όταν ζούμε σπάταλα, ξοδεύουμε πολλά χρήματα χωρίς κανένα μέτρο (= πολυέξοδα): *Σκορπίζει την περιουσία του τόσο σπάταλα και επιπόλαια, που στο τέλος δε θα του μείνει τίποτα.*

σπαταλάω/σπαταλώ (σπατάλησα) ΡΗΜ.: όταν σπαταλάμε κάτι, το ξοδεύουμε χωρίς μέτρο (= αναλώνω, χαλάω): *Σπατάλησε την περιουσία του πατέρα του στα χαρτιά και στα γλέντια. / Σπατάλησε πολύ χρόνο σε ασήμαντα θέματα.*

ο **σπάταλος**, η **σπάταλη**, το **σπάταλο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι σπάταλος, ξοδεύει πολλά χρήματα χωρίς κανένα μέτρο (≠ οικονομός): *Είναι τόσο σπάταλος, που είναι ικανός να ξοδέψει όλο το μισθό του μέσα σε ένα βράδυ.*

2. όταν κάποιος κάνει σπάταλη ζωή, ζει ξοδεύοντας πολλά χρήματα (= πολυέξοδος): *Δεν του περισσεύουν ποτέ χρήματα, γιατί κάνει σπάταλη ζωή.*

σπάω (έσπασα, σπασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σπάμε κάτι, το διαλύουμε σε πολλά κομμάτια, χτυπώντας το ή ρίχνοντάς το κάτω: *Πέταξαν πέτρες και έσπασαν το τζάμι. / Προσπαθούσε να σπάσει την πέτρα.*

2. σπάμε ένα κόκαλο ή κάτι άλλο στο σώμα μας όταν χτυπάμε με δύναμη κάπου και το τραυματίζουμε: *Έσπασε το χέρι της και τώρα το έχει στο γύφο.*

3. λέμε ότι σπάει κάποιος όταν το δέρμα του γεμίζει ρυτίδες (= γερνάω): *Έσπασε στο πρόσωπο.*

4. όταν σπάμε ένα ρεκόρ, φέρνουμε καλύτερο αποτέλεσμα από όλους τους άλλους: *Έσπασε το προηγούμενο παγκόσμιο ρεκόρ στο ακόντιο.*

5. σπάει 3^ο πρ.: κάτι σπάει όταν διαλύεται σε κομμάτια: *Έσπασαν δύο κρυστάλλινα ποτήρια. / Τα πλαστικά παιχνίδια δε σπάνε εύκολα.*

6. σπάει 3^ο πρ.: λέμε ότι κάτι σπάει όταν γίνεται πιο λίγο (= κόβει): *Βγήκε ήλιος και έσπασε κάπως το κρύο.*

ΕΚΦΡ. μου τη σπάει, σπάει ο πάγος, σπάει τα ταμεία, σπάω πλάκα, σπάω στο ξύλο, σπάω τα μούτρα μου, σπάω τα νεύρα, σπάω το κεφάλι μου

σπάω πλάκα ΕΚΦΡ.: όταν σπάμε πλάκα, κάνουμε αστεία και διασκεδάζουμε: *Του έβγαλαν τη σέλα από το ποδήλατο για να σπάσουν πλάκα.*

σπάω στο ξύλο ΕΚΦΡ.: όταν σπάμε κάποιον στο ξύλο, τον δέρνουμε πολύ (= πλακώνω στο ξύλο): *Δεν κατάφερε να συγκρατήσει τα νεύρα του και την έσπασε στο ξύλο!*

σπάω τα μούτρα μου ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. το λέμε όταν πέφτουμε και χτυπάμε (= τρώω τα μούτρα μου): *Έσπασε τα μούτρα του σε μια τζαμαρία.*

2. το λέμε όταν κάποιος αποτυχαίνει σε κάτι: *Δοκίμασε να ανοίξει δική του επιχείρηση αλλά έσπασε τα μούτρα του.*

σπάω τα νεύρα ΕΚΦΡ.: κάποιος ή κάτι μας σπάει τα νεύρα όταν μας εκνευρίζει πολύ: *Μου έσπασε τα νεύρα με την γκρίνια του.*

σπάω το κεφάλι μου ΕΚΦΡ.: όταν σπάμε το κεφάλι μας να θυμηθούμε κάτι, προσπαθούμε να το θυμηθούμε: *Έσπασα το κεφάλι μου να θυμηθώ το όνομά του.*

σπέρνω (έσπειρα), **σπέρνομαι** (σπάρθηκα, σπαρμένος) ΡΗΜ.:

1. σπέρνουμε όταν βάζουμε σπόρους μέσα στο χώμα για να φυτρώσουν φυτά: *Όργωσαν το χωράφι και έσπειραν σιτάρι.*

2. λέμε ότι κάποιος σπέρνει κάτι κακό όταν το κάνει να συμβεί (= σκορπίζω): *Η είδηση για πιθανό σεισμό έσπειρε σε όλους τον πανικό.*

ΕΚΦΡ. φυτρώνω εκεί που δε με σπέρνουν

ο **σπέσιαλ**, η **σπέσιαλ**, το **σπέσιαλ** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι είναι σπέσιαλ, είναι πολύ καλύτερο από όλα τα άλλα: *Θα σας ετοιμάσω μια σπέσιαλ μακαρονάδα με τέσσερα τυριά.*

⚠ Η λέξη σπέσιαλ δεν κλίνεται.

το **σπήλαιο** (του σπηλαίου, των σπηλαίων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): η σπηλιά: *Επισκέφτηκαν το σπήλαιο των Ιωαννίνων με τους σταλακτίτες και τους σταλαγμίτες.*

η **σπηλιά** (της σπηλιάς, των σπηλιών) ΟΥΣ.: η σπηλιά είναι μεγάλη τρύπα μέσα σε βράχο ή κάτω από το έδαφος: *Η αρκούδα ζούσε σε μια μεγάλη σκοτεινή σπηλιά.*

η **σπίθα** (της σπίθας, των σπιθών) ΟΥΣ.:

1. η σπίθα είναι μία πολύ μικρή λάμψη που πετάγεται από κάτι που καίγεται: *Φοβόταν να πλησιάσει τη φωτιά γιατί πετάγονταν σπίθες.*

2. λέμε ότι τα μάτια κάποιου πετάνε σπίθες όταν είναι πολύ έξυπνος: *Τα μάτια του πετάνε σπίθες, αμέσως καταλαβαίνει ό,τι του πεις.*

το **σπιράλ** ΟΥΣ.: το σπιράλ είναι σύρμα ή πλαστικό που μοιάζει με ελατήριο, όπως για παράδειγμα αυτό που υπάρχει στη ράχη τετραδίων ή μπλοκ: *Τετράδια με σπιράλ.*

⚠ Η λέξη σπιράλ δεν κλίνεται.

το **σπίρτο** (του σπέρτου, των σπέρτων) ΟΥΣ.:

1. το σπέρτο είναι ένα μικρό και λεπτό κομματάκι από ξύλο, με ένα ειδικό υλικό στην άκρη του που βγάζει φλόγα όταν το τρίβουμε πάνω σε άγρια επιφάνεια: *Δίπλα από τα τσιγάρα του έχει πάντα έναν αναπτήρα ή ένα πακέτο σπέρτα.*

2. σπέρτο λέμε τον άνθρωπο που είναι πολύ έξυπνος: *Σπίρτο ο μικρός, αμέσως κατάλαβε τι θέλαμε.*

το **σπίτι** (του σπιτιού, των σπιτιών) ΟΥΣ.:

1. το σπίτι είναι το κτίριο ή το διαμέρισμα στο οποίο κατοικεί κάποιος: *Μένουμε σε ένα διώροφο σπίτι. / Μετά τη δουλειά γυρίζει κατευθείαν σπίτι.*

2. σπίτι λέμε τα άτομα που μένουν όλα μαζί σε ένα σπίτι, η οικογένεια: *Θέλει να γίνει ηθοποιός, αλλά έχει αντιρρήσεις από το σπίτι του.*

ΕΚΦΡ. ανοίγω σπίτι, είμαι από σπίτι, κολόνα του σπιτιού, σαν στο σπίτι μου

το **σπιτικό** (του σπιτικού, των σπιτικών) ΟΥΣ.: το σπιτικό είναι το σπίτι ως χώρος ή ως οικογένεια: *Περάστε κάποια μέρα από το σπιτικό μας. / Παντρεύτηκε και έφτιαξε το δικό του σπιτικό.*

ο **σπιτικός**, η **σπιτική**, το **σπιτικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι σπιτικό, γίνεται στο σπίτι και όχι σε κάποιο μαγαζί ή εργοστάσιο: *Το απόγευμα φτιάξαμε σπιτική μαρμελάδα ροδάκινο.*

2. λέμε ότι κάτι είναι σπιτικό όταν θέλουμε να δείξουμε ότι μας θυμίζει το σπίτι μας: *Το ξενοδοχείο προσφέρει σπιτική φιλοξενία και καλό φαγητό.*

ο **σπιτονοικοκύρης** (του σπιτονοικοκύρη, των σπιτονοικοκύρηδων), η **σπιτονοικοκυρά** (της σπιτονοικοκυράς, των σπιτονοικοκυρών) ΟΥΣ.: ο σπιτονοικοκύρης μας είναι αυτός που μας νοικιάζει το σπίτι που μένουμε: *Κάθε πρώτη του μηνός πληρώνουμε το ενοίκιο στο σπιτονοικοκύρη μας.*

το **σπλάχνο** (του σπλάχνου, των σπλάχνων) ΟΥΣ.:

1. **σπλάχνα** ΠΛΗΘ.: τα σπλάχνα είναι τα όργανα που βρίσκονται στο εσωτερικό του σώματός μας: *Μετά από λίγους μήνες έφερε στον κόσμο το παιδί που είχε στα σπλάχνα της.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) σπλάχνο λέει ένας γονιός το παιδί του: *Ό,τι και να κάνει ο γιος μου, είναι σπλάχνο μου και τον αγαπάω.*

η **σπονδυλική στήλη** ΟΥΣ.: η σπονδυλική στήλη είναι η κάθετη σειρά από μικρά κόκαλα στο κέντρο της πλάτης που στηρίζει το σώμα των ανθρώπων ή των ζώων (= ραχοκοκαλιά): *Αυτή η άσκηση δυναμώνει τους μύς της πλάτης και ανακουφίζει τη σπονδυλική στήλη.*

το **σπορ** ουσ.: το σπορ είναι κάθε άθλημα που κάνουμε για να γυμναστούμε αλλά και για να διασκεδάσουμε, χωρίς να είμαστε αθλητές: *Το αγαπημένο του σπορ είναι το μπάσκετ. / Σπορ και αναψυχή κοντά στη φύση.*

△ Η λέξη σπορ δεν κλίνεται.

ο **σπορ**, η **σπορ**, το **σπορ** επιθ.: όταν ένα ρούχο είναι σπορ, είναι απλό και άνετο, και δεν το φοράμε σε επίσημες εκδηλώσεις (≠ επίσημος): *Προτιμά τα τζιν παντελόνια, τις μπότες και γενικά το σπορ ντύσιμο.*

△ Η λέξη σπορ δεν κλίνεται.

το **σπορέλαιο** (του σπορέλαιου, των σπορέλαιων) ουσ.: σπορέλαιο λέμε το λάδι που βγαίνει από τους σπόρους διαφόρων φυτών, όπως το καλαμποκέλαιο, το ηλιέλαιο κτλ.: *Το σπορέλαιο είναι πιο ελαφρύ από το ελαιόλαδο.*

ο **σπόρος** (του σπόρου, των σπόρων) ουσ.:

1. ο σπόρος είναι το μικρό και σκληρό κομμάτι των καρπών ενός φυτού, από το οποίο μπορεί να φυτρώσει ένα νέο φυτό: *Από τους σπόρους που φύτεψε στο χώμα του κήπου φύτρωσαν υπέροχες τριανταφυλλιές.*

2. ο σπόρος μιας ιδέας ή ενός συναισθήματος είναι όταν αυτό ξεκινάει να υπάρχει και σιγά σιγά γίνεται πιο δυνατό και σημαντικό: *Η αρχαία Αθήνα φύτεψε το σπόρο της δημοκρατίας.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) σπόρο λέμε το μικρό ή το μικροκαμωμένο παιδί: *Μαζεύτηκαν οι σπόροι της γειτονιάς στην αλάνα για να παίξουν κρυφτό.*

σπουδάζω (σπουδάσα, σπουδασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σπουδάζουμε ή όταν σπουδάζουμε μια επιστήμη, τη μελετάμε, παρακολουθώντας μαθήματα στο πανεπιστήμιο: *Σπουδάζει ιατρική στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.*

2. όταν σπουδάζουμε κάποιον, πληρώνουμε τα έξοδά του για να σπουδάσει μια επιστήμη: *Έχει πολλά έξοδα γιατί σπουδάζει το γιο του στην Αγγλία.*

σπουδαία τα λάχανα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε ειρωνικά για να μειώσουμε την αξία κάποιου πράγματος που μας το παρουσιάζουν ως πολύ σημαντικό (= σιγά τον πολυέλαιο, σιγά τ' αυγά): *Έπιασε ένα χταπόδι και μας έχει ζαλίσει. Σπουδαία τα λάχανα!*

ο **σπουδαίος**, η **σπουδαία**, το **σπουδαίο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι σπουδαίος, ξεχωρίζει, γιατί είναι πολύ καλός στον τομέα του (= σημαντικό, αξιόλογος): *Ο Πικάσο ήταν ένας από τους σπουδαιότερους ζωγράφους του 20ού αιώνα.*

2. όταν κάτι είναι σπουδαίο, έχει μεγάλη σημασία ή αξία και παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον (= εξαιρετικός ≠ ασήμαντος): *Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σπουδαίες ανακαλύψεις στο χώρο της ιατρικής.*

ΕΚΦΡ. σπουδαία τα λάχανα

το **σπουργίτι** (του σπουργιτιού, των σπουργιτιών) ουσ.: το σπουργίτι είναι ένα μικρό πουλί με γκριζο ή καφετί χρώμα: *Ένα μικρό σπουργίτι πλησίασε για να φάει τα ψίχουλα από την αυλή.*

το **σπρέι** ουσ.: το σπρέι είναι μικρή συσκευή για να ψεκάσουμε κάποιο υγρό: *Ψέκασα το σπρί με ειδικό σπρέι για τις κατσαρίδες. / Θέλετε άρωμα σε κανονικό μπουκάλι ή σε σπρέι;*

△ Η λέξη σπρέι δεν κλίνεται.

σπρώχνω (έσπρωξα), **σπρώχνομαι** (σπρώχτηκα, σπρωγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σπρώχνω κάποιον ή κάτι, τον κάνω να κουνηθεί πιέζοντάς τον με τα χέρια, το σώμα κτλ. (≠ τραβάω): *Έσπρωχνε με πολύ κόπο ένα βαρύ καρότσι. / Έσπρωξε δυνατά την πόρτα και μπήκε μέσα.*

2. κάποιος ή κάτι με σπρώχνει όταν με πιέζει ή με οδηγεί στο να κάνω κάτι: *Οι γονείς του τον έσπρωξαν να σπουδάσει γιατρός. / Δε μάθαμε ποτέ τι τον έσπρωξε στα ναρκωτικά.*

3. **σπρώχνομαι** παθ.: όταν δύο ή περισσότεροι άνθρωποι σπρώχνονται, προχωρούν, σπρώχνοντας ο ένας τον άλλο: *Μη σπρώχνεστε, όλοι θα μπειτε στο λεωφορείο.*

το **σπυρί** (του σπυριού, των σπυριών) ουσ.:

1. το σπυρί είναι ένα μικρό κόκκινο σημάδι πάνω στο δέρμα μας, το οποίο συχνά φουσκώνει και πονάει: *Από την αγωνία του για τις εξετάσεις το πρόσωπό του έχει γεμίσει σπυριά.*

2. λέμε σπυρί το σπόρο ορισμένων φυτών, κυρίως των δημητριακών: *Άφησε στο πιάτο του μόνο λίγα σπυριά ρύζι.*

ΕΚΦΡ. βγάζω σπυριά

στ' αλήθεια ΕΚΦΡ.: το λέμε για να δείξουμε ότι αυτό που λέμε συμβαίνει στην πραγματικότητα, δεν είναι ψέμα (= πράγματι): *Δεν μπορεί να πιστεύεις στ' αλήθεια ότι υπάρχουν φαντάσματα!*

στ' ανοιχτά ΕΚΦΡ.: όταν λέμε στ' ανοιχτά, εννοούμε στο ανοιχτό πέλαγος: *Πήραμε τη βάρκα και βγήκαμε στ' ανοιχτά για να ψαρέψουμε.*

στ' αστεία ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ή κάνουμε κάτι στ' αστεία, το λέμε ή το κάνουμε για πλάκα (≠ στα σοβαρά): *Έλα, μη στενοχωριέσαι, στ' αστεία είπα ότι θα φύγω.*

στα βαθιά ΕΚΦΡ.: όταν λέμε στα βαθιά, εννοούμε στα βαθιά νερά, μακριά από την ακτή (≠ στα ρηχά): *Μην πηγαίνεις στα βαθιά, γιατί δεν ξέρεις καλό κολύμπι.*

στα γρήγορα ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι στα γρήγορα, το κάνουμε βιαστικά: *Διάβασα τα μαθήματά μου στα γρήγορα και κάθισα να δω τηλεόραση.*

στα ίσια ΕΚΦΡ.: όταν λέμε κάτι στα ίσια, λέμε ό,τι ακριβώς πιστεύουμε, χωρίς να κρύβουμε κάτι (= ευθέως): *Με ενοχλεί ο τρόπος που φέρεται και θα του το πω στα ίσια.*

στα καλά καθούμενα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος κάνει κάτι στα καλά καθούμενα, το κάνει χωρίς

αφορμή, χωρίς λόγο: *Τι σε έπιασε και άρχισες να φωνάζεις στα καλά καθούμενα;*

στα πούπουλα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος μεγαλώνει στα πούπουλα, μεγαλώνει με μεγάλη φροντίδα και με πολλές ανέσεις: *Είναι μοναχοκόρη και οι γονείς της τη μεγάλωσαν στα πούπουλα.*

στα σκοτεινά ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι στα σκοτεινά, το κάνουμε στο σκοτάδι: *Μη διαβάζεις στα σκοτεινά, άναψε κανένα φως για να βλέπεις.*

στα τέσσερα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος πηγαίνει ή προχωράει στα τέσσερα, μπουσουλάει: *Η μπέμπα μας περπατάει στα τέσσερα.*

στα τυφλά ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάνουμε κάτι στα τυφλά, το κάνουμε χωρίς να βλέπουμε: *Μέσα στο σκοτάδι έψαχνα στα τυφλά να βρω τα κλειδιά μου.*

2. λέμε ότι κάνουμε κάτι στα τυφλά όταν δεν ξέρουμε τι αποτέλεσμα θα έχει: *Δεν υπάρχουν στοιχεία και οι έρευνες της αστυνομίας προχωρούν στα τυφλά.*

στα ψέματα ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ή κάνουμε κάτι στα ψέματα, δεν το λέμε ή δεν το κάνουμε σ' αλήθεια: *Κλαίει στα ψέματα για να της κάνω το χατίρι.*

ο **στάβλος** (του στάβλου, των στάβλων) ΟΥΣ.:

1. ο στάβλος είναι ένας κλειστός χώρος μέσα στον οποίο οι άνθρωποι φυλάνε τα άλογα ή τις αγελάδες: *Στα παλιά χωριάτικα σπίτια, κάτω βρισκόταν η αποθήκη και ο στάβλος και αποπάνω η κατοικία.*

2. λέμε στάβλο ένα χώρο που είναι πολύ βρόμικος και ακατάστατος: *Καλά, αυτό δεν είναι σπίτι, είναι στάβλος! Δεν καθαρίζεις ποτέ;*

η **σταγόνα** (της σταγόνας, των σταγόνων) ΟΥΣ.:

1. η σταγόνα είναι η πολύ μικρή ποσότητα από κάποιο υγρό, που το σχήμα της μοιάζει με δάκρυ (= στάλα): *Χοντρές σταγόνες ιδρώτα κυλούσαν πάνω στο μέτωπό του. / Αν και δίψαγε, δεν ήπιε ούτε σταγόνα νερό.*

2. **σταγόνες** ΠΛΗΘ.: οι σταγόνες είναι το φάρμακο που το ρίχνουμε λίγο λίγο στα μάτια, στα αυτιά ή στη μύτη μας: *Για τη μόλυνση στο μάτι ο γιατρός τού έδωσε σταγόνες.*

ΕΚΦΡ. σαν δυο σταγόνες νερό, σταγόνα στον ωκεανό

σταγόνα στον ωκεανό ΕΚΦΡ.: όταν κάτι είναι σταγόνα στον ωκεανό, είναι πολύ μικρό ή πολύ ασήμαντο: *Τα βήματα που γίνονται στη χώρα μας για την προστασία του περιβάλλοντος είναι σταγόνα στον ωκεανό.*

το **στάδιο** (του σταδίου, των σταδίων) ΟΥΣ.:

1. στάδιο είναι ο μεγάλος ανοιχτός χώρος που έχει σειρές και καθίσματα γύρω γύρω για να παρακολουθούμε τους αθλητικούς αγώνες: *Η τελετή έναρξης των Ολυμπιακών αγώνων έγινε στο Παναθηναϊκό Στάδιο της Αθήνας.*

2. λέμε στάδιο τους θεατές που παρακολουθούν κάποιον αθλητικό αγώνα: *Όλο το στάδιο πανηγύρισε τη νίκη του αθλητή στο ακόντιο.*

3. το στάδιο είναι το χρονικό διάστημα που είναι κομμάτι μιας μεγαλύτερης χρονικής περιόδου (= φάση): *Η κατασκευή του νέου δρόμου βρίσκεται ακόμα σε αρχικό στάδιο.*

στάζω (έσταξα) ΡΗΜ.:

1. **στάζει** 3^ο ΠΡ.: όταν ένα υγρό στάζει, χύνεται και πέφτει σε σταγόνες: *Ιδρώτας έσταξε από το πρόσωπό του. / Έσταξε λάδι από τη σαλάτα στο τραπεζομάντιλο.*

2. όταν στάζουμε κάποιο ένα υγρό, ρίχνουμε πολύ λίγο από αυτό, σε σταγόνες: *Έσταξε λίγο χυμό λεμονιού στο σάσι.*

ΕΚΦΡ. έχω μη βρέξει και μη στάξει, η γλώσσα μου στάζει μέλι, η γλώσσα μου στάζει φαρμάκι

σταθερά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν πατάμε σταθερά, στηριζόμαστε καλά για να μην πέσουμε (= στέρεα, γερά): *Ο αθλητής πρέπει να πατά σταθερά στην ιστιοσανίδα.*

2. όταν κάτι γίνεται σταθερά, επαναλαμβάνεται πάντα με τον ίδιο τρόπο: *Έχω προσέξει ότι κάποιες σταθερά τα ίδια λάθη στην ορθογραφία.*

ο **σταθερός**, η **σταθερή**, το **σταθερό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι σταθερό, δεν κουνιέται γιατί είναι από γερό υλικό ή είναι καλά στερεωμένο κάπου (= στέρεος ≠ ασταθής): *Η τηλεόραση είναι βαριά και πρέπει να στηρίζεται σε σταθερό έπιπλο.*

2. σταθερό είναι κάτι, όπως η τιμή ενός προϊόντος, η θερμοκρασία, η ταχύτητα κτλ., όταν δεν αλλάζει, ούτε αυξάνεται ούτε μειώνεται (= αμετάβλητος): *Τις επόμενες μέρες η θερμοκρασία θα παραμείνει σταθερή. / Το αυτοκίνητο έτρεχε με σταθερή ταχύτητα 100 χιλιόμετρα την ώρα.*

3. όταν κάποιος είναι σταθερός, δεν αλλάζει εύκολα ιδέες ή συνήθειες (= αμετακίνητος, ακλόνητος): *Παραμένει σταθερός στις απόψεις του.*

4. λέμε ότι κάτι είναι σταθερό όταν δείχνει δύναμη, αποφασιστικότητα και θάρρος: *Μας ανακοίνωσε με σταθερή φωνή την απόφασή του να παραιτηθεί.*

σταθμεύω (στάθμευσα, σταθμευμένος) ΡΗΜ.: όταν σταθμεύουμε ένα μέσο συγκοινωνίας, το αφήνουμε σε ένα μέρος για ορισμένο διάστημα (= παρκάρω): *Πήρε κλήση γιατί στάθμευσε το αυτοκίνητο πάνω στο πεζοδρόμιο.*

ο **σταθμός** (του σταθμού, των σταθμών) ΟΥΣ.:

1. ο σταθμός είναι το μέρος από όπου φεύγουν τα τρένα και τα λεωφορεία: *Πήγα στο σταθμό των υπεραστικών λεωφορείων για να βγάλω εισιτήριο για Καβάλα.*

2. ο σταθμός είναι κάθε επιχείρηση που παρουσιάζει τα δικά της προγράμματα στο ραδιόφωνο ή την τηλεόραση: *Παρουσιάζει μια μουσική εκπομπή σε ένα τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό. / Η τηλεόρασή μας δεν πιάνει όλους τους σταθμούς. (= κανάλι)*

3. σταθμό λέμε ένα γεγονός που είναι πολύ σημαντικό σε έναν ορισμένο τομέα ή στη ζωή

κάποιου: *Η ανακάλυψη των αντιβιοτικών αποτέλεσε σταθμό για τη θεραπεία πολλών σοβαρών ασθενειών.*

η **στάλα** (της στάλας) ουσ.: στάλα λέμε αλλιώς τη σταγόνα: *Ανοίξαμε την ομπρέλα με τις πρώτες στάλες βροχής.*

△ Η λέξη στάλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. μια στάλα

η **σταλαγματιά** (της σταλαγματιάς, των σταλαγματιών) ουσ.: η στάλα: *Σταλαγματιά σταλαγματιά γεμίζει η στάμνα η πλατιά...*

ο **σταλαγμίτης** (του σταλαγμίτη, των σταλαγμιτών) ουσ.: σταλαγμίτη λέμε το κομμάτι του βράχου που υψώνεται από το έδαφος μιας σπηλιάς προς τα πάνω: *Στο σπήλαιο του Διτρού οι σταλαγμίτες σχηματίζουν πολύ όμορφα σχέδια.*

ο **σταλακτίτης** (του σταλακτίτη, των σταλακτιτών) ουσ.: σταλακτίτη λέμε το κομμάτι του βράχου που κρέμεται από την οροφή μιας σπηλιάς: *Οι σταλακτίτες σχηματίζονται από σταγόνες νερού που στάζουν για πάρα πολλά χρόνια.*

σταματάω/σταματώ (σταμάτησα, σταματημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάνουμε κάτι και το σταματάμε, δεν το κάνουμε πια (≠ συνεχίζω): *Σταματήσαμε τη δουλειά για να φάμε. (= διακόπτω) / Θέλει να σταματήσει το κάπνισμα. / Ξαφνικά όλοι σταμάτησαν να γελάνε.*

2. λέμε "σταματάω" όταν δεν αφήνουμε κάτι να γίνει ή κάποιον να κάνει κάτι (= εμποδίζω): *Η κυβέρνηση σταμάτησε την έκδοση της εφημερίδας. / Εγώ θα φύγω και κανένας δεν μπορεί να με σταματήσει.*

3. όταν προχωράμε και σταματάμε κάπου, δεν κινούμαστε πια: *Το τρένο για Θεσσαλονίκη σταματάει πρώτα στη Λάρισα. (= κάνω στάση) / Πολλοί άνθρωποι σταμάτησαν για να δουν το ατύχημα. (= στέκομαι)*

4. σταματάει 3^ο πρ.: όταν κάτι σταματάει, δε γίνεται πια (≠ αρχίζει, ξεκινάει): *Θα φύγω όταν σταματήσει η βροχή.*

5. σταματάει 3^ο πρ.: κάτι σταματάει σε ορισμένο σημείο όταν εκεί είναι το τέλος του (= τελειώνει, καταλήγει): *Η ασφαλτος σταματάει λίγο μετά το χωριό.*

η **στάμνα** (της στάμνας, των σταμνών) ουσ.: στάμνα λέμε το αντικείμενο από πηλό που έχει στενό και κοντό λαιμό και ένα ή δύο χερούλια, και χρησιμεύει για να μεταφέρουμε νερό, κρασί κτλ.: *Έσπασε η στάμνα και χύθηκε το κρασί.*

το **σταμνί** (του σταμνιού, των σταμνιών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η στάμνα: *Οι κοπέλες γέμιζαν με νερό τα σταμνιά στην πηγή δίπλα από το ποτάμι.*

η **στάνη** (της στάνης) ουσ.: η στάνη είναι ένας χώρος με φράχτη γύρω γύρω όπου κοιμούνται τα ζώα μετά τη βοσκή (= μαντρι): *Το βράδυ οι βοσκοί οδήγησαν τα πρόβατα στη στάνη.*

△ Η λέξη στάνη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

σταράτα ΕΠΙΡΡ.: όταν μιλάμε σταράτα, λέμε καθαρά αυτό σκεφτόμαστε, χωρίς περιπτώ λόγια (= ξεκάθαρα): *Μου είπε σταράτα ότι δε με συμμαθεί.*

τα **σταράτα λόγια** ουσ.: τα σταράτα λόγια είναι οι λίγες και ξεκάθαρες κουβέντες: *Μίλησε για όλους και όλα με λόγια σταράτα.*

το **στάρι** (του σταριού, των σταριών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): σιτάρι

η **στάση** (της στάσης, των στάσεων) ουσ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι κάνει στάση, σταματάει να κινείται και μένει σε κάποιο μέρος για λίγη ώρα: *Περπατούσαμε πολλή ώρα και κάναμε μια στάση να ξεκουραστούμε. / Το λεωφορείο κάνει στάση για να κατεβεί κάποιος επιβάτης.*

2. η στάση είναι το μέρος όπου σταματάει το λεωφορείο για να πάρει ή να αφήσει κόσμο: *Θα κατέβω στην επόμενη στάση.*

3. όταν είμαστε σε μια συγκεκριμένη στάση, καθόμαστε, στεκόμαστε ή ξαπλώνουμε με τον τρόπο αυτό (= θέση): *Κοιμήθηκα σε μια πολύ άβολη στάση και πιάστηκα.*

4. η στάση μας για κάποιο ζήτημα είναι το τι πιστεύουμε για αυτό ή το πώς το αντιμετωπίζουμε: *Κράτησε πολύ φιλική στάση απέναντί μας.*

το **σταυροδρόμι** ουσ.:

1. σταυροδρόμι είναι το σημείο όπου συναντιούνται δύο ή περισσότεροι δρόμοι: *Έφτασα σε ένα σταυροδρόμι και δεν ήξερα ποιον δρόμο να ακολουθήσω.*

2. σταυροδρόμι λέμε τον τόπο που ενώνει διαφορετικές ηπείρους, διαφορετικούς πολιτισμούς, διαφορετικές θρησκείες κτλ.: *Η Ελλάδα είναι το σταυροδρόμι της Ασίας και της Ευρώπης.*

△ Η λέξη σταυροδρόμι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **σταυρόλεξο** (του σταυρόλεξου, των σταυρόλεξων) ουσ.: το σταυρόλεξο είναι ένα παιχνίδι στο οποίο πρέπει να βρούμε λέξεις που διασταυρώνονται κάθετα και οριζόντια και μοιράζονται κάποια γράμματα: *Έλυσε ένα δύσκολο σταυρόλεξο.*

σταυροπόδι ΕΠΙΡΡ.: όταν καθόμαστε σταυροπόδι, καθόμαστε με τα πόδια μας λυγισμένα το ένα πάνω στο άλλο: *Κάθισαν όλοι σταυροπόδι στο πάτωμα.*

ο **σταυρός** (του σταυρού, των σταυρών) ουσ.:

1. ο σταυρός (+) είναι το σχήμα που σχηματίζεται από δύο γραμμές που η μία περνάει κάθετα πάνω από την άλλη: *Βάλτε ένα σταυρό δίπλα από το όνομα του υποψήφιου δημάρχου που θα ψηφίσετε.*

2. (ΘΡΗΣΚ.) ο σταυρός είναι το πιο ιερό σύμβολο για τους χριστιανούς, γιατί συμβολίζει το θάνατο του Χριστού πάνω στο σταυρό: *Στον τρούλο της εκκλησίας υπάρχει ένας σταυρός.*

ΕΚΦΡ. κάνω το σταυρό μου

σταυρώνω (σταύρωσα), **σταυρώνομαι** (σταυρώθηκα, σταυρωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σταυρώνουμε τα χέρια μας ή τα πόδια μας, τα βάζουμε το ένα πάνω στο άλλο ώστε να σχηματίζουν το σχήμα του σταυρού: *Σταύρωσε τα χέρια του και περίμενε να του απαντήσω.*

2. όταν σταυρώνουν κάποιον, τον κρεμάνε πάνω στο σταυρό για να τον θανατώσουν: *Οι Ρωμαίοι στρατιώτες σταύρωσαν το Χριστό.*

3. όταν σταυρώνουμε κάποιον, βάζουμε στο χαρτί ένα σημάδι που μοιάζει με σταυρό δίπλα στο όνομά του: *Μπορείς να σταυρώσεις πέντε ονόματα υποψήφιων βουλευτών.*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος μας σταυρώνει όταν μας ταλαιπωρεί πολύ: *Με σταύρωσε μέχρι να αποφασίσει τι θα φορέσει.*

ΕΚΦΡ. κάθομαι με σταυρωμένα χέρια

η **σταφίδα** (της σταφίδας, των σταφίδων) ΟΥΣ.: σταφίδα λέμε καθεμία από τις ρόγες του σταφυλιού που τις ξεραίνουμε και τις τρώμε σκέτες ή τις βάζουμε σε φαγητά ή γλυκά: *Έφτιαξε κέικ με σταφίδες. / Οι σταφίδες κολλάνε στα δόντια.*

το **σταφύλι** (του σταφυλιού, των σταφυλιών) ΟΥΣ.: το σταφύλι είναι ο μικρός κίτρινος καρπός του αμπελιού, που τον τρώμε ωμό σαν φρούτο ή φτιάχνουμε κρασί από αυτόν: *Τα καλύτερα σταφύλια βγαίνουν τον Αύγουστο.*

η **στάχτη** (της στάχτης, των σταχτών) ΟΥΣ.: η στάχτη είναι η μαύρη ή γκρι σκόνη που μένει από κάτι που έχει καεί: *Από το καμένο δάσος είχε μείνει μόνο στάχτη. / Οι στάχτες του τσιγάρου σκόρπισαν στο πάτωμα.*

ΕΚΦΡ. ρίχνω στάχτη στα μάτια

ο **σταχτής**, η **σταχτιά**, το **σταχτί** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι σταχτί, έχει το χρώμα της στάχτης (= γκριζός, γκρι): *Η γάτα μου έχει σταχτιά γούνα.*

το **σταχτί** ΟΥΣ.: το σταχτί είναι το χρώμα της στάχτης (= γκρι): *Το απαλό μπεζ, το καφέ και το σταχτί ταιριάζουν με τα ξανθά μαλλιά.*

△ Η λέξη σταχτί δεν κλίνεται.

το **σταχτοδοχείο** (του σταχτοδοχείου, των σταχτοδοχείων) ΟΥΣ.: το σταχτοδοχείο είναι το τασάκι: *Κάπνισες πολύ και το σταχτοδοχείο ξεχείλισε από τις γόπες.*

το **στάχτυ** (του σταχτού, των σταχτών) ΟΥΣ.: το στάχτυ είναι το πάνω μέρος του βλαστού του σιταριού ή του κριθαριού, όπου βρίσκονται οι καρποί του: *Τα στάχτυα ήταν κίτρινα, έτοιμα για θέρισμα.*

η **στέγη** (της στέγης, των στεγών) ΟΥΣ.:

1. η στέγη είναι το επάνω μέρος ενός κτιρίου που το σκεπάζει ολόκληρο και το προστατεύει από βροχές, χιόνια κτλ. (= σκεπή): *Αλλάξαμε τα κεραμίδια της στέγης. / Τρύπησε η στέγη και μπαίνει νερό.*

2. λέμε στέγη το χώρο που χρησιμεύει ως καταφύγιο για κάποιους ανθρώπους: *Φιλοξενού-*

σε τα ορφανά και τους πρόσφερε τροφή και στέγη.

ο **στεγνός**, η **στεγνή**, το **στεγνό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι στεγνό, δεν έχει πάνω του νερό ή υγρασία (≠ βρεγμένος, υγρός): *Βάλτε μπόλικο αφρό σε βρεγμένα ή στεγνά μαλλιά.*

2. όταν κάτι είναι στεγνό, έχει στεγνώσει ή ξεραθεί (= ξερός): *Αν χρειαστεί, προσθέτουμε λίγο νερό για να μη μείνει το κρέας στεγνό.*

3. στεγνό λέμε κάτι, όπως τη φωνή μας ή το βλέμμα μας, όταν δε φανερώνει κανένα συναίσθημα (= ψυχρός, άχρωμος): *Με μια στεγνή φωνή, μου απαγόρευσε να μπω μέσα στο σπίτι.*

ο **στεγνώνω** (στέγνωσα, στεγνωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν στεγνώνουμε κάτι, το κάνουμε να μην έχει πάνω του νερό ή υγρασία (≠ υγραίνω): *Στέγνωσα τα μαλλιά μου με σεσουάρ.*

2. όταν κάποιος ή κάτι στεγνώνει, δεν έχει πια πάνω του νερό ή υγρασία: *Βγήκε από τη θάλασσα και κάθισε στον ήλιο για να στεγνώσει. / Βάψαμε τον τοίχο και η μπογιά δεν έχει ακόμα στεγνώσει.*

το **στεγνωτήριο** (του στεγνωτηρίου, των στεγνωτηρίων) ΟΥΣ.: το στεγνωτήριο είναι η ηλεκτρική συσκευή που στεγνώνει τα ρούχα και μοιάζει με το πλυντήριο: *Αγόρασε μια συσκευή που είναι συγχρόνως πλυντήριο και στεγνωτήριο.*

στέκει (έστεκε) ΡΗΜ.: λέμε ότι κάτι στέκει όταν είναι λογικό (= ισχύει): *Αυτά που λες δε στέκουν, είναι εντελώς παράλογα.*

το **στέκι** (του στεκιού, των στεκιών) ΟΥΣ.: το στέκι μας είναι το μέρος όπου πηγαίνουμε συχνά: *Το εστιατόριο αυτό είναι το στέκι ηθοποιών και μουσικών.*

ο **στέκομαι** (στάθηκα) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι στέκεται όταν βρίσκεται σε όρθια θέση (= κάθομαι): *Το μωρό στάθηκε όρθιο πριν περπατήσει. / Η ομπρέλα δε στεκόταν όρθια, γιατί την έπαιρνε ο αέρας.*

2. όταν στέκομαι, σταματώ να προχωράω: *Στεκόταν στη γωνία και με περίμενε. / Μην τρέχεις, στάσου λίγο να ξεκουραστούμε. (= περίμενε)*

3. στάθηκα: όταν κάποιος στέκεται σε κάποιον, τον βοηθάει σε μια δύσκολη στιγμή: *Του στάθηκε σαν αληθινός πατέρας.*

4. στάθηκα: λέμε ότι κάποιος στάθηκε τυχερός και εννοούμε ότι φάνηκε τυχερός: *Στάθηκε άτυχος στη ζωή του.*

ΕΚΦΡ. όπου βρεθώ κι όπου σταθώ, στέκομαι εμπόδιο, στέκομαι σουζα, στέκομαι στα πόδια μου

ο **στέκομαι εμπόδιο** ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ή κάτι στέκεται εμπόδιο στα σχέδιά μας, μας εμποδίζει να τα πραγματοποιήσουμε: *Ο κακός χαρακτήρας του στάθηκε εμπόδιο στην επαγγελματική του σταδιοδρομία.*

στέκομαι σουζα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι στεκόμαστε σουζα όταν στεκόμαστε ακίνητοι, σε στάση προσοχής (= στέκομαι κλαρίνο): *Όταν ο πατέρας μιλάει, ο γιος στέκεται σουζα.*

στέκομαι στα πόδια μου ΕΚΦΡ.:

1. λέμε ότι κάποιος στέκεται στα πόδια του όταν μπορεί να τα βγάλει πέρα μόνος του: *Οι γονείς του τον βοήθησαν στην αρχή μέχρι να σταθεί στα πόδια του.*

2. όταν στεκόμαστε στα πόδια μας, ξαναβρίσκουμε τη δύναμή μας: *Είμαι νηστικός και δεν μπορώ να σταθώ στα πόδια μου.*

στέλνω (έστειλα), **στέλνομαι** (σάληθα, σταλμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν στέλνουμε κάτι σε κάποιον, κάνουμε να μεταφερθεί σε αυτόν, με το ταχυδρομείο ή με άλλο τρόπο ($\neq$ λαμβάνω): *Τους στέλνει συχνά γράμματα από το εξωτερικό. / Δεν πήρα το μήνυμα που μου έστειλε με το κινητό.*

2. όταν στέλνουμε κάποιον κάπου, του λέμε να πάει εκεί: *Τον έστειλε στο φούρνο για ψωμί.*

3. όταν στέλνουμε κάτι σε ορισμένο σημείο, το κάνουμε να φτάσει εκεί (= οδηγώ): *Με μια δυνατή κλοτσιά έστειλε την μπάλα στα δίχτυα.*

ΕΚΦΡ. στέλνω στο διάολο

στέλνω στο διάολο ΕΚΦΡ.: όταν στέλνουμε κάποιον στο διάολο, τον βρίζουμε και τον διώχουμε: *Πήγε να της ζητήσει ευγενικά το τηλέφωνό της κι εκείνη τον έστειλε στο διάολο!*

το **στέμμα** (του στέμματος, των στεμμάτων) ΟΥΣ.: το στέμμα είναι ένα αντικείμενο με πολύ μεγάλη αξία, που το φοράνε στο κεφάλι οι βασιλιάδες και οι βασιλισσές (= κορόνα): *Χρυσό στέμμα με πολύτιμα πετράδια.*

στενάζω (στέναξα) ΡΗΜ.:

1. όταν στενάζουμε, αναστενάζουμε από στενοχώρια, κούραση κτλ.: *"Δεν αντέχω άλλο πόνο" στέναξε.*

2. λέμε ότι στενάζουμε όταν κάποιος μας ταλαιπωρεί πολύ (= βασανίζομαι): *Οι δούλοι υπέφεραν από το δουλεμπόριο και στέναζαν κάτω από την καταπίεση των αφεντικών τους.*

ο **στεναχωρημένος**, η **στεναχωρημένη**, το **στεναχωρημένο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο στενοχωρημένος

η **στεναχώρια** (της στεναχώριας) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς η στενοχώρια

△ Η λέξη στεναχώρια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

στεναχωρώ/στεναχωρώ (στεναχώρεσα), **στεναχωριέμαι** (στεναχωρέθηκα, στεναχωρεμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το στενοχωρώ

στενεύω (στένεψα, στενεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν στενεύουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει στενό ($\neq$ φαρδαίνω): *Το παντελόνι είναι φαρδύ και πρέπει να το στενεύω.*

2. στενεύει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι στενεύει, γίνεται στενό ($\neq$ φαρδαίνει): *Δε στένεψε το παντελόνι σου, εσύ πάχυνες!*

3. στενεύει 3^ο ΠΡ.: όταν τα παπούτσια ή τα ρούχα μάς στενεύουν, είναι στενά και μας ενοχλούν όταν τα φοράμε (= σφίγγει): *Με στενεύουν τα παπούτσια και δεν μπορώ να περπατήσω.*

4. στενεύει 3^ο ΠΡ.: στενεύει μια κατάσταση όταν αρχίζει να γίνεται πιο δύσκολη (= δυσκολεύει): *Στένεψαν τα πράγματα και πρέπει να πάρεις αποφάσεις.*

το **στενό** (του στενού, των στενών) ΟΥΣ.:

1. το στενό είναι ο στενός και μικρός δρόμος: *Περπατήσαμε μέσα στα στενά της παλιάς πόλης. (= σοκάκι)*

2. στενά ΠΛΗΘ.: τα στενά είναι το στενό πέρασμα ανάμεσα σε δύο βουνά ή ανάμεσα σε δύο βράχους στη θάλασσα: *Πέρασαμε με το πλοίο τα στενά των Δαρδανελίων.*

ο **στενόμακρος**, η **στενόμακρη**, το **στενόμακρο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι στενόμακρο, είναι στενό και μακρύ (= μακρόστενος): *Το γραφείο του βρίσκεται στο τέλος ενός στενόμακρου διαδρόμου.*

ο **στενός**, η **στενή**, το **στενό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι στενό, δεν έχει μεγάλο πλάτος ($\neq$ πλατύς, φαρδύς): *Το αυτοκίνητο πέρασε με δυσκολία γιατί ο δρόμος ήταν στενός.*

2. όταν κάτι μας είναι στενό, δε μας είναι άνετο, μας περιορίζει, μας σφίγγει (= σφιχτός, εφαρμοστός $\neq$ ριχτός): *Το παντελόνι αυτό είναι στενό και με σφίγγει.*

3. όταν δύο άνθρωποι έχουν στενή σχέση, φιλία κτλ., είναι πολύ δεμένοι και αγαπημένοι: *Τους συνδέει στενή φιλία.*

4. όταν κάποιος είναι στενός μας άνθρωπος, φίλος ή συνεργάτης, έχουμε πολύ καλή σχέση μαζί του: *Αποκάλυψε τα σχέδιά του μόνο στους στενούς του συνεργάτες.*

ο **στενοχωρημένος**, η **στενοχωρημένη**, το **στενοχωρημένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι στενοχωρημένος, κάτι τον στενοχωρεί (= λυπημένος $\neq$ χαρούμενος): *Τον τελευταίο καιρό είναι πολύ στενοχωρημένος, γιατί οι δουλειές του δεν πάνε καλά.*

η **στενοχώρια** (της στενοχώριας) ΟΥΣ.:

1. η στενοχώρια είναι αυτό που νιώθουμε για κάτι άσχημο ή δυσάρεστο που έγινε (= λύπη $\neq$ χαρά): *Όταν σκοτώθηκε ο άντρας της, αρρώστησε από τη στενοχώρια της.*

2. στενοχώρια λέμε καθετί που μας στενοχωρεί και μας κάνει να νιώθουμε δυσάρεστα (= έγνοια, σκοτούρα): *Το καινούριο μαγαζί τού έχει φορτώσει πολλά προβλήματα και στενοχώριες.*

△ Η λέξη στενοχώρια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

στενοχωρώ (στενοχώρησα και στενοχώρεσα), **στενοχωριέμαι/στενοχωρούμαι** (στενοχωρήθηκα και στενοχωρήθηκα) ΡΗΜ.:
1. όταν κάποιος ή κάτι μας στενοχωρεί, μας προκαλεί στενοχώρια ή λύπη (= θλίβω, λυπώ): *Τον στενοχώρησε και τον απογοήτευσε η συμπεριφορά του. / Την είδε να κλαίει και κατάλαβε ότι κάτι την στενοχώρησε.*

2. **στενοχωρεί** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι με στενοχωρεί ένα ρούχο όταν με στενεύει (= σφίγγει): *Με στενοχωρούν τα καινούρια μου παπούτσια.*

3. **στενοχωριέμαι** ΠΑΘ.: όταν στενοχωριόμαστε για κάτι ή με κάτι, νιώθουμε στενοχώρια για κάτι άσχημο ή δυσάρεστο που έγινε (= λυπάμαι ≠ χαιρόμαι): *Στενοχωρήθηκε πολύ που ξεβιτεύτηκε ο γιος της.*

το **στερεό** (του στερεού, των στερεών) ΟΥΣ.:

1. (ΦΥΣ.) στη φυσική, το στερεό είναι η ουσία που δεν είναι ούτε υγρό ούτε αέριο: *Ο πάγος είναι στερεό ενώ το νερό είναι υγρό.*

2. (ΜΑΘΗΜ.) τα στερεά είναι τα γεωμετρικά σχήματα που έχουν τρεις διαστάσεις: *Η σφαίρα και ο κύβος είναι στερεά.*

▲ Η λέξη στερεό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **στερεός**, η **στερεή/στερεά**, το **στερεό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα υλικό ή κάτι άλλο είναι στερεό, έχει σταθερό σχήμα και σταθερό όγκο σε αντίθεση με το νερό και με τον αέρα: *Το ξύλο και το σίδερο είναι στερεά υλικά. / Ο πάγος είναι η στερεά μορφή του νερού.*

2. στερεά τροφή λέμε την τροφή που δεν είναι σούπα, χυμός ή ποτό: *Τα μωρά αρχίζουν να τρώνε στερεές τροφές μετά τον έκτο μήνα.*

ο **στέρεος**, η **στέρηη**, το **στέρεο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι στέρεο, δε σπάει, δεν πέφτει ή δε μετακινείται εύκολα από εκεί όπου βρίσκεται (= σταθερός): *Τοποθέτησαν το άγαλμα πάνω σε στέρηη βάση.*

στερεύω (στέρευσα) ΡΗΜ.:

1. **στερεύει** 3^ο ΠΡ.: όταν στερεύει ένα ποτάμι, δεν έχει πια καθόλου νερό (= ξεραίνεται): *Στέρευαν οι πηγές από την ξηρασία.*

2. όταν στερεύουμε, δεν έχουμε πια ένα χαρακτηριστικό που είχαμε (= εξαντλούμαι): *Στέρευε η υπομονή μου, δεν αντέχω άλλο! / Στέρευε η φαντασία των σχεδιαστών μόδας.*

στερεώνω (στερέωσα), **στερεώνομαι** (στερεώθηκα, στερεωμένος) ΡΗΜ.: στερεώνουμε κάτι όταν το δένουμε, το καρφώνουμε κτλ. κάπου για να μην κουνιέται (= στηρίζω): *Στερέωσε γερά το ράφι στον τοίχο. / Στερέωσε τα παραθυρόφυλλα, για να μη χτυπάνε με τον αέρα.*

η **στεριά** (της στεριάς, των στεριών) ΟΥΣ.: στεριά λέμε την ξηρά για να την ξεχωρίζουμε από τη θάλασσα (= ξηρά): *Απομακρυνθήκαμε από τη λιμάνι και χάθηκε η στεριά από τα μάτια μας.*

τα **στερνά** (των στερνών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): τα στερνά κάποιου είναι τα τελευταία χρόνια της ζωής

του, όταν είναι μεγάλος στην ηλικία (= γεράματα): *Ελπίζω να έχω καλά στερνά και να μην αρρωστήσω.*

η **στέρνα** (της στέρνας) ΟΥΣ.: η στέρνα είναι η δεξαμενή μέσα στην οποία μαζεύουμε το νερό της βροχής: *Πότιζε το χωράφι από το νερό της στέρνας.*

▲ Η λέξη στέρνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **στερνός**, η **στερνή**, το **στερνό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι στερνό, γίνεται για τελευταία φορά: *Ο Γιαννάκης είναι το στερνό της παιδί. / Ήθελε να του πει το στερνό αντίο.*

στερώ (στέρησα), **στερούμαι** (στερήθηκα, στερημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι μας στερεί κάτι, δε μας αφήνει να το έχουμε: *Δεν πρέπει να στερήσεις τα παιδιά από τη μητέρα τους. / Ο πόλεμος του στέρησε τον πατέρα.*

2. **στερούμαι** ΠΑΘ.: όταν στερούμαστε κάτι ή κάποιον, δεν το(ν) έχουμε πια (= χάνω): *Στερήθηκαν αγαθά που σήμερα θεωρούνται δεδομένα για τα παιδιά. / Στερήθηκε από μικρός τους γονείς του.*

το **στεφάνι** (του στεφανιού, των στεφανιών) ΟΥΣ.: το στεφάνι είναι φτιαγμένο από λουλούδια και κλαδιά τυλιγμένα μεταξύ τους σε σχήμα κύκλου: *Μαζέψαμε λουλούδια για να πλέξουμε το στεφάνι της Πρωτομαγιάς.*

στεφανώνω (στεφάνωσα), **στεφανώνομαι** (στεφανώθηκα, στεφανωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν στεφανώνουμε κάποιον, βάζουμε στεφάνι στο κεφάλι του: *Ο δήμαρχος στεφάνωσε τους αθλητές με δάφνιο στεφάνι.*

2. (ΘΡΗΣΚ.) στη χριστιανική θρησκεία, στεφανώνει δύο ανθρώπους αυτός που τους παντρεύει: *Τους στεφάνωσε ο καλύτερός τους φίλος.*

3. **στεφανώνομαι** ΠΑΘ. (ΘΡΗΣΚ.): λέμε ότι δύο άνθρωποι στεφανώνονται όταν παντρεύονται σε χριστιανική εκκλησία: *Θα στεφανωθούν σε ένα ξωκλήσι.*

στη στιγμή ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι στη στιγμή, το κάνουμε αμέσως: *Τον φώναξα να έρθει κι έφτασε στη στιγμή.*

το **στήθος** (του στήθους, των στήθων) ΟΥΣ.:

1. το στήθος είναι το πάνω και μπροστινό μέρος του ανθρώπινου σώματος, ανάμεσα στο λαιμό και στην κοιλιά: *Ένωσε ένα δυνατό πόνο στο στήθος.*

2. το στήθος είναι καθένα από τα δύο στρογγυλά και μαλακά μέρη στο μπροστινό κομμάτι του σώματος μιας γυναίκας, που βγάζουν γάλα όταν έχει μωρό (= βυζί): *Έφερε το μωρό κοντά στο στήθος της και άρχισε να το θηλάζει.*

3. στήθος λέμε το μέρος του ρούχου που σκεπάζει το στήθος: *Φορούσε ένα μαύρο φόρεμα με μια ασημένια καρφίτσα στο στήθος.*

4. στήθος λέμε το μπροστινό κομμάτι του σώματος ενός ενός πτηνού και το κρέας από αυτό το

κομμάτι: Στο κοτόπουλο προτιμάει να τρώει στήθος και όχι μούτι.

η **στήλη** (της στήλης, των στηλών) ΟΥΣ.:

1. η στήλη είναι ένα όρθιο και στενόμακρο κομμάτι από πέτρα ή μάρμαρο, που πάνω του έχουν χαραχτεί επιγραφές, σχήματα κτλ.: *Στις ανασκαφές βρέθηκαν επιτύμβιες στήλες.*

2. η στήλη είναι το στενό κομμάτι κειμένου που δε φτάνει σε όλο το πλάτος της σελίδας και το διαβάζουμε από πάνω προς τα κάτω: *Το λεξικό είναι γραμμένο σε δύο στήλες.*

3. σε μια εφημερίδα ή σε ένα περιοδικό, η στήλη είναι το κείμενο που έχει πάντα το ίδιο θέμα ή που το γράφει πάντα ο ίδιος άνθρωπος: *Διαβάξει πάντα τη στήλη της αστρολογίας στην τελευταία σελίδα του περιοδικού.*

ο **στημένος**, η **στημένη**, το **στημένο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι ένας αγώνας ή ένας διαγωνισμός είναι στημένος όταν έχει συμφωνηθεί από πριν ποιο θα είναι το αποτέλεσμα: *Οι φίλαθλοι ξεσηκώθηκαν, γιατί το ματς ήταν στημένο.*

στην κυριολεξία ΕΚΦΡ.: το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε ότι αυτό που λέμε είναι ακριβώς έτσι και δεν είναι υπερβολή (= κυριολεκτικά): *Το σχολείο μας είναι στην κυριολεξία ένα διαρκές εργαστήριο δημιουργίας.*

στην τύχη ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι στην τύχη, δεν το έχουμε υπολογίσει ή κανονίσει από πριν (= τυχαία): *Πες μου στην τύχη έναν αριθμό από το ένα ως το δέκα.*

στην υγειά σου! ΕΠΙΘ.: ευχή που λέμε πριν αρχίσουμε να πίνουμε σηκώνοντας ψηλά το ποτήρι (= εις υγείαν): *Ήπιαμε στην υγεία των νιόπαντρων.*

στην ώρα μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος έρχεται στην ώρα του όταν έρχεται την ώρα που πρέπει, χωρίς καθυστέρηση: *Για να είμαι στο σχολείο στην ώρα μου, πρέπει να ξυπνάω από τις επτά.*

στήνω (έστησα), **στήνομαι** (στήθηκα, στημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν στήνουμε κάτι, το κάνουμε να σταθεί όρθιο: *Έστησαν το άγαλμα στη μέση της πλατείας. / Στήσαμε τη σκηνή μας στην παραλία. / Χρειάστηκε ώρα για να στηθεί η βιβλιοθήκη.*

2. λέμε ότι στήνουμε κάτι όταν κάνουμε ό,τι χρειάζεται για να λειτουργήσει: *Πήραν δάνειο από την τράπεζα για να στήσουν την εταιρεία τους.*

3. λέμε ότι στήνω ένα κόλπο ή μια κομπίνα όταν κάνω ό,τι χρειάζεται για να ξεγελάσω κάποιον: *Πώς οι απατεώνες έστησαν την κομπίνα με τα πλαστά χαρτονομίσματα;*

4. όταν στήνουμε κάποιον, αργούμε να φτάσουμε στο ραντεβού μας και τον αφήνουμε να περιμένει: *Τον έστησες μια ώρα στη βροχή!*

5. στήνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι στήνομαι κάπου όταν κάθομαι εκεί και δεν απομακρύνομαι καθόλου: *Στήθηκα στην εξώπορτα και την περίμενα. /*

Στήθηκαν μπροστά στην τηλεόραση για να δουν τον αγώνα.

ΕΚΦΡ. στήνω αυτό, στήνω καρτέρι, στήνω χορό

στήνω αυτό ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος στήνει αυτό όταν κρυφακούει: *Έστησε αυτή και άκουσε όλα όσα είπαμε!*

στήνω καρτέρι ΕΚΦΡ.: όταν στήνουμε καρτέρι σε κάποιον, τον περιμένουμε κάπου χωρίς να μας βλέπει, για να του κάνουμε κακό (= παραφυλάω, στήνω ενέδρα): *Μπήκαν σ' ένα χωράφι και έστησαν καρτέρι για πουλιά.*

στήνω χορό ΕΚΦΡ.: όταν στήνουμε χορό, αρχίζουμε το χορό: *Έστησαν τρελό χορό στο πανηγύρι.*

το **στήριγμα** (του στηρίγματος, των στηριγμάτων) ΟΥΣ.:

1. το στήριγμα είναι καθετί που χρησιμεύει για να κρατάει όρθιο κάτι ή για να κρατιέται από αυτό κάποιος: *Στήριγμα τοίχου για οθόνη τηλεόρασης. (= βάση) / Ο παπούς είχε το μπαστούνι για στήριγμα.*

2. το στήριγμα είναι καθετί που μας προσφέρει βοήθεια: *Οι φίλοι του ήταν το στήριγμά του όταν πέθαναν οι γονείς του. / Η περιουσία του θείου ήταν μεγάλο στήριγμα για όλους μας.*

στηρίζω (στήριξα), **στηρίζομαι** (στηρίχτηκα, στηριγμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι στηρίζει κάτι όταν το κρατάει όρθιο ή το στερεώνει κάπου για να μην πέσει: *Στήριξαν την ομπρέλα στην άμμο βάζοντας πέτρες γύρω γύρω. / Τα θεμέλια στηρίζουν το κτίριο.*

2. στηρίζουμε κάποιον όταν τον βοηθάμε να πετύχει σε αυτό που κάνει (= υποστηρίζω): *Το κόμμα θα στηρίξει τον υποψήφιο δήμαρχο στις εκλογές.*

3. στηρίζουμε κάποιον όταν τον βοηθάμε σε μια δύσκολη στιγμή της ζωής του (= συμπαρυστέκομαι): *Τον στήριξαν οι φίλοι του σε όλη τη διάρκεια της δίκης.*

4. στηρίζω κάτι όταν αποδεικνύω με στοιχεία ότι είναι σωστό ή αληθινό (= βασίζω): *Πού το στηρίζεις αυτό που λες; / Οι κατηγορίες του στηρίζονται σε φήμες και όχι σε πραγματικά γεγονότα.*

5. στηρίζομαι ΠΑΘ.: κάτι στηρίζεται σε κάτι άλλο όταν ακουμπάει πάνω του ή κρατιέται από αυτό για να μείνει όρθιο και σταθερό: *Η στέγη στηρίζεται σε τέσσερις κολόνες. / Στηρίχτηκε από το βράχο για να μην τον παρασύρουν τα κύματα.*

6. στηρίζομαι ΠΑΘ.: στηρίζομαι σε κάποιον ή σε κάτι όταν χρειάζομαι τη βοήθειά του για να κάνω ή να πετύχω κάτι (= βασίζομαι): *Η οικονομία της περιοχής στηρίζεται στη γεωργία. / Στηρίζομαι πολύ στις συμβουλές σας.*

ο **στητός**, η **στητή**, το **στητό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος στέκεται στητός, το σώμα του είναι σε ίσια θέση: *Οι εύζωνοι περπατούν στητόι και καμαρωτοί.*

2. όταν κάτι είναι στητό, στέκεται όρθιο χωρίς να γέρνει: *Κράτα στητό το κορμί σου, μην καμπουριάζεις.*

ο **στίβος** (του στίβου, των στίβων) ουσ.:

1. ο στίβος είναι ο χώρος του γηπέδου όπου οι αθλητές τρέχουν, πηδούν, ρίχνουν σφαίρα, ακόντιο κτλ.: *Στο κέντρο του στίβου υπάρχει γρασίδι.*

2. στίβο λέμε όλα τα αγωνίσματα που γίνονται σε αυτό το χώρο του γηπέδου: *Παγκόσμιο πρωτάθλημα στίβου. / Το άλμα εις μήκος ανήκει στα αγωνίσματα του στίβου.*

η **στιγμή** (της στιγμής, των στιγμών) ουσ.:

1. λέμε στιγμή τον πολύ λίγο χρόνο, όπως, για παράδειγμα, τα λίγα δευτερόλεπτα: *Ο πόνος κράτησε μόνο μια στιγμή και μετά πέρασε. / Δε θα αργίσω πολύ, μια στιγμή μόνο να πάρω τα πράγματά μου. / Δεν μπορώ να περιμένω ούτε στιγμή! / Μπορείς να έρθεις μια στιγμή;*

2. μια συγκεκριμένη στιγμή είναι ο χρόνος που γίνεται κάτι: *Περιμένω τη στιγμή που θα καταφέρω να φύγω από το χωριό. (= ώρα) / Περάσαμε μερικές πολύ δύσκολες στιγμές πέρυσι το χειμώνα, όταν αρρώστησε η μητέρα μας. (= περίοδος)*

ΕΚΦΡ. από στιγμή σε στιγμή, προς στιγμήν, στη στιγμή

το **στιλ** ουσ.:

1. το στιλ είναι ο ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο γίνεται κάτι ή είναι φτιαγμένο κάτι που είναι χαρακτηριστικό μιας ομάδας, μιας εποχής ή ενός τόπου: *Το σπίτι τους έχει μοντέρνο στιλ διακόσμησης. / Η μουσική αυτή συνδυάζει το παραδοσιακό στιλ με rap και λάτιν ρυθμούς.*

2. το στιλ είναι ο ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο κάποιος φέρεται ή κάνει πράγματα (= ύφος): *Το ντύσιμό του έχει ένα νεανικό στιλ. / Δε μου αρέσει καθόλου το στιλ διδασκαλίας που ακολουθεί.*

▲ Η λέξη στιλ δεν κλίνεται.

το **στιλό** ουσ.: το στιλό είναι ένα λεπτό και μακρύ αντικείμενο με μελάνι, που το χρησιμοποιούμε για να γράφουμε πάνω σε χαρτί: *Του διόρθωσε τα λάθη με κόκκινο στιλό.*

▲ Η λέξη στιλό δεν κλίνεται.

η **στίξη** (της στίξης) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): όταν γράφουμε, χρησιμοποιούμε στίξη, για να χωρίζουμε τις λέξεις και τις προτάσεις, βάζοντας διάφορα σημάδια, όπως την τελεία (.), το κόμμα (,), το ερωτηματικό (;) κτλ.: *Δεν ξέρει να χρησιμοποιεί σωστά τη στίξη.*

▲ Η λέξη στίξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **στιφάδο** (του στιφάδου, των στιφάδων) ουσ.: το στιφάδο είναι φαγητό που φτιάχνεται με κρέας, πολλά μικρά κρεμμύδια και ξίδι: *Μαγείρεψε λαγό στιφάδο.*

ο **στίχος** (του στίχου, των στίχων) ουσ.:

1. ο στίχος είναι καθεμία από τις σειρές σε ένα ποίημα: *Ο πρώτος και ο τρίτος στίχος κάνουν ομοιοκαταληξία.*

2. στίχους λέμε τα λόγια των τραγουδιών: *Γράφει ο ίδιος τη μουσική και τους στίχους των τραγουδιών του.*

ο **στιχουργός**, η **στιχουργός** (του/της στιχουργού, των στιχουργών) ουσ.: ο στιχουργός είναι αυτός που γράφει στίχους, συνήθως για τραγούδια: *Βραβεύτηκαν ο στιχουργός και ο συνθέτης του τραγουδιού.*

στο βρόντο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάτι γίνεται στο βρόντο όταν δεν έχει αποτέλεσμα: *Στο βρόντο διάβαζε τόσο καιρό.*

στο γόνατο ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι γίνεται στο γόνατο όταν γίνεται πολύ βιαστικά και πρόχειρα (= στο πόδι): *Έγραψε την εργασία στο γόνατο, τελευταία στιγμή.*

στο έλεος του Θεού ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος έχει μείνει στο έλεος του Θεού όταν δεν έχει να περιμένει βοήθεια από κανέναν: *Μετά το σεισμό οι κάτοικοι της πόλης βρέθηκαν στο έλεος του Θεού.*

στο εξής ΕΚΦΡ.: από τώρα και ύστερα, στο μέλλον: *Στο εξής να μην έρχεσαι αργοπορημένος στο μάθημα.*

στο καλό! ΕΠΙΦ.: ευχή που λέμε όταν αποχαιρέταμε κάποιον που φεύγει για ταξίδι: *Στο καλό, και να μας ξανάρθετε!*

στο πιάτο ΕΚΦΡ.: λέμε ότι τα έχουμε όλα στο πιάτο όταν όλα είναι έτοιμα για μας: *Θέλει να του τα έχουν όλα στο πιάτο.*

στο πλευρό ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος βρίσκεται στο πλευρό μας όταν μας βοηθάει και μας στηρίζει σε ό,τι κάνουμε: *Το κόμμα τους στέκεται πάντα στο πλευρό των αγροτών.*

στο πόδι ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι στο πόδι, το κάνουμε γρήγορα και πρόχειρα, γιατί βιαζόμαστε: *Στο διάλειμμα έφαγα ένα σάντουιτς στο πόδι. (= στα γρήγορα) / Η εργασία του είναι κακογραμμένη, γιατί την έγραψε στο πόδι. (= στο γόνατο)*

στο χείλος του γκρεμού ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον ή για κάτι που βρίσκεται πολύ κοντά στην καταστροφή (= στο χείλος της καταστροφής): *Η εταιρεία του έχει τεράστια χρέη και βρίσκεται στο χείλος του γκρεμού.*

η **στοά** (της στοάς, των στοών) ουσ.:

1. η στοά είναι ένα πέρασμα, συνήθως με στέγη, ανάμεσα σε κτίρια: *Η παλιά στοά απέκτησε ένα διαφανές στέγαστρο και έχει γίνει ένας ευχάριστος χώρος με καφενεία και μπαρ.*

2. η στοά είναι ένα υπόγειος διάδρομος (= σήραγγα, τούνελ): *Ανθρακωρύχοι παγιδεύτηκαν σε στοές ορυχείου μετά από έκρηξη.*

η **στοίβα** (της στοίβας, των στοιβών) ουσ.: μια στοίβα είναι πολλά ίδια πράγματα μαζί που βρίσκονται το ένα πάνω στο άλλο χωρίς τάξη: *Πάνω στο γραφείο του υπάρχει μια στοίβα από βιβλία. (= σωρός) / Βάλαμε τα χαρτιά σε στοίβες για να τα δέσουμε.*

στοιβάζω (στοίβαξα), **στοιβάζομαι** (στοιβάχτηκα, στοιβαγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν στοιβάζουμε πράγματα, τα βάζουμε πρόχειρα το ένα πάνω στο άλλο (= σωριάζω): *Στοιβάξε όλα του τα βιβλία πάνω στο γραφείο.*

2. όταν στοιβάζουμε πράγματα, προσπαθούμε να τα χωρέσουμε σε μικρό χώρο (= στριμώχνω): *Στοιβάξε όλα του τα ρούχα σε μια βαλίτσα.*

3. στοιβάζουμε ανθρώπους όταν τους βάζουμε όλους μαζί σε ένα μικρό χώρο: *Στοιβάζαν δέκα δέκα τους αιχμαλώτους σε μικρά κελιά.*

το **στοιχείο** (του στοιχείου, των στοιχείων) ΟΥΣ.: στα παραμύθια, το στοιχείο είναι το κακό φάντασμα: *Στο παλιό κάστρο λένε πως υπάρχουν στοιχεία.*

το **στοιχείο** (του στοιχείου, των στοιχείων) ΟΥΣ.:

1. στοιχείο λέμε κάθε βασικό μέρος ενός γενικότερου συνόλου: *Η ευγένεια είναι ένα από τα θετικά στοιχεία του χαρακτήρα του.*

2. στοιχεία της φύσης λέμε τη γη, τη φωτιά, τον αέρα και το νερό: *Το υγρό στοιχείο είναι απαραίτητο για τη ζωή στον πλανήτη μας.*

3. στοιχείο είναι η πληροφορία που δείχνει ότι κάτι έγινε σ' αλήθεια: *Η αστυνομία δε βρήκε στοιχεία που να αποδεικνύουν την ενοχή του.*

4. (ΧΗΜ.) στη χημεία, το στοιχείο είναι μια ουσία, όπως το οξυγόνο, το υδρογόνο κτλ., που δεν μπορούμε να τη χωρίσουμε σε άλλες απλές ουσίες: *Μάθαμε στη χημεία από ποια στοιχεία αποτελείται το νερό.*

5. λέμε ότι κάποιος βρίσκεται στο στοιχείο του όταν κάνει κάτι που του αρέσει πολύ και το ξέρει καλά: *Κοίταξέ τον τι ωραία που χορεύει, ο χορός είναι το στοιχείο του.*

το **στοιχημα** (του στοιχήματος, των στοιχημάτων) ΟΥΣ.: το στοιχημα είναι η συμφωνία που κάνουν δύο ή περισσότεροι άνθρωποι, που λέει ότι όποιος έχει δίκιο σε κάτι κερδίζει: *Βάλαμε στοιχημα και έχασα.*

στοιχηματίζω (στοιχημάτισα) ΡΗΜ.: όταν στοιχηματίζουμε, λέμε σε κάποιον ότι, αν γίνει αυτό που λέμε, θα κερδίσουμε εμείς χρήματα ή κάτι άλλο, ενώ αν δε γίνει, θα κερδίσει αυτός (= βάζω στοιχημα): *Στοιχημάτισε εκατό ευρώ ότι θα κερδίσει η ομάδα του και έχασε. / Στοιχηματίζουμε ότι θα αργήσει πάλι στο ραντεβού του;*

στοιχίζει (στοίχισε) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι στοιχίζει ένα ποσό χρημάτων, πρέπει να δώσουμε αυτό το ποσό για να το αγοράσουμε (= κοστίζει): *Πόσο σου στοιχισε ο καινούριος υπολογιστής;*

2. λέμε ότι κάτι μας στοιχίζει όταν μας προκαλεί λύπη (= κοστίζει): *Του στοιχισε η ήττα της ομάδας του.*

η **στολή** (της στολής, των στολών) ΟΥΣ.: η στολή είναι τα ειδικά ρούχα που φοράνε κάποιον στην εργασία τους, σε κάποιο άθλημα κτλ.: *Ο αστυνομικός δε φορούσε τη στολή του, για να μην*

τον αναγνωρίσουν. / Η στολή της ομάδας έχει άσπρο και μπλε χρώμα. / Στο πάρτι ήρθαν όλοι ντυμένοι με την αποκριτική στολή τους.

το **στολίδι** (του στολιδιού, των στολιδιών) ΟΥΣ.:

1. το στολίδι είναι κάθε μικρό αντικείμενο που στολίζει κάποιον ή κάτι: *Κρέμασαν τα στολίδια και τα φωτάκια στο χριστουγεννιάτικο δέντρο.*

2. λέμε κόσμημα κάποιον ή κάτι όταν δίνει ομορφιά και περηφάνια στο περιβάλλον όπου ανήκει (= κόσμημα): *Το νέο αθλητικό κέντρο είναι το στολίδι της πόλης μας.*

στολίζω (στόλισα), **στολίζομαι** (στολίστηκα, στολισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν στολίζουμε ένα χώρο ή ένα αντικείμενο, βάζουμε πάνω του κάτι για να το κάνουμε πιο όμορφο: *Στόλισαν τον κήπο με κορδέλες και μπαλόνια για το πάρτι.*

2. όταν κάτι στολίζει ένα χώρο ή ένα αντικείμενο, το κάνει να φαίνεται πιο όμορφο: *Άσπρα λουλούδια στόλιζαν τα μαλλιά των κοριτσιών. / Ξύλινα έπιπλα και σκαλιστοί καθρέφτες στολίζουν τα δωμάτια.*

3. στολίζομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι στολίζεται κάποιος όταν ντύνεται και φροντίζει την εμφάνισή του: *Στόλιστηκε για να πάει στη γιορτή.*

ο **στόλος** (του στόλου, των στόλων) ΟΥΣ.:

1. ο στόλος είναι όλα τα πολεμικά ή τα εμπορικά πλοία μιας χώρας ή μιας εταιρείας: *Η Ελλάδα έχει έναν από τους μεγαλύτερους εμπορικούς στόλους στον κόσμο.*

2. ο στόλος είναι τα αεροσκάφη μιας εταιρείας: *Η αεροπορική εταιρεία ανανέωσε με νέα αεροσκάφη το στόλο της.*

το **στόμα** (του στόματος, των στομάτων) ΟΥΣ.: το στόμα είναι το σημείο του προσώπου κάτω από τη μύτη με το οποίο τρώμε και μιλάμε: *Άνοιξε το στόμα της για να δει ο οδοντογιατρός τα δόντια της. / Τη φίλησε στο στόμα.*

ΕΚΦΡ. ανοίγω το στόμα μου, κλείνω το στόμα, κρατάω το στόμα μου κλειστό, μ' ένα στόμα, με την μπουκιά στο στόμα, μένω με ανοιχτό το στόμα, πιάνω στο στόμα μου

το **στομάχι** (του στομαχιού, των στομαχιών) ΟΥΣ.: το στομάχι μας είναι το όργανο που βρίσκεται στο εσωτερικό του σώματος ανάμεσα στην κοιλιά και στο στήθος, όπου χωνεύονται οι τροφές: *Έφαγε πολύ και πονάει το στομάχι του. / Του έδωσε μια δυνατή μπουνιά στο στομάχι.*

ΕΚΦΡ. μου κάθετει στο στομάχι

στον, στην, στο ΑΡΘ.: οι λέξεις αυτές σχηματίστηκαν από την πρόθεση "σε" και τα άρθρα "τον", "την", "το", "τους", "τις", "τα": *Πηγαίνω στο σχολείο. / Κάθεται στον πάγκο. / Τα πλοία ταξιδεύουν στη θάλασσα.*

στον αιώνα τον άπαντα ΕΚΦΡ.: όταν λέμε στον αιώνα τον άπαντα, εννοούμε για πάντα: *Η κίνηση των ουράνιων σωμάτων συνεχίζεται στον αιώνα τον άπαντα. (= αιώνια) / Φύγε και να*

μη σε ξαναδώ στον αιώνα τον άπαντα. (= ποτέ των ποτών)

το **στοπ** ΟΥΣ.: το στοπ είναι μια πινακίδα κόκκινη με άσπρα γράμματα που βρίσκεται στις γωνίες των δρόμων και ειδοποιεί τους οδηγούς να σταματήσουν για να δουν αν περνάει άλλο αυτοκίνητο: *Τα αυτοκίνητα τράκαραν, γιατί ο ένας οδηγός δεν είδε το στοπ.*

△ Η λέξη στοπ δεν κλίνεται.

στοπ! ΕΠΙΦ.: το λέμε σε κάποιον όταν θέλουμε να σταματήσει αμέσως αυτό που κάνει: *Στοπ! Δεν επιτρέπεται να μπειτε στο κτίριο.*

η **στοργή** (της στοργής) ΟΥΣ.: όταν δείχνουμε στοργή σε κάποιον, τον αγαπάμε και του φερόμαστε με γλυκό τρόπο (= τρυφερότητα): *Φρόντισε το μικρό γατάκι με μεγάλη στοργή. / Του λείπει η στοργή της μητέρας του.*

△ Η λέξη στοργή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

στοργικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι στοργικά, το κάνουμε με τρόπο που φανερώνει τη στοργή μας (= τρυφερά): *Του χάιδεψε στοργικά το κεφάλι για να τον παρηγορήσει.*

ο **στοργικός**, η **στοργική**, το **στοργικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι στοργικός, φέρεται με αγάπη και στοργή (= τρυφερός): *Η στοργική μάνα αγρυπνούσε πάνω από το προσκέφαλο του άρρωστου παιδιού της.*

2. όταν κάτι που κάνουμε είναι στοργικό, φανερώνει τη στοργή που νιώθουμε για κάποιον: *Η μητέρα πήρε το παιδί στη στοργική αγκαλιά της.*

στου διαόλου τη μάνα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι ένα μέρος βρίσκεται πολύ μακριά: *Δε βλέπόμαστε συχνά γιατί μένει στου διαόλου τη μάνα!*

ο **στόχος** (του στόχου, των στόχων) ΟΥΣ.:

1. ο στόχος είναι το σημείο ή το αντικείμενο που θέλουμε να χτυπήσουμε όταν ρίχνουμε μια πέτρα, μια σφαίρα, ένα βέλος κτλ.: *Οι σφαίρες δεν κατάφεραν να βρουν το στόχο τους.*

2. στόχο λέμε αυτό που προσπαθούμε να πετύχουμε (= σκοπός): *Στόχος της εταιρείας είναι να προσφέρει στους πελάτες της μεγαλύτερη εξυπηρέτηση. / Η ομάδα αγωνίζεται με στόχο τη νίκη.*

στραβά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι είναι στραβά, δεν ακολουθεί την ευθεία γραμμή, δεν είναι ίσιο (= λοξά ≠ ίσια): *Το χαρτί ήταν διπλωμένο στραβά. / Έκανα κάτι που τον πείραξε και με κοιτούσε στραβά.*

2. όταν κάνουμε κάτι στραβά, δεν το κάνουμε σωστά (= λανθασμένα): *Έκανε πολλές τρέλες όταν ήταν νέος και ξεκίνησε στραβά τη ζωή του.*

ΕΚΦΡ. κουτσά στραβά, παίρνω στραβά

ο **στραβός**, η **στραβή**, το **στραβό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι στραβό, δεν ακολουθεί την ευθεία γραμμή ή γέρνει (= λοξός ≠ ίσιος, ευθύς): *Δεν της πάνε οι κοντές φούστες γιατί*

έχει στραβά πόδια. / Η φωτογραφία στον τοίχο είναι λίγο στραβή και πρέπει να την ισιώσεις.

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) στραβό λέμε καθετί που δε μας φαίνεται σωστό (= λανθασμένος ≠ σωστός): *Ό,τι και να κάνω του φαίνεται στραβό και δεν του αρέσει.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε στραβό κάποιον που είναι τυφλός ή που δε βλέπει καλά: *Καλά, στραβός είσαι; Με πάτησες!*

ΕΚΦΡ. κάνω τα στραβά μάτια

στραβώνω (στράβωσα), **στραβώνομαι** (στραβώθηκα, στραβωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν στραβώνουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει στραβό (≠ ισιώνω): *Μην κουνήσεις το κάρδο, γιατί θα το στραβώσεις. / Κάθισα κατά λάθος πάνω στα γυαλιά μου και τα στράβωσα.*

2. **στραβώνει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι στραβώνει, γίνεται στραβό (≠ ισιώνει): *Το ράφι στράβωσε από το πολύ βάρος.*

3. **στραβώνει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος ή κάτι με στραβώνει, με κάνει να μη βλέπω καλά (= τυφλώνω): *Φόρεσε τα γυαλιά ηλίου γιατί τον στράβωνε ο ήλιος.*

4. **στραβώνομαι** ΠΑΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): στραβώνεται κάποιος όταν αρχίζει να μη βλέπει καλά ή όταν κουράζει πολύ τα μάτια του (= τυφλώνομαι): *Μη διαβάξεις χωρίς φως, γιατί θα στραβωθείς.*

το **στραγάλι** (του στραγαλιού, των στραγαλιών) ΟΥΣ.: το στραγάλι είναι το ψημένο και αλατισμένο ρεβίθι, που το τρώμε σαν ξηρό καρπό: *Τρώει πασατέμπο και στραγάλια.*

στραγγαλίζω (στραγγάλισα), **στραγγαλίζομαι** (στραγγαλίστηκα, στραγγαλισμένος) ΡΗΜ.: στραγγαλίζουμε κάποιον όταν σφιγγουμε με δύναμη το λαιμό του και τον σκοτώνουμε (= πνίγω): *Τη στραγγάλισαν με σκoinί. / Βρέθηκε στραγγαλισμένος στο δωμάτιό του.*

στραγγίζω (στράγγισα και στράγγισα), **στραγγίζομαι** (στραγγίστηκα και στραγγίχτηκα, στραγγισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν στραγγίζουμε κάτι, το κάνουμε να χάσει σιγά σιγά το νερό που έχει πάνω του ή μέσα του: *Αφού στραγγίσετε τα μακαρόνια, τα περιχύνετε με βούτυρο και τριμμένο τυρί.*

2. **στραγγίζει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι στραγγίζει, χάνει το νερό που έχει πάνω του ή μέσα του: *Τηγανίζουμε τις πατάτες και τις αφήνουμε πάνω σε χαρτί για να στραγγίσουν το λάδι τους.*

στραμπουλάω/στραμπουλάω (στραμπούληξα), **στραμπουλιέμαι** (στραμπουλήχτηκα, στραμπουληγμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): στραμπουλάμε κάποιο κόκαλο στο σώμα μας όταν βγαίνει από τη θέση του μετά από χτύπημα: *Έπεσε και στραμπούληξε το πόδι του.*

η **στράτα** (της στράτας) ΟΥΣ.:

1. (ΑΝΕΠΙΣ.) η στράτα είναι ο δρόμος: *Πήραν τη στράτα που ανέβαινε στην πλατεία του χωριού.*

2. η στράτα είναι ένα χαμηλό κάθισμα με ροδάκια με το οποίο το μωρό κυλάει μέσα στο σπίτι και έτσι μαθαίνει να περπατάει: *Η στράτα*

βοηθάει το μωρό να ισορροπεί με ασφάλεια και να μην πέφτει.

▲ Η λέξη στράτα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **στράτευμα** (του στρατεύματος, των στρατευμάτων) ουσ.: το στράτευμα είναι οι στρατιώτες που αποτελούν το στρατό μιας χώρας: *Τα εχθρικά στρατεύματα ετοιμάζουν επίθεση.*

ο **στρατηγός** (του στρατηγού, των στρατηγών) ουσ.: ο στρατηγός είναι ο αρχηγός του στρατού ξηράς: *Όλα είναι έτοιμα στο στρατόπεδο για την επίσκεψη του στρατηγού.*

ο **στρατιώτης** (του στρατιώτη, των στρατιωτών) ουσ.: ο στρατιώτης είναι αυτός που ανήκει στο στρατό μιας χώρας: *Πέντε στρατιώτες τραυματίστηκαν κατά τη διάρκεια συγκρούσεων. / Τον άλλο μήνα θα πάει στρατιώτης. (= φαντάρος)*

το **στρατόπεδο** (του στρατοπέδου, των στρατοπέδων) ουσ.:

1. το στρατόπεδο είναι ένας χώρος με κτίρια και άλλες εγκαταστάσεις όπου φυλάγονται τα όπλα του στρατού και μένουν οι στρατιώτες: *Πολεμικά αεροσκάφη βομβάρδισαν δύο στρατόπεδα των εχθρών.*

2. το στρατόπεδο είναι ένα μέρος σαν φυλακή όπου κρατούνται οι αιχμάλωτοι κατά τη διάρκεια ενός πολέμου ή άλλες κατηγορίες ανθρώπων σε καιρό ειρήνης: *Λαθρομετανάστες και πρόσφυγες μεταφέρονταν με φορτηγά σε στρατόπεδα. / Στα ναζιστικά στρατόπεδα οι Εβραίοι αιχμάλωτοι υποβάλλονταν σε φρικτά βασανιστήρια.*

ο **στρατός** (του στρατού, των στρατών) ουσ.: ο στρατός μιας χώρας είναι μια μεγάλη ομάδα στρατιωτών που εκπαιδεύονται για να πολεμήσουν ή είναι έτοιμοι για να πολεμήσουν: *Και τα δυο της παιδιά είναι στο στρατό. / Ο στρατός του εχθρού πλησιάζει στα σύνορα της χώρας.*

το **στρείδι** (του στρείδιου, των στρείδιών) ουσ.: το στρείδι είναι ένα ζώο της θάλασσας που έχει ένα σκληρό διπλό όστρακο και τρώγεται συνήθως ωμό: *Μερικά είδη στρείδιών έχουν μέσα τους μαργαριτάρια. / Περιχύνετε τα στρείδια με λεμόνι πριν τα φάτε ωμά.*

το **στρέμμα** (του στρέμματος, των στρεμμάτων) ουσ.: το στρέμμα είναι μονάδα με την οποία μετράμε την επιφάνεια της γης, που είναι ίση με 1.000 τετραγωνικά μέτρα: *Αγόρασε ένα χωράφι πέντε στρέμματα.*

στρίβω (έστριψα), **στρίβομαι** (στρίφτηκα, στριμμένος) ρημ.:

1. όταν στρίβω, πηγαίνω σε διαφορετική ή σε αντίθετη κατεύθυνση: *Το λεωφορείο έστριψε δεξιά ενώ το αυτοκίνητο συνέχισε ευθεία.*

2. όταν στρίβω κάτι, το κάνω να αλλάξει κατεύθυνση: *Έστριψε το τιμόνι απότομα για να αποφύγει τη σύγκρουση. / Έστριψε το κεφάλι του προς το μέρος μου.*

3. όταν στρίβουμε κάτι, το κάνουμε να γυρίσει ή να τυλιχτεί γύρω από τον εαυτό του: *Έστρι-*

ψε τη σακούλα για να την κλείσει. / Το σεντόνι στρίφτηκε σαν κορδόνι.

4. στρίβει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι στρίβει, σε κάποιο σημείο του σχηματίζει γωνία ή καμπύλη: *Ο δρόμος δεν πηγαίνει ευθεία, στρίβει δεξιά.*

ΕΚΦΡ. θα σου στρίψω το λαρύγγι, μου στρίβει

η **στρίγγλα** (της στρίγγλας) ουσ.:

1. στα παραμύθια, η στρίγγλα είναι μια κακιά γριά μάγισσα: *Τα δύο αδερφάκια, ανυποψίαστα, μπήκαν στη σπηλιά της στρίγγλας.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) στρίγγλα λέμε μια γυναίκα που είναι πολύ κακιά και στριμμένη: *Η διευθύντρια του σχολείου είναι στρίγγλα και όλοι την τρέμουν.*

▲ Η λέξη στρίγγλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

στριγγλίζω (στρίγγλισα) ρημ.:

1. στριγγλίζει κάποιος όταν φωνάζει με δυνατή και λεπτή φωνή (= τσιρίζω, σκούζω): *Στριγγλίζε από τον πόνο και φώναζε "βοήθεια!".*

2. στριγγλίζει 3^ο ΠΡ.: κάτι στριγγλίζει όταν βγάζει δυνατό και λεπτό ήχο: *Στριγγλίζαν τα λάστιχα του αυτοκινήτου στην άσφαλτο.*

ο **στριμμένος**, η **στριμμένη**, το **στριμμένο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος είναι στριμμένος, έχει δύσκολο και κακό χαρακτήρα και φέρεται πολύ άσχημα στους άλλους: *Είναι πολύ στριμμένη και όλο μου βάζει τις φωνές χωρίς λόγο.*

στριμώνω (στρίμωξα), **στριμώνομαι** (στριμώνηκα, στριμώνμένος) ρημ.:

1. όταν στριμώνουμε πολλά πράγματα, τα βάζουμε το ένα δίπλα στο άλλο σε μικρό χώρο: *Στριμώνε τα ρούχα του σε μια μικρή βαλίτσα κι έφυγε βιαστικά.*

2. λέμε ότι στριμώνω κάποιον όταν τον φέρνω σε δύσκολη θέση: *Ο δημοσιογράφος τον στρίμωξε με τις ερωτήσεις του.*

3. στριμώνω κάποιον σημαίνει ότι προσπαθώ να τον αναγκάσω να κάνει κάτι (= πιέζω, ζορίζω): *Τον στριμώνουν οι γονείς του να διαβάσει.*

4. στριμώνομαι ΠΑΘ.: όταν πολλοί άνθρωποι στριμώνονται κάπου, βρίσκονται ή μπαινουν ο ένας δίπλα στον άλλο σε ένα μικρό χώρο: *"Μη στριμώνεστε" φώναξε ο οδηγός του λεωφορείου στους επιβάτες.*

ΕΚΦΡ. στριμώνω στη γωνία

στριμώνω στη γωνία ΕΚΦΡ.: λέμε ότι στριμώνω κάποιον στη γωνία κάποιον όταν τον φέρνουμε σε δύσκολη θέση: *Με λίγες μόνο λέξεις τούς στρίμωξε στη γωνία και αυτοί δεν ήξεραν τι να απαντήσουν.*

στριφογυρίζω και **στριφογυρνάω/στριφογυρνώ** (στριφογύρισα) ρημ.:

1. στριφογυρίζω κάτι όταν το κάνω να γυρίζει συνεχώς: *Στριφογύριζε ένα κέρμα στην παλάμη του.*

2. στριφογυρίζει κάποιος ή κάτι όταν γυρίζει γύρω γύρω: *Στριφογύριζε η ρόδα του αυτοκινήτου μέσα στη λάσπη. / Δεν μπορούσε να κοιμηθεί και στριφογύριζε στο κρεβάτι.*

στριφογυρνάω/στριφογυρνῶ ΡΗΜ. ⇒ **στριφογυρίζω**

το **στρίφωμα** (του στριφώματος, των στριφωμάτων) ΟΥΣ.:

1. το στρίφωμα ενός υφάσματος ή ενός ρούχου είναι η άκρη του που είναι γυρισμένη και ραμμένη για να μην ξεφτιρίζει: *Πρέπει να ράψω το στρίφωμα της κουρτίνας.*
2. στρίφωμα είναι αυτό που κάνουμε όταν γυρίζουμε και ράβουμε την άκρη ενός υφάσματος ή ενός ρούχου για να μην ξεφτιρίσει: *Η φούστα σου ξηλώθηκε και θέλει στρίφωμα.*

ο **στρογγυλός**, η **στρογγυλή**, το **στρογγυλό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι στρογγυλό, έχει το σχήμα του κύκλου ή της σφαίρας: *Η μπάλα είναι στρογγυλή.*
2. στρογγυλό λέμε και κάτι που το σχήμα του μοιάζει με κύκλο: *Έχει στρογγυλό πρόσωπο.*
3. στρογγυλό λέμε έναν αριθμό ή ένα χρηματικό ποσό όταν δεν έχει δεκαδικές μονάδες: *Το ποκάμισο κοστίζει 20 ευρώ και 15 λεπτά, αλλά δώσε μου 20 για να είναι στρογγυλό.*

η **στρουθοκάμηλος** (της στρουθοκαμήλου, των στρουθοκαμήλων) ΟΥΣ.:

1. η στρουθοκάμηλος είναι ένα πολύ μεγάλο πουλί με μακρύ λαιμό και ψηλά πόδια, που τρέχει πολύ γρήγορα αλλά δεν μπορεί να πετάξει: *Στην Ελλάδα οι στρουθοκάμηλοι εκτρέφονται για το κρέας τους σε φάρμες.*
2. το κρέας της στρουθοκαμήλου, που το τρώμε μαγειρεμένο: *Παιδάκια στρουθοκαμήλου.*

η **στροφή** (της στροφής, των στροφών) ΟΥΣ.:

1. η στροφή είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν στρίβει ο ίδιος ή όταν στρίβει κάποιο αντικείμενο: *Κάνε μια στροφή για να δω το καινούριο σου φουστάνι. / Κάνε μια ολόκληρη στροφή στο τιμόνι.*
2. η στροφή είναι το σημείο όπου ο δρόμος δε συνεχίζει ευθεία, που αλλάζει κατεύθυνση: *Μετά τη στροφή του δρόμου είδαμε επιτέλους τη θάλασσα.*
3. η στροφή ενός ποιήματος είναι μια ομάδα από στίχους που χωρίζεται από τις άλλες με μια κενή γραμμή: *Στην πρώτη στροφή του ποιήματος ο ποιητής μιλάει για την αγάπη.*

το **στρώμα** (του στρώματος, των στρωμάτων) ΟΥΣ.:

1. το στρώμα είναι ένα μεγάλο αντικείμενο από ύφασμα, γεμάτο από βαμβάκι ή άλλο υλικό, που μπαίνει πάνω στο κρεβάτι για να ξαπλώνουμε πιο άνετα: *Στο ξενοδοχείο, το στρώμα ήταν σκληρό και δεν κοιμήθηκα καλά.*
2. το στρώμα είναι ένα αντικείμενο από πλαστικό που το φουσκώνουμε με αέρα, ξαπλώνουμε πάνω του και επιπλέουμε στην επιφάνεια της θάλασσας (= στρώμα θαλάσσης): *Πήραμε τις ρακέτες, τα βατραχοπέδιλα και το στρώμα και ξεκινήσαμε για την παραλία.*
3. ένα στρώμα από κάποιο υλικό είναι μια ποσότητα από αυτό το υλικό που απλώνεται πάνω

σε μια επιφάνεια: *Ένα παχύ στρώμα χιονιού σκέπασε τις στέγες των σπιτιών.*

στρώνω (έστρωσα), **στρώνομαι** (στρώθηκα, στρωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν στρώνουμε κάτι σε μια επιφάνεια, το απλώνουμε πάνω σε αυτή και τη σκεπάζουμε (≠ ξεστρώνω, μαζεύω): *Το χειμώνα στρώνουν στο πάτωμα χαλιά. / Έστρωσε το τραπέζο με ντιλο για να φάμε. / Στρώνει το κρεβάτι της κάθε πρωί.*
2. **στρώνει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: κάτι στρώνει όταν αρχίζει να γίνεται καλύτερο ή πιο ομαλό: *Αύριο θα στρώσει ο καιρός και θα ανέβει η θερμοκρασία. / Τον τελευταίο μήνα έστρωσε η δουλειά στο μαγαζί.*
3. **στρώνει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα ρούχο στρώνει, ταιριάζει καλά στο σώμα μας (= εφαρμόζει): *Δε στρώνει καλά το σακάκι στους ώμους.*
4. **στρώνομαι** ΠΑΘ.: στρώνομαι σε κάτι σημαίνει ότι ασχολούμαι σοβαρά με αυτό (= αφοσιώνομαι): *Πλησιάζουν οι εξετάσεις και αποφάσισε να στρωθεί στο διάβασμα.*
5. **στρώνομαι** ΠΑΘ.: λέμε ότι στρώνομαι κάπου όταν ξαπλώνω εκεί για να ξεκουραστώ (= αράζω): *Στρώθηκε στην πολυθρόνα για να δει την ταινία.*

στρώνω τραπέζι ΕΚΦΡ.: όταν στρώνουμε τραπέζι, βάζουμε τα πιάτα, τα μαχαιροπίρουνα κτλ. στο τραπέζι για να φάμε: *Εγώ έστρωσα το τραπέζι, εσύ να πλύνεις τα πιάτα.*

στύβω (έστυψα), **στύβομαι** (στύφθηκα, στυμμένος) ΡΗΜ.: στύβουμε κάτι όταν το πιέζουμε με δύναμη για να βγει το υγρό ή ο χυμός που περιέχει: *Έστυψε το λεμόνι και πέταξε τις λεμονόκουρες. / Έβγαλε το σφουγγάρι από το νερό και το έστυψε με δύναμη.*

ΕΚΦΡ. στύβω το μυαλό μου

στύβω το μυαλό μου ΕΚΦΡ.: όταν στύβουμε το μυαλό μας για να βρούμε κάτι, σκεφτόμαστε πάρα πολύ για να το θυμηθούμε: *Έστυψα το μυαλό μου για να θυμηθώ από πού την ήξερα.*

ο **στύλος** (του στύλου, των στύλων) ΟΥΣ.: ο στύλος είναι ένα μακρόστενο αντικείμενο που το στήνουμε όρθιο για να στηρίξουμε κάτι (= κολόνα): *Φύσηξε τόσο πολύ, που έριξε τους στύλους της ΔΕΗ. / Οι στύλοι αυτοί στήριζαν τη σκεπή του αρχαίου ναού.*

ο **στυφός**, η **στυφή**, το **στυφό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι στυφό, η γεύση του δεν είναι ευχάριστη και κάνει το στόμα μας να είναι ξερό: *Δε μου αρέσει το κυδώνι ωμό, γιατί έχει στυφή γεύση.*

ο **συγγενής**, η **συγγενής** (του/της συγγενή, των συγγενών) ΟΥΣ.: ο συγγενής μας είναι κάποιος που ανήκει στην οικογένειά μας: *Στο γιορτινό τραπέζι μαζεύτηκαν όλοι μας οι συγγενείς.*

η **συγγνώμη** ΟΥΣ. ⇒ **συγνώμη**

ο **συγγραφέας**, η **συγγραφέας** (του/της συγγραφέα, των συγγραφέων) ουσ.:

1. ο συγγραφέας ενός κειμένου ή ενός βιβλίου είναι αυτός που το έγραψε: *Ποιος είναι ο συγγραφέας αυτού του άρθρου;*

2. ο συγγραφέας είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να γράφει βιβλία: *Ο Καζαντζάκης ήταν μεγάλος συγγραφέας.*

ο **συγκάτοικος**, η **συγκάτοικος** (του/της συγκατοίκου, των συγκατοίκων) ουσ.: ο συγκάτοικός μας είναι αυτός που μένει στο ίδιο σπίτι με μας και δεν είναι κάποιος συγγενής μας: *Ζητείται συγκάτοικος σε επιπλωμένο διαμέρισμα.*

ο **συγκεκριμένος**, η **συγκεκριμένη**, το **συγκεκριμένο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι συγκεκριμένο, είναι πραγματικό και μοναδικό: *Πιστεύει ότι το συγκεκριμένο σακάκι τού φέρνει γούρι. (= ορισμένος) / Καλύτερα να δώσεις ένα συγκεκριμένο παράδειγμα. (≠ γενικός, αφηρημένος)*

2. όταν κάτι είναι συγκεκριμένο, είναι ξεκάθαρο και περιγράφει όλες τις λεπτομέρειες (= λεπτομερής, αναλυτικός): *Μου έδωσε συγκεκριμένες οδηγίες πώς να μαγειρέψω το φαγητό.*

3. όταν κάποιος είναι συγκεκριμένος, μιλάει ξεκάθαρα και ειδικά, και όχι γενικά (= σαφής ≠ αόριστος, ασαφής): *Μου είπε ότι θα πάει ταξίδι, αλλά δεν ήταν πολύ συγκεκριμένη.*

συγκεντρώνω (συγκέντρωση), **συγκεντρώνομαι** (συγκεντρώθηκα, συγκεντρωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ψάχνουμε και βρίσκουμε όμοια πράγματα που χρειαζόμαστε, τα συγκεντρώνουμε (= μαζεύω, συλλέγω): *Κατάφεραν να συγκεντρώσουν τα χρήματα για την εγχείριση. / Συγκέντρωσαν τα στοιχεία για την έρευνα.*

2. όταν οι άνθρωποι συγκεντρώνονται ή όταν κάποιος τους συγκεντρώνει, έρχονται στο ίδιο μέρος για να κάνουν ή να δουν κάτι: *Τους συγκέντρωσε στο σπίτι του για να τους μιλήσει. (= μαζεύω) / Συγκεντρώθηκε πολύς κόσμος στη διαδήλωση. (= μαζεύομαι)*

3. λέμε ότι συγκεντρώνουμε κάποια χαρακτηριστικά όταν τα έχουμε (= διαθέτω): *Συγκεντρώνει όλα τα προσόντα για αυτή τη θέση.*

4. συγκεντρώνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι συγκεντρωνόμαστε σε κάτι όταν δίνουμε όλη την προσοχή μας σε αυτό που κάνουμε (≠ αφαιρούμαι): *Κάντε ησυχία, γιατί δεν μπορώ να συγκεντρωθώ.*

η **συγκέντρωση** (της συγκέντρωσης, των συγκεντρώσεων) ουσ.:

1. η συγκέντρωση είναι όταν βρίσκονται πολλοί άνθρωποι στο ίδιο μέρος (= συνάθροιση): *Πηγαίνει σε όλες τις προεκλογικές συγκεντρώσεις.*

2. συγκέντρωση όμοιων πραγμάτων κάνουμε όταν τα μαζεύουμε (= συλλογή): *Ολοκληρώθηκε η συγκέντρωση των ψήφων.*

3. συγκέντρωση έχει κάποιος όταν δίνει όλη την προσοχή σε αυτό κάνει (= προσήλωση):

Το διάβασμα απαιτεί συγκέντρωση για να είναι αποδοτικό.

η **συγκίνηση** (της συγκίνησης, των συγκινήσεων) ουσ.: η συγκίνηση είναι ένα έντονο συναίσθημα, όπως η μεγάλη χαρά ή η λύπη: *Συγκίνηση του προκαλεί η νοσταλγία της πατρίδας του. / Αρχισε να κλαίει από τη συγκίνηση.*

ο **συγκινητικός**, η **συγκινητική**, το **συγκινητικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι συγκινητικό, μας κάνει να νιώσουμε συγκίνηση: *Μίλησε με συγκινητικά λόγια για το χαμό ενός δικού της ανθρώπου στο μέτωπο του πολέμου.*

συγκινώ (συγκίνησα), **συγκινούμαι** (συγκινήθηκα, συγκινημένος) ΡΗΜ.:

1. κάτι ή κάποιος με συγκινεί όταν με κάνει να νιώσω έντονα αισθήματα, όπως μεγάλη λύπη, χαρά ή συμπόνια: *Ο θάνατός του συγκίνησε όλους τους Έλληνες.*

2. συγκινεί ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι μας συγκινεί όταν μας προκαλεί το ενδιαφέρον (= ενδιαφέρει): *Δήλωσε ότι δεν τον συγκινεί πλέον η πολιτική.*

3. συγκινούμαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος συγκινείται, νιώθει μεγάλη λύπη, χαρά ή συμπόνια: *Συγκινήθηκε με την ταινία και δάκρυσε.*

η **συγκοινωνία** (της συγκοινωνίας, των συγκοινωνιών) ουσ.: η συγκοινωνία είναι η μεταφορά ανθρώπων ή πραγμάτων από έναν τόπο σε άλλο με αυτοκίνητο, τρένο κτλ.: *Διακόπηκε η συγκοινωνία προς τα νησιά του Αιγαίου λόγω θαλασσοταραχής.*

συγκρίνω (σύγκρινα), **συγκρίνομαι** (συγκρίθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν συγκρίνουμε δύο πράγματα ή δύο πρόσωπα μεταξύ τους, ψάχνουμε να βρούμε τις ομοιότητες και τις διαφορές τους (= παραβάλλω): *Σύγκριναν τις δύο εικόνες και είδαν ότι δεν ταίριαζαν.*

2. όταν συγκρίνουμε κάτι άγνωστο με κάτι άλλο πιο γνωστό, βρίσκουμε ότι μοιάζουν μεταξύ τους (= παρομοιάζω): *Πολλοί τον συγκρίνουν με τον Αϊνστάιν.*

ο **συγκριτικός βαθμός** ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): ο συγκριτικός βαθμός ενός επιθέτου ή ενός επιρρήματος δείχνει σύγκριση με κάτι άλλο: *Ο συγκριτικός βαθμός του επιθέτου "καλός" είναι το "καλύτερος".*

το **συγκρότημα** (του συγκροτήματος, των συγκροτημάτων) ουσ.:

1. το συγκρότημα είναι μια ομάδα κτιρίων που είναι όλα μαζί ή ένα μεγάλο κτίριο που είναι χωρισμένο σε πολλά μέρη: *Το ξενοδοχείο διαθέτει ένα τεράστιο συγκρότημα για τη διοργάνωση συνεδρίων. / Πωλούνται διαμερίσματα σε συγκρότημα τεσσάρων τετραώροφων πολυκατοικιών.*

2. το συγκρότημα είναι μια ομάδα μουσικών που έχουν κοινό όνομα και παίζουν μαζί μουσι-

κή (= μπάντα): *Υπάρχουν πολλά ροκ συγκροτήματα στην Ελλάδα.*

η **σύγκρουση** (της σύγκρουσης, των συγκρούσεων) ουσ.:

1. η σύγκρουση είναι το χτύπημα ενός σώματος που κινείται πάνω σε άλλο σώμα που κινείται, συνήθως σε αντίθετη κατεύθυνση: *Τέσσερις τραυματίες σε σύγκρουση λεωφορείου με φορτηγό.* (= τρακάρισμα)

2. η σύγκρουση είναι η έντονη διαφωνία ανάμεσα σε δύο ανθρώπους ή ομάδες (= κόντρα): *Υπάρχει μεγάλη σύγκρουση ανάμεσα στην κυβέρνηση και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.*

3. η σύγκρουση είναι η μάχη ανάμεσα σε ομάδες ανθρώπων (= συμπλοκή): *Έγιναν συγκρούσεις μεταξύ διαδηλωτών και αστυνομικών.*

η **συγνώμη** (της συγνώμης) και η **συγγνώμη** ουσ.: η συγνώμη είναι αυτό που λέμε ή γράφουμε όταν θέλουμε να δείξουμε σε κάποιον ότι μετανιώσαμε για κάτι που κάναμε: *Για να μου εκφράσει τη συγνώμη του, μου έστειλε λουλούδια. / Σου ζητώ συγνώμη που σε ξύπνησα.*

▲ Η λέξη συγνώμη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

συγυρίζω (συγύρισα), **συγυρίζομαι** (συγυρίστηκα, συγυρισμένος) ΡΗΜ.:

1. συγυρίζουμε όταν καθαρίζουμε ένα χώρο και βάζουμε τα πράγματα στη θέση τους (= συμμαζεύω, μαζεύω, τακτοποιώ ≠ ανακατεύω): *Να συγυρίσεις το δωμάτιό σου.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι συγυρίζουμε κάποιον όταν απειλούμε ότι θα τον τιμωρήσουμε (= κανονίζω): *Θα σε συγυρίσει ο πατέρας σου αν δεν είσαι φρόνιμος!*

το **συγύρισμα** (του συγυρίσματος, των συγυρισμάτων) ουσ.: το συγύρισμα είναι οι δουλειές που κάνουμε όταν συγυρίζουμε ένα χώρο: *Το Σάββατο ασχολείται με το συγύρισμα του σπιτιού.*

τα **συγχαρητήρια** (των συγχαρητηρίων) ουσ.: τα συγχαρητήρια είναι αυτό που λέμε σε κάποιον για να του δείξουμε τη χαρά μας για κάτι που πέτυχε (≠ συλλυπητήρια): *Να του δώσεις τα συγχαρητήριά μου για την επιτυχία του στις εξετάσεις. / Συγχαρητήρια! Κερδίσατε στο διαγωνισμό!*

ο **σύγχρονος**, η **σύγχρονη**, το **σύγχρονο** ΕΠΙΘ.: σύγχρονο είναι κάτι όταν γίνεται ή υπάρχει στο παρόν, στην εποχή που ζούμε: *Στον παππού μου δεν αρέσει η σύγχρονη μουσική, αλλά εμένα μου αρέσει πολύ.* (= μοντέρνος) / *Στη σύγχρονη εποχή πολλοί άνθρωποι δουλεύουν με υπολογιστές.* (= σημερινός)

συγχρόνως ΕΠΙΠΡ.: όταν κάτι γίνεται συγχρόνως με κάτι άλλο, γίνεται την ίδια στιγμή με αυτό (= ταυτόχρονα): *Εργάζεται και συγχρόνως σπουδάζει στο πανεπιστήμιο.*

συγχύζω (σύγχυσα), **συγχύζομαι** (συγχύστηκα, συγχυσμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι μας συγχύζει, μας κάνει να νιώθουμε θυμό, ταραχή κτλ. (= εκνευρίζω): *Με συγχύζει με την ακαταστασία του!*

2. **συγχύζομαι** ΠΑΘ.: όταν συγχυζόμαστε, νιώθουμε θυμό, ταραχή κτλ. (= εκνευρίζομαι): *Θυμήθηκα τον καβγά μας και συγχύστηκα πάλι.*

η **συγχώρεση** (της συγχώρεσης) ουσ.: όταν ζητάμε συγχώρεση από κάποιον, ζητάμε να μας συγχωρήσει για κάτι κακό που κάναμε: *Αναγνώρισε τα σφάλματά του και ζήτησε συγχώρεση από τον πατέρα του.*

▲ Η λέξη συγχώρεση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **συγχωριανός** (του συγχωριανού, των συγχωριανών), η **συγχωριανή** (της συγχωριανής) ουσ.: ο συγχωριανός μας είναι αυτός που κατάγεται από το ίδιο χωριό με εμάς: *Πολλοί συγχωριανοί μας έγιναν σπουδαίοι επιστήμονες.*

συγχωρώ (συγχώρεσα και συχώρησα), **συγχωρούμαι** (συγχωρέθηκα και συχωρήθηκα, συχωρεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν συγχωρούμε κάποιον για ένα λάθος του, τον δικαιολογούμε και δεν τον τιμωρούμε: *Τον συγχώρεσε για τη συμπεριφορά του. / Συγχώρεσέ με που σε στενοχώρεσα.*

2. λέμε ότι συγχωρούμε ένα λάθος όταν το δεχόμαστε, επειδή δεν το θεωρούμε σημαντικό (= παραβλέπω): *Ένα δυο λαθάκια στην ορθογραφία μπορώ να τα συχωρήσω.*

ΕΚΦΡ. με συγχωρείς

συζητάω/συζητώ (συζήτησα), **συζητιέμαι** (συζητήθηκα, συζητημένος) ΡΗΜ.:

1. συζητάω με κάποιον όταν μιλάω μαζί του για κάποιο θέμα (= κουβεντιάζω): *Οι καθηγητές συζητούσαν με τους μαθητές για τους βαθμούς. / Να συζητήσεις το πρόβλημά σου με το γιατρό.*

2. λέμε ότι συζητάμε κάποιον όταν τον κουτσομπολεύουμε: *Τον συζητάει όλη η γειτονιά.*

3. **συζητιέται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: συζητιέται κάτι όταν υπάρχουν φήμες ότι θα γίνει (= λέγεται, ψιθυρίζεται): *Συζητιέται ότι θα παραιτηθεί από υπουργός.*

η **συζήτηση** (της συζήτησης, των συζητήσεων) ουσ.: όταν γίνεται συζήτηση για κάποιο θέμα, οι άνθρωποι μιλάνε για αυτό για να πάρουν κάποια απόφαση: *Η συζήτησή μας κράτησε πολλές ώρες.* (= κουβέντα) / *Μόνο με τη συζήτηση θα καταφέρετε να λύσετε τα προβλήματά σας.* (= διάλογος)

ο **σύζυγος**, η **σύζυγος** (του/της συζύγου, των συζύγων) ουσ.:

1. ο σύζυγος μιας γυναίκας είναι ο άντρας με τον οποίο είναι παντρεμένη: *Πήρε διαζύγιο από το σύζυγό της.*

2. **σύζυγοι** ΠΛΗΘ.: οι σύζυγοι είναι ο άνδρας και η γυναίκα που είναι παντρεμένοι μεταξύ τους (= αντρώγυνο): *Οι σύζυγοι δεν πρέπει να μαλώνουν μεταξύ τους.*

η **συκιά** (της συκιάς, των συκιών) ΟΥΣ.: η συκιά είναι δέντρο με κοντό κορμό και μεγάλα φύλλα, που ο καρπός του είναι το σύκο: *Η συκιά μας έκανε πολλά σύκα φέτος.*

το **σύκο** (του σύκου, των σύκων) ΟΥΣ.: το σύκο είναι ο καρπός της συκιάς, με πράσινη φλούδα και κόκκινη σάρκα, που έχει πολλά σπόρια και γλυκιά γεύση και τρώγεται σαν φρούτο: *Έφτιαξε μαρμελάδα με σύκα. / Το χειμώνα τρώμε ξερά σύκα.*

ο **συκοφάντης** (του συκοφάντη, των συκοφαντών), η **συκοφάντισσα** (της συκοφάντισσας) ΟΥΣ.: ο συκοφάντης είναι ο άνθρωπος που διαδίδει ψεύτικες κατηγορίες για κάποιον, για να τον βλάψει: *Είναι ψεύτης και συκοφάντης.*

συκοφαντώ (συκοφάντησα), **συκοφαντούμαι** (συκοφαντήθηκα, συκοφαντημένος) ΡΗΜ.: συκοφαντούμε κάποιον όταν τον κατηγορούμε άδικα για κάτι (= διαβάλλω): *Τον συκοφαντούσαν ότι πρόδωσε την πατρίδα του.*

το **συκώτι** (του συκωτιού, των συκωτιών) ΟΥΣ.:
1. το συκώτι είναι ένα όργανο που βρίσκεται μέσα στην κοιλιά ανθρώπων και ζώων και είναι πολύ χρήσιμο, γιατί καθαρίζει το αίμα μας: *Έχει καταστρέψει το συκώτι του από το πολύ ποτό.*
2. το συκώτι είναι το μέρος του σώματος κάποιων ζώων, που το τρώμε μαγειρεμένο: *Φάγαμε μοσχαρίσιο συκώτι με πατάτες.*

ΕΚΦΡ. πρήζω το συκώτι

η **συλλαβή** (της συλλαβής, των συλλαβών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): η συλλαβή είναι καθένα από τα μέρη μιας λέξης που έχει μέσα του ένα φωνήεν ή δύο φωνήεντα που ακούγονται σαν ένα: *Η λέξη "πατάτα" έχει τρεις συλλαβές. / Η λέξη "για" έχει μόνο μία συλλαβή.*

ο **συλλαβισμός** (του συλλαβισμού, των συλλαβισμών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, όταν χωρίζουμε μια λέξη σε συλλαβές, κάνουμε συλλαβισμό: *Κάθε γλώσσα έχει τους δικούς της κανόνες συλλαβισμού.*

συλλαμβάνω (συνέλαβα), **συλλαμβάνομαι** (συλλήφθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν η αστυνομία συλλαμβάνει κάποιον, τον πηγαίνει στο αστυνομικό τμήμα, επειδή πιστεύει ότι έκανε κάτι παράνομο (= πιάνω): *Συνέλαβαν τρεις ύποπτους για κλοπή αυτοκινήτων. / Είχε συλληφθεί και παλιότερα για λαθρεμπόριο.*
2. όταν συλλαμβάνουμε κάτι, το καταλαβαίνουμε (= αντιλαμβάνομαι): *Ο άνθρωπος δεν μπορεί να συλλάβει πόσο μεγάλο είναι το σύμπαν.*
3. όταν συλλαμβάνουμε κάτι, σκεφτόμαστε μια καινούρια ιδέα, ένα καινούριο σχέδιο κτλ.: *Οι επιστήμονες συνέλαβαν την ιδέα της ατομικής βόμβας το 1930.*
4. όταν μια γυναίκα συλλαμβάνει, μένει έγκυος: *Οι γυναίκες που δυσκολεύονται να συλλάβουν ακολουθούν ειδική θεραπεία.*

συλλέγω (συνέλεξα), **συλλέγομαι** (συλλέχτηκα) ΡΗΜ.: συλλέγουμε πράγματα του ίδιου είδους όταν τα κρατάμε μαζί για κάποιο σκοπό (= συγκεντρώνω, μαζεύω): *Του αρέσει να συλλέγει παλιά νομίσματα. / Συλλέγουν σε δεξαμενές το νερό της βροχής. / Η αστυνομία συνέλεξε πληροφορίες για το παρελθόν του.*

η **συλλογή** (της συλλογής, των συλλογών) ΟΥΣ.:

1. συλλογή είναι το να συγκεντρώνουμε όμοια πράγματα για ορισμένο σκοπό: *Ο Ερυθρός Σταυρός κάνει έρανο για τη συλλογή χρημάτων.*
2. συλλογή είναι μία μεγάλη ποσότητα από όμοια πράγματα που τα μαζεύουμε και τα κρατάμε μαζί για κάποιο σκοπό: *Μου έδειξε τη συλλογή του από παλιά γραμματόσημα.*
3. η συλλογή είναι ένα βιβλίο στο οποίο έχουμε συγκεντρώσει κείμενα ή ποιήματα: *Κυκλοφόρησε η νέα συλλογή διηγημάτων του συγγραφέα.*

συλλογιέμαι ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το συλλογίζομαι

συλλογίζομαι (συλλογίστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν συλλογίζομαστε κάτι, σκεφτόμαστε γεγονότα που έγιναν παλιά: *Συλλογίστηκε τα παιδικά του χρόνια και μελαγχόλησε.*
2. όταν συλλογίζομαστε κάτι, το σκεφτόμαστε: *Συλλογίστηκε πολλά δευτερόλεπτα πριν απαντήσει.*

ο **συλλογισμένος**, η **συλλογισμένη**, το **συλλογισμένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι συλλογισμένος, σκέφτεται κάτι πολύ, συνήθως κάτι που τον ανησυχεί (= σκεφτικός): *Καθόταν αμίλητος και συλλογισμένος.*

ο **σύλλογος** (του σύλλογου, των σύλλογων) ΟΥΣ.: ο σύλλογος είναι μια ομάδα ανθρώπων με τα ίδια ενδιαφέροντα που συναντιούνται συχνά για να τα συζητήσουν και να τα πραγματοποιήσουν (= σωματείο, σύνδεσμος): *Ανήκω σε ένα φιλανθρωπικό σύλλογο και συγκεντρώνουμε χρήματα για τα ανάπηρα παιδιά.*

τα **συλλυπητήρια** (των συλλυπητηρίων) ΟΥΣ.: τα συλλυπητήρια είναι αυτό που λέμε ή γράφουμε σε κάποιον για να του δείξουμε ότι λυπούμαστε για το θάνατο ενός φίλου ή συγγενή του (≠ συχαρητήρια): *Δεχτείτε τα συλλυπητήρια μου για το θάνατο του πατέρα σας.*

συμβαίνει (συνέβηκε και συνέβη) ΡΗΜ.:

1. συμβαίνει κάτι όταν παρουσιάζεται χωρίς να το έχουμε σχεδιάσει (= γίνεται): *Το ατύχημα συνέβη χτες τα μεσάνυχτα. / Τι θα συμβεί αν πατήσω το κουμπί;*
2. συμβαίνει κάτι όταν γίνεται τυχαία (= τυχαίνει): *Δεν έχει συμβεί ποτέ να αργησω.*

το **συμβόλαιο** (του συμβολαίου, των συμβολαίων) ΟΥΣ.: το συμβόλαιο είναι ένα επίσημο έγγραφο στο οποίο δύο ή περισσότεροι άνθρωποι ή εταιρείες συμφωνούν ότι ο ένας θα πληρώσει κάτι στον άλλο για να πάρει κάτι από αυτόν:

Στο *συμβόλαιο* που υπογράψαμε ορίζεται το ποσό του ενοικίου.

το **σύμβολο** (του συμβόλου, των συμβόλων) ουσ.:

1. το σύμβολο είναι μια εικόνα, ένα σχήμα ή ένα γράμμα που χρησιμεύει για να δηλώσει κάτι: *Το σύμβολο της πρόσθεσης στα μαθηματικά είναι το "+". / Το "Fe" είναι το σύμβολο του σιδήρου στη χημεία.*

2. το σύμβολο είναι κάθε πρόσωπο ή πράγμα που παριστάνει μια ιδέα ή μια αξία: *Η σημαία είναι το σύμβολο της πατρίδας. / Παρέμεινε μέχρι το τέλος της ζωής της το σύμβολο της γνήσιας Ελληνίδας.*

συμβουλευώ (συμβούλεψα), **συμβουλευόμαι** (συμβουλεύτηκα) ρημ.:

1. όταν συμβουλευόμαστε κάποιον, του δίνουμε τη γνώμη ή τη συμβουλή μας: *Τι με συμβουλεύεις να κάνω; / Ο γιατρός του τον συμβούλεψε να ξεκουραστεί.*

2. συμβουλευόμαι παθ.: όταν συμβουλευόμαστε κάποιον, του ζητάμε τη γνώμη ή τη συμβουλή του: *Για τους νοκοφεράλους σου πρέπει να συμβουλευτείς το γιατρό.*

3. συμβουλευόμαι παθ.: όταν συμβουλευόμαστε κάτι, ψάχνουμε να βρούμε σε αυτό περισσότερες πληροφορίες: *Για την ορθογραφία των λέξεων συμβουλευτείτε το λεξικό.*

η **συμβουλή** (της συμβουλής, των συμβουλών)

ουσ.: όταν δίνουμε μια συμβουλή σε κάποιον, του λέμε τι νομίζουμε ότι πρέπει να κάνει σε μια συγκεκριμένη περίπτωση: *Δεν άκουσε τις συμβουλές μου και τώρα το μετάνιωσε. / Ακολούθησα τις συμβουλές του γιατρού κι έγινα καλά.*

το **συμβούλιο** (του συμβουλίου, των συμβουλίων) ουσ.: το συμβούλιο είναι μια ομάδα ανθρώπων που συζητάνε και αποφασίζουν κάτι: *Το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας ζήτησε την απόλυσή του.*

συμμαζεύω (συμμαζέψα), **συμμαζεύομαι** (συμμαζεύτηκα, συμμαζεμένος) ρημ.:

1. όταν συμμαζεύουμε, τακτοποιούμε ένα χώρο και βάζουμε τα σκορπισμένα πράγματα στη θέση τους (= συγυρίζω, μαζεύω): *Να συμμαζέψεις τα βιβλία σου από το πάτωμα. / Δεν πρόλαβα να συμμαζέψω το σπίτι.*

2. όταν συμμαζεύουμε κάποιον, τον περιορίζουμε, δεν τον αφήνουμε να κάνει ό,τι θέλει: *Δεν μπορεί να συμμαζέψει τα παιδιά από το παιχνίδι.*

ο **συμμαθητής** (του συμμαθητή, των συμμαθητών), η **συμμαθήτρια** (της συμμαθήτριας, των συμμαθητριών) ουσ.: ο συμμαθητής μας είναι αυτός που είναι στην ίδια τάξη ή στο ίδιο σχολείο με εμάς: *Με τη Μαρία ήμασταν συμμαθήτριες στο γυμνάσιο.*

η **συμμαχία** (της συμμαχίας, των συμμαχιών) ουσ.:

1. η συμμαχία είναι η συμφωνία ανάμεσα σε δύο κράτη ή ομάδες ότι θα συνεργαστούν για κάποιον κοινό σκοπό (= συνεργασία): *Συμμαχία μεταξύ σοσιαλιστών και αριστερών στις εκλογές.*

2. συμμαχία λέμε την ομάδα ανθρώπων, οργανισμών ή κρατών που έχουν συμφωνήσει να συνεργαστούν για κάποιο κοινό σκοπό: *Υπολογίζεται ότι θα αυξηθούν τα μέλη της συμμαχίας των πολιτών ενάντια στα ναρκωτικά.*

συμμετέχω (συμμετείχα) ρημ.: συμμετέχουμε σε κάτι όταν παίρνουμε μέρος σε αυτό μαζί με άλλους (= μετέχω ≠ απέχω): *Στη συναυλία συμμετείχαν πολλοί τραγουδιστές. / Παίρνει καλούς βαθμούς, γιατί συμμετέχει στο μάθημα.*

η **συμμορία** (της συμμορίας, των συμμοριών)

ουσ.: η συμμορία είναι μια ομάδα κακοποιών που κάνουν μαζί εγκλήματα: *Μια συμμορία, αποτελούμενη από πέντε παιδιά, λήστεψε ένα μαγαζί με την απειλή όπλου.*

η **συμπάθεια** (της συμπάθειας, των συμπαθειών) ουσ.:

1. η συμπάθεια είναι αυτό που νιώθουμε για κάποιον όταν τον βρίσκουμε ευχάριστο, διασκεδαστικό, όμορφο κτλ. (≠ αντιπάθεια): *Το χαμογελαστό κορίτσι με την καταπληκτική φωνή γρήγορα κέρδισε τη συμπάθεια κοινού.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι είναι η συμπάθειά μας όταν είναι ο αγαπημένος ή το αγαπημένο μας: *Τα βιβλία επιστημονικής φαντασίας είναι η συμπάθειά του. / Δείχνει μια ιδιαίτερη συμπάθεια στη γαλλική κουζίνα. (= προτίμηση)*

ο **συμπαθητικός**, η **συμπαθητική**, το **συμπαθητικό** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι συμπαθητικός, μας κάνει να νιώθουμε συμπάθεια για αυτόν (≠ αντιπαθητικός): *Είναι πολύ συμπαθητικός και γλυκός άνθρωπος.*

2. όταν κάτι είναι συμπαθητικό, το βρίσκουμε ευχάριστο, αλλά δε μας εντυπωσιάζει: *Φάγαμε σ' ένα μικρό, συμπαθητικό εστιατόριο.*

συμπαθώ (συμπάθησα) ρημ.:

1. όταν συμπαθούμε κάποιον, μας αρέσει, γιατί τον βρίσκουμε ευχάριστο, διασκεδαστικό, όμορφο κτλ. (≠ αντιπαθώ): *Τον θεωρούσε έξυπνο και ευγενικό και τον συμπαθούσε πολύ.*

2. όταν συμπαθούμε κάτι, μας αρέσει: *Συμπαθούσε τα λαχανικά και είχε μια ιδιαίτερη αδυναμία στις ντομάτες.*

ο **συμπαίκτης** (του συμπαίκτη, των συμπαίκτων), η **συμπαίκτης** (της συμπαίκτης, των συμπαίκτριών) ουσ.:

1. σε ένα ομαδικό παιχνίδι ή άθλημα, ο συμπαίκτης μας είναι αυτός που παίζει στην ίδια ομάδα με εμάς: *Με τη βοήθεια των συμπαίκτων μου κερδίσαμε τα αγόρια στην παντομίμα.*

2. σε ένα παιχνίδι ή άθλημα που παίζεται με δύο παίκτες, ο συμπαίκτης μας είναι ο αντίπαλός μας: *Νίκησε το συμπαίκτη του στο σκάκι.*

το **σύμπαν** (του σύμπαντος, των συμπάντων) ουσ.: το σύμπαν είναι όλα τα ουράνια σώματα του διαστήματος, τα αστέρια, οι πλανήτες κτλ.: *Τα αρχαία χρόνια οι άνθρωποι πίστευαν ότι η Γη ήταν το σύμπαν.*

το **συμπέρασμα** (του συμπεράσματος, των συμπερασμάτων) ουσ.: όταν φτάνουμε σε κάποιο συμπέρασμα, έχουμε αποφασίσει ότι κάτι είναι αλήθεια, αφού το έχουμε εξετάσει από όλες τις πλευρές: *Σε ποιο συμπέρασμα κατέληξες μετά από όσα άκουσες; / Το συμπέρασμα είναι ότι μας εξαπάτησε.*

συμπεριφέρομαι (συμπεριφέρθηκα) ΡΗΜ.: συμπεριφέρομαι με ορισμένο τρόπο σημαίνει ότι φέρομαι με ορισμένο τρόπο: *Τα παιδιά συμπεριφέρθηκαν με αγένεια. / Δεν ξέρει πώς να συμπεριφέρεται σε ένα παιδί.*

η **συμπεριφορά** (της συμπεριφοράς, των συμπεριφορών) ουσ.: η συμπεριφορά είναι ο τρόπος που συμπεριφέρεται κάποιος: *Δε μου αρέσει η συμπεριφορά σου. / Έχει βίαιη συμπεριφορά στα παιδιά. / Οι επιστήμονες παρατηρούν τη συμπεριφορά των ζώων.*

συμπληρώνω (συμπλήρωσα), **συμπληρώνομαι** (συμπληρώθηκα, συμπληρωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν συμπληρώνουμε κάτι, βάζουμε σε αυτό κάτι που λείπει για να γίνει ολόκληρο: *Συμπληρώστε τα γράμματα που λείπουν. (= προσθέτω) / Μου χρειάζονται μόνο δύο γραμματόσημα για να συμπληρώσω τη συλλογή μου. (= ολοκληρώνω)*

2. όταν συμπληρώνουμε κάτι, προσθέτουμε και άλλες πληροφορίες σε αυτό: *Το βιβλίο σου πρέπει να συμπληρωθεί και με νέα στοιχεία. / "Ο γνωστός πεζογράφος αυτοκτόνησε" συμπλήρωσε η φιλόλογος.*

3. όταν κάποιος συμπληρώνει κάποια χρόνια, έχει αυτή την ηλικία (= κλείνω): *Συμπλήρωσε τα 60 της χρόνια. / Συμπληρώθηκαν εκατό χρόνια από το θάνατό του.*

η **συμπόνια** (της συμπόνιας) ουσ.: όταν νιώθουμε συμπόνια για κάποιον που υποφέρει, νιώθουμε λύπη για αυτόν και θέλουμε να τον βοηθήσουμε (= οίκτος): *Είναι άκαρδος, δε νιώθει συμπόνια για κανέναν συνάνθρωπό του.*

⚠ Η λέξη συμπόνια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **σύμπτωση** (της σύμπτωσης, των συμπτώσεων) ουσ.:

1. σύμπτωση υπάρχει όταν δύο πράγματα συμβαίνουν τυχαία την ίδια στιγμή ή με τον ίδιο τρόπο: *Ήταν σύμπτωση που εμφανίστηκε τη στιγμή που μιλούσαμε γι' αυτόν.*

2. λέμε ότι υπάρχει σύμπτωση όταν οι ιδέες ή οι απόψεις είναι ίδιες (= ταύτιση): *Υπήρξε σύμπτωση απόψεων των δύο υπουργών στα οικονομικά θέματα.*

συμφέρεi ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι μας συμφέρεi, μας ωφελεί, έχουμε κάποιο κέρδος από αυτό: *Δε σε συμφέρεi το παλιό αυτοκίνητο, γιατί καίει πολλή βενζίνη. / Ακούει μόνο όσες συμβουλές τον συμφέρουν.*

2. όταν κάτι συμφέρεi να γίνει, ωφελεί να γίνει: *Σε συμφέρεi να αγοράσεις σπίτι τώρα που έπεσαν οι τιμές.*

⚠ Η λέξη συμφέρεi έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό (συνέφερε).

το **συμφέρον** (του συμφέροντος, των συμφερόντων) ουσ.: το συμφέρον είναι ό,τι συμφέρεi κάποιον, επειδή έχει κάποιο κέρδος από αυτό (= όφελος, κέρδος): *Τι συμφέρον είχε να πει ψέματα; / Το κόμμα τους υπερασπίζεται τα συμφέροντα των πολιτών.*

ΕΚΦΡ. κοιτάζω το συμφέρον μου

συμφιλιώνω (συμφιλίωσα), **συμφιλιώνομαι** (συμφιλιώθηκα, συμφιλιωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν συμφιλιώνουμε δύο ή περισσότερους ανθρώπους, τους κάνουμε να γίνουν πάλι φίλοι (= φιλιώνω, μονοιάζω): *Τα αδέρφια μου τσακώνονται συνέχεια κι εγώ προσπαθώ να τους συμφιλιώσω.*

2. **συμφιλιώνομαι** ΠΑΘ.: όταν δύο άνθρωποι ή δύο λαοί συμφιλιώνονται, αποκτούν πάλι καλές σχέσεις (= φιλιώνω, μονοιάζω): *Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών μεσολάβησε για να συμφιλιωθούν οι δύο χώρες.*

3. **συμφιλιώνομαι** ΠΑΘ.: όταν συμφιλιώνόμαστε με κάτι, δεχόμαστε κάτι δυσάρεστο (= εξοικειώνομαι): *Τελικά συμφιλιώθηκα με την ιδέα ότι φέτος δε θα κάνω διακοπές.*

η **συμφορά** (της συμφοράς, των συμφορών) ουσ.: συμφορά λέμε το πολύ μεγάλο κακό (= δυστυχία): *Τι συμφορά είναι αυτή που μας βρήκε!*

η **συμφωνία** (της συμφωνίας, των συμφωνιών) ουσ.:

1. συμφωνία υπάρχει όταν δύο ή περισσότεροι άνθρωποι έχουν την ίδια γνώμη για κάτι (≠ διαφωνία): *Μετά από πολύωρη συζήτηση, δεν υπήρξε καμία συμφωνία σχετικά με το τι θα κάνουν.*

2. η συμφωνία είναι η απόφαση που παίρνουν μαζί δύο ή περισσότεροι άνθρωποι για κάτι που θα κάνουν (= συνεννόηση): *Η συμφωνία έλεγε ότι πρέπει να πληρώνεις το ενοίκιο κάθε πρώτη του μήνα.*

3. η συμφωνία είναι η επίσημη απόφαση που υπογράφουν δύο άνθρωποι ή δύο κράτη για κάτι που θα κάνουν (= σύμφωνο): *Υπογράφηκε συμφωνία για ειρήνη ανάμεσα στις δύο χώρες.*

4. συμφωνία υπάρχει όταν δύο ή περισσότερα πράγματα είναι ίδια μεταξύ τους (= αντιστοιχία): *Δεν υπάρχει συμφωνία ανάμεσα στις πράξεις και στις ιδέες του.*

5. η συμφωνία είναι ένα μεγάλο μουσικό έργο που παίζεται από ορχήστρα: *Οι εννέα συμφωνίες του Μπετόβεν.*

το **σύμφωνο** (του συμφώνου, των συμφώνων) ΟΥΣ.:

1. (ΓΡΑΜΜ.) το σύμφωνο είναι ένας ήχος που, όταν τον προφέρουμε, ο αέρας που βγαίνει από το στόμα μας σταματάει στη γλώσσα, στα χείλη ή στα δόντια: *Ο ήχος "β" είναι σύμφωνο.*

2. (ΓΡΑΜΜ.) τα σύμφωνα είναι τα γράμματα που παριστάνουν αυτούς τους ήχους: *Το ελληνικό αλφάβητο έχει δεκαεπτά σύμφωνα.*

3. σύμφωνο λέμε την επίσημη συμφωνία ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα κράτη (= συμφωνία, συνθήκη): *Υπογράφηκε το σύμφωνο συνεργασίας των δύο χωρών.*

ο **σύμφωνος**, η **σύμφωνη**, το **σύμφωνο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι σύμφωνος μαζί μας, έχει την ίδια γνώμη με εμάς (≠ αντίθετος): *Η πρότασή του μας βρίσκει όλους σύμφωνους.*

2. όταν κάτι είναι σύμφωνο με κάτι άλλο, ταιριάζει με αυτό (= ανάλογος, ταιριαστός): *Ο τρόπος ζωής του είναι σύμφωνος με τα πιστεύω του.*

συμφωνώ (συμφώνησα) ΡΗΜ.:

1. όταν συμφωνούμε, έχουμε την ίδια γνώμη με κάποιον άλλο (≠ διαφωνώ): *Τα παιδιά σπάνια συμφωνούν με τους γονείς τους. / Της ζήτησα να με βοηθήσει κι αυτή συμφώνησε. (= δέχομαι)*

2. όταν δύο ή περισσότεροι άνθρωποι συμφωνούν να κάνουν κάτι, παίρνουν μαζί την απόφαση να το κάνουν: *Συμφωνήσαμε να περάσει από το σπίτι για φαγητό. (= συνεννοούμαι) / Οι δύο χώρες συμφώνησαν να συνεχίσουν τη συνεργασία τους. (= κάνω συμφωνία)*

3. συμφωνεί ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: δύο πράγματα συμφωνούν όταν είναι ίδια: *Οι καταθέσεις των δύο μαρτύρων δε συμφωνούν μεταξύ τους. / Τα λόγια του δε συμφωνούν με τις πράξεις του.*

το **συν** ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): στα μαθηματικά, το συν (+) είναι το σύμβολο της πρόσθεσης

⚠ Η λέξη συν δεν κλίνεται.

ο **συναγερμός** (του συναγερμού, των συναγερμών) ΟΥΣ.:

1. ο συναγερμός είναι η ηλεκτρική συσκευή που μας ειδοποιεί για κάποιον κίνδυνο, βγάζοντας έναν ήχο που μοιάζει με κουδούνι: *Άρχισε να χτυπάει ο συναγερμός του αυτοκινήτου μες στη νύχτα.*

2. ο συναγερμός είναι η κατάσταση κατά την οποία υπάρχει μεγάλη προετοιμασία για να αντιμετωπιστεί κάποιος ξαφνικός κίνδυνος: *Όλες οι κρατικές υπηρεσίες βρίσκονται σε κατάσταση συναγερμού για να αντιμετωπίσουν το κύμα κακοκαιρίας.*

η **συναγρίδα** (της συναγρίδας, των συναγρίδων) ΟΥΣ.:

1. η συναγρίδα είναι ένα μεγάλο φάρι με ανοιχτό καφέ χρώμα που ζει στα βαθιά νερά της θάλασσας: *Έπιασε με ψαροντούφεκο μια συναγρίδα οκτώ κιλά.*

2. η συναγρίδα είναι το κρέας αυτού του ψαριού, που το τρώμε συνήθως ψητό: *Φάγαμε ψητή συναγρίδα και άλλα θαλασσινά.*

ο **συνάδελφος**, η **συνάδελφος** (του/της συνάδελφου, των συνάδελφων) και η **συναδέλφισσα** (της συναδέλφισσας) ΟΥΣ.: ο συνάδελφός μας είναι αυτός που κάνει το ίδιο επάγγελμα με εμάς ή δουλεύει στον ίδιο χώρο με εμάς: *Συnergάζεται πολύ καλά με τους συνάδελφους του στη δουλειά.*

το **συναίσθημα** (του συναισθήματος, των συναισθημάτων) ΟΥΣ.: το συναίσθημα είναι κάτι που νιώθουμε, όπως αγάπη, φόβο ή θυμό (= αίσθημα): *Η ζήλια είναι αφόρητο συναίσθημα. / Ως γιατρός έμαθα να ελέγχω τα συναισθήματά μου.*

ο **συνάνθρωπος** (του συνανθρώπου, των συνανθρώπων) ΟΥΣ.: ο συνάνθρωπός μας είναι κάθε άνθρωπος που ζει όπως και εμείς στην ίδια κοινωνία, έχει τα ίδια προβλήματα με εμάς κτλ.: *Πρέπει να βοηθάμε τους συνανθρώπους μας που υποφέρουν.*

συναντάω/συναντώ (συνάντησα), **συναντιέμαι** (συναντήθηκα) ΡΗΜ.:

1. μπορούμε να πούμε ότι συναντάω κάποιον ή ότι συναντιέμαι με κάποιον όταν βρίσκομαι στο ίδιο μέρος με αυτόν, επειδή το κανόνισαμε ή τυχαία: *Τον συναντάω κάθε πρωί στο τρένο. (= πετυχαίνω) / Οι απεργοί συναντήθηκαν με τον πρωθυπουργό.*

2. λέμε ότι συναντάω πρόβλημα ή άλλη δυσκολία όταν το έχω ή το περνάω (= αντιμετωπίζω): *Συνάντησε δυσκολίες στο σχολείο με τα ελληνικά.*

3. συναντιέμαι ΠΑΘ. (ΑΘΛΗΤ.): στον αθλητισμό, όταν δύο ομάδες ή δύο αθλητές συναντιούνται, είναι αντίπαλοι στον ίδιο αγώνα: *Οι δύο ομάδες συναντήθηκαν πέρυσι στον τελικό.*

4. συναντιέται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: δύο δρόμοι ή δύο γραμμές συναντιούνται όταν ενώνονται μεταξύ τους σε κάποιο σημείο: *Τα δύο ποτάμια συναντιούνται στο βόρειο κομμάτι της πόλης.*

η **συνάντηση** (της συνάντησης, των συναντήσεων) ΟΥΣ.:

1. συνάντηση είναι το να βρίσκονται δύο ή περισσότεροι άνθρωποι στο ίδιο μέρος: *Η συνάντησή μας στον κινηματογράφο ήταν εντελώς τυχαία.*

2. συνάντηση είναι το να μαζεύονται κάποιιοι άνθρωποι στο ίδιο μέρος για να συζητήσουν ή για να αποφασίσουν για κάποιο θέμα: *Η συνάντηση των Ευρωπαίων πρωθυπουργών με θέμα την ανεργία θα γίνει στην Αθήνα.*

3. (ΑΘΛΗΤ.) στον αθλητισμό, συνάντηση λέμε τον αγώνα ανάμεσα σε δύο ομάδες ή σε δύο αθλητές: *Άκυρο κρίθηκε το αποτέλεσμα της σημερινής συνάντησης των δύο ομάδων.*

συναρμολογώ (συναρμολόγησα), **συναρμολογούμαι** (συναρμολογήθηκα, συναρμολογημένος) ΡΗΜ.: συναρμολογώ έπιπλο, παιχνίδια κτλ. όταν ενώνω όλα τα διαφορετικά κομμάτια

του (= μοντάρω ≠ λύνω): *Η βιβλιοθήκη πουλιέται σε κομμάτια που πρέπει να τα συναρμολογήσεις.*

η **συναυλία** (της συναυλίας, των συναυλιών) ογσ.: όταν παρακολουθούμε μια συναυλία, παρακολουθούμε έναν ή περισσότερους μουσικούς ή τραγουδιστές να παίζουν μουσική και να τραγουδάνε μπροστά σε κοινό: *Η συναυλία του ροκ συγκροτήματος θα γίνει στο θέατρο του Λυκαβηττού.*

το **συνάχι** (του συναχιού, των συναχιών) ογσ.: όταν έχουμε συνάχι, φταρνιζόμαστε και τρέχουν μύξες από τη μύτη μας: *Έχω συνάχι και η μύτη μου είναι βουλωμένη.*

συναχώνομαι (συναχώθηκα, συναχωμένος) ρημ.: όταν συναχώνομαστε, έχουμε συνάχι: *Βράχηκε τόσο πολύ, που συναχώθηκε.*

ο **σύνδεσμος** (του συνδέσμου, των συνδέσμων) ογσ.:

1. ο σύνδεσμος είναι η στενή σχέση ανάμεσα στους ανθρώπους: *Όλα τα αδέρφια έχουν μεγάλο σύνδεσμο με την οικογένειά τους.*

2. ο σύνδεσμος είναι μια ομάδα ανθρώπων που δουλεύουν ή αγωνίζονται όλοι μαζί για τον ίδιο σκοπό (= σύλλογος, σωματείο): *Είναι μέλος στο σύνδεσμο των φιλάθλων της ΑΕΚ.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, ο σύνδεσμος είναι μια άκλιτη λέξη, που ενώνει λέξεις, φράσεις ή προτάσεις μεταξύ τους: *Μετά το ρήμα "λέω" ακολουθεί πρόταση που εισάγεται με το σύνδεσμο "ότι".*

ο **συνδετήρας** (του συνδετήρα, των συνδετήρων) ογσ.: ο συνδετήρας είναι ένα μικρό αντικείμενο από μέταλλο ή πλαστικό, με το οποίο κρατάμε ενωμένα μεταξύ τους τα χαρτιά: *Πιάσε τα χαρτιά με ένα συνδετήρα για να μη σκορπιστούν.*

συνδέω (συνδέεσα και σύνδεσα), **συνδέομαι** (συνδέθηκα, συνδεδεμένος) ρημ.:

1. συνδέουμε δύο ή περισσότερα πράγματα όταν τα βάζουμε μαζί για να γίνουν ένα (= ενώνω ≠ χωρίζω): *Σύνδεσε τα δύο καλώδια.*

2. όταν συνδέουμε μια συσκευή, την ενώνουμε με άλλη συσκευή ή τη βάζουμε στην πρίζα για να λειτουργήσει (≠ αποσυνδέω): *Έχεις συνδέσει τον εκτυπωτή με τον υπολογιστή; / Να συνδέσεις την τηλεόραση στο ρεύμα με το καλώδιο.*

3. όταν συνδέουμε κάτι με κάτι άλλο, βρίσκουμε ότι υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ τους: *Έρευνες συνδέουν τη σόγια με τον καρκίνο. / Τα δύο περιστατικά είναι τυχαία και δε συνδέονται μεταξύ τους.*

4. **συνδέει** 3^ο πρ.: κάτι συνδέει δύο τόπους όταν τους κάνει να επικοινωνούν μεταξύ τους (≠ χωρίζει): *Τα φεριμπότ συνδέουν καθημερινά τη Σκιάθo με το Βόλο.*

5. **συνδέει** 3^ο πρ.: κάτι συνδέει δύο ή περισσότερους ανθρώπους όταν τους φέρνει πιο κοντά (≠ χωρίζει): *Δεσμοί φιλίας και συνεργασίας συνδέουν τους δύο λαούς.*

η **συνδιάλεξη** (της συνδιάλεξης, των συνδιαλέξεων) ογσ. (ΕΠΙΣ.): η συνδιάλεξη είναι το μιλάμε με κάποιον στο τηλέφωνο: *Ο διευθυντής αυτή τη στιγμή έχει μια επείγουσα τηλεφωνική συνδιάλεξη.*

η **συνδρομή** (της συνδρομής, των συνδρομών) ογσ.:

1. η συνδρομή είναι η βοήθεια που προσφέρουμε σε κάποιον για να καταφέρει κάτι (= ενίσχυση): *Οι πυροσβέστες αντιμετώπισαν την πυρκαγιά χάρη στη συνδρομή των κατοίκων.*

2. η συνδρομή είναι τα χρήματα που πληρώνουμε για να μας στέλνουν ένα περιοδικό στο σπίτι μας ή για να βοηθήσουμε ένα σύλλογο, σωματείο κτλ. στο έργο του: *Πολλά μέλη πληρώνουν την ετήσια συνδρομή τους στο περιοδικό με επιταγή.*

συνδυάζω (συνδύασα), **συνδυάζομαι** (συνδυάστηκα, συνδυασμένος) ρημ.:

1. όταν συνδυάζουμε διαφορετικά πράγματα ή όταν αυτά συνδυάζονται, τα χρησιμοποιούμε μαζί ή τα βάζουμε μαζί: *Δεν είναι εύκολο να συνδυάσεις τη δουλειά με τη διασκέδαση. / Το μπλε χρώμα συνδυάζεται ωραία με το πράσινο. (= ταιριάζει)*

2. χρησιμοποιούμε το "συνδυάζω" όταν κάτι έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά την ίδια στιγμή: *Το Πήλιο είναι ιδανικό μέρος για διακοπές, γιατί συνδυάζει το βουνό με τη θάλασσα.*

3. όταν συνδυάζω διαφορετικά γεγονότα, βρίσκω τη λογική σχέση που υπάρχει μεταξύ τους και καταλήγω σε ένα συμπέρασμα (= συσχετίζω): *Αν συνδυάσεις όλα όσα σου λέει, θα καταλάβεις ότι σε νοιάζεται πολύ.*

το **συνέδριο** (του συνεδρίου, των συνεδρίων) ογσ.: το συνέδριο είναι μια μεγάλη και επίσημη συνάντηση, που διαρκεί μερικές μέρες, κατά την οποία επιστήμονες, πολιτικοί κτλ. συζητάνε σημαντικά θέματα για την επιστήμη, για το κόμμα τους κτλ.: *Στο Πανελλήνιο Συνέδριο Ιατρικής ανακοινώθηκε ένα νέο εμβόλιο για την ηπατίτιδα.*

η **συνειδηση** (της συνειδησης, των συνειδησεων) ογσ.:

1. η συνειδηση είναι το μέρος του μυαλού μας που μας λέει αν αυτό που κάνουμε είναι καλό ή κακό: *Θα τηρήσω την υπόσχεσή μου, γιατί αυτό μου επιβάλλει η συνειδησή μου.*

2. η συνειδηση είναι η γνώση που έχουμε για τις πράξεις που κάνουμε και τις συνέπειές τους: *Υπάρχει έλλειψη οικολογικής συνειδησης και αδιαφορία προς το περιβάλλον.*

η **συνέλευση** (της συνέλευσης, των συνελεύσεων) ογσ.: η συνέλευση είναι μια ομάδα από ανθρώπους που συγκεντρώνονται κάπου για να συζητήσουν και να πάρουν μια ορισμένη απόφαση: *Το πρόβλημα της θέρμανσης θα συζητηθεί αύριο στη συνέλευση της πολυκατοικίας.*

συνεννοούμαι (συνεννοήθηκα, συνεννοημένος) ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι δύο άνθρωποι συνεννοούνται όταν συζητάνε και καταλαβαίνει ο ένας τι λέει ή πώς νιώθει ο άλλος (= επικοινωνώ): *Ο ένας μιλούσε αγγλικά και ο άλλος γαλλικά και δεν μπορούσαν να συνεννοηθούν. / Χώρισαν γιατί δεν μπορούσαν να συνεννοηθούν.*

2. όταν συνεννοούμαι με κάποιον, παίρνω μια απόφαση μαζί (= συμφωνώ): *Συνεννοηθήκαμε να φάμε μαζί το βράδυ.*

η **συνέντευξη** (της συνέντευξης, των συνεντεύξεων) ΟΥΣ.:

1. η συνέντευξη είναι η συζήτηση κατά την οποία ένας δημοσιογράφος κάνει ερωτήσεις σε ένα διάσημο πρόσωπο για τον εαυτό του, τη δουλειά του ή τις ιδέες του, για να δημοσιεύσει τις απαντήσεις σε περιοδικό, εφημερίδα ή άλλο μέσο: *Ήταν η πρώτη του συνέντευξη αφότου έγινε πρωταθλητής.*

2. η συνέντευξη είναι μια επίσημη συνάντηση στην οποία κάποιος μας κάνει ερωτήσεις για να ελέγξει αν είμαστε κατάλληλοι για μια δουλειά, για σπουδές σε πανεπιστήμιο κτλ.: *Τον κάλεσαν σε συνέντευξη από την εταιρεία και είναι αισιόδοξος ότι θα πάρει τη δουλειά.*

η **συνέπεια** (της συνέπειας, των συνεπειών) ΟΥΣ.:

1. οι συνέπειες είναι τα αποτελέσματα που έχει μια πράξη ή μια κατάσταση: *Το αλκοόλ έχει βλαβερές συνέπειες για την υγεία μας. / Η απροσεξία του οδηγού είχε ως συνέπεια το τραγικό ατύχημα.*

2. η συνέπεια είναι το να κάνουμε πράγματα που συμφωνούν με τις ιδέες μας (≠ ασυνέπεια): *Ακόμα και στα χρόνια της δικτατορίας, υπερασπίστηκε με συνέπεια τις απόψεις του.*

3. η συνέπεια είναι το να κάνουμε αυτό που πρέπει την ώρα που πρέπει (≠ ασυνέπεια): *Είναι εξαιρετικός υπάλληλος και δείχνει μεγάλη συνέπεια στη δουλειά του.*

ο **συνεπής**, η **συνεπής**, το **συνεπές** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι συνεπής στις ιδέες του, μένει σταθερός σε αυτές (≠ ασυνεπής): *Είναι συνεπής άνθρωπος και κάνει πράξη αυτά που πιστεύει.*

2. όταν κάποιος είναι συνεπής στη δουλειά του ή σε κάτι άλλο, κάνει αυτό που πρέπει την ώρα που πρέπει (= τακτικός, ακριβής): *Δεν καθυστερεί ποτέ το νοίκι, είναι πολύ συνεπής.*

συνεπώς ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι γίνεται σαν συνέπεια κάποιου άλλου πράγματος (= επομένως, άρα): *Δε γνωρίζει το θέμα, συνεπώς δεν μπορεί να μας βοηθήσει.*

συνεργάζομαι (συνεργάστηκα) ΡΗΜ.: συνεργαζόμαστε με κάποιον όταν δουλεύουμε μαζί του ή τον βοηθάμε σε κάποιο έργο: *Συνεργάστηκε με σημαντικούς ηθοποιούς του θεάτρου. / Τα δύο κόμματα θα συνεργαστούν στις εκλογές.*

το **συνεργείο** (του συνεργείου, των συνεργείων) ΟΥΣ.:

1. το συνεργείο είναι το μέρος όπου επισκευάζουν αυτοκίνητα, μηχανήματα κτλ. (= γκαράζ): *Το αυτοκίνητο χάλασε και ο γερανός το μετέφερε στο συνεργείο.*

2. συνεργείο λέμε μια ομάδα ανθρώπων που κάνει μια ορισμένη δουλειά: *Την πολυκατοικία καθαρίζει ειδικό συνεργείο καθαρισμού.*

συνέρχομαι (συνήλθα) ΡΗΜ.:

1. συνέρχεται κάποιος από μια αρρώστια όταν γίνεται καλά: *Πέρασε μια βαριά γρίπη και δεν έχει συνέλθει ακόμα. (= αναρρώνω) / Λιποθύμησε αλλά συνήλθε αμέσως.*

2. (ΕΠΙΣ.) μια ομάδα ανθρώπων συνέρχεται όταν συγκεντρώνονται όλοι μαζί για να συζητήσουν ή να πάρουν σοβαρές αποφάσεις (= συνεδριάζω): *Ο πρωθυπουργός ζήτησε να συνέλθει εκτάκτως το υπουργικό συμβούλιο.*

ο **συνεταίρος** (του συνεταίρου, των συνεταίρων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο συνέταιρος

ο **συνέταιρος**, η **συνέταιρος** (του/της συνεταίρου, των συνεταίρων) ΟΥΣ.: με το συνέταιρο μας έχουμε μαζί μια επιχείρηση: *Οι δύο συνέταιροι μοιράστηκαν τα κέρδη της εταιρείας.*

η **συνέχεια** (της συνέχειας, των συνεχειών) ΟΥΣ.:

1. η συνέχεια είναι όταν κάτι συνεχίζει να υπάρχει ή να γίνεται: *Τα παιδιά είναι η συνέχεια της οικογένειας.*

2. η συνέχεια είναι καθετί που υπάρχει ή γίνεται μετά από κάτι άλλο: *Περιμέναμε με αγωνία να ακούσουμε τη συνέχεια της ιστορίας του. / Μετά τις διαφημίσεις θα παρακολουθήσουμε τη συνέχεια της ταινίας.*

συνέχεια ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται συνέχεια, γίνεται ασταμάτητα ή επαναλαμβάνεται πολύ συχνά (= συνεχώς, διαρκώς): *Ο κόσμος κουράζεται να βλέπει συνέχεια τα ίδια πράγματα.*

συνεχίζω (συνέχισα), **συνεχίζομαι** (συνεχίστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν συνεχίζουμε να κάνουμε κάτι, δε σταματάμε να το κάνουμε (= εξακολουθώ): *Συνέχισαν να αγωνίζονται για τα δικαιώματά τους. / Αποφάσισε να συνεχίσει το σχολείο.*

2. όταν συνεχίζουμε κάτι, αρχίζουμε να το κάνουμε πάλι μετά από μια μικρή διακοπή: *Θα κάνουμε ένα διάλειμμα και θα συνεχίσουμε.*

3. όταν συνεχίζουμε κάτι, αρχίζουμε να το κάνουμε μετά από κάποιον άλλο: *Έγινε κι αυτός δικηγόρος και συνέχισε το έργο του πατέρα του.*

4. **συνεχίζεται και συνεχίζει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι συνεχίζεται ή συνεχίζει, γίνεται χωρίς διακοπή: *Αν συνεχίσει ο πυρετός, να καλέσεις το γιατρό. / Η βροχή συνεχίστηκε όλο το απόγευμα.*

συνεχώς ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται συνεχώς, γίνεται συνέχεια, χωρίς διακοπή (= διαρκώς): *Οι παγετώνες στην Ανταρκτική συνεχώς μειώνονται.*

η **συνήθεια** (της συνήθειας, των συνηθειών) ουσ.:

1. η συνήθεια είναι κάτι που το κάνουμε συχνά: *Έχει τη συνήθεια να τρώει τα νύχια του όταν είναι εκνευρισμένος. / Το κάπνισμα είναι κακή συνήθεια.*

2. η συνήθεια είναι μια συμπεριφορά ή ένα γεγονός που περνάει από γενιά σε γενιά (= έθιμο): *Μια παλιά συνήθεια, που διατηρείται ακόμη και σήμερα, είναι να λένε οι άνθρωποι φέματα μεταξύ τους την Πρωταπριλιά.*

συνηθίζω (συνήθισα), **συνηθίζεται** ρημ.:

1. όταν συνηθίζουμε να κάνουμε κάτι, έχουμε τη συνήθεια να το κάνουμε: *Δε συνηθίζει να λέει φέματα. / Αν συνηθίσεις το τσιγάρο, μετά είναι δύσκολο να το κόψεις. (= μαθαίνω)*

2. όταν συνηθίζουμε κάτι, το έχουμε μάθει και δε μας φαίνεται δύσκολο ή περίεργο: *Τόσα χρόνια μόνος του, τη συνήθισε τη μοναξιά. / Τον έχω συνηθίσει και δε με ενοχλούν τα νεύρα του.*

3. συνηθίζεται παθ. 3^ο πρ.: όταν κάτι συνηθίζεται, υπάρχει η συνήθεια να γίνεται (= ειθισται): *Το Πάσχα συνηθίζεται να τρώμε σουβλιστό αρνί. / Παλιότερα, δε συνηθιζόταν να οδηγούν αυτοκίνητο οι γυναίκες.*

ο **συνηθισμένος**, η **συνηθισμένη**, το **συνηθισμένο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι συνηθισμένο, γίνεται ή παρατηρείται συχνά, δεν έχει κάτι το ιδιαίτερο (≠ σπάνιος): *Ήρθε η ώρα για να κάνει τη συνηθισμένη του βόλτα στη γειτονιά. / Ο καύσωνας είναι συνηθισμένο φαινόμενο το καλοκαίρι στην Ελλάδα. (= φυσιολογικός, κανονικός)*

2. όταν κάποιος είναι συνηθισμένος σε κάτι, το κάνει συχνά και έχει εμπειρία σε αυτό (≠ ασυνήθιστος, άμαθος): *Είναι συνηθισμένος στο ποτό και δε μεθάει εύκολα.*

συνήθως επιρρ.: χρησιμοποιούμε το "συνήθως" για να πούμε τι γίνεται ή τι κάνουν οι άνθρωποι στις περισσότερες περιπτώσεις: *Συνήθως δεν τρώει το μεσημέρι. / Επιστρέφει συνήθως αργά το απόγευμα στο σπίτι. / Τα καλαμαράκια τρώγονται συνήθως τηγανητά.*

ο **σύνθετος**, η **σύνθετη**, το **σύνθετο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι σύνθετο, αποτελείται από πολλά διαφορετικά μέρη ή στοιχεία (≠ απλός): *Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής είναι ένα σύνθετο μηχάνημα. / Η λέξη "αριθμομηχανή" είναι σύνθετη και αποτελείται από τις λέξεις "αριθμός" και "μηχανή".*

2. όταν ένα θέμα ή ένα πρόβλημα είναι σύνθετο, έχει πολλές πλευρές και γι' αυτό είναι δύσκολο να το καταλάβουμε (= πολύπλοκος): *Το ζήτημα της ανεργίας είναι σύνθετο και επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες.*

το **σύνθημα** (του συνθήματος, των συνθημάτων) ουσ.:

1. το σύνθημα είναι μια μυστική λέξη ή φράση που πρέπει να πούμε για να μπορούμε να μιλήσουμε σε ένα μέρος όπου δεν μπαίνουν όλοι:

Είπε το σύνθημα στο φρουρό και τον άφησε να περάσει.

2. το σύνθημα είναι καθετί που δίνει το σήμα για να ξεκινήσει κάτι: *Ο διακινητής με ένα σφύριγμα έδωσε το σύνθημα για να αρχίσει το ματς.*

3. το σύνθημα είναι μια σύντομη φράση που προκαλεί την προσοχή μας και μπορούμε να τη θυμόμαστε εύκολα: *Οι διαδηλωτές κρατούσαν πανό με συνθήματα κατά του πολέμου.*

η **συννεφιά** (της συννεφιάς, των συννεφιών) ουσ.:

όταν έχει συννεφιά, ο ουρανός είναι γεμάτος σύννεφα (≠ λιακάδα): *Έχει συννεφιά και μάλλον θα βρέξει.*

συννεφιάζει (συννέφιασε, συννεφιασμένος) ρημ.:

όταν συννεφιάζει, ο ουρανός γεμίζει με σύννεφα: *Συννέφιασε και άρχισε να βρέχει.*

το **σύννεφο** (του σύννεφου, των σύννεφων) ουσ.:

1. το σύννεφο είναι μια άσπρη ή γκριζα μάζα από σταγόνες νερού στον ουρανό: *Μερικά άσπρα σύννεφα έκρυψαν τον ήλιο. / Τα αεροπλάνα πετάνε πάνω από τα σύννεφα.*

2. το σύννεφο είναι μεγάλη ποσότητα σκόνης, καπνού, ατμού κτλ.: *Ένα πυκνό σύννεφο καπνού έβγαине από την εξάτμιση του αυτοκινήτου.*

ΕΚΦΡ. πάει σύννεφο, πετάω στα σύννεφα, πέφτω από τα σύννεφα

συνοδεύω (συνόδευσα), **συνοδοεύομαι** (συνοδοεύτηκα, συνοδευμένος) ρημ.:

1. όταν συνοδεύουμε κάποιον, πηγαίνουμε κάπου μαζί με αυτόν (= ακολουθώ): *Θα σε συνοδέψω μέχρι τη στάση του λεωφορείου.*

2. όταν συνοδεύουμε κάτι με κάτι άλλο, το προσφέρουμε ή το παρουσιάζουμε μαζί με αυτό: *Συνοδέψτε το γεύμα με κόκκινο κρασί. / Την αίτησή σου πρέπει να συνοδεύει και το αντίγραφο του πτυχίου σου.*

3. όταν κάτι συνοδεύει κάτι άλλο, γίνεται μαζί με αυτό ή μετά από αυτό: *Ο σεισμός συνοδεύεται συνήθως από βολή.*

ο **συνοδηγός**, η **συνοδηγός** (του/της συνοδηγού, των συνοδηγών) ουσ.: ο συνοδηγός μας στο αυτοκίνητο είναι αυτός που κάθεται δίπλα μας όταν οδηγούμε: *Πρέπει να φοράει κράνος όχι μόνον ο οδηγός της μηχανής αλλά και ο συνοδηγός.*

η **συνοικία** (της συνοικίας, των συνοικιών) ουσ.: μια ορισμένη συνοικία μιας πόλης είναι το κομμάτι της πόλης που έχει το δικό του όνομα: *Η Πλάκα είναι μια από τις πιο παλιές συνοικίες της Αθήνας.*

συνολικά επιρρ.:

1. όταν υπολογίζουμε κάτι συνολικά, υπολογίζουμε πόσο κάνει το σύνολο: *Κρεβάτι, τραπέζι και καρέκλες κόστισαν συνολικά χίλια ευρώ.*

2. όταν εξετάζουμε ένα θέμα συνολικά, το εξετάζουμε από όλες τις πλευρές (≠ αποσπα-

σματικά): Όσο δε λύνουμε το πρόβλημα της θέρμανσης συνολικά, το σπίτι θα είναι κρύο.

ο **συνολικός**, η **συνολική**, το **συνολικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι συνολικό, έχει σχέση με ένα σύνολο προσώπων, πραγμάτων κτλ.: Δεν έχει ανακοινωθεί ακόμα ο συνολικός αριθμός των θυμάτων του σεισμού.

2. όταν κάτι είναι συνολικό, αναφέρεται στο σύνολο ενός θέματος, σε όλες τις πλευρές του: Μας έκανε μια συνολική παρουσίαση της εργασίας του. (= γενικός) / Η λύση θα βρεθεί μέσα από μια συνολική εξέταση του προβλήματος. (= σφαιρικός)

το **σύνολο** (του συνόλου, των συνόλων) ΟΥΣ.:

1. το σύνολο είναι πολλά άτομα ή πράγματα μαζί που αποτελούν μια ομάδα: Ο υπολογιστής για να λειτουργήσει επαναλαμβάνει ένα σύνολο από εντολές.

2. χρησιμοποιούμε τη λέξη "σύνολο" για να αναφερθούμε σε όλα τα πράγματα μιας ομάδας και όχι μόνο σε ορισμένα: Τα στοιχεία αυτά αφορούν το σύνολο των επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

3. (ΜΑΘΗΜ.) το σύνολο είναι το αποτέλεσμα της πρόσθεσης δύο ή περισσότερων αριθμών, ποσών κτλ. (= άθροισμα): Υπολόγισε το σύνολο των εξόδων της εταιρείας.

ο **συνομήλικος**, η **συνομήλικη**, το **συνομήλικο** ΕΠΙΘ.:

όταν κάποιος είναι συνομήλικός μας, έχει την ίδια ηλικία με μας: Μια παρέα από συνομήλικα αγόρια έπαιζαν μπάλα στην αυλή.

συνομιλώ (συνομίλησα) ΡΗΜ. (ΕΠΙΣ.):

συνομιλούμε με κάποιον όταν μιλάμε μαζί του για ορισμένο θέμα (= συζητάω, κουβεντιάζω): Ο υπουργός συνομίλησε με τους συνεργάτες του. / Συνομιλούσαν μία ώρα στο τηλέφωνο.

το **σύνоро** (του συνόρου, των συνόρων) ΟΥΣ.:

1. το σύνоро είναι η επίσημη γραμμή που χωρίζει δύο περιοχές ή δύο χώρες: Η λίμνη Πρέσπα αποτελεί το φυσικό σύνоро μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας. (= όριο) / Δεν μπορείς να περάσεις τα σύνορα χωρίς διαβατήριο.

2. τα σύνορα είναι οι περιοχές που βρίσκονται κοντά στα επίσημα όρια ενός κράτους: Υπηρέτησε τη στρατιωτική του θητεία στα σύνορα.

△ Η λέξη σύνορο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η **συνταγή** (της συνταγής, των συνταγών) ΟΥΣ.:

1. η συνταγή είναι ένας κατάλογος από υλικά και οδηγίες για το πώς να φτιάξουμε κάποιο φαγητό ή γλυκό: Βρήκα μια εύκολη συνταγή για κέικ σοκολάτας.

2. η συνταγή είναι το σημείωμα όπου ο γιατρός γράφει τα φάρμακα που πρέπει να πάρουμε όταν είμαστε άρρωστοι: Έδειξε στο φαρμακοποιό τη συνταγή του γιατρού.

το **σύνταγμα** (του συντάγματος, των συνταγμάτων) ΟΥΣ.:

το σύνταγμα είναι οι βασικοί νόμοι ενός κράτους που ορίζουν τον τρόπο που

αυτό διοικείται, καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πολιτών: Το Σύνταγμα της Ελλάδας προστατεύει το δικαίωμα της ανεξαρτησίας.

το **συντακτικό** (του συντακτικού, των συντακτικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.):

συντακτικό είναι το κομμάτι της γραμματικής που εξετάζει πώς συνδυάζονται οι λέξεις μεταξύ τους για να φτιάξουν προτάσεις: Αυτή η άσκηση του συντακτικού ζητάει να βρούμε τα αντικείμενα των ρημάτων του κειμένου.

η **σύνταξη** (της σύνταξης, των συντάξεων) ΟΥΣ.:

1. η σύνταξη είναι τα χρήματα που παίρνει κάποιος κάθε μήνα από το κράτος όταν σταματάει να δουλεύει, επειδή είναι ηλικιωμένος ή άρρωστος: Άρχισε να εισπράττει τη σύνταξη του πριν από ένα μήνα.

2. η σύνταξη είναι αυτό που κάνουμε όταν γράφουμε κάποιο επίσημο κείμενο (= συγγραφή, γράψιμο): Τη σύνταξη της επιστολής ανέλαβε η γραμματέας του.

3. (ΓΡΑΜΜ.) η σύνταξη είναι ο τρόπος με τον οποίο συνδυάζονται οι λέξεις μεταξύ τους για να φτιάξουν προτάσεις: Η έκθεσή σου είχε πολλά λάθη στην ορθογραφία και στη σύνταξη.

ο **συνταξιούχος**, η **συνταξιούχος** (του/της

συνταξιούχου, των συνταξιούχων) ΟΥΣ.:

ο συνταξιούχος είναι αυτός που παίρνει σύνταξη γιατί δεν εργάζεται πια: Οι συνταξιούχοι διαμαρτύρονται για τις χαμηλές συντάξεις.

το **συντηρητικό** (του συντηρητικού, των συντηρητικών) ΟΥΣ.:

τα συντηρητικά είναι χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται συνήθως στα τρόφιμα για να μη χαλάνε και να διατηρούνται περισσότερο: Αυτό το αναψυκτικό δεν περιέχει συντηρητικά.

△ Η λέξη συντηρητικό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

σύντομα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι θα γίνει σύντομα, θα γίνει μετά από λίγο χρόνο (= γρήγορα): Έφυγε αλλά θα ξανάρθει πολύ σύντομα.

2. όταν λέμε κάτι σύντομα, το λέμε με λίγα λόγια (= συνοπτικά): Μας διηγήθηκε την ιστορία σύντομα και χωρίς πολλές λεπτομέρειες.

ο **σύντομος**, η **σύντομη**, το **σύντομο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι σύντομο, διαρκεί πολύ λίγο ή γίνεται σε λιγότερο χρόνο από το κανονικό: Θα συνεχίσουμε το πρόγραμμά μας μετά από ένα σύντομο διάλειμμα για διαφημίσεις. (= ολιγόλεπτος) / Ο πιο σύντομος δρόμος για να φτάσεις κάπου είναι η ευθεία. (= κοντινός, γρήγορος)

2. κάτι είναι σύντομο όταν το λέμε ή το γράφουμε με λίγα λόγια (= λιγόλογος): Του άφησα ένα σύντομο σημείωμα στον πάγκο της κουζίνας.

η **συντροφιά** (της συντροφιάς, των συντροφιών) ουσ.:

1. η συντροφιά είναι το έχουμε κάποιον δίπλα μας και να είμαστε μόνοι (= παρέα): *Έχω καιρό να τον δω και μου λείπει η συντροφιά του.*

2. η συντροφιά είναι μια ομάδα από φίλους (= παρέα): *Ήρθε και κάθισε στη συντροφιά μας.*

ΕΚΦΡ. κρατάω συντροφιά

ο **σύντροφος**, η **σύντροφος** (του/της συντρόφου, των συντρόφων) ουσ.:

1. ο σύντροφος κάποιου είναι αυτός με τον οποίο έχει ερωτική σχέση: *Ο σύντροφός της είναι πάντα δίπλα της και τη στηρίζει στις δύσκολες στιγμές.*

2. λέμε σύντροφο κάτι που μας κρατάει συντροφιά και δεν μπορούμε να το αποχωριστούμε: *Το ραδιόφωνο είναι ο αχώριστος σύντροφός της τις ώρες που μένει μόνη της.*

το **συνώνυμο** (του συνωνύμου, των συνωνύμων) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): το συνώνυμο μιας λέξης ή μιας φράσης είναι η λέξη ή φράση που έχει την ίδια ή περίπου την ίδια σημασία με αυτήν (≠ αντίθετο, αντώνυμο): *Η λέξη "ωραίος" είναι συνώνυμο της λέξης "όμορφος".*

η **σύριγγα** (της σύριγγας, των συρίγγων) ουσ.: η σύριγγα είναι ένας μικρός σωλήνας, συνήθως από πλαστικό, με μια λεπτή βελόνα στην άκρη του, που τον χρησιμοποιούμε για να βάζουμε φάρμακα στο σώμα κάποιου ή για να βγάζουμε αίμα από αυτό: *Ο γιατρός ετοίμασε τη σύριγγα για να του κάνει το εμβόλιο. (= ένεση)*

το **σύρμα** (του σύρματος, των συρμάτων) ουσ.:

1. το σύρμα είναι ένα πολύ λεπτό και μακρύ κομμάτι από μέταλλο: *Στη θέση της κλειδαριάς υπήρχε απλώς περασμένο ένα σύρμα. / Ένα περιστέρι καθόταν στα σύρματα της ΔΕΗ. (= καλώδιο)*

2. το σύρμα είναι ένα ειδικό σφουγγάρι φτιαγμένο από πολύ λεπτά σύρματα τυλιγμένα σαν κουβάρι, που το χρησιμοποιούμε για να καθαρίζουμε κατσαρόλες, ταψιά κτλ.: *Έτριψε το ταψί με σύρμα για να φύγουν τα καμένα λίπη.*

3. σύρματα ΠΛΗΘ.: σύρματα λέμε αλλιώς το συρματοπλέγμα: *Ο σκύλος πέρασε κάτω από τα σύρματα και μπήκε στο διπλανό οικόπεδο.*

το **συρματοπλέγμα** (του συρματοπλέγματος, των συρματοπλεγμάτων) ουσ.: το συρματοπλέγμα είναι μια κατασκευή από μακριά κομμάτια σύρματος πλεγμένα μεταξύ τους, που τη χρησιμοποιούμε συνήθως για να φτιάχνουμε φράχτες: *Έφραξαν το οικόπεδό τους με συρματοπλέγμα. (= σύρμα)*

το **συρτάρι** (του συρταριού, των συρταριών) ουσ.: το συρτάρι είναι το μέρος επίπλου που για να το ανοίξουμε το τραβάμε προς τα έξω: *Τα γυαλιά μου είναι μέσα στο συρτάρι του κομοδίνου.*

η **συσκευασία** (της συσκευασίας, των συσκευασιών) ουσ.:

1. η συσκευασία είναι τα μπουκάλια, τα κουτιά, το πλαστικό κτλ. που τα χρησιμοποιούμε για να τυλίξουμε προϊόντα που θα πουληθούν: *Όλα τους τα δώρα έχουν πρωτότυπες και φανταχτερές συσκευασίες. (= περιτύλιγμα) / Όλες οι συσκευασίες δημιουργούν πολλά σκουπίδια.*

2. η συσκευασία είναι αυτό που κάνουμε όταν βάζουμε τα προϊόντα μέσα σε μπουκάλια, κουτιά κτλ. για να πουληθούν στα μαγαζιά: *Η συσκευασία της μπίρας σε κουτιά ή σε μπουκάλια γίνεται από ειδικά μηχανήματα.*

η **συσκευή** (της συσκευής, των συσκευών) ουσ.: η συσκευή είναι κάθε μηχανήμα ή εργαλείο που συνήθως αποτελείται από διάφορα μικρότερα κομμάτια και χρησιμοποιείται για να κάνουμε μια ορισμένη δουλειά: *Αγόρασαν πλυντήριο, κουζίνα, τηλεόραση και άλλες ηλεκτρικές συσκευές.*

το **σύστημα** (του συστήματος, των συστημάτων) ουσ.:

1. το σύστημα είναι σύνολο από πράγματα ή στοιχεία που συνδέονται μεταξύ τους και έχουν μια ορισμένη λειτουργία: *Το σπίτι έχει κεντρικό σύστημα θέρμανσης. / Τοποθέτησαν σύστημα συναγερμού για να προστατεύσουν το κτίριο από κλοπές.*

2. το σύστημα είναι σύνολο από όργανα στο σώμα μας που δουλεύουν μαζί: *Οι πνεύμονες είναι το πιο βασικό όργανο του αναπνευστικού συστήματος.*

3. το σύστημα είναι ο τρόπος με τον οποίο οργανώνουμε ή κάνουμε κάτι: *Δημοκρατικό σύστημα διακυβέρνησης της χώρας.*

4. όταν κάτι γίνεται με σύστημα, γίνεται με προσοχή και μεγάλη λεπτομέρεια: *Δε διαβάζει πολύ αλλά με σύστημα, γι' αυτό γράφει πάντα καλά στις εξετάσεις.*

ο **συστημένος**, η **συστημένη**, το **συστημένο**

ΕΠΙΘ.: ένα γράμμα ή ένα δέμα είναι συστημένο όταν πληρώνουμε πιο πολλά χρήματα στο ταχυδρομείο για να το δώσει ο ταχυδρόμος στον ίδιο τον παραλήπτη και να είμαστε σίγουροι ότι δε θα χαθεί: *Θα σου στείλω τα συμβόλαια του σπιτιού με συστημένο γράμμα για να μη χαθούν.*

συστήνω (σύστησα), **συστήνομαι** (συστήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν συστήνουμε κάποιον σε έναν άλλο ή όταν δύο άνθρωποι συστήνονται, λέει ο ένας το όνομά του στον άλλο, για να γνωριστούν: *Θέλω να σου συστήσω τον αδελφό μου. (= γνωρίζω, παρουσιάζω) / Συστήθηκαν και αμέσως αντάλλαξαν τα τηλέφωνα τους.*

2. όταν συστήνουμε κάτι σε κάποιον, του δίνουμε κάποια συμβουλή (= συμβουλευώ): *Ο γιατρός τού σύστησε να μην τρώει κρέας.*

συχνά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται συχνά, γίνεται πολλές φορές (= τακτικά ≠ σπάνια): *Έχει ευαισθησία στο κρύο και αρρωσταίνει συχνά.*

συχνάζω ΡΗΜ.: συχνάζουμε σε ένα μέρος όταν πηγαίνουμε συχνά σε αυτό: *Σε αυτό το μπαρ συχνάζουν μόνο φοιτητές.*

△ Η λέξη συχνάζω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

ο **συχνός**, η **συχνή**, το **συχνό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι συχνό, γίνεται πολλές φορές (≠ σπάνιος): *Το καλοκαίρι γίνονται συχνές διακοπές ρεύματος. / Τα αστικά λεωφορεία έχουν συχνά δρομολόγια.*

2. όταν κάποιος είναι συχνός επισκέπτης ή πελάτης σε ένα μέρος, πηγαίνει εκεί πολλές φορές (= τακτικός): *Είναι φανατικός φίλαθλος και συχνός επισκέπτης των γηπέδων.*

σφάζω (έσφαξα), **σφάζομαι** (σφάχτηκα, σφαγμένος) ΡΗΜ.:

1. σφάζουν ένα ζώο ή έναν άνθρωπο όταν τον σκοτώνουν με μαχαίρι: *Στενοχωρήθηκε που είδε να σφάζουν τα κοτόπουλα. / Τους βασάνισαν και μετά τους έσφαξαν.*

2. σφάζομαι ΠΑΘ.: όταν δύο άνθρωποι σφάζονται μεταξύ τους, μαλώνουν με άγριο τρόπο: *Σφάχτηκαν μεταξύ τους τα δύο αδέρφια στη μοιρασιά της κληρονομιάς.*

3. σφάζομαι ΠΑΘ.: όταν σφάζονται άνθρωποι μεταξύ τους, σκοτώνουν ο ένας τον άλλο σε πόλεμο, μάχη κτλ.: *Οι Έλληνες σφάχτηκαν μεταξύ τους στον εμφύλιο πόλεμο.*

ΕΚΦΡ. δε σφάξανε!

η **σφαίρα** (της σφαίρας, των σφαιρών) ΟΥΣ.:

1. η σφαίρα είναι ένα μικρό, μεταλλικό αντικείμενο με μυτερή άκρη, που τη ρίχνουμε με πιστόλι ή άλλο όπλο σε ένα στόχο: *Μια σφαίρα τον τραυμάτισε στο πόδι.*

2. η σφαίρα είναι κάθε αντικείμενο που έχει στρογγυλό σχήμα και μοιάζει με μπάλα: *Η Γη έχει το σχήμα της σφαίρας.*

3. (ΑΘΛΗΤ.) η σφαίρα είναι ένα βαρύ αντικείμενο από σίδηρο, που το ρίχνουν οι αθλητές στο άθλημα της σφαιροβολίας: *Ο αθλητής έριξε τη σφαίρα μακριά.*

4. (ΑΘΛΗΤ.) η σφαίρα είναι το άθλημα της σφαιροβολίας: *Είναι πρωταθλητής στη σφαίρα.*

ο **σφαιρικός**, η **σφαιρική**, το **σφαιρικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι σφαιρικό, είναι στρογγυλό και έχει το σχήμα της μπάλας (= στρογγυλός): *Η γη είναι σφαιρική.*

2. λέμε ότι κάτι είναι σφαιρικό όταν αναφέρεται σε όλες τις πλευρές ενός θέματος (= συνολικός, ολόπλευρος): *Θα ακουστούν όλες οι απόψεις για μια πιο σφαιρική εξέταση του προβλήματος.*

η **σφαιροβολία** (της σφαιροβολίας) ΟΥΣ.: η σφαιροβολία είναι το άθλημα κατά το οποίο ο αθλητής ρίχνει μία σιδερένια σφαίρα όσο πιο μακριά μπορεί (= σφαίρα): *Η μπάλα που χρησιμοποιείται στη σφαιροβολία είναι πολύ βαριά.*

△ Η έξη σφαιροβολία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **σφαλιάρα** (της σφαλιάρας, των σφαλιαρών) ΟΥΣ.: η σφαλιάρα είναι ένα δυνατό χτύπημα που δίνουμε με την παλάμη μας στο κεφάλι κά-

ποιου (= καρπαζιά, φάπα): *Αν ξαναπείς άλλη βλακεία, θα φας σφαλιάρα.*

το **σφάλμα** (του σφάλματος, των σφαλμάτων) ΟΥΣ.: το σφάλμα είναι κάτι που δεν είναι σωστό ή κάτι που δεν έπρεπε να είχαμε κάνει: *Ήταν μεγάλο σφάλμα που τον πίστεψα. (= λάθος) / Αναγνωρίζω το σφάλμα μου και θέλω να επανορθώσω. (= παράπτωμα)*

η **σφεντόνα** (της σφεντόνας) ΟΥΣ.: η σφεντόνα είναι ένα αντικείμενο που χρησιμοποιούν τα παιδιά για να πετάνε μακριά μικρές πέτρες· αποτελείται από ένα ξύλο σε σχήμα Y και από ένα λάστιχο που είναι δεμένο στις δύο κορυφές του: *Ο μικρός κυνηγούσε πουλιά με τη σφεντόνα του.*

△ Η λέξη σφεντόνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **σφήκα** (της σφήκας, των σφηκών) ΟΥΣ.: η σφήκα είναι ένα μικρό έντομο με κίτρινο χρώμα και μαύρες ρίγες, που μοιάζει με τη μέλισσα: *Με τσίμπησε μια σφήκα στο χέρι και πρήστηκε.*

σφίγγω (έσφιξα), **σφίγγομαι** (σφιχτήκα, σφιγμένος) ΡΗΜ.:

1. σφίγγουμε κάτι ή κάποιον όταν το κλείνουμε με δύναμη στα χέρια μας ή στην αγκαλιά μας: *Έσφιξε το μπουκάλι τόσο δυνατά, που το έσπασε. / Τον αγκάλιασε και τον έσφιξε στο στήθος της.*

2. όταν σφίγγουμε ένα σκονί, σύρμα κτλ. ή όταν σφίγγει, το τραβάμε με δύναμη και το στερεώνουμε κάπου γερά (≠ ξεσφίγγω, χαλαρώνω): *Έσφιξε τη ζώνη του παντελονιού του για να μην του πέφτει. / Δεν την έσφιξες τη βρύση, γι' αυτό στάζει.*

3. σφίγγει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν μας σφίγγουν τα ρούχα ή τα παπούτσια μας, δε νιώθουμε άνετα όταν τα φοράμε, γιατί είναι στενά (= στενεύει): *Πάχυνα και με σφίγγει η φούστα μου.*

4. σφίγγει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα μέρος του σώματός μας ή το σώμα μας σφίγγει όταν γίνεται σκληρό επειδή είναι πολύ γυμνασμένο (≠ χαλαρώνει): *Κοίτα πώς έσφιξαν τα μπράτσα του από τη γυμναστική!*

5. σφίγγει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι σφίγγει κάτι, όπως ένα αυγό, μια κρέμα κτλ., όταν έχει πήξει και δεν είναι αραιό: *Ρίξε κι άλλο αλεύρι στη σάλτσα για να σφιξει. (= δένει)*

ΕΚΦΡ. σφίγγω τα δόντια, σφίγγω τα λουριά

σφίγγω τα δόντια ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος σφίγγει τα δόντια όταν κάνει πολλή υπομονή: *Ο τραυματισμένος παίκτης έσφιξε τα δόντια και αγωνίστηκε μέχρι το τέλος του αγώνα.*

σφίγγω τα λουριά ΕΚΦΡ.: λέμε ότι σφίγγουμε τα λουριά σε κάποιον όταν τον περιορίζουμε (= μαζεύω τα λουριά): *Πρέπει να του σφίξεις τα λουριά του γιου σου. Δεν μπορεί να ξενυχτάει κάθε βράδυ.*

σφιχτά ΕΠΙΡΡ.: όταν κρατάμε ή δένουμε κάτι σφιχτά, το σφίγγουμε ή το στερεώνουμε κάπου με

δύναμη (≠ χαλαρά): *Κρατούσε σφιχτά το παιδί στην αγκαλιά της. / Έδεσε σφιχτά το σκοινί για να μη λυθεί.*

ο **σφιχτός**, η **σφιχτή**, το **σφιχτό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι σφιχτό, το έχουμε σφίξει ή στερεώσει κάπου με δύναμη (≠ χαλαρός): *Ο κόμπος είναι σφιχτός και δεν μπορώ να τον λύσω.*

2. όταν τα ρούχα μας ή τα παπούτσια μας είναι σφιχτά, δεν είμαστε άνετα όταν τα φοράμε γιατί μας σφίγγουν (= στενός ≠ άνετος): *Τα παπούτσια μου είναι σφιχτά και δεν μπορώ να περπατήσω.*

3. όταν κάτι, όπως μια κρέμα, μια ζύμη ή ένα αυγό, είναι σφιχτό, έχει πήξει και δεν είναι αραιό: *Χτυπήστε καλά τη μαρέγκα μέχρι να γίνει πολύ σφιχτή. (= πηχτός ≠ αραιός)*

4. ένα σώμα ή ένα μέρος του σώματος είναι σφιχτό όταν είναι πολύ γυμνασμένο ή δεν έχει πολύ λίπος: *Κάνει συστηματική γυμναστική και έχει αποκτήσει σφιχτό σώμα.*

5. σφιχτό λέμε ένα πρόγραμμα ή κάτι άλλο όταν δε μας αφήνει ελεύθερο χρόνο: *Το πρόγραμμα των εξετάσεων είναι πολύ σφιχτό φέτος.*

ο **σφουγγαράς** (του σφουγγαρά, των σφουγγαράδων) ΟΥΣ.: ο σφουγγαράς είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να μαζεύει σφουγγάρια από το βυθό της θάλασσας: *Ψαράδες και σφουγγαράδες συζητούν δίπλα στα αραγμένα καΐκια.*

το **σφουγγάρι** (του σφουγγαριού, των σφουγγαριών) ΟΥΣ.: το σφουγγάρι είναι κομμάτι από ένα μαλακό, φυσικό ή τεχνητό, υλικό που χρησιμεύει για να απορροφάει τα υγρά, για να καθαρίζουμε διάφορα πράγματα ή για να πλενόμαστε: *Χρησιμοποιήστε βρεγμένο σφουγγάρι για να απορροφήσει τη σκόνη. / Έσβησε με το σφουγγάρι ό,τι είχε γραφτεί στον πίνακα με κιμωλία.*

σφουγγαρίζω (σφουγγάρισα), **σφουγγαρίζομαι** (σφουγγαρίστηκα, σφουγγαρισμένος) ΡΗΜ.: σφουγγαρίζουμε το πάτωμα όταν το καθαρίζουμε με βρεγμένο πανί: *Πρώτα σκούπισε και μετά σφουγγάρισε την κουζίνα.*

η **σφραγίδα** (της σφραγίδας, των σφραγίδων) ΟΥΣ.:

1. η σφραγίδα είναι ένα μικρό αντικείμενο με ένα κομμάτι λάστιχο στη μία άκρη του που το χρησιμοποιούμε για να τυπώνουμε κάτι σε χαρτί ή άλλη επιφάνεια: *Πάνω στο γραφείο του υπάρχει η σφραγίδα με το όνομά του και τα στοιχεία της εταιρείας του.*

2. η σφραγίδα είναι το σημάδι που αφήνει η σφραγίδα πάνω σε μια επιφάνεια: *Ο φάκελος έχει τη σφραγίδα του ταχυδρομείου.*

3. σφραγίδα λέμε κάτι που χαρακτηρίζει κάποιον ή κάτι: *Η μουσική αυτή έχει τη σφραγίδα του μεγάλου καλλιτέχνη.*

σφραγίζω (σφράγισα), **σφραγίζομαι** (σφραγίστηκα, σφραγισμένος) ΡΗΜ.:

1. σφραγίζω χαρτί ή άλλη επιφάνεια όταν βάζω πάνω του γράμματα, αριθμούς ή σχήματα με σφραγίδα: *Του σφράγισαν το διαβατήριο πριν μπει στη χώρα.*

2. όταν σφραγίζουμε ένα φάκελο, τον κλείνουμε πολύ καλά, ώστε να μην μπορεί να ανοίξει χωρίς να σχιστεί: *Σφράγισε το φάκελο και κόλλησε το γραμματόσημο.*

3. όταν σφραγίζουμε ένα μπουκάλι ή ένα άνοιγμα, το κλείνουμε ή το σκεπάζουμε καλά για να μην μπορεί να περάσει αέρας ή νερό μέσα από αυτό: *Σφράγισε το μπουκάλι με ένα φελλό. / Χάλασε το δόντι και ο οδοντογιατρός μου το σφράγισε.*

4. κάποιος ή κάτι που μας έχει σφραγίσει μας έχει επηρεάσει πολύ (= σημαδεύω): *Σφράγισε την πολιτική ζωή της χώρας με το έργο του. / Η ζωή του συγγραφέα σφραγίστηκε από τον πόλεμο.*

το **σφυρί** (του σφυριού, των σφυριών) ΟΥΣ.: το σφυρί είναι ένα εργαλείο με ξύλινο χερούλι που καταλήγει σε μια βαριά μεταλλική άκρη και χρησιμεύει για να καρφώνουμε καρφιά: *Χτυπούσε δυνατά το σφυρί για να βάλει το καρφί στον τοίχο.*

το **σφύριγμα** (του σφυρίγματος, των σφυρίγμάτων) ΟΥΣ.: το σφύριγμα είναι ο ήχος που κάνει κάποιος ή κάτι όταν σφυρίζει: *Η ισπαλία παρέμεινε μέχρι το τελικό σφύριγμα του διαιτητή. / Τη συνόδευε με ένα σιγανό σφύριγμα στο ρυθμό του τραγουδιού. / Μέσα στο δάσος άκουγες το σφύριγμα του ανέμου ανάμεσα στα φύλλα των δένδρων.*

σφυρίζω (σφύριξα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος σφυρίζει, βγάζει ένα δυνατό ήχο, φυσώντας ανάμεσα από τα δόντια και τα χείλια του ή φυσώντας με σφυρίχτρα: *Όταν ήθελε να καλέσει το σκύλο, του σφύριζε. / Σφύριζε μελωδίες των αγαπημένων του τραγουδιών.*

2. σφυρίζει 3^ο ΠΡ.: όταν το τρένο σφυρίζει, βγάζει ένα δυνατό και μακρύ ήχο: *Το τρένο σφύριζε καθώς πλησίαζε και άφηνε κάποιο σταθμό. / Ο άνεμος σφύριζε απειλητικά ανάμεσα στις στέγες των σπιτιών.*

η **σφυρίχτρα** (της σφυρίχτρας, των σφυρίχτρων) ΟΥΣ.: η σφυρίχτρα είναι ένα μικρό αντικείμενο που το ακουμπάμε στα χείλη μας και το φυσάμε για να βγάλει ένα δυνατό ήχο: *Ο διαιτητής φύσηξε τη σφυρίχτρα για να δώσει πέναλτι.*

η **σχάρα** (της σχάρας) και η **σκάρα** ΟΥΣ.:

1. η σχάρα είναι ένα επίπεδο πλαίσιο με μεταλλικά ραβδιά, πάνω στο οποίο τοποθετούμε τις τροφές για να ψηθούν πάνω από τη φωτιά: *Πριν βάλετε το κρέας πάνω στη σχάρα, φροντίστε πρώτα να την έχετε αλείψει με λάδι.*

2. η σχάρα είναι μια κατασκευή από λεπτά και μακριά σιδερένια ραβδιά το ένα δίπλα στο

άλλο που την τοποθετούμε στο αυτοκίνητο ή στο ποδήλατο για να μεταφέρουμε πράγματα: *Έδεσαν το ψυγείο πάνω στη σχάρα του αυτοκινήτου.*

△ Η λέξη σχάρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

σχεδιάζω (σχεδιάσα), **σχεδιάζομαι** (σχεδιάστηκα, σχεδιασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σχεδιάζουμε κάτι, φτιάχνουμε μια εικόνα κάνοντας γραμμές με το χέρι ή στον υπολογιστή: *Σχεδίασε το χάρτη του νησιού.*

2. όταν κάποιος σχεδιάζει ένα κτίριο ή κάτι άλλο, δείχνει με σχέδια πώς θα μοιάζει όταν κατασκευαστεί: *Το σπίτι τους το σχεδίασε κάποιος διάσημος αρχιτέκτονας. / Είχε σχεδιάσει όλα τα κοστούμια της παράστασης.*

3. όταν σχεδιάζουμε κάτι, ετοιμάζουμε με λεπτομέρειες πότε, πώς και πού θα το κάνουμε (= προγραμματίζω): *Σχεδίαζε από καιρό ένα ταξίδι έκπληξη για όλη την οικογένεια. / Είχε σχεδιάσει τη δολοφονία του πολιτικού του αντιπάλου.*

4. όταν σχεδιάζουμε κάτι, σκεφτόμαστε να το κάνουμε (= σκοπεύω): *Μόνον ένας μικρός αριθμός μεταναστών σχεδιάζει να παραμείνει στην Ελλάδα.*

το **σχέδιο** (του σχεδίου, των σχεδίων) ΟΥΣ.:

1. το σχέδιο είναι μια εικόνα με γραμμές που έχει γίνει με το χέρι ή στον υπολογιστή: *Το βιβλίο περιλαμβάνει, εκτός από κείμενα, και πολλά ασπρόμαυρα σχέδια. (= σκίτσο)*

2. το σχέδιο ενός σπιτιού, ενός επίπλου κτλ. είναι μια εικόνα που δείχνει πώς θα είναι όταν κατασκευαστεί: *Ο αρχιτέκτονας έφτιαξε τα σχέδια για το καινούριο μας σπίτι.*

3. το σχέδιο είναι ένα κείμενο που δεν είναι στην τελική του μορφή: *Του έστειλα ένα πρώτο σχέδιο του άρθρου μου για να το διορθώσει.*

4. το σχέδιο είναι οι γραμμές, τα λουλουδία ή τα σχήματα πάνω σε υφάσματα ή άλλες επιφάνειες: *Η μόδα φέτος επιβάλλει πολύχρωμα ρούχα με σχέδια.*

5. το σχέδιο είναι μία σειρά από ενέργειες που έχουμε σκεφτεί προσεκτικά από πριν για να πετύχουμε κάτι: *Οι πολεμικές επιχειρήσεις προχωρούν κανονικά σύμφωνα με το σχέδιο.*

6. σχέδια ΠΛΗΘ.: όταν έχουμε σχέδια, σκοπεύουμε να κάνουμε κάτι συγκεκριμένο (= πλάνο): *Ποια είναι τα επαγγελματικά σου σχέδια για το μέλλον;*

σχεδόν ΕΠΙΡΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε όταν δεν μπορούμε να μιλήσουμε με ακρίβεια για κάτι (= περίπου ≠ ακριβώς): *Είναι σχεδόν έξι η ώρα. / Περιηγήσαμε σχεδόν οκτώ χιλιόμετρα.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι δεν υπάρχει ή ότι δε γίνεται στον ανώτερο βαθμό (≠ τελείως, απόλυτα): *Είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα γίνουν εκλογές μέσα στους επόμενους μήνες.*

η **σχέση** (της σχέσης, των σχέσεων) ΟΥΣ.:

1. υπάρχει σχέση ανάμεσα σε δύο πράγματα, καταστάσεις, φαινόμενα κτλ. όταν έχουν κοινά σημεία ή συνδέονται με κάποιο τρόπο: *Η υγεία ενός ανθρώπου έχει άμεση σχέση με τη διατροφή του.*

2. η σχέση που υπάρχει ανάμεσα σε ανθρώπους, ομάδες, χώρες κτλ. είναι το πώς νιώθει ο ένας για τον άλλο και το πώς συμπεριφέρονται μεταξύ τους: *Η αρχαία Θήβα πάντα είχε καλές σχέσεις με την Αθήνα.*

3. η σχέση ανάμεσα σε έναν άντρα και μια γυναίκα είναι ο ερωτικός δεσμός: *Χώρισαν μετά από τρία χρόνια σχέσης.*

ΕΚΦΡ. σε σχέση

ο **σχετικός**, η **σχετική**, το **σχετικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι σχετικό με ένα πρόσωπο ή με ένα θέμα, αναφέρεται σε αυτό ή έχει σχέση με αυτό (= συναφής ≠ άσχετος): *Θέλω να σας κάνω μία ερώτηση σχετική με το θέμα που αναπτύξατε.*

2. σχετικό είναι κάτι που είναι κατάλληλο ή απαραίτητο για κάποιο σκοπό (= ανάλογο, αντίστοιχος): *Πριν καταθέσετε την αίτηση, βεβαιωθείτε ότι έχετε συμπληρώσει τα σχετικά δικαιολογητικά.*

3. κάτι είναι σχετικό όταν το εξετάζουμε όχι μόνο του αλλά σε σχέση με κάτι άλλο (≠ απόλυτος): *Η ωριμότητα είναι έννοια σχετική, αφού συνδέεται τόσο με την ηλικία όσο και με το χαρακτήρα του ανθρώπου.*

4. όταν κάποιος είναι σχετικός με κάποιο θέμα, έχει αρκετές γνώσεις πάνω σε αυτό (≠ άσχετος): *Αν δεν είσαι σχετικός με τα ηλεκτρολογικά, μην προσπαθήσεις να διορθώσεις μόνος σου τη βλάβη.*

το **σχήμα** (του σχήματος, των σχημάτων) ΟΥΣ.:

1. το σχήμα ενός πράγματος είναι αυτό που σχηματίζεται αν τραβήξουμε μια γραμμή γύρω του: *Το σχήμα του προσώπου της είναι οβάλ. / Αγόρασα ένα κερύ σε σχήμα αυγού.*

2. το σχήμα είναι ένα απλό σχέδιο που αποτελείται κυρίως από γραμμές και συνήθως χρησιμοποιείται για να εξηγήσει κάτι (= διάγραμμα): *Συνδέστε την τηλεόραση με το βίντεο, όπως δείχνει το σχήμα.*

3. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, ένα γεωμετρικό σχήμα αποτελείται από γραμμές που ενώνονται και έχουν ορισμένη μορφή: *Το τρίγωνο και το τετράγωνο είναι σχήματα.*

σχηματίζω (σχημάτισα), **σχηματίζομαι** (σχηματίστηκα, σχηματισμένος) ΡΗΜ.:

1. λέμε "σχηματίζω" όταν κάνω κάτι να πάρει ορισμένο σχήμα ή όταν κάτι παίρνει ένα ορισμένο σχήμα: *Για τους κεφτέδες, σχηματίζετε μικρές μπάλες με τον κιμά. / Οι διαδηλωτές σχημάτισαν έναν κύκλο γύρω από το υπουργείο.*

2. όταν σχηματίζω κάτι, το δημιουργώ συνδυάζοντας δύο ή περισσότερα κομμάτια: *Η μετο-*

χή του ενεστώτα σχηματίζεται αν προσθέσουμε στο θέμα την κατάληξη "-οντας".

3. όταν σχηματίζω μια γνώμη ή μια άποψη, χρησιμοποιώ κάποια στοιχεία για να φτάσω σε αυτή: *Συζητώντας μαζί του σχημάτισα την εντύπωση ότι δε με συμπαθεί.*

4. σχηματίζεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι σχηματίζεται, αρχίζει να υπάρχει: *Αυτοί οι βράχοι σχηματίστηκαν πριν από 4 εκατομμύρια χρόνια.*

σχιζω ΡΗΜ. ⇒ **σκιζω**

ΤΟ **σχισιμο** ΟΥΣ. ⇒ **σκίσιμο**

ΤΟ **σχοινάκι** ΟΥΣ. ⇒ **σκοινάκι**

ΤΟ **σχοινί** ΟΥΣ. ⇒ **σκοινί**

σχολάω/σχολώ (σχόλασα) ΡΗΜ.: σχολάμε όταν τελειώνουμε μια ορισμένη ώρα από το σχολείο ή από τη δουλειά: *Σχόλασε νωρίς από το γραφείο.*

ΤΟ **σχολείο** (του σχολείου, των σχολείων) ΟΥΣ.:

1. το σχολείο είναι το μέρος όπου πηγαίνουν τα παιδιά για να μορφωθούν, καθώς και όλα τα μαθήματα που διδάσκονται εκεί: *Δεν τα πάει καλά στο σχολείο. / Τι ώρα τελειώνετε σήμερα το σχολείο;*

2. το σχολείο είναι το κτίριο όπου λειτουργεί το σχολείο: *Οι μαθητές παίζουν στην αυλή του σχολείου.*

3. το σχολείο είναι το σύνολο των μαθητών και των καθηγητών ενός σχολείου: *Τα παιδιά θέλησαν να δείξουν τα έργα τους σε όλο το σχολείο.*

η **σχολή** (της σχολής, των σχολών) ΟΥΣ.:

1. η σχολή είναι το τμήμα ενός πανεπιστημίου όπου διδάσκεται μία επιστήμη, όπως η ιατρική, η βιολογία, τα μαθηματικά, η νομική κτλ.: *Εί- ναι καθηγητής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Αθήνας.*

2. η σχολή είναι ένα μέρος όπου μπορεί κανείς να μάθει ένα ειδικό αντικείμενο, όπως χορό, μουσική, θέατρο κτλ.: *Γράφτηκε σε μια σχολή χορού για να παρακολουθήσει μαθήματα μπαλέτου.*

σχολιάζω (σχολίασα), **σχολιάζομαι** (σχολιάστηκα, σχολιασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σχολιάζουμε κάτι, δίνουμε την προσωπική μας γνώμη ή άποψη για αυτό (= κρίνω): *Οι μαθητές πρώτα θα παρουσιάσουν την εργασία τους και μετά θα τη σχολιάσουν. / Η ταινία του δε σχολιάστηκε θετικά από τους κριτικούς.*

2. όταν σχολιάζουμε κάποιον ή τη συμπεριφορά του, τον συζητάμε με τρόπο που δείχνει ότι δεν έχουμε καλή γνώμη για αυτόν (= κουτσομπολεύω): *Κανένας δεν τον εκτιμά και όλο τον σχολιάζουν.*

ο **σχολικός**, η **σχολική**, το **σχολικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι σχολικό, έχει σχέση με το σχολείο: *Με νοσταλγία θυμάμαι τα σχολικά μου χρόνια. / Από όλα τα σχολικά μαθήματα προτιμώ την ιστορία.*

σώζω (έσωσα), **σώζομαι** (σώθηκα, σωσμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σώζουμε κάποιον ή κάτι, τον βοηθάμε για να μην πεθάνει (= γλιτώνω): *Ο γιατρός τού έσωσε τη ζωή.*

2. (ΠΛΗΡΟΦ.) όταν σώζουμε ένα αρχείο ή πρόγραμμα, το φυλάμε στον υπολογιστή για να μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε πάλι (= αποθηκεύω ≠ σβήνω): *Πρέπει να σώσεις το κείμενο που έγραψες.*

3. σώζομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος σώζεται μετά από ατύχημα, δεν πεθαίνει (= επιβιώνω): *Σώθηκαν μόνο δύο επιβάτες.*

4. σώζεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι σώζεται, συνεχίζει να υπάρχει: *Σώζονται μόνο δύο έργα του αρχαίου ποιητή.*

ο **σωλήνας** (του σωλήνα, των σωλήνων) ΟΥΣ.:

1. ο σωλήνας είναι ένα στενό και μακρύ αντικείμενο στο σχήμα του κυλίνδρου που χρησιμοποιείται για να περνάει και να μεταφέρεται μέσα από αυτό κάποιο υγρό ή αέριο: *Έσπασε ο σωλήνας του νερού στο μπάνιο και πλημμυρίσαμε.*

2. λέμε σωλήνα κάθε στενόμακρο αντικείμενο που έχει το σχήμα του σωλήνα: *Τα ποτήρια σωλήνας χρησιμοποιούνται συνήθως για κοκτέιλ και όχι για το σκέτο ουίσκι.*

ΤΟ **σώμα** (του σώματος, των σωμάτων) ΟΥΣ.:

1. το σώμα ενός ανθρώπου ή ενός ζώου είναι όλα τα μέρη που το αποτελούν, εκτός από το μυαλό (= κορμί): *Η φυσιολογική θερμοκρασία του ανθρώπινου σώματος είναι περίπου 37 βαθμοί Κελσίου.*

2. το σώμα είναι κάθε υλικό αντικείμενο: *Τα στερεά σώματα έχουν καθορισμένο σχήμα και όγκο.*

3. το σώμα είναι ένα σύνολο προσώπων που δουλεύουν μαζί για ένα συγκεκριμένο σκοπό: *Είμαι μέλος του Σώματος Ελλήνων Προσκόπων. / Το δικαστικό σώμα θα εκλέξει καινούριο πρόεδρο.*

ΤΟ **σωματείο** (του σωματείου, των σωματείων) ΟΥΣ.: το σωματείο είναι μια επίσημη ομάδα ανθρώπων που εργάζονται όλοι μαζί για έναν ορισμένο σκοπό (= σύλλογος, ένωση, σύνδεσμος): *Το σωματείο των εργαζομένων της ΔΕΗ απεργεί.*

ο **σωματοφύλακας** (του σωματοφύλακα, των σωματοφυλάκων) ΟΥΣ.: ο σωματοφύλακας είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να βρίσκεται συνέχεια δίπλα σε κάποιον για να τον προστατεύει: *Οι μεγάλοι σταρ του κινηματογράφου έχουν και τους προσωπικούς τους σωματοφύλακες.*

σώπα! ΕΠΙΘ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε έκπληξη: *Σώπα, τα κατάφερε!*

σωπαίνω (σώπασα) ΡΗΜ.: σωπαίνω όταν σταματώ να μιλάω, να κλαίω, να γελάω κτλ. (= παύω, ησυχάζω): *"Ησυχία!" φώναξε και όλοι σώπασαν. / Αν δε σωπάσεις, θα σε βγάλω έξω από την αίθουσα.*

σωριάζω (σώριασα), **σωριάζομαι** (σωριάστηκα, σωριασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν σωριάζουμε πράγματα, τα βάζουμε πρόχειρα το ένα πάνω στο άλλο σε σωρό (= στοιβάζω): *Σώριασε τα ξερά φύλλα στον κήπο και τους έβαλε φωτιά.*

2. σωριάζομαι ΠΑΘ.: κάποιος σωριάζεται όταν πέφτει κάτω με όλο του το βάρος: *Τα πόδια της λύγισαν και σωριάστηκε κάτω λιπόθυμη.*

ο **σωρός** (του σωρού, των σωρών) ΟΥΣ.:

1. ο σωρός είναι πολλά πράγματα μαζί που είναι τοποθετημένα το ένα πάνω στο άλλο, συνήθως χωρίς τάξη (= βουνό, στοιβα): *Στο δωμάτιό του υπάρχει ένας σωρός από άπλυτα ρούχα.*

2. ένα σωρό πράγματα είναι πάρα πολλά πράγματα: *Στο κείμενό σου βρήκα ένα σωρό λάθη.*

ΕΚΦΡ. ένα σωρό

το **σωσίβιο** (του σωσίβιου, των σωσίβιων) ΟΥΣ.: το σωσίβιο είναι ένα αντικείμενο από λάστιχο ή πλαστικό που έχει μέσα αέρα και το οποίο το φοράμε για να μένουμε στην επιφάνεια του νερού: *Στα πλοία υπάρχουν σωσίβια για περιπτώσεις κινδύνου.*

σωστά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται σωστά, γίνεται με το σωστό τρόπο, ακριβώς όπως πρέπει (= ορθά ≠ λανθασμένα, λάθος): *Έλυσε σωστά τις εννέα από τις δέκα ασκήσεις των μαθηματικών.*

ο **σωστός**, η **σωστή**, το **σωστό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι σωστό, είναι ακριβώς όπως πρέπει, δηλαδή συμφωνεί με κάποιο πρότυπο ή κανόνα (= ορθός ≠ λανθασμένος, εσφαλμένος): *Οι σωστές απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.*

2. λέμε ότι κάτι είναι σωστό για μια ορισμένη περίπτωση όταν είναι αυτό που ταιριάζει σε αυτή την περίπτωση (= κατάλληλος): *Για να κάνεις καλά τη δουλειά σου, πρέπει να συνεργαστείς με τους σωστούς ανθρώπους.*

3. χρησιμοποιούμε το "σωστός" όταν θέλουμε να τονίσουμε μια ιδιότητα που έχει κάποιος: *Ένας σωστός φίλος είναι πάντα δίπλα σου όταν τον χρειάζεσαι. (= πραγματικός)*

η **σωτηρία** (της σωτηρίας) ΟΥΣ.: η σωτηρία είναι το να γλιτώνει κάποιος ή κάτι από έναν κίνδυνο ή μια δυσάρεστη κατάσταση: *Δεν υπάρχει ελπίδα σωτηρίας για τον άρρωστο. / Οι κάτοικοι της περιοχής φροντίζουν για τη σωτηρία των δασών από τους εμπρηστές.*

⚠ Η λέξη σωτηρία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

T T

τα βάζω ΕΚΦΡ.:

1. όταν τα βάζουμε με κάποιον, τσακωνόμαστε μαζί του: *Μην τα βάζεις μαζί του, γιατί είναι πιο δυνατός από σένα.*

2. όταν τα βάζουμε με κάποιον ή κάτι, θεωρούμε ότι αυτός φταίει για κάτι άσχημο που συμβαίνει: *Τα 'βαλε με τους δημοσιογράφους που έβγαλαν ψεύτικες ειδήσεις σε βάρος του.*

τα βάφω μαύρα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος τα βάφει μαύρα, είναι πολύ απογοητευμένος: *Κατηγορεί τον εαυτό της για ό,τι έγινε και τα 'χει βάψει μαύρα.*

τα βγάζω πέρα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι τα βγάζουμε πέρα όταν αντιμετωπίζουμε με επιτυχία μια δύσκολη κατάσταση: *Δύσκολα τα βγάζει πέρα με τόσο μικρό μισθό.*

τα βλέπω διπλά ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος είναι μεθυσμένος ή κουρασμένος και βλέπει για κάθε πράγμα δύο εικόνες αντί για μία: *'Ηπια λίγο παραπάνω και άρχισε να τα βλέπει διπλά.*

τα βλέπω όλα μαύρα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν είμαστε απαισιόδοξοι (≠ τα βλέπω όλα ρόδινα): *Μην τα βλέπεις κι εσύ όλα μαύρα, θα φτιάξει η τύχη σου!*

τα βλέπω όλα ρόδινα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν είμαστε αισιόδοξοι ότι όλα θα πάνε καλά (≠ τα βλέπω όλα μαύρα): *Είναι ενθουσιασμένος με τη νέα του δουλειά και τα βλέπει όλα ρόδινα.*

τα βλέπω σκούρα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν πιστεύουμε ότι η κατάσταση είναι πολύ δύσκολη: *Αν δε διαβάσεις, τα βλέπω σκούρα τα πράγματα με τις εξετάσεις.*

τα βολεύω ΕΚΦΡ.: όταν τα βολεύουμε, καταφέρνουμε να έχουμε όσα χρειαζόμαστε για να ζήσουμε (= τα φέρνω βόλτα, τα βγάζω πέρα): *Πώς τα βολεύεις και ζεις με τόσο μικρό μισθό;*

τα βρίσκουμε ΕΚΦΡ.:

1. όταν δύο άνθρωποι τα βρίσκουν, λύνουν τις διαφορές τους και καταλήγουν σε συμφωνία (= συμφωνώ): *Τα βρήκαν μεταξύ τους σε όλα τα θέματα.*

2. όταν δύο άνθρωποι τα βρίσκουν, γίνονται πάλι φίλοι μετά από καβγά (= συμφιλιώνομαι): *Τη μια μαλώνουν και την άλλη τα βρίσκουν.*

τα βρίσκω μπαστούνια ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που συναντάει εμπόδια και δυσκολίες που δεν τις περίμενε (= τα βρίσκω σκούρα): *Τους έβαλαν δύσκολες ερωτήσεις και τα βρήκε μπαστούνια.*

τα βρίσκω όλα στο πιάτο ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν τα βρίσκει όλα έτοιμα, χωρίς να

χρειάζεται να προσπαθήσει: *Είχε πλούσιους γονείς και τα βρήκε όλα στο πιάτο.*

τα βροντάω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν αφήνουμε μια δουλειά στη μέση και φεύγουμε (= τα παρατάω): *Δεν άντεχε το αφεντικό της και τα βρόντηξε.*

τα γυρίζω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν τα γυρίζουμε, κάνουμε ή λέμε κάτι άλλο από αυτό που είχαμε υποσχεθεί: *Είπε ότι θα μείνει με τα παιδιά το βράδυ αλλά μετά τα γύρισε.*

τα έφαγε τα ψωμιά του ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. λέμε για κάποιον ότι τα έφαγε τα ψωμιά του όταν είναι πολύ ηλικιωμένος: *Τα έφαγε τα ψωμιά του, είναι ήδη ενενήντα χρονών!*

2. λέμε για κάτι ότι τα έφαγε τα ψωμιά του όταν είναι πολύ παλιό: *Τριάντα χρόνων αυτοκίνητο, τι περιμένεις, τα έχει φάει τα ψωμιά του.*

τα έχω ΕΚΦΡ.:

1. όταν τα έχουμε με κάποιον ή με κάτι, είμαστε θυμωμένοι μαζί του: *Τα έχω με την τύχη μου, τίποτα δε μου πάει καλά!*

2. όταν ένας άντρας τα έχει με μια γυναίκα, έχει ερωτική σχέση μαζί της: *Τα έχουν από το σχολείο.*

τα έχω καλά ΕΚΦΡ.: όταν τα έχουμε καλά με κάποιον, έχουμε καλές σχέσεις μαζί του: *Θέλει να τα έχει καλά με όλους.*

τα έχω τετρακόσια ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον ηλικιωμένο που το μυαλό του μπορεί και σκέφτεται ακόμα λογικά: *Είναι ογδόντα χρονών αλλά τα έχει τετρακόσια.*

τα θέλω και τα παθαίνω ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που του αξίζουν αυτά που παθαίνει: *Τα θέλει και τα παθαίνει, αφού αφήνει τους άλλους να ανακατεύονται στη ζωή της.*

τα κάνω γυαλιά καρφιά ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος τα κάνει γυαλιά καρφιά, καταστρέφει ό,τι βρει μπροστά του (= τα κάνω λίμπα): *Οι χούλιγκαν τα έκαναν όλα γυαλιά καρφιά χτες στο γήπεδο.*

τα κάνω θάλασσα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν αποτυγχάνουμε σε κάτι από δικό μας λάθος (= τα κάνω μούσκεμα): *Δεν είχα διαβάσει καλά και τα έκανα θάλασσα στο διαγώνισμα.*

τα κάνω μούσκεμα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν αποτυγχάνουμε σε κάτι από δικό μας λάθος (= τα κάνω θάλασσα): *Του ανέθεσε να οργανώσει τη γιορτή και τα έκανε μούσκεμα.*

τα καταφέρνω ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάποιος τα καταφέρνει σε κάτι ή με κάτι, είναι καλός σε αυτό: *Τα καταφέρνει καλά στη ζωγραφική.*

2. όταν κάποιος τα καταφέρνει να κάνει κάτι συνήθως δύσκολο, μπορεί να το κάνει: *Τα κατάφερε και βγήκε πρωταθλητής.*

τα κοπανάω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος τα κοπανάει όταν πίνει πολύ και μεθάει (= τα τσούζω): *Τα 'χει κοπανήσει και δεν ξέρει τι λέει.*

τα λέω ΕΚΦΡ.:

1. όταν τα λέμε με κάποιον, συζητάμε μαζί του: *Πάρε με αργότερα για να τα πούμε.*
2. λέμε σε κάποιον ότι θα τα πούμε και εννοούμε ότι θα τον συναντήσουμε: *Θέλεις να τα πούμε το βράδυ;*

τα μαζεύω ΕΚΦΡ.: όταν τα μαζεύουμε, ετοιμαζόμαστε να φύγουμε: *Τα μάζεψε κι έφυγε χωρίς να μας πει κουβέντα.*

τα μαλλιά της κεφαλής μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος ξοδεύει τα μαλλιά της κεφαλής του για κάτι όταν ξοδεύει πολλά χρήματα για αυτό: *Χρωστάει τα μαλλιά της κεφαλής του στην τράπεζα.*

τα μασάω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος τα μασάει όταν δε μιλάει ξεκάθαρα για κάτι (= μασάω τα λόγια μου): *Πολύ μου τα μασάς και πιστεύω ότι κάτι ύποπτο συμβαίνει.*

τα μάτια σου δεκατέσσερα ΕΚΦΡ.: το λέμε σε κάποιον για να είναι προεκτικός: *Τα μάτια σου δεκατέσσερα όταν περνάς το δρόμο.*

τα παίζω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. λέμε ότι κάποιος τα παίζει όταν νιώθει μεγάλη κούραση ή μεγάλο φόβο: *Τα 'παίξε μετά από τόσες ώρες διάβασμα!*
2. όταν ένα μηχανήμα τα παίζει, σταματάει να λειτουργεί (= χαλάει): *Το αυτοκίνητό μου είναι παλιό και τα 'χει παίξει.*

τα παρατάω ΕΚΦΡ.: όταν τα παρατάμε, αφήνουμε μια προσπάθεια ή μια δουλειά στη μέση: *Δεν πρέπει να τα παρατάμε με την πρώτη δυσκολία.*

τα πάω ΕΚΦΡ.:

1. όταν λέμε ότι τα πάμε καλά ή άσχημα σε κάτι, εννοούμε ότι τα καταφέρνουμε καλά ή άσχημα: *Τα πάει καλά στην καινούρια της δουλειά και είναι ευχαριστημένη.*
2. όταν λέμε ότι τα πάμε καλά ή άσχημα με κάποιον, εννοούμε ότι έχουμε καλές ή κακές σχέσεις μαζί του: *Δεν τα πάει καλά με την αδελφή του, συνέχεια τσακώνονται.*

τα σκάω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν τα σκάμε, δίνουμε πολλά χρήματα για να αγοράσουμε κάτι: *Τα 'σκασε για να αγοράσει αυτό το πανάκριβο αυτοκίνητο.*

τα τινάξε ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. λέμε ότι κάποιος τα έχει τινάξει όταν έχει πεθάνει: *Έπαθε έμφραγμα από τη συγκίνηση και τα τινάξε.*
2. το λέμε για κάτι που είναι παλιό και έχει χαλάσει: *Πάει ο υπολογιστής μου, τα τινάξε!*

τα τσουγκρίζω ΕΚΦΡ.: όταν τα τσουγκρίζουμε με κάποιον, τσακωνόμαστε μαζί του: *Τα τσουγκρίσαν προπονητής και τερματοφύλακας λίγο πριν τον αγώνα.*

τα τσουζώ ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος τα τσουζεί όταν πίνει πολύ και μεθάει (= τα κοπανάω): *Τα τσουζεί κάθε βράδυ στα μπαρ με τους φίλους του.*

τα φέρνω βόλτα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν καταφέρνουμε να έχουμε όσα χρειαζόμαστε για να ζήσουμε (= τα βολεύω): *Δουλεύει από το πρωί ως το βράδυ για να τα φέρει βόλτα.*

τα φορτώνω στον κόκορα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι τα φορτώνουμε στον κόκορα όταν παραμελούμε τις δουλειές ή τα μαθήματά μας: *Ήταν καλός μαθητής, αλλά τώρα τα φόρτωσε στον κόκορα και δε διαβάζει.*

τα φυλάω ΕΚΦΡ.: όταν τα παιδιά παίζουν κρυφτό, αυτός που τα φυλάει κλείνει τα μάτια του μέχρι να κρυφτούν οι άλλοι παίκτες: *Ποιος τα φυλάει για να κρυφτούμε;*

τα χάνω ΕΚΦΡ.: όταν τα χάνουμε, νιώθουμε μεγάλη ταραχή και δεν ξέρουμε πώς να αντιδράσουμε (= σαστίζω): *Τον είδα ξαφνικά μπροστά και τα 'χασα.*

τα χρειάζομαι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν νιώθουμε μεγάλο φόβο: *Τα χρειάζεται κάθε φορά που ταξιδεύει με αεροπλάνο.*

τα ψέλλω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν τα ψέλλουμε σε κάποιον, τον μαλώνουμε με άγριο τρόπο (= κατασιδιάζω): *Του τα έμαλε ο πατέρας του για τους κακούς βαθμούς που πήρε.*

το ταβάνι (του ταβανιού, των ταβανιών) ΟΥΣ.: ταβάνι λέμε το μέρος του δωματίου που βρίσκεται πάνω από το κεφάλι μας (= οροφή): *Κρέμασα από το ταβάνι ένα πολύχρωμο φωτιστικό.*

η ταβέρνα (της ταβέρνας, των ταβερνών) ΟΥΣ.: η ταβέρνα είναι ένα εστιατόριο που έχει φτηνό φαγητό, συνήθως κρέας ή ψάρι, και κρασί: *Σταματήσαμε σε μια ταβέρνα στην παραλία για να φάμε φρέσκο ψάρι.*

ο ταβερνιάρης (του ταβερνιάρη, των ταβερνιάρηδων), **η ταβερνιάρισσα** (της ταβερνιάρισσας) ΟΥΣ.: ο ταβερνιάρης είναι ο ιδιοκτήτης ταβέρνας: *Ο ταβερνιάρης μάς κέρασε ένα καρφάκι ούζο.*

η τάβλα (της τάβλας) ΟΥΣ.:

1. τάβλα λέμε τη χοντρή και φαρδιά σανίδα: *Κάρφωσαν στα παράθυρα τάβλες μέχρι να βάλουν τα τζάμια.*

2. τάβλα λέμε το κοντό και στενόμακρο τραπέζι από ξύλο: *Στο πάρκο υπάρχουν τάβλες για να μπορεί να τρώει κανείς.*

⚠ Η λέξη τάβλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

τάβλα ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος είναι τάβλα όταν είναι ξαπλωμένος ή πεσμένος ανάσκελα και δεν μπορεί εύκολα να σηκωθεί: *Λιποθύμησε και έπεσε τάβλα στη μέση του δρόμου. / Μετά το πάρτι, οι περισσότεροι ήταν τάβλα από το ποτό.*

το τάβλι (του ταβλιού) ΟΥΣ.:

1. το τάβλι είναι ένα παιχνίδι για δύο άτομα, που ρίχνουν τα ζάρια και μετακινούν δεκαπέντε πούλια πάνω σε έναν ξύλινο πίνακα: *Έφερνε όλο μεγάλες ζαριές και με κέρδισε στο τάβλι.*

2. τάβλι λέμε το ξύλινο ορθογώνιο κουτί που όταν ανοίγει γίνεται ο πίνακας πάνω στον οποίο μετακινούν οι παίκτες τα πούλια: *Φέρε λίγο το τάβλι για να παίξουμε μία παρτίδα.*

△ Η λέξη τάβλι δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **ταγάρι** (του ταγαριού, των ταγαριών) ΟΥΣ.: ταγάρι λέμε την τσάντα από χοντρό ύφασμα, που σήμερα την κρεμάνε στον ώμο οι γυναίκες, ενώ πιο παλιά τη χρησιμοποιούσαν οι χωρικοί για να μεταφέρουν το φαγητό τους: *Η γιαγιά μου χάρισε ένα παλιό πολύχρωμο ταγάρι.*

το **ταγκό** ΟΥΣ.:

1. το ταγκό είναι ένας χορός από την Αργεντινή που χορεύεται από ζευγάρια, που κρατάνε σφιχτά ο ένας τον άλλο και κάνουν γρήγορα βήματα μπροστά και πίσω: *Το αργεντινικό ταγκό είναι πολύ τεχνικό και δύσκολο.*

2. ταγκό λέμε το μουσικό κομμάτι που έχει αυτό το ρυθμό: *Οι ήχοι του ταγκό είχαν γεμίσει όλη την αίθουσα.*

△ Η λέξη ταγκό δεν κλίνεται.

το **τάζω** (έταξα) ΡΗΜ.:

1. όταν τάζουμε σε κάποιον κάτι, λέμε ότι θα του το δώσουμε ή ότι θα του το κάνουμε (= υπόσχομαι): *Του έταξαν ένα ταξίδι για τη γιορτή του. / Η κυβέρνηση τους έταξε ότι θα μειώσει τους φόρους.*

2. (ΘΡΗΣΚ.) στη χριστιανική θρησκεία, όταν οι πιστοί τάζουν κάτι στο Θεό ή σε άγιο, υπόσχονται να του δώσουν κάποιο δώρο, για να τους προσφέρει τη βοήθειά του: *Έταξε στην Παναγία μια λαμπάδα για να γίνει καλά η κόρη της.*

ΕΚΦΡ. τάζω λαγούς με πετραχήλια

το **τάζω λαγούς με πετραχήλια** ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος μας τάζει λαγούς με πετραχήλια όταν μας υπόσχεται πράγματα που δεν μπορεί να μας προσφέρει: *Έταξε λαγούς με πετραχήλια στους ψηφοφόρους για να τον ψηφίσουν.*

το **ταΐζω** (τάισα), **ταΐζομαι** (ταΐστηκα, ταΐσμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ταΐζουμε κάποιον, του δίνουμε φαγητό: *Σε λίγο θα πρέπει να ταΐσω το μωρό. / Πηγαίνει στη λιμνούλα και ταΐζει τι πάπιες.*

2. λέμε ότι ταΐζουμε κάποιον όταν του προσφέρουμε τα απαραίτητα για να ζήσει (= συντηρώ, τρέφω): *Δουλεύει σκληρά, γιατί έχει πέντε παιδιά να ταΐσει.*

η **ταινία** (της ταινίας, των ταινιών) ΟΥΣ.:

1. ταινία είναι το έργο που βλέπουμε στον κινηματογράφο ή στην τηλεόραση (= φιλμ, έργο): *Είδαμε μια παλιά ασπρόμαυρη ταινία. / Στα παιδιά αρέσουν οι ταινίες κινουμένων σχεδίων.*

2. ταινία είναι η στενή λουρίδα από πλαστικό, που βρίσκεται μέσα στις κασέτες και πάνω στην οποία γράφουμε εικόνες και ήχους: *Είχαμε γράψει σκηνές από τις διακοπές μας στη θάλασσα σε ταινία. (= φιλμ)*

3. ταινία λέμε τη στενή λουρίδα από χαρτί, ύφασμα ή πλαστικό: *Έκλεισε το πακέτο με αυτοκόλλητη ταινία.*

το **ταΐρι** ΟΥΣ.:

1. ταΐρι λέμε το καθένα από τα δύο μέρη ενός ζευγαριού: *Κάθε παπούτσι έχει και το ταΐρι του, δεν το αγοράζεις ποτέ μόνο του.*

2. το ταΐρι κάποιου είναι το άτομο με το οποίο έχει ερωτική σχέση (= σύντροφος): *Την έχει ερωτευτεί τρελά και πιστεύει ότι βρήκε το ταΐρι του.*

△ Η λέξη ταΐρι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

οι **ταιριάζουν τα χνότα μας** ΕΚΦΡ.: το λέμε για ανθρώπους που έχουν τις ίδιες ιδέες, απόψεις, συνήθειες κτλ.: *Κάνουμε καλή παρέα, γιατί ταιριάζουν τα χνότα μας.*

οι **ταιριάζω** (ταιρίαξα, ταιριασμένος) ΡΗΜ.:

1. δύο άνθρωποι ή δύο πράγματα ταιριάζουν όταν έχουν καλή σχέση ή όταν δείχνουν όμορφα μαζί: *Δεν ταιρίαζαν και χώρισαν. / Δεν ταιριάζει η κόκκινη μπλούζα με το καφέ παντελόνι. (= πάει)*

2. όταν βάζουμε ή χρησιμοποιούμε μαζί δύο πράγματα που είναι ίδια ή μοιάζουν μεταξύ τους, τα ταιριάζουμε: *Να ταιριάξεις τις κάλτσες μεταξύ τους. (= ζευγαρώνω) / Ψάχνει ένα σακάκι για το ταιριάζει με τη φούστα της.*

3. ταιριάζει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι είναι κατάλληλο, λέμε ότι ταιριάζει (= αρμόζει): *Δεν ταιριάζει τέτοιο ντύσιμο στην ηλικία σου. / Δεν ταιριάζει να φέρεσαι έτσι στους γονείς σου.*

ΕΚΦΡ. ταιριάζουν τα χνότα μας

οι **τακούνι** (του τακουσιού, των τακουσιών) ΟΥΣ.: το τακούνι είναι το πίσω μέρος του παπουτσιού που βρίσκεται κάτω ακριβώς από τη φτέρνα: *Ξεκόλλησε το τακούνι της μπότας μου. / Φορούσε γόβες με ψηλά τακούνια.*

οι **τακτικά** και **ταχτικά** ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται τακτικά, γίνεται σε συχνά διαστήματα (= συχνά ≠ αραιά): *Επισκέπτεται πολύ τακτικά τη μητέρα του στο νοσοκομείο.*

2. όταν κάνουμε κάτι τακτικά, το κάνουμε με τάξη (≠ ακατάστατα): *Έβαλε τακτικά τα ρούχα μέσα στη βαλίτσα.*

ο **τακτικός**, η **τακτική**, το **τακτικό** και ο **ταχτικός**, η **ταχτική**, το **ταχτικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι τακτικό, γίνεται συχνά και με ορισμένο πρόγραμμα (= συχνός ≠ αραιός): *Τα δρομολόγια των λεωφορείων από Αθήνα για Πάτρα είναι πολύ τακτικά.*

2. κάποιος είναι τακτικός επισκέπτης ή πελάτης σε ένα μέρος όταν πηγαίνει συχνά εκεί (= σταθερός): *Κάνουμε μια μικρή έκπτωση στους τακτικούς πελάτες του καταστήματος.*

3. όταν κάτι είναι τακτικό, γίνεται σε ορισμένο χρόνο ή με ορισμένο τρόπο (≠ έκτακτος): *Η τακτική συνέντευξη του συλλόγου γίνεται μία φορά το μήνα.*

4. όταν κάποιος είναι τακτικός, κάνει με ακρίβεια και συνέπεια τις δουλειές του (= ακριβής, συνεπής): *Είναι πάντα τακτική στα ραντεβού της, ποτέ δε με έχει αφήσει να περιμένω.*

5. όταν κάποιος είναι τακτικός, κρατάει σε τάξη τα πράγματά του ($\neq$ άτακτος, ανοικοκώρευτος): *Πρέπει να γίνεις πιο τακτικός και να μαζεύεις τα παιχνίδια σου πριν κοιμηθείς.*

6. όταν ένας χώρος είναι τακτικός, τα πράγματα μέσα σε αυτόν βρίσκονται σε τάξη (= συγυρισμένος, τακτοποιημένος $\neq$ ακατάστατος): *Το γραφείο του είναι πάντα καθαρό και τακτικό.*

τακτοποιώ (τακτοποίηση), **τακτοποιούμαι** (τακτοποιήθηκα, τακτοποιημένος) ΡΗΜ.:

1. τακτοποιούμε κάτι όταν το βάζουμε στη σωστή του θέση ή σειρά: *Τακτοποίησε τα ψώνια στα ντουλάπια και στο ψυγείο. (= βολεύω) / Τον έμαθε να μαζεύει τα παιχνίδια και να τακτοποιεί το δωμάτιό του. (= συγυρίζω)*

2. λέμε ότι τακτοποιούμε κάτι όταν φροντίζουμε να γίνει όπως πρέπει (= κανονίζω, ρυθμίζω): *Θα φύγει διακοπές μόνον όταν τακτοποιήσει τις δουλειές της.*

3. λέμε ότι τακτοποιούμε κάποιον όταν του εξασφαλίζουμε δουλειά ή ό,τι άλλο χρειάζεται για να ζήσει (= βολεύω): *Τακτοποίησε τους φίλους τους σε καλές δουλειές.*

4. όταν τακτοποιούμε ένα λογαριασμό, τον πληρώνουμε: *Με τα χρήματα που κέρδισε τακτοποίησε τα χρέη του.*

5. τακτοποιούμαι ΠΑΘ.: τακτοποιούμαι όταν βρισκω κάποιο χώρο για να μείνω και βολεύομαι εκεί: *Θα σας καλέσουμε για φαγητό μόλις τακτοποιηθούμε στο καινούριο σπίτι.*

η **ταλαιπωρία** (της ταλαιπωρίας, των ταλαιπωριών) ΟΥΣ.: η ταλαιπωρία είναι η κούραση που προκαλούν σε κάποιον τα βάζανα και οι δυσκολίες: *Ταξίδεψε με αεροπλάνο για να γλιτώσει την ταλαιπωρία του πολύωρου ταξιδιού. / Είναι μεγάλη ταλαιπωρία το πρωινό ξύπνημα. (= μαρτύριο)*

ταλαιπωρώ (ταλαιπώρησα), **ταλαιπωρούμαι/ταλαιπωριέμαι** (ταλαιπωρήθηκα, ταλαιπωρημένος) ΡΗΜ.: κάποιος ή κάτι μας ταλαιπωρεί όταν μας κάνει να υποφέρουμε (= βασανίζω, παιδεύω): *Ο καύσωνας ταλαιπώρησε πολύ κόσμο. / Ταλαιπωρήθηκε πολύ από τον τελευταίο τραυματισμό του.*

ταλαντεύομαι (ταλαντεύτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι ή κάποιος ταλαντεύεται, κινείται πότε προς τη μια πλευρά και πότε προς την άλλη: *Η ξύλινη γέφυρα ταλαντευόταν από τους ισχυρούς ανέμους.*

2. λέμε ότι ταλαντεύομαστε ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα πράγματα όταν δεν μπορούμε να αποφασίσουμε ποιο να διαλέξουμε: *Ταλαντεύεται ανάμεσα στο αν θα πρέπει να αγοράσει αυτοκίνητο ή μηχανή.*

το **ταλέντο** (του ταλέντου, των ταλέντων) ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος έχει ταλέντο, είναι από τη φύση του πολύ καλός σε κάτι, για παράδειγμα στο χορό, στη μουσική κτλ. (= χάρισμα): *Από μικρή φαινόταν ότι είχε μεγάλο ταλέντο στη ζωγραφική.*

2. ταλέντο λέμε και το άτομο που έχει κάποιο ταλέντο σε κάτι: *Αυτή η αθλήτρια είναι από τα νέα μεγάλα ταλέντα της ρυθμικής γυμναστικής στη Ρωσία.*

το **ταλκ** ΟΥΣ.: ταλκ λέμε την άσπρη σκόνη που μυρίζει ωραία και τη βάζουμε στο δέρμα μας, συνήθως μετά το μπάνιο: *Βάζουμε ταλκ στο μωρό για να μην ερεθίζεται το δέρμα του.*

⚠ Η λέξη ταλκ δεν κλίνεται.

το **ταμείο** (του ταμείου, των ταμείων) ΟΥΣ.:

1. το ταμείο είναι το μέρος σε ένα κατάστημα, σε μια τράπεζα κτλ. όπου πηγαίνουμε για να πληρώσουμε ή για να πάρουμε χρήματα: *Περάστε από το ταμείο να πληρώσετε. / Τα εισιτήρια θα τα παραλάβετε από το ταμείο του θεάτρου.*

2. το ταμείο είναι ένα μηχάνημα με θέσεις για χαρτονομίσματα και κέρματα, που δείχνει στους πελάτες ενός καταστήματος πόσο πρέπει να πληρώσουν: *Δεν υπάρχουν άλλα κέρματα στο ταμείο.*

ΕΚΦΡ. σπάει τα ταμεία

η **ταμπέλα** (της ταμπέλας, των ταμπελών) ΟΥΣ.:

1. η ταμπέλα είναι ένα κομμάτι από ξύλο, μέταλλο ή άλλο υλικό, πάνω στο οποίο υπάρχουν πληροφορίες ή οδηγίες για κάτι (= πινακίδα): *Στην ταμπέλα που γράφει "Προς Ξάνθη", θα στρίψετε δεξιά.*

2. λέμε ότι κάποιος έχει την ταμπέλα του τεμπέλη, του κλέφτη κτλ. όταν έχει κακή φήμη και οι άλλοι τον θεωρούν τεμπέλη, κλέφτη κτλ.: *Του κόλλησαν την ταμπέλα του πιο στριμμένου καθηγητή.*

το **ταμπούρλο** (του ταμπούρλου, των ταμπούρλων) ΟΥΣ.: το ταμπούρλο είναι ένα μικρό τύμπανο, που παίζεται κυρίως σε στρατιωτικές μπάντες: *Το ρυθμό στους μαθητές για να παραλάσουν τον έδινε το ταμπούρλο. Ντρρρρρραμ παμ, Ντρρρρρραμ παμ...*

η **τανάλια** (της τανάλιας) ΟΥΣ.: η τανάλια είναι ένα εργαλείο που αποτελείται από δύο μεταλλικά κομμάτια που μοιάζουν με δαγκάνες και μπορούν να ανοιγοκλείνουν: *Τράβηξε το καρφί με την τανάλια.*

⚠ Η λέξη τανάλια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **τανκς** και το **τανκ** ΟΥΣ.: το τανκς είναι ένα μεγάλο πολεμικό όχημα από πολύ σκληρό μέταλλο, που έχει πάνω του ένα ή περισσότερα όπλα και κινείται πάνω σε φαρδιές σιδερένιες ζώνες που κυλάνε στο έδαφος (= τεθωρακισμένο άρμα, άρμα μάχης): *Δεκατρείς στρατιώτες δολοφονήθηκαν από τα τανκς του εχθρού.*

⚠ Η λέξη τανκς δεν κλίνεται.

η **τάξη** (της τάξης, των τάξεων) ΟΥΣ.:

1. λέμε ότι υπάρχει τάξη σε ένα χώρο όταν όλα τα πράγματα βρίσκονται στη θέση τους ($\neq$ ακαταστασία, αταξία): *Τα πράγματα στο γραφείο της είναι πάντοτε σε τάξη.*

2. όταν σε μια κοινωνία υπάρχει τάξη, οι άνθρωποι σέβονται και υπακούουν στους νόμους ($\neq$ αναρχία): *Η αστυνομία ανήκει στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης.*

3. σε μια κοινωνία, οι άνθρωποι που ανήκουν στην ίδια τάξη, έχουν την ίδια κοινωνική θέση: *Στην αρχαία Αθήνα, οι δούλοι αποτελούσαν την κατώτερη τάξη. / Οι αγώνες της εργατικής τάξης.*

4. τάξη λέμε το σύνολο των μαθημάτων που διδάσκονται στο σχολείο τα παιδιά που έχουν την ίδια ηλικία: *Πηγαίνει στην πρώτη τάξη του γυμνασίου.*

5. τάξη λέμε αλλιώς την αίθουσα διδασκαλίας: *Τον έβγαλε έξω από την τάξη γιατί έκανε φασαρία.*

ΕΚΦΡ. βάζω σε τάξη, πρώτης τάξεως

το **ταξί** ουσ.: το ταξί είναι ένα αυτοκίνητο με οδηγό, που τον πληρώνουμε για να μας πάει όπου θέλουμε, συνήθως κάπου μέσα στην πόλη: *Τόση ώρα περιμένω και δεν πέρασε ούτε ένα άδειο ταξί. / Θα πάω στο αεροδρόμιο με ταξί.*

△ Η λέξη ταξί δεν κλίνεται.

ταξιδεύω (ταξιδεψα) ΡΗΜ.:

1. όταν ταξιδεύω, πηγαίνω σε ένα μακρινό μέρος με κάποιο μέσο συγκοινωνίας: *Ταξιδεύει συχνά με αεροπλάνο. / Θα ταξιδέψουν με πλοίο στην Κρήτη.*

2. λέμε ότι κάποιος ταξιδεύει όταν το μυαλό του σκέφτεται διάφορα πράγματα και δεν προσέχει τι γίνεται γύρω του: *Πού ταξιδεύεις και δεν ακούς τι σου λέω;*

3. λέμε ότι κάτι με ταξιδεύει όταν με κάνει να φανταστώ ότι βρίσκομαι σε άλλο μέρος ή σε άλλη εποχή: *Η ταινία θα σας ταξιδέψει στον κόσμο της Ανατολής.*

4. **ταξιδεύει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι ταξιδεύει όταν μεταφέρεται γρήγορα από άνθρωπο σε άνθρωπο και από ένα μέρος σε άλλο (= διαδίδεται): *Η είδηση του θανάτου του ταξιδέψα σε όλο τον κόσμο.*

το **ταξίδι** (του ταξιδιού, των ταξιδιών) ουσ.: ταξίδι είναι το να ταξιδέψει κάποιος σε ένα μέρος: *Το ταξίδι στο Παρίσι θα μας μείνει αξέχαστο.*

το **ταξίδι αναψυχής** ουσ.: το ταξίδι αναψυχής είναι το ταξίδι που κάνουμε όταν θέλουμε να ξεκουραστούμε ή να διασκεδάσουμε: *Στη Γερμανία θα πας για ταξίδι αναψυχής ή για δουλειές;*

η **ταξινόμηση** (της ταξινόμησης, των ταξινομήσεων) ουσ.: όταν κάνουμε ταξινόμηση πραγμάτων, τα χωρίζουμε σε ομάδες με ορισμένη σειρά, έτσι ώστε αυτά που έχουν το ίδιο χαρακτηριστικό να βρίσκονται στην ίδια ομάδα: *Η ταξινόμηση των βιβλίων έγινε με βάση την αλφαβητική σειρά του τίτλου τους.*

ταξινομώ (ταξινόμησα), **ταξινομούμαι** (ταξινομήθηκα, ταξινομημένος) ΡΗΜ.: όταν χωρίζουμε ανθρώπους ή πράγματα σε ομάδες με βάση κάποιο χαρακτηριστικό τους, λέμε ότι τα ταξινομούμε (= κατατάσσω): *Ταξινόμησε τις*

λέξεις αλφαβητικά. / Του αρέσει να ταξινομεί τα βιβλία του με βάση το θέμα τους.

ο **ταξιτζής** (του ταξιτζή, των ταξιτζήδων), η **ταξιτζού** (της ταξιτζούς) ουσ.: ο ταξιτζής είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να οδηγεί ταξί: *Ζήτησε από τον ταξιτζή να τον πάει στο αεροδρόμιο.*

ταπεινά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάνουμε κάτι ταπεινά, το κάνουμε απλά, χωρίς υπερβολές (= σεμνά $\neq$ αλαζονικά): *Κατάλαβε το λάθος του και ζήτησε ταπεινά συγγνώμη.*

2. όταν κάποιος ζει ταπεινά, ζει απλά, χωρίς πολυτέλειες: *Επέστρεψε για να ζήσει ταπεινά και ήσυχα στο χωριό του.*

ο **ταπεινός**, η **ταπεινή**, το **ταπεινό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ταπεινός, δεν πιστεύει ότι είναι καλύτερος από τους άλλους ($\neq$ αλαζόνος): *Είναι μεγάλος επιστήμονας, αλλά παραμένει σεμνός και ταπεινός.*

2. όταν κάποιος είναι ταπεινός, η καταγωγή του και η ζωή του είναι απλή ή φτωχική: *Δεν είναι παρά ένας ταπεινός υπηρέτης.*

3. όταν κάτι είναι ταπεινό, είναι απλό ή φτωχικό: *Έζησε μια ταπεινή ζωή μακριά από τα φώτα της διασημότητας.*

η **ταπετσαρία** (της ταπετσαρίας, των ταπετσαριών) ουσ.:

1. η ταπετσαρία είναι ένα σκληρό χαρτί, ύφασμα ή πλαστικό, που έχει χρώματα και σχέδια και το κολλάμε πάνω στους τοίχους των δωματίων για να τους προστατέψουμε ή για να τους στολίσουμε: *Στο παιδικό δωμάτιο θα βάλλουμε ταπετσαρία σε έντονο κίτρινο χρώμα.*

2. η ταπετσαρία είναι το χοντρό ύφασμα με το οποίο ντυνόμαστε τα έπιπλα: *Θα αλλάξω ταπετσαρία στους καναπέδες του σαλονιού.*

ο **αραγμένος**, η **αραγμένη**, το **αραγμένο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι αραγμένος, νιώθει μεγάλη αναστάτωση ή ανησυχία (= ανάστατος, ανήσυχος $\neq$ ατάραχος, ήρεμος): *Είδε ένα άσχημο όνειρο και ξύπνησε πολύ αραγμένη.*

2. όταν τα νερά της λίμνης ή της θάλασσας είναι αραγμένα, έχουν κύματα (= κυματώδης, τρικυμισμένος $\neq$ γαλήνιος): *Έπιασε βροχή, και η θάλασσα είναι πολύ αραγμένη.*

ταράζω (τάραξα), **ταράζομαι** (ταράχτηκα, ταραγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι με ταράζει, μου προκαλεί ανησυχία ή αναστάτωση (= αναστατώνω): *Με τάραξε η είδηση του θανάτου του.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάποιος με ταράζει όταν με κουράζει με κάτι που κάνει σε υπερβολικό βαθμό: *Με τάραξε με την πολυλογία της. (= τρελαίνω) / Το αφεντικό μάς τάραξε στη δουλειά. (= ξεθεώνω)*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι ταράζουμε κάτι όταν τρώμε πάρα πολύ από αυτό: *Τον τάραξε τον μπακλαβά.*

4. ταράζομαι ΠΑΘ.: όταν ταράζομαι, νιώθω ανησυχία ή αναστάτωση (= αναστατώνομαι): *Ταράζεται με τον παραμικρό θόρυβο.*

ΕΚΦΡ. ταράζω τα νερά

ταράζω τα νερά ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάτι φέρνει νέες ιδέες ή αντιλήψεις σε έναν τομέα και προκαλεί αναστάτωση, συζητήσεις κτλ.: *Ο νέος του δίσκος τάραξε τα νερά της ροκ μουσικής σκηνής.*

ταρακουνάω/ταρακουνώ (ταρακούνησα), **ταρακουνιέμαι** (ταρακουνήθηκα, ταρακουνημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι μας ταρακουνάει, μας κουνάει πολύ δυνατά: *Τα επτά ρίχτερ ταρακούνησαν για τα καλά τη χώρα.*

2. ταρακουνάει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι μας ταρακουνάει όταν μας προκαλεί μεγάλη αναστάτωση και ανησυχία (= συγκλονίζει, τραντάζει): *Οι φωτογραφίες των πεινασμένων παιδιών συγκίνησαν και ταρακούνησαν ολόκληρο τον κόσμο.*

η **ταραμοσαλάτα** (της ταραμοσαλάτας, των ταραμοσαλατών) ΟΥΣ.: η ταραμοσαλάτα είναι μια πηχτή κρέμα που φτιάχνεται από ταραμά και την τρώμε ως ορεκτικό: *Η λαγάνα και η ταραμοσαλάτα είναι τα φαγητά που τρώνε οι Έλληνες την Καθαρή Δευτέρα.*

ο **τάρανδος** (του τάρανδου, των τάρανδων) ΟΥΣ.: ο τάρανδος είναι ένα μεγάλο ζώο με ψηλά και πλατιά κέρατα, που μοιάζει με το ελάφι και ζει στις βόρειες περιοχές της Ευρώπης, της Ασίας και της Αμερικής: *Το έλκθηρο του Αϊ-Βασίλη το σέρνουν τάρανδοι.*

η **ταράτσα** (της ταράτσας, των ταρατσών) ΟΥΣ.: η ταράτσα είναι το πάνω μέρος ενός κτιρίου, που είναι επίπεδο και δεν έχει κεραμίδια: *Απλώνουν τα ρούχα στην ταράτσα της πολυκατοικίας.*

η **ταραχή** (της ταραχής, των ταραχών) ΟΥΣ.:

1. ταραχή είναι αυτό που νιώθουμε όταν είμαστε ταραγμένοι, συνήθως από ένα δυσάρεστο ή ξαφνικό γεγονός ($\neq$ ψυχραιμία): *Από την ταραχή του είχε χάσει τα λόγια του.*

2. όταν επικρατεί ταραχή σε ένα χώρο, υπάρχει μεγάλη αναστάτωση και φασαρία ($\neq$ ηρεμία): *Αμέσως μετά το σεισμό επικράτησε μεγάλη ταραχή στην πόλη.*

3. ταραχές ΠΛΗΘ.: ταραχές είναι τα βίαια επεισόδια που δημιουργούνται ανάμεσα σε ομάδες ανθρώπων: *Μετά τον ποδοσφαιρικό αγώνα σημειώθηκαν ταραχές που προκάλεσαν οι οπαδοί των δύο ομάδων.*

η **τάρτα** (της τάρτας, των ταρτών) ΟΥΣ.: η τάρτα είναι ένα γλυκό με ψημένη ζύμη πάνω στην οποία βάζουμε κρέμα και φρούτα: *Ετοίμασε μια τάρτα με ροδάκινα για το απογευματινό τσάι.*

το **τασάκι** ΟΥΣ.: το τασάκι είναι ένα μικρό πιάτο μέσα στο οποίο οι καπνιστές σβήνουν τα τσιγάρα τους ή ρίχνουν τις στάχτες των τσιγάρων

(= σταχοδοχείο): *Να αδειάσεις το τασάκι, γιατί είναι γεμάτο αποτσίγαρα.*

⚠ Η λέξη τασάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **τάση** (της τάσης, των τάσεων) ΟΥΣ.:

1. η τάση είναι μια ιδιαίτερη πλευρά του χαρακτήρα μας που εκδηλώνεται με ορισμένο τρόπο: *Από μικρή είχε την τάση να λέει ψέματα. / Ο γιος τους έχει καλλιτεχνικές τάσεις. (= κλίση)*

2. λέμε ότι υπάρχει μια τάση όταν μια συμπεριφορά ή μια κατάσταση αρχίζει να αναπτύσσεται με ορισμένο τρόπο: *Υπάρχει η τάση οι νέοι να χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο τους υπολογιστές.*

το **τατουάζ** ΟΥΣ.:

1. όταν κάποιος κάνει τατουάζ, χαράζει πάνω στο δέρμα του σχέδια με χρωματιστή μπογιά: *Το τατουάζ γίνεται με ειδικές βελόνες και είναι ανεξίτηλο.*

2. το τατουάζ είναι το σχέδιο που έχει χαραγμένο κάποιος πάνω στο δέρμα του: *Οι παλιοί ναυτικοί είχαν στα μπράτσα τους τατουάζ με άγκυρες και γοργόνες.*

⚠ Η λέξη τατουάζ δεν κλίνεται.

ο **ταύρος** (του ταύρου, των ταύρων) ΟΥΣ.:

1. ο ταύρος είναι ένα είδος βοδιού, δηλαδή αρσενικής αγελάδας, που έχει πολύ δυνατά κέρατα: *Στις ταυρομαχίες, όταν ο ταύρος βγαίνει στην αρένα, καβαλάρηδες τον τραυματίζουν με πολλά βέλη.*

2. ταύρο λέμε κάποιον που έχει καλή υγεία και είναι πολύ δυνατός: *Ταύρος ο παπούς. Μετά από δύο εγχειρήσεις και περπατάει δέκα χιλιόμετρα την ημέρα!*

3. ταύρο λέμε κάποιον όταν είναι πολύ θυμωμένος: *Όρμηξε πάνω μου σαν αγριεμένος ταύρος.*

η **ταυτότητα** (της ταυτότητας, των ταυτοτήτων) ΟΥΣ.:

1. η ταυτότητα ενός προσώπου, πράγματος κτλ. είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που το κάνουν να ξεχωρίζει από τα άλλα: *Η εθνική, η πολιτιστική και η θρησκευτική ταυτότητα ενός λαού.*

2. η ταυτότητα κάποιου είναι το όνομά του, το ποιος είναι: *Αγνωστη παραμένει η ταυτότητα του δράστη.*

3. η ταυτότητα είναι ένα επίσημο χαρτί που έχει πάνω τη φωτογραφία μας, το όνομά μας και διάφορα άλλα στοιχεία που δείχνουν ποιο είμαστε (= αστυνομική ταυτότητα, δελτίο ταυτότητας): *Δεν μπορείτε να πάρετε τα χρήματα αν δε μου δείξετε την ταυτότητά σας.*

4. η ταυτότητα είναι ένα βραχιόλι που έχει χαραγμένο πάνω του το όνομα αυτού που το φοράει: *Φοράει πάντα τη χρυσή ταυτότητα που της έκαναν δώρο οι παππούδες της.*

ταυτόχρονα και **ταυτοχρόνως** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποια πράγματα γίνονται ταυτόχρονα, γίνονται την ίδια στιγμή (= συγχρόνως): *Τα μηνύματα*

μας έφτασαν σχεδόν ταυτόχρονα. / Πολεμήστε ταυτόχρονα το πάχος και το στρες.

η **ταφή** (της ταφής, των ταφών) ουσ.: ταφή είναι το να βάζουμε ένα νεκρό μέσα σε τάφο (= θάψιμο): *Η ταφή των νεκρών έγινε με όλες τις τιμές.*

ο **τάφος** (του τάφου, των τάφων) ουσ.: ο τάφος είναι το μέρος όπου οι άνθρωποι θάβουν τους νεκρούς (= μνήμα): *Επισκέφτηκαν τον τάφο του παππού στο χωριό.*

ΕΚΦΡ. είμαι τάφος

ο **ταχυδακτυλουργός**, η **ταχυδακτυλουργός** (του/της ταχυδακτυλουργού, των ταχυδακτυλουργών) ουσ.: ο ταχυδακτυλουργός διασκεδάζει τους ανθρώπους κάνοντας μαγικά κόλπα με γρήγορες κινήσεις των χεριών του (= μάγος): *Ο ταχυδακτυλουργός έβγαλε περιστέρια από τις τσέπες του.*

το **ταχυδρομείο** (του ταχυδρομείου, των ταχυδρομείων) ουσ.:

1. ταχυδρομείο είναι η κρατική υπηρεσία που είναι υπεύθυνη για τη μεταφορά γραμμάτων, δεμάτων κτλ. από το ένα μέρος στο άλλο: *Ήρθαν με το ταχυδρομείο οι φορολογικές δηλώσεις που πρέπει να συμπληρωθούν.*

2. ταχυδρομείο είναι το κτίριο όπου λειτουργεί αυτή η υπηρεσία: *Πήγα στο ταχυδρομείο για να παραλάβω το δέμα.*

ο **ταχυδρόμος**, η **ταχυδρόμος** (του/της ταχυδρόμου, των ταχυδρόμων) ουσ.: ο ταχυδρόμος είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να μοιράζει στους ανθρώπους τα γράμματα, τα δέματα κ.ά. που στέλνονται με το ταχυδρομείο: *Ο ταχυδρόμος αφήνει τα γράμματα έξω από την πόρτα.*

η **ταχύτητα** (της ταχύτητας, των ταχυτήτων) ουσ.:

1. ταχύτητα είναι το πόσο γρήγορα κινείται ή γίνεται κάτι: *Λατρεύει τους αγώνες ταχύτητας με αυτοκίνητα. / Είναι εκπληκτική η ταχύτητα με την οποία λύνει τις εξισώσεις. (= γρηγοράδα)*

2. (φυσ.) στη φυσική, η ταχύτητα είναι η απόσταση που διανύει ένα σώμα σε μία ορισμένη μονάδα χρόνου: *Τα σύγχρονα τρένα κινούνται με ταχύτητα 250 χιλιομέτρων την ώρα.*

3. οι ταχύτητες σε ένα αυτοκίνητο είναι ο μηχανισμός με τον οποίο ρυθμίζουμε πόση δύναμη θα πάει από τη μηχανή στις ρόδες για να κινηθούν: *Ξεκινάμε το αυτοκίνητο πάντα με πρώτη ταχύτητα.*

το **ταψί** (του ταψιού, των ταψιών) ουσ.:

1. το ταψί είναι ένα πλατύ και ρηχό σκεύος από μέταλλο μέσα στο οποίο ψήνουμε φαγητά ή γλυκά στο φούρνο: *Πριν βάλεις το φαγητό στο φούρνο να αλείψεις το ταψί με λίγο βούτυρο για να μην κολλήσει.*

2. ένα ταψί φαγητό ή γλυκό είναι τόσο φαγητό ή γλυκό, όσο χωράει ένα ταψί: *Τους έφτιαξα*

ένα ταψί παστίτσιο για να το φάνε το Σαββατοκύριακο.

ΕΚΦΡ. χορεύω στο ταψί

το **τείχος** (του τείχους, των τειχών) ουσ.:

1. το τείχος είναι ένας ψηλός και μακρόστενος τοίχος από μεγάλες πέτρες που έχτιζαν παλιά οι άνθρωποι γύρω από τις πόλεις για να τις προστατεύουν από τις επιθέσεις των εχθρών: *Το Σινικό τείχος έχει μήκος 3.000 χιλιόμετρα και βρίσκεται ανάμεσα στην Κίνα και στη Μογγολία.*

2. λέμε τείχος καθετί που δεν αφήνει τους ανθρώπους να πλησιάσουν ο ένας τον άλλο, να επικοινωνήσουν μεταξύ τους ή να καταλάβουν κάτι: *Δε μιλάει πια σε κανέναν μας. Έχει χτίσει γύρω του ένα τείχος σιωπής.*

το **τελάρο** (του τελάρου, των τελάρων) ουσ.:

1. τελάρο είναι το καφόσι: *Έβαλε τις ντομάτες μέσα στο τελάρο. / Αγόρασε ένα τελάρο ροδάκινα για να φτιάξει μαρμελάδα.*

2. το τελάρο είναι ένα ξύλινο πλαίσιο πάνω στο οποίο τεντώνουμε ύφασμα για να κεντήσουμε ή μουσαμά για να ζωγραφίσουμε: *Στο εργαστήριο ενός ζωγράφου μπορεί να δει κανείς καβαλέτα, πινέλα και τελάρια με μουσαμά.*

η **τελεία** (της τελείας, των τελειών) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, η τελεία (.) είναι το σημείο στίξης που βάζουμε, όταν γράφουμε, στο τέλος μιας πρότασης ή μετά από σύντομες μορφές λέξεων, όπως στο κτλ., στο κ.ά. ή στο π.χ.: *Μετά από κάθε τελεία στο τέλος της πρότασης ξεκινάμε πάντα με κεφαλαίο γράμμα.*

ΕΚΦΡ. τελεία και παύλα

ΤΕΛΕΙΑ ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται τέλεια, γίνεται πάρα πολύ καλά, χωρίς κανένα λάθος (= άψογα): *Είχε διαβάσει καλά, ήξερε όλα τα θέματα και έγραψε τέλεια.*

2. όταν λέμε τέλεια, εννοούμε πάρα πολύ ωραία (= υπέροχα, καταπληκτικά): *Ήταν το πιο κεφάτο πάρτι της χρονιάς, περάσαμε τέλεια.*

ΤΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΥΛΑ ΕΚΦΡ.: το λέμε για να τονίσουμε ότι αυτό που λέμε είναι οριστικό και δεν πρόκειται να αλλάξει: *Είπα ότι αύριο δε θα πάτε εκδρομή, τελεία και παύλα.*

ο **τέλειος**, η **τέλεια**, το **τέλειο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι τέλειο, δεν έχει κανένα λάθος ή ελάττωμα (= άψογος): *Το φόρεμα έχει τέλεια εφαρμογή πάνω της. / Ο άντρας της είναι ο τέλειος σύζυγος.*

2. λέμε ότι ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι τέλειο για κάτι όταν είναι το πιο κατάλληλο που υπάρχει (= ιδανικός): *Βρήκα το τέλειο φόρεμα για τη δεξίωση.*

3. χρησιμοποιούμε τη λέξη "τέλειος" όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι κάτι βρίσκεται στον ανώτατο βαθμό, ότι δεν μπορεί να γίνει περισσότερο ή μεγαλύτερο (= απόλυτος, πλήρης):

Οι βομβαρδισμοί προκάλεσαν την τέλεια καταστροφή της πόλης.

τελειώνω (τελείωσα) ΡΗΜ.:

1. όταν τελειώνουμε κάτι που κάνουμε, το φτάνουμε στο τέλος (= ολοκληρώνω ≠ αρχίζω, ξεκινάω): *Μόλις τελείωσα το διάβασμα. / Δε με άφησε να τελειώσω αυτό που έλεγα και με διέκοψε.*

2. όταν τελειώνουμε κάτι, δεν αφήνουμε να μείνει τίποτα από αυτό (= ξεοδεύω): *Τέλειωσε μόνος του ένα μπουκάλι κρασί. / Τα παιδιά το τελείωσαν όλο το ψωμί.*

3. τελειώνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι τελειώνει, σταματάει να γίνεται (= λήγει ≠ αρχίζει): *Το μάθημα τελειώνει σε δέκα λεπτά. / Πότε θα τελειώσει η ταινία;*

4. τελειώνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι τελειώνει όταν δεν υπάρχει άλλο από αυτό (= εξαντλείται): *Μου τελείωσε η βενζίνη. / Μας τελείωσε το γάλα.*

5. τελειώνει 3^ο ΠΡ.: ένας δρόμος τελειώνει κάπου όταν εκεί βρίσκεται το τέλος του (= καταλήγει ≠ αρχίζει): *Εδώ τελειώνει η ασφαλτος.*

τελείως ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι υπάρχει ή γίνεται σε μεγάλο βαθμό (= εντελώς): *Είναι τελείως βλάκας. / Το σπίτι καταστράφηκε τελείως από τη φωτιά.*

η **τελετή** (της τελετής, των τελετών) ΟΥΣ.: η τελετή είναι ένα επίσημο γεγονός, όπως ο γάμος, η κηδεία, μια εθνική γιορτή κτλ.: *Ο δήμαρχος διοργάνωσε μια λαμπρή τελετή για να τιμήσει τους ολυμπιονίκες.*

τελευταία ΕΠΙΡΡ.: κάτι γίνεται τελευταία όταν γίνεται τον τελευταίο καιρό, εδώ και λίγο καιρό: *Τελευταία δεν αισθάνεται πολύ καλά.*

τελευταία λέξη ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάποιος έχει την τελευταία λέξη, παίρνει την τελική απόφαση σε μια συζήτηση: *Άκουσε προσεκτικά όλες τις απόψεις, πριν πει την τελευταία λέξη.*

2. όταν κάτι είναι η τελευταία λέξη της μόδας, της επιστήμης ή της τεχνολογίας, είναι ό,τι πιο μοντέρνο ή ό,τι καλύτερο υπάρχει: *Ντύνεται με την τελευταία λέξη της μόδας.*

ο **τελευταίος**, η **τελευταία**, το **τελευταίο** ΕΠΙΘ.:

1. ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι τελευταίο όταν βρίσκεται, υπάρχει ή γίνεται μετά από όλα τα άλλα (≠ πρώτος): *Το τελευταίο γράμμα του αλφαβήτου είναι το ωμέγα. / Τερμάτισε τελευταίος στον αγώνα δρόμου.*

2. όταν ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι τελευταίο, είναι το μόνο που μένει από ένα σύνολο: *Έμεινε ένα τελευταίο σοκολατάκι μέσα στο κουτί.*

3. λέμε ότι κάποιος είναι τελευταίος σε κάτι όταν είναι χειρότερος από όλους τους άλλους (≠ πρώτος): *Είναι από τους τελευταίους μαθητές της τάξης.*

4. λέμε ότι κάτι είναι τελευταίο όταν έχει γίνει ή έχει εμφανιστεί πριν από πολύ λίγο καιρό (=

πρόσφατος): *Μόλις κυκλοφόρησε το τελευταίο τεύχος του περιοδικού.*

5. λέμε ότι κάνουμε κάτι την τελευταία στιγμή ή την τελευταία ώρα όταν δεν το κάνουμε έγκαιρα: *Τρέχει να στείλει την αίτηση την τελευταία στιγμή.*

ΕΚΦΡ. αφήνω την τελευταία μου πνοή, είμαι στα τελευταία μου, έχω τον τελευταίο λόγο, παίζω το τελευταίο μου χαρτί, τελευταία λέξη

το **τελεφερίκ** ΟΥΣ.: το τελεφερίκ είναι ένα είδος μικρού τρένου που κρέμεται από χοντρά σύρματα και μεταφέρει ανθρώπους σε ψηλές πλαγιές λόφων ή βουνών: *Θα ανεβούμε στο χιονοδρομικό κέντρο με το τελεφερίκ.*

⚠ Η λέξη τελεφερίκ δεν κλίνεται.

τελικά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν λέμε τελικά, εννοούμε στο τέλος (≠ αρχικά): *Δεν πίστευα ότι θα περάσω τις εξετάσεις, αλλά τελικά τα κατάφερα.*

2. όταν λέμε τελικά, εννοούμε μετά από πολλή ώρα (= επιτέλους): *Το ασθενοφόρο έφτασε τελικά με δύο ώρες καθυστέρηση.*

3. το χρησιμοποιούμε όταν ζητάμε ή όταν δίνουμε μια οριστική απάντηση: *Τελικά, θα έρθεις μαζί μας διακοπές ή όχι;*

ο **τελικός**, η **τελική**, το **τελικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι τελικό, μετά από αυτό δεν μπορεί να ακολουθεί κάτι άλλο (≠ αρχικός): *Θα κάνει το γύρο της Ευρώπης με τελικό προορισμό την Πορτογαλία. / Το χτίσιμο του σπιτιού βρίσκεται πια στην τελική του φάση.*

2. όταν κάτι είναι τελικό, δεν μπορεί πια να αλλάξει (= οριστικός): *Παρέδωσε επιτέλους την εργασία του στην τελική της μορφή.*

ΕΚΦΡ. μέχρι τελικής πτώσεως, σε τελική ανάλυση

ο **τελικός** (του τελικού, των τελικών) και τα **τελικά** ΟΥΣ. (ΑΘΛΗΤ.): ο τελικός είναι ο τελευταίος αγώνας σε πρωτάθλημα, κύπελλο, κτλ. για να βγει ο νικητής: *Στον τελικό των 100μ. θα πάρουν μέρος οι καλύτεροι αθλητές από όλο τον κόσμο.*

το **τέλος** (του τέλους, των τελών) ΟΥΣ.:

1. το τέλος είναι το σημείο όπου τελειώνει μια περιοχή ή ένας χώρος (≠ αρχή): *Η μοναδική πόρτα βρίσκεται στο τέλος του διαδρόμου. (= τέρμα) / Στο τέλος του βιβλίου θα βρείτε το ευρετήριο.*

2. το τέλος είναι το τελευταίο μέρος μιας χρονικής περιόδου ή ενός γεγονότος: *Θα πάμε διακοπές στο τέλος του μήνα. / Έβαλαν γκολ λίγο πριν το τέλος του αγώνα. (= λήξη)*

3. το τέλος της ζωής ενός ανθρώπου είναι ο θάνατος: *Είχε τραγικό τέλος.*

4. τα τέλη είναι τα χρήματα που πρέπει να πληρώνουμε στο κράτος για κάποια υπηρεσία που μας προσφέρει: *Αυξήθηκαν τα τέλη κυκλοφορίας των αυτοκινήτων.*

⚠ Στις σημασίες 1, 2 και 3, η λέξη τέλος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. μέχρι τέλους, τέλος καλό, όλα καλά

τέλος ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να πούμε τι έγινε μετά από όλα τα άλλα, στο τέλος: *Στην έκθεση γράφουμε πρώτα τον πρόλογο, μετά το κύριο θέμα και τέλος τον επίλογο. / Να υπενθυμίσω, τέλος, ότι υπάρχει και νόμος που απαγορεύει τέτοιες ενέργειες.*

τέλος καλό, όλα καλά ΕΚΦΡ.: το λέμε για να δείξουμε ότι, όταν το αποτέλεσμα μιας προσπάθειας είναι καλό, ξεχνιούνται όλες οι δυσκολίες: *Ταλαιπωρήθηκε πολύ με την εγχείριση, αλλά τέλος καλό, όλα καλά.*

τελοσπάντων ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε αγανάκτηση και βιασύνη να τελειώσουμε με κάτι: *Αποφάσισε, τελοσπάντων, τι θα φορέσεις! (= επιτέλους) / Με είπε βλάκα, ή κάτι τέτοιο τελοσπάντων.*

το **τελωνείο** (του τελωνείου, των τελωνείων) ΟΥΣ.:

1. το τελωνείο είναι η υπηρεσία του κράτους που ελέγχει τα προϊόντα που μπαίνουν σε μία χώρα και παίρνει κάποια χρήματα ως φόρο για αυτά: *Το τελωνείο επιβάλλει μεγάλα πρόστιμα σε όσους εισάγουν παράνομα προϊόντα.*

2. το τελωνείο είναι το κτίριο στο οποίο λειτουργεί αυτή η υπηρεσία και βρίσκεται συνήθως στα σύνορα ανάμεσα σε δύο χώρες: *Φτάσαμε στα σύνορα με τη Βουλγαρία και σταματήσαμε στο τελωνείο.*

ο **τεμπέλης**, η **τεμπέλα**, το **τεμπέλικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι τεμπέλης, δεν του αρέσει να δουλεύει και τεμπελιάζει (= ακαμάτης ≠ εργατικός): *Τον έδιωξε το αφεντικό γιατί ήταν πολύ τεμπέλης και άχρηστος.*

η **τεμπελιά** (της τεμπελιάς, των τεμπελιών) ΟΥΣ.:

1. η τεμπελιά είναι το να είναι κάποιος τεμπέλης και να μην του αρέσει να δουλεύει (≠ εργατικότητα): *Η τεμπελιά του φταίει που δε βρίσκει δουλειά.*

2. η τεμπελιά είναι το να τεμπελιάζουμε και να μη δουλεύουμε: *Είναι δύσκολη η επιστροφή στη δουλειά μετά την τεμπελιά των διακοπών.*

τεμπελιάζω (τεμπέλιασα) ΡΗΜ.: όταν κάποιος τεμπελιάζει, αφήνει το χρόνο να περνάει χωρίς να κάνει τίποτα (= χαζεύω, χαζολογώ): *Τεμπέλιαζε όλη μέρα και δε διάβασε.*

το **τενεκεδάκι** ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το τενεκεδάκι είναι ένα μικρό στρογγυλό κουτί από αλουμίνιο, που χρησιμοποιείται συνήθως ως συσκευασία για αναψυκτικά ή τρόφιμα (= κουτάκι): *Του έδεσαν πίσω από το ποδήλατο ένα σκουπί με τενεκεδάκια για να σπάσουν πλάκα.*

△ Η λέξη τενεκεδάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **τενεκές** (του τενεκέ, των τενεκεδών) και ο **ντενεκές** ΟΥΣ.:

1. ο τενεκές είναι ένα φτηνό μέταλλο που λυγίζει και τρυπάει εύκολα: *Στο χωριό, οι στέγες των σπιτιών είναι φτιαγμένες από τενεκέ.*

2. ο τενεκές είναι ένα δοχείο φτιαγμένο από αυτό το μέταλλο, που το χρησιμοποιούμε συνήθως για να διατηρούμε ή να μεταφέρουμε διάφορα τρόφιμα: *Φυλάνε το τυρί και τις ελιές σε μεγάλους τενεκεδες.*

3. ένας τενεκές λάδι είναι τόσο λάδι, όσο χωράει ένας τενεκές: *Φτιάχνουν πολύ συχνά πίτες και ξοδεύουν έναν τενεκέ λάδι την εβδομάδα.*

4. τενεκέ λέμε αλλιώς τον σκουπιδοτενεκέ: *Οι άνθρωποι του δήμου μαζεύουν τα σκουπίδια από τους τενεκεδες.*

το **τένις** ΟΥΣ.: το τένις είναι ένα άθλημα που παίζεται με δύο ή τέσσερις παίκτες, οι οποίοι σε ένα γήπεδο που έχει δίχτυ στη μέση ρίχνουν με ρακέτες ένα μπαλάκι ο ένας στον άλλο (= αντισφαίριση): *Με επιτυχία ολοκληρώθηκε το πρωτάθλημα τένις.*

△ Η λέξη τένις δεν κλίνεται.

ο **τενίστας** (του τενίστα, των τενιστών), η **τενίστρια** (της τενίστριας, των τενιστριών) ΟΥΣ.: ο τενίστας είναι ο αθλητής που παίζει τένις: *Ο Ρώσος τενίστας νίκησε εύκολα τον αντίπαλό του στα δύο πρώτα σετ.*

ο **τενόρος** (του τενόρου, των τενόρων) ΟΥΣ.: ο τενόρος είναι ο άντρας τραγουδιστής της όπερας που η φωνή του φτάνει πολύ ψηλά: *Ο Μάριος Φραγκούλης είναι γνωστός Έλληνας τενόρος.*

η **τέντα** (της τέντας, των τεντών) ΟΥΣ.:

1. η τέντα είναι ένα κομμάτι από χοντρό ύφασμα ή πλαστικό, που το τεντώνουμε και το στερεώνουμε σε εξωτερικούς χώρους για να μας προστατεύει από τον ήλιο: *Στη βεράντα βάλαμε καινούρια τέντα.*

2. η τέντα είναι το μεγάλο αντίσκηνο, στο οποίο συνήθως γίνονται κάποιες εκδηλώσεις: *Το τσίρκο στεγάζεται σε μια τεράστια τέντα.*

τεντώνω (τέντωσα), **τεντώνομαι** (τεντώθηκα, τεντωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν τεντώνουμε κάτι, το τραβάμε για να γίνει πιο μακρύ ή πιο ίσιο (= τεζάρω): *Μην τεντώνεις άλλο το σκοινί γιατί θα σπάσει.*

2. τεντώνω τα χέρια ή τα πόδια όταν τα απλώνω όσο πιο μακριά γίνεται από το σώμα μου: *Τέντωσε τα χέρια του και χασμουρήθηκε.*

3. όταν τεντώνουμε το λαιμό, το κεφάλι ή το σώμα μας, το κρατάμε σε ίσια και όρθια θέση (= ισιώνω): *Τέντωσε τους ώμους σου και μη σκύβεις.*

4. τεντώνομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος τεντώνεται, απλώνει τα χέρια και τα πόδια του όσο πιο μακριά γίνεται από το σώμα του: *Τεντώθηκε στην καρέκλα για να ξεμουδιάσει.*

ΕΚΦΡ. τεντώνω τα αυτιά μου

τεντώνω τα αυτιά μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος τεντώνει τα αυτιά του όταν ακούει κάτι με προσοχή: *Το ακροατήριο τέντωσε τα αυτιά του για να ακούσει τον ομιλητή.*

το **τέρας** (του τέρατος, των τεράτων) ΟΥΣ.:

1. το τέρας είναι ένα φανταστικό πλάσμα, που συνήθως είναι πολύ μεγάλο, άσχημο και τρομακτικό: *Η Χάρυβδη ήταν θαλάσσιο τέρας με μορφή γυναίκας.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε τέρας κάποιον ή κάτι που είναι υπερβολικά άσχημο: *Τέρας έγινες με αυτό το χτένισμα!*

3. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε τέρας τον πολύ σκληρό άνθρωπο: *Το τέρας δολοφόνησε τη γυναίκα του!*

4. λέμε τέρας τον άνθρωπο που έχει κάτι σε μεγάλο βαθμό: *Είναι τέρας μνήμης, θυμάται τα πάντα με κάθε λεπτομέρεια.*

ΕΚΦΡ. σημεία και τέρατα

ο **τεράστιος**, η **τεράστια**, το **τεράστιο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι τεράστιο, είναι πάρα πολύ μεγάλο: *Ο Κολοσσός της Ρόδου ήταν ένα τεράστιο χάλκινο άγαλμα του Απόλλωνα. (= πελώριος, θεόρατος) / Η επιχείρηση έβγαλε τεράστια κέρδη.*

η **τερηδόνα** (της τερηδόνας) ΟΥΣ.: η τερηδόνα είναι μια αρρώστια των δοντιών, που τα κάνει να σαπίζουν σιγά σιγά και να καταστρέφονται: *Πλένει τα δόντια με ειδική οδοντόκρεμα που καταπολεμάει την τερηδόνα.*

⚠ Η λέξη τερηδόνα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

τέρμα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν ανοίγουμε κάτι τέρμα, το ανοίγουμε όσο πιο πολύ μπορούμε (= τελείως): *Άνοιξε τέρμα τη βρύση για να τρέξει κρύο νερό.*

2. όταν βάζουμε μια ηλεκτρική συσκευή τέρμα, τη βάζουμε να λειτουργεί με την πιο μεγάλη ένταση που έχει (= στο φουλ, στο μάξιμουμ): *Έβαλε το ράδιο τέρμα για να ακούσει το αγαπημένο του τραγούδι.*

ΕΚΦΡ. τέρμα τα ψέματα

το **τέρμα** (του τέρματος, των τεράτων) ΟΥΣ.:

1. το τέρμα είναι το τελευταίο σημείο μιας περιοχής ή μιας διαδρομής (= τέλος): *Στο τέρμα της κατηγορίας απλώνεται μια υπέροχη παραλία. (≠ αρχή) / Το λεωφορείο τον άφησε στο τέρμα. (≠ αφετηρία)*

2. το τέρμα είναι το τελευταίο μέρος ενός γεγονότος, η στιγμή που αυτό σταματάει (= τέλος): *Η σημερινή εκδήλωση έφτασε στο τέρμα της.*

3. (ΑΘΛΗΤ.) το τέρμα είναι το δίχτυ στο οποίο οι παίκτες προσπαθούν να στείλουν την μπάλα, σε αθλήματα όπως το ποδόσφαιρο, το πόλο ή το χάντμπολ: *Ο Ιταλός επιθετικός έστειλε την μπάλα στο κέντρο του τέρματος.*

4. (ΑΘΛΗΤ.) σε αθλήματα όπως το ποδόσφαιρο, το πόλο ή το χάντμπολ, το τέρμα είναι το γκολ: *Η Μάντσεστερ κέρδισε με δύο τέρματα.*

⚠ Η λέξη τέρμα δεν έχει γενική και πληθυντικό αριθμό στις σημασίες 1 και 2.

ΕΚΦΡ. τέρμα Θεού

τέρμα Θεού ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για ένα μέρος που βρίσκεται πολύ μακριά (= στου διαόλου τη μάνα): *Εκεί που μένεις είναι τέρμα Θεού, πώς να έρθω;*

τέρμα τα ψέματα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν θέλουμε να δείξουμε ότι ήρθε η ώρα να γίνει κάτι και δεν υπάρχει περιθώριο για αναβολή: *Τέρμα τα ψέματα, από Δευτέρα αρχίζω δίαιτα.*

ο **τερματοφύλακας**, η **τερματοφύλακας** (του/της τερματοφύλακα, των τερματοφυλάκων) ΟΥΣ. (ΑΘΛΗΤ.): στο ποδόσφαιρο ή στο πόλο, ο τερματοφύλακας είναι ο παίκτης που στέκεται μπροστά από το τέρμα της ομάδας του για να μη βάλουν γκολ οι αντίπαλοι: *Ο τερματοφύλακας δεν έπιασε το πέναλτι.*

το **τεσσάρι** ΟΥΣ.:

1. τεσσάρι είναι διαμέρισμα σε πολυκατοικία που έχει τέσσερα δωμάτια, εκτός από την κουζίνα και το μπάνιο: *Στο απέναντι τεσσάρι μένει μία οικογένεια με δύο παιδιά.*

2. τεσσάρι είναι το χαρτί της τράπουλας που έχει τον αριθμό τέσσερα: *Τι να το κάνω το τεσσάρι καρό που σήκωσα! Τεσσάρι σπαθί χρειάζομαι.*

⚠ Η λέξη τεσσάρι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **τέσσερα** ΟΥΣ.: ο αριθμός 4: *Δύο και δύο μάς κάνουν τέσσερα.*

⚠ Η λέξη τέσσερα δεν κλίνεται.

οι **τέσσερις**, οι **τέσσερις**, τα **τέσσερα** ΕΠΙΘ.: τέσσερις άνθρωποι ή τέσσερα πράγματα είναι ένα σύνολο από 4 μονάδες: *Ο σκύλος έχει τέσσερα πόδια.*

ΕΚΦΡ. στα τέσσερα

το **τεστ** ΟΥΣ.:

1. το τεστ είναι μια σειρά από ερωτήσεις με τις οποίες κάποιος ελέγχει τις γνώσεις μας σε κάτι (= δοκιμασία, εξέταση): *Όλοι οι υπάλληλοι της εταιρείας περνάνε από γραπτά τεστ πριν προσληφθούν.*

2. το τεστ είναι ένα πρόχειρο διαγώνισμα σε κάποιο σχολικό μάθημα: *Τι βαθμό πήρες στο τεστ των αγγλικών;*

3. το τεστ είναι η εξέταση που γίνεται για να δούμε αν ένα μηχάνημα δουλεύει καλά ή αν ένα προϊόν είναι ικανοποιητικό (= έλεγχος): *Τεστ ποιότητας στα τρόφιμα.*

⚠ Η λέξη τεστ δεν κλίνεται.

ο **τέτανος** (του τετάνου) ΟΥΣ.: ο τέτανος είναι μια σοβαρή αρρώστια που δημιουργείται όταν μια ανοιχτή πληγή ή κάποιο κόψιμο στο δέρμα μας μολύνεται από σκουριά, μολυσμένο χώμα κτλ.: *Αν κοπείς, πρέπει να κάνεις εμβόλιο για να μην πάθεις τέτανο.*

⚠ Η λέξη τέτανος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **Τετάρτη** (της Τετάρτης) ΟΥΣ.: η Τετάρτη είναι η μέρα της εβδομάδας μετά την Τρίτη και πριν την Πέμπτη: *Τις Τετάρτες το απόγευμα τα μαγαζιά είναι κλειστά στην Αθήνα.*

⚠ Η λέξη Τετάρτη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **τέταρτο** (του τετάρτου, των τετάρτων) ΟΥΣ.:

1. ένα τέταρτο της ώρας είναι δεκαπέντε λεπτά: *Άργησα τρία τέταρτα στο ραντεβού.*

2. το ένα τέταρτο ενός πράγματος ή ενός συνόλου είναι το ένα από τα τέσσερα ίσα μέρη του: *Το ένα τέταρτο του πληθυσμού της γης πεθαίνει από την πείνα και τη δίψα.*

ο **τέταρτος**, η **τέταρτη**, το **τέταρτο** επιθ.: όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι τέταρτο, έχει τον αριθμό 4 σε μια σειρά: *Μένουμε στον τέταρτο όροφο της πολυκατοικίας.*

τέτοιος, τέτοια, τέτοιο ΑΝΤΩΝ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι είναι του ίδιου είδους με κάτι άλλο: *Δε φυτρώνουν κυκλάμινα τέτοια εποχή.*

2. το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε ότι κάτι υπάρχει σε μεγάλο βαθμό: *Έφαγε τέτοιο ξύλο, που θα το θυμάται σε όλη του τη ζωή.*

το **τετράγωνο** (του τετραγώνου, των τετραγώνων) ουσ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) το τετράγωνο είναι το γεωμετρικό σχήμα που έχει τέσσερις ίσες πλευρές και σχηματίζει τέσσερις ορθές γωνίες: *Σχεδιάστε ένα τετράγωνο που η κάθε του πλευρά να είναι 30 εκατοστά.*

2. σε μια πόλη, τετράγωνο λέμε το σύνολο των κτιρίων που βρίσκεται μέσα στο τετράγωνο που σχηματίζουν τέσσερις δρόμοι που ενώνονται κάθετα μεταξύ τους (= οικοδομικό τετράγωνο): *Μένει τρία τετράγωνα παρακάτω.*

3. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, για να βρούμε το τετράγωνο ενός αριθμού, τον πολλαπλασιάζουμε με τον εαυτό του: *Το τετράγωνο του 4 είναι το 16, γιατί 4x4 κάνουν 16.*

ο **τετράγωνος**, η **τετράγωνη**, το **τετράγωνο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι τετράγωνο, έχει τέσσερις γωνίες: *Τα μικρά παιδιά ζωγραφίζουν τετράγωνα σπιτάκια.*

2. τετράγωνο λέμε και κάτι όταν το σχήμα του μοιάζει με τετράγωνο: *Οι αθλητές έχουν τετράγωνους ώμους.*

3. λέμε ότι κάποιος έχει τετράγωνο μυαλό όταν είναι πάρα πολύ έξυπνος: *Είναι πολύ δυνατός στα μαθηματικά γιατί έχει τετράγωνο μυαλό.*

η **τετράδα** (της τετράδας, των τετράδων) ουσ.: τετράδα λέμε ένα σύνολο από τέσσερα πρόσωπα ή τέσσερα όμοια πράγματα: *Οι δύο ομάδες βρίσκονται στην πρώτη τετράδα του πρωταθλήματος.*

το **τετράδιο** (του τετραδίου, των τετραδίων) ουσ.: το τετράδιο είναι πολλά φύλλα χαρτιού ενωμένα στην αριστερή πλευρά, λευκά ή με γραμμές, που τα χρησιμοποιούμε για να γράφουμε: *Στην αρχή της σχολικής χρονιάς, αγοράζει καινούρια τετράδια.*

τα **τετρακόσια** ουσ.: ο αριθμός 400: *Μετά το τριακόσια ενενήντα εννιά είναι το τετρακόσια.*
ΕΚΦΡ. τα έχω τετρακόσια

ο **τετραπέρατος**, η **τετραπέρατη**, το **τετραπέρατο** επιθ.: όταν κάποιος είναι τετραπέρατος, είναι πάρα πολύ έξυπνος (= πανέξυπνος): *Ποιο τετραπέρατο μυαλό σκαρφίστηκε τέτοια*

απάτη; / Τετραπέρατη όπως είναι, μυρίστηκε αμέσως τι συνέβαινε.

ο **τετραπλάσιος**, η **τετραπλάσια**, το **τετραπλάσιο** επιθ.: όταν κάτι είναι τετραπλάσιο από κάτι άλλο, είναι τέσσερις φορές μεγαλύτερο ή περισσότερο από αυτό (= τετραπλός): *Φέτος η εταιρεία έχει τετραπλάσια κέρδη από πέρυσι.*

το **τετράποδο** (του τετράποδου, των τετράποδων) ουσ.: τετράποδο είναι το ζώο που έχει τέσσερα πόδια: *Ο γάιδαρος είναι το συμμαθητικό τετράποδο των παραμυθιών.*

⚠ Η λέξη τετράποδο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το **τεύχος** (του τεύχους, των τευχών) ουσ.:

1. το τεύχος είναι ένα βιβλίο από μια σειρά βιβλίων που κυκλοφορούν χωριστά, αλλά αποτελούν όλα μαζί έναν τόμο: *Το βιβλίο της γλώσσας της έκτης δημοτικού έχει τέσσερα τεύχη.*

2. το τεύχος ενός περιοδικού είναι καθεμία από τις εκδόσεις του που κυκλοφορεί μία ορισμένη μέρα κάθε εβδομάδα, κάθε μήνα κτλ.: *Αγόρασα το τελευταίο τεύχος του περιοδικού Ο ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗΣ.*

το **τέχνασμα** (του τεχνάσματος, των τεχνασμάτων) ουσ.:

1. το τέχνασμα είναι ένας έξυπνος τρόπος για να καταφέρουμε κάτι (= κόλπο): *Τι τέχνασμα χρησιμοποιείς και σπρώχνεις τόσο εύκολα το κρεβάτι;*

2. το τέχνασμα είναι ένα πονηρό σχέδιο που κάνει κάποιον να πιστέψει κάτι που δεν είναι αληθινό: *Τι τέχνασμα σκαρφίστηκε ο Οδυσσέας για να ξεγελάσει τους Τρώες;*

η **τέχνη** (της τέχνης, των τεχνών) ουσ.:

1. τέχνη είναι το φτιάχνει κανείς κάτι χρησιμοποιώντας με επιδέξιο τρόπο τα χέρια του και ειδικά εργαλεία: *Το πριόνι και η λίμα είναι απαραίτητα εργαλεία στην τέχνη του ξυλουργού.*

2. τέχνη είναι το να δημιουργεί κανείς κάτι όμορφο, όπως ένα μουσικό κομμάτι, έναν πίνακα ζωγραφικής ή ένα γλυπτό: *Ο κινηματογράφος θεωρείται η έβδομη τέχνη.*

3. τέχνη είναι το να κάνει κάποιος κάτι πολύ καλά (= δεξιοτεχνία, επιδεξιότητα): *Δουλεύει το μάρμαρο με τέχνη.*

τεχνητά επιθ.: όταν κάτι γίνεται τεχνητά, δε γίνεται με φυσικό τρόπο (≠ φυσικά): *Οι πνεύμονες του ασθενή είναι συνδεδεμένοι με μηχανήματα και λειτουργούν τεχνητά.*

ο **τεχνητός**, η **τεχνητή**, το **τεχνητό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι τεχνητό, το έχει κατασκευάσει ο άνθρωπος και δεν υπάρχει στη φύση (≠ φυσικός): *Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλές φυσικές αλλά και τεχνητές λίμνες. / Το φως που βγάζει μια ηλεκτρική λάμπα είναι τεχνητό.*

2. όταν μια κατάσταση είναι τεχνητή, κατασκευάζεται για κάποιο σκοπό και δεν είναι πραγματική (= ψεύτικος ≠ πραγματικός): *Οι διαφημίσεις δημιουργούν τεχνητές ανάγκες*

με σκοπό τη μεγαλύτερη κατανάλωση προϊόντων.

τεχνικά ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε τεχνικά, εννοούμε από την τεχνική πλευρά ενός θέματος: *Η κατασκευή της κρεμαστής γέφυρας ήταν τεχνικά πολύ δύσκολη.*

η **τεχνική** (της τεχνικής, των τεχνικών) ΟΥΣ.:

1. η τεχνική είναι ο ειδικός τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιούμε τις γνώσεις και τα μέσα που υπάρχουν για να πετύχουμε κάποιο αποτέλεσμα: *Σύγχρονες τεχνικές για την κατασκευή γεφυρών.*

2. η τεχνική είναι οι ικανότητες που χρειάζονται για γίνει ένα ορισμένο έργο, για παράδειγμα στον αθλητισμό ή στην τέχνη: *Είναι εύκολο να διακρίνει κανείς στον πίνακα την τεχνική του Πικάσο.*

ο **τεχνικός**, η **τεχνική**, το **τεχνικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι τεχνικό, έχει σχέση με την τεχνική ή με την τεχνολογία: *Το μηχάνημα παρουσίασε τεχνικά προβλήματα. / Παρακολουθεί μια τεχνική σχολή για να γίνει ηλεκτρολόγος.*

ο **τεχνίτης** (του τεχνίτη, των τεχνιτών) ΟΥΣ.:

1. ο τεχνίτης είναι ο ειδικός σε κάποια τέχνη, στην οποία χρειάζεται να χρησιμοποιεί με επιδέξιο τρόπο τα χέρια του (= μάστορας): *Είναι τεχνίτης σε εργοστάσιο κατασκευής επίπλων. / Το αυτοκίνητο χάλασε και πρέπει να το δει ο τεχνίτης.*

2. τεχνίτη λέμε αυτόν που κάνει κάτι με τέχνη, με επιδέξιο τρόπο (= δεξιότηχης): *Ο Μαραντόνα είναι μεγάλος τεχνίτης στην μπάλα.*

η **τεχνολογία** (της τεχνολογίας, των τεχνολογιών) ΟΥΣ.:

1. τεχνολογία είναι οι γνώσεις και τα μέσα που οι άνθρωποι χρησιμοποιούν για να κατασκευάσουν εργαλεία, μηχανήματα κτλ.: *Η τεχνολογία αναπτύσσεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς από τις αρχές του 20ού αιώνα και μετά.*

2. τεχνολογία είναι το σύνολο των εργαλείων και των μηχανημάτων που κατασκευάζουν οι άνθρωποι χρησιμοποιώντας τις γνώσεις και τα μέσα της επιστήμης: *Στα αυτοκίνητα η γερμανική τεχνολογία θεωρείται από πολλούς η καλύτερη.*

το **τζάκι** (του τζακιού, των τζακιών) ΟΥΣ.:

1. το τζάκι είναι μια κατασκευή μέσα στην οποία ανάβουμε φωτιά με ξύλα, είναι χτισμένη στον τοίχο ενός δωματίου και ενώνεται με καμινάδα στη σκεπή για να βγαίνει ο καπνός: *Καθίσαμε κοντά στο τζάκι για να ζεσταθούμε.*

2. λέμε ότι κάποιος κατάγεται ή κρατάει από τζάκι όταν κατάγεται από γνωστή και πλούσια οικογένεια (= σόι): *Πήρε γυναίκα πλούσια, που κατάγεται από μεγάλο τζάκι της πρωτεύουσας.*

η **τζαμαρία** (της τζαμαρίας, των τζαμαριών) ΟΥΣ.: η τζαμαρία είναι μια κατασκευή από ένα μεγάλο τζάμι ή πολλά τζάμια μαζί: *Αντί για τοίχους στις δύο πλευρές του δωματίου έβαλε τζαμαρίες.*

ο **τζαμάς** (του τζαμά, των τζαμάδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο τζαμάς είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να πουλάει ή να τοποθετεί τζάμια σε πόρτες και παράθυρα: *Ο τζαμάς άλλαξε το σπασμένο τζάμι της μπαλκονόπορτας.*

το **τζαμί** (του τζαμιού, των τζαμιών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): το τζαμί είναι το μέρος στο οποίο πηγαίνουν οι μουσουλμάνοι για να προσευχηθούν: *Από το παλιό τζαμί σώζεται σήμερα μόνο ο μιναρές.*

το **τζάμι** (του τζαμιού, των τζαμιών) ΟΥΣ.:

1. το τζάμι είναι ένα κομμάτι από λεπτό γυαλί, που το βάζουμε σε παράθυρα και σε πόρτες κτιρίων ή αυτοκινήτων: *Έσπαζαν τα τζάμια με πέτρες.*

2. τζάμι λέμε το παράθυρο του αυτοκινήτου: *Κατέβασε λίγο το τζάμι για να δροιστούμε.*

τζάμπα και **τσάμπα** ΕΠΙΡΡ.:

1. κάτι είναι τζάμπα όταν μπορούμε να το αποκτήσουμε χωρίς να πληρώσουμε (= δωρεάν): *Είχε ένα γνωστό στο θέατρο και μας έβαλε μέσα τζάμπα.*

2. όταν αγοράζουμε κάτι τζάμπα, το αγοράζουμε με πάρα πολύ λίγα χρήματα: *Τζάμπα τα πήρες τα παπούτσια, μόνο 10 ευρώ!*

3. όταν κάτι γίνεται τζάμπα, γίνεται μάταια (= άδικα): *Τζάμπα ήρθατε μέχρι εδώ, η γιορτή αναβλήθηκε.*

ΕΚΦΡ. τζάμπα και βερεσέ

τζάμπα και βερεσέ και **τσάμπα και βερεσέ**

ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι γίνεται τζάμπα και βερεσέ, γίνεται μάταια: *Τζάμπα και βερεσέ γύριζε όλη μέρα στα μαγαζιά, αφού τελικά δεν ψώνισε τίποτα.*

το **τζατζίκι** (του τζατζικιού, των τζατζικιών) ΟΥΣ.: το τζατζίκι είναι μια άσπρη πηχτή σάλτσα με γιαούρτι, σκόρδο και αγγούρι, που την τρώμε ως ορεκτικό: *Γύρος πίτα με τζατζίκι.*

το **τζελ** ΟΥΣ.:

1. το τζελ είναι μια παχιά διάφανη ουσία που συνήθως κολλάει και τη βάζουμε στα μαλλιά για να κρατάει σταθερό το χτένισμά μας: *Έβαλε τζελ και χτένισε τα μαλλιά του προς τα πίσω.*

2. μια αλοιφή, μια οδοντόκρεμα κτλ. έχει τη μορφή τζελ όταν είναι διάφανη: *Νέες κρέμες ή τζελ για τσιμπήματα από τα κουνούπια.*

⚠ Η λέξη τζελ δεν κλίνεται.

το **τζιν** ΟΥΣ.:

1. το τζιν είναι ένα χοντρό βαμβακερό ύφασμα, συνήθως σε μπλε χρώμα, με το οποίο φτιάχνονται ρούχα, καλύμματα κτλ. (= μπλουτζίν): *Η καλοκαιρινή μου τσάντα είναι από μπλε τζιν.*

2. το τζιν είναι το παντελόνι που φτιάχνεται από αυτό το ύφασμα: *Αγόρασε ένα στενό τζιν και ένα άσπρο βαμβακερό μπλουζάκι.*

3. το τζιν είναι ένα άχρωμο αλκοολούχο ποτό: *Εγώ ήπια τζιν ενώ οι υπόλοιποι της παρέας παρήγγειλαν βότκα.*

⚠ Η λέξη τζιν δεν κλίνεται.

Το **τζίβι** ουσ.:

1. στα αραβικά παραμύθια, το τζίβι είναι ένα φανταστικό πλάσμα που μπορεί να εξαφανίζεται ή να εμφανίζεται με μαγικό τρόπο και να κάνει αληθινές τις ευχές των ανθρώπων: *Μέσα από το λυχνάρι του Αλαντίν βγήκε το τζίβι.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) τζίβι λέμε τον πολύ έξυπνο και ικανό άνθρωπο (= σαΐνι, ξεφτέρι): *Πάλι βρήκαν τρόπο να το σκάσουν τα τζίνια του σχολείου!*

⚠ Η λέξη τζίβι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

Το **τζιπ** ουσ.: το τζιπ είναι ένα πολύ γερό αυτοκίνητο με χοντρές ρόδες, για να μπορούμε να οδηγούμε σε ανώμαλο έδαφος, σε δρόμους με χόμα κτλ.: *Οι στρατιώτες κινούνταν μέσα στη ζούγκλα με ειδικά στρατιωτικά τζιπ.*

⚠ Η λέξη τζιπ δεν κλίνεται.

ο **τζιτζίκας** (του τζιτζικα) ουσ.: ο τζιτζίκας είναι ένα μεγάλο έντομο, που ζει στις ζεστές χώρες, συνήθως πάνω στα δέντρα, και βγάζει ένα δυνατό ήχο (τζι, τζι, τζι...): *"Ο τζιτζίκας και ο μέρμηγκας" είναι ένα γνωστό παραμύθι του Αισώπου.*

⚠ Η λέξη τζιτζίκας δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. σκάει ο τζιτζίκας

Το **τζιτζίκι** (του τζιτζικιού, των τζιτζικιών) ουσ.: τζιτζίκι λέγεται αλλιώς ο τζιτζίκας: *Τα τζιτζίκια τραγουδούσαν μέσα στη ζέστη του μεσημεριού.*

Το **τζόκιγκ** και το **τζόγκιγκ** ουσ.: όταν κάνουμε τζόκιγκ, τρέχουμε αργά, συνήθως για να γυμναστούμε: *Κάθε πρωί κάνει τζόκιγκ στο πάρκο.*

⚠ Η λέξη δεν κλίνεται.

Τη **βρίσκω** ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν τη βρίσκουμε, περνάμε καλά: *Πολύ τη βρήκα στο πάρτι που πήγα.*

Τη **φέρνω** ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν τη φέρνουμε σε κάποιον, τον ξεγελάμε με πονηριά: *Μας την έφερε και μας το πούλησε πιο ακριβά.*

Τη **χαρίζω** ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι τη χαρίζουμε σε κάποιον όταν δεν τον τιμωρούμε για κάτι που έκανε: *Αυτή τη φορά σου τη χαρίζω, αλλά να φροντίσεις να μην ξαναργήσεις.*

ο **τηγανητός**, η **τηγανητή**, το **τηγανητό** ΕΠΙΘ.: τηγανητό είναι το φαγητό που το έχουμε μαγειρέψει στο τηγάνι με καυτό λάδι ή βούτυρο: *Τα παιδιά τρελαίνονται για τηγανητές πατάτες.*

το **τηγάνι** (του τηγανιού, των τηγανιών) ουσ.: το τηγάνι είναι ένα ρηχό μεταλλικό σκεύος με μακρύ χερούλι μέσα στο οποίο τηγανίζουμε το φαγητό: *Βάλε λίγο λάδι στο τηγάνι να ζεσταθεί για να τηγανίσω τους κεφτέδες.*

τηγανίζω (τηγάνισα), **τηγανίζομαι** (τηγανίστηκα, τηγανισμένος) ΡΗΜ.: τηγανίζουμε κάτι όταν το μαγειρεύουμε στο τηγάνι: *Τηγάνισε πολλούς κεφτέδες για το μεσημέρι.*

η **τηγανίτα** (της τηγανίτας, των τηγανιτών) ουσ.: η τηγανίτα είναι ένα πρόχειρο φαγητό που φτιάχνεται από υγρή ζύμη που την τηγανίζουμε σε καυτό λάδι και την τρώμε γαρνιρισμένη με μέλι ή με ζάχαρη: *Η γιαγιά μάς φτιάχνει τηγανίτες με ζάχαρη.*

το **τηλεγράφημα** (του τηλεγραφήματος, των τηλεγραφημάτων) ουσ.: το τηλεγράφημα είναι ένα γραπτό μήνυμα με πολύ λίγες λέξεις, που το στέλνουμε με ειδική συσκευή, τον τηλεγράφο, για να φτάσει γρήγορα σε κάποιον που βρίσκεται μακριά μας: *Του έστειλα ένα τηλεγράφημα στη γιορτή του για να του ευχηθώ χρόνια πολλά.*

ο **τηλεθεατής** (του τηλεθεατή, των τηλεθεατών), η **τηλεθεάτρια** (της τηλεθεάτριας, των τηλεθεατριών) ουσ.: ο τηλεθεατής είναι αυτός που παρακολουθεί μια εκπομπή στην τηλεόραση: *Εκατομμύρια τηλεθεατές παρακολούθησαν το διαγωνισμό τραγουδιού.*

η **τηλεκάρτα** (της τηλεκάρτας, των τηλεκαρτών) ουσ.: η τηλεκάρτα είναι η μικρή πλαστική κάρτα που χρησιμοποιούμε σε ειδικά τηλέφωνα που βρίσκονται στο δρόμο για να τηλεφωνούμε: *Αγόρασα μια τηλεκάρτα για να σου τηλεφωνήσω από καρτοτηλέφωνο.*

το **τηλεκοντρόλ** ουσ.: το τηλεκοντρόλ είναι μια συσκευή που τη χρησιμοποιούμε για να ανοίγουμε ή να κλείνουμε την τηλεόραση, να αλλάζουμε κανάλια κτλ. από απόσταση (= τηλεχειριστήριο): *Κάνει ζάπιγκ στα κανάλια με το τηλεκοντρόλ.*

⚠ Η λέξη τηλεκοντρόλ δεν κλίνεται.

η **τηλεόραση** (της τηλεόρασης, των τηλεοράσεων) ουσ.:

1. η τηλεόραση είναι μια ηλεκτρική συσκευή με οθόνη, που τη χρησιμοποιούμε για να παρακολουθούμε διάφορες εκπομπές (= δέκτης): *Αγοράσαμε μια μεγάλη τηλεόραση με επίπεδη οθόνη.*

2. η τηλεόραση είναι το σύστημα με το οποίο στέλνονται οι εικόνες και οι ήχοι που βλέπουμε και ακούμε στην τηλεόραση: *Ο Μπερντ είναι ο εφευρέτης της τηλεόρασης.*

3. τηλεόραση είναι οι εκπομπές που δείχνει η τηλεόραση: *Παρακολούθησα ένα ενδιαφέρον ντοκιμαντέρ στην τηλεόραση.*

ο **τηλεπαρουσιαστής** (του τηλεπαρουσιαστή, των τηλεπαρουσιαστών), η **τηλεπαρουσιάστρια** (της τηλεπαρουσιάστριας, των τηλεπαρουσιαστριών) ουσ.: ο τηλεπαρουσιαστής είναι αυτός που παρουσιάζει μια εκπομπή στην τηλεόραση (= παρουσιαστής): *Ο τηλεπαρουσιαστής εκφωνεί το δελτίο ειδήσεων. / Είναι γνωστός τηλεπαρουσιαστής ψυχαγωγικών εκπομπών.*

το **τηλεσκόπιο** (του τηλεσκοπίου, των τηλεσκοπίων) ουσ.: το τηλεσκόπιο είναι όργανο που μοιάζει με μακρύ σωλήνα και έχει δύο ειδικούς φακούς στις άκρες του, με τους οποίους μπορούμε να βλέπουμε τα αντικείμενα που βρίσκο-

νται πολύ μακριά μας: *Οι αστρονόμοι μελετούν το διάστημα με μεγάλα τηλεσκόπια.*

το τηλεφώνημα (του τηλεφωνήματος, των τηλεφωνημάτων) ουσ.: όταν κάνουμε ένα τηλεφώνημα, τηλεφωνούμε σε κάποιον και μιλάμε μαζί του: *Έγιναν χιλιάδες τηλεφωνήματα από αγανακτισμένους τηλεθεατές. / Τα υπεραστικά τηλεφωνήματα κοστίζουν περισσότερο από ό,τι τα αστικά.*

ο τηλεφωνητής (του τηλεφωνητή, των τηλεφωνητών), η **τηλεφωνήτρια** (της τηλεφωνήτριας, των τηλεφωνητριών) ουσ.:

1. ο τηλεφωνητής είναι ο υπάλληλος μιας εταιρείας που απαντάει στα τηλεφωνήματα και συνδέει αυτόν που τηλεφωνεί με το τηλέφωνο κάποιου υπαλλήλου: *Ζήτησε από την τηλεφωνήτρια να τον συνδέσει με το διευθυντή.*

2. **τηλεφωνητής** ΑΡΣ.: ο τηλεφωνητής είναι μια συσκευή που γράφει σε κασέτα όσα τηλεφωνήματα γίνονται όταν λείπουμε από το σπίτι: *Δεν απαντούσε και του άφησα μήνυμα στον τηλεφωνητή.*

ο τηλεφωνικός κατάλογος ουσ.: ο τηλεφωνικός κατάλογος είναι ένα μεγάλο βιβλίο με τα ονόματα, τα τηλέφωνα και τις διευθύνσεις των ανθρώπων που μένουν σε μια περιοχή: *Δεν ξέρω το τηλέφωνό του, αλλά θα το βρούμε στον τηλεφωνικό κατάλογο.*

το τηλέφωνο (του τηλεφώνου, των τηλεφώνων) ουσ.:

1. το τηλέφωνο είναι η συσκευή που χρησιμοποιούμε για να μιλάμε με κάποιον που βρίσκεται σε διαφορετικό μέρος (= τηλεφωνική συσκευή): *Έχουν και δεύτερο τηλέφωνο στο υπνοδωμάτιο.*

2. το τηλέφωνο είναι το σύστημα με το οποίο επικοινωνούν οι άνθρωποι χρησιμοποιώντας τηλέφωνα: *Έκοψαν το τηλέφωνο γιατί δεν πλήρωσα το λογαριασμό.*

3. όταν παίρνουμε κάποιον τηλέφωνο, του τηλεφωνούμε (= τηλεφώνημα): *Πάρε με τηλέφωνο όταν γυρίσεις σπίτι.*

4. το τηλέφωνο είναι ο αριθμός του τηλεφώνου κάποιου: *Έχασα την ατζέντα με τα τηλέφωνα των πελατών.*

τηλεφωνώ (τηλεφώνησα), **τηλεφωνιέμαι** (τηλεφωνήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν τηλεφωνούμε σε κάποιον, παίρνουμε τον αριθμό του τηλεφώνου του ή μιλάμε μαζί του στο τηλέφωνο: *Προσπάθησα να της τηλεφωνήσω αλλά δεν το σήκωνε. / Του τηλεφώνησε για να ακυρώσει το ραντεβού τους.*

2. **τηλεφωνιέμαι** ΠΑΘ.: όταν τηλεφωνιόμαστε με κάποιον, μιλάμε μαζί του στο τηλέφωνο: *Αν δε βρεθούμε, μπορούμε να τηλεφωνηθούμε.*

την αράζω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι την αράζουμε κάπου όταν καθόμαστε ή ξαπλώνουμε, χωρίς να κάνουμε τίποτα: *Είχε ήλιο και την αράξαμε στην παραλία για καφέ.*

την άρπαξα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν λέμε ότι κάποιος την άρπαξε, εννοούμε ότι κρουολόγησε: *Σαν να μου φαίνεται ότι την άρπαξες, όλο φταρνίζεσαι!*

την έβαψα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος την έβαψε όταν βρίσκεται σε πολύ δύσκολη κατάσταση: *Αν χάσουν και σε αυτόν τον αγώνα, την έβαψαν, θα αποκλειστούν από το πρωτάθλημα.*

την κάνω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που σηκώνεται και φεύγει: *Παιδιά, εγώ βαρέθηκα εδώ και την κάνω.*

την κοπανάω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που φεύγει από τη δουλειά, από το σχολείο κτλ. (= την κάνω): *Μόλις έφυγε ο διευθυντής, βρήκε ευκαιρία και την κοπάνησε.*

την παθαίνω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν ξεγελιόμαστε από απροσεξία ή από επιπολαιότητα (= την πατάω): *Όσοι δεν πρόσεξαν έχασαν το δρόμο και την έπαθαν.*

την πατάω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. την πατάμε όταν ξεγελιόμαστε και παθαίνουμε κάτι κακό: *Ξεκίνησα με τα πόδια γιατί νόμιζα ότι ήταν κοντά, αλλά την πάτησα!*

2. την πατάμε με κάποιον όταν τον ερωτευόμαστε πολύ: *Την πάτησε άσχημα με τη φίλη της αδερφής του.*

την πέφτω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν την πέφτουμε σε κάποιον, του κάνουμε ερωτική πρόταση: *Είναι η πιο όμορφη στην τάξη και της την πέφτουν όλοι.*

2. όταν την πέφτουμε σε κάποιον, κάνουμε επίθεση εναντίον του: *Του την έπεσε ένας άγνωστος για να του κλέψει το πορτοφόλι.*

την ψώνισα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος την ψώνισε όταν αρχίζει να έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του: *Βγήκε μια φορά στην τηλεόραση και την ψώνισε.*

τηρώ (τήρησα), **τηρούμαι** (τηρήθηκα, τηρημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν τηρούμε κάτι, κάνουμε αυτό που μας λένε (= εφαρμόζω, ακολουθώ ≠ παραβιάζω): *Θα χάσει όποιος δεν τηρήσει τους κανόνες του παιχνιδιού. / Τιμωρούνται με πρόστιμα όσοι δεν τηρούν τους νόμους.*

2. όταν τηρούμε μια υπόσχεση, κάνουμε αυτό που έχουμε πει ότι θα κάνουμε (= κρατάω ≠ αθετώ): *Τήρησε το λόγο του και δεν απέλυσε κανέναν.*

3. όταν τηρούμε έναν ορισμένο τρόπο συμπεριφοράς, συμπεριφερόμαστε με τον τρόπο αυτό: *Τήρησε ουδέτερη στάση και δεν πήρε το μέρος κανενός.*

ΤΙ ΑΝΤΩΝ.:

1. το βάζουμε στην αρχή μιας ερώτησης όταν ζητάμε να μάθουμε για κάποιο πράγμα: *Τι θα σπουδάσεις όταν μεγαλώσεις;*

2. το χρησιμοποιούμε όταν ζητάμε να μάθουμε το είδος, το μέγεθος ή την κατάσταση ενός

πράγματος: *Τι μουσική ακούς; / Πες μου τι ώρα είναι.*

3. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε μεγάλη έκπληξη, θαυμασμό κτλ.: *Τι άνθρωπος είναι αυτός που δε νοιάζεται για τα παιδιά του! / Τι ωραία που περάσαμε στην εκδρομή!*

⚠ Η λέξη τι δεν κλίνεται.

τι χαμπάρια; ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν ρωτάμε κάποιον τι χαμπάρια, του ζητάμε να μας πει τα νέα του: *Γεια σου, τι χαμπάρια;*

η **τίγρη** (της τίγρης, των τίγρων) ΟΥΣ.:

1. η τίγρη είναι ένα άγριο ζώο σαν μεγάλη γάτα, που έχει πορτοκαλί ή κιτρινωπό δέρμα με μαύρες ρίγες: *Οι τίγρεις ορμούν στα άλλα ζώα για να τα κατασπαράξουν.*

2. η τίγρη είναι το θηλυκό αυτού του ζώου: *Οι τίγρεις θηλάζουν τα μωρά τους.*

ο **τίγρης** (του τίγρη, των τίγρων) ΟΥΣ.: ο τίγρης είναι το αρσενικό της τίγρης

η **τιμή** (της τιμής, των τιμών) ΟΥΣ.:

1. η τιμή είναι το χρηματικό ποσό που πρέπει να πληρώσουμε για να αγοράσουμε κάτι: *Έχουν τις ίδιες τιμές σε όλα τους τα καταστήματα. / Αυξήθηκαν οι τιμές των καυσίμων.*

2. η τιμή είναι αυτό που κάνει τους άλλους να μας σέβονται: *Όλα τα έκανε για να σώσει την τιμή της οικογένειάς του. (= υπόληψη) / Οι στρατιώτες πολέμησαν για την τιμή της πατρίδας τους.*

3. η τιμή είναι κάτι για το οποίο νιώθουμε περήφανοι: *Είναι μεγάλη μου τιμή που με εκλέξατε πρόεδρο.*

4. τιμές ΠΛΗΘ.: οι τιμές είναι καθετί που κάνουμε για να δείξουμε το σεβασμό μας σε κάποιον: *Υποδέχθηκαν τους ολυμπιονίκες με μεγάλες τιμές.*

ΕΚΦΡ. λόγω τιμής, προς τιμήν

τίμια ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος φέρεται τίμια, φέρεται με τίμιο τρόπο και δεν προσπαθεί να ξεγελάσει ή να βλάψει κανέναν (= έντιμα ≠ άτιμα): *Αν δεν παίξετε τίμια αυτή τη φορά, θα σας βγάλουμε από τον αγώνα.*

ο **τίμιος**, η **τίμια**, το **τίμιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι τίμιος, φέρεται με ειλικρίνεια και σεβασμό απέναντι στους άλλους, δεν προσπαθεί να τους ξεγελάσει ή να τους βλάψει (= έντιμος ≠ άτιμος): *Είναι φτωχοί αλλά τίμιοι νοικοκύρηδες. / Ο καταστηματάρχης είναι τίμιος στις συμφωνίες του.*

2. όταν κάτι είναι τίμιο, είναι δίκαιο και σωστό και δε βλάπτει κανέναν: *Προσπαθεί να βρει μια τίμια δουλειά για να θρέψει την οικογένειά του.*

το **τιμόνι** (του τιμονιού, των τιμονιών) ΟΥΣ.: σε ένα αυτοκίνητο ή σε άλλο μέσο συγκοινωνίας, το τιμόνι είναι το μέρος εκείνο που το κρατάμε όταν οδηγούμε και το γυρίζουμε όταν θέλουμε να στρίψουμε δεξιά ή αριστερά: *Έστριψε το τιμόνι δεξιά για να αποφύγει το τρακάρισμα.*

η **τιμωρία** (της τιμωρίας, των τιμωριών) ΟΥΣ.: η τιμωρία είναι το να τιμωρούμε κάποιον για κάποιο λάθος ή για κάποια παρανομία που έκανε: *Στα παλιά δημοτικά σχολεία, ο δάσκαλος έβαζε τον άτακτο μαθητή στη γωνία της αίθουσας για τιμωρία.*

τιμωρώ (τιμώρησα), **τιμωρούμαι** (τιμωρήθηκα, τιμωρημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν τιμωρούμε κάποιον, τον βάζουμε να κάνει κάτι δυσάρεστο ή κάτι που τον κάνει να υποφέρει για κάτι κακό που έχει κάνει: *Τα δικαστήρια τιμώρησε τον εγκληματία με πέντε χρόνια φυλάκιση. / Τιμωρήθηκε με δύο μέρες αποβολή.*

2. όταν τιμωρούμε μια ζημιά ή ένα έγκλημα, τιμωρούμε αυτόν που το έκανε: *Η κλοπή τιμωρείται με φυλάκιση από ένα μέχρι δέκα χρόνια.*

τινάζω (τίναξα), **τινάζομαι** (τινάχτηκα, τιναγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν τινάζουμε κάτι, το κουνάμε ή το χτυπάμε με δύναμη για να πέσει ό,τι υπάρχει πάνω του: *Έλα να τινάξουμε το χαλί για να φύγει η σκόνη. / Τίναξε τα μαλλιά της για να φύγει το νερό.*

2. τινάζομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος ή κάτι τινάζεται, πηδάει ξαφνικά και με δύναμη προς τα πάνω ή μακριά (= πετιέμαι): *Τινάχτηκαν ξαφνιασμένοι, δεν είχαν δει ποτέ τους τέτοιο θέαμα. / Ένας κρότος ακούστηκε και τινάχτηκαν στον αέρα πέτρες και ξύλα.*

ΕΚΦΡ. τα τίναξε, τινάζω στον αέρα, τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα

τινάζω στον αέρα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι τινάζουμε κάτι στον αέρα όταν το οδηγούμε σε αποτυχία: *Μια παρεξήγηση ήταν αρκετή για να τινάξει τη συνεργασία τους στον αέρα.*

τινάζω τα μυαλά μου στον αέρα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος τινάζει τα μυαλά του στον αέρα όταν αυτοκτονεί: *Όταν κατάλαβε ότι δεν μπορεί να ξεφύγει, πήρε το όπλο και τίναξε τα μυαλά του στον αέρα.*

τίποτα και **τίποτε** ΑΝΤΩΝ.:

1. όταν λέμε τίποτα, εννοούμε κανένα πράγμα: *Τίποτα δεν είναι ακατόρθωτο. / Οι γείτονες δήλωσαν ότι δεν άκουσαν τίποτα τη νύχτα του φόνου.*

2. λέξη που χρησιμοποιούμε για να ρωτήσουμε αν υπάρχει κάτι: *Έχει τίποτα νατσιπήσουμε;*

3. το χρησιμοποιούμε για να απαντήσουμε ευγενικά σε κάποιον που μας είπε "ευχαριστώ": *- Ευχαριστώ για τις πληροφορίες. - Τίποτα.*

⚠ Η λέξη τίποτα δεν κλίνεται.

η **τιράντα** (της τιράντας, των τιραντών) ΟΥΣ.:

1. οι τιράντες ενός ρούχου είναι οι στενές λουρίδες από ύφασμα που περνούν πάνω από τους ώμους για να το συγκρατούν: *Αγόρασε ένα καλοκαιρινό φόρεμα με φαρδιές τιράντες που ενώνονται στην πλάτη.*

2. τιράντες λέμε και τις δύο στενές λουρίδες από λάστιχο που φοριούνται στους ώμους για

να συγκρατούν το παντελόνι, συνήθως όταν δε φοράμε ζώνη: *Ο κλόουν φορούσε ένα φαρδύ παντελόνι με πράσινες τιράντες.*

▲ Η λέξη τιράντα χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

τις βρέχω ΕΚΦΡ.: όταν τις βρέχουμε σε κάποιον, του δίνουμε ξύλο για να τον τιμωρήσουμε (= δέρνω): *Μην κάνεις ζαβολιές, γιατί θα σου τις βρέξω.*

τις προάλλες ΕΠΙΡΡ.: λέμε ότι έγινε κάτι τις προάλλες όταν έγινε πριν από λίγες ημέρες: *Ήρθε τις προάλλες να με δει.*

ο **τιτάνας** (του τιτάνα, των τιτάνων) ΟΥΣ.:

1. **Τιτάνας**: στην αρχαία ελληνική μυθολογία, οι Τιτάνες ήταν πλάσματα που έμοιαζαν με γίγαντες και είχαν μεγάλη δύναμη: *Η μάχη ανάμεσα στους Τιτάνες και στους θεούς.*

2. τιτάνα λέμε τον άνθρωπο που είναι πάρα πολύ δυνατός ή αυτόν που είναι πολύ σημαντικός και ικανός σε κάποιον τομέα (= γίγαντας): *Οι αθλητές της άρσης βαρών είναι πραγματικοί τιτάνες. / Ο Μότσαρτ ήταν ένας από τους τιτάνες της κλασικής μουσικής.*

ο **τίτλος** (του τίτλου, των τίτλων) ΟΥΣ.:

1. ο τίτλος είναι ενός βιβλίου, μιας ταινίας, ενός τραγουδιού κτλ. είναι το όνομά του: *Ποιος είναι ο τίτλος του νέου του βιβλίου;*

2. ο τίτλος είναι η λέξη ή η φράση που γράφεται με πολύ χοντρά γράμματα σε άρθρο εφημερίδας ή άλλο κείμενο (= επικεφαλίδα): *Θα σας διαβάσουμε τους τίτλους των σημερινών εφημερίδων.*

3. ο τίτλος είναι η λέξη ή η φράση που χρησιμοποιείται πριν από το όνομα κάποιου για να δείξει το επάγγελμά του, την κοινωνική του θέση κτλ.: *Όσοι κατάγονται από αριστοκρατική οικογένεια έχουν τον τίτλο του δούκα ή του κόμη. / Έχει τον τίτλο του αντιπροέδρου της Βουλής.*

4. ο τίτλος είναι η θέση που παίρνει ο νικητής σε αθλητικό αγώνα, σε διαγωνισμό κτλ.: *Η ομάδα κέρδισε τον τίτλο της πρωταθλήτριας Ευρώπης στο ποδόσφαιρο. / Πήρε τον τίτλο "Μις Αμερική" στα καλλιστεία.*

το **τμήμα** (του τμήματος, των τμημάτων) ΟΥΣ.:

1. το τμήμα είναι καθένα από τα στοιχεία από τα οποία αποτελείται κάτι (= μέρος, κομμάτι): *Το επάνω τμήμα του παπουτσιού είναι δερμάτινο. / Το γόνατο είναι το τμήμα του ποδιού που τραυματίζεται πιο συχνά. / Οι ανασκαφές έγιναν στο βόρειο τμήμα του οικοπέδου.*

2. το τμήμα είναι καθένα από τα μέρη από τα οποία αποτελείται μια επιχείρηση, ένας οργανισμός, ένα κατάστημα κτλ.: *Τελείωσε τις σπουδές της στο Τμήμα Φιλολογίας. / Το κατάστημα έχει και τμήμα αντρικών.*

3. το τμήμα είναι καθεμία από τις ομάδες μαθητών που πηγαίνουν στην ίδια τάξη, αλλά κάνουν μάθημα σε διαφορετικές αίθουσες: *Η β' γυμνασίου έχει τρία τμήματα.*

το βάζω στα πόδια ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος φεύγει για να αποφύγει κάποιον ή κάτι (= εξαφανίζομαι): *Ο κλέφτης κατατρόμαξε και το 'βαλε στα πόδια.*

το βουλώνω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι το βουλώνουμε όταν σταματάμε να μιλάμε: *Όταν κατάλαβα το λάθος μου, το βούλωσα και δεν είπα κουβέντα.*

το δένω κόμπο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάτι που το θεωρούμε σίγουρο ότι θα γίνει: *Της υποσχέθηκε διακοπές σε εξωτικό νησί και αυτή το έχει δέσει κόμπο.*

το διαλύουμε ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. λέμε ότι το διαλύουμε με κάποιον όταν σταματάμε να είμαστε ζευγάρι (= τα χαλάω): *Το διαλύσαμε μετά από πέντε χρόνια σχέσης.*

2. όταν είμαστε σε μια συγκέντρωση, συνάντηση, γιορτή κτλ. και φεύγουμε, λέμε ότι το διαλύουμε: *Μαζευτήκαμε στο σπίτι των παιδιών αλλά το διαλύσαμε νωρίς.*

το ένα μου βρομάει και τ' άλλο μου μυρίζει ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που είναι πολύ ιδιότροπος και δεν ευχαριστείται με τίποτα: *Έμεινε γεροντοκόρη, γιατί ο ένας της βρόμαγε και ο άλλος της μύριζε!*

το έχω στο αίμα μου ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιο χαρακτηριστικό ενός ανθρώπου που το έχει από τη στιγμή που γεννιέται και δεν αλλάζει: *Μην τον πιστεύεις, το φέμα το έχει στο αίμα του.*

το κάνω βούκινο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάνουμε κάτι βούκινο όταν λέμε σε όλους κάτι που έπρεπε να μείνει κρυφό: *Το έκανε βούκινο σε όλο το σχολείο ότι κάναμε κοπάνα.*

το κάνω θέμα ΕΚΦΡ.: όταν κάνουμε κάτι θέμα, το παρουσιάζουμε σαν να είναι πολύ σημαντικό, ενώ δεν είναι (= το κάνω ζήτημα): *Ωραία, άργησε λιγάκι, μην το κάνουμε θέμα.*

το μακρύ και το κοντό του ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν σε μια συγκέντρωση λέει ο καθένας το μακρύ και το κοντό του, λέει τα δικά του χωρίς να ακούει τους άλλους: *Δεν μπόρεσαν να συνεννοηθούν, γιατί ο καθένας έλεγε το μακρύ και το κοντό του.*

το μυαλό σου και μια λίρα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το χρησιμοποιούμε για να πούμε σε κάποιον ότι είναι γελασμένος: *Το μυαλό σου και μια λίρα αν πιστεύεις ότι έτσι εύκολα βγαίνουν τα λεφτά!*

το παίζω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που φέρεται σαν να είναι άλλος από αυτόν που είναι στην πραγματικότητα: *Δεν ήξερε κολύμπι αλλά το έπαιζε ναυαγοσώστης.*

το παίρνω απόφαση ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν δεχόμαστε ότι κάτι έτσι είναι και ότι δεν αλλάζει: *Το πήρε απόφαση ότι τα παιδιά της μεγάλωσαν και θα φύγουν από το σπίτι.*

το παίρνω σκοινί κορδόνι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που κάνει συνέχεια το ίδιο

πράγμα και γίνεται ενοχλητικός: *Το πήρε σκονί κορδόνι και μαγειρεύει κάθε μέρα σουπες.*

το παλεύω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι το παλεύουμε όταν συνεχίζουμε να προσπαθούμε για κάτι: *Πάλεψέ το, μπορεί και να τον πείσεις στο τέλος.*

το πολύ πολύ ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι το πολύ πολύ να γίνει κάτι, εννοούμε ότι αυτό είναι το χειρότερο που μπορεί να γίνει: *Μην αγχώνεσαι, το πολύ πολύ να φύγεις αύριο.*

το ρίχνω έξω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν το ρίχνουμε έξω, διασκεδάζουμε (= ξεδίνω, ξεσκάω): *Κουράστηκα πολύ και θα το ρίξω έξω το Σαββατοκύριακο.*

το ρίχνω στο αστείο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος το ρίχνει στο αστείο όταν αρχίζει να κάνει πλάκα, επειδή έρχεται σε δύσκολη θέση: *Κάθε φορά που προσπαθώ να του μιλήσω σοβαρά, εκείνος το ρίχνει στο αστείο.*

το σκάω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν το σκάμε, φεύγουμε κρυφά από κάπου: *Προσπάθησε να το σκάσει από τη φυλακή. (= δραπετεύω)*

το φέρνει η κουβέντα ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που λέγεται τυχαία στη διάρκεια μιας συζήτησης (= το φέρνει ο λόγος): *Μια που το έφερε η κουβέντα, δώσε μου τη συνταγή για το σουφλέ.*

το φυσάω και δεν κρυώνει ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που δεν μπορεί να ξεπεράσει μια απρόσμενη αποτυχία του: *Είχε σίγουρη την προαγωγή και τώρα που δεν την πήρε το φυσάει και δεν κρυώνει.*

ο τοίχος (του τοίχου, των τοίχων) ΟΥΣ.:

1. ο τοίχος είναι καθεμία από τις κάθετες πλευρές σε ένα κτίριο ή σε ένα δωμάτιο: *Κρεμάσαμε κάδρα στους τοίχους του δωματίου. / Πώς αντέχεις τόσες μέρες κλεισμένη μέσα σε τέσσερις τοίχους;*

2. ο τοίχος είναι μια όρθια και ψηλή κατασκευή από μπετόν, τούβλο ή πέτρα: *Χτίσαμε έναν τοίχο γύρω γύρω από το οικόπεδό μας για να μη μας βλέπουν οι γείτονες. (= μαντρότοιχος)*

ΕΚΦΡ. κολλάω στον τοίχο, μιλάω στον τοίχο, χτυπάω το κεφάλι μου

ο τόκος (του τόκου, των τόκων) ΟΥΣ.: ο τόκος είναι τα επιπλέον λεφτά που κερδίζουμε όταν έχουμε τα χρήματά μας σε μια τράπεζα ή τα επιπλέον λεφτά που πληρώνουμε όταν δανειζόμαστε χρήματα από μια τράπεζα: *Τα χρήματά του διπλασιάστηκαν σχεδόν μέσα σε πέντε χρόνια χάρη στους τόκους. / Πληρώνουν τόκο για το δάνειο που πήραν.*

τολμάω/τολμώ (τόλμησα) ΡΗΜ.:

1. όταν τολμάμε να κάνουμε κάτι, έχουμε το θάρρος να το κάνουμε (≠ δειλιάζω): *Τους τιμούμε γιατί τόλμησαν να αντισταθούν στον εχθρό. / Κανείς δεν τόλμησε να πει την αλήθεια.*

2. λέμε για κάποιον ότι τολμάει να κάνει κάτι όταν φέρεται χωρίς σεβασμό στους άλλους: *Πώς τόλμησε να με προσβάλει!*

η τόλμη (της τόλμης) ΟΥΣ.: η τόλμη είναι η δύναμη που έχει κάποιος να κάνει κάτι που μπορεί να είναι δύσκολο, επικίνδυνο κτλ. (= γενναιότητα, θάρρος ≠ δειλία): *Αγωνίστηκε με τόλμη και αποφασιστικότητα για να πετύχει τους στόχους του.*

⚠ Η λέξη τόλμη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο τολμηρός, η τολμηρή, το τολμηρό ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι τολμηρός, έχει το θάρρος να κάνει κάτι που μπορεί να είναι δύσκολο, επικίνδυνο κτλ. (= γενναίος, θαρραλέος ≠ δειλός): *Ο Ιάσοντας με τους τολμηρούς συντρόφους του ξεκίνησαν για την Αργοναυτική εκστρατεία.*

2. όταν μια πράξη είναι τολμηρή, χρειάζεται μεγάλο θάρρος για να την κάνουμε (= παράτολμος): *Κάνει τολμηρές κινήσεις στα επαγγελματικά του.*

3. όταν ένα ρούχο ή το ντύσιμο κάποιου είναι τολμηρό, δεν είναι σύμφωνο με αυτό που θεωρείται σεμνό και ηθικό (= άσεμνος): *Φορούσε μια τολμηρή μπλουζα που άφηγε όλη την πλάτη γυμνή.*

ο τόμος (του τόμου, των τόμων) ΟΥΣ.:

1. ο τόμος είναι καθένα από τα βιβλία που αποτελούν το ίδιο έργο: *Αγόρασα μια εγκυκλοπαίδεια με τριάντα τόμους.*

2. τόμο λέμε ένα χοντρό βιβλίο με σκληρό εξώφυλλο: *Μου χάρισε έναν τόμο με τα ποιήματα του Ελύτη.*

η τόμπολα (της τόμπολας) ΟΥΣ.: η τόμπολα είναι ένα επιτραπέζιο παιχνίδι με κάρτες, στο οποίο κερδίζει ο παίκτης που καταφέρνει να βρει πρώτος, σηκώνοντας άλλες κάρτες, τους αριθμούς που είναι γραμμένοι στη δική του κάρτα: *Έκανα τόμπολα και κέρδισα.*

⚠ Η λέξη τόμπολα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

τον κακό σου τον καιρό ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε σε κάποιον όταν θέλουμε να τον βρίσουμε για κάτι άσχημο που μας έκανε ή μας είπε: *Τον κακό σου τον καιρό, που θα με πεις εμένα χοντρή!*

τον πάω ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι πάμε κάποιον όταν τον συμπαθούμε πολύ: *Δεν τον ξέρει καιρό, αλλά τον πάει πολύ.*

ο τόνος (του τόνου, των τόνων) ΟΥΣ.:

1. στα ελληνικά, τόνος (´) είναι το σημάδι που βάζουμε πάνω από ένα φωνήεν, όταν γράφουμε, για να δείξουμε ότι αυτή η συλλαβή διαβάζεται πιο δυνατά από τις άλλες στην ίδια λέξη: *Οι περισσότερες μονοσύλλαβες λέξεις στα ελληνικά δεν παίρνουν τόνο.*

2. ο τόνος στη φωνή κάποιου δείχνει πώς νιώθει: *Από τον τόνο της φωνής του κατάλαβα ότι κάτι τον βασανίζει.*

3. ένα χρώμα έχει διαφορετικούς τόνους ανάλογα με το πόσο σκούρο ή ανοιχτό είναι (= απόχρωση): *Διαλέξαμε κουρτίνες σε απαλούς τόνους του πράσινου και του καφέ.*

4. τόνος είναι η μονάδα μέτρησης του βάρους, που είναι ίση με χίλια κιλά: *Το φορτηγό ζυγίζει δέκα τόνους.*

5. ο τόνος είναι ένα πολύ μεγάλο ψάρι που ζει στον Ατλαντικό και στον Ειρηνικό ωκεανό: *Ψάρεψαν έναν τόνο που ζύγιζε περίπου πεντακόσια κιλά.*

6. ο τόνος είναι και το κρέας αυτού του ψαριού: *Θα φάμε σαλάτα μαρούλι με τόνο από κονσέρβα.*

ο **τοξικομανής**, η **τοξικομανής** (του/της τοξικομανή, των τοξικομανών) ογσ.: τοξικομανή λέμε αλλιώς το ναρκομανή: *Πολλοί τοξικομανείς πεθαίνουν από υπερβολική δόση σε νεαρή ηλικία.*

το **τόξο** (του τόξου, των τόξων) ογσ.: το τόξο είναι ένα μακρύ κομμάτι λυγισμένου ξύλου στο σχήμα του μισού κύκλου, με μια τεντωμένη χορδή δεμένη στις δύο άκρες του, που το χρησιμοποιούσαν παλιά ως όπλο για να ρίχνουν μακριά τα βέλη: *Το κυνήγι με τόξο έχει χιλιάδες φανατικούς οπαδούς σε όλο τον κόσμο.*

το **τόπι** (του τοπιού, των τοπιών) ογσ.:

1. το τόπι είναι η μικρή λαστιχένια μπάλα που την πετάνε τα παιδιά με τα χέρια σε διάφορα παιχνίδια: *Φέρε το τόπι για να παίξουμε μπάλα.*

2. τόπι λέμε ένα πολύ μακρύ κομμάτι ύφασμα τυλιγμένο γύρω από ένα ξύλο, που πουλιέται στα μαγαζιά με υφάσματα: *Αγόρασε ένα τόπι μεταξωτό ύφασμα.*

ΕΚΦΡ. κάνω τόπι στο ξύλο

το **τοπίο** (του τοπίου, των τοπίων) ογσ.:

1. τοπίο είναι όλα όσα βλέπουμε όταν κοιτάζουμε γύρω μας σε μια περιοχή, συνήθως στην εξοχή: *Απολαμβάνουμε το υπέροχο νησιώτικο τοπίο από το μπαλκόνι του δωματίου μας.*

2. τοπίο λέμε τον πίνακα ζωγραφικής που δείχνει κομμάτια από τη φύση: *Η έκθεση ζωγραφικής ήταν αφιερωμένη στα θαλασσινά τοπία.*

η **τοποθεσία** (της τοποθεσίας, των τοποθεσιών) ογσ.: η τοποθεσία είναι μία ορισμένη περιοχή: *Το σπίτι τους είναι χτισμένο στην ωραιότερη τοποθεσία του χωριού. (= θέση) / Μπορείτε να απολαύσετε το μπάνιο σας σε μια ερημική τοποθεσία.*

το **τοποθετώ** (τοποθέτησα), **τοποθετούμαι** (τοποθετήθηκα, τοποθετημένος) ρημ.:

1. όταν τοποθετούμε κάτι κάπου, το βάζουμε προσεκτικά σε μία ορισμένη θέση: *Τοποθέτησαν την κεραία της τηλεόρασης στην ταράτσα του σπιτιού. (= εγκαθιστώ)*

2. μια υπηρεσία τοποθετεί έναν υπάλληλο όταν του ορίζει σε ποια θέση ή σε ποια περιοχή θα πάει: *Μόλις διορίστηκε, τον τοποθέτησαν σε ένα σχολείο της Β. Ελλάδας.*

3. όταν τοποθετούμε ένα γεγονός, λέμε πότε έγινε και πού έγινε: *Ο μάρτυρας δεν τοποθέ-*

τησε ακριβώς το σημείο του ατυχήματος. / Σε ποια εποχή τοποθετείται η υπόθεση του έργου;

4. τοποθετούμαι παθ.: όταν τοποθετούμαι σε ένα θέμα, λέω ποια είναι η άποψή μου για αυτό: *Άκουσε τους υπόλοιπους αλλά ο ίδιος δεν τοποθετήθηκε στο θέμα του πολέμου.*

ο **τόπος** (του τόπου, των τόπων) ογσ.:

1. ο τόπος είναι μία ορισμένη περιοχή όπου υπάρχει ή γίνεται κάτι (= μέρος): *Η αστυνομία πήγε αμέσως στον τόπο του δυστυχήματος. / Στα παλιά χρόνια, ο τόπος αυτός ήταν έρημος.*

2. ο τόπος μας είναι η πατρίδα μας: *Όταν ήμουνα στη Γερμανία, τους έλεγα ότι στον τόπο μας εμείς γνωρίσαμε μεγάλη φτώχεια.*

ΕΚΦΡ. αφήνω στον τόπο, δίνω τόπο στην οργή, μένω στον τόπο, πιάνω τόπο

η **τορπίλη** (της τορπίλης, των τορπιλών) ογσ.: η τορπίλη είναι η βόμβα που εκτοξεύουν τα πλοία κάτω από το νερό για να χτυπήσουν άλλα πλοία: *Το πολεμικό πλοίο ανατινάχτηκε από δύο τορπίλες.*

ο **τορπιλισμός** (του τορπιλισμού, των τορπιλισμών) ογσ.: ο τορπιλισμός είναι αυτό που γίνεται όταν μια τορπίλη χτυπάει ένα πλοίο και το βυθίζει: *Χιλιάδες στρατιώτες σκοτώθηκαν κατά τον τορπιλισμό του πολεμικού πλοίου.*

τόσο ΕΠΙΡΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι έχει το ίδιο μέγεθος, ποσότητα ή διάρκεια με κάτι άλλο: *Δεν ασχολήθηκα με την πτυχιακή μου εργασία τόσο όσο θα ήθελα.*

2. το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε ότι κάτι υπάρχει σε μεγάλο βαθμό: *Πώς και ξύπνησες τόσο νωρίς;*

τόσος, τόση, τόσο ΑΝΤΩΝ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι έχει το ίδιο μέγεθος, ποσότητα ή διάρκεια με κάτι άλλο: *Χρειαζόμαστε τόσους φακέλους όσες είναι οι κάρτες.*

2. το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε ότι κάτι υπάρχει σε μεγάλο βαθμό: *Είχα κάνει τόση δουλειά και πήγε χαμένη.*

το **τοστ** ογσ.: το τοστ είναι δύο λεπτές φέτες ψωμί που έχουν τυρί και ζαμπόν ανάμεσα και ψήνονται μαζί: *Στο διάλειμμα έφαγα ένα τοστ με τυρί, ζαμπόν και ντομάτα.*

⚠ Η λέξη τοστ δεν κλίνεται.

τότε ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν λέμε τότε, εννοούμε εκείνο τον καιρό ή εκείνη τη στιγμή: *Έχω να τον δω από τότε που είχαμε βγει όλοι μαζί. / Μόνο τότε βρήκε το θάρρος να του μιλήσει.*

2. δηλώνει αυτό που γίνεται, θα γίνει ή πρέπει να γίνει στη συγκεκριμένη περίπτωση για την οποία μιλάμε: *Αν δεν πάει έγκαιρα στο γιατρό, τότε πιθανόν να χρειαστεί ακόμη και χειρουργική.*

το **καλού καιρού** ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάτι που συνεχίζει χωρίς τίποτα να μπορεί να το

διακόψει: *Βρέχει του καλού καιρού από χτες. / Κοιμόταν του καλού καιρού και δεν άκουγε το τηλέφωνο.*

του κουτιού ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που είναι καινούριο και δεν έχει ακόμα χρησιμοποιηθεί: *Πρώτη φορά το φοράει αυτό το φόρεμα, είναι του κουτιού.*

του χρόνου ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι θα γίνει του χρόνου, θα γίνει την επόμενη χρονιά μετά τη φετινή: *Του χρόνου θα πάει στο γυμνάσιο.*

η **τουαλέτα** (της τουαλέτας, των τουαλετών) ΟΥΣ.:

1. η τουαλέτα είναι ο χώρος σε ένα σπίτι ή άλλο κτίριο όπου υπάρχει λεκάνη, νιπτήρας κτλ. (= λουτρό): *Πού είναι η τουαλέτα του εστιατορίου, παρακαλώ;*

2. η τουαλέτα είναι ένα έπιπλο με συρτάρια και καθρέφτη, το οποίο χρησιμεύει για να βάζουμε κοσμήματα, καλλυντικά κτλ.: *Κάθισε στην τουαλέτα της για να χτενιστεί και να βαφτεί.*

3. η τουαλέτα είναι ένα μακρύ φόρεμα, φτιαγμένο από ακριβό ύφασμα, που το φοράνε οι γυναίκες σε επίσημες εκδηλώσεις: *Στη δεξίωση φορούσε μια μακριά μαύρη μεταξωτή τουαλέτα.*

το **τούβλο** (του τούβλου, των τούβλων) ΟΥΣ.:

1. τα τούβλα είναι ορθογώνια κομμάτια από ψημένο πηλό, σε κόκκινο ή καφέ χρώμα, που τα χρησιμοποιούμε για να κατασκευάζουμε τοίχους: *Δεν έχουν βαφτεί οι τοίχοι του σπιτιού, ακόμα φαίνονται τα τούβλα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) τούβλο λέμε κάποιον, συνήθως το μαθητή, που δεν καταλαβαίνει και δε μαθαίνει εύκολα: *Στην τάξη τους, οι περισσότεροι είναι τούβλα.*

τουλάχιστον και **τουλάχιστο** ΕΠΙΡΡ.:

1. λέξη που χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι ένα ποσό είναι τόσο ή και περισσότερο, αλλά σίγουρα όχι λιγότερο (= το λιγότερο ≠ το πολύ): *Στην ουρά περιμέναμε τουλάχιστον 30 άτομα. / Στις γιορτές πρέπει να πήρα τουλάχιστον πέντε κιλά.*

2. λέξη που χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε ότι κάτι είναι το λιγότερο που περιμέναμε να γίνει (= έστω): *Θα μπορούσε τουλάχιστον να μας είχε ειδοποιήσει ότι δε θα έρθει.*

3. λέξη που χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε ότι κάτι καλό υπάρχει, ακόμα και μέσα σε μια άσχημη κατάσταση (= πάντως): *Ξόδεψε όλα του τα λεφτά στις διακοπές, αλλά τουλάχιστον το ευχαριστήθηκε.*

το **τούλι** ΟΥΣ.: το τούλι είναι ένα διάφανο ύφασμα που μοιάζει με πολύ λεπτό δίχτυ: *Το νυφικό της ήταν φτιαγμένο από λευκό τούλι.*

△ Η λέξη τούλι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **τουλίπα** (της τουλίπας, των τουλιπών) ΟΥΣ.:

1. η τουλίπα είναι ένα φυτό που φυτρώνει την άνοιξη και βγάζει λουλούδια σε διάφορα

χρώματα, που έχουν το σχήμα του φλιτζανιού: *Στην Ολλανδία καλλιεργούν τουλίπες.*

2. τουλίπα είναι το λουλουδι που βγαίνει από αυτό το φυτό: *Μου έφερε ένα μπουκέτο με κόκκινες και κίτρινες τουλίπες.*

η **τούμπα** (της τούμπας) ΟΥΣ.:

1. τούμπα είναι η ακροβατική κίνηση που κάνουμε όταν στηρίζουμε τα χέρια μας στο έδαφος και γυρνάμε το σώμα μας πάνω από το κεφάλι: *Το πιτσιρίκι κυλιόταν στο χαλί κάνοντας τούμπες.*

2. όταν κάτι κάνει τούμπα, πέφτει και γυρνάει ανάποδα: *Το αυτοκίνητο μετά από δύο τούμπες έπεσε στο χαντάκι.*

3. όταν κάποιος τρώει μια τούμπα, πέφτει απότομα με το κεφάλι προς τα κάτω (= κουτροβάλα): *Γλίστρησε στη σκάλα και έφαγε μια τούμπα!*

△ Η λέξη τούμπα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **τουρίστας** (του τουρίστα, των τουριστών), η **τουρίστρια** (της τουρίστριας, των τουριστριών) ΟΥΣ.: ο τουρίστας είναι αυτός που επισκέπτεται ένα μέρος για να διασκεδάσει και να ξεκουραστεί: *Χιλιάδες τουρίστες επισκέπτονται κάθε χρόνο το μουσείο του Λούβρου στο Παρίσι.*

τα **τουρκικά** (των τουρκικών) ΟΥΣ.:

1. τα τουρκικά είναι η τουρκική γλώσσα: *Οι γονείς της Φατμέ δεν ξέρουν καθόλου ελληνικά, μιλάνε μόνο τουρκικά.*

2. τουρκικά λέμε το μάθημα στο οποίο διδασκόμαστε την τουρκική γλώσσα: *Μετά τα ελληνικά, έχουμε δύο ώρες τουρκικά.*

τα **τούρκικα** (των τούρκικων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τα τουρκικά

ο **τουρκικός**, η **τουρκική**, το **τουρκικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι τουρκικό, έχει σχέση με την Τουρκία ή με τους Τούρκους: *Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας επισκέφτηκε την τουρκική πρωτεύουσα.*

ο **τούρκικος**, η **τούρκικη**, το **τούρκικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο τουρκικός: *Μένει στις τούρκικες συνοικίες της Κομοτηνής.*

ο **Τούρκος** (του Τούρκου, των Τούρκων), η **Τουρκάλα** (της Τουρκάλας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Τούρκος είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Τουρκίας ή είναι πολίτης του κράτους της Τουρκίας: *Είναι Τούρκος και έχει γεννηθεί στην Άγκυρα. / Στην ταινία παίζουν πολλοί Τούρκοι ηθοποιοί. ΕΚΦΡ. γίνομαι Τούρκος*

το **τουρσί** (του τουρσιού, των τουρσιών) ΟΥΣ.: τουρσί είναι τα λαχανικά, όπως αγγουράκια, πιπεριές, ντοματάκια κτλ., που τα διατηρούμε μέσα σε ξίδι ή σε αρμυρό νερό: *Στην πατατοσαλάτα βάζω και αγγουράκια τουρσί.*

η **τούρτα** (της τούρτας, των τουρτών) ΟΥΣ.: η τούρτα είναι ένα μεγάλο γλυκό που έχει μέσα και πάνω του κρέμα, σαντιγί και άλλα υλικά:

Της έφτιαξε μια μεγάλη τούρτα για τα γενέθλιά της.

τουρτουρίζω (τουρτούρισα) ΡΗΜ.: όταν τουρτουρίζουμε, τρέμουμε από το κρύο (= τρεμουλιάζω): Έβγαιναν από το κρύο νερό τουρτουρίζοντας.

τούτος, τούτη, τούτο ΑΝΤΩΝ.: αυτός εδώ: Ποιανού είναι τούτο το σπύτι;

η **τούφα** (της τούφας, των τούφων) ΟΥΣ.: μια τούφα είναι λίγες τρίχες από τα μαλλιά μας: Έβαψε μια τούφα από τα μαλλιά της κόκκινη.

το **τουφέκι** (του τουφεκιού, των τουφεκιών) και το **ντουφέκι** ΟΥΣ.: το τουφέκι είναι πυροβόλο όπλο που το χρησιμοποιούν συνήθως οι στρατιώτες ή οι κυνηγοί ζώων: Ο στρατιώτης γέμισε το τουφέκι και πυροβόλησε τον αντίπαλο.

τουφεκίζω (τουφεκίσα), **τουφεκίζομαι** (τουφεκίστηκα, τουφεκισμένος) και **ντουφεκίζω, ντουφεκίζομαι** ΡΗΜ.: όταν τουφεκίζουμε έναν άνθρωπο ή ένα ζώο, του ρίχνουμε σφαίρες με το τουφέκι (= πυροβολάω): Ο κυνηγός σημάδεψε και ντουφεκίσε μια πέρδικα.

τραβάω/τραβώ (τράβηξα), **τραβιέμαι** (τραβήχτηκα, τραβηγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν τραβάμε κάτι, το πιάνουμε με δύναμη και το φέρνουμε προς το μέρος μας (= σέρνω ≠ σπρώχνω): Τράβηξε την πόρτα για να την κλείσει. / Τον τράβηξε από το γιακά.

2. όταν τραβάμε κάτι από κάπου, το μετακινούμε από τη θέση του: Τράβηξε το πιστόλι και πυροβόλησε. (= βγάζω) / Τράβηξαν νερό από το πηγάδι. (= αντλώ)

3. τραβάμε κάτι όταν ζούμε μια δύσκολη ή δυσάρεστη κατάσταση (= περνάω, υποφέρω): Δεν μπορείς να φανταστείς τι τράβηξε για να γράψει αυτό το βιβλίο!

4. κάτι ή κάποιος τραβάει την προσοχή μας ή κάτι άλλο όταν μας κάνει να δείξουμε ενδιαφέρον (= προσελκύω, συγκεντρώνω): Ήταν όμορφη και τραβούσε όλα τα βλέμματα πάνω της. / Η ταινία δεν κατάφερε να τραβήξει το ενδιαφέρον των θεατών.

5. λέμε ότι τραβάμε για κάπου όταν ξεκινάμε να πάμε εκεί (= πάω): Τον είδα που τράβηξε για το γυαλό.

6. τραβάμε κάτι ή κάποιον όταν γράφουμε εικόνα σε φωτογραφική μηχανή ή βίντεο (= παίρνω): Οι μαθητές τράβηξαν βίντεο με θέμα τα παλιά κτίρια. (= γυρίζω) / Μας τράβηξε μια αναμνηστική φωτογραφία. (= βγάζω)

7. τραβάμε μια γραμμή σημαίνει ότι τη σχηματίζουμε πάνω σε μια επιφάνεια (= σχεδιάζω): Τράβηξε δύο οριζόντιες γραμμές με το χάρακα.

8. τραβάει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: κάτι τραβάει όταν έχει μεγάλη διάρκεια (= διαρκεί, κρατάει): Η συνάντηση τράβηξε ως αργά το βράδυ. / Πόσο θα τραβήξει αυτή η υπόθεση;

9. τραβιέμαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος τραβιέται, μετακινείται λίγο από εκεί όπου βρίσκεται (=

αποτραβιέμαι): Τραβήχτηκε λίγο αριστερά για να περάσω. / Τρόμαξε και τραβήχτηκε πίσω.

ΕΚΦΡ. τραβάω κουπί, τραβάω τα μαλλιά μου, τραβάω το δρόμο μου, τραβάω το σκοινί, τραβηγμένος από τα μαλλιά

τραβάω κουπί ΕΚΦΡ.:

1. όταν λέμε ότι τραβάμε κουπί, εννοούμε ότι κινούμε μια βάρκα με τα κουπιά: Οι κωπηλάτες τραβούσαν κουπί στον ίδιο ρυθμό.

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) το λέμε για κάποιον που ταλαιπωρείται και κουράζεται πολύ: Ανέλαβε όλες τις ευθύνες στην εταιρεία και τραβάει μόνος του το κουπί.

τραβάω τα μαλλιά μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος τραβάει τα μαλλιά του όταν τον πιάνει απελπισία με τα φοβερά και απίστευτα πράγματα που συμβαίνουν: Τραβούσε τα μαλλιά του με τις τιμές των ενοικίων.

τραβάω το δρόμο μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος τραβάει το δρόμο του όταν διαλέγει να ζει όπως αυτός θέλει: Ό,τι κι αν λένε οι γονείς δεν έχει σημασία, γιατί τα παιδιά τελικά τραβάνε το δρόμο τους.

τραβάω το σκοινί ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος τραβάει το σκοινί όταν οδηγεί μια κατάσταση στα άκρα (= τεντώνω το σκοινί): Δεν του 'κανε μήνυση γιατί δεν ήθελε να τραβήξει το σκοινί.

τραβηγμένος από τα μαλλιά ΕΚΦΡ.: λέμε ότι μια ιδέα, μια άποψη είναι τραβηγμένη από τα μαλλιά όταν μας φαίνεται υπερβολική ή απίθανη: Η άποψη ότι ο άνθρωπος προέρχεται από τα έντομα μοιάζει πολύ τραβηγμένη από τα μαλλιά.

ο **τραγανός, η τραγανή, το τραγανό** ΕΠΙΘ.: όταν μια τροφή είναι τραγανή, είναι λίγο σκληρή και κάνει θόρυβο όταν τη μασάμε: Αυτά τα κουλουράκια είναι τραγανά απ' έξω και αφράτα από μέσα.

τραγικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι τελειώνει τραγικά, έχει πολύ άσχημο τέλος: Η ταινία κλείνει πολύ τραγικά και ο ήρωας σκοτώνεται.

ο **τραγικός, η τραγική, το τραγικό** ΕΠΙΘ.:

1. τραγικό είναι καθετί που έχει σχέση με την τραγωδία: Οι πιο γνωστοί τραγικοί ποιητές της αρχαιότητας είναι ο Αισχύλος, ο Σοφοκλής και ο Ευριπίδης.

2. όταν ένα γεγονός είναι τραγικό, έχει σχέση με το θάνατο ή με άλλη μεγάλη δυστυχία: Οι επιβάτες του αυτοκινήτου βρήκαν τραγικό θάνατο μέσα στις φλόγες. / Ο ασθενής πέθανε στην εγχείριση από ένα τραγικό σφάλμα των γιατρών.

3. όταν ένα πρόσωπο είναι τραγικό, είναι τόσο δυστυχισμένο, που μας προκαλεί μεγάλη λύπη ή οίκτο: Οι τραγικοί γονείς θρηνούσαν το σκοτωμένο παιδί τους.

ο **τράγος** (του τράγου, των τράγων) ΟΥΣ.: ο τράγος είναι το αρσενικό της κατσίκας, που έχει μακριά κέρατα και μακριές τρίχες κάτω στο

σαγόνοι: *Ο παππούς μου στο χωριό έχει δύο κατσίκες κι έναν τράγο.*

τραγουδάω/τραγουδώ (τραγουδήσα), **τραγουδιέμαι** (τραγουδήθηκα, τραγουδισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν τραγουδάμε ένα τραγούδι, λέμε τα λόγια του, βγάζοντας μουσικούς ήχους με τη φωνή μας: *Έπαιξε κιθάρα και εμείς τραγουδήσαμε.*

2. λέμε ότι ένα πουλί τραγουδάει όταν κελαηδάει: *Τραγουδούσαν τα αηδόνια.*

το **τραγούδι** (του τραγουδιού, των τραγουδιών) ΟΥΣ.:

1. το τραγούδι είναι ένα μουσικό κομμάτι με λόγια, που είναι γραμμένο για να το τραγουδάμε: *Αυτός ο σταθμός παίζει μόνο ξένα τραγούδια. / Ευρωπαϊκός διαγωνισμός τραγουδιού.*

2. το τραγούδι είναι αυτό που κάνουμε όταν τραγουδάμε: *Καθώς έραβε, έπιασε το τραγούδι.*

3. το τραγούδι είναι ο ήχος που βγάζουν τα πουλιά όταν κελαηδάνε (= κελάηδημα): *Μέσα στο δάσος ακουγόταν απαλά το τραγούδι των πουλιών.*

ο **τραγουδιστής** (του τραγουδιστή, των τραγουδιστών), η **τραγουδίστρια** (της τραγουδίστριας, των τραγουδιστριών) ΟΥΣ.:

ο τραγουδιστής είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να τραγουδάει: *Είναι ηθοποιός και τραγουδίστρια.*

η **τραγωδία** (της τραγωδίας, των τραγωδιών) ΟΥΣ.:

1. η τραγωδία είναι είδος θεατρικού έργου που γεννήθηκε στην αρχαία Ελλάδα και παρουσιάζει τα παθήματα των ηρώων (≠ κωμωδία): *Στο θέατρο της Επιδαύρου παρουσιάζονται κάθε καλοκαίρι αρχαίες τραγωδίες.*

2. τραγωδία λέμε μία πολύ δυσάρεστη κατάσταση (= δράμα): *Ο πολύνεκρος σεισμός στην Τουρκία ήταν μία πραγματική τραγωδία.*

το **τρακ** ΟΥΣ.:

όταν έχουμε τρακ, νιώθουμε αγωνία και φόβο, συνήθως όταν πρόκειται να μιλήσουμε ή να παρουσιάσουμε κάτι μπροστά σε πολύ κόσμο: *Όταν πρέπει να μιλήσω μπροστά σε μεγάλο κοινό, με πιάνει τρακ.*

△ Η λέξη τρακ δεν κλίνεται.

τρακάρω (τράκαρα και τρακάρισα, τρακαρισμένος) ΡΗΜ.:

1. τρακάρω με το αυτοκίνητο όταν χτυπάω με δύναμη πάνω σε άλλο μέσο συγκοινωνίας ή σε σταθερό σημείο: *Πέρασα με κόκκινο και παρά λίγο να τρακάρω με ένα μηχανάκι. (= συγκρούομαι) / Τράκαρε σε μια κολόνα της ΔΕΗ.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν τρακάρουμε κάποιον γνωστό μας, τον βλέπουμε ξαφνικά μπροστά μας (= συναντάω): *Τον τράκαρα ενώ έβγαينا από την τράπεζα.*

το **τρακτέρ** ΟΥΣ.:

το τρακτέρ έχει πολύ χοντρές και μεγάλες ρόδες και το χρησιμοποιούν κυρίως οι αγρότες για να κάνουν διάφορες εργασί-

ες στα χωράφια τους: *Οι γεωργοί οργώνουν τα χωράφια τους με τη βοήθεια των τρακτέρ.*

△ Η λέξη τρακτέρ δεν κλίνεται.

το **τραμ** ΟΥΣ.:

το τραμ είναι ένα μέσο συγκοινωνίας για πολλούς ανθρώπους που κινείται πάνω σε μεταλλικές ράγες μέσα στις πόλεις, με τη βοήθεια ηλεκτρικού ρεύματος: *Στην Αθήνα κυκλοφορεί και πάλι το τραμ.*

△ Η λέξη τραμ δεν κλίνεται.

η **τραμπάλα** (της τραμπάλας) ΟΥΣ.:

η τραμπάλα είναι ένα από τα παιχνίδια της παιδικής χαράς, που αποτελείται από μια στενόμακρη σανίδα με δύο καθίσματα στις άκρες της, που, όταν η μία άκρη ανεβαίνει, η άλλη κατεβαίνει

△ Η λέξη τραμπάλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **τρανός**, η **τρανή**, το **τρανό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι τρανός, είναι πολύ σπουδαίος: *Έμαθε αργότερα πως είχε πάει στην Αμερική και είχε γίνει μεγάλος και τρανός.*

2. λέμε ότι κάτι είναι τρανό όταν είναι πολύ μεγάλο και σημαντικό: *Στην παγκόσμια ιστορία των λαών υπάρχουν τρανά παραδείγματα πατριωτισμού.*

τραντάζω (τράνταξα), **τραντάζομαι** (τραντάχτηκα, τρανταγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι μας τραντάζει, μας κουνάει δυνατά και απότομα (= ταρακουνάω): *Η μπάλα τράνταξε το οριζόντιο δοκάρει και βγήκε έξω. / Τρανταζόταν το δωμάτιο από τις φωνές των παιδιών.*

2. **τραντάζει** 3^ο ΠΡ.:

λέμε ότι κάτι μας τραντάζει όταν μας προκαλεί μεγάλη αναστάτωση και ανησυχία (= ταρακουνάει): *Ο θάνατός του με τράνταξε, δεν τον περίμενα.*

η **τράπεζα** (της τράπεζας, των τραπεζών) ΟΥΣ.:

1. η τράπεζα είναι μία υπηρεσία στην οποία φυλάμε τα χρήματά μας ή από την οποία δανειζόμαστε χρήματα: *Πήρε δάνειο από την τράπεζα για να αγοράσει σπίτι.*

2. η τράπεζα είναι το κτίριο στο οποίο λειτουργεί αυτή η υπηρεσία: *Τον συνάντησα τυχαία στην τράπεζα.*

η **τραπεζαρία** (της τραπεζαρίας, των τραπεζαριών) ΟΥΣ.:

1. η τραπεζαρία είναι ο χώρος μέσα σε ένα σπίτι, ξενοδοχείο ή πλοίο όπου οι άνθρωποι τρώνε: *Πήραμε το πρωινό μας στην τραπεζαρία του ξενοδοχείου.*

2. τραπεζαρία λέμε το τραπέζι μαζί με τις καρέκλες που υπάρχει στην τραπεζαρία του σπιτιού μας: *Πήγαν σε ένα κατάστημα επίπλων για να διαλέξουν τραπεζαρία.*

το **τραπέζι** (του τραπέζιου, των τραπέζιων) ΟΥΣ.:

1. το τραπέζι είναι ένα έπιπλο με μια επίπεδη επιφάνεια που στηρίζεται συνήθως πάνω σε πόδια: *Τρώμε μεσημεριανό στο τραπέζι της κουζίνας. / Καθίσαμε γύρω από ένα τραπέζι για να συζητήσουμε.*

2. το τραπέζι είναι τα πιάτα, τα μαχαιροπίρουνα κτλ. που βάζουμε στο τραπέζι πριν φάμε: *Εσύ θα ετοιμάσεις το τραπέζι κι εγώ θα σερβίρω το φαγητό.*

3. το τραπέζι είναι το μεσημεριανό ή το βραδινό φαγητό, όταν συγκεντρώνονται συνήθως πολλοί άνθρωποι μαζί για να φάνε: *Στο κυριακάτικο τραπέζι είναι όλη η οικογένεια συγκεντρωμένη.*

4. έτσι λέμε το τραπέζι σε ένα εστιατόριο: *Να τηλεφωνήσεις για να κλείσεις τραπέζι για έξι άτομα. / Θέλουμε ένα τραπέζι δίπλα στο παράθυρο.*

ΕΚΦΡ. κάνω το τραπέζι, στρώνω τραπέζι

το **τραπέζιο** (του τραπεζίου, των τραπεζίων) ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): το τραπέζιο είναι ένα γεωμετρικό σχήμα με τέσσερις πλευρές, από τις οποίες οι δύο είναι παράλληλες και άνισες: *Σχεδιάστε ένα τραπέζιο με το χάρακα.*

το **τραπεζομάντιλο** (του τραπεζομάντιλου, των τραπεζομάντιλων) ΟΥΣ.: το τραπεζομάντιλο είναι ένα κομμάτι από ύφασμα ή άλλο υλικό με το οποίο σκεπάζουμε το τραπέζι, συνήθως όταν τρώμε: *Έστρωσε το λινό της τραπεζομάντιλο για να φάμε. / Λέρωσε το τραπεζομάντιλο με σάλτσα.*

η **τράπουλα** (της τράπουλας, των τραπουλών) ΟΥΣ.: η τράπουλα είναι ένα πακέτο από πενήντα δύο ειδικά χαρτιά, που τα χρησιμοποιούμε για να παίζουμε διάφορα παιχνίδια, όπως ξερή, κουρκάν κ.ά.: *Θα παίξουμε μπιρίμπα με δύο τράπουλες.*

τραυλίζω (τραύλισα) ΡΗΜ.: κάποιος τραυλίζει όταν επαναλαμβάνει πολλές φορές την ίδια συλλαβή ή την ίδια λέξη από φόβο, αγωνία ή κάποιο πρόβλημα στην ομιλία: *Επειδή όταν ο Γιάννης μιλούσε, τραύλιζε "κα... κα... κα...", τον έβγαλαν Κακαγιάννη.*

ο **τραυλός**, η **τραυλή**, το **τραυλό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι τραυλός, τραυλίζει: *Μικρός ήταν τραυλός και έκανε ειδικές ασκήσεις για να το ξεπεράσει.*

το **τραύμα** (του τραύματος, των τραυμάτων) ΟΥΣ.:

1. τραύμα είναι η βλάβη σε κάποιο σημείο του σώματός μας, συνήθως από χτύπημα, σφαίρα, μαχαίρι κτλ. (= πληγή): *Τα τραύμα στο πόδι του μολύνθηκε και αιμορραγεί.*

2. το τραύμα είναι κάτι δυσάρεστο που νιώθουμε για πολύ καιρό, συνήθως μετά από ένα άσχημο γεγονός: *Ο χωρισμός των γονιών της της άφησε ψυχικά τραύματα.*

ο **τραυματίας**, η **τραυματίας** (του/της τραυματία, των τραυματιών) ΟΥΣ.: ο τραυματίας είναι ο άνθρωπος που έχει τραυματιστεί: *Δύο νεκροί και έντεκα τραυματίες ήταν τα θύματα του αυτοκινητιστικού δυστυχήματος.*

τραυματίζω (τραυμάτισα), **τραυματίζομαι** (τραυματίστηκα, τραυματισμένος) ΡΗΜ.:

1. μας τραυματίζει κάποιος ή κάτι όταν προκαλεί κάποιο τραύμα στο σώμα μας (= πληγώνω): *Οι αστυνομικοί πυροβόλησαν το ληστή και τον τραυμάτισαν. / Έπεσε από τη σκάλα και τραυματίστηκε στο κεφάλι.*

2. όταν κάποιος μας τραυματίζει με αυτά που κάνει ή λέει, μας δημιουργεί ψυχικά τραύματα: *Η βία μέσα στην οικογένεια τραυματίζει τις αθώες παιδικές ψυχές.*

ο **τραχανάς** (του τραχανά, των τραχανάδων) ΟΥΣ.:

1. ο τραχανάς είναι ένα ζυμαρικό σε μικρές μπαλίτσες, που φτιάχνεται από αλεύρι και γάλα: *Τον τραχανά τον απλώνουμε συνήθως κάτω από τον ήλιο για να ξεραθεί καλά.*

2. ο τραχανάς είναι και η σούπα που φτιάχνουμε όταν βράζουμε αυτό το ζυμαρικό μέσα σε νερό και γάλα: *Τα κρύα βράδια του χειμώνα τρώμε τραχανά.*

ο **τραχύς**, η **τραχιά**, το **τραχύ** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι τραχύ, δεν είναι ευχάριστο όταν το ακουμπάμε, γιατί δεν είναι λείο ή γιατί είναι πολύ σκληρό (= άγριος, σκληρός ≠ απαλός, μαλακός): *Σύρθηκε πάνω στην τραχιά επιφάνεια του δρόμου και τραυματίστηκε. / Οι εργάτες έχουν χέρια τραχιά από τη σκληρή δουλειά.*

2. τραχύ λέμε κάτι που φαίνεται ή ακούγεται άγριο και τρομακτικό: *Είχε ανάστημα γίγαντα, τραχιά φωνή και πρόσωπο με έντονα χαρακτηριστικά.*

3. λέμε ότι ένας άνθρωπος είναι τραχύς ή ότι η συμπεριφορά του είναι τραχιά όταν δε δείχνει ευγένεια ή καλοσύνη (= σκληρός ≠ τρυφερός): *Η ειλικρίνειά του είναι τραχιά, και πολλές φορές με πληγώνει.*

οι **τρεις**, οι **τρεις**, τα **τρία** ΕΠΙΘ.: τρεις άνθρωποι ή τρία πράγματα είναι ένα σύνολο από 3 μονάδες: *Στους Ολυμπιακούς αγώνες παίρνουν μετάλλιο οι τρεις πρώτοι αθλητές.*

ΕΚΦΡ. κάθε τρεις και λίγο, τρεις κι εξήντα, τρεις κι ο κούκος

τρεις κι εξήντα ΕΚΦΡ.: το λέμε για να δείξουμε πόσο λίγα χρήματα κερδίζουμε από τη δουλειά μας: *Πώς να μεγαλώσει τέσσερα παιδιά με τρεις κι εξήντα!*

τρεις κι ο κούκος ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν θέλουμε να τονίσουμε πόσο λίγοι άνθρωποι υπάρχουν κάπου: *Έχουν φύγει όλοι για διακοπές κι έχουμε μείνει τρεις κι ο κούκος στο γραφείο.*

οι **τρισήμισι**, οι **τρισήμισι**, τα **τριάμισι** ΕΠΙΘ.: όταν μετράμε, τρισήμισι είναι αυτό που αποτελείται από τρία μέρη και μισό: *Η ταινία διαρκεί τρισήμισι ώρες. / Κέρδισε τριάμισι εκατομμύρια ευρώ στο λαχείο.*

τρεκλίζω (τρέκλισα) και **τρικλίζω** (τρικλिसα) ΡΗΜ.: όταν τρεκλίζουμε, δεν περπατάμε με σταθερό βήμα και δίνουμε την εντύπωση ότι θα

πέσουμε (= παραπατάω): *Γύρισε τρεκλίζοντας στο σπίτι από το πολύ κρασί.*

τρελά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάποιος φέρεται τρελά, κάνει ή λέει πράγματα παράξενα και χωρίς λογική: *Ξαφνικά άρχισε να συμπεριφέρεται τελείως τρελά και φοβήθηκα μήπως μου κάνει κακό.*

2. το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε πόσο πολύ αγαπάμε κάποιον: *Μετά από τριάντα χρόνια γάμου και είναι ακόμη τρελά ερωτευμένος με τη γυναίκα του.*

η τρέλα (της τρέλας) ΟΥΣ.:

1. (ΑΝΕΠΙΣ.) η τρέλα είναι μια αρρώστια του μυαλού των ανθρώπων (= ψυχοπάθεια, ψυχασθένεια): *Ο ζωγράφος Βαν Γκογκ σε μια κρίση τρέλας έκοψε το αυτί του.*

2. τρέλα λέμε τα ανόητα και απερίσκεπτα πράγματα που κάνει κάποιος (= απερίσκεπτα, παλαβομάρα): *Όλοι κάνουμε τρέλες όταν είμαστε νέοι.*

3. όταν έχουμε τρέλα με κάτι, μας αρέσει πάρα πολύ και ασχολούμαστε συνεχώς με αυτό (= πάθος, μανία): *Από μικρή είχε τρέλα με το χορό και ήθελε να γίνει μπαλαρίνα.*

⚠ Η λέξη τρέλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

τρελαίνω (τρέλανα), **τρελαίνομαι** (τρελάθηκα, τρελαμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι ή κάποιος με τρελαίνει, με κάνει να λέω ή κάνω πράγματα χωρίς λογική: *Η μοναξιά άρχισε σιγά σιγά να τον τρελαίνει.*

2. όταν κάποιος ή κάτι με τρελαίνει, με ενοχλεί ή με κάνει να υποφέρω πολύ: *Μας τρέλανε με την γκρίνια του. / Τον τρέλανε ο πόνος στο στομάχι.*

3. όταν κάτι ή κάποιος με τρελαίνει, μου αρέσει πάρα πολύ (= ξετρελαίνω): *Με τρελαίνει το άρωμά σου.*

4. **τρελαίνομαι** ΠΑΘ.: τρελαίνομαι όταν συμπεριφέρομαι χωρίς λογική: *Τρελάθηκες και θέλεις να πουλήσεις το σπίτι σου;*

5. **τρελαίνομαι** ΠΑΘ.: τρελαίνομαι από χαρά ή από άλλο συναίσθημα όταν νιώθω πάρα πολύ μεγάλη χαρά ή άλλο συναίσθημα (= πεθαίνω): *Άργησε να γυρίσει και η μάννα της τρελάθηκε από την αγωνία. / Πότε θα φάμε, γιατί έχω τρελαθεί από την πείνα.*

6. **τρελαίνομαι** ΠΑΘ.: όταν τρελαίνομαι για κάποιον ή για κάτι, μου αρέσει πάρα πολύ (= φοφάω, πεθαίνω): *Τρελαίνεται για τα παγωτά.*

το τρελοκομείο (του τρελοκομείου, των τρελοκομείων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. το τρελοκομείο είναι ένα νοσοκομείο για τρελούς (= ψυχιατρείο, φρενοκομείο, τρελάδικο): *Αν συνεχίσεις να φέρεσαι έτσι, θα σε στείλουν στο τρελοκομείο στο τέλος.*

2. (ΜΕΙΣΤ.) λέμε τρελοκομείο ένα χώρο στον οποίο γίνεται φασαρία και υπάρχει αναταραχή: *Καλά, πώς μπορείς και διαβάζεις μέσα σε αυτό το σπίτι; Αυτό είναι κανονικό τρελοκομείο.*

3. (ΜΕΙΣΤ.) λέμε ότι ένας άνθρωπος είναι τρελοκομείο όταν κάνει πράγματα ανόητα ή απε-

ρίσκειπα: *Περιμένεις να σου δώσει σωστή συμβουλή αυτός ο άνθρωπος, που είναι σκέτο τρελοκομείο;*

ο τρελός, η τρελή, το τρελό ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι τρελός, κάνει ή λέει πράγματα παράξενα, που δεν έχουν λογική (= παράλογος, παλαβός, μουρλός): *Είναι τρελός αν παρατήσει τη δουλειά του χωρίς λόγο.*

2. όταν μια ιδέα ή μια πράξη είναι τρελή, φαίνεται να μην έχει λογική (= παράλογος, παλαβός, μουρλός): *Μέσα στον πανικό, πολλές τρελές ιδέες περνούν από το μυαλό του.*

3. όταν είμαστε τρελοί για κάποιον, είμαστε πολύ ερωτευμένοι μαζί του: *Είναι τρελή γι' αυτόν και κάνει τα πάντα για χάρη του.*

4. όταν είμαστε τρελοί με κάτι, μας αρέσει πάρα πολύ και ασχολούμαστε διαρκώς με αυτό: *Είναι τρελός με το ποδόσφαιρο.*

5. όταν είμαστε τρελοί από χαρά ή άλλο συναίσθημα, νιώθουμε πάρα πολύ μεγάλη χαρά ή άλλο συναίσθημα: *Τρελή από αγωνία βγήκε στους δρόμους να ψάχνει το παιδί της.*

6. χρησιμοποιούμε τη λέξη "τρελός" όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι κάτι υπάρχει ή γίνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό (= ξέφρενος): *Στο πάρτι σου θα κάνουμε τρελό γλέντι!*

ο τρελός (του τρελού, των τρελών), **η τρελή** (της τρελής) ΟΥΣ.:

ο τρελός είναι ένας άρρωστος άνθρωπος, που κάνει ή λέει πράγματα παράξενα, που δεν έχουν λογική (= ψυχοπαθής, ψυχασθενής): *Τον πήραν για τρελό και γελούσαν μαζί του.*

τρέμει η καρδιά μου ΕΚΦΡ.:

όταν τρέμει η καρδιά μας για κάτι ή κάποιον, ανησυχούμε πολύ για αυτό(ν): *Τρέμει η καρδιά μου όταν φεύγει από το σπίτι με τη μοτοσικλέτα.*

η τρεμούλα (της τρεμούλας) ΟΥΣ.:

όταν μας πιάνει τρεμούλα, κουνιέται το σώμα μας ή κάποιο μέρος του σώματός μας χωρίς τη θέλησή μας, από κρύο, φόβο ή αρρώστια (= τρέμουλο): *Το φάρμακο αυτό μπορεί να φέρει ζαλάδα ή τρεμούλα στα χέρια. / Με έπιασε τρεμούλα από το πολύ άγχος.*

⚠ Η λέξη τρεμούλα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

τρέμω ΡΗΜ.:

1. όταν τρέμω, το σώμα μου ή μέρος του σώματός μου κάνει μικρές κινήσεις χωρίς να το θέλω: *Έτρεμαν τα χείλη της από την αγωνία και δεν μπόρεσε να πει ούτε μια λέξη. / Τα χέρια της πάγωσαν κι έτρεμαν από το κρύο.*

2. όταν τρέμω κάποιον ή κάτι, μου προκαλεί μεγάλο φόβο: *Ο πατέρας τους ήταν πολύ αυστηρός, όλοι τον έτρεμαν. (= φοβάμαι) / Τρέμει μήπως συμβεί κανένα κακό στο παιδί της. (= ανησυχώ)*

3. λέμε ότι η φωνή μας τρέμει όταν δεν είναι σταθερή, από αγωνία, φόβο κτλ.: *Μας περιέγραψε το ατύχημα με φωνή που έτρεμε.*

4. **τρέμει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι τρέμει, κουνιέται με μεγάλη δύναμη (= τραντάζομαι): *Έτρεμε το*

έδαφος από το σεισμό. / Η έκρηξη έκανε όλο το κτίριο να τρέμει.

△ Η λέξη τρέω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

ΕΚΦΡ. τρέμει η καρδιά μου

Το **τρένο** (του τρένου, των τρένων) ουσ.: το τρένο είναι ένα μεγάλο μέσο συγκοινωνίας με πολλά βαγόνια, που τα σέρνει μια μηχανή και κινούνται πάνω σε ράγες (= σιδηρόδρομος, αμαξοστοιχία): *Θα ταξιδέψουμε από την Κομοτηνή στη Θεσσαλονίκη με το τρένο.*

Το **τρέξιμο** (του τρεξίματος, των τρεξιμάτων) ουσ.:

1. το τρέξιμο είναι αυτό που κάνουμε όταν τρέχουμε, όταν περπατάμε με γρήγορο βήμα: *Λαχάνιασα από το τρέξιμο.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) το τρέξιμο είναι το άθλημα κατά το οποίο οι αθλητές τρέχουν μια ορισμένη διαδρομή: *Οι μαθητές κάνουν αγώνα στο τρέξιμο.* (= αγώνας δρόμου) / *Κάθε πρωί πηγαίνει για τρέξιμο στο πάρκο.*

3. τρεξίματα ΠΛΗΘ.: τρεξίματα είναι οι πολλές και δυσάρεστες δουλειές που πρέπει να προλάβουμε να κάνουμε (= τρεχάματα): *Μετακομίζω και έχω πολλά τρεξίματα αυτόν τον καιρό.*

τρέφω (έθρεψα), **τρέφομαι** (τράφηκα, θρεμμένος) ΡΗΜ.:

1. τρέφουμε έναν άνθρωπο ή ένα ζώο όταν του δίνουμε τροφή (= ταΐζω): *Τα πουλιά τρέφουν τα μικρά τους με σπόρους.*

2. τρέφω κάποιον όταν του δίνω τα απαραίτητα για να ζήσει (= συντηρώ): *Είναι τριάντα χρονών και τον τρέφουν ακόμα οι γονείς του.* / *Δεν έχει χρήματα για να θρέψει την οικογένειά του.*

3. χρησιμοποιούμε το "τρέφω" για να πούμε ότι νιώθουμε ένα δυνατό συναίσθημα: *Τρέφει μεγάλο θαυμασμό για τη μουσική.* / *Τρέφουν ελπίδες ότι θα γίνουν παγκόσμιοι πρωταθλητές.*

4. τρέφομαι ΠΑΘ.: ένας άνθρωπος ή ένα ζώο τρέφεται όταν τρώει ορισμένη τροφή για να ζήσει: *Τα μωρά τρέφονται κυρίως με γάλα.* / *Πολλά είδη πουλιών τρέφονται με έντομα και με μικρά ψάρια.*

τρέχα γύρευε ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν είναι πολύ δύσκολο να βγάλεις άκρη με κάτι: *Τρέχα γύρευε τώρα πού μπορεί να πήγε τέτοια ώρα!*

η **trexála** (της trexáλας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η trexála είναι το πολύ γρήγορο τρέξιμο που κάνουμε όταν βιαζόμαστε: *Μόλις είδε ότι τον κυνηγούσαν, έβαλε μια trexála για να τους ξεφύγει!*

△ Η λέξη trexála δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

τρέχει το δάκρυ κορόμηλο ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που κλαίει πάρα πολύ: *Έπεσε και χτύπησε το πόδι του κι έτρεχε το δάκρυ κορόμηλο.*

τρέχουν τα λεφτά από τα μπατζάκια μου ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που είναι πολύ πλού-

σιος: *Κάνε και λίγο οικονομία, δε μας τρέχουν τα λεφτά από τα μπατζάκια μας;*

τρέχω (έτρεξα) ΡΗΜ.:

1. όταν τρέχουμε, προχωράμε γρήγορα με τα πόδια, πιο γρήγορα από ό,τι όταν περπατάμε: *Πρέπει να τρέξεις για να προλάβεις το λεωφορείο.* / *Έτρεξε να ανοίξει την πόρτα.* / *Τρέχει στο Μαραθώνιο.*

2. όταν τρέχουμε με αυτοκίνητο, ποδήλατο κτλ., το οδηγούμε με μεγάλη ταχύτητα: *Μην τρέχεις με τη μηχανή, είναι επικίνδυνο!*

3. τρέχει κάποιος όταν κουράζεται πολύ με κάτι: *Τρέχει όλη μέρα για να μη λείψει τίποτα στα παιδιά.*

4. όταν τρέχουμε κάποιον, τον βάζουμε να κάνει πολλές δουλειές: *Τους τρέχει ο διευθυντής.*

5. (ΠΛΗΡΟΦ.) στην πληροφορική, όταν τρέχουμε ένα πρόγραμμα, το χρησιμοποιούμε στον υπολογιστή μας: *Έτρεξα το πρόγραμμα για τους ιούς.*

6. τρέχει 3^ο ΠΡ.: τρέχει ένα αυτοκίνητο όταν προχωράει με κάποια ταχύτητα (= κινείται): *Το αυτοκίνητο έτρεχε με εκατό χιλιόμετρα την ώρα.*

7. τρέχει 3^ο ΠΡ.: ένα υγρό τρέχει όταν πηγαίνει προς τα εμπρός ή προς τα κάτω (= κυλάει, ρέει): *Έτρεχαν νερά από τη στέγη.* / *Βούρκωσε και έτρεχαν δάκρυα από τα μάτια της.*

8. τρέχει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ο χρόνος τρέχει και εννοούμε ότι περνάει πολύ γρήγορα: *Πώς τρέχουν έτσι οι μέρες των διακοπών!*

9. τρέχει ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι τρέχει, κάτι περιεργο συμβαίνει: *Υποψιάζεται ότι κάτι τρέχει με το γιο της.* / *Τι τρέχει και είσαι λυπημένος;*

ΕΚΦΡ. μου τρέχουν τα σάλια, τρέχα γύρευε, τρέχει το δάκρυ κορόμηλο, τρέχουν τα λεφτά από τα μπατζάκια μου

Το **τρία** ουσ.: ο αριθμός 3: *Δύο και ένα κάνουν τρία.*

△ Η λέξη τρία δεν κλίνεται.

η **τριάδα** (της τριάδας, των τριάδων) ουσ.: τριάδα λέμε ένα σύνολο από τρία πρόσωπα ή τρία όμοια πράγματα: *Στην παρέλαση οι μαθητές προχωρούν σε τριάδες.*

Το **τριάντα** ουσ.: ο αριθμός 30: *Είκοσι και δέκα κάνουν τριάντα.*

△ Η λέξη τριάντα δεν κλίνεται.

οι **τριάντα**, οι **τριάντα**, τα **τριάντα** ΕΠΙΘ.: τριάντα άνθρωποι ή τριάντα πράγματα είναι ένα σύνολο από 30 μονάδες: *Ο Νοέμβριος έχει τριάντα ημέρες.*

△ Η λέξη τριάντα δεν κλίνεται.

η **τριανταφυλλιά** (της τριανταφυλλιάς, των τριανταφυλλιών) ουσ.: η τριανταφυλλιά είναι ένα φυτό που τα κλαδιά του έχουν αγκάθια: *Άνθισαν οι τριανταφυλλιές στον κήπο μας και γέμισαν κόκκινα τριαντάφυλλα.*

Το **τριαντάφυλλο** (του τριαντάφυλλου, των τριαντάφυλλων) ουσ.: το τριαντάφυλλο είναι

ένα λουλουδί σε διάφορα χρώματα και με πολύ ωραίο άρωμα, που μεγαλώνει στα κλαδιά της τριανταφυλλιάς: *Της έφερε δώρο ένα μπουκέτο κόκκινα τριαντάφυλλα.*

Το **τριάρι** ουσ.:

1. το τριάρι είναι διαμέρισμα σε πολυκατοικία που έχει τρία δωμάτια, εκτός από την κουζίνα και το μπάνιο: *Νοικιάζεται ένα τριάρι στον τέταρτο όροφο.*

2. το τριάρι είναι το χαρτί της τράπουλας που έχει πάνω του τον αριθμό τρία: *Χρειαζόμουν ένα τριάρι κούπα για να κερδίσω το παιχνίδι, αλλά τράβηξα ένα τρία μπαστούνι.*

▲ Η λέξη τριάρι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

Το **τρίβω** (έτριψα), **τρίβομαι** (τρίφτηκα, τριμμένος) ρημ.:

1. όταν τρίβουμε μια επιφάνεια, κουνάμε τα χέρια μας ή κάποιο αντικείμενο πάνω κάτω σε αυτή, πιέζοντας λίγο: *Έβγαλε τα γυαλιά και έτριψε τα μάτια του. / Έβαλε σαπούνι στη βούρτσα για να τρίψει το λεκέ.*

2. όταν τρίβουμε κάτι, το κόβουμε σε πολύ μικρά κομμάτια με τα χέρια ή το κάνουμε σκόνη με ειδικό εργαλείο: *Έτριψε με χοντρό τρίφτη το τυρί και το άπλωσε στα μακαρόνια.*

3. **τρίβομαι** παθ.: τρίβομαι σε κάποιον όταν κουνάω το σώμα μου πάνω στο δικό του για να με χαϊδέψει: *Η γάτα τριβόταν στα πόδια μας και κλιόταν στο πάτωμα.*

4. **τρίβεται** παθ. 3^ο πρ.: ρούχο ή ύφασμα που έχει τριφτεί, έχει τρυπήσει ή έχει χαλάσει (= λιώννει, φθείρεται): *Το πουλόβερ τρίφτηκε στους αγκώνες.*

Το **τριγυρίζω** και **τριγυρνάω/τριγυρνώ** (τριγύρισα, τριγυρισμένος) ρημ.:

1. όταν τριγυρίζουμε, κάνουμε βόλτες εδών και εκεί χωρίς λόγο (= γυρίζω, περιφέρομαι): *Όλο το βράδυ τριγύριζε πεινασμένος στους δρόμους.*

2. όταν τριγυρίζω κάποιον, προσπαθώ να είμαι συνέχεια κοντά του, γιατί θέλω να του ζητήσω κάποια χάρη: *Δύο μήνες τώρα με τριγυρίζει για να του δώσω δανεικά.*

3. **τριγυρίζει** 3^ο πρ.: λέμε ότι κάτι τριγυρίζει στο μυαλό μου όταν το σκέφτομαι συνέχεια: *Τα λόγια του τριγύριζαν στο μυαλό της μέρες τώρα.*

4. **τριγυρίζει** 3^ο πρ.: όταν κάτι με τριγυρίζει, νιώθω ότι σύντομα θα συμβεί (= γυροφέρνει): *Φαίνεται πως τον τριγυρίζει γρίπη. / Με τριγυρίζει μια νύστα από το μεσημέρι!*

Το **τριγύρω** επιρρ.: όταν κάτι βρίσκεται τριγύρω από κάτι άλλο, σχηματίζει ένα κύκλο γύρω από αυτό (= γύρω, ολόγυρα): *Στη μέση στεκόταν η δασκάλα και τριγύρω της τα παιδιά. / Παντού τριγύρω απλωνόταν πυκνή ομίχλη.*

ο **τριγωνικός**, η **τριγωνική**, το **τριγωνικό** επιθ.: όταν κάτι είναι τριγωνικό, έχει το σχήμα του τριγώνου: *Ο σκύλος μας έχει μακρύ κεφάλι και μικρά τριγωνικά αυτιά.*

το **τρίγωνο** (του τριγώνου, των τριγώνων) ουσ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) το τρίγωνο είναι το γεωμετρικό σχήμα που έχει τρεις πλευρές και τρεις γωνίες: *Το ύψος του τριγώνου.*

2. λέμε τρίγωνο το χάρακα που έχει το σχήμα του τριγώνου: *Με το τρίγωνο μπορείς να σχεδιάσεις ορθές γωνίες.*

3. το τρίγωνο είναι ένα μουσικό όργανο από μέταλλο, που έχει σχήμα τριγώνου και βγάζει ήχο όταν το χτυπάμε με ένα μεταλλικό ραβδόκι στην εσωτερική του επιφάνεια: *Τα παιδιά της χορωδίας τραγούδησαν τα κάλαντα με φλογέρες και τρίγωνα.*

4. το τρίγωνο είναι μικρό γλυκό από φύλλα ζύμης και γέμιση κρέμας: *Έφερε από τη Θεσσαλονίκη τρίγωνα Πανοράματος.*

το **τριζόνι** (του τριζονιού, των τριζονιών) ουσ.: το τριζόνι είναι ένα μεγάλο έντομο που, όταν πετάει, τα φτερά του κάνουν θόρυβο σαν να τρίζουν (= γρύλος): *Στο σπίτι μας στην εξοχή μόνο τα τριζόνια ακούγονται τη νύχτα.*

Το **τρίζω** (έτριξα) ρημ.: όταν κάτι ξύλινο τρίζει, βγάζει έναν ενοχλητικό ήχο όταν κινείται, όταν βάζουμε κάτι βαρύ πάνω του κτλ.: *Ήταν ένα παλιό κτίριο με ξύλινη σκάλα που έτριξε. / Έτριζαν τα παράθυρα από τον αέρα.*

ΕΚΦΡ. τρίζω τα δόντια

Το **τρίζω τα δόντια** εκφρ.: όταν τρίζουμε τα δόντια σε κάποιον, του μιλάμε αυστηρά για να φοβηθεί (= απειλώ, φοβερίζω): *Του έτριξε τα δόντια για να τον καταφέρει να διαβάσει.*

το **τρικ** ουσ.:

1. τα τρικ είναι τα περιεργά κόλπα που κάνουν οι ταχυδακτυλουργοί (= μαγικό): *Ξέρω ένα τρικ για να εξαφανίζω τους άσους από την τράπουλα.*

2. το τρικ είναι κάθε πονηρό τέχνασμα (= κόλπο): *Είναι τρικ για τη διαφήμιση της ταινίας.*

▲ Η λέξη τρικ δεν κλίνεται.

Το **τρικλίζω** ρημ. ⇒ **τρεκλίζω**

η **τρικλοποδιά** (της τρικλοποδιάς, των τρικλοποδιών) ουσ.:

1. όταν βάζουμε τρικλοποδιά σε κάποιον, βάζουμε επίτηδες το πόδι μας ανάμεσα στα δικά του την ώρα που περπατάει, για να τον κάνουμε να χάσει την ισορροπία του και να πέσει: *Κάποιος του έβαλε τρικλοποδιά την ώρα που έτρεχε και έσπασε τα μούτρα του.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε τρικλοποδιά κάτι πονηρό που κάνει κάποιος για να μας εμποδίσει να πετύχουμε το στόχο μας: *Παρ' όλες τις τρικλοποδιές των συναδέλφων του, αυτός τα κατάφερε να πάρει προαγωγή.*

η **τρικυμία** (της τρικυμίας, των τρικυμιών) ουσ.:

1. η τρικυμία είναι τα μεγάλα κύματα που σηκώνονται στη θάλασσα εξαιτίας του δυνατού αέρα (= φουρτούνα ≠ μπουνάτσα): *Πέσαμε σε τρικυμία και το πλοίο κουνούσε πολύ.*

2. λέμε τρικυμία τις δυσκολίες, την αναστάτωση ή τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε: *Ακόμα δεν έχουμε ηρεμήσει από την τρικυμία που δημιούργησε η αποχή των μαθητών από τα σχολεία.*

η **τριλιζα** (της τριλιζας) ουσ.: η τριλιζα είναι ένα παιχνίδι για δύο παίκτες, στο οποίο κερδίζει αυτός που θα καταφέρει να βάλει τρία πούλια στη σειρά, διαγώνια, κάθετα ή οριζόντια, μέσα σε ένα ορθογώνιο που είναι χωρισμένο σε εννιά τετράγωνα: *Τον κέρδισα στην τριλιζα.*

▲ Η λέξη τριλιζα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **τριμηνο** (του τριμήνου, των τριμήνων) ουσ.: το τριμηνο είναι το χρονικό διάστημα των τριών μηνών: *Κατάφερε να ανεβάσει τους βαθμούς του στο δεύτερο τρίμηνο.*

τριπλασιάζω (τριπλασίασα), **τριπλασιάζομαι** (τριπλασιάστηκα, τριπλασιασμένος) ρημ.: όταν κάνουμε κάτι τρεις φορές μεγαλύτερο απ' ό,τι ήταν, τότε το τριπλασιάζουμε: *Η εταιρεία τριπλασίασε τα κέρδη της.*

ο **τριπλάσιος**, η **τριπλάσια**, το **τριπλάσιο** επιθ.: όταν κάτι είναι τριπλάσιο από κάτι άλλο, είναι τρεις φορές μεγαλύτερο ή περισσότερο από αυτό (= τριπλός): *Η μία πλευρά του παραλληλόγραμμου είναι τριπλάσια από την άλλη.*

ο **τριπλός**, η **τριπλή**, το **τριπλό** επιθ.: όταν κάτι είναι τριπλό, αποτελείται από τρία μέρη: *Στερέωσε το σκονί με τριπλό κόμπο.*

το **τρίποντο** (του τριπόντου, των τριπόντων) ουσ. (ΑΘΛΗΤ.): στο μπάσκετ, τρίποντο είναι το καλάθι που βάζει ένας παίκτης από πολύ μεγάλη απόσταση και γι' αυτό βαθμολογείται με τρεις πόντους: *Έβαλε τρίποντο το τελευταίο λεπτό και η ομάδα του κέρδισε.*

ο **τρισδιάστατος**, η **τρισδιάστατη**, το **τρισδιάστατο** επιθ.: μια τρισδιάστατη εικόνα δείχνει και τις τρεις διαστάσεις που έχουν τα πράγματα, δηλαδή όχι μόνο το μήκος και το πλάτος, αλλά και το βάθος: *Ζωγραφίζει τρισδιάστατες εικόνες στον υπολογιστή του.*

ο **τρισύλλαβος**, η **τρισύλλαβη**, το **τρισύλλαβο** επιθ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, μια λέξη είναι τρισύλλαβη όταν έχει τρεις συλλαβές: *Η λέξη "κουζίνα" είναι τρισύλλαβη.*

η **Τρίτη** (της Τρίτης) ουσ.: Τρίτη είναι η μέρα της εβδομάδας μετά τη Δευτέρα και πριν την Τετάρτη: *Κάθε Τρίτη και Πέμπτη απόγευμα έχω μάθημα αγγλικών.*

▲ Η λέξη Τρίτη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **τρίτη ηλικία** ουσ.:

1. τρίτη ηλικία λέμε τα χρόνια της ζωής του ανθρώπου όταν είναι γέρος (= γεράματα): *Η άσκηση και η γυμναστική πρέπει να συνεχίζονται και στην τρίτη ηλικία.*

2. όταν αναφερόμαστε σε όλους τους ηλικιωμένους μαζί, λέμε η τρίτη ηλικία: *Πρέπει να φερόμαστε με σεβασμό στην τρίτη ηλικία.*

▲ Η τρίτη ηλικία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **τρίτος**, η **τρίτη**, το **τρίτο** επιθ.: όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι τρίτο, έχει τον αριθμό 3 σε μια σειρά: *Ο Έλληνας αθλητής ήρθε τρίτος στον αγώνα δρόμου.*

ο **τρίφτης** (του τρίφτη, των τρίφτων) ουσ.: ο τρίφτης είναι ένα αντικείμενο με μικρά κοφτερά δοντάκια, που το χρησιμοποιούμε για να τρίβουμε τυρί, καρότο, κρεμμύδι κτλ.: *Τρίβουμε με τρίφτη την ντομάτα πάνω στο παξιμάδι.*

το **τριφύλλι** (του τριφυλλιού, των τριφυλλιών) ουσ.: το τριφύλλι είναι ένα χαμηλό πράσινο φυτό που τα φύλλα του αποτελούνται από τρία μικρότερα: *Έσπειραν τα χωράφια με τριφύλλι για να βόσκουν τα ζώα.*

η **τρίχα** (της τρίχας, των τριχών) ουσ.: η τρίχα είναι το λεπτό υλικό που μοιάζει με κλωστή και φυτρώνει στο κεφάλι και στο σώμα μας: *Γέρασε και άρχισε να βγάζει άσπρες τρίχες στο κεφάλι.*

ΕΚΦΡ. μου σηκώνεται η τρίχα, ντύνομαι στην τρίχα, παρά τρίχα

ο **τριχωτός**, η **τριχωτή**, το **τριχωτό** επιθ.: όταν κάποιος είναι τριχωτός, έχει πολλές τρίχες στο σώμα του (≠ άτριχος): *Με το σορτς που φορούσε φαινονταν τα τριχωτά του πόδια.*

ο **τριπήφιος**, η **τριπήφια**, το **τριπήφιο** επιθ.: ένας αριθμός είναι τριπήφιος όταν έχει τρία ψηφία: *Το 250 είναι τριπήφιος αριθμός.*

το **τρόλει** ουσ.: το τρόλει είναι ένα είδος λεωφορείου που κινείται μέσα στις πόλεις με τη βοήθεια ηλεκτρικού ρεύματος, που το παίρνει από ειδικά σύρματα που βρίσκονται στον αέρα πάνω από τους δρόμους: *Θα πάρω το τρόλει για να κατέβω στο κέντρο της Αθήνας.*

▲ Η λέξη τρόλει δεν κλίνεται

τρομάζω (τρόμαξα, τρομαγμένος) ρημ.:

1. όταν τρομάζω, νιώθω ξαφνικά μεγάλο φόβο (= φοβάμαι): *Τρόμαξα όταν τον είδα μέσα στο σκοτάδι.*

2. κάποιος ή κάτι με τρομάζει όταν με κάνει να νιώσω ξαφνικά μεγάλο φόβο (= φοβίζω): *Τον τρόμαξε ο έντονος πόνος που ένιωσε και κάλεσε το γιατρό. / Μπήκε αθόρυβα στο δωμάτιο και με τρόμαξε.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) τρομάζω να κάνω κάτι όταν δυσκολεύομαι πολύ να το καταφέρω: *Πώς άλλαξε έτσι, τρόμαξα να τη γνωρίσω!*

η **τρομάρα** (της τρομάρας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η τρομάρα είναι ο μεγάλος και ξαφνικός φόβος που νιώθουμε: *Πήρα μια τρομάρα όταν άκουσα έναν περίεργο θόρυβο στο μπαλκόνι!*

▲ Η λέξη τρομάρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

τρομερά επιρρ.: όταν λέμε τρομερά, εννοούμε πάρα πολύ (= υπερβολικά): *Είναι τρομερά στενοχωρημένη με ό,τι έγινε. / Απογοητεύτηκε τρομερά που δεν πέρασε στο πανεπιστήμιο.*

ο **τρομερός**, η **τρομερή**, το **τρομερό** επιθ.:

1. ένα γεγονός είναι τρομερό όταν είναι πολύ δυσάρεστο και πολύ σοβαρό (= φοβερός, τρο-

μακτικός): Έχασε το παιδί της σε ένα τρομερό δυστύχημα.

2. τρομερό λέμε κάτι όταν γίνεται ή υπάρχει σε πολύ μεγάλο βαθμό: Διέσχισε την έρημο μέσα σε τρομερή ζέστη.

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) τρομερό λέμε κάποιον ή κάτι όταν μας αρέσει πάρα πολύ (= καταπληκτικός): Πήγα στο θέατρο και είδα μια τρομερή παράσταση!

η **τρομπέτα** (της τρομπέτας, των τρομπετών) ουσ.: η τρομπέτα είναι μουσικό όργανο από χαλκό, που βγάζει πολύ ψηλές νότες όταν φυσάμε τη μία του άκρη και πατάμε διάφορα κουμπιά (= σάλπιγγα): Η τρομπέτα ανήκει στα όργανα της συμφωνικής ορχήστρας.

το **τρομπόνι** (του τρομπονιού, των τρομπονιών) ουσ.: το τρομπόνι είναι ένα μεγάλο μουσικό όργανο από χαλκό, που αποτελείται από δύο σωλήνες σε σχήμα κυλίνδρου και παίζεται φυσώντας δυνατά στον ένα σωλήνα και τραβώντας πάνω κάτω τον άλλο: Παίζει τρομπόνι στην ορχήστρα του δήμου.

ο **τρόπος** (του τρόπου, των τρόπων) ουσ.:

1. ο τρόπος με τον οποίο κάνουμε κάτι είναι το πώς το κάνουμε: Με ποιον τρόπο φτιάχνεις το παστίτσιο; / Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να λύσετε την άσκηση.

2. ο τρόπος μας είναι το πώς συμπεριφερόμαστε προς τους άλλους ανθρώπους: Είναι ευγενική και έχει καλούς τρόπους. / Τι τρόπος είναι αυτός; Ούτε ευχαριστώ δεν είπε!

ΕΚΦΡ. με τρόπο

ο **τρούλος** (του τρούλου, των τρούλων) ουσ.: ο τρούλος είναι η στέγη ορισμένων κτιρίων που μοιάζει με μισή σφαίρα: Οι χριστιανικές εκκλησίες έχουν τρούλο.

η **τροφή** (της τροφής, των τροφών) ουσ.: η τροφή είναι καθετί που τρώνε οι άνθρωποι και τα ζώα: Το γάλα είναι απαραίτητη τροφή για τα μωρά. / Έμεινε νηστικός μία ολόκληρη εβδομάδα χωρίς νερό και τροφή.

το **τρόφιμο** (του τροφίμου, των τροφίμων) ουσ.: τα τρόφιμα είναι καθετί που αποτελεί την τροφή του ανθρώπου: Συνεχίζονται οι έλεγχοι για την ποιότητα των τροφίμων.

△ Η λέξη τρόφιμο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **τροχονόμος**, η **τροχονόμος** (του/της τροχονόμου, των τροχονόμων) ουσ.: ο τροχονόμος είναι ο αστυνομικός που διευκολύνει την κίνηση των αυτοκινήτων και των πεζών στους δρόμους: Ο τροχονόμος τού έγγραψε μια κλήση για παράνομο παρκάρισμα.

ο **τροχός** (του τροχού, των τροχών) ουσ.:

1. (ΕΠΙΣ.) τροχός είναι η ρόδα: Από το ατύχημα έσπασαν οι μπροστινοί τροχοί του αυτοκινήτου.

2. τροχός είναι ένας ειδικός δίσκος που περιστρέφεται, πάνω στον οποίο οι αγγειοπλάστες τοποθετούν τον ηγλό για να του δώσουν μορ-

φή: Είδαμε τον αγγειοπλάστη να πλάθει μια πήλινη στάμνα με τον τροχό.

3. (ΙΑΤΡ.) τροχός είναι το εργαλείο που χρησιμοποιούν οι οδοντίατροι για να ανοίγουν τρύπες στα χαλασμένα δόντια: Ο οδοντίατρος πριν σφραγίσει ένα δόντι το καθαρίζει με τον τροχό.

ΕΚΦΡ. γυρίζει ο τροχός

το **τροχόσπιτο** (του τροχόσπιτου, των τροχόσπιτων) ουσ.: το τροχόσπιτο είναι ένα είδος μικρού σπιτιού με ρόδες, που το σέρνει ένα αυτοκίνητο στο πίσω μέρος του ή είναι το ίδιο αυτοκίνητο: Έκαναν το γύρο της Ελλάδας με τροχόσπιτο.

το **τρουγόني** (του τρυγονιού, των τρυγωνιών) ουσ.: το τρυγόني είναι ένα πουλί που μοιάζει με περιστέρι και το χειμώνα ταξιδεύει σε ζεστές χώρες: Τα τρυγόνια έφτιαξαν τη φωλιά τους στο δέντρο του κήπου μας.

ο **τρύγος** (του τρύγου, των τρύγων) ουσ.:

1. ο τρύγος είναι το μάζεμα των σταφυλιών από τα αμπέλια: Μετά τον τρύγο, τα σταφύλια πρέπει να μεταφερθούν γρήγορα στο πατητήρι.

2. λέμε τρύγο την εποχή που γίνεται το μάζεμα των σταφυλιών: Το Σεπτέμβριο μετά τον τρύγο καθαρίζουν τα αμπέλια από τα πολλά κλαδιά.

η **τρύπα** (της τρύπας, των τρυπών) ουσ.:

1. τρύπα είναι το άνοιγμα σε σχήμα κύκλου στην επιφάνεια ενός πράγματος: Η τσέπη μου είχε μια τρύπα και μου έπεσαν όλα τα φιλά. / Ανοίξαμε τρύπες στον τοίχο για να κρεμάσουμε τα κάδρα.

2. τρύπα είναι το άνοιγμα στο έδαφος, που είναι φωλιά κάποιου ζώου: Ο λαγός, μόλις κατάλαβε ότι τον κυνηγούσαν, κρύφτηκε στην τρύπα του.

3. (ΜΕΙΩΤ.) τρύπα λέμε ένα σπίτι ή άλλο χώρο που είναι πάρα πολύ μικρός: Πληρώνεις τόσα χρήματα για αυτήν εδώ την τρύπα!

ΕΚΦΡ. βγάζω το φίδι από την τρύπα, κάνω μια τρύπα στο νερό

το **τροπάνι** (του τρυπανιού, των τρυπανιών) ουσ.: το τρυπάνι είναι ένα εργαλείο με μυτερή άκρη από μέταλλο που το χρησιμοποιούμε για να ανοίγουμε τρύπες σε σκληρές επιφάνειες: Άνοιξε με τρυπάνι τρύπες στον τοίχο για να κρεμάσει τους πίνακες.

τρύπα/τρύπ (τρύπησα), **τρυπιέμαι** (τρυπήθηκα, τρυπημένος) ΡΗΜ.:

1. τρυπάμε κάτι όταν ανοίγουμε τρύπα πάνω του: Τρυπούσαν το έδαφος βαθιά για να βρουν νερό. / Τρύπησε τα αυτιά της για να βάλει σκουλαρίκια.

2. κάποιος ή κάτι με τρυπάει στο δέρμα με κάτι μυτερό (= τσιμπάω): Τρύπησα κατά λάθος το δάχτυλο με τη βελόνα. / Πρόσεξε την τριανταφυλλιά, γιατί τα αγκάθια της τρυπάνε.

3. **τρυπάει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: κάτι τρυπάει όταν δημιουργείται πάνω του μια τρύπα: Τρύπησε το

παπούτσι του και γέμισε χαλίκια. / Τρύπησαν τα λάστιχα του αυτοκινήτου.

4. τρυπάει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένας θόρυβος ή κάτι άλλο με τρυπάει όταν είναι πολύ ενοχλητικός: *Μας τρύπησες τα αυτιά με τις αγριοφωνάρες σου!*

ΕΚΦΡ. να μου τρυπήσεις τη μύτη

ο τρύπιος, η τρύπια, το τρύπιο ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι τρύπιο, έχει πάνω του μία τρύπα ή πολλές τρύπες: *Ντρεπόταν να βγάλει τα παπούτσια του, γιατί φορούσε τρύπιες κάλτσες.*

ο τρυποκάρυδος (του τρυποκάρυδου, των τρυποκάρυδων) ΟΥΣ.: ο τρυποκάρυδος είναι ένα πουλί με μακρύ και δυνατό ράμφος, με το οποίο κάνει τρύπες στους κορμούς των δέντρων (= τρωγλοδύτης): *Ένας τρυποκάρυδος ανοίγει με το ράμφος του είκοσι τρύπες το δευτερόλεπτο.*

τρύπωνω (τρύπωσα, τρυπωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν τρυπώνουμε κάτι κάπου, το κρύβουμε σε μέρος που δύσκολα μπορεί κάποιος να το βρει (= καταχωνιάζω): *Πού τρύπωσες το βιβλίο σου και τώρα δεν το βρίσκεις;*

2. όταν κάποιος ή κάτι τρυπώνει κάπου, κρύβεται εκεί (= χώνομαι): *Δεν τη βλέπω τη γάτα, μάλλον κάπου θα τρύπωσε.*

3. όταν τρυπώνουμε ένα ύφασμα, το ράβουμε πρόχειρα με αραιές βελονιές: *Τρύπωσα το στρίφωμα της φούστας, που είχε ξηλωθεί.*

τρυφερά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι τρυφερά, το κάνουμε με τρόπο που δείχνει αγάπη και στοργή (= στοργικά): *Αγκάλιασε το παιδί της και το φίλησε τρυφερά.*

ο τρυφερός, η τρυφερή, το τρυφερό ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι τρυφερό, είναι μαλακό όταν το κόβουμε ή το τρώμε (= μαλακός ≠ σκληρός): *Έκοψα τα πιο τρυφερά φύλλα του μαρουλιού.*

2. όταν κάτι είναι τρυφερό, είναι ευχάριστο και απαλό όταν το αγγίζουμε (= απαλός): *Το δέρμα της είναι τρυφερό σαν του μωρού.*

3. όταν κάποιος είναι τρυφερός, φέρεται με αγάπη και στοργή (= στοργικός): *Αγαπάει πολύ τα παιδιά και είναι πολύ τρυφερή μαζί τους.*

4. όταν κάτι είναι τρυφερό, δείχνει αγάπη και στοργή: *Η μητέρα έριξε μια τρυφερή ματιά στο μωρό της, που κοιμόταν.*

τρώγομαι με τα ρούχα μου ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος τρώγεται με τα ρούχα του όταν γκρινιάζει συνέχεια και χωρίς λόγο: *Τρώγεται με τα ρούχα του, με τίποτα δεν είναι ευχαριστημένος.*

τρώγονται σαν τα κοκόρια ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ΤΟ λέμε όταν δύο άνθρωποι τσακώνονται συνέχεια (= τρώγονται σαν το σκύλο με τη γάτα): *Είναι ντροπή να βλέπουμε τους πολιτικούς να τρώγονται σαν τα κοκόρια.*

τρώγονται σαν το σκύλο με τη γάτα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για δύο ανθρώπους που τσακώνονται συνέχεια μεταξύ τους (= τρώγονται

σαν τα κοκόρια): *Τσακώνεται με το μικρό της αδερφό σαν το σκύλο με τη γάτα.*

το τρωκτικό (του τρωκτικού, των τρωκτικών) ΟΥΣ.:

1. τα τρωκτικά είναι μικρά ζώα, όπως το ποντίκι, το κουνέλι, ο σκίουρος κτλ., που τα μπροστινά τους δόντια είναι πολύ κοφτερά: *Τα τρωκτικά έφαγαν τους καρπούς στα χωράφια και προκάλεσαν μεγάλες ζημιές στις καλλιέργειες.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) τρωκτικό λέμε τον άνθρωπο που αποκτά χρήματα με πονηρό και ύπουλο τρόπο, συνήθως εξαπατώντας τους άλλους: *Χωρίς να το καταλάβουμε διάφορα τρωκτικά είχαν αδειάσει το ταμείο της εταιρείας.*

⚠ Η λέξη τρωκτικό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

τρώω (έφαγα), **τρώγομαι** (φαγώθηκα, φαγωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν τρώμε, μασάμε και καταπίνουμε κάποια τροφή: *Φάγαμε κοτόπουλο με πατάτες.*

2. όταν τρώμε, καθόμαστε στο τραπέζι για φαγητό: *Τι ώρα θα φάμε το μεσημέρι;*

3. όταν κάποιος τρώει κάτι, εννοούμε ότι του αρέσει ένα φαγητό ή ότι συνήθως τρέφεται με αυτό: *Είναι χορτοφάγος και δεν τρώει κρέας. / Οι αγελάδες τρώνε χορτάρι.*

4. κάποιος τρώει λεφτά όταν τα ξοδεύει χωρίς σκέψη (= σπαταλάω): *Έφαγε την περιουσία του πατέρα του.*

5. χρησιμοποιούμε το "τρώω" για να πούμε ότι κάποιος αναγκάζεται να δεχτεί κάτι: *Έφαγε πέντε χρόνια φυλακή. / Έφαγα κλήση για παράνομο παρκάρισμα.*

6. κάποιος τρώει κάτι σημαίνει ότι το πιστεύει (= χάφτω): *Δεν τις τρώω εγώ τις δικαιολογίες σου!*

7. (ΑΝΕΠΙΣ.) αντί να πούμε ότι κάποιος σκότωσε κάποιον λέμε ότι τον έφαγε (= δολοφονώ, καθαρίζω): *Τον έφαγε η μαφία για να μη μιλήσει.*

8. τρώει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: μας τρώει κάτι στο σώμα μας όταν έχουμε φαγούρα: *Έχει ψείρες και την τρώει το κεφάλι.*

9. τρώει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι με τρώνε τα προβλήματα ή κάτι άλλο όταν με κάνουν να υποφέρω (= τυραννάω, βασανίζω): *Την τρώει η έγνοια του παιδιού της. / Τον τρώει η αγωνία για τις εξετάσεις.*

10. τρώγομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι τρώγομαστε με κάποιον όταν κάνουμε καβγά μαζί του (= τσακώνομαι, μαλώνω): *Δεν περνάει μέρα που να μη φαγωθούν τα δύο παιδιά.*

11. τρώγομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι τρώγεται κάποιος όταν γκρινιάζει συνέχεια: *Δεν της αρέσει τίποτα, όλο τρώγεται!*

12. τρώγεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι τρώγεται, μπορούμε να το φάμε: *Τα δηλητηριώδη μανιτάρια δεν τρώγονται. / Το φαγητό είναι άνοστο, δεν τρώγεται!*

ΕΚΦΡ. δεν τρώω κουτόχορτο, έφαγα τον κόσμο, με τρώει η μαρμάγκα, με τρώει το μαράζι, να φάν' κι οι κότες, τα έφαγε τα ψωμιά του, τρώγομαι με τα ρούχα μου, τρώγονται σαν τα κοκόρια, τρώγονται σαν το σκύλο με τη γάτα, τρώω λάχανο, τρώω με χρυσά κουτάλια, τρώω τα μούτρα μου, τρώω της χρονιάς μου, τρώω το κεφάλι μου, τρώω τον αγγέουρα, τρώω χυλόπιτα, φάγαμε μαζί ψωμί κι αλάτι, φάε τη γλώσσα σου!

τρώω λάχανο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν τρώνε κάποιον λάχανο τον σκοτώνουν κρυφά ή άδικα: *Τον φάγαμε λάχανο για να μην τους καρφώσει στην αστυνομία.*

2. τρώμε λάχανο έναν αντίπαλο όταν τον κερδίζουμε με μεγάλη διαφορά: *Τους έφαγε λάχανο η ομάδα των γυναικών στο βόλεϊ.*

τρώω με χρυσά κουτάλια ΕΚΦΡ.: όταν τρώμε με χρυσά κουτάλια, ζούμε πολύ πλούσια: *Περιμένε να κερδίσω το λαχείο και θα τρώμε με χρυσά κουτάλια!*

τρώω ξύλο ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος τρώει ξύλο όταν τον δέρνουν (≠ δίνω ξύλο, ρίχνω ξύλο): *Ήταν ζωηρό παιδί και έτρωγε πολύ ξύλο.*

τρώω τα μούτρα μου ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. το λέμε για κάποιον που πέφτει και χτυπάει (= σπάω τα μούτρα μου): *Έπεσε από το ποδήλατο και έφαγε τα μούτρα του.*

2. το λέμε για κάποιον όταν δεν πετυχαίνει κάτι: *Περιμένε να περάσει στις εξετάσεις αλλά έφαγε τα μούτρα του!*

τρώω της χρονιάς μου ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος τρώει της χρονιάς του, τρώει πολύ ξύλο: *Μπήκε στη μέση να τους χωρίσει κι έφαγε της χρονιάς του!*

τρώω το κεφάλι μου ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος τρώει το κεφάλι του, λέει ή κάνει πράγματα που θα τον φέρουν σε δύσκολη ή επικίνδυνη θέση: *Έτσι όπως οδηγεί, καμιά μέρα θα το φάει το κεφάλι του!*

τρώω τον αγγέουρα και τρώω τον περιδρομο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που τρώει πάρα πολύ (= τρώω του σκασμού): *Μην τρως άλλο, έχεις φάει τον αγγέουρα!*

τρώω χυλόπιτα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος τρώει χυλόπιτα, το πρόσωπο που του αρέσει του λέει ότι δεν τον θέλει (≠ ρίχνω χυλόπιτα): *Ντρέπεται να της πει ότι την αγαπάει γιατί φοβάται ότι θα φάει χυλόπιτα.*

η **τσαγιέρα** (της τσαγιέρας) ΟΥΣ.: η τσαγιέρα είναι ένα βαθύ δοχείο με καπάκι και χερούλι, που το χρησιμοποιούμε για να ετοιμάζουμε ή να σερβίρουμε το τσάι: *Πορσελάνινο σερβίτσιο τσαγιού με τσαγιέρα και έξι φλιτζάνια.*

△ Η λέξη τσαγιέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **τσαγκάρης** (του τσαγκάρη, των τσαγκάρηδων) ΟΥΣ.: ο τσαγκάρης είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να επιδιορθώνει παπού-

τσια (= παπουτσή): *Ο τσαγκάρης ξανακόλλησε το τακούι της γόβας.*

το **τσάι** (του τσαγιού, των τσαγιών) ΟΥΣ.:

1. το τσάι είναι ένα ρόφημα που το φτιάχνουμε ρίχνοντας βραστό νερό πάνω σε ξεραμένα φύλλα τσαγιού: *Θέλεις λίγο τσάι ακόμη;*

2. το τσάι είναι το φυτό από τα αρωματικά φύλλα του οποίου γίνεται αυτό το ρόφημα: *Υπάρχουν τεράστιες φυτείες με τσάι στην Κεϋλάνη και σε άλλες χώρες της Ασίας.*

3. το τσάι είναι τα φύλλα αυτού του φυτού που τα ξεραίνουμε με ειδικό τρόπο για να τα χρησιμοποιήσουμε στο ρόφημα: *Τσάι του βουνού σε πλαστική συσκευασία. / Το μαύρο και το πράσινο τσάι παράγονται από το ίδιο φυτό.*

4. τσάι λέμε ένα ελαφρύ γεύμα με μπισκότα και γλυκίσματα που προσφέρεται το απόγευμα μαζί με το τσάι στους καλεσμένους: *Το απόγευμα είμαι καλεσμένη σε τσάι.*

το **τσακάλι** (του τσακαλιού, των τσακαλιών) ΟΥΣ.:

1. το τσακάλι είναι ένα άγριο ζώο που μοιάζει με το λύκο· ζει σε κοπάδια, κυνηγάει τη νύχτα και τρέφεται κυρίως με πτώματα ζώων: *Όλη τη νύχτα ακούγαμε τα τσακάλια να ουρλιάζουν, καθώς έφαγαν να βρουν την τροφή τους.*

2. τσακάλι λέμε έναν άνθρωπο όταν είναι πολύ έξυπνος, που τα καταφέρνει σε ό,τι κάνει: *Η υπόθεσή σου είναι δύσκολη και πρέπει να την αναθέσεις σε ένα δικηγόρο τσακάλι.*

τσακίζω (τσάκισα), **τσακίζομαι** (τσακίστηκα, τσακισμένος) ΡΗΜ.:

1. τσακίζω ένα χαρτί όταν το διπλώνω για να γίνει μικρότερο: *Τσάκισε τη σελίδα στη μέση και την έβαλε στην τσέπη.*

2. τσακίζουμε κάτι ή κάτι τσακίζεται όταν γίνεται κομμάτια και καταστρέφεται (= συντρίβω): *Τα κύματα τσάκισαν τη βαρκούλα στα βράχια. / Το αεροπλάνο τσακίστηκε στο βουνό.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) τσακίζουμε κάποιον όταν τον νικάμε με σημαντική διαφορά (= συντρίβω): *Τους τσάκισαν στον τελικό με 4-0.*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) τσακίζω κάτι ή τσακίζομαι όταν χτυπάω σοβαρά σε κάποιο σημείο του σώματός μου (= τραυματίζω): *Τσάκισε το κεφάλι του πέφτοντας από τη σκάλα. / Έπεσε από το μπαλκόνι και τσακίστηκε.*

5. τσακίζει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: κάτι με τσακίζει όταν με ταλαιπωρεί και με κουράζει (= καταβάλλω): *Με τσάκισε αυτή η μετακόμιση. / Τον τσάκισαν οι στενοχώριες.*

6. τσακίζομαι ΠΑΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): τσακίζεται κάποιος όταν δείχνει μεγάλη προθυμία να κάνει κάτι (= σκοτώνομαι): *Ο σερβιτόρος τσακίστηκε να μας εξυπηρετήσει.*

τσακώνω (τσάκωσα), **τσακώνομαι** (τσακώθηκα, τσακωμένος) ΡΗΜ.:

1. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν τσακώνουμε κάποιον να κάνει κάτι, τον πιάνουμε την ώρα που κάνει κάτι κακό (= συλλαμβάνω): *Τον τσάκωσε ο λοχα-*

γός να κοιμάται στη σκοπιά. / Αν σε τσακώσω να χτυπάς τη γάτα, θα σε δειρώ.

2. τσακώνομαι ΠΑΘ.: όταν τσακωνόμαστε με κάποιον, διαφωνούμε μαζί του σε κάτι και καβγαδίζουμε (= μαλώνω): *Τσακώθηκαν και δε μιλιούνται.*

τσαλαβουτάω/τσαλαβουτώ (τσαλαβούτηξα και τσαλαβουτήσα) ΡΗΜ.:

1. όταν τσαλαβουτάμε, χτυπάμε απρόσεκτα τα χέρια ή τα πόδια μας μέσα στο νερό: *Δεν ήξερε κολύμπι και τσαλαβουτούσε στα ρηχά.* (= πλατσουρίζω) / *Τσαλαβούτηξε μέσα στις λάσπες.*

2. λέμε ότι κάποιος τσαλαβουτάει σε κάτι όταν το κάνει πρόχειρα και απρόσεκτα: *Τσαλαβουτάει σε όλα και δε γνωρίζει τίποτα σε βάθος.*

τσαλακώνω (τσαλάκωσα), **τσαλακώνομαι** (τσαλακώθηκα, τσαλακωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν τσαλακώνουμε ένα χαρτί ή ένα ύφασμα, το κάνουμε να γεμίσει ζάρες: *Τσαλάκωσε την εφημερίδα και την πέταξε στα σκουπίδια.* / *Δεν ξάπλωσε στο κρεβάτι για να μην τσαλακώσει τα σεντόνια.*

2. τσαλακώνει και τσαλακώνεται 3^ο ΠΡ.: όταν ένα ύφασμα τσαλακώνει, είναι πολύ λεπτό και γεμίζει εύκολα ζάρες: *Τα λινά τσαλακώνονται εύκολα.*

ο τσαλαπετεινός (του τσαλαπετεινού, των τσαλαπετεινών) ΟΥΣ.: ο τσαλαπετεινός είναι ένα πουλί που έχει μακρύ και λεπτό ράμφος και μια τούφα από φτερά στο κεφάλι του: *Ο τσαλαπετεινός επιστρέφει από τις θερμές χώρες μαζί με τα χελιδόνια την άνοιξη.*

ο τσάμικος (του τσάμικου, των τσάμικων) ΟΥΣ.: **1.** ο τσάμικος είναι ένας ελληνικός παραδοσιακός χορός που χορεύεται σε κύκλο: *Στον τσάμικο ο πρώτος χορευτής κάνει πολλές φιγούρες.*

2. τσάμικο λέμε και τη μουσική με την οποία χορεύεται αυτός ο χορός: *Έπαιξε στο κλαρίνο έναν ηπειρωτικό τσάμικο.*

τσάμπα ΕΠΙΡΡ. ⇒ **τζάμπα**

το τσαμπί (του τσαμπιού, των τσαμπιών) ΟΥΣ.: ένα τσαμπί σταφύλια ή μπανάνες είναι πολλές ρώγες σταφυλιού ή πολλές μπανάνες, που κρέμονται από το ίδιο κοτσάνι: *Τα σταφύλια ήταν τόσο νόστιμα, που έφαγα ένα ολόκληρο τσαμπί.*

η τσάντα (της τσάντας, των τσαντών) ΟΥΣ.:

1. η τσάντα είναι ένα αντικείμενο από δέρμα, πλαστικό, ύφασμα ή άλλο υλικό, με χερούλι ή λουρί για να το κρατάμε, μέσα στο οποίο βάζουμε διάφορα πράγματα για να τα μεταφέρουμε: *Της έκλεψαν το πορτοφόλι μέσα από την τσάντα της.*

2. μια τσάντα πράγματα είναι τόσα πράγματα, όσα χωράει μία τσάντα: *Μου έφερε τρεις τσάντες με άπλυτα ρούχα για να του τα πλύνω.*

η τσάπα (της τσάπας, των τσαπών) ΟΥΣ.: η τσάπα είναι ένα εργαλείο με μακρύ χερούλι, που καταλήγει σε ένα πλατύ κομμάτι από μέταλλο και

το χρησιμοποιούμε για να σκάβουμε το σκληρό χώμα (= σκαπάνη): *Ο γεωργός έσκαψε όλο το χωράφι με το φυτάρι και την τσάπα.*

ο τσαπατσούλης, η τσαπατσούλα, το τσαπατσούλικο ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν κάποιος είναι τσαπατσούλης, είναι ακατάστατος και κάνει τα πράγματα πρόχειρα και απρόσεκτα (= άτσαλος): *Η τσαπατσούλα η διπλανή μου, έχει τα τετράδιά της όλο μουτζούρες.*

2. όταν κάτι είναι τσαπατσούλικο, γίνεται πρόχειρα και απρόσεκτα: *Η εργασία του ήταν τσαπατσούλικη, γιατί την έκανε γρήγορα γρήγορα.*

τσαπατσούλικά ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάνουμε κάτι τσαπατσούλικά, το κάνουμε πρόχειρα και απρόσεκτα: *Έχωσε λίγα ρούχα μέσα στη βαλίτσα βιαστικά και τσαπατσούλικά.*

το τσαρούχι (του τσαρουχιού, των τσαρουχιών) ΟΥΣ.: το τσαρούχι είναι ένα είδος παπουτσιού με γυριστή μύτη, πάνω στην οποία βρίσκεται μια χρωματιστή φούντα, το οποίο αποτελεί εξάρτημα της ελληνικής παραδοσιακής φορεσιάς: *Οι τσολιάδες φορούν φουστάνελα και τσαρούχια.*

η τσατσάρα (της τσατσάρας, των τσατσάρων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η χτένα για τα μαλλιά: *Έβαλε τζελ στα μαλλιά και μετά τα χτένισε με την τσατσάρα.*

το τσεκούρι (του τσεκουριού, των τσεκουριών) ΟΥΣ.: το τσεκούρι είναι ένα εργαλείο με ένα ξύλινο χερούλι που καταλήγει σε ένα κομμάτι από μέταλλο με κοφτερή άκρη: *Οι ξυλοκόποι έκοβαν δέντρα στο δάσος με τα τσεκούρια τους.*

ο τσέλιγκας (του τσέλιγκα, των τσελιγκάδων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο τσέλιγκας είναι ένας πλούσιος χωρικός με πολλά δικά του κοπάδια με πρόβατα, κατσίκες κτλ.: *Τρεις βοσκοί βόσκουν κάθε μέρα τα πρόβατα του τσέλιγκα.*

το τσέλο (του τσέλου, των τσέλων) ΟΥΣ.: το τσέλο είναι το βιολοντσέλο: *Παίζει τσέλο στην κρατική ορχήστρα.*

η τσέπη (της τσέπης, των τσεπών) ΟΥΣ.:

1. η τσέπη είναι μια μικρή θήκη που είναι ραμμένη πάνω σε ρούχα, τσάντες κτλ. και που τη χρησιμοποιούμε για να βάζουμε μέσα διάφορα μικρά αντικείμενα: *Έβγαλε τα κλειδιά από την τσέπη του.* / *Έχωσε τα χέρια του στις τσέπες του παλτού του.*

2. η τσέπη κάποιου είναι τα χρήματα που έχει, που μπορεί να ξοδέψει: *Ξόδεψα όλα μου τα λεφτά και είμαι με άδειες τσέπες.* / *Αν το χαλάσεις, θα το πληρώσεις από την τσέπη σου.*

3. τσέπης: αντικείμενο τσέπης είναι καθετί που είναι μικρό σε μέγεθος ώστε να χωράει στην τσέπη μας και να μπορούμε να το έχουμε πάνω μας: *Στα αεροδρόμια πουλάνε βιβλία τσέπης για όσους ταξιδεύουν.*

ΕΚΦΡ. έχω στο τσεπάκι

τσιγαρίζω (τσιγάρισα), **τσιγαρίζομαι** (τσιγαρίστηκα, τσιγαρισμένος) ΡΗΜ.: όταν τσιγαρίζουμε

κρέας ή λαχανικά, τα μαγειρεύουμε σε καυτό λάδι ή βούτυρο μέχρι να πάρουν κοκκινωπό χρώμα (= καβουρντίζω): *Ψιλοκόβετε τα κρεμμυδάκια και τα τσιγαρίζετε σε λάδι.*

το **τσιγάρο** (του τσιγάρου, των τσιγάρων) ΟΥΣ.:

1. το τσιγάρο είναι ένας μικρός χάρτινος σωλήνας με καπνό που τον ανάβουν οι άνθρωποι για να τον καπνίσουν: *Αγόρασε ένα πακέτο τσιγάρα από το περίπτερο.*

2. το τσιγάρο είναι το να καπνίζει κάποιος τσιγάρα: *Πρέπει να κόψεις το τσιγάρο, γιατί κάνει κακό στην υγεία σου.*

τα **τσιγγάνικα** (των τσιγγάνικων) ΟΥΣ.: τα τσιγγάνικα είναι η γλώσσα που μιλούν οι Τσιγγάνοι: *Η παράσταση παρουσιάζεται στα ελληνικά και στα τσιγγάνικα.*

ο **τσιγγάνικος**, η **τσιγγάνικη**, το **τσιγγάνικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι τσιγγάνικο, έχει σχέση με τους Τσιγγάνους: *Από μακριά ακουγόταν τσιγγάνικη μουσική.*

ο **Τσιγγάνος** (του Τσιγγάνου, των Τσιγγάνων), η **Τσιγγάνα** (της Τσιγγάνας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: οι Τσιγγάνοι ανήκουν σε μια φυλή που ήρθε στην Ευρώπη από την Ινδία· ταξιδεύουν από τόπο σε τόπο, μένουν σε σκηνές και δεν έχουν μόνιμο και σταθερό σπίτι: *Οι Τσιγγάνοι έστησαν τα τσαντίρια τους στην άκρη της πόλης. / Τρέχαμε να ακούσουμε τους Τσιγγάνους μουσικούς που έπαιζαν βιολί.*

το **τσιγκέλι** (του τσιγκελιού, των τσιγκελιών) ΟΥΣ.: το τσιγκέλι είναι ο γάντζος από τον οποίο κρεμάει ο χασάπης τα κρέατα: *Στα τσιγκέλια συνοικιακών κρεοπωλείων κρεμάστηκαν ήδη τα αρνιά για το Πάσχα.*

ΕΚΦΡ. με το τσιγκέλι

ο **τσιγκος** (του τσίγκου, των τσίγκων) ΟΥΣ.: ο τσίγκος είναι ένα μαλακό μέταλλο με γκριζό χρώμα: *Η βροχή έπεφτε σιγανά στον τσίγκο της στέγης.*

ο **τσιγκούνης** (του τσιγκούνη, των τσιγκούνηδων), η **τσιγκούνα** (της τσιγκούνας) ΟΥΣ.: ο τσιγκούνης είναι αυτός που λυπάται να ξοδεύει τα χρήματά του και ξοδεύει όσο λιγότερα γίνεται (= φιλάργυρος, σπαγοραμμένος ≠ γενναϊδώρος): *Ήταν τσιγκούνα και ερχόταν στο σπίτι μας πάντα με άδεια χέρια.*

το **τσιμέντο** (του τσιμέντου, των τσιμέντων) ΟΥΣ.: το τσιμέντο είναι μια σκόνη με γκρι χρώμα, που, όταν την ανακατεύουμε με άμμο και νερό, γίνεται πολύ σκληρό υλικό, που το χρησιμοποιούμε στο χτίσιμο των κτιρίων: *Αγοράσαμε τρία σακιά τσιμέντο για να χτίσουμε έναν τοίχο στην αυλή μας.*

το **τσιμπάω/τσιμπώ** (τσιμπήσα), **τσιμπιέμαι** (τσιμπήθηκα, τσιμπημένος) ΡΗΜ.:

1. τσιμπάμε κάποιον όταν πιέζουμε το δέρμα του με δύο δάχτυλα: *Με τσίμπησε στο μάγουλο για να με καλωσορίσει.*

2. κάποιος ή κάτι με τσιμπάει στο δέρμα με κάτι μυτερό: *Τον τσίμπησε ο γιατρός με την*

ένεση για να του πάρει αίμα. (= τρυπάω) / Τον τσίμπησε μια σφήκα και πονάει.

3. χρησιμοποιούμε το “τσιμπάω” για να πούμε ότι τρώμε κάτι λίγο στα γρήγορα: *Δεν έφαγα πολύ, τσίμπησα μόνο λίγο τυρί με ψωμί. (= τσιμπολογάω) / Πού θα πάμε για να τσιμπήσουμε κάτι;*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) η αστυνομία τσιμπάει κάποιον όταν τον πιάνει για κάτι παράνομο (= τσακώνω, συλλαμβάνω): *Τον τσίμπησαν για τη ληστεία της τράπεζας.*

5. **τσιμπάει** 3^ο ΠΡ.: ένα πουλί τσιμπάει την τροφή με το ράμφος του για να τη φάει: *Οι πάπιες τσιμπούσαν τα ψίχουλα που τους έριχναν τα παιδιά.*

6. **τσιμπάει** 3^ο ΠΡ.: όταν ένα ψάρι τσιμπάει, τρώει το δόλωμα που βρίσκεται στο αγκίστρι: *Έριξε την πετονιά και περιμένει μήπως τσιμπήσει κανένα ψάρι.*

7. **τσιμπάει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μια τιμή τσιμπάει ή ότι είναι τσιμπημένη όταν είναι κάπως ακριβή: *Τσιμπημένη ήταν φέτος η τιμή του αρνιού.*

8. **τσιμπιέμαι** ΠΑΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): τσιμπιέμαι ή είμαι τσιμπημένος με κάποιον όταν τον έχω ερωτευθεί: *Νομίζω ότι έχει τσιμπηθεί μαζί της.*

η **τσιμπίδα** (της τσιμπίδας, των τσιμπίδων) ΟΥΣ.: η τσιμπίδα είναι ένα εργαλείο που αποτελείται από δύο μεταλλικά κομμάτια που συνήθως ενώνονται στη μέση και ανοιγοκλείνουν (= λαβίδα): *Ο γιατρός έβαλε το βαμβάκι πάνω στην πληγή με την τσιμπίδα.*

το **τσιμπιδάκι** ΟΥΣ.: το τσιμπιδάκι είναι ένα μικρό αντικείμενο από μέταλλο ή πλαστικό με δύο άκρες που ακουμπάνε σφιχτά μεταξύ τους και χρησιμεύει για να στερεώνουμε μικρές τούφες στα μαλλιά μας: *Μεγάλωσε η φράντζα της και την πιάνει με τσιμπιδάκι.*

⚠ Η λέξη τσιμπιδάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **τσιμπλα** (της τσιμπλας) ΟΥΣ.: η τσιμπλα είναι μια παχιά ουσία που ξεραίνεται στα βλέφαρα των ματιών μας μετά από τον ύπνο: *Ξύπνησε και πήγε στο μπάνιο να πλύνει τα μάτια του από τις τσιμπλες.*

⚠ Η λέξη τσιμπλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. με την τσιμπλα στο μάτι

το **τσιμπούρι** (του τσιμπουριού, των τσιμπουριών) ΟΥΣ.:

1. το τσιμπούρι είναι ένα πολύ μικρό έντομο, που κολλάει στο δέρμα πολλών ζώων και τρέφεται με το αίμα τους: *Ο σκύλος ξύνεται, γιατί έχει γεμίσει τσιμπούρια.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε τσιμπούρι τον άνθρωπο που είναι πολύς ενοχλητικός, γιατί μας ακολουθεί όπου κι αν πηγαίνουμε: *Μου έχει γίνει τσιμπούρι και θέλει να τον παίρνω μαζί μου σε όλα τα πάρτι.*

η **τσιπούρα** (της τσιπούρας) ΟΥΣ.:

1. η τσιπούρα είναι ένα ψάρι με πλατύ σώμα και ασημένιο χρώμα, που το ψαρεύουμε για το νόστιμο κρέας του: *Οι ψαράδες ψάρεψαν πολλές τσιπούρες και λαβράκια σήμερα.*

2. η τσιπούρα είναι το κρέας αυτού του ψαριού, που το τρώμε συνήθως ψητό: *Το μεσημέρι φάγαμε τσιπούρες ψητές.*

▲ Η λέξη τσιπούρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **τσιπς** ΟΥΣ.: τα τσιπς είναι πολύ λεπτές φέτες τηγανισμένης πατάτας, που τρώγονται κρύες και πουλιούνται σε σακουλάκια: *Αγοράσαμε από το περίπτερο τσιπς και γαριδάκια.*

▲ Η λέξη τσιπς δεν κλίνεται.

το **τσιρίζω** (τσιρίξα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν τσιρίζουμε, βγάζουμε μια δυνατή και λεπτή φωνή σαν το ήχο της σφυρίχτρας (= στριγγλίζω, σκουίζω, ξεφωνίζω): *Τσίριζε ο μικρός όταν του έκοψαν τα μαλλιά.*

το **τσιρκό** (του τσίρκου, των τσίρκων) ΟΥΣ.:

1. τσίρκο είναι μια ομάδα από ανθρώπους και ζώα που ταξιδεύουν σε διάφορα μέρη και δίνουν παραστάσεις με κλόουν, ακροβάτες κτλ. σε μια μεγάλη κυκλική σκηνή: *Ήρθε στην πόλη μας για παραστάσεις ένα γνωστό τσίρκο της Ιταλίας.*

2. το τσίρκο είναι η παράσταση που δίνουν οι άνθρωποι του τσίρκου: *Το Σάββατο οι γονείς μου με πήγαν να δω τσίρκο.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) τσίρκο λέμε τον άνθρωπο που φέρεται παράξενα και γίνεται ρεζίλι: *Σταματήστε να τσακώνεστε μπροστά σε όλο τον κόσμο, τσίρκο έχετε γίνει.*

το **τσιρότο** (του τσιρότου, των τσιρότων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το τσιρότο είναι μια λεπτή ταινία από αυτοκόλλητο υλικό που τη βάζουμε πάνω σε μικρά κοψίματα ή πληγές (= λευκοπλάστης): *Μου καθάρισε τη γρατσουνιά με ιώδιο και κόλλησε πάνω της ένα τσιρότο.*

τα **τσισα** ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): τσίσα λέμε αλλιώς τα ούρα: *Έβαλε το μωρό να κάνει τσίσα του.*

▲ Η λέξη τσίσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **τσιφτετέλι** (του τσιφτετελιού, των τσιφτετελιών) ΟΥΣ.:

1. το τσιφτετέλι είναι ένας είδος ανατολίτικου χορού που συνήθως χορεύεται από ένα άτομο, που κουνάει αργά τους γλουτούς και την κοιλιά: *Στο γλέντι σηκώθηκε και χόρεψε τσιφτετέλι.*

2. το τσιφτετέλι είναι το τραγούδι ή η μουσική που ακούμε όταν χορεύουμε αυτό το χορό: *Όλο τσιφτετέλια παίζει αυτός ο σταθμός.*

η **τσιχλα** (της τσίχλας, των τσιχλών) ΟΥΣ.:

1. η τσίχλα είναι μια μαλακή και γλυκιά ουσία, σε διάφορες γεύσεις, που τη μασάμε πολλή ώρα χωρίς να την καταπίνουμε: *Μασάει τσίχλες με άρωμα δυόσμο για δροσερή αναπνοή.*

2. η τσίχλα είναι ένα μικρό πουλί με καφέ χρώμα, που έχει βούλες στο στήθος του: *Πήγε για κυνήγι και σκότωσε τέσσερις τσίχλες.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν λέμε ότι κάποιος είναι σαν τσίχλα, εννοούμε ότι είναι πολύ αδύνατος: *Πρέπει να τρως περισσότερο, γιατί έχεις αδυνατίσει και έχεις γίνει σαν τσίχλα!*

το **τσόκαρο** (του τσόκαρου, των τσόκαρων) ΟΥΣ.:

1. το τσόκαρο είναι ένα είδος παπουτσιού, ανοιχτού στο πίσω μέρος, που η σόλα του είναι φτιαγμένη από ξύλο: *Κάνει πολύ θόρυβο όταν περπατάει με τα τσόκαρά της.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε τσόκαρο μια γυναίκα όταν θέλουμε να τη βρίσουμε, συνήθως γιατί είναι αγενής ή ανόητη: *Ολόκληρος επιστήμονας, πώς κυκλοφορεί με αυτό το τσόκαρο;*

ο **τσολιάς** (του τσολιά, των τσολιάδων) ΟΥΣ.: οι τσολιάδες ήταν παλιά οι Έλληνες στρατιώτες που φορούσαν φουστάνελα και τσαρούχια (= εύζωνος): *Φωτογραφήσαμε τους τσολιάδες στο μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη.*

ο **τσοπάνης** (του τσοπάνη, των τσοπάνων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο τσοπάνης είναι ο βοσκός: *Ο τσοπάνης έβγαλε τα πρόβατα για βοσκή.*

το **τσοπανόσκυλο** (του τσοπανόσκυλου, των τσοπανόσκυλων) ΟΥΣ.: το τσοπανόσκυλο είναι ένας μεγαλόσωμος σκύλος που φυλάει τα κοπάδια με τα πρόβατα

το **τσοβάλι** (του τσουβαλιού, των τσουβαλιών) ΟΥΣ.:

1. το τσοβάλι είναι το σακί: *Ο μανάβης ξεφόρτωσε τα τσουβάλια με τις πατάτες και τα κρεμμύδια.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) όταν λέμε ότι ένα ρούχο είναι σαν τσοβάλι, εννοούμε ότι είναι πολύ φαρδύ και άσχημο: *Το φόρεμα που φοράς είναι σαν τσοβάλι, βάλε κάτι πιο κομψό και χαριτωμένο.*

ΕΚΦΡ. λεφτά με το τσοβάλι

η **τσογκράνα** (της τσογκράνας, των τσογκρανών) ΟΥΣ.: η τσογκράνα είναι ένα εργαλείο με μακρύ ξύλινο χερούλι που καταλήγει σε μια σειρά από μεταλλικά δόντια: *Ο κηπουρός μάζεψε τα ξερά φύλλα με την τσογκράνα.*

τσογκρίζω (τσογκρίζω, τσογκρίζω) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν τσογκρίζουμε δύο αντικείμενα, τα χτυπάμε ελαφρά μεταξύ τους: *Τσογκρίζω τα ποτήρια τους για να του ευχηθούν "καλό ταξίδι".*

ΕΚΦΡ. τα τσογκρίζω

το **τσούζω** (έτσουξα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιο μέρος του σώματός μου με τσούζει ή όταν μια ουσία τσούζει, με κάνει να νιώσω έναν πόνο σαν κάψιμο: *Με τσούζουν τα μάτια μου από τον καπνό. / Μη βάλεις πολύ οινόπνευμα στην πληγή, γιατί τσούζει.*

2. λέμε ότι ένα σπρόγιο με τσούζει όταν με στενοχωρεί ή με πειράζει: *Τον έτσουξαν τα λόγια του πατέρα του.*

3. όταν κάποια τιμή τσούζει, είναι πολύ ακριβή: *Τσούζουν οι νέες τιμές των οικοπέδων!*
ΕΚΦΡ. τα τσούζω

το **τσουκάλι** (του τσουκαλιού, των τσουκαλιών) ογσ.: το τσουκάλι είναι μια μεγάλη κατσαρόλα από σκληρό μέταλλο ή πηλό, που παλιότερα την έβαζαν πάνω σε δυνατή φωτιά από ξύλα για να μαγειρέψουν: *Άναψε φωτιά, έβαλε πάνω ένα τσουκάλι που βρήκε και έριξε μέσα το αγριογούρουνο.*

η **τσουκνίδα** (της τσουκνίδας, των τσουκνίδων) ογσ.: η τσουκνίδα είναι ένα άγριο, χαμηλό φυτό, που τα φύλλα και οι σπόροι του έχουν ένα λεπτό χνούδι, που μας προκαλεί φαγούρα όταν τα ακουμπάμε: *Πληγώθηκαν τα πόδια τους από τις τσουκνίδες και τα γαϊδουράγκαθα.*

τσουλάω/τσουλώ (τσούλησα) ρημ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν τσουλάμε ένα αντικείμενο με ρόδες ή όταν αυτό τσουλάει, κινείται προς τα εμπρός (= κυλάω): *Έβαλε μέσα τα ψώνια και τσουλήσε το καρτόσι μέχρι το σπίτι. / Δεν πάτησε φρένο και το αυτοκίνητο τσουλήσε προς τη θάλασσα.*

η **τσουλήθρα** (της τσουλήθρας) ογσ.: η τσουλήθρα είναι ένα από τα παιχνίδια της παιδικής χαράς, που αποτελείται από μια σκάλα, από την οποία ανεβαίνουν τα παιδιά, και από ένα καταφορικό κομμάτι από ξύλο ή μέταλλο, πάνω στο οποίο γλιστράνε για να κατέβουν
△ Η λέξη τσουλήθρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **τσουλούφι** (του τσουλουφιού, των τσουλουφιών) ογσ.: το τσουλούφι είναι μια τούφα από τα μαλλιά μας, που συνήθως πέφτει πάνω στο μέτωπό μας: *Ήταν ζωηρό παιδάκι με πανέμορφα μάτια και ένα πεταχτό τσουλούφι στο κεφάλι.*

το **τσουρέκι** (του τσουρεκιού, των τσουρεκιών) ογσ.: το τσουρέκι είναι ένα πολύ αφράτο ψωμί με γλυκιά γεύση: *Ζύμωσε τα τσουρέκια και τα έβαλε στο φούρνο να ψηθούν.*

το **τσούρμo** (του τσούρμου) ογσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το τσούρμo είναι πολλοί άνθρωποι μαζί: *Ένα τσούρμo παιδιά έπαιζαν κυνηγητό στην πλατεία. / Πού θα τους βολέψουμε ένα τσούρμo ανθρώπους σε αυτό το διαμέρισμα;*
△ Η λέξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **τσουχτερός**, η **τσουχτερή**, το **τσουχτερό** ΕΠΙΘ.:
1. όταν το κρύο είναι τσουχτερό, είναι πολύ δυνατό (= διαπεραστικός): *Χιονίζει και το κρύο είναι τσουχτερό.*
2. όταν κάτι, όπως ένα σχόλιο ή μια παρατήρηση, είναι τσουχτερό, μας στενοχωρεί και μας πληγώνει (= καυστικός, δηκτικός): *Έχουν μαλώσει άσχημα και έχουν ανταλλάξει τσουχτερά λόγια.*
3. όταν η τιμή ενός πράγματος είναι τσουχτερή, είναι πολύ ακριβή: *Η τιμή των εξωτικών φρούτων είναι πολύ τσουχτερή.*

η **τσούχτρα** (της τσούχτρας, των τσουχτρών) ογσ.: η τσούχτρα είναι ένα ζώο της θάλασσας με άχρωμο μαλακό σώμα σαν ομπρέλα, που, όταν μας τσιμπάει, δημιουργεί φαγούρα και πόνο στο δέρμα μας: *Ειδική αλοιφή για τσιμπήματα από τσούχτρες.*

το **τσόφλι** ογσ.: το τσόφλι είναι το σκληρό εξωτερικό μέρος του αυγού και ορισμένων καρπών, όπως το αμύγδαλο, το καρύδι κτλ. (= κέλυφος): *Καθαρίζετε τα αμύγδαλα από τα τσόφλια και τη φλούδα τους και μετά τα καβουρδίζετε.*
△ Η λέξη τσόφλι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

τυλίγω (τύλιξα), **τυλιγομαι** (τυλιχτηκα, τυλιγμένος) ΡΗΜ.:
1. όταν τυλίγω ένα σκονί, ένα ύφασμα κτλ., το γυρίζω πολλές φορές γύρω από κάτι ή γύρω από τον εαυτό του (≠ ξετυλίγω): *Τύλιξε το κασκόλ γύρω από το λαιμό του. / Τυλίξτε το χαρτόνι σε ρολό.*
2. όταν τυλίγουμε κάτι, το σκεπάζουμε γύρω γύρω με χαρτί, ρούχο κτλ.: *Τύλιξε το δώρο με χρυσό χαρτί και το έδεσε με μια κορδέλα. (= αμπαλάρω) / Τον τύλιξε με μια κουβέρτα, για να μην κρυώνει.*
3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι μας τυλίγει κάποιος όταν μας ξεγελάει: *Τον τύλιξαν και του πήραν όλα τα λεφτά.*
4. τυλίγει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι τυλίγει κάτι άλλο, το σκεπάζει εντελώς και δεν μπορούμε να το δούμε: *Ένα σύννεφο σκόνης τύλιξε το σπίτι.*

το **τύμπανο** (του τύμπανου, των τύμπανων) ογσ.:
1. το τύμπανο είναι ένα μουσικό όργανο, που μοιάζει με μεγάλο στρογγυλό κουτί και έχει δύο παράλληλες πλευρές από λεπτό και καλά τεντωμένο δέρμα, που τις χτυπάμε με τα χέρια ή με ειδικά ξύλινα ραβδιά για να βγάλουν ήχο: *Μια ομάδα Αφρικανών μουσικών χτυπούσαν με ρυθμό τα τύμπανα.*
2. (ΙΑΤΡ.) το τύμπανο είναι ένα λεπτό όργανο μέσα στο αυτί μας, με το οποίο μπορούμε να ακούμε τους ήχους: *Υπάρχουν ειδικά θερμομέτρα για τα αυτιά, που μετράνε τη θερμοκρασία που εκπέμπει το τύμπανο.*

τυπικά ΕΠΙΡΡ.:
1. όταν κάνουμε κάτι τυπικά, το κάνουμε με τρόπο που δείχνει ευγένεια, αλλά όχι φιλικότητα ή ζεστασιά: *Ανταλλάσσουν τυπικά κάποιες ευχές στις γιορτές, αλλά δεν κάνουν πια παρέα.*
2. όταν κάτι γίνεται τυπικά, γίνεται γιατί το επιβάλλουν κάποιοι κανόνες (≠ ουσιαστικά): *Ζουν τυπικά στο ίδιο σπίτι μέχρι να βγει το διαζύγιο.*

ο **τυπικός**, η **τυπική**, το **τυπικό** ΕΠΙΘ.:
1. όταν ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι τυπικό, έχει όλα τα χαρακτηριστικά που συνήθως έχει η ομάδα στην οποία ανήκει (= αντιπροσωπευτικός, χαρακτηριστικός): *Τα ασπροβαμμένα*

σπίτια είναι τυπικό δείγμα της αρχιτεκτονικής των Κυκλάδων.

2. όταν κάποιος είναι τυπικός, κρατάει τους τύπους και κάνει πάντα αυτό που πρέπει (= συνεπής): *Είναι πάντα τυπικός και άφογος στις υποχρεώσεις του.*

3. όταν κάτι είναι τυπικό, δείχνει ευγένεια, αλλά όχι φιλικότητα ή ζεστασιά (= ψυχρός ≠ θερμός, εγκάρδιος): *Ανταλλάξαμε μια τυπική καλημέρα.*

4. όταν κάτι είναι τυπικό, το επιβάλλουν κάποιιοι κανόνες (≠ ουσιαστικός): *Έγινε ένας τυπικός έλεγχος διαβατηρίων.*

το **τυπογραφείο** (του τυπογραφείου, των τυπογραφείων) ουσ.: το τυπογραφείο είναι το μέρος στο οποίο τυπώνονται εφημερίδες, βιβλία, περιοδικά κτλ.: *Το βιβλίο είναι έτοιμο να δοθεί στο τυπογραφείο για τύπωμα.*

ο **τύπος** (του τύπου, των τύπων) ουσ.:

1. ο τύπος είναι το σύνολο των χαρακτηριστικών που κάνει μια ομάδα προσώπων ή πραγμάτων να ξεχωρίζει από τις άλλες (= είδος): *Υπάρχουν εκατό διαφορετικοί τύποι κίτρινων τυριών. / Δε μου αρέσουν αυτού του τύπου οι άνθρωποι, που είναι ευγενικοί αλλά ψυχροί.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν λέμε ένας τύπος, εννοούμε κάποιος: *Μπήκε ένας ύποπτος τύπος στο μαγαζί.*

3. τύπο λέμε τις εφημερίδες και τα περιοδικά: *Όλος ο τύπος αναφέρεται στο θέμα των εκλογών.*

4. τύποι ΠΛΗΘ.: οι τύποι είναι οι κανόνες καλής συμπεριφοράς: *Κρατάει τους τύπους και μου τηλεφωνεί κάθε χρόνο στη γιορτή μου.*

τυπώνω (τύπωσα), **τυπώνομαι** (τυπώθηκα, τυπωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν τυπώνουμε ένα βιβλίο ή μια εφημερίδα, τα βγάζουμε σε μεγάλες ποσότητες χρησιμοποιώντας ειδικό μηχάνημα (= εκδίδω): *Έγραψε και τύπωσε πολλά βιβλία.*

2. (ΠΛΗΡΟΦ.) όταν τυπώνουμε κάτι, χρησιμοποιούμε ειδικό μηχάνημα για να βγάλουμε στο χαρτί ένα κείμενο, μια εικόνα κτλ. που υπάρχει στον υπολογιστή (= εκτυπώνω): *Τύπωσε την εργασία του σε γυαλιστερό χαρτί.*

ο **τύραννος** (του τυράννου, των τυράννων) ουσ.:

1. (ΙΣΤΟΡ.) στην αρχαία Ελλάδα, ο τύραννος ήταν ο άρχοντας ενός κράτους που κυβερνούσε με βίαιο και απόλυτο τρόπο: *Ο Πεισίστρατος ήταν τύραννος της αρχαίας Αθήνας.*

2. σήμερα, τύραννο λέμε το δικτάτορα: *Ο λαός ξεσηκώθηκε εναντίον του τυράννου που τους κυβερνούσε για δέκα ολόκληρα χρόνια.*

3. τύραννο λέμε κάποιον που ταλαιπωρεί όσους βρίσκονται γύρω του, αναγκάζοντας τους να κάνουν συνεχώς ό,τι θέλει αυτός: *Πολύ κακομαθημένο αυτό το παιδί, ένας μικρός τύραννος!*

το **τυρί** (του τυριού, των τυριών) ουσ.: το τυρί είναι στερεή τροφή με άσπρο ή κίτρινο χρώμα που φτιάχνεται από το γάλα των ζώων με ειδι-

κή επεξεργασία: *Η γραβιέρα και το κεφαλοτύρι είναι σκληρά τυριά.*

ο **τυροκόμος**, η **τυροκόμος** (του/της τυροκόμου, των τυροκόμων) ουσ.: τυροκόμος είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να φτιάχνει τυρί: *Ο Κύκλωπας Πολύφημος ήταν ο πιο γνωστός τυροκόμος στην αρχαία ελληνική μυθολογία.*

η **τυρόπιτα** (της τυρόπιτας, των τυροπιτών) ουσ.: η τυρόπιτα είναι ένα είδος πίτας με γέμιση από τυρί, γάλα και αυγά: *Μια γνήσια ελληνική συνταγή με πολλές παραλλαγές είναι και η τυρόπιτα.*

τυφλά ΕΠΙΡΡ.: όταν υπακούμε τυφλά κάποιον, δεχόμαστε αυτά που μας λέει χωρίς αντιρρήσεις: *Τα μικρά παιδιά πιστεύουν τυφλά ό,τι τους λένε οι γονείς τους.*

η **τυφλόμυγα** (της τυφλόμυγας) ουσ.: η τυφλόμυγα είναι ένα παιδικό παιχνίδι, κατά το οποίο ένας παίκτης με δεμένα τα μάτια προσπαθεί να πιάσει κάποιον από τους άλλους παίκτες και, αγγίζοντάς τον, να τον αναγνωρίσει

⚠ Η λέξη τυφλόμυγα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **τυφλοπόντικας** (του τυφλοπόντικα) ουσ.:

1. ο τυφλοπόντικας είναι ένα μικρό ζώο με μαύρο τρίχωμα, που δε βλέπει καλά και ζει μέσα σε τρύπες κάτω από τη γη: *Οι τυφλοπόντικες έσκαψαν σήραγγες κάτω από τη γη.*

2. όταν ένας άνθρωπος ζει σαν τυφλοπόντικας, ζει σε χώρο που δεν έχει πολύ φως: *Γιατί κάθεται σε αυτό το υπόγειο στον τυφλοπόντικα και δε βγαίνει έξω στον ήλιο;*

⚠ Η λέξη τυφλοπόντικας δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **τυφλός**, η **τυφλή**, το **τυφλό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι τυφλός, δεν έχει την ικανότητα να βλέπει (= αόματος): *Έμεινε τυφλός μετά από ατύχημα. / Τα τυφλά παιδιά μαθαίνουν να διαβάζουν με ειδική μέθοδο.*

2. λέμε για κάποιον ότι είναι τυφλός από κάποιο πολύ δυνατό συναίσθημα που δεν τον αφήνει να σκέφτεται και να κρίνει σωστά: *Ο Οθέλλος, τυφλός από ζήλια, σκότωσε την αγαπημένη του.*

3. λέμε ότι δείχνουμε τυφλή εμπιστοσύνη ή υπακοή σε κάποιον όταν δεχόμαστε αυτά που λέει χωρίς αντιρρήσεις: *Σου έδειξα τυφλή εμπιστοσύνη κι εσύ με κορόιδεψες!*

4. όταν ένας χώρος είναι τυφλός, δεν έχει άλλο άνοιγμα εκτός από την είσοδο: *Το υπόγειο δεν έχει παράθυρα, είναι τυφλό.*

ΕΚΦΡ. στα τυφλά

τυφλώνω (τυφλώνω), **τυφλώνομαι** (τυφλώθηκα, τυφλωμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι με τυφλώνει όταν με κάνει να χάσω την όρασή μου: *Η θεά Ήρα θύμωσε με την απάντηση του μάντη Τειρεσία και τον τύφλωσε.*

2. τυφλώνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: συνήθως μας τυφλώνει ένα φως όταν μας κάνει να μη βλέπουμε καλά

(= θαμπώνω): Προσπάθησε να δει καλύτερα αλλά η λάμψη του χιονιού τον τύφλωνε.

3. τυφλώνομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος τυφλώνεται, χάνει την όρασή του ή αρχίζει να μη βλέπει καλά: *Δε γνωρίζουμε αν ο Όμηρος γεννήθηκε τυφλός ή αν τυφλώθηκε σε μεγαλύτερη ηλικία.*

4. τυφλώνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος τυφλώνεται όταν κάτι τον εντυπωσιάζει και τον εμποδίζει να σκεφτεί λογικά: *Τυφλώθηκε από την ομορφιά της και μπερδευε τα λόγια του.*

ο **τυφώνας** (του τυφώνα, των τυφώνων) ΟΥΣ.: ο τυφώνας είναι ο πολύ δυνατός ανεμοστρόβιλος στις τροπικές χώρες: *Ο τυφώνας χτύπησε τις ακτές της Κίνας και προκάλεσε μεγάλες καταστροφές.*

τυχαία και **τυχαίως** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται τυχαία, γίνεται κατά τύχη, χωρίς να το έχουμε κανονίσει ή υπολογίσει από πριν (= συμπτωματικά ≠ σκόπιμα): *Συνάντησα τυχαία στο δρόμο μια φίλη μου, που είχα πολύ καιρό να τη δω.*

τυχαίνει (έτυχε) ΡΗΜ.:

1. μας τυχαίνει κάτι όταν γίνεται χωρίς να το έχουμε κανονίσει (= συμβαίνει): *Μου έτυχαν διάφορα προβλήματα τον τελευταίο καιρό.*

2. μου τυχαίνει κάτι όταν το κερδίζω (= πέφτει): *Του έτυχε ο πρώτος αριθμός του λαχείου.*

ο **τυχάιος**, η **τυχαία**, το **τυχαίο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι τυχαίο, γίνεται κατά τύχη, χωρίς να το έχουμε κανονίσει, σχεδιάσει ή προβλέψει (= συμπτωματικός ≠ σκόπιμος): *Η πυρκαγιά οφείλεται σε τυχαίο γεγονός και όχι σε εμπρησμό.*

2. λέμε για κάποιον ότι δεν είναι τυχάιος όταν είναι σημαντικός και διάσημος: *Δεν είναι κανένας τυχάιος γιατρός. Τον γνωρίζουν ακόμα και στο εξωτερικό!*

ο **τυχερός**, η **τυχερή**, το **τυχερό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι τυχερός, έχει καλή τύχη, του συμβαίνουν συνεχώς ευχάριστα πράγματα (≠ άτυχος): *Ήταν πολύ τυχερός που δεν πνίγηκε με τέτοια κύματα!*

2. τυχερό λέμε κάποιον ή κάτι όταν μας φέρνει καλή τύχη (≠ γρουσουζικός): *Σήμερα είναι η τυχερή μου μέρα, αφού κέρδισα το λαχείο.*

η **τύχη** (της τύχης, των τυχών) ΟΥΣ.: η τύχη είναι τα καλά ή τα κακά πράγματα που μας συμβαίνουν, χωρίς εμείς να μπορούμε να τα αλλάξουμε: *Ήξερα ότι χρειαζόμουν λίγη τύχη για να κερδίσω. / Από τύχη δεν τρακάραμε.*

ΕΚΦΡ. άξιος της τύχης μου, αφήνω στην τύχη του, κατά τύχη, μου χαμογελάει η τύχη, στην τύχη, τύχη βουνό

τύχη βουνό ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν έχει πολύ μεγάλη τύχη: *Είχε τύχη βουνό και σώθηκε!*

η **τύψη** (της τύψης, των τύψεων) ΟΥΣ.: όταν νιώθουμε τύψεις, λυπόμαστε και μετανιώνουμε

για κάτι κακό που κάναμε: *Ένωθε τύψεις επειδή δεν ήταν συνεπής απέναντι στα παιδιά της.*

⚠ Η λέξη τύψη χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

τώρα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν λέμε τώρα, εννοούμε αυτό τον καιρό ή αυτή τη στιγμή: *Τώρα εργάζεται σε μια βιοτεχνία παιχνιδιών. / Να βγεις έξω τώρα! (= αμέσως)*

2. λέμε ότι κάτι γίνεται σήμερα για να δηλώσουμε ότι γίνεται στη σημερινή εποχή (= σήμερα ≠ άλλοτε): *Τώρα όλοι θέλουν να γίνουν σταρ της τηλεόρασης.*

Υ U

η **ύαινα** (της ύαινας, των υαινών) ουσ.: η ύαινα είναι ένα άγριο ζώο, που ζει κυρίως στην Ασία και στην Αφρική και τρέφεται με ψόφια ζώα: *Οι ύαινες και τα λιοντάρια είναι οι αιώνιοι εχθροί της ζούγκλας.*

η **υγεία** ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η υγεία: *Εύχομαι να έχουν την υγεία τους!*

△ Η λέξη υγεία δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **υγεία** (της υγείας) ουσ.:

1. η υγεία είναι η κατάσταση του οργανισμού μας, κυρίως όταν δεν είμαστε άρρωστοι: *Το κάπνισμα κάνει κακό στην υγεία. / Όταν έχου- με υγεία, όλα τα προβλήματα ξεπερνιούνται.*

2. η υγεία είναι ο τομέας που προσφέρει ιατρι- κή βοήθεια σε αρρώστους: *Το κράτος πρέπει να προσφέρει περισσότερα χρήματα στον το- μέα της υγείας. / Υπουργείο Υγείας.*

△ Η λέξη υγεία δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. γεια σου, γεια στα χέρια σου, με τις υγεί- ες σου

υγιεινά ΕΠΙΡΡ.: όταν ζούμε ή τρώμε υγιεινά, κά- νουμε πράγματα που κάνουν καλό στην υγεία μας (≠ ανθυγιεινά): *Αν ζεις και τρέφεσαι υγιει- νά, δε θα αρρωσταίνεις τόσο συχνά.*

ο **υγιεινός**, η **υγιεινή**, το **υγιεινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι υγιεινό, κάνει καλό στην υγεία μας (≠ ανθυγιεινός): *Το μέλι είναι πιο υγιεινό από τη ζάχαρη. / Κρατιέται σε φόρμα γιατί κάνει υγιεινή διατροφή.*

ο **υγιής**, η **υγιής**, το **υγιές** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας ζωντανός οργανισμός είναι υγιής, δεν έχει κάποιο πρόβλημα υγείας (≠ ασθενής, άρρωστος): *Οι τελευταίες εξετάσεις έδειξαν ότι είναι απολύτως υγιής.*

2. λέμε ότι μια επιχείρηση, μια οικογένεια, μια κοινωνία κτλ. είναι υγιής όταν λειτουργεί χωρίς προβλήματα: *Είναι μία υγιής, δυναμική τεχνική εταιρεία που αναπτύσσεται ταχύτατα.*

η **υγρασία** (της υγρασίας) ουσ.:

1. όταν έχει υγρασία, ο αέρας μιας περιοχής έχει πολλούς υδρατμούς, συνήθως επειδή βρέχει συχνά ή επειδή βρίσκεται κοντά σε θά- λασσα, λίμνη ή ποτάμι: *Στα νησιά έχει πάντα πολλή υγρασία. / Τα μέταλλα σκουριάζουν από την υγρασία.*

2. η υγρασία είναι οι μικρές σταγόνες νερού που βρίσκουμε σε μια επιφάνεια όταν έχει απορροφήσει νερό: *Ο τοίχος του υπογείου έχει μαζέψει υγρασία και θέλει βάψιμο.*

△ Η λέξη υγρασία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **υγρό** (του υγρού, των υγρών) ουσ. (ΦΥΣ.): στη φυσική, υγρό λέμε κάθε ουσία που μπορεί να κυλάει, που δεν έχει ορισμένο σχήμα και δεν είναι ούτε στερεή ούτε αέρια: *Το νερό είναι άχρωμο υγρό. / Όταν κάνει πολλή ζέστη, πρέ- πει να πίνουμε πολλά υγρά.*

ο **υγρός**, η **υγρή**, το **υγρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν μια ουσία είναι υγρή, είναι όπως το νερό, που δεν είναι στερεό και μπορούμε να το χύσουμε: *Το γάλα είναι υγρή τροφή.*

2. όταν κάτι είναι υγρό, έχει μέσα του νερό ή άλλο υγρό: *Καθάρισε τα χέρια της με αρωμα- τικά υγρά μαντιλάκια. / Με κοίταζε με μάτια υγρά από το κλάμα.*

3. όταν κάτι είναι υγρό, έχει υγρασία: *Τα ρού- χα δεν έχουν στεγνώσει, είναι ακόμα υγρά. (≠ στεγνός) / Μετά τη βροχή, το χώμα είναι υγρό. (≠ ξερός) / Η πόλη μας έχει υγρό κλίμα γιατί βρίσκεται κοντά στη θάλασσα. (≠ ξηρός)*

ο **υγρός στίβος** ουσ.: υγρό στίβο λέμε τα αθλήμα- τα που γίνονται μέσα στην πισίνα: *Η κολύμβη- ση, οι καταδύσεις και η συγχρονική κολύμβηση είναι αγωνίσματα του υγρού στίβου.*

△ Ο υγρός στίβος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **υδατοσφαίριση** (της υδατοσφαίρισης) ουσ. (ΕΠΙΣ.): η υδατοσφαίριση είναι το άθλημα πόλο ή γουότερ πόλο: *Η εθνική ομάδα υδατοσφαι- ρισης κάνει προπονήσεις στην πισίνα του Ολυ- μπιακού Σταδίου.*

△ Η λέξη υδατοσφαίριση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **υδραγωγείο** (του υδραγωγείου, των υδρα- γωγείων) ουσ.: το υδραγωγείο είναι ο χώρος όπου συγκεντρώνεται το νερό από τις πηγές, τις λίμνες και τα ποτάμια και μεταφέρεται με σωλήνες στις πόλεις και τα χωριά: *Λόγω προ- βλημάτων στις εγκαταστάσεις του υδραγω- γείου, θα γίνει διακοπή του νερού σε όλη την περιοχή.*

ο **υδρατμός** (του υδρατμού, των υδρατμών) ουσ.: ο υδρατμός είναι ο ατμός που βγαίνει από το νερό όταν βράζει: *Μετά το ζεστό ντους το μπάνιο γέμισε με υδρατμούς. / Οι νιφάδες του χιονιού δε σχηματίζονται από νερό αλλά από ψυχρούς υδρατμούς.*

ο **υδραυλικός**, η **υδραυλικός** (του/της υδραυ- λικού, των υδραυλικών) ουσ.: ο υδραυλικός είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να δι- ορθώνει και να συνδέει καθετί που έχει σχέση με το νερό και την αποχέτευση σε ένα κτίριο: *Έσπασε ο σωλήνας του νερού και καλέσαμε τον υδραυλικό.*

ο **υδρόβιος**, η **υδρόβια**, το **υδρόβιο** ΕΠΙΘ.: ένα υδρόβιο ζώο ή φυτό ζει μέσα ή πολύ κοντά στο νερό: *Η λίμνη Μικρή Πρέσπα φιλοξενεί πολλά σπάνια υδρόβια πουλιά. / Τα φύκια είναι υδρό- βια φυτά.*

η **υδρόγειος** (της υδρογείου, των υδρογείων) ουσ.:

1. η υδρόγειος είναι η γη (= κόσμος): *Του αρέσουν πολύ τα ταξίδια και θέλει να ταξιδέψει σε όλη την υδρόγειο.*
2. υδρόγειο λέμε αλλιώς την υδρόγειο σφαίρα: *Η δασκάλα μάς ζήτησε να βρούμε τον Καναδά στην υδρόγειο.*

η **υδρόγειος σφαίρα** ουσ.: η υδρόγειος σφαίρα είναι το στρογγυλό αντικείμενο που περιστρέφεται και έχει τυπωμένο πάνω του το χάρτη της γης: *Δείξε μου πάνω στην υδρόγειο σφαίρα τις χώρες που έχεις επισκεφτεί.*

το **υδροπλάνο** (του υδροπλάνου, των υδροπλάνων) ουσ.: το υδροπλάνο είναι ένα αεροπλάνο που μπορεί να προσγειωθεί πάνω στο νερό: *Τα υδροπλάνο μεταφέρουν νερό για το σβήσιμο των πυρκαγιών.*

υιοθετώ (υιοθέτησα), **υιοθετούμαι** (υιοθετήθηκα, υιοθετημένος) ρημ.:

1. όταν υιοθετούμε ένα παιδί που δεν είναι δικό μας, το παίρνουμε με το νόμο στην οικογένειά μας για να το μεγαλώσουμε: *Την υιοθέτησε ένα ζευγάρι που δεν είχε παιδιά.*
2. λέμε ότι υιοθετούμε μια πρόταση ή μια άποψη άλλου όταν τη δεχόμαστε και την ακολουθούμε: *Η βουλή υιοθέτησε την πρόταση του βουλευτή. / Πολλές ευρωπαϊκές χώρες υιοθέτησαν το ευρώ ως ενιαίο νόμισμα.*

η **ύλη** (της ύλης, των υλών) ουσ.:

1. ύλη είναι καθετί που έχει όγκο και βάρος και από το οποίο έχει φτιαχτεί το σύμπαν και όλα τα πράγματα: *Το μετάξι είναι φυσική και συνθετική ύλη.*
2. ύλη λέμε τα θέματα που περιλαμβάνει ένα σχολικό βιβλίο, ένα περιοδικό ή μια εφημερίδα: *Τα θέματα στις εξετάσεις ήταν από την ύλη του βιβλίου. / Είναι υπεύθυνος ύλης σε περιοδικό.*

το **υλικό** (του υλικού, των υλικών) ουσ.:

1. το υλικό είναι η ουσία από την οποία φτιάχνουμε διάφορα αντικείμενα: *Το μέταλλο είναι ανθεκτικό υλικό. / Τα βασικά υλικά για το κέικ είναι αυγά, βούτυρο και ζάχαρη.*
2. το υλικό είναι οι πληροφορίες ή οι ιδέες που χρησιμοποιούμε για να γράψουμε ένα βιβλίο, μια εφημερίδα ή μια ταινία: *Στη νέα έκδοση του βιβλίου του έχει προστεθεί και άλλο υλικό.*

ο **ύμνος** (του ύμνου, των ύμνων) ουσ.:

1. ο ύμνος είναι θρησκευτικό τραγούδι που τραγουδάμε συνήθως για να δοξάσουμε ένα θεό: *Στην αρχαία Ελλάδα έγραφαν ύμνους προς τιμήν του θεού Απόλλωνα.*
2. ύμνο λέμε τα λόγια που εκφράζουν το θαυμασμό μας για κάποιον ή για κάτι (= εγκώμιο): *Το καινούριο βιβλίο του είναι ένας ύμνος για την ελευθερία και τη δημοκρατία.*

υμνώ (ύμνησα), **υμνούμαι** (υμνήθηκα, υμνήμενος) ρημ.:

1. όταν υμνούμε κάποιον, τραγουδάμε έναν ύμνο για να τον δοξάσουμε: *Οι χριστιανοί υμνούν το Θεό στις εκκλησίες.*
2. όταν υμνούμε μια ιδέα, εκφράζουμε μεγάλο θαυμασμό για αυτήν: *Πολλοί ποιητές ύμνησαν στα ποιήματά τους τις ομορφιές της φύσης.*

το **υνί** (του υνιού, των υνιών) ουσ.: το υνί είναι ένα τριγωνικό και μυτερό κομμάτι από μέταλλο, που βρίσκεται στην άκρη του αρότρου και χρησιμεύει για να σκάβουμε το χώμα: *Καθώς το βόδι έσερνε το άροτρο, το υνί άνοιγε αυλάκια στη γη.*

το **ύπαιθρο** (του ύπαιθρου) ουσ.: το ύπαιθρο είναι κάθε ανοιχτός χώρος που δεν καλύπτεται με στέγη: *Εκατομμύρια άστεγοι εξακολουθούν να κοιμούνται σε σκηνές στο ύπαιθρο.*

⚠ Η λέξη ύπαιθρο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **ύπαιθρος** (της ύπαιθρου) ουσ.: η ύπαιθρος είναι οι περιοχές που βρίσκονται μακριά από τις πόλεις (= εξοχή): *Τα Σαββατοκύριακα πηγαίνουν εκδρομές στην ύπαιθρο. / Η μετανάστευση από την ύπαιθρο στις μεγάλες πόλεις.*

⚠ Η λέξη ύπαιθρος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **υπακοή** (της υπακοής) ουσ.: υπακοή δείχνει κάποιος όταν είναι υπάκουος (= πειθαρχία ≠ ανυπακοή): *Ορκίστηκε να δείχνει υπακοή στους νόμους της πατρίδας του.*

⚠ Η λέξη υπακοή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **υπάκουος**, η **υπάκουη**, το **υπάκουο** επιθ.: όταν κάποιος είναι υπάκουος, υπακούει στις διαταγές που του δίνουν (≠ ανυπάκουος): *Το υπάκουο σκυλί πλησίασε μόλις το φωνάξαμε.*

υπακούω (υπάκουσα) ρημ.:

1. όταν υπακούμε κάποιον, κάνουμε ό,τι θέλει αυτός (= πειθαρχώ): *Της έκανε νόημα να σταματήσει κι αυτή υπάκουσε. / Δεν υπάκουσε και τον τιμώρησαν.*
2. όταν υπακούμε σε έναν κανόνα ή νόμο, ακολουθούμε αυτά που λέει (= τηρώ, εφαρμόζω): *Οι πολίτες είναι υποχρεωμένοι να υπακούουν στους νόμους.*

ο **υπάλληλος**, η **υπάλληλος** (του/της υπαλλήλου, των υπαλλήλων) ουσ.: ο υπάλληλος είναι αυτός που εργάζεται κάπου και πληρώνεται με μισθό: *Είναι υπάλληλος σε ιδιωτική εταιρεία. / Είναι υπάλληλος στο Υπουργείο Υγείας.*

υπάρχω (υπήρξα) ρημ.:

1. υπάρχει κάποιος όταν βρίσκεται στη ζωή, όταν είναι ζωντανός (= ζω ≠ πεθαινώ): *Όταν δε θα υπάρχω πια, ελπίζω να με θυμάστε.*
2. **υπάρχει** 3^ο πρ.: υπάρχει κάποιος ή κάτι όταν βρίσκεται σε ορισμένο μέρος: *Δεν υπάρχει καφείες στο γραφείο, έφυγαν όλοι. / Υπάρχει καφενείο στην πλατεία;*
3. **υπάρχει** 3^ο πρ.: υπάρχει κάτι σημαίνει ότι παρουσιάζεται μια ορισμένη κατάσταση: *Μην υποκρίνεσαι ότι το πρόβλημα δεν υπάρχει. /*

Στη χώρα του δεν υπήρχαν ευκαιρίες να καλυτερεύσει τη ζωή του.

τα **υπέρ** ΟΥΣ.: τα υπέρ είναι τα θετικά στοιχεία μιας πρότασης, μιας ιδέας, ενός ανθρώπου κτλ. ($\neq$ κατά): *Συμφώνησα μαζί του γιατί η πρότασή του είχε πολλά υπέρ.*

⚠ Η λέξη υπέρ δεν κλίνεται.

υπέρ ΠΡΩΘ.: όταν είμαστε υπέρ κάποιου πράγματος ή προσώπου, συμφωνούμε με αυτό ($\neq$ κατά, εναντίον): *Όσοι είναι υπέρ της εκδρομής να σηκώσουν το χέρι.*

⚠ Η λέξη υπέρ δεν κλίνεται.

υπερασπίζομαι (υπερασπίστηκα) και **υπερασπίζω** (υπεράσπισα) ΡΗΜ.:

1. όταν υπερασπιζόμαστε ή υπερασπιζουμε κάτι, το προστατεύουμε ή το βοηθάμε όταν κινδυνεύει (= προασπίζομαι): *Ο στρατός υπερασπίστηκε τα σύνορα της χώρας. / Υπεράσπισαν τα δικαιώματα των προσφύγων.*

2. όταν κάποιος μας υπερασπίζεται, παίρνει το μέρος μας όταν μας κατηγορούν (= υποστηρίζει): *Αθώωθηκε γιατί τον υπερασπίστηκαν όλοι οι μάρτυρες.*

ο **υπεραστικός**, η **υπεραστική**, το **υπεραστικό** ΕΠΙΘ.: όταν ένα λεωφορείο ή ένα τηλεφώνημα είναι υπεραστικό, εξυπηρετεί την επικοινωνία ανάμεσα σε δύο πόλεις ή δύο περιοχές ($\neq$ αστικός): *Πήραμε το υπεραστικό λεωφορείο για να πάμε στη Θεσσαλονίκη. / Κάνει πολλά υπεραστικά τηλεφωνήματα στην αδελφή του στην Κρήτη.*

υπερβάλλω (υπερέβαλα) ΡΗΜ.:

1. όταν υπερβάλλουμε για κάτι, λέμε υπερβολές για αυτό (= τα παραλέω, τα φουσκώνω): *Μην υπερβάλλεις, δεν ήταν τόσο κακή η ταινία!*

2. υπερβάλλουμε όταν κάνουμε υπερβολές (= το παρακάνω): *Αν ξεδεύει το μισθό του σε μια βδομάδα, τότε υπερβάλλει.*

η **υπερβολή** (της υπερβολής, των υπερβολών) ΟΥΣ.:

1. η υπερβολή είναι όταν παρουσιάζουμε κάτι πιο μεγάλο ή πιο σημαντικό από όσο είναι πραγματικά: *Δεν πιστεύω τις υπερβολές του.*

2. η υπερβολή είναι όταν κάνουμε κάτι που ξεπερνάει το συνηθισμένο ή το κανονικό: *Έφαγε τρία πιάτα φαγητό. Αυτό πια είναι υπερβολή!*

υπερβολικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι υπερβολικά, το κάνουμε σε υπερβολικό βαθμό, πάρα πολύ: *Έχει καταστρέψει τα πνευμόνια του γιατί καπνίζει υπερβολικά.*

ο **υπερβολικός**, η **υπερβολική**, το **υπερβολικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι υπερβολικός, παρουσιάζει τα πράγματα πιο μεγάλα ή πιο σημαντικά από όσο είναι στην πραγματικότητα: *Μην είσαι υπερβολικός, δεν είναι παρά ένα ασήμαντο χτυπημάκι!*

2. όταν κάτι είναι υπερβολικό, ξεπερνάει το συνηθισμένο ή το κανονικό: *Οδηγούσε με υπερβολική ταχύτητα και τράκαρε.*

η **υπερηφάνεια** (της υπερηφάνειας) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): η περηφάνια: *Αισθανόμαστε βαθιά ικανοποίηση και υπερηφάνεια για τη νίκη της εθνικής ομάδας.*

⚠ Η λέξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **υπερήφανος**, η **υπερήφανη**, το **υπερήφανο** ΕΠΙΘ. (ΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο περήφανος: *Νιώθουμε εθνικά υπερήφανοι για την τιμή που γίνεται στη χώρα μας.*

ο **υπερθετικός βαθμός** ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): ο υπερθετικός βαθμός ενός επιθέτου ή ενός επιρρηματός δείχνει ότι κάτι υπάρχει στο μεγαλύτερο βαθμό, περισσότερο από όλα τα άλλα: *Το "νεότατος" είναι ο υπερθετικός βαθμός του επιθέτου "νέος".*

υπέροχα ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε υπέροχα, εννοούμε πάρα πολύ καλά ή πάρα πολύ ωραία (= θαυμάσια, έξοχα): *Περάσαμε υπέροχα χτες το βράδυ στο πάρτι.*

ο **υπέροχος**, η **υπέροχη**, το **υπέροχο** ΕΠΙΘ.: υπέροχο λέμε ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα που είναι πάρα πολύ καλό ή πάρα πολύ ωραίο (= θαυμάσιος, έξοχος): *Ερωτεύτηκε έναν υπέροχο άνθρωπο. / Είναι υπέροχες οι νύχτες με πανσέληνο.*

ο **υπερσυντέλικος** (του υπερσυντέλικου, των υπερσυντέλικων) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, ο υπερσυντέλικος είναι ο χρόνος του ρήματος που δείχνει ότι κάτι που γινόταν στο παρελθόν είχε τελειώσει πριν αρχίσει κάτι άλλο: *Ο υπερσυντέλικος του ρήματος "λέω" είναι "είχα πει".*

το **υπερωκεάνιο** (του υπερωκεάνιου, των υπερωκεάνιων) ΟΥΣ.: το υπερωκεάνιο είναι ένα πολύ μεγάλο πλοίο που κάνει μακρινά ταξίδια στους ωκεανούς: *Το υπερωκεάνιο με το όνομα "Τιτανικός" βυθίστηκε στο πρώτο του ταξίδι.*

υπεύθυνα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάνουμε κάτι υπεύθυνα, το κάνουμε σωστά, γνωρίζοντας ποιες είναι οι υποχρεώσεις μας ($\neq$ ανεύθυνα): *Πήρε προαγωγή γιατί έκανε πάντα υπεύθυνα τη δουλειά του.*

2. όταν λέμε κάτι υπεύθυνα, τότε είναι κάτι πολύ σοβαρό για το οποίο είμαστε απόλυτα σίγουροι: *Ο γιατρός είπε υπεύθυνα ότι δε χρειάζεται να κάνεις εγχείριση.*

ο **υπεύθυνος**, η **υπεύθυνη**, το **υπεύθυνο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι υπεύθυνος, ξέρει τι πρέπει να κάνει και το κάνει σωστά ($\neq$ ανεύθυνος): *Η κοινωνία έχει ανάγκη από ώριμους και υπεύθυνους πολίτες. / Ζητούνται σοβαρά και υπεύθυνα άτομα για συνεργασία.*

2. όταν κάποιος είναι υπεύθυνος για κάτι, είναι δική του δουλειά του να το κάνει ή να φροντίσει να γίνει (= αρμόδιος): *Είναι υπεύθυνος για την καθαριότητα του γραφείου. / Η αστυνομία*

είναι η υπεύθυνη υπηρεσία για την έκδοση των ταυτοτήτων στην Ελλάδα.

3. όταν κάτι είναι υπεύθυνο, προέρχεται από κάποιον που είναι ειδικός για αυτό το θέμα (= έγκυρος): *Θα δοθεί υπεύθυνη ενημέρωση για τους νέους φόρους από την κυβέρνηση.*

4. όταν κάποιος είναι υπεύθυνος για κάτι κακό, είναι αυτός που φταίει για αυτό (= υπαίτιος): *Ο οδηγός του λεωφορείου θεωρείται υπεύθυνος για το δυστύχημα στην εθνική οδό.*

υπευθύνως ΕΠΙΡΡ. (ΕΠΙΣ.): δηλώνουμε υπευθύνως κάτι για το οποίο είμαστε απόλυτα βέβαιοι: *Δηλώνω υπευθύνως ότι τα στοιχεία της ταυτότητάς μου είναι σωστά.*

ο υπήκοος, η υπήκοος (του/της υπηκόου, των υπηκόων) ΟΥΣ.: ο υπήκοος ενός κράτους είναι ο πολίτης αυτού του κράτους: *Πολλοί μετανάστες στην Ελλάδα είναι υπήκοοι γειτονικών χωρών.*

η υπηκοότητα (της υπηκοότητας) ΟΥΣ.: όταν έχουμε την υπηκοότητα ενός κράτους, είμαστε υπήκοοι, δηλαδή πολίτες αυτού του κράτους (= ιθαγένεια): *Ο Γάλλος ποδοσφαιριστής ζήτησε να πάρει την αμερικανική υπηκοότητα.*

△ Η λέξη υπηκοότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η υπηρεσία (της υπηρεσίας, των υπηρεσιών) ΟΥΣ.:

1. υπηρεσία λέμε αυτό που κάνει κάποιος όταν εργάζεται (= εργασία): *Απαγορεύονται τα τηλεφωνήματα σε ώρα υπηρεσίας.*

2. υπηρεσία λέμε κάθε οργανισμό του κράτους που υπάρχει για να προσφέρει βοήθεια στους πολίτες: *Εργάζεται σε μια υπηρεσία του υπουργείου οικονομικών. / Κάλεσαν την πυροσβεστική υπηρεσία.*

3. υπηρεσία λέμε τη δουλειά που προσφέρει κάποιος για κάποιο σκοπό: *Πρόσφερε δωρεάν τις υπηρεσίες της ως νοσοκόμα.*

ο υπηρέτης (του υπηρέτη, των υπηρέτων), **η υπηρέτρια** (της υπηρέτριας, των υπηρέτριών) ΟΥΣ.:

1. ο υπηρέτης είναι αυτός που δουλεύει στο σπίτι κάποιου και κάνει τις δουλειές του σπιτιού: *Η υπηρέτρια έστρωσε το τραπέζι και σέρβιρε το φαγητό.*

2. υπηρέτης ΑΡΣ.: λέμε ότι κάτι είναι υπηρέτης κάποιου όταν εξυπηρετεί τις ανάγκες του: *Η τεχνολογία πρέπει να είναι υπηρέτης του ανθρώπου.*

υπηρετώ (υπηρέτησα), **υπηρετούμαι** (υπηρετήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος υπηρετεί κάποιον άλλο, κάνει τη δουλειά του υπηρέτη στο σπίτι του: *Ο κηπουρός τους τους υπηρέτησε πιστά για δεκαπέντε χρόνια.*

2. λέμε ότι υπηρετώ ένα σκοπό ή κάτι άλλο όταν αγωνίζομαι για να πετύχει: *Με τα τραγούδια του υπηρετεί την τέχνη. / Ο νέος νόμος δεν υπηρετεί το περιβάλλον και τον τόπο.*

3. λέμε ότι κάποιος υπηρετεί όταν εργάζεται ως υπάλληλος στο στρατό ή σε άλλη δημόσια υπη-

ρεσία: *Υπηρετεί στο Υπουργείο Εξωτερικών. / Υπηρέτησε στο στρατό ως αξιωματικός.*

ο υπναράς (του υπναρά, των υπναράδων), **η υπναρού** (της υπναρούς) ΟΥΣ.: ο υπναράς είναι αυτός που του αρέσει πολύ ο ύπνος και κοιμάται πολλές ώρες: *Άντε ξύπνα, υπναρά, έχουμε πολύ δουλειά να κάνουμε!*

ο υπνοβάτης, η υπνοβάτης (του/της υπνοβάτη, των υπνοβατών) ΟΥΣ.: ο υπνοβάτης είναι αυτός που υπνοβατεί όταν κοιμάται: *Υπάρχει κίνδυνος ο υπνοβάτης να πέσει και να χτυπήσει, αφού δεν αντιλαμβάνεται τι κάνει.*

υπνοβατώ (υπνοβάτησα) ΡΗΜ.: όταν κάποιος υπνοβατεί, σηκώνεται από το κρεβάτι και περπατάει σαν να είναι ξύπνιος, ενώ στην πραγματικότητα κοιμάται: *Έπεσε από τη σκάλα καθώς υπνοβατούσε.*

το υπνοδωμάτιο (του υπνοδωματίου, των υπνοδωματίων) ΟΥΣ.: το υπνοδωμάτιο είναι η κρεβατοκάμαρα: *Το σπίτι μας έχει ένα μεγάλο σαλόνι και τρία υπνοδωμάτια.*

ο ύπνος (του ύπνου, των ύπνων) ΟΥΣ.:

1. ο ύπνος είναι η κατάσταση κατά την οποία τα μάτια μας είναι κλειστά, το σώμα μας ξεκουράζεται και το μυαλό μας δε σκέφτεται: *Νυστάζω και θα πάω για ύπνο. / Ο καλός νυχτερινός ύπνος είναι σημαντικός για την υγεία μας.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) ύπνο λέμε κάποιον που ό,τι κάνει το κάνει πολύ αργά: *Σε αυτόν τον ύπνο αναθέσατε τη δουλειά! Δε θα την τελειώσει ποτέ!*

ΕΚΦΡ. βλέπω στον ύπνο μου, δε μου κολλάει ύπνος, με παίρνει ο ύπνος, πιάνω στον ύπνο

το υπνωτικό (του υπνωτικού, των υπνωτικών) ΟΥΣ.: το υπνωτικό είναι το φάρμακο που παίρνουμε για να μας βοηθήσει να κοιμηθούμε: *Ο γιατρός τής έδωσε υπνωτικά για τις αϋπνίες.*

το υποβρύχιο (του υποβρυχίου, των υποβρυχίων) ΟΥΣ.:

1. το υποβρύχιο είναι ένα πλοίο που ταξιδεύει συνήθως κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας: *Πολλοί ναύτες πνίγηκαν όταν βυθίστηκε το πυρηνικό υποβρύχιο.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε υποβρύχιο το γλυκό βανίλια όταν μας το σερβίρουν με κουταλάκι μέσα σε ένα ποτήρι νερό: *Στο καφεείο του χωριού οι μεγάλοι ήπιαν καφέ και τα παιδιά έφαγαν υποβρύχιο.*

το υπόγειο (του υπογείου, των υπογείων) ΟΥΣ.: το υπόγειο είναι το δωμάτιο ή τα δωμάτια ενός κτιρίου που βρίσκονται ολόκληρα ή σχεδόν ολόκληρα κάτω από την επιφάνεια της γης: *Έχει ένα κελάρι στο υπόγειο όπου φυλάει τα κρασιά.*

ο υπόγειος, η υπόγεια, το υπόγειο ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι υπόγειο, βρίσκεται κάτω από την επιφάνεια του εδάφους (≠ υπέργειος): *Ο σταθμός του μετρό είναι υπόγειος.*

υπογραμμίζω (υπογράμμισα), **υπογραμμίζομαι** (υπογραμμίστηκα, υπογραμμισμένος)
ΡΗΜ.:

1. όταν υπογραμμίζουμε μία ή περισσότερες λέξεις σε ένα κείμενο, τραβάμε μια γραμμή κάτω από αυτές: *Υπογράμμισε τις ξένες λέξεις του κειμένου.*

2. όταν υπογραμμίζουμε κάτι, λέμε πόσο σημαντικό είναι (= τονίζω, επισημαίνω): *Υπογράμμισε ότι η κατασκευή του αεροδρομίου είναι αναγκαία για την περιοχή.*

η **υπογραφή** (της υπογραφής, των υπογραφών) ΟΥΣ.:

1. η υπογραφή μας είναι το όνομα μας όταν το γράφουμε εμείς με το δικό μας ιδιαίτερο τρόπο: *Αυτή στο γράμμα είναι η δική σου υπογραφή; / Συγκέντρωσαν υπογραφές για να τον διώξουν από την πολυκατοικία.*

2. η υπογραφή είναι αυτό που κάνουμε όταν υπογράφουμε μια συμφωνία, ένα συμβόλαιο κτλ.: *Μην του δώσεις τα χρήματα αν δε γίνει πρώτα η υπογραφή του συμβολαίου.*

υπογράφω (υπέγραφα και υπόγραφα), **υπογράφομαι** (υπογράφτηκα, υπογεγραμμένος)

ΡΗΜ.: όταν υπογράφουμε ένα κείμενο, βάζουμε την υπογραφή μας σε αυτό, για να δείξουμε ότι το γράψαμε εμείς ή ότι συμφωνούμε με αυτά που γράφει: *Υπέγραψε το συμβόλαιο πώλησης του σπιτιού. / Την καταγγελία υπογράφουν είκοσι βουλευτές.*

το **υπόδειγμα** (του υποδείγματος, των υποδειγμάτων) ΟΥΣ.:

1. το υπόδειγμα είναι συνήθως ένα κείμενο που χρησιμεύει για να φτιάξουμε κι άλλα σαν αυτό: *Γράψτε μία επίσημη επιστολή, σύμφωνα με το υπόδειγμα που υπάρχει στο βιβλίο σας.*

2. υπόδειγμα λέμε ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα που θεωρείται τόσο καλό, που πρέπει να το μιμηθούμε (= πρότυπο): *Είναι υπόδειγμα καλού μαθητή.*

υποδέχομαι (υποδέχτηκα) ΡΗΜ.: υποδεχόμαστε κάποιον που έχει φτάσει από μακριά, που έχει έρθει να μας δει κτλ. όταν τον χαιρετάμε με φιλικό και ευγενικό τρόπο (= καλωσορίζω): *Το κοινό υποδέχτηκε με ενθουσιασμό τους τραγουδιστές. / Μας υποδέχτηκε στο σπίτι της με ένα γλυκό χαμόγελο.*

ο **υποδιευθυντής** (του υποδιευθυντή, των υποδιευθυντών), η **υποδιευθύντρια** (της υποδιευθύντριας, των υποδιευθυντριών) ΟΥΣ.: ο υποδιευθυντής μιας εταιρείας, ενός οργανισμού κτλ. είναι αυτός που έχει τη θέση μετά το διευθυντή: *Όταν λείπει ο διευθυντής, τις άδειες τις υπογράφει ο υποδιευθυντής.*

η **υποδοχή** (της υποδοχής, των υποδοχών) ΟΥΣ.:

1. η υποδοχή είναι το να υποδεχόμαστε κάποιον που έχει φτάσει από μακριά, που έχει έρθει να μας δει κτλ.: *Ετοιμάσαμε ένα πάρτι για την υποδοχή του φίλου μας από το εξωτερικό.*

2. η υποδοχή είναι το μέρος μιας συσκευής στο οποίο μπορούμε να συνδέσουμε μια άλλη συσκευή (= υποδοχέας): *Βάλτε το καλώδιο στην ειδική υποδοχή που υπάρχει στο πίσω μέρος της τηλεόρασης.*

η **υπόθεση** (της υπόθεσης, των υποθέσεων) ΟΥΣ.:

1. όταν κάνουμε μια υπόθεση, υποθέτουμε ότι κάτι είναι αληθινό: *Ας κάνουμε την υπόθεση ότι το θύμα γνώριζε το δράστη. / Οι έρευνες επιβεβαίωσαν την αρχική υπόθεση.*

2. η υπόθεση είναι κάτι σοβαρό που πρέπει να το σκεφτούμε ή να το αντιμετωπίσουμε (= θέμα, ζήτημα): *Λείπει από τη δουλειά για σοβαρή οικογενειακή του υπόθεση. / Η προστασία του περιβάλλοντος είναι μία υπόθεση που αφορά όλους μας.*

3. η υπόθεση ενός βιβλίου, μιας ταινίας κτλ. είναι αυτό για το οποίο μας μιλάει (= θέμα): *Διαβάζω ένα βιβλίο με αστυνομική υπόθεση.*

υποθέτω (υπέθεσα) ΡΗΜ.:

1. όταν υποθέτουμε ότι κάτι είναι αληθινό, πιστεύουμε ότι είναι, χωρίς να είμαστε σίγουροι (= φαντάζομαι, νομίζω): *Άρρησε πολύ και υπέθεσα ότι δε θα έρθει.*

2. όταν υποθέτουμε ότι γίνεται κάτι, λέμε ότι γίνεται, για να μπορούμε να το εξετάσουμε και να βγάλουμε κάποιο συμπέρασμα (= δέχομαι): *Ας υποθέσουμε ότι σου ζητάει συγγνώμη, εσύ θα τον συγχωρήσεις;*

το **υποκείμενο** (του υποκειμένου, των υποκειμένων) ΟΥΣ.:

1. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, λέμε υποκείμενο τη λέξη ή την πρόταση που μπαίνει κοντά στο ρήμα και απαντάει στην ερώτηση ποιος κάνει κάτι: *Υποκείμενο στην πρόταση "η μαμά κοιμάται" είναι "η μαμά".*

2. (ΜΕΙΩΤ.) υποκείμενο λέμε τον ασήμαντο άνθρωπο: *Δε θέλω να ξαναδώ μπροστά μου αυτό το υποκείμενο!*

η **υπόκλιση** (της υπόκλισης, των υποκλίσεων) ΟΥΣ.: όταν κάνουμε υπόκλιση, σκύβουμε λίγο το σώμα ή το κεφάλι μας και λυγίζουμε ελαφρά τα γόνατά μας, για να δείξουμε το σεβασμό μας σε κάποιον ή για να τον ευχαριστήσουμε για κάτι: *Ο υπηρέτης έκανε υπόκλιση μπροστά στο βασιλιά... / Η υπόκλιση είναι ο τρόπος χαιρετισμού των Ιαπώνων.*

το **υποκοριστικό** (του υποκοριστικού, των υποκοριστικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, το υποκοριστικό είναι η λέξη που φανερώνει ότι αυτό για το οποίο μιλάμε είναι μικρό ή ότι νιώθουμε αγάπη ή τρυφερότητα για αυτό: *Η λέξη "κοριτσάκι" είναι υποκοριστικό της λέξης "κορίτσι".*

υποκρίνομαι (υποκρίθηκα) ΡΗΜ.: όταν υποκρινόμαστε, φερόμαστε με έναν ορισμένο τρόπο για να πιστέψουν οι άλλοι ότι κάτι είναι αληθινό, ενώ δεν είναι (= προσποιούμαι, παριστάνω): *Υποκρίνεται τον άρρωστο για να μην πάει στο σχολείο.*

ο **υποκριτής** (του υποκριτή, των υποκριτών), η **υποκρίτρια** (της υποκρίτριας, των υποκριτριών) ουσ.:

1. ο υποκριτής είναι αυτός που δεν είναι ειλικρινής σε αυτά που λέει: *Λέει ότι με θεωρεί φίλο του, αλλά εγώ ξέρω ότι είναι ψεύτης και υποκριτής.*
2. στο αρχαίο ελληνικό θέατρο, ο υποκριτής ήταν ο ηθοποιός: *Η σκηνή στο αρχαίο θέατρο ήταν το ξύλινο βάθρο πάνω στο οποίο έπαιζαν οι υποκριτές.*

υπολογίζω (υπολόγισα), **υπολογίζομαι** (υπολογίστηκα, υπολογισμένος) ρημ.:

1. όταν υπολογίζουμε ένα ποσό, κάνουμε πράξεις της αριθμητικής για να το βρούμε (= λογαριάζω): *Υπολόγισε πόσο θα κοστίσει το χτίσιμο του σπιτιού.*
2. όταν υπολογίζουμε κάτι, φτάνουμε σε ένα συμπέρασμα, συνδυάζοντας κάποια στοιχεία (= εκτιμώ): *Υπολόγισε να φτάσει νωρίτερα στο χωριό, γιατί δεν είχε κίνηση.*
3. όταν υπολογίζουμε κάποιον ή κάτι, ακούμε τη γνώμη του και αναγνωρίζουμε την αξία του (= λογαριάζω): *Μόνο τον πατέρα του ακούει, εμένα δε με υπολογίζει καθόλου.*
4. υπολογίζω να κάνω κάτι όταν έχω σχεδιάσει να το κάνω (= σκοπεύω): *Τον Οκτώβριο υπολογίζω να αλλάξω σπίτι.*
5. όταν υπολογίζουμε σε κάποιον, ελπίζουμε ότι θα μας δώσει τη βοήθειά του (= βασίζομαι, στηρίζομαι): *Υπολογίζω σε σένα για να γράψουμε μαζί την εργασία.*

ο **υπολογισμός** (του υπολογισμού, των υπολογισμών) ουσ.: ο υπολογισμός ενός ποσού είναι το να βρίσκουμε πόσο περίπου είναι, αφού πρώτα το μετρήσουμε: *Με το κομπιουτεράκι κάνεις εύκολα υπολογισμούς. / Στο τέλος του χρόνου γίνεται ο υπολογισμός των κερδών της εταιρείας.*

ο **υπολογιστής** (του υπολογιστή, των υπολογιστών) ουσ. (ΠΛΗΡΟΦ.): ο υπολογιστής είναι ό,τι και ο ηλεκτρονικός υπολογιστής (= κομπιούτερ): *Έγραψε το κείμενο στον υπολογιστή.*

το **υπόλοιπο** (του υπολοίπου, των υπολοίπων) ουσ.:

1. το υπόλοιπο είναι τα χρήματα που μένουν αφού ξοδέψουμε κάποιο ποσό: *Μετά την αγορά του αυτοκινήτου το υπόλοιπο που έμεινε στην τράπεζα είναι τρεις χιλιάδες ευρώ.*
2. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, το υπόλοιπο είναι το αποτέλεσμα της αφαίρεσης: *Αν αφαιρέσουμε το πέντε από το δεκαπέντε, θα μας μείνει υπόλοιπο δέκα.*

ο **υπόλοιπος**, η **υπόλοιπη**, το **υπόλοιπο** επιθ.:

1. το υπόλοιπο ενός πράγματος είναι αυτό που μένει όταν έχουμε χρησιμοποιήσει ή αφαιρέσει όλο το άλλο: *Φάει όσο θέλεις και βάλε το υπόλοιπο φαγητό στο ψυγείο.*
2. το υπόλοιπο είναι αυτό που μένει για να συμπληρωθεί ένα σύνολο πραγμάτων ή προσώ-

πων: *Ξεκινήσαμε πρώτοι και θα βρούμε τους υπόλοιπους στο σινεμά.*

υπομένω (υπέμεινα και υπόμεινα) ρημ.:

1. όταν υπομένουμε κάτι, αντιμετωπίζουμε με υπομονή μια δυσάρεστη ή δύσκολη κατάσταση (= υποφέρω): *Υπέμεινε με καρτερικότητα τα βασανιστήρια.*
2. υπομένουμε κάτι ή κάποιον όταν είμαστε πρόθυμοι να δεχτούμε τον ίδιο ή τη συμπεριφορά του (= αντέχω, ανέχομαι): *Πώς μπορείς και υπομένεις τα φέματά του;*

υπομονετικά επιρρ.: όταν κάνουμε κάτι υπομονετικά, το κάνουμε με τρόπο που δείχνει μεγάλη υπομονή (≠ ανυπόμονα): *Είναι καλός φίλος και ακούει υπομονετικά όλα μου τα προβλήματα.*

ο **υπομονετικός**, η **υπομονετική**, το **υπομονετικό** επιθ.: όταν κάποιος είναι υπομονετικός, έχει ή δείχνει μεγάλη υπομονή (≠ ανυπόμονος): *Ο γάιδαρος είναι το πιο υπομονετικό ζώο. / Είναι πολύ υπομονετική με τα παιδιά.*

η **υπομονή** (της υπομονής) ουσ.: υπομονή έχει κάποιος όταν μπορεί να συνεχίζει να κάνει κάτι χωρίς να βαριέται ή να περιμένει κάτι χωρίς να θυμώνει: *Για να τελειώσεις τις σπουδές, χρειάζεται διάβασμα και υπομονή. / Κάνε υπομονή, θα επιστρέψει σε λίγο.*

⚠ Η λέξη υπομονή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **υπόνομος** (του υπόνομου, των υπόνομων) ουσ.: ο υπόνομος είναι ένα σύστημα από σωλήνες κάτω από την επιφάνεια της γης, που χρησιμοποιούν για να μεταφέρουν μακριά τα νερά της βροχής ή τις ακαθαρσίες από τις τουαλέτες: *Πλημμύρισαν οι υπόνομοι από τις καταρρακτώδεις βροχές.*

ύποπτα επιρρ.: όταν κάποιος φέρεται ύποπτα, μας κάνει να πιστεύουμε ότι κάνει κάτι παράνομο ή κακό: *Κάποιοι είχαν δει ένα αυτοκίνητο να κινείται ύποπτα στη γειτονιά.*

υποπεύομαι (υποπεύτηκα) ρημ.:

1. όταν υποπευόμαστε κάποιον για κάτι κακό, πιστεύουμε ότι αυτός το έκανε, χωρίς όμως να είμαστε σίγουροι για αυτό (= υποψιάζομαι): *Η αστυνομία υποπεύεται τον ταμιά της τράπεζας για τη ληστεία.*
2. όταν υποπευόμαστε ότι συμβαίνει κάτι κακό ή δυσάρεστο, το θεωρούμε πιθανό να συμβαίνει (= φοβάμαι): *Υποπεύονται ότι η απάτη ήταν στημένη.*

ο **ύποπτος**, η **ύποπτη**, το **ύποπτο** επιθ.: όταν κάτι είναι ύποπτο, πιστεύουμε ότι είναι παράνομο, κακό ή δυσάρεστο: *Μια ύποπτη φιγούρα τριγυρίζει μέσα στο σκοτάδι. / Είναι μπλεγμένος σε ύποπτες δουλειές.*

ο **υπόπτος** (του υπόπτου, των υπόπτων), η **υπόπτη** (της υπόπτης) ουσ.: ο υπόπτος για κάποιο έγκλημα ή άλλη παράνομη πράξη είναι αυτός που υποπευόμαστε ότι μπορεί να το έχει κάνει: *Δημοσιεύτηκαν τα ονόματα των υπόπτων για τις βομβιστικές επιθέσεις.*

το **υπόστεγο** (του υπόστεγου, των υπόστεγων) ουσ.: το υπόστεγο είναι μια κατασκευή από μέταλλο ή ξύλο, που είναι σκεπασμένη στο πάνω μέρος αλλά ανοιχτή στις πλαϊνές πλευρές της: *Έτρεξαν να προφυλαχτούν από τη βροχή στο υπόστεγο της αυλής του σχολείου.*

υποστηρίζω (υποστηρίξα), **υποστηρίζομαι** (υποστηρίχτηκα, υποστηριγμένος) ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι υποστηρίζουμε έναν άνθρωπο ή μια ιδέα όταν συμφωνούμε μαζί του και τον βοηθάμε επειδή θέλουμε να πετύχει: *Θα υποστηρίξω τις απόψεις σου στο συμβούλιο των μαθητών. / Ποιο κόμμα υποστηρίξεις στις εκλογές;*

2. όταν υποστηρίζουμε κάποιον, τον βοηθάμε όταν μας χρειάζεται (= συμπαραστέκομαι): *Η γυναίκα του τον υποστήριξε πολύ στην αρχή της καριέρας του.*

3. όταν κάποιος υποστηρίζει κάτι, θέλει να πει ότι είναι αληθινό (= ισχυρίζομαι): *Ο κατηγορούμενος υποστηρίζει ότι είναι αθώος. / Τα σαλιγκάρια μπορεί να είναι επικίνδυνα για τον άνθρωπο, υποστηρίζουν οι επιστήμονες.*

4. (ΠΛΗΡΟΦ.) λέμε ότι ο υπολογιστής υποστηρίζει ένα πρόγραμμα όταν έχει τη δυνατότητα να το χρησιμοποιήσει: *Ο υπολογιστής του δεν υποστηρίζει το πολυτονικό σύστημα στα ελληνικά.*

5. υποστηρίζει 3^ο πρ.: όταν κάτι υποστηρίζει ένα αντικείμενο, κρατάει το βάρος του και δεν το αφήνει να πέσει (= στηρίζω): *Η σπονδυλική στήλη υποστηρίζει το βάρος του σώματός μας.*

η **υπόσχεση** (της υπόσχεσης, των υποσχέσεων) ουσ.: όταν δίνουμε μια υπόσχεση σε κάποιον, του λέμε ότι θα κάνουμε κάτι οπωσδήποτε: *Αφού έδωσες την υπόσχεσή σου, θα πρέπει να την τηρήσεις. / Όλο υποσχέσεις είναι, αλλά ποτέ δεν τις πραγματοποιεί!*

υπόσχομαι (υποσχέθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν υποσχόμαστε σε κάποιον κάτι, του λέμε ότι θα το κάνουμε σίγουρα: *Δεν έκανε τίποτα από όσα υποσχέθηκε. (= τάζω) / Μου υποσχέθηκε ότι θα μάθει ελληνικά. (= δίνω το λόγο μου)*

2. όταν κάποιος ή κάτι υπόσχεται κάτι, υπάρχουν ελπίδες ότι θα πετύχει σε αυτό που κάνει (= εγγυώμαι): *Αυτή η ταινία υπόσχεται πολλά. / Το πτυχίο τού υπόσχεται ένα λαμπρό μέλλον.*

η **υποταγή** (της υποταγής) ουσ.:

1. όταν δεχόμαστε την υποταγή μας σε κάποιον, δεχόμαστε ότι πρέπει να υπακούμε σε αυτόν και να κάνουμε ό,τι μας ζητάει: *Πολέμησαν γενναία και αρνήθηκαν την υποταγή τους στον εχθρό.*

2. η υποταγή κάποιου σε νόμους, κανόνες ή διαταγές είναι όταν δέχεται να εφαρμόζει όλα όσα λένε ότι πρέπει να κάνουμε: *Όλοι οι πολίτες πρέπει να δείχνουν υποταγή στους νόμους του κράτους.*

△ Η λέξη υποταγή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **υποτακτική** (της υποτακτικής) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, στην υποτακτική ανήκουν

οι τύποι του ρήματος που δηλώνουν ελπίδα, ευχή, αμφιβολία ή πιθανότητα να γίνει κάτι και παίρνει συνήθως μπροστά το σύνδεσμο "να": *Συνήθως για να εκφράσουμε ευχή χρησιμοποιούμε το "μακάρι να" και υποτακτική.*

△ Η λέξη υποτακτική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

υποτίθεται ΡΗΜ.: λέμε "υποτίθεται" όταν δεν είμαστε σίγουροι ότι κάτι είναι αληθινό: *Υποτίθεται ότι είναι καλός γιατρός. / Υποτίθεται ότι θα επιστρέψει νωρίς από τη δουλειά.*

ύπουλα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ύπουλα, γίνεται κρυφά και με πονηριά: *Ο ιός χτυπάει ύπουλα τον υπολογιστή και καταστρέφει όλα τα αρχεία.*

ο **ύπουλος**, η **ύπουλη**, το **ύπουλο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ύπουλος, κάνει κάτι κρυφά και με πονηρό τρόπο: *Η ύπουλη οχιά τον πλησίασε αθόρυβα και τον δάγκωσε.*

2. όταν κάτι είναι ύπουλο, γίνεται κρυφά και μας κάνει κακό: *Το κάνιμα είναι η πιο ύπουλη παγίδα για την υγεία μας.*

το **υπουργείο** (του υπουργείου, των υπουργείων) ουσ.:

1. το υπουργείο είναι μια υπηρεσία της κυβέρνησης που ασχολείται με ένα ορισμένο θέμα, για παράδειγμα τα οικονομικά, την παιδεία, τη γεωργία κτλ.: *Νέος υπουργός θα αναλάβει το Υπουργείο Εξωτερικών.*

2. το υπουργείο είναι το κτίριο στο οποίο λειτουργεί αυτή η υπηρεσία: *Το Υπουργείο Παιδείας βρίσκεται στην οδό Μητροπόλεως στην Αθήνα.*

ο **υπουργός**, η **υπουργός** (του/της υπουργού, των υπουργών) ουσ.: ο υπουργός είναι αυτός που διευθύνει ένα υπουργείο: *Ο υπουργός παιδείας ανακοίνωσε ότι τα σχολεία θα παραμείνουν κλειστά λόγω της κακοκαιρίας.*

υποφέρω (υπέφερα) ΡΗΜ.:

1. όταν υποφέρουμε από κάτι, έχουμε κάποια αρρώστια ή άλλο πρόβλημα στην υγεία μας (= πάσχω): *Παίρνει φάρμακα, γιατί υποφέρει από την καρδιά του. / Υποφέρει από φοβερούς πονοκεφάλους.*

2. λέμε ότι υποφέρει κάποιος όταν έχει στενοχώριες ή νιώθει ανησυχία: *Υπέφερε πολύ στη ζωή της. / Είναι ευαίσθητος και όταν τον μαλώνεις, υποφέρει.*

3. λέμε ότι υποφέρω κάτι ή κάποιον όταν τον δέχομαι ή τον δέχομαι και ας μου είναι δύσκολο (= υπομένω): *Δεν μπορώ να υποφέρω τη ζέστη. / Πώς τον υποφέρεις τόσο γκρινιάρης που είναι!*

υποχρεώνω (υποχρέωσα), **υποχρεώνομαι** (υποχρεώθηκα, υποχρεωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι μας υποχρεώνει, μας βάζει να το κάνουμε, χωρίς να το θέλουμε (= αναγκάζω): *Τον υποχρεώνει να πίνει το γάλα του κάθε πρωί. / Η φτώχεια τον υποχρέωσε να δουλέψει από μικρός.*

2. κάποιος με υποχρεώνει όταν με κάνει να νιώσω ευγνωμοσύνη για τη βοήθειά του: *Κάθε φορά που πάμε σπίτι της μας υποχρεώνει με τη φιλοξενία της!*

3. υποχρεώνομαι παθ.: υποχρεώνομαι να κάνω κάτι σημαίνει ότι πρέπει να το κάνω: *Οι πολίτες υποχρεώνονται από το νόμο να πληρώνουν φόρους.*

η **υποχρέωση** (της υποχρέωσης, των υποχρεώσεων) ουσ.:

1. η υποχρέωση είναι κάτι που πρέπει να κάνουμε (= καθήκον, χρέος): *Κάθε πολίτης έχει υποχρέωση να υποβάλει φορολογική δήλωση στην εφορία.*

2. η υποχρέωση είναι μια δουλειά ή κάτι άλλο που έχουμε δεχτεί να κάνουμε: *Δεν μπορώ να κάνω τη δουλειά όπως θα ήθελα γιατί έχω άλλες υποχρεώσεις.*

3. όταν νιώθουμε υποχρέωση απέναντι σε κάποιον, νιώθουμε ότι του χρωστάμε κάτι γιατί μας βοήθησε: *Αισθάνομαι μεγάλη υποχρέωση απέναντί του για ό,τι έκανε για μένα στο παρελθόν. (= ευγνωμοσύνη)*

υποχωρώ (υποχώρησα) ρημ.:

1. όταν ο στρατός υποχωρεί, πηγαίνει προς τα πίσω, επειδή καταλαβαίνει ότι δεν μπορεί να νικήσει: *Ο στρατός καταστράφηκε και αναγκάστηκε να υποχωρήσει προς το βορρά.*

2. όταν υποχωρώ σε κάτι, δέχομαι να γίνει ό,τι λέει κάποιος άλλος, συνήθως μετά από πίεση ($\neq$ επιμένω): *Υποχώρησα και της έκανα το χατίρι να πάμε σινεμά.*

3. υποχωρεί 3^ο πρ.: όταν κάτι, όπως το πάτωμα ή η στέγη, υποχωρεί, πέφτει προς τα κάτω: *Η στέγη υποχώρησε από το βάρος του χιονιού.*

4. υποχωρεί 3^ο πρ.: όταν κάτι δυσάρεστο ή άσχημο υποχωρεί, γίνεται πιο λίγο: *Με το χάλι ο πυρετός θα υποχωρήσει. / Στο 8,3% υποχώρησε η ανεργία.*

ο **υποψήφιος** (του υποψηφίου, των υποψηφίων), η **υποψήφια** (της υποψήφιας) ουσ.: ο υποψήφιος είναι αυτός που παίρνει σε μέρος σε εκλογές ή κάνει αίτηση για δουλειά: *Πόσοι από τους πολιτικούς του νομού σας είναι υποψήφιοι σε αυτές τις εκλογές; / Έκαναν αίτηση είκοσι περίπου υποψήφιοι για μία μόνο θέση ταμίας στην Τράπεζα της Ελλάδας.*

ο **υποψήφιος**, η **υποψήφια**, το **υποψήφιο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι υποψήφιος για ένα αξίωμα ή για μια θέση, προσπαθεί να κερδίσει αυτό το αξίωμα ή αυτή τη θέση: *Ο υποψήφιος δήμαρχος θα βγάλει λόγο στην κεντρική πλατεία της πόλης.*

2. όταν κάποιος είναι υποψήφιος αγοραστής, φοιτητής κτλ., πρόκειται σύντομα να γίνει αγοραστής, φοιτητής κτλ.: *Ο γιατρός ενημέρωσε την υποψήφια μητέρα για την υγεία του εμβρύου.*

η **υποψία** (της υποψίας, των υποψιών) ουσ.:

1. η υποψία είναι αυτό που νιώθουμε όταν νομίζουμε ότι κάποιος έκανε κάτι άσχημο (= υπόνοια): *Είχε την υποψία ότι ο γείτονάς του δεν ήταν τόσο αγαθός όσο έδειχνε. / Δεν μπορώ να αποδείξω ποιος το έκλεψε, αλλά έχω τις υποψίες μου.*

2. η υποψία είναι αυτό που νιώθουμε όταν νομίζουμε ότι κάτι άσχημο είναι αλήθεια ή ότι μπορεί να γίνει: *Μου επιβεβαίωσε τις υποψίες μου ότι γίνεται σεισμός. / Έχω την υποψία ότι ο πολύς καφές φταίει για τον νοκοκέφαλο που έχω.*

υποψιάζω (υποψιάσα), **υποψιάζομαι** (υποψιάστηκα, υποψιασμένος) ρημ.:

1. όταν υποψιάζομαστε κάποιον, τον θεωρούμε ύποπτο για κάτι κακό (= υποπτεύομαι): *Κανείς δεν τον υποψιάζοταν για τρομοκράτη.*

2. όταν υποψιάζομαστε ότι συμβαίνει κάτι, συνήθως δυσάρεστο ή κακό, φανταζόμαστε ότι μπορεί να συμβαίνει (= φοβάμαι): *Οι γιατροί υποψιάζονται ότι ο ιός μπορεί να προκαλέσει επιδημία.*

ύστερα επιρρ.:

1. όταν κάτι γίνεται ύστερα από κάτι άλλο, γίνεται μετά από αυτό, στη συνέχεια (= μετά, έπειτα): *Ας φτάσουμε πρώτα στη θάλασσα και ύστερα αποφασίζουμε αν θα κάνουμε μπάνιο.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι έχει ένα ορισμένο αποτέλεσμα: *Ύστερα από πολλές προσπάθειες, κατάφερε τελικά να μπει στο πολυτεχνείο.*

3. το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να προσθέσουμε κάτι στα προηγούμενα (= επιπλέον, άλλωστε): *Δε συμφωνώ να μετακομίσουμε σε άλλη πόλη. Και ύστερα, σκέψου και τα παιδιά.*

το **υστερόγραφο** (του υστερόγραφου, των υστερόγραφων) ουσ.: το υστερόγραφο είναι μια σύντομη σημείωση στο τέλος ενός γράμματος μετά την υπογραφή μας, συνήθως για να προσθέσουμε κάτι που ξεχάσαμε να γράψουμε

⚠ Το υστερόγραφο γράφεται και ΥΓ.

υστερώ (υστέρησα) ρημ.:

1. όταν υστερούμε σε κάτι, δεν είμαστε καλοί σε αυτό: *Είναι καλός στα μαθηματικά, αλλά υστερεί στη φυσική.*

2. όταν υστερούμε σε κάτι σε σχέση με κάποιον άλλο, δεν είμαστε τόσο καλοί σε αυτό όσο εκείνος (= υπολείπομαι, μειονεκτώ $\neq$ υπερτερώ): *Το αυτοκίνητό μου δεν υστερεί σε ανέσεις από τα πιο ακριβά μοντέλα.*

υφαίνω (ύφανα), **υφαίνομαι** (υφάνθηκα, υφασμένος) ρημ.: υφαίνουμε όταν φτιάχνουμε ένα ύφασμα στον αργαλειό ή σε άλλο μηχάνημα, πλέκοντας τα νήματα με ειδικό τρόπο: *Οι γυναίκες ύφαιναν μεταξωτά και μάλλινα κιλμίια.*

ο **ύφαλος** (του υφάλου, των υφάλων) ουσ.: ο ύφαλος είναι βράχος που σκεπάζεται από τα νερά της θάλασσας, με αποτέλεσμα να φαίνεται μόνο η κορυφή του και να είναι επικίνδυνος

για τα πλοία: *Το πλοίο προσέκρουσε σε ύφαλο έξω από το λιμάνι και βυθίστηκε.*

το **ύφασμα** (του υφάσματος, των υφασμάτων) ουσ.: το ύφασμα είναι το υλικό από το οποίο φτιάχνουμε ρούχα, σεντόνια, κουρτίνες, μαντίλια κτλ.: *Το παντελόني είναι από μεταξωτό ύφασμα. / Για τις κουρτίνες χρειάστηκαν πέντε μέτρα ύφασμα.*

το **ύφος** (του ύφους) ουσ.:

1. το ύφος είναι το βλέμμα ή ο τρόπος που μιλάμε και δείχνει τη διάθεσή μας: *Με μάλωσε με πολύ έντονο ύφος. / Με κοίταξε με ειρωνικό ύφος.*

2. το ύφος είναι ο ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο είναι φτιαγμένο κάτι ή ο ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο ένας άνθρωπος φέρεται ή κάνει διάφορα πράγματα: *Η πόλη έχασε το παραδοσιακό της ύφος. (= σπιλ) / Το κείμενό του είναι γραμμένο με απλό και περιγραφικό ύφος.*

⚠ Η λέξη ύφος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **υφυπουργός**, η **υφυπουργός** (του/της υφυπουργού, των υφυπουργών) ουσ.: ο υφυπουργός είναι αυτός που έχει τη θέση μετά τον υπουργό: *Ο υφυπουργός αθλητισμού εγκαινίασε το νέο κολυμβητήριο.*

ο **υψηλός**, η **υψηλή**, το **υψηλό** επιθ.: λέμε ότι μια τιμή είναι υψηλή όταν είναι πολύ μεγάλη ($\neq$ χαμηλός): *Ποιος φτάνει για τις υψηλές τιμές του πετρελαίου; / Το καλοκαίρι η θερμοκρασία είναι πολύ υψηλή.*

ΕΚΦΡ. κοιτάζω αφ' υψηλού

το **υψόμετρο** (του υψομέτρου, των υψομέτρων) ουσ.: όταν ένα μέρος βρίσκεται σε ορισμένο υψόμετρο, βρίσκεται σε αυτό το ύψος πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας: *Το χωριό μας είναι χτισμένο σε υψόμετρο χιλίων μέτρων.*

το **ύψος** (του ύψους, των υψών) ουσ.:

1. το ύψος είναι πόσο ψηλά από το έδαφος βρίσκεται κάτι: *Το αεροπλάνο πετούσε σε ύψος 6.000 μέτρων.*

2. το ύψος είναι το πόσο ψηλός είναι ένας άνθρωπος ή ένα πράγμα: *Το κτίριο έχει ύψος 30 μέτρα.*

3. λέμε ύψος το πόσο υψηλή είναι μια τιμή: *Το ύψος του δανείου που ζητήσαμε από την τράπεζα φτάνει τα εκατό χιλιάδες ευρώ.*

ΕΚΦΡ. ανεβάζω στα ύψη, ανεβαίνει στα ύψη, ή του ύψους ή του βάθους

η **φάβα** (της φάβας) ουσ.:

1. η φάβα είναι ένας είδος μικρού στρογγυλού φασολιού, που έχει ανοιχτό κίτρινο ή πράσινο χρώμα (= λαθούρι): *Η φάβα είναι ένα όσπριο που μοιάζει με τις φακές.*

2. η φάβα είναι η πηχτή σούπα που γίνεται από φάβα: *Το παραδοσιακό φαγητό της Σαντορίνης είναι η φάβα.*

△ Η λέξη φάβα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. κάποιο λάκκο έχει η φάβα

φάγαμε μαζί ψωμί κι αλάτι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι φάγαμε ψωμί κι αλάτι με κάποιον όταν γνωρίζομαστε από παλιά και έχουμε περάσει πολλά μαζί: *Γνωρίζονται από το στρατό και έχουν φάει μαζί ψωμί και αλάτι.*

το **φαγητό** (του φαγητού, των φαγητών) ουσ.:

1. φαγητό είναι η τροφή που τρώνε οι άνθρωποι και τα ζώα: *Βάλε λίγο φαγητό στο σκύλο, πεινάει.*

2. το φαγητό είναι η μαγειρεμένη τροφή που τρώνε οι άνθρωποι (= φαί): *Το παστίτσιο είναι το αγαπημένο μου φαγητό. / Τι φαγητό να μαγειρέψω αύριο;*

3. φαγητό είναι το να τρώει κανείς: *Θα έρθεις για φαγητό το μεσημέρι στο σπίτι μου;*

το **φαγοπότι** ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το φαγοπότι είναι ένα γλέντι με πολλά άτομα, που μαζεύονται κάπου για να φάνε, να πιουν και να διασκεδάσουν: *Κάθε χρόνο στη γιορτή του γίνεται το καθιερωμένο πλέον φαγοπότι.*

△ Η λέξη φαγοπότι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **φαγούρα** (της φαγούρας) ουσ.:

1. η φαγούρα είναι το δυσάρεστο αίσθημα που νιώθουμε στο δέρμα μας ή σε κάποιο μέρος του σώματός μας, που μας κάνει να θέλουμε να το ξύσουμε: *Μόλις έβαλα τη μάλλινη μπλουζα, με έπιασε φαγούρα σε όλο μου το σώμα.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε φαγούρα την ανησυχία ή την ανυπομονησία που νιώθουμε για κάποιον ή για κάτι: *Τι φαγούρα σε έπιασε και θέλεις να μάθεις πού είναι;*

△ Η λέξη φαγούρα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **φαγωμένος, η φαγωμένη, το φαγωμένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι φαγωμένος, έχει φάει (≠ νηστικός): *Δεν κάθισε στο τραπέζι μαζί μας γιατί ήταν ήδη φαγωμένος.*

τα **φαγώσιμα** (των φαγώσιμων) ουσ.: φαγώσιμα είναι τα τρόφιμα: *Μας τελείωσαν τα φαγώσιμα!*

φάε τη γλώσσα σου! ΕΚΦΡ.: το λέμε σε κάποιον για να μην πει κάτι κακό που δε θέλουμε να

γίνει (= δάγκωσε τη γλώσσα σου!): *Φάε τη γλώσσα σου που δε θα γίνει η εκδρομή!*

το **φαί** ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το φαγητό: *Τι φαί θα φάμε σήμερα; / Ο μπουφές ήταν γεμάτος με όλων των ειδών τα φαγιά.*

△ Η λέξη φαί δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

φαινομαι (φάνηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι φαίνεται, μπορούμε να το(ν) δούμε: *Από τη βεράντα φαίνεται το πάρκο. / Ήταν κρυμμένος πίσω από το δέντρο και δε φαινόταν.*

2. κάποιος ή κάτι φαίνεται όταν εμφανίζεται ξαφνικά ή για πρώτη φορά (= παρουσιάζομαι): *Τα πρώτα σημάδια της αρρώστιας φάνηκαν πριν από ένα μήνα. / Τον περιμένω κι ακόμα να φανεί.*

3. χρησιμοποιούμε το "φαινομαι" όταν κάποιος ή κάτι δίνει την εντύπωση ότι έχει κάποιο χαρακτηριστικό (= μοιάζω, δείχνω): *Αυτή η δουλειά δεν είναι τόσο εύκολη όσο φαίνεται. / Φαίνεται πολύ χαρούμενος.*

4. φαίνεται ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: λέμε "φαίνεται" όταν κάτι είναι πιθανό: *Φαίνεται ότι αύριο θα βρέξει. / Φαίνεται ότι είχες δίκιο.*

5. μου φαίνεται ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: λέμε "μου φαίνεται" όταν έχω μια ορισμένη εντύπωση για κάτι (= νομίζω): *Μου φαίνεται ότι κάτι μου κρύβεις. / Μου φάνηκε πως άκουσα τη φωνή της.*

το **φαινόμενο** (του φαινομένου, των φαινομένων) ουσ.:

1. το φαινόμενο είναι κάτι που παρατηρούμε ότι υπάρχει ή ότι γίνεται στη φύση, στην κοινωνία ή γενικά στη ζωή και μπορούμε να το μελετήσουμε ή να το εξετάσουμε: *Η βροχή και το χιόνι είναι φυσικά φαινόμενα. / Δυστυχώς, είναι έντονο το φαινόμενο της βίας στα γήπεδα.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι φαινόμενο όταν είναι ή κάνει κάτι ασυνήθιστο ή πολύ ξεχωριστό: *Αυτό το παιδί είναι φαινόμενο! Μόλις δύο ετών και παίζει καταπληκτικό βιολί.*

η **φάκα** (της φάκας) ουσ.: η φάκα είναι ένα αντικείμενο που μοιάζει με πολύ μικρό κλουβί και χρησιμεύει για να πιάνουμε ή να σκοτώνουμε τα ποντίκια (= ποντικοπαγίδα): *Το ποντίκι πιάστηκε στη φάκα.*

△ Η λέξη φάκα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **φάκελος** (του φακέλου, των φακέλων) ουσ.: ο φάκελος είναι μία θήκη από χαρτί μέσα στην οποία στέλνουμε ένα γράμμα σε κάποιον με το ταχυδρομείο: *Πριν ταχυδρομήσετε ένα γράμμα, σφραγίσετε το φάκελο και κολλάτε το γραμματόσημο.*

η **φακή** (της φακής, των φακών) ουσ.:

1. οι φακές είναι όσπρια που έχουν μικρό και στρογγυλό σχήμα και καφέ ή πράσινο χρώμα: *Οι φακές είναι πολύ θρεπτικές γιατί έχουν σίδηρο.*

2. η φανέλα είναι ένα είδος μάλλινου υφάσματος, που είναι μαλακό και ζεστό: *Αγόρασε ένα κοστούμι από λεπτή, γκρι φανέλα.*

3. (ΑΘΛΗΤ.) στον αθλητισμό, η φανέλα είναι το πάνω μέρος της στολής των παικτών: *Ο Ούγγρος τερματοφύλακας θα παίξει με την πράσινη φανέλα του Παναθηναϊκού.*

φανερά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάνουμε κάτι φανερά, το κάνουμε χωρίς να κρυβόμαστε ($\neq$ κρυφά): *Οι δύο υποψήφιοι έχουν ήδη εκφράσει φανερά τις απόψεις τους.*

2. όταν κάποιος είναι φανερά χαρούμενος ή κάτι άλλο, μπορούμε εύκολα να καταλάβουμε ότι είναι πολύ χαρούμενος (= εμφανώς): *Φανερά συγκινημένος παρέλαβε το βραβείο του.*

ο **φανερός**, η **φανερή**, το **φανερό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι φανερό, μπορούμε να το δούμε ή να το καταλάβουμε εύκολα (= εμφανής, ορατός $\neq$ κρυφός): *Στα πρόσωπά τους ήταν φανερή η απογοήτευση από την ήττα.*

φανερώνω (φανέρωσα), **φανερώνομαι** (φανερώθηκα, φανερωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν φανερώνουμε κάτι, αφήνουμε τους ανθρώπους να το δουν ή να το μάθουν (= αποκαλύπτω, εμφανίζω $\neq$ κρύβω): *Φανέρωσέ μου όλη την αλήθεια. / Έβγαλε τη μάσκα και φανέρωσε το πρόσωπό της.*

2. **φανερώνει** 3^ο ΠΡ.: κάτι φανερώνει κάτι άλλο όταν το κάνει φανερό (= δείχνει, δηλώνει): *Η στάση του φανερώνει άνθρωπο επιπόλαιο.*

3. **φανερώνομαι** ΠΑΘ.: όταν κάποιος φανερώνεται, εμφανίζεται ξαφνικά ή βγαίνει από εκεί όπου κρύβεται: *Φανέρωσου, μην κρύβεσαι!*

4. **φανερώνεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι φανερώνεται, έρχεται στο φως ή γίνεται γνωστό: *Φανερώθηκε η αλήθεια και τιμωρήθηκαν οι ψεύτες.*

φαντάζομαι (φαντάστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν φανταζόμαστε κάτι, σχηματίζουμε στο μυαλό μας μια εικόνα για αυτό: *Δεν μπορώ να φανταστώ τον εαυτό μου σε είκοσι χρόνια. / Δε φαντάζεσαι τι χαρά έκανα όταν τον είδα!*

2. όταν κάποιος φαντάζεται ότι κάτι είναι αληθινό, πιστεύει ότι είναι αληθινό (= νομίζω, υποθέτω): *Φαντάζομαι ότι θα μου ζητήσει συγγνώμη για την άσχημη συμπεριφορά του.*

ο **φαντάρος** (του φαντάρου, των φαντάρων) ΟΥΣ.: ο φαντάρος είναι αυτός που υπηρετεί στο στρατό μιας χώρας για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα (= στρατιώτης): *Όλοι οι Έλληνες υπηρετούν στο στρατό ως φαντάροι για δώδεκα τουλάχιστον μήνες.*

η **φαντασία** (της φαντασίας) ΟΥΣ.:

1. η φαντασία είναι το να μπορεί κάποιος να σχηματίζει στο μυαλό του να εικόνες ή ιδέες για πράγματα πολύ ωραία ή νέα για αυτόν: *Τα παιδιά συνήθως έχουν πολύ ζωηρή φαντασία κι αυτό φαίνεται στις ζωγραφιές τους.*

2. η φαντασία είναι μια εικόνα ή μια σκέψη που δεν είναι αληθινή, αλλά τη φτιάχνει κάποιος με το μυαλό του: *Ο καθένας μας φτιάχνει στη*

φαντασία του ένα καλύτερο μέλλον για τη ζωή του.

⚠ Η λέξη φαντασία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **φάντασμα** (του φαντάσματος, των φαντάσμάτων) ΟΥΣ.:

1. το φάντασμα είναι πλάσμα της φαντασίας ορισμένων ανθρώπων, που νομίζουν ότι βλέπουν μπροστά τους την εικόνα ενός νεκρού: *Λένε ότι τα παλιά και έρημα σπίτια έχουν φαντάσματα.*

2. φάντασμα λέμε καθετί που δεν υπάρχει στην πραγματικότητα ή που δεν υπάρχει πια: *Δεν υπάρχουν κάτοικοι, είναι μία πόλη φάντασμα.*

3. φάντασμα λέμε κάτι που είναι απειλητικό και φοβερό: *Το φάντασμα του πολέμου. / Τον κυνηγούσαν τα φαντάσματα του παρελθόντος.*

ο **φантаσμένος**, η **φантаσμένη**, το **φантаσμένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι φαντασμένος, πιστεύει ότι είναι πιο σπουδαίος απ' όσο είναι πραγματικά (= ξιπασμένος, αλαζόνας): *Είναι ψηλομύτα, φαντασμένη και θέλει όλοι ν' ασχολούνται μαζί της.*

ο **φантаστικός**, η **φантаστική**, το **φантаστικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι φανταστικό, υπάρχει μόνον στη φαντασία μας (= εξωπραγματικός $\neq$ αληθινός, πραγματικός): *Οι φόβοι σου ότι υπάρχουν φαντάσματα είναι τελείως φανταστικοί. / Οι εξωγήινοι είναι φανταστικά πλάσματα.*

2. λέμε ότι κάτι είναι φανταστικό όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι είναι πολύ ωραίο ή ότι μας αρέσει πολύ (= εξαιρετικός, καταπληκτικός $\neq$ απαίσιος): *Το ταξίδι με το αεροπλάνο ήταν φανταστικό! / Φτιάχνει ένα φανταστικό κανταΐφι με κρέμα.*

φантаχτερά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος ντύνεται φανταχτερά, φοράει ρούχα με πολλά σχέδια και χρώματα: *Ντύνεται πάντα φανταχτερά με στολίδια και παράσημα.*

ο **φантаχτερός**, η **φантаχτερή**, το **φантаχτερό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι φανταχτερό, έχει πολλά σχέδια και χρώματα και είναι πολύ εντυπωσιακό: *Οι χορευτές φορούσαν φανταχτερά ρούχα και μεγάλα καπέλα.*

η **φάπα** (της φάπας) ΟΥΣ.: όταν δίνουμε μια φάπα σε κάποιον, τον χτυπάμε με την παλάμη μας στο κεφάλι ή στο σβέρκο (= καρπαζιά, σφαλιάρα): *Ρίξ' του μια φάπα να σταματήσει να μιλάει επιτέλους!*

⚠ Η λέξη φάπα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **φараγγι** (του φαραγγιού, των φαραγγιών) ΟΥΣ.: το φάραγγι είναι ο βαθύς και στενός γκρεμός ανάμεσα σε δύο βουνά: *Επισκεφτήκαμε το φάραγγι της Σαμαριάς στην Κρήτη.*

το **φараσί** (του φαρασιού, των φαρασιών) ΟΥΣ.: το φάρασι είναι ένα μικρό αντικείμενο με χερούλι που καταλήγει σε μια πλατιά άκρη και χρησιμεύει για να μαζεύουμε σε αυτό τα σκουπίδια με τη σκούπα: *Πάρε σκούπα και φάρασι και άρχισε να καθαρίζει.*

ο **φαραώ** ΟΥΣ. (ΙΣΤΟΡ.): φαραώ λεγόταν ο βασιλιάς στην αρχαία Αίγυπτο: *Οι φαραώ θάβονταν στις πυραμίδες.*

△ Η λέξη φαραώ δεν κλίνεται.

φαρδαίνω (φάρδυνα) ΡΗΜ.:

1. όταν φαρδαίνουμε κάτι, το κάνουμε πιο φαρδύ ($\neq$ στενεύω): *Θα φαρδύνουν τα πεζοδρόμια, για να μπορούν να βαδίζουν άνετα οι πεζοί.*

2. φαρδαίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι φαρδαίνει, γίνεται πιο φαρδύ ($\neq$ στενεύει): *Το παντελόνι είναι στενό επάνω αλλά κάτω φαρδαίνει.*

το **φάρδος** (του φάρδους) ΟΥΣ.: έτσι λέγεται αλλιώς το πλάτος: *Τα υφάσματα έχουν διάφορα μήκη και φάρδη.*

△ Η λέξη φάρδος δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **φαρδύς**, η **φαρδιά**, το **φαρδύ** ΕΠΙΘ.:

1. είναι ό,τι και ο πλατύς ($\neq$ στενός): *Στριψαμε σε ένα φαρδύ δρόμο με δέντρα. / Έχει μακρουλό πρόσωπο με φαρδύ μέτωπο.*

2. όταν ένα ρούχο είναι φαρδύ, είναι αρκετά μεγάλο για το σώμα μας ($\neq$ στενός): *Της αρέσουν τα άνετα ρούχα σε φαρδιά γραμμή. / Η φούστα θέλει στένεμα, γιατί μου έρχεται φαρδιά.*

ΕΚΦΡ. φαρδύς πλατύς

φαρδύς πλατύς ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που πέφτει με όλο το σώμα του στο έδαφος: *Γλίστρησε στα πλακάκια κι έπεσε κάτω φαρδύς πλατύς.*

το **φαρμακείο** (του φαρμακείου, των φαρμακείων) ΟΥΣ.:

1. το φαρμακείο είναι το κατάστημα από όπου αγοράζουμε φάρμακα ή καλλυντικά: *Αγόρασα ένα κουτί ασπιρίνης από το φαρμακείο.*

2. το φαρμακείο είναι ένα κουτί ή ένα μικρό ντουλάπι, στο οποίο φυλάμε φάρμακα ή άλλα είδη που μπορεί να χρειαστούμε σε ξαφνική αρρώστια ή ατύχημα: *Είναι απαραίτητο ένα φαρμακείο μέσα στο αυτοκίνητο.*

το **φαρμάκι** ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. φαρμάκι λέμε αλλιώς το δηλητήριο (= δηλητήριο): *Του έβαλε φαρμάκι στο φαγητό και τον σκότωσε.*

2. λέμε ότι κάτι είναι φαρμάκι όταν είναι πολύ πικρό: *Φαρμάκι είναι ο καφές χωρίς ζάχαρη!*

3. λέμε ότι κάτι είναι φαρμάκι όταν είναι πολύ ακριβό: *Φαρμάκι είναι τα λαχανικά με τις νέες αυξήσεις στις τιμές.*

4. λέμε ότι κάτι είναι φαρμάκι όταν δείχνει μεγάλη κακία, μίσος ή ζήλια: *Φαρμάκι ήταν τα λόγια του και με πίκραναν πολύ.*

△ Η λέξη φαρμάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. η γλώσσα μου στάζει φαρμάκι, ποτίζω φαρμάκι

το **φάρμακο** (του φαρμάκου, των φαρμάκων) ΟΥΣ.:

1. το φάρμακο είναι η ουσία που πίνουμε ή καταπίνουμε για να προφυλαχτούμε ή να γίνουμε καλά από μια αρρώστια: *Δεν πρέπει να παίρνουμε φάρμακα χωρίς τη συνταγή γιατρού.*

2. φάρμακο λέμε καθετί που μας βοηθάει να αντιμετωπίσουμε ή να προστατευτούμε από μια δυσάρεστη κατάσταση: *Δεν υπάρχει φάρμακο για τη ζήλια.*

ο **φαρμακοποιός**, η **φαρμακοποιός** (του/της φαρμακοποιού, των φαρμακοποιών) ΟΥΣ.: ο φαρμακοποιός είναι ο επιστήμονας που το επάγγελμά του είναι να φτιάχνει ή να πουλάει φάρμακα: *Ο φαρμακοποιός διαβάζει τη συνταγή του γιατρού και μας δίνει το κατάλληλο φάρμακο.*

φαρμακώνω (φαρμάκωσα), **φαρμακώνομαι** (φαρμακώθηκα, φαρμακωμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν φαρμακώνουμε κάποιον, του δίνουμε δηλητήριο, για να τον σκοτώσουμε (= δηλητηριάζω): *Πήγε στο σπίτι της για να τον κεράσει καφέ και τον φαρμάκωσε.*

2. λέμε ότι φαρμακώνουμε κάποιον όταν τον κάνουμε να νιώσει μεγάλη στενοχώρια (= πικραίνω, πληγώνω): *Τα πικρά του λόγια του με φαρμάκωσαν.*

ο **φάρος** (του φάρου, των φάρων) ΟΥΣ.: ο φάρος είναι μια ψηλή κατασκευή με ένα δυνατό φως στην κορυφή της, που αναβοσβήνει για να το βλέπουν τα πλοία το βράδυ και να μην πέφτουν πάνω στις ακτές: *Ο ιστορικός φάρος στο λιμάνι του νησιού καθοδηγεί τους ναυτικούς.*

ο **φαροφύλακας** (του φαροφύλακα, των φαροφύλακων) ΟΥΣ.: ο φαροφύλακας είναι αυτός που φροντίζει για τη σωστή λειτουργία του φάρου: *Το νησί ήταν εντελώς έρημο, με μοναδικό κάτοικο το φαροφύλακα.*

η **φάρσα** (της φάρσας) ΟΥΣ.: η φάρσα είναι ένα αστειό που κάνουμε σε κάποιον για να γελάσουμε (= πλάκα, αστειό): *Την Πρωταπριλιά είναι έθιμο να κάνουμε φάρσες.*

△ Η λέξη φάρσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **φασαρία** (της φασαρίας, των φασαριών) ΟΥΣ.:

1. η φασαρία είναι ο δυσάρεστος και ενοχλητικός θόρυβος ($\neq$ ησυχία): *Οι γείτονές μας κάνουν συνέχεια φασαρία και μας ενοχλούν πολύ.*

2. φασαρία είναι η κατάσταση όπου επικρατεί ταραχή και αναστάτωση: *Έγινε μεγάλη φασαρία για τις θέσεις παρκάρισματος στη γειτονιά.*

3. όταν κάποιος έχει φασαρίες, έχει προβλήματα ή δυσκολίες (= μπελάς, μπλέξιμο): *Όποιος κάνει παρανομίες, έχει φασαρίες με την αστυνομία.*

η **φάση** (της φάσης, των φάσεων) ΟΥΣ.:

1. η φάση είναι το χρονικό διάστημα που είναι κομμάτι μιας μεγαλύτερης χρονικής περιόδου:

Ολοκληρώθηκε η πρώτη φάση κατασκευής της γέφυρας. (= στάδιο) / Βρίσκεται σε μια κρίσιμη φάση της ζωής του. (= περίοδος)

2. (ΑΘΛΗΤ.) η φάση σε έναν αθλητικό αγώνα είναι μία στιγμή ή μια σειρά στιγμών κατά τις οποίες γίνεται κάτι ενδιαφέρον ή σημαντικό: Η τηλεόραση έδειξε τις πιο σημαντικές φάσεις του αγώνα. (= στιγμιότυπο)

ο **φασιανός** (του φασιανού, των φασιανών) ουσ.:

1. ο φασιανός είναι ένα πουλί με πολύχρωμα φτερά που μοιάζει με την κότα και οι άνθρωποι το κυνηγάνε για το νόστιμο κρέας του: Πήγαν για κυνήγι φασιανού.

2. φασιανό λέμε και το κρέας αυτού του πουλιού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: Φάγαμε φασιανό σπιτάδο.

ο **φασισμός** (του φασισμού, των φασισμών) ουσ.: ο φασισμός είναι ο τρόπος με τον οποίο κυβερνάει ένας δικτάτορας ή μια μικρή ομάδα ανθρώπων μια χώρα, όταν δε σέβεται τους κανόνες της δημοκρατίας και την ελευθερία των πολιτών: Η ιδεολογία του φασισμού γεννήθηκε στη Γερμανία πριν από το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.

η **φασολάδα** (της φασολάδας, των φασολάδων) ουσ.: η φασολάδα είναι μια πηχτή σούπα που γίνεται από ξερά φασόλια που βράζουν μαζί με λάδι, ντομάτα, καρότα και άλλα λαχανικά: Η φασολάδα θεωρούνταν παλιά το εθνικό φαγητό των Ελλήνων.

το **φασολάκι** ουσ.:

1. το φασολάκι είναι ο καρπός της φασολιάς, που συνήθως είναι πλατύς και πράσινος και έχει μέσα στρογγυλούς σπόρους: Πρέπει να καθαρίσεις τα φασολάκια πριν τα μαγειρέψεις.

2. φασολάκια πληθ.: τα φασολάκια είναι το φαγητό που γίνεται με αυτόν τον καρπό: Τα φασολάκια είναι το αγαπημένο μου λαδερό φαγητό.

△ Η λέξη φασολάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **φασόλι** (του φασολιού, των φασολιών) ουσ.: τα φασόλια είναι όσπρια με στρογγυλό σχήμα και άσπρο, κόκκινο ή καφέ χρώμα: Πλένουμε τα φασόλια και τα μουσκεύουμε όλο το βράδυ στο νερό.

το **φαστφούντ** ουσ.: το φαστφούντ είναι ένα είδος εστιατορίου όπου σερβίρονται γρήγορα φαγητά που είναι ήδη μαγειρεμένα: Αγόρασα με χάνμπουργκερ από το φαστφούντ.

△ Η λέξη φαστφούντ δεν κλίνεται.

το **φαστφουντάδικο** (του φαστφουντάδικου, των φαστφουντάδικων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς το φαστφούντ: Ακόμα και οι παραδοσιακές ταβέρνες έγιναν φαστφουντάδικα.

ο **φαταούλας** (του φαταούλα) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. ο φαταούλας δε σταματάει να τρώει και τρώει με λαιμαργία μεγάλες ποσότητες φαγητού

(= λαιμαργός): Βρε το φαταούλα, πάλι έπεσε με τα μούτρα στο φαί και δεν παίρνει ανάσα!

2. λέμε φαταούλα κάποιον που τα θέλει όλα δικά του (= πλεονέκτης, άπληστος): Και εσείς οι άλλοι μην είστε τόσο φαταούλες, δώστε κάτι και στον φίλο σας!

△ Η λέξη φαταούλας δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **φάτνη** (της φάτνης) ουσ.:

1. η φάτνη είναι το μέρος ενός στάβλου όπου τρώνε τα ζώα: Σύμφωνα με τη χριστιανική παράδοση ο Χριστός γεννήθηκε σε μια φάτνη.

2. η φάτνη είναι μια μικρή κατασκευή που οι χριστιανοί βάζουν κάτω από το χριστουγεννιάτικο δέντρο και θυμίζει το στάβλο όπου γεννήθηκε ο Χριστός: Φτιάξαμε μόνοι μας μια μικρή φάτνη από χαρτί και ύφασμα.

△ Η λέξη φάτνη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **φαύλος κύκλος** ουσ.: ο φαύλος κύκλος είναι μια πολύ δύσκολη κατάσταση όπου το ένα πρόβλημα δημιουργεί άλλο πρόβλημα: Δεν υπάρχει λύση, η κατάσταση είναι φαύλος κύκλος.

ο **φαφούτης** (του φαφούτη, των φαφούτηδων), η **φαφούτα** (της φαφούτας) ουσ.: ο φαφούτης είναι αυτός που του λείπουν μερικά ή όλα του τα δόντια: Η γιαγιά είναι φαφούτα και δεν μπορεί να μιλήσει καθαρά.

ο **Φεβρουάριος** (του Φεβρουαρίου) ουσ.: ο Φεβρουάριος είναι ο δεύτερος μήνας του χρόνου που έχει 28 ημέρες και κάθε τέσσερα χρόνια 29 ημέρες: Οι Απόκριες πέφτουν συνήθως το Φεβρουάριο.

△ Η λέξη Φεβρουάριος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **φεγγάρι** (του φεγγαριού, των φεγγαριών) ουσ.:

1. φεγγάρι λέμε τη Σελήνη: Το αυγουστιάτικο φεγγάρι είναι πανέμορφο.

2. το φεγγάρι είναι το φως του φεγγαριού: Περπατούσε μέσα στο δάσος με το φεγγάρι.

το **φεγγαρόφωτο** (του φεγγαρόφωτου, των φεγγαρόφωτων) ουσ.: το φεγγαρόφωτο είναι το φως που βγάζει το φεγγάρι (= σεληνόφωτος): Όταν έχει πανσέληνο, έχει δυνατό φεγγαρόφωτο.

φέγγει (έφεξε) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι φέγγει, βγάζει φως (= λάμπει): Όταν έχει πανσέληνο, το φεγγάρι φέγγει στον ουρανό.

2. όταν φέγγει, βγαίνει το φως του ήλιου (= χαράζει, ξημερώνει): Αργεί να φέξει το χειμώνα.

ΕΚΦΡ. μου `φεξε

ο **φελλός** (του φελλού, των φελλών) ουσ.:

1. ο φελλός είναι ένα ελαφρύ και μαλακό υλικό που βγαίνει από τον κορμό μερικών δέντρων: Είδα το σημείωμα που στερέωσες πάνω στον πίνακα από φελλό.

2. ο φελλός είναι ένα μικρό κομμάτι από αυτό το υλικό, που το σπρώχνουμε μέσα στο άνοιγμα των μπουκαλιών για να το κλείσουμε: Ο

φελλός τινάχτηκε με δύναμη από το μπουκάλι της σαμπάνιας.

το **φέρετρο** (του φέρετρου, των φέρετρων) ουσ.: το φέρετρο είναι ένα μακρόστενο ξύλινο κουτί στο σχήμα του ανθρώπινου σώματος μέσα στο οποίο θάβουν τους νεκρούς (= κάσα): *Μετέφεραν το φέρετρο από την εκκλησία στο νεκροταφείο.*

το **φεριμπότ** ουσ.: το φεριμπότ είναι ένα πλοίο που μεταφέρει αυτοκίνητα και επιβάτες και που χρησιμοποιείται για μικρές αποστάσεις στη θάλασσα: *Περάσαμε με το φεριμπότ από το Ρίο στο Αντίρριο.*

⚠ Η λέξη φεριμπότ δεν κλίνεται.

το **φερμουάρ** ουσ.: το φερμουάρ είναι μια υφασμάτινη λωρίδα με δύο σειρές από μικρά δόντια, που ανοίγουν και κλείνουν όταν θέλουμε να κουμπώσουμε ή να ξεκουμπώσουμε ένα ρούχο, μια τσάντα κτλ.: *Κλείσε το φερμουάρ του μπουφάν σου γιατί θα κρυσώσει.*

⚠ Η λέξη φερμουάρ δεν κλίνεται.

φέρνω (έφερα) ρημ.:

1. φέρνουμε κάτι ή κάποιον όταν τον παίρνουμε μαζί μας στο μέρος όπου είμαστε ή πηγαίνουμε: *Φέρε και το παλτό σου, μήπως κάνει κρύο. / Να φέρουμε και τα παιδιά μαζί μας;*

2. φέρνουμε κάτι όταν το παίρνουμε για κάποιον και του το δίνουμε: *Μπορείς να μου φέρεις ένα ποτήρι νερό; / Τους έφερε πολλά δώρα.*

3. φέρνουμε κάποιον όταν του ζητάμε να έρθει κάπου (= καλώ): *Έφερε το γιατρό στο σπίτι για να εξετάσει το μωρό.*

4. φέρνουμε κάτι όταν το προσφέρουμε στους ανθρώπους για να το αγοράσουν ή να το χρησιμοποιήσουν: *Το κατάστημα έφερε καινούριους υπολογιστές. (= παραλαμβάνω) / Δεν έφεραν ακόμα ρεύμα στο νησί!*

5. όταν κάνουμε κάποιον ή κάτι να βρεθεί σε μια κατάσταση, τον φέρνουμε σε αυτή την κατάσταση: *Με έχει φέρει σε απόγνωση, γιατί δε διαβάζει. / Οι ερωτήσεις του με έφεραν σε δύσκολη θέση.*

6. φέρνουμε ένα αποτέλεσμα σημαίνει ότι καταφέρνουμε αυτό το αποτέλεσμα (= πετυχαίνω): *Οι δύο ομάδες έφεραν ισοπαλία.*

7. φέρνουμε σε κάποιον σημαίνει ότι είμαστε ίδιοι με αυτόν (= μοιάζω): *Και τα δύο παιδιά φέρνουν στον πατέρα τους.*

8. λέμε ότι κάτι ή κάποιος φέρνει κάτι όταν γίνεται η αιτία για να συμβεί (= προκαλώ, προξενώ): *Η τεχνολογία έφερε πολλές αλλαγές στη ζωή μας. / Η στενοχώρια φέρνει πονοκεφάλους.*

ΕΚΦΡ. με φέρνει ο δρόμος, τα φέρνω βόλτα, τη φέρνω, το φέρνει η κουβέντα, φέρνω σε λογαριασμό, φέρνω στα μέτρα μου, φέρνω στα νερά μου, φέρνω στη μνήμη μου, φέρνω στην επιφάνεια, φέρνω στο αμήν, φέρνω στο φως, φέρνω στον κόσμο, φέρνω την καταστροφή

φέρνω σε λογαριασμό ΕΚΦΡ.: όταν φέρνουμε κάτι σε λογαριασμό, το τακτοποιούμε: *Δεν μπορεί να φέρει σε λογαριασμό τα έξοδά του.*

φέρνω στα μέτρα μου ΕΚΦΡ.: όταν φέρνουμε κάτι στα μέτρα μας, κάνουμε ό,τι χρειάζεται για να μπορούμε να το χειριστούμε: *Έφεραν το παιχνίδι στα μέτρα τους.*

φέρνω στα νερά μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν πείθουμε κάποιον να συμφωνήσει με αυτά που λέμε ή κάνουμε: *Για να τον φέρω με τα νερά μας, του υποσχέθηκα ότι θα έχει κι αυτός μερίδιο στα κέρδη.*

φέρνω στη μνήμη μου ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι φέρνουμε κάτι στη μνήμη μας, το θυμόμαστε: *Προσπαθώ να φέρω στη μνήμη μου πότε είχαμε ξανασυναντηθεί.*

φέρνω στην επιφάνεια ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που γίνεται αφορμή για να γίνει κάτι φανερό: *Η απεργία των δασκάλων έφερε στην επιφάνεια τα προβλήματα της εκπαίδευσης.*

φέρνω στο αμήν ΕΚΦΡ.: όταν φέρνουμε κάποιον στο αμήν, τον κάνουμε να χάσει την υπομονή του: *Στο αμήν έφερε τη μητέρα της με το πείσμα της!*

φέρνω στο φως ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που γίνεται αφορμή για να γίνει κάτι γνωστό: *Η ανασκαφή έφερε στο φως τα ερείπια του αρχαίου ναού.*

φέρνω στον κόσμο ΕΚΦΡ.: μια γυναίκα φέρνει ένα παιδί στον κόσμο όταν το γεννάει: *Έφερε στον κόσμο ένα υγιέστατο αγοράκι.*

φέρνω την καταστροφή ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που βλέπει τα πράγματα με απαισιοδοξία (= φέρνω τον κατακλυσμό): *Κάτι να μην πάει καλά και φέρνει την καταστροφή!*

φέρομαι (φέρθηκα) ρημ.: χρησιμοποιούμε το "φέρομαι" για να πούμε ότι κάποιος κάνει κάτι με ορισμένο τρόπο (= συμπεριφέρομαι): *Δεν έχει φερθεί ποτέ άσχημα σε κανέναν. / Με τον ίδιο τρόπο θα φερόμουν κι εγώ στη θέση του. / Μου φέρθηκε σαν να ήμουν ο χειρότερος εχθρός του!*

το **φέσι** (του φεσιού, των φεσιών) ουσ.:

1. το φέσι είναι ένα είδος καπέλου από μαλακό ύφασμα, συνήθως σε κόκκινο χρώμα, που το φορούσαν παλιότερα οι Τούρκοι αλλά και οι Έλληνες: *Το φέσι αποτελεί μέρος της ελληνικής παραδοσιακής φορεσιάς και σήμερα το φοράνε οι ψολιάδες.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) φέσι λέμε κάποιον που είναι πολύ μεθυσμένος: *Κάθε βράδυ γυρνάει φέσι από τα μπαρ.*

το **φεστιβάλ** ουσ.: το φεστιβάλ είναι μια σειρά από εκδηλώσεις που περιλαμβάνουν τραγούδι, χορό, θεατρικά έργα, ταινίες κ.ά.: *Στη Θεσσαλονίκη διοργανώνεται κάθε χρόνο το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου.*

⚠ Η λέξη φεστιβάλ δεν κλίνεται.

η **φέτα** (της φέτας, των φετών) ΟΥΣ.:

1. η φέτα είναι ένα λεπτό κομμάτι από ψωμί, κρέας, φρούτο ή άλλη τροφή, που το έχουμε κόψει από κάποιο μεγαλύτερο κομμάτι: *Κάθε πρωί τρώω δύο φέτες ψωμί με βούτυρο και μέλι.*

2. η φέτα είναι ένα είδος ελληνικού τυριού, που έχει άσπρο χρώμα και είναι κάπως αλμυρό: *Στην τυρόπιτα βάζω φέτα και λίγο κασέρι.*

ο **φετινός**, η **φετινή**, το **φετινό** ΕΠΙΘ.: φετινό είναι κάτι που έγινε ή που θα γίνει μέσα στη χρονιά που ζούμε, δηλαδή φέτος: *Το φετινό καλοκαίρι θα είναι πιο ζεστό από το περσινό. / Το φετινό κρασί βγήκε κάπως γλυκό.*

φέτος και **εφέτος** ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε φέτος, εννοούμε αυτή τη χρονιά, τη χρονιά που περνάμε τώρα: *Φέτος το καλοκαίρι θα δώσει εξετάσεις για το πανεπιστήμιο.*

φεύγω (έφυγα) ΡΗΜ.:

1. φεύγει κάποιος ή κάτι όταν απομακρύνεται από εκεί όπου βρίσκεται (= αναχωρώ ≠ έρχομαι, φτάνω): *Έφυγε για το εξωτερικό. / Πότε φεύγει το πλοίο;*

2. φεύγει κάποιος από ένα μέρος όταν το αφήνει για να πάει αλλού: *Έφυγε από το χωριό και πήγε στην Αθήνα. (= μετακομίζω) / Έφυγε από τη δουλειά. (= παραιτούμαι)*

3. καμιά φορά για να πούμε ότι πέθανε κάποιος χρησιμοποιούμε το "φεύγω": *Έφυγε χθες από κοντά μας ο γνωστός ηθοποιός. / Έφυγε νέα.*

4. φεύγει 3^ο ΠΡ.: φεύγει κάτι σημαίνει ότι δεν υπάρχει πια: *Πώς θα φύγει η βρομιά; (= εξαφανίζεται) / Δε μου φεύγει ο ποнокέφαλος. (= περνάει)*

5. φεύγει 3^ο ΠΡ.: φεύγει κάτι σημαίνει ότι φτάνει στο τέλος του (= περνάει): *Φεύγουν τα νιάτα και δεν ξανάρχονται.*

6. φεύγει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι φεύγουν χρήματα όταν τα δίνουμε κάπου (= ξοδεύεται): *Φεύγουν πολλά λεφτά για δίδακτρα στα φροντιστήρια.*

ΕΚΦΡ. έφυγε από τη ζωή, μου φεύγει το καφάσι, όπου φύγει φύγει

η **φήμη** (της φήμης, των φημών) ΟΥΣ.:

1. η φήμη είναι μια πληροφορία ή μια είδηση που δεν είμαστε σίγουροι αν είναι αληθινή ή σωστή (= διάδοση): *Ακούγονται φήμες ότι το μουσικό συγκρότημα θα διαλυθεί.*

2. η φήμη είναι η γνώμη, καλή ή κακή, που έχουν οι άνθρωποι για κάποιον ή για κάτι: *Τα μπαρ σε αυτή την περιοχή έχουν κακή φήμη.*

3. η φήμη κάποιου είναι όταν είναι γνωστός και διάσημος: *Η διεθνούς φήμης πιανίστρια θα παρουσιάσει έργα Μπετόβεν.*

φημίζομαι ΡΗΜ.: κάποιος ή κάτι φημίζεται όταν έχει καλή φήμη, όταν είναι γνωστός(ς) για κάτι: *Το κρητικό λάδι φημίζεται για την ποιότητα και τη γεύση του. / Φημίζεται για την τιμιότητά του.*

⚠ Η λέξη φημίζομαι έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

ο **φημισμένος**, η **φημισμένη**, το **φημισμένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι φημισμένο, έχει μεγάλη φήμη, όλοι έχουν ακούσει για αυτό (= ονομαστός, ξακουστός): *Όταν πήγαμε στο Παρίσι, δοκιμάσαμε τα φημισμένα γαλλικά τυριά.*

φθείρω (έφθειρα), **φθείρομαι** (φθάρηκα, φθαρμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι φθείρει κάτι, το κάνει να πάθει ζημιά: *Το καθημερινό πλύσιμο φθείρει τα ρούχα. (= χαλάω) / Το κάπνισμα φθείρει την υγεία. (= βλάπτω)*

2. φθείρομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος φθείρεται, χάνει σιγά σιγά την καλή φήμη ή την αξία του: *Οι πολιτικοί φθείρονται όταν παραμένουν πολύ καιρό στην εξουσία.*

φθινοπωριάτικα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται φθινοπωριάτικα, γίνεται στη διάρκεια του φθινοπώρου: *Είναι περίεργο που το λουλουδί άνθισμα φθινοπωριάτικα.*

ο **φθινοπωρινός**, η **φθινοπωρινή**, το **φθινοπωρινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι φθινοπωρινό, γίνεται το φθινόπωρο ή έχει σχέση με το φθινόπωρο: *Ο συννεφιασμένος, φθινοπωρινός καιρός μου προκαλεί μελαγχολία.*

το **φθινόπωρο** (του φθινοπώρου, των φθινοπώρων) ΟΥΣ.: το φθινόπωρο είναι η εποχή ανάμεσα στο καλοκαίρι και το χειμώνα, όταν αρχίζει να κάνει λίγο κρύο και τα περισσότερα δέντρα χάνουν τα φύλλα τους: *Το φθινόπωρο περιλαμβάνει τους μήνες Σεπτέμβριο, Οκτώβριο και Νοέμβριο.*

ο **φθόγγος** (του φθόγγου, των φθόγγων) ΟΥΣ.: **1.** ο φθόγγος είναι κάθε διαφορετικός ήχος που βγάζουν οι άνθρωποι όταν μιλάνε και σχηματίζουν τις λέξεις μιας γλώσσας: *Για ένα Γάλλο είναι δύσκολο να προφέρει το φθόγγο "ρο", γιατί δεν υπάρχει ο ίδιος φθόγγος στα γαλλικά.*

2. (ΜΟΥΣ.) στη μουσική, ο φθόγγος είναι καθένας από τους ήχους που βγάζει ένας τραγουδιστής ή ένα μουσικό όργανο: *Οι μουσικοί φθόγγοι είναι εφτά: ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι. (= νότα)*

ο **φθόνος** (του φθόνου) ΟΥΣ.: ο φθόνος είναι η μεγάλη ζηλία και κακία που νιώθουμε για κάτι που έχει ή πέτυχε κάποιος: *Στη νέα του δουλειά αντιμετώπισε το φθόνο και τη ζηλία των συναδέλφων του.*

⚠ Η λέξη φθόνος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **φθορά** (της φθοράς, των φθορών) ΟΥΣ.: η φθορά ενός πράγματος είναι η βλάβη, η ζημιά ή η καταστροφή που έχει πάθει: *Το αυτοκίνητο είναι παλιό και η φθορά της μηχανής είναι δικαιολογημένη.*

η **φιάλη** (της φιάλης, των φιαλών) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): φιάλη λέμε αλλιώς το μπουκάλι που χρησιμοποιείται για ποτά όπως το κρασί ή για αέρια όπως το οξυγόνο: *Ανοίξαμε και δεύτερη φιάλη ούισκι. (= μπουτίλια) / Δίπλα στα κρεβάτια των ασθενών υπάρχει μία φιάλη με οξυγόνο*

για όσους έχουν αναπνευστικά προβλήματα.
(= μπουκάλα)

η **φιγούρα** (της φιγούρας, των φιγούρων) ουσ.:

1. φιγούρα είναι κάθε σχήμα ή μορφή που εμφανίζεται πάνω σε μια επιφάνεια: *Αυτοκόλλητα με φιγούρες ηρώων από κινούμενα σχέδια.*

2. η φιγούρα είναι η μορφή ενός ανθρώπου όταν δεν τον διακρίνουμε καθαρά: *Καθώς έστριβε, είδε μια φιγούρα να πετάγεται στο δρόμο και να κουνάει τα χέρια.*

3. φιγούρα λέμε καθένα από τα ζωγραφισμένα πρόσωπα που βλέπουμε στις παραστάσεις του Καραγκιόζη: *Οι φιγούρες του θεάτρου Σκιών γίνονται από διάφορα υλικά.*

4. η φιγούρα είναι τα βήματα και οι κινήσεις που συνδυάζονται στο χορό: *Έμαθε μια δύσκολη χορευτική φιγούρα.*

5. (ΜΕΙΩΤ.) η φιγούρα είναι κάτι που κάνουμε για να τραβήξουμε την προσοχή των άλλων και να τους εντυπωσιάσουμε: *Κυκλοφορεί με ακριβά ρούχα για να κάνει φιγούρα.*

ΕΚΦΡ. κάνω φιγούρα

το **φιδάκι** ουσ.:

1. το φιδάκι είναι το μικρό φίδι: *Μη φοβάσαι, ένα άκακο φιδάκι είναι.*

2. το φιδάκι είναι ένα σπιδάκι από υλικό που καίγεται αργά και βγάζει καπνό, ο οποίος διώχνει τα κουνούπια και άλλα έντομα: *Στη βεράντα έχει πολλά κουνούπια, γι' αυτό ανάψτε ένα φιδάκι.*

3. το φιδάκι είναι ένα επιτραπέζιο παιχνίδι που παίζεται με ζάρια και πιόνια που κινούνται πάνω σε μια επιφάνεια, ακολουθώντας μια πορεία σαν φίδι: *Θέλετε να παίξουμε φιδάκι ή γκρινιάρη;*

△ Η λέξη φιδάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **φιδές** (του φιδέ, των φιδέδων) ουσ.:

1. ο φιδές είναι ένα ζυμαρικό που μοιάζει με πολύ λεπτό μακαρόνι και το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε σούπα: *Έχεις φιδέ για να φτιάξουμε μια σούπα;*

2. ο φιδές είναι η σούπα που γίνεται από αυτό το ζυμαρικό: *Αν σε πονάει το στομάχι σου, καλύτερα να φας μόνο φιδέ.*

το **φίδι** (του φιδιού, των φιδιών) ουσ.:

1. το φίδι είναι το ερπετό που είναι πολύ λεπτό και μακρύ και σέρνεται με την κοιλιά του πάνω στο έδαφος: *Η οχιά είναι δηλητηριώδες φίδι. / Το χειμώνα τα φιδιά πέφτουν σε χειμερία νάρκη.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) φίδι λέμε κάποιον όταν κάνει κρυφά πονηριές και κακίες στους άλλους: *Αν ήξερα τι φίδι ήταν, δε θα τον είχα εμπιστευτεί!*

ΕΚΦΡ. βγάζω το φίδι από την τρύπα, με ζώνουν τα φιδιά

ο **φιλάθλος** (του φιλάθλου, των φιλάθλων), η **φιλάθλη** (της φιλάθλης) ουσ.: ο φιλάθλοι είναι αυτοί που παρακολουθούν ένα αθλητικό παιχνίδι ή υποστηρίζουν μια αθλητική ομάδα: *Βί-*

αια επεισόδια δημιουργήθηκαν ανάμεσα στους φιλάθλους των δύο ομάδων. (= οπαδός)

τα **φιλανδέζικα** (των φιλανδέζικων) ουσ.
(ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τα φιλανδικά

ο **φιλανδέζικος**, η **φιλανδέζικη**, το **φιλανδέζικο** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο φιλανδικός

τα **φιλανδικά** (των φιλανδικών) ουσ.: τα φιλανδικά είναι η φιλανδική γλώσσα: *Οι στίχοι του τραγουδιού είναι στα φιλανδικά.*

ο **φιλανδικός**, η **φιλανδική**, το **φιλανδικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι φιλανδικό, έχει σχέση με τη Φιλανδία ή με τους Φινλανδούς: *Στο διαγωνισμό τραγουδιού κέρδισε το φιλανδικό τραγούδι.*

ο **Φιλανδός** (του Φιλανδού, των Φιλανδών), η **Φιλανδή** (της Φιλανδής) και η **Φιλανδέζα** (της Φιλανδέζας) ουσ.+ΕΠΙΘ.: Φιλανδός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Φιλανδίας και είναι πολίτης του κράτους της Φιλανδίας: *Οι Φιλανδοί είναι συνήθως ξανθοί με γαλανά μάτια. / Δολοφονήθηκε η Φιλανδή υπουργός εξωτερικών.*

φιλάω/φιλώ (φίλησα), **φιλιέμαι** (φιλήθηκα, φιλημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν φιλάμε κάποιον, του δίνουμε φιλή: *Πριν πάει για ύπνο φιλάει τους γονείς του. / Με φίλησε τρυφερά στο μάγουλο.*

2. **φιλιέμαι** ΠΑΘ.: όταν φιλιέμαι με κάποιον, δίνω φιλιά ο ένας στον άλλο: *Στην τελευταία σκηνή της ταινίας φιλιέται με την αγαπημένη του.*

η **φιλενάδα** (της φιλενάδας, των φιλενάδων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. η φιλενάδα ενός κοριτσιού ή μιας γυναίκας είναι η φίλη της: *Το βράδυ θα πάει σινεμά με τις φιλενάδες της.*

2. η φιλενάδα ενός άντρα είναι η γυναίκα με την οποία έχει ερωτική σχέση: *Γνώρισες την καινούρια φιλενάδα του Παύλου;*

το **φιλέτο** (του φιλέτου, των φιλέτων) ουσ.: το φιλέτο είναι ένα μαλακό κομμάτι κρέας χωρίς κόκαλο: *Για το βραδινό φαγητό η διαίτα προβλέπει ψητό φιλέτο κοτόπουλου ή ψαριού.*

φιλεύω (φίλεψα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν προσφέρουμε γλυκό ή φαγητό σε έναν επισκέπτη, λέμε ότι τον φιλεύουμε (= κερνάω, τρατάρω): *Τους καλοδέχτηκαν και τους φίλεψαν φασολάδα και χωριάτικη τυρόπιτα.*

το **φιλί** (του φιλιού, των φιλιών) ουσ.: όταν δίνουμε σε κάποιον ένα φιλί, ακουμπάμε με τα χείλια μας τα χείλια του ή το δέρμα του για να του δείξουμε αγάπη, έρωτα ή στοργή: *Με αποχαιρέτισε με ένα τρυφερό φιλί. / Οι ερωτευμένοι δίνουν φιλιά στο στόμα.*

η **φιλία** (της φιλίας) ουσ.: η φιλία είναι η αγάπη και η συμπάθεια που υπάρχει ανάμεσα σε δύο ή περισσότερους ανθρώπους, χωρίς ή ομάδες: *Ό,τι και να συμβεί δε θέλω να χαλάσει η φιλία*

μας. / Οι σχέσεις φιλίας των δύο χωρών δεν κράτησαν για πολύ.

▲ Η λέξη φιλία δεν έχει έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **φιλικός**, η **φιλική**, το **φιλικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι φιλικό, φανερώσει φιλία ή έχει σχέση με τη φιλία ($\neq$ εχθρικός): *Οι δύο χώρες έχουν φιλικές σχέσεις. / Θα βρούμε για φαγητό με ένα φιλικό ζευγάρι.*

2. όταν κάποιος είναι φιλικός ή έχει φιλική συμπεριφορά, φέρεται με ευγενικό και ευχάριστο τρόπο στους άλλους (= εγκάρδιος): *Όταν συναντιόμαστε, είναι πάντα φιλικός μαζί μου.*

3. στον αθλητισμό, όταν δυο ομάδες παίζουν ένα φιλικό αγώνα ή παιχνίδι, δεν παίζουν για να κερδίσουν η μία την άλλη, αλλά για να διασκεδάσουν ή να γυμναστούν: *Το φιλικό παιχνίδι μεταξύ των δύο ομάδων έληξε με 2-0.*

ο **Φιλιππινέζος** (του Φιλιππινέζου, των Φιλιππινέζων), η **Φιλιππινέζα** (της Φιλιππινέζας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Φιλιππινέζος είναι αυτός που κατάγεται από τις Φιλιππίνες, ένα κράτος στη νοτιοανατολική Ασία: *Οι Φιλιππινέζοι μοιάζουν με τους Κινέζους. / Πολλές Φιλιππινέζες ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα.*

φιλιώνω (φιλιώσα, φιλιωμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν κάποιος φιλιώνει δύο ανθρώπους, τους κάνει να έχουν πάλι καλές σχέσεις μεταξύ τους (= συμφιλιώνω, μονοιάζω): *Μεσολάβησε για να τις φιλιώσει, αλλά δεν τα κατάφερε.*

2. όταν φιλιώνουμε με κάποιον, έχουμε πάλι καλές σχέσεις μαζί του (= συμφιλιώνομαι, μονοιάζω): *Αν και καβγαδίσαμε πολύ έντονα, στο τέλος φιλιώσαμε.*

το **φίλμ** ΟΥΣ.:

1. το φίλμ είναι η στενή λουρίδα από πλαστικό που τη βάζουμε στη φωτογραφική ή στην κινηματογραφική μηχανή για να τραβήξουμε φωτογραφίες ή να γυρίσουμε μια ταινία: *Πώς περιμένεις να βγάλεις φωτογραφίες, αφού δεν έβαλες φίλμ στη μηχανή!*

2. φίλμ λέμε αλλιώς την ταινία στον κινηματογράφο ή στην τηλεόραση: *Είδα ένα καταπληκτικό αστυνομικό φίλμ στον κινηματογράφο.*

▲ Η λέξη φίλμ δεν κλίνεται.

το **φίλντισι** ΟΥΣ.: το φίλντισι είναι το ελεφαντόδοντο: *Λεπτοσκαλισμένα έπιπλα, στολισμένα με φίλντισι και χρυσό.*

▲ Η λέξη φίλντισι δεν έχει πληθυντικό αριθμό και γενική στον ενικό αριθμό.

ο **φιλόδοξος**, η **φιλόδοξη**, το **φιλόδοξο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι φιλόδοξος, θέλει πολύ να αποκτήσει δόξα και φήμη: *Όλοι οι νέοι φιλόδοξοι δικηγόροι ονειρεύονται να κάνουν μεγάλη καριέρα.*

ο **φιλόζωος** (του φιλόζωου, των φιλόζωων), η **φιλόζωη** (της φιλόζωης) ΟΥΣ.: ο φιλόζωος είναι αυτός που αγαπάει πολύ και φροντίζει τα ζώα (= ζωόφιλος): *Ζητείται φιλόζωος για να υιοθετήσει ένα μικρό γατάκι.*

η **φιλολογία** (της φιλολογίας, των φιλολογιών) ΟΥΣ.: η φιλολογία είναι η επιστήμη που μελετάει τη γλώσσα, την ιστορία των λέξεων και τα λογοτεχνικά κείμενα ενός λαού: *Σπούδασε αγγλική φιλολογία.*

ο **φιλόλογος**, η **φιλόλογος** (του/της φιλόλογου, των φιλόλογων) ΟΥΣ.:

1. ο φιλόλογος είναι ο επιστήμονας που έχει σπουδάσει φιλολογία: *Η μετάφραση της Οδύσσειας του Ομήρου έγινε από τον κλασικό φιλόλογο Ι. Θ. Κακριδή.*

2. ο φιλόλογος είναι ο καθηγητής που διδάσκει αρχαία ελληνικά, νέα ελληνικά και ιστορία στο γυμνάσιο και στο λύκειο: *Η διευθύντρια του σχολείου είναι φιλόλογος.*

ο **φιλοξενούμενος** (του φιλοξενούμενου, των φιλοξενούμενων), η **φιλοξενούμενη** (της φιλοξενούμενης) ΟΥΣ.: ο φιλοξενούμενός μας είναι αυτός που τον φιλοξενούμε σπίτι μας: *Παραχώρησε το δωμάτιό του στους φιλοξενούμενους.*

φιλοξενώ (φιλοξένησα), **φιλοξενούμαι** (φιλοξενήθηκα, φιλοξενημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν φιλοξενούμε κάποιον, τον δεχόμαστε στο σπίτι μας και του προσφέρουμε φαγητό και χώρο για να μείνει: *Τους κέρασε και τους φιλοξένησε δύο βράδια στο σπίτι του.*

2. όταν ένας παρουσιαστής φιλοξενεί κάποιον, τον έχει καλέσει στην εκπομπή του: *Η εκπομπή του φιλοξένησε πολλά ονόματα του ελληνικού τραγουδιού.*

3. όταν μία χώρα ή ένας οργανισμός φιλοξενεί μια εκδήλωση, προσφέρει το χώρο για να γίνει: *Το κλειστό γυμναστήριο φιλοξένησε τους μαθητικούς αγώνες μπάσκετ.*

4. λέμε ότι μια εφημερίδα φιλοξενεί ένα κείμενο ή κάτι άλλο όταν το περιλαμβάνει στις σελίδες της (= δημοσιεύω): *Η εφημερίδα φιλοξενεί άρθρο του Υπουργού Παιδείας.*

ο **φίλος** (του φίλου, των φίλων), η **φίλη** (της φίλης) ΟΥΣ.: ο φίλος μας είναι κάποιος που αγαπάμε και κάνουμε παρέα μαζί του ($\neq$ εχθρός): *Είμαστε φίλοι από το στρατό. / Είναι η καλύτερή μου φίλη και της λέω όλα μου τα μυστικά.*

η **φιλοσοφία** (της φιλοσοφίας, των φιλοσοφιών) ΟΥΣ.:

1. η φιλοσοφία είναι η επιστήμη που μελετάει ζητήματα που έχουν σχέση με τη σκέψη, τη γνώση ή το νόημα της ζωής του ανθρώπου: *Ο Ντεκάρτ θεωρείται ο πατέρας της σύγχρονης ευρωπαϊκής φιλοσοφίας.*

2. η φιλοσοφία ενός ανθρώπου είναι αυτά που πιστεύει για το πώς πρέπει να ζουν γενικά οι άνθρωποι, αλλά και ο ίδιος: *Τα έργα των ζωγράφων συχνά αποκαλύπτουν τη φιλοσοφία τους για τη ζωή.*

ο **φιλόσοφος**, η **φιλόσοφος** (του/της φιλοσόφου, των φιλοσόφων) ΟΥΣ.: ο φιλόσοφος είναι αυτός που ασχολείται με τη φιλοσοφία: *Ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης ήταν από τους σημαντικότερους αρχαίους φιλοσόφους.*

ο **φιλοτελισμός** (του φιλοτελισμού) ουσ.: λέμε ότι κάποιος ασχολείται με το φιλοτελισμό όταν συλλέγει γραμματόσημα: *Ασχολείται χρόνια με το φιλοτελισμό και έχει μεγάλη συλλογή γραμματοσήμων.*

△ Η λέξη φιλοτελισμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **φιλότιμος**, η **φιλότιμη**, το **φιλότιμο** επιθ.: όταν κάποιος είναι φιλότιμος, προσπαθεί με κάθε τρόπο να είναι συνεπής στις υποχρεώσεις του: *Φιλότιμος, εργατικός και πεισματάρης δούλεψε πολύ και έφτασε ψηλά.*

το **φιντάνι** ουσ.:

1. φιντάνι είναι το νεαρό φυτό, που μόλις έχει φυτρώσει και είναι μικρό και τρυφερό: *Τα φιντάνια έχουν λεπτά και τρυφερά κοτσάνια. / Οι σπόροι έβγαλαν τα πρώτα φιντάνια.*

2. λέμε φιντάνι το νεαρό άτομο που αρχίζει για πρώτη φορά να εργάζεται σε κάποιο τομέα και δείχνει ότι τα καταφέρνει με επιτυχία σε αυτόν: *Ξεπετάχτηκαν νέα φιντάνια στο σύγχρονο ελληνικό θέατρο.*

△ Η λέξη φιντάνι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **φιόγκος** (του φιόγκου, των φιόγκων) ουσ.:

1. ο φιόγκος είναι ο κόμπος που έχει το σχήμα της πεταλούδας, με τον οποίο δένουμε συνήθως τα κορδόνια μας ή μια κορδέλα: *Τυλίγεις το δώρο με ένα γυαλιστερό χαρτί και μετά φτιάχνεις ένα φιόγκο με την κορδέλα.*

2. ο φιόγκος είναι το στολίδι που φτιάχνουμε με διάφορα υλικά σε σχήμα φιόγκου: *Φορούσε στα μαλλιά της μια κόκκινη κορδέλα με ένα μεγάλο φιόγκο.*

το **φιορδ** ουσ.: το φιορδ είναι ένα στενόμακρο κομμάτι θάλασσας που μπαίνει μέσα στη στεριά ανάμεσα από ψηλούς βράχους: *Στη Νορβηγία υπάρχουν πολλά φιορδ.*

△ Η λέξη φιορδ δεν κλίνεται.

το **φιρίκι** (του φιρικιού, των φιρικιών) ουσ.: το φιρίκι είναι ένα είδος μικρού και ξινού μήλου: *Στο Πήλιο παράγονται νόστιμα φιρίκια.*

η **φίρμα** (της φίρμας) ουσ.:

1. η φίρμα ενός προϊόντος είναι το όνομα της εταιρείας που το κατασκευάζει (= μάρκα): *Φοράει μόνο ρούχα από γνωστές φίρμες.*

2. λέμε για κάποιον ότι είναι φίρμα όταν το όνομά του γίνεται πολύ γνωστό: *Οι ποδοσφαιριστές που είναι φίρμες κερδίζουν πολλά χρήματα.*

△ Η λέξη φίρμα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **φιστίκι** (του φιστικιού, των φιστικιών) ουσ.: το φιστίκι είναι ο καρπός της φιστικιάς, που έχει πράσινο χρώμα μέσα και σκληρό τσόφλι στην εξωτερική του μεριά και τον τρώμε συνήθως ως ξηρό καρπό: *Μας σέρβριε ποτό με φιστίκια και άλλους ξηρούς καρπούς. / Φιστίκια Αιγίνης.*

η **φιστικιά** (της φιστικιάς, των φιστικιών) ουσ.: η φιστικιά είναι δέντρο που ο καρπός του είναι

το φιστίκι: *Στην Αίγινα έχουμε ένα κτήμα γεμάτο με φιστικιές.*

το **φιτίλι** (του φιτιλιού, των φιτιλιών) ουσ.: το φιτίλι είναι ένα κομμάτι σκοινί μέσα σε ένα κερι ή σε ένα καντήλι, που το ανάβουν οι άνθρωποι για να βγάλει φλόγα: *Αναψα το φιτίλι του καντηλιού.*

το **φλάμπουρο** (του φλάμπουρου, των φλάμπουρων) ουσ.: το φλάμπουρο είναι μια μικρή σημαία που κρατούσαν παλιά οι στρατιώτες στους πολέμους: *Ο σημαιοφόρος σήκωσε το φλάμπουρο και άρχισε η επίθεση.*

το **φλάουτο** (του φλάουτου, των φλάουτων) ουσ.: το φλάουτο είναι ένα μουσικό όργανο στο σχήμα ενός σωλήνα, που το κρατάμε στο πλάι του προσώπου μας και φυσάμε σε μια τρύπα κοντά στη μία άκρη του για να βγάλει ήχο: *Κονσέρτο για βιολί και φλάουτο.*

η **φλέβα** (της φλέβας, των φλεβών) ουσ.:

1. η φλέβα είναι ένας λεπτός σωλήνας κάτω από το δέρμα μας που μεταφέρει το αίμα στην καρδιά: *Με μια σύριγγα, μου πήραν αίμα από μια φλέβα του χεριού μου για να κάνουν εξετάσεις.*

2. η φλέβα ορυκτού ή άλλης φυσικής ουσίας είναι ένα στρώμα από αυτή την ουσία, που βρίσκεται πολύ βαθιά κάτω από τη γη: *Χτύπησαν πλούσια φλέβα χρυσού.*

3. φλέβα λέμε το ταλέντο που έχει κάποιος σε κάποια τέχνη (= κλίση): *Γράφει ωραία, φαίνεται να έχει ποιητική φλέβα.*

ΕΚΦΡ. κόβω τις φλέβες μου

ο **Φλεβάρης** (του Φλεβάρη, των Φλεβάρηδων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο μήνας Φεβρουάριος: *Έχει τα γενέθλιά του στις 2 του Φλεβάρη.*

το **φλιτζάνι** (του φλιτζανιού, των φλιτζανιών) ουσ.:

1. το φλιτζάνι είναι ένα μικρό αντικείμενο με χερούλι, που το χρησιμοποιούμε για να πίνουμε καφέ, τσάι ή άλλο ρόφημα: *Αγόρασα ένα σερβίτσιο του καφέ με έξι φλιτζάνια και έξι μικρά πιατάκια.*

2. ένα φλιτζάνι καφές είναι τόσος καφές, όσος χωράει σε ένα φλιτζάνι: *Για να φτιάξετε τηγανίτες, ανακατεύετε ένα φλιτζάνι γάλα με ένα φλιτζάνι αλεύρι και δύο αυγά.*

η **φλόγα** (της φλόγας, των φλογών) ουσ.: η φλόγα είναι το φωτεινό αέριο που βγαίνει από τη φωτιά: *Η φλόγα του κεριού τρεμοπαίζει. / Το κτίριο τυλίχτηκε στις φλόγες.*

η **φλογέρα** (της φλογέρας) ουσ.: η φλογέρα είναι μουσικό όργανο που αποτελείται από ένα στενόμακρο σωλήνα με τρύπες και βγάζει ήχο όταν φυσάμε στη μία άκρη του: *Η φλογέρα είναι ένα μουσικό όργανο δεμένο στενά με τη ζωή των βοσκών.*

△ Η λέξη φλογέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **φλοιός** (του φλοιού, των φλοιών) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.):
1. ο φλοιός είναι το εξωτερικό στρώμα τη γήινης σφαίρας: *Ο μεγάλος σεισμός προκάλεσε ρήγματα στο φλοιό της γης.*

2. ο φλοιός είναι το σκληρό υλικό που σκεπάζει τον κορμό των δέντρων ή την εξωτερική μεριά καρπών όπως το πορτοκάλι και το λεμόνι: *Ο φλοιός του πορτοκαλιού δίνει πολύ ωραίο άρωμα αν τον τρίψεις μέσα στο φαγητό. (= φλούδα)*

η **φλοκάτη** (της φλοκάτης) ΟΥΣ.: η φλοκάτη είναι ένα μαλακό χαλί με μακρύ χνούδι, που χρησιμοποιείται κυρίως στα χωριά (= βελόντζα): *Όλο το σπίτι στο χωριό είναι στρωμένο με φλοκάτες.*

△ Η λέξη φλοκάτη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **φλούδα** (της φλούδας) ΟΥΣ.: η φλούδα είναι το σκληρό υλικό που σκεπάζει το εξωτερικό μέρος των καρπών: *Αφαιρέστε με το μαχαίρι τη φλούδα του μήλου.*

△ Η λέξη φλούδα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **φλούδι** (του φλουδιού, των φλουδιών) ΟΥΣ.: είναι ό,τι και η φλούδα: *Το αχλάδι τρώγεται και με το φλούδι του.*

η **φλουαρία** (της φλουαρίας) ΟΥΣ.: η φλουαρία είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν μιλάει γρήγορα και συνεχώς για ασήμαντα πράγματα (= πολυλογία): *Με τρέλανε με τη φλουαρία του.*

△ Η λέξη φλουαρία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **φλύαρος**, η **φλύαρη**, το **φλύαρο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι φλύαρος, μιλάει πολύ, χωρίς να λέει κάτι σημαντικό (= πολυλογάς ≠ λιγομίλητος, λιγόλογος): *Επειδή η νύμφη Ηχώ ήταν πολύ φλύαρη, οι θεοί την τιμώρησαν να μην μπορεί να μιλήσει, παρά να επαναλαμβάνει την τελευταία λέξη που άκουγε από τον καθένα.*

2. όταν ένα κείμενο είναι φλύαρο, είναι γραμμένο με περισσότερα λόγια από όσο χρειάζεται (= σύντομος): *Η έκθεσή σου είναι φλύαρη με πολλές επαναλήψεις και αοριστίες.*

φλουαρώ (φλουάρησα) ΡΗΜ.: φλουαρεί όποιος λέει πολλά και ασήμαντα λόγια: *Φλουαρούσε πολλή ώρα στο τηλέφωνο.*

ο **φλώρος** (του φλώρου, των φλώρων) ΟΥΣ.:

1. ο φλώρος είναι ένα μικρό πουλί με πολύχρωμα φτερά, που κελαηδάει πολύ ωραία: *Στο σπίτι έχουμε δύο πουλάκια στο κλουβί, μια καρδερίνα και ένα φλώρο.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) φλώρο λέμε τον καλομαθημένο νεαρό που τον ενδιαφέρει μόνο το ντύσιμο, τα αυτοκίνητα και ό,τι λέει η μόδα: *Ο καπουτσίνο είναι καφές για τους φλώρους, οι μάγκες πίνουν φραπέ.*

φοβάμαι (φοβήθηκα, φοβισμένος) ΡΗΜ.:

1. φοβάμαι κάτι ή φοβάμαι να κάνω κάτι σημαίνει ότι νιώθω φόβο μήπως μου συμβεί κάτι κακό: *Φοβάται να κοιμηθεί μόνη της τα βράδια.*

/ Δεν ταξιδεύει με αεροπλάνο γιατί το φοβάται.

2. όταν φοβόμαστε για κάποιον άλλο, νιώθουμε ανησυχία μήπως του συμβεί κάτι κακό (= ανησυχώ, αγωνιώ): *Φοβάται για το μέλλον των παιδιών της.*

3. όταν φοβάμαι ότι θα γίνει κάτι δυσάρεστο, νιώθω ότι θα γίνει (= υποψιάζομαι, υποπτεύομαι): *Φοβάμαι ότι δε θα πετύχω στις εξετάσεις. / Φοβάται ότι δε θα προλάβει να πάρει σύνταξη.*

ΕΚΦΡ. φοβάμαι και τη σκιά μου

φοβάμαι και τη σκιά μου ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που είναι πολύ φοβητσιάρης (= τρέμω και τη σκιά μου): *Μην περιμένεις να δείξει θάρρος, αυτός φοβάται και τη σκιά του.*

φοβερά ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε φοβερά, εννοούμε πολύ καλά ή πολύ ωραία (= καταπληκτικά): *Η ομάδα μας έπαιξε φοβερά στο πρώτο ημίχρονο και έβαλε τρία γκολ.*

η **φοβέρα** (της φοβέρας) ΟΥΣ.: η φοβέρα είναι η απειλή: *Με τις φοβέρες δε θα τον κάνεις να ησυχάσει.*

△ Η λέξη φοβέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

φοβερίζω (φοβέρισα) ΡΗΜ.: κάποιος μας φοβερίζει όταν λέει ότι θα μας κάνει κακό, για να φοβηθούμε (= απειλώ, τρίζω τα δόντια): *"Θα δεις τι θα σου κάνω!" τον φοβέρισε. / Ο καθηγητής τον φοβέρισε με τιμωρία.*

ο **φοβερός**, η **φοβερή**, το **φοβερό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι φοβερό, είναι πολύ κακό ή δυσάρεστο (= τρομακτικός, φρικτός): *Μετά το σεισμό περάσαμε μια φοβερή νύχτα μέσα στο φόβο.*

2. φοβερό λέμε κάτι όταν έχει μεγάλη δύναμη ή ένταση: *Ξέσπασε τότε ένας φοβερός καβγάς μεταξύ τους. (= τρομερός) / Με βασάνισε ένας φοβερός πονόδοντος. (= ανυπόφορος)*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) φοβερό λέμε κάποιον ή κάτι όταν μας αρέσει πάρα πολύ (= εξαιρετικός, καταπληκτικός): *Είναι φοβερός τερματοφύλακας!*

ο **φοβητσιάρης**, η **φοβητσιάρα**, το **φοβητσιάρικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι φοβητσιάρης, φοβάται πολύ εύκολα (= δειλός ≠ άφοβος): *Δε θέλει να πάει στον οδοντίατρο, γιατί είναι πολύ φοβητσιάρα.*

φοβίζω (φόβισα, φοβισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι μας φοβίζει, μας προκαλεί φόβο ή ανησυχία (= τρομάζω): *Οι αλλαγές στις εξετάσεις φοβίζουν τους υποψηφίους.*

2. **φοβίζει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μας φοβίζει, μας κάνει να χάσουμε την αισιοδοξία μας: *Θα αγωνιστεί χωρίς να τη φοβίζουν τα εμπόδια.*

ο **φόβος** (του φόβου, των φόβων) ΟΥΣ.:

1. ο φόβος είναι το δυσάρεστο αίσθημα που νιώθουμε όταν πιστεύουμε ότι βρισκόμαστε σε κίνδυνο (= τρόμος): *Ο φόβος που ένιωσα όταν με σημάδεψε με το όπλο δεν περιγράφεται!*

- 2.** ο φόβος είναι η σκέψη που κάνουμε ότι μπορεί να γίνει κάτι που δε θέλουμε (= αγωνία, ανησυχία): *Λένε ότι από το φόβο του αλκοτέστ πολλοί οδηγοί έχουν γίνει πιο προσεκτικοί.*
- 3.** υπάρχει φόβος όταν είναι πιθανό να γίνει κάτι κακό (= κίνδυνος): *Υπάρχει φόβος να γκρεμιστεί το κτίριο αν δεν εφαρμοστούν οι οδηγίες του μηχανικού.*
- ο **φοίνικας** (του φοίνικα, των φοινίκων) ουσ.: ο φοίνικας είναι ένα δέντρο που μεγαλώνει κυρίως στις ζεστές χώρες και που, αντί για κλαδιά, έχει πολύ μεγάλα φύλλα που φυτρώνουν στην κορυφή του: *Εξωτικές παραλίες με φοίνικες.*
- η **φοινικιά** (της φοινικιάς, των φοινικιών) ουσ.: έτσι λέγεται αλλιώς το δέντρο φοίνικας: *Στην κοιλάδα απλώνονται φοινικιές και μπανανιές που φτάνουν μέχρι τη χρυσαφένια αμμουδιά.*
- ο **φοιτητής** (του φοιτητή, των φοιτητών), η **φοιτήτρια** (της φοιτήτριας, των φοιτητριών) ουσ.: ο φοιτητής είναι αυτός που σπουδάζει στο πανεπιστήμιο: *Είναι φοιτήτρια στην ιατρική σχολή.*
- ο **φονιάς** (του φονιά, των φονιάδων), η **φόνισσα** (της φόνισσας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο φονιάς είναι ο δολοφόνος: *Καταριέται το φονιά του παιδιού της.*
- ο **φόνος** (του φόνου, των φόνων) ουσ.: ο φόνος είναι το να σκοτώσει κάποιος κάποιον (= δολοφονία): *Το δικαστήριο τον έκρινε ένοχο για φόνο.*
- η **φορά** (της φοράς, των φορών) ουσ.:
1. όταν μιλάμε για τη φορά που έγινε κάτι, μιλάμε για μια ορισμένη περίπτωση που έγινε: *Είναι η τρίτη φορά που του τηλεφωνώ και δεν απαντά. / Έχω δει αυτήν την ταινία πολλές φορές.*
2. όταν λέμε ότι κάτι γίνεται τόσες φορές μέσα σε ένα ορισμένο χρονικό διάστημα, δηλώνουμε πόσο συχνά γίνεται: *Λούζεται τρεις φορές την εβδομάδα. / Πηγαίνει στο χωριό του δύο φορές το χρόνο.*
3. η φορά είναι η κατεύθυνση προς την οποία κινείται κάτι: *Το παιχνίδι συνεχίζεται με τη φορά του ρολογιού.*
- ΕΚΦΡ.** μια φορά κι έναν καιρό
- η **φόρα** (της φόρας) ουσ.:
1. η φόρα είναι η κίνηση που γίνεται με μεγάλη ταχύτητα ή δύναμη: *Ένα αυτοκίνητο πέρασε με φόρα από δίπλα μου και παρά λίγο να με χτυπήσει. (= ταχύτητα) / Χτύπησε με φόρα στο τζάμι και τραυματίστηκε στο κεφάλι. (= δύναμη)*
2. λέμε ότι ένας αθλητής παίρνει φόρα όταν κάνει τις απαραίτητες κινήσεις που θα του επιτρέψουν να κάνει ένα μεγάλο άλμα ή να ρίξει το ακόντιο ή τη σφαίρα πολύ μακριά: *Οι αθλητές παίρνουν φόρα για να ρίξουν μακριά το ακόντιο.*
- ⚠ Η λέξη φόρα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

- ΕΚΦΡ.** βγάζω τα άπλυτα στη φόρα, βγαίνει στη φόρα, κόβω τη φόρα
- η **φοράδα** (της φοράδας, των φοράδων) ουσ.:
1. η φοράδα είναι το θηλυκό άλογο: *Η φοράδα γέννησε τρία πουλαράκια.*
2. (ΜΕΙΩΤ.) φοράδα λέμε μια ψηλή και άχαρη γυναίκα (= αλόγα): *Σαν φοράδα είναι! Κοίτα πόσο άχαρα περπατάει!*
- φοράω/φορώ** (φόρεσα), **φοριέμαι** (φορέθηκα, φορεμένος) ΡΗΜ.:
1. όταν φοράμε κάτι, βάζουμε ή έχουμε πάνω στο σώμα μας ένα ρούχο, ένα κόσμημα ή παπούτσια: *Φορούσε ένα μαύρο μεταξωτό φόρεμα. / Φόρεσε τα γυαλιά της για να διαβάσει την εφημερίδα. (= βάζω ≠ βγάζω)*
2. **φοριέται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα ρούχο ή κάτι άλλο φοριέται όταν είναι στη μόδα (= είναι της μόδας): *Φέτος θα φορεθούν τα φαρδιά παντελόνια.*
- το **φορείο** (του φορείου, των φορείων) ουσ.:
1. το φορείο είναι ένα μακρύ κομμάτι από σκληρό ύφασμα στερεωμένο σε δύο μεταλλικούς σωλήνες, που το χρησιμοποιούμε για να μεταφέρουμε τραυματισμένους ή αρρώστους: *Οι νοσοκόμοι ανοίγουν τις πόρτες του ασθενοφόρου και κουβαλάνε στα χέρια το φορείο με τον τραυματία.*
2. το φορείο είναι ένα κρεβάτι με ρόδες που το χρησιμοποιούν στα νοσοκομεία για να μετακινούν τραυματισμένους ή αρρώστους: *Ο νοσοκόμος έσυρε το φορείο με τον άρρωστο μέχρι το θάλαμο του χειρουργείου.*
- το **φόρεμα** (του φορέματος, των φορεμάτων) ουσ.: το φόρεμα είναι γυναικείο ρούχο που σκεπάζει το σώμα και μέρος από τα πόδια (= φουστάνι): *Φορούσε ένα μαύρο βραδινό φόρεμα και ψηλές γόβες.*
- η **φορεσιά** (της φορεσιάς, των φορεσιών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η φορεσιά είναι τα ρούχα που φοράει κάποιος σε μια ορισμένη περίπτωση (= στολή, ενδυμασία): *Οι χορευτές φορούσαν ρώσικες παραδοσιακές φορεσιές.*
- ο **φορητός**, η **φορητή**, το **φορητό** ΕΠΙΘ.: όταν μία συσκευή είναι φορητή, μπορούμε να τη μεταφέρουμε μαζί μας: *Στο κάμπινγκ είχαμε μια μικρή φορητή τηλεόραση. / Όταν ταξιδεύω, παίρνω πάντα μαζί μου το φορητό υπολογιστή μου.*
- η **φόρμα** (της φόρμας) ουσ.:
1. η φόρμα είναι η εξωτερική μορφή κάποιου πράγματος (= σχήμα): *Τα πάνινα παπούτσια ξεχειλώνουν εύκολα και χάνουν τη φόρμα τους.*
2. η φόρμα είναι ένα βαθύ σκεύος μέσα στο οποίο χύνουμε ζύμη, κρέμα κτλ. που, όταν ψηθεί, παίρνει το σχήμα του: *Έβγαλε το κέικ από τη φόρμα.*
3. η φόρμα είναι η καλή υγεία και η καλή διάθεση που έχει κάποιος: *Με την πρωινή γυμναστική είμαι όλη την ημέρα σε φόρμα.*

4. η φόρμα είναι τα ειδικά ρούχα που φοράει κάποιος όταν κάνει γυμναστική: *Φόρεσα τη φόρμα μου για να πάω για τζόκιγκ.*

5. η φόρμα είναι ένα ρούχο για μωρά που καλύπτει όλο το σώμα και τα πόδια τους (= φορμάκι): *Τα μωρά τους δύο πρώτους μήνες φοράνε μόνο φόρμες.*

⚠ Η λέξη φόρμα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **φόρος** (του φόρου, των φόρων) ουσ.: ο φόρος είναι τα χρήματα που πρέπει να πληρώνουμε στο κράτος για τα χρήματα που κερδίζουμε ή για τα προϊόντα που αγοράζουμε: *Σε κανέναν δεν αρέσει να πληρώνει φόρους. / Αύξηση στους φόρους των τσιγάρων.*

ο **φορτηγατζής** (του φορτηγατζή, των φορτηγατζήδων), η **φορτηγατζού** (της φορτηγατζούς) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο φορτηγατζής είναι ο ιδιοκτήτης φορτηγού ή ο οδηγός φορτηγού: *Οι φορτηγατζήδες οδηγούν πολλές ώρες την ημέρα.*

το **φορτηγό** (του φορτηγού, των φορτηγών) ουσ.:

1. το φορτηγό είναι ένα μεγάλο αυτοκίνητο που το χρησιμοποιούμε για να μεταφέρουμε αντικείμενα, εμπορεύματα κτλ.: *Στην οικοδομή έφτασαν δύο φορτηγά με άμμο.*

2. φορτηγό είναι το πλοίο που χρησιμοποιείται για να μεταφέρει εμπορεύματα: *Βυθίστηκε ένα φορτηγό πλοίο στον Ατλαντικό ωκεανό λόγω της μεγάλης κακοκαιρίας.*

το **φορτίο** (του φορτίου, των φορτίων) ουσ.:

1. το φορτίο είναι μεγάλη ποσότητα από κάτι που το μεταφέρει άνθρωπος ή ένα μέσο συγκοινωνίας: *Ήμασταν πίσω από ένα φορτηγό που κουβαλούσε ένα φορτίο με πατάτες.*

2. φορτίο λέμε κάθε πρόβλημα που μας δημιουργεί δυσκολίες: *Μετά το θάνατο του άντρα της όλο το φορτίο της οικογένειας έπεσε πάνω της. (= βάρος)*

φορτώνω (φόρτωσα), **φορτώνομαι** (φορτώθηκα, φορτωμένος) ΡΗΜ.:

1. φορτώνω όταν βάζω μεγάλη ποσότητα από κάτι πάνω σε μέσο συγκοινωνίας ή σε άνθρωπο για να το μεταφέρει (≠ ξεφορτώνω): *Φορτώσαμε τις βαλίτσες στο αυτοκίνητο. / Με φόρτωσε με τις βαριές σακούλες.*

2. φορτώνω σε κάποιον κάτι δυσάρεστο όταν του λέω να αναλάβει αυτός να το κάνει ή να το αντιμετωπίσει: *Του φόρτωσαν όλο το φταιξιμο. (= ρίχνω) / Δεν είναι δίκαιο να φορτώνομαι εγώ τα δικά σου λάθη.*

3. **φορτώνει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα πλοίο ή αεροπλάνο φορτώνει, βάζουμε σε αυτό αγαθά για να τα μεταφέρει: *Το πλοίο θα φορτώσει πετρέλαιο στο επόμενο λιμάνι.*

4. **φορτώνομαι** ΠΑΘ.: λέμε ότι φορτώνομαι σε κάποιον όταν τον ενοχλώ για να πετύχω κάτι: *Μου φορτώθηκε να βγούμε το βράδυ για φαγητό.*

ΕΚΦΡ. τα φορτώνω στον κόκορα

το **φουγάρο** (του φουγάρου, των φουγάρων) ουσ.:

1. το φουγάρο είναι ένας φαρδύς σωλήνας από μέταλλο στην κορυφή συνήθως πλοίου ή εργοστασίου που αφήνει τον καπνό από τη μηχανή να βγει έξω: *Το πλοίο έβγαζε από το φουγάρο του μαύρο καπνό.*

2. φουγάρο λέμε τον άνθρωπο που καπνίζει πάρα πολύ: *Τι φουγάρο είναι αυτός, καπνίζει δύο πακέτα τσιγάρα την ημέρα!*

ο **φουκαράς** (του φουκαρά, των φουκαράδων), η **φουκαρού** (της φουκαρούς) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε φουκαρά κάποιον όταν τον λυπόμαστε για την κακή του τύχη και τις δυσκολίες που περνάει (= κακόμοιρος, δύστυχος): *Είναι φτωχοί και άστεγοι, οι φουκαράδες.*

το **φουλάρι** (του φουλαριού, των φουλαριών) ουσ.: το φουλάρι είναι ένα μαντίλι που το φοράμε στο λαιμό για ομορφιά: *Μέσα από το πουκάμισο είχε δέσει ένα μεταξωτό φουλάρι.*

η **φούντα** (της φούντας) ουσ.: η φούντα είναι πολλές κλωστές ενωμένες έτσι ώστε να σχηματίζουν μια μικρή σφαίρα, η οποία συνήθως κρέμεται από ρούχα, καπέλα, κουρτίνες κτλ.: *Οι Γάλλοι ναύτες φοράνε άσπρο μπερέ με κόκκινη φούντα.*

⚠ Η λέξη φούντα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. δουλειές με φούντες

το **φουντούκι** (του φουντουκιού, των φουντουκιών) ουσ.: το φουντούκι είναι ο σκληρός καρπός της φουντουκιάς, που έχει στρογγυλό σχήμα και τον τρώμε σκέτο ως ξηρό καρπό ή τον βάζουμε σε σοκολάτα ή άλλα γλυκά: *Σοκολατάκια με φουντούκια.*

φουντώνω (φούντωσα, φουντωμένος) ΡΗΜ.:

1. **φουντώνει** 3^ο ΠΡ.: φουντώνει ένα φυτό όταν τα φύλλα του γίνονται πιο πυκνά: *Μπήκε η άνοιξη και φούντωσε η τριανταφυλλιά μας.*

2. **φουντώνει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι φουντώνει όταν αποκτά μεγαλύτερη δύναμη ή ένταση: *Έριξαν ξερά χόρτα και φούντωσε κι άλλο η φωτιά. (= δυναμώνω) / Φούντωσε η ζήλια ανάμεσα στα δύο αδέρφια. (= ανάβω)*

3. **φουντώνει** 3^ο ΠΡ.: το δέρμα μας φουντώνει όταν γίνεται κόκκινο: *Φούντωσαν τα σπιράκια του.*

4. λέμε ότι κάποιος φουντώνει όταν θυμώνει πάρα πολύ (= εξοργίζομαι): *Φούντωσε για τα καλά με όσα άκουσε και ήταν έτοιμος για καβγά.*

ο **φουντωτός**, η **φουντωτή**, το **φουντωτό** επιθ.: όταν κάτι είναι φουντωτό, έχει πολλά και πυκνά φύλλα ή τρίχες: *Κάθισε να ξεκουραστεί στον ίσκιο μιας φουντωτής νεραντζιάς. / Ο σκύουρος είναι ένα μικρό τρωκτικό με μακριά φουντωτή ουρά.*

το **φούξια** ουσ.: το φούξια είναι το πολύ έντονο ροζ χρώμα: *Το φούξια θα κυριαρχήσει φέτος το καλοκαίρι.*

⚠ Η λέξη φούξια δεν κλίνεται.

ο **φούξια**, η **φούξια**, το **φούξια** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι φούξια, έχει ένα πολύ έντονο ροζ χρώμα: *Φορούσε μια καλοκαιρινή φούξια μπλούζα.*

⚠ Η λέξη φούξια δεν κλίνεται.

ο **φούρναρης** (του φούρναρη, των φουρνάρηδων), η **φουρνάρισσα** (της φουρνάρισσας) ΟΥΣ.: ο φούρναρης είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να φτιάχνει ή να πουλάει ψωμί και άλλα προϊόντα που γίνονται από αλεύρι (= αρτοποιός): *Παλιότερα, ο μπακάλης και ο φούρναρης γνώριζαν τον κάθε πελάτη τους προσωπικά.*

φουρνίζω (φουρνίσι), **φουρνίζομαι** (φουρνίστηκα, φουρνισμένος) ΡΗΜ.: όταν φουρνίζουμε κάτι, το βάζουμε στο φούρνο για να ψηθεί (≠ ξεφουρνίζω): *Οι νοικοκυρές ζύμωναν τα κουλούρια και τα φούρνιζαν στο φούρνο της γειτονιάς.*

ο **φούρνος** (του φούρνου, των φούρνων) ΟΥΣ.: 1. ο φούρνος είναι το μαγαζί στο οποίο φτιάχνεται και πουλιέται ψωμί, κουλουράκια κτλ.: *Σε πολλές πόλεις ο φούρνος παραμένει σημείο συνάντησης των κατοίκων της γειτονιάς.*

2. ο φούρνος είναι μια ηλεκτρική συσκευή με μια πόρτα που ανοίγει, μέσα στην οποία βάζουμε διάφορα φαγητά για να τα ψησουμε: *Ζέστανε το φαγητό στο φούρνο πριν το σερβίρεις. / Ψήνετε το κέικ στο φούρνο στους 180 βαθμούς Κελσίου.*

3. φούρνο λέμε τον πολύ ζεστό χώρο: *Το δωμάτιο έγινε φούρνος με τη σύμπα.*

η **φουρτούνα** (της φουρτούνας) ΟΥΣ.:

1. όταν έχει φουρτούνα, φυσάει δυνατός άνεμος και η θάλασσα έχει μεγάλα κύματα (= θαλασσοταραχή, τρικυμία): *Όπως λένε, ο καλός ο καπετάνιος στη φουρτούνα φαίνεται.*

2. φουρτούνα λέμε κάτι που φέρνει μεγάλη ταλαιπωρία: *Τον τελευταίο καιρό το μαγαζί δεν πάει καλά και έχει μεγάλες φουρτούνες.*

⚠ Η λέξη φουρτούνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

φουρτουιάζω (φουρτουίαισα, φουρτουιασμένος) ΡΗΜ.:

1. **φουρτουιάζει** 3^ο ΠΡ.: φουρτουιάζει η θάλασσα όταν έχει φουρτούνα: *Την αγαπούσε τη θάλασσα ακόμα και όταν φουρτουιάζε και άφριζε.*

2. φουρτουιάζει κάποιος όταν νιώθει ταραχή και θυμό: *Όταν τους είδε ο γέροντας, φουρτουίαισε και αγρίεψε.*

η **φούσκα** (της φούσκας) ΟΥΣ.:

1. η φούσκα είναι καθετί που είναι σφαιρικό και έχει μέσα αέρα: *Ξέρεις να κάνεις φούσκες με την τσίχλα; / Πατούσε με δύναμη τη φούσκα της κόρνας για να τρομάξει τα γατιά.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) φούσκα λέμε καθετί που παρουσιάζεται ως σοβαρό ή σημαντικό και τελικά αποδεικνύεται ασήμαντο ή ψεύτικο: *Η υπόθεση ήταν μια φούσκα.*

⚠ Η λέξη φούσκα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **φουσκάλα** (της φουσκάλας) ΟΥΣ.:

1. η φουσκάλα είναι ένα σημείο στο δέρμα μας που φουσκώνει κι έχει μέσα υγρό: *Με χτύπησαν τα παπούτσια και μου έκαναν φουσκάλες.*

2. η φουσκάλα είναι οι μικρές μπάλες αέρα που σχηματίζονται πάνω ή μέσα σε κάποιο υγρό: *Κάνει ωραίο καφέ, με καϊμάκι και πολλές φουσκάλες.*

⚠ Η λέξη φουσκάλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

φουσκώνω (φούσκωσα, φουσκωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν φουσκώνουμε κάτι ή όταν κάτι φουσκώνει, το γεμίζουμε με αέρα ώστε να γίνει μεγαλύτερο (≠ ξεφουσκώνω): *Φούσκωσε το λάστιχο του ποδηλάτου με την τρόμπα. / Φούσκωσε το μπαλόνι κι αυτό ανέβηκε ψηλά.*

2. λέμε ότι φουσκώνουμε κάτι όταν το κάνουμε να φαίνεται πιο μεγάλο ή πιο σοβαρό από ό,τι είναι (= μεγαλοποιώ): *Τη φούσκωσε την ιστορία για να τον πιστέψουμε.*

3. λέμε ότι φουσκώνουμε κάτι όταν αυξάνουμε πολύ τις τιμές: *Τα ξενοδοχεία φουσκώνουν τις τιμές τους το καλοκαίρι.*

4. **φουσκώνει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι φουσκώνει, γίνεται πιο μεγάλο σε όγκο: *Το πάτωμα φούσκωσε από την υγρασία. / Το ποτάμι φούσκωσε και ξεχείλισε. / Φούσκωσε η κοιλιά μου από το πολύ φαγητό. (= πρήζομαι)*

ΕΚΦΡ. φουσκώνω σαν παγόνι

φουσκώνω σαν παγόνι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος φουσκώνει σαν παγόνι όταν καμαρώνει πάρα πολύ για κάτι (= κορδώνομαι): *Μια καλή κουβέντα να του πεις και φουσκώνει σαν παγόνι.*

η **φούστα** (της φούστας) ΟΥΣ.: η φούστα είναι γυναικείο ρούχο που κρέμεται από τη μέση και δεν ενώνεται στα πόδια: *Φορούσε μια φούστα μέχρι το γόνατο.*

⚠ Η λέξη φούστα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **φουστάνελα** (της φουστάνελας) ΟΥΣ.: η φουστάνελα είναι μια άσπρη φούστα με πολλές πιέτες, που τη φοράνε οι Έλληνες άντρες ως κομμάτι της εθνικής παραδοσιακής στολής τους: *Στις εθνικές γιορτές τα ελληνόπουλα ντύνονται σοκολιάδες και φοράνε φουστάνελα και τσαρούχια.*

⚠ Η λέξη φουστάνελα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **φουστάνι** (του φουστανιού, των φουστανιών) ΟΥΣ.: φουστάνι λέμε αλλιώς το φόρεμα: *Μόνο οι γυναίκες φοράνε φουστάνια, εσύ είσαι άντρας!*

η **φούχτα** (της φούχτας, των φουχτών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): η χούφτα: *Τι κρατάς σφιχτά μέσα στη φούχτα σου και το κρύβεις;*

το **φράγκο** (του φράγκου, των φράγκων) ουσ.:

1. το φράγκο ήταν το νόμισμα που χρησιμοποιούσαν σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες πριν από το ευρώ: *Όταν ταξίδευες στη Γαλλία πριν από δέκα χρόνια, έπρεπε να έχεις γαλλικά φράγκα.*

2. φράγκα ΠΛΗΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν λέμε φράγκα, εννοούμε λεφτά: *Αν δε δουλέψεις, δε βγάζεις φράγκα!*

το **φράγμα** (του φράγματος, των φραγμάτων) ουσ.: το φράγμα είναι ένα τείχος που χτίζουν οι άνθρωποι για να εμποδίσουν το νερό να περάσει σε μια περιοχή: *Η λίμνη Πλαστήρα είναι τεχνητή και δημιουργήθηκε από το φράγμα του Ταυρωπού.*

φράζω (έφραξα), **φράζομαι** (φράχτηκα, φραγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν φράζουμε ένα χώρο, χτίζουμε τοίχο ή φράχτη γύρω από αυτόν (= περιφράζω): *Έφραξαν το οικόπεδο με συρματοπλεγμα και φύτεψαν λεύκες γύρω γύρω.*

2. όταν φράζουμε ένα δρόμο, βάζουμε εμπόδια για να μην περάσει κανείς από εκεί (= αποκλείω, κλείνω): *Οι απεργοί έφραξαν το δρόμο που οδηγούσε στο υπουργείο.*

3. φράζουμε ένα άνοιγμα ή ένα άνοιγμα φράζει σημαίνει ότι δεν μπορεί να περάσει τίποτα μέσα από εκεί (= μπουκλώνω, βουλώνω): *Αφού τον έδεσαν στο κάθισμα, του έφραξαν το στόμα με ταινία. / Έφραξαν οι αποχετεύσεις από το νερό της βροχής.*

φρακάρω (φρακαρα και φρακάρισα, φρακαρισμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. φρακάρουμε κάπου όταν συναντάμε εμπόδιο και δεν μπορούμε να προχωρήσουμε (= ακινητοποιούμαι, κολλάω): *Φρακάρουμε στην εθνική οδό από την πολλή κίνηση.*

2. φρακάρει 3^ο ΠΡ.: κάτι φρακάρει όταν δε δουλεύει, επειδή κάτι δεν το αφήνει να κουνηθεί (= μαγκώνει, σφηνώνει): *Φρακάρει το συρτάρι και δεν ανοίγει.*

το **φράκο** (του φράκου, των φράκων) ουσ.: το φράκο είναι επίσημο αντρικό κουστούμι με πολύ μακρύ σακάκι: *Όλοι οι άνδρες φορούσαν φράκο στη δεξίωση του πρέσβη.*

η **φραντζα** (της φραντζας, των φραντζών) ουσ.: η φραντζα είναι μία τούφα μαλλιών που σκεπάζει το μέτωπο, συνήθως στο πλάι: *Οι κομμωτές προτείνουν κούρεμα με φραντζα.*

η **φραντζόλα** (της φραντζόλας) ουσ.: η φραντζόλα είναι ένα μεγάλο μακρόστενο ψωμί, που το κόβουμε σε φέτες για να το φάμε: *Έφαγε μια ολόκληρη φραντζόλα μόνος του!*

△ Η λέξη φραντζόλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **φράουλα** (της φράουλας) ουσ.: η φράουλα είναι μικρός κόκκινος καρπός με μαύρους σπόρους στην επιφάνειά του και ωραίο άρωμα, που τον τρώμε σαν φρούτο: *Φράουλες με σαντιγί. / Παγωτό με γεύση φράουλας.*

△ Η λέξη φράουλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **φράση** (της φράσης, των φράσεων) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): η φράση αποτελείται από δύο ή περισσότερες λέξεις, που συνήθως χρησιμοποιούνται μαζί και έχουν ένα ορισμένο νόημα: *Το σύνολο λέξεων "με το μολύβι" είναι μια προθετική φράση.*

ο **φράχτης** (του φράχτη, των φραχτών) ουσ.: ο φράχτης είναι μια όρθια και επίπεδη κατασκευή από ξύλο ή σύρμα γύρω από ένα χώρο ή ένα κτίριο: *Πήδηξε το φράχτη και μπήκε στην αυλή.*

φρενάρω (φρέναρα και φρενάρισα) ΡΗΜ.:

1. όταν φρενάρουμε, πατάμε το φρένο για να σταματήσει ή για να μειώσει ταχύτητα το αυτοκίνητο, το ποδήλατο κτλ.: *Φρέναρε λίγο πριν τη στροφή. / Φρέναρε την τελευταία στιγμή για να μην τρακάρει.*

2. κάτι φρενάρει κάτι άλλο όταν το εμποδίζει να αναπτυχθεί, να εξελιχθεί κτλ.: *Τα χρέη της χώρας φρενάρουν την οικονομική της ανάπτυξη.*

το **φρένο** (του φρένου, των φρένων) ουσ.: το φρένο είναι το εξάρτημα του αυτοκινήτου, του ποδηλάτου κτλ. που το κάνει να σταματάει ή να κινείται με μικρότερη ταχύτητα: *Τα φρένα χάλασαν και το αυτοκίνητο έπεσε με ταχύτητα πάνω στο φράχτη.*

ο **φρέσκος**, η **φρέσκια**, το **φρέσκο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα φαγητό είναι φρέσκο, έχει ετοιμαστεί πριν από λίγο (≠ μπαγιάτικος): *Το γαλακτομπούρεκο είναι φρεσκότατο, μόλις βγήκε από το φούρνο!*

2. όταν τα τρόφιμα είναι φρέσκα, δεν είναι κατεψυγμένα ούτε έχουν συντηρητικά (= νωπός): *Δε βρήκα φρέσκα φασολάκια και αγόρασα κατεψυγμένα.*

3. όταν κάτι είναι φρέσκο, δεν έχει ακόμη ξεραθεί ή στεγνώσει: *Έκοψα φρέσκα κρεμμυδάκια για τη σαλάτα. (= χλωρός ≠ ξερός) / Πρόσχε, γιατί η μογιό είναι φρέσκια και λερώνει.*

4. φρέσκο λέμε κάποιον ή κάτι που έχει γίνει ή έχει εμφανιστεί πριν από λίγο: *Είναι φρέσκος στη δουλειά και δεν έχει ακόμη μεγάλη εμπειρία. (= καινούριος) / Είναι πάντα ενημερωμένος για τα πιο φρέσκα βιβλία της αγοράς. (= πρόσφατος)*

5. λέμε για κάποιον ότι είναι φρέσκος όταν φαίνεται να έχει μεγάλη ζωντάνια και καλή διάθεση (= κεφάλτος, ορεξάτος): *Φρέσκο σε βλέπω πρωί πρωί!*

η **φρίκη** (της φρίκης) ουσ.:

1. η φρίκη είναι ο φόβος, η αναστάτωση και η ανατριχίλα που μας προκαλεί ένα πολύ δυσάρεστο γεγονός: *Με φρίκη ακούγαμε την περιγραφή του φόνου.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε ότι κάτι είναι φρίκη όταν δε μας αρέσει καθόλου (= χάλια, απελπισία): *Η φωνή της όταν τραγουδάει είναι φρίκη.*

△ Η λέξη φρίκη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **φρικτός**, η **φρικτή**, το **φρικτό** και ο **φριχτός**, η **φριχτή**, το **φριχτό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι φρικτό, μας προκαλεί φόβο, αναστάτωση και ανατριχίλα (= φοβερός, ανατριχιαστικός, φρικιαστικός): *Βρήκε φρικτό θάνατο από νάρκη. / Πέρασε φρικτά βασανιστήρια στην εξορία.*

2. φρικτό λέμε κάτι όταν δεν μπορούμε να το αντέξουμε, συνήθως γιατί έχει μεγάλη δύναμη ή ένταση (= αβάσταχτος, ανυπόφορος): *Υποφέρει από φρικτούς πονοκεφάλους.*

3. φρικτό λέμε κάποιον ή κάτι που δε μας αρέσει καθόλου ή μας ενοχλεί (= απαίσιος): *Καλύτερα να μην τραγουδήσει, έχει φρικτή φωνή!*

ο **φριχτός**, η **φριχτή**, το **φριχτό** ΕΠΙΘ. → **φρικτός**

φρόνιμα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος κάθεται φρόνιμα, κάθεται χωρίς να κάνει φασαρία και κάνει αυτό που του λένε (= ήσυχα): *Τα παιδιά έμειναν φρόνιμα στα θρανία τους όσο ο δάσκαλος μιλούσε με το διευθυντή.*

ο **φρόνιμος**, η **φρόνιμη**, το **φρόνιμο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι φρόνιμος, δεν κάνει φασαρία ή κάνει αυτό που του λένε (= ήσυχος ≠ ζωηρός, άτακτος): *Να είστε φρόνιμοι όσο θα λείπω και να μην κάνετε σκανταλιές.*

2. λέμε ότι ένας άνθρωπος είναι φρόνιμος όταν δε φέρεται απερίσκεπτα, όταν σκέφτεται πριν κάνει ή πει κάτι (= συνετός, μυαλωμένος ≠ απερίσκεπτος): *Ο φρόνιμος άνθρωπος δεν ξοδεύει άσκοπα χρόνο και χρήμα.*

η **φροντίδα** (της φροντίδας, των φροντίδων) ΟΥΣ.: η φροντίδα είναι το να προσπαθούμε να διατηρήσουμε κάτι σε καλή κατάσταση, να το προσέχουμε για να μην πάθει κακό κτλ.: *Συμβουλές για τη φροντίδα του δέρματος. (= περιποίηση) / Αφιερώνει πολύ χρόνο για το σπίτι και τη φροντίδα των παιδιών.*

φροντίζω (φροντίσα), **φροντίζομαι** (φροντίστηκα, φροντισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν φροντίζουμε κάποιον ή κάτι, προσπαθούμε να είναι σε καλή κατάσταση, να μην πάθει κακό κτλ. (= προσέχω, περιποιούμαι ≠ παραμελώ): *Όσο λείπουν οι γονείς, η γιαγιά φροντίζει τα παιδιά. / Φροντίζει πολύ το ντύσιμό της.*

2. όταν φροντίζουμε να κάνουμε κάτι, το έχουμε από πριν στο μυαλό μας για να το κάνουμε: *Φρόντισε να μην αργήσεις αύριο στη συνάντησή. / Φροντίζει να πληρώνει όλους τους λογαριασμούς στην ώρα τους.*

3. όταν φροντίζουμε κάτι, προσπαθούμε να γίνει σωστά (= κανονίζω, ρυθμίζω): *Θα φροντίσω εγώ για τις λεπτομέρειες του ταξιδιού.*

το **φροντιστήριο** (του φροντιστηρίου, των φροντιστηρίων) ΟΥΣ.:

1. το φροντιστήριο είναι ένα σχολείο όπου πληρώνουν οι μαθητές για να τους βοηθήσει στα μαθήματα του σχολείου ή για να μάθουν ξένες γλώσσες: *Φροντιστήριο ξένων γλωσσών για αγγλικά, γαλλικά και ιταλικά.*

2. φροντιστήριο λέμε και τα μαθήματα που παρακολουθούμε σε ένα φροντιστήριο: *Ποιος σου κάνει φροντιστήριο στα μαθηματικά;*

ο **φρουρός** (του φρουρού, των φρουρών) ΟΥΣ.: ο φρουρός είναι ο στρατιώτης ή ο αστυνομικός που φυλάει ένα μέρος ή ένα πρόσωπο: *Ο φρουρός της πύλης του στρατοπέδου. (= σκοπός) / Τραυματίστηκε σοβαρά ο προσωπικός του φρουρός. (= φύλακας)*

το **φρούτο** (του φρούτου, των φρούτων) ΟΥΣ.:

1. το φρούτο είναι ο καρπός ενός δέντρου ή ενός θάμνου, που μπορούμε να τον φάμε ωμό ή βρασμένο σαν μαρμελάδα, κομπόστα ή γλυκό: *Καθάρισε τα φρούτα από τη φλούδα και τα κουκούτσια για να φτιάξουμε φρουτοσαλάτα. / Ο ανανάς και η μπανάνα είναι εξωτικά φρούτα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) φρούτο λέμε κάποιον που μας φαίνεται παράξενος ή ασυνήθιστος: *Τι φρούτο είναι πάλι αυτή η καινούρια καθηγήτρια!*

η **φρυγανιά** (της φρυγανιάς, των φρυγανιών) ΟΥΣ.: η φρυγανιά είναι μια ψημένη και τραγανή φέτα ψωμιού: *Άλειψε τη φρυγανιά με βούτυρο και μέλι.*

το **φρύδι** (του φρυδιού, των φρυδιών) ΟΥΣ.: το φρύδι είναι η λεπτή γραμμή από τρίχες πάνω από το μάτι μας: *Απλώστε λίγο ρουζ στα μάγουλα και σκιά κάτω από τα φρύδια.*

το **φταιξιμο** (του φταιξίματος, των φταιξιμάτων) ΟΥΣ.: το φταιξιμο για κάτι κακό ή δυσάρεστο που έγινε το έχει αυτός που το προκάλεσε (= ευθύνη): *Μη ρίχνεις το φταιξιμο σε μένα για κάθε ζημιά που γίνεται!*

ο **φταιχτής** (του φταιχτή, των φταιχτών), η **φταιχτρα** (της φταιχτρας) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ο φταιχτής για κάτι κακό ή δυσάρεστο που έγινε είναι αυτός που το έχει προκαλέσει (= υπαίτιος): *Η ζημιά έγινε, αλλά ο φταιχτής δε βρέθηκε.*

φταίω (έφταιξα) ΡΗΜ.:

1. όταν φταίμε για κάτι κακό που έγινε, εμείς το προκαλέσαμε (= ευθύνομαι): *Δε φταίει αυτός που αργήσαμε, εγώ τον καθυστέρησα.*

2. λέμε ότι φταίμε όταν δεχόμαστε ότι κάναμε κάποιο λάθος (= σφάλω, λαθεύω): *Έφταιξα, συγγνώμη.*

φτάνει στο απροχώρητο ΕΚΦΡ.: λέμε ότι μια δυσάρεστη κατάσταση φτάνει στο απροχώρητο όταν έχει ξεπεράσει τα όρια της υπομονής μας: *Η κατάσταση έχει φτάσει πια στο απροχώρητο, δεν τον αντέχω άλλο.*

φτάνω (έφτασα) ΡΗΜ.:

1. όταν ένας άνθρωπος ή ένα μέσο συγκοινωνίας φτάνει σε ένα μέρος, έρχεται σε αυτό και εκεί τελειώνει το ταξίδι του ή η διαδρομή του (≠ φεύγω, αναχωρώ): *Το αεροπλάνο άργησε να φτάσει στον προορισμό του. / Μόλις φτάσεις, να μου τηλεφωνήσεις.*

2. μπορούμε να πούμε ότι φτάνουμε κάποιον που προχωράει πιο μπροστά από εμάς όταν τον πλησιάζουμε (= προφταίνω, προλαβαίνω):

Έφυγαν νωρίτερα αλλά έτρεξα και τους έφτασα.

3. φτάνουμε κάτι όταν μπορούμε να το πιάσουμε: *Το βιβλίο είναι στο πάνω ράφι και δεν το φτάνω.*

4. φτάνει 3^ο ΠΡ.: μια ορισμένη στιγμή ή ένα γεγονός φτάνει όταν βρίσκεται πολύ κοντά (= έρχεται, πλησιάζει): *Έφτασαν τα Χριστούγεννα. / Έφτασε ο καιρός να κόψεις το κάρνισμα.*

5. φτάνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι είναι κοντά σε ένα σημείο ή ποσό, λέμε ότι το φτάνει: *Τα μαλλιά της φτάνουν μέχρι τους ώμους. / Ο πληθυσμός της γης έφτασε τα πέντε δισεκατομμύρια.*

6. φτάνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι φτάνει όταν υπάρχει αρκετό από αυτό (= επαρκεί): *Το φαγητό φτάνει για όλους. / Δε μου φτάνουν τα λεφτά για να αγοράσω αυτοκίνητο.*

ΕΚΦΡ. έφτασε ο κόμπος στο χτένι, φτάνει στο απροχώρητο, φτάνω στα άκρα

φτάνω στα άκρα ΕΚΦΡ.: κάποιος φτάνει στα άκρα όταν κάνει κάτι υπερβολικό, κάτι που είναι πέρα από κάποια όρια: *Θύμωσε πολύ, έφτασε στα άκρα και τη χτύπησε.*

φταρνίζομαι (φταρνίστηκα) και **φταρνίζομαι** (φταρνίστηκα) ΡΗΜ.: όταν φταρνιζόμαστε, βγάζουμε ξαφνικά αέρα από το στόμα ή από τη μύτη με θόρυβο: *Κρυολόγησε και φταρνίζεται συνέχεια.*

το **φτάρνισμα** (του φταρνίσματος, των φταρνισμάτων) και το **φτάρνισμα** ΟΥΣ.: το φτάρνισμα είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν φταρνίζεται: *Η βουλωμένη μύτη και το φτάρνισμα είναι συνήθως τα συμπτώματα του κρυώματος.*

ο **φτασμένος**, η **φτασμένη**, το **φτασμένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι φτασμένος καλλιτέχνης, δικηγόρος κτλ., όλοι αναγνωρίζουν τις ικανότητές του και έχει μεγάλη φήμη (= καταξιωμένος, επιτυχημένος): *Είναι φτασμένος δημοσιογράφος και δουλεύει στη μεγαλύτερη αθηναϊκή εφημερίδα.*

η **φτέρη** (της φτέρης) ΟΥΣ.: η φτέρη είναι ένα πράσινο φυτό με σχιστά φύλλα, που φυτρώνει συνήθως στα δάση και σε υγρά μέρη: *Είναι δύσκολο να διακρίνεις το μονοπάτι λόγω της πυκνής φτέρης.*

△ Η λέξη φτέρη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **φτέρνα** (της φτέρνας, των φτερνών) ΟΥΣ.: η φτέρνα είναι το πίσω μέρος της πατούσας μας που βρίσκεται ακριβώς κάτω από τον αστράγαλο: *Το βέλος του Πάρη τραυμάτισε τον Αχιλλέα θανάσιμα στη φτέρνα.*

φταρνίζομαι ΡΗΜ. ⇒ **φταρνίζομαι**

το **φτάρνισμα** ΟΥΣ. ⇒ **φτάρνισμα**

το **φτερό** (του φτερού, των φτερών) ΟΥΣ.:

1. το φτερό των πουλιών είναι η φτερούγα: *Ο αετός άνοιξε τα φτερά του και πέταξε στον ουρανό.*

2. τα φτερά των πουλιών είναι οι μαλακές τρίχες που σκεπάζουν το σώμα τους: *Τα που-*

πουλένια παπλώματα είναι γεμισμένα με φτερά χήνας.

3. το φτερό είναι καθένα από τα δύο μακριά και φαρδιά μέρη στις δύο πλευρές του αεροπλάνου που το βοηθάνε να κινείται στον αέρα: *Κάτω από τα φτερά του αεροπλάνου βρίσκονται οι κινητήρες του.*

ΕΚΦΡ. ανοίγω τα φτερά μου, κάνω φτερά, κόβω τα φτερά

η **φτερούγα** (της φτερούγας, των φτερούγων) ΟΥΣ.: οι φτερούγες είναι τα δύο μέρη του σώματος των πουλιών που τα κουνάνε πάνω κάτω για να πετάξουν: *Ο αετός έχει μεγάλες και μακριές φτερούγες.*

φτερουγίζει (φτερούγισε) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα πουλί φτερουγίζει, κουνάει τα φτερά του για να πετάξει: *Μια μικρή πεταλούδα φτερούγισε μπροστά μου.*

2. λέμε ότι η καρδιά μας ή το στήθος μας φτερουγίζει από χαρά ή φόβο: *Κάθε φορά που με κοιτούσε, η καρδιά μου φτερούγιζε από χαρά.*

ο **φτερωτός**, η **φτερωτή**, το **φτερωτό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι φτερωτό, έχει πάνω του φτερά: *Οι μύγες είναι οι καθημερινοί φτερωτοί μας επισκέπτες στο σπίτι.*

φτηνά και **φθηνά** ΕΠΙΡΡ.: όταν αγοράζουμε κάτι φτηνά, το αγοράζουμε σε χαμηλή τιμή (≠ ακριβά): *Στις εκπτώσεις τα ρούχα πουλιούνται φτηνά.*

ΕΚΦΡ. φτηνά τη γλιτώσα

φτηνά τη γλιτώσα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος την έχει γλιτώσει φτηνά, έχει αποφύγει κάποιον κίνδυνο χωρίς να πάθει μεγάλη ζημιά: *Με τέτοιο τρακάρισμα κι έσπασες μόνο το χέρι σου, φτηνά τη γλιτώσες!*

φτηναίνω (φτήνυνα) ΡΗΜ.:

1. φτηναίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι φτηναίνει, πουλιέται πιο φτηνά (≠ ακριβαίνει): *Τα αυτοκίνητα έχουν φτηνύνει.*

2. όταν ένας έμπορος φτηναίνει ένα προϊόν, το πουλάει πιο φτηνά (= ακριβαίνω): *Στις εκπτώσεις τα μαγαζιά φτηναίνουν τα προϊόντα τους.*

ο **φτηνός**, η **φτηνή**, το **φτηνό** και ο **φθηνός**, η **φθηνή**, το **φθηνό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα προϊόν είναι φτηνό, δεν κοστίζει πολλά χρήματα (= οικονομικός ≠ ακριβός): *Τα μεταχειρισμένα αυτοκίνητα είναι πιο φτηνά.*

2. όταν ένα κατάστημα είναι φτηνό, πουλάει τα προϊόντα του σε χαμηλές τιμές: *Ψωνίζει σε φτηνά μαγαζιά, για οικονομία.*

φτιάχνω (έφτιαξα), **φτιάχνομαι** (φτιάχτηκα, φτιαγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν φτιάχνουμε κάτι, το δημιουργούμε, για παράδειγμα βάζοντας τα διαφορετικά κομμάτια του μαζί: *Είναι μηχανικός και φτιάχνει σπίτια. (= κατασκευάζω, κάνω) / Το αυτοκίνητό του φτιάχτηκε στην Ιαπωνία. (= κατασκευάζομαι, γίνομαι)*

2. όταν μαγειρεύουμε ένα φαγητό, το φτιάχνουμε (= ετοιμάζω): *Έφτιαξε έναν υπέροχο μουσακά.*

3. φτιάχνουμε κάτι που έχει χαλάσει όταν το διορθώνουμε (= επιδιορθώνω, επισκευάζω ≠ χαλάω): *Ήρθε ο τεχνικός για να φτιάξει την τηλεόραση.*

4. όταν φτιάχνουμε ένα χώρο, βάζουμε τα πράγματα στη θέση τους (= τακτοποιώ, συγυρίζω): *Φτιάχνει το δωμάτιό της κάθε πρωί.*

5. λέμε ότι φτιάχνουμε κάτι όταν το κάνουμε να γίνει καλύτερο (= καλύτερεύω, βελτιώνω ≠ χειροτερεύω): *Πρέπει να φτιάξεις την προφορά σου στα ελληνικά.*

6. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι κάτι ή κάποιος μας φτιάχνει όταν μας δημιουργεί καλή διάθεση (= ανεβάζω): *Με φτιάχνει η μουσική.*

7. **φτιάχνει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι φτιάχνει όταν γίνεται καλύτερο (= βελτιώνεται, καλύτερεύει ≠ χαλάει, χειροτερεύει): *Θα φτιάξει ο καιρός!*

8. **φτιάχνομαι** ΠΑΘ.: φτιαχνόμαστε όταν φροντίζουμε την εμφάνισή μας (= στολίζομαι): *Φτιάχτηκε για το πάρτι.*

το **φτυάρι** (του φτυαριού, των φτυαριών) ΟΥΣ.: το φτυάρι είναι ένα εργαλείο με μακρύ χερούλι που καταλήγει σε μια πλατιά μεταλλική άκρη και το χρησιμοποιούμε συνήθως για να σκάβουμε: *Μάζευαν με τα φτυάρια τα χώματα και γέμιζαν τα σακιά.*

φτυαρίζω (φτυάρισα) ΡΗΜ.: φτυαρίζουμε το χώμα όταν το σκάβουμε ή το μεταφέρουμε κάπου με το φτυάρι: *Τα παιδιά φτυαρίζουν την άμμο και φτιάχνουν κάστρα και πύργους.*

φτύνω (έφτυσα), **φτύνομαι** (φτύστηκα, φτυσμένος) ΡΗΜ.:

1. φτύνω όταν κάνω να πεταχτεί με δύναμη σάλιο ή κάτι άλλο από το στόμα μου: *Έβηχε, φτερνιζόταν και έφτυνε. / Φτύσε την τσίχλα και άκουσέ με προσεκτικά. (= πετώ)*

2. πολλές φορές φτύνουμε για να δείξουμε αηδία ή περιφρόνηση σε κάποιον: *Θα τον φτύσω τον αλήτη αν τον δω μπροστά μου!*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι φτύνω κάποιον όταν αδιαφορώ για αυτόν: *Μας έχεις φτύσει εντελώς, ούτε ένα τηλέφωνο δεν παίρνεις!*

ΕΚΦΡ. φτύνω αίμα

φτύνω αίμα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι φτύνουμε αίμα όταν κάνουμε μεγάλο κόπο για να πετύχουμε κάτι (= δεινοπαθώ, παιδεύομαι): *Έφτυσε αίμα για να περάσει στο πανεπιστήμιο.*

η **φτώχεια** (της φτώχειας) ΟΥΣ.: η φτώχεια είναι η κατάσταση κατά την οποία δεν υπάρχουν αρκετά χρήματα και οι άνθρωποι είναι φτωχοί (= ανέχεια ≠ πλούτος): *Σύμφωνα με έρευνες, οι Αφρικανοί ζουν μες στη φτώχεια. / Φτώχεια και δυστυχία ακολούθησαν τον πόλεμο.*

△ Η λέξη φτώχεια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **φτωχικό** (του φτωχικού, των φτωχικών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): χρησιμοποιούμε τη λέξη φτωχικό για

να αναφερθούμε στο σπίτι μας: *Να έρθετε στο φτωχικό μας να σας φιλοξενήσουμε.*

ο **φτωχικός**, η **φτωχική**, το **φτωχικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι φτωχικό, φανερώνει ότι υπάρχει φτώχεια: *Περάσαμε φτωχικά παιδικά χρόνια.*

ο **φτωχός**, η **φτωχή/φτωχιά**, το **φτωχό** ΕΠΙΘ.: 1. όταν κάποιος είναι φτωχός, δεν έχει πολλά χρήματα (≠ πλούσιος): *Βοηθάει τα παιδάκια στις φτωχές χώρες του τρίτου κόσμου.*

2. όταν κάτι είναι φτωχό, δεν έχει μεγάλο πλούτο ή ποικιλία: *Το λεξιλόγιό του στα αγγλικά είναι ακόμη πολύ φτωχό.*

3. χρησιμοποιούμε τη λέξη φτωχός για κάποιον που τον λυπόμαστε για τα κακά που του συμβαίνουν και για την κακή του τύχη (= κακομοίρης, δύστηνος): *Να ΄ξερεις πώς πονάει η φτωχή καρδιά μου!*

ο **φυγάς** (του φυγά, των φυγάδων) και ο **φυγάδας**, η **φυγάδα** (της φυγάδας) ΟΥΣ.: ο φυγάς είναι αυτός που φεύγει κρυφά από τη χώρα του ή από άλλο μέρος για να μη φυλακιστεί: *Συνέλαβαν το φυγά και θα τον εκδώσουν στη χώρα του.*

η **φυγή** (της φυγής) ΟΥΣ.: η φυγή είναι το να φεύγει κάποιος ξαφνικά ή γρήγορα από κάποιο για να γλιτώσει από κίνδυνο ή κάτι άλλο δυσάρεστο: *Οι αστυνομικοί έριξαν δακρυγόνα και ανάγκασαν τους διαδηλωτές σε φυγή.*

△ Η λέξη φυγή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **φύκι** (του φυκιού, των φυκιών) ΟΥΣ.: το φύκι είναι ένα φυτό που μεγαλώνει στη θάλασσα: *Τα κύματα και ο δυνατός αέρας έβγαλαν τα φύκια στην παραλία.*

ο **φύλακας**, η **φύλακας** (του/της φύλακα, των φυλάκων) ΟΥΣ.: ο φύλακας είναι αυτός που φυλάει ένα χώρο: *Στο πολυκατάστημα υπάρχουν δύο νυχτερινοί φύλακες. / Στην είσοδο του στρατοπέδου πάντα υπάρχουν φύλακες. (= φρουρός, σκοπός)*

η **φυλακή** (της φυλακής, των φυλακών) ΟΥΣ.:

1. η φυλακή είναι το κτίριο όπου κρατούνται οι κακοποιοί για να τιμωρηθούν: *Μεταφέρθηκε αμέσως στις γυναικείες φυλακές του Κορυδαλλού.*

2. φυλακή λέμε το διάστημα που πρέπει να μείνει κάποιος στη φυλακή για τιμωρία (= φυλάκιση): *Το δικαστήριο τον καταδίκασε σε δύο χρόνια φυλακή χωρίς αναστολή.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) φυλακή λέμε κάθε χώρο ή κατάσταση που περιορίζει την ελευθερία μας: *Τα κλουβιά είναι η φυλακή των πουλιών.*

ΕΚΦΡ. σαπίζω στη φυλακή

φυλακίζω (φυλάκισα), **φυλακίζομαι** (φυλακίστηκα, φυλακισμένος) ΡΗΜ.: φυλακίζουμε κάποιον όταν τον βάζουμε στη φυλακή: *Τους συνέλαβαν και τους φυλάκισαν. (= κλείνω μέσα, βάζω μέσα) / Φυλακίστηκε για τις ληστείες που έκανε. (= μπαίνω μέσα)*

φυλάω (φύλαξα), **φυλάγομαι** (φυλάχτηκα, φυλαγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν φυλάμε κάποιον ή κάτι, το προσέχουμε ή το προστατεύουμε: *Πήραν σκύλο για να φυλάει το σπίτι και το κτήμα. / Ο Θεός να σε φυλάει!*

2. όταν φυλάμε κάτι, δεν το πειράζουμε, για να το έχουμε αργότερα (= κρατάω): *Σου φύλαξα φαγητό για το βράδυ.*

3. όταν φυλάω κάτι, το βάζω σε ένα ορισμένο μέρος για να το προστατέψω, για να το βρίσκω εύκολα κτλ.: *Φυλούσε το κουτί με τα κοσμήματα κάτω από το κρεβάτι.*

4. φυλάγομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι φυλάγομαι όταν προσέχω να μην πάθω κάτι κακό: *Πρέπει να φυλάγεσαι από το κρύο για να μην αρρωστήσεις.*

ΕΚΦΡ. τα φυλάω

η **φυλή** (της φυλής, των φυλών) ΟΥΣ.:

1. η φυλή είναι καθεμία από τις μεγάλες ομάδες στις οποίες χωρίζονται οι άνθρωποι ανάλογα με ορισμένα χαρακτηριστικά τους, όπως το χρώμα του δέρματος, το σχήμα του προσώπου και των ματιών, τα μαλλιά κτλ. (= ράτσα): *Στην Ασία ζουν άνθρωποι της κίτρινης φυλής.*

2. η φυλή είναι μια ομάδα ανθρώπων που μιλάνε την ίδια γλώσσα, έχουν την ίδια ιστορία και τις ίδιες συνήθειες (= φύλο, έθνος): *Κάθε φυλή έχει τα δικά της ήθη και έθιμα.*

το **φυλλάδιο** (του φυλλαδίου, των φυλλαδίων) ΟΥΣ.: το φυλλάδιο είναι λίγες σελίδες τυπωμένες ή ένα μικρό βιβλίο, που περιέχουν πληροφορίες ή διαφημίσεις για κάτι (= έντυπο): *Διαφημιστικά φυλλάδια για φροντιστήρια ξένων γλωσσών. / Μας μοίρασε φυλλάδια με τις λύσεις των ασκήσεων.*

το **φύλλο** (του φύλλου, των φύλλων) ΟΥΣ.:

1. το φύλλο είναι καθένα από τα μικρά πράσινα μέρη των δέντρων που φυτρώνουν πάνω στα κλαδιά τους: *Τα φυλλοβόλα δέντρα χάνουν τα φύλλα τους το φθινόπωρο.*

2. το φύλλο είναι κάθε ξεχωριστό κομμάτι χαρτιού: *Το βιβλίο μας αποτελείται από διακόσιες σελίδες, δηλαδή από εκατό φύλλα.*

3. το φύλλο μιας πίτσας είναι η ζύμη που υπάρχει πάνω και κάτω από τη γέμισή της: *Ξέρεις να φτιάχνεις μόνος σου το φύλλο της χορτόπιτσας ή το αγοράζεις έτοιμο;*

ΕΚΦΡ. δεν κουνιέται φύλλο

ο **φυλλοβόλος**, η **φυλλοβόλα**, το **φυλλοβόλο** ΕΠΙΘ.: φυλλοβόλο είναι το φυτό που το φθινόπωρο χάνει τα φύλλα του και την άνοιξη βγάζει καινούρια (≠ αειθαλής): *Οι τριανταφυλλιάς είναι φυλλοβόλες.*

η **φυλλωσιά** (της φυλλωσιάς, των φυλλωσιών) ΟΥΣ.: η φυλλωσιά ενός φυτού είναι όλα τα φύλλα του (= φύλλωμα): *Τα δέντρα με πυκνή φυλλωσιά, όπως ο plátanos και η καστανιά, κάνουν μεγάλη σκιά.*

το **φύλο** (του φύλου, των φύλων) ΟΥΣ.:

1. οι άντρες ανήκουν στο αρσενικό φύλο, ενώ οι γυναίκες ανήκουν στο θηλυκό φύλο: *Τα δύο φύλα πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες στους χώρους εργασίας.*

2. το φύλο είναι μια ομάδα ανθρώπων που έχουν τα ίδια εξωτερικά χαρακτηριστικά, την ίδια ιστορία και τις ίδιες συνήθειες και μιλάνε την ίδια γλώσσα (= φυλή): *Οι Δωριείς ήταν ελληνικά φύλα που κατέβηκαν από το Βορρά το 12ο π.Χ. αιώνα.*

⚠ Μην υπερδεύετε τη λέξη φύλο με τη λέξη φύλλο.

η **φυματίωση** (της φυματίωσης) ΟΥΣ.: η φυματίωση είναι μια σοβαρή αρρώστια με δυνατό βήχα και πυρετό, που κολλάει από τον έναν στο άλλο: *Παλιά, η φυματίωση ήταν θανατηφόρα αρρώστια.*

⚠ Η λέξη φυματίωση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **φουσαλίδα** (της φουσαλίδας, των φουσαλίδων) ΟΥΣ.: οι φουσαλίδες είναι οι μικρές μπάλες αέρα που δημιουργούνται μέσα σε κάποιο υγρό και ανεβαίνουν προς τα πάνω (= μπουρμπούληθρα): *Η σαμπάνια είναι αφρώδες κρασί με φουσαλίδες.*

η **φουσαρμόνικα** (της φουσαρμόνικας) ΟΥΣ.: η φουσαρμόνικα είναι ένα μικρό όργανο με πολλές τρύπες, που βγάζει ήχο όταν το κουνάμε στα χείλια μας και φυσάμε αέρα μέσα σε αυτές: *Έπαιξε την εισαγωγή του τραγουδιού με φουσαρμόνικα.*

⚠ Η λέξη φουσαρμόνικα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

φυσάω/φυσώ (φύσηξα) ΡΗΜ.:

1. όταν φυσάμε, βγάζουμε με δύναμη αέρα από το στόμα μας: *Φύσα το τσάι για να κρυώσει.*

2. φυσάει ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: όταν φυσάει, έχει δυνατό αέρα: *Έξω φυσάει και κάνει κρύο.*

ΕΚΦΡ. όπου φυσάει ο άνεμος, το φυσάω και δεν κρυώνει

η **φύση** (της φύσης, των φύσεων) ΟΥΣ.:

1. η φύση είναι όλοι οι ζωντανοί οργανισμοί που υπάρχουν στη γη, καθώς επίσης η στεριά και η θάλασσα: *Ας απολαύσουμε τις ομορφιές της φύσης. / Του αρέσουν οι εκδρομές στη φύση.*

2. η φύση είναι το βασικό χαρακτηριστικό ενός πράγματος (= είδος, τύπος): *Είναι στη φύση του πλαστικού να λιώνει σε υψηλές θερμοκρασίες. / Συζητήθηκαν θέματα καλλιτεχνικής φύσης.*

3. η φύση είναι το βασικό χαρακτηριστικό ενός ανθρώπου (= χαρακτήρας): *Η αισιόδοξη φύση του τον κάνει πολύ αγαπητό και ευχάριστο στις παρέες.*

ΕΚΦΡ. από τη φύση του

το **φύσημα** (του φυσήματος, των φυσημάτων) ΟΥΣ.:

1. το φύσημα είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν φυσάει: *Σβήσε το κεράκι με ένα φύσημα.*

2. το φύσημα είναι η κίνηση που κάνει ο αέρας: *Η πόρτα έκλεισε με ένα δυνατό φύσημα του αέρα.*

φυσικά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι υπάρχει ή γίνεται φυσικά, υπάρχει στη φύση ή γίνεται με φυσικό τρόπο (≠ τεχνητά): *Οι δικές μας ντομάτες μεγαλώνουν φυσικά, χωρίς χημικές ουσίες.*

2. λέμε ότι κάποιος φέρεται φυσικά όταν φέρεται με άνετο και αυθόρμητο τρόπο: *Έχει άνεση και κινείται πολύ φυσικά ανάμεσα σε όλους αυτούς τους διάσημους.*

3. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι μας φαίνεται απόλυτα λογικό και φυσικό να γίνεται (= ασφαλώς, βέβαια): *Μπροστά στις δυσκολίες, όλοι μας φυσικά απογοητευόμαστε. / Και φυσικά θα έρθω το Σάββατο στη γιορτή σου.*

η **φυσική** (της φυσικής) ΟΥΣ.:

1. η φυσική είναι η επιστήμη που προσπαθεί να εξηγήσει πράγματα όπως το φως, τον ήχο, τον ηλεκτρισμό κ.ά.: *Η μηχανική, ο ηλεκτρισμός και η ακουστική είναι μερικοί από τους κλάδους της φυσικής.*

2. η φυσική είναι το μάθημα του σχολείου με το ίδιο θέμα: *Στο μάθημα της φυσικής ο δάσκαλος εξηγεί ότι όλα τα σώματα στέκονται πάνω στη γη, χάρη στο νόμο της βαρύτητας.*

▲ Η λέξη φυσική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **φυσικοθεραπεία** (της φυσικοθεραπείας) ΟΥΣ.:

η φυσικοθεραπεία είναι τρόπος θεραπείας για χτυπήματα στα κόκαλα, στους μυς ή στα νεύρα, που χρησιμοποιεί κυρίως φυσικούς τρόπους και όχι φάρμακα, όπως ασκήσεις ή τρίψιμο με τα χέρια: *Μετά το κάταγμα του ποδιού, χρειάστηκαν δύο μήνες φυσικοθεραπείας για να ξαναπερπατήσει.*

▲ Η λέξη φυσικοθεραπεία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **φυσικοθεραπευτής** (του φυσικοθεραπευτή, των φυσικοθεραπευτών), η **φυσικοθεραπεύτρια** (της φυσικοθεραπεύτριας, των φυσικοθεραπευτριών) ΟΥΣ.:

ο φυσικοθεραπευτής είναι ο ειδικός που θεραπεύει τους αρρώστους με φυσικοθεραπεία: *Οι φυσικοθεραπευτές φροντίζουν καθημερινά τους τραυματισμένους αθλητές.*

ο **φυσικός**, η **φυσικός** (του/της φυσικού, των φυσικών) ΟΥΣ.:

1. ο φυσικός είναι ο επιστήμονας που ασχολείται με τη φυσική: *Ο Χόκιγκ θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους φυσικούς του αιώνα μας.*

2. ο φυσικός είναι ο καθηγητής που διδάσκει μαθηματικά στο γυμνάσιο και στο λύκειο: *Ο φυσικός μάς δίδαξε την έννοια της βαρύτητας.*

ο **φυσικός**, η **φυσική**, το **φυσικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι φυσικό, υπάρχει στη φύση και δεν το έχει κατασκευάσει ο άνθρωπος: *Το λιμάνι της Σούδας είναι το μεγαλύτερο φυσικό λιμάνι της Ελλάδας. (≠ τεχνητός) / Πίνει μόνο φυσικό χυμό πορτοκάλι.*

2. όταν κάτι είναι φυσικό, γίνεται όπως το περιμένουμε (= φυσιολογικός ≠ αφύσικος): *Είναι φυσικό να έχεις πυρετό αφού είσαι άρρωστος.*

3. όταν κάποιος είναι φυσικός, φέρεται με αυθόρμητο τρόπο και δεν προσποιείται: *Ήταν φυσική και αυθόρμητη και μας γοήτευσε.*

4. ένα φυσικό χαρακτηριστικό το έχουμε από τότε που γεννιόμαστε (= έμφυτος): *Έχει φυσικό ταλέντο στη μουσική.*

5. όταν κάτι είναι φυσικό, έχει σχέση με τη φυσική ή εξηγείται με τους νόμους τη φυσικής: *Ο σεισμός είναι ένα φυσικό φαινόμενο. / Η ταχύτητα είναι ένα φυσικό μέγεθος.*

6. όταν κάτι είναι φυσικό, έχει σχέση με το σώμα και όχι με το μυαλό: *Διαθέτει τα φυσικά προσόντα για να γίνει αθλητής.*

η **φυσιογνωμία** (της φυσιογνωμίας, των φυσιογνωμιών) ΟΥΣ.:

1. η φυσιογνωμία ενός ανθρώπου ή ενός πράγματος είναι τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του (= μορφή, όψη, εικόνα): *Η φυσιογνωμία σας μου φαίνεται πολύ γνωστή. / Τα τελευταία χρόνια, η φυσιογνωμία της πόλης έχει αλλάξει.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι φυσιογνωμία όταν είναι πολύ γνωστός και σημαντικός στον τομέα του: *Είναι φυσιογνωμία στο χώρο της πολιτικής, όχι μόνο στη χώρα του αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη.*

ο **φυσιολάτρης** (του φυσιολάτρη, των φυσιολατρών), η **φυσιολάτρισσα** (της φυσιολάτρισσας) ΟΥΣ.:

ο φυσιολάτρης είναι αυτός που του αρέσει πολύ να ζει κοντά στη φύση: *Η γλυκιά ηρεμία του δάσους γοητεύει τους φυσιολάτρες.*

φυσιολογικά ΕΠΙΡΡ.:

όταν κάτι γίνεται φυσιολογικά, γίνεται με φυσιολογικό και κανονικό τρόπο, χωρίς προβλήματα (= κανονικά, ομαλά): *Το βρέφος αναπτύσσεται απολύτως φυσιολογικά.*

ο **φυσιολογικός**, η **φυσιολογική**, το **φυσιολογικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι φυσιολογικό, γίνεται όπως το περιμένουμε να γίνει και δε μας ξαφνιάζει: *Η άνοδος της θερμοκρασίας το καλοκαίρι είναι φυσιολογική. (= κανονικός) / Μετά τον πόλεμο η χώρα θα αρχίσει να ζει μια φυσιολογική ζωή. (= ομαλός)*

2. λέμε ότι κάποιος είναι φυσιολογικός όταν δεν έχει κάποιο πρόβλημα στην υγεία του, στη συμπεριφορά του ή στην εμφάνισή του: *Ένα ζευγάρι νάνων απόκτησε ένα φυσιολογικό παιδί. (= υγιής) / Είναι ένας φυσιολογικός άνθρωπος με προτερήματα και ελαττώματα.*

η **φυτεία** (της φυτείας, των φυτειών) ΟΥΣ.:

η φυτεία είναι μεγάλη έκταση στην οποία καλλιεργείται ένα συγκεκριμένο είδος φυτού: *Οι μεγαλύτερες φυτείες καφέ βρίσκονται στη Βραζιλία.*

φυτεύω (φύτεψα), **φυτεύομαι** (φυτεύτηκα, φυτευμένος) ΡΗΜ.:

φυτεύουμε όταν βάζουμε δέ-

ντρα, φυτά ή σπόρους σε χώμα για να μεγαλώσουν εκεί ($\neq$ ξεριζώνω): *Φύτεψε ντομάτες και αγγούρια στον κήπο του. / Φυτεύτηκαν είκοσι λεύκες στον κεντρικό δρόμο.*

ο **φυτικός**, η **φυτική**, το **φυτικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι φυτικό, έχει σχέση με τα φυτά ή προέρχεται από αυτά: *Το φυτικό βασίλειο περιλαμβάνει αμέτρητα είδη λουλουδιών και δέντρων.*

το **φυτό** (του φυτού, των φυτών) ΟΥΣ.:

1. φυτό είναι καθετί που φυτρώνει στη γη, όπως τα λουλούδια, τα δέντρα, τα λαχανικά κτλ.: *Πρέπει να ποτίζεις συχνά τα φυτά για να μη μαραίνονται. / Η ρίγανη και ο δυόσμος είναι αρωματικά φυτά.*

2. όταν κάποιος μένει φυτό, δεν μπορεί να μιλήσει ή κουνηθεί, συνήθως μετά από σοβαρό χτύπημα στο κεφάλι: *Τράκαρε με τη μοτοσυκλέτα χωρίς να φοράει κράνος κι έμεινε φυτό.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) φυτό λένε οι μαθητές το συμμαθητή τους που διαβάζει πάρα πολύ: *Αυτό το φυτό και να το καλέσεις στο πάρτι, δε θα έρθει.*

το **φυτοφάρμακο** (του φυτοφαρμάκου, των φυτοφαρμάκων) ΟΥΣ.: το φυτοφάρμακο είναι φάρμακο που βάζουν οι γεωργοί στα φυτά και στα δέντρα για να τα προστατέψουν από αρρώστιες: *Ραντίζουν τις ντομάτες με φυτοφάρμακα. / Οι βλαβερές ουσίες που περιέχουν τα φυτοφάρμακα εισχωρούν στους καρπούς των φυτών.*

φυτρώνω (φύτρωσα, φυτρωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα φυτό φυτρώνει, ο σπόρος του βγάζει ρίζα, βλαστό και φύλλα και αρχίζει να μεγαλώνει: *Δε φύτρωσε ακόμα το σιτάρι. / Φύτρωσαν αγκάθια στον κήπο.*

2. όταν φυτρώνουν μαλλιά ή τρίχες στο σώμα μας, αρχίζουν να μεγαλώνουν (= βγαίνουν): *Ξυρίζεται καθημερινά αλλά τα γένια του φυτρώνουν γρήγορα. / Φύτρωσε το πρώτο του δόντι.*

ΕΚΦΡ. φυτρώνω εκεί που δε με σπέρνουν

φυτρώνω εκεί που δε με σπέρνουν ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος φυτρώνει εκεί που δεν τον σπέρνουν όταν ανακατεύεται σε ξένες υποθέσεις: *Να κοιτάς τη δουλειά σου και να μη φυτρώνεις εκεί που δε σε σπέρνουν!*

το **φυτώριο** (του φυτωρίου, των φυτωρίων) ΟΥΣ.:

1. το φυτώριο είναι ένα μέρος όπου οι άνθρωποι φυτεύουν φυτά και τα μεγαλώνουν για να τα πουλήσουν: *Υπάρχουν μεγάλα φυτώρια καλλωπιστικών φυτών.*

2. λέμε ότι ένας χώρος είναι φυτώριο όταν εκπαιδεύονται σε αυτόν άτομα για ένα ορισμένο επάγγελμα ή για μια ορισμένη τέχνη: *Το ωδείο της πόλης μας αποτελεί φυτώριο νέων μουσικών.*

η **φώκια** (της φώκιας) ΟΥΣ.:

1. η φώκια είναι ένα μεγάλο ζώο με κάπως στρογγυλό σώμα, πλατιά πόδια, γυαλιστερό δέρμα και μακριά μουστάκια, που ζει κοντά

στη θάλασσα, κυρίως σε μέρη που έχουν πολύ κρύο: *Η μεσογειακή φώκια απειλείται με εξαφάνιση.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) φώκια λέμε μια γυναίκα όταν είναι πολύ χοντρή και δυσκίνητη: *Κοίτα τη φώκια, ούτε τα πόδια της δεν μπορεί να πάρει.*

△ Η λέξη φώκια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **φωλιά** (της φωλιάς, των φωλιών) ΟΥΣ.: η φωλιά είναι το μέρος που φτιάχνουν τα ζώα για να γεννήσουν τα αυγά τους ή για να μείνουν: *Τα χελιδόνια έχτισαν τη φωλιά τους κάτω από τη στέγη.*

ΕΚΦΡ. έχω λερωμένη τη φωλιά μου

φωλιάζει (φώλιασε) ΡΗΜ.:

1. ένα πουλί, ένα έντομο κτλ. φωλιάζει σε ένα μέρος που το έχει για φωλιά του: *Τα αρπακτικά πουλιά φωλιάζουν στα βράχια.*

2. λέμε ότι ένα συναισθηματικό φωλιάζει στην ψυχή μας όταν το νιώθουμε έντονα: *Μετά το βομβαρδισμό ο φόβος φώλιασε στις ψυχές των παιδιών.*

φωνάζω (φώναξα) ΡΗΜ.:

1. όταν φωνάζω, μιλάω με δυνατή φωνή (= κραυγάζω $\neq$ ψιθυρίζω): *Μη φωνάζεις, γιατί θα ξυπνήσεις το μωρό! / Όλο το γήπεδο φώναξε: "Γκοοοοοο!"*

2. όταν φωνάζουμε σε κάποιον, είμαστε θυμωμένοι μαζί του (= μαλώνω): *Μην της φωνάζεις, υποσχέθηκε ότι δε θα το ξανακάνει.*

3. όταν φωνάζουμε κάποιον, του ζητάμε να έρθει στο σπίτι μας ή κάπου αλλού: *Θα φωνάξουμε το γιατρό αν συνεχιστεί ο πυρετός. (= καλώ) / Φώναξα μερικούς φίλους για φαγητό. (= προσκαλώ)*

4. όταν φωνάζουμε κάποιον, λέμε δυνατά το όνομά του, για να έρθει προς το μέρος μας: *Δεν ακούς; Σε φωνάζει ο πατέρας σου στην αυλή.*

5. χρησιμοποιούμε το "φωνάζω" όταν λέμε κάποιον με άλλο όνομα από το κανονικό του (= αποκαλώ): *Τη λένε Μίνα, αλλά οι φίλοι της τη φωνάζουν "κούκλα".*

ο **φωνακλάς**, η **φωνακλού**, το **φωνακλάδικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι φωνακλάς, συνηθίζει να μιλάει δυνατά και να φωνάζει, συνήθως χωρίς σοβαρό λόγο: *Η κυρία ήταν λιγάκι φωνακλού και έκανε μεγάλη φασαρία στο μαγαζί.*

φωναχτά ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε κάτι φωναχτά, το λέμε με δυνατή φωνή ώστε να το ακούσουν όλοι (= μεγαλόφωνα): *Βάζαμε τη γιαγιά να μας διαβάζει φωναχτά όλα τα παραμύθια.*

ο **φωναχτός**, η **φωναχτή**, το **φωναχτό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι φωναχτό, λέγεται με δυνατή φωνή ώστε να το ακούνε όλοι (= μεγαλόφωνος): *Στις πρώτες τάξεις του δημοτικού τα παιδιά ασκούνται στη φωναχτή ανάγνωση.*

η **φωνή** (της φωνής, των φωνών) ΟΥΣ.:

1. η φωνή είναι οι ήχοι που κάνουν οι άνθρωποι όταν μιλάνε ή όταν τραγουδάνε: *Από το διπλανό διαμέρισμα ακούγονταν φωνές και*

καβγάδες. / *Γιατί είναι βραχνή η φωνή σου, μήπως κρύωσες; / Έχει ωραία φωνή και θέλει να γίνει τραγουδιστής.*

2. η φωνή είναι ο ήχος που βγάζουν τα ζώα: *Η φωνή του γαϊδάρου μοιάζει με τον ήχο "γκαρ γκαρ".*

3. η φωνή είναι η γνώμη που έχει κάποιος για ένα ορισμένο θέμα και αυτά που λέει για αυτό: *Η φωνή των μελών του κόμματος παρουσιάζεται σπάνια από την τηλεόραση. / Χρειάζεται μια ισχυρή φωνή ανάμεσα μας που να εκφράζει χωρίς φόβο την αλήθεια.*

4. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, η φωνή είναι η μορφή ενός ρήματος που δείχνει αν το υποκείμενο ενός ρήματος κάνει κάτι ή παθαίνει κάτι: *Στα ελληνικά, τα ρήματα έχουν δύο φωνές, την ενεργητική και την παθητική.*

ΕΚΦΡ. κατά φωνή κι ο γαϊδαρος, κλείνει η φωνή μου, με μια φωνή

το **φωνήεν** (του φωνήεντος, των φωνήεντων) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.):

1. τα φωνήεντα είναι οι ήχοι που τους προφέρουμε ανοίγοντας το στόμα μας: *Καθένα από τα φωνήεντα αποτελεί μόνο του μία συλλαβή.*

2. στα ελληνικά, λέμε φωνήεντα τα γράμματα α, ε, η, ι, ο, υ, ω

το **φως** (του φωτός, των φώτων) ΟΥΣ.:

1. το φως είναι η λάμψη που βγαίνει από τον ήλιο, από μια λάμπα κτλ. και μας επιτρέπει να βλέπουμε τα πράγματα γύρω μας (**≠** σκοτάδι): *Το δωμάτιο έχει πολύ φως τα πρωινά. / Η λάμπα στο κομοδίνο βγάζει ένα απαλό, κίτρινο φως.*

2. το φως είναι η ηλεκτρική λάμπα: *Κλείσε τα φώτα και πάμε να κοιμηθούμε. / Φαινόταν ένα φως στο παράθυρο του σπιτιού. / Νύχτωσε και άναψαν τα φώτα στους δρόμους.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) το φως είναι η ικανότητα της όρασης: *Έχασε το φως του μετά από σοβαρό ατύχημα. / Η εγχείριση πέτυχε και ξαναβρήκε το φως του.*

4. φώτα ΠΛΗΘ.: τα φώτα είναι οι γνώσεις που έχει κάποιος: *Δάσκαλε, τα φώτα σου, τι να κάνουμε σε αυτή την περίπτωση;*

ΕΚΦΡ. αλλάζω τα φώτα, βλέπω φως, δίνω το πράσινο φως, είναι φως φανάρι, φέρνω στο φως

φωσφορίζει ΡΗΜ.: κάτι φωσφορίζει όταν βγάζει φως στο σκοτάδι: *Τα μάτια της γάτας φωσφορίζουν τη νύχτα. / Οι τροχονόμοι φορούν κίτρινα ρούχα που φωσφορίζουν.*

⚠ Η λέξη φωσφορίζει έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

τα **Φώτα** (των Φώτων) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): τα Φώτα είναι η γιορτή της βάφτισης του Χριστού, που τη γιορτάζουν οι χριστιανοί στις έξι Ιανουαρίου (= Θεοφάνια, Επιφάνια): *Την ημέρα των Φώτων ο ιερέας ρίχνει το σταυρό στη θάλασσα και οι πιστοί κολυμπάνε για να τον πιάσουν.*

η **φωταγώγηση** (της φωταγώγησης, των φωταγωγήσεων) ΟΥΣ.: η φωταγώγηση είναι να φωτί-

ζουμε ένα χώρο με πολλά και δυνατά φώτα: *Η φωταγώγηση της πόλης για τα Χριστούγεννα.*

ο **φωταγωγός** (του φωταγωγού, των φωταγωγών) ΟΥΣ.: ο φωταγωγός σε ένα κτίριο είναι ένας μακρόστενος χώρος που είναι ανοιχτός στο πάνω μέρος του για να μπαίνει φως και να μπορούν έτσι να φωτίζονται όσα δωμάτια δεν έχουν παράθυρα: *Το μπάνιο στο διαμέρισμά μας δεν έχει παράθυρο και βλέπει στο φωταγωγό.*

ο **φωτεινός**, η **φωτεινή**, το **φωτεινό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα αντικείμενο είναι φωτεινό, βγάζει φως και φωτίζει: *Ο ήλιος είναι το πιο φωτεινό αστέρι. / Διάβαζα τις φωτεινές επιγραφές των καταστημάτων.*

2. όταν κάτι είναι φωτεινό, έχει πολύ φως γιατί φωτίζεται πολύ καλά (**≠** σκοτεινός): *Το εργαστήριο ζωγραφικής είναι μεγάλο και πολύ φωτεινό.*

3. λέμε ότι κάποιος έχει φωτεινό μυαλό όταν έχει έξυπνες και πρωτότυπες ιδέες (= έξυπνος): *Ήταν το πιο φωτεινό μυαλό στην τάξη μας, και έγινε σπουδαίος επιστήμονας.*

4. όταν το πρόσωπό μας ή το χαμόγελό μας είναι φωτεινό, δείχνει χαρά και ικανοποίηση: *Η φιλόξενη οικοδέσποινα μας υποδέχτηκε με ένα τεράστιο, φωτεινό χαμόγελο.*

η **φωτιά** (της φωτιάς, των φωτιών) ΟΥΣ.:

1. η φωτιά είναι η ζέστη, το φως ή οι φλόγες που βγαίνουν από κάτι που καίγεται: *Μαζέψαμε ξύλα για να ανάψουμε φωτιά. / Μόλις βράσει το κρέας, το κατεβάσετε από τη φωτιά.*

2. όταν πιάνει φωτιά ένα κτίριο, ένα δάσος κτλ., αρχίζει να καίγεται και να καταστρέφεται (= πυρκαγιά): *Κάποιοι ασυνείδητοι έβαλαν φωτιά στο δάσος.*

3. όταν ζητάμε φωτιά, ζητάμε σπίρτα ή αναπτήρα για να ανάψουμε τσιγάρο: *Μου δίνεις, σε παρακαλώ, τη φωτιά σου;*

ΕΚΦΡ. ανάβω φωτιές, βάζω το χέρι μου στη φωτιά, παίζω με τη φωτιά, παίρνω φωτιά, ρίχνω λάδι στη φωτιά, φωτιά και λάβρα

φωτιά και λάβρα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. έτσι λέμε την πολύ δυνατή ζέστη: *Τι ζέστη είναι αυτή σήμερα, φωτιά και λάβρα!*

2. λέμε ότι κάτι είναι φωτιά και λάβρα όταν είναι πάρα πολύ ακριβό: *Φωτιά και λάβρα η βενζίνη τις τελευταίες μέρες.*

φωτίζω (φώτισα), **φωτίζομαι** (φωτίστηκα, φωτισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν φωτίζουμε κάτι, ρίχνουμε πάνω του φως, το κάνουμε φωτεινό: *Πάρε μαζί σου το φακό για να φωτίζεις το μονοπάτι. / Μια αστραπή φώτισε τον ουρανό.*

2. λέμε ότι φωτίζουμε κάτι όταν δίνουμε περισσότερα στοιχεία για αυτό, για να μπορούν οι άλλοι να το καταλάβουν: *Με τις μελέτες του φώτισε άγνωστες πλευρές της ελληνικής ιστορίας.*

3. φωτίζει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν φωτίζει, βγαίνει το πρώτο φως της ημέρας (= ξημερώνει, χαρά-

ζει): Ξυπνάει πολύ νωρίς το πρωί, πριν καλά καλά φωτίσει.

4. φωτίζει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: κάτι με φωτίζει όταν με κάνει να φαίνομαι πιο λαμπερός, χωρίς να βγάζει φως: *Τα χρωματιστά ρούχα φωτίζουν το πρόσωπό σου!*

5. φωτίζεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι φωτίζεται, παίρνει φως και γίνεται φωτεινό: *Τα βράδια η Ακρόπολη φωτίζεται με μεγάλους προβολείς.*

το **φωτιστικό** (του φωτιστικού, των φωτιστικών) ΟΥΣ.: το φωτιστικό είναι αντικείμενο που λειτουργεί με ηλεκτρικό ρεύμα και φωτίζει έναν κλειστό χώρο: *Το φωτιστικό του σαλονιού κρέμεται από την οροφή.*

το **φωτοαντίγραφο** (του φωτοαντίγραφου, των φωτοαντίγραφων) ΟΥΣ.: το φωτοαντίγραφο είναι η φωτοτυπία: *Μας μοίρασε φωτοαντίγραφα με ασκήσεις για το σπίτι.*

η **φωτοβολίδα** (της φωτοβολίδας, των φωτοβολίδων) ΟΥΣ.: η φωτοβολίδα είναι αντικείμενο που βγάζει δυνατό φως και το ρίχνουμε στον αέρα για να φωτίσει για λίγο μια περιοχή: *Οι φίλαθλοι εκτόξευσαν φωτοβολίδες και πυροτεχνήματα για να γιορτάσουν τη νίκη.*

η **φωτογραφία** (της φωτογραφίας, των φωτογραφιών) ΟΥΣ.:

1. η φωτογραφία είναι η εικόνα που βγάζουμε με μια ειδική μηχανή: *Τραβήξαμε πολλές φωτογραφίες στις διακοπές.*

2. η εικόνα που έχουμε βγάλει με ειδική μηχανή και την έχουμε τυπώσει σε χαρτί: *Ξεφύλλιζα το άλμπουμ με τις παλιές φωτογραφίες.*

φωτογραφίζω (φωτογράφισα), **φωτογραφίζομαι** (φωτογραφήθηκα, φωτογραφημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν φωτογραφίζω κάτι ή κάποιον, βρίσκομαι απέναντί του και του βγάζω μια φωτογραφία: *Φωτογράφισα όλη την παρέα στην εκδρομή. / Όταν ταξιδεύει, του αρέσει να φωτογραφίζει κτίρια και μνημεία.*

2. λέμε ότι φωτογραφίζουμε κάποιον όταν δε λέμε το όνομά του, αλλά τον περιγράφουμε έτσι ώστε οι άλλοι να καταλαβαίνουν ότι είναι αυτός: *Όλοι οι μάρτυρες φωτογράφισαν το ίδιο άτομο ως δολοφόνο.*

ο **φωτογραφικός**, η **φωτογραφική**, το **φωτογραφικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι φωτογραφικό, έχει σχέση με τη φωτογραφία: *Άλλαξε το φιλμ στη φωτογραφική μηχανή. / Οι φωτογραφίες εκτυπώνονται σε ειδικό φωτογραφικό χαρτί.*

ο **φωτογράφος**, η **φωτογράφος** (του/της φωτογράφου, των φωτογράφων) ΟΥΣ.:

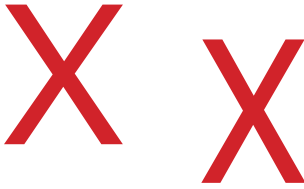
1. ο φωτογράφος είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να βγάζει φωτογραφίες: *Πήγε σε ένα φωτογράφο για να βγάλει φωτογραφίες για την ταυτότητα.*

2. φωτογράφο λέμε και αυτόν που βγάζει φωτογραφίες από χόμπι: *Ο φωτογράφος της παρέας μάς έδειξε τις φωτογραφίες που μας έβγαλε στην εκδρομή.*

το **φωτοστέφανο** (του φωτοστέφανου, των φωτοστέφανων) ΟΥΣ.: το φωτοστέφανο είναι ο φωτεινός κύκλος που είναι ζωγραφισμένος γύρω από το κεφάλι βασιλιάδων ή αγίων σε εικόνες, πίνακες κτλ.

η **φωτοτυπία** (της φωτοτυπίας, των φωτοτυπιών) ΟΥΣ.: η φωτοτυπία είναι το αντίγραφο μιας σελίδας που βγάζουμε με ειδικό μηχάνημα (= φωτοαντίγραφο): *Χρειαζόταν πολλά αντίγραφα του κειμένου και έβγαλε φωτοτυπίες.*

ο **φωτοτυπικός**, η **φωτοτυπική**, το **φωτοτυπικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι φωτοτυπικό, έχει σχέση με τη φωτοτυπία: *Το φωτοτυπικό μηχάνημα είναι απαραίτητη συσκευή σε κάθε βιβλιοθήκη.*

χάβω ΡΗΜ. ⇒ **χάφτω**

το **χάδι** (του χαδιού, των χαδιών) ΟΥΣ.: το χάδι είναι αυτό που κάνουμε όταν χαϊδεύουμε κάποιον ή κάτι με την παλάμη μας: *Τα μωρά απολαμβάνουν το χάδι της μητέρας τους. / Του αρέσουν τα χάδια και τα γλυκόλογα.*

ο **χαδιάρης**, η **χαδιάρα**, το **χαδιάρικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι χαδιάρης, του αρέσουν πολύ τα χάδια και η τρυφερή συμπεριφορά: *Είναι πολύ χαδιάρικο μωρό και θέλει όλη την ώρα αγκαλιές και χάδια.*

χαζεύω (χάζεψα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος χαζεύει, δε δίνει προσοχή σε κάτι που γίνεται (= αφαιρούμαι ≠ προσέχω): *Μη χαζεύεις την ώρα του μαθήματος.*

2. λέμε ότι χαζεύουμε όταν περνάμε την ώρα μας χωρίς να κάνουμε κάτι σημαντικό (= χαζολογώ): *Την Κυριακή έμεινε στο σπίτι και χάζευε στο Ίντερνετ.*

3. λέμε ότι χαζεύουμε κάτι όταν περνάμε την ώρα μας κοιτάζοντας κάτι που μας ευχαριστεί: *Κάθεται στο παράθυρο και χαζεύει τους περαστικούς. / Βγήκε βόλτα στην αγορά για να χαζέψει τις βιτρίνες.*

4. χάζεψα: λέμε ότι κάποιος χάζεψε όταν φέρεται σαν χαζός: *Χάζεψες τελείως, τι ανοησίες είναι αυτές που λες!*

χαζολογάω/χαζολογώ (χαζολόγησα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): κάποιος χαζολογάει όταν περνάει την ώρα του χωρίς να κάνει κάτι σημαντικό (= χαζεύω, τεμπελιάζω): *Αντί να χαζολογάς, δε με βοηθάς να στρώσουμε το τραπέζι;*

η **χαζομάρα** (της χαζομάρας) ΟΥΣ.:

1. η χαζομάρα είναι αυτό που χαρακτηρίζει ένα χαζό άνθρωπο (= βλακεία, ανοησία ≠ εξυπνάδα): *Είναι απεριγραπτή η χαζομάρα αυτής της κοπέλας!*

2. η χαζομάρα είναι κάτι χαζό που λέει ή κάνει κάποιος (= βλακεία, κουταμάρα): *Τι χαζομάρα πήγες κι έκανες;*

△ Η λέξη χαζομάρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **χαζός**, η **χαζή**, το **χαζό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι χαζός, δεν είναι έξυπνος και δεν καταλαβαίνει γρήγορα (= κουτός, ανόητος, βλάκας ≠ έξυπνος): *Δεν τα πάει καλά στο σχολείο, γιατί είναι χαζός.*

2. λέμε για κάποιον ότι είναι χαζός όταν δε σκέφτεται προσεκτικά και κάνει χαζομάρες ή όταν εύκολα μπορούμε να τον ξεγελάσουμε (= ανόητος, αφελής): *Θα είσαι χαζός να τα παρα-*

τήσεις τώρα που έφτασες ως εδώ! / Τι φοβάσαι βρε χαζό; Πλάκα έκανα!

3. όταν κάτι είναι χαζό, ταιριάζει σε άνθρωπο που δεν είναι έξυπνος (= ηλίθιος, ανόητος): *Με κοιτούσε με χαζό βλέμμα, σαν να μην κατάλαβαινε τι του έλεγα. / Βαρέθηκα πια τα χαζά αστεία του.*

4. λέμε για κάτι ότι είναι χαζό όταν είναι γελοίο, άσχημο, ασήμαντο κτλ. (= σαχλός): *Τι χαζό που είναι αυτό το καπέλο!*

ο **χαζοχαρούμενος**, η **χαζοχαρούμενη**, το **χαζοχαρούμενο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι χαζοχαρούμενος, δείχνει πάντα χαρούμενος, χωρίς να υπάρχει λόγος: *Είναι χαζοχαρούμενος και γελάει διαρκώς.*

το **χαϊδευτικό** (του χαϊδευτικού, των χαϊδευτικών) ΟΥΣ.: το χαϊδευτικό είναι το όνομα με το οποίο μας φωνάζουν οι συγγενείς και οι φίλοι και που συνήθως είναι μικρότερο από το κανονικό μας όνομα: *Με λένε Αποστόλη, αλλά οι δικοί μου με φωνάζουν Τόλη.*

ο **χαϊδευτικός**, η **χαϊδευτική**, το **χαϊδευτικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι χαϊδευτικό, φανερώνει τη στοργή μας και την αγάπη μας με χειρονομίες ή λόγια: *Με ένα χαϊδευτικό χτύπημα στην πλάτη με καθησύχασε ότι όλα θα πάνε καλά.*

χαϊδέω (χάιδεψα), **χαϊδεύομαι** (χαϊδεύτηκα, χαϊδεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν χαϊδεύουμε κάποιον, μετακινούμε απαλά την παλάμη μας πάνω του, για να του δείξουμε τη στοργή μας: *Άπλωσε το χέρι και τον χάιδεψε τρυφερά στο κεφάλι.*

2. όταν χαϊδεύουμε ένα παιδί, του κάνουμε όλες τις χάρες και το κακομαθαίνουμε (= κανακεύω): *Την έχετε χαϊδέψει πολύ, γι' αυτό σας κάνει ό,τι θέλει.*

3. χαϊδεύομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος χαϊδεύεται όταν δείχνει ότι του αρέσουν τα χάδια: *Η γάτα χαϊδεύόταν στα πόδια μου. / Σταμάτα να χαϊδεύεσαι και να μιλάς σαν μωρό!*

χαιρέτα **μας** **τον** **πλάτανο** ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ΤΟ λέμε ειρωνικά για να δείξουμε ότι κάτι θα αργήσει πολύ να γίνει ή δε θα γίνει ποτέ: *Σιγά μη βρούμε τέτοια ώρα εισιτήριο. Χαιρέτα μας τον πλάτανο!*

χαιρετάω/χαιρετώ (χαιρέτησα), **χαιρετιέμαι** (χαιρετήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν χαιρετάμε κάποιον, του λέμε ευγενικά λόγια ή κάνουμε ευγενικές χειρονομίες, πριν ή μετά το τέλος της συνάντησής μας: *Με είδε από μακριά και με χαιρέτησε με μια ελαφριά κίνηση του κεφαλιού. / Έφυγε χωρίς να με χαιρετήσει.*

2. χαιρετιόμαστε ΠΑΘ.: όταν χαιρετιόμαστε με κάποιον, λέει ο ένας στον άλλο ευγενικά λόγια ή κάνει ευγενικές χειρονομίες: *Χαιρετηθήκαμε από μακριά και συνηνοηθήκαμε να τηλεφωνηθούμε.*

ΕΚΦΡ. χαιρέτα μας τον πλάτανο

τα **χαιρετίσματα** ουσ.: τα χαιρετίσματα είναι τα ευγενικά λόγια που λέμε ή στέλνουμε μέσω άλλου προσώπου σε κάποιον που βρίσκεται μακριά μας: *Να δώσεις στη μητέρα σου πολλά χαιρετίσματα.*

⚠ Η λέξη χαιρετίσματα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

χαίρομαι (χάρηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος χαιρέται με κάτι, νιώθει χαρά για αυτό (≠ λυπάμαι, στενοχωριέμαι): *Χάρηκα πολύ για τη γνωριμία. / Θα του πω τα νέα για να χαρεί.*

2. όταν χαιρόμαστε κάτι, νιώθουμε ευχαρίστηση όταν το κάνουμε (= απολαμβάνω, ευχαριστιέμαι): *Στις διακοπές χαιρόμαι τον ύπνο μου. / Στο διάλειμμα δεν προλαβαίνει να χαρεί το παιχνίδι.*

η **χαίτη** (της χαιτής, των χαιτών) ουσ.: η χαιτή ενός λιονταριού ή ενός αλόγου είναι οι μακριές τρίχες που μεγαλώνουν στο σβέρκο τους: *Τα άγρια άλογα κάλπαζαν και η χαιτή τους ανέμιζε.*

χαλάει κόσμο ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι χαλάει κόσμο όταν έχει μεγάλη επιτυχία: *Χαλάει κόσμο η ταινία που παίζεται αυτές τις μέρες στον κινηματογράφο.*

το **χαλάζι** (του χαλαζιού, των χαλαζιών) ουσ.: το χαλάζι είναι μικρές μπάλες πάγου που πέφτουν όπως η βροχή από τον ουρανό: *Το χοντρό χαλάζι κατέστρεψε τη σοδειά των γεωργών.*

χαλάλι ΕΠΙΡΡ.: το λέμε για κάτι που αξίζει το χρόνο, τον κόπο ή τα χρήματα που ξοδέψαμε για αυτό: *Αφού σου αρέσει τόσο πολύ, χαλάλι σου, πάρ' το. / Χαλάλι οι ώρες που πέρασα για να το φτιάξω, τώρα δουλεύει περίφημα.*

ο **χαλαρός**, η **χαλαρή**, το **χαλαρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι χαλαρό, δεν είναι σφιχτά δεμένο ή αρκετά τεντωμένο: *Το σκοινί της βάρκας ήταν χαλαρό, γι' αυτό λύθηκε. (≠ σφιχτός)*

2. λέμε ότι κάτι είναι χαλαρό όταν δεν είναι πολύ ζωνό ή έντονο (≠ έντονος): *Πέρασαμε ήσυχες και χαλαρές διακοπές.*

3. λέμε ότι κάτι είναι χαλαρό όταν δεν είναι πολύ αυστηρό (= επιεικής ≠ αυστηρός): *Στο διαγώνισμα όλοι αντέγραψαν, γιατί η επιτήρηση ήταν πολύ χαλαρή.*

τα **χαλάσματα** (των χαλασμάτων) ουσ.: τα χαλάσματα είναι ό,τι έχει μείνει από ένα κτίριο που έχει γκρεμιστεί ή καταστραφεί (= ερείπια): *Τα πέτρινα χαλάσματα μαρτυρούν την ύπαρξη της παλιάς πόλης.*

ο **χαλασμός** (του χαλασμού) ουσ.: όταν γίνεται χαλασμός, γίνεται μεγάλη καταστροφή ή επικρατεί μεγάλη αναστάτωση: *Έξω γίνεται χαλασμός, βρέχει και φυσάει ασταμάτητα. / Στις εκπτώσεις γινόταν χαλασμός από τον κόσμο στα μαγαζιά.*

⚠ Η λέξη χαλασμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

χαλάω/χαλώ (χάλασα, χαλασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν χαλάμε κάτι, το κάνουμε να γίνει άχρηστο, να μην μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε (= καταστρέφω): *Μην ανοιγοκλείνεις την τηλεόραση, θα τη χαλάσεις! / Τα χάλασε τα παπούτσια από το πολύ περπάτημα. (= φθείρω)*

2. χαλάμε κάτι όταν χρησιμοποιούμε μεγάλη ποσότητα από αυτό (= ξοδεύω, σπαταλώ): *Χάλασε ολόκληρη περιουσία για να αγοράσει το σπίτι.*

3. όταν χαλάμε χρήματα, δίνουμε ένα νόμισμα για να πάρουμε περισσότερα νομίσματα της ίδιας αξίας για το ίδιο ποσό (= κάνω ψιλά): *Μπορείς να μου χαλάσεις πενήντα ευρώ;*

4. χαλάμε κάποιον όταν τον κάνουμε να έχει κακό χαρακτήρα: *Θα το χαλάσεις το παιδί άμα του κάνεις όλα τα χατίρια. (= κακομαθαίνω) / Τον χάλασαν οι κακές παρέες. (= διαφθείρω)*

5. χαλάμε μια σχέση ή κάτι άλλο όταν την κάνουμε να σταματήσει να υπάρχει: *Χάλασε τη φιλία μας με τη συμπεριφορά του. (= διαλύω, καταστρέφω) / Χάλασε τη συμφωνία μας.*

6. λέμε ότι κάτι χαλάει ή ότι κάτι άλλο το χαλάει όταν δεν μπορεί να γίνει (= ματαιώνω, ανατρέπω): *Ο καιρός μάς χάλασε τα σχέδια για την εκδρομή.*

7. χαλάει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι χαλάει, γίνεται άχρηστο, δεν μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε: *Χάλασε η ηλεκτρική σκούπα. (= καταστρέφεται) / Χαλάνε τα τρόφιμα από τη ζέστη. (= αλλοιώνεται) / Χάλασαν τα τακούνια των παπουτσιών μου. (= φθείρεται)*

8. χαλάει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι χαλάει όταν γίνεται χειρότερο (= χειροτερεύει ≠ καλύτερεύει, φτιάχνει): *Την ημέρα ο καιρός θα είναι καλός, αλλά θα χαλάσει το βράδυ.*

ΕΚΦΡ. δε χάλασε ο κόσμος, δε χαλάω τη ζαχαρένια μου, δε χαλάω χατίρι, ο κόσμος να χαλάσει, χαλάει κόσμο, χαλάω τον κόσμο

χαλάω τον κόσμο ΕΚΦΡ.: όταν χαλάω τον κόσμο, προκαλώ φασαρία ή αναστάτωση: *Χάλασε τον κόσμο με τις φωνές του! / Χάλασε τον κόσμο μέχρι να βρει το πορτοφόλι της.*

ο **χαλβάς** (του χαλβά, των χαλβάδων) ουσ.:

1. ο χαλβάς είναι ένα τρόφιμο σε παραλληλόγραμμο σχήμα που γίνεται από ταχίνι, ζάχαρη και άλλα υλικά: *Όταν νηστεύουμε τρώμε χαλβά, ψωμί και ελιές.*

2. ο χαλβάς είναι ένα σπιτικό γλυκό που γίνεται από σιμιγδάλι, ζάχαρη και βούτυρο ή λάδι: *Ο χαλβάς είναι τούρκικο γλυκό που το φτιάχνουμε και στην Ελλάδα.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε χαλβά τον ανόητο και δειλό άνθρωπο: *Σιγά μη ζητήσει αύξηση από το αφεντικό, αυτός ο χαλβάς!*

το **χαλί** (του χαλιού, των χαλιών) ουσ.: το χαλί είναι ένα κομμάτι από χοντρό ύφασμα, συνήθως μάλλινο ή βαμβακερό, που το στρώνουμε στο πάτωμα: *Μπήκε ο χειμώνας και στρώσαμε τα χαλιά.*

Το **χάλι** ΟΥΣ.:

1. χάλι λέμε την πολύ άσχημη κατάσταση στην οποία βρίσκεται κάποιος ή κάτι: *Λείπαμε πολύ καιρό και όταν γυρίσαμε βρήκαμε το σπίτι σε μεγάλο χάλι.*

2. χάλια ΠΛΗΘ.: λέμε ότι κάποιος ή κάτι είναι χάλια όταν δε μας αρέσει καθόλου (= αηδία, αίσχος): *Το φόρεμά της είναι χάλια!*

△ Η λέξη χάλι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. ένα μάτσο χάλια

Το **χαλίκι** (του χαλικιού, των χαλικιών) ΟΥΣ.: το χαλίκι είναι μικρό κομμάτι πέτρας: *Ο δρόμος που οδηγούσε στο διπλανό χωριό ήταν στρωμένος με χαλίκια.*

Το **χαλινάρι** (του χαλιναριού, των χαλιναριών) ΟΥΣ.: τα χαλινάρια είναι μια κατασκευή από δύο λουριά, που την τοποθετούμε γύρω από το κεφάλι ενός ζώου ώστε, όταν το οδηγούμε, να μπορούμε να το κατευθύνουμε εκεί που θέλουμε (= γκέμι): *Τράβηξε με δύναμη τα γκέμια του αλόγου κι αυτό σταμάτησε να τρέχει.*

△ Η λέξη χαλινάρι χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **χάλκινος**, η **χάλκινη**, το **χάλκινο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι χάλκινο, είναι φτιαγμένο από χαλκό: *Ο αθλητής που έρχεται τρίτος στους αγώνες παίρνει το χάλκινο μετάλλιο.*

η **χαλκομανία** (της χαλκομανίας, των χαλκομανιών) ΟΥΣ.: η χαλκομανία είναι εικόνα σε χαρτί που μπορούμε να την κολλήσουμε σε μια επιφάνεια: *Κολλούσε στους τοίχους χαλκομανίες με τους αγαπημένους του ήρωες.*

ο **χαλκός** (του χαλκού) ΟΥΣ.: ο χαλκός είναι ένα μέταλλο με κοκκινωπό χρώμα, που το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε διάφορα αντικείμενα: *Νομίσματα μικρής αξίας είναι φτιαγμένα από χαλκό, όπως το ένα λεπτό και τα δύο λεπτά.*

△ Η λέξη χαλκός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **χάλυβας** (του χάλυβα) ΟΥΣ.: ο χάλυβας είναι το ασάλι: *Σωλήνες από χάλυβα.*

△ Η λέξη χάλυβας δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **χαμαιλέοντας** (του χαμαιλέοντα, των χαμαιλεόντων) ΟΥΣ.:

1. ο χαμαιλέοντας είναι ένα είδος σαύρας, που το δέρμα του αλλάζει χρώμα ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται, για να εξυπηρετεί το συμφέρον του: *Μόνον όσοι είναι χαμαιλέοντες έχουν μακριά και λεπτή γλώσσα για να πιάνει έντομα.*

2. χαμαιλέοντα λέμε τον άνθρωπο που αλλάζει απόψεις ή αλλάζει μορφή ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται, για να εξυπηρετεί το συμφέρον του: *Μόνον όσοι είναι χαμαιλέοντες μπορούν να επιβιώσουν σ' ένα τόσο ανταγωνιστικό χώρο.*

χαμένο κορμί ΕΚΦΡ. (ΜΕΙΩΤ.): το λέμε για κάποιον που είναι εντελώς άχρηστος και αποτυχημένος: *Ένα χαμένο κορμί είναι, δεν πρέπει να του έχεις καμιά εμπιστοσύνη.*

χαμηλά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται χαμηλά, βρίσκεται πολύ κοντά στο έδαφος (≠ ψηλά): *Το αεροπλάνο πετάει χαμηλά για να προσγειωθεί.*

2. όταν κάποιος μιλάει χαμηλά, μιλάει με σιγανή και ήρεμη φωνή (= χαμηλόφωνα ≠ δυνατά): *Στην άκρη του διαδρόμου ένα ζευγάρι μιλάει χαμηλά, δεν ακούω τι λένε.*

3. λέμε ότι οι τιμές κάποιων προϊόντων είναι χαμηλά όταν είναι αρκετά φτηνά (≠ ψηλά): *Τα ξενοδοχεία του νησιού κρατούν χαμηλά τις τιμές τους όλο το χρόνο.*

ο **χαμηλός**, η **χαμηλή**, το **χαμηλό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι χαμηλό, δεν έχει μεγάλο ύψος (≠ ψηλός): *Πήδηξε εύκολα πάνω από το χαμηλό φράχτη. / Αγόρασε ένα ζευγάρι χαμηλά μπουτάκια.*

2. όταν κάτι είναι χαμηλό, είναι μικρότερο από το κανονικό ή το συνηθισμένο: *Οι χαμηλές θερμοκρασίες θα συνεχιστούν για όλη την εβδομάδα. / Βρήκα τη χαμηλότερη τιμή της αγοράς. (= φτηνός)*

3. λέμε ότι κάτι είναι χαμηλό όταν δεν είναι πολύ δυνατό ή έντονο (= σιγανός ≠ δυνατός): *Έσκυψε και κάτι της ψιθύρισε στο αυτί με χαμηλή φωνή. / Το χαμηλό φως των κεριών είναι πολύ ρομαντικό.*

χαμηλόφωνα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι λέγεται χαμηλόφωνα, λέγεται με σιγανή φωνή (= ψιθυριστά ≠ μεγαλόφωνα): *Μιλούν χαμηλόφωνα για να μην ξυπνήσουν τα μωρά.*

ο **χαμηλόφωνος**, η **χαμηλόφωνη**, το **χαμηλόφωνο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι χαμηλόφωνο, λέγεται με χαμηλή φωνή (= ψιθυριστός ≠ μεγαλόφωνος): *Πέρασαν από μπροστά μου ήσυχα συνεχίζοντας τη χαμηλόφωνη συνομιλία τους.*

χαμηλώνω (χαμήλωσα, χαμηλωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν χαμηλώνουμε κάτι ή όταν κάτι χαμηλώνει, το φέρνουμε πιο κοντά στο έδαφος (= κατεβάζω ≠ σηκώνω, ανεβάζω): *Χαμήλωσε τα ρολά για να μην μπαινεί φως στο δωμάτιο. / Το αεροπλάνο χαμήλωσε σιγά σιγά και προσγειώθηκε.*

2. όταν χαμηλώνουμε κάτι ή όταν κάτι χαμηλώνει, το κάνουμε να γίνει λιγότερο σε δύναμη, αριθμό κτλ. (= κατεβάζω ≠ ανεβάζω): *Χαμήλωσε τη μουσική, γιατί θέλω να διαβάσω! / Το δυνατό φως χαμήλωσε. / Χαμηλώνουν οι τιμές στις εκπτώσεις.*

ο **χαμογελαστός**, η **χαμογελαστή**, το **χαμογελαστό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι χαμογελαστός, χαμογελάει και έχει χαρούμενη έκφραση στο πρόσωπό του (≠ σκυθρωπός): *Ήρθε χαμογελαστή να μου πει τα ευχάριστα νέα.*

χαμογελάω/χαμογελώ (χαμογέλασα) ΡΗΜ.: όταν χαμογελάμε, γελάμε ελαφρά με λίγο τενωμένα τα χείλια προς τα πάνω, για να δείξουμε χαρά, ικανοποίηση κτλ.: *Χαμογέλασε ικανοποιημένος που είχε πετύχει το σκοπό του.*

/ Του έκλεισε το μάτι και του χαμογέλασε με νόημα.

ΕΚΦΡ. μου χαμογελάει η τύχη

το **χαμόγελο** (του χαμόγελου, των χαμόγελων) ουσ.: το χαμόγελο είναι η έκφραση που παίρνει το πρόσωπό μας όταν χαμογελάμε: Ένα χαμόγελό σας αρκεί για να κάνει ευτυχισμένο ένα παιδί. / Με κοίταξε με ένα ειρωνικό χαμόγελο.

το **χαμομήλι** (του χαμομηλιού, των χαμομηλιών) ουσ.:

1. το χαμομήλι είναι ένα φυτό με ωραίο άρωμα που μοιάζει με μικρή μαργαρίτα, και συνήθως το βράζουμε και το πίνουμε σαν ρόφημα ή φτιάχνουμε με αυτό διάφορα καλλυντικά: Ένα χωράφι γεμάτο χαμομήλι και παπαρούνες. / Λούζεται με σαμπουάν χαμομηλιού.

2. χαμομήλι λέμε το ρόφημα που φτιάχνουμε από τα άνθη αυτού του φυτού: Να πεις ένα ζεστό χαμομήλι, κάνει καλό στο στομάχι.

ο **χαμός** (του χαμού) ουσ.: ο χαμός κάποιου είναι ο θάνατός του: Οι συγγενείς των θυμάτων είναι απαρηγόρητοι για το χαμό των αγαπημένων τους.

△ Η λέξη χαμός δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. γίνεται χαμός

το **χάμπουργκερ** ουσ.: το χάμπουργκερ είναι δύο κομμάτια από στρογγυλό ψωμί που ανάμεσα τους βάζουμε μπιφτέκι, τυρί και άλλα υλικά και τα τρώμε όλα μαζί: Του αρέσει να βάζει κέτσαπ στο χάμπουργκερ.

△ Η λέξη χάμπουργκερ δεν κλίνεται.

το **χάμστερ** ουσ.: το χάμστερ είναι ένα μικρό μαλλιαρό ζώο που μοιάζει με το ποντίκι και το χρησιμοποιούν οι επιστήμονες για πειράματα: Κλουβιά και παιχνίδια για χάμστερ.

△ Η λέξη χάμστερ δεν κλίνεται.

χάμω και **χάμου** ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι βρίσκεται χάμω, βρίσκεται στο έδαφος ή στο πάτωμα (= καταγής, κάτω): Πέταξε το τσιγάρο του χάμω, χωρίς να το σβήσει.

χάνει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για να τονίσουμε ότι κάπου υπάρχει πολύς κόσμος και γίνεται χαμός: Στο κέντρο της Αθήνας έχει τόσο κόσμο που χάνει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα.

ο **χάννος** (του χάννου, των χάννων) ουσ.:

1. ο χάννος είναι ένα ψάρι που φαίνεται κουτό, γιατί έχει το στόμα του συνέχεια ανοιχτό: Το φθινόπωρο είναι η εποχή που ψαρεύονται οι χάννοι.

2. (ΜΕΙΣΤ.) χάννο λέμε τον κουτό άνθρωπο, συνήθως όταν δεν καταλαβαίνει κάτι και μας κοιτάει με το στόμα ανοιχτό: Γιατί με κοιτάς σαν χάννος, δεν κατάλαβες τι σου ζήτησα;

το **χαντάκι** (του χαντακιού, των χαντακιών) ουσ.: το χαντάκι είναι ένα στενό και μακρύ άνοιγμα στο χώμα για να φεύγουν τα νερά: Το αυτοκίνητο έπεσε σε ένα χαντάκι.

το **χάντμπολ** ουσ.: το χάντμπολ είναι ένα άθλημα που μοιάζει αρκετά με το ποδόσφαιρο, με τη

μόνη διαφορά ότι οι παίκτες δεν κλοτσάνε την μπάλα, αλλά την πετάνε ο ένας στον άλλο με τα χέρια (= χειροσφαίριση): Κάθε ομάδα χάντμπολ έχει δώδεκα παίκτες.

△ Η λέξη χάντμπολ δεν κλίνεται.

η **χάντρα** (της χάντρας, των χαντρών) ουσ.: η χάντρα είναι μια μικρή σφαίρα από χρωματιστό γυαλί, μέταλλο ή πλαστικό με μία τρύπα στη μέση: Κολιέ από πράσινες, κόκκινες και θαλασσιές χάντρες.

χάνω (έχασα), **χάνομαι** (χάθηκα, χαμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν χάνουμε κάτι, δεν το έχουμε πια, γιατί μας το πήραν ή γιατί καταστράφηκε (= στερούμαι): Έχασαν τα πάντα όταν κάηκε το σπίτι τους. / Έχασε τη δουλειά της όταν έκλεισε η εταιρεία.

2. χάνουμε κάποιον ή κάτι όταν δεν μπορούμε να βρούμε πού είναι (≠ βρίσκω): Πάλι έχασε τα κλειδιά της. / Ήταν ταραγμένη, επειδή έχασε το παιδί στο σουπερμάρκετ.

3. όταν χάνουμε σε διαγωνισμό, αγώνα κτλ., κάποιος είναι καλύτερος από εμάς (≠ κερδίζω, νικώ): Το κόμμα του έχασε στις εκλογές. / Όταν παίζω μαζί του τάβλι, πάντα χάνω.

4. μπορούμε να πούμε ότι χάνουμε κάποια από τις αισθήσεις μας ή μέρος του σώματός μας όταν δεν τα έχουμε πια, λόγω ηλικίας, ατυχήματος κτλ.: Ο παπούς έχασε την ακοή του. / Έχασε το αριστερό του πόδι στον πόλεμο.

5. χάνουμε ένα καλό συναισθημα ή χαρακτηριστικό όταν σταματάμε να το έχουμε (≠ διατηρώ): Έχασε την ψυχραιμία της και τον έδειρε. / Τα χρωματιστά ρούχα χάνουν το χρώμα τους στο πλύσιμο.

6. όταν χάνουμε το τρένο, το πλοίο κτλ., δε φτάνουμε στην ώρα μας για να το πάρουμε (≠ προλαβαίνω): Βιάσου, γιατί θα χάσεις το λεωφορείο.

7. όταν χάνουμε ένα γεγονός, δεν το παρακολουθούμε ή δεν παίρνουμε μέρος σε αυτό: Έχασε το μάθημα γιατί ήταν άρρωστη. / Είναι εξαιρετική ταινία, δεν πρέπει να τη χάσεις!

8. όταν χάνουμε χρόνο, ευκαιρία κτλ., δεν τα χρησιμοποιούμε με το σωστό τρόπο, ώστε να πετύχουμε το καλύτερο αποτέλεσμα: Έχασε μια εξαιρετική ευκαιρία για δουλειά. / Μη χάνεις το χρόνο σου να τον πείσεις!

9. κάποιος ή κάτι χάνει κάτι άλλο όταν έχει λιγότερο από όσο είχε πριν (= παίρνω): Τα λάστιχα χάνουν αέρα. / Έκανε δίαιτα και έχασε πέντε κιλά.

10. **χάνει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα ρολόι χάνει, δουλεύει πιο αργά από ό,τι πρέπει και δε δείχνει τη σωστή ώρα (= πάει πίσω ≠ πάει μπροστά): Το ρολόι χάνει πέντε λεπτά.

11. **χάνομαι** ΠΑΘ.: λέμε ότι χάθηκε όταν δεν μπορούμε να δούμε ή να βρούμε κάτι ή κάποιον (= εξαφανίζομαι): Χάθηκε το πλοίο στον ορίζοντα. / Χάθηκε η τσάντα μου.

12. χάνομαι ΠΑΘ.: αντί να πούμε ότι κάποιος σκοτώθηκε μπορούμε να πούμε ότι χάθηκε (= πεθαίνω): *Χάθηκαν πολλοί άνθρωποι στο μεγάλο σεισμό.*

13. χάνομαι ΠΑΘ.: όταν χανόμαστε, δεν ξέρουμε πώς να πάμε σε ένα μέρος ή πού βρισκόμαστε: *Χάθηκε και δεν μπόρεσε να βρει το σπίτι μου.*

14. χάνομαι ΠΑΘ.: όταν χανόμαστε με κάποιον, δεν τον βλέπουμε συχνά: *Χαθήκαμε με τους παλιούς μας συμμαθητές.*

ΕΚΦΡ. τα χάνω, χαμένο κορμί, χάνει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα, χάνω έδαφος, χάνω τ' αυγά και τα πασχάλια, χάνω τα λόγια μου, χάνω τις αισθήσεις μου, χάνω το λογαριασμό, χάνω τον μπουσούλα

χάνω έδαφος ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ή κάτι χάνει έδαφος, γίνεται πιο ανίσχυρο σε σχέση με τους αντιπάλους του (≠ κερδίζω έδαφος): *Τα γκάλοπ δείχνουν ότι το κόμμα του έχει αρχίσει να χάνει έδαφος.*

χάνω τ' αυγά και τα πασχάλια ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν νιώθουμε μεγάλη ταραχή και δεν ξέρουμε πώς να αντιδράσουμε (= σαστίζω, τα χάνω): *Από τον πανικό της να προλάβει το τρένο, έχασε τα αυγά και τα πασχάλια.*

χάνω τα λόγια μου ΕΚΦΡ.:

1. όταν χάνουμε τα λόγια μας, δεν μπορούμε να μιλήσουμε από μεγάλη ταραχή ή έκπληξη: *Όταν βγήκε στη σκηνή και είδε τον κόσμο, έχασε τα λόγια του.*

2. όταν χάνουμε τα λόγια μας, μιλάμε μάταια σε κάποιον, γιατί αδιαφορεί: *Μη χάνεις τα λόγια σου, δεν αλλάζει γνώμη αυτός.*

χάνω τις αισθήσεις μου ΕΚΦΡ.: όταν χάνουμε τις αισθήσεις μας, μένουμε ανίσθητοι για λίγη ώρα (= λιποθυμάω): *Από την πολλή ζέστη, ζαλίστηκε και έχασε τις αισθήσεις του.*

χάνω το λογαριασμό ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάτι γίνεται τόσες πολλές φορές, που δεν μπορούμε να τις μετρήσουμε: *Τον έχει δανείσει τόσες φορές, που πια έχει χάσει το λογαριασμό.*

χάνω τον μπουσούλα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν χάνουμε τον μπουσούλα, σαστίζουμε και δεν ξέρουμε τι πρέπει να κάνουμε (= χάνω τ' αυγά και τα πασχάλια): *Από τότε που έφυγε ο διευθυντής έχουν χάσει τον μπουσούλα στην εταιρεία.*

το **χάος** (του χάους) ΟΥΣ.:

1. το χάος είναι ο άπειρος χώρος στο διάστημα μέσα στον οποίο κινούνται τα ουράνια σώματα

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε ότι κάπου υπάρχει χάος όταν εκεί υπάρχει μεγάλη ακαταστασία και αναστάτωση: *Χάος επικρατεί στην υπηρεσία μετά την παραίτηση του διευθυντή.*

⚠ Η λέξη χάος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **χάπι** (του χαπιού, των χαπιών) ΟΥΣ.: το χάπι είναι ένα φάρμακο που το καταπίνουμε με νερό χωρίς να το μασάμε (= χαπάκι): *Η ασπιρίνη είναι το πιο αποτελεσματικό χάπι για τον πονοκέφαλο.*

η **χαρά** (της χαράς, των χαρών) ΟΥΣ.:

1. η χαρά είναι η μεγάλη ευχαρίστηση που νιώθουμε όταν γίνεται κάτι καλό ή όταν περνάμε καλά (≠ λύπη): *Η γέννηση του μωρού μάς γέμισε με μεγάλη χαρά.*

2. η χαρά είναι καθετί που μας κάνει να νιώθουμε ευχάριστα: *Δεν πρόλαβε να απολαύσει τις χαρές της ζωής.*

ΕΚΦΡ. γεια χαρά, μια χαρά, πετάω από τη χαρά μου, χαρά Θεού

χαρά Θεού ΕΚΦΡ.: το λέμε για μια ηλιόλουστη μέρα: *Πάμε έξω για καφέ; Είναι χαρά Θεού!*

η **χαράδρα** (της χαράδρας, των χαραδρών) ΟΥΣ.: η χαράδρα είναι το στενόμακρο και απότομο άνοιγμα που υπάρχει ανάμεσα σε δύο βουνά: *Ένας ορειβάτης έπεσε σε μια απότομη χαράδρα.*

χαράζω (χάραξα), **χαράζομαι** (χαράχτηκα, χαραγμένος) ΡΗΜ.:

1. χαράζουμε κάτι όταν κάνουμε λεπτά ανοίγματα πάνω στην επιφάνειά του με κάτι μυτερό: *Χάραξε το πορτοκάλι για να το καθαρίσει. / Κάποιος χάραξε την πόρτα του αυτοκινήτου με κλειδί. (= γρατσουνάω)*

2. χαράζουμε κάτι σε ξύλο, μέταλλο, πέτρα κτλ. όταν κάνουμε πάνω του σχέδια και σχήματα με κάτι μυτερό (= σκαλιζώ): *Για να τους τιμήσουν, χάραξαν πάνω στο μνημείο μια επιγραφή με τα ονόματά τους.*

3. όταν χαράζουμε κάτι, φτιάχνουμε στο χαρτί γραμμές με χάρακα (= σχεδιάζω): *Χαράξτε δύο παράλληλες ευθείες στο τετράδιό σας.*

4. λέμε ότι χαράζουμε κάτι όταν κάνουμε πρώτοι εμείς κάτι που οι άλλοι το χρησιμοποιούν σαν παράδειγμα: *Ακολούθησαν την πολιτική που χάραξε η προηγούμενη κυβέρνηση.*

5. χαράζει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν χαράζει, αρχίζει να γίνεται μέρα (= ξημερώνει, φέγγει, φωτίζει): *Ξυπνάει νωρίς, πριν χαράξει, για να πάει στη δουλειά του.*

6. χαράζεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν λέμε ότι κάτι χαράζεται στη μνήμη μας, δε θα το ξεχάσουμε ποτέ: *Το περιστατικό αυτό χαράχτηκε βαθιά στην ψυχή μου.*

ο **χάρακας** (του χάρακα, των χαράκων) ΟΥΣ.: ο χάρακας είναι το όργανο με το οποίο μετράμε ή τραβάμε ίσιες γραμμές: *Σχεδιάστε με το χάρακα μια ευθεία γραμμή. / Μετρήστε με το χάρακα πόσα εκατοστά είναι η κάθε πλευρά του τριγώνου.*

ο **χαρακτήρας** (του χαρακτήρα, των χαρακτήρων) ΟΥΣ.:

1. ο χαρακτήρας είναι ο ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο σκέφτεται και συμπεριφέρεται κάποιος (= προσωπικότητα): *Η ισχυρή του θέληση ήταν ένα από τα βασικά στοιχεία του χαρακτήρα του.*

2. ο χαρακτήρας είναι το σύνολο των χαρακτηριστικών που κάνουν κάτι να ξεχωρίζει από τα υπόλοιπα: *Προσπαθούν να διατηρήσουν τον παραδοσιακό χαρακτήρα του χωριού.*

3. χαρακτήρα λέμε τον ήρωα σε ένα βιβλίο, σε μια ταινία κτλ.: *Ο βασικός χαρακτήρας του βιβλίου είναι ένα ατίθασο αλλά καλό παιδάκι.*

4. ο χαρακτήρας είναι κάθε γράμμα, αριθμός ή άλλο σύμβολο που είναι γραμμένο ή τυπωμένο κάπου: *Ο υπολογιστής αναγνωρίζει τα σημεία στίξης ως ξεχωριστούς χαρακτήρες.*

5. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, χαρακτήρα λέμε το τελευταίο γράμμα του θέματος μιας λέξης: *Στη λέξη "κόβω", το θέμα είναι το "κόβ-" και ο χαρακτήρας είναι το γράμμα "β".*

ΕΚΦΡ. κρατάω χαρακτήρα

το **χαρακτηριστικό** (του χαρακτηριστικού, των χαρακτηριστικών) ΟΥΣ.:

1. το χαρακτηριστικό είναι το ιδιαίτερο στοιχείο που κάνει κάποιον ή κάτι να ξεχωρίζει (= γνώρισμα): *Χαρακτηριστικό του νησιού είναι οι μικρές, γραφικές παραλίες.*

2. χαρακτηριστικά ΠΛΗΘ.: τα χαρακτηριστικά ενός ανθρώπου είναι τα εξωτερικά του γνωρίσματα, και κυρίως τα στοιχεία του προσώπου του: *Ο μάρτυρας περιέγραψε τα χαρακτηριστικά του δράστη στην αστυνομία.*

ο **χαρακτηριστικός**, η **χαρακτηριστική**, το **χαρακτηριστικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι χαρακτηριστικό ενός ανθρώπου, ενός πράγματος, μιας ομάδας κτλ., είναι αυτό που τα κάνει να ξεχωρίζουν (= αντιπροσωπευτικός, τυπικός): *Οι αμμοθύελλες είναι το χαρακτηριστικό γνώρισμα της ερήμου. / Είναι χαρακτηριστικός τύπος Ιταλού.*

το **χάραμα** ΟΥΣ.: το χάραμα είναι το πρώτο φως της ημέρας πριν ανατείλει ο ήλιος (= αυγή, χάραινη): *Ξυπνήσαμε τόσο νωρίς, που προλάβουμε και είδαμε το χάραμα.*

△ Η λέξη χάραμα δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. άγρια χαράματα

η **χαραμάδα** (της χαραμάδας, των χαραμάδων) ΟΥΣ.: η χαραμάδα είναι στενό και μακρύ άνοιγμα πάνω σε μια ξύλινη επιφάνεια ή ανάμεσα σε δύο επιφάνειες που δεν ενώνονται (= σχισμή, κενό): *Τους παρακολουθούσε να τσακώνονται μέσα από τη χαραμάδα της πόρτας.*

χαράματα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται χαράματα, γίνεται πολύ νωρίς το πρωί, πριν ανατείλει ο ήλιος (= ξημερώματα): *Ξυπνάει χαράματα για να πάει στη δουλειά.*

η **χάρη** (της χάρης) ΟΥΣ.:

1. λέμε για κάποιον ή για κάτι ότι έχει χάρη όταν είναι ελκυστικό, επειδή είναι όμορφο ή ευχάριστο: *Οι χορευτές γλιστράνε με χάρη πάνω στον πάγο. / Οι κινήσεις της έχουν χάρη.*

2. η χάρη είναι το καλό στοιχείο που έχει κάποιος ή κάτι: *Άλλες χάρες έχει η θάλασσα και άλλες το βουνό. (= χάρισμα) / Είναι ένας φυσιολογικός άνθρωπος όπως όλοι, με χάρες κι ελαττώματα. (= προτέρημα)*

3. η χάρη είναι κάτι που κάνουμε σε κάποιον για να τον βοηθήσουμε: *Μπορείς, σε παρακαλώ, να μου κάνεις μια χάρη; (= εξυπηρέτηση)*

/ Δεν μπορώ να του κάνω όλες τις χάρες. (= χατίρι)

4. η χάρη είναι αυτό που νιώθουμε για κάποιον που μας βοήθησε (= ευγνωμοσύνη): *Του χρωστάω μεγάλη χάρη.*

△ Η λέξη χάρη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. για χάρη κάποιου, λόγου χάρη, παραδείγματος χάρη, ποιος τη χάρη σου

χάρη σε ΠΡΟΘ.: κάτι καλό γίνεται χάρη σε κάποιον όταν αυτός έχει βοηθήσει για να γίνει: *Χάρη στο δικό του γκολ κέρδισαν τον αγώνα.*

χαρίζω (χάρισα), **χαρίζομαι** (χαρίστηκα, χαρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν χαρίζουμε κάτι σε κάποιον, του το κάνουμε δώρο: *Μου χάρισε ένα βιβλίο στα γενέθλιά μου. (= δωρίζω)*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας χαρίζει κάτι όταν μας αφήνει να το έχουμε, να το κερδίσουμε κτλ.: *Το τελευταίο γκολ χάρισε τη νίκη στην ομάδα. / Η φύση τής χάρισε υγεία και ομορφιά.*

3. χαρίζομαι ΠΛΘ.: όταν χαρίζομαι σε κάποιον, του φέρομαι με ευνοϊκό τρόπο (= ευνοώ): *Οι δίκαιοι δικαστές δε χαρίζονται σε κανέναν.*

ΕΚΦΡ. τη χαρίζω

το **χάρισμα** (του χάρισματος, των χαρισμάτων) ΟΥΣ.: το χάρισμα είναι ένα καλό χαρακτηριστικό που έχει κάποιος από τη φύση του: *Είναι ένας άνθρωπος με πολλά χαρίσματα. (= προτέρημα) / Έχει το χάρισμα να γίνεται αμέσως αγαπητή. (= ταλέντο)*

χάρισμα ΕΠΙΡΡ.: όταν παίρνουμε κάτι χάρισμα, το παίρνουμε χωρίς να χρειάζεται να δώσουμε λεφτά (= τζάμπα): *Όταν αγόρασε το αυτοκίνητο, του έδωσαν χάρισμα την κουκούλα.*

χαριτωμένα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι χαριτωμένα, το κάνουμε με χαριτωμένο τρόπο: *Η νεαρή κοπέλα περπατούσε πολύ χαριτωμένα.*

ο **χαριτωμένος**, η **χαριτωμένη**, το **χαριτωμένο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι χαριτωμένος, κινείται και συμπεριφέρεται με χάρη (≠ άχαρος): *Με πλησίασε ένα χαριτωμένο κοριτσάκι.*

2. όταν κάτι είναι χαριτωμένο, είναι όμορφο ή ευχάριστο: *Πολύ χαριτωμένο το φόρεμά σου!*

χάρμα ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε χάρμα, εννοούμε πάρα πολύ καλά ή πάρα πολύ ωραία (= θαυμάσια, υπέροχα): *Χάρμα είναι εδώ δίπλα στη λίμνη!*

χαρμόсуна ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται χαρμόсуна, γίνεται με τρόπο που δείχνει μεγάλη χαρά: *Οι καμπάνες χτυπούν χαρμόсуна την Κυριακή του Πάσχα.*

ο **χαρμόсуνος**, η **χαρμόсуνη**, το **χαρμόсуνο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι χαρμόсуно, μας δίνει μεγάλη χαρά (= ευχάριστος ≠ δυσάρεστος): *Μάθαμε τη χαρμόсуνη είδηση της γέννησης του παιδιού.*

ο **χάρος** (του χάρου) ΟΥΣ.: ο χάρος είναι ο θάνατος όπως τον φαντάζονται οι απλοί άνθρωποι, δηλαδή σαν άντρα με μαύρα ρούχα που

έρχεται να πάρει όποιον πεθαίνει: *Συγγενείς και φίλοι άφηναν λουλούδια στο σημείο όπου ο χάρος πήρε τους δικούς τους.*

△ Η λέξη χάρος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. βλέπω το χάρο με τα μάτια μου, γλιτώνω από του χάρου τα δόντια

χαρούμενα **ΕΠΙΡΡ.:** όταν κάτι γίνεται χαρούμενα, γίνεται με χαρούμενη διάθεση (≠ λυπημένα): *Οι μέρες στις διακοπές κυλούσαν χαρούμενα.*

ο **χαρούμενος**, η **χαρούμενη**, το **χαρούμενο** **ΕΠΙΘ.:**

1. όταν κάποιος είναι χαρούμενος, νιώθει χαρά (≠ λυπημένος, στενοχωρημένος): *Απόκτησε το πρώτο του παιδί και είναι πολύ χαρούμενος.*

2. όταν κάτι είναι χαρούμενο, φανερώνει τη χαρά μας (= χαρωπός, εύθυμος ≠ λυπητερός): *Σφύριζε ένα χαρούμενο σκοπό.*

3. όταν ζούμε χαρούμενη ζωή ή χαρούμενες μέρες, έχουμε όλα αυτά που μας κάνουν να νιώθουμε χαρά (≠ θλιβερός): *Πέρασε χαρούμενες γιορτές με την οικογένειά του.*

ο **χαρταετός** (του χαρταετού, των χαρταετών) **ΟΥΣ.:** ο χαρταετός είναι μια κατασκευή από λεπτό χαρτί στερεωμένο σε βέργες, που την κρατάμε από μακρύ σκοινί και την αφήνουμε να πετάξει στον αέρα (= αετός): *Την Καθαρή Δευτέρα θα ανεβούμε στο λόφο να πετάξουμε χαρταετό.*

το **χαρτζιλίκι** (του χαρτζιλικιού, των χαρτζιλικιών) **ΟΥΣ.:** το χαρτζιλίκι είναι ένα μικρό χρηματικό ποσό που δίνουν συνήθως οι γονείς στα παιδιά για τα καθημερινά τους έξοδα: *Θα αγοράσω ποδήλατο με τα χρήματα που μάζεψα από το χαρτζιλίκι μου.*

ο **χάρτης** (του χάρτη, των χαρτών) **ΟΥΣ.:** ο χάρτης είναι ένα σχέδιο που δείχνει πού βρίσκεται μια χώρα, μια πόλη, ένας ποταμός κτλ.: *Κοιτάξτε το χάρτη της Ελλάδας και βρείτε με ποιες χώρες συνορεύει.*

ΕΚΦΡ. σβήνω από το χάρτη

το **χαρτί** (του χαρτιού, των χαρτιών) **ΟΥΣ.:**

1. το χαρτί είναι το λεπτό, επίπεδο υλικό που χρησιμοποιούμε για να γράφουμε ή για να τυλίγουμε πράγματα: *Μου έδωσε ένα φύλλο χαρτί με τη διεύθυνσή του. / Τύλιξε το δώρο με ένα πολύχρωμο χαρτί.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) το χαρτί είναι ένα επίσημο έγγραφο, όπως το διαβατήριο, η ταυτότητα κτλ.: *Είχε καταθέσει το πτυχίο της και άλλα χαρτιά την προηγούμενη χρονιά αλλά η αίτησή της απορρίφθηκε.*

3. το χαρτί είναι καθένα από τα φύλλα της τράπουλας (= τραπουλόχαρτο): *Η τράπουλα έχει πενήντα δύο χαρτιά.*

4. χαρτιά **ΠΛΗΘ.:** όταν παίζουμε χαρτιά, παίζουμε παιχνίδια χρησιμοποιώντας τα χαρτιά της τράπουλας: *Ξέρεις να παίζεις χαρτιά; / Έχασε πολλά λεφτά στα χαρτιά.*

ΕΚΦΡ. ανοίγω τα χαρτιά μου, παίζω με ανοιχτά χαρτιά, παίζω το τελευταίο μου χαρτί

το **χαρτί υγείας** **ΟΥΣ.:** το χαρτί υγείας είναι ένα μαλακό χαρτί τυλιγμένο σε ρολό, που το χρησιμοποιούμε για να σκουπίζομαστε όταν πάμε στην τουαλέτα (= χαρτί τουαλέτας): *Συχνά το χαρτί υγείας φτιάχνεται από ανακυκλωμένο χαρτί.*

τα **χαρτικά** (των χαρτικών) **ΟΥΣ.:** τα χαρτικά είναι όλα όσα χρησιμοποιούμε όταν γράφουμε, όπως τετράδια, φάκελοι, μολύβια, στίλο κτλ.: *Οι σχολικές τσάντες και τα χαρτικά θα πουλιούνται στη μισή τιμή.*

ο **χάρτινος**, η **χάρτινη**, το **χάρτινο** **ΕΠΙΘ.:** όταν κάτι είναι χάρτινο, είναι φτιαγμένο από χαρτί: *Στο πάρτι χρησιμοποιήσαμε χάρτινα πιάτα και ποτήρια.*

ο **χαρτοκόπτης** (του χαρτοκόπτη, των χαρτοκοπτών) **ΟΥΣ.:** ο χαρτοκόπτης είναι ένα μυτερό αντικείμενο που μοιάζει με μαχαίρι και χρησιμοποιείται για να σκίζουμε τους φακέλους ή σελίδες χαρτιού που είναι ενωμένες μεταξύ τους: *Ο χαρτοκόπτης είναι πάνω στο γραφείο.*

το **χαρτομάντιλο** (του χαρτομάντιλου, των χαρτομάντιλων) **ΟΥΣ.:** το χαρτομάντιλο είναι κομμάτι από μαλακό χαρτί, που το χρησιμοποιούμε σαν μαντίλι: *Έχει συνάχι και ξόδεψε τρία πακέτα χαρτομάντιλα.*

ο **χαρτονένιος**, η **χαρτονένια**, το **χαρτονένιο** **ΕΠΙΘ.:** όταν κάτι είναι χαρτονένιο, είναι φτιαγμένο από χαρτόνι: *Φύλαξε τα γράμματά της με μεγάλη προσοχή μέσα σε χαρτονένιο κουτί.*

το **χαρτόνι** (του χαρτονιού, των χαρτονιών) **ΟΥΣ.:** το χαρτόνι είναι ένα πολύ σκληρό χαρτί, που δε λυγίζει εύκολα και το χρησιμοποιούμε συνήθως για να φτιάχνουμε κουτιά: *Κιβώτια από γκρι χαρτόνι.*

το **χαρτονόμισμα** (του χαρτονομίσματος, των χαρτονομισμάτων) **ΟΥΣ.:** το χαρτονόμισμα είναι το νόμισμα που είναι φτιαγμένο από χαρτί: *Πλήρωσε με ένα χαρτονόμισμα των δέκα ευρώ.*

η **χαρτοπετσέτα** (της χαρτοπετσέτας, των χαρτοπετσέτων) **ΟΥΣ.:** η χαρτοπετσέτα είναι ένα κομμάτι από μαλακό χαρτί, που το χρησιμοποιούμε για να καθαρίζουμε το πρόσωπό ή τα χέρια μας μετά το φαγητό: *Γέμισες με σάλτσες το στόμα του, σκουπίσου με μια χαρτοπετσέτα!*

ο **χαρτοπόλεμος** (του χαρτοπόλεμου, των χαρτοπόλεμων) **ΟΥΣ.:** ο χαρτοπόλεμος είναι το κομψετί: *Στον αποκριάτικο χορό όλα τα παιδιά έριχναν χαρτοπόλεμο.*

το **χαρτοπωλείο** (του χαρτοπωλείου, των χαρτοπωλείων) **ΟΥΣ.:** το χαρτοπωλείο είναι το κατάστημα που πουλάει χαρτικά: *Για να αγοράσεις χαρτόνι, πρέπει να πας σε ένα χαρτοπωλείο.*

η **χαρτοσακούλα** (της χαρτοσακούλας) **ΟΥΣ.:** η χαρτοσακούλα είναι η σακούλα από χαρτί, που τη χρησιμοποιούμε για να μεταφέρουμε ψώνια, συνήθως τρόφιμα και φρούτα: *Μη βάζεις*

πολλά τρόφιμα μέσα στη χαρτοσακούλα, γιατί θα σχιστεί.

⚠ Η λέξη χαρτοσακούλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

Το **χαρτόσημο** (του χαρτοσήμου, των χαρτοσήμων) ουσ.: το χαρτόσημο είναι ένα μικρό κομμάτι χαρτιού, σαν γραμματόσημο, που το κολλάμε πάνω σε έγγραφα ή αιτήσεις για να φαίνεται ότι πληρώσαμε κάποια χρήματα στο κράτος: *Για να γίνει δεκτή η αίτησή σας, πρέπει να κολλήσετε ένα χαρτόσημο των πενήντα λεπτών.*

ο **χαρωπός**, η **χαρωπή**, το **χαρωπό** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι χαρωπός, είναι χαρούμενος και γελαστός (= πρόσχαρος ≠ σκυθρωπός): *Ξεκινάει χαρωπός για την πρώτη του μέρα στη δουλειά.*

2. όταν κάτι είναι χαρωπό, δείχνει χαρά και καλή διάθεση (= χαρούμενος, εύθυμος ≠ λυπητερός, στενάχωρος): *Γύρω του έτρεχαν παιδιά με χαρωπά πρόσωπα.*

ο **χασάπης** (του χασάπη, των χασάπηδων), η **χασάπισσα** (της χασάπισσας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): χασάπη λέμε αλλιώς τον κρεοπώλη: *Ο χασάπης της γειτονιάς μας φέρνει μόνο ντόπια κρέατα.*

το **χασάπικο** (του χασάπικου, των χασάπικων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): χασάπικο λέμε αλλιώς το κρεοπωλείο: *Ψωνίζει κρέας από το χασάπικο της γειτονιάς του.*

ο **χασάπικος** (του χασάπικου, των χασάπικων) ουσ.:

1. ο χασάπικος είναι ελληνικός λαϊκός χορός που χορεύεται σε κύκλο και στον οποίο οι χορευτές κρατούνται με τα χέρια τεντωμένα ο ένας στους ώμους του άλλου: *Χόρεψαν έναν γρήγορο χασάπικο.*

2. χασάπικο λέμε και τη μουσική με την οποία χορεύεται αυτός ο χορός: *Έπαιξε στο μπουζούκι έναν γνωστό χασάπικο.*

χασκογελάω/χασκογελώ ρημ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν χασκογελάμε, γελάμε χωρίς λόγο (= χαχανίζω): *Έπιναν και χασκογελούσαν όλο το βράδυ.*

⚠ Η λέξη χασκογελάω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

χάσκει ρημ.: χάσκει κάποιος όταν κοιτάζει κάτι με έκπληξη, με το στόμα ανοιχτό: *Τι χάσκει, δεν έχεις ξαναδεί ποτέ όμορφη κοπέλα;*

⚠ Η λέξη χάσκει έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

το **χάσμα** (του χάσματος, των χασμάτων) ουσ.:

1. το χάσμα είναι ένα βαθύ και απότομο άνοιγμα σε βράχο, στο έδαφος ή σε πάγο (= βάρathρο): *Το σακίδιο του ορειβάτη γλίστρησε σε ένα βαθύ χάσμα ανάμεσα στα βράχια.*

2. όταν υπάρχει χάσμα ανάμεσα σε δύο πράγματα ή σε δύο ομάδες ανθρώπων, υπάρχει πολύ μεγάλη διαφορά μεταξύ τους: *Υπάρχει τεράστιο χάσμα ανάμεσα στις αναπτυγμένες και στις υποανάπτυκτες χώρες.*

το **χάσμα γενεών** ουσ.: χάσμα γενεών υπάρχει όταν οι μεγαλύτεροι δεν μπορούν να συνεννοηθούν με τους νεότερους: *Οι γονείς μου δε με καταλαβαίνουν, υπάρχει χάσμα γενεών.*

⚠ Το χάσμα γενεών δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **χασμουρητό** (του χασμουρητού, των χασμουρητών) ουσ.: το χασμουρητό είναι αυτό που κάνουμε όταν ανοίγουμε το στόμα μας για να χασμουρηθούμε: *Νυστάζω τόσο πολύ, που μ' έχει πιάσει ένα ασταμάτητο χασμουρητό.*

χασμουριέμαι (χασμουρήθηκα) ρημ.: όταν χασμουριέμαι, ανοίγω πολύ το στόμα μου και παίρνω μια βαθιά αναπνοή, επειδή νυστάζω ή βαριέμαι: *Σε όλη την παράσταση χασμουριόταν από βαρεμάρα. / Χασμουριέται επειδή είναι άυπνος.*

χασομεράω/χασομερώ (χασομέρησα) ρημ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν χασομεράμε κάποιον, τον καθυστερούμε (= απασχολώ): *Άφησέ τον να διαβάσει και μην τον χασομεράς με ερωτήσεις.*

2. όταν κάποιος χασομεράει, αργεί πολύ να κάνει κάτι (= καθυστερώ, αργοπορώ): *Ετοιμάσου γρήγορα, μη χασομεράς, βιάζομαι να φύγω!*

ο **χασομέρης** (του χασομέρη, των χασομέρηδων), η **χασομέρισσα** (της χασομέρισσας) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): χασομέρη λέμε αυτόν που τεμπελιάζει και αφήνει το χρόνο να περνάει (= αργόσχολος): *Οι χασομέρηδες του χωριού κάθονται στο καφενείο και παίζουν τάβλι.*

το **χαστούκι** (του χαστουκιού, των χαστουκιών) ουσ.:

1. το χαστούκι είναι ένα δυνατό χτύπημα που δίνουμε με την παλάμη μας στο μάγουλο κάποιου (= σκαμπίλι): *Το μάγουλό μου είναι κοκκινισμένο από το χαστούκι που μου έδωσε η μάνα μου.*

2. το χαστούκι είναι ένα γεγονός που μας προκαλεί πολύ μεγάλη απογοήτευση: *Δεν είχα καταλάβει ότι κάτι πήγαινε στραβά, γι' αυτό έφαγα ένα πολύ γερό χαστούκι όταν το αφεντικό μου με απέλυσε.*

χαστουκίζω (χαστουκίσα) ρημ.: χαστουκίζω κάποιον όταν του δίνω χαστούκι: *Τη χαστουκίσα πάνω στο θυμό του.*

το **χατίρι** (του χατιριού, των χατιριών) ουσ.: το χατίρι είναι αυτό που κάνουμε για να βοηθήσουμε κάποιον όταν μας το ζητάει, χωρίς να περιμένουμε αντάλλαγμα από αυτόν (= χάρη, εξυπηρέτηση): *Θα σου κάνω το χατίρι να έρθω αύριο μαζί σου στα μαγαζιά.*

ΕΚΦΡ. δε χαλάω χατίρι

ο **χαυλιόδοντας** (του χαυλιόδοντα, των χαυλιόδοντων) ουσ.: οι χαυλιόδοντες του ελέφαντα ή του αγριόχοιρου είναι τα δύο μακριά δόντια που βγαίνουν έξω από το στόμα τους: *Οι χαυλιόδοντες του ελέφαντα μπορούν να φτάσουν και τα τέσσερα μέτρα!*

⚠ Η λέξη χαυλιόδοντας χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

χάφτω και **χάβω** (έχαψα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν κάποιος χάφτει κάτι, το αρπάζει και το καταπίνει πολύ γρήγορα (= καταβροχθίζω, τρώω): *Έχαψε δύο μεγάλα κομμάτια πίτσας από την πείνα του.*

2. λέμε ότι κάποιος χάφτει κάτι όταν πιστεύει ό,τι ακούει, χωρίς να εξετάζει αν είναι αλήθεια: *Δεν είναι βλάκας για να χάψει τα παραμύθια σου!*

ΕΚΦΡ. δε χάφτω μύγες

χαχανίζω (χαχάνισα) ΡΗΜ.: όταν χαχανίζουμε, γελάμε δυνατά χωρίς λόγο (= χασκογελάω): *Χαχάνιζαν και η δασκάλα τούς έβγαλε έξω από την τάξη.*

η **χασιά** (της χασιάς, των χασιών) ΟΥΣ.:

1. η χασιά είναι η ποσότητα τροφής που χωράει στο στόμα μας και την καταπίνουμε όλη μαζί: *Είναι τόσο λαίμαργος, που έκανε την τυρόπιτα μια χασιά!* (= μπουκιά)

2. (ΜΕΙΣΤ.) λέμε μια χασιά τον πολύ μικρόσωμο άνθρωπο: *Πώς να σε βοηθήσει να μεταφέρετε τον καναπέ! Αυτός είναι μια χασιά άνθρωπος!*

το **χείλι** (του χειλιού, των χειλιών) ΟΥΣ.: το χείλι είναι καθένα από τα δύο στενόμακρα κοκκινωπά μέρη που βρίσκονται έξω από το στόμα μας: *Είχε βάψει τα χείλια της κόκκινα.* (= χείλος)

το **χείλος** (του χείλους) ΟΥΣ.:

1. (ΕΠΙΣ.) έτσι λέμε αλλιώς το χείλι: *Τη φίλησε στα χείλη.*

2. το χείλος είναι η άκρη ενός ποτηριού, ενός μπουκαλιού ή ενός γκρεμού: *Γέμισε το ποτήρι ως το χείλος.*

△ Η λέξη χείλος δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. κρέμομαι από τα χείλη, στο χείλος του γκρεμού, ψήνω το ψάρι στα χείλη

ο **χειμάρρος** (του χειμάρρου, των χειμάρρων) ΟΥΣ.:

1. ο χειμάρρος είναι μεγάλη ποσότητα νερού που μαζεύεται από τη βροχή ή από τα χιόνια που λιώνουν και κυλάει ή πέφτει με ορμή από κάπου: *Ο ορμητικός χειμάρρος ξερίζωσε πολλά δέντρα στο πέρασμά του.*

2. ένας χειμάρρος ερωτήσεων ή κατηγοριών είναι πολλές ερωτήσεις ή κατηγορίες: *Όταν τον είδα να ξεσπάει σε ένα χειμάρρο δακρύων, τον λυπήθηκα.*

η **χειμερία νάρκη** ΟΥΣ.: η χειμερία νάρκη είναι η κατάσταση στην οποία βρίσκονται πολλά ζώα του χειμώνα, όταν κοιμούνται για πολύ καιρό: *Οι αρκούδες πέφτουν σε χειμερία νάρκη.*

△ Η χειμερία νάρκη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **χειμερινός**, η **χειμερινή**, το **χειμερινό** ΕΠΙΘ. (ΕΠΙΣ.): όταν κάτι είναι χειμερινό, έχει σχέση με το χειμώνα (= χειμωνιάτικος): *Τα χιονοδρομικά κέντρα είναι ανοιχτά μόνο τη χειμερινή περίοδο.*

ο **χειμώνας** (του χειμώνα, των χειμώνων) ΟΥΣ.:

1. ο χειμώνας είναι η εποχή του χρόνου κατά την οποία κάνει πολύ κρύο: *Το χειμώνα ανά-*

βουμε το καλοριφέρ και το τζάκι για να ζεσταινόμαστε.

2. χειμώνα λέμε τον άσχημο καιρό (= κακοκαιρία ≠ καλοκαίρι, καλοκαιρία): *Έξω είναι χειμώνας, καλύτερα να φορέσεις το μπουφάν σου.*

χειμωνιάζει (χειμώνιασε) ΡΗΜ.: όταν χειμωνιάζει, αρχίζει ο χειμώνας: *Όταν χειμωνιάζει, φεύγει από το νησί και έρχεται στην Αθήνα. / Φέτος χειμώνιασε νωρίς.*

χειμωνιάτικα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται χειμωνιάτικα, γίνεται στη διάρκεια του χειμώνα: *Τι ζέστες είναι αυτές χειμωνιάτικα!*

2. όταν ντυνόμαστε χειμωνιάτικα, φοράμε βαριά ρούχα: *Πολύ χειμωνιάτικα ντύθηκες για Ιούνη μήνα!*

ο **χειμωνιάτικος**, η **χειμωνιάτικη**, το **χειμωνιάτικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι χειμωνιάτικο, γίνεται το χειμώνα ή έχει σχέση με το χειμώνα (= χειμερινός): *Έπιασαν τα πρώτα κρύα, και βγάλαμε από τα μπαούλα τα χειμωνιάτικα ρούχα.*

η **χειραψία** (της χειραψίας, των χειραψιών) ΟΥΣ.: όταν δύο άνθρωποι ανταλλάσσουν χειραψία, δίνει ο καθένας το δεξί του χέρι στον άλλο και σφίγγουν τα χέρια τους για λίγο, συνήθως για να χαιρετήσει ο ένας τον άλλο ή για να δείξουν ότι έκλεισαν μια συμφωνία: *Αντάλλαξαν θερμή χειραψία.*

το **χειρόγραφο** (του χειρογράφου, των χειρογράφων) ΟΥΣ.:

1. το χειρόγραφο είναι το κείμενο που έχει γράψει ο ίδιος ο συγγραφέας με το χέρι ή στη γραφομηχανή, συνήθως πριν το εκδώσει σε βιβλίο: *Διάβασα το χειρόγραφο του βιβλίου του και μου φάνηκε πολύ ενδιαφέρον.*

2. το χειρόγραφο είναι ένα παλιό βιβλίο που το έχουν γράψει με το χέρι την εποχή που δεν είχαν ακόμα εφευρεθεί οι μηχανές που τυπώνουν βιβλία: *Έκλεψαν πολύτιμα χειρόγραφα του 12ου αιώνα από την Εθνική Βιβλιοθήκη.*

χειροκροτάω/χειροκροτώ (χειροκρότησα), **χειροκροτούμαι/χειροκροτιέμαι** (χειροκροτήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν χειροκροτάμε κάτι ή κάποιον, χτυπάμε δυνατά τις παλάμες των χεριών μας μεταξύ τους κάνοντας θόρυβο, για να δείξουμε ότι μας αρέσει πολύ: *Όταν τελείωσε την ομιλία του, το κοινό τον χειροκρότησε με ενθουσιασμό.*

2. λέμε ότι χειροκροτούμε κάτι όταν δεχόμαστε ότι είναι σωστό (= εγκρίνω, επιδοκιμάζω): *Οι εργαζόμενοι χειροκρότησαν τις νέες αυξήσεις στους μισθούς.*

το **χειροκρότημα** (του χειροκροτήματος, των χειροκροτημάτων) ΟΥΣ.: το χειροκρότημα είναι αυτό που κάνουμε όταν χτυπάμε δυνατά τις παλάμες των χεριών μας μεταξύ τους κάνοντας θόρυβο, για να δείξουμε ότι κάτι μας άρεσε πολύ: *Στο τέλος της συναυλίας οι θεατές ξέσπασαν σε χειροκροτήματα.* (= παλαμάκια)

οι **χειροπέδες** (των χειροπέδων) ουσ.: οι χειροπέδες είναι δύο μεταλλικοί κρίκοι που ενώνονται μεταξύ τους με μια αλυσίδα και τους περνάνε οι αστυνομικοί γύρω από τον καρπό αυτού που συλλαμβάνουν: *Του πέρασαν χειροπέδες και τον οδήγησαν στη φυλακή.*

χειροπόδαρα ΕΠΙΡΡ.: όταν δένουμε κάποιον χειροπόδαρα, του δένουμε τα χέρια και τα πόδια, ώστε να μην μπορεί να κουνηθεί: *Οι ληστές τον έδεσαν χειροπόδαρα, για να μην μπορεί να καλέσει την αστυνομία.*

ο **χειροποίητος**, η **χειροποίητη**, το **χειροποίητο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι χειροποίητο, είναι φτιαγμένο με τα χέρια και όχι με κάποιο μηχανήμα: *Τα χειροποίητα χαλιά είναι πολύ ακριβά.*

η **χειροσφαίριση** (της χειροσφαίρισης) ουσ.: έτσι λέγεται αλλιώς χάντμπολ: *Αγώνες χειροσφαίρισης παρουσιάζονται ακόμα και σε αγγεία της αρχαίας Ελλάδας.*

▲ Η λέξη χειροσφαίριση δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

χειρότερα ΕΠΙΡΡ.: η λέξη χειρότερα είναι συγκριτικός βαθμός του επιρρήματος κακά (≠ καλύτερα): *Κάθε χρόνο τα πάει όλο και χειρότερα στα μαθήματα.*

ΕΚΦΡ. μη χειρότερα

χειροτερεύω (χειροτέρεψα) ΡΗΜ.:

1. όταν χειροτερεύουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει χειρότερο (= χαλάω ≠ καλύτερεύω, βελτιώνω): *Κάποιοι ισχυρίζονται ότι η πρόοδος της επιστήμης χειροτέρεψε τον άνθρωπο.*

2. **χειροτερεύει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι χειροτερεύει, γίνεται χειρότερο (≠ καλύτερεύει, βελτιώνεται): *Η οικονομική κατάσταση της χώρας χειροτέρεψε μετά τον πόλεμο.*

ο **χειρότερος**, η **χειρότερη**, το **χειρότερο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι χειρότερο, είναι πάρα πολύ κακό ή πιο κακό σε σχέση με κάτι άλλο (≠ καλύτερος): *Ψηφίστηκε ως η χειρότερη ταινία όλων των εποχών.*

▲ Η λέξη χειρότερος είναι ο συγκριτικός βαθμός του επιθέτου κακός.

η **χειροτεχνία** (της χειροτεχνίας, των χειροτεχνιών) ουσ.:

1. χειροτεχνία είναι η κατασκευή διάφορων αντικειμένων με τα χέρια και με απλά εργαλεία: *Μουσείο με έργα ελληνικής παραδοσιακής χειροτεχνίας.*

2. χειροτεχνία είναι καθετί που φτιάχνει κάποιος με τα χέρια του, όπως κεντήματα, κεραμικά κτλ. (= χειροτέχνημα): *Σχολική έκθεση με τις χειροτεχνίες των μαθητών.*

ο **χειρουργός**, η **χειρουργός** (του/της χειρουργού, των χειρουργών) ουσ.: ο χειρουργός είναι ο ειδικός γιατρός που κάνει εγχειρήσεις: *Οι χειρουργοί όταν μπαίνουν στο χειρουργείο φορούν ειδική μάσκα και γάντια.*

ο **χειρούργος**, η **χειρούργος** (του/της χειρούργου, των χειρούργων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο χειρουργός

το **χέλι** (του χελιού, των χελιών) ουσ.:

1. το χέλι είναι ένα μακρύ και λεπτό ψάρι χωρίς λέπια, που μοιάζει με φίδι και ζει στις λίμνες και στα ποτάμια: *Τα χέλια δεν πιάνονται εύκολα γιατί γλιστράνε πολύ.*

2. το χέλι είναι το κρέας αυτού του ψαριού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Έχεις φάει ποτέ καπνιστό χέλι; Είναι πολύ νόστιμο!*

ΕΚΦΡ. ξεγλιστράω σαν το χέλι

το **χελιδόνι** (του χελιδονιού, των χελιδονιών) ουσ.: το χελιδόνι είναι ένα μικρό πουλί που έχει άσπρη κοιλιά, μαύρη ράχη και η ουρά του μοιάζει με ψαλίδι: *Μόλις μπαίνει η άνοιξη, έρχονται τα χελιδόνια.*

η **χελώνα** (της χελώνας, των χελωνών) ουσ.:

1. η χελώνα είναι ένα ζώο με πολύ μικρό κεφάλι και κοντά πόδια, που το σώμα του σκεπάζεται από σκληρό καβούκι και περπατάει πολύ αργά: *Η χελώνα όταν φοβάται κρύβεται μέσα στο καβούκι της. / Οι θαλάσσιες χελώνες γεννούν τα αυγά τους στην άμμο.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι προχωράει σαν χελώνα όταν κινείται πάρα πολύ αργά: *Τρέξε λίγο, μην περπατάς σαν χελώνα. / Η δουλειά προχωράει με ρυθμούς χελώνας.*

το **χέρι** (του χεριού, των χεριών) ουσ.:

1. τα χέρια μας είναι τα δύο μακριά μέρη του σώματός μας που είναι κολλημένα στους ώμους: *Τον αγκάλιασε με τα δύο του χέρια.*

2. χέρι λέμε και το κομμάτι του χεριού από το οποίο ξεκινούν τα δάχτυλα: *Κρατάει σφιχτά στο χέρι το κλειδί. (= παλάμη)*

ΕΚΦΡ. αλλάζει χέρια, αρπάζω μέσα από τα χέρια, βάζω ένα χέρι, βάζω το χέρι μου στη φωτιά, βάφω τα χέρια μου με αίμα, δίνουμε τα χέρια, δίνω ένα χέρι, δίνω τα παπούτσια στο χέρι, είναι στο χέρι μου, έρχομαι στα χέρια, έχω στο χέρι, έχω του χεριού μου, κάθομαι με σταυρωμένα χέρια, λερώνω τα χέρια μου με αίμα, με άδεια χέρια, με το χέρι στην καρδιά, περνάει από το χέρι μου, πέφτω στα χέρια, πιάνουν τα χέρια μου, σηκώνω τα χέρια ψηλά, σηκώνω χέρι

το **χερούλι** (του χερούλιου, των χερούλιών) ουσ.: το χερούλι είναι το μέρος ενός αντικειμένου από το οποίο μπορεί κάποιος να το πιάσει: *Γύρισε το χερούλι για να ανοίξει την πόρτα. (= πόμολο) / Πιάσε την καταρόλα από το χερούλι για να μην καείς. (= λαβή)*

η **χερσόνησος** (της χερσονήσου, των χερσονήσων) ουσ.: η χερσόνησος είναι ένα μακρύ και στενό κομμάτι στεριάς που βγαίνει στη θάλασσα και το μεγαλύτερο μέρος του βρέχεται από αυτή: *Η χερσόνησος της Κασσάνδρας βρίσκεται στο δυτικό άκρο της Χαλκιδικής.*

ο **χέρσος**, η **χέρσα**, το **χέρσο** ΕΠΙΘ.: όταν ένα κομμάτι γης είναι χέρσο, δεν το καλλιεργούν (= ακαλλιεργητός): *Οι νέοι έφυγαν από τα χωριά, και τα χωράφια έμειναν χέρσα.*

η **χημεία** (της χημείας, των χημειών) ουσ.:

1. η χημεία είναι η επιστήμη που μελετάει τις διάφορες ουσίες, τις ιδιότητές τους, τις ενώσεις τους κτλ.: *Η ανόργανη και η οργανική είναι διαφορετικοί κλάδοι της επιστήμης της χημείας.*

2. η χημεία είναι το σχολικό μάθημα με το ίδιο θέμα: *Στο μάθημα της χημείας κάνουμε πειράματα στο εργαστήριο.*

η **χήνα** (της χήνας, των χηνών) ουσ.:

1. η χήνα είναι ένα μεγάλο πουλί που ζει στα νερά, έχει μακρύ λαιμό και συνήθως άσπρο χρώμα και μοιάζει με την πάπια: *Καθίσαμε σε ένα παγκάκι δίπλα στη λιμνούλα και ταίζαμε τις χήνες.*

2. η χήνα είναι το κρέας αυτού του ζώου, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Φάγαμε χήνα ψητή με γλυκόξινη σάλτσα σε ένα κινέζικο εστιατόριο.*

ο **χήρος** (του χήρου, των χήρων), η **χήρα** (της χήρας) ουσ.: όταν κάποιος μένει χήρος, έχει πεθάνει η γυναίκα του: *Ο άντρας της σκοτώθηκε σε ατύχημα και έμεινε χήρα με δυο παιδιά.*

το **χίλια** ουσ.: ο αριθμός 1.000: *Το χίλια αποτελείται από εκατό δεκάδες.*

△ Η λέξη χίλια δεν κλίνεται.

η **χιλιάδα** (της χιλιάδας, των χιλιάδων) ουσ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) η χιλιάδα είναι σύνολο από χίλιες μονάδες: *Ο αριθμός 7.250 αποτελείται από επτά χιλιάδες, δύο εκατοντάδες και πέντε δεκάδες.*

2. χιλιάδα λέμε ένα σύνολο από χίλιους ανθρώπους ή χίλια όμοια πράγματα: *Τη συναυλία παρακολούθησαν πέντε χιλιάδες άνθρωποι.*

3. όταν μιλάμε για χιλιάδες πράγματα, εννοούμε πάρα πολλά πράγματα: *Του έχω πει χιλιάδες φορές πότε είναι τα γενέθλιά της, αλλά πάντα τα ξεχνάει.*

η **χιλιετία** (της χιλιετίας, των χιλιετιών) ουσ.: η χιλιετία είναι το χρονικό διάστημα των χιλίων χρόνων: *Το 2000 ή το 2001 ήταν η χρονιά που ξεκίνησε η τρίτη χιλιετία μ.Χ.;*

οι **χίλιοι**, οι **χίλιες**, τα **χίλια** επιθ.: χίλιοι άνθρωποι ή χίλια πράγματα είναι ένα σύνολο από 1.000 μονάδες: *Χίλια κιλά κάνουν έναν τόνο.*

το **χιλιόμετρο** (του χιλιόμετρου, των χιλιόμετρων) ουσ.: το χιλιόμετρο είναι μονάδα μέτρησης του μήκους ή της απόστασης, ίση με χίλια μέτρα: *Οι δύο πόλεις απέχουν μεταξύ τους εκατό χιλιόμετρα.*

το **χιλιοστό** (του χιλιοστού, των χιλιοστών) ουσ.:

1. το χιλιοστό είναι μονάδα μέτρησης του μήκους, ίση με ένα από τα χίλια ίσα μέρη ενός μέτρου (= χιλιοστόμετρο): *Μου ξέφυγε το ψαλίδι και έκοψα το ύφασμα λίγα χιλιοστά πιο στενό.*

2. το ένα χιλιοστό από κάτι είναι το ένα από τα χίλια ίσα κομμάτια του: *Το διαμέρισμά μου καταναλώνει τα πενήντα χιλιοστά από τη συνολική θέρμανση της πολυκατοικίας.*

το **χιλιοστόγραμμα** (του χιλιοστόγραμμου, των χιλιοστόγραμμων) ουσ.: το χιλιοστόγραμμα είναι το γραμμάριο: *Κι ένα μόνο χιλιοστόγραμμα από το δηλητήριο αρκεί για να προκαλέσει το θάνατο.*

ο **χιλιοστός**, η **χιλιοστή**, το **χιλιοστό** επιθ.: όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι χιλιοστό, έχει τον αριθμό 1.000 σε μια σειρά: *Ο χιλιοστός επισκέπτης του μουσείου κερδίζει ένα δώρο.*

ο **χιλιόχρονος**, η **χιλιόχρονη**, το **χιλιόχρονο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι χιλιόχρονο, ζει ή κρατάει χίλια χρόνια: *Στη μέση της πλατείας υπάρχει ένας πελώριος χιλιόχρονος πλάτανος. (= αιωνόβιος)*

2. λέμε σε κάποιον να είναι χιλιόχρονος για να του ευχηθούμε να ζήσει πολλά χρόνια (= πολύχρονος): *Να σας ζήσει το μωράκι και να είναι χιλιόχρονο.*

χιμάω/χιμώ (χίμηξα) ρημ.: όταν χιμάμε σε κάποιον, πηγαίνουμε με ορμή προς το μέρος του (= ορμάω, ρίχνομαι): *Ο ληστής χίμηξε πάνω της και της άρπαξε την τσάντα.*

ο **χιμπαντζής** (του χιμπαντζή, των χιμπαντζήδων) ουσ.:

1. ο χιμπαντζής είναι ένα μεγαλόσωμος πίθηκος, που έχει καφέ αραιό τρίχωμα και είναι πολύ έξυπνος: *Οι υπάλληλοι του ζωολογικού κήπου τάισαν με μπανάνες τους χιμπαντζήδες.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) χιμπαντζή λέμε τον πολύ άσχημο άνθρωπο: *Τόσο όμορφη κοπέλα και να βγαίνει με αυτόν το χιμπαντζή!*

ο **χιονάνθρωπος** (του χιονάνθρωπου, των χιονάνθρωπων) ουσ.: ο χιονάνθρωπος είναι μια κατασκευή από χιόνι που φτιάχνουν τα παιδιά, προσπαθώντας να την κάνουν να μοιάζει με άνθρωπο: *Έβαλαν στο χιονάνθρωπο φασόλια για μάτια και ένα καρότο για μύτη.*

το **χιόνι** (του χιονιού, των χιονιών) ουσ.:

1. το χιόνι είναι τα μικρά κομματάκια από παγωμένο νερό που πέφτουν από τον ουρανό όταν κάνει πολύ κρύο και σχηματίζουν ένα άσπρο μαλακό στρώμα πάνω στο έδαφος: *Έριξε τόσο χιόνι, που το έστρωσε μέσα σε μια νύχτα. / Δεν κάναμε σκι γιατί το χιόνι ήταν πολύ παγωμένο.*

2. χιόνια πληθ.: χιόνια λέμε τα άσπρα σημάδια που εμφανίζονται στην οθόνη της τηλεόρασης όταν η εικόνα δεν είναι καθαρή: *Χάλασε η κεραία της τηλεόρασης και πιάναμε όλα τα κανάλια με χιόνια.*

ΕΚΦΡ. μαθημένα τα βουνά στα χιόνια, σαν τα χιόνια

ο **χιονιάς** (του χιονιά, των χιονιάδων) ουσ.: όταν έχει χιονιά, κάνει πολύ κρύο και χιονίζει: *Πολύ λά ορεινά χωριά αποκλείστηκαν από το χιονιά.*

χιονίζει (χιόνισε) ρημ.: όταν χιονίζει, ρίχνει χιόνι: *Χιόνισε και πάγωσαν οι δρόμοι.*

ΕΚΦΡ. βρέξει χιονίσει

ο **χιονισμένος**, η **χιονισμένη**, το **χιονισμένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι χιονισμένο, είναι σκεπασμένο με χιόνι: *Απολαύσαμε το άσπρο τοπίο με τα χιονισμένα δέντρα και βουνά.*

η **χιονοδρομία** (της χιονοδρομίας, των χιονοδρομιών) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): η χιονοδρομία είναι το άθλημα του σκι: *Η χιονοδρομία είναι άθλημα των χειμερινών Ολυμπιακών αγώνων.*

η **χιονοθύελλα** (της χιονοθύελλας, των χιονοθυελλών) ΟΥΣ.: όταν φυσάει πολύ δυνατός αέρας και χιονίζει, έχουμε χιονοθύελλα: *Θάφτηκαν ολόκληρα στο χιόνι λόγω της τρομερής χιονοθύελλας.*

το **χιονόνερο** (του χιονόνερου, των χιονόνερων) ΟΥΣ.: όταν ρίχνει χιονόνερο, ρίχνει ένα αραιό χιόνι σαν βροχή: *Όταν ρίχνει χιονόνερο, οι δρόμοι γλιστράνε πολύ.*

ο **χιονοπόλεμος** (του χιονοπόλεμου, των χιονοπολέμων) ΟΥΣ.: όταν παίζουμε χιονοπόλεμο, ρίχνουμε ο ένας στον άλλο μπάλες από χιόνι για να παίξουμε: *Φορέστε τα γάντια για να παίξουμε χιονοπόλεμο.*

η **χιονοστιβάδα** (της χιονοστιβάδας, των χιονοστιβάδων) ΟΥΣ.: η χιονοστιβάδα είναι μια τεράστια μπάλα από χιόνι, που γλιστράει στις πλαγιές ενός βουνού και παίρνει μαζί της ό,τι βρεθεί μπροστά της: *Χιονοστιβάδα σκότωσε δύο ορειβάτες σε χωριό του Έβερεστ.*

το **χιούμωρ** ΟΥΣ.:

1. όταν κάτι έχει χιούμωρ, είναι αστείο και μας κάνει να γελάμε: *Αν και η ταινία ήταν δραματική, υπήρχαν αρκετές σκηνές με χιούμωρ. / Πού βρίσκεις το χιούμωρ σε αυτό που είπα και γελάς;*

2. όταν κάποιος έχει χιούμωρ, ξέρει πότε κάτι είναι αστείο ή μπορεί να κάνει τους άλλους να γελάνε: *Οι συνάδελφοί του τον θυμούνται για το χιούμωρ του και για τον ευχάριστο χαρακτήρα του.*

△ Η λέξη χιούμωρ δεν κλίνεται και δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **χιτώνας** (του χιτώνα, των χιτώνων) ΟΥΣ.: ο χιτώνας είναι ένα πολύ μακρύ ρούχο χωρίς μανίκια, που το φορούσαν στα αρχαία χρόνια μέσα από άλλα ρούχα: *Χιτώνες φορούσαν οι αρχαίοι Έλληνες όσο και οι Ρωμαίοι.*

χλιαρά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι χλιαρά, το κάνουμε χωρίς ιδιαίτερο ενθουσιασμό ή ενδιαφέρον: *Η ταινία χειροκροτήθηκε χλιαρά στην πρώτη της προβολή.*

ο **χλιαρός**, η **χλιαρή**, το **χλιαρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι χλιαρό, είναι μέτρια ζεστό: *Διαλύουμε το προζύμι σε χλιαρό γάλα. / Εάν η φαγόυρα είναι ανυπόφορη, δοκιμάστε να κάψετε ένα χλιαρό μπάνιο.*

2. χλιαρό λέμε κάποιον ή κάτι όταν δε δείχνει μεγάλο ενθουσιασμό ή ενδιαφέρον για κάτι: *Κατάφερε να ξεσηκώσει το κοινό που αρχικά τον είχε υποδεχτεί με ένα χλιαρό χειροκρότημα.*

χλιμιντρίζει (χλιμιντρίσε) ΡΗΜ.: το άλογο χλιμιντρίζει όταν βγάζει μια δυνατή φωνή: *Το άλογο χλιμιντρίσε θυμωμένο και σηκώθηκε στα δύο πισνά πόδια.*

το **χλιμιντρίσμα** (του χλιμιντρίσματος, των χλιμιντρισμάτων) ΟΥΣ.: το χλιμιντρίσμα είναι η δυνατή φωνή που βγάζουν τα άλογα: *Από το στάβλο ακούγονταν τα χλιμιντρίσματα των αλόγων.*

η **χλόη** (της χλόης) ΟΥΣ.: η χλόη είναι το χαμηλό και λεπτό χορτάρι που σκεπάζει τη γη (= γρασίδι, γκαζόν): *Απαγορεύεται το ποδόσφαιρο στη χλόη του πάρκου.*

△ Η λέξη χλόη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

χλωμιάζω (χλώμιασα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος χλωμιάζει, το πρόσωπό του γίνεται χλωμό (= κιτρινίζω): *Χλώμιασε από το φόβο της και λιποθύμησε.*

2. χλωμιάζει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι μας χλωμιάζει, μας δείχνει πιο χλωμούς: *Οι μπεζ μπλούζες σε χλωμιάζουν.*

ο **χλωμός**, η **χλωμή**, το **χλωμό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι χλωμός, το πρόσωπό του δεν έχει το συνηθισμένο του χρώμα, γίνεται κάπως κίτρινο (= ωχρός, κίτρινος): *Της έτριψε τα μάγουλα, γιατί την είδε κάπως χλωμή.*

2. λέμε ότι κάτι είναι χλωμό όταν δε βγάζει δυνατό φως: *Το δωμάτιο φωτιζόταν ελάχιστα από τη χλωμή φλόγα ενός κεριού.*

ο **χλωρός**, η **χλωρή**, το **χλωρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα φυτό είναι χλωρό, μόλις έχει βλαστήσει και είναι πράσινο και τρυφερό (≠ ξερός): *Έπλεξε ένα στεφάνι με χλωρά κλαδιά και λουλούδια.*

2. χλωρό λέμε κάτι που είναι φρέσκο, που δεν έχει ξεραθεί: *Η σάλτσα γίνεται καλύτερη με χλωρό βασιλικό. (= φρέσκος) / Στη Σαντορίνη, φτιάχνουν πίτες με το ντόπιο χλωρό τυρί. (= νωπός)*

ΕΚΦΡ. δεν αφήνω σε χλωρό κλαρί

το **χνάρι** (του χναριού, των χναριών) ΟΥΣ.: το χνάρι είναι τα σημάδια που αφήνουν οι πατούσες ενός ανθρώπου ή ενός ζώου πάνω στο έδαφος: *Οι κυνηγοί ακολουθούν τα χνάρια του λαγού για να βρουν πού κρύβεται.*

△ Η λέξη χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. βαδίζω στα χνάρια

το **χνότο** (του χνότου, των χνότων) ΟΥΣ.: το χνότο είναι ο αέρας που βγαίνει από το στόμα μας όταν εκπνέουμε: *Βρομάει το χνότο του. / Κάναμε θολά τα τζάμια του παράθυρου με τα χνότα μας.*

ΕΚΦΡ. ταιριάζουν τα χνότα μας

το **χνούδι** (του χνουδιού, των χνουδιών) ΟΥΣ.:

1. χνούδι λέμε τις λεπτές, κοντές και απαλές τρίχες στο δέρμα συνήθως των μωρών: *Το δέρμα του μωρού είναι λεπτό και διάφανο και καλύπτεται από χνούδι. / Πλύνετε καλά και*

τρίψτε τα κυδώνια, για να φύγει το χνούδι και να γυαλίσουν.

2. χνούδι είναι οι μικρές κλωστές από μαλλί ή βαμβάκι στην επιφάνεια ενός υφάσματος: *Οι μάλλινες κουβέρτες βγάζουν πολύ χνούδι.*

3. τα χνούδια ΠΛΗΘ.: τα χνούδια είναι οι μικρές ελαφριές μπαλίτσες από τρίχες, κλωστές και σκόνη που μαζεύονται στο πάτωμα, στις γωνίες ή κάτω από τα έπιπλα: *Η ηλεκτρική σκούπα μαζεύει εύκολα ψίχουλα και χνούδια.*

ο **χνουδωτός**, η **χνουδωτή**, το **χνουδωτό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι χνουδωτό, είναι σκεπασμένο με χνούδι: *Τύλιξε το μωρό απαλά με μια χνουδωτή πετσέτα.*

ο **χοιρινός**, η **χοιρινή**, το **χοιρινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι χοιρινό, έχει σχέση με το κρέας του γουρουιού: *Οι μουσουλμάνοι δεν τρώνε χοιρινό κρέας.*

ο **χοίρος** (του χοίρου, των χοίρων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): το γουρούνι: *Ασχολείται με την εκτροφή χοίρων και αιγοπροβάτων.*

το **χολ** ΟΥΣ.: το χολ ενός διαμερίσματος είναι ο μικρός συνήθως χώρος που βρίσκεται δίπλα στην είσοδο και οδηγεί στα άλλα δωμάτια (= προθάλαμος): *Τον έβαλαν να περιμένει για λίγο στο χολ.*

⚠ Η λέξη χολ δεν κλίνεται.

η **χολέρα** (της χολέρας) ΟΥΣ.: η χολέρα είναι μια πολύ σοβαρή αρρώστια που προκαλείται συνήθως από μολυσμένο νερό ή τροφή και μπορεί να προκαλέσει το θάνατο: *Επιδημία χολέρας στη Ν. Αφρική.*

⚠ Η λέξη χολέρα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **χολή** (της χολής, των χολών) ΟΥΣ.:

1. η χολή είναι ένα παχύ πράσινο υγρό που βγαίνει από το συκώτι μας και βοηθάει στη χώνευση των τροφών

2. η χολή είναι η κύστη, δηλαδή η μικρή σακούλα, μέσα στην οποία συγκεντρώνεται αυτό το υγρό: *Έχει πέτρα στη χολή και πρέπει να εγχειριστεί.*

3. χολή λέμε τη μεγάλη κακία: *Τα λόγια του για τους συναδέλφους του στάζουν χολή.* (= δηλητήριο)

ΕΚΦΡ. μου κόβεται η χολή

το **χόμπι** ΟΥΣ.: το χόμπι μας είναι κάτι που μας διασκεδάζει και με το οποίο ασχολούμαστε στον ελεύθερο χρόνο μας: *Το αγαπημένο του χόμπι είναι το ψάρεμα και το κολύμπι.*

⚠ Η λέξη χόμπι δεν κλίνεται.

χοντραίνω (χόντρυνα) ΡΗΜ.:

1. χοντραίνει κάποιος όταν γίνεται χοντρός (= παχαίνω ≠ αδυνατίζω): *Χόντρυνα και δε μου μπαίνει το παντελόνι.*

2. χοντραίνει 3^ο ΠΡ.: κάτι μας χοντραίνει όταν μας κάνει να δείχνουμε πιο χοντροί (= παχαίνει ≠ λεπταίνει): *Δε φοράει κοντές φούστες γιατί τη χοντραίνουν.*

3. χοντραίνει 3^ο ΠΡ.: όταν η φωνή μας χοντραίνει, γίνεται πιο βαριά, όπως όταν είμαστε βρα-

χνιασμένοι (≠ λεπταίνει): *Στην εφηβεία, η φωνή των αγοριών χοντραίνει.*

ο **χοντρός**, η **χοντρή**, το **χοντρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι χοντρός, ζυγίζει πολλά κιλά (= παχύς ≠ αδύνατος, λεπτός): *Αποφάσισε να κάνει δίαιτα γιατί είναι χοντρή.*

2. όταν κάτι είναι χοντρό, έχει μεγάλο πάχος (≠ λεπτός): *Άνοιξε το χοντρό λεξικό στο γράμμα Ε.*

3. όταν ένα ρούχο ή ένα ύφασμα είναι χοντρό, είναι πολύ ζεστό (= βαρύς ≠ ελαφρός): *Ο βοσκός τυλίχτηκε στη χοντρή του κάπα.*

η **χορδή** (της χορδής, των χορδών) ΟΥΣ.:

1. οι χορδές ενός μουσικού οργάνου, όπως η κιθάρα, το βιολί κ.ά., είναι τα λεπτά και μακριά κομμάτια από σύρμα ή πλαστικό, τα οποία βγάζουν ήχο όπως κουνιούνται: *Η άρπα έχει είκοσι μία χορδές.*

2. η χορδή ενός τόξου είναι το λεπτό σχοινί που ενώνει τις δύο άκρες του: *Ένα βέλος πάντα θα κινείται προς τα εμπρός καθώς εκτοξεύεται από τη χορδή του τόξου.*

3. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, η χορδή είναι η ευθεία γραμμή που ενώνει δύο σημεία της καμπύλης γραμμής του κύκλου: *Όταν μια χορδή περνάει από το κέντρο του κύκλου, ονομάζεται διάμετρος.*

ο **χορευτής** (του χορευτή, των χορευτών), η **χορεύτρια** (της χορεύτριας, των χορευτριών) ΟΥΣ.: ο χορευτής είναι αυτός που χορεύει ή αυτός που ασχολείται με το χορό: *Οι χορευτές του κορυφαίου μπαλέτου θα δώσουν παράσταση στο Μέγαρο Μουσικής.*

χορεύω (χόρεψα), **χορεύομαι** ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι κάποιος χορεύει ή ότι χορεύει ένα τραγούδι όταν κουνάει το σώμα και τα πόδια του στο ρυθμό της μουσικής: *Ήξερε να χορεύει πολύ καλό ζεϊμπέκικο.*

2. λέμε ότι χορεύουμε με κάποιον όταν χορεύουμε μαζί του σαν ζευγάρι: *Της ζήτησε να χορέψουν ταγκό.*

3. χορεύει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι χορεύει όταν κινείται με γρήγορες και ελαφριές κινήσεις: *Χόρευαν τα λουλούδια από τον αέρα.*

4. χορεύεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: ένα μουσικό κομμάτι χορεύεται όταν είναι κατάλληλο για να το χορέψει κανείς: *Το τραγούδι είναι πολύ αργό και δε χορεύεται.*

ΕΚΦΡ. χορεύω στο ταψί

χορεύω στο ταψί ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος μας χορεύει στο ταψί όταν μας ταλαιπωρεί και μας κάνει ό,τι θέλει: *Είναι κακομαθημένος και τους χορεύει όλους στο ταψί.*

χοροπηδάω/χοροπηδώ (χοροπήδηξα και χοροπήδησα) ΡΗΜ.:

1. χοροπηδάει κάποιος όταν πηδάει πάνω κάτω σαν να χορεύει: *Τα παιδιά έπαιζαν και χοροπηδούσαν. / Χοροπήδησε από τη χαρά της όταν με είδε.*

2. λέμε ότι κάτι χοροπηδάει όταν κινείται πάνω κάτω: *Το караβάκι χοροπηδούσε σαν τσόφλι πάνω στα κύματα.*

ο **χορός** (του χορού, των χορών) ουσ.:

1. ο χορός είναι αυτό που κάνουμε όταν χορεύουμε: *Είναι δασκάλα χορού. / Μαθαίνει παραδοσιακούς και μοντέρνους χορούς.*

2. χορό λέμε τη γιορτή που οργανώνουμε για να διασκεδάσουμε χορεύοντας: *Ο ετήσιος χορός του συλλόγου θα γίνει σε γνωστό κέντρο διασκέδασης.*

ΕΚΦΡ. στήνω χορό

ο **χορός της κοιλιάς** ουσ.: ο χορός της κοιλιάς είναι ανατολίτικος χορός που χορεύεται από γυναίκες που κουνούν την κοιλιά και τους γοφούς στο ρυθμό της μουσικής

χορταίνω (χόρτασα, χορτασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος χορταίνει, τρώει τόσο ώστε να μην πεινάει πια: *Έφαγε ελαφριά και δε χόρτασε.*

2. όταν χορταίνουμε κάτι, έχουμε από αυτό όσο χρειαζόμαστε για να είμαστε ικανοποιημένοι: *Ήταν ξεκούραστο καλοκαίρι, γιατί χορτάσαμε διακοπές.*

το **χορτάρι** (του χορταριού, των χορταριών) ουσ.:

1. χορτάρι είναι το πολύ μικρό φυτό με λεπτά και μυτερά φύλλα, που συνήθως φυτρώνει μόνο του στο έδαφος (= χόρτο): *Ο κήπος την άνοιξη γεμίζει με χορτάρια.*

2. χορτάρι λέμε και το μέρος που είναι γεμάτο με χορτάρια (= χλόη): *Ξάπλωσε πάνω στο χορτάρι.*

το **χορταρικό** (του χορταρικού, των χορταρικών) ουσ.: τα χορταρικά είναι τα χόρτα που τρώγονται βραστά: *Σαλάτα με βλίτα, ραδίκια και άλλα χορταρικά.*

△ Η λέξη χορταρικό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **χορτάτος**, η **χορτάτη**, το **χορτάτο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι χορτάτος, έχει φάει και έχει χορτάσει (= φαγωμένος ≠ νηστικός): *Πήγε στη δεξίωση χορτάτος και δεν είχε όρεξη να δοκιμάσει τους μεζέδες.*

το **χόρτο** (του χόρτου, των χόρτων) ουσ.: χόρτο είναι το πολύ μικρό φυτό με λεπτά και μυτερά φύλλα, που συνήθως φυτρώνει μόνο του στο έδαφος (= χορτάρι): *Η αυλή γέμισε με χόρτα.*

ο **χορτοφάγος**, η **χορτοφάγος**, το **χορτοφάγο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα ζώο είναι χορτοφάγο, τρέφεται μόνο με φυτά και όχι με κρέας άλλων ζώων (= φυτοφάγος ≠ σαρκοφάγος): *Ο ελέφαντας, η καμηλοπάρδαλη και η αντιλόπη είναι χορτοφάγα ζώα.*

2. όταν ένας άνθρωπος είναι χορτοφάγος, αποφεύγει να τρώει κρέας: *Και για τους χορτοφάγους φίλους μου, ετοίμασα σαλάτες με φρέσκα λαχανικά και πίτα με χόρτα.*

η **χορωδία** (της χορωδίας, των χορωδιών) ουσ.: η χορωδία είναι ομάδα τραγουδιστών που μαθαίνουν να τραγουδούν όλοι μαζί διάφορα μουσικά κομμάτια: *Η δασκάλα της μουσικής διδάσκει και διευθύνει την παιδική χορωδία του σχολείου μας.*

χουζουρεύω (χουζουρεύω) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): χουζουρεύουμε όταν μετά από τον ύπνο συνεχίζουμε να μένουμε ξαπλωμένοι στο κρεβάτι: *Τις Κυριακές χουζουρεύει μέχρι το μεσημέρι.*

ο **χουρμάς** (του χουρμά, των χουρμάδων) ουσ.: ο χουρμάς είναι ο μικρός κιτρινωπός καρπός της χουρμαδιάς, που μοιάζει με το βερίκοκο και έχει γλυκιά γεύση και κουκούτσι: *Το δέντρο που βγάζει τους χουρμάδες μοιάζει με το φοίνικα.*

η **χούφτα** (της χούφτας, των χουφτών) ουσ.:

1. όταν κάποιος κρατάει κάτι μέσα στη χούφτα του, το κρατάει μέσα στην παλάμη του χεριού του, έχοντας λυγίσει τα δάχτυλά του προς τα μέσα: *Κρατούσε στη χούφτα της ένα μικρό πουλί.*

2. μια χούφτα αλάτι, πιπέρι ή κάτι άλλο είναι τόσο αλάτι, πιπέρι ή κάτι άλλο, όσο χωράει στην παλάμη του χεριού μας: *Ρίχνετε μια χούφτα αλεύρι στο μείγμα για να σφίξει η ζύμη.*

3. μια χούφτα άνθρωποι ή πράγματα είναι πολύ λίγοι άνθρωποι ή πράγματα: *Μια χούφτα άνθρωποι κατόρθωσαν να διώξουν τον κατακτητή.*

χρειάζομαι (χρειάστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν χρειαζόμαστε κάτι, το έχουμε ανάγκη (= θέλω): *Χρειάζεται επειγόντως χρήματα για την εγχείριση. / Το αυτοκίνητο χρειάζεται πλήσιμο.*

2. **χρειάζεται** 3^ο πρ.: λέμε ότι κάτι χρειάζεται όταν είναι χρήσιμο (= χρησιμεύει): *Είναι μικρό παιδί και δεν του χρειάζεται το κινητό.*

3. **χρειάζεται** ΕΝΙΚ. 3^ο πρ.: λέμε ότι χρειάζεται να γίνει κάτι και εννοούμε ότι υπάρχει ανάγκη να γίνει: *Είναι κάτι απλό, δε χρειάζεται να ανησυχείς.*

ΕΚΦΡ. τα χρειάζομαι

το **χρέος** (του χρέους, των χρεών) ουσ.:

1. το χρέος είναι τα χρήματα που χρωστάει κάποιος (= οφειλή): *Η εταιρεία αναγκάστηκε να κλείσει γιατί είχε τεράστια χρέη.*

2. λέμε ότι κάτι είναι χρέος μας όταν θεωρούμε ότι πρέπει να το κάνουμε (= καθήκον): *Ως γονιός, αισθάνεται χρέος του να προσφέρει το καλύτερο στα παιδιά του.*

ΕΚΦΡ. κολυμπάω στα χρέη

το **χρήμα** (του χρήματος, των χρημάτων) ουσ.: τα χρήματα είναι τα χάρτινα ή μεταλλικά αντικείμενα που τα δίνουμε για να αγοράσουμε κάτι: *Ξοδεύει πολλά χρήματα σε δίσκους. / Δε θα δεχτεί να κάνει τη δουλειά χωρίς χρήματα.*

ΕΚΦΡ. κολυμπάω στο χρήμα

το **χρηματιστήριο** (του χρηματιστηρίου, των χρηματιστηρίων) ουσ.: το χρηματιστήριο είναι

το μέρος όπου κάποιοι πουλάνε και αγοράζουν μετοχές ή εμπορεύματα: *Παρατηρήθηκε απότομη πτώση των τιμών στα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια.*

το **χρηματοκιβώτιο** (του χρηματοκιβωτίου, των χρηματοκιβωτίων) ουσ.: το χρηματοκιβώτιο είναι ένα μεταλλικό κουτί που κλείνει με ασφάλεια, μέσα στο οποίο φυλάμε χρήματα ή αντικείμενα μεγάλης αξίας: *Η διαθήκη του πάμπλουτου θεού βρέθηκε μέσα στο χρηματοκιβώτιο.*

η **χρήση** (της χρήσης, των χρήσεων) ουσ.: η χρήση είναι το να χρησιμοποιούμε κάτι: *Απαγορεύεται η χρήση κινητών τηλεφώνων στα σχολεία. / Η αλοιφή είναι μόνο για εξωτερική χρήση.*

χρησιμεύει (χρησίμευε) ρημ.: κάτι μας χρησιμεύει όταν μας είναι χρήσιμο ή ωφέλιμο: *Η χύτρα μάς χρησιμεύει για να μαγειρεύουμε γρήγορα. / Πιστεύει ότι τα μαθηματικά δεν του χρησίμεψαν σε τίποτα. (= ωφελεί)*

χρησιμοποιώ (χρησιμοποίησα), **χρησιμοποιούμαι** (χρησιμοποιήθηκα, χρησιμοποιημένος) ρημ.:

1. χρησιμοποιούμε ένα εργαλείο, ένα μέσο κτλ. όταν καταφέρνουμε κάτι με αυτό (= μεταχειρίζομαι): *Χρησιμοποίησε ένα κοφτερό μαχαίρι για να κόψει το κρέας. / Μπορώ να χρησιμοποιήσω το τηλέφωνό σου; / Δε χρησιμοποιεί καθόλου τη φαντασία της όταν γράφει.*

2. λέμε ότι κάποιος μας χρησιμοποιεί όταν μας βάζει να κάνουμε κάτι από το οποίο συνήθως ωφελείται ο ίδιος: *Ο προπονητής σκέφτεται να τον χρησιμοποιήσει στον επόμενο αγώνα. / Τη χρησιμοποίησε για να κερδίσει χρήματα. (= εκμεταλλεύομαι)*

ο **χρήσιμος**, η **χρήσιμη**, το **χρήσιμο** επιθ.: όταν κάτι είναι χρήσιμο, χρησιμεύει σε κάτι (≠ άχρηστος): *Η χύτρα ταχύτητας είναι πολύ χρήσιμο σκεύος για τη σύγχρονη νοικοκυρά. / Η αστυνομία συγκέντρωσε χρήσιμες πληροφορίες για την παράνομη οργάνωση.*

η **χρησιμότητα** (της χρησιμότητας) ουσ.: η χρησιμότητα είναι το να είναι κάτι χρήσιμο: *Είναι γνωστή η χρησιμότητα του νερού για την ομαλή λειτουργία του οργανισμού.*

△ Η λέξη χρησιμότητα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **χριστιανικός**, η **χριστιανική**, το **χριστιανικό** επιθ.: όταν κάτι είναι χριστιανικό, έχει σχέση με το χριστιανισμό ή με τους χριστιανούς: *Κάθε Κυριακή γίνεται λειτουργία στη χριστιανική εκκλησία.*

ο **χριστιανισμός** (του χριστιανισμού) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): ο χριστιανισμός είναι η θρησκεία που στηρίζεται στη διδασκαλία του Χριστού: *Ο χριστιανισμός ως μονοθεϊστική θρησκεία δέχεται την ύπαρξη ενός θεού.*

△ Η λέξη χριστιανισμός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **χριστιανός** (του χριστιανού, των χριστιανών), η **χριστιανή** (της χριστιανής) ουσ.+επιθ. (ΘΡΗΣΚ.):

χριστιανός είναι αυτός που πιστεύει στο Χριστό και ακολουθεί τα διδάγματά του: *Οι ορθόδοξοι, οι καθολικοί και οι διαμαρτυρόμενοι είναι χριστιανοί. / Οι χριστιανοί κάτοικοι του νησιού συνυπάρχουν ειρηνικά με τους μουσουλμάνους.*

ο **Χριστός** (του Χριστού) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): ο Χριστός είναι πρόσωπο που λατρεύουν οι χριστιανοί επειδή πιστεύουν ότι είναι γιος του Θεού (= Ιησούς Χριστός): *Ο χριστιανισμός στηρίζεται στα διδάγματα του Χριστού.*

ΕΚΦΡ. Χριστός ανέστη

Χριστός ανέστη ΕΚΦΡ. (ΘΡΗΣΚ.): ευχή που λένε οι χριστιανοί όταν γιορτάζουν την Ανάσταση του Χριστού το Πάσχα: *"Χριστός ανέστη" του ευχήθηκε και εκείνος απάντησε "Αληθώς ανέστη".*

τα **Χριστούγεννα** (των Χριστουγέννων) ουσ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) τα Χριστούγεννα είναι θρησκευτική γιορτή στις 25 Δεκεμβρίου κάθε χρόνο, κατά την οποία οι χριστιανοί γιορτάζουν τη γέννηση του Χριστού: *Θα γιορτάσουμε τα Χριστούγεννα όλη η οικογένεια μαζί.*

2. Χριστούγεννα λέμε τις ημέρες λίγο πριν και λίγο μετά από την ημέρα των Χριστουγέννων: *Τα Χριστούγεννα κλείνουν τα σχολεία.*

το **χριστουγεννιάτικο δέντρο** ουσ.: το χριστουγεννιάτικο δέντρο είναι ένα αληθινό ή ψεύτικο έλατο που στολίζουμε τα Χριστούγεννα: *Κρέμασε πολύχρωμα στολίδια και φωτάκια στο χριστουγεννιάτικο δέντρο.*

ο **χριστουγεννιάτικος**, η **χριστουγεννιάτικη**, το **χριστουγεννιάτικο** επιθ.: χριστουγεννιάτικο είναι καθετί που έχει σχέση με τα Χριστούγεννα ή γίνεται τα Χριστούγεννα: *Αγοράσαμε χριστουγεννιάτικα δώρα για τα παιδιά.*

η **χρονιά** (της χρονιάς) ουσ.:

1. η χρονιά είναι το διάστημα των δώδεκα μηνών (= χρόνος, έτος): *Σκέφτομαι να μετακομίσω μέσα στην επόμενη χρονιά.*

2. η σχολική χρονιά είναι το διάστημα μέσα στο χρόνο που λειτουργούν τα σχολεία (= έτος): *Η νέα σχολική χρονιά ξεκινάει το Σεπτέμβριο.*

△ Η λέξη χρονιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. τρώω της χρονιάς μου

χρόνια πολλά! επιθ.: ευχή που λέμε όταν είναι γιορτή ή σε κάποιον που έχει γενέθλια: *Χρόνια πολλά και καλή χρονιά!*

η **χρονολογία** (της χρονολογίας, των χρονολογιών) ουσ.: η χρονολογία ενός γεγονότος είναι η συγκεκριμένη χρονική στιγμή που έχει συμβεί αυτό το γεγονός: *Πάνω στα βιβλία γράφεται πάντα η χρονολογία της πρώτης έκδοσης.*

το **χρονόμετρο** (του χρονόμετρου, των χρονομέτρων) ουσ.: το χρονόμετρο είναι το όργανο με το οποίο μετράμε με μεγάλη ακρίβεια το χρόνο: *Οι αθλητές των αγώνων δρόμων μετρούν με το χρονόμετρο πόσο γρήγορα τρέχουν μια κούρσα.*

ο **χρόνος** (του χρόνου, των χρόνων) ουσ.:

1. ο χρόνος είναι αυτό που μετράμε με ώρες, ημέρες, μήνες κτλ.: *Ο χρόνος γιατρεύει τις πληγές.*
2. ο χρόνος είναι μια ορισμένη περίοδος στην ιστορία ή στη ζωή ενός ανθρώπου (= εποχή): *Τα μυστήρια του σύμπαντος μαγεύουν τον άνθρωπο από τα χρόνια της αρχαιότητας. / Θυμάται με νοσταλγία τα φοιτητικά του χρόνια.*
3. ο χρόνος είναι το χρονικό διάστημα που χρειαζόμαστε για να κάνουμε κάτι (= καιρός, ώρα): *Χρειάζομαι λίγο ακόμη χρόνο για να τελειώσω το διάβασμα. / Αφιερώνει λίγο χρόνο στα παιδιά της.*
4. χρόνο λέμε το διάστημα των δώδεκα μηνών (= έτος): *Έχω δύο χρόνια να τον δω. / Πόσο χρονών είναι το παιδί;*
5. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, λέμε χρόνο τη μορφή που παίρνει ένα ρήμα για να δείξει πότε γίνεται κάτι, στο παρελθόν, στο παρόν ή στο μέλλον: *Ο αόριστος και ο παρατατικός είναι παρελθοντικοί χρόνοι.*

△ Ο πληθυντικός αριθμός της λέξης χρόνος είναι "οι χρόνοι" (για τη σημασία 5) και "τα χρόνια" (για τις σημασίες 2, 4).

ΕΚΦΡ. είναι ζήτημα χρόνου, σε ανύποπτο χρόνο

το **χρυσάνθεμο** (του χρυσάνθεμου, των χρυσάνθεμων) ουσ.:

1. το χρυσάνθεμο είναι ένα φυτό που βγάζει λουλούδια με μικρά και πυκνά πέταλα σε διάφορα χρώματα: *Το χρυσάνθεμο ανθίζει κυρίως το φθινόπωρο.*
2. χρυσάνθεμο λέμε το λουλούδι αυτού του φυτού: *Μου έφερε ένα μπουκέτο με κίτρινα χρυσάνθεμα.*

ο **χρυσαφής**, η **χρυσαφιά**, το **χρυσάφι** επιθ.: όταν κάτι είναι χρυσάφι, έχει το χρώμα του χρυσού (= χρυσός, χρυσαφένιος): *Φορούσε ένα σακάκι με χρυσαφιά κουμπιά.*

το **χρυσάφι** ουσ.: το χρυσάφι είναι το χρώμα του χρυσού: *Η χορεύτρια ήταν ντυμένη στα χρυσάφι.*

△ Η λέξη χρυσάφι δεν κλίνεται.

το **χρυσάφι** (του χρυσαφιού, των χρυσαφιών) ουσ.: έτσι λέγεται αλλιώς το μέταλλο χρυσός: *Φορούσε ένα κόσμημα από καθαρό χρυσάφι.*

το **χρυσάφικο** (του χρυσάφικου, των χρυσάφικων) ουσ.: χρυσάφικα λέμε τα κοσμήματα που είναι φτιαγμένα από χρυσό: *Στο σεντούκι έχω φυλαγμένα τα χρυσάφικα της γιαγιάς μου.*

△ Η λέξη χρυσάφικο χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

ο **χρυσοθήρας** (του χρυσοθήρα, των χρυσοθηρών) ουσ.: ο χρυσοθήρας είναι αυτός που ψάχνει για χρυσό: *Φτωχοί χρυσοθήρες κοσκινίζουν τη λάσπη του ποταμού με την ελπίδα να βρουν λίγα γραμμάρια χρυσού.*

ο **χρυσός**, η **χρυσή**, το **χρυσό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι χρυσό, είναι φτιαγμένο από χρυσό, από χρυσάφι: *Στον αρραβώνα φόρεσαν χρυσές βέρες. / Βγήκε πρώτος στον αγώνα και πήρε το χρυσό μετάλλιο.*
2. λέμε ότι κάτι είναι χρυσό όταν έχει το κίτρινο λαμπερό χρώμα του χρυσού (= χρυσαφής, χρυσαφένιος): *Η δασκάλα με τα χρυσά μαλλιά.*
3. λέμε για κάποιον ότι είναι χρυσός άνθρωπος όταν είναι πολύ καλός: *Είναι χρυσό παιδί και άριστος μαθητής.*

ΕΚΦΡ. τρώω με χρυσά κουτάλια

ο **χρυσός** (του χρυσού) ουσ.: ο χρυσός είναι πολύτιμο μέταλλο που λάμπει, έχει κίτρινο χρώμα και μεγάλη αξία (= μάλαμα, χρυσάφι): *Δαχτυλίδι από χρυσό.*

△ Η λέξη χρυσός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **χρυσοχέρης** (του χρυσοχέρη, των χρυσοχέρηδων), η **χρυσοχέρα** (της χρυσοχέρας) ουσ.: χρυσοχέρη λέμε κάποιον που είναι πολύ επιδέξιος και κάνει όμορφα πράγματα με τα χέρια του: *Είναι πολύ χρυσοχέρα και φτιάχνει καταπληκτικά κεντήματα.*

ο **χρυσοχόος** (του χρυσοχόου, των χρυσοχόων) ουσ.:

1. ο χρυσοχόος είναι ο τεχνίτης που φτιάχνει κοσμήματα από χρυσό: *Ζήτησε από το χρυσοχόο να σκαλίσει το όνομά της πάνω στη χρυσή ταυτότητα.*
2. ο χρυσοχόος είναι αυτός που πουλάει κοσμήματα, συνήθως από χρυσό: *Λήστεψαν το κοσμηματοπωλείο, αφού πρώτα χτύπησαν και έδεσαν το χρυσοχόο.*

το **χρυσωρυχείο** (του χρυσωρυχείου, των χρυσωρυχείων) ουσ.:

1. το χρυσωρυχείο είναι το ορυχείο από το οποίο βγάζουν οι άνθρωποι χρυσό: *Η Αυστραλία έχει πολλά χρυσωρυχεία.*
2. χρυσωρυχείο λέμε μια επιχείρηση ή μια δουλειά που είναι πολύ πετυχημένη και βγάζει πολλά κέρδη: *Το κατάλληλο κλίμα και η καλή τοποθεσία μπορεί να κάνουν έναν αμπελώνα σωστό χρυσωρυχείο.*

το **χρώμα** (του χρώματος, των χρωμάτων) ουσ.:

1. χρώμα είναι η εμφάνιση που έχει κάτι από τον τρόπο που πέφτει πάνω του το φως: *Το αγαπημένο μου χρώμα είναι το κόκκινο. / Το ουράνιο τόξο έχει πάνω του τα χρώματα της ίριδας.*
2. χρώμα λέμε κάθε χρώμα εκτός από το άσπρο και το μαύρο: *Μια ασπρόμαυρη φωτογραφία δεν έχει χρώματα.*
3. χρώμα λέμε τη στερεή ή υγρή ουσία με την οποία βάφουμε τους τοίχους, τα μαλλιά μας κτλ. (= μπογιά): *Αγόρασα χρώμα για να βάψω το σπίτι.*
4. χρώμα λέμε την ιδιαίτερη εκφραστικότητα που έχει η φωνή μας από τον τρόπο που ανεβαίνει ή κατεβαίνει η έντασή της (= χροιά):

*Βάλε λίγο χρώμα στη φωνή σου όταν απαγγέλ-
λεις ποιήματα.*

χρωματίζω (χρωμάτιστα), **χρωματίζομαι** (χρω-
ματίστηκα, χρωματισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν χρωματίζουμε κάτι, βάζουμε πάνω του χρώμα ή μπογιά (= βάφω): *Χρωμάτισε τα κου-
τιά σε διάφορα χρώματα.*

2. όταν κάποιος χρωματίζει τη φωνή του, μι-
λάει με τέτοιο τρόπο, ώστε να τονίζει τα συναι-
σθήματά του: *Ενώ η φωνή της ήταν γλυκιά, τη
χρωμάτιζε με τέτοιο τρόπο σαν να είναι μεγά-
λης γυναικας.*

ο **χρωματιστός**, η **χρωματιστή**, το **χρωμα-
τιστό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι χρωματιστό, έχει
πάνω του ένα ή περισσότερα χρώματα (= έγ-
χρωμος): *Τα παιδιά έπαιζαν με τους χρωματι-
στούς βόλους.*

χρωστάω/χρωστώ ΡΗΜ.:

1. όταν χρωστάμε σε κάποιον κάτι, πρέπει να
τον πληρώσουμε για κάτι που μας έδωσε, μας
πούλησε ή μας δάνεισε (= οφείλω): *Του χρω-
στάω εκατόν πενήντα ευρώ. / Ακόμα χρωστάει
το σπίτι του στην τράπεζα.*

2. χρωστάμε σε κάποιον κάτι για το καλό που
μας έκανε όταν πρέπει να κάνουμε κάτι παρό-
μοιο για να τον ευχαριστήσουμε (= οφείλω):
*Χρωστάει ευγνωμοσύνη στο γιατρό που του
έσωσε τη ζωή.*

▲ Η λέξη χρωστάω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

το **χταπόδι** (του χταποδιού, των χταποδιών)
ΟΥΣ.:

1. το χταπόδι είναι ένα ζώο της θάλασσας με
μικρό κεφάλι από το οποίο ξεκινούν οκτώ πλο-
κάμια: *Πήγε για υποβρύχιο ψάρεμα και έβγαλε
ένα τεράστιο χταπόδι.*

2. χταπόδι λέμε το κρέας αυτού του ζώου, που
το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Παραγγείλαμε
χταπόδι στα κάρβουνα και ουζάκι.*

η **χτένα** (της χτένας, των χτενών) ΟΥΣ.: η χτένα
είναι ένα αντικείμενο που έχει μια σειρά από
δόντια και το χρησιμοποιούμε για να ξεμπερ-
δεύουμε τα μαλλιά μας: *Περνούσα τη χτένα
στα λαμπερά μαλλιά της που μύριζαν φρέσκο
άρωμα.*

χτενίζω (χτένισα), **χτενίζομαι** (χτενίστηκα,
χτενισμένος) ΡΗΜ.:

1. χτενίζουμε τα μαλλιά μας όταν τα ξεμπερ-
δεύουμε με χτένα (≠ ξεχτενίζω): *Με αργές κι-
νήσεις ντύθηκε, βάφτηκε και χτένισε τα μαλλιά
της.*

2. λέμε ότι χτενίζουμε ένα κείμενο όταν το
κοιτάζουμε προσεκτικά για να το διορθώσου-
με: *Χτένισε το κείμενο της ομιλίας της πριν το
εκφωνήσει.*

3. χτενίζομαι ΠΑΘ.: χτενίζεται κάποιος όταν
χτενίζει τα μαλλιά μόνος του ή πηγαίνει στο
κομμωτήριο για να του τα χτενίσουν: *Αφού
ντύθηκε, χτενίστηκε μπροστά σ' ένα μικρό κα-
θρέφτη.*

το **χτένισμα** (του χτενίσματος, των χτενισμά-
των) ΟΥΣ.:

1. το χτένισμα είναι το να χτενίζει κάποιος τα
μαλλιά του: *Ντύθηκε στα γρήγορα, έκανε ένα
βιαστικό χτένισμα και βγήκε.*

2. χτένισμα λέμε και τον τρόπο με τον οποίο εί-
ναι χτενισμένος κάποιος (= κόμμωση): *Βρείτε
το χτένισμα που ταιριάζει στο πρόσωπό σας.*

χτες και **χθες** ΕΠΙΡΡ.:

1. την προηγούμενη μέρα: *Χτες κοιμήθηκα
αργά, γι' αυτό άργησα να ξυπνήσω σήμερα το
πρωί.*

2. όταν λέμε χτες, εννοούμε στο παρελθόν:
*Μέχρι χτες δεν ήξερε να οδηγεί, πώς λέει ότι
είναι έμπειρος οδηγός!*

ο **χτεσινός**, η **χτεσινή**, το **χτεσινό** και ο **χθε-
σινός**, η **χθεσινή**, το **χθεσινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι
είναι χτεσινό, έγινε χτες: *Σήμερα όλα τα κανά-
λια παίζουν τη χτεσινή συναυλία.*

χτίζω (έχτισα), **χτίζομαι** (χτίστηκα, χτισμένος)
ΡΗΜ.:

1. όταν χτίζουμε ένα σπίτι, έναν τοίχο κτλ.
χρησιμοποιούμε πέτρες, τούβλα, τσιμέντο και
άλλα υλικά για να το κατασκευάσουμε (= οι-
κοδομώ ≠ γκρεμίζω): *Είναι πολιτικός μηχανι-
κός και χτίζει σπίτια. / Ο Παρθενώνας χτίστηκε
στην αρχαία Αθήνα.*

2. λέμε ότι χτίζουμε το μέλλον ή την καριέρα
μας όταν εργαζόμαστε σκληρά για να το κα-
ταφέρουμε (= δημιουργώ): *Οι νέοι ονειρεύο-
νται να χτίσουν ένα ειρηνικό μέλλον για τον
κόσμο.*

ο **χτίστης** (του χτίστη, των χτιστών) ΟΥΣ.: ο χτί-
στης είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι
να χτίζει (= οικοδόμος): *Τα σπίτια του χωριού
είναι πέτρινα, χτισμένα παραδοσιακά από ντό-
πιους χτίστες και τεχνίτες.*

χτυπάω/χτυπώ (χτύπησα), **χτυπιέμαι** (χτυπή-
θηκα, χτυπημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν χτυπάμε κάποιον ή κάτι, φέρνουμε με
γρήγορες κινήσεις και με δύναμη το χέρι μας
πάνω του: *Μη χτυπάς τον αδερφό σου! (=*
δέρνω) / *Χτυπούσε την πέτρα με το σφυρί για*
να τη σπάσει.

2. όταν χτυπάμε κάτι ή κάποιον, πέφτουμε με
δύναμη πάνω του: *Χτύπησε με το αυτοκίνητο
στο πεζοδρόμιο. (= πέφτω) / Τον χτύπησε αυ-
τοκίνητο. (= τραυματίζω, πατάω)*

3. όταν μια σφαίρα χτυπάει κάποιον ή κάτι,
πέφτει πάνω του και τον τραυματίζει ή το κα-
ταστρέφει: *Βλήματα χτύπησαν το εχθρικό αε-
ροπλάνο. / Χτυπήθηκε από αδέσποτη σφαίρα.*

4. όταν χτυπάμε κάτι, το κουνάμε με δύναμη
μέσα σε κάποιο σκεύος: *Χτυπάμε τα αυγά και
μετά ρίχνουμε τη ζάχαρη. (= ανακατεύω)*

5. όταν κάποιος χτυπάει, δημιουργείται πληγή
στο σώμα του (= τραυματίζομαι): *Έπεσα από
τη σκάλα και χτύπησα.*

6. όταν κάτι χτυπάει ή όταν το χτυπάμε, βγάζει
ήχο: *Χτύπησε την πόρτα αλλά δεν του άνοιξαν.*

/ Χτυπάει το κουδούνι, δεν το ακούς; / Όταν χτυπήσει το τηλέφωνο, να το σηκώσεις εσύ.

7. χτυπάει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν μας χτυπάει κάτι, μας κάνει να πάθουμε κακό: *Η ανεργία χτυπάει τους νέους και τις γυναίκες. / Τους χτύπησε μεγάλη συμφορά. (= βρίσκει)*

8. χτυπιέμαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος χτυπιέται, χτυπάει τον εαυτό του με δύναμη από πόνο, θυμό κτλ.: *Κλαίει και χτυπιέται! / Όσο και να χτυπηθείς, δε θα σου κάνω το χατίρι.*

9. χτυπιέμαι ΠΑΘ.: όταν χτυπιόμαστε με κάποιον, δίνουμε ξύλο ο ένας στον άλλο (= δέρνομαι): *Μη μαλώνετε και μη χτυπιέστε.*

ΕΚΦΡ. με χτυπάει το παπούτσι, χτυπάω ξύλο, χτυπάω στα νεύρα, χτυπάω το καμπανάκι, χτυπάω το κεφάλι μου

χτυπάω ξύλο ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν ευχόμαστε να μη συμβεί κάτι κακό: *Να χτυπήσω ξύλο, φέτος δεν αρρώστησα ούτε μια φορά όλο το χειμώνα.*

χτυπάω στα νεύρα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάποιος ή κάτι μας χτυπάει στα νεύρα, μας εκνευρίζει: *Δεν τον αντέχω, μου χτυπάει στα νεύρα η αδιαφορία του.*

χτυπάω το καμπανάκι ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ή κάτι χτυπάει το καμπανάκι, μας προειδοποιεί για κάποιον σοβαρό κίνδυνο: *Οι οικολογικές οργανώσεις χτυπούν το καμπανάκι για τη μόλυνση του περιβάλλοντος.*

χτυπάω το κεφάλι μου ΕΚΦΡ.: όταν χτυπάμε το κεφάλι μας στον τοίχο, μετανιώνουμε για κάτι (= βαράω το κεφάλι μου): *Παράτησε το σχολείο και τώρα χτυπάει το κεφάλι του.*

το **χτύπημα** (του χτυπήματος, των χτυπημάτων) ΟΥΣ.:

1. το χτύπημα είναι αυτό που κάνουμε όταν χτυπάμε κάποιον ή κάτι: *Με ένα χτύπημα τον ρίχνει αναίσθητο και του κλέβει την τσάντα.*

2. το χτύπημα είναι αυτό που κάνουμε όταν χτυπάμε κάτι για να βγάλει ήχο και ο ήχος που ακούγεται: *Ακούστηκε ένα δυνατό χτύπημα στο τζάμι.*

3. το χτύπημα είναι αυτό που παθαίνουμε όταν τραυματιζόμαστε (= πληγή, τραύμα): *Σε πονάει πολύ το χτύπημα στο χέρι;*

4. το χτύπημα είναι η επίθεση: *Ετοιμάζουν νέο τρομοκρατικό χτύπημα.*

5. χτύπημα λέμε τη δυστυχία: *Η ανεργία αποτελεί μεγάλο χτύπημα για τους νέους.*

6. το χτύπημα είναι αυτό που κάνουμε όταν χτυπάμε αυγά, γάλα κτλ. (= ανακάτεμα): *Μόλις τελειώσετε με το χτύπημα, χύνετε τα αυγά στο τηγάνι.*

ο **χτύπος** (του χτύπου, των χτύπων) ΟΥΣ.:

1. ο χτύπος είναι ο ήχος που βγάζει κάτι όταν το χτυπάμε: *Ο χτύπος της καμπάνας ακούγεται σε όλη την πόλη.*

2. ο χτύπος είναι ο ρυθμικός ήχος που κάνει ένα όργανο που λειτουργεί: *Το συναίσθημα του φόβου μειώνει τους χτύπους της καρδιάς.*

η **χυλοπίτα** (της χυλοπίτας, των χυλοπιτών) ΟΥΣ.: οι χυλοπίτες είναι ένα είδος λεπτού και πλατιού ζυμαρικού: *Το κοτόπουλο με τις χυλοπίτες είναι ένα απολαυστικό πιάτο.*

χύμα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι πουλιέται χύμα, δεν είναι μέσα σε θήκη, κουτί ή άλλη συσκευασία: *Αγοράζει χύμα όσπρια από τον μπακάλη. / Στις μικρές ταβέρνες βρίσκεις πολύ καλό χύμα κρασί.*

2. λέμε ότι τα αντικείμενα είναι χύμα κάπου όταν είναι σκορπισμένα ή βαλμένα χωρίς τάξη: *Βάζει τα κοσμήματά της χύμα μέσα σ' ένα συρτάρι και μετά δεν μπορεί να τα ξεχωρίσει.*

ο **χυμός** (του χυμού, των χυμών) ΟΥΣ.: ο χυμός είναι το υγρό που παίρνουμε όταν στύψουμε φρούτα ή λαχανικά: *Προσθέτουμε το λάδι, το χυμό ντομάτας και τα μπαχαρικά. / Πίνει φρέσκο χυμό πορτοκάλι, γιατί είναι πλούσιος σε βιταμίνες.*

χύνω (έχουσα), **χύνομαι** (χύθηκα, χυμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν χύνουμε ένα υγρό από ένα δοχείο, το αφήνουμε να κυλήσει έξω από αυτό: *Έχυσε το κρασί στα ρούχα του. / Φούσκωσε το γάλα και χύθηκε έξω από το μπρίκι.*

2. χύνομαι ΠΑΘ.: χύνομαι σε κάποιον όταν πηγαίνω με ορμή προς το μέρος του (= χιμάω): *Χύθηκε πάνω μου να με δειρί.*

3. χύνεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: ένας ποταμός χύνεται στη θάλασσα όταν τα νερά του καταλήγουν εκεί (= εκβάλλει): *Ο Αξιός χύνεται στο Θερμαϊκό κόλπο.*

η **χύτρα ταχύτητας** και η **χύτρα** ΟΥΣ.: η χύτρα ταχύτητας είναι μια βαθιά κατσαρόλα με ειδικό καπάκι που κλείνει πολύ σφιχτά και κρατάει μέσα τον ατμό, με αποτέλεσμα τα φαγητά να μαγειρεύονται πολύ γρήγορα: *Οι εργαζόμενες νοικοκυρές μαγειρεύουν σε χύτρες ταχύτητας και όχι σε απλές κατσαρόλες.*

το **χώμα** (του χώματος, των χωμάτων) ΟΥΣ.:

1. το χώμα είναι η ουσία στην επιφάνεια της γης πάνω στην οποία φυτρώνουν τα φυτά: *Σκάλισε το χώμα γύρω από τη ρίζα του φυτού. / Όταν βρέχει, το χώμα γίνεται λάσπη.*

2. το χώμα είναι η επιφάνεια της γης πάνω στην οποία περπατάμε (= έδαφος): *Τον έσπρωξε με δύναμη και τον έριξε στο χώμα.*

η **χωματερή** (της χωματερής, των χωματερών) ΟΥΣ.: η χωματερή είναι μεγάλη έκταση με χώμα, στην οποία μαζεύουμε και θάβουμε τα σκουπίδια των πόλεων: *Οι χωματερές πρέπει να βρίσκονται μακριά από περιοχές στις οποίες ζουν άνθρωποι.*

ο **χωματόδρομος** (του χωματόδρομου, των χωματόδρομων) ΟΥΣ.: ο χωματόδρομος είναι ο δρόμος που έχει χώμα ή πέτρες και δεν τον έχουν στρώσει με ασφαλτό: *Τα λάστιχα των αυτοκινήτων καταστρέφονται στους χωματόδρομους.*

Το **χωνάκι** ΟΥΣ.:

1. το χωνάκι είναι ένα λεπτό μπισκότο σε σχήμα χωνιού, που το χρησιμοποιούμε για να κρατάμε το παγωτό: *Το παγωτό σας το θέλετε μέσα σε χωνάκι ή σε κυπελλάκι;*

2. το χωνάκι είναι το παγωτό που τρώμε μέσα σε αυτό το μπισκότο: *Σταμάτησα σε ένα ζαχαροπλαστέιο κι αγόρασα ένα παγωτό χωνάκι.*

⚠ Η λέξη χωνάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

χωνεύω (χώνεψα), **χωνεύομαι** (χωνεύτηκα, χωνεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν χωνεύω, το σώμα μου αλλάζει την τροφή που έχω φάει σε ουσίες χρήσιμες για τον οργανισμό μου: *Μην κάνεις μπάνιο πριν χωνέψεις.*

2. όταν χωνεύουμε κάτι, δεχόμαστε ότι έγινε κάτι δυσάρεστο, που δεν μπορεί να αλλάξει: *Πρέπει να το χωνέψεις ότι απέτυχες στις εξετάσεις.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν λέμε ότι χωνεύουμε κάποιον ή κάτι, εννοούμε ότι τον συμπαθούμε (≠ αντιπαθώ): *Μου έβαλε χαμηλό βαθμό επειδή δε με χωνεύει. / Δε χωνεύει την υποκρισία.*

η **χώνεψη** (της χώνεψης) ΟΥΣ.: η χώνεψη είναι αυτό που γίνεται όταν η τροφή περνάει στο στομάχι μας και το σώμα μας κρατάει τις ουσίες της που είναι χρήσιμες για τον οργανισμό (= πέψη): *Η χώνεψη ενός φαγητού κρατάει περίπου τρεις ώρες.*

⚠ Η λέξη χώνεψη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

Το **χωνί** (του χωνιού, των χωνιών) ΟΥΣ.:

1. το χωνί είναι ένα αντικείμενο που έχει πλατύ και στρογγυλό άνοιγμα στο πάνω μέρος του κι έναν κοντό και στενό σωλήνα στη βάση του, και το χρησιμοποιούμε για να χύνουμε υγρά σε δοχεία με στενό άνοιγμα: *Πήρε ένα χωνί για να αδειάσει το λάδι από τον τενεκέ στο μπουκάλι.*

2. χωνί λέμε καθετί που το σχήμα του θυμίζει χωνί: *Έβαλε τα χέρια του σαν χωνί μπροστά στο στόμα του για να φωνάξει πιο δυνατά.*

χώνω (έχωσα), **χώνομαι** (χώθηκα, χωμένος) ΡΗΜ.:

1. χώνουμε κάτι κάπου όταν το πιέζουμε για να μπει βαθιά εκεί (= μπηγώ): *Έχωσε το μαχαίρι στο ψωμί.*

2. όταν χώνουμε κάτι, το βάζουμε κάπου για να το κρύψουμε (= καταχωνιάζω): *Έχωσε τα λεφτά κάτω από το στρώμα.*

3. **χώνομαι** ΠΑΘ.: χώνομαι σε κάποιο μέρος όταν μπαίνω ολόκληρος εκεί: *Η γάτα χώθηκε κάτω από τον καναπέ. (= τρυπώνω) / Χώθηκε κάτω από τα σκεπάσματα γιατί κρύωνε.*

ΕΚΦΡ. χώνω τη μύτη μου

χώνω τη μύτη μου ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον όταν ανακατεύεται σε ξένες υποθέσεις: *Είναι πολύ περιέργος και χώνει τη μύτη του παντού.*

η **χώρα** (της χώρας, των χωρών) ΟΥΣ.:

1. η χώρα είναι κάθε περιοχή της γης που χωρίζεται με σύνορα από άλλες και έχει δική της

κυβέρνηση, στρατό κτλ. (= κράτος): *Έχει ταξι-δέψει σε πολλές χώρες του κόσμου.*

2. η χώρα είναι οι άνθρωποι που κατοικούν σε μια χώρα (= λαός, κάτοικοι): *Όλη η χώρα αναστατώθηκε με την είδηση του πολέμου.*

3. η χώρα μας είναι η πατρίδα μας: *Πρόδωσε τη χώρα του.*

4. η χώρα είναι η πρωτεύουσα σε κάποια ελληνικά νησιά: *Η γραφική χώρα της Σερίφου είναι χτισμένη ψηλά στο λόφο με θέα το λιμάνι.*

ΕΚΦΡ. λαμβάνει χώρα

το **χωρατό** (του χωρατού, των χωρατών) ΟΥΣ.

(ΑΝΕΠΙΣ.): χωρατό είναι κάτι που λέμε ή κάνουμε, για να πειράξουμε κάποιον και να γελάσουμε (= αστειό): *Δεν περίμενα ότι θα θύμωνες με το χωρατό μου. / Άσε τα χωρατά και έλα να μιλήσουμε σοβαρά.*

το **χωράφι** (του χωραφιού, των χωραφιών)

ΟΥΣ.: το χωράφι είναι ένα κομμάτι γης στο οποίο καλλιεργούμε φυτά (= αγρός): *Καλλιεργεί βαμβάκι και σιτάρι στα χωράφια του. / Οι γεωργοί δουλεύουν στα χωράφια.*

χωράω/χωρώ (χώρεσα) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα μπουκάλι χωράει κάτι, έχει αρκετό χώρο για να το έχει μέσα του (= παίρνει): *Η θήκη χωράει περίπου τριάντα σιντί. / Η αίθουσα διαλέξεων χωράει πάνω από διακόσια άτομα.*

2. όταν κάτι χωράει σε κάτι άλλο, μπορούμε να το βάλουμε μέσα σε αυτό (= μπαίνει): *Θα χωρέσουν τόσα πολλά ρούχα σε αυτή τη βαλίτσα;*

χώρια ΕΠΙΡΡ.: φανερώνει ότι δύο ή περισσότερα πρόσωπα ή πράγματα δε βρίσκονται μαζί ή δεν κάνουν κάτι μαζί (= χωριστά ≠ μαζί): *Το ζευγάρι αποφάσισε να πάει χωρία διακοπές.*

ΕΚΦΡ. μαζί δεν κάνουμε και χωρία δεν μπορούμε, μαζί μιλάμε και χωρία καταλαβαινόμαστε

ο **χωριανός** (του χωριανού, των χωριανών), η

χωριανή (της χωριανής) ΟΥΣ.: οι χωριανοί είναι αυτοί που κατάγονται από το ίδιο χωριό: *Συνάντησα τυχαία ένα χωριανό μου στην πόλη. (= συγχωριανός) / Οι χωριανοί αντάλλασαν ευχές για την καινούρια χρονιά. (= χωρικός)*

ο **χωριάτης** (του χωριάτη, των χωριάτων), η

χωριάτισσα (της χωριάτισσας) ΟΥΣ.: **1.** ο χωριάτης είναι αυτός που μένει σε χωριό ή κατάγεται από χωριό (= χωρικός): *Οι ηλικιωμένοι χωριάτες μαζεύονται στην πλατεία του χωριού και διηγούνται παλιές ιστορίες.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) χωριάτη λέμε αυτόν που ντύνεται ή φέρεται όπως οι άνθρωποι που κατάγονται από χωριό: *Της μίλησε πολύ άσχημα και την πρόσβαλε, ο χωριάτης!*

χωριάτικα ΕΠΙΡΡ. (ΜΕΙΩΤ.): όταν κάποιος φέρεται χωριάτικα, άσχημα, χωρίς λεπτότητα ή ευγένεια (= άξεστα, άγαρμπα): *Φέρθηκε εντελώς χωριάτικα και με πρόσβαλε.*

η **χωριάτικη σαλάτα** ΟΥΣ.: η χωριάτικη σαλάτα φτιάχνεται με ντομάτα, αγγούρι, τυρί φέτα,

ελιές, κρεμμύδι, πιπεριά, λάδι και ρίγανη: *Το καλοκαίρι τρώμε συχνά χωριάτικη σαλάτα, γιατί είναι πολύ δροσερή.*

ο **χωριάτικος**, η **χωριάτικη**, το **χωριάτικο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι χωριάτικο, έχει σχέση με το χωριό ή με το χωριάτη: *Τα χωριάτικα σπίτια έχουν αυλή, αποθήκη για τα τρόφιμα και χώρο για τα ζώα.*

2. χωριάτικο είναι κάτι που προέρχεται από χωριό ή γίνεται με τον τρόπο που το φτιάχνουν στο χωριό: *Μας έστειλαν φρέσκα χωριάτικα αυγά από το χωριό του πατέρα μου. / Οι περισσότεροι φούρνοι στις πόλεις φτιάχνουν και χωριάτικο ψωμί.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) χωριάτικο λέμε κάτι που θυμίζει τον τρόπο που ντύνονται ή φέρονται οι χωριάτες: *Με τα χωριάτικα φερσίματά του την τρόμαξε την κοπέλα!*

χωρίζω (χώρισα), **χωρίζομαι** (χωρίστηκα, χωρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν χωρίζουμε ένα σύνολο, το κάνουμε να γίνει δύο ή περισσότερα κομμάτια (= μοιράζω): *Χώρισε το φαγητό σε μερίδες για να φτάσει για όλους.*

2. όταν χωρίζουμε δύο ή περισσότερα πράγματα, τα κρατάμε σε χωριστές θέσεις (= απομακρύνω): *Καβγάδιζαν και μπήκε στη μέση για να τους χωρίσει. / Ο δάσκαλος τους χώρισε για να μη μιλάνε.*

3. λέμε ότι χωρίζει ένα ζευγάρι ή δύο σύζυγοι όταν σταματάνε να ζουν μαζί: *Οι γονείς του χώρισαν όταν ήταν μικρός.*

4. όταν δύο άνθρωποι χωρίζουν, φεύγει μακριά ο ένας από τον άλλο (= αποχωρίζομαι): *Χώρισα με την υπόλοιπη παρέα κατά τα μεσάνυχτα.*

5. χωρίζει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι χωρίζει δύο ή περισσότερα πράγματα, υπάρχει ανάμεσά τους ώστε αυτά να είναι χωριστά ($\neq$ ενώνει, συνδέει): *Το ποτάμι χωρίζει τη βόρεια πλευρά της πόλης από τη νότια.*

6. χωρίζει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι χωρίζει δύο ή περισσότερα πράγματα, τα κάνει να έχουν διαιφορές ή να μην έχουν καλές σχέσεις μεταξύ τους ($\neq$ συνδέει): *Το μίσος χώριζε για χρόνια τους λαούς των δύο χωρών.*

ο **χωρικός** (του χωρικού, των χωρικών), η **χωρική** (της χωρικής) ΟΥΣ.: ο χωρικός είναι ο κάτοικος του χωριού: *Αυτή την εποχή οι περισσότεροι χωρικοί της περιοχής ασχολούνται με τα καπνά.*

το **χωριό** (του χωριού, των χωριών) ΟΥΣ.:

1. το χωριό είναι ένα μέρος με λίγα σπίτια και λίγους κατοίκους, που βρίσκεται στην εξοχή: *Κατάγεται από ένα ορεινό χωριό της Ηπείρου.*

2. το χωριό είναι όλοι κάτοικοι του χωριού: *Τις Κυριακές όλο το χωριό μαζεύεται στην πλατεία.*

3. το χωριό είναι ένα σύνολο από κτίρια που χτίζονται με σκοπό να μείνουν εκεί συγκεκρι-

μένες ομάδες ανθρώπων: *Κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών αγώνων, οι αθλητές φιλοξενήθηκαν στο ολυμπιακό χωριό.*

χωρίς ΠΡΟΘ.: δηλώνει ότι δύο ή περισσότερα πρόσωπα ή πράγματα δεν υπάρχουν ή δε βρίσκονται μαζί ($\neq$ με): *Πίνει τον καφέ χωρίς ζάχαρη. / Κάνει ποδήλατο χωρίς βοηθητικές ρόδες.*

ΕΚΦΡ. χωρίς λόγο

χωρίς λόγο ΕΚΦΡ.: όταν κάτι γίνεται χωρίς λόγο, δεν μπορούμε να εξηγήσουμε γιατί έγινε: *Άρχισε να με βρίζει ξαφνικά χωρίς λόγο.*

χωρίς προηγούμενο ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι είναι χωρίς προηγούμενο όταν δεν έχει ξαναγίνει κάτι παρόμοιο: *Ο καύσωνας το περασμένο καλοκαίρι ήταν χωρίς προηγούμενο.*

ο **χωρισμός** (του χωρισμού, των χωρισμών) ΟΥΣ.:

1. ο χωρισμός είναι το να χωρίζουν δύο ή περισσότερα πρόσωπα ή πράγματα που ήταν ενωμένα ($\neq$ ένωση): *Αφού έγινε η επιλογή των θεμάτων εργασίας, ακολούθησε ο χωρισμός των παιδιών σε ομάδες.*

2. ο χωρισμός είναι το να χωρίζουν δύο άνθρωποι μεταξύ τους: *Η υπερβολική ζήλια οδηγεί πολλά ζευγάρια στο χωρισμό.*

χωριστά ΕΠΙΡΡ.: είναι ό,τι και το χώρια ($\neq$ μαζί): *Μπείτε σε δύο σειρές, χωριστά τα κορίτσια από τα αγόρια.*

ο **χωριστός**, η **χωριστή**, το **χωριστό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι χωριστό, δε βρίσκεται ή δε γίνεται μαζί με κάτι άλλο (= ξεχωριστός): *Με την αδερφή μου, από μικρές, είχαμε χωριστά δωμάτια.*

η **χωρίστρα** (της χωρίστρας) ΟΥΣ.: η χωρίστρα είναι η γραμμή που φαίνεται ανάμεσα στα μαλλιά μας όταν τα χωρίζουμε στη μέση: *Κάνει τη χωρίστρα πάντα στα αριστερά.*

⚠ Η λέξη χωρίστρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **χώρος** (του χώρου, των χώρων) ΟΥΣ.:

1. ο χώρος είναι γενικά η έκταση όπου βρισκόμαστε και κινούμαστε: *Δεν έχει αίσθηση του χώρου και δυσκολεύεται να υπολογίσει τις αποστάσεις.*

2. ο χώρος είναι η θέση που υπάρχει για να μπαινει κάποιος ή κάτι: *Το σπίτι είναι ευρύχωρο και έχει άνετους χώρους. / Κάτω από το σπίτι μας, δεν έχει χώρο για παρκάρισμα.*

3. χώρο λέμε το συγκεκριμένο τομέα με τον οποίο ασχολείται κάποιος: *Με τα έργα του έχει γίνει πολύ γνωστός στον καλλιτεχνικό χώρο.*

η **ψάθα** (της ψάθας, των ψαθών) ουσ.:

1. η ψάθα είναι ένα φυτό που μοιάζει με την καλαμιά και φυτρώνει κοντά σε έλη, και το χρησιμοποιούμε ως υλικό για να φτιάχνουμε διάφορα αντικείμενα: *Οι άνθρωποι φτιάχνουν καλάθια από τους κορμούς της ψάθας.*

2. ψάθα λέμε το μακρόστενο κάλυμμα από ψάθα που το στρώνουμε στην άμμο για να ξαπλώνουμε στην παραλία: *Πήρες μαζί σου την ψάθα για να μην καθόμαστε στην άμμο;*

3. ψάθα λέμε το καπέλο που είναι φτιαγμένο από ψάθα και το φοράμε το καλοκαίρι για μας προστατεύει από τον ήλιο: *Φορέστε τις ψάθες σας πριν βγείτε στον ήλιο!*

ΕΚΦΡ. πεθαίνω στην ψάθα

ο **ψάθινος**, η **ψάθινη**, το **ψάθινο** επιθ.: όταν κάτι είναι ψάθινο, είναι φτιαγμένο από το φυτό ψάθα: *Μου έφερε δώρο από την Κίνα ένα ζευγάρι ψάθινες παντόφλες.*

το **ψαλίδι** (του ψαλιδιού, των ψαλιδιών) ουσ.:

1. το ψαλίδι είναι ένα αντικείμενο με δύο κοφτερά κομμάτια βιδωμένα μεταξύ τους, που τα ανοιγοκλείνουμε για να κόβουμε διάφορα μαλακά αντικείμενα: *Πάρτε μία κόλλα χαρτί και κόψτε τη στα δύο με το ψαλίδι σας.*

2. (ΑΘΛΗΤ.) στο ποδόσφαιρο, ψαλίδι λέμε την κίνηση που κάνει ένας ποδοσφαιριστής όταν κλοτσάει την μπάλα προς τα πίσω ανοιγοκλείνοντας ψηλά τα πόδια του σαν ψαλίδι και, συνήθως, πέφτοντας κι ίδιος με την πλάτη στο έδαφος: *Έκανε ένα πολύ ωραίο ψαλίδι κι έστειλε την μπάλα στα δίχτυα!*

ο **ψάλτης** (του ψάλτη, των ψαλτών) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): στη χριστιανική εκκλησία, ψάλτης είναι το πρόσωπο που τραγουδάει θρησκευτικούς ύμνους: *Στην εκκλησία υπάρχουν συνήθως δύο ψάλτες, ο αριστερός και ο δεξιός.*

το **ψαράδικο** (του ψαράδικου, των ψαράδικων) ουσ.:

1. ψαράδικο είναι το μαγαζί που πουλάει ψάρια και άλλα θαλασσινά (= ιχθυοπωλείο): *Πήρε ένα κιλό μπαρμπούνια από το ψαράδικο της γειτονιάς.*

2. ψαράδικο λέμε το κοντό παντελόνι που φτάνει ως τη μέση της γάμπας, όπως τα παντελόνια των ψαράδων, και το φοράνε συνήθως οι γυναίκες: *Αγόρασε ένα ψαράδικο παντελόνι για την παραλία.*

ο **ψαράς** (του ψαρά, των ψαράδων) ουσ.: ο ψαράς είναι αυτός που ψαρεύει ή αυτός που πουλάει ψάρια ή άλλα θαλασσινά: *Οι ψαράδες έβγαλαν τα δίχτυα από τη θάλασσα γεμάτα*

αστακούς. / Αγόρασα από τον ψαρά δύο κιλά φρέσκα μπαρμπούνια. (= ιχθυοπώλης)

το **ψάρεμα** (του ψαρέματος, των ψαρεμάτων) ουσ.: ψάρεμα είναι η δουλειά, το χόμπι ή ο τρόπος να πιάνει κανείς ψάρια: *Στο νησί μας οι περισσότεροι άντρες ασχολούνται με το ψάρεμα. / Κάθε Σαββατοκύριακο πηγαίνει για ψάρεμα στο ποτάμι. / Απαγορεύεται το ψάρεμα με δυναμίτες.*

ψαρεύω (ψάρεψα), **ψαρεύομαι** (ψαρεύτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν ψαρεύουμε, προσπαθούμε να πιάσουμε ψάρια, χρησιμοποιώντας δίχτυα, πετονιά κτλ.: *Κάθε απόγευμα ψαρεύει καλαμάρια με το καλάμι. / Ψάρεψαν πενήντα κιλά μαριδες.*

2. λέμε ότι κάποιος ψαρεύει κάποιον άλλο όταν προσπαθεί με πλάγιο τρόπο να μάθει τις σκέψεις του ή τα μυστικά του: *Τον ψάρεψα και μου είπε τελικά όλη την αλήθεια.*

το **ψάρι** (του ψαριού, των ψαριών) ουσ.:

1. το ψάρι είναι ένα ζώο που ζει στη θάλασσα, στα ποτάμια ή στις λίμνες, έχει λέπια και ουρά και αναπνέει με βράγχια: *Πόσα κιλά ψάρια πιάσατε σήμερα;*

2. ψάρι είναι και το κρέας του ψαριού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Το μεσημέρι φάγαμε τηγανητό ψάρι με σαλάτα.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) ψάρι λέμε τον άνθρωπο που πιστεύει ό,τι του λένε οι άλλοι και δεν καταλαβαίνει ότι του τα λένε για να τον πειράξουν: *Τι ψάρι που είσαι! Πίστεψες ότι θα φύγουμε και θα σ' αφήσουμε εδώ!*

ΕΚΦΡ. σαν το ψάρι έξω απ' το νερό, ψήνω το ψάρι στα χείλη

η **ψαρίλα** (της ψαρίλας) ουσ.: ψαρίλα είναι η άσχημη μυρωδιά που έχει το ωμό ψάρι: *Τηγάνισε ψάρια και το σπίτι μύρισε ψαρίλα.*

⚠ Η λέξη ψαρίλα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **ψαροκόκαλο** (του ψαροκόκαλου, των ψαροκόκαλων) ουσ.:

1. ψαροκόκαλο είναι καθένα από τα λεπτά κόκαλα του ψαριού: *Μου στάθηκε ένα ψαροκόκαλο στο λαιμό και παρά λίγο να πνιγώ.*

2. ψαροκόκαλο λέμε το σχέδιο ή το σχήμα πάνω σε ένα ύφασμα ή άλλο υλικό που μοιάζει με τα κόκαλα του ψαριού: *Φοράει ένα σακάκι ψαροκόκαλο σε γκρι χρώμα.*

το **ψαροντούφεκο** (του ψαροντούφεκου, των ψαροντούφεκων) ουσ.: το ψαροντούφεκο είναι ένα είδος όπλου, που το χρησιμοποιούν όσοι ψαρεύουν μέσα στο νερό, για να καρφώνουν με αυτό τα ψάρια και να τα πιάνουν: *Απαγορεύεται το ψάρεμα με ψαροντούφεκο σε παραλίες με πολύ κόσμο.*

η **ψαρόσουπα** (της ψαρόσουπας) ουσ.: η ψαρόσουπα είναι η σούπα που γίνεται από βρασμένο ψάρι και διάφορα λαχανικά: *Έβρασε σκορπίνες για να φτιάξει ψαρόσουπα.*

⚠ Η λέξη ψαρόσουπα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **ψαχνό** (του ψαχνού, των ψαχνών) ουσ.:

1. το ψαχνό είναι μαλακό κομμάτι από κρέας σφαγμένου ζώου, χωρίς κόκαλα ή λίπος: *Πάρε και λίγο ψαχνό, αυτό που τρως είναι όλο κόκαλα και λίπος.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) το ψαχνό είναι το πιο σημαντικό σημείο ενός θέματος (= ουσία): *Άσε τις λεπτομέρειες και μπες στο ψαχνό!*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν κάτι έχει ψαχνό, μπορεί να προσφέρει πολλά χρήματα: *Αυτός δεν ασχολείται με μικροδουλειές, ψάχνει για δουλειές που έχουν ψαχνό.*

ψάχνω (έψαξα), **ψάχνομαι** (ψάχτηκα, ψαγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ψάχνουμε κάτι ή κάποιον, προσπαθούμε να βρούμε πού είναι (= γυρεύω, αναζητάω): *Ψάχνω το Γιάννη από το πρωί, μήπως τον είδες; (= ζητάω) / Θα ψάξω τη λέξη στο λεξικό για να μάθω τη σημασία της.*

2. ψάχνουμε ένα χώρο ή κάτι άλλο για να βρούμε εκεί κάτι κρυμμένο (= ερευνώ): *Η αστυνομία έψαξε όλη την περιοχή για να εντοπίσει τους κλέφτες. / Έψαχνε την τσάντα της για να βρει τα κλειδιά της.*

3. ψάχνουμε για να βρούμε κάτι που θέλουμε ή χρειαζόμαστε (= γυρεύω, αναζητάω): *Ψάχνει για δουλειά. / Ψάχνει για συντάιρο στην εταιρεία.*

4. ψάχνομαι ΠΑΘ.: όταν ψαχνόμαστε, εξετάζουμε προσεκτικά τα ρούχα που φοράμε για να βρούμε κάτι που χάσαμε: *Ψάξου καλά, μήπως τα κλειδιά είναι στην τσέπη σου.*

5. ψάχνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος ψάχνεται όταν προσπαθεί να καταλάβει καλύτερα τον εαυτό του και τις επιθυμίες του: *Τελείωσε το λύκειο και τώρα ψάχνεται για να δει τι θα κάνει στη ζωή του.*

ΕΚΦΡ. ψάχνω ψύλλους στ' άχυρα

ψάχνω ψύλλους στ' άχυρα ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που είναι πολύ δύσκολο να βρεθεί (= γυρεύω ψύλλους στ' άχυρα): *Δεν έχει νόημα να συνεχίσετε να ψάχνετε χωρίς στοιχεία, είναι σαν να ψάχνετε ψύλλους στ' άχυρα.*

ψαχουλεύω (ψαχούλεψα), **ψαχουλεύομαι** (ψαχουλεύτηκα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν κάποιος ψαχουλεύει, σηκώνει ή ανακατεύει πράγματα για να βρει κάτι: *Γιατί ψαχουλεύεις το συρτάρι μου;*

2. ψαχουλεύομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος ψαχουλεύεται, ψάχνει να βρει κάτι επάνω του: *Ψαχουλεύτηκε μήπως και βρει το πορτοφόλι του σε κάποια τσέπη.*

η **ψείρα** (της ψείρας, των ψειρών) ουσ.:

1. η ψείρα είναι ένα πολύ μικρό έντομο που ζει συνήθως στα μαλλιά των ανθρώπων και μας κάνει να ξυνόμαστε: *Κόλλησε ψείρες στο σχολείο.*

2. ψείρα λέμε καθετί που είναι πάρα πολύ μικρό, σαν ψείρα: *Κάνει κάτι γραμματάκια ψείρες και δεν μπορώ να τα διαβάσω.*

3. λέμε ότι κάποιος είναι ψείρα όταν εξετάζει κάτι μέχρι την πιο μικρή λεπτομέρεια: *Είναι τόσο ψείρα, που δεν του ξεφεύγει ούτε κόμμα.*

ψεκάζω (ψέκασα), **ψεκάζομαι** (ψεκάστηκα, ψεκασμένος) ΡΗΜ.: ψεκάζουμε κάτι όταν σκορπίζουμε πάνω του πολλές σταγόνες από κάποιο υγρό, με ειδική συσκευή: *Ψέκασα τη γαρδένια με φυτοφάρμακο. (= ραντίζω) / Ψέκασε τα ρούχα με νερό πριν τα σιδερώσει.*

ψέλλω (έψαλα) ΡΗΜ.: ψέλλω όταν τραγουδάω κάποιο θρησκευτικό τραγούδι: *Έψελνε βυζαντινούς ύμνους με τη μελωδική φωνή του.*

ΕΚΦΡ. τα ψέλλω

το **ψέμα** (του ψέματος, των ψεμάτων) ουσ.: όταν λέμε ένα ψέμα, λέμε κάτι που δεν είναι αληθινό, για να ξεγελάσουμε κάποιον (≠ αλήθεια): *Είπε ψέματα ότι είναι άρρωστη για να μην πάει στη δουλειά. / Μην προσπαθείς να με πείσεις με ψέματα, είναι καλύτερο να μου πεις την αλήθεια. (= ψευτιά)*

ΕΚΦΡ. στα ψέματα, τέρμα τα ψέματα

ψες και **ειψές** ΕΠΙΡΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι έγινε ψες, έγινε χθες το βράδυ: *Ψες είχε πολύ πυρετό, αλλά σήμερα το πρωί ήταν καλύτερα.*

ψευδίζω (ψεύδισα) ΡΗΜ.: όταν κάποιος ψευδίζει, δεν προφέρει καθαρά κάποια σύμφωνα, και συνήθως το σίγμα: *"Ποιοθ είναι αυτόθ;" ψεύδισε ο μικρός.*

ο **ψεύτης** (του ψεύτη, των ψευτών), η **ψεύτρα** (της ψεύτρας, των ψευτρών) ουσ.:

1. όταν κάποιος είναι ψεύτης, λέει ψέματα (≠ ειλικρινής): *Μην τον πιστεύεις, είναι μεγάλος ψεύτης και πλάθει ιστορίες από το μυαλό του για να σε εντυπωσιάσει.*

2. λέμε ότι κάποιος βγαίνει ψεύτης όταν λέει κάτι που δεν είναι αληθινό ή σωστό: *Ο Νοστράδαμος αποδείχθηκε ψεύτης, αφού πολλές από τις προφητείες του δε βγήκαν αληθινές.*

η **ψευτιά** (της ψευτιάς, των ψευτιών) ουσ.: η ψευτιά είναι το ψέμα που λέει κάποιος: *Με τις ψευτιές του κατάφερε να κοροϊδέψει όλη την παρέα.*

ο **ψεύτικος**, η **ψεύτικη**, το **ψεύτικο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ψεύτικο, δεν είναι αληθινό ή σωστό (≠ αληθινός, πραγματικός): *Του έδωσαν ψεύτικες πληροφορίες και τον παραπλάνησαν.*

2. όταν κάτι είναι ψεύτικο, έχει γίνει με τεχνητό τρόπο (= τεχνητός ≠ φυσικός): *Φοράει ψεύτικα δόντια.*

3. όταν κάτι είναι ψεύτικο, δεν είναι καλής ποιότητας (≠ γερός): *Είναι τελείως ψεύτικα αυτά τα μηχανήματα, χαλάνε αμέσως.*

4. όταν κάτι είναι ψεύτικο, δεν το νιώθουμε πραγματικά αλλά προσποιούμαστε (≠ ειλικρινής): *Έκλαιγε σπαραχτικά με ψεύτικα δάκρυα για να με κάνει να τον λυπηθώ.*

ψηλά ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι βρίσκεται ψηλά, βρίσκεται σε μεγάλο ύψος από το έδαφος (**≠** χαμηλά): *Ο αετός πετάει ψηλά στον ουρανό.*

2. λέμε ότι οι τιμές κάποιων προϊόντων είναι ψηλά όταν είναι πολύ ακριβές για να τα αγοράσουμε: *Οι τιμές των ενοικίων είναι πολύ ψηλά τον τελευταίο καιρό.*

ΕΚΦΡ. παίρνω ψηλά τον αμανέ, σηκώνω τα χέρια ψηλά

ο **ψηλομύτης** (του ψηλομύτη, των ψηλομύτηδων), η **ψηλομύτα** (της ψηλομύτας) ΟΥΣ.: ο ψηλομύτης πιστεύει ότι είναι ανώτερος από τους άλλους και δεν τους συμπεριφέρεται φιλικά (**=** ακατάδεκτος, σνομπ): *Ήταν εγωίστρια και ψηλομύτα και κανείς δεν τη συμπαθούσε.*

ο **ψηλός**, η **ψηλή**, το **ψηλό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ψηλός, το ύψος του είναι μεγαλύτερο από το κανονικό ή το συνηθισμένο (**≠** κοντός): *Οι μπασκετμπολίστες είναι πολύ ψηλοί.*

2. όταν κάτι είναι ψηλό, έχει μεγάλο ύψος (**≠** χαμηλός): *Ο Όλυμπος είναι το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας. / Φορούσε ψηλές μπότες για τη βροχή.*

ψηλώνω (ψήλωσα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ψηλώνει, γίνεται πιο ψηλός (**≠** κονταίνω): *Ψήλωσε πέντε πόντους από πέρσι.*

2. όταν ψηλώνουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει πιο ψηλό (**=** υψώνω **≠** χαμηλώνω): *Ψήλωσαν το φράχτη για να μην τους βλέπουν οι περαστικοί.*

3. ψηλώνει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα ρούχο με ψηλώνει όταν με κάνει να φαίνομαι πιο ψηλός (**≠** κονταίνει): *Την ψηλώνουν τα παντελόνια.*

ψήνω (έψησα), **ψήνομαι** (ψήθηκα, ψημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ψήνουμε ένα φαγητό, το μαγειρεύουμε με λίγο νερό και λάδι στο φούρνο ή στα κάρβουνα: *Έπλασαν κουλούρια και τα έψησαν στο φούρνο.*

2. πολλές φορές λέμε ότι ψήνουμε τον καφέ αντί να πούμε ότι τον βράζουμε: *Ψήθηκε ο καφές;*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) λέμε ότι ψήνουμε κάποιον όταν τον πείθουμε να κάνει αυτό που θέλουμε: *Τον έψησα να μου αγοράσει αυτοκίνητο. (= καταφέρνω) / Ψήθηκε να έρθει μαζί μας εκδρομή.*

4. ψήνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι ψήνομαι όταν υποφέρω από την πολλή ζέστη: *Το καλοκαίρι ψηθήκαμε από τη ζέστη. (= σκάω) / Το παιδί ψήνεται στον πυρετό. (= καίγομαι)*

ΕΚΦΡ. ψήνω το ψάρι στα χείλη

ψήνω το ψάρι στα χείλη ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος μας ψήνει το ψάρι στα χείλη, μας βασανίζει και μας ταλαιπωρεί πολύ (**=** βγάζω το λάδι, βγάζω την ψυχή): *Μου 'χει ψήσει το ψάρι στα χείλη με την γκρίνια του και τη μιζέρια του!*

το **ψήσιμο** (του ψησίματος, των ψησιμάτων) ΟΥΣ.:

1. το ψήσιμο είναι το να ψήνουμε ένα φαγητό: *Πριν βάλεις το κοτόπουλο για ψήσιμο, ρίξε λεμόνι και ρίγανη για νοστιμιά.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) ψήσιμο λέμε το να προσπαθούμε να πείσουμε κάποιον να κάνει αυτό που θέλουμε (**=** ψηστήρι): *Ποπό, θα αρχίσει πάλι το ψήσιμο να πάμε μαζί διακοπές και τον βαριέμαι!*

η **ψησταριά** (της ψησταριάς, των ψησταριών) ΟΥΣ.:

1. ψησταριά είναι μία ειδική κατασκευή που λειτουργεί με κάρβουνα και τη χρησιμοποιούμε για να ψήνουμε φαγητά, συνήθως κρέατα, στον κήπο, στη βεράντα, στην εξοχή κτλ.: *Ανάψαμε την ψησταριά για να ψήσουμε τις μπριζόλες.*

2. ψησταριά είναι το εστιατόριο όπου μπορεί κάποιος να φάει κρέας ψημένο σε ψησταριά ή σε σουβλα (**=** ψητοπωλείο): *Πήγαμε για σουβλάκια στην ψησταριά που είναι στην πλατεία.*

η **ψηστιέρα** (της ψηστιέρας) ΟΥΣ.: ψηστιέρα είναι η ηλεκτρική συσκευή με ειδική σχάρα για να ψήνουμε πάνω της διάφορα φαγητά: *Γίνονται πιο νόστιμα τα μπιφτέκια όταν ψήνονται στην ψηστιέρα απ' ότι στο φούρνο.*

το **ψητό** (του ψητού, των ψητών) ΟΥΣ.: το ψητό είναι το κρέας που έχει ψηθεί στο φούρνο ή στην ψησταριά: *Φάγαμε ψητό με ρύζι.*

ο **ψητός**, η **ψητή**, το **ψητό** ΕΠΙΘ.: ψητό είναι το φαγητό που το έχουμε μαγειρέψει με ψήσιμο: *Μου αρέσει πολύ το ψητό κοτόπουλο στο φούρνο.*

το **ψηφιδωτό** (του ψηφιδωτού, των ψηφιδωτών) ΟΥΣ.: το ψηφιδωτό είναι ένα σχέδιο που το φτιάχνουμε από κομματάκια γυαλιού, πέτρας ή ξύλου που τα ενώνουμε μεταξύ τους και τα κολλάμε πάνω σε ένα αντικείμενο: *Η Παναγία των Παρισίων έχει πολύ όμορφα ψηφιδωτά από χρωματιστό γυαλί.*

ψηφίζω (ψήφισα), **ψηφίζομαι** (ψηφίστηκα, ψηφισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ψηφίζουμε για κάτι, δηλώνουμε αν θέλουμε να γίνει ή να μη γίνει: *Ψήφισε να συνεχιστεί η απεργία.*

2. σε εκλογές, όταν ψηφίζω κάποιον ή κάτι, δείχνω με την ψήφο μου ποιο πρόσωπο ή ποιο θέμα προτιμώ: *Ποιον ψήφισες για δήμαρχο στις εκλογές; / Το κόμμα που θα ψηφίσουν οι περισσότεροι θα γίνει κυβέρνηση.*

το **ψηφίο** (του ψηφίου, των ψηφίων) ΟΥΣ.: ψηφίο είναι καθένα από τα σύμβολα 0 - 9 που χρησιμοποιούμε για να γράφουμε τους αριθμούς: *Τα τηλέφωνα μας διαφέρουν μόνο στο τελευταίο ψηφίο.*

η **ψήφος** (της ψήφου, των ψήφων) ΟΥΣ.: σε εκλογές, δίνουμε την ψήφο μας στο κόμμα ή στο πρόσωπο που προτιμάμε να κερδίσει μία θέση: *Με πόσες ψήφους βγήκε πρόεδρος της*

εταιρείας; / Με τη δύση του ηλίου κλείνουν οι κάλπες και μετριούνται οι ψήφοι.

η **ψηφοφορία** (της ψηφοφορίας, των ψηφοφοριών) ουσ.: όταν γίνεται ψηφοφορία για κάτι, μία ομάδα ανθρώπων αποφασίζει για αυτό, δηλώνοντας ο καθένας τι διαλέγει ή τι προτιμάει: *Πρώτα να συζητήσουμε το πρόβλημα και, αν δεν καταλήξουμε πουθενά, τότε να κάνουμε ψηφοφορία.*

ψιθυρίζω (ψιθύρισα), **ψιθυρίζεται** ρημ.:

1. όταν ψιθυρίζουμε, μιλάμε με χαμηλή φωνή ($\neq$ ουρλιάζω, ξεφωνίζω): *Ψιθυρίζει γιατί κοιμάται το μωρό. / Μου ψιθύρισε στο αυτί ότι θέλει να βγούμε μαζί το βράδυ.*

2. ψιθυρίζεται παθ. 3^ο πρ.: όταν ψιθυρίζεται ότι θα γίνει κάτι, υπάρχει η φήμη ότι θα γίνει (= διαδίδεται, λέγεται, ακούγεται): *Ψιθυρίζεται ότι θα παραιτηθεί από τη θέση του διευθυντή.*

ψιθυριστά επιρρ.: όταν λέμε κάτι ψιθυριστά, το λέμε με πολύ σιγανή φωνή (= χαμηλόφωνα $\neq$ φωναχτά): *Μιλούσαν ψιθυριστά την ώρα του μαθήματος.*

ο **ψιθυριστός**, η **ψιθυριστή**, το **ψιθυριστό** επιθ.: όταν κάτι είναι ψιθυριστό, λέγεται με πολύ σιγανή φωνή, ψιθυρίζοντας (= χαμηλόφωνος $\neq$ φωναχτός): *Μιλάει με ψιθυριστή φωνή για να μην ξυπνήσει το μωρό.*

ο **ψίθυρος** (του ψιθύρου, των ψιθύρων) ουσ.:

1. ψίθυρος είναι ο ήχος που ακούγεται όταν ψιθυρίζουμε: *Ακούγονταν ψίθυροι από το διπλανό δωμάτιο.*

2. ψίθυροι πληθ.: οι ψίθυροι είναι άσχημες διαδόσεις, που δεν είναι βέβαιες ή σωστές: *Πληθαίνουν οι ψίθυροι για τα οικονομικά σκάνδαλα.*

τα **ψιλά** (των ψιλών) ουσ.: τα ψιλά είναι τα κέρματα ή τα χαρτονομίσματα μικρότερης αξίας ($\neq$ χοντρά): *Το πορτοφόλι μου γέμισε με ψιλά.*

ΕΚΦΡ. κάνω ψιλά

τα **ψιλά γράμματα** ουσ.:

1. τα ψιλά γράμματα είναι το κομμάτι ενός κειμένου που περιέχει σημαντικές πληροφορίες, αλλά γράφεται επίτηδες με πολύ μικρά γράμματα για να μη διαβάζεται εύκολα: *Πριν υπογράψεις το συμβόλαιο, να διαβάσεις προσεκτικά τα ψιλά γράμματα.*

2. το λέμε για κάτι που δεν έχει μεγάλη σημασία, που είναι λεπτομέρεια: *Του μιλάει για ευγένεια και καλούς τρόπους. Αυτά είναι ψιλά γράμματα για αυτόν.*

τα **ψιλικά** (των ψιλικών) ουσ.: τα ψιλικά είναι είδη με μικρή αξία, όπως τσίχλες, καραμέλες, τσιγάρα, εφημερίδες κτλ., που τα βρίσκουμε σε ειδικά μαγαζιά ή σε περίπτερα: *Στη γωνία έχει ένα μαγαζί που πουλάει ψιλικά.*

ο **ψιλικατζής** (του ψιλικατζή, των ψιλικατζήδων), η **ψιλικατζού** (της ψιλικατζούς) ουσ.: ψιλικατζής είναι αυτός που έχει μαγαζί που πουλάει ψιλικά: *Ο ψιλικατζής δεν είχε ρέστα και μου έδωσε μια καραμέλα.*

το **ψιλικατζίδικο** (του ψιλικατζιδίκου, των ψιλικατζιδίκων) ουσ.: το ψιλικατζίδικο είναι ένα μικρό μαγαζί που πουλάει ψιλικά: *Αγόρασε τσίχλες και καραμέλες από το ψιλικατζίδικο.*

ψιλοβρέχει (ψιλόβρεξε) ρημ.: όταν ψιλοβρέχει, ρίχνει λεπτές σταγόνες βροχής, βρέχει σιγανά (= ψιχαλίζει): *Μια ψιλόβρεχε και μια έβγαине ο ήλιος.*

το **ψιλόβροχο** (του ψιλόβροχου) ουσ.: το ψιλόβροχο είναι η βροχή που πέφτει σε λεπτές σταγόνες: *Το ψιλόβροχο λέρωσε τα τζάμια.*

△ Η λέξη ψιλόβροχο δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ψιλοκόβω (ψιλόκοψα, ψιλοκομμένος) ρημ.: όταν ψιλοκόβουμε κάτι, το κόβουμε σε πολύ μικρά κομμάτια: *Να ψιλοκόψεις το κρεμμύδι.*

τα **ψιλοπράγματα** (των ψιλοπραμάτων) ουσ.:

1. τα ψιλοπράγματα είναι τα ασήμαντα γεγονότα (= μικροπράγματα): *Μη δίνεις σημασία σε όσα έγιναν χτες! Αυτά είναι ψιλοπράγματα!*

2. τα ψιλοπράγματα είναι πολλά διαφορετικά πράγματα μικρής αξίας: *Δεν αγόρασα τίποτα ακριβό, κάτι ψιλοπράγματα, ένα κοκαλάκι για τα μαλλιά και μια χτένα.*

τα **ψιλοπράματα** (των ψιλοπραμάτων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): τα ψιλοπράγματα

ο **ψιλός**, η **ψιλή**, το **ψιλό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι ψιλό, έχει πολύ μικρό πάχος (= λεπτός $\neq$ χοντρός): *Στο λαιμό της φορούσε μια ψιλή αλυσιδίτσα. / Κέντησε το μαντίλι με ψιλή μεταξωτή κλωστή.*

2. όταν κάτι είναι ψιλό, αποτελείται από λεπτούς κόκκους (= λεπτόκοκκος $\neq$ χοντρόκοκκος): *Άπλωσε την πετσέτα της πάνω στην ψιλή άμμο. / Έπιασε ψιλή βροχή.*

3. όταν ένα ρούχο είναι ψιλό, είναι φτιαγμένο από πολύ λεπτό ύφασμα (= ελαφρός $\neq$ χοντρός): *Έριξε στους ώμους της μια ψιλή, καλοκαιρινή ζακέτα.*

4. όταν μια φωνή είναι ψιλή, είναι λεπτή και αδύναμη ($\neq$ βαρύς): *Το κοριτσάκι ρώτησε ευγενικά με την ψιλή φωνή του.*

η **ψίχα** (της ψίχας, των ψιχών) ουσ.: η ψίχα είναι το μαλακό μέρος του ψωμιού ή των ξηρών καρπών: *Μου αρέσει πιο πολύ η ψίχα του ψωμιού από την κόρα. (= μέση $\neq$ κόρα) / Γαρνίρισε το κέικ με ψίχα από καρύδι.*

η **ψιχάλα** (της ψιχάλας) ουσ.: η ψιχάλα είναι καθεμιά από τις σταγόνες της βροχής: *Μάλλον θα βρέξει, γιατί πέφτουν ψιχάλες.*

△ Η λέξη ψιχάλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ψιχαλίζει (ψιχάλισε) ρημ.: όταν ψιχαλίζει, ρίχνει αραιή και σιγανή βροχή (= ψιλοβρέχει): *Ψιχάλισε για λίγο και μετά άρχισε να βρέχει δυνατά.*

το **ψίχουλο** (του ψίχουλου, των ψίχουλων) ουσ.:

1. το ψίχουλο είναι το πολύ μικρό κομμάτι από τριμμένο ψωμί, φρυγανιές, μπισκότα κτλ.:

Μην τρως ψωμί πάνω στον καναπέ, γιατί θα τον γεμίσεις με ψίχουλα.

2. ψίχουλα ΠΛΗΘ.: ψίχουλα λέμε την πολύ μικρή ποσότητα από κάτι, συνήθως τα πολύ λίγα χρήματα: Πήρε αυτός τα πολλά λεφτά, κι εμάς μας έδωσε κάτι ψίχουλα.

η **ψιψίνα** (της ψιψίνας) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ψιψίνα είναι η λέξη που χρησιμοποιούν συνήθως τα παιδιά για να φωνάξουν μια γάτα: *Ψιψίνα! Έλα να σου δώσω ψαράκι να φας!*

△ Η λέξη ψιψίνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ψοφάω (ψόφηση) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα ζώο ψοφάει, πεθαίνει: *Το ψαράκι που είχαμε στη γυάλα ψόφησε.* (= πεθαίνω)

2. όταν κάποιος ψοφάει στην κούραση, στην πενία ή σε κάτι άλλο, υποφέρει πάρα πολύ (= πεθαίνω, τρελαινομαι): *Ψοφήσαμε στη δουλειά. / Με τόσο περπάτημα έχω ψοφήσει στη δίψα.*

3. όταν ψοφάμε για κάτι, μας αρέσει πολύ (= πεθαίνω, τρελαινομαι): *Ψοφάει για μπακλαβά!*

ο **ψόφιος**, η **ψόφια**, το **ψόφιο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένα ζώο είναι ψόφιο, έχει πεθάνει: *Ξυπνάει ένα πρωί ο πατέρας, και βρίσκει την αγελάδα τους ψόφια.*

2. λέμε για κάποιον ότι είναι ψόφιος όταν είναι πολύ κουρασμένος (= εξουθενωμένος, πτώμα, κατάκοπος): *Έπεσε νωρίς για ύπνο γιατί γύρισε ψόφιος απ' τη δουλειά.*

το **ψυγείο** (του ψυγείου, των ψυγείων) ΟΥΣ.:

1. το ψυγείο είναι η ηλεκτρική συσκευή που διατηρεί κρύα τα τρόφιμα και τα ποτά, και συνήθως ένα κομμάτι του χρησιμοποιείται για να παγώνουν τα τρόφιμα: *Έβαλε το κρασί στο ψυγείο για να κρυώσει.*

2. το ψυγείο είναι ένα μεγάλο φορτηγό με ψυγείο που μεταφέρει ευαίσθητα προϊόντα: *Τα κρέατα και τα λαχανικά μεταφέρονται στο εξωτερικό με ψυγεία.*

3. το ψυγείο είναι το μέρος μιας μηχανής που τη διατηρεί κρύα: *Τρύπησε το ψυγείο και κήκε η μηχανή του αυτοκινήτου.*

4. λέμε για κάτι ότι είναι ψυγείο όταν είναι παγωμένο: *Ψυγείο είναι το σπίτι χωρίς θέρμανση!*

ο **ψύκτης** (του ψύκτη, των ψυκτών) ΟΥΣ.: ο ψύκτης είναι μηχανήμα που δουλεύει με ηλεκτρικό ρεύμα και δίνει παγωμένο νερό: *Μπορείτε να πιείτε κρύο νερό από τον ψύκτη που βρίσκεται στο διάδρομο.*

ο **ψύλλος** (του ψύλλου, των ψύλλων) ΟΥΣ.: ο ψύλλος είναι πολύ μικρό έντομο χωρίς φτερά, που ζει στο δέρμα των ζώων και των ανθρώπων και τρέφεται με το αίμα τους: *Ο σκύλος γέμισε ψύλλους.*

ΕΚΦΡ. για ψύλλου πήδημα, μπαίνουν ψύλλοι στ' αυτιά μου, ψάχνω ψύλλους στ' άχυρα

η **ψύξη** (της ψύξης, των ψύξεων) ΟΥΣ.: η ψύξη είναι η χαμηλή θερμοκρασία που έχει το ψυ-

γείο ή ένας παγωμένος χώρος (≠ θέρμανση): *Το καλοκαίρι πρέπει να ανεβάζουμε την ψύξη στο ψυγείο.*

η **ψυχαγωγία** (της ψυχαγωγίας) ΟΥΣ.:

1. η ψυχαγωγία είναι μια σειρά από πράγματα που κάνουν οι άνθρωποι για να διασκεδάσουν, όπως το να διαβάζουν, το να παρακολουθούν τηλεόραση, κινηματογράφο, θέατρο κτλ.: *Η τηλεόραση είναι το πιο γνωστό μέσο ψυχαγωγίας.*

2. ψυχαγωγία είναι καθετί που μας ευχαριστεί και μας διασκεδάζει (= διασκεδάση): *Η δουλειά για μένα δεν είναι υποχρέωση, αλλά ψυχαγωγία.*

△ Η λέξη ψυχαγωγία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ψυχαγωγικός**, η **ψυχαγωγική**, το **ψυχαγωγικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ψυχαγωγικό, μας διασκεδάζει και μας κάνει να περνάμε καλά: *Μου αρέσει να βλέπω ψυχαγωγικά προγράμματα στην τηλεόραση.*

η **ψυχή** (της ψυχής, των ψυχών) ΟΥΣ.:

1. η ψυχή ενός ανθρώπου είναι τα συναισθηματά του, οι σκέψεις του και ο χαρακτήρας του: *Τα παιδιά έχουν αγνή ψυχή.* (= καρδιά)

2. σε αρνητικές προτάσεις, λέμε ψυχή τον άνθρωπο: *Δεν υπάρχει ψυχή στο δρόμο τα βράδια.*

ΕΚΦΡ. βγάζω την ψυχή, με την ψυχή μου

το **ψυχιατρείο** (του ψυχιατρείου, των ψυχιατρείων) ΟΥΣ.: το ψυχιατρείο είναι ένα ειδικό νοσοκομείο όπου πηγαίνουν για να γίνουν καλά άνθρωποι με ψυχικά προβλήματα, για παράδειγμα άνθρωποι με πολύ άγχος, φοβίες, επιθετική συμπεριφορά κτλ. (= τρελοκομείο, φρενοκομείο)

ο **ψυχίατρος**, η **ψυχιάτρος** (του/της ψυχιάτρου, των ψυχιάτρων) ΟΥΣ.: ο ψυχίατρος είναι ο ειδικός γιατρός για αρρώστους με ψυχικές ασθένειες: *Ο ψυχίατρος του έδωσε ειδικά φάρμακα για να ξεπεράσει τις φοβίες του.*

ο **ψυχικός**, η **ψυχική**, το **ψυχικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι ψυχικό, έχει σχέση με την ψυχή και όχι με το σώμα (≠ σωματικός): *Ο θάνατος του πατέρα του του προκάλεσε μεγάλο ψυχικό πόνο.*

η **ψυχολογία** (της ψυχολογίας) ΟΥΣ.:

1. η ψυχολογία είναι η επιστήμη που μελετάει την ανθρώπινη ψυχή και προσπαθεί να εξηγήσει τους τρόπους συμπεριφοράς των ανθρώπων: *Η κοινωνική ψυχολογία εξετάζει τις συμπεριφορές των ανθρώπων μέσα στην κοινωνία.*

2. η ψυχολογία μας είναι ο τρόπος που νιώθουμε μία συγκεκριμένη στιγμή: *Μετά την ήττα της ομάδας η ψυχολογία των αθλητών είναι πολύ άσχημη.*

△ Η λέξη ψυχολογία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ψυχολόγος**, η **ψυχολόγος** (του/της ψυχολόγου, των ψυχολόγων) ΟΥΣ.: ο ψυχολόγος είναι ο επιστήμονας που εξετάζει και προσπαθεί

να εξηγήσει τους τρόπους συμπεριφοράς των ανθρώπων: *Έχει κατάθλιψη και πηγαίνει σε ψυχολόγο.*

το **ψύχος** (του ψύχους) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): το ψύχος είναι το πολύ δυνατό κρύο (= παγωνιά ≠ ζέστη): *Με τις χιονοπτώσεις θα επικρατήσει ψύχος.*

⚠ Η λέξη ψύχος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ψυχρά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος φέρεται ψυχρά, φέρεται με τρόπο που δε δείχνει αγάπη, ενθουσιασμό ή συμπάθεια (≠ θερμά): *Φανερή ήταν η απογοήτευση του κοινού που χειροκροτούσε πολύ ψυχρά στο τέλος του έργου.*

η **ψύχρα** (της ψύχρας) ΟΥΣ.: όταν έχει ψύχρα, έχει ελαφρό κρύο: *Πάρε μαζί σου κι ένα ζακετάκι, γιατί θα κάνει ψύχρα το βράδυ.*

⚠ Η λέξη ψύχρα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **ψυχραιμία** (της ψυχραιμίας) ΟΥΣ.: ψυχραιμία έχει κάποιος όταν είναι ψυχραιμος μπροστά στις δυσκολίες (≠ πανικός, ταραχή): *Με ψυχραιμία αντιμετώπισαν οι κάτοικοι του νησιού μας το δυνατό σεισμό.*

⚠ Η λέξη ψυχραιμία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **ψύχραιμος**, η **ψύχραιμη**, το **ψύχραιμο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι ψύχραιμος, είναι ήρεμος, δε δείχνει θυμό, φόβο ή ταραχή μπροστά σε δυσκολίες (= ήρεμος ≠ πανικόβλητος): *Όταν παρουσιάστηκε η βλάβη στο αεροπλάνο, ο πιλότος έμεινε ψύχραιμος και κατάφερε να το προσγειώσει με ασφάλεια.*

2. όταν μια πράξη ή η συμπεριφορά μας είναι ψύχραιμη, φανερώνει ψυχραιμία: *Η αντιμετώπιση της κρίσης ήταν ψύχραιμη και έγκαιρη.*

ο **ψυχρός**, η **ψυχρή**, το **ψυχρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι ψυχρό, έχει χαμηλή θερμοκρασία (= κρύος ≠ θερμός, ζεστός): *Φύσηξε ψυχρός αέρας και τα φυτά πάγωσαν.*

2. ψυχρός είναι ένας άνθρωπος που δε δείχνει αγάπη, ενθουσιασμό ή συμπάθεια (= τυπικός ≠ ζεστός, εγκάρδιος): *Στην πρώτη μας γνωριμία ήταν πολύ ψυχρή απέναντί μου.*

3. λέμε ότι κάποιος είναι ψυχρός, δεν έχει συναισθήματα, δε συγκινείται εύκολα (= αναισθητός, απαθής): *Ήταν ψυχροί δολοφόνοι, που σκότωναν αθώους.*

ο **ψυχρός πόλεμος** ΟΥΣ.: ψυχρός πόλεμος είναι οι κακές σχέσεις ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες χώρες σε περίοδο ειρήνης: *Η Αμερική και η Ρωσία πέρασαν μια μεγάλη περίοδο ψυχρού πολέμου.*

⚠ Ο ψυχρός πόλεμος δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **ψωμί** (του ψωμιού, των ψωμιών) ΟΥΣ.: το ψωμί είναι μια πολύ κοινή τροφή που γίνεται από αλεύρι, νερό και συνήθως μαγιά: *Κάθε πρωί τρώει ψωμί με βούτυρο και μαρμελάδα. / Μου αρέσει το μαύρο ψωμί, που γίνεται από σίκαλη.*

ΕΚΦΡ. για ένα κομμάτι ψωμί, κερδίζω το ψωμί μου, τα έφαγε τα ψωμιά του, φάγαμε μαζί ψωμί κι αλάτι

η **ψωμιέρα** (της ψωμιέρας) ΟΥΣ.:

1. η ψωμιέρα είναι ένα αντικείμενο, συνήθως ξύλινο, που κλείνει με καπάκι, μέσα στο οποίο βάζουμε το ψωμί για να μην ξεραίνεται: *Άνοιξε την ψωμιέρα να δεις αν υπάρχει ψωμί.*

2. ψωμιέρα είναι και το μικρό καλάθι μέσα στο οποίο σερβίρουμε το ψωμί όταν τρώμε: *Μου δίνεις, σε παρακαλώ, την ψωμιέρα να πάρω μια φέτα ψωμί;*

⚠ Η λέξη ψωμιέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ψωνίζω (ψώνισα) ΡΗΜ.: όταν ψωνίζουμε τρόφιμα, ρούχα ή κάτι άλλο, πηγαίνουμε σε κάποιο μαγαζί και τα αγοράζουμε: *Ψώνισα ένα παντελόνι και μια φούστα. / Πήγε στο μανάβη να ψωνίσει φρούτα και λαχανικά.*

ΕΚΦΡ. την ψώνισα

το **ψώνιο** (του ψωνιού, των ψωνίων) ΟΥΣ.:

1. **ψώνια** ΠΛΗΘ.: ψώνια λέμε τα πράγματα που αγοράζουμε όταν πηγαίνουμε στα μαγαζιά: *Πήγε στην αγορά για ψώνια. / Γύρισε σπίτι με πέντε σακούλες ψώνια.*

2. όταν κάποιος έχει ψώνιο με κάτι, του αρέσει πολύ και ασχολείται συνέχεια με αυτό (= πάθος): *Έχει ψώνιο με τη μουσική.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) ψώνιο λέμε τον άνθρωπο που πιστεύει ότι είναι πολύ καλός, έξυπνος κτλ., ενώ δεν είναι: *Είναι μεγάλο ψώνιο! Περπατάει και νομίζει ότι όλοι την κοιτάζουν.*

Ω ω

το **ωδείο** (του ωδείου, των ωδείων) ουσ.: το ωδείο είναι σχολή στην οποία πηγαίνει κάποιος για να μάθει κάποιο μουσικό όργανο, τραγουδί κτλ.: *Σπούδασα δέκα χρόνια πιάνο σε ωδείο. / Η χορωδία του ωδείου κάνει πρόβα κάθε Δευτέρα.*

ο **ωκεανός** (του ωκεανού, των ωκεανών) ουσ.: ο ωκεανός είναι κάθε μία από τις πέντε μεγάλες περιοχές με αλμυρό νερό που καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της γης: *Πήγαν κρουαζιέρα στα νησιά του Ειρηνικού ωκεανού.*

ΕΚΦΡ. σταγόνα στον ωκεανό

ο **ωμός**, η **ωμή**, το **ωμό** επιθ.:

1. όταν μια τροφή είναι ωμή, δεν την έχουμε μαγειρέψει καθόλου ή δεν την έχουμε μαγειρέψει αρκετά καλά (= άψητος, άβραστος, αμαγείρευτος): *Οι Γαπωνέζοι τρώνε ωμά ψάρια. / Το κρέας θέλει κι άλλο ψήσιμο, είναι σχεδόν ωμό.*

2. λέμε ότι μία συμπεριφορά είναι ωμή όταν δε δείχνει ίχνο ευαισθησίας και ανθρωπιάς (= σκληρός, απάνθρωπος): *Καταδικάζουμε τις ταινίες που δείχνουν την ωμή βία.*

ο **ώμος** (του ώμου, των ώμων) ουσ.: ο ώμος είναι το σημείο του σώματός μας όπου ενώνεται το χέρι μας με το υπόλοιπο σώμα μας: *Με χτύπησε ελαφρά στον ώμο. / Κρατούσε το παιδί ψηλά στους ώμους του.*

η **ώρα** (της ώρας, των ωρών) ουσ.:

1. ώρα είναι καθένα από τα 24 διαστήματα των 60 λεπτών στα οποία χωρίζεται μία ημέρα: *Το μάθημα διαρκεί δύο ώρες χωρίς διάλειμμα.*

2. ώρα είναι ο χρόνος που χρειαζόμαστε για να κάνουμε κάτι: *Πόσην ώρα θέλεις για να επισκευάσεις το αυτοκίνητο;*

3. ώρα είναι η συγκεκριμένη στιγμή κατά την οποία γίνεται κάτι: *Την ώρα που έπεφτα για ύπνο χτύπησε το κουδούνι.*

ΕΚΦΡ. για να περνάει η ώρα, για ώρα ανάγκης, δε βλέπω την ώρα, όλη την ώρα, σκοτώνω την ώρα μου, στην ώρα μου, ώρες ώρες

η **ώρα κοινής ησυχίας** ουσ.: ώρες κοινής ησυχίας λέμε κάποιες ώρες το μεσημέρι και το βράδυ, όταν οι περισσότεροι άνθρωποι ξεκουράζονται και δεν επιτρέπεται ο θόρυβος και η φασαρία: *Βάλε πιο χαμηλά τη μουσική, είναι ώρα κοινής ησυχίας.*

▲ Χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η **ωραία** επιθ.: όταν κάτι γίνεται ωραία, γίνεται με τρόπο που μας αρέσει (= όμορφα, καλά): *Η μαμά μου μαγειρεύει πολύ ωραία.*

ο **ωραίος**, η **ωραία**, το **ωραίο** επιθ.:

1. όταν κάποιος είναι ωραίος, είναι πολύ όμορφος (= όμορφος ≠ άσχημος): *Είναι η πιο ωραία κοπέλα του σχολείου.*

2. όταν κάτι είναι ωραίο, είναι καλό ή ευχάριστο και μας αρέσει πολύ (= καλός): *Σήμερα έχει ωραίο καιρό και αποφασίσαμε να πάμε εκδρομή.*

το **ωράριο** (του ωραρίου, των ωραρίων) ουσ.: το ωράριο είναι οι ώρες κατά τις οποίες είναι ανοιχτό ένα κατάστημα, μια επιχείρηση κτλ.: *Το ωράριο των καταστημάτων. / Έχει πολύ φορτωμένο ωράριο από τότε που έγινε διευθυντής.*

ώρες ώρες εκφρ.: όταν λέμε ώρες ώρες, εννοούμε κάποιες φορές: *Ώρες ώρες εύχομαι να ζούσα σε μια άλλη εποχή.*

ο **ωριαίος**, η **ωριαία**, το **ωριαίο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι ωριαίο, διαρκεί μια ώρα: *Αύριο θα γράψετε ωριαίο διαγώνισμα στη φυσική.*

2. ωριαίο λέμε κάτι που αντιστοιχεί σε χρόνο μιας ώρας: *Το σύστημα μπορεί να σας δώσει την ωριαία τιμή ενοικίασης του αυτοκινήτου.*

ώριμα επιθ.: όταν κάποιος σκέφτεται ή φέρεται ώριμα, σκέφτεται ή φέρεται με ώριμο τρόπο, λογικά και υπεύθυνα (≠ ανώριμα): *Παρ' όλο που είναι μικρό παιδί, σκέφτεται πολύ ώριμα για την ηλικία του.*

ωριμάζω (ωρίμασα, ωριμασμένος) ρημ.:

1. λέμε ότι ένας άνθρωπος ωριμάζει όταν μεγαλώνει και συμπεριφέρεται λογικά και υπεύθυνα (= ενηλικιώνομαι): *Μην τα παρεξηγείς, παιδιά είναι και δεν έχουν ωριμάσει ακόμα!*

2. ωριμάζει 3^ο πρ.: λέμε ότι ένα φρούτο ωριμάζει όταν είναι έτοιμο για να το φάμε (= γίνεται): *Τα βερίκοκα στο θερμοκήπιο ωριμάζουν πιο γρήγορα.*

3. ωριμάζει 3^ο πρ.: λέμε ότι μια κατάσταση ωριμάζει όταν γίνεται κατάλληλη ή ευνοϊκή για κάτι: *Ωρίμασαν οι συνθήκες για να η ξεκινήσει συνεργασία ανάμεσα στις δύο χώρες.*

ο **ώριμος**, η **ώριμη**, το **ώριμο** επιθ.:

1. όταν ένας καρπός είναι ώριμος, έχει ωριμάσει αρκετά για να τον φάμε (= γινωμένος ≠ άγουρος, αγίνωτος): *Από το τέλος κιόλας του καλοκαιριού, μαζεύονται τα πρώτα ώριμα μήλα.*

2. όταν κάποιος είναι ώριμος, σκέφτεται και συμπεριφέρεται λογικά και υπεύθυνα (≠ ανώριμος): *Οι ώριμοι και υπεύθυνοι πολίτες ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη της χώρας τους.*

3. λέμε ότι κάνουμε κάτι μετ' από ώριμη σκέψη όταν το έχουμε σκεφτεί πολύ καλά και από όλες τις πλευρές (= σοβαρός): *Μην κάνεις τίποτα χωρίς ώριμη σκέψη γιατί μπορεί να το μετανιώσεις.*

ο **ωροδεικτής** (του ωροδεικτη, των ωροδεικτών) ουσ.: ο ωροδεικτής είναι ο μικρότερος από τους δύο δείκτες του ρολογιού, αυτός που

δείχνει τις ώρες: *Χάλασε το ρολόι και σταμάτησε ο ωροδείκτης.*

το **ωρομίσθιο** (του ωρομισθίου, των ωρομισθίων) ουσ.: το ωρομίσθιο είναι τα χρήματα που παίρνει κάποιος για την κάθε ώρα που δουλεύει (= μεροκάματο): *Οι οικοδόμοι ζητούν αυξήσεις στα ωρομίσθιά τους.*

ως προθ. ⇒ **έως**

ως επιρρ.: το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να δείξουμε την ιδιότητα που έχει κάποιος ή κάτι, ή τη λειτουργία του: *Το γυμναστήριο του σχολείου μας χρησιμοποιείται και ως χώρος εκδηλώσεων.*

ωσότου συνδ.: είναι ό,τι και το ώσπου: *Το βράζετε ωσότου να γίνει χυλός.*

ώσπου συνδ.: δηλώνει τη συγκεκριμένη στιγμή που τελειώνει κάτι (= ωσότου): *Έμειναν εκεί ώσπου νύχτωσε και μετά συνέχισαν την πορεία τους.*

ώστε συνδ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε το αποτέλεσμα που έχει κάτι που κάνουμε: *Κάτσε να διαβάσεις ώστε να είσαι προετοιμασμένος για το αυριανό διαγώνισμα.*

ωστόσο συνδ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε την αντίθεση ανάμεσα σε δύο γεγονότα ή σε δύο καταστάσεις (= όμως, εντούτοις): *Του είχα μιλήσει πολλές φορές, ωστόσο δεν κατάφερα να τον πείσω.*

η **ωτίτιδα** (της ωτίτιδας) ουσ.: η ωτίτιδα είναι αρρώστια του αυτιών: *Από τις πολλές βουτιές στη θάλασσα έπαθε ωτίτιδα.*

⚠ Η λέξη ωτίτιδα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **ωτοασπίδα** (της ωτοασπίδας, των ωτοασπίδων) ουσ.: η ωτοασπίδα είναι ένα μικρό κομματάκι από μαλακό υλικό που το βάζουμε στα αυτιά μας για να μη μας ενοχλούν διάφοροι θόρυβοι: *Δεν αντέχει το θόρυβο και κοιμάται με ωτοασπίδες.*

η **ωφέλεια** (της ωφέλειας, των ωφελειών) ουσ.: η ωφέλεια είναι το κέρδος ή το όφελος που έχουμε από κάτι (≠ ζημιά, βλάβη): *Οι ωφέλειες της γυμναστικής στην υγεία των ανθρώπων.*

ο **ωφέλιμος**, η **ωφέλιμη**, το **ωφέλιμο** επιθ.: όταν κάτι είναι ωφέλιμο, κάνει καλό σε κάποιον, τον ωφελεί (= χρήσιμος, ευεργετικός): *Το ελαιόλαδο είναι πολύ ωφέλιμο για τον οργανισμό. / Οι συμβουλές σου ήταν πολύ ωφέλιμες, με βοήθησαν πολύ.*

ωφελώ (ωφέλησα), **ωφελούμαι** (ωφελήθηκα, ωφελημένος) ρημ.:

1. κάτι ή κάποιος μας ωφελεί όταν μας κάνει καλό (= βοηθάω ≠ βλάπτω): *Οι διακοπές τον ωφέλησαν, γιατί ξεκουράστηκε.*

2. **ωφελεί** ενεργ. 3^ο πρ.: κάτι ωφελεί όταν είναι χρήσιμο, όταν βοηθάει σε κάτι (= χρησιμεύει): *Άσε τα δάκρυα, δεν ωφελούν.*

3. **ωφελούμαι** παθ.: ωφελούμαι όταν έχω κάποιο κέρδος από κάτι (= κερδίζω ≠ ζημιώνω-

μαι, χάνω): *Η Ελλάδα ωφελήθηκε ή ζημιώθηκε από τους Ολυμπιακούς αγώνες;*

η **ώχρα** (της ώχρας) ουσ.: η ώχρα είναι το κιτρινωπό χρώμα: *Έβαψε τον τοίχο στο χρώμα της ώχρας.*

⚠ Η λέξη ώχρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **ωχρός**, η **ωχρή**, το **ωχρό** επιθ.: ό,τι και ο χλωμός: *Το θύμα ήταν αναισθητό και το πρόσωπό του ωχρό. / Είδαν μια φιγούρα στο ωχρό φως του φεγγαριού.*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Αριθμοί			Αριθμητικά Τι φανερώνουν;
αραβικοί αριθμοί	λατινικοί αριθμοί	ελληνικοί αριθμοί	πόσα υπάρχουν: <i>Έχουμε δύο μάτια.</i>
1	I	α'	ένας, μία, ένα
2	II	β'	δύο
3	III	γ'	τρεις, τρία
4	IV	δ'	τέσσερις, τέσσερα
5	V	ε'	πέντε
6	VI	στ'	έξι
7	VII	ζ'	επτά
8	VIII	η'	οκτώ
9	IX	θ'	εννέα
10	X	ι'	δέκα
11	XI	ια'	έντεκα
12	XII	ιβ'	δώδεκα
13	XIII	ιγ'	δεκατρείς, δεκατρία
20	XX	κ'	είκοσι
30	XXX	λ'	τριάντα
40	XL	μ'	σαράντα
50	L	ν'	πενήντα
60	LX	ξ'	εξήντα
70	LXX	ο'	εβδομήντα
80	LXXX	π'	ογδόντα
90	XC	Ϟ' (κόππα)	ενενήντα
100	C	ρ'	εκατό
101	CI	ρα'	εκατόν ένας, εκατόν μία, εκατόν ένα
200	CC	σ'	διακόσιοι, διακόσιες, διακόσια
300	CCC	τ'	τριακόσιοι, τριακόσιες, τριακόσια
400	CD	υ'	τετρακόσιοι, τετρακόσιες, τετρακόσια
500	D	φ'	πεντακόσιοι, πεντακόσιες, πεντακόσια
600	DC	χ'	εξακόσιοι, εξακόσιες, εξακόσια
700	DCC	ψ'	επτακόσιοι, επτακόσιες, επτακόσια
800	DCCC	ω'	οκτακόσιοι, οκτακόσιες, οκτακόσια
900	CM	Ϟ' (σαμπί)	εννιακόσιοι, εννιακόσιες, εννιακόσια
1.000	M	α'	χίλιοι, χίλιες, χίλια
1.000.000			ένα εκατομμύριο

Αριθμητικά

Τι φανερώνουν;

ποια θέση έχει σε μια σειρά:
Στρίψε στο **δεύτερο** δρόμο δεξιά.

πόσες φορές είναι μεγαλύτερο:
Φέτος η εταιρεία είχε **διπλάσια** κέρδη από πέρσι.

από πόσα ίδια μέρη αποτελείται:
Έφαγε **διπλή** μερίδα μακαρόνια.

πρώτος, πρώτη, πρώτο	–	μονός, μονή, μονό
δευτερος, δεύτερη, δεύτερο	διπλάσιος, διπλάσια, διπλάσιο	διπλός, διπλή, διπλό
τρίτος, -η, -ο	τριπλάσιος, -α, -ο	τριπλός, -ή, -ό
τέταρτος, -η, -ο	τετραπλάσιος, -α, -ο	τετραπλός, -ή, -ό
πέμπτος, -η, -ο	πενταπλάσιος, -α, -ο	πενταπλός, -ή, -ό
έκτος, -η, -ο	εξαπλάσιος, -α, -ο	εξαπλός, -ή, -ό
έβδομος, -η, -ο	επταπλάσιος, -α, -ο	επταπλός, -ή, -ό
όγδοος, -η, -ο	οκταπλάσιο, -α, -ο	οκταπλός, -ή, -ό
ένατος, -η, -ο	εννεαπλάσιος, -α, -ο	εννεαπλός, -ή, -ό
δέκατος, -η, -ο	δεκαπλάσιος, -α, -ο	δεκαπλός, -ή, -ό
ενδέκατος, -η, -ο	ενδεκαπλάσιος, -α, -ο	–
δωδέκατος, -η, -ο	δωδεκαπλάσιος, -α, -ο	–
δέκατος τρίτος, -η τρίτη, -ο τρίτο	–	–
εικοστός, -ή, -ό	εικοσαπλάσιος, -α, -ο	–
τριακοστός, -ή, -ό	–	–
τεσσαρακοστός, -ή, -ό	–	–
πεντηκοστός, -ή, -ό	–	–
εξηκοστός, -ή, -ό	–	–
εβδομηκοστός, -ή, -ό	–	–
ογδοηκοστός, -ή, -ό	–	–
ενενηκοστός, -ή, -ό	–	–
εκατοστός, -ή, -ό	εκατονταπλάσιος, -α, -ο	–
εκατοστός πρώτος, -ή πρώτη, -ό πρώτο	–	–
διακοσιοστός, -ή, -ό	–	–
τριακοσιοστός, -ή, -ό	–	–
τετρακοσιοστός, -ή, -ό	–	–
πεντακοσιοστός, -ή, -ό	–	–
εξακοσιοστός, -ή, -ό	–	–
επτακοσιοστός, -ή, -ό	–	–
οκτακοσιοστός, -ή, -ό	–	–
εννιακοσιοστός, -ή, -ό	–	–
χιλιοστός, -ή, -ό	χιλιαπλάσιος, -α, -ο	–
εκατομμυριοστός, -ή, -ό	–	–

Χώρες της Ευρώπης

Είναι η χώρα...	και έχει πρωτεύουσα...	Εκεί ζει...	και μιλάει...
ο Άγιος Μαρίνος	το Σαν Μαρίνο		ιταλικά
η Αλβανία	τα Τίρανα	ο Αλβανός, η Αλβανή / η Αλβανίδα	αλβανικά
η Ανδόρα	η Ανδόρα λα Βέλια		καταλανικά
η Αυστρία	η Βιέννη	ο Αυστριακός, η Αυστριακή	γερμανικά
το Βέλγιο	οι Βρυξέλες	ο Βέλγος, η Βελγίδα	γαλλικά, γερμανικά, ολλανδικά
η Βοσνία και Ερζεγοβίνη	το Σαράγιεβο	ο Βόσνιος, η Βόσνια	βοσνιακά, σερβικά, κροατικά
η Βουλγαρία	η Σόφια	ο Βούλγαρος, η Βουλγάρα	βουλγαρικά
η Γαλλία	το Παρίσι	ο Γάλλος, η Γαλλίδα	γαλλικά
η Γερμανία	το Βερολίνο	ο Γερμανός, η Γερμανίδα	γερμανικά
η Δανία	η Κοπεγχάγη	ο Δανός, η Δανή / η Δανέζα	δανέζικα
η Ελβετία	η Βέρνη	ο Ελβετός, η Ελβετίδα	γερμανικά, γαλλικά, ιταλικά
η Ελλάδα	η Αθήνα	ο Έλληνας, η Ελληνίδα	ελληνικά
η Εσθονία	το Ταλίν	ο Εσθονός, η Εσθονή	εσθονικά
το Ηνωμένο Βασίλειο / η Μεγάλη Βρετανία / η Αγγλία	το Λονδίνο	ο Βρετανός, η Βρετανίδα ο Άγγλος, η Αγγλίδα ο Εγγλέζος, η Εγγλέζα	αγγλικά
Ιρλανδία	το Δουβλίνο	ο Ιρλανδός, η Ιρλανδή / η Ιρλανδέζα	ιρλανδικά, αγγλικά
η Ισπανία	η Μαδρίτη	ο Ισπανός, η Ισπανίδα	ισπανικά
η Ισλανδία	το Ρέικιαβικ	ο Ισλανδός, η Ισλανδή	ισλανδικά
η Ιταλία	η Ρώμη	ο Ιταλός, η Ιταλίδα	ιταλικά
η Κροατία	το Ζάγκρεμπ	ο Κροάτης, η Κροάτισσα	κροατικά
η Κύπρος	η Λευκωσία	ο Κύπριος, η Κύπρια	ελληνικά, τουρκικά
η Λετονία	η Ρίγα	ο Λετονός, η Λετονή	λετονικά
η Λευκορωσία	το Μινσκ	ο Λευκορώσος, η Λευκορωσίδα	λευκορωσικά, ρωσικά
η Λιθουανία	το Βίλνιους	ο Λιθουανός, η Λιθουανή	λιθουανικά

Χώρες της Ευρώπης

Είναι η χώρα...	και έχει πρωτεύουσα...	Εκεί ζει...	και μιλάει...
το Λιχτενστάιν	το Βαντούζ		γερμανικά
το Λουξεμβούργο	το Λουξεμβούργο	ο Λουξεμβούργιος, η Λουξεμβούργια	λουξεμβουργιανά, γαλλικά, γερμανικά
η Μάλτα	η Βαλέτα	ο Μαλτέζος, η Μαλτέζα	μαλτέζικα, αγγλικά
η Μολδαβία	το Κισινάου	ο Μολδαβός, η Μολδαβή	μολδαβικά
το Μονακό	το Μονακό	ο Μονεγάσκος, η Μονεγάσκα	γαλλικά
το Μαυροβούνιο	η Ποντγκόριτσα	ο Μαυροβούνιος, η Μαυροβούνια	σερβικά, αλβανικά
η Νορβηγία	το Όσλο	ο Νορβηγός, η Νορβηγίδα	νορβηγικά
η Ολλανδία	το Άμστερνταμ	ο Ολλανδός, η Ολλανδή / η Ολλανδέζα	ολλανδική
η Ουγγαρία	η Βουδαπέστη	ο Ούγγρος / ο Ουγγαρέζος, η Ουγγαρέζα	ουγγρικά
η Ουκρανία	το Κίεβο	ο Ουκρανός, η Ουκρανή / η Ουκρανέζα	ουκρανικά
η Πολωνία	η Βαρσοβία	ο Πολωνός, η Πολωνή / η Πολωνέζα	πολωνικά
η Πορτογαλία	η Λισαβόνα	ο Πορτογάλος, η Πορτογαλίδα	πορτογαλικά
η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ)	τα Σκόπια	ο Σκοπιανός, η Σκοπιανή	σλαβομακεδονικά, αλβανικά
η Ρουμανία	το Βουκουρέστι	ο Ρουμάνος, η Ρουμάνα	ρουμανικά
η Ρωσία	η Μόσχα	ο Ρώσος, η Ρωσίδα	ρωσικά
η Σερβία	το Βελιγράδι	ο Σέρβος, η Σέρβα	σερβικά
η Σλοβακία	η Μπρατισλάβα	ο Σλοβάκος, η Σλοβάκα	σλοβακικά
η Σλοβενία	η Λουμπλιάνα	ο Σλοβένος, η Σλοβένα	σλοβενικά
η Σουηδία	η Στοκχόλμη	ο Σουηδός, η Σουηδή / η Σουηδέζα	σουηδικά
η Τουρκία	η Άγκυρα	ο Τούρκος, η Τουρκάλα	τουρκικά
η Τσεχία	η Πράγα	ο Τσέχος, η Τσέχα	τσεχικά
η Φιλανδία	το Ελσίνκι	ο Φιλανδός, η Φιλανδή / η Φιλανδέζα	φιλανδικά

Νομοί της Ελλάδας

Είναι ο νομός...	Έχει πρωτεύουσα...	Ζει εκεί...
Αιτωλοακαρνανίας	το Μεσολόγγι	ο Μεσολογγίτης, η Μεσολογγίτισσα
Αργολίδας	το Ναύπλιο	ο Ναυπλιώτης, η Ναυπλιώτισσα
Αρκαδίας	η Τρίπολη	ο Τριπολιτσιώτης, η Τριπολιτσιώτισσα
Άρτας	η Άρτα	ο Αρτινός, η Αρτινή
Αττικής	η Αθήνα	ο Αθηναίος, η Αθηναία
Βοιωτίας	η Λιβαδειά	ο Λιβαδίτης, η Λιβαδίτισσα
Γρεβενών	τα Γρεβενά	ο Γρεβενιώτης, η Γρεβενιώτισσα
Δράμας	η Δράμα	ο Δραμινός, η Δραμινή
Δωδεκανήσου	η Ρόδος	ο Ροδίτης, η Ροδίτισσα
Έβρου	η Αλεξανδρούπολη	ο Αλεξανδρουπολίτης, η Αλεξανδρουπολίτισσα
Εύβοιας	η Χαλκίδα	ο Χαλκιδαίος, η Χαλκιδαία
Ευρυτανίας	το Καρπενήσι	ο Καρπενησιώτης, η Καρπενησιώτισσα
Ζακύνθου	η Ζάκυνθος	ο Ζακυνθινός, η Ζακυνθινή
Ηλείας	ο Πύργος	ο Πυργιώτης, η Πυργιώτισσα
Ημαθίας	η Βέροια	ο Βεροιώτης, η Βεροιώτισσα
Ηρακλείου	το Ηράκλειο	ο Ηρακλειώτης, η Ηρακλειώτισσα
Θεσπρωτίας	η Ηγουμενίτσα	ο Ηγουμενισιώτης, η Ηγουμενισιώτισσα
Θεσσαλονίκης	η Θεσσαλονίκη	ο Θεσσαλονικιός, η Θεσσαλονικιά
Ιωαννίνων	τα Ιωάννινα	ο Γιαννιώτης, η Γιαννιώτισσα
Καβάλας	η Καβάλα	ο Καβαλιώτης, η Καβαλιώτισσα
Καρδίτσας	η Καρδίτσα	ο Καρδιτσιώτης, η Καρδιτσιώτισσα
Καστοριάς	η Καστοριά	ο Καστοριανός, η Καστοριανή
Κέρκυρας	η Κέρκυρα	ο Κερκυραίος, η Κερκυραία
Κεφαλληνίας	το Αργοστόλι	ο Κεφαλλονίτης, η Κεφαλλονίτισσα
Κιλκίς	το Κιλκίς	ο Κιλκισιώτης, η Κιλκισιώτισσα

Νομοί της Ελλάδας

Είναι ο νομός...	Έχει πρωτεύουσα...	Ζει εκεί...
Κοζάνης	η Κοζάνη	ο Κοζανίτης, η Κοζανίτισσα
Κορινθίας	η Κόρινθος	ο Κορίνθιος, η Κορίνθια
Κυκλάδων	η Ερμούπολη	ο Κυκλαδίτης, η Κυκλαδίτισσα
Λακωνίας	η Σπάρτη	ο Σπαρτιάτης, η Σπαρτιάτισσα
Λάρισας	η Λάρισα	ο Λαρισαίος, η Λαρισαία
Λασιθίου	ο Άγιος Νικόλαος	ο Λασιθιώτης, η Λασιθιώτισσα
Λέσβου	η Μυτιλήνη	ο Μυτιληνιός, η Μυτιληνιά
Λευκάδας	η Λευκάδα	ο Λευκαδίτης, η Λευκαδίτισσα
Μαγνησίας	ο Βόλος	ο Βολιώτης, η Βολιώτισσα
Μεσσηνίας	η Καλαμάτα	ο Καλαματιανός, η Καλαματιανή
Ξάνθης	η Ξάνθη	ο Ξανθιώτης, η Ξανθιώτισσα
Πέλλας	η Έδεσσα	ο Εδεσσαίος, η Εδεσσαία
Πιερίας	η Κατερίνη	ο Κατερινιώτης, η Κατερινιώτισσα
Πρέβεζας	η Πρέβεζα	ο Πρεβεζάνος, η Πρεβεζάνα
Ρεθύμνου	το Ρέθυμνο	ο Ρεθυμνιώτης, η Ρεθυμνιώτισσα
Ροδόπης	η Κομοτηνή	ο Κομοτηναιός, η Κομοτηναία
Σάμου	το Βαθύ	ο Σαμιώτης, η Σαμιώτισσα
Σερρών	οι Σέρρες	ο Σερραίος, η Σερραία
Τρικάλων	τα Τρίκαλα	ο Τρικαλινός, η Τρικαλινή
Φθιώτιδας	η Λαμία	ο Λαμιώτης, η Λαμιώτισσα
Φλώρινας	η Φλώρινα	ο Φλωρινιώτης, η Φλωρινιώτισσα
Φωκίδας	η Άμφισσα	ο Αμφισσαίος, η Αμφισσαία
Χανίων	τα Χανιά	ο Χανιώτης, η Χανιώτισσα
Χίου	η Χίος	ο Χιώτης, η Χιώτισσα

